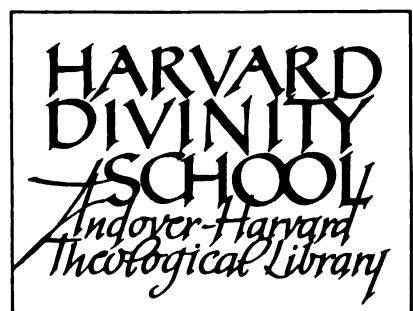

Digitized by Google

Распознавание текста
ABK/FR

✓ THIS VOLUME
DOES NOT CIRCULATE
OUTSIDE THE LIBRARY

Migne, Jacques Paul

PATRÓLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRA, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,
QUI AB AËVO APOSTOLICO AD TEMPORA INNOCENTII III (ANNO 1216) PRO LATINIS
ET AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT.

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIORA
ECCLESIE SÆCULA,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM
DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA;
OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QM TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS
DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS
MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NEQNON ET
TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATE-
RIÆ M SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO
AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;
DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SIGUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS,
STATISTICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE,
LITURGICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINI ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆ-
BERTIM DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO,
QUIQUID NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM
OMISSO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ
SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM
SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO
GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.
EDITIO ACCURATISSIMA, CATHERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS, TUM
NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIA DECURSU CONSTANTE
SIMILIS, PRETI EXIGUITAS, PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORVMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM
IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES MATESTES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE
PENTINENTIBUS COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE GRÆCE
A S. BARNABA AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA;

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECA CLERI UNIVERSÆ

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS CXLIII

GEORGIUS PACHYMERA. EPHRÆMIUS CHRONOGRAPHUS. THEOLEPTUS PHILADELPHIENSIS.

PARISIIS

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES,
IN VIA DICTA : AVENUE DU MAINE, 208.

1891

BR
60
.M38
t. 143

TRADITIO CATHOLICA
SÆCULUM XIV. ANNUS 1313-1390

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.
ΠΡΟΝΚΟΤΣ
ΕΦΡΑΪΜΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΣ.

GEORGII
P A C H Y M E R Æ
OPERA OMNIA.

EPHRÆMII CHRONOGRAPHI CÆSARES

THEOLEPTI PHILADELPHIENSIS SCRIPTA ASCETICA.
ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE
BIBLIOTHECA Cleri universae
SIVE CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIAS ECCLESIASTICAS RAMOS EDITORE

TOMUS PRIOR

PARISIIS
APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES,
IN VIA DICTA; AVENUE DU MAINE, 208

1891

TRADITIO CATHOLICA

SÆCULUM XIV. ANNI 1313-1330.

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CXLIII CONTINENTUR

EPHRÆMIUS CHRONOGRAPHUS.

<i>Editoris Romani Praefatio.</i>	<i>Col.</i> 9
<i>Ephræmii CÆSARES, a Julio Cæsare ad Michaelem Palæologum.</i>	11
<i>Patriarcharum CP. Catalogus.</i>	349

THEOLEPTUS PHILADELPHIENSIMUM METROPOLITA.

<i>Notitia.</i>	379
<i>De abscondita operatione in Christo et profectu in vita monastica, ex Φιλοκαλίᾳ τῶν ἁγίων νηπτικῶν.</i>	381
<i>Canticum compunctionis ex meditatione æterni judicii.</i>	403

GEORGIUS PACHYMERES.

<i>Notitia ex Leone Allatio De Georgiis. Insunt argumenta declamationum quas, sopathistarum more, exercendi ingenii gratia composuit Pachymera.</i>	407
<i>Notitia altera ex Fabric. Harles, tom. VII.</i>	421
<i>Petri Possini, Soc. Jesu, Dedicatio ad Urbanum VIII summum Pontificem, in persona Georgii Pachymeræ.</i>	435
<i>Petrus Possinus Lectori.</i>	437
<i>Georgii Pachymeræ MICHAEL PALÆOLOGUS sive Historia rerum a Michaeli Palæologo ante imperium et in imperio gestarum.</i>	443
<i>Petri Possini ad Historiam rerum Michaelis Palæologi Observationes.</i>	993
<i>Appendix ad Petri Possini observationes. — Specimen Sapientiae Indorum veterum.</i>	1217

ANNO DOMINI MCCCXIII

EPHRÆMIUS CHRONOGRAPHUS

ANG. MAI PRÆFATIO.

(*Scriptorum Veterum nova Collectio, tom. III, pars 1.*)

Historia Romani imperii, quod mature in Occidente extinctum, longe diuturnius in Oriente usque ad captam a Turcis Constantinopolim vitam suam propagavit, multorum profecto ingenia facultatemque scribendi exercuit; atque in his præcipue Byzantinos (ut vulgo loquimur) facundi oris homines, quorum magna et perutilia volumina a Gallicanis olim typis accepimus, nunc autem consociatis curis recognita novisque monumentis locupletata, Germani homines docissimi, consilio et ope ill. Niebuhrii, rursus exhibent. Mihi ex iis qui Cæsaream historiam scriperunt valde utilis atque exoptabilis visus est Ephræmius, cuius chronicon iambicis versibus elaboratum, ab imperii fundatore Julio Cæsare usque ad receptam a Græcis e Francorum dominatione Constantinopolim, per mille scilicet ac trecentos annos extenditur. Jam hic historicus non solum ineditus erat, verum etiam tantæ raritatis, ut non nisi in unico bibliothecæ Vaticanae codice 1003 superesse videatur. Primus hunc auctorem commemoravit, quod ego sciam, saeculo quinto decimo Raphael Voleterranus in commentariis urbanis lib. xv, p. 176: *Ephræm Græcus ducentis abhinc annis vita principum Constantinopolitanorum iambico carmine scripsit, quod Opus in bibliotheca Vaticana cernitur.* Atque hoc Volaterrani testimonium non latuit Vossium *De hist. Gr.* lib. ii, 29. Deinde Ephræmum sæpe ad partes vocavit magnus Allatius (1), qui nunc *chronographum Byzantium*, nunc *monachum* appellat, sed nullam præterea notitiam hominis tradit. Laudata apud Allatium fragmenta Ephræmii legisse identidem se demonstrant Vossius *Hist. Gr.* II, 28, 29, Cangius in *Glossario*, Cavæus in *Ecclesiasticis scriptoribus*, Fabricius in *Gr. bibliotheca*, Lequinus in *Patriarchatu Constantinopolitano*, denique Bruckerus *Hist. Philos.* tom. III, p. 549. Hi enim auctores a me sunt observati; neque tamen dubito quin alii quoque ex Allatio Ephræmum noverint. Jam Allatum ad excerpta Ephræmii fragmenta usum fuisse codice Vaticano 1003, valde affirmarem, nisi varietates scripturæ aliquot perplexum me redderent (2). Præterea in codice acephalo Vaticano nomen Ephræmii non legitur; neque id ego divinavissem, nisi comparato codice cum laudatis ab Allatio fragmentis, mihi innotuisset. Superest ergo ut Allatius vel alium codicem præmanibus habuerit, vel certe Vaticanum nondum fortasse tum acephalum legerit; paucas autem

(1) *De consensione* p. 435, 699, 702, 725, 776. Et *dissert. de Georgiis* (ed. Fabric. Bib. Gr. t. X) p. 664, 687, 607. Item *de Psellis* (ed. Fabric. Bib. Gr. t. V) p. 22. Et contra *Creyghonum* p. 308, 330, 526, 539, 614, 701. Et in *adnotationibus ad Acropolitam* cap. 8, 13, 16, 18, 33. Idem Allatius *de consens.* p. 435, et *ad Acropolitam* cap. 33, dictum Ephræmii approbat de Trinobi episcopo Bulgariæ primati subiecto; non Byzantino, ut ait *Acropolita*; quare et ego ad Allatii sententiam jam accedo. Rurus idem in *adnot. ad Acrop. cap. 6*, faili ait Ephræmum qui Caenaterum patriarcham pulsum a Latinis Byzantio narrat, cum ipse sponte ante recessisset. Denique contra *Creygh.* p. 701, egregie explicat *dictiōnēm πομπὴ ἐπεισδίος*, quod sit nempe solemnis in aulam ingressus novi Cæsaris. Quamobrem versus 6337, in *Alexio III*, sic explicandus est; *lexicographi autem vocabuli ἐπεισδίος ratio-* nem deinceps habebunt, nec non 1253, γνίφων; et v. 1517, κανίς; et v. 2096, τεργέριον; v. 3875, 4141, et alibi ὑγρόχερος. Item animadventer phi-

lologi, notam (3) adhiberi ab Ephræmio non addidim sed ad quamlibet fracti numeri partem significandam.

(2) Hæ varietates partim quidem nihil aliud sunt nisi menda typographicæ apud Allatum: partim vero, quia fortasse in codice videbantur deteriores lectiones, ab Allatio fuisse suspicor tacite immutatas. Nonnullæ tamen variae lectiones diversum codicem designare videntur. Sic v. 4764, apud me, id est in codice Vaticano, est τὸ τυγχάνων; at Allatius contra *Creygh.* p. 527, τυγχάνων τε. Apud me v. 6031, et 10238, est ἔθαδη; at Allat. ἔθαδη, ut p. 241, n. 2 dixi. Apud me v. 7713, χρατάρχει; at Allat. adn. *ad Acropol.* cap. 18, χατάρχει. Item v. 7716, apud me ἄνδρειον; at Allat. loc. cit. ἄρειον. Apud me v. 7197 et alibi θεοσοθ.; at Allat. *ad Acrop.* cap. 43, θεοδ. Apud me 7206, ἐμπαθεῖ θεοφ.; at Allat. loc. cit. ἐμπαθῆ θέαν. Apud me v. 7404, ἐπεισπεπτωκάς; at Allat. loc. cit. ἐπεισπεπτωκάς. Apud me v. 10355, πῶ, et 10359, ἔκδούς; at Allat. πῶ et ἔκδον, ut proprio in loco dixi.

1410

varietates ipse exscribens effecerit. Profecto cum folium tantummodo primum a codice absit, in quo nomen auctoris esse debuit, valde suspicor post Allatii ætatem id excidisse, cum codex Pio VI regnante cuius nunc stemmata gerit, a bibliopego compactus fuit. Et sane mihi narrant, multa hujusmodi damna ab operarum inscritia Vaticanicis codicibus, præsertim Græcis, accidisse. Sed de codice hactenus. Jam cum neque Allatius, ut dixi, neque alii eruditi, quidquam de Ephræmio chronographo narrare videantur; mihi quidem de viro hoc quærenti occurrabat Ephræmius ille, quem Joannes XII patriarcha Constantinopolitanus, ante sacram suam dignitatem, legitimis nuptiis genuit; de quo nominatim Ephræmio verba facit Pachymeres in prædicti patriarchæ notitia t. II, lib. iv, dum ait, episcopos inter cæteras criminationes patriarcham reprehendisse, quod bona ecclesiæ Ephræmio filio suo dispensanda relinquere, non constituto prout leges jubebant œconomico. Reapse et noster chronographus in patriarcharum catalogo memorat masculum Joannis XI filium, sed de se ipso haud diserte loqui significat. Et tamen ætas apprime congruit: namque hic Joanes patriarchatum retinuit usque ad Christi annum 1304; noster autem Ephræmius chronicon suum anno 1313 concludit. Jam ego fontes Ephræmicae chronologiae comperi, Zonaram quidem usque ad Alexii I Comneni obitum; Nicetam Choniatam usque ad Balduinum I, imperatorem; deinde vero Georgium Acropolitam. Age vero quod Ephræmius historiam poetico metro conscripserit, nemo magnopere irascatur; primo quia carmen iambicum narrationis perspicuitati peridoneum est, et memoriam legentium apprime juvat; deinde quia Pisidas etiam, Constantinus Manasses, atque Tzetzes impune suas historias versibus composuerunt; qui nihil minus auctores, præcipueque Tzetzes, magno usui apud eruditos sunt. Atque ego Ephræmii quidem Historiam, propter suam eximiam utilitatem ad Latinam consuetudinem, soluta tamen oratione, transtuli: etsi enim olim poeticam non neglexi, nunc tamen pangendorum versuum plus decem millibus otium mihi voluntasque defuit.

ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΣ.

EPHRÆMII CHRONOLOGI CÆSARES.

CAIUS ANNIS IV.

Deinde Romanorum imperium tenuit
Caius, vita Epicurus vel potius Satan,
supra humauam naturam extollens semet
divinamque affectans, vilissimus mortalis,
impudicus, scelestus, sanguinarius:
sub quo prima Stephanus gloria martyrum

ΓΑΙΟΣ ΕΤΗ Δ'.

Ετα κατέσχε τὸ κράτος τῶν Αδεσδνων,
Γαῖος Ἐπίκουρος ἡ Σατὰν τρόπον,
Τύπερ φύσιν βρότειον αὐτὸν σεμνύνων,
Ἡ καὶ θεουργῶν ἡ κατπάτυστος φύσις
5 Ἀνὴρ ἀσελγῆς, ἀποφράς, μιαιρόνος.
'Εφ' οὖ Στέφανος πρωτομαρτύρων κλέος

(1) Deest in codice primum folium, quod Julii Cæsar, Augusti, et Tiberii notitiam continuit. Desiderantur igitur ex universo opere versus paulo

minus quinquaginta, ut paginarum ratio demonstrat. Nihil, tamen incognitum in hac lacuna amisisse nos puto.

Μαρτυρίου στέφανον εδρεν ἐκ λίθων·
Σοφοὶ τε γνωρίζοντο δύο προχρήτων
Ἰώσηπός τε καὶ Φίλων ἐξ Ἐβραίων.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΕΤ. ΙΔ'.

- 10 Τούτου καταστρέψαντος ἀθλίως βίον,
Ἐρμοῦ φίλος Κλαύδιος ἡπία φύσις,
Ἴσου τε φύλακε, ὑπερόπτης χρημάτων,
Τὰς ἥντας εἰληφεν αὐτοναργάλας.
Τούτου χρατοῦντος, θευδᾶς καὶ Σίμων μάγος
15 Ηολοὺς ἐλυμαίνοντο κακοτεχγάλαις.
Ηρώτος δ' ἐπιβέβηκε τῆς Ρώμης Πέτρος
Σωτῆριον κήρυγμα κυρύσσων δῖοις.

ΝΕΡΩΝ ΕΤ. ΙΔ'.

- Μεθ' ὅν παρῆλθεν εἰς βασιλείου χράτος
Νέρων δισελγής ἐμφερής τῷ Γατῷ,
20 Θηλυδρίας ὧν καὶ θύλακος σαπρίας.
Πρῶτος διώκτης, εὐσεβῶν καθαιρέτης,
Χριστοῦ τε μυστῶν προχρήτων ἀναιρέτης.
Εἴτα Γάλβας, "Οθων, σὺν Οὐίτελλῳ
Ἐπὶ βράχιστον τοῦ χράτους γεγενμένος.

ΟΓΕΣΠΑΣΙΑΝΟΣ ΕΤ. Ι'.

- 25 Μεθ' οὓς κατηγλάτεσ τὴν χραταρχίαν
Οὐεσπασιανὸς κλέος βασιλέων,
Ἀρχὴν δράσας εὗ κπὶ πλατύνασ εἰς μέγα·
Ἐχθρῶν νικητής, φιλότιμος τὴν χέρα,
Ἄννηρ τις εὐπρόσιτος, ἡδὺς τοῖς φίλοις
30 Υπηκόδιος δὲ ἄπασι καὶ πεφιλμένος.

ΤΙΤΟΣ ΕΤ. Γ'.

- Μεθ' ὃν Τίτος παῖς παραλαμβάνει χράτος
Θάλασσαν καλῶν, φιλοδωρίας χάνσι,
Εὔεργετικός, συμπαθής τις καρδία,
Χρηστὸς τρόποις οἵς ὡραῖεσται χράτωρ.
35 "Αναξ ἀριστεὺς καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
Ἰουδαϊκοῦ τοῦ δράσους καθαιρέτης·
Οὖ πᾶσιν δούλιμον ἔδεται τόδε,
« Τὸ σῆμαρον δὲ μὴ βεβασιλευχέναι,
Εὖ τινα μὴ δράσαντα ταῖς εὐτοιλαῖς. »
40 Καὶ, « Δεῖ τινας πρόσωπον ἄνακτος πάλιν
Ίδόντα, μηδὲν στυγήν ἀνθυποστρέψειν. »

ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΣ ΕΤ. ΙΕ'.

- Τούτου τὸ βιοῦν ἐκμετρήσαντος μόρφῳ,
Δομετιανὸς ἡ βδελυρὰ καρδία,
Φύσιν Τίτου σύναιμος, οὐ τρόπους δλως,
45 Αναξίως εἰληφε τὴν αὐταρχίαν·
Χριστοῦ κολαστῆς οἰκετῶν καὶ μαρτύρων,
Ἐφ' οὐ φιλητὸν τὴν θεηγόρον χάριν
Νῆσος τις ἔξοριστον ἔσχεν ἡ Πάτμος·
Ηὔχει δ' Ἀγολλώνιος τερθρείας τότε
50 Πυθαγορικὸς Τυανεὺς σοφὸς γόγης,
Ος καίπερ ὧν πόρρωθεν ἀναιρουμένου
Δηλοὶ παροῦσι τοῦ τυράννου τὸν μόρον.

ΝΕΡΟΥΔΑΣ ΕΤ. Α'.

- Τούτου καταστρέψαντος αἰσχρῶς τὸν βίον,
Κλῆσιν Νερούδας, εὐγενῆς ψυχὴν δέμας,
55 Τὰς Ρωμαϊκὰ σκῆπτρα παραλαμβάνει·
Ταμεῖον δντως ἀρετῶν Χριστοῦ δίχας,
Καλοῦ δὲ παντὸς αὐτοχράτεροι τύπος·

A adeptus est coronam de lapidibus.
Item sapientes præluebant duū,
Josephus atque Philo, uterque Hebreus.

CLAUDIUS AN. XIV.

Postquam Caius misere abruptit vitam,
litteris Claudius et clementia præditus,
justibus tenax, et pecuniae contemptor,
Romani imperii habenas tractandas cepit.
Eo regnante Theudas et Simon magi
malis permultos artibus decipiebant.
Primus autem Romam accessit Petrus,
salubre cunctis nuntians Evangelium.

NERO AN. XIV.

Post hunc pervenit ad potentiam regiam
B Nero, luxuriae incontinentes et Caio par,
pathicus vir et sacculus putredinis;
primus piorum persecutor mortifer,
præcipiutorum Christi asseclarum carnifex.
Deinceps Galba, Otho, Vitelliusque
degustaverunt sceptrum quam brevissime.

VESPASIANUS AN. X.

Post hos ornavit Cæsaream dignitatem
Vespasianus regnatorum decus.
sospitator imperii propagatorque,
hostium vitor, et manu munificus,
accessu facilis, jucundusque amicis,
subditis cunctis admodum dilectus.

TITUS AN. III.

Successit in imperium Titus filius
C bonitatis mare, effusa liberalitas,
beneficus, clementi instructus animo,
bonisque moribus qui regnante decent,
princeps egregius, imperator strenuus,
Iudaica ferocia debellator.
Hujus ab omnibus celebratur dictum :
« Equidem hodie minime regnavi,
quoniam beneficio affeci neminem. »
Itēmque : « Qui ad conspectum regis venerit,
eum non oportet tristem inde abscedere. »

DOMITIANUS AN. XV.

Ubi cum vita mortem mutavit Titus,
Domitianus animum scelestum gerens,
Titi natura frater, sed aliis moribus,
Christi servorum martyrumque carnifex,
D imperio contro meritum est potitus.
Sub eo dilectus propheticus discipulus
in quadam exsulavit Patmo insula.
Tunc se jactavit præstigiis Apollonius
Tyaneus, Pythagoricus, impostor callidus ;
qui procul licet degens nuntiavit tamen
tyranni cædem iis qui sibi aderant

NERVA AN. I.

Postquam Domitianus fœde interiit,
Nerva animo et corpore præclaro lucens
Romanæ rei suscepit moderamen.
Hic plane egregius (nisi quod Christo caruit)
bonorumque principum typus fuit.

Sub eo quidam reperit aurum plurimum, amplum nempe thesaurum humi obrutum, quem ad arbitrium Cæsaris effossum retulit. Hic autem et retinere hunc jussit eodemque uti. Cumque ille majorem privato rem esse diceret, Tu vero, inquit Nerva, inventa re vel abutitor.

TRAJANUS AN. XVIII.

Ubi imperium Nerva cum vita dereliquit, Trajanus, hujus adoptione filius, Romanorum sceptrum occupavit, victoriis vir rebusque gestis inclitus. Is tamen pios aliquantum persecutus est : quo tempore contritus bestiarum dentibus Theop horus Ignatius in urbe Roma fuit : atque alii insuper plurimi vitam martyres Christi causa certando consummarunt : quorum intellecto Trajanus interitu. negavit dignos fuisse talia pati, eo quod Christum unice Deum colerent, et ne Christiani vexarentur vetuit. Idem cum præfecto gladium traderet, dixisse fertur : Hunc cape, amice, manu. et si quidem rempublicam bene gessero, pro mea salute hoc tibi utendum est ; sin male imperavero, hoc me confidito.

HADRIANUS AN. XXI.

Post hunc vita defunctum in imperio, Aelius Hadrianus bellator nobilis regni successor designatus fuit : vir doctus ac magnificus usquequaque, qui etiam vetuit de Christianis pœnas sumi. Huic aliquando equitanti in via preces mulier quædam effictim obtulit : is autem negavit orantem se posse audire. Tum illa, Ne regnes igitur, respondit : quare is conversus feminæ jus reddidit. Idem in Palæstina urbem struxit, ubi Sion funditus eversa fuerat, eamque appellavit Capitolinam Aeliam. Templum quoque excitavit Saturnio Jovi, ubi olim Solomon suum condiderat. Quæ res intolerabilis Judaicæ genti fuit : quare coacto armatorum numero, Romanum aggrediuntur præsidium loci, ejusdemque ingentem stragem edunt. Quod ubi Cæsar novit, conjurati exercitus Hebreorum penitus succidit vires : nimirum is quingenta et octoginta hominum millia letho dedit. Pagos etiam gentis subvertit mille cum quinquaginta arcibus nobilibus. Porro quidam ab eo neci addictus, thure in ignem conjecto testatus est, se quidem immerentem ad mortem adigi ; imprecari autem Hadriano ne cum volet mori, voti sui compos flat : quod revera Hadriano evenit in vita termino,

(2) Nempe Herodes Atticus, ut narrat in Vitis Philostratus.

A 'Εφ' οδ τις (2) ἀμύθητον εῦρε χρυσὸν Θησαυρὸν ἀδρὸν ἐγκατακεχωσμένον, 60 'Ον ἐκκαλύψας, κράτορος μὲνει κρίσιν. 'Ο δ' αὖ κεχρῆθαι μηνύει καὶ κατέχειν. 'Ἄλλ' ὑπὲρ αὐτὸν εὑρεθὲν φάσκει πᾶλειν, 'Η δ' δε, Κατακέχρησο τοῖς εὑρημένοις.

TPAIANOΣ ΕΤ. ΙΗ'.

Τούτου λιπόντος σὺν κραταρχῇ βίον, 65 Τραϊανὸς τις παῖς θετὸς τούτου στέφος Καὶ σκῆπερα παρείληφε τὰ τῶν Αὐσόνων. Εὔρù κλέος σχῶν ἐν νήσαις καὶ πρακτεῖς. Εἰ καὶ διώκων εὐσεβεῖς ἦν μετρίως, Καθ' ὅν χρόνον βέβρωτο θηρίων γνάθοις 70 Ο θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐν Ρώμῃ, 'Ἀλλοι τε πλεῖστοι μαρτυρικῶς τὸν βίον Χριστοῦ χάριν ἤνυσαν ἡγωνισμένοι. Τούτων μαθόντα τὸν κρατοῦντα τὸν φόνον. 'Ως οὐ πονηρᾶς αἰτίας πάσχειν τάδε 75 Οἵς δὲ Χριστὸν σέβουσιν ὡς Θεὸν μόνον, Μή δεῖν κολάζειν θεσπίσαι Χριστωνύμους. Τοῦτον γ' ἐπάρχῳ χειρίσαντα τὸ ξίφος, Δέδεξο τούτι ταῖν χεροῖν, τοῦτον φάναι, Καν μὲν καλῶς ὡς διέπων τὰ τοῦ κράτους, 80 'Γιπὲρ γ' ἐμαυτοῦ τῷδε χρηστόν. φίλε· Εἰ δ' αὖ γε κακῶς, κατ' ἐμαυτοῦ καρδίας.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΕΤ. ΚΑ'

Τούτου δὲ βίον καὶ κράτος λελοιπότος, 'Αδριανὸς Αἴλιος ἀριστεὺς μέγας Διάδοχος δέδεικτο τῆς μοναρχίας. 85 'Ἐμραιτός τε καὶ μεγαλόφρων δλοίς, Μή δεῖν κολάζειν θεσπίσαι Χριστωνύμους. Τούτου δὲ ἵππεύοντός ποτ' ἐν λεωφόρῳ 'Ἐδεῖτο γυνὴ λιπαρῶς ἔγκειμένη· 'Ο δ', Οὐ σχολάζω, τῷδε ἐγκαιμηρη ἀγέται· 90 Καὶ, Μηδὲ βασίλευε, πρὸς τὸνδ' ἀντέφη, 'Ο δὲ στρατεὺς προσέσχεν αὐτῇς τῇ δικῇ. Οὗτος πολίζει πρὸς Παλαιστίνη πόδιν 'Οπου Σιών ιδρυτο κατεσκαμμένη, Καπιτωλίναν καλέσας τὴνδ' Αἴλιαν. 95 Καὶ ναὸν ἀντήγειρε Διὶ τῷ Κρόνου, Οὐ πρὶν Σολομὼν τὸν ναὸν τεύξας ἔχει· Τοῦτ' οὐκ ἀνεκτὸν ἦν Ιουδαίων φόλῳ. Συσπειράθεντες τοιγαροῦν ὀπλισμένοι, 'Ἐπίλασι φύλαξι· Ρωμαῖοις τόπου, 100 Καὶ σφῶν γε πλείστους ἔδρασαν ἔργον φόνου· 'Ο γνοὺς δὲ κρατῶν, στρατιᾶς δμαιχμίας 'Αρδην Ἐβραίων ἐκθερίζει τὸ στίφος· 'Οκτὼ μὲν ἀνδρῶν καὶ πεντήκοντα πάλιν Ησουμένας δοὺς μυριάδας θανάτῳ, 105 Κώμας κατασκάψας δὲ τούτων χιλίας, Φρούρια πεντήκοντα τεθρυλλημένα. Οὗτός ποτ' ἀνδρὸς ἦν κατακρίνας μόρον. Καὶ τὸν λαβόντα πῦρ θυμιῶντα λέγειν, 'Ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἀδικῶν θνήσκω βίᾳ, 110 'Αδριανὸν δὲ καὶ ποθοῦντα τεθνάναι Μή τοῦ κατ' εὐχὴν εῦχομαι τυχεῖν τέλους· 'Ο καὶ παθεῖν οἱ συνέδη πρὸς τῷ τέλει,

- Νόσῳ χρονίως ὅδερῷ τετηγμένῳ.
Κάπι Θράκης δ' αὖ Ὁδρυσοῦ πρὸς χωρίψ.
115 Ἀλλην πολίζει τὴν δμώνυμον πόλιν.
ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ (3) Ο ΚΑΙ ΠΙΟΣ ΕΤ. Κ'.
Εἰτ' Ἀντωνῖνος Εὐσεβῆς κακλημένος,
Βέλτιστος διηγής τε τοὺς τρόπους,
Πάντων τιμῶν μάλιστα τοὺς Χριστωνύμους,
Χειρίζεται καλλιστα τὴν κραταρχίαν .
120 Ὅστις γε μάχης καὶ βίᾳς ἐγκειμένων,
Ἐκείπερ οὐδὲν εὐπορῶν ἦν χρημάτων,
Εἰς ἀγορὰν προβίθηκε τοῖς ἡρημάνοις
Ηάντα τὰ λαμπρὰ καὶ τιμαλφῆ τοῦ κράτους .
Ἄφ' ὧν Ικανῶν εὐπορήσας χρημάτων
125 Καὶ στρατιώτῶν ἡλικῶς πλείστας Ἦλας,
Μάχην κατορθοῖ καὶ βαθὺν πλούτον φέρει .
Καὶ πάλιν ἀπέλαθε τὰ πεπραγμένα,
Διρουμένοις δοὺς τὴν τιμὴν ὄντους .
ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΕΤ. ΙΖ'.
Καὶ πάλιν ἄλλος Ἀντωνῖνος τις Μάρκος
130 Πρώτου θεός παῖς, φιλόσφορος τοὺς λόγους,
Τρόπους τε χρηστὸς, εὐμενῆς Χριστωνύμοις.
Παραλαβὼν θύνει τὴν κραταρχίαν .
Ἐφ' οὐ φάλαγξ κακλήτο Κεραυνοβόλος,
Ἔτις μερίδος οὖσα τῶν Χριστωνύμων
135 Καιρῷ μάχης ηὔξετο Χριστῷ Δεσπότῃ,
Δίψει στρατιᾶς κινδυνευόσης τότε,
Ἀντιπάλων τε Βαρβάρων ἐπιθέσει
Καὶ δυσμενεῖς μὲν τῷ κεραυνῷ συμφλέγει,
Οὐμέρων δ' ἐπὶ στράτευμα πλούσιως ὤει.
140 Ερμογένης τ' ἔκμαζε τῆς τέχνης ἔδρις .
Θύας τ' ἀναθλεῖ μαρτύρων Χριστοῦ χάριν
Σεμύρης δ Πολύκαρπος καὶ Ἰουστίνος.
ΚΟΜΟΔΟΣ ΕΤ. ΙΒ'.
Κόμοδος εἶτα μιαρὸς φαυλεργάτης
Κακῶς ἐκεισφρησε τῇ κραταρχίᾳ .
145 Ἐφ' οὐ Κλήμης ἦν Στρωματεὺς σοφὸς μῆγας,
Καὶ Πάνταινος, κήρυκες δρθῶν δογμάτων.
ΗΕΡΤΙΝΑΞ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.
Μεθ' ὃν κραταρχεῖ Ηερτίναξ δ τριγέρων,
Καὶ σφάττεται δὴ πρὸς μέσοις ἀνακτόροις.
Καὶ σκῆπτρα παρείληφε τὰ τῶν Αδσόνων
150 Ἰουλιανὸς Διδίος βραχὺν χρόνον.
ΣΕΒΗΡΟΣ ΕΤ. ΙΗ'.
Καὶ Σεβῆρος κράτιστος ἔχθρῶν ἐν μάχαις
Σφοδρὸς κυλαστῆς εὐσεβῶν Χριστωνύμων .
Ἐφ' οὐ σὺν ἄλλοις καὶ πατήρ Ὁριγένους
Φιλωνίδης (4) εὑρετο μαρτύρων στέφος.
ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΚΑΡΑΚΑΛΛΟΣ ΕΤ. Ζ'.
155 Τούτου βανόντος, Καράκαλλος τούπικλην
Ἀντωνῖνος εἴληφε τὴν μοναρχίαν .
Αἰσχρός τις διηγή καὶ πλέον μιαιφόνος.
ΜΑΚΡΙΝΟΣ ΚΑΙ ΑΡΒΙΤΟΣ (5) ΕΤ. Δ'.
Καὶ Μακρῖνος βράχιστον ἄρξας τὸν χρόνον .
Ἐίτα κατωρχήσατο τῆς κραταρχίας
160 Κλῆσιν Ἀρβίτος, Σαρδανάπαλος θέσιν,

(3) Cod. hic Ἀντώνιος. Sed in textu Ἀντωνῖνος. - (5) Ita cod.

(4) Ita cod.

A cum lento hydroperis morbo diu tabuit.
Is etiam in Thracia prope castrum Odryssum
de suo dictam nomine novam urbem condidit.

ANTONINUS PIUS AN. XX.

Deinde Antoninus cognomento Pius,
vir optimus sanctisque moribus,
qui Christianos summo in pretio habuit,
felici sane fato ad imperium venit.
Is premente belli necessitate,
quia nihil in arsenio pecunia erat,
in foro exposuit licitabitibus
pretiosa principatus ornamenta omnia :
unde pecunia, quantum sat erat, capta,
conscriptaque militum ingenti manu,
victoriam non sine lauta præda retulit :
B quamobrem res divenditas recuperavit,
civibus qui emerant repenso pretio.

MARCUS ANTONINUS AN. XVI.

Rursumque alius Antoninus Marcus,
prioris adoptione filius, doctrina philosophus,
moribus egregius, Christianis benivolus,
reipublicæ gubernaculum cœpit regere.
Sub eo legio dicta Fulminatrix,
de Christianorum hominum conflata numero,
pugnatura Christo Domino supplicavit,
quoniam et siti exercitus laborabat,
et Barbarorum hostium instabat impetus :
statimque hostes fulminibus desflagravunt,
Romanus exercitus imbre copioso maduit.
Tunc florebat Hermogenes doctus rhetor.
Christique causa par martyrū decertavit
Polycarpus Smyrnæ episcopus et Justinus.

COMMODUS AN. XII.

Deinde Commodus impurus, scelestus,
lævo omni adrepit ad imperium.
Sub eo Clemens Stromatum auctor sapiens,
Pantænusque, orthodoxi ambo prædicatores.

PERTINAX ET JULIANUS.

Mox imperavit Pertinax, grandævus senex,
qui in aula palatii interfectus est.
Sceptrumque arripuit Romani imperii
brevi admodum tempore Julianus Didius.

SEVERUS AN. XVIII.

Hinc Severus hostium in præliis domitor,
dirus piorum Christianorum persecutor :
D sub quo cum aliis pater quoque Origenis
Leonidas martyrii coronam retulit.

ANTONINUS CARACALLA AN. VII.

Hujus extinti monarchiam excepit
Antoninus cognomine Caracalla,
fœdus homo et maxime sanguinarius.

MACRINUS ET AVITUS AN. IV.

Tum et Macrinus brevissime imperavit.
Deinde in imperio debacchatus est
nomine Avitus, cognomine Sardanapalus,

Priapi quoddam Bacchique mancipium,
moribus vere Sardanapalus alter,
effeminatus admodum et luxuriosus.

ALEXANDER MAMÆ AN. XIV.

Post hunc pervenit ad regnum Alexander
Mamæ filius, Christianorum reverens.
Cum enim ejus mater credidisset
sapientibus Origenis doctrinis,
honor creditum ordini haberet cœptus est.

MAXIMINUS ET ALII AN. III.

Occiso Alexandro, creatur imperator
exsecrandus furiosusque Maximinus quidam,
qui dira commota aduersus Christianos
persecutione, plurimos fecit martyres.
Tunc etiam regnaverunt Maximus et Albinus,
et cum Pupieno Publius Balbinus.

GORDIANUS AN. VI.

His exstinctis, summa potestas devenit
ad Gordianum quemdam filiumque ejus :
sub quibus inclitus doctrina Origenes
in Palestina discipulos erudiebat ;
quorum erant in numero fratres duo,
Gregorius cognomento Thaumaturgus,

atque Athenodorus doctrina non inferior.

PHILIPPUS AN. VI.

Secutus est Philippus, Christianis benevolus,
imo vero, ut fama est, Christi assecula,
orendentium sodalitio adjungi optans,
Christoque suos triumphos referre acceptos ;
quem tamen sacri non admiserunt præsules.
Huic Bostra patria ; prope quam aliam condidit
quam Philippi urbem omnes vocant.

DECIUS AN. I.

Imperio postea potitus Decius
Christianos sine mora cœpit persecuti :
oui restiterunt insigni fortitudine
Cyprianus, Babylas, aliquique plurimi.
Lapsi sunt alii ; in his infelix Origenes.
Tunc fuit Novatus malevoli vir ingenii :
qui cum Romanæ Ecclesiæ sacerdos esset,
eos qui cruciatibus victi sacrificassent,
ad penitentiam recipere pernegabat.
Id dogma Patribus a fide alienum visum est ;
oui dum hæret, communione infelix pellitur.

GALLUS ET AEMILIANUS AN. I.

Postquam imperium Decius cum vita amisit,
regnavit Gallus impio vir corde præditus,
et Christianorum gravis persecutor,
Deinde vix quatuor mensibus Aemilianus.
Tunc Sabellius erat scævus Afer,
qui divinas impie in Triade personas
confudit et naturam cum his commiscuit.

(5) Ita codex, et ita loquitur etiam Zonaras.

(6) Ita cod. At Zonaras Πομπηιανός.

(7) Ita cod.

A 'Ανδράποδὸν τι Ηριήπου Διονύσου.
'Αλλος τις δητως Σαρδανάπαλος τρόπους,
Θηλυδρίας τις ἐκδεδιητημένος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΑΜΑΙΑΣ ΕΤ. ΙΔ'.

Μεθ' ὃν παρῆλθεν εἰς βασίλειον κράτος
165 Μαμαίας Ἀλέξανδρος εὐσεβεῖς σέβων .
Μητρὸς γὰρ αὐτοῦ Μαμαίας πιστευσάσης
Διδασκαλίαις ταῖς σοφαῖς Ὁριγένους,
Γιμῆς κατηξέωτο πιστῶν τὸ στήφος.

ΜΑΞΙΜΙΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΤ. Γ'.

Τούτου σφαγέντος ἀναδείχνυται κράτωρ
170 Θεοστυγής τις Μαξιμίνος μανδῆς,
"Οστις διωγμὸν χαλεπὸν Χριστωνόμοις
Κινήσας, ἀπέφηγε μαρτύρας δόσους.
Σὺν Ἀλβίνῳ (5) Μάξιμος ἔσχε τὸ κράτος
Καὶ Πομπιανὸς (6) Πουπλίφ σὺν Βαλβίνῳ.

ΓΟΡΔΙΑΝΟΣ ΕΤ. ζ'.

175 'Ωνπερ θανήτων ζώννυται κραταρχίαν
Γοοδιανός τις σὺν διωγμῷ τέκνῳ .
'Εφ' ὃν δὲ λαμπρὸς ἐν λόγοις Ὁριγένης
"Πιν ἐκδιάσκων μύστας ἐν Παλαιστίνῃ .
Οἰσπερ συνηρίθμηντο σύγγονοι δύο
180 'Ο Γρήγορος νοῦς (7) θαυματουργὸς τούποι-
[κλην,
Πρὸς δ' αὖ 'Αθηνόδωρος οὐχ ἥττων λόγους.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΕΤ. ζ'.

Μεθ' οὓς Φίλιππος εὐμενῆς Χριστωνόμοις,
Μᾶλλον δὲ Χριστῷ προσδραμεῖν αἱρεῖ λόγος,
Ἐόχων τε πιστοῖς συμμετασχεῖν στάμνως,
C 185 Καὶ οἱ θριαμβεῦσαί γε τὰ πεπραγμένα .
"Αλλως προέδρων τόνδε μὴ δεδεγμένων.
"Ω Βόστρα πατρίς, οὐ κτίσας ἔχει πόλιν
"Ἐν πᾶς Φίλιππου τήνδε φημίζει πόλιν.

ΔΕΚΙΟΣ ΕΤ. Α'.

Εἴτα δέκιος τοῦ κράτους δεδραγμένος
190 Εθόնες διωγμὸν κατὰ πιστῶν ἐκφέρει .
"Ον (8) ὑπερέσχον εὐψύχως ἡνδρισμένοι,
Κυπριανός τε Βαβύλας καὶ μυρίοι .
"Ηττηντο δ' ἄλλοι, καὶ τάλας Ὁριγένης .
Τότ' ἦν Ναυάτος (9) ὁ, μισάνθρωπος φύσις,
195 'Εκκλησίας δ' ὃν Ρωμαίων θυηπόλος,
"Εφασκε μὴ δεῖν βασάνοις τεθυκότας
Μετανοοῦντας προσδέχεσθαι καθάπαξ .
"Ο Ηπατράσιν ἔδοξε πίστεως νόθον
D Καὶ μὴ μεταγνούς, ἐκκεκήρυκται τάλας.

ΓΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙΜΙΑΙΑΝΟΣ ΕΤ. Α'.

200 Βίον Δεκίου καὶ κράτος λελοιπότος,
Κατῆρες Γάλλος ἡ βίδηλος καρδία,
Βαρὺς κολαστής Χριστιανῶν τυγχάνων .
Αἰμιλιανός τε τέτταρας μῆνας μόλις .
"Ηνίκα Σαβέλλιος ἦν σκαύδος Λίθιος,
205 'Ο σύγχυσιν δρῶν ἀσεδῶς ἐν Τριάδι:
Θείων προσώπων καὶ συναλείφων φύσεις.

(8) Ita cod. Nisi mavis ὃν.

(9) Ita etiam Zonaras. Sed intelligendus potius Novatianus.

ΒΑΛΛΕΡΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΣ ΕΤ. ΙΕ'.
 Αἰμιλιανοῦ δὲ σφαγέντος ἀθλίως,
 Βαλλεριανὸς, παραλαμδόνει κράτος,
 Βαρὺς διώκτης εὐσεβῶν Χριστωνύμων .
210 "Οστις ἀγεννως Βαρβάροις Πέρσαις μάχη
 Αλοὺς, παρ' αὐτοῖς τὸν βίον καταστρέψει.
 Καὶ παῖς παρῆλθε Γαληνὸς εἰς κοάτος.
 Δεξιὸς ἀνὴρ, φιλότιμος, χαρίεις,
 Πολλοὺς ἀντλάς κινδύνους ἐν ταῖς μάχαις.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΕΤ. Α' (10).
215 Μεθ' ὃν Κλαύδιος ἀρ्थεποῦς δίκης φύλαξ.
 Κράτωρ ἀγαθὸς καὶ μαχητὴς γεννάδας,
 Πάππος μεγίστου κράτορος Κωνσταντίου (11).

ΑΙΓΡΗΛΙΑΝΟΣ ΕΤ. Ζ'.
 Τούτου τελευτήσαντος ἐν κραταρχίᾳ,
 Αὔρηλιανός δυσμενῆς Χριστωνύμοις
220 Τὰ σκῆπτρα παρείληφε τῆς αὐταρχίας .
 Τούτου κρατοῦντος Ηαῦλον Σαμοσατέον
 Κακῶς φρονοῦντα Ηατέρων θεῖος στίφος
 Ἐπάρατον τίθησι καὶ βδελυκτέον .
 Τῆς δὲ Ἀντιόχου καθέδρας δεδραγμένον,
225 Καὶ τήνδε βίᾳ κατέχειν ἡρημένον,
 Πεισθεὶς δὲ κρατῶν εὐσεβῶν ἐντυχίῃ
 Γραφαῖς ἀτίμως ἔξελαύνει τοῦ θρόνου.

ΠΡΟΒΟΣ ΕΤ. Ζ'.
 Βραχὺν χρόνον Τάκητος ἀνὴρ πρεσβύτης.
 Εἴτα Πρόδος (12) τις φίλος ἐρμοῦ καὶ μάχης
230 Ηπραλαδῶν ἔθυνε τὴν κραταρχίαν,
 Ηρᾶς, μεγαλόψυχος, εὖμενῆς κράτωρ .
 Οὖ ταῖς κατ' ἔχθρῶν ἐμβραδύνοντος μάχαις,
 Στρατοῦ δὲ βρωτῶν κινδυνεύοντος σπάνει,
 Ἐπ' αὐτὸν ἐκλείποντα λιμῷ σιτίων
235 "Ομέδρον σίτε σύμμικτον δμέρησαι λόγος
 Τὸν ὑψόθεν βλύσαντα τῷ λαῷ μάννα,
 Ψπερ τραφεῖσαν στρατιὰν ἐνισχύσαι.

ΚΑΡΟΣ ΚΑΙ ΝΟΥΜΕΡΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡΙΝΟΣ ΕΤ. Β'.
 Μεθ' ὃν Κάρος τις γεννάδας σὺν υἱοῖσιν
 "Αναξ ἐδείχθη παραλαβῶν τὸ κράτος .
240 Νουμεριανὸς ἐκδρείς ἀσκοῦ δίκην,
 Δηγθεὶς παρ' ἔχθρῶν αἰχμάλωτος ὡς λόγος .
 Καὶ Καρίνος αἰγαλίστος, ἀπηγῆς λίαν,
 Χριστωνύμων ὄλεθρος, ἔσχε τὸ κράτος .
 "Ἐφ' οὖν λελοιπὼς Περσίδα Μάνης τάλας
245 Ρωμαΐδος καὶ ίμασι περιεσφόρη,
 Κακίας ἴδν ἔξεμῶν ψυχοφθόρον,
 "Ἄφ' οὐ βδελυκτὸν τούνομα Μανιχαίων.

ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΣ ΕΤ. Κ',
 Μετὰ δὲ τούτων ἡ μεγίστη μανίαν
 Τὴν κατὰ Χριστοῦ δυάς ἡ τρισαθλία
250 Βρονῶν ἔριννος αἰμοχαρῆς καρδία

(10) Male in codice τα', undectm.
 (11) Eumenius paneg. Cantantini cap. 2 : *Ab illo enim divo Claudio manat in te avita cognatio, qui Romani imperii solutam et perditam disciplinam primus reformati.*
 (12) Cod. Φλῶρος, sine dubio pro Florianus ; sed

A VALERIANUS ET GALLIENUS AN. XV.

Post Ἐμιλιανοῦ misere interfectum
 suscepit imperium Valerianus,
 gravis piorum persecutor Christianorum :
 qui barbaris a Persis in prælio turpiter
 captus, apud ipsos vitam finivit.
 Obtinuit autem imperium Gallienus filius,
 vir dexter, liberalis et amabilis,
 qui pericula in prælis multa pertulit.

CLAUDIUS AN. I.

Exim Claudius fuit justitiæ firmus custos,
 princeps bonus et bellator strenuus,
 maximi principis Constantini avus.

AURELIANUS AN. VI.

B Postquam hic in purpura vitani clausit,
 Aurelianus Christianorum odio imbutus
 summi imperii sceptrum gestare cœpit.
 Eo regnante Paulum Samosatensem
 prava sentientem Patrum divinus chorus
 edixit esse maledictum et execrabilem :
 qui cum Antiochenam invasisset cathedram
 eamdemque niteretur vi retinere,
 piorum legatione permotus imperator
 missis litteris sede turpiter eum ejecit:

PROBUS AN. VI.

Brevi regnavit Tacitus, vir grandævus.
 Dein Florus, et mox Probus domi bellique
 bonus, rem cœpit publicam gubernare.
 C Mitis hic erat princeps, magnanimus, benevolus,
 qui dum diuturnis distineretur bellis,
 periclitante exercitu commeatuum penuria,
 jamque deficientibus ob famem viribus,
 imber commissus tritico decidisse dicitur
 cœlestè manna multitudini affundens,
 quo pastus vires pristinas recepit miles.

CARUS, NUMERIANUS, ET CARINUS AN. II.

Carus deinde, vir strenuus, cum suis liberis
 regium nomen cum potentia excepit.
 Numeriano quidem apud hostes captivo.
 Cutis detracta dicitur, utris instar.
 Carinus turpissimus et crudelis admodum.
 Christianorumque pestis, imperium tenuit.
 Sub eo Manes calamitosus relicta Perside
 D ad Romanas terras adrepserit venenum evomens
 improbitatis suæ, animabus exitiosissimum,
 Ex hoc Manichæorum fluxit infame nomen.

DIOCLETIANUS AN. XX.

His extinctis, furere in Christum cœpit
 gemina mortalium Erynnis atque maxima,
 tristimum animorum et cruentissimum

tamen consequentes laudes Probo congruunt, teste
 etiam Zonara. Et quidem Probus scribitur in codi-
 cis lemmatibus, non Florus aut Florianus. Ex-
 istimo igitur unum versum excidisse, in quo a Flo-
 riano sivebat transitus ad Probum.

par, Diocletianus scilicet et Maximianus, utentes regia potestate crudeliter. Et prior quidem obscuris in Dalmatia genitus parentibus, servili stirpe et conspunda, arcano Dei decreto imperium obtinuit; cuius deinde participem Herculium fecit Maximianum Christianorum exitio natum. Ergo hi duo ad perniciem conspirantes Christianorum, vel potius proprias animas, persecutionem commoverunt asperrimam; turmatimque per populos ingentem numerum martyrum effecerunt certantium fortiter: voluntarias nempe victimas et puriesimas, animas usquequa acceptas Domino. Porro uterque regnator generum sibi legit cui propriam collocavit dilectam filiam: Maximianus nobilem Constantium Chlorum qui maximi Constantini parens fuit; Diocletianus autem Maximinum, cui Galerio quoque nomen erat. Atque his Cæsarea dignitas est tributa. Jam cum Christianam extinguere religionem tyranni duo non possent, conantes licet, abdicaverunt ultro dignitatem suam, Cæsaribusque imperium permiserunt; ita ut Galerius quidem in toto Oriente, Constantius in occiduis regnaret partibus. Erat etiam tertius Roma tyrannus Herculii filius Maxentius furiosus. Verumtamen Constantius cunctis placidus Christianos diligebat singulariter: at Maximinus permolestus subditis, mulierosus, mochos, pestis publica, Christianis autem infensissimus, ipsorum, heu! decreverat cædem omnium. Hic in imperii partem advocavit Constantii fœdum generum Licinium malum monstrum et piorum exitium. Hos Maxentius adæquabat suis moribus, Christianorum hostis, et sævus homicida. Hem exsecrandam triadem, pietatis labem! quam assecuta est justissima ultio Dei.

CONSTANTINUS AN. XXXII.

Ergo Constantius mortem cum vita mutans imperium filio Constantino tradidit, quem ex priore suscepserat Helenæ conjugio; qui quomodo reipublicæ navigium rexerit, primusque ad Christum Dominum rex accesserit, dicere non erit, ut reor, supervacaneum, atque audituris absurdum non videbitur. Igitur hic rempublicam a patre traditam præclare gubernabat armis et consilio, nondum initatus, sed tamen recte sentiens, quod ex ipsomet satis conjicere licebat, atque ut rerum exitus deinde docuit. Jam cum imperatores tres tunc essent,

(13) Ita cod. At Latinis est *Constantius*, non *Constans*.

(14) Ita cod. Atqui *Licinius* *Constantiæ* sponsus

- A Μαξιμιανὸς Διοκλητιανὸς τε,
Ομῶς κατῆρξαν τοῦ βασιλείου κράτους.
Ος πατέρων φὺς δυσγενῶν Δαλματόφεν
Ασημος ἢ τρίδουλος ἐνδελυγμένος
255 Θεοῦ κριμάτων τυγχάνει κραταρχίας.
Ης συμμεριστὴν Ἐρκούλιον λαμβάνει
Μαξιμιανὸν εὐσεβῶν ἀναιρέτην
Ἐπὶ κακῷ γοῦν τώδε συμπεπνευκότε
Χριστοῦ μερίδος ἢ πλέον σφῶν καρδίας,
260 Διωγμὸν ἀφόρητον ἔξηγειρέτην,
Καὶ κατὰ δῆμους εἰτε χιλιοτύνας
Μάρτυρας ἀπέφηναν ἡγωνισμένους,
Ἄνθισίρετα θύματα καθηγισμένα
Ἐμψυχα, παντέλεια, δεκτὰ Κυρίῳ.
265 Γαμβροὺς δύας εἴληφεν αὐτοκρατόρων
Εἰς τὰς ἑαυτῶν φιλάττας θυγατέρας.
Ο μὲν Χλωρὸν Κώνσταντα λαμπρὸν τῷ γένει
Τοῦ παμμεγίστου πατέρα Κώνσταντίνου.
Ο Διοκλητιανὸς δ' αὖ Μαξιμίνον
270 Ος καὶ Γαλέριος ἦν ἐπικεκλημένος.
Καὶ τούσδε τιμᾶς τῇ Καίσαρος ἀξίᾳ.
Ἐπεὶ δὲ Χριστώνυμον οὐκ ἐνῆν σῖσται
Ηολλὰ καμούσι τοῖσδε τυράννοις σῖσται,
Ἐκδότες ἀπέθεντο τὴν σκηπτουχίαν,
275 Καίσαρος δύντες διέπειν τὰ τοῦ κράτους.
Ἀρχὴν Γαλέριῳ μὲν ἀπάστης Ἔω,
Τῷ Κώνσταντι (13) δὲ βασιλεύειν Ἐσπέρας.
Ἡ καὶ τρίτος τύραννος ἐν Ρώμῃ πᾶλιν
Ἐρκουλίου παῖς Μαξέντιος μαινόλης.
280 Ἄλλὰ Κώνστας μὲν εὑμενῆς ἦν τοῖς δλοῖς,
Χριστωνύμους ἔστεργες τῶν ἄλλων πλέον.
C Μαξιμίνος δὲ δυσχερῆς διπήκθοις,
Γυναῖκομανῆς, μοιχικός, κοινὴ λόμη,
Χριστωνύμοις δὲ δυσχερέστατος λαν,
285 Πάνωλεθρίαν τῶνδε φεῦ κατακρίνας.
Κοινωνὸν οὗτος τοῦ κράτους προσλαμβάνει
Λικίνιον Κώνσταντος (14) αἰσχρὸν νυμφίον
Κακόν τι τερμέτειον (15) εὐσεβῶν φθόρον.
Καὶ Μαξέντιος ἦσας τούτοις τρόπους,
290 Καὶ χριστομάχος καὶ μιαιφόνος πλέον.
Τριάς ἐναγῆς, εὐσεβῶν ἀναιρέτις,
Ἡνπερ μετῆλθεν ἐνδίκως θεία δίκη.
- D ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΕΤ. ΑΒ'.
Ο τοίνον Κώνστας τῷ γόνῳ Κώνσταντίνῳ
Βίον τελευτῶν καταλείπει τὸ κράτος,
295 Ον ἐξ Ἐλένης ἔσχε τῶν πρόσθεν γάμων.
Οὐ χάριν εἰπεῖν οὐ περίεργον τάχα
Κλύουσι προσγένοιτ' ἀν εὐεπηρόλως,
"Οπως τε διθύνει ἀρχῆς τὸ σκάφος,
Καὶ προσδραμεῖν ὑπῆρξε Χριστῷ Δεσπότη.
300 Αρχὴν μὲν οὗτος πατρόθεν δεδεγμένος
Διεῖπε καλῶς συνέσει στρατηγίας,
"Ετι μὲν ἀμύντος, εὐ φρενῶν δ' ἔχων,
"Ος ἐξ αὐτοῦ δὴ συλλογίσασθαι δέον,
"Ος ὑστερὸν δέδειχε πραγμάτων πέρας.
305 Τριῶν δ' ὑπόντων αὐτοκρατόρων τότε,
erat, gener *Constantii*.
(15) Ita cod.

Τούτος, Μαξεντίου τε καὶ Λικινίου,
Ὦς Μαξιμίνου τὸν βίον λελοιπότος
Βαρὺς δὲ Μαξέντιος ἦν ὅπηχόσις,
Δράκων δαφοινός, αἴμοχαρής τις κύον·
310 Ὁπλοῖς τὸ λοιπὸν ἀμύναι Κωνσταντῖνος
Παρακαλεῖται σφισι τυραντουμένοις·
Καὶ καταπεισθεὶς ἡ συμπαθῆς καρδία,
Ἐβρίσταται ταχιστα 'Ρωμαίων πόλει.
Καὶ πρὸς μάχην ἔτοιμον αὐτὸν ὀτρύνει·
315 Καὶ δὴ σκοποῦντι καὶ δεδοικότι μάχην,
Σταυροῦ μεσοδῆς ἡμέρας ὥφθη τύπος
Τυπούμενός γε πρὸς πόλιν δι' ἀστέρων
Ἐν γράμμασι φράζουσιν, Ἐν τούτῳ νίκα.
Αὕτικα τούτου ἐκ χρυσοῦ σταυροῦ τύπον
320 Ὡς ὁπτὸς οἱ πρὶν ἐμφρόνως σχεδίασας,
Αὐτοῦ προάγειν στρατιᾶς παρηγγύα·
Ὄ δὴ πεποιθώς, συμπλακεῖς ἐναντίοις
Τρόπαιον ἴστῃ κατὰ τυράννου μέγα,
Ἐργον φανέντος βευμάτων ποταμίων,
325 Ἡττημένου φεύγοντος αἰσχρῶς ἐκ μάχης·
Κάντεῦθεν οὐκοῦν ἤρξε καὶ 'Ρώμης δῆλος,
Καὶ δόγμα βασιλείου εὖθις ἐκφέρει
Μὴ δεῖν κολάζειν θεστήζον Χριστωνύμους·
Καθιστορεῖται καὶ ταδὶ τούτου πέρι·
330 Ὡς ταῖς κατ' ἔχθρῶν ἡσχολημένον μάχαις·
Ἀνεκτα τούτον ἵπποτην ὠπλισμένον
Τινά ποτ' ἰδεῖν ἀντὶ σηματας τύπον
Σταυροῦ χεροῦν φέροντα σύμβολον νίκης·
Καὶ πάλιν ὀφθῆναι δὲ τῷδ' ἄνδρας δόσο
335 Ἐν Ἀδριανοῦ τῆς μάχης ἡγουμένους,
Ἀντιπάλων κτείναντας ἀφειδῶς Ίλας·
Καὶ φῶς περιαστράψαν ἀθρῆσαι νύκτωρ
Πάντων ὑπνούντων χάρακα στρατευμάτων.
Περὶ τὸ Βυζάντιον ἐσκηνημένων·
340 Ἐκ τῶνδε συνεῖς ὡς θεός καλῶν δότης
Ἐπιστρέψεις ἤρξατο καὶ συνιέναι·
Καὶ Λικίνιον χριστομαχῶντα βλέπων,
Ὄπλοις στρατιῷ καταστρέψει τοῦ κράτους,
Δίκαιας τ' ἀπαιτεῖ τόνδε χριστομαχίας·
345 Οὐθὲν μονάρχης ἀξίως αὐτοκράτωρ
Κωνσταντῖνος πέφηνεν Ἐσπέρας, Ἐω·
Ἄσσιν δὲ τοῦ τρύχοντος αἰτοῦντι πάθους,
Βουλὴν πονηρὰν διποτίθενται θύται·
Διὸς βδελυκτοὶ καὶ γόντες καὶ μάγοι,
350 Πρὸς Ιασιν ἀλματι παίδων ἀφθόρων
Ἐναποπλύναις σαρκίον κατατρύχον·
Ἡθροιστο τούτον νηπίων πληθὺς δῆῃ,
Ηροθεσμία δὲ ὕβριστο τούτων θυσίας·
Παρῆν βασιλεὺς, μητέρων κλένει γόνων,
355 Ηυνθάνεται δὲ τὰς ἀφορμὰς τῶν γόνων,
Καὶ γνοὺς, δίδωσι τὰ τέκνα ταῖς μητράσι,
Καὶ χρηματα δὲ ταῖσδε πρὸς τούτοις νέμει·
Ἀντιέριπτο φάρμακα τῆς πρόσθεν λύπης·
Οὔτω καλῶς δρέσσαντει νυκτὸς κατ' ὅναρ
360 Ἐφίσταται οἱ προκρίτων ἀποστόλων,
Δυάς φαεινὴ Πέτρος ἄμα καὶ Ιησὺς
Παρεγγύῶντες γνησίως ἐπισκόψῳ
Τὰ καθ' ἐνυπὸν ἀναθέσθαι σὺν πόθῳ,
Εἰ βούλεται σχεῖν τοῦ πιέζοντος λύσιν,

A Constantinus, Maxentius, et Licinius,
quia jam Maximinus vita excesserat :
Maxentius quidem subditis gravis erat,
immanis draco cruorisque sitiens canis.
Quare ut hunc armis denique compesceret,
orabant Constantimum oppressi populi :
a quibus exoratus clemens animus
celerimō ad urbē Romam copias ducit
tyrannumque jam paratum ad arma provocat.
Dum vero incerti martis mente versat curas
crucis hora meridiana conspexit typum,
quem astra quædam in cælo conformabant,
inscriptis hisce litteris : *In hoc vince.*
Protinus igitur aureæ crucis typum,
qualis ipsi apparuerat, concinne fabricans,
suis hunc præferrī jussit exercitibus :
cui sane fisus, conserta cum hoste manu,
magnam de tyrranno victoriā retulit,
qui fluminis vorticibus absorptus est,
dum victus fugeret turpiter e prælio.
Hinc ergo universa potitus Roma est
regiumque statim edictum proposuit,
ne quis jam Christianos ad poenam posceret.
Alia quoque rei hujus narratio est :
nempe quod pugnam adversus hostes patrans
equitem imperator armatum viderit,
qui pro consueto militum vexillo
crucem gestabat manibus, victoriæ symbolum.
Rurus duos eidem conspectos viros
siunt, in Hadriani mole cientes pugnam,
hostiumque turmis plagas imponentes.
B Postremo lucem noctū coruscantem
vallumque ambientem, cunctis sopitis somno,
vidisse prope Byzantium cum castra haberet.
Hinc ergo agnoscens datorem bonorum Deum,
converti ad fidem cœpit et recte sapere.
Tum infestum Christianis Licinium cernens,
armis correptis hunc imperio dejicit,
et de impietate dignas poenas sumit.
Quare jam solus merito imperator
occidui Constantinus et eoi orbis fuit.
Exin remedium morbi poscenti gravis
dirum consilium obtulerunt Jovis
nefarii sacerdotes et fallaces magi,
nempe ut investitum puerorum sanguine
infirmum corpus medelæ causa ablueret.
C Infantum ergo colligitur ingens numerus,
et dies cœdis definita edicuntur.
Præsens imperator matrum audit gemitum,
hujusque causam quærit ex astantibus ;
et re comperta, matribus prolem reddit,
pecuniamque insuper his distribuit,
qua sit solarium prioris mœstitudinis.
His recte gestis, noctu per somnum videt
astare sibi principum apostolorum
illustre par, Petrum cum Paulo scilicet ;
seque adhortantes ut sincere episcopo
salutem suam dulci cum spe committeret,
si quidem præsens malum fugare vellet,

immortalemque ac miram vitam adipisci. Postquam eum somnus dereliquit, statim sanctum Silvestrum admodum reverenter advocat; atque ubi venientem conspicit, rem illi cunctam pandit lubentissime: Silvester regem visi rationem edocet. Cur verba longas ducam per ambages? religiosum principi mysterium explicat, initiatumque et credentem baptismō tingit, et sancto educit lavacro incolumem. Ad Christi partes accessit etiam Helena Silvestri verbis edocta pastoris maximi. Ipsa deinceps Sionem Dei urbem invisit, sacrum lignum vestigans crucis, ibique ut templa conderet sanctissima. Religio nostra crevit ex hoc tempore amplifice; atque ad orbis pervenit fines apostolorum salubris prædicatio: risitque ver tranquillum orthodoxiæ. Tunc templa passim patuere Christicolis, atque omnis ara falsi cultus concidit Christi virtute Domini et omnium Regis, Itemque Constantini legati ejus. Hic late imperitans gentibus innumeris, prolatis etiam priscis imperii finibus crucis atque Evangelii potentia adjutus, homonymam quoque condidit sibi urbem, ocellum totius mundi splendidissimum. Regum hic piorum pater est appellatus, et christicolarum Cæsarum antecessor. Idem episcoporum primam indixit synodum, quibuscum spuriū Arii dogma perculit.

**CONSTANTIUS MAGNI CONSTANTINI FILIUS
AN. XXIV.**

Postquam is terrestre deseruit imperium, proque hoc supernam gloriam adeptus est, cœlorumque regni adiit hæreditatem; nati ex eo liberi tantam imperii molem Constans, Constantius, atque Constantinus, inter se partiti sunt hæredum ritu. Et Constance quidem cum Constantino fratre terras occiduas sibi regendas sumunt, Romanam ipsam, Africam, Italiamque, et quidquid mundi usque ad oceanum patet. Oriens Constantio contigit universus, prætereaque Thracia, finesque Macedonici, cum urbe a patre condita et regni sede. Hic sibi creditum optime imperium gerens multos agonas pertulit ac discrimina, perpetuo militans hostesque armis persecuens Deinde occisis in Occidente fratribus, Constantino quia fratrem armis lacesciverat, Constante dolis Magnentii irretito, orbis universi Constantius sceptrum tenuit; Nam Magnentium quidem belli jure sustulit; at Vetraniōnem qui præter fas se gesserat, perculsum metu subditum sibi fecit.

(16) Ita codd.

- A 365 Ζωῆς ἀκηράτου τε τοχεῖν καὶ ξίνης.
Ἐπεὶ δ' ἀνῆκεν ὑπνος αὐτὸν, αὐτίκα
Τὸν ἵερδυ Σίλιοεστρον εὐλαβῶς ἔγαν
Μετακαλεῖται, καὶ προσελθόντα βλέπει,
Καὶ πάντα διέξειν αὐτῷ προφρόνως:
370 Ο δ' αὖ ἐπάγει τῶν θεαθέντων λύσιν.
Καὶ τί με δεῖ γράφοντα μακρὰ συμπλέκειν;
Ἐκτίθεται οἱ τὸν λόγον μωσηρίου.
Μιεῖ τε βαπτίζει τε πιστεύσαντά γε,
Λουτροῦ τ' ἀστνή τοῦ παναγοῦς ἀνάγει.
375 Προσῆλθε Χριστῷ καὶ βασιλὶς Ἐλένη
Διδασκαλίαις ποιμενάρχου Σιλβέστρου.
Μεθ' οὐ Σιών εβλεψε τὴν Θεοῦ πόλιν
Εἰς φανέρωσιν σταυρικοῦ θείου ξύλου,
Ναῶν τ' ἀναδόμησιν εὐαγγεστάτων.
B 380 Κάντεῦθεν ἀνέβει τὰ καθ' ἡμᾶς εἰς μέγα.
Ἐκτείνεται δὲ καὶ μέχρι γῆς τερμάτων
Σωτῆριον κήρυγμα τῶν ἀποστόλων.
Γελῆ δ' ἔχει θυσιον δροδοδοξίας.
Ἄνοιγνυται πᾶς καὶ νεώς Χριστωνύμοις,
385 Βωμὸς τ' ἀνετέτραπτο πᾶς σὺν τῇ πλάγῃ
Χριστοῦ δυνάμει παντάνακτος Δεσπότου
Ὑποστρατῆγων βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ,
Ος δρέξας ἐθνῶν ἀπλέτων ἐθναρχίας
Σχοινίσματά τε πλατύνας κληρουχίας
390 Σταυροῦ τε κράτει παντοδυνάμου λόγου,
Πάλιν πολίζει τὴν δμώνυμον πόλιν,
Οφθαλμὸν αἴγλεντα τῆς οίκον μένης.
Πατὴρ ἀνάκτων εύσεβῶν κεκλημένος
Καὶ χριστολατρῶν κρατόρων ἀρχηγότης:
395 Ηρώτης ὄριστης ποιμενάρχων συνόδου,
Μεθ' ᾧν καθεῖται Ἀρείου δόγμα νόθον.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝ-
ΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΤ. ΚΑ'.**

- Τούτου λιπόντος τὴν κάτω μοναρχίαν
Οὐράνιον δόξαν δὲ κληρωσαμένου,
Καὶ βασιλείας εὐρανῶν κληρουχίαν,
400 Οἱ παῖδες αὐτοῦ τὴν δλῆν κραταρχίαν
Κώνστασ τε, Κωνστάντιος καὶ Κωνσταντίνος,
Αὐτοῖς διεῖλόν σφισιν εἰς κληρουχίαν.
Κώνστας μὲν ἅμα συγγνώμη Κωνσταντίνῳ
Λαχόντες δργεῖται τῶν καθ' Ἑσπέραν τόπων
405 Αὐτῆς τε Ῥώμης, Ἀφρικῆς, Ἰταλίας,
Καὶ μέχρις αὐτῶν ὁκεανοῦ τερμάτων.
Πάσσα δ' Ἐώς τῷ Κωνσταντίῳ λάχος,
Ἴρδες τοῖσδε Θράκης, Μακεδονίας δρόι,
Σὺν τῇ πατρῷ καὶ βασιλίδι πόλει.
410 Ος διέπων δριστα τὴν κληρουχίαν
Πολλοὺς δγῶνας ἀνέτλη καὶ κινδύνους,
Ἀεὶ στραταρχῶν, κατ' ἔχθρῶν κινῶν δόρυ.
Εἰτα σφαγέντων συγγνώμην ἐν Ἑσπέρῃ,
Τοῦ μὲν κινδύνος καθ' δμαίμονος ξίφη,
415 Τοῦ Κώνσταντος δὲ πρὸς Μαγνεντίου δόλῳ,
Πάσσης κατῆρξεν Ἑσπέρας καὶ τῆς Ἐω.
Μαγνεντίου μὲν ἀνελῶν μάχης νόμῳ,
Τὸν δ' αὖ Βρετανίωνα (16) τὸν κακεργάτην
Ὑπῆκοον θεῖς καταστιθέντα φόβῳ.

- 420 Υπῆρχεν οὗτος εὐχερής μὲν τὸν τρόπον,
Καὶ πάμπαν εὐρίπιστος ἀνέμου πέδον,
Πειθῆντος τε τοῖς ἀρειομαντίαις,
Ἐνδον δὲ τὸν νοῦν εἰς σέβας ἔρωμένος.
Κράτωρ ἀριστεύς καὶ μαχητής γεννάδας,
425 Πλόν, προσηγῆς, εὐμενῆς ὑπηκόοις.
Μερὶ τὴν διαιταν ἐγκρατῆς ἄγαν
Καὶ σωφρονικός, καὶ παθῶν αὐτοκράτωρ,
Καὶ τὰς κρίσεις ἣν ἐκφέρων κατὰ νόμους,
Δικαιοσύνης δ' οὐδαμῶς ὑπεκτρέχων,
430 Ἀρχαιρεσιάζων τε καθάπερ δέον,
Τὰς ἀξίας τε προσέμων τοῖς ἀξίοις
Καὶ πάντα ποιῶν σὺν λόγῳ τὰ τοῦ κράτους·
Οὐ συναρθίμων οὐδένα γερουσίᾳ,
Ὄς οὐδὲ μετέσχε τῶν σοφῶν παιδευμάτων,
435 Μή δ' αὖ λέγειν ἡσκητο καὶ καλῶς γράφειν
Καταλογάδην εἴτε βυθμῷ καὶ μέτρῳ,
Παιδεύσων ἔμπειρος, ἐρμοῦ τ' αὖ φίλος·
Ἄνακτι τῷδ' Ἰουλιανὸς μανδλῆς
Ἐπιφυεὶς ἡρπαστὴν τὴν κραταρχίαν·
440 Καὶ τοῦδε μακρῷ συσχεθεὶς ἀγωνίᾳ
Καὶ διακαεῖ πυρετῷ φθισιρότῳ
Ἐν Μάργου χρήναις τὸν βίον καταστρέψει,
Χολὴν μέλαιναν ἐκπτύσας ἐξ ἀγκάτων·

ΙΟΓΑΙΑΝΟΣ Ο ΗΡΑΒΑΤΗΣ ΕΤ. Β' Φ. ΕΤΕΡΟΙ ΔΕ ΦΑΣΙΝ ΕΤ. Γ'.

- Εἶτα καθαρῶς ἀναδείκνυται κράτωρ
445 Ἰουλιανὸς χριστομάχος μανδλῆς,
Ὄστις ἀπόστας Δεσπότου σεσωκτος,
Καὶ Χριστιανῶν πίστεως σωτηρίου
Τῇ δαιμόνων, φεῦ! ἀπάτῃ προσερβόη,
Τὰ Χριστιαπῶν φαυλίσας ἐκ καρδίας·
450 Καὶ κατὰ Χριστοῦ παρατάττεται τάλας,
Καὶ τοῦδε κλῆσιν ἐκποδῶν θέσθαι φέλει·
Καὶ λοιπὸν οἵας ἀξέτριψεν αἰκίας
Καὶ παντοδαπαῖς, ποικίλαις τιμωρίαις
Ἄντιστατούντας εὐσεβῶς Χριστωνύμους,
455 Καὶ τῶνδ' δους; ἐδείξει μάρτυρας πάλιν
Δίματος ἄχρι καρτερῶς ἤνδρισμένους,
Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν χρωμένοις συμμετρίᾳ·
Κατὰ δὲ Περσῶν ἐκστρατεύσας Βαρβάρων
Μετὰ στρατιᾶς μυρίας ρώμαλέας.
460 Καὶ μὴ διειθεῖς ως δέοι τὰ τῆς μάχης,
Ἐκεῖσε κατέστρεψεν ἀθλίων βίον,
Ἀληθεῖς παρά του καιρίαν ἐν τῇ μάχῃ,
Εἴτε Αδόνων ἢ Βαρβάρων ἀντιπάλων,
Ὄ οἱερὸς ἀλλης πανθενοῦς οὐδράνθεν,
465 Ἐνίκα φασιν ἀλματνες καταφρύτου
Πλευρᾶς νυγεσῆς χειρὶ προσδεδεγμένου
Εἰς ἀέρα χέοντα, ταῦτ' ἐπιλέγειν,
Ναζωραῖς, πλήσθητι· φεῦ τῆς μανίας!

ΙΟΒΙΑΝΟΣ ΜΗΝΑΣ Η'. ΟΙ ΔΕ ΕΤ. Α'

- Τούτου καταστρέψαντος, ως ἔφην, βίον
470 Δυστήναντης ἀσεβῶς χρόνοις,
Ψήφῳ στρατιᾶς προκρίτων γερουσίας
Ἰοβιανὸς χιλιάρχος ὃν τότε,
Ἄντηρ ἀγαθὸς εύσεβης Χριστοῦ λάτρης

CÆSARES.

A Erat Constantius suapte ingenii levis,
prorsus versatilis ceu pulvis vento expositus
seque ab Acri studiosis sinebat duci,
quanquam ipse animum orthodoxum gereret.

princeps egregius, strenuus bellator.

blandus, affabilis, benevolus erga subditos.

Idem cibi potusque temperantissimus,

continens, animi cupiditatum dominus,

dicere jus ex legum norma solitus,

neque a justitia latum unguem discedens;

tum et magistratus pro meritis eligens,

dignis hominibus dignitates largiens,

cuncta demum in imperio sapienter gerens.

Neque in senatum quempiam unquam legit,

nisi doctis imbutum disciplinis,

et qui recte dicere beneque scribere

seu prosa oratione posset seu rythmo et metro;

nutritus ipse litteris musarumque alumnus.

Hunc contra regem lymphaticus Julianus

consurgens, latrocino imperium rapuit.

Hinc animi mœrore diuturno captus

Constantius ac lethalis ardore febris,

ad Mopsi fontes vitæ spatium clausit,

atram rejectans bilem de visceribus.

**JULIANUS APOSTATA AN. II, MENS. VI; VEL,
UT ALII AIUNT, AN. III.**

Exin absque amulo imperator est habitus

christomachus Julianus et furiosus;

qui a Rege Servatore suo defecit,

Christianorumque fidem salutarem

Cum dæmonum, heu! fraudibus commutavit,

sacrumque dogma contemptim corde respuit.

Tum contra Christum bellum hic miser movet

hujusque nomen exterminare nititur.

Proinde quot cruciatibus quotque poenis,

quarum diversas formas vix fari licet,

Christicolarum attriverit constantiam piam,

martyrum quantum numerum efficerit,

qui usque ad sanguinem restiterunt,

studioso mihi brevitatis non licet dicere.

Deinde Persas Barbaros bello appetens,

copiis instructus innumeris fortissimis,

re nihilominus bellica male gesta,

amisit illic vitam infeliciter,

incerto auctore graviter in prælio ictus,

D seu fuit ille Romanus seu hostis Barbarus,

seu cœlestis aliqua validior manus.

Tunc Julianum aiunt manantem sanguinem

suffosso & latere manu cava exceptum

dispersis per aerem his verbis additis:

Nazarene, sitim explē. (Hem vesaniam!)

**JOVIANUS MENS. VII; SEU, UT ALII AIUNT,
AN. I.**

Juliano, sicut dixi, vita orbato

post sceleratam bienni tyrannidem,

suffragio optimatum castrensis consilii

Jovianus per id tempus tribunus militum,

vir bonus atque Christi pius famulus

ad imperii dignitatem fuit subiectus,
Cæteroquin ipse regnum respuebat,
Christi se famulum esse dicens,
atque ethnicis militibus imperaturum negans.
Hi vero cum Christicolas se inclamassent,
tunc imperium Jovianus recepit protinus.
Et pax mox composita cum Persa rege,
atque Antiochiam reducto exercitu,
exsules dudum principes pastores
ad suos greges edicto revocavit,
quos inter Athanasium divinum præsulem,
cunctisque exhibuit Christianis
ver tranquillum et orthodoxæ lumen.
Hic Galatarum Ancyram delatus,
ibi improviso obitu excessit terris,
recentibus, ut fama est, voratis fungis.
haud plusquam octo mensibus regno fructus.
Pietate is, ut dixi, fuit inclitus,
bonus, tranquillus, benevolus erga subditos,
staturaque corporis procera lucens;
litteris etiam medioriter eruditus;
vini tamen atque amori illecebris obnoxius.
Hujus cadaver apud Byzantium urbem
in sancto Apostolorum templo est conditum.

VALENTINIANUS AN. XI;
SIVE, UT ALII AIUNT, AN. X.

Post hunc insedit regiam dignitatem
Justitiæ simul clementiæque exemplar
Valentinianus Christianorum decus,
vir strenuus, animosus ac robustus,
generis ex Pannonia stirpem trahens;
princeps bonus et providus erga subditos,
qui peregrinas quondam in regiones,
utpote Christianus Deumque Christum colens,
ab apostata Juliano pulsus fuerat;
nunc redux ad exercitum, tribunus erat.
Is ubi supremam dignitatem adlit,
imperii socium fratrem ascivit suum,
ærumnosum Valentem, Arii asseciam,
cui partes Orientis regendas tradidit:
ipse vero Occiduis pie præsuit,
ubi trophyæ nobilia de barbaricis
gentibus victor statuit ope Numinis.
Hic omnia boni expromens principis
justitiæque amore præsertim flagrans,
orthodoxorum dogmatum defensor,
spatiōsum vitæ curriculum emensus est,
et cursu vitæ et termino beatus visus,
expletis quatuor supra octogina annis
summo in favore Numinis beatitateque;
ex quo imperium suscepserat annis undecim.
Hic dum in Gallis degeret, mortem obiit,
Gratiano filio imperium relinquens
viro rectorum dogmatum defensori.

VALENS AN. III, SEU IV.

Orientis interim regnator Valens
Arianorum deditus vesaniæ,

(17) Intellige tres vel quatuor annos post Valentiniani fratris obitum.

A Εἰς βασιλείας τὸ κράτος προεκρίθη·
475 'Ο δ' ἦν ἀπειθῆς πρὸς τὸ δέξασθαι κράτος.
Χριστοῦ μὲν αὐτὸν οἰκέτην εἶναι λέγων,
Καὶ μὴ κραταρχεῖν ἀσεβοῦς στρατοῦ θέλειν·
Τούτων δὲ Χριστὸν ἀνακραζάντων σίβειν,
Εὔθὺς ἀνεζώσατο τὴν κραταρχίαν.
480 Καὶ σπένδεται δὲ τῷ κρατοῦντι Περσίδος·
Καὶ σὺν στρατιᾷ τὴν Ἀντιόχου φθάσας
Τοὺς πρὶν φυγάδας ἀρχιθύτας ποιμένας
Ἐτεῖς σφῶν ἐπανήγαγε ποιμεναρχίας,
Μεθ' ὅν 'Αθανάσιον ἔνθεον θύτην,
485 Καὶ πᾶσιν ἔβράσεις τοῖς Χριστωνύμοις
Ἐσφραγίσας τὸν δρόμον δρόσος.
Εἰς Ἀγκυραν δὲ περθάκως Γαλατίας
Ἐκεῖ τελευτῇ διάγων ἑξαπλῆς
Φαγών μύκητας ἀρτιφεῖς, ὡς λόγος,
490 'Οκτώ κατασχῶν μῆνας ἀρχὴν καὶ μόνους·
Ὑπῆρχεν οὖτος εὐσεβῆς μὲν, ὡς ζήφν,
Χρηστὸς γαληνὸς εὐμενῆς διπηκδοίς,
'Αναδρομὴν σώματος εὖμήκη φέρων,
Καὶ γραμμάτων δὲ μετρίως γεγενμένος·
495 'Ηττητο δ' οὖν σὺν ἑρωτοληψίαις·
Καὶ τοῦδ' δὲ νεκρὸς ἐν πόλει Βυζαντίῳ·
Ἐν εὐαγεῖ τέθαπτο κηρύκων δόμῳ.

ΟΥΑΑΕΝΩΙΝΙΑΝΟΣ ΕΤ. ΙΑ'. ΟΙ ΔΕ. ΕΤ. Γ'.

C Εἴτα παρῆλθεν εἰς βασιλείον κράτος
Δικαιοσύνης, πραστήτος αὖ τύπος
500 Οὐαλεντινιανὸς εὐσεβῶν κλέος,
Γεννάδας ἀνὴρ, εὐθενής, φωμαλέος,
Ἐκ Πανονίας ἀρχῆθεν ὀρμημένος,
Κράτωρ ἀγαθὸς, κηδεμῶν διπηκδῶν,
Εἰς ἀλλοδαπὴν ἐξορισθεὶς που χθόνα
505 'Ως Χριστιανὸς καὶ θεὸν Χριστὸν σέβων
Ίουλιανοῦ πρὸς Παραβάτου πάλαι·
Εἴτ' ἀνεκληθεὶς χρηματίζει τρεβοῦνος.
'Ως οὖν ἀνεζώσατο τὴν κραταρχίαν,
Κοινωνὸς ἀρχῆς σύγγονον προσλαμβάνει
510 'Αθλίον Οὐάλεντα μύστην Ἀρείου·
Καὶ μοῖραν αὐτῷ παραδόντος τὴν τῆς Ἐω,
Λύτος κατηρχεν εὐσεβῶς τῆς Ἐσπέρας·
Ηεριφανῆ τρόπαια κατὰ Βαρδάρων
Καὶ νίκας ἰστάς τῇ Θεοῦ συμμαχίᾳ·
515 Καὶ πάντα ποιῶν οἵς σεμνύνεται κράτωρ,
Δικαιοσύνης ἐς τὰ μάλιστα φίλος,
Καὶ δογμάτων πρόμαχος δροδοδόξας,
Πολιυτής τις ἀναφανεῖς ἐν βίψ,
Καὶ μακαριστὸς τοῦ βίου καὶ τοῦ τέλους,
520 Βιοὺς δύοδηκοντα τῆς ζωῆς χρόνους
Πρὸς τέτρασιν αὖ ἀνθέως εὐδαιμόνως,
'Αφ' ὅν κατῆρχεν ἔνδεκα κραταρχίας·
Οὗτος τελευτῇ διάγων ἐν Γαλλίαις,
Γίγη λελοιπὼς Γρατιανῷ τὸ κράτος,
525 'Ανδρὶ προμάχῳ δογμάτων δροσφρόνων,
ΟΥΑΑΠΣ ΕΤ. Γ'. (17) ΟΙ ΔΕ ΕΤ. Δ'.
'Ο δ' αὖ Οὐάλης βασιλεύων τῆς Ἐω
Καὶ καθυπαγθεὶς Ἀρειανῶν μανίᾳ,

- Σφοδρὸς διώκτης δρθιδοξούντων λάχους
 Ἐν καὶ κολαστῆς δυσμενής, φρικαλέος·
 530 Ἀρχιθύτας μὲν ποιμένας διδασκάλους
 Ποίμνης ἀλαύνων καὶ τιθεὶς πορρώτατῳ
 Καὶ ποικίλαις σφᾶς ἔκτριβων βασάνοις·
 Θεοῦ δὲ βύτας καλύνων φείων δόμων
 Εἰρκταῖς ἐντεκλειες δεσμωτηρίοις·
 535 Ἀλλος δὲ βυθῷ καὶ πορὶ θαλαττίῳ
 Σὺν πυριφλέκτῳ νηὶ κατεπυρπόλει·
 Ἐστεργε δ' ὡς μάλιστα μύστας Ἀρείου,
 Καὶ τοῦδε τοῖς δόγμασιν ἀκρὶς ἐμμένων
 Ἐκκλησίας ἔνειμεν αὐτοῖς τὰς δλας,
 540 Σφῶν δρθιδόξους ἐκβαλάων κακοτρόπως.
 Σκυθῶν δὲ Θράκης καταδηούντων δρους
 Καὶ πάντα δρώντων Σκυθικὴν ἐρημίαν,
 Ἀναξ ἐπεστρέψεις τοῖσδε Βαρδάροις,
 Καὶ συμπλακεὶς ἥττητο δυσκλεῶς Σκύθαις·
 545 Τὸν ἐκ ξίφους φεύγων δὲ βάνατον τάλας
 Ἀχυρμῆτος που συρφετῶδει προστρέχει,
 Κάκει τροφῇ γένοιτο πυρὸς παμφάγου,
 Σκυθῶν ἀναψάντων γε κώμης οἰκίας·
 Κατῆρξεν οὗτος πρὸς τρισὶ δέκα χρόνους,
 550 Βαρὺς κολαστῆς δρθιδοξούντων λάχους,
 Θερμὸς δὲ ἐραστῆς καὶ πρόμαχος Ἀρείου.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ ΕΝ ΡΩΜΗ.

- Οὕτω φθαρέντος Οὐάλεντος ἀδλίως
 Ὁ Γρατιανὸς σὺν καστηγήτῳ φίλῳ
 Ηάσης κατῆρξαν Ἐσπέρας καὶ τῆσδε Ἔω.
 555 Κράτος μὲν εἶχε Γρατιανὸς πατρόθεν·
 Ἡ δὲ αὖ στρατιὰ τοῦ πατρὸς τεθνηκότος,
 Καὶ μὴ παρόντος Γρατιανοῦ τῷ μόρῳ,
 Ἀνεῖκεν Οὐαλεντιανὸν νέον,
 Καὶ σύγγονος δέδεκτο τὴν κοινωνίαν·
 560 Ζηλῶν βασιλεὺς Γρατιανὸς πατέρα
 Εἰς εὐσέβειαν, δρθιδότητα δογμάτων,
 Αἰτοῦντι φείρω τῷ Βάλεντι συμμάχους
 Οὐκοῦν παρέσχεν ἐξιώντι πρὸς Σκύθας,
 Οὐ συμπατεῖν δεῖ τοῖς ἔχθροις Θεοῦ, φράσας·
 565 Καὶ ποιμένας δὲ αὖθισους διδασκάλους
 Πρὸς Οὐάλεντος ποιμνίων ἐξωμάνενος
 Τῆς εὐσέβειας δρθιδοξίας γάριν,
 Αὔθις ἐπανήγαγε ταῖς Ἐκκλησίαις·
 Λεηλατούντων τὸν Σκυθῶν δὲ Θράκην,
 570 Καὶ τῆσδε πάντας ἐξερημούντων δρους,
 Καὶ τὰ πέριξ ἄπαντα κατεφθαρκότων,
 Ἄτ' ἀκαθέτων τῇ νίκῃ διδειγμένων,
 Μετακαλεῖται Γρατιανὸς αὐτάντας
 Λαμπτρὸν Θεοδόσιον ἐξ Ἰσπανίας,
 575 Ἀνδρα ἀρετῶν, γεννάδα, βουληφόρον,
 Τῇ δὲ εὐσέβειᾳ μᾶλλον ὁραΐσμένον·
 Ὁν καὶ στρατηγὸν ἐποφήνας ταγμάτων
 Μετὰ στρατιᾶς ἰκανῆς ρώμαλέας
 Κατὰ Σκυθῶν πέπομφε τοῦτον βαρδάρων·
 580 Ὁς συμβαλὼν ἥττησε τοὺς ἀντιπάλους
 Τρεφάμενος σφᾶς ἐν μάχῃ κατὰ χράτος,
 Καὶ πάντας ἔρδην παραδοὺς μικροῦ ξίφει·
 Ἐπειτ' ἀφεικὼς στρατὸν αὐτοῦ μάνειν,
 Ήρὸς Γρατιανὸν αὐτεπάγγελτος φθάσας
 585 Ἐν Ιλανονίᾳ διάγοντα τῷ τότε,

A partis orthodoxæ persecutor vehemens
 sævusque tortor erat et horribilis.
 Pastores quidem præcipios et magistros
 gregibus suis pulsos et procul ablegatos
 variis præterea pœnis exrcuabat :
 tum et Dei sacerdotes sacris ædibus
 prohibitos, arctis detinebat vinculis :
 alios aquis præfocabat, medioque mari
 combusta nave flammis extinguebat.
 Arii vero asseclas impense colens,
 atque ejus dogmatibus mordicus adhærens,
 ecclesiæ ipsis cunctas regendas dedit,
 ejectis inde per scelus orthodoxis.
 Deinde Gothis Thraciam populantibus
 et vastitatem Scythicam efficientibus,
 imperator Barbaros bello aggressus
 B prælio infelici vincitur a Gothis ;
 dumque miser fatum a gladio imminens
 fugit, ac vili se paleario abdit,
 ibi flamarum esca fit edacium,
 dum Gothi ignem subjiciunt pagi domibus.
 Hic annis ferme tredecim imperavit,
 gravis orthodoxæ carnifex Ecclesiæ,
 servidus Arii amator et defensor.

GRATIANUS ROMÆ.

Sic pereunte misere Valente,
 cepit Gratianus cum germano fratre
 Eoi orbis Occiduique imperium.
 Gratianus quidem a patre rex fuerat dictus ;
 verumtamen exercitus, defuncto patre,
 quoniam Gratianus funeri non intererat,
 C Valentinianum juniores acclamavit,
 admisitque frater regni communionem.
 Gratianus porro Cæsar paternæ æmulus
 pietatis ac dogmaticæ rectitudinis,
 Valenti patruo auxilia postulanti,
 dum Gothis arma inferret, non submisit ;
 non oportere auxiliari hostibus Dei dicens.
 Tum etiam sacros præsules doctores,
 quos Valens ab ovilibus pepulerat
 ob orthodoxæ fidei pium dogma,
 rursus quemque suis Ecclesiis reddidit.
 Dein Gothis Thraciam adhuc infestantibus,
 ejectis incolis facta solitudine,
 agris late cunctis pessum datis,
 cum hostes nulla comprimi vi jam possent,
 D Gratianus imperator advocavit
 splendidum ex Hispania Theodosium,
 virum martiale, strenuum, consilioseum,
 pietate autem maxime conspicuum,
 quem supremum armorum electum ducem
 cum ingenti exercitu ac fortissimo
 adversus Gothos barbaros expedivit.
 Is autem prælio inito victor fuit,
 Gothis vi summa armorum profligatis,
 gladioque propemodum cunctis cæsis.
 Mox ibi derelicto in castris milite,
 ad Gratianum ipsem nuntius advolat
 in Pannonia tunc temporis diversantem,

et de patrata victoria certiore facit,
summam Gothorum significans occidionem.
Gratianum porro ut daret victoriae præmium,
alioqui id jam existimans prodesse imperio,
imperatorem creat Theodosium
totius orientis, et Macedoniae ac Thracie:
occidui mundi terris servatis sibi.
Post hæc in Galliis degens interficitur
a duce quodam, nomine Andragathio,
qui dolo ad cædem ejus grassatus est,
postquam sex annis circiter regnaverat;
bonus imperator, piusque Christi famulus.

VALENTINIANUS JUNIOR ROMÆ.

Gratiano extincto partes hesperias cunctas
Valentinianus junior frater rexerit,
qui quidem matris deceptus suasionibus
Justinæ ARII dogmata amplectus est:
atque hinc piorum turram amare desit.
Tum rebellante quodam duce Maximo,
et jam victoria contra se potito,
legatis missis ad Orientis principem
inlytum Theodosium suppeditas petit.
Ille respondit se mirari minime
si servus Maximus domino superior fuerit,
ipsumque nuper acie profligaverit;
quoniam tu, Dominum tuum, Cæsar,
exauktoratum familie connumerans,
qui quidem Patri similis substantia est.
Attamen sumptis armis imperator
Maximum prælio superatum occidit:
tum etiam Andragathio caput abstulit,
pcenas ab eo repetens cædis regiæ.
His gestis domum revertitur imperator.
Sed ecce rursus Valentiniano juveni
aulicus vir Eugenius adversarius oritur:
qua re comperta, metu correptus Cæsar
ipse sibi laqueo vitam interruptit.

THEODOSIUS MAGNUS AN. XVII, VEL XVI.

At Theodosius Ausonum imperator
Eugenium quoque captis armis persequens
prælio devictum vita spoliat,
regnoque suo partes hesperias addit.
Antequam tamen hæc præclare gereret,
Thessalonica in urbe Cæsar versans,
orto per populum motu seditioso,
contumeliosis civium diotis ipse luditur,
atque in tumultu cæditur præfectus.
Hæc imperator haud moderate ferens
armatos contra populum immisit milites,
qui hunc crudeliter gladiis conciderunt,
ita ut in tanto congregato numero
quindecim millia hominum perierint.
Sed Mediolani Ambrosius episcopus
Cæsarem admonens tanti commissi sceleris,
ad pœnitentiam facti flexit animum:
tum lacrymanti rei perpetratæ causa

(18) Annos regni tum Gratiani tum Valentiniani junioris omittit chronologus; verum tamen scimus

A Αὐτὸς βασιλεῖ μηνές τὰ τῆς νίκης,
Καὶ τὸν Σκυθῶν δλεθρον ἄμα καὶ φόνον.
"Οθεν βασιλεὺς εἰς ἀμοιβὴν τῆς νίκης,
"Αλλως τε κρίνας ἐμπρέπειν κραταρχίᾳ,
590 Στέφει Θεοδόσιον εἰς βασιλέα
Πλάσης Ἐφάς, Μακεδονίας, Θράκης.
Αὐτῷ δ' ἀπεκλήρωσεν Ἐσπέρας τόπους.
Ἐν Γαλλίαις οὖν διάγων ἀνηρέθη
Ὑπὸ στρατηγοῦ κλῆσιν Ἀνδραγαθίου
595 Δόλῳ κάταπράξαντος αὐτοῦ τὸν φόνον.
"Εξ που κατασχών τὴν βασιλείαν χρόνους.
Κράτωρ ἀγαθὸς εὐεσθῆς Χριστοῦ λάτρις.

ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ ΝΕΟΣ ΕΝ ΡΩΜῇ (18).

Τούτου θανόντος, ἥρξεν Ἐσπέρας δῆλης
Οὐαλεντινιανὸς σύγγονος νέος,
B 600 "Οστις γε μητρὸς ὑπαχθεὶς συμβουλίαις
Ίουστίνης ἐδέδεκτο δόγματ' Ἀρείου
Κάντεῦθεν ἀπέστεργεν εὐεσθῶν στίφος.
Καὶ τίνος αὐτῷ Μαξίμου στρατηγέτου
Ἐπιφυέντος καὶ νικήσαντος μάχῃ,
605 Πρέσβεις πεπομφῶς πρὸς κρατάρχην τῆς Ἐω
Λαμπρὸν Θεοδόσιον αἰτεῖ συμμάχους.
"Ο δ' αὖ ἐδίζλου, μὴ τεθηπέναι, κέγων,
Εἰ δούλος ὁν Μάξιμος ὡφθη δεσπότου
Ὑπέρτερός τε καὶ νικητῆς ἐν μάχαις,
610 Σοῦ δεσπότηη σὸν ἡθετηκότος, κράτορ,
Καὶ τὸνδε δούλοις συγκατηριθμηκότος,
Σύμμορφον ὅντα τῷ Πατρὶ κατ' οὐσίαν.
"Ομως στρατεύσας κατὰ Μαξίμου κράτωρ
Ἀτείλε τοῦτον κατακρατήσας μάχῃ
C 615 Καὶ τὴν κεφαλὴν δ' Ἀνδραγαθίου τέμνει,
Ἐκπράξας αὐτὸν εὐθύνας τὰς τοῦ φόνου.
Ταῦτα διαθεὶς βασιλεὺς ὑπεστρέψει
Οὐαλεντινιανῷ δ' αὖ νεωτέρῳ
Ἀντῆρεν Εὐγένιος εἰς τῶν ἐν τέλει.
620 Καὶ γνοὺς τὸ δρᾶμα, συσχετεῖς ἀναξ φόνῳ
Ἐειτὸν ἔξηγαγεν ἀγχόνη βίου.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΕΤ. ΙΖ', ΟΙ ΔΕ ΕΤ. Ιζ'.

'Αλλὰ Θεοδόσιος εὐσονοκράτωρ
Ἐπιστρατεύσας καὶ πάλιν Εὐγενίῳ
Κτείνει τε τοῦτον ἐκνικήσας ἐν μάχῃ
625 Καὶ βασιλεύει καὶ μερῶν τῆς Ἐσπέρας.
Ποὶν δὲ δέ πάρκαι τάδε κατορθωμάτων,
"Αναξ ἐπιστάς Θεοσαλονίκη πόλει
Δῆμου στασιάσαντος ἐξ ἀταξίας,
Τερρίζεται μὲν οὗτος δάστοις ἀνδήνη
630 Φονεύεται δέ παρχος ἐν τῇ συγχύσει.
Ταῦτ' οὐκ ἐνεγκὼν δὲ κρατάρχης ἡμέρως
Στράτευμ' ἀφῆκε τῷ λεῷ ξιφηρόδορον,
Καὶ τὸνδε κατέσφεξαν ἀφειδῶς ξίφει,
Ως ἐκ τοσούτου μυριαριθμού στὶ
635 Πρὸς πέντε θανεῖν χιλιοστάς δέκο.
"Αλλ' Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων θύτης
Τόνδε ἀναμνήσας τοῦ πεπραγμένου μύσους,
"Ηγαγεν αὐτὸν εἰς συναίσθησιν πάθους.
Καὶ πρόσφορα κλέρνησιν αὐτῷ φαρμάκων

Gratianum regnavisse post putrem annis 9, Va-
lentinianum 17.

- 640 Δακρυρροῦντι τῶν πεπραγμένων χάριν.
Οὗτος βασιλεὺς εὐσεβῆς ὁν, ἀρθρόφρων,
Σύστημα σεπτὸν ἀρχιθυτῶν ἀλίσας
Πρὸς τοῖς ἐκατὸν καὶ πεντήκοντα πάλιν
Πνευματομάχου κατὰ Μακεδονίου,
645 Πνεῦμα τὸ θεῖον οὐ σένοντος ὡς θέμις,
Συνεκρήτησε σύνοδον τὴν δευτέραν ·
Ἐν συμφυδὲς τὸ Ηνεῦμα Ήπειρὶ καὶ Λόγγῳ
Ἄριστα τρανώσασα σύνθρονον θ' ἄμα,
Βάλλει Μακεδόνιον ἀραιῖς ἐνδίκως
650 Τῆς καθολικῆς ἔκτεμοῦν' Ἐκκλησίας ·
Καὶ ποιμενάρχην δεικνύει Βυζαντίδος
Νεκτάριον λάμποντα βίφι καὶ λόγγῳ,
Χριστώνυμον μὲν ἀμύητον δ' εἰσέτι,
Ὄν ἄμα βαπτίζουσι χρίουσι θύτην ·
655 Τοῦ Γρηγορίου καὶ Πατρὸς θεηγόρου
Ἀδύταιράς γε τὸν θρόνον λελοιπότος ·
Οὗτος τελευτὴ βασιλεὺς καθ' Ἐσπέραν
Τοῖς μερίσας τοῖς δυοῖς κραταρχαῖν
Ὀντωρίῳ μὲν δύος κατάρχειν Ἐσπέρας,
660 Ἀρκαδίῳ δ' αὖ τῶν μερῶν τῶν τῆς Ἐω,
Βεβαστευκὼς ἐπτὰ καὶ δέκα χρόνους
Πρὸς πέντε μησὸν εὐσεβῶς, εὐδαιμόνως ·
Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ κράτωρ νικηφόρος,
Τῷ δ' εὐτελεῖς μᾶλλον ὠραΐσμενος ·
665 Καὶ κιον' οὗτος ἐν Βοδεί τεύχει τόπῳ (19) ·
Ἀνδρείκελον φέροντα τοῦ δειμαρένου.

ΑΡΚΑΔΙΟΣ ΕΤ. ΙΑ'.

- Ἀρκάδιος γαῦν παραλαβὼν τὸ κράτος
Διεἴπεν αὐτὸν πλημμελῶς καὶ ῥᾳθύμως ·
Νωθῆς γάρ, εὐρίπιστος, ὃν ἀνειμένος,
670 Καὶ τῇ γυναικὶ πάντα προσπεπεισμένος,
Τρικυμίας ἐπλήσσει τὴν Ἐκκλησίαν,
Αὕτῳ δὲ μέμψεις προύξενησεν ἐνδίκους ·
Νεκταρίου γάρ ἐκμετρήσαντος βίου,
Ἄχθεις δὲ χρυσοῦς ἐν λόγοις Ἰωάννης
675 Ἐξ Ἀντιόχου πρὸς πόλιν βασιλίδα,
Ταῦτης καθωράσσει τὸν σεμνὸν θρόνον ·
Ἄλλ' ἡ βασιλίς ἀδίκως Ἐδόξει
Μυσῆσασα, φεῦ! ἐνθέου παρῆσας
Τὸν τῶν ψυχῶν ἄλιον ἀξίον θρόνου
680 Τίθησιν ἔξοριστον ἐν τοῖς Κομάνοις ·
Ἀντικαθίστη δὲ Ἀρσάκιον πρεσβύτην ·
Οὗτος βασιλεὺς ἐν Θράκῃ κτίζει πόλιν,
Ἐν Ἀρκαδίου πάντας ἔδουσι πόλιν.
Καὶ κιον' ἀνήγειρεν ἐν ἔχορλόφῳ
685 Στήλην ἄνω φέροντα τοῦ δειμαρένου.
Ἐπη δὲ πρὸς τέσσαρις κατάρχας δέκα,
Ὄν εὐσεβῆς τις, ὀρθοδοξίας φίλος,
Ἄλλως δὲ κούφος εὐάγωγος τὸν τρόπον,
Νοσῆσας ἐξέλιπε τὸν φθαρόν βίον.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Ο ΝΕΟΣ ΕΤ. ΜΒ'.

- 690 Καὶ παῖς Θεοδόσιος ἀρχεῖ τοῦ κράτους
Πραῦς, προσηνής, εὐσεβῆς, χρηστὸς τρόπους,
Ἐγχύκλιον παιδευσιν εὐ ήσημένος,
Μαθημάτων ἔδρις τε τῆς τετρακτύος,
Καὶ πλαστικῆς αὖ καὶ γραφικῆς τεχνίτης,

(19) Locus nimurum urbis Byzantinæ dictus Bos. Zonar. XIV, 4.

- A idoneum culpæ rite remedium contulit.
Rex hic pro sua pietate et orthodoxia
præsulum venerandum cœtum congregans,
centum videlicet et quinquaginta Patrum,
adversus Macedonium qui divinum
Spiritum debito honore non colebat,
secundam celebrandam curavit synodum :
quæ Patri ac Verbo Spiritum definiens
honore parem, natura eadem præditum,
devovit Macedonium justis diris
atque eum catholica pepulit Ecclesia.
Byzantii vero præsulem delegit
Nectarium lingua et moribus eluentem,
Christicolum quidem, sed nondum initiatum :
baptizant ergo simul sacramque episcopum ;
quoniam Gregorius Pater theologus
B hac semet sede sponte deposuerat.
Rex hic hesperiis moritur in terris,
duobus partiens liberis imperium ;
Honorio quidem partes occiduas tribuens.
Orienti Arcadium dominum præficiens ;
postquam regnaverat annis septemdecim
cum quinque mensibus feliciter et pie :
vir sane egregius et princeps victoriosus,
sed pietate tamen multo rutilantior.
Is et columnam posuit in Bovis loco,
gestantem regis statuam auctoris sui.

ARCADIUS AN. XIV.

- Arcadius igitur hæres imperii factus
male illud cœpit gerere et socorditer :
C hebes enim, versatilis et renaissus,
et cuncta uxoris sinens in arbitrio,
turbarum fluctibus obruit Ecclesiam,
sibique justam peperit infamiam.
Namque ubi Nectarius explevit vitæ cursum,
aurea lingua prædictus Joannes
Antiochia deducitur ad urbem regiam,
ut hujsac sacram scilicet ornet sedem.
Sed enim angusta contra fas Eudoxia
sacros, heu! perosa liberos sermones,
solem animarum, sedis apprime dignum,
exsulem pellit usque ad urbem Comana,
ipsique Arsacium natu jam grandem sufficit.
Rex hic in Thracia condidit urbem illam,
quam Arcadiopolim vulgo vocatam cernimus.
Idem columnam posuit in Xerolopho,
conditoris sui signo superposito.
Regnavit autem decem cum quatuor annis ;
vir sane pius atque orthodoxus tenax ;
levis aliqui ingenii, varius ac mutabilis ;
implicitus in morbum vita mortali cessit.

THEODOSIUS JUNIOR AN. XLII.

- Excipit imperium filius Theodosius,
mitis affabilis, pius commodisque moribus,
encyclica doctrina recte exercitus,
disciplinarum quatuor bene sciens,
plastics insuper atque picturæ gnarus.

jaculo bonus, equum frenare valens,
 blandus, gratiosus, subditis benevolus,
 atque orthodoxia optimus defensor.
 Imperium tamen administravit molliter,
 permisso ennuchis rei publicae arbitrio,
 Antiocho primo, deinde Amantio,
 insuper et auri famulo Chrysaphio.
 Atque is teneret adhuc statim puer
 germanam sororem vitæ ducem habuit
 omni virtute præditam Pulcheriam :
 tutorem vero supremis patria tabulis
 Isdigerem Persidis tunc regem ;
 a quo dum timent, cuncti parebant domino,
 nec tyrannidem quisquam affectavit.
 Idem Athenis puerilam accersivit,
 imperii pariter ut esset torique socia,
 forma præstantem doctrinisque exerceitam,
 Leontio quodam genitam philosopho,
 claram in doctis litteris Eudociam,
 cuius sapientiam in pangindis libris
 homerocentra docent cale scripta.
 Eamdem invisit Sionem urbem Dei
 præsens veneratura sanctos locos,
 magnas opes ferens, vim auri innumeram
 qua excitavit templa Christo Domino.
 Deinde ad urbem regiam pedem retulit.
 Postremum fatis functo rege conjugae
 rursus ad sancta semet recipiens loca:
 mortalem ibidem conclusit periodum,
 bene acta vita, atque uti Deo placet.
 Jam vero Arsacio vivis excedente,
 Ecclesia sedem occupavil Atticus,
 moribus ac litteris abunde instructus,
 qui Judæum quemdam morbo fractum,
 credentem initiat baptizansque rite,
 lavacri munere sanum educit aquis.
 Deinde vitam concludente Attico,
 episcopatum occupat Sisinius :
 quo vitæ pariter usuram relinquente,
 Nestorius quidam pro eo sedem occupat,
 nefastus, impius, mala mente præditus,
 qui novum dogma stulte garriebat,
 Christum videlicet merum esse hominem ;
 matrem vero virginem Mariam
 non tam Deiparam esse quam Christiparam.
 Quare imperator electorum a Deo Patrum
 concilium venerandum pie congregans,
 quorum Alexandrinus dux erat Cyrilus,
 Nestorium depositum hominicolam,
 Deinde præfuit Dei Ecclesiae
 Maximianus orthodoxus præsul :
 quo vita functo, merito in sede sistitur
 Proclus Cyzici archiepiscopus,
 pastor egregius, largitor flexanimus,
 Patris Chrysostomi dilectus discipulus ;
 sub quo, Romani imperatoris jussu
 ab urbem regiam corpus illius rediit.
 Proclus hic sanctus dum pompam supplicem
 populo innumere comitante duceret ;

A 695 Καὶ τοξότης ἄριστος, ἵππεύειν ἔκρος,
 Ἡδὺς, χαρίεις, εδμενής ὑπηκόοις,
 Ὑπέρμαχος κράτιστος δρυθοδοξίας.
 Ηλὴν μαλθακῶς διεῖπε τὴν αὐταρχίαν,
 Κοινῶν μεταχειρίσιν εὖνούχοις νέμων,
700 Ἀντιόχῳ πρῶτα μὲν, εἶτ' Ἀμαντίῳ
 Πρὸς τοῖσδε δούλῳ χρυσίου Χρυσαφίῳ .
 Νέος κομιδὴ τυγχάνων ἡλικίαν,
 Ἀνήγειρ' οὗτος πρὸς κασιγνήτου φίλης
 Τῆς πάντ' ἀρίστης ὀλβίας Ηουλχερίας .
705 Ἐπίτροπον σχών ἐν γραφαῖς φυτοσπόρου
 Ἰσδιγέρδην ἀνακτα Περσίδος τότε,
 Οὐ τῷ δέει πᾶς εὐόδει τῷ δεσπότῃ
 Καὶ φευκτέαν ἥγητο τὴν τυραννίδα .
 Ἡγάγειρ' οὗτος ἐξ Ἀθηνῶν καὶ καρην
B 710 Κοινωνὸν ἄμα τοῦ κράτους καὶ τοῦ λέχους
 Λάμπουσαν ὥρᾳ καὶ μαθημάτων τέχνη
 Παιᾶ Λεοντίου τινὸς φιλοσόφου,
 Τὴν εὐδόκιμον ἐν λόγοις Βεύδοκίαν,
 Ἡς τὴν σοφίαν δεικνύουσιν ἐν λόγοις
715 Ὁμηρόκεντρα τὰ σοφῶς γεγραμμένα.
 Αὔτη Σιών ἔβλεψε τὴν θεοῦ πόλιν
 Εἰς προσκύνησιν τῶν σεβασμῶν τόπων
 Πλοῦτον βραχὺν φέρουσα, χρυσὸν μυρίον,
 Οἰσπερ νεώς ἥγειρε Χριστῷ Δεσπότῃ.
720 Μετὰ δὲ ἐπανέζευξεν αὐθίς εἰς πόλιν.
 Εἴτα θανόντος αὐτάνακτος συζύγου
 Πάλιν ὑποστρέψασα πρὸς θείους τόπους,
 Ἐκεῖ τελευτὴ καταλιποῦσα βίον,
 Ζῆσασα κωλῶς καὶ καθὰ θεῷ φίλον.
C 725 Ἀρσακίου δὲ τὸ βίον λελοιπότος,
 Ἐκκλησίας ἐσχηκεν Ἀττικὸς θρόνον
 Κοσμούμενος βίῳ τε καὶ λόγῳ πλέον .
 Ὁς Ἰουδαῖον παράλυτον ἐκ νόσου
 Πεισθέντα μιεῖ, καὶ βαπτίσας ὡς δεον
730 Λαυτροῦ χάριτος διγιῆ τόνδε ἀνάγει .
 Τέλει δὲ Ἀττικοῦ τοῦ βίου χρησαμένου,
 Σισίνιος ἔλασε τὴν προεδρίαν .
 Οὖπερ τὸ βιοῦν ἐκμετρήσαντος μόρῳ,
 Νεστόριος τις ἀντικαθίστη Θρόνῳ,
735 Ἀνήρ ἀποφράς, δυσσεβής καὶ κακόφρων,
 Ὁς δογματίζων ἀπεφλύάρει μάτην
 Ἀνθρωπὸν εἶναι τὸν Χριστὸν μόνον,
 Καὶ μητράνανδρον παρθένον τὴν Μαρίαν
 Οὐ θεοτόκον μᾶλλον ἡ Χριστοτόκον.
D 740 Οὐθεν βασιλεὺς Πατέρων θεοχρήτων
 Σύστημα σεπτὸν εὐσεβῶς συναλίσκ,
 Ὡν Κύριλλος ἔξαρχος Ἀλεξανδρείας
 Καθεῖτε Νεστόριον ἀνθρωπολάτρην.
 Εἴτα προέστη τῆς θεοῦ Ἐκκλησίας
745 Μαξιμιανὸς προστάτης δρυθοφορονῶν.
 Οὖπερ θανόντος ἐνθρονίζεται θρόνῳ
 Πρόκλος Κυζίκου ποιμενάρχης ἀξίως,
 Ηοιμὴν ἀσθός καὶ νομεὺς ψυχοτρόπος,
 Μυστήριον φίλητὸς τοῦ Πατρὸς Χρυσοστόμου,
750 Ἐφ' οὐ κελεύσει τοῦ κρατοῦντος Αὐσόνων,
 Τούτου τὸ σῶμα πρὸς πάλιν ἥχθη κράτους
 Τούτου λιτανεύοντος ιεροῦ Πρόκλου
 Μετά γε λαοῦ συνδρομῆς ἀπειρίτου,

- 'Αρπαγὴν ἄφνω παιδίον πρὸς ἀέρα
 755 Πάντων βλεπόντων καὶ λίγων θαμβουμένων,
 Μεθ' ἵκανην ὥραν δὲ καταχθὲν πάλιν
 'Ἐφη μυηθῆναι γε μὴ προστιθέναι
 Τὸ διαυρωθεὶς πρὸς βῆμα δὲ ἡμᾶς λέγων
 Τῷ τρισαγίῳ καὶ σεβασμῷ θυμῷ.
 760 Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς θείους νόσας,
 Ηροεδρίαν εἰληφε τῆς Κωνσταντίνου
 Ηρεστύτερός τις Φλαβιανὸς ἀξίως,
 Ηρόμαχος δρθῶν δογμάτων Ἐκκλησίας.
 Οὐπέρθανδόντος λακτίσει Διοσκόρου
 765 'Εν ληστρικῇ τε καὶ φονικῇ συνόδῳ
 Θύτης Ἀνατόλιος Ἀλεξανδρείας
 Εἰληφε θώκον ίερὸν βασιλίδος.
 Οὗτος θεοδόσιος αὐστονοκράτωρ
 Καὶ τεῖχος ἀνήγειρε χερσαῖον πόλει
 770 'Εκ τῶν Βλαχερῶν εἰς πύλας τὰς Χρυσάς,
 Τοῦργον περάντας ἐν δυσὶ μησὶ μόνοις,
 Σπουδῇ γ' ἐπάρχουν καὶ συνεργάτες Κύρου·
 'Ἄγαμένου δῆμου δὲ Κύρου τοῦ τάχους,
 Καὶ ταῦτ' ἀναχράξαντει ἐν παρθέσιᾳ,
 775 Κωνσταντίνος μὲν ἔκτισε πρὸς τὴν πόλιν,
 'Ανανεοῖ Κύρος δὲ νῦν, προσθυμίᾳ
 Ταύτην φθονηθεὶς ἐκπεσὼν τῆντος ἀξίας,
 'Εκκλησίας πρόεδρος ὁ φθῆ Σμυρναίων.
 Καὶ Πουλχερίαν οὕτος ἀδελφὴν φίλην
 780 Τῶν βασιλεῶν ἐκβαλὼν ὡς οὐχ ἔδει
 Ταῖς ὑποθήκαις βασικάνον Χρυσαφίου
 'Εν ἐβδόμῳ τίθησιν ἐγκεκλεισμένην,
 Φροντίδος αὐτὴν καταπάντας πραγμάτων.
 Μόλις δὲ συνεῖ τὸν φθόνον Χρυσαφίου,
 785 Αὐτὸν μὲν ἀξόριστον ἀνδίκως ἔδρα,
 Τὴν σύγγονον δὲ προσλαβὼν αὐθίς νέμει
 Φροντίδα κοινῶν τῆδε πραγμάτων ὅλων.
 Οὗτος νοσήσας ἔξειπε τὸν βίον.
 'Ως φασι, βιοὺς πεντήκοντά που γρόνους,
 790 Καθ' οὓς σχεδὸν κατῆρχε τοὺς χρόνους δλους.

ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ ΕΤ. ζ ζ̄.

- Σκῆπτρα μεταβαλνει δὲ πρὸς Πουλχερίαν
 Τρόποις ἀγαθοῖς καὶ σεμνοῖς κοσμουμένην,
 Τῷ δ' εὔσεβει παρθενίᾳ τ' αὖ πλέον.
 'Η Μαρκιανὸν ἀνδρὸν χρηστὸν τοὺς τρόπους,
 795 Σεμνὸν, γεραρῶν, σώφρονα καὶ πρεσβύτην
 'Εκ στρατιωτῶν προσκαλεῖται ταχέως,
 Καὶ τῷδε δηλοὶ τοῦ κρατάρχου τὸν μόρον.
 Καὶ φησιν. Εἴδι μοι πίστιν δοφαλῆ νέμοις
 'Ως παρθενίας τῆς ἐμῆς φύλακε,
 800 Ήντερ καθιέρωσα Χριστῷ νυμφίῳ,
 Στέψω βασιλία σε τῆς Ῥωμαΐδος,
 Τοῦ δὲ αὐτοκατεύθυντος ἀσφαλῶς τόδε,
 Μετακαλεῖται βασιλὶς ἀρχιθύντην,
 Τοὺς ἐν τέλει, σύγκλητον, ἀλλο τε στίφος,
 805 Καὶ Μαρκιανὸν ταινιοὶ κράτους στέφει,
 Καὶ κράτομα δείκνυσι τῆς Ῥωμαΐδος,
 Τῷ δ' αἰχμαλώτῳ Χρηματίσαντι πάλαι
 Θέρους ὀπνοῦντι πρὸς φλόγα τὴν ἡλίου,
 Σὺν αἰχμαλώτοις πλείστιν ἔρκους μέσον,
 810 'Επιγεταπέδες μετὸς σκὺν ἔδρα·
 'Ο γνοὺς ἐθνάρχης τόνδ' ὁ κατένων πέδαις

ΠΑΤΒΟΛ. Γα. CXLIII.

A abreptus subito puer in aerem,
 cunctis aspicientibus ingenti stupore percitis,
 post intervallum modicum denuo redux
 dixit divinitus sibi revelatum
 ne crucifixus vox adderetur
 voci pro nobis trisagio in hymno.
 Proclo ad supernos evolante spiritus
 episcopatum urbis Constantini
 merito obtinuit vir senex Flavianus
 sanorum Ecclesiae dogmatum defensor :
 quem ubi occidit calcibus Dioscorus
 latrocinali in synodo cruenta,
 Alexandriæ præsul Anatolius
 sacram urbis regiæ sedem occupavit.
 Porro imperator iste Theodosius
 terrestre quoque murum excitavit
 B urbis a Blachernis ad portam Auream,
 opus id menses intra duos peragens
 sedulitate et studio præfecti Cyri ;
 cuius demirans celeritatem populus
 atque his audacter verbis succulmans,
 Constantinus urbem quondam condidit,
 Cyrus nunc renovat; hujus causa plausus
 vocatus in invidiam gradu excidit,
 Smyrnæ æque præsul datus est Ecclesiæ.
 Idem Theodosius Pulcheriam sororem
 regali pulsam contra fas palatio,
 consilis scilicet invidi Chrysaphii,
 jussit ut clausa viveret in Hebdomo
 omni reipublicæ negotio abstinentia.
 Vix demum invidia cognita Chrysaphii,
 C hunc quidem merito trusit in exsilium;
 germanæ vero revocatae denuo
 summam reip. regendam tradidit.
 Ipse occupatus morbo vitam clausit,
 annos, ut aiunt, natus quinquaginta,
 quos omnes ferme exegit in imperio.

MARCIANUS AN. VI MENS. VI.

Devenit autem sceptrum ad Pulcheriam
 moribus egregiis inclytam, sed magis
 pietate in Deum atque virginitate :
 quam Marcianum bene moratum virum
 pudicum, venerabilem, et jam senem
 e castris festinanter ad se vocat.
 et de Cesariis obitu certiore facit.
 Tum ait : Si quidem mihi spondes firmiter,
 D te castitatis meæ custodem fore,
 quam ego Christo jambiu consecravi,
 Romani imperii dominum te faciam.
 Qui postquam firmam ejus rei fidem obtulit,
 regina protinus vocat archypræsulem,
 magistratus, senatum, aliasque turbam
 Marcianumque redimit regni stemmate,
 et Romanorum imperatorem creat.
 Huic olim captivo ac dormienti
 cum aliis concaptivis in septo medio,
 æstivas sole jaculante flamas,
 advolans aquila umbram præbuit:
 quod cum rescisset dominus hujus regulus,

eumdem liberum remisit in patriam
Duo quoque fratres idem prodigium
perspicue viderunt in Lycia provincia,
hique Marciano praedixere imperium.
Sic iste accepit omnia potentias.
Pulcheria vero publicam rem gerens,
et cum Marciano regni curas partiens,
mirum in Blachernis atque incomparabile
Virginis Matri templum excitavit.
Cumque Romae veteris papa esset Leo
novus autem presul Anatolius,
quod Dioscorus patrarent atque Eutyches
contra magnum Flavianum grave facinus
ne impune foret, imperator est rogatus.
Jamque synodus contrahi iussum fuerat
Marciani edicto ac Pulcheriae.
philochristorum regum piorum.
Ergo in urbe Chalcedone divinitus
theologi Patres convenerunt
sexcenti cum triginta congregati.
His praeerat Romae senioris Leo
novusque Anatolius dius episcopus
et Juvenalis Sionis sanctae:
hique damnarunt merito Dioscorum
eum Eutychete contra suum nomen misero,
qui nequaquam duas Christi naturas,
sed unam impie falsoque affirmabant.
Tum quia contraria impudenter factio
calumniabatur temere orthodoxos
quasi Nestorii vitio laborantes,
dum hanc de Christo sententiam gererent,
quod duas naturas perfectas inconsuas,
sub una juntas tamen persona habuerit;
ab orthodoxis haereticisque simul
duplex confessi protinus conscribitur;
hasque sigillo probe communitas
in area claudunt sacrarum reliquiarum
puellae martyris beata Euphemiae.
Post tertiam diem precibus peractis
cunctis sepulcrum patens circumstantibus,
adstante etiam cum Patribus Cæsare,
(o admirandum, Christe mi, prodigium!)
haereticorum quidem scelestorum liber
martyris projectus ad pedes fuerat;
at orthodoxæ fidei libellum
diva suis manibus firmiter tenebat;
idque regnanti ac patriarchæ obtulit
dextra ad eos protensa. (Proh miraculiu!)
Post hæc regina derelictis terris
sedes ad cœlestes transiit Pulcheria,
qua bene orthodoxaque cum pietate
vixerat, sponso optimo subserviens
Christo in castimonia rectisque operibus
splendidam virginitatis alens lampadem.
Dein Marcianus quoque mortem obiit
senex jam grandevus, rex amabilis,
bona mens, mitis animus et jucundus.
Hic auspicio divino ad imperium venerat,
eoque sex ferme annis perficitus est,

A 'Αφήκεν αὐτὸν πρὸς πατρίδ' ἀπιέναι.
Τοῦτ' αὐτὸν πάλιν καὶ διάς τις συγγόνων
Κατεῖδε σαφῶς ἐν θέμασι Δυκίας,
815 *Η καὶ προεπε τῷδε τὴν κραταρχίαν.
Οὕτω προσφώριστο τῷδε τὸ κράτος.
Πουλχερίᾳ δὲ φροντίζουσα πραγμάτων,
Καὶ συνδιαφέρουσα τὴν κραταρχίαν,
Τὸν ἐν Βλαχέρναις ἀπαράμιλλον ξένον
820 Νεών ἀνιστᾶ Μητροπαρθένῳ Κόρῃ.
Πρεσβυτέρας Ῥώμης δὲ Αἰοντος πάπα
Καὶ ποιμενάρχου δ' Ανατολίου νέας
Τὰ πρὸ Διοσκόρου τε τοῦ τ' Εὔτυχεος
Πραχθέντα δεινῶς Φλαβιανὸν εἰς μέγαν
825 Μὴ παραδραμεῖν ἀνακτ' ἔξαιτουμένων,
*Πίδη γενέσθαι σύνοδος τέτακτό γε
B Μαρκιανοῦ δόγματι καὶ Πουλχερίᾳ
Τῶν φιλοχρίστων εὐσεβῶν βασιλέων.
Συνῆλθον οὐκοῦν ἐν Χαλκηδόνι πόλει
830 *Ἐξακόσιοι Πατέρες θεηγόροι:
Πρὸς τριάκοντα συναχθέντες ἐνθέως,
*Ων ἡρχε Ῥώμης τῆς παλαιτέρας Αἰών,
Νέας τ' Ἀνατολίος θύτης, θύτης,
Καὶ Ἰουδαίοις Σιών ἄγιας:
835 Οἱ δὲ καθεῖλον Διόσκερον ἐνδίκως
Σὺν Εὔτυχε τε δυστυχεῖ τρισαθλίψ
*Ἐπι Χριστοῦ λέγοντας οὐ διπλᾶς φύσεις,
Μίλιαν οὐ μᾶλλον δυσσεβῶς, κακοφρόνως
*Ἐπει δ' ἀνατῶς ὁπεναντίων στίφος
840 *Ορθόφρονας ἦν ἐνδιαβάλλον μάτην,
*Ως Νεστορίου τὴν λύμην δεδεγμένους,
*Ἐν τῷ φρονεῖν τε καὶ λέγειν Χριστὸν φέρειν
Διπλᾶς τελειας τὰς φύσεις διεγχύτως
*Ηνωμένας αὖ μιᾷ γ' ὑποστάτει.
845 Ήρδες δρθοδόξω, δυσσεβῶν, τόμοι δύο
Γεγράφαται δῆ σὺν δλῃ προθυμίᾳ,
Καὶ τούσδε καλῶς σφραγίσαντες, ὡς δέον,
*Ἐν λάρνακι κλείουσται πεπτῶν λειψανῶν
Εὐφημίας μάρτυρος δλεῖας κόρης:
850 Εἴτα μετ' εὐχαῖς ἡμέραν τε τὴν τρίτην
Πάντων παρόντων ἀνεψιγμένου τάφου,
Καὶ τοῦ κρατοῦντος συμπαρόντος Πατράσιν
(*Ω θαυμαστών, Χριστὲ μου, τεραστίων),
Τῶν δυσσεβῶν μὲν αἰρετικῶν που τόμος
855 *Ἐν τοῖς ποσὶ μάρτυρος ἦν ἐφριμμένος:
Τὸν δ' αὖ γε λοιπὸν δρθοδοξούστων μέρους
Κατεῖχε χερσὸν ἀσφαλῶς ταῖς ίδιαις,
D Καὶ τῷ κρατοῦντι καὶ πατριάρχῃ νέμει
Τὴν δεξιὰν τελνασσα πρὸς σφᾶς. (*Ω τέρας!)
860 Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλὶς Πουλχερίᾳ
Γῆθεν μετέστη πρὸς μονὰς οὐρανίουσις
Ζῆσσας καλῶς εὐσεβῶς δρθοφρόνως
Χριστὸν θεραπεύσασσε καλὸν νυμφίον
*Ἐν παρθενίᾳ καὶ καλῶν εὐποίαις,
865 Κτὶ τῆσδε φαιδρὸν ἀνάψσα λαμπάδα.
Εἴτα τελευτᾶ Μαρκιανὸς τὸν βίον
Ζῆσσας ἐπὶ μηχιστὸν ἀναξ χαρίεις,
Γνώμην ἀγαθὸς, Ιλαρδὲς, πρᾶος φύσει.
Οὗτος θεοπρόδηλητος ἐμπρέπων κράτει.
870 *Ἐξ που κατασχὼν τὴν Βασιλείαν χρόνυσε.

"Ος γνωματεύων μὴ κινεῖν βασιλέα
Ἐφασκε δεῖο δπλα τε καὶ μάχην δλως
"Αν δὲ δυνατὸν ἡρεμον βιοῦν βίον.

ΛΕΩΝ ο ΜΕΓΑΣ ΗΤΟΙ Ο ΜΑΚΕΔΗΝΗΣ ΕΠ. ΙII.

- Τούτου βανδότος καὶ μεταστάντος βίου,
 875 Εὔθυς παρῆλθεν εἰς βασιλείου χράτος
 Κλῆσιν Λέων τις καὶ Μακέλλης τούτην,
 'Αντέρ ἀγαθὸς δρετῶν πεπλησμένος,
 Μέλιστα φιλοίκτῳ δὲ κατηγασμένος,
 Κράτωρ δριστεύς καὶ μαχητής γεννάδας,
 880 Ἐχθρῶν κλονῶν φάλαγγας ὥσπερ τις λέων.
 Σειρὰν γένους δάναθεν ἔλκων ἐκ Θράκης
 "Η καὶ Δασῶν, ὡς φασὶ τινες, ἐκ γένους,
 Γαπτηράχος κράτιστος δρθοδοξίας,
 Καὶ δαψιλής τις ἀπόρων χορηγέτης·
 885 Εἴλαθεν οὗτος γνωματεύειν καὶ λέγειν,
 'Ως ἡλιος πέψυκε θερμαλίνειν δλοις
 Οἰς δὲν ἐπαφῇ τὰς φασινάς δάκτηνας,
 Τὸν αὐτὸν οἷμαι δεῖν βασιλέα τρόπον
 Οἰς δὲν ἐπιβλέψειν ἀνθρώπων γένους,
 890 Σφᾶς ἀξιούν οἰκτον τε φιλοδωρίας.
 Πρὸ τοῦ κατασχεῖν οὗτος ἀρχὴν καὶ χράτος
 "Απαρι δεινῷ τῷ μέγα δύναμένων
 Τι πόσχεσιν δέδωκε τῶν πατῶν ἔνα
 Εἰς καισαρικήν ἀξίαν προβιβάσαι·
 895 Ἐπεὶ δὲν ἐπιβλέψει τῆς αὐταρχίας
 "Ασπαρ ἀπῆτε τὴν χάριν μετὰ βίας·
 Καὶ πορφυρίδος τοῦδ' ἀναίδως ἡμμένος,
 Ψευδηγορεῖν, ἐφασκεν, οὐ χρεών, ἔνα,
 Τὸν τῆνδε λαμπρὸν πορφυρίδ' ἐνημεμένον.
 900 Ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ἐκενίάζεσθαι δέον
 "Ως τινα δοῦλον, ἀντεπῆγεν δὲν κράτωρ,
 Τὸν ἀρχικήν φοροῦντα λαμπρὰν χλαμύδα·
 Οὗτος συνέψει γαμετῆ τῇ Βηρίνῃ
 "Η δόν τίκτει βασιλεῖ θυγατέρας,
 905 Τὴν Ἀριάδνην, δευτέραν Λεοντίαν·
 "Ων Ἀριάδνη Σήνωνι συνεζύγη
 Ανδρὶ δυσπισθεὶ καὶ κακίστῳ τοὺς τρόπους,
 Έλκοντις σειρὰν τοῦ γένους ἐξ Ἰσαύρων,
 Μαρκιανὸς δὲν ἔγημε τὴν Λεοντίαν
 910 Ανθεμίου παῖς βασιλεύσαντος Ρώμης.
 Τούτου βασιλεύοντος, ἐν βασιλίδι
 Πυρκαϊά τις συνέβη φρικαλέα
 "Εκ τῆς πρὸς ἄρκτον ἀλμυρᾶς εἰς θατέρων,
 Πυρὸς διαζώσαντος δὲν μέσω πόλιν,
 915 Καὶ πυρπολοῦντος τῆσδε λαμπρὰς οἰκίας,
 Τάλλα τε πάντα καὶ σεβασμίους δόμους
 "Επὶ τετρακτὸν ἡμερῶν ἀνενδότω·
 Τῷ δὲν Ἀντιόχου καὶ σφοδρὸς γῆς τις κλόνος
 Συμβάκας κατηρεπώσεν αὐτὴν ἐγχάτως·
 920 Τοσθη σποδὸς δὲ μάλιστα πολλὴ τῇ πόλει
 Εἰς ἐμφύχων κάκωσιν εἰς καρπῶν φθίσιν·
 "Εκ τοῦδ' δὲν κρατῶν συσχεθεὶς ἀγνοίᾳ
 Πόλιν λελοικώς, ἐν βασιλείοις δόμοις
 Οὗσι πρὸς τειχῶν, δοφαλῶς ἦν διάγων.
 925 Ἐφ' οὗπερ ἐσθῆς Μητρανάνδρου Παρθένου
 Έκ τῆς Σιών τε καὶ Παλαιστίνης τόπου
 Πρὸς τὴν βασιλεύσουσαν ἀχθεῖσα πόλιν

A Hujus sententa fuit, ut rex nunquam
 commotis armis bellum laceſſeret,
 si quidem posset vitam quietam degere.

LEO MAGNUS COGNOMENTO MACELLES
 AN. XVIII.

Marciano vitam deserente, ut diximus,
 statim pervenit ad potestatem regiam,
 nomine Leo quidam, cognomine Macelles,
 vir bonus et virtutibus redundans,
 misericordia tamen præcipue ornatus,
 princeps egregius et bellator strenuus,
 hostium cæteras quatiena reapse ut leo.
 Hic oriundus e Thracia fuit,

vel Dacorum, ut quidam malunt, genere,
 fortissimus defensor orthodoxiæ,
 B egenis largus subsidiorum præbitor.

Hujus in ore sœpe sententia erat :
 sol uti solet omnes calescere
 quibus ostendit splendidum lumen suum :
 sic se arbitrari, regem oportere
 quoscumque homines intuitu iustraverit,
 eos clementia in donis impertiri.

Hic prius quam adiret imperium,
 Aspari illustri optimati homini
 unum se promiserat ex ejus liberis
 ad dignitatem Cæsaris promoturum.

Mox cum imperium obtinuisse Leo,
 id beneficium Aspari vi exigebat :
 quin impudenter purpuram ejus tangens,
 Haud tibi licet, inquit, rex, fidem fallere,
 C cum sis hac splendida purpura vestitus.

Atqui viceissim nefas est, ut famulo
 vim mihi inferri, respondit imperator,
 qui principali chlamyde præfulgeo.

Huic erat juncta nuptiis Verina,
 quæ duas regi filias enixa est :
 nomen uni Ariadna, Leontina alteri.

Ex his Ariadna juncta Zenoni fuit
 fœda viro facie et moribus pessimis,
 qui seriem ex Isauris ducebat generis.
 Leontiam Marcianus accepit conjugem

filius Anthemii qui Romæ regnabat.
 Leone dominante incendium quoddam
 urbe in regali contigit horrificum
 a boreali mari usque ad alterum
 flammis urbem medium complectentibus,

D splendidasque hujus domos populantibus :
 atque inter cætera, sacras etiam ædes
 quatriduanus ignis inclemens hausit.

Antiochiam vero terræ motus quidam
 vehemens supremo prostravit exitio :
 multusque pluit regi in urbe pulvis,
 molestus animantibus et noxiis frugibus.

His malis graviter anxius imperator
 urbe relicta, ad suburbanum palatium
 saluti sua consulens sedem transtulit.

Sed eo vestis Deipara Virginis

ex urbe Sicne ac Palestina terra

ad regiam delata metropolim

apud Blachernas in templo fuit reposita,
quod ipse rex Deiparæ excitaverat,
argenteo pretiosoque clausa in loculo :
quare et id templum cœpit appellari
arca honorabilis Virginis laudatissimæ.
Leone dominante dux egregius,
arte strategica optimus Rusticius,
bello præpositus victoriis claruit.
At hoc extincto, imperatricis fratri
armorum imperium Basilisco traditur,
qui transportato in Africam exercitu,
cum esset loci dominus Gizerichus,
ærumnosam in prælio accipit cladem,
copiarumque amisit partem maximam.
Jam ubi vita Anatolium destituit,
Constantinopoleos præsus deligitur
rectorum dogmatum vindex Gennadius :
post quem defunctum in sedis honore,
pessimus locum occupat Acacius.
Imperatori interim nepos nascitur
ex Ariadnæ et Zenonis conjugio.
cui nomen Leoni fecit, coronaque
æstate puerili caput cinxit.
Hic pius morbo imperator Leo
correptus vitam mortalem deseruit,
hærede potentatus nepote dicto.
Annis ipse octodecim imperium rexerat,
princeps humanus, subditis benivolus,
affabilis, placidus, suavis, et amabilis.

LEO JUNIOR AN. I.

Junior imperium consecutus Leo
infantili plane ætate sceptrum tenuit.
Sed mox vix uno revoluto anno
excessit terris lumine cassus vitæ.

ZENO SIMUL AN. XVII.

Zeno erat Isaurus, ut dixi genere ;
fædissimus mortalis et mente et corpore,
cinædus, turpis, malitiaæ cinnus,
et nefandorum operum patrator,
furialis hominum pestis optimatum ;
haud regio more rempublicam regens,
sed tyrannice cuncta inflammans, subruens,
resque subditorum pro viribus pessum dans,
dogmate pravus, monophysites miser.
Hunc cum videret usquequaque timidum,
Verina Basiliscus germanus frater,
armis aggreditur, Verina ferente opem.
Atque illum ad patria suam pulsum trudit;
deinde sibi diadema cum reliquis
insignibus imperii circumponit.
Sed enim hic confusæ naturæ hæresim,
Eutychetis et Dioscori fermentum sequens,
orthodoxorum Ecclesias acerbis modis
omnique penarum genere excruciat.
Chalcedonis venerandam quoque synodus
antiquavit edicto contra fas proposito :
et patriarcham cum synedris pastoribus
ad confirmandum impulit dogma suum.

- A Ναψ τεθαύριστο τῷ πρὸς Βλακέρναις,
"Ον αὐτὸς ἀνήγειρε Μητρόπαρθένῳ,
930 Έν ἀργυρῷ σορῷ καὶ σεβασμίᾳ,
Δι' ἣν κατωνόμαστο καὶ θεῖος δόμος
Σορὸς τιμία τῆς πανυμνήτου Κόρης"
Οὗτος κραταρχῶν καὶ στρατηγῶν γεννάδαν
Πουστίκιον ἄριστον ἐν στρατηγίαις
935 Προβάλλεται δὲ καὶ κατορθοῖ τὰς νίκας·
Τούτου θανόντος, σύγγονον βασιλίδος
Βασιλίσκον προύχριεν εἰς στρατηγίαν,
"Ος ἐκπλευκὼς εἰς Αφρικὴν σὺν στόλῳ
Κετακρατοῦντος τοῦ τόπου Γιζερίχου,
940 Ήτταν δέσχε δυσκλεὰ κατὰ μάχην,
Καὶ πλεῖστον ἀπέβαλε τῶν στρατευμάτων
Ἀνατολίου δὲ ἐκλελοιπότος βίον,
"Αρχιθύτης δέδεικτο τῆς Κωνσταντίνου
Γεννάδιος περδίμαχος δρθιδοξίας
945 Τούτου τὸ βιοῦ ἐν θρόνῳ λελοιπότος,
Ἀκάκιος κακιστὸς ἔσχε τὸν θρόνον.
Ἐφε βασιλεῖ θυγατριδοῦς τις νέος
Ἐξ Ἀριάδνης καὶ Ζήγρωνος συζύγου,
"Ον καλέσας Λέοντα, τανικτὸς στέφει
953 Εἳ ήλικι τυγχάνοντα νηπίων.
Οὗτος νοσήσας εἰσεβήξ δίναξ Λέων
Τὸν φθαρτὸν ἀκλέοιτε τοῦτον βίον,
Τῷ θυγατριδῷ καταλείψας τὸ κράτος,
Βεβασιλευκῶς σὺν δόκτῳ δέκα χρόνους·
955 Ἄναξ Ἰλαρὸς, εὐμενῆς διπηκόδις,
Γαληνὸς, εὐντευχτὸς, δῆδος, χαρίεις.

ΑΕΘΝ ΝΕΟΣ ΕΤ. Α'.

- C Νέος δὲ ἐπίβας τῆς βασιλείας Λέων
Κατῆργεν αὐτῆς νηπιάζων τῷ χρόνῳ.
"Ετος δὲ ταύτην ἐν κατασχών καὶ μόνον,
960 Ἀπῆρεν ἐνθεν καταλείψας τὸν βίον.

ΖΗΝΩΝ ΟΜΟΥ ΕΤ. ΙΖ'.

- Zēnōn δὲ ὑπῆρχεν ἐξ Ἰσαύρων, ὡς ἔφην,
Αἴσχιστὸς ἀνὴρ καὶ δέμας καὶ καρδιαν,
Κίναιδος, αἰσχρὸς, συμφρόημα κακιας,
"Ἐδηγῶν πονηρῶν ἀθεμίτων ἀργάτης,
965 Ἀνδρῶν ἐρινὺς τῶν περιφανεστέρων.
Οὐχ ὡς βασιλεὺς διέπων αὐταρχίαν,
Ἄλλ' ὡς τύραννος ἐμπιτρῶν, καταστρέφων,
Καὶ πάντα ποιῶν εἰς φθορὰν ὑπηκόων.
Σέβας κακόφρων Οἰοφυσίτης τάλας·
970 Τούτῳ γε δειλῷ παντάπαν περικότι
Βασιλίσκος σύναιμος ὁν τῆς Βηρίνης
Ἀντῆρε χείρα Βηρίνης συνεργια,
Καὶ τόνδ' ἐφυγάδευσεν εἰς τὴν πατρίδα.
Εἴτα περιτίθησιν αὐτῷ τὸ στέφος
975 Καὶ πάντα παράσημα τῆς κραταρχίας
Τῆς συγχυτικῆς κακοδοξίας πέλων
Τῆς Εὐτυχοῦς τε καὶ Διοσκύρου λόμης,
Ἐκκεπησίας οὐτός γε τὰς δρθιοφρόνων
Πικρῶς ἐκάκου παντοδαπτῖς αἰκίας·
980 Καὶ σύνοδον δὲ τὴν κατὰ Χαλκηδόνα
Σεπτήν ἀκυροὶ γράμμασιν ὡς οὐκ ἔδει.
Καὶ πατριάρχην καὶ συνέδρους ποιμένας
Ταῦτα κυροῦν ἔπειθε, καὶ τοῖοδ' ἐμμένειν.

- ‘Ἄλλ’ ὀρθοδόξων συνεθροισθέντες στίφος
985 Βασιλίσκον βάλλουσι ταῖς δυσφημίαις·
 Τὴν σύνοδον δ’ αὖ ἐνεκήρυκαν πάλιν
 Θεοχρότητον, ἄγιαν, σεβασμίαν·
 Διά γε ταῦτα Βασιλίσκος ἀξίως
 Πᾶσιν ἀποτρόπαιος ἦν στυγητός·
990 Όμως κατὰ Ζῆνανος ἐκπέμπει τάχος
 Ἀνδρας στρατηγοὺς καὶ σὺν αὐτοῖς δυνάμεις,
 Ηροσυνέτες τῷ Ζῆνωνι γνησίως
 Σπειαζόμενοι τε, πρὸς πόλιν βασιλίδα
 Αὗθις μετὰ Ζῆνανος ἔχον ἐν τάχει·
995 Καὶ πάλιν ἀπειλήθεν οὗτος τὸ κράτος,
 Δῆμου τε λαοῦ τόνδε πρωσθεγμένου·
 Βασιλίσκος δὲ προσφυγῶν ἐκκλησίᾳ
 Μετὰ γυναικὸς ἱέτης καὶ φιλατσῶν,
 ‘Ἐπεκ’ ἐκεῖθεν ἄξελασθεὶς ὄρκιοις
1000 Ἐκεῖ λιμῷ τέθηνκε φθαρεὶς ἀθλίως,
 ‘Ετη κατασχών τὴν βασιλείαν δύο.
 Τούτου χρατοῦντος, τῇ βασιλίδι πόλει
 Ηυρκαΐα τις συνέβη φρικαλέα,
1005 Ἐν χαλκοπρατείων γε πυρὸς ἡμένου.
 Τρ’ ἡς κατηθάλωτο καὶ διερθάρη
 ‘Ἄλλας τε πλεῖστα καὶ δόμος φύλαξ βίσλων
 ‘Ἐς μυριάδας δώδεκα πασσουμένων·
 ‘Ἐν αἷς χορίον καὶ δράκοντος ὡς λόγος
 Εἰ τινις κλεισθεὶς πυρρῷ τὸν τεκυλοῖς,
1010 Πρόδμηλες ὅπτην ἐς πόδας τεταμένον
 Πρὸς τοῖς ἐκατὸν εἴκοσι, θαῦμα κένον,
 Καθ’ οὓς χρυσοῖς γράμμασιν ἐγγεγραμμέναι·
 ‘Ησαν Ὁμήρου τοῦ σοροῦ φαψθεῖσαι
 ‘Ιλιάς, ‘Οδύσσεια’ φεύ τῆς ζημίας!
1015 Αναλαβὼν δὲ Ζῆνανος χραταργίαν,
 ‘Αρμάτιον μὲν τῷδε συνηργηκότα
 Προβάλλεται δὴ ταγμάτων στρατηγήτην,
 Υἱὸν δ’ ἐκείνου Καίσαρα πάλιν στέψει·
 Εἴτα τὸν Ἀρμάτιον ἐκτείνει ξίφει·
1020 Παῖδα δὲ τὸν Καίσαρα κληρικὸν δράσας
 Ηεριπολεῖν εἴσεν οὕτω τὸν βίον·
 ‘Ως πίστιν δρθήν οὐκέ τεφύλαζαν φράσας,
 Οὗτοι χραταργήσαντες τὴν Βασιλίσκων,
 Οὗτ’ αὖ δέμοις ταῦτην γε φυλάξουσ’ Ίσως.
1025 Ηρὸς τούτῳ πολλοὺς παρέπεμψε θανάτῳ,
 ‘Ἄλλους δ’ ἀκάνον κατέτρυχεν αἰκίαις
 Τῶν εὐκλεῶν τε καὶ πειρανεστερῶν·
 Εἴς γάρ ἀθέσμους ἐκκλίνας αἰσχρούργιας
 Πράξεις μιαρόνους τε καὶ βδελυκταῖς
1030 Ηρὸς δ’ αὖ διάχθεις αἰρέσσαι Διοσκόρου
 Μυσητὸς ἦν ἀπασι καὶ τοῖς ἐν τέλει,
 ‘Αριάδνην δὲ τῇ συνεύνῳ καὶ πλέον·
 ‘Οθεν σορῷ τέθαπτο δέξας τεθνάναι,
 Κάκει βιάως τὸν βίον καταστρέψει·
1035 Οἱ μὲν φρεστές μέθαις τε χρώμενον πότοις
 ‘Ξεκατασιν αὐτὸν τῶν φρενῶν πεπονθέναι·
 Δέξαντα δ’ οἰκτρῶς ἐνλελοιπέναι βίον,
 Κατατεθῆναι λάρνακι καθά νέκυν·
 Καὶ πωματισθέντος γε τοῦ τάφου λιθῷ,
1040 Γούμενον κάκιστα θανεῖν ἐν τάφῳ·
 ‘Άλλοι δὲ παθεῖν τοῦτο θειγῆς ἐκ νόσου
 Δόντα θανεῖν δόκησιν ἀθροῦσιν δλοῖς.

- A** Sed enim orthodoxi coacto cætu
 Basiliscum maledictis perculerunt;
 decreveruntque sanctam fuisse synodum
 divinitus congregatam et venerabilem.
 Ob hæc evasit Basiliscus merito
 cunctis abominandus et detestabilis.
 Contra Zenonem tamen is celeriter
 duces cum copiis misit militaribus;
 quæ ad Zenonem sponte deficiente,
 junctoque secum sedere ad urbem regiam
 citato gradu cum Zenone redeunt.
 Ergo hic imperium recepit denuo,
 favente populi cuncta multitudine.
 At Basiliscus supplex ad ecclesiam
 confugit cum uxore aliisque affectibus.
B Illinc deinde data juranda fide
 excitus, claususque, turre cum parvis liberis,
 ibidem fame misere contabuit,
 postquam biennio regnum retinuerat.
 Adhuc illo regnante, in urbe regia
 calamitas incendiī horrenda contigit:
 namque excitatis in foro ærario flammis
 propagatus ignis cum alia absumpsit
 tum inflammavit etiam bibliothecam
 divitem tomis centum viginti millibus.
 in his et draconis quoque fuisse dicitur
 corium prælongum, centum vigenti patens
 pedes, mirum, insolitum, in quo scriptæ
 formis litterarum auro rutilantibus
 Homeri sapientis fuerant rhapsodiæ
C Ilias et Odyssea (prob. pernices!).
 Recepto igitur Zeno imperio
 Harmatium qui sibi appetias tulerat
 militaribus copiis ducem præficit,
 prætereaque filium ejus creat Cæsarem.
 Deinde Harmatium gladio percussum necat,
 filiumque ejus Cæsarem clero adscribit,
 sicque illi vita veniam retinendæ facit.
 Nam quoniam isti, aiebat, fregerunt fidem
 quam Basilisco principi spoponderant,
 sic ut ipsi mihi servent eadem vereor.
 Præter hos, alios multos letho dedit
 de numero nobilium atque optimatum,
 vel impositis plagiis excruciat.
 Ergo scelestis indulgens facinoribus
 cædibusque grassans flagitiiosis,
D imbutus insuper hæresi Diocorii,
 populo invitus erat et optimatibus,
 conjugi vero Ariadnæ quam qui maxime.
 Quamobrem simulato mortis casu,
 arca conclusus, ibidem mori cogitur.
 Ast alii narrant, hunc indulgere crapule
 et potui solitum, mentis perpeccum extasim;
 atque ita creditum vitam finisse misere,
 capsæ fuisse traditum ceu cadaver;
 tum vero saxi admoto ad sepulcrum obice,
 tristissime ejulantem mors oppressit.
 Alii denique narrant id illi ex gravi
 morbo accidisse, visumque extinctum omnibus.

ANATASIUS AN. XXVII.

Zenone hunc vitæ exitum sortito,
senatus et optimatum de sententia
regina Ariadna ad societatem vitæ
lege jugali traditur Anastasio,
cui fontem generis urbs Epidaurus præbuit.
Tum is Romanus legitur imperator
eunuchi validis artibus Urbiciei,
atque ab Euphemio coronatur præsule.
Sic est imperium nactus Anastasius,
cui cognomentum Dicorus adhæsit,
quoniam pupilis fuit dissimilibus,
dextrum videlicet nigricantem oculum,
glaucum sinistrum insigniter gerens.
Hic tributum auri argenteique,
invisum cunctis subditis molestissimum;
malum vectigal pie perimens sustulit;
quo manente, unumquemque opus erat
pro se brutisque etiam animalibus
annuum numisma publico ærario pendere.
Idem venales antea dignitates
et publicarum rerum procurationes,
sublato abusu, gratis tradebat dignis.
Cæteras quoque regnandi partes recte explebat.
Synchyticorum tamen occupatus hæresi
Ecclesiis orthodoxis molestus erat.
Hoc regnante Anastasio mira res evenit.
Quidam Agarenicæ tribus princeps
cui nomen Alamundarus, homo frugi,
Christo se adjungens, riteque eductus fidei
dogmata ab orthodoxis archipræsulibus,
baptismatis postremo gratiam impetrat.
Recognita Severus profanos suos
pastores ad hunc mittit sine mora
quorum ope neophyllum ad se pelliçiat.
Is autem fidei tenax, et Christi lapis
immotus, legatos illos sic coarguit:
curavit enim ut familiaris homo
ad aurem sibi aliquid arcanum diceret:
tum impuris pastoribus inspectantibus,
mœrore se corruptum flinxit princeps.
Illi causam rogant; quos contra talia refert
nuntiatum sibi, Michaelum summatum
angelorumque ducem nuper mortuum.
Illis sermonem tamē respuentibus;
fabula reiecta, sic contra satur regulus:
Cur ergo vos humana cum natura
divinam pati, nuper tulistis dogma?
Tunc illi victi pudore discedebant.
Certior Anastasius nescio quo auctore factus
fulminum jactu sibi in fatis esse
ut vitæ et regno terminum imponeret,
cameram struxit arte venustam mira
cui fastigiatæ nomen apte fecit;
in qua diversans fulmine erumpente
subitum vitæ finem nactus est.
Is ut Mæorum Gothorumque, Istri incolarum

(20) Scilicet Severus Antiochiæ patriarcha, hæreticus Synchyticus et Theopaschites.

A

ANASTASIOS ET. KZ.

Τούτου καταστρέψαντος οὕτω τὸν βίον,
Βουλῇ γερουσίᾳ τε καὶ τῶν ἐν τέλει
1045 Συζεύγνυται δὴ βικιλὶς Ἀριάδνη
'Αναστασιψ πρὸς γάμου κοινωνίαν,
'Ελκοντι σειρὰν ἔξ 'Ἐπιδάμνου γένους'
'Ον κράτορα δέδειχε τῆς Ῥωμαΐδος
Οὐδρικίου σπεύσαντος εὔνούχου τόδε,
1050 Εὐφήμιος δ' ἐστεψε τὸνδ' ἀρχιθύτης.
Οὗτας Ἀναστάσιος ἔσχε τὸ κράτος,
"Οστις ἐπωνύμαστο Δίκορος θέσιν,
Οἰς οὐχ δύοιας ἔσχεν δύματων κόρας,
'Αλλὰ μελαντέραν μὲν αὐτῶν θατέραν,
1055 Γλαυκήν δὲ λαιάν ὡς ἐπίσημον φέρων.
Οὗτος βδελυρὸν εἰσφέραν χυσαργύρου
B 'Υπήκοον τρύχουσαν διπάν ἐσχάτως
Δασμὸν πονηρὸν εὐσεβῶς παύσας ἔχει,
Καθ' δ' τις ἡνάγκαστο πᾶς συνεισφέρειν
1060 'Υπέρ θ' ἑαυτοῦ καὶ προσδύτων ἀλόγων,
'Ιετήσιον νόμισμα τῷ κοινῷ φέρον·
Καὶ δημοσίας ούσας ἀρχὰς ἀνίσους,
Πρὸς δ' αὐτὸικήσις τε κοινῶν πραγμάτων
Παύσας παρεῖχεν ἀδοτ' τοῖς ἀξίοις·
1065 Καὶ τᾶλλα δ' ἀρχῆς εὐτυχῶς ἦν διέκπων.
Πλὴν Συγχυτικῶν καθυπαχθεὶς αἰρέσει,
Τὰς δρθιδόξων ἦν κακῶν ἐκκλησίας,
Τούτου κρατούντος θαυμάσιον συνέβη
Φύλαρχος ἀνὴρ Ἀγαρηνῶν τῶν τότε
1070 Κλῆσιν Ἀλαμοινδαρος ἀγαθὸς τρόπους
Χριστῷ προσελθὼν καὶ μυηθεὶς εἰκότως
C Πρὸς δρθιδόξων ἀρχυθιτῶν ποιμένων,
"Ἐπειτα βαπτίσματος αὐχεῖ τὴν χάριν.
Ταῦτα μαθῶν Σεβῆρος (20) αὐτοῦ ποιμένας
1075 'Ανιέρους πέπομψ πρὸς τούτον τάχος·
Σπεύδων δ' αὐτῶν εἰς ἑαυτὸν ἐλκύσαι
'Ἐπει δ' ἔρασθεὶς πίστεως Χριστοῦ πέτρα
"Ἄσειστος ἦν, μέτεισιν αὐτοὺς ὡδὶ πῶς·
Ποιεῖ τινά οἱ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐκκρίτων,
1080 Ηρὸς οὖς φιθυρίζειν τι προσκεκυφότα,
Καὶ τῶν βδελυρῶν ποιμένων δεδορκέτω,
Ἐλτα φύλαρχος ἀλένειν διεκρίθη·
"Ηροντο δ' οἱ μὲν αἰτίαν ἥ δ' δέ τάδε·
'Ως μηγυθῆναι Μιχαὴλ πρωτοστάτην
1085 Καὶ ταγματάρχην ἀγγέλων νῦν τεθνάναι,
Τῶν δ' οὐκ ἀνεκτὸν τὸν λόγον ποιουμένων
D 'Ο δ' ἐκαλύψας τὸ δρῦμα, τοῖς δ' ἀνέσφη·
Καὶ πῶς παρ ὅμιν συμπαρεῖν θελαν φύσιν
'Ανθρωπίνῃ, πέρφυκε νῦν δεδογμένον;
1090 'Εκ τοῦδ' ἀπτλλάττοντο κατηρχυμένοι.
Προγονὸς βασιλεὺς οὗτος οὐκ οἶδα πόθεν
'Ως ἐκ κεραυνῶν ἀστραπῶν αἰμαρτό οἱ
Βίου γενέσθαι καὶ βασιλείας πέρας.
Θάλαμον δ' ἀνήγειρε κάλλιστον δόμον
1095 Θολωτὸν αὐτὸν καλέσας φερωνύμως.
'Ἐν φ διάγων ἀστραπῶν ῥηγνυμένων
'Εξαπίνης εὔρετο τέρμα τοῦ βίου.
Οὗτος Μυσῶν τε καὶ Σκυθῶν παριστρίων

- Ἐπιδρομὰς λείας τε μάχας ἐκκλίνων
1100 Ἐκτισ τεῖχος εὖ μακρὸν κεκλημένον·
 Ἀνδρας τε φρικτὸν εἶδε νυκτὸς καθ' ὑπνους
 Τόδιον χεροῖν φέροντα καὶ φάσκοντά οἱ·
 Ὁρα διὰ σὴν φευκτέαν δυσπιστίαν
 Σωῆς δὲς ἐπτὰ σῆς ἀπαλεῖφρο χρόνους·
1105 Χαλκοῦ τ' ἀνιστῷ κίνοι στήλην Ἰάσονος (21)
 Τῆς πρὶν πεσούσης τῷ χρόνῳ τῷ παρμάγῳ.
 ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ Ο ΘΡΑΞ ΕΤ. Θ'.
 Οὐτω λιπόντος Ἀναστασίου βίον,
 Ιουστῖνος Θρᾶξ ἐξ ἀσήμου τοῦ γένους
 Εἰς ὑψος ἀνήνεκτο τῆς κραταρχίας,
1110 Αὔτην ἔχων ἀνωθεν ἀφωρισμένην·
 Μαρτύριον δὲ, κινδυνεύων τεθνάναι
 Πρὸς δικόρου πρὶν, ρύεται πρὸς ἄγγέλου·
 Ἀνὴρ προσηνῆς εὐσεβόφρων ἀγχίσους,
 Τοὺς πρὶν φυγάδας πίστεως ὅρθης χάριν.
1115 Αὔτος κατάγων καὶ τιμῶν ὥσπερ δέον,
 Στοιχῶν τετάρτης συνόδου φείοις δροῖς
 δόγματι πάντας τὴνδε θεσπίζει σέδειν,
 Καὶ ταῖς πρὸ αὐτῆς ἐγχρίνειν θεοχρίτοις·
 Καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ Πιτέρας θεηγόρους
1120 Καταγραφῆναι διπτύχοις ἐκκλησίας.
- ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΕΤ. ΑΗ'.
 Καὶ τοῦδε βίον καὶ κράτος λελοιπότος,
 Σκηπτουχίαν εἴληφε τὴν τῶν Αὔστρων
 Ιουστινιανὸς μεγαλουργὸς κράτωρ,
 Πολλῶν δομήτωρ καὶ καλῶν δομημάτων.
1125 Ναῶν, γεφυρῶν, ἀστέων, λαμπρῶν δόμων,
 Ἄλλων τε πλείστων κτισμάτων καινουργέτῃς·
 Ωνπερ κορωνίς ἀπαράμιλλος πέλει
 Ναὸς σορίας τοῦ Θεοῦ τε καὶ Λόγου
 Τῶν παντεχοῦ γῆς θυμάτων θαῦμα ξένον.
1130 Οὗτος στρατηγοῖς τῆν κατορθῶν τὰς νίκας
 Βελισαρίῳ καὶ Ναρσῷ τοῖς γεννάδαις·
 Σωροὺς ἀπειρῶν χρημάτων χρυσαργύρου
 Ἐκ παντοδαπῶν ἔρανισμένος τρόπων,
 Τάῦτ' ήν ἀφειδῶς ἐκκενῶν δόσημάραι·
1135 Εἰς Βαρβάρων ἀμυντῶν, εἰς κτίσεις δόμων·
 Ἐφ' οὐ κλόνος τῆς συνέθη φρικαλέος·
 Εμφύλιος τε πρὸς βιζαντῖδι μάχη,
 Καθ' ήν μυριάριθμον ἔκτανθη στίφος,
 Μυριάδες τέτταρες ἀνηρημένων.
1140 Ήλω πολύ τε πλῆθος ἀφρενοφθόρων,
 Ὁπερ κολαστῆς ἀσυμπαθῆς εὑρέθη.
 Οὗτος βραβευτῆς συνόδου πέμπτης ἔφυ,
 Πίτις τετάρτης ἐμμένουσα τοῖς δροῖς·
 Ωριγένην, Δίδυμον, σὺν Θεοδώρῳ
1145 Μοφουεστίας αἰρετικῷ ποιμάνι,
 Ἐκκηρύκτους τίθησι καὶ βδελυκτέους,
 Ἐν τῷδε καὶ σύνευνος ἡ Θεοδώρα
 Μερὶς ἀγαθὴ καὶ Θεοῦ θεία δόσις
 Βορθὸς ἀνθάμιλλος εἰς τὰ πρακτέα·
1150 Ἡς ἔργον οἰκος τῶν σοφῶν ἀποστόλων·
 Οὗτος πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τῷ τοῦ βίου
 Ἀλίσκεται φεῦ αἰρέσει βδελυκτέῃ,
 Μεδ' ής φέος λέλοιπεν ἡλίου τόδε.

(21) Nempe suam statuam posuit Anastasius loco statuæ decidua Theodosii.

A incursus, direptiones, ac prælia vitaret,
 murum fundavit merito dictum longum.
 Idem viri terrificam speciem vidit
 per somnium, prælato libro dicentem sibi :
 En ego propter tuam perversam fidem
 bis septem vitæ tuæ annos deleo.
 Ie æneam statuam columnæ Tauri imposuit,
 unde prior exciderat edaci impulsa tempore.

JUSTINUS THRAX AN. IX.

Sic amittente vitam Anastasio,
 ortus obscuro Thrax Justinus genere
 ad imperii fastigium sublatuſ est,
 quod ipsi cœlitus prædestinatum fueraſ.
 Ejus rei indicium fuit, quod a dico
 jam occidens, ab angelo est ereptus.

B Vir fuit mitis, sani dogmatis, perspicax,
 qui rectæ fidei causa extorres homines
 reduxit atque debito in honore habuit :
 bærensque quartæ synodi divinis placitis,
 edicto cunctis mandavit hanc colere,
 et cum priorum voluit reputari numero ;
 Patresque ejus auctores Deo afflatis
 Ecclesiæ diptychis inscribi nominatim.

JUSTINIANUS MAGNUS AN. XXXVIII.

Postquam Justinus vita regnoque cessit,
 Romanorum sceptrum manu corripuit
 magnificus imperator Justinianus,
 pulchrorum passim auctor ædificiorum,
 templorum, pontium, urbium, palatiōrum,
 aliorumque magno numero ædificiorum ;

C quorum incomparabilis coronis est
 templum sapientiæ Dei Verboque structum,
 miraculorum in orbe omnium maximum.
 Victorias hic per duces patrabat suos
 Narsete ac Belisario viris strenuis :
 acervos enim auri argentique,
 quos innumeris modis congregebat,
 dein large quotidie profundebat
 struendis ædificiis, propulsandis Barbaris.
 Sub eo motus contigit terra horrificus,
 atque in urbe Byzantio civile bellum,
 in quo plurima ferro cæsa fuit
 turba, millia scilicet quadraginta.

Plurimis quoque deprehensis Sodomitis,
 horum imperator fuit inclemens vindex.

D Idem curavit fieri quintam synodum,
 quæ firmiter insistens quartæ regulis
 Origenem atque Didymum cum Theodoro
 hæretico pastore Mopsuestiæ
 damnatos sacro subdidit anathemati.
 Tunc etiam conjux Cæsaris Theodora
 præclarum Dei donum et pars optima
 gerendis rebus æmula auxiliatrix erat.
 Ipsa sapientium struxit ædem apostolorum.
 Jam vitæ termino proximus Justinianus
 in exseorandam hæresim heu incidit,
 qua innexus solis hujus lucem deseruit.

JUSTINUS JUNIOR AN. XIII.

Post hunc Justinus comis atque pius
ornavit a Deo datum regium stemma,
et vir pragmaticus et bonus imperator,
beneficus, benivolus, modesto spiritu,
probus, magnanimus, miti ingenio.
Hic velut arca re bona redundans,
virtutibusque rege dignis praeditus,
justitia tamen magis præfulgebat,
Ipsi sociata fuit fædere conjugii
femina a Deo docta Deique reverens,
Sophia dicta, moribus vere sophia.
Hæc miseris spem ferendo ætatem trivit.
Nam extinguidis fenerantium sortibus
quotquot in urbe regia versari novit,
alieno ære pressos expedivit,
syngraphas atque pignora ad se recepit;
quorum alterum dominis restitui jussit,
alterum igni tradens, rem malam abstulit.
Justinus infirmam corporis ob compagem
raroque ob morbum prodieus in publicum,
hominibus injustis auxit impudentiam :
quare mœroris jaculo confixus,
consiliique inops cum Davide siebat :
Quis, oro, vindex latus leget meum ?
Quis adversariis mecum adversabitur ?
Tum quidam adstans, ceu quoniam Isaías,
vir animosus, iniquitatis osor,
Rex, inquit, adsum ; opera mea prompta est.
Ergo is obtinuit munus præfecturæ.
Hunc rex hortando fecit animosiorum
contra rapaces homicidasque lupos.
Sic iste ad rem gerendam munitus fuit.
Ergo dum juridico pro tribunali sedet,
quidam accessit ignobilis atque pauper
de viro nobili splendidoque expostulans
propter injuriæ crimen et maleficium.
Ergo is peccati auctorem in jus vocat,
qui vadimonium deserit. Vocat iterum :
ille superbis rem præterit auribus.
Id ubi datori potestatis regi
innotuit, dictum laude dignum protulit :
Si quidem ipse præter jus quid fecero,
hortor de regio detrahas me throno.
Igitur prætor rapiens ex convivio
hominem illum forte tunc prandentem,
pauperis causam ut par est cognovit :
cumque rapinx crimen emersisset,
plagis merito impositis castigat reum
propter contempti judicij impudentiam.
Multam præterea rapta pro re persolvere
longe graviorem cogitur ille invitus :
eamque pauperi prætor habendum tribuit.

TIBERIUS AN. IV.

Ubi Justinus sceptrum cum vita amisit,
exstitit imperii successor Tiberius
religionis amans homo legumque reverens,
nihil in Ecclesiæ institutis innovans,
sed in præscriptis conquiescens regulis,

IOYSTINOS O NEOS ET. II.

- Μετ' ὃν προσηγής, εὐσεβῆς, Ἰουστῖνος
4155 Κοσμεῖ τὸ βασίλειον ἐκ Θεοῦ στέφος,
'Ανὴρ περιόδιος, ἀγαθὸς κράτωρ,
Εὑεργετικὸς, εὔμενής, ταπεινόφρων,
Χρηστὸς, μεγαλόψυχος, ἡπία φύσις.
Οὗτος ταμεῖον ἀγαθῶν πεπλησμένον
1160 Ἐν βασιλικαῖς ἀρεταῖς διαπρέπων
Δικαιοσύνην μᾶλλον ἡγλαῖσμένος·
Ὦπερ συνῆπτο πρὸς γάμου κοινωνίαν
Ιυνὴ θεόφρων καὶ θεὸν φοδουμένη
Κλῆσιν Σοφία, καὶ σοφῇ τις τοὺς τρόπους·
1165 Ἡς ἔργον οἰκτος ἀπορῶν καὶ χρηστότης.
γῦντη δανεισταῖς καταβαλοῦσα χρέα
Ἀπασιν οἵς οἰκησις ἦν αὕτη πόλις
B Χρεῶν λύσις δ' διφλουσι καθισταμένη,
Ἐγγραφάς ἀπεληφε, μνήμονας δόσεις,
1170 Ὄντερον μὲν τοὶς κεκτημένοις νέμει,
Τὸ δ' πυρὶ δέδωκεν εἰς ἄμνηστιαν.
Οὗτος νοσώδους σαρκίου πλάστιν ἔχων
Καὶ μὴ προιὼν συγχάκις ἐκ τῆς νόσου
Ἀρπακτικοῖς ηὔξησεν ἀναισχυντιαν.
1172 Ῥομφαἴ λύπης τοιγαροῦν τετραμένος
Μετὰ Δαδίδ ἔφασκεν ἀπορῶν τάδε·
Τίς δὲ τιμωρὸς υμπαραστήσαιτό μοι;
"Π νῦν ἀναστήσαιτο κατ' ἀντιδίκων;
Καὶ τὶς παρελθὼν, ὡς Ἡσαΐας πάλαι,
1180 Ἀνδρεῖς ἀνὴρ καὶ μισῶν ἀδικίαν,
"Αναξ, ἰδού πάρειμι, κέχρησο μοι.
Ἐπαρχικὴν εἴληφεν οὐκοῦν ἀξίαν,
Πρὸς δ' αὐτὸν σφίνος κράτιστον ἐκ βασιλέως
C Καθ' ἀρπακτόρων καὶ λύκων βροτοκτόνων
1185 Οὐτῷ κατωχύρωτο τάνδρι τὸ σθένος.
Ἐπεὶ δὲ προύκαθητο κρίνων δέον,
Ιροτῆλθεν αὐτῷ δυσγενῆς τὶς καὶ πένης
Κατ' ἀνδρὸς ιστάς εὐγενοῦς περιβλέπτου
"Υνδικίας ἕγκλημα καὶ φαυλουργίας.
1190 Μετακαλεῖται τὸν βέκτην τῆς κακίας·
"Ο δ' οὐκ ἀπαντᾷ· καὶ πάλιν δὶς μηνύει.
Καὶ πάλιν αὐτὸς οὐδέ, ἔκροις ὡςι καύων.
"Πκουστο ταῦδα τῷ δότῃ τῆς ἀξίας.
"Η δ' ὁ παρευθὺς ἀξιέπανον λόγον.
1195 Κλην αὐτὸς εἰπὼν ἀδικῶν ἔγω πελώ,
Κατάσπασόν με τοῦ βασιλείου θρόνου,
Κάντεῦθεν διάρπαστος ἐν συστίτου
Τὸν ἄνδρα λαβὼν ἀστιώμενον τότε.
D Καὶ συνδικάσας τῷ πένητι πρὸς δίκην,
1200 Καὶ καταλαβὼν ἀρπαγῇ κεχρημένον,
Αἰκίζεται μάστιξιν αὐτὸν ἀξίας
Τῆς εἰς δικαστήριον ἀναισχυντίας.
Εἰσπράττεται δὲ καὶ δίκην ἀδικίας.
Εἰσπρακτὸν δέ τοις δίκαιοις πολλαπλασίω.
1205 Καὶ ταῦτα τῷ πένητι δίδωσι φέρων.

TIBERIUS ET. Δ'.

- Τούτου τὸ βιοῦν καὶ κράτος λελοιπότος,
"Αρχεὶ μετ' αὐτὸν Τιβέριος τοῦ κράτους
Φιλευσεβῆς τὶς καὶ θεὸν τρέμων νόμους,
Μηδὲν νεογμῶν τῶν ἔθῶν Ἐκκλησίας.
1210 ἀλλ' ἔξομαρτῶν τοῖς νόμοις τοὶς κειμένοις,

- Σοφῶς φυλάξας τῇ θετῇ μητρὶ σέβα,
 Ὡς ἡνὶ θεμιτὸν Σοφίᾳ βασιλίδι.
 Μελιχος, εὐέντευκτος, ἡδὺς τοῖς φίλοις,
 Ἐχθροῖς δὲ δεινός καὶ τιθέει σφις δέος
1215 Καλοῖς στρατηγοῖς καὶ στρατῶν εὐανδρίᾳ.
 Οἰς συγκαθεῖτε δυσμενῶν πολλὰς πόλεις,
 Λείαν μακράν τ' ἥλατε λάφυρα σκύλα .
 Εἰς πάντα φιλότιμον αὐχῶν τὴν χέρα
 Εἰς ἐνδέων οἰκτόν τε καὶ πτωχῶν δόσιν .
1220 Κτίσις τε ναῶν καὶ δόμων γηροτρόφων.
 Ὄς αἰχμαλώτους βρεράρους Πέρσας πάλαι
 Εἰς τὴνδ' ἀχθέντας τὴν βασιλίδα πόλιν
 Μετημφιακῶς ἐν στολαῖς σφᾶς ἐντίμως
 Εἰς ἰδίαν πέπομφεν ἥκειν πατρίδα .
1225 Ἐφ' οὐ πεπομφῶν Ἀβάρων ἀρχηγέτης
 Ἐπησεν ἀνδρας τεχνίτας χειρωνάκτας
 Αὐτῷ σταλῆναι πρὸς βαλανεῖον κτίσιν .
 Ὁ δ' αὖ λαβὼν, γέφυραν ἐν δοσὶς Ἰστρου
 Τεύχας, ἐκάπου Ῥωμαῖός τοὺς δροῦς.

ΜΑΓΙΚΙΟΣ ΕΤ. Κ'.

- 1230** Τούτοο τελευτήσαντος εὐσεῶντι βίον,
 Μαυρίκιος κράτιστος ἔσχε τὸ κράτος,
 Ἀνὴρ μεγαλόψυχος ἀνδρεία φύσις,
 Ἀλλος τις Ἰωβ ἀναφανεῖς γεννάδας,
 Καὶ μικραριστὸς τοῦ τέλους χρηματίσας .
1235 Τέλλα μὲν οὗτος πᾶσιν ἦν πεφιλμένος,
 Πλάνη, ίλαρδος, εὐμενῆς αὐτοκράτωρ.
 Ἦθος βεβηκός, ἐμβριθὲς προδεικνύων,
 Εἰδός τι σεμνὸν ἄξιον τυραννίδος,
 Φρενῶν βάθει, σώματος ἀλκῆ τ' ἐμπρέπων,
1240 Θεοῦ συνιεῖς εἰς θελημάτων τέλος.
 Ηλήν εἶχε καὶ τι παρακύζον τῷ βόδῳ,
 Ἡ τῷ σίτεψ τι καὶ ζιζάνιον τάχα,
 Φειδωλὸς ὑπειληπτο πάσι καὶ γήφων (22),
 Ἦττων τε χρυσοῦ χρημάτων οὗτος κράτωρ .
1245 Καὶ δῆλον ἐξ ὧν κατέπει τρέχων λόγος .
 Ἐπῆλθεν ἄρχων Ἀβάρων θρόκη τότε
 Σὺν ἀμυνήτου στρατᾶς δμαῖχιμῃ,
 Ἦλασ λίσαν καὶ λάφυρα λαμβάνει.
 Καὶ πλῆθος ἐξώγρησεν ἄλλο μυρίον
1250 Ἀνδρῶν, γυναικῶν, καὶ βρεφῶν, καὶ νηπίων.
 Ἐς χιλιάδας ἐξ δίς ἀριθμούμενων.
 Καὶ τι με δεῖ γράφοντα μηκύνειν λόγουν ;
 Ἰστὶ τιμὴς σφῶν χιλιάδας ἐξ μόνας
 Ἦ βαρβαρικὴ φιλόχρυσος καρδία .
1255 Αἴτι τι δοχθὲν, προσφέρει τι καὶ βίας .
 Ὁ μὲν βασιλεὺς φεῦ προτιμᾷ χρυσὸν .
 Ὁ Βάρβαρος δὲ (μὴ ῥαγῆς μοι καρδία)
 Ὡ θηριώδους, ὡ μανικῆς καρδίας
 Κτείνει τοσοῦτον μυριάριθμον στίφος .
1260 Αἱματόφυρτος ἔλκεται ρόῦς αἱμάτων,
 Ὡς κατὰ πρανοῦς ὅδωρ ψυχρὸν ἐκτρέχον .
 Ἀναξ συνῆκεν ἔμμονον φέρων φρένα,
 Αἰσθητικὴν καρδίαν, ὡς σῆς δστέων
 Ἦπερ κακοῦ γένεσιτο τελχίνος φθόνῳ.
1265 Θεὸν λιπαρεῖ τοῦ μίσους τὰς εὐθύνας

(22) Ita cod. Quare hinc aperte cognoscimus huic vocabulo sensum eumdem a Niceta etiam

A matri adoptivæ legitimum obsequium
 præbens prudenter Sophiæ reginæ.
 Vir blandus, comis, jucundus amicis,
 hostibus formidandus quos terrebat
 egregiis forti cum milite ducibus,
 quorum virtute multas urbes hostium
 diruit, et opimas manubias retulit.
 Idem munificam cunctis porrexit manum
 clemens erga miseros, largus indigis,
 struendis templis et gerotrophiis deditus.
 Barbaros etiam Persas captivos quandam
 ad hanc traductos urbem regni sedem,
 singulos exornatos decoris vestibus
 ad suas remisit patrias postliminio.
 Rege sub hoc, legatos Abarorum princeps
 misit qui pterent dari sibi opifices
B artis peritos ad structuram balnei :
 quos ubi accepit, ponte junxit Istrum,
 atque hinc Romanos fines vastare cœpit.

MAURICIUS AN. XX.

Postquam Tiberius pie vitam clausit,
 regnum obtinuit Mauricius prestantissimus
 vir magni spiritus, indole forte præditus,
 alter quodammodo visus patientia Jobus,
 vita suæ termino laudatissimus.
 Hic universo populo in amore fuit,
 suavis, hilaris, benivolus imperator,
 morum constantiam gravitatemque gerens,
 statura venerabili et rege digna,
 mentis consilio, corporis vigore cluens,
 semperque ad Numinis placita cursum dirige:
C Verumtamen in rosa spina fuit,
 et tritico zizanium subnatum est :
 parcus atque avarus hic videbatur omnibus
 atque auri fame laborans imperator;
 quam rem sermo sequens confirmabit.
 Rex Abarorum Thraciam tunc invasit
 cum conjurato exercitu innumerabili,
 prædam abduxit, manubias rapuit.
 In his ingentem turbam cepit vivam
 virorum et mulierum ac puellarum,
 quorum sunt numerata millia duodecim.
 Porro ut historiam rei pauci exsequar,
 his simul cunctis nummum haud plus sex mi
 barbarica avaritia pretium statuit;
 petit responsum, minas intentat quoque :
 at rex hominibus, pro nefas! aurum præfert.
 Tum Barbarus (ah mihi ne cor dispereat!)
 proh belluimum animum ac furiosum!
 tam grandem turbam ense districto metit :
 atra volvuntur humi fluenta sanguinis
 frigidus ut labitur per præseps aquæ humor.
 Id audiit immotam mentem gerens rex,
 corde tamen vulnerato, ceu depascitur
 ossa teredo invidi magi fascino.
 Deum igitur rogat, cito culpæ pœnam

Choniata tribui, quem auctorem non recte in:
 git Cangius in lexicō.

ut ab se repeatat, et animum cura solvat.
Ergo visus est sibi per somnium cernere
multam utroque e sexu mortalium turbam
adstare coram imagine Christi Domini,
regemque adversus clamoribus expostulare;
ipso praesente remque cum melu audiente.
Tunc ab imagine vox emissa sonuit;
ubinam is vellet malorum poenam luero
qui se avaritia obstrinxit piaculo?
num hic, ubi supplicium clementius erit,
an illic alias penas experiri?
Is hic se malle, verbo intellecto, ait.
Tum se traditum Phocæ fuisse audiit.
Somno discusso, verissimum visum putat,
qua vedit quæque audiit in eo spectaculo.
Protinus ergo advocat Philippicum
carcere ex injusto, vinculis detractis,
queis suspicione motus eum gravaverat;
pacem impertit, veniam vicissim
præteritarum impetrat injuriarum.
Horum gestorum talis fuit exitus.
Exin exercitus moto seditionis
imperatorem acclamavit Phocam,
qui fretus armis Byzantium veniens,
stemmate ornatur manu archipresulis,
Mox pretium opera facturum se putavit,
si Mauricij genus omne perimeret.
Quamobrem de mandato cruenti animi,
Phocæ tyranni, inquam, scelestissimi,
(mitto enim quidquid intermedium existit)
principis uxor liberique gladio
caeduntur. Aderat spectans Mauricius
caedemque heroico tolerabat animo,
gratias imo Deo ob eamdem agens.
Ipse ad extremum neca iusta periit.
Rex hic quadraginta Christi martyrum
templum absolvit ornans mirifice,
nempe quod Tiberius struere cœperat.

PHOCAS TYRANNUS AN. VIII.

Phocas tyrannice regnum occupavit,
nesarius homo, sanguinarius animus,
sævus tyrannus, crux canis appetens,
mulierosus, comessator, ebriosus,
imperi dederat, vel magis exitium,
prosperitatis Romanae evversor,
carnifex populi, dæmon, et labes;
aqua, igne, mari, gladio, perdens,
alios tristissime (pro miseriam!)
alios imminutos corporis partibus
sinens ignominiam suam circumferre.
Dum hic ignave desidet domi
eoas incurssarunt provincias Persæ:
armis pulsarunt fines Cappadocas,
Galatarum terras et Paphlagonum,
ex Colesyria cunctaque Armenia
prædas egerunt usque Chalcedonem:
tum Palæstinam et fines Phœnicios

- A 'Ωδὴ εἰσπρεχθῆναι σχεῖν τε κακῶν τὴν λύσιν.
Ἐδοξε γοῦν τι κατ' ὄντων βλέπειν,
Πολὺ τι πλῆθος γηγενῶν περιετάνει
Ἀνδρῶν, γυναιῶν εἰκόνι τοῦ Δεσπότου,
1270 Καταβοῦν τέ σφας ἀνακτος σὺν γόνις
Ἄντοι συνόντος, συμπαρεστῶτος τρόμῳ.
Φωνῆς τ' ἀκούειν εἰκόνος προΐγμενής,
Ποῦ τον κακῶν φύλοιτο δοῦναι τὴν δύσην
Τὸν τοῦ μάστους αἴτιον ἐκ φειδωλίας;
1275 Ἐνταῦθ' ὅπου μέτριον ἔσται τὸ τρόχον,
Η ταῖς ἑκατέναι περπατεμφθῆναι δίκαιεις;
Τὸν δ' ὥδε φάναι συνιέντα τοῦ λόγου -
Παραδοθῆναι λοιπὸν Φωκᾶ προσκλήσει.
Τανού δ' ἀνέντος, ὥπερ οὐκ ὄντει κρίνει,
1280 Όν εἶδεν, ἐν ἔκουστεν εἶναι τὴν θέαν
Μετακαλεῖται: Φιλιππικὸν οὖν τέχος
Εἰρκτῆς τε δεσμῶν τῶν ἀδέσμων ἐκλόνεις
Οἰς αὐτὸν ἔξελθοιν ἐξ ὑπερβίας.
Καὶ σπένδεται! γε καὶ κομίζεται λόσιν
1285 Όνταντὸν εἰργάσσετο κακῶν ἀδίκων.
Καὶ ταῦτα μὲν πέπρακτο τόνδε τὸν τρόπον.
Η δὲ στρατιὰ στασιάσσου τότε
Φωκᾶν ἀνηγγέρεσσαν εἰς βασιλίδα,
1290 Μεθ' οὗ πόλιν φθάνουσα τὴν βασιλίδα,
Σπούδασμα προδργοῦ τῷδε λοιπὸν γίνεται
Τὸ Μαυρίκιον παγγενῆ δοῦναι: ἔιφει.
Οὐθεν κελεύσει, φεῦ φονικῆς καρδίας,
Φωκᾶ τυράννου τοῦδε καὶ φυλεργάτου
1295 Δεῖ γάρ ἐπιτρέχοντα λιπεῖν τὰν μέσην,
Γυνή τε παιδεῖς ἐκθερπίζονται ἔιφει,
C Τοῦ Μαυρίκιου συμπαρόντος δρωμένοις,
Καὶ τὰς σφαγὰς φέροντος ἀνδρειοφρόνων,
Καὶ τώνδε χάριν τῷ Θεῷ κατειδότος.
1300 Καύτος τέλος τέθηκεν ἀδίκη κρίσει.
Οὕτος τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων
Νεὸν τελειοῖ φαῖδρύνας ὑπὲρ λιαν
Πρὸς Τίβεριου κτίσεως πρὶν ἡργμένης.
ΦΩΚΑΣ Ο ΤΥΡΑΝΝΟΣ ΕΤ. Η'.
Φωκᾶς τυραννεῖ τοῦ βασιλείου κράτους,
1305 Άνηρ ἀποφράς αιμοχαρής καρδία,
Τύραννος ὡμὸς καὶ φιλαίματος κύων,
Γυναικομανῆς καὶ φίλοινος καὶ πότης,
Ανταρχίας δινείδος δὲ μᾶλλον λύμη,
Τῶν Ψωμαϊκῶν ἀφανιστῆς πραγμάτων,
1310 Ὅτι πηκόνων δήμιος, ἀλάστωρ, φθορός,
Τοῦτοι, πυρὶ, καὶ θαλάσσῃ καὶ ἔιφει
Οὐκτιστα τοὺς μὲν ἐκδιδόντες, φεῦ τοῦ πάθους,
Τῶν δ' αὖ μέλος μέρος τι σώματος τέμνων,
Επεινοστείν δινείδος εἴλα τῷ βίψι (23).
1315 Οὐρδονικός συνεγεῖ τ' οἰκουρίᾳ
Ἐών Πέρσαι κατέδραμον χωρία,
Ἐπτήλιθον δπλοὶς Καππαδοκίας δροῖς,
Καὶ Γαλατίας καὶ Ιαφλαγόνων τόποις,
Κοίλης Συρίας, τῆς δλῆς Ἀρμενίας,
1320 Αεηλατοῦντες καὶ μέχρι Χαλκηδόνος,
Παλαιστίνην δὲ καὶ τόπους τῆς Φοινίκης

(25) Hinc Phocæ verissima vituperatio prorsus infirmat fidem laudativæ inscriptionis his annis in Ro-

- Τοῖς δρ' ἐκυτούς συνέταξεν χωρίοις.
 Τὸ δ' Ἀβάρων στράτευμα τάλιν ἐν δύσει
 Χώρας δυτικᾶς κατέκειρε καὶ πόλεις.
 1325 Η στρατιὰ δ' ἔφθαρτο Ῥωμαίων μάχαις
 Λοιμός τε λιμὸς κατέτρεχε τὰς πόλεις
 Ἀμετρία κρύδους τε καὶ κτηνῶν φθίσις,
 Κακὰ διωλύγια ποικίλα πάθη.
 Τὸ κατ' Ἀντιόχειαν δ' Ἐδραίων φύλον
 1330 Στάσιν κινοῦσι καὶ μάχην Χριστωνύμοις,
 Καὶ δρῶσι πολλοὺς εὐσεβῶν ἔργον ξίφους.
 Μεθ' ὧν Ἀντιστάσιον αὐτῆς ποιμένα,
 Καὶ νεκρὸν αὐτοῦ τῷ πυρὶ δεδωκότες.
 Οὗτοι κακῶν τις ἱλιάς πάντ' ἀκλόνει,
 1335 Καὶ κυράτων σύρβοια, καθάπαξ φάναι,
 Λαιλάψ τε δαινὴ καὶ καταγίς καὶ ζάλη
 Καὶ τριχυμία πνευμάτων ἀντιπνόνων
 Τεριλονίκουν τῷ βυθῷ καταδόντες
 Αὐταρχίας δλκάδα τῆς ἐγκοσμίου,
 1340 Νέναρχον οὐκ ἔχουσαν οἰλακοστρόφον.
 Οὗτοι κακῶς πάσχοντος Αὔστρων κρήτους
 Στρατηγὸς Ἡράκλειος Ἀφρικῆς τότε
 Στόλῳ πεπλευκῶς εἰς βεσιλίδην πόλιν
 Ἡπτησε Φωκᾶν συμπλακεῖς τῷδ' εἰς μάχην,
 1345 Καὶ τόνδε κτείνεις παραλαμβάνει τὸ κράτος:

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ΕΤ. ΛΑ'.

- Φωκᾶ φθαρέντος, ὡς ἔρην, αὐτοκράτωρ
 Ἡράκλειος πέφθεν ἀριστεὺς μέρας
 "Δλος τις ὄντως Ἡρακλῆς κατὰ σθίνος,
 Οὐ θηρίων γῆν ἐκαθαίρων ἀλόγων
 1350 Οὐδὲ Εὐρυσθέως προσταγαῖς εἴκων βίᾳ,
 "Αλλ' ἀπελαύνων ἐκδιώκων μακρόθεν
 Πόρβῳ τε τιθεὶς γῆς δλης Ῥωμείδος
 Χριστοῦ δυνάμει οταυρικῇ παντευχίᾳ
 "Ὡς θῆρας ἄλλους ἄγριους φιλαιμάτους
 1355 Ή παλαιμάνους καὶ θρασοῖς κύνας λύκους,
 Ήέρως δάναιδεῖς ἀρπαγαῖς κεχρημάτους.
 "Ος ὧν στρατηγὸς καρτερόψυχος μάχαις
 Καὶ ζηλοτυπῶν πατρίων νόμον χάριν
 Κλέους τε τοῦ πρὶν Αὔστρων κραταρχίας
 1360 Πολλοὺς δινάτλας καὶ μεγάλους κινδύνους,
 "Τπερμαχεῖ κάλλιστα Ῥωμαίων ὄρων
 Εἰς πίστεως σύστασιν εὐσεβυφρόνων,
 Εἰς ἀντέρεισιν εὐαγῶν Χριστοῦ νόμων

mano foro detecte sub columna honoris ejus regnantis ab assentatore dicata, quæ est hujusmodi :

† OPTIMO CLEMENTIS, FELICISSIMO QVE
 PRINCIPI DOMINO N. FOCAE IMPERATORI
 PERPETVO ADO CORONATO TRIVMPHATORI
 SEMPER AUGVSTO
 SMARAGDVOS EX PRAEPOS. SACRI PALATII
 AC PATRICIVS ET EXARCHVS ITALIAE
 DEVOTVS EIVS CLEMENTIAE
 PRO INNVMERABILVBVS PIETATIS EIVS
 BENEFICIIS ET PRO QVIETE
 PROCVRATA ITAL. AC CONSERvATA LIBERTATE
 HANC STATVAM PIETATIS EIVS
 AVRI SPLENDORE MIGANTEM HVIC
 SVBLIMI COLVMNAE AD PERENNEM
 IPSIVS GLORIAM IMPOSVIT AC DEDICAVIT.
 DIE PRIMA MENSIS AUGVST. INDICT. VND.
 CP. PIETATIS EIVS ANNO QVINTO

- A in provinciam Persicam redegerunt.
 At in occidente Abarorum exercitus
 terras atque urbes populabatur.
 Romanæ vires pæliis sunt accisæ.
 urbes affixit famæ cum pestilentia,
 vis nimia frigoris et jumentorum lues,
 malorum cohors immensa et multiformis.
 Tum etiam Antiochiae Judaicus populus
 seditionis pugna Christianos appetit,
 permultasque piorum vitas gladio messuit;
 in his pastorem urbis Anastasium,
 cuius etiam cadaver igni tradidit.
 Sic malorum ilias quatibus omnia,
 prorsus veluti quidam concursus fluctuum,
 turbo, procella, maris æstuatio,
 B gravis tempestas natuum adversariorum,
 certabant profundo mergere
 mundani imperii navigium
 navarcho destitutum qui clavum regeret.
 Cum res Romanæ ita laborarent,
 Africæ per id tempus dux Heraclius
 armatam classem appellens ad urbem regiam,
 Phocam conserto prælio debellavit;
 quo occiso, sibi imperium vindicavit.

HERACLIUS AN. XXXI.

- Phoca sublato, ut dixi, imperator
 processit Heraclius ingens heros
 alter reapse Hercules propter vires :
 nec vero terram purgans brutis belluis,
 neque Eurysthei mandata coactus faciens,
 C verum expellens longissimeque persecuens
 Romanisque finibus procul submovens,
 Christi virtute crucisque panoplia.
 feras alias sœvas et sanguinarias
 dirosque lupos atque canes rabidos,
 impudicos nempe Persas ac direptores.
 Hic cum dux esset in pæliis strenuus
 et patriarchal legum amore flagrans,
 dum veterem imperii gloriam revocat
 multis magnisque implicuit se periculis.
 fines Romani orbis protexit strenue,
 orthodoxorum dogmata confirmavit,
 pro sanctis Christi legibus arma movit,

proque dilataris et am imperii finibus,
prosers ut rem Romanam restitueret.
Tunc autem Persidis regnare Chosroes
coas ubique terras depredante,
finis quoque invadente Palestinæ,
ita ut Theopolism ipsam Sionem ceperit :
Christicolarum perit immensus numerus
milia hominum scilicet nonaginta ;
partim in ipso prælio gladiis cœta,
partim dolo Hebreorum pessumdata.
Quippe hi captivos frauduenter emptos,
tenui repensa Barbaris pecunia,
protinus gladiis, pro dolor ! conficiebant.
Barbari Sionis pastorem sacruxque lignum
in Persidem abduxerunt palrium suam.
Aec imperator audens angebelar,
nempe militum numero pauciore instrucius,
item pecunia auxilio destitutus,
quoniam hostem barbarum propulsaret.
Mox tamen opes numerosumque exercitum
armorumque apparatum apte instruens,
pecunia e templis mutua gratis,
collecto de provinciis idoneo milite,
adversus Chosroem Deo victorioso fatus
cum exercitu in Persidem facit impetum.
Exin vigorem animis subdentes Deo,
victorias nobiles, splendida trophyæ,
rex illic præsens retulit de Barbaris.
Occidit enim hostium catervas plurimas,
prædam abegit, manubias abestulit,
strage, igne, vastitate attrivit Barbaros.
Illi Heraclius patris intra sexennium,
post sanctum lignum cum Sionis præsule
Hierosolymis rursus collocatum,
ad regiam urbem septimo revertitur
mirifica letitia redundans anno,
hymnis innumeris celebratus populi,
heros et victor prædicatus nobilis.
Hic rex quibusdam pastoribus obnoxies
vel potius mereenariis, imo et iupis,
ex his synchyrticis impurisque fontibus
perniciem perpotavit execrabilem.
Sub eo Mahometus populi seductor fallax
turpis atheorum princeps Agarenorum,
nesandæ religionis antecessor,
ad hominum exitium orbi innotuit.
Feminas hic ditis Persidis cum esset famulus,
impostor, homo obscurus, stirpe ignobili,
hanc habuit tori sociam et malitiæ.
Exin evasit princeps doctorque nugax
nescio quo pacto apud Agara posteros.
Idem progrediens ex Aethribi regionibus
imperatori post victoriæ reduci
occurens, sedem ad incolendum petiit ;
qua mox impetrata, Syriam incurvavit,
et Romanorum terris potiri coepit.

**CONSTANTINUS HERACLII PILIUS
AN. I.**

Postquam Heraclius finem vitæ imposuit,

- A**

Εἰς τὰ πάντα τὸν πρόσωπον φρεσκαρέων.
1365 Στάνθην τὸ Παρθένον παραπέδων.
 Αὐτὴν επινόει τὴν καλήν Ιεράρχην
 Βασιλίων αυτούτην παντεῖ τῆς Ταύρης,
 Κατεβατάντας καὶ θάλασσαν την; Λέοντας,
 Θουβάναν ταῦτα. Σάνι τὸν οἰκουμένην,

1370 Σταύρων γάνην ἐθάρτη τὸν ιγνακόν μαρτυρίου
 Τε μαρτυρίου ενώπιον ταύτην
 Τὸν μὲν τελείων τοῦτο τὸν μάρτυρα ξέρει,
 Τὸν δὲ τοντούτον τοῦτο μάρτυρα ξέρει;
 Ποιητας γάνην τούτην παραπέδων
1375 Μαρτυρίου τοῦτος τὸν τελείων ταύτην
 Ταῦτην τούτην τοῦτην τοῦτην τοῦτην.
 Πίστει δὲ Σάνι τούτην τοῦτην τοῦτην
 Εἴς οὐτεπαλάρητην ἐγένετο Βαρβάρων.
 Οὐρανὸς δὲ τοῦτο γράμματα καὶ στρατόν στόρας
 Καὶ τὰ πρὸς ἐπιτάξιν εἴς οὐτεπατίσας,

1380 Στράτευμα ἀπογένεται πατέρων κακού, μάνων,
 Μηδὲ τὸν θεοτόκην χριτάσσεται ἀπελάσσεται
 Εἰς οὐτεπαλάρητην ἐγένετο Βαρβάρων.
 Οὐρανὸς δὲ τοῦτο γράμματα καὶ στρατόν στόρας
 Καὶ τὰ πρὸς ἐπιτάξιν εἴς οὐτεπατίσας,

1385 Τὶ μὲν πρὸς οὖσαν λερῶν χάριν δάνεος
 Τὸν δὲ φεμένων στρατηγίας ὡς δάνεος,
 Κατὰ Ιεράρχου εἰν θεῷ νόμος δάνεος
 Μετὰ στρατιᾶς ἐκβάλλει τῇ Περσίδι·
 Θεοῦ τολούτῳ τὸν έπεινόντος τὸ σφένος

1390 Πειραιῶν, τρόπαια γεννήσας νίκας
 Έγειτο περάντα διδρόπαιον κατὰ Βαρβάρων.
 Ξεπινει τοῦ γέρεος Βαρβάρων πλεύσας Πλας,
 Ήλαστ λέσιαν καὶ λαζορρωγίαν,
 Δρόντον ἐργαστὸν πορπολέα, τὰ Βαρβάρων.

C **1395** Ταῦτ' ἔτι γράνοις έξι Ηράλειος ἀνέντας,
 Ξύλα τα σεπτά καὶ Σάνιν ἀρχιψήτην
 Ιεροσολήμην ἐγκατεστήσας πόλει,
 Πρὸς βασιλίδαν καθοκοστρέρει πόλει
 Εἴν ιδόδρυμον κάλλος τα χείρων τηρ χρήνει,

1400 Γηνούμηνος στόμασιν ἀπότον μαρίων,
 Οὐθεὶς ἀριστεὺς γεννάδας νικηφόρος.
 Οὗτος βασιλεὺς ἐξομαρτῶν ποιησάστιν
 Η μᾶλλον εἰπεῖν μισθίοις τα καὶ λύκοις
 Εἴ συγχυτικάνον σό καθαρῶν νεμέστων

1405 Ανατροπήν ποτίζει βοδειαστέαν.
 Εἳσι οδ Μουχούμιτ ιαπολένος καὶ φέναξ
 Φύλαρχος εἰσχρός Αγαρηῶν θέσσαν
 Καὶ μισταγωγὸς ἀθεμίτων ὅργιων
 Φριειόρτος λόμη τις ἔξερνο βίηρ.

D **1410** Ος διν γυναικὸς Περσίδος θῆς πλουσίας
 Ανδρὸς γόνης δησημος ἀπέμιτο γένεος,
 Σύνευνον ἔσχε τῆνδε κακοτεχνίας.
 Είται φύλαρχος καὶ διδάσκαλος πλάνος
 Ούχ οἰδε δικας γένοιτο τῶν ἐκ τῆς Αγαρ.

1415 Οὗτος προϊών έξι Αθρίβου χωρίον
 Γκοστρέφοντι βασιλεὶ νικηφόρῳ
 Προσῆλθεν αἰτῶν χῶρον εἰς κατοικίαν.
 Καὶ παραλασῶν κατέδραμε Σορίαν,
 Καὶ Ψωμαϊκῶν κατακρατεῖ χωρίων.

Κωνσταντῖνος παῖς δρθόφρων ἔσχε κράτες.
Μεθ' ὃν σὺν υἱῷ Ἡρακλωνῷ Μαρτίνᾳ (24) .
·Ων γλῶσσαν ἡ μὲν τέμνεται μᾶλ' ἐνδίκως,
·Πρακλωνᾶς δὲ τοῦ προσώπου τὴν ρίνα,
1425 Φυγὴν κατακριθέντες ἐνδικωτάτην

ΚΩΝΣΤΑΣ Ο ΓΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΉΤΟΙ Ο ΕΓΓΟΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΕΤ. ΚΖ'.

Εἶτε κατάρχει τοῦ κράτους τῶν Αὐσόνων
Κώνστας, διώκτης εὐσεβεστέρου μέρους,
Κωνσταντίνου παῖς, ἔγγονος δὲ Ἡρακλεούς .
Τέλλα μὲν οὐκ ἄχρηστος δρθεὶς τις κράτωρ,
1430 Σέβας δὲ δηρεῖος Οἰοφυσίτης τάλας .
·Ος ἐκδιώκων δρθοδοξοῦντων μέρος,
Καὶ Μάξιμον δὲ ἤλασε τὸν θεηγόρον
Σὺν τοῖς μαθηταῖς, καὶ Μαρτίνον τὸν πάπαν.
·Ομαίμον αὐτοῦ κτείνας οὗτος δὲ κράτωρ
1435 Μισητέος κέκριτο καὶ βδελυκτέος,
Καὶ μᾶλλον οἷς δέδρακε κακῶς ἀγίους.
Διατριβὰς οὖν ἐκλιπῶν Βοζαντίδος,
Πρὸς Σικελίαν τὴν μέγιστην ἐκπλέει,
Καὶ Συράκουσαν ἔσχεν εἰς κατοικίαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΗΩΓΩΝΑΤΟΣ ΕΤ. ΙΖ'.

4440 Τούτου σφαγήντος καὶ μεταστάντος βίου,
Κωνσταντίνος παῖς εὐσεβῆς Πιωγωνάτος
Παραλειβὼν ἔθυε τὴν κραταρχίαν .
·Ανὴρ ἀγαθὸς, δρθοδοξὸς φίλος
·Οστις πατρόφιαν κακοδοξίαν λύων
1445 Ηθροίσε σεπτῶν πατέρων βείον στίφος,
Συνέδριον κάλλιστον δρθοδοξίας,
·Ἐπὶ γε Χριστοῦ δογματισάντων ἄμα
Διττὰς φελγίσεις καὶ φύσεις ἡνωμένας,
Καὶ καθελόντων πάντας Οἰοφυσίας.
1450 Τούτου κρατοῦντος, Ἀγαρηγῶν τις στόλος
Τῇ βασιλίδι προσβαλὼν ταῦτη πόλει: (25)
·Ἐβδόσκετο ξύμπαντα τὸν πέριξ τόπον .
·Ηρος μὲν ιστάς χαλεπὰς ναυμαχίας,
·Φριμιστο χειμῶνος δὲ τοῖς νεωρίοις
1455 Τοῖς τῆς Κυζίκου μέχρις ἑδδόμου χρόνου .
·Ἐπεὶ δὲ τετρύχωτο μῆκει τοῦ χρόνου,
Ηλοίς τε συντέτριπτο τούτου τὰ πλέω,
·Ορλισκάνων γέλωτα καθυποστρέψει,
Καὶ κατὰ τὴν κέλευθον ἄπας ἐφθάρη
1460 Λασίλαπε διειηγῇ τῇ Θεοῦ συνεργίᾳ.
Πρὸς τοῖς δὲ Ἀβέρων στρατιῶν φρικαλέα
·Ἐπῆλθε τε τοῦτη τῇ βασιλίδι πόλει,
Φρίσσουσα τοῖς δόρασι καὶ πανοπλίαις.
Καὶ πᾶσα κατέφθαρτο Ῥωμαίων σθίνει,
1465 Τῶν νεκριμαίων Βαρβάρων ποσούμινων
·Ἐς χιλιάδας τριάκοντα τὰς δλας.
·Τγρόν τε πῦρ εἴρητο τούτοις τοῖς χρόνοις
Σύρου παρὰ τοῦ τέκτονος Καλλινίκου.
ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ Ο ΡΙΝΟΤΜΗΤΟΣ ΕΤ. Ι.
Εἴτε· Ιουστινιανὸς ἤρξε τοῦ κράτους

1470 Κωνσταντίνου παῖς, εὐσεβῆς κατὰ σέβας,

(24) Seilicet Martina noverca sustulit veneno Constantinum privignum, invasitque tyrannidem cum Heraclona filio; cuius sceleris justas poenas mox dedit.

A Constantinus filius regnabit orthodoxus,
post quen Martina cum Heraclona filio.
Sed enim matri merito lingua exciditur,
turpiter Heraclonas truncatur naribus,
uterque exilio multatur justissimo.

**CONSTANS CONSTANTINI FILIUS,
HERACLI NEPOS, AN. XXVII.**

Exin Romanorum obtinet imperium
Constans piarum persecutor partium,
Constantini filius, nepos Heraclii.
Cæteris usibus non malus imperator,
dogmate sed pravus, monophysita miser ;
qui dum negotium facessit orthodoxis,
Maximum quoque theologum expulit
cum suis discipulis, cumque Martino papa.

B Cum vero et proprium fratrem occidisset,
invisus plane evasit et abominabilis,
tum præsertim quia sanctos injuria afficerat.
Ergo Byzantii degere jam non sustinens,
ad insularum maximam Siciliam venit,
et Syracusis stabilem sedem fixit.

CONSTANTINUS POGONATUS AN. XVII.

Cum violenta Constans obiisset nece,
Constantinus Pogonatus prædicti filius,
delatum ad se imperium cœpit regere ;
vir bonus, dogmati recti amans :
qui ut patris hæresim solveret, congregavit
venerabilium Patrum divinum cœstum,
pulcherrimum synedrium orthodoxiæ ;
qui definiérunt, in Christo fuisse simul

C duas voluntates naturasque unitas duas,
cunctisque valedixerunt monophysitis.
Hoc imperante, quædam Agarenorum
classis ad hanc adnavigans urbem regiam,
populabatur omnem circa locum ;
vere quidem acres committens naumachias,
hieme se subducens ad navalia
Cyzici; atque id septennio factitavit :
sed cum jam lapsu temporis attrita esset,
confractæque laborarent pleræque naves,
ridicula jam classis reversa est ;
tum universa in cursu pessum ivit
turbine gravi, vi conspirante Dei.

Insuper Abarorum formidabilis
exercitus ad hanc urbem accessit regiam,

D lanceis horridus et cataphracto milite.
Attamen universus Romanis viribus
succubuit, tot cadentibus in acie Barbaris
ut triginta millium summa collecta fuerit.
Ignem quoque gracum his temporibus
Syrus invenit artifex Callinicus.

JUSTINIANUS RHINOTMETUS AN. X.

Deinde Justinianus regnare cœpit
Constantini filius, religione sincerus,

(25) Hinc atque ex aliis locis similibus satis ap-
paret chronologum Ephræmum fuisse vel patria
Byzantinum vel saltem incolatu.

dogmata rectus, sed crudelis admodum.
Hic e barbaris Sclavis delectu habito,
puberes juvenes, bellatores validos
cruentum Martem in præliis spirantes
conserpsit, millia triginta scilicet,
novum exercitum earum præcipue,
quem appellavit populum eximium :
quo delectatus confidensque maxime,
bellum suscepit adversus Arabes,
pace cum ipsis dirempita inique.
Barbaros igitur armis est aggressus,
Qui abruptum fœdus segre ferebant.
Arabum copiæ vicissim processerunt
Jurati fœderis scriptum suspensum
conto gestantes primis in ordinibus.
Mox obstinato acriue conserto prælio,
nova phalangis defecit subito
pars major, scilicet viginti mille,
seque fœdissime adjunxit hostibus.
Quamobrem turpiter vicius imperator
Ægre periculo elapsus revertitur.
Tunc autem (eben inhuinanum animum !)
nova phalangis partem residuam
gladiorum ictibus cunctam subjicit.
Barbari autem prohibente nemine
eoas cunctas incursabant partes.
Ipse struendis domibus dabit operam,
in regiis palatiis tempus conterens,
gravis jam omnibus et intolerabilis.

LEONTIUS AN. III.

Igitur invitus imperio dejicitur
Justinianus, Leontio rebellante
doloque facili potentiam arripiente.
Namque carceribus detentos liberans,
hos adjutores habuit facinoris,
aliosque multos rei perficiendæ socios.
Quare priorem throno regem detrahens,
eumque naribus ense in honeste truncans,
ad Chersonem urbem custodiendam misit
Sic ad Leontium delata republica,
claseis profecta ex Arabum ditione
populabatur fines urbesque Africæ.
Vicissim igitur mittitur a Cæsare
classis quæ hostibus aduersetur :
hæc autem, prælio cum Barbaris conserto,
Vincitur, et rediens Cretæ tenet littora.

APSIMARUS AN. VII.

Illic Apsimarum, defectionis socium
quemdam, Romani Dominum Imperii creant :
Quicum ad urbem regiam properantes
throno Leontium protinus deturbant,
eumque duro carcere concludunt,
naribus prius de facie præcisus.
Justinianus interim Chersore urbe
profugiens, veluti accipiter laqueo,

(26) Ita cod.

(27) En belle Ephraemius confirmat vocabulum
καντίς, quod ab antiquioribus lexicis abest, quod-

- A** Φρονῶ μὲν δρθά, πλὴν δ' ἀπηνῆς εἰς ἔγαν.
Οὗτος Σελαδικῶν (26) Βερβάρων ἐποχρίνας
Ἡδῶντας ἀνδρας ὁπλίτας βωμαλέους
Φονικὸν ἐκπνέοντας ἄρτιν ἐν μάχαις,
1475 Ἐς χιλιάδας τρις δέκα' ἀριθμουμένους,
Νένοι συνεστήσατο σύνταγμα φίλον,
Ἄσδην περιούσιον αὐτὸν καλέσας
Ἐφ' φεγγήν καὶ πεποιθώς μειζόνως
Κατ' ἀντιπάλων ἐστράτευσεν Ἀρβάδων,
1480 Σκονδάς λειψάως τὰς πρὸς αὐτὸς ἀδίκους.
Ἐπῆλθε τοίνυν σὺν στρατιῇ Βερβάροις
Σύγχυσιν δρκῶν ἐν λόπῃ ποιουμένος.
Στρατὸς δ' Ἀράδων ἀντεπῆγετ' αὐτὸν
Σκονδῶν γραψὲν ἐνορχον ἐκχεμασμάνην
1485 Κοντοῦ φέρων σφῆν στρατιᾶς ἡγουμένης.
Καὶ συρβάγεισης καρτερᾶς δεινῆς μάχης
Ἀποστατῆσαν ἐκ φάλαργος τῆς νέας
Τὸ πλεῖστον αὐτῆς, χιλιάδες δέκα,
Προστίθεται κάκιστα τοῖς ἀντιπάλοις.
1490 Ἐντεύθεν αἰσχρῶς βασιλεὺς ἡττημένος
Μόλις φυγὼν κινδυνον ἀνθυποστρέψει.
Καὶ τηνικαῦτα, φεῦ ἀπανθρώπου τρόπου.
Τούς ἐκ νέου τάγματος ἐκλελειμμένους
Πάντας μαχαίρας τῇ τομῆκαθυπάγει.
1495 Καὶ βάρβαροι μὲν τοῦ κατείργοντος σπάνει,
Ἐφά πάντα κατέδραμον χωρία.
Αὐτὸς δ' ἀπησχόλητο κτίσμασι δόμων
Ἐνδιπτερίσων τοῖς βασιλείοις δόμοις,
Τοῖς πᾶσι βαρὺς δυσεχθῆς δεδειγμένος.

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΕΤ. Γ.

- C** 1500 Ὅθεν μησηθεὶς ἀπελθαται κράτους
Ἐπιφυέντος τῷδε τοῦ Λεοντίου,
Καὶ κράτος ἀρπάσαντος εὐχερῶς δόλῳ,
Ος τοὺς φυλακαῖς ἐγκαθειργμένους λύσας,
Μεθ' ὧν ἐθάρξει δράματος συνιστόρων,
1505 Ἀλλων τε πολλῶν, ἐκτελεῖ δεδογμένα,
Καὶ καθελῶν ἀνακτα τὸν πρὸν τοῦ θρόνου,
Τεμών τε βίνα τοῦ προσώπου καινίδι: (27),
Εἰς Σερσῶνα πέπομφεν ἔμφρουρον πάλειν.
Οὕτω κρατούντος τοῦ κράτους Λεοντίου,
1510 Στόλος πεπλευκῶς Ἀρβάδων ἐνθαρχίας
Ορους Ἀφρικῆς κατέκειρε καὶ πόλεις.
Καὶ πέμπεται δὴ πρὸς βασιλέως στόλος
Εἰς ἀντιπαράταξιν ὑπεναντίων,
1515 Οὐς συρβάγεις ἡττητο Βερβάροις μάχη
Καὶ παλινοστῶν πρὸς Κρητῶν νῆσον φένει.

ΑΨΙΜΑΡΟΣ ΕΤ. Ζ.

- Ἐνθ' Ἀψίμαρδον τίνα συναποστάτην
Ἀνεῖπον ὡς ἀνακτα τῆς Ρωμαΐδος.
Μεθ' οὖ πόλιν φθάνουσι τὴν βασιλίδα,
Καὶ καθελόντες τὸν Λεόντιον θρόνου
1520 Φρουρῷ καθειργνύουσι μεστῇ πικρίᾳς,
Πρόσθεν τεμόντες τοῦ προσώπου τὴν βίνα.
Ἔν δ' Ἰουστινιανὸς ἐν τῇ Σερσῶνι
Οὐεν διαδράς, ιέραξ ὡς ἐν βρόχων,

que Herodianus nuper editus epimer. p. 63. expli-
cat μάχαιρα.

- Πρὸς Βουλγάρων ἄρχοντα διέπτη τάχος·
1525 Καὶ πείσας αὐτὸν δωρεαῖς διψιλέσιν
 'Υποσχέσαι κῆδους τε καὶ χωρῶν δόσει,
 Σὺν βαρβαρικῇ στρατιῷ φθάνει πόλιν.
 Καὶ νυκτὸς ὀλκὸν δπόγειον εἰσδύσας
 'Ενεδὲ δι' αὐτοῦ γίγνεται Βυζαντίδος.
- 1530** Καὶ πάλιν ἀπειλήφε τὴν κραταρχίαν,
 Κτείνας τὸν λεόντιον σὺν Ἀφιμάρῳ
 'Αμοιβάδὸν πρὶν κεκρατηκότας κράτους·
 ΠΑΙΔΙΝ Ο ΡΙΝΟΤΜΗΤΟΣ ΕΤ. Ζ.
 'Δμόνεται δὲ καὶ τινας τῶν ἐν τέλει.
 Οὖτος τρέφων ἔναυσμα μήνιδος χόλου
1535 Πόλεις Χερσῶνος καὶ προσοίκοις Χερσῶνος,
 Ζητοῦσιν αὐτὸν ἀνελεῖν πεφευγότα,
 'Ἐκ τῶνδε ἀνήψε θυμικήν σφοδρὰν φλόγα
 Εἰς τῶνδε πυρπόλησιν, εἰς ἑρημίαν.
 Στρατιὰν οὐκοῦν εὐτρεπίσας μυρίαν.
- 1540** Καὶ νυκτὸς ὀλκὸν στράτευμα σὺν βαρεῖ στόλῳ
 'Ἐφ' ὃν ἐφίστα καὶ στρατηγῶν δυάδα,
 Πρηστῆρας ἐκπέπομφε κατὰ Χερσῶνος·
 Φειδὼν κελεύσας μηδενὸς λαβεῖν δλως
 Οἵς δὲ πόλις πέφυκε κατοικουμένη,
- 1545** Κτείναι δὲ πάντας ὡς προβάτων ἀγέλην,
 Κτείνοντας ἐκτέμοντας, ὃν τραγῳδίας
 Πιμπρῶντας αὐτοὺς ἐκθερίζοντας ξίφει,
 Οἱ μὲν πόλιν ἐπλησταν οὔτω τοῦ φόνου,
 Μόσους τ' ἀναγοῦς καὶ στεναγμῶν καὶ γόνων
- 1550** Σωροὺς ἀναστήσαντες αὐτῇ πτεωμάτων,
 'Ος σφίσιν ἀντέταλτο, φεῦ, φεῦ τοῦ πάθους!
 Οὐδὲ ἀνεκτὴν ὅμμασιν ἡμέροις θέαν,
 Πάγντας ἀφειδῶν ὑπάγοντες τῷ ξίφει,
 Μόνης ἀδρούν τηπίων τλικίζεις
- 1555** Καὶ μειρακίσκων συμπαθῶς πεφεισμένοι.
 'Ο δὲ κρατῶν γνοὺς τηπίων σωτηρίαν,
 Φάλαρις δὲ Ἐγέτος Ἡρώδης πλέον,
 Κύων δὲ φιλαίματος, ἐξώργιστο πως,
 Οἴς ταῦτα μὴ γένοιντο πάρεργον σπάθης·
- 1560** Καὶ μηνῶν δὲν, καὶ στελεῖν δὲλον στόλον
 Δράσοντα τὴν δῆμων τηπελεῖ τάχος·
 Ταῦτ' ἄρα λαὸς Χερσῶνος λελειμένος
 Στόλος τε παρὼν ἐκ βασιλέως τότε
 'Αποστατήσας Φιλιππικὸν Βρδάνην
- 1565** Εὔθυς ἀνευρθῆμησαν ὡς βασιλέα·
 Μεθ' οὖ καταπλεύσαντες ἥκον εἰς πόλιν,
 Καὶ συλλαβόντες ἐκθερίζουσι ξίφει
 Κάραν φονουργὸν κράτορος σὺν τῷ γόνῳ.
- ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΣ Ο ΚΑΙ ΒΑΡΔΑΝΗΣ ΕΤ. Β' ζ.
 Οὕτω μὲν ἔσχε Φιλιππικὸς τὸ κράτος,
- 1570** Δοκῶν μὲν εἶναι ρήτορικὸς δὲ λόγοις,
 'Ἐπιβολὸς λόγον τε καὶ μαθημάτων,
 Καὶ πρὸς τι πᾶν εὐχρηστος ἐν συνουσίαις,
 Πρὸς δὲν περιδίξιος ἐν συνττχίαις·
 'Αδέξιος πάμπαν δὲ πρὸς τὰ πρακτέα,
- 1575** Τὴν γλῶσσαν αὐχῶν μὴ συνέδουσαν λόγοις (28)-
 Οὗτος πεπωκὼς συγχυτικῶν ναμάτων
 'Επεκευδε τάλας ἀκυρῶσαι καθάπαξ
 Σύστημα σεπτῶν Πατέρων θεηγόρων,

A ad Bulgarorum regem raptim advolat :
 quo magnis sibi donis conciliato
 oblatis etiam nuptiis et terris aliquot,
 cum barbarico exercitu ad urbem venit,
 arcumque aqueductum noctu permeans
 intra Byzantii mœnia recipitur.
 Sic ergo rursus imperium adipiscitur.
 Leontio cum Apsimaro interfectis,
 qui alternatim antea regnaverant.

RHINOTMETUS ITERUM AN. VI.

Exin et senatores interfecit aliquot.
 Tum ultricis iræ somitem corde gerens
 contra Chersonem contraque hujus finitimos,
 qui se extorrem perdere conjuraverant,
 nunc demum excitavit ingentem flamمام
 ut eos igne redigeret in solitudinem.
 Igitur comparato ingenti exercitu,
 cum maritimo milite et classe gravi,
 duobus etiam præpositis duocibus,
 fulgurum instar contra Chersonem misit;
 mandans ut nemini prorsus parcerent,
 quotquot in urbe cives habitarent,
 sed cunctos rita pecudum interficerent.
 mactando, jugulando (heu tragœdiam !)
 urendo flammis, gladiis demetendo.
 Illi sic jussi cœde replerunt urbem,
 infandis cœdibus et luctu et gemitibus ;
 exstruxeruntque in urbe ingentem cumulum
 aggestis cadaveribus (pro miseriam !)
 intolerandum mitibus spectaculum,
 cunctis inclementer trucidatis civibus.

C Ex his infantium tantum acerba aetas
 ac puellarum meruit clementiam.
 At ubi rex cognovit servatos pueros,
 Phalaris alter, Echetus, Herodes,
 canis imo cruentus, ira excanduit,
 quod hæc mantissa cœdi non accesserit.
 Jamque furebat, et statim novam classem
 exitii causa missurum se minabatur ;
 interim tamen reliquus Chersonis populus
 cum classe regia tunc ibi præsente
 conversis armis Philippicum Bardanem
 subito motu Cœsarem acclamarunt :
 quo duce ad urbem regiam navigantes :
 Justiniano potiti, gladio demetunt
 ejus credule caput et filii pariter.

D PHILIPPICUS BARDANES AN. II. MENS. VI.

Atque ita imperium obtinuit Philippicus,
 vir sermone quidem admodum rhetorius,
 doctrinis atque litteris eruditus,
 omni consilio abundans in colloquiis,
 præterea satis dexter in variis casibus ;
 sed tamen ad gerendas res ineptus,
 vana lingua prædictus haud factis consentanea.
 Cum hic synchyticos fontes ebibisset,
 statim heu miser abrogare voluit
 impio stultorum synedrio hæreticorum,

(28) Ita codex; qua lectio improbabilis videtur.

augustum Patrum theologorum cœtum
qui divinam sextam synodum approbaverant.
Namque in partium hæreticarum monacho
prædicti imperii mercedem promiserat
petenti sexta synodi abrogationem.
Sub eo Mœsorum turmæ Thracios fines
ablate inoursaverunt præda innumera,
ipsius regalis urbis usque ad mœnia.
Tum et Agareni terras orienti obversas
omni re corrassa armati diripuerunt.
Ergo dum hic Cæsar pigre maleque gerit
imperium, vel rempublicam dum potius subruit,
et simul recta dogmata perverti curat,
a senatoribus captus in convivio
lumine oculorum merito orbatus fuit.

ANASTASIUS, QUI ET ARTEMIUS, AN. I,
VEL UT ALII AIUNT. AN. II.

Deinde summa rerum fuit concredita
regali cum fastigio sapienti viro
protasecretis doctrinarum cato,
qui apostolorum itemque Patrum dogmata.
collaudans, apprime amabat orthodoxiam,
ad rerum quoque regimen recte exercitus,
nunc Anastasius nomine, Artemius olim.
Hic pastorem hæreticum Joannem
statim depositus, Germanumque magnum
ad Byzantinam censuit transferendum
sedem e Cyzico cum pastorum consilio.
Idem et classem misit adversus hostium
classem Phœnicis Syriæque vastantem littora
navarchum autem classi præposuit
Magnæ diaconum Ecclesiæ, quem honore
generalis decoravit logothetæ.
Is feliciter navigans Rhodum usque,
illuc in navalibus portum tenuit.
Cum autem convenisset robur militum
cum tribunis qui classem apte regerent,
tum demum ut in mandatis a rege habuerat
diaconus duces cœpit violenter
iracundaque cogere ad navigandum;
qui simul omnes statim conspirantes
crudeliter diaconum gladio cœdunt.
Deinde ad Adramyttium profecti urbem,
ibi Theodosium quemdam exactorem
publicorum vestigialium deprehendentes,
virum imperando plane ineptum,
affatum rudem, merum idiotam,
et quidem reluctantem acclamat Cæsarem.
Re comperta Anastasius, discessit protinus,
Bithynamque urbem Nicæam insedit.

THEODOSIUS ADRAMYTENUS AN. II.

Theodosius autem Byzantium properans,
intra receptus creatur imperator.
Tum vero assumptis electis senatoribus
quibuscum præsul quoque Germanus erat,
Nicæam simul cuncti ad regem veniunt,
ut fama est, rem actam nuntiantes.
Is autem statim veste mutata comam

- A "Ἐκτῆς κυρωτὸν συνόδοο θεοχρήτου
1580 Ματαιότητος δυσσεβεῖ συνεδρίψ.
Τινὶ μοναχῶν αἱρετικῆς φρατρίας
Αἰτοῦντι χάριν τῆς προγνώσεως τίνων
Τοῦ κράτος ἔξιν ἀθέτησιν συνόδου
Ἐφ' οὗ Μυσῶν στράτευμα Θράκης χωρία
1585 Ἡλασ λειαν καταδραμὸν μυρίτν,
Φθάσαν πρὸ τειχῶν ἄστεως βασιλίδος.
Οἱ δὲ Ἀγαρηνοὶ τὰ μέρη τὰ καθ' Ἑω
Δελατοῦντι καὶ σκυλεύουσιν δπλοις.
Οὕτω φθόνως, πλημμελῶς ἀρχὴν στρέφων,
1590 Μᾶλλον δὲ κοινὰ πράγματα καταστρέφων,
Εἴλικρινῆ τε δόγματα διαστρέφων,
Ἐν συστιψιν συσχεθεὶς τοῖς ἐν τέλει,
Ἐσβεστο λίγους ἀξίως τῶν δημάστων.

B ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ο ΚΑΙ ΑΡΤΕΜΙΟΣ ΕΤ Α' ΟΙ ΔΕ
ΕΤ Β'.

- Εἶτα παρῆλθεν εἰς διοικητιν ὅλων
1595 Ἀρχήν τε βασίλειον πρωτασηκρῆτις
Συφός τις ἀνὴρ καὶ μαθημάτων ἴδρις,
Ἀποστολικῶν δογμάτων ἐπαινέτης,
Πρὸς δὲ αὐτὸν πατρικῶν, φίλος δρθιδοξίας.
Πισκημένος πράγματα καλῶς διέπειν,
1600 Αναστάσιος Ἀρτέμιος παιδόθεν.
Ος Ἰωάννην αἱρετικὸν ποιμένα
Καθειλεν εὐθύς· Γερμανὸν δὲ τὸν μέγαν
Μετατεθῆναι πρὸς θρόνον Βυζαντίδος
Ἐκ Κυζίκου κέκρικε σὺν ἀρχιθύταις.
1605 Οὗτος στόλον πέπομφε κατ' ἔχθρῶν στόλου,
Ορούς κακοῦντος Φοινίκης καὶ Συρίας,
Ναύαρχον εἶναι προστεταχὼν τοῦ στόλου
Θεοῦ μεγάλης λευτήν Ἐκκλησίας.
Αὐτὸν τιμήσας γενικὸν λογοθέτην·
C 1610 Ος ἐκπεπλευκῶς εὐμαρῶς ἔχρι Ῥόδου
Ἐλλιμενίζει τοῖς νεωροῖς Ῥόδου.
Ἐπειδὲ συνήθοιστο ταγμάτων στίφος,
Καὶ ταγματάρχαι πρὸς σύναρσιν τοῦ στόλου,
Ως δὲ βασιλεῖ προστεταγμένον τόδε,
1615 Βίαν ἐπῆγε τοῖς στρατηγοῖς λευτής,
Ηρὸς ἀπόκλουν σφᾶς δργίλως παροξύνων.
Οἱ δὲ στασιάζουσι πάντες εὐθέως,
Καὶ λευτήν σφάττουσιν ἀφειδῶς ἔιφει.
Καὶ πρὸς πόλιν φθάνουσιν Ἀτραμυντίου
1620 Ἐνθα Θεοδόσιον πρακτόρων ἔνα
Τῶν δημοσίων εἰσφορῶν εἰληφότες,
D "Ανδρα πρὸς ἀρχὴν μηδὲ δλως περικότα,
Ἀγρούκον δύτως ἰδιώτην παντάπαν
Ἄκοντ' ἀνηγόρουσαν εἰς βασιλέα.
1625 Ο γνὸς Ἀναστάσιος ψχετ' αὐτίκα
Καὶ Βιθυνῶν Νίκαιαν καταλαμβάνει.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Ο ΑΤΡΑΜΥΤΤΗΝΟΣ ΕΤ Β'.

- Ο δὲ θεοδόσιος φθάσας τὴν πόλιν
Εἶσεισιν ἐντὸς, ἀναδείχνυται κράτωρ.
Καὶ παραλαβὼν προκρίτους γερουσίας,
1630 Οἰς καὶ συνῆπτο Γερμανὸς ἀρχιθύτης,
Εἰς Νίκαιαν ἤκουσι πρὸς βασιλέα,
Α συμβεβήκει οεικυνύοντες, ὡς ἔπος.
Ο δὲ μετημφύαστο καρεῖς τῇ κόμην

- Μοναστικῷ τάγματι κατειλεγμένος .
 1635 Καὶ καθαρῶς εἰληφε τὴν σκηπτουχίαν
 Νέος Θεοδόσιος ἔξω κινδύνων,
 Χρηστὸς μὲν ἀνὴρ εὐμενῆς διηκόδοις,
 Ἡδὺς γεραρὸς καὶ σεμνὸν φέρων βίον .
 Εἰς δ' αὖ μεταχειρίσιν ἡρχικήν δλως
 1640 Ἡ διέπειν πράγματα πλημμελῆς πάνυ .
 Ὄς κληρικὸς κέκαρτο λιτῶν τὸ κράτος
 Μετά τε βραχὺν τῆς βασιλείας χρόνον.
ΛΕΩΝ Ο ΙΣΑΙΡΟΣ ΕΤ. ΚΔ.
 Τυραννικῶς δὲ κατακρατεῖ τοῦ κράτους
 Ὁ θηριώδης ἐξ Ἰσαυρίας Λέων
 1645 Ἀνὴρ ἀποφράς, δυστενής, κακεργάτης,
 Ἀνήμερος θήρ καὶ δαφοινός τις δράκων,
 Ἀσπίς ἴὸν τρέψουσα φανατηφόρον,
 Τελχῖν, ἔρινύς, κέρβερος, φυχοφθόρος,
 Ἡ βασιλίσκος ἐμφυσήματι μόνῳ,
 1650 Βροτούς ἄναιρῶν καὶ παραπέμπων ἥδη,
 Λύσσης μανίας ἐμπεπλησμένος κύνων,
 Ἐπωνύμως λέοντι πάντα δεικνύων,
 Ηροσηγορίαν ὡς δὲ θηριώδιαν
 Καὶ βλέμμα καὶ νίνημα καὶ φονουργίαν .
 1655 Ὅς πρῶτος ἡβετηστι τιμῆν γείκων,
 Καὶ τοῦ τιμῆν ἑπαυσε Χριστοῦ τὸν τύπον,
 Ἰνδάλματα, φεῦ ! καλέσας τὰς εἰκόνας .
 Ὡς αἱρετικῶν ἀσεβῶν διδαγμάτων
 Θησαυροφυλάκιον αὐχῶν καρδίαν .
 1660 Ἀνὴρ ἄγριοκος σκαπτενὸς ὀνηλάτης
 Πρόσθιν βίον βάναυσον ἔλκων ἐκ νέου,
 Εἴτε αὐτοκράτωρ, ὁ θεοῦ τῶν κριμάτων !
 Καὶ βισιλεὺς ὀδεικτὸς τῆς Ῥωμαΐδος
 Οὐ μᾶλλον ἢ τύραννος ἀνθρωποκτόνος .
 1665 Τῷ δὲ ἐντυχόντες ἄνδρες Ἐβραίων δέο
 Γόντες ἄκρως μαγικὴν ἡσηκμένοι
 Ἐξ Ἀράβων ἄρχοντος ἐκπεφυγότες .
 Ὡρθόντες ὡς φένακες αὐτῷ καὶ πλάνοι,
 Διατριβὲς ἔχοντι κατ' Ἰσαυρίαν
 1670 Νέφρος βαναύσωρ καὶ πένητι καθάπατ
 Προεῖπον αὐτῷ τὸ κράτος Ῥωμαΐδος .
 Τοῦ δὲ ἀφορῶντος πρὸς τύχην καὶ τὴν τάχην,
 Ηροφρήσεώς τε ἔκβασιν μὴ δεδεγμένου,
 Οἱ δὲ Ἰσχυρῶς ἔφασκον ἔκβῆναι τάδε,
 1675 Ἦτουν τε πίστεις εἰ πέρας πεφρασμένοις
 Ἐφοιτο, τυχεῖν τούσδε καταθυμίων,
 Καὶ δὴ προσχθεὶς δύνει σφίσιν νέος,
 Ἡ μὴν ἀμαρτεῖν οὐδαμῶς αἰτουμένων
 Καιροῦ διδόντος τὴν ἔκβασιν τῶν λόγων .
 1680 Ἐπεὶ δὲ ἐπιβεβήκει τῶν σκῆπτρων Λέων,
 Διὸς Ἐβραίων τῷ κρατοῦντι προστρέψει,
 Ἀναμιμῆσκει τῶν προύπεσχημένων,
 Άλτει σεβαστῶν ἀθέτησιν εἰκόνων.
 Καὶ πείθεται βασιλεὺς δοῦναι χάριν
 1685 Ἀχαριν ὄντως καὶ λίστην φυχοφθόρον
 Ἰουδαικῇ δυάδι τρισαβλίᾳ .
 Νέμει δὲ ταύτην, ὁ ἔνων ἀκουσμάτων !
 Καινῆς τραγῳδίας τε δυσηχεστάτης .
 Τοῦ χριστομάχειν ὡδε λοιπὸν ἡργμένος
 1690 Πάντα ταραχῆς ἀναπιμπλᾶ καὶ ζάλης .
 Ἐπεισπεισῶν γάρ ὡς λέων βρυχητίας

PATROL. GR. CXLIII.

A radit, cœtuique jungitur monastico.
 Sic legitimam accepit potestatem
 novus Theodosius extraque pericli aleam ;
 indole vir bona, subditis benivulus,
 suavis, venerandus, castis moribus ;
 sed ad regendos tamen imperio populos
 et res administrandas plane futilem.
 Quare se sponte exauctorans fit clericus
 post modicum in imperio exactum tempus.

LEO ISAURUS AN. XXIV.

Exin imperium corripuit tyrannice
 ferinus ille ex Isauria Leo
 scelestus homo haereticus et maleficus,
 bellua crudelis et draco sanguinarius,
 aspis venenum alens exitiosum,
 B magus, erinnys, cerberus, animarum
 pestis, vel basiliscus afflatus solo
 mortales perimens atque demittens orco,
 rabie atque furore concretus canis,
 cuncta leonis nomini p̄ se ferens
 congrua, ferinum ingenium animi,
 intuitum, gestum, homicidiariam manum.
 Primus hic imaginibus abrogavit
 honorem, vetuitque coli Christi crucem,
 imagines habens, heu ! in idolorum loco.
 Nimurum hic haeresibus scelestissimis
 arcā veluti præbuit pectus suum :
 rusticus vir, fossor, agaso, qui a puero
 vecturas onerum corpore suo fecerat,
 is deinde imperator (o Dei judicia !)
 C et rex creatus est Romanarum rerum,
 imo potius tyrannus homicida.
 Huic olim occurrentes Judæi duo
 præstigiatores, magiæ periti apprime,
 ab Arabum principe extores facti,
 cui impostores planique visi erant,
 huic, inquam, in Isauria degenti adhuc
 adolescenti bajulo et prorsus pauperi
 Romani imperii sceptra prædixerunt.
 Is cum fortunam suam artemque inspicere,
 vaticinationem veridicam non putabat ;
 illi vehementer rei exitum promittebant,
 fidemque postulabant, si facta congruerent
 dictis, ut voti sui compotes ab eo fierent.
 Ergo permotus juvenis juratam fidem
 obtulit, fore ut illi impetratis gaudeant,
 D si vaticinii exitum tempus afferat.
 Cum ergo sceptra reapse obtinuit Len,
 ad imperatorem accurrunt Judæi duo,
 admonent promissorum, petuntque ab eo
 nt venerandas imagines tolli curet.
 Annuit imperator ut beneficium
 maleficum vere, animabus exitiosissimum,
 par Judæorum tristissimum impetraret ;
 idque concedit ; o rem auditu absurdam !
 o tragediam novellam et ingratiesimam !
 Sic ergo persequendi initium faciens
 omnia tumultu replet ac turbatione.
 Nam furialiter aggressus ceu leo rugiens,

Ecclesiam, clerum, fideliumque ovile, gregem pastoris dilaceravit Christi, et martyres exhibuit ipsi plurimos qui strenue usque ad sanguinem certaverunt pro veneranda Domini sui imagine. In his cœtum duodecim sapientium ac docendis litteris præpositorum cum suo præsule et vite moderatore, quem magistri œcumени ornabat dignitas, Christi combustos martyres effecit; cum bibliotheca librorum instructissima diris impiisque flammis eos absumens. Germanum quoque præsalem primarium irreligioso dogmali haud assentientem expulit, et pro eo lupum obstrusit gregi. Idcirco Roma senior adversus novam dissoviavit communionis vincula, quum præsideret ipsi Gregorius divus, qui objurgato nequicquam Iconomacho pacifica pactus est cum Francis fœdera populo Barbaris oriundo Germanicis, liberumque aerem respirare maluit. Leone regnante, Arabum exercitus innumerus partim mari classe vectus parlim pedester Byzantio appropinquavit prædandoque totam nudavit viciniam. Is tamen universus Dei virtute periiit.

CONSTANTINUS COPRONYMUS AN. XXXIII.

Leone extincto, exceptit potentatum Constantinus filius vel potius catulus, qui Copronymi cognomine distinctus est: vir præstigiator magus et maleficus, dæmoniacorum magister mysteriorum, hæresem malum cinnus et colluvies, errorum omnium scatebra vel sentina; haud minus falsi dogmati infastus hæres, quam regis dignitatis, patri factus; fideliū exagitator, piornm carnifex, quotquot Christi Domini crucem adorabant. Hic ob sua maleficia atque hæresim atque ob ferinum cruentumque ingenium justum cunctorum odium in se converterat, Artavasdi potissimum europa latæ militari civilique dignitate insignis,

(29) En alterum Byzantine bibliotheca incendium sub Leone Isaurico, post primum quod accidit sub Basilisco (v. 1017). Quo jam minus miremur tot D auctores sempiterno exitio perisse.

(30) His lectis, quæ ob Germani patriarchæ constantium orthodoxiamque collaudandam, atque ob Leonis Isaurici imp. crudelissimam hæresim objurgandam dicit noster Ephræmius; puderet, credo, si viveret, Cavæum doctissimum Anglicanum, qui (Script. eccl. ed. an. 1720, p. 408) de Germano agens ita scribere ausus est: *Integro quadriennio Germani pertinaciam patienter tulit clementissimus imperator (Leo Isauricus); cum vero nullis monitis, nullis documentis ad sanam mentem et obedientiam decretis cæsareis ac synodis præstandam adduci posset, anno demum 730 habita synodo, sede patriarchali motus est. Sed ita nimis loqui solent homines cum prejudicato partium studio jactantur.*

A Έξατησίδικον τε πατέσαι ἀγέλη
Πολιτειαὶ κατεπιφράξεις Χριστοῦ τοιμένος,
Καὶ μάρτυρες ἐδεῖσθαι στεφανωμένοις
1635 Αἴρετος ἡγετος καὶ πολὺς ἡγεμόνης
Τέλος σεβαστῆς εἰκόνος τοῦ Δεσπότου.
Μετ' αὐτῷ πολλοὶ τύποι μετεπέλεκτοι
Ἀλέξανδρος λαζαρίδης καὶ διεποκάλων λόγων
Σὺν τῷποντι προστέλλονται καρπινέτη
4700 Οἰκουμενικῷ τὴν τιμὴν διεποκάλωφ
Χριστοῦ πατέσαι μάρτυρες παριστάτοις,
Αἴρετος δέ μητρὸς τοντούσιαν βιβλίων (29)
Συγκρατεῖται στῆς ἁγεδονᾶς ἀθίως.
Καὶ Γερμανίῳ δὲ ποιμενάρχην τοῦ θρόνου
1705 Τῷ διατετέλεσθαι δύγματι μήτε πεπισμένον
Ἐλάσσας (30), ἀντεστάτε τῇ τοιμήν λύκον.
Ταῦτα ἡγετος Ρώμην πρεσβύτερος τῆς πόλεως νέαν
Διερράγεται φίλιας κοινωνίας
Αὐχοῦστα Γρηγόριον (31), ἐνθεον θύτην
1710 Τὴν χριστομάρχου ἔξελέγχουσα πλάνην
Εἰρηνικὰς τίθησι στονδέξια πρὸς Φράγγος
Ἐκ Γερμανικῶν Βαρβάρων κατηγμένους,
Ἐλεύθερον θέλουσσα πνεῖν τὸν αέρα.
Τούτους καρτούντος στρατιά τις ἀρρένων
4715 Μυρτίριθμος νυκτικῆς ντυσαρχίας
Πεζοῦς τε λοιποῖς πρεσβύτεροις τῇ πόλει
Λειτάτοιστα κατέκεισθε τὰ πέριξ,
Ἡ πάτητα κατέθετο τῷ Θεοῦ σθένει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ο ΚΟΠΡΩΝΙΜΟΣ ΕΤ. ΑΙΓ'.

Τεθνηκότος Λέοντος, λαμδόνεις κράτος
1720 Κωνσταντίνος παῖς δὲ τούμνος μᾶλλον φάνει,
Ἐπώνυμον σχῶν τὴν Κοπρώνυμον θέσιν.
C 'Ανὴρ γόνης μάγος τε κακῶν ἐργάτης
Τῶν δικιονικῶν μυσταγωγῶς δργίων,
Τῆς δυτερείας κυκεών δὲ πλημμύρα.
1725 Καὶ παντοδηπῆς ἀμέρα δυσπιστίας,
Οὐχ δὲτον δεῖθεντος κακοδοξίας τάλας
Κληροῦχος δὲ πατέρων αὐταρχίας,
Πιστῶν ἐλαττήρ, εὐτεοῶν ἀναιρέτης,
Οἰς προσκυνητὸς χαρακτήρ δὲν Δεσπότου.
1730 Τούτῳ δὲ πέπρατο κακῶν (32) καὶ πλάνην
Καὶ θηριώδη καὶ φονουργὸν κακίαν,
Ὀντι μισητῷ πέποντι ἐνδίκῳ τρόπῳ,
Τῷ δὲ Ἀρταβάζοντι κουροπαλάτῃ πλέον
Ἄνδρι στρατηγῷ σὺν τῷ βουληφόρῳ,

Ecce enim Cavæus idem, pontificis auctoritatis, ut tum tempora erant, odio imbutus, id præfatione quoque p. 21 insulsum errorem ex aliena ridicula relatione hausit. Quia enim in bibliothecæ Vaticanæ publicis legibus illud quoque mandatum est, ut a peritis scriptoribus antiqui codices, si qui carie vel slio chartarum vitio vehementius laborant, diligenter et fidelissime exscribantur; atque ita tum vetus exemplar, tum novum juxta custodiatur; id cum suo relatore Cavæus ad impiæ fraudis suspicionem oblique convertit; quasi nos adeo corrumpendis auctoribus indulgeamus, ut ei proprium etiam munus et conductos stipendio homines decreverimus. Quo dicto nihil impudentius, nihil gravi auctore indignius esse potest.

(31) Intellige Gregorium II.

(32) Malim xxxv.

- 1735 Τῇ δ' εύσεβειᾳ μᾶλλον ἡγλασμένῳ.
 Καττέσται τις ἐν θέματ' Ὀψικίου
 Κατ' Ἀράδιον στράτευμα κινοῦντι τόπε
 Ἐνέδρα δεινή πρὸς στρατιὰς ἐγκρίτων
 Πρωτουργὸν Ἀρτάδιον δέξευρηκότων .
- 1740 Ἡν γνώς δὲ κράτων, ἐκδιδράσκει τὸν μόρον
 Ἰπποῖς ταχυπέροις τε καὶ προθυμίᾳ.
 Ἡ δὲ στρατιὰ καὶ λοχαγοὶ ταγμάτων
 Ἀνεῖπον Ἀρτάδιον δὲ βασιλέα,
 Μεθ' οὐ κατειλῆφασι τὴν Κωνσταντίνου .
- 1745 Ἡς ἀσμένως ἔντοσθεν ἐλθὼν ὡς δέον
 Φημίζεται στόμασιν ἀστῶν ὡς ἄναξ
 Ἀνακτορικῆς τυγχάνων εὐφημίας.
 Εὖθὺς δ' ἀνεστήλωσι Χριστοῦ τὸν τύπον
 Καὶ προσκυνεῖν δέδωκεν αὐτὸν ὡς θέμις.
- 1750 Ἐφίσταται δὲ καὶ Κοπρώνυμος πόλεις
 Τὸ πρὸν ἀναπαιτῶν ἀδεῶν ἔχειν κράτος .
 Ἐπεὶ δ' ἀπηγόρευον ἄπαντες τόδε,
 Ήρδὲς δπλα χωρεῖ καὶ μάχας ἐμφύλιοις,
 Καὶ δρῆ τι κακὸν ἀστικὸν καὶ τὴν πόλιν,
- 1755 Εἰσπλεῖν στηγάνος κωλύσας νῆσος ἔσω .
 Ἄφ' οὐ πολίταις βουλιμίῃ συνέθη.
 Ἐπεὶ δ' ἐπεισέφρηση συγκλονῶν πόλιν
 Σὺν στρατιᾷ τε μηχαναῖς τε καὶ δόλῳ,
 Συνίσταται μάχη τις ἐξ ἑκατέρων
- 1760 Ἀντιστατοῦντος αὐτοχράτορος νέου.
 Ἄλλα δικαιάτων τὴν ἀδυσσον Κυρίου
 Τίς δὲ ίκανῶς ἐξιχνιάσει πως ;
 Νίκην ἀπηνέγκατο τύραννος μάχῃ .
 "Ηττιτο δ' Ἀρτάδιος αἰσχρῶς δρθόφρων,
- 1765 Καὶ συσχεφεὶς ἔσθιστο λύχνους διμάτων
 Σὺν υἱέσιν αἰσχιστα διττοῖς, ἢ δίκης !
 "Ἄλλοι τε πλείστοι τῶν ἐπισήμων πάλιν
 Κακοῦ παραπέλαυσαν ἐκ Κοπρωνύμου.
 Οὗτος διδελυρδὸς ἀσεβῆς συναλίσας
- 1770 Ἀνιέρων σύστημα μισθίων λύκων
 Ὁμηρόνων δὲ καὶ πλέον κακοφρόνων,
 "Ο συνόδων κέκληκεν, ἢ Θεοῦ νύμοι !
 Οἰκουμενικὴν ἐβδόμην, ἢ τῆς πλάνης !
 "Ἐπ' ἀθετήσει τῶν τεβαστῶν εἰκόνων
- 1775 Θείον Βλαχερνῶν καταλαμβάνει δόμον .
 Ἐπ' ὀκρίβεντος δ' ἀναδάς τολμητίας
 Φωνῇ τορῷ τε καὶ χερὶ βιδελυκτέῃ
 Ὡς φαντάρχην δεικνύει Βυζαντίος
 Κωνσταντίνον τάλαντα Συλαίου λύκον .
- 1780 Τελῶν δ' αὐτοῦ τὴν ἀθεμιτούργιαν,
 Εἴτα μετ' αὐτοῦ ποιημένων τ' ἀνιέρων
 Πάντων δρῶντων καὶ κλυδόντων ἐν φρεῷ
 Τὴν προσκύνησιν καὶ τιμῆν τὴν εἰκόνων
 Ἀπηγόρευσε δυστεῖδως, ὢ μανίας !
- 1785 Καθυοβαλῶν ἀφρόνως δὲ μαιῶδης
 Ἀραῖς ἀνεβίματος ἀνδρας δλθίους,
 Σοφὸν Γερμανὸν, Γεώργιον Κυπρόθεν
 Τοὺς ποιμενάρχας τῆσδε τῆς Κωνσταντίνου,
 Ηρδὸς δ' αὖ Ἰωάννην τε τὸν Δαμασκόθεν.
- 1790 Οὗτος διωγμὸν ἀσεβῶς φρικαλέον
 Κατ' εὐσεβούντων προσκυνητῶν εἰκόνων
 Ὡς χριστομάχος ἀνακινήσας τάλας
 Πάντας ἔκάκου, καὶ πλέον φακενδύτας,

- Α sed pietate magis exornati.
 Ergo versanti in provincia Opsicij
 Copronymo, dum Arabes bello premeret,
 insidiā graves a copiarum summatibus
 struuntur duce Artavasdo facinoris.
 Re comperta imperator, necem effugit
 equis velocibus et experrecto animo.
 Tum vero exercitus ordinumque duces
 imperatrem creant Artavasdom ;
 quicum ad urbem Constantini veniunt ;
 ibi interque in eam receptus Artavasdos
 merito civium vocibus rex salutatur,
 eique tanquam domino fit acclamatio.
 Is autem exerit statim Christi crucem
 colendamque exhibuit prout decebat.
- B Sed et Copronymus urbi supervenit
 pacifice postulans recipere imperium ;
 quod dum communi voto cuncti pernegant,
 is arma movet civileque bellum :
 statimque insigni cives damno afficit
 frumentarias naves accessu prohibens,
 ex quo fames gravissima urbi accidit.
 Sed postquam urbis mœnia subiit quatiens
 exercitu machinis et artificio,
 utrumque pugna acceditur, dum Copronymo
 omni resistit ope imperator novus.
 Sed judiciorum Domini quis abyssum
 scrutari satis poterit ? superior
 commisso prælio discedit tyrannus,
 turpiter vincitur Artavasdos pius,
- C captusque orbatur miserrime utroque lumine
 cum duobus filiis (heu supplicium !)
 insuper et alios optimates plurimos
 malis suppliciis perdidit Copronymus,
 Impius hic maledictusque congregans
 turbam de mercenariis profanis lupis
 concordi vel excordi potius mente præditis,
 quos appellavit synodus (o Dei leges !)
 septimam œcumenicam (o imposturam !)
 ob augustas imagines abolendas
 ad sanctum Blachernense processit templum :
 ibique incenso impudenter ambone
 elata voce, impia protenta dextera,
 Byzantina urbis antistitem declarat
 Constantinum infaustum Sylæi lupum :
 peractaque illuc impia cærimonia,
- D cum illo aliisque episcopis profanis
 cunctis in foro audientibus videntibusque
 venerationem honoremque imaginum
 abrogat hic haereticus (o vesaniam !)
 Stulte etiam subjicit furiosus homo
 maledictis anathematis sanctos viros
 sapientem Germanum, Georgium Cyprium,
 qui Byzantii hujus pastores fuerant;
 ac Joannem insuper Damascenum.
 Idem scelestus persecutione horribili
 commota adversus cultores imaginum,
 tristissimi christomachi persona induita,
 cunctos vexabat, præsertim saccophoros

ut ab se repeatat, et animum cura solvat.
Ergo visus est sibi per somnium cernere
multam utroque e sexu mortalium turbam
adstare coram imagine Christi Domini,
regemque adversus clamoribus expostulare;
ipso praesente remque cum metu audiente.
Tunc ab imagine vox emissa sonuit;
ubinam is vellet malorum pœnam luere
qui se avaritiae obstrinxit piaculo?
num hic, ubi supplicium clementius erit,
an illico alias pœnas experiri?
Is hic se malle, verbo intellecto, ait.
Tum se traditum Phocæ fuisse audiit.
Somno discusso, verissimum visum putat,
qua vidit quæque audiit in eo spectaculo.
Protinus ergo advocat Philippicum
carcere ex injusto, vinculis detractis,
quæ suspicione motus eum gravaverat;
pacem impertit, veniam viceissim
præteritarum impetrat injuriarum.
Horum gestorum talis fuit exitus.
Exin exercitus motu seditionis
imperatorem acclamavit Phocam,
qui fretus armis Byzantium veniens,
stemmate ornatur manu archipræsulis,
Mox pretium opere facturum se putavit,
si Mauricii genus omne perimeret.
Quamobrem de mandato cruenti animi,
Phocæ tyranni, inquam, scelestissimi,
(mitto enim quidquid intermedium extitit)
principis uxori liberique gladio
cæduntur. Aderat spectans Mauricius
cædemque heroico tolerabat animo,
gratias imo Deo ob eamdem agens.
Ipse ad extremum nece injusta periit.
Rex hic quadraginta Christi martyrum
templum absolvit ornans mirifice,
nempe quod Tiberius struere cœperat.

PHOCAS TYRANNUS AN. VIII.

Phocas tyrannice regnum occupavit,
nefarior homo, sanguinarius animus,
sævus tyrannus, cruxis canis appetens,
mulieros, comessator, ebriosus,
imperii dedecus, vel magis exitium,
prosperitatis Romanæ evversor,
carnifex populi, dæmon, et labes;
aqua, igne, mari, gladio, perdens,
alios tristissime (pro miseriam!)
alios imminutos corporis partibus
sinens ignominiam suam circumferre.
Dum hic ignave desidet domi
eoas incursarunt provincias Persæ:
armis pulsarunt fines Cappadocas,
Galatarum terras et Paphlagonum,
ex Colesyria cunctaque Armenia
prædas egerunt usque Chalcedonem:
tum Palæstinam et fines Phœnicios

- A** 'Ωδ' εἰσπρεχθῆναι σχεῖν τε κακῶν τὴν λύσιν.
Ἐδοξε γοῦν τι κατ' ὄντων βλέπειν,
Πολό τι πλῆθος γηγενῶν παρεστάνει
'Ανδρῶν, γυναικῶν εἰκόνι τοῦ Δεσπότου,
1270 Καταδιψή τε σφας δινκτος σὺν γόρις
Ἄρτοις συνόντος, συμπαρεστῶτος τρόμῳ.
Φωνῆς τ' ἀκούειν εἰκόνος προϊγμένης,
Ποὺ τῶν κακῶν βούλοιτο δοῦναι τὴν δίκην
Τὸν τοῦ μόνους αἴτιον ἐκ φιδωλίας;
1275 'Ενταῦθ' δικοι μέτριον ἔσται τὸ τρύχον,
Ἡ ταῖς ἑκείθεν παραπεμφθῆναι δίκαιας;
Τὸν δ' ὥδη φάναι συνιέντα τοῦ λόγου·
Παραδοθῆναι λοιπὸν Φωκᾶ προσκλύει.
"Τηνού δ' ἀνέντος, οὐπάρ οὐκ ὅνταρ κρίνει,
1280 Όν εἶδεν, ὃν ήκουσεν εἶναι τὴν θέαν
Μετακαλεῖται Φιλιππικὸν οὖν τάχος
Εἰρκτῆς τε δεσμῶν τῶν ἀδίκων ἀκλύνας
Οὐς αὐτὸν ἀξιόθεν ἔξι δικτύας.
Καὶ σπάνδεται! γαὶ κομίζεται λόσιν
1285 'Ων' αὐτὸν εἰργάσατο κακῶν ἀδίκως.
Καὶ ταῦτα μὲν πέπρακτο τόνδε τὸν τρόπον.
Ἡ δὲ στρατιὰ στασιάσασα τότε
Φυκᾶν ἀνηγόρευεν εἰς βασιλέα·
Μεθ' οὖ πόλιν φθάνουσι τὴν βασιλείαν,
1290 Καὶ ταινιοῦται παλάμαις ἀρχιθύτου·
Σπούδασμα προδργού τῷδε λοιπὸν γίνεται
Τὸ Μαυρίκιον παγγενῆ δοῦναι ξίφαι.
"Οθεν κελεύσει, φεῦ φονικῆς καρδίας,
Φωκᾶ τυράννου τοῦδε καὶ φυλεργάτου
1295 Δεῖ γάρ ἐπιτρέχοντα λιπεῖν τὰν μέσην,
Γυνή τε παιᾶνες ἐκθερίζονται ξίφαι,
Τοῦ Μαυρίκιου συμπαρόντος δρωμένοις,
Καὶ τὰς σφαγὰς φέροντος ἀνδρειοφρόνως,
Καὶ τῶνδε χάριν τῷ Θεῷ κατειδότος.
C **1300** Καύτδες τέλος τέθηκεν ἀδίκωφ κρίσει.
Οὗτος τεσταράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων
Νεών τελειοῖ φαδρόνας οὐπάρ λίαν
Ιπρὸς Τιβερίου κτίσεως πρὸν ἡργμένης.
ΦΩΚΑΣ Ο ΤΥΡΑΝΝΟΣ ΕΤ. Η.
Φωκᾶς τυραννεῖ τοῦ βασιλείου κράτους,
1305 'Ανηρ ἀποφρᾶς αἰμοχαρῆς καρδία,
Τύραννος ὥρδες καὶ φιλαίματος κύων,
Γυναικομανῆς καὶ φίλοινος καὶ πότης,
Ἄσταρχας ὄντεδος δὲ μᾶλλον λύμη,
Τῶν Ρωμαϊκῶν ἀφανιστῆς πραγμάτων,
D **1310** Υπηκόων δῆμος, ἀλάστωρ, φθορός,
"Υδατι, πυρὶ, καὶ φαλέσσῃ καὶ ξίφαι
Οἴκτιστα τοὺς μὲν ἀκδιδόντες, φεῦ τοῦ πάθους.
Τῶν δ' αὖ μέλος μέρος τι σώματος τέμνων,
Περινοστεῖν ὄντεδος εἴτα τῷ βίφ (23).
1315 Οὐ βραχυμίᾳ συνεχεῖ τ' οἰκουρίᾳ
'Εῶα Πέρσαι κατέδραμον χωρία,
Ἐπηλθον δπλοὶς Καππαδοκίας δροῖς,
Καὶ Γαλατίας καὶ Ηαφλαγόνων τόποις,
Κοιλῆς Συρίας, τῆς δλῆς Ἀρμενίας,
1320 Αεγλατοῦντες καὶ μέχρι Χαλκηδόνος,
Παλαιστίνη δὲ καὶ τόπους τῆς Φοινίκης

(25) Hæc Phocæ verissima vituperatio prorsus infirmat fidem laudativæ inscriptionis his annis in Ro-

- Τοις δρ' έκαντούς συνέταξαν χωρίοις.
Τὸ δ' Ἀδάρων στράτευμα τάλιν ἐν δύσει
Χώρας δυτικής κατέκειρε καὶ πόλεις.
1325 Ἡ στρατιὰ δὲ ἔφθαρτο Ῥωμαίων μάχαις
Λοιμός τε λιμός κατέτρεχε τὰς πόλεις
Ἀμετρίᾳ κρόδους τε καὶ κτηνῶν φθίσις,
Κακὰ διωλύγια ποικίλα πάθη.
Τὸ κατ' Ἀντιόχειαν δὲ Ἐβραίων φῦλον
1330 Στάσιν κινοῦσι καὶ μάχην Χριστωνύμοις,
Καὶ δρῶσι πολλοὺς εὐσεβῶν ἔργον ξίφους·
Μεθ' ὧν Ἀναστάτιον αὐτῆς ποιμένα,
Καὶ νεκρὸν αὐτοῦ τῷ πυρὶ δεδωκότες.
Οὕτω κακῶν τις ἡλίας πάντ' ἔκλινε,
1335 Καὶ κυμάτων σύρροια, καθάπαξ φάναι,
Δειλάψ τε δεινὴ καὶ καταιγίς καὶ ζάλη
Καὶ τρικυμία πνευμάτων ἀντιπνόνων
Ἐφιλονίκουν τῷ βυθῷ καταδύσαι
Αὐταρχίας δλκάδα τῆς ἐγκοσμίου,
1340 Νπάρχον οὐδὲ δχουσαν οἰακοστρόφον.
Οὕτω κακῶς πάσχοντος Αὔστρων κράτους
Στρατηγὸς Ἡράκλειος Ἀφρικῆς τότε
Στόλῳ πεπλευκώς εἰς βασιλίδα πόλιν
Ἡττησε Φωκᾶν συμπλακεῖς τῷδ' εἰς μάχην,
1345 Καὶ τόνδε κτείνας παραλαμβάνει τὸ κράτος·

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ΕΤ. ΔΑ'.

- Φωκᾶ φθαρέντος, ὃς ἔφην, αὐτοκράτωρ
Πράξιλειος πέτρηνεν ἀριστεὺς μέγας
Ἄλλος τις ὄντως Ἡρακλῆς κατὰ οἴδνος,
Οὐ θηρίων γῆν ἰκανθαΐρων ἀλόγων
1350 Οὐδὲ Εύρυσθέως προσταγαῖς εἶκων βίᾳ,
Ἄλλ' ἀπελαύνων ἐκδιώκων μακρόθεν
Πόρρω τε τιθεὶς γῆς δῆλης Ῥωμαῖδος
Χριστοῦ δυνάμει οταυρικῇ παντευχίᾳ
Ὦς θῆρας ἀλλούς ἀγρίους φιλαιμάτους
1355 Ή παλεμναίους καὶ θρασεῖς κύνας λύκους,
Ηέρσας ἀναιδεῖς ἀρπαγαῖς κεχρημένους.
Οὐς ὡς στρατηγὸς καρτερόψυχος μάχαις
Καὶ ζηλοτυπῶν πατρίων νόμον χάριν
Κλέους τε τοῦ πρὸν Αὔστρων κραταρχίας
1360 Πολλοὺς ἀνατλάς καὶ μεγάλους κινδύνους,
Τπερμαχεῖ κάλλιστα Ῥωμαίων ὄρων
Εἰς πίστεως σύστασιν εὐσεβυφρόνων,
Εἰς ἀντέρεισιν εὐαγῶν Χριστοῦ νόμων

- A** in provinciam Persicam redegerunt.
At in occidente Abarorum exercitus
terras atque urbes populabatur.
Romanæ vires præliis sunt accisæ.
urbes afflixit famæ cum pestilentia,
vis nimia frigoris et jumentorum lues,
malorum cohors immensa et multiformis.
Tum etiam Antiochiæ Judaicus populus
seditiosa pugna Christianos appetiit,
permultasque piorum vitas gladio messuit;
in his pastorem urbis Anastasium,
cujuſ etiam cadaver igni tradidit.
Sic malorum ilias quatibus omnia,
prorsus veluti quidam concursus fluctuum,
turbo, procella, maris æstuatio,
B gravis tempestas natum adversariorum,
certabant profundo mergere
mundani imperii navigium
navarcho destitutum qui clavum regeret.
Cum res Romanæ ita laborarent,
Africæ per id tempus dux Heraclius
armatam classem appellens ad urbem regiam,
Phocam conseruo prælio debellavit;
quo occiso, sibi imperium vindicavit.

HERACLIUS AN. XXXI.

- Phoca sublatu, ut dixi, imperator
processit Heraclius ingens heros
alter reapse Hercules propter vires :
nec vero terram purgans brutis belluis,
neque Eurysthei mandata coactus faciens,
C verum expellens longissimeque persecuens
Romanisque finibus procul submovens,
Christi virtute crucisque panoplia.
feras alias sævas et sanguinarias
dirosque lupos atque canes rabidos,
impudicos nempe Persas ac direptores.
Hic cum dux eset in præliis strenuus
et patriarchal legum amore flagrans,
dum veterem imperii gloriam revocat
multis magnisque implicuit se periculis.
fines Romani orbis protexit strenue,
orthodoxorum dogmata confirmavit,
pro sanctis Christi legibus arma movit,

mano foro detectæ sub columna honori ejus regnantis ab assentatore dicata, quæ est hujusmodi :

† OPTIMO CLEMENTIS, FELICISSIMO QVE
PRINCIPI DOMINO N. FOCAE IMPERATORI
PERPETVO A DO CORONATO TRIVMPHATORI
SEMPER AUGVSTO
SMARAGDVS EX PRAEPOS. SACRI PALATII
AC PATRICIVS ET EXARCHVS ITALIAE
DEVOTVS EIVS CLEMENTIAE
PRO INVMERABILIBVS PIETATIS EIVS
BENEFICIIS ET PRO QVIETE
PROCVRATA ITAL. AC CONSERVATA LIBERTATE
HANC STATVAM PIETATIS EIVS
AVRI SPLENDORE MICANTEM HVIC
SVBLIMI COLVMNAE AD PERENNEM
IPSIVS GLORIAM IMPOSVIT AC DEDICAVIT.
DIE PRIMA MENSIS AUGVST. INDICT. VND.
CP. PIETATIS EIVS ANNO QVINTO

proque dilatandis etiam imperii finibus,
prorsus ut rem Romanam restitueret.
Tunc autem Persidis regnatore Chosroë
eoas ubique terras deprendante,
fines quoque invadente Palestinos,
ita ut Theopolim ipsam Sionem coperit;
Christicolarum periit immensus numerus
millia hominum scilicet nonaginta;
partim in ipso prælio gladiis cæsa,
partim dolo Hebreorum pessumdata.
Quippe hi captivos fraudulententer emptos,
tenui repensa Barbaris pecunia,
protinus gladiis, pro dolor! conficiebant.
Barbari Sionis pastorem sacrumque lignum
in Persidem abduxerunt patriam suam.
Aëc imperator audiens angebatur,
nempe militum numero pauciore instructus,
item pecunia auxilio destitutus,
quominus hostem barbarum propulsaret.
Mox tamen opes numerosumque exercitum
armorumque apparatum apte instruens,
pecunia e templis mutuata gratis,
collecto de provinciis idoneo milite,
adversus Chosroem Deo victorioso fretus
cum exercitu in Persidem facit impetum.
Exin vigorem animis subdente Deo,
victorias nobiles, splendida trophyæ,
rex illic præsens retulit de Barbaris.
Occidit enim hostium catervas plurimas,
prædam abegit, manubias abstulit,
strage, igne, vastitate attrivit Barbaros.
Hilis Heraclius patratis intra sexennium,
post sanctum lignum cum Sionis præsule
Hierosolymis rursus collocatum,
ad regiam urbem septimo revertitur
mirifica lætitia redundans anno,
hymnis innumeris celebratus populi,
heros et victor prædicatus nobilis.
Hic rex quibusdam pastoribus obnoxius
vel potius mercenariis, imo et lupis,
ex his synoptycis impurisque fontibus
perniciem perpotavit exsecabilem.
Sub eo Mahometus populi seductor fallax
turpis atheorum princeps Agarenorum,
nefandæ religionis antecessor,
ad hominum exitium orbi innotuit.
Feminæ hic ditis Persidie cum esset famulus,
impostor, homo obscurus, stirpe ignobili,
hanc habuit tori sociam et malitiæ.
Exin evasit princeps doctorque nugax
nescio quo pacto apud Agare posteros.
Idem progrediens ex Aethribei regionibus
imperatori post victoriam reduci
occurens, sedem ad incolendum petiit;
qua mox impetrata, Syriam incursavit,
et Romanorum terris potiri cœpit.

CONSTANTINUS HERACLI FILIUS
AN. I.

Postquam Heraclius finem vite imposuit,

- A** Είς τε πλατυσμὸν τοῦ κράτους σχοινιεμέτων,
1365 Ἐπάνοδὸν τε Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων.
Λεηλατοῦντος τηνικῶντα Χοσρόου
Περοῶν κρατάρχου πάντα τῆς Ἐω μέρη,
Κατοδραμόντος καὶ Παλαιστίνης δρυς,
Θεοῦ πόλιν τε τὴν Σιών ἡλωκότος,
1370 Χριστωνύμων ἔφθαρτο πλήθος μυρίον
Ἐξ μυριέδων ἐννέα ποσούμετνῶν.
Τὸ μὲν θερισθὲν τῶνδε πρὸς μάχῃ ἔφοι,
Τὸ δ' αὖ φονευθὲν Ἐβραίων κακουργίᾳ.
Ωνούμενοι γὰρ αἰχμαλώτους δυστρόπως
1375 Μικρᾶς τιμῆς οὐτοὶ γε πρὸς τῶν Βαρβάρων
Ὑπῆγον εὐθὺς τῇ τομῇ φεῦ τοῦ ἔφοις.
Πέρσαι δὲ Σιών ποιμένα θεῖα ἔύλα
Ἐξ Περσίδ' ἀπήγαγον αὔτῶν πατρίδα.
Ταῦθ' δὲ κρατῶν γνοὺς πυρπολεῖται καρδίαν.
1380 Στράτευμ' ἀποχρῶν μηδαμῶς κεκτημένος,
Μηδ' αὖ δαπάνην χρημάτων ἀναλόγων
Εἰς ἀντιπαλάμψιν ἐχθρῶν Βαρβάρων.
Οὐμως δὲ καὶ χρήματα καὶ στρατοῦ στρόφος
Καὶ τὰ πρὸς ἔξοπλισιν εὖ ἀπερτίσας,
1385 Τὰ μὲν πρὸς οἶκων ιερῶν χάριν δάνους
Τὸν δὲ ἐκ θεμάτων συναγείρας ὡς δέον,
Κατὰ Χοσρόου σὺν θεῷ νίκης δάτη
Μετὰ στρατιᾶς ἐκβάλλει τῇ Περσίδι.
Θεοῦ τολοιπόνης ἐμπνέοντος τὸ σθένος
1390 Περιφανῆ τρόπαια γενναῖας νίκας
Ἐξει παρῶν δέδρασι κατὰ Βαρβάρων.
Ἐκτεινε καὶ γὰρ Βαρβάρων πλείστας Πλας,
Ἑλαστείαν καὶ λαφυραγγίαν,
Δρῶν ἐρημῶν πυρπολῶν τὰ Βαρβάρων,
C 1395 Ταῦτ' ἐκ χρονοὶ οἱ Ἡράκλειος ἀνδρας,
Ξύλα τε σεπτὰ καὶ Σιών ἀρχιθύτην
Ιερουσαλὴμ ἐγκαταστήσας πόλει,
Πρὸς βασιλίδα καθηποστρέψει πόλει
Ἐν δεδόμενῳ κατέλαστα χείρων τῷ χρόνῳ,
1400 Τυμούμενος στόμασιν ἀστῶν μυρίων,
Οὐθεὶς ἀριστεὺς γεννάδας νικηφόρος.
Οὐτος βασιλεὺς ἐξομαρτῶν ποιμένιν
Ἡ μᾶλλον εἰτεῖν μισθίσις τε καὶ λύκοις
Ἐπισυγχυτικῶν οὐ καθαρῶν ναμέτων
1405 Ἀνατροπὴν ποτίζει βδελυκτέαν.
Ἐφ' οὐ Μουχούμετ λασπλάνος καὶ φέναξ
Φύλαρχος αἰσχρὸς Ἀγαρηγῶν ἀθέων
Καὶ μυσταγγός ἀθεμάτων δργίων
Φθισιθρότος λύμη τις ἐξέφυ βίω.
D 1410 Ὁς δὲ γυναικὸς Περσίδος θῆς πλουσίας
Ἀνὴρ γόνος δεσμος ἀτίμοτ γένεος,
Σύνευνον ἔσχε τὴνδε κακοτεχνίας.
Εἴτε φύλαρχος καὶ διδάσκαλος πλάνος
Οὐχ οἰδεῖ δπως γένοιτο τῶν ἐκ τῆς Ἀγαρ.
1415 Οὐτος προϊὼν δὲ Ἀθρίσου χωρίον
Ὑποστρέψοντει βασιλεῖ νικηφόρῳ
Προσῆλθεν αἰτῶν χῶρον εἰς κατοικίαν.
Καὶ παραλεῖν κατέδραμε Συρίαν,
Καὶ Ῥωμαϊκῶν κατακρατεῖ χωρίων.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΕΤ. Α'.
1420 Τοῦδε" Ἡρα κλείσιν τὸν βίον λελοιπότος,

Κωνσταντίνος παῖς δρθόφρων ἔσχε κράτες.
Μεθ' ὃν σὺν υἱῷ Ἡρακλῶντι Μαρτίνᾳ (24) ·
· Οὐ γλῶσσαν ἡ μὲν τέμνεται μᾶλ' ἐνδίκως,
· Πρακλωνᾶς δὲ τοῦ προσώπου τὴν ρίνα,
1425 Φυγὴν κτακριθέντες ἐνδικωτάτην

ΚΩΝΣΤΑΣ Ο ΓΙΟΣ ΑΓΤΟΥ ΗΤΟΙ Ο ΕΓΓΟΝΟΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΕΤ. ΚΖ.

Εἴτε κατάρχει τοῦ κράτους τῶν Αὐσδνων
Κώνστας, διώκτης εὐεσβετέρου μέρους,
Κωνσταντίνου παῖς, ἔγγονος δὲ Ἡρακλείου ·
Τάλλα μὲν οὐκ ἄχρηστος ὀρθεῖς τις κράτωρ,
1430 Σέβας δὲ ἀχρεῖος Οἰοφυσίτης τάλας ·
· Ος ἐκδιώκων δρθοδοξούντων μέρος,
Καὶ Μάξιμον δ' ἤλαστ τὸν θεηγόρον
Σὺν τοῖς μαθηταῖς, καὶ Μαρτίνον τὸν πάπαν.
· Ομαίμον αὐτοῦ κτείνεις οὗτος δὲ κράτωρ
1435 Μίστηκος κάκριο καὶ βδελυκτέος,
Καὶ μᾶλλον οἰς δέδρακε κακῶς ἄγιον.
Διατριβάς οὖν ἐκλιπών Βυζαντίδος,
Πρὸς Σικελίαν τὴν μεγίστην ἐκπλέει,
Καὶ Συράκουσαν ἔσχειν εἰς κατοικιαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΗΩΓΩΝΑΤΟΣ ΕΤ. ΙΖ'.

1440 Τούτου σφαγέντος καὶ μεταστάντος βίου,
Κωνσταντίνος παῖς εὐσεβῆς Πιωγανάτος
Παραλαβών ἴθυνε τὴν κραταρχίαν ·
· Ἀνὴρ ἀγαθὸς, δρθοδοξίας φίλος
· Οστις πατρόφαν κακοδοξίαν λύων
1445 Ἡθροίστε σεπτῶν πατέρων βετον στήφος,
Συνέδριον κάλλιστον δρθοδοξίας,
· Επί γε Χριστοῦ δογματισμῶν ἄμα
Διττὰς θελήσεις καὶ φύσεις ἡνωμένας,
Καὶ καθελόντων πάντας Οἰοφυσίτας.
1450 Τούτου κρατοῦντος, Ἀγαρηνῶν τις στόλος
Τῇ βασιλίδι προσβαλῶν ταύτη πόλει (25)
· Εἴδοκετο ξύμπαντα τὸν πέρικ τόπον ·
· Ήρος μὲν ιστάς χαλεπὰς ναυμαχίας,
· Υρμιστο χειμῶνος δὲ τοῖς νεωρίοις
1455 Τοὺς τῆς Κυζικοῦ μέχρις ἐνδόμου χρόνου ·
· Έπει δὲ τετρύχωτο μῆκει τοῦ χρόνου,
· Ηλοίτε τη συντέτριπτο τούτου τὰ πλέω,
· Οφλισκάνων γέλωτα καθυποστρέψει,
· Καὶ κάτε τὴν κέλευθον δίπας ἐφθάρη
1460 Λαίλαπι δεινῇ τῇ Θεοῦ συνεργίᾳ.
Πρὸς τοῖς δ' Ἀδάρων στρατιὰ φρικαλέα
· Επῆλθε ταῦτη τῇ βασιλίδι πόλει,
Φρίσσουσα τοῖς δόρσαι καὶ πανοπλίαις.
Καὶ πᾶσα κατέφθαρτο Ῥωμαίων σθένει,
1465 Τὸν νεκριμαίων Βαρβάρων ποσούμενων
· Ές χιλιάδας τριάκοντα τὰς δλας.
· Τγρόν τε πῦρ εἴρητο τούτοις τοῖς χρόνοις
Σύρου παρὰ τοῦ τέκτονος Καλλινίκου.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ Ο ΡΙΝΟΤΜΗΤΟΣ ΕΤ. Ι.

Εἰτ' Ιουστίνιανὸς ἡρξει τοῦ κράτους
1470 Κωνσταντίνου παῖς, εὐσεβῆς κατὰ σέβας,

(24) Scilicet Martina noverca sustulit veneno Constantium privignum, invasitque tyrannidem cum Heraclona filio; cuius sceleris justas poenas mox dedit.

A Constantinus filius regnavit orthodoxus,
post quem Martina cum Heraclona filio.
Sed enim matri merito lingua exciditur,
turpiter Heraclonas truncatur naribus,
uterque exilio multatur justissimo.

CONSTANS CONSTANTINI FILIUS,
HERACLI NEPOS, AN. XXVII.

Exin Romanorum obtinet imperium
Constans piarum persecutor partium,
Constantini filius, nepos Heraclii.
Ceteris usibus non malus imperator,
dogmate sed pravus, monophysita miser;
qui dum negotium facessit orthodoxis,
Maximum quoque theologum expulit
cum suis discipulis, cumque Martino papa.
B Cum vero et proprium fratrem occidisset,
invisus plane evasit et abominabilis,
tum præsertim quia sanctos injuria afficerat.
Ergo Byzantii degere jam non sustinens,
ad insularum maximam Siciliam venit,
et Syracusis stabilem sedem fixit.

CONSTANTINUS POGONATUS AN. XVII.

Cum violenta Constans obiisset nece,
Constantinus Pogonatus prædicti filius,
delatum ad se imperium cœpit regere;
vir bonus, dogmati recti amans:
qui ut patris hæresim solveret, congregavit
venerabilium Patrum divinum cœtum,
pulcherrimum synedrium orthodoxiæ;
qui definierunt, in Christo fuisse simul
duas voluntates naturasque unitas duas,
cunctisque valedixerunt monophysitis.
Hoc imperante, quædam Agarenorum
classis ad hanc adnavigans urbem regiam,
populabatur omnem circa locum;
vere quidem acres committens naumachias,
hieme se subducens ad navalia
Cyzici; atque id septennio factitavit:
sed cum iam lapsu temporis attrita esset,
confractæque laborarent plereque naves,
ridicula jam classis reversa est;
tum universa in cursu pessum ivit
turbine gravi, vi conspirante Dei.
Insuper Abarorum formidabilis
exercitus ad hanc urbem accessit regiam,
D lanceis horridus et cataphracto milite.
Attamen universus Romanis viribus
succubuit, tot cadentibus in acie Barbaris
ut triginta millium summa collecta fuerit.
Ignem quoque græcum his temporibus
Syrus invenit artifex Callinicus.

JUSTINIANUS RHINOTMETUS AN. X.

Deinde Justinianus regnare cœpit
Constantini filius, religione sincerus,

(25) Hinc atque ex aliis locis similibus satis apparet chronologum Ephræmium fuisse vel patria Byzantium vel saltem incolatu.

dogmate rectus, sed crudelis admodum.
Hic e barbaris Solavis delectu habito,
puberes juvenes, bellatores validos
cruentum Martem in præliis spirantes
conscriptis, millia triginta scilicet,
novum exercitum earum præcipue,
quem appellavit populum eximium :
quo delectatus confidensque maxime,
bellum suscepit aduersus Arabes,
pace cum ipsis dirempta inique.
Barbaros igitur armis est aggressus,
Qui abruptum fœdus ægre ferebant.
Arabum copiæ vicissim processerunt
Jurati fœderis scriptum suspensum
conto gestantes primis in ordinibus.
Mox obstinato acrique conseruo prælio,
nova phalangis defecit subito
pars major, scilicet viginti mille,
seque fœdissime adjunxit hostibus.
Quamobrem turpiter vicius imperator
Ægre periculo elapsus revertitur.
Tunc autem (eheu inhuinanum animum !
nova phalangis partem residuum
gladiorum ictibus cunctam subjicit.
Barbari autem prohibente nemine
eoas cunctas incursabant partes.
Ipse struendis domibus dabit operam,
in regiis palatiis tempus conterens,
gravis jam omnibus et intolerabilis.

LEONTIUS AN. III.

Igitur invitus imperio dejicitur
Justinianus, Leontio rebellante
doloque facili potentiam arripiente.
Namque carceribus detentos liberans,
hos adjutores habuit facinoris,
aliasque multos rei perficiendæ socios.
Quare priorem throno regem detrahens,
eumque naribus ense in honeste truncans,
ad Chersonem urbem custodiendam misit
Sic ad Leontium delata republica,
claseis profecta ex Arabum ditione
populabatur fines urbesque Africæ.
Vicissim igitur mittitur a Cæsare
classis quæ hostibus adversetur :
hæc autem, prælio cum Barbaris conseruo,
Vinoitur, et rediens Cretæ tenet littora.

APSIMARUS AN. VII.

Illic Apesmarum, defectionis socium
quemdam, Romani Dominum imperii creant :
Quicum ad urbem regiam properantes
throno Leontium protinus deturbant,
eumque duro carcere concludunt,
naribus prius de facie præcisus.
Justinianus interim Chersonē urbe
profugiens, veluti accipiter laqueo,

(26) Ita cod.

(27) En belle Ephræmius confirmat vocabulum
καυνίς, quod ab antiquioribus lexicis abest, quod-

- A Φρονῶν μὲν ὁρθὰ, πλὴν δ' ἀπηνῆς εἰς ἔγαν.
Οὗτος Σθλαβικῶν (26) Βαρβάρων ἀποκρίνας
Ἡβῶντας ἄνδρας δπλίτας φωμαλέους
Φονικὸν ἐκπνέοντας ἄφρην ἐν μάχαις,
1475 Ἐς χιλιάδας τρις δέκας δριθμουμένους,
Νέον συνεστήσατο σύνταγμα φίλον,
Λαὸν περιούσιον αὐτὸν καλέσας
Ἐφ' ὧ γεγηθώς καὶ πεποιθώς μειζόνως
Κατ' ἀντιπάλων ἐστράτευσεν Ἀρβάνων,
1480 Σπονδὰς λελυκῶς τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀδίκως.
Ἐπῆλθε τοῖνυν σὺν στρατιᾷ Βαρβάροις
Σύνγχυσιν δρκῶν ἐν λόπῃ ποιουμένοις .
Στρατὸς δ' Ἀράβων ἀντεπῆγετ' αὐ τὸν πάλιν
Σπονδῶν γραφὴν ἐνορκον ἐκκρεμασμένην
1485 Κοντοῦ φέρων σφῶν στρατιᾶς ἡγουμένης.
Καὶ συρβάγεισης καρτερᾶς δεινῆς μάχης
Ἀποστατῆσαν ἐκ φάλαγγος τῆς νέας
Τὸ πλεῖστον αὐτῆς, χιλιάδες δις δέκα,
Προστίθεται κάκιστα τοῖς ἀντιπάλοις.
1490 Ἐντεῦθεν αἰσχρῶς βασιλεὺς ἡττημένος
Μόλις φυγὼν κίνδυνον ἀνθυποστρέψει.
Καὶ τηνικαῦτα, φεῦ ἀπανθρώπου τρόπου.
Τοὺς ἐκ νέου τάγματος ἐκλελειμμένους
Πάντας μαχαίρας τῇ τομηκαθυπάγει.
1495 Καὶ βάρβαροι μὲν τοῦ κατείργοντος σπάνει,
Ἐῆρα πάντα κατέδραμον χωρία .
Αὐτὸς δ' ἀπησχόλητο κτίσμασι δόμων
Ἐνδιατίθων τοῖς βασιλείοις δόμοις,
Τοῖς πᾶσι βαρὺς δυσαχθῆς δεδειγμένος.

ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΕΤ. Γ.

- C 1500 Ὁθεν μισθεῖς ἀκελγλαται κράτους
Ἐπιφυέντος τῷδε τοῦ Λεοντίου,
Καὶ κράτος ἀρπάσαντος εὐχερῶς δόλῳ,
Ὄς τοὺς φυλακαῖς ἐγκαθιεργμένους λύσας,
Μεθ' ὧν ἐθάρβει δράματος συνιστόρων,
1505 Ἀλλων τε πολλῶν, ἐκτελεῖ δεδογμένα,
Καὶ καθελῶν ἄνακτα τὸν πρὶν τοῦ θρόνου,
Τεμών τε βίνα τοῦ προσώπου καινὶδι (27),
Εἰς Χερσῶνα πέπομφεν ἔμφρουρον πέλειν.
Οὔτω κρατούντος τοῦ κράτους Λεοντίου,
1510 Στόλος πεπλευκῶς Ἀρβάνων ἐνθαρχίας
Ὀρους Ἀφρικῆς κατέκειρε καὶ πόλεις .
Καὶ πέμπεται δὴ πρὸς βασιλέως στόλος
Εἰς ἀντιπαράταξιν ὑπεναντίων,
Ὄς συρβάγεις ἡττητο Βαρβάροις μάχῃ
D 1515 Καὶ παλινοστῶν πρὸς Κρητῶν νῆσον φθάνει.

ΑΨΙΜΑΡΟΣ ΕΤ. Ζ'.

- Ἐνθ' Ἀψιμαρόν τινα συναποστάτην
Ἀνεῖπον ὡς ἄνακτα τῆς Ρωμαΐδος .
Μεθ' οὖ πόλιν φθάνουσι τὴν βασιλίδα,
Καὶ καθελόντες τὸν Λεόντιον θρόνου
1520 Φρουρῷ καθειργύνουσι μεστῇ πικρίᾳς,
Πρόσθεν τεμόντες τοῦ προσώπου τὴν βίνα.
Ἴν δ' Ιουστινιανὸς ἐν τῇ Χερσῶνῃ
Οὐθεν διαδράς, ίέραξ δὲ βρόχων,

que Herodianus nuper editus epimer. p. 63. explicat μάχαρα.

- Πρὸς Βουλγάρων ἄρχοντα διέπτη τάχος·
1525 Καὶ πείσας αὐτὸν δωρεαῖς δαψιλέσιν
 'Υποσχέσαι κῆδους τε καὶ χωρῶν δόσει,
 Σὺν βαρβαρικῇ στρατιῇ φθάνει πόλιν.
 Καὶ νυκτὸς δὲ διλόν δύπογειον εἰσδύσας
 'Εντὸς δὲ αὐτοῦ γίγνεται Βυζαντίδος.
1530 Καὶ πάλιν ἀπειλήφε τὴν κρατηρίαν,
 Κτείνας τὸν Λεόντιον σὸν Ἀψιμάρφ
 'Αμοιβαδὸν πρὶν κεκρατηκότας κράτους·
 ΠΑΛΙΝ Ο ΡΙΝΟΤΜΗΤΟΣ ΕΤ. ζ.
 'Αμύνεται δὲ καὶ τινας τῶν ἐν τέλει.
 Οὖτος τρέφων ἔναστμα μῆνιδος χόλου
1535 Πόλει Χερσῶνος καὶ προσοίκοις Χερσῶνος,
 Ζητοῦσιν αὐτὸν ἀνελεῖν πεφευγότα,
 'Εκ τῶνδ' ἀνῆψε θυμικὴν σφοδρὰν φλόγα
 Εἰς τῶνδε πυρπόλησιν, εἰς ἔρημοιαν·
 Στρατιὰν οὐκοῦν εὐτρεπίσας μωρίαν.
1540 Καὶ νυκτικὸν στράτευμα σὸν βαρεῖ στόλῳ
 'Εφ' ἀν ἐφίστα καὶ στρατηγῶν δυάδα,
 Ηρηστῆρας ἐκπέπομφε κατὰ Χερσῶνος·
 Φειδὼν καλεύσας μηδενὸς λαβεῖν ὅλως
 Οἵ τις πόλις πέφυκε κατοικουμένη,
1545 Κτείνας δὲ πάντας ὡς προσβάτων ἀγέλην,
 Κτείνοντας ἐκτέμνοντας, ὀν τραγῳδίας
 Πιμπρῶντας αὐτοὺς ἐκθερίζοντας ξίφει,
 Οἱ μὲν πόλιν ἐπλησαν οὕτω τοῦ φόνου,
 Μόσους τ' ἐναγοῦς καὶ στεναγμῶν καὶ γόνων
1550 Σωροὺς ἀναστήσαντες αὐτῇ πτεωμάτων,
 'Ος αφίσιν ἐντεῖτατο, φεῦ, φεῦ τοῦ πάθους!
 Οδδ' ἀνεκτὴν ὄμμασιν ἡμέροις θίαν,
 Πάντας ἀφειδῶν ὑπάγοντες τῷ ξίφει,
 Μόνης δώρου νηπίων ἡλικίας
1555 Καὶ μειρακίσκων συμπαθῶς πεφεισμένοι.
 'Ο δὲ κρατῶν γνοὺς νηπίων σωτηρίαν,
 Φάλαρις δὲ Ἐγχετος Ἡρώδης πλέον,
 Κύων δὲ φιλαίματος, ἐξώργιστό πως,
 Οἵ ταῦτα μὴ γένοντο πάρεργον στάθης·
1560 Καὶ μηνιῶν ἥν, καὶ στελεῖν ἀλλον στόλον
 Δράσοντα τὴν δῆμων ἥπελει τάχος·
 Ταῦτ' ἄφα λαὸς Χερσῶνος λελειμένος
 Στόλος τε παρών ἐν βασιλέως τόπε
 'Αποστατήσας Φιλιππικὸν Βαρδάνην
1565 Εἴδος ἀνευφήμησαν ὡς βασιλέα·
 Μεθ' οὖν καταπλεύσαντες ἥκον εἰς πόλιν,
 Καὶ συλλαβόντες ἐκθερίζουσι ξίφει
 Κάρπαν φονουργὸν κράτορος σὸν τῷ γόνῳ.
 ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΣ Ο ΚΑΙ ΒΑΡΔΑΝΗΣ ΕΤ. Β' ζ.
 Οὗτω μὲν ἔσχε Φιλιππικὸς τὸ κράτος,
1570 Δοκῶν μὲν εἶναι φήτορικὸς ἐν λόγοις,
 'Επιβολὸς λόγον τε καὶ μαθημάτων,
 Καὶ πρὸς τι πάν εὐχρηστος ἐν συνουσίαις,
 Πρὸς δὲ αὖ περιδέξιος ἐν συνττχίαις·
 'Αδέξιος πάμπαν δὲ πρὸς τὰ πρακτέα,
1575 Τὴν γλῶσσαν αὐχῶν μὴ συνέδουσαν λόγοις (28).
 Οὖτος πεπωκὼς συγχυτικῶν ναμάτων
 'Εσπευδε τάλας ἀκυρῶσαι καθάπαξ
 Σύστημα σεπτῶν Πατέρων θεηγόρων,

(28) Ita codex; quæ lectio improbabilis videtur.

A ad Bulgarorum regem raptim advolat :
 quo magnis sibi donis conciliato
 oblatis etiam nuptiis et terris aliquot,
 cum barbarico exercitu ad urbem venit,
 arcanumque aqueductum noctu permeans
 intra Byzantii moenia recipitur.
 Sic ergo rursus imperium adipiscitur.
 Leontio cum Apsimaro interficitur,
 qui alternatim ante regnaverant.

RHINOTMETUS ITERUM AN. VI.
 Exin et senatores interfecit aliquot.
 Tum ultricio ira fornitem corde gerens
 contra Chersonem contraque hujus finitimos,
 qui se extorrem perdere conjuraverant,
 nunc demum excitavit ingentem flammam
 B ut eos igne redigeret in solitudinem.
 Igitur comparato ingenti exercitu,
 cum maritimo milite et classe gravi,
 duobus etiam præpositis ducibus,
 fulgurum instar contra Chersonem misit;
 mandans ut nemini prorsus parcerent,
 quotquot in urbe cives habitarent,
 sed cunctos ritu pecudum interficerent.
 mactando, jugulando (heu tragœdiam !)
 urendo flammis, gladiis demetendo.
 Illi sic jussi cœde replerunt urbem,
 infandis cœdibus et luctu et gemitibus ;
 exstruxeruntque in urbe ingentem cumulum
 aggestis cadaveribus (pro miseriam !)
 intolerandum mitibus spectaculum,
 cunctis inclementer trucidatis civibus.

C Ex his infantium tantum acerba aetas
 ac puerorum meruit clementiam.
 At ubi rex cognovit servatos pueros,
 Phalaris alter, Echetus, Herodes,
 canis imo cruentus, ira excanduit,
 quod haec mantissa cœdi non accesserit.
 Jamque furebat, et statim novam classem
 exitii causa missurum se minabatur ;
 interim tamen reliquias Chersonis populus
 cum classe regia tunc ibi præsente
 conversis armis Philippicum Bardanem
 subito motu Cesarem acclamarunt :
 quo duce ad urbem regiam navigantes :
 Justiniano potiti, gladio demetunt
 ejus credule caput et filii pariter.

D PHILIPPICUS BARDANES AN. II. MENS. VI.
 Atque ita imperium obtinuit Philippicus,
 vir sermone quidem admodum rhetorius,
 doctrinis atque litteris eruditus,
 omni consilio abundans in colloquiis,
 præterea satis dexter in variis casibus ;
 sed tamen ad gerendas res ineptus,
 vana lingua præditus haud factis consentanea.
 Cum hic synchyticos fontes ebibisset,
 statim heu miser abrogare voluit
 impio stultorum synedrio haeticorum,

sede depositum pellit in exsillum
ad Præconesum insulam Helleponticam ;
ad quam dum navi deportatus ducitur,
mirum in cursu contigit prodigium.
Nam sancti viri cognito spiritualiter
itinere dius Theophanes, procul licet,
qui monasterio præterat in agris positio,
et ture facibus incensis magnum
prosequebatur veluti salutans virum.
Vicissim de nave hic cernuus adorabat
amicum qui transeuntem se honorabat.
Igitur nautis jure demirantibus
et quemnam adoraret sciscitantibus,
Inlytum, inquit vaticinans, Theophanem
confessorem et monachorum præsidem,
qui sanctum asceterium in agro incolunt.
Deinde Leo balbum Michaelen
splendidum virum ex optimatum numero
quem hactenus amicum in aula habuerat,
vincutum carceri tradit custodiendum :
mox etiam immitti animo decernit ipsi
luendum igne supremum supplicium :
et sine mora rem transacturus erat,
nisi regina conjux intercessisset.
Ergo hic dimissus vinculis, conjuratos
advocat, notos sibi rei gerenda socios,
quibuscum Leoni statim struit insidias.
Hi sub auroram introgressi clanculum
in aulam regiam, Papie favore,
sub clericali veste succincti gladiis,
ceu matutinis cantibus daturi operam,
armis eductis Leonem confidunt
psallentem in ecclesia inter clericos :
qui territus ad divinum altare confugiens
in eo violentam pertulit necem loco,
quem violaverat hereticus infelix.
Quæ priusquam occideret, hoc visum accidit.
Mater Leonis conspexit per somnium
in Blachernensi templo adstantem sibi
feminam exornatam in regium morem,
quam circumstabat cum decenti ordine
candidatorum manipulus virorum.
Sed pavimentum redundabat sanguine.
Insuper audiit dicentem mulierem ;
ut regis matris scyphus ad bibendum
cruore plenus exhiberetur.
Qua talem potum prorsus respuente,
mulier respondit, Nonne filius tuus
divinum Filium meum et me coletibus
plagas imponit præter fas cruentas ?
Ipsa rogavit igitur regem filium
scelus ut omitteret, nequid mali accideret ;
verum hic maternis haud paruit monitis.

MICHAEL BALBUS AN. IX.

Sic interfecto, ut diximus, Leone,
Michael balbus procedit imperator,
qui pedes adhuc pedicis conclusos
gestans ad regium devenit fastigium ;
statimque ad Magnam progressus Ecclesiam

- A**
- Τίθησιν ἔξοριστον ἐκβα ὡν θρόνου
Εἰς Προικόνησον νῆσον Ἐλλησποντίων .
Εἰς ἣν διαπόντιος ἦν ἐσταλμένος,
2130 Καὶ κατὰ τὸν πλοῦν, ὃ τεραστίου λόγου !
Τῷ πνεύματι γνοὺς τὴν κέλευθον ἀγίου
Θεοφάνης πόρρῳ ωθεν ἔνθεος λύχνος
Μονῆς προεστῶς τῆς κατ' ἄγρον κειμένης
Θυμιάματιν ἡμέναις τε λαμπάσιν
2135 Προύπεμπεν οὖν δεξιούμενος μέγαν.
‘Ο δ’ ἐκ κελεύθου προσκύνησιν ἦν νέμων
Τῷ τὴν προπομπὴν ἡύτρεπικότι φίλῳ.
‘Ως εἴκος οὐκοῦν θαυμασάντων ναυτίλων
Καὶ τίνι προσκύνησιν εἰπόντων νέμει,
2140 ‘Η δ’ ὁς προσθρῶν, Γεννάδης θεοφάνει
‘Θυμολογητῇ καὶ μοναχῶν προστάτῃ
‘Ασκούμενων κάλλιστα κατ' ἄγρον μέγαν.
Οὗτος κατασχὼν Μιχαήλ τραυλὸν θέσιν
Τῶν τινα λαμπρῶν καὶ περιφανεστάτων
2145 Καὶ πρόσθεν οἱ φίλων τε καὶ τιμωμένων,
‘Ἐν φυλακῇ τίθησι καὶ καθειργούνει .
Εἰτα κατακέκρικεν αὐτοῦ καὶ μόρον
Τὸν διὰ πυρὸς ἡ μιαρὰ καρδία .
Καὶ τάχ' ἀν ἔξγυνσεν αὐτὸν κύτικα,
2150 Εἰ μὴ βασιλὶς εὐνέτις ἦν ἐντάτις.
‘Ἐπεὶ δ’ ἀφεῖθη, καλέσας συνωμότας
Συνίστορας δέσμιος οὓς ἥδει τάχος,
Σὺν σφίσι τῷ Λέοντι κατένει λόχον .
Οἱ καὶ κατ' ὅρθρον παραβυθέντες λάθρᾳ
2155 Τοῖς βασιλείοις Παπίου συνεργίᾳ
‘Ἐν κληρικῶν σχῆματι καὶ ξιφοφόροι,
‘Ως δῆθεν ἀνοίσοντες φύδας ὀρθρίας,
Σφάττουσι τὸν Λέοντα τοῖς ξιφιδίοις
‘Ἐν τῷ νεψ φάλλοντα σὺν κληρουμένοις,
2160 Θειὰ τραπέζη προσπεφευγότα φόνῳ,
‘Ἐκεῖ βιαλίως τὸν βίον λελοιπότα,
“Ἐντα περ” ἔξορισεν ἀσεβῶς τάλας.
Ηρὸν δὲ ταῦτα συμπεσεῖν, ὥπται τάδε .
“Ἐδοξεις μητρὶ τοῦ Λέοντος κατ' ὄνταρ
2165 Ναῷ Βλαχερνῶν εἰσδύσαν παρεστάναι
Γυναῖκα καταθρεῖν κοσμίαν βασιλίδα
Λευχεινοῦσιν ἀνδράσι τιμωμένην,
Λορυφορουμένην τε σὺν εὐταξίᾳ.
Τὸ δάπεδον δὲ πλῆρες αἰμάτων βλέπειν.
2170 Ηρὸς δ’ αὖ ἀκοῦσαι τῆς δορυφορουμένης
Σκεύος λεγούσης μητρὶ τοῦ βασιλέως
Νέμειν πιεῖν αἷμανος ἐμπεπλησμένον.
Πίστιν δὲ τῆσδε παντελῶς ἀρνουμένης,
Γυναῖκα φάνται, Σὸς δὲ παῖς οὐχ αἰμάτων
2175 Γίδην θεόν μου προσκυνοῦντας κάμε γε
Τίθησι πλύρεις μαστικῶν παρανόμως ;
‘Ἐδεῖτο παιδὸς τοιγαροῦν στεφηφόρου
Λῆξαι μανίας μὴ κακόν τι καὶ πάθη .
‘Δλλ’ ἦν ἀπειθής μητρικαῖς συμβουλίαις.
- ΜΙΧΑΗΛ Ο ΤΡΑΥΛΟΣ ΕΤ. Θ'.
- 2180 Οὕτω σφαγέντος τοῦ Λέοντος, ὡς ἔφην,
Τραυλὸς Μιχαήλ ἀναδείκνυται κράτωρ,
“Ἐτι σδήρῳ τοὺς πόδας καθειργμένος
‘Αναγορευθεὶς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ .
Εἰτ’ εἰς μεγάλην προσδραμών ἐκκλησίαν

- 2185 Παρ' ἀρχιθύτου γίνεται στεφηφόρος.
 Ἀνωθεν οὗτος εἶλκε σειρὰν τοῦ γένους
 Ἐκ Φρυγίας μὲν, ἀστος δ' Ἀμορίου,
 Ἐκφύς πενιχρῶν ἀπόρων τε πατέρων,
 Ἀνήρ ἀποφράξ, δυσσεβῆς. πιστῶν λύμη
 2190 Βαρὺς τιμωρὸς δρυδοδέκουντων μέρους,
 Ηὔδαλις οἰον ποικιλόχροος σέβας,
 Ἀλλος χαριζέων τις ἀμελῶν χρός,
 Τῆς ἀρετικῶν παντοδαπῆς κακίας
 Ηανσπερμία τις παμμιγῆς βδελυκτέα,
 2195 Ἀθηγάνοις τε καὶ χριστομάχοις φίλος,
 Σειδουκαῖοις μάλιστα τοῖς τρισθίλοις,
 Ἀλλη τε λοιπῶν αἱρετικῶν φρατρίᾳ.
 Ἔστεργη τὲ Σάββατος καὶ νουμηγάς·
 Μέλλοντ' ἄγαθὰ καὶ πάλιν δρόμου βίον,
 2200 Καὶ τῶν προφητῶν δέσμορε τὸ στήφος·
 Οὐκ φετ' εἶναι δαιμοταξ τὸ παράπαν·
 Τὸν Ἰουδαν ἔχασκεν εἶναι δεκτέον·
 Μὴ κατὰ καιρὸν ἐκτελεῖσθαι κατ' θόος.
 Πάτζη τὸ σωτήριον ἀπεφλύει·
 2205 Πορνελαν ὡνδμαζεν οὐχ ἀμαρτίαν,
 Οὔτ' ἄλλο κκαῶν, φιλόποιον καρδία·
 Θεδν τ' ὁμνύναι τῶν δλων παρηγγύα,
 Ως μὴ τρισυπόστατον ὁμνῶν Τριάδα.
 Οὗτος βαρὺς ἔπενευσεν εύσεβῶν μέρει
 2210 καθυποδαλῶν αἰκίας σρᾶς ἀγρίας
 Καὶ φυγαδεῖσις καὶ τελευταῖον μόροις
 Ἐπέρ σεβαστῶν προσκυνητῶν ἐκόνων·
 Πρὸς τοῦσδε καθείργυσι φωστήρας δύο
 Εὐθύμιον Σάρδεων σὺν Μεθοδίῳ,
 2215 Τύπτει τ' ἀφειδῶς μαστίγων πολλῶν βάρει
 Ὅν Εὐθύμιος εὐψύχως φέρων πόνους
 Ἐναποθνήσκει βασάνοις λαδῶν στέφος·
 Καθείργυνται δὲ Μεθόδιος μακρόθεν.
 Ἄνακτι τῷδε Θωμᾶς τις ἀποστάτης
 2220 Ἐπιφεύεις δπλοῖς τε καὶ βαρεῖ στόλῳ
 Πορθῶν ἑδήσιον τὴν πέριξ Βυζαντίδος·
 Καὶ τοῦτ' ἐπὶ μήκιστον οὐ καλῶς ἑδρα·
 Ὁμως δίκην ετίσε συσχεθεὶς τάλας
 Διπλοῦν ὑποστάξις ὃν ἑδράσε τὸν μόρον.
 2225 Τούτου κρατοῦντος, Ἀγαρηνῶν τι γένος,
 Οξησιν ἵσχον δυτικὴν Ἰσηρίαν,
 Ἀρχῷ προσῆλθεν ἀξιούν δποικίαν
 Σφίσι παρασχεῖν εἰς τινα θέσθαι τόπον,
 Τοῦ δὴ κατ' αὐτὸν ἐστενωμένου τόπου
 2230 Καὶ μὴ σθένοντος σφῶν φέρειν συνοικίαν.
 Καὶ πείθεται φίλαρχος αὐτῶν τοῖς λόγοις,
 Καὶ τούσδε λαδῶν ἐξέπλευσε σὺν στόλῳ,
 Λαζαραγωγῶν, πυρπολῶν νήσους δλας.
 Καὶ πειρατικῆς ἀναπιμπλῶν ναυτίας.
 2235 Ἐπει δὲ καθώρμισε τριήρεις Κρήτη,
 Τὸ πάμφορον δ' ἔβλεψε νήσου καὶ θέσιν
 Εὖ κράσεως ἔχουσαν ἄλλων θ' ὥριων,
 Φλέγει μονωθεὶς πάντα πυρὶ τὸν στόλον.
 Καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν ναυτικοῦ πεφεγμένου
 2240 Καρδίαν οὐχίστα καύσεως στόλου
 Καὶ γχμετῶν καὶ φιλτάτων μιμημένου,
 Νῦν ὑμῖν ὡδε χώρος εἰς κατοικίαν
 Γάλα, μέλι, βένουσα γῆ τις, ἀντίφη,

A ab archipræsule stemma regni accipit.
 Hic sui trahebat generis originem
 urbe ex Amorio Phrygia in provincia,
 genitus infimis sine re parentibus.
 Ipse vir nequam, hæreticus, fidelium
 pestis, et carnifex partis orthodoxæ :
 secta tam varius quam cōrium pardaleos,
 alter quin adeo discolor chamæleon,
 hæreticorum omnigenæ malitiæ
 cinnus atque colluvies abominabilis,
 Athinganis christomachisque favens,
 ac Saducæis potissime tristissimis,
 aliisque insuper sectis hæreticis ;
 Sabbatho observabat et neomenias,
 futuræ vitæ bona et resurrectionem
 B et prophetas omnes irridebat ;
 dæmonas prorsus nullos esse putabat ;
 Judam dicebat esse laude dignum ;
 præter suum tempus paschalem ritum
 a nobis celebrari blaterabat ;
 scortationem negabat in culpis ponere
 vel quidquam esse mali furiosus homo ;
 Deum sicjurare summum suadebat,
 tanquam trium hypostaseo non sit Trias.
 Illic molestus erat partibus orthodoxis,
 quas cruciatibus diris exercebat,
 nec non exsiliis et supremis suppliciis
 propter augustarum cultum imaginum.
 Præterea comprehendit insignes duos,
 Sardium episcopum Ethymium cum Methodi
 C multoque et gravi verbere cœcidit.
 In his Euthymius fortiter dolores ferens
 stemma lucratus moritur in cruciatu ;
 Methodius remotum in carcerem ablegatur.
 Regnanti huic Thomas rebellis quidam
 hostis exortus, armis et classe gravii
 cunctam Byzantii diripiebat viciniam ;
 idque permulto malum duravit tempore :
 sed ad extreum captus infelix Thomas
 factorum suorum duplam persolvit pœnam.
 Sub hoc item rege, Agarenorum quædam
 tribus occiduam incolens Iberiam
 principem suum precibus fatigabat
 ut se in coloniam duceret ad alias terras,
 quoniam arctiore nunc habitabat loco
 D qui jam non caperet incolarum numerum.
 Paruit tribulum princeps sermonibus,
 impositoque in navibus populo
 insulas cœpit deprædari, incendere,
 mareque opplevit piraticis navigiis.
 Cumque appulisset ad Cretam triremes,
 miratus insulæ uherem naturam,
 temperiem æris, commoditates cæteras,
 remotis arbitris, clæsi subjicit ignem.
 Post id, cum socia turba dolore arderet
 haud minus quam incendio flagrabant naves,
 propter uxorum ac pignorum memoriam :
 Nunc, ait princeps, vobis hic est manendum
 in regione qua lacte et melle fluit ;

quam ut occupetis, ore vos, amici,
ductisque uxoribus pugnora procreatis.
Tempore ex illo Ismaelis populus
fortiter insulam ejusque arces tenuit.

THEOPHILUS MICHAELIS FILIUS AN. XII.

Mortali Michael vita discedens
imperium filio tradidit Thophilo;
qui religione a pueris imbutus prava
paternæ visus et potentia simul
hæreseosque heres et successor:
imo copioso regioque modulo,
ut in proverbio est, patrem superans,
impietatis sua servidum furorem,
contra cultores imaginum spirans.
Cæterum juris incorrupti tenax
justarumque legum custos erat;
cujusque rei proferam testimonia
Illustris vir imperatricis frater,
nomine Petronas, dignitate drungarius,
adversus vicinam feminam injurius erat,
dum extruendis altius cubiculis
illius domum detimento afficeret.
Mulier igitur regem invocavit,
qui jussit a Petrona damnum refici.
Hic de sua nihil remisit injustitia.
Accessit ergo ad regem mulier iterum,
contra drungarii vim expostulans,
suamque injuriam clamitans questa est.
Tunc rex submissis qui rem cognoscerent,
ubi Petronam criminis affinem scivit,
flagris in eum rite animadvertisit,
et sic punitur publice iu urbe exposuit:
tum ædificium a fundamentis subruit,
jussitque feminæ materiem attribui.
Insuper onerariam plenam mercibus
navem conspicatus e regia domo,
qua nuper a mercando reversa fuerat:
ut hanc reginæ conjugis esse audiit,
ipsam cum mercibus igne consumpsit;
quia reges, inquit, haud decet meroari
nec dardaniorum vitam sequi;
sed privatorum id conditioni relinquere,
ut hinc tuendæ vita copiam habeant.
At quantum justi servidus amans erat,
tantum gravis iracundusque erat
adversus veræ religionis assecas:
sacrarum etenim odio imaginum
imbutus, quicumque his adhibebant honorem,
sanctos vitaque angelica viros præditos,
velut hostes, impios abominabiles,
omni affligebat molestiarum genere,
nullam omittens sævitiae speciem.
Cruciabat igitur, pellebat in exsilium,
urebat, oæco vincos tenebat carcere,
mergebat aquis, longis urgebat pennis,
faciem compungebat (o supplicium novum!)
Quæ patrans hic furiosus satanicola,
sibi videbatur rem Deo acceptam facere
ipsique gratum exhibere famulitum

- A** "Ηνπερ κατοικήσατε συσχόντες φίλοι,
2245 Καὶ φίλατα κτήσεσθε γῆμαντες τάχα.
'Εξ τοῦδε λοιπὸν Ἰσμαὴλ ἴσχυρὸν γένος
Νῆσον κατέσχον καὶ τὰ τῆς νῆσου κράτη
ΘΕΟΦΙΛΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΤ. ΙΒ.
'Ο Μιχαὴλ δὲ τὸν βίον καταστρέψει
Λιπῶν τὸ κράτος παιδὶ τῷ Θεοφίλῳ
2250 Σέβας μὲν οὐ τρέφοντι καλὸν ἐκ νέου,
'Αλλὰ παρώντας δυσσεβείας καὶ κράτους
'Οφθέντι κληρονύχῳ τε καὶ διαδόχῳ,
Μᾶλλον δὲ πολλῷ καὶ βασιλικῷ μέτρῳ
Νικῶντι, καθά φασι, τὸν φυτοσπόρον
2255 Τῆς δυσσεβείας διαπύρῳ μανίᾳ,
"Ην προσκυνηταῖς ἐμπνέων τὸν εἰκόνων.
Στάψη δὲ δίκης ἀρρέπεως περικότι,
Καὶ τῶν νόμων φύλακι τῶν εὖ κειμένων.
Καὶ τῶνδες μαρτύριον ἢ μέλλω φράσειν
2260 Λαμπρῶν τις ἄντηρ σύγγονος βασιλίδος
Κλῆσιν Πετρωνᾶς, δρουγγάριος ἀξίαν,
'Εν γειτόνων γύναιον οἰκοῦν ἡδίκει
Τῷ τὰς διαιτας τῶν δόμων δψοῦν μέγα
Τῷ δωματιῷ προξενεῖν τοῦδε βλάβην.
2265 "Ο καὶ προσῆλθε βασιλεῖ τούτου πέρι.
'Ο δὲ εὖ κελεύει Πετρωνῷ λόσαι βλάβην.
'Αλλ' οὗτος αὐθις ἀδικῶν οὐκ ἀντει.
Πρόσσεις γυνὴ τῷ στεφηφόρῳ πάλιν
Καταδοῶσα τὴς βίας δρουγγαρίου,
2270 Τὴν ἀδικίαν ἐκτραγγεῖ σὺν γδοῖς.
Στείλας βασιλεὺς ἔξετάζει τὴν δίκην,
Καὶ γνοὺς Πετρωνᾶν δπόδικον αἰτίας
Αἰκίζεται μάστιξιν αὐτὸν ἐννόμως,
Καὶ στηλίτευει φανερῶς ἐν τῇ πόλει,
2275 Καὶ συγκατασπᾷ τὰς διαιτας ἐκ βίθρων
Καὶ τῇ γυναικὶ τὰς ὅλας διανέμει.
Καὶ φορτίδα δὲ τῶν ἀγωγίμων πλέων
'Ιδων προκύψας ἐκ βασιλείων δόμων
'Εξ ἐμπορίας κατάρασαν ἀρτίως
2280 Καὶ βασιλίδος τυγχάνειν γνοὺς φορτίδα
"Εμφορτον αὐτὴν τῷ πυρὶ καταφλέγει,
Μή δεῖν βασιλεὺς ἐμπορεύεσθαι λέων,
Μήτ' οὖν παλιγκάπτον ἀνύτειν βίου.
Μοίρα δὲ διώτιδι ταῦτι διφίέναι,
2285 'Ος δὲ ἀφερμάς συμπορίζωνται βίου.
'Αλλ' ὁς δικαίου διάπυρος τὸν φίλος.
Οὕτως ἐπαγθῆς καὶ δύσοργός τις λίαν,
Τιμωρὸς διπήν εὑσεβεῖν ἥρημένοις.
Ἐλύττα καὶ γάρ κατὰ σεπτῶν εἰκόνων,
2290 Καὶ προσκυνητὰς Ἱερῶν μορφωμάτων
"Ανδρας ἀγίους, ἀγγελικοὺς τὸν βίον
'Ως δυσμενεῖς τε δυσσεβεῖς, στυγητέους
Πάσσαις ἐκάκου τῶν λυπηρῶν ἰδεῖσι,
Μηδὲν προλείπων εἶδος ἀπανθρωπίας,
2295 'Εκίζετ', ἀπίλαυνε, κατεπυρπόλει,
Ἐπρεπή ζοφῶδει κατέκλειε δεσμίους
Βιθοῖς ἐδίδου καὶ μακραῖς κακουχίαις,
"Εποιζεν δψεις, ὡς ἔνης τιμωρίας!
Καὶ ταῦτα ποιῶν ἐκμαῶς Σατὰν λάτρις
2300 Αὐτῷ δοκῶν τὸν τῷ Θεῷ πράττειν φίλα,
"Η καὶ λατρείαν τῷδε δεκτὴν προσφέρειν,

- "Η φησι Χριστὸς ἐν λόγοις Εὐαγγέλοις.
Ταῦτ' ἄρα πλείστους ἐνθέως ἡνδρισμένους
Καὶ χριστομάχοντας οὐδὲ ἐλέγχαντας πλάνην
2305 Μόρφῳ παραδόντες μάρτυρας ἀπειργάκει·
"Ἄλλοι δὲ ἐναπέμειναν ἀλεῖπται βίψ,
Οἵ τε Μεθόδιος θυνάριθμος τυγχάνει
Καὶ Θεοφάνης σωφρόνως στιγματίας,
Καὶ ζωγράφος Λάζαρος καυθεῖς τὰς χέρας,
2310 Άλις εὐχερῶς ἔγραψεν εἰκόνας πάλιν.
Θεόφιλος σχεῖν σύζυγον βίσου θέλων
Κοινωνὸν ἀμμα τοῦ κράτους καὶ τοῦ λέχους,
Χορδὸν συνῆξε παρθένων πολλάχθεν
Καλῶν ἀπασῶν, δψι εὐπρεπεστάτων
2315 Ἐν αἰσπερὶ ἐξέλαμπε τῶν ἀλλῶν πλέον
Οἶος σελήνης πλησιασθεὶς τις κύκλος
σώματος ὥρψ, λαμπρότερης τοῦ γένους
Καὶ μαρμαρυγαῖς τῶν λόγων Εἰκαστα·
Χρυσοῦν τι μῆλον ἀμέλεις φέρων ἄνες
2320 Περιπολῶν τὴν τὸν χορὸν τῶν παρθένων
Μνηστρὸν σκοπῶν δούναι τι τοῦτο φιλάττερ·
"Ως οὖν θεᾶται παριῶν Εἰκασίαν,
Κάλλους περιττοῦ θαυμάσας κάρην, ἔφη.
Διὰ γυναικῶς φαῦλα πάντες ἀπεβρόντ.
2325 "Η δὲ ἡρήμη ἀντέφησεν εὐστόχως ἄγαν,
"Άλλ' ἐκ γυναικῶς πηγάδεις καὶ βελτίω·
"Ο δὲ αὐτὸς θαυμάσας τὴν παρθένον,
Καὶ δοὺς τὸ μῆλον παρθένῳ θεοδώρῃ.
Χώρων ἐχυνότης πατρίδα Παφλαγήνων,
2330 Πλήγη εὐπατριδῶν πατέρων κατηγμένη
Καινοτὸν αὐτὴν ἄγεται κράτους, λέχους,
Τὴν Εἰκασίαν παραβλήψεις, ὡς ἔφην·
"Η μὴ τυχοῦσα κοσμικῆς σκηπτουχίας
Οὐ νυμφίου τε γημενοῦς βασιλέως,
2335 Πλούτει νορτὸν παντάνακτα νυμφίον,
Καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρουχίαν.
Μονάσσας δὲ καὶ μονὴν δειμαμένη,
"Ησεῖται παραβλήψεις, ὡς ἔφην·
"Ης μεστὰ συγγράμματα χαρίτων ἔρω.
2340 "Η δὲ βασιλὶς ἡ θεοῦ βεία δόσις
Στέργουσας αράδην εἰκόνας σεβασμίας
Κατεῖχεν ἔνδον εὐλαβῶς κιβωτίου,
Μανίκιν ἐκκλινούσα τοῦ συνευνέτου
"Ηνπερ προσῆγε προσκυνηταῖς εἰκόνων.
2345 Καὶ δῆ ποτε αὐτῆς προσκυνούσης εἰγόνων,
Αἴσχιον ἀνδράριον αὐτοῦ Θερσίτου
Παράφορον νοῦν καὶ παρακεκομένον,
"Ανακτόροις ἄθυρμα, ψυχαγωγία,
"Ηρώτης ἐπίσταν, Τί τάδε ἔστι, ὡς Μάνα;
2350 Οὕτω γάρ ὡνόμαζε τὴν βασιλίδα·
"Η δὲ ἀφελῶς ειρήκε, Καὶ τὰ νινία.
"Ἐκεῖθεν οὖν ἔδραμε πρὸς βασιλέα
"Ἐκεῖνό τε ἀνθρώπιον ὡς εἰθιστὸ οἱ.
"Ο δὲ ἡρετὸς ἐξ δούς περὶ ἔκειν καὶ πόθεν·
2355 Τόδε ἔκμάνας ἔφησεν ἔκειν ἐνθάδε,
Καὶ τὴν δούλα προσκεκτῆσθαι νινία.
Συνεῖς βασιλεὺς εἰκόνας τὰ νινία,
Θυμοῦ πνέων ἀπεισι πρὸς βασιλίδα
Καὶ λοιδορεῖται καὶ καθικνεῖται λόγοις.
2360 "Η δὲ τὴν σοφιστὴν ἀπατῶσα καλαίς,

A ut ait Christus in sermone evangelico.
Si ergo plurimos decertantes fortiter,
scelestamque hujus arguentes n̄oresim,
morte damnatos efficiebat martyres.
Aliquot tamen martyrii hortatores
supervixerunt, in quibus Methodius,
Theophanesque honesto compunctus stigmate,
et pictor Lazarus qui perustis manibus,
belle tamen rursus pingebat imagines.
Jam Theophilus appetens vitæ sociam
imperi simus torique participem,
chorum undecimque collegit virginum,
quarum etsi nulla non erat formosissima
inter has tamen magis emicabat,
qualis est luna cumulatus orbis.
B venusto corpore et generis splendore
sermonisque etiam dignitate Icasia.
Aureum ergo pomum manu gerens
chorum virginem rex circumibat,
ut hunc gratissimam daret arrhabonem.
Ut autem vidit in transitu Icasiam,
formam eximiam mirans puellæ, ait :
Cuncta obvenerunt mala per mulierem.
Illa submisse, sed prudenter admodum,
Atqui ex muliere meliora manant, ait.
Rex admiratus virginem, præterit;
pomoque tradito virginai Theodore
patriam quidem habenti Paphlagoniam,
sed de patriciis genitæ parentibus,
hanc simul imperii torique participem
fecit, præterita, ut jam dixi, Icasia :
quæ ubi mundanum non est adepta sceptrum,
terrenique regis nuptiis excidit,
spiritalem et omnium Regem sponsum
lucrata est et celestis regni sortem.
Monialis enim condito monasterio,
in hoc se exercuit litteris dans operam ;
eiusque exstant pleni lepore libri.
At imperatrix, inclytum Dei donum,
sacras imagines clanculum colens,
servabat reverenter in arca conditas
insanum odium conjugis declinans,
quo cultores imaginum prosequebatur.
Cumque illa aliquando has ipsas coleret,
homuncio quidam Thersite deformior
dementi mente præditus et insipiens,
D regii palatii ludicum ludibrium,
rogavit adstantis : Quid hæ tunt, o Mana ?
hoc enim nomine reginam appellabat.
Illa pure respondit, Sunt pulchra pupæ.
Protinus ad regem illino cursu concito
homuncio ille venit pro more suo.
Rex sciscitatur undenam ipse veniat :
vesanus illinc sese redire ait,
et reginam possidere pulchras pupas.
Rex pupas intelligens esse imagines,
ira inflammatus pergit ad reginam,
eamque objurgat compellans verbis asperis.
Ipsa cavillatorem decipiens improbum,

ait se in speculo contemplantem spectra,
formam suam appellasse puparum nomine,
Sic elocuta regis extinxit iram.
Rex hic Theophilus s̄apenumero
tum per se ipse tum per duces bellicos,
quos multos habuit forti animo pr̄aditos,
Manuelem pr̄esertim ac Theophobum
feliciter bellavit cum hostium c̄ade.
Ambo enim erant dextri fortесque,
neminique cedebant suorum temporum
strenuitate vel arte imperatoria.
Ipse Theophilus liberalem manum
munificamque omnibus porrigebat.
Quare etiam hospitium splendidum magnum,
ad peregrinos exciendos exstiens
suimet aedificio nomen indidit,
quod antea fuerat scortorum lustrum.
Nec rei venereæ prorsus erat obnoxius,
sed castimoniæ studebat mirifice.
Alexio autem cognomento Moseli
ex Armeniorum Crinitarum claro genere,
strenuo viro et duci magnanimo,
et venustate vultus exornato,
Mariam filiam nuptiis copulavit,
addito honore tituli cæsarei;
misitque cum classe contra Longobardos.
Sed enim invidente comitatu,
atque apud regem calumniante Cæsarem
uxor dum vixit calumnias disputit.
Sed postquam illa vitam deseruit,
statim Alexius mundi se pompa abdicans
Cæsarea dignitate, propinquis, caris,
profanique omni tumultu sæculi,
pauperem Christi exemplo sacrum induit,
cœnobiumque tonsa coma ingressus est
Anthemii scilicet quod ipse construxerat,
ibique monachus vitæ consecit cursum.
Exin Amorio Theophili patria
Agarenorum capto exercitibus,
innumerabilis turba gladio periit,
aliasque plurima servituti addicta
ad Barbaros jure belli abacta est:
atque in his erant legionum duces
illuc bellantium quadraginta duo,
qui etiam martyres denique evaserunt.
Hos ut redimeret rex legationem misit
significantem Persidis tyranno
ut hos dimitteret acceptis redimiis
centenariis quatuor cum viginti.
Sed verba respuerunt aures barbaræ.
Quare imperator longo mœrore affectus.
contracto morbo misere abruptit vitam,
uxorem atque optimates valde exorans
ut abolendos curarent imagines;
atque ut Joannem lupum, non pastorem,
Ecclesiæ cathedram retinere sinerent.

- A Τὰς ἐν κατόπτροις ἐμφάσεις λέγουσα πως
Μορφῆς ἐμῆς ἴδειν τε φράσαι νινία.
Οὕτω θυμοῦ σθέννυσιν εἰποῦσα φλόγα.
Οὗτος βασιλεὺς Θεόφιλος πολλάκις
2365 Καὶ δι’ ἑαυτοῦ καὶ στρατηγῶν ταγμάτων
“Ἄλλων τε πολλῶν ἀνδρικῶν. εὐκαρδίων,
Μανουὴλ δ’ οὐχ ἥκιστα καὶ Θεοφόδου,
Μάχας κατώρθου κτινύνων ἀντιπάλους·
“Ηστην γάρ ἄμφω δεξιῶ, ρωμαλέω,
2370 Καὶ τῶν κατὰ σφᾶς οὐδὲνδε λελειμμένω
Εὔχυδρίαις τε καὶ καλαῖς στρατηγίαις.
Καὶ χεῖρα δ’ εἴχε φιλόβιμον. πλουσίαν,
Βύεργετικήν, φιλόδωρον εἰς δλους·
“Οὐεν ξενώνα καὶ φκεινὸν καὶ μέγαν
2375 Εἰς ἀνάπτυμα τῶν ξένων ἀπερτίσας
Κλῆσιν ἔστυτον τῷ δομῆματι νέμει,
Οἶκων γυναικῶν ὄντα τὸ πρὸν ἀσέμνων.
“Ηττητὸ δ’ οὐδὲν ἀφροδισίων σφόδρα
Τῇ σωφροσύνῃ προστετηκώς ἔκποψας·
2380 Άλεξιψ δὲ τῷ Μωσῆλε τούπικλην
‘Ἐξ Ἀρμενίων Κρηνιτῶν λαμπροῦ γένους
‘Ανδρὶ στρατηγῷ, γεννάδῳ, ρωμαλέῳ
Κατὰ χαρίτων ὅψιν ἡγλαῖσμένῳ,
Μαρίαν συνψίσε τὴν θυγατέρα,
2385 Τιμῆσας αὐτὸν ἀξίᾳ τῇ Καισάρων·
Καὶ σὺν στόλῳ πέπομφε πρὸς Λογγιβάρδους
Φθονουμένου δὲ τοῖς κατ’ αὐτὸν ζυνδράσι
Καὶ τῷ βασιλεῖ γ’ ἐνδιαθεβλημένου,
Διαβολῶν σύζυγος ἦν ζῶσα λύτις·
2390 Επεὶ δ’ ἐκείνη κατέλιπε τὸν βίον,
Ἐδύνεις περιφάνειαν ἐκχιπών βίου,
Καίσαρος ἀξίαν τε, συγγενεῖς, φίλους,
‘Αλλὰ τε πάντα καὶ πλέον τύρβην βίου,
Τὸ κατὰ Χριστὸν ἀμφιέννυται ράκος,
2395 Καὶ τρίχα λαρεῖς τὴν μονῆν ὑπεισέδυ,
“Πν αὐτὸς ἀνήγειρε τὴν Ἀνθεμίου·
‘Ἐν δὲ μονάζων καταλύει τὸν βίον,
Τοῦ δὲ Αμορίου πατρίδος θεοφίλου
Ταῖς Ἀγχηνῶν συρατιαῖς ἥλωκότος,
2400 Απειρχριθμήτου δὲ κτανθέντος στίφους
Καὶ πλῆθος ἥλω μυράριθμον τότε
‘Αχθὲν δορυάλωτον σύτοῖς Βαρβάροις,
‘Ἐν οῖς στρατηγοὶ τῶν ἐκεῖθι ταγμάτων
Δεκάς τετραπλῆ (37) σὺν ἀπλῇ ξυνωρίδι,
2405 Οἱ μαρτύρων εὑραντο καὶ στέφη τῷος·
‘Ωνπερ πέπομφε πρέσβεις δικράτωρ
D ‘Απαγγελοῦντας τῷ κρατοῦντι Περσίδος
Λοῦντι λαβόντα λύτρα τὴν λύσιν σφίσιν
Κεντηνάρια πρὸς τέτρασι δὶς δέκα.
2410 Άλλα’ οὐ προσέσχεν ἀκοή φαύλη λόγοις·
‘Οθεν βασιλεὺς ἐκτακεῖς μακρῷ λύπῃ
Νοσήσας ἀπέξτηξε κακῶς τὸν βίον,
Πολλὰ δεηθεῖς συζύγου τῶν τ’ ἐν τέλει
καθαιρέσει στέργοντας τῶν εἰκονισμάτων
2415 Τῶν Ἰωάννην λύκον, οὐχὶ ποιμένα,
‘Εφη καθέδραν κατέχειν Ἐκκλησίας.

ΜΙΧΑΗΛ ὁ γιος ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΣΥΝ ΤΗ ΜΗΤΡΙ ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΙ ΑΓΘΙΣ ΜΟΝΟΣ. ΟΜΟΓ. ΕΤ. ΚΕ'.

- Είτα κρατάρχει τοῦ κράτους Θεοδώρου
Σὺν παιδὶ βραβεύονσα γαλήνης δόσιν·
· Ής πρῶτον ἔργον κατάγειν τοὺς φυγάδας
2420 Τούς τ' ἐν φυλακαῖς ἐκλένει καθειργμένους,
Νεῖμα! τε παῦλαν τοῦ διωγμοῦ καθίπαξ·
Μετὰ δ' ἀναστήλωσιν ἔσπευδε δρᾶσαι
Τῶν ιερῶν τε προτυκνητῶν εἰκόνων.
Είτα κατάγει τοῦ θρόνου Ἰωάννην,
2425 Ἀντεισάγει δὲ Μεθόδιον ἀξίως,
Οὐ προστατοῦντος ὁρθοδόξων τοῦ στίφους
Καθίδρυσις γένοιτο σεπτῶν εἰκόνων,
Εἰς τὸν μετανέας τε προκύνησις τοῖς δλοις.
Τέο! ἡ βασιλὶς ποιμεναρχῶν πλῆθος,
2430 Πρὸς δ' αὖ λογάδων ἐνθέων μονοτρόπων
Δεῖται λιπαρῶς τοῦ ἔνυνευνέτου χάριν·
· Ός ἂν δὲ αὐτοῖς διαλακταῖς, εὐχέταις
Θεὸς βασιλεῖ Θεοφίλῳ πταισμάτων
Καὶ χριστομάχου τῆς πλάνης λύσιν νέμοι
2435 Συγγρωμονήσας ὡς συμπαθῆς Δεσπότης.
Καὶ τῶνδε προσσχῶν ταῖς λιταῖς εὐξαμένων,
Οἴα Θεὸς φίλοικτος, εὔσπλαχνος φύσει,
· Ός πρὶν Μανασσῆν ἀξιοῖσι σωτηρίας (38).
· Ο δὲ ἐνδίκως ἔκπτωσιν ὑποστάξις θρόνου
2440 Γόνης Ἰωάννης ἐν μονῇ που διάγων
Χριστου τε μητρὸς τοῦδε λαβὼν εἰκόνας
· Όμματ' ἀπεμάζωσε τῶνδε δ μαινόλης·
· Οπέρ μαθοῦσα βασιλὶς τρισολβία
Ζῆλου φλεγθεῖσα τῷ πυρὶ τὴν καρδίαν
2445 Τοῦδε ἐκκοπῆναι τὰς κόρας τῶν δύματων
Εἰς ἔκτισιν ἐνδίκον εὐθὺς ἤξιον.
· Όρμης δὲ ἀνείρχθη ταῖς τινῶν συμβουλίαις·
Πλὴν πέμψας ἥκιστο τοῦτον σκυτάλῃ
Πληγαῖς μακραῖς κόψασα τοῦδε σφρόνιον.
2450 Ταύτης κρατούσης Βουλγάρων ἀρχηγέτης
Μαθὼν γυναικὶ σὸν ἀπαλῷ τεκνίῳ
Τὴν Ρωμαϊκὴν ἡγμένην αὐταρχίαν,
Σπουδῶν δράσειν σύγχυσιν ἡπελει μέγα
· Ας εἶχε συνθεῖς ἄνακτις τῶν Λύσσων,
2455 Καὶ καταδραμεῖν τοὺς δρόους Ρωμαΐδος·
Πρὸς τὸνδε, φάναι τὴν βασιλισσαν λόγος·
Θεῷ δὲ κάγων συντρίβοντι τὰς μάχας
Θαρροῦσα πάντως ἀντιτάξοματ γέ σοι·
Καὶ μὲν νικήσω σὸν θεῷ μαχουμένη,
2460 Μέγχιν ὄφλησεις τὸν κατάγελων δλοις·
Εἰ δὲ αὖ νικήσεις οὐ τὸ νικός σοι μέγα
Γυναικα νικήσαντι θήλειαν φύσιν
· Ός οὖν τάδε ἀπηγγελτο μυστρηγηγέτη
· Τρῆκεν δρμῆς τὴν δρφῶν καταστάσας,
2465 · Ανανεοῖ τε τὴν πρὶν εἰρήνην πάλιν.
· Άλλὰ καλὸν πῶς πόθεν λόγῳ φράσαι

(38) Hunc merito recenset inter Graecorum errores Allatius in tractatu De lib. Eccl. Græcor. p. 117 sqq. citatque falsas sententias auctores synaxarium, Nicephorum, Zonaram, Constantinum Manassem, Gennadium, aliosque anonymos; quibus nunc accedit Ephraemius. Perniciosum errorem ego ipse nuper refutavi in adnotationibus ad orationem Blemydæ

A MICHAEL THEOPHILI FILIUS CUM THEODORA M.ATRE, RURSUSQUE SOLUS. SUMMA ANNO-RUM XXV.

- Postea cum filio regnat Theodora
quæ pacis reddidit imperio donum.
In primis enim exsules reduxit,
qui que tenebantur vinculis emisit liberos,
persecutionis cursum omnino inhibens,
Mox properavit cultui proponere
sacras ac venerabiles imagines.
Deinde ejecto de sede Joanne
illi Methodium digne substituit,
quo præsidente orthodoxis partibus,
augustarum imaginum fieret restitutio,
easque publice populus adoraret.
Tunc imperatrix episcoporum cœtum
B nec non sapientium hieromonachorum,
enixis precibus pro defuncto conjugé
oravit, ipsis ut intercedentibus
Deus augusto Theophilo culparum
errorisque hæretici veniam concederet
misericordia flexus ceu mitis dominus.
Horum reapse precibus aures præbens
Theophilum misericors clemensque Deus
ceu quondam Manassem salute dignatus est.
Interim is qui sede merito exciderat
planus Joannes in monasterio degens
Christi Matrisque ejus imaginibus
forte deprehensis oculos furiosus eruit.
Quo audito scelere inclita regina
zeli vicissim flammis cor perusta
C impio pupillas executi oculorum
justo talione protinus imperavit.
Verum quorundam prohibita consiliis,
mittens armatos scutica ministros,
multis verberibus corpus illi contudit.
Hac imperante, Bulgarorum dominus
audiens mulier teneroque puero
Romani imperii regimen commissum,
magnopere minabatur se abrupturum
födera quæ sibi cum Cæsare intercedebant,
et Romanos fines incursatrum.
Tunc huic reginam sic rescripsisse aiunt:
Equidem cum Deo præriorum arbitro
prosers aperto marte resistam tibi.
Quod si, favente Deo, superior fuero,
tu quidem orbi cuncto risui eris;
D sin contra viceris, laus tua levidensis erit
victoriā de muliere retulisse.
Hæc ubi relata sunt Mæsorum duci,
is suum impetum superbiamque fregit,
pacisque veteris renovavit födera.
Sed est præclarum verbis jam referre.

a me editam in Vaticanæ collectionis secundo volume. Est autem hoc in loco ineptum Manassis exemplum, viventis scilicet hominis in terreno carcere, comparatio cum anima corpore soluta infernisque poenis, quas Evangelium æternas esse affirmat, addicta.

quomodo gens Mærorum ad fidem venerit.
Femina apprime nobilis ex Bulgaris
 natura soror principis Mærorum
 Constantinopolim captiva ducta est.
Hæc autem degens regio in palatio
 ad salutare lavaeum accessit
 edocta Christianorum religionem
 simulque litteris Græcis erudita.
Hæc deinde dimissa, rogante fratre,
 atque ad hunc reversa, Christianos, ut par erat,
 omni verborum magnificabat honore :
 atque ut baptismatis gratiam recipere,
 fratrem egregiis hortabatur monitis :
 sed is loquentem immota mente audiebat.
 Verumtamen cum Bulgarios corripuissest
 pestis, nullumque adesset remedium mali,
 nisi Deus fieret summi exitii avensor,
 Christianæ princeps feminæ preci annuens
 agnovit Dei virtutem insuperabilem,
 sibique mitti postulavit episcopum :
 a quo superveniente initiatur rite,
 et lavaeum recipit incorruptionis.
Ob id Bulgaricus efferatus populus
 principem suum molitus est occidere :
 sed enim fratus validis crucis armis
 rebelles conserta princeps pugna domuit.
 Tunc omnes vera pariter fide imbuti
 dium libentes baptisma receperunt.
 Igitur quoad præfuit Theodora,
 reginarum gloria Theodora.
 Romanæ res feliciter se habebant :
 sed postquam summa cessit potentia in filium,
 suis deque permisceri cœperunt omnia.
 Pecunia opumque Michael acervos
 totis, ut aiunt, plaustris effundebat,
 comissans, potans, inter palpones græcans.
 Idem etiam platanum affabre ex auro factam
 duosque gryphos et leones totidem,
 atque aliam plurimam variam suppellectilem
 qua dignitati regiœ ornamento erat,
 stulte conflavit ut pecunia fieret.
 Rex Michael, quoniam ex proprio genere
 non suppetebat regni successor hæres
 Romanorum regem Basilium creat,
 eique nuptiis copulat Eudociam
 Inceris filiam, concubinam suam.
 Patria Basili Macedonia fuit,
 ubi ex obscuris natus est parentibus,
 qui menu propria agrum excolebant :
 vir fortis, dexter, viribus præpollens,
 estate florida, bene coenatus, blandus,
 et bono animo et mente constanti præditus.
 Huic multa imperium portenderunt
 signa jam inde a teneris unguiculis,
 ex quibus dicam carmine pauca admodum.
Aestivo tempore radiis sub solaribus
 dormienti, uti mos est rusticorum liberis,
 advolans aquila (mirum prodigium !)
 umbram expansis alas puero præbuit.

- A** Εἰς πίστιν ἦκεν εὐσεβῆ Μυσῶν ἔθνος.
 Γυνὴ τις δντως εὐγενῆς ἐκ Βουλγάρων,
 "Ομαῖμος οὖσα τοῦ Μυσῶν ἀρχηγέτου,
 2470 Ἡχθη δορυδλωτὸς εἰς Κωνσταντίνου.
 "Η γ' ἐνδιατρίβουσα τοῖς ἀνακτόροις,
 Βαπτίσματι πρόσεισι τῷ σιντηρίῳ,
 Τὸ Χριστιανῶν ἐκδιδαχθεῖσα σέβας,
 Καὶ γνῶσιν ἔσχε γραμμάτων Ἐλληνίων.
 2471 Αὕτη λυθεῖσα περακλήσει συγγρόνου
 Καὶ τῷδ' ὁφθεῖσα. Χριστιανὸς, ὡς δεον,
 Ἄπηρχε θαυμάζουσα σεμνόνουσά τε,
 Καὶ τόνδε βαπτίσματος ἔνθεον χάριν
 ἐπειθεὶς λαβεῖν ταῖς γαλαῖς συμβουλίαις
 2480 Ο δ' ἦν τάκις ἄπεγκτος οὐδὲ εἴκων λόγοις,
 Ἐπεὶ δ' ἐπεισώρησε λοιμὸς Βουλγάροις.
 Οὐκ ἢν δὲ λόσις οὐδὲ φυγὴ τῆς νόσου .
 Θεὸς δὲ λυτήρω πόπτη λοιμοῦ παμφάγου,
 Ήροσσχών γυναικῶν ταῖς λιταῖς χριστωνύμου.
 2485 Ἐγνω Θεοῦ δύναμιν ἄμαχον τέως,
 Καὶ οἱ σταλῆναι ποιμενάρχην ἦξιον .
 Πιστὸς δὲ σταλέντος καὶ μιεῖται κατ' ἔτος,
 Καὶ λαμβάνει βάπτισμα τῆς ἀφθαροίας .
 Οὗ χάριν ἔθνος ἐκμανὴν τὸ Βουλγάρων
 2490 Ἀρχηγέτην σφῶν ἀνελεῖν τόνδε ἦξιον .
 ἀλλὰ πεποιθὼς σταυρικὴ παντευχίᾳ
 Ἄπηρχεν αὐτοὺς συμπλακεῖς κατὰ κράτος,
 Καὶ τόνδε πάντες εὐσεβοῦσι τὸν τρόπον
 Βάπτισμα θεῖον προφρόνως δεδεγμένοι,
 2495 Ἐώς μὲν διῆν ἐγκρατής αὐταρχίας
 Ἡ Θεοδωρώνυμος ἀναστῶν κλέος
 Εὖ εἶχε τὰ πράγματα τῆς Ρωμαΐδος .
 Ἐπεὶ δ' διπέιστατο πάιδι τοῦ κράτους,
 "Απαντα πεπλήρωτο τῆς ἀκοσμίας,
 2500 Σωροὺς Μιχαὴλ χρημάτων καὶ πραγμάτων
 "Ολαῖς ἀμάξαις ἐκκενοῦντος ἀφθόνως
 Κάρυοις, μέθαις, κόλαξιν, ἔργοις ἀτόποις.
 "Ος ἐκ χρυσοῦ πλάτανον εὖ εἰργασμένην
 Γρύπας τε διττοὺς καὶ λεοντας αὖ τόσους
 2505 Εἴδη τε πλείστα παντοδαπῶν κοσμίων
 Εἰς κόσμον, εἰς ἐκπληξιν δντα τοῦ κράτους
 Χωνεύῃ παρέδωκεν ἐξ ἐμπληξίας.
 "Αναξ Μιχαὴλ οὐκ ἔχων ἐξ δσφύος
 Κληροῦχον ἀρχῆς καὶ διάδοχον κράτους,
 2510 Ἀνακτα Βασιλείον Αὔστρων στέφει,
 Συκεύας κύτῳ πρὸς γάμου κοινωνίαν
 Αὔτοῦ παλλακὴν Ἱγκερος Εύδοκιαν.
D Χώρας δ' ὁ Βασιλείος ἔξερν πάλαι
 Μεκεδονίας ἐξ ἀσήμων πατέρων
 2515 Αὔτουργίᾳ τε χρωμένων γεωργίᾳ,
 Ἰσχυρὸς ἀνὴρ, δεξιός, ρωμαλέος,
 Εὐηλιξ, ἡδῶν, εὐωρόσιτος, δασύθριξ,
 Ψυχὴν ἀγαθὸς, τὰς φρένας ἔρδωμενος .
 "Ω πόλλα ἐμνᾶτο σύμβολα κραταρχίαν
 2520 Εὐθὺς ἀπ' αὐτῆς παιδικῆς ἡλικίας
 "Αφ' ὧν βράχιστα σημανῶ στιχουργίᾳ.
 Θέρους βρεφικῶν τῷδ' οὐτ' ἀκτίνα πάλαι
 "Υπνοῦντι, καθὰ γηπόνων θύος τέκνοι,
 "Ἐπικαταπτὰς διτὸς θαῦμα ξένον
 2525 Σκιάν δνεῖς πτέρυγας ἔδρα τῷ βρέφει .

- Περὶ βρέφους θειστοῦ μήτηρ ἐκτὸν πῶς
Τὸν δεῖδον βλέψασα μὴ κατέπιδας
Σκιὰν σχεδιάζοντα τῷ βρεφούλιῳ,
Καὶ τόνδε λίθοις ἀπελαύνει μακρόθεν.
- 2530 Καὶ τῆσδε ἀπούσης, δρυς ὡς πρὸν κατέπτη
Τελῶν τὸ λειτούργημα παιδίῳ πάλιν,
Καὶ πάλιν ἀπέλαυνεν ἡ γεινυμένη,
Καὶ τοῦτο ἔδρατο πολλάκις τῆς ἡμέρας.
Ὦς δὲ φρήβων ἤφατο τῆς ἡλικίας.
- 2535 Ἀγνῶς τις ὁν ἄπασιν ἐσχάτως πένης
Βαδίσας ἤκα πρὸς πόλιν Κωνσταντίνου,
Ὦς δὲ διάρκειας τῶν τινος θῆς εὐπόρων,
Ζωὴν τὰ συνέχοντα κρῶτο πρνσφόρως·
Πόλιν δὲ δικαιοσδύεις κατέβαρθεν ἑπτέρας
- 2540 Διοικήσους μάρτυρος ἐν νεοῦ πύλῃ
Ὦς τις πενιχρὸς εὐτελῆς νεανίας.
Ὦναρ δὲ μάρτυρι ἐμφανίζεται νύκτωρ
Τινὶ ταθ ὕπνους τῶν ἔσω νεωκόρων,
Καὶ οἱ τὸν ἐκτὸν ἀγκελεύεται τάχος,
- 2545 Εἰσαγαγεῖν ἀνακτα τῆς πύλης ἔσω.
Ὦ δὲ δικαιολιθῶν καὶ Βασιλείου μόνον
Εὔρων δικαιοῦντα κατὰ λιτοῦ δαπέδου,
Πύλην ὑπῆλητε τοῦ νεώ καὶ τὸν δόμον,
Δόξας δηναρ φάντασμα μάταιον πέλειν,
- 2550 Καὶ πάλιν εἶχε τὸν νεωκόρον κλίνη·
Καὶ πάλιν ὅψις ταῦτα οἱ παρηγγύα·
Καὶ πάλιν ἀξέδραμε τῆς πύλης τάχος,
Καὶ Βασιλείου εὑρεν δικαιοῦντα μόνον.
Ἐπειδὲ τρίς γένοιτο ταῦτα κατ' ὄναρ,
- 2555 Καὶ σύνεσις ἦν οὐδαμοῦ νεοκόρῳ,
Δηλοὶ τὸ τρίτον ἐμφανῶς μάρτυς λέγων,
Εἴναι τὸν ἐκτὸν κείμεον βασιλέα.
Ὦν εἰσαγαγὼν ὡς δέον νεωκόρος
Φιλοφροσύνης καὶ ξενίας ἥξειν.
- 2560 Εἴτα συνιστᾶ τόνδε τῷ τῶν ἐν τέλει,
Κάκετίνος φυείωσεν ἀνακτι πάλιν.
Ὦ δὲ μῆφος ἔδραβεντε τῆς κραταρχίας.
Καὶ τις μοναχῶν ἀρταῖς ἐστεμμένος
Μέλλοντά τ' εἰδὼς Πνεύματι θεῖφ λέγειν,
- 2565 Κρήτην πατρίδα καὶ μονὴν κεκτημένος
Ἐκεῖσε τῷδε πρὸς κράτους ἀφιγμένῳ
Προστίπεν ἀνάρρησιν εὖ κραταρχίας.
- ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΕΤ ΙΒ'.
- Οὗτος Μιχαὴλ ἀνελὼν εὐεργέτην
Καὶ βασιλευτὴν καὶ δότην τὸν τοῦ στέφους,
- 2570 Αὐτοκράτωρ μοναρχὸς ὡφῆ τῶν δλων.
Οὐδενὶ συνιεῖς αἰδίᾳ συνιεῖδότος
Φόνευ δυσαχθὲς καὶ μιαιφόνον μύσος
Ἐξιλεοῦν ἵσπευδε Δεσπότην δλων
Ἄθυσσον ὑπάρχοντα τῆς εὐσπλαγχνίας,
- 2575 Βργοὶς φιλοίκτοις καὶ καλῶν εὐποιίαις,
Μεθ' ὧν, νεών καλλιστον, εὐπρεπῆ ἔνον
Πολυτελὲς θέαμα τέρψιν δμάτων
Ἐν βασιλείοις κανίσας Ηρωταγγέλῳ
Νίαν ἀποκέληκε τονδὲ ἐκκλησίαν.
- 2580 Καὶ πάλιν ἀλλον Ἡλίᾳ τῷ Θεοσύτῃ,
Ὦν ἔξοχως ἦν καὶ τιμῶν καὶ σεμνύνων
Εορταῖς ἀρταῖς δαψιλῶς ταῖς δι ζτους.
Οὗτος δι' αὐτοῦ καὶ στρατηγῶν καὶ στόλου

PATROL. GR. CXLIII.

- A Tunc filio timuit mater vehementer
aquilam videns præter exspectationem
umbram tenello infanti suppeditantem;
lapidumque jactu procul abigebat avem.
Matre recedente, aquila rursus advolat,
atque suum pueru præbet ministerium.
Rursus hanc mater abigit; idque sæpe
per vires illa die factitatum fuit.
Ut vero e pueris excessit Basilius,
omnibus ignotus atque egentissimus
ad Constantini urbem pedester venit,
nempe ut alicui diviti navans operam
vitæ adjumenta sustentande acciperet.
Ergo ingressus urbem dormiebat vespere
in valvis templi martyris Diomedis
tanquam egemus vilisque adolescentulus.
En autem martyr se conspiciendum obtulit
uni ex seditu noctu per somnum; jubens
ut festinante eum qui cubabat foris
regem, reclusis valvis, introduceret.
Egressus ille cum Basiliū solum
nuda humo dormientem offendisset,
in templum regressus domum se recepit,
vanum se somnum aestimans vidisse;
itaque in lecto rursus se composuit.
Sed ecce oblata species mandatum repetit.
Ipse celeriter janua se proripit,
et Basiliū dormientem solum reperit.
Cumque jam tertio somnum occurrisset,
neque rem ædituus prorsus intelligeret,
martyr ad extremum aperte dixit
C eum, qui foris cubabat, esse regem.
Tuno introductum, ut par erat, ædituus
blandis officiis recreavit et hospitio:
tum cuidam optimati commendavit,
qui rursus illum regi familiarem reddidit,
a quo Basilius regium honorem retulit.
Quin adeo quidam virtute fulgens monachus,
Spiritu divino futurorum præscius,
in Creta patria monasterium incolens,
illuc venienti ante imperium Basilio
veraciter prædictit regem creatum iri.
- BASILIUS MACEDO AN. XII.
- Hic Michaelē erga se beneficū
regnique datorem postquam interfecit,
solus cunctarum dominus rerum exstitit.
- D Quare conscientia stimulis compunctus
dum scelus cœdis reputat infandæ,
placare aggressus est communem Dominum,
cujus clementia nullus est terminus,
bonis operibus et largiendo egenis.
Tum etiam templum novum pulcherrimum
mirum gratumque oculis spectaculum
regio in palatio angelorum principi
condidit, Novamque appellavit ecclesiam.
Rursusque templum aliud Elias Thesbitæ,
quem colebat præcipue per anni cursum
pompis, diebus festis, honore lauto.
Hic per suos duces perque exercitum

perdebat hostes igne gladio vinculis,
urbesque illorum suo adjunbebat regno.
Hic templi Sophiæ absidem occiduam
jam laborantem temporis injuria
artificum refecit eleganter manu :
multisque aliis terra motu dirutis
delubris congruam suppedavit opem.
Judæos quoque multos ad rectam fidem
pellexit, vita agendæ adjumentis præbitis.
Quin Rossos hactenus errori deditos
ad religionem Christi curavit trahere.
Egregius etenim missus ad hos episcopus
suasit cunctis ut ad Christum accederent,
Christi evangelica narrans miracula.
Tum Rossi postulabant signum cernere
quod narratarum rerum fidem ficeret.
Ergo verbi evangelici divinum librum
episcopus cum precibus in ignem misit;
hunc autem vis flammaram non læsat vorax.
Qua re attoniti Dominum sunt secuti
Rossi, et baptismi munus suscepserunt.
Exin Leonem filium Basilius
Santabarenii absurdis consiliis obsequens
invidi pravique viri, in custodiam tradidit.
Et quidem oculos forte amissurus erat
dilectus filius Leo mandato patris,
ni patriarcha cum conscriptis patribus
precibus fregissent parentis consilium.
Sed tamen jam diu in vinculis manebat Leo.
Ecce autem præbito publice convivio
psittacus avis loquax et imitatrix
Leonis inter epulas nomen cœpit
ingeminare convivisque expressit lacrymas;
qui ad genua domini flagitanter proni
reconciliarunt denique filium patri,
qui Leoni dignitatem cum gratia reddidit.
Rex aliquando venans in cervum incidit
eximia magnitudine celsisque cornibus.
quem statim instructus armis cursu appetit;
jamque occisurus erat elato gladio,
cum ille contra irruens hostem cornibus
sublatum in avios locos fuga abripuit.
Sed enim comes juvenis prævertens cursu
regem præciso baltheo neci eripuit;
qui sane egregium servatori præmium
contulit, absciso capite. Proh injustitiam !

LEO SAPIENS AN. XXV.

Extincto Basilio, successor hæres
filius imperii habendas tractandas cepit
Leo mundanæ sapientiæ nullius inscius.
quadriga doctrinarum apprime exercitus,
arcana divinauda præsertim arte,
qua fit incantationibus cursuque siderum,
quæque peritis cuncta futura pandit.

(39) Profecto rei divinatoriæ artique astrologorum vanissimæ male deditus fuit Leo; cuius rei testem me videre memini codicem perantiquum insignem, e Byzantina aula ut puto profectum, in quo mendacis perniciosæque artis præcepta copio-

- A**
- 2585 Κεὶ σφῶν πόλεις ἄρπαγμα τιθεὶς τῷ κράτει
Ναοῦ Σοφίας καὶ δυτικὴν ἀψίδα
Κάμνουσαν ἥδη τῷ χρόνῳ τῷ παμφάγῳ
Ἡδραστ χερσὶ τεχνιτῶν εὐμηχάνως
Ναοῖς τε πολλοῖς γῆς κλόνῳ τεθραυσμένοις
2590 Τὴν δυνατήν σύναρσιν εἰσῆξε σφίσιν.
Πολλοὺς τ' ἐπεπάσαστο τῶν Ἰουδαίων,
Πρὸς πίστιν δρθὴν χρηματων συνεργίᾳ.
Καὶ Ῥώς ἔθνος πρὸν κεκρατημένον πλάνη
Χριστῷ προσελθεῖν εὐσεβῶς δράσας ἔχει.
2595 Σταλεὶς γάρ αὐτοῖς ἀρχιθύτης τῶν πάνυ
Ἐπειθεὶς πάντας τῷ Χριστοῦ προσιέναι
Εὐαγγελίῳ καὶ Χριστοῦ τεραστίοις.
Οἱ δὲ πρὸς αὐτοῦ κατιδεῖν ἤτουν τέρας
Πρὸς πίστιν ὃν ἔφασκε Χριστοῦ θαυμάτων.
B
- 2600 Εὐαγγέλων γοῦν πυκτίδα θείαν λόγων
Εὔξαμένου τε καὶ πυρὸς θάντος μέσον
Ἄφλεκτος ὅπτο τῷ πυρὶ τῷ παμφάγῳ.
Οἱ δὲ ἐκπλαγέντες προστίθινται Κυρίῳ
Βαπτίσματος δώρημα προσεδεγμένοι.
2605 Καὶ παῖδες τὸν Λέοντα πεισθεὶς διέποις
Σανταθαρηνοῦ βασικάνου συμβουλίαις,
Γόντος ἀνδρὸς, φυλακῇ καθειργνύει
Καὶ τάχ, ἀν ἀπόσθεστο λύχνους διμμάτων
Οὐ φίλατος παῖς πρὸς φυτοσπόρου Λέων,
2610 Εἰ μὴ πατριάρχης τε καὶ γεροντία
Λιταῖς ἀπειρκαν σκέμματας τὸν πατέρα.
Ἐμφρουρος δὴ δικαῖος διακρόνον.
Δῆμφ δὲ κοινῆς ἡγμένης πανδαισίας
Πτηνὸν μιμηλὸν φιττακός, ζῶν λάλον,
C
- 2615 Λέον, Λέον, κέκραγε συγχνῶς ἐν πότῳ,
Καὶ συστίους δείκνυσι πλήρεις διακρόνων.
Καὶ προσπεσόντες λιταρῶς τῷ δεσπότῃ
Ἐξιλεοῦνται τῷ πατρὶ τὸν υἱόν.
Καὶ σπύνεται οἱ καὶ πάλιν νέμει κράτος.
2620 Θηρῶν ἐλάφῳ βασιλεὺς ἐντυγχάνει
Ὑπερρυτεῖ τε καὶ λίαν κερασφόρῳ,
Ἐφ' ὃν ξιρήρης κατίτειν τὸν δρόμον,
Καὶ φθὰς ἐπῆρα τὸ ξίφος πλῆξαι θέλων.
Οὐ δὲ ἀνθυποφθὰς τοῖς κέρασι σφαγία
2625 Ἀρας ἀπήιει κατὰ δυσδάτων τόπων.
Καὶ τις προλαβὼν ἐξομαρτούτων νέων
Ζώνην τεμών σέσωκε τὸν βασιλέα.
Οὐσ σῶστρα καλὰ τῷ σεσωκτει νέμει
Τομήν κεφαλῆς· φεῦ δίκης τῆς ἀδίκου !
- D**
- ΑΙΓΑΙΩΝ Ο ΣΟΦΟΣ ΕΤ. ΚΕ'.
- 2630 Βασιλείου δὲ τὸν βίον λελοιπότος
Διάδοχος παῖς ἀναδείκνυται κράτους
Λέων σοφίας κοσμικῆς πάσης Ἦδρις,
Τῆς τετρακύος τῶν σοφῶν μαθημάτων,
Θαὶ μαντικῆς αὐτῆς ἀποθήκητου πλέον
2630 Τῆς δὲ ἐπωδῶν καὶ δρέμου τῶν ἀστέρων,
Μύσταις διδούστης τὴν πρόγνωσιν τῶν δλων (39).

sissime tradantur. Ex eo nimurum codice fragmenta tria Juliani Laodicensis nuper egū edidi. Nota quoque sunt oracula, quæ Leonis imp. nomen præ se ferunt.

- Τέλλας μὲν οὗτος εὐσεβῆς ἦν, δρυθόφρων,
Κοινῶν τε διοικησιν ἤγειν ὡς δέον·
Τετραγαμίκ δ' ὠμιληκὼς συζύγων
2640 Καὶ πρὸς νόμουν κώλυμα μὴ φέρειν λέγων
Κυδοιμὸν ἐντίθησε προστάταις νόμων·
Καὶ ποιμενάρχην ἐνστάτην δεδειγμένον
Ποικινῆς ἔλαύνης καταγαγῶν τοῦ θρόνου.
Πρωτηνὴ δὲ τιμῶν συξύγων βασιλίδα
2645 Τὴν μακαριστὴν Θεοφανῶ τὴν πάνυ
"Αγχιστεῖς ναοῦ κηρύκων ἀποστόλων (40)
Νεῶν ἀνιστῆ τῆδε τῶν ἔξιστων,
Ἐν φορδὶ τίθησιν αὐτῆς λειψάνων.
Καὶ πάλιν ἔλλον καινίσας θεῖον δόμον
2650 Χριστοῦ οὐλιν ζῷῳ γε Αἰζάρῳ φίλῳ
Ἐν τῷδε ἐθησαύρισε κάκεινον δέμας,
Καὶ Μαγδαληνῆς Μαρίας τῆς δλεῖας.
Πρὸς τοισθ' ἀνιστῆ καὶ μονὴν Κωνσταντίνῳ
Ἐν ταῖς νοσσιαις τῷ Παραλγόνι γένος
2655 Καὶ θηλυδρίᾳ, πλὴν δ' ὅμως πεφλυμένῳ,
"Ον ἀποκείρας πρῶτον εἰς ῥακανδύην
Αόγοις προαχθεὶς Βαμωνᾶ τοῖς βασκάνοις.
Εἰτ' ἐκδύσας ἄμφια τὰ μονοτρόπων
"Ἄξια, τιμῆς τοῦ παρακοιμανένου,
2660 "Ὥ καὶ μονὴν ἤγειρε τὴν εἰρημένην.
Τὸν δὲ ἐν νεῷ μάρτυρος ὄντα Μωκίου,
Ἐστάντα δ' ἀγρῷοις κιγκλίδος θείου δόμοις,
Δορυφορίᾳς βασιλικῆς ἡγμένης
Κατὰ κάρας ἐπληκέν ἀνήρ τις βάκτρῳ.
2665 Καὶ τάχ' δὲ αὐτὴν συνέτριψεν ἐσχάτως,
Βί μὴ προσαρθρέαν γε βάκτρον λυχίῃ
Τὸ πλεῖστον ἀφήρητο βιαλας ρύμης·
"Ο συμβάν εἰργάσατο θροῦν τοῖς ἐν τάλαι·
Προκήγορος δὲ καν μονοτρόποις μέγας
2670 Μάρκος παρὸν ἔφη τῷ στεφηφόρῳ·
"Ο συνυφῆνας τῷ μεγάλῳ Σαβδάτῳ
Μέλος τετραώδιον εὐφυεστάτως,
"Ἐκ τοῦ παρόντος ἐς νέωτ' ἀραράτως,
Δέκατον ἔρξων, βασιλεῦ, ἵσθι χρόνον.
2675 Καὶ σύνδρομον γένοιτο τοῦργον τῷ λόγῳ.
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΑΓΤΟΥ ΜΗΝ. ΙΙ'.**
- Αἴσοντος ἀρχῆν καὶ βίου λελοιπόντος,
"Ομαιμὸς Ἀλέξανδρος ἔσχε τὸ κράτος,
"Ἀνὴρ ἀσελγῆς, ἐκδεδήτημένος,
"Ἀθυρμ' ἀφῶτον, ἀκολασίας φίλος,
2680 Κώμοις, μέθαις χαλρουσα χοιρώδης φύσις,
"Ρέκτης χρυψίων ἀφροδίτης δργίων,
Φαύλοις, ἀγύρταις, ἀνδράσιν εὐτραπέλοις
Τριωδοιμαίοις τε χειρίζων κράτος·
"Οστις κατωρχήσατο τῆς κραταρχίας
2685 "Ως συγγόνου πρόβρητος ἐν γ' ἔτος μόνον,
Μηνας δεκατρεῖς δυστυχεστάτους φέρων.
- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΛΕΟΝΤΟΣ Ο ΝΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ ΣΤΝ Τῷ ΠΕΝΘΕΡῷ ΑΓΤΟΥ ΡΩΜΑΝῷ Τῷ ΛΑΚΑΠΗΝῷ. ΟΜΟΥ ΕΤ. ΚΖ.**
- Τοῦτον καταστρέψαντος αἰεχρῶς τὸν βίον

(40) Locutionem *nuntius apostolus*, quae est in editione Eusebii Meridionalensi, p. 70, reprehendit ut incredibilem, abjiciendamque judicavit, in suis animadversionibus doctus quidam vir Italus.

- A Hic ceteroquin pius et orthodoxus
rem dirigebat a quo jure publicam;
sed tamen quartis celebratis nuptiis.
nec legum hæc in parte frenum patiens,
tumultu perturbavit custodes juris;
et patriarcham adversantem sibi
grege procul pepulit detractum throno.
Tum ut suam primam conjugem reginam
Theophanoneū mortuam honoraret,
delubro proximam apostolorum
adem huic exstruxit ingentis molis
ibique reliquias ejus in arca posuit.
Rursusque aliam instaurans sacram adem.
amico Christi redivivo Lazaro,
ibidem corpus ejus clausit loculo,
nec non beatæ Magdalene Mariæ.
Cœnobium insuper struxit Constantino
Paphlagoni in eo loco qui Nidus dicitur,
turpi viro, sed tamen dilecto sibi;
quem coma tonsa jussit esse monachum
verbis instinctus Samonæ invidentis:
postea detracta monachali veste
cubiculari honore condecoravit
illum cui monasterium, ut dixi, struxerat.
Exin imperatorem in templo martyris
Mocil versantem, dum regii satellites
cancellis propinquarent divinæ domus,
nescio quis fuste percussit in capite;
quod quidem illi prorsus confregisset,
nisi pendenti lychno illius fustis
multum de vi lethali perdidisset.
C Atque id proceres valde turbavit facinus.
Fatidicus autem et clarus inter monachos
Marcus, qui panxit carmen tetraodium
Sabbati magni pervenusto metro,
forte ibi præsens regem sic est affatus:
Tempore ex hoc certum te esse volo.
decem adhuc annos fore regnaturum:
fuitque verbis reapse eventus consonus.

ALEXANDER LEONIS FRATER MENS. XIII.

- Leone deserente cum vita imperium,
frater obtinuit sceptrum Alexander,
vir impudicus perditisque moribus,
servus libidinum, incontinentia deditus,
comessator, ebriosus, ingenium brutum,
atque arcanorum Veneris orgiorum assecula.
D Improbis hic scurris circumforaneis
vilibusque rem gerandam tradebat publicam.
Qui postquam in imperio debacchatus est
anno, ut frater prædixerat, haud plus uno,
mense misere interiit tertio decimo.

CONSTANTINUS LEONIS FRATER PORPHYRO-
GENITUS CUM SOCERO SUO ROMANO LACA-
PENO ANN. XXVI.

Ubi Alexander turpiter vitam clausit,

Sed ecce tibi χήρυξ απόστολος *nuntius apostolus*
apud Ephræmum. Quare sic reapse legerat olim
interpres Armenius etiam apud Eusebium.

Constantinus purpure germen primum
Leonis filius imperium obtinuit,
etatem prorsus teneram adhuc degens.
Dum is cum matre rei præsideret publice,
Romanus quidam Lacapenus patria,
dux exercituum munere drungarius,
fefeller pueru regnatori fidem.
Mox ad regni societatem admissus fuit
non sine gravi jurejurando pactoque inito
fore ut conregnaret cum rege pueru,
imperiique et pueri simul tutelam gereret,
atque huic incolumem servaret potentatum
cujus reapse haeredem pater feceral.
Sed non servavit Lacapenus fœdera :
quoniam adeo filios tres designavit Cæsares ;
sibique vindicavit publicarum rerum
curam universam imperiique regimen.
Interim tamen Constantinus quoque
cum sene ejusque liberis imperabat.
Atque ita tempus lapsum est diutinum ;
nimirum viginti et sex fluxerunt anni.

CONSTANTINUS SOLUS AN XV.

Tunc demum comprehensos Constantinus
cauto artificio idoneoque tempore
patrem cum filiis regibus insitivis
dominio exuit solusque imperium tenuit.
Huius plus erat et orthodoxo animo,
et nihil in Ecclesiæ institutis innovans,
imo huic dilectæ ceu matri obediens,
et divinorum dogmatum defensor,
et juris observantiam in primis exigens.
Idem doctrinis præditus sapientibus
profanisque litteris eximie instructus,
harum quoque gessit semper patrocinium,
quibus tradendis magistros præposuit.
Tamen indignæ imperio dotes inerant :
namque rempublicam socrditer regebat,
nimis irascebatur delinquentibus
ponisque erat sumendas inexorabilis.
Idem magistratus senatoriosque gradus
præferurasque et militares ordines
viris tradebat prorsus haud idoneis,
indignis omnique vitio laborantibus,
officia cuncta auro venalia exhibens.
Hic cum Romano dum regnaret adhuc,
imago Christi Domini haud manu facia
miro artificio in mantili picta
Edessa urbe Byzantium translata fuit.
Rossicus etiam plurimus exercitus
quindecim mille naves onerarias,
ut fama est, ducens, cunctaque depopulans
ab urbem regiam direxit cursum.
Sed enim prope universus auxilio Dei
Virgine quoque matre ferente opem
Romanae classis impetu deletus fuit.

ROMANUS CONSTANTINUS FILIUS AN III.

Exin Porphyrogenito vita functo
Romanus filius imperator exstitit,

- A** Κωνσταντῖνος βλάστημα πρῶτος πορφύρας
Λέοντος υἱὸς παραλαμβάνει κράτος
2690 Νέος κομιδῆ τυγχάνων ἡλικίαν.
Σὺν μητρὶ διέποντι τῷδε τὸ κράτος
Ἐπιφυεὶς Ῥωμανὸς ἐκ Λακάπης
Πέλων στολάρχης δρουγγάριος ἀξίαν,
Ἄπεστάτησε τοῦ νέου στεφηφόρου.
2695 Ὁρκοὶ φρικαλέοις δὲ συνθήκαις θ' ἄμα
Εἰς βασιλείας προσδεχθεὶς κοινωνίαν,
Ὦς συνανάστη τῷ νέῳ στεφηφόρῳ,
Καὶ κηδεμῶν ἢ τοῦ νέου καὶ τοῦ κράτους,
Καὶ τῷδε τηρήσει κραταρχίαν
2700 Ὦς κλῆρον ὄντως πατρόθεν δεδεγμένῳ.
Οὐ πάντ' ἔφυλάξατο τῶν συγκειμένων,
Ἄλλ' υἱέας τρεῖς βασιλέας στέφει,
Ἄντη ἀπεκλήρωσε κοινῶν πραγμάτων
Φροντίδα πᾶσαν καὶ διοικησιν κράτους.
2705 Τέως δὲ συνίθυνε καὶ Κωνσταντῖνος
Τῷ πρεσβύτῃ καὶ τοῖς νεωτέροις κράτος,
Καὶ μαχρὸς ἐξήνυστο τῷ μέσῳ χρόνος
Πρὸς εἴκοσιν δὲ παραβρέυτών χρόνων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΟΝΟΣ ΕΤ. ΙΕ'.

- Καὶ τηνικαῦτα συλλαβῶν Κωνσταντῖνος
2710 Ὦς νουνεχῶς τε καὶ λίαν ἐπηβόλως
Φίτευν τε ταῖδας δινακτας παρεγγράφους
Καθεῖλεν δρχῆς καὶ μοναρχεῖ τοῦ κράτους.
Ὑπῆρχε δ' οὗτος εὔσεβης τις, δρθόφρων,
Μηδὲν νεοχμῶν τῶν ἑθῶν Ἐκκλησίας,
2715 Εἴκων δὲ ταύτη καθὰ μητρὶ φιλτάτη,
Ὑπερμαχῶν τε δογμάτων τῶν ἑνθῶν,
C Καὶ πάντα ποιῶν πρὸς φυλακὴν τῶν νόμων.
Ἐν δὲ μεθέξει καὶ σοφῶν μαθημάτων
Ηαιδεύσεως τε τῆς θύραθεν εἰς ἀκρον.
2720 Ὡν καὶ προμηθεὺς ὥπτο συνεῖναι βίψ,
Τῆς σφῶν ἐπιστήμης γε τάξας τεχνίτας.
Πλὴν εἶχεν ἄττα μὴ προσήκοντα κράτει.
Ἄνταρχίαν γὰρ μαλακῶς ἦν θύνων.
Ὥρπτο καὶ δύσοργος ἡμαρτηκόσιν,
2725 Ηρδεὶς δ' αὐλ κολαστῆς ἀπαραιτητὸς σφισιν,
Ἀρχαιρεσιάζων δὲ βουλάς τ' ἐκφέρων, ή
Ἀρχαῖς τε κοιναῖς καὶ στρατηγίαις δλαις
Ἄνδρας ἐφίστα μηδαμῶς πεφυκότας,
Ἀναξίους δὲ καὶ μοχθηροὺς εἰσάπαν,
2730 Ἀρχάς ἀπάσας χρημάτων δρῶν ἀνίους.
Τούτου Ῥωμανῷ συνανάσσοντος τότε
D Εἴκων ἀχειρότευκτος Χριστοῦ δεσπότου
Ἐν χειρομάκτρῳ διαγραφεῖσα ἔκνωσ
Ἐξ Ἐδέσης ἔνεκτο πρὸς Βυζαντίδα.
2735 Καὶ Ῥωσικὸς τις μυριάριθμος στόλος
Φέρων ἀριθμὸν δλκάδων πρὸς τοῖς δέκα,
Ὦς φασι, πεντεχιλιοστύας δλαις
Λεηλατήσων κατέπλευσε πρὸς πόλιν.
Σχεδὸν δὲ πατέρα ἔφθερτο τῷ Θεοῦ σφένει
2740 Καὶ μητρανάνδρου Παρθένου συμμαχίῃ
Πρὸς ἀντιπρώσους Ῥωμαϊκοῦ τοῦ στόλου.

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΤ. Γ'.

Τοῦ πορφυρανθῆσε δ' ἀπολιπόντος βίον
Ὀ παῖς Ῥωμανὸς ἀναδείκνυται κράτωρ,

- Ωπέρ συνῆπτε πρὸς γάμον κοινωνίαν
 2745 Θεοφανώ τις ἐκ χαμερποῦς τοῦ γένους,
 "Η τάνδρὶ τίκτει παιδας ἄρρενας δύο,
 Τὸν Βασίλειον, πρὸς δὲ τὸν Κωνσταντῖνον,
 Οὓς βασιλικὴ ταῖνά στέφει φίτυς"
 'Ανὴρ τρυφηλὸς, ἀκεδεδηγημένος,
 2750 Μέθικις τε κώμοις προστετηκὼς ἔρχως,
 Φιληδονίαις, ἀφροδισίοις, πότοις,
 'Ανδράσι λοιμῶς συνδιάγων καὶ φθόροις.
 Κοινῶν δὲ διοίκησιν ἡν ἐγχειρίσας
 'Ιωσήφ τινι τὴν ἐπίλησιν Βρίγη
 2755 Πραιτοσίτῳ τε καὶ παρακειμωμένῳ·
 "Ομως στρατηγοὶς ἀνδρικοὶς κεχρημένος
 Στέλοφ τε βαρεῖ κατ' ἔχθρῶν ἀντιπάλων,
 Νίκας κατώρθου τοὺς ἐναντίους τρέπων"
 Φωκᾶν Νικηφόρον γάρ ἄνδρα γεννάδαν
 2760 Σὺν συγγόνῳ Λέοντι στρατηγὸν ἔχων,
 Λίρει δ' αὐτῶν ὑπενκατίων πόλεις,
 Καὶ θράσος ἔχθρῶν ὑποκλίνει τῷ κράτει,
 ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ ΕΤ. ζ.
 Τούτου κατατρέψαντος αἰσχρῶς τὸν βίον,
 Καὶ κράτος νιοὶς γαμετῇ λελοιπόθος,
 2765 Φωκᾶς Νικηφόρος τις ἀποστὰς κράτους
 'Ανηγορεύθη βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
 Ήπειρὰ στρατηγῶν τῆς Ἔω καὶ ταγμάτων.
 Οὗτος στρατεύσας κατὰ Σύρων Κιλίκων
 Ηολλὰς πόλεις σφῶν εἴλε τῆς μάχης νύμφη,
 2770 Αδαναν, Ῥωσὸν, τεῖχος Ἀναζαρβέων,
 Πρὸς ταῖσδε Ταρεδὸν καὶ Μόφου τὴν ἐστίαν,
 'Ων καὶ πόλας ἥγαγε πρὸς Βυζαντίδα
 'Εχονσας εὖ τέχνης τε καὶ ποικιλίας·
 Καὶ θείον τύπωμα Χριστοῦ τοῦ Δεσπότου
 2775 Εδρῶν κεράμῳ προστυπωθὲν ἀτέχνως
 'Εξ Ἱεραπόλεως ἄστεος Σύρων,
 Καὶ βόστρυχόν γ' αἷματι συμπεφυρμένον
 'Εκ προδρομικῆς κάρας ἀνειλημένον.
 'Ανακομίζει πρὸς πόλιν βασιλίδα.
 2780 Καὶ φρονίᾳ πλεῖστα δὲ τῶν ἐναντίων
 Κράτει καθυπέταξε τῆς Ῥωμαΐδος.
 Καὶ ταῦτα μὲν καλλιστα κατορθωμάτων.
 Ηλὴν τοῦδε λαμπρὸν ἐπισκιάζον εἶχε τι·
 "Ἔστητο χρημάτων τε καὶ χρυσαργύρου,
 2785 Κάντεῦθεν εἰς δὲ μὴ δέον παρακλίνας
 Δασμοῖς τε κανοὶς κατατρύχων καὶ φόροις
 'Γπήκοον πᾶν ταῖν χεροῖν τῶν πρακτόρων,
 'Ωρθη, μισητὸς πᾶσι καὶ τοῖς ἐν τέλει·
 Καὶ μᾶλλον οἵς ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας
 2790 'Ανατρέπειν ἔσπευδε καὶ κακῶς λύειν,
 Ψῆφον πρὸς αὐτὸν ἐλκύων ἐπισκόπων·
 Καὶ τῷ ταμείῳ ποιμένος τεθνήκτος
 Τὰ πτωχιὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας
 Συνεισφέρειν δεῖν θεοπίσας παρανόμως.
 2795 Οόχ ήττον ἔξεμην πάντας πρὸς μίσος
 Τὸ κατ' ἐκείνου τεῖχος ὑπερηρμένον,
 "Ο κυκλόθεν τέτευχε τοῖς ἀνακτόροις,
 Τψιτανές τ' δύν καὶ περίδρυμον λίαν.
 Καὶ δόγμα δ' εἰσήγεγκεν οὗτος ἐν μέσῳ
 2800 Θεοπίζον ὡς δεῖν στρατιώτας ἔξεσον
 Μάρτυσι τιμῆν καὶ γεραίρειν τοῖς βμνοῖς

A cui matrimonii jure conjuncta erat
 Theophano plebeio prognata genere.
 Ilæc viro peperit masculos filios duos,
 videlicet Basilium et Constantimum,
 quos regio quoque stemmate ornavit genitor :
 vir voluptarius et corruptis moribus,
 potando, comessando plus nimio deditus,
 deliciisque et veneri et conviviis,
 sodalibus utens pessimis et corruptoribus.
 Rei vero publicæ curam gerendam tradidit
 Josepho cuidam, cui Bringæ agnomen erat,
 præpositi gerenti munus et cubicularii.
 Is tamen strenuos habens in armis duces
 valido cum exercitu victorias retulit
 feliciter, suosque hostes in fugam compulit.
 B Phocam quippe Nicephorum fortē virum
 Leonemque fratrem ejus duces habuit;
 quorum virtute cepit hostium urbes
 fastumque illorum imperii jugo subdidit.
 NICEPHORUS PHOCAS AN. VI.
 Postquam Romanus turpiter vitam clausit,
 relieto imperio conjugi atque liberis,
 Phocas Nicephorus fallens imperio fidem
 electus est ad honorem regium
 ab Orientis ducibus et exercitibus.
 Hic bellum gerens contra Syros Cilicas
 multas illorum urbes vi martia cepit,
 Adanam, Rosum, Anazarbenium marum,
 præterea Tarsum atque Mopsuestiam,
 quarum etiam portas Byzantium transtulit
 insigni arte et vario persecutas opere.
 C Divinam quoque Christi Domini effigiem
 haud manu factam et in olla inventam
 Syrorum ex urbe Hierapoli,
 capillique partem concretam sanguine
 e Præcursoris capite desumptam,
 ad urbem regiam transtulit.
 Locos quoque munitos hostium plurimos
 Romanorum rededit in ditionem.
 Et hæc quidem splendide ab eo sunt facta,
 Verum bujus lucis nullæ non erant tenebrae;
 pecunia laborabat cupiditate,
 proptereaque ab æquo declinans jure
 novorum tributorum molestia imposta
 quæstorum manibus subditos vexabat.
 Hinc plebi et optimatibus exodus erat;
 D præsertim qui canones Ecclesiæ
 per scelus violare molitus est,
 episcoporum aliquot suffragiis captis.
 Nempe ad regium æarium defuncto episcopo
 opes Ecclesiæ pauperibus debitas
 iniqua lege deferendas sanxit.
 Nec minus odii publici incenditflammam
 excitata jussu ejus muri moles
 insignis celsitudinis et magni ambitus,
 quæ pallatum undique circumvallabat.
 Is etiam novum protulit decretum
 quo martyrum honore jubebat milites
 coli, sacrisque hymnis celebrari,

qui in prælio cæsi vitam amisissent : eamque rem, ut arbitror, perfecisset, ni patriarcha cum cæteris episcopis, proceresque, ut par erat, obstitissent. Huic infensus Joannes Tzimisches propter acceptas sine merito injurias, audacibus cum sociis insidias struxit, dirum nempe molimen, mortis laqueum, facinoris ministram reginam habens. Quare cum socio in oīstam impositus, quam regina astute præparaverat, impervium locum noctu condescenderunt, latronumque ritu nocturnorum vel tanquam feræ sævæ ac sanguinaris in regium irruperunt armati gladiis thalamum, ibique regem trucidarunt.

JOANNES TZIMISCHES AN. VI. MENS. VI.

Exin egregius Tzimisches Joannes communi voto factus est imperator; pauloq[ue] post regali etiam stemmate a patriarcha caput ejus est cinctum. Dux erat hic eximius, incomparabilis, quo nemo estate ejus præstantior armis, et manu propria fortis et strategmate, animi audacia præditus cum consilio, optimus imperator, amicis blandus, hostibus intolerandus et formidabilis. Hic pro vi sui nominis gratiosus, hilarius, mitis, subditis benivolus, passus est etiam ob patratam cædem objurgari se temploque excludi a Polyeucto cato patriarcha, ceu Nathanem objurgantem audiit David. Exsules autem statim revocavit quos in exsilium truserat Nicephorus; quos inter erant præcipui episcopi, qui detrectarant libello subscribere, quo decernebat imperator Nicephorus ne quis se inconsulto præsul fieret, nec pastorali honore frueretur. Decretum id concedit Tzimisches : tum suum divisit egenis peculium : quin et canonicam satisfactionem præstitit, ob culps veniam cædisque expiationem. Deinde contra Rossos prefectus Barbaros gravi conserto prælio superior fuit. Tunc etiam quidam visus est a pluribus eques vir incognitus qui Romanis favebat, pugnans copiis contra Barbaros. Porro hunc innotuit esse Theodorum magnum, Christi militem atque ducem. Quo autem pacto innotuit, verbis pandam. Femina quædam erat pia, pudica templo cuidam regia in urbe assidua, quæ die una ante consertum prælium visa sibi est Deiparam cernere virorum comitatu permultorum deductam, veluti reginam decet. Insuper hæc dicentem audire creditit :

- A** Μάχαις σφαγέντας καὶ λελοιπότας βίον.
Καὶ τάχ' ἐν δέξινυστο πρὸς πέρας τόδε,
Εἴ μη πατριάρχης τε σὺν ἀρχιθύταις,
2805 Πρὸς δ' αὐτὸν λογάδες ἀντέστησεν εἰκότως.
Τούτῳ Τζιμισχῆς ἔγκτων Ἰωάννης
'Ἐφ' οὓς κακῶς ἔδρασεν αὐτὸν ἀδίκως,
Σὺν οἷς ἀθάρβει κατένει τούτῳ λόχον
Καὶ σκέμμα δεινὸν καὶ παγίδα θανάτου,
2810 Αὐτούργὸν αὐχῶν τοῦ λόγου βασιλίδα.
Χρησάμενος δὲ σὺν ἑταῖροις σαργάνῃ
"Ἡν γήτρεπτος βασιλὶς εὐμηχάνως,
'Ανῆλθον ἡλίθετον ἄνοδον νύκτωρ,
Καὶ βασιλεὺς καθάπερ νυκτιλόχοι
2815 "Ἡ θῆρες εἰπεῖν ἄγριοι βροτοκτόνοι,
Παρειστραβόντες θαλάμῳ ἔιφηδροι
Σφάττουσι τάνδε τὸν βασιλέα ξίφει.
B ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΤΖΙΜΙΣΧΗΣ ΕΤ. ζ. ζ.
Μεσ' ὁν Τζιμισχῆς γεννάδα Ἰωάννης
Εὐθὺς ἀνήγδρευτο πρὸς παντὸς κράτωρ.
2820 Μετὰ δὲ μικρὸν βασιλικὴ ταινίᾳ
Παρ' ἀρχιθύτου διαδεῖται τὴν κάραν.
'Ανήρ στρατηγὸς ἀπαράμιλλος, ξένος,
Τῶν καθ' ἐαυτὸν ἐν μάχαις διαφέρων
Εύανδρίαις τε, συνεταῖς στρατεγίαις.
2825 Ψυχῆς παραστήμασι σὺν εὖδουλίᾳ,
Αὐτοκράτωρ ἄριστος, ἡδὺς τοῖς φίλοις,
'Εχθροῖς δυσαντίβλεπτος ή φρικαλέος.
Οὗτος χαριτώνυμος, δλεῖα χάρις,
Ηρακλῆς, εὐμενῆς δπηκόδοις,
2830 "Ος ἡμέρας ξινεγκε τὴν διὰ φόνον
C 'Επιτιμίαν καὶ νεὼ τὴν κωλύμην
Τοῦ ποιμεναρχου καὶ σοφοῦ Πολυεμκτου,
'Ος πρὶν δ' ἀδιδ τοὺς ἐλέγχους τοῦ Νάθαν.
Τοὺς μὲν φυγάδας καταγαγὼν αὐτίκα.
2835 Οὓς πρὶν ἐψυγάδευσε φθὰς Νικηφόρος,
"Ἐν οἰσπερ ἡσαν καὶ λογάδες ποιμένων
Καθυπογράψαι μὴ θελγαντες τόμψ,
'Ω θεσπίσας ἡν βασιλεὺς Νικηφόρος
"Ανευ ἀκείνου μηδένα προεδρίας
2840 Ηοιμαντικῆς τε τυγχάνειν προστασίας,
"Ονπερ διατέτμηκεν εἰς λεπτὰ τόμον.
"Ον δ' εἶχε πλούτον διένειμεν ἀπόροις,
Καὶ κανονικὴν ὑπέδυ λειτουργίαν
Εἰς ἀφεσιν πτασματος, εἰς λύσιν φόνου.
2845 Εἰτα κατὰ Ῥώς ἐκστρατεύσας Βαρβάρων
"Ηττησεν αὐτοὺς ἐν μάχῃ κατακράτος.
"Ηνίκα καὶ τές ὅππο πολλοῖς ιππότης
"Αγωστος ἀνήρ Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων
"Υπερμαχῶν ἄριστα κατὰ Βαρβάρων.
2850 "Εγιωστο δ' εἶναι θεόδωρον τὸν μέγαν
Χριστοῦ στρατιώτην τε καὶ στρατηλάτην
"Ἐγνωστο δ' οὕτως, ὡς προϊών σοι φράσσω.
Γυνή τις ὅπην εὐλαβῆς καὶ κοσμία
Ναῷ πρόσεδρεύουσα πρὸς Βυζαντίδι,
2855 "Ητις πρὸ μιᾶς ἡμέρας ταύτης μάχης
"Ἐδοξεν ὅθειν μητράνανδρον Παρθένον
Δορυφορουμένην τε καὶ προηγμένην
"Ανδράσι πολλοῖς, καθάπερ βασιλίζει.
Καὶ ταῦθ' ὅπαρ ἔδοξε φαμένης κλέιν.

- 2860 Ο Κυριθεόδωρος, ω στρατηλάτα,
Έμπος τε καὶ σὸς προσφίλης Ἰωάννης
Βαρεῖς ἀγῶνας καὶ δυσηνότους ἔχει·
Σὺ δ' ἀλλ' ἐπικούρησον αὐτῷ ταχύνας.
Τέδ' ἡ θεωρὸς τοῖς συνοῦσιν ἐκφέρει
- 2865 Μνήμῃ διδοῦσι καὶ γραφῇ τὴν ἡμέραν.
Καὶ πάνθ' ὑπῆρχε σύνδρομα χρόνῳ μάχης.
Οὗτος στρατεύσας καὶ κατὰ Κιλικίας
Ηάμπολ' ἔχειρώσατο ταύτης φρουρίων·
Οσα δ' ἀφηνίασε τῆς κραταρχίας·
- 2870 Πρὸς τὴνδ' ἐπανήγαγε ταῖς στρατηγίαις·
Οὗτος νεών ἥγειρε Χριστῷ Δεσπότῃ
Πολυτελῆ κάλλιστον ἐν Χαλκῇ ξένον.
- ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΒΟΥΓΑΡΟΚΤΟΝΟΣ ΕΤ. Ν'.**
Τούτου τὸ βιοῦν ἐκμετρήσαντος μόρφῳ,
Κληροῦχος ἀρχῆς τῆς πατρίψες ἐννόμως
- 2875 Βασίλειος δέδεικτο καὶ σκηπτοῦχίας,
Ο 'Ρωμανοῦ παῖς πορφυρόβλαστος καὶ ἄδος,
Ἄντοκράτωρ κράτιστος ἐν στρατηγίαις
Ἀδερχής τάλαντον αδέξιας μέγα·
Ως πιστὸς, ως φρόνιμος ὁν ὑπηρέτης
- 2880 Οὐ πρὸς τρυφάς τε καὶ πρὸς ἀνέστις βλέπων,
Οὐδὲ ἀμελείᾳ μήτε μήτην οἰκουρίᾳ
Ἡ μαλεκίᾳ προστετηκὼς μηδόλως,
Ἄλλὰ στραταρχῶν πάντα καιρὸν τοῦ βίου
Καὶ ταῖς κατ' ἔχθρων ἐντρυφῶν δεῖ μάχαις.
- 2885 Ανὴρ ἀγαθὸς, εὐσεβῶν νόμων φύλαξ,
Μηδὲν νεοχαλῶν τῶν διθῶν Ἐκκλησίας (41),
Ταῖς ἀρετῶν χάρισιν ἥγλασιμένος,
Μᾶλλον δ' ἀραστής σωφροσύνης, ἀνδρείας.
Οὗτος καθάπερ δετοῦ λαχῶν φύσιν,
- 2890 Η πετηνὸς ὁν φρόνησιν ἢ προθυμίαν,
Τὸ μὲν πρὸς αὐτὴν ἐκστρατεύων τὴν "Εω,
Τὸ δὲ πρὸς αὐτοὺς τοὺς δρους τῆς Ἐσπέρας
Ἡ πρὸς μέρη βόρεια καὶ μεσημβρίας
Χώρους ἐπῆιτο Βαρβάρων δινειπάλων,
- 2895 Λεηλατῶν σφᾶς, πυρπολῶν, πορθῶν πόλεις
Ἐρυμνά τε φούρια τῆς μάχης νόμῳ·
Καὶ δεῖγμ' ἐναργὸς ἡ Σκυθῶν ἐρημία,
Δεῖλα τα Μυσῶν (42) κατὰ τὴν παροιμίαν,
Περσῶν τ' Ἀβασγῶν ἐκτριβὴ τῶν τ' Ἀβά-
- [ρων,
- 2900 Ωντερ καθεῖτε τὸ θράσος κατὰ κράτος·
Καθεῖτε δ' οὐχ ἥκιστα καὶ τυραννίδα
Τὴν τοῦ Σαμουὴλ Βουλγάρων ἀρχηγέτου.
Καὶ σφῶν δ' ἀνεῖλα δυσαρέθμους ἐν μάχῃ·
Συρρήξεως γάρ συμπεσούσης καὶ μάχης,
- 2905 Μυσῶν ἐχειρώσατο χιλιοστύας
Πεντάδας εἰς τρεῖς τὰς δλας ποσουμένας,
Ὄν διμετ' ἐξέκοψε πάντων ἐνδίκως·
Κάκι τῶνδε βραχεῖς παραδόντες πομπὸν σφίσι
Καὶ θάτερον σφᾶς διμιάτων ἐνεσμένους,
- 2910 Πάντας ἀφῆκεν ίέναι πρὸς Μυσίαν·
Οὓς δυστυχῶς ἔχοντας ἰδών σφῶν κράτωρ
Τέθηκε τρωθεὶς τῆς ἀθυμίας βέλει.

44 Hujus religiosissimi principis insigne και-
μῆλιον possidet bibliotheca Vaticana; menologii
scilicet Graeci picturatum codicem nobilissimum,
cajus mentionem feci in collectionis meæ Vaticanæ

A O domine Theodore, o dux exercitus,
meus itemque tuus amicus Joannes
gravi in agone vertitur et perdiffici;
quamobrem ad ferendam opem propora.
Illiā rem visam narravit præsentibus,
qui diem memoriae scripto que consignarunt.
Reapse visio congruit cum pugnæ tempore.
Idem, suscepito bello adversus Cilicas,
permultas cepit horum munitas arcas.
Quotquot autem negabant subesse imperio,
eas armis motis compulit ad obsequium.
Hic templum excitavit Christo Domino
in Chalce, diues opum et miro opere.

BASILIUS BULGARICIDA AN. L.

Jornnes fatis functo, patrium sceptrum
B hæredis jure ac nomine legitimo
obtinuit Basilius cum regio titulo
Romani filius, genitus in purpura,
egregius exercituum imperator,
qui ditionis fines valde ampliavit.
Fidelis hic et prudens administrator
delicias haud spectabat requiemve corporis,
neque socordiam nec domi desidiam,
nulloque captus erat voluptatis genere,
sed universam degens in armis vitam
pulsandis in prælio hostibus gestiebat.
Vir bonus, legum sacrarum custos,
nihil immutans in Ecclesiæ moribus,
virtutum ornamentis valde rutilans,
apprime studens fortis esse et temperans.
C Hic sortitus veluti naturam aquilæ,
certe habens mentem efficaciamque volucrem
nunc in Orientis bellum gerebat plagis,
nunc in hesperiis finibus, nunc sub borea,
nunc denique per tractus meridionales
bello quatiebat Barbaros adversarios,
deprædens, urens, depopulans urbes
munitasque arcas, prout fas est belli.
Rei testis est Scythæ solitudo,
prædaque Mœsorum, ut ait proverbium,
Persarum, Abasgorum clades, et Abarorum,

quorum audaciam aperto Marte fregit.
Nec vero secius contudit tyrannidem
Bulgarorum principis Samuelis,
ejusque gentis occidit innumeros,
D Etenim facto pugnæ conflictu gravi,
Mœsorum tantum captivavit numerum
ut ea æstimata sint millia quindecim,
queis cunctis oculos lata sententia eruit.
Hos autem paucis ducibus instructos,
quos uno tantum oculo exæmaverat,
remisit cunctos liberos in Mœsiam.
Quos ubi sic affectos rex suus vidit,
mœroris iactus telo mortem obiit.

secundo volumine præf., p. 1.

(42) *Mysos* dicit pro *Mæsis* perpetuo Ephræmius.
Proverbium tamen loquitur de *Mysis*. Zenob V,
15; Diog. VI, 42.

Atque hinc Basilius Augustus magnus
vulgo vocari Bulgaricida cœpit.
Mœsurum autem captis hesperiis urbibus
Achride, Scopiis, et Presthlabis geminis,
Sardicæ quoque et Bidinæ castellis
Pernicoque, cum arcibus triginta quinque,
cunctas Romano subdidit imperio.

CONSTANTINUS BASILII FRATER
AN. II. MENS. VI.

Postquam grandæva ætate hic mortem obiit,
Constantinus frater imperium tenuit;
vastum quidem corpus viresque jactans,
sed tamen corde timidus et infractus,
mollis morum generis et ignavus,
theatri atque aleæ studio deditus,
deliciis, ganeæ, vino, et rei venereæ,
voluptatum mancipium atque gulæ,
æmulans vitam degens Sardanapalo :
Barbaris cunctis hostibus ludibrio,
quorum incursum haud armis repellere,
nec gladiis propulsare, ob metum, censuit;
verum tributis subditos atterens,
multaque et varia sine fine exigens,
barbaros deleniebat donorum cumulo,
collatis etiam summis dignitatibus :
sic Barbarorum mitigans ferociam.
Calumniis autem facilem aurem præbens,
iracundia, invidia, malignitati obnoxius,
multos mortales spoliavit vita;
oculorum alios orbavit lumine
suspicionum momento impulsus levi.
Demum senecta et morbis conflictatus,
jamque instare cernens vitæ finem,
Romanum Argyropulum adoptavit,
eique filiam propriam nuptui dedit,
pulsa per dolum conjugæ legitima.
Exin imperii quoque pondus tradidit :
brevique adhuc superstes, efflavit animam.

ROMANUS ARGYROPULUS
AN. V ET MENS. VI.

Romanus ergo constituitur imperator,
vir bonus, pius, nobilitate cluens,
litterarum artiumque amicus omnium,
publici recti juris peritisimus,
versura cum mutua fidejussione eversor,
erga egenos omnes largus opum,
et captivorum redemptor plurimorum.
Maximam templi hic Sophia absidem
pulchro artificio ac splendido compedit,
multamque auri vim attribuit clericis,
et publicum dissolvit æs alienum.
Idem collatis in Phœniciam armis
contra scœdifragos impios Agarenos,
qui subditas imperio urbes ceperant,
conserta manu pugnavit infelicititer,
fugaque evasit in urbem Antiochiam,
atque illinc semet contulit Byzantium.
Dein alio ingenio se ostendit præditum,

A Κάκι τοῦδε Βασίλειος Αὐγουστος μέγας
Πᾶσιν ἐπωνύμαστο Βουλγαροχτόνος:
2915 'Ελῶν δὲ Μυσῶν τὰς καθ' ἐσπέραν πόλεις
Ἄχριδας καὶ Σκόπια, Πρεσθλάβας δύο
Τὰς ἐν Σαρδικῇ καὶ Βιδίνῃς χωρία,
Σὺν Ηερνίκῳ φρούριᾳ θ' ἐπτὰ πεντάδας,
Πάντα καθηπτέαξι 'Ρωμαίων κράτει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΛΔΕΛΦΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΤ. Β'. ζ

2920 Τούτου μεταλλάξαντος ἐν γῆρᾳ βίον
Κωνσταντῖνος σύναιμος ἄρχει τοῦ κράτους,
"Ογκον μὲν αὐχῶν σωματικὸν καὶ σθένος,
Δειλὸς δὲ πάμπαν καρδίαν, ἀνειμένος,
"Ιθίους πεφυκὼς μαλθακοῦ καὶ ῥρῆμου,

B 2925 Θεατρομανῶν καὶ κύνοις προσανέχων,
Τρυφαῖς τε, κώμοις, ἀφροδισίοις, μέθαις,
"Ηδυπαθείαις ἐντρυφῶν, συστιτίοις,
Βίον βῶν ἀντικρὺς Σαρδαναπάλου·

2930 "Αθυρμα πᾶσι Βαρβάροις Ἀντιπάλοις,
"Ων δρμάς οὐκ ἔκρινε δεῖν δπλοις τρέπειν,
"Η συνελαύνειν σφᾶς ξίφει πρὸς δειλαν·

2935 "Την πηγαδούνος δὲ καλαμώμενος φόροις
Εἰσπράξεοι τε παντοδαπαῖς συχνάκις
"Εδεξιοῦτο δωρεαῖς σφᾶς ἀφθύνοις,
2940 2940 Τῶν ἀξιωμάτων τε τοῖς ὑπερτάτοις·

Οὐτω κατεπέρανε Βαρβάρων θράσος.
Διαβολαῖς δὲ εἴεικτον οὖς ἦν διέχων,
"Ηττητο θυμοῦ καὶ φθόνου καὶ κακίας·
Ταῦτ' ἄρα πολλοὺς ἐστέργησε τοῦ βίου,

C 2945 "Αλλων δ' ἐπήρου τὰς κόρας τῶν διμμάτων
"Ἐξ δπονοίας καὶ ψιλῆς ὑποψίας.
"Ἐπεὶ δὲ τετρύχωτο γῆρᾳ καὶ νόσοις,
Καὶ καθεώρα προσδόκιμον τὸ μέτρον,
"Αργυρόπουλον 'Ρωμανὸν προσλαμβάνει,

2950 2950 Καὶ τῷδε συνψήσει τὴν θυγατέρα,
Δόλῳ γυναικὸς τῆς νομίμου χωρίσας.
Εἴτα παραδίδωσι καὶ κρατερχίαν·
"Βπινδιοὺς δὲ τοισδε μιχρόν, ἔκπνει.

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΤ. Ε'. ζ.

D 2955 Καθίσταται δὲ 'Ρωμανὸς αὐτοκράτωρ,
2950 'Ανὴρ ἀγριὸς, εὐσεβῆς, εὐπατρίδης,
Ἄργον ἐταῖρος καὶ τέχνης ἐγκυλίου,
Τῶν δημοσίων εὐαγῶν ἴδρις νόμων,

2955 2955 Εἰσπράξεως ὅλεθρος ἀλληλεγγύου,
Εὑεργετικὸς ἀπορουμένοις δλοίς,
2960 Δορυαλώτων δυσαριθμήτων λύτης
Ναοῦ Σοφίας τῆς φιλόκιμος συνδέτης,
Εδμήχανός τις φιλόκιμος συνδέτης,
Χρυσοῦ χορηγὸς ἀφθόνου κληρούμενοις,
Κοινῶν χρεῶν λύτης τε καὶ δότης πάλιν.

2965 2965 Οὐτος στρατεύσας κατὰ τῶν ἐν Φοινίκῃ
Σπονδὰς λυσάντων 'Αγαρηνῶν ἀθέων
ΙΙόλεις θ' ἐλόντων τὰς ὑπηκόνυς κράτει
Καὶ συμπλακεῖς ἡττητο δυσκλεῶς σφίσι.
Καὶ διεσώθη πρὸς πόλιν 'Αντιόχου·

2970 2970 Κάκειθεν ἀνέζευξεν εἰς Κωνσταντίνου·
Καὶ λοιπὸν ἡλοιώτω γνώμην τὴν πάλαι,

- Καὶ πάντας ἔξειθλισε τοὺς ὑπηκόους
Εἰσπράζει φόρων τε δασμῶν ἐκτόπων,
Δαικνύμενος πράκτωρ τις, οὐκ αὐτοκράτωρ,
2970 Ήιχρὸς λογιστὴς εἰσφορῶν καὶ παιπᾶλη,
Ταῦτα δὲ πάντα καὶ μαχρῆ τούτων πλέω
Κενῶν ὑπῆρχε καὶ δαπανῶν πλουσίως,
Ἐν φῷ καθιδρύσατο σεμνεῖφ ξένῳ
Τῇ μητρανάνδρῳ καὶ περιβλέπῃ Κόρη,
2975 Ὡπερ καθυπέταξε κτήσεις παμφόρους
Πόλεις τὰ πολλὰς καὶ φόρους ἐτήσιους,
Καὶ πλέθρα γῆς πάμπολλα καὶ πλειστας δόσεις,
Πάντα μονασῶν ἀκατάληλα βίφ.
Οὗτος στρατηγοῖς ἀνδρικοῖς βουλτφόροις
2980 Καὶ ταγματάρχαις συνετοῖς κεχρημένος
Στρατεύματι τε ναυτικῷ ῥωμαλέῳ
Νίκας κατώρθων, κατεναυμάχει στόλους·
Καὶ γάρ κατακείρουσιν ἐν βαρεῖ στόλῳ
Τοῖς Ἀγαρηνοῖς Ἰλλυρικὰ χωρία,
2985 Καὶ δρῶσι κακῶς τὰς ἐκεῖ κώμας πόλεις,
Ῥωματίκες τις ἀντυχῶν σφίσι στόλος
Πυρίφλεκτον σφῶν ἀποδεικνύει στόλον·
Καὶ πάλιν ἄλλος τις χιλιόντας στόλος
Ἐξ Ἀφρικῆς ἐπλευσε τὰς νήσους φλέγων.
2990 Καὶ πάξ μικροῦ πέφλεκτο Ῥωμαίων στόλῳ,
Ὄς αἰχμαλώτους εἴλε πεντακοσίους
Καὶ δεσμίους πέπομφεν εἰς Βυζαντία.
Τῶν πρὸς δ' Ἐδράτη καὶ μένων περ ἀστέων
Στρατηγὸς ἐκράτησεν Ἐδέσσης μάχῃ·
2995 Ὄς αὐτόγραφον καὶ θεόγραφον πλέον
Εὑρῶν ἐπιστόλιον Χριστοῦ Δεσπότου (43)
Στέλλει βασιλεῖ δῆρον ἡγαπημένον,
Τούτου χρατοῦντος, γῆς αἰλόνος τις συνέδη,
Ὄ πολλὰ κατήρειπε τῶν δομημάτων.
3000 Ἀπαντα λαμπρῶς ἀνεκαλινος χράτωρ·
Ἐπει δὲ μῆτος τοῦ βίου κέκοπτό οἱ
Νόσος τακέντι ποικίλη φθισιδρότω.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΠΑΦΛΑΓΩΝ ΕΤ. Ζ'.

- Ζωὴ βασιλὶς δεικνύει βασιλέα
Τὸν τῆσδ' ἔραστὴν Μιχαὴλ Παφλαγόνα,
3005 Ὁραιον δψιν εὐπρεπῆ κακασμένον,
Τῆς φύσεως ἀντικρυς ἀγαλμά ξένον·
Ἴρδος δ' αἰνψυχικαὶ ἀρεταῖς ἡγιστμένον,
Ἀγαθὸν, εὐέντευκτον, ἵλαρδν τρόπους.
Τούτῳ τὸ κάλλος προκενεῖ κράτους στέφος.
3010 Γίνους γὰρ ἔκφυς εὐτελῶν καὶ ξυγχλύδων·
Ἴδιλλους δ' ἔχων εὖ καὶ μελῶν εύκοσμιας,
Ἐρώμενος δέδεικτο τῆς βασιλίδος,
Ἴκντεῦθεν ἀνήνεκτο, καθέπαξ φάναι,
Εἰς νψος οἰον καὶ θρόνον χραταρχίας.
3015 Πλήν γνοὺς Ῥωμανὸς ὡς ἐνῆν πεπραγμένα
Ἐτι περιών καὶ χρατῶν εὖ τοῦ χρέτους,
Πίστεις παρέξειν δρκοὶς φρικαλέοις
Μιχαὴλ ἡγάγκασε μηδὲν εἰδέναι,
Ὄ δ' εὐπετῶς δέδραχε μὴ δείσας δίκην·
3020 Ὅθεν τι δαιμόνιον, ὡς Σαοὺλ πάλαι,

(43) Intellige epistolam ad Abgarum regem Edesenum; que recitatur ab Eusebio Cæsariensi Hist. I, 13, et a Mose Armenio Hist. II, 29. Quamobrem

- A cunctisque gravis cœpit esse subditis,
insolitis tributorum coactionibus,
exactor visus potius quam imperator,
acerbusque quæstor et persubtilis.
Has tamen omnes multoque plures opes
magnificas effudit in impensas,
dum sanctuarium exstrueret novum
Virgini Matri venerandæ Dominiæ;
cui fructuosa attribuit prædia,
multarumque urbium annuos redditus,
sed jugera multa ac dona plurima,
quæ res monachis non erant congruae.
Fortibus idem et consiliois ducibus
catisque simul utens centurionibus,
pedestri pariter nauticoque exercitu
valens, felices retulit victorias.
B Cum enim Agareni ingenti classe
oras haberent infestas Illyrii,
urbesque damnis et pagos afficerent,
his superveniens Romanorum classis
hostiles naves assumpsit incendio.
Rursus mille navium advenit classis
ex Africa per insulas incendia jactans.
Sed parum absuit quin omnem inflammarent
Romani, qui ceperunt quingentos milites,
vincisque onustos miserunt Byzantium.
Quin et ad urbes Euphratides missus
dux quidam prælio Edessam cepit:
ibique autographum, imo theographum
repertum Christi Domini epistolium
donum gratissimum misit ad Cæsarem.
C Hoc imperante terræ motus accidit,
quo domorum numerus ingens corruit,
quas omnes liberaliter refecit Cæsar.
Exin tabido morbo multiformi
flum abrumpi sibi vitæ sensit.

MICHAEL PAPHLAGON AN VII.

- Tum Zœ regina Cæsarem dixit
amasium suum Michaelē Paphlagonem
formoso vultu venustoque præditum,
rarum naturæ veluti pigmentum:
insuper animi florentem virtutibus,
bonum et comem et moribus hilare.
Huic forma scilicet regium stemma contulit,
vili namque stirpe plebeiaque erat:
D sed venustate præstantis atque elegantia
amorem sibi reginæ conciliavit,
atque hinc consernit, ut strictim dicam,
tantum in fastigium regnique thronum.
Quem cum amorem Romanus rescivisset,
superestes adhuc et imperium retinens,
sacramento astrinxit Michaelē
ut affirmaret nihil se tale scire.
Ille juravit facile, haud verens Deum.
Quamobrem dæmon irruens in ipsum,

res quidem jamdiu notissima erat; Ephremius
autem loquitur dc ipso (si credere fas est) auto-
grapho.

veluti Saulēm quondam suffocabat,
prorsus, ut fame erat, perjurii causa.
Felicitē is tamen imperium rexit :
ipsemēt enim, vel per delectos duces,
pulsavit hostes, et vi captas urbes
denuo Romano subdidit imperio.
En vero ex Africa rursus profecta classis
insulis nocens maritimisque locis,
cuncta a Romanis mersa fuit liburnis.
Tum etiam strenuus dux Maniacēs
Siculam armis expugnatam insulam
Romano vectigalem imperio reddidit.
Sed parum absuit quin Edessenam urbem
Arabum quoddam strategema caperet,
nisi artificium irritum Deus fecisset.
Namque optimates Arabes duodecim
ad Edessenam urbem accesserunt,
dona se ferre Cæsari simulantēs,
quingentosque camelos præ se agebant,
onere utrinque singulis imposito,
maximis cistis, cum inclusō militi.
Ergo dolose poscebat urbem ingredi,
cistasque secum sub vespera inferre,
nempe ut per noctem dramatis finem ficerent.
Ante quam tamen Barbaris fraus succederet,
comporta res convertit in exitium,
atque in dolosi caput ruit dolus :
etenim cunctos Romanus ensis messuit.
Deinde Michael morbo vexatus gravi
finemque vitæ proximum aspiciens,
regiæ despiciens purpuræ fulgorem
suæque dignitatis insignia reliqua,
regali maluit palatio digredi
ac suburbanum monasterium adiit,
quod ipse ædificaverat duobus fratribus,
nempe mirificis sanctis Anargyris :
In quo receptus, pulchra cæsarie tonsa,
pauperem, Christi amore, saccum induit
Sed enim mox citissime vita excessit,
editis servidæ signis penitentiæ.

MICHAEL CALAPHATES MENS. IV.

Rursum imperium ad reginam devolvitur
quaæ fraudulentis delenita sermonibus,
juratis verbis et quorumdam consiliis,
Cæsarem regemque appellat Michaelem
et Romanorum imperatorem creat,
impurum hominem, genere vili satum,
ob mores tamen suos pejorem adhuc,
subdolum atque ingratum beneficis,
vecordem, invidum, iracundo ingenio,
verba immutantem et vane gloriosum.
Hic regni sedem statim ac obtinuit,
genus cognatum suum cœpit persequi,
et genitalem cunctis vim eripuit,
barbatis etiam et maritis jamdiu.
Quin et exsilium decrevit avunculo,
cujus favori culmen debebat regium.

(44) Intellige SS. Cosman et Damianum.

- A** 'Ἐνσκῆψαν αὐτῷ, συνέπνιγεν ἀθλίως,
'Ως δὴ ἀκούειν, τῆς ἐφορχίας χάριν.
'Ομως διεῖπεν εὐτυχῶς τὰ τοῦ κράτους,
Καὶ δὲ' ἔστοι καὶ στρατηγῶν ἐκκρίτων,
3025 'Πιμόνετ' ἐχθρὸς καὶ δορυκτήτους πόλεις
Ἀιρῶν διπῆγε τῷ κράτει τῶν Αἰσθόνων.
'Ἐκ τῆς δὲ' Ἀφρικῆς αὐθίς ἐκπλεύσας στόλος
Νῆσους τε κακῶν καὶ παραλίους τόπους,
'Ρωματίκῃ πᾶς; κατεποντώθη στόλῳ.
3030 Καὶ Μανιάκης εὐσθενῆς στρατηγέτης
'Ἐλών Σικελῶν νῆσον ἐν στρατηγίᾳ,
Ταύτην καθυπέταξε τῇ κραταρχίᾳ.
Μικροῦ δὲ' ἐν εἰλεν 'Εδεσσηνῶν τὴν πόλιν
'Ἄρχαβικῇ τις δραματουργίᾳ τότε,
3035 Εἰ μὴ Θεός γ' ἐσφηλεν αὐτὴν αὐτίκα,
B Κεγιστᾶνες γὰρ Ἀράβων ἐθναρχίας
Πόλεις προσῆλθον δώδεκα τῆς 'Εδέσης,
Ηλασάμενοι δῶρ' ἄπτα βασιλεῖ φέρειν,
Πεντακοίας καμήλων ἡγάμενοι,
3040 'Αχθος φερουσῶν καὶ ἐκάτερον μέρος
Θῆβας μεγίστας αἱς ἐνīην τις δόπλιτης,
Οὐπερ δολίως ἵκετεον εἰς πόλιν
Συνεισαγαγεῖν θῆδας ἀπέρας σφίσιν,
'Ως γυντὸς αὐτοῖς τὸ δράμα λάβῃ πέρας.
3045 Οὐπω δὲ τοῦτ' ἐσχήκε Ναρβάροις τέλος.
Καὶ δράμα γνωσθὲν, εἰς κακὸν ἀντεστράψῃ
Τοῖς ἀλλοχόσι καὶ συνιστοριὶ δόλου.
Ιάντες γὰρ ἀνήρηντο 'Ρωμαίων σπάζη.
'Ἐπει δὲ τετρύχωτο Μιχαὴλ νόσῳ.
3050 Λύσιν δὲ ὁώρα καὶ τομὴν ἐγγὺς μόρου,
Τὴν βασιλικὴν παρδῶν ἀλουργίδα
C Καὶ βασιλείου σύμβολα πάντα κράτους,
'Ἐξ βασιλείων ἀπανταται δόμω,
Καὶ τὴν πρὸ τειχῶν εὐαγῆ μονῆν φθάνει
3055 'Ην αὐτὸς ἀνήγειρε δυσοὶ συγγόνοις
Θαυματοβρύταις ἀγίοις Ἀναργύροις (44),
'Ἐνθα καταχθεὶς καὶ χαρεὶς καλὴν κόμην,
Τὸ κατὰ Χριστὸν ἐνδιδόσκεται βάκος.
Ἐίτα μετὰ βράχιστον ἐκλείπει βίον
3060 Θερμῆς δεδειχώς τῆς μετανοίας τρόπους.
- ΜΙΧΑΗΛ Ο ΚΑΔΑΦΑΤΗΣ ΜΗΝ. Δ.
- Καὶ πάλιν ηκε πρὸς βασιλίδα κράτος
"Ἔτις ὑπούλοις καταβελχθεῖσα λόγοις
"Ορχοὶς τε φρικτοῖς καὶ τινῶν συμβουλίαις
Στέφει Μιχαὴλ Καίσαρα Βασιλέα,
3065 Καὶ κράτορα δείκνυοι τῆς 'Ρωμαΐδος:
"Ανδρα ρυπαρὸν, δυσγενῆ, φαύλου γένους,
Κάκ τῶν τρόπων κάκιστον ὅντα τὸ πλέον,
"Τριουλον, ἐχάριστον εἰς εὐεργέτας,
"Αγγώμονα, βάσκανον, δργίλον φύσει,
3070 Τὴν γλῶτταν ἀντίφθογγον, αὐχοῦντα λόγοις
"Οστις ἐπειπερ ἐγκατεστάθη κράτει,
Τὸ συγγενὲς μέτεισιν οἰκεῖον γένος,
'Αποστερῶν σφᾶς ἀρβενωπίας δλῆς,
Καὶ δὴ ὑπηνήτης τις δὲ γῆμας πάλαι.
3075 Καὶ μητράδελφον ἐξόριστον δεικνύει
Δι' οὐ τὸ βασίλειον εὔρατο κράτος.

- Εἰτ' ἀπελαύνει τῶν ἀνακτόρων βίᾳ
Δέσποιναν αὐτοῦ κυρίαν εὐεργέτιν.
Κείρει τε ταύτην καὶ κατακλείει τέλος
3080 Νήσῳ Πριγκίπου, συκοφαντίας πλάστει.
"Α δῆμον ἔξεμηνε μαθόντα τάδε·
Καὶ τῷ τυχόντι δεξιὰν πᾶς δπλίσας
'Ως σμῆνος οἶον τῶν μελισσῶν συνέθει
Τῶν βασιλείων εὐθὺν σὸν προθυμίᾳ.
3085 'Ανεφράγη γοῦν ἐμφύλιός τις μάχη,
Καὶ πλῆθος οὐ βράχιστον ἐν τῇδ' ἐφθάρῃ.
Τέως Μιχαὴλ ἀπορθήεις τοῖς δλοίς
Μέλαιν τι τριβώνιον ἐνδός ἀθλίως
Μονῆ Στουδίου προσπεφευγὼς ἵκέτης
3090 Τπεισθέντος τράπεζαν ίλαστηρίου·
"Ης ἐκβαλόντες ἐκτυφλοῦσιν ἀθλίως·
Χειρίζεται δὲ δυάς τη τῶν συγγρόνων
Ζωὴ Θεοδώρα τε τὴν χραταρχίαν.
- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΜΟΝΟΜΑΧΟΣ ΕΤ. ΙΒ'.**
- Ζωὴ δὲ ἵρωσα τὴνδε κατέχειν μόνη
3095 Ήρδες συνάσσειαν γαμικήν συνεζήγη
Τῷ Κωνσταντίνῳ τούπικλην Μονομάχῳ,
Καὶ κράτορα δείκνυσιν αὐτὸν Αδσόνων·
"Οὐτ' εὐγενῶν τε καὶ περιδόξων ἔνα
'Ως εὐπατριδῶν ἐκφέντα πατέρων,
3100 Λόγιος διμιλήσαντα πάνυ μετρίως,
Ἐρωτικῶς δὲ ἔχοντα πλὴν πρὸς τοὺς λόγους
Ρέθυμον ἡθὸς μαλακόν τ' ἀνειμένον,
Τρυφαῖς πρόσπινέχοντο γλυκυθυμίαις.
Ἐρωτοληψίαις τε συνισχημένον,
3105 Τῶν ἀξιῶν νέμοντα τὰς τιμὰς χύδην,
Οἵς οὐ προστήνει ἄγοραίοις ἀνδράσιν,
Καὶ δημοσίων χρημάτων δλίους δλους
"Ολαὶς ἀμάξαις ἀναλίσκοντα μάτην,
Οὐκ εἰς τὸ κοινῆ συμφέρον 'Ρωμαῖοι,
3110 Η χρήσιμον τι τῷ κράτει συνεισφέρον.
Ἀντῆρε τῷδε βασιλεῖ Μανιάκης
'Αποσταθήσας καὶ στρατιὰν ἀλίσας,
'Ανήρ στρατηγὸς εὐσθενής καὶ γεννάδας,
Οὐπερ κλέος μέγιστον ἐν στρατηγίαις.
3115 Ος μηδοτοῦν ἐν τυραννίδε δράσας
Ἐξαπίνης τέθνηκεν ἀρτών μάχην.
Μεθ' δὲ τις ἄλλος Τοργίκιος τούπιλην
"Οστις ἐπῆλθε σὺν στρατιᾷ τῇ πόλει·
'Αλλὰ κρατηθεὶς ἐστέργητο τοῦ φάρους.
3120 Καὶ 'Ρωσικὸς πάλιν δὲ τῇ πόλει στόλος
Ἐπεισέφρησε μυρίον στρατὸν φέρων,
"Ος ναυμαχίᾳ πᾶς σχεδὸν διερθάρη.
Καὶ Πτεζινάκα τῶν Παριστρίων ἔθνος
Λεηλατοῦντες κατέδραμον τὴν Θρακην·
3125 Σπονδᾶς δεδράκατες δὲ 'Ρωμαίοις τέλος,
Τὰς πανοπλίας κατέθεντο καὶ μάχας.
Τούτουν κρατοῦντος Ούνικδὸν Τούρκων ἔθνος
Ορμώμενον πρὶν ἐξ ὀρῶν Καυκασίων
Ἐπῆλθε πρῶτον 'Ρωμαῖος τοῖς ὄροις·
3130 Κακ τοῦδ' ἔθισθεν τῇ κατ' αὐτῆς μανίᾳ
Ἐληγεν οὐδὲν τῆσδ' ὄρους κατατρέχον,
Ἐκ τῶν μερῶν δύως δὲ τῶν προσαρκτίων
Οία λόμη τις οὐ καλῶς εἰσερθάρη
Εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γειτναῖσιν λεκτέον

A Deinde regio pepulit palatio
dominam suam beneficam reginam,
eamque attansam clausit ad extremum
Principis in insula, calumnias dictitans.
Rem ut cognovit populus, furiis arsit,
et tumultuariis correptis armis,
ut apum ab examine fieri solet,
regium ad palatium raptim cucurrit.
Ergo civilis pugna conserta est,
nec brevis hominum numerus occisus,
Donec suis rebus desperans Michael
pulla miserabiliter indutus tunica
ad Studii monasterium supplex fugit,
atque sub arce asylo semet condidit:
unde protractus excæcatur miser.
B Duabus autem traditur sororibus
Ζω Theodoraque imperii sceptrum.

CONSTANTINUS MONOMACHUS AN. XII.

Sed cum sola Ζω regnare cuperet,
Constantinum cognomento Monomachum
sibi coniunxit sedere conjugii
et Romanorum imperatorem fecit.
Porro hic de cœtu nobilium erat,
atque patriciis ortus parentibus:
et vix quidem litteras attigerat,
easdem tamen amore dignabatur.
Ceterum ignavis moribus solutisque erat,
deliciis deditus et hilaritatibus,
amoris quoque obnoxius illecebris.
Tum dignitates conferebat temere
C viris vulgaribus ac præter meritum.
Ærarii quoque publicam pecuniam
effuso luxu ac stolido effundebat,
qui nec Romania rebus quidquam proderat,
nec imperii commoda adaugebat.
Adversus regem hunc Maniaces arma
rebellans sustulit congregato milite,
strenuus imperator et magnanimus
ductandis exercitibus jamdiu clarus;
sed post tyrannidem nulla re patrata
repente periit dum pugnam instrueret.
Exin tyrannide Tornicius quidam
arrepta, ad urbem regiam armatus venit,
sed vinctus, oculorum multatur lumine.
Rossica præterea contra Byzantium classis
D adventavit plurimum vehens militem,
quæ prope omnis navali prælio periit.
Tum Patzinacæ, gens Istri accola,
Thraciam prædantes concursaverunt:
qui tamen sedere cum Romania ioto
arma bellumque demum posuerunt.
Monomacho regnante gens Turcarum
Hunica, Caucasiis oriunda jugis,
Romani primum imperii fines attigit:
quo postquam odio semel est imbuta,
nullum jam fecit incursionum finem.
Porro hi de borea quomodo regionibus
œu pestis quedam omni tristi advenierint,
juxtaque nos assederint, dioendum superest.

Persidis princeps Mahumetus nomine bellum exercens cum Babylonis atque cum Indis hostibus acerrimis Turcarum auxilio rem bene gessit. Igitur victor cum his regressus ad principatum suum Mahumetus socios ad propriam remeare patriam nolebat, quoniam utiles compererat. Quare hi fuga montes petiverunt, ibique vitam aliquandiu tolerarunt: mox prædabantur vicinam regionem, agros, urbes, pagosque Agarenorum. Ergo contractos Mahumetus milites viginti mille contra Turcas mittit; sed una nocte cuncti a Turois pereunt: qui jam audaces hac victoria redditu aperto marte gerere bellum incipiunt, et cum Mahumeto consertis manibus, ipsum occidunt, potiuntur castris, atque Agarenos spoliant imperio, suæque genti publicam rem vindicant, Agarenos autem sibi faciunt subditos. Monomachus Manganorum monasterium pulchro varioque opere præfulgens laute excitavit maximis impensis victorioso martyri Georgio; ibique vim ingentem profudit opum, talenta multa vel potius innumera. Cumque alia rursus indigeret pecunia, periculosam aleam tractare cœpit. Quibusdam enim populis ideo immunibus quia tuendis invigilabant finibus, et Barbaros accessu prohibebant tributum indixit et vectigal annum: et sic locorum perdidit custodes. Atque hinc Barbaris facilis ingressus in Romanorum terras deinde patuit.

THEODORA ET MICHAEL AN. III.

Postquam excessit e vivis Monomachus, purpure flosculus Theodora virgo Romanorum sceptrum gestare cœpit, ad quam potiore jure pertinebat. Hæc monasterio teneris ab annis semet concludens, tonsaque capillos, Christi conjugium sacrum præoptaverat. Nunc regina splendida, jucundissima virtutumque ornatibus decorata, hilaris, glorioissima, perpetua virgo. Quæ cum imperium, ut dixi, adiisset, cuncta pro suo naviter gerebat munere, virilem præ se ferens vim ac spiritum, ut illa fortis celebrata Debora. In tribunal quippe sedebat regio aulica pompa custodibusque cincta reipublicæ gerenda impendens curam æquis cum legibus judiciisque rectis, officia quoque utiliter conferens,

(45) Legē Zonaram XVII, 20.

- A** 3135 Μουχούμετ ἀνὴρ τὸ γεμάν τῆς Περσίδος
Ἡρατο μάχην κατὰ Βαβυλωνίων
Ίνδῶν θ' ἐκατῷ δυσμενῶν ἀντιπάλων,
Δι' ὧν τροποῦται τοὺς ἔχθρους κατὰ κράτος.
Νικηφόρος γοῦν σὺν σφίσιν ἀφιγμένος
3140 Ηρδες τὴν ἐκατῷ Μουχούμετ ἐθναρχίαν,
Παλινδρομῆσαι πρὸς πατρίδα συμμάχους
Οὐκοῦν μεθήει χρησίμους δεδειγμένους:
"Οθεν φυγόντες ἀνέδραμον εἰς δρη,
Καὶ τῇδε τὴν διάταν εἶχον ἐν χρόνῳ,
3145 Καὶ κατιόντες κατεδήσουν τὰ πέριξ,
Ἄγροὺς, πόλεις, κώμας τε τῶν ἐκ τῆς "Αγαρ."
Στράτευμα τοίνυν εὐτρεπίσας Μουχούμετ
Στέλλει καὶ αὐτῶν μυριάδας που δύο:
"Ο νυκτὸς ἀρδην τοῖς Τούρκοις κατεσφάγη."
B 3150 Κάκι τοῦδε θρασεῖς τῇ νίκῃ δεδειγμένοι,
Καὶ τὴν κατὰ πρόσωπον ἴστωσι μάχην:
Καὶ συμπλακέντες γενὰ μάχην Μουχούμετ,
Κτείνουσιν αὐτὸν καὶ κρατοῦσι τοῦ τόπου.
"Ἀποστεροῦσι τοὺς κράτους τοὺς ἐξ "Αγαρ,"
3155 Καὶ τοῦτο χειρίζουσι τοῖς ἐκ τοῦ γένους,
Τοὺς δ' Ἀγκρηγοὺς ἔσχον εἰς δυπηκόδους.
Οὗτος βασιλεὺς καὶ μονὴν τῶν Μαγγάνων
"Ἔχουσαν εὖ κάλλους τε καὶ ποικιλίας
"Ηγειρε λαμπρῶς ἀφθόνοις χορηγίαις]
3160 Γεωργίῳ μάρτυρι τῷ καλλινίκῳ,
Ἐν δὲ μυρίαις ἀνάλωσις δαπάνας
Πολυταλάντους καὶ δυσαριθμουμένας.
"Ἐπεὶ δ' ἐδεῖτο χρημάτων ἄλλων πάλιν,
Ἡράτο κινεῖν δὲ κινεῖν οὐκ δέον·
C 3165 Χώραις γάρ ἀτέλειαν αὐχούσσαις τόπων,
Εἰς φυλακὴν δὲ συντελούσαις πάλαι
Καὶ κωλυούσαις Βαρβάροις τὰς ἔξοδους,
Δασμοὺς ἐπιθεῖς καὶ φόρους τοὺς δι' ἔτους,
Φρουροὺς καταργεῖ καὶ κατοπτῆρας τόπων.
3170 Κάκι τοῦδε λοιπὸν πάροδος τοῖς Βαρβάροις
"Ὑπῆρχε δέστη Ρωμαΐδος πρὸς τόπους.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΑ ΕΤ. Γ'.

- Μονομάχου δὲ τὸν βίον λελοιπότος,
Τὰ Ρωμαϊκὰ σκῆπτρα παραλαμβάνει
"Ἡ πορφυρανθῆς παρθένος Θεοδώρα,
3175 Ταύτη διαφέροντα μᾶλλον πατρόθεν (45):
"Ητις μονὴ τε καὶ μοναχᾶς παιδόθεν
"Ἐκδοῦσα" ἐκατὴν καὶ τρίχα κειραμένη
Χριστῷ καθιέρωτα καλῷ νυμφίῳ,
Βασιλὶς ἐκλαμπουσα ταῖς ἀγλατίαις,
D 3180 Ταῖς δρετῶν χάρισιν ὥραισμανη,
Φαιδρὰ, κυδίστη, παρθένος διὰ βίου.
"Ἄρτι δὲ κράτος, ὁς ἔφην, δεξαμένη
"Ἄπαντ' ἐποίει τὰ προστήκοντα κράτει,
Λῆμ' ἀρέσνωπὸν δεικνύουσα καὶ σθένος,
3185 "Ως ἀρέσνωπων δεινώρα θρυλουμένη.
Καθῆστο καὶ γάρ ἐν βασιλείῳ θρόνῳ
Δορυφορίας βασιλικῆς ἡγιάνης,
"Ἐπιστατούσα τοῖς δλοίς ωσπερ δέον,
Σὺν εὐνομίᾳ καὶ δικαιοκρισίᾳ,
3190 'Αρχαιρεσιάζουσα πρὸς τὸ συμφέρον,

- Ψήφους τιθεῖσα καὶ δίκαιας κατὰ λόγον,
Καὶ βασιλικῶς χρηματίζουσα πάλιν
Τοῖς πρέσβεσιν ἥκουσιν οὐκέτι ἰθναρχίας.
Οὐκοῦν θεὸς κύδιστον εἴδαι μονοκράτος
- 3195** Παρέσχεν αὐτῇ φυλακῆς χάριν νόμων,
Αὐτοῦ τε σεπτῶν ἐνθέων προσταγμάτων
Καὶ συνδιεῖπε τῆδε τὴν κραταρχίαν,
Εὖ πάντα τιθεὶς ὡς θεὸς παντοκράτωρ·
Οὐδὲ γάρ ποτ' ὕπτο τῆσδε κρατούσης ὅλως
- 3200** Ἀποστάτης τις ἡ τυραννίδος ἔκτης,
Οὐδὲ ἀνδρομῆτις τις ἔθνικῆς ὅμαιχμίας
“Οὐλα κινοῦσης κατὰ Ῥωμαίων κράτους,
Οὐδὲ δυσχερές τι καὶ πρόσσαντες τῷ βίῳ.
Πάντα δὲ καλὰ καὶ πλέω θυμηδίας,
- 3205** Ὁρῶν κράτης εὐκρατος, εὐετηρία,
Εὔθηντα πάτραρπος, ἀφθονος χύσις,
Καὶ γῆ μέλι βίουσα καὶ γαλ' ἀφθόνως,
Καὶ βίος ἡσύχιος εὐτυχῆς ἄγαν.
Ἐπειδὴ δὲ βίου ἐκλιπεῖν πάντως ἔδει,
- 3210** Πρὸς τέρμα βίου κράτορα Ῥωμαΐδος
Τινὰ Μιχαὴλ στρατιώτην δεικνύει
Γηραιὸν ἄνδρα, παντάπαιον πρεσβύτην,
Ἀβληχρόν, ἀδέξιον εἰς κραταρχίαν
Ἐκ νωχελίας φυσικῆς γῆρους θ' ἀμα,
- 3215** Ἐλκοντα σειράν ἐκ Βυζαντίου γένους,
Ἐπὶ βράχιστον τοῦ κράτους γεγευμένον
Καὶ μηδοτούν τῶν καλῶν πεπραχότα.
Ἐφ' οὖ δυάς ἱκμασε τῶν ἀριστεῶν,
Τῶν τε στρατηγῶν συνέσει τ' ἐδανδρίᾳ
- 3220** Βίου τε λαμπρότητι καὶ τῇ τοῦ γένους
Καὶ πᾶσιν εὐδόκιμος ἔνδοξος πάντων
Ο Κατακαλῶ τούπικλην κεκασμένος (46),
Πρὸς τῷδ' Ἰσαάκιος Κομνηνῶν γένους,
“Οὐστις ἀποστάτης πορφυρίδα καὶ στέφος
- 3225** Αὐτῷ περιέθηκεν ἀντάρας κράτει,
Καὶ κράτος ἀδήριτον ἔσχεν εἰσάπαν.
Ἐξισταται δὲ Μιχαὴλ κραταρχίας.
- ΙΣΑΑΚΙΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. Η' c.
- Ἀντοκράτωρ οὖν Κομνηνὸς δεδειγμένος
Ἰσαάκιος εὐσθενής στρατηγέτης,
- 3230** Οὐ τῷ θεῷ γέγραφε τὴν εὐτυχίαν,
Αὐτῷ δὲ μᾶλλον χειρὶ τι ξιφηφόρῳ.
Καὶ τούτῳ δῆλον, οἵς ἐντοῦ τὸν τύπον
Στατήρι τυπῶν δεξιὰν τεταμένην
Ἐσπασμένην ἔγραψε γυμὺδὸν τὸ ξίφος.
- 3235** Η δ' οὐτεὶς ἀνήρ, ἐν κεφαλαίῳ φανταί,
Ἴθιος σοβαρὸς καὶ κατώφρυσιμόνεος,
Οξὺς πρὸς ἔργα, πῦρ πνέων ἐν ταῖς μάχαις,
Δραστήριος μάλιστα καὶ τολμητίας,
Στρατηγίαν ἀριστο, ἀνδρεία φύσις,
- 3240** Οὐκ ὁμιληκώς πλὴν προσανέχων λόγοις·
Χάριτας οὗτος ἐκτίνων ἀρχιθύτη
Τῆς εἰς τὸ κράτος συνδρομῆς συνεργίας,
Φροντίδα πάντων πραγμάτων Ἐκκλησίας
Ἐνειμε τῷδε, καὶ δυεῖν δρφικίων
- 3245** Οἰκονόμου τε σκευοφύλακός θ' ἀμα
Ηρόδησιν ἀπέταξε τῇ Ἐκκλησίᾳ,

A jus rectum dicens et suffragia ferens :
insuper regia cum majestate excipiens
quæ mittebantur gentium legationes.
Ergo gloriosum ipsi Deus regimen.
concessit propter legum observantiam :
et quia divinis non discedebat regulis,
idcirco Deus, inquam, huic imperium
prosperum tribuit, utpote omnipotens.
Namque hac regnante nullus rebellis exstitit,
nemo tyrannidem uspiam arripuit ;
nullus incursus conjuratarum gentium
armis Romanum pulsavit imperium ;
nil molestum adversum mundo accidit.
Quin omnia fausta plenaque lœtitiae,
cœli temperies, fructuum fertilitas,

B annonæ vilitas et copia rerum,
terra melle fluens et lacte uberrime,
vitæ quies, felicitas omnigena.
Sed quia suprema instabat necessitas,
Romanum moriens imperatorem creat
Michaëlem quendam agnomine Stratiotam,
senem vel potius aeo decrepito,
debilem, atque ineptum ad imperium
segnitie naturali senioque simul,
qui Byzantina in urbe natus erat.
Hio degustato brevissime imperio,
nihil memoria dignum regnans fecit.
Sub eo virorum par floruit egregiorum,
bellica scientia atque fortitudine,
splendore simul vitæ avitique generis ;
ille nimirum celebris ac laudatissimus

C qui cognomento dictus est Catacalo :
alter Isaacius Comnenorum genere,
qui manifeste ab imperio deficiens
purpuram induit coronamque cinxit,
et sine bello stabile regnum tenuit.
Michael autem imperio se abdicavit.

ISAACIUS COMNENUS AN. VIII, MENS. VI.

Ergo imperator processit Comnenus
belli fortissimus dux Isaacius,
fortunam suam nequaquam Deo tribuens,
sed sibi magis brachioque ensifero.
Id declaravit, cum suum typum
statere cudens, protentam dexteram
enseque nudo armatam inscrispit.

D Erat hic vir, ut summatim dicam,
more severo, adducto supercilie,
impigra opera, igneus in præliis,
audaci animo, actuosus maxime,
egregius dux, martio corde præditus,
rudis litterarum, sed tamen studiosus.
Hio patriarchæ debitam gratiam referens
qui sibi imperium adeundi faverat,
cunctarum illi rerum Ecclesiæ curam
tribuit, et duorum simul officiorum
œconomi videlicet et aevophylacis
creandi potestatem Ecclesiæ dedit ;

(46) Cod. κεκαμένος.

Persidis princeps Mahumetus nomine bellum exerceens cum Babylonis atque cum Indis hostibus acerrimis Turcarum auxilio rem bene geseit. Igitur victor cum his regressus ad principatum suum Mahumetus socios ad propriam remeare patriam nolebat, quoniam utiles compererat. Quare hi fuga montes petiverunt, ibique vitam aliquandiu tolerarunt: mox prædabantur vicinam regionem, agros, urbes, pagosque Agarenorum. Ergo contractos Mahumetus milites viginti mille contra Turcas mittit; sed una nocte cuncti a Turcis percurent: qui jam audaces hac victoria redditii aperto marte gerere bellum incipiunt, et cum Mahumeto consertis manibus, ipsum occidunt, potiuntur castris, atque Agarenos spoliant imperio, suæque genti publicam rem vindicant, Agarenos autem sibi faciunt subditos. Monomachus Manganorum monasterium pulchro varioque opere præfulgens laute excitavit maximis impensis victorioso martyri Georgio; ibique vim ingentem profudit opum, talenta multa vel potius innumera. Cumque alia rursus indigeret pecunia, periculosam aleam tractare cœpit. Quibusdam enim populis ideo immunibus quia tuendis invigilabant finibus, et Barbaros accessu prohibebant tributum indixit et vectigal annum: et sic locorum perdidit custodes. Atque hinc Barbaris facilis ingressus in Romanorum terras deinde patuit.

THEODORA ET MICHAEL AN. III.

Postquam excessit e vivis Monomachus, purpuræ flosculus Theodora virgo Romanorum sceptrum gestare cœpit, ad quam potiore jure pertinebat. Hæc monasterio teneris ab annis semet concludens, tonsaque capillos, Christi conjugium sacrum præoptaverat. Nunc regina splendida, jucundissima virtutumque ornatibus decorata, hilaris, gloriissima, perpetua virgo. Quæ cum imperium, ut dixi, adiisset, cuncta pro suo naviter gerebat munere, virilem præ se ferens vim ac spiritum, ut illa fortis celebrata Debora. In tribunali quippe sedebat regio aulica pompa custodibusque cincta reipublicæ gerenda impendens curam æquis cum legibus judiciisque rectis, officia quoque utiliter conferens,

(45) Lege Zonaram XVII, 20.

- A 3135 Μουχούμετ δύνηρ ἡγεμὼν τῆς Περσίδος
Ἡρατο μάχην κατὰ Βαβυλωνίων
Ἰνδῶν δὲ ἐκτῆπε δυσμενῶν ἀντιπάλων,
Δι' ὧν τροποῦται τοὺς ἔχθροὺς κατὰ χράτος.
Νικηφόρος γοῦν σὺν σφίσιν ἀφιγμένος
- 3140 Ηρδε τὴν ἐκυτοῦ Μουχούμετ ἐθναρχίαν,
Παλινδρομῆσαι πρὸς πατρίδα συμμάχους
Οὐκοῦν μεθῆιε χρησίμους δεδειγμένους.
Οθεν φυγόντες ἀνέδραμον εἰς δρη,
Καὶ τῇδε τὴν διαιταν εἰλον ἐν χρόνῳ,
- 3145 Καὶ κατιώντες κατεδήσουν τὰ πέριξ,
Ἄγροδες, πόλεις, κώμας τε τῶν ἐκ τῆς Ἀγαρ·
Στράτευμα τοῖν τούτοις εὐτρεπίσας Μουχούμετ
Στέλλει κατ' αὐτῶν μυριάδας που δύο·
Ο νυκτὸς ἄρδην τοῖς Τούρκοις κατεσφάγη.
- B 3150 Κάκ τοῦδε θρασεῖς τῇ νίκῃ δεδειγμένοι,
Καὶ τὴν κατὰ πρόσωπον ἴστωσι μάχην.
Καὶ συμπλακέντες γετὰ μάχην Μουχούμετ,
Κτείνουσιν αὐτὸν καὶ χρετοῦσι τοῦ τόπου.
Ἀποστεροῦσι τοῦ χράτους τοὺς ἐξ Ἀγαρ,
- 3155 Καὶ τοῦτο χειρίζουσι τοῖς ἐκ τοῦ γένους,
Τοὺς δὲ Ἀγαρηνοὺς ἕσχον εἰς ὑπηκόους.
Οὗτος βασιλεὺς καὶ μονὴν τῶν Μαγγάνων
Ἐχουσαν εὖ κάλλος τε καὶ ποικιλίας
Ἔγειρε λαμπρῶς ἀφθόνοις χορηγίαις]
- 3160 Γεωργίῳ μάρτυρι τῷ καλλινίκῳ,
Ἐν δὲ μυρίαις ἀνάλωσις δαπάνας
Πολυταλάντους καὶ δυσαριθμούμενας.
Ἐπειδὲ ἐδεῖτο χρημάτων ἄλλων πάλιν,
Ἡρέτο κινεῖν δὲ κινεῖν οὐκ δῆν δέον·
- C 3165 Χώραις γάρ διέλειαν αὐχούσσαις τόπων,
Εἰς φυλακὴν δὲ συντελούσαις πάλαι
Καὶ κωλυούσσαις Βαρδάροις τὰς ἑξδόους,
Δασμοὺς ἐπιθεῖς καὶ φόρους τοὺς δι' ἔτους,
Φρουροὺς καταργεῖ καὶ κατοπτῆρας τόπων.
- 3170 Κάκ τοῦδε λοιπὸν πάροδος τοῖς Βαρδάροις
Ὑπῆρξε δέσποτη Ρωμαῖος πρὸς τόπους.
- ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΑ ΕΤ. Γ.
- Μονομάχου δὲ τὸν βίον λελοιπότος,
Τὰ Ρωμαῖκὰ σκῆπτρα παραλαμβάνει
Ἡ πορφυρανθής παρθένος Θεοδώρα,
3175 Ταύτη διαφέροντα μᾶλλον πατέρθεν (45).
Ἡτις μονὴ τε καὶ μοναχίας παιδίσθεν
Ἐκδοῦσ' ἐκυτὴν καὶ τρίχα κειραμένη
Χριστῷ καθιέρωτο καλῆν νυμφίῳ,
Βασιλὶς ἐκλαμπουσσα ταῖς ἀγλαῖαις,
- D 3180 Ταῖς ἀρετῶν χάρισιν ὀραῖσμένη,
Φαιδρὰ, κυδίστη, παρθένος διὰ βίου.
Ἄρτι δὲ χράτος, ὡς ἔφην, δεξαμένη
Ἄπαντ' ἐποίει τὰ προστήκοντα χράτει,
Λῆμ' ἀρρένωπὸν δεικνύουσσα καὶ σθένος,
- 3185 Ὡς ἀρρένωφρων Δενώρα θρυλουμένη.
Κεθῆστο καὶ γάρ ἐν βασιλείῳ θρόνῳ
Δορυφορίας βασιλικῆς ἡγμάνης,
Ἐπιστατοῦσσα τοῖς δλοῖς ὥστερ δέον,
Σὺν εὐνομίᾳ καὶ δικαιοχριστῇ,
- 3190 Ἀρχαιρεσιάζουσα πρὸς τὸ συμφέρον,

- Ψήφους τιθεῖσα καὶ δίκαια κατὰ λόγον,
Καὶ βασιλικῶς χρηματίζουσα πάλιν
Τοῖς πρέσβεσιν ἤκουσιν ἐξ ἑθναρχίας.
Οὐκοῦν θεὸς κύδιστον εὔδαιμον κράτος
- 3195** Παρίσχεν αὐτῷ φυλακῆς χάριν νόμων,
Αὐτοῦ τε σεπτῶν ἐνθέων προσταγμάτων
Καὶ συνδιέπει τῇδε τὴν κραταρχίαν,
Εὖ πάντα τιθεὶς ὡς θεὸς παντοκράτωρ·
Οὐ γάρ ποτ' ἀπτο τῇδε κρατούσης δλῶς
- 3200** Ἀποστάτης τις ἡ τυραννίδος βίκτης,
Οὐκ ἐνδρομῆτις τις ἐθνικῆς δματιχίας
“Οὐλα κινούσης κατὰ Ρωμαίων κράτους,
Οὐδὲ δυσχερές τι καὶ πρόσαντες τῷ βίῳ.
Πάντα δὲ καλὰ καὶ πλέω θυμηδίας,
- 3205** Ὡρῶν κράτεις εὐκρατος, εὐετηρία,
Εὐθηγνία πάγκαρπος, ἄφθονος χύσις,
Καὶ γῆ μὲλι βίουσα καὶ γαλ' ἀφθόνως,
Καὶ βίος ἡσύχιος εὐτυχῆς ἔγαν.
Ἐπει τὸ δὲ βίον ἐκλιπεῖν πάντως ἔδει,
- 3210** Πρὸς τέρμα βίου κράτορα Ῥωμαῖδος
Τινὰ Μιχαὴλ στρατιώτην δεικνύει
Γηραιὸν ἀνδρα, παντάπαις πρεσβύτην,
Ἀδληχρόν, ἀδέξιον εἰς κραταρχίαν
Ἐκ νωχελίας φυσικῆς γήρους θ' ἄμα,
- 3215** Ἐλκοντα σειρὰν ἐκ Βυζαντίου γένους,
Ἐπει βράχιον τοῦ κράτους γεγευμένον
Καὶ μηδοτούν τῶν καλῶν πεπραχότα.
Ἐφ' οὐδὲ δύτις ἄκμαστος τῶν ἀριστεων,
Τῶν τε στρατηγῶν συνέστει τ' εὐανδρότερον
- 3220** Βίου τε λαμπρότητη καὶ τῷ τοῦ γένους
Καὶ πᾶσιν εὐδόκιμος ἄνδοξος πάντων
Ο Κατακαλῶ τούπικιλην κεκασμένος (46),
Πρὸς τῷδ' Ἰσαάκιος Κομνηνῶν γένους,
“Οστις ἀποστάτης πορφυρίδα καὶ στέφως
- 3225** Αὐτῷ περιθήκεν ἀντάρας κράτει,
Καὶ κράτος ἀδήριτον ἔσχεν εἰσάπαν.
Ἐξίσταται δὲ Μιχαὴλ κραταρχίας.
- ΙΣΑΑΚΙΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. Η' c.**
- Δύτοκράτωρ οὖν Κομνηνὸς δεδειγμένος
Ἰσαάκιος εὐσθενῆς στρατηγέτης,
- 3230** Οὐ τῷ θεῷ γέγραψε τὴν εὐτυχίαν,
Αὐτῷ δὲ μᾶλλον χειρὶ τι ξιφηφόρῳ.
Καὶ τούτο δῆλον, οἵς ἐαυτοῦ τὸν τύπον
Στατῆρι τυπῶν δεξιὰν τεταμένην
Ἐσπασμένην ἔγραψε γυμνὸν τὸ ξίφος.
- 3235** Η δ' οὗτος ἀνήρ, ἐν κεφαλαίῳ φραντι,
Ἄθος σοδαρὸς καὶ κατώφρυσωμένος,
Οὖς πρὸς ἔργα, πῦρ πνέων ἐν ταῖς μάχαις,
Δραστήριος μάλιστα καὶ τολμητίας,
Στρατηγίαν ἀριστο, ἀνδρεία φύσις,
- 3240** Οὐκ ὀμιλητῶς πλὴν προσανέχων λόγοις·
Χάριτας οὗτος ἐκτίνων ἀρχιθύτη
Τῆς εἰς τὸ κράτος συνδρομῆς συνεργίας,
Φροντίδα πάντων πραγμάτων Ἐκκλησίας
Ἐνειμε τῷδε, καὶ διεῖν δρφικίων
- 3245** Οἰκονόμου τε σκευοφύλακός θ' ἄμα
Ηρόδησιν ἀπέταξε τῇ Ἐκκλησίᾳ,

(46) Cod. κεκασμένος.

A jus rectum dicens et suffragia ferens :
insuper regia cum majestate excipiens
quaæ mittebantur gentium legationes.
Ergo gloriosum ipsi Deus regimen.
concessit propter legum observantiam :
et quia divinis non discedebat regulis,
idecirco Deus, inquam, huic imperium
prosperum tribuit, utpote omnipotens.
Namque hac regnante nullus rebellis exstitit,
nemo tyrannidem uspiam arripuit ;
nullus incursus conjuratarum gentium
armis Romanum pulsavit imperium ;
nil molestum adversum mundo accidit.
Quia omnia fausta plenaque lœtitiae,
cœli tempesties, fructuum fertilitas,

B annonæ vilitas et copia rerum,
terra melle fluens et lacte uberrime,
vitæ quies, felicitas omnigena.
Sed quia suprema instabat necessitas,
Romanum moriens imperatorem creat
Michaëlem quemdam agnomine Stratiotam,
senem vel potius ævo decrepito,
debilem, atque ineptum ad imperium
segnitie naturali senioque simul,
qui Byzantina in urbe natus erat.
Hic degustato brevissime imperio,
nihil memoria dignum regnans fecit.
Sub eo virorum par floruit egregiorum,
bellica scientia atque fortitudine,
splendore simul vitæ avitique generis;
ille nimirum celebris ac laudatissimus

C qui cognomento dictus est Catacalo :
alter Isaacius Comnenorum genere,
qui manifeste ab imperio deficiens
purpuram induit coronamque cinxit,
et sine bello stabile regnum tenuit.
Michael autem imperio se abdicavit.

ISAACIUS COMNENUS AN. VIII, MENS. VI.
Ergo imperator processit Comnenus
belli fortissimus dux Isaacius,
fortunam suam nequaquam Deo tribuens,
sed sibi magis brachioque ensifero.
Id declaravit, cum suum typum
statere ovdens, protentam dexteram
enseque nudo armatam inscrispit.
Erat hic vir, ut summatim dicam,
more severo, adducto supercilioso,
impigra opera, igneus in præliis,
audaci animo, actuosus maxime,
egregius dux, martio corde præditus,
rudis litterarum, sed tamen studiosus.
Hic patriarchæ debitam gratiam referens
qui sibi imperium adeundi faverat,
cunctarum illi rerum Ecclesiæ curam
tribuit, et duorum simul officiorum
œconomi videlicet et scevophylacis
creandi potestatem Ecclesiæ dedit;

qua res suffragio regis fiebat antea.
Deinde Scythes Pannoniosque aggrediens,
bello vicit; illos prælio frangens,
his vero postulatam impertiens pacem.
Ergo cum victor bello reverteretur,
loco Mœsiæ quodam cui nomen Lobitzo
hieme desseviente tentorium statuit.
Verum cessante nive, sub quercum abiit
ramosissimam, grandem et insolitam,
cum optimatum comitatu Cæsar
regio progrediens nempe tabernaculo,
ubi in consilio negotia expediverat:
cum ecce subito fragor excitatus
regem ejusque socios de queru amovit,
ipsa autem vulsa radicitus corruit;
at Cæsar necem cum comitatu effugit.
Quamobrem grates debitas ut Deo redderet
regio in palatio Theclæ apostolicæ,
(eius enim festo die vitarat fatum)
pulcherrimum delubrum excitavit.
Huic visus est venanti in angustis locis
aper magnus, horrendus, exsertis dentibus,
quem Cæsar ense stricto dum persecutus,
ille se maris fluctibus submergens,
spectantium subito evanuit oculis.
Tunc aiunt fulminis velut iictu percitum
imperatorem humi concidisse stratum,
spumas ore agentem, nec jam aliquid
intelligentem sensibus; donec paululum
mente recepta, tradidit imperium
Ducarum Constantino familia nato.
Is autem paupercula indutus tunica
ad monasterium Studii se contulit,
atque ibi reliquam exiguit vitam
pulchre recedens pravo vitiæ genere.
Hic tyrannidis crimen objicientibus,
Nolui, respondit, conservo diu obsequi,
qui mihi debitam gratiam non referret.

CONSTANTINUS DUCAS AN. XII.

Cum Ducas, uti dixi, imperii habendas
corripuisset facile et labore nullo,
nobiles multos, simul et plebeios,
ad dignitates extulit sublimes;
vir bonus, pius, mansueto ingenio,
mitis, tranquillus, subditis benevolus,
regula juris, judiciorum lanx quædam:
Ignavus cæteroquin atque socors;
et frugi quidem homines diligens,
sed laborans audi absurdō amore,
minutus, sordidus, minimis lucris inhians.
Nempe præcipuum collocabat studium
idque quotidie sedulo curabat
ut pluris dominus fieret pecunias,
splendidum auri congerens thesaurum
et grave pondus argenti innumeri.
Augendis igitur annuis redditibus
tributis publicis atque vectigalibus
instabat impensisime et verbo et opere,
eaque redemptoribus venalias dabat.

- A** Πρὸ τοῦ βασιλεῖ τῆνδε δρῦν ἀνειμένην.
Καὶ κατὰ Σκυθῶν ἐκστρατεύσας καὶ Οὔγγρων
“Ἔττησε· τοὺς μὲν καταβαλὼν ἐν μάχαις,
3250 Σπονδὰς δ' Οὔγγροις θίηκεν ἔξαιτουμένοις.
Νικηφόρος γοῦν ἀνθυποστρέφων μάχης
Χώρῳ Λοβιτζῷ Μυσίας κεκλημένῳ
Χειμῶνος ὡρᾳ πηγήνει σκηνὴν φέρων.
Τριπήλιθε δὲ δρῦν, νιφετοῦ πεπαυμένου,
3255 Σὺν τοῖς μεθ' αὐτοῦ προκρίτοις γερουσίας
Πλασῶν μεγίστην καὶ πολύκλωνον ξίνην.
Σκηνῆς προελθών τῆς βασιλείου τότε
Οὐπερ συνεστῶς ὀμήλει δεδογμένα.
Θρύης δ' ἔξαπινης καὶ βοῇ τις συμβᾶσσα
3260 Τοῦτον μεθιστῇ τῆς δρῦδες τούς τ' ἐν τέλαι.
‘Η δ' αὐτίκα πέπτωκεν ἐκ βίζων δλη,
B Καὶ βασιλεὺς πέφευγε σὺν ἄλλοις μόρον.
“Οὐεν χαριστήρια τῷ Θεῷ Θύων
‘Ἐν βασιλείοις ἴσαποστόλῳ Θέκλῃ,
3265 (Μνήμηρ γάρ αὐτῆς ἐκδιδράσκει τὸν κόρον)
Κάλλιστον ἀνήγειρε ναὸν ἐν βάθρων.
Θηρῶντι τῷδε πρὸς στενοῦ που χωρίοις
Σὺς ὕπτο φρικέδος καὶ μέγας χαυλιόδους,
“Ον διώκων ἱππότης ξιφηφόρος.
3270 Σὺν δ' ὑποδύντα κυματούμενον σάλον
‘Ορῶσιν ἀθέατον εἶναι παντάπαν.
‘Δες διτραπῆς δ' ἀλματὶ βληθέντα λόγος
Πεσεῖν χρατοῦντα πρὸς χθόνα παραυτίκως
‘Αφρόν τε τοῦ στόματος ἐκπτύνοντά πως
3275 Καὶ συνιέντα μηδοτιοῦν μηδδλως
Μίκρδον δ' ἀνανήψαντα δοῦναι τὸ κράτος,
Τῷ φόντι Δουκῶν ἐκ γένους Κωνσταντίνῳ.
Αὐτὸν δὲ τριβώνιον ἡμφιεσμένον
Μονῆς προσελθεῖν εὐαγεῖ τοῦ Στουδίου,
3280 Κάκεῖ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου διανύσαι
Καλῶς ἀνασφῆλαντα τῆς καχεξίας.
Τυραννίδος δ' ἔφασκεν αἰτιωμένοις
“Οτι περ, ‘Ωκνουν τῷ συνοικέτῃ τέως
Τρηπετῶν εὖ εἰκότων μὴ τυγχάνειν,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΔΟΥΚΑΣ ΕΤ ΙΒ'.
3285 Έπει δὲ Δούκας, ὃς ἔφην, αὐταρχίας
‘Απραγμόνως ἔτυχε καὶ χωρὶς πόνου,
Πολλοὺς γερουσίας τε καὶ τῶν συρφάκων
Εἰς ὄψις ἀνήγαγεν ἀξιωμάτων.
‘Ανήρ ἀγαθός, εὐεσθής, πρᾶος φύσει,
3290 Χρηστός, γαληνός, εύμενής ὑπηκόοις,
Γνώμων δικαίου καὶ δικῶν ζυγοστάτης.
D Γνώμην δὲ νωρὸς νωχελής τε καθάπακ,
“Ανδρας ἔραστας ἀρετῆς στέργων πάνυ,
“Ἔττων χρυσοῦ δὲ χρημάτων αὖ ἐκτόπεις,
3295 Ματαιολούχος, δυσγρίπιστος καὶ γνήρων,
‘Ανώτερον σπούδασμα τιθεὶς φροντίδος
Σχολῆς τε πάσης ἡμέραν ἐξ ἡμέρας
Πῶς χρημάτων γένοιτο πολλῶν δεσπότης,
Θησαυρὸν ἁδρὸν ἡρανικῶς χρυσίου
3300 ‘Αδρόν τε σωρὸν ἀπλέτων ἀργυρίων.
Τοίνυν ἐπαύξειν εἰσφορὰς ἐτησίους
Δασμούς τε κοινοὺς δημοσίους δ' αὐτὸς φόρους
‘Εσπευδε καὶ πράγμασιν ἀεὶ καὶ λόγοις
Σφᾶς ὧντος δρῶν χρημάτων ἥρημένοις

- 3305 Ἡ καὶ τελῶναις συλλογὴν τὴν τῶν φρόνων
 Ἐπί γε δητῇ κατεπίστευ ἔκτισει.
 Ἐπιδρομὰς δὲ βαρβάροις ἀντιθέτοις
 Οὐκ ἐκστρατεύεις οὐδέ διπλίταις καὶ μάχαις
 Ἡγάν' ἀνείργειν ἐξ ἄχρας γε δειλίας,
 3310 Ἀλλὰ χρυσαργύρῳ τε δώροις ἀφθόνοις
 Φιλοφροσύναις καὶ τιμαῖς ὑπερτάταις
 Σφᾶς ἡμεροῦν ἐσπεύδε πραῦνειν κράτει.
 Κάκι τοῦδ' ἔκα 'Ρωμαῖδος χωρία
 Ἔσθαρτο πλείστο θραύστητι Βαρβάρων,
 3315 'Αστη δ' ὑπέσχον αὐχένα σφίσι πάλιν
 Χῶραί τε πολλαὶ 'Ρωμαῖκαι καὶ πόλεις.
 Ἐκσογενούντος δὲ κακῶς συχνάκις
 Μέρη δυτικῶν στρατιῶν ἀπουσίᾳ
 Οὐδέων γάρ ἕθνος ἐκ Σκυθῶν παριστρέων
 3320 Ιστέρον διαβάτη μυριάριθμον στέφος
 Ἡ φασιν ἑκήκοντα χιλιοστόνες
 Θράκης ἐπίγειοι Μακεδονίας δρόους
 Δροῦν, λεπλατοῦν τε καὶ καταστρέφον,
 'Ο καὶ προηῆθε μέχρις αὐτῆς Ἐλλάδος·
 3325 Πίρας δέπαντα ἐφθαρτο μικροῦ Βουλγάροις,
 Θεοῦ συναρτήγοντος αὐτοῖς ὑψόθεν.
 Τίεις δ' ἐναξ ἔξεισι κατὰ Βαρβάρων
 Ταῖς παρὰ πάντων μέμψειν ὁρμημένος,
 'Ἄγων μεθ' αὐτοῦ στρατιώτες πρὸς μάχην
 3330 Πρὸς τοῖς ἑκατὸν πεντηκοντάδα μίλια·
 'Ος τὰς φορητὰς οἰχίας καθεδρύει.
 Ἐν τοῖς πρὸ τειχῶν χωροῖς Βυζαντίδος
 Οὖς Βαρβάρων διεθρος ἡνώτιστο οἱ·
 'Εφ' οὖ κλόνος γῆς συνένη φρικαλέος
 3335 Δ' οὖς κατηρείπωντο ναοὶ καὶ δόμοι,
 'Ελληνικός τε βωμὸς δὲ τῇ Κυζίκῳ
 Κάλλιστον ἐργον καὶ θεαμάτι τι ξένον
 Πέπτωκεν εἰς γῆν κατασεισθεῖς τῷ κλόνῳ.
 Σπετέδης δὲ ναὸς Πατέρων θεογόρων
 3340 Ἐν Νικαίᾳ σέσειστο καὶ διερήθη.
 Οὗτος λόγους ἐστεργε τῶν ἀλλων πλέον,
 'Ακρῳ λιχανῷ τῶνδέ περ γεγευμένος,
 Καὶ τοὺς λογίους ἥν τιμῶ τε καὶ σέβων
 Κάκι τῶν λόγων ἔφασκεν οὐχ ἡτον θέλειν
 3345 Ἡ βασιλείας γνώριμον καθεστάναι.
 Οὗτος τὸ βιοῦν ἐκμετρῶν λείπει κράτος
 Τέκνοις δαυτοῦ συζύγῳ βασιλίδι,
 'Εγγραφον δρον τῆσδε πρὸν δεδεγμένος
 ὡς οὐχ διμιλήσεις δευτέροις γάμοις·
 3350 'Ον εἰς φυλακὴν ποιμενάρχῃ χειρίσας
 Βίον τὸν ἀνθρώπινον ἐκλείπει μόρῳ.
- ROMANOS Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΗΤ. Α' ς.
- Αἴτη γε μέντοι τόνδε λαδοῦσ' ἀπάτη
 Τῷ Διογένει 'Ρωμανῷ συνεζύγῃ
 Καὶ κράτορ' αὐτὸν ἀπέφηνεν Αθεσδόνων,
 3355 'Ανδρα στρατηγὸν ἀπεράμιλλον, ξένον,
 'Αργίον, κράτιστον ἐν πάσαις μάχαις,
 Βριταρόχειρα καὶ μαχητὴν γεννάδαν,
 'Ηθος σοθαρὸν ἐμδριθὲς κεκτημένον,
 Ψυχῆς τε παράστημα πλουτοῦντα μέγα,
 3360 'Ανδρεῖον ὄντως καὶ σθένος φωμαλέον,
 Τρίπους τε χρηστὸν καὶ θεῷ πεφιλμένον
 Ηροκινδυνεύειν προφρόνως ἥρημένον

- A Quin etiam publicanis exactionem
 pacta mercede, ut diximus, locabat.
 Jam barbarorum proximorum incursum
 nequaquam armis neque virtute bellica
 arcere solitus fuit ob nimium metum,
 sed vi pecuniae et donis abundantibus,
 blanditiis atque honoribus supremis,
 benevolos imperio studebat reddere.
 Ergo Romana in oriente ditio
 Barbaro incursu laboravit plurimum;
 iterum arces jugum subierunt,
 multaque loca urbesque imperii.
 Neque minora patiebatur damna
 orbis occiduus militum absentia;
 Uzi enim Scytæ stri accolæ,
 fluvio trajecto cum immenso numero,
 nam nonaginta millia fuisse fama est,
 Thraciam incursarunt ac Macedoniam,
 omni extermiñi genere sevientes,
 et ipsam Græciam usque penetrarunt.
 Sed demum cunctos Bulgari ceciderunt,
 Numine coititus ipsis auxiliante.
 Interim Cæsar moverat in Barbaros
 omnium conviciis domo protrusus,
 secum ad bellum conficiendum ducens
 haud plures centum quinquaginta milites.
 Ergo tentoriis imperator fixis
 in suburbanis Byzantii locis,
 ibi intellixit Barbarorum cædem.
 Illo regnante, terræ motus horridus
 multa delubra proruit atque domos;
 C araque Græca Cyzicenæ urbis,
 opus pulcherrimum et visu mirum,
 humi dejecta incubuit, terræ tremitu.
 Templum quin etiam divinorum Patrum
 Nicæna in urbe concussum dissiluit.
 Ducas præ cæstoris litteras Cæsaribus
 dilexit, summis quas labris attigerat,
 atque eruditos homines in pretio habuit,
 seque dicebat a litteris malle
 quam ab imperio fieri gloriosum.
 Is fato urgente, tradidit imperium
 liberis suis reginæque conjugi,
 juratam prius fidem ab hæc exigens
 secundas nuptias haud se petituram:
 qua scheda patriarchæ Cæsar tradita,
 D humanæ vitæ terminum imposuit.
- ROMANUS DICGENES AN. IV. MENS. VI.
- Cum sic regina se fellesset conjugem,
 Diogeni Romano deinde nupsit,
 ipsique regiam dignitatem contulit.
 Erat is summus et invictus dux,
 fortissimus, in præliis Martem spirans,
 maximis viribus audaciaque pollens,
 severis moribus gravibusque præditus,
 animi quoque dotibus prædives,
 vir vere strenuus atque pectus validum,
 optima vita et Deo gratissima;
 et qui libenter pro subjectis populis

et pro exercitibus adibat pericula.
Hujus diversas cum hoste pugnas,
victorias, palmas, et strenuitates,
cætera honesta facta verbis dicere
summario in opere admodum difficile.
Is contra hostes protectus Barbaros,
Persas videlicet, qui loca finitima
Ciliciam et Phœnicem devastabant,
Orientis urbes raptui prædæque habebant;
cum nis, inquam, gravi conseruo prælio
captus est a Barbaris, heu! vir strenuus,
vir qui hostiles legiones prosternebat,
Romani imperii caput et defensor.
Ergo ad Persarum regem vinctus trahitur,
sed captivo licet statu, nactus est
benevolentiam plurimam atque curam.
Imo et honore regio cultuque est habitus
egregio exemplo apud Persarum dominum
Azanem illum fama celeberrimum,
animo et verbis mitibus uti solitus,
æqui amatorem, nominis clari cupidum.
Quin etiam splendido mox impetrato reditu
cum captivis dimititur honorifice.
Sed cum Romani imperii fines attigit,
veluti ex summa tempestate incolumis
in portum regni sui tutum veniens,
ibi naufragium, o dira fati invidia!
fecit, et oculi vivo sunt erepti.
Sic æger ergo abiit in insulam
(cui nomen prima) proximam Byzantio,
in qua is olim monasterium struxerat;
ibique moriens requiem laborum habuit.
Illo regnante, Blachernorum templum
insigne, flamma edaci absumptum fuerat.

MICHAEL CONSTANTINI DUCAE FILIUS SIVE
PARAPINACES AN. VI. MENS VI.

Deinde Michael, vulgo Parapinaces,
Constantini filius imperium adiit,
ingenium leve dissolutum, stolidum,
ignavum et ineptum ad imperium,
qui ne privatam quidem rem suam gerere,
nedum imperii publicam valebat.
Ergo cum nihil frugi sciret agere,
aliis habenas imperii committens,
is se cum litteris quotidie oblectabat,
ineptisque stolidæ occupationibus.
Quare res publica laborare cœpit,
imperiique navis periclitari,
ne sœvis undis ac tempestatibus.
in Amphitrites barathro mergeretur.
Namque ut ferociæ belluæ furentesque
nonnulli duces cupidi tyrannidis
navem reipublicæ naufragam dederunt.
Nempe et secunda capitibus hydra,
sic apostatici prodibant duces.
Primus Ruselius quidam rebellat,
deinde Cæsar, tum Nestor vestarcha:
evin Nicephorus agnomine Bryennius,
qui ex illustribus erat optimatibus:

- A 'Τηηκόων ἄριστα καὶ δερατευμάτων'.
Οὐ τὰς κατ' ἔχθρῶν συμπλοκάς τε καὶ μάχας,
3365 Νίκας, ἀριστείας τε, γενναῖους ἄθλους,
Καὶ τἄλλα καλῶν παραδίδονται λόγῳ
'Ἐργῳδές ἔστι συντομίᾳ χρωμένοις.
Οὗτος κατ' ἔχθρῶν ἐκστρατεύσας Βαρβάρων
Περσῶν καλούντων τὰ πρόσοικα χωρία
3370 Τὰ πρὸς Κιλικίην τε καὶ τὴν Φοινίκην
Λεηλατούντων καὶ πόλεις τὰς καθ' Ἐω,
Καὶ συβραγείστης καρτερᾶς ἀμφοῖν μάχης,
Φεῦ φεῦ! ἐάλω Βαρβάροις δὲ γεννάδας,
'Ο πάντα λαμπρός, δὲ κλονῶν ἔχθρῶν Πάες,
3375 'Ο Ρωμαῖος ἡγεμῶν καὶ προστάτης'
'Ηχθῃ τε Περσάνωντες δεσμώτης ἄναξ·
Πρὸς δὲ αὖ δορυάλωτος, ἀπαχθεὶς δὲ δύμας
Φιλοφροσύνης καὶ θεραπείας δῆστης·
Τιμῆς βασιλείου τε καὶ δόξης πάλιν
3380 'Ἐτυχε καλῶς πρὸς κρατούντος Περσίδος
'Αξάν ἐκείνου τοῦ περιθρυλλουμένου
'Ανδρὸς μετρίου τὸ φρόνημα καὶ λόγον
'Ισου τ' ἑραστοῦ φιλοτίμου τοὺς τρόπους·
'Ἐπανδρού δὲ ἐπειτα λαμπρὰς τυγχάνει
3385 Σὺν αὖχμαλώτοις ἀπολυθεὶς ἐντίμως.
'Ἐπειδὲ ἐπανέζευκεν εἰς Ρωμαῖδα,
'Ἐπανασωθεὶς ὥσπερ ἐκ τριχυμίας
'Ως εἰς ἔκλυστον λιμένα κραταρχίαν,
'Ἐνταῦθα ναυάγιον, ὡς δεινοῦ φθόνου!
3390 'Βτλη στερηθεὶς τοῦ φάους τῶν δημάτων.
Οὗτως δὲ ἔχων ἀπεισι πρὸς καλουμένην
Πρώτην γε νῆσον πλησίον Βυζαντίδος·
'Ἐνθα μονήν ἤγειρεν οὗτος ἐκ βάθρων,
C Κάκει τελευτὴ σανδατίσας τῶν πόνων·
3395 'Ἐφ' οὖτος Βλαχερνῶν εὐπρεπῆς νεώς ἀπας
'Ἐπυρπολήθη τῷ πυρὶ τῷ παμφάγῳ.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ
ΗΤΟΙ Ο ΠΑΡΑΠΙΝΑΚΗΣ ΕΤ. ζ. c.

- Είτε Μιχαήλ Παραπινάκης θεσιν
Κωνσταντίνου παῖς παραλαμβάνει τὸ κράτος,
Χαύνός τις ήθος, ἀρελής, ἀνειμένος,
3400 'Απαλὸς, ἀδέξιος εἰς κραταρχίαν,
Τὰ καθ' ἐαυτὸν διέπειν οὐκ ἰσχύων,
Μὴ τοί γε κράτος καὶ διοίκησιν δλων.
Πρὸς οὐδοτοιούν προσπερψικῶς κρειττόνων,
"Άλλους ἐφίστων ἥνταις ταῖς τοῦ κράτους,
3405 Αδτὸς προσεῖχε τοῖς λόγοις δσημέραι,
Οἵ τ' οὐ προσῆκεν ἀμαθῶς κεχρημένος.
D "Οθεν κακῶς ἐπασχεν κοινὰ πραγμάτων,
'Ολκάς τ' ἐκινδύνεις τῆς κραταρχίας
Δειναῖς τριχυμίαις τε καὶ καταιγίσιν
3410 Εἰς 'Αμφιτρίτης τὸν βυθὸν καταδύναι·
'Ως ἄγριοι γάρ κακίαι πεπνευκότες
'Λυδρες στρατηγοὶ βασιλειῶντες τότε
'Ολκάδα κράτους κατέδυσαν εἰς βάθος·
'Ως γάρ πολυκέφαλος ἀλλη τις ὅδρα
3415 Οὔτως ἀποστάτης ἦν δρψν καρας.
'Αφίσταται πρῶτα τῶν 'Ρουσέλιδες τις,
Πρὸς τῷδε Καισαρ καὶ Νέστωρ τις βεστάρχης,
Νικηφόρος τε Βρυέννιος τούπικλην
'Ως παρασήμοις ὠράσιστο τοῦ κράτους·

- 3420 Ἀλλος Νικηφόρος τις Βοτανειάτης,
Ος καὶ κατήρξε τοῦ χράτους τῶν Αὐσόνων .
Σὺν οἷς λιμός τε καὶ βροτῶν φθίσις
Βαρεῖα κατέτρυχε τοὺς ὑπηκόους,
Καὶ τις φόρων εἰς πραξὶς ἀδικωτάτη.
3425 Ταῦτα μὲν οὕτω συμβέβηκεν, ὡς ἔφην.
ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ Ο ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΗΣ ΕΤ. Γ'.
Φημίζεται δὲ Ηοτανειάτης αράτωρ,
Καὶ διαδεῖται βασιλικῆ ταινίᾳ .
Καὶ τηνικῦτα φιλοτιμίαν ἔσην
Τὴν τῶν χρεῶν ἀπασιν ἐκτομὴν νέμει
3430 Χρεωκοπίαν δημόσιον θεσπίσας .
Ἄντρος ἴλαρὸς, ἀπαλὸς, χρηστὸς τρόπους,
Ἄλλως δὲ νωθῆς. χαῦνος, ἐκλειμένος,
Πρὸς πραγμάτων πρόνοιαν οὐκ εὖ πᾶς ἔχων .
Τὸ δ' αὖτῶν μήκει τε καὶ γῆρας νόσοις .
3435 Οθεν παραδόντος ἡνίας ἄλλοις χράτους,
Αύτὸς τρυφαῖς ἔχαιρε καὶ συστίτοις,
Λουτροῖς πανημέροις τε καὶ πανδαισίαις.
Ο Μιχαὴλ δὲ γίνεται μελαφόρος,
Εἴτ' ἀρχιθύτης καὶ πρόεδρος γ' Ἐφέσου .
3440 Τούτου συνεύνω πρὸς γάμου κοινωνίαν
Βοτανειάτης οὐ καλῶς συνεζύγη.
Ἀποστασίας δὲ εἰστι Βρυεννίου,
Τυραννίδος τ' αὖ οὐ καλῶς ἔξημμένου,
Καὶ μὴ θεῖναι δωρεαῖς πεπεισμένου,
3445 Στέλλει κατ' αὐτοῦ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις,
Ἄλεξίψ δοὺς Κομνηνῷ ταύτας ἄγειν .
Ος συμπλακεὶς ἥττησε τύραννον μάχῃ,
Καὶ φωτὸς ἐστέρησεν αὐτὸν δημάτων.
Πρὸς δ' αὖτις τυραννήσαντα καὶ Βασιλάκην
3450 Πεμφθεὶς Κομνηνὸς, συμπλακεὶς οἱ πρὸς μάχῃ
Ἡττῆς χρηταῖς καὶ στερίσκει τοῦ φάους .
Καὶ Βαράγγων σύστημα τοῦ στεφφόρου
Κατεξαναστὰν ἦτρέπιστο πρὸς μάχην .
Ἄντιπερατάξεις δὲ χειρὸς δύσμάχου
3455 Καθυπεκλήθη καὶ συνέγνωσται πάλιν.
Τοταπόν ἀνταίρει δὲ Βοτανειάτη
Κομνηνὸς Ἀλέξιος τυραννοκότόνος .
Ος καταλαβὼν Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν,
Στρατό, τὸ ἀγείρας, ἀναδείκνυται χράτωρ,
3460 Καὶ βασιλικοῖς ἀναδεῖται συμβόλοις.
Μετ' ὅν ἀπέρας τὴν Κωνσταντίνου φθάνει,
Καὶ τὴν δὲ ἐλών μάχη τε καὶ στρατηγίᾳ
Εἰσεισιν ἐντὸς τῶν βασιλεῶν δόμων.
Ἀπεισι δὲ αὐτῶν Βοτανειάτης τάχος,
3465 Καὶ τρίχα καρεὶς ἀμφιένυνται ράχος
Ἐν Μητρανάνδρου τῇ μονῇ περιβλέπτου,
Ἐνθειασῶν ἔτυχε τιμῆς ἐνίμου.
ΑΛΕΞΙΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. ΑΖ'.
Οὗτοι μὲν Ἀλέξιος εὑράτο χράτος,
Ος καὶ τεταινώσι περ' ἀρχιθύτου .
3470 Κράτωρ ἀγαθὸς καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
Φρικτὸς μὲν ἔχθροῖς, εὐμενῆς δὲ ὑπηκόοις,
Ἄντρος περιδέξιος, δέξις ἐν μάχαις,
Εἰδος προδεικνὺς ἔξιον τυραννίδος,
Καὶ πρᾶπον ἡθος καὶ φιλαγάθους τρόπους.
3475 Γένους ἔχων εὖ, σώματός τ' εὐρυθμίας,
Ἐργων στρατηγίας τε καὶ μάχης ἔδρις,

PATROL. Gr. CXLIII.

A denique Nicephorus alias Botaniata,
qui et imperium Romanum obtinuit.
Pestis præterea hominumque lues
gravis affixit populos imperii,
et injustissima vectigalium exactio.
Sic ergo res humanæ tunc se habebant.

NICEPHORUS BOTANIATA AN. III.

Ergo appellatur rex Botaniata
atque solemni stemmate exornatur :
qui sui nominis elebrandi cupidus
cunctam æmario debitum pecuniam
remisit, novas tabulas instituens :
vir latus facilis moribusque commodis,
cæterum segnis, levis, dissolutus,
neque ad reip. curam idoneus :
nam et senecta et morbis premebat :

B quamobrem alios reip. præponens,
ipse deliciis epulis ac balneis
comissabundus quotidie indulgebat.

Michael autem clericus tondetur,
exin fit primas Ephesi episcopus :
cujus uxorem sibi consociavit
haud laudabiliter Botaniata.

Jam rebellante postea Bryennio
tyrannidemque perfide affectante,
neque se donis plaidum præbente.

mittit in ipsum copias imperator
bellique ducem Comnenum Alexium,
qui pugna tyrannum patrata vicit,
atque oculorum lumine spoliavit.

Item adversus Basilicem rebellem
missus Comnenus, consertis manibus
fortiter vicit illumque excæcavit.

Quin et Varangi conjurati in Cæsarem
publice ad arma seditiona iverunt :

sed manu forti protinus perdomiti,

veniam moliminiis mox impetrarunt.

Ipsum postremo Botaniatam aggreditur
tyrannicida Comnenus Alexius :

atque occupata Hadriani urbe
collectisque copiis, fit imperator,
atque regalibus ornatur insignibus.

Sic ergo accedens ad Constantini urbem,
cepit hanc prælio et peritia bellica,

et regiam ipsam occupavit domum ;

qua festinanter exiens Botaniata,

D monachi tunicam, tonsa coma induit
in monasterio venerandæ Virginis,

ibique moriens sepelitur magnifice.

ALEXIUS COMNENUS AN. XXXVII.

Sic ergo Alexius natus est imperium,
quin et a sumno præsule coronatus :

bonus imperator et dux strenuus,

hostis tremendus, civibus benivolus,

egregius vir, impiger in præliis,

vultum præ se ferens imperio dignum,

mitem consuetudinem honestosque mores.

Stirpe erat nobili, corpore decenti,

operis bellici maxime peritus

neq; vero auri cupidini obnoxius,
neq; rursus iræ sanguinis sitienti;
neque superbis fastosive moribus,
vel unquam subditis aditu difficiliis,
vel pœnæ exactor inexorabilis;
sed in benignitatem propensus magis,
suavis, moderatus, gratiosus, facilis,
prompto et acuto ingenio arcanoque simul,
optimus orthodoxæ defensor fidei,
nec conviviorum amans neque luxus:
tum et virtutis doctrinæque studiosos
viros honorans et officiis colens.
Huic in imperii sede collocato
nuntius advenit, Italum Robertum
Dalmatiæ urbem Epidaurum
armis cepisse et plurimis navigiis.
Ergo profectus Cæsar cum exercitu
illuc, et pugna cum hoste patrata,
noster profliguit prælio infeciliter
cladem Romano referente exercitu,
atque Byzantium Cæsar est reversus.
Barbari autem cum Roberto duce
populabantur oppida Romana,
captis Larissa Castoriaque urbibus.
Contra Robertum rursus est egressus
inclytus Cæsar cum ingenti exercitu,
atque Castoriæ recuperavit.
Robertum autem astu est aggressus.
cujus rationem interest narrare.
Cæsar ornatum regium circumposuit
gerinano proprio, copiasque tradidit;
cumque jussit expositas præbere
in acie, coram agmine Roberti;
qui si copias suas contra commovisset,
monuerat fratrem cedere effusa fuga.
Interim Cæsar modico cum milite
per cæsa reptans difficilia loca
tota diripuit Barbarorum castra,
quotquot ibi reperit cæsi gladio.
Cognita re barbarus, metu attonitus
animo simul viribusque concidit,
cunctique sunt reversi in patriam suam
risum lucrati, imo et ignominiam.
Postea Turca, cui nomen Tzachas,
Chii jam dominus, adornata classe,
Samum et Lesbum atque Rhodum capit,
aliasque præfecturas; sed inde pulsus
præliis maritimis a Romanis fuit.
Tunc etiam Cyprus defecit ab imperio
occupata videlicet a Rhapsomato.
Fertilem insupaler Cretensium insulam
rabidus quidam Caryces rebellis
vi captam, dominus veluti insidebat.
Utramque tamen insulam imperio
classis Romana denuo restituit.
Hoc impetrante Cæsare, terræ motus
admodum vehemens atque terrificus
speciosas domos templaque magnifica
diruit passim, vique sua contrivit.

A Οὐ χρημάτων ἡττητο καὶ χρυσαργύρου,
Οὔτ' αὖ ψυμοῦ τε καὶ χόλου φθισιθρότου,
Οὐχ ὑπερβότης καὶ σοδαρός τις τρόπους·
3480 Ἡ δυσπρόσιτος ἦν ὑπηκόοις δλως,
Ἡ πρὸς κόλασιν ἀπαραιτήτως ἔχων·
Ἐπικλινῆς δὲ πρὸς φιλανθρώπους τρόπους,
Μέτριος, ἡδὺς, εὐπρόσιτος, χαρείς,
Πτηνὸς φρόνησιν, ἀγχίνους ἢ κρυψίνους,
3485 Ὑπέρμαχος κάλλιστος δρυθοδοξίς,
Διαιταν ἀσφάν οὐ φιλῶν οὐδ' αὖ πότους·
Ἄνδρας λογίους ἀρετὴν τ' ἡσηκότας
Σέβων τε τιμῶν καὶ προσανέχων σφίσιν.
Ὕγελτο τῷδε τοῦ κράτους δεδραγμένῳ
3490 Ὡς τις Ἰταλὸς Ῥομπέρτος κεκλημένος
Εἰς Δαλματίας τὴν Ἐπίδαμνον πόλιν
B Σὺν στρατιᾷ κατῆρε καὶ βαρεῖ στόλῳ.
Ἐξεισι τοίνυν ἐκστρατεύσας δι κράτωρ,
Καὶ τῇδ' ἐπιστὰς συμπλακεῖς τ' ἀντιπάλῳ,
3495 Πέφευγεν οὐτος δυσκλεῶς ἐκ τῆς μάχης,
Τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς ἡττημένης·
Καὶ βασιλεὺς μὲν τὴν Κωνσταντίνου φέρανε·
Οἱ Βάρβαροι δὲ σὺν στρατάρχῃ Ῥομπέρτῳ
Λεηλατοῦντες Ῥωμαϊκὰ χωρία
3500 Λάρισσαν εἶλον καὶ Καστορίαν πόλεις·
Ἐξεισι λοιπὸν κατὰ Ῥομπέρτου πάλιν
Ἄναξ δι κλεινὸς σὺν στρατιᾷ μυρίᾳ,
Καὶ Καστορίαν ἀναλαμβάνει πάλιν,
Καὶ Ῥομπέρτον μέτεισι δραματουργίᾳ·
3505 Ὁπως τε δράμα συμπέπλασται ῥήτεον·
Σχῆμα περιτίθησιν ἀρχικὸν κράτωρ
Λύτου τ' ἀδελφῷ καὶ στρατιῶν προσέμει
C Καὶ οἱ κατὰ φάλαγγα τῇδε Ῥομπέρτο
Στῆσαι παρηγγύησεν εὐεπιθῆλως·
3510 Καν μὲν κατ' αὐτοῦ συγκινῆ τὰς δυνάμεις,
Στρέψαντα νῦντα προτροπάδην φυγγάνειν·
Δι' ἀφανῶν δὲ δυσδάτων τε χωρίων
Ἄναξ δι εκδύνει σὺν ὄπλιταις βραχέσι,
Ληζεῖται κάροκα πάντα βαρβάρων,
3515 Καὶ τοὺς ἐν κύτῳ παραδίδωσι ἔξφει·
Οἱ Βάρβαροι γνώντες συτχεῖες ἀθυμίᾳ
Παρείτο χεῖρας καὶ δέμας καὶ καρδίαν,
Καὶ πάντες ἀπώφοντο πρὸς σφῶν πατρίδα
Ὥφληκτες γέλωτα, πρὸς δ' αὖ αἰσχύνη·
3520 Καὶ Τοῦρκος αὖθις Τζαχᾶς τις κεκλημένος
Χίον κατασχὼν καὶ στόλον καταρτίσας
Αἰρεῖ Σάμον Λέσθον τε νήσους καὶ Ῥόδον,
D Καὶ πάλιν ἀλλας τε δεσποτεῖας, ἔξεληλαται πάλιν
Ῥωμαϊκῷ στόλῳ καὶ ναυμαχίᾳ.
3525 Ἀποστατεῖ δὲ τηγνικαῦτα καὶ Κύπρος
Τοῦ Ῥαφομμάτου τῇδε κατεσχηκότος.
Καὶ πάλιν ἀμφίβοτον εὗφορον Κρήτην
Ἄνθρο Καρύκης δυσμενῆς ἀποστάτης
Βίᾳ κατασχὼν, εἴχε πρὸς κατοικίαν·
3530 Ἐπανεσώθη δ' αὖθις Αύστρων κράτει
Νήσων δυάς αὔτη γε Ῥωμαίων στόλῳ.
Τούτου κρατοῦντος καὶ κλόνος γῆς συνέβη,
Σεισμός τε δεινὸς καὶ λίαν φρικαλέος.
Ὕφ' οὖ καλοὶ δόμοι τε καὶ ναοὶ ἔνοι·
3535 Κατακτεύοντες συνετρίβησαν βίᾳ·

Συνηρεψεῖς τε καὶ μακρὰ στοι; πάλιν
Πτώσιν παθοῦσαι συνέχωσαν ἀπλέτους.
Καὶ Πατζιάνακαι Σκυθικὸν πάλιν ἔγνος
Θράκης ἐπῆσε, Μακεδονίας δρους,
3540 Αὐτῶν νομάς τε καὶ τόπους λελοιπότες.
Ἄλλα καὶ αὐτῶν ἐκτριτεύσας δὲ κράτωρ
Καὶ συμπλκεῖς, ἡττητο τοῖς δύλοις πεποιθότων,
Ως στρατιωτῶν τοῖς δύλοις πεποιθότων,
Καὶ μὴ νικητῇ τῷ Θεῷ καλῶν δότη.
3545 Καὶ πάλιν ἐστράτευσε καὶ αὐτῶν ἀναξ,
Καὶ σώφρονός γε στρατιᾶς δεδειγμάνης
Ρωπῆς τε θείας ἐλπίδας ἐξαφάσης,
Συμμίκτας αὐτοῖς ἐκνικῆ κατὰ κράτος,
Καὶ σφῶν τὸ πλήθος ἐκθερίζουσι ξίφει.
3550 Ἀλλοις δὲ ἐλόντες αἰχμαλώτους ἐν μάχῃ
Ἄριτημένοις σφῆς ἀπέδοντ' ἀργυρίου.
Οὐ δὲ αὐτοκράτιωρ ἐκ Σκυθῶν ἀποκρίνας
Νέους σφριγῶντας εὔτενείς καὶ μαχίμους
Ἐν Μογλένων φύσει τούτοις χωρίοις,
3555 Οἰκεῖόν οἱ σύντογμα τούτους καλέσας,
Οἵ καὶ μέχρι νῦν ἀπὸ Μογλένου τόπου
Ηᾶσι καλούνται Μογλενοπατζιάκαι.
Καὶ στρατιά τις Ἰταλῶν ἐσπέρας
Ἀνεισι βαθίσασα πρὸς Βυζαντίδα,
3560 Ἐχουσα τὸ πρόθυμον ὡς πρὸς τὴν ἔω.
Ἡ συγκίνησιν ἐμφανῶς προμηνύει
Πληθὺς ἀκρίδων ἐσπέρας πρὸς τὴν ἔω,
Διά τε Θράκης, Μακεδονίας δρων
Τὴν ἀέριον πτήσιν ἔξεργασαμένη.
3565 Φράγγων δμωας στράτευμα πορθμὸν διέβη,
Ἐφίστηται δὲ τῇ Νικαένω πόλει
Χερσὶ Τούρκων αἰσχιστα τυραννουμένῃ.
Καὶ σὺν χρόνῳ δὲ καὶ μάχῃ φρικχλέῃ
Φθορῷ τε πελλῆ πρὸς μερῶν ἐκτέρων
3570 Αἰροῦσι Φράγγοι τὴν πόλιν κατὰ κράτος,
Καὶ τῷ βασιλεῖ τῇδε πολλῶν χρημάτων
Ἀπεμπολοῦσι καὶ προσχωρεῦσι πρόσω.
Καὶ προσβαλόντες Ἀντιόχου τῇ πόλει
Αἰροῦσιν αὐτὴν μηχαναῖς τε καὶ μάχῃ.
3575 Μεθ' ἣν ἄγωσιν ισχυροῖς τε καὶ μάχῃ
Καὶ τὴν Σιών αἰροῦσι τὴν Θεοῦ πόλιν.
Καὶ Ραϊμούνδος, οὗ πατήρ δῆν Ρομπέρτος,
Τῶν παρ' Ἰταλοῖς εἰς ἐπισήμων πέλων,
3580 Ηίστεις ἐνδρκούς ἔδρα πρὸς βασιλέα
Τὴν δὴ πρὸς αὐτὸν ἐμπεδόσας φιλίαν
Καὶ δουλικήν εὖνοισαν δεῖ καὶ σχέσιν.
Οθεν λεβῶν χρήματα πρὸς βασιλέως.
Καὶ δωρεάς αὖ φιλοτιμίας ξένας,
3585 Ήρὸς Συρίαν δρμησεν καὶ Κιλικίαν.
Τῆς δὲ Ἀντιόχου κατακρατήσας μάχῃ,
Οὓς εἶχεν δρκους πρὸς βασιλέας, δράσας
Σπονδάς τε φρικτὰς ἡθετηκὼς αὐτίκα,
Ἄσπονδος ἐχθρὸς εὑρέθη Ρωματίδος.
Ἐκ τῶν ἐψίων τοιχαροῦν πρὸς ἐσπέραν
3590 Μέλλων ἀπαρειν ἡ βίβηλος καρδία,
Αὐτοῦ κατεψύσανο θάνατον φόβῳ.
Ως νεκρὸς οὖν ἐντεθεὶς ἐψευσμένος
Ἡ νεκρὸς ἐμπνους λαρνακιδίῳ τότε
Ἄπηκτο χερσὶν οἰκετῶν πρὸς πατρίδα

A Tum vero opacæ prolixæque porticus
stratæ mortales oppresserunt plurimos.
At Palzinacæ Scythica gens denuo
Thraciam vastabant atque Macedoniam
suis relictis patriis atque pascuis.
Contra hos correptis armis imperator,
manu conseria, victus est a Barbaris,
quia nostri millites confidebant armis,
non Deo victore honorumque auctore.
Rursus profectus contra eosdem Cæsar
modesto cum exercitu atque pio
et qui victoriam consitus sperabat,
inito prælio debellavit hostes,
numerumque plurimum gladio messuit:
reliquam captam belli jure turbam
victor exercitus sub corona vendidit.
B At impcrator sibi de Scythis legit
eximios juvenes validos, pugnares
quos in regione posuit dicta Mogleno,
suam hanc appellans percularem manum;
hic nunc etiam a statione Mogleni
vulgo appellantur Moglenopatizinacæ.
En autem Italus ex occidente exercitus
processit, urbem ad Byzantinam tendens,
sed orientales cursus petens plagas.
Hujus portendit manifeste motum
vis locustarum ingens ex hesperiis
eoos petens locos, ac volatum
per Macedoniam Thracianamque dirigens.
Francorum quoque ex exercitus fretum transiit
atque Nicænam urbem circumsedit
C Turcarum manibus turpiter oppressam;
quam diuturnis horridisque pugnis
multoque utrinque militum excidio
expugnatam Franci per vim summam,
Cæsari græco multo repenso pretio
divididerunt, perrexeruntque ulterius:
delatique ad urbem Antiochiam,
hanc artificio et prælii obtinuerunt.
Posthinc certaminum magno labore
Sionem quoque ceperunt urbem Dei.
Tum et Raimundus filius Roberti,
nobilis Italus Cæsari nostro fidem
jurata dedit fore ut amicitiam
perpetuam secum coleret, et obsequium
devoti animi reverentiamque haberet.
D Ob id accepta a Cæsare pecunia,
donis affectus insolitisque honoribus,
perrexit in Ciciliam moxque in Syriam.
Ast Antiochia fortiter potitus.
quam regi obtulerat juratam fidem
sacrumque fædus illico fefellit,
perfidum hostem semet imperio exhibens.
Mox ab oriente rursus in Hesperiam
homo scelestus cum redditurus esset,
metuens sibi, mortem simulavit.
Ergo fallaci, tanquam mortuus, dolo
vel moribundus conditur in capsæ
atque ita a famulis defertur in patriam

falso dicentibus mortuum hunc esse.
 Cum sic in patriam evasisset astu,
 Cæsari multum obrectavit temere,
 congregatoque exercitu Latino
 ad Epidaurum urbem classem appulit,
 hujusque mœnia machinis pulsabat.
 Sed spe frustratus cum nihil proficeret,
 omisso bello, mittit legationem,
 et imperato Cæsaris colloquio,
 fœdus cum ipso denuo pacemque facit.
 Bogomilarum sub Alexio hæresis
 invisa Deo emersit et execrabilis,
 cujus Basilius quidam auctor erat,
 medicus vulgo dictus, minister Satanæ,
 qui clam permultis pestem suam afflabat,
 atque animabus dogmata exitiosia.
 Hic multos annos hac illaque cursans,
 orbis provincias atque urbes peragrans,
 tristi postremum omine adventavit
 in hanc imperii maximam metropolim.
 Sed imperator orthodoxie tenax
 hominis fraudem cauto artificio aggreditur.
 Nam simulata callide persona
 credulum se benivolumque finxit,
 sœpe ac benigne eum scelesto versans,
 ac familiari demulcens colloquio,
 servatoremque errantium appellans.
 His homo impius delenitus verbis
 exitiosum vomuit venenum,
 pessimè exponens dogmata doctrinæ.
 Quæ pius Cæsar simul ac agnovit,
 scelesti nempe effata magisterii,
 protinus vulgo pates fieri voluit,
 impostoremque hominem Christi hostem
 tradidit flammis communi suffragio
 Multos præterea Manichæos Cæsar
 tum magisterio tum catis suasionibus
 ad religionem veram revocavit.
 Orphanis quoque pueris attribuit
 domum et victimum assignavit uberem
 his et alendis et curandi sedulo.
 Quin et grammaticæ ludum aperuit
 orbis adolescentibus, vel de paupere
 stirpe progenitis, multosque redditus
 et largos sumptus suppeditavit
 simul discipulis atque magistris.
 Commodo Alexio moderante imperium,
 incendia quoque in urbe acciderunt,
 quibus absumptæ multæ partes sunt.
 Vehemens quoque tempore sub verno
 spiritus multa detimento fecit
 humi dejectis passim ædificiis :
 quibuscumque decidit admiranda statua
 imposito columnæ porphyreticæ
 cuius in Placoto basis erat posita :
 illa cum caderet, forte præsentes ibi
 mu'tos mortales mole sua contrivit.
 Imbrium quoque nimia vis cælo
 conchim effusa passimque inundans

- A 3595 Μάτην θρυλούντων τόνδε νεκρὸν τυγχάνειν.
 Ἐπεὶ δὲ λαθῶν ἀπεσώθη πατρίδι,
 Πολλὰ κατειπὼν τοῦ κρατοῦντος ἀλόγως
 Καὶ συναλίσας στρατιὰν ἐκ Λατίνων
 Ἐπιδαμνίων προσκαταρει τῇ πόλει,
 3600 Καὶ τὴνδ' ἐλεῖν ἔσπευδε τειχομαχίας.
 Ἄλλ' ἐλπίδων ἔψευστο μηδὲν ἀνύσας .
 Ηρεσθρύεται γοῦν ἀπογνοὺς τῶν ἐλπίδων,
 Καὶ τῷ κρατοῦντι πρὸς λόγους ἀφιγμένος,
 Σπονδὰς πρὸς αὐτὸν ἐκτελεῖ καὶ συμβάσεις.
 3605 Τούτου κρατοῦντος αἱρετοὶ Βογομίλων
 θεοστυγής πέφηνε καὶ βδελυκτέα,
 Ἡς μυσταγωγὸς λατρός τις τούπικλην
 Κλῆσιν δὲ Βασίλειος, Σατανὸς ἐργάτης .
 Ος λάθρᾳ πολλοὺς ἀνεπίμπλα τῆς λύμης
 B 3610 Καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δογμάτων ψυχοφθόρων .
 Πολλῶν ἐτῶν δρόμοις τε καὶ περιδρόμοις
 Χώρας ἐπιών καὶ πόλεις οἰκουμένης,
 Ἐπιπολάζει καὶ τελευταῖον τάλας
 Πόλεις μεγίστῃ τῇδε καὶ βασιλίδι.
 3615 Ἄλλ' ὁ κρατάρχης δρθιδοξίας φίλος
 Μέτεισι αὐτοῦ πανσόφῳ τέχνῃ πλαντην .
 Πλασάμενος γάρ ὑποκριθεὶς τ' ἐντέχνως
 Πίστιν βεβαίαν, εὐμένειάν οἱ τρέφειν,
 Θαμὰ πρεστήις τῷ τρισαλιτηρίῳ,
 3620 Ἄγαν προσηνῶς καθομιλῶν συχνάκις,
 Σωτῆρα καλῶν τόνδε πεπλανημένων.
 Τοῖσδ' δ βδελυρὸς καταθελχθεὶς τοῖς λόγοις
 Ἰὸν κακίας ἔξεμεῖ ψυχοφθόρον.
 Ἐκπυστα τιθεὶς δόγματα πονηρίας .
 C 3625 Ἄ γοὺς ὁ κρατῶν φιλόχριστος καρδία
 Ὁλέθρια δόγματα διδασκαλίας
 Γόητος ἀνδρὸς, μισοχρίστου καὶ πλάνου
 Καὶ στηλιτεύει καὶ θριαμβεύει πρόφρων,
 Ψήφῳ τε κοινῇ τῷ πυρὶ τόνδε φλέγει.
 3630 Οὗτος βασιλεὺς καὶ Μανιχαίων πάλιν
 Πολλοὺς πρὸς εὐσέβειαν ἦν ἐφελκύσας.
 Διδασκαλίας καὶ σοφαῖς συμβουλίαις.
 Καὶ παὶσι δ' ἀνήγειρεν δρφανοῖς δόμον,
 Τάξας σιτήσεις δαψιλεῖς ἐν τῷ δόμῳ
 3635 Ἐπιμελείας καὶ τροφῆς τούτων χάριν .
 Καὶ γραμματικῶν ἀπέταξεν αὖ πάλιν
 Μουσεῖον εἰς παίδεισι δρφανῶν νέων
 Οὐν εὐπόρων τε πατέρων πεφηγότων,
 Νείμας μαθηταῖς καὶ διδασκάλοις νέων
 3640 Ηλείστας σιτήσεις, δαπάνας, χορηγίας.
 D Ἐπὶ χρόνων τούτου δὲ τῆς κραταρχίας
 Καὶ πυρκαϊαὶ συνέβησαν τῇ πόλει,
 Καὶ πλεῖστα τῆσδε κατανήλωσαν μέρη .
 Ἐπνευσε δ' ἥρος ἀνέμου τις σφραρότης
 3645 Βιαιοτάτου, προξένῳ γε κινδύνων,
 Ο πολλὰ κατήρειπε τῶν δομημάτων .
 Μερ' ὧν χαμαὶ πέπτωκεν ἄγαλμα ἔνον,
 Ἀνωθεν ἐστῶς, κίονος πορφυρέου
 Τοῦ πρὸς Ηλακωτῷ τὴν βάσιν ίδρυμένου .
 3650 Ὁ κατενεχθὲν παρατυχόντων τόπῳ
 Πολλοὺς ἀνεῖλε συντετριφός ἐσχάτως.
 Κατερήγη δ' ἀνωθεν θεῖος μέγας
 Χόδην κατεών καὶ κατακλύζων μέγα,

- 'Ιφ' οὖ κατηρείπωντο πλεῖστα δωμάτων.
 3655. Ζώων δ' ὅπηρξε καὶ βροτῶν πολλὴ φθίσις.
 Οὗτος στρατεύσας κατὰ Τούρκων βαρβάρων
 Ἀφίκτο καὶ μέχρι γε Φοιλομιλίου
 Εὑρών δ' ἔρημον ὀπλιτῶν ἀστυ τόδε,
 Ἀποδρασάντων τοῦδε Βαρβάρων δέει,
 3660 Αἰρεῖ τε τοῦτο καὶ στίφος τι φρουρίων,
 Κρησφύγεται σπήλαια τῶν ἐγχωρίων,
 Καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς προσλαβὼν οὕτω κρήνας
 Τποστρέψι κάλλιστα πρὸς Βυζαντία,
 Μετοικίσαι σφᾶς κακὰ νοῦν ἀλλῃ γ' ἔχων.
 3665 Τούτων πορείαν τὴν πρόσω ποιουμένων
 Οἱ μὲν σφριγῶντες καὶ νεάζοντες χρόνῳ
 Ποσὶν ἔχρωντο καθ' ὅδὸν τοῖς ἰδίοις
 Οὔσπερ λυγρὸν δ' ἔτρυχε γῆρας καὶ νόσος,
 Τούτοις ὑποίγια παρείχει κράτωρ.
 3670 Ηρειμένους πλάσιν δὲ σώματος πάλιν
 Ἀσπίσιοι μακραῖς ἐντιθεῖς εὐμηγάνως
 Νέοις σθεναροῖς σφᾶς παρηγγύα φέρειν.
 Αὔτδες δ' ἄνω κάτω περ ἵπτότης θέων
 Ως σφῶν προμηθεὺς καὶ φύλαξ εὐζωίας,
 3675 Εἴ τινά που βλέψειε προσκεκμηκότα
 Βρωτοῦ, ποτοῦ σπάνει τε καὶ μακρῷ δρόμῳ,
 Τόνδ' ἀνεκτάπτο χριστομιμήτῳ τρόπῳ.
 Οὕτως ὑποστρέφοντι συντεταγμένῳ
 Σουλτάνη προστῆθεν ἱππότῃ στεφηφόρῳ,
 3680 Ηέρβωθεν αὐτὸς ἀποδάς ἴππου δρόμου,
 Καὶ προσκύνησιν ἀποδοὺς ὥσπερ θέμις,
 Σπονδάς τε δράσας φιλικάς καὶ συμβάσεις,
 Σὺν φιλοτίμοις δωρεαῖς ὑποστρέψει.
 Ο δ' αὐτοκράτωρ πρὸς πόλιν Κωνσταντίνου
 3685 Αὔθις ἐπανέζευξε σὺν εὐθυμίᾳ·
 Ἐνθι νοσῶν ἔκειτο λοιπὸν ἐν κλίνῃ
 Σφοδρῶς ἐπιβρέυσαντος ἐκ καχεξίας
 Βάθροις ποδῶν φεύγατος δλωδεστέρου·
 Παρ' οὖ δαμασθεὶς ἴσχάτως τὸ σαρκίον
 3690 Μετ' οὐ πολὺ δέδεκτο τέρμα τοῦ βίου,
 Κατὰ στομάχου μύδρον (47) εἰσδεδεγμένος
 Ἀσκληπιαδῶν προσταγῇ τε καὶ χρίσει.
 ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. ΚΔ'.
 Τούτου τὸ βιοῦν καὶ κράτος λελοιπότος,
 Χειρίζεται κάλλιστα τὴν κρατηρίαν
 3695 Ιωάννης παῖς ἀρετῶν συστοιχία,
 Οντῶς χαριτώνυμος δλδία χάρις,
 Ἀναξ ἀγαθὸς καὶ μαχητής γεννάδης,
 Ἐχθρῶν νικητής καὶ παθῶν αὐτοκράτωρ,
 Πλῆρες ταμείον ἀγαθῶν θεοδότων (48),
 3700 Ήδης, ίλαρδς, εὐμενῆς διπηκόοις,
 Χρηστὸς, προσηνής, εὐπρόσιτος, χαρίεις,
 Θάλασσα καλῶν φιλοδωρίας πλέα,
 Φύσις ἀπαράμιλλος, εὐλογημένη,
 Ταῖς; βασιλικαῖς ἀρεταῖς διαπρέπων,
 3705 Σὺν τῇ γαλοιπῇ τῶν καλῶν εὐκοσμίᾳ,
 Γνώμων δικαιού, πραστήτος αὖ τύπος
 Καὶ τῆς ἀληθείας γε τῆς ἐν τοῖς λόγοις·
 Πρῶτος μετά γε πρῶτων εὐσεβανάκτων
 Πιστός, φρόνιμος, οἰκέτης διπηρέτης,

(47) Judicent eruditii de hujus vocabuli sensu.

- A ædificiorum latam stragem edidit.
 Bestiarum denique et hominum lues fuit.
 Cæsar cum Turcis barbaris belligerans
 peruenit usque ad urbem Philomelium;
 quam cum desertam milite invenisset,
 quia metus Barbaris fugam suaserat,
 banc capit, et simul castella aliquot
 asyla veluti et specus incolarum.
 Atque hos captos Cæsar sibi vindicans
 eum gloria insigni Byzantium rediit,
 alio translatos cogitans deponere.
 Ergo horum longum carpentium iter.
 validi quidem atque ætate vegeti
 pedibus propriis metiebantur viam;
 ægrotis autem vel senio confectis
 clemens jumenta dabant imperator:
 qui autem corpore prorsus erant fracti
 hos longis scutis affabre compositos
 forti inventæ deportando tradidit.
 Tum eques ipse hac illaque cursans
 tanquam curator et salutis custos,
 si quem videret male laborantem
 cibi potusve inopia aut longo cursu,
 hunc imitator Christi recreabat.
 Hoc imperator cum rediret ordine
 occurrit ei equitanti sultanus,
 qui et ex equo procul et celeriter
 descendens, debitum obtulit obsequium:
 tum conventionibus amice initis,
 cum honorificis donis recessit.
 Porro imperator in urbem Constantini
 C læstante animo semel restituit.
 Sed ibi posthinc ager in lecto jacuit,
 dum pravus humor generatus morbo
 ad imo pedes plurimus descenderet:
 a quo corruptum denique corpusculum
 haud multo post vivendi finem fecit,
 cum medicorum consulto judicio
 ardente pilulam stomacho recepisset.
 JOANNES COMNENUS AN. XXIV.
 Posquam is vitam imperiumque amisit,
 rerum dignissimus corripit habenas
 Joannes filius, virtutum congeries,
 dulce reapse nomen et gratiosum.
 rex simul bonus, bellatorque strenuus,
 hostium vitor, cupidinum domitor,
 D plenus thesaurus divinorum munera,
 suavis, hilaris, subditis benivolus,
 mitis, benignus, beneficus, comis,
 mare redundans liberalitate,
 indoles benedicta incomparabilis,
 Jotibus rege dignis longe rutilans,
 atque aliis etiam bonis ornatissima,
 justitiæ norma, clementiæ typus,
 et in loquendo veritatis tenax.
 Primus hic post primum Christianum regem
 fidelis, prudene, œconomus famulus

(48) Cod. Θεοδότων.

qui talentum imperii valde auxit;
semper in armis pro salute publica,
alienas urbes vindicans imperio,
consilio, verbis, opera et arte bellica,
victor saepissime hostium plurimorum,
ceu quondam David hostes propulsebat
prece pia, forti manu, peritia ducis.
Hujus victorias dicere vel prælia
virtutumque numerum et ornatum,
rhetori quoque summo operosum sit.
Nos ex ingenti acervo pauca sumimus.
Hic occupato pacifice imperio
largitus est honores cognato generi
cunctisque tribuit pro dignitate munera :
nempe gerendis relip. officiis
propinquos sibi sanguine preposuit.
Hi vero ipsi conjurati in regem
exitiosas moliuntur insidias
paulo post initum ab illo imperium.
Atque his dux erat peragendo operi
regis germana soror princeps Anna.
Quorum cum essent detectæ insidiæ,
nullius corpus violatum fuit,
sed patrimonia tantum sunt erepta :
atque hæc ipsa paulo post restitui
mira imperavit Cæsar clementia.
cunctis remittens criminis reatum ;
parcens in primis principi sorori,
ipsique opes pro dignitate reddens.
Id quomodo sit gestum, lubet dicere.
Auri atque argenti vasa gemmasque nitidas
et multi generis vestem atque insignem,
maximi pretii opes in quadam domo
sororis suæ principis repositas
Cæsar spectabat cum Joanne Axuch ;
Quin etiam tunc sic ferunt locutum :
Hem ut generis mei sors est conversa !
utque inimica mihi nunc est cognatio,
et qui benivoli olim, nunc sunt malivoli !
Quamobrem jubeo præsentes opes
ut tibi sumas, Axuch dulcissime.
Is liberali regi grates agit ;
sed licet, inquit, sensus meos dicere !
Rege annuente, sic orsus est loqui :
Quanquam injustam vim et insidias
contra te, Cæsar, soror est molita,
et abdicavit factis fraternitatem,
natura tamen facit consanguineam.
Vincesis igitur Christiana clementia
malum sororis animum et injurium ;
illique hæc omnia largire benivole
ad quam paterno magis jure pertinent.
His morem gerens monitis Cæsar
cuncta libenter tribuit sorori.
Etenim, inquit, regno sim indignus,
si meo generi minus sim benivulus,
quam tu, qui lucri prodigus contemptor

(49) Simultatem suam adversus fratrem, doloremque quod is imperium extincti parentis oc-

- A** 3710 Κραταρχιας τάλαντον αὐξήσες μέγα,
'Αεὶ στραταρχῶν, ὑπεραθλῶν τοῦ κράτους,
Ηόλεις ἐθνικὰς ὑποτάσσων τῷ κράτει,
Γνώσει, λόγῳ, πράγματι, καὶ πείρᾳ μάχης,
Μυριόνικος πλειστάκις δεδειγμένος,
3715 Ός πρὶν ὁ Δασιδίδ κατ' ἔχθρῶν ἀντιμέχων
Λιταῖς, στρατηγίαις τε σὸν εὐανδρίαις ·
Οὗ τοὺς ἄγωνας καὶ νίκας καταλέγειν,
Τῶν ἀρετῶν θ' διμιλον αἱς ἡν ἐκπρέπων,
Καὶ ῥήτορι γένοιτ' ἀν ἔργον ἔξοχων.
3720 Μίχρ' ἔττα δ' ἡμῖν ἐκ πειττῶν λεκτέον ·
Οὐτος κατασχὼν ἀσφαλῶς κραταρχῶν
Τιμᾶς ἐπεβράσσεις τοῖς ἐκ τοῦ γένους,
Καὶ πᾶσιν ἀπλῶς δωρεὰς ἀναλόγους,
Κοινῶν προμηθεῖς ἀποτάξις πραγμάτων
B 3725 Ἐκ τῶν καθ' εἴμα καὶ προσψκειωμένων ·
Σύστρεμμα τῷδε βασιλεῖ νῶν ἐν γένους
Καττύεται σκέμμα τε θανατηφόρον
Μετά γε βραχὺν τῆς κραταρχίας χρόνῳ,
Πρωτουργὸν ἄμα καὶ στρατηγέτιν ἔχον
3730 "Ομαίμων αὐτοῦ τὴν Καισάρισσαν Ἀνναν (49)
Καὶ φωραθέντων τῶν συνιστώντων λόχον,
'Αεικὲς οὐδεὶς εἰς δέμας τέπονθέ τι,
"Οτι γε μὴ ψιλωσιν οὐσιῶν μόνον,
"Ἄς ἀποδοῦναι βασιλεὺς κεκτημένοις
3735 Μετά γε βραχὺν προστέταχεν ἐνθέως,
Ἄττας ἀφεὶς τάσι προσκεχρουκόσι,
Σπεισάμενος πρώτιστα τῇ Καισαρίσσῃ
Καὶ πλοῦτον αὐτῇ συνεπιδοὺς ἀξιό ·
"Οπως δὲ τοῦτο συμβέβηκε φραστέον ·
C 3740 Τὴν ἐν χρυσαργύρῳ τε λιθομαργάροις
Ἐσθήμασί τε ποικίλοις τιμαλφέσιν
Οὐσιαν ἀμύθητον ἐν τινὶ δόμων
Τῆς κασιγνήτου Καισαρίσσης κειμένην
"Αναξ ἐπισκοπῶν ἦν σὺν Ἀξούχ Ἰωάννῃ ·
3745 Ήνίκα τόνδε καὶ ταῦτα φάναι λόγος ·
"Ος τάξις ἀντέστραπτο κάμοι τοῦ γένους !
Καὶ συγγενὲς μὲν δύστροπόν μοι τυγχάνει,
'Αλλότριον δ' εἴνουν τε καὶ πεφίλμένον !
"Οθεν κελεύα τὰ προκείμενα τάδε
3750 Φίλτατον Ἀξούχ προσλαβόντα κατέχειν.
"Ο δ' εὐχαριστεῖ τῆς μεγαλοψυχίας.
Μετὰ δέ γ' εἰτεῖν λιπαρεῖ δεδογμένα ·
Καὶ τὸν λαβόντα τοῦ λέγειν ἔξουσιαν ·
Εἰ καὶ βιαλῶν ἀδίκων τε πραγμάτων
D 3755 Κατηρέξεν, ἔναξ, σὴ κασιγνητος; φάναι,
"Ἐργοις τ' ἀπαμόσσατο φιλαδελφίαν,
'Αλλ' ἡ φύσις σύναιμον αὐτὴν δεικνύει ·
Νίκησον οὐκοῦν χριστομιμῆτῷ τρόπῳ
Γνώμην διμαίμου δυσμενῆ, κακεργάτιν,
3760 Καὶ τὰ κατ' ὅψιν πάντα δάς κατὰ χάριν,
Ταύτῃ διαφέρωντα μᾶλλον πατρόθεν.
Ταύτῃ γε πεισθεῖς βασιλεὺς παραιφάσει
Ιλάντα προθύμως Καισαρίσσῃ προσνέμει
Εἶην δὲν, εἰπών, τοῦ βασιλείου κράτους
3765 Παντάπαν ἀνάξιος, εἰ περὶ γένος
Τούμὸν κριθείης εὐμενέστερος σύ γε,

cupavisset, satis demonstrat ipsa Anna Comnena
in Alexiadis suæ calce.

- Ανάτερος κέρδους τε κτήσεως τόσης.
 Ούτως ἀμνησίκακος ἦν ἄναξ ὁδε,
 θερμός τ' ἐραστῆς χριστομιμήτων τρύπων !
- 3770 Μῆτηρ δὲ τοῦδε καὶ βασιλὶς Εἰρήνη,
 Εἰ καὶ πρὸν ἀκέστεργε τόνδ' οὐκ ἐνδίκως
 Οὐχ ἄξιον κρίνουσα πρὸς κραταρχίαν,
 Ός τῇ θυγατρὶ μναμένη τὰ τοῦ κράτους,
 Γαμβρῷ τε τῷ Καίσαρι τῷ Βρυεννίψ,
 3775 Λόγου φονῶντος οὐ συνίστωρ εὑρέθη.
 Μᾶλλον δὲ γνούσα εἰς ἔπειτα τὸ δράμα
 Ἐπιζύδολον λόγιον ἔκειπεν λόγος,
 Γνώμην τε κεδνήν, φυνετὴν μάλ' εὔστρως,
 Ής οὐχ ὑπόντα χρὴ διψῆν βασιλέα,
 3780 Ιερόντα δὲ στέργειν τε τούτον καὶ σέβειν.
 Οὗτος στρατευσας κατὰ Περσῶν βαρβάρων
 Τάς πρὸς Κομνηνάκτα συνθήκας πάλαι
 Διελυσάντων, καὶ πόλεις Ρωμαΐδος
 Τάς πρὸς Φρυγίαν καὶ Μαιάνδρῳ κειμένας
 3785 Κατατρεχόντων καὶ κακῶς δρώντων δύλοις·
 Καὶ συμβαλὼν ἥττησεν αὐτοὺς πολλάκις,
 Τρεψάμενος σφᾶς εὐκλεῶς ἐν ταῖς μάχαις.
 Καὶ λαοδικῶν δὲ λαμβάνει πόλιν,
 Καὶ τήνδε τειχῶν κατοχυρώσας κράτει,
 3790 Καὶ πάντα θεῖς εὖ καὶ καθὼς ἦν συμφέρον,
 Ηρὸς βασιλίδα καθυποστρέψει πόλιν,
 Οἷς βασιλεὺς ἀγαθὸς, νικηφόρος
 Τοῖς βασιλεῦσι ἀναδούμενος κρέτοις.
 Μετὰ δὲ μικρὸς ἀπανίσταται πάλιν,
 3795 Καὶ γίνεται δὴ κατὰ τὴν Παμφυλίαν,
 Λίρει τε Σωζόπολιν μηχανούργιζ
 Πόλιν ἐρυμνήν καὶ κατησφαλισμένην,
 Ἀλλὰ τε πλεῖστα τῶν ἐκεῖ πολιχνίων
 Στρατηγοῖς τέχναις τε καὶ μάχης νόμῳ·
 3800 Ἐν οἷς περ ἡρίμητο καὶ κεκλημένον
 Δύσληπτον δύτων Ἱεραχορυφίτου,
 Ἐρυμα τειχῆρές τι δύσμαχον πάνυ.
 Πάλαι μὲν δύτα τῷ κράτει Ρωμαΐδος
 Γηγηκότε καὶ συντριθμημένα·
 3805 Συγῷ δὲ Ηερών καθυπείκοντα τότε·
 Οὗτος περὶ πέμπτον γε τῆς ἀρχῆς χρόνον
 Ἐθνους Σκυθινοῦ κατακείροντος Θράκην
 Καὶ πάντα ταῦτης Σκυθικὴν ἐρημίαν,
 Ο φασι, δρῶντος ἐκδρομαῖς πανημέροις,
 3810 Κινεῖ κατ' αὐτῶν Ρωμαϊκὰς δυνάμεις,
 Καὶ συμπλακεῖς σφίσι γε τῷ Θεοῦ σθένει
 Κατατροποῦται Σκυθικὰς πάσας Ἰλας,
 Καὶ τρισαριστεὺς ἀναδείκνυται κράτωρ
 Βουλαῖς στρατηγίαις τε, λιταῖς ἐνθέοις·
 3815 Οὐ γάρ ἄναξ σύμβουλος ἦν χρηστὸς μόνον
 Καὶ γε στρατηγὸς ἐν μάχαις ρωμαλόνες,
 Ἀλλὰ καθέ τις καὶ Μωσῆς ἄλλος νέος
 Χείρας ἀνυφῶν εἰκόνι σιδησμίῃ
 Τῆς μητρανάνδρου καὶ πανυμνήτου Κόρης
 3820 Σχήμασιν οἰκετοῖς καὶ σταλαγμοῖς διακρίνων
 Ηερεμβολάς ἔκρινε τάς τῶν βαρβάρων
 Θεοῦ διδόντος τὴν νίκην οὐρανόθεν
 Περιφανῆ τε καὶ περίπυστον λίαν.
 Καὶ γάρ τοσοῦτον μυριάριθμον στίφος
 3825 Δορυκλώτων συνελήφθη βαρβάρων,

A nunc tot oblatas respuisti opes.
 Adeo clemente rex hic erat animo,
 atque imitator Christi studiosus !
 Ceterum mater ac regina Irene
 quanquam Joanni immerenti infensa,
 quem haud imperio dignum reputabat,
 idque studuerat olim committere
 filiis atque genero Cæsari Bryennio,
 nunc insidiarum tamen ignara fuit.
 Quin certior postea moliminis facta
 fertur dixisse commodum effatum,
 atque prudentem admodum sententiam,
 non esse vestigandum latenter regem,
 sed huic præsenti amante obsequendum.
 Idem suscepit contra Persas bellum,
 qui cum Comneno sœdus olim initum
 fregerant, atque urbibus Romanis
 in Phrygia et ripa Mæandri positis
 armatis incursionibus molesti erant.
 Ergo non semel manibus consertis,
 profligando hoste gloriam retulit.
 Urbem quin adeo cepit Laodiceam,
 quam mox munivit mœnium præsidio,
 cunctisque bene ut opus fuit dispositis,
 ad urbem regiam redditu se recepit ;
 ibique veluti rex victoriosus
 plausu solemni populi est receptus.
 Brevi intervallo, discessit denuo
 et cum exercitu pergens in Pamphyliam
 vi strategematis cepit Sozopolim
 urbem excelsam uideque munitam.
 C Alias quoque plurimas urbeculas
 partim astutia partim vi bellica
 cepit, quas inter aditu difficile
 castrum, cui nomen Hieracoryphites,
 mœnibus celsum et inexpugnabile.
 Quæ cunctæ arces in Romani imperii
 finibus posita eademque obnoxiae
 Persarum jugum postea subierant.
 Anno Joannis imperantis quinto,
 Scythica cum gens Thraciam vastaret,
 et solitudinem, ut est in proverbio,
 Scythicam faceret perpetuis incursibus ;
 Romanas copias Cæsar contra eduxit :
 Deique ope prælio commisso
 Scythicas cunctas disjecit phalanges,
 et victoriosus imperator exstitit
 D consilio, manu, precibus ad Deum.
 Non enim tantum rex consiliosus erat
 atque per pugnas fortis imperator,
 sed velut alter Moyses novellus
 manus attollens ad augustam imaginem
 laudatissimæ Virginis Deiparae
 supplici gestu profusisque lacrymis
 barbaricos exercitus superavit,
 victoriam cœlitus donante Deo,
 splendidam prorsus et celeberrimam.
 Etenim tantus Barbarorum numerus
 in potestalem decidit victoris,

ut in Romanis terris occiduis
pagi et coloniæ tunc de his Barbaris
conflatæ fuerunt et nunc adhuc maneant,
quibus et gentis inditum est nomen.
Alii conscripti sunt auxiliares
atque Romanis admisti exercitibus.
Magnam vim quoque sub corona vendidit.
victor exercitus auro llicitantibus.
Paulo post Cæsar armis rursus motis
contra Triballos barbaros est profectus,
fidem juratam perfide talentes;
quos debellatos violento marte
denuo pacem facere coegit:
cumque manubias illinc abegisset,
militem proprium præda replevit,
spoliis innumeris, opibus copiosis.
Captivum autem vulgus ultra fretum
transtulit in Bythiniam, eique sedes
haud procul urbe Nicomedia attribuit.
Idemque partim milites conscripsit,
partim reip. fecit vectigales.
Istrum æstivo tempore transgressi
Hunni ceperunt urbem Branitzoben,
cujus dejectis cunctis ædificiis,
lapides etiam Zeugmion tulerunt:

tum etiam agrum incursarunt Sardicæ.
Igitur his occurrens imperator
inter paludes valido cum milite
haud procul Istro hostibus congressus
claram de Barbaris retulit victoriam;
et Chrasmum cepit cum Francochorio,
que pars Pæoniæ prestantior erat.
Tum etiam Zeugmii mœnia expugnavit.
illincque prædam abstulit innumeram,
manubiis ipse plurimis ditatus
similque omnis Romanus exercitus.
Pace cum Hunnis barbaria composita,
in orientem transtulit exercitum;
perque Bithynos transiens et Paphaglonas
celeri cursu pervenit Castamonem,
hancque Romano vindicavit sceptro,
(quam Persarmenii jampridem tenebant)
scalæ et machinis arietantibus
ad hanc capiendam naviter usus.
Post hæc, captivos plurimos ducens
rex atque prædam innumerablem,
regiam ad urbem retulit pedem
exceptus plausibus qui decent victorem:
atque ob recentem suam victoriam
media deduxit urbe triumphum.
Adornans enim artificio insolito
currum argento auroque fulgidum,
quem niveorum quadriga equorum
apte et decenter junctorum trahebat,
huic venerandam imposuit Cæsar
inviolata Deipara imaginem;

(50) In codicis margine γρ. Ζεύγμιον.

A 'Ως κατὰ δυσμήν 'Ρωμαῖοις ἐν τόποις
'Ἐκ τῶνδε χώμας καὶ συνοικίας δλας
Καὶ συσταθῆναι καὶ παραμένειν ἔτι,
'Ἐπωνυμίαν ἐξ ἔθνους κεκτημένας.
3830 Τάγμασι δ' ἄλλους συμμάχους ἐν ταῖς μάχαις
Καταλεγῆναι 'Ρωμαῖοις καὶ στίχαις:
Μοιρας δὲ πολλὰς ἀποδόσθαι χρυσοῦ
'Υπὸ στρατιᾶς σφῶν πάλιν ἡρημένοις.
Μετὰ δὲ μικρὸν ὑστερὸν πάλιν ἀνάξ
3835 'Επιστρατεύσας τοῖς Τριβαλοῖς βαρβάροις
'Ορκια συγχέουσιν ἐκ κακουργίας
Σφᾶς ἐκνικήσας ἐν μάχῃ κατὰ κράτος
Τὸ δέρβαρον τίθησιν ἔνσπονδον πάλιν.
Λειαν δ' ἐκεῖθεν ἀπελάσας μυρίαν
3840 Πλήγσας τε τὸ στράτευμα τῶν σκυλευμάτων
"Ολβου τε πολλοῦ καὶ λαφύρων μυρίων."
B Πλῆθος δορυάλωτον εἰς ἐπαρχίαν
Τὴν τῶν Βιθυνῶν κατὰ τὴν Νικομήδους
Διαβιβάσας ἐγκατοικίζει φέρων.
3845 Καὶ τῶνδε τοὺς μὲν στρατιῷ καταλέγει,
Τοὺς δ' αὐτὸν συντελεῖν κοινῷ φόρους.
Οὖννοι τὸν "Ιστρον ἐκπεράσαντες θέρους
Κατακρατοῦσιν ἀστεας Βρανιτζόνης,
Καὶ τῆσδε πάσας κατερεψύσαντες βάρεις
3850 Μετήγαγον πρὸς Ζεύγμινον (50) καὶ τοὺς λι-

[θους,

'Επιδραμόντες καὶ Σαρδικῆς χωρία.
Οὔκοῦν ἐπὶ σφᾶς ἐκστρατεύσας ὁ κράτωρ
'Ἐν δυροχέροφ (51) καὶ σθεναρῷ δυνάμει
Κατὰ τὸν "Ιστρον συμπλακεῖς ἀντιπάλοις
2855 "Ιστησ λαμπρὰν κατὰ βαρβάρων νίκην.
Καὶ Χράσμον εἴλε σὺν τῷ Φράγγοχωρίῳ,
Γῆς Παιώνων κράτισσον ὑπάρχον μέρος.
Πρὸς δ' αὐτὸν παρεστήσατο τεῖχος Ζευγμίνου,
Κάτιοῦδε λειαν ἀπέλλαστο μυρίαν,
3860 Καὶ λάφυρ' ἐκτήσατο καὶ πλειστα σκύλα,
Αὐτός τε καὶ στράτευμα 'Ρωμαίων ἀπαν
Σπεισάμενος δ' ἐπειτα βαρβάροις Οὖννοις
Πρὸς τὴν ἑω στράτευμα διαβιβάσας,
Διὰ Βιθυνῶν χωρίων, Παφλαγόνων
3865 'Εφίσταται τάχιστα τῇ Κασταμόνι,
Καὶ τῆνδε ἐπανέσωσε τῇ 'Ρωμαΐδι:
Περσαρμενίοις κεχρατημένην πάλαι,
Χρησάμενος κλίμαξι, τειχομαχίας
Εἰς τῆσδε τὴν ἄλωσιν ὡς εὐμηχάνως.
3870 Τοιαῦτα δράσας αἰχμαλώτων τε στίφος
Καὶ λειαν ἀμύθητον εἰληφὼς ἄναξ
Πρὸς βασιλίδα τὴν πόλιν ὑποστρέψει
Οία νικητῆς ἀναδούμενος κρότοις.
Κάπι τροπαλῷ προσφέτω καὶ τῇ νίκῃ
3875 Κατήγαγε θράμβον ἐν μίσῃ πόλει.
Τεύχας γὰρ ἅρμα σὺν τεχνουργίᾳ ἔνον
Χρυσαργύρῳ κάλλιστα διειλημμένον
"Ο χιονώδης τετρακόντας συστοιχία
"Ιππων τις εἴλκεν εὐφυῶς ζευγνυμένων.
3880 'Ἐν τῷδε σεπτήν ἀναβιβάζει κράτωρ
Τῆς μητρανάδρου Παρθένου τὴν εἰκόνα,

(51) De hoc vocabulo judicent hellenistæ.

- Ἐν δὲ πεποιθώς καὶ κατορθῶν τὰς νίκας
 Ὡς συστρατηγέτιδι κατ' ἔχθρῶν μάχης
 Προσῆγε τὴν πρέπουσαν εὐχαριστίαν,
3885 Ής καὶ προῆγε σὺν ὅλῃ γερουσίᾳ
 Ποσὶ βαδίζων σταυρικὸν σκῆπτρον φέρων.
 Ἀλλὰ βραχὺς ἤνυστο κατ' οἰκον χρόνος,
 Καὶ πάλιν ἐστράτευσεν ἄναξ χαρίεις
 Μετὰ στρατιᾶς ἀρεικῆς προφρόνως
3890 Ἐπὶ Τανισμάνιον εἰς Κασταμόνα
 Στρατηγὸν ἄνδρα παρὰ Περσαρμενίοις,
 Ταύτην ἐλόντα τειχομαχίᾳ πόλιν,
 Καὶ φύλακας κτείναντα Ῥωμαῖους ἔβρει
 Καὶ τῇνδ' ἀπανέσωσε Ῥωμαίων χράτει·
3895 Πρὸς τοῖσδε Γάγγραν καταπορθεῖ τὴν πόλιν
 Ἐν δὲ γραιοῦν ἀποτάξας δικλίτας
 Ἐκ Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς δισχιλίους
 Καὶ πάντα θεῖς εὖ, εἰς τὰς δικλίτας
 Καὶ τῇδε μικρὸν ἐνδιατρίψας χρόνον
3900 Κατακρατοῦντος Ἀρμενίας Λεβούνου
 Ἐπιστρατεύει στρατιὰν πλείστην ἄγων,
 Κατηκόδους σίνοντος Αὔσδνων πόλεις,
 Οὐκοῦν ἐπιβῆται Ἀρμενοχιλικάς,
 Ταρσὸν παρεστήσατο φαινην πόλιν,
3905 Καὶ τὴν Ἀδάνην καὶ Βακᾶ, στρατηγίᾳ.
 Ἐπειτ' δχυράν Ἀναζέρθην σὺν βίᾳ
 Περικλυτόν τε καὶ Κολώνειαν πόλιν.
 Καὶ δὴ μετελθῶν τὰς πέριξ ταύτας πόλεις
 Ἐρυμνά τε φρούρια καὶ κώμας δλας,
3910 Εφίσταται δὲ τοῖς τόποις τῆς Συρίας,
 Καὶ τὴν πόλιν εἰφεισι τὴν Ἀντιόχου,
 Ραιμούνδου πρίγκιπος ἀμά τοῖς δλοῖς
 Εἴς χροῖν αὐτὸν ὑπτίαις δεδεγμένου,
 Καὶ πᾶσι τιμῆσαντος αὐτὸν εἰκόσιν.
3915 Εφ' ἡμέραις οὖν ἐνδιατρίψας πόλει,
 Αὐτῷ τε τὸν πρίγκιπα λίζιον δράσας,
 Σὺν τῷδε Τριπόλεως κρατοῦντα τότε,
 Ἀναξ χαριτώνυμος ἔξεισι πάλιν,
 Καὶ πρὸς παρευφράτιδες ἀπεισι πόλεις,
3920 Περὶ Ἀγχρηνῶν οὐ καλῶς κρατουμένας
 Καὶ τῶνδε πορθεῖ τειχομαχίας δπλοῖς
 Ηεζά, Χάλεπ, Νίστριον, Καρφαρά, Φέρεπ·
 Ἐκ τῶν δὲ λοιπῶν ἀστέων δῶρα ρένα
 Καὶ πλεῖστα λαδῶν καὶ λίθους καὶ μαργάρους
3925 Πολύν τε χρυσὸν καὶ λαφυραγγίαν,
 Καὶ λυχνίτην φέροντα σταυροῦ τὸν τύπον
 Χρῆμά τι πανθαύμαστον, ἔκπληκτον, ξένον·
 Πρὸς δ' αὐτὸν γε καὶ τράπεζαν ἔκλαμπρον πάνω
 Ἐξ ἀμιμήτου συντεθειμένην τέχνης
3930 Πολυτελῆ τε χρυσότευκτον, ποικίλην·
 Ἄ πάντα συνείληπτο τοῖς Πέρσαις πάλαι
 Συσχοῦσιν αὐτάνακτα τὸν Διογένην·
 Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἔρχεται πόλιν
 Ἀγῶν μεθ' ἐαυτοῦ καστηγήτῳ σὺν γόνῳ
3935 Τὸν σεβαστοκράτορα τὸν πρὶν φυγάδα,
 Τῷ τηνικαῦτα προσρυέντα γνησίως
 Ἀνακτι τῶνδε καὶ καστηγήτῳ φίλῳ·
 Ὅς ἐκλιπὼν πρὶν διατρίβεις Αὔσδνων
 Σχέσιν διογνίου τε καὶ βασιλέως
3940 Πρὸς Περσάνακτα φυγὰς ἐκλυπής τρέχει·

- A cui qua confisus victor extiterat.
 nunc ceu belli sociæ et auxiliari
 convenientes reddebat grates;
 præcedens ipse cum toto senatu
 pedester, sceptrum gestans cruciferum.
 Sed brevi domi tempore permansit;
 rursusque ad bellum rex amabilis
 profectus impigre cum valido exercitu
 venit Castamoneum contra Tanismanium,
 qui dux delectus a Persameniis
 prædictam urbem expugnaverat,
 gladio Romanum cædens præsidium.
 Hanc ergo Cæsar recuperavit.
 Insuper Gangra occupata urbe,
 ibique impositis præsidii causa
 de nostro exercitu bis mille armatis,
 cunctis pacatis, Byzantium rediit.
 Attamen breviter hic commoratus,
 profectus est cum ingenti excercitu,
 imperante Armeniis Levuno,
 nostrasque urbes damnis affiente.
 Ergo progressus in Armeno-Ciliciam
 splendidam urbem occupavit Tarsum,
 Bacam et Adanem peritia bellica.
 Mox Anazabum sumima vi expugnavit,
 et Coloneam et Periclytum urbes.
 Proximis quoque subjugatis oppidis,
 cum munitis castellis cunctisque pagis,
 venit in Syriæ usque regiones
 atque Antochiam urbem ingreditur,
 Raimundo principe cum cuncto populo
C hunc excipiente studio proclivi
 omniq[ue] debito cum honore.
 In hac paulisper demoratus urbe
 cum sibi obnoxium effecisset principem
 cumque eo Tripoleos etiam dominum,
 rex gratiosus progressus ulterius
 ad Euphratesias festinavit urbes,
 quas Agareni contra fas tenebant.
 Ex his perdomuit machinis et armis
 Pezan, Caleph, Nistriion, Carpharan, Pherep.
 Ex aliis autem urbibus donaria mira
 multaque retulit, gemmas, margaritas,
 magnam vim auri, prædæque cumulum,
 lychnitem quoque cui crux impressa erat,
 rem miram et stupendam atque insolitam :
D insuper mensam multo splendidissimam
 elaboratam arte inimitabili,
 pretiosissiman auream variegatam :
 quæ cuncta Persæ quondam diripuerant,
 cum captivassent Cæsarem Diogenem.
 Ad urbem autem rediit Joannes
 habens germanum cum nepote secum.
 sebastocratorem, dico, pridem profugum,
 tunc vero amanter semet permittentem
 regi Joanni peramanti fratri.
 Hic derelictis Romanis finibus,
 spretoque affectu fratris atque cæsarisi,
 ad Persam regem tactus dolore fugerat :

sed sero tandem mali sui conscius
consilio egregio rediit ad Cæsarem
tutique fidem redditus impetravit.
Namque reversum cernens imperator
Numini gratias reddidit supremo
æque re gaudens ut tropheis mille.
Ergo complexus officio debito
utrumque, ut olim, habuit charissimum.
Brevi moratus apud urbem tempore,
ut sese habeat, transiit in Bithyniam,
contempta corporis mala valetudine;
Turcis Romanas terras infestantibus;
quos ubi sola terruit præsentia,
usque ad Lopadium venit civitatem:
ubi dum moratur copiasque contrahit,
gravis est visus militi mitis Cæsar,
quoniam ad fortis extimulabat pugnas,
bellique longas ferre cogebat moras.
Igitur castra commovens Lopadio
rex cum in numero transit exercitu
contra Agarenos barbaros Ponti incolas,
jugo prementes Neocæsaream:
punire quoque studens Constantinum

Gabram tyrannum Trapezuntiorum.
Ergo progredivit Neocæsaream
quam circumfuso obsidet exercitu.
Atque banc capturus imperator erat,
nisi improvisa incidentis calamitas
suscepit militem bello retardasset.
Nam cum instaret pugna contra Barbaros
egregium quemdam ex Italia equitem
equo carentem cernens imperator,
fratris sui filio juxta adæquanti
equum mandavit cedere Latino.
Ille enim vero facturum negavit,
vixque coactus equiti cessit equum.
Ob id dolore maximo percusus,
præcipite exiguae mentis consilio
Cæsaris hic nepos, prælio fervente,
ex improviso perfugit ad Barbaros,
a quibus lubentissimo exceptus animo,
paulo post etiam cultui Christiano
nuntium heu remittit, ac matrimonio
jungitur filia principis Iconii.
Exinde Cæsar valde mœrente animo
cœpit reverti gradatim Byzantium,
reditum dissimulans et consilii inops.
Tandem in urbem regiam delatus.
ibique brevi tempore subsistens:
mox denuo egressus cum ingenti exercitu
Phrygiam præteriens atque Lyciam,
ad nobilem pervenit urbem Attali,
quam ubi cum finitimis ordinavit,
palude quoque capta Pasgusæa,
venit in Isauriæ fines et in Syriam
atque Antochiam versus propinquavit,
ardente studio moliens hanc urbem
gravi depulso Latinorum jugo

- A** Μόλις δὲ συνεὶς οὖ γε κακοῦ τυγχάνει,
Μαλινδρομεῖ κάλλιστα πρὸς βασιλέα,
Καὶ δεξιὰς ἔτυχε τῆς ἐπανόδου.
Ἐπανιόντας καὶ γὰρ ἴδων δὲ κράτωρ
3945 Θεῷ χαριστήρια τῶν δλῶν θύει
Οὐχ ἡττον ἡσθίεις δὲ νίκαις ταῖς μυρίαις.
Καὶ χαριέντως προσπλακεῖς κατὰ δέον
Τὸ φίλτρον ἀπένειμεν ἀμφοῖν ὡς πάλαι.
Χρόνον δὲ βραχὺν ἐνδιατρίψας πόλει
3950 Ὡς εἰχεν ἑξώρημης πρὸς Βιθυνίαν,
Καταφρονήσας σώματος καχεξίας,
Τούρκων κακούντων Ῥωμαϊκὰ χωρία,
Οὓς ἐκθρόγγισας καὶ μόνη παρουσίᾳ
Πρὸς Λοπάδιον ἀφίκνεῖται τὴν πόλιν.
2955 Ἐνθα βραδύνων συνάγων τε δυνάμεις
Στρατῷ βαρύς ἔδοξεν δὲ πρᾶς ἄντες
Ὦς διανιστῶν ἀρετῆς πρὸς μάχας,
Καὶ προσδιάζων καρτερεῖν ἐν τῇ μάχῃ.
Τοίνυν ἀπάρας βασιλεὺς Λοπάδιον
3960 Ἐπιστρατεύει σὺν στρατῷ μυρίᾳ
Τοῖς κατὰ πόντον Ἀγαρηνοῖς βαρβάροις
Κατακρατοῦσιν τῆς Νεοκαισαρίαν.
Σπεύδων μετελθεῖν καὶ Γαερᾶν Κωνσταντī-
- [νον]
- Κατατυραννεύοντα Τραπεζουντίων.
- 3965 Ἐφίσταται γοῦν τῇ Νεοκαισαρέων,
Καὶ τῇδε ἐφίστῃ τὰς δυνάμεις κυκλόθεν.
Καὶ τάχ' ἀν εἰλε τὴνδε κρατάρχης τότε
Εἴ μη τι συμβάν ἀπρόσπτον τι πάθος
Ἄπειρε τὸ στράτευμα τῆς διαμάχης.
- C** 3970 Πρὸς βαρβάρους γὰρ ἐνστάσης μάχης τότε,
Ἐξ Ἰταλίας δεξιὸν τιν' ἵπποτην
Ἀνιππον ἴδων ἐγκελεύεται κράτωρ
Ἄγχοῦ συνιππεύοντα τάδελφον γόνον
Ἴππον παρασχεῖν ἀποβάντα Λατίνῳ.
- 3975 Ὁ δὲ οὐ νεμεῖν ἔρχεται μάλιστα μάχης τότε,
Μόλις δὲ ἀκνῶν δίδωσιν ἵπποτην
Κάκη τοῦδε πλησθεὶς οὐ μικρᾶς ἀθυμίας
Μικροψυχῆσας ἐκ φρενῶν ἀδελεψίας
Ἄδελφόπαις οὗτος γε καρφῷ τῆς μάχης
- 3980 3975 Ἐξ ὑπογούσιον προστρέχει τοῖς βαρβάροις
Καὶ τοῦσδε δεχθεὶς ἀσμενεστάτῳ πόθῳ,
Μετά γε βραχὺν καὶ χριστώνυμον σέδας
Ἐξόμυνται φεῦ! καὶ συνεζύγη τάλας
Θυγατρὶ Περσάνακτος Ἰκονιέως.
- D** 3785 Ἐντεῦθεν ἀνάξ συσχεθεὶς ἀγωνίᾳ
Ὑποστρέφειν ἤρξατο πρὸς πόλιν βάδην
Κλέπτων ἀναχώρησιν ἐξ ἀδουλίας.
Ομως πεφθακὼς τὴν βασιλίδα πόλιν,
Ἐν τῇδε μικρὸν ἐνδιατρίψας χρόνον,
3990 3980 Ἐξεισι πάλιν σὺν στρατῷ μυρίᾳ.
Καὶ παραδραμῶν Φρυγίαν καὶ Λυκίαν,
Τὴν Ἀττάλου πέφθακεν εὐκλεῖ πόλιν
Καὶ τῆσδε θεὶς εὖ-ώς προσῆκον τὰ πέριξ
Ἐλών τε λίμνην Πασγούση κεκλημένην,
- 3995 Πρὸς Ἰσαυρίας ἀφίκνεῖται τὸ κλίμα,
Καὶ πρὸς Συρίαν καὶ πόλιν Ἀντιόχου
Ἐπιμελὲς σπούδασμα τιθεὶς καὶ λόγον,
Ἐλευθερῶσαι τὴν Ἀντιόχου πόλιν

- Τῆς Λατινικῆς δύσπαχθοῦς τυραννίδος,
 4000 Καὶ τήνδ' ἐνῶσαι τῇ πόλει Κωνσταντίνου,
 Ἐπειτα Σιών ἀφικέσθαι πρὸς πόλιν,
 Καὶ φιλοτίμοις ἀναδῆσαι καὶ ἔνοις
 Δώροις, ἀναθῆματι Δεσπότου τάφον,
 Τὸ δ' ἐν κύκλῳ πᾶν βαρβαρικὸν καθῆται.
 4005 Οὐκοῦν ἐπιστάξ 'Αντιοχέων πόλει
 Ταῦτης ἐδήμου, κατέκειρε τὰ πάρεξ·
 Ἐπεὶ δὲ οἱ πρόθυμον οὐ κατ' ἐλπίδας
 Συμβαίνον ἐσκόπησεν ἀγχίνους ἄναξ
 Ήρδες Κιλίκων ἀπεισι πανστρατὶ μέρη·
 4010 'Ενσκηνοβατεῖ δ' ἐν φαραγγώδει τόπῳ,
 'Ενθα Κοράκων φωλεοὶ αλῆσις τόπῳ,
 Καὶ πρὸς κυνηγέσιον δρυμῷ κατ' ἔθος·
 Σὺ δ' ὑπαντῇ κατὰ λόχιμην ἄγριψ,
 Καὶ τόνδε τῷ δόρατι πλήγτει καιρίας·
 4015 Τῇ δ' ἀντερείσει τοῦ σὸς καμοῦσά πως
 Δορυφόρος χείρ αὐτάνακτος δεσπότου.
 Καὶ παρενεχθείσει τι μικρὸν εύθίας (51)
 Τῆς περὶ πλευρὸν παραψίει φαρέτρας,
 'Ιστρόφα βέλεμνα θηρῶν εἰς φόνον
 4020 'Ενθόν φερούσῃς· καὶ χυθέντων ἀτράκτων,
 Εἴς τῶνδε φεῦ! ἐπλήξεις κράτορος χέρα
 Καὶ φθαρτικὴ δύναμις ἡ τοῦ φαρμάκου
 Κατὰ γε μικρὸν ἀπονεκροὶ καὶ φθίνει
 'Ανακτο θείον, τρισχιριστέα μέγαν,
 4025 Καὶ συνελεύνει πρὸς τὸ τοῦ βίου πήρας.
 ΜΑΝΟΥΗΛ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. ΛΗ'.
 Πρὶν δὲ θανεῖν Μανουὴλ βασιλία
 'Υστατὸν οὐὸν συνομάρτυροντα στέφει,
 Καὶ κράτορα δείκνυστη τῆς 'Ρωμαΐδος.
 Στράτευμ' ἐπὶ τούτοις δὲ 'Ρωμαίων ἀπαν
 4030 Σὺν τοῖς στατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς ταγμάτων
 'Ανείπον αὐτὸν Αύστραρχην ἀσμένως.
 'Ἐπειτ' ἐπικνέευξ πρὸς Βυζαντίδα
 Μετὰ στρατιᾶς Μανουὴλ ἄναξ νέος,
 'Ανακομίζων καὶ πατρὸς; ναυσὶ νέκυν.
 4035 Καὶ καταλαβόν τὴν βασιλίδα πόλιν
 Βασιλικῆς ἔτυχε τῆς εὐφημίας,
 Πρῶτον σταλέντων καὶ προηντρεπικότων
 Τὴν εἰσοδὸν καλλιστα τὴν εἰς τὴν πόλιν
 'Αξόυχ μεγάλου τὴν τιμὴν δομεστίκου,
 4040 Καὶ βασιλείου Τζιτζιλούκη τούπικλην·
 Ηλὴν ὡς ἔφην (52) φθὰς Μανουὴλ πόλιν κράτους
 Παρ' ἀρχιθύτου ταινιοῦται κατ' ἔθος,
 Καὶ πᾶσι ἀστοῖς προσδέδεκτο προφρόνως
 Διαγορευθεὶς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ·
 4045 Νεανίας ὧν ἀρείκδες ἐν μάχαις,
 Κάλλιστος, ἥδης, εὐμενῆς ὑπηκόοις,
 Τοῖς πᾶσιν ἀσπάσιοις ὡς μεγαλόφρων·
 Ήρδες δ' ἂν φρενήρης, χαρέις, πεφιλμένος
 Τῶν δημοτικῶν ἐντριβῆς γε πραγμάτων,
 4050 Τῇ τοῦ προσώπου καλλονῇ κεκασμένος,
 Καὶ πᾶσι καλοῖς ἐμπρέπων θεοδότοις (53),
 'Ρώμη τε τοῦ σώματος, εἶδει, συνέστει,
 Ψυχῆς παραστήματι φιλοκινδύνῳ,
 'Ιθυτενεὶ σχήματι τῆς ἡλικίας,

(51) Cod. εὐθίας.
 (52) Cod. ἔφην.

- A præstare liberam, atque Constantini
 urbi devotam rursus restituere.
 Dein Sionem cogitabat accedere
 ut pretiosis prorsus et insolitis
 Christi sepulcrum donis exornaret,
 cunctosque Barbaros accolos deleret.
 Itaque aggressus Antiochiam urbem
 hujus vastabat milite viciniam :
 tamen cum votum sibi non succedere
 rex prudens sensit, moto hinc exercitu
 transtulit sese Cilicum in terras.
 Ibi in silvoso præruptoque loco,
 quod vulgo dicitur Corvorum latibulum,
 Cæsar venatum de more profectus
 obvium habuit in dumeto aperum,
 quem hasta statim perculit lethaliter :
 B verum objectu resistentis apri
 armata manus Cæsaris repressa,
 retroque cito cedere coacta
 hærentem lateri tetigit pharetram,
 quæ venenata in ferarum perniciem
 tela gestabat : his repente effusis,
 unum proh dolor! Cæsar fixit manum ;
 moxque veneni vis exitiabilis
 sensim dimanans membraque corrumpens,
 regem divinum victoriosum magnum
 vitæ mortalis adgit ad terminum.
- MANUEL COMNENUS AN. XXXVIII.
 Manuelem moriens pater edixit regem
 minimum natu filium præsentem sibi,
 atque huic Romanum tradidit imperium.
 C Tunc etiam cunctus Romanus exercitus
 cum duoibus et ordinum centurionibus
 ipsum libenter salutavit regem.
 Dein perrexit ire Byzantium.
 Manuel cum copiis imperator novus,
 patris adducens nave cadaver.
 Cumque ad regalem pervenisset urbem,
 plausu, qui decet regem, est exceptus ;
 præmissis scilicet qui recto ordine
 urbis ingressum regi appararent,
 Azucho magno in aula domestico
 et Basilio dicto Tzitziluca.
 Ingressus autem Manuel metropolim
 a patriarcha rite coronatur,
 cunctisque a civibus volente animo
 D rex salutatur atque imperator.
 Erat hic juvenis strenuus in præliis,
 Egregius usquequaque, mitis, lenis,
 cunctis acceptus, utpote magnanimus,
 cordatus insuper, elegans, amabilis,
 et publicorum prudens negotiorum,
 vultus insigni venustate prædictus,
 atque divinis donis florentissimus,
 corporis robore, forma, sapientia,
 prompto ad pericula subeunda animo,
 artuum procero pro æstate habitu,

(53) Cod. θεοδότοις, ut v. 3721.

lætus, jucundus, comitate obvia.
verum patientia maxime excellebat,
et leni animo praæ cæteris regibus;
heros Herculeus insuperabilis,
suique regni validus defensor,
pastor bonus, vigil ovilis custos,
luporum rabiem a grege depellens,
atque huic libera pascua procurans:
comis regnator, validus bellator,
Ajax, Achilles, Nestor consilioseus,
eques vel ipso Priamo peritior,
Hector phalangas sternens adversas,
moribus jucundis, acuto ingenio,
hostibus formidandus, bonus subditis,
bilaris, accessu facilis, gratiosissimus,
mille relatis rex inclytus palmis,
et simul omnis eruditiois amans,
Mavorti par decentans in præliis,
alacer ad pugnas atque pericula,
semper belligerans hastaque hostes premens,
seque victricibus laureis exornans.
Hic bello moto contra Turcas Barbaros,
eois locis quibus nomcen melangia,
hostium incursum armis conpescuit;
impositoque urbibus præsidio,
regiam ad metropolim redux se recepit.
Deinde Persas persequendos censuit,
qui ad Pithecam oppida incursabant,
themaque Thracesium diripiebant.
Ergo transgressus Lydiam atque Phrygiam,
castellis adfuit Cæsar laborantibus,
atque his firmum attulit subsidium,
submovitque Persas quam longissime.
Ad Philomelium postea progressus,
barbaris Turcis ibi quoque occurrit,
imoque in pede jaculo transfigitur,
ab Agareno qui lancea prostratus
telum inferius in soleam conjecit.
Indidem autem ceu pernix aquila
ad Iconiensem urbem transvolavit,
hujusque omni devastato agro
reversus est ad imperii metropolim.
Jam qualem pater olim præ se tulerat
curam reipublicæ, talem gessit filius.
Idem conjugii junxit sibi fædere
ex Alamannis puellam nobilissimam,
virtutum ornamentis haud minus miram
quam corporis compage et pulchritudine.
Regnante Manuele, ex orbe occiduo
germanicus instar turbinis exercitus
gravis et cunctis rebus exitiosus
Romano imperio derepente incubuit,
Sionicam prætendens expeditionem.
Hujus Corradus dux erat exercitus,
rex pius et Christo maxime devotus;
qui data Cæsari jurata fide
per fines nostros amice transiturum,
nec se neq; milites fore nobis nocuos,
ad ipsam Constantini devenit urbem

A 4055 "Ηθει προσηνεῖ, χαροπῶ, πεφιλμένῳ.
'Ανεξικακίᾳ δὲ μάλιστ' ἔκρατει
Καὶ πραδητηὶ τῶν εἰτ' αὐτὸν ἀνάκτων.
"Ηρως Ἡρακλῆς ἀπαράμιλος φύσει,
Τυερμαχῶν κάλλιστα τῆς κληρουχίας,
4060 Ποιμὴν ἄγαθος, ἔγρυπτος ποίμνης φύλαξ,
Λόγους διώκων διεμενεῖς τοῦ ποιμνίου,
Καὶ τῷδε διδόνος τὴν νομὴν ἐλευθέραν.
"Άναξ προσηγῆς καὶ μαχητῆς γεννάδας,
Αἴας, Ἀχιλλεὺς, καὶ Νέστωρ βουληφόρος,
4065 Τυπέρ Ιεράλιμον εὑμέλιος ἴπποτης"
Ἐκτωρ φάλαγγας ῥηγνύων ἐναντίων.
Ἐπίχαρις ἡθός τε, πτηνὸς τὴν φρένα,
Φρικτὸς μὲν ἔχθρος, εὔμενής δ' ὑπηκόοις,
Ἴλαρδς, εὐέντευχτος, ἡδεῖσ χάρις,
B 4070 Μυριόνικος τρισαριστεὺς αὐτάντας,
Ἐρμοῦ τε παιδείας τε παντοίας φίλος,
Ἀντικρυς Ἀρης ἐν μάχαις ἀντιπάλων,
Οξύρροπός τις πρὸς μάχας καὶ κινδύνους,
4075 Ἄει στράταρχῶν, κατ' ἔχθρῶν κινῶν δόρυ,
Καὶ ταῖς κατὰ σφῶν ἀναδούμενος νίκαις.
Οὗτος στρατεύσας κατὰ Τούρκων βαρβάρων
Κατὰ τὰ μελάγγεα τῆς ἦω τόπους
Τούρκους μετῆλθεν ἀναχαιτίσας δπλοῖς
Καὶ τῆς φυλακῆς φροντίσας τῶν ἀστέων,
4080 Εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἀνθυποστρέψει.
Εἴτ' ἐκοτρατεύει κατὰ Περσῶν καὶ πάλιν
Τὰς πρὸς Ηθηκᾶν κατατρεχόντων πόλεις,
Λεηλατούντων καὶ Θρᾳκησίων θέρμα.
Τοίνυν ὑπερβὰς Αὐδιαν καὶ Φρυγίαν
C 4085 "Άναξ ἐπέστη φρουρίοις κακουμένοις,
Καὶ δυνατήν σύναρσιν αὐτοῖς εἰσφέρει
Καὶ Πέρσας ἀπήλασεν ὡς πορρωτάτω.
Καὶ πρὸς Φιλομίλιον ἐπελθὼν πόλιν,
Κάκεισε Τούρκοις βαρβάροις ἐντυγχάνει.
4090 Καὶ πείρεται δὴ τὸν ποδὸς ταρσὸν βέλει
"Γπ" Ἀγαρηνοῦ λογχοτρώτου κειμένου
"Ανω κατὰ πέλματος ἀφέντος βέλος.
Κάκειθεν ὡς τις δεῦτος ταχυπτέρυξ
"Ἐπτη πρὸς αὐτὴν Ἰκονιέων πόλιν,
4095 Καὶ τῆσδε πάντα κατακείρων τὰ πέριξ,
Πρὸς βασιλίδα τὴν πόλιν ὑποστρέψει.
Τυπῆρες φροντίς, ὡς πατρὶ τούτου πάλαι,
Καὶ τῷδε κοινῶν πράξεων στεφηφόρω,
"Ος καὶ συνήφθη πρὸς γάμου κοινωνίαν
4100 Εξ Ἀλαμανῶν εὐγενεστάτη κόρης,
D Ταῖς ἀρετῶν χάρισιν ὀραῖσμένῃ
Οὐχ ἔττον ἢ σώματος ὥρᾳ καὶ πλάσει.
Τούτου χρατοῦντος, ἐκ κλιμάτων ἐσπέρας
'Αλαμανῶν στράτευμα καθάπερ νέφος
4105 Δεινὸν τετριγδὸς φθαρτικὸν τε καθάπαξ
"Ἐπεισέφρησεν ἀθρόον Ῥωμαῖδι,
Τὴν πρὸς Σιών ἄφειν αὐχοῦν αἰτεῖαν.
"Ων ῥῆξ Κορβάδος ἓν στρατηγὸς ταγμάτων,
Φιλευσθῆς ῥῆξ καὶ φιλόχριστος πλέον,
4110 "Ος δρκια θεὶς ἔνακτι πιστευτέα,
"Η μὴν παρελθεῖν φιλίως Ῥωμαῖδα
Αὐτὸν τε καὶ στράτευμα καὶ βλάδης δίχα,
Καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς Κωνσταντίνου φθάνει

- Σὺν τῇ στρατιῇ καὶ λεῷ κατηκόψ
4115 Μηδὲν νεοχμώσας τι τῶν συγκειμένων.
 Ἀφ' οὐ γε πορθμὸν ἐκπεράσαντες τάχος
 "Ηνυτον αὐτῶν τὸν προκείμενον δρόμον.
 'Ο δ' αὐτοκράτωρ κεκρικώς εἶναι δέον
 Δι' ὑγροχέρσου (54) στρατιᾶς ῥωμαλέας
4120 Ἐκιστρατεύσαι τῇ Κερκυραῖων ἄκρᾳ,
 'Εκ Σικελῆς προσφάτως ναυαρχίας
 Τησσαράση πόρθησιν ἐξ ἀδουλίας,
 Πρὸς τοῦτ' ἀπηγόρητο νυκτὸς ἡμέρας.
 Καὶ συναλίσας στρατιὰν πανταχόθεν
4125 Φρίσσουσαν αἰχματὶς μυριάριθμον ξένην,
 Χιλιόναυν στόλον τε πρὸς τοῖς δ' ὄπλιτας
 Πρὸς νῆσον ἐστράτευσε τὴν Φαιάκων.
 Καὶ τῇδ' ἐριστῇ τὰς δυνάμεις κυκλόθεν,
 Καὶ κατακρατεῖ τῆσδε λιμῷ καὶ βίᾳ.
4130 Καὶ τρισαριστεύς Πελαγονίαν φένει·
 'Αφ' ἡς ἐπελθὼν Τριβαλοῖς ὕστερ λέων
 Σπονδάς διαλύσας τὰς συγκειμένας,
 Καὶ 'Ρωμαϊκὰς κατεδροῦσι πόλεις.
 Βρυχήματις σφᾶς κατέπληξε καὶ μόνῳ·
4135 Λείχαν θ' ἔλασσας καὶ λαφυραγωγίαν
 Ἐκείθεν ἀμύθητον ἄμ' ἀνδραπόδοις,
 Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀνθυποστρέψει·
 Κάπι τροπαῖψ προσφάτω καὶ τῇ νίκῃ
 Κτητήγαγε θραμβὸν ἐν μίσῃ πόλει.
4140 Ἄρτι δ' ὀπεκλάμποντος ἥρος καὶ πάλιν,
 'Αναξ ἐπέστη Πελαγονίας τόποις,
 Καὶ Τριβαλλάρχην Οὔρεσιν κακεργάτην
 Μέτεισεν αδεῖς κατὰ 'Ρωμαίων δύλα
 Κινοῦντα κακῶς Παιόνων συμμαχίᾳ·
4145 Ωστ' ἀναθαρσήσαντα κατὰ συστάδην
 Τὴν πρὸς κρατοῦντα μὴ κατοκνῆσαι μάχην.
 Τίσων βασιλεὺς συμπλακεῖς σφισι μάχην
 Τρόπαιον ιστῷ κατὰ βαρβάρων μέγα.
 "Ο τ' Ἀρχιζουπάνος γε κλῆσιν Βακχίνος
4150 Μόνῳ βασιλεῖ κατ' ἐπιλέγην μόνος
 Μέγας τε φυὴν καὶ Βριαρόχειρ γίγας,
 "Ἀλλος Γολιάθ ὑπέροφρος τὸν τρόπους
 "Ανακτὶ Δαεβὶδ πρὸς μάχην συνεπλάκη·
 Καὶ θλῆ παραπέτασμα σιδηροῦν κράνους
4155 Τὸ πρὸ προσώπου βάρβαρος πλήξας ἔιψε·
 "Αναξ δὲ διέπειρε βαρβάρου χέρα
 Τριχῶν τε τοῦτον εὐφυῶς δεδραγμένος,
 Ζῶντα στρατιῇ ταχέως παριστάνει·
 Καὶ βαρβαρικοῦ διαλυθέντος στήφους,
4160 Νίκην ἀπηγκάνει τὸν 'Ρωμαῖον πάλιν.
 "Ετι δ' ἰδρωτας Μανουὴλ μάχης φέρων
 Οὐδ' ἐκτινάξας τοῦ προσώπου τὴν κόνιν,
 'Εκείθεν ἔξωρμησε κατὰ Πιτίον,·
 "Ἐγκλημ' ἐπάγων σφίσι τὴν συμμαχίαν
4165 Τὴν πρὸς Τριβαλοὺς 'Ρωμαῖων καθ' δριῶν·
 Σάουδον οὐκοῦν ἐκπεράσας ὡς δέον
 Φραγγοχωρίψ καὶ Ζευγμίνη τῇ πόλει
 'Επεισπεσῶν ἔκειρε πάντα τὰ πέριξ,
 Κάκαιθεν ἀπῆλασεν λείχαν μυρίαν,
4170 Καὶ πλοῦτον εἴλε καὶ λάφυρα καὶ σκύλα·

(54) De hujus vocabuli novitate et ambiguitate
 jam monni lectorum v. 3875; ubi elyologiam

- A cum suis copiis populoque subdito,
 nec præter fœdus quidquam est molitus.
 Atque hinc trajecto sine mora freto,
 susceptum porro continuarunt iter.
 Jam imperator necessarium judicans
 cum præpotente validoque exercitu
 ferre suppetias arcis Corcyrae,
 quæ nuper cladem a Sicula classe
 ob consiliī imprudentiam passa fuerat;
 huic curæ diu noctuque intentus erat:
 et congregato undecunque exercitu
 armis horrifico innumero miro
 et mille navium classe plena milite;
 cum his accessit ad Phæacum insulam
 eamque viribus undique circumdedidit,
 et fame demum viuis debellavit.
B Mox victor venit in Pelagoniam,
 unde Triballos invasit ceu leo,
 qui fœdus ante initum irritaverant,
 atque Romanis urbibus molesti erant.
 Hos ergo terruit vel solo rugitu;
 et prædam inde referens ac manubias
 innumerabiles cum mancipiis,
 rursus ad regiam urbem pedem retulit;
 atque ob recentem nobilem victoriam
 rite triumphum media urbe egit.
 Tum rursus, vere vix se aperiente,
 adfuit Cæsar Pelagoniæ terris
 et Triballorum principem injurium
 Uresim impedit, qui nuper arma
 sociis Pœonibus in Romanos moverat:
C quare et audebat manifesto marte
 cum nostro Cæsare pugnam non respuere.
 Verum patrato cum Barbaris prælio,
 trophæum ingens Cæsær reportavit.
 Sed Archizupanus, vulgo Bacchinius,
 singulare cum Cæsare certamen
 suscepit, magna præditus membrorum
 mole, et Briareo par centimano,
 vel gigas Goliath superbiens in Davidem.
 Barbarus ergo munimentum galeæ,
 ori prætentum Cæsaris, ense frangit;
 at manum barbari Cæsar configit,
 eumque coma fortiter corruptum,
 pertrahit vivum ad nostrum exercitum.
 Quare barbarico dissoluto agmine,
D Romani denuo referunt victoriam.
 Manuel adhuc pugnæ sudorem gerens,
 necdum de facie pulvere deterso,
 illinc in Pœonas transtulit exercitum
 crimen uiturus societatis bellicæ
 quam cum Triballis contra nos inierant.
 Ergo trajecto cum copiis Savo,
 et Francochorium Zegminumque urbem
 occupans, agros quaquaversus vastens,
 illinoque abductis plurimis manubiis,
 opibus auctus prædaque onustus,
 secutus in interpretando sum: nunc tamen mihi
 prorsus videtur epithetum adjectivum fortitudinis.

reversus et ad imperii metropolim,
nobilem agens per urbem triumphum,
captos Triballos Hunnosque dicens
splendidis togis decenter induitos,
insignis pompæ mirum ornamentum.
Brevi intervallo in urbe demoratus,
rursus pœnium bellum est agressus
Cæsar, et Sardicam urbem usque venit,
ibique pacem hostibus est largitus.
Illinc profectus contra Tribalum satrapam,
hunc in itinere tantopere exterruit,
ut obedientem fecerit imperio;
et sic Byzantium redux venit Cæsar.
Sed vere exorto, iterum egressus
ad Pelagoniæ terras semet transtulit:
ibique intelligens moliri tyranndem,
Hunnosque ad bellum extimulare
Comnenum Andronicum tunc regentem
Brenitzobæ thema et Bellegradi,
officio spoliat, catenisque onustum
mittit Byzantium, ibique mandat
quam tutissimo carcere custodiri.
Interim princeps Pœonum, violato
fœdere, terras incursabat omnes
Brenitzobæ atque Bellegradi:
sed Cæsar præsens damnum perpessis
tulit suppetias cum vindiciis:
mox ad metropolim pedem referebat,
compositis cunctis in occidente rebus.
Postea transtulit bellum in Ciliciam;
perveclusque Adanam atque Tarsum,
harum castella instauravit rite,
quæ Romano imperio obnoxia erant,
sed nuper a Toruse vexata fuerant;
et Antiochiam usque progressus est,
in quam cum suis custodibus est receptus
et cum vexillis regiis ut imperator,
effusis obviam extra portas civibus;
eique valde gloriosam curantibus
ingressus pompam cum secudis plausibus.
Dumque ibi manet Manuel imperator
in ludorum agone ostendit civibus
validæ manus opera virilia
heroicæ digna generosæque indolis,
contorum certaminibus vincens equites
Italicos hastarum laude inclytos.
Sic fortitudinis indicis editis
atque prudentis in præliis peritiæ,
suique admiratione concitata,
ad Constantini rediit urbem patriam.
Idem consortem tori atque imperii
duxerat forma inclytam puellam
Antiochiæ satrapa prognatam
Petebino equite ex Italia:
nempo quia primam conjugem amiserat
ex Alamañis genitam principibus.
Atque hæc hujusmodi sortita sunt exitum.

- A** Καὶ παῖνοςτεῖ πρὸς βασιλίους πόλιν,
Καὶ κατάγει Θραμβὸν εὔσημον πόλει
Δωρυελάτους Τριβαλοὺς, Οῦννους ἄγων,
Στολὰς τιμαλφεῖς εὐφυῶς ἡσθημένους
4175 Πομπὴν δὲ ὑπεξαίροντας αὐτῶν τῇ θέᾳ
Καιρὸν δὲ βραχὺν ἐνδιατρίψας πόλει
Ἐπιστρατεύει Παίσιον αὐθίς ἄναξ,
Καὶ πρὸς Σαρδὸν ἀφικνεῖται πόλιν,
Κάκει παρών τέθεικα συμβάσεις σφίζειν.
4180 Χωρεῖ δὲ ἐκεῖθεν πρὸς Τριβαλῶν σατράπην,
Καὶ τόνδι ὁδοῦ πάξεργον ἐντρομον δρίσας,
Πειθῆνιόν τε τῷ κράτει τῶν Αύστρων
Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσεισ πόλιν.
Ἡρὸς δὲ ἐπιλάμποντος ἔξεισι πάλιν.
4185 Καὶ πρὸς πεδία Πελαγονίας φθάνει.
B Κάκει διαγνούς βασιλειῶντα δόλῳ
Οῦννους τὸ ἐπαλείφοντα πρὸς ξιφουλκίαν
Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον ἀρχοντα τόσε
Βρανιτζόβης θέματος καὶ Βελλαγράδων,
4190 Ἐπαυσει ἀρχῆς, καὶ καθείρξας ἐν κέδαις
Δέσμιον ἀπέστειλεν ἐν Βυζαντίδι,
Καὶ φυλακῇ δέδωκεν ἀτραπεστάτῃ.
Καὶ τηνικαῦτα Ηαιόνων ἀρχιγέτης
Σπονδᾶς λελυκὼς κατέδραμε χωρία
4195 Βρανιτζόβης ἐύμπαντα καὶ Βελλεγράδων.
Τέως ἐπιστάς βασιλεὺς κακουμένοις,
Ἡμινει αὐτοῖς ὡς ἐν παρουσίᾳ,
Καὶ πρὸς βασιλεύουσαν ἀνθυποστρέψει,
Ἐν πράγματα θεὶς πάντα τὰ πρὸς ἐσπέραν.
4200 Καὶ λοιπὸν ἐστράτευσε πρὸς Κιλικίαν.
Εἰς Ἄδαναν οὖν καὶ Ταρσὸν ἀριγμένος
Καὶ τεῖσδε τὰ πρόσοικα θάλψας ὡς δέον
Ὑπέκοσ φρούρια Ρωμαῖων κράτει
Πάσχοντα κακῶς πρὸς Τορούσῃ (55) τῷ τότε
4205 Καὶ μέχρι λαμπρᾶς Ἀντιοχείας φθάνει,
Ἡς ἐνδον εἰσῆλασε σὺν δορυφόροις
Καὶ παρασήμοις βασιλικοῖς ὡς κράτωρ
Διεκχυθέντων ἐκ πυλῶν οἰκτόρων
Καὶ σκευασάντων φιλότιμον οἱ λίαν
4210 Πομπαῖσι εἰσέλευσιν εὐφῆμοις κρότοις.
Ἐνθα διάγων Μανουὴλ αὐτοκράτωρ
Ἐν παιδιᾶς δέδειχεν ἀγάνηι σφίσιν
Ἀνδρείας ἔργα καὶ χερὸς ρωμαλέας,
Ἡρωϊκὴ πρέποντα γενναίῃ φύσει
4215 Κοντῶν ἀμιλλαῖς ἐκνικήσας ἱππότας
Ἴταλιώτας ἀγερώχους πρὸς δόρυ.
D Εὔανδροίς εἰς οὗτω δὲ δεῖξας τὸ σφίνος
Ἐμπειρίαν τε συνετήν τὴν ἐν μάχαις
Καὶ θάύματος ἐύμπαντας ἐμπλήσας ἄναξ
4220 Οὐκαδὲ ἐπανίζευε πρὸς Κωνσταντίου.
Κοινωνὸν οὖτος τοῦ λέχους καὶ τοῦ κράτους
Ἐγημε κάλλος εὐπρεπεστάτην κόρην
Ἀντιοχείας σατράπου βιγατέρα
Ἴταλιώτου Πετεβίνου ἱππότου.
4225 Πρώτην σύνενον ἀποβαλὼν βανάτῳ
Ἐξ Ἀλαμανῶν ἀρχικῶν οὖσαν γένους.
Τεῦτα μὲν ὡδε συνέκυρσεν, ὡς ἔφην.

(55) De Toruse Armenio Nicetas Choniata Hist. III, 1.

- Κομνηγός Ἀνδρόνικος δ' ἐγκαθειργμένος
Διὸς περ ἵστρησαν αἰτίας λόγος,
4230 Εἰρητῆς διαιδράς μηχανὴ πολυτρόπω
Εἰς Γαλιτζαν ἔδραμε Ῥωτικήν πόλιν,
Καὶ τῷ στρατεύοντι ταῦτης ἀσμένως
Δεχθεῖς, περοῦ ἀτῷ πλεῖστον ἐμμένει χρόνον.
Οὕτω δὲ συνέδησεν αὐτοῦ πρὸς πόθον
4235 Καὶ φιλίαν σχέσιν τε σατράπην χρόνῳ,
Ὄς συνεδρεύειν συναριστὴν σατράπη
Καὶ τῷδε συνέστιον ἀεὶ τυγχάνειν.
Ὄμως κρίνων ὄντεδος οἰκείον κράτωρ
Πρωτεξαδέλφου τὴν φργήν Ἀνδρονίκου
4240 Ἀπόδρασιν τε κάπῃ τῆς ξένης ἄλην
Ἐπιμελεῖς τίθησιν ἔργον καὶ λόγον
Ὄστ' ἀπολαβεῖν τόνδε πατρίδιν πάλιν·
Καὶ μᾶλλον οἵς ἡγγελεῖς φῆμη καὶ τάδε
Ὄτι Σκυθικὴ, στρατικὴ παροξύνει
4245 Θράκης ἐπελθεῖν Μακεδονίας δόροις.
Ἐκτίθεν οὐκοῦν εὑμεώς αὐτοιράτωρ
Ηίστεις παρασχῶν καὶ λαθῶν ἐπανάγει
Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον πρὸς νὴν πατρίδα·
Καθ' ὃν χρόνον Πατίονες ἡθετηκότες
4250 Ἀς πρὸς κρητοῦντα συνέθεντο ξυμβάτεις,
Χώραι ἐπῆλθον Αὔστρων παριστροίοις·
Καὶ Ῥωμαῖοις συμβαλόντες τάχμασι
Νίκην ἀπινέγκαντο καὶ πλῆθος σκύλων.
Τοῖνυν ἐπιστὰς βασιλεὺς τῷ Ζευγμίνῳ
4255 Ἡλωκότι Παΐσιοι ἥρτι βαρβάροις,
Ἐπανασώζεις καὶ πάλιν Ῥωμαῖοι
Εἰδουλάξεις νίκαις τε καὶ στρατηγίαις.
Καὶ μήν περιώνυμον ἔργον καὶ τόδε
Ἀναπέφαντι τοῦ καλοῦ στεφφόρου·
4260 Πόλεις Ἀσιάτιδες εὐχοριστοὶ βίφ
Χλιαρὰ καὶ Πέργαμος ἄλλαι τ' αὖ πόλεις,
Ὄν τὰ πέριξ πάσχοντα Πέρσαις βαρβάροις
Δησούμενά τε, πυρπολούμενά σφισι
Κωμητὸν ὡς ἔχοντα τὴν συνοικίαν,
4265 Ἀναξ περιέβαλε τείχεσιν τάδε·
Καὶ διαλαβὼν φρουρίοις ἀσφαλέστι
Τὸν χῶρον, ἀπέλλαξε Περσικῆς λύμης.
Οἰκητόρων οὕτω δὲ πλήθουσι τάδε
Καὶ πᾶς κατῶς τοῖς κατὰ βίον βρίθει,
4270 Ἀγροῖς τε φυτῶσι τε, χάρισι ξέναις,
Φρούριας ταῦτα καὶ πόλεις εἰρημέναι
Ὄς τῶν μεγάλων καταχρατεῖν ἀστέων.
Ταῦτα μὲν οὕτω συμβέβηκεν, ὡς ἔφην·
Ὄρκους δὲ πάλιν συγχεάντων Ηαιόνων,
4275 Ἐξεισιν ἄναξ τῶν βασιλείων δόμων,
Καὶ πρὸς Σαρδὸν ἀφικνεῖται τὴν πόλιν,
Οὓ συμβαλεῖν τέτακτη Ῥωμαίων Ἰλαίς.
Ἐπειδὲ συνίθροιστο πᾶν στρατευμάτων
Κρίσις στρατηγῶν βασιλεὺς βουληφόρων,
4280 Κοντοστέψκοντον Ἀνδρόνικον δεικνύει,
Ἄνδρ' ἀρείκον, ἀπτόητον ἐν μάχαις,
Καὶ τὴν κατ' Οὐγγρῶν ἀνατίθησι μάχην·
Ὄς παρολαβὼν Ῥωμαῖοκτεῖς δυνάμεις
Ὄρμῷ κατὰ σφῶν σὺν θεῷ νίκης δότη·
4285 Καὶ δὴ περάσας Σάουδον Ἰστρὸν θ' ἄμα
Τηπεισέδου Ζεύγμινον Αὔστρων πάλιν,

A Comnenus autem habitus in vinculis
ob jam narratas causas Andronicus,
versuto astu carcere se proripiens
in Russicam confugit Galitzam urbem.
ibique a satrapa prono animo exceptus,
longo permansit apud ipsum tempore.
Tanta autem sibi junxit amicitia
et quotidianis satrapam officiis,
ut illi semper in convictu adesset
ejusque mensa assidue uteretur.
At Cæsar sibi probrosam existimans
Andronici fugam patruelis
et in alieno solo vagam vitam,
cœpit putare qua ratione poeset
hominem in patriam suam retrahere:
B præsertim quia didita fama erat
arma Scytharum ab illo commoveri,
Macedoniæque et Thraciæ adesse finibus.
Ergo benivola oblata lide
Cæsar et recepta invicem, reduxit
Commenum Andronicum ad larens patrios.
Sub idem tempus Pæones effracta
quam Manuela spönderant fide,
nostras ad Istrum incursabant terras,
et cum Romanis congressi militibus
victoria et spoliis plurimis sunt potiti.
Quamobrem Cæsar Zeugminum progressus,
quam urbem nuper Pæones occupaverant,
rurus Romano vindicat imperio
victoriis et consiliis et arte bellica.
Incytum aliud et famigeratum
præclari regis opus inclaruit.
Urbes Asiaticas utiles reipublicæ
Chliaram Pergamum aliasque aliquot,
(quarum ager misere Persia barbaris
obnoxius, igne et ferro vastabatur,
propterea quod pagatim habitabantur)
mœnibus Cæsar cunctas circumclusis:
et communiam validis castellis
provinciam, damno Persico prohibuit.
Sic autem crevit incolarum numerus,
sic ampliata sunt vivendi commoda
agris, arboribus, peregrinisque bonis,
ut hæc castella prædictæque urbes
vel ipsis magnis urbibus antistent.
His ita gestis; interim Pæonibus
D fidem juratam denuo rumpentibus,
relicta regia pergit imperator
Sardicam usque urbem, quo conditus
Romanis legionibus conventus erat.
Ubi universæ convenerunt co, iæ,
ducum prudentium Cæsar de consilio
Andronicum creat contostephanum,
virum mavortium præliis invictum,
eique bellum committit Hungaricum.
Is vero assumpto exercitu Romano
pergit in hostes cum Deo propitio,
trajectisque Savo et Istro fluviis
ingreditur Zeugminum urbem nostram;

et cum Pœonicis congressus legionibus,
splendidum ex hoste trophyum retulit;
atque illinc venit ornatus adores
ad Cæsarem qui lætus eum exceptit.
Paulo post igitur ad regalem urbem
Cæsar reversus cum victoriæ auctore
duxit triumphum apprime magnificum,
confertis plenum spectatorum turbis
militibus captivis ac manubiliis.
Nam procedebat affabre composita,
quadriga argento auroque exornata,
nivei quam ducebant candoris equi.
Ibi locari jussérat imperator
Virginis augustam Deiparæ imaginem,
belli velut sociæ tutelæque.
Hanc sequebantur regii cognati
pulcherrime exornati suis insignibus.
Deinde Cæsar ut gigas fortissimus,
vel potius ceu sponsus adveniens thalamo,
maximus admirandus luce rutilans
equitans procedebat decenter admodum :
post quem Contostephanus victoriosus
hymnis a cuncto exercitu celebratus.
Postquam ad templum devenerunt maximum,
illic ingressus Cæsar læto animo
gratias egit victoriæ auctori Deo,
ejusque laudes divite lingua dixit;
tum se ad regium contulit palatum.
Hic Manuel rex atque porphyrogenitus
supremo Numini gratias persolvit,
suscepto filio de secundis nuptiis :
ob quem lætitia publici convivii
cives universos opipare exceptit;
charumque filium appellavit Alexium.
Regnante Manuele, gentis Venetæ
colonia quædam civium Italorum
Venetiis venit ad regiam metropolim :
ibique genuinis adscripta civibus,
exin in omnes sparsa est provincias
Romani imperii, lautosque thesauros
opum concessit et potentiam amplam,
multoque magis intendit audaciam.
Nec solum nostro populo diffidebant
Veneti, sed edicta spernebant regia,
neque minarum tangebantur metu.
Horum superbiam haud diutius Cæsar
ratus ferendam utpote insanabilem,
litteras regias per provincias omnes
Romani imperii clanculum dimisit,
quæ ut carentur Veneti mandabant,
et rei gerendæ tempus præscribebant.
Ergo condicta certa dies fuit,
qua sunt reapse capti Latini omnes,
improbi moris pœnas uti luerent.
Tamen qui Veneti urbem Constantini
tunc incolebant, festinanter omnes
conscensa nave vespertino tempore,
velaque ventis naviter pandentes
in suam patriam fuga devenerunt :

A Καὶ Παιονικαῖς συμπλακεῖς ἡλαρχίαις,
Περιφανὲς τρόπαιον ἴστῃ καὶ νίκην .
Κάκεῖθεν ἀνέζευξεν ὡς γυνηφόρος,
4290 Καὶ βασιλεῖ δέδεκτο λίαν ἀσμένως.
Μεθ' ἡμέρας οὖν τὴν βασιλείου πόλιν
"Αναξ πεφθακώς σὺν νίκης παραιτήψ
Κατήγαγε θρίαμβον ἔκλαμπρον πάνυ,
Στενούμενον πλήθει τε τῶν θεωμένων
4295 Τῶν τ' αἰχμολάθων καὶ σκύλων καὶ λαφύρων.
"Ηγεῖτο γὰρ τέτρωρον εὖ ἡρμοσμένον
"Ἄργυρέον πως, ὑπόχρυσον μετρίως,
"Ο χιονώδεις εἴλοκον ἵπποι τὴν θέαν .
"Ἐφ' οὐ γε σεπτήν ἀναβιβάζει κράτωρ
4300 Τῆς μητρανάδρου Παρθένου τὴν εἰκόνα,
"Ως συστρατήγου συμμάχου τ' ἀπροσμάχου .
B Μετὰ δὲ λαμπροὶ καὶ βασιλεικὴ γένει
Κυδρούμενοι κάλλιστα καὶ ταῖς ἀξίαις .
"Ἐπειθ' δὲ κρατῶν ὡς γίγας Βριαρόχειρ
4305 Η μᾶλλον εἰπεῖν νυμφίος γ' ἐν πατάδος
Κύδιστος δὲ μέγιστος ἀστράπτων φάει
"Οχούμενος προηλθεν εύπρεπῶς ἄγαν .
Μεθ' δὲ Κοντοστέφωνος αἵτιος νίκης,
"Τιμούμενος ξύμπαστης στρατηγίζεις .
4310 Μέγαν δὲ νὰὸν πεφθακώς αὐτοκράτωρ,
Καὶ τόνδ' ὑπεισδὺς εὐχαριστεῖ προφρόνως
Τῷ νικοποιῷ παντάνακτι Δεσπότῃ,
Καὶ τοῦδε λαμπρῶς αἶνεσιν γλώσσῃ φράσας
"Εκεῖθεν ήκει πρὸς βασιλείους δόμους.
4315 Οὗτος Μανουὴλ πορφυρανθῆς αὐτάναξ
Θεῷ χαριστήρια τῶν δλῶν θύει
Γεννῆσας υἱὸν ἐν γάμῳ τῶν δευτέρων,
"Ἐφ' ωθαλίαις καὶ καλαῖς πενδαισίαις
"Αστυπολίνχες εἰστιακῶς πλουσίως,
4320 Κέκληκεν Ἀλέξιον υἱόν φιλον.
Τούτου κρατοῦντος καὶ Βενετίκων γένος
"Ανδρῶν ὑπῆρχεν Ἱταλῶν ἀποικία
"Ἐκ Βενετίας εἰς βασιλίδα πόλιν,
Καὶ τῆσδε' ἐνεργάφησαν ἀστοῖς γνησίοις,
4325 Κάν τησδε' ἐφηπλώθησαν εἰς πᾶσαν χθόνα
Διασπαρέντες Αὐσόνων κρατηρίας,
"Ἐνημένοι πλούτον δὲ βαθὺν πραγμάτων,
Αὔξην τε μακρὰν, αὐθάδειάν τε πλέον,
Οὐκ Αὔσονας ήγγητο δυσμενεῖς μόνον,
4330 Αὐλὰ βασιλείων γε καὶ προσταγμάτων
Καὶ τῶν ἀπειλῶν εἶχον ἀνεπιστρόφως
Τὴν σφῶν τολοιπόνην ὑπεροψίαν ἀναξ
Ι) Οὔκουν φορητὴν οὐδὲ ἱάσιμον κρίνων,
Γράμματα βασιλεια κατ' ἐπαρχίαν
4335 Ρωμαϊκὴν πέπομφεν ἀπασαν λάθρω
Κατάσχεσιν δηλοῦντα τῶν Βενετίκων,
Χρόνον τε καθ' ὃν ταῦτα πραχθῆναι δέον.
"Ωριστο τοινύν ἡμέρα προθεσμίας,
"Ηε ἐντασης πᾶς συνελήφθη Λατίνων
4340 Τῆς δυστροπίας εἰσπραχθέντες εὐθύνας.
Βενετίκων δοσι δὲ τὴν Κωνσταντίνου
Πόλιν κατέψουν ἀποδράσαντες τάχος
"Ἐπιβεβήκοτες τε νηὸς ἐσπέρας
Τοῖς ἀνέμοις λαΐψη τε δόντες ὡς δέον
3445 Ἀπήσαν φεύγοντες ἐς σφῶν πατέριδα .

- Καὶ σφᾶς μὲν εἶχεν ἡ Βενετία τότε·
Μετὰ δὲ μακρὸν ηὔτερη πικάδες στόλον
Νήσους ἐκάκουν ἐκπλέοντες εὐδρόμως·
'Αλλ' ἀντίπρωρος Αὔσονων σταλεῖς στόλος
4350 Ήλοῦ σφᾶς ἄπειρες πειρατικοῦ κοὶ μάχης.
Τοίνυν ἀποστάντες γε τοῦ διὰ μάχης
Ἐκθρούς κακῶς δρῆν ἀμύνεσθαι τὸν στόλῳ,
Ηρὸς ῥῆγα συνέβεντο τῆς Σικελίας
Ορκια πιστὰ συμβάστεις τε φιλίας.
4355 Ο γνοὺς βασιλεὺς δὲ προμηθεύεις Αὔσονων
Καὶ τὰς ἐπὶ λύματος τῆς Ρωμαϊδος
Συμφωνίας σφῶν ἐννοούμενος λῦσαι
Ἄς ῥηγὶ συνέπραξεν ἀράνης χάριν,
Ἀνεξικάκως, εὐμενῶς, εὐμηχάνως
4360 Ηρὸς φιλίαν εἰλλυσσεν αὐτοὺς τὴν πάλαι.
Αμνηστίαν δοὺς τῶν σφίσι πεπραγμένων
Ηρὸς δὲ αὖ ἔη διδωσιν αὐτοῖς τὰ πάλαι.
Καὶ σφῶν δυσιν εἰληφε τοπρὸν οὐσίαν
Καὶ τῇδε βασιλείος ἐφρούρει στέγη,
4365 Τοῖς Βενετίοις ἀπέδωκε προφρόνως
Γενναίαν ἀναζ οὐτοῖς πλουτῶν θύσιν,
Οξύρροπός τ' ὁν δὲ μάχαις ἀντιπάλων,
Δραστηρίος τε καρτερόψυχος λίαν,
Καὶ διενεγῶν δὲ ἐαυτοῦ τὰς μάχας,
4370 Δεῖσαν ιππον ἀνέβαντεν αὐτίκα,
Καὶ τῆς στρατιᾶς ἦν προμαχῶν εὐθύμως.
Εξειτο τοίνυν κατὰ σουλτάνου πάλιν
Κατετρέχοντος Ρωμαϊκᾶς χωρία,
Καὶ γίνεται δὴ πρὸς θέμα Δορυλέου,
4375 Τεῦθα χρονίζων εὖ ἀνατείξει τόδε
Τείχει τὸ δύχυρον καὶ περιτείχων ἔκτιν
Ηεριβαλῶν εὖ κατοχυρώσας θέμα·
Καὶ δοὺς φυλακὴν ὡς ἐνην τῷρ δέξιαν,
Μερῶν ἀπαντέστατο τῶν Δορυλέου·
4380 Ερίσταται δε φρουρίῳ τῷρ Σοοβλέῳ·
Κακεῖν διοιως ἀνακτίσας ως δέον,
Καὶ πάντα θεὶς εὖ, πρὸς πόλιν ὑποστρέψει·
Βραχὺς ἐφεῖς παρελήλυθε χρόνος·
Καὶ καθ' ἐαυτοὺς βασιλεὺς καὶ σουλτάνος
4385 Τείσμυχον πόρον ἐν σποδιᾷ καρδίας
Ἐναυσμα βραχὺ μυησικακίας χόλοι,
Καὶ τοῦτ' ἀνδρας κατέσπαυδον εἰς φλόγα·
Ἐκάτερος τοῦν ἐγκαλῶν ἐκατέρῳ,
Τηπῆρχε σαφῶς καὶ διηπείλεις μάγια·
4390 Ο δὲ βασιλεὺς τὰς ὑπούσας δυνάμεις
Πάσσας ἀθροίσας ως ἐνην πανταχόθεν
Αλλας τὸν ἄλλαις συναγαγών ως δέον
Ἐξ Ιταλῶν τε καὶ Σκυθῶν παριστρίων
Καὶ συγχροτήσας μυριάριθμον στίφος
4395 Αφανίσων ἄπεισι Περσικὸν φύλον,
Καὶ κατερέψων ἱκόνιον εἰς ἔδος,
Ηρὸς δὲ αὖ γε Περσάντατα καθέξων βίᾳ
Καὶ συμπατήσων, ως θύος, κατ' αὐχένος·
Απάρας οὐκοῦν ἐν Βυζαντίου τάχος
4400 Μετὰ στρατιᾶς διὰ Φρυγίας μέσης,
Εἰς Χώνας ἤλθεν εὖ πόλιν φύισμένην·
Κάκιθεν ἐξώρμησεν εἰς ἔρυμα τι·
Ω Μυριοκέφαλον ἦν κλητις πάλαι,
Αφ' οὗπερ εἰσήλανεν εὖθιν Περσίδος

PATROL. GR. CXLIII.

- A Sicque Venetiis interim manserunt.
Multo post tamen ordinata classe,
facili cursu infestabant insulas :
verum opposita Romanorum classis
cohibebat illos a suo latrocinio.
Quare dimisso decertandi studio
neque jam hosti navibus nocentes,
cum rege Siculo conventione facta
fidem juratam pangunt amicitiae.
Cognita re, Cæsar imperii tutor,
ad Romanorum damna conjuratum
deliberavit solvere amicitia
quam studio ultionis cum rege pepigerant.
Nempe patienter, callide, benevole
illos ad veterem traxit amicitiam,
facti cuiusvis impertita venia.
B Insuper prisca privilegia indulxit :
et quidquid Venetæ rei captum fuerat
et in quæstorio servabatur regio,
reddidit ipsis animo libente.
Hic tam egregio prædictus ingenio
Cæsar, ad pugnas alacer pangendas,
efficax, animo admodum constante,
et per se ipse bella consciens,
ubi opus erat, statim equo inscenso
primus in acie strenuus peritabat.
Iterum ergo pergit in sultanum
a quo Romanæ incursabantur terræ,
et usque ad thema pervenit Dorylei.
Ibi subsistens instauravit urbem
validis mœnibus miroque vallo
C ei circumposito, cum propugnaculis;
impositoque idoneo præsidio
ex agro Dorylei castra movit,
atque Subleo adfuit castello :
ipsoque pariter apte communito,
et reliquis dispositis, ad urbem redit.
Sed brevi requies intervallo fuit :
invicem quippe Cæsar et sultanus
ignem sovebant sub cordis cineribus,
fomitem promptum meditatae ultionis,
atque erupturum protinus in flamnam.
Uterque scilicet accusabant invicem
querelis manifestis minisque gravibus.
Quamobrem Cæsar vires universas
undique contrahens, hisque supplementa
D alia atque alia, ut par erat, addens
ex Italis atque Scythis ad Istrum positis,
congregatoque in numero exercitu,
Persicam pergit ceu deleturus gentem,
Iconiumque humi prostratus,
ejusque regem insuper capturus,
ut pede collum, de more, calcaret.
Igitur raptim profectus Byzantio
cum suis copiis Phrygiam pertransiens,
Chonas devenit elegantem urbem.
Illinc ad castrum quoddam est progressus,
cui nomen vetus erat Myriocephalon :
unde pervasit in ditionem Persicam

tendens ad mœnia incliti Iconii,
cum exercitu valido, fortissimo
et cum expertis præliandi ducibus,
itinéris stationes prudenter metiens
propter jumenta machinis onusta
cum artificib⁹ suis inermibus
neque gerendi belli peritis.
Nec vero sultanus non cogebat copias.
imo gentiles acersebat suppetias,
et defensionem strenue apparabat.
Tamen legatos misit ad Cæsarem
juratum fœdus qui memorarent,
fidemque ratam esse postularent.
Sed enim irrita fœdera cernens
Sultanus, locos occupat difficiles
atque viarum obsidet angustias,
clausuram olim dictam Tzibritzen,
per quam Romanus cum Cæsare exercitus
gressurus erat veniens Myricephalo.
Illiuc sultanus suas copias conjicit
more barbarico latens in insidiis,
ut mox dolose Romanos invaderet.
Est autem locus undique præruptus,
Angustus valde et prorsus impervius,
Tænarus infernus, Charontis campus,
vallis difficiles ducens in anfractus.
Ilapso igitur in angustias exercitu,
velites quidem et ordinum præfecti,
queis præcedendi ceteris cura data,
prætereunte sine damno locum
ad spatiova tuti devenerunt.
At imperator in extremo agmine,
post jam exortos insidiis Barbaros
telaque in ipsum saxaque jacientes,
ut pote accivi ex utroque latere,
nec iter persequi facile poterat,
nec propulsare a semet periculum :
nec quisquam aliquid agere in exercitu
milite dignum strenuumque poterat,
curribus, bobus, machinisque bellicis,
aggeris instar viam impedientibus.
A tergo autem Persicus exercitus
nimborum instar jacula conjiciens
arduum prorsus reddebat regressum.
Cadebat ergo bos cum bubulco suo,
cum equo equus exspirabat misero
Persarum telis confixus mortiferis;
atque turmatum cædebantur omnes,
tanquam brutarum grex belluarum,
et circumclusi feriebantur cuncti
imperviis in furcis et sine exitu :
et plenæ valles erant cadaveribus
faucesque biantes montium et cavernæ :
rivi cruxis decurrebant, heu !
misto brutorum hominumque sanguine,
cuncta erant plena miseria et gemitum.
Atque haec slobant Cæsare spectante
qui suis nullam ferre opem poterat.
Quin summo ipse erat in discrimine :

A 4405 Τεχνῶν Ἰστορία τε τοῦ περικλευτοῦ
Μετὰ στρατιᾶς εἰσθεντοῦ βασιλέας
Καὶ ταχυπαρχῶν ἀρετῶν ἐν μάχαις,
Στρατιοὺς ἀπάρτειαν νομιγῆς καὶ σὺν λόγῳ
Τὰς τελὴν ὅδην ἔραν χάριν ὑποζηγήσων
4410 Ἀ πριγγίνας δὲ εἴγε καὶ σφὸν τεχνίτας
Οὐτος δύσκολος ἀδεξίς τε τῆς μάχης·
Πλὴν οὐδὲ ἡ ταχιτῶν ἡμέραι στρατευμάτων,
Συμμαχεῖσθαι δὲ ἔθροισται ἐκ τῶν συμφύλων
Ὕρδες ἀντιπαράσταξιν τὸν πρεπισμένον.
4415 Ποέσθεις δὲ δύμας πάπομψε πρὸς βραχία,
Αἰτῶν ἐνέργειας τολμίας εἰς ευρέσεις,
Ἐβάντας τε βασιλεῖς βασιλητῶν.
Καὶ δὲώρα συρρίπτεις ἀνηγότους
Αἱρεῖ προφθάτας σουλτάνος δυσχωρίας
B 4420 Καὶ τοὺς στενωτοὺς ἀτραπῶν πορευόμενον.
Κλειστούς δὲ κατέλητο Τζιρίζη τάλαι·
Δι' ἣς στρατιὰ Ῥωμαῖοι καὶ κράτωρ
Ἐσκευδόν ἐλθεῖν ἐκ Μυριονεράλων.
Οὗ παραβόντες σουλτάνος τὰς δυνάμεις,
4425 Λόγον καθίστας ὃς ἔθος τοῖς Βαρβάροις,
Ὦς ἂν ἐπειπέσσωσι Ῥωμαίοις δόλον.
Ἐπειδὲ δὲ χώρας ἀπόκρημνος εἰσάγει
Στενὸς καμπῆς δυστίβεστός τε πλάνον,
Ταίναρον δὲον καὶ Χαρώνεια πέδη,
4430 Αὐλάντι προφίλων διστορευτον εἰς τρίσον.
Ἀφεμένης δὲν στρατιᾶς δυσχωρίας,
Στρατεύματος μὲν καὶ λογοτοι ταργάτων
Οἵ δὲ προδύοντες στρατιᾶς τεταγμένον
Διεκδραμόντες διπλαῖς κατῶν τόπουν,
C 4435 Εἰς κλάτος τῷλισθησαν ἔξι κινδύνου·
Ἄγχους δὲ κράτωρ παρών εὐρεγήσει
Ἐπεισοδούτων δὲ διένδρας Βερβάρων,
Βέλη τέ δὲ αὐτὸν ἀπιέντων καὶ λιθους
Ὦς κατὰ πρανοῦς δὲ ἐπατέρου μέρους
4440 Οὐκ ἔχει ράπτει τὴν δέλιον παρίνει,
Ἅγους διευτῆ κινδυνεύοντες διελένειν.
Ἄλλ' οὐδὲ τάλια δὲ στρατιᾶς τε δράσαι
Γενναιον ἥδουντο μεχτηρὶ πρόποντα,
Βαλῶν, ἐμαξῶν, ταιχοράχων ἄργένταν,
4445 Ως διντέρρηγμα τῆς θόδου προκειμένον.
Καὶ κατὰ νότου Περούκη φάλαγγει ταῦλιν
Βαλῶν νιφάδες ἐριεῖσαι μαρίσιον
Παλινδρόμησιν χαλεπήν δέρα πάντα.
Ἐπικέπτει τούντιν βοῦς ἄμα βοηλάστη,
4450 Ἰππεὺς δὲν Ἰππαρ συναπέφυχον βίρη
D 'Ἐν Ιεροτικῷ βλήματι θανατηφόρος,
Καὶ πάντες ἐφάπτοντο κατὰ πλευθύας
Ὦς ἀγέλη τις θρεμμάτων, φεῦ ! ἀλόγων,
Καὶ πάντες δέρθειροντο συγκαλεισμένοι
4455 'Ἐν δυσπορεύεται διστάτο τα χωρία.
Τῶν πεκριματῶν σωμάτων εἰς κοιλάδες
Τέμπη τε καὶ σήραγγες διπήρχονται πλέον·
Προύδανον, νίμοι, δύσκολος λύθρων δέλει
Ἐξ ἀλόγων αἴματος, τα βροτῶν ἄμα,
4460 Καὶ πάντα μετὰ συμφορᾶς ἦν καὶ γόνων.
Καὶ ταῦτ' ἐδράπιο κράτορες διδορκέστος
Καὶ συμπαρόντος, μὴ σύνεντος δὲ ἀμόντος
Ἐν χρῷ δὲ μᾶλλον κινδύνου περιπάτος

- Μολις μετὰ τραύματα τῷ Θεοῦ σθένει
 4465 Ὁμως διεδράξ τὰς λαβᾶς τῶν Βαρβάρων
 Θεοῦ συκόρει καὶ κραταιῆ δυνάμει:
 Σκιὰν ὑπελθὼν ὁ κρατάρχης ἀχράδος,
 Ἰσχὺν καμοῦσαν ἀνεκτάτο μετρίως,
 Πρὸς δ' αὐτὸν ὡς ἐνήν ἀναψύχων
 4470 μὴ σώματος φύλακα, μὴ δορυφόρον
 Τῆς συνεστῶτά γε τῷ τηνικάδε.
 Οὕτω δ' ἔχοντα καπιδῶν τοικέων
 Ῥωμαϊκῆς φύλαγγος μετόμον γένους
 Τῆς συμφορᾶς φύκτειρεν αὐτὸν τῆς τότε ·
 4475 Ὁφεν προσελθῶν ἀσμένως στεψηφόρῳ
 Διεκανεῖν ἡρεῖτο τὰ κατὰ σθένος,
 Καὶ τῷ κεφαλῇ κυνήν συνηρμάκει
 Τῆς ἐν κεφαλῇ παρακλίνασσαν ἕδρας,
 Καὶ σύμμαχος δ' ἦν τῆς ἐνεστῶτῆς τύχης.
 4480 Τούτου βασιλεὺς εἰς χείρα λαβὼν δόρυ
 Πέρσας ἐκ' αὐτὸν εἰσέρνοντας ἀπλέτους
 Καὶ τόνδ' ἐλεῖν σπεύδοντας ή καὶ κτυνόντας
 ἀπώστοι σφῆς τῷ Θεῷ συμμαχίῃ,
 Καὶ διαπέρι τῶν ἐπιόντων ἔνα.
 4485 Ἀλλον τε τάλις ἵστηται κτείνει ἔρει.
 Μετ' αὐτὸν δὲ τῶν ὀπλιτῶν Αὔστριαν
 Περὶ κρατεύσατα συναλισθέντων δέκα,
 Σὺν τοῖσδε τὴν ἐμπροσθεν ἄνυκτα τρίσιον
 Τοῖς φθάσασι τάγμασι τιμημέσαι θέλειν ·
 4490 Πρὶν δὲ ταῦτα συμβεστοῦ, δεκ' ἔχρεδα
 Ἐπινόν ἀνέψυχον ὡς εἰς κράτωρ ·
 Πέρσης δ' ἐπέλθων εἰλαντὸν αὐτὸν ἤνει,
 Οἱ δ' αὖ κεφαλῆς κτενευγόντες αὐτὸν
 Δορατῶν τυμπάται τῷ μετὰ κέρας
 4495 Τούτον θανατοῖ καταβολῶν εἰς χθόνα.
 Ἐπειγε δὲ τάργατα καιράνως λίην
 Οσα τοικέτελεστο τῷ δικτυῷ,
 Καὶ πλέιν ἀλέκιν πάντα κακῶς ἀρέσκει ·
 Ήλί γέρ παρθέλον καὶ φέραγγα τὴν μίλιν,
 4500 Ἀλλά γε λοιπὰς οὐκ ἐνήν διεκδύναι
 Ἀκινδύνως δὲ τὰς ταφρώδεις κοιλάδας,
 Περσῶν διεργάταις γε ταῖς διεξόδοις ·
 Πρὸς τοῖσδε καὶ πινέοντος ἀνέμοις τότε
 Καὶ θίνα βαθεῖσιν γε περακειμένην
 4505 Ἐκ τῆς ψαμμώδους ἀκαταλόητος θύε
 Δεινῶς τ' ἀναρρέοντα εἰς ὕψος μήγα
 Καὶ νάντε δρεῖντος ἀτραχνάς τὴν ἀμέραν,
 Ῥωμαῖκαί φύλαγγος ὡς δὲ βαρβάρον
 Φύρδουν ἀναιμίκης συμπλωτεῖσας πρὸς μάχην
 4510 Ἐν νυκτομαχίῃ καθά καὶ τῷ ταύται,
 Ἐκαιτον, ἀπόσφραγγον ἀλλήλους ἔρει,
 Μηδὲν διεκρίνοντες δὲ ἀδιλεψίας ·
 Ἐπῆγη φίλοις τῷ δίφος κατὰ φίλους,
 Καὶ Βάρβαρος δὲ ἀφαστος τὸν αυγματάτην
 4515 Ως ἀντίμαχος διασμανῆ, πακεργάσαν ·
 "Ωστ' ἀστράψων φέραγγα πεπλήσθει τάχα,
 "Ως τοις βλέπων ἴρησε κατ' ὅλον λόρον (56),
 Τῶν τεκριματίων ποταμάτων καὶ ανθέτων
 Τῶν Ῥωμαῖκῶν ἀναμίξ καὶ Βαρβάρων,

(56) Sine dubio designat Ephraemius Nicetas Choniates historiam lib. vi, 3, ubi haec ipsa partim verba leguntur. Se autem interfusse rebus gestis

A nam post accepta vulnera, Deo favente,
 vix Barbarorum manibus elapsus,
 Dei profecto auxilio et magna ope,
 piri silvestris umbram imperator
 subiit, fessas refectique vires,
 solus, ut poterat semet rescoiliens,
 orbatus omni corporis custode,
 nullo cum armis militie praesente.
 Sic solitarium conspicatus quidam
 exercitus Romani gregarius eques,
 acerbi casus misericordia tactus
 ad Cæsarem accessit promptu animo,
 opemque ferre pro viribus cœpit :
 atque illi in capite galeam compositum
 quæ capitalia prohiberet vulnera,
 præsentisque socius fortunæ aderat.
 Hujus correpta imperator lancea
 plurimos Persas contra se ruentes,
 ut vel captivum ducerent vel occiderent,
 repulit omnes Numinis auxilio :
 atque unum quidem ipse irruentem fudit,
 alium similiter eques ense occidit.
 Paulo post circa Cæsarem armati
 decem de nostro exercitu adstiterunt,
 cum quibus iter reliquum cœpit prosequi,
 prævis conjungi supiens ordinibus.
 Sed hæc priusquam fierent, atque Cæsar
 solus sub piro adhuc se reficeret,
 Perses accurrens hunc trahebat loro;
 sed imperator Persæ caput ioto
 mortali vulneravit hastæ fragmine,
 eumque exanimatum stravit humi.
 Ergo miserrime tunc laboravit
 in illis furcis clausus exercitus,
 paucisque exceptis, perierunt cuncti.
 Nam etsi anfractam uauum transierant,
 adhuc supererant ad evadendum
 omne periculum sex profundæ valles,
 quarum Persæ obsidebant exitus.
 Præterea validus spirabat ventus,
 qui circumiectum pulvrem multum
 ex arenoso solo sustollens
 late spargebat cum molesto turbine
 diemque noctis iastar effleiebat.
 Quare Romanus miles cum barbare
 tumultario oceano iusto mihius
 D tanquam in nocte pugnam cœserebat :
 cœdebat invicem et jugulabant,
 nullum discrimen patiente tempora.
 Sic ergo amicus amicum feriebat,
 Barbarus occidebat gentilem suum
 quasi sibi adversarium et maleficum.
 Sic vallis indiscretim complebatur,
 ut quidam dicit oculatus testis
 scriptor historiæ, mortuis corporibus
 Romanorum pariter ac Barbarorum,

Manuelis Cæsaris, ait ipse Nicetas in Historiæ
 procœmio.

cum interfectis variis animalibus,
equis ac boibus, asinis, mulibus,
quasi in communi conditis sepulcro.
Imo erat hominum cœmeterium,
si fas ita loqui, admistis belluius.
Romani sane perierunt plurimi,
quos inter ingens regia stirpis numerus.
Atque hæc talem habuerunt exitum.
Imperator autem dum conatur assequi
legiones suas, ut dixi, præcedentes,
a Turcis vetabatur ulterius progreedi,
nec acervatis minus cadaveribus.
Tamen difficilest eluctatus locos,
nec torrente superato fluvio,
alio et adjuncto Romanorum globo,
viam, ut poterat, absolvebat reliquam.
Quem transeuntem conspicata phalanx
Arabum equitum splendide ornatorum,
ruit in ipsum violento cursu
ut quasi præda potiretur illico.
Is vero hortatus animos suorum
Barbaricum manipulum vicit facile.
Paulatim autem lenteque progrediens
modo cruenta pugna decertans,
modo etiam hoste liber, ad extremum
magno cum gudio ad suos pervenit :
qui quidem nihil gravius dolebant,
quam quia cum ipsis non adesset Cæsar,
summoque erant metu solliciti.
Ante quam autem misceretur suis
Manuel rivos recurrentes nactus
aqua levare depoposcit sitim :
cumque ei quispiam aquam obtulisset,
hac summis labris leviter gustata,
statim ex ore reliquam projectit,
ceu si potus ille non descenderet
ad imum stomachum renidente œsophago.
Mox ubi agnovit tintam aquam tabo,
ingemuit, sibi haud placuisse dicens
aquam Christiano sanguine fœdatam.
Tum quidem presens importunus, audax;
impudens blatero et lingua intemperans,
Semel novellus conviciari solitus,
sic christo Domini cœpit maledicere :
Haud nunc primum, sed antea sœpe,
plenum cratera Christianorum sanguine
bibisti, subditos divexans populos,
maturus veluti racemus comprimitur,
per tributorum gravium exactiones
potans illorum abundanter sanguineni.
Tulit patienter Cæsar hanc vesaniam,
nec contra quidem quidquam mussitavit
mitis monarcha, nec infrenduit dentibus.
Iterum Cæsar dum videret sacculos
publici nummi custodes diripi
a persequentium Barbarorum impetu,
atque ad tutelam hortaretur suos,
nempe ut aliena pulsa vi servarent
futuram ipsis utilem pecuniam :

A 4520 Καὶ θνηταίμενοι παντοδαπῶν ἀλόγων,
Ἴππων, βοῶν, δηνῶν τε σὸν ἡμιόνοις,
Τάφον τε κοινὸν τοῖς δλοῖς χρηματίσαι,
Μᾶλλον πολυάνδριον, εἰ χρεῶν φάναι,
Ἐκ γηγενῶν πάμμικτον ἀλόγων θ' ἄμα.
4525 Πεπτώκασι πλείους δὲ Ῥωμαίων μάχη
Καὶ τῶνδε τελείους τοῦ βασιλείου γένους,
Καὶ ταῦτα μὲν πέπρακτο τόνδε τὸν τρόπον .
Ο δ' αὐτοχράτωρ, ὃς ἔφην, ἀπειγμένος
Ἴλαις συνελθεῖν ταῖς προηγησαμέναις,
4530 Τούρκοις πορείας εἰργεται τῆς εἰς πρόσω,
Οὐδὲν δὲ μετὸν καὶ κολωνοῖς πτωμάτων
Ομως διελθὼν δυσπόρους μόλις τόπους
Καὶ τὸν παρεβρέοντα χειμάρρου ρόδον
Καὶ στίφος ἄλλο Ῥωμαϊκὸν ἀλίσας
B 4535 Ως εἶχε, διήνυτε τὴν προκειμένην .
Ον παριόντα βαρβαρικὴ τις φάλαγξ
Ἴπποις δπλισμοῖς ἐκπρεπής Ἀρραβόνοις
Ίδοντ', ἐπ' αὐτὸν ἐμμανῶς πως συνέθει,
Ως θήραμα σπεύδουσα τόνδ' ἐλεῖν τάχα.
4540 Ο δ' ἀρένωσας τῶν συνόντων τὰς φρένας
Οδοστάτας ἥττησε ρῆστα Βαρβάρους.
Κατὰ βραχὺ δὲ συμπροτὸν καὶ βάδην
Νῦν μὲν νόμῳ μάχης τε καὶ μεθ' αἰμάτων,
Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ μάχης πάλιν δίχα
4545 Τρισάσμενος μέμικτο τοῖς ποθουμένοις,
Οὐ μᾶλλον αὐτῶν δυσχεραίνουσι χάριν
Ηπερ δι' αὐτὸν μὴ παρόντα ταῖς Ἴλαις,
Ἄγωνισαι καὶ δεδοικόσι σφόδρα.
Μῆπω δὲ τοῖς τῷγμασι συμμικταὶ χρήστωρ,
C 4550 Ἄλλ' ἐν παρεβρέοντι χειμάρρῳ πέλων
Πιεῖν ὕδωρ ἥττησε διψήσας μέγα .
Καὶ τις ὕδωρ ἔνεγκεν αὐτῷ πρὸς πόσιν .
Σπάσας δὲ τοῦδε καὶ περικλύσας στόμα
Τὸ λοιπὸν ἐκ στόματος ἐκχεῖ σὸν τάχαι,
4555 Ως τοῦ ποθέντος μὴ κατώλισθηκότος
Δι' οἰσοφάγου πρὸς τὰ κάτω κοιλίας.
Εἴτα ποτὸν γνοὺς συμπεφυρμένον λύθρῳ
Ομωξεν, εἰπὼν οὐ καλῶς γεγευκέναι
Γδετοφύρτων Χριστιανῶν αἰμάτων.
4560 Καὶ τις παρεστὼς ἵταμδς θραύνεις τότε,
Τὴν γλῶτταν ἀκλαστοῖς, ἀναιδῆς, λάλος,
Κατὰ Σεμειὲ λοιδορεῖν εἰθισμένος,
Χριστῷ Κυρίου λοιδορούμενος λέγει .
Οὐκ ἅρτι πρώτως, ἀλλὰ πολλάκις, ἄναξ,
D 4565 Ηλήρη χρατῆρα Χριστιανῶν αἰμάτων
Ὑπήκοεν πᾶν καλαμώμενος πίνεις .
Ἡ καὶ πεπίρους καθὲ συνθίζων βότρυς
Εἰσπράξεις φρόνων τε καὶ τελῶν βάρει
Αἴματος αὐτῶν ἐμφορῇ κατακόρως.
4570 Ο δ' ἡμέρως ἔνεγκε τὴν παροινίαν,
Ἀνεξικάκως τονθρόσας μηδόλως,
Μηδ' δι' δδόντα γρόξας δ πραῦς ἔναξ.
Καὶ πάλιν αὐτοῦ καθορῶντος θυλάκους
Τοὺς τοῦ χρυσοῦ φύλακας ἐκρηγνυμένους
4575 Εἰς θρασύτητος καὶ βίας τῆς Βαρβάρων,
Καὶ τοὺς ἑαυτοῦ βωνύνοντος ὡς δέον
Ἐπεισπεσεῖν τέ σφισι καὶ κτᾶσθαι τάδε
Αμεινον αὐτῶν, συμφερώτερον πάνυ,

- Αῦθις ἐπιδιάξε δ θρασὺς μωμοσκόπος
4580 Ἐλο:δορεῖτο τῷ κρατάρχῃ καὶ πάλιν,
 Ἀνακτί Δαβίδ Σεμεῖ καθά πάλαι·
 Ἐκῶν πρὸν ἔχρην ταῦτα Ῥωμαῖοις νέμειν,
 Οὖκουν γε νυνὶ, δυσχερῆς κτῆσις ὅτε·
 Εἰ δὲ αὐτὸς ἀνὴρ τυγχάνεις ὡν ἰσχύος
4585 Ἡρκαγμέν' ἀνάσωστον Αὔσσοι πάλιν·
 Ο δὲ αὐ προσηνῶς κερτόμου φέρει λόγους
 Ως κωφὸς αὐτόχρημα μῇ κλών δλως.
 Ἐπεὶ δὲ παύει νῦν ἐπελθοῦσα μάζην,
 Καθῆστο πᾶς ἐμφροντὶς ἀσχάλων μάζα
4590 Ἐν νῷ περοχρῶν τὸν προκείμενον μόρον.
 Ο δὲ αὐτοκράτωρ τῆς φρενὸς καὶ τοῦ κράτους
 Ἀναξίαν ἔφραστος βουλήν ἐν μέσῳ,
 Οἵ εἰχαν θαράξειν ἀνδράσι βουληφόροις·
 Η δὲ δὴ λαθράσα δυσκλεῖς φυγὴ νύκτωρ,
4595 Ψυχῶν δὲ λοιπῶν ἐπαγγῆ πρὸς μόρον,
 Πρὸς αἰχμαλωσίαν τε δυστυχεστάτην,
 Ήν πᾶς διωλύγιον φύμακε κλών,
 Καὶ βαρέως ἤνεγκε τὰ δεδογμένα,
 Περαφρονοῦντος οὐχ ὑγιοῦς δεσπότου
4600 Τὸ σέμμα κρίνει καὶ κατακρίνεις πλέον.
 Τούτοις μαλαχθεῖς Μανουὴλ τὴν καρδίαν
 Καὶ σχῶν λογισμὸν ποιμένος καὶ προστάτου,
 Πάντες δὲ καὶ δρῶν καὶ λέγων πρὸς συμ-
 [φέρον.
 Θεὸς δὲ ποιῶν πάντας καὶ μετατρέπων,
4605 Ο μαστιγῶν τε καὶ θεραπεύων πάλιν,
 Ο θαυματῶν τε καὶ πνοὴν αὐθὶς νέμων,
 Ο φάσδον ἀφεῖς δασεῶν οὐκ εἰς τέλος
 Κλήρῳ δικαίων, καὶ λάχει Χριστωνύμων,
 Ο πρὸν λεόντων ἡμερώσας τὸ θράσος,
4610 Ιν' ἀσινὴς γίνοιτο δίκαιος πάλαι,
 Κάκενίος οὗτος ἡμεροῦ τοῦ Βαρδάρου
 Τὴν θηριώδη λαὶ φονῶσαν καρδίσον.
 Πρεσβέτειαν οὐκοῦν ἐκπεπομφῶς σουλτάνοι,
 Σκονδᾶς ἀπαίτει καθαρὰς καὶ φιλίκιν.
4615 Καὶ σπενδεται δὲ βασιλεὺς τῷ σουλτάνῳ·
 Εἴτε ἀπαναστὰς τῶν στυγητῶν χωρίων,
 Δι τῆς προσῆκαν δασμένως ὑποστρέψων,
 Οικτρὸν βλέπει θέαμα μεστὸν δακρύων,
 Καὶ συμφορὰν οἰκτιστον ἀξίαν γόδων,
4620 Τραγῳδίαν τὸν ἔρητον ὥμαι τοῦ πάθους
 Ιερεμίου τῆς φιλοίκτου καρδίας
 Τῆδε δὲ ἐποχρήσοντος εἰς γρηγορίων·
 Ος ἔξιστον κάτοιδε πάθεσι γόδους·
 Ωρῶντο γάρ φράγγες, ἄλφη, κοιλαδες,
4625 Ηεδία, τέμπη, καὶ νάπαι, καὶ χαράδραι
 Τῶν νεκριμαίων σωμάτων πεπλησμέναι.
 Ως εἰς κολωνὸν ὑπερανψκισμέναι.
 Καὶ κειμένων πᾶς δὴ σεσιμένος δίρας
 Τὸ τῆς κορυφῆς, καὶ φαλοῦς τετμημένος·
4630 Ως δὲ ἀκούειν βαρδάροις πεπραγμένον,
 Ως ἂν τὸ νικῶν διμφίδοξον τυγχάνῃ,
 Εκατέρωθεν μυρίων πεπτωκότων·
 Ωμῶς βασιλεὺς ἐρθακῶς Χώνας πόλιν,
 Εκεῖον ἐνηγιλάσατο σὺν πόσαις ἱλαῖς,
4635 Διτόν τε στρεπτὸν διαπαύων ἐκ πόνων·
 Εἴτε εἰς Φιλαδέλφειαν ἤκε τὴν πόλιν,

A denuo astans ille audax nebulo
 novo convicio regem verberabat,
 velut ille Semel quondam Davidem :
 Sponte oportebat hunc nobis antea nummuin
 dare, non nunc ægre recipiendum.
 Quod si tu validus vir es et frugi,
 raptam recuperata nobis pecuniam.
 Cæsar tranquille conviantem pertulit,
 præteritque verba surdis auribus.
 Sed postquam pugnam nox diremit,
 sedebat unusquisque valde mœrens,
 mente præsentem fati vim revolvens.
 Tum Cæsar animo ac dignitate sua
 indignam prorsus protulit sententiam
 inter adstantes viros consiliarios :
 B nempe nocturna auctor erat fugæ,
 fato permitta reliqua multitudine
 miserrimæque captivitati :
 quam quisque audiens magnopere ingemuit
 ægroque tulit animo sententiam ;
 idque consilium veluti insanientis
 Cæsaris judicans, ultro reprobavit.
 Ergo jam mentem Manuel immutans
 seque pastorem atque ducem præbens
 exin saluti consulebat publicæ.
 Sed Deus auctor mutatorque rerum,
 plagas imponens vicissimque curans,
 mortificans et vitam rursus tribuens ;
 qui virgam impii non sinit perpetuam
 contra justorum sortem Christianorum ;
C olim leonum qui inhibuit impetum,
 ut justus ille maneret incolumis ;
 idem nunc barbari ferinam regis
 et sanguinariam mitigavit indolem.
 Itaque missis sultanus legatis
 sincerum fœdus amicitiae obtulit.
 Sic inter Cæsarem pax sultanicumque convenit.
 Inde digressus, per infaustos locos
 quibus processerat, nunc lubens reverlitur
 Manuel, et cernit lugubre spectaculum,
 dignam inlinitis stragem lacrymis,
 malorum ineffabilem tragœdiam,
 cui gemebundum Jeremiæ pectus
 pro merito deslendæ opus foret,
 atque exæquando lacrymis tanto malo.
D Nam videre erat foveas, lucos, valles,
 campos, saltus, voragine, fauces montium,
 interfectis corporibus oppletas,
 quorum acervi passim consurgebant.
 Jacentium autem cutis detracta erat
 capitibus, et virilia quoque exsecta ;
 barbarorum opus, ne circumcisus victor
 A victo incircumeiso jam differret,
 quoniam utrinque innumeri ceciderant.
 Denique Cæsar Chonas urbem tenuit,
 ibique requievit cum omni exercitu,
 semet et militem relaxans laboribus.
 Philadelphiam postea progressus,

ibi permultis perstitit diebus.
Illinc præmissis nuntiis Byzantium,
omnem rei gestæ ordinem exponit,
et dirum casum verbis non imminuit.
Tum quia Dorileum non diruerat,
cujus eversio rata erat sedere,
misit legatos sultanus ad Cæsarem,
qui de jurata admonerent fide.
Cæsar coactis non standum dicens,

legatos re infecta ad eum remisit.
Persa furens, iterum collectio exercitu,
viginti quatuor armatorum millibus
ex validiore delectorum numero,
præponens ipsis bello gerendo ducem
de suis nobilibus satrapis unum,
mittit in nostræ ditionis urbes
que ad Maeandrum flumen sunt posite.
Is dux Tralles urbem sibi vindicat,
Luma et Antiochiam in Phrygia sitam,
item Pentachira cum castellis aliquot,
atque maritimos populatur pagos.
Sed Cæsar missis suis exercitibus,
multis legionibus cum egregiis ducibus,
hostes prævalida manu cecidit;
quorum ex tanto numero paucissimi
necis cruentæ fatum vitarunt:
multamque attulit recreationem
rebus Romanis facinus præsens,
quoniam Persarum fregit audaciam,
Sed et Claudiopolis sub idem tempus
ab Agarenis tentata est Barbaris.
Cognita re, Manuel expedite admodum
atque e vestigio itineri se commisit,
sine regali lecto, sine pulcita,
ne proprium quidem ferens tentorium,
dum obsoletes satagit prævertere.
Itaque noctes agebat insomnes,
et viæ ducas adhibebat lampadas
per Bithynorum asperas regiones
valde festinans destinatum iter.
Sicubi corpori quies tribuenda erat,
Scamnum præstabat ad residendum tellus,
stramineumque supponebat lectum.
Ergo quandoque ruente pluvia,
sicubi rex decraverat dormire,
molestæ desuper perluebant guttae
et subter rivus aquæ decurrebat.
Attamen Cæsar magis his gaudebat,
quam si regali stromate supinus
curisque liber somnis indulgeret.
Tandem progressus prope Claudiopolim
Barbaros Persas congesit in fugam,
similique civibus et agri incolis
fiduciā attulit et lumen latitiae.
Hic imperator struxit in Catacepsa
ad ipsa Ponti ostia monasterium
duci fidelium Michaeli archangelo
atque militiæ spiritalis principi:

A Κάκει διατέτριφε συχνάς ἡμέρας·
'Αφ' οδ πεκομφώς δηγέλους Βυζαντίοις
Τὰ συμβεβήκτα γε πάντα μηνύει,
4640 Καὶ γ' ἐκτραγψθεῖ συμφορᾶς ὅγκον λόγῳ.
Ἐπεὶ δὲ Δορύλαιον οὐ κατεσκάψῃ,
Καταστροφῆς γε κειμένης ἐν δρκλοῖς,
Πρεσβεύεται δὴ πρὸς χρατοῦντα σουλτάνος,
Καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ἀνέμνησεν δρκλῶν.
4645 'Ο δ' οὐ προσίσχειν τοῖς κατ' ἀνέγκην φρά-
[σει],
Πρέσβεις ἀπράκτους ἔξαποστέλλει πάλιν,
Μανεῖς δ' ὁ Πέρσης στρατιὰν ἀποκρίνεις
Πρὸς εἴκοσι τέτταρες ἀριθμούμενηγ
'Ες χιλιάδας εὐσθενῆ διωμαλέαν,
4650 Καὶ ταγματάρχην τῇδ' ἐπιστήσας ἡνα
Τῶν δφ' ἄστρον ἐκπρεπῶν μεγιστάνων,
Κατ' ἀστέων πέπομφε τῆς Ρωμαΐδος
Τῶν πρὸς Μαιάνδρῳ τῷ ποταμῷ καιριμάνων,
"Ος καὶ παρεστήσατο Τράλλεις τὴν πόλιν,
4655 Λουμᾶ τ' Ἀντιόχειαν τὴν πρὸς Φρυγίῃ.
Καὶ Πεντάχειρα σύν ἐρύμασιν δύοις,
Κώμας σκυλεύσας καὶ παραθαλαττίους.
Ἀλλὰ βασιλεὺς ἐκπεπομφώς δυνάμεις
Ἴλας τε συχνάς καὶ καλοὺς στρατηγέτας,
4660 'Ημύνατ' ἔχθροὺς ἀνελῶν κατὰ κράτος·
'Ως ἐκ τοσούτων ἴσχύσαι δραχυτάτους
Τὸν ἐκ ξίφους θάνατον ἐκπεφευγέναι·
Πολλὴν δὲ τουτὴ τὴν ἀνάφθωσιν φέρει
Τοῖς Αδσόνων πράγμασι τούργον τῷ τέτε,
4665 Φρόνημας Περσῶν καταβαλόν καὶ θρέπος,
C Γούτου χρατοῦντος καὶ πόλις ἡ Κλαυδίου
"Επασχε κακῶς Βαρβάροις τοῖς ἐξ "Λγαρ·
"Ο γνοὺς Μεγυνὴ, εὐστολῶς μάλιστα
'Ως εἶχεν ἔξωρμησεν εὐθὺν φρουρίου,
4670 'Ανακτορικὴν οὐ κλίνηγ, οὐ στοιβάζει,
"Αλλ' οὐδὲ βροτείον αὐλεῖσθαι φέρων
'Ἐν τῷ προφθάσαι τειχημεχθεῦντος θάλειν,
Ούκοντι ιεύων ἀνέπονος καὶ τὰς νύκτες
'Ἐχρῆτο φωτὶ πρὸς πορείαν λαμπάδων
4675 Διὰ Βιθυνῶν δυστιβήτων χωρίων
Σφοδρῶς ἔλαύνων τὸν προκείμενον δρόμον;
"Οπαὶ δ' ἔχρην γε διακαπαύσεις δέμας,
"Ἡ καθέδρα τοῦδεφος αὐτῷ καὶ κλίσις,
Πάλιν φορυτὸς ὑπεβέβλητο κλίνη,
4680 Καταβράγεντος ὑετῷ ποτ' οὖν λάβρεν
D 'Ἐν φέρετον ηδρέπιστο χωρίαι,
Ταῖς σταγόσιν ἀνωθεν φύλετο σφόδρα,
Καὶ κατιόντι βεύματι κάτω κλίνης·
"Ο δ' ὑπερήσθε συμβεβήκας τέλεον
4685 "Η βασιλικῶν στρωμάτων οἱ καιμάτιαι
"Ανακλιθεὶς ὑπνωτεν ἔξω φροντίδειν;
"Ομως ἐρθακῶς πλησίον τῆς Κλαυδίου
Φυγάδας εἰργάσκετο Πέρσαις Βαρβάροις,
"Αστυπολίταις καὶ προσοίκοις δ' αὖ πόλιν
4690 Θαρσος περέσχε καὶ φασις θυμηθίσει.
Οὗτος μονὴν ἥγειρον ἐν Κατεσκάπη
Κατ' αὐτὸν πόντους καιριμάνη που τὸ στόμα
Τῷ τῶν ἀδλῶν στρατιῶν ἀρχήγησε
Πιστῶν δ' δόηγῷ Μιχαὴλ πρωταγέλω,

- 4695 Καθ' ἣν τι κτησείδιον οδόν τούτων οὐδέλως
Οὔτε πλέοντα γῆς οὐδὲ ἀγρούς οὐ χωρία·
Μονοτρόπων δὲ συναγαγών προκρίτους.
Ἐν τῇδε προώντος αὐτὸς ἀνύτειν
Ἄπράγμονά τε καὶ φιλήσυχον βίον,
4700 Τὰς σφῶν σιτήσεις καὶ διαιταῖς δι' ἔτους
Κεινοῦ ταμείου θεσπίσεις προσλαμβάνειν.
Ηπερά δὲ Ῥωμαίοις γε θεσμοῦ κειμένου
Κρατοῦντος, οἷμαι, τούτος κάπι Βαρβάροις
Τοῖς στρατιώταις τὰς δόσεις δψυνταίνων
4705 Ἐν τοῦ ταμείου παρέχεται δι' ἔτους
Καὶ τούσδε ἀπρίσιον εἰ πεπείρανται μάχης,
Εἴ τόξον εὖ οἰδασιν δινείνειν μάλιστα,
Δόρυ τε κινεῖν καὶ κραδίνειν ἐντέχων,
Εἴ σώματος φέρουσι βώμην καὶ σθνόνες,
4710 Ψυχῆς τε παράστημα πρὸς τοὺς κινδύνους,
Κἄτε ἄγραφεσθαι σὸν λόγιψ καταλόγοντα·
Οὗτος σιτηρέσια τῶν στρατευμάτων
Κατέχει λαθῶν ὡς λίαν ἀσυμφόρως·
Ἐπινοεῖ δὲ τὰς παροίκων τὰς δόσεις.
4715 Καὶ ταΐσθι δίψος σφῶν θεραπεύειν θέλει.
Ἐντεῦθεν οὐκοῦν οὐκέπιλεγδην ἅπας
Τάγματι κατείλεκτο τῶν στρατευμάτων,
Ἄλλα δελήσαις ὑγριθεῖς ἢν αὐτίκα·
Ταῦτ' ἄρ' ἀνωτέρωπτο τὰ τῶν Αὐσόνων,
4720 Καὶ χειρόνως πάθουσιν, ὡς θεῖ: βλέπειν.
Ἐμφυτον ἄντας εὐθυχῶν χέριν λόγων
Εὐγλωττίας κλέος τε καὶ φρενῶν βάσεως,
Οὐ λαμπρῶς ἢν συντιθεὶς γράφων μόνον.
Ἐπιστολῶν χάριτας οἵς διδοκτό οἱ,
4725 Ἄλλ' ὡδίνων γε καὶ κατηγήτηρίους
Ἡ παῖδες ἀπέτικτεν εὐγενεῖς λόγους,
Οὓς φασι εὐλέντια, συντούσις ἄγαν.
Οδῷ προὶλον ἡμιμάνος καὶ δογμάτων
Ηπεὶ θεοῦ λέγειν ταὶ καὶ κλένειν θέλει·
4730 Νοῦν γνωσφίκτεις δόγματι δ' ἄριστάνων
Πειστεῖς προσῆγε καὶ λύσις τούτων πέρι.
Ὦς δὲ μυηθεῖς πρὸς Χριστοῦ τεύθιτων πέρι
Σητήσεως οὖν τὴν ικανάτα ευρεῖταις (57)
Διεξιντόν τραφικοῦ ῥήτορος πέρι:
4735 Ὡς προσδέχεται προσφέρειν τέ σόναμα
Σάρκα λέβδόντα τὸν Θεόν τε καὶ Αὐγόν,
Καὶ τῶν τότε ἀνδρῶν ἐν λόγοις τεθραμμένων
Ἄποχριθντων εἰς ἀναντία μέρη,
Αὐγός προσῆλθον ἐξ ἐκατέρου μέρους
4740 Ἀντιφατικῶς ἀντερίζοντος λόγοις·
τῇ χρείτεον δέξῃ δὲ προστεθειμένου
Καὶ πατρικὴ καλλιστα τοῦ βασιλέως,
Καθηρέθησαν ἵερας λειτουργείας
Ἄνδρες λογάδες λευτῶν Ἐκκλησίας,
4745 Ἀντίφρονες μείναντες ἀνεπιστρόφως,
Σωτήριχός τις Παντεύγενος τούπιχλην
Τελῶν ὑποψήφιος Ἀντιοχείας (58)

(57) Ex hoc versu usque ad v. 4764, exstat locus apud Allatium contra Creigh. p. 526,

(58) Wolfius interpres Nicetæ Choniatae hist. vii, 5, haud scio an significatum intellexerit vocabuli ὑποψήφιος, quod tamen explicat Cangius, citato ipso nostro Ephræmio, cuius fragmenta lege-

A nil tamen prorsus possidendum tribuit,
non agri prædia, non villarum redditus ;
sed monachorum selectiores congregans
illuc eos voluit in coenobio degere
curis experient et quietam vitam :
annui porro victus subsidia
publico jussit ex ærario accipere.
Jam cum Romanis æque Barbarisque
usque ad hunc Cæsarem firma lex fuissest
ut cibariorum demensa militibus
exhiberentur ex ærario annua ;
atque horum peritia exploraretur,
num arcum apte in primis scirent tendere,
moveare hastam et vibrare ex arte ;
num corpus firmum validumque haberent,
nec non audacem ad pericula animum,
atque ita in albo scite scriberentur ;
hic imperator militum cibaria
sustulit, iure reip. damnosο ;
hisque incolarum pensiones substituit,
quibus ingluviem militum satiaret.
Hinc nemo rite jam miles conscriptus
allegebatur in copiarum ordines ;
sed voluntarius quisque fiebat miles :
et sic Romana pessum res est data,
et quam videmus patitur ruinam.
Cæsar doctrinis a pueritia imbutus,
verborum gloria, sensuum altitudine,
non solum splendidio stylo componebat
epistolarum pro libito gratiam,
sed catecheticos etiam sermones
ceu genuinam perturiebat sobolem,
vulgo silentia dicta, cate admodum.
Hinc sumpta audacia, etiam de dogmatibus
divinis voluit dicere et audire :
mentemque abstrusis inserens mysteriis
horum quæstionēs ambiebat solvere
tanquam edoctus esset a Christo interpretes.
Ergo tunc orta quadam controversia
super Scripturæ loco disputantium,
in quo et accipera simul et offerre
dicitur incarnatum Verbum Dei ;
cum ejus temporis eruditī homines
discordes ferrent hac de re sententias,
verba siebant ex ultraque parte
dum suum quisque oppugnat adversarium.
D Cumque meliori calculum adjiceret
Patrum sententiæ, ut par erat, Cæsar :
sacro depulsi sunt ministerio
viri præcipui in Ecclesiæ officiis,
qui pertinacēs in sententia manserunt.
Soterichus quidam, vulgo Panteugenus,
Antiochenus electus episcopus :

rat apud Allatium. Rursus idem nescivisse videatur, Theopolimesse Antiochiam ipsam. Quare verba δέ υποψήφιος τῆς Θεοῦ πόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας Σωτήριχός οὖν Παντεύγενος, verbi Hypopsephius theopolitan. Soterichus Panteugenus Antiochen, ; quasi hypopsephius proprium nomen esset viri theopoli-

item Eustathius Epidauri præsul,
et Thessalorum Michael tunc rhetor,
ac Basiliaces sapientium Pauli
interpres litterarum ac levita.
Post annos aliquot idem monarcha
aliud propositus explicandum thema :
Dominus dixit passionis tempore,
*Major me pater est*¹. Tum parum curans
Cæsar jam cognitas Patrum sententias,
propriam procudit interpretationem,
et tempestatem concitat maximam
Ecclesiæ simul et doctis præsulibus,
Ergo coacta delectorum synodo
impulit Cæsar, vi quoque adhibita,
omnes libello ut ita subscriberent :
Assentior ego Petrum sententiis,
quas inspirati de Verbo scripserunt,
Christo majorem scilicet esse Patrem,
Id autem aio dictum, quia creatam
passibilemque carnem Verbum sumpsit.
Sic porro supponebat Filium Patri
postquam nostri gratia carnem sumpserat.
Hæc consignata litteris purpureis
lapideisque tabulis insculpta
pulchro artificio, in templo Sophiæ
instar ephigraphes spectanda exposuit.
Aliam rursus controversiam movit,
nempe ut anathema Mohamethis Deo
eximeretur dyptichis suadebat,
ne forte contumelia fieret Numini
omnium Domino atque regnatori.
Rem judicandam obtulit episcopis,
qui rejecerunt omnes ut blasphemiam,
Iratus Cæsar renovat libellum
falsæ Mohamethis faventem fidei,
ac superiores castigantem Cæsares
tanquam inscite maledixissent Deo;
atque hunc libellum edidit legendum.
Sed patriarcha restitit audacter,
et cum pastore conspirarunt omnes;
Thessalonice præsul inter primos
vir celebratus virtute ac litteris;
atque pastorum gloria Eustathius
zelo divino viscera pernustus
novum ac spurium improbabvit dogma,
dicens : Enimvero forem ego indignus
episcopali stola atque solio,
prorsusque insanus merito aestimarer.
si a pæderasta vafro mulione
magistro omnis actus execrandi
et doctrinarum scelestarum mysta,
qui monstrum quoddam fixit holosphyron

¹ Joan. xiv, 28.

tani, et quidem diversi a Sotericho Antiocheno.
Allatius tamen contra Creygh. p. 528, offici no-
men retinet : *Antiochiz hypopsephius*, sicut alibi
նուածու վերտիր ab eodem *hypatus*. Exstat autem
in cod. Vat. 2146, p. 124, scriptum Demetrii Ge-
misti δπως ὁ ὑποψήφιος εἰς τὸ ἄγιον εἰσέρχεται Βῆμα.
(59) Ergone in urbe Byzantio cathedra fuit in-

- A Εύσταθιος πρόεδρος Ἐπιδαμνίων,
‘Ο τῶν Θετταλῶν Μιχαὴλ βῆτωρ τότε,
4750 Καὶ Βασιλάχης τῶν σοφῶν Ηαύλου λόγων (59)
Διδάσκαλός τις τυγχάνων καὶ λευτῆς.
Μετὰ δὲ λυκάδαντας οὗτος δὲ κράτωρ
‘Ργετὸν προτιθεὶς εἰς ἀνάπνυξιν πάλιν,
‘Ο Δεσπότης εἰρηκε καὶ ρῷ τοῦ πάθους,
4755 Μείζων ἐμοῦ πέφυκε Πατήρ μου, λέγων (60).
Μικρὸν τε προσσχών ἀναπτύξει Πατέρων (61)
Οἰκεῖαν ἔκτηγησεν ἀντεπεισφέρει,
Καὶ τρικυμίας ἀναπιμπλᾶ καὶ ζάλης
‘Εκκλησίαν τε καὶ σοφὸς ἀρχιθύτας·
4760 ‘Ομήγυριν οὖν ἐν λογίδων ἀλίσας
‘Ἐνηγένεται δέ τοις προτιθεὶς τι καὶ βίας
‘Τπογράφειν ἱκαστον οὕτως ἐν τόμῳ·
Στιχῷ μὲν αὐτὸς βήσεται καὶ Πατέρων
‘Ἄς εἰπον ἐκ Πνεύματος εἶνεκα Αἴγου
4765 Τοῦ μείζον’ εἶναι τοῦ Χριστοῦ τὸν Πατέρα.
Ἄγω δὲ τοῦτο καὶ λελέγχαι καθότι
Κτιστὴν παθητὴν σάρκα λαμβάνει Αἴγος.
Τοῦθ' ὑφεστιν φέρει δὲ πρὸς τὸν Πατέρα
Γιῷ λαβόντι σάρκα τῶν βροτῶν χάριν.
4770 ‘Ερυθροσημάντηρ δὲ δοὺς γραφῆ τάδε
Καὶ πλαξὶ καλῶς ἐγλεράξεις λιθίναις
‘Ἐπι Σοφίας τοῦ νεώ Θεοῦ Λόγου
‘Ανάγραφα τίθησιν ὡς ἔστι βλέπειν.
‘Ἶτι κινεῖ ζήτημα καὶ πάλιν τόδε·
4775 ‘Ανάθεμ’ εἶται τῷ θεῷ τοῦ Μωάμεθ,
Τόδε ἀπαλεῖψαι πυκτίων παρηγγύα,
‘Ως μὴ καθυδρίζοιτο, φησι, τῶν διων
‘Ο παμβασιλεὺς καὶ θεὸς καὶ Δεσπότης.
C Τίθησι δῆλον ποιμένος σπέμμα τόδε·
4780 ‘Απαγορεύει πᾶς κλύων βλαφημίαν.
Μάνεις δὲ κρατῶν καινοτοποιεῖ δὴ τόμον
Συνηγοροῦντα λαοπλάνῳ Μωάμεθ,
Τῶν πρὸ δὲ ἀνάκνων καθικνούμενον μᾶλα
‘Ως λοιδορούντων ἀμαθῶς θεῷ Λόγῳ.
4785 Εἰς ἀκρόστιν ἐκδίδωσι τὸν τόμον.
‘Ο πατριάρχης ἀντέβη θαρσαλίως,
Καὶ πᾶς συνιὼν συνομαρτεῖ ποιμένι,
Καὶ μᾶλλον δὲ πρόεδρος Θεσσαλονίκης
Περιβόητος ἀρετὴν τε καὶ λόγον,
4790 Τῶν ποιμεναρχῶν Εύσταθιος τὸ κλέος
Ζήλῳ θεϊκῷ καταφλεγθεὶς καρδίαν
‘Ἀλεγχεῖ δόγμα καινοφανὲς καὶ νόθον.
Εἴην ἐν ἀνάξιος, εἰπών, παντάπαν
D Τῆς ποιμεναρχῶν καὶ στολῆς καὶ τοῦ θρόνου,
4795 ‘Ἀλίθιος δὲ καὶ νομιζούμην πλάνον
Εἰ παιδεραστὴν καὶ καμηλώδη πλάνον
Μύστην τε πάσης πράξεως βδελυκτήας
Καὶ μυσταγωγὸν ἀσεβῶν διδαγμάτων
‘Ολόσφυρόν τι καὶ πεπλασμένον τέρας

terpretando Paulo occupata? Hinc videlicet tot
Paulinorum Epistolarum Græci commentarii in
bibliothecis mss. nobis occurunt.

(60) Hujus rei causa celebratum concilium Gre-
cum, hactenus ineditum, ergo prelo jam subjici.

(61) Has sententias leges interim apud Cho-
niatum vii, 5.

- 4800 Ψιλῆς ἐπινοίας γε καὶ στυγητέας
Θεὸν καλοίην διτρεκῇ κτίστην δλῶν.
Οὐδὲν ὁδὸς πεπονθὼς ἐσχάτην παροινίαν
Οὐεἰδεσιν ἐπλυνε τοὺς ἀρχιθύντας
Κόσμου τὰ μωρὰ τούσδε καλῶν ἀλόγως .
- 4805 Κάπι μεγάλης δικάσσασθαι συνόδου
Ὕπρὸς τούσδ' ἀπειλῶν ἐμμανῶν ἐκεκράγει
Πάκτα παρόντος τῶν προκειμένων χάριν.
Οὐμας θυμοῦ ληξαντος, δ πραύς ἄναξ
Σπουδῇ προέδρου τῆς σδε τῆς Κωνσταντίνου,
- 4810 Τῷ Θετταλίας ἀρχιθύνῃ συνέδῃ,
Ἐνδοὺς τὰ οἱ δόξαντα φάναι προφρόνως.
Τέλος δ' ἐπειπών καὶ βασιλεὺς τοιάδε
Ὦς δεῖ σοφόν τε συνετὸν περιφύτα
Μηδὲν παρακαλία λαλεῖν θρασέως
- 4815 Μηδὲ προβάλλειν ρήματ' αἰσχρὰ καθάπατο,
Τοῦ μηνιῶν ἐπκυνει πρὸς τὸν ποιμένα .
Οὔτε μὲν ἔχηνσι τάδ' ὡς δὲν ἐφην .
Τὰ δόγματα δ' ὥριστο τῆδε συνόδῳ
Ὦς τῶν βιβλίων ἀπαλειφῆ παντάπαν,
- 4820 « Ἀνάθεμα » εἶται τῷ θεῷ τοῦ Μωάμεθ .
Ἀντεγγραφῇ δ', « Ἀνάθεμα τῷ Μωάμεθ
Καὶ τῇ διδαχῇ τοῦδε καὶ πάσῃ πλάνῃ .
Καὶ τοῦτο κυρώσαντες οἱ τῆς συνόδου
Τῶν συνόδων λήγουσι καὶ τῶν συλλόγων.
- 4825 Περιπετών δὲ βασιλεὺς δεινὴ νόσῳ
Καὶ γνοὺς δαυτὸν πλησιάζοντα μόρφῳ,
Σκῆπτρα παριδῶν καὶ τὰ λαμπρὰ τὸν βίου,
Ἐλθόν τε κακῶν εἰς συναίσθησιν δλῶν,
Τὸ τῶν μοναχῶν ἀμφιέννυται βάλος .
- 4830 Εἰτ' ἀπολείπει τὸν βίου καὶ τὸ κράτος,
Ὀκτὼ κατάρκας καὶ τριάκοντα χρόνους,
Ταφεὶς πατρῷ πρὸς μονῆ σεβασμίᾳ
Κλῆσιν φερούσῃ παντοκράτορος Λόγου,
Ησπερ δομήτωρ βασιλεὺς Ἰωάννης,
- 4835 Γυναικὶ λικῶν σὺν ἀώρῳ τεκνίῳ
Κραταρχίαν τε καὶ διοίκησιν δλῶν.

**ΑΝΑΡΟΝΙΚΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΣΥΝ ΑΛΕΞΙΩ Τῷ
ΓΙΩ ΜΑΝΟΘΑ ΕΤ. Α', ΚΑΙ ΜΟΝΟΣ ΕΤ. Β'.**

- Ἐπιβεβηκότος δὲ τῆς αὐταρχίας
Παιδὸς Μανουὴλ σὸν τεκούσῃ φιλάττη
Ἑλικίαν ἀγοντος ἀπαλήν ἔτι,
4840 Ἀκοσμίας πέπληστο Ρωμαίων πράγῃ,
Καὶ πλημμελῶς ἐπασχε καὶ σφόδρ' ἀτάκτως,
Καὶ χειρὸν ἡπερ Φαέθων παῖς Ἡλίου
Ὄτ' ἦν ἐπιδέξ χρυσοκολλήτου δίφρου,
Ὦς μῦθος αἰρεῖ, καὶ τὸ πᾶν ἐφθαρκότος
- 4845 Ἀπαλότητει καὶ πλέον γ' ἀπειρίᾳ,
Οὗτος γάρ Ἀλέξιος ἀπαλὸς κράτωρ
Κυνηγεσίοις προστετηκὼς ἀκτόπως.
Ἴππηλασίαν καὶ μίμοις καὶ παιγνίοις
Κοινῶν δλίγα φροντίδων γε προύνει.
- 4850 Μῆτηρ δὲ πάλιν καὶ βασιλὶς Μαρία
Φροντίδα κοινῶν ἀναθεῖσα πραγμάτων
Πρωτοσεβαστῷ πρωτοβεστιαρίῳ
Ἄφροντις ἔξινεν αὐτῇ τὸν βίου.
Τοῖνυν ἀπεπνίγοντο τοῖς τελουμένοις
- 4855 Οἱ τῆς γερουσίας τε καὶ τῶν δὲ τίλει,

A vili mentis partu et detestando,
Deum dicerem omnium creatorem.
At Cæsar cæstro percitus insano
probrosis verbis obruit episcopos,
mundi quisquilias stolidè appellans;
seque ecumenica minabatur synodo
disceptaturum, furiose inclamans,
papæ interposito de his judicio.
Mox ira omissa, mansuetus Cæsar,
præsulis opera Byzantine urbis
cum Thessalo pastore pacem fecit,
illi concedens liberam sententiam.
Postremo id quoque dixit imperator,
frugi et prudentem virum non decere
aspere quidquam in honestumque loqui,
neo turpia verba prorsus effulire :
atque in pastorem furere desivit.
Hic fuit dicti exitus negotii.
Tamen in synodo definitum fuit
ut e libellis prorsus delerentur
verba, « Sit anathema Mohamethis Deo,
sed scriberetur, « Mohamethi anathema
ejusque magisterio et omni errori. »
Atque hoc perscripto decreto Patres
fecerunt cœtum synodique finem.
Postea Cæsar gravi morbo implicitus
seque jam morti proximum cognoscens,
sceptrum contemnens splendoremque mundi
præteritæque vitæ jam pœnitens,
pauperem induit monachi tuniculam;
moxque cum sceptro vitam deseruit
C post annos regni octo et tringinta,
sepultus sacro patris monasterio,
omnipotente cui nomen a Verbo,
Cæsare suctore sedifici Joanne.
Reliquit autem Manuel imperium
uxori et ævi teneri filiolo.

**ANDRONICUS COMNENUS CUM ALEXIO
MANUELIS FILIO AN. I, ET SOLUS AN. II.**

Cum Manuelis filius ad imperium
cum sua dilecta matre pervenisset
teneram adhuc exigens etatem,
Romana res sus deque perturbata
pessime habebat valdeque incomposite,
magis quam cum Phaethon solis filius
D aureum regens, veluti est in fabulis,
currum mundana cuncta exurebat,
ob puerilem suam imperitiam.
Alexius hic tener imperator
assiduis vacans perdite venatibus,
equitationi, mimis, et aliis ludicris,
tenuem reipublicæ curam gerebat.
Maria item genitrix regina
negotiorum commissio regimine
protosebasto protovestiario,
expertem curis vitam agitabat.
Suffocabantur interim tributis
cuncti optimates ac senatores;

tendens ad mœnia incliti Iconii,
cum exercitu valido, fortissimo
et cum expertis præliandi ducibus,
itineris stationes prudenter metiens
propter jumenta machinis onusta
cum artificibus suis inermibus
neque gerendi belli peritis.
Nec vero sultanus non cogebat copias.
imo gentiles accersebat suppetias,
et defensionem strenue apparabat.
Tamen legatos misit ad Cæsarem
juratum fœdus qui memorarent,
fidemque ratam esse postularent.
Sed enim irrita fœdera cernens
Sultanus, locos occupat difficiles
atque viarum obsidet angustias,
clausuram olim dictam Tzibritzen,
per quam Romanus cum Cæsare exercitus
gressurus erat veniens Myriocphalo.
Illuc sultanus suas copias conjicit
more barbarico latens in insidiis,
ut mox dolose Romanos invaderet.
Est autem locus undique præruptus,
Angustus valde et prorsus impervius,
Tænarus infernus, Charontis campus,
vallis difficiles ducens in anfractus.
Illapo igitur in angustias exercitu,
velites quidem et ordinum præfecti,
queis præcedendi cæteris cura data,
prætereunte sine damno locum
ad spatiova tuti devenerunt.
At imperator in extremo agmine,
post jam exortos insidiis Barbaros
telaque in ipsum saxaque jacientes,
ut pote acclivi ex utroque latere,
nec iter persequi facile poterat,
nec propulsare a semet periculum :
nec quisquam aliquid agere in exercitu
militi dignum strenuumque poterat,
curribus, bobus, machinisque bellicis,
aggeris instar viam impedientibus.
A tergo autem Persicus exercitus
nimborum instar jacula conjiciens
arduum prorsus reddebat regressum.
Cadebat ergo bos cum bubulco suo,
cum equo equus expirabat misere
Persarum telis confixus mortiferis;
atque turmatim cædebantur omnes,
tanquam brutarum grex belluarum,
et circumclusi seriebantur cuncti
imperviis in furcis et sine exitu :
et plenæ valles erant cadaveribus
faucesque biantes montium et cavernæ :
rivi cruoris decurrebant, heu !
misto brutorum hominumque sanguine,
cuncta erant plena miseria et gemitum.
Atque hæc fiebant Cæsare spectante
qui suis nullam ferre opem poterat.
Quin summo ipse arat in discrimine :

- A** 4405 Τειχῶν Ἰκονίου τε τοῦ περικλυτοῦ
Μετὰ στρατιᾶς εὐσθενοῦς βωμαλέας.
Καὶ ταγματαρχῶν ἀρείκῶν ἐν μάχαις,
Σταθμοὺς ἀπάρσεις νοονεχῶν καὶ σὺν λόγῳ
Τὰς καθ' ὅδον δρῶν χάριν ὑποζυγίων
4410 "Α μηχανὰς ἂν εἶχε καὶ σφῶν τεχνίτας
"Οντας δόπλους ἀδαεῖς τε τῆς μάχης.
Πλήγην οὐδ' ἀ σουλτᾶν ἡμέλει στρατευμάτων,
Συμμαχικὸν δ' ξύροισεν ἐκ τῶν συμφύλων
Ἴρδες ἀντιπαράταξιν ὑπέρπεισμένον.
4415 Πρόσθεις δ' ὅμως πέπομφε πρὸς βασιλίας,
Αἰτῶν ἐνέρκους φίλιας καὶ συμβάσεις,
Ἐξάνυσιν τε βασιλεῖ βουλητῶν.
Ἐπει δ' ἡώρα συμβάσεις ἀνηνάτοις,
Αἱρεῖ προφθάτας σουλτάνος δυσχωρίας
B 4420 Καὶ τοὺς στενωποὺς ἀτραπῶν πορευσίμων.
Κλεισόρας δὲ κέλητο Τζιβρίζη πάλαι.
Δι' ἡς στρατιὰς Ῥωμαϊκὴ καὶ κράτωρ
Ἐσπευδον ἔλησεν ἐκ Μυριοκεφάλου.
Οὖ παραβύει σουλτάνος τὰς δυνάμεις,
4425 Λόχον καθίσας ὡς ἔθος τοῖς Βαρβάροις,
Ὦς ἀν ἐπεισπέσωσι Ῥωμαίοις δόλω.
"Εστι δ' ὁ χῶρος ἀπορρημνος εἰεάταν
Στενὸς κομιδὴ δυστίθεντος τε πλέον,
Ταίναρον φόνο καὶ Χαρώνεια πέδα,
4430 Αὖλῶν προκήκων δυσπόρευτον εἰς τρίσον.
Ἄψαμένης οὖν στρατιᾶς δυσχωρίας,
Στρατεύματα μὲν καὶ λοχηγοὶ ταγμάτων
Οἵς δὲ προάγειν στρατιᾶς τεταγμένον
Διεκδραμόντες ἀπαθεῖς κακῶν τόπουν,
C 4435 Εἰς πλάτια πάλισθησαν ἔξια κινδύνου.
Ἄγχοι δὲ κρήται παριών αὐραγίασ
Ἐπεισπεσόντων δὲ ἐνέρκεις Βαρβάρων,
Βίλη τ' ἐπ' αὐτὸν ἀφίντων καὶ λίθους
Ὦς κατὰ πρανοῦς δὲ ἐκατέρου μέρους
4440 Οὐκ ἔχει ῥῆστα τὴν ὅδον παριέντα,
"Ηγουν ἐντῷ πινδονεύοντας ἀμύνειν"
Ἄλλ' οὐδὲ καλιν ἐκ στρατιᾶς της δράσαι
Γενναῖον ἡδύνατο μαχητῇ πρέπειν,
Βοῶν, ἀμαξῶν, τειχομάχων ὄργανων,
4445 Ός ἀντιφρηγμα τῆς ὁδοῦ προκειμένον
Καὶ κατὰ νάτου Περσικὴ φάλαγξ τελίν
Βελῶν νιφάδας ἀρισταὶ μυρίων
Παλινδρόμησιν χαλεπήν ὕδρα πάνυ.
Ἐπιπτε τοίνυν βοῦς ἄμα βοηλάστη
D 4450 Ἰππεὺς αὖτοις ἵππῳ συναπέψυχον βίῃ
Ἐν Περσικῷ βλῆματι θανατηφόρῳ,
Καὶ πάντες ἰσφάττοντο κατὰ πληθύας
Ὦς ἀγέλη τις θρεμμάτων, φεῦ ή ἀλόγων,
Καὶ πάντες ἀρθείροντο συγκεκλεισμένοι.
4455 'Ἐν δυσπορεύει δυσσάτει τα χωρία.
Τῶν νεκριμαίων σωμάτων αἱ κοιλάδαις
Τέμπτη τε καὶ σήραγγες ὑπῆρχον πάλαι.
Προῦδαινον, υἷμοι, βύνεις λύθρων ὅλαις
'Ἐξ ἀλόγων εἴματος, τα βρότων ἄμφι,
4460 Καὶ πάντα μετὰ συμφορᾶς ἦν καὶ γάνων.
Καὶ ταῦτα ἀδράτο κράτορες δεδορκέστος
Καὶ συμπαρόντος, μὴ σθένοντος δὲ ἀμόντων
'Ἐν χρῷ δὲ μᾶλλον κινδύνος πεφυκότος

Μολις μετὰ τραύματα τῷ Θεοῦ σθένει
 4465 Ὄμως διεδράς τὰς λαβάς τῶν Βαρβάρων
Θεοῦ συνάρπει καὶ χρηταιγή δυνάμει.
Σκιάν διπλοθύν δικρατάρχης ἀχράδος,
Ίσχυν πεμψάνταν ἀνεκτάτο μετρίως,
Πρὸς δ' αὐτὸν ὡς ἐνῆν ἀναψύχων
 4470 Μὴ σώματος φύλακα, μὴ δορυφόρον
Ἐχων συνεστῶτά γε τῷ τηνικάδε.
Οὔτω δ' ἔχοντα κατιδών τι ἱππέων
Ῥωμαϊκῆς φίλαγγος ἀσήμου γένους
Τῆς συμφορῆς φύκτειρον αὐτὸν τῆς τότε·
 4475 Ὁθεν προσελθὼν ἀσένων στεψήφορῷ
Διφρανεῖν ἡρείτο τὰ κατὰ σθίνοντα,
Καὶ τῷ κεφαλῇ κυνέην συνηρμάκει
Τῆς ἐν κεφαλῇ παρακλίνασαν ἕδρας,
Καὶ σύμμαχος δ' ἦν τῆς ἑνεστῶτης τύχης.
 4480 Τούτου βασιλεὺς εἰς χείρα λεβῶν δάρυν
Πέρσας ἐπ' αὐτὸν εἰσφέντας ἀπλέτους
Καὶ τόνδε ἔλειν σπαῦδοντας ή καὶ κτενύντων
Ἀπώσατο σφᾶς τῷ Θεῷ συμμαχίᾳ,
Καὶ διεπέιρει τῶν ἐπιγνωτῶν ἄνω.
 4485 Ἀλλον τε πάλιν ἵπποτης κτείνει ἔφει.
Μετ' αὐτὸν δὲ τῶν ὀπλιτῶν ἀνθύνων
Περὶ κρατεῦντα συναλισθέντων δίκαια,
Σὺν τοῖσι τὸν ἔμπροσθεν ἔνυπε τρίβον
Τοὺς φθίσασται τάχυμοι συμμάχοι θέλων·
 4490 Πρὸς δὲ ταῦτα συμπεσεῖν, ὅπ' ἀχράδα
Ἐπεγένθανεν ὡς εἰς κράτωρ·
Πέρσης δ' ἐπελθὼν εἶλην αὐτὸν ἤντε,
Οὐ δ' αὐτὸν κεφαλῆα κτενεγκόντα πειράσαν
Δορατοῖν ταῦματι τῷ μετὰ κέρας
 4495 Γούτον θανεῖοι κατεβάζων εἰς χθόνα.
Ἐπεπλήγε δὲ τάχυρατα χειράνως λίστη
Οσα γε συρρεῖσται τῷ διτριχῷ,
Καὶ πλὴν διτριχῶν πάντα κακῶς ἴρρεψε·
Εἴ γάρ παρβάλθων καὶ φάραργα τὴν μίαν,
 4500 Ἀλλά γε λοιπός οὐκ ἔντι διεκδίνει
Ἄκινθόνων δέ τὰς ταρφώδεις κοιλάδες,
Περοῦν διεράπτωται γε ταῖς διεξόδοις·
Πρὸς τοῖσι δὲ πνεύσαντος ἀνέμου τότε
Καὶ φίνα βαθεῖάν γε περασειμένην
 4505 Ἐκ τῆς φαρμακώδους ἀναπομόνου τὸν
Δεινῶς τ' ἀναφέρονται εἰς ὕψος μέγε
Καὶ νύστες δρῶντες ἀπεγκάνει τὸν ἥμερον,
Ῥωμαϊκαὶ φύλασσαὶ δὲ διαβάρων
Φύρδῃς ἀναιγίξεις συμπλακεῖσαν πρὸς μάχην
 4510 Ἐν νυκτομεχίᾳ καθά καὶ τῷ επόντι,
Ἐπανον, διεσφραγέσσον δὲ λήγους; ἔφει,
Μηδὲν διεκρίνωντες ἐξ ἀδελφίας·
Ἐπῆγε φίλας τὸ δίφος κατὰ φίλους,
Καὶ Βάρβαρος δ' ἵστρατες τῶν συμφιλέστην
 4515 Ὡς δινίμαχοι δισομενῆ, κακοργότην·
὾στ' ἀπεχγῆς φάραργα πειλήσθεισαν εὐχαί,
὾ς τεις βλέπων ἔρησε κατ' ὄλλον λόγον (56),
Τῶν τεκμηριώντων πνωμάτων καὶ αὐράτων
Τῶν Ῥιερακῶν ἀναρίξει καὶ Βαρβάρων,

(56) Sine dubio designat Ephraemius Nicetas Choniates historiam lib. vi, 3, ubi hec ipsa partim verba leguntur. Se autem interfusse rebus gestis

A nam post accepta vulnera, Deo favente,
vix Barbarorum manibus elapsus,
Dei profectio auxilio et magna ope,
piri silvestris umbram imperator
subiit, fessas refecitque vires,
solus, ut poterat semet refocillans,
orbatus omni corporis custode,
nullo cum armis milite præsentē.
Sic solitarium conspicatus quidam
exercitus Romani gregarius eques,
acerbi casus misericordia tactus
ad Cæsarem accessit promptū animo,
opemque ferre pro viribus cœpit:
atque illi in capite galeam composuit
quæ capitalia prohiberet vulnera,
præsentisque socius fortunæ aderat.
Hujus correpta imperator lancea
plurimos Persas contra se ruentes,
ut vel captivum ducerent vel occiderent,
repulit omnes Numinis auxilio:
atque unum quidem ipse irruente fudit,
alium similiter eques ense occidit.
Paulo post circa Cæsarem armati
decem de nostro exercitu adstiterunt,
cum quibus iter reliquum cœpit prosequi,
præviis conjungi supiens ordinibus.
Sed hæc priusquam fierent, atque Cæsar
solus sub piro adhuc se reficeret,
Perses accurrens hunc trahebat loro;
sed imperator Persas caput iictu
mortali vulneravit hastæ fragmine,
eumque exanimatum stravit humi.
Ergo miserrime tunc laboravit
in illis furcis clausus exercitus,
paucisque exceptis, perierunt cuncti.
Nam etsi anfractam uanu transierant,
adhuc supererant ad evadendum
omne periculum sex profundæ valles,
quarum Persas obsidebant exitus.
Præterea validus spirabat ventus,
qui circumjectum pulverem multum
ex arenoso solo sustollens
late spargebat cum molesto turbine
diemque noctis instar efficiebat.
Quare Romanus miles cum barbaro
tumultario nequitio miatus
 D tanquam in nocte pugnam concerebat:
cædebat invicem et jugulabant,
nullum discrimen patiente tempora.
Sic ergo amicus amicum feriebat,
Barbarus occidebat gentilem suum
quasi sibi adversarium et meletem.
Sic vallis indiscretam complebatur,
ut quidam dicit oculatus testis
scriptor historiæ, mortuis corporibus
Romanorum pariter ac Barbarorum,

Manuelis Cæsaris, ait ipse Nicetas in Historiæ proemio.

cum interfictis variis animalibus,
equis ac boibus, asinis, mulibus,
quasi in communi conditis sepulcro.
Imo erat hominum cōmēterium,
si fas ita loqui, admistis belluis.
Romani sane perierunt plurimi,
quos inter ingens regiæ stirpis numerus.
Atque hæc talem habuerunt exitum.
Imperator autem dum conatur assequi
legiones suas, ut dixi, præcedentes,
a Turcis vetabatur ulterius progreedi,
neq; acervatis minus cadaveribus.
Tamen difficiles eluctatus locos,
neq; torrente superato fluvio,
alio et adjuncto Romanorum globo,
viam, ut poterat, absolvebat reliquam.
Quem transeuntem conspicata phalanx
Arabum equitum splendide ornatorum,
ruit in ipsum violento cursu
ut quasi præda potiretur illico.
Is vero hortatus animos suorum
barbaricum manipulum vicit facile.
Paulatim autem lenteque progreiens
modo cruenta pugna decertans,
modo etiam hoste liber, ad extreum
magno cum gudio ad suos pervenit :
qui quidem nihil gravius dolebant,
quam quia cum ipsis non adesset Cæsar,
summoque erant metu solliciti.
Ante quam autem misceretur suis
Manuel rivos recurrentes nactus
aqua levare depoposcit sitim :
cumque ei quispiam aquam obtulisset,
hac summis labris leviter gustata,
statim ex ore reliquam proiecit,
ceu si potus ille non descenderet
ad imum stomachum renitentes cesophago.
Mox ubi agnovit tinctam aquam labo,
ingemuit, sibi haud placuisse dicens
aquam Christiano sanguine fœdatam.
Tum quidem præsens importunus, audax;
impudens blatero et lingua intemperans,
Semel novellus conviciari solitus,
sic christo Domini cœpit maledicere :
Haud nunc primum, sed ante a ævo,
plenum cratera Christianorum sanguine
bibisti, subditos divexans populos,
maturus veluti racemos comprimitur,
per tributorum gravium exactiones
potans illorum abundanter sanguinem.
Tulit patienter Cæsar hanc vesaniam,
nec contra quidem quidquam mussitavit
mitis monarcha, nec infrenduit dentibus.
Iterum Cæsar dum videret sacculos
publici nummi custodes diripi
a persequentium Barbarorum impetu,
atque ad tutelam hortaretur suos,
nempe ut aliena pulsa vi servarent
futuram ipsis utilem pecuniam :

- A** 4520 Καὶ θνητικαίνω παντοδαπῶν ἀλόγων,
Ἴππων, βοῶν, δύνων τε σὺν ἡμίνοις,
Τάφον τε κοινὸν τοῖς δλοις χρηματίσαι,
Μᾶλλον πολυάνδριον, εἰ χρεών φάναι,
Ἐκ γηγενῶν πάμμικτον ἀλόγων θ' ἄμα.
4525 Πεπτώκασι πλείους δὲ Ῥωμαίων μάχη
Καὶ τῶνδε πλείους τοῦ βασιλείου γένους,
Καὶ ταῦτα μὲν πέπρακτο τόνδε τὸν τρόπον .
‘Ο δ’ αὐτοχράτωρ, ὃς ἔφη, ἀπειγμένος
‘Ιλαις συνελθεῖν ταῖς προηγησαμέναις,
4530 Τούρκοις πορείας εἴργεται τῆς εἰς πρόσω,
Οὐδὲν δὲ μεῖον καὶ λολωνοῖς πτεωμάτων
‘Ομως διελθὼν δυσπόρους μόλις τόπους
Καὶ τὸν παραβρέσοντα χειμάρρου ρόν
Καὶ στίφος ἀλλο Ῥωμαϊκὸν ἀλίσας
B 4535 ‘Ως εἶχε, διήνυτε τὴν προκειμένην .
‘Ον παριόντα βαρβαρικὴ τις φάλαγξ
‘Ιπποις δπλισμοῖς ἐκπρεπής Ἀρβασίοις
‘Ιδούσ’, ἐπ’ αὐτὸν ἐμμανῶς πως συνέθει,
‘Ως θήραμα σπεύδουσα τόνδ’ ἀλεῖν τάχα.
4540 ‘Ο δ’ ἀρβενώσας τῶν συνόντων τὰς φρένας
‘Οδοστάτας ἥττησε βράστα Βαρβάρους.
Κατὰ βραχὺ δὲ συμπροτίῶν καὶ βάδην
Νῦν μὲν νόμῳ μάχης τα καὶ μεθ’ αιμάτων,
‘Ενιαχοῦ δὲ καὶ μάχης πάλιν δίχα
4545 Τρισάσμενος μέμικτο τοῖς ποθουμένοις,
Οὐ μᾶλλον αὐτῶν δυσχεραίνουσι χέριν
‘Ηπερ δ’ αὐτὸν μὴ παρόντα ταῖς ίλαις,
‘Ἄγωνιῶσι καὶ δεδοικόσι σφόδρα.
Μῆπω δὲ τοῖς τάχμασι συμμίκτας κράτωρ,
C 4550 ‘Αλλ’ ἐν παραβρέσοντι χειμάρρῳ πέλων
Πιεῖν ὕδωρ ἥττησε διψήσας μέγα .
Καὶ τις ὕδωρ ἤνεγκεν αὐτῷ πρὸς πόσιν .
Σπάσας δὲ τοῦδε καὶ περικλύσας στόμα
Τὸ λοιπὸν δὲ στόματος ἔχει σὺν τάχι,
4555 ‘Ως τοῦ ποθεντος μὴ κατώλισθηκός
Δι’ οἰσοφάγου πρὸς τὰ κάτω κοιλίας.
Εἴτη ποτὸν γνοὺς συμπεφυρμένον λύθρῳ
‘Ομωξεν, εἰπῶν οὐ καλῶς γεγενέναι
‘Γδετοφύρτων Χριστιανῶν αἰμάτων.
4560 Καὶ τις παρεστῶς ἵταμδς θρασὺς τότε,
Τὴν γλῶτταν ἀκόλαστος, ἀναιδής, λάλος,
Κατὰ Σεμεῖοις λοιδορεῖν εἰθισμένος,
Χριστῷ Κυρίου λοιδορούμενος λέγει .
Οὐκ ἄρτι πρώτως, ἀλλὰ πολλάκις, ἔναξ,
- D** 4565 Ηλήρη κρατῆρα Χριστιανῶν αἰμάτων
‘Υπήκοον πᾶν καλαμώμενος πίνεις .
‘Η καὶ πεπέρους καθὰ συνθλίσων βάτρυς
Εἰσπράξεις φρών τε καὶ τελῶν βάρει
Αἴματος αὐτῶν ἐμφορῇ κταπόρως.
- 4570 ‘Ο δ’ ἡμέρως ἤνεγκε τὴν παροινίαν,
‘Ανεξικάκως τονθορύσας μηδόλως,
Μηδ’ δπ’ δδόντα γρύζας δ πραῦς ἔναξ.
Καὶ πάλιν αὐτοῦ καθορῶντος θυλάκους
Τοὺς τοῦ χρυσοῦ φύλακας ἐκρηγνυμένους
4575 ‘Ἐκ θρασύτητος καὶ βίας τῆς Βαρβάρων,
Καὶ τοὺς ἔκυτον βωνύνοντος ὡς δέον
‘Ἐπεισπεστεῖν τέ σφισι καὶ κτᾶσθαι τάδε
‘Αμεινον αὐτῶν, συμφερώτερον πάνυ,

- Αῦθις ἐπιδιάξει διθρασὺς μωμοτόπος
 4580 Ἐλοιδορεῖτο τῷ κρατάρχῃ καὶ πάλιν,
 Ἀνακτεῖ Δαβίδ Σεμεῖον καθά πάλαι·
 Ἐκῶν πρὶν ἔχρην ταῦτα Ῥωμαῖοις νέμειν,
 Οὓσουν γε νυνὶ, δυσχερῆς κτῆσις δύει·
 Εἰ δὲ αὐτὸς ἀνὴρ τυγχάνεις ὡν ἰσχύος
 4585 Ἡρπαγμένος ἀνάσσων Αὔσσοις πάλιν·
 Ὁ δὲ αὖ προσηγὼν κερτόμου φέρει λόγους
 οὓς κωφὸς αὐτοχρημα μηδὲ κλύων δλως.
 Ἐπει δὲ παύει νῦν ἐπελθοῦσα μάχην,
 Καθῆστο πᾶς ἐμφροντις ἀσχάλλων μάχα
 4590 Ἐν νῷ πιοεχρῶν τὸν προκείμενον μέρον.
 Ὁ δὲ αὐτοχρέτωρ τῆς φρενὸς καὶ τοῦ κράτους
 Ἀναξίαν ἔφραστος βουλήν ἐν μέσῳ,
 Οἵτις εἶχε θαρρέεν ἀγδράσι βουληφόροις·
 Ἡ δὲ ἦν λαθραία δυσκλεψίς φυγὴ νύκτωρ,
 4595 Ψυχῶν δὲ λοιπῶν ἐπαγγήλη πρὸς μόρον,
 Πρὸς αἰχμαλωσίαν τε δυστυχεστάτην,
 Ἐν πᾶς διαλύγιον φῶμᾶς κλύων,
 Καὶ βαρέως ἔνεγκε τὰ δεδογμένα,
 Περαπφρονοῦντος οὐχ ὑγιοῦς δεσπότου
 4600 Τὸ σάμμυτον κρίνας καὶ κατακρίνας πλέον.
 Τούτοις μαλαχθεὶς Μανουὴλ τὴν καρδίαν
 Καὶ σχῶν λογισμὸν ποιμένος καὶ προστάτου,
 Πάντες ἀπέκτησαν δρῶν καὶ λέγων πρὸς συμ-
 [φέρον]
 Θεὸς δὲ ποιῶν πάντας καὶ μετατρέπων,
 4605 Ὁ μαστιγῶν τε καὶ θεραπεύων πάλιν,
 Ὁ θανατῶν τε καὶ πνοὴν αὐθίς νέμων,
 Ὁ ράθδον ἀρπαῖς ἀσεῦνον οὐκ εἰς τέλος
 Κλήρῳ δικαίων, καὶ λάχεις Χριστωνύμων,
 Ὁ πρὶν λεόντων ἡμερώσας τὸ θράσος,
 4610 Ἰν' ἀσινής γένοιτο δίκαιος πάλαι,
 Κάκεινος οὗτος ἡμεροῦ τοῦ Βαρδάρου
 Τὴν θηριώδην καὶ φονῶσαν καρδίσον.
 Πρεσβείαν οὐκοῦν ἐκπεπομφῶς σουλτάνοι,
 Σκονδᾶς ἀπαίτει καθαρὰς καὶ φιλίκαν·
 4615 Καὶ στένδεται δι βασιλεὺς τῷ σουλτάνῳ·
 Εἴτε ἀπαναστάς τῶν στυγητῶν χωρίων,
 Δι τῆς προηκόντης ἀσμένως ὀποστρέψων,
 Οἰκτρόν βλέπει θέαμα μεστὸν δακρύων,
 Καὶ συμφορὰν οἰκτιστον ἀξίαν γόνων,
 4620 Τραγῳδίαν τ' ἔργητον ὥμαι τοῦ πάθους
 Ἱερεμίου τῆς φιλοίκου καρδίας
 Τῇδε δὲ ἀποχρήσοντος εἰς θρηνψίαν
 Οὐς ἔξιστον κάτοιδε πάθεσι γόνους·
 Θρῶντο γάρ φράγγες, ὅλφη, κοιλάδες,
 4625 Ηεδία, τέμπη, καὶ νάπαι, καὶ χαράδραι
 Τῶν νεκριμαίων σωμάτων πεπλησμέναι·
 Οὐς εἰς κολωνὸν διπεραγκισμέναι.
 Καὶ καιμάνων πᾶς ἦν σεσεμένος δέρας
 Τὸ τῆς κορυφῆς, καὶ φαλάρων τετμημένος·
 4630 Οὐς δὲ ἀκούειν βαρθάροις πεπραγμένον,
 Οὐς ἂν τὸ νικῶν ἀμφίδοξον τυγχάνη,
 Κεκτέρωθεν μυρίων πεπτωκότων·
 Ομως βασιλεὺς ἐφθακώς Χώνας πόλιν,
 Εκεῖστος ἐνηυλίστει σὸν πέσσαις ἱλαῖς,
 4635 Αὕτον τε στρατὸν ἀναπαύων ἐκ πόνων·
 Εἴτε εἰς Φιλαδέλφειαν ἤκει τὴν πόλιν,

A denuo astans ille audax nebulo
 novo convicio regem verberabat,
 velut ille Semel quondam Davidem :
 Sponte oportebat hunc nobis antea nummuim
 dare, non nunc ægre recipiendum.
 Quod si tu validus vir es et frugi,
 raptam recuperata nobis pecuniam.
 Cæsar tranquille conviciantem pertulit,
 præteriitque verba surdis auribus.
 Sed postquam pugnam nox diremit,
 sedebat unusquisque valde mœrens,
 mente præsentem fati vim revolvens.
 Tum Cæsar animo ac dignitate sua
 indignam prorsus protulit sententiam
 inter adstantes viros consiliarios :
 B nempe nocturnæ auctor erat fugæ,
 fato permitta reliqua multitudine
 miserrimæque captivitati :
 quam quisque audiens magnopere ingemuit
 ægroque tulit animo sententiam ;
 Idque consilium veluti insanientis
 Cæsaris judicans, ultro reprobavit.
 Ergo jam mentem Manuel immutans
 seque pastorem atque ducem præbens
 exin saluti consulebat publicæ.
 Sed Deus auctor mutatorque rerum,
 plagas imponens vicissimque curans,
 mortificans et vitam rursus tribuens ;
 qui virgam impii non sinit perpetuam
 contra justorum sortem Christianorum ;
 C olim leonum qui inhibuit impetum,
 ut justus ille maneret incolumis ;
 idem nunc barbari ferinam regis
 et sanguinariam mitigavit indolem.
 Itaque missis sultanus legatis
 sincerum fœdus amicitia obtulit.
 Sic inter Cæsarem pax sultanicumque convenit.
 Inde digressus, per infaustos locos
 quibus processerat, nunc lubens revertitur
 Manuel, et cernit lugubre spectaculum,
 dignam infinitis stragem lacrymis,
 malorum ineffabilem tragediam,
 cui gemebundum Jeremiæ pectus
 pro merito deflendæ opus foret,
 atque exequando lacrymis tanto malo.
 D Nam videre erat foveas, lucos, valles,
 campos, saltus, voragine, fauces montium,
 interfectis corporibus oppletas,
 quorum acervi passim consurgebant.
 Jacentium autem cutis detracta erat
 capitibus, et virilia quoque exsecta ;
 barbarorum opus, ne circumcisus victor
 A victo incircumcisio jam differret,
 quoniam utrinque innumeri ceciderant.
 Denique Cæsar Chonæ urbem tenuit,
 ibique requievit cum omni exercitu,
 semet et militem relaxans laboribus.
 Philadelphiam postea progressus,

ibi permultis perstitit diebus.
Illinc præmissis nuntiis Byzantium,
omnem rei gestæ ordinem exponit,
et dirum casum verbis non imminuit.
Tum quia Dorilæum non diruerat,
cujus eversio rata erat sordere,
misit legatos sultanus ad Cæsarem,
qui de jurata admonerent sive.
Cæsar coactis non standum dicens,

legatos re infectia ad eum remisit.
Persa furens, iterum collecto exercitu,
viginti quatuor armatorum millibus
ex validiore delectorum numero,
præponens ipsis bello gerendo ducem
de suis nobilibus satrapis unum,
mittit in nostræ ditionis urbes
quæ ad Meandrum flumen sunt posita.
Is dux Tralles urbem sibi vindicat,
Iuma et Antiochiam in Phrygia sitam,
item Pentachira cum castellis aliquot,
atque maritimos populatur pagos.
Sed Cæsar missis suis exercitibus,
multis legionibus cum egregiis ducibus,
hostes prævalida manu cecidit;
quorum ex tanto numero paucissimi
necis cruentæ fatum vitarunt:
multamque attulit recreationem
rebus Romanis facinus præses,
quoniam Persarum fregit audaciam,
Sed et Claudiopolis sub idem tempus
ab Agarenis tentata est Barbaris.
Cognita re, Manueli expedite admodum
atque e vestigio itineri se commisit,
sine regali lecto, sine pulcra,
ne proprium quidem ferens tentorium,
dum obsessores satagit prævertere.
Itaque noctes agebat insq; mnes,
et viæ ducas adhibebat lampadas
per Bithynorum asperas regiones
valde festinans destipatum iter.
Sicubi corpori quies tribuenda erat,
Scamnum præstabat ad residendum tellus,
stramineumque supponebat lectum.
Ergo quandoque ruente pluvia,
sicubi rex decraverat dormire,
molestæ desuper perluebant guttae
et subter rivus aquæ decurrebat.
Attamen Cæsar magis his gaudebat,
quam si regali stromate supinus
curisque liber somnis indulgeret.
Tandem progreßus prope Claudiopolim
Barbaros Persas congevit in fugam,
simulque civibus et agri incolis
fiduciam attulit et lumen iustitiae.
Hic imperator struxit in Catacœpæ
ad ipsa Ponti ostia monasterium
duci fidelium Michaeli archangeli
atque militiæ spiritualis principi:

A Κάκει διατέτριφε συχνὰς ἡμέρας·
'Αφ' οὖ πεπομφῶς δηγέλους Βυζαντίους
Τὰ συμβεβηκότα γε πάντα μηνύει,
4640 Καὶ γ' ἐκτραγῳδεῖ συμφορᾶς ὅρκον λόγω.
Ἐπεὶ δὲ Δορύλαιον οὐ κατεσκάψη,
Καταστροφῆς γε κειμένης ἐν δρκίοις,
Πρεσβεύεται δὴ πρὸς κρατοῦντα σουλτάνος,
Καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ἀνέμησεν δρκίων.
4645 Ο δ' οὐ προσίσχειν τοῖς κατ' ἀνάγκην φρά-
[σει,
Πρέσβεις ἀπράκτους ἔξαποστέλλει πάλιν.
Μανεῖς δ' ὁ Ηέρσης στρατιῶν ἀποκρίνεις
Πρὸς εἶκοσι τέτταρες ἀριθμούμενηγ
'Ες χλιάδας εὐσθενῆ διωμαλέαν,
4650 Καὶ ταγματάρχην τῇδ' ἐπιστήσεις ἐνα
Τῶν ὑφ' ἄσυττον ἐκπρεπῶν μεγιστάνων,
Κατ' ἀστέων πέπομφε τῆς Ρωμαϊδός.
Τῶν πρὸς Μαιάμδρων τῷ ποταμῷ κτιμέγων,
"Ος καὶ παρεστήσατο Τράλλεις τὴν πόλιν,
4655 Λουμᾶ τ' Ἀντιόχειαν τὴν πρὸς Φρυγίᾳ,
Καὶ Πεντάχειρα σὸν ἐρύμασιν δύσις,
Κώμας σκυλεύσας καὶ παραθαλαττίους.
Ἀλλὰ βασιλέως ἐκπεπομφῶς δυνάμεις
'Ιλας τε συχνὰς καὶ καλοὺς στρατηγέας,
4660 Ήμύνατ' ἔχθροὺς ἀνελὼν κατὰ κράτος·
'Ως ἐκ τοσούτων ἰσχύσαις ἡραχυτάτους
Τὸν δὲ ξίφους θάνατον ἐκπεφευγέναι·
Πολλὴν δὲ τουτὶ τὴν ἀνάρρωσιν φέρει
Τοῖς Αὐσόνων πράγμασι τοῦργον τῷ φέτε,
4665 Φρέγημε Ιερῶν καταβαθμὸν καὶ φρέσσος,
Γούντου κρατοῦντος καὶ πόλεις ἡ Κλαυδίου
"Επασχε κακῶς Βαρβάροις τοῖς ἐξ Ἀγρα·
"Ο γνοὺς Μενηνῆ, εὐτολῶς μάλ' αὐτίκε
'Ως εἰχεν ἐξώρμησεν εὐθὺ φρουρίεσ,
4670 Ανακτορικὴν οὐ κλίνηγ, οὐ στοιβάδει,
'Αλλ' οὐδὲ βασιλείον αὐλεσίεν φέρων
'Εν τῷ προφάσαι τειχομεχεῦντος θέλειν,
Ούκον ίεύνων ἀμπνούς καὶ τὰς γύνετες
'Εχρήστο φωτὶ πρὸς πορείαν λαμπάδων
4675 Διὰ Βιθυνῶν δυστιβήτων χωρίων
Σφοδρῶς ἐλαύνων τὸν προκείμενον ὁρόμον;
"Οπου δὲ ἔχρην γε διαγεπαῦσαι δέμας,
"Ην καθέδρα τοῦδε φρόντος αὐτῷ καὶ κλίσις,
Πάλιν φορυτὸς ὑπεβεβηκότος κλίνη,
4680 Καταρρήσθεντος δετοῦ ποτ' οὖν λάθρου
'Εν ψηφερ ὑπογούν ηὐτρέπτιστο χωρίων
Ταῖς σταγόσιν ἀνωθεν φλεγεῖτο σφόδρα,
Καὶ κατιόντι φρύματι κάτω κλίνη·
'Ο δὲ διπερήσθη συμβεβηκότι πάλιν
4685 Η βασιλεῖτῶν συρωμάτων οἱ καιμάνειν
"Ανακλιθεὶς ὑπκωτέων ἔξω φροντίδων:
"Ομως ἐρθακῶς κλησίεν τῆς Κλαυδίου
Φυγάδας εἰργάστεο ΙΙέρσεις Βαρβάροτες,
'Αστυπολίτεις καὶ πρεσοίκοις δὲ εἴη πάλιν
4690 Θαρσος περίσχε καὶ φασις θυμηδίσαι.
Οὔτος μονὴν ἡγείρειν ἐν Κατεσκάπῃ
Κατ' αὐτὸν πόντου καιμάνην που τὸ στόλια
Τῷ τῶν ἀδλῶν στρατιῶν ἀρχήγετος
Πιστῶν δὲ δόηγῷ Μιχαὴλ πρωταγγέλῳ,

- 4695 Καθ' ἣν τι κτησείδιον οδόν τούδολως
Οὔτε πλέθρα γῆς οὐδ' ἀγρούς οὐ χωρία·
Μονοτρόπων δὲ συναγαγών προκρίτους.
Ἐν τῇδε προύνθησεν αὐτὸς ἀνύτειν
Ἄπράγμονά τε καὶ φιλήσυχον βίον,
4700 Τὰς σφῶν σιτήσεις καὶ διαιτας δι' ἔτους
Κεινοῦ ταμείου θεσπίσας προσλαμβάνειν.
Περὶ δὲ Ῥωμαίοις γε θεσμοῦ κειμένου
Κρατούντος, οἷμαι, τούδε κάπι Βαρβάροις
Τοῖς στρατιώταις τὰς δύσεις ὁψώνιαν
4705 Ἐκ τοῦ τριμέσιου παρέχεται δι' ἔτους
Καὶ τούσδε ἀπρίδον εἰ πεκέρανται μάχης,
Εἴ τόξον εὖ οἰδασιν διτείνειν μάλα,
Δόρυ τε κινεῖν καὶ κραδαίνειν ἐντέχνως,
Εἴ σώματος φέρουσι φώμην καὶ σθένος,
4710 Ψυχῆς τε παράστημα πρὸς τοὺς κινδύνους,
Κἄτ' ἐγγράφεσθαι σὺν λόγῳ καταλόγοις·
Οὗτος σιτηρέσια τῶν στρατευμάτων
Κατέσχε λαβὼν ὡς λίαν ἀσυμφόρως·
Ἐπινοεῖ δὲ τὰς παροίκων τὰς δύσεις,
4715 Καὶ ταΐσθε δίψος σφῶν θεραπεειν γέλει.
Ἐντεῦθεν οὐδοῦν οὐκ ἀπιλέγοντι ἄπας
Τάγμασι κατείλεντο τῶν στρατευμάτων,
Ἀλλὰ θελήσας ὑγριθεῖς ἢν αὐτίκα·
Ταῦτ' ἂρ' ἀνατέρεστο τὰ τῶν Αὐσόνων,
4720 Καὶ χειρόνως πάθουσιν, ὡς ἔστι βλάπτειν.
Ἐμφυτον ἔναις εἰσιχῶν χέριν λόγων
Εὐγλωττίας καλέοις τε καὶ φρενὸν βάθος,
Οὐ λαμπρῶς ἢν συνειθεῖς γράφων μόνον.
Ἐπιστολῶν χάριτας οἵς δέδοκτο οἱ,
4725 Ἄλλ' ὡδίνων γε καὶ κατηχητηρίους
Ἡ παῖδες ἀπέτικτεν εὐγενεῖς λόγους,
Οὓς φασι σελέντια, συντούσια ἄγαν.
Ὀδῷ προτὸν ἡμιμάνος καὶ δογμάτων
Περὶ Θεοῦ λόγειν τε καὶ κλένειν θέλει·
4730 Νοῦν γυνεφίκτοις δόγμασι δ' ἀριστάνων
Πεύσεις προσῆγε καὶ λύσις τούτων πέρι.
Ὦς δὲ μυηθεὶς πρὸς Χριστοῦ τεύτων πέρι
Σητήσεως οὐν τὴν ικανάτην συμβάστης (57)
Διεξιντών τραφικοῦ ρήτοῦ πέρι
4735 Ὦς προσδέχεται προσφέρειν τέ σόναμα
Σάρκα λαβόντα τὸν Θεόν τε καὶ Αόγον,
Καὶ τῶν τοτὲ ἀνδρῶν ἐν λόγοις εὐθράκμάνων
Ἀποκριθέντων εἰς ἐναντία μάρῃ,
Αόγοις προσῆλθον ἐξ ἐκατέρου μέρους
4740 Ἀντιφατικῶς ἀντερζόντος λόγων,
τῇ χρείττονι δέξῃ δὲ προστεθειμένου
Καὶ πατρικῇ καλλιστα τοῦ βασιλέως,
Καθηρέθησαν ιερᾶς λειτουργίας
Ἄνδρες λογάδες λευτῶν Ἐκκλησίας,
4745 Ἀντίφρονες μείναντες ἀντιστρόφως,
Σωτήριχδες τις Παντεύγενος τούπικλην
Τελῶν ὑποψήφιος Ἀντιοχείας (58)

(57) Ex hoc versu usque ad v. 4764, exstat locus apud Allatium contra Creygh. p. 526,

(58) Wolfius interpres Nicetæ Choniatae hist. vii, 5, haud scio an significatum intellexerit vocabuli ὑποψήφιος, quod tamen explicat Cangius, citato ipso nostro Ephræmio, cuius fragmenta lege-

- A nil tamen prorsus possidendum tribuit,
non agri prædia, non villarum redditus ;
sed monachorum selectiores congregans
illuc eos voluit in coenobio degere
curis experiem et quietam vitam :
annui porro victus subsidia
publico jussit ex arario accipere.
Jam cum Romanis æque Barbarisque
usque ad hunc Cæsarem firma lex fuisset
ut cibariorum deinceps militibus
exhiberentur ex arario annua ;
atque horum peritia explorarebantur,
num arcum apte in primis sciarent tendere,
moveare hastam et vibrare ex arte ;
num corpus firmum validumque haberent,
B nec non audacem ad pericula animum,
atque ita in albo scite scriberentur ;
hic imperator militum cibaria
sustulit, luero reip. damnosus ;
hisque incolarum pensiones substituit,
quibus ingluviem militum satiaret.
Hinc nemo rite jam miles conscriptus
allegebatur in copiarum ordines ;
sed voluntarius quisque fiebat miles :
et sic Romana pessum res est data,
et quam videmus patitur ruinam.
Cæsar doctrinæ a pueritia imbutus,
verborum gloria, sensuum altitudine,
non solum splendido stylo componebat
epistolarum pro libito gratiam,
sed catecheticos etiam sermones
ceu genuinam parturiebat sobolem,
vulgo silentia dicta, cale admodum.
Hinc sumpta audacia, etiam de dogmatibus
divinis voluit digere et audire :
mentemque abstrusis inserens mysteriis
horum quæstiones ambiebat solvere
tanquam edocitus esset a Christo interpres.
Ergo tunc orta quadam controversia
super Scripturæ loco disputantium,
in quo et accipera simul et offerre
dicitur incarnatum Verbum Dei ;
cum ejus temporis eruditæ homines
discordes ferrent hac de re sententias,
verba siebant ex utraque parte
dum suum quisque oppugnat adversarium.
D Cumque meliori calculum adjiceret
Patrum sententiæ, ut par erat, Cæsar :
sacro depulsi sunt ministerio
viri præcipui in Ecclesiæ officiis,
qui pertinaces in sententia manserant.
Soterichus quidam, vulgo Panteugenius,
Antiochenus electus episcopus :

rat apud Allatium. Rursus idem nescivisse videatur, Theopolim esse Antiochiam ipsam. Quare verba δέ υποψήφιος τῆς Θεοῦ πόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας Σωτῆρι χός δέ Παντεύγενος, verlit Hypopsephius theopolitan. Soterichus Panteugenius Antiochen, ; quasi hypopsephius proprium nomen esset viri theopoli-

Item Eustathius Epidauri præsul,
et Thessalorum Michael tunc rhetor,
ac Basiliaces sapientium Pauli
interpres litterarum ac levita.
Post annos aliquot idem monarcha
aliud proposuit explicandum thema :
Dominus dixit passionis tempore,
*Major me pater est*¹. Tum parum curans
Cæsar jam cognitas Patrum sententias,
propriam procul interpretationem,
et tempestatem concitavit maximam
Ecclesiæ simul et doctis præsulibus,
Ergo coacta delectorum synodo
impulit Cæsar, vi quoque adhibita,
omnes libello ut ita subscriberent :
Assentior ego Patrum sententiis,
quas inspirati de Verbo scripserunt,
Christo majorem scilicet esse Patrem,
Id autem aio dictum, quia creatam
passibilemque carnem Verbum sumpsit.
Sic porro supponebat Filiū Patri
postquam nostri gratia carnem sumpserat.
Hæc consignata litteris purpureis
lapideisque tabulis insculpta
pulchro artificio, in templo Sophiæ
instar ephigraphes spectanda exposuit.
Aliam rursus controversiam movit,
nempe ut anathema Mohamethis Deo
eximeretur dyptichis suadebat,
ne forte contumelia fieret Numini
omnium Domino atque regnatori.
Rem judicandam obtulit episcopis,
qui rejecerunt omnes ut blasphemiam,
Iratus Cæsar renovat libellum
falsæ Mohamethis faventem fidei,
ac superiores castigantem Cæsares
tanquam inscite maledixissent Deo;
atque hunc libellum edidit legendum.
Sed patriarcha restitit audacter,
et cum pastore conspirarunt omnes;
Thessalonica præsul inter primos
vir celebratus virtute ac litteris;
atque pastorum gloria Eustathius
zelo divino viscera pernustus
novum ac spurium improbavit dogma,
dicens : *Enimvero forem ego indignus*
episcopali stola atque solio,
prorsusque insanus merito aestimarer.
si a pæderasta vafro mulione
magistro omnis actus execorandi
et doctrinarum scelestarum mysta,
qui monstrum quoddam finxit holosphyron

¹ Joan. xiv, 28.

tani, et quidem diversi a Soteriho Antiocheno.
Allatius tamen contra Creigh. p. 528, offici no-
men retinet : *Antiochiz hypopsephius*, sicut alibi
նուածու վերտիր աբ օքոմ *hypatus*. Exstat autem
in cod. Vat. 2146, p. 124, scriptum Demetrii Ge-
misti նուած օ նուօփիուս էլէ թէ պէտու էնօքչտէտ Եղմա.
(59) Ergone in urbe Byzantio cathedra fuit in-

- A Εύσταθιος πρόεδρος Ἐπιδαμνίων,
 'Ο τῶν Θετταλῶν Μιχαὴλ βῆτωρ τότε,
4750 Καὶ Βασιλάκης τῶν σοφῶν Ηαύλου λόγων (59)
Διδάσκαλὸς τις τυγχάνων καὶ λευτήρ.
Μετὰ δὲ λυκάδαντας οὗτος δὲ κράτωρ
'Ργεδὸν προτιθεὶς εἰς ἀνάπνυξιν πάλιν,
'Ο Δεσπότης εἰρηκε καιρῷ τοῦ πάθους,
4755 Μείζων διεῦ πέρικυ Πατέρ μου, λέγων (60).
Μικρὸν τε προσσχών ἀναπτύξει Πατέρων (61)
Οικεῖσαν ἔτηγησιν ἀντεπεισφέρει,
Καὶ τριχυμίας ἀναπιμπλῷ καὶ ζάλης
'Εκκλησίαν τε καὶ σοφοὺς ἀρχιθύτας·
4760 'Ομήγυριν οὖν ἐν λογίδων ἀλίσας
'Ενηγέν δάναξ προστιθεὶς τι καὶ βίας
Τπογράφειν θεαστὸν οὔτως ἐν τόμῳ.
Στιχῷ μὲν αὐτὸς βήσεσι καὶ Πατέρων
'Ας εἰπον ἐκ Πνεύματος εἶνεκα Αόγου
4765 Τοῦ μείζον' εἶναι τοῦ Χριστοῦ τὸν Πατέρα.
Αέγω δὲ τοῦτο καὶ λελέχθαι καθότι
Κτιστὴν παθητὴν σάρκα λαμβάνει Αόγος.
Τοῦθ' θρεσιν φέρει δὲ πρὸς τὸν Πατέρα
Γιῷ λαβόντι σάρκα τῶν βροτῶν χάριν.
4770 'Ερυθροσημάντῳ δὲ δοὺς γραφῇ τάδε
Καὶ πλαξὶ καλῶς ἡγεράξεις λιθίναις
'Επὶ Σοφίας τοῦ νεώ θεοῦ Λόγου
'Ανάγραφα τίθησιν ὃς ἔστι βλέπειν.
'Ἔτι κινεῖ ζήτημα καὶ πάλιν τόδε·
4775 'Ανάθεμ' εἴη τῷ θεῷ τοῦ Μωάμεθ,
Τόδι ἀπαλεῖψαι πυκτίων παρηγγύα,
'Ως μὴ καθυβρίζοιτο, φησὶ, τῶν δλων
'Ο παμβασιλέας καὶ θεὸς καὶ Δεσπότης.
C Τίθησι δῆλον ποιμέσι σκέμμα τόδε·
4780 'Απαγορεύει πᾶς κλύων βλαφημίαν.
Μάνεις δὲ κρατῶν καινοποιεῖ δὴ τόμον
Συνηγοροῦντες λαοκλάνω Μωάμεθ,
Τῶν πρὸ δὲ ἀνάκνων καθικνούμενον μᾶλα
'Ως λοιδορούντων ἀμαθῶς θεῷ Λόγῳ.
4785 Εἰς ἀκρόσιν ἐκδίδωσι τὸν τόμον.
'Ο πατριάρχης ἀντέβη θαρσαλέως,
Καὶ πᾶς συνιὼν συνομαρτεῖ ποιμένι,
Καὶ μᾶλλον δὲ πρόεδρος Θεσσαλονίκης
Περιβόητος ἀρετὴν τε καὶ λόγον,
4790 Τῶν ποιμεναρχῶν Εὐστάθιος τὸ κλέος
Ζῆλῷ θεῖκῷ καταφλεγθεὶς καρδίαν
'Ηλεγχεῖ δόγμα καινοφανὲς καὶ νέθον.
Εἴην ἐν ἀνάξιος, εἰπών, παντάπαν
D Τῆς ποιμεναρχῶν καὶ στολῆς καὶ τοῦ θρόνου,
4795 'Ηλίθιος δὲ καὶ νομιζούμην πλάνον
Εἰ παιδεραστὴν καὶ καμηλώδη πλάνον
Μύστην τε πάσης πράξεως βδελυκτέας
Καὶ μυσταγωγὸν ἀσεβῶν διδαγμάτων
'Ολόσφυρόν τι καὶ πεπλασμένον τέρας

terpretando Paulo occupata? Hinc videlicet tot
Paulinarum Epistolarum Graeci commentarii in
bibliothecis mss. nobis occurunt.

(60) Hujus rei causa celebratum concilium Gre-
cum, hactenus ineditum, ergo prelo jam subjici.

(61) Has sententias legesis interim apud Cho-
niatum vii, 5.

- 4800 Ψιλῆς ἐπινοίας γε καὶ στυγητέας
Θεὸν καλοίην ἀτρεκῇ κτίστην δλων.
Οὐδὲ ὁ πεπονθῶς ἐσχάτην παροινίαν
Οὐεῖδεσιν ἔπλυνε τοὺς ἀρχιθύτας
Κόσμος τὰ μωρὰ τούσδε καλῶν ἀλόγως .
- 4805 Καπὲ μεγάλης δικάσασθαι συνόδου
Μρὸς τούσδε' ἀπειλῶν ἔμμανῶς ἐκεράγει
Πάπτα παρόντος τῶν προκειμένων χάριν.
Οὐμώς θυμοῦ λήξαντος, δ πραῦς ἄναξ
Σπουδῆ προέδρου τῆς τῆς Κωνσταντίνου,
- 4810 Τῷ Θετταλίας ἀρχιθύτῃ συνέδη,
Ἐνδοὺς τὰ οἱ δᾶξαντα φάναι προφρόνως.
Τίλος δ' ἐπειπὼν καὶ βασιλεὺς τοιάδε
Ὡς δεῖ σοφόν τε συνετὸν περιφύδτα
Μηδὲν παραπέμψια λαλεῖν θρασέως
- 4815 Μηδὲν προσάλλειν ῥῆματ' αἰσχρὰ καθάπαξ,
Τοῦ μηνιῶν ἔπκυτο πρὸς τὸ ποιμένα .
Οἴτω μὲν ἔξιγυστο τέλος ὡς ἐν ἐφην·
Τὰ δόγματα δ' ὕδριστο τῆρες συνόδῳ
Ὡς τῶν βιβλίων ἀπαλειφῆ παντάπαν,
- 4820 «Ἀνάθεμα» εἶη τῷ θεῷ τοῦ Μωάμεθ . »
Ἀντεγγραφῆ δ, « Ἀνάθεμα τῷ Μωάμεθ
Καὶ τῇ διδαχῇ τοῦδε καὶ πάσῃ πλάνῃ. »
Καὶ τούτῳ κυρώσαντες οἱ τῆς συνόδου
Τῶν συνόδων ληγούσι καὶ τῶν συλλόγων.
- 4825 Περιπεσών δὲ βασιλεὺς δεινῆ νόσῳ
Καὶ γνοὺς ἐντὸν πλησιάζοντα μόρῳ,
Σκῆπτρα παριδῶν καὶ τὰ λαμπρὰ τοῦ βίου,
Ἐλθάν τε κακῶν εἰς συναίσθησιν δλων,
Τὸ τῶν μοναχῶν ἀμφιέννυται ράκος .
- 4830 Εἰτ' ἀπολείπει τὸν βίον καὶ τὸ κράτος,
Οὐτῶ κατάρξεις καὶ τριάκοντα χρόνους,
Ταφεὶς πατρῷ πρὸς μονῆ σεβασμῇ
Κλῆσιν φερούσῃ παντοκράτορος Λόγου,
Ἡσπερ δομῆτωρ βασιλεὺς Ἰωάννης,
- 4835 Γυναικὶ λικῶν σὺν ἀώρῳ τεκνῷ
Κραταρχίαν τε καὶ διοικησιν δλων.

ΑΝΑΡΩΝΙΚΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΙΟ Τῷ
ΓΙΩ ΜΑΝΟΥΧΑ ΕΤ. Α', ΚΑΙ ΜΟΝΟΣ ΕΤ. Β'.

- Ἐπιβεβηκότος δὲ τῆς αὖταρχίας
Παιδὸς Μανουὴλ σὺν τεκούσῃ φιλτάτῃ
Ἑλικλαν ἔγοντος ἀπαλήν ἔτι,
4840 Ἀκοσμίας πέπληστο Ῥωμαίων πράγη,
Καὶ πλημμαλῶς ἔπασχε καὶ σφόδρ' ἀτάκτως,
Καὶ χεῖρον ἤπειρον παῖς Ἡλίου
Ὄτ' ἦν ἐπιδέξ χρυσοκολλήτου διφρού,
Ὡς μῦθος αἰρεῖ, καὶ τὸ πᾶν ἀφθαρκότος
- 4845 Ἀπαλάστητι καὶ πλέον γ' ἀπειράτ,
Οὗτος γάρ Ἀλέξιος ἀπαλὸς κράτωρ
Κυνηγεσίοις προστετηκὼς ἀκτόπως.
Ἴπκηλασίαις καὶ μίμοις καὶ παιγνίοις
Κοινῶν δλίγα φροντίδων γε προύνθει.
- 4850 Μήτηρ δὲ πάλιν καὶ βασιλὶς Μαρία
Φροντίδες κοινῶν ἀναθεῖσα πραγμάτων
Πρωτοσεβαστῷ πρωτοβεστιαρίῳ
Ἄφροντις ἔξιγυνεν αὐτῇ τὸν βίον.
Τοίνυν ἀπεπνίγοντο τοῖς τελουμένοις
- 4855 Οἱ τῆς γερουσίας τε καὶ τῶν ἐν τίλαι,

- A vili mentis partu et detestando,
Deum dicerem omnium crearem.
At Cæsar cæstro percitus insano
probrosis verbis obruit episcopos,
mundi quisquilias stolidè appellans;
seque œcumenica minabatur synodo
disceptaturum, furiose inclamans,
papæ interposito de his judicio.
Mox ira omissa, mansuetus Cæsar,
præsulis opera Byzantinæ urbis
cum Thessalo pastore pacem fecit,
illi concedens liberam sententiam.
Postremo id quoque dixit imperator,
frugi et prudentem virum non decere
asper quidquam in honestumque loqui,
neo turpia verba prorsus effutire :
atque in pastorem furere desivit.
Hic fuit dicti exitus negotii.
Tamen in synodo definitum fuit
ut e libellis prorsus delerentur
verba, « Sit anathema Mohamethis Deo,
sed scriberetur, « Mohamethi anathema
ejusque magisterio et omni errori. »
Atque hoc prescripto decreto Patres
fecerunt cœtuum synodique finem.
Postea Cæsar gravi morbo implicitus
seque jam morti proximum cognoscens,
sceptrum contemnens splendoremque mundi
præteritæque vita jam pœnitens,
pauperem induit monachi tuniculam;
moxque cum sceptro vitam deseruit
C post annos regni octo et triginta,
sepultus sacro patris monasterio,
omnipotente cui nomen a Verbo,
Cæsare suctore ædifici Joanne.
Reliquit autem Manuel imperium
uxori et ævi teneri filio.

ANDRONICUS COMNENUS CUM ALEXIO
MANUELIS FILIO AN. I. ET SOLUS AN. II.

- Cum Manuelis filius ad imperium
cum sua dilecta matre pervenisset
teneram adhuc exigens ætatem,
Romana res sus deque perturbata
pessime habebat valdeque incomposite,
magis quam cum Phaethon solis filius
D aureum regens, veluti est in fabulis,
currum mundana cuncta exurebat,
ob puerilem suam imperitiam.
Alexius hic tener imperator
assiduis vacans perdite venatibus,
equitationi, mimis, et aliis ludicris,
tenuem reipublicæ curam gerebat.
Maria item genitrix regina
negotiorum commisso regimine
protosebasto protovestiario,
expertem curis vitam agitabat.
Suffocabantur interim tributis
cuncti optimates ac senatores;

atque suspectum magnopere habebant
protosebastum veluti tyrannum.
Comnenus autem Andronicus habitans
longa jam mora in Cœnæo oppido,
postquam rescivit de monarchæ obitu,
illinc Byzantium cœpit accedere,
omnes decipiens fallensque sermonibus,
præsentes verbis, litteris longinquos,
seque pro Cæsarî salute adesse,
atque ut periculum latens effugeret
novus monarcha per suum auxilium :
denique ut fidem tueretur datam
regiæ domui, sacramento adhibito,
cum e Chaldea redux ad aulam venit.
Hunc Andronicum enim qui exsul fuerat
multasque gentium sedes permutterat,
atque apud Altuchum Chaldaæ principem
postremo versabatur, ibique demum
finem molesti erroris cursuumque fecerat,
Manuel imperator revocavit,
donisque exceptum perhumaniter
in Cœnæ urbe hospitari jussit,
juratum tamen antea promissum exigens
fore in officio ac fide permansurum.
Cœnæ discessit posthinc, ut dixi,
Comnenus Andronicus Sisyphii moris,
atque Paphlagonum occupatis locis,
multorum sibi suppetias adjunxit
suæque improbitatis socios fecit :
quibus stipatus cuncta perturbabat,
illa præsertim abutens fraude,
quod se pro novi Cæsarî salutis
cuncta fingebat agere atque dicere.
Sane protosebastus in odio erat
vulgoque detestabilis ob actus suos,
quoniam mortales cunctos despiciebat,
sibique uni rempublicam vindicabat :
nil enim erat in universo imperio,
quod hujus potestati non pareret.
Quare cuncta metropolis spem salutis
in Andronico reponeret uno,
atque hunc tyrannidis appellabat vindicem,
et clandestinis invitabat litteris
ut ad regalem adventare urbem
omni seposito festinaret metu ;
nam se prompto cives dicebant studio
urbanas illi portas apertos.
Hos ille audiebat perlibenter nuntios,
jamque affectabat manifeste tyrannidem
castellis occupandis ac provinceis.
Accessit etiam Nicæam Bithyniæ,
eamque blandis tentavit sermonibus ;
sed illa verbis minime gessit morem,
ejusque fraudibus fuit insuperabilis.
Sed cum occupavisset Nicomediam,
eamque suis jam partibus adjunxisset ;
missus est cum justo copiarum numero
dux Andronicus cognomento Angelus
ut bello aperto hostibus resisteret :

- A Πρωτοσεβαστὸν διφορώμενοι λίαν
‘Ως ἀτεχγῶς τύραννον ἐκ τῶν πραιγμάτων.
Κομνηνὸς δ' Ἀνδρόνικος οἰκήσεις ἔχων
Καὶ διατριβὴς κατὰ χῶρον Οἴναλου,
4860 Ἐπει πύθοιτο τοῦ κρατοῦντος ἐδν μόρον,
Ἐκεῖθεν ἦει πρὸς πόλιν Κωνσταντίνου,
Πάντα ἀπτῶν καὶ φενακίζων λόγοις
Οἵς ἐντύχοι γ' ἀν, τοῖς δ' ἀποῦσι καὶ γράφων,
Τπέρ κρατοῦντος τὴν Ἐλευσιν τιθέναι,
4865 Καὶ τοῦ φυγεῖν κίλιδυνον ἑρποντα θέλειν
‘Ανακτὶ τῷδε τοῦδε τῇ συμμαχίᾳ ·
Καὶ τοῦ φυλάξι βιβλίον τῶν δρκίων,
‘Ο πρὸς βασιλεῖς ἦν δμωμοκῶ πάλαι,
‘Οτε προσῆλθεν ἄνακτ' ἐκ τῆς Χαλδίας ·
4870 τοῦτον γάρ Ἀνδρόνικον δῆτα φυγάδα
Ἐθνῶν τε πολλῶν δικμείφαντα τόπους,
Παρὰ δ' Ἀλτούχῳ τῷ κρατοῦντι Χαλδίας
Τόλος κατελύσαντα καὶ πεπαυμένον
‘Αλης τε πικρᾶς καὶ μαχρῶν περιδρομῶν,
4875 Μετακαλεῖται Μανουὴλ αὐτοκράτωρ
Καὶ δεξιοῦται δωρεαῖς φιλοφρόνως,
Καὶ πρὸς πόλιν Οἴνεον στέλλει διάγειν,
‘Ορκους πρὸς αὐτοῦ πρίν γε προσδέδεγμένος
‘Ορθῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ φιλίας ·
4880 Ἐπειτ' ἀπῆρεν, ὡς ἔφην, ἐξ Οἴνεος
Κομνηνὸς Ἀνδρόνικος Σίσυφος τρόπους
Χώρας ἐπιστὰς τοῖς δροῖς Παφλαγόνων,
Πολλοὺς ἐπεπάσαστο πρὸς συμμαχίαν
Καὶ συνερίθους τῆς ἐκυτοῦ κακίας ·
4885 Μεθ' ὧν ἐπιών πάντα κυκῶν ἐστρόθει,
Καὶ μᾶλλον ὥπερ προύτιθει δελητήψ,
‘Ως ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ νέου βασιλέως
‘Απαντα καὶ δρῆν μηχανῆτο καὶ λέγειν.
Ηρωτοσεβαστὸς δ' ἦν πάλιν μιστήτες,
4890 Καὶ πᾶσιν ἀπόστοργος ἐκ δυσπραξίας:
‘Ως τῶν καθ' αὐτὸν ὑπερόπτης τυγχάνων
Καὶ βασιλεῖς ἀνέχων τὰς φροντίδας ·
Οὐδὲν γάρ δῆθην τῇς δλῆς κράτερχίας
‘Ο μὴ διεκήνυσθο τοῦδε τῷ κράτει ·
4895 Τῷ τοι πρὸς Ἀνδρόνικον ἀπεστα πόλις
‘Ελπίδας ἀνέτεινέ τῆς σωτηρίας,
Καὶ τόδι δέ ἐκάλει τῆς τυραννίδος λύτην,
Καὶ παρεκάλεις γράμμασι λαθριδίοις
Τὴν εἰς βασιλεύουσαν εῖσοδον πόλιν
4900 Καταταχῆσαι μηδένα δεδοικότα,
‘Αλλ' ὑπτίας, δ φασι, χεροὶν ἀσμένως
D ‘Αναπετεσόντων γε τῷδε τὰς πύλας.
‘Ο δ' ἀσμένως μὲν καὶ τέδ' ἦν δεδεγμένος,
‘Αεὶ δ' ἔχώρει πρὸς σαφῆ τυραννίδα,
4905 Χώρας ἐπιών φρουρίοις τε καὶ τόποις.
‘Επει δ' ἐπόστη καὶ Βιθυνῶν Νικαίῃ,
Καὶ τῇδ' ἐλεῖν ἐσπευδὲν αἰμύλοις λόγοις,
Οὐκ ἔσχεν αὐτοῦ τοῖς λόγοις πειθηνίαν,
‘Αλλ' ἐμφανῶς ἦν ἀτίνακτος ἀπέταιε.
4910 ‘Αλλ' ὡς ἐπιδέσηκε τῆς Νικομηδίους,
Καὶ τῇδ' ἐπεστάσαστο πρὸς συμμαχίαν,
Μεθ' ἴκανῆς ἐστάλετο τεξιερχίας
Στρατηγὸς Ἀνδρόνικος Ἅγγελος θεσιν
Πρὸς ἀντιπαρόταξιν ἄμα καὶ μάχην ·

- 4915 Ος ἐκτομίᾳ συμπλακεὶς Ἀνδρονίκου
 Ἐκ Παφλαγόνων στρατιᾶς ἡγουμένῳ
 Καὶ γηπονούντων δδαῶν δλῶς μάχῃ,
 Ἡττητο κακῶς καὶ τρέχει πρὸς τὴν πόλιν.
 Ἡττημένον γοῦν εἰσδραμόντα τὴν πόλιν,
 4920 Χρῆματ' ἀπῆτουν καταθέσθαι σὺν τάχει
 Οσα πρὶν ἀνάλωσε πρὸς μάχας φθόνος·
 Οθεν λυπηθεὶς πρὸς φυγὴν εὐθὺς βλήπει
 Μεθ' υἱέων ἔξι διπλιτῶν ρωμακλέων,
 Καὶ τῆς πρὸς Ἀνδρονίκου ἀπτεται τρίβου·
 4925 Ος θάρσος ἄρας Ἄγγελον παρουσίῃ
 Πορθεῖν ἔπειτα καὶ κατατρέχειν τόπους
 Εὔθυ μετ' αὐτοῦ τῆς Κωνσταντίνου τρέχει·
 Καὶ δὴ περιφεκώς πλησίον Χαλκηδόνος
 Σκηνήν ἔκει πήγνυσι καὶ παραμένει·
 4930 Πρωτοσεβαστὸς δὲ Ἀλέξιος οὐδὲ ἔχων
 Πεζῇ στρατιῇ καθεδεῖν ἀποστάτην,
 Τόνδι ἀπελάσσει δεῖν χρίνει ναύμαχον·
 Ηλείστας τριήρεις τοιγαροῦν ἐξαρτύεις,
 Καὶ ταῖς διατάξεσσι καὶ παραμένει·
 4935 Καὶ τὸν μέγιστον Κοντοστέφανον Δούκαν
 Δεῖξες στολάρχην τοῦ στόλου καὶ προστάτην,
 Πρὸς τὴν κατ' ἔχθρον δημοσιοῦς πέμπει μά-
 [χρη],
 "Η καὶ φυλακὴν τῆσδε τῆς Κωνσταντίνου·
 Μετὰ βραχὺ δὲ πρέσβυς ἐκ βασιλέως
 4940 Σταλεῖς πρὸς Ἀνδρόνικον δὲ Ξιφίλινος
 Εἰς τῶν ἀρίστων ἐντρόφων Ἐκκλήσιας
 Ἐπαγγελίας ἀφθόνων διωρημάτων
 Αὐτῷ προσῆγεν ἐξιῶν τε μειζόνων
 Εἰ σκέψιμ' ἀφειών τὸ προσκύμνον τάχος
 4945 Παλινδρομὸς γένοιτο χωρὶς αἰμάτων.
 'Ο δὲ οὐ προσέσχει· ἐμβριθῶς δὲ μηνύει
 Παραιφάσει δὲ, μὲς φασι, τοῦ Ξιφίλινου,
 'Ως, Εἴ τερ 'Ανδρόνικον ἀφρίσαι θέλεις
 Πάλιν ἐπανήκουντα σὺν ἡσυχίᾳ,
 4950 Πρωτοσεβαστὸν ἀπέλασσον ἐκ μέσου,
 Καὶ πλημμελεῖας εὐθύνας ἐκτινύντω.
 Σὲ δὲ τακοῦσα βασιλίς, ἀναξ, πάλιν
 Κατὰ μοναχοὺς τὴν τρίχα κειραμένη,
 Βίον βιούστω περὶ θευτὴν ὡς δέον.
 4955 Σὲ δὲ ὡς πετρόφα διαθήκη βούλεται,
 Κληροῦχος ὃν ἀναπτεῖ τῆς κραταρχίας.
 Οὕπω παρῆλθον ἡμέραι τυχαῖ πάνυ,
 Καὶ παραλεῦσῶν τὰς τριήρεις δοῦξ μάχες
 Χωρεῖ πρὸς Ἀνδρόνικον ἀπέτριψ τάχει·
 4960 καὶ τοῦτο ἐπῆρε τοῦ τυράννου τὸ θράσος,
 Πρωτοσεβαστὸν δὲ ἡράντες καθάποκ.
 Τοῖνυν ἀπεστάλεις τοῦδε ἀπας τῶν δὲ πόλεις
 Βαλῶν τε τοῦτον τοῖς σκῶμμασιν ἀνέδην,
 Προστίθεται δὴ φανερῶς ἀποστέτηρ,
 4965 Καὶ τοῦδε γῆρας καὶ φυὴν τὴν σεμνύνων.
 Πρὸς τοῖς δὲ φυεῖτο πεῖδες οἰρατῆς ὡς τάχος
 Αὐτοῦ τυράννου καὶ κατακλείστων στίφος·
 Καθείργνυται δὲ, φῦ τύχης τῆς ἀστέτου!
 Πρωτοσεβαστὸς ἐν μέσσοις ἀνακτόροις,
 4970 Καὶ σθέννυται δὴ τὰς κόρας τῶν ὁμιλάτων,
 Ἀνδρονίκου κρίνεντος δέ τοις προσπάντου,
 Μετὰ φασινῶν προκρίτων γερουσίας·

A qui cum eunacho Andronici congressus
 duce copiarum Paphlagoniarum,
 ruidum quamvis belli agricolarum,
 turpiter profligatus Byzantium fugit.
 Ergo cum victus redisset ad urbem,
 ab eo pecuniam statim repetebat
 cives, quam bello gerendo insumpserat:
 quod ægre ferens maturavit fugam
 cum sex armatis fortibusque liberis,
 et semet recta ad Andronicum contulit:
 qui roboratus Angeli præsentis,
 aliosque omittens oecupare locos,
 cum Angelo Byzantium direxit iter:
 et cum Chalcedonis esset in vicinia,
 ibi tentorium fixit substitutque.
 B Protosebastus haud potis Alexius
 exercitu pedestri rebellem opprimere,
 nauticos copiis resistendum censuit.
 Cum ergo plurimas instruxisset triremes
 ita ut totam implerent Propontidem,
 et Contostephanum maximum Ducam
 scholarcham creavisset sumnumque ducem,
 jussit cum hoste inviso decerte,
 vel certe Byzantinam tutari urbem.
 Paulo post missus legatus a Cæsare
 ad Andronicum ivit Xiphilinus,
 unus illustrium Ecclesiæ alumnorum,
 ipsi oblatus plurimam pecuniam
 et dignitatum titulos summarum,
 bi, quod susceperebat, omissa molimine
 statim incruentus retro cederet.
 Renuit, ac superbe respondit ille,
 ut fama est hortante Xiphilino:
 Si quidem, Cæsar, Andronicum aves.
 retro pacifico cedentem cernere,
 protosebastum loco depelle,
 criminumque pœnas ab eo reposce.
 Præterea regina parens tua
 monacharum instar attonsa comam.
 vitam, ut par est, solitariam degat:
 tu vero, ut est in patris supremis tabulis,
 hæres imperii regnato legitimus.
 Pancis deinde elapsis diebus
 dux magnus sumptis secum triremibus
 ad Andronicum celeri cursu fugit:
 D quæ res tyranni exultit audaciam,
 protosebastum autem prorsus fregit:
 passimque populus in urbe rebellans
 hunc impudenter appetebat conviciais,
 apostolæque partibus adhæretat,
 ejus demirans formam et senectam.
 Insuper filii liberantur carcere
 tyranni ejusdem, aliique plurimi:
 clauditur autem. o fortunæ inconstantia!
 protosebastus regio in palatio,
 eique lumen oculorum extinguitur,
 sic decernente Andronico rebello
 cum splendidorum procerum corona.

Tum ipse ad urbem adventavit regiam,
regique humile obtulit obsequium,
humi prostratus, lacrymas profundens.
Exin correptis reipublica habenis,
coepit ad arbitrium cuncta suum gerere.
Et regem quidem occupabat venatibus
astutus homo et lusibus idoneis
custodia septum vigili et malevola :
ipse regendi imperii suscepit curam ;
mortalium dira Erinnys, cruentus canis,
maleficus Andronicus, prob calamitas !
ac manifestam invasit tyrannidem.
Et præmiis quidem ornavit eximiis
cum alios multos tum apprime Paphlagonas
qui rebellanti sibi auxillum tulerant :
ac dignitates splendidas sublimes
amicis suis attribuit et noxae sociis.
Illustres autem viros et stirpes nobiles.
partim injusto carcere conclusit,
partim domo, cognatis, patria procul
nullius pepulit criminis convictos,
alios denique oculis privavit.
Ergo ubique miseria, ubique dolor,
suspicio ubique, lacrymæ, ejulatus.
Nam properabat Andronicus homines
(breviter ut dicam) tollere de medio
vel genere conspicuos, vel consilio,
vel forti manu præditos vel prudentia ;
videlicet ut tute, remoto obice,
regium genus funditus extereret.
At Manuelis sultanus morte cognita,
Sozopolim occupavit aliasque urbes,
et Cotyream arcem armata manu :
insuper terras Romanorum proximas
plurimas sibi vindicavit bellans.
Nec vero interea minus laborabant
per Asiam pagi rustici multæque urbes
civili seditione cum variis casibus.
At enim callidus Andronicus volens
studiosus regis ac peramans videri,
a patriarcha mox coronari jussit
imperatorem Romanorum Alexium,
quem ipse propriis humeris ut regem extulit
sublimem in suggestum cum fictis lacrymis :
quamobrem vulgo est creditus patre melior,
regisque adolescentis tanquam tutor :
sed enim hunc projecit mox in barathrum,
ut David ait alicubi rex fatidicus.
Jam postquam omnes sustulit e medio,
mente agitabat sedula quotidie
quo pacto totum raperet imperium
proque suo voto gereret ac libito.
In primis igitur, o diram sententiam :
morte reginam damnat injustissima
criminibus conflictis, eamque laqueo
crudeli suffocatam, vita spoliat :
atque, o patientiam, Christe bone tuam !
arena jubet obrui cadaver
marino abjectum littore sine honore.

A "Οστις ἀπῆρε πρὸς πόλιν βισιλίδα
Καὶ τῷ βασιλεῖ προσκύνησιν προστέμει
4975 Βαθεῖαν, εἰς γῆν ταυθεῖς καὶ δαχρῶν.
Κοινῶν ἐπειτα πργμάτων δεδργμένος
Ἐχρήτο τοῖσθε καθέ οἱ δεδογμένον.
Κυνηγεῖοις βασιλεῖ προσανέχειν
Ἐνδοὺς δ δεινὸς παιδιάτις τε προσφόροις
4980 Μετὰ φυλάκων δυσμενῶν κατασκόπων.
Ἐπειτ' ἀνεζώστο κοινῶν φροντίδα
Βροτῶν ἀριννύς καὶ φιλαίματος κύων,
Ῥέκτης τε κακῶν Ἀνδρόνικος, ὁ πάθους
Καὶ φανερῶς ἥψατο τῆς τυρανίδος.
4985 Ἄμεινεται μὲν δωρεαῖς δέραις πάνυ
Ἄλλους τε πολλοὺς καὶ πλέον Παφλαγόνας
Ιοὺς τῷδε συμπράξαντας ἀποστασίαν.
Τιμῆτε δὲ λαμπραῖς καὶ μεγάλαις ἀξίαις
Οὓς εἶχε πιστούς καὶ συνεργοῦντις κακίας.
4990 Ἀνδρῶν ἐπιτίμων δὲ καὶ λαμπρῶν γίνει,
Οἱ μὲν φυλακαῖς ἔργασιέργυντ' ἀλόγως,
Οἱ δ' οἰκίας τε συγγενῶν καὶ πατρίδος
Μακρὰν ἀπηλάνοντο χωρὶς αἰτίας,
Ἄλλοι δ' ἀπεισέννυντο λόγχους διμάτων,
4995 Καὶ πάντα μετὰ συμφορᾶς ἦν καὶ πάθους
Πλήρη δαχρών καὶ στεναγμῶν καὶ γάνων.
Ἐπταῦδε καὶ γάρ Ἀνδρόνικος ἐκ μέσου,
Ὦς συνελῶν εἴποιμι, θεῖντι ταχίως
Προβούντας ἀνδρας εὐγενεῖς, βουληφόρους,
5000 Ῥώμῃ διαφέροντας ἦν καὶ συνέστι,
Ὦς δ' ἀδειῶς τε κωλύμης πάσης δίχα
Ἀρδην τὸ βασιλεῖον ἐκτρίψη γίνος.
Οἱ δ' αὖ συντάνον, Μανουὴλ γνοὺς τὸν μόρον.
C Κατέσχε Σωζόπολιν, ἀλλας τ' εὖ πόλεις,
5005 Καὶ τὸ Κοτύδειον ἄστυ τῇ μάχῃ
Ρωμαϊκὰ δὲ καὶ πρόσοικα χωρία
Πλεῖστα περιστῆσατο τῷ μάχης νόμῳ.
Ἐπασχον οὐχ ἡτον δὲ δυστυχεστάτως
Ἄσιαντι κῶμαι τε καὶ πολλαὶ πόλεις,
5010 Ἐκ διμφύλου στάστως φθισιθρότου
Εἴνους βασιλεῖ καὶ φιλόστοργος θέλων
Δοκεῖν πανούργος Ἀνδρόνικος τυγχάνειν,
Χερσὶ στεφθῆναι ποιμένος σπεύδει τάχα
Τὸν Ἀλέξιον αὐτοκράτορα Λόσδνων,
5015 Ὁντιν' ἐπ' ὕμων ὡς ἀνακτα βαστάσας
Ἐπ' ὁρίζαντος ἀνάγει δαχρυχίων.
Οθεν τισὶν ἔδοξε πατρὸς βελτίων,
Καὶ κηδεμῶν εἴναι τις ἀνακτος νέου.
D Ἀρας δὲ τόνδε κατέβραξεν εἰς χάσος,
5020 Ὡς που μελφδεῖ Δασιδίδ δ προφητάναξ,
Μετὰ δὲ τὸ ἔνυμπαντας ἐκ μέσου δράσαι,
Ὦς κυριεύων τῆς δλῆς κραταρχίας
Καὶ τήνδε καθώς ἐσκόπει διεξάγων,
Ἀναπολῶν ἦν κατὰ νοῦν δοημέραι,
5025 Καὶ πρῶτα μὲν, φεῦ τῆς ἀπανθρώπου δίκης !
Μόρων κατακέκρικεν ἄδικον πάνυ
Τῆς βασιλείσης αἰτίας ἀναπλάσας,
Ἡν ἀπαγαγὼν πνιγμονή πικρῷ βίου,
Σῆς ἀνοχῆς, εὔσπλαγχνες Χριστέ μου Λόγε !
5030 Ψάμμῳ κρυβῆναι τῆσδε νεκρὸν ἀτίμως
Ἄκταῖς κελεύει τῆς θαλάσσης ὡς τύχοι

- Σπουδὴ δ' ἔπειτα φρατρίας Ἀνδρονίκου,
Συμβασιλεύειν Ἀνδρόνικος προύχριθη
Νέφρ βαστλεῖ καὶ κράτος συνδέπειν.
5035 Καὶ καταλαβὼν τὸν Θεοῦ μέγον δόμον
Καὶ ταινιώθεις, ὡς ἔθος στεφηφόροις,
Ἀρτον δεῆσαν οὐράνιον λαμβάνει·
Καὶ κατὰ φρικτῶν δρυνέι μυστηρίου
Ἡ μήν ψυλάξειν τῷ νέφρ στεφηφόρῳ
5040 Ήστιν ἀκραιφῆ, καὶ νεμεῖν τούδες κράτει
τὴν δυνατὴν σύναρσιν, ὡς πατὴρ φίλος.
Ἐπεὶ δ' ἔσω γένοιτο τῶν ἀνακτόρων
Ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς εὐτοκρατωρ
Ἐφορχος Ἀνδρόνικος αἰμύλος φύσει,
5045 Μνήμην φέρων ἐναυλον δρκίων ἔτι,
Ὦς θὴρ ἄφορμῷ τῷ νέφρ στεφηφόρῳ,
Καὶ τόνδ' ἔθοινήσατο, φεῦ οἰκτροῦ πάθους!
Τόξου γάρ αὐτὸν πνιγμοῦν νευρᾶς νύκτεωρ
Βίου παρόντος δυστυχῶς ὑπεζήγει,
5050 Ἐπεισπεισόντων τῷδε τινῶν ἀδίκως.
Καὶ σῶμα μὲν δίδωσι φαλάττης βάθει,
Τὴν δ' αὖ κεφαλὴν σώματος τετμημένην
Ἐν παραβόστῳ καταποντίζει (62) τόπῳ.
Οὕτως Ἀλεξίου δὲ λιπόντος βίον
5055 Ἀνδρόνικος μόναρχος ὕφθη τοῦ κράτους,
Πολιὸς δνήρ, ἀποφράς κακῶν βίκτης,
Ἀνδρῶν ἔριννος καὶ φιλαίματος κύων,
Δράκων δαφοινός, σκορπίος βροτοκόνος,
Κακὸν τι τερμέριον, φόδης παμφάγος,
5060 Στὺξ συμφορῶν γέμουσα δακρύων, γύων,
Φύναξ, σοδαράς, ἀγέρωχος τὸν τρόπον,
Ἀπατεών, θύψ, ποικίλες, χαμαιλέων,
Τῶν καθ' ἐαυτὸν δργιλώτατος γέρων,
Καὶ μισοφαγής, δυσμενής ὑπηκόοις,
5065 Δῆμιοθ ἀνδρῶν εὐγενῶν ἀριστέων,
Καὶ βρετείσου τοῦ γένους ἀναιρέτης
Ὦς παραλαβὼν τὴν δλων αὐταρχίαν,
Μνηστῇ συνήφθη πρὸς γάμους Ἀλεξίου
Αἴσαν ἀθέσμως φιλόπορονος ἄν γέρων.
5070 Ἐκλιπαρεῖ δὲ πατριάρχῃ ποιμένας
Τοῦ πρὸς Μανουὴλ δρκίου λαβεῖν λύσιν·
Οἱ δ' ὡς τὰ πάντα πρὸς χάριν καὶ φιλίαν
Δεσμεῖν τε λύειν πρὸς Θεοῦ δεδεγμένοι,
Ἀμνηστίαν διειμαν ἡγομημένων,
5075 Καὶ λύσιν δρκῶν δυσλύτων τῷ πεμπτέλῳ·
Καὶ φυλον ἰσχον ἀντιμισθίαν γέρας,
Σφᾶς συνεδρεύειν, εἰ τύχοι, καθημένω.
Τούτου τυραννήσαντος, ὡς ἔφη λόγος,
Ἀποστατοῦσι τοῦ κράτους τῶν Αύσδων,
5080 Εἴκειν τυράννων μὴ θέλουσι πρὸς βίαν,
Προύσσει τε καὶ Νίκαια Βιθυνῶν πόλεις.
Στρατιῶν οὐκοῦν Ἀνδρόνικος δπλίσας,
Βόθῳ Νικαίᾳς ἔται θυμοῦ πνέων,
Καὶ τὴνδ' ἔλειν ἐσπεύδε τειχομακίαις
5085 Καὶ μηχαναῖς γε καὶ μάχαις πολυτρόποις.
Οὐδὲν πλέον δ' ἔμενεν ιστάς τὴν μάχην,
Ἄλλ' ἦν διστῆς ἀτίνακτος ἡ πόλις,
Ταῖς μηχαναῖς τε καὶ δελῶν ταῖς νιφάσιν.

(62) Cod. καταποντίζει.

- B** Mox conjuratae suæ factionis studio
socius imperii Andronicus dicitur,
ut juvēne cum rege rem summam gereret.
Igitur progrediens in templum maximum,
more solemni, redimittur stemmate,
atque cœlesti rite pane vescitur
ibique formidandis in mysteriis
jurat se fidem adolescenti regi
immotam servaturum, ejusque imperio
pro viribus faturum ut patrem decet.
Deinde regium ingressus palatum
accolamatusque rex et imperator
perfidis Andronicus blanditiis usus,
recentem sacramenti memoriam gerens,
illico regem juvenem aggreditur,
cumque mactat, prob lugubre facinus!
B Etenim arcus nervo noctu strangulat,
sicque infelicem vitæ imponit finem,
usus ad id quorumdam iniquo officio.
Et corpus quidem mergit profundo mari,
avulsu autem cervicibus caput
secreto loco sepeliendum curat.
Sic ergo Alexio deserente vitam,
solus imperium tenuit Andronicus,
vir canus, detestandus et maleficus,
civium Erinnys, cœdique anhelans canis,
draco cruentus, scorpiusque lethifer,
horrendum monstrum, orcus insatiabilis,
Styx plena miseria, gemitibus, lacrymis,
dolosus, tetricus, moribus superbis,
deceptor, assentator, versipellis, varius,
C senex suorum temporum furiosissimus,
lucifugus, et in subditos ira plenus,
natorum loco nobili virorum carnifex,
denique regia extinctor prosapia.
Qui summo rerum occupato imperio
Alexii sponsam sibi nuptias junxit,
scelere manifesto scortator senex.
Quin sacramenti Manuela præstiti
a patriarcha petiit atque episcopis
absolutionem : qui servientes gratiæ
pro suo ligantii solvendique arbitrio
divinitus concessio, dederunt veniam,
tam gravi sacramento solventes senem :
ridiculumque retulerunt præmium,
nempe ut cum ipso interdum considerent.
D Hoc exercent, ut diximus, tyrannidem,
a Romanorum defecere imperio,
propterea quod tyrranno parere nollent,
urbes Bythiniæ Prusa et Nicæa.
Igitur Andronicus instructo exercitu
statim Nicæam pergit iram spirans,
quam nitebatur capere moenia quatiens,
et machinis et vario pugnæ genere.
Nec tamen bene evenit oppugnatio
sed firma urbs persistabat atque incolumis
machinas contra telorumque nimbos.

Sed regi demum, acceptis conditionibus,
cessit ad pristinum ordinem revertens.
Nicea pulchris domibus turribusque instructa.
Tunc Prusam Andronicus castra transtulit
exercitu cum valido, strictisque vineis,
et vallo circumjecto, variisque machinias,
urbem summis viribus conabatur capere.
Sed tamen illa resistebat fortiter,
propulsabatque machinas et aggressiores.
Sic pugnabatur ab utroque exercitu
sepe repetitis per diem priliis,
bellumque longo trahebatur tempore.
Postremo laborasset cum murus leviter,
subruttum, cives prorsus crediderunt,
et mox ruinam tracturum extremam :
que res bellandum intus redidit manus,
mortaliique animos pulsavit metu.
Tunc obessores, repugnante nemine,
in urbem irrumpabant studio alaci
superabantque appositis monia scalis.
Porro Andronicus ipse in urbem irruit
ceu violenta fera leoque rugiens,
suæque iræ et gladio, proh dolor ! cives
cunctos propemodum consumendos transdidit.
Atque alios quidem diro supplicio enescuit,
aliis extinxit lumen oculorum,
aliis utrumque pedem abscondi jussit,
at manus alii, heu sanguinarum animurum !
Hos oculis digitæque privavit simul,
illos vicissim pedibus atque oculis,
At Theodorum Angelum, heu diram penam !
adolescentem nobilem et pulcherrimum
effossis oculis senex crudelissimus
asino vili imposuit absque duce,
Romanisque finibus procul expulit :
quem errabundum invenientes Turcæ
suis receperunt domibus et hospitio,
et qua par erat conforverunt cura.
Leonem item cognomine Synesium
et Manuelem Lachanam egregios viros,
cum quadraginta circiter ornatissimis
deque primaria nobilitate hominibus,
miserabiliter ramis suspendit arborum
qua circa urbem Prusam germinabant.
Sic post inflictas quamplurimi penas,
illinc ad urbem transit Lopadium,
ibique pari grassatus sevitie,
excæcatoque etiam uno episcopo,
non quasi temere, sed conficta causa ;
ad principalem urbem pedem retulit,
gaudens Cadmea misere victoria,
atque civili sanguine fuso gestiens.
Habebat Andronicus audacem famulum
similem prorsus, ut aiunt, suo simili,
acrem, audacem, turpem, sanguinarum,
seque studiose conformantem domino,
malorum instrumentum, cruentem virum
plenum malitia acerbitate, bile,
immiti rigidaque natura præditum

A "Ομως ὑπείκει βασιλεῖ συμφωνίῃ,
5090 Καὶ τὴν πρὸν ἀπέλαβε τάξιν ἐννόμιας,
Νίκαια καλλίπυργος εὐ φύσιμένη.
Ἐφίστατο δὲ καὶ Πρευσάσιν πόλιν
Μετὰ στρατιᾶς βασιλεὺς ῥωμαλέας.
Καὶ Χάρακα θεὶς ταχομαχίαις ὅλαις
5055 Καὶ μαχαναὶ ἴστουσι καθεδεῖν πόλιν.
"Ἄλλ' η πόλις ἦν ἀντέχουσα ἔρβωμένως,
Καὶ μηχανὲς λίουσα ἥρτα καὶ μάχας.
Καὶ συμπλέκει δὲ εὖ ἐκατέρου μάρτιου
Πολλάκις βίσιν ἡμέρας πεπραγμέναι.
5100 Καὶ τοῦτ' ἐπὶ μῆριστον ἀδράτῳ χρόνῳ.
Τέλος λεπιδεύνεος δὲ τείχους βρεχόντι
Καὶ τοῦ εποιεῖσθαι δέκαν ἀστοῖς εἰσόμεν
Κλέσιν τε παθεῖν ἐμβαλόντος ἀσχάτην,
Ηὗσα τις μαχητὴς ἐνδινὸν ἀνείηται χέρας,
B 5105 Ἐνεποθανόν περὶ βρεχὸν τῷ δεῖ
Ἐντεῦθεν εἰσῆλεσσεν ἕνδον εἰς πόλιν
Οἱ τὴνδὲ ἀλλοὶ σπεῦδοντος ἄντον πολέμην,
Χρησέμενοι αὐλίμαhi πόδες συνεργίαν.
"Ο δέ Ἀνδρόνικος εἰσπεπακόδες εἰς πόλιν
5110 Πεδίριας θήρ, ὡς λίων βρυχητας,
Πάντας παρανέλιωμα θυμοῦ καὶ ἔφους
Μικροῦ κατειργόσατο, φεῦ τοῦ πόθους !
Τοὺς μὲν παραθόδες πεκροτάτερ θενάτερ,
Τοὺς δὲ στερήσας τοῦ φόους τὸν δραμάτον.
5115 "Ω δέ" εὖ πόδας τέλεμην ζυμφα πρὸς θίεν,
Καὶ χείρας ἀλλων, αἰκονοχεής καρδίας.
Οὐδὲ δὲ στερεῖ φόους τε καὶ τῶν δεκτών,
Ποδὸν πάλιν ἀλλούς τε καὶ τῶν δημαρτών.
Θεόμαρον δέ "Ἄγγελος, οἰκείον τάχους !
C 5120 Πίθεον, κάλλιστον, διάδρα γεννάδαν
"Εξ ὁμμάτων θεὶς δυσανδληγητος γέρεν,
"Οὐφ τ' ἐπιφείς εὐτελεῖ πομποῦ δίχα,
Γῆς Ῥωμαϊκῆς ἀπελαύνει μακρόθεν.
"Αλιψέμενον Τούρκοι δὲ τόνδε ειρηνότες
5125 Απαγαγόντες εἰς διαντῶν οἴκας
Ἐπιμελεῖς ἀξιοῦσιν ἀξίας.
Λέοντα δέ αδηνὶς Σωκράτον τοῦπικλην,
Καὶ τὸν Ασχανᾶν Μανυυήλ διάδρας ἔγους
Μετὰ δεκάδος τετραπλῆς ποσούμενής
5130 Αγδρῶν ἀριστῶν, εὐγενῶς, ἀριστέων,
Οικτρῶς ἀπρωτησες δένδρων τοῖς κλαδαῖς
Παραπεφύκοτων γε Προυσάτων πόλει,
Ποιναῖς δέ ἀπηνῶς διποβαλόν μυρίους,
Ἐκεῖθεν δέ τε πρὸς Λοτάδιον πόλιν,
D 5135 Κάκει παραπλήσια τοῖς πρώην δράσας.
"Ἐπισκόπων ἔνα τεθεὶς ἐξ ὁμμάτων
Οὐκ εὐαφορίως, ἀλλὰ συνθεὶς αἰτίαν,
Πρὸς τὴν βασιλεύονταν ἔρχεται πόλιν,
Γευρούμενος Καδμείη δυστλεῶς νέκρη.
5140 Γαννύμενός δέ αἷμασι τοῖς διμφυλίοις.
"Πν Ἀνδρονίκῳ καὶ θρασὺς ὑπερβέτη,
"Ομοιος δέ λέγουσι παραπλησιώ,
Θερμούργος, αἰσχρός, ἀποφράς, μιαρόνος,
Προαιρέσει αύμμορφος. ἀντοῦ δεσπότη,
5145 Τῶν συμφορῶν ὅργανον, ἀνήρ αἵματων,
Πλήρης κακίας καὶ χόλου καὶ πικρίας,
"Ακαμπίς, ἀμελίακτον ήσσος εἰσθέρων,

- Καλούμενος Στέφχνος ἔξει νέου,
Τῆς ὕδρεως στέφανος αἰσχύνης ἄμα,
5150 'Επώνυμον δ' ἀγιοχριστοφορίτης,
Ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἀντιχριστοφορίτης.
Τούτῳ βασιλεὺς δργάνῳ κεχρημένος
Πλειστους ἀνήρει, κατέλευεν, ἥδικει.
Δι' οὐ γε κατέλευτεν ἀδίκῳ κρίσει,
5155 Καὶ Δούκαν Ἀγδρόνικον σὺν Μακραδούκῃ,
"Ανδρας ἀρίστους, αὐγεστής στρατηγίτας"
Ταιγῶν γὰρ ἐκτὸς ἐν βασιλείσις δόμοις
"Ἄνακτος ὄντος Μαγκάνη κεκλημένοις,
'Ορμῆς τε πλείστης συνδρομῆς παντὸς γέ-
[νους]
- 5160 'Εκεῖσα προστάγματι συνηθροισμένου,
Ἐξάγεται δὴ τῶν ἑκεὶ ταῦ θωμάτων
"Ανδρῶν λεγεῖσας διὰς ὁς θεογούμενη,
Καὶ παρὰ πάντων λογίοις στελέται τέχος,
Στεφάνον κατάρχοντος ἀνόμου φόνου,
5165 Καὶ πάντα θερβάνοντος εἰς φονοφρίαν.
Εἴτα νεκρὸς σφῶν, ἡ μισανθρόπων τρόπου
Ξύλοις ἀπόρησεν ἀστος πέραν,
Τοιοῖσθ' ἀνθεμάνιζεν ἔργοις ἀπόποις
Ποιναῖς ἀπονθρώποις, πράξειν ἀσημάραις
5170 Καὶ θαυμάσιοις τε καὶ στυγηταῖς
Φονουργὸς Ἀνδράνικος, ἡ φαῦλη φύσις
Τούτου κρατοῦντος Θεσσαλονίκη πόλις,
Μέλια παριστάνουμος ἀρίστη κλέος
Πρόειδρος εὖσα Θεσσαλίαν φονέων
5175 Φεῦ φῦτον ἡδλεῖο Σικελίκων διμαιχίμῳ,
Καὶ βαρβαρίκην παταδεωλώθη κρέσται.
Ἀλέσιος γὰρ ἐν Κομνηνῶν τις γένους
Κάκιστος ἐνδῆ καὶ φθορές Ρωμαΐδος
Παρ 'Ανδρωνίκου φυγαδευθεὶς εἰς Σκέψις,
5180 Φυγὰς ἀπέιρες πρὸς Σικελίαν πράχων,
Καὶ τῷ παρανεύοντι τῆσδε Λαζίῳ
Εἰς ἔφραν ἀλφάνιον εἰς διμίλιαν λόγων
'Ος εἶχεν ἀέμηνης κατ' Ἀνδρονίκου·
"Οὐδὲν στρατεῖαν εὐτρεπίστας μυρίων
5185 Ποζήν τε ναυτικήν τε βῆξι Σικελίας
'Επὶ πόλεις πέπομφε χώρας τ' Ἀδσνων·
'Επὶ μὲν Ἐπίδαμνον στρατὸν ἱπέων,
Τὸν ναυτικὸν δὲ κατὰ Θεσσαλονίκης.
Καὶ τὴν μὲν Ἐπίδαμνον, ὃς ιδμός μάχης,
5190 Στρατὸς κατέσχε, καὶ σὺν αὐτῇ τὰ περίξ·
Καὶ διεδραμένον καὶ σκυλεύσας τὰν μέσων,
Ταῖς νευτικαῖς μέμικτο τεχναρχίαις,
Θεσσαλονίκης προσμενοδοσίαις τοῖς δροῖς·
5195 Καὶ προσβαλούσης τῇ πόλει πανταχόθεν,
Φεῦ φῦτον ἡδλα Θεσσαλονίκη πόλις,
Πόλις προεβρένουσα τῶν Μακεδόνων,
Καὶ Σικελοῖς ἔχλινε πρὸς βίλαν κάραν·
5200 Καὶ λοιπὸν οἵας τῶν κακῶν Ἰλιάδας,
Καὶ συμφορῶν πέλαγος ή τραγυδίας
Πίπονθεν, εἰδὲν ἀθλίως αἴτη πόλις,
Οὐκ ἐκτραγυδήσειεν δι τις ἀξίως.
Τῶν Σικελῶν γὰρ εἰσρυέντων εἰς πόλιν,
5205 'Ηδηδὲν ἵσφαττοντο παντες τῷ ξίφει·

- A Stephanum, id est Coronam, a puero dictum,
coronam nempe infamia et contumelias;
martyris quidem nomen pra se ferentem,
sed Antichristi opera patrarent.
Hoc Andronicus instrumento uteis
plurimos læsit, mactavit, lapidavit.
Per hunc injuste lapidavit etiam
Andronicum Ducam cum Macroduca,
viros egregios nobilesque duces.
Nam cum in regia extra muros domo
Mangane dicta imperator degeret,
atque illuc plurima plebis infinita
ipsius jussu turba coacta esset,
producti sunt publicum ex iis dominibus
duo prædicti viri ad supplicium,
perque omnium manus sunt lapidati,
cædis faciente initium inique Stephano,
atque ad cruentum facinus exhortante.
Deinde extinctos, o crudele facinus!
lignis suspenderunt e regione urbis.
His se oblectabat immanibus operibus,
suppliciis inhumanis et execorandis
et exitiosis actibus quotidie
crudelis Andronici ingenium pessimum.
Hoc imperante urbs Thessalonica,
nobilis illa, gloria civitas,
Thessalicarum urbium regina,
heu! Siculorum capta est exercitu,
et in barbaricum cœsit dominatum.
Etenim quidam Comnenus Alexius
pessimus homo patriæque exitium
ab Andronico relegatus in Scythiam,
profugus exsul venit in Siciliam,
atque Latinum insule tyrannum
conveniens, atque admissus ad colloquium
hunc Andronici tanto inflammavit odio,
ut congregatis copiis inumeris
nauticis et pedestribus rex Siciliae
contra Romanas expediret terras;
equestris quidem ad Epidaurum copias,
nauticas autem ad Thessaloniceam.
Et Epidaurum quidem virtute bellica
cepit terrestris miles cum vicinia;
populatusque terras interpositas
cursu pervenit illino ad classem suam
D Thessalonice in finibus exspectantem.
Utroque igitur concurrente exercitu
a continente terra nempe ac mari,
et quaquaversus urbem circumdante,
heu heu! capta est Thessalonica civitas,
illa, inquam, Macedonum metropolis,
et Siculis coacta cervicem flexit.
Deinceps quantas malorum Iliadas
calamitatam tragicidiæque pelagus
perpessa sit ac viderit infelix civitas,
nemo pro meritis sane narrare queat.
Siculis enim in urbem irrumpentibus,
puberes cuncti cædebantur gladio,

reliqui bonis nudabantur misere,
matronæ virginesque dehonestaabantur :
omnia tempa et parthenopœa
despoliabantur violenta manu :
plateæ omnes, angportus, viæ,
morticinis corporibus plene erant,
cruentique tabi rivi redundabant.
Ergo lacrymæ ubique, luctus, clamor,
ululatus, et horribilis tragœdia :
sic enim paucis dicere rem verbis juvat ;
mistusque ferebatur ad cœlum clamor.
Atque his civitas atterebatur malis.
At Andronicus malitiam suam non desinens,
quin adeo ceu furiarum quidam famulus,
et lymphatorum dæmonum minister,
crudelis nempe Echetus vel Cambyses,
vel Phalaris ferinus vel Scytha Tauricus
subditos cunctos miser devorabat.
Etenim fratres Sebastianos duos
diro suspensos interfecit ligno.
Alexium Manue lis nothum filium,
cui spuriam filiam suam jugarat nuptiis,
oculis cassum fecit sententia iniqua,
eiusque potiores assecelas exœcavit.
Scribam autem quemdam dictum Mamalum
flammis exurendum in stadio tradidit.
Tripsychum quoque, o justum Dei judicium !
inique multis pessima qui fecerat,
cæcum solisque radiis carentem fecit.
Alque ut summatim breviterque dicam,
hujus novelli tempore Timonis,
pœnæ, tristitia, calamitum cumulus
cunctos tenebant, lacrymæque juges,
et malorum quidam torrens ac tempestas.
Qua die enim nemini male fecerat,
nobilium nempe hominum atque procerum,
hac se vixisse non putabat die.
Femina ergo et viri rapti domibus
vincis, fame, mortibus, vexationibus.
oculorum orbitate et cruciatibus,
aliisque pœnis plectebantur innocui.
His se oblectabat actibus imperator.
Sed boni quiddam æquique simul inerat :
nam beneficiis recreabat plurimis
pauperes subditos lenuesque, siquidem
vere sibi benevolos comperiret :
ac præpotentium injustas direptiones,
criminumque fontem avaritiam
cuncto Romano submovens imperio,
meliori conditioni provincias reddidit.
Tunc nusquam exactoris audisses minas,
qui tenuiorum patrimonia quateret
quamlibet ostendens malitiæ causam ;
neque venatio exposita vidisses
tunc vectigalia publica redemptoribus :
verum qui Cæsari rem dedisset Cæsaris,
de reliquo securam agebat vitam.
Jam qui tributa publica exigebat
stipendiis ipse instructus id justè agebat :

A "Ἄλλοι δὲ πάλιν ἐσκυλεύοντ' ἀφίλως·
Γυναικες ὅδριζοντο παρθénοις ἄμπει.
Καὶ πᾶς νεώς τις παρθénων τε καὶ δόμος
Τῶν ἔνδον ἡρήμωτο πάντων πρὸς βίαν·
5210 Πᾶσα δ' ἀγυιὰ καὶ στενωπὸς καὶ τρέβος
Αἰματοφύρτοις ἦν κεχραμένη λύθροις,
Καὶ νεκριμαῖον σωμάτων πεπλησμάνη·
Πανταχόθεν γοῦν δάκρυσα, θρῆνος, γόσα;
Καὶ κώκυτός τις, καὶ τραγῳδία ἔνη,
5215 Ἰνα καθάπτει συνελῶν τὸ πᾶν φράσω,
Καὶ συμμιγῆς θροῦς ἀνεπέμπεται' ἀθρόουν.
Τοιοῖος δὲ τετράχωτο κακοῖς ἡ πόλις.
Ο δ' Ἀνδρόνικος τῶν κακῶν οὐδὲ τι μέλει·
Ἄλλ' οὐα δοῦλος ἀτεχνῶς ἑρινύνων
5220 Ἡ τελχίνων δὲ δαιμόνων ὑπηρέτης,
Ἡγουν ἀπηνῆς Ἐγετος ἡ Καμβύσης,
Ἡ Φάλαρις ἄγριος ἡ Ταυροσκύθης,
ὑπήκοον πᾶν ἐκρεανδρει τάλας·
Ομαλίμονας μὲν Σεβαστιανὸς δόσι
5225 Κακῶς διαρτέει καὶ θανατοῖ τῷ ἔνδιψῳ·
Ἀλέξιον δὲ Μανουὴλ παῖδα νόθον,
Ὦν εἶχε γαμbrὸν εἰς θυγατέρα νόθην,
Ἐξ δημάτων τιθησιν ἀδίλιψ δίκη,
Καὶ τῶν δὲ αὐτῶν ἐκτεφλοῖ τοὺς βελτίους
5230 Ἐνα δὲ τὸν Μάμαλον ὑπογραφέων
Ηυρὶ παραδέδωκεν ἐν τῷ σταδίῳ·
Καὶ Τρίψυχον δὲ αὖ, ὡς ἐπανῶ σ', ω δίκη !
Ος ἐδρασεν χειρίστα πολλοὺς ἀδίκως,
Ἐθηκε τυφλὸν μὴ βλέποντα φωσφόρον.
5235 Ός ἐν κεφαλίσῳ δὲ καὶ βραχεῖ φάναι,
C Ἐφ' ἡμέρῶν τοῖστο γε Τίμωνος τρόπον,
Θλίψις, δδόνη, συμφορῶν μυρμηκία
Πάντας κατεῖχε, συνοχῇ τε δακρύων,
Καὶ χαλεπῶν σόρβοις καὶ τριχυμίας·
5240 Καθ' ἦν γὰρ οὐδὲ ἐδρασε κακῶς ἡμέραν
Τῶν τινα λαμπρῶν τιμῶν τῶν ἐν τέλει,
Πάντας δὲ διώτων ἥρεῖθ' ἡμέραν·
Οθεν γυναικες, δνδρες ἡγμένοι, βίᾳ
Φρουρῷ τε λοιμῷ καὶ κολάσει καὶ μόρῳ,
5245 Ωκῶν σύσται τε σωματικαῖς αἰχλαῖς,
Ἄλλαις τε ποιναῖς παριδίδοντ' ἀδίκως.
Τοιαῖοδ' ἐνησμένης πράξιων ἄναξ·
Ομως μετεῖχεν ἀγαθῶν καὶ μετρίων·
Ἐθαλπε καὶ γὰρ δωρεαῖς ὑπηκόων
5250 Τοὺς ἀνδεῖς τε καὶ πένητας πλουσίως.
Ἡν εὐνοοῦντας ἡσθτο σφᾶς ἀδόλως·
D Καὶ τῶν δυνατῶς ἀρκαγάς τὰς ἀδίκους
Καὶ κακῶν πίδακα πλειονεξίαν
Ἐκ Ρωματίδος ἀπελάσας χωρίων
5255 Ἐπαρχίας ἡγαγεν εἰς ἐπιδόσεις·
Οὐκ ἦν ἀπειλὴν πράκτορος κλέειν τότε
Καὶ τὰ πενήτων πάντα καλαμωμένου,
Ἐν τῷ μόνον πρόφασιν εὔρειν κακίας,
Οὐδὲ δημοσίων ὀνίους τὰς ἐκτίσεις
5260 Ὁρέν τελουρέμας γε τοῖς ἡρημάνοις,
Ἄλλ' ἀποδόντες τις Καίσαρι τὰ Καισάρων
Ὑπῆρχε λοιπὸν ἀπαθῆς κακῶν ἔτι·
Ως δημόσια πᾶς τις εἰσπράττων τότε
Ὀψιωνοις ἦν τάδε' ἀπαιτῶν ἐν δίκῃ.

- 5265 Ἀρχαιρεσιῶν προῖκα παρεσχημένων
Πλασῶν ἀριστίνδην τε καὶ κατ' ἄξιαν.
Οὐδὲν δὲ πλουτίνδην γε τοῖς ἐκ τριδῶν.
· Ἡ Δαδίδ οὐκοῦν ἔμμελῶς φάλλων λέγει,
Δικαιοσύνης, πρὸς δὲ γ' εἰρήνης χάρις
5270 Συνῆλθον, ἡσπάσαντο φίλως τότε.
· Ἐθος δ' ἐναγές καὶ παράνομον λαν
Καὶ πρᾶξιν ἀπάνθρωπον ἀδικιάτην
Τῶν ναυαγουσῶν φορτίδων κατὰ τόπους
· Ἐκ πνευμάτων βίᾳς τε καὶ καταιγίδος
5275 Καὶ συντριβεισῶν, εἰτ' ἀκταῖς ἐφίμενων
· Ἀγωγίμων σκύλευσιν, ἀρπαγὴν, λύσιν
Πρὸς τῶν πρόσοικων ἀσεβῶς τελουμένας.
· Ἔστησεν οὖτος ἑντιπνεύσας ὡς κράτωρ
Σφροδραῖς ἀπειλαῖς, προσταγαῖς ἐμβριθίσιν
5280 Ἀσυμπαθῶς θάνατον ἔκειν ζημίαν,
Πάντα παραβαίνοντα προστεταγμένα,
Παρεγγυώσας καὶ κυρούσας εἰσάπαν ·
· Εἴ τις γάρ, εἴπε, χωρίων παραλίων
Κύριδς ἔστιν εὐγενῶν, ἐριτίμων,
5285 Ἡ παρ' ἐμοῦ πέρυκεν ἀρχῆν διέπων
Πρώτισθ' ἐντὸν, εἰθ' ὑπέκδων, στίφος
Καταρτιστῶν πρὸς Θεοῦ θείον φόδον
· Προστολὴν τε τῆς ἐμῆς κρατηρχίας ·
· Ἡ δεσπότης πᾶς κτήματος παραλίου
5290 Ἐπαρχίας ἄρχων τε, κανὸν ἢ τιμίων,
· Ο παρὰ νηῶν αυχγουσῶν λαμβάνων
· Ἀγωγίμων τι φανερῶς γινωσκέτω
Πρόστιμον ἔχων τὸν θάνατον ἐνδίκως.
· Κανὸν δὲ μὲν αὐτὸς καθαρὸς τῇ καρδίᾳ,
5295 Χερὶ δὲ ἀθώος ἀμίθυκτος τ' εἰσάπαν,
Οἱ δὲ ὑπὸ γείρα κάτοχοι ταῖς αἰτίαις ·
· Ἀρχοντὶ καὶ γάρ ἐξισοῦσθαι προστάτη
Εἴωθεν ἄπαν ὑποχείριον θίλειν.
Τίσει δὲ πότερον ἐντολῶν παραβάτης,
5300 Φρικαλέον τε καὶ δυσήκουστον τάχα,
Παθῶν κρεμάθραν, ἀνάτασον τ' ἀθλίαν,
Νεώς ἐφ' ίστοῦ συντριβεισῆς τῷ σάλῳ.
Τοιόνδε ἐπισείσας γε σύμπτωσι δίος,
Θεοστυγές πέπαυκε κρατήσαν θόος ·
5303 Καὶ λοιπὸν οὐκ ἦν καθορῷν τὰς φορτίδας
Περιπετεύσας ἐκ σάλου νυναγίψ,
· Ἀγωγίμων σκύλευσιν ὄφισταμένας ·
· Άλλ' ἦν γαλήνην ἐκ τρικυμίας βλέπειν
Διαγελῶσαν νυναγούσας δλάκασιν ·
5310 Ήν καὶ κολαστής χειροδηκαὶ ἀνδράσι,
Ποιῶν τε τιθεὶς ἀδικοῦσι καὶ δίγνην,
· Κανὸν δὲ ἀδικῶν εὐγενῶν, λαμπρῶν γένει,
· Ός μη κατ' ὅψιν, ἀλλὰ δικαίως κρίνων,
καὶ κατὰ μιχδὸν ἥ φασι καὶ τὸν μάγαν.
5315 Καὶ τῶν τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων
Ναὸν περιώνυμον ἡγλαῖσμένον
Χρόνῳ πελαιωθέντα καὶ κεκμηκότα
· Ανανεοῖ κάλλιστα πλείσταις δαπάναις ·
· Οὐ καὶ δόμους ἤγειρε πρὸς κατοικίαν,
5320 Δεῆσαν ἐλθεῖν πρὸς νεών τῶν μαρτύρων
Πολυτελεῖς καὶ ποικίλους τέχνη ἔννους.
Καὶ πατέρας δὲ τῶν λόγων καὶ τοὺς λόγους
Οὗτος βασιλεὺς ἀξίους τιθεὶς λόγου

PATROL. GR. CXLIII.

- A quia gratis nempe dubantur dignitates
cunctæ cuique optimo ac merenti,
nemini indigno qui pecunia emeret.
Ergo, ut carminibus psaltes David cecinit,
justitia simul et venusta pax
tunc conjuratæ amice osculabantur.
Insuper morem impium, scelostissimum,
facinus inhumanum injustissimum,
nempe uti naves alicubi naufragæ
ventorum violentia et tempestatis
confractæ, et mox ad littora projectæ
sarcinæ direptionem ac perniciem
contra fas omne ab accolis paterentur,
sustulit Andronicus regio nutu :
qui gravi jussu ac minis vehementibus
certam constituit mortem ac supplicium
his qui decretum violarent suum,
idque cum pena æternum ratumque voluit.
Si quis locorum, inquit, maritimorum
possessor est de genere optimatum,
seu magistratum traditum a me gerens,
primo se ipsum dein subditorum, ordinem
ad Dei sanctum timorem instituat,
atque ad imperii nostri reverentiam.
Tum prædii siquem dominum maritimi
provinciæ præsidem, quamvis nobilem,
de naufragarum navium quidpiam sarcinæ
percepisse certo constabit indicio,
hunc manet dirum merito supplicium :
etiam si forte ipsemet mente purus
C manuque prorsus incontaminatus fuerit,
si tamen ejus subditi se reos fecerint ;
quandoquidem rectori præsidentique
subditi cuncti conformari solent.
Transgressor autem legis perpetetur
inauditam illico horrendam mortem,
triste nempe suspendium extensionemque
in malo navis naufragæ experietur.
Cum talem cunctis incussisset metum,
inveterati moris cessavit scelus.
Exin jam nulli contingebat navi
ut spoliaretur onera a prædonibus,
si forte in mari ficeret naufragium :
sed tempestati serenitas successerat
periclitantibus favens onerarii.
D Insuper Andronicus injustos homines
pena afficiebat debitaque ultione,
quantumvis reus nobilis clarusque foret :
scilicet haud pro persona, sed juste judicans,
et tenuem atque magnum perinde estimans.
Is etiam Christi quadraginta martyrum
celebre valde templum et ornatissimum,
tunc laborans temporis injuria,
instauravit optime impensa plurima :
ibique sedes ad habitandum struxit,
siquando ad dictum templum ipse accederet,
vario artificio sumptuosoque miras,
Insuper litteras cum suis professoribus
hic imperator plurimi estimavit,

largisque fovit donis prout fas erat.
 Jam cum hic esset prorsus lanius hominum,
 Imo vero Satan alter homicida,
 ubi concepit, ut ait David, dolorem,
 iniquitates peperit! eheu, mortem.
 Decretum sit, proh inhumanum facinus!
 ut cuncti inclusi carcere vel exsules
 mari, vel gladio, vel alio mortis genere,
 nemine excepto, vitæ finem cernant,
 ipsi et conjuncti omnes Jure generis.
 Cur enim, ait, uno resecto capite,
 alia consurgent plura et pejora?
 hem exsecranda, horribilis sententia!
 hem maledictum satanicum decretum,
 a quo tot letho destinabantur homines!
 Atque hoc inscriptum libellis decretum
 ab iniquissimis acceptum judicibus
 Andronicus imperator custodiebat:
 idque heu quantocius exsecuturus erat,
 pecudum instar tot homines jugulans,
 quotquot per imperium in vincis erant
 cum consanguineis cunctis et afflinibus.
 nisi Creator generis humani ac Dominus
 præoccupasset perdere Andronicum,
 taliaque in cassum vertere consilia.
 Interim Andronicus cuncta cernens
 adversa sibi fieri et diffioilia
 propter victores Sioulos exercitus,
 qui Thessalonicam occupaverant.
 prout superior narravit historia.
 et nunc jam Serras Bolerumque advenerant;
 insuper guarus subditis se invlsum,
 ad divinandum temporis futuri casus
 per homines hariolos convertit animum
 abominanda utens hydromantia.
 Et interesse quidem cum hariolis
 noluit ipse, derisionem cavens;
 verum hæc ministro commisit Stephano
 sacra nocturno tempore peragere:
 qui ad se vocans Sethum quemdam nomine
 cæcum, sed arte hariolum, ob idque olim
 justa sententia oculis privatum
 a Manuele purpuræ regiæ flosculo;
 interrogare cœpít malos dæmonas
 per nefariæ artis incantationes,
 quisnam post Andronicum Cæsar foret?
 vel hujus quisnam raperet imperium?
 Dæmon ex polvi retulit ambigua,
 et perobscure dum per aquam loquitur
 delineavit litteris fallacibus,
 quantum conjicere licuit, Isaacium.
 Nec vero nominis cuncta elementa scripsit,
 sed semiplene obtulit tanquam lunæ
 figuram dimidiatam, atque ambigue
 et lunæ iota litteram præposuit.

(63) Scilicet antiquus typus Græci sigmatis est C. cui præposita I satis portendebat nomen Isaaci. Verum Nicetas Choniates hist. II, 9, ait littera-

- A** Σφᾶς δωρεαῖς ήδυνεν ἀβραῖς ὡς θέμις.
 5325 Όν δ' ἀτεχνῶς μάγειρος ἀνθρώπων δός,
 Μᾶλλον δὲ Σχτάντιλος ἀνθρωποκτόνος,
 Ἡ φησι Δαβὶδ, ὡδινῆσας δὴ πόνον,
 Ηπανομίας ἀποτίκτει, φεῦ! μόρον.
 "Ωριστο τὸν πόνον, ὁ μισανθρώπου τρόπου,
 5330 Κεκτεργμένους ἔνμπαντας εἴτε φυγάδας
 "Ἄρδην βυθῷ τε καὶ ξύφει καὶ θυντήψ
 Ηπαδοθέντας τὸν βίον καταστρέψειν,
 Αὐτούς τε πάντας καὶ προσήκοντας γένει.
 Τί γὰρ κεφαλῆς εἰ μιᾶς τετμημένης
 5335 Φυγήσεται κάρηνα χείρω καὶ πλέω;
 "Ω παμμιάρου καὶ θεοστυγοῦς δίκης,
 Καὶ σατανικοῦ σκέμματος μισητέου,
 Κατακρίνοντος πάντὸς ἀνθρώπου μόρον!
B Σκέμμα πονηρὸν ἐγγραφὲν τόμοις τόδε
 5340 Πρὸς τῶν κρινόντων ἄνομα δικαιοπόλων, γ
 Εἰληφεν Ἀνδρόνικος φυλάττειν κράτωρ.
 "Ο τάχ' δὲ ἔξινυτο, φεῦ! φεῦ! πρὸς πέρας,
 Καὶ πάντες ἐφάπτεντο θρεμμάτων δίκην
 Οἱ πανταχοῦ γῆς Λύσινων καθειργμένοι
 5345 Σὺν τοῖς καθ' αἰμα καὶ προσήκουσι γένει,
 Εἰ μὴ βροτουργὸς τῶν δλων καὶ Δεσπότης
 "Ἐθήκεν Ἀνδρόνικον ἐκποδῶν φθάσας,
 Σκέμματα δ' ἀπέδειξεν ἔκυρα τάδε.
 Οὗτος στανά οἱ καθορῶν πανταχόθεν
 5350 Πράγματα συμβαίνοντα δύσκολα πάνυ
 "Ἐκ Σιλικεών δυσμάχων στρατευμάτων,
 "Λπερ παρεστήσατο Θεσσαλονίκην,
 "Ως ἀνόπιν εἴρηκεν Ιστορεῖν φθάσαν,
 Καὶ μέχρι Σερβῶν καὶ Βολεροῦ πεφθάκει.
C 5355 Πρὸς δ' αὐτὸν δυσμενοῦς δηπηκού
 "Ἀπεῖδε πρὸς πρόγνωσιν ὃν μέλλων χρόνῳ
 Τὴν ἔκβασιν διδωσιν ἡρωτηκόσι
 Τὴν διὰ πλυνοῦ μαντικῆς τε φευκτίας.
 "Αλλὰ παρεῖναι τοῖς τελουμένοις τότε
 5360 Αὐτὸς μὲν ἀπειπατο, μῶμον ἐκκλίνων
 "Τηπηρέτη δ' ἀγιοχριστοφορίτη
 Φέρων ἀνατίθησι νυκτεργασίαν.
 "Ος παραλαβὼν τινα Σὴθ κεκλημένον
 Ήηρὸν μὲν δύεις, μαντικῆν δ' ἡσκημένον,
 5365 Οὐ χάρι ἐγκέκοπτο τὰς κόρας πάλιν
 Πρὸς πορφυραθύος Μανουὴλ μάλ' ἀνδίκως.
 Πινθάνεται δὴ τῶν πονηρῶν πνευμάτων
 Φαύλης ἐπιφῆδης μαντικῆν πεπραγμένης,
 "Οστις μετ' Ἀνδρόνικον ἀρξαν τυγχάνει,
D 5370 Η παραλόνων τόνδε τῆς κρατερχίας.
 Πινεῦμα δ' ἀνεῖλεν ἐκ πλυνοῦ βεβυσμένα,
 Μᾶλλον δ' ἀμυδρῶς ὡς ἐν ὅδασι λέγον
 Σκιαγραφεῖ γράμματοι πεπλανημένοις
 "Ισαάκιον, ὡς ἐνην ἀπεικάσαι.
 5375 Οὐ κλήσεως γράμματα συντάξεν ὅλα,
 "Ωσπερ σελήνης δ' ἀμφιεύρτου φαντάσεων
 "Ημέτονον σχῆμα τι καὶ πεπλασμένον,
 Καὶ τοῦδε ἵντα προγράφει λοξῶς τόπον (63)

ram I non præpositam, sed subjunctam fuisse,
 ob augendam ambiguitatem.

- "Ηκουσεν Ἀνδρόνικος πεύσεως λόγους,
 5380 Καὶ καιρὸν εἰπεῖν δέξιοι καθ' ὅν τάδε.
 Πεῦσις τολοιπὸν γίγνεται δὴ δευτέρᾳ,
 Καὶ πνεῦμ' ἀνεῖλε δι' ἐπασμάτων τάδε·
 'Ως ἡμέρας ἔντοσθεν ὑπάρχει τάδε,
 Καθ' ᾧ τὸ τρισδλνιον ὑφοῦται ξύλον·
 5385 Μίαν δ' ὁ Σεπτέμβριος ἡγε πρὸς δέκα,
 Ἐπὰν ἀδρᾶτο πρᾶξις ἀρρητουργίας
 'Α λῆρον ἡγήσατο γνῶν ταῦτα κράτωρ·
 Πῶς ἂν πετ' ἰσχύσειν εἰπὸν Κυπρόθεν
 Πλεύσας Ἰσαάκιος ἐν βραχεῖ χρόνῳ
 5390 Οὕτω καταστρέψῃ με τῆς κραταρχίας;
 Τὸν Κυπρίων τύραννον οἰηθεὶς πέλειν
 Τὸν καθηκεῖν μέλλοντα τόνδε τοῦ κράτους,
 'Ανδρα Κομνηνῶν ἐν γάνους κατηγμένον,
 'Ακοστάτην δὲ τοῦ κράτους δεδειγμένον,
 5395 Ἀρχῆν τε τὴν ὄπαρχον, εἰς ἀναρχίαν
 Τυραννίδα τε δυσμενῶς τεθεικότα,
 Τὴν Ἰσάκου κλῆσιν δὲ πεπλουτηκότα·
 Οὕτω νομίσας Ἀνδρόνικος καὶ φράσας,
 Εἰς ἀρχικὸν δώματα τὰ πρὸς Ἀνάπλῳ
 5400 Ηρός διατριβὴν καὶ διάχυσιν ἔδη.
 'Ο δ' σὺν κακοῦργος ἀντιχριστοφορίτης
 Τρέχων ἀφίκτο σὺν δλήγοις οἰκέταις
 Πρὸς οἰκλαν εὔκτιστον Ἰσαάκιον,
 Καὶ τόνδε ἐφώνει τῶν δόμων κατιέναι·
 5405 Καὶ τῷδε δμαρτεῖν οδὸνοι πορευτέον.
 'Ο μὲν δεδιώκ τὴν δμωκλὴν αὐτίκα
 Θεοκλυτῶν δπῆρχε ρυσθῆναι μόρου·
 'Ο δ' ἄγριψ βλέμματι καὶ φοῇ πάλιν
 Αὖτὸν κατελθεῖν ἐγκαλεύεται τάχος.
 5410 'Αλλ' ὡς ιώρα βραδύνοντα καὶ πάλιν,
 Τοῖς οἰκέταις τὴν ἐγκραγῶν μετὰ χόλου
 Σύροντες αὐτὸν κατέγειν οἰκημάτων·
 Μόλις κατελθεῖν ἐκδιασθεὶς τῇ βίᾳ
 'Ιππον τ' ἀναβάς ηὑρεπισμένον τότε
 5415 Ἐξ Ἀγγέλων Ἰσάκος ἀνδρειοφρόνως
 Σκασμένος φάσγανον ἡκονημένον,
 'Εφάλλεται δὴ ἀντιχριστοφορίτη,
 Καὶ κατενεγκῶν τοῦδε πληγὴν καιρίαν,
 Διχῇ κεφαλὴν διέκουφε τῇ σπάθῃ·
 5420 'Ον καὶ προκείσθαι τοῖς κυστὶ λιπῶν ἔλωρ,
 'Ολφ βυτῆρι πρὸς νεῶν τρέχει μέγαν
 Δι' ἀγυρᾶς τε καὶ λεωφόρου μέσης·
 Καὶ χειρὶ γυμνὸν τὸ ἔιφος φέρων ἔτι
 Πᾶσιν τορὸν κείρατε, τῷδε τῷ ἔιφει
 5425 Τεμεῖν κεφαλὴν ἀντιχριστοφορίτου.
 'Επει δὲ ναὸν εἰσέδραμε τὸν μέγαν,
 Τὸν τῶν φονουργῶν ἔσχεν εἰς στάσιν τόπον (64).
 Εἴτα συνεβρέι κατὰ χιλιοστάς
 'Απειρα πλήθη πρὸς θέαν Ἰσαάκιον,
 5430 Οὓς καὶ καθικέτευσε τῷδε ἀπαμύνειν
 Καὶ τὴν δυνατὴν εἰσφέρειν συμμαχίαν,
 'Οντει πρὸς αὐταῖς τοῦ θανάτου ταῖς πύλαις·

(64) Nicetas Choniates lib. II, 10: Τὸν θεῖον εἰσιῶν ναὸν, ἀνειστὸν τὸν ἀνάσταθμον, δὸν οἱ φονεῖς ἀνερχόμενοι, τὸ οἰκεῖον ἀνακεκαλυμμένως διατραυνοῦσι πλημμυλῆμα, τὴν ἐκ τῶν εἰσιόντων τε καὶ ἔισιντων τὸ ἱερώτατον τέμενος αἰτοῦντες συγχώ-

- A** Oraculi Andronicus verbis cognitis,
 tempus poposcit scire quo hæc fierent.
 Iterum ergo rogatur oraculum.
 Tum sic composito carmine dæmon ait:
 Hæc intra diem exitum sunt habitura
 quo venerandum solet exaltari lignum:
 porro Septembribus jam erat dies undecima
 dum hæc arcana divinatio fieret.
 Has imperator nugas esse credidit.
 Quomodo enim, inquit, Cypro poterit
 huc navigare Isaacius tam brevi tempore,
 meumque regni solium evertere?
 Existimabat enim tyrannum Cyprium
 et eversionem sui venturum throni,
 virum Comnena de gente progenitum,
B qui perduellem semet imperio exhibens
 insulæ præfecturam ad se rapuerat,
 ibique sævam exercebat tyrannidem,
 atque Isaacus nomine appellabatur,
 Sic Andronicus dicens atque existimans,
 ad regias ædes ivit quæ sunt in Anaplo
 ut sese in illo oblectaret hospitio.
 Interim tamen maleficus Stephanus
 cum paucis raptim venit familiaribus
 ad pulchras ædes Isaaci Angelii,
 eumque voce jussit prodire domo,
 seque ducem sequi quorsum tenderet.
 Ille minaci consternatus voce,
 ut se morti subduceret Deum rogabat.
 Stephanus torvis oculis inclamas iterum
 ut sine mora sequeretur jubet.
C Verum ut vidit demorantem adhuc,
 intendit vocem ad satellites suos,
 ut eum correptum ædibus protraherent.
 Tum denum tali vi coactus equum,
 qui bene instructus aderat, concendit
 Angelus Isaacius, sumptoque animo
 acutum gladium de vagina promens
 impetu contra Stephanum impium ruit,
 atque eum mortali consecutus ietu,
 caput bifarium ensis acie secuit;
 et prædam canibus hominem relinquens,
 effuso cursu magnum ad templum venit
 per viam publicam perque forum medium;
 nudumque adhuc manu gladium gerens
 cunctis inclamat, Hoc ego gladio
 capite obtruncavi scelestum Stephanum.
 At ubi in magnum pervenit templum,
 homicidarum pulpitum insedit.
 Deinceps confluenta turba maxima
 innumerisque populo ad Isaacium,
 hic obsecrabat ut sibi suppetias
 ferrent et validam defensionem,
 in ipsis nempe posito mortis januis.

ρησιν: templum ingressus eam sedem concendit in
 qua homicidæ suum facinus publice confidentes, ab
 ingredientibus sanctissimum locum egredientibusque
 veniam petunt.

Reapse ad hoc fautores permulti erant,
maxime quidem genere propinqui.
Cumque a rege nemo superveniret
qui cœpta illa minis disturbaret,
prædicti fautores sumpta audacia
liberis jam succiamabant vocibus,
atque Isaacio firmam spondebant opem.
Ergo ut illa præterit prima dies,
jamque alia advenerat, summo mane
populus cunctus Byzantine urbis
fluminis instar ociter ruenlis
ad præcipuum confluxit templum Dei.
Cur autem ego longos sermones nectam?
incessunt maledictis Andronicum,
Isaaciumque dignum edicunt stemmate.
Insuper omnes carceribus clausos
emitunt, atque turbam conficiunt maximam.
Tunc vero innumeros vidisses ensiferos,
thoracibus et scutis armisque accinctos,
alios denique lignis clavisque instructos,
Sic ergo adstante concione omnigena
rex atque imperator Isaacius
concordi labio a cunctis acclamatatur,
dum ei quidam in caput imponeret
imperatoris maximi Constantini
coronam quæ de sacra pendebat mensa.
Cum Andronicum tamen adhuc timens
coronam Isaacius ægre admitteret,
patruus ejusdem præsens Joannes Ducas,
vir canus, imo et calvus et senecio,
denudans caput pileo, obsecrabat
ut suam frontem redimirent stemmate.
Populus recalvastrum caput cernens,
negavit huic coronam se donaturum;
atque regem senem se jam nolle,
Andronicus nempe causa a quo malorum
tantam nuper congeriem perpessi erant.
Tunc ergo a populo electus imperator
Isaacius, ut meum hactenus carmen dixit,
ad regiam pedentem ibat domum
cum patriarcha populoque plurimo.
At Andronicus in Meludii regia
versans, ut gestam rem inaudiit,
venit trireme ad palatium magnum,
voluci nempe cursu fretum permeans.
Superveniente tunc novello Cæsare,
repugnare cœpit armis senex dominus,
tela cum paucis desuper conjiciens
contra adventantes omnes atque Cæsarem.
Sed cum se frustra laborare senex
sensit, purpureas crepidas et coronam
abjecit, crucemque miser collo abstulit:
barbaricumque capitii imponens pileum,
trireme inscensa ad Tauridem fugiebat.
Ingressus autem palatium Isaacius,
statim Romani universi imperii
dominus acclamatus atque imperator
misit qui Andronicum ad se retraherent;
quem prope urbem Chelen comprehensum,

A 'Ω καὶ κτανεῖοντας εἶχεν εἰς τόδε
"Άλλους τε πολοὺς καὶ προσήκοντας γένει.
5435 'Επεὶ δὲ περῆν οὖ τις ἐκ βασιλέως
'Ἐπαγανακτῶν οὐδ' ὅλως τοῖς δρωμένοις,
Οἱ συλλεγόντες θάρσος ἀνειληφότες
'Ἐγρῦντο γλώττῃ παντάπαισιν ἀπόλωφ,
Καὶ τῷδ' ἐπηγγέλλοντο σύναρσιν ξένην.
5440 'Ως οὖν ἔκεινη παρέδραμεν ἡμέρα,
"Άλλη δ' ἐπῆλθε, πρωίας οὖσης ἔτι,
"Ομιλος ἄπας ἀστικὸς Βυζαντίδος
Κατὰ ποταμῶν ρέομεντα ταχυδρόων
Εἰς ναὸν εἰσέβρευσε τοῦ Θεοῦ μέγαν.
5445 Καὶ τί με δεῖ γράφοντα μηκύνει λόγον;
Βάλλουσιν Ἀνδρόνικον ταῖς δυσφημίαις,
Κρίνουσα δ' Ἰσαάκιον στέφωσι.
B Πρὸς τοῖσδε πάντας φιλακαῖς καθειργμένους
'Ανέντες εἰρκτῆς, πλείστον ἥθροισαν στίφος.
5450 'Ην λοιπὸν ἰδεῖν μυρίους ξιφηφόρους
Πεφραγμένους θώραξιν, ἀσπίσιν, δηλοῖς,
"Άλλους δοπάλοις καὶ ἔνδοις ὀπλισμένους
Καὶ συναγωγῆς παμμιγοῦς ἥθροισμένης
'Ισαάκιος βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
5455 Φημίζεται δὴ παρὰ πάντων χειλέων,
'Ἐφερμόσαντός τινος αὐτοῦ τῇ κάρῳ
Στέφος μεγίστου κράτορος Κωνσταντίου
"Ανω τραπέζης μυστικῆς ἡρτημένον.
Τούτου τὸ πρῶτον Ἀνδρόνικου τῷ δέει
5460 Στεφηφορίαν ρῆστα μὴ δεδεγμένου,
Θεῖος συνεστώς οἱ Δούκας Ἰωάννης
"Δηλητοὶ πολίδες, φιλακρός, βαθυγέρων,
Κάλυμμα κάρας ἑκβαλῶν ἀλιπάρει
C 5465 'Ἐπὶ κεφαλήν ἴδιαν θεῖναι στέφος
Δῆμος δ' ἵδοντες ἐψιλωμένην κάραν,
Λαβεῖν ἀπηγρέυσαν αὐτῷ τὸ στέφος.
Γέροντ' δ' ἐκ' αὐτοὺς βασιλεύειν μητέτι
Δι' Ἀνδρόνικον μὴ θέλειν εἰρηκότες,
5470 Πολλὰ παρ' αὐτοῦ τῶν κακῶν πεπονθέτες.
Τίως δ' ὑπάρχας δημοπρόβλητος κράτωρ
"Ισαάκος, ὃς ἄνωθεν Ιστορεῖν ἔφη,
"Ἡει πρὸς οἴκους τοὺς βασιλείους βάδην
Σὺν πατριάρχῃ καὶ λεῶ πλείστου στέφει.
5475 'Ανδρόνικος δ' ὧν ἐν Μηλουδίου δόμοις,
Ἐπειπέρ ήνωθιστο τὰ πεπραγμένα,
"Ηκε τριήρει πρὸς παλάτιον μέγα
'Ἐν ἀπτέρῳ δῆ τινι πεπλευκώς τάχσι.
'Ως οὖν ἀφίκτο καὶ νεόχριστος κράτωρ
5480 'Αντιμαχεῖν ἤρξατο κρατάρχης γέρων
'Ιστούς ἀφείς ὑψόθεν σὺν βραχέσιν
Πᾶσιν ἐπιοῦσι τε καὶ στεφηφόρῳ.
'Ως τηγάλως δ' ἔγνωκε μοχθεῖν τριγέρων,
Πέδιλα ρίψας κοκκοβαφῆ καὶ στέφος
5485 Καὶ τοῦ τραχήλου σταυρὸν ἑκβαλῶν τάλας,
'Ἐνθεὶς δὲ κρατὶ βαρβαρικόν τι πῖλον,
'Εμβάς τριήρει πρὸς Ταυροσκύθας ἐπλει.
Εἴσω δ' Ἰσαάκιος ἀρχικῶν δόμων,
Εὑθὺς παρελθὼν βασιλεύς τ' αὐτοκράτωρ
5490 'Αναγορευθεὶς Ρωμαῖός τῆς διῆς
"Ἐστειλεν Ἀνδρόνικον ἄξοντας τάχος
'Ον κατὰ Χηλήν ἀπτο συνειληφότες,

- Ως φθὸς ἔφην φεύγοντα πρὸς Ταυροσκύπας
Ἄνωκτι παρέστησαν Ἰσαάκιψ.
5495 Καὶ λοιπὸν οἵτις ἐξέτριψεν αἰχίσις
Οσταῖς τε ποιναῖς Ἰσαάκιος κράτωρ
Τὸν ἀθλίον γέροντα τόνδε καὶ βλαισός
Οὐκ ἂν τις ἵσχυσσειν εἴπειν ρρόνιας·
Ὄμως φράσαιμ' θν συνελῶν κατὰ σθένος·
5500 Καθείργυντα πρῶτα μὲν οὗτος εἰς πόλιν
Δισμοῖς σιδηροῖς ἐνδεθεὶς δειρήν πόδας·
Εἰτ' ἀμφανισθεὶς ἀθλίως οὐτῶς ἔχων
Τῷρ βασιλεῖ, σκώμμασι βάλλεται τάλας
Καὶ λοιδορησμῶν νιφάσιν ἀπειρίτων,
5505 Ραπίζεται μάστιξι γλουτοὺς καὶ ράχιν,
Κάρχυψιον τῶν τριχῶν καὶ τὴν γένυν,
Καὶ τοὺς ὅδοντας ἐξεκρούσθη πρὸς βίλαν·
Ἐκδίδοται παλίγνιον ἄθυρμα, γέλως
Μισοῦσιν αὐτὸν καὶ κακοῦν ἥρημένοις.
5510 Φέρει παροινίας τε, μάστιγας, ὕδρεις,
Πυγμᾶς κατὰ στόματος, ἄλλας αἰχίσεις,
Κακῶν Ἰλιάδα τε καὶ τραγῳδίαν,
Καὶ συμφορῶν πέλαγος οὐδ μετρούμενον·
Καὶ πρὸς γυναικῶν ἐμπαροινεῖται πλέον,
5515 Ηρδ τοῦδε φάσος δημάτων ἐπεσμένων,
Ἔντονται παθουσῶν ζημίαιν τῶν συζύγων,
Τυχὸν δὲ καὶ σφῶν ἐκτύφλωσιν δημάτων,
Πρὸς μισοφαῦς τοῦδε φαίλης καρδίας,
Τέλος καθεισθεὶς, ὡς ξενων ἀκουσμάτων!
5520 Εἴτε καμῆλου φωριώσης ἀθλίως
Ο πρὶν βασιλεὺς αὐτοκράτωρ Ἀδσόνων,
Ο βασιλικοῖς ἀνφοδύμενος κρότοις,
Δι' ἀγορᾶς τε καὶ μέσης λεωφόρου
Πομπεύεται κάκιστα συνελεγμένοις,
5525 Σῶμα καλύπτων εὐτελεῖ τῷρ βακίρη,
Ἀκαλυφές τε δεικνύων τὸ κρανίον,
Οἰκτρά τις ὅψις, ἀκοὴ φρικαλέα,
Πηγάδες διπλών ἑκκαλούμεναι τάχα
Οἰς ἡμέροις δημασι τὸς κακουμένους
5530 Καὶ συγγεῖς πέφυκεν ἀθρεῖν ἐνθέως.
Ο ἔνγκλιδών δχλος δὲ καὶ τῶν συρφάκων
Ἄλλαντοπῶλαι, βυρσοδέψαι καὶ ράπται
Παλιγκαπήλων ἀλβγίστος φρατρία
Πομπῇ παρόντες κτὶ θριάμβῳ τῷρ τότε,
5535 Ατιμοποιῷ καὶ γελοιώδει πλέον,
Οὐδὲν παρῆκαν αἰχίσις, τιμωρίας
Εἰδός τι λοιπῆς κακίας, βδελυρίας,
Ο μὴ προσῆγον ἀσεβῶς Ἀνδρονίκῳ!
Οἱ μὲν γάρ αὐτῶν, περιττῆς μανίας!
5540 Ετυπτον, ἐσπάραττον αὐτοῦ κρανίον
Καὶ νῶτ' ἀφειδῶς ταῖς κρούναις τε καὶ ξύλοις·
Οἱ δ' αὖ γε πλευράς καὶ νεφρούς πρωκτὸν
[πάλιν]
Ἐφιδίοις ἔπειρον ἢ καὶ ραφίσιν·
Ἄλλοι δὲ ἐμίνθουν τὴν βίνα τοῖς βολβίτοις,
5545 Τῶν δ' ὄφεων λύματα τὰ τῶν γαστέρων
Σπόργγρις κατηκόντιζον αὐτοῦ συχνάκις·
Οἱ δὲ θρασεῖς τε καὶ πλέον τολμηταί
Ἐλεύθολεύστον ἀποκαλούντες κύνα
Καὶ Κέρβερον θῆρά τε καὶ μικιφόνον
5550 Καὶ τοῖσδε τὰ σύστοιχα, φεύ της μανίας!

A dum fugeret, ut diximus, ad Scythes Tauricos,
imperatori obtulerunt Isaacio.
Quantis deinde attriverit cruciatibus
quotque suppliciis Isaacius imperator
infelicem hunc senem quotque pœnis,
vix et humano effabile eloquio,
attamen dicam breviter pro viribus.
Urbano primum concluditur carcere,
collum catenis vincitus atque pedes;
atque hac tristi exhibitus in specie
regi, conviciis appetitur miser
maledictisque obruitur innumeris:
verberibus lumbos teritur et nates,
barba et capillo carptim nudatur caput,
executiuntur dentes inflictis iotibus,
B ludibriique gratia ac risus traditur
suismet inimicis et carnificibus.
Fert petulantiss, contumelias, verbera,
tunditur os alapis, varie affligitur,
malorum Iliadem tragœdiamque patitur
et misericarum infinitum pelagus:
præsertim vero vexatur a feminis,
quibus oculorum lumen eripuerat,
vel maritos partim nece abstulerat,
partim effossis oculis excæcaverat
pro sua saevitia mortalis hic pessimus.
Postremo impositus, hem auditu horribile!
scabioso infeliciter cameo,
qui Romanorum nuper imperator,
quem circa regii resonabant plausus,
C per forum ducitur perque vias publicas
triumphum turba spectante turpissimum,
ipse vix tectus vili tunica
tegmine nudum cranium ostentans;
lugubre visu narratique horibile
uberes lacrymas sine dubio eliciens
mitibus ex oculis, qui solent miseros
naturaque socios, prout fas est, aspicere.
At plebeiorum vilissima colluvies,
fartores et coriarii ac sutores,
Dardanariorum stolida collegia.
pompam ducentes triumphumque hujusmodi,
vel potius id ludibrium et deridiculum,
nullum prætermittebant pœna genus
opprobrii, maleficiorum, contumelias,
qua in Andronico per nefas impingerent.
Alii siquidem, o vesanum furorem!
percussum discerpebant ipsius cranium
dorsumque ligneis inclementer clavis:
alii latus, renes atque podicem
suffodiebant cultris atque subulis,
alii inquinabant fino narē bubulo,
alii spurcilias corporum in vultum ejus
spongiis expressas sæpe conjiciebant:
audaces autem quidam ac ferociores
lapidibus appetebant, dicentes canem
et Cerberum at quo feram sanguinariam,
alique his similia per summum furorem.

Verum ut verba ad compendium conferam,
nemo in immenso illo fuit spectaculo,
quin molestis ictibus et conviciis
tunc infelicem senem non verberaret.
Scortum denique quoddam impudentissimum
correptam de culina in viam deferens
ollam fervente admodum aqua plenam
in Andronici effudit furiose genas.
Atque haec perpetiens multoque plura,
contra tot mala durans vir magnanimus
In tot dolorum fluctibus et procellis,
tantoque miseriaram oblectans pelago,
malorum inquam nimbo quamvis pressus,
fortiter tamen Domino agebat gratias,
constantem in suppliciis mentem retinens.
Sic ergo in stadium ductus cum ignominia
parumper adhuc spirans ad columellas
prostantes illic pedibus est suspensus.
Furiosus tamen populus neendum satur
vorandis ejus carnibus, suspensi miseri.
membris etiam genitalibus insultavit,
tunicula reducta, hem pudorem!
Quidam acutum gladium per guttur egit,
alius Latinus podicem ense fodit:
Latini vero circumstantes reliqui
gladiis cædebant miserum corpusculum
ingeminatis continenter ictibus,
sponsione velut mutua utri acutius
acinaces ferirent experientes.
Sic Andronicus in suppliciis luctans
in tantoque cruciatuum mari naufragus,
spiritum sibi violenter raptum
in columellis illis effudit turpiter.
Atque hunc imperii vitæque finem habuit
homo ærumnosus, postquam imperaverat
biennio fere stemmate revinctus,
uno præterea dominatus anno
absque corona, et purpurea decore.
Erat in egregia forma corporis,
proceritate præditus heroica,
augusta facie et prorsus admirabili,
prævalidaque utens valetudine.
Post aliquot autem dies de suspendio
detractum ejus cadaver in quodam stadii
fornice sine cura projectum jacuit;
donec ad Ephori tandem monasterium
composuerunt quidam in brevi loculo;
ubi adhuc corpus spectatur a cupidis,
integritatem suam prorsus retinens.
Is autem toto desperibat animo
apostoli divinas Pauli epistolas;
a quibus, admiranda velut scatebra
in orationes suas et scripta ducebat rivulos,
quæ componebat nobili artificio.
Quin sacram Pauli cœlispicis imaginem
auro argentoque insignem Andronicus
in quadraginta Martyrum delubro
a semet dedicatam colebat admodum.
Hæc autem Andronici instantे fato

A Ός δν δὲ φαίην ἐν βραχεῖ τὸ πᾶν λόγῳ,
Ούδεις ὑπῆρχε συναλισθείσης θέας
"Ος οὐ κακοὶ ἔβαλλε βλήμασι λόγοις
Τὸν δυστυχῆ γέροντα τῷ τηνικάδε.
5555 Μία δὲ γυνὴ πορνικῇ λαγνιστάῃ
Ἐξ ὀπτανείου σκεῦος ἀρπάσασί τι
Σφοδρῶς γε καχλάζοντος ὕδατος πλέον
Τούτου παρεἴων δηματῶς καταχέει.
Τόσα δὲ παθών καὶ πολὺ τούτων πλέω
5560 Καὶ τηλικαίτερα δυσχερῶν διγνάδας
Ιπρὸς συμφορῶν κόμπατα καὶ καταιγίδας
Καὶ χαλεπῶν πέλαγος, ἀντεχῶν δικαὶας
Καὶ νιράδας φέρων τε κακῶν εὐφόρχως,
Ἐν πάσιν αὐχάριστος ἦν πρὸς Δεσπότην,
5565 Ἐρδωμένον φρόνημα κανὸν δεινοὶς ἔχων.
B Οὕτω δ' ἀπαγχεῖς ἀτέλιμας ἐν σταδίῳ
Ποδῶν ἀπρωρητο βραχὺ τι πνέων
Ἐν τοῖς ἐκεῖ που καθιδρυμένοις στύλοις·
Μετὰ δ' ἀπαιώρησιν ἄφρονες πάλιν
5570 Ως μὴ λαβόντες τούδε τῶν σαρκῶν κόρον,
Αἰδὼς τε κακῶς παιδικούς τε διδύμους
Χιτῶν' ἀναστέλλοντες ἔδρων, ὃ πάθους!
Καὶ κατὰ τοῦ φέρυγγος ὅσκη τις ξίφος·
Καὶ τις Λατίνων καθ' ἔδρας ἀκινάχην·
5575 Δοιπολι περιστάντες δὲ τόνδε Αστίνων
Τοῖς ξίφεσιν ἔπαιον αὐτοῦ σαρκίον
Συχνὰ καταφέροντες αὐτοῦ συντόνως,
Πειράν δοκιμὴν προσλαβεῖν ἥρημένοις
Ὀποῖον αὐτῶν τμητικώτερον πέλει.
5580 Οὕτως ἐναθλῶν ἐν τοσαύταις βασάνοις
C Καὶ τηλικαύτη συμφορῶν τριχυμίζει
Ψυχὴν ἐναπέβρηξεν αὐτοῦ πρὸς βίαν
Ἐπὶ στυλίσκων ἀτέλιμας ἥρημένος·
Τοιοῦτο τέρμα τοῦ κράτους καὶ τοῦ βίου
5585 Πολύτλας Ἀνδρόνικος εὗρεν ἐν βίᾳ,
Χρόνοις μὲν ἄρξεις δυσὶ που στεφηφόρος,
Κοινῶν δὲ ἐν κύριος ὡν τῶν τραγμάτων
Ἄνευ χλαμύδος καὶ πολυτίμου στέφους.
Ἡν οὖν φυὴν σώματος εὐφυὴς πάνυ,
5590 Ἡρωϊκὸν τ' ὅρθιον εὑρέων δέμας,
Ἀγητὸς εἶδος καὶ γεγαρὸς εἰσάπειν
Σῶμα προδεικνύς ὑγιές τ' ἔρβιμένον.
Μεθ' ἡμέρας δὲ κατενεχθεὶς ὑψόθεν
Ὀ τοῦδε νεκρὸς ἐν μιᾷ τῶν ἀψίδων
5595 Ἀτημελήτως ἔρβιφη τοῦ σταδίου·
Εἴτα περὶ που τὴν μονῆν τὴν Ἐφόρου
D "Ἐν τινι κατέθεντό τινες χωρίκων·
Ὀπτάνεται δὲ σῶμα τοῦδε ἥρημένοις
Ἀκραιφὲς, ἀλώβητον εἰστει μένον.
5600 Ψυχὴν δὲ παντάπασιν ἦν ἐκλιμπάνων,
Εἰς τοὺς θεαυγεῖς κήρυκος Παύλου λόγους
Ἄφ' ὧν ἀπαντλῶν ἐκ πίδακος ὡς ἔνης
Ἐπιστολὰς ἤρδευεν αὐτοῦ καὶ λόγους,
Ἄ συντιθεὶς ἦν εὐφῶς καὶ συγγράφων·
5605 Οὐ καὶ θεόπτου Παύλου σεπτὴν εἰκόνα
Καλλύνας Ἀνδρόνικος ἐν χρυσαργύρῳ
Νεψ τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων
Ἄνατεθεικῶς, προσκυνῶν ἦν καὶ σιδῶν.
Ἔτις ἀπεστάλαττεν δημάτων δάκρυ

- 5610 Ἀνδρονίκου φθάνοντος οἴκτιστον μόρον·
Ο γνοὺς ἀκριβώσοιτας ἐκπήμπει τάχος
Τὴν ἀκοήν τε καὶ τὰ τῆρες καθάπτει.
Τὸν πιστὸν οἱ Στέφανον ἄλλοις σύνεμα.
Ἐπεὶ δὲ ἀπῆλθεν, ἀντιχριστοφορίτης
5615 Σπουδὴν ἔτιθει πάντα σαφῶς εἰδέναι,
Ως τάντ' ἀληθῶς μηνύσῃ πεπομφότι.
Τρόποματι γοῦν ἀθίγει Παύλον κόρας
Σεπτῶς ἐναπέψησεν· αἱ δὲ ὡσπερ πίδας
Δάκρυον ἀπέλεισαν ὡς ψυχρὸν νῆμα·
5620 Α πρὸς θεατῶν Ἀδρόνικος γνωρίσας,
Μέγα στενάξας θαυμάσας τε πλειόνας,
Κάραν ταλαντεύσας τε τῆρες κάνθάδε
Λάτοιο χάριν εἰρηκε Παύλον δακρύειν
Κακὸν προσημαίνοντα τῷ δὲ που τάχα.
5625 Φιλεῖν γάρ αὐτὸν ἐκθύμως ἄγαν ἔφη,
Καὶ οἱ τιμαλφῶν ἔξεχεσθαι δημάτων,
Πρὸς τοῦδε λοιπὸν ἀντιφιλεῖσθαι δέον·
Ο τι δὲ κακὸν προοῦλεγον τὰ δακρύων,
Εἰρηκε σαφῶς ἀνόπιν πεφρασμένα.

ΙΣΑΑΚΙΟΣ Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΠ. Θ', c.

- 5630 Ως οὖν ἐπιβεβήκεν οὕτω ρρόδιως
Ἰσάκιος Αδσίνων κρατερχίας,
Ἴλαρδς, εὐέντευχτος δὲν ὑπηκόοιτε,
Ἐδὼν, προσηνῆς καὶ φιλοικτήρων δλοις·
Παρ' Ἀνδρονίκου τοὺς κακῶς πεπονθότας,
5635 Η τῶν δνόντων ὑκεπσόντας ἀδίκως,
Ἡ σώματός τι τῶν μελῶν τετμημένους,
Ἐδεξιούτο δωρεάς σφᾶς χρθόνως.
Ἀφαιρεθεῖσιν ἀποτιννὸς οὐσίας.
Ἀναξ γάρ οὗτος, ίνα συλλήβδην φράσω,
5640 Τπῆρχεν ἐκφὺν εύγενοὺς λαμπροῦ γένους
Κομνηνιαδῶν Ἀγγέλων ὑμουρμένων.
Νεανίας κάλλιστος, εὐπρεπῆς λιαν,
Ἀκμαῖος, εὐμήχης τε καὶ βωμαλός,
Εὔρωστος ἰσχὺν καὶ σθεναρὸς τὰς χέρας,
5645 Μελίχος, εὐπόσιτος, εὐσεβῆς ἄγαν,
Ἐς μητράνανδρον Παρθένον πίστιν τρέφων
Ἀρέβητν εἰπεῖν καὶ τιμὴν σέβας σχέσιν·
Λόγων ἐταῖρος, ἐρματίκος, χαρίεις,
Τιμῶν λόγους εὑ καὶ λόγων τοὺς πατέρας·
5650 Οἰκτιφ πενητῶν καὶ φιλεπιλάγχνοις τρόπος,
Ἐύποικ τε τὴν ψυχὴν κεκασμένος.
Μεταδοτικὸς, συμπαθής στερουμένοις,
Ἐνεργετῶν ἀπαντας ἀπορουμένους,
Πτωχοὺς πένητας, δρφανοὺς, χήρας, ξένους·
5655 Ήν καὶ χορηγῶν παρθένοις τὰ πρὸς γάμους,
Καὶ πανδοχεῖτα καὶ κχχεκτούντων δόμους
Ἀνανεῶν τε φιλοτίμως καλλύνων,
Εἴς ἵσιν τῆς νόσου,
Τῶν συνιόντων ἀσθενῶν, πεωχῶν ξένων,
5660 Τὰ πρὸς δαπάνην προσσέμων μάλα σφίσιν·
Πθος μαλακός, νωχελής, ἀνειμένος,
Ηολυτελῆς διαιταν, ἐσθῆτας ἄμα,
Τράπεζαν δὲ Σολομώντειον φέρων,
Καὶ καινοφανεῖς στολὰς καθημέριν·
5665 Μεταδοτικὸς βρωμάτων διακόνοις.
Ἐχρῆτο λουτροῖς ἑδομάδος πολλάκις,

- A oculis lacrymarum profudit guttas.
Audita re, Andronicus statim misit
ad explorandum famam studio sedulo
fidelem sibi Stephanum cum comitibus.
Ergo profectus impius ille Stephanus
curam impendit probe ut rem cognosceret,
veridicoque ore mittenti diceret.
Quamobrem Pauli oculus linteolo puro
absteris reverenter; is autem veluti
fons, lacrymarum frigidum fudit rivum.
Id quod ubi intellexit a spectatoribus,
ingemuit Andronicus, miransque plurimum,
caput hoc illac quassans, Paulum ait
lacrymas illas causa sui profundere,
aliquid forte mali portendentem :
B nam se Paulum amare effictim dixit,
ejusque summe verba pretiosa colere;
quare se amari ab illo vicissim, æquum.
Quid autem mali lacrymæ prædicerent,
a me superius dicta perspicue docent.

ISAACUS ANGELUS AN. IX. MENS. VI.

- Igitur postquam tam facile obtinuit
Romani imperii thronum Isaaciūs,
hilaris erat, subditis accessu facilis,
suavis, mitis, erga omnes elemens.
Is ab Andronico male passos,
vel injuste bonis pulsos propriis,
vel membro aliquo corporis mulctatos,
prolixis beneficiis recreabat,
C reddens ablata cunctia patrimonia.
Hic enim Cæsar, ut summatim dicam,
genitus erat nobili, illustri genere
e Comneniadis agnomento Angelis,
speciosus valde juvenis et pulcherrimus,
floridus, validus, corpore procero,
viribus præpollens fortique manu,
comis, benevolus, apprimeque pius :
erga Deiparam miram fiduciam gerens.
eamque summa religione colens :
litterarum amans, gratiosus, doctus,
litteras ac litteratos honorans simul :
misericordi animo erga egenos,
ad beneficia conferenda pronus,
largus opum, indigos charitate fovens,
D cunctis demum subveniens necessitatibus,
inopibus, mendicis, viduis, pupillis, advenis,
virgines quoque dotabat ad nuptias :
publica hospitia atque nosocomia
instaurabat studioseque ornabat,
ad requiem corporum morborumque curam,
quicunque convenissent infirmi, pauperes,
omnia ad victum affluenter tribuens,
Cæterum mollis moribus, ignavus, socors,
et sumptuosus valde victu ac vestibus,
convivium semper solomontēum apparans,
semetque novis stolis quotidie exornans,
lautasque suis ministris largiens epulas.
Sepe utebatur balneis in hebdomada,

unguentorum semper odore fragrans,
exornatusque ut sponsus vel ut pavo
procedere de regiis solebat ædibus.
Idem promptus ad iram eique indulgens,
misericordiam tamen iræ admiscens.
Nec vero imperium administrans optime,
sed inconsultus potius novator rerum :
cenacula, balnea, domos splendidas
fundans, ædificans sumptuoseque instaurans ;
statuta Ecclesiæ innovans, perturbans ;
pastores alios in sede constituens,
alios per solum deturbans arbitrium.
Ad hunc regnante convenerunt undique
fortium virorum innumerae catervæ
ex urbibus Romanis aliisque terris
tum orientalis orbis tum occidui :
e quibus justum conscribens exercitum,
adnumeravit Romanis legionibus.
Militibus quin etiam extra metropolim,
ut propulsandis hostibus promptos faceret,
victum submisit laetaque stipendia,
auri nimirum summam cuius pondo
pol centenarios quadraginta appenderet.
Jam vero, ut retro diximus, miles Siculus
Romanas urbes vexabat concursans :
Serras orasque Strymonis devastaverat :
urbem Amphipolim, expugnatim mœnibus,
ceperat nuper cum propinquis locis ;
Boleorū occupaverat cum Mosynopoli :
ipsamque urbem se capturum regiam
ceu nidum derelictum autumabat,
copiis suis mœnia circumdans.
Jamque etiam classis Sicula stationem
in suburbanis insulis insederat.
Verum Romani duotor exercitus
Branas vir magnanimus et consiliose
Italo cum hoste consertis manibus,
Numinis prælia inclinantis ope,
magnum de Barbaris retulit trophæum,
et Siculorum plurimam stragem edidit.
Vivos quin etiam legionum duces
Ricardum cepit Balduinumque comitem,
quos in metropolim misit ad Cæsarem.
Captivum fecit cum prædictis ducibus
exitium patriæ Commenum Alexium,
malorum causam et procellæ slabrum,
atque oculorum lumine privavit.
Quotquot autem Itali effugerunt cædem,
Thessalonicam properantes urbem,
navibus abierunt in patriam suam.
Qui vero in illa substiterunt urbe,
malos male justus ensis perdidit,
superveniente exercitu Romano.
Ergo omnes Siculi peribant gladio
magnaniorum domiti virorum manibus,
præsertim ab Alanis tunc auxiliaribus.
Talionem siquidem reddentes Latinis,
sævitiaeque memores recentis
Thessalonica capta quam expromperant

A 'Ωσφραίνετ' ἀεὶ καὶ μύρων εὐωδίας,
Καὶ φιλόκαλος ὡς ταῶν καὶ νυμφίος
'Αεὶ προήσει τῶν βασιλείων δόμων.
5670 'Οργήλος δὴ τις καὶ θυμῷ πλέον νέμων
Πλὴν εἰχει θυμὸν συμπαθεῖ κεκραμένον.
Οὐ διέπων κάλλιστα τὴν κρατηρίαν.
Καινουργὸς ὑπῆν πραγμάτων παραλόγων.
Αουτρά, διαιτήσεις τε καὶ λαμπροὺς δόμους
5675 Διομόδενος, κτίζων τε καινίζων ξένως.
'Εκκλησίας ἔθιμα καινουργῶν, φύρων,
Όν μὲν καθιστὰς ποιμεναρχῶν εἰς θρόνον,
Όν δ' ἔξαγων αὖ καὶ μόνῃ προαιρέσει.
Τούτῳ προσῆλθε τοῦ κράτους τετευχότι
5680 'Ανδρῶν ἀπειράριθμον εὐσθενῶν στιφας
'Εκ Ρωμαϊκῶν ἀστέων πνωταχόθεν
B Χώρων τε λοιπῶν τῆς ἦν τῆς ἐσπέρας,
Οὓς εἰς στρατιὰν ἀποτάξας ὡς δέον,
'Ρωμαϊκοῖς τάγμασιν ἐγκαταλέγει.
5685 Καὶ τοῖς θύρασθεν ουσι ταγμάτων πάλιν
'Οψώνια πέπομφε καὶ πλείστας δύσεις,
Ηρδὲ τὴν κατ' ἔχθρῶν παραθερήνων μάχην,
Κεντηνάρια χρυσίου στέλλας σφίσι
Ποσούμενα ξύμπαντα τετράκις δέκα.
5690 'Ην δ', ὡς ἔφην, στράτευμα Σικελῶν ἄνω
Ηδεις ἐπὶ δὲν Ρωμαϊκὲς καὶ τρύχον.
Στέρβας μὲν ἡμαύρωσε Στρυμόνος τόπους,
'Αμφίπολιν δὲ τειχομηχαλὶς πόλιν
'Ηδη παρεστήσαντο σὺν τοῖς ἐν κόκλῳ.
5695 Εἴλον Βολερὸν Μοσυνόπολιν πόλιν
Καὶ τὴν βασιλεύουσαν αἱρήσειν πόλιν
C 'Ως νοσσιάν ἔρημον φοντ' αὐτίκη,
Κύκλω περιστήσοντες αβτῶν δυνάμεις.
Καὶ σφῶν στόλος δὲ νησίσιν ἀμφιβρύντοις
5700 'Ελλιμενίζει ταῖς περὶ πόλιν φθάσας.
'Αλλὰ στρατηγὸς στρατιᾶς τῆς Αὔσονων
Βρανᾶς ἀντὶ τις γεννάδας, βουληφόρος
'Εχθροῖς Ἰταλοῖς συμπλακεῖς κατὰ μάχην
Θεοῦ συνάρσει συντρίβοντος τὰς μάχας,
5705 Τρόπαιον ἴστῃ κατὰ βαρβάρων μάχη,
Καὶ πλειστον εἰργάσαστο Σικελῶν φόνον.
Ζωγρεῖ τε καὶ Βαλδουίνον κόντον,
Τὸν Ριχάρδον τε καὶ Βαλδουίνον κόντον,
Οὓς βασιλεῖ πέπομφε πρὸς πόλιν κράτους.
5710 Ζωγρεῖ δὲ σὺν οἷς ἐρήθη στρατηγέταις
Κομνηνὸν Ἀλέξιον πατρίδος φθόρον
D 'Ρέκτην τε κακῶν κυκεῶνά τε ζάλης,
Καὶ φωντὸς ἐστέρησεν αὐτὸν δημάτων.
'Οσοι δ' Ἰταλῶν ἔξεψυγον τὸν φόνον,
5715 Θεσσαλονίκην καταλαβόντες πόλιν,
Ναυσὶν ἀπῆλλάττοντο πρὸς τὴν πατρίδα.
'Οσοι δ' ἐναλόντες ἤσαν τῇ πόλει
Κακοὶ κακῶν ὄλλυντο δικαίως ξίφει,
'Ἐπιφθασάσης στρατιᾶς σφᾶς Αὔσονων.
5720 Ήάντες δ' ἀπεσφάττοντο Σικελοὶ σπάθη,
'Αλλοις τε πολλοῖς ἀνδράσιν εὐκαρδίοις,
Τοῖς δ' Ἀλανοῖς μάλιστα συμμάχοις τότε
'Αντέρροπα δρῶντες γάρ οὗτοι Λατίνους
'Ων πρὶν καθυπέστησαν ἀσπλάγχνῳ τρόπῳ
5725 'Επὶ κατασχέσει γε Θεσσαλονίκης,

'Επῆγον εὐθὺς τὸ ξίφος κατὰ κάρας,
Ποὺ σύργονος, φάσκοντες, ἢ συμφυλέτης;
Οὓς πρὶν ἀνεῖλον δηλαδὴ κατὰ πόλιν.
Τούτων δὲ ναιοῖς προσπερευγότας πάλιν
Σφάττοντες ἀνέγραζον ἐν παρθησίᾳ,
5730 Ποὺ, ποὺ παπᾶς πέφυκεν ἀνρημένος;
Οὓς ἐν νεψὶ ἔκτεινεν οἱ μιατρόνοι.
'Ἐπὲν ὅπηρχε καθορῆν τι καὶ ξένον
Τοὺς κύνας οὐθίγοντας ἀστῶν σωμάτων
Τῶν νεκριμαίων ἀμφόδοις ἀρθριμένων.
5735 Τοῖς δ' Ἰταλῶν πτώμασι τῷ τηνικάδε
'Ἐπιμανέντας ἁσθείεν κατὰ κόρον
Καὶ τυμβορυκτεῖν εἰ δεήσει πολλάκις.
Οὔτως ἀπλάθη μὲν ἐκ Θεσσαλίας
'Η Σικελικῇ στρατιᾷ σὺν αἰσχύνῃ.
5740 Αἱ δὲ τριηρεῖς αἱ κατὰ Βυζαντίδος
'Ἐκπλεύσασι σφῶν, ὡς ἐφαμεν ἀνόπιν,
Κακῶς παθοῦσαι πρὸς στρατιᾶς Αὐστρίων
Πλεύσους τε ναυτῶν ἀποβάλλουσαι μόρφ
Οὔσαι περὶ ποὺ δίς ἵκατὸν καὶ πλέον
5745 'Ωχοντ' ἀγενῶς, ἀκλεῶς πρὸς πατρίδα.
'Ων, φασὶ, πολλαὶ κατέδυσαν εἰς βάθος
Κατά γε τὸν πλοῦν πνευμάτων καταγίσι
Περιπεσοῦσαι καὶ κλέδωνι καὶ σάλιψ.
'Ω ἀπολέσθαι κατὰ τάσδε τὰς μάχας
5750 'Ανδρῶν Ἰταλῶν μαχήμων πρὸς Αὐστρίων
Πλείους σχεδόν που χιλιοστών δύεκα.
Καὶ συσχεθῆγαι κατὰ διπλῆν τὴν μάχην
'Ανδρας Σικελίους τέτταρας χιλιάδας.
Οἱ δημοσίαις φυλακαῖς καθειργμένοι
5755 'Ολοντο λιμῷ καὶ κρύῳ καὶ τῇ νόσῳ.
'Ηγάγεθ' οὗτος καὶ σύνευνον δευτέρων,
Πρώτης θενούσης, παῖδες βρηγὸς Οὐγγρίας.
'Ης οὐθὲν θελήσας νυμφικήν δαίτα γάμους
Ἐκ δημοσίων χρημάτων ἐστιάσατι,
5760 Φειδοῖ τε τούτων καὶ φιλοχρύσωφ τρόπῳ
'Ἐκ τῶν δέπ' αὐτὸν ἀστέων ὑπηκόων
Χωρῶν τε λοιπῶν δὴν τάδ' ἡρανισμένος.
'Ων χάριν Μυσῶν ἔκταρχθεν πως ἔθνος
Καθ' Αἴμον οἰκοῦν, οἱ κικλῆσκονται Βλάχοι,
5765 'Απειστάθησεν Αὐστρίων κραταρχίας,
'Αραίρεσιν σφῶν θρεμμάτων εὑρηκότες,
Τὴν Ηπειρόν τοις (65) πρόφρασι, ή φησιν
[λόγος].
Καὶ συνεπαλείφουσαν αὐτοὺς πρὸς τόδε
Διαδέ' ἀδελφῶν Ἀσάνην τε καὶ Πέτρον.
5770 Καὶ τούτοις Μυσοὺς καὶ γένος καὶ τὸν τρόπον.
Οἱ πρὶν δύνοῦντας βαρβάρους συμφυλέτας
'Ακοστασιαν καὶ τὸ βραχῆναι κράτους,
Σφᾶς παραβρέψουσι δραματουργίᾳ,
'Η μᾶλλον εἶπεν διχιμοιώδεις πλάνη.
5775 Περιφανῆ κτίζουσιν ιερὸν δόμον
Μυροβλύτη (66) μάρτυρι τῷ Δημητρίῳ,

(65) Cod. Ηάτροκλος. De iis dici proverbium Diogenianus vii, 47, ait, qui cum proprias calamitates ob metum deplorare non ausint, sub alieno praetextu eas deflent. De Patroclo sordidissimo Aristophanes in Pluto i, 28.

(66) Cognomentum hoc S. Demetrio attribuitur

A recta capitibus enses impingebant,
fratrum suorum gentiliumque vindices
quos illi nempe per urbem mactaverant
Quod si qui ad sacra asyla confugiebant,
hos jugulantes clamabant ferociter,
Ubinam est occisus per vos sacerdos?
nam et se sacrī cœdibus impiaverant.
Tum et mirandum quiddam videre licuit,
canes parcentes civium corporibus,
si quæ projecta jacebant in vicis;
ast Italorum certatim cadavera
avida fame ibidem devorantes,
quin et sepulcris saepe protrahentes.
Sic e Thessalici pulsus fuit finibus
cum ignominia Siculus exercitus.

B Triremes autem, ut superius diximus,
Byzantina urbe fugientes procul,
male a Romano milite sunt multatae,
atque amiserunt plurimam turbam nauticam:
cumque ducentæ essent vel etiam plures,
turpiter victæ fugiebant in patriam:
quarum permultas fama est in cursu
ventorum vim perpessas et tempestatis,
naufragas medio periisse mari.
Quare in his præliis bellatores Itali
contra Romanum decertantes militem
occubuerunt decem ferme mille:
terrestrique simul et maritimo
bello sunt capti quater mille Siculi,
qui carceribus publicis conclusi
frigori sunt enecti et morbo et fame.

C Alteram duxit Isaacius conjugem,
mortua priore, Ungarici regis filiam:
quarum nuptiarum sponsalisque pompa
nolens de fisco regio impensas facere,
dum huic parcit victus avaritia,
cœpit pecuniam subditis ex urbibus
et reliquis castellis coacervare:
unde commoti populi Mæsorum,
incolæ Hæmi, qui dicuntur Blachi,
fidem Romano negarunt imperio,
propterea, quod suis gregibus spoliabantur,
Patroclis occasio, ut est in proverbio.

D Ad id præterea facinus sunt compulsi
a fratribus duobus Asane et Petro

Hipopulares suos, qui desicere
a partibus imperii subtimebant,
exacuerunt callido artificio,
seu demoniaca fraude, ut rectius dicam.
Splendidum isti condiderunt sanum
Demetrio martyri cnguentifluo,

etiam in argentea tabella cum his litteris in Christianis inscriptionibus. Αὕτη ἡ στάμνος φέρει μύρον ἄγιον ἐκ τοῦ φρέστος ἀντλήσασα, ἐν φ τὸ σῶμα τοῦ μυροβλύτου θείου Δημητρίου τοῦτο ἀναβλύζειν κεῖται.

ibique quosdam familiares dæmonum
lymphatos homines dolose collokarunt,
oculos distorquentes, effusis comis :
atque his mandarunt ut tanquam inspirati
sic loquerentur inter multitudinem :
nempe quod Deus Bulgaros atque Mæsos
in libertatem vindicare vellet :
propterea Demetrium quoque magnum
Thessalonicam cum suo templo insigni
atque Romanas deserentem sedes,
huc demigrasse opem allaturum.
Quare jam mora protinus abrupta
armis Romanos commotis appeterent,
eosque in prælio sine venia occiderent,
neminem vivum pretio dimitterent.
Hæc inclamantes bacchici divini
persuaserunt barbaris ut arma caperent,
qui Romanam ditionem ad Hæmum sitam
concurserunt totam diripientes.
Petrus quin etiam aurea corona caput
vinxit, et pedes calceis purpleis.
Hos ergo aggressus armis imperator.
prælio victos compulit in fugam.
Asan vero Petrusque auctores sceleris
Istro transmisso cum suis rebellibus,
adjunxere semet barbaris loci accolis.
Cæsar cum posset universam Mæsiam
percurrere recteque eam componere,
quoniam nuspianam quisquam resistebat,
tale nihil ad tutelam præstilis.
inflammatis igitur frumenti cumulis,
simul Blachorum fraudibus deceptus,
ad urbem regiam retulit inde pedem,
relictis ibi rebus in discrimine.
Tum Asan atque Petrus assumptis Scythis
in patriam redeunt, prohibente nemine,
rurusque ingressi Romanas regiones
Mæsis exercent dignum latrocinium.
Contra hos venit cum in numero exercitu
Alexius dux cognomento Branas,
qui regia jamdiu inhians coronæ,
nunc conspirantes legiones nactus,
a Cæsare deficiens sumpsit purpuram,
atque Byzantium concito cursu veniens
constitit improvisus ante mœnia;
ibique civium, verbis et armis magis,
sollicitabat valde quotidie animos.
Sed imperator congregato exercitu
ex viris militaribus externi generis,
Italis nempe, Scythis, Iberis, Turcis,
Italici Corradi consilio impulsus
ausus est pugna tyranno resistere.
Nobili genitus fuerat de genere
Italicorum principum Corradus,
vir clarus, omni lude florentissimus
natura dotibus præditus eximiis,
mentis sapientia, viribus corporeis,
strenuus patrandis præliis et prævalidus,
Cæsaris sororem in conjugio habens,

A Εἰς δὲ θιεσώτας γέ τινας δαιμόνων
Ἐνθουσιῶντας ἐμβιβάστητες δόλῳ]
Διαστρόφους κόρας τε, χαίτας ἀνέτους,
5780 Τοιάδε φείς δὲ ἐπινοίας τάχα
Ἄλγειν ὑπηγόρευον αὐτοῖς εἰς δλους,
“Οτι Θεὸς Μισῶν τε Βουλγάρων γάνους
Ἐλευθερίαν εύδοκει ζυγοῦ λύσιν.
Ταῦτ’ ἄρα λιπεῖν καὶ Δημήτριον μέγαν
5785 Θεσσαλονίκην καὶ νεώ κάλλος ξένου
Διατριβάς τε Ῥωμαϊκὰς καθῆπαξ
Ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς συμμαχήσοντα σφίσι·
Μέλλειν τολοιπόν οὐδὲ βραδύνειν ἔνι,
Χρεῶν δὲ κινεῖν κατὰ Ῥωμαίων δπλα,
5790 Ἀνηλεῶς κτείνειν τε τοῖτους δὲ μάχη·
Ζωγρεῖν δὲ μηδὲν, μηδ’ ἐπὶ λύτροις λύειν.
Τοιαῦτ’ ἀνακράζοντες οἱ θεοπρόποι,
“Οπλῶν γενέσθαι κατέπεισαν βαρβάρους,
Καὶ τὰ καθ’ Αἴμιον Ῥωμαϊκὰ χωρία
5795 Κατέδραμον ἔνυπταντα κείροντες βίᾳ·
Βέτρος δ’ ἀναδεῖ καὶ χρυσῷ στέφει. κάραν
Καὶ φοινικοῦν πέδιλον εἰλίσσει πόδας·
“Οθεν κατ’ αὐτῶν ἐκστρατεύσας δὲ κράτωρ
Ἐπρέφατο ἡρᾶς καὶ τίθησι φυγάδας.
5800 Ἀσὸν δὲ, Πέτρος, κακίας ἀρχηγέται,
Ἴστρον διαβάλνουσι σὸν ἀποστάταις,
Καὶ συνέμιξαν βαρβάροις παριστροῖς.
“Αναξ δὲ ἐπελθεῖν Μυσίας πάσης δρους
Καὶ τὰ κατ’ αὐτὴν εὖ διαθέσθαι πάνυ
5805 Τῇ κωλυσόδντων ἴσχυιν ἐρημίῃ,
Τοιοῦτον οὐδὲν ἀπτο κατειργασμένος·
C Πυρὶ δὲ καρπῶν παραδὸνες θημωνίας,
Καὶ ταῖς ἀπάταις ὑποχθεῖς ταῖς τῶν Βλάχων,
Παλινδρομεῖ δὴ πρὸς πόλιν βασιλίδα,
5810 Τάκει λελοιπώς ὡδίνοντα πραγμάτων.
“Ασὸν δὲ Πέτρος σὸν Σκύθαις εἰς πατρίδα
Αὔθις ἐπανέδραμον ἀνυποστόλως·
Ἐπήσεσαν οὖν Ῥωμαϊκοῖς χωρίοις
Λείαν Μυσῶν ἀπαντα δρῶντες, ὡς λόγος·
5815 Καθ’ ὧν ἀφίκτο σὸν στρατιῷ μυρίῃ
Στρατηγὸς Ἀλέξιος Βρανῆς τούπικλην·
“Ος δὴ τρέφων ἔρωτα πάλαι τοῦ στέφους
Καὶ τηνικαῦτα συνδρομήν σχῶν ταγμάτων,
Ἀκοστατήσας, σύμβολα τὰ τοῦ κράτους
5820 Λύτῷ περιθεὶς, πρὸς Βυζαντίδα τρέχει·
Καὶ δὴ πρὸ τειχῶν ηὐλίσατο που φθάσας,
Πειρώμενος λόγοις τε τοῖς δπλοῖς πλέον
“Αστυπολιτῶν ὡς ἐνὸν καθ’ ἡμέραν·
Καὶ βασιλεὺς δὲ στρατιὰν συναλίσας
5825 Ἄνδρῶν δπλιτῶν ἐκ φύλων ἀλλοθρόων
Σκυθῶν, Ἰταλῶν, Ἀγαρηνῶν, Ἰθήρων,
Ἰταλιώτου Κορφάδου συμβουλίᾳ,
Ἀντικατέστη τῷ τυράννῳ πρὸς μάχην.
Τιπῆρχε δ’ ἐκφύς εὐπατριδῶν πατέρων
5830 Τῶν παρ’ Ιταλοῖς ἀρχικῶν δὲ Κορφάδος,
‘Ανήρ περιώνυμος ἐν καλοῖς δλοῖς,
Λασχῶν φυσικὴν εἴ γέ τις εὐκληρίαν,
Φρενῶν τε βαθύτητα, σώματος σθένος,
Δραστήριος μάχας τε καὶ βραμαλέος·
5835 Γαμβρὸς κρατούντος εἰς σύναιμον τυγχά

- Θεόδοτον διδρημιχ φανεῖς τῷ τέτε
 Ἀναστὶ τῷδε κατὰ τύγδε τὴν μάχην.
 Ὅς εἰ Λασίνων συναγείρας ἵππότας
 Ἀρειμανίους δίς ἐκπόνη καὶ πλέον,
5840 Πεζοὺς καταφράκτους δὲ πεντακοσίους
 Ἡγεῖτο τῶνδε καὶ κατορθοῖ τὴν νίκην.
 Παρῆν δὲ κατάφρακτος δῆλοις καὶ κράτεροι
 Μετὰ στρατηγῶν εὖσθενῶν τε ταγμάτων.
 Επεὶ δὲ ὑπῆρχε συμπλοκῆς καιρὸς μάχης,
5845 Εύνυμον μὲν εἶχε Καμμύτης κέρας
 Πρωτοστράτωρ ἀν, εὐγενής, βουληφόρος·
 Τὸ δεξιὸν δὲ βασιλεὺς ἦν διέπων.
 Σὺν Ἰταλοῖς δὲ ἦνε Κορδάδος μέσον.
 Καὶ βρανᾶς δὲ ἔκβαταζεν αὐτοῦ δυνάμεις
5850 Μέσον μὲν αὐτὸς κατέκυν τῶν ταγμάτων
 Τὰ δὲ ἀν ἐκπέρωθεν ἱλάρχαι πάλιν.
 Καὶ συρράστησης παρ' ἐκπέρων μάχης,
 Ἰν' ὧς ἐπος φράσαιμι συνελῶν λόγῳ,
 Πίπτει Βρανᾶς ἀλσηστα Κορδάδου ξίφει,
5855 Καὶ τὴν κεφαλὴν τέμνεται περαυτίκα,
 Καὶ τέρμα μάχης καὶ τυραννὶς λαμβάνει.
 Ἐπεὶ δὲ πρεσβεύσαντο πρὸς βασιλέα
 Οἰς περ μετῆν σθένους τε Αχιμπροῦ καὶ
 [γένους]
 Ἐκλιπαροῦντες λύσιν εὑρεῖν πτυχισμάτων,
5860 Ἀναξ βραβεύει πᾶσι τὴν ἀμυνησίαν
 Καὶ προσδραμήντας εὖμενῶς δεδεγμένος
 Πάσοις κεχρῆσθαι γνησίψ μεταμέλψ
 Ἐπὶ παραβάσει γε φρικτῶν δρκίων
 Τῶν πρὶν πρὸς αὐτὸν ὄπετθει σὺν λόγῳ·
5865 Λύσιν δὲ ἀναθέματος αἰτεῖν αὐτὸν πάλιν
 Παρ' ἀρχιθύτου τῆσδε τῆς Κωνσταντίνου,
 Ω σφας καθυπίσαλον αἵτοι πρὸ τρίτης
 Ἐστώτες ἄνω τειχέων πυργωμάτων,
 Καὶ δρώμενα βλέποντες αὐτοῖς ἀνόσως.
5870 Καὶ τῶνδε πολλοὶ τῶν κακῶν ἥσθημένοι,
 Θερμῶς πησοσῆλον τῷ μεγάλῳ ποιμένι·
 Ἀλλοι δὲ δέξαντες εἰσδοχῆς δεδωκότες
 Τῇ τῆς κεφαλῆς κατανέσσει καὶ μόνῃ,
 Ής ληρὸν ἡγήσαντο τὴν συμβουλίαν·
5875 Κατὰ Μυσῶν ἔκεισιν καὶ πάλια ἄναξ,
 Καὶ τὰς κατ' αὐτοὺς ἐκδρομὰς τὰς ἀσχέτους
 Πάντοι τι μικρὸν ἀναχαιτίσας δῆλοις,
 Τὴν Ἀδριανὸν καταλαμβάνει πόλιν.
 Μυσοὶ δὲ κώμας κατέκειρον καὶ πάλιν
5880 Τὰς πρὸς Φιλιππούπολιν κατοικουμένας·
 Ἀφιγμένου δὲ ἄνακτος εἰς πάσχον μέρος
 Ἀφ' ὧν ἀπανίστατο χωρίων ἄναξ,
 Ἐκεῖον ἐπίκει δύστροπον Μυσῶν ἔθνος.
 Οὗτος θέλων οὖν ἀμύνασθαι βαρδάρους
5885 Ἐφίσταται δὴ τοῖς δροῖς Τριαδίτζης
 Καὶ μηδοτοῦν ἐκ χρόνους διανύσας,
 Εὖκωνος αὐτὸς τὴν Κωνσταντίνου φθάνει,
 Στρατὸν παρεικώς αὐτόθι παραμένει,
 Ἐπικων ἀμίλλαις ἐντρυφῶν καὶ παιγνίοις.
5890 Ἡροὶ δὲ ἀπολέρει τῆς Κωνσταντίνου πάλιν,
 Καὶ τοὺς Μυσοὺς μέτεισιν, αὐθίς τοῖς δῆλοις·
 Ηἱρὶ δὲ περάστασιν ἰδρώσας πάνυ
 Τινὸς Λιβνίτζου φρουρίου τῶν αὐτέρθι,

A vere cœlestis per id tempus donum
 regi concessum ob imminens discrimen.
 Nempe hic Latinis collectis equitibus
 Martem spirantibus paulo plus ducentis,
 cataphractisque peditibus quingentis,
 ducem se præbuit victoriamque retulit.
 Cæsar quin etiam loricatus adfuit
 cum ducibus ac fortibus ordinibus.
 Cumque jam acies essent in procinctu,
 sinistro cornu præfuit Cammytzes
 protostator et nobilis consiliarius;
 dexterum ipse Cæsar cornu rexit;
 medium tenuit Corradus exercitum.
 Aciem et Branas ordinavit suam,
 medium ipse occupans phalangem,
 alas tribunis regendas attribuens.
 Mox concurrentibus utrinque aciebus,
 ut paucis verbis tantam rem complectar,
 Corradi Branas cadit ense turpiter
 eique caput statim amputatur,
 fitque simul pugnæ finis et tyrannidi,
 Deinde nobiles, qui rebelles fuerant,
 legationem ad Cæsarem submiserunt,

criminis veniam sibi deposentes.
 Cæsar se præbuit cunctis indulgentem,
 atque accedentes benevole excipiens,
 cunctis prudenter veram pœnitentiam
 violatorum fœdorum suadebat :
 atque ut sacri vincis anathematis

C a patriarcha Byzantinæ urbis
 peterent solvi, quibus ante triduum
 a civibus obstricti rite fuerant,
 dum summis maniis stantes atque turribus
 mala rebellium spectarent facinora.
 Atque in his multi tacti pœnitentia
 ad magnum præsulem servide accedebant :
 ast alii vanam speciem consensus
 capititis nutu tenuis simulantes,
 exhortationem Cæsaris ridebant.
 Ipse prosector iterum in Mœsiam
 hostium effusas passim excursiones
 sane parumper armis compescuit,
 progressus usque ad urbem Hadriani.
 Interim Mœsi devastabant rursus

D circa Philippi civitatem pagos.
 Dum laboranti rex parti succurreret,
 locum quem vacuum abiens reliquerat,
 contumax statim Mœsa gens tenebat.
 Barbaros ergo debellare studens
 ad Triaditzæ contulit se fines :
 sed cum rigente hieme nil proficeret,
 expeditus ipse Byzantium venit :
 dumque illic miles manet sub Jove frigido,
 circi spectabat ludicra certamina.
 Attamen verno tempore Byzantio
 rursus discedens Mœsos armis petiit :
 cumque ob capiendum laborasset diu
 Lobitzum quoddam Mœsiæ castellum,

inconsummatam operam omittens,
iterum regiam rediit in urbem.
Scilicet pulchræ gratia Propontidos,
aedificiorum commoda et ornatus,
venatio dulcis et simul equitatio,
piscium præda, cum hilaritatibus,
diu longinquum non sinebant Cæsarem,
sed ad fruendum sese compellebant.
Asanis quoque uxorem Cæsar cepit
tertiumque ex ejus fratribus Joannem
obsidis loco traditum accepit.
Nihilo hic tamen minus postea nocuit
pro sua malitia pessima Romanis' urbibus.
Adhuc tenente imperium Isaacio
defecit quidam Mancaphas cognomine
Philadelphensis civis Theodorus
Lydiæque et patriæ invasit tyrannidem
atque urbes plurimis multavit damnis
cum harum pagis, circum arma ferens.
Philadelphæ Cæsar ad fines veniens
in sua patria conclusit rebellem,
qui tunc idoneum nactus est agnomen
dictus ab actis fatus Theodorus.
Cum Philadelphi tamen haud posset urbem
capere Cæsar vi peritiaque bellica,
quod sicut reliquum, conditiones obtulit :
nempe ut depositis imperii insignibus
privatam vitam Mancaphas exigeret;
urbs autem veterem ordinem recipere,
seque priori domino submitteret.
Mancaphas tamen profugens ad sultanum,
Turcis assumptis secum auxiliaribus,

Romani imperii fines incursabat.
Missus cum donis legatus ad sultanum,
Mancapham annuente reduxit sultano
regiam ad urbem, ibique Cæsar vinolis
perpetuoque illum addixit carceri.
Cognita res sultani exacti fratres
ad iracundiam plurimam atque ad arma,
perfidiam criminantes quod prodiderat
munerum gratia transfugam sibi supplicem.
Jamque armis sultanum aggressuri erant,
nisi hic speciosis rem purgasset verbis :
ait enim hominem a se patriæ redditum
fide interposita, ne vel moreretur,
neve quid mali pateretur corpore.
Per illud tempus rex quoque Alamanniæ
misit legatos qui rogarent Cæsarem
ut sibi atque exercitui pacificum
Romanam per ditionem annueret transitum
proficiendi ad Palestinæ locos.
Ad regem autem cursus logotheta
Cæsar præmisso, fœdera composuit.
Accepta vicissimque oblata fide
stabilem fore cum rege amicitiam,
logotheta ad Cæsarem est reversus.
Rex autem fines imperii ingressus
usque ad Philippi urbem promovit castra.

- A** Καὶ τοῦργον ἀντίνυτον ἀφεικὼς πάλιν
5895 Ήρδες τὴν βασιλεύουσαν εἰσεισι πόλιν·
Αἱ χάριτες γάρ τῆς καλῆς Κροκονείδος
Αἱ καλλοναὶ τε τῆσδε καὶ καλλη δόμων,
Τερπνὰ κυνηγέσια σὺν ἴππαισίῃ,
Σῶν ἰχθύων ἄγρα τε σὸν εὐθυμιά
5900 Μαχρὸν θυραῖον τυγχάνειν οὐκ ἡρίει,
Ἄλλα τρέχειν ἡπειρον αὐτὸν πρὸς τάξε,
Κατέσχεν ἵνας γαμετὴν Ἀσάν τότε,
Καὶ θάτερον δὲ συγγόνων Ἰωάννην
Βιλῆρε, δόντων εἰς δημηρίας λόγον·
5905 Ος διατερύν δέδρακες Ῥωμαίων πόλεις
Κάκιστα κάντων, φεῦ μισθρώπου τρόπου !
Τούτου χρατοῦντος τοῦ βασιλείου κράτους,
Ἀποστετήσας καὶ Μαγκαρᾶς τούπικλην
Θεόδωρός τις Φιλαδελφεὺς τῷ γένει,
5910 Κατετυρανεῖ πατρίδος καὶ Λυδίας,
Καὶ πλεῖστα δεινῶν εἰργάσσο τὰς πόλεις,
Κώμας τε λοιπάς αἵ ἐπήβει σὺν δηλοίς.
Ἄναξ δὲ ἐπιστάς Φιλαδελφείας δροῖς
Ἐμφρουρον αὐτὸν ἑγκαθιστῷ πατρίδι,
5915 Ἐνίκ' ἐπωνύμαστο καὶ μάλι ἁνδικῶς
Ο Μιωροθόδωρος ἐκ τῶν πραγμάτων.
Πλὴν μὴ δυνηθεὶς τὴν Φιλαδέλφου πόλιν
Ἄναξ ἐλεῖν δηλοίς τε καὶ στρατηγίαις,
Πρὸς συμβιβάσις δεύτερον πλοῦν ἐτράπη
5920 Ως δὲ Μαγκαρᾶς, παράσημα τοῦ κράτους
Ῥίψας, καθ' αὐτὸν τὸν βίον διανύτη,
Ἡθη δὲ τὰ πρὸν ἡ πόλις ἀναλάβη,
Καὶ πάλιν ἰθύοιτο καρ' οὐ καὶ πάλαι.
Μαγκαρᾶς οὗτος κάστρους τῷ σουλτάνῳ
5925 Τσύρους τε λαβὼν συμμάχους κατ' Αἴ-
[σόνων,
Χώρας ἐπήβει Ῥωμαϊκὰς ἐκτερίων.
Σταλεῖς δὲ σὸν χρήμασι πρέσβυς σουλτάνῳ
Καὶ τόνδε λαβὼν κατανεύσει σουλτάνου,
Πρὸς βασιλίδα τὴν πόλιν ἀναφέρει,
5930 Καὶ δεσμά καὶ κάθειρξιν ἀληκτα φέρει.
Καὶ τοῦτο παρώκυνε σουλτάνου συγγόνους
Πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ καὶ μάχην καὶ μανίκιν.
Ἐγκλημάτιοι φέροντας ἀδίκου δίκης
Καταπροδόντι πρόστρυγα δώρων χάριν.
5935 Καὶ τάχ' ἂν ἡμίμαντο τοῦτον τοῖς δηλοίς,
Εἴ μὴ τιθεὶς πρόφασιν εὖλογον τάχα·
Ἐφασκειν αὐτὸν ἀποδοῦναι πατρίδι
‘Επ' ἀποφλεῖτι μήτε θανεῖν μηδόλως,
D Μήτ' εἰς δέμας τι τῶν κακῶν πεπονθέναι.
5940 Τῷ τηνικαῦτα καὶ βῆξ Ἀλαμανίας
Ἐστειλε πρέσβεις ἀξιῶν βασιλέα
Αὐτῷ παρασχεῖν σὸν στρατιῷ φιλίως
Γῆς παραδραμεῖν Ῥωμαΐδος τοὺς δροὺς
Πρὸς Παλαιστίνης τοὺς τόπους δρμημένῳ.
5945 Πρὸς βῆγα τοίνυν, τοῦ δρόμου λογοθέτην
Ἄναξ πεπομφώς, συμβιβάσεις ἀρτύει·
Δαδών τε πίστεις καὶ δεδωκόνις αὖ πάλιν
‘Ως ἔμπεδος κένιτο τὰ τῆς φιλίας,
Ἄνθις ἐπανέδραμε πρὸς βασιλέα·
5950 Καὶ βῆξ ἐπιστάς τοῖς δροῖς Ῥωμαΐδος,
Καὶ πρὸς Φιλίππου τὴν πόλιν ἐπεφέράει,

Εαὶ δὴ μετά γε τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις
 Καὶ φιλονείκους διενέζεις καὶ μάχας,
 Βάσιλικῶν τε ῥηγικῶν τε ταγμάτων
 5955 Ἀκαμανῶν στράτευμα πορθμὸν διέβη,
 Καὶ πρὸς Φιλαδέλφειαν ἦκε τὴν πόλιν·
 Διὰ δὲ Φρυγίας τε Ασοδικείας
 Ἐφίσταται τάχιστα Φιλομηλίψ
 Ἐν φύλαξι τοῖς πολιχνίοις.
 5960 Καὶ τόνδε νικᾷ καὶ κρατεῖ πολιχνίοις,
 "Οπερ σκυλεύσας ἐμπιπρῆ μετὰ τέσσες.
 Εἴτα πεφθακίς Ἰκονιέων πόλιν,
 Καὶ τὴνδ' ἔλων δρόλοις τε καὶ μάχης νόμῳ
 "Ωδευσε λοιπὸν τὴν προκειμένην τρίβον·
 5955 Εἰς δ' Ἀντιόχου τὴν πόλιν ἡπειρόνεος
 Ἐναπετνίγη, φεῦ Θεοῦ τῶν κριμάτων!
 Ἐναποληφθεὶς ταῖς δίναις τῶν δότατων
 Τίδε δ' ἐκείνου τὸ κράτος δεδεγμένος
 Καὶ μέχρις αὐτῆς Ἀντιοχείας φθάνει,
 5970 Κάκειθεν ἥκων Συριακᾶς πρὸς πόλεις
 Ἐλευθεροὶ τάντας γε τῶν ἐν τῇς "Ἄγαρ·
 Πολλὰ δὲ καμῶν κλέσσων Χριστοῦ χάριν,
 ,Ἐκεῖ καταλέκυτε καύτοὺς τὸν βίον.
 Οἱ δ' Ἀλαμανοὶ ναυοὶ πρὸς τὴν πατρίδα·
 5975 Λῦθις ἐπανήχθησαν εὖ σεσωσμένοι·
 Καὶ Φραγγίας ῥῆξ Γερμανῶν (67) τ' ἄρχων
 [πάλιν]
 Ναυσὶν ἐπῆλθον δρόλιται τοῖς ἐξ "Ἄγαρ·
 Οὐκ ἴσχυσαν δρόμοις δὲ Σιών ἄγιας
 Σφρᾶς ἔξελαπται καὶ νέμειν χροιτωνύμοις·
 5980 Ὁχοντο δὲ πλῆρε καὶ πάλιν ἐξ πατρίδα.
 'Ο δ' Ἰγκλίνων ῥῆξ κατέρας ἐξ τὴν Κύπρου
 Τάντης τε κρατεῖ τοῖς δρόλοις κατὰ κράτος·
 Δισμεῖ δὲ συσχῶν καὶ τύραννον τῆς Κύπρου
 Κομνηνὸν Ἰσάκιον (68) Ἐχετον τρόπους·
 5985 Καὶ καταπλεύσας πρὸς Παλαιστίνης τόπους
 Στράτευμα κατέλιπνεν οἰκεῖον Κύπρῳ
 'Ο Γερμανῶν ῥῆξ δηλαδὴ τῶν Ἰγκλίνων
 Καὶ τῆσδ' ἐκυρίευσεν ὡς υπηκόου,
 Ζωῆς δὲ ἀφορμᾶς αὐτόθιν κακτήμενος.
 5990 Ἐν τῷ μελλεῖν δὲ πρὸς πατρίδ' ἀπίειναι
 'Ρηγὴ Κύπρου δέδωκε τῆς Παλαιστίνης
 Οἰκεῖν τε ταύτην, εἰ σχολὴν ἔχει μάχης.
 Καὶ κυριεύειν καὶ κρατεῖν τῆς Κυπρίων,
 'Ος δέ τοις προσνεμήθειστος πόθῳ
 5995 Ζωηφόρῳ μνήματι τῷ τοῦ Κυρίου,
 Καὶ συναφθείσῃς τοῖς δροῖς Παλαιστίνης.
 "Ἄγων, μετάγων, συγχέων, μετατρέπων
 Ἀνθρώπινα θεῖά τε πράγματα κράτωρ
 Καὶ δραματουργῶν, ὡς δέδοκτο οἱ μόνψ,
 6000 Εὐθύνερίσας τὸν πόδας κραταρχία,
 Τὸν πατριάρχην τοῦ θρόνου παραλύει,
 Τὸν Καματηρὸν Βασιλείου ἀδίκως·
 Τὸν Μουντάνην δὲ Νικήταν ἀντεισάγει,
 Τριπέμπελὸν τε καὶ χρόνῳ περειμένον·

(67) Ita codex. Et quidem infra Ephræmius declarat Germanos hoc loco se intelligere Anglos, qui olim scilicet in Britanniam e Germania commigraverant.

A Exin alternabant vario affectu,
 insuper contendebant dimicabantque
 regis prædicti Cæsariske milites,
 donec Alamannum agmen fretum transiit,
 et Philadelphi usque ad urbem venit:
 præteriensque Phrygiam et Laodiceam,
 celeri cursu pervenit Philomelium,
 ubi rex pugnam cum sultano ciet,
 eoque victo, potitur oppidulo,
 idque direptum consumit incendio.
 Pergit deinde ad Iconium urbem,
 quam postquam expugnavit virtute bellica,
 propositum sibi prosequebatur iter:
 jamque ad Antiochi urbem properabat,
 cum suffocatus est, o Dei judicia!
 B rapidis undis fluminis abreptus.
 Ipsius autem filius suscepto imperio
 usque ad Antiochi progrederit urbem:
 unde ad Syriacas pergens civitates,
 Agarenorum jugum ab illis depulit:
 Christique causa plurimum laborans,
 is quoque vitæ terminum illic habuit.
 Tum Alamanni navibus inscensis
 reversi sunt in patriam incolumes.

C Rex quoque Galliæ et Britanniæ dominus
 cum classib[us] armatis supervenerunt;
 cumque Agarenos pellere ex urbe sancta
 frustra tentassent, ut Christianis traderent,
 marino rursum cursu in patriam redeunt.
 Antea tamen in Cyprum exscenderat
 Anglorum rex, et insula potitus fuerat,
 ejusque vinclis tyrannum tradiderat
 Comneniu[m] Isacium, novellum Echetum.
 Tum Palestinas navigans ad terras,
 præsidium suum in Cypro reliquerat
 Germanicorum, inquam, rex Anglorum,
 ejusque dominum se gerebat insulæ,
 et commeatum militi hinc subvehebat.
 Verum in patriam reversurus postea
 Cyprum donavit Palæstino regi;
 ut illic pacis tempore vitam gereret,
 quod ipsi regnum tribuit affectu pio
 propter vivificum Domini sepulcrum,
 D quia prope Palæstinæ fines erat.
 Interim imperator sus deque agebat
 cuncta humana et divina ferens, ripiens,
 commutans, ut sit in scenis, pro suo arbitrio,
 summa videlicet fretus potestate.
 Sede dejicit injusta sententia
 Camaterum Basiliūm patriarcham:
 substituitque Nicetam Montanūm
 vel potius deponatum, confectum senio;

(68) Cod. Ἀλεξιον, manifesto errore, quem coarctavit Nicetas, imo ipsem Ephræmius, qui de Isaacio Cypri tyranno in superioribus verba fecit.

quem mox despiciens ob ineptitudinem
pontificali invitum honore exxit.
Porro Leontium quemdam in sede posuit
monachum et virtuti navantem operam,
quem sibi demonstratum a sancta Virgine
noctu, affirmavit in publica concione :
sibique nomen, ejus virtutem, formam
descriptam esse colitus ceu in tabula.
Verumtamen hunc etiam solle pepulit,
pensi non habens quidquid ante dixerat.
Deinceps vero pastorem transferre maluit :
quippe sancta Sionis archipræsulem
nomine Theodosium, Latinum genere,
sibi familiarem atque imperii vatem,
ad patriarchæ summum honorem transtulit.
Sed nihil buic profuit facti novitas ;
utroque enim excidit sacerdotio,
Sionis nempe ac regia metropoleos,
admissus inconsulte, ejectus turpiter.
Ad extremum Georgius Xiphilinus
Constantini pastor est datus urbi.
Cæsari natae fuerant ex primis nuptiis
virgines pulchri aspectus filiæ duæ ;
quarum prioræ rite comas tonsam
instar agnæ Domino sacram tam obtulit :
proterea que vertit in monasterium
parthenonemque maximis impensis
palatium dictum antea Joannizæ :
hoc, inquam, attribuit natae diversorum.
Alteram autem tradidit nuptam filio
regis Siciliae nomine Tancredi.
Apud se vero imperii paterni heredem
alebat Alexium filium natu minimum,
qui patriam suam oppressit malorum cumulo.
Nec soli Branas Theodorusque Lydus
calcaneum extulerunt contra Cæsarem,
verum post illos etiam Alexi duo,
qui se jactabant titulo fictio
de Manuele imperatore genitos.
Alter ex his instructus a sultano
militum Persicorum ingenti numero
predam agebat ex Romanis oppidis :
cui noctu consopito prope Harmala
sacerdos quidam caput amputavit,
cæsareique exercitus duci obtulit.
Alter autem in prælio occisus fuit
a Basilio chartulario Chumno.
Basilius etiam quidam, vulgo Chotzas,
a Cæsare deficiens in urbe Tarsia
Romana ditioni molestus erat :
sed demum captus excruciat miser,
Rursusque aliis, et posthinc alius denuo,
tellure cœu gigantas educti fabula,
imo permulti obstiterunt Isaacio :
sed omnes, Deo volente, perierunt.
Hic princeps quia sui nimium amans erat,
iracundus, levi de causa suspicax,
invidia quoque flagrans adversus subditos,
multos multavit membris optimates :

Α 6005 Οὖτε καταγνοὺς ἀφέλειαν αὐτίκα
Ἄκοντα κατήγαγεν Ἱερου θρόνου·
Καὶ τινα Δεσντινὸν ἐγκαθιδρύει·
Ἄνδρα μοναστὴν, ἀρετῆς ὄντ' ἐργάτην·
Οὐ τῷδε δεῖξει τὴν ἀπειρανδρὸν Κόρην
6010 Ἐφασκε νυκτὸς συλλόγων ἡθροισμένων,
Εἶδος τε κλῆσιν, ἀρετὴν, τοῦδ' εὐστόχως
Μᾶλα διαγράψασεν ὡς ἐν εἰκόνι·
Ἄλλα γε καὶ τόνδ' ἀπελαύνει τοῦ θρόνου,
Πάντα παριδῶν τὰ προηγορευμένα
6015 Μετέθεσιν δὲ δραματουργεῖ ποιμένος·
Ἄρχιθετην γάρ τῆς Σιών τῆς ἀγίας
Κλῆσιν Θεοδόσιον, φῦντα Λατίων,
Ἐθάδα τῷδε καὶ προσήγορον κράτους,
Εἰς πατριαρχῶν ἀνάγει προσεδρίαν.
Β 6020 Ἄλλ' οὐδὲν ἀπώνατο τῆς καινουργίας·
Ἄμφοιν γάρ ἐκπέπτωκεν ἱεραρχίαιν,
Σιών τε τῆς πρὶν καὶ βασιλίδος πάλιν,
Καὶ τῶνδ' ἀτίμως ἡ προβληθεὶς ἀκρίτως.
Ἐπειτα Γεώργιος δὲ Εἰφιλίνος
6025 Ποιμὴν ἀναθέδεικτο τῆς Κωνσταντίνου.
Ἐκ τῶν πρὸν εἰχεν ἀντοκράτωρ σπερμάτων
Παιδίας φυτεύσας καλλιπαρθένους δύο.
Οὐ ἀποκείρει καθ' ἔθος πρεσβυτέρων
Καθιερώσας ὡς ἀμνάδα Κυρίῳ·
6030 Μεταβεβληκὼς δ' εἰς μονὴν ἀσκονυμένων
Καὶ περθενῶνα δαπάναις ὡς ἀφθόνοις
Ίωαννίζη τὸν κακλημένον δόμον,
Ἐνταῦθ' ἵνασκεν καὶ κατοικεῖν προσνέμει.
Πργὸς δὲ συνέζευξεν υἱῷ δευτέραν
C 6035 Τῆς Σικελίας τοῦ Ταγγρὶ κακλημένου.
Κληροῦλον δρῦς πατρικῆς ἀντρέφων
Τὸν υἱὸν Ἀλέξιον ὑστατὸν χρόνῳ,
Ος συμφορᾶς ἡνεγκε πατρίδι βάρος·
Οδὲ Αὐδός Θεόδωρος, οὐ Βρανᾶς μόνον
5040 Πτερνισμὸν ἥραν κατὰ τοῦ στεφηρόδου,
Ἄλλα σὺν αὐτοῖς καὶ δυάς Ἀλεξιῶν,
Οἱ σφᾶς ἐπωνύμασαν αὐτοὺς υἱας
Τοῦ πορφυρανθοῦς Μανουῆλ βασιλεως·
Ἄφ' ὧν δὲ μὲν γε προσλαβών ἐκ σουλτάνου
6045 Συμμαχικὸν τι Περσικὸν πλεῖστον στίφος
Πδλεις ἐπὶών κατέκειρεν Αἴσσονα·
Οὐ νυκτὸς δποδτοντα καθ' Ἀρμαλά που
Κτείνας θύτης τις καὶ τεμῶν αὐτοῦ κάραν
Ἡνεγκεν αὐτὴν ταγμάτων στρατηγέτη.
Δ 6050 Καὶ δεύτερος δὲ κτείνεται κατὰ μάχην
Ηρδὲς Βασιλείου χαρτούλαρίου Χούμονος.
Καὶ τις δὲ Βασιλείος Χοτζᾶς τού πίκλην
Ἀποστατήσας κατὰ Ταρσίαν πόλιν
Χώρας ἐκάκου Ῥωματικᾶς καὶ πόλεις,
6055 Ος συσχεθεὶς δύματα πηροῦται τάλα·
Καὶ πάλιν ἔλλος, καὶ πάλι τῷδ' ἔλλος πάλιν,
Ος ἐκ χθονὸς γῆγαντας αἰρεῖ τις μῦθος,
Καὶ πλῆθος ἀντέστησαν Ἰσαακίψ·
Καὶ πάντες ἀπώλοντο τῇ θεοῦ κρισει.
6060 Ὁργίλως δὲ φίλαυτος οὗτος δὲ κράτωρ
Καὶ δπονοίας καὶ λαβῆς μικρᾶς μόνης,
Καὶ ζηλοτυπῶν καὶ φθονῶν δπηκόδις,
Πολλοὺς δρίστων παρέβλαψεν εἰς δέμας·

- Φάσις μὲν ἐστέρησε τοῦ τῶν δύματων
6065 Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον ἄνευ αἰτίας,
 Καὶ Κωνσταντῖνον Ἀσπιέτην τούπιχλην.
 Ἄλλους δ' ἐναπέκειρε φροντιστηρίοις.
 Λεηλατούντων σὺν Κομάνοις τῶν Βλάχων
 Τὰ κατὰ δύσιν Ῥωμαϊκὰ χωρία,
6070 Ὁπλα κατ' αὐτῶν βασιλεὺς ἀρει πάλιν.
 Ἀγγίαλον οὖν παραμείψας τὴν πόλιν
 Εἴσεισν Αἴμον τὴν Βλάχων παροικίαν
 Πίντα δὲ τάκει φρουρίων, πολιγύνιων
 Εὔρων ἔρυμάντην ἰσχὺν ἀνδεδυμένα,
6075 Καὶ τείχεστο πύργοις τε διειλημμένα
 Μυσοὺς δὲ βλέψας ἀγρίων αἰγῶν δίκην
 Τοὺς ἀποκρήμνους καταλαβόντας τόπους
 Ὡς Ῥωμαϊκὴν συμπλοκὴν δεδιότας.
 Πρὸς δ' αὖ Σκυθικὸν ὑφορώμενος στίφες
6080 Τποστροφῆς ἡψητο τῆς πρὸς τὴν πόλιν.
 Διὰ δὲ τεμπῶν δυσδέτων τε χωρίων
 Καὶ τρυμαλιᾶς οἰον εἰπεῖν δυσπόρου
 Αὐλῶνι σαρῶν πάντα παρεικασμένης
 Τὴν ἐς Βερβόνην ἐκδρομὴν τεθειμένος,
6085 Ἀπώλεσε πλειστόν τε τῶν στρατευμάτων.
 Κάκεινος δὲ ἔφθαρτο παρὰ βραχὺ τι,
 Εἰ μὴ βοηθοῦ τοῦ Θεοῦ τέτευχε πως.
 Ὡς γάρ ἐστοὺς παρέβισαν εἰς μέσον
 Ἀγαξ τε καὶ στράτευμα δυστόρου πόρου,
6090 Ἕγούμενα μὲν διέβη στρατευμάτων
 Κακῶν ἀκαθῆ κινδύνου τε καὶ μάχης.
 Μέσον δὲ τῆς φάλαγγος δὲ κρατῶν ἔχων,
 Ἐπίθεσιν εἵρετο πρὸς τῶν βαρβάρων
 Οἰστοῖς βαλάντων καὶ δόραστ καὶ λίθοις
6095 Ἐκατέρωθεν αὐτὸν ὀπλίταις δίμα,
 Ὡς παραμικρὸν τόνδε φυγεῖν τὸν μόρον,
 Πιεσεῖν δὲ πολλοὺς στρατιώτας γεννάδας.
 Ὄμως διεκδύνεις δυσστίνητον χωρίον
 Καὶ πρὸς Βερβόνην ἀποστείεις σὺν βίᾳ
6100 Ἐμφροντειν εὑρε στρατιὰν τούτου χάριν
 Φήμῃ δυστήχωφ μάλα τεθροημένην
 Τῷ τοι βασιλεὺς τὴν Κωνσταντίνου φύσει,
 Ἐκ τοῦδε φήμην οὐ καλὴν διατέρπων.
 Μικρὸν δ' ὅρρος καθυφῆκε καὶ τύφου
6105 Ἐπαναδραμών εἰς πόλιν τὴν τοῦ κράτους,
 Ἀθημίας δόρασιν ἐμπεπαρμένην
 Ἐφ' οἰς κακῶν πέπονθε τὴν ψυχὴν ἔχων.
 Πρὸ τοῦδε διασπῶν τὰς δόρρους ἐπηρμένως
 Μετὰ σοδαρᾶς καὶ φρενὸς καὶ καρδίας,
6110 Ἐπεστρέπεις κατὰ Μυσῶν βαρβάρων
 Ὄμφάς προφρόνων κατὰ νοῦν περιστρέψων,
 Ὡς ἔξιδον μὲν φεῖτο σὺν θυμηδίᾳ,
 Ἐπάνοδον δὲ μᾶλλον ἀγαλλιάσει.
 Βουνοί τε προσδέξαιτο χαίροντες μάλα
6115 Καὶ πάντα χαρήσαιτο τὰ δρυμοῦ ἔνδα,
 Τοῦ δ' ἔξιδος, ἔσιδος αὖ πόλιν.
 Οὐεός γε, δόξαις ἀπεδούσαις ἐμμένων,
 Χάριν ἐστοῦ γνωματεύων ἢν τάδε.
 Ὡς οὐ δι' ἀπέκρατο πλημμελημάτων
6120 Ἀπασι κοινῇ τῇ Θεοῦ θεῖῃ κρίσι
 Θεῷ δίκην τίνυμεν ἀμαρτημάτων.
 Λαφι παραδοθέντες ἀφονι τέως

- A** oculorum quidem eripuit lumen
 Andronico Comneno immarenti,
 et Constantino cognomento Aspietæ.
 Alios addixit tonsos monasteriis.
 Cum prædarentur Blachi cum Comanis
 Romanas terras ad occidentem positas,
 rursus hos contra capit arma Cæsar.
 Quamobrem urbe Anchialo præterita,
 Hæcum ingreditur Blachorum sedem :
 sed cum castella ibidem cunctasque urboculas
 præsidiis invenisset munitas validis,
 mœnibus atque turribus conuestitas ;
 Mœsos item cerneret, tanquam capreas,
 prærupta atque inaccessa tenentes loca,
 ne cum Romanis pugnam statariam gererent :
B Scytharum quoque incursum pertimesceret,
 redditum ad urbem regiam instruere cœpit
 angustos per anfractus locosque impervios :
 nimirum per convallem proresus similem
 foramini, ut ita dicam, impenetrabili,
 Berroen versus militum direxit iter,
 quorum amisit scilicet partem maximam :
 atque ipse summo haud aberat exitio,
 ni sospitator Deus tulisset opem.
 Nam cum se in medias conjectissent fauces
 Cæsar exercitusque tam stricti tramitis,
 prima quidem transiit frons exercitus
 sine molestiis prælii atque incolumis :
 sed media phalanx, in qua Cesar erat,
 incursum barbarorum cœpit perpeti,
 qui telis, lanceis, saxis utroque ex latere
 ipsum ejusque agmen impetebant.
 Quare vix is supremum vitavit fatum,
 multis amissis strenuis militibus.
 Sed tamen iam difficultem emensus locum,
 magno cognatu incolumis Berroen venit,
 ubi sui cause invenit anxiū militem
 tristi rumore valde peturbatum.
 Igitur imperator Byzantium properat
 expeditionis famam non pulchram referens :
 et sic remisso superbia supercilie,
 ingressus est imperii metropolim ;
 mœroris nempe aculeis transverberatum
 propter acceptam cladem gerens animum.
 Antehac enim elato supercilie,
 superbia inflatus ac tumente animo
D aduersus Mœsos barbaros processerat ;
 dicta prophætica mente revolvens,
 quod cum lætitia scilicet foret exitus,
 redditus autem magis adhuc lætus :
 quodque exultantes colles se reciperen,
 ipsæque lætantur saltus arbores,
 se procedente ex urbe vel redeunte.
 In his se oblectans cantici propheticis,
 sibique blandiens hæc secum reputabat :
 nequaquam ob communia quæ sunt peccata
 inter mortales, celso Dei judicio
 persolvere nos debitas malitiaꝝ poenas,
 cum tradimur barbarico insano populo

ad punitionem justam correctionemque,
qui Dei misericordis mos esse solet;
sed quia Branæ tyrannidem secutus erat
Christianus populus imperio deficiens,
idcirco his esse implicitum aiebat malis.
O scœva ingenia stultaque consilia
si quis hanc mentem gerit et sententiam,
piorum nempe innumeratas a Deo ceteras
barbaræ genti ad interitum tradi
quamlibet propter erroris insaniam,
qua læsus sit fortasse mortalis dominus!
Quin adeo universalem monarchiam sibi
vaticinans spondebat, et Palæstinam
jugo subtractam redditurum se imperio;
et se lac populorum ehibitum,
divitias voraturum, et pinguedinem
medullis exhausturum, ut ait propheta.
Effutivit etiam palam in concione
desertis verbis, romano Andronicum
præfuturum annis imperio novem;
ni redigisset Deus ad triennium,
ex quo Andronicus sceptro abuti cœperat:
subtractum autem Andronico sexennium.
ceu purpuræ segmentum vi direptum,
ad sui suis adjectum regni spatium:
seque propterea per id sexennium
fortasse haudquaquam fore prorsus optimum.
Verum ne elapsis quidem prædictis annis
visus est mores suos conferre in melius.
Blachorum gens jam erat intolerabilis,
Romanis spoliis manubiisque dives
eximiisque opibus instructa ad bellum:
quare Romanam incursans provinciam
oppidum Varnam cepit cum Anchialo,
et Triaditzæ quoque invasit agrum,
Naissum delevit denique cum Stumpio,
abductis inde innumeris manubiis,
viris cum feminis, et gregibus omnigenis.
Conclusus ergo quaquaversus hostibus
neq; jam tueri victos valens Cæsar,
exercitum b;fariam divisit ducibus,
partim ad locos jubens abiit hesperios,
partim ad terras nuper afflictas bello:
Varnamque instauravit cum Anchialo,
idoneumque imposuit his præsidium.
Ipse profectus denuo Philippopolim
Mæsurum ac Scytharum repressit impetum
et sua præsentia et ducibus pugnacibus.
Cumque Triballus princeps Scopiorum urbem
cum universo agro popularetur,
impetum fecit Cæsar cum exercitu
illumque triumphali prostravit prælio.
Exin præteriens cunctum Naissi agrum,
progressusque ad ampli fluenta Savi,
ibi in congressum venit cum caro socero,
cui Belæ nomen erat, Ungariæ rege;
cujus colloquio fruitus, atque ut decuit
invicem impertitis amoris signis,
illinc reversus est, vocante officio,

- A Πρὸς σωφρονισμὸν μαστίγωσιν μετρίαν,
 'Ηπερ φιλοίκου, συμπαθοῦς Θεοῦ νόμος.'
6125 'Οτι δ' ὅπισα τῆς Βρανᾶ τυραννίος
 'Ιπηρέε λαδε, τοῦδ' ἀποστάς τοῦ κράτους,
 Τοιοῖσδε κακοὶς ἐκδεδόσθαι συνέβη.
 'Ω τῶν πονηροῦ σκεμμάτων καὶ σπερμάτων!
 Εἰ ταῦτα τινὲς εἰσιν ὄπειληφότες,
6130 'Ως μυράδας εὐσεβῶν ἐκδοὺς ἔχει
 Θεός πρὸς ἀπώλειαν ἔθνει βαρδάρψ,
 Οὐτινοσοὸν ἀντίψυχον παροινίας
 'Οντος καθ' ἡμᾶς τοῦ κακῶς πεπονθότος.
 Ηρὸς τοῖσδε προύροιβαζεν ὡς μοναρχίαν
6135 Περιβαλεῖται, καὶ Παλαιστίνην πάλιν
 'Ἐλευθερώσας προσνεμεῖ κραταρχίᾳ.
 Καὶ γὰλα δ' ἔθνῶν θηλάσσει κατὰ κόρον,
 Καὶ πλοῦτον αὐτῶν φάγεται καὶ τὰ πάχη
 'Ἐκμυελεῖ κατὰ τὴν θεοπίλαν.
6140 Καὶ τοῦτ' ἀμαθῶς συλλόγων ἡλισμένων
 'Ἐφασκε λαμπρῶς, ὡς Ἀνδρόνικος χρόνων
 'Ἐμελλεῖ ἄρξειν ἐννάδα 'Ρωμαῖδος.
 Θεὸς δὲ συνέστειλεν εἰς τὴν τριάδα,
 Κακοῦ φανέντος Ἀνδρονίκου τῷ κράτει.
6145 'Η δ' ἔξας αἵτη τῶν χρόνων Ἀνδρονίκου
 'Ως πορφύρᾳ ῥάκος τι διερβήγμένον
 'Ἐπιβεβληται τοῦδε τῇ κραταρχίᾳ.
 Καὶ κατὰ τούτους οὐκ ἀγαθὸς τοὺς χρόνους
 Γένοιτ' ἐν Ἰωας οὐδὲ βελτίων πάνω.
6150 'Επει δε παρέδραμεν ἔξας τῶν χρόνων,
 Αὔτὸς πάλιν ἦν οὐδὲ ἐστοῦ βελτίων.
 Βλάχων διπηρέεν ἀνυπόστατον φῦλον
 Ηλησθὲν λαφύρων 'Ρωμαῖκῶν καὶ σκύλων
 Καὶ πλοῦτον ἀδρὸν ἐνδυθὲν πρὸς τῆς μάχης.
6155 Τοίνυν ἐπήει 'Ρωμαῖκοῖς χωρίσιε,
 Καὶ Βάρναν εἴλε σὺν Ἀγχιάλῳ πόλεις
 Καὶ Τριαδίτεζης κατέδραμε τοὺς δρους,
 Καὶ Νίσον ἡφάντε σύν τῷ Στουρμίῳ,
 Λείαν ἐκεῖθεν ἀπαγγέλον μυρίεν
6160 'Ανδρῶν, γυναικῶν, παντοδαπῶν ἀλόγων.
 Κυκλούμενος γοῦν τοῖς ἔχθροῖς πανταχόθεν,
 Καὶ μὴ σθένων πάσχουσιν ἀμύνειν ἄναξ,
 Εἰς τοὺς στρατηγοὺς στρατιὰν κερματίσας,
 Τὴν μὲν μέρει πέπομφε πρὸς ἑσπέραν,
6165 'Αλλῃ δὲ τῆνδε πρὸς πονοῦν πάντως μέρος
 Καὶ Βάρναν ἀνέκτισε σύν Ἀγχιάλῳ,
 Καὶ ταῖσδε φρουρὰν ἵκανήν ὑπεισάγει.
 Αὔτὸς δ' ἐπιστὰς τῇ Φιλίππου καὶ πάλιν
 Μυσῶν τε Σκυθῶν ἀνεχαίτιζε στίχας
6170 Καὶ δι' ἐαυτοῦ καὶ στρατηγῶν εὐόπλων.
 Καὶ τριβαλάρχου καταδροῦντος πόλιν
 Σὺν τοῖς πέριξ ἀπασι τὴν τῶν Σκοτίων,
 'Ορμῇ κατ' αὐτοῦ βασιλεὺς σὺν δυνάμει,
 Συμπλακεῖς ἡττησεν αὐτὸν ἐσχάτω.
6175 Χῶρον παραλάξεις δὲ πάντα τοῦ Νίσου
 Καὶ πρὸς Σάουδον πεφτακώς βαθυδίνην
 'Ἐκεῖσε συνέμιξε κηδεστῇ φίλῳ
 Οὐγγρίας ῥηγὶ τῷ Βελῆ κεκλημένῳ,
 Καὶ οἱ προσαγόρευσιν ἀποτινύει
6180 Καὶ τὴν πρεπώδη δεξιῶσιν καὶ σχίσιν.
 'Ἐπειτ' ἐκεῖθεν ἀπαναστὰς ὡς δίον,

- Μεθ' ἡμέρας εῖσεισι Φιλίππου πόλιν,
Κάκεῖθεν ἀνέζευξεν εἰς Κωνσταντίνου.
Ἐπεὶ δὲ Μυσῶν καὶ Σκυθῶν δεινὸν φῦλον
6185 Ἐπεστράτευσε καὶ πάλιν Ῥωμαῖδι,
Δῆμον δὲ φθάνει μέχρι τῆς Ἀρκαδίου,
Καὶ στρατιὰν ἡττησεν αἰσχρῶς Αὐσόνων
Πρὸς ἀντιπάραταξιν ἔκτετγμένην,
Ἐγνω δι' αὐτοῦ σφᾶς μετελθεῖν δὲ κράτωρ,
6190 Ἀπογραφὴν οὖν, συλλογὴν καθημέραν
Ὀρῆς διπήρχε Ῥῶματικῶν ταγμάτων·
Πρὸς δὲ ξενικὸν συμμαχικὸν μυρον
Μισθοῦ συνιὸν ἐξ ὅλης Ἰθυαρχίας.
Ὦς οὖν ἀπειράθιμον ἡθροῖσθη στόφος,
6195 Ἐξεισιν ἤρος τῆς Κωνσταντίνου κράτωρ,
Χρυσοῦ καντηνάρια πέντε πρὸς δέκα,
Ἀργυροῦ δὲ αὖτε ἐγκυοντ' ἐπηγμένος·
Καὶ πρὸς Ραιμεστὸν τὴν πόλιν ἀφιγμένος,
Ἐκεῖ φύσας ἔργες μυστικὸν Πάσχα,
6200 Ἐορτάσας ἔγερσιν ἡμῶν Δεοπότου
Πρώτην χυριώνυμον, ὃς πιστοῖς ἔθος.
Εὐγήνεσαι δὲ ἐνταῦθα Βασιλακίψ
Ἄνδρι βιοῦντι βίον ἐξηλαγμένον
Καὶ διαγωγὴν ἀσυνήθῃ τοῖς ὅλοις·
6205 Ὁστις τὰ πρόσθεν προβλέπειν εἶχε κλέος,
Εἰς δὲ συνέρρει πᾶς τις ὡς εἰς Λοξίαν.
Οὐδὲν διεξήει δὲ τρανές συνδλως,
Οὐδὲν ὑγιες τε καὶ διηγρινημένον,
Ἄλλα γριφώδη πάντα, πεπλανημένα·
6210 Ἐν δὲ αὖ γε πολλοῖς ἀπεριλύρει λόγους
Εὐτραπελίας καὶ γέλωτος ἀξίους,
Μαστοὺς γυναικῶν ἀναδιψῶν παλάματις,
Περιαθρῶν τε καὶ σφυρὰ τούτων πάλιν,
Ἐφ' οἷς συνεῖρε καὶ μακρὰς ληρωδίας.
6215 Ὁμως ἐπεισπάσατο συρράκων ὄχλον,
Καὶ οἱ προστίχον οἴα καὶ πρόηγόρω.
Συνείπετ' αὐτῷ καὶ τινα γραιδίων
Οἰστρηλατουμένων τε γατὶ παραφόρων
Τα δρώμενά δὲ παντα καὶ λελεγμένα
6220 Διατρανούντων ἀφικινουμένοις ὅλοις.
Τοῖς πλείοσι δὲ ἔδοξε τοῦτον εἰδότων
Προφητικός τις καὶ Θεῷ πεφιλμένος·
Οἵς σύνεσις δὲ ἦν καὶ φρένες κρίνειν δέον,
Γελοῖος διπελήπτο ληρώδης γέρων·
6225 Ἐδοξε δὲ ἄλλοις πνεῦμα Πύθωνος φέρειν.
Ὕστις ἐπιστάντι γε τῷ στεφηφόρῳ
Καὶ τόνδε ἱλαρῶς εὐλογήσαντι τότε
Οὐδὲν κατέιώσε προσσχεῖν συνδλως·
Ἄνω δὲ κάτω βακχικῶς πως ἡγμένος
6230 Ὄνειδεσιν ἔβαλλε συνειλεγμένους,
Τοὺς δὲ ἐν τέλει μάλιστα καὶ γερουσίας·
Καὶ κράτορα δὲ οὐχ ἡττον ἦν κακῶς λέγων.
Καὶ οἱ κρατὸς δὲ ὁρμησεν ἀρπάσαι πῖλον.
Μόλις δὲ λήξας πωλικῶν κινημάτων,
6235 Τῇ διὰ χειρὸς εἰτελεῖ βακτηρίᾳ
Ὁματ' ἀμαυροῖ βασιλικῆς εἰκόνος
Ἐπὶ πίνακος αὐτόθι ἐγγραμμένης·
Τοῦ δὲ ὡς μεμηνότος καταγυνός ἀναξ.
Ἄλλαις ἐντὸν φροντίσιν ἐνησχόλει.
6240 Ἐκεῖθεν εἰς Κύψελλα φρουρίον φέσας,

PATROL. GR. OXLIII.

- A brevique post pervenit Philippopolim,
atque hinc concessit Constantinopolim.
Sed quoniam Mœsi et Scythæ gentes efferæ
rurus molestia erant Romanis terris
prædantesque pervenerant Arcadiopolim,
exercitu Romano victo turpiter
qui contra exire in aciem ausus fuerat;
bellum constituit Cæsar per se gerere.
Conscriptebatur itaque quotidie exercitus,
Romanique ordines centuriabantur:
plurimus etiam advena et auxiliaris
conducebatur miles in cuneto imperio.
Jamque collectis copiis prope innumeris,
vere ineunte Cæsar Byzantio exivit,
suri quidem centenarios quindecim;
argenti sexaginta secum ferens.
B Et ad Rhædestum usque progressus urbem
mysticum ibi manducavit pascha,
resurrectionem Christi solemnem peragens,
primam nempe Dominicam, Christiano more:
Ibi in colloquium venit cum Basilacio
viro vivente insolitum vilæ genus,
nulli suetos profidente mores,
qui futura canendi cluebat gloria,
cunctis ad eum venientibus ceu ad Loxiam.
Nec tamen is dicebat perspicue quidquam,
neve qui sanum probeque definitum,
verum fallacia cuncta et perobscura.
Profecto ejus sermones plerumque erant
scurriliter effusi risuque digni.
Papillas seminarum contrectans manibus
C inspiciensque pariter illarum talos,
longas tum demum nectebat cantilenas.
Plebeiam tamen turbam is illexerat
præbentem aures sibi tanquam vati.
Comitabantur illum et quædam vetulæ
vecordi æstro percitæ aliquæ insanæ,
quæ gestus ejus pariter et dicta omnia
edisserebant populi coronæ.
Vulgares ergo homines qui hunc noverant,
prophetæ loco habebant Deoque chari:
verum cordati et sano judicio prædicti
ridiculum nugacemque putabant senem:
alii postremo pythonicum credebant.
Is accendentem per id tempus principem
et salutantem comiter ac benevole
D nullo dignatus est respectu, auditu:
imo hac illac discurens tanquam baccha
convioiis circumstantes onerabat,
præfectos præsertim ac senatores;
nec minus ipsi Cæsari maledicebat:
quin et detrahere capite tentavit apicem.
Demum desistens equinis saltationibus,
vili quem forte manu gerebat baculo
oculos violavit regiæ imaginis
quæ prostabat ibidem picta in tabula.
Tuno homine ut insani contempto cerebæ
Cæsar ad alias animum convertit curas.
Illino promotis ad Cypsellæ castris,

animi causa venatum est proiectus,
invitavique fratrem ut secum iret.
Hic autem venæ simulans sectionem
venatorum excussum declinavit :
quare imperator solus est proiectus.
Tunc conjurati idoneum nacti tempus
germanum ejus Alexium raptim ducunt
intra tentorium regium thronoque collocant,
et Romanum salutant imperatorem,
plausibus, ut fit regibus, concrepantes.
Audita re Isaacius Deum rogabat
ut se præsenti discrimini eriperet.
Tum missos cernens equites qui se caperent
celeri cursu instantes, habenis laxis
cœpit et ipse in fugam se conjicere :
oppositique fluvii tranatis fluctibus,
calcaribus urgebat cursum equi.
Sed tamen captus in oppido Stagira
orbatus est oculorum luminibus
in venerando monasterio Berea,
cujus fundator fuerat sebastocrator
imperatoris Andronici genitor.
Sic Isaacius luminibus cassus
regio in palatio clauditur ceu carcere,
ubi propter doloris acerbitudinem
nullum per dies complures gustavit cibum.
Exin ad duas columnas (sic locus dicitur)
domus ipsi assignatur in Propontide.
postquam Romanum dominus imperium
rexerat annis novem cum septem mensibus,

ALEXIUS ANGELUS AN. VIII, MENS. VI.

Atque ita Alexius imperio potitus
rerumque summam solus administrans,
non tamen festinavit Byzantium statim,
sed occiduis partibus laborantibus,
propter molestos principes Mœsorum
Asanem atque Petrum infaustos fratres,
opem curamque censuit impendendam.
Significavit tamen conjugi dignitatem suam
senatusque parti quæ in urbe erat,
cleroque toti, civibusque simul.
Atque hanc novarum notitiam rerum
nemo non libenter hausit auribus.
Dum tamen Euphrosyne ducæna
ad magnum templum regina procederet,
plebeis turbæ conspireta manus
virum cognomine Contostephanum,
Alexium autem nomine, deducens
in magnum Dei venerandum templum,
imperatorem Romanum salutavit.
Verum is captus statim ab optimatibus
meritam habuit carceris custodiam.
Deinde cunctus populus ad templum currens
imperatricem salutabat Euphrosynen.

(69) Atqui Ephræmius in titulo scripsérat notam
ꝝ, quæ in Græcorum scriptis significat partem
dimidiā. Quamobrem et ego perpetuo scripsi
mens. VI, quæ anni pars est dimidiā. Sed tamen
tum ex hoc loco, tum etiam aliunde necessario

- A** Πρὸς θήραν ἐξώρμησε τέρψεως χάριν.
Καὶ συνεκάλει καὶ σύναιμον πρὸς τόδε.
Σκεψάμενος δὲ τὴν φλεβὸς σχάσιν δόδε
Τοῦ πρὸς κυνηγέσιον ἐκκρούει δρόμου.
6245 Ἐξεισί δ' οὔτως αὐτοκράτωρ καὶ μόνος,
Συνίστορες δὲ προσλαβόντες σκεμμάτων
Σύναιμον Ἀλέξιον ἔγουσι τάχος
Σκηνὴ πρὸς αὐτὴν καὶ βασίλειον θρόνον,
Καὶ τόνδ' ἀνείπον αὐτοκράτορ'. Αδσένων
6250 Τοῖς βασιλικοῖς ἀλαλάζοντες χρότοις.
Καὶ γνοὺς Ἰσαάκιος τὰ πεπραγμένα,
Θεοκλυτῶν ἦν κίνδυνον πεφευγέναι.
Ἐπεὶ δὲ συνέκοντας αὐτὸν ἴππότες
Ἐώρα συντρέχοντας ἀπέρρεψαν τάχει,
6255 Ἄνεις χακινὰ πρὸς φυγὴν μετετράπη.
Καὶ ὅμην ποταμῷ διαβὰς προκειμένου,
Ἡλιονέν τιπον φυγαδεύων ἢ σθένος.
Πλὴν συσχεθεὶς γα κατὰ Στάγειραν πόλιν,
Ἐκκόπτεται δὴ τὰς κόρας τῶν διμμάτων
6260 Κατὰ σεμνεῖον εὐαγὲς τὸ τῆς Βήρας,
Οὕπερ δομήτωρ σεβαστοκράτωρ ἔφη
Τοῦδ' Ἀνδρονίκου καὶ τοκεὺς στεφηφόρου.
Οὗτῳ δ' Ἰσαάκιος ἐκκοπεὶς κόρας,
Ἐν βασιλείοις ἐγκαθείργυνται δόμοις
6265 Οὐχὶ μετασχῶν οἰασοῦν ἐδητύος,
Διά τὸ πάθος ἡμερῶν συχνῶν πάνυ.
Ἐπειτ' ἐκεῖσεν ἐσχεν αὐτὸν οἰκία
Ἡ κατὰ διπλοῦν κίονα Προποντίδος,
Σὸν μησὸν ἐπετέ (69) λυκάδαντας ἐννία
6270 Κραταρχίας ἄρξαντα τῆς τῶν Αδσένων.
- B**
- C** ΑΑΕΞΙΟΣ Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΤ. Η', ζ".
Οὗτῳ δ' ἐπιβάς Ἀλέξιος τοῦ κράτους
Καὶ τῶν δλων σχῶν καθαρῶς αὐταρχίαν,
Οὐκ εύθὺς εἰσέδραμε πρὸς Βυζαντίδα,
Ἄλλα κακῶς πάσχουσι τοῖς κατὰ δύσιν
6275 Παρὰ Μυσαρχῶν κασιγνήτων δυστρόπεων
Ἀσάν τε Πέτρου τῆς κακῆς ξυνωρίδος
Προστρέχει πράγμασι καὶ τοῖσις ἀμύνει.
Δηλοῖ δ' ἐτ' αὐτῷ τὸ πραχθὲν τῇ συζύγῳ.
Γερουσίας μέρει τε τῷ κατὰ πόλιν,
6280 Κλήρῳ τε παντὶ καὶ πολιτείᾳ πάλιν.
Καὶ πᾶς τις ὁσὶν ἀκοὴν πεπραγμένων
Ἄγαν ίλαρῶς ἥδεως ἡκινήσει.
Τῆς δ' Εὐφροσύνης Δουκαίνης βασιλίδος
Ηρὸς τὸν μέγιστον ναὸν ἀφικνουμένης;
6285 Στίφος βαναύσων φρατρίαν δεδρακότεα
Ἀνδρα Κπντοστέφανόν τινα τούπικλην,
Ἀλέξιον κλήσει δὲ, συνειληφότες
Ἐν τῷ μεγίστῳ τοῦ Θεοῦ θεῖφ δόμῳ
6290 Ἀνείπον ὡς ἄνακτα τῆς Ῥωμαΐδος.
Λαμπρῶν δ' ἐνίοις συσχεθεὶς παραυτίκα
Φρουρῶν διέστη καὶ κάθειρξιν ἐνδίκως.
Καὶ λοιπὸν ἄπας προστρέχων θείφ δόμῳ
Τὴν Εὐφροσύνην ἀνύμνει βασιλίδα.
- D

constat, prædictam notam liberiore sensu ab
Ephræmio usurpari ad significandum quemlibet
anni excessum. Quis enim tot Cœsares annis N.
cum mensibus adamassim sex regnavisse credat!

- 6295 Μεθ' ἡμέρας δ' εῖσεισι καὶ κράτωρ πόδιν,
Οὐ πᾶσιν ἀσπάσιος ὅν χάριν ἔδρα
Εἴς σύγγονον φίλον τε καὶ βασιλέα,
Οἱ καὶ παρεφθέγγοντο δῆπουθεν τάδε,
Ἄν οἰδεν ὕδωρ τοὺς πεπωκότας πνιγεῖν,
6300 Τί λοιπὸν ἄλλο καὶ πιῶν ζήσαιτο τις;
Εἰ δ' οὐ λυτρῷσται τὸν σύναιμον κινδύνου
Οἱ φίλοις αὐτάδελφος, οἶχεται φύσις.
Ομως παρελθὼν εἰς νεών Θεοῦ μέγαν
Καὶ ταινιαθεὶς ταῖν χεροῖν ἀρχιθύτου,
6305 Ἐξεισιν τῷδες ἀδεῖος στεφηφόροις·
Ἴππος προστήθη γαῦρος εἰς ἵππασταν
Φατνιστὴς Ἀρβάνιος, εὖ ἡσηχμένος·
Ως οὖν ἐπῆλθεν ἐγκαθιζῆσαι δίφρῳ,
Ἴππος φριμάστων, γυριῶν τὸν ἐκτόπως,
6310 Ἐμπροσθίους δ' ἀνωθεν ἀνυψῶν πόδας
Καὶ βλοσσορύν τι καὶ μανιῶδες βλέπων.
Τὸ δάπτεδον δ' ὄνυξι κόπτων συγχάκις,
Τὸν ἀναδάτην ἀπεσείτητ' ἑδρῶς·
Ἐπει δὲ λαβὼν ἐμβεβήκει τῷ δίφρῳ
6315 Ἡνίκα λαδῶν ἐν χεροῖν αὐτοκράτωρ,
Οὐχ ἡτον Ἰππος ἀγέρωχος ἡτάκτει
Πόδας ἀνυψῶν καὶ κροαῖνων ἀγρίων
Μετ' ἑσκούστων χρεμμετισμῶν καὶ κρότων.
Καὶ ταῦτα ποιῶν οὐκ Ἐλῆξε παράπαν,
6320 Ἐώς κεφαλῆς τοῦ κρατοῦντος τὸ στέφος
Χαμαὶ πεστὸν δέδρακε, καὶ τούτου μέρη
Θραῦσιν τε παθεῖν, δυσκλεᾶ τ' ἀκοσμίαν,
Αὐτὸς δ' ἀπεσφαίριστο (70) μάλ' ἐφεστρίδι·
Ἴππον δ' ἀναβάτης ἄλλον δ στεφηφόρος
6325 Ηομπήν ἐπεισθδιον εἶχεν ἀνύσας
Σὺν τῷ πεσόντι καὶ τεθραυσμένῳ στέφει·
Ἀπαλίσιος δ' ἔδοξεν οἰωνὸς τόδε.
Τρῆρχεν οὗτος ἀγαθὸς τρόπους κράτωρ,
Μελιχος, ἡσύχιος, ἡπία φύσις,
6330 Ἄλαρδον, εὖντευκτὸν ἥθος εὖ φέρων,
Μεταδοτικὸς καὶ φιλοκτίρμων πλέον,
Πᾶσι προσιτὸς, εὐμενῆς δπηκδοῖς,
Ἄδην, χαρέις, εὐπρεπῆς ὅψιν ἔχαν,
Ορθιος, εὐηλίξ τε, Νιρεύς τις νέος,
6335 Οὔτινα βλάψας εἰς δέμας, εἰς ὄσταν,
Οὔτ' αὖ νεοχώμωσας τι τῆς Ἐκκλησίας
Οὐ κατίσας ἔθιμα τῆς κρατηρίας·
Μισῶν διαβόλους τε θῶπας καθάπαξ·
Αἰσθητικῇ τις καρδία σῆς δστέων,
6340 Τῆς εἰς ἀδελφὸν ἀδίκου παροινίας
Ἐν συντριβῇ πνεύματος εὖ ἥσθημένος
Καὶ κατανύκει καρδίας δακρυχέων·
Ἐφ' οὐ γυνῇ τις οὐδὲ ἐφάνη γαμέτου
Ἐν τοῦδε κακῶς εἰς δέμας πεπονθότος,
6345 Ήπειάς ἀμφιθρυφος δὲ καὶ λυσίθριξ,
Οὐδὲ ἀπελαθεὶς ὥπτο τις πατρίδος·
Πλὴν νωχελῆς τὸν καὶ μαλακὸς τὴν φύσιν,
Οὐδὲ εὖ τεφυκώς πρὸς διοίκησιν δλῶν,
Ἐκ τῆς φυσικῆς νωθρότητος συντρόφου
6350 Καὶ τῆς τρυχούσης τοὺς πόδας καχέξιας.
Οὔτος τοινυν δεσφαλῶς σχῶν τὸ κράτος,

(70) Cod. ἐπεφαίριστο.

A Post dies aliquot Cæsar quoque in urbem
haud cunctis venit ob suum facinus
contra gernanum fratrem suumque dominum.
Atque convicians aliquis sic forte aiebat :
Si bibentes quidem præfocat aqua,
quis jam alio potu vitam toleret?
et si fratrem non redimit a discrimine
germanus frater, periit natura,
Attamen progressus ad templum magnum,
et patriarchæ coronatus manibus,
exiit ad pompam Cæsaribus solitam :
ad quem sublimis, ut insideret, ducitur
equus Arabs de præsepibus et bene exercitus :
verum dum Cæsar in ephippium insilit,
subsultans equus valdeque ferociens,
B seque anteriores arrigens in pedes,
torvis in iracundia suffusis oculis,
et pavimentum unguis sæpe quatiens,
miro sessorem recusabat nisu :
sed cum repente ephippium occupasset
prehendissetque frenum imperator,
nihilo tamen ferociebat minus
equus elatis pedibus terramque verberans,
sonorisque hinnitibus aerem complens ;
neque a furore huicmodi prius destitit,
quam capite coronam excussit Cæsari
humi projectam, cuius etiam partes
contractæ sunt infauste atque indecore :
sessor autem strato corruit purpureo.
Quamobrem alio incenso Cæsar equo
qualemcumque demum absolvit pompam
cum stemmate confracto et deciduo ;
quod lœvum omen visum est spectantibus.
Erat hic Cæsar indole bona præditus,
comis, tranquillus, mansuetus ingenio,
hilaris, accesu affatusque facilis,
clemente animo, manu liberali,
cunctorum precibus patens, et benevolus :
blandus, gratiosus, formosusque admodum,
procerus, virente æstate, alter Nireus.
Neminis hic corpori reive nocuit,
neque in Ecclesia quidam innovavit,
neq; obrogavit item imperii legibus ;
assentationis æque et calumniæ osor.
Cumque esset tenero imbutus animo
crimen adversus fratrem, ut cariem ossium,
D exulcerata fixum gerebat mente,
gemitibusque et lacrymis expiabat.
Ipso regnante nulla unquam mulier
propter mariti mutilatum corpus
vel laceravit genas vel solvit comam,
nec quisquam patria pulsus in exsilium.
Cæterum socors remissoque ingenio,
neque ad rem publicam regendam idoneus
propter natura insitam segnitatem,
et quia pedibus etiam laborabat.
Quietus ergo moderans imperio

atque in regali desidens palatio
plurimos donis largiter ditabat
eximiisque augebat dignitatibus.
In orientem postea cum copiis transiit :
audavit enim, denuo rebellem
Alexium quemdam in provincia Cilicum,
(illius nomine scilicet assumpto
Alexii Cæsare Manuele nati)
pagos incursu urbesque perturbare,
Ad Melangiorum ergo præsidia pergens,
atque illic etiam salutatus dominus
reversus est in urbem imperator.
Obortum est deinde Romano imperio
molestem monstrum atque inexspectatum
tyrannus ille Cypriorum Isacius ;
qui ad sultanum repente profugiens
atque ibi nactus auxiliares copias,
Romanas terras urbesque divexabat.
Sed enim ambos mors oppressit demum.
Cæsar de terris occiduis sollicitus
peritum ducem cognomento Aspietam
cum numerovaloque exercitu
adversus Mœsos barbaros hostes misit
verum infelici commisso prælio,
captus est barbaris Aspieta Mœsis.
Plurimum rureus Cæsar gerens curam
occiduarum urbium afflictarum,
Isacium, cui tradiderat filiam nuptiui,
sebastocratem dignitate, misit
denuo cum prævalido ingente exercitu :
sed ab Asane captus et hic barbaro,
vincula diurna et carcerem perpessus,
ibidem violenta morte obiit.
Verum et ipse barbarus Asan periit
manu cujusdam Mœsi Ibanci domitus;
Petrtsque obtinuit Musæ principatum.

Sed cum hic etiam gladio fuissest cæsus,
princeps Mœsorum exstitit Joannes
Petri Asanisque frater, ingenio pessimo,
et Romanarum urbium pernicies.
Ibancus autem ad Cæsarem confugiens
atque libente animo receptus
Romanis partibus utileri se præbuit,
floribus nempe juvenis, forti manu,
sed ad sumendam iram paratissimus.
Huic collocavit Cæsar in matrimonium
in aulam advententi neptem suam.
et præfecturam tradidit Philippopoleos.
Is autem contra Mœsos et contra Scythas
firmum Romani imperii munimen erat.
Jam cum Sicilia ab Alamannis barbaris
turpiter esset domita, tunc in Italiam
vi deportata est ceu præda belli
filia quoque Cæsaris Isaacii ;
et regis Alamanniæ germano fratri
Philippo juncta est nuptiali fædere,

- A** Καὶ βασιλεῖοις ἐνδιατρίψας δόμοις,
Καὶ δωρεαῖς τοὺς πλείστους καταπιάνας
Καὶ φιλοτίμοις ὁξίνις καθηδύνας,
6355 Μετὰ στρατιᾶς ἐκπερῆ πρὸς τὴν ἔω.
Ἐκκουστο καὶ γὰρ ὡς ἀποστιάτης πάλιν
Ἄλεξίς τις Κιλίκων ἐπαρχίας
Προστηγορίαν δοπδὺς Ἀλεξίου
Οὖπερ τοκεύς ἦν Μανουὴλ ἀντοκράτωρ,
6360 Κώμας ἐπίων ἀνέστει τὰς πόλεις.
Τοίνυν ἐπιστὰς φρουρίοις Μελαγγείων,
Καὶ τοῖς ἐκεῖστι βασιλεῦς αὐτοκράτωρ
Ἄναγορευθεὶς πρὸς πόλιν ὑποστρέφει.
Εἴτ' ἀνεφύη Ῥωμαῖδος τῷ κράτει
6365 Κακόν τι τερμέριον ἔκειτον πάλιν.
Ἴσακίος τύραννος αἰσχρὸς Κυπρίων,
Ος ἐκαπίνης προσρυεὶς τῷ σουλτάνῳ
Κάκειθεν εδρῶν συμμαχικόν τι στίφος
Χώρας ἐκάκου καὶ πόλεις Ῥωμαῖδος.
6370 Ὁλλυντο δ' ἔμφρα παραπεμφθέντες μόρφ.
Φροντίδεις τιθεὶς δυτικῶν χωρῶν δῆδαξ,
Μετὰ στρατιᾶς ἵκαντις εὐκαρδίου
Ἄνδρα στρατηγὸν τούπικλην Ἀσπιέτην
Κατὰ Μυσῶν πέπομπεν ἔχθρων βαρβάρων.
6375 Χρησάμενος δὲ μὴ δεόντως τῇ μάχῃ.
Ἄντοις ἐέλα βαρβάροις ἀντιμάχοις,
Ποιούμενος λόγον δὲ πλείονα πάλιν
Κράτωρ δυτικῶν ἀστέων κακουμένων,
Ἴσακίον γαμβρὸν εἰς θυγατέρα
6380 Τὸν σεβαστοκράτορα πέμπει δευτέρως
Σὺν δυσαρέθμῳ στρατιῷ βαρβάρῳ
Κάκεινος Ἀσάν συσχεθεὶς τῷ βαρβάρῳ
Χρόνια δεσμὰ καὶ κάθειρξιν ὑπέδυ,
Ἐν οἷς ἐναπέψυξε βιαλιψ μόρφ.
6385 Πλὴν ἀλλὰ καὶ βάρβαρος Ἀσάν ἐφθάρτη
Κλῆσιν Ἰβαγκῷ τινι Μυσῶν ἐκ γένους.
Καὶ Ηέτρος ἀρχὴν τὴν Μυσῶν λαδῶν (71)
- [ἔχει]
- B** Καὶ τοῦδε κακῶς ἀποκτανθέντος ξίφει,
Ιωάννης δέδεικτο μυσαρχηγέτης,
6390 Ἀσὰν Πέτρου σύναιμος, αἰσχιστος τρόπους,
Τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀστέων καθηιρέτης.
Ο δ' οὖν Ἰβαγκὸς προσρυεὶς στεφηφόρῳ
Καὶ παρὰ τοῦδε προσδεχθεὶς μάλ' ἀσμένων,
Χρήσιμος ὕπτο τῷ μέρει τῶν Λύσδων,
6395 Ἀκμαῖος ὃν τις καὶ χέρας φωμαλέος,
Οξύρροπος δ' οὖν πρὸς θυμὸν καὶ μανίαν.
C Τούτῳ κατηγγύησε πρὸς συνοικίαν
Τὴν θυγατριδῆν βασιλεὺς ἀφιγμένῳ.
Γπαρχὸν ἀρχὴν τῆς Φιλίππου χειρίσας,
6400 Ος ἦν ἐπιτελύισμα Μυσοῖς καὶ Σκύθαις,
Τειχῆρες Λύσδων δὲ χωρίων μέρει.
Τοῖς Ἀλαμανοῖς βαρβάροις Σικελίας
Αἰσχρῶς ἀλούσης, ἐν Ἰταλίᾳ τότε
Δορυδλωτος συναπήχθη πρὸς βίλαν,
6405 Καὶ θυγάτηρ ἀνακτος Ἰσακίου,
Κτὶ κασιγνήτῳ φῆγός Ἀλαμανίας
Φιλιππῷ συνέζευκτο πρὸς γάμου σχέσιν,

(71) Cod. λαζήν.

- Πόσιν ἡαυτῆς ἀποδελυόσα μόρφ
Τοῦ Σικελῶν ἄρχαντος υἱὸν πρὸ χρόνων .
- 6410** Ἡ κυκεῶνα πικρίας ἀψινθίου
Ποτήριον δ' οὐχ ἤττον δργῆς Κορού
Ολέθριον κίρνησι τῇ Βυζαντίδι.
Πάσχων τὰ τοῦ σώματος ἄρθρα καὶ βάθρα
Οὐ συνεχῶς μὲν καὶ διὰ βίου κράτωρ,
6415 Κατὰ δὲ κύκλους καὶ τινας περιόδους
Ἐκ τίνος ὅλης σώματος καχεξίας,
Οδόνας εἶχε καὶ δυσυπολιστοὺς πόνους,
Ἐπεισρυθντος τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πάθους,
Ἐπαρος οὐδούν τηνικαῦτ' ἀφιγμένού
- 2420** Πόνοις νικηθεῖς καὶ περιωδυνταίς,
Τολμῆτι πρᾶγμα κινδυνῶδες καὶ ξένον,
Ολεθρὸν αὐτῷ προξενοῦν παραδόλως .
Σιδήρια γάρ πυρακτωθέντα σφόδρα
Σκελοῖν ἐπιτεθησιν ἀμφοῖν καὶ βάθροιν,
6425 Καὶ πρὸς βάθος δέδρακε καυτῆρα μάλα.
Καὶ πρὸς βραχὺ μὲν ράτσαντων τῶν πόνων,
Μεθ' ὕδρεων ἄκαντες Ἀσκληπιάδαι,
Μακρὰν ἀπηλαύνοντο κράτορος λόγῳ .
Μετὰ δὲ τοῦτο φλεγμοναὶ καυτηρίας
6430 Κατέτρυχον κροτοῦντα καὶ ποδαλύγαι,
Καὶ πᾶς ἵστρος εἰσκάλητο σὺν τάχει .
Καὶ πάντας ὑπέθραττεν οὐ φαῦλον δέος,
Μῆκπως ἀνειρχθὲν καθόδου τῆς πρὸς πόδας
Εἰωθὸς αἴμα σὺν ὅλῃ καταβρέειν,
6435 Ἐνσκῆψαν εἰς καΐρια σώματος μέλη
Οἵσει κρατάρχῃ θάνατον παραντίκα,
Μεταπεστεῖται δὲ ἀλλαχοῦ κραταρχία.
Τεύτων λόγος μάλιστα τῇ βασιλίδι,
Κληροῦχον υἱὸν οὐκ ἔχούσῃ τοῦ κράτους,
6440 Μόνην ξυνωρίδα δὲ τῶν θυγατέρων,
Χῆτιν (72) παθουσῶν τῶν συνευνῶν πρὸ χρό-
- [νων .
- Ων Εἰρήνη μὲν ἡ χρόνῳ πρεσβυτέρα
Συνῆπτο καλῶς πρὸς γάμου κοινωνίαν
Κοντοστεφάνων ἐκ γένους Ἀνδρονικῷ,
6445 Μόρφῳ μαλακῷ καταλόσαντι βίον .
Ἡ δευτέρα δὲ Ἀννα γε συνώκει πάλιν .
Ισαακίῳ Κομνηνῷ ἀδέρνεψε
Μυσῶν καθείρκει τὸν βίον λελοιπότι,
Ως ἰστορῶν ἔφρασεν ἀνόπιν λόγος.
- 6450** Ταῦτα μὲν οὕτω τῷ βασιλεῖ συνέθη.
Ομως ράισας, ἀπάρας Βυζαντίδος,
Ἐφίσταται γε Θεσσαλονίκῃ πόλει,
Κάκκειθεν ὄρμῷ κατὰ Χρύσου τοῦ Βλάχου,
Ος περιλαβὼν Στρούμμιτζαν σὺν τοῖς πέριξ,
6455 Καὶ τι κατασχώεις εἰς τυραννεῖον λόγον
Ὑπερφύδες, τειχῆρες, αἴπεινὸν λίαν
Ἐρυμα, δεινόν, Ηρόσακον κεκλημένον,
Ο συνδραμοῦσαι φύσις ἄμα καὶ τέχνη
Ἀπρόσμαχον τ' ἄμαχον εἰργάσαντό πως,
6460 Ήν Ρωμαϊκοῖς γειτνιάζουσιν δροῖς
Μέγα τι κακὸν ἀφανίζουσα λύμη.
Τοίνυν ἐπιστάς βασιλεὺς τῷ Προσάκῳ
Μετὰ στρατιᾶς ἀξιαγάστου λίαν,

A quoniam priorem ipsi mors abstulerat
sponsum Siciliæ quondam regis filium.
Hæc semina conditum amaro absinthio
Dominicaque tanquam ira plenum
calicem propinavit patriæ suæ.
Pellibus et arthritide laborans Cæsar
haud quidem sine requie vel intervallo,
sed temporibus certis ac periodis,
propter vitiosum corporis humorem
dolores patiebatur intolerabiles,
dum se per corpus morbus circumageret.
Igitur verno tunc instante tempore,
cum angeretur solitis doloribus,
novum audacter tentavit remedium,
quod ipsi sumnum attulit discrimen :
B servidas enim admodum ferri laminas
et trique oruri et pedibus imponens
inussit grave carnibus cauterium.
Et sedatis quidem parvum per doloribus
non sine convicio omnes Asclepiadas
Procul a se facessere jubebat Cæsar :
verum cauterii post hinc inflammatio
dolorque pedum Cæsarem cruciabat ;
revocatique medici sunt celeriter,
quos omnes haud vanus invasit timor,
ne prohibitus quominus in pedes flueret
solitus humor sanguinis et saniei,
in corporis præcipuis stagnaret partibus,
egrumque subitanea morte oppimeret,
atque ad extraneas sceptrum abiret manus.
C Sermo hic fiebat apud reginam maxime,
quæ masculum hæredem hand pepererat,
sed seminarum tantum par filiarum,
quarum jam erat utraque sponso vidua.

Irene natu major juncta fuerat
splendidis sane nuptiis Andronico,
progeniem suam trabenti de Contostephanis ;
sed is abruptit vitam ob suam mollitiem.
Junior æque nupta fuerat Anna
Comnenorum surculo Isaacio,
qui apud Mæsos obiit in vinculis,
ut nostra historia desuper narravit.
Alque ita Cæsaris se res babeant :
qui male firmus adhuc Byzantio excedens
Thessalonicam contulit se in urbem :
D Inde perrexit contra Chrysum Blachum
qui Strummitza occupata cum vicinia,
tenensque quoddam, veluti regiam suam,
peridoneum, munitissimum et sublime
ingens castellum cui nomen Prosacon,
quod ars certatim cum natura efficerat
bellantibus inaccessum inexpugnabile,
Romanæ illic proximis ditionis flibus
grave immiscebatur malum et exitium.
Accedens ergo Prosacon imperator
cum florente exercitu et permiro,

(72) In margine glossa στέρησιν.

et consuetusque gravi cum Mœsis pugna,
vi nitebatur debellare Chrysum,
ejusque arcem armis occupare.
Post multam autem cædem ac laborem
ad pacis conditiones respexit Chrysus,
se Cæsari nimirum fore subditum,
si retinere hanc sibi liceret arcem,
et si daretur regia de stirpe uxori.
Sic re confecta Cæsar discedens Prosaco,
regressus est ad urbem Constantini.
Exin Romano imperio fidem fregit
perfuga Ibanus in Philippi urbe,
detrimentisque affecit nostros plurimis :
nam et acie sæpe discessit victor,
Cammytze quoque capto protostratore,
et incursavit nostra ditionis urbes
que sunt Boleron versus usque Xanthiam,
omnia late diripiens, agens, ferens :
vir sine dubio præditus ferino corde,
rabidi canis instar Romanos allatrans ;
qui eo vesaniæ furorisque evasit,
ut milites Romanos in frælio captos
frustatim esse cæderet in convivio.
Quare imperator abiens Byzantio
semet Orestis contulit ad urbem :
cumque rebellem cerneret fortem admodum,
Romanos autem semet comitantes
prælio abhorrente atque metu exanimes,
inops consilii curis æstuabat.
Igitur conditiones rebelli obtulit,
armorum pugnæque interim non immemor ;
exercitumque omnem secum trahens
contulit se in provinciam Philippopolis.
ibique castrum cepit vi Stenimachum,
ubi Barbarorum erat ingens numerus,
quos urbem populatus captivavit.
Deinde capti falsis promissionibus
crudeli Ibanco, pessimo adversario,
victor reversus est Constantinopolim.
Regnante Alexio de Comnenis Angelis,
Joanne autem Camatero Ecclesiæ
sacrum tenente solium Byzantinæ,
novum emersit spuriumpque dogma,
eius magister erat et creator
monachus quidam dictus Sicioidites,
infima vere blaterans et ventriloquus.
Nam controversia exorta utrum dicere
imo et diserte credere nos oporteat,
corpus Dominicum in mysteriis sumptum
incorruptivum esse, ut post passionem
admirandamque anastasim; an corruptivum
quale ante mortem fuerat ac passionem;
altera pars aiebat incorruptivum,
fretæ doctrinis atque testimonioris
cati Cyrilli et Patris Chrysostomi,
Eutychiique Byzantini præsulii,
et Nyssenorum phosphori Gregorii,
qui scripto suo suadent magisterio,
istud a nobis sumptum in mysteriis

- A** Καὶ συγκροτήσας καρτερὴν Μυσοῖς μάχην
6465 Σπουδὴν ἔτιθει τοῦ Χρύσου κατιγύσται,
Ἐλεῖν τε καὶ φρούριον αὐτοῦ τοῖς δπλοῖς.
Μετὰ φόνον γοῦν καὶ κάματον μυρίου
Εἰς συμβάσεις βλέψαντος αὐτῷ τοῦ Χρύσου
Τοῦ καθηυπείκειν βασιλεῖ διὰ βίου,
6470 Ἐρυμα κατέχειν βασιλεῖ διὰ βίου,
Καὶ σύζυγον σχεῖν ἐκ βασιλείου γένους.
Ἄνοιξ μεταστὰς τῶν μερῶν τοῦ Ηροσάκου.
Εἴσεισιν αὖθις τὴν πόλιν Κωνσταντίνου.
Ἀφίσταται δὲ τοῦ κράτους Ῥωμαῖός
6475 Πρόσφρξ Ἰβαγκὸς ὁν ἐν Φιλίππου πόλει,
Καὶ πλεῖστα δεινῶν Αὔσονας κατειργάκει,
Καὶ στρατιὰν ἡττησεν αὐτῶν πολλάκις,
Ἐλών πρωτοστράτωρα Καμμύτζην μάχῃ.
Ἐπιδραμών δὲ καὶ πόλεις Ῥωμαῖός
6480 Τὰς πρὸς Βολερὸν μέχρις αὐτῆς Ξανθείας,
Καὶ πάντα μυσῶν, ἢ φασι, λείαν δράσεις.
Ἀνὴρ ἀτεχνῶς αἱμοχαρῆς καρδία,
Κύων μανικὸς καθυλακτῶν Αὔσονων.
Οὐκ ἐς τοσοῦτο μανίας ἐληλάκει,
6485 Ως συσχεθέντας Λύσσων κατὰ μάχην,
Τίκνειν μεληδὸν ἐν πότῳ ξιρεῖδιν.
Οὐρεν βασιλεὺς ἀπάρας Βυζαντίδος
Ὀρεστιάδα καταλαμβάνει πόλιν.
Ορῶν ἀποστάτην δὲ δύσμαχον πάνυ,
6490 Καὶ συνὸν αὐτῷ Ῥωμαῖόν τι στίφος
Πρὸς συμπλοκὴν φρίσσον τε καὶ θνήσκον δέει,
Ἐξηκορεῖτο φροντίσι προσανέχων,
Ιλλὴν προύκαλείτο πρὸς φίλαν ἐνστάτην,
Μηδὲ στρατιᾶς ἀμελῶν καὶ τῆς μάχης.
C 6495 Καὶ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις τὰς δλας
Καὶ τῆς Φιλίππου τὴν ἐπαρχίαν φθάσας,
Στενίμαχον φρούριον είλεν ἐκ μάχης,
Ἐνθα συνῆκτο βαρδάρων πλεῖστον στίφος,
Οὐς κατεδουλώσατο, πορθήσας πόλιν.
6500 Ἐπειτα συσχών ἀπάτη, ψευδορκίοις
Ἰβαγκὸν ὡμὸν, δύσμαχον, κακεργάτην,
Εἴσεισι καλλίνικος τὴν Κωνσταντίνου.
Τούτου χρατοῦντος Κομνηναγελωνύμου,
Ιωάννου δὲ Καματηροῦ τὸν θρόνον
6505 Βυζαντίαδος ἴθύνειν εἰληχότος,
Δόγμ' ἀνεφύ καινοφανὲς καὶ νόθον,
Γεννήτορά τε καὶ διδάσκαλον φέρον
Τινὰ μοναχὸν Σικιδίτην τούπικλην,
Λαλοῦντ' ἀληθῶς ἀπὸ γῆς καὶ κοιλίας.
D 6510 Ζητήσεως οὕστης γάρ εἰ χρή καὶ λέγειν
Νοῖν τε σαφῶς σῶμα Χριστοῦ Δεσπότου,
Ο ληπτὸν ἔστιν ἡμῖν ἐν μυστηρίοις
Ἀφθαρτὸν εἶναι, καθάπερ μετὰ πάθος
Καὶ θείαν ἀνάστασιν, ἢ φθαρτὸν λέγειν
6515 Όποιον δὲ πρὸ θανάτου καὶ τοῦ πάθους
Ἀφθαρτὸν οἱ μὲν ἀπεδείκνυον τόδε,
Διδάσκαλικαίς χρώμενοι μαρτυρίας
Σοφοῦ Κυρίλλου καὶ πατρὸς Χρυσοστόμου,
Εύτυχίου τε ποιμένος Βυζαντίδος.
6520 Καὶ Γρηγορίου φωσφόρου Νιοσαέων.
Οἶπερ παριστάνουσι διδάσκαλίας
Ἐκεῖνο σῶμα Δεσπότου πεφυκέναι.

- Τὸν περὸς ἐστίασιν ἡμῖν τυγχάνον·
Οἱ κρείττον δῆθὲν θυνάτου μετὰ πάθος
- 6525** Ζωῆς κατῆρξεν ἀφθίτου βροτῶν χάριν·
Οὐ καλὸς μέρος τις τυγχάνῃ δεδεγμένος,
Απαν λαβὼν ἄπεισι σῶμα Κυρίου,
Καὶ προσθεουργεῖ τοὺς μετασχόντας ἔνως.
Οἱ δὲ ἐκ μερίδος τῆς ἐναντίας πάλιν
- 6530** Ἐφασκον αὐτὸν μηδὲ τύπον παρέχειν
Σεπτῆς μακαρίας τε παλινζωτας·
Τελούμενον δὲ θυσίαν μόνην φέρειν.
Κάντεῦθε ἀνον, φθαρτὸν, ἄψυχον πέλειν,
Καὶ τὸν μετασχόντα δὲ λαμβάνειν μέρος,
- 6535** Οὐχ ἂπαν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ Δεσπότου·
Εἰ γάρ, φασίν, ἀφθρότον διπήν καθόλου,
Ἡν δὲ ἀναφές, ἀθέτον τοῖς δλοις.
Τοιαῦτα συνείροντες οἵδε δυστρόπως,
Απλούστερους ἔπειθον ὑπείκειν σφίσι.
- 6540** Τῇ κρείττον δόξῃ δὲ προστεθεὶς ἄναξ
Εἴτα φινύθειν τηνάλλως τοὺς θατέρας.
Μυσῶ γένος κάκιστον εἰς συμμαχίαν
Στίφος Κομάνων προσλαβόν παριστρίων
Χώρας ἐπῆσε Ῥωμαϊκὰς ἐκτρίβον
- 6545** Καὶ λείπαν ἀμύθητον αἴγακαλωσάν·
Καὶ σκῦλα πλειστα κερδάναν ὑποστρέψατε.
Καὶ τῷτε δὲ εἶχεν εἰσαεὶ δρῆν ἐξ ἔθους,
Εἰ μὴ τὸ Χριστώνυμον εὐσεβεῖς φῦλον
Τὸν Ῥών ἀπειρήξει σφας κακῆς προθυμίας·
- 6550** Οἱ γάρ Γαλιτέζης ἡγεμῶν παραινέσει
Τοῦ ποιμανάρχον Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας
Στίφος στρατιᾶς τλικῶς ὡς μυρίον
Ἐπῆλθε τῇ γῇ τῶν Κομάνων ἀθρόσον,
Καὶ χώραν ἡγάνισεν αὐτῶν ἐσχάτως·
- 6555** Καὶ τοῦτο δράσας πλειστάεις φιλοφρόνιως
Εἰς εὐσεβῶν καύχημα τῶν Χριστωνύμων,
Σφᾶς συμμάχειν ἔπαινος Μυστῖς βαρδάροις.
Καὶ τις Κομών ἐκφυεὶς Ἰωάννης
Ἀνὴρ πιθώδης σωματικὴν τὴν πλάσιν
- 6560** Προκελίσεις τε καὶ λιπόχρεως λίαν
Παχὺς ἐπίκλην ἐκ θέας φερωνύμου
Ἀντάρας ὥπτο βασιλεῖ κατὰ πόλιν·
Νεών γὰρ εἰσδύν τὸν Θεοῦ θείον μέγαν
Καὶ τῶν περὶ τράπεζαν ἡωρημένων
- 6565** Σέφανον ἐνθεὶς τῇ κρατὶ παρανόμως,
Στεφανίτης ἔκειται τοῦ θείου δόμου·
Καὶ σὺν φρατρίᾳ καὶ συνιστόρων στίφει
Οὐτῶν ἐπισήμων το λαμπρῶν ἐκ γένους,
Εἴσισιν εὐθὺς εἰς παλάτιον μέγα,
- 6570** Τοῖς βασιλικοῖς ἀνφούμενος κρότοις·
Καὶ βασιλεὺον καθίσας ἐπὶ θρόνου
Τιγδὲς ἐδωρήσατο λαμπραῖς ἀξίαις.
Οἱ συρφάκων δχλος δὲ καὶ τῶν ἔνγκαλῶν
Ἄνα στενωποὺς ἀμφόδους Βυζαντίδος
- 6575** Πρὸς δὲ αὖ ἀγυιάς ἐκτρέχοντες, λιμένας
Ἀνηγόρευον Αδσόνων βασιλέα
Ἐλευθέρῳ σούματι τόνδ' Ἰωάννην,
Τιθέντες εἰς ἀρπαγμα λαμπρὰς οἰκίας.
Νυκτὸς δὲ χανδὸν ἐμφορηθεὶς ἀκράτου
- 6580** Παχὺς φρένας κλῆσιν τε τύραννος νέος,
Λνείς τε πύλας ἀνέταυς ἀνακτόρων.

A Domini corpus prorsus esse ejusmodi,
quale devicta morte post passionem
æternam accepit vitam nostri gratia :
neque aliquantam partem nos percipere,
sed universum Christi corpus Domini,
a quo sumentes sanctificamur mire.
Verum contrariæ partis defensores
dicebant ipsum haud præferre typum
sacræ ac beatæ Domini anastaseos,
sed sacrificium unice mysterio fieri ;
hinc corruptivum, sine sensu, exanime.
A nobis autem sumi partem tantum,
non universum corpus Christi Domini :
nam si hoc prorsus incorruptivum,
nec palpabile fore nec visible.
B Hæc isti falso blaterantes ore
imperiori turbe faciebant fucum :
sed imperator obsequens meliori dogmati
sivit contrarios frustra laborare.
Pessima gens Mæsorum cum socia manu
accollarum Danubii Comanorum
terræ Romanas incursabat vastans,
prædamque agebat plurimam et captivos,
quibus ditata in patriam se recipiebat.
Atque id deinceps semper actura fuerat,
nisi Rossorum pia gens Christiana
cohibusset Barbaros a maleficio.
Galitzæ quippe princeps, adhortante
Ecclesiæ summo Rossicæ pastore,
plurima militari coacta manu,
in Comanorum agrum repente irruit
eumque extrema affecit vastitate :
quod cum egisset sæpe amico animo
ad solatium piorum Christianorum,
Comanicum auxilium Mæsis abstulit.
Joannes quidam de Comenis genitus,
corporis mole doli formam referens,
projecto ventre, carnibus pinguissimis,
nomine idoneo dictius vulgo Crassus,
Cæsari se rebellem in urbe præbuit.
Ingressus enim templum Dei maximum,
coronam ex iis qua mensa pendebat sacra
ausu scelesto imposuit in caput suum,
atque ita coronatus templo exit :
et cum favente conspirato globo
hominum splendididorum de classe nobili,
recta processit ad palatum magnum,
plausibus concrepantibus in morem regium ;
mox cum regali consedisset throno,
splendidis quosdam donavit dignitatibus.
Miscella vero populi colluvies
per angiportus, vias vicosque urbis
perque plateas currens atque portus
Romanum proclamavit imperatorem
libera lingua clamitans hunc Joannem ;
et simul opulentas spoliabat domos.
Verum sequente nocte mero oppressus
crassus hic mente et nomine tyrannus,
regiæ patentibus per socordiam januis,

dum ejes per orbem esset dilapsa cohors,
a Cæsaris militibus repente captus
calamitosum caput ensi obtulit.
Cammytzes quoque protostrator, tentum
quem supra dixi in vinculis apud Mæsos,
effracto sibi Chrysi manu carcere,
cum hoc conspirans defecit a Cæsare,
et Pelagoniam cunctam occupavit :
tum etiam cepit Prilapum levi nisu,
atque Thessaliæ dōminum se gessit :
nullo obstante demum commovit Helladem,
rebellemque fecit Peloponnesum.
Tum et rebellis alias repente apparuit
(tanquam illi quondam gigantes sparti)
Joannes Cyprius vulgo Spyridonaces,
hoc habens cognomentum paterna ex domo,
fœdum quid visu, moribus et corpore,
oculis homo strabis, arte opifex,
humili sorte genitus et terræ filius,
Cæsaris olim palatinus famulus,
interioris fisci custodiæ impositus :
exin Smolenam præfecturam nactus,
inxpectata dignitate elatus
ad apostasiæ proruit vesaniam.
Tertiam habebat Cæsar tunc miseriam,
suetos sibi podagræ dolores.
Bifariam igitur distributo exercitu,
partem ducentam contra Spiridonacem
genero Alexio tradidit Palæologo :
alteram vero traditam OEnopolitæ
ad debellandum misit Cammytzem hostem.
Prælio conserto utrumque rebellem vicit,
ejecitque imperio eum Dei ope :
et Chrysom quoque pepulit Strummitza.
Adbuc Alexio retinente imperium,
Asanis atque Petri Mæsorum frater
in principatu patriæ successor
Joannes arma extulit contra imperium :
statimque aggressus cum plurimo exercitu
in Rhodopeis jugis Constantiam urbem
bene munitam fastigiisque impositam
facili prælio sibi vindicavit.
Hujus dejectis mœnibus, sclestus homo
Varnam perrexit urbem ad mare sitam,
quam continenter tribus diebus quatiens,
denique captam exæquavit solo,
eiusque cives in subjecta fossa
hic dæmon obruit vivos, heu dolorem!
Sabbati magni et benedicti die,
Christi sacram passionem nil reveritus :
tum demum in suam patriam est reversus.
Nunc opus haud inepto tragœdo foret,
quam sum ego, ut caneretur digne
calamitatum pelagus et abyssus,
malorum inquam Ilias et tragœdia,
quaæ Constantini simul urbi contigit :
imo opus foret contra summo vate

A 'Οπλιτικῆς φάλαγγος ἐσκεδασμένης
'Ελαθεν ἀλοὸς δπλίταις βασιλέως,
Καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκκοπεῖς παναθίλως.
6583 Καὶ δέσμιος δὲ πρωτοστράτωρ Καμμύτζης
'Ον φάσας εἰπον τοῖς Μυσοῖς ἡλωέναι
Εἰρκτῆς τε δεσμῶν ἐκλιθεὶς παρὰ Χρύσου,
Σὺν τῷδ' ἀποστάτησεν Αδσόνων κράτους,
Καὶ κατακρατεῖ Πελαγονίας δλης'
6590 Συνέσχε καὶ Πρίλαπον ἄστον ρέδιως,
Κατατυραννεῖ Θετταλικῶν χωρίων,
Παρακινεῖ τε ρέστα καὶ τὴν Ἑλλάδα,
Παλιμβολον τιθησι: Πέλινπος κλίμα.
Πρὸς τῷδ' ἀποστάτης γρ διώτερος πάλιν,
6595 Σπαρτοὺς κατὰ γήγαντας, αἴφνης ἀνέψυ
Ίωάννης Κύπριος Σπυριδωνάκης,
Τούπωνυμον σχῶν ἐκ πατρώφας ἐστίας.
Αἰσχρός τις εἶδος ἡλικίαν καὶ τρόπους,
Χειρωνάκτης τέχνην τε, τάξ δψεις στράτων,
6600 Τύχην χαμερπῆς καὶ χθόνιος παντάπαν,
Γηρητῶν ἔνακτις τὰ κατὰ δόμους,
Φύλακ ταμείων τῶν ἔσω τεταγμένος.
Είτα Σμολένων κλίμα λαχῶν διέπειν.
"Ος κατεπαρθεὶς ἀξίας παραλόγοις
Πρῆτη πρὸς ἀπόνοιαν ἀποστασίας.
6605 Τὸν διαστήνει καὶ κακὸν τρίτον τότε
Ειωθός οἱ νόσημα τῆς ποδαλδίας.
Στρατευμάτων τοίνυν διελῶν πᾶν εἰς δύο.
Τὸ μὲν παρέσχε κατὰ Σπυριδωνάκου
Γαμβρῷ Παλαιολόγῳ τῷ 'Αλεξιψ.
6610 Τὸ δ' εἶχε πέμψας Ἰνοπολίτη (73) πάλιν
Εἰς ἀντίμαχος κατὰ Καμμύτζη μάχην.
C Καὶ συμβολῶν ἥττησε τοὺς ἀποστάτας
Καὶ φυγάδας τιθησι τῷ Θεοῦ σθένει.
Καὶ Χρύσον διπήλασε χώρας Στρευμυτίζης.
6615 'Εφ' ἡμερῶν τούτων γε τῆς κραταρχίας
Ίωάννης ἔξεις μυστηριητῆς
Σύναιμος Ἀσὸν καὶ Ηέτρου τῆς Μυσίας
Μετὰ στρατιᾶς κατὰ Ρωμαίων δρῶν,
Καὶ διαβῶν δπλιτῶν πολλῶν Ίλαις
6620 Κατὰ Ροδόπην τὴν Κωνσταντίαν πόλιν
Ωκισμένην εὖ καὶ κολώνειαν πόλιν,
Τεύτην παρεστήσατο ρέστα τῇ μάχῃ.
Καὶ κατερεψίας τὸν περίβολον τάλας
Εἰς Βάρναν ἤκε τὴν παράλιον πόλιν,
6625 Καὶ τήνδε τρισὶ κατασείσας ἡμεραῖς
Παραλαβών κε κατεδαφίσας ἅμα,
D Καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ καταχώσας φεῦ πάθους !
Ζωῶς ἀλάστωρ παρακειμένη τάφρῳ
Κατὰ μίγα Σάββατον εὐλογημένον,
6630 Μῆδεν σεβασθεὶς τὰ Χριστοῦ θεῖα πάθη,
Ἐκεῖθεν ἀνέζευκεν εἰς τὴν πατρίδα.
Φχύλον τραγῳδὸν οὐκ ἔδει παριέναι
Τοιοῦτον οἶος ὁν ἔγωγε τυγχάνω,
Εἰς συμφορῶν πέλαγος εἰς τόσον βάθος
6635 Τραγῳδίας τε καὶ κακῶν Ίλιάδος
"Α πάντα συμβέβηκε τῇ Κωνσταντίνου.
'Αλλ' δοτις ἀν ἥμελλεν ἐκ διαμέτρου

(73) Οινουπολίτης: Joannes hic dicitur a Niceta lib. iii, 7, nempe urbis OEnei civis.

- "Απαντα νικῆν τραγικὸν πρὸς τὸ κλασίεν
Καὶ δραματουργὸν συμφορῶν ἀνθρωπίνων,
6640 Οἰοὶ περ δύτες τυγχάνουσιν ἐκτόπως
Σοφοκλεῖς, Αἰσχύλοις τε σὺν Εὔριπίδαις
Πίσυνος δὲ διώνης δὲ κάγὼ τῷ λόγῳ,
Ἄντοῦ διδόντος, ἔξερῶ τι πρὸς οὐθένας.
Καθεῖλεν Ἀλέξιος Κομηνὸς κράτωρ
6645 Σύναιμον Ἰσάκιον ἄρχικοῦ θρόνου ·
Καὶ τάχ' θν τὸν συμφέρον κρατερῷ,
Εἰ τοῦδε μηδὲν φυλακῆς κατημέλει.
Νοῦι δὲ διδύοντι τῷδ' Ἰσακίῳ
Κατέ γε διπλοῦν κίονα Ηροκοντίδες,
6650 Ἄνεύθυνον ξύμπασιν ἦν προσιέναι
Καὶ καθομίλειν, πάντα τε δρῆν ἀνέδην.
Διακόνοις οὖν Ἰσαλοῖς κεχρημένος,
Ἄνδράσι φίλοις, γράμματ' ἐκπέμπει λάθρᾳ
Φίληρ θυγατρὶ τῇ συνεύνψ Φίλιππου
6655 Ἀλαμανῶν ἄρχοντος εὐτυχῶς τότε
Δηλοῦν τά οἱ ξύμπαντα συμβολήκτα ·
Κάκειθεν ἀντίγραφα προσδεδεγμένος,
Πέμπει πρὸς αὐτὴν Ἀλέξιον υἱέα,
Ὄν καὶ λιπεῖν ζῆλπιζε κληροῦχον στέφους,
6660 Δεθόντα τὴν αἴσθησιν οἵς τούτου λόγος ·
"Οπως δὲ λαθῶν διέδρασε, λεκτέον ·
Οὕτος γε συνέξεισι τῷ στεφηφόρῳ
Στράτευμα κινήσαντι κατὰ Καμμύτζη ·
Εἰς δ' οὖν Δαμοκράνειαν ἐπικηνημένου
6665 Ἀπώχετ' αὐτὸς ἀποδράς πρὸς Ἀθύραν.
Ἐφθάλκιον δὲ νηδὲ εὐρέας πάνυ
Ἐλλησπονταὶ πηγαῖς καθαρμισμένης
Ἔς ἡγεμῶν ἦν ἐκ Λατίνων Ήσσαῖος
Προευτρεπισθὲν εἰς δοχὴν τοῦ δραπέτου,
6670 Ἐκεῖ κατάραν ἐξεπίτηδες τότε,
Ἡρπακὸς ἐξέπλευσε τὸν νεανίαν,
Καὶ πρὸς μέγ' ἀπήνεγκε πλοῖον Λατίνου.
Ἐπεὶ δὲ δρασμὸς διέγνωστο τοῦ νέου,
Στελλας ἔρευνῃς βασιλεὺς πλοῖον μέγα ·
6675 Οὐδὲν δὲ καὶ δράσαντες ἀπεσταλμένοι,
Παλίνδρομοι φθάνουσι πρὸς βασιλέα.
Κειράμενος γάρ εὐφυῶς οὗτος κόμην,
Ἐσθήμαστι τε σχηματισθὲς Λατίνων,
Βιλούμενὸς τ' αὖ ἀναμιξὶ αὐτῶν ὄχλῳ,
6680 Ἀγνωστος ἦν ἀπασι καὶ τοῖς εἰδόσιν.
Οὕτως ἀποδράς Ἀλέξιος, ὡς ἔφην,
Ηρὸς καστιγνήτην ἐν Σικελίᾳ πλέει,
Καὶ τῇδ' ἐποφθεὶς ἐκτραγωδεῖ τὰ πάθη ·
"Η δ' ἐκλιπαρεῖ τὸν σύνευνον ἀμῦναι
6685 Φίλω τε πατρὶ δυστυχῶς πεπραγότι
Καὶ συγγόνῳ πλάνητι γυμνῷ τ' ἀστέγῳ.
Ταῦτα μὲν οὖτα συνέκυρος τῷ τότε ·
"Τπῆν δὲ ἔρινός φθαρτικὴ καὶ πρὸν πόλει,
Ἐρίκος τις Δάμδουλος δοῦξ Βενετίας,
6690 Ἀνήρ ἀγύρτης καὶ παλαιὸς κακλαν,
Ἄδερ ἀλιτήριος, Λύσσων λύμη,
Ὕις ὑποτύφων ζώπυρον βασκανίας
Ἐναύσματ' αὖ μήνιδος ἐνδοθεν φέρων
Ὕις ἐν σποδιᾷ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας
6695 Τῆς δῆθεν, ὡς ἔφασκεν, εἰς συμφολέτας
Παρ' Αύστην πρὶν ζημίας παροινίας,

A qui quemvis superaret plorando tragicum
humanarumque actorem miseriarum;
quales fuerunt scilicet illi eximii
Sophocles &eschylusque atque Euripides.
Verum et ego fatus facundiæ viribus,
harum ope aliquid conabor fari.
Comnenus Cæsar expulerat Alexius
germanum Isaacium regali throno;
idque fortasse fuerat imperio utile,
nisi custodiam pulsi neglexisset.
Nunc cum Isaacius domum habitaret
ad duas columnas sitam in Propontide,
erat cuique liberum accedere,
colloquia atque negotia audacter agere.
Ergo Isaacius usus ministris Italis
amicis sibi viris, arcanas litteras
mittit ad filiam suam Philippi uxorem
tunc Alamannis imperantis feliciter.
In his significabat fortunam suam:
receptisque illinc vicissim litteris
mittere Alexium filium ad ipsam statuit,
(quem et sperabat regni hæredem linquere)
clam illis scilicet qui observabant juvenem.
Sed ut latuerit fuga, juvat eloqui.
Profectus hic cum Cæsare nuper fuerat
bellum Cammytæ, ut diximus, inferenti:
cum autem Damocranis mora fieret,
fuga adolescens contulit se Athyram.
Cumque famulus lembus ingentis navis
oujus navarchus erat Pisanius civis,
ad Hellesponti caput progressus esset,
paratus nempe ad excipiendum profugum;
repente admotus Athyreæ titoribus
recepto adolescenti altum tenuit,
atque ad Pisani navem eumdem transtulit.
Sed mox ut fuga innoluit adolescentis,
navigium magnum Cæsar scrutari jussit
ministros a se missos; sed isti lamen
ad eum reversi sunt negotio infecto.
Etenim apte tonso capillo juvenis
vestimentoque simulans se Latinum,
cum se permiscuissest turbæ nauticæ.
cunctis vel familiaribus fuit incognitus.
Sic fuga elapsus, ut dictum est, Alexius
ad sororem confert se in Siciliam,
atque apud illam casus flet domesticos;
quæ sponsum exoravit ut vindex fieret
parenti suo tam gravibus oppresso malis,
fratrique nudo, exsuli et sine laribus.
Dum hæc peragebantur, Erinnys alia
exitiosa Byzantine urbi
dux Venetiarum erat Ericus Dandulus,
vir fraudulentus, veterator pessimus,
Aper exsecrandus, imperii pestis,
qui arcanam flammam nutrita livoris
atque odii formitem jamdiu gerens
tanquam sub mentis ciuero repositum,
ob suis illata, ut aiebat, civibus
a nobis detrimenta atque injurias,

aurea secundæ flabrum exspectabat
ut suæ malitiæ facem inflammaret
maximam, luculentam et septemplicem
contra Romani columnæ imperii.
Tunc ergo idoneam nactus occasionem,
facem ingentium sustulit irarum,
suppeditante tempore materiam ignibus.
Is conspiratos habuit ad facinus
viros toparchas nobiles Latinos
in Palæstinam mox navigaturos
ob liberandum Domini sepulcrum.
Cum his ad nostram conjuravit luem.
Erant hi bellica virtute insignes
Montisferrati dignitate marchio
nomine Bonifacius, vir fortissimus,
Balduinusque comes provinciæ Flandriæ,
insuper sancti Pauli Ericus comes,
prætereaque Pleæ Doloicus comes,
cum audacibus aliis viris plurimis.
Ac navigia universæ prope classis
constructa sunt Venetiis per triennium :
celeres naves decem supra centum,
equis vehendis, optime compactæ :
sexaginta præterea triremes.
Tum et rotundæ sunt collectæ naves
undique versum ex Italîæ oris
per amplæ molis ad septuaginta :
quibuscum erat prodigiosum quoddam
maximum quoquot umquam visa fuerant
navigium, cui mundi nomen fecerant.
Implerunt autem classem mille equites
armati omnes, imo cataphracti :
scutati autem milites centum mille
in varios armaturæ distincti ordines ;
plerique tamen erant ballistarii.
Jam cum parata esset ad cursum classis,

tunc dilatavit faces abyssus mala,
inborruit procellosum ærumnae mare,
incubuitque urbi malorum cumulus.
Infaustus Alexius Isacii filius
imperatoris quondam Byzantini,
is qui clam ante fugerat ex urbe,
litteris papæ senioris Romæ
atque Alamanniæ regis communitus,
navigaturis adfuit in Palæstinam,
petens reverti in patriam cum ipsis,
suffragio adjutus, inquam, et papæ et regis,
qui se prædictis viris habituros
gratiam aiebant, siquidem reponerent
adolescentem in paterno imperio :
præter quam quod innumera pecunia
idemmet et officio gratus foret,
si illorum ope imperium reciperet.
Callidi homines variisque agendis
exerciti negotiis tunc exceptum
simplicem puerum, fraudibus expositum,

A Εύκαιριαν πνεύματος ἦν ἀναμένων
‘Ος πυρσὸν ἀνάψειν αὐτῷ κακίας
Περιφανῆ, μέγιστον ἐπιταπλασίως
6700 Κατὰ κραταρχίας τε καὶ Ῥωμαῖδος.
Δραξάμενος γοῦν τηνικαῦτ' εύκαιριας
Τὴν πυρκαϊὰν ἡρεν εἰς μέγα φθόνου.
“Τλην χορηγοῦντος δὲ καιροῦ τῷ φθόνῳ
Συνωμότας σχῶν εἰς σύναρσιν κακίας
6705 “Ανδρας τοπάρχας εὐγενεῖς ἐκ Λατίων
Ἐκπλεῖν ἑτοίμους εἰς Παλαιστίνης δρους
Πρὸς ἐκδικίαν μνήματος ζωηρόου.
Βουλεύεται δὲ κατὰ Ῥωμαίων σφίσιν.
Οὗτοι δ' ὑπῆρχον ἀρεῖκοι γεννάδαι
6710 Μόντης Φεράντης μαρκέσιος ἀξίαν
Κλῆσιν Βοιωφάτιος, ἀκμαῖος σθένος,
Βαλδουΐνος κόμης τε χώρας τῆς Φλάντερας.
Ηρὸς δ' αὖ Ἐρύκος ἄγλου Παύλου κόμης.
Καὶ Δολότικος κόμης τῆς χώρας Πλένης.
6715 Πλιεστοῖς σὺν ἄλλοις ἀνδράσι τολμητίαις.
Πλούτια δ' ἐνύχθη παντὸς ὡς εἰπεῖν στόλου
Εἰς Βενετίαν ἐν τρισὶ δλοῖς χρόνοις.
Δρόμωνες ιππων εἰσδοχεῖς πρὸς τοῖς δέκα
‘Εκατὸν εἴς πιος τῇ τέχνῃ πεπηγμένοι,
6720 Εἴκοντα νῆές τε τριήρεις πάλιν.
Ἐτι δὲ συνηγίστο πλοῖα στρογγύλα
Πανταχόθεν μέγιστα τῆς Ἰταλίας
Πληροῦντ' ἀριθμὸν ὑπὲρ ἐπτάκις δέκα.
Οἶσπερ συνηρίθμητο πλοιόν τι τέρας
6725 Πελώριον, μέγιστον ὃν ποτ' εἴδε τις,
Κόσμος σφίσιν οὕτω γ' ἐπικεκλημένον.
Εἴσεισι τοινυῖτος αὐτὰ χιλία,
“Οπλοίς γε κατάφρακτος εὐ δωπλισμένη.
‘Ασπὶς δ' ὅμοιώς μυριάδες που δέκα (74).
6730 Εἰς παντοδαποὺς δπλίτας τετμημένη.
Εἰς τζαγρατούς δὲ τῶν ἄλλων πλέον.
‘Ος δ' ἦν πρὸς ἔκπλουν ηύτρεπισμένος στό-
[λος,
‘Ενταῦθα βυθὸς ἀνερέβαγη κακίας
Καὶ συμφορῶν θάλασσας κυματουμένη
6735 ‘Ἐπὶ κακῷ κακόν τι προσβάλλον πόλει.
Δαλὸς γὰρ Ἀλέξιος τῆς Κωνσταντίου
‘Ισακίου παῖς τοῦ βεβασιλευκότος
‘Ο πρὶν ἀπεδρᾶς λάθρος τῆς Βυζαντίδος,
Γράμμασι πάπα τῆς παλαιτέρας Ῥώμης
6740 ‘Ἀλεμανῶν τε ῥηγὸς ὡχυρωμένος,
Τοὺς ἐν στόλῳ πλέοντας εἰς Παλαιστίνην,
‘Ἐκπλεῖν σὺν αὐτοῖς ἡξίου πρὸς πατρίδα,
Συναξιούντων τῷδε ῥηγὸς καὶ πάπα,
Οἱ χάριτας ἔφασκον δφλήσειν σφίσιν,
6745 Εἰ τούτῃ μειράκιον εἰς κρατηίαν
Ἄνθις ἐπανάξουσι τὴν φυτοσπόρου.
Πρὸς τοῖσδ' ὄματες καὶ τοῦτο σωροῖς χρημάτων
‘Αμελέψει γε καὶ θεραπεύσει τάχα,
Εἴπερ δι' ὄμῶν ἀπολήψεται κράτος.
6750 “Ανδρες πανοῦργοι λοιπὸν εἰσδεδεγμένοι,
Πολυτρόποις πράγμασιν ἐντεθραμμένοι,
Παῖδα τιν' ἀπλοῦν, εὔκολον πρὸς ἀπάτην

(74) Rectius sine dubio Nicetas III, 9, scribit ἀσπὶς τρισμυρία soutati milites triginta mille.

- Σόμπλουν, δμοτράπεζον, δλήτην ξένον,
Ορκοίς ἀναπείθουσι συγθέσθαι σφίσιν,
- 6755** Α μηδαμᾶς πέφυκε δίξασθαι πέρας·
Οὐ γάρ θελάσσας κατένευσε χρημάτων
Τούτοις περασχεῖν, ἀλλὰ καὶ συμμαχίδις·
Νῆσος τριήρεις πεντήκονθ' ἄμ' ὅπλιταις
Κατ' Ἀγαρηνῶν ἀπόπλουν ποιουμένοις·
- 6760** Πρὸς τοῖσθ' ἐπηγγείλατο, φεῦ ἀμαθίας (85)!
Ἐθῶν ἀνακαίνισιν ἀρχαίων πάπα,
Ἐθη νεοχμῶσι τε τῆς Ἐκκλησίας,
Καὶ πίστεως δὲ παραποίησιν δρᾶσαι·
Ἡν στερκτέαν χρίνουσι παῖδες Λατίνων.
- 6765** Ἀλλὰ τὰ πρυμνήσια λύσας δ στόλος
Πρὸς Ἱάδχρα τὴν πολίχνην κατάρας,
Ἐμάχετ' αὐτοῖς, τοῦτο δέξαν Δανδόσλωφ.
Ως δ' οὖν παρεστήσατο φρούριον, στόλος
Ἐπιδαμνίων ἡγαθώρμισται πόλει·
- 6770** Καὶ τοῖσθ' ἀνηγγέρευτο Ῥωμαίων ἄναξ
Ἀλέξιος παῖς ἱεροῖς δ συμπλέων.
Ταῦτα σαφῶς γνοὺς δικρατάρχης Αδσόνων
Ηρέστο σαθρᾶς καὶ παλαιάς τῷ χρόνῳ
Νῆσος τριήρεις ἀνακαινίζειν τέχνῃ,
- 6775** Εἰς εἴκοσιν μόδις ἀναριθμουμένας·
Ορμοῦ δ' ἀναχθεὶς ἐξ Ἐπιδάμνου στόλος
Τυχῶν ἐπιφόρου τε πνεύματος λίαν
Αὔρας τε λαμπρᾶς ἐν πρύμνης ποντιάδος.
Ἐφίσταται τάχιστα τῇ Κωνσταντίνῳ
- 6780** Ἀστυπολιτῶν μήτινος κατειδότος
Σχεδὸν κατάπλου Ἰταλῶν ἐναντίων.
Καὶ τί με δεῖ γράφοντα μηκύνειν λόγον;
Γνόντες Λατίνοι δειλίαν τῶν Αδσόνων
Οἵ σφας ἐώρων τῷ δεῖ τενηγκότας
- 6785** Ηιτνωστιν ἀκταῖς εὐχερῶς ἔξω φόρου·
Σεράτευμα δ' ἐκφρουσιν εἰς γῆν Ἰππέων.
Νῆσος δὲ πλοῖα καὶ δρόμωνες αὖ πάλιν
Ηρὸς κόλπον εὐθὺς εἰστέλεουσι τὸν πρόσω.
Ἀλύσεως δὲ προσβαλόντες φρουρίῳ
- 6790** Ἐνάλιοι τε καὶ χθόνιοι κυκλόθεν.
Οὓς μὲν φυλάκων εἰρράσαντο φυγάδας,
Οὓς δ' αὖ θαλάσσης παρέπεμψαν τῷ βάθει,
Κατὰ μάχην κτείναντες ἀνθισταμένους.
Ἀλύσεως δ' ἐπειτα φραγεῖσης μέσον
- 6795** Εἰσρύεται πᾶς εὐχερῶς ἔνδον στόλος,
Καὶ κακὸν ἀνύποιστον ἦν ἀργαλέον·
Σεράτευμα λοιπὸν ἵππιαν πεζὸν θ' ἄμα
Καὶ πᾶς προστίχον τῷ Κοσμιδίῳ στόλος.
Στρατὸς δ' ἐκεῖ χάρακα παῖδες πηγύνει,
- 6800** Ἐπὶ πεφυκότος γε χώρῳ γηλόφου·
Τάφρῳ περιδρόμῳ τε διειλημμένον
Σταδρώμασι τε ἐνδίλινοις ἐν τῷ μέρει·
Ἄφ' οὖς θεατὰ τὰ βασιλεῖα πέλει·
Τζίς ἥδε δ' αὖ ναυλοχεῖ πάλιν στόλος.
- 6805** Ήν οὖν τολοιπὸν καρτερᾶς μάχας βλέπειν
Ἐκατέρωθεν πολλάκις τῆς ἡμέρας.
Ἀνδρες δ' ὅπλιται γεννάδαι στρατηγέται
Εὗτοι βασιλεῖ καὶ προσήκοντες γένει,
Μετὰ στρατιᾶς ἵππικῆς πεζῆς θ' ἄμα

- A navis mensæque socium, errantem, advenam,
juratis verbis adigunt spondere
quæ nunquam poterant exitum sortiri:
neque enim tantum maria pecunias
promisit daturum, sed quinquaginta
cum auxiliari milite triremes
Agarenorum profligando bello.
Prætereā promisit, heu stultitiam!
restituturum prisca se papæ jura,
ritus Ecclesie nostra reformaturum,
talem se denique in Græciam reducturum,
qualem Latini profitentur, fidem.
Postquam sublatis demum classis anchoris
ad parvam urbem Iadara pervenit,
hanc suadente expugnavit Dandulo;
quam ubi cepit arcem, progressa classis
ad Epidaurum urbem obverlit proras:
ibique est acclamatus Romanus Cæsar
puer Alexius cum Italis navigans.
His intellectis Romanus imperator
triremes putres et senio fatiscentes
instaurari jussit ab opificibus,
quæ vix viginti numero fuerunt.
Portu discedens Epidauri classis
ventis propitiis utens ad miraculum,
quippe marina aura urgente puppes,
Constantinopolim tenuit celerrime,
nemine prope civium sciente adhuc
Italicorum hostium adventum.
Nec vero longas loquar per ambages:
Gnari Latini quantus esset civium
metus, quo cunctos cernebant exanimes,
classem secure ac facile advertunt oris:
ipsi cum equis in terram desiliunt:
cuncta diversi generis navigia
in ulteriore provehuntur sinum
usque ad castellum quod Catena dicitur.
Sic oppugnantes terra marique urbem
partim custodes mœnium fugabant
partim classiarioris mari demergebant,
eratque cædibus inquinatum prælium.
Ut autem media fracta est catena,
omnis continuo classis introibat,
eratque malum nimium, ineffabile.
Reliquus miles pedes equesque simul
tum classis etiam pergunt ad Cosmidium.
D Ibi pedestri miles castra struit
in eminentis stationis loco,
(e regione regii palati)
quæ partim fossa circumducta munit,
partim decussim trabibus defixis:
cuncta item classis constitit in littore.
Tum vero utrinque Martis opus grave
per diem sæpe peragi vidisses.
Magnarimi correptis armis duces
bene volentes Cæsari vel stirpe proximi
cum peditatu simul equitatueque

(75) Hoc loco schismaticum se demonstrat aperi Ephræmius.

Latinis resistebant forti animo :
 portisque se efferebant ut ostenderent
 bellicis viribus urbem non destitui,
 neque se aleam pugnæ detrectare.
 Protecto tum Romanos vidisses strenuos,
 atque Mavortiæ memores virtutis ;
 præsertim ubi imperatoris gener
 bellum ducatu regebat mirifico
 Lascaris Theodorus in præliis leo.
 Hic enim pugnas fortiter sustentans
 cœdebat, concidebat adversarios.
 Quare collectus Latinus exercitus
 terrestris et maritimus, proh rabiem diram !
 impetu statuit capere Byzantium
 si certe prævaleret ; sin autem minus,
 oblatis conditionibus hinc recedere.
 Ergo Latini hostes in aciem prodeunt
 atque naves promovent usque ad Petrium ;
 grandes habentes in antennis scalas
 funibus alligatas arte mira.
 Arietem alii machinam objectant
 solitum urbanorum flagellum mœnium,
 et circumponunt homines armigeros,
 nimirum ballistarios qui hostem verberent.
 Tunc atrox exardescit ad mœnia bellum
 terrore plenum maximis conatibus.
 Ariete expugnato ruperunt facile
 obversum mari murum ; sed sunt repulsi
 a nostris auxiliaribus qui in urbe erant.
 At classiarii desuper e scalis
 lapidibus feriebant, telis, gladiis
 turriæ custodes mœniumque vindices,
 breviæ eosdem in fugam conjecerunt.
 Deinde hostes mœnibus potiti
 urbanis ignem domibus injiciunt
 inde a Blachernis ad ædem Evergetæ.
 Tunc dirum casum cernens imperator
 trepidationem lacrymasque civium,
 horumque verens maxime querimoniam,
 ægre et coactus tandem in arma rapitur,
 et cataphractus prodiens palatio
 traxit nobilium equitum catervam
 peditumque juvenum fortem manum.
 Et fortasse aliquod peractus erat
 utile urbi facinus et imperio,
 si cum hostibus manum conseruissest,
 vel certe Lascari genero fortissimo
 maxime optanti pugnam permisisset :
 nunc conservandæ vitæ dum studet miles
 acceleravit urbi discrimen summum.
 Nam Cæsar armis sumptis in speciem tantum
 postquam se brevi armatum ostendit civibus,
 nulla re digna gesta recessit statim ;
 et qui jucundus nuper in prælium venerat,
 mox ignominia plenus ex eo discessit,
 aucta Latinis hostibus audacia,
 Cum recepisset ergo se in palatium
 Romanus Cæsar Comnenus Alexius,
 utile sibi censuit ac necessarium.

A 6810 Συνεπλέκοντο Λατίνοις εύκαρδίως.
 Τὸ μὲν παριστάνοντες ὡς ἔνδον πόλις
 Ὄπλιτικὸν μάχιμον, εὐσθενὲς φέρει,
 Τὸ δ' αὖ ἑαυτῶν ἐν μάχαις εὐανδρίαν
 Ἡγεῖται ἀθρεῖν τὴν οὐκ ἀγενῆ τ' Αὔστρων
6815 Οὐδέ' ἀρεικῆς ἀνδραγαθίας ξένα.
 Καὶ μᾶλλον ἔνθα γαμβρὸς τὴν βασιλέως
 Μάχας στρατηγῶν καὶ διευθύνων ξένως
 Θεόδωρος Αδσκαρίς ἐν μάχαις λέων.
 Οὗτος τολυπεύων γὰρ ἄριστα μάχας
6820 Ἐπληττε, κατέπληττε τοὺς ἀντιπάλους·
 Συσπειραθὲν στράτευμα λοιπὸν Λατίνων
 Χερσαῖον ὀδραῖόν τε, φεῦ τῆς μανίας !
 Ἔγνωκε δεῖν πῶς προσβαλεῖν Βυζαντῖδες·
 "Ιν' εἶ μὲν ἰσχύσειν" εἰ δ' οὖν, συνδάσεις
B 6825 Δράσαν, ἀπίρη πρὸς κελεύθους ιδίας·
 Οἱ μὲν τολοιπὸν ἀντιμάχων Λατίνων
 Πλοῖα φέροντες ἵστασι πρὸς Πετρίων,
 Διὰ κάλων κλιμάκας ἴσχοντα ξένας,
 Ἰστοῖς πρὸς ψύφος εὐτέχνως συνδουμένας·
6830 Οἱ δὲ κριόν τείχουσι μηχανήματα·
 Καθαιρετικὸν τείχεων πολισμάτων.
 Κύκλῳ περιστήσαντες ἀνδρας διπλῖταις
 Τζαγρατοῦθες εἰς μάχην ἀντιμάχων·
 Καὶ τηνικαῦτα συγκροτοῦντι τὴν μάχην
6835 Ής κρατεράν τε καὶ σφόδρα φρικαλέαν,
 "Ο τειχεστιπλήγης δὲ κριός βρδίως
 Ἐρβήξει τείχος πρὸς θάλασσαν τὸ βλέπον·
 Καν ἀπεκρούσθη συμμάχοις τοῖς Αὔστρων·
 Πλοῖοις δ' ἐνδύντες ἐκ κλιμάκων ὑψόθεν
C 6840 Ἡρίεσαν λίθους τε κοντοὺς καὶ ξίφη
 Φύλακι πύργων καὶ προμάχοις τείχεων,
 Καὶ πρὸς φυγὴν τρέπουσιν αὐτοὺς βρδίως.
 Λοιπὸν κρατοῦσι τείχεων πυργωμάτων,
 Καὶ πυρπολοῦσιν οικίας ιδρυμένας
6845 Ἐκ τῶν Βλαχερνῶν ἐς μονὴν Εὐεργέτου.
 Ἰδών δὲ δυστόχημα τοῦτ' αὐτοκράτωρ
 Καὶ συνοχὴν δάκρυσι τῶν ὑπηκόων
 Μέμψεις δὲ τούτων εὐλαβηθεὶς καὶ πλέον,
 Μόλις διπλῖτης γίνεται καὶ σὺν βίᾳ.
6850 Τῶν βασιλείων δ' ἔξιών ὡπλισμένος,
 Πλείστους ἀπεσπάσατο λαμπροὺς ἱππέας,
 Καὶ πεζικὴν φάλαγγα γενναῖων νέων·
 Καὶ τάχ' ἀν Ἕργον εὐκλέδες πέπραστο οἱ
 Σωτῆριον πόλει τε καὶ κρατηρίῃ,
D 6855 Εἰ συνεπλάκη τοῖς ἔχθροῖς ἐναντίος,
 Ἡ συμπλοκὴν Λάσκαρι γαμβρῷ γεννάδᾳ
 Ὄργωντι μᾶλα συγκεχωρήκει τότε·
 Νῦν δ' ὑπὲρ αἰσαν τὴ στρατιῆς δειλία
 Εἰς ἔσχατον κίνδυνον ὥστε τὴν πόλιν.
6860 Μόνον γὰρ εἰς ἔνδειξιν αὐτὸν διπλίσας
 Μικρὸν τε φανεῖς δι κρατήρης διπλῖτης,
 Εὖθὺς ἀπεκρύψατο μηδὲν τι δράσας·
 Ἀσπάσιος μὲν ἔξιών πρὸς τὴν μάχην,
6865 Ἐπανιών δ' αἴσχιστος ἐκ μάχης τάχα,
 Θρασυτέρους θεὶς ἀντιμάχους Λατίνους·
 Ὄμως ὑπεισδύν τοὺς βασιλείους δόμους
 Κομνηνὸς Ἀλέξιος Αὔστρονκράτωρ,
 Ἔγνωκε δεῖν οἱ συμφέρον τε τυγχάνειν

- 'Αντιφερίζειν μηδὴν ἀκμῇ κινδύνου.
- 6870** Ήξεισι υυκτὸς τοιγαροῦν λεληθτως,
Πρὸς Δεβελτὸν δ' ἄπεισι φρούριον Θρῆκης,
"Ενθα προητόμαστε τὴν κατοικίαν,
Όκτὼ κατασχών τὴν βασιλείαν χρόνους
Σὺν μησὶ τρισὶν ἡμέραις αὐθὶς δέκα.
- ΑΔΕΙΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΙΣΑΔΚΙΟΥ ΜΗΝ. ζ'.**
- 6875** Αῦθις δ' Ἰσαάκιος ἄρχοι τοῦ στέφους
Σὺν Ἀλεξίῳ τεκνίῳ πεφιλμένῳ·
Ἐπεὶ γὰρ Ἀλεξίος ἀπέστη κράτους,
Καὶ πρὸς Δεβελτὸν ἀπέδρασεν, ὡς ἔφη,
Εὐθὺς ἀνηγρέψετο πρὸς γερουσίας
- 6880** Ἰσαάκιος βασιλεὺς πηρὸς φάη,
Εἰρκτῆς τε δεσμῶν ἀνεθὲις παραλόγως·
Καθείργυνται δὲ βασιλὶς Εὐφροσύνη.
Ως δ' ἐγκατέστη καὶ πάλιν κρατηρίᾳ,
Τίθησι δῆλον πᾶν τὸ συμβόν Λατίνοις·
- 6885** Οἱ δ' οὐν ἐκπέμπουσιν αὐτῷ σὺν τάχσι,
Ως ἡξίωτο πατρικῆς συνεδρίας
Κοινωνίας τε τοῦ βασιλείου κράτους.
Καὶ πᾶς προσιών δημοσῖον τῶν ἐν τέλαι
Ἀμφοῖν προσῆγε προσκύνησιν καὶ σέβας.
- 6890** Μετὰ βραχὺν δὲ καὶ πρόκριτοι Λατίνων
Τοῖς βασιλείοις παραβαλόντες δόμοις
Τιμῶν τυχόντες δωρεῶν τ' αὖ ἀφθόνων
Αῦθις ἀπηλάττηντο σὺν εὐταξίᾳ.
Τούτοις βασιλεὺς δαψιλῶς καθημέτραν
- 6895** Όλας θαλάσσας χρημάτων ἦν παρέχων,
Εἴ καὶ σφοις κέκριτο ῥάντις τις τάδε.
Χρήζων τολοιπόν πλειόνων εἰς δαπάνην
Τῶν ἵερῶν ἡψητο, φεύ κειμηλίων,
Σκευῶν τε θείων καὶ σεβαστῶν εἰκόνων!
- 6900** Καὶ τῶνδε κόσμον ἀθεμίτως λαμβάνων
Ως κοινὸν ἀργύριον ἦ καὶ χρυσὸν
Πιπρίγεν ἔχθροις Ἰταλοῖς τόνδε ἀφθόνως.
Οὗτος Πισσαίους Ἰταλούς τοὺς ἐν πόλει
Διαφέρους δῆτας γε τοῖς Βενετίκοις,
- 6905** Επὶ κακῷ, φεύ! τῆς δλῆς Ρωμαΐδος
Σπάσας φιλοῖ καὶ καταλάσσει τότε.
Οἱ δ' ἀντιμάχοις προσρυέντες αὐτίκα
Ἄστι διῆγον σύσστοι συνημένοι·
Οθεν Φραγγίσκοι προσλαβόντες τι μέρος
- 6910** Τῶν προσρυέντων Πισσαίων Βενετίκων
Δι' ἀκατίων προσπελευκότες πόλει
Συνεισπεσόντες δηλῖται ξιφηφόροι
Τῷ συναγωγῇ χρυφίων τῶν ἐν "Αγαρ,
Ἄπαντα ληστεύοντος τάνδον καθηταξ·
- 6915** Τίκως δ' ἀπεκρούσθησαν Ἰσμαηλίταις,
Ἄστυπολίταις σφίσι συμμαχούμενοις.
Οἱ δ' ἰκμαντέος πῦρ ἐνιάσοι δόμοις.
Καὶ πυρπολοῦσι τῷ πυρὶ τῷ παμφάγῳ
Τὰ πλεῖστα καὶ καλλιστα τῆς Κωνσταντίνου.
- 6920** Ληφὴ μὲν ἀπήκρατο πυρὸς τῷ τότε
Ἐκ συναγωγῆς, ως ἔφην, τῶν ἐξ "Αγαρ·
Τὸ καὶ Μιτάτον τοῖς δλοῖς κεκλημένον
"Ο πρὸς θάλασσαν Βιρήνης τῆς ἀγλας
Ἄγχωμάλως Ἰδρυτο ναῷ τιμίψ,
6925 Καὶ πάντα φλέξαν, ἀφανίσαν τὰ πέριξ.
Δερβύη πῦρ' παντ' ἀρημοῦν τὰ κύκλω

CÆSARES.

A instanti jam periculo non din resistere.

Clam igitur per noctem dilapsus adibus
abiit Debeltum Thraciæ castellum,
ubi jam sibi instruxerat diversorum;
postquam tenuerat regnum annis octo,
tribus præterea mensibus, diebus decem.

ALEXIUS ISAACII FILIUS MENS. VI.

Tunc iterum Isaacius potitur stemmate
cum dilecto suo filiolo Alexio:
nam postquam prior Alexius cessit regno
atque Debeltum, ut diximus, profugit,
a seualu protinus imperator
cœcus Isaacius est acclamatus,
carcere suo præter spem emissus.
Contra regina Euphrosyne custodiæ traditur.

B Ille recepto iterum imperio
peractam rem significat Latinis:
qui statim ipsi remiserunt filium
ut consideret cum parente domino
sociumque honorem obtineret regni.
Tunc universus populus cum magistratibus
utrius simul domino obsequium obtulit.
Paulo post etiam duces Latinorum

Cum ad regales ædes se contulissent,
honoribus affecti donisque innumeris,
quieti recesserunt cum recto ordine.
His imperator affatim quotidie
maria pecuniæ in sinum ingerebat,
quoniam hæc ipsis videbantur guttas.
Mox ad impensas indigus pecuniæ
cepit diripere sacros thesauros,

vasa divina, venerandas statuas,
quibus illicite detrahens ornatum,
argenteosque et aureos nummos confians,
hostibus large profundebat Italos.

Is et Pisanos urbis inquilinos
ante hac a Venetis odio dissidentes,
heu! cum pernicie universi imperii
inter se studuit jungere amicitia.

Illi adversariis exiū reconciliati
cum his curabant quotidie convivia.
Tum etiam Franci, socia cohorte

Pisana Venetaque quo ultra accessit,
cymbis in urbem subito delati
impetum faciunt simul armata manu
in synagogam clam Agarenorum,

D ejusque omnem rapiunt suplectilem:

verum a Turcis demum sunt repulsi,

opem ferentibus Byzantii civibus.

Illi efferati faculas injiciunt
civium tectis, consumuntque incendio

plurima et optima urbis ædificia.

Magni fuit autem incendi initium

a synagoga, ut diximus, Agarenorum,

qui locus vulgo dicitur Mitatum;

idque ædificium perlit ad mare

ubi et Irene divæ templum surgit:

illinc progrediens amburensque omnia

propagatumque gravi cum exitio

devenit usque ad inclytum circum maximum,
qui sanctissimæ Sophiæ templo adjacet :
atque ad oppositum venit usque mare,
longe lateque media omnia concremans.
Nec tutum erat ad amicos accedere,
nisi quis cymba semet circumvehheret.
Hæc Isaacius cum morore audiebat :
sed hujus filius patriæ pernicies
tanto gaudebat urbis exterminio.
Romanis rebus ita se habentibus
nuper ejecitus Cæsar Debelto veniens
armis insedit urbem Hadriani.
Infaustus juvenis re cognita Alexius,
Constantinopoli cum exercitu exivit
habens Latinum in comitatu ducem
Montisferrati marchionem Bonifacium,
quem mercede conduxerat ad bellum
sexdecim auri datis centenariis.
Igitur Thraciæ peragratis urbibus,
reque confecta ex animi sententia,
usque ad Cypsellæ oppidulum progressus,
mox ad metropolim retro pedem tulit.
Dein scelestis partibus adhæsit
hominum qui parentem exceaverant
thronoque deturbaverant, faventes patruo ;
quam rem ægerrime cæcus rex ferebat,
qui moliebatur jamdiu supplicium sumere
de viris qui se tanto malo affecerant.
Hinc maledictis filium incessebat,
quem versari cum pessimis audiebat,
tali gaudentem maxime consortio ;
ludere quotidie alea cum Italisi
commessarique, et dignitatem regiam
dedecorare singulos per actus.
Ergo hunc oderant populus et optimates :
nec minus odio dignus pater erat.
qui concinnatis ridiculis oraculis,
qua universale sibi spondebant regnum,
ut læso cerebro judicabat fatue,
a se conjunctum iri occiduum orbem
deblaterans aiebat orienti,
totiusque mundi dominum se fore :
quam patiebatur insuper cœcitatem,
arthritidisque morbum atque podagram
se positurum veluti exuvias.
Hæc ei suadebant catillones monachi,
omnia ventris causa et fari et gerere
imperatoris soliti in convivio ;
qui huic monarchiam verbis despondentes
interim mero sese ingurgitabant ;
eiusque infirmas manus deosculantes,
mox recepturas robur prædicebant.
Credulas senex his præbebat aures
deliramentis atque vaticiniis,
atque lætitias iucedebat omnibus.
Astrologis quin etiam apprime deditus,

(76) Invectionem hanc a Niceta sumit Ephraemus; quæ si veritate nititur. sine dubio vituperandi sunt monachi illi. Sed enim quam sëpe hæc

A "Ἄχρι μεγίστου καὶ περικλέτου δόμου
Θεοῦ Σοφίας καὶ παναγίου Λόγου,
Δῆμος μέχρι καὶ θαλάσσης θατέρας
6930 Κατά τε μῆκος πυρπολῶν καὶ πρὸς πλάτος·
Οὐκ ἦν τότε ἀκίνδυνος ἡ φλῶν θάλα,
Εἰ μή τις ἐχρήσατο πορθμείων τάχα.
Ταῦτα μὲν Ἱσάκιος ἥχθετο κλέψαν·
Γίδες δὲ τούτου πυρπολητῆς πατρίδος
6935 Ἐχαιρετῆσδι συντελεσμῷ καὶ φθίσει.
Οὐτως δ' ἐχόντων πραγμάτων Ῥωματίδι,
Ο πρὶν χρατάρχης ἀτάρας Δεβελτόθεν
Τὴν Ἀδριανοῦ κατολαμβάνει πόλιν·
Ο γνοὺς δὲ δαλὸς Ἀλεξιος πατρίδος
6940 Ἐξεισιν ἔμα στρατιῷ Βυζαντίδος,
Ἐχων μεθ' αὐτοῦ συστράτηγον Λατίνων
B Βονιφάτιον μαρκέσιον Φεράντης,
Συνεκστρατεύσαι πέσας αὐτὸν χρυσού
Κεντηναρίοις ἔξ δλοις πρὸς τοῖς δέκα.
6945 Περιδραμῶν οὖν Θρᾳκικὰς οὗτος πόλεις,
Καὶ πάντα θεῖς εδὲ εἰς δαυτοῦ συμφέρον,
Ἄχρι Κυψέλλων κατιών πολιχνίου,
Ἄσθις ἐπαντοσερφεν εἰς Βυζαντίδα.
Καὶ λοιπὸν ἐξηρτητο κακῆς φραερίας
6950 Ἡ συνδιεπράξατο πήρωσιν φίτου
Τῷ πατραδέλφῳ καὶ καθαίρεσιν χράτους
Ἐφ' οἵς ἀπηγχόνιστο πηρὸς αὐτάναξ·
Ἐκαιροφυλάκει γάρ ἐκτισιν τέως
Τῶν τόνγης κακῶς εἰς φάρος δεδρακτων.
6955 Οὐθεν τὸν οὐδὲν λοιδορῶν οὐκ ἀνεῖ,
Καὶ μᾶλλον οἵς ἔκλυεν ἀνδράσι φθόροις
Χαίρειν τε τούτον καὶ μάλα γεγηθῆναι,
Καὶ συγκυβεύειν Ἰταλοῖς καθημέραν,
Καὶ συγκραιπαλήν τε καὶ βυπαίνειν στέφος,
6960 Ἄνάξια ξύμπαντα δρῶντα τοῦ κράτους.
Πν οὖν στυγητὸς πᾶσι καὶ τοῖς ἐν τέλει·
Οὐχ ἤτον ὑπῆν καὶ πατήρ στυγητός,
Ομφάς τινας λόγια συνθεὶς ἀσέμνως
Ἄπερ προηγόρευεν οἱ μπναρχίαν,
6965 Ής φετ' αὐτὸς δοξομανῖν ἀλόγως,
Αὐτὸν τε συνάψοντα δύσει τὴν ἔω
Ἐφασκεν εἶναι, μὴ νῦν δὲ λέγοι,
Κράτος τε παγκόσμιον ἔζοντα τέδε·
Πρὸς τοῖςδε καὶ τύφλωσιν ήν περιφέρει,
6970 Ἀρθρίτιδα νόσον τε καὶ ποδαλγίαν
Ἄποκύσασθαι καθάπερ λεβηρίδα,
Ὦσος οἱ προτένθαι τῶν μοναχῶν καὶ λίχνοι
D Οἱ πάντα γαστρὶ δρῆν λέγειν τ' εἰθισμένοι
Τούτῳ συνεσθίοντες ἐν συστιτψ
6975 Μόναρχον ἀρχήν συγκαθίστων οἱ λόγοις,
Ἀνθεστιλαν πίνοντες ἄχρι καὶ χόρου,
Καὶ κατεψίλουν ἀπατῶντες τὰς χέρας
Καὶ προῦλεγον σφῶν ἀντκαλίσιν σθένους (76)
Ο δὲ προστίχεν ὡς ἀπλανέστερος σφίσι
6980 Καὶ θεοπιψδήματι ταῖς ληρωδίαις
Ἐπιγεγηθώς σφῶν, ἐποσκίτα μέγα·
Προσκείμενος τ' ἦν ἀστρολέσχαις καὶ μάλα,

crimina vel falso dicantur vel exaggerentur a sociis
toribus parum piis aut odio aliquo imbutis, satis
novimne.

- Καὶ τοῖσδ' ὁπείκων πρὸς τὸ δῆμον συμφέρον
Ἐπραττε πολλὰ τῶν ἀθέσμων ἀλόγως·
- 6985** Καὶ σὺν Καλυδώνιον ἔργον τι ἔνον
Ἐδρας ἐφ' ἣς Ἰδρυτο καταβιβάσας
Ἔνεγκεν εἰς μέγιστον ἀρχεῖον βίᾳ·
Δῆμου συώδη μανικὴν ἀταξίαν
Πιάνων ἐπιφρίσσουσαν ἀτασθαλίας.
- 6990** Ο δὲ Ἑλλοχῶν ἦν τῇ βασιλίδι πόλει
Στρατὸς Λατίνων ἱππικῆς καὶ νηῆτης
Φιλαργορίας ὡν ἑραστῆς εἰσάγαν.
Ἄπληστος ὅντως πίθεος, ὡς παροιμία·
Συχνῶς ἐπιδύντες δὲ τὴν Ηροποντίδα
- 6995** Καὶ τὰ πέριξ ἀπαντα τῆς Βυζαντίδος,
Ναούς τε θείους καὶ περικλυτοὺς δόμους
Πάντας ἐλήγοντο, κατεπυρπόλουν.
Οὐθεν πολιτινον συναλισθέντες στίφος,
Ἔτουν λαβεῖν στρατιὰν ἐξ ἀνάκτων
- 7000** Ἕγητορα σφῶν κατ' ἔχθρῶν ἀντιπάλων,
Ἀλλ' ἔξεινται πᾶς τις ἐν τούτοις λόγοις,
Μάλιστα δὲ ἀνένευον οἱ στεφφόροι·
Μηδὲ ὥστιν ἄκροις τὴν πρὸς Λατίνους μάχην
Ἀκουστέαν κρίνοντες ἐξ ἀμαθίας.
- 7005** Ο δούκας δὲ Μόδρτζουφλος ἐξελθὼν μόνος
Τοῖς Ἰταλοῖς του συνεπλάκη πρὸς μάχην·
Καὶ μή τινος τούτῳ γε συνησπικότος,
Οὕτω βασιλεῖ δόξαν ἐκ βασικανίας,
Τάχ' ἐν ἐκινδύνευσεν, εἰ μὴ τοξόται
- 7010** Ἐπήμυναν πόρρωθεν ἐξ τοξευμάτων.
Ταῦτ' ἄρα δῆμος πᾶς δὲ τῆς Βυζαντίδος
Συστειρώθεντες ἀπετέθευν λόγους
Αἰσχροὺς κατ' ἀμφοῖν τοῖν χρατούντοιν Αὖσδ-
- [γων.]
- Καὶ τιν' ἐδίφων εἰς χρατάρχην ἐκπόνως·
- 7015** Καὶ τινα Νικόλαον συνειληφότες
Νεανίαν ἔκοντα Καναδόν θέσιν
Εἰς χράτορα χρίουσι τῆς Ἀρματίδος,
Τόντου πραχθέντος Ἀλέξιος δεῖν ἔγνω
Σὺν Μαρκεσιῷ λατινικὰς δυνάμεις
- 7020** Εν βασιλείοιν εἰσαχθῆναι ταχέως·
Ο γάρ Ἰσαάκιος λοισθία πνέων
Ἐκείτο μηδὲν γηίνων ἥσθημένος.
Ως οὖν τάδε ἐνώνιστο, δημῶδες στίφος
Καὶ ταραχὰς ὕδινε καὶ τρικυμίας·
- 7025** Τὸν καιρὸν ἀρμόδιον ἀρπάσας δούκας
Πρὸς ἥνπερ εἶχε σκέψιν ἐν τῇ καρδίᾳ,
Ἀλέξιῳ πρόσεισι νυκτὸς σὺν δόλῳ,
Καὶ τόνδε ἀπατᾷ καὶ δεδίττεται λόγοις,
Ως δῆθεν αὐτὸν ἀνελεῖν σπεύδων ὅχλος,
- 7030** Επὶ θύραις ἔστηκε πᾶς ξιφηφόρος·
Ἐφ' οἰς Λατίνοις συμμετέσχε σκεμμάτων.
Οὐθεν λιπαρεῖ τὸν δούκαν νεανίας.
Αὔτῷ συνοίσσον ὑποθέσθαι πρὸς τάδε.
Ο δὲ αὖ περισχών τουτονὶ καταμόνας,
- 7035** Δι' ἀφανοῦς ἀπεισι πυλίδος λάθρᾳ
Εἴς τι βαθὺ σκήνωμα τῶν ἀποκρύφων·
Κάκεῖσε δεσμεῖ τόνδε καὶ καθειργύνει,
Μετὰ δὲ βραχὺ θανατοῖ δι' ἀγγόνης·
Αὐτὸς δὲ ἀνηγόρευτο Ἀρματῶν χράτωρ
- 7040** Τοῖς βασιλικοῖς ὀραΐσθεις συμβόλοις.

A dum his obsequitur in gerendis rebus,
absurda multa fecit et illicita.
Nam et suem Calydonium opus mirum
de base sua commotum, in qua steterat.
in maximum transferri palatum voluit;
quasi cohibiturus hac re ferociam
populi horrentem atque petulantiam.
Insidia batur interim urbi regiae
exercitus Latinus terra et mari
profundæ deditus semper avaritiæ,
dolum vere inexpibile, ut ait proverbium.
Ie sine fine excurrens per Propontidem,
perque Byzantii cuncta suburbana,
sacra delubra cum nobilium villis
passim subjecto prædabatur igne.
B Quare conspirans civium multitudo
exercitum a regibus postulabat,
qui sibi contra hostes suppetias ferret.
Verum hæ preces caneabantur surdis;
et renuebant maxime regnatores,
qui ne mentionem quidem, ob suam stultitiam,
bellandi cum Latinis, ferra poterant.
Solas Murtzouflus Ducas armis sumptis
cum Italos conflixit aliquando:
verum cum nemo ferret ei suppetias,
propter invidiam sic volente Cæsare,
in summo fuit discrimine, ni sagittarii
illi adfuisse eminus conjectis telis.
Igitur universus Byzantii populus
seditione murmurans, convicis
turpibus appetebat utrumque Cæsarem.

C studioseque alium quærebat dominum.
Reapse quemdam cognomento Canabum,
nomine Nicolaum, invitum juvenem
imperatorem cives constituerunt.
Tunc enimvero Alexius cum Marchione
(namque Isaacius animam sgebat
nihil jam rerum terrenarum sentiens)
ad palatiū custodiam sine mora
Latinos admovendos censebant milites.
Sed res perlata ad populi notitiam
tumultum statim peperit et seditionem.
Tempus id idoneum ratus Ducas
ad exsequenda mentis sua consilia,
noctu ad Alexium fraudulenter venit,
eumque falsis territat sermonibus,
nempe quod ipsum statim occisurus
in foribus staret populus districtis gladiis,
propterea quod Latinis faveret partibus.
Tunc enixe Ducam rogabat juvenis
ut sibi adesset ulti in discrimine:
quem ille pallio obtectum in solitudine,
per occultum posticum clam deducit
in depresso quoddam tentorium abditum
ibique vincum miserum custodiā tradit,
pauloque post funesto extinguit laqueo:
Romanus autem ipse fit imperator,
assumptis regii culminis insignibus.

ALEXIUS MURZUFLUS M. II, CUM D. XV. Α ΛΑΖΕΙΟΣ Ο ΜΟΥΡΤΖΟΥΦΛΟΣ ΜΗΝ. Β'. ζ".

Ducas imperii adeptus potestatem
aerarium cernens vacuum pecunia,
a superiorum temporum publicanis
in jus vocatis aurum exegit plurimum,
idque ad gerendam contulit rempublicam.
Tum armis captis, Italica resistens,
horum excursus cohibebat facile :
quamobrem gratus admodum erat civibus,
præsertim vero militum cohortibus.
Et quia Flandriæ comes Balduinus
Phileæ regionem milite vastabat,
adversus illum statim Cæsar exiit :
sed enim perpetrato Martis opere,
terga Romanus convertit exercitus,
parumque absuit Cæsar ab interitu ;
imago vero virginis Deiparæ,
quam nostri reges belli sociam vocant,
pugna fervente capta est ab hostibus.
Tum pacis concilianda omissa cura,
ad capiendum urbem diripiendamque
se comparabat exercitus Latinus.
Ergo sublatis anchoris navigia,
in quibus erant machinæ cum scalis,
ab Evergetæ monasterii ora
usque ad Blachernas coram constiterunt.
Vicissim Ducas transtulit lensorium
proximi collis statuens in specula,
unde conspicua classis hostium erat,
mœnibus jam cum milite appropinquans.
Moxque congressi cum propugnatoribus
urbani muri et turrium custodibus
Latini pugnam validam ciebant ;
sed inferiores illa fuerunt die.
Postea totus rediit exercitus :
duoque viri per scalam prorepentes,
quam inter fixerant ad Petria,
in apprehensam turrim desiluerunt,
præsidium gladiis profligantes
signum lætitiae sustulerunt suis :
tunc Italorum omissis cohors irruit.
Qui vero Cæsarem circumstabant aulici
atque Romani exercitus rectores
in pedes cuncti semet conjecterunt,
atque unum mille timidi fugiebant,
qui cum ad portam pervenissent auream,
novo dejecto festinatim muro,
misere foras semet proripiebant.
At inimici, heu lugubrem tragœdiam !
late palantes passim per Byzantium
latrocinando spoliavit nobilium domos,
nihil nefandum urbi non efficiunt :
regali quoque occupato palatio,
inclusas opes penitus diripiunt.
Cæsar plateas triviasque percurrens
centuriare nitebatur populum,
suadebatque ut hostibus resisterent :
at melliora consilia nemo audiebat
quamlibet urbi et sibi profutura :

'Ως οὖν κατέσχε τὴν χραταρχίαν Δούκας,
Χρυσῶνας εύρων ἐν στενῷ πεφυκότας,
Συσχών τελώνας πράκτορας τῶν πρὸν φόρων
"Ογκὸν παρ' αὐτῶν εἴλει χρημάτων μέγαν,
7045 Καὶ τοῖοδ' ἐχρῆτο πρὸς διοίκησιν δλων .
Καὶ τοῖς Ἰταλοῖς ἀντεπὶων δπλίτης,
Τὰς ἐκδρομὰς σφῶν ἀνέκοπτε βρδίως .
"Οθεν ποθειὸς ὑπῆρχεν ὑπηκόοις,
Ἐξαιρέτως δὲ στρατιωτῶν ταῖς Ἰλαῖς .
7050 Καὶ Βαλδουίνου τοῦ κόμητος τῆς Φλάντερας
Τὰ πρὸς Φιλέα κατακείροντος μέρη,
'Ο βασιλεὺς ἔξεισι κατ' αὐτοῦ τάχος .
Καὶ συρράγεισης ἐξ ἐκατέρων μάχης,
'Η 'Ρωμαϊκή στρατιὰ νῶτα κλίνει .
B 7055 "Ενθ' ἐν παραπόλλυτο μικροῦ καὶ κράτεωρ .
Εἰκὼν τε σεπτὴ τῆς μητρανάνδρου Κόρρης,
"Ην οἱ ἄνακτες πλουτοῦντες στρατηγέτιν,
Ἐχθροῖς ἐάλω κατὰ τὴνδε τὴν μάχην .
'Αφείτο δ', ἡμέληγντο καὶ συμβιβάσεις .
7060 Καὶ λοιπὸν ηὔτερόπιστο φάλαγξ Λατίνων
Πρὸς ἄστος πόρθησιν ἀλωσιν θ' ἀμα .
'Ηδίνων οὖν ἀποπλεύσαντα σκάφη
'Εφ' ἦν ὑπῆρχον κλίμακες σὸν δργάνοις,
'Ακτῇ πδοσίσθει τῆς μονῆς Εύεργετού,
7065 "Εως Βλαχερῶν συνεχῶς ἀφιγμένη .
Καὶ Δούκας αὐθὶς πηγάνει σκηνὴν φέρων,
'Επὶ κολωνοῦ πλησίον πεντεπόπτου,
"Ενθα θεατὰ τῶν ἐχθρῶν ἡσαν σκάφη,
"Α καὶ προσέσχε τείχεσι σὸν δπλίταις .
C 7070 Οἱ συμπλακέντες ταῖς πρὸ τείχεων Ἰλαῖς
Καὶ τοῖς ἐπὶ πύργων γε καθισταμένοις,
Μρὸς σφᾶς ἀγῶνα καὶ μάχην συνεκρότουν .
"Ητον δ' ἀπηνέγκαντο τὴν τόθ' ἡμέραν.
Ἐξῆς δὲ προσδάλλουσι πανσύδι πόλει .
7075 Καὶ δύο δ' ἄνδρες ἐκ μιαῖς τῶν κλιμάκων
'Ιδρυμένης ἄγχιστα χώρου Πετρίων,
Εἰς χῶρον ἀφήλαντο τὸν συνημμένον .
Καὶ φυλακικὸν ἐχθροῦσαντες ξίφει,
Σύστημον ἡραν χαρμονῆς τοῖς φυλέταις,
7080 Καὶ πᾶν Ἰταλῶν συνδεδράμηκε στίφος .
Περὶ βασιλέα δὲ τοῦτ' ἡθρηκότες,
Καὶ 'Ρωμαϊκῆς στρατιᾶς Ἰλαρχία,
"Ωχοντο πάντες ἀπιόντες ἐν φόνῳ,
Κατὰ χιλίους ὅφ' ἐνδει πεφευγότες .
D 7085 Καὶ τὰς χρυσαὶς καταλαβόντες πύλας
Καινὸν τε τείχος ἁζστα καθηρηκότες,
"Εξήσαν τρέχοντες ἀκλεῶς πάνυ .
'Αντίμαχοι δὲ, φευ ἔνης τραγῳδίας !
Διασπαρέντες πολαχῆ Βυζαντίδος
7090 Συλῶσι λητρέουσι λεμπτὰς οἰκίας,
Καὶ πάντα τὰ χειρίστα δρῶσι τὴν πόλιν .
Κατακρατοῦσι καὶ βασιλέων δόμων,
Τὸν τοῖσδ' ἐνόντες πλοῦτον ἐσκυλευκότες.
"Αναξ δ' ἀγυιάς τριδόνις περιτρέχων
7095 "Εσπευδε λαὸν συναγείρειν εἰς Ἰλαῖς,
Μρὸς δ' ἀντιπράταξιν δπεναντίων .
Οἱ δ' οὐδὲ δπειτον κρείτουν ὑφηγουμένω
Καὶ συμφέροντα καὶ σφίσι καὶ τῇ πόλει,

- Τῶν οὐσιῶν δ' ἔκαστος τρύπωργει τίχος
 7100 Μετάθεσιν τε καὶ κατάχωσιν πλέον.
 'Ιδὼν δ' δ' Δαύκας ὡς δηνησις οὐκ ἔνι,
 "Η καὶ δεδιώς ὑπὲρ αὐτοῦ πλειόνως
 Μῆ συσχετίς τίσειται ἀθλίως δίκας,
 Τοὺς βασιλείους εἰσδραχμῶν λαμπροὺς δόμους,
 7105 Καὶ βασιλίδα παραλαβῶν Εὐφροσύνην,
 Σὺν θυγατράσι τ' ἐμβαλῶν λεμβαδίψ
 'Αλούς μιᾶς ἔρωτι τούτων ἐκτόπως,
 "Εξεισι φεύγων πατρίδα Βυζαντίδα.
 'Ανὴρ διπάρχων ἀρείκδε ἐν μάχαις,
 7110 Στερβόδεις μιχητής, γεννάδας, ρωμαλίος,
 Σοφισματίας, κρυψίνους τε τὸν τρόπον,
 Περιψκέναι πράγμασι κομπάζων δλοῖς.
 Οὐ σωματικῆς εὖ ἔχων συμμετρίας,
 Αὐχῶν τὰς δφρύς μάλα συνεσπασμένας,
 7115 Καὶ βραγχιῶν φάρυγγα, δύσηχος λόγον,
 'Ηλικίαν μέσος τε καὶ κοῖλος φύσις,
 "Άδικος εὐνήν, φιλογύνης καὶ λάγνος,
 Πρωτοβεστιάριος δὲ τὴν ἀξίαν,
 "Οταν κατῆρξε τοῦ βασιλείου κράτους,
 7120 Έξ ἡμέρας δέκα τε σὸν μησὶ δύο
 Τῆς βασιλείας τὸ κράτος διεθύνας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ ΕΤ. ΙΘ'.

- 'Επει δ' δ' κρατῶν ἀπέδρασεν, ὡς ἔφην,
 Δούκας τε καὶ Λάσκαρις ἥρισαν κράτους,
 Καταλαβόντες τὸν θεοῦ μήγαν δόμον,
 7125 Αμφοι μαχηταὶ καὶ καλοὶ νεανῖται.
 Κλήρῳ (77) δὲ λαχῶν Λάσκαρις κραταρχίαν,
 Τέως μὲν ἀπέκπειτο σύμβολα κράτους.
 Συνεξίῶν δὲ τοῦ νεώ τῷ ποιμένι
 Κατὰ Μίλιον καὶ μέρη Βυζαντίδος
 7130 Τοὺς συνιόντας εὐμενῶς ἤντεβολει,
 Καὶ πρεχάλει πρὸς μάχην ἀντιπάλων,
 Μάλιστα πάντων τοὺς περὶ βασιλία
 Σειοντας ὄμων ἀρείκη· ἀπτα ξίφη
 Κελτοὺς λιπαρῶν, προτρέπων οὐκ ἀνει.
 7135 Έπει δὲ θωπεύων τε καὶ παροτρύνων
 Οὐκ εἶχε τινα τὸν κλέοντα μηδέλως,
 "Ηδη δὲ καὶ φάλαγξ τις ὥπτο Λατίνων.
 Μεθισταται τάχιστ' ἐκεῖθεν, ὡς δύον,
 Καὶ πρὸς φυγὴν ἐβλεψε καὶ σωτηρίαν.
 7140 Ἀντίμαχοι δὲ κατ' ὅρημαν τάχα
 Τῶν κωλυσόντων ἐκδρομάς σφῶν ἀνέτους,
 'Επήσεσν κτείνοντες ἀφειδῶς ξίφει
 Τὸν κροστυχόντα καὶ σκυλεύοντες βίᾳ,
 Λεγλατοῦντες, πυρκολοῦντες τὴν πόλιν,
 7145 Καὶ πάντα δρῶντες, ὃ δυσυποίεστον θέας!
 Κόσμον συλλῶντες ἱερὸν θείων δόμων,
 Σεπτά τε κείμηλια καὶ θείους πέπλους,
 'Εκτυπα Χριστοῦ, Μητρὸς αὐτοῦ πανάγιου
 Εἰς γῆν καταβρέσσοντες, ἔλλων δ' ἀγίων.
 7150 Καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς κόσμον ἐκ χρυσαργύρου
 'Οντα διαρκέζοντες οἱ παραδάται.
 Σεμνὰς γυναικες ἵερας τε παρθένους

(77) *Soritem intelligo, non clerum; et falli mihi videtur Wollius Nicetam interpres qui dictionem ix δὲ κλήρου τὸ πρωτεῖον εἰληφώς explicat a clero*

PATROL. GR. CXLIII.

A sed unusquisque suis raptim opibus
 studebat transferendis aut infodiendis.
 Cum ergo Ducas hilum non proficeret,
 sibique vehementer jam timeret,
 ne captus graves poenas hosti lueret,
 regias ad ædes festinatim convolans,
 atque illinc sumptam Euphrosynem reginam
 parvo iu phaselio cum fliabus collocans,
 quarum unam ipse afflictum deperibat,
 exsul profugit patria Byzantio.
 Vir sine dubio strenuus in præliis,
 constans bellator, magnanimus, fortis,
 callidus, et consilia celare solitus,
 cunctis se jactans idoneum negotiis:
 corporis forma non satis concinna,
 adductum semper gerens supercilium,
 fauibus raucis, aspera loquela,
 statura media et valgus a natura,
 lascivus, mulierosus et adulter.
 Is dignitate protovestiarius erat
 cum summam potestatem est adeptus:
 cuius regales tenuit habendas
 diebus sexdecim supra menses duos.

THEODORUS LASCARIS AN. XVIII.

Post fugam Cæsaris, de capiendo imperio
 Lascaris et alius Ducas deciderunt
 in Dei templum maximum profecti;
 fortis uterque egregiusque juvenis;
 verum sors Lascari contulit imperium,
 qui regia tamen non sumpsit insignia:
 C sed comitante patriarcha egressus
 ad Milium atque ad alias urbis partes,
 populi turmas blande compellabat
 ad resistendum hostibus adhortans:
 præcipue vero stipatores regios,
 grandes gestantes humeris bipennes,
 Celtas enixis perurgebat precibus.
 Sed cum nec blandis suadenti verbis,
 neque adhortanti quispem auscultaret,
 jamque appareret cohors Latinorum;
 Lascaris illino, ut par erat, abiens
 fuga saluti consulendum censuit.
 Interim hostes, obvianta nomine
 qui cohiberet liberos excoursus,
 Orco mittebant inclementer animas
 D civium cæsorum, opes auferebant,
 igne latrociniisque vastantes urbem.
 O intolerandum lugubre spectaculum!
 sacer templorum ornatus diripitur,
 veneranda cimelia almæque vestes,
 icones Christi Matrisque sanctissimæ,
 aliorumque superum sternuntur humi;
 atque his pretiosum impia vi detractum
 metallum sibi vindicant apostatae.
 Matronas venerandas sacrasque virgines

prælatus. Alibi quoque idem mihi Nicetæ interpres non semel peccare videbatur. Confer. v Gr. in hoc volumine p. 116, n. 1.

ad stuprum rapiunt violenta manu :
alia scelestia (nam dicendum breviter)
facinora committunt his similia.
Ergo angportus, trivis, et ambulacra,
sancta delubra, et anguli reconditi,
fora, viæ, vici, compita, plateæ,
luctu, gemilibus, clamore, et ululatibus
virorum, seminarum, aliquo genere
multiplicis tragœdiæ personabant.
Sed postquam spoliis explevit ingluviem,
finem prædando tum denique imposuit
crudelium detestanda gens Italorum.
Visum deinde est primariis ducibus
annuere liberum ex urbe discessum
quibusvis solum vertere placeret.
Ergo milles exibant catervæ
miserabiles, tristes et pannosæ,
sanguine potius, ut aiunt, quam lacrymis
præsentem deplorantes fortunam suam.
Itali vero tumidi superbia,
ceu si quadrifidum jam tenerent orbem,
regesque regum semet effecissent,
quotquot sub Phœbi radiis imperitant;
inter se cunctum dividebant mundum,
provincias, urbes, singuli sortientes,
et potentatum verbis occupantes.
Veneto duce suadente Dandulo
(homine cæcos oculos gerente,
luce sed mentis heu nimis instructo)
ut imperator fieret Latinus
de Venetis, Lombardis, Francisve electus,
datis suffragiis electores nobiles
imperatorem faciunt Byzantii ;
Balduinum comitem provinciæ Flandriæ,
eximia adolescentem forma præditum,
pium, et Christo maxime devotum,
hilarem, mitem, apprimeque castum,
eleemosynis etiam indulgentem,
cumulatum multis a Deo virtutibus,
sed pudicitia in primis ac justitia.
Hic per præconem bis in hebdomada
maxima voce jubebat edici
ne quis in regia noctu cubitaret,
qui non conjunctus conjugi legitimæ
sed meretrici contra fas conviveret.
Erat et legum justitiaeque custos :
feminam quamvis renuens attingere,
neo teneriore contuens aspectu,
quandu propria tori socia abesset.
Ergo imperator electus Balduinus
abiit ex urbe ad partes occiduas,
haud tanquam illas pugna subacturus,
sed imperator volens salutari
obsequioque a cunctis coli subditis.
Quare neo veteris imperii milites
in suum voluit conscribi exercitum.
Adrianopolim Philippopolimque
aliasque ad urbes Thracie profectus.
Latinoque his imposito præsidio,

A "Ελκοντες εἰς θύριν τε καὶ φθορὰν βίᾳ,
·Καὶ τάλλα κακῶν δρῶντες, ὡδὸν εἰπεῖν ἐπος,
7155 Σύστοιχα τούτοις καθάπαξ ἑοικότα.
·Ἐκ οὖν στενωποῖς, τριόδοις, λεωφόροις,
Ναοῖς, σεμνεοῖς, γωνίαις ἀποκρύφοις,
·Οδοῖς, ἀγυιζίς, καὶ πλατεῖαις, ἀμφόδοις,
Θρήνων, στεναγμάτων τε, κωκυτῶν, γθων,
7160 Εἶδους τέ λοιπῆς δυστυχοῦς τραγῳδίαις
·Ἀνδρῶν, γυναικῶν ἢν τεριοῦσι κλλεῖν.
Ἐπει δ' ἵκανως εἶχε τῶν σκυλευμάτων,
·Ἐπαυσε λείτας καὶ λαφυράγωγίας
·Ἐχθιστον ἔθνος Ἰταλῶν μιαφόνων.
7165 Εἴδοξε δὲ σφῶν προκρίτοις στρατηγέταις
·Ἐφη ἀπαίρειν πάντας ἐκ Βοζαντίδος
Οἵ τινες καὶ πρόθυμον ἦν ἔξιεναι.
·Ἐξήσαν οὖν κατὰ χιλιοστάς,
Οικτροὶ, κατηφεῖς, ραχίοις εἰλημένοι,
7170 Αίμασις μᾶλλον ἢ δάκρυσιν, ὡς λόγος,
Κλαοντες οὖτοι τῆς ἐνεστώσης τύχῃς,
Οἱ δ' Ἰταλοὶ, φεῦ ὑπεροψίας τόσης !
·Ως εἴ γε τετράκλιμον ἴσχοντες κτίσιν,
·Η καὶ βασιλεῖς ἐγκαθεστώτες τάχα
7175 Βασιλέων πάντων γε τὸν ἐπὶ χθόνα,
Αὐτοὶς διέλλον σφίσιν τὴν οἰκουμένην,
Χώρας, πόλεις ἔκαστος εἰς κληρουχίαν
Καὶ δεσποτεῖαν λαμβάνοντες ἐν λόγοις.
Βενετίκων δόξαν δὲ δουκὶ Δανδόύλῳ,
7180 Πηρῷ μὲν ἀνδρὶ τὰς κύρας τῶν δημάτων,
Νόδος φρένας δὲ καὶ λιαν ἐρρώμενῳ,
Ψήφῳ κρατάρχην ἐκλεγῆναι Λατίνων,
·Ἐκ τε Φραγγίσκων, Βενετίκων, Λαμπάρδων
·Ἐπιλεγέντες εὐγενεῖς ψηφηφόροι
7185 Εἰς ἄνακτα χρίουσι τῆς Κωνσταντίνου
Βαλδουΐνον κόμητα χώρας τῆς Φλάντρας,
Νεανίαν κάλλιστον, ὥρατον φύσει,
Φιλευσοῦσῃ τε καὶ φιλόχριστον λιαν,
Πραύν, Ιλαρδή, σωφρονέστατον μᾶλλα
7190 Μερίδα καὶ μέλλοντι διδόντα βίᾳ,
Ηολλῶν ταρεῖον ἀρετῶν θεοσδότων,
Μάλιστ' ἔραστὴν σωφροσύνης καὶ δικης,
·Ως εἶχε δὲς κήρυκα τῆς ἰδομάδος
Τορὸν βιῶντα μη καθεύδει μηδένα
7195 Τῶν βασιλείων ἔνδοθεν καὶ ἐστέραν
Μηδὲν νομίμῳ γυναικὶ συνημμένον,
Πόρνη δ' ἀδισμάσι συμβιοῦν ἥρημένον.
·Ην καὶ φύλαξ νόμων τε δικης τ' ἐννόμου
D Γυναικὶ προσσχεῖν οὐ θελήσας οὐδόλως
7200 Μηδ' ἐν μέχρι, βλέμματος ἐμπαθεῖ θέρῃ
·Οσον περ ἀπὸν τῆς συνεύνου τὸν χρόνον.
Αὐτοκράτεωρ οὖν ἀνάδειχθεὶς, ὡς ἔφην,
·Ἐξεισιν εἴτα περὸς μάρη τῆς ἐσπέρας.
Οὐχ ὡς κρατήσων τῶνδε τῇ μάχης νόμῳ,
7205 ·Ἄλλ' ἵνα γνωσθῇ βασιλεὺς αὐτοκράτεωρ,
Καὶ προσκυνηθῇ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις.
Ταῦτ' ἄρα τάγμα στρατιωτῶν Αδσόνων
Δεῖν οὐκ ἔχρινε προσλαβέσθαι συνδλως.
·Ἐκ Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν δ' ἀφιγμένον,
7210 Καὶ τὴν Φιλίππον Θράκικας τ' ἀλλατο πόλεις,
Καὶ ταῖςδε φρουρὰν ἐμβαλδον ἐκ Λατίνων,

- Θεσσαλονίκην καταλαμβάνει πόλιν·
Καὶ πὰς δὲ λαὸς ἐκχειρίτες ἀσμένως,
Μετὰ κρότων σίνῶν τε, φωνῶν αἰσιῶν
7215 Αὐτοῖς τε παρέδωκαν δῆμα καὶ πόλιν
Ἄνακτι τῷδε Βαλδουΐνῳ προφρόνως·
Οἱ δὲ καθικεύεσσαν αὐτὸν συντόνως,
Μήτ' εὗτὸν στράτευμα παρελθεῖν ἔσω
Θεσσαλονίκης ἀξιώσα τείχεων·
7220 Οὐ καὶ δεδρακῶς εὐμενῶς Βαλδουΐνος,
Αὔτις καθοπέστρεψεν εἰς Βυζαντίδα·
Καὶ σπένδεται γε Δανδούλου συμβολίᾳ
Τῷ πρὶν δι' Φιλόρας τυγχάνοντι καὶ μάχῃς
Ἐξω διατρίβοντι τῷ μαρκεσίῳ·
7225 Οστις ἀποστάς Διδυμοτείχου θέλων
Ἐφίσταται τάχιστα Θεσσαλονίκῃ,
Καὶ τὴν πόλιν εἰσεισ ταύτην ἀμάχως,
Καὶ ζημιώσεις τοὺς πολίτας ἀδίκως·
Εἰς χρήματα τε καὶ τιμαλφεῖς οἰκίες,
7230 Μαρίαν ἄρετίς τὴν σύνουνον αἴτοι·
Τὴν κρέτηνος πρὶν γαμετὴν Ἰωακεῖον,
Ἐκαίθεν ἐξάρμησε τάχυμασιν ἄμεια,
Καὶ τὰς πόλεις μέτεισιν τὰς πρὸς ἑστέραν.
Στέρβας παρεστήσατο σὴν τῇ Βερβοΐῃ
7235 Κρατεῖ Λαρίσης Ἑλλάδος τε τῆς δῆλης,
Ἀλρεῖ τε τὴν Πέλοπος, ἄλλας αὖ πόλιν
Συγκαμένας διγχιστα χώρας καὶ πόλεις·
Καὶ πᾶν γε μικροῦ τὸ πρὸς ἑστέραν καλύπτει
Δοῦλον παρεστήσατο Λατίνων κράτει,
7240 Καὶ Βαλδουΐνος ἐν πόλει διατρίβων
Πέπομφεν Ἐρβῆν σύγρονον πρὸς Τῷ.
Καὶ Πέτρου δάνδρο γεννάδα, ρωμαλέον
Πρωτεύον τε τὴν φυὴν καὶ τὸ σφένος·
Ἄφ' ὧν Ἐρβῆς μὲν προθλασῶν συμμαχίαν
7245 Εἴς Ἀρμενίων τῶν ἐνόπιων Τρωάδος
Χώρας ἐκάκουν, κατέκειρε καὶ πόλεις·
ΑἼ μηδὲν ὑπέκυπτον Ἱταλῶν κράτει·
Διὰ δὲ εμπόν καὶ στενῶν τῶν τῆς Ιδης
Εἰς τὴν Πετέλωνος πέρφακεν πόλιν·
7250 Εἴς ἀστεος Πέτρος δὲ Πηγῶν ἀπάρας
Ἡσι πρὸς Λοπάδιον εὐχερῶς πόλιν·
Ωρ πρὸς ἀπγήντων Ρωματκαὶ δυνάμεις
Θεοδώρου λατσκαρὶ κρατάρχου τότε
Εἰς ἀντιμαχον εὖ μάχην ἀπλισμένοι,
7255 Εν Ηοιμανηνῷ χωρίῳ κεκλημένῳ.
Εἴτε Λατίνων οὐκ ἐνεργοῦσι σθένος
Ωροντο λοιπὸν εἰς φυγὴν τετραχράμαται·
Κρατεῖ δὲ Πέτρος εὐχερῶν Λοπαδίου,
Ἐκ γειτόνων ἄλλων τε λοιπῶν δαστῶν.
7260 Επεὶ δὲ προσδάλεις καὶ Προσθη πόλει
Ἄγηντοις ἔγνωκεν ἐγχειρὶ μάτην·
Μεθίσταται γοῦν καταλιπὼν τὴν πόλιν.
Προυσαῖος δὲ Ἰσα καὶ Φιλαδέλφου πόλις
Δουλεῖας ἀνάλωτος Ἰταλῶν μένει·
7265 Θεόδωρος γάρ Μαρκαφᾶς τις τούπικλην
Ἄνωθεν εὐχῖν ἔστι πατρίδα τόδε,
Ἐρβῆς συνάψας Λατίνων ἄρχῳ μάχην
Ἐν τινὶ χώρῳ τῷ πρὸς Ἀτραμυτέλῳ,
Αὐτὸς μόρον πέρευγε τὸν ἐκ τοῦ ξίφους,
7270 Οδόν δὲ μεῖον καὶ πόλις ἀνωτέρα

- A Thessalonicam postea concessit :
cujuſ omnis obviam populus hilariter
cum plausibus processit et laudationibus;
seque libenter Balduino regi
cum civitate obtulerunt subditos,
tamen enixis precibus rogarunt
ut ipse pariter ejusque exercitus
urbis introitu vellent abstinere :
id quod clementer Balduinus annuit,
moxque se redux contulit Byzantium.
Exin obtemperans Danduli consiliis
reconciliatur Marchioni irato
imo cum armis procul urbe stanti :
qui statim libens Didymoticho veniens
Thessalonicam contulit se in urbem
eamque nullo resistente obtinuit :
cujuſ injusta multa affectit oives.
pecunia et demibus exuens p̄cipuis.
Ibi relicta conjuge Maria,
quaæ Cæsarī Isaciū jam uxor fuerat,
inde discessit comitante exercitu,
terras percurrentes ad Occidentem positas.
Serris potitus est, nec non Berrhoea.
Larissam occupavit, totamque Helladēm,
item Peloponnesum, et alias rursus
hinc confines urbes et provincias :
cunctamque pene regionem occiduam
subditam fecit Latinorum imperio.
Interim Balduinus in urbe residens
fratrem Erricum ad Orientem misit
cum Petro forti, magnanimo viro,
heroicis p̄sedito viribus et statura.
Erricus quidem roboratus auxilio
Armeniorum Troadi incolarum,
terras vastabat, urbes diripiēbat,
quæcumque Italis negabant obsequium.
Dein per Idæ montis angustas fauces
ad Aetionis urbem est progressus.
De Pegis autem urbe procedens Petrus
itinere pergebat Lopadium facili,
ubi Romanas primum offendit vires
sub Theodoro principe Lascareo
ad decertandum instructas egregie
haud procul oppido Ρœmaneno dicto.
Haec tamen robori Latinorum impares
castris exutæ in fugam se dederunt :
D Petrusque facile potitur Lopadio,
atque huic proximis allis civitatibus.
Sed cum Prusensem quoque tentasset urbem,
irritam novit ludere se operam ;
urbi molestus nec fuit diutius.
Amula Prusæ Philadelphi civitas
Latina servituti haud subiactuit.
Eam Theodorus Mancaphas cognomine
generis stirpem ab hac urbe repetens
pugna conserta cum Latino Errico
quodam in loco haud procul Atramyttio,
ipse vix quidem necem evitavit,
nihil tamen minus ipsa civitas

Latino immunis mansit dominatu.
 Interim marchio Hesperias civitates
 bellans Latino subigebat nomini,
 quibusdam nostris utens viæ ducibus.
 Sgurus autem Leo cohorte imposta
 Attica loco celebri Thermopylis,
 ut ibi prælians Italos resisteret;
 nulla re digna laudibus patrata,
 raptim Corinthum fuga se proripuit.
 Hic erat ortus Nauplii regione,
 modicum nactus a patre principatum :
 verum reciproco temporum euripo,
 præpostero varioque fortunæ cursu,
 usque progrediens magnus e parvo evasit.
 Is et Corinthum oppidum diripiuit,
 et Argos simili posthinc latrocino.
 Postremo Athenas etiam invadebat,
 verum repulsus verbis archipræsulis
 Michaelis Choniatis sapientissimi,
 Thebas celeriter excurrit heptapylas,
 easque sibi facili bello vindicat :
 et dum Larissæ fauibus exiret,
 imperatori quondam Alexio occurrit,
 qui borealibus partibus digressus,
 exsulum more hac et illac errans,
 nunc ad Thessalica Tempe pervenerat,
 habens in comitatu Eudociam filiam,
 quam tunc desponsam collocavit Sguro.
 Ipsa quidem olim matrimonio fuerat
 principi juncta Triballorum Stephano,
 qui repudiata remisit in patriam,
 Eadem Murtzuslo Ducas deinde nupsit
 postquam hic imperium patriamque amiserat.
 Sed hunc deinde captum Alexius dolo,
 rex erro erronem regem sorte pari,
 lumine cassum oculorum reddidit.
 Sævis postremo Latinorum manibus
 Ducas exceptus Byzantiumque ductus,
 pertulit pœnam, quod Alexio Angelo
 gulam funesto laqueo fregisset.
 Nam de sublimi Tauri columna
 præcipitatus est, proh Dei judicium !
 et sic collisus violenter obiit.
 Interim marchio venit in Bosotiām,
 eamque sibi bello fecit subditam ;
 Atticam quoque obtinuit cum Eubœa :
 Atque ut paucia rem verbis expediam,
 integro nondum præterlapso anno
 ea simul ditio atque occidna
 nostra in Latinum cessit dominatum.
 Alexius posthinc exsul imperator
 cum in Latinum marchionem incurriasset,
 exiuit invitus imperii insignibus :
 tum ad Hesperium salsi aeris locum
 mittitur, ut vitam ibi suam clauderet,
 non sine Euprosyne conjuge regina,
 sedem fortunæ congruam sortiti.
 Cæsaris autem stipatores iegii,
 strenui viri, stirpis generosa

A Τῆς Ἰταλῶν ἔμεινε κυριαρχίας.
 Μαρκέσιος δὲ τὰς πρὸς ἐπέραν πόλεις
 Αἰρῶν ὑπῆγε τῷ κράτει τῶν Λατίνων,
 "Ἐχων ποδηγούς τινας ἐκ τῶν Αὐσόνων.
 7275 Λέων δὲ Σγουρὸς ὑποκαθίσας λόγου
 "Ἐν Θερμοπύλαις Ἀττικῆς τῷ χωρίῳ.
 Πρὸς δῆθεν ἀντίμαχον Ἰταλῶν μάχην.
 Μηδὲν δὲ γενναῖόν τι καὶ δράσας δλῶς
 "Ἐκεῖθεν εἰς Κόρινθον φέχετο τρέχων".
 7280 "Ος ἔξεφο μὲν ἐκ κλήματος Ναυπλίου
 Πατρώφας ἔρχων μετρίας κληρουχίας.
 "Ἀνωμαλίᾳ καιρικῇ δὲ πραγμάτων
 Φορῷ τε τόχης ἀστάτου καὶ συγχύσει
 "Ἄσι προιὼν ἐκ μικροῦ μέγας ἔφος.
 7285 Ληῖζεται δὲ καὶ Βπρινθίων πόλιν,
 "Ἀργὸς παρεστήσατο πᾶν λησταρχίῃ.
 Τέλος προσεβράσσει δὲ καὶ ταῖς Ἀθήναις·
 "Λλλ' ἀποχρουσθεὶς ἔρχιποιμένος λόγοις
 Τοῦ Χωνείατου Μιχαὴλ τοῦ παναθέφου,
 7290 Θήναις ἐφπιμῆ ταχεῖς ἐπταπύλοις,
 Καὶ τάθεισαν ράστα τῆς μάχης νόμῳ,
 Πρὸς Λαρίσσης ἔξειται τὰς διεξόδους,
 "Ἐνθα βασιλεῖ συνέμειξ" Αλεξίῳ,
 "Ος ἀκαναστὰς ἐκ μερῶν προσαρκτίων
 7295 "Αλώμενός τε τῆδε κάκειστ' ὡς πλάνης
 Καὶ θετταλικοὶ τέμπεσι προσεβρύνη,
 "Αγῶν μεθ' αὐτοῦ παῖδες τὴν Εύδοκιαν,
 "Ηνεκέρ πατηγγύησε τῷ Σγουρῷ τότε.
 Συνῆπτο δὲ πρὶν πρὸς γάμου κοινωνίαν
 7300 'Αρχηγετοῦντι τῶν Τριβαλῶν Στεφάνῳ,
 "Ος ἔκβαλὼν ἐπεμψε τὴνδ' εἰς πατρίδα.
 'Η Δούκης συνώφησε Μούρτζουφλες θέσιν
 Μετὰ στέρησιν καὶ κράτους καὶ πατρίδος
 "Οντινα συσχών 'Αλέξιος σὺν δόλῳ
 7305 "Αναξ πλάνης ἄνακτα πλανήτην ἴσον
 "Ἐθήκε τυφλὸν, δημάτων λόγχους σθέσας.
 Κιτ' εἰς Λατίνων ἐμπεσών δεινὰς χέρας
 Δέσμιος ἀχθείς εἰς πόλιν τὴν τοῦ κράτους,
 Δίκας διέσλει τοῦ δ' ἀγχόνης μόρου
 7310 "Οντιν' ἐπῆγεν Ἀγγέλων 'Αλεξίῳ·
 Εἰς κίονα γάρ ἀναχθεὶς Ταύρου μίγαν
 "Ἐκεῖθεν ἥχοντιστο, φεῦ δίκης ή κάτω
 Καὶ συντριβεὶς ἄλλυτο βιαλιφ μόρῳ,
 Μαρκέσιος δὲ τὴν Βοιωτίαν φθάσας,
 7315 Ταύτην παρεστήσατο ταῖς στρατηγίαις·
 Κρατεῖ προιὼν Ἀττικῆς σὺν Εύδοιᾳ.
 D 'Ως δὲ κεφαλαιῷ δὲ συντεμών φράσσω,
 Μήπω παριπεύσαντος δικριβῶς ἔτους,
 "Ἐψον, ἐπέριον Αὐσόνων κλίμα
 7320 "Απαντειλει τῷ κράτει εῶν Λατίνων.
 "Αναξ δὲ φυγάς 'Αλέξιος οὖν χρόνῳ
 Εἰς δύνιν ἐλθὼν Λατίνῳ Μαρκεσίῳ,
 Τὰ σύμβολ' ἀφήρητο τοῦ κράτους ἔτουν,
 Εἰς ἀλμυρὸν δ' ἐσταλτο χώρων ἐσπέρας
 7325 "Ἐκεῖ διάγειν καὶ διατίνειν βίον
 Σὺν Εὐφροσύνῃ συζύγῳ βασιλίδι,
 Σχόντες τόχη σύμφωνον ἀτεχνῶς τόπον.
 "Οσοι δὲ συνείποντο τῷ στεφηφόρῳ
 "Λνδρες μαχηταὶ καὶ γένους ἔριτίμου

- 7330 Πόλεις Θρακικάς πατρίδας κακτημένοι
 Ἐροῦντο συνεῖναι γε τῷ Μαρκεσίψ,
 Καὶ δυνατὴν σύναρον οἱ συνεισφέρειν,
 Καὶ λιπαρούσιν ὅπδ τῷδε τυγχάνειν.
 'Ο δ' οὐ προσέσχε τῇ δεήσει σφῶν δλως,
- 7335 Μὴ χρείαν ἔσχειν φωματικῶν ταγμάτων
 'Η τῆς παρ' αὐτῶν φάμενος συμμαχίας.
 'Ὡς δ' ἵκεται γένοιντο καὶ Βαλδουΐνου
 'Ὡς σφίσι τὸ πρόθυμον ἥκη πρὸς πέρας.
 Καὶ τι προβαίνον οὐδὲ δώρων εἰκότων,
- 7340 Ηροστήθον ἀρχῆ Μυσίας Ἰωάννη,
 'Αστὸν συναίμων καὶ Πέτρου τῶν ἐξ Ἀλμου,
 'Ανδρὶ στρατηγῷ, γενάδῳ τολμητίᾳ
 Πάσας διαφθείροντι· Ρωμαίων πόλεις
 Σώρας τι λοιπὰς γειμένας πρὸς ἑπέραν
- 7345 Σκυθῶν διμαχίῃ τε καὶ συμμαχίᾳ·
 'Ὡς λατινικὴν ὄφορώμενος βλάβην,
 Πρόσφυγες ἀνδρας ἀσύνων δεσμεύμενος,
 Πρὸς τὰς ἱεντῶν ἀποτέμπει πατρίδας,
 Τούτοις κελεύσας δρῆν τι κακὸν Λατίνους
- 7350 Οὐκ εὖ πρὸς αὐτὸν διακειμένους τέως·
 Φόδους δ' ἐπισείοντας αὐτῷ καὶ μάχας,
 'Εκπτωσιν ἀρχῆς καὶ σκύλευσιν πατρίδος,
 Εἴ προσφέροιτο μὴ σφίσιν ὡς δεσπόταις
 Καὶ πάνθ' ὑπείκοι τοῖς παρ' αὐτῶν ῥρδίως.
- 7355 Ως οὖν ἐπανῆκόν γε πρὸς τὰς πατρίδας
 Πόλεις δυτικᾶς Αἴσιον τούτον τρόπον,
 Τὰς τῶν Θρακῶν τε καὶ Μακεδόνων πόλεις
 'Αργηνιάσαι δρῶσι Λατίνων χράτους,
 Θεοὺς συνάρσει καὶ Μυσῶν συνεργύᾳ,
- 7360 Πολλοὺς Ἰταλῶν παραπέμφαντες μόρφῳ,
 Μάλιστ' ἐνοίκους τῶν διδύμων τειχῶν·
 Οὓς δ' αὖ φυγάδας εἰς πόλιν δεδραστέος.
 Καὶ τούτῳ τοῦργον λατινικῆς κακίας
 'Ἐλευθέραν ἔδραστε πᾶσαν τὴν Ἔω,
- 7365 Πρὸς κατεπείγον Ἰταλῶν ὡρμημένων,
 Καὶ σφᾶς φρονεῖν μέτρια τίθησι τέως
 Τοὺς Ἐλλάδα νῆσόν τε Πελοπόννος ἔνεην
 'Οπλοῖς ἐλόντας καὶ κατωφρυωμένους·
 Πικήνῃ Ἀδριανοῦ, Διδυμόπειχον, πόλεις
- 7370 Κάλλιστα κρατούντας Αἰσθόνων στίφος,
 Κατεῖχον αὐτὰς συμμαχούντων καὶ Βλάχων.
 'Ιωάννης δὲ συντεταχώς δυνάμεις
 Καὶ συμμαχίδας ἐκ Σκυθῶν μυριάδας
 Σπουδὴν ἐτίθει Λατίνους λεληθέντας.
- 7375 'Επει δ' ἐπανάστασιν Αἰσθόνων μάραι·
 'Αναξ Ἰταλῶν Βαλδουΐνος καὶ δρῆμα,
 Στέλλει στρατιὰν πρὸς πόλεις ἀποστάσας·
 'Η συνέσχε Τζουρουόλον σὸν Βιζύη
 Καὶ ταύτας ὑπέταξε Λατίνων χράτε·
- 7380 'Λινδρῶν κενήν δ' εὔρηκε τὴν Ἀρκαδίου
 'Ρυμηνῶν τε καὶ περιόπτων γένει·
 'Ομως ἐνόντες ἐκχυθέντες τῆς πύλης
 Καὶ συμπλακέντες Ἰταλοῖς κατὰ μάχην,
 Τραπέντες ἀωάλοντο πάντας τῷ ξίφει,
- 7385 Φειδὼ Λατίνων οὐδένων εἰληφότων·
 'Αλλ' οὖδ' δοίας τῶνδ' ἔτυχε τις δλως.
 'Η δ' αὖ γε λοιπὴ στρατιὰ τῶν Λατίνων
 'Ης Βαλδουΐνος ἡγεμῶν δῆπην ἀνακ

A Thracias urbes patriam habentes,
 ut cum marchione facerent stipendia,
 validam ipsi offerebant operam,
 ejusque imperio postulabant obsequi :
 ille tamen preces prorsus respuit ;
 nec sibi Romano opus esse milite
 dixit, nec illorum expetere auxilia.
 Idem Balduino fuerunt supplices,
 si forte fierent voti sui compotes ;
 rerum cum spe frustratos semet cernere
 ad Mosis principem Joannem veniunt
 Petri Asanisque fratrem in Hæmo natum,
 audace virum, bellatorem strenuum,
 et Romanarum urbium perniciem,
 quas cum Hesperis vastabat regionibus,
 fretus Scytharum sedere et auxiliis.

B Is ut Latinis detrimentum ficeret,
 supplices illos excipit libenter
 inque suam singulos patriam remittit ;
 mandans ut damnis Latinos afficerent,
 quos sibi infensos jamdiu sciebat,
 terroremque belli, direptionem patriæ,
 et principatus jacturam minantes,
 nisi serviret dominis Latinis
 jussaque prompto ficeret obsequio.
 Reversi in patriam milites, quos diximus,
 urbibus Hesperis Thraciaeque simul
 itemque Macedoniam suaserunt
 ut a Latino imperio deficerent,
 Deo favente, Mœsis auxiliantibus.

C Italos multos demiserunt Orco
 Didymotichi incolas potissime :
 alios Byzantium coegerunt fugere.
 Atque hæc cædes Latino flagello
 eos etiam terras liberavit,
 dum ad graviora damna accurrunt Itali:
 et simul illos modestiores reddidit
 qui fastu elati Pelopis tenebant
 armis provinciam magnam atque Helladem.
 Didymotichum simul et Adrianopolim
 Romani egregio imposito præsidio
 auxiliantibus retinebant Blachis.
 Joannes autem contrahebat copias
 atque accersebat Scythica subsidia,
 idque Latinis clam curabat fieri.

D Sed conspirantium Romanorum motibus
 rex Italorum, Balduinus cognitis,
 militem mittit ad rebelles urbes,
 a quo cum Byzia capitul Tzurulus,
 Latinoque jugo utraque subjicitur.
 Urbem Arcadii cuncti deseruerant
 cives pecunia vel stirpe conspicui :
 reliquis tamen portis egressus populus
 pugnam cum Italos maluit committere ;
 verum fugati omnes cæduntur gladio,
 dum Latinorum furor parcit nemini,
 ac ne sepulcri quidem gratiam annuit.
 Reliquus autem Latinus exercitus,
 quem Balduinus ipse ducebat Cæsar,

ad Orestiadem contulit se urbem,
namque structis obsidens aggeribus
summo conatu nitebatur capers.
Tunc urbe periclitans legationem mittit
ad Bulgarorum principem Joannem
validum petens militum auxilium,
qui se impendente discrimine eriperet.
Ille libenter legationem audiit :
cumque auxiliarium agmine Scytharum
exercitum Latinum repente aggressus,
in fugam versus penitus ducit;
cepitque vivum Balduinum Cæsarem,

permultis juvenem ornatum virtutibus,
sed castimonia in primis ac justitia,
ut mea superior retulit historia;
quem diu Ternobi carcere detentum,
exercitumque plurimis oruclatibus,
denique miserando supplicio affect
præcipitatum rupibus altissimis.
Post hunc Latinis imperat Byzantii
Balduini frater nomine Ericus,
vir comi aspectu, subditis benivolus,
et simul fortis dux et animosus,
atque ad ciendas pugnas paratissimus.
Hic habuit Græcos milites fortissimos,
quos bene instructo agmine ducebat,
triumphalem phalangem et selectam.
Idem saepe gravem belli lusit aleam
cum Romanorum principe Lascareo,
nostraque urbes cepit et provincias,
animi fortitudine et copia militum :
Lentiana nempe urbem ac Pœmaneum,
Ochyras quoque armis superavit :
quibus in certaminibus tres perierunt
nobilitate et opibus insignes viri,
Dermocrites qui dux erat exercitus ;
et Andronicus gente Palæologus
cui nupti Cæsar Irenem trididerat
majorem natu filiam et charissimam ;
denique unus e Cæsaris fratribus.
Byzantii imperium retinente Errico
Latinus quidam Pelagius cardinalis,
homo temerarius, contemptor legum,
a papa missus in regiam metropolim
tanquam legatus suus et summus præsul,
dignamittente aggressus committere,
monachos omnes atque sacerdotes,
quotquot incolebant Constantinopolim,
cepit vexare et carceribus claudere
ob controversa dogmata ritusque ;
quam rem gravate ægreque ferebant cives,
præsertim optimates ac senatores :
qui Erricorum adeunte imperatorem
mala suorum deprecantes gentilium
hoc usi sunt sermone confidenter :
Nos, imperator, ex aliena gente

- A** Όρεστιάδα καταλαβοῦσσα πόλιν,
7390 Ἐκεῖθι πευ χάρακα βιλούσσα μάνει,
Ταύτην ἐλεῖ σπεύδουσα παντὶ τῷ τρόπῳ.
Πρεσβεύεται γοῦν ἡ κακουμένη πόλις
Πρὸς Ἰωάννην τὸν κρατοῦντα Βουλγάρων,
Τὴν δυνατὴν σύναρσιν ἔξαιτουμένην,
7395 Ἐπικρεμαμένου τα κινδύνου λύσιν.
‘Ο δ’ ἀσμένως δέδεκτο πρεσβείας λόγους -
Καὶ συμμαχικὸν σκυθικὸν λαζῶν στίσως
Ἐπεισπεπάκως Ἰταλῶν στρατῷ λάθρα,
Τοῦτον τροποῦται καὶ νικῆ κατὰ κράτος .
7400 Ζωγρεῖ το καὶ σφῶν κράτορα Βαλδουΐνου
- B** Κομῶντα πολλαῖς ἀρετῶν νεανίαν,
Μᾶλιστα πασῶν συφροσύνην καὶ δίκη,
‘Ως φθὰρ προϊστόρησεν ἀντικιν λόγος .
“Οὐπέρ καθείρκας μακρὸν ἐν τῷ Τριτόνῳ
7405 Δράστας τα δεινὰ μαρία κακοτρόπως,
Πέρας καθυπέβαλεν οἰκτρῷ θανάτῳ
Κατ’ ἥλιβάτων κατακρημνίσας τόπων.
Μεθ’ ἐν κρατοφυΐ Αστίνων τῶν ἐν πόλει
Κλῆσιν Ἐρήμης σύναιμος ὁν Βελδουΐνου,
7410 Ἀντὴρ Ἰλαρίος, εὐμενῆς ὑπηκόοις,
Πρὸς δὲ στρατηγὸς εὔσθενής, τολμητίας,
‘Οβρύβροπός τε πρὸς μάχας δυτικάλων .
Καὶ στρατιώτας γεννάδας ρωμαλέοις
“Ἐλληνας ἄνδρες συντεταγμένους ἔμρων,
7415 Ἐκίλεκτον φάλαγγα καὶ νικηφόρον.
Οὗτος μάχης εἰτεος ὕφθι πολλάκις
Τῶν Αὐσόνων ἄνακτι τῷ λασκαρίᾳ
Καὶ σφῶν περοστήσατο χώρας καὶ πόλεις
Πλήθει στρατιᾶς καὶ φυχῆς προθυμιά .
7420 Λεντιανά τε, Ποιμανηδὸν τὰς πόλεις
Καὶ τὰς Ὁχυρὰς καταπορθήσας μάχῳ .
Καθ’ ἣν τριάς δλωλεν ἀνδρῶν τῷ ξίφει,
Πλευραγνῶν τε καὶ περιστεων βίφι,
Δερμοκατης ἡγεμῶν στρατευμάτων,
7425 Παλαιολόγων Ἀνδρόνικος ἐκ γένους
Γαμβρὸς κρετοῦντος εἰς Εἰρήνην τυγχάνειν
Τὴν κρατοπαιία φιλτάτην θυγατέρων .
Πρὸς τοῖςδε τεῦδε καὶ φίλων εἰς συγγόνων,
‘Ερβῆ κρετοῦντος τοῦδε τῆς Κωνσταντίνου
7430 Πελάγιος τις ἀρχιθύντης Λατίνων
Θερμουργὸς ἀνὴρ, ὑπερβότης τῶν νόμων (78),
Πρὸς πάπα πεμφεῖς εἰς πόλιν βασιλίδα,
‘Ως ποιμενάρχης καὶ λεγάνος τοῦ πάπα,
‘Ενημάνος δίκαια τοῦ πεπομφότος,
7435 Ηάντας θυηπόλους τε καὶ μονοτρόπους
Οἰκήτορας ἔδρασε τῆς Κωνσταντίνου
Πάνδεινα κακὰ καὶ καθείρκεις ἀτόπους
Χάριν ἔδων τε δογμάτων ἀμφιβόλων .
‘Ο δὴ λύπην ἔνεγκεν ἀστοῖς καὶ βάρος .
7440 Μάλιστα τοῖς περοῦχουσι καὶ τοῖς ἐν τέλει .
Οἱ πρὸς τὸν Ἐρβῆν τὸν κρατοῦντ’ ἀφιγμένοι
‘Ητούντο λύσιν δυσχερῶν τοῖς φυλέταις,
Καὶ τάδ’ ἐπιλέγοντες ἐν παρέρησίᾳ .
‘Ως Πρὶν μὲν τιμεῖς ἀλλοδαπῆς ἐκ φύτης
- C**
- D**

(78) Verba sunt schismatici hominis et a pontificiis partibus alieni.

- 7445 Φύντες, βασιλεῦ, καὶ ναμῆς ἐλευθέρας
 Ἀλλοις τ' ἔλίμοις παρ' ὑμᾶς καχρημένοι.
 Σοῦ πλὴν ἐκόντες ὑπετάγημεν ιράτει·
 Καὶ σωματικὴν ἐκτίνειν ὑπεργίαν,
 Οὐ πνευματικὴν ψυχικὴν καινωνίαν,
- 7450 Ἡμᾶς περιστήκαμεν αὐτούς εοι τάχα.
 Ή γαν τὸ διενὰ λῦσον ἡμῖν εὐθέως.
 Ή χειρὸς ἀπόλυσον ὡς ἐλευθέρους
 Παλινθρομῆσαι πρὸς νομᾶς τῶν Αἰσθόνων.
 Ταῦτα Βασιλεὺς εὐμενῶς δεδογμένας.
- 7455 Καὶ Πελαγίου μὲν θέλοντος λεγάτου,
 Τύν συμφορὴν λέλυκε ταῖς καθειργμένοις,
 Δεσμῶτας ἄφεις καὶ νέως βισταθεὶς δόλοις,
 Ταῦτα μὲν οὔτε συμβέβηκεν ἐν πόλει·
 Εἴμι δὲ λοιπὸν πρὸς κρατοῦντας φύσισκον,
- 7460 Καὶ τὰ κατὰ σφές ἴστορήσατε τῷ λόγῳ.
 Ὡς οὖν ἐάλια τοῖς Ἰταλοῖς ἡ πόλις,
 Θεόδωρος μὲν ὁ Λάσκαρες τούτην λέγει
 Ὄν γενέρον ἐγνώρισε κρατοῦντας λόγος
 Ἀπῆρο προθῆξε τῆσδε σὸν δομογύψι.
- 7465 Καὶ παταλεβῶν τὴν Νικαίων πόλιν
 Ὄμεγνάτιν φίλατοι τῇδ' ἐνειράγει·
 Αὕτοις δὲ Προύσταις χωρία τὰ τέ πόρις
 Περιπολῶν ἄλλας τε κώμας καὶ πόλεις,
 Τῷδ' εὐνατὴν ἐπειδε τέσσες τοῖς λόγοις,
- 7470 Καὶ τόνδ' ἔχειν ἔπειτα δεσπότην μάνει·
 Καὶ τῶν πατὰ νεῦν οθδόλως ἀμαρτάνει·
 Πολλοῦ γὰρ οὕτω παραδραμάντος χρέους
 Καθίσταται; δὴ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
 Πρὸς πειμενάρχου Μιχαήλ βιζαντίδος
- 7475 Ἀρτὶ λαΐδηντος πήν λεὼ προσθίαν,
 Τῷ βασιλικῷ ταινιωθεῖς ταινίᾳ.
 Λάσκαρις οὔτε βασιλεὺς δεδειγμένος
 Σφόδρ' ἀρρένωπῶς πραγμάτων κρατηρίας,
 Ή μᾶλλον εἰπεῖν βασιλικῶς, ἡμένος
- 7480 Ταύτην διεῖπεν, ἀντέχων πρὸς ἔχθρους λεπίνους·
 Μάχας τε δεινᾶς τὰς πρὸς ἔχθρους λεπίνους·
 Ἀντὶ ἀγαθὸς καὶ στρατηγὸς γεννάδος,
 Οξύρροπός τε πρὸς μάχας καὶ κινδύνους,
 Ὑπερμαχῶν ὡς κράτιστος τῆς κρατηρίας.
- 7485 Ἀπορθαπίζων ἐνὸν ποίμνης λύκους,
 Φρικτὸς μάτι ἔχθροις, ήμερος δὲ ὑπηκόρων,
 Μικρὸς τὸ σῶμα, πλὴν μεχητήρη ἐν μάχαις,
 Άει στρατεύων, κατ' ἔχθρων κινῶν δέρνη,
 Αἵξων, πλατινῶν τοὺς δρόμους τῶν Αἰσθόνων,
- 7490 Καὶ Ρωμαῖδος ἀναλκιμδῶν πόλεις,
 Ἐλευφερῶν τε τάσσει τῆς τυραννίδος
 Οὐδοίς στρατηγίας τε καὶ μάχης νόμῳ.
 Φίλοικτος, εὐέντευχος, εὐσπλαγχνος πάνυ,
 Μεταδοτικός, φιλοδωρίας χάρις,
- 7495 Καθειμένον γένειον εἰς μέγα φέρων,
 Φοξές μελάγχυρον μετρίων οὐ πρὸς βέθος,
 Ἐρωτος ἥττων, ἀφροδισίων, χόλου,
 Μακρούς ἀντλάς κινδύνους καὶ καρέτους
 Εν ταῖς κατ' ἔχθρων δυσμάχοις ἀγανίαις
- 7500 Χάριν γέ κοινῶν πραγμάτων ὑπηκόδων·
 Ω τῶνδ' ὀφείλει πᾶς τις ἐπειγεῖν χάριν,
 Καὶ πάλιν οἷς εὖ ἐναθηλῆσαι κρατεῖς
 Ήδη μαρανθὲν Αἰσθόνων ἀπειργάσσει.

A alioque grege et libero prognati
 discrepantesque a vestris habentes ritus,
 sponte tamen tuo paremus imperio :
 sed enim ministerium præbere corporum,
 non spiritualium rerum communionem
 exhibere tibi hercile parati sumus.
 Vel ergo statim fac malorum finem ;
 vel manumitte, ut liberi possimus
 ad gentis nostra pascua reverti.
 Hæc imperator audiit libenter,
 invitoque licet Pelagio legato,
 vincula solvit, molestias expedivit,
 cunctis patere sacra templa voluit.
 Hæc in regali contigerunt urba.
 Nunc ad Romanos principes transgredio,
 horumque historico res dicam sermone.
 Post regiam captam ab Italis metropolim
 Theodorus dictum ab cognomento Lascaris,
 quem Cæsaris Alexii scimus generum,
 illinc secessit festinans cum conjugi ;
 cumque in Nicænam perveniaset urbem,
 ibi depositus conjugem dilectam :
 ipse autem Prusam cum locis circumjectis,
 aliquosque pagos peragrans et urbes,
 idoneis populos conciliabat sermonibus,
 ut se unum regem dominumque agnosceret
 neque non compres voti sui fuit.
 Haud enim longo præterlapsa tempore
 reapse rex cretur et imperator,
 eumque Michael Byssantinæ urbis
 nuper sortitus patriarchæ titulum
 rite regali redimit corona,
 Lascaris ergo creatus imperator
 imperii pondus admodum viriliter,
 imo potius regaliter, sustinuit,
 eemet periculis jugiter objiciens,
 pugnasque graves cum Latinis consenserat,
 rex simul bonus et fortis imperator
 ad durum Martis opus paratisimus,
 et pro republica strenuus decertans,
 lupos ovili pro viribus submovens,
 hostibus formidandus, blandus subdittis,
 corpore parvo sed ad prælia vivido,
 lanceam semper contra hostes quatianus,
 Romani fines proferens imperii,
 urbes Latina liberans tyrannide
 D atque ad antiquum dominatum rævocans
 armis et vario bellī stratagemate.
 Idem erat clemens, misericors, gomis,
 liberalique manu ac munificus :
 demissam gerens ad pectora barbam,
 capite acuto, subnigro colore,
 ad venerem proclivis atque ad iram,
 Hic diu graves pertulit labores
 duris cum hoste luctans certaminibus
 pro suis subditis atque pro republica.
 Huic certe omnes gratiam debemus,
 quod jam exstinctum Remparum imperium
 ipsius opera maxime revixerit.

Hinc enim Cæsar summopere studuit
ut ex Oriente Latinos ejiceret,
ibique nostrum firmaret imperium.
Etenim Latini, prohibente nemine,
non solum terras tenebant occiduas,
sed Orientis quoque partem maximam.
Namque Bythyniæ insederant provinciam,
Lentiana, Pœmanenum atque Barim,
Lopadium, atque Ochyram cum viciniis.
Quin et devenerant Atramytium usque,
maritimosque locos urbesque omnes
abactis prædis sibi subjugaverant.
Neo minus animum Cæsaaris mordebat
circa suam natæ ditionem tyrannides.
Ecce enim parva Sampsonis in urbe
ejusque villis imperabat Sabas;
et Philadelphiæ Theodorus fatuus,
David Comnenus cuncta Paphlagonia,
illius frater Alexii, cuius pridem
Trapezuntiorum civitas jugum tulerat;
hic porro dicebatur Comnenus magnus:
ambo autem proprii generis originem
ab Andronico Cæsare trahebant,
ex hujus filio Manuele sati.
Et Theodorum quidem atque Sabam
Lascaris, Deo favente, statim vicit,
Atque hinc Celbiani se fecit dominum,
Philadelphiæ Mæandricæ, Neocastrorum.
Sed Paphlagoniam ægrius obtinuit,
Comneno debellato armis Davide:
unde acquisivit cum Ileraclea
Amastridem, Cytorum, Cromnamque urbes
cum circumjectis agris atque oppidulis,
et Paphlagonum dominus evasit.
Turcas vero Italosque perpetuis præliis
ægre mehercle, sed tamen devicit,
vires videlicet ministrante Deo.
Sed conturbavit animum Lascareos
exsul Alexius olim imperator,
sacer ipsius sceptrum nunc tenentis.
Etenim ille post amissum regnum,
ut mea superior retulit historia,
Thessalonicam errabundus venit;
atque a Maria genere Alamanna,
quæ conjux fuerat fratris Isaacii,
nunc in marchionis nuptias concesserat,
exceptus per amanter et honorifice,
diversabatur ibi cum sua uxore.
Verum cum civium animos tentaret,
mox cum uxore et liberis est ejectus.
Is ad Corinthi protinus tyrannum
Sgurum profectus, fædere conjugii
huic copulatam tradidit filiam suam.
Mox illinc navi recessit in' Aetolianam
ad Michaelem huic dominantem
et simul Epiro, quam veterem vocant;
(erat enim Alexii ex fratre nepos;)
sed interceptum pirata Longobardi
ad Michaelem, auro repenso, mittunt.

A Toútau xrataparchisantι φροντὶς μυρία
7505 'Εκ τῆς Ἐφές ἐξελάσαι Αστίνους,
Καὶ Ῥωμαῖῶν τὴνδ' ὑποχλῖναι xratæi.
Ἐπει Δατίνοι κωλυσόντων τῇ σπάνει
Οὐ χώρας ἀκράτησαν ἐσπέρας μόνον,
Ἄλλα γε μικροῦ καὶ μερῶν πάσης Ἐω.
7510 Καὶ γὰρ κατέσχον Βιθυνῶν ἀπαν θέμα,
Λεντιανά τε. Ποιμανηὸν καὶ Βάριν,
Ασπάδιὸν τ' αὐτὸν Ὁχυρᾶς καὶ τὰ πέριξ.
Προῆλθον ἄχρις Ἀτραμυττίου τόπων,
Καὶ πάνθ' ἀπλῶς πάραλα χωρία, πόλεις
7515 Αθεοῖς καθυπέταξαν ἐσκυλευσόντες.
Οὐχ ἡττον ὑπέθρυττον ἔνακτα πάλιν
Αἱ κατὰ χώρους Λύσόνων τυραννίδες.
Αντίκα καὶ γὰρ τοῦ Σαμψών πολιχνίου
Σὺν τοῖς προσοίκοις ἡρήγε τούπικλην Σάβας.
B 7520 Καὶ Μωροθεόναρος Φιλαδελφείας.
Δαβὶδ Κομνηὸν Ηφραγονίας δλῆς,
Ἀλεξίου σύναιμος δὲν τοῦ πρὸς χρόνων
Κατατυραννήσαντος Τραπεζουντίων,
Οστις ἐπωνύμαστο Κομνηὸς μέγας.
7525 Κατηγέτην ἄμφω δὲ σειρὰν τοῦ γένους
Ἐξ Ἀνδρονίκου τοῦ βασιλευότος,
Ἐκ τούδε πατέδες Μανουὴλ πεφυότες.
Ἄλλ' εὐχερῶς μὲν Θεόδωρον Σάβαν
Λαζαρέτηθε τῇ Θεοῦ συμμαχίᾳ.
7530 Κάντεύθεν διπτο Κελβιανοῦ δεσπότης.
Φιλαδελφείας Μαΐάνδρου, Νεοκάστρων.
Καὶ Ηφραγονίας δὲ κρατεῖ τῷ χρόνῳ,
Κατακαλαίσας Κομνηὸν Δαβὶδ μάχη.
Θεον παρετήσατο σὺν Ἡρακλείᾳ
C 7535 Ἀμάστριδα, Κύτωρον, Κρώμναν τὰς πόλεις
Πρὸς τοῖς πέριξ ἀπασι καὶ πολιχνίοις.
Καὶ κατεκυρίευσε καὶ Ηφραγόνων,
Πέρσας δ' Ἰταλοὺς ταῖς καθημέτραν μάχαις
Οὐκ εὐχερῶς μὲν, ἐτροποῦτο δ' οὐν δύως
6540 Σθίνει: θεῖκῶν συμμαχούμενος τάχα,
Παρέσχε δὲντρῷ πράγματα δυσθυμίας
Ο φυγάς Ἀλέξιος Αύσόνων ἄναξ,
Ων πενθερὸς τούτου γε τοῦ βασιλέως,
Οὗτος γὰρ οὗτος ἐκπεσὼν xrataparchias.
7545 Καδάπερ ἵστρόησ φθάσας μοι λόγος,
Ἀλώμενος πέριθακε θεσταλονίκην.
Καὶ πρὸς Μαρίας Ἀλαμπνῶν ἐκ γένους,
Ἡ πρὶν συνψκει: συγγόνιψ Ἰσακίρ,
Μαρκεσίψ δὲ τηνικαῦθ' ὁμευνέτει,
D 7550 Ἀριστα δεχθεὶς καὶ φιλοφρόνως πάνυ.
Ἐκεῖσε διέτριβε σὺν τῇ συζύγῳ.
Ως δ' αὐτὸν τείνειν τὴν πόλιν ἐφωράθη,
Ἀμα γυναικὶ καὶ τέκνοις ἀπηλάσθη,
Καὶ πρὸς τυραννεύοντα τῶν Κορινθίων
7555 Σγουρὸν βαδίσας, πρὸς γάμου κοινωνίαν
Τούτῳ κατηγγύησε τὴν θυγατέρα.
Κάκειθεν ἀπέπλευσε πρὸς Αἰτωλίαν
Πρὸς τὸν xrataparchion Μιχαὴλ ταύτης τότε,
Πρὸς δὲ παλαιᾶς Ἡπείρου κεκλημένης
7560 Πρωτεξάδελφον συγγενῆ πέλοντά οι.
Βλίσκεται δὲ πειραταῖς Λογγιβάδοις,
Ἀπεμπολεῖται πρὸς Μιχαὴλ χρυσοῦ.

- 'Εγ' ίκανὸν γοῦν ἐνδιατετριφότος
Τοῖς τοῦ Μιχαὴλ χωρίοις Ἀλεξίου,
7565 Θυῆσκει βασιλὶς Εὐφροσύνη πρὸς νόσου,
Καὶ θάπτεται δὴ τῷ πολιχνίῳ "Αρτης.
Ἄντὸς δ' ἀπέπλει πρὸς πόλιν τὴν Ἀττάλου,
Ἐνθα πεφθακώς τῷ κρατοῦντι Ηερσίδος
'Ιασθατένη προσδέδεκτο γνησίως ·
7570 Όν αὐτὸς ἐκφεύγοντά τ' ἀδελφοῦ χέρας
Καὶ πρὸς πόλιν ἤκοντα πρὸν δεδεγμένος
Θ τὸν κατωνόμαστο παῖδα βαπτίσας,
Καὶ οἱ συνεψήσει γε τῆς Κωνσταντίνου.
Ἐπειτ' ἐκεῖθεν ἀποδράς οὐκ οἰδ' δύως
7575 Παλινδρομῆσας εὐχερῶς πρὸς πατρίδα,
Ἴκονίου δέδεικτο σουλτάνη Ηερσάναξ ·
Καὶ τηνικαῦτα δυστυχοῦντ' Ἀλεξίῳ
"Ωρθη παρηγόρημα καὶ σωτηρία.
Οὕτος γε τοῖνυν, ίκέτη τίνων χάριν,
7580 Πρεσβεύεται δὴ πρὸς νεὸν στεφφόρον,
Καὶ παραχωρήσαι γε τῆς κραταρχίας
Τῷ πρὸν κρατοῦντι πενθερῷ παρηγάνα.
Εἰτ' ἐκστρατεύσας καὶ κατὰ Ῥωμαΐδος
Μετὰ στρατιᾶς δυσαριθμήτου μάλα,
7585 Ἀγῶν μετ' αὐτοῦ καὶ κρατοῦντα φυγάδα,
Τὴν Ἀντιόχου καταλαμβάνει πόλιν
Τὸν πρὸς Μαιάνδρῳ τῷ ποταμῷ κειμένην.
"Ἄλλ' οὐδ' ὁ κρατῶν τῶν καθ' αὐτὸν ὥμελει.
"Ἄλλὰ προσούσαν στρατιῶν συγκαίσας,
7590 Ἐλπίδας ἔξαψας τε Χριστοῦ Δεσπότου,
Ἐπὶ σουλτάνον ἔται θαρβαλέως.
Συδρήξεως γοῦν συμβολῆς τε συμβάσσει,
Τὸ πλεῖστον ἡφάντιστο τῶν στρατευμάτων
"Ανακτος, ὃν μάλιστα Λατείνων γένους.
7595 Ἐργ' ἀρείκα καρτερὰ δεδειγμένων ·
Ῥωμαϊκὴ δ' ἐρευγεν ἀκόσμως φάλαγξ,
Ταύτης μενόντων μετρίων κατὰ μάχην
"Ἀγωνίας τέρμα τε πᾶν σκοπουμένων.
Οὕτω δὲ νίκης μειδιώσης Βαρβάροις,
7600 Ἄνω θέων κάτω τε σουλτάνη ἱππότης
Ἄναδιφῶν ἦν τὸν κρατάρχην Δεσπόνων ·
Καὶ τόνδε καθ' δμιλον εὑρὼν ἵπποτην
"Ῥώμη πεποιθώς καὶ σφένει βραχιόνων,
Πλήγτει κορύνῃ κατὰ κάρας αὐτίκα,
7605 Καὶ κατὰ γῆν ρέβλῃ κείθεις ἐκ δίφρου
Πλησθέντα τύφει συστροφῆς τε καὶ σκότους.
Ἐν χρῆ δὲ κινδύνου γε τρέδει τυγχάνων,
Αἴρηνης δαυτὸν δναλαβῶν ὁ κράτωρ
Πλησθεὶς τε θείας ἐξ ἐπιπνοίς σθένους,
7610 Σπαθεὶς ἐπὶ πόδας τε γενναίων μάλα,
Στέφην τ' ἐρόσας κούλεον τέμνει πόδες
Θηλείας Ἱππου Ηερσάνακτος εὐψύχως,
Καὶ τόνδε χαμαὶ κατέβαλεν δύσθεν ·
Εἰτ' ἐξαπίνης μηδενὸς πῶς εἰδότος
7615 Σουλτάνη κάραν τέτμητο τὴν μιαιφόνον ·
Καὶ λοιπὸν ἡνίγκατο τὴν νίκην κράτωρ;
Τουτὶ τροπαιούχημα τὸν βασιλέα
Ηοιεὶ μὲν ἐχθροὶς βαρβάροις φρικαλέον,
"Ηδὸν διπηκόδοις δὲ καὶ πειριλμάνον ·
7620 Πρὸς τοῖσθ' ίκανῆς ἐμπιμπλῆθυμηδίας
Καὶ λήματος θάρσους τε τούτους εἰκότως.

A Dum ergo longo diversatur tempore
In Michaelis ditione Alexius
moritur ex morbo Euphrosyne regina
atque in oppidulo sepelitur Arta.
Ipse navigavit ad urbem Attali,
ubi est susceptus animo libente
a Turcarum sultano Iathatine,
quem ipse olim profugum a fratre
Constantinopoli hospitem exceperat
et in baptismo filium adoptaverat.
quicun Byzantium quoque deseruerat.
Sed postea Iathanines nescio quomodo
feliciter reversus in patriam suam
Turcarum rex et sultanus Iconii evasit.
Hic ergo tunc ærumnoso Alexio
ara salutis fuit et solamen.
Etenim reddens supplicanti gratiam,
missò ad novellum Cæsarem legato,
hortatus est ut imperio decederet
socero suo domino priori.
Deinde sumptis contra nostros armis
egressus est cum in numero exercitu,
exsulem habens in comitatu Alexium;
Antiochiamque occupavit urbem,
illam videlicet ad Moesandrum sitam.
At neque Lascaris rebus suis deerat
qui congregatis, quotquot habuit, viribus,
spemque suam collocans in Christo Domino,
contra sultanum exiit audacter.
Sed mox conseruo prælio gravissimo,
maxima pars exercitus cœsarei
cœsa est, Latinis constans stipendiariis,
postquam ediderat strenua facinora :
gentilis autem nostra confuse phalanx
acie profugit, paucis exceptis
qui pugnæ reliquum exspectarunt exitum.
C Dum sic victoria Barbaris arridet,
hac illac eques sultanus oberrans
Romanum vestigabat imperatorem :
quem ubi vidit equitem in turba,
robore proprii brachii confusus
clava percussit Cæsarem in capite,
eumque ephippio proruit in terram
ictu patientem vertiginem, tenebras.
In tanto versans Lascaris discrimine,
illio tamē spiritum recepit,
divinitusque robore repletus,
pedibus insistens vigore magnanimo,
evaginato ense succidit pedes
fortiter equæ sultanicum gestantis,
atque hunc humi præcipitem sternit :
mox improviso, incertoque auctore,
crudele caput sultano præciditur;
statimque ad nostros transiit victoria.
Atque hic successus triumphalis Cæsarem
barbaris fecit hostibus terribilem.
et subditis jucundum ac gratissimum :
insuper populi recreavit animos
idoneaque fiducia replevit;

Exinde pacem cum Romano imperio
superba gens Turcarum libens fecit.
Quare imperator postea Latinis
gerendis bellis expeditior fuit.

Nunc media ex pugna socero recepto
exhibuit justum præter spem honorem :
atque eum Nicænam transferens in urbem,
imperii tantum detractis insignibus,
dat Hyacinthi pro sede cœnobium,
in quo defunctus, sepelitur magnifice.
Atque ita se res Lascareos habebant.
Nunc nostra historia iterum convertitur
ad Michaelē cognomento Angelum,
qui retinebat, ut superius diximus,
subditam Epirum veterem cum Aetolia.
Huic tres erant Michaeli fratres,
Manuel, Theodorus, et Constantinus :
ex quibus Theodorus Niceana in urbe
apud Romanum versabatur Cæsarem.
Jam quia filio legitimo hærede
principatus sui Michael carebat
(nam quem habebat dictum Michaelē
spurium de vetita suscooperat copula)
oravit Cæsarem ut ex aula sibi
Theodorum illum liberum remitteret.
Annuens Cæsar statim misit hominem
fide jurata sibi promittentem
conservaturum animum benivolum
atque sinceram, quoad viveret, fidem
ipsi et imperii nempe successoribus.
Sic Theodorus ad Occidentem veniens
cum Michaelē versabatur fratre
Aetolie, ut dixi, principe et Epiri.
Sed postquam Michael crudeliter cassus
a viro cui Romano nomen erat
noctu sopitus apud Bellegradum
vitam repente cum nece commutavit,
fratris principatum Theodorus excipit,
dux bellicosus, strenuus pugnator,
alter Briareus gigas in præliis,
qui mox fraterum patrimonium augens
e parvo magnum spatiosumque reddidit,
proferens hujus dilatansque fines ;
Bulgarorumque et Italorum urbibus,
Illyricis oppidis et Triballicis
efficiens opulentum et amplicans.
Ut enim paucis dicam, sibi subdidit
Achridem, Prilapum, Pelagoniam,
cum suis agris et oppidis finitimis.
Thessaliam occupavit cum Achaia,
et Macedoniam cum Thrace particula,
Dalmatiam acquisivit cum Epidauro,
Illyrii tractum, monticolas Albanos,
Sed nihil hunc tantam gloriam peperit
quantam Petri Latini clades splendida.
Hic quia sororem in conjugio habebat
Errici et Balduini imperatorum,
a Papa coronatus Latinus Cæsar,

- A** Ἐντεῦθεν ἐποίεστο Ῥωμαίων κράτει
Ἡ πρὸν ἀλαζῶν Περσικὴ χώρα πρόβρατον.
Καὶ λοιπὸν ἐσχόλαζε Ῥωμαίων κράτεων
7625 Ταῖς πρὸ δε αἰτίαις συμπλοκαῖς τοιούται μάχαις.
Καὶ πενθερὸν δὲ προσλεῖται ἐπὶ τῆς μάχης
Τιμῆσας εἰνότα τοιούτης πατέρα ἀλειδά,
Ἀπαγγεγόντος πρὸς πόλιν Νικαίαν,
Καὶ παρδοσηματος τοῦ κράτους ἀπειδόντας,
7630 Μονῆ διέλησεν Τακίνηον προσθέμει :
Ἐνθα διανόντιον θεοῦ παρθῆς ἐντέλους.
Ταῦτα μὲν οὕτω συνέδη Λασκαρέρων
Νῦν βούλεσσι λόγος δεῖηλλοςται πόλιν
Περὶ Μιχαήλ ἀγριλωνυμουμάνου
7635 Τοῦ πρὸν κυριεύσαντος, ως ἔφη λόγος,
B Παλαιᾶς Ἡπείρου τε σὸν ἀτεωλίᾳ.
Τούτῳ τριάς ὑπῆρχε συγγόνων φίλη,
Μανουὴλ, Θεόδωρος, καὶ Κωνσταντῖνος :
Ἄφ' ὧν δὲ Θεόδωρος ἐν Νικαίᾳ
7640 Παρὰ βασιλεῖ διέτεινεν Αδσόνων.
Ἐπειδὲ πατέρος γνησίου διαδόχου
Ἀρχῆς Μιχαήλ ίδιας οὐδὲ εὐπόρει,
(Ο γάρ παρ' εὐτῷ Μιχαήλ κακλημάνος
Νόθος τις ἦταν δὲ παρανόμων γάμου),
7645 Αἰτιαι κρατεύσαντος τοῦ Θεόδωρου τέρπι,
"Ινα παρ' εὐτὸν ἀφεθεὶς καταλαδη.
Πεισθεὶς δὲντει κέπομψ τούτον εὐθάνω,
Πίστεις διδροκούς βασιλεῖ δεδωκότε
"Ἡ μὴν φυλάξειν εὐνοεῖνοι οἱ σύζενοι
7650 Καὶ τίστιν ἀνθεύσαντον εἰς τόλος βίου
Αἴτερος τε δῆμου καὶ διαδόχοις κράτους.
C Οὔτως ἐπιστὰς Θεόδωρος ἐπέτρεψε
Συνῆν ἀδελφῷ Μιχαήλ, ως δὲν ἔφην,
Αἰτωλας ἄρχοντει καὶ τῇς Ἡπείρου.
7655 Ἐπεὶ δὲ ἀπηγνῶς Μιχαήλ σφαγεῖς ἔφει
Πρὸς ἀνθρόδος οὕτω Ῥωμαίου κακλημάνου,
Νυκτὸς καθεύδων δὲ Βελλεγράδων δροὺς
Ἐξαπίνης λέλοιπε τόνδε τὸν βίον,
Ἀρχὴν ἀδελφοῦ Θεόδωρος λαμβάνει
7660 Ἀνὴρ στρατηγὸς, εὐθενής καὶ γεννάδας,
Γίγας Βριαλμχειρ τις δέκας δὲν μάχαις :
"Ος παραλαβὼν συγγόνου κληρουχίαν,
Ἀρχὴν τε μικρὸν εὐδριστὸν καθάπτει,
Ηδησεν, ἐπλάτυνε ταῦτης τοὺς δροὺς
7665 Ἐκ Βουλγάρων γῆς, Ἰταλικῶν διστάνων,
D Ἰλλυριῶν τε καὶ Τριβαλῶν χωρίων
Ταῦτην ἐπαύσων, εὐρόντων, μεγαλύνων,
"Εθηκε καὶ γάρ δέ τοιούτον, ως ἔπος,
Ἀχρίδα, καὶ Πρίλαπον, Πελαγονίαν,
7670 Σὺν τοῖς πέριξ ἀπαντοι χωρίοις, τόποις
Κρατεῖ Θεσσαλίας τε σὸν Ἀχαίας,
Μακεδονίας καὶ μέρους τινὸς Θράκης,
Αἰρετοῦ Δαλματίας τε σὸν Ἐπιδάμνων,
Ἰλλυρίδα γῆν, Ἀλβανοὺς δριτερόφρους.
7675 Εὑρὼ δέ οι τίθησι μᾶλλον τὸ πλέον
"Ἡ κατὰ Πέτρου Λατίνου λαμπρὰ νίκη.
Γαμβρὸς γάρ οὗτος εἰς ἀδελφὴν τυγχάνων
Ἐρβῆ Βαλδουνίου τε τῶν βασιλέων,
Πρὸς πάπα χρισθεὶς εἰς κρατέρχην Λατίνων,

- 7680 Ἐφρῆ θενόντος, εἰς Βύζαντος ἀστάλη.
Εἰς Ἐπιδαμνίων δὲ κατάρες πόλιν.
Δι' Ἀλβανῶν ἐπευθεῖς τὴν Κωνσταντίνου
Μετὰ στρατιᾶς καταλαβεῖν εὐόπλουν
Ἄλλὰ προφθάσας θεόδωρος γεννάδας
- 7685 Τοῦτον τρωοῦται καὶ νικᾷ κατὰ χράτος
Αὖτὸν τε καὶ στράτευμα δύος ἄρδην ἔργοις
Πρὸς τοῖσδε Δυρράχιον εἰρεῖ τὴν πόλιν,
Καὶ στρατιῶν μὲν ἐμπιμπλῆ λεία σκύλων,
Ἄυτὸς δὲ βασιλείου εἴληφε στέφος,
- 7690 Πέτρου πασόντος κατὰ μάχην, ὡς ἔφην.
Οὗτος πλατύνας εὐτυχῶς ἀρχῆς δροὺς
Ταῖς ἀλλεπαλλήλοις τε καπφωθεὶς νίνισις,
Ἐν οἷς ὑπῆρχε προσμένειν οὐκ ἥγάπα.
Ἄλλὰ φρονεῖ μέρα τι καὶ παρ' ἔξταν.
- 7695 Φημίζεται γοῦν βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
Τῶν δὲ κατῆρχεν ἀστέων καὶ χωρίων,
Στεφθεὶς καφαλῆν βασιλικῆ ταινίῃ
Παρ' ἀρχιθύτου Βουλγάρων Δημητρίου.
Θεὸς δ' ἐπειδόκησε τούτοις οὐδόλωε.
- 7700 Μιτεῖ γάρ ὅντως ὑπερηφάνους φύσεις.
Οὐεν διέκειν δέδωκεν θυτερον θράσους,
Σβόται ὑποστάς τοῦ φάους τῶν δρμάτων.
Κατὰ μάχην οὗτω δὲ καταθέντος Ηὔτρου,
Παισὶ τ' ἐπὶ τέτρασι λιπόντος βίον.
- 7705 Ρομπέρτῳ, Φιλίππῳ τε καὶ Βαλδουίνῳ,
Πρὸς τῆδε μιᾶς θυγατρὶ τῇ Μαρίᾳ.
Τούτων κραταρχεῖ Ῥομπέρτος Βυζαντίδος
Πράγματοι κοι οἰς μαλακῶς κεχρημάνος,
Μετ' Ἐφρῆν κατάρβαντα τὸν τεθνηκότα
- 7710 Ἄνδρειον ἄνθρα καὶ πάνυ ρωμαλέον.
Εἴτα μετ' αὐτὸν σύγγονος Βαλδουίνος,
Μέτριος ἀνήρ, σωφρονικός, χαρεῖς,
Ἐφ' οὐ κρατούντος ἡ Κωνσταντίνου πόλις
.Επικνεσώθη Ῥωμαίων κραταρχίᾳ.
- 7715 Ἡ δὲ Μαρία πρὸς γάμου κοινωνίαν
Τῷ Δεσκαρέῳ βασιλεῖ συνεζύγη
Πρώτης γυναικὸς ἐκλελοιπούας βίον,
Τῆς δὲ ἀν Κιλίκων δευτέρας εἰς πατέρα
Διά τι μίσος ἀποπεμφθείσης κάλιν.
- 7720 Οὗτος γυναικάδελφον αὐτοῦ Ῥομπέρτον
Εἰς Εδδοκίαν τὴν τρίτην θυγατέρων
Σπεύδων ἀγαγεῖν γαμβρὸν ἀθέσμωφ τρόπῳ.
Ἐριν ἐνήκει ποιμενάρχη τῷ τότε
Τῷ Φιλοσόφῳ Μανουῆλ κακλημένῳ
- 7725 Μή συγκατανεύοντι τῷδε τῷ γάμῳ.
Θεὸς δὲ λύει τὴν ἀθεμογαμίαν,
Πρὶν δὲ γενέσθαι τῇδε, τοῦ βασιλέως
Βίον τὸν ἀνθρώπινον ἐκλελοιπότος.
Ἐτι κραταρχοῦντι γάρ Λεσκαρέῳ
- 7730 Πράγματα πολλὰ καὶ μακρὰς ἀγωνίας
Ἐφρῆς παρεῖχεν δὲ κρατῶν Βυζαντίδος,
Τιθεὶς δέ τοις Ἀωματικά χωρία,
Αιγαλατῶν τε καὶ κατατρήγων πόλεις.
Δραστήριος γάρ καὶ σθεναρὸς ὁν χέρις
- 7735 Ετὶ πρὸς μάχας ἔτοιμος, ἀντικρὺς Ἀρης,
Τά 'Ρωμαϊκά δέ ἡσθενηκότα βλέπων
Καὶ μᾶλλον ἀρ' οὖς σουλιτάνου κατισχύσεται
Λάσκαρις ἀναξ ἀπέβαλεν ιππότας

A defuncto Errico, missus est Byzantium.
Atque Dyrrachium delatus ad urbem,
mox per Albanos itinere pedestri
ibat Byzantium cum instructo exercitu.
Sed antevertens Theodorus strenuus
Petrum insigni percoulit victoria,
ipsum cum toto exercitu delevit.
Urbem quin etiam tenuit Dyrrachium,
suumque præda ditavit exercitum :
ipse regalem induit coronam,
in acie Petro, ut diximus, osciso.
Nam aucta sua feliciter ditione
et cumulatis elatus vitoriis
non fuit contentus acquisitis opibus,
sed ad majora præter fas anhelans,
B imperatorem Cæsarem se dixit
ejus que sibi suberat ditionis :
atque regali coronatur stemmate
a Bulgarorum Demetrio archipresule.
Sed Deus rem gestam minime probavit,
qui mentes odit hominum superbas.
Quamobrem Michael seram luit pœnam
utroque lumine orbatus oculorum.
Petrus in pugna spoliatus vita
quatuor reliquit liberos superstites,
Robertum et Philippum ac Balduinum,
præterea filiam feminam Mariam.
Ex his Robertus imperavit Byzantii,
sed administrans ignave rem publicam,
post vita functum Cæsarem Erricum
strenuum virum et plane fortissimum.
C Post illum frater regnavit Balduinus
modestus vir et temperans ac gratiosus
quo dominante, Constantini civitas
ad Romanorum rediit imperium.
Petri Maria filia nuptiali vinculo
imperatori Lascari conjungitur,
qui uxorem primam fleverat extinctam,
secundam autem Cilice gente natam
nescio quo odio in patriam remiserat.
Idem Robertum conjugis germanum
optabat generum, contra fas Ecclesiæ
jugando tertiam filiam Eudociam.
Cum Manuele patriarcha jurgium
hinc ortum est, philosopho appellato,
hujusmodi vetante ne fierent nuptiæ.
Sed Deus abruptit illicitum conjugium :
prius quam enim fieret, ipse Cæsar
humanæ vitæ terminum imposuit.
Ceterum adhuc imperante Lascare,
molestias multas, prælia diutina
Byzantii dominus Erricus exhibuit,
dum sibi Romana oppida subjiceret,
sus deque urbes diriperet, ageret.
Vir enim erat efficax, forti manu,
alacer ad pugnas semper, et Marti pari :
qui cum Romanos laborantes cerneret,
presertim quia dum sultanum debellaret
Lascaris Cæsar, equites amiserat

Italos viros strenuos mavortios :
perpetuo nostros lacessebat bello.
Quin cum in finibus obviarent nulli,
tanta est elatus confidentia Erricus,
ut usque in Ioniām faceret excursus
vastatis late terris interpositis,
nil bello intactum linquens, donec tandem
coram Nymphai regia tentorium figeret.
Sed mox Byzantium reducem tulit pedem.
Hæc Lascareos Erricique res fuerunt.
Deinde pacis federe coaluerunt,

cujuſ hujusmodi conditiones erant :
Nempe ut urbs Ochyra cum agro suo
et pagi monti circumjecti Cymino
(qui mons ab urbe Ochyra non abest)
Latinis dominis incolisque cederent.
Calamus autem pagus, unde incipit
Neocastrorum quæ dicitur provincia,
neutrius partis esset ac deserta.
Regiones autem ad Orientem versæ,
Neocastra videlicet atque urbs Pergamus,
Celbianum, Chliara, atque Smyrna
cum circumjecto regionum latere
Lascaři cuncta Cæsari parerent.
Nuno jam fert animus omnia quæ Bulgari
per illud tempus contra nos fecerunt
historiæ reliquo pandere sermone.
Adhuc florente Byzantino imperio
causa multorum exstitit malorum
rei nostræ publicæ Bulgarica natio.
Nam et Isacium, Angelum cognomine,
magna devicit apud Berroen clade;
ita ut cum cætera præda diripuerit
crucis Dominicæ sacrosanctum lignum,
quod erat nostris regibus in prælii
ducis instar, robur, victoriæ omen.
Theca fuit, specie eximia et ineffabilis,
auro gemmisque rutilans pretiosis,
et laborati operis artificio,
sinu complectens venerandum lignum,
quod Dominus suffixo quondam corpore
sanctificavit sanguine perfusum.
Inerant et aliae ex utroque latere
thece ab aurifice pervenuste effictæ,
martyrum Christi reliquias gestantes,
Deiparæque Virginis lac sanctissimum,
cum venerandæ zonulæ segmento,
mirisque aliis rebus religiosissimis.
Alexio quoque Isacii successori
æque Comnenis Angelis progenito
permultas Bulgari pugnas obtulerunt.
Mox occupata ab Italos Byzantio
eiusque imperio ad nihilum redacto,
regnator Bulgarorum Joannes
homo inhumanus vel cruentus canis
Petri Asanisque frater detestandorum,
Latinos obsidentes Adrianopolim,
tamque summa vi nitentes capere,

A "Ανδρας Ἰταλοὺς, ἀρεῖκοὺς, γευνάδας,
7740 Συχνῶς ἐπεστράτευε 'Ρωμαίων δροῖς"
Τῶν κωλυσθέντων οὐδένων δρωμένων,
Παρὰ τοσοῦτον τοῦ θράσους ἀφιγμένον
'Ως καταδραμεῖν καὶ μέχρις Ἰωνίας
Λεηλατοῦντα τὰ μεταξὺ χωρία,
745 Δροῦντ', ἀμανίζοντα τῆς μάχης νόμῳ,
Σκηνάς τε πῆξαι κατὰ χώρον Νυμφαῖον ;
Εἴθ' ὑπονοσθήσαντα τὴν πόλιν φθάσαι.
Ταῦτ' ἄρα Λασκάριος, Ἐρδῆ συνέβη.
Εἰς σπονδὰς ἀμφοῖν συμβάσεις τ' ἀφιγμέ-
[γων,

7750 Αἱ συμβιβάσεις τάδε καὶ συμφωνίαι."
'Ως δὲ Ὁχυρὸν τὴν πόλιν καὶ τὰ πάρι
Τὰ κατ' ὅρος τ' κύ τοῦ Κυμινᾶ χωρία
Τυγχάνον ἀγχοῦ φρουρίου λελεγμένου,
Φύλον κατέσχῃ καὶ νέμηται Λατίνων.
7755 Κάλαμος δὲ κώμη δε, περ' οὖ τὸ κλίμα
Τῶν Νεοκάστρων τὴν καταρχὴν λαμβάνει,
Ἐρημὸς δοκητος δὲ τε καὶ μάνη.
Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε καθ' ἥν νενευκότα,
Νεόκαστρα ταῦτ' ἔστι Πέργαμος πόλις,
7760 Κελβιανόν τε καὶ Σλιερά καὶ Σμύρνα,
Σὺν τοῖς κατ' εὖθη καιμάνοις καὶ πλαγίως
Ἄπαντ' ἀνείται βασιλεῖ Λασκαρίῳ.
Πρόθυμον δρυῆ καὶ τὰ παρὰ Βουλγάρων
Επιστεαύντα 'Ρωμαῖοι τῷ τότε
7765 Τῆς ιστορίας παραδούναι τῷ λόγῳ.
Καὶ πρὶν μὲν εὖ ἔχοντος Αδσόνων κράτους,
Πολλῶν κακῶν αἴτιον ἔνος Βουλγάρων
Ὑπῆρχε 'Ρωμαῖοι τε καὶ κρατερχίᾳ.
C Ισάκιον γὰρ ἀγγελώνυμον πάλαι
7770 Κατὰ Βερβήην ἐκνίκη κατὰ κράτος
"Ωστε πρὸς ἄλλοις καὶ σεβάσμιον ἔύλον
Σταυροῦ διαρκάσαντας αὐτοὺς καρδάναι
"Ον Αδσόνων ἄνωκτες διχθρῶν ἐν μάχαις
"Πηγήτορ" εἶχον καὶ τρόπαιον καὶ σθνος
7775 Ἀμήχανον, κάλλος τε καὶ ποικιλίαν,
Χρυσῷ τιμαλφέσι τε λίθοις μαργάροις
Καὶ τεχνικαῖς χάρισιν ὡραῖσμάνον.
Τούτου μέσον φέροντα, τιμίου ἔύλου
"Φωματικῶς προσπαγεῖς δ δεσπότης
7780 Χριστὸς καθηγίασεν αἷματι τόδε·
Θήκας τ' ἐφεξῆς ἐξ ἀκατέρου μέρους
Χρυσοῦ τεχνίῃ προσφυῶς εἰργασμένος
"Ἐν αἷς προστὴν λείψανα Χριστοῦ μαρτύρων
D Καὶ μητρανάδρου Πάρθενου σπιτὸν γάλα,
7785 Τεμάχιον ζώνης τε τῆσδε τιμίας,
Καὶ πλεῖστα τιμήσαντα καὶ θαυμαστά.
Καὶ τῷ μετ' αὐτὸν παραλαβόντι κράτος
"Ἀλεξιῷ γε Κομηνηγγελωνύμῳ
Πολλοὺς ἀγώνας προύξινησαν καὶ μάχας.
7790 "Αρτὶ δ' δλούσης Ἰταλοῖς Βυζαντίδος,
Καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν καταλυθέντος κράτους,
"Ο κυριεύων Βουλγάρων Ἰωάννης,
Σκαιός τις ἀνὴρ καὶ φιλαίματος κύων
"Αἰάν, Πέτρου σύναιμος δὲ ἀλαστόρων,
7795 "Ἐν Ἀδριανῷ Αατίνοις σκηνουμένοις
Καὶ τῇνδε ἀλεῖν σπεύδουσι παντὶ τρόπῳ,

Digitized by Google | Распознавание текста
ABK/FR

- 'Επιστρατεύει σὸν στρατιῷ σκυθίδι,
Καὶ κατακράτος ἐκνικᾷ σφᾶς τοῖς δόπλοις
'Ος καὶ κρτάρχην σφῶν ἀνεζωγρηκέναι
7800 Τὸν Βαλδουνὸν, ὡς ἀνόπιν ἔφρέθη.
'Ἐπεῑ δὲ ἐλεῖν ἑσπευδεῖν Ὁρεστιάδα
Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὑπαγαγεῖν φρουρίοις,
'Αλλ' ἦν χανῶν ἀντικρυς ὡς λύκος μάτην.
'Ἐντεῦθεν οὖν ἐκμανεῖς δὲ μαινόλης
7805 Καὶ κατεπερχεῖς, Σεναχηρείμῳ ὡς πάλαι,
'Αλλως τε μηδὲν ἐμποδὼν ἔχων δλως
Μακεδονίαν καὶ Θράκην κατατέβηει,
Κώμας ἔρημῶν καὶ κατασκάπτων πόλεις,
Δρῶν, σκυλεύων, ἐκ βάθρων ἀνατρέπων.
7810 Καταστρέψει πρῶτα μὲν Φιλίππου πόλιν,
Ηόλιν περιώνυμον, εὔκλεεστάτην·
'Ἐπειτα κατήρειψε τὰς ἀλλας πόλεις,
Κόδιστον Ἡράκλειαν καὶ Σηλυβρίαν,
'Ραιδεστὸν καὶ Πάνιον σὸν Δασονίη.
7815 Τραϊανοῦ τε καὶ Μέρωνος τὰς πόλεις,
Πόλιν Μοσυνόπολιν καὶ τὴν Σταγείραν,
Καὶ πλείστας ἀλλας ἡ βέβηλος καρδία.
Οὔτως ἔρημῶν καὶ σκυλεύων τὰς πόλεις,
Φράνει περιώνυμον θεσπαλονίκην,
7820 Κάκει βιάλως τὸν βίον καταστέψει
Πλευρίτειδι μὲν, ὡς ἀκούειν ἦν, νόσῳ·
'Ος δὲ αὖ κλίνειν πέφυκε σαφῶς εἰδότων,
'Ω τίθεται πᾶς, χριστομάρτυρος ξίφει
Θεσπαλονίκης προστάτου Δημητρίου.
7825 Τούτου δὲ ἀπορθῆξαντος, ὡς ἔφην, βίον,
'Ἄδελφόπαις τις Βορίλας κεκλημένος,
Σκυθίδα θείαν γαμετὴν παρανόμως
Γῆμας, ὅπηρεν ἐγκρατής καὶ Βουλγάρων.
'Αστὰν δὲ παῖδας παιδαγωγὸς τις λάθρα
7830 Νέον κομιδῇ παραλαβὼν ὡς τάχος,
Πρὸς Σκύθας ἀπήγαγεν εἰς σωτηρίαν.
'Αννα βασιλὶς συζύγῳ Λασκαρίψ
Θυγατέρας τέκασα τρεῖς, λείπει βίον,
Εἰρήνην, Μαρίαν τε σὸν Εὔδοκη.
7835 'Αλλὰ Μαρίκην δευτέραν κατὰ γένος
Ἐξε κῆδος ἔξιδωκε βῆγδς Παιώνων
Νύμφην ἐφ' οὐρῷ βασιλεὺς φυτοσπόρος,
'Ἐπανιόντος ἐκ Σιών πρὸς πατρίδα.
Πρώτην δὲ Εἰρήνην ἥρμόστοι πρὸς γάμον
7840 Παλαιολόγων ἐν γένους Ἀνδρονίκῳ,
'Ον δεσποτικῆς ἡξίωσεν δέξας.
Τούτου θανόντος ὡς προφθάσεις ἔφη λόγος,
Τετάρτην συνῆψε κατὰ δευτέρους γάμους
Πλήρεις χαρίτων ἀνδρὶ χαριτωνύμῳ
7845 Βατάτηη Δουκῶν ἐκ γένους κατηγμένῳ,
Σχόντει Διδυμόπτειχον ἢστον πατρίδα
Αύχοῦντει τιμὴν πρωτοθεστιαρίου.
'Ω πανθερὸς λέλοιπε θνήσκων τὸ κράτος·
'Ἐν δὲ Γαλινθου τῇ μοιῇ τούτου νέκυν·
7850 Εἴγην διώσας πεντήκοντά χρόνων
'Ἐκ ὧν ἐνασθίεστον δόκτω πρὸς δέκα.

**ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΟΥΚΑΣ ΗΤΟΙ Ο ΒΑΤΑΤΖΗΣ
ΕΤ. ΑΓ'.**

'Ιωάννης οὗτος δὲ τυχών τοῦ κράτους,
Εύθυνς τετανίωτο παρ' ἀρχιθύτου

- A aggressus est cum Scythico exercitu,
et summa clade affectos debellavit :
quorum etiam principem Balduinum
ab ipso vivum captum supra diximus.
Deinceps Orestiadem tentavit Bulgarios
ut suæ ditionis oppidis adjungeret :
sed inhibavit frustra tanquam lupus.
Hinc ergo malo peritus furore
superbusque ut aliter Senacherimus,
cum nihil uspiam ipsi jam resisteret,
Thraciam Macedoniamque concursabat
pagos desolans, civitates diruens,
vastans, deprædans, a fundamentis quatiens.
In primis quidem evertit Philippopolim
famigeratam urbem et nobilissimam
deinde et alias prostravit civitates,
incolytam Heracleam, ac Selybriam,
Rhædestum, Panium, cum Daonio,
Maroneam insuper et Trianopolim,
itemque Mosynopolim et Stagiram,
aliasque plurimas, hic pessimus mortalis.
Sic vastitati indulgens et latrocinis
Thessalonicam denique illustrem venit,
ubi immaturum habuit vitæ finem
pleuritidis, ut fame fuit, extinctus morbo :
vel eum potius, ut aiunt, reote consciū,
vulgoque creditur, Christi martyr perculit
Thessalonicam protegens Demetrius.
Postquam tyrannus vivis exemptus fuit,
hujus ex fratre nepos dictus Borilas
Sixthidi junctus amita incestis nuptiis,
Bulgare gentis excepit dominatum.
Asanis autem pædagogus filium
puerum adhuc clandestina fuga
consulens vitæ transtulit ad Scythas.
Anna regina conjugi Lascario
tribus filiabus editis vita excessit,
Irene et Maria scilicet atque Eudocia.
Mariam, quæ nata erat secundo loco
regis Peoniæ filio in matrimonium
Sione revertenti in patriam suam
genitor Cæsar tradidit sponsam.
Majorem natu Irene nupti tradidit
Palæogorum surculo Andronico,
quem etiam despotes dignitate ornavit.
Quo tamen extincto, ut retro diximus,
D eamdem collocavit secundis nuptiis
Joanni et re et nomine gratioso
Valatzæ de Ducarum stirpe genito,
et oriundo urbe Didymoticho,
protovestiarii dignitate ornato.
Atque huic sacer moriens imperium tradidit :
ipse in Hyacinthi sepelitur cœnobio,
statim anno ferme quinquagesimo,
duodeviginti dominatus annos.

**JOANNES DUCAS VATATZES
AN. XXXIII.**

Sic assecutus Joannes imperium,
statim a patriarcha est coronatus

Emmanuele, cui cognomen philosopho .
post Maximum tenente sacrum thronum.
Ille deinceps ad imperii regimen
remque gerendam publicam gnave incubuit.
Dux enim erat sapiens et consiliosus,
animo instructus alacri et audace,]
robusto brachio viribusque reliquis;
præcipue tamen præditus prudentia,
et sustinendis præliis invictissimus :
rex bonus pariter bellatorque strenuus :
beneficis, misericors apprime,
benivolus in subditos et benignissimus,
hostibus formidandus, intolerabilis,
creditum sibi imperium prudenter tuens :
verus recte factorum fons et thesaurus,
et suo consentiens nomini, id est gratiosus :
augens, dilatans ditionis fines
armis, peritia bellica, et censilio,
semper in aciem ducens, pugnisque occurrentes,

urbes Romano vindicans imperio,
prudentia, voce, manu, et Martis opere,
quas vel Latini subditas sibi fecerant,
vel alii contra imperii rebelles perfidi :
mitem comemque indolem pre se ferens,
modestus, aditu facilis, liberalis,
monachorum reverens et sacerdotum,
episcopos angelorum instar habens,
nihil in ecclesiasticis immutans moribus,
apostolicorum dogmatum laudator
statutarumque a Patribus regularum :
ingenti ad res præclaras instructus animo,
cujus demonstrat liberalitatem
martyrum salutarium cœnobium nobile,
quod mundi dicitur merito miraculum.
Sed enim brevis quædam interdum nebula
virtutum ejus eodem infuscabat;
amoris vincebatur quandoque iHecebris.
Erat et ipsi splendida tori socia
Irene decus incolytus reginarum,
pars optima conjugii, eximia indolem,
ad res gerendas semela auxiliatrix,
virilis mulier animi. Dei reverens,
magnanima, pudica, novella Debora,
æque cum viro publicam rem gubernans;
gravesque secum regni curas dividens :
femina pientissima, morata admodum,
atque Amalthea verum, ut aiunt, cornu.
Hujus opus mirum et pulcherrimum
arte simul et marmorarum varietate
Prusæa in urbe Præcursoris templum;
quod sanctuarium tradidit incolendum
a se fundatum monachis Deique famulis.
Ipsi placebant docti apprime homines,
monachi quoque et Dei sacerdotes,
et sublevabat opibus leute egenos.
At vero Cæsar ægro serebat animo
Romanos brevi linea conclusos fines,
atque universi vineam imperii

A Τοῦ Φιλοσόφου Μανουὴλ κεκλημένου,
7855 "Οστις μετὰ Μάξιμον ἔσχε τὸν θρόνον"
Καὶ λοιπὸν ἐθράξατο τῆς κραταρχίας
Κοινῶν τε λοιπῶν ἀρβενωπῶν πρηγμάτων
"Ἡν γὰρ στρατηγὸς συνετός, βουληφόρος,
Ψεχῆς παραστήματι σὺν εὐτολμίᾳ
7860 'Ρώμη βραχίονων τε σώματος οὐδενεῖ,
Κοσμούμενος μάλιστα συνέστι πλέον,
Καὶ καρτερικὸς ἐν μάχαις ἀντιπάλων
"Ανεξ ὑγιεῖς καὶ μαχητῆς γεννάδας,
Εὑεργετικὸς καὶ φίλοικος εἰσάγαν,
7865 Υπηκόδοις μὲν εὐμενής, ἡδὺς μᾶλα,
Ἐγχροὶς δὲ φρικτὸς καὶ δυσάντητος θέα,
Ηροκινδυνεύων προφρόνως κληρουχίας,
Ταμείον δύτως τῶν ἀγαθουργημάτων,
"Ογκως χαριτώνυμος, ἐνθεος χάρις,
7870 Αὕτων, πλατύνων τοὺς δρους 'Ρωμαΐδος,
"Οπλοις, στρατηγίαις τε σὺν εὐδουλίαις,
Συγνῶνς στραταρχῶν, καρτερῶν δὲ ταῖς μά-
[χαις,
Ἐπάνασσῶν τὰς πόλεις 'Ρωμαΐδι:
Γνώστε, λόγῳ, πράγματι καὶ πείρᾳ μάχης,
7875 "Ἄς δρ' ἔσυτοὺς ὑπέταξαν Δατῖνοι,
τῶν Αὔστρων τ' αὖ οὐ καλῶς ἀποστάται:
Προσῆνες εἴδεντευκτον ἡθος δεικνύων,
Μέτριος, εὐθὺς, εὐπρόσιτος, χρέιας,
Τιμῶν μοναχοὺς καὶ θεοῦ θυηπόδλους,
7880 "Ισα προστέχει δ' ἀγγέλοις ἀρχιθύταις,
Ἐκκλησίας ἔθιμα μὴ παρατρέπων,
Ἀποστολικῶν δογμάτων ἐπαινέτης,
Καὶ τῶν πατρικῶν καὶ νῦμων τῶν κειμένων,
Γνώμην μεγαλόφυχον δὲν καλοῖς ἔχων.
7885 Δεῖγμά τι σφές τῆς μεγαλοδωρίας,
Μονή περιόρθολητος ἡ τῶν σωστὸν δρῶν,
"Ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, θαῦμα τῆς οἰκουμένης.
ΙΙλήν εἶχε μικρὸν συσκιάζον βραχέως
Τῶν ἀρτῶν ἥλιον αὐτοῦ τι νέφος.
7890 "Ηπτητὸ βραχὺ τῆς ἐρωτοληψίας.
Ἐπηρχεν αὐτῷ καὶ σύζυγος δλῆσα
Εἰρήνη λαμπρὰ βασιλισσῶν τὸ κλέος,
Μερὶς ἄγαθὴ καὶ φύσις ἔξαισιά,
Βοηθὸς ἀνθάμιλλος εἰς τὰ πρακτέα,
7895 "Ανδρεία γυνὴ καὶ θεὸν φοβουμένη,
Σεμνὴ, μεγαλόψυχος, ἄλλῃ, Δεεώρα,
Οὐχ ἡττον ἀνδρὸς διέπουσα τὸ κράτος,
Καὶ συνδιαφέρουσα τῷδε φροντίδας,
Πανευλαβῆς τε κοσμία, ἔντη φύσις,
7900 Κέρας Ἀμαλθείας τε σαφῶς, ὡς λόγος,
"Ἡς ἔργον ἀμήχανον εἰς κάλλους λόγον,
Ἐντεχνίας τε μαρμάρων ποιειλαῖς,
Ὀ' Προδρόμου κάλλιστος δὲν Προύση δόκος,
"Ον εἰς σεμνιστὸν καθίδρυσεν ἀνθένος
7905 Μονοτρόπων εὖ καὶ λατρευτῶν Κυρίου.
Αὕτη λόγων ἐστεργε πατέρας μᾶλα,
Μονοτρόπους αὖ καὶ θεοῦ θυηπόδλους,
Καὶ τῶν πενήτων δὴν καρηγέτες ἔνη.
Τῷ δ' οὐκ ἀνεκτὸν δὴν βλέπειν στεφηφόρῳ
7910 Τοὺς 'Ρωμαΐκοὺς εὐτεριγράπτους δρους,
Τὴν ἔμπειλὸν τε τῆς δλῆς κραταρχίας

- Συσὶ καθάπερ Ἰταλοῖς λωβουμένην·
 Τίθεν πεπειθώς συντρίβοντες τὰς μάχας,
 Καὶ νικοποιῶν πάνθενούργῳ Δεσπότῃ
7915 Μάχην συνάπτει Λατίνοις φρικαλέαν
 Ἐν Ποιρίανήνος χωρίσις κεκλημένου·
 Οδὶ τεγματάρχῃ τῶν διων στρατευμάτων
 Νεὸς ἀνείται. Μιχαὴλ πρωταργάληρ.
 Ἡγοῦντο τοῖνυν στρατιᾶς μὲν Αὐστρίων
7920 Ἀλλοι τε πολλοὶ καὶ βασιλεὺς ἐπρέπειν
 Ηὔσιν ἀρίστοις ὡς ἐν ἡρώων Ἰλαῖς
 Τοκρὺν Ἀχιλλεὺς ἀπολέμησπιν τοῖς διπλοῖς,
 Καὶ ταῖς κατ' ἔχθρῶν ἀναδοδεμένος νίκαι.
 Τοῦ Λατίνικοῦ δ' ἀνάριθμήσου στέφθας
7925 Ἀλλοι τε πάλιν καὶ δοῦς δμαῖμδνων
 Θεοδώρου Λάσκαρι τοῦ βασιλέως,
 Οἱ πολὺ ἀποδράσαντες ἐν βασιλέως
 Τῷ τῶν Ἰταλῶν ὑπεκλινθόσιν κράτει·
 Καὶ τηνικαῦτα κατὰ Ρωμαίων σφίσι
7930 Καὶ δύνεμάχουν καὶ δονεκρότον μάχην·
 Καὶ σύρβαγείσης ἐξατέρρος μάχης,
 Μίκην ἀπεγέγκατο Ρωμαίων θνάτον,
 Κατὰ κράτος δ' ἡττηντο Λατίνοι πάλιν,
 Ἐνīτε βασιλεὺς ὄπεο βῆγμαν, τρέπων
7935 Ἐναντίων φάλαγγας ἐνέψιφ εθένει,
 Πλούτεύων, ἐμπιπλῶν προβομίχες,
 Ἐνοπλος, ἵπποτης δὲ, λογχίης ἄμα,
 Ἀνω κατώ φίων τε καὶ περιθίουν,
 Ἐβαλλεν ἔχθρούς τῷ δόρατι καιρίσιν,
7940 Αὐτὸς δὲ αὐτοῦ τὴν μάχην κατάπτυν·
 Καὶ σὸν δλίγοις, ὡς ἕδεων τις νέος,
 Ἀλλοδρόμῳ ἡττήσε τὰς μαριάδας·
 Οὓς μὲν παρανάλωμα μαχαίρας δράσας,
 Οὓς δὲ ἀλμαλώτους ἀπαγαγών δεσμίους·
7945 Ἐλών δὲ τυφλοῖς καὶ λασκαρίους τότε.
 Τοιτὶ τροπαιούχημα, Λατίνων θράσος·
 Οφρόν τε καὶ φύσημα συνίστειλε ποιε·
 Τύφωσε Ρωμαίων δὲ κραταρχίαν,
 Εἰπεὶ μέγ' ἀνήγαγε τῆς εὐτολμίας.
7950 Ἀλλη δὲ πάλιν Λατίνικῇ τις φάλαγξ·
 Σερῆρας κατατρέχουσα τὴν πόλιν τότε
 Ολεθρόν, ἥτιάν φυλετῶν γνοῦσα, τάχος
 Ἐκεῖσεν ἀπέδρασε σὺν ἀκομψίᾳ,
 Καλῆς στρατιᾶς Ἀγγέλου Θεοδώρου,
7955 Όν φθάσας ιστόρησε τοπρόσθεν λόγος
 Ἐπίθεσιν δεισασα προσδοκωμένην·
 Οὗτος γάρ, ὡς ἔφημεν, ἄρξας ἀστέων
 Ὁρεστιάδος, Σερῆρων, Θεσσαλονίκης,
 Ἀλλων πολιχών τε καὶ χώρας δῆσης,
7960 Καὶ βασιλικοῖς ὠραιούσθεις συμβόλοις,
 Ἀντίμαχος κρατιστος ἦν τοῖς Λατίνοις.
 Ἀντιθετος δὲ καὶ κραταρχοῦντες Αὐστρίων·
 Οὗτος μὲν αὐτὸν ἡξίου μάλ' ἐνδίκως
 Τῶν δευτερείων ἀπολαύειν τοῦ κράτους,
7965 Καὶ τῶν διφ' αὐτὸν κυριεύειν ἀστέων·
 Αὐτὸς δὲ ἀπρίκη ἦν τοῦ στέφους δεδραγμένος·
 Προύβαλλετ' οὔκουν δεσπότας παραλόγως,
 Καὶ σεβαστοκράτορας καὶ δομεστίκους,
 Οφρικίων ἄλλα τε καθάπτερ κράτεωρ.
7970 Ο δὲ αὐτοκράτωρ ἐκνικήσας, ὡς ἔφην,

- A ab Italis vastatam tanquam suis.
 Quare confisus præliorum arbitro
 victorioso omnipotenti Domino,
 pugnam cum Latinis commisit asperam
 in Pœmaneni oppidi territorio,
 ubi cœlestium ordinum tribuno
 templum consurgit Michaeli archangelo.
 Romanum ergo ducebant exercitum
 cum alii multi tum Cæsar præcellens
 fortibus cunctis, tanquam in heroicis
 Achilles quondam splendidus ordinibus,
 victoriarum gloria clarissimus.
 Latinum vero innumerum exercitum
 ducebant, præter alios, fratres duo
 Lascareos Theodori regnanti nuper,
 qui a Cæsare Joanne deficiente
 ad Italorum partes se contulerant;
 nunc conspirantes cùm hostili exercitu
 adversus nos in aciem prodierant.
 Ergo exercitibus utrimque concurrentibus,
 Cæsar Romanus retulit victoriam,
 et Latinorum sunt prostratae vires.
 Tunc cerebatur Cæsar perrumpens, fugans
 hostium phalanges robore divino,
 cunctos imperio regens, audacia complens,
 vectus equo cataphractus et hastam tenens,
 sus deque currens, ordinis perlustrans,
 hostes lethifera lancea percutiens,
 ipsem manu propria bellum gerens;
 paucisque comitantibus, ceu novus Gedeo,
 hostium magnas proterens catervas,
 quos partim gladio messuit in acie,
 partim constrictos vinculis abduxit;
 Lascares quoque captos excæcavit.
 Atque hoc tropæum contudit audaciam
 superbosque spiritus Latinorum :
 nostratum autem extulit fortunam,
 et confidentiam plurimam restituit.
 Tunc alias quoque exercitus Latinus,
 qui Serras bello quatiebat orbem,
 clade suorum cognita, celeriter
 illinc tumultaria recessit fuga :
 nimirum metuens ne Theodori Angeli
 cuius jam nostra meminit historia,
 in se ruentem cerneret exercitum,
 Hic enim, ut jam diximus, urbium dominus
 Serrarum, Orestiados, Thessalonicas,
 oppidorumque aliorum cum agris suis,
 et jam assumptis regiis insignibus,
 Latina prælia egregie sustinebat.
 Sed nostro quoque resistebat Cæsari,
 qui sane patiebatur æquo animo
 secundum esse Angelum in imperio
 suarumque urbium dominum se gerere;
 sed hic coronam retinebat mordicus,
 designabatque absurde sebastocratoras,
 despotas, et domesticos, atque alia hujusmodi
 nouana dignitatum tanquam Cæsar.
 At imperator post victoriam illam

quam de Latino retulit exercitu,
compressa hostium tumida superbia,
urbes cum territoriis occupavit,
Lentiana statim atque Pœmanenum,
Charioron deinde et Vervenicum.
Idem longarum navium classe instructo,
multam Latinis præbebat molestiam
ipso aggrediens terra marique sèpius,
prædas abducens, pro viribus atterens,

urbes illorum armis intercipiens,
quas inter Madytum et Calliopolin,
cum circumjectis pagis ac territoriis.
Atque in his bellis dum versatur Cæsar,
ab Andronico patitur insidias
patruelis filio, Nestongo dicto,
qui conjuratos habuit viros nobiles
fratrem Isacium, atque Tarchaniotam
Synadenum, et Phlamulium, et Macriatum
heteriarcham magnum, aliosque plures.
Re cognita imperator, cremata classe,
celeri cursu se recepit Ochyras :
ubi quæstionem de negotio instituens,
prædictos culpæ reperit affines.
Quare Nestongum primarii rei fratrem,
Macrinumque simul, multavit oculis :
alias inclusit; Andronicum pariter
vinculis Magnesiæ custodiendum tradidit,
unde is elapsus abiit ad Turcas.
Ex illo autem tempore imperator
armatis se custodibus circumsepsit,
ob corporis tutelam atque vitæ,
omissa jam priore facilitate
simplicis moris et procul suspicione.
Atque ad hoc etiam adjutricem habuit,
tori consortem et vitæ subsidium,
virili præditam spiritu reginam
atque regali ad res gerendas indole,
Irenem, parem nomini, auctorem pacis.
Jam cum Italici cornerent inutile
a se susceptum bellum contra Cæsarem,
pacis cum ipso fœdus pepigerunt :
et urbe quidem Pegis excesserunt
atque aliis oppidis territorisque,
quotquot ad Austum nobis erant posita :
sed borealem Byzantii viciniam
retinuerunt, cum Bithynia partibus.
Deinceps vero quiete a bellis erat.
Hoc rerum statu, cives Orestiados
mittunt ad Cæsarem legationem supplicem,
valde rogantes ut submisso exercitu
ipsorum urbem gravi Latinorum
ereptam jugo libertati redderet.
Is ergo cum exercitu statim misit
protostratorem Isem et Cammytzem,
qui progressi illuc, in urbem facile
pronis excepti votis penetrarunt.

(79) Acropolita tribuit hoc cognomen Synadeno;
et Ephræmius videtur Isacio dare.

- A Τὴν τῶν Ἰταλῶν στρατιὰν κατὰ κράτος,
Καὶ καθελῶν σφῶν τὸν μεγαλόψυχον τύφον,
Ἔμει πόλεις χώρας τε ταῖς στρατηγίαις,
Λεντιανά τε Ποιμανηὸν αὐτίκα,
7975 Καὶ Βερβενίκον καὶ Χαρίορον πάλιν.
Πηξάμενος δὲ καὶ νῦν μακρῶν στόλον
Ηπειρές πολλὰ πράγματα τοῖς Λατίνοις,
Ἐν γῆς ἐπιών καὶ θαλάσσης πολλάκις,
Καὶ σφᾶς σκυλεύων καὶ κακῶς δρῶν ὡς σφε-
[νος],
7980 Καὶ τὰς δύο ἀυτοὺς παραλαμβάνων πόλεις,
Μάδυτον εἰλε καὶ πόλιν τὴν Καλλίου
Σὺν τοῖς πέτριξ ἄπταις χωρίοις τόποις,
Ταύταις κρατοῦντος, ἐμβραδύνοντος μάχαις,
Καττεύεται οἱ παρ' Ἀνδρόνικον λόχος
B 7985 Πρωτεικαδάλφου Νεστόγρου γι τούπικλην,
Συνίστορας ἔχοντος ἀνδρας ἐντίμους,
Ίσαάκιον σύναιμον Ταρχανιώτην (79)
Καὶ Συναδηνὸν καὶ Φλαμούλιον μέγαν,
Ἐπαιρειάρχην Μακρηνὸν, ἀλλο στίρος·
7990 Ο γνὺνς βασιλεὺς καὶ πυρὶ δοὺς τὸν στόλον
Πρὸς τὰς Ὁχυρὰς (80) τὴν πόλιν ἀποτρέχει·
Κακεὶ τὸ πρᾶγμα δοὺς ἑτασμῷ καὶ κρίσει
Ὑπευθύνους εὑρήκαι τοὺς εἰρημάνους.
Καὶ Νεστόγρον μὲν σύγγονον πρωταργάτου
7995 Καὶ τὸν Μακρηνὸν ἐστέρησεν διμεῖτων·
Καθείρκεν ἀλλους· τὸν δ' Ἀνδρόνικον πάλιν
Εἰρκτῇ παραδίδωσιν ἐν Μαργησίῃ
'Αφ' ἡς ἀποδράξῃ φχετ' εἰς τὴν Περσίδα.
'Ἐν τοῦδ' ἐστι τοιπόν δ στεφηφόρος
C 8000 Φρουρούς περιέστησε καὶ ξιφηφόρους
Πρὸς φυλακὴν σώματος ἡ σωτηρίαν,
Ἐλευθερίας τῆς πρὸς ἐκλελησμένος,
Τῆς θ' ἀπλούκης βιοτῆς τῆς ἀτέχνου.
"Ἐχων βοηθὸν καὶ συνεργὸν εἰς τόδε
8005 Κοινωδὸν εὐηγίς καὶ βοηθὸν τοῦ βίου
Τὴν ἀρέσκονταν λῆμα προσκεκτημένην
"Ηθός τε βασίλειον ἐν τοῖς πρακτέοις
Εἰρήνην βασίλισσαν εἰρήνης δότιν
"Ασύμφορον κρίναντες αὐτοῖς τυγχάνειν
8010 Ιστήντης Ἰταλὸν πρὸς βασιλέα μάχας,
Συνηλθον αὐτῷ συμβάσιες δεδρακότες,
Καὶ παραδόντες ἁστυν Πηγῶν εὐθίως·
"Ἐπειθ' ὑπεκοστάντες δὲ χωρῶν ἀστέων
Τῶν πρὸς νότον γε καιμένων κράταρχίᾳ·
8015 Τῶν δ' αὖ πρὸς ἄρκτον πλησίον Βυζαντίδος,
D "Ἐτι κρατοῦντες σὺν Βιθυνίας τόποις.
Καὶ λοιπὸν διῆν διαταχὴ τῆς μάχης·
Οὔτεως ἐχόντων, ὡς ἔφην, τῶν πραγμάτων,
Οἰκήτορες στέλλουσι πρὸς βασιλέα
8020 Όρεστιάδος λιπαροῦντας ἵκετας,
"Ως δὲ σταλεῖσης στρατιᾶς, τούτων πόλεις
Ἐλευθέρα γένοιτο χειρὸς Λατίνων
Μετὰ στρατιᾶς τοιγαροῦν πέμπτει τάχος
"Ισήν πρωτοστράτωρα σὺν τῷ Καρμύτζῃ,
8025 Οἱ τὴν πόλιν φέρσαντες, ἐνδον ταιχέων
Ἐν προσδεχθέντες εἰσέδραμον δισμένων.

(80) Hoc nomen v. 7757, singulari numero scribitur.

- 'Επει δὲ Θεόδωρος Ἀγγέλων γένους
Σχεδὸν κατῆρχε Μακεδονίας δῆμος,
Τῆς γείτονος Θράκης τε σὺν τοῖς κύκλῳ,
8030 Ἄνευ 'Ροδόπης Ἀχριδοῦ Μελενίκου·
Τούτων γὰρ ἡρχε Σθλάβος ὀνομασμένος,
Οὐ τὰ κατ' αὐτὸν ἔξερει τάχ', α λόγος·
Ἐπει κατῆρχεν ἐκ Θεσσαλίας ἄρας,
Τὴν Ἀδριανοῦ καταλαμβάνει πόλιν,
8035 Καὶ τῆσδ' ὑπῆρχεν ἐγκρατής συμφωνία·
Ἐξηλάσθη γοῦν στρατιὰ βασιλέως
Κκῶν ἀπαθής, καὶ τρέχει πρὸς τὴν ἔω.
Οὕτω κατασχὼν Θεόδωρος τὴν πόλιν,
Ἄσι παρεῖχε πράγματα τοῖς Λατίνοις,
8040 Τὰς σφῶν σκυλεύων καὶ κατατρέχων πόλεις.
Ἐπηλθε μὲν Βιζύη Λατίνων πόλει,
Πρὸς δ' αὖ γε Βρόσει χωρίοις θ' ὑπηκόοις,
Καὶ παντα πορθεῖ καὶ σκυλεύει τὰ πέριξ·
Ἐπιστρατεύει καὶ μέχρι Βυζαντίδος,
8045 Καὶ τοῖς Ἰταλοῖς ἐνιθησιν δειλίαν.
Οὗτος πρὸς Ἀσάν τὸν κρατοῦντα Βουλγάριον
Σπονδᾶς ἔθηκε συμβάσεις τ' ἐνωμάτους·
Ἀσάν δ' ὑπῆρχεν οὗτος νίδος Ἀσάνη
Τοῦ Βουλγάρων ἄρχαντος ἔμπροσθεν χρόνου·
8050 Ὅστις θανόντος τῷδε τοῦ φυτοσπόρου,
Καὶ τοῦ Βορίλα Βουλγάρων σχόντος κράτος,
Καθάπερ ἴστρησε φθάσας μοι λόγος,
Φυγάς ἀπέδρα πρὸς Σκύθας παριστρέους·
Εἰτε Σκυθικὸν Ῥωσικὸν λαδῶν στήρος,
8055 Ἐπιστρατεύεις τῷ κρατοῦντι Βορίλᾳ·
Ἀνακαλεῖται τὴν πατρὸς αληρουχίαν·
Καὶ κατὰ μάχην συμπλακεῖς, τοῦτον τρέπει,
Ἐλών τε τυφλοῖ καὶ κρατερχεῖ Βουλγάρων
Πρὸς τόνδε τοῖνυν Ἀσάνην Ἰωάννην
8060 Ἀναξ ἐπακτὸς Θεόδωρος, ὡς ἔφην,
Βιζηνικὰς θεὶς συμβάσεις μεθ' ὅρκιων
Καὶ κῆδος ἔδρα, τοῦδε παῖδα Μαρίαν
Τὴν ἐκ νομείας πρωστασῶν νύμφην φίλην
Εἰς αὐτάδελφον τὸν Μανουήλ ἐννόμως.
8065 Μετὰ δὲ μικρὸν συμβάσεις διαλύσας
Καὶ συναλίσας στρατιᾶς πλεῖστον στήρος,
Ἐπειστρέψαντες Βουλγάρων ἀρχηγέτη·
Καὶ συρράγεισης ἐξ ἐκστέρων μάχης
'Ητταν ὑπέστην Θεόδωρος ἐσχάτην,
8070 Λύτοι στρατιᾶς ἀκλεῶς λελυμένης·
Καὶ συσχεθεὶς αἰσχυλοτα Μυσοῖς βαρβάροις
Πρὸς Ἀσάν αἰχμάλωτος ἀπήκληθ τάλας
Μετὰ λογάδων προσγενῶν ἐριτίμων,
Ἄλλου τε πολλοῦ μυριαρίθμου στήφους.
8075 Ἀλλ' Ἀσάνης μὲν Θεόδωρον κατέχων
Πολλῆς θεραπείας τε τιμῆς ἤξιον·
Πλῆθος δ' ἀλωτὸν ἐκλύει πρὸς πατρίδας
Ποσὶν ἐλευθέροις τε καὶ δίχα φόδου
Ἐπαναδραμεῖν ἐκ φιλανθρώπου τρόπου·
8080 Τάχα δ' ἐαυτῷ καὶ τιθεὶς τὸ συμφέρον·
Μετὰ γὰρ ἀπόλυτιν αὐτῶν εὐθέως
Μετὰ στρατιᾶς ἔξιών πρὸς τὰς πόλεις
Ἡρει τε ταύτας εὐχερῶς ἀνευ μάχης,
Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν συνέταττε φρουρίοις.
8085 Τὴν Ἀδριανοῦ παραλαμβάνει πόλιν,

PATROL. GR. CXLIII.

- A** At Theodorus ille stirpe Angelus,
cunctæ erat prope Macedonias dominus,
finitimæque Thraciæ cum viciniis.
Rhodope excepta Achride Melenico :
(namque his terris imperabat Sthlabus.)
Nunc age res gestas Theodori fabor.
Hic e Thessalia cum armis progrediens
ad Hadriani urbem semet contulit,
quam occupavit, incolis furentibus.
Quamobrem inde expulsa regis copiæ
in orientem rediere incolumes.
Sic Theodorus urbe hac potitus
nunquam Latinis non erat molestus,
horum concursans urbes et deprædans.
Is Byziam quoque Latinorum urbem
B insedit atque Brysin pagosque subditos,
cunctamque late diripuit viciniam.
Denique Byzantii mœnia progressus usque
magnum Italicis intulit timorem.
Hic cum Asane Bulgarorum rege
juratum sœdus amicitia pepigit.
Erat hic autem Asan Asanis filius
Ejus qui olim imperabat Bulgaria :
isque excedente vita parente suo,
Bulgaricumque regnum rapiente Borila,
veluti nostra historia jam retro dixit,
fuga trans Istrum in Scythiam evaserat :
mox comitate Scythico Russoque milite
dominatori Borilæ bellum inferens,
recuperavit patrium imperium :
œmulum enim acie profligatum.
captum cœcavit; ipse regnum tenuit.
Cum hoc, ut dixi, Asane Joanne
cœsareæ dignitatis usurpator
sœdus pacificum statuit Theodorus ;
tum etiam affinitatem, nam Mariam
istius notham filiam justis nuptiis
germano fratri Manueili junxit.
Sed enim paulo post contempto sœdere,
contractoque plurimo copiarum numero,
Bulgaro regnatori bellum intulit :
mox concurrentibus utrinque viribus
extremam cladem Theodorus pertulit,
ejus dilapo turpiter exercitu.
Ipse indecora captus a Mœsis barbaris
infelix ad Asanem vinctus ducitur
cum selectis nobilibus et præcipuis,
et cum ingenti vulgi multitudine.
Verum Asanes captum Theodorum
benignitate multa et honore habuit,
captivumque vulgus militum in patrias suas
libero pede solutumque metu
sivit reverti ob suum clementem animum,
quin et fortasse ob suam utilitatem.
Nam post emissos vinculis captivos.
statim cum proprio exercitu percurrit urbes :
easque obtinuit facile et sine prælio,
sueque adjunxit ditionis oppidis.
Hadrianopolim occupavit urbem,

munitumque oppidum Didymotichum,
deinde Thraciam cunctamque Macedoniam
Bolerum quoque cepit, Xanthiam, Serras,
Prilapum, latos Pelagoniæ campos,
cum circumjectis omnibus castellis.
Cepit et Prespam, Deabolin, Achrin,
Albaniam cunctam, Illyricam provinciam,
Valachia quoque concursavit fines;
postremo in patriam reducem tulit pedem.
Oppida vero partim nobis cessit,
partim in sua retinuit potestate.
Ob has res gestas visus est Asanes
vir admirandus, cunctis laudabilis:
clemens reapse erat mitisque admodum,
nec subditorum cædibus indulgebat,
neque saevitia Barbaris ingenta
stirpisque velut propria hic laborabat:
nec rursus nostro sanguine gaudebat,
velut priores impii reges Bulgari;
sed bono erat clementique ingenio,
et nostris æque ac Bulgaris gratissimus.
Captivus vero, ut dixi, Theodorus,
et jani expertus diu benivolentiam,
postea moliri fraudes deprehensus,
meritam pœnam excæcatus pertulit.
Ejus autem frater Manuel despota
prædicto e prælio fuga se subducens
Thessalonicam urbem cursu petiit,
eiusque nullo resistente dominum
en gessit, atque urbium cæterarum,
quæ ad occidentem reliquæ sibi fuerant.
Hic cum vocari despota voluisse
regias tamen usurpabat tesseras,
nempe rubrica utens in subscriptionibus:
in quem jocatus est acute admodum
nescio quis dicens: Congruit vocari,
ut est in psalmo, te regem et despotam.
Ille etiam Sthlabus, cuius antea memini,
Bulgarus gente Asanisque aſunis,
insederat præsidium Melenici,
et Rhedopem tenebat cum castellis
eiusque montis pagis dominio firmo:
despotæ quoque accepérat dignitatem
a Byzantino imperatore Henrico,

cujus et notham filiam habebat conjugem.
Hic nunc Latinas sequebatur partes,
nunc Bulgaris savebat popularibus,
Comneno quoque saepè Theodoro:
nemini vero firmam servabat fidem
homo desertor atque versipellis.
Jam cum Robertus Italus imperator
vivendi finem in Boæotia fecisset,
Byzantii sceptrum Joannes excepit,
decrepitus vir, qui Sionis rex erat.
Atque hic nostro Cæsari bellum intulit
in orientem navibus directis,
atque occupato Lampsaci navaliter.
Verum nil ultra aggressus, retro cessit.

- A** Μεθ' ἦν Διδυμότειχον δσφαλῆ πόλιν,
Ἐπειτα Θράκην Μακεδονίαν δλην,
Βουλερὸν εὶλε καὶ Ξάνθειαν καὶ Σέρρας,
Ἄστυ Πριλαποῦ, Ηελαγονίας πλάτη,
8090 Σὺν τοῖς πέριξ ἄπασι χωρίοις τόποις.
Αἱρεῖ τε Πρέσπαν, Δεάδολιν, Ἀχρίδα.
Ἀλβανὸν ἄπαν, Ἰλλυριῶν τὸ κλίμα,
Καὶ τῆς Βλαχίας τοὺς δρους κατατρέχει.
Ἐπειτ' ἐπανέζευξε πρὸς τὴν πατρίδα.
8095 Καὶ φρουρίων μὲν τινα Ῥωμαίοις νέμει,
Ἄλλα δ' ἀφήκεν δφ' ἔαυτὸν τυγχάνειν.
Ἐντεῦθεν οὖν ἔδοξεν οὐτοις Ἀσάνης
Θαυμαστὸς ἀνὴρ, μακαριστὸς τοῖς δλοις.
Ἡν γὰρ ἀληθῶς συμπαθής, πρᾶος πάνυ.
8100 Οὐ γάρ ἐχρήτο καθ' ὑπηκόων φόνοις,
Οὐδ' εἶχεν ὡμότητα τὴν ἐν βαρβάροις
Σύμφυτον οἰον συμπεφυκιῶν γένει,
Ἡ Ῥωμαϊκοῖς ἀλμασιν ἐνετρύφα,
Ως πρὸς κρητάρχαι Βουλγάρων κακοτρόπως
8105 Ἄλλ' ἦν ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος φύσει,
Τῷ τοι ποθεινὸς Αὔσσοιν ἦν Βουλγάροις.
Φρουρούμενος δὲ Θεόδωρος, ὃς ἔφην,
Φιλοφροσύνης τ' ἀπολαύων ἐν χρόνῳ,
Ἐπει τυρεύειν μηχανάς ἐφωράθη,
8110 Τοὺς δημιάτων ἕσβεστο λύχνους ἐνδίκως.
Λύτοι δ' ἀδελφὸς Μανουὴλ δεσπότης
Κατὰ μάχην ὥν καὶ φυγῇ κεχρημένος,
Θεσσαλονίκην καταλαμβάνει πόλιν,
Καὶ τῆς δ' ἐκυρίευσε πραγμάτων δίχα
8115 Σὺν τοῖς γε λοιποῖς ἀστέων καὶ χωρίων
Τοῖς κατὰ δύσιν ἐγκαταλειμμένοις.
Οὗτος καλεῖσθαι δεσπότης ἡρημένος
Ἐχρήτο μᾶλλον βασιλικοῖς συμβόλοις
Ἐν ὑπογραφαῖς διὰ κοκκίνου γράφων,
8120 Ήρδε ὃν τις ἀπέσκωψεν εὐστόχως μάλα
Ὡς Σοὶ προσέζειν ἀρμόδιον τυγχάνει
Σὲ τὸν βασιλέα τε δεσπόνην ἄμα.
Καὶ Σθλάβος ἀνὴρ, οὐπερ ἐμνήσθην ἄνω,
Ἐκ Βουλγάρων φὺς προσγενῆς ὧν Ἀσάνη,
8125 Λαβῶν κατεῖχε φρούριον Μελενίκου,
Καὶ τῆς Ροδόπης ἡρχε σὺν τοῖς φρουροῖς,
Καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ χωρίοις ἀφαρότως,
Καὶ δεσποτικῆς ἀξίας γε τυγχάνει
Πρὸς τοῦ κρατοῦντος Ἐρβῆ τῆς Κωνσταντί-
[νου,
- B** 8130 Οὐ καὶ συνήφθη τῇ θυγατρὶ τῇ νόθῳ.
Ἐνίοθ' οὗτος συνεμάχει Λατίνοις,
Ἐνίοτ' αὖθις Βουλγάροις τοῖς φυλέταις,
Καὶ Θεόδωρῳ τῷ Κομνηνῷ πολλάκις
Τινὶ δ' ἀπάντων οὐ συνήρχετ' εἰς λόγον,
8135 Ἀλλοπρόσαλλος, εὐρίπιστος τυγχάνων.
Τοῦ δὲ κρατοῦντος Ἰταλῶν τοῦ Ῥομπέρου
Βίον καταστρέψαντος ἐν Βοιωτίᾳ,
Σφῶν Ἰωάννης παραλαμβάνει κράτος,
Ἐξωρος ἀνὴρ, τῆς Σιών ρήξ τυγχάνων,
8140 Ὅς καὶ μάχην ἴστησι πρὸς βασιλέα,
Μετά γε νηῶν ἐκπεπλευκῶς εἰς ἔω,
Καὶ τῆς Λαμψάκου κατάρας νεωρίᾳ,
Ιλέον δὲ μηδὲν δεδρακῶς, ὑποσορέψει.

- Ο γάρ βασιλεὺς Αὐσόνων Ἰωάννης
 8145 Γενναῖος ἀντίμαχος ἦν, ἀντιστάτης·
 Εἰ καὶ καθυπέστρεψεν ἄρτι τῆς μάχης
 Τῆς πρὸς Καίσαρα Γαβαλᾶν ἀποστάτην·
 Εἴ καὶ τριγρεῖς καὶ δυνάμεις αὖ πάλιν
 Παλαιολόγῳ παρεδούς Ἀνδρονίκῳ,
 8150 Ὅν εἶχε δομέστικον μέγαν τῷ τότε,
 Πρὸς τὴν Ῥώδον πέπομφε κατ' ἀποστάτου·
 'Ἄλλ' οὖν μετρίους παραλαβὼν ὀπλῖτας,
 'Οπλοῖς ἀπειργεν ἐκδρομὰς τοῖς Λατίνοις.
 Καὶ τὰ κατὰ μάχην δὲ τὴν ἀποστάτου,
 8155 Λίσιον ἔσχε Παλαιολόγῳ πέρας,
 Καὶ κατὰ νοῦν τείνοντα τοῦ βασιλέως.
 Τοῦ λατινάρχου δὲ ἐκλεοπότος βίον,
 Κληροῦχος ἀρχῆς Βαλδουΐνος γίνεται,
 'Ηπιος ἀνήρ, σωφρονικὸς, χαρεῖς·
 8160 'Ανεξ δὲ τιθεῖς τοῖς ὑπηκόοις οθένος,
 Καὶ τοῖς ὅπ' αὐτὸν ἀστεῖ καὶ χωρίοις
 Εἰρηνικὴν σύναρτον εἶτε καὶ πλάτος,
 'Εναντίοις δὲ συστολὴν καὶ διειλίαν,
 Κῆδος τε κατῆλλαξε μνηστελαν θ' ἄμα
 8165 Ηρὸς τὸν κρατοῦντα Βουλγάρων τὸν Ἀσάνην,
 Καὶ πιστὰ συντέθεικεν ὄρκια πάλιν,
 Σπονδὰς ἐνωμένους τε καὶ συμφωνίας·
 'Ιὺς εὶς παρείκοι συγκροτοῖτο προσφόρως,
 Καὶ συμμαχοῖτο πρὸς μάχας ἐναντίων·
 8170 Καὶ πάλιν εὶς δέοιτο χειρὸς Αὔσόνων,
 Καταπολάσεις Βουλγάρων ἀρχηγέτης.
 Τούτων πραχθέντων δηπερ εἰρήκειν τρόπον,
 Συνέρχεναι δὴ πρὸς πόλιν τὴν Καλλίου
 Μετὰ συνεύνου καὶ θυγατρὸς Ἐλένης,
 8175 'Ασάν βασιλεῖ καὶ βασιλεῖς τότε,
 Καὶ συντελοῦσι συνάφειαν οἱ ἐων,
 Θεοδώρου Λάσκαρι συνεζευγμένου
 'Ασάν θυγατρὶ κατὰ νόμους Ἐλένῃ·
 'Επευλόγεις δὲ τοὺς γάμους ἀρχιθύτης
 8180 Θείος Γερμανὸς συμπαρών τελουμένοις,
 Τῷ τηνικάτα ποιμενάρχης Τρινόδου
 Τῷ Βουλγαρίας (81) ὑποκείμενος θρόνῳ,
 Οὐκ οἶδε δπῶς κέκριτο συνόδου κρίσει
 Θεσπισματὶ τε τοῦ κρατοῦντος Αὔσόνων
 8185 Τιμὴν πατριάρχου γε καὶ κλῆσιν ἔχειν,
 Κῆδους τινόντων τῶν κρατοῦντων οἱ χάριν.
 'Επει δὲ ἐπεκλήρωτο τὰ κατὰ γάμους,
 Βασιλὶς Εἰρήνη μὲν ἂμα νυμφίοις
 Οὐκαδὲ ἀπῆι κατὰ τοὺς ἔω τύπους·
 8190 Ιπρὸς Μυσίαν δ' αὖ ή βασιλὶς Βουλγάρων.
 Διὰς δὲ ἀνάκτων σὸν δυνάμεις πάλιν
 Μακεδονῶν κατέδραμε καὶ Θράκην,
 Καὶ Λατινικὰ χωρία τε καὶ πόλεις
 Αὐτοῖς διείλον καὶ κατέσχον ἀμάχως·
 8195 Τὰ Μάδυτα (82) μὲν καὶ Χερβόνησου πλάκα
 Πόλιν Καλλίου σὸν δρει τε τοῦ Γάνου
 Μάχη παρεστήσατο προφθὰς δὲ κράτωρ,
 Οὐ καὶ πόλιν ἔκτισε πρὸς πόδας δρους·
 'Αρχῆς δὲ δρους ἔπηξεν ἔχρι Μαρίτζης·

(81) Rectius Acropolita ait Κωνσταντινουπόλεως.
 Neque certe Joannes Græcus imperator decretum
 condidisset de episcoporum Bulgarorum inter se

A Joannes enim imperator noster
 validus erat obex et adversarius.
 Qui quanquam bello vix perfunctus fuerat
 adversus Gabalam Cæsarem rebellem:
 et quanquam naves etiam cum militibus
 Andronico traditas Palæologo
 (qui magnus illi tunc erat domesticus)
 rebellis causa Rhodum amandaverat;
 attamen paucis stipatus militibus
 armis Latinas incursiones repulit.
 Insuper pugnam adversus rebellem
 prospero eventu gessit Palæologus
 et ex sententia Cæsaris Joannis.
 Imperatore Latinorum mortuo,
 hæres imperium Balduinus adiit,
 vir mitis ac modestus et gratiosus.
 B At Cæsar noster subditorum auctis
 viribus, et securæ pacis munere
 per cuncta imperii oppida florente,
 perterrefactis hostibus et repressis;
 affinitatem quoque, quæsitis nuptiis,
 cum Bulgarorum rege Asane junxit,
 juratamque fidem rursus obtulit
 et firmas amicitias conditiones:
 nempe ut utilem operam conferret sibi
 Bulgarus et bellorum socius fieret:
 idem vicissim, si Romano auxilio
 forte indigeret, frustra non requireret.
 His quemadmodum dixi constitutis,
 profectus est Asanes Calliopolim
 cum tori socia, filiaque Helena,
 ad Cæsarem reginamque præsentem ibi,
 et liberorum celebrarunt nuptias;
 Asanis nempe filia datur Helena
 Lascari Theodoro in matrimonium
 benedixitque nuptiis patriarcha
 rei gestæ præsens Germanus venerabilis.
 Tempore illo Ternobi archipræsul
 metropolitæ Bulgaro antea subditus
 patriarchalem titulum obtinuit
 nescio quo sacra synodi judicio
 decretoque simul nostri Cæsaris
 qui affinitati tribuit hanc gratiam.
 Post celebratos nuptiarum ritus
 regina Irene cum novitiis sponsis
 in orientem redux domum petiit;
 C D et Bulgara regina in Mœsiam rediit.
 At reges ambo stipati exercitibus
 Thraciam Macedoniamque percurrebant,
 et latina castella urbesque captas
 absque labore bellico dividebant.
 Madyta quidem et tractum Chersonesi,
 Ganum etiam montem et Calliopolim
 antea noster bello Cæsar cepérat;
 oppidum quoque ad montis pedem struxerat:
 finesque imperii protulit Maritzam usque;

prærogativis.

(82) Hoc nomen vers. 7987 effertur singulari numero.

verum regiones reliquas ad boream sitas
rex Bulgarorum sibi vindicavit.
Quin adeo Byzantina usque ad mœnia
cum armis ambo reges appropinquarunt,
incutientes mirum Latinis metum :
verum instantे hieme rex uterque
in suum reversus est deinde imperium.
Jam Theodorus imperatoris filius
impubes adhuc teneraque ætate.
quoniam pueræ nondum idoneus erat,
diversabatur tamen cum epona Helena
apud reginam matrem amantissimam.
Sed enim Asan, ut credere par erat,
geste cum nostro Cæsare rei pœnitens,
missus legato, precibus tallacibus
ad se reduci petuit filiam suam,
ut ejus alloquio et visu frueretur,
quoad versaretur in Hadriani urbe
conjuge cum dilecta et cum exercitu ;
ad sponsum suum postea reversuram.
Igitur missam filiam parens persidus
haud jam remisit, lacrymantem licet,
neque promissum redditum concessit :
verum cum ipsa abiit in Mœsiam ;
comites tantum retro jussit cedere.
Mox infinita Scytharum multitudo
Istro trajecto cum feminis ac liberis,
invito Asane, per Ænum atque Rhodopen
effusa est in agrum Macedoniæ,
cum universa Thracia hunc depopulans :
Ænumque usque pervenerunt urbem
atque ad occidas item partes Scythæ :
quorum alii liberis vagabantur tribubus
qua se flumen Hebrus in mare exonerat ;
olii occupatis villulis utrinque
in hujus hora stationem fixerant,
et per planitiem locaque maritima ;
unde ruentes prædis indulgebant
urbe capiendo, pagos exurendo,
Scythica ubique facta solitudine.
Denique captivam turbam in Græcis urbibus
hastæ suppositam pecunia commutabant.
Ast Italorum impudens gens scđifraga
ingenti adversus nostros ira exæstuans
ob inflictas a Cæsare clades varias,
cum Scythis et Asane fœdus pepigit ;
et sic cum armis Scythicis et Bulgaricis
contra Romanum Cæsarem commovit bellum.
Ergo accesserunt ad Tzuruli arcem,
atque hanc machinis undique cingentes
summis oppugnabant connisi viribus,
jaculis ex adverso saxisque jactis,
atque tormentis muros suffodientes
nihil excidio idoneum omittebant.
Verum omnes machinæ, arcus, tela
in irritum lusumque recidebant.
Erat enim arcis præses duxque belli
Nicephorus et nomine et factis vicit
Tarchaniotarum genitus familia,

A 8200 Τὰ δ' αὐτὸν προσνευκότα μέρη
Κληρουχίαν εἰληφε Βουλγάρων ἔναξ.
Καὶ μέχρι δ' αὐτῶν τειχέων Βυζαντίδος
"Ανακτες ἔμψι προσπελάζουσιν δπλοις,
Καὶ πτοίαν οἶχν ἐντιθοῦσι Λατίνοις .
8205 Ἐκάτερος δ' ἔπειτα τῶν βασιλέων
Χειμῶνος ὑπέστρεψεν εἰς κραταρχίαν.
Οἱ μὲν γε θεόδωρος ἀνακτος γόνος
"Ανηδός ὡν τις καὶ νεώτατος φύσει,
Εἰ καὶ συνήσι μηδημῶς γε τῇ κόρῃ,
8210 Πλὴν ἀλλ' ἀνήκτο σὺν Ἐλένῃ συζύγῳ
Πρὸς βασιλίδος εὑμενῶς φιλοφρόνως .
Μεταμεληθεὶς δ' ὁς ἐντῇ ἀπεικάστι,
Ἐφ' οἵς Ἀσάν δέδρακε πρὸς βασιλέα,
Στείλας πρὸς αὐτὸν ἐκλιπαρεῖ σὺν δόλῳ
B 8215 Αὐτῷ σταλήσαι τὴν φίλην θυγατέρα
Προσρήσεώς τε καὶ φίλης θέας χάριν
Ἐνδριανοῦ τῇ πόλει σκηνουμένῳ
Μετὰ στρατιᾶς καὶ συνεύνου φιλτάτης,
Μετὰ δ' ἐπανήκειν γε πρὸς τὸ γαμέτην.
8220 Σταλεῖσαν οὐκοῦν προσλαβὼν φυτοσπόρους
Οὕκουν μεθῆκε καὶ δακρύουσαν μάλα
Ἐπαναδραμεῖν, ὡς ὑπόσχεσις, πάλιν .
Ἄλλα σὺν αὐτῇ πρὸς Μυσοὺς ἀποτρέχει,
Μεθεὶς δπαδούς λέναι παλινδρόμους .
8225 Εἴτε Σκυθικὸν μαριάριθμον τίφος
Ἴστρον περάσαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις,
Ἀκοντος Ἀσάν, δι' Αἴμου καὶ Ροδόπης
Χύδην ἐπῆλθε Μακεδονίας τόποις,
Καὶ τίνδ' ἀληθαντο σὺν πάσῃ θράκῃ,
C 8230 Εἰς Αἴνον αὐτὴν πέφθακτες τὴν πόλιν,
Καὶ τὰ πρὸς ἐσπέρας γε νεόντα μέρη .
Ὦν οἱ μὲν εἶχον τὰς νομάς ἐλευθέρας,
Κατὰ ποταμὸν Εὔρον ὄνομασμένον.
Οἰς ἐκβολὰς τίθησιν εἰς Ἀμφιτρίτην .
8235 Οἱ δ' αὖ ἐνηλίκοντο τοῦδε χωρίοις,
Καὶ τοῖς πεδίοις καὶ τόποις παραλίοις,
Ἐφ' ὧν ἐδηνούν, ἐσκύλευον τὰ πέριξ,
Αἱροῦντες ἀστη, πυρπολοῦντες χωρία,
Καὶ πάντα δρῶντες Σκυθικὴν ἐρημίαν .
8240 Τοὺς δ' αἰχμαλώτους εἰς πόλεις τὰς Αὔσσων
Πωλοῦντες ἥγον ἀργύρου καὶ χρυσίου.
Τὸ δ' Ἰταλῶν ἐκσπονδὸν, ἀναιδὲς γένος
Κατ' Αὔσσωναν μηνὶν τε καὶ γόλον τρέφον
Ἐφ' οἵς κακῶς πέπονθεν ἐκ βασιλέως,
D 8245 Συνῆλθεν Ἀσάν καὶ Σκύθαις εἰς συμβάσεις .
Καὶ σὺν στρατιᾷ Σκυθικῇ καὶ Βουλγάρων
Ἐπ' αὐτὸν ὅρμῃ τὸν κρατάρχην Αὔσσωναν.
Ὦς δ' ἥκον ἔνθ' ἔρυμα Τζουρούλου πέλει
Περιλαβόντες μηχαναῖς πάσαις τόδε,
8250 Μάχην ἐπ' αὐτὸν καρτερὰν συνεκρότουν,
Τόξοις, λίθοις βάλλοντες ἐξ ἀνατίτας,
Καὶ μηχαναῖς τύπτοντες αὐτοῦ τὰς βάρεις,
Καὶ πάντα δρῶντες ὥστε πορθῆσαι τόδε.
Ἄλλ' ἥσαν αὐτοῖς μηχαναῖ, τόξα, βέλη,
8255 Ἐωλα πάντας καὶ σαφῆς ληρωδία .
Οἱ γάρ ἔσω φρούραρχος δι στρατηγέτης
Νικηφόρος κλήσει τε καὶ τρόποις πλέον
Ταρχανειωτῶν ἐκ γένους κατηγμένος,

- Ο τοῦ μεγάλου δομεστίκου νυμφίος
8260 Παλαιολόγων ἐκ φυλῆς Ἀνδρούνικου,
 Εἰς πρωτόπαιδα Μαρίαν θυγατέρα,
 Τῆς βρατελείου τραπέζης ὑπηρέτης,
 Μετὰ δὲ δομεστίκος ὁρθεῖς τις μέγας,
 Ἀνδρεῖος ἀνήρ, συνετὸς καὶ γεννάδας,
8265 Θεοῦ θεράπων νουνεχής θ' ὑπηρέτης,
 Ταῖς εὐτυχίαις καὶ στρατηγίαις μέγας·
 "Ος ταῖς κατ' ἔχθρῶν ἀναρδύμενος νίκαις,
 Στεφρός τις ἀντίμαχος ἦν ἀντιστάταις
 Ἀποτρέπων φάλαγγας αὐτῶν εὐψύχως,
8270 Θεοῦ σφένει τε καὶ στρατηγίας τέχνη.
 Οὔτες ἔχόντων, ὡς ἔφην, τῶν πραγμάτων,
 Ἀσὸν τολυπεύοντι τὰ κατὰ μάχην,
 Ἀγγέλεσται μήνυμα μεστὸν πικρίας,
 "Ως σύζυγός τε καὶ σὺν αὐτῇ παιδίον,
8275 Καὶ Τρινόδου πρόεδρος αὐτίκα μάλα
 Τεθνᾶσιν ἡδη τὸν βίον λελοιπότες
 "Ως οὖν ταῦτ' ἡνώτιστο, λύσας τὴν μάχην,
 Εὔθὺς ἐπανέζευξε πρὸς τὴν Μυσταν,
 Ήυρὶ παραδοὺς τειχέων καθαιρέσεις.
8280 Μόνον δὲ φύλον ἱτελῶν λελειμμένον,
 Καὶ τοῦτ' ἐπανέζευξε πρὸς Βυζαντίδα,
 "Λστο λελοιπός ἀσινὲς, βλάβης δίχα.
 Ἀσὸν δὲ συνεὶς συμφορᾶς τὴν αἰτίαν
 'Μς ἔκτισις πέφυκε τῆς ἐφορκίας,
8285 Ηρεσθεύεται τάχιστα πρὸς βασιλέα,
 Ἀνανεῶν κῆδος τε καὶ συμβιβάσεις,
 "Α δέδρασκε πρὸν, ἡθέτησε δ' ὑπέρεως.
 'Ο δ' ἀσμένως ἤκουσε πρεσβείας λόγους,
 Καὶ σπάνεται δὴ συγγινώσκει τ' αὐτὸν μάλα
8290 Ματανοοῦντι Βουλγάρων ἀρχηγέτη,
 "Ἐφ' οἵς κακῶς ἐπράξεν δρκους συγχέας.
 "Ος λοιπὸν ἐκπέπομφε καὶ θυγατέρα,
 Καὶ συμβιβάσεις ἐμπεδοῖ καὶ φιλίαν,
 Καὶ πάλιν λαύσόνων τε Βουλγάρων μέσον
8295 Υπῆρχεν εἰρήνης τε καὶ φιλίας κλέος.
 Ἐξαπορηθεὶς τοῖς δλοῖς Βαλδουΐνος
 "Ως συνελαχθεὶς εἰς πόλιν πανταχόθεν,
 Πρὸς τεῦ κρατοῦντος Αβδόνων Ἰωάννου
 Πρὸς δῆγα Φράγγων ἐν τριήρει πλέει,
8300 Καὶ συμμαχικὸν προσλαβὼν πλεῖστον μάλα,
 Καὶ διοδεύσας Γαλλίας, Ἰταλίαν,
 Εἰς Ιαιώνων ἐφθασσε λιπαρὰν χθόνα·
 "Αφ' οὐ περάσας τὸν βρυθδίνην Ἰστρον,
 Ηροσέσχε Μυσῶν τοῖς ἀποκρύμνοις τόποις,
8305 Οἱ καὶ παρέσχον διοδον τοῖς λατίνοις,
 Τὰς πρὸς κρατοῦντας σπονδὰς ἡθετηκότες.
 Εἶλον δ' Ἰταλοὶ καὶ Τζουρουλὸν τῷ τότε
 Σκύθας ἔχοντες συμμάχους παριστρίους
 Τοῦ Πετραλίφα πρὸς φυλακὴν φρουρίου,
8310 Ἐνκοσθεν δότος εὐγενοῦς στρατηγέτου.
 "Αναξ δ' ἐπελθὼν Νικομηδείας τόποις
 Δι' ὑγσοχέρου στρατιᾶς ῥωμαλέας,
 Δακιδύζης φρούριον εἴλε τῇ μάχῃ,
 "Ἐρυμά τ' ἄλλ' φιλητὶς Νικητιάτου.
8315 Καὶ λείχαν ἀπιλασε πλῆθος λαφύρων.
 Ηέπονθε δ' ἄλλως ἐν στόλῳ δυστυχίαν.
 Τοῦ γὰρ Κοντοφρέ Μανουὴλ κεκλημένου

A qui domestici magni gener erat
 Andronicī gente Palæologi,
 cuius seniorem filiam Mariam duxerat,
 Idem et regiae mensæ pincerna erat;
 mox et magnus domesticus fuit creatus :
 vir sane fortis, prudens et magnanimus,
 admodum religiosus Dei famulus,
 fortuna et rebus bellicis præclarus.
 Hic ob relatas nobilis victorias,
 hostibus erat firmus adversarius,
 quorum phalanges repellebat fortiter
 divino auxilio fretus et arte bellica.
 Ecce autem rebus ita se habentibus
 Asani, ut dixi, ad bellum incumbenti
 nuntius venit plenus amaritiæ
B quod ejus simul uxor ac filiolus,
 atque archipræsul Ternobi, repente
 vitam cum morte nuper commutaverunt.
 Quibus ille auditis, omisso bello,
 statim in Mœsiam maturavit redditum,
 igne consumptis bellicis tormentis.
 Tunc et Latina derelicta phalanx
 Byzantium sibi redeundum censuit,
 et sic Tzurulus perstitit incolumis.
 Tunc vero Asanes infortunium suum
 justam perjurii pœnam esse intelligens,
 protinus misit ad Cæsarem legatos
 pacem instaurans et affinitatem,
 quam olim is compositam mox resciderat.
 Cæsar libenter legationem audiit,
 sedusque renovavit, et veniam obtulit
 resipiscenti Bulgarorum regi
 de violato fidei juratae jure;
 qui mox et filiam remisit ad sponsum,
 et confirmavit fœdus amicitia.
 Atque ita rursus inter nos ac Bulgarios
 benevolentia ac pacis munus floruit.
 At Balduinus rebus suis desperans,
 propterea quod in urbe Constantinopoli
 prorsus conclusus esset a nostro Cæsare ;
 adnavigavit ad Francorum regem,
 a quo permagnis instructus auxiliis
 permeatisque Galliis atque Italia
 ad Pœonum pervenit pingue solum ;
 ubi trajecto maximo Danubio
 accessit ad montanas Mœsorum sedes,
 D qui transitum Latinis concesserunt,
 contra promissas Cæsari conditiones.
 Tunc Tzurulum quoque cuperunt Itali
 auxiliantibus Scythis Istri accolis ;
 quanquam illius arcis custodia tradita
 nobili duci Petraliphæ fuerat.
 Nicomediensem Cæsar invadens agrum
 forti ac potente stipatus exercitu
 vi superavit Dacibyzæ castellum,
 aliamque arcem dictam Nicetiæ,
 magnamque prædæ copiam inde abegit.
 Verum accepit mari detrimentum.
 Quoad enim Manuel Contophreus

dux sapiens et rei naūticæ peritus
navarchus præsuit, classis bene habuit :
sed postquam id officium obtinuit Iaphreus
a Cæsare, et cum Italîs pugnam iniit,
summam ab his perpessus cladem est,
in prælio amissis tredecim navigiis.
Atque hic fuit prædictæ eventus rei.
Asanes autem in fœdere manebat,
etsi non prorsus, attamen ex parte.
Is defuncta sibi, ut supra diximus,
Ungarica consorte, secundis nuptiis
duxit uxorem contra jus canonicum
Theodori filiam Comnenangeli,
quem ipse olim oculis orbaverat,
nomine Irene, aspectu formosissimam,
fratris affinitatem haud reveritus.
Erant huic Theodoro quatuor liberi,
Joannes, et Demetrius, atque Anna,
denuo Irene uxor Asanis Bulgari ;
qua apud ipsum peperit tres liberos
Michaëlem, Mariam, et Theodoram.
Carcere porro emissus ad istas nuptias
Theodorus ille, de quo saepe diximus,
Thessalonicam venit haud absque dolo :
nam cum galero pannosaque veste
olam intra mœnia oppidi receptus,
conjuratorum conspiratis viribus
fratrem, ut diocam breviter, in vincia conjicit,
pristinum ipse dominatum recipit.
Mox unum e suis liberis Joannem
insignibus ornari regiis voluit,
atque hunc regem appellari jussit;
ipse suscepit reipublicæ curam.
Porro germanum exsulem ad urbem Attali
expulit, ejusque conjugem remisit,
o fortunæ inconstantiam l ad patrem Asanem.
Cæteroqui Manuel profectus Pergamo
ad Cæsarem Joannem supplex venit,
eiusque nactus pliū patrocinium,
atque ut par erat peramanter habitus,
peounia instructus itemque sex triremibus,
quibus ad terram posset tuto excendere,
ad Valachia oras direxit cursum :
cumque appulisset naves Demetriadiem
contractis brevi copiis occupavit
Pharsala, Platamoneum et Lariseam.
Mox in colloquium venit cum duobus
fratribus, Theodoro cæso et Constantino :
quibus obtemperans, iusjurandum violat,
volens scilicet nolens, ut sit proverbium,
quod nuper nostro Cæsari præstiterat ;
et cum germanis societatem iniit.
Sed enim paulo post hic Manuel moriens
amaram præ se tulit pœnitentiam
ob violatam fidei religionem.
Regina quoque Irene vita excessit
atque ad cœlestes transiit stationes :

A 'Αγδρὸς στρατηγοῦ, δεξιοῦ ναυαρχίαν,
"Οντος στολάρχου τοπὶν, εὐτύχει στόλος."
8320 'Ως δὲ Ἰαφρὲ ναύαρχος ἐν βασιλέως
'Αντικαταστάς Ἰταλοῖς συνεπλάκη,
'Ητταν ὑπέσχε παρὰ τούτον ἐσχάτην,
Τρεισκαλέκα ναῦς ἀποβαλὼν ἐν μάχῃ.
Ταῦτα μὲν οὖν ἔσχηκε τόνδε τὸν τρόπον.
8325 'Ο δὲ Ἀσάνης ἔστεργε συμβάσεις τέως,
Ἐλ μὴ καθαρῶς, ἀλλὰ τὸ πλέον μέρος.
Τούτῳ φανούσῃς, ὡς ἔφην, τῆς συζύγου
Τῆς ἐξ Οὐγγρίας, πρὸς γάμους γε δευτέρους
'Ηγάγετ' ἀθέσμως τε καὶ παρανόμως
8330 Τὴν Θεοδώρου παῖδα Κομνηναγγέλου
"Ον φωτὸς ἔστέρησι τοπὶν δημάτων,
Κλῆσις Εἰρήνη, ἀγαθὴν δψιν πάνυ,
Μὴ καστιγνήσου κῆδος (33) ἐν νῷ λαμδάνων.
Παιδῶν δὲ ὑπῆρχε τετρακτὺς Θεοδώρῳ,
B 8335 'Ιωάννης τε, Δημήτριος σὺν "Ανῃ,
Εἰρήνη τ' αὖ σύνευνος Ἀσάν Βουλγάρου,
"Η παῖδας οἱ τρεῖς ἀποτέξασα φθάνει,
Μιχαὴλ, Μαρίαν τε καὶ Θεοδώραν.
Εἰρκτῆς δὲ δεσμῶν ἐκλυθεὶς κήδους χάριν
8340 'Ο μνημονευθεὶς Θεοδώρος πολλάκις,
Θεσσαλονίκην καταλαμβάνει πόλιν.
Μετὰ φενάκης δὲ εὐτελῶν τε ῥιχίων
Εἴσω παρελθών τῆσδε λαθῶν τειχῶν
Συνιστόρων οθέντει τε καὶ συνεργίᾳ
8345 Δεσμοῖ τ' ἀδελφὸν, ἐν κεφαλαῖψ φάναι,
Καὶ τὸ πρὶν ἀνείληφε τῆς χώρας κράτος.
Εἰτ' Ἰωάννην υἱέων φίλων ἔντα
Τοῖς βασιλικοῖς ὥρατος συμβόλοις,
C 8350 Πρὸς δὲ αὖ καλεῖσθαι θεσπίσας βασιλέα,
Λύτδος διεἶπε πραγμάτων τὰς φροντίδας.
Τὸν σύγγονον δὲ πρὸς πόλιν τὴν Ἀττάλου
"Ἐπεμψεν ἑξάριστον, αὐτοῦ δὲ εὐνέτιν
'Ασάν πατρὶ πέπομψεν, ἀστάτου τύχης
'Αλλὰ Μανουὴλ ἀπάρας ἐξ Ἀττάλου
8355 Πρὸς τὸν χαριτώνυμον ἄνακτα τρέχει,
Καὶ τοῦδε τυχῶν εύμενούς γε προστάτου
Φιλοφρονηθεὶς δὲ ἵκανῶς ὁσπερ δέον,
Χρήματα λαβῶν καὶ τριήρεις ἐξ πάλιν
Δι' ὧν κατασχεῖν ἡδυνήθη τὸν τόπον,
8360 Πρὸς τὰ Βλαχίκες ἑξαπεστάλη μέρη.
Καὶ καταλαβὼν Δημητριάδος τόπον,
Στράτευμ' ἱκνύον ἐν Βραχεῖ συναλίσας,
"Ἄρχει Φαρσάλων, Πλαταμῶνος, Λαρίσης.
D 8365 Εἴτα συνῆλθε τοῖν δυοῖν δημαιμόνοιν
Πηρῷ Θεοδώρῳ τε καὶ Κωνσταντίνῳ,
Καὶ τοῖσδε πεισθεὶς δηλεῖ τῶν ῥιχίων
'Ἐκῶν ἄκων, ὡς φασι, καὶ συγκειμένων
Τῶν πρὸς κρατάρχην Λύσόνων Ἰωάννην.
'Ἐσπεισατο σφίστε δὲ καὶ συνεκράθη.
8370 Μετ' οὐ πολὺ θνήσκων δὲ Μανουὴλ δέοει
"Ἐγρῆτο πολλῷ καὶ πικρῷ μεταμέλῳ
Παραβασίας ῥιχίων φρικαλέων.
Λείπει δὲ βίον καὶ βασιλίς Εἰρήνη,
Καὶ πρὸς μονάς βέβηκε τὰς οὐρανούς,

- 8375 Γυνὴ φίλοικτος, ἀρχικὴ, σώφρων, ἔνη,
Χάρισι πολλῶν ἀγαθῶν κοσμουμένη.
Μετὰ βραχὸν δὲ καὶ κρατάρχης Βουλγάρων
Ἄνθρωπινον λέλοιπεν Ἀσάνης βίον,
Ἡπιος ἀνήρ καὶ φίλοικτίμων φύσει,
8380 Ἀριστος ὁφθεῖς παρὰ Μυσοῖς βαρβάροις.
Ἐδεργετικὸς Αὔσοσι καὶ φυλέταις,
Πᾶσιν ἐπαρκῶν τὰς σιτήσεις ἀφθόνους,
Μερίδας καὶ μέλλοντι προσνέμων βίψι.
Τούτου τελευτῆσαντος, ἀρχὴν Βουλγάρων
8385 Παιᾶς Καλλιμάνος παραλαβὼν κατέχει,
Ὄν βασιλὶς ἔτικτεν αὐτῷ Μαρία
Ἐκ Παιώνων ἔχουσα σειρὰν τοῦ γένους·
Ὑπῆρχεν αὐτῷ καὶ σύναιμος ἡ Θάμαρ.
Ἐκ δ' Ἀγγελίνης Εἰρήνης Ἀσάν ἔψι
8390 Ἀννα, Μιχαὴλ, καὶ σὺν αὐτοῖς Μαρία.
Καλλιμάνος γοῦν κράτος ἀνεζωσμένος
Τὰς πρὸς κρατάρχην ἐμπεδοῖ συμβιβάσεις,
Καὶ πάλιν εἰρήνη τις ἦν τῷ μέσῳ·
Πηρὸς δὲ θεόδωρος σὺν Ἰωάννῃ
8395 Θεσσαλονίκης ἐκράτει καὶ τῶν πέριξ·
Μεθ' οὓς ὑπῆρχε δεσπότης Κωνσταντῖνος
Πηροῦ σύναιμος καὶ Μιχαὴλ ἔγγονος,
Μυσῶν κρατηρῶν Μανουὴλ τε τοῦ λάχους.
Οὕτως ἔχόντων πραγμάτων, Ἰωάννης
8400 Στρατηγετῶν κράτιος, ἀνάκτως κλέος,
Βουλεύεται δὴ καθελεῖν Ἰωάννην
Τῆς βασιλικῆς ἀξίας καὶ τοῦ θρόνου,
Ὡς τὴνδε κατέχοντα μάλ' ἀναξίως.
Οὐθὲν παρ' αὐτὸν εἰσκαλεῖται καθ' ἔω
8405 Τὸν Ἰωάννου θεόδωρον πατέρα,
Ἄναξ φρενήρης, καὶ τιμῆ φιλοφρόνως·
Εἴτε δυνάμεις Ῥωμαϊκᾶς, Σκυθίδες
Ἄσ εἰχε κλῆρον ἰδιαίτατον δράσας,
Εὖ συναθροίσας, ἐκστρατεύει προφρόνως
8410 Κατ' Ἰωάννου διὰ Μακεδονίας·
Χριστοῦ πόλιν οὖν παραμείψας Στρυμόνα,
Προσέσχε φρουρίῳ γε τῷ τῆς Ρεντίνης
Πάμπαν ἐρήμῳ τῶν συνοικούντων ἔσω,
Ἀποδρασάντων τῶν φυλάκων ἐκ φόδου·
8415 Ο καὶ λαβὼν, φύλακας ἔνδον εἰσάγει.
Ἐπειτ' ἐκείθεν σὺν στρατῷ καὶ δυνάμει
Ἐφίστεται τάχιστα θεσσαλονίκη·
Ἡς τειχέων ἔγγιστα πηγήνει φέρων
Σκηνὰς βασιλείους τε καὶ παντευχίας·
8420 Ηπρὰ δ' ἐστῷ τῶν στρατευμάτων στίφος
Ἄ πάντ' ἐδίουν ἐκδρομαῖς κεχρημένα,
Λεηλατοῦντα τὰ πρόσοικα χωρίς·
Σκύθαι δὲ μᾶλλον ἡφάντζον πλειόνω
Συγχνῶς ἐπιόντες γε πάντα τὰ πέριξ·
8425 Καὶ ταῦτα δρῶντες Σκυθικὴν ἐρημίαν.
Ο δ' αὖ στόλος πάραλα κατεπυρπόλει,
Οὖπερ στολάρχης Κοντοφρέ τις γεννάδας.
Εἶποντο τῷδε βασιλεῖ στρατηγέται
Ἄνδρες λογάδες, ἀρείκοι, γεννάδαι,
8430 Ἀριστος Ἀνδρόνικος ἐν στρατηγίαις,
Παλαιολόγος ἐν δομεστίκοις μέγας,
Πρωτοβεστιάριος Ῥαούλ τούπικλην,
Τοργίκης Δημήτριος ἀγαθὸς φύσιν,

- A misericors, pudica, imperio digna,
mirabilis et affluens virtute mulier.
Paulo post etiam Bulgarorum dominus
deseruit mortalem Asanes, vitam,
vir clemens et misericors natura,
optimus sine dubio inter Mæsos barbaros,
beneficus in nostros et cives suos,
cunctis dilargiens vitæ subsidia,
partem sibi reponens futuro sæculo.
Hoc vita functo, regnum Bulgarorum
ipsius filius excepit Callimanus,
quem ex regina suscepserat Maria
genus de populo Pœnonum trahere.
Erat huic etiam namar germana soror.
Irene vero peperit Angelonyma
B Asani Michaelem, Mariam, Annam.
Jam vero Callimanus imperio adito
cum nostro Cæsare fœdus renovavit;
eratque rursus pax ambolus populis.
Theodorus autem cœsus cum Joanne
Thessalonicam cum locis finitimis
regebat, et sub illis cœci frater
despota Constantinus, et demum Michael
Manuelis nepos partem Mæsiæ.
Iloc reipublicæ statu, Cæsar noster
optimus imperator et gloria regum
Joannem illum Thessalonicensem
imperiorio statuit detrahere gradu,
quem iuste nullo possidebat jure.
Quare in orientem prudente consilio
Joannis patrem Theodorum vocat,
atque benivolis excipit officiis.
Deinde copiis propriis atque Scythicis,
quarum selectam manum sibi asciverat,
egregie comparatis, in Macedoniam
contra Joannem pergebat alacriter:
prætervectusque Strymmona et Christopolin
ad Rentinæ castellum castra transtulit,
quod sans offendit incolis desertum,
ejus dilapsis præ metu custodibus;
ipse occupatum muniit præsidio.
Illinc deinde cum potente exercitu
Thessalonicam propere coutendit,
et prope mœnia fixit tabernacula
Cæsar cum omni bellico apparatu:
cujus dispersi copiarum manipuli
D omne vastabant late territorium
prædam agentes proximis e villis:
præcipue vero Scythæ molesti erant,
dum perpetuis per agrum incursionibus
Scythicam facerent ubique solitudinem.
Interim classis littora infestabat
cujus navarchus fortis Gontophreus erat.
Cæsaris castra sequebantur duces
viri præcipui strenui mavortii,
Andronicus inclitus Palæologus
expertus dux et magnus domesticus:
Raulus item protovestiarius,
egregiusque Tornices Demetrius:

et qui concilium publicum regebat
Tarchaniatorum de gente Nicephorus :
protosebastus item Contostephanus,
et Petraliphas magnus chartularius,
cum aliis multis claris senatoribus.
Dum ibi imcumbit ad bellum exercitus,
ecce defertur nuntius ad Cæsarem
quod Tachariorum gens commissio prælio
vires Turcarum penitus fregisset.
Morari Cæsar nequiens omissa
obsidione conditiones obtulit,
et mediatorem rei legatum misit
ipsum Joannis patrem Theodorum.
Mandabat autem Cæsar ut Joannes
imperii cuncta deponeret insignia
calceos rubros, pyramidis lapillum ;
nomenque et dignitatem haberet despotæ,
benivolumque animum servaret Cæsari.
His actis, imperator inde abcessit
post confirmatum sacramento fœdus.
Theodorumque Angelum filio tradidit.
Reverso autem Cæsari orientem
Iathaines sultanus Iconii
misit legatos atque enixis precibus
ab eo suppetias petiit et societatem,
male mulcatus scilicet a Tacharis
deque rerum summa jam periclitans.
Utile sibi Cæsar esse intelligens
si laboranti sultano subveniret,
libente animo exceptit legationem,
et cum sultano venit in colloquium
Tripolitana in urbe ad Maeandrum,
ubi conscriptis firmiter conditionibus
de sufficiendis invicem auxiliis
in suum quisque rediit imperium.
Brevi post illud tempus in Thessalia
excessit vita despota Joannes,
vir bonus, pius legum servantissimus,
modestus, comis, clemens erga subditos,
et semper sacræ deditus hymnodiæ
cumque potioribus monachis conversans.
Hujus defuncti stationem excipit
despotæque a Cæsare dignitatem
frater Demetrius moribus incomptis,
amori obnoxius, Veneris mancipium,
viris plerumque pessimis se socians,
et corruptorum juvenum familiaris.
Tunc otiosus a bellis imperator
paucis stipatus Hellespontum trajicit,
occiduasque terras armis appetit.
Cissum castellum Thraciæ præterit,
Hebrumque flumen vectus equo tranans
Zichnorum illico adfuit urbeculæ.
Ibi intelligit, Bulgarorum regem
Callimanum vitali privatum luce.
Attamen pergens Serras usque venit,
quam et sagace obtinuit consilio,
Mæso Dragota oppidum tradente,
cujuſ præsidio et curæ mandatum fuerat.

A Ηράγματα κοινὰ φροντίδας τ' αὖ ἀνέχων
8435 Ταρχανειωτῶν ἐκ γένους Νικηφόρος,
Πρωτοσεβαστὸς Κοντοστέφανος πάλιν,
Καὶ Μετραλίας χαρτουλλάριος μέγας
Μετά γε πολλῶν εὐχελεῶν βουληφόρων.
Αμφιπονουμένων δὲ τῆς ταγμάτων,
8440 Ἀφίκτο τι μήνυμα πρὸς βασιλέα,
Ως Ταχαρίων ἔθνος ὀνομασμένον
Τούρκοις συνελθόν, ἔκνικῷ σφᾶς ἐν μάχῃ.
Ταῦτ' ἐμβραδύνειν μὴ δυνάμενος κράτωρ,
Ἀφεῖς τὸ πορθεῖν, ἀφορῇ πρὸς συμβάσεις,
8445 Πρέσβουν μεσιτεύοντα ταῦταις λαμβάνων
Τὸν Ἰωάννου Θεόδωρον πατέρα.
Τὰ δ' ὅρκιών ἦν ὡς ἀπαντ' Ἰωάννην
Τὰ σύμβολα ῥίψαντα τῆς κραταρχίας.
Πέδιλ' ἐρυθρὰ καὶ πυραμίδος λίθον,
8450 Κλῆσιν κεκτήσθαι καὶ τιμὴν τὴν δεσπότου,
Καὶ φίλον εἴνουν βασιλεῖ καθεστάναι.
Οὔτω δεδρακῶν βασιλεὺς διοστρέψει,
Κατεμπεδώσας δρκίοις τὰς συμβάσεις .
Θεόδωρον δ' Ἀγγελον λιπῶν φιλτάτῳ.
8455 Ως οὖν ἐπανέζευξε πρὸς τὰ τῆς ἕω,
Ιαθατίνης σουλτάν 'Ικονιέων
Ἐπειμψε πρέσβεις λιπαρῶν βασιλέα
Τυχεῖν βογθείας τε καὶ συμμαχίας
Κακῶς πεπονθώς, ὡς ἔφην, Ταχαρίοις,
8460 Καὶ κινδυνεύων ἀπολέσθαι παντάπαν.
Συνεῖς βασιλεὺς ὡς ἑαυτῷ συμφέρει
Εἰ δυστυχοῦντι συμμαχήσει σουλτάνῳ,
Πρεσβείαν εἰσδέδεκτο καὶ μάλ' ἀσμένως .
Οὐθεν κρατάρχης καὶ σουλτάν συνηλθέτην
C 8465 Ἐν τῇ Τριπόλει τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ πόλει .
Σπεισάμενοι δὲ καὶ δράσαντες συμβάσεις
Ως δὲ συνασπίζοιεν ἀλλήλοις μάχη,
Πρὸς πατρίδας φύοντο καὶ κρατάρχης.
Μετὰ δὲ μικρὸν ἀπολείπει τὸν βίον
8470 Ἐν θεσσαλίᾳ δεσπότης Ἰωάννης,
Ἄνηρ ἀγαθὸς, εὐλαβῆς, νόμων φύλαξ,
Σώφρων, Ἰλαρδς, εὐμενῆς ὑπηκόοις,
Ἄει σχολάζων ἵεραις ὑμνῳδίαις,
Καὶ ναζιραίων προκρίτοις ἐντυγχανων.
8475 Τούτοις θανόντος, λαμβάνει κληρονομίαν
Καὶ δεσποτικὴν ἐξ ἄνακτος ἀξίαν
Δημήτριος σύναιμος, οὗ καλὸς τρόπους,
Ἐρωτος ἡττων, δοῦλος ἀφροδισίων,
Τὰ πολλὰ συνῶν ἀνδράσιν ἀδελτέροις,
D 8480 Καὶ μειρανίοις συνομιλῶν δυστρόποις.
Ἄγων δὲ μάχης ἀνακωχήν δι κράτωρ,
Περάσας Ἐλλήσποντον ἔμα βραχέστιν
Ἐπιστρατεύει τοῖς κατὰ δύσιν τόποις.
Κισσὸν παραμείψας δὲ φρούριον Θράκης
8485 Εἴρου τε τὸν ῥοῦν ἐκπεράσας ἱππότης,
Εἴρην Ζιγνῶν ἥλαυνε τοῦ πολιχνίου.
Μήνυμα δὲ ἦκεν ὡς ὁ Βουλγάρων ἄναξ
Καλλιμάνος ἀλλοιπεν ἥλιου φάσις .
Βαίνων δὲ δρμας πέφθαιε Σέρρας τὴν πόλιν,
8490 Ἡν καὶ παρεστήσατο ταῖς εὐθυναῖς .
Μυσοῦ Δραγωτᾶ παραδόντος τὴν πόλιν
Τοῦ τῆσδε φρουράρχου τε καὶ πρωτοστάτου.

- Φιλοφρονηθείς δ' ἐκ βασιλέως θδε,
Πρὸς Μελενίκου τὴν πόλιν ἀπεστάλη.
8495 Εἴτα (τί πολλὰ μηκόνοντα δεῖ γράψειν;) Σὺν Νικολάῳ Μαγχλαβίῃ τούπικλην
Ἄνδρὶ φρονίμῳ καὶ πάνυ δραστηρίῳ
Παραδιδοῦσι τῷ κρατάρχῃ τὴν πόλιν,
Τοκρὶν προβάντων χρυσοσημάντων λόγων
8500 Ἐρυθρογράφων ἔξ ἄνακτος, ὡς ἔθος,
Ηόλει τυπούντων δωρεᾶς χορηγίας.
Τούτων τελεσθέντων δὲ τόνδε τὸν τρόπον,
Οἱ κρείττονές τε καὶ περιβλεπτοὶ γένει
Οἰκητόρων ἥκουσι πρὸς βασιλέα
8505 Καὶ μᾶλλον οἰς Ἀρῆς τε καὶ μάχη φίλα,
Ἄνδρες σθεναροὶ, γεννάδαι, ρωμαλέοι,
Πλειοὺς ἀριθμῷ πεντακοσίων τάχα,
Καὶ βασιλεῖ τίνουσι πρόσφορον σέβας.
Εἴτα κατῆρξεν ἀμάχει στεφφόρος
8510 Στενομάχου τε Τζεπαλήνης πολιχύιων,
Χώρας τε πάσης πρὸς Ῥοδόπην κειμένης,
Καὶ Βελέσθου Δίου γε σύμπαντος τόπου·
Καὶ Βελεστὸν εἶλε δὲ σὺν τοῖς Σκοπίοις·
Κατέσχε καὶ Πρίλαπον ἅμα τοῖς πέριξ,
8515 Πελαγονίας τοὺς δρους καὶ τὰ πλάτη,
Καὶ φρούριον Πρόσακον ἄμ' Εὔτζα πόλει.
Ταῦτα καθυπέταξε τῇ κραταρχῇ
Ἄναξ χαριτώνυμος ἄνευθεν μάχης·
Ἐφ' οἷς παρέσχεν αἰτήσσοις Βουλγάροις
8520 Ἐχέγγυον μόνοις γε τούτοις ἐμμένειν.
Ἐπειτὸν ἐπῆλθε θεσσαλονίκης δροῖς,
Καὶ τῆσδε κρατεῖ τῇ Θεοῦ συμμαχίᾳ.
Οὐκως δὲ τάλα, συνελῶν δῆπου φράσω.
Ταῦτης κρατούντος, ὡς ἔφην, Δημητρίου
8525 Ἀτασθάλου τε δυσαναγώγου νέου,
Καὶ παιδιάς χαίροντες δέλ καὶ μέθαις,
Καταμελούντος ἀστικῶν δὲ πραγμάτων,
Καττύεται οἱ σκέμμα καὶ σκευωρία
Παρὰ πολιτῶν γνωρίμων τῇ πατρίδι,
8530 Ἰατροπούλου, Σπαρτηνοῦ, Κουνουλάτου,
Σὺν οἷς Καμπανὸς, Σίσυρος ἀλλος τρόπους·
Ἐκ δὲ εὐγενῶν Λάσκαρις καὶ τις Τζερίθων·
Οἱ καὶ δόλῳ πέμψαντες ὡς βασιλέα
Σκηνούμενόν που καθ' δρους Μελενίκου
8535 Τοῦτον Καμπανὸν τῶν συνιστόρων ἔνα,
Τῷ μὲν προφάσει πραγματεύσεως χάριν,
Τῷ δὲ δόντι λαβεῖν χρυσοσημάντων λόγων
Ἐρυθρογράφων ἀσφάλειαν πατέριδι.
 Ἀκαντά κρατῶν ἐκπεράνει προφρόνως,
8540 Ἀλώσιως ἥνυσαν ἀπαντά λόγουν.
Ἐπαναδραμῶν Καμπανὸς γούν εἰς πόλιν,
Ἐκαστα σαφεῖ λάθρᾳ τοῖς συνωμήταις·
Εἴτα βασιλεὺς μηνύει Δημητρίῳ,
Ὄς αὐτὸν ἐλθεῖν προσκύνησιν ἐκτίσων,
8545 Καθάπερ ἐστοιχησε τοπρὶν δρκίοις,
Τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν δεδεγμένος·
Ο δὲ ἀκλινής ἦν, μηδαμῶς ἐπατίων.
Τοίνυν ἐπιστὰς θεσσαλονίκῃ κράτωρ
 Πάλιν ἐδῆλου ταῦτα τῷ Δημητρίῳ·
8550 Ἀλλ' ἦν ἐπειθῆς ἀμελῶν συμβουλας.
Τῶν πραγμάτων οὖν τῇδε διακειμένων

A Hic delinitus a Cæsare officiis,
legatus est ad urbem Melenicum :
is autem (ne rem longo sermone differam)
cum Nicolao conspirans manclavita
sagacis mentis viro et efficaci
imperatori nostro urbem tradidit :
præmisso tamen aureo libello,
quem Cæsar rite minio subscriserat,
urbi spondente largitiones plurimas.
Rebus hoc modo denique compositis,
ecce optimates et genere conspicui
lucolæ urbis ad Cæsarem venerunt,
præcipueque viri sueti bellis,
asseclæ Martis, strenui, pugnaces,
quorum quingenti aut ferme paulo plures
debitum obtulerunt obsequium Cæsari.
Ipse deinde sine prælio obtinuit
urbeculas Stenimachum et Tzepænam,
terrasque cunctas ad Rhodopen positas,
Belesbum, Dium, cum omni territorio.
Belessum insuper occupavit cum Scopiis,
Prilapum quoque cum locis finitimis,
et Pelagoniæ fines cum sua planicie,
Prosacum castrum cum oppido Eutza.
Hæc, inquam, omnia subdidit imperio
absque crurore Joannes imperator.
Bulgaris autem promisit postulantibus,
his se contentum terminis futurum.
Thessalonicam postea perrexit,
atque hac favente potitus est Numine,
cujus rei ordinem breviter expediam.
C Urbem tenente, ut dixi, Demetrio
scelesto juvene et pessime morato
perpetuæ dedito crapulæ et lasciviæ
et negligente publicæ rei curam,
fit contra ipsum conspirata factio
civium in patria minime obscurorum
Iatropuli, Sparteni, Cunsulati,
cum quibus erat Campanus, alter Sisyphus ;
nobiles autem duo, Lascaris et Tziritho.
Hi fraudulenter miserunt ad Cæsarem
tunc Melenici in agro demorantem,
Campanum illum, ut dixi, conjuratū;
prætextu quidem publici negotii,
revera ut bullam auream impetraret
minio subscriptam ad salutem patriæ.
D Annuit cunctis libenter imperator;
illi dedendæ urbi navarunt operam.
Namque Campanus in urbem profectus
rem omnem gestam sociis patefecit.
Mox imperator significat Demetrio,
ut ad se veniat obsequium præbiturus,
quod se facturum sacramento obstrinxerat,
cum dignitatē despota impetraverat.
Morem jubenti juvenis non gessit.
Thessalonicam igitur accedens Cæsar,
idem mandatum Demetrio significat,
qui id rursus surdis præterit auribus.
Quæ cum ita se haberent, en repente

fama clamorque diditur per urbem
portam a viris patefactam aliquot
mare spectantem, et mœnibus receptam
phalangem armatorum jam irrumpere.
Ibi tumultus maximus est ortus,
et reseralis foribus introrsus,
ingreditur exercitus Cæsarque simul :
Demetrius autem fugit in acropolin;
qui mox salutis fide sibi data,
semel cum arce imperatori tradidit.
Sic urbs Thessalonica capta fuit :
ubi imperator substitit parumper,
ordinatisque rebus ex sententia,
latus ad eos provincias redit
a cunctis celebratus ceu triumphator.
Reliquit autem exercitus occidui
generalemque urbi rectorem
magnum domesticum Palæologum
ducendi pugnandique scientissimum,
atque ornamenti abundantem omnibus.
Hujus vero filium Michaelem Comnenum,
qui dein Romanum tenuit imperium,
Serris præfecit atque Melenico,
et circumjectis omnibus regionibus.
Alios præterea statuit præfectos
regendis variis urbibus ac provinciis.
Demetrium autem in urbe Lentianis
diu retinuit custoditum carcere.
Jam patriarcha Byzantii Germano
vitam sedemque simul relinquente,
ut in æternas stationes pergeret;
Methodius quidam de Hyacinthi cœnobio
insedit solium tempore brevissimo :
quo moriente, sedes Byzantina
perdiu caruit præside pastore.
Paulo post etiam magnus domesticus
mortali excessit vita Palæologus
monachi in speciem rite conuestitus :
missus est autem Theodorus Philes
qui copiarum regimen exciperet.
Tunc urbs Thessalonica et Berrhœa
imperatorem ipsum habebant dominum.
Theodorus autem cœcus Angelonymus
Bodenis imperabat et Staridolis,
cum Ostrobi provincia et confinibus.
A Platamone autem atque inferius
in partibus ad hesperum conversis,
nec non Blachiam, Achaiam et viciniam,
antiquamque Epirum cum Aetolia,
Illyriumque et oppidum Dyrrachium,
Prilapum etiam, Pelagoniam cunctam,
nobilem Achrin, splendidamque Prespam,
Quem clandestinis nuptiis generat Michael
Theodori frater Comnenangelus,
cujus jam nostra meminit historia.
Hic erat rerum in occidente status.
Cæsar relicta regia Nymphæi,
vere appetente, Hellespontum transiit,

- A Βοή τις ἔνδον ἡθρῶς ἐξεβράγη
‘Ως πυλὶς ἀνέψκτο τισιν ἀνδράσιν
‘Η καθ’ ἄλλα νεύουσα, καὶ συνεβρύνη
8555 ‘Οπλιτικὴ τις ἔνδον τειχέων φάλαγξ.
‘Ἐν τῷ δὲ τις θροῦς παμμιγὴς ἡρθη μέγας,
Καὶ τῶν πυλῶν ἔντοσθεν ἀνεφγμένων,
Στρατιὰ συνῆλασεν ἔνδον καὶ κράτωρ
Φεύγει δὲ Δημήτριος εἰς ἄκρα πόλιν,
8560 ‘Ἐχεγγυον δὲ προσλαβὼν σωτηρίας
Αὐτὸν τε φρουρὰν τῷ κρατάρχῃ προσνέμει.
Οὕτως ἐάλλα Θεσσαλονίκη πόλις.
Οὐδὲ διαγαγών βασιλεὺς βραχὺν χρόνον,
Καὶ διαβεὶς ἄπαντα καθάπερ δέον,
8565 Χαίρων ἐπανέβεξεν εἰς ἕω τόπους,
‘Τμούμενος ἔν μπασιν ὡς νικηφόρος.
B ‘Αφεὶς στρατηγὸν τῶν δυτικῶν ταγμάτων
Πάντων ἐπιστάτη τε χωρῶν, ἀστέων
Παλαιολόγον ἐν δομεστίκοις μέγαν,
8570 ‘Ινδρα στρατηγίας τε καὶ μάχης ἔδριν,
Καὶ παντοδαπαῖς καλλοναῖς ἡνθισμένον.
Τὸν δὲ Κομνηνὸν Μιχαὴλ τούτου γόνον,
Τὸν ὑστέροις ἀρξαντα ‘Ρωμαίων χρόνοις,
‘Επιστατεῖν Σεβρῶν τε καὶ Μελενίκου,
8575 Καὶ τοῦ μεταξὺ καὶ πέρι τούτων τόπου
Καὶ πάλιν ἄλλους ἀλλαχοῦ γῆς καὶ τόπου
“Ἄρχειν ἐρῆκε καὶ διευθύνειν πόλεις.
Δημήτριον δὲ Λεντιανῶν ἐν πόλει
‘Εμφρουρὸν εἶχεν ἐν μαχρῷ καθειργμένον.
8580 Τοῦ δὲ ἀρχιθύτου Γερμανοῦ Βυζαντίδος
Βίον λιπόντος καὶ σὺν αὐτῷ τὸν θρόνον,
‘Ανιδραμόντος δὲ εἰς μονᾶς αἰωνίους,
Μεθδδίος τις ἐκ μονῆς Τακλινθου
‘Επὶ βράχιστον παραλαμβάνει θρόνον,
C 8585 Τούτου θανόντος, εἰς μαχρὸν χρόνου θρόνος
“Ἐρημος ὑπὲν ποιμένος καὶ προστάτου.
Μετὰ δὲ μικρὸν καὶ δομέστικος μέγας
Παλαιολόγος ἐξεμεγεῖ τὸν βίον,
Τὰ τῶν μοναχῶν ἐνδυθεὶς πρὶν, ὡς θέμις.
8590 Καὶ φιλῆς Θεόδωρος ἐκπεστάλη
“Ἄρχειν, στρατηγεῖν ἀντ’ ἑκείνου ταγμάτων.
Θεσσαλονίκη καὶ Βέρβροια μὲν πόλεις
Τὸν αὐσονάρχην δεσπότην εἶχον τότε.
Πηρὸς δὲ Θεόδωρος ἐκρύς Αγγέλων
8595 Κατῆρχεν αὐθὶς Βοδηνῶν, Σταριδόλων,
Σὺν Οστροβοῦ κλίματι καὶ τῶν ἐν κόκλῳ.
Τῶν ἐκ Πλαταμῶνος δὲ καὶ κατωτέρῳ
Μερῶν κλινόντων ὡς πρὸς ἐσπέραν τόπους,
Σὺν Αχαΐᾳ Βλαχίας καὶ τῷ πέρι
D 8600 Παλαιᾶς Ἡπείρου τε σὺν Αἰτωλίᾳ,
“Αμ’ Ἰλλυρικῷ καὶ Δυρραχίῳ πόλεις,
“Ἐτι Ηεριλάπου Πελαγονίας δλῆς,
Κλεινῆς Αχρίδος, σελαχοφόρου καὶ Πρέσπης,
‘Ο Μιχαὴλ ἦν δεσπότης δὲ δεσπότης
8605 “Ος ἐκ νοθείας Μιχαὴλ πρὶν ἐξέφυ
Κομνηναγγέλου συγγόνου Θεοδώρου,
‘Ως ἀνδρινοῦ ἐρῆκε φθάσας μοι λόγος.
Οὕτω μὲν ἔσχε τὰ πρὸς ἐπέραν μέρη.
“Ανεξ δὲ λιπώ, βασιλείου Νυμφαῖου
8610 ‘Ηρος φανέντος Έλλήσποντον διέβη,

- Καὶ βάλλεται χέρακα κατ' ἁστυ φθάσας
Τὸ τῆς Τζουρουλῶν, καὶ νόμφη τῷ τῆς μάχης
Κεθαιρετικῶν μηχανημάτων τέχνῃ
Ράστα παρεστήσατο φρούριον τόδε·
- 8615** Οδ κασιγνήτην Εἰργάνης βασιλίδος
Εὔδοκίζων ἐντοσθεν εὐρών εὐνέτιν
Παρ' Ἰταλοῖς ἄρχοντος Ἀσελδεκάς
Κάλλητι παρέπεμψεν εἰς Βυζαντίδα,
Πάντων γυμνώσας τῶν ἐνδυτῶν πραγμάτων
- 8620** Αότην τε προσπόλους τε καὶ δορυφόρους.
Ἐκεῖστι δ' ὅν σύνευνος αὐτῆς ἀπέδρα
Πρινὴ κρατάρχην προσβαλεῖν τῷ φρουριῷ,
Τρόμῳ τε ληρόθις καὶ ψυχῆς ἀγωνίᾳ.
Ἐδὴ παρεστῆσατο καὶ τὴν Βιζύην
- 8625** Πέμψας κατ' αὐτῆς στρατιὰν αὐτοκράτωρ.
Τούτοις ἐδῶ τοῖς χρόνοις νῆσος Ῥόδος
Τοῖς Γενουίταις Ἰταλοῖς μετὰ δόλου.
Ἐπεὶ γάρ ἀπόδημος ἦν ἐπιστάτης
Ῥόδου Γαβαλᾶς Ἰωάννης τῷ τότε
- 8630** Ὁμαιμος ὧν Καίσαρος ἔρχαντος Ῥόδου
Συνεκτρατεύων Δύσονάρχη δεσπότη,
Νῆσον κατέσχον οἱ λελεγμένοι λάθραι·
Ο γνοὺς βασιλεὺς ἐν Θράκῃ διατρίβων,
Καντακουζῆνῶν ἐκ γένους Ἰωάννην
- 8635** Σὺν στρατιῇ πέπομφε Ῥόδιων πόλει·
Ος ἐκτεπλευκῶς καὶ κατάρας ἐν Ῥόδῳ,
Κατέσχε Φιλέρημον ἀστυ τῇ μάχῃ·
Αφ' οὐπερ ἐχθροῖς ἀντεπιών εὐψύχως
Ράστα κατέστα τὴν δφρὺν σφῶν καὶ θράσος.
- 8640** Καὶ τάχ' ἀν εἰλε καὶ πόλιν κατὰ κράτος,
Βι μὴ πρίγκιψ ἡμινε τῆς Ἀχαΐας,
Οκλίτας αὐτοῖς συμμάχους δοὺς ἱπότας.
Ως οὖν ἐπανέκευξεν ἐκ μάχης ἄναξ,
Ναῦς ἵπαγμογοὺς εὐτρεπίσας καὶ στόλον,
- 8645** Τικποὺς ἐν αἷς ἔβαλε τριπασίους,
Εἴτ' ἀποτάξας καὶ στολάρχην τοῦ στόλου
Τινὰ Κοντοστέφανον ἄνδρα γεννάδαν,
Πρωτοσεβαστοῦ τὴν τιμὴν εἰληχοτα,
Εἰς νῆσον ἀπέστειλε τὴν τῶν Ῥοδίων
- 8650** Καὶ κατὰ μάχην συμπλακεῖ Γενουίταις,
Κατὰ κράτος σφᾶς ἐκνικῆ καὶ συντρίβει,
Καὶ νῆσον ἀνέσωσεν Αὔσσοι πάλιν.
Ο δ' αὐτοκράτωρ πρὸς Μιχαήλ δεσπότην
Κῆδρός τε ποιεῖ συμβάσεις τ' ἐνωμότους.
- 8655** Παῖς δεσπότους γάρ Μιχαήλ Νικηφόρος
Εἰς γαμετὴν εἰληφε τὴν θεοδώρου
Ἀνακτος υἱοῦ Μαρίαν θυγατέρα·
Τῆς τοῦ Μιχαήλ συζύγου θεοδώρας
Δι' Ἐλλησπόντου φθεράσσης χώρους ἔω,
- 8660** Μετά γε παιδὸς φιλάτου Νικηφόρος
Καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ συγγένειαν δρασάστης,
Εἴτα σὺν αὐτῷ πρὸς δύσιν χωρησάστης·
Ἄλλὰ Μιχαήλ Αἰθιοψ ὥν καρκίνος.
Οὐκ εὖ βαδίζει οὐδὲ ρύπτεσθαι θέλει·
- 8665** Συμφωνίας γάρ ἡθετικῶς συμβάσεις,
Ἀναπέφανται δυσμενῆς ἀποστάτης,
Σύμβουλον εὑρών πατράδελφον εἰς τόδε
Θεόδωρον Ἀγγελον εὔριπον τρόπους.
Ως οὖν τάδ' ἡγώτιστο τῷ στεφηφόρῳ,

A valloque statim circumclusit arcem
Tzuruli, et mox adhibito Martis opere,
admotis machinis obsidionalibus,
facile arcem sibi vindicavit :
ubi sororem reginæ uxoris suæ
Eudociam deprehensam, quem nupserat
Aseldecaο Italo dynastæ,
celeri equo impositam Byzantium misit,
erepto omni ornatu et supellecstile
ipsi, comitibusque et satellitibus.
Nam sponsus ejus fuga se subduxerat
peritus metu, consternatus animo
priusquam arcem Cæsar obsideret.
Neque diu post cepit quoque Byziam
missis infestis copiis imperator.

B Per idem tempus astu fuit capta
ab Italis Januensis Rhodus insula.
Nam cum abesset exteris in terris
Rhodi præfectus Gabalas Joannes
(Cæsaris frater qui Rhodi princeps fuerat)
imperatoris domini castra sequens,
hostes prædicti clam ceperunt insulam.
Rem ubi in Thracia novit imperator,
Cantacuzenum cum copiis Joannem
ad Rhodiensem oppidum direxit.
Ille cum classem Rhodum appulisset,
oppidum cepit prælio Phileremum;
ex quo progressus fortiter in hostes
ipsorum facile contudit audaciam :
jamque capturus erat et metropolin,
nisi obstitisset ipsi Achaiæ princeps,
qui armatos equites hostibus concessit.
Sed suo bello redux imperator
equestribus navigiis cum classe instructis
ibi trecentos equos imposuit.
Tum et navarchum classi præpositum
Contostephanum quemdam virum strenuum
protosebasti dignitate præditum,
in Rhodiensem ire jussit insulam :
qui Januenses in prælium vocatos
potenter debellavit ac protrivit,
et sic imperio insulam restituit.
At imperator cum Michaeli despota
affinitatem panxit et amicitiam.
Filius enim despota Nicephorus
uxorem sibi Theodoro genitam
D imperatoris filio Mariam junxit.
Et Theodora Michaelis conjux
per Hellespontum ivit in orientem
una cum dulci filio Nicephoro
ad copulandas nuptias prædictas :
exin cum ipso rediit in patriam.
Attamen Michael Ethiops et cancer
nec recte incedere poterat nec albescere.
Namque deletie pacis conditionibus
rabidum semet præbuit rebellem,
nactus ad hoc conspirantem patrum
Angelum Theodorum versipellem.
Hæc imperator cum intellexisset,

Romanas vires denuo collegit,
suosque duces robore præcipuos;
Tarchaniotam scilicet Nicephorum
nomen gerentem meritis idoneum,
regii insignitum pincernæ officio,
domesticique magni gerentem vices :
strategopulum strenuum Alexium :
filium præterea magni domestici
Palæologum Michaelem decus juvenum :
demum Macrinum et tyrannum Budelum.
His c'ucibus stipatus atque exercitu
Thessalonicam contulit se in urbem :
atque illinc pergens ad Bodenum castrum,
ibi desixit regium tentorium,
diuq' mœnia perstans oppugnabat.
Sed Theodorus evolarat arce
ad Michaelem despotam profugiens.
Mox ad Ostrobi lacum ivit Cæsar,
exercitumque misit contra despotam.
Paulo post venit insperatus nuntius
ad comitatum Cæsaris Glabas quidam
gratam Castoria referens notitiam;
simulque Petraliphas senator nobilis,
qui Demetrii Tornica gener erat,
et Michaelis despotæ uxori frater.
Ut ergo ad Cæsarem pervenit Petraliphas,
ipsum exercitumque implevit gaudio :
ait enim, illico deditam Castoriam
cum territorio cuncto et cum Deaboli.
Goleamus etiam nobilis Albanus
regina Irenes neptem in matrimonio
habens despontam, invitatus litteris
lubens ad pacem confirmandam venit.
Quos omnes Cæsar benivole exceptos
multis ornavit ultro beneficiis.
Ubi hæc rescivit Michael despotæ
misit legatos, Naupacti episcopum,
nobilem Maliasenum, ac Lampetem ;
qui conditiones firmarunt cum Cæsare.
Igitur Michael Prilapum concessit,
Belessum, Croas, ditioni cæsareæ.
Postea subscriptas misit conditiones
ad Michaelem despotam imperator
per Phocam episcopum Philadelphiæ,
Isaacium ducam, et Hyaleam :
qui Michaeli Larissæ occurrentes
pacis negotium rite transegerunt :
atque abducentes illinc Nicephorum
despotæ filium, cum eoque pariter
qui rebellarat Angelum captivum
ad Cæsarem legati remearunt :
cui Michaelis hunc filium Nicephorum
despotæ dignitate ornare placuit.
Hesperiis rebus sic Cæsar dispositis,
atque Bodenis hieme transacto,
veris sub ortu, reliquit ibidem
plerasque copias; ipse comitantibus
paucis armatis, castra nuper dedita
invisit; nempe venit ad urbem Lychnidum,

- A** 8670 Τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις συναλίσας
Καὶ τοὺς ὅπ' αὐτὸν εύσθενεῖς στρατηγέτας,
Ταρχανειωτῶν ἐκ γένους Νικηφόρον
Κλῆσιν ἀληθεύουσαν εὗ κεκτημένον,
Τὴν ἀξίαν τε τὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης,
8675 Πληροῦντα δ' ἔργα μεγάλου δομεστίκου
Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον γεννάδαν,
Καὶ φίλον υἱὸν μεγάλου δομεστίκου
Ηαλκιολόγον Μιχαὴλ κλέος νέων,
Καὶ τὸν Μακρηνὸν καὶ τύραννον Βουδελόν.
8680 Παραλαβὼν τούτους τε καὶ τὰς δυνάμεις,
Θεσσαλονίκην καταλαμβάνει πόλιν.
Κάκεῖθεν ἄρας ἐν Βοδηνῷ φρουρίῳ
Ἄνακτορικὰς σκηνὰς ἐγκαθιδρύει,
Καὶ τοῦτο πορθεῖ μηχαναῖς καὶ σὺν χρόνῳ.
B 8685 Ἐφθη δ' ἀποδράς θεόδωρος φρουρίου,
Καὶ τῷ Μιχαὴλ δεσπότῃ προσεβρύῃ.
Εἴτα βασιλεὺς Ὁστροδοῦ φθάνει λίμνην,
Καὶ στρατιὰν πέπομφε κατὰ δεσπότου.
Μετὰ δὲ μικρὸν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα
8690 Προσελθέτην ἄνακτι Γλαδᾶς τούπικλην
Ἐκ Καστορίας, ἀγγελεῖς τῶν κρειττόνων,
Καὶ Ηετραλίφας εὐγενῶν τῶν ἐν τέλει,
Γαμβρὸς Τορνίκη τυγχάνων Δημητρίου,
Γυναικάδελφος Μιχαὴλ τοῦ δεσπότου.
8695 Ὡς οὖν προσῆλθε βασιλεὺς Ηετραλίφας
Ἄντον τε χαρᾶς ἐμπιμπλῆστράτευμά τε.
Εὐθὺς προσέβρύῃ γάρ τῇ Καστορίᾳ
Καὶ τὰ πέριξ ἀπαντα σὺν Δεαβόλει.
Καὶ Γολεάμος Ἀλβανῶν εἰς ἐντίμων
C 8700 Αὐτανεψιὰν Εἰρήνης βασιλίδος
Σύνευνον αὐχῶν, εἰς δύμηρα φιλίας
Γράμμασι πεισθεῖς, αὐτεπάγγελτος φθάνει.
Οὕτοπερ κρατάρχης εὐμενῶς δεδεγμένος
Πολλαῖς ἐδωρήσατο ταῖς εὐποίεις.
8705 Ταῦτ' ἄρα μαθών Μιχαὴλ δεσπότης
Ἐπεμψε πρέσβεις, ποιμένα Ναυπακτίων,
Μαλιασηνὸν εὐγενῆ καὶ Λαμπέτην
Πρὸς τὸν κρατοῦντα, καὶ τιθούσι συμβάσεις
Καὶ παραχωρεῖ Μιχαὴλ τοῦ Πριλλάπου,
8710 Βελεσσοῦ, Κροῶν ἀστέων στεφηφόρῳ.
Εἰτ' ἀσφαλεῖς τίθησιν δρκους ἐγγράφως.
Καὶ Μιχαὴλ πέπομφεν ἄντες δεσπότηρ
Δι' ἀρχιθύτου Φωκᾶ Φιλαδελφείας,
Ίσσακίου Δούκα τε καὶ Υαλέα,
8715 Οἱ πρὸς Λαρίση Μιχαὴλ εὐρηκότες,
Σπουδᾶς πεπληρώκασι καθάπερ δέον·
"Ἐπειτα παῖδα τοῦδε τὸν Νικηφόρον
Παραλαβόντες καὶ μετ' αὐτοῦ δ' αὖ πάλιν
Τὸν Ἀγγελον δέσμιον ὡς φυλεργάτην
D 8720 Αὕθις ὁποστέρεφουσ πρὸς βασιλέα.
Τιμῆσθε δ' ὁ κρατῶν ἀξία τοῦ δεσπότου,
Τὸν τοῦ Μιχαὴλ παῖδα τὸν Νικηφόρον.
Οὕτω περάντας τὰ πρὸς ἐσπέραν κράτωρ,
Καν τοῖς βοδηνῶν παραχειμάσας τόποις,
8725 Ἡρος φανέντος καταλιπὼν αὐτόθι
Πλεῖστον στρατιᾶς, σὺν ὀπλῖταις ματροῖς;
Βλέψων ἀπῆρε προσρυέντα φρουρίων
Ἀφίκτο λοιπὸν εἰς Λυχνιδὸν τὴν πόλιν,

- Ἐβλεψε Δεάδοιν καὶ Καστορίαν.
 8730 Ἐλθὼν δὲ ἐκεῖθεν ἀναλαβὼν δυνάμεις
 θεσσαλονίκην παραμείψας τὸν πόλιν,
 Ἐνθα δικαστῆριον ἀθροίσας μέγα,
 Κριτάς τὸν αὐτῷ καὶ δικαστὰς καθίσας,
 Προσθήκεν ἔξετασιν ἀστάτου λόγου
 8735 Ὁν Μαγκλαβίτης Νικόλαος ἐκ φύδου
 Ἐν τοῖς Βοδηνοῖς βασιλεῖ σκηνουμένων
 Ἐξεῖπε λάθρᾳ κατὰ Κομνηνιάδου
 Κλήσει Μιχαὴλ Παλαιολόγων γένους.
 Ὁ δὲ εἰχεν ὡδὲ, συντεμόντα με φράσαι·
 8740 Ἐπεὶ γάρ ἐκλέοιπε Τορνίκης βίον,
 Ὅστις προσῆκε Μιχαὴλ κατὰ γένος,
 Ἡν βαρυθυμῶν καὶ συκρωπάζων δύε,
 Ηνθῶν στέρησιν συγγενοῦς ἀνδρὸς τάχα·
 Ἀπερ δὲ ἐπὶ τούτοις γε φιλεῖ συντρέχειν,
 8745 Ὁτου χάριν, ἕφη τις, ἡγεμών στένει;
 Ὁ πεῦσιν ἀκούσας δὲ ταληθῆ λέγει,
 Λπτιον εἶναι Τορνίκη φράσας μόρον.
 Ὁ δὲ ἀνανεύσας ὡδίνει πονηρίαν,
 Κάκενα φάσκει κατὰ Παλαιολόγου
 8750 Ἄ μηδὲ ἐπὶ νοῦν ἐμβέδῃληκε παράκαν,
 Μῆτ' οἶδεν εἰπεῖν ή γιώσκειν συνδώλως·
 Νοῦς δὲ ὑπέτεινε βασικάνων συνηγόρῳ
 Ής δῆθεν ἐν νῷ συστρέψει κακουργίαν
 Γνώμην τὸν ἀποστάτιδα Παλαιολόγος·
 8755 Καὶ βούλεται γρόδις γάμου κοινωνίαν
 Λαβεῖν ἀδελφὴν Καλλιμάνου τὴν Θάμαρ·
 Εἴτε κατασχεῖν καὶ Μιλενίου πόλιν
 Σὺν τοῖς πέριξ ἀποικίαις φρουροῖς τόποις·
 Κδην τοῦτο συμβῇ, φεῦ τόποις τοῖς ἐνθάδε
 8760 Τοῖς ἀρτὶς κατάστασιν εὖ σχοῦσιν ἕφη.
 Ἀποκριθεὶς δὲ εἰρήκεν ἄτερος τάδε·
 Ἐταῖρε, καὶν γνοίτε τοιούτον, φίλε,
 Οὐ χείρον' ἔσται τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ πάλιν.
 Ἐν θεσσαλονίκῃ γάρ ἡγεμών ἔνι
 8765 Παλαιολόγος ἐν δομεστίχοις μέγας·
 Ἐν δὲ αὖ παρ' ἡμίν Μιχαὴλ τούτου γόνος
 Ἐπιστατεῖ χώρας τε καὶ τῶν πραγμάτων·
 Ήσθ' ὑπὸ τούτοις τὰ καθ' ἡμᾶς ἡγμένα
 Οὐ κοσμικήν δὲ καθυποσυκήν ζάλην.
 8770 Ἐν τῶνδ' ἀναστὰς ἄτερος Μαγκλαβίτη
 Τὰ θυτέρωφ πέφραδεν ὁμιλημένα·
 Μαγκλαβίτης δὲ αὖ βασιλεῖ καταλέγει.
 Κατασχεθέντες τοιγαροῦν ἄνδρες δύο
 Οἱ καθ' ἐκτούς πόνι λόγον δεδρακότες,
 8775 Ἐπινθάνοντο τῶν λελεγμένων χάριν·
 Καὶ τῶνδ' δὲ μὲν συνείπε νὸν λόγον φάναι,
 Πλὴν ἀφ' ἐκυτοῦ μηδενὸς συνειδότος
 Κτητήγορος δὲ ἔφασκε καὶ συνειδότος
 Τούτου Μιχαὴλ Παλαιολόγου φάναι·
 8780 Ὁ δὲ ἀντέβαινεν ἵσχυρῶς ἀντιλέγων·
 Καὶ λοιπὸν ἦντρεπιστο τούτου δὴ χάριν
 Στρατηγικὴ τις ἀπόδειξις ἐκ μάχης.
 Ἐκάτερος γοῦν ὅπλιτης δεδειγμένος
 Εἰσῆλθε τὸ στάδιον ἱππεὺς λογχίτης·
 8785 Εἴτα συνεπλάκησαν ἄμφω πρὸς μάχην·
 Καὶ τὴν νίκην κατήγορος κομίζεται,
 Πίψες τὸν ἀνθάμιλλον ἀφ' ἵππου κάτω.

- A spectavit et Deabolin ac Castoriam.
 Moxque reversus, exercitu recepto
 Thessalonicam denuo migravit,
 ubi senatu celebri coacto,
 delectisque quæstoribus ac judicibus,
 instituit quæstionem de dubio crimine
 quod manclavites Nicolaus invidus
 apud Bodenos ad Cæsarem detulerat
 clam Comneniadem contra Michaelē
 Palæologorum genitum familia :
 cuius negotii seriem brevi evolvam.
 Postquam Tornices vitam dereliquit,
 qui Michaelē genere attingebat,
 hic erat manestus facieque tristi,
 cognati viri dolens desiderio.
 Ut autem his in rebus haud raro evenit,
 rogabat quidam, Cur dux noster gemit?
 Porro is qui audiebat respondit vere,
 causam maneroris esse, Tornicæ satum.
 Ille prior negans, parturit malitiam,
 eaque dicit contra Palæologum,
 quæ prorsus ille mente non revolverat,
 nedum verbis attigerat aut notitia.
 Hinc accusator invidus putabat,
 mala consilia, mentem apostaticam,
 versare secum et alere Palæologum :
 et quod præterea conjugem ambiret
 Thamar Callimani ducere sororem :
 mox occupare Melenici urbem
 cum sua vicinia munitisque locis :
 quod si fiat, inquit, vae terris nostris
 C quæ sunt recente vix pace compositæ.
 Alter respondens loquebatur ita :
 O sodes, etiamsi forte hæc eveniant,
 res nostra publica pejus non habebit :
 Thessalonicæ etenim moderator
 magnus est domesticus Palæologus :
 apud nos autem filius ejus Michael
 res et provinciam magistratus regit :
 quare res nostræ, talibus præsidibus,
 magnis jactari incommodis haud poterunt.
 Jam hunc sermonem alter colloquentium
 ad Manclavites detulit notitiam :
 is autem Cæsarem conscientium rei fecit.
 Quamobrem comprehensi viri duo,
 quos habuisse scripsimus colloquium,
 D interrogantur quidnam inter se dixerint.
 Atque horum unus, sic locutum fassus ;
 sed sponte sua, addidit, conscientia nemine.
 At accusator affirmabat conscientia
 dicta hæc fuisse Michaelē Palæologo ;
 ille constanter contra pernegabat.
 Tum militari moro fit decretum
 rem cognoscendam esse per duellum.
 Uterque igitur cum lorica et galea
 venit in stadium eques hastam tenens ;
 et mox conserto valido duello
 accusatori arrisit victoria,
 qui proturbavit adversarium equo.

Tunc iste eadem super se rogatur,
qui superiore constans in sermone

rei Michaelis inscium affirmat :
quamobrem gladio decollandus traditur;
statimque vinctis manibus, velatis oculis,
judicio injusto ad necem ducebatur.
Sed cum cervicem jam offerret ictui,
interrogatur rursus a carnifice :
homo constanter adhuc et sancte dejerans
immunem criminis Michaelis ait.
Injusto tunc subducitur supplicio,
traditur tamen carceris custodiæ.
Quæstio deinde exploratioque criminis
in Michaelis vertitur Commenum ;
qui ferrum candens tangere jubetur,
atque ita ambiguam controversiam solvere.
Nisi confidenter respondit judicibus :
Si testimonium quispiam in me dicere,
huic ego armis equidem resisterem;
nunc accusante nemine, non video
contra quem possim judicio contendere.
Quod si patrare jubeor miracula,
homo peccator equidem non potero.
Jam servescitum igne si quis ferrum
viventis nudis collocet in manibus,
nescio cur manus non sit ambusturum.
Ibi inter judices sedens episcopus
Philadelphiæ, gratificari volens,
hunc Michaelis sevocat secreto,
et sic cum illo insipienter loquitur :
Cum sis tu nobili vir conditione,
et de nobilibus genitus parentibus,
oportet te pro generis dignitate
et cogitare semper et operari :
cum ergo testes criminis non adsint.
divino te judicio committas velim,
tuique facias per ignem peritiam,
Audacter ille et commode respondit :
Miror cur vectes, res sacra dicatur;
quem hercle timet manus mea contingere,
qui sum peccator, ut antea jam dixi.
Tu vero sanctus et dius Dei sacerdos
Deo saorificium manibus offerre solitus,
si tibi placet, age, captis infulis
totaque stola rite convestitus,
vectem ardente servescit camino,
tuisque puris manibus sublatum
in meas transfer sordidatas manus.
Tunc sane spero omnipotentem Deum
rem tui gratia miram peracturum,
dissimulatis interim peccatis meis.
Sic Michael. Respondit autem archipresul :
Est hic, o sodes, Barbarorum ritus,
Romanis minime legibus ascriptus,
neque sacris canonibus Ecclesiæ
receptus unquam, neque sanctis Patribus :
quare insuetus nobis hic mos barbaricus.
Recte respondit Michael scilicetque admodum :

- A** Καὶ πάλιν ἡρωτᾶτο τοῦ λόγου χάριν,
‘Ο δ’ ἐμμένων ἦν τοῖς πρὶν οὐχ ἡπεον λα-
[γοις],
- 8790 Ἀθῶν εἶναι Μιχαὴλ φάσκων λόγου·
“Οφεν κατακέριτο θανεῖν ἐκ ξίφους·
Δεθεὶς οὖν καὶ καλυφθεὶς τὰ φάη
‘Απῆγετ’ εἰς θάνατον ἀδίκου κρίσει.
Προῦτεινεν αὐχένα δὲ δέξασθαι μόρον·
- 8795 Καὶ πάλιν ἡρωτᾶτο παρὰ δημίου·
‘Ο δ’ ἀμετακίνητος ἦν δεδογμένων,
“Ορχοὶ ἀθώων Μιχαὴλ φρικαλέοις·
‘Ἄλλ’ οὖτος ἐβρύσθη μὲν ἀδίκου μόρον,
Καθειργμένος δὲ φυλακήν ὑπεισέδω·
- 8800 ‘Η δ’ ἔξτασις καὶ βάσανος τοῦ λόγου
Πρὸς τὸν Κομνηνὸν Μιχαὴλ μετηνέχθη·
B Καὶ τόνδε μύρον χειρίσαι κατηξίουν,
Καὶ σκέψιν οὕτως ἀμφιβάλλουσαν λῦσαι·
‘Ο δ’ ἀντεπῆγε πρὸς χριτὸς πεποιθετως·
- 8805 ‘Ως Εἰ μὲν ἦν τις κατ’ ἐμοῦ τάχα λέγων,
Πρὸς αὐτὸν δὲν ἡγωνισάμην σὺν δόπλοις·
Κατηγόρου δὲ μὴ παρόντος μοι τέως,
Ηρὸς τίνα δεῖ με τὴν δίκην καθεστάναι ;
Εἴ θαυματουργεῖν δ’ ἐγκελεύεται μέ τις.
- 8810 ‘Ἄλλ’ δὲν ἀλιτρὸς, οὐ δυνήσομαι τόδε,
‘Ἐνθεὶς δὲ τις σιδηρὸν ἐκκεκαυμένον
Πνέοντος ἀνδρὸς χερσὸν ἐψιλωμέναις,
Οὐδὲν οὐδὲ πῶς δὲν οὐ καταφλέξοι χέρας·
Παρὸν δὲ ποιμῆν τῆς Φιλαδέλφου τότε,
- 8815 Λαχῶν δικάζει καὶ τὰ πρὸς χάριν λέγειν,
Τούτον Μιχαὴλ παραλαβὼν ἰδίᾳ,
Τοιαῦτά τι δήπουθεν οὐκ εὖ ὠμίλει·
C ‘Ως Σὺ μὲν ἀνὴρ εὐγενῆς ὡς τυγχάνεις
Κάξ εὐγενῶν ἔφυς δὲ πατέρων πάλιν·
- 8820 Καὶ δεῖ σε λοιπὸν τοῦ γένους ἐπαξίως
Πάντ’ εύνοεῖν τε καὶ πέρατι διδόναι·
‘Ἐπεὶ γάρ οὐ πάρειστι μάρτυρες λόγου
Θείῃ τε δεῖξει καὶ σαφεὶ τεκμηρίῳ
Μύροφ χρεῶν ἐκτίσαι, φίλε.
- 8825 ‘Ο δ’ ἀνδρικῶς ἐφησεν εὐεπηρόδλως·
Τέθηπα πῶς ἄγιον ἔδεται μύρος
‘Ωπερ δέδοικα χειρὶ μου προσεγγίσθαι,
‘Ως δὲν ἀλιτρὸς, ηπερ ἀνόπιν ἐφην.
Σὺ δ’ ἄγιος τε καὶ Θινῦ θεῖος θύτης
- 8830 Χερσὶ προσάγων Κυρίῳ τὴν θυσίαν·
Εἴ γοῦν κελεύεις, ἐνδὺς ιεραρχίας
Σὺ τὴν στολὴν ἀπασαν, ὃς ἔστιν ἔδος,
- D** Σιδήριον πύρωσον ἐν τῇ καμίνῳ,
Καὶ τοῦτο λαβὼν τῇ καθαρῇ χειρὶ σου
- 8835 Χερσὶν ἐπίθεες ταῖς ἐμαῖς ταῖς ἀνάγνοις·
Καὶ δὴ θεῷ πέποιθα παντοδύναμῳ
‘Ως θαυματουργῆσει ταῖς σαῖς δυσωπίαις
Ηλιγθὺν παριδῶν τῶν ἐμῶν ἀμαρτάδων·
Οὕτω Μιχαὴλ ἀρχιθύτης δ’ ἀντέφη·
- 8840 ‘Ως Οὔτος, ὡς βέλτιστε, βαρβάρων νόμος,
Οὐ ‘Ρωμαϊκοῖς ἐγκατάγραφος νόμοις,
Οὐ κανόσι θεῖοις τε τῆς Ἐκκλησίας
Δεκτὸς πέφυκεν, οὐ Πατράσιν ἄγιοις·
‘Ημῖν δ’ ἀγνώς τις βαρβαρικός θ’ δ τρόπος.
- 8845 ‘Η δ’ δις Μιχαὴλ προσφυῶς, ἐπηρόδλως·

- Ούκοιν, μέγιστε ποιμενάρχα Κυρίου,
Τὰ κατ' ἐμαυτὸν ἐκτελεσθῆναι δέον,
‘Ως Ῥωμαῖκοι διατυποῦσι νόμοι·
Εἰ μὲν γάρ αὐτὸς ἔξεφυν ἐκ βαρβάρων,
8850 Η βαρβαρικοῖς ἀνατέθραμμαι νόμοις,
Τάχ’ ἀν δικαίως σφῶν ὑπήγομεν δίκαις·
‘Ρωμαῖος ὑπάρχων δὲ κάκ τούτου γένους,
Τοῖς Ῥωμαῖκοῖς ὑπαχθόσμιοι νόμοις,
Οὕτω Μιχαὴλ φριμένῳ τὰ τῆς δίκης.
8855 Ανείται τηνικαῦτα πρὸς βασιλέως·
‘Ομως παρεῖχεν οὐ μικρὰν ὑπεψίαν,
Πέμπει τὸ λοιπὸν χαριτώνυμος κράτωρ
Τοῦτον πρὸς οὐδὸν καὶ διάδοχον κράτους
Καὶ ποιμενάρχην Μανουὴλ Βυζαντίδος,
8860 Οὗτος γάρ ήρχε τηνικαῦτ’ Ἐκκλησίας·
‘Ο δ’ ὑποδάλλει Μιχαὴλ φρικαλέοις
Ἐπιτιμίοις, ἀφορισμοῖς καὶ λέγειν,
‘Η μὴν καθηρῶς εύνοεῖν τῷ δεσπότῃ
Καὶ βασιλεῖ πάντα γε τὸν ζωῆς χρόνον,
8865 Μισεῖν τ’ ἀποστάτιδα γνώμην ἐκτόπως.
Τούτου πραγθέντος βασιλεὺς Ἰωάννης
Εἰς συνάφειαν γαμικήν συζευγνύει
Τούτῳ Μιχαὴλ Παλαιολόγων γένους
Τὴν θεοδώρων ἔγγονον τοῦ συγγόνου
8870 Τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰσαακίου·
Καὶ λοιπὸν αὐτὸν εὐμενῶς ἦν προσδέπτων,
Καὶ συνέτασσεν εὐνοοῦσι γηγείως.
Οὕτω συνηγέθη μὲν ὑπάρχαι τάδε·
‘Ο δ’ αὐτοκράτωρ ἦκεν εἰς Νικαέων
8875 Μηνὸς περὶ που τέρμα Φεδρουαρίου.
Ἐπεὶ κλίνης δὲ καθίστας καθ’ ἀστέραν
Παρεῖχεν ἀνάπτευσιν αὐτῷ σαρκίψ·
Μετὰ βραχὺ δ’ εἵρητο προηγής ἐν κλίνῃ
‘Εξαπίνης ἄναυδος, οὐχ ἐπαίων.
8880 Ταῦτ’ ἄρα συνέδραμον Ἀστληπιάδαι·
‘Εκαστος συμφέροντες ἄκος τῆς νόσου,
Πρὸς δ’ αὖ ἀμυχάς ἐν ποσὶ τεθεικότες,
Τᾶλλα τε δρῶντες ὡν διδάσκαλος τέχνη·
‘Ἄλλ.’ οὐδὲν ήττον ἡμέραν εἰς δευτέραν
8885 Γιπήρχεν ἀκίνητος, ἄφωνος κράτωρ,
‘Εμπληξίας νόσῳ γε συνισχημένος·
Νόσου δὲ μικρὸν ῥάσιας πλὴν δυσκόλου
Εἴχε χρόαν σώματος ἡλιοιωμένην·
‘Αφίκτο λοιπὸν εἰς βασιλείους δόμους
8890 Τοὺς ἐν Νυμφαίῳ· καὶ βραχὺν βιοὺς χρόνον
‘Απῆλθε πρὸς Κύριον ἐκλιπών θίου·
‘Αναξ ἀγαθὸς καὶ στρατηγὸς γεννάδας
Πρὸς δυσὶ ἔχηκοντα βιώσας ἔτη,
‘Εἰς ᾧ κατῆρξε πρὸς τριάκοντα τρία.
8895 ‘Επεὶ δ’ ἐτετρύχωτο χαλεπῇ νήσῳ,
‘Ἐπιπολάζων τοὶς τόποις ἦν Νυμφαῖον,
Κατὰ διαστήματα πάσχων τοῦ χρόνου·
‘Ἐν παλατιψι διάγιον γάρ ἔσθ’ ὅτε
‘Επὶ κλίνης ἄναυδος ἦν ἐρχιμένος·
8900 ‘Ἐνίοτ’ αὖθις ἵπποτης δεδειγμένος
‘Ἐκινδύνευεν ἐκπεσεῖν ἐφεστρίδος,
Εἰ μὴ παριππεύοντες ἀντεῖχον νέοι·
Εἴτα καθεστώς τὸ φρόνημα λαμβάνων,
Βάθην ὑπῆρχεν εἰς δόμους ὑποστρέφων

- A Igitur, o mi maxime Dei pontifex,
me meo jure agero sit aequum,
atque Romanis legibus præcipitur.
Nam si parentibus natus essem barbaris,
atque barbaricis innutritus legibus,
juste, ut opinor, ad hoc jus compellerer :
nunc cum Romana stirpe sim creatus,
Romanis volo deceptare legibus.
Sic Michaelem cibi patrocinantem
Cæsar tunc quidem dimittendum censuit ;
nec tamen ille gravi suspicione caruit.
Mittitur ergo a domino gratioso
ad filium suum imperii successorem
Manuelemque præsulem Byzantii
(hio enim per id tempus Ecclesiæ præserat)
B qui perquam gravibus Michaelem minis
canonicisque jussibus cogit dicere,
se vere domino bene velle Cæsari,
fidemque in omni vita servaturum,
atque apostasia prorsus alienum fore.
Peractis his Joannes imperator
matrimoniali copulat consortio
huic Michaeli stirpe Palæologo
Theodoram nepten germani sui,
sebastocratoris scilicet Isaaci :
jamque eum benigno respiciebat vultu,
atque amicorum habebat in numero.
Hic fuit dicti exitus negotii.
Postea Nicæam ivit imperator
ferme sub mensis finem Februarii.
C Vespere porro lectulo decumbens
corpusculi quieti indulgebat :
paulo post subito cernuus in culcitam
mutus inventus est et nihil audiens :
quamobrem accurrentes Asclepiadæ
morbo medelam variam adhibebant,
et pedes etiam punctum vellicabant,
promentes artis omne magisterium.
Nihilo tamen minus jam die secunda
immobilis mutusque jacebat Cesar,
sensibus cunctis morbo consopitis.
Mox aliquantum reviguit ; quamquam
corpusculo defluxerat omnis color.
Quare defertur in Nymphæi regiam,
ubi sat brevi tempore superstes,
D postea defunctus ad Dominum abiit :
rex sane bonus et fortis imperator,
annis duobus supra sexaginta
vixit, in imperio triginta tribus.
Is postquam gravem incidit in morbum,
circa Nymphæi regiam diversans
ex intervallo deficiebat animo.
Interdum enim in palatio degens
loquela in lecto carens recumbebat :
interdum etiam equitans in publico,
lapsurus erat cernuus ephippio ·
ni adequitantes subvenissent juvenes :
et mox erectus, spiritu recepto,
revertebatur pedibus in regiam,

vel gestatus a famulis in scellula.

THODORUS DUCAS LASCARIS AN. III.
MENS. ALIQUOT.

Sic vita termino Joannes imposito
hæredem dignitatis et imperii
filium reliquit Theodorum Lascarim
cognomen id habentem a majoribus,
annos tunc natum tres supra triginta,
ut tradiderunt temporum periti.
Hunc more solito clypeo sublatum
imperatorem salutavit populus :
isque Nymphae regia profectus
Philadelphiam sine mora accessit,
ubi cum sultano fœdus confirmavit.
Illinc Nicænam progressus in urbem
regium plausum audiit solemniter.
Mox congregatis undique pastoribus
præcipuaque rite cleri parte
cum his de summo præsule deliberabat,
quoniam Manuel patriarcha obierat
mensibus ante Cæsarem duobus.
Atque id urgebat, ut accepio stemmate
in occidentem iret cum exercitu,
res ibi turbante Michaeli Bulgaro
quem ex Asane ediderat filia Angeli.
Cæsaris enim hic auditio obitu,
nostra incurasabat graviter castella
Hesperiisque nocebat provinciis.
Itaque aliis alias diligentibus
ad patriarchæ summam dignitatem,
communis demum Blemmydam sententia
Nicephorum honore dignum censuit,
virum virtute et mente præstantissimum,
omni exornatum doctrinarum genere,
sueque etatis nemini secundum,
disciplinarum omnium magistrum
et summo amore Cæsari devinctum,
cui litteras discenti præceptor fuerat,
necon ad alias pulchras disciplinas.
Mire ergo Cæsari placebat electio,
qui hunc ad sacrum solium vocabat
haud preces solum sed vim quoque adhibens.
Sed repugnantem dignitati cernens,
neque se omnino patientem flecti,
ad monachum Arsenium suffragium vertit
degentem prope lacum Appolloniatis,
nulla propemodum præditum doctrina,
unius leviter conscientum grammaticæ,
gravibus prorsus scientiis expertem.
Atque hunc accitum festinatim Cæsar,
jamque præsentem, patriarcham elegit :
pastoribusque præcipit, celeriter
ipsum ordinibus initiareut sacræ :
qui tridui spatio consecrant Arsenium
diaconum presbyterum et episcopum :
a quo imperator corona redimitus

(48) Hic est, cuius orationem *de regis officio*, ad Theodorum imp. scriptam, ego nuper edidi in coll.
Vat. volumine secundo.

Α 8905 "Η καὶ φοράδην τοῖς ὑπηρετουμένοις.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΟΥΚΑΣ Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ ΕΤ. Γ', ζ.

Οὗτω τὸ βιοῦ ἐκμετρῶν Ἰωάννης
θεόδωρον κληροῦχον ἀρχῆς καὶ κράτους
Τὸν παῖδα κατέλιπεν, ἐκ Λασκαρίων
Τούπανυμον φέροντα τῶν προπατόρων.
8910 "Αγοντα τριάκοντα τοῦ βίου χρόνους
Πρὸς τρισιν ἄλλοις, ἔφασαν εἰδότες.
"Ος αὐτοκράτωρ βασιλεὺς ἐπ' ἀσπίδος
Ἀναγορευθῆται κατὰ κρατῆσαν ἔβοι,
Ἐύθυς ἀπάρας ἀπὸ χώρου Νυμφαῖον,
8915 Τὴν Φιλαδέλφου καταλαμβάνει πόλιν,
'Αφ' ο δε βεβαιοῖ τὰς πρὸς σουλνὰν συμβάσσεις.
Κάκεῖθεν ἀλθῶν εἰς Νικαέων πόλιν,
Β

B

Βασιλικῆς ἔτυχε τῆς εὐφημίας".
Εἰτ' ἀρχιθύτας ἀλίσας πανταχόθεν
8920 Κλήρου τε παντὸς τοὺς λογάδας ὡς δέον,
Σὺν τοῖσδε δόλφῳ προστάτην Ἐκκλησίᾳ,
Τοῦ ποιμενάρχου Μανουὴλ τεθνηκότος
Ηρινὴ θανεῖν ἀνακτα μησὶ που δύο."
"Ἐσπευδεν οὖν ὡς ταινιωθεὶς τῷ στέφει
8925 Ἐπιστρατεύσει τοῖς κατὰ δύσιν τόποις
Πάσχουστ κακῶς πρὸς Μιχαὴλ Βουλγάρου
"Ον Ἀγγέλου παῖς ἀπέτικτεν Ἀσάνη.
Μαθὼν γὰρ οὗτος τὸν μόρον βασιλέως
Σφοδρῶς ἐπῆσε Ἀωματικοῖς φρουρίοις
8930 Τοῖς κατὰ δύσιν κειμένοις καὶ χωρίοις.
"Ἄλλων παρ' ἀλλων τοιγαροῦν καλουμένων
Εἰσ ποιμενάρχαν τε καὶ προεδρίαν,
C

C

Η δόξα κοινὴ Βλεμμύδην Νικηφόρον (84)
Προστασίας δξιον εἶναι προύτιθει,
8935 "Άνδρ' ἀρετῇ τε συνέσει κεκασμένον.
"Ιδριν σοφίας παντοδαπῆς καὶ λόγων,
Καὶ τῶν κατ' αὐτὸν οὐδενὸς λελειμμένον,
Τετρακτύος διδάσκαλον μαθημάτων,
Φιλούντα φιλοῦντα πρὸς βασιλέως,
8940 Διδάσκαλον φανέντα τῷδε τῶν λόγων,
Παιδείας ἀλλης καὶ καλῶν διδαγμάτων.
Καὶ βασιλεὸς οὐχ ἡτον ἡγάπα τόδε.
"Ἐσπευδεν οὐκοῦν τόνδε" ἐνιδρῦσαι θρόνῳ,
Πείραν προσάγων, προστιθεὶς τι καὶ βίας.
8945 "Ος δ' εἰδεν οὐ θέλον καὶ τὴν προεδρίαν,
Τρόπῳ δὲ παντὶ μηδόλως πεπεισμένον,
'Επὶ μοναχὸν Ἀρσένιον ἐτράπη,
'Ασκοῦντ' Ἀπολλωνιάδος κατὰ λίμνην,
D

D

Πείραν δλίγην γραμμάτων κεκτημένον.
8950 Ἐπιπολαῖς γραμματικῆς ἡμένον,
"Αὐλων δ' ἀγευστὸν ἐγκρίτων μαθημάτων.
Τούτον μετεστέλλετο ταχέως κράτωρ,
Καὶ δὴ περνάτα πατριάρχην δεικνύει.
Καὶ ποιμενάρχαις ἐγκελεύεται τάχος
8955 "Απαντ' ἐπ' αὐτῷ τὰ κατὰ νόμους δράσαι,
"Ον καὶ τελοῦσιν ἐν τρισὶ τόνδε ἡμέραις
Δικάζοντας τε καὶ θύτην καὶ ποιμένα.
Παρ' οὖ βασιλεὺς ταινιωθεὶς τῷ στέφει,

- 8960 Ός εἶχεν δέκαρμησαν εὖθις πρὸς δόσιν
Πορθμὸν διεδάξεν ναυτὸν Ἐλλῆσποντίων·
Καὶ καταλαβὼν Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν,
Ἐν τῷδε διήγαγεν ἡμέραν μιᾶν·
Εἰτ' ἐκτραπεῖς πρὸς τὰ Ῥοδόπης μέρη
Κατὰ Μιχαῖλον Βουλγάρων ἀρχηγέτου
8965 Σὺν στρατιᾷ κατ' Εὔρον ἵσκηγέτου
Ὄς εἶλε Στενίμαχον, Τζέπαιναν, Οὔστραν,
Κρυπούς, Περιπερίκιον καὶ Ηεριστίζαν,
Ἐφραίμ, Κριτίζιμον, Ἀχριδοῦ πάντα τόπον,
Τηγίκος φρούριοι τῇ Ῥωμαΐδῃ.
8970 Οὔτως ἐπιόντος δὲ κρατήρος δρόμῳ,
Οἱ Μιχαῖλοι γνοὺς δὲ κατεσκόπων δράμα
Φυγὴς ἀπίων φύχετο πρὸς πατρίδα
Αὐτὸς τε καὶ στράτευμα διὰ δυσπόρων
Συνηρεφῶν τρέβων τε καὶ δυσεκδάτων.
8975 Εὖτον κενόν δ' ἔωθεν ἄναξ τὸν τόπον,
Ἐπὶ Βερβόνην ἤκε τὴν ἐν γειτνίων·
Ἐλῶν δὲ ταύτην καὶ σκυλεύσας τὰ πέριξ.
Εἰτ' Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν ὑποστρέψει
Μετὰ λαφύρων ἀκμυθῆτων τε σκύλων.
8980 Ἀφ' οὗ πεπομφῶς στρατιὰν διτά τάχος,
Ιιδεῖς παρεστήσατο τὰς ἀποστάσας·
Καὶ βασιλεύς δ' ἔξεισι κατὰ Ῥοδόπης,
Καὶ Στενίμαχον, Κρυπτίμον, Ηεριστίζαν,
Ἐκανκώζει κράτει τῶν Αὐσδίνων·
8985 Ἐμεινε δ' ἀνάλωτος Τζέπαινα μόνη
Διά τε κρυμὸν καὶ τόπου δυσχωρίαν.
Ἡρος δ' ἐπιλάμψαντος αὐτίκα γράφει
Ἄναξ στρατηγοῖς τοῖς κατὰ Σέρρας πόλιν
Τῷ Στρατηγούλῳ καὶ Τορνικίῳ
8990 Μετὰ στρατιᾶς προδοσεῖν τῇ Τζέπαινῃ.
Ἐξῆσαν οὖν παρὰ τόνδε τὸν τόπον·
Εἰτ' οὐκ ἰδόντες στρατιὰν ἐναντίων,
Οὐχ διπλίτας ἴδοντας εἰς μάχην δλῶς·
Φύλλων δὲ κτύπων καὶ φύφων ἥσθημάνοι,
8995 φύκοντ' ἀκόσμως ἐν φυγῇ λελοιπότες
Ἴππους πανοπλίας τε καὶ σκευὴν δλῆν
Τοῖς ἱπποφορδοῖς καὶ συνδώταις Βουλγάρων·
Ο γνωσθὲν ἡνίασεν ἀνακτὰ λίαν.
Οὐχ ἡττον ἡνίασεν εἰσπεσὸν πάλιν
9000 Λυκοῦν τι κακὸν Δραγωτᾶς ἐκ Βουλγάρων,
Ἀρχῶν στρατιᾶς τῆς κατὰ Μελενίκον·
Οστις ἀποστὰς καὶ στρατὸν συναλίσας·
Κατατρέχων ἦν τὰ πέριξ Μελενίκου·
Ἄστο δὲ συνέλεισε πορθῆσαι θέλων.
9005 Πηκουστο ταῦτα βασιλεῖ στρατηγέτῃ,
Καὶ τὴν ταχίστην ἀετὸς τις καθάπτει
Ὀκιστος ἐπη πρὸς Μελενίκου τόπους·
Μετὰ στρατιᾶς καὶ στρατηγῶν ταγμάτων.
Καὶ καταπλήξας στρατιὰν ἐναντίων
9010 Αἰφνιδίῳ τε καὶ στρατιᾶς τῇ στέφει,
Ἐτρέψατο σφᾶς εἰς φυγὴν κατακράτος,
Κτείνων, διώκων, αἰχμαλώτους λαμβάνων,
Ὦς ἐκ τοσούτων ἐκφυγεῖν βραχεῖς μόρον,
Καὶ πρὸς Μυσίας διασωθῆναι μέρη.
9015 Ο δ' αὖ Δραγωτᾶς συμπατηθεὶς ἀθλίως
Ἴππουν ποιῶν τίθηκεν ἐκλιπῶν φάσος.
Οὕτω βασιλεὺς διαθεὶς πάνθ' ὡς δέον,

PATROL. Gr. CXLI.

- A in occidentem protinus discedit,
Hellespontiacum navibus fretum transiens.
Atque Hadriani delatus ad urbem,
ibi vix uno demoratus die,
castra promovit Rhodopem versus
contra Bulgaricum principem Michaelēm,
qui cum exercitu ad Hebrum morabatur;
Stenimachum ceperat, Tzærənam, Ustram,
Cribos, Perperacium, et Peristitzam,
Ephrəmum, Critzimum, cunctam Achridem
quæ nobis arces ante parebant.
Nunc de irruente celeriter Cæsare
ab explorante Michael admonitus,
fuga se statim retulit in patriam
ipse cum copiis, per locos difficiles
perque dumosos sine calle saltus.
Mane cum vacuum locum reperisset
Cæsar, propinquam pervenit ad Berrhoen :
qua capta, agroque proximo direpto
Hadrianopolim semet recipiebat
non sine multis spoliorum divitiis.
Atque illinc missō protinus exercitu
recuperavit urbes apostolicas.
Ipse perrexit imperator ad Rhodopen,
Stenimachumque, Peristitzam, Crytzimum,
Romano rursus addidit imperio.
Una Tzærəna persistit invicta
ob loci asperitatem atque hiemis.
Sed vere exorto, statim dedit litteras
ad duces Cæsar Serris demorantes
Strategopulum scilicet et Tornicium,
ut cum exercitu quaterent Tzærənam.
Illi ad hunc agmine tendentes locum,
cum neo vidissent hostilem exercitum
neque ruentis in prælium armatos,
foliorum tantum sonitu perterriti
turpiter diffugerunt, abjectis etiam
equis et armis et sarcina universa.
quæ præda cessit armentariis Bulgariis.
Rem autem Cæsar pertulit ægerrime.
Nec minus aliud superveniens malum
sensit, videlicet Bulgarum Dragotam,
nostras regentam Melenici copias.
Rebellans enim, congregato exercitu,
populabatur Melenici fines
ipsamque urbem obsidens premebat.
D Audiit hoc in castris imperator,
atque volatum aquilæ emulatus
viæ compendio pergit Melenicum
cum suis copiis ordinumque ducibus :
perterritioque hostium exercitu
subito adventu militumque numero,
fugam ingentem atque cladem edidit,
persequens, cœdens, captivos intercipiens,
ut pauoi ex tot interitum vitaverint,
qui fuga in Mœsiæ partes evaserunt.
Dragotas autem proculatus misere
equorum pedibus vita rupti filum
His Cæsar actis ex animi sententia,

et defectorum feminis ac liberis
alio translati, procul Melenico.
Thessalonicam illinc est reversus :
unde transmissio Axio profundo,
Bodenos venit aquis abundantes :
ubi laborans ventris doloribus,
paulum propterea substituit diebus.
Mox recreatus, Prilapum invisit,
ubi non paucis perstitit diebus.
Deinde transiit ad Belesum oppidum ;
contra quod machinis bellicis directis,
in ditionem mox cives accepit,
qui obtenta nequid paterentur fide
semet ac oppidum permiserunt Cæsari.
Quamobrem arci imposito præsidio,
per Nautzapeos aridam regionem,
aqua laborans atque commeatu,
ægre pervenit tamen ad urbem Serras ;
ubi ex Oriente litteris perlatis,
Turcas agente Tacharionum denuo
periclitari intelligit et conturbari.
Quod ubi Cæsar novit, cursu concito,
processit sine mora ad Hebrum flumen :
ubi rumorem falsum esse intelligens.
de itinere suscepto nonnihil devians
Didymotichum contulit se in urbem,
deinde ad inclytam Hadrianopolin,
et ad Tzepenam oppugnandam rediit ;
sed cum nihil proficeret reversus est
ad munitum oppidum Didymotichum :
ubi relicto non modico exercitu
cum ducibus et oppidi custodibus,
Lascari Manuele, et Margarite
homine rusticano et pulte alito
Neocastrisque originem trahente ;
insuper belli ordine præscripto ;
illinc discedens Hellespontum transiit,
stationesque Lampsaci constituit :
ubi suos duces celsis dignitatibus
auxit, ornavit, præmiaque distribuit.
Georgium quidem vulgo Muzalonem
protovestiarii et simul protosebasti
nec non stratopedarchæ orvavit titulis :
hujus autem fratrem Andronicum,
magni donavit officio domestici :
Angelum denique fecit protostratorem.
His actis imperator revertebatur
ad suum regale Nymphæ palatum :
ubi per bienis tempora versatus,
vere appetente exercitum collegit
ianumerum pedestrem atque equestrem,
concretum Moësis, Italos, atque Scythis.
præcipue tamen viris nostri generis :
dirigensque iter in occidentem,
Helespontiacam Lampsacum devenit :
ubi cladem exercitus intellexit
ducumque relictorum Didymotichi.
Nam Cæsare in longinquis absente locis,
rex Bulgarorum conscripta Scylharum

A Καὶ τὰς ἀπίστων γαμετὰς καὶ τεκνά
Ηορόβωτάτω θεῖς ἀστεος Μελενίκου,
9020 Ἐκεῖθεν ἤκει εἰς Θεσσαλονικέων
'Αφ' οὖ περάσας Ἀξεῖδὸν βαθυδίνην
"Ἄστυ Βεδηγῶν ὑδατόρχυτον φθάνει
"Ἐνθα νοσῆσας κοιλιακόν τι πάθος,
Μικρόν τι χώρῳ προσμένει τούτου χάριν.
9025 Εἴτα διάσας ἀστυ Πριλλάποι βλέπει,
Οὐ διαγαγών οὐκ ὀλίγας ἡμέρας,
'Ἐπ στρατεύει Βελεσῷ τινι πόλει,
Καθαιρετικάς μηχανὰς ἐπηγμένος
"Πυπερ παρεστήσατο τῇ συμφωνίᾳ
9030 Τοῦ μὴ τι' παθεῖν δρκον εἰσδεξαμένων
Τῶν ἔνδον διάτονων καὶ προδόντων τὴν πόλιν.
"Ἀπαντα τοίνυν εἰ διαθεὶς φρουρίου,
B Διδά Ναυτζαπόλεως ἀνύδρου τόπου
Σὺν ἀπορίᾳ καὶ ποτῶν καὶ βρωμάτων,
9035 Εἰς Σέρρας ἤκει τληπαθῶς πλὴν τὴν πόλιν
"Ἐνθα γραφὴ δέδεκτο πρὸς τῶν ἐξ ἑω.
"Οτι τὰ Τούρκων πρὸς Ταχαρίων ἔθνους
Κυμαίνεται νῦν καὶ ταράσσεται πάλιν.
Ταῦτα διαγούν, συντεταγμένῳ δρόμῳ
9040 Πέφθακεν Εὔρον τὸν ποταμὸν ἐν τάχῃ.
Οὐ μήνυμα γνοὺς ἀφεκὲς μὴ τυγχάνειν,
Τρίσου παρεκκλίνας τι καταλαμβάνει
Διδυμότειχον ὠνομασμένην πόλιν.
Εἴτα κυδίστην Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν.
9045 Καὶ πάλιν ἐστράτευσε κατὰ Τζεπαίνης
Καὶ μηδοτιοῦν δεδρακῶς, ὑποστρέψει
Κατὰ Διδυμότειχον ἀσφαλῆ πόλιν.
"Ἐνθα λελοπίδες στρατιὰν οὐ μετρίαν,
C Καὶ ταγματάρχας καὶ φύλακες φρουρίου,
9050 Μανουὴλ τὸν Λάσκαριν καὶ Μαργαρίτην
'Αγροίκον ἄνδρα πιτύροις τεθραμμένον
'Ἐκ Νεοκάστρων σείραν ἔλκοντα γένους.
Καὶ νουθετήσας σφᾶς δέοντα πρὸς μάχα,
'Ἐκεῖθεν ἄρας Ἐλλήσποντον διέβη.
9055 Καὶ σκηνὰς αὐτοῦ πηγανύει πρὸς Λαμψάκῳ,
Καὶ τοὺς δρόπους αὐτὸν ἔξιας ὑπερτάταις
Τιμῆ, κυδαίνει δωρεάς τε προσνέμει.
Γεώργιον μὲν Μουζάλωνα τούπικλην
Πρωτοβεστιάριον ἀναδεικνύει
9060 Πρωτοσεβαστὸν στρατοπεδάρχην μέγαν
'Ανδρόνιλον δὲ σύγγονον τούτου πάλιν
Μέγαν κατωνόμασεν ἐν δομεστίκοις.
Τὸν "Αγγελον δὲ πρωτοστράτωρα πάλιν
D Ταῦτα δεδρακῶς βασιλεὺς ὑποστρέψει
9065 Πρὸς βασιλείους τοὺς ἐν Νυμφαίῳ δόμους
Οὐ διαγαγών χειμερινὰς ἡμέρας,
"Ηρος φανέντος στρατιὰν συναλίσας
Μυριάριθμον πεζικὴν οὐ ιππότειν
Μυσοῖς συγκροτουμένην, Σκύθαις,
9070 Μάλιστα πάντων Ρωμαϊκῆ πληθύν,
'Ως πρὸς δύσιν ἔτεινεν δρυμημα κράτωρ,
Καὶ Λάμψακον πέφθακεν Ἐλλήσποντίζν.
"Ἐνθα περ ἔγνω συμφορὰν στρατευμάτων
Καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν ἐν Διδυμοτείχῳ.
9075 Ἐπει γάρ ἀπῆν βασιλεὺς μακρὰν τόπου,
"Ο Βουλγαράνας ἐκ Σκυθῶν συναλίσας

- Χιλιάδας τέτταρες, είτε καὶ πλέον,
Κατὰ Θράκης πέπομφε χωρῶν, ἀστέων .
Οἱ πρὸς ποταμὸν Ῥηγίνα κεχυμένοι,
9080 Ἀπαντ' ἐποίουν Σκυθικὴν ἔρημιαν .
Ἐνθα στρατηγὸν προσταγῆς βασιλέως
Οὐκ οἶδα τί παθόντες ἐκλελησμένοι,
Ἐπαφιᾶσι τὴν στρατιὰν τοῖς Σκύθαις .
Συδρήξεως οὖν συμβάσης ἐκατέροις,
9085 Νικῶνται ἡνέγκαντο βαρβάρων στίφος,
Καὶ κτείνεται στράτευμα Ρωμαίων ξίφει .
Ἀλισκεται δὲ Μαργαρίτης τοῖς Σκύθαις
Πολλοῖς σύναμα καὶ πιπράσκεται σφίσιν .
Ο γνών δικρατῶν καταταχῆσας δρόμῳ
9090 Βουλγαροφύγῳ προσπελάζει φρουρίῳ
Καὶ τινας εὑρῶν βαρβάρων ἐν Βιζύῃ,
Ἐργον σπάθης τίθησιν αὐτοὺς καὶ ξίφους,
Πλὴν καταλαβῶν τὸν ποταμὸν Ῥηγίνα,
Σκηνὰς ἔκει πήγυνασ καὶ παρεμένει .
9095 Ἐνθα περ Οὐρὸν Ρῶσον ὠνομασμένον
Τὸν Παιώνων πέπομφε βῆγα (8) Μυτάνας
Πρὸς τὸν κρατάρχην Θεόδωρον Αὔστρων,
Ως δὲν ἐρωτήσεις τὰ πρὸς συμβάσεις.
Ἄφιγμένος γοῦν Ῥῶσος ὡς βασιλέα
9100 Ων πενθερός γε Βουλγάρων ἀρχηγέτου
Καλῶς ἐδέχθη καὶ λιαν φιλοφρόνως,
Καὶ συμβιβάσεις ἐκτελεῖ σὺν ὄρκοις .
Αἱ δὲ θεαν, ὡς Τζέπαινα Ρωμαίων κράτει
Ηρὸς Βουλγάρων ἀρχοντος ἀφεθῆ πάλιν .
9105 Τούτων βασιλεῖς κατὰ νοῦν πεπραγμένων,
Ἄρχεις ἐκεῖθεν, Θεσσαλονίκην βλέπει,
Ἐχων μεθ' αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ δεσπότου
Σύνευνον ἄμα φιλάται Νικηφόρῳ,
Οδοιποροῦντας εἰς περάτωσιν γέμων.
9110 Ἡνυστο τοίνυν τὰ τῶν γάμων ὡς δέον .
Παιδεῖς κρατάρχου Μαρίαν Νικηφόρος
Κατὰ νόμους σχῶν εἰς γάμους κοινωνίαν.
Πλὴν πρόσθεν ἀπέλυσεν Αὔστρων κράτει
Σέρβια Δυρδάχιον οὗτος δεσπότης
9115 Περὶ γυναικὸν δειλῶν καὶ φιλάτου .
Ἐν τοῖσδε διάγοντος ἀνακτος τότε,
Γραφῆν τις ἐκπέπομφέν οἱ Βιθυνόθεν
Διεξιούσαν ὡς ἀποδράσας ἔχει
Ηρὸς Περσίδος γῆν ἡγεμῶν Βιθυνία
9120 Ηλαιολόγος Μιχαὴλ Κομνηνόπαιος.
Τοῦτ' ἀνακυκῆ καρδίαν βασιλέως .
Ομως ἀπίων ἐν φυγῇ πρὸς Ηερσίδα
Γράμμ' ἐγχαράττει προστάταις Βιθυνίας
Ἐν ὑπογραφαῖς ἀσφαλισθὲν ίδαις .
9125 Διαγορῶνος ὡς Ἐκείνος μὲν τάχι
Φεύγει δεδιώς τὴν σέδεσιν τῶν ὅμιλάτων .
Αὐτοὶ δὲ ἔχοντες νουνεχῶς τῶν πραγμάτων.
Καὶ πάντα δράτε πρὸς φυλακὴν ἀστέων
Χώρας τε λοιπῆς, φησί, καὶ στρατευμάτων.
9130 Τοιτὶ κομισθὲν τὸν κρατάρχην ἥδυνε .
Πλὴν διαθεὶς εὖ τὰ καθ' ἐσπέραν ἄναξ,
Μετὰ στρατιᾶς ἐκτρέχει πρὸς τὴν ἕω
Λιπῶν στρατηγούς κατὰ Θεσσαλονίκην

(85) Falli videtur Ephræmius. Acropolia enim dicit hunc Urum Ungarię regis generum, non regem.

A milia ferme quatuor aut etiam plura
per Thracias immisit terras atque urbes :
qui circa flumen, cui nomen Regina,
vagi palantes omnia corrumpebant.
Tunc nostri duces, Cæsaris mandato
nescio quo pacto oblivioni tradito,
cum suis copiis aggrediuntur Scythas :
et jam utrinque armis concurrentibus,
barbara phalanx retulit victoriam,
cæsusque noster fuit gladio exercitus :
ipse quin etiam Margarites capitur
cum aliis multis, atque a Scythia venditur.
Cæsar re cognita, subditis calcaribus
ad arcem Bulgarophygum accurrit statim :
Byzantiumque nactus aliquantos barbaros,
B occidione omnes gladio occidit.
Verum progressus ad Reginam fluvium,
tentorium ibi fixit, atque substitit.
Atque illuc Urum cognomento Rosum
Pæoniæ regem misit rex Bulgaricus
ad Romanum Cæsarem Theodorum
ut de integranda pace verba faceret.
Imperatorem igitur conveniens Rosum,
qui sacer erat regnatoris Bulgari,
amanter est exceptus et honorifice,
jurataque pacis sunt conditiones
nempe ut Romano Tzepenam imperio
rex Bulgarorum denuo concederet.
Qua re peracta ex animi sententia,
Thessalonicam illinc Cæsar venit,
despotæ quoque Michaelis habens
C in comitatu uxorem cum filio suo
ob peragendas nuptias Nicephoro.
Ergo nuptiarum celebratur ritus,
Cæsaris filiam Mariam Nicephorus
legitimo conjugio sibi copulat.
Antea tamen cesserat imperio
nostro Dyrrachium Serviorumque castrum
despota uxori filioque timens.
Dum in hoc Cæsar versatur negotio
accipit litteras missas ex Bithynia
significantes profugisse ad Turcas
Bithynia rectorem Palæologum
Michaelem illum Comnenio natum :
quæ res turbavit imperatoris animum.
Cum ille tamen ad Turcas profugeret,
shedam Bithynia scripsit magistratibus
quam propria manu subscribens firmavit :
significans, se quidem extorrem ire,
ne pateretur oculorum damnum ;
cæterum ipsi rem prudenter gererent,
et custodirent sedulo civitates.
provinciamque et milites recte regerent.
Quæ res nuntiata imperatori placuit :
jamque ordinatis in occidente rebus,
ad orientem cum milite excurrit,
relicto duce Thessalonicae

Lascari Michæle viro strenuo,
Prilapi autem Scuterio Xylea
congruum sibi cognomen gerente.
Belesso imposuit locisque finitimus
custodem Theodorum Calampacem.
Illyrium denique Chabaroni tradidit.
His super, summo dignitatis apice,
constituit Georgium acropolitam
prætoris titulo pridem exornatum.
Georgius hic contulit se Berrhoeam,
ubi exspectabant eum legati papæ :
quibuscum ex sententia negotium gessit,
eosque posthinc dimisit in patriam.
Deinde accessit ad Serviorum castrum,
preteriensque oppido Castoria,
per Achrin iter faciens Albanum venit,
atque illinc demum ad urbem Epidaurum :
in qua dispositis prout visum est rebus,
viam emensus per Chunabiam, Matem,
Citzabin atque Debren parvas urbes,
ut potuit pervenit ad urbem Prilapum.
Atque ibi versanti Acropolitæ
tristis repente rumor est intellectus,
Chabarorem scilicet Constantinum
in Caninorum conclusum castello,
a sonore uxoris Michaelis despotæ
Maria deceptum nuptiis et amore,
vincutum teneri ferreis compedibus.
Interim vero Michaelem despotam
pacis cum Cæsare violato jure,
ditionem nostram armis concursare :
jamque invanisse cunctam Pelagoniam,
universumque Prilapi territorium,
unico excepto Prilapi præsidio,
quod tamen ipsam proditione cepit.
acropolites autem in arce degens,
quadam consensa castelli turricula,
perstabat illi despota, force incolumem,
atque ad suum Cæsarem dimissum iri.
Tunc se permisit hosti cum turricula.
Michael tamen despota perjurus
solidis illum vinculis astrinxit.
Ecce autem Michael Comnemus ille,
quem sæpe memoravit historia nostra,
non sine sacramento in fidem Cæsaris
rurus recipitus, a Turcis regreditur :
et cum Macedonum militum exercitu
in occidentem mittitur contra despotam.
Is igitur se contulit Thessalonicam ;
moxque conjunctus Michaeli Lascari
simul in agrum incurrit Berrhoeæ,
atque inde prædam abstrahit innumeram.
Sic perturbato rei publicæ statu,
pessimus etiam Triballorum princeps
perjurus vir, crudelis, temerarius,
mille conscriptis et amplius militibus,
Romanas terras vagans infestabat.
Neque cessabat in occidente Michael

A Μιχαὴλ Λασκάριον ἄνδρα γεννάδαν,
9135 Ἐν δὲ Πριλλάπω Σκουτέριον Συλέαν
Ἐπωνυμίαν ἀτρεκῆ κεκτημένον .
Ἐν δ' αὖ Βελεστῶ τοῖς περικύκλῳ τόποις
Φύλακα Θεόδωρον τὸν Καλαμπάκην .
Ἴλλυριῶν δὲ Χαβάρων' ἐπιστάτην.
9140 Πρὸς τοῖσδε Γεώργιον Ἀκροπολίτην
Ἄρχοντα πάντων καὶ πρόεδρον δεικνύει,
Πρόσθεν τιμῆσας τῇ πραΐταρος ἀξίᾳ.
Οὕτως ἀφίκτο πρὸς πόλιν Βερβοιαίων,
Κάκεῖσε πρέσβεις προσμένοντας τοῦ πάπα
9145 Εὗ τὰ κατ' αὐτὸν διαθεὶς ὥσπερ δέον,
Ὑποστρέψειν δέδρακε πρὸς τὴν πατρίδα.
Εἴτα παρελθόν φρούριον τῶν Σερβίων,
Καὶ Καστορίαν πιραμείψας τὴν πόλιν,
Δι' Ἀχρίδος πέφθακεν Ἀλβανοῦ τόπον,
9150 Κάκεῖθεν ἦκεν εἰς Ἐπίδαμνον πόλιν,
Κάκεῖ διαθεὶς τὰ κατὰ νοῦν ὡς δέον,
Διὰ Χουναβίας τε καὶ Μάτης τόπων,
Κιτζάνεως Δεύρης τε τῶν πολιχνίων,
Ως εἶχε κατέλαβεν ἄστυ Πριλλάπου .
9155 Ἐνθα διατρίβοντι κατ' ἄστυ τόδε
Δυσάγγελος φῆμη τις ἦκεν ἀθρόον,
Οτι περ ἀλόυς Χαβάρων Κωνσταντῖνος
Ἐν καστελλῷ Κανίνων πρὸς Μαρίας
Γυναικαδέλφης Μιχαὴλ τοῦ δεσπότου,
9160 Ἐρωτοδέσμαις ἀπατηθεὶς καὶ γάμῳ
Εἰρκτὴν κατακέριτο κλοιὰ καὶ πέδας.
Καὶ τηγικαῦτα Μιχαὴλ δ δεσπότης
Τὰς πρὸς κρατοῦντα συμβόσεις διαλύσας,
Χώρας ἐπήει Ψωμαϊκὰς σὺν δόλοις,
C 9165 Πᾶσαν τε κατέδραμ Πελαγονίαν,
Καὶ τὸν πέριξ ἀπαντα χῶρον Πριλλάπου .
Τὸ φρούριον λέλειπτο Πριλλάπου μάνον,
Οπερ προδόντων συνέλαβε καὶ τόδε .
Ἀκροπολίτης δ' εδρεθεὶς ἔνδον τότε,
9170 Ἐρύματός τι καταλαβὼν πυργίον,
Ἐκεῖ διῆγε, καὶ λαβὼν πρὸς δεσπότου
Ὀρκια κακῶν ἀπαθῆ περγηέναι
Καὶ παραπεμφῆναι δὲ πρὸς βασιλέα,
Αὐτὸν παραδέδωκε σὺν τῷ πυργίῳ.
9175 Ο Μιχαὴλ δ' ἔφορκος ὡν δ δεσπότης,
Δεσμοῖς περέβαλεν αὐτὸν ἀφύκτοις.
Ο δ' αὖ Κομνηνὸς Μιχαὴλ, οὐ πολλάκις
Μνήμην ἐποιησαμεν ἀνόπιν λόγου,
Ὀρκια λαβὼν πιστὰ πρὸς βασιλέως,
D 9180 Πρὸς τόνδ' ἐπιχέευξεν ἐκ τῆς Περσίδος .
Ω δοὺς στρατιὰν ἐκ Μακεδόνων ἄναξ,
Εἰς ἐπόπεραν πέπομφε κατὰ δεσπότου .
Καὶ καταλαβὼν Θεσσαλονίκῃ πόλιν
Καὶ που συνελθὼν Μιχαὴλ Λασκαρίω,
9185 Σὺν τῷδ' ἐπῆλθε τὰ μέρη τῆς Βερβοίας,
Καὶ λείαν ἀπῆλασεν ἔνφεν μυρίαν.
Τῶν πραγμάτων οὕτω δὲ διακειμένων,
Καὶ Τρισχλάρχης ἡ κάκιστος καρδία,
Ἐκσπονδος ἀνήρ, ἀποφράξ, μιατρόνος,
9190 Ὅπερ χιλίους στρατιῶν συναλίσας,
Τὰ Ψωμαϊκὰ κατέδραμε χωρίς.
Ο δεσπότης δὲ Μιχαὴλ τὰ πρὸς δύσιν

- Δηῶν, ἐρημῶν οὐκ ἔληγε καθόλου
Καὶ τῇ κατ' αὐτὸν προστιθεὶς ἔξουσίᾳ
9195 Ὁθεν στρατιὰν ἱκενὴν ἀποκρίνας
Ἡς ἡγεμῶν παῖς Θεόδωρός τις νόθος,
Πρὸς τὰ Βοδηνῶν ἔξαποστέλλει μέρη·
Ἡ Ῥωμαϊκὴ συντυχοῦσά που στήφει,
Ἡττησεν, ἐσκέδασεν αὐτὸν βράδιας·
9200 Ὁ γνοὺς Μιχαὴλ Παλαιολόγος τόδε
Ἄντρο μαχητής, γεννάδας, Ῥωμαλέος
Ὦς εἶχεν ἔκώρμηση κατ' ἀντιπάλων·
Καὶ τινα τῷ δόρατι πλήξας ἴπποτην,
(Ἡν δ' ἄρα Θεόδωρος παῖς ἀποστάτου),
9205 Εἰς γῆν καταβέβληκεν ἐξ ἐφεστρίδος.
Ο δὲ αὖ φονεύει καὶ παραπέμπει μόρῳ.
Ζωῆς τε χάριν καὶ ψυχῆς πεφιλμένης,
Καὶ συμπαθοῦς ἔτυχε συγγάμης τότε.
Πλὴν ἡγνοεῖτο τίς ἄρα καὶ τυγχάνει·
9210 Τῷ τοι παραβίδωσιν φυλάσσειν Τούρκων.
Ο δὲ αὖ φονεύει καὶ παραπέμπει μόρῳ.
Τουτὶ μὲν οὕτω Μιχαὴλ δεδραμένος
Σὺν τοῖς δ' ὑφ' αὐτὸν ἀρεικοῖς ἀνδράσι
Παφλαγονίαν πατρίδα κεκτημένοις,
9215 Πολλοὺς μὲν ἔργον εἰργάσαστο τοῦ ξίφους·
Ζωὸς δὲ συνέσχηκεν εἴκοσιν πάλιν
Ἀνδρας τιμίους, ἄγκρίτους ἀποστάτη.
Τζύτα μὲν οὕτω συμβέβληκεν ὡς ἔφην·
Ο Μιχαὴλ Βουλγάρων ἀρχηγέτης,
9220 Ος δὴ γυναικάδελφος ἦν βασιλέας,
Ἐγχθρὸς δ' ἀσπονδος Αὔστρων κραταρχίῃ,
Πρὸς Καλλιμάνου καιρίαν βεβλημένος
Πρωτεξαδέλφου προσγενοῦς περικύτος,
Ἐξαπίνης τέθνηκεν ἐκλιπῶν φάος·
9225 Οἱ τῇ γυναικὶ συναφθεὶς Καλλιμάνος,
Ἐδοξεν ἀρχὴν προσλαβεῖν καὶ Βουλγάρων.
Ἄλλα Ρῶμος Οὐρος μὲν ὡς θυγατέρα
Μετὰ στρατιᾶς συμπεσὼν προσλαμβάνει·
Φονεύεται δὲ Καλλιμάνος Βουλγάροις.
9230 Ἐρημον οὐκοῦν γνησίου διαδόχου
Ττηρχει λοιπὸν τὸ κράτος τοῖς Βουλγάροις·
Ἄλλ' οι παῖς αὐτοῖς ἔγκριτοι Βουληφόροι
Ἀρχηγοτείν τάσσουσιν ἀρχῆς Βουλγάρων
Τείχου τὸν Γιδὸν τὸν καλὸν Κωνσταντίνον·
9235 Ως δὲ καὶ δόξειεν ἐκ κληρουχίας
Εἰς βουλγαρικὸν ἐγκαθεστάναι θρόνον
Ἐρτιμοι πέμπουσι πρέσβεις Βουλγάρων
Πρὸς τὸν κρατοῦντα Θεόδωρον Αὔστρων
Ἴνα συναφθῆ τῷ Τείχου Κωνσταντίνῳ
9240 Εἰρήνη πρώτη τοῦδε τῶν θυγατέρων
Ἄσταν κρατάρχου Βουλγάρων οὐσ' ἔγγρον·
Α καὶ περατοὶ σὺν προθυμίᾳ κράτωρ.
Ἐπει δ' δ Τείχους ἦν ἔχων δμευνέτιν,
Ταύτην διαζεύχαντες ἀνδρὸς ἀνδριας,
9245 Εἰς φυλακὴν πέμπουσι τῷ στεφηφόρῳ.
Μετὰ δὲ ταῦτα χλεπωτάτη νόσῳ
Περιπεσὼν ἔχειτο κρατάρχης κλίνη·
Ἡ δ' ἦν ἀνιάτρευτος Ἀσκληπιάδαις,
Καὶ σφῶν τέχναις ἀκχυμπτος οὐδὲ εἴκουσά
[πως].
9250 Τοίνυν ἀπογγούς καὶ διαγγούς ὡς δίον,

- A despota damnis omnigenis faciendis
et suæ ditioni terris subigendis.
Nam comparato idoneo exercitu,
quem notho filio Theodoro tradidit,
jussit invadere Bodenorum agrum :
atque ibi nostras quas offendit copias
vicit, dispersit facilis negotio.
Michael re cognita Palæologus
bellator vir magnanimus, fortis,
abrupta mors hostibus occurrit :
et quemdam hasta equitem percussum
(erat is filius perfidi Theodorus)
humum projectit ephippio depulsum.
Ille Comneni provolutus genibus
vitam rogabat sibi conservaret,
B reque ipsa veniam mitem impetravit,
quanquam ejus ignota conditio erat :
Turcæque homini custodiendus traditur,
qui miserum captivum gladio perimit.
Atque hanc victoriam Michael patravit
Mavortiorum quos ducebat militum
opera usus, patria Paphlagonum.
Et multos quidem interemit hostes,
præterea viginti vivos cepit
viros insignes de rebellis aula.
Atque hunc prædicta res exitum habuit,
Michael autem Bulgarorum dominus,
cujus soror Cæsari nupta erat,
nostri fœdisragus hostis imperii,
a consobrino suo Callimano
mortifero repente percussus vulnera
vitam cum morte statim commutavit :
cujus uxore duota Callimanus
visus est regnum obtinere Bulgaricum.
Sed regis sacer accurrens cum exercitu
Rosus Urus filiam suam recipit :
occiditurque a Bulgaris Callimanus.
Jamque carebat successore legitimo
Bulgaricæ reipublicæ vacans thronus.
sed optimates gentis ac senatores
ad Bulgarorum thronum advocarunt
egregium Tichi filium Constantimum.
Atque ut legitimo successoris jure
regnum adire videretur Bulgaricum,
ad Romanorum Cæsarem Theodorum
mittit senatus legationem petens
ut jungentur dicto Constantino
Irenæ filia Cæsaris natu major,
quaæ Asanis regis Bulgari neptis erat.
Et Cæsar noster rem libenter annuit
Tum quia jam Constantino uxor erat,
hanc a suo viro abstractam illicite
imperatori custodiendam mittunt.
Morbo post hæc correptus gravissimo
Cæsar Theodorus tenebatur lecto ;
et nil medendo proficiebant medici,
artem Hippocratis superante morbo.
Quare spe vitæ prudenter abjecta

ornamentisque regiis depositis
 monachi Cæsar induit tuniculam,
 omnia sua confitens peccata
 coram hominibus sed presertim Deo
 (namque hunc transversum egerant illecebros
 amorque scorti nobilis haud protriti).

Accedens ergo ad Mitylenes episcopum
 cui confiteri solitus peccata fuerat,
 ad hujus pedes accidit prostratus humi
 eosque calidis perluebat lacrymis,
 ceu quondam Christi femina peccatrix :
 quare et madebat fletu pavimentum.
 Atque hæc verba geminabat confitens :
 Te, Christe, dereliqui ; propitius esto.
 Sic continenter repetens bonus Cæsar,
 ad stationes transiit cœlestes,
 filio relinquens regnum Joanni
 septenni ferme ætate aut paulo amplius :
 ipse quatuor nondum plenos annos
 Romanum sceptro rexerat imperium :
 vir sane bonus, regnator religiosus,
 hilaris, blandus, subditis benivolus,
 omni doctrina et litteris ornatus ;
 fidelis Domini atque prudens famulus
 qui regni talentum ampliavit, auxit,
 et patrimonium strenue protexit :
 princeps benignus, fortis imperator,
 qui in Ecclesia nihil innovavit,
 laudabilis tum vita tum imperio ;
 egregio demum ex hac terra transitu
 atque salubri pœnitentia felix !
 Delatum est cadaver ad cœnobium
 a patre exstructum salutarium martyrum,
 ubi et fundator jacet honorifice.

JOANNES THEODORI FILIUS ET MICHAEL
 PALÆOLOGUS.

Moriens Theodorus tres reliquit domi
 filios, quem dixi parvulum Joannem
 heredem dignitatis et imperii,
 duasque innuptas insuper virgunculas,
 Eudociam videlicet ac Theodoram.
 Nam major natu Irene Ticho nupserat,
 Mariam minorem duxerat Nicephorus
 filius, ut dixi, Michaelis despota.
 Tenera plane ætate Joannes erat ;
 quamobrem cavens rex pater fliolo,
 huic supremis tabulis imperium liquerat,
 adactis prius in sanctum jusjurandum
 subditis universis ac magistratibus
 ut conservarent stabilem filiolo fidem :
 quem commendavit postea tutoribus,

(86) Hinc intelligimus quid spectet Nicephorus sub predictæ orationis initio, ubi graviter invehitur in amorem illegitimum. Quanquam Joannem quoque Theodori parentem præ oculis habere potuit cujus in amore fragilitatem noster innuit

A Ρίψας τὰ λαμπρὰ τοῦ κράτους καὶ τοῦ στέ-
 [φους,

Τὰ τῶν μοναχῶν ἐνδιδύσκεται ἔλαχη
 Ἐξαγορεύσας πάντα οἱ πεπραγμένα
 Ἐμπροσθεν ἀνθρώπων τε καὶ Θεοῦ πλέον·
 9255 Πόρνης γάρ οὗτος σώφρονος θυσιαλουμένης,
 Τὴν πίστιν ἐν νῷ προσλαβὼν καὶ τὸν πό-
 [θον (86)

Τῷ ποιμενάρχῃ προσδραμῶν Μιτυλήνης
 Ὡ σφαλμάτων τὴν ἀνακαλύπτων βάρη,
 Εἰς τοῦδαρφος πέπτωκεν αὐτοῦ πρὸς πόδας,
 9260 Καὶ τούσδε θερμοῖς δάκρυσιν ἀποκλύνει
 Ὁς πρὶν γυνὴ βέβηλος Χριστοῦ δεσπότου·
 Ὁς καὶ γενέσθαι πηλὸν ἐκ τῶν δακρύων.
 Ἐξαγορείας ταῦτα συνείρων λόγιοι·
 Σὲ, Χριστὲ, κατέλιπνν· Έλεως ἔσο.

B 9265 Οὔτω δεδρακῶν συνεχῶς χρηστὸς κράτωρ,
 Πρὸς τὰς μονάς βέβηκε τὰς οὐρανίους,
 Λιπῶν τὸ κράτος παιδὶ τῷ Ἰωάννῃ
 Ἐπταέτει που τυγχάνοντι καὶ πλέον·
 Μῆπα καθαρῶς τέτταρας δλους χρόνους

9270 Τίγη Ῥωμαϊκὴν ιθύνας κραταρχίαν·
 Ἄνηρ ἄγαθος, εὐσεβής αὐτοκράτωρ,
 Ἦδης, ίλαρὸς, εὐμενής δπηκόδις,
 Ἰδρις σοφίας παντοδαπῆς καὶ λόγων.
 Πιστὸς Κυρίου, νουνεχῆς δηπηρέτης,

9275 Τάλαντον αὖκαν, πλατύνων κραταρχίας,
 Προκινδυνεύων εὐψύχως κληρουχίας·
 Ἄναξ προστινής, καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
 Μηδὲν νεοχμώσας τι τῆς Ἐκκλησίας,
 Ἐπαινετός τε τοῦ βίου καὶ τοῦ κράτους,

C 9280 Καὶ μακαριστὸς τῆς καλῆς μετοικίας
 Καὶ τῆς μετανοίας γε τῆς σωτηρίου.
 Τούτου θανόντος εἰς ταφὴν νέκυν φέρει
 Μενὴ πατρῷα Σωτάνδρων κεκλημένη,
 Οὐ καὶ πατήρ τέθαπτο θανὼν ἐντίμως.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΛ
 ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

9285 Οὗτος βίῳ λελοιπε παιδία τρία,
 "Ον πρόσθεν εἶπον χαριτώνυμον νέον
 Κληροῦχον δρχῆς καὶ διάδοχον κράτους·
 Καὶ θηλεα δ' ἄγνα πρὸς τούτῳ δύο,
 Εύδοκιαν τε καὶ Θεοδώραν ἄμα.

D 9290 Ηρώτη δ' Εἰρήνη τῷ Τείχῳ συνεζύγη
 "Η δευτέρα δὲ Μαρία Νικηφόρω
 Πιστὶ Μιχαὴλ, ὡς ἔφαμεν, δεσπότου.
 Νεώτατος δ' τὴν παῖς Ἰωάννης πάνω·
 "Οθεν δεδιώκεις τεκνίου φύτης ἄναξ,

9295 'Ἐν διαθήκαις τῷδε λείπει τὸ κράτος,
 Ηρόσθεν προσβάντιν δρκίων φρικαλέων
 'Τηγκόδις ἀπασ καὶ τοῖς ἐν τέλει
 'Η μὴν φυλάξειν τεκνίῳ πίστιν, σχέσιν.
 Εἴτα παραδίδωσι τοῖς ἐπιτρόποις,

Ephræmius v. 7896; Aliatius autem in annotationibus ad Acropolitam cap. 52 Nicephori ejusdem recitat epistolam de pellice Joannis Marcesina, quam ipse Nicephorus sacra æde excluderat.

- 9300 Ὡν πρῶτος ὑπῆν Γεώργιος Μουζάλων
Πρωτοβεστιάριος ὅν τὴν ἀξίαν.
Ἄλλὰ τριταῖος οὐδέπω πρὸς τῷ τάφῳ
Ἐκεῖτο νεκρὸς ἔνακτος τεμενόνος,
Καὶ πάντ' ἀναμίξι μεστά τε τρικυμίας.
- 9305 Εἰς γὰρ Σωτάνδρων τὴν μονὴν ἀφιγμένων
Τῶν ἐν τέλει τε καὶ στρατευμάτων στήφους;
Ως δὲ δοσίαν φῶτι τεθνηκότι,
Τοῖς καστιγνήτοις συμπαρῆν καὶ Μουζάλων.
Καὶ τῆς φρικώδους φυσίας τελουμένης,
- 9310 Μουζάλων παρίστατο σὺν δομογνήσιος.
Ἄλλ' οἱ γερουσίας τε καὶ τῶν ἐν τέλει
Συσπειραζόντες πάντες εἰς δμαχιμίαν,
Ως ἄγριοι φῆρές τε καὶ βροτοκτόνοι,
Ἐπὶ μονὴν ἥλαντο τὴν σεβασμίαν,
- 9315 Πρινηλατοῦντες ἐκλαφέσαι σὺν βίᾳ
Πρωτοβεστιάριον σὺν δμαχιμόνοις.
Σὺν καστιγνήτοις Μουζάλων ἡσθημένος,
Ἐνδον τραπέζης πεναγοῦς ὑπεισέδων.
Ἄλλ' οἱ μιαροὶ καὶ φονικοὶ τούς τρόπους
- 9320 Ποσὶ βεβήλοις εἰσδραμόντες εὐθέως
Εἰς Ιεράν τράπεζαν Ἰλαστηρίου,
Ξιφηφόροι τε καὶ θυμοῦ πεπνευκότες,
Φεῦ διεσείας βαρβαρικῆς μανίας!
Μεληδὸν ἐκτέμνουσι τοὺς ἀναιτίους,
- 9325 Καίτοι διαθήκης τε καὶ τῶν δρκίων
Τραχῶς τε σαφῶς ἀνεγνωσμένων τρίτου
Ἐπὶ γερουσίας τε καὶ στρατευμάτων,
Καὶ τοῖσθε παντὸς ἐμμένειν εἰρηκότος.
Μετὰ δὲ τῆνδε τὴν κακὴν φονουργίαν,
- 9330 Οἶ γ' ἐν τέλει τε καὶ λοχαγοὶ ταγμάτων,
Κλῆρος πατριάρχης τε σὺν ἀρχιθύταις
Συνεισδραμόντες εἰς μίλαν συμφωνῶν,
Σκέψιν ἐτίθουν πραγμάτων κοινῶν χάριν,
Τίς δὲ κυβερνήσεις προσδεδεγμένος?
- 9335 Τῆς Ῥωμαϊκῆς δλκάδα κραταρχίας.
Ἐπινθάνοντο τοιγαροῦν κατὰ γένη
Καὶ κατὰ τάξιν πάντες οἱ τῶν ἐν τέλει.
Καὶ πλείσιοι τὴν ἡροτῆ καὶ καρδία
Ἐπὶ Κομηνὸν Μιχαὴλ τεταμένη.
- 9340 Ὅθεν τί μαχροὺς δεῖ περιάγειν κόχλους;
Χειρίζεται δὴ τὴν διοικησιν δλῶν
Καὶ Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων τὴν φροντίδα
Οὗτος Μιχαὴλ Παλαιολόγων γένους,
Δραστήριός τις καὶ πεφυκὼς πρὸς τόδε,
- 9345 Εἴδος προδεικνύς ἀξιον τυραννίδος,
Βλοσσυρὸν ἥθος καὶ λεόντειον φέρων,
Φρικτὸς μὲν ἔχθροῖς, ἥμερος δὲ ὑπηκόδοις,
Ἀναξ ἀριστεὺς καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
Πρῶτα μὲν ἀξίωμα λαβὼν δεσπότου,
- 9350 Μετὰ δὲ μικρὸν ταινιώθεις τῷ στέφει
Παρ' ἀρχιθύτου κατὰ τὴν Νικαέων.
Οὗτος Δατίνους ἔξελαύνει πατρίδος
Τῆς Κωνσταντίνου βασιλίδος ἀστέων,
Ἐλευθερώσας τῆνδε Λατίνων βίας.
- 9355 Τιμῆ δὲ ἀδελφὸν Κομηνὸν Ἰωάννην
Τῇ σεβαστοκράτορος εὐθύνες ἀξία,
Ἐκδημον δύντα τοῖς καθ' ἐπέκραν τόποις.
Ἀλέξιον δὲ Στρατηγόπουλον πάλιν

A quorum Georgius Muzalo primus erat
protovestiarii tunc honore fungens.
Sed enim neandum triduum peractum erat
ex quo imperator tumulo jacebat,
jamque astabant omnia tanquam mare,
Namque ad cœnobium salutarium martyrum
progressis magistratis atque exercitu
ut principi defuncto justa solverent,
Muzalo quoque cum germanis venit.
Dum ergo sacra celebratur missa,
Muzalone cum fratribus adstante,
en senatores aliique magistratus
conspiratione unanimi conflata,
ceu furibundæ feræ atque homicidæ
in sanctum cursim irruunt cœnobium
B ob lacerandum violentis unguibus
cum suis germanis protovestiarium :
qui re intellecta, sub asylum sacram
mensæ sanctissimæ raptim confugerunt.
Verum scelesti illi et sanguinarii
pollutis pedibus penetrare ingressi
usque ad aræ pacificæ mensam sacram,
districtis gladiis turgidi furore,
hem tetrū scelus ! hem rabiem barbaricam !
frustatum gladiis innocentes cœdunt.
Et si suprema tabula ter fuerant
cum sacramenti formula prelectæ
coram senatu et coram exercitibus,
qui se in obsequio fore cuncti dixerant.
Post hanc scelestam perpetratam cœdem,
civiles magistratus et duces militum,
clerus cum patriarcha aliisque episcopis,
ad regni veluti coeuntes comitia,
de reipublicæ summa deliberabant,
quisnam videlicet in demortui loco
Romani imperii navem clavo regeret :
et rogabantur nobilium sententias
per singulas familias perque ordines.
Ac suffragiorum sane major numerus
Comnenum designabat Michaelum.
Cur ergo longis differam rem sermonibus ?
Rei publicæ universæ moderamen
Romanique imperii cura traditur
huic Michaeli gente Palæologo ;
qui vir erat efficax et rei idoneus,
corporis formam regno dignam gerens ;
D severo more et vultu truculento ;
hostibus forminandus, comis subditis ;
optimus princeps, et fortis imperator.
Is primo accepit dignitatem despotæ :
paulo post autem in urbe Nicæna
a patriarcha stemmate est redimitus.
Hic est, qui nostra patria Latinos expulit,
reginamque urbium Constantinopolim
Latino jugo liberam assuerit.
Is Comnenum Joannem fratrem suum
creavit sine mora sebastocratorem.
quanquam absentem in Hesperiis partibus
Strategopulum insuper Alexium

ad domestici magni officium legit :
 alium denique fratrem Constantiū
 Cæsarea dignitate conspicuum fecit,
 atque ad tuendam misit Paphlagoniam,
 Ad Michaelem vero legavit despotam
 Philem Theodorum ob petendam pacem
 constringendumque vinculum amicitie,
 reposendasque imperio arces aliquot :
 simulque ut duos captivos tristi eximeret
 Acropolitam carcere et Chabarōnem.
 Despota tamen durus et refractarius
 imperatoris legationem audiit,
 nec postulantī quidquam prorsus annuit.
 Quamobrem imperator ira percitus
 scripsit ad fratrem sebastocratorem,
 qui in occidente, ut dixi versabatur
 oī selectis ducibus et cum exercitu,
 ut Michaeli bellum inferret despotæ.
 Quod jūm commotum despota cognoscens,
 qui Castoriam cum armis insidebat,
 fugam arripuit per præruptos locos.
 Sebastocrator autem sic diffugiente
 Michaelis exercitu adversario,
 impetum fecit contra urbes despotæ
 Bulgarum patriarcham secum dicens
 Cabasilam divum Constantinum,
 cuius egregiis monitis et consiliis
 inclytam acquisivit urbem Achrin :
 Dealolin deinde arcem alteram
 machinis et belli viribus expugnavit.
 Tunc Michael de summa sollicitus,
 quotquot habebat copiis congregatis,
 Latinis quoque assumptis auxiliaribus
 ab Achaiæ principe, Siciliæque a rege,
 quorum uterque erat gener despotæ,
 ad committendam exiit nobiscum pugnam.
 Præteriens ergo Stani Sosicique arces
 et Pelagoniæ humilem planitiem,
 Prilapi propter constitit præsidium :
 ubi se angustis cernens versantem rebus,
 fortunæque aleam periculosam,
 noctu profugit cum filio Nicephoro,
 exercitum in castris illic deserens.
 Sed tamen mane postero res nocturna,
 ex his quæ sunt secuta, nobis notuit.
 Pars enim illa copiarum despota,
 quæ nostræ gentis milite conflata erat,
 cum viris se nobilibus atque ducibus
 sebastocratori tradidit Joanni :
 atque in his erat fugientis despota
 adulterinus quidam Joannes filius.
 Tum auxiliaris cunctus Latinus miles
 vinclis astrictus cum Achaiæ principe
 dimissus est ad Cæsarem captivus.
 Provincia autem omnis cum urbeculis
 in nostram cessit subdita ditionem.
 Postea domesticus magnus Alexius,
 Raul Joannes et Strategopulus
 usque ad oppidum Artæ decurrerunt,

- A**
- Προδότιλλετ' εἰς μέγιστον ἐν δομεστίκοις .
9360 Κωνσταντῖνον ἄλλον δὲ σύγγονον πάλιν
 Τῇ Καισαρικῇ ταινιώσας ταινίᾳ,
 Ηρέμαχον ἀπέστειλε τῶν Παφλαγόνων .
 Καὶ πρὸς Μιχαὴλ ἐκπέπομφε δεσπότην
 Τὸν Φιλῆν Θεόδωρον, αἰτῶν φιλίαν
9365 Σύνδεσμον εἰρήνης καὶ τῆς συμφωνίας,
 Καὶ τινὰ λύσαι φρουρίων Ρωμαῖοι .
 Πρὸς δ' αὖτεις γμένους γε τῶν ἔξι Αὐσόνων
 Χαβάρωνα τε καὶ τὸν Ἀκροπολίτην.
 'Αλλ' ἦν ἀπιειθής Μιχαὴλ πρὸς τοὺς λόγους
9370 Πρεσβευτικοὺς ἄνακτος, ἀτεγκτος πάνυ,
 Καὶ μηδοτιοῦν ἐκτελῶν αἴτουμένων .
 'Οθεν βαρυνθεὶς βασιλεὺς τούτων χόλῳ
 Τῷ σεβαστοχάρτοι συγγόνῳ γράφει
 Τοῖς κατά δυσμήν ἐμμένοντί που τόποις,
9375 Μετὰ στρατιᾶς καὶ στρατηγῶν ἐκκρίτων
 Μάχην συνάψαι Μιχαὴλ τῷ δεσπότῃ.
 Καὶ τοῦτο δρῶντος συνεὶς δεσπότης
 Στρατῷ συνυπάρχοντος ἐν Καστορίᾳ
 Φυγὰς ἀπέπτη κατ' ἀποκρύμνων τόπων.
9380 Σεβαστοχάρτωρ δὲ ἐκποδῶν ὑπαρξάσης
 Οὗτῳ στρατιᾶς Μιχαὴλ ἀντιμάχου,
 Κατ' ἀστέων ὥστησι τῶν τοῦ δεσπότου,
 'Εχων μεθ' αὐτοῦ ποιμενάρχην Βουλγάρων
 Τὸν θεῖον Καβάσιλαν τὸν Κωνσταντῖνον .
9385 Οὐ νουθεσταίς καὶ καλαῖς συμβουλίαις
 Πόλιν παρεσήστο κλεινὴν Ἀχρίδος .
 'Επειτα Διάδολις ἄλλο φρουρίων
 Ταῖς μηχανογρίαις τε καὶ μάχης νόμῳ.
 'Εξαποργήθεις Μιχαὴλ γοῦν τοῖς δόλοις,
C
- 9390** Ἐνοῦσσαν αὐτῷ στρατιὰν συναλίσας
 Καὶ Συμμαχικὸν προσλαβὼν ἐκ Λατίνων
 Τῶν τοῦδε γαμβρῶν πρίγκιπός τ' Ἀχαίας
 Καὶ Σικελῶν ἄρχοντος ἀλλου νυμφίου,
 Εἰς ἀντικαράταξιν ἤκειν Αὐσόνων .
9395 Στανὸν παραμεψίας δὲ, Σωσκὸν χωρία,
 Καὶ Πελαγονίας δὲ τὰς πεδιάδας
 'Δγχοῦ Πριλλάπου φρουρίου κτεστάθη .
 Κάκει συνιδῶν ὡς στενά οἱ τυγχάνει
 Τὰ τῆς τύχης ἄπαντα καὶ πλήρη ζάλης,
9400 Νύκτωρ ἀπέδρα σὺν τέκνῳ Νικηφόρῳ,
 Σκηνούμαντον στράτευμα λιτῶν κύτοθι.
 "Εώθεν ἀμέλει δὲ διεγνωσμένου
 Τὰ τοῦδε τοῦ δράματος ἐν τῶν πραγμάτων,
 Προστίθεται μὲν ἐν φάλαγγος δεσπότου
D
- 9405** 'Η 'Ρωμαῖοῦ τοῦ γένους κατηγμένη
 Σὺν ταγματάρχαις ἀνδράσι τ' ἔριτλοις
 Τῷ σεβαστοχάρτορι χαριτωνύμῳ .
 'Ἐν οἷς γε συντέτακτο καὶ παῖς τις νόθος
 'Ο 'Ιωάννης τοῦ φυγάδος δεσπότου.
9410 Συμμαχικὸν ἔνμπαν δὲ Λατίνων γένους
 Σὺν Ἀχαίας συσχεθέντες πριγκίπιψ,
 Πρὸς τὸν κρατάρχην ἐστάλησαν ἐν πέδαις.
 Χώρα δὲ πᾶσα σὺν πολιχνίοις δόλοις
 Τῷ 'Ρωμαῖκῷ καθυπεκλίθη κράτει.
9415 'Αλέξιος γοῦν ἐν δομεστίκοις μήτρας
 Στρατηγόπουλος καὶ 'Ραούλ 'Ιωάννης
 Καὶ μέχρις αὐτῆς κατέδραμον τῆς 'Δρης,

- Λειλατοῦντες, ἐκτρίβοντες ἐσχάτως
Χώραν Μιχαὴλ δεσπότου σὺν φρουροῖς.
9420 Σεβαστοκάτωρ Ἰωάννης δ' αὐτὸν
Πρὸς Πάτραν ἐστράτευσε νῆν νεωτέραν
Ἐγχων μεθ' αὐτοῦ καὶ τὸν υἱὸν δεσπότου.
Οὗ φθὸς ἐμνημόνευσεν ἀνόπιν λόγος,
Οστις σὺν ἄλλοις ἀπενδράσας μετρίοις
9425 Τράχεις πρὸς αὐτοῦ πατέρα τὸν δεσπότην,
Νήσους περιπλέοντα τὰς ἀμφιβρύστους,
Τὴν τῶν Κεφαλήνων τε καὶ τὴν Λευκάδα,
Ἐρημος ὃν ἄφλιος ἀρχῆς πατρίδος·
Ἐπεὶ δὲ ἐπενδράμει πρὸς τὸν πατέρα,
9430 Σὺν τῷδε ἀθροίσας στρατιὰν οὐ μετρίαν,
Τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξελαύνει μακρόθεν
Ορῶν παλαιᾶς Ἡπείρου μάχης νόμῳ.
Αλλὰ χαριτώνυμος σεβαστοκάτωρ,
Καὶ τοῦδε ἐκεῖρος Κωνσταντίνος Τορνίκης
9435 Ἐν τῇ Λαμψάκῳ βασιλεῖ προσῆλθετον·
Καὶ τὸν μὲν αὐτάδελφον αὐτοῦ τὴν χάριν
Τῷ δεσποτικῷ ταινιοῖ λαμπρῷ στέψει·
Εἰς ἀξίαν δὲ σεβαστοκρατορίας
Ἀναβιβάζει Τορνίκην Κωνσταντίνον·
9440 Ἀλέξεον δὲ Στρατηγόπουλον πάλιν
Εἰς Καισάρων ἥγαγε λαμπρὰν ἀξίαν·
Τὸν Καισαραν δὲ σύγγονον Κωνσταντίνον
Εἰς σεβαστοκράτορα καὶ τὸνδε ἀνάγει·
Πλὴν χρυσουρφεῖς δετοῖς φορεῖν νέμει·
9445 Ἐν τοῖς παδίοις, πάρασθημον ἀξίας.
Ἔρος δὲ ἐπιλάμψαντος δράς Λαμψάκου
Ἀναξ Μιχαὴλ σὺν στρατεύμασιν δλοῖς
Ἐπιστρατεύειν τῇ Κωνσταντίνου πόλει,
Ἐκ πως δυνηθῆ Λατινικῆς κακίας
9450 Ἐλευθερῶσαι τήνδε ταῖς στρατηγίαις.
Καὶ ταῦτ' ἐποιεὶ τοῖς λόγοις πεπεισμένος
Οὐχ ἡττον ἥπερ τῷ στρατεύματος σθένει,
Ἄνδρος Λατίνου κλῆσιν Ἀσελδεκάς
Ησόλιν προδώσειν βασιλεῖ προφαμένου.
9455 Ἐπεὶ δὲ ἐπεστράτευσεν ἐν Βυζαντίδι,
Καὶ φανερῶς ἔγνωκε τὰ τῆς ἀπάτης,
Λῆστις ἐπανίζευκεν εἰς ἔω τόπους,
Ἐνθα προσελγὼν Τορνίκης ἐκ Νικαίας
Δι' Ἀρσένιον λιπαρῶς ἤγιοντει
9460 Ος ἑκρατῆς γενοίτο πάλιν τοῦ θρόνου·
Ἐπειδὴ γάρ ἐστέρητο ποιμένος θρόνος
Ἄρτι θανόντος Ἐφέσου Νικτ.φόρου
Ος δὴ μετήλθη πρὸς θρόνον Βυζαντίδος·
Τοῦ δὲ Ἀρσένιον τούτον ἀπειπαμένου,
9465 Ἐδείτο πάλιν τόνδε λαβεῖν τὸν θρόνον·
Δύσοντον δὲ ἐκτεφ̄ ποιμενάρχην μὴ θέλων
Ἄρχειν βασιλεὺς, παραχλῆσεις ἡκύρου.
Οὗτος γάρ Άρσενιος ὃν ἀρχιθύτης
Στέφει· Μιχαὴλ τῷ κραταρχίᾳς στέφει,
9470 Ἀνακτα δεῖξας αὐτοκράτορ' Αδσόνων·
Ἐπειτα φανεῖς δυσμενής οὐκ οἶδεν δπως
Σὺν Ἀνδρονίκῳ Σάρδεων ἀρχιθύτῃ
Πρὸς δὲ αὐτὸν Μανουὴλ τῷ Θεσσαλονικῶν,
Μονῆ παραδέδωκεν αὐτὸν διάγειν,
9475 Ἐκῶν λελοιπῶς τὴν λεων προεδρίαν·
Οθεν βασιλεὺς ποιμεναρχῶν τὸ στέφος

A diripientes, vastitati dantes
terram arcesque Michaelis despotæ
Sebastocrator deinde Joannes
ad novas Patras produxit exercitum,
habens in comitatu filium despotæ
spurium illum de quo retro diximus :
qui fuga elapsus cum paucis comitibus
raptim reversus est ad patrem despotam,
qui oberrabat cymbis circa insulas
Cephaleniam infelix atque Leucadem
exsul et patrio spoliatus regno.
Sed enim post reversum ad se filium
recuperatis adhuc non parvis copiis,
exercitum nostratem procul expulit
antiqua Epiro armis debellatum.
B Sebastocrator interim Joannes
cum Constantino socero Tornice
imperatorem Lampsaci convenerunt ;
is autem fratrem propter ea quæ gesserat
sublimi dignitate ornavit despotæ :
Tornicemque simul Constantinum
promovit ad officium sebastocratoris :
ite ν Alexium Strategopulum
splendido titulo decoravit Cæsaris,
Constantino denique fratri Cæsari
sebastocratoris detulit honorem ;
aureas insuper aquilas concessit
indictum dignitatis gestare in calceis.
Mox vere exerto, Lampsaco discedens
cum copiis cunctis imperator Michael
Constantinopolim versus direxit iter ;
C nimirum experturus an arte bellica
hanc posset jugo Latino subducere.
Idque tentabat confidens promissis
(haud sane securius quam viribus bellicis
Latini viri, cui nomen Aseldecae,
urbem spondentis nobis proditum.
Sed ubi accessit ad Byzantii mœnia,
sequè deceptum sensit imperator,
in orientem flexit cursum denuo.
Ibi Nicæna in urbe obvium habuit
Tornicem supplicantem ut Arsenius
patriarchalem sedem recuperaret.
Nam destituta Ecclesia pastore fuerat
mortuo nuper Ephesio Nicephoro
illinc translato ad sedem Byzantinam ;
D quam cum Arsenius sponte deseruissest,
nunc se volebat rursus in eam restituī.
Verum infensum patriarcham respuens
obtrudi sibi Michael abnuebat,
Hic sane Arsenius pontifex dum esset
regiam coronam Michaeli imposuerat,
Romanumque fecerat imperatorem.
Mox Michaeli nescio cur iratus,
cum Andronico Sardium episcopo,
et Manuele Thessalonicensi,
ad monasterii quietem se contulerat,
sponte dimissa Byzantina sede.
Quare imperator ex synodi sententia

metropolitam Ephesi Nicephorum
ad Byzantinas insulas transtulerat.
Nunc postulante rursus utilitate,
volens nolens, ut dicitur, Tornice orante,
sedem Arsenio reddit imperator.
Hic fuit dicti exitus negotii.
Idoneum postea collectum exercitum
Strategopulo Cæsari demandans,
misit ad Hesperios debellandos hostes.
Obiter tamen et Byzantium visere
jussit, et illi minas ostentare.
Res ita est acta. Cæsar illuc veniens
armatis vacuam deprehendit urbem,
quia paulo ante classis profecta erat
ad spoliandam insulam Daphnusiam.
Ut ergo noctu accessit ad mœnia Cæsar
comites habens quosdam ex urbe per fugas,
ab his fuit certior factus, esse antiquitus
urbani quoddam muri foramen patens.
Protinus ergo adstitit illi loco :
ubi introgressus per foramen miles
reliquis sociis valde audaciam auxit;
ita ut aliud mox penetrarit miles ;
deinde tertius, atque ad extremum quindecim :
qui continuo refractis introrsus portis
patentem cunctis copiis fecerunt aditum.
At cives improviso percorsi casu
in subterraneis adytis cellisque abditis
in angulis obscuris sacrisque templis
vel monasteriis semet abstrudebant.
Latinus autem Cæsar Baldwinus
cursim se regium contulit ad palatium,
ex quo celeri nave in patriam fugit.
Interim noster miles spoliabat urbem,
vias concursans, vicos et angiportus,
Jam quæ ad Daphnusiam classis iverat
cognovit urbis casum apud Anapolum,
raptimque ad ejus tutelam advolabat.
Verum jam noster miles Latinas domos
igne subjecto cunctas concremabat :
quæ res e mari procul spectata Italos,
horum cohibuit impetum, dispersit claesem,
Sic ad Romanum rediit imperium
Constantinopolis urbi regina,
Indictione quarta, Julii mensis
quinta supra vicesimam labente die.
anno ex quo mundus Deo creante cœpit
sexmillesimo et septingentesimo.
prætereaque nono et sexagesimo.
Sub Italorum hostium dominio.
quinquaginta et octo annos fuerat.
Nimirum Deo collibuit ut Constantini
omnium linguis celebrata civitas
vere mundi miraculum et magnum decus
liberaretur Latinorum tyrannide
nostrique imperii rursus ditioni accederet.
Michael imperator tunc diversans
ad Meteorium audiit repente
nuntium remorem voluptate plenum

A Νικηφόρον πρόεδρον ὅντ' Ἐφεσίων
Τῆς Κωνσταντίνου δειχνόουσι προστάτην.
Ἐπεὶ δὲ ἐλειτούργησε τῷ χρεῶν τότε,
9480 Ἐκών ἄκων, ὡς φασι, λιτρᾶς Τορνίκη
Ἄρσενιψ δίδωσιν ἄναξ τὸν θρόνον,
Ταῦτα μὲν οὐτω συμβέβηκεν, ὡς ἔφην.
Στράτευμα δὲ ἄναξ ἱκανὸν συναλίσας,
Καὶ τοῦτο δοὺς Καίσαρι Στρατηγοπούλῳ
9485 Καθ' ἐσπερίων ἐκπέπομφε δυσαρόν
Πλὴν ἐν παρέργῳ καὶ Βυζαντίδος φθάσαι
Καὶ τῇδ' διμεκλήν προσδράσαι παρηγγάνα.
Ὑπῆρχεν οὖτως καὶ φθάσας Καίσαρι πόλιν
Ἐρημον εὑρεν διπλιτῶν οἰκητόρων,
9490 Πρὸς βραχὺς σφῶν ἐν στόλῳ πεπλευκότων
Ἐπὶ σκύλευσιν νησίδος Δαφνουσίας
B Ὡς τοῖνον ἦκε νυκτὸς εἰς ταύτην πόλιν
Ἐχων διποδόνς φυγάδας ταύτης Καίσαρι,
Ἐγνω παρ' αὐτῶν ὡς ὅτῃ τις τυγχάνει
9495 Κατά γε τεῖχος συμβεθηκοῦα πάλαι.
Ἐφίσταται γοῦν ἢ τάχος πρὸς τὸν τόπον,
Καὶ δι' ὅπης τις διπλίτης προσερκύσας,
Ἐνῆκε θάρσος οὐδὲ βρυχὴν συνοπλίταις.
Ἐτ' ἀλλος εἰσερπτευεν διπλίτης πάλιν,
9500 Καὶ πάλιν ἄλλος, καὶ τρίας ποῦ πενταδῶν
Ἐλτα καταβράχαντες οὗτοι τὰς πύλας
Βρυστὴν παρέσχον εἰσόδον κάσαις ίλαις.
Οἱ δὲ ἐντὸς ἐν δράμασι κατεπτηχότες
Ἐις γῆς μυχοὺς ἔδυον, εἰς στοῶν βάθη,
9505 Εἰς ἀποκρύφους καὶ σκοτεινὰς γωνίας,
Ἐις ιερούς τ' αὖ καὶ σεβασμίους δόμους.
C Βαλδουΐνος δὲ ὥρμησ λατινάκι
Ἐπὶ μεγάλους καὶ βασιλείους δόμους,
Ἀφ' ὧν φυγὰς ἐπλευσ πρὸς τὴν πατρίδα.
9510 Στράτευμα δὲ ἐσκύλευε Ρωμαίων πόλιν
Ταύτης ἐπὶον καὶ στενωπὸν καὶ τρίβον.
Οἱ δὲ ἐκπεπλευκῶς εἰς Ασφουσίαν στόλος
Κατ' ἀπάλουν γνοὺς συμβεβήκατα πόλει,
Τάχιον ἐκπλεῖ προσδοηθῆσαν πόλει,
9515 Ἄλλα δὲ στρατιὰ λατινικαῖς οἰκλαῖς
Ἐνιᾶσι πῦρ καὶ φλέγουσι τὰς βλασ.
Οπερ θεαθὲν Ἰταλοῖς καὶ μακρόθεν,
Ὀρμὴν ἀπετήξε καὶ σκέδαννοι στόλον.
Τοῦ κραταρχίαν δὲ λοιπὸν Αὔσονων
9520 Αὔθις ὑπήχθη βασιλίς τῶν ἀστέων
Οὕσης τετάρτης ἴνδικτιῶνος τότε,
Καὶ πέντε ἄγοντος πεντάκις Ἰουλίου,
D "Εἰους δὲ ἐπιτρέχοντος ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης
Χιλιάδων ἔξι ἐπτακοσίοις ἄκμα
6525 Πρὸς δὲ ἐνὸς δέκοντος ἐπτάκις δέκα.
Ἐγχροίς δὲ Ἰταλοῖς ἥδε τυραννούμενη
Ὀκτὼ πρὸς πεντήκοντα τοῖς δλοις χρόνοις.
Οὕτω θεοῦ νεύσαντος ἡ Κωνσταντίνου
Ιδλις πολυθρόλλητος ἀνθρώποις δλοις
9530 Οἰκουμένης θαῦμά τε καὶ μέγα κλέος
Ἐλευθερώθη λατίνων τυραννίδος
Καὶ Ρωμαϊκῷ καζυπεκλίθη κράτει,
Τῷ δὲ κρατάρχῃ Μιχαήλ σκηνουμένῳ
Περὶ Μετεώριον ἤκουστ' ἀθρόως
9535 Εὐάγγελος φήμη τις ἡδονῆς πλέα

- Πρὸς καπιγνήτης φιλτάτης Εύλογίας,
 'Ως τὴν περιλάλητον ἄκαστην πόλιν
 Περιπολοῦσι τὰ στίφη τῶν Αὐσόνων.
 Εἰτ' ἀγγελός τις ὁν θεατὴς πραγμάτων
 9540 Ἐλθὼν σαφῶς ἤγγειλε τὰ πεπραγμένα·
 Μετὰ δὲ μικρὸν καὶ λατινάρχου στέφος
 Πίδιλ' ἐρυθρὰ καὶ βασιλείον ἔιφος
 Κομίζεται δὴ βασιλεὺς τῶν Αὐσόνων.
 "Ος δὴ ταχύνας καταλαμβάνει πόλιν
 9545 Καὶ που κατεσκήνωσεν αὐτῆς πλησίον.
 Εἰτ' ἀναβάντος τοῦ προέδρου Κυζίκου
 Εἰς τινὰ πύργων τῆς πόλης χρυσέας,
 Αὐτῷ συνουστής εἰκόνος σεβασμίας
 Τῆς μητρανάνδρου καὶ πανυμνήτου Κόρης,
 9550 'Ως μὴ πρόρντος ποιμένος Βυζαντίδος
 Θεῷ τ' ἀναπλιμποντος εὐχάλα Δεσπότῃ
 Πίπτει βασιλεὺς ἀκαλυφῆς εἰς χόνα,
 Πάντες τε συμπίπτουσιν αὐτῷ κατόπιν.
 Μετὰ δὲ συμπλήρωσιν εὐχαριστίας,
 9555 Εἰσῆλθε πόλην χρυσέαν στεφηφόρος
 Ηεζῆς βαδίζων ἐξ μονήν τοῦ Στουδίου,
 "Ἐχων σεβαστὴν εἰκόναν Θεοτόκου
 "Εμπροσθεν ἡγμένην τε καὶ τιμωμένην·
 Κακεῖ λελοιπώς εἰκόνα σεβασμίαν,
 9560 "Ἐφποπος ἤκεν εἰς θεοῦ νεώ μέγαν·
 Καὶ προσκυνήσας, εὐχαριστήσας ἀμπ
 Τῷ πανούσιν ουργῷ, θαυματουργῷ Δεσπότῃ,
 Μετὰ προκομῆτης βασιλικῆς καὶ κρότων
 Εἰσῆλθε χαίρων εἰς ἀνάκτορον μέγα.

Καὶ ποιμεναρχῶν τὸν κατάλογον σκόπει Ρώμης νέας,
 Βελτίστε, τῆς Κωνσταντίνου.

- 9565 Ἡ πρωτόκλητος Ἀγδρέας ἀποστόλων
 Τῆς εὐεσθείας ἀγκατασπείρων σρόρον
 Τοῖς Ποντικοῖς κλίμαισι καὶ Βιθυνίᾳς
 'Οδῷ προτίνων, καὶ Βυζαντίδα φθάνει·
 "Ην φαιδρύνας δόγμασιν ἐνθέου λόγου,
 9570 Χριστῷ τ' ἀγείρας εὐσεβῶν ἐκκλησίας
 Εὐκτήριον τεύχας τε τοῖς πιστοῖς δόμον
 'Ἐν Χρυσοπόλει τῇ κεκλημένη πόλει,
 'Ἐπίσκοπον τίθησιν ἐν ταύτῃ Στάχυν (87),
 "Ἐνα μαθητῶν ἐδόμηκοντα λόγου·
 9575 "Ος ποιμάνας θρέμματα καλῶς Δεσπότου,

(87) De Byzantinorum episcoporum ante Constantini Magni statem falsa serie, a Stachy usque ad Probum, satis præter alios disseruit Lequinius in *Orientis Christiani* tomo primo. Hoc certe recitissime dicitur, suppositum illum Dorotheo martyri libellum, in quo predicta series proponitur, haud ante Photiana tempora fuisse confictum; quandoquidem et ille Byzantinorum episcoporum catalogus, qui a me in collectionis Vaticanae volumine primo recitat est seriem illum ignorat; quia videlicet is catalogus auctorem Photiano schismate seniorem habet. Desinit enim in Methodio I, qui sanctum illum Ignatium præcessit, contra quem Photius tyrannus deboscchatus est. Ephraemium, præsentis catalogi auctorem, schismatico fuisse animo, satis cognoscimus ex Alexii III, Theodosique I, Vitis. Is igitur, ut alii paris dogmatis partiumque Græci seriem prædictam, invita licet veritate, non est aspernatus; quæ vel patriæ gloriæ,

A significante dulci sorore Eulogia;
 nempe quod urbem orbis famosissimam
 jam occupassent agmina Romana.
 Deinde nuntius qui spectator fuerat,
 adfuit pure gestam rem significans.

Mox insignia Cæsaris Latini,
 coronam, rubros calceos, regium ensem,
 allata noster imperator accepit,
 qui properandum censuit ad urbem,
 nec procul illa stationem cepit.
 Mox quia Byzantii patriarcha aberat
 Cyzici antistes contulit se in turrim
 quæ super aurea porta sublimis eminet,
 delata secum veneranda imagine
 ter gloriosæ Virginis Deiparæ,

B ibique sacras Domino peregit preces.
 Interim nudo capite procubuit humi
 princeps, simulque omnis procubuit populus.
 Peractis autem Domino rite gratiis,
 portam ingreditur imperator Auream,
 pedester pergens ad cœnobium Studii,
 sectans augustam Deiparæ imaginem
 præ se gestatam hymnisque celebratam.
 Exin relicta ad Studium imagine,
 eques ad ædem Dei processit maximam,
 ubi adorato altari et gratiis actis
 omnipotenti prodigioso Numinī,
 cum regia pompa, plausibus concrépantibus,
 imperatorum latus palatum adiit.

C Patriarcharum accipe nunc catalogum novellæ
 Romæ Constantinopoleos.

Apostolorum Andreas protocletus
 dum religionis vere semen spargeret
 per Ponti regiones ac Bityniæ
 ultra progressus pervenit Byzantium;
 quam cum divino verbo illustrasset urbem
 et conflavisset Christo credentium cœtum.
 ædem orandi causa piis fidelibus
 ædificavit proxima in Chrysopoli,
 constituitque episcopum ibi Stachyn
 de septuaginta discipulis unum:
 qui administrato recte grege Domini,

D ut fit, nimio amore, vel ob falsa exaggerandum Byzantini episcopatus antiquitatem, contra Romanæ Ecclesiæ prærogativas, conficta fuit. Est igitur primus Byzantini indubius episcopus ille Metrophanes sub Constantino Magno: vel potius sub Severo imp. Philadelphus, secundum Simeonem Metaphrastem: neque enim credibile videatur Byzantium haud ignobilem urbem caruisse episcopo usque ad novæ urbis fundatorem, vel potius veteris ampliatores magnum Constantimum. Philadelpho dat successorem Metaphrastem Eugenium; huic Rufinum, denique Rufino Metrophanem. Constantini ævo viventem. Non agnoscit autem tum falsi Dorothei tum etiam eius asseclæ Ephraemii catalogus hos episcopos *Philadelphum*, *Eugenium* et *Rufinum*; quos tamen solos Maurini monachi in sua chronologia prudenter scripserunt: itemque ab his tribus Lequinius seriem suam exorditum.

e terra ad cœli transiit stationes.
Post quem pastores dati sunt fidelibus.
Onesimus, fructuosus re et nomine;
Polycarpus, Plutarchus, Sedecion,
Diogenes, Eleutherius, atque Felix;
sanctus deinde Polycarpus alius.
Atque hi cuncti metuentes ethnicos
trans fretum pastorali vacarunt curæ.
Post hos Athenodorus sacerdos divus
Byzantinæ urbis Ecclesiam rexit:
qui nova quoque condita ad orandum æde
in regione quæ dicitur Olea,
ibi synaxes celebrabat pie:
quam ædem postea magnus Constantinus
instauratam plurimum exornavit.
Exin pontificatum gesserunt Zoilus,
Laurentius, et Alypius, atque Pertinax
vir consularis et senator nobilis,
qui ædificavit te nplum mirum, splendidum
quodam in loco cui nomen est Sycæ,
Sequuntur Olympianus et divus Marcus
Deinde Cyrilianus et Castinus,
a quo Byzantii primo delubrum fuit
ad locum justo nomine dictum Petrium
martyrii Euphemiae a fundamentis conditum
quæ nuper stadium vicerat martyrii.
Christi deinde gregi præfuit Titus.
Hinc Domitianus Prebi imperatoris
frater, haud minus animo quam stirpe nobilis.
hujusque filii Probus et Metrophanes:
sub quo postremo pius Constantinus
ad Byzantium urbem semet transferens,
hujus pomorum protulit amplissime,
eamque Romam jussit vocari novam.
Postquam deseruit vitam Metrophanes,
divus Alexander occupavit sedem
facundia et sanctis moribus magis præditus,
sub quo coacta fuit Patrum synodus
Nicæa prima ob damnandum Arium;
quem ipse met sanctarum precum telo
percussum letho confectumque tradidit.
Deinde Paulus orthodoxyæ columen,
qui alumnus fuerat presbyter Ecclesie
Alexandrique episcopi discipulus,
ad salutaria gregem minavit pascua.
Idem Cucusum pulsus exul fuit
propter rectorum dogmatum defensionem,
ubi et violentum habuit vitæ exitum
ab adversariis suffocatus laqueo.
Postea hunc Eusebius Nicomediensis
pontificatum tenuit Byzantii
vesania Arianæ fervidus defensor;
qui Beryti episcopus olim fuerat,
illinc translatus postea Nicomediam,
denique jussu Cæsaris Constantii
in Byzantina ponitur sublimi sede.
Postea senior Macedonius, lupus

(88) Dorotheo est Εὐζώνος.

A Γῆθεν μετέστη πρὸς μονάς οὐρανίους.
Μεθ' ὅν νομεῖς ὀφθησαν εὐσεβοφρόνων
'Ο κλῆσιν 'Οντζιμος δῆμα καὶ τρόπον.
Πολύκαρπος, Ηλιούταρχος, καὶ Σεδεκίων,
9580 Διογένης, Ἐλευθέριος, καὶ Φίληξ,
"Αλλος τε Πολύκαρπος ἵερὸς πάλιν.
Οὔτοι γα πάντες ἀσεβῶν ὑποψήφιοι
Πέρσαι ὄπιρχον θεῦνοντες ἀγέλην.
Μεθ' οὓς 'Αθηνόδωρος ἔνθεος θύτης
9585 Ἐκκλησίαν ἔθυε τῆς Βυζαντίδος:
"Ος οἶκον εὐκτήριον ἄλλον καινίσας
Κατὰ γε χῶρον Ἐλαία κεκλημένον,
Ἐκεῖ συνάζεις ἐκτελῶν ήν ἐνθέως:
"Ον Κωνσταντίνος εὐσεβοκράτωρ μέγας
9590 Γεντανίαν ἀνύψωσε καλλίνας μάλα.
B Ήτα Ζωΐλος (88) λαμβάνει προεδρίας:
Καὶ Λαυρέντιος, Ἀλύπιος, Περτίνας
Ὑπατικός τις εὐγενῆς τῶν ἐν τέλει,
"Ος ναὸν ἀνίστησιν εὐαγῆη, ξένον
9595 Ἐν τινι Συκαὶ προσκεκλιμένῳ τόπῳ
"Ἐπειτ' Ὄλυμπιανὸς καὶ θεῖος Μάρκος,
Πρὸς τοῖσδε Κυριλλιανὸς καὶ Καστίνος,
"Ος πρῶτον ἀνήγειρεν ἐν Βυζαντίῳ
Εὐφημίᾳ μάρτυρι σηκὼν ἐκ βάθρων,
9600 Ἐν τῷ Μετρόῳ τῷ θερωνύμῳ τόπῳ,
Τότ' ἐκδραμούσῃ τὸν δρόμον μαρτυρίου.
Μεθ' "ον τις Τίτος προστατεῖ Χριστοῦ λάχους
"Ἐπειτα καστηγητὸς ἄνακτος Ηρόδου
Δομετιανὸς (89) εὐγενῆς φυχὴν, δέμας:
9605 Καὶ τοῦδε πατέρες σὺν Πρόδρῳ Μετροφανῆς:
"Ἐφ' οὖ μέγιστος εὐσεβῆς Κωνσταντίνος
C Εἰς ἀστυ βιζαντίου ἐλθῶν τῷ τότε,
Τοῦτοι μετεσκεύασεν εἰς εὑρος μέγα,
Ρώμην δρίσας τοῦτο καλεῖσθαι νέαν.
9610 Μητροφάνους δὲ τὸν βίον λελοιπότος,
"Ο θεῖος Ἀλέξανδρος ἔσχε τὸν θρόνον.
Κοσμούμενος λόγῳ καὶ βίῳ πλέον.
"Ἐφ' οὖ γε συνήθοιστο Πατέρων στίφος
Κατ' Ἀρείου τὸν πρῶτον ἐν Νικαέων,
9615 "Οστις βαλῶν Ἀρείον εὐχῆς τῷ βέλει,
Τοῦτον θαντοῖ καὶ παραπέμπει μόρῳ.
"Ἐπειτα Ηαύλος δρθοδοξίας στύλος,
Προσθύτερος τρόφιμος ὃν Ἐκκλησίας
"Ἀλεξάνδρου μύστης τε σεπτοῦ ποιμένος,
9620 Ποιμνην ποδηγεῖ πρὸς νομὰς φυχοτρόφους,
"Ον ἔσχεν ἐξόριστον Κουκουσὸς πάλαι
D "Τπερμαχοῦντα δογμάτων δρθοφρόνων,
Οὐ καὶ τέλος βίαιον εὑρε τοῦ βίου,
Ηαθῶν παρ' ἔχθρῶν πνιγμονήν τε καὶ βρόχον.
9625 Μεθ' ὅν τις Εδσένιος Νικομηδείας
Προεδρίαν εἴληφε τῆς Κωνσταντίνου,
Θερμὸς πρόμαχος Ἀρειανῶν μανίας,
"Ος Βηρυτοῦ πρόεδρος ὄπαρκες πάλαι
Κάκειθεν ἀχθεὶς εἰς πόλιν Νικομήδους,
9640 Πρὸς Κωνσταντίου καθιδρύεται τρίτον
Τῆς Κωνσταντίνου τῷ πανυψήλῳ θρόνῳ.
Πνευματομάχος Μακεδόνιος γέρων

(89) Dorotheo est Δομέτιος,

- Ἄνυμαντικός λύκος τις, οὐ νομεύς, οὐλως
Ησαΐσθισθρεῖς ἔλαθε ποίμνη Δεσπότου·
- 9635 "Ον ἀπελάσας Κωνστάντιος τοῦ θρόνου
Δι' οἵς γε προδέσνησο ἀδίκους φόνους,
Καὶ μᾶλλον οἰσπερίερον πατρὸς νέκυν
Ἀνακομίσας ὥπτο νυοῦ Κηρύκων
Εἰς Ἀκακίου μάρτυρος θεῖον δόμον,
- 9640 "Αδοκὸν Εὐδόξιον Ἀρείου φίλον
Ἄντικαθιστῷ λύκον ἀντὶ ποιμένος·
Ος τυγχάνων πρόδερος Γερμανικείας,
Εἴτε κατασχὼν Ἀντιοχείας θρόνον,
Τέλος τυραννεῖ καὶ θρόνον Βυζαντίδος.
- 9645 Πρὸς τοῖςδε Δημόσιος μάστης Ἀρείου
Ἐπίσκοπός τις Βερβότης τῆς ἐν Θράκῃ
Μετατεθεὶς ἤσχυνε τὴν προσδρήπιν,
Οὖπερ τὸ βιοῦν ἐκμετρήσαντος μόρφῳ,
Εὐάργιός τις δρθιδοξίας φίλος
- 9650 Προεδρίαν εἴληφε τῆς Κωνσταντίνου
Πρὸς Εὐσταθίου μακαριστοῦ ποιμένος,
Οστις πρὸς Οὐάλεντος ἑκάστῃ θρόνου,
Μηδὲ βραχὺ τι τοῦ λάχους γεγευμένος,
Εἴτε προέστη κοσμίως Ἐκκλησίας
- 9655 "Ο γρήγορος νοῦς, ἡ θετγάρδος λύρα
Θεῶν κινηθεὶς πρὸς κυβέρνησιν θρόνου,
Οστις ἀνέτλη μυρίους τοὺς κινδύνους
Τπερμαχῶν κάλλιστα τῆς Ἐκκλησίας·
Ἐφ' οὐ συνέστη κατὰ Μακεδονίου
- 9660 "Αθροισμα σεπτέδν συνόδου τῆς δευτέρας
Ἐν βασιλείᾳ τῇ Κωνσταντίνου πόλει.
Αῦταιρέτως τούτου δὲ λιπόντος θρόνου
Ἡ σύνοδος χρίουσι ποιμένα πόλει
Νεκτάριον λάμποντα βίψει καὶ λόγψ,
- 9665 Συγκλητικῶν τε καὶ περιδέξων θνατοῖς,
Χριστώνυμον μὲν, ἀμύντον δ' εἰσέται·
Ον δίμα βαπτίζουσι, χρίουσι θύτην.
Οὖπερ μεταλλάξαντος εὐαγῶς βίου,
Κλέτες μοναστῶν δίμα καὶ πρεσβυτέρων
- 9670 Στόμα τὸ χρυσοῦν ἡ θεόσδοτος χάρις,
Π τῶν λόγων θάλασσα, φύσις ἡ ἔνη,
Λαμπτήρα καθάπερ ἀρετῶν λάμπων φάσι
Ἐξ Ἀντιόχου κατηγάσεν ἐνθέως
Τῆς Κωνσταντίνου τὸν περικλυτὸν θρόνον,
- 9675 Π μᾶλλον εἰπεῖν τὴν τετράκλιμον κτίσιν
Διδασκαλίας φαιδρύνεις καθημέραν,
Οἰκουμένης δίλιος ὁν ψυχοτρόφος.
Οὖ τοῦ θρόνου φεῦ | ἀπελασθέντος φθόνῳ,
Εἰς δ' ἀλλοδαπήν ἐκδιωχθέντος χόννα
- 9680 Τὴν ἐν Κομάνοις ἐσχάτην ἐρημίαν,
Οὐ μακαριστὸν ἔσχε καὶ τέρμα βίου,
Γηραιδὸς Ἀρσάκιος ἐμψυχος νέκυς
Πρὸς βασιλίδης ἐγκατεστάθη θρόνῳ
Εὔδοξίας, φεῦ οἰος ὁν μετὰ τίνα |
- 9685 Μετ' δίλιον ζόφωσις εἰτ' ἀκοσμία.
Τούτου καταστρέψαντος ἐν θρόνῳ βίου,
Πρεσβύτερος τις εὐλαβῆς Ἐκκλησίας
Κλῆσιν Ἀττικός, ἐμπρέπων βίψει, λόγψ,
Κοινωνεῖ καθίδραν ιερᾶν Βυζαντίδος.
- 9690 Μεθ' δν τις Σισινίος ἀντρὸς πρεσβύτης
Τῆς κατ' Ἐλαῖαν ὁν θύτης ἐκκλησίας,

A vorax, non pastor, ille Pneumatomachus
in gregem Domini clanculum irripuit :
donec eum sede pepulit Constantius,
propter patras cedès, et præsertim
propter translatum Constantini patris
sacrum cadaver e templo Apostolorum
ad martyris Acaciū sacram adēm :
substituitque infamem huic Eudoxium
Arii studiosum, lupum pro pastore ;
qui cum fuisset præsul Germaniciæ,
Antiochenam postea tenuisset sedem,
denique et Byzantinam inique invasit.
Secutus est Demophilus Arii discipulus
qui ex episcopatu Berrohoeæ Threicis
translatus, bunc primatum decoravit :
B cujus cum vitam fatum abrupisset,
Evagrius orthodoxæ tenax fidei
a beatæ memorie Eustathio episcopo
in Byzantina sede constituitur ;
qui statim a Valente exsul pellitur,
ne parum quidem degustato honore.
Deinde præfuit magnifice Ecclesiæ
Gregorius lyra et animo theologus
a Deo promotus ad sedis gubernaculum :
qui se innumeris obtulit periculis
dum fortī manu protegit Ecclesiam.
Sub hoc coaluit contra Macedonia
secunda Patrum veneranda synodus
in Constantini regia metropoli.
Gregorio sponte sedem relinquente,
C synodus urbi præficit pastorem
Nectarium vita et litteris fulgentem,
senatorem nobilem et optimatem,
asseclam Christi, sed nondum initiatum :
quare baptizant simul et mystam ungunt.
Atque hoc sancte vitam concludente,
monachorum illud decus et presbyterii,
aureum os, cœlitus gratia data,
mare eloquentiæ, ingenium prodigiosum,
virtutum luce splendens tanquam lampas,
Antiochia divinitus effulsit
ad Byzantinam collustrandam sedem ;
vel potius universo illuxit mundo,
quem magisterio suo quotidie illuminat,
vere universi orbis sol vivificus.
Atque hoc sede ab invidis expulso
D atque ad extraneas proterritorio regiones,
nempe ad Comanicam Ponti solitudinem,
ubi et beatum habuit vitæ terminum ;
decrepitus Arsacius et vix spirans
Eudoxiæ jussu augustæ in pastorali
(qualis post quantum !) sed constituitur ;
nempe post solem tenebræ et confusio.
Hoc vitam simul sedemque relinquente,
Atticus florens moribus et litteris,
qui pius erat presbyter Ecclesiæ,
sacram ornavit cathedram Byzantii.
Post hunc grandevus ætate Sisinnius,
Ecclesiæ sacerdos ad Oleam positæ,

utilis, mitis, venerandus pastor.
 Quo mortuo, Nestorius sacerdos olim
 Antiochenæ Ecclesiæ, impii dogmatis,
 protervum os, et animus profanus,
 exitiosusque lupus, sedem insilit.
 Atque is tamen exutus dignitate,
 quia spuriorum dogmatum auctor erat,
 ab Ephesino tertio concilio
 cui præserat Cyrillus Alexandrinus,
 justo in exsilium pellitur judicio.
 Deinde sedit Byzantina in cathedra
 homo Romanus, Ecclesiæ sacerdos,
 Maximianus orthodoxiæ columen.
 Postquam hic terram cum cœlo commutavit,
 Patris Chrysostomi dilectus discipulus
 sacer creatur patriarcha Proclus :
 qui ordinatus olim pastor Cyzici
 a beato Sisinnio patriarcha,
 a Cyzicenis nescio cur exclusus,
 interim vacuus ab officio fuerat,
 nunc ad Byzantii promotus est cathedralm.
 Dominicum hic gregem recte pavit,
 mortalesque exuvias magistri sui
 curavit pervehendas ad metropolim.
 Proculo ex convictu hominum sublato
 Flavianus veri dogmatis defensor
 Ecclesiæ nostræ presbyter alumnus
 pontificatum adiit digne admodum.
 Post quem exatinctum ex calce Diocorii
 in Ephesina synodo latrocinali,
 ubi rectorum dogmatum protector erat,
 sacerdos Anatolius Alexandrinus
 creatur pastor Constantinopoleos ;
 opilio bonus, rectæ fidei turris,
 sub quo concilii quarti sacer coetus
 utiliter Chalcedone congregatus
 alienum declaravit ab Ecclesia
 Alexandrinum miserum Diocorum,
 cum Eutychete et aliis paris furfuri.
 Postea Gennadius vir egregius,
 fidei typus et omnis honestatis,
 Ecclesiæ alumnus simul et sacerdos,
 clavum suscepit regendum Ecclesiæ.
 Post quem Acacius orphanorum præses,
 presbyter Ecclesiæ, sed secta pessimus,
 patriarchatum improbe subripuit.
 Is etiam quartam venerandam synodum,
 quantum in ipso erat, abolevit miser.
 Post hunc duplice vere extinctum morte
 Flavitas presbyter ministerio addictus
 in templo Theclæ martyris apud Sycas,
 profanus et blasphemus monophysita,
 atque Acaciani dogmatis sectator,
 patriarchatum contra jus obtinuit.
 Hoc autem breve mortuo post tempus,
 Enphemius tanto dignus sacerdotio
 presbyter pridem in Ecclesia Dei,
 Neapolique præses orphanorum,
 ad summam cathedralm optime deligitur :

A Πρᾶος, γεραρδὸς καὶ νομεὺς ψυχοτρόφος.
 Τούτου θανόντος, Νεστόριος τις θύτης
 Τῆς Ἀντιόχου δισεβῆς καὶ κακόφρων
 9695 Στόμα βδελυρὸν καὶ βίσηλος καρδία,
 Ἡ λυμεῶν λύκος τις, ἐμπηδῷ θρόνῳ
 "Οστις γυμνωθεὶς ἱερωσύνης θρόνου
 Δι' ἄπερ τηρεύσατο δόγματα νόθα
 Ήρδες συνόδου τρίτης τῆς ἐν Ἐφέσῳ
 9700 "Πις προστάτης Κύριλλος Ἀλεξανδρείας,
 Εἰς ἔκοπταν ἀπελήλαται δικῆ.
 Εἰτ' ἐγκατέστη τῷ Βυζαντίδος θρόνῳ
 Γένει Ῥωμαῖος καὶ θύτης Ἐκκλησίας
 Μαξιμιανὸς ὁρθοδοξίας βάσις·
 9705 Γῆθεν μεταστάτος δὲ τοῦδε πρὸς πόλον,
 Μύστης φιλητὸς τοῦ Ηατρὸς Χρυσοστόμου
B Καθίσταται πρόδρος ἵερὸς Πρόκλος,
 "Οστις γε χρισθεὶς ποιμενάρχης Κυζίκου
 Ήρδες Σισινίου μακαριστοῦ ποιμένος
 9710 Καὶ Κυζίκηνος μὴ δεχθεὶς οὐκ οἴδ' δύως
 "Ἄγων σχολὴν δὲ τὸν διαμέσου χρόνον,
 Τότ' εἰς καθέδραν ἡρεύθη Βυζαντίδος.
 Ηοίμην δὲ καλῶς ποιμάναντος Δεοπότου
 Διδασκάλου σῶμά τε συνηργηκότος·
 9715 'Ανακομισθῆναι γε πρὸς πόλιν κράτους,
 Εἴτα λιπόντος γηγενῶν παροικίαν,
 'Ορθῶν πρόδμαχος Φλαβιανὸς δογμάτων
 Πρεσβύτερος τρόφιμος ὃν Ἐκκλησίας
 Προεδρίαν εἴληφε μάλ' ἐπαξίως.
 9720 Οὖπερ θανόντος λατέσαις Διοσκόρου
 'Ἐν Ἐφεσίων ληστρικῷ συνεδρίψῃ
C 'Ως ὑπερασπίζοντος δρθῶν δογμάτων,
 Θύτης Ἀνατόλιος Ἀλεξανδρείας
 Ποιμὴν ἀναδέδεικτο τῆς Κωνσταντίνου
 9725 Νομεὺς ἀγαθὸς, πύρλος δρθοδοξίας·
 'Ἐφ' οὗ τετάρτης συνόδου θεῖον στέφος
 Καλῶς ἀλισθὲν ἐν πόλει Χαλκηδόνι
 'Ἀλλοτριον τίθησι τῆς Ἐκκλησίας
 Διόσκορον δύστηνον Ἀλεξανδρείας
 9730 "Αμ' Εὔτυχει τε καὶ σφίσιν δμοτρόποις.
 'Ἐπειτα Γεννάδιος ἀνὴρ γεννάδας,
 'Γῆς εὐσεβεῖς καὶ καλὸς ποντὸς τύπος,
 'Ἐκκλησίας τρόφιμος δῆμα καὶ θύτης,
 Τοὺς οὖλας ἴθυντες τῆς Ἐκκλησίας.
 9735 Μεθ' δὲ τοι 'Ἀκάκιος δρφανοτρόφος,
 'Ἐκκλησίας θύτης τε κάκιστος σίβας,
D Κακῶς ἐπεισέφρησεν τῇ προεδρίᾳ·
 "Οστις τετάρτην σύνοδον σιδασμάτιν
 Τό γ' εἰς ἐπιστὸν ἀκυροῖ Ψήφοις τάλας.
 9740 Τούτου θανόντος τὸν διπλοῦν δυντῶς μόρον
 'Ἀνὴρ Φλαβίτας μάρτυρος νχοῦ Θέκλης
 Τοῦ κατὰ Σικᾶς διακειμένου θύτης,
 'Ἀνίερος, βλάσφημος, Οιοφυσίτης,
 'Ἀκακίψιμονος καὶ σύμφρων σέβις,
 9745 'Αναξίως ἔσχηκε τὴν προεδρίαν.
 Τούτου τελευτήσαντος ἐν βραχεῖ χορνῷ,
 Εύφρημος ἄξιος ἱεραρχίας
 Ηρεσβύτερος μὲν τῆς θεοῦ γ' Ἐκκλησία
 Τῆς δ' αὖ Νεαπόλεως δρφανοτρόφος,
 9750 Ηιστεύεται κάλλιστα τὴν προστασίαν

- "Οσιος ἀνὴρ, δρθοδόξων προστάτης,
"Οντιν' ἀναθέματι μὴ πεπεισμένον
Καθυποβαλεῖν σύνοδον τρισολίναν
Ἐν Χαλκηδόνι συναλισθεῖσαν πάλαι;
9755 Ἀναξ Ἀναστάσιος ἐκβαλὼν θρόνου,
Τίθησιν ἔξδριστον ἀδίκοφ δικῆ.
Ἀντικαθιστῷ δ' εἰς θρόνον Βυζαντίδος
Σκευῶν μέγαν φύλακα τῆς Ἐκκλησίας
Θείον Μαχεδόνιον ἐκ πρεσβυτέρων.
9760 Ὁν ἀθετήσαι μηδαμῶς ἥργιμάνον
Εἰρημένον σύστημα σεπτῶν Πατέρων,
Εἰς Εὐχάριτα φυγαδεύει τὴν πόλιν.
Τιμόθεον δ' ἄτιμον ἀγκαθιδρύει,
Θύτην μὲν ὄντα, σκευοφύλακά θ' ἄμα
9765 Ἐκκλησίας πρὸν, αἱρετικὸν δ' αὖ στέας,
Ὀρθόδοξοιν ἀχθος τι φανέντα μέγα.
Τούτου καταστρέψκαντος ἀθλίως βίον,
Ἰωάννης σύγκελλος ἄμα καὶ θύτης,
Γένει Καππαδόκης δὲ, λαμβάνει θρόνον.
9770 Οὗπερ τελευτήσαντος ἐν προεδρίᾳ,
Ἐπιφάνιος ἐμφανῆς ὡν τὸν βίον
Ηρεσινότερος σύγκελλος ἔσχε τὸν θρόνον.
Τούτου ριζώντος Ἀνθίμος Τραπεζοῦντος
Ἐπιβάτης δέδεικτο τοῦ σεπτοῦ θρόνου,
9775 Νοσῶν Σεβήρου καὶ Διοσκόρου νόσον,
Ὄν Ἀγαπητὸς καθελὼν Ρώμης πάπας.
Εἰς ποιμενάρχην τῆς βασιλίδος χρει
Μηνᾶν λόγῳ λάμποντα καὶ βίῳ πλέον
Ἐκκλησίας τρόφιμον ὄντα καὶ θύτην
9780 Ἀλεξανδρία, τῶν Σαμψών ξενοδόχον.
Οὗπερ μεταλλέαντος εὐαγῆς βίον
Εὐτύχιος τις καὶ μοναστὴς καὶ θύτης
Μονῆς κατ' Ἀμάσειαν εὐχεστάτης,
Λόγων ἑταῖρος ἀρετῆς τ' αὖ ἐργάτης,
9785 Νομεὺς ἀγαθὸς ὅπτο Χριστοῦ θρεμμάτων.
Ἐφ' οὖν γε πέμπτης συνόδου θείον στίφος
Καλῶς ἀλισθὲν ἐν βασιλίδι πόλει
Στοιχοῦν τετάρτης συνόδου θείοις δροῖς
Αὔτοῖς γε συγγράμμασι τὸν Ὀριγένην
9790 Τίθησιν ἐκκήρυκνον ἄμα Διδύμῳ
Καὶ θεόδωρον τὸν τῆς Μοփουεστίας.
Ἐξωσμένυν θρόνου δὲ τοῦδ' Εὐτυχίου
Ἐφ' οὐπερ ἔξτηλεγχε τὸν βασιλέα
Δόγμα στυγητὸν κρατύνοντα καὶ νόθον
9795 Τῶν σάρκα φθαρτὴν μὴ λεγόντων σχεῖν Λόγον,
Σχολαστικὸς τις εὐσεβῆς Ἰωάννης
Τῆς Ἀντιόχου τυγχάνων θυηπόλος,
Ηροεδρίαν εἴληφε τῆς Κωνσταντίνου.
Χρησταμένου τάλει δὲ τοῦδε τοῦ βίου,
9800 Καὶ πάλιν Εὐτύχιος εὐτυχεῖ θρόνον.
Μεθ' δ' καθωράσσε τὴν Ἐκκλησίαν,
Ἀνὴρ χαριτώνυμος, δλονιον κάρα,
Νηστευτὴς τονπώνυμον ἐξ ἔργων φέρων
Ἐκκλησίας τρόφιμος ὡν καὶ λευτῆς.
9805 Σύγκελλος δέκαν δὲ Ηνεύματος δόμος,
Ὄς Μαυρίκιον ταινιοῖ λαμπρῷ στέφει.
Τούτου δ' ἀναλύσαντος εἰς θείους δόμους,
Κυριακός τις οἰκονόμος καὶ θύτης
θεοῦ μεγάλης ἀγίας Ἐκκλησίας,

A vir sanctus et protector orthodoxorum :
quem renuentem subdere anathemati
beatum illum cœtum episcoporum
qui Chalcedone olim coactus fuerat,
Cæsar e sede depulit Anastasius
extorremque fecit edicto iniquo :
eiusque loco ad cathedram Byzantii
extulit magnum Ecclesiæ scevophylacem
divum Macedonium tunc presbyterum,
quem item renuentem valedicere
prædicto Patrum nobili concilio
ad urbem Euchaïticam Cæsar expulit.
Timotheumque ignobilem obtrusit,
sacerdotem quidem et scevophylacem
Ecclesiæ pridem, sed hæresi pollutum :

B id quod ægerrime tulerunt orthodoxi.
Post hujus autem infelicem obitum,
syncellus simul et presbyter Joannes
Cappadocia gente sedem occupavit.
Post quem pastoris in munere defunctum,
splendidis prædictus Epiphanius moribus
presbyter et syncellus ad sedem venit.
Hoc quoque mortuo, Trapezuntius Anthimus
sedem sanctissimam jussus est condescendere,
quanquam Severo deditus et Dioscoro :
quo tamen Agapetus Romæ papa
exauctorato, fecit patriarcham
Mennam Alexandrinum facundia clarum
magisque moribus, alumnū sacerdotem
Ecclesiæ, xenodochio præfectum Sampsonis.

C Quo pie mortalem deserente vitam,
Eutychius quidam monachus et sacerdos
ex Amaseno sanctissimo cœnobio
amicus litterarum, virtutis auctor,
Christiani bonus pastor ovilis fuit.
Sub eo quintæ synodi divus cœtus
regali in urbe rite congregatus,
insistens quartæ synodi canonibus
ipsisque ejusdem formulis, Origenem
ejecit ab Ecclesiæ, simulque Didymum,
et Theodorum Mopsuestiæ episcopum.
Eutychio postea cathedra depulso,
propterea quod reprehendisset Cæsarem,
qui falsum dogma et pessimum fovebat
de Christi in terra carne incorruptibili ;
scholasticus Joannes homo pius

Antiochena ex urbe tunc sacerdos
patriarchatum adiit Byzantium.
Sed ubi is quoque vitæ metam attigit,
rurus Eutychius in sede constituitur.
Post quem Ecclesiæ splendidus illuxit
Joannes alter, homo beatissimus,
dictus verace titulo Jejunator,
qui Ecclesiæ alumnus fuerat et levita
syncellusque officio in æde Spiritus.
Hic Mauricium redimivit stemmate.
Cum autem superas adiisset sedes,
Cyriacus œconomus et sacerdos
magnæ atque sanctæ Dei Ecclesiæ

sacrum successit in pontificatum,
divinus vir et orthodoxiæ columen.
Quo deserente terrenum hunc primatum,
ad Thomam sacellarium et sacerdotem
deseretur populi sacer principatus,
apostolicum hominem religiosissimum.
Huic solarem deserenti lucom
successor datus est levita Ecclesiæ
ptochotrophii præfector ad portum Phrixi
Sergius pollutus dogmato monophysitico.
Cui moriente Pyrrhus substituitur
haud minus Sergio heresi corruptus.
Erat is magnæ presbyter Ecclesiæ,
præfector monachorum, canonib[us] abbas
quod est trans fretum in urbe Chrysopoli,
divini Verbi Matri dedicatum
antiquitusque conditum a Philippico.
Postquam expulsus Pyrrhus Ecclesia fuit,
Paulus Ecclesiæ economus et sacerdos,
præses custodum, dogmate perversus,
semet ovili obstrusit tanquam lupus.
Post quem defunctum impie in ministerio
sedem recuperavit denuo Pyrrhus.
Deinde Petrus pessimus ad sedem venit,
levita Ecclesiæ, præses ptochotrophii,
referendarius, curatorque senum
in eo quod est Neapoli ptochodechio,
Sergii Pyrrhique et Pauli sectans heresim.
Hoc passo, ut vere dicam, mortem duplicem,
Alius Thomas orthodoxiæ amans,
qui Ecclesiæ alumnus erat et levita,
præclare gubernavit Christi Ecclesiam.
Atque hoc pie concludente vitam,
pontificatum adiit Joannes,
sacerdos et protecdicus Ecclesiæ,
scevophylax, syncellus, et economus,
et gerocomii Rosorum Dexiocratis
præfector; pastor utilis ovili.
Quo moriente, levita Constantinus,
vasorum custos in Ecclesia Dei.
periodeuta Thraciæ et Macedoniæ,
ad Ecclesiæ summatum est provectus;
probatus vir, et decus orthodoxorum.
Hoc in suprema cathedra demortuo,
sacer Theodorus Christi Dei sacerdos
sanctorum in Ecclesia vasorum custos,
syncellus dignitate, præfector monachis,
summa cum laude præfuit Ecclesiæ,
atque orthodoxa dogmata defendit.
Sed tamen hoc injuste depulso sede
Georgius religiosus Christi presbyter,
qui summus erat scevophylax Ecclesiæ,
et syncellus etiam patriarchæ,
pontificatus munere fungi coepit,
opilio bonus, custos divinæ legis:
sub quo, mandante Cæsare Constantino
orthodoxo principe Pogonato,
divinus venerandæ cœtus synodi
regali in urbe rite congregatus

A 9810 Τὴν ἵεραν εἰληφεν ἱεραρχίαν,
Θεῖός τις ἀνὴρ δρθοδοξίας στύλος.
Τούτου λιπόντος τὴν κάτω προσεδρίαν,
Θωμᾶς σκαιελλάριος ἄμα καὶ θύτης
Πιστεύεται δὴ τὴν λεών προσταταῖ,
9815 Ἀποστολικὸς, εὐσεβέστατος σέβας.
Οὐπερ τὸ φάσις ἐκλελοιπότος τόδε,
Ἀντικατέστη λευτῆς Ἐκκλησίας
Πτωχοτρόφος τε λιμένος τῶν τοῦ Φρίκου
Σέργιος ἀνὴρ Οἰοφυσίτης σέβας.
9820 Τούτου θανόντος, ἀντικατέστη Πύρρος,
Ἄνὴρ δομοίος Σεργίῳ κατὰ σέβας,
Θύτης μεγάλης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας,
Ἀρχῶν σεμνείων καὶ μονῆς ἐπιστάτης
Ἐν Χριστοκόλει διακειμένης πέριχν,
B 9825 Ἀνειμένης δὲ τῇ Θεοῦ Μητρὶ Λόγου
Τῆς Φιλιππικῷ συσταθείσης πρὸ χρόνων.
Τούτου διωχθέντος δὲ τῆς Ἐκκλησίας
Οἰκονόμος καὶ θύτης τῆς Ἐκκλησίας
Κάπι φυλακῶν δυστενής Ηαύλος σέβας
9830 Παρεισερθάρη ποιμνίῳ τις ὡς λόκος.
Οὐπερ θανόντος δυστενῶς ἐν τῷ θρόνῳ,
Καὶ πάλιν ἀπέλαθε τὸν θρόνον Πύρρος.
Εἰτα Πέτρος κάκιστος ἔσχε τὸν θρόνον,
Ἐκκλησίας ὃν λευτῆς πτωχοτρόφος,
9835 Καὶ βαιφερενδάριος καὶ γηροκόμος
Τοῦ κατὰ Νεάπολιν πτωχείου τόποι,
Σύμφρων Σεργίου καὶ Πύρρου καὶ Ιαύλου.
Τούτου θανόντος τὸ διπλοῦν δυτικῶς μόρον,
Θωμᾶς τις δὲλλος δρθοδοξίας φίλος
C 9840 Ἐκκλησίας τρόφιμος ὃν καὶ λευτῆς
Χριστοῦ καλῶς θύνε τὴν Ἐκκλησίαν.
Οὐπερ μεταλάξαντος εὐσεβῶς βίον,
Ιωάννης εἰληφε τὴν προεδρίαν,
Θύτης τε πρωτεύδικος ὃν Ἐκκλησίας,
9845 Καὶ σκευοφύλαξ, σύγκελλος, οἰκονόμος,
Γηροκόμος τε Ρωσῶν Δεξιοχράτους
Ποιμνην ποδηγῶν πρὸς νομᾶς ψυχοτρόφους.
Τούτου θανόντος Κωνσταντίνος λευτῆς
Καὶ σκευοφύλαξ τῆς Θεοῦ γ' Ἐκκλησίας,
9850 Περιιδευτής Θράκης, Μακεδονίας
Ἀρχιθύτης διδεικτὸς τῆς Ἐκκλησίας.
Σκρυδαῖος ἀνὴρ, εὐτεθοφρόνων κλέος.
Τούτου καταλύσαντος ἐν θρόνῳ βίον,
Θεόδωρός τις ἵερος Χριστοῦ θύτης
D 9855 Ἐκκλησίας τ' αὐτὸν σκευῶν φύλαξ,
Ἀρχῶν μονῶν τε, σύγκελλος τὴν ἀξίαν,
Προστατεῖται καλλιστα τῆς Ἐκκλησίας,
Ὀρθῶν προμηχῶν εὐσεβῶν τε δογμάτων.
Τούτου βιβέντος ἀδίκων ποιμνης θρόνου,
9860 Κεώργιδς τις εὐλαβῆς Χριστοῦ θύτης
Ἐκκλησίας ἐγεστος ὃν σκευοφύλαξ,
Καὶ ποιμενάρχου σύγκελλος τὴν ἀξίαν,
Ἐκκλησίας εἰληφε τὴν προεδρίαν,
Νομεὺς ἀγαθὸς καὶ Θεοῦ νόμων φύλαξ.
9865 Ἔως αὐτὸν κελεύσει κράτορος Κωνσταντίνου
Ὀρθόφρονός γε τούτης ληην Πωγωνάτου
Ἐκτῆς σεβαστῆς συνόδου θείον στίφος
Ἐν βασιλίδι συναλιεῖται τῇ πόλει,

- 'Επί γε Χριστοῦ τοῦ θεανθρώπου Λόγου
 9870 Καλῶς ἐδογμάτισεν εὐσεβοφρόνως
 Διττὰς θελήσεις καὶ φύσεις ἡνωμένας,
 Καὶ πάντα κατήσχυνεν Οἰοφυσίτην,
 Οὐ γῆθεν ἀπάραντος εἰς σκητὰς ἄνω,
 Θεόδωρος αὖθις πολαμβάνει θρόνον.
- 9875 Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς θεὸν μόρφῳ,
 'Ἐκ βισιλείων ἀσηκρῆτας τις Παῦλος
 Ποιμαντικῆς ἔτυχε καὶ προεδρίας,
 Ποιμαντικῆς ἀξιος ὁν καὶ τοῦ θρόνου.
 Καὶ τοῦδε τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος μόρφῳ,
- 9880 Καλλινικός τις γεννάδας θυηπόλος
 Καὶ σκευοφόλαξ Βλαχεργῶν ἐκκλησίας,
 'Ανὴρ λόγῳ βίᾳ τοις καλῶς ἐμπρέπων,
 Λαζῶν ἐκοθέρνησε τὴν Ἐκκλησίαν.
 'Οντινα 'Ρινότμητος ἄναξ ἀδίκως
- 9885 Πηρὸν δεδράκως ἔξελανει τοῦ θρόνου.
 Κύρον δ' ἀπ' Ἀμάστριδος ἀγαγῶν θύτην
 'Εγχλειστον ὄντα, ποιμενάρχην δεικνύει.
 'Ον Φιλιππικὸς βασιλεὺς δὲ Βαρδάνης
 Τηρμαχοῦντα δογμάτων τῶν ἐνθέντων
- 9890 Θρόνου τε ποιμνῆς ἀπελάσας ἀδίκως,
 'Αντικαθίστηκε λευτήην Ἰωάννην.
 'Οντινα χαρτουλλάριον οἰκονομεῖον
 'Ανδρα στυγητὸν, Εὔτυχοῦς, Διοσκόρου
 'Ομόφρονα μύστην τε, τῆς ποιμνῆς λύκον,
 9895 'Ος ἔξελχθη τοῦ θρόνου μᾶλις ἐνδίκως.
 Θύτης δὲ Χριστοῦ καὶ νομένος ψυχοτρόφος
 Θεῖος Γερμανὸς ἀρεταῖς λάμπων λόγοις,
 'Επὶ λυχνίαν ἐντεθεῖς δῶς τις λύχνος
 Τῆς Κωνσταντίνου τῷ περιόπτῳ θρόνῳ,
- 9900 Αδρον διδαχαῖς κατελάμπρυνε κτίσιν (90).
 'Οστις προβληθεὶς ποιμενάρχης Κυζίκου
 Καὶ τοῖς ἔκειστοι μὴ δεχθεῖς οὐκ οἴδ' δύως
 'Τπῆν σχολάζων τὸν διαιμέσου χρόνον.
 Μετατεθεὶς δὲ πρὸς Βυζαντίδος θρόνον,
- 9905 Ποιμνηγ καθωδήγησεν εὐσεβοφρόνων,
 Τοδδὸς ἀπελασθέντος δὲ κακῶς τοῦ θρόνου
 Πρὸς χράτορος Λέοντος ἔξι Τσαυρίας
 Πρώτου σεβαστῶν εἰκόνων καταλύτου,
 'Ἐφ' φέπερ ἔξηλεγχε τούτουν ἐνθέως,
- 9910 Νίκιν (91) 'Αναστάσιος εἰκόνων λύτης
 Πρεσβύτερος σύγκελλοις ὁν 'Εκκλησίας,
 Ποιμνηγ τυραννεῖ παραλαβῶν τὸν θρόνον.
 Μισθωτὸς οἰκτρὸς, ἀντικρυς λύκος φόρος,
 'Ος πρώτος ἡθέτησε τιμὴν εἰκόνων.
- 9915 Τούτου διπλοῦν θάνατον θρεπτηκότος,
 Κωνσταντίνος ἀθλίος Συλαίου λύκος
 'Αναστασίφ πάντ' ἔοικώς εἰς σέβας,
 Σχολήν ἄγων, θρπατε τὸν θεῖον θρόνον.
 'Οντινα Κοπρώνυμος, αἰνῶ σ', ὡς δίκη,
 9920 θρόνου κατασπάσας γε καὶ μᾶλις ἐνδίκως,
 (Οὐ πίστεως αὖ οὐδὲ δογμάτων χάριν)
 'Εθηκεν ἔξοριστον εἰς ἀλλοτρίαν

(90) Germani hujus prolixum Tractatum de vita termino antea ineditum, habes in collectionis Vaticanae volumine I, p. 285-315; quod scriptum sibi Photius in Amphilochianis usurpaverat, uti docui coll. præd. t. II, p. 682, ubi ejusdem complemen-

- A de Christi Verbi essentia theanthropica
 rectam sententiam pretulit et catholicam,
 duas voluntates statuens et duas naturas
 conjunctas ; omnes damnans Monophysitas.
 Georgio mox translato ad sedes superas,
 iterum Theodorus recepit pedum.
 Quo transeunte ad Dominum per obitum,
 Paulus qui in regia erat a secretis
 patriarchali honore insignitus fuit,
 dignus revera postorali munere.
 Post hunc communi fato exemptum vivis,
 Callinicus egregius Dei sacerdos
 in Blachernarum templo vasorum custos,
 vir litteris et moribus spectatus admodum,
 Ecclesiæ curam gubernandas exceptit :
- B quem Rhinotmetus Cæsar iniquo jussu
 oculis excæcatum sede pepulit :
 substituitque Cyrum ex Amastride
 presbyterum, e monachis quos aiunt inclusos.
 Sed hunc divina dogmata tuentem
 Philipicus Bardanes potitus sceptro
 sententia injusta pepulit civili,
 levitamque ad sedem Joannem extulit,
 qui oeconomatus erat chartularius,
 abominandum hominem, Eutycheti
 Dioscoroque deditum, in grege lupum ;
 qui demum sede pulsus est justissime.
 Sacerdos autem Christi et pastor bonus
 divus Germanus, litteris ac virtutibus
 splendens, lucerna veluti in candelabro,
 e Byzantina eminus conspicua sede
 sermonis magisterio effulsit orbi.
 Cyzicenorum pastor electus fuerat ;
 sed nescio cur ab illis non receptus,
 interim mansit expers ministerio :
 postea translatus ad Byzantinam sedem
 gregem Christianum rectis minavit semitis.
 Sed enim hunc scelestè detraxit sede
 Leo Cæsar Isauricus, qui bellum
 primus indixit sanctis imaginibus,
 objurgante divinitus Germano.
 Successit falso nomine Anastasius
 presbyter et syncellus in Ecclesia,
 sed iconomachus et tyrannus gregis,
 mercenarius miser, lupus exitiosus,
 qui honorem primus abrogavit imaginum.
- D Hoc temporali morte æternaque extincto,
 iufelix Constantinus Sylæi lupus,
 par Anastasio dogmatis impietate,
 munere suo vacuus, invasit sedem :
 quem Copronymus tamen, vah ! justa pœna
 sede detraxit sane merentissimum
 (nequaquam fidei causa neque dogmatum),
 et procul urbe pepulit extorrem :

tum ex alio codice protuli.

(91) Argutia Ephræmii est de contraria significatio
 ne νέκυς et ἀναστάσιος, quasi vivificans, vel re
 surgens.

deinde rursus Byzantium revocatum,
impositumque asello circumduxit;
dumque ederentur ludi in stadio equestres,
miserum illic jussit truncari capite:
quem ante extremum ictum interrogarunt,
utrum probaret synodum Iconomacham;
et quanquam dixit recte sensisse synodum,
nihil tamen minus truncarunt capite.
Successit huic Nicetas eunuchus servus,
imo mancipium vile et inscitissimum,
Apostolorum presbyter in sede,
scevophylaxque templi Chalcopratiorum,
advocatus Ecclesie et oenobiarcha,
sanctorum Christi imaginum destructor,
qui irrepit in ovile tanquam lues.
Post hunc Nicetam in officio mortuum
Paulus Cypro oriundus et vir laicus,
neque sacrarum venerator imaginum,
ad hierarchicum venit principatum.
Hic morbo arreptus cathedram deseruit,
atratumque et tonsum se fecit monachum,
mores lugensque quod fuisse præsul
dum vexaretur miserrime Ecclesia,
et quod imagines coli vetuisset.
Hunc internuntio missis regnatores
quidnam gerendum esset interrogarunt:
respondit is, cogendam esse synodum
quæ malis obviā iret ecumenicam,
onitatemque Ecclesie procurandam,
neque salutis aliam spem esse reliquam.
Illi remisso nuntio, rogabant denuo:
Cur autem tu cum cathedram adires
colendis imaginibus interdixisti?
Ille incusavit principum vesaniam.
Et nunc ad Deum confugiens cum lacrymis
universalem judicem exorabat
ne de se ceu patriarcha judicaret;
pauloque post devenit ad vitæ terminum.
Deinde sacram illustravit sedem
Tarasius rectæ fidei defensor,
litteris æque et moribus insignis,
protasecretis, nobilis stirpe et animo:
sub quo convenit ad Nicenam urbem
venerandorum Patrum concilium septimum,
qui decreverunt sacris imaginibus
reddendum esse ut antea honorem debitum:
Nicetamque, Anastasium, et Constantinum,
mercenarios revera, non pastores,
anathemate justo perculerunt.
Jam cum Tarasius ad securum portum
ex tempestate vitæ appulisset navem,
sedis ac morum pariter successor
Nicephorus electus est protasecretis,
vir sane stirpe nobili et patricius
divinorum dogmatum tutelam gerens,
atque ut par erat Christi gregem protegens.
Porro hunc ovili depulit ac sede
Armenius ille merito dictus Leo,
quia dissidentem dogmate videbat

A Καὶ καταγαγὼν αῦθις αὐτὸν εἰς πόλιν
Ἐπιβιβάσας καὶ θριαμβεύσας ὄνφ
9925 Ἰπποδρομίας ἡγμένης ἐν στρδιψ
Τέτμηκεν αὐτοῦ τὴν παναθλίαν κάραν
Ὄν ἥρετο πρὶν ἐκλιπεῖν ἔιφει βίον,
Εἰ σύνοδον στέργειε τὴν κατ., εἰκόνων.
Καὶ τῆνδες καλῶς φαμένου δογματίσαι,
9930 Οὐχ ἤττον ἐκτέμηκεν αὐτοῦ τὴν κάραν.
Μεθ' ὃν Νικήτας ἐκτομίας ὀἰκότριψ,
Μᾶλλον δὲ καὶ τρίδουλος ἀμαθῆς πάνυ,
Πρεσβύτερος μὲν κηρύκων θείου δόμου,
Ναοῦ σκευοφύλαξ δὲ χαλκοπρατείων,
9935 Ἀρχῶν σεμνείων, ἔκδικός τ' Ἐκκλησίας,
Χριστοῦ σεβαστῶν εἰκόνων καθαιρέτης,
Ποιμνῇ παρεισάφροτες καθά τις λύμη.
B Τούτου καταστρέψαντος ἐν θρόνῳ βίον,
Ἐκ ταῖκῶν Πτολός τις ἀνὴρ Κυπρόθεν
9940 Οὐ χρηματίζων προσκυνητὴς εἰκόνων,
Ηροερίαν εἰληφεν ιεραρχίας.
Οὗτος νοσήσας καὶ λιπών προεδρίαν
Μονῆ προσελθών κείρεται μελαμφόρος,
Στένων, δακρύων οἰς κατέσχε τὸν θρόνον
9945 Ἐκκλησίας αἰσχιστα τυραννούμενης,
Καὶ σεπτὰς ἡβέτησε τιμῆν εἰκόνας.
Ὄν οἱ βασιλεύοντες διεσταλκότες
Ἡροντο τούτοις ὑποθέσθαι πρακτεῖ.
Ἔ δ' ὁς, Συνελθεῖν σύνοδον δεῖ Πατέρων
9950 Οἰκουμενικὴν εἰς ἴστεν τῆς νόσου.
Ἐκκλησιῶν θ' ἔνωσιν ἀπεσχισμένων.
Ἄλλως τυχεῖν γάρ οὐκ ἔνι σωτηρίας.
Οἱ δ' ἀντεπῆγον τῷδ' ἐπιστάντες πάλιν.
Καὶ πῶς, προεδρίαν σὺ μέλλων λαμβάνειν,
9955 Ἀπηγόρευσας προσκύνησιν εἰκόνων;
Ὄ δ' αὖ κρατούντων ἡτιάτο μανίκιν.
Ὀθεν στένων νῦν προσπεφευγὼς Κυρίψ
Κατικετεύων λιπαρῶς κριτήν δλων,
Ὄς ποιμενάρχην μὴ κριθῆναι με κρίσει.
9960 Μετὰ δὲ μικρὸν ἀπολείπει τὸν βίον.
Μεθ' ὃν κατηγλάσσεν ιερὸν θρόνον
Ταράσιος πρόδμαχος δρθοδοξίας,
Κοσμούμενος βίῳ τε λαμπτῷ καὶ λόγῳ,
Πρωτασηκρῆτις, εὐγενῆς ψυχῆν, δέμας.
9965 Ἐφ' οὐν συνέστη κατὰ Νίκαιαν πόλιν
Τῆς ἐδδόμης ἄθροισμα σεπτῶν Πατέρων.
Οἱ καὶ κυροῦσιν εἰκόνας σεβασμίας
D Ὡς πρὸν τιμῆν τε καὶ σθενί ἐπαξίως
Νέκυν δ' Ἀναστάσιον καὶ Κανοσταντῖνον
9970 Σὺν τῷ Νικήτᾳ μισθίους οὐ ποιμένας
Ἀναθέματι παρέδωκα καὶ εἰκότως.
Ιπρὸς νηνέμους δὲ λιμένας Ταράσιου
Βίον καθορμίσαντος ἐκ τρικυμίας
Διάδοχος θρόνου τε τοῦδε καὶ τρόπου
9975 Νικηφόρος δέδεικτο πρωτασηκρῆτις.
Ἄνηρ τις ὅντως εὐγενῆς, εὐπατρίδης,
Προκινδυνεύων δογμάτων τῶν ἐνθέων.
Χριστοῦ τε ποιμνῆς ὑπεραθλῶν ὡς θέμις,
Ὄντινα ποιμνῆς ἀπελάσας καὶ θρόνου
9980 Ἐξ Ἀρμενίας θηριώνυμος Λέων
Οἰς συμφρονοῦντα μηδαμῶς ἔχων σθνα

- Μηδ' αὖ συνιερίζοντα Χριστοῦ τὸν τύπον,**
Τίθησιν ἄξοντον εἰς νῆσουν μίλαν.
Θεόδοτον δὲ Καστηρᾶν τούπικλην
- 9985 Η Μελισσηνὸν ἐγκαθιδρύει θρόνῳ,**
"Ανδρα βέβηλον, εἰκόνων καθηρέτην,
Καὶ λύκον αὐτόχρημα Χριστοῦ θρεμμάτων,
Θρέμμα πονήρον ἀστεῶς Νακωλειας.
Τούτου φανόντος δυσσεβῶς ἐν τῷ θρόνῳ
- 9990 Ἀντώνιος τις Κασσυματᾶς τούπικλην**
Νομεὺς Συλαίου δυσσεβῆς ἔσχε θρόνον,
Θεανδρικὸν τύπωμα μισῶν Δεσπότου.
Εἰτ' Ιαννῆς ἔθλιος, ὁ σκαῖος γόνης,
Τοῦ μισοχριστοῦ χράτορος Θεοφίλου
- 9995 Διδάσκαλος κάκιστος, εἰκόνων λύτης.**
"Ον οἱ χρατοῦντες Μιχαὴλ, Θεοδώρα
Θρόνου κατασπάσαντες ὡς λαοπλάνον
Ἀρχιθυτῶν ψῆφῳ τε καὶ συμφωνίᾳ,
"Ανδρα μοναστήν καὶ θεοῦ θείον θύτην
- 10000 Μεθόδιον σύμμαχον δρθοδοξίας,**
Στίγματα βαστάζοντα σαρκὶ Δεσπότου (92)
Εἰς θῶκον ἀνάγουσι τῆς βασιλίδος,
'Ἐπὶ λυχνίαν ἀναθέντες τὸν λύχνον.
Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην,
- 10005 Ποιμὴν θεαυγῆς ὄπτο τῆς βασιλίδος**
'Ιγνάτιος παῖς Μιχαὴλ βασιλέως,
Κανὼν ἀκριβῆς ἀρετῶν καὶ δογμάτων,
Παιδεύσεως μέλημα καὶ λόγων χράτος.
"Ον ἐκτομίαν θηριώνυμος Λέων
- 10010 Κράτος κατασχών ἀπέφηγε σὺν βίᾳ.**
Ἐίτε μονάστας ὡς θεοῦ θείος νόμος.
Τυστατὸν ἔσχε τῆς Κωνσταντίνου θρόνον.
Τοῦτον Μιχαὴλ καταγαγών τοῦ θρόνου,
Μᾶλλον δὲ Καίσαρ Βάρδας ἀδίκῳ δίκη
- 10015 Ανδρα πανούργον (93) καὶ σοφώτατον λίαν**
'Ἐκ λαϊκῶν Φώτιον πρωτασηκρῆτις,
'Ἀντικαθιστῷ ποιμενάρχην ἀδίκως.
Τοῦδ' ἀπελαθέντος ἐκ προεδρίας,
'Ιγνάτιος ἔσχηγε τὸν θρόνον πάλιν.
- 10020 Οὐ γῆθεν ἀπάραντος εἰς πόλου πλάτος,**
'Ανάγεται Φώτιος αὐθὶς πρὸς θρόνον.
Οὐ καὶ πάλιν αὖ καταχθόντος τοῦ θρόνου,
'Ἄδιδυμος Στέφανος ἄνακτος γόνος
Τοῦ Βασιλείου, λευτῆς τὴν ἀξίαν,
- 10025 Προεδρίαν εἴληφε τῆς Κωνσταντίνου.**
Μεβ' δὲ τις Ἀντώνιος ἀσκητῆς μέγας
Αὐχῶν πατρίδος τὴν βασιλίδα πόλιν,
'Οσιος ἀνὴρ, ἀρετῆς ἀστεμένος,
Οἰκετοῦ νεώς, ἀντικρυս ἀγαθωσύνη.
- 10030 Τούτου λιπόντος γηράνιον οὐσίαν,**
Μετεβενθήκος δὲ πρὸς θείους νόσας,
'Ἀρχιθυτῆς δέδεικτο τῆς Βυζαντίδος
'Ανὴρ μοναχὸς, εὐλαβῆς, σοφὸς μέγας,
Κλῆσιν μὲν Νικόδλαος, ἔξιος θρόνου,
- 1035 Μυστικὸς ἀξίαν δὲ πρόσθεν τυγχάνων,**
'Ἐκφύς Ἰταλῶν, εὐφυῆς περὶ λόγους.

(92) *Quia scilicet fidei rectae causa plaga perpessus fuerat.*

(93) *En ut de Photio schismatis primo auctore loquitur Ephremius, quanquam ipsem et addictus*

A neque illudentem secum Christi cruci :
exsulem ergo misit in quamdam insulam.
Pro quo Theodotum, vulgo Casiteram
vel Melissenum dictum, in sede posuit ;
profanum hominem, imaginum osorem,
lupum revera in grege Dominico,
germen infaustum urbis Nacoliæ.
Post hunc in suo demortuum officio,
Antonius quidam Cassimatas dictus
impius Silæi episcopus, sicut patriarcha ;
qui exsecrabatur Domini sacram crucem.
Sequitur miser Jannes, ineptus magus,
antichristiani Cæsaris Theophili
magister pessimus, imaginum destructor :
quem regnatores Michael et Theodora
sede detrudunt veluti impostorem ;
B concordique suffragio episcoporum
monachum atque dium Dei presbyterum
Methodium rectæ fidei defensorem,
Domini in carne sua ferentem stigmata,
ad sacrum thronum evellunt metropoleos,
in candelabro scilicet ponentes lampadem.
Exin translato ad Dominum Methodio,
splendidus pastor metropoleos exstitit
Rhancabi Michaelis Ignatius filius,
regula exacta dogmatum ac virtutum,
doctrinæ cinnus, litterarum columen,
quem fecerat eunuchum Armenius Leo
injusta vi, cum raperet imperium,
qui que deinde monachus pie vixerat,
postremo Byzantinam concendit sedem :
C e qua deinde Michael hunc deturbavit,
vel potius Bardas Cæsar, injusto jussu :
callido viro et plane versutissimo
laico Photio tunc protasecretis,
patriarchatum interim usurpante.
Sed enim Photio pariter de sede pulso,
stationem suam Ignatius recuperavit :
quo transeunte ad superas regiones
in sacram sedem revocatur Photius.
Tandem ejecto denuo de sede Photio,
Stephanus eviratus, levita officio,
imperatoris Basilii filius,
pontificatum Byzantium rexit.
Post quem Antonius quidam asceta magnus,
natus in urbe regia Constantinopi,
D vir sanctus, et virtutibus affluentissimus,
misericordia templum et bonitatis.
Hoc dimittente mortales exuvias
atque beatos angelos concendente,
patriarcha Byzantii electus est
monachus homo pius, sapiens, magnus,
nomine Nicolaus, sede dignus,
qui fungebatur antea officio mystici,
Itala gente ortus, ornatus litteris.

schismati. Multo autem deterius idem loquitur de Michaele Cerulario, Græci schismatis instauratore.

Hunc spoliavit honore Leo Sapiens
quartas vetantem celebrari nuptias,
syncllamque Euthymium pro eo constituit.
Verum hoc ipso dignitate exuto
iterum Nicolaus recepit sedem.
Sed hoc defuncto, Stephanus Amasenus
eunuchus frugi, sacerdos ordinatus,
pontificatum novæ Romæ obtinuit.
Stephano communis fati extincto viribus,
fit patriarcha Constantinopoleos
monachus Tryphon, religiosus senex :
quem postquam sede depulerunt dolo,
Romaci imperatoris eunuchum filium
nomine Theophylactum pedo donant :
qui neque sancte vixit nec pastoraliter,
sed venationi semper absurde deditus,
equis nutriendis et cursim exercendis.
Hoc vitæ et dignitatis faciente finem,
promotus est ut esset Dei pontifex
dignus sacrorum apice Polyeuctus,
egregius sane vir cunctisque amabilis,
gloria monachorum, virtutum typus,
doctrinæ luce clarus sed magis moribus.
Hoc etiam relinquente caducam vitam,
insedit cathedram Basilius monachus
dictus a patria vulgo Scamandrenus.
Huic abrogato posthinc pontificatu,
pius Antonius de Stadii cœnobio
fit patriarcha Byzantine urbis.
Exin honorem abdicante Antonio,
Nicolaus cognomine Chrysoberges
ejectus est ad sedem famosissimam,
Quo transeunte ad Domini conspectum
magister cathedralm insedit Sisinnius,
litteris doctus, medicina, et legibus,
qui affinitatum scripsit justos gradus.
Postquam vitalem lucem hic deseruit,
sacram exceptit dignitatem Sergius
cœnobii alumnus Manue lis dicti.
Post cujus obitum præsul constituitur
Eustathius princeps presbyterorum
qui in æde palatina rem sacram curant.
Hoc quoque vita terminum attingente,
potitus est honore Alexius monachus,
ecclesiarcha in Studii cœnobio,
vir liberalis, splendidus sacerdos.
Quo sancto concludente vitam obitu,
Michael cognomento Cerularius
nobilis vir professione monachus
episcoporum præsul constituitur :
turbulentus homo, contemptor legum ;
quem Isaacius Cæsar detractum sede
non sine dolo misit in exsilium.
Cujus post obitum cathedra potitur
et patriarche magnus constituitur
Lichudes eviratus Constantinus,
qui dignitate erat protovestiarus :
probatus homo, pius, et Deo dilectus,
in negotiorum publicorum cura

A 'Ον ἐπελάσας τοῦ θρόνου σοφὸς Λέων
Τετραγαμίας ἄγος οὐ δεδεγμένον,
Εὐθύμιον σύγκελλον ἐγκαθίδρυει.
10040 Τούτου διωχθέντος δὲ τῆς προεδρίας,
Παῖλιν δὲ Νικόλαος ἔσχε τὸν θρόνον.
Τούτου θανόντος, Στέφανος ἀμασσίας
Σπουδαῖος εὐνοῦχός τις, ἵερος θύτης,
Ῥώμης νέας εἰληφε τὴν προεδρίαν.
10045 Τούτου τὸ βιοῦ καταλύσαντος μόρφῳ,
Ἀρχιερεὺς δέδεικτο τῆς Κωνσταντίνου
Τρύφων μοναστής, εὐλαβῆς τε καὶ γέρων .
Τοῦδ' ἀπελαθέντος δὲ τοῦ θρόνου δόλῳ,
Εὐνοῦχος υἱὸς Ῥωμανοῦ βασιλέως
10050 Ελῆται Θεοφύλακτος αὐχεῖ τὸν θρόνον,
Οὐχ εὐαγῶς ζῶν οὐδὲ κατὰ ποιμένας,
B Κυνηγεσίοις προστετηκὼς δὲ ἐκτόπως,
Ταῖς ἵππομανίαις τε καὶ τούτων δρόμοις.
Τούτου καταστρέψαντος ἐν θρόνῳ βίον,
10055 Ἀντικατέστη ποιμενάρχης Κυρίου
Πολύευκτος ἄξιος ἱεραρχίας,
Εὐκταῖον δοντως χρῆμα καὶ πᾶσι φίλον,
Κλέος μοναστῶν, ἀρετῶν πατῶν τύπος,
Διαπρέπων λόγῳ καὶ τρόπῳ πλέον.
10060 Τοῦδ' ἐκλεοπότος δὲ τὸν φθαρτὸν βίον,
Μοναχὸς Βασιλείος ἔσχε τὸν θρόνον
Ἐκ τῆς πατρίδος Σκαμανδρηνὸς τὴν θέσιν .
Καθαιρεθέντος τοῦδε τῆς προεδρίας,
Ἀντώνιος τις εὐλαβῆς διστούδιτης
10065 Ἀρχιθύτης πέφηνε τῆς Βυζαντίδος.
Τοῦ δὲ Ἀντώνιου βῶκον ἀπειπαίνουν,
C 'Ο Νικόλαος Χρυσοβέργης τούπελην
Εἰς τὸνδ' ἀνήκει τὸν περίπουστον θρόνον.
Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην,
10070 Κατέσχε Σιονίνιος μάγιστρος θρόνον,
Παιδείας ἔδρις ἱατρικῆς καὶ νόμων,
Βαθμοὺς δι συνθετικοὺς ἐννόμους.
Τούτου θανόντος καὶ λελοιπότος φάος,
Μονῆς προστάτως Μανουὴλ κακλημένης
10075 Σέργιος ἀνὴρ παραλαμβάνει θρόνον.
Τούτου θανόντος ἐγκαθίσταται θρόνῳ
Πρῶτος τις Εύσταθιος ἐν πρεσβυτέροις
Τῶν ἐν βασιλείοις γε κατειλεγμένων.
Καὶ τοῦδε τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος μέρῳ,
10080 Ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου
Μοναχὸς Ἀλέξιος εἰληφε θρόνον .
D Ἀνὴρ μεγαλόδωρος, ὀλβίος θύτης.
Οὖπερ μιταλλάξαντος εὐαγῶς βίον,
Κλῆσιν Μιχαὴλ Κηρουλάριος θέσιν
10085 Εύπατριδῶν εἰς καὶ μονοτρόπων δῆμα
Καθίσταται πρόεδρος ἀρχιποιμένων .
Θερμουργὸς ἀνὴρ, ὑπερόπτης τῶν νόμων.
Οὐ καταγαγὼν Ἰσαάκιος θρόνου,
Εἰς ἔξοριαν παρέπεμψε σὺν δόλῳ.
10090 Ἐνθα θανόντος, ἐγκαθίδρυται θρόνῳ
Καὶ ποιμενάρχης ἀναδείκνυται μέγας
Κωνσταντίνος τις ἐκτομίας Λειχούδης,
Πρωτοθεσιάριος δι τὴν ἀξίαν,
Σπουδαῖος δοντως, εὐλαβῆς, θεῷ φίλος,
10095 Ἐν δημοσίαις πραγμάτων λειτουργίαις

- Φανεῖς ἀμεμφής διεπίληπτος πάνυ,
Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐν καλῶν ἔργασιαις.
Οὐ τὸν παρόντα καταλύσαντος βίον,
Οὐ Ξιρίλινος χαρίεις Ἰωάννης
10100 Ἐκκλησίας ἴδυνε τὴν προεδρίαν,
Βίψ, λόγῳ γένει τε λαμπρῶς ἐμπρέπων·
“Ος πρόσθεν ὅν εἰς εὐγενῶν τῶν ἐν τέλει,
Κόσμον λελοίκως, τὰ μοναχῶν ὑπέδυν,
Καὶ ποιμενάρχης ἐκρίθη Βυζαντίδος
10105 Τούτου τὸν ἀνθρώπινον ἰκενάντος βίον,
Κοσμᾶς μοναχὸς Ἱεροσολυμίτης,
Ἀνὴρ ἀγαθὸς, ἀρετῶν θεῖος δόμος
Χειρίζεται δὴ τὴν λεῶ προστασίαν.
“Ος δυσχεραίνων πραγμάτων τῇ συγχύσει
10110 Ἐκῶν ἀπηγγέρεσσεν ἱερωσύνην,
Καλῶν ὑπεκστάς καὶ θρόνου καὶ ποιμένου,
Εἴτ' ἄγκατέστη τῷ πανυψήλῳ θρόνῳ
Μοναχὸς Εὐστράτιος Γαριδᾶς θέσιν,
Πρὸς πᾶν διτοῦν μὴ πεφυκὼς κρειτόνων,
10115 Παιδεύσεως ἄμμοιρος ἄμμα καὶ λόγων,
“Ἔσυχις τε, γωνίς, μᾶλλον πρέπων
“Ἡ προστασίᾳ καὶ λεῶ προεδρίᾳ.
Τεῦδ' ἀπελαθέντος γε τῆς προεδρίας,
“Οσιος ἀνὴρ, εὐλαβής, πρᾶος φύσει,
10120 Θεῷ προβληθεὶς Νικόλαος ἀξίως,
Μοναχὸς ἐλλόγιμος, ἀξίος θρόνου,
Ἐκκλησίας ἴδυνεν ὡς θεῷ φίλον.
Τούτοις μετασταντος δὲ πρὸς θείους νόσας,
Ἀνὴρ χαριτώνυμος ἐμπρέπων λόγοις
10125 Ιερομνήμων λευτήρος Ἐκκλησίας,
Τῷ τηνικαῦτα ποιμένι Καλκηδόνος
“Ἄγχοῦ καθ' αἷμα καὶ γένος συνημμάνος,
Τὸ δ' ἀγαπητὸς ὡς ἐπώνυμον φέρων,
Ἀνάγεται δὴ πρὸς θρόνον Βυζαντίδος.
10130 Οὐ τὸν παρόντα καταλεῖψαντος βίον,
Στυπῆς Κέων εἰληφε τὴν προεδρίαν,
Οἰκονόμος ὅν, λευτήρος Ἐκκλησίας.
Καὶ τοῦδε τὸ ζῆν ἐν θρόνῳ λελοιπότος,
Πρόσεδρος ὕσθη ποιμενάρχης αὖ μέγας
10135 Σεμνὸς Μιχαὴλ ἀρεταῖς λάζιπων, λόγοις,
Μονῆς προεστῶς εὐαγγοῦς τῆς Ὁξείας
“Οστις ἐκῶν λέλοιπεν ἱεραρχίαν.
Πρὸς νησίδα δὲ καὶ μονῆν τῆς Ὁξείας
Ἐπαναδραμών, νποθεὶς τὸν αὐχένα
10140 Ναοῦ πύλῃ δόχμιον, ὡς πράου τρόπου!
Ιππεῖν παρεῖχεν εἰσιοῦσι τὸν δόμενον.
Ἐφ' οὓς ἀποιστάς τῆς μονῆς τῆς ἴδιας
‘Δξυμφόρως εἰληφε τὴν προεδρίαν.
Οὗτοι μεταστάντος δὲ Μιχαὴλ θρόνου,
10145 Κοσμᾶς Ἀττικὸς κόδσος ἱεραρχίας,
Τῶν ἀρετῶν ὅχημα, καλῶν ἐστίχ,
Προφητικὸς τις καὶ τὸ μέλλον προβλέπων,
‘Ἄρχιθτης δέδεικτο τῆς Κωνσταντίνου,
Ποιμὴν ἀγαθὸς καὶ νομεὺς ψυχοτρόφος·
10150 “Ονπερ καθεῖται Μανουὴλ ἀναξ θρόνου,
Ψευδεῖς προφῆταις αἰτιαῖς τε συμπλάσας.
“Οθεν προαχθεῖς ποιμενάρχης δὲ βλέπων
“Ἡ μὴν μενεῖν ἀκαρπὸν ἀρένος τύκου
Μῆτραν προηγόρευε υῆς Βασιλίδος.

A sine quærela inventus et inculpabilis,
nedum in rei sanctioris ministerio.
atque hoc etiam dimittente vitam,
vir gratus Xiphilinus Joannes
Ecclesiae cœpit regere principatum,
stirpe, vita, litteris apprime clarus,
nobilis quondam inter senatores;
deinde omisso mundo se fecit monachum,
Byzanti demum evasit patriarcha.
Jamvero hoc humanis exempto rebus
monachus Cosmas Hierosolymites,
vir bonus et virtutum thesauros mirus,
populi accepit sacrum principatum.
Sed enim is turbatas res fastidiens,
sponte abdicavit sacrum ministerium,
B sede et ovili secedens laudabiliter.
Exin statuitur in sublimi cathedra
Eustratius monachus cognomento Garidas
ad nullam rem præclaram natura idoneus,
egens doctrinæ omnis litterarum,
angulis et silentio longe aptior
quam dignitati et populi primatui.
Ergo post hunc ejectum ministerio,
vir sanctus, religiosus, miti ingenio,
Deo volente electus Nicolaus,
monachus eruditus, sede dignus,
Ecclesiae rem direxit ut Deo placet.
Nicolao transeunite ad cœtus superos.
Joannes laude litterarum florens,
hieromnemon, et levita Ecclesiae,
C Chalcedonensi præsuli conjunctus
sanguinis jure ac necessitudine,
dilectus dici ceu cognomento solitus,
ad Byzantinam cathedram evehitur.
Quo dereliquente caducam vitam,
pontificatum adiit Styppes Leo,
Ecclesiae jam cœconomus et levita.
Hoc etiam vitam in sede dimittente,
magnus processit pontifex et primas
litteris Michael clarus et virtutibus
sancti cœnobii præces Oxitani:
qui tamen sponte honorem abdicavit,
atque ad Oxiæ monasterium insulæ
reversus, collum præbuit potentum
in templi foribus, prob mansuetudinem!
ingredientium omnium calcandum pedibus,
propterea quod cœnobia reliquo suo
inutilem honorem receperisset.
Sic Michael deserente sedem,
Atticus Cosmas sacerdotii decus,
cinnus virtutum, honestatis apex,
spiritu quoque præditus propheticō,
processit præsul Constantinopoleos,
nutritor animarum, pastor bonus:
quem tamen exauctoravit Manuel Cæsar
falsi conficto criminis obtentu:
quare in judicium patriarcha adductus,
ait prophetans ulterum reginæ
mascula prole sterile futurum.

Posterum tempus dictum confirmavit.
 Jam magno duci imperatoris genero
 ob id minanti graviter Contostephano,
 et dirum aliquid facere volenti,
 prædictit ipsum peritulum lapide.
 Ulrumque dictum exitu non caruit.
 Post Cosmam autem Muzalo Nicolaus
 Cypro translatus Ecclesiam gubernavit,
 ipsius Ecclesiæ alumnus et levita,
 sacrarum Pauli interpres litterarum,
 Cypri deinde factus archipresul :
 quam tamen sedem abdicavit postea
 perosus humanarum colluviem rerum.
 Cum vero otiosus esset Constantinopoli
 cœnobii præses ad Cosmidium,
 tunc quidem Byzantium excepit sedem,
 hac tamen ipsa sponte dein recessit.
 Theodotusque monachus et sacerdos
 præses cœnobii Christi resurgentis,
 quod nunc concluditur mœniis metropoleos,
 donatus est Byzantini insulis.
 Cujus demortui Chliarenus sedem
 exceptit Constantinus, in Dei Ecclesia
 præpositus sacello et levita,
 Atque hoc etiam moriente, Lucas
 religiosus Chrysoberges monachus,
 egregie functus hactenus vita ascetica,
 pro suis meritis ad insulas devenit.
 Post Lucam Michael levita sacellarius
 philosophorum hypatus Anchiali
 tiaram Byzantium egregie ornavit.
 Atque hoc translatu ad cœrula superna,
 Eugeniota monachus sacerdos
 cœnobia Manganorum tunc præpositus,
 nomine Chariton, sedem occupavit.
 Hoc deserente terrenum incolatum,
 Theodosius qui in Boradii cœnobio vixerat,
 vir sane bonus et decus monachorum,
 Ecclesiam Christi rexit laudabiliter.
 Is tamen sacrum honorem abdicavit.
 Cui sedem vacuam sponte relinquenti,
 venerandarum hæres insularum
 successit Basilius Camaterus,
 vir eruditus, chartophylax, levita ;
 quem Isaacius imperator Angelus
 pontificatus exuit honore
 falsis omnino circumventum criminibus.
 Pro quo levitam Ecclesiæ sacellarium
 nomine Nicetam cognomine Muntanem
 Tithono Thucritoque annosiorum
 creavit præsulem Constantinopoleos :
 quem cæteroqui paulo post deposituit
 tanquam effætæ ætatis ac delirum :
 substituitque professione monachum
 asceticumque hominem Leontium mitem,
 e collibus Auxentii in urbem pertrahens.
 Atque hunc sibi a Virgine Deipara,

(94) Recole quæ dixi ad Vers. 4747.

- A** 10155 Καὶ ταῦτα συμβέβηκεν διστέρῳ χρόνῳ·
 Δουκὶ μεγάλῳ καὶ κρατοῦντος νυμφίῳ
 Κοντοστεφάνῳ πρὸς τόδ' ἡ πειληκότι,
 Δράζαι δ' ὀδεικὲς τόνδ' ἐπιβεβληκότι,
 Ἐχειν προεῖπε τὸν διὰ λίθου μόρον.
10160 Εὐλῆσος δ' ἄμφω τὰ προλεχθέντα τέλος.
 Μεθ' δν Μουζάλων Νικόλαος Κυπρόθεν
 Μεταπεθεὶς θύμες τὴν Ἐκκλησίαν,
 Ἀνήρ τροφιμος, λευτής Ἐκκλησίας,
 Διδάσκαλος τ' αὐτῶν Παύλου λόγων (94),
10165 Εἰτ' ἀρχιθύτης ἀνεδείχθη Κυπρίων.
 Καὶ δυσχεραίνας πραγμάτων τῇ συγχύσει
 Θρόνον παρητήσατο καὶ προεδρίαν.
 Βακάντιος δ' ὁν ἐν βασιλίδι πόλει
 Καὶ Κόδσιμοι τῆς μονῆς ἐπιστάτης.
B 10170 Εὐλῆσος θώρακον τῆς Βυζαντίδος τότε.||
 Αὐθαιρέτως τούτου δὲ λιπόντος θρόνον,
 Θεόδοτός τις καὶ μοναχὸς καὶ θύτης
 Μονῆς προεστῶς ἀναστάσεως Λόγου
 Τῆς ἐν πόλει νῦν κειμένης βασιλίδι
10175 Πρόδερος ὥφθη τῆς Κωνσταντίνου θρόνου,
 Οὐπερ θανόντος, Κωνσταντίνος λευτής
 Καὶ σακελλίου τῆς Θεοῦ γ' Ἐκκλησίας
 Ὁ Χλιαρηνὸς παραλαμβάνει θρόνον.
 Καὶ τοῦδε βίον ἐκμετρήσαντος μόρῳ
10180 Λουκᾶς μοναχὸς εἰσεβῆς Χρυσοβέργης.,
 Ἀσκητικὸν κάλλιστον ἀνύων βίον,
 Ἐπαξίως ἔσχηκε τὴν προεδρίαν.
 Μεθ' δν Μιχαὴλ λευτής σακελλίου
 Φίλοσοφων ὑπατος τοῦ Ἀγχιάλου
C 10185 Κοσμεῖ θρόνον κάλλιστα τῆς Κωνσταντίνου.
 Τούτου μεταπετάντος δὲ πρὸς πόλου πλάτος.
 Εὐγενειώτης ἐν μονοτρόποις θύτης
 Μονῆς προεστῶς χρηματίσας Μαγγάνων,
 Ελῆσιν Χαρίτων, παραλαμβάνει θρόνον.
10190 Τούτου λιπόντος τὴν κάτω παροικιαν,
 Θεόδοσίος ἐκ μονῆς Βοραδίου,
 Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ μονοτρόπων κλέος,
 Χριστοῦ καλῶς θύμες τὴν Ἐκκλησίαν.
 Τούτου λιπόντος ἱεραρχίας θρόνον,
10195 Ἐκουσίως τε τὸν θρόνον λελοιπότος,
 Βασίλειός τις Καματηρὸς τούπικλην,
 Λόγιος ἀνὴρ, χαρτοφύλαξ, λεπτής,
 Ἀντικατέστη τῷ σεβασμῷ θρόνῳ.
 "Ον Ἀγγελος σχὼν Ἰσαάκιος κράτος
10200 Κατήγαγε θρόνου τε καὶ προεδρίας,
 Συνθέεις προφάσεις παντάπαν ἀνευδόγους.
 Σακελλάριον λευτήν δ' Ἐκκλησίας
 Κλῆσιν Νικήταν, Μουντάνην δὲ τούπικλην,
 Παλαιότερόν γε Τιθωνοῦ καὶ Θουκρίτου,
10205 Ἀρχιθύτην δείκνυσι τῆς Κωνσταντίνου.
 Μετὰ μικρὸν δὲ τοῦ θρόνου κατασπάσας
 Ὡς ἀφελῆ τε καὶ χρόνῳ παρειμένον,
 Ἀνδρα μοναχὸν ἀρετῆς ὄντα ἐργάτην,
 Τὸν πρὸν Λεόντιον ἐγκαθιδρύει,
10210 Λόφων ἀπ' αὐτῶν ἀγαγὼν Αὔξεντίου.
 "Ον τῷδε δεῖξι τὴν ἀπειρανδρον Κόρην

- Ἐφασκε νυκτὸς συλλήγων ἡθροισμένων,
Εἶδός τε, κλῆσιν, ἀρετὴν τοῦδ' εὐστόχως
Καλῶς διαγράψασαν ώς ἐν εἰκόνι,
- 10215 Ἀλλά γε καὶ τόνδ' ἀπελάνει τοῦ θρόνου,
Πάντα παριδῶν τὰ προηγορευμένα·
Μετάθεσιν δὲ δραματουργεῖ ποιμένος·
Ἀρχιθύτην γάρ τῆς Σιών τῆς ἀγίας
Κλῆσιν θεοδόσιον (95) φῦντα Λατίνων,
- 10220 Ἐφάδα (96) τῷδε καὶ προηγορον κράτους,
Εἰς θῶνον ἀνήγαγε τῆς Κωνσταντίνου.
Ἄλλος οὐδὲν ἔπωντο τῆς κακουργίας·
Ἀμφοῖν γάρ ἐκπέπτωκεν ιεραρχίαιν
Καὶ τῶνδ' ἀτίμως δι προδόληθεις ἀκρίτως.
- 10225 Ἐπειτα Γεώργιος δὲ Ξιφίλινος
Σκευορόλαξ ὃν τῆς Θεοῦ γ' Ἐκκλησίας
Ποιμαντικὴν εἶληφε καὶ προεδρίαν (97).
Τούτου θανόντος ἐγκαθίσταται θρόνῳ (98)
Ο Καματηρὸς εὐεπής Ἰωάννης,
- 10230 Ἰδρις σοφίας παντοδαπῆς καὶ λόγων,
Ἐπηβολός τε δογμάτων τῶν ἐνθέων,
Ἐκκλησίας ὃν λευίτης, χαρτεφόλαξ·
Ἐφ' οὐ παρεστήσαντο Λατίνοι πόλιν·
Ὄς ἐξελαθεὶς δυστυχῶς πρὸς Λατίνων
- 10235 Θρόνου πατρίδος τῆς σεμνῆς (99) Βυζαντίδος,
Οἶκεῖ Διδυμότειχον εἰς ἄστυ φάσας,
Ἐνθα θανὼν ἔλιπεν ἥλιον φάος.
Μετὰ δὲ τούτον ποιμένες βυζαντίδος
Οὗτοι προεβλήθησαν ἐν Νικαέων·
- 10240 Πρώτος Μιχαὴλ Αὐτωρειανὸς θέσιν
Βασελλάριος, λευίτης Ἐκκλησίας,
Ἰδρις σοφίας κοσμικῆς θελας ἀμά.
Οὐπερ μεταλλάξαντες ἐν θρόνῳ βίον,
Θεόδωρος εἶληφε τὴν προεδρίαν
- 10245 Ἐκκλησίας ὃν λευίτης, χαρτοφόλαξ,
Τούπωνυμον σχάν Εἰρηνικὸς πατρόθεν,
Φιλοσόφων ὑπατὸν ἀξίαν, λόγους.
Καὶ τοῦδε θανόντος δὲ, τὴν προεδρίαν
Μάξιμος αὐχεῖ καὶ μοναχὸς, καὶ θύτης
- 10250 Μονῆς προεστῶς εὐαγγοῦς ἀκοιμήτων.
Μεθ' οὐ Μανουὴλ Φιλόσοφος τὸν λόγον,
Φύλαξ ἀκριβῆς καὶ νόμων καὶ κανόνων.
Τούτου λειπόντος τὴν κάτω παροικήν,
Ηολὸς Γερμανὸς τὸν βίον καὶ τὸν λόγον
- 10255 Ἀρχιθύτης δέδεικται τῆς Κωνσταντίνου,
Ἀνὴρ μοναστῆς, καὶ Θεοῦ θυηπόλος,
Αὐχῶν Ἀνάποδουν πατρίδα Προπονίδος,
Ἐκκλησίας τρόφιμος ὃν τῆς ἐν πόλει·
Εἴτα μονάσας, καὶ φανεῖς Θεοῦ λάτρις,
- 10260 Γεωργίψ μάρτυρι καὶ περιλόγονος,
Ἐλαχε ποιμνην θύσιεν Βυζαντίδος.

(95) Sic etiam v. 6030. Atqui hunc passim appellant alii *Dositheum*, quos inter Methodius infra a nobis edendus. Sed enim *Dositheus* nihil aliud est nisi metathesis τοῦ *Theodosius*. Sic in coll. Vat. t. II, p. 441, quem Polybius appellaverat *Theotinum*, Diodorus cum anagrammate dicit *Timotheum*.

(96) Allatius de Cons. p. 702, legebat εὐθάδε, quia mihi melior lectio videtur. Codex tamen noster tam hic tum v. 6031 habet ἔθαδα.

(97) Recitat tres hos de Xiphilino versiculos

A dicebat Isaacius astanti turbæ,
noctu monstratum, et affabre descriptam
corporis speciem cum virtute ac nomine.
Nihilo tamen minus hunc sede depulit
postea dictorum negligens suorum.
Namque transferre voluit episcopum.
Sancte nempe Sionis patriarcham
stirpe Latinum, Theodosium nomine,
cognitum sibi, atque imperii vatem,
ad Byzantinas insulas provexit.
Sed homini nil profuit facti novitas,
ambobus enim sacerdotiis excidit
cum ignominia, nequiter electus.
Secutus est Georgius Xiphilinus
e scevophylace in Ecclesia Dei
B ad pastoralem cathedram subvectus.
Hoc vita functo, stationem occupavit
oris facundi Joannes Camaterus
omnigena cumulatus sapientia ac litteris
et divinorum dogmatum callentissimus,
antea levita Ecclesie et chartophylax.
Sub eo metropolim Latini expugnaverunt.
Quamobrem infelieiter ab his expulsus
sede atque alma patria Constantinopoli,
Didymotichum transtulit stationem,
ibique clausit oculos vitali luci.
Post hunc pastores urbis Byzantinæ
hi creabantur in oppido Nicæa.
Primus est Michael, dictus Autorianus,
Ecclesie sacellarius et levita,
C mundanis litteris divinisque abundans.
Post quem in sede extinctum, Theodorus
sacri primatus adiit honorem,
antea levita Ecclesie et chartophylax,
Irenici cognomen a patre trahens,
in studiis philosophicis gradu hypatus.
Quo moriente, sacra rei primatum
Maximus tulit monachus sacerdos,
Accometarum præpositus cœnobio.
Post hunc philosphus oratione Manuel,
legum defensor canonumque sedulus.
Quo deserente terrenam incolatum,
clarus doctrina et moribus Germanus
creatur præsul Constantinopoleos,
vir monachatum profitens, Dei sacerdos,
D oppido oriundus Anaplo in Propontide,
in urbe a pueritia Ecclesie alumnus,
deinde factus monachus et Dei minister,
carus præcipue martyri Georgio;
postremo Byzantinus evasit pastor.

Allatius de Georgiis p. 664, ed. Fabric.

(98) Ex hoc versiculo usque ad v. 10340 habes
patriarchas Constantinopolitanos, qui in exilio
electi fuerunt, apud Allatium de Consensione lib. II,
cap. 14, p. 725. Item partim in adn. ad Aeropolitam cap. 6.

(99) Allatius in utroque citato loco pro σεμνῆς,
almῆ, legit ἐμῆς, μεῖ. Num ergo hinc orta est
Allatio opinio quod Ephræmii patria Byzantium
fuerit; quandoquidem eum appellat *Byzantinum*?

Sed hoc per obitum transeunte ad Dominum et patriarchis sanctis connumerato, Methodius item monachus et Dei sacerdos, tunc Hyacinthi præsidens cœnobio, tempore sedem tenuit brevissimo. Quo moribunda deserente membra, pedum corripuit Manuel archipresbyter cleri, qui sacram ædem palatii curat; senex benignus, mansuetis moribus. Atque hoc etiam concludente vitam, Arsenius inter monachos pietate fulgens, virtutum eximia atque animata sedes, electus est Byzantii patriarcha. Is natus quidem erat in urbe regia; sed in Nicænis monasteriis postea totonderat capillum, et abbas fuerat: nunc solitarius uni Deo vacabat In Apolloniadis urbis ecclesiis; quo tempore Nicæam fuit accitus a Theodoro Cæsare Romano: ubi expletis cunctis Ecclesiæ gradibus ad summum hierarchiæ pervenit apicem. Cum autem sponte dimisisset pedum, monasticam quietem pie repetens, ad Byzantium transiit patriarchatum, Ephesiorum Nicephorus archiepiscopus qui olim palatii fuerat archipresbyter, Innocens vir, perpetuus Parthenius. Atque hoc sedem cum vita deserente, Arsenius primus liberatæ urbis sacrum recuperavit principatum. Sed idem postea depositus sententia episcoporum aliorumque judicum, Ecclesiaque abscedere coactus, in Preconnesum insulam deportatur. Germanusque præsul Hadrianopoli translatus est ad urbem Constantini. Verum Germano abdicante honorem, Josephus rectæ religionis columen, presbyterorum decus et monachorum sancto cœnobio præpositus Galesii, mitis, benignus, divina legis reverens, nutritor egenorum, natura clemens, patriarcharum celebrem insedit thronum digne et canoniois regulis electus. Is regio in clero presbyter olim fuerat, sanctisque nuptiis filiam procreaverat: postea vero viduatus conjugé, monasticam professus libenter vitam cœlestium virtutum arca apparuit: exin cœnobii Galesini abbas, episcopus postremo et magnus pontifex. Cum autem Italorum dogma invasit Ecclesiam nostram haud laudabiliter,

(1) Allatius habet παρθένος.

(2) Imo schismatis tenacissimus, atque idcirco a Michaeli Palæologo imp. sede ejectus, quia concordia cum Ecclesia Romana, quam predictus imperator conciliaverat, subscribere noluit.

A Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην Καὶ συναφθέντος πατριαρχῶν ἀγίοις, Μεθόδιος τις καὶ μοναχὸς καὶ θύτης, 10265 Μονῆς προστὰς τῆς Ὑακίνθου τότε, Ἐπὶ βράχιστον ἀπολαύει τοῦ θρόνου· Οὐπερ θανόντος, καὶ λιπόντος τὸν βίον, Ὁ πρωτοβύτης Μανουὴλ ἔσχε θρόνον Τῶν ἐν βασιλείοις γε κατειλεγμένων, 10270 Γέρων προσηνής, μειλίχιος τὸν τρόπον. Χρησαμένου τέλει δὲ τοῦδε τοῦ βίου, Ἀραένιος τις εὐλαβῆς μονοτρόπων, Τῶν ἀρετῶν κάλλιστος, ἔμψυχος θρόνος Εἰς ποιμενάρχην ἡρέθη Βυζαντίδος, 10275 Σειρὸν γένους Ἐλκῶν μὲν ἐκ Βυζαντίου Κόμην δὲ καρεῖς ἐν μοναῖς τῆς Νικαίας, Καὶ τῇδε δειχθεὶς καὶ μονῆς ἐπιστάτης· Εἴθ' ἁσυχάζων καὶ θεῷ προσανέχων Ἐν Ἀπολλωνιάδος ἀσκητηρίοις 10280 Ἀφίκτο κληθεὶς εἰς πόλιν Νικαίων Πρὸς τοῦ κρατοῦντος Αὐστόνων Θεοδώρου· Καὶ πάντα βαθμὸν ἀνύσας Ἐκκλησίας Εἰς ὄψας ἦρθη ποιμενάρχης μέγα. Λύθαιρέτως τούτου δὲ λιπόντος θρόνον, 10285 Μονῆς δὲ αὐτὸν εὐαγῶς δεδωκότος Ν.κηφόρος πρόεδρος ὥν Ἐφεσίων Προεδρίαν εἶληφε τῆς Κωνσταντίνου, Ὅς ἀρχιλευτῆς πρὶν ἦν παλατίου, Ἄνηρ ἀμεμφῆς, παρθένος (1) διὰ βίου. 10290 Τούτου τελευτήσαντος ἐν προεδρίᾳ Ἀραένιος πρώτιστος ἀπολαμβάνει Τῆς βασιλίδος ιερὸν προεδρίαν· C Καθαρέσει τούτου δὲ καθυπηγμένου Πρὸς ποιμενάρχῶν καὶ δικαστῶν τῶν τότε, 10295 Εἴτ' ἀπελαθέντος τε τῆς Ἐκκλησίας, Εἰς Προικόνησον δ' ἀπαχθέντος νησίδα, Τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς ἀρχιθύτης, Μεταθέσει δέδεικτο καὶ Βυζαντίδος. Τούτου παρατήσει δὲ λιπόντος θρόνον, 10300 Ἄνηρ Ἰωσήπος δρθιδοξῆς στύλος (2), Κλέος μοναστῶν ἀμα καὶ πρεσβυτέρων, Μονῆς προεστῶς εὐαγοῦς Γαλησίου, Πρᾶος, χαρίεις καὶ θεοῦ τρέμων νόμους, Πτωχοτρόφος, φίλοικτος, εὐσπλαγχνος φύσις, 10305 Εἰς πατριαρχῶν τὸν περίπουστον θρόνον Ἀνάγεται δὴ κανονικῶς. ἀξίως, Κλήρου πέλων εἰς τοῦ βασιλείου πάλαι, D Γῆμας τε σεμνῶς καὶ τεκῶν θυγατέρα· Εἴτ' ἀποβαλὼν θανάτῳ συνευνέτιν, 10310 Καὶ τὰ μοναχῶν δποδὺς δμοφύχως, Ὡφθη δοχεῖον ἀρετῶν τῶν ἐνθέων· Ἐπειτα ποιμὴν τῆς μονῆς Γαλησίου, Καὶ ποιμενάρχης ἀρχιθύτης τ' αὖ μέγας. Ἐπεὶ δ' Ἰταλῶν δόγμα παρεισφέρη 10315 Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οὐ καλῶς Ἐκκλησίᾳ (3)

(3) Ephræmum animum prorsus gerere sebisticum, alibi, quoque cognovimus; et nuno his factiosis in Josephum laudibus rursus demonstratur. Non est autem hic locus refutandi Græcorum errores et schisma; id quod jam doctissimi catho-

- Τούτου διεθνόντος εὐσεβῶς θρόνον,
Καὶ τῷδ' ἐπήκτῳ τάδ' ἐπαινεῖν τις βίᾳ,
Ο δ' ἀκλινῶς ἡδραστο δογμάτων βάσει·
Ἐκβάλλεται δὴ τοῦ θρόνου μᾶλ' ἀδίκως,
10320 Ως ὑπεραθλῶν δογμάτων ὁρθῶν ἄγαν,
Εἰς δ' ἀλλοδαπήν ἀπελαύνεται χθόνα,
Κεφαιρειτικὴν φῆφον ἀρχιποιμένων
Σχεδιασάντων κατὰ τοῦδ' ἀναιτίως·
Τοῦτον ἀπελαύνετος δὲ τῆς προστασίας,
10325 Ἰωάννης τις τὴν ἐπίκλησιν Βίκκος
Ἀντικατέστη συμφρονῶν τοῖς Λατίνοις.
Ἐκκλησίας δῶν χαρτοφύλακ λευτῆς,
Ἀνὴρ σοφός τις ἐντεθραμμένος λόγοις.
Τοῦδ' ἐκδιωχθέντος δὲ τῆς Ἐκκλησίας
10330 Νεύσει κρατοῦντος εὐσεβοῦς Ἀνδρονίκου (4)
Ζήλῳ τε πιστῶν, ὡς περιμάχου Λατίνων
Πάλιν (5) Ἰωσήφ ἀπολαμβάνει θρόνον·
Οὖπερ λιπόντος τὸν βίον καὶ τὸν θρόνον,
Σοφός τις ἀνὴρ Γρηγόριος Κυπρόθεν
10335 Λόγων σοφῶν παιδεύμα, μουσῶν διστα,
Εἰς πατριαρχῶν ἀνεβιβάσθαι θρόνον·
Οστις πατρίδος καὶ πατρικῆς οἰκίας
Φυγάδες ὑπάρξεις παῖς ἔτι πα τυγχάνων,
Παιδεύστεως ἔρωτι καὶ μαθημάτων
10340 Ἐλθών κατοικεῖ πρὸς πόλιν Κωνσταντίνου
Αὐτὸν δὲ μαθῆμασιν ἐκδοὺς καὶ πόνοις
Ἀφίκτο πρὸς μέγα τι παιδείας βάθος·
Εἴτα καταστὰς γνώριμος στεφθέρωφ
Καὶ συνταγεὶς κλήρῳ τι τοῦ παλατίου,
10345 Ἀρχιθύης πέφηνε τῆς Κωνσταντίνου,
Τὰ τῶν μοναχῶν πρὶν τελεσθεῖς, ὡς ἔθος
Αὐθαιρέτως τούτου δὲ λιπόντος θρόνον,
Ἀθηνάσιος ἐκ καλῆς ἥσυχίας
Ἀσκητικός τις ἐν μονοτρόποις θύτης,
10350 Γεννάδας ἀνὴρ, καρτερικός πρὸς πόνους,
Ἀντικατέστη τῷ Βυζαντίδος θρόνῳ.
Τούτου παραιτήσει δὲ λιπόντος θρόνον,
Οστιος ἀνὴρ εὐλαβῆς Ἰωάννης,
Γαληνὸς, εὐέντευχος, ὀρετῶν θρόνος,
10355 Κλέος μοναχῶν ἀμά καὶ πρεσβυτέρων,
Πλέον δὲ πλούτῶν πραστήτη καρδίας,
Ἐπακτίως εἶληρε τὴν προεδρίαν.
Ωρμημένος μὲν ἐκ μερῶν Μεσημβρίας (6),
Γάμοις διμιλῆσας δὲ σεμνοῖς ἐν βίῳ,
10360 Καὶ παιδὸς ὅρθεις ἔργονος φυτευτόρος

lici præstiterunt, princeps quidem merito et insitum
nita doctrina Allatius, tum Arcadius, Caryophilus,
Calea, Papadopulus, Baronius, Natalis Alexander,
Lequinus in dissert, et panopl., aliqui plurimi.
De defensoribus quidem Græcis legesis Allatium
de synod. Ephes. cap. LVII, p. 371. Ex iiii autem,
qui tunc concordiam cum Latinis dogmatibus, id
est cum orthodoxyia tuiti sunt, duos memorare sat-
tis est: quorum primus Nicephorus Blemmyda,
ab Ephræmio nostro v. 8939. sqq. eximia laude,
tanquam sapientiæ coryphaeus et patriarchatu dignissimus, exornatus; alter Joannes Veccus, cu-
jus item sapientia ab Ephræmio v. 10346 laudatur,
qui lectis Blemmydæ scriptis a schismate ad or-
thodoxiam transiit, ut ait Pachymeres hist. V, 15,
patriarchatum catholice gessit, concordiamque

D cum Romana Ecclesia scriptis doctissimis defen-
dit, et usque ad carcere obitumque retinuit. Le-
gesis Vecci testamentum apud Allatium Gr. orth.
T. I, p. 378.

(4) Nimirum Andronicus II, cum regnum adiret,
ad id coactus fuit factione schismaticorum, ut
historia notissima tradit.

(5) Hinc usque ad v. 10363 edidit versiculos
Allatius in op. De cons. p. 776, et in dissertatione
de Georgiis, ubi agit de patriarcha Georgio Cy-
prio, qui dicitur etiam Gregorius. Allatius autem
segebat, seu certe edebat, που pro πω, et ἐνδοὺς pro
ἐκδοὺς.

(6) Lequinus dicit oriundum Sozopoli. Verum
nraque urbs Mesembria et Sozopolis pertinet ad
Hæmimontium, nec valde distant inter se.

A pie Josepho sedem gubernante,
ipse ad consensum vi compellebatur,
sed perstitit immotus in basi dogmatum.
Pellitur ergo sede judicio iniquo,
propterea quod pro recto pugnaret dogmate,
atque in extraneum deportatur solum,
postquam pastores primi contra innocuum
depositionis tolerant sententiam.

Post hunc remotum summo gubernaculo,
Joannes quidam cognomento Veccus
suspectus est, consentiens cum Latinis,
chartophylax Ecclesiæ ac levita,
vir sane sapiens et litteris innutritus.
Sed hunc Ecclesia pepulit fidelium zelus
et pii regnantis nutus Andronici,

B ut Latinarum partium studiosum;
et suam recepit cathedram Josephus.
Quo deponente cum officio vitam,
Gregorius sapiens vir oriundus Cypro
alumnus doctrinarum, musarum ara,
ad patriarchæ dignitatem venit.
Hic patriis laribus patrioque solo.
jam indega teneris exulans unguiculis,
addiscendarum cupidus disciplinarum
migravit inquiline Constantinopolim :
ubi se studiis tradens impensis
magnum sapientiæ concessit thesaurum :
unde regnanti Cæsari fit cognitus,
adscribiturque clero palatino,
et Byzantinus denique creatur præsul,
monachi adscitis antea, ut mos est, vestibus.

C Ho autem sponte honorem deponente,
sancta Athanasius veniens solitudine
asceticus et presbyter inter monachos,
magnanimus vir, laborum patientissimus,
præsul processit urbis Byzantinæ.
Hoc item sacram abdicante sedem,
vir pius Joannes sanctitate fulgens,
affabilis, tranquillus, virtutum cinnus,
presbyterii decus simul et monachatus,
apprime tamen dives mansuetudine,
digne assecutus est honoris apicem.
Hic oriundus partibus Mesembriæ
nuptiis quoque in sæculo contractis
masculi filii edidit progegiem :

sponte dimisso postea conjugio,
diam asceticorum vitam prætulit :
in quo vita proposito diu persistens,
denique novæ Romæ fit patriarcha.
Sed postquam sponte in etiam dimisit pedum,
iterum Athanasius ad sedem venit :
quod cum is rurus pondus fastidisset,
Cyzici Niphon translatus diocesi
reginam urbium rexit patriarcha;
vir monachalis, rebus agendis sagax,
communi quidem expers eruditione,
sed prudens rerum et affluens ingenio,
Berrhoë natus occiduis in regionibus,
lauræ præpositus in Athone monte,
metropolita postea factus Cyzici,
denique tenuit pontifex Constantinopolim.
Verum et hic libello honorem abdicat.
Joannes autem cognomento Glyca
vir senatorius, et cursus logotheta,
optimatum de numero et doctissimus,
populi sacrum præsidatum adiit.
Quo dignitatem pariter abdicante,
Gerasimus vir monasticus ac presbyter,
qui Philadelphi in urbe natus fuerat,
et Sosandrorum rexerat monasterium,
pontificatum tenuit Byzantii.
Cumque hic in sede mortuus fuissest,
monachus Isaias pietate insignis
benignus, venerandus, modestus senex,
natalem habens terram Epirum veterem,
Athone in monte monachorum gloria,
patriarchatus attigit summum apicem.

- A** Ἐκών τε λιπῶν γαμετῆς συνοικίαν,
Ἄσκητικὸν προῦκρινεν ἔνθεον βίον.
Ἐνστάσεως οὖν συμπροϊόνσης βίφ,
Ρώμης ἐδέχθη πατριάρχης τῆς νέας.
10365 Τούτου δὲ ἐκόντος ἀπολιπόντος θρόνον,
Πάλιν Ἀθανάσιος ἦσχε τὸν θρόνον.
Καὶ τόνδε λιπῶν αὐθις ἀπειπαμένου,
Μεταθέσει δέδεικτο Κυζίκου Νίφων
Τῆς βασιλίδος ἀστέων ἀρχιθύντης.
10370 Ἀνὴρ μοναχὸς, ἄγχινος ἐν πρακτέοις,
Παιδεύσεως μὲν ἀδεής ἐγκυκλίου,
Ἐπήβολος δὲ καὶ φρενῶν πεπλησμὸνος,
Βέβροιαν αὐχῶν τὴν δυτικὴν πατρίδα,
Λαύρας διάπρεξ προστάτης τῆς κατ' Ἀθω.
10375 Εἴτε κατέστη ποιμενάρχης Κυζίκου
Καὶ πατριάρχης τῆσδε Κωνσταντίνου.
Τοῦδ' ἐγγραφῇ δὲ θῶκον ἀπειπαμένου,
Ιωάννης τις δὲ Γλυκὺς δὲ τούπελην
Συγκλητικὸς τε καὶ λογοθέτης δρόμου,
10380 Εἰς ὧν ἀρίστων καὶ σοφῶν λόγων ἔδρις,
Χαιρίζεται δὴ τὴν λεώ προστασίαν (7).
Καὶ τοῦδε δομοὶς θῶκον ἀπειπαμένου,
Γεράσιμος τις καὶ μοναχὸς καὶ θύτης,
Πάλιν Φιλαδέλφειαν αὐχῶν πατρίδα,
10385 Μονῆς προεστῶς χρηματίσας Σωσάνδρων,
Προεδρίαν εἵληφε τῆς Κωνσταντίνου.
Τούτου τὸ βιοῦν ἐν θρόνῳ λελοιπότος,
Ἀνὴρ μοναχὸς εὐλαβῆς Ἡσαΐας
Πράος, γεραρὸς καὶ ταπεινόφρων γέρων,
10390 Κλέος μοναστῶν τῶν βιούντων κατ' Ἀθω,
Ἔπειρον αὐχῶν πατρίδα παλαιτέραν,
C Εἰς ὅψις ἀνήνεκτο ποιμενάρχης.

(7) Habet hos versus de Glyca Allatius in diss. de Georgiis p. 638 (ed. Fabric.) ubi Ephræmium nostrum appellat *monachum*.

ANNO DOMINI MCCXX

THEOLEPTUS

PHILADELPHIENSIS METROPOLITA

NOTITIA

(Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν ηπτικῶν. Venetis 1782 fol. p. 855.)

Theoleptus ille magnus et Philadelphiensis Iu-
men, regnante Andronico Palæologorum secundo,
circa annum millesimum trecentesimum vicesimum
quintum floruit. Anachoreticam primo vitam duxit
in Monte Sancto; deinde Philadelphiensis cathe-

D Θεόληπτος δὲ μέγας ὅντως τῆς Φιλαδελφείας φω-
στὴρ, ἡκμασε μὲν ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ δευτέρου
τῶν Παλαιολόγων, περὶ ποὺ τὸ χιλιοστὸν τριακοσιο-
στὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος. Ἐν δὲ τῷ τῆς ἀγιότητος
ὅρει τὸν ἀναχωρητικὸν πρῶτον ἀσκήσας βίον, κάκει-

Θεν ἔπειτα τὴν τῆς Φιλαδελφίας προεδρίαν ἀνα-
δεξάμενος, καθηγεμών καὶ μυσταγωγὸς τῶν καλλί-
στῶν μαθημάτων τοῦ ἄγiou Γρηγορίου τοῦ Θεσσαλο-
νίκης λαβίσταται. Τὴν τε γὰρ ἵερὰν νῆψιν, καὶ τὴν
νοερὰν ἐκεῖνον ἐμυσταγώγησε προσευχὴν, ἔτι ἐν
τοῖς κοσμικοῖς τεταγμένον, ὡς ἐν τῷ δίψῃ τοῦ αὐτοῦ
Γρηγορίου τῷ ὑπὸ Φιλοθέου πατριάρχου συγγραφέντι
ἔμφρεται.

Οὐ δὲ παρὸν φιλοπονηθεὶς ἀντῷ λόγος, δικτύωσις
ῶν ἀρίστη, καὶ κανὼν ἀκριβῆς τῆς ἐν Χριστῷ κε-
κρυμμένης μελέτης, μετὰ τῶν συνεπομένων αὐτῷ
κερδαλίων, νοήμασι θεοῖς καὶ καθαρότητι φρά-
σεως εἰς τὸ ἅριστον συντεθειμένων, ὡς μετὰ τῶν
λοιπῶν συνηρμόσθησαν. Χρήσιμα γάρ, εἴπερ τι ἄλλο,
καὶ ἀξιόλογα τοῖς ἐν βραχεῖ συλλέξαι ἀποδακάστι
τῆς πνευματικῆς φιλοσοφίας τὸ θεόσοφον μάθημα.

A dram suscepit et præclarissimarum doctrinarum,
quas sanctus Gregorius Thessalonicensis postea
tradidit, magister fuit atque institutor. Sacrum
enim jejunium et spirituale orationem docuit ju-
venem adhuc in sæculo degentem, uti in ejusdem
Gregorii Vita describitur, quam Philotheus patriar-
cha exaravit.

Præsens autem ab ipso confectus est tractatus.
Peroptime absconditam in Christo vitam describit
et regulas tradit exquisitas: subsequuntur capita
quædam quæ sanctis præceptis et sermonis ascensi
optime cum reliquis procedunt. Hæc maxime sunt
utilia et pretiosa hominibus, qui spiritualis philo-
sophiæ institutiones quasi in compendio collectas
inquirunt.

ΘΕΟΛΗΠΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

ΑΟΓΟΣ

ΤΗΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΚΡΥΠΤΗΝ ΕΥΓΑΣΙΑΝ ΔΙΑΣΑΦΩΝ, ΚΑΙ ΔΕΙΚΝΥΩΝ ΕΝ ΒΡΑΧΕΙ ΤΟΥ ΜΟΝΑΔΙΚΟΥ
ΕΠΙΤΥΕΛΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΗΝ

THEOLEPTI PHILADELPHIENSIMUM METROPOLITÆ

TRACTATUS

DE ABSCONDITA OPERATIONE IN CHRISTO ET PROFECTU IN VITA MONASTICA.

Τὸ μοναδικὸν ἐπάγγελμα δένδρον ἔστιν ὑψίκομόν
τε καὶ γονιμώτατον, οὐκ δίζα μὲν, ἡ τῶν σωματικῶν
πάντων ἀλλοτρίωσις, κλάδοι δὲ, ἡ ἀπροσπάθεια τῆς
ψυχῆς, καὶ τὸ μηδεμίαν σχέσιν πρὸς τὰ πράγμα-
τα, ὃν τὴν φυγὴν ἐποιήσατο, ἔχειν χαρτὸς δὲ τῶν
ἀρετῶν ἡ κτῆσις, καὶ ἡ θεοποιὸς ἀγάπη, καὶ ἡ ἐκ
τούτων μὴ διακοπτομένη εὐφροσύνη. Ὁ χαρτὸς γάρ,
φησί, τοῦ Πνεύματος ἔστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη,
καὶ τὰ ἔξι. Ἡ τοῦ κύριου φυγὴ τὴν πρὸς Χριστὸν
καταφυγὴν χαρίζεται. Κόσμον δὲ λέγω τὴν φιλίαν
τῶν αἰσθητῶν πράγμάτων καὶ σαρκός. Ὁ ἐκ τούτων
ἀλλοτριούμενος ἐν ἐπιγνόσει τῆς ἀληθείας, οἰκειοῦ-
ται τῷ Χριστῷ, κτώμενος τὴν ἀγάπην κύτου, δι' ἣν
ἐκπαντα τὰ τοῦ κύριου ἀποκοινωνεῖν, τὸν πολύτι-
μον μαργαρίτην, Χριστὸν, ἔξων, σατο. Χριστὸν ἐν-
δέδυσαι διὰ τοῦ σωτηρίου βιττίσματος, ἀπεβάλου
τὸν βύσκον διὰ τοῦ θείου λουτροῦ· τῆς πνευματικῆς
χαρίτος τὴν λαμπρότητα ἐκομίσω, καὶ τὴν εὐγέ-
νειαν τῆς πλάσεως· ἀλλὰ τί γέγονε; μᾶλλον δὲ τί

B Monastica institutio, quasi arbor altissima es
atque fertilissima; radice sua recedit a corporali-
bus, ramis autem ab affectibus animæ, et nullo modo
rebus adhæret quibus se subtraxit. Fructus vero
arboris virtutum acquisitio, divinis videlicet chari-
tatis et lætitiae nunquam deficiens. Dicitur enim:
Spiritus fruges sunt charitas, gaudium, pax, et reli-
qua. Qui fugit a sæculo ad Christum confugit; sæ-
culum dico conjunctionem cum rebus sensibilibus
et carnis amorem. Si quis veritatis cognitione ab
his alienus est, habitat in Christo, ejus amorem si-
bi comparavit, quo omnia mundi abjecit et pretio-
sam emit margaritam, Christum Dominum. Per sa-
lutarem baptismum Christum induisti et omnem
immunditiam abjecisti divina lustratione; spiritua-
lis gratiæ splendorem reportasti et creationis nobis-
tilitatem. Ast quid evenit? seu potius quid homo ex
inconsiderantia sua passus est? Propter amorem
suum ad mundana immutavit in se lineamenta di-

vina et propter affectum carnalem imaginem deperditum: passionum turbine obscuratus est anima oculus, quem Christus, sol sapientiae, illuminaverat. Tu autem divino tremore percussam animam habes: hujus enim mundi vicissitudines considerasti. et mentis distractiones intellectuisti versantis inter perturbationes; quo vanissimo hujus vitae studio circumagantur homines proprius intuendo vulneratos ex jaculo et ad tranquillitatem te convertisti. Mentis et cogitationum quietem desiderasti, verbum enim audieras: «Inquire pacem et persequere eam¹.» Refrigerium tibi inter vota fuit, cum legisses: «Converte, anima mea, in requiem tuam².» Quam igitur in baptismate recepisti nobilitatem intelligis, mentem a saecularibus desideriis revocas et indesinenter ad sanctas refers cogitationes. Ad mentis opus perficiendum aulam introisti, pretiosas induisti paenitentia vestes, et generose jurasti ad mortem usque in monasterio te perseveraturum esse. Secundum jam adjiciam incitamentum, quod ad finem hujus vitae tendat; primum enim presentem vitam respxerat. Initio propter pietatem accessisti ad Christum, nunc autem per sensuum conversionem conjungeris cum Christo; ibi gratiam invenisti, hic obligationem contraxisti; tunc junior eras et susceptam dignitatem ignorasti, etsi postea major evaseris et noveris doni pretium atque ori frenum imposueris; nunc autem in perfecta stas consideratione et vim institutionis perspectam habes. Vide ne statum hunc landas, et quemadmodum vas omnino perfractum, projiciaris in tenebras exteriores, ubi est luctus et stridor dentium; etenim extra paenitentia viam, nulla datur semita, quam ad salutem conducat. Audi David dicentem: «In Altissimo pone refugium tuum³!» deinde si contrastatam in Christo vitam assumpseris. ad te nunquam accedent mala, quae ex saeculari conversatione emergunt. Cum paenitentia viam persequaris, non te insectabunt rerum cupidus, nec deliciae, nec honores, nec forma cultus neque sensuum incontinentia; tibi obviam non devinent iniquae spiritus elationes, mentis captivitas, vanarum cogitationum conflictus, nec alia quaecunque voluntaria rationis perversio sive confusio; te parentum, fratum, conjunctorum, amicorum et coetaneorum amicitia non perturbant; neque defatigant te intempesta et inutilis conjunctio et confabulatio. Quam si amoveris corporis et animae separationem, neque doloris compunctio accedet ad animam tuam, neque tristitia jaculum cortuum confodiet, neque dejectio obnubilabit faciem tuam. Qui se a jucundis retrahunt consuetudinibus et omnem affectum ad predicta deponunt, doloris acuminis obtundunt; Christus certantibus animabus adstat, gaudiumque ineffabile et spirituale cordi eorum infundit, ita ut nec a rebus hujus mundi per gratias neque afflictibus devinciri possint. Sancta

A πέπονθεν δὲ ἄνθρωπος ἐξ ἀδουλίας; Διὰ τῆς πρὸς τὸν κόσμον φιλίας ἡλοίωσε τοὺς θείους χαρακτῆρας, διὰ τῆς πρὸς τὴν σάρκα συμπαθείας ὑχείωσε τὴν εἰκόνα. ή ἀχλὺς τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν ἡμαύρωσε τὸ τῆς ψυχῆς ἐσοπτρὸν, δι' οὐ χριστὸς δὲ νοητὸς ήλιος ἐμφανίζεται. Σὺ τῷ τοῦ Θεοῦ φόβῳ τὴν ψυχὴν παθήλωσας, ἐπέγως τὸν σκοτασμὸν τῆς κοσμικῆς ἀνωμαλίας συνῆκας τὸν ἐκ τῶν θορύβων συναγόμενον τῇ διενοίᾳ σκορπισμὸν· ἐώρακας τὸν ἐκ τοῦ πολυταράχου βίου συναντῶντα τοῖς ἀνθρώποις μάταιον περισπασμὸν διεράθης τῷ βέλει τοῦ κατὰ τὴν ἡσυχίαν ἔρωτος· ἔξητησας τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν· ἔμαθες γάρ· «Ἐγέτησον εἰρήνην, καὶ δίωκον αὐτήν.» ἐπόθησας τὴν ἀκείθεν ἀνάπτωσιν, ἐπειδὴ ἤκουσας· «Ἐπίστρεψον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπτωσιν σου.» Διὰ γοῦν ταῦτα καὶ διενοήσω τὴν εὐγένειαν, ἥν ἀπέδλαβες ἐν τῷ βαπτίσματι κατὰ χάριν, ἀπεβάλου δὲ κατὰ γνωμὴν διὰ τῶν παθῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀνακαλέσασθαι ἀμέλει: διὰ τὴν ἀγαθὴν γνώμην· εἰς ἔργον ἔβαλες τῷ ιερῷ φροντιστηρίῳ παρεβάλων, καὶ τὰ τέλμα τῆς μετανοίας ἄμφια περιβαλλόμενος, καὶ τὴν μέχρι θανάτου καταμονὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐμψύχως [ἴ. εὐψύχως] ἐπαγγειλάμενος· δευτέραν ἥδη συνθήκην πρὸς Θεὸν ἐποιήσω, τὴν πρώτην εἰς τὸν παρόντα βίον εἰσερχόμενος, τὴν δευτέραν πρὸς τὸ τέλος τοῦ παρόντος βίου ἐπειγόμενος. Τότε διὰ τῆς εὐθείας τῷ Χριστῷ προσελήφθης, νῦν διὰ μετανοίας τῷ Χριστῷ πρεστηρόδοσθης· ἐκεὶ χάριν εὑρες, ὡς χρέως συνέθου· τότε νηπιάζων, τοῦ δοθέντος σοι· ἀξιώματος οὐκ ἡθανάθης, εἰ καὶ ὅστερον αὐξήθεις τὸ μέγεθος ἔγνως τῆς δωρεᾶς, καὶ χαλινὸν ἐπὶ στόματος φέρεις· νῦν, ἐν τελείῳ φρονήματι διατελῶν, τὴν δύναμιν τῆς συνταγῆς ἐπιγινώσκεις. Ὁρα μὴ καὶ ταύτην ἀθετήσας τὴν ὑπόσχεσιν, καθάπερ τι σκέος συντριβένων δλοκλήρως, ἀποφρίψῃς εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον, ἐνθα δὲ κλαυθμὸς καὶ δὲ βρυγμὸς τῶν δδόντων· δίχα γάρ τῆς κατὰ τὴν μετάνοιαν ὁδοῦ ἀλλη τρίβος ἐπανάγουσα πρὸς σωτηρίαν ὁδὸν πέφυκεν. "Ακουσον τι σοι Δασίδις ἐπαγγέλλεται· «Τὸν "Γψιστὸν" θεου κατασψυγήν σου,» καὶ εἰ τὴν κατὰ Χριστὸν προείλου τελιμμένην ζωὴν, οὐ προσελύσεται πρὸς σὲ κακὰ τὰ ἐκ τῆς κοσμικῆς ἀναστροφῆς προσδοθέντα σοι. Οὐχ ἔκειται σοι μετανοεῖν αἰρουμένῳ ἔρωτι χρημάτων, τρυφῆς, τιμῆς, καλλωπισμὸς, ἀκρασίᾳ εἰσθήσεων· οὐδὲ διαιμενοῦσι παράνομοι κατένεντει σου μετεωρισμοὶ διανοίας, αἰγματωσίᾳ νοὸς, χαύνωσις ἀλλεπαλλήλων λογισμῶν, καὶ ἀλλη πᾶσα ἔκοδσιος παρατροπὴ καὶ σύγχυσις· οὐδὲ φιλία γεννητόρων, ἀδελφῶν, συγγενῶν, φίλων, καὶ συνήθων συναντέσει σοι· οὐδὲ ἡ πρὸς τούτους ἄκαριος καὶ ἀσυντελής συντυχία καὶ δμιλία παροικήσει ἐν σοι. Εἰ τούτῳ τὴν ἀποτατὴν ἀγαπήσεις σῶματι καὶ ψυχῇ, μάστιξ δδόνης οὐκ ἔγγιει ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ λύπης βέλος οὐ τρώσκει τὴν σὴν λαρδίαν, οὐδὲ τὸ σὸν σκυθρωπάσει πρόσωπον. Οἱ γὰρ ἐνηδόνου συνηθείας ἀποδιαστάμενοι, καὶ τὴν πρὸς τὰ εἰρημένα πάντα προσπάθειαν ἀπωσάμενοι, τὰς ἀκλίδας τῆς λύπης ἀμβλύησουσιν· δὲ Χριστὸς γὰρ τῇ ἀγω-

¹ I Petr. 1, 2. ² Psal. cxiv, 7. ³ Psal xc, 9.

νιζομένη φυχῇ ἐμφανίζεται, καὶ χαρὰν ἀνεκλάλητον παρέχει τῇ καρδίᾳ, καὶ τὴν πνευματικὴν χαρὰν οὐδὲν τῶν ἐκ τοῦ κόσμου τερπνῶν, ἢ δεινῶν, αἰρεῖν ποτὲ δύναται· μελέται γάρ ἀγαθαῖ, καὶ σωτηριώδεις μνῆμαι, καὶ θεῖα διανοήματα, καὶ λόγοι σοφίας διαχονοῦντες τῷ ἀγωνιστῇ, διαρυλάττουσιν αὖτὸν ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς τῶν κατὰ Θεὸν ἔργων αὐτοῦ. "Οἴεν καὶ ἐπιβαίνει ἐπὶ πᾶσαν διογον ἐπιθυμίαν, καὶ θυμὸν προπετῇ, καθάπερ ἐπὶ ἀπίδα καὶ βασιλίσκον, καὶ καταπάτει ὡς λέοντα τὴν ὄργην, καὶ τὴν ἡδονὴν ὡς δράκοντα. Ἡ δὲ εἰτία, δτι πᾶσαν τὴν ἀπίδα αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἀποστήσας, τῷ Θεῷ προσέδησε, καὶ γνῶσιν Θεοῦ πλούτει, καὶ Θεὸν ἀεὶ νοερῶν πρὸς τὴν ἑκατοῦ βιούθειαν ἔκκαλεῖται. • "Οτι ἐπ' ἐμὲ, φησίν, ἥλπισεν, καὶ βέσομαι αὐτὸν· σκεπάσω αὐτὸν, δτι ἔργων τὸ ὄνομά μου· κεκράκεται πρὸς με, καὶ ἐπακούσομαι, καὶ οὐ μόνον τῶν φλιβόντων ἀπαλλάξω, ἀλλὰ καὶ δοξάω αὐτὸν. "

"Ορῆς τῶν κατὰ Θεὸν ἀσκούμενῶν τοὺς ἀγῶνας, καὶ τὰ ἐντεῦθεν βραβεῖα; σπουδασον λοιπὸν τὴν κλῆσιν πρᾶξιν ποιήσασθε· καὶ ὡς ἐμονώθης τῷ σώματι, ἀποβαλλόμενος καὶ τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων, μετρμφίασω τὸ σχῆμα, ποίησον καὶ ἔνον, ἀπόθου καὶ τοὺς λόγους, καὶ τοὺς προσῆκοντας κατὰ γένος. Εἰ μὴ γὰρ καταπάνθης ἀπὸ τῆς τῶν ἔξω περιπλανήσεως, οὐ διαναστήσῃ πρὸς τοὺς ἑσωθεν ἐνεδρεύοντας. Εἰ μὴ νικήσῃς τοὺς διὰ τῶν φανερῶν πολεμοῦντας, οὐ τροποῦσαι τοὺς ἀφανεῖς ἐπιβούλους.

"Οταν δὲ τοὺς ἔξω περισπασμοὺς καταργήσῃς, καὶ τοὺς ἔσω λογισμοὺς καταλεῖψῃς, ἐγείρεται τότε δνοῦς ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις τοῦ πνεύματος· καὶ ἀντὶ τῆς συνηθείας τῶν συγγενῶν καὶ συνγένων, τοὺς τρόπους τῶν ἀρετῶν ἐκτελεῖς· καὶ ἀντὶ τῶν ματαίων λόγων τῶν ἐκ τῆς κοσμικῆς δμιλίας τικτομένων, ἡ μελέτη, καὶ ἡ δηλωσίς τῶν θείων λόγων τῶν κατὰ τὴν διάνοιαν κινουμένων, φωτίζει καὶ συνετίζει τὴν φυχήν. Ἡ λόνσις τῶν αἰσθήσεων δεσμὸς γίνεται τῆς φυχῆς, καὶ δ δεσμὸς τῶν αἰσθήσεων ἐλευθερίαν βραβεύει τῇ φυχῇ· ἡλίου δύσις νύκτα ποιεῖ· καὶ ἡ Χριστὸς διοχωρεῖ ἐκ τῆς φυχῆς, καὶ τῶν παθῶν δσκοτασμὸς αὐτὴν καταλαμβάνει, καὶ οἱ νοητοὶ θῆρες αὐτὴν διασπαράττουσι. Ἀνέτελεν δ αἰσθήτης ἥλιος, καὶ θῆρες μὲν συνάγονται εἰς τὰς καταδύσεις αὐτῶν· ἀνατέλλει καὶ δ Χριστὸς ἐν τῷ στερεώματι τῆς εὐχομένης διανοίας, καὶ πᾶσα ἡ τοῦ κόσμου συνήθεια οιχεται, καὶ ἡ φιλία τῆς σφράξεως παρέρχεται, καὶ δ νοῦς διαπορεύεται ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἥτοι τῶν θείων τὴν μελέτην, ἔως ἐπέρεας, οὐ καιρικῷ διαστήματι περιορίζων τοῦ πνευματικοῦ νόμου τὴν ἔργασίαν, καὶ ἐν μέτρῳ ταύτην ποιούμενος, ἀλλὰ καὶ μέγρις ἐν τῷ πέρας τὴν παροῦσαν ζωὴν καταλαβόν τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον τῆς φυχῆς ἀπεργάσεται. "Ο δὴ καὶ δηλῶν δ προφῆτης λέγει· «Ως ἡγάπησα τὸν νόμον σου, Κύριε! Θλην τὴν ἡμέραν μελότη μού ἔστιν. » ἡμέραν καλῶν θλον τὸν διαυλον τῆς παρούσης ζωῆς ἐκάστου. Στῆσον τοιγαροῦν

A enim exercitia, salutares recordationes; divini cogitatus et sapientiae verba collectanti inserviunt; ipsumque in omnibus viis custodiunt ut opera Dei perficiat. Ideo super omne irrationabile desiderium et velocem motum incedit, quemadmodum super aspidem et basiliscum, iram quasi leonem conculcat et voluptatem sicut draconem. Causam audiisti cur spem ab hominibus retraxerit et a rebus predictis atque reportaverit ad Deum; jam divina cognitione ditescet et Deum semper in adjutorium suum invocat. • Quia speravit in me, liberabo eum; protegam eum quod cognoverit nomen meum; clamabit ad me et ego exaudiam; et non a solis tribulationibus liberabo eum, sed et glorificabo illum. *

B

Nonne collectantium in Deo certamina perspicis et quae ipsis proposita sint præmia? Jam propera, qui vocatus es, ut opera perficias! Corpore tuo separatus es a rebus, ast rerum quoque affectus ex anima projicias; totum immutes habitum et fias hospes; sermones deponas patrios et quidquid ex genere habueris. Ni enim ab exterioribus redieris divagationibus, ad interna nunquam devenies. Ni prius eos deviceris, qui te visibiliter oppugnant, quomodo insidiás hostium invisibilium superabis?

Cum autem externas distractiones everteris internasque composueris cogitationes, tunc aggredietur spiritus tuus opera et verba spiritus: necessariorum et conjunctorum usum familiarem in virtutum acquisitionem immutes; pro vanis, ex quotidiana mundana conversatione, oriundis verbis, sancta habes exercitia, divinorum sermonum communicationem, quibus mens movetur, anima vero illuminatur et edificatur. Sensuum solutio fit in animæ vinculum; constrictio autem sensuum evadit in animæ liberationem: solis occasus noctem inducit, Christus vero recedit ab anima, et passionum tenebras incidunt et spirituales bestiæ dilacerant mentem. Cum sol ille visibilis oritur ad latebras suas confugiunt feræ: et si Christius assurgit ad confirmandam mentem in oratione, statim difflit omnis mundana affectio, dilabitur carnalis amicitia, et D spiritus exit ad opus suum; attamen laboris divini finem, qui vesperas respicit, non ad diurnam temporis mensuram refert, sed, spiritu legem perficiendo, ad vitæ terminum suam operationem extendit, donec anima ex corpore egrediatur. Quod et Propheta his verbis demonstrat: « Quoniam dilexi legem tuam, Domine, tota die meditatio mea est. » Diem vero uniuscujusque dilabentem vitam nominat. Externas igitur cohibere velis conversations et te ad internas confabulationes conversatas, dum locum puræ orationis invenias et domum

* Psal. xc, 14, 15. * Psal. cxviii, 97.

in qua Christus habitat: ipse illuminabit te latitia que perfundet notione et visitatione sua, efficiet quoque ut tribulationes in amorem ejus susceptas ceu gaudium habiturus sis et a mundanis deliciis ceu ab absinthio sis recessurus. Spiritus maris suscitavit fluctus, et ni ceciderint venti, non desinent fluctus nec ad serenum redeunt maria; spiritus autem malitiæ in anima incauta excitant imagines parentum, fratrum, conjunctorum, consuetorum, conviviorum, festorum, theatrorum et omnium voluptatum phantasmata; desiderium inducunt hæc omnia et oculis, et lingua, et corpore sibi comparandi, eo fine ut presentem horam desperdas in rebus inanibus, et subsequens, cum solus in cellula fueris, in recordatione dictorum et visorum evanescat; ita monachi vita terminatur absque utilitate: mundanæ operationes per memoriām transeunt et indicia sua relinquunt in intelligentia, sicut et pedes hominis per nivem incidentis, ibidem vestigia sua impresserunt. Si feris victum prebemus, numquid illas destruimus? Si verbis et factis indulgemus insulsis amicitiis et consueludinibus, nunquam carnis appetitum mortificamus? Quando autem inquisituri sumus vitam quam secundum Christum sumus professi? Quæ ex pedibus in nive supersunt vestigia, vel solis radiis vel imbruum aquis destruentur, quæ vero memorie impressæ sunt imagines ex jucundo verborum et factorum habitu ad nibilum redigentur, si Christus in mente per orationem assurgit et si ex corde contrito defluunt rivuli lacrymarum.

Si monachus se non rationali modo gerit, numquid insitas et impressas opiniones evellet ex animo? In corpore tuo perficies virtutes si sæculare commercium deposueris. Bonæ formantur cogitationes et divini in mente habitant sermones, si continua precibus effusis et corde contrito memoriam priorum actionum deleveris. Fidei illuminatio quæ per recordationem Dei operatur et contritio cordis, novacula ad instar, malas cogitationes excidunt. Ad apium exemplar facias. Cum vesparum pullitatem circumvolitantium sentiunt, remanent in alveariis et insidias devitant. Sæculares canventus vesperrum loco considera; hos si magno fugeris studio, ad interiore te recipies monasterii portum, cellulam videlicet, ibique tentabis ut intimam tuam aditurus sis animam, in qua habitat Christus, et cum ipso adest pax, gaudium et tranquillitas firma. Hæc dona sunt Christi, solis spiritualis; sicut radios illa emittit et in mercedem animæ concepit, quæ ipsum cum fide et amore suscipit. Cum in habitaculo tuo fueris, de Deo cogites, animum ab omnibus astrabas et sine voce referas ad Deum; omnes cordis tui dispositiones ipsi aperias et adhæreas per amorem. Hæc enim Dei recordatio quasi intuitio est: animæ sensus et oculos ad se trahit Deus, qui lumine suo mentem conside-

A tὰς δυμιλίας τῶν ἔξω, καὶ πάντευσον πρὸς τὸν ἑσω λογισμὸν, μέχρις ἀν. εἰρῆρης τὸν τόπον τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, καὶ τὸν οἶκον, ἐν φ. Χριστὸς κατοικεῖ, φωτίζων καὶ γλυκείνων σὲ τῇ ἐπιγνώσει, καὶ τῷ ἐπισκέψει αὐτοῦ, καὶ παρασκευάζων τὰς μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ φ. (ψεις ἡγεῖσθαι χαρὰν, τὰς δὲ κοσμικὰς ἡδονὰς καθάπερ τι ἀψύνθιον μὴ προσεπειθαί). Τὰ πνεύματα τῆς θαλάσσης ἔγειρε τὰ κύματα, καὶ εἰ μὴ παύσονται οἱ ἄνεμοι, οὐ κοπάζει τὰ κύματα, καὶ οὐχ ἡμεροῦται ἡ θάλασσα· καὶ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἀντικινοῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀμελοῦς μνῆμην γονέων, ἀδελφῶν, συγγενῶν, συνήθεων, συμποσίων, πανηγύρεων, θεάτρων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῆς ἡδονῆς φαντασμάτων, καὶ διπαγορεύουσιν δψει, καὶ γλώττη, καὶ σώματι τὴν ἀντυχίαν ποιεῖσθαι, ήντα καὶ ἡ ἀνεστώσα ὥρα ἀναλίσκεται ματαίως, καὶ ἡ ἐπισύνα, ἡντα καρόντα μόνος μέντος ἔνδον τοῦ κελλίου, διπανάται ἐν ταῖς μνῆμαις τῶν θεαθέντων καὶ λαληθέντων· καὶ οὕτω ἀσυντελῆς ἡ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ διανύεται, εἰς κοσμικὰς ἐργασίας τὰς ἀνετῶν μνῆμας γλύφουσιν ἐν τῇ διανοίᾳ, καθάπερ τόδες ἀνθρώπου τὰ ἕδια ἔχην ἐν χιόνι βαδίζοντες. Εἰ βρῶμα τοῖς θηροῖς παρέχομεν, πότε θανατώσομεν αὐτά; καὶ εἰ ἐν ἔργοις καὶ λογισμοῖς τῆς ἀλόγου φύλας καὶ συνηθείας ἀδολεσχοῦμεν, πότε τῆς σαρκὸς νεκρώσομεν τὸ φρόνημα; πότε δὲ ἐπηγγειλάμεθα κατὰ Χριστὸν ζωὴν ζήσομεν; Οἱ ἐν χιόνι τύπος τῶν ποδῶν, ή λάμψαντος ἡλίου λύεται, ή καταρράγεντος ὅδατος οὔχεται· καὶ αἱ κοιλανθεῖσαι μνῆμαις ἐν τῇ διανοίᾳ ἐκ φιληδόνου διαβέσσεως καὶ τῶν πράξεων, ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ ἀνατέλλοντος ἐν τῇ καρδίᾳ διὰ προσευχῆς, καὶ τῆς εὐκατανύκτου βροχῆς τῶν διαρύων ἔξαφανίζονται.

B Ο γοῦν μὴ κατὰ λόγον πράττων μοναχὸς, πότε τὰς ἐν τῇ διανοίᾳ προλήψεις ἀπαλεῖψει; Τελεῖται πρᾶξις ἀρετῶν ἐν τῷ σώματι, ἐὰν καταλείψῃς τὴν τοῦ κεντροῦ συνήθειαν. Τυποῦνται μνῆμαι ἀγαθαί, καὶ θεῖοι λόγοι φιλογωροῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν συνεχέστιν εὐχαῖς, μετὰ θερμῆς κατανύξεως ἀνυομέναις, ἐν τῇ διανοίᾳ τὰς μνῆμας τῶν προτέρων πράξεων ἔξαφανίζεις. Οἱ φωτισμὸς γὰρ τῆς πίστεως τῆς τοῦ Θεοῦ μνῆμης, καὶ ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας, δίκην ξυρίου τὰς πονηρὰς ἀποξέουσι μνῆμας. Μημήσῃ τῶν μελισσῶν τὴν σοφίαν. Ἐκεῖναι γὰρ εἰδοῦσαι τὸ σμήνος τῶν σφῆκων περὶ αὐτὰς τὴν πτῆσιν ποιουμένων, ἔνδον τοῦ σίμβουλου παραμένουσι, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἐπιβούλων βλάβην διαδιδράσκουσιν. Σφῆκίας γάρ τὰς κοσμικὰς συντυχίας. Ταύτας σπουδῇ πολλῷ φύγων, παράμενε ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ σεμνείου, κάντευθεν πειρῶ πάλιν εἰσέρχεσθαι ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς φρουρῷ, διπερ οἶκος Χριστοῦ ἔστιν, ἐν φ. εἰρήνῃ, καὶ χαρᾷ, καὶ γλαχήνῃ, βεβαίως δρᾶται. Τοῦ νοητοῦ ἡλίου Χριστοῦ τὰ δῶρα ταῦτα, καθάπερ τινὰς ἀκτίνας παρ' ἐστοῦ ἐκπέμποντος, καὶ ὥστε τινὰ μισθὸν παρεχομένου τῇ ὑποδεχομένῃ αὐτὸν ψυχῇ μετὰ πίστεως καὶ φιλοκαλίας. Καθημενὸς γοῦν ἐν τῷ οἴκῳ, μνημόνευε θεοῦ, ἐπιτίρων τὸν νοῦν ἀπὸ πάντων, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀφθόγγως ἐπιβρίπτων, καὶ πᾶσαν τῆς καρδίας διάθεσιν ἔκχέων

ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης αὐτῷ προσκολλώμενος. Μνήμη γάρ Θεοῦ θεωρίᾳ Θεοῦ ἔστιν, ἔλχοντος τὴν δρασιν καὶ τὴν ἐφεσιν τοῦ νοῦ πρὸς ἐνυπόν, καὶ τῷ παρ' ἐστιτῷ φωτὶ περισυγάζοντος αὐτῶν. Ἐπιστρέψων γάρ ὁ νοῦς πρὸς τὸν Θεόν, ἐν τῷ καταπεπύειν πάσας τὰς εἰδοποιούσ· τῶν δυνατῶν ἐννοιας, ἀνειδεῖν δρᾶ· καὶ τῇ καθ' ὑπεροχήν ἀγνωστῃ διὰ τὸ τῆς δόξης ἀπρόσιτον, τὴν ἐνυπόν βλέψιν λαμπρύνει· καὶ μὴ γινώσκων διὰ τὴν ἀκεταληψίαν τοῦ ὅρωμάν σου, γινώσκει διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ κυρίως ἀκούσιον τῆς ἐκείνην ἐκδιλυζούσης ἀγαθότητος τρέφων τὸν ἀναπαύσας ἀλήκουτον καὶ μακαρίας καταξιούται.

Ταῦτα μὲν τὰ τῆς ἀκριβούς μνήμης γνωρίσματα. Πρασευχὴ δὲ ἐστὶ διαλογὴ διανοίας πρὸς Κύριον, βίβλων δέσμων διανύσσασα μετὰ τῆς τοῦ νοῦ πρὸς Θεόν διληχῆς ἀτενίσσως. Τῆς διανοίας γάρ συνεχῶς ὑπαγορευσύστης τὸ τοῦ Κυρίου δύνομα, καὶ τοῦ νοῦ ἐναργῶς τῇ ἐπικλήσῃ τοῦ θείου ὄνδρας προστηνούστος, τῆς τοῦ θεοῦ γνώσεως τὸ φῶς καθάπερ φωτεινήν νεφέλην πᾶσαν ἐπισκιάζει τὴν ψυχήν. «Ἐπειταὶ δὲ τῇ μὲν ἀκριβεῖ μνήμῃ τοῦ θεοῦ ἀγάπη καὶ χαρᾶ·» «Ἐμνήσθην γάρ, φησί, τοῦ θεοῦ, καὶ ηὐφράνθην.» Τῇ δὲ καθαρῷ προσευχῇ, γνῶσις καὶ κατάνυξις· «Ἐν δὲ ἡμέρᾳ γάρ, φησίν, ἐπικαλέσομαι σε, ιδοὺ ἔγνων δὲι θεός μου εἰ σύ.» Καὶ πάλιν· «Θυσία τῷ θεῷ, πνεῦμα συντετριμμένον.» Νοῦς γάρ καὶ διανοίας παρισταμένων τῷ θεῷ δὲ ἐνεργοῦς ἀτενίσσως καὶ θερμῆς δεήσεως, καὶ τῆς ψυχῆς ἡ κατάνυξις ἀκολουθεῖ. Νοῦ δὲ, καὶ λόγου, καὶ πνεύματος προσπιπτόντων τῷ θεῷ τοῦ μὲν, διὰ προσοχῆς, τοῦ δὲ, δι' ἐπικλήσεως, τοῦ δὲ, διὰ κατανύξεως καὶ ἀγάπης, δλος δὲ ὃνδον ἀνθρώπος λειτουργεῖ τῷ Κυρίῳ. «Ἀγαπήσεις γάρ, φησί, Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου [ἐν ἀλλ. διανοίας σου].»

Πλὴν εἰδέναι· σε καὶ τοῦτο βούλομαι, μήπως προσεύχεσθαι λογιζόμενος, μακρὰν τῆς προσευχῆς βαδίζῃς καὶ ἀκερδῶς κάμηνται, καὶ διακενῆς τρέχῃς· διπερ ἐν τῇ τοῦ στόματος φαλμῳδίᾳ τελεῖται, δὲ νοῦς ἀλλαχοῦ φέρεται, εἰς πάθη καὶ πρόγματα μεριζόμενος, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὴν σύνεσιν τῆς φαλμῳδίας λυματίνεσθαι· τοῦτο γίνεται καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ. Πολλάκις γάρ αὐτῆς διερχομένης τὰ βήματα τῆς εὐχῆς, δὲ νοῦς οὐ συνοδεύει, οὐκ ἐντεῦθεν τῷ θεῷ, πρὸς ὃν καὶ ἡ κατὰ τὴν προσευχὴν διαλογή γίνεται· ἐκτρέπεται δὲ ὑπὸ τινῶν ἐννοιῶν λεληθότως. Καὶ ἡ μὲν διάνοια λέγει συνγένως τὰ βήματα· δὲ νοῦς τῆς τοῦ θεοῦ γνώσεως διολισθαίνει. «Οθεν καὶ τότε ἡ φυγὴ ἀκτανόθητος καὶ ἀδιάθετος φάίνεται, ὡς τοῦ νοῦ ἐποπίζομένου εὖς τινας φαντασίας, καὶ μετεῳδιζόμενον, ἥ πρὸς ἀκλέπτεται ἥ βιούλεται. Εὔκτικῆς γάρ γνώσεως μὴ παρούσης μηδὲ τοῦ δεομένου παρισταμένου τῷ δεομένῳ παρακλεῖν, πῶς γλυκανθήσεται ἡ ψυχή; πῶς εὐφρανθήσεται καρδία προσποιουμένη εὐχεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἀληθινήν προσευχὴν περιποιουμένη; Εὐφρανθήσεται καρδία ζητούντων τὸν Κύριον. Ζητεῖ δὲ τὸν Κύριον δὲ δια-

A illuminat. Qui spiritum suum ad Deum convertit, retrahit a rerum visibilium imaginibus et absque figura contemplatur; attamen, propter inaccessibilem gloriam, Deum in se cognoscere nequit et solos recipit radios; dum videt incomprehensibilem, cognoscit supereminente existentiam illius, qui omnia superat; ex infinita autem lontanitate Dei amorem suum nutrit, omnem suam adimplerat capacitatem, quietem habet indeficientem et beatam.

Signa autem et characteres perfectæ recordationis Dei sunt sequentia. Oratio primum est mentis colloquium cum Deo; verba proferuntur orationis, dum animus totus ad Deum intendit. Mens suggestit, modo indesinente, nomen Domini, et animus continuo in vocato nomine divino attendit; exinde situtamina tota quasi nube lucida obumbretur. Sedulam recordationem divinam subsequuntur charitas et gaudium. Scriptum est: «Dei recordatus sum, et sum gavisus⁶.» Si pura fuerit oratio, adstabunt cogitatio et contritio cordis. «In qua die invocavero te, ecce cognovi quia Deus meus es tu⁷.» Et iterum: «Sacrificium Deo spiritus contribulatus⁸.» Cum spiritus et mens per activam in Deum se ferunt attentionem atque fervidam orationem, subsequitur animæ contritio. Intellectus, verbum et spiritus Deo se presentant: intellectus quidem attendit, verbum facit orationem, spiritus vero perficit amorem et contritionem, ita totus homo internus Deo famulatur. «Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo⁹ (in aliis cod., ex tota mente tua).»

Ast et unum te monitum volo, ne forsitan te orantem putes, dum in oratione procedas, labores inutiliter et in vanum curras. Fit quandoque ut in orali psalmodia intellectus divagetur, dividaturque inter passiones et negotia saeculi; hoc modo sensum psalmodias deperdit. Illud quoque in mentali oratione evenit. Orationis enim verba procedunt, quæ intelligentia non comitatur, nec refert ad Deum, et si per orationem cum ipso colloquium instituatur; patet animam divertiri alienis cogitationibus. Attamen consueta verba producit intellectus, spiritus autem in cognitione Dei non consistit. Tum videtur anima esse absque intelligentia atque ordinatione; mens quibusdam indulget phantasmatibus: circumfertur inter negotia et mundanas varietates. Presentem orationis notionem non habet, nec petitionis necessitatem et materia sentit: quo igitur modo delectari posset anima? quomodo gauderet cor de oratione, cum veram orationem non producat? Lætabitur cor querentium Dominum. Deum inquirit, qui mente tota et fervida dispositione ante Deum procumbit, omnia saecularia

⁶ Psal. lxxvi, 4. ⁷ Psal. lv, 10. ⁸ Psal. l, 19. ⁹ Deut. iv, 5.

cogitata repellit per Dei notionem et amorem, quæ **A** νοίᾳ δηληταὶ διαφένει; θερμῇ προσπίκτων τῷ Θεῷ, καὶ ex continua et pura oratione defluunt.

Ut demonstrem qualis sit divina recordatio in spiritus visione et qualis pura oratio in mentis petitione, hujus corporis oculum et linguam modo adducturus sum ad exemplar. Quod pupilla oculo et verbielocutio linguae, illud est memoria relate ad intellectum et oratio relate ad mentem. Visionis sensu imaginem percipit oculus de objecto proposito, verbum facit nullum, altamen visionis experientia habet notionem de objecto inspecto; ita intellectus per memoriam effective accedit ad Deum, per experientiam repetitam adhaeret ipsi et in silentio simplicissima Dei notione reficitur, quod illuminetur splendore divino et futurae claritatis pignus reportet. Lingua producit verba elocutionis et audienti invisibillem spiritus voluntatem manifestat: ita mens facit brevius orationis syllabas, quas frequenter emittit et servide; animae postulationem notam dat Deo omnia scienti, assidet per vota et perseverantem contritionem cordis, viscera misericordiam divinam commovet et salutis gratias recipit supereffuentes. « Cor contritum et humiliatum Deus non despiciet ¹⁰. » Quod autem bis in terris relate ad reges perficitur, conduceat te ad puram orationem. Cum ad regem perveneris, accedis corpore, lingua adprecaris, oculo consideras, ut regalem tibi conciliaturus sis favorem. Hoc quoque perficias, sive in conventu fueris ecclesiæ, sive solus in tua mansione. Si cum fratribus in Domino congregatus fueris, per corporis positionem et linguae psalmodiam te ipsum profers Deo; sic quoque verbis attendas mente tua et scias te verba ad Deum facere atque orationem. Quæ attente atque devote orationi vacat, illa mens gaudio reficitur sempiterno et pace ineffabili. Si in cella tua absconditus fueris et mentalem habueris orationem cum mente sobria et spiritu contrito, tua procedet consideratio propter sobrietatem, inhabitatque cognitio propter contritionem; destruetur irrationabilis voluptas et divinus amor in te intrabit.

Confide mibi verum dicentis: si in omnibus operibus tuis comitem assumpseris bonorum matrem, orationem videlicet, non dormiveris dum sponsum demonstraverit tibi, te introducerit repleveritque cor tuum gloria indicibili et laetitia. Omnibus enim impedimentis ademptis, semitam virtutis planam reddit, et quærenti facilem præstat.

Modum quoque orationis mentalis considera.
Instituta conversatio tollit passionis diffluentia
verba; mentis ad Deum conversio fugit seculi co-
gitationes; animæ contritio refellit amicitias car-

Α νοι^τ δλη^τ καὶ διαθέστει θερμῆ^τ προσπίτων τῷ Θεῷ, καὶ πᾶν νόημα τοῦ κύδους διακρουδμένος, διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, καὶ ἀγάπην, τὰς ἀναδιδομένας ἐκ τῆς συνεχοῦς καὶ καθαρᾶς προσευχῆς.

Ἐγώ δὲ σαφηνείς ἔνεκα τοῦ κατὰ τὴν θείαν μνήμην ἐν τῷ νῷ θεωρήματος, καὶ τοῦ κατὰ τὴν καθαρὰν προσευχὴν ἀξιώματος ἐν τῇ διαινοίᾳ, τὸν σωματικὸν δρθαλμὸν καὶ τὴν γλῶσσαν εἰς εἰκόνας προτίθημι. Ὁ γάρ ἐστιν κόρη τῷ δρθαλμῷ, καὶ προφορὰ λόγου γλῶσσῃ, τούτο μνήμη τῷ νῷ, καὶ προσευχὴ τῇ διαινοίᾳ. Ός γάρ δρθαλμὸς τῇ βλεπτικῇ αἰσθήσει τοῦ προκειμένου δρατοῦ ἀπολαβὼν, οὐδὲμίαν φωνὴν ποιεῖται, τῇ πειρᾳ δὲ τῆς δράσεως τὴν γνῶσιν τοῦ δρωμάτου δέχεται· οὕτω καὶ δοῦς, διὰ τῆς μνήμης ἐρωτικῶς τῷ θεῷ προσχωρῶν τῇ προσκολλήσει τῆς διαπάίρου διαθέσεως καὶ τῇ σκητῇ τῆς ἀπλουστάτης νοήσεως, διὰ τῆς θείας ἐλλάμψεως καταυγάζεται, ἀρραβώνα τῆς μελλούσης λαμπρότητος κομιζόμενος. Καὶ ὥσπερ πάλιν ἡ γλῶσσα ρήματα λόγου προφέρουσα, τὴν ἀδηλον θέλησιν τοῦ νοῦ ἐμφανίζει τῷ ἀκούοντι· οὕτω καὶ διάνοια τὰ βραχυσύλλαβα ρήματα τῆς προσευχῆς πυκνῶς καὶ θερμῶς ἀναγγέλλουσα, τὴν τῆς ψυχῆς αἴτησιν ἀνακαλύπτει τῷ πάντα εἰδότι θεῷ, καὶ τῇ εὐκτικῇ προσεδρίᾳ καὶ ἐπιμόνῳ συντριβῇ καρδίας, καὶ ἡ συντριβή ἀνοίγει τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα τοῦ συμπαθοῦς, καὶ πλουσίαν τὴν σωτηρίαν εἰσδέχεται. «Καρδίαν γάρ, φησί, συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην δὲ θεὸς οὐκ ἔκουσενώσει. » Χειραγωγήσει σε εἰς καθαρὰν προσευχὴν, καὶ τὸ τελούμενον εἰς τὸν ἐπὶ γῆς βασιλέα. «Οταν γάρ προσέλθῃς βασιλεῖ, καὶ σώματι παρίστασαι, καὶ γλώσσῃ καθικετεύεις, καὶ δρθαλμῷ πρὸς αὐτὸν ἐναντεῖς, καὶ οὕτω τὴν βασιλικὴν εὐμένειαν πρὸς ἑαυτὸν ἔλκεις. Τούτο καὶ σὺ ἔκτελει καν τῇ συνάξει τῆς ἐκκλησίας, καν τῇ μονώσει τῆς οἰκίας. Συναγρμένος γάρ ἐν Κυρίῳ μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ὥσπερ τὴν διὰ σώματος παράστασιν ποιεῖς, καὶ τὴν διὰ γλώττης φαλμῳδίαν προσφέρεις αὐτῷ, οὕτως ἔχει καὶ τὸν νοῦν προσέχοντα τοῖς λόγοις καὶ τῷ θεῷ, καὶ εἰδότα τίνι διαλέγεται καὶ ἐντυγχάνει. Εὐτόνως γάρ καὶ καθαρῶς τῆς διαινοίας τῇ προσευχῇ σχολαζόνσης, χαρᾶς ἀναφαιρέτου καὶ εἰρήνης ἀνεκλαλήτου καταξιοῦται ἡ καρδία. Κατὰ διάνοιαν προσευχῆς ἔρχουν· νήφοντει τῷ νῷ καὶ συνηγόρεις, καὶ γνῶσις κατασκηνώσει ἐν σοὶ διὰ τῆς ἀγάπην εἰσοικέουσα.

Δ Πίστευσόν μοι τὴν ἀληθειαν λέγοντι· εἰ δὲ πάσῃ σου τῇ ἐργασίᾳ ἀχώριστον ἔξεις τὴν μητέρα τῶν καλῶν, τὴν προσευχὴν, οὐ νυστάξει, ἵνα ὑποδειξή σοι τὸν νυμφῶνα, καὶ ἔνδον ἀγάγῃ σε, καὶ δόξῃς ἀφρῆτου καὶ εὐφροσύνης πληρώσῃ σε, ἐπειδὴ, πάντα τὰ κωλύματα περιαίρουσα, τὴν τρίβον τῆς ἀρετῆς διαιτᾶσι, καὶ εὐχερῆ τῷ ζητοῦντι καθίστησι.

Καὶ ὅπα τὸν τρόπον τῆς κατὰ διάνοιαν προσευχῆς·
Ἡ διαλογή ἀναπειρεῖ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς· ἡ τοῦ
νοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἀποσκοπή φυγαδείνει τὰς ἐννοίας
τοῦ κόσμου· ἡ κατάνυξις τῆς ψυχῆς τὴν φύλακαν τῆς

σωρκὸς ἀποσοῦται· καὶ δρᾶται ἡ προσευχὴ ἐκ τοῦ Αὐτοῦ παγορεύειν ἀσιγήτως τὸ θεῖον δνομα, συμφωνία καὶ ἔνωσις νοῦ, καὶ λόγου, καὶ ψυχῆς. «Οἶπον γάρ, φησίν, εἰσὶ δύο οἵ τρεῖς ἐν τῷ δύναμει μου, ἕκει εἴμι ἐν μέσῳ αὐτῶν,» Οὕτως οὖν ἡ προσευχὴ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῶν παθῶν ἀνακαλούμενη, καὶ πρὸς ἀλλήλας, καὶ πρὸς αὐτὴν συνδέουσα τὴν τριμερῆ ψυχὴν, τῷ ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν ἐνὶ Θεῷ οἰκεῖσθαι πρώτον γάρ διὰ τῶν τῆς ἀρετῆς τρόπων, τὸ τῆς ἀμαρτίας αἰσχος ἐκ τῆς ψυχῆς ἀποξέσασα, εἰτα τὸ κάλλος τῶν θείων χαρακτήρων διὰ τῆς καθ' ἐαυτὴν ἀγίας γοώσεως ἀναζωγραφίσασα, παρίστησι τὴν ψυχὴν τῷ Θεῷ. Η δὲ αὐτίκα γινώσκει τὸν ἐαυτῆς Ηοιητὴν. «Ἐν γάρ, φησίν, θμέρᾳ ἐπικαλεσοματίσε, ἵδον ἔγνων διτι Θεός μου εἶ σύ.» Καὶ γινώσκεται ὑπὸ αὐτοῦ. «Ἐγνω γάρ, φησίν, δό Κύριος τοὺς δύνατας αὐτοῦ.» Γινώσκει διὰ τὸ, καθαρὸν τῆς εἰκόνος· πᾶσα γάρ εἰκὼν ἐπὶ τὸ πρωτότυπον ἔλει τὴν ἀναφοράν· γινώσκεται διὰ τὴν κατὰ τὰς ἀρετὰς δμοίωσιν, διὰ ὧν καὶ γνῶσιν ἔχει οὐσία, καὶ ὑπὸ Θεοῦ γινώσκεται. Ο δεόμενος τυχεῖν βασιλίχης εὑμενίας, τριπλοῦν μεταχειρίζεται τρόπον· ή φωναῖς ἰκετεύων, ή σιγῶν παρίσταται, ή πρὸ ποδῶν τοῦ δυναμένου βοηθεῖν ἐαυτὸν ἐπιβήπτει. Καὶ η καθαρὰ προσευχὴ, νοῦν, καὶ λόγον, καὶ πνεῦμα πρὸς ἐαυτὴν συνάπτουσα. διὰ μὲν τοῦ λόγου, τὸ δνομα, διὰ δὲ τοῦ νοῦ, τῷ παρακλησιούμενῷ Θεῷ ἀτενίζει ἀρεμβάστως, διὰ δὲ τοῦ πνεύματος τὴν κατάνυξιν, τὴν ταπείνωσιν, καὶ τὴν ἀγάπην ἐμφανίζει, καὶ οὕτω δυσωπεῖ τὴν ἀναρχὸν Τριάδα, τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ ἄγιον Πνεῦμα, τὸν ἄντα Θεόν.

Ωσπερ ἡ ποικιλία τῶν ἁδεσμάτων διεγείρει τὴν δρεξίν εἰς μετάληψιν αὐτῶν, οὕτως αἱ διάφοροι τῶν ἀρετῶν ἴδειν τὴν ἐντρέχειαν τοῦ νοῦ ἔκυπνούσι. Διὰ τοῦτο τὴν ὁδὸν τῆς διανοίας δεόμενον, τὰ βήματα τῆς εὐλητῆς ἀναλέγουν καὶ διαλέγουν τῷ Κυρίῳ αἱτί βοῶν, καὶ μὴ ἐκκεκῶν· πυκνὰ δεόμενος, καὶ τὴν ἀναλδειαν μημούμενος τῆς τὸν αμελίκιτον κριτὴν δυσωπησάσης χήρας. Τότε πνεύματι περιπατεῖς, καὶ σφρικικής ἐπιθυμίας οὐ προσέχεις, καὶ λογισμοῖς κοσμικοῖς οὐ διατέμνεις τῆς εὐχῆς τὴν συνέχειαν. Ναδὲ δὲ Θεοῦ Χρηματίζεις, ἀπερισπάστως τὸν Θεόν ἔκυπνων. Ούκοι κατὰ διάνοιαν εὐχόμενος, ἀξιούσαι καὶ εἰς μνήμην Θεοῦ διαβαλνεῖν, καὶ ἐν τοῖς ἀδύτοις τοῦ νοῦ εἰσιέναι, καὶ μυστικαῖς θεωρίαις τὸν ἀράτον κατοπτεύειν, καὶ γνωστικαῖς ἐνιαίως. καὶ ἀγαπητι-
καῖς ἐκχύσσει, μόνος τῷ Θεῷ μόνῳ καταμόνκῃ λει-
τουργῶν.

Οταν οὖν ὅμης σεαυτὸν χαυνούμενον ἐν τῇ εὐχῇ, βιβλίον μεταχειρίζουν, καὶ τῇ ἀραγνώσῃ προσεχων, τὴν γνῶσιν εἰσδέχουν, μὴ παροδευτικῶς τοὺς λόγους διερχόμενος, διανοητικῶς δὲ τούτους διασκοπούμενος καὶ τὸν νοῦν θησαυρίζων. Εἴτα μελέτην ποιοῦ τῶν ἀντργνωσθέντων ἴνα γλυκανηταὶ σου η διάνοια ἐκ τῆς κατανοήσεως, καὶ ἀνεπίληστα διαμένῃ τὰ ἀντργνώματα, κάντεύθει προσανάπτηται σου η

nis; oratio indesinenter profert nomen Dei, et exinde quedam fit unio atque concertatio inter mentem, intellectum et spiritum: « Ubi enim, inquit, duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum »¹¹. Ita ex passionum divagatione facultates animas revocat oratio, deinde coordinat illas, tripartitamque animam coordinat ad instar trium personarum in uno Deo subsistentium. Etenim per virtutis modos ex anima radit peccati deformitatem, imprimis autem divinos characteres; propter sanctam cogitationem internam et reformatam animam presentat Deo. Anima vero suum statim agnoscit Factorem, sicuti scriptum est: « In qua die invocabero te, ecce cognovi quis Deus meus es tu »¹². Deus quoque animam agnoscit: « Suos enim noscit Dominus; agnoscit quidem propter imaginis puritatem, quia omnis imago lineamenta refert e prototypo; agnoscit quoque propter virtutum similitudinem, per quas et Deum noscit et ab ipso noscitur. Qui regis favorem sibi coniliare intendit, ad tres modos confugere potes: sive verbis apprēcatur, sive silens astat, sive ad pedes illius se projicit qui juvandi facultatem possidet. Pura oratio mentem, verbum et spiritum colligit: verbo profert nomen, mente attendit invocato Deo, et spiritu elicit actus contritionis, humilitatis et charitatis: contritionis, humilitatis et charitatis; hoc modo Trinitatem veneratur aeternam, Patrem, et Filium et Spiritum sanctum, unum videlicet Deum.

C

Ciborum varietas ad sumptionem inducit, sic et diversae virtutum species mentis soleritiam excitant. Itaque dum mentalem viam perficiat, orationis verba revolvas, ad Dominum clames semper et non deficias, postulationi instes et improbitatem referas viduae que durum adierat judicem. Tunc ambulas in spiritu, carnalibus desideriis non inservias et profluentem orationem non dissecas cogitationibus saeculi; templum factus es Dei et Deum voce laudas incessabili. Si eo modo oras in mente, adveniet ut ad Dei memoriam conducaris, in spiritus interiora penetres, ad mysticas visiones, ad Deum inaccessibilem; in considerationis et amoris effusionibus tu solus cum solo Deo conjungaris.

Cum te in oratione divagantem deprehenderis, assumpto libello, lectioni attendas, sensui adhæreas, et non transeundo percurras materiam, et illam mente consideres et intelligentiam tuam locupletiorem efficias. Postea meditationem institutas circa res perfectas, ita et de materiis mens dulcescat et memoria easdem semper retineat. Exinde tuus exardescet fervor in divinis cogitationibus,

¹¹ Matth. xviii, 20. ¹² Psal. lv, 10.

sicut scriptum est: « In meditatione mea accen-
detur ignis ¹³. » Qui dentibus tenuatur cibus, gus-
tum delectat, eloquia vero divina, quæ ab anima te-
runtur, saginant animam et lœtitia perfundunt: « Quam dulcia sunt faucibus meis eloquia tua ¹⁴! » Evangelica verba et sanctorum Patrum apophtheg-
mata ad cor tuum apponas, ipsorum quoque Vitas
perscruteris, ut in noctibus tuis illam meditandi
materiam insumas.

Remissiorem mentem in oratione reficiis lectione
et meditatione divinorum Eloquiorum, imo aptio-
rem comparas ad precandum si ad oralem psalmo-
diam recurras; attamen tranquilla cantes voce,
cantatis attendas verbis, et nihil prætermittas nisi
intellexeris. Si quando aberraverit attentio, ver-
sum toties resumas quoties fuerit necessarium ut
spiritus sensum verborum subsequatur. Spiritu
enim et ore pates psallere et simul Dei recordari;
quod et experientia quotidiana edocet. Si quem ad
confabulandum adeas, cum illo loqueris et ad
illum convertis oculos: ita et labiis cantare vales
et memoria te ad Deum convertere.

Genuum flexiones noli prætermittere. Etenim si
genu flexeris, imaginem profers peccati decidentis
et allusionem confessionis habes; eum autem as-
surgas, mentis conversionem indicas et vitam si-
gnificas, qua ad virtutem redas. Dum genuflexio-
nem perficias, corde tuo invoca Christum Dominum;
quo enim modo anima et corpore procedit ante
Deum, ita animarum corporumque factorem tibi
comparas benignum atque placabilem. Si quodnam
manuale opus absque fragore conjunxeras cum ora-
tione, ita ut somnum fuges remissionem, robur ad-
asceticam pugnam assumis. Omnes enim externæ
operationes, quæ cum oratione pergunt, mentem ace-
rant, sublevant fatigationem, animam renovant,
spiritum comparant sagaciorem et servidiorem, et
omnia ad mentalem operationem disponunt.

Ligno signum perfragante, cella tua exeras, ocu-
lis corporis terram aspicias, mente autem et me-
moria ascendas ad Deum. Cum templum ingressus
fueris et perveneris ad chorum, noli cum adstante
monacho ineptas linguæ fabulationes attingere, D
neque spiritu decurrere ad vanas divagationes; at
linguam unice ad psalmodiam convertas et spiritum
ad orationem. Cum missa facta fuerit, ad mansio-
nem tuam redeas et vaces rebus regula statutis.

Cum ad mensam accesseris, fratrum portiones
noli circumspicere neque animam tuam dividere
inter minus honestas suspiciones; ast quæ tibi pro-
posita sunt aspicias, et tangas Tunc ori tuo cibum
concedas, auribus autem lectionis auditionem et

¹³ Psal. xxxviii, 4. ¹⁴ Psal. cxviii, 103.

A θέρμη ἐν τοῖς θείοις διανοήμασι. « Ἐν τῷ μελέτῃ
μου γάρ, φησὶν, ἐκκαυθῆσται πῦρ. » Ός γάρ τὸ
βρῶμα τὸδύνει τὴν γεύσιν ὑπὸ τῶν δδόντων λεπτυ-
νόμενον, οὗτω τὰ θεῖα λύγια στρεφόμενα ἐν τῷ
ψυχῇ, πιανεῖ τὴν διάνοιαν καὶ κατευφραίνει. « Ός
γλυκές γάρ, φησὶ, τῷ λάρυγγὶ μου τὰ λόγιά σου! »
Ἀποστολίζει καὶ λόγους εὐχαριστικούς, καὶ τῶν μα-
καρίων Πατέρων ἀποφθέγματα, καὶ τὸν βίους αὐ-
τῶν ἀνίχνευε, ἵνα ἔλπης ταῦτα μελέτημα ἐν ταῖς νυ-
ξίν.

“Οπως τὴν διάνοιαν ἐκ τῆς εὐλῆς ἀκηδιάσασαν τῷ
ἀναγνώσει καὶ τῷ μελέτῃ τῶν θείων λόγων ἀνακαι-
νίζεις, καὶ ἐννυρεχεστέραν παρασκευάζῃς εἰς προσευ-
χὴν, τὴν διὰ στόματος φωλμαρδίαν ἐκτέλει· πλὴν
ἡσύχῳ πάνυ φωνῇ, καὶ μετὰ ἐπιστασίας τοῦ νοῦ, μη
ἄνεχόμενος ἀδιανοητόν τι τῶν λεγομένων καταλι-
πεῖν. Ἀλλ’ εἴ ποτε τι διαδρᾶσι τὸν νοῦν, ἐπανάλαβε
τὸν στίχον, δοάκις καὶ γίνεται, μέχρις ὃν τὸν νοῦν
ἐπακολουθοῦντα ἔχεις τοῖς λεγομένοις, Ἰσχύει γάρ δ
νοῦς καὶ φάλλειν τῷ στόματι, καὶ Θεοῦ μνημονευειν
Καὶ τοῦτο καταμάνθανε ἐκ τῆς φυσικῆς πείρας. Ός
γάρ δ συντυγχάνων τινί, καὶ διαλεγόμενος, τούτῳ
καὶ προσέχει τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὗτω καὶ δ φάλων
Χελεύει, καὶ Θεῷ ἐνστενίζειν διὰ τῆς μνήμης δύνα-
ται.

Κλίσεις γονάτων μὴ παραποτοῦ. Ἐκ μὲν γάρ τοῦ
γόνου κλίνεις ἡ πτῶσις τῆς ἀμαρτίας εἰκονίζεται,
ἔμφασις ἐξαγορεύσεως παρεχομένη· ἐκ δὲ τοῦ ἁν-
τιστασθαι, ἡ μετάνοια ὑποσημαίνεται, ἐπαγγελίαν
θίου τοῦ κατ’ ἀρετὴν αἰνιτομένη. Ἐκάπτη, δὲ γονυ-
κλίσια τελεσθῶ μετὰ τῆς νοερᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐπι-
κλήσεως, ἵνα ψυχῇ καὶ σώματι προσκίπτων τῷ Κυ-
ρίῳ, τὸν τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων θεὸν εὐδιάλλακτον
ἀπεργάσῃ. Εἰ δὲ καὶ ἔργον ἀδέρυθρον ταῖς χερσὶ παρ-
έχεις μετὰ τῆς κατὰ διάνοιαν προσευχῆς, εἰς τὸ
ἀποκρούσθαι ὑπὸν καὶ ῥφθυμίαν, καὶ τοῦτο τὸν
ἀσκητικὸν ἀγῶνα συγχροτεῖ. Μέσαι τὸν αὶ δηλω-
θεῖσαι ἔργασαι μετ’ εὐχῆς ἀνυδμεναι ἀκονοῦσι τὸν
νοῦν, ἀκηδίαν ἐξορίζουσι, νεαρωτέραν τὴν ψυχὴν
παρασκευάζουσι, καὶ δέσποτον καὶ θερμότερον τὸν
νοῦν εἰς τὴν κατὰ διάνοιαν ἔργασιν ἀσχολεῖσθαι
ποιούσαι.

Κρούσαντος τοῦ ἔβου, προέρχου τῆς κελλῆς, τοῖς
μὲν ὀφθαλμοῖς τοῦ σώματος τῇ γῇ προσέχων. τὴν δὲ
διάνοιαν τῇ τοῦ Θεοῦ μνήμη προστερείδων. Εἰσελθὼν
ἐν τῷ ναῷ, καὶ τὸν χορὸν συμπληρῶν, μῆτε τῇ
γλώσσῃ ἀργολόγει μετὰ τοῦ πλησιάζοντος μοναχοῦ,
μῆτε τῷ νῷ μετεωρίζου εἰς ματαιότητας· ἀλλὰ τῇ
μὲν γλώσσῃ τῇ φωλμαρδίᾳ μόνῃ, τὴν δὲ διάνοιαν
ἀσφαλίζου τῇ προσευχῇ. Ἀπολύσεως δειγνημέντης,
ἀπέρχου πρὸς τὸν σὺν οἰκον, καὶ τού τυωθέντος σοι
κανόνος ἐξάρχου.

Εἰς τὴν τράπεζαν ἀπίων, μὴ περισκόπει τὰς με-
ρίδας τῶν ἀδεκφῶν, μηδὲ μέριζε τὴν ψυχήν σου
δικονομίας οὐ καλαίς. Τὰ παρακείμενα δὰ ἐνώπιόν
σου βλέποντας καὶ ἀπόμενος, τῷ μὲν στόματι τὴν
τροφὴν, τῇ ἀλοή ἐὰ τὴν ἀκρόστιν τῶν ἀναγνωσκο-

μένων, τῇ δὲ φυχῇ τὴν προσευχὴν δίδου, ήνα σώ-
ματι καὶ πνεύματι τρεφόμενος, δλοκλήρως ἔξυμνης
τὸν ἐμπιπλῶντα δὲ ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου.
Ἐκεῖνον διαστάς, μετὰ σεμνότητος καὶ σιγῆς εἰσέρχου
εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ ὡς φιλεργὸς μέλισσα φιλοπόνεις
τὰς δρετάς.

“Οταν ἀνύρις διακονίαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν, αἱ
χεῖρες ἔργαζέσθωσαν, σιωπάτω τὰ χεῖλη, καὶ ὁ νοῦς
μνημονεύεται Θεοῦ· καὶ εἴ ποτε τις κινηθεὶ ἀργολο-
γεῖν, εἰς διακοπὴν τῆς ἀταξίας, ἐγειρόμενος ποίει
μετάνοιαν. Λογισμοὺς ἀποτρέπου, καὶ μὴ παραχώ-
ρει τούτους διατρέχειν τὴν καρδίαν, καὶ ἐγχρονίζειν·
δὲ χρονισμὸς γάρ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν τὰ μὲν
πᾶθη ζωογονεῖ, τὸν δὲ νοῦν θανατοῖ· ἀλλὰ προσβάλ-
λοντας αὐτοὺς αὐτίκα ἐκ πρωτονοίας ἐπείγουν τῷ
βίλει τῆς προσευχῆς ἀναιρεῖν. Εἰ δὲ ἐπιμένοιεν
χρόνοντες, καὶ συγχέοντες τὴν διάνοιαν, καὶ ποτὲ
μὲν ὑποχωροῦντες, ποτὲ δὲ ἐπερχόμενοι, θορι δὲ ἐκ
πρωλαβόντος θελήματός εἰσιν ὡχυρωμένοι. Διὰ τοῦτο
δίκαια ἔχοντες εἰς τὴν φυχὴν διὰ τὴν ἡτταν τῆς
προαιρέσεως, ταράτουσι καὶ ἐνοχλοῦσι. Δεῖ οὖν αὐ-
τοὺς στηλιτεύειν διὰ τῆς ἔξαγορεύσεως· θριαμβεύ-
μενοις γάρ οἱ πονηροὶ λογισμοὶ, φυγαδεύονται. Μὲς
γάρ φωτὸς φάνιντος τὸ σκότος ὑποχωρεῖ, οὕτω καὶ
τὸ φῶς τῆς ἔξαγορίας ἀσφανίζει τοὺς λογισμοὺς τῶν
παθῶν, σκότος καὶ αὐτοὺς χρηματίζοντας, ἐπειδὴ
ἡ κενοδοξία, καὶ ἡ ἀνεσίς, ἃς εἶχον τόπον οἱ λογι-
σμοί, κατετράφησαν διὰ τῆς κατὰ τὴν ἔξαγόρευσιν
αἰσχύνης, καὶ τῆς κατὰ τὸν κανόνα κακοπαθείας.
Οὐθεν καὶ τὴν διάνοιαν εὑρίσκοντες ἀλευθέρων ἔδη
τῶν παθῶν γεγενημένην τῇ συνεχεῖ καὶ εὐκατα-
νύκτερ προσευχῇ, μετ’ αἰσχύνης δραπετεύουσιν.
Οὐτε γάρ πειράται δὲ ἀγωνιστὴς τέμνειν τῇ προσευχῇ
τοὺς ταράττοντας αὐτὸν λογισμούς, τέμνει μὲν πρὸς
βραχὺν καὶ εἰργεῖ τὴν πολύνοιαν αὐτῶν, ὡς παλαιῶν
καὶ ἀμιλλώμενος, οὐλούτροῦται δὲ εἰς ἄπαν· ἐπειδὴ
τὰς αἰτίας τῶν ἐνοχλούντων λογισμῶν στέρει, τὴν
ἀνάπτευσιν τῆς σφράξεως, καὶ τὴν κοσμικὴν φιλοτιμίαν,
δι’ ἣς καὶ πρὸς ἔξαγόρευσιν ὅρμήν οὐ ποιεῖται.
Οὐθεν καὶ εἰργήνην οὐδὲ σχεῖται, διότι τὰ τῶν πολεμίων
κατέχει, δίκαια. Τίς δὲ κατέχων ἀλλότρια σκέψει,
οὐκ ἀπαιτεῖται ταῦτα παρὰ τῶν ἔχοντων; Τίς δὲ
ἀπαιτούμενος, καὶ μὴ ἀπολύων ἢ κατέχει κακῶς,
λυτρώνται ἀπὸ τῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ; Οὐτε δὲ δὲ ἀγω-
νιζόμενος τῇ τοῦ Θεοῦ μνήμῃ δυνηθεὶς τὴν ἔξουδέ-
νωσιν ἀγαπήσει καὶ τὴν κάκωσιν τῆς σφράξεως,
καὶ τὴν ἔξαγόρευσιν τῶν λογισμῶν ἀνεπαισχύν-
τας ποιήσει, αὐτίκα οἱ μὲν πολέμοις ἀναχω-
ροῦσιν, ἡ δὲ διάνοια ἀλευθέρως τυγχάνουσα, τὴν
συνέχειαν τῆς προσευχῆς, καὶ τὴν τῶν φείων
μελέτην ἀδιάκοπον ἔχει. Πᾶσαν ὑπόνοιαν κινουμένην
ἐν τῇ καρδίᾳ κατά τίνος παραιτοῦ παντελῶς, ὡς
καταλύουσαν ἀγάπην καὶ εἰρήνην. Πᾶσαν δὲ συμφο-
ρὰν ἔξωθεν ἐπερχομένην γενναίως καταδέχου, ὡς
τὴν σωτήριον ὑπομονὴν προξενοῦσαν· ὑπομονὴν, τὴν
μονὴν καὶ διέπαυσιν χαριζομένην ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
Οὕτω τὰς γυμνάς ἀνύων, ἐν μὲν τῇ παρούσῃ ζωῇ μετ’
εὐθυμίας βίωσις, ταῖς μακαρίαις ἐλπίσιν εὐφραινό-
μενος· ἐν δὲ τῇ ἐξόδῳ μετὰ παρθησίας μεταστήσῃ

A anima orationem; ita corpore et spiritu reficeris,
atque ex totis viribus tuis illi gratias rependas, qui
desiderium tuum adimpleverit. Si mensa decesseris,
cum modestia et silentio ad cellam redeas et
ad operantium apium exemplar, cum amores instes
virtutibus.

Cum ministerium tibi una cum fratribus ad-
implendum est, dum manus operantur, sileas
labiis et corde tendas ad Deum; si quis ad confa-
bulationem moveatur, illam tollas inordinationem,
eo quod assurgas et facias penitentiam. Vanas
mentis disquisitiones avertas et neutiquam concedas
ut cor tuum incurvant et in eo remaneant; si ad
tempus diuturnum permanserint, generant passiones
et occidunt animam. Itaque cum appulsantes
B senseris, statim orationis sagitta confodias. Si de
incursu deflectere noluerint et obsederint animam,
tum illos ex voluntatis inclinatione corroborandos
esse resciveris. Quadam toni [specie allegata, in-
vadunt animam quae ab incepto declinaverit,
eamque perturbant et implicant. Confessionis sti-
gmata offuscantibus inuras cogitationibus, et male
illlico aufugiant bestiae. Lice oriente, recedunt te-
nebrae; ita confeseionis lumen dissipat passionum
caligines et obnubilantes umbras. Vanæ gloriæ et
fatigationis speciem habent male cogitationes; ast
confessionis humilitate et pœnis regulæ diffugantur.
Etenim, cum ad mentem quæ passionibus libera est,
accedunt male bestiae, statim terga veriunt propter
continuum orationis defensionem. Qui perturbantes
C cogitationes excidere cupierit pugnator, ad oratio-
nem confugit, et quam citissime lalas concidit et
maxime versutas; attamen in agone nec ferro par-
cat nec remissioni indulget; etenim si insurgentium
cogitationum partes suscepere, videlicet carnis ami-
citiam et mundi amorem, ad nihil proficiet. Nec
victoriam neque pacem reportabit, quod defendat
hostium causas. Si quis aliena possidet, nonne ad
restitutionem tenetur? At si sua reclamat dominus
et a detentore injusto non obtineat, numquid illum
ab obligatione liberabit? Qui pugnas divinas adierit
in mente sua, amat nesciri, pro nihilo reputari,
carnem mortificare et vanas cogitationes confiteri
absque verecundia; sic recedunt inimici, anima
liberatur et ipse continuam prosequitur orationem
atque rerum divinarum meditationem assiduam.
Omnem in corde surgentem suspicionem quam pri-
mum expellas; perfrangit enim amorem et pacem
cum proximo. Omne malum ab extra illatum virili-
ter suscipias: salutarem tibi inducit patientiam,
per patientiam vero tibi in celis tribuit habitacu-
lum et sublevationem. Sic perficias dies tuos, in
vita præsenti magnum habeas animum et de futuris
congaudeas. Cum autem ex peregrinatione tua
redieris, confidenter aditus sis loca refrigerii,
qua tibi advenienti paravit Dominus et in merce-
dem laborum his susceptorum retribuet. Regnabis
cum illo, cui omnis convenit gloria, honos et ado-
ratio, unus cum Patre sine principio, cum sancto et

vivificant Spiritu, nunc et semper et in saecula A τῶν ὡδεῖς, καὶ εἰς τοὺς τόπους τῆς ἀνακαύσεως, οὓς
saeculorum. Amen.
ἡτοι μάστος σοι Κύριος ἀπελεύθηρος, μισθίους τῶν ἐν-
ταῦθι πόνων ἀντιδιδούς σοι, συμπατιεύειν αὐτῷ· φέρεται πάσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, ἔμα τῷ ἀνάρχῳ
αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι· νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὸν αἰώνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΘΕΟΛΗΠΤΟΥ.

EJUSDEM THEOLEPTI.

1. *Spiritus, qui exteriora fugit et ad interiora se convertit, ad seipsum reddit; deinde ad verbum, quod intelligentia congenitum est, accedit; per verbum autem hoc insitum devenit ad orationem et per orationem ad Dei notionem ascendit cum tota sua potestate affectiva atque inclinatione. Tum carnis desiderium recedit, deficit voluptatis terrena sensus, et speciosa hujus vita absque delectatione apparent. Quaecunque enim ad corpus attinent, projectit anima propter Christi jucunditatem; ipsum insequitur cum modestiae operibus mentis castitate atque psallit: « Offerentur regi virgines et prosequentur¹⁵; » Christum sibi representat, prævidet et dicit: « Prospexi Dominum coram me omni tempore, quia a dextris est mihi¹⁶. » Christo conjungitur per charitatem et clamat: « Domine, omne desiderium meum est ante te¹⁷. » Christum semper intendit dicendo: « Oculi mei semper ad Dominum¹⁸. » Per puram orationem cum Christo loquitur, delectatur et laetificando canit: « Quam jucundum ipsi eloquium meum? ego autem gaudebo in Domino¹⁹. » Qui orationis colloquium recipit Deus. amat, invocatur et in adjutorium requiritur: deprecanti anima ineffabilem gratiam concedit. Per orationis colloquium Dei recordatur anima et delectionem habet a Domino; « Dei recordatus sum et gaudio sum perfusus²⁰. »*

2. *Cave a sensibus et rerum sensibiliū jucunditatem innocuam posuisti. Cave a jucundis intelligentiā phantasiis, et innocuam effeciā idearū advenientium obstinationem. Qui post phantasma non abit nec illa captat spiritu, non vanis cogitationum desideriis informatur sed in omni simplicitate se signat et munit, super res sensibiles incedit atque fictiones, ad Deum ascendi per intelligentiam, nec quid aliud profert quam Dei nomen, siue infantulus patrem suum repetitis invocat vicibus: « Invocabis me nomine meo, et Dominus*

α'. Ο νοῦς φεύγων τὰ ἔξω, καὶ συναγόμενος ἐπὶ τὰ ἔνδον, πρὸς ἐκεῖνον ἐπανάγεται· εἴτουν τῷ φυσικῷ κατὰ διάνοιαν ἐκεῖνοῦ λόγῳ συγγίνεται· καὶ διὰ τοῦ συνόντος αὐτῷ οὐσιωδῶς λόγου, συνάπτεται τῷ εὐχῇ· καὶ διὰ τῆς εὐχῆς, εἰς γῆσιν τοῦ Θεοῦ ἀναβίνει μεθ' ὅλης τῆς ἀγαπητικῆς δυνάμεώς τε καὶ διαβίσεως. Τότε σαρκὸς μὲν ἐπιθυμίᾳ οἰχεται, πᾶσα δὲ ἡ καθήδονος ἀργεῖ αἰσθησία, καὶ τὰ ὠραῖα τῆς γῆς ἀηδὴ καταφαίνεται. Ὁπίσω γάρ ἐκεῖνης ἡ ψυχὴ πάντα τὰ τοῦ σώματος καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα θεμένη, ὅπισσα τῆς ὠραιότητος τοῦ Χριστοῦ γίνεται, αὐτῷ κατακολουθοῦσα μετὰ τῶν ἔργων τῆς σεμνότητος καὶ τῆς κατὰ διάνοιαν ἀγνείας, καὶ ψάλλουσα· « Ἀπενεγθήσονται τῷ βασιλεῖ περθένοι ὅπισσα αὐτοῦ. » Χριστὸν φανταζομένη, καὶ προορῶσσα, καὶ λέγουσα· « Ηρωαρώμητον Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντὸς, διτι ἐκεῖνων μού ἔστιν. » Χριστῷ προσκολλωμένη διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ κράζουσα· « Κύριε, ἐναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμίᾳ μου. » Χριστῷ διὰ παντὸς ἐνατενίζουσα, καὶ βοῶσα· « Οἱ δρθαλμοὶ μου διὰ παντὸς πρὸς τὸν Κύριον: » Χριστῷ διαλεγομένη διὰ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, καὶ ἡδύνουσσα εὐφραντομένη· « Ἡουνθεῖη αὐτῷ ἡ διαλογή μου. » Ἔγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. » Ἀποδεχόμενος γάρ δοθεὶς τὴν ἐκ τῆς εὐχῆς διαλογήν, καὶ ὡς ἀγαπώμενος, καὶ ὡς δονομαζόμενος, καὶ ὡς ἐπιζητούμενος εἰς βοήθειαν, τὴν ἔρθρητον τῇ δεομένῃ ψυχῇ χαρίζεται. Μνημονεύουσσα γάρ θεοῦ διὰ τῆς κατὰ τὴν προσευχὴν διαλογῆς, κατευφράζεται ὑπὸ Κυρίου· « Ἐμνήσθην γάρ, φησί, τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐφράνθην. »

β'. Φεύγε τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἡργησας τὴν τῶν αἰσθητῶν ἡδονήν. Φεύγε καὶ τὰς κατὰ διάνοιαν φαντασίας τῶν ἡδῶν, καὶ ἡργησας τὴν ἡδυπάθειαν τῶν λογισμῶν. Ἀφάνταστος δὲ μένων δ νοῦς, ὡς μὴ καταδεχόμενος, μῆτε ὑπὸ τῶν καθ' ἡδονὴν τρόπων, μῆτε ὑπὸ τῶν καθ' ἐπιθυμίαν λογισμῶν τυπούσθαι τε καὶ σφραγίζεσθαι ἐν ἀπλότητι εὑρίσκεται· καὶ ὑπεράνω πάντων τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν νοητῶν γενόμενος, εἰς Θεὸν τὴν ἔννοιαν ἀναβιβάζει, μηδὲν ἔτερον, διτι μὴ τὸ δονομα Κυρίου διὰ τῆς συνεχοῦς μνήμης βαθέως ὑποφωνῶν, ὡς βρέφος τὸν πατέρα αὐτοῦ. » Καλέσω

¹⁵ Psal. xliv, 15. ¹⁶ Psal. xv, 8. ¹⁷ Psal. xxxvii, 10. ¹⁸ Psal. xxiv, 45. ¹⁹ Psal. ciii, 54.

²⁰ Psal. lxxxi, 20.

γάρ, φησί, τῷ δύναμαί μου, Κύριον ἐναντίον σου. » Αἱ ὡσπερ δὲ Ἀδάμ χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς ἀπὸ χοδὸς γέγονεν εἰς ψυχὴν ζῶσαν ἐν φυσήματι θεῖῳ, οὕτω καὶ δὲ νοῦς ταῖς ἀρεταῖς διαπλασθεὶς, πυκνῇ ἐπικλήσει: Κύριον ἐκ καθαρᾶς διανοίας, καὶ θερμῆς διαθέσεως διπρόδυμην, τὴν θελὰν ἀλλοιοῦται, ζωυγονούμενος καὶ θεοποιούμενος ἐκ τοῦ γνώσκεν καὶ ἀγαπῆν τὸν Θεόν.

γ' Ἐδώ ἔκστης τῆς τῶν γηγένων ἐπιθυμίας τῷ συνεχεῖ καὶ εἰλικρινεῖ προσευχῇ, καὶ ἀντὶ ὑπνου καταπαύσης ἀπὸ πάσης ἐννοίας τῆς μετὰ Θεὸν, καὶ στηριζῆς δλικῶς εἰς μάνην τὴν τοῦ Θεοῦ μνήμην, ἀνοικοδομηθῆσται ἐν σοὶ καθάπερ ἄλλῃ βοηθός τὸν Θεοῦ ἀγάπη. Ηγάπη τοῦ προσευχῆς κατὰ διάθεσιν βοὴ τὴν θελὰν ἀγάπην ἀναδίδωσι, καὶ ἡ θελὰ ἀγάπη, διύπνιζε τὸν νοῦν, πρὸς φανέρωσιν τῶν ἀποκρύφων. Τότε δὲ νοῦς, τῇ ἀγάπῃ συναρμοσθεὶς, τὴν σοφίαν καρπούσται, καὶ διὰ τῆς σοφίας τὰ ἀπόρθητα καταγγέλλει. Οὐ γάρ θεὸς Λόγος, διὰ τῆς κατὰ τὴν προσευχὴν βοῆς κατὰ διάθεσιν ὄνομαζόμενος, λαμβάνει τὴν τοῦ νοῦ νοήσιν, καθάπερ πλευρὰν τὴν γνῶσιν χαρίζεται, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἀναπληρῶν τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν, δωρεῖται τὴν ἀρετὴν, οἰκοδομεῖ τὴν φωτοποιὸν ἀγάπην, καὶ ἄγει παρὰ τὸν ἔξεστηκότα νοῦν, καὶ ὅπνοῦντα, καὶ ἀναπαύσμενον ἀπὸ πάσης γηγένων ἐπιθυμίας. Ή δὲ ἀγάπη ἄλλῃ βοηθός εὑρίσκεται τοῦ καταπαύσαντος νοῦ, ἀπὸ τῆς ἀλόγου τῶν αἰσθητῶν προσπαθείας. Οἴθεν καὶ διύπνιζε τὸν νοῦν ὡς καθαρὸν εἰς τὰ τῆς σοφίας βήματα. Τότε πρὸς αὐτὴν ὅρῶν δὲ νοῦς, καὶ καθηδυνόμενος, τὰς χρυπτὰς τῶν ἀρετῶν διαθέσεις, καὶ τὰς ἀθεάτους ἐνεργείας τῆς γνώσεως, τοῖς ἀλλοιοῖς δημοσιεύει, διὰ τῆς τῶν λόγων ἐκτάσεως.

δ'. Ἔκστηθι πάντων τῶν κατ' αἰσθησιν, καὶ κατέλιπε τὸν τῆς σαρκὸς νόμον· καὶ δὲ πνευματικὸς νόμος γραφήσεται τῇ σῇ διανοίᾳ. Ή γάρ δὲ πνεύματι περιπατῶ, ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ τελεῖ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οὕτω καὶ δὲ ἐξιστάμενος αἰσθήσων καὶ αἰσθητῶν, σαρκὸς δηλαδὴ καὶ κόσμου, εἰς τὸ πνεῦμα περιπατεῖν, καὶ τὰ τοῦ πνεύματος φρονεῖν ἔρχεται. Καὶ τοῦτο διδάχθητι, ἐξ ὧν δὲ θεὸς εἰς τὸν Ἀδάμ πρὸς τῆς παρακοῆς κατειργάσατο.

ε'. Τὸν περὶ τὴν φυλακὴν τῶν ἐντολῶν διαχωνιζόμενον, καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς προσευχῆς διακαρπεροῦντα, καὶ τῷ Θεῷ προσέδρευντα διὰ τῆς συνέχοῦς μνήμης, δὲ θεὸς ἔξιστης ἀπὸ τῶν τῆς σαρκὸς φιληδόνων ἐνεργημάτων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κατὰ αἰσθησιν κινημάτων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κατὰ διάνοιαν σχημάτων, καὶ νεκρὸν τοῖς πάθεσι· καὶ τῇ ἀμερικῇ παραπομένων, τῆς θελὰς ζωῆς μέτοχον καθίστησιν. Ως γάρ δὲ πνωάτων, καὶ νεκρὸς παρεικάζεται, καὶ ζῶν ὑπάρχει· τὸ μὲν, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ σώματος, τὸ δὲ, τῇ συνεργείᾳ τῆς ψυχῆς· οὕτω καὶ δὲ πνεύματι παραμένων, σαρκὶ μὲν καὶ κόσμῳ νεκροῦται, ζῆται δὲ τῷ τοῦ πνεύματος φρονήματι.

ζ'. Εἰ γνώσκεις ἢ ψάλλεις, λαμβάνεις ἐπίγνωσιν. Ἐκ τῆς ἐπιγνώσεως κτᾶσαι σύνεσιν. Ἐκ τῆς συνέ-

A ante te²¹. • Quemadmodum Adamus, manu Dei creatus, et a terra transit in animam viventem sub affluto divino, sic et spiritus, qui virtutibus informatur, frequenter Deum invocat pura mente et fervore magno, per divinam operationem immutatur, vivificatur et deificatur, quod Deum noscat et amet.

3. Si continuas et pura orationi institeris, et appetitum rerum terrenarum abjeceris et per somnum ipsum omnes cogitationes tuas erexeris ad Deum, si totus in sola Dei recordatione firmatus fueris, amor Dei ceu novus auxiliator in te habitabit. Quod per habitum orationis tibi inest adjutorium, divinam producit charitatem, charitas autem evigilat et excitat spiritum ut abscondita manifestet. Qui charitati conjungitur spiritus, obtinet sapientiam et per sapientiam ineffabilia enarrat. Deus est Verbum, per orationis auxilium et habitum invocatur; Spiritus postulantis sensum comperit et cogitationem conoedit abundantem: iuxta bonam animæ dispositionem largitur virtutes, illuminantem ibi collocat charitatem; spiritum vero aberrantem, dormitantem et defatigatum ab omnibus saeculi desideriis liberat. Qui ab omni irrationabili et sensibili appetitu liber est spiritus, magnum charitati præstat adjutorium: purus enim a somno duicitur et convertitur ad verba sapientiæ. Dum charitatem aspicit, magnam percipit voluptatem; aliis facultatibus explanat absconditas virtutum formas et invisibles cognitionis operationes verborum significatione communicat.

4. Ab omnibus abstine sensibilibus et legem carnis derelinque: tunc lex Spiritus inscribetur cordi tuo. Quo ambulat spiritu, desideria carnis non perficit, uti Apostolus dicit; qui sensus et sensibilia, carnem videlicet et mundum fugit in spiritu ambulare incipit et secundum, spiritum sapere. Quod et illis tibi compertum sit quæ Deus ante Adami delictum peregit.

5. Hic de divinorum mandatorum custodia certat in paradiſo, instat orationi et Domino astat per orationem assiduum; a Deo liberatur de jucunditate operationum carnis, de motibus sensuum, de mentis phantasmatis; mortuus est passionibus et illecebris peccati, imo vita divinæ factus est particeps. Ita et dormiens, et si vivat, mortuo tamen potest assimilari: cedebit enim corporis operatio, spiritus autem potentia subsistunt: sic qui spiritu conjunctus remanet in carne, huic saeculo mortuus est, vivit autem sensu spiritus.

6. Si noveris quæ cantas, notionem acquiris; ex cognitione procedis ad sensum; ex sensu intelli-

²¹ Psal. xlii, 5.

gentia ad cognitionis fructum, id est, ad operationem devenis. Per operationem vero habitualem percipis cognitionem, qua si usus fueris ad veram considerationem assurgis; exinde, per illuminantia gratiae verba oritur sapientia, quae lumine suo mente adimplet et exterioribus explicat res absconditas.

7. Primum spiritus querit et invenit; deinde unitur cum objecto invento. Investigatio fit per verbum, unificatio autem per charitatem. Verbi investigatio fundatur in veritate, charitatis autem unificatio fit propter bonum.

8. Qui super fluctuationem rerum presentium ascendit, nec ad prætereuntia habet affectum, hic non despicit ad infima neque speciosa desiderat hujus mundi. Ast oculos sursum tollit, cœlorum pulchritudinem aspicit, et felicitatem intuitur nullis vicissitudinibus obnoxiam. Qui terrenis inhiat et carnis voluptates insequitur, clausos habet cœlos, et spiritus oculos obnubilatos; qui autem terrestria contemnit et projicit, mentem elevat ad superna, æternitatis gloriam aspicit, et reservatam sanctis claritatem intelligit; descendenter recipit charitatem Dei, fit templum Spiritus sancti, requirit mandata divina, Spiritu Dei conducitur, et in filiorum adoptionem transit; complacet Deo et Deum habet complacentem, uti scriptum est: « Quotquot Spiritu Dei aguntur, ipsi sunt filii Dei »²².

Nunquam et ne unum quidem diem, dum ducas spiritum, infirmitatis causa prætermittas orationem; dicentem audias: « Cum infirmor, tunc potens sum. » Quod si feceris, magnam percipes utilitatem; oratio enim brevi te sublevabit, divina cooperante gratia; ubi consolatio Spiritus, ibi non permanebit infirmitas nec tedium.

²² Joan. i, 42.

A τεως ἡ πρᾶξις τῶν ἐγνωσμάτων βλαστάνει. Ἐκ τῆς πρᾶξεως τὴν καθ' ξένην γνῶσιν καρποῦσαι. Ή δὲ ἐν πειρᾷ γνῶσις τὴν ἀληθῆ θεωρίαν ἀναδίδωσιν. Ἐκ ταύτης ἡ σοφία ἀνατέλλει διὰ τῶν φωτοβόλων λόγων τῆς χάριτος, τὸν δέρα τῆς διανοίας πληροῦσα, καὶ τοῖς ξένῳ διασταφοῦσα τὰ κεκρυμμένα.

ζ. Πρῶτον δὲ νους ζητει καὶ εὑρίσκει εἰτα ἔνους τῷ εὑρεθέντι, καὶ τὴν μὲν ζήτησιν πουτεῖται διὰ τοῦ λόγου, τὴν δὲ ἔνωσιν διὰ τῆς ἀγάπης. Καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ λόγου ζήτησις γίνεται διὰ τὴν ἀληθειαν, ἡ δὲ τῆς ἀγάπης ἔνωσις διὰ τὸ ἀγαθόν.

η'. Ο τὴν βοῶδη τῶν παρόντων φύσιν ὑπερβαίνων, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν παρερχομένων παρατρέχων, οὐδὲ βλέπει ἐπὶ τὰ κάτω, οὐδὲ ἐπιποθεῖ τὰ ὕδραια τῆς γῆς· ἀλλὰ τὰς ἄνω δράσεις ἐνοιγομένας ἔχει, καὶ τὰ ἐν οὐρανοῖς, κατοπτεύει καλλη, καὶ τὴν τῶν ἀκηράτων κατασκοπεύει μακαριστήτα. Ός γὰρ τῷ ἐπιχάσκοντι ταῖς ὅλαις τῆς γῆς, καὶ πρὸς τὰς ἥδονάς τῆς στροχὸς ἐγκύποντι, κακλειμένοι εἰσὶν οἱ οὐρανοί, ὡς τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς ἁσκοτισμένους ἔχοντι· οἵτις δὲ περιφρονῶν τὰ κάτω καὶ ἐποστρεψόμενος, μετάρσιον ἔχει τὸν νοῦν, καὶ τὴν τῶν ἀιδίων ὄρῷ δέξαν, καὶ τὴν ἀποκειμένην τοῖς ἀγίοις κατανοεῖ λαμπρότητα. Οὗτος καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην ἔνωθεν κατιοῦσαν ἐπ' αὐτὸν δέχεται, καὶ ναὸς τοῦ ἀγίου Ηνεύματος γίνεται, καὶ τὰ θεῖα θελήματα ἐπιποθεῖ, καὶ τὸν Θεὸν ἔχει εὐδοκοῦντα καὶ ἀρεσκόμενον αὐτῷ. « Οσοι γὰρ Θεοῦ πνεύματι ἔγονται, οὗτοι εἰσὶν οἱοὶ Θεοῦ. »

Χάριν ἀσθενείας μὴ ἔστης τὴν εὐχὴν μίαν καὶ μόνην ἡμέραν ἵνας ἐμπνέεις, ἀκούων τοῦ λέγοντος· « Οταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι· τοῦτο γάρ ποιῶν, μειζώνως ὠφεληθήσας, καὶ αὖτη ἐν συντόμῳ σε ἀναστήσει, συνεργάσσης τῆς χάριτος· δικού γάρ παράκλησις πνεύματος, ἀσθένεια ἡ ἀκηδία οὐκ ἐπιμένει.

THEOLEPTI PHILADELPHIENSIS METROPOLITÆ. CANTICUM COMPUNCTIONIS

Ex meditatione æterni judicii.

(Bibl. PP. ed. Lugd. tom. XXII.)

ODE I.

Agedum, anima miserrima, seclusis hujus vite curis, et vitiorum cogitationibus, carnisque volu-

Depretibus, futuri status hominum horribilia consi-
dera.

Angor ingens et timor plurimus, animam omnem

incesset, quando mortalium ossa omnia concur-santia, suas quæque coagmentationes, et juncturas diligenter requirent.

Universa terra, velut mulier prægnans, cum tremore mortuos suos ad annum edet. Tuba quippe horrendum insonante, illico unusquisque de loco redivivus prodibit.

Ad opem tuam, ceu ad petram tutamque anchoram, immaculata Virgo confugio. Ne me repelle, sed toties in peccata lapsum erige.

ODE II.

Flebis affatim, et gemitus dabis altos, anima mea quando omnium sæculorum mortales nudos resurgere, et ante judicem, qui muneribus non corruptitur, stare videbis.

In novissimo et terrifico illo die, fratres mei, B omnes illic sistemur, in ictu oculi. Nam et feræ bestiæ, et volucres, et pisces devoraverint redent.

Rapidus ignis fluvius, colles, montes et opera hominum per terras furenter absument. Flammæ universa depascentis impetum et minas quis non pehorrescat?

Non est fidelibus portus alias, Virgo sanctissima, præter te quæ Christum, tanquillitatem securitatemque nostram, genuisti. Quæ omnes vexationibus, et injuriis inimici dæmonis ceu tempestate jactatos, quieti ac saluti restituis.

Tria ista timeo, o anima: egressum e corpore. in hora mortis occursum veniente communi omnium judice: et quam idem pronuntiabit justam incorruptam sententiam.

ODE III.

Terra inflammabitur, mare subsidet ac decrescit; aer conculietur, et totum cœlum involvetur, lumen et astra ejus decident. Quomodo hæc, anima, sustinebis?

Lamentaberis vehementer, anima mea, cum missis festinato angelos, a quatnror terrarum finibus Deos placitos congregare cernes.

En, totum genus humanum attonitum stupebit, cum judicem illum formidandum in duas partes quidquid est hominum secerentem, et actionum truitinæ subjacentem intuebitur.

Dies retributionis veniet sicut fur in nocte, peccatores omnes exterrens. Tum tu casta Mater, misera mei, a suppicio me vindica.

ODE IV.

Pudor et confusio operiet facies eorum qui sibi verbo et opere commissorum consciæ fuerint. Etenim actiones suas omnes vultu ipso inseparabiliter præ se rerens unusquisque resurget.

A rea et flagellante conscientia liberi, fiducia pleni et hilares apparebunt justi omnes. Suorum quippe laborum multorumque certaminum quæ subierunt mercedem exspectabunt.

Clarisonus tum clamor dicet: Ecce judex venit, ut populos omnes judicet, et pro dignitate quilibet suorum laborum præmia juste accipiat.

A Divina luce tua, a bona, animam meam affectiōnum malorum tenebris offusam illumina: quo tanquam filius lucis opera lucis faciens, a tenebris exterioribus liberer.

ODE V.

Mens et renes contremiscent, ubi terribilem illiustubæ clangorem clamoremque audierint, Abyssi ingemiscent, et virtutes cœlorum commovebuntur.

Invenient quo divertant, qui lugent, quippe pauperes sunt secundum Deum, et castitatem colunt, et qui per viam augustam ambulant, atque Eden hæreditatem habent, in mansionibus intemeratis permanentes.

Divites ardebunt igne humanitatis, et pauperes in tabernaculis, atque in sinu Abrahæ conspicienes, guttam aquæ rogabunt, nec erit qui illis trubuat. Formidemus omnes.

Da mihi, Virgo, pedicas et laqueos vitæ hujus vanæ, ac periturae effugere, et vires suffice, quibus ad vitam futuram currat, et a stridore dentium me libera.

ODE VI.

Judex est incorruptus, judicium imprimis formidabile, ira intolerabilis, et tribunal hoc nulla potest calliditate versutaque circumveniri. Angeli cum timore et tremore ministrant; libri occulta mortaliū produnt. De cœtero depone mores improbos, anima, et amaras funde lacrymas.

Cum hinc emigravero, ne, Tirgo, me deseras. Tunc enim nequam spiritus animam meam captabunt. Heu mel qua ratione effugiam illos, aut quid faciam? Heu mel quomodo horribiles locos pertransibo? Tu spes mea, tu portus meus, et ante te ego famulus tuus me prosterno.

ODE VII.

Quis erit sensus animæ, cum positi fuerint throni, et ad judicandum judex ille integerimus considerit, et libri exhibebunt hominum actiones, cogitationes et consilia? Væ tibi tum, o vilis anima et miserrima!

Oratorum ad persuasionem accommodatae argumentationes, et orationis ornamenta, artificia, verborum strophæ ac fallaciæ desinent; sapientes omnes obmutescunt, libri operum loquentur, hominibus angelisque simul audientibus.

D Innumerabilium angelorum exercitus astabit ac thronum circumdabit. Homines autem universi stabunt tristes, necessitatem horriferam videntes, et sententiam justissimam metuentes.

Aspersione roris tui, intacta Virgo, ardorem libidois meæ restingue. Nam in te Verbum Dei sicut pluvia in vellus descendit, fidelibus, gehennæ rogum extingueens.

ODE VIII.

Tunc ordines fidelium examinabuntur, episcopi quoque, sacerdotes, levitæ, monachi: nam in ordine suo quisque resurget, ut quisque actorum suorum rationem reddat.

Trepidabunt omnes principes, opulenti, reges et

dynastæ, consules ac præsides. Ab omniChristiano A quæretur quomodo pacta converta in baptismō inita servaverit.

Patefactis et manifestis omnibus omnium actionibus, tremendam judex proferet sententiam, et justos a dextris constituet, peccatores in supplicium dimittet.

A flamma gehennæ, a tenebris et verme, a stri-dore dentium et tartaro, a lacu ignis et omnigenum pœnarum libera, Virgo, te in fide collaudates.

ODE IX.

Mortalis omnis rebus caducis deditus, tunc voluptatos irridens atque contemnens, et acerbe plorans dicet : Ubi pater, ubi mater, ubi liberi, ubi noti, ubi amici, ubi cognati, ubi honoris imaginatio? Omnia evanuerunt.

Ibi animæ lamentabuntur et frendebunt, a cognatis et amicis separationem perpetientes. Fratres enim devellentur, pater a filio, amicus ab amico, conjuges a conjugibus locis tormentorum sæviter discernentur ac disjungentur.

Reges instar infantium flebunt, et expellentur principes ab Eden, projicianturque in gehennæ ignem : hinc illinc videntes angelos, a quibus eo compellentur, illisque supplicant, verum nihil proficientes.

En amici, diei horribilis necessitatem audivisti omnes. Præoccupemus Christi faciem in psalmis, et precibus. Ora pro nobis, Virgo ; orient angeli, Præcursor, sanctorum apostolorum duodenarius, omnes demum sancti. Amen.

B

ANNO DOMINI MCCXXX

GEOGIUS PACHYMERES

NOTITIA

(Ex Leone Allatio *De Georgiis*, sp. Fabric. Bibl. Gr. tom. X.)

Georgius Pachymeres, Constantinopoli oriundus, sed Nicææ ortus atque educatus, in sacerdotum numerum cooptatus, hieromonemonis, protecdici (a) et dicæophylacis honore auctus est claruitque sub Michaelie et Andronicis Palæologis (b). Ipse de se in principio Historiæ. Γεωργίος Κωνσταντινουπόλιτης μὲν τὸ ἀνέκαθεν, ἐν Νικαὶᾳ δὲ καὶ γεννηθεὶς, καὶ τρφεὶς, ἐν Κωνσταντίνῳ δὲ καταστὰς αὐθις, δτα Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίων ἐγένετο, εἰκοσιν ἑνὸς δέοντος τηνιάδε, καὶ κλήρῳ δοθεὶς θεῖψ, καὶ ἀξιώμασιν ἐν ἐκκλησιαστικοῖς διαπρέψε, καὶ ἐς πρωτεκδίκου φθάσας τιμὴν, ἔτι δὲ καὶ ἐν ἀνακτόροις εἰς δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, τάδε ξυνέγραψεν. *Georgius Constantinopoli oriundus, Nicææ tamen ortus et enutrius Constantinopolimque rursus restitutus, cum Dei nutu in potestate rediit Romanorum, decem et novem tunc annos natus et clero divino ascriptus, et dignitatibus ecclesiasticis condecoratus, et ad dignitatem usque protectici promotus, dimo et in aula dicæophylacis officio insignitus hæc conscripsit. Protecditus male et epitome Cesnariana in protecdium, et in supplemento epitomes Antonii Verderii protectitum mutatus est; quod nihil est.*

1. Scripsit in universam fere Aristotelis philosophiam epitomem (c) quæ a Philippo Bechii philosopho ac medico in Latinum sermonem conversa edita Basileæ 1569, apud Frobenium in fol. cum Synesii orationibus. Hoc quippe compendio Pachymeres obscuriora Aristotelis loca non tantum de suo, sed aliorum etiam sententiis atque expositionibus prolatis, nec ineleganter explanat; ita ab ipsa Porphyrii Isagoge opus exorsus, et per omnes suas partes philosophiam percurrent, in ipsius metaphysicæ compendiosa epitome finem facit. Bechius scribit hoc opus accepisse se ex Basiliensi admodum lacunoso, mendoso, et quasi indistincto; altero Fuggerano multis in locis corrupto, fuisseque adjutum in locis difficimilis a Joanne Höspiniano et Gulielmo Xylandro; ut omnino in spem bonam venerit, auctorem hunc non pessime a se rursum in lucem prodire. *In reliquis, ubi Pachymeres, ait Bechius, vel suas, vel aliorum meditationes affert, majori etiam difficultate propter obscuritatem sum versatus. Nam verbis interdum utilit non adeo tristis ac usitatis, interdum sententias inchoat, et vix tandem interjectis bene longis parenthesibus, absolvit. Unum et integrum opus ob sui molem raro uno volumine clauditur, ideoque in partes scissum sub diversis titulis, tanquam diversi tractatus proponuntur. Ejus partes editas et manuscriptas, ut varia alio atque alio dispersæ in bibliothecis inveniuntur, hic referam. Ex hoc itaque com-*

(a) Ὑπομνηματηγράφος dicitur Pachymeres in ms. apud Lambecium VIII, p. 385.

(b) Andronicus Palæologus Michaeli patri in imperio successit A. C. 1282.

(c) Graece superest ms. in variis bibliothecis, ut in Coislinia, testes Montfaucon, p. 222. Versus quos Pachymeres ipse epitomæ huic sue præfixit, exhibet Allatius infra.

pendio edita sunt, Γεωργίου διατάξου, καὶ δικαιοφύλακος, τοῦ Παχυμέρου, περὶ τῶν ἐξ τῆς φιλοσοφίας δρισμῶν, καὶ τῶν πέντε φωνῶν καὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν. *Georgii diaconi et diceophylacis, Pachymeræ, de sex philosophiæ definitionibus, et de quinque vocibus et de decem prædicamentis.* A Jacobo Foscarenio translatum Græce et Latine Venetiis per Stephanum, et fratres de Sabio 1532, cum Pselii et Nicephori Blemmidæ compendiis in Logicam Aristotelis; et postea Parisiis, anno 1548, 8. Græce auctiora apud Vascosanum, et una cum illis compendium in reliquos Organi Aristotelici libros, *De interpretatione nempe, Prioris, et Posterioris Analyticos, Topicos, ac Sophisticos Elenchos* (d); quæ antea Latine ex interpretatione Joannis Baptista Rasarii ediderat idem] Vascosanus ibidem, anno 1557, 8. De hoc opere Michael Vascosanus: *Aristotelis universa opera Georgius Pachymeres, Græcæ facundizæ auctor gravissimus ac magister, ob nimium ejus protestatem, ac disserendi subtilitatem ab usu remotam, in epitomem contraxit, ita tamen singulas ejus partes complectens, ut quæ ad optimarum rerum cognitionem, atque in iis exercitationem pertinerent, nihil eorum omiserit, quæ res divinitus ad nos delapsa videtur hoc maxime tempore, quo omnes de prolixitate studiorum in philosophia conqueruntur.* Et Rasarius scribit codicis illius copiam sibi factam fuisse a Joanne Baptista Speciano; in quo licet omnia Aristotelis opera brevi quadam via contracta, et in augustum redacta continerentur, ipse tamen, qui prius omnes Aristotelis libros, qui ad disserendi rationem pertinent, perlegerat, illam epitomem perlegit, et illam partem, quæ artem eloquendi ptractabat, convertit, et edidit. Præterea, *De sex philosophiæ definitionibus, de divisione philosophiæ, de quinque vocibus, de decem prædicamentis,* Latine impressa sunt Basileæ per Joannem Oporinum, cum Porphyrii quinque vocibus, et Aristotelis prædicamentis, etc., a Joachimo Peronio versis. Epitome Generiana. *Et de sex definitionibus et divisione philosophiæ Græce cum Archytæ Categorii.* Lipsiæ in 8° (e). Antonius Verderius in supplemento, nulla tamen cum re dubitavit, an auctor hujus epitomes idem sit cum Georgio Pachymere. *Georgius diaconus protecdicus scriptis Græce epitomem Logices Aristotelis, Parisiis, in 8°, apud Vascosanum 1546.* Nescio an is auctor sit idem, qui et *Georgius Pachymeres, cuius opera Græca in epitome Biblioth. Gesner. continentur.* Idem enim et unus est Georgius, epitomes Logices auctor, et aliorum operum quæ Pachymerio a Generianis epitomatoribus tribuntur.

2. Ejusdem, *De lineis inseparabilibus, Paraphrasis inter Aristotelis opera sub Aristotelis nomine edita* est Basileæ 1531, in fol., et alibi postmodum ex interpretatione Jacobi Schenchi (f). Georgio restituta Græce et Latine in editione Casauboniana, anno 1597, in 8°, et 1946, in fol. Colonæ Allobrogum, ubi additur ex nonnullorum opinione Paraphrasim illam Georgio tribui: cujuscunque tamen illa est, digna est et Georgio, et quæ inter Aristotelis opera conseatur, indigna tamen, quæ Aristotelii tribuatur. Vedit id Henricus Stephanus epistola ad Petrum Victorium, quam Aristotelis et Theophrasti scriptis quibusdam præfixit (g), plus tamen nimio scriptioni detrahens: *Mirum est vero exstisisse ullos homines tam παχεῖς, ut cum Ηαχυμέρῳ paraphrasim in librum Aristotelis περὶ ἀτόμων γραμμῶν haberent, ipsum se Aristotelis librum habere sibi persuaderent. Quam multa enim vel in ipso limine reperiuntur, ex quibus id a lectore etiam dormitante deprehendi facile poterat? quæ certe apud homines adeo παχεῖς, uti dixi λεπτομέρως explicare me pudeat.*

3. *Paraphrasis porro in universam Aristotelis Philosophiam* (h) Græce manuscripta visebatur in bibliotheca Antonii Augustini cod. 206. *Georgii Pachymeræ libri XI de Philosophia.* Primus respondet Organo Aristotelis, secundus libris Physicorum, tertius libris de cœlo, quartus libris de ortu et interitu, quintus Meteoris, sextus libros de partibus animalium, septimus libris de motu et incessu animalium, octavus libro de sensu et sensili, nonus libris de Generatione animalium, decimus libris Metaphysicorum, undecimus Ethicis ad Nicomachum. In bibliotheca regis Gallorum, *Georgii Pachymeræ Synopsis philosophiæ Aristotelis. Philosophica, lib. 12. De somno et vigilia, de alimento, de insomniis, de divinatione per insomnia, de motu animalium, de juventute et senectute, de respiratione.* In bibliotheca Bavariae cod. 170, et cod. 171, *Georgii Pachymeræ, epitome in metaphysicam Aristotelis. Liber philosophicas D. Georgii Pachymeræ, qui est Epitome in Metaphysic. Aristotelis, cap. 43.* In catalogo exhibitio a Grammatico apud Verderium, in supplemento; qui et apud Joannem Suzium, eodem referente, reperiebatur. Epitomatores Gesneriani: *Georgii Protecdicii (i) in universum Aristotelis Organum Commentarii cum schmatibus et figuris, in 4° ms. Biblioth. Imper. Viennæ: et, Georgius Pachymerius, qui Hieromnemon cognominatur, scriptis philosophiæ compendium quod*

(d) Compendium hoc Organi Aristotelii Græce et Latine recudi curavit Eduardus Bernardus Oxoniæ 1666, 8.

(e) Sine anni nota, edente Joachimo Camerario, qui adjunxit Nicephori Illemidæ scriptum breve de quinque vocibus, quod incipiit: Ή φωνὴ ἡ ἐναρθρὸς ἴστιν ἡ ἀναρθρὸς. Et Anonymi διάληψιν περὶ τῆς καλούμενης λογικῆς τί τε καὶ ποιὸν τι ἔστιν. Incipit: τῆς φιλοσοφίας τῷ τῆς γνώσεως γένει. Nec non Anonymi μέθοδον εἰς τοὺς τρόπους τῆς φιλοσοφίας, qua sex definitiones philosophiæ a Pythagora, Platone et Aristotele traditæ, philosophiæ

idem divisio in theoreticam practicamque et quatuor methodi dialecticæ per divisionem, definitionem, resolutionem et demonstrationem explicantur.

(f) Scheghii. Confer si placet quæ de hæc Pachymeris paraphrasi, et de libro Aristotelis ipso, quem II. Stephanus primus restituit, dixi, lib. III, c. 6, § 28.

(g) A. 1557, 8.

(h) Hæc Paraphrasis ab Epitoma philosophiæ Aristotelis, de qua supra, nequitiam diversa.

(i) Protecdicii.

exstat in biblioth. Medicum. Ejusdem epitome totius physicæ tractationis, fortassis idem liber cum superiori, Romæ exstat in Vaticana bibliotheca, et expositio in Logica, Historia. Commentaria in libros de Auctoritate naturali ibidem servantur, et apud Diegum Hurtadum Venetiis; qui etiam habet Paraphrasim hujus auctoris in Mechanica Aristotelis. Ejusdem Commentarii, aut Paraphrasis in libros Ethicorum exstat Græce apud Hurtadum Mendozam. Fertur autem in omnia sere Aristotelis opera Paraphrasim scripsisse. Pachymerii in Organum Aristotelis copiosæ expositiones Græce manuscriptæ in bibliotheca Sambuci. Ejusdem, libri 12 Græce manuscripti, Paraphrasis totius philosophiae Aristotelicæ in bibliotheca Augustana. In catalogo bibliothecæ Thergius (j) nominatur. Ejusdem historia et logica problemata Græce in bibliotheca regis Gallorum servantur. Item de anima, de sensu, memoria, somno, vigilia, insomniis, etc., ibidem. E in alio indice manuscripto Græco, Γεωργίου Παχυμέρου σύνοψις τῆς πάσης Ἀριστοτέλους φυσικῆς φιλοσοφίας. Georgii Pachymerii Synopsis universæ Aristotelis naturalis philosophiæ. Et Mediolani in Ambrosiana, et in Indice bibliothecæ regis Catholici, quæ Scoriaci est, notantur. Γεωργίου τοῦ Παχυμέρου εἰς τὴν Δογμήν, καὶ ἐπιτομὴ αὐτῆς. Ἐξήγησις εἰς τὴν φυσικήν Ἀριστοτέλους ἀκρόστιν. Ως δὲ τινες, τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ v. ᳚. 7, παράφρασις εἰς τὴν Πίθικήν Ἀριστοτέλους Νικομάχειον. 11. λ. 2. Georgii Pachymeræ in Logicam, et Epitome ipsius. Enarratio in Physicam Aristotelis Auscultationem, sed ut alii volunt, Imperatoris Joannis Cantacuzeni. Paraphrasis in Ethica Aristotelis ad Nicomachum. Ex his pleroque in bibliotheca regis Galliæ, Joannes Schenchius (k) in Bibliotheca Medica, et Israel Spachius in Nomenclatore philosophico asservari retulerunt. Et index præterea Augustanus, Blemmidæ et Georgii Pachymeræ Epitome philosophiæ complectans logicam, ethicam, physicam. Compendium hoc philosophiæ quod continet, adnotavit nescio quis: Ἰστὸν οὖν, ὃς περιέχει ἡ παρούσα πραγματεία βιβλία δώδεκα, φέροντα μὲν τίτλους μὲν, κεφάλαια δὲ σλέ τὰ τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας ἀπάσης ὡς ἐν τύπῳ παρέχοντα θεωρήματα. Advertendum est præsens opus continere libros duodecim, libros titulis quadraginta septem finiri, in capita 235 divisos; quæ Aristotelicæ universæ philosophiæ speculations brevissime complectuntur.

4. Ejusdem in omnia Dionysii Areopagitæ opera quæ exstant Paraphrasis edita est Græce Parisiis apud Guilielmum Morellum 1564, in 8°, cum Dionysii operibus, et rursus apud Claudium Morellum 1615, in folio. Nunc demum Græce et Latine ex interpretatione Baltassaris Corderii in officia Plantiniana Baltassaris Moreti 1634, in-fol. Opus inscripsit Athanasio Alexandrino patriarchæ (l) cuius ille hortatu laborem aggressus fuerat, cum Constantinopolim advenisset. Nec ullam causam video cur inscriptio præfixa Paraphrasi delenda sit, qua dicitur, auctorem illum manus operi admovisse hortatu Athanasii patriarchæ Alexandrini tunc viventis, ut vult Possevinus, et ante Possevinum Baronius in prætermisis ad tomum secundum, cum scribit: *Quamobrem reiiciendus est commentarius ille titulus, qui affixus est ejusdem Paraphrasi in ejusdem Dionysii epistolas, quo dicitur, auctorem opus illud egressum esse horlatu S. Athanasii patriarchæ Alexandrini, tum agentis Constantinopoli. Miratus sum euidem virum eruditum Godefridum Tilmanum qui eamdem Paraphrasim Latinis edidit, et longam disputationem pro iisdem scriptis elaboravit, hæc adeo manifeste non cognovisse, nec etiam correxisse. Quonam pacto, rogo, potuit ea scripsisse Georgius tempore S. Athanasii, si in illis Commenturiis meminit auctor hæresum Nestorii et Eutychetis, quæ post multos annos ab Athanasii obitu emerserent? Nec est quod de secundo Athanasio itidem episcopo Alexandrino ea potuissent intelligi, qui sedere coepit anno Domini 489, longe ante etiam quam vivebat Pachymerius, sive ille non sanctus, sed hæreticus, et Acephalorum patronus. Et qui Baronium exscripsit Vincentius Riccardus Comment. ad orat. 6 Procli archiepiscopi CPolitani: Et ibi Georgius Pachymerius, qui quidem minime floruit S. Athanasii Magni Alexandrini episcopi tempore, ut perperam in ejus Commentariis prænotatur. Nam in comment. ad Epist. 3 et 4, ad Caium, contra Nestorium et Nestorianos invehitur, et in epist. 6, contra Nestorium, Apollinarium, Eutychetem et Dioscorum, qui sane multo post S. Athanasium fuere. Eutyches et Dioscorus in iv universaliter concilio Chalcedonensi damnati fuere, S. Athanasius tempore concilii i Nicæni floruit. His enim iisdem temporibus, quibus Pachymerius floruit, Athanasius patriarcha Alexandrinus vivebat, qui eum ad divini operis interpretationem exstimatorat. An quia semel patriarcha in eo throno sederat Athanasius nomine, non potuit alius, subsecutis temporibus eodem nomine Ecclesiæ illi præesse? At sciant præter hunc Pachymere ἔγχρονον, alios etiam a Magno illo Athanasio diversos (m), ut ex catalogo illorum patriarcharum colligitur, quod nec Baronius negat, rexisse. Et eo ipso tempore rexisse constat aperte ex ejusdem Pachymeræ Historia, pluribus locis. Nec obstat Sancti nomen præfixum. In ea etenim Ecclesia etiam scelestissimis, sanctitatis nomen tributum adnotabam in Eustachio Antiocheno de Eusebio Cæsarei (n), et alibi; quod postea et apud Occidentales observavi. Haberi hanc Paraphrasim manuscriptam in bibliotheca*

(j) Pro Georgio.

(k) Schegkius.

(l) Hic fuit ab anno 1251 ad 1262 Vide Eusebium Renaudotum in Historia patriarcharum Alexandrinorum. Paris, 1715, 4, pag. 600.

(m) Athanasius, Petri Moggi successor ejusque defensor hæreses, cognomento Celetes sive hernius, ab A. 490 ad 497. Vide Renaudotum, p. 425,

et Laur. Zaccagnii præfet. ad Collectanea monumentorum veterum, p. LXIV.

(n) Eustathio Antiocheno in Hexaem, statim sub initium Eusebius τῶν ἀγίων τις. Sed ex hoc ipso rectius colligas id scriptum non esse Eustathii veteris illius Antiocheni, cui Eusebius non erat sanctus, sed hæreticus.

Vaticana tradit Gesnerus; et Medicæ Possevinus in Indice: et Gallica, indices manuscripti. Vincentius Marinerius Valentinus epist. ad Franciscum Dazam anno 1536 edita, scribit se Commentarios Pachymeræ in Dionysium Areopagitam in lingnam Latinam vertisse.

5. Scripsit præter jam dicta Historiam sui temporis, quam orditur a temporibus Michaelis Palæologi sub quo vixit. Illa, sed mutila asservatur in bibliotheca Augustana cod. 19, plutei 5, ex cuius codice carie confecto ac mutilo excerpta quædam exhibuit Wolfius post Nicephorum Gregoram. Partem illorum, quæ in Augustano codice manuscripto deesse Wolfius admonuerat in synopsi libri quinti, cum Nicephori patriarchæ Constantinopoli Breviario historico ab obitu Mauritii usque ad Constantinum Copronymum, Greece nuper edidit Dionysius Petavius. Parisiis 1616, in 8. Integra tamen ea ex Lolliana bibliotheca in Vaticanam transvecta est, quæ emendation, et charactere uti antiquiori, ita et elegantiori in Barberina conservatur, suntque Istorias συγγραφικῆς λόγοι ιγ' Cod. 14 et 164. Inter Vaticanum et Barberinum codices, ne id quoque nescius sis, lector, maximum non tantum in verbis, ac modo dicendi, sed rerum narratarum etiam quandoque ordine inesse descrimen, ipse non singula percurrent, neque enim licuit, adnotabam: adeo ut mihi facile persuaserim, Pachymerium, quemadmodum supra diximus de Acropolita, et infra quoque de Phrantza dicemus, duas sue Historias editiones tempore ac genio inservientem conscripsisse, ideoque ex utrisque multa errata corrigi, obscura illustrari, mutila suppleri, ac demum historiæ corpus unum perfectum, in integrum absolvî posse existimo. Stylus est accuratus, ad antiquum suocum ac sanguinem efformatus, et præster historiæ captum tumidior, et perplexa nominum connexione ambiguus et obscurus; pro illo tamen aeo, quo debacchari capere erat, mollis ac prudens. Auctor dum veritatis sectator videri cupit, in ecclesiasticos, et præcipue Latini nominis fautores, Græcis suis nimis propensiæ, linguam acutit. Imperatorum etiam ac principum res gestas assiduus in pejorem partem rapiit. Fidem tamen ita sue Historiæ astruit: Τὰ δὲ συντέγματαν οὐ λόγους λεβῶν ἀμαρτύρους, οὐγ' ἀκοῇ πιστεύων μόνον, ἢ τις λέγει ἐνραχώ, ἢ καὶ ἀκούσας αὐτὸς, πιστοὺς δ' ἔξιοι τοὺς λόγους, εἰ μόνον λέγει, λογίζεσθαι, ως εὐτόπτης τὰ πλεῖστα, οὗτω ξυμβάν γεγονὼς, εἰ καὶ μεθῶν ἀκριβῶς, παρ' ὃν τὸ πρώτον ὠράθη πραχθέντα, πλὴν δ' οὐκ ἀμάρτυρα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις συνηγαρούμενα, ως ἐν μηδέξιας χρόνος, φύσιν ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν συχναῖς κυκλικαῖς περισδοῖς, καὶ τάδ' ἀφανίσῃ κατὰ μικρὸν ἔξιτηλα τῇ παραδρομῇ γενόμενα. διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι πάντα ἀνάγκην εἶναι, ως ποὺ τις τῶν σοφῶν ἔφη, καὶ ἀληθῶς ἔγνωματευσεν. Ήτος compositus non rumores olim sparsos, absque testimonio congerens, nec tantum auditui fidens, si quis se vidisse, aut audisse dicat. Eos porro sermones fide dignos esse sentit, quorum ipse, ut plurimum, si ita fieri contigit, oculatus spectator fuit, aut ab illis accurale dildicil, qui ea, cum primum gesta sunt, conspexere: neque ea temere proferam, sed multorum aliorum etiam testimonio comprobata; ne tempus futurum natura sua pleraque occultans, frequenti suo circuitu, hæc quoque paulatim transcurso continuo evanescentia deleat. Quodcumque enim semel apparuit, contegi atque abdi necessæ est, quemadmodum nescio qui e sapientibus dixit, vereque enuntiavit. Hæc eadem Historia Pachymeræ licet sine mutila habetur in bibliotheca Veneta S. Marci, Scamno 21, num. 12, et Scoriaci in biblioth. Regis Catholicæ, Possevinus in Indice bibliothecæ Patmi insulæ: *Historia conscripta a Gregorio quodam genere Constantinopolitano, et Nicææ enutrito: conscripta sunt autem acta Palæologorum regum usque ad Joannem Palæologum*. Mendum est in nomine auctoris, est enim Georgius Pachymeres. In bibliotheca etiam regis Gallorum, *Georgii Pachymeræ Historia Constantinopolitanæ lib. XIII.* Est et apud me integra, et optime nota.

6. Ejusdem Epistolas Græcas alicubi in Italiam bibliothecis extare, tradit Gesuerus, quas licet anxius perquisierim ad hunc diem, nullas inveni. Eas tamen elegantissimas futuras, et dicendi antiquo nectare, præterquam quod eo aeo scriptores sueverant, plenas suspicor; cum minus aliis in eloquendo Pachymerius, quod ex Historia et aliis ejusdem tractionibus colligi potest, ineptial.

7. Plura etiam in Rhetoricis ingenii experimenta non omnibus obvia edidit, digna tamen, quæ diu non lateant, sed bono publico, et adolescentium potissimum ad eloquentiam viam sibi parantium publicentur: eorum Indicem, ut ab humanissimis, et bono litterarum natis Puteanis accepi ex cod. 883 Bibliotheca Regiæ Gajlorum hic interponam.

7. Γεωργίου δικαιοφύλακος καὶ πρωτεκδίκου τοῦ Παχυμέρος μελέται εἰς τὰ προγυμνάσματα, καὶ εἰς τὰ στάσις. α) Μῦθος. *Georgii Discophylacis, et Prolecdici Pachymeræ in Progymnasmata, et status exercitamenta. Fabula.* P. Ἀρδτου καιρὸς ἦν, καὶ γεωργοί.

β) Διήγημα τὸ κατὰ τὴν Οδύσσειαν. *Narratio de Ulyssè.* P. υστέρη ποτὲ καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Ἰλίον.

γ) Διήγημα τὸ κατὰ τὴν κεκαυμένην ζώνην, *Narratio de zona torrida.* P. Ο τῆς οὐρανοῦ: ζώνης περὶ θέλων.

δ) Χρεῖα λογικῆς. *Chria quæ tantum sententia constat.* P. Χαιρήματων ἔφη. Πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν μόνῳ τῷ φρονεῖν ἔστιν.

ε) Γνώμη Δημοσθένους. Δεῖ δὴ χρημάτων, καὶ ἀνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθε τῶν δεόντων. *Sententia Demosthenis. Opus est pecunias, et sine his nihil quod opus factu sit, fieri nequit.* P. Οὕτως ἂρα τῷ Δημοσθένει: δὲ αἷνος ἦν ἴκανός.

ζ) Ἀνασκευὴ τοῦ περὶ τοῦ βόδου διηγήματος. *Destructio. Narrationem de rosa nullo modo verosimilem esse.* P. Εἴπερ ἀληθείας οὐδὲν διφαλέστερον.

ζ) Κατασκευή ἐκ τοῦ ἐναντίου τοῦ διηγήματος τοῦ κατὰ τὸ βόδον. *Assertio : Narrationem illam verisimilem esse.* P. Ἐγωγε μὲν φιλεῖν.

η) Κοινὸς τόπος κατὰ λοιδόρου. *Locus communis contra Maledicuum.* P. Ἀνδρες δικασταὶ, λόγων δλίγων πεπαιδευμένων.

θ) Ἐγκώμιον Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου. *Laudatio Ajacis Telamontii,* P. Εἰ μὲν ἦ τὸν ἀπαντά βίον.

ι) Ψύργος τοῦ Πάριδος Ἀλεξάνδρου, *Vituperatio Paradis Alexandri.* P. Οὐδέ τις καὶ κέρδος ἀπὸ κακίας.

ια) Σύγχρισις ἐλαῖας καὶ ἄμπελου. *Compario olivæ, et vitis.* P. Καὶ τὰ φυτὰ παρεοικέναι ἀλλήλοις.

ιβ) Ἐπιθοποία. Τίνας λόγους εἶπε φειδωλὸς ἀναγκαζόμενος ἔστι φίλος τοῦ θερινοῦ καλέσαντας πρότερον. *Ethopœia.* *Quæ dixerit avitus, cum cogeretur eos in convivium vocare, qui eumdem prius conviuio excepérant.* P. Φεῦ! ως λαμπρὸς ἔστιάτῳ ἔγω, καὶ πρὸς τὰ δεῖπνα.

ιγ) Ἐκφρασις τοῦ Αὐγούστεωνος. *Descriptio Augusteonis.* (ο) P. Τὸ τοῦ θεοῦ τέμανος ἡ σοφὴ πολλαῖς μὲν, καὶ παντοδεχταῖς.

ιδ) Θέσις, εἰ πλευστέον. *Propositum, an navigandum.* P. Καλὰ μὲν καὶ τὰ αὐθιγενῆ δῶρα τῶν πόλεων τοῖς ἐποίκοις.

ιε) Κατηγορία νόμου τοῦ κελεύοντος τοὺς ἀπὸ νυναγίου κατατροντάς που σκυλεύεσθαι παρὰ τῶν ἐκεῖ. *Accusatio legis præcipientis, naufragium passos, et appellentes in aliquem locum, ab iis, qui inibi sunt spoliandos esse.* P. Ἐγὼ δὲ ἀλλὰ καὶ νόμον σανιστάντα πολιτελαν ἀσπάζομαι.

ις) Εἰς τὸ ἐναντίον, περὶ τοῦ τοιούτου νόμου, καὶ τῆς τοιαύτης συνθέσεως. *Oppositum de eadem lege et compositione.*

ιζ) Σκηνῆτον κατενεγχθέντος εὑρηται χιλιαὶ πανοπλίαι ἐν τῇ τοῦ Περικλέους οἰκίᾳ, καὶ κρίνεται τυραννίδος ἐπιθέσεως. Μελετῶμεν τὸν φεύγοντα, ὃς καὶ ὡς στρατηγὸς ἀλγεῖ, καὶ ὡς δῆτωρ διοχυρίζεται. Ἡ στάσις στοχασμός. *Ictu fulminis in Periclis domo mille armaturæ adiunquuntur sunt, et in iudicium vocatur de tentata tyrannide. Declamat reus, qui ut exercituum dux sermonem concipit, et ut orator contentionem iniuit.* Status est conjecturalis. P. Οὐδὲν ως λοικεν ἔστι γάνδρὸς συκοφάντου βαρύτερον.

ιη) Φιλόδοσος ἔπεισε τύραννον καταθέσθαι τὴν τυραννίδα, καὶ αἰτεῖ τὸ γέρας τῶν τυραννοκτόνων. Ἀντιλέγεται δὲ παρά τινων. Καὶ μελετῶμεν τὸν φιλόδοσον. *Philosophus suasit tyranno tyrannidem deponere. Et præsumit postulat tyrannicidurum : denegatur illi ab aliquibus. Declamat philosophus.*

ιθ) Ζωγράφος ναυάγια γράφας καὶ περὶ τοῖς λιμέσιστησας, μὴ καταιρόντων ναυτῶν κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. *Pictor naufragii a se depictas tabulas in portibus appinxerat, cum nauze non appellerent publicorum criminum reus sit.* P. Ἐδει ποτὲ καὶ ζωγράφον δημοσίων ἐγκεκλημένον παρελθεῖν ἐνθάδε.

ικ) Στρατηγὸς πυρπολησας τὰς ναῦς, ὡς ἔξω χρείας δοξάσας, καὶ διὰ ταῦτα νικήσας, κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων Μελετῶμεν τὸν φεύγοντα. *Dux exercitus concrematis navibus tum inutilibus, et hostibus possumendum debellatis, publicorum criminum reus sit. Declamat reus.* P. Ἐγὼ μὲν καὶ γέρας ὑπελάμβανον, ἄνδρες, ἵπι τοῖς πεπραγμένοις κομίζεσθαι.

ικα) Ἐν τρισιν ἡμέραις νομος ἐκέλευε περὶ πολέμου βουλεύεσθαι. Ἐλάτειαν κατασχόντος Φιλίππου, συεούλευε Δημοσθένης αὐθημερὸν ἐξέγαι, καὶ μάχεσθαι. Σύστασις πραγματική. *Tribus diebus ex præcepto legis de bello faciendo consulendum erat. Cum Philippos Etatium occupasset, Demosthenes hortatur eodem die urbe exire, et pugnam experiri. Status negotialis.* P. Περὶ πολλῶν δὲν καὶ γέρας ὑπελάμβανον, ἄνδρες, ἵπι τοῖς πεπραγμένοις κομίζεσθαι.

ικβ) Ἀριστεύσας τις ἥτησεν εἰς τὸ γέρας πολίτου φόνον. Δέδωκεν ἡ πόλις. Εἴρηται προσπεκτονῶς αὐτὸν, καὶ κρίνεται φόνον. Μελετῶμεν τὸν κατηγορον. *Cum in bello quispiam optime se gessisset, præmium sibi dari postulavit, civis caput. Urbs concessit. Cum ante impetratum præmium occidisset, de homicidio postulatur. Declamat accusator.* P. Τῆς μὲν ἀριστείας, ὡς γενίσκεται, πολλοῦ δεῖ καὶ τοῦ παντὸς ἐμφεσθαι:

ικγ) Πολέμου δύντος, καὶ πολιορκίας ἀνελθών τις ἔνος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἡρίστευσεν νόμου κελεύοντος μὴ ἀνίνειας ἔνος ἐν τοιούτῳ καιρῷ, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. *Premente bello atque obsecione, advena quidam ascenso muro prima præmia meretur. Verum tamen cum lex prohiberet, ne quis advena tempore belli murum ascenderet, de violatione legis postulatur.* P. Ἐγὼ μὲν, ὡς ἄνδρες, καὶ πρὶν εἰς ἀπολογίαν καταστῆσαι.

ικδ) Νόμος τὸν ἀποκήρυκτον μὴ μετέχειν τῶν πατρών, καὶ πάλιν ἄλλος, τὸν ἐπιμελεναντα χειμαζομένην νηὶ δεσπότην εἶναι τῆς νεώς. Ἀποκήρυκτος ἐπέμεινε πατρίδα νηὶ χειμαζομένη, καὶ εἴργεται αὐτῆς ὡς πατρώς: Μελετῶμεν τὸν ἀποκήρυκτον. *Lex est, abdicatus in paternis partem non habeat. Et alia qui in navi tempestate jactata perstiterit, dominus navis est. Abdicatus in paterna navi procellis obruta perse-*

(α) *Hæc Augustalis in templo Sophiæ CPolitano descriptio Graecæ edita a clariss. Boivino ad Gre-* De Augsteone vide Goarum, in notis ad Codinum p. 130.
—*p. 764, e codice 3119 Regis Christianissimi.*

veravit; ab ejus tamen possessione, quod paterna sit, abigitur. Declamet abdicatus. P. Εἰ καὶ δὲ τὸν σοφῶτερον θέλων οὐτα πράττειν τῶν ἄλλων.

κε) Νόμος τὸν ἐκ πόρνης γεγονότα μὴ λέγειν ἐπὶ τοῦ βημάτος. Ἐκ πόρνου τις γεγονώς κωλύεται λέγειν. Μελετῶμεν τὸ δὲ πόρνης * γεγονότα. *Lex autem ex meritoria muliere satus, ne ex suggestu concionetur ad populum; ex meritorio viro quidam natus a concione abigitur. Declamet qui ex meritorio natus est.* P. Εἰ καὶ λέγειν ἐπὶ ἔκκλησίας κωλύομαι παρὰ τοῦ θαυμαστοῦ τούτου καὶ πιθανοῦ ῥήτορος.

κς) Ἐταίρα χρυσία εἰ φορεῖ, δημοσίᾳ ἔστω. Πεφωραταὶ τις ἑταίρα φοροῦσα χρυσία, καὶ δημοσίαν τις φῆσιν ἀπὸ νόμων εἶναι. Οὐ δὲ παρῶν οὗτος, δὲν μελετῶμεν, οὐκ αὐτὴν εἶναι δημοσίαν φῆσιν, ἀλλὰ τὰ χρυσία, προπαροχυτόνων ἀναγνώσκων [πεπρε δημόσια]. *Meretrix aurea si gestaverit, publica sit: deprehensam meretricem aurea gestantem ea legibus contenditur publicam esse. At qui declamat, non eam publicam esse, sed aurea, iumentato accentu afferit.* P. Μισθοῦ μὲν, οὐδὲ δώρων ἔνεκα ταύτην τὴν γραφὴν ἔνεστησάμην ὑπὲρ τῆς τέως δοκούσης ἀτέμου.

κζ) Αἱ ἐπίλοιπο παρὰ τὴν ἀντίστασιν τῶν ἀντιθετικῶν τρεῖς, τὸ ἀντέργκλημα, καὶ μετάστασις, καὶ ἡ συγγράμμη. Καὶ πρῶτον ζήτημα τὸ ἀντέργκλημα ἀριστεὺς πορεύοντα τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει. Μελετῶμεν τὸν ἀριστέα. *Præ comparationis, sive compensationis, tres alii sunt assumptivorum status, re-crimationis, translationis criminis, et depreciationis. Et prima quaestio recriminatio. Victor et de patria bene meritus scortantem filium interemit, et in jus vocatur. Declamet de patria bene meritus.* P. Τῆς μὲν ἡμῆς ἀριστείας πολλά καὶ μεγάλα τὰ δειγματα.

κη) Τριακόσιοι κύκλωρ τῶν πολεμίων ἀποδράντες, καὶ πρὸς τὰς πύλας τῆς πόλεως γενόμενοι: Ικέτευον τὸν στρατηγὸν ἀνοίξαι τὰς πύλας εἰς τὸ εἰσελθεῖν καὶ σωθῆναι· νόμου δοτὸς μὴ νύκτωρ τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, οὐκοῦ δυνατόν διατηρεῖν. Φθάσαντες οἱ καταδιώκοντες ἀνείλον αὐτούς. Καὶ κρίνεται διατηγὸς τῶν δημοσίων ἀδικημάτων. Μελετῶμεν τὸν κατήγερον *Noctu tercentum ex hostibus profugi, cum ad fores urbis pervenissent, ducem deprecabantur ut illis foribus apertis pro incolumitate ingressus in urbem pateret; cum lex prohiberet noctiu fores reserari, dux non aperuit. Deprehensi interim a persequentibus internecione deleti sunt: et dux publicorum criminum reus fit. Declamet accusator.* P. Μηδεὶς, ὡς παρόντες, νομῆσῃ βιωσαντοντά με τῆς δόξης τῷ στρατηγῷ.

κη) Στρατηγὸς ἀλούς παρὰ τοῖς ἔχθροῖς ἐπὶ πολὺ βασανιζόμενος εἰπεῖν τὰ τῆς πόλεως ἀπόβρήτας, εἰς ἀντηκασθεῖς, καὶ ἔκειπον ἀπολέσται καὶ τῶν βασάνων, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἐπανελθὼν παρὰ τῶν ιδίων κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. Μελετῶμεν τὸν στρατηγὸν. *Cum diuinis tormentis secreta urbis hostes a duce deprehenso deposcerent, vi tandem exculpunt, ideoque ille et servitute, et tormentis liberatur. Reversus in patriam a suis publicorum criminum reus fit. Declamet dux.* P. Ἐδει βανεῖν παρὰ τοῖς ἔχθροῖς ἐπὶ τῶν βασάνων ἔκεινων, ἄνδρες, πρὶν δὲ δοῦναι λόγους πλημμελείας παρ' ὅμιν ἀναγκάζεσθαι.

8. Scripsit præterea carmina de vita sua, cuius ipse meminit in Historiis libro x, cap. 14.

Καὶ τότε ἀστηρο κομήτης ἀφ' ἐπίσηρας ἐκέλαψε, περὶ οὖν καὶ ἐν τοῖς κατ' ἐμπόρου δι' ἐπῶν διέμνησα οὕτω γράφων.

"Ἄδη μὲν φρινοπωρίς ἵσημερίη ἐπέλαυνεν,
Πίστιος δὲ ἔχει παρθενικῆς ἔρατειν πρόσωπα,
Καὶ τότε λαμπρὸς λάμπει Θρητηθει κομήτης,
Ἐκτετάλην τε κόμην ἔχων ἀντολήν τε ἔπουσαν,
Ἐσπέριος δὲ ἄκμαζεν ἐπὶ τόσον νυκτὸς ιούστης
Αἰὲν ἀπανύμενος τὸ τλέον νῦν δὲ τὸ πάροιθεν
Οὐσσον ἀνωτερόεσσ, διαλλάξειν ἔφασκεν.
Οὐ γάρ ἐν ἀπλανέων κατὰ μοιραν χῶρον ἔτετμεν,
Ἄλλ' ἄγ' ἔκάστης νυκτὸς ἀνώτερα εἴτε κέλευθα
Μέσφα ὑπερπόδιος ἀνώτερος ἀμφαναδιάνων,
Ἐνθα εἰ ἄκρας τὰ πρώτα τρόχες ἐμπεφύσαν,
Ἔκα μαρπινόμενος μείουρος, καὶ τότε λῆξε.

Et tunc stella cometa ab occidente resplendui; de qua in iis, quæ de me carminibus composui, mentionem feci, sic scribens: Jam vero autunnale æquinoctium finiebat, et sol habebat Virginis desiderabilem faciem et tunc splendidus illuxit ex Thracia cometes provexam comam habens in orientem vergentem; vespertinus splendebat in quantum nox procederet, semper vindicans magis decursu temporis, quam antea, quantum superioribus immutationibus lucebat: neque enim in fixagum regione locum invenerat; sed qualibet nocte sublimiora itinera occupabat, quo usque transgressus est semper sublimior ascendens. Ubi illi in summitate primum comæ innatae fuerant: paulatim marcescens, mutilus, et decurtatus tunc desiit. Et cap. 15. Εἰ καὶ ἡμεῖς δὲ τοῖς καθ' αὐτοὺς ἐποποιοῦντες τῇ ἔκεινων ἡκολουθήκαμεν ἔξηγησει. Et infra, καὶ ἡμεῖς οὕτω πως ἐν τοῖς ἡμετέροις γεγράψαμεν.

Μῆνα δὲ Ληναιῶ πρώτη βάσις ἴστατο μήνης.
Ἡ διχόμηνις ἦν, καὶ δὴ φθίνε καλά πρόσωπα.
Καὶ τότε νυκτὸς ἐν τριτάτῃ σχεδὸν ἐσπερήθεν
λάμπετ' ἐπιδιφριος, αἴρηνης δὲ σκοτόεσσα τέτυκτο

* Leg. ἐκ πόρνου.

'Αρξαμένη τὰ πρῶτα' ἐκλείπειν ἀντολήθεν
Μέσφ' Σλη̄ ἑκαπόδωλεν, ἐφ' ὥρην μηδὲν ἔουσα.
"Ορης δὲ τρίτον Ἰσθη, ἀπέραντο φώσκειν.
Καὶ πάλιν ἀντολήθεν ἐς ὥρην ἐμπλεος ὥπτο.
Ταρρά καὶ ἐς μετέωρα ἐειδώς τις ἔειπε.
Καὶ γ' εἰδῶν θηγαστο, δὲς γε προμάνθιν ἀκούσας.

Licet nos in iis, que de nobismet ipsis carmine explicaravimus, in eorum expositionem iverimus. Et infra. Et nos hoc modo in nostris scriptis. Carmina non verti; neque enim opera videbatur. Ut autem securius de itiusmodi Pachymeres carminibus judicium feras, en alios duodecim versus, quos ille suus de philosophia epitome praefixit, adhuc ineditos.

Δέχνυσο νημέτεροι πόνου ἔριον γιον ὕφος
Εὔμορ' ἐμῶν προπόλων πολίων κυδέστατε πασῶν
Πλὴν εὐητρίον ἐκ Σταγείρης νῆματ' ἔνεικε,
Ταρρά καὶ εύφυτες ἐγκερκίσαι οὐθελον αὐτὸν
"Ως καν εὔπλοκίζεις, μηδ' θστον τυθὰ λίπαιτο.
Καὶ καν ἀεικελής μεταμώλια νῆματ' ὅλωνται,
Ἐμπτος δ' αὖτε καθ' ημέτερον νόον οὐτὶ γ' ἔλειψεν,
"Ἐργον δπως πυχάσαιμι δέπτερον δσχολής τε.
Ἐντδες ἀπάτοσθνης λεῶν τετελεσμένον εἰδῶν
Πρώτη τῆδε μεταγραφής μάλα νῆιδι δέλτῳ.
Τῷ καὶ δσον τύχε συντελής δόμα οὐφένεν ἔστω.
"Οσσον δ' αὐτὸν ἀπέκυρσεν ἀμαρτάδος ήν εὑοῖο.

Ferreus ipse sum, si quid est hisce carminibus in tota antiquitate durius. Chalybs ipse, et incus, et s quid est in rerum natura asperum, ac perversum præ his carminibus mollius est, et tractabilius. Ben factum, quod ea amisimus, nam in eorum lectione, non nisi ferrea addisceremus; jam fateor posteriorum Græcorum musas, nullas gratias, nullas veneres habuisse, et omnia præster humanum sermonem smp locutas. Hæc postrema carmina ita vertit Philippus Bechius:

*Eunore, et afflues inter sacrosque ministros,
Maxima cura mihi, nostrorum carpe laborum
Exim a telam non utilitate carentem,
Rite quidem textam, complexam haud cuncta Stagiræ
Fila tamen; volui ingenit, quæ texere et ipse
Pro ratione mei, ne de tam stamine claro
Fors quid omittatur, pereant si marcida fila
Dissimilis telæ. Tamen ut sententia nobis
Firma stat, hand quidquam linquetur, sive peribit.
Nempe tuis ut opus studiis insigne pararent,
Per pia conjectum sacri jejunia luci
Quod fragili inscriptum huic tabula transcribere primum
Deinde errata mihi quoque jam dignare notare.
Perfectum quoad ut fuerit tibi cœlica dentur
Dona, quoad judicis*, mihi crimen id omne putetur.*

9. Ejusdem, *de quatuor mathematicis scientiis*. In biblioth. regis Gallorum. An opus idem (p) cum Pseliano edito, vel diversum?

10. Servatur præterea penes me ejusdem opusculum Græcum Περὶ κατάσκευασίας καὶ ἑξαργασίας τῶν ἐπιχειρημάτων. *De apparatu et constructione argumentorum* P. πᾶν κατασκευάζεται δι' ξ. Breve illud quidem, sed succo plenum.

11. Nec non ejusdem Ηρδες τοὺς λέγοντας, δτι διὰ τοῦτο λέγεται Πνεῦμα Τίοῦ διὰ τὸ δμούσιον, ή διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἀξιοῖς. Ad eos, qui dicunt, præterea dici Spiritum Filii, quod ejusdem cum eo substantiæ sit, vel quod ab eo dignis exhibeat. Leges illud Græce et Latine a me conversum in meo syntagmate (q) de utriusque Ecclesiæ occidentalis, atque orientalis perpetua consensione.

An recte de fide senserit? Possevinus erga Romanam Ecclesiam non bene affectum fuisse tradit, ideoque circumspecte legandum, idque ex capitibus Latinis, ex ejus Historia adjunctis Gregoræ reprehendit. Petrus Halloix quest. 2 de scriptis Dionysii Areopagitæ, vere catholicum vocat; falso utique elegio. Non potuit enim esse catholicus, qui schisma propugnavit (r), et contra Romanam Ecclesiam scriptio etiam defenderit, et in eam smpius oblatrarit, ut ex ejus Historia liquido constat. Pachymeres obitum Manuel Phile in carminibus non ineleganter deploravit:

* Versus ratio aliud requirit vocabulum. Sensus est: Si quid peccatum fuerit.

(p) Ut diversum memorat Labbens p. 117 Bibl. novæ ms.

(q) Lib. II, cap. 2, § 13, p. 516-522, et in Allatii Græcta Orthodoxa t. I, p. 390-395.

(r) Passim eo nomine in Pachymerem Allatius invehitur, ut de consensu lib. II, c. 15, § 15, p. 784, et lib. II, cap. 2, § 11, p. 509. Faret utique schismaticis, causam eorum ubique etiam vecte sen-

tientium sermones labefactatam, quamvis nulla occasio sit, nec obscure tuerit. Idem tamen sincerus accurassissimusque rerum ævi sui Byzantinorum scriptor dicitur a Stephano de Altimura sive Michaeli le Quien in ponoplia contra schisma Græcorum p. 369. Georgii Pachymeris *responsionem ad calumnias Georgii Cyprii* allegat Nic. Comnenus p. 257 Prænot mystagog; ejusdem *suggestionem de officio diaconi patriarchalis*, p. 398.

"Ἄλλον μὲν ἄνδρα ζωγραφεῖν ἔσως θέλων
Καὶ τῷ θεατῇ γειτνιῶντι δεικνύειν
Ἐκεῖνον αὐτὸν ἐν σοφῷ κεκρυμμένον,
Συνηγόρους δὲ εἰχον εὐθὺς τοὺς λόγους,
Ὦς καὶ πνοήν κυρνῶντας ἴσχὺν τοῖς τύποις.
Ἐπεὶ δὲ σου θανόντος, ὡδὸςάσκαλε,
Δοκοῦσαι νεκρὰς τῶν λόγων αἱ χάριτες,
Δέδοικα καὶ δύσφραστον εἰσοίσαι κρότον
Ἀνδρὶ σοφιστῇ, καὶ παθῶν ἀλευθέρῳ.
Πλὴν εἰ πειών ἔξι ἀτύφου καρδίας
Καὶ τῶν ἀμαθῶν ταῖς γραφαῖς ἐπεκρότεις,
Ὦς ἦν ἔχει πρόδυμον ἡ φύσις δρόμον.
Νῦν τάρον οἰκῶν, καὶ σιγῆς λίθον στέγων
Καὶ βιβλίων ἔρημον εδρὺν πυθμένα,
Ὕπερ δὲ παρ' οὐδὲν τοὺς ἐμοδὸς ἀγεις λόγους,
Καὶ ταῦτα μικροῦ συντελευτῶν χάριν;
Ἄλλ' ὅν πόλεις πενθεῖτε κοινῇ τοὺς νόμους.
Ο γάρ παρ' ὑμῖν εὐθεῖης Δημοσθένης
Τῆς ρήτορικῆς οὐ σκαλεῖτε τὴν φλόγα,
Μὴ χέρσος ὁφεις τῶν δικαστῶν διθόνος
Ἐγκεντρο, ἐνδίδωστ λημμάτων βάσιν.
Ομῆρος πῶς τοσοῦτον ἡρεμεῖς χρόνον;
Ἴλιαδα γράφειν σε δευτέραν δέον,
Καὶ τὴν παλαιὰν δυσπραγοῦσαν δακρύειν.
Εἰ μὴ γάρ ἦν ἐκεῖνος ἐν διδασκάλωις
Ο νῦν σωπῶν, καὶ καθεύδων ἐν τάφῳ.
Τίς δὲ τὸ βαθὺ τῆς πλοκῆς λόστον γεφος
Ἀνήκει λαμπρὸν τῆς γραφῆς τὴν αἰθρίαν;
Νῦν καὶ σὺ νῦν τέθητας, ὡς γέρων Πλάτων.
Οὐ γάρ μετεμψύχωσις, οὐδὲ Σωκράτης,
Γλώττης δὲ ταυτότης σε, καὶ τέχνης κράτος
Ἐμπνουν καθηρώς ὥργανους τῷ κειμένῳ,
Ἀριστερῶν τῆς γραφῆς τὴν αἰθρίαν;
Καὶ μὴν κρυπτῆναι δεῖ σε, καὶ σιγῆν ἄγειν,
Κλύσαντα σωτοῦ δυστυχῶς τὰ βιβλία.
Ο γάρ κατὰ σε τεχνικὸς διδάσκαλος
Ἄριστον ἐκτήστο, καὶ φίλον τέλος
Ανατυπικῶν εκδιδοθεὶς τοῖς Ηατρασιν.
Ρώμη νέα, στέναζε, καὶ θρήνους πλέκε.
Τῶν γάρ λόγων δικόσμος εἰς γῆν ἐκρύνη.
Πλὴν εἰ πάλιν αἴσθησιν εἰς λόγους ἔχοις,
Παχυμέρη, πρόσλθε, καὶ λογογράφει,
Κτί τοὺς τὰ μεθύματα συνθέντας νίκα
Καινὰς ἐπ' αὐτοῖς ἐκδιδάσκων εὐρέστεις.
Ἴνα δὲ τὰ πρέποντα συλλήβδην φράσω,
Ο συλλογος πᾶς τῶν σόφων κόπτεσθε μοι.
Ἡ γαρ κιδωτὸς τῶν καθ' ἡμᾶς βιβλίων
Εἰς τὴν κιδωτὸς τῆς φθορᾶς ἀντεράπη.
Δικαιοφύλακ, εἰ μέτεστι σοι πάλιν,
Θεσμῶν φυλακή, καὶ βραβεύεις ταῖς δίκαιαις.

NOTITIA.

A Θέσπιζε, δογμάτιζε, τὰς στάσεις λός
Τὴν ἀπροσωπόληπτον ἔξαγων κρίσιν.
Ζῆλος γάρ δὲ πρὶν οὐ συναπέθανε σοι.
Ἄρ' οὐγί καὶ ζῶν τὴν τελευτὴν ἐσκόπεις,
Καὶ τόνος καλῶς ἐτραγύθεις τὸν βίον.
Ὥ κύνες λευκὴ τῷ πρεπώδει τοῦ χρόνου,
Ἐκεῖνο οὗτος καὶ τοσούτων φεῦ ή πόνων
Τὸν τοῦ τέλους τρίπηχυν ἀνθείλον τάφον.
Ὥ γλώσσα δεινή, καὶ Γραφῶν θεῖον στόμα,
Καὶ νοῦ καθαρέ, ποῦ ποτ' ἐκρύνης; λέγε.
Ίδων ἔγωγε, φησι, τὸν θηριόν βίον
Ὥς ἔστιν οὐδὲν ἢ σκιάς ἵνδαλμα τι
Καὶ φάσμα βίεστὸν ἐν μετάρσει Εύριπου,
Καὶ πομφόλυκ, καὶ τέφρα καὶ καπνὸν χύσις
Ἡ παικτὸς ἀστράγαλος ἐν μειρακίοις,
Ἡ κύδος ἐστῶς εἰς ἀσύστατον βάσιν
Παρτῆλον εἰς τὸν δεῦρο τῆς ταφῆς τόπον,
Ἀναμένων σάλπιγγος ἐσλάτης επύπον,
Ὕρ' ἡς ἐπαρθεῖς εἰς συγάντησιν φθάσω
B Τοῦ τὴν κτίσιν κρινοῦντος ἐνδικῷ λόγῳ.
Τὸ γοῦν ἀφιλόχομπον ἐνθάδε γραφῶν,
Σιγῇ τὰ σεμνὰ τοῦ γένους ἀφύρματα.
Ἡ γάρ ταπεινή, καὶ πατούμενη κόνις,
Καὶ ἐκριπτισθή, καὶ πρὸς αἰθέρα δράμη,
Ἄλλ' οὐν πάλιν κάτεισιν οἰάπερ κόνις,
Ὀταν δὲ κλωστὴρ τῆς ζωῆς παραδράμη.
Βιβλοι: δὲ πάσαι, καὶ λόγοι, καὶ σχῆματα.
Καὶ συλλογισμοὶ, προτάσεις, καὶ στάσεις,
Εἰς οὐδὲν ἐφέτωσαν, ὡς δημάρ μόνον.
Ἡ δὲ τελευτὴ συμπερχίνει τὸν βίον
Εἰς τὴν ἀναπόδεικτον εὐτηρίαν.
Σὺ δὲ ἀλλὰ μηδ θεύματε των ἀλλων πλέον
Αὐθαίρετον πενίαν, ηθος μέτριον,
Βίου τε παντὸς ἐμμελῆ μουσουργίαν,
Καὶ τῆς ψυχῆς τὸν φθόγον, εἰ βιούλει, ξένε,
Δι' οὐ τὰ δεινα τῶν παθῶν ἡγε θράση
Αὔρας μουσικῆς ἐκμιμούμενος τόνους.
Ὥς εἴης σοι γένοιτο, καὶ τῶν νῦν λόγων,
C Τῷ μυσταγωγῷ τῶν συφῶν πειδευμάτων.
Οὐ γάρ σωπᾶ, ἀλλὰ κανταύθη πλέον
Τῆς ἀρετῆς τὸ χρῆμα δεικνύεις δοσον.
Ὅστε σχεδὸν ζῆς, καὶ δοκεῖς τι συγγράφειν,
Οικῶν, σοφιστά, τὴν στοὰν τὴν ἐσγάτην
Καὶ τὴν περισπούδαστον ἀποδημίαν
Ἡ τὴν πρὶν Ἀθήνησιν ἀκαδημίαν.
Ἐγωγε δὲ μάλιστα νῦν μαρῶν ἔχω
*Οτι οἰκαιοις, δὲν τελευτῆσαι φθάσῃ.
*Εσται πρὸς ἀνάπτωσιν, δ Γραφὴ λέγει,
Καὶ ζῆ καθαρὸν, καὶ παθῶν ξένον βίον,
Εἰς φως μετελθῶν εὐτυχῶς ἐς ἐσπέρας.

NOTITIA ALTERA

(Fabric. Bibliotheca Graeca ed. Harles, tom. VII)

Georgius Pachymeres, Constantiopolitano patre exule, Nicæa circa A. C. 1242 natus ibique educatus, et postea undeviginti annorum juvenis (a) Constantinopolim, a Mich. Camnemo Palæologo a 1261 cuperatam delatus, animum omni genere doctrinæ imbutit, muneribusque insignibus in Ecclesia et aula CPolitana functus, diaconum, patriarchæ Ieromynmōna et πρωτεύδικον et imperatoris δικαιοφύλακα gessit. Manuelis Phile præceptor fuit, qui sumus ejus carmine Græco iambico deploravit, quod exhibit Allatius (*in Diatriba supra*). A Petro Halloio vere catholicæ eloquuntur mactatur qu. 2, de scriptis Dinnysii Aeopagitæ: quod Allatius (b) ipsi invidens: *Non potuit, inquit, esse catholicus qui schisma (Græca puta Ecclesiæ) propugnavit et contra Romanam Ecclesiam scripto etiam defendit.* Certe Δατινόφρων non fuit, et patriarchis, Latinæ sautoribus Ecclesiæ, Josepho, Joanni Vecco et Gregorio Cypiro strenue sese opposuit. Vitam non diu videtur produxisse ultra A. C. 1310 (quoniam Lambecius tom. III,

(a) Pachymeres ipse sub inum Hist. Allatius *De Georgiis*, p. 365; Hanckius *De scriptoribus Hist. Byz.*, lib. 1, cap. 34: (FABR.) — Jac. Bruker *Hist. crit. phil.* tom. III, p. 545. Hamberg. Z. N. IV,

p. 839 sqq.; Saxis in *Onom.* II, p. 327 (HARL.)

(b) Allatius *Ds Georgiis* p. 373, et *De consensu utriusque ecclesiæ* II, 15, 15, p. 781.

pag. 237 (*c*), et tom. VII, p. 71 (*d*), eumque secutus Neselius ait, eum anno 4340 oblisce. Neque enim post illud temporis in Historia CPol. memoratur, et Historiam suam continuasset saltem ad finem imperii, Andronici, a. 1332 denati, neque in anno ejus xxvi, a. 1308, subtitisset, si tam diu ultra ejus non modo etatem, sed junioris quoque Andronici annum undecimum imperii annos suos proximus centenario produxisset.

Exstant ejus *Historiae Bysantinæ libri XIII de rebus per annos XLIX gestis*, a tempore nati Michaelis Palæologo, A. C. 1258, Andronici Palæologi (senioris) usque ad a. 1508, qui fuit annus etatis ejusdem, Andronici XLIX, imperii xxvi. Est autem opus bipartitum; nam priores sex libri res Michaelis Palæologi ante imperium et ipso imperatore gestas complectuntur; posteriores libri septem tradunt quæ Andronico imperitante acciderunt per annos sex et viginti. Pachymeris et imperatarum, Michaelis atque Andronicis quemadmodum et Theodori Lascaris junioris (cujus et ipsius res in priore parte *Historia Pachymeræ attingit*) icones, e ms. codice expressas, Hieronymus Wolfius præmissit (*e*) suo Nicephoro Gregoræ. Basil. 1502 fol., recuso Paris. 1567 fol., Francol. 1568 fol. Idem ad voluminum calcem argumenta capitum *Historiæ Pachimerianæ*, ex eodem codice ms. bibl. Augustanæ versæ a se Latine exhibet. Fragmenta quædam, quæ in Augustano codisse ms. deesse Wolfius admonuerat in *Synopsi libri v Græce vulgavit* Dionysius Petavius, ad calcem *Breviarii historici Nicephori*, patriarchæ, Paris. 1616, 8. Plura Pachymeris *Historiæ*, tum adhuc ineditæ, loca Græce produxit Allatius in eius scriptis præcipue in notis ad *Acropofitam* a. 1651 Lutetia excusis. Primus totum opus e bibl. Barberina cod. 163, 164 in *Incem* protulit Petrus Possinus, S. J., vertitque Latine, et cum versione sua ac tribus observationum libris vulgavit Rem. 1666 et 1669, fol., duobus voluminibus, quæ rarius, quam cæteri scriptores Byzantini, Parisiis excusi, occurrunt, et centum amplius marcis Lubecensibus venduntur. Priore volume libri sex de Michaelie Palæologo, posteriorē septem de Andronico continentur. Ex observationum vero Possinianarum libris tribus primus glossarium verborum obscuriorum exhibet, secundus notas et castigationes, tertius chronologiam, cui jungendæ rarissime itidem obvia Mauriti Davidis, presbyteri Divionensis, animadversiones Chronologicæ in Pachymeris Michaelem Palæologum, quas in Bovinii notis ad Gregoræ laudari vidi, in ipsas necdum incidi. (Rec. Venetiis in corp. Byzant. script. vol. XIII et XIV, v. supra, p. 524) dem Boivinus p. 760 monet, opera pretium fore, si quis editionem Romonam Pachymeris conferat cum codice ms. regio 2548 scripto A. C. 1448 (*f*) quem possimus haud vidit, ut nec mutilem Augustanum, ex quo Hieron. Wolfius arguments, de quibus supra dixit, protulit. Nescio, an de hoc Pachymeræ accipientum sit, quod Latinus tom. II, epist. pag. 102: *Sirletus, inquit allatum esse etiam recens Georgium quendam variarum rerum scriptorem, qui, cum multa de primæ notæ philosophis tanquam censer pronuntiavit, plurima etiam Aristotelis loca obscura illustravit.* Quandoquidem Latinis haud favet, itaque parum æquus historicus appellatur Allatio lib. De consensu pag. 759, qui tamen alibi (*g*) stylum Pachymeræ laudat; cæterum notat, inter Lolianum codicem in bibl. Vaticana, et Barberinum, quum emendationem et charactere antiquiore atque elegantiore descriptum testatur, maximum non tantum in verbis ac modo dicenti, sed rerum narratarum etiam quandoque ordine inesse discrimen, ut verisimile sit, Pachymerium duas suæ *Historiæ* editiones tempori ac genio inservientem conscripsisse, ideoque ex triusque multa errata corrigi, obscura illustrari, mutila suppleri, ac demum *Historiæ* corpus unum perfectum ac integrum posse absolví. Cum, idem mss. codices ejus lem *Historiæ*, mutilum Venetum in bibl. S. Marci, et Scoriacensem, et ex Possevimo (qui male male Gregorium pro Georgio appellat), tertium bibliotheca Patmi insulæ, quartumque regis Christianissimi commemorasset, *Est et apud me*, inquit, *integra et optimæ notæ* (FABR.). — In cod. Escorialensi (teste Pluero in Itin. per Hispan. pag. 170), in

(c) In indice rd vol. III, p. 611, de codice X, qui continet Psalterium totum cum catena ex operibus variorum vel, scriptorum ecclesiast., in his Pachymeris, contexta, quem recenset Lambec. in vol. cit., p. 53 sqq. (HARL.)

(d) Seu pag. 153 ed. Kollaris, cuius notam confrees. Ibi cod. recensetur 33 qui comprehendit *Georgii Pachymeris expositionem totius Organi Aristotelis*, s. omnium ejus librorum, quia ad logicam pertinent, Lambecius itidem in nota A, p. 455: Protecedicus, ait, suscipiebat captivos de clero in causis criminalibus, et de iis judicabat, providebatque ne quis iis injuriā faceret. (HARL.)

(e) Imagines Pachym. nec non imperatorum, Michaelis Palæologisen. et Andronici Palæologisen. incisas exhibet quoque Lambec. ad p. 455. vol. comm. VII. De cod. Hugst. Vind. v. Reiseri cal., p. 68. (HARL.)

(f) Montfauconus Palæograph. Græca, p. 79, Fabr. In catal. codd. Paris., bibl. publ. II, p. 393, numeratur cod. 1724, Georgii Pachymeris *Historiæ Byzantinæ* libri tredecim: præfixus sex priorum

index: exaratus vero dicitur a. 1443, Lambecius quoque in Comm., VIII. p. 1087 Kollaris dolet Possino de fuisse cod. Cæsar. 67 (quem Lamb. a pag. 1066 copiose recenset), in quo sunt Gregorii Cypri epistolæ, ex quibus multa necessaria potuerint hauriri, et *Historiæ* Georg. Pachymeris, operis difficilis, obscuritatem magis illustrari. Ex eodem cudi. publicavit, p. 1689 sq. ad supplendam *Historiam Georgii Pachym.*, lib. II, cap. 9, *formulam sollemnem*, qua patriarchæ, Gregorio Cypro adversarii, prouiserunt, ipsum publice declaratum iri orthodoxum et prorsus liberum ab omni labe et suspicione pravæ doctrine, si is prius scripto polliceretur, se, posit acceptum iliid innocem iæ suæ testimoniū publicum, sine mora dignitate patriarchali se abdicaturum esse — In cod. 39, vol. VIII, p. 819 est fragmentum Georgii Pachym. philosophicum, περὶ ὅλης καὶ εἰδους. λεφ β', in cuius initio Georg. dicitur σιλοσφος καὶ διάχονος κληρικὸς ὁ πομηματογράφος καὶ πρωτέκτικος τῆς καυσολικῆς μεγανῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. (HARL.)

(g) Allatius de Georgiis. p. 368, 369 (supra col 413).

cod. Venet. Marc. 404 (secundum cat. Gr. codd. p. 196, postremus tamen liber multilis est), Pachym Romanæ Historiæ libri duodecim priores. — Secund. Montfauc. B. bibl. mss. Romæ in B. Vaticana Georgii Pachym. Chronicon. (I, p. 10. A.) — Paris. in bibl. Coislin. codd. 138 — 143, qui sex olim uno tenore CII inscripti erant, libri XIII. In primo cod. sunt tres priores libri: usque ad finem cap. 16, in adversa pagina habetur versio Latina, diversa ab ea, quam adornavit et edidit Petrus Possinus; aliquot item in margine scholia, quæ in edito non comparent. Quomodo differant librorum numeri ab editione, docet Montfauc. in bibl. Coislin. pag. 209 sq. — Georgii Pach. Historiam editurus erat cum versione Lat. notisque Malias Bernegerus, atque maximam laboris partem profigarat; at vano Tarini, novam quoque edit, molientis, strepitu, auctoritate Rigaltii, denique morbi vehementia motus abjecit suum consilium: qua de re plura scripsit ad varios amicos in epistolis, ab Heumanco publicatis in Pœcile, tom. II, p. 219, sqq. imprimis p. 240 sq (HARL.).

De Sapientia Indorum, quam Latine a se versam e Græco Possinus Pachymeræ priori volumini, sive Michaeli Palæologo subjicit.

Specimen sapientiæ Indorum, sive dialogus inter Absalonem, Indorum regem, et gymnosophistam quemdam, per fabulas scite conflictas, animi sui sensa ei pandentem moresque instituentem, quem Possinus, utpote a Mich. Palæologo, apud Pachymerem singulariter commendatum, priori Pachymeris tomo Latine subjunxit, ab eodem versus est e Græco codice Allatiano Simeonis Sethi (h), qui in Græcum ex Arabico transtulit circa a. C. 1100, in gratiam Alexii Comneni imp., postea Græce ex codice Holsteiano, qui exstat Hamburgi in bibl. Johannea, hunc eumdem librum, sed passim a Possiniano differentem, Græce cum nova versione sua Latina vulgavit Sebastianus Godfridus Starckius (i), Berlin. 1697, 8. Titulus in Arabico est *Calila et Dimna*, (j) cuius editionem promisit Tho. Hyde præf. ad lib. *De ludiis Orientalium*. In Græco Στεφανίτης καὶ ἵχνηλάτης, quasi coronatum et investigatorem dicas. Liber jueundus et utilis lectu, referitusque fabulis lepide et ingeniose excogitatis, quibus malitia, fraudes et stultitia hominum, in vita communi et in aula frequens, ad vivum depingitur. Dicitur scriptus ante duo amplius annorum millia, Indorum lingua (k), et deinde in gratiam Chrosrois, Persarum regis (vero nomine Nouechiruan sive (l) Nuschi-ranan, Justiniano imp. coœvi). Persice (m) versus a Peroze, sive Perzoe, medico (alii Stephanum Edessenum appellant). Nec minus Syriace (n), atque etiam Arabice (o), et iterum Persice (p) ex Arabico, tum ex Arabico Turcice (q), atque, ut dixi, Græce, quæ interpretatio in codice

(h) Claruit hic Simeon Sethus, imperitantibus Michaelie Duca, Nicephoro Bolaniata et Alexio Comneni et in ms. regis Galliæ 1261, vocatur πρωτοβεστάρχης τῶν Ἀρτιόχου, h. e. *Protovestiarus in palatio Antiochii* CPolitano, de quo Cangius in *CPolit Christiana*, lib. II, sect. 16, n. 5, et ad Zonaram, pag. 46. Male inde ab Allatio de Simeonum scriptis, p. 181, vocatur *Simeon Vestus et magister Antiochenus*. De aliis bujus scriptis post eundem Allatium accuratius dicam infra libro VI, ubi ad Medicos pervenero. (FABR.) — Add. Fr. X, vol. X, p. 324 sq. et quæ ego adnotavi ad vol. I, p. 650 s.; in not. (HARL.)

(i) Obiit Berolini a. 1712, nec sine merito laudatur a B. D. Abrahamo Hinckelmanno præfat. ad Alcoranum, Arabice primum Hamburgi editum, in quo edendo Hinckelmannum juvit, Arabica prius ab eo edocutus. Debemus huic Starckio præterea, ut orationes quasdam et præf. ad Andreæ Mulleri Greifenbagii Alphabetam omittam, catalogum ms. maximum partem orientalium, laudati Hinckelmanni: specimen versionis Coranicæ, et versionem Germanicam libri Io. Lockii de liberorum educatione, nec non biblia Hebraica forma minima et typis minutissimis excusa Berolini, quibus immortuus est. Nam Photio contra Manichæos, historie Alexandri Magni Hebraicæ, quam Ptolemaeo Lagi codex ms. tribuit, et aliis, quæ moliebatur, fata viri docti intercesserunt. (FABR.) V. acta erul. 1697, pag. 379 sqq. et Heumannii *Acta philos.*, tom. II, p. 187 sqq. (HARL.)

(j) Nomina hæc duo *Thoum*, quæ sect. I et II loquentes inducuntur. Θῶμ genus animalis vulpi simile et in Asia atque Africa non infrequens, de quo Bochartus III, 8 et 12, Hieroz., pag. 694, 801 seqq. 804. (FABR.) Θῶμ est Persarum *Schakat*; *canis aureus* ap. Lineum. V. meam et cel. Schreberi not. ad Thocriti idyll. I, v. 71, et in Indice ad voc. Θῶμ, Elian. *De nat. anim.* 1, cap. 7, ibique Schneider. *et Hardum*. ad Plin. H. N. VII, cap. 34. (HARL.)

PATROL. GR. CXLIII.

(k) Sephadius commentario ad carmen Tograi apud Hydeum prolegom. ad lib. *De ludiis Orientali*, d. 3: *Tria sunt, quibus excellant Indi, quibusque reliquos homines prævertant, Liber Culcila et Dimna, ludus Shatrange, et novem figuræ numerariz.*

(l) Vide Herbeloti Bibl. oriental. in *Nouschi-van*.

(m) Simeon Sethi præf. Confer B. Tenzelii *mann. Unterredungen*, anno 1695, pag. 710, et a. 1697, p. 572; Possimum ad Pachymerem, tom. II, p. 482 seq.

(n) Ebed Jesu in catalogo, cap. 161, auctorem Syriacæ versionis libri Calaileg et Damnag, ex Indico factæ, laudans Bud Peridotam.

(o) Arabicam versionem ms. in bibl. Mazariniana memorat Abraham Ecchellensis notis ad catalogum Ebed Jesu, p. 87, atque ex Ismaelis Schiahinsciah Historia gentium narrat librum Clilah et Damnab compositum esse ab Isamo, quinto Indorum rege: Arabicæ autem redditum ex Indico trecentis ante Alexandrum Macedonem annis. Habuit etiam Arabicæ, sed ex recentori longe versione B. Hinckelmannus noster et Hydeus. Verisimile enim est hisce codicibus, quemadmodum et in Mazariniano extare versionem Arabicam factam e Persico, jussu chalifæ Abiasari Almanzoris.

(p) Hanc fortasse ex Oriente secum attulit Christianus.

(q) Persicæ et Turcicæ interpretationis bina sibi exempla ms. ad manus suisse testatur præf. ad Lexicon suum Franciscus a Mesgnen Meninski, illa scilicet, quæ in bibl. Vindobonensi asservantur. Turcicam sub titulo *Humairi Name* sive *Speculum principum* habuit etiam Golius et notis illustravit, ut in catalogo ejus ms. adnotatur. Catalogum codicum orientalium bibl. Vindobonensis idem Meninskij concinnavit, ubi num. 145 versio illa a singulari elegancia commendatur.

bibl. Vindobonensis refertur ad Secundum (*r*), philosophum, quam alii codices, ut Augustanus, Florentinus, Bodleianus, Leidensis, Holstenianus, Allatianus [Paris. n. 2231, bibl. publ.] aliique referunt, ut jam dixi, ad Simeonum Sethum (*s*). Hebraicam versionem (*t*) Rabbi Joeliis memorat Germanica et Italica: et nescio quis Starckio spem ejus fecerat, membrana eleganter ante aliquot sæcula descriptæ et multis imaginum ornamentis conspicuæ. Latinam ex Hebraico vidi apud Jo. Philippum Palthenium, Gryphie Waldensis academæ, cum viveret, decusset a multis annis mihi junctum amicitia, qui editionem ejus parabat, et dedisset haud dubie, nisi morte ab hoc et majoris momenti aliis præclaris conatibus exclusus, vel potius tot et tantis, quæ patriam ejus ab eo tempore vexarunt, calamitatibus præreptus fuisset. Vidi autem excusam sine anni nota in forma folii, hoc titulo: *Directorium humanæ, vilæ, interprete Joanne de Capua* (*u*) Vidi etiam dupl. Italicam (*v*) versionem, diverso tempore excusam, et tum inter se, tum a Græco mire differentem. Differt itidem a Græco plurimum, licet fabulas et apologetos multos eosdem habeat Gallica versio Gilberti Gaulmini, ex Persico Nasrallæ Ben Muhammed a. 1644 composita et Paris. 1698, 12, atque in Belgio resusa sub titulo *Les fables de Pilpay* (*x*), philosophæ indien, atque inde in hac urbe

stianus Ravius, in cuius spolio Orientis Centur. I, num. 20, *Liber Elicus et politicus titulo Ctilæ et Dimæ Persice*. Ravii codicem extare in bibl. Berolinensi, testatur Starckius præf. ad Sapientiam Indorum, qui præterea notat, occurrere Persice ms. Vindobonæ in bibl. Cesarea n. 437, et Vratislavæ et Lugduni Batavorum, fuisseque inter libros Golianos. Alterius etiam meminit interpretationem Pereicæ Huctius De fabulis Romanensibus, pag. 22. *Califam Abiasarum Almanzorem deinde aiunt hunc librum ex iuromate Persico Arabice reddi jussisse*: alium ex Arabico in Persicum denuo vertisse, post que has interpretationem Persicas aliam elaboratum esse, a superioribus diversam, ad quam tamen Gallica (Gaulmini, sub titulo fabularum Pilpæ) interpretatione sit exacta. Herbelotus Bibl. orientali, p. 118, *Anvar Sohaili*, les lumières de Canopus. C'est le titre d'un livre fort fameux dans tout l'Orient, que Hassan ben Sobail, vizir du khalife Almamon traduisit du persien en arabe; c'est pourquoi il lui donna son nom: car Sohail, en arabe, signifie l'étoile de Canopus. Cet ouvrage est originellement écrit en indien, et a porté premièrement le nom de Testament de Houschenk, ancien roi de Perse de la première dynastie, et celui de Glavidan Kird, c'est-à-dire la sagesse de tous les siècles. Il fut premièrement traduit de la langue indienne en la langue pehelevienne, qui est celle des anciens Persans, par Buzirovich, médecin du roi Cosroës, surnommé Nouschirvan, que ce prince avait envoyé exprès aux Indes pour recouvrir ce livre. Cette traduction porta le nom persien de Humaioun Nameh. livre auguste, Aboul Mauli mil cette traduction en langue persienne moderne: mais son travail fut retouché et enrichi par Haussain Kaschesi, et porta depuis le titre de Calilah u Damna, aussi bien que celle qui été faite en langue turque pour le sultan Soliman. Car c'est un dialogue entre deux animaux, auxquels on a donné ces deux noms propres. Ces animaux s'appellent du nom de leur espèce schacal, et nous n'avons rien dans ces pays-çy, qui en approche plus que le renard, soit pour la figure, soit pour l'instinct. Idem, p. 245: Koddemir dit, que le livre Calilah u Damna fut composé en faveur de Baharam Schah penultime sultan de la dynastie des Gaznevides, prince d'un très-grand mérite, et qui favorisait beaucoup les gens de lettres. L'auteur du Lebtarikh (confer Schic-Kardi Tarich, p. 144 seq.) écrit dans la Vie de ce même prince qu'il aimait extrêmement les lettres et ceux qui en faisaient profession: que l'on lui dédia plusieurs beaux ouvrages, et entre autres celui de Kalilah et Damnah, composé par Nasvallah, fils d'Abdelhamid, en l'état que nous le voyons aujourd'hui dans la langue persienne en prose, et que ce fut le poète Rondeki qui le mit depuis en vers. C'est ce même livre, lequel a été traduit en langue turque, et qui porte le titre d'Anvar Sohaili, les lumières de Sohail, ou de l'astre qui porte le nom Canopus.

(r) Vide Lambecium, lib. VI, pag. 119 [pag. 272 sq. Kollar.]

(s) Id. Lambecius, lib. v, p. 241 [p. 495.— edit. Kollar.] Starckius præf. § 23. Possimus in præf. ad Sapientiam Indorum et glossario, tom. I Pachymeris, voce Τχηλάτης, Allatus de Simeonibus, p. 183 seq. et de Georgiis, p. 345, ubi Georgii Ceramei jambicoica in Simeonis Sethi Stephaniten et Ichnelaten commemorat. (FABR.) Kollarus, l. c., pag. 495, notitiæ Fabric. ea, quæ sequuntur, addidit: « Turcicæ versionie, *Humajun Nabe* inscriptæ, auctor est Aali Tschelebi, Philippopolitanus, Turcarum disertissimus. In Hispanicum idioma Turcicæ versionis caput primum convertit Vincen-tius Bratuti, Ragusinus, atque in lucem protulit Madriti hac sub epigrapha: Espejo politico y moral, para principes, y ministros, y todo genero de personas. Traducido de la lengua turca en la castellana. Por Vicente Bratuto Raguseo, interprete de la lengua turca de Felipe Quarto el grande rey de las Espanas, etc. Parte primera, en Madrid, por Domingo Garcia y Morras, anno 1654, in 4. Est, ut jam monui, solummodo caput primum celeberrimi hujus operi, ex quatuordecim can. constantis. Utrum cætera a Bratuto typis edita, vel saltem conversa fuerint, mihi quidem non liquet. Lacrimam bene longam Persicæ, Turcicæ et Hispanicæ versionis, tironum gratia, protulit Meninskius, grammaticæ suæ Turcicæ, a. 1680 Viennæ editæ, adjectam. Nos in eadem Meninskiana grammatica, excitationibus analyticis aucta, atque a. 1756 sub prelum revocata, versionis Turcicæ apospasmatum quoddam una cum analysi et versione nostra vulgavimus tom. altero, p. 243.» Hactenus Kollarus (HARL.)

(t) De hac confer Wolfi bibl. Hebraicam, tom I, pag. 468.

(u) Titulus unius est: *La moral philosophia del Doni tratta da gli antichi Scrittori, o vero la philosophia de sapienti antichi scritta da Sendebar moralissimo philosopho Indiano et tradotta nella lingua Toscana da gli academicci Peregrini; Venet. 1552*, 5, additis figuris sive iconibus, quæ in editione Ferrat. 1610 8, desiderantur. Altera versio illa ipsa, quam Allitus inspexit, lucem vidit Ferrarie a. 1582, 8. *Lelo Demno* (its male, pro Calilah u Damnah) del *Governo de regni, sotto morati esempli animali ragionanti tra loro, trattu prima di lingua Italiana*.

(v) De hac versione et editione, de auctore ipso variisque versionibus etc. copiose agit Fraytag in Appar. litter. III, p. 106—118 (HARL.)

(x) In catalogo bibl. Leidensis pag. 301, et in Herbeloti bibl. orientali pag. 206 et 455 vocatur Bidpai, quod nomen interpretantur medicum miscricordem. Sed Herbeloti verba ascribenda sunt: *Homaioum Namch, ou Humaioun, Nameli*, le livre Royal ou Auguste. C'est la traduction persienne du livre intitulé Kalilah ve Damnah. Ce livre, qui n'est qu'un tissu d'apologues et de fables tirées des propriétés des animaux, fut composé par un philosophe indien, nommé Bidpai, pour un roi des Indes, qui portait le

quoque Hamburgi a. 1707, 42. cum *Aesopi fabulis* subjecta prelo. In his recentioribus editionibus iudicio viri eruditissimi, dum Gallica elegantiora dare voluerunt, de veteris præstantia non parum detrivere : on a gâté l'ancienne version en le mettant en meilleur françois. Cæterum jampridem Antonius Gallandius spem fecit plenioris longe Gallicæ editionis videndæ, siquidem is nactus est Turcicam versionem, editis Pilpæi fabulis quarto tanto ampliorem atque adeo integrum ejusdem libri factam e Persico, cui titulus *Humaion Nameh*, hoc est *liber imperialis* sive *regius*, quoniam artem imperandi libro illo contineri Orientales sunt persuasi. Castellana sive Hispanica versio in præfatione ad Italicam memoratur ; Germanica vero, quæ ex Latina Joannis a Capua composita esse traditur auspiciis Eberhardi I, ducis Wirtembergici, sæpius lucem vidit, atque a Starckio memorantur editiones Ulm. 1483, fol (y). *Beispiel der alten Weisen von Geschlecht zu Geschlecht*, et Argent. 1525, fol. das Buch Weisheit darin erlenet wird der Welt Lauff, et siné loci notatione 1547, 4 der alien Weisen Exempl, Spruche und Uterweisungen : et Fran-
cof. 1565. 8, das Buch der Weisheit der alien Weisen von Anbeginn der Welt von Geschlecht. zu Geschlecht. Belgica denique Zachariæ Heins, Zwollvæ, 1623, 8, woerbelsels de onde wesen uyt d'uldisebe spraake in d'Arabische, etc. [Ad omnem hunc locum cf. præfatio ad libellum inscriptum Στεφανίης καὶ ἔχνηλάτης e cod. ms. bibl. Acad. Upsal. edita et Latine sersa, dissertatione acad. quem. — præsidio Jo. Flodoro, Prof. etc. publ. examini submittit. Petr. Fabian Aurivilius, — Ups. 1780, 4 Beck.

Alia Pachymeræ scripta edita.

Præter Historiam Byz. de qua dixi, et de cujus editione Possinianus consuli etiam potest Jo. Gallæsius in Ephemeridibus eruditorum, Paris. 6. Dec. 1666 et 2 Martii 1671, exstant non minus typis exscripta, eodem Georgio Pachymere auctore :

1. *Paraphrasim operum Dionysii Areopagitæ*. ad Athanasium patriarcham tum Alexandrinum, in qua Maximum fere semper secutus est, ita ut Pachymerem non magnis Dionysii, quam Maximi fidissimum

nom de Dabschelim. Il est rempli de préceptes moraux et politiques. Nouschirvan, roi de Perse, envoya son médecin nommé Burviev. (hic in Graca versione vocatur Hepzîbî.) exprès pour recouvrer ce livre, qui était gardé soigneusement dans la bibliothèque des rois des Indes, et l'ayant entre les mains, il le fit traduire de l'indien en langue pehelevienne, qui est l'ancien persien, et lui donna le nom de Humaion Nameh. Abougasar Almansor, second kalife des Abbassides, le fit ensuite traduire de l'ancien persien en arabe par l'îmâm Abulhassan Abdal'ab ben Mocanna sous le titre de Kaldah et Damuah. Quelque temps après le sultan Nasser ben Ahmed de la dynastie des Samanides, le fit encore traduire de la langue urabique en persien plus moderne par un docteur inconnu, et cette version fut mise aussitôt en vers par le célèbre poète persien nommé Roudechi. Baharam schach fils de Massoud, sultan de la oynastic de Gzneviles, non content de cette version, fit travailler Nasrullah Aboulmâala, le plus éloquent homme de son temps, sur le texte arabe de Mocanna, et c'est cette version persienne que nous avons aujourd'hui sous le titre de Kalilah ve Damnach. Ce livre a acquis une si grande estime dans l'Orient, que dans la fin du neuvième siècle de l'hégire l'émir Sohaili, généralissime des armes de Houssain ben Mansour, ben Baicurah ou Baicra, sultan de Khorassan, qui était de la postérité de Tamerlan, entreprit d'en faire faire une nouvelle version (en langue arabe sur l'ancien texte persien,) par le docteur Hussuin Vaex dit ul Kaschifi, laquelle surpassa toutes les autres en élégance et en clarté. Cette nouvelle version porte le nom d'Anvar Sohaili, les splendeurs, ou les lumières de Canopus, à cause qu'elle fut faite à l'instance de l'émir, qui portait le nom de cette constellation ; et a été traduite en langue turquesque en prose et vers. Gemali l'a mise en vers pour Bajazeth second du nom sultan de la race des Ottomans. Idem pag. 399 : Giavidan Kird, la sagesse de tous les temps, c'est un livre de philosophie morale, composé de Huschenk, ancien roy de Perse, lequel a été traduit plusieurs fois, et en plusieurs langues — Une partie de ce livre a été traduite en françois par David Said d'Ispahan et imprimé à Paris 1644. sous le titre de livre de lunière la conduite des roys. Le traducteur dit dans sa préface, que ce livre fut traduit de persien en arabe par Abulhassan bdalla, par ordre d'Abugiasar Almansor, un des

khalifas Abbassides, mais il se trompe : car ce fut Hassan vizir d'Almamon, qui en fit la traduction. Idem pag. 206 : Bidpai et Pilpai, philosophe indien vizir de Dabschelim, ancien roy des Indes, est l'auteur du Testament de Auschenek, second roi de Perse de la première dynastie. Ce livre, qui a changé plusieurs fois de nom, est le même que Giavidam Khird, Homaion Namé. Kalilah ve Daumah, et Anvar Sohaili. Idem pag. 465 : Il est encore aussi peu vraisemblable que ce prince (Huschemek, roi de Perse,) soit l'auteur d'un livre intitulé Giavidam Khird, la sagesse éternelle ou de tous temps, auquel on a donné aussi le nom de Testament de Huschenk : mais l'ancienneté et la réputation de ce monarque ont fait emprunter son nom pour donner plus d'autorité à cet ouvrage, qui est d'ailleurs fort estimable et lequel est parvenu jusqu'à nous sous le titre de Humaion Nameb.

(y) Hanc editionem uberioris descripsit Kastuer in vermischten Schriften, part. 1, p. 219 sqq. Inscrip-
tio autem hec est: Ilie endet sich das buch der
weisheit der alten weisen von ambeginne per welt
von geschlecht zu geschlecht. Gedruckt und vollen-
det durch lieuhart holl-n zu Ulm nach eristi 1485,
fol. add. el. Zapfi alieste Buchdruckergeschichte
Schwebens, p. 86, sq. imprimis clar. Pauzer in
Annalen der altern deurchen Litteratur, p. 143, sq.
qui ex Freyattit notitia citata memoratu digniora
excerpsit. Idem N. D. ibid. descripsit p. 152, edit.
alteram Ulmensem ap. Hollen 1484, fol. et pag. 135
ex Gerkenii itinerar. part. 1. p. 308. Das Buch der
weisheit oder der alten weissen, etc. Augustæ Vin-
delicæ per Hans Schonperger. 1484. fol. — p. 158.
Das Buch der biespiel der alten weisen, etc. Ulmæ
per Conr. Dinckmüt. 1485, fol. — pag. 256. Das
Buch der weisheit etc. Argætor per Hans Gruni-
ger. 1001, fol. — Freytag l. c. p. 117, longiore
editionis alias a Starkio omisæ, dedit notitiam :
Der alten weisen exempl, spruch mit vil schoenen
Beyspicien und figuren erieuchtet, etc. Argentor.
ap. Jac. Froelich 1539. fol. Denique jam laudavit
Brucker Histor. critican philosoph. libr. II, cap. 4,
§ 8, tom. I, pag. 210 sqq. — Italicas versiones,
Venetiæ. 1552, 4 — 1567, 8, — Trident. 1594, 8.
— Vicentia, 1597, 8, — Venet. 1605. 4 — Fer-
rariae. 1503, 8, et 1610, 8, uberioris recenset Paitoni
in bibl. degli Autori — volgarizzati tom. IV, p. 52
58. (HARL.)

paraphrasen vocet Combefsius tom. I Auctar. noviss. pag. 496. Et quando τοὺς παλαιὸς laudat, Maximum præcipue intelligit, qui τῶν παλαιῶν τις a Pachymere appellatur, tom. II, edit. Dionysii Corderienæ p. 64. Prodiit primum Græce apud Guil. Morellium Paris. 1551, 8, hoc titulo: Τοῦ λογιωτάτου καὶ σοφωτάτου ἵερομνήμονος τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ΓΕΩΡΓΙΟΥ τοῦ ΠΑΧΥΜΕΡΗ παράφρασις εἰς τὸν ἄγιον ἵερομάτυρον Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην ἐκ προτροπῆς κοῦ ἀγιωτάτου πάππα καὶ πατράρχου Ἀλεξανδρέας χιροῦ ἈΘΑΝΑΣΙΟΥ, ἐπιδημοῦντος τῇ Κωνσταντίνῳ, πρὸς ὃν καὶ τὸ προοίμιον. Præter illam editionem (non cum Dionysii operibus, ut ex Simlero scribit Allatius, p. 367, de Georgiis, sed separatim excusam), prodiit hæc paraphrasis etiam Græce, juncta scriptis S. Dionysii in editione Græco Latina operum hujus Lansseliana Paris. 1615, fol., nisi quod paraphrasi in epistolas Dionysii, versionem suam Petrus Dansselius S. J. addidit. totam Latine vertit Græceque et Latine cum Dionysii operibus et Maximi scholiis edi curavit Baltasar Corderius S. J. Antw. 1634, fol. Godfridi quoque Tilmani (z), Carthusiani, versionem Possevinus memorat, et aliam Vincentii Marinerii Allatius, sed typis non exscriptam. (FABR.) Confer supra, in hoc volumine p. 9, 12 et 13, et de codd. p. 14, 15 (ubi quoque citata est edit. Dionysii Areopagitæ, cum paraphrasi Georgi. Pachym. Venet. 1755, fol. tom. I. p. 6-152), et p. 16 conf. Jo. Fabricii Hist. bibl. Fabric., part. 1, p. 412-416. — Item Dionysii Areopagitæ celestis Hierarchiæ fragment. cum paraphrasi Pachymer. in cod. Barocc. in bibl. Bodlei. nr. 65 — paraphrasis, etc., in cod. Escorial. teste Pluero in itiner. per Hispan. p. 170. — Opera Dionysii Areopag. cum paraphrasi Georgii Pachym. in cod. Coisl. 86, texte Montfaucon in bibl. Coisl. p. 140, add. Bandinii catal. codd. Gr. Laurent. Medic. vol. I, p. 209 (HARL.).

2. *De processione Spiritus sancti*, πρὸς τοὺς λέγοντας, δτι διὰ τοῦτο λέγεται Πνεῦμα Υἱοῦ διὰ τὸ δμούσιον, διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοὺς ἀξίοις, adversus eos qui dicunt propterea dici Spiritum Filii, quod ejusdem cum eo substantia sit, vel quod ab eo dignis suppeditatur, Græce et Latine exstat in tomo I *Græcia orthodoxa*, una cum editoris, Allati, interpretatione, Rom. 1632, 4, p. 390-399. Adde eundem *De Consensu utriusque Ecclesiæ* p. 517, seq. (FABR.) Add. in vol. X, p. 384. (HARL.)

3. *Ἐκφρασις τοῦ Αὐγουστεῖνος, Augustatis in templo Sophiæ CPolitano descriptio*, Græce edita a Boivinio ad Gregoram, p. 764 tom. II, e codice regio 3119, De Augustone Codinus Origg. CPol., n. 32, Goarus ad Codinum p. 130.

4. *Ex paraphrasi in totam Aristotelis philosophiam*, quæ lib. XII titulis 47, et capitibus 435 [vel potius 258, v. Buhle in edit. opp. Aristot. tom. I, p. 166, et Lamb. VII, p. 234, Bandin. II, p. 285, not.] comprehensa in Bibliothecis quibusdam integra adhuc Græce asservatur, prodiit (a), (b) *Epitome Logices Aristotelis*: Γεωργίου διαχόνου πρωτεκόλλου καὶ δικαιοφύλαχος τοῦ Ηαχυμεροῦς ἐπιτομὴ τῆς Αριστοτέλους λογικῆς, Latine, interprete Jo. Baptista Rasario, Paris. apud Vascosan, 1347, 8, et Græce ibid. 1548, 8, et Græce atque Latine, Ed. Bernhardo curante, Oxon. 1666, 8. In hac epitome sub initium statim leguntur, quæ *De sex definitionibus et divisione philosophiæ* ediderat Græce Joach. Camerarius Lipsiæ in sine 8, anni nota (b), una cum Archytæ libello De decem categoriis et cum aliis

(z) Reprehendit Possevimus Tilmanum, quod Pachymerem Athanasii σύγχρονον scripsit. Ac sene non fuit æqualis Athanasii illius antiqui Arianorum sæculo IV mallei; attamen non minus certum est, etiam Pachymeræ astate fuisse patriarcham Alexandrinum nomine Athanasium cuius plus simplici vice ille in Historia sua Byz. meminit, et cui paraphrasim suam Dionysianam, suadente ipso composuit, inscripsit. (FABR.) In codd. 996 bibl. publ. Paris. exstat Ge. Pachym. epistola ad Athanasium, patriarcham Alexandriæ, Libyæ, Pentaeoleos, totiusque Ægypti et Æthiopiæ. (HARL.)

(a) Vide Allati supra.

(b) Mabrius tamen infra in vol. XII, p. 523, in indice scriptorum Jo. Camerii non solum pleniorum dedit hanc inscriptionem: *Archytæ decem prædicamenta: anonymi de logica: quid et quale quid quomodo definiendum esse videatur: alterius methodus εἰς τὰς τρόπους τῆς φιλοσοφίας* Georgii Pachymerii *de sex definitionibus philosophiæ: omnia Græca: cum præliminari epistola Græca Joachimi Camerarii ad Michaelem Sophianum. Lipsiæ typis Mrnesti Voeglini, 8, sed etiam anno 1664 editionem asserit, — adde seq., notam. De plurimis codd. jam supra in vol. III, in cap. de Aristotele sermo fuit p. 209, not. oo, Ge. Pachym. expositio totius Organii Aristotelis et epitome universæ Aristot. philosophiæ; — p. 210, Pachym. libri XI de philosophia in cod. Bavar. 170 (quorum quidam, e. g. *De cœlo*, in Aristot. Ethica, etc., separatum in codd. aliis seperiuntur): in cod.*

BAVAR. 174 est Pachym. epitome in Metaphysicam Aristotelis — tum alia p. 216, 220, 227, 229, 258, et særpius. — In bibl. Escorial. sunt in aliquot codd. Pachym. 1) in universam Aristot. Logicam et utramque philosophiæ epitome; 2) Logica et philosophia; 3) paraphrasis in libros Ethnicorum ad Nicomachum, 4) De mechanica, cap. 20. — 5 in quædam Aristotelis, teste Aluero l. c. pag. 170. — Florentiæ in cod. Laur. Medic. II, plur. 86, Ge. Pachym. compendium philosophiæ ex parte Aristot. libris constans XII, titulis 47, cap. 258. Plura vide in Bandinii cat. codd. Gr. III, p. 288 sq. Adde not. seq. — Paris in bibl. publ. codd. 1930, 1931 et 1935, exstat Pachym. paraphrasis in universam Arist. philosophiæ; in cod. 2136 opusc. De anima. — Vindobonæ in cod. Cæsar. 67, nr. 1, Pachym. fragmenta nonnulla de cœlo; — in cod. 32. nr. 1. et codd. 44 nr. 2, et cod. 95 nr. 2. Pachym. prolegomena in Aristot. libros octo naturalis auscultationi, et nr. 18, cod. 44, excerpta ex Ge. Pachym. de cœlo, sole, eclipsi solis, diebus et noctibus, et de quator anni temporibus; — in cod. 43 Pachym. expositio in Arist. naturalis auscultat. libros octo, V. Lambec. comm. VII, p. 237, 397, 473, 177, 478, 181, 182. — Taurini in bibl. Regia, cod. 365. Ge. Pachym. librorum Aristotel. De physica auscultatione synopsis et compendiaria expositio, nondum edita; — in cod. 262 prolegg. in octo libros physiæ Aristot. V. cat. codd. Taur. Gr. p. 485 et 372. — Venetiis in bibl. Marc. cod. 203 index philosophiæ Pachymeræ; — in cod. 212 Arist.

quibusdam, quæ supra lib II, cap. 13, (vol. I, p. 834), in Archyta recensui: Latine vero Oporimus Basil. 8, cum Porphyrii quinque vocibus (c) et Aristotelis prædicamentis a Joach. Peronio versis. Et quæ Græce atque Latine cum Jacobi Foscarenii versione prodierunt Pachymeræ *De philosophia definitionibus et quinque vocib; ac decem prædicamentis*, Venet. 1532, 8, addita Pselli et Nicephori Blemmidæ compendiis in Logicam Aristotelis. β) περὶ ἀτόμων γραμμῶν, *de lineis inseparabilibus* libellus sæpe utraque lingua in Aristotelis operibus editus et Aristoteli ipsi a multis, antequam errorem notarent. Camotius et H. Stephanus, perperam adscriptus. Latine vertit Jac. Schekius. Vide, si placet, quæ dixi lib. III, cap. 5, § 28 (fol. III, p. 261.) γ) *Epitome* denique ipsa *philosophia* Latine ex interpretatione Philippi Bechii, philosophi ac medici, Basil. 1560, fol. cum Synesii orationibus (d). Hanc epitomen Eumoro cuidam auctor dicavit, ut palet ex Pachymeræ ad eum versibus (*surn col. 419 editis*).

In Cassaubonianis p. 21, laudatur Georgii Pachymeris *vita Chrysostomi*, de qua nihil usquam legere me memini. Quam enim habemus scriptam a Georgio Chrysostomi Vitam, quod Casaubonus ignorare minime potuit longe antiquioris est, et Photio jam laudati Georgii Alexandrini episcopi, de quo prolixo Hanckius, de scriptoribus Byz. part. I, cap. 10. Sed Casauboni verba adscribam: *Georgii Pachymeris de Vita Chrysostomi liber est eximus et propter argumentum et nonnihil etiam propter scriptorem ipsum: pura est hujus oratio* (at in Georgio Alex. stylum reprehendit Photius) *neque omni artificio nudata, et cura dictionis: ἐπιστάσις αἰτιώναι quales in historicis observabamus frequen-*

tissimæ.

Pachymeræ scripta inedita.

Præter *Paraphrasim in universam Aristotelis philosophiam*, de qua jam dixi, et cujus major pars Græce adhuc bibliothecis atque integra in Vindobonensi (e) delitescit, servantur in bibl. regis Galliæ cod. 3149 (f) Pachymeris μελέται εἰς τὰ προγymnasmata καὶ εἰς τὰς στάσεις. *Exercitamenta rhetorica in progymnasmata et status*. Singulorum titulos et initia exhibet Allatius de Georgiis p. 369, 370, 471 (*supra col. 413*) in quibus est etiam ἔχοντας τοῦ Αὐγουστεῶνος, quam Boivini beneficio habere nos jam monui. *Epistolas*, quas in bibliothecis Italiam latere scripsit Gesnerus, nunquam reperi se potuisse, licet anxiæ perquisitas, testatur idem Allatius et dolet: *Eas enim, inquit, elegantissimas futuras, et dicendi antiquo nōclarē, præterquam quod eo aero scriptores sueverant plenas suspicor; cum minus aliis in elegendo*

Ethic. Nicomach. libri X, cum Georgii Pachym. paraphrasi marginali nondum edita V. catal. codd. Gr. p. 412 et 114, et supra vol. III, p. 264. — In cod. Coislin. 164 Georgii Pachym. philosophia, libri XII; v. Montfauc. bibl. Coisl. p. 222. (HARL.) (c) V. supra. vol. V. p. 738. (HARL.)

(d) Vide not. antec. — add. in cod. August. Vindel. Nicephori Blemmidæ et Georgii Pachym. epitome philosopha complectens Logicam, Ethicam et Physicam: teste Reiserio in cat. p. 77. — Vindobonæ in cod. cœsar. 67. Ge. Pachym. epitome universæ Aristotelis philosophiæ, divisa in libros XII, titulos 37, et cap. 238. V. Lambeo, comm. VII. pag. 234 sqq., ubi inter alia, « quæ, ait, epitome primum quidem a Phil. Bechio, philosopho, medico, atque academiæ Basileensis professore dialectico ex aliis duobus mss. codd. et iis quidem, ut ipse testatur, valde laconis, mendosis et corruptis, in Latinum sermonem translata, et a. 1560 Basil. typis Froben. in fol. Latine tantum edita est; beneficio autem tertii hujus codicis masti cœsarei Græca simul et Lat. longe melius et accuratius denuo edit poterit. » Indicat hoo ibidem Ipse Sambucus hac sua manus inscriptione: *Philippus Bechius, medicus Basileensis, convertit Basilez, et excudit Episcopius cum Frobenio, a. 1560 Verum hic codex longe duobus, quibus uti interpreti tunc licuit, integrior et probior est, Bechius sæpe nec verba apprehendit, nec sensus reddidit. Sambucus hunc emit octo coronatis, missum ex Italia, a 1583. In illo cod. prefationem excipit index totius operis, quem quidem Leo Allatius in diatriba de Georgiis p. 367, perperam existimat ab alio quodam compositum; contra Lambecium, ab ipso Georgio Pachym. esse confectum, ex connexione cum præfatione manifeste apparere contendit. — Quod Lambec. et Sumbuc. de eod. Vindob. prædicarunt, id etiam de cod. Florent. Medic. XXII, plur. 88, in quo est Pachym. compendium philosophiæ (uti in cod. 2. in superiori nota laudato), Bandin. III, p. 365 sq. affirmat, ope illius codicis Medic. optimi atque integerrimi Græca simul est*

Lat. longe meliorem et accuratorem editionem posse adornari. Ille tamen cod. præterea ab initio habet διάτεστιν, etc.; divisionem locorum dialecticorum, quemadmodum ipsos divisit Italorum quidam, dictus Boetius, qui quidem in Gr. linguam translati sunt. Tum in fine adduntur Man. Phileversus iambici centum sepulcrales in Pachymerem, quibus ille sui preceptoris obitum deplorat. — In cod. 1, nr. 3, plur. 88, excerpta tria ex Ge. Pach. paraphrasi in universam Aristot. philosophiam. V. Bandin. III, p. 284 sq. — In cod. Cœsareo 95, nr. 4, in Arsenii, Monembasiæ in Peloponneso archiepiscopi, *syntagma logico* insunt Michaelis Pselli, Nic. Blemmidæ et Georgii Pachymeris opuscula varia ad logicam pertinentia, et quidem Pachym. libell. de sex philosophiæ definitionibus; ejusdem divisio philosophiæ, ejusdem libellus de quinque vocibus et libell. de decem prædicamentis. V. Lamb. VII, p. 380 sqq. qui quoque adnotavit, idem Arsenii *syntagma logicum* editum esse Græce Paris. 1550, 42, et Latine, Jacobo Foscarenio interprete, ibid. 1541, 12. — In cod. 39, nr. 6, est fragment. περὶ Σλῆνης, etc., ut jam supra adnotavimus. — In bibl. acad. Leidensi sunt Hermias Ammonius in Isagogen Porphyrii. Magentinus in libr. Aristot. De interpretatione et in priora analyticâ; Nili De rationacionibus libellus. Item Georgii Pachymeri in universam Aristotelis disserendi artem epitome, ex interpretatione Jo. Baptista Rassarii. Lugduni 1547, fol. — Pselli introductio in sex philosophiæ modos, etc. — Nicephorus Blemmidæ de quinque vocibus, Georgius Pachymerius De sex philosophiæ definitionibus, etc. Græce. Venetiis (ut videtur), aliquæ sunt adscripta Græce: in catal. B. Leid. p. 155, 163 et 165. — Georgii Pachym. in universam Aristotelis disserendi artem epitome, Latine, Jo. Baptista Rassario interprete. Paris. ap. Michael. Vascosanum 1545, 8. (Maltaire A. T. III, p. 379). HARL.

(e) V. notas anteced. (HARL.)

(f) In cat. codd. Paris. tom. II. p. 584, numeratus 2983.

Pachymerius, quod ex historia et aliis ejusdem tractationibus epligi potest, ineptat (g) *Refert autem nactum se Pachymeræ opusculum Περὶ κατασκευασίας καὶ ἐξεργασίας τῶν ἐπιχειρημάτων, De apparatu et constructione argumentorum, cuius initium : Πῶν κατασκευάζεται δι' ἧς. Ait etiam, Pachymeræ libellum De quatuor mathematicis scientiis extare ms. in bibl. regis Galliæ, sed dubitat, idemne sit, qui sub Pselli nomine editus est, et de quo Allatius libro de Psellis cap. 37. Sane idem scriptum Arsenius, cum primum Romæ edidit, dubitavit. Enthymiumne an Psellum haberet auctorem, licet Pselle a pluribus tribuatur : Labbeus vero in Bibliotheca nova ms., pag. 117, tanquam diversa memorat Georgii Pachymeræ *De quatuor mathematicis, arithmetica, musica, geometria et astronomia* (quo ipso ordine etiam discipline ille in Pselliano libello pertratautur), *in codice regio 859, et de iisdem Euthymii Pselli codice 891. De iisdem incerti codice 481.* (FABR.) — Secundum codd. catal. . Paris. vol. II, in cod. 2338, 2339 et 2340, Georgii Pachym. vel Mich. Pselli arithmeticæ, musicæ, geometriæ et astronomiæ institutiones ; in cod. 2341, Georgii Pachym. arithmeticæ (ubi primum caput desideratur), geometria et stereometria. — In cod. 2438 (e cod. Vaticano a. 1594 descripto), nr. 3, Pachym. arithmeticæ quater inchoata descriptio duorum librariorum manu diversa ; nr. 4, ejusdem harmonicæ inchoata descriptio — in cod. 2536 opusculum de *Mucica. e veterum et recentiorum scriptis a Georgio Pachymera in illorum gratiam, qui rei musicae operam dant, collectus, opus ineditum, quod incipit δευτέραν ἔχει τάξιν.* — In cod. Naniano 255 Venetiis, ἡ τετράδιον τοῦ Παχυμέρη — tum τοῦ σοφωτάτου χυροῦ Γεωργίου πρωτεχδίκου — τοῦ Παχυμέρη, σόνταγμα τῶν τεσσάρων, μαθημάτων, ἀριθμητικῆς, μουσικῆς, γεωμετρίας καὶ ἀστρονομίας. Sequuntur triginta versus iam̄ senarii : post hos incipit opus. Plura ex illo cod. dedit auctor cat. codd. Nanian. pag. 448. — Leidæ inter codd. Vossianos ἀρμονική μουσική Παχυμέρου. V. cat. bibl. Leid. 394. nr. 62. — An etiam Pachymerem pertineant, quæ sunt in cod. Augustano Vindel (Reiser. cat. p. 87). epitome Logica, initio mutila, reliquis etiam paginis magnam partem exesis ; alia epitome arithmeticæ, etc., aliaque epitome musices, geometriæ, astronomiæ, etc., collatione cum aliis codd. certius erit definiendum. (HARL.)*

Τὰ καθ' ἑαυτὸν, *Carmina de vita sua* memorat Pachymeres et ex illis versus quosdam hexametros adducit lib. x Historiæ Byz. cap. 14 et 15. (FABR) Florentiæ in cod. Laurent. Medic. V, plut. 87, qui continet Aristot. physicæ auskuliat. libros viii, cum expositione marginali Georgii Pachymeris : in fini leguntur versus quidam heroicæ in laudem libri, ascripto nomine τοῦ Παχυμέρη, quos publici juris fecit Bandin. in cat. Gr. III, p. 385 sq. — In cod. Veneth Marc., qui continet Macarii Chrysocephali Podoniān., fol 231 adducuntur excerpta ex carminibus, quæ Georgius Pachymeres de vita sua conscripsit, ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν ἐπῶν τοῦ Παχυμέρη χυροῦ Γεωργίου, δι' ὃν τὰ καθ' ἑαυτὸν διηγεῖται ἐν τμήματι ἑνίᾳ, et fol. 2:3 rect. τοῦ αὐτού (Παχυμέρη) στίχοι οὐφαντοῦ ἔστι δὲ δ ὁ ὑφαινόμενος στίχος, ἀναθεν κάτω καὶ κάτωθεν δύν. V. cel. Villoison anecdact. gr. tom. II, pag. 7, imprimis pag. 76 sqq. ubi στίχος, istos quamvis barbaros ineptosque. Græce vulgavit. In versibus autem heroicis laudatis Pachymeres indice Villoisonio, veteres poetas, præcipue homerum et Gregorium Nazianzenum, non infeliciter imitando expressit. (HARL.)

(g) Add. supra, vol. I, p. 703. (HARL.)

GEORGII PACHYMERÆ DE MICHAELE ET ANDRONICO PALÆOLOGIS LIBRI XIII.

PETRI POSSIMI DEDICATIO

SANCTÆ MEMORIÆ URBANI VIII SUMMI PONTIFICIS

GEORGIUS PACHYMERES. EJUS BENEFICIO REDIVIVUS, IMMORTALES GRATIAS.

Synagogæ veteris pontificibus sacræ litteræ memorant singulari privilegio tributum, ut morte sua panderent redditum exsilibus, Plus posse novæ legis et Christi Ecclesiæ pontifices feliciter experior hodie a te, cuius gratia dudum mortui jampridem et ipse mortuus lucem

aspicio. Propagasse me putaram vitam brevem in posthumæ immortalitatis perennitatem, scribenda dum viverem historia mei temporis, et actis non indignis cognitu principatum duorum, quibus et nos aliquod nomenque decusque gesteramus, ex oculata notitia duplice volumine vulgantis: sed quam sint incertæ spes et providentia humanæ sero deprehendi, post cineres demum sentiens ista duo a me longis elucubrata vigiliis, at parum faustis auspiciis opera pro arce Minervæ quam eis desponderam, nihil nisi carcerem Latonæ reperisse, ubi tenebrosis constricta vinculis famam secum meam oblivionis quodam tumulo conditam premerent. Nempe illa Othomanica tempestas, quæ delecto imperio Orientali, subjugata Constantinopoli, opes litteratæ Græciæ funestu naufragio submersit, meas quoque historiæ exempla barbaricis fluctibus absorpsit pleraque, tabulis duntaxat truncis, et reliquias exilibus in quædam velut litora ac partus bibliothecarum ejectis. Harum in Augustana congestum cumulum vidit olim Wolfius, sed velut ille evangelicus Levita in occursu Hierichuntini viatoris latronum injuria saucii, cum esset secus locum et videret, pertransiit, quid enim aliud fuit, omisso eden/ni vertendique officio, lemmatum ac titulorum exscriptione facili defungi? Ali quanto plus sacerdos fecit, eruditissimus Petavius, qui qua via veterum monumentorum scrutandorum descendebat, forte nactus narrationem mearum fragmenta nonnulla, qualia invenerat edidit Parsiensibus typis. Verum et ipse præterivit, merito detrectans interpretandi operam, in tam corrupto, quale nactus erat, exemplari utique perdendam. Evidem (satendum enim est) pejori longe loco eram quam vulneratus ab Hierichuntinum iter obidentibus sicariis viator, ille siquidem utcumque confosus spirabat adhuc tamen ego animam exhalaveram sensu plane cassus ac spiritu, non minus quam ille memoratus in libris Regum, quem qui humaturi exierant, instantium intrunculorum me:u festinantes in sepulcrum Elisæi conjecerent, casu ipsi fortunato: etenim contactu ossium prophetæ revixit mortuus. Par mihi felicitas ex te contigit. Os tuum et caro tua, Eminentissimus Francieicus cardinalis Barberinus, me clamatum, depositum, examinem colligens, tollens, amplectens, tandem ut vivere effecit, tuis scilicet obsecutus votis et mandatis: tu enim exemplum mei operis integrum accersitum e quodam angulo Græciæ illius fidei vivens commiseras, hortans intansque ut edendum aliquando curaret. In hoc ille nulli openæ, contentioni, sumptui perpecit, Misit, egit, movit multa longo tempore quoad longanimitate atque efficaci perseverantia obstaculis perruptis optati compos, mihi derelicto atque objecto verus beneficus Samaritanus sospitator exstitit. Ille humo me sublatum ac pulvere isti a quo sum latinitate donatus interpreti velut stabulario commendatum, denariis multo ultra quam duobus descriptionis et excursionis ab amanuensibus ac chalcographis necessaria mihi vulgando opera redempta, tum cæteris omnibus in lucem emergendi subsidiis non munifice solum, sed magnifice etiam instructum, in hunc litterariæ celebritalis meridiem protulit, ubi mea Historia, tanquam illa Memnonis statua insueti sibi solis percussa nunc primum radiis, erumpat in voces immortale tuum ac tuorum, sanctissime Pontifex, in me ac rem litterariam meritum orbe late toto prædicaturas.

PETRUS POSSINUS LECTORI.

I. Quid nunc primum e Græciæ naufragiis emergit Georgius Pachymeres, historicus non minus alioqui luce dignus Latina quam multi ejus æquales ac posteri jam pridem typis et litteris evulgati nostralibus, non sola infelicitas, sed culpa ejus quædam fecit. Retrusus et antiquarius scriptor, quem loqui cum vulgo quidquam piget, præterea perplexus et hiantis sententiae compositor, tot tenebris suas vigilias obvolvit, ut eruditissimorum, quibus innotuit, interpretum a sui editione tentanda curas conatusque deterruerit; idem passus quod sepias aiunt atque torpedines, qui pisces quod rarius mensarum honore dignentur, caligini quam offundunt, torpori quem afflant, impotent, illa oculos, hoc manus et brachia piscantium a nisu eos e nativo gurgite tollendi soliti repellere.

II. Erat tamen haud dubium opera pretium in ejus publicatione historiæ, quæ res magnas ac memorables per annos fere octoginta sæculi obscuri ac testium inopis gestas, si minus semper diserta, saltem prudenti, diligenti, morata et plerumque fideli narratione prosequatur; quæ postremæ quasi scenæ Orientalis imperii sub domo Paleologa ita principia exhibet, ut in iis causas tragicæ catastrophes, qua Turcis et Muhammedi Constantini regia succubuit, advertere prudens lector manifestas queat; quæ plurima docet nusquam alibi notata; quæ a Niceta et Acropolita ad Cantacuzenom, hiatum quemdam explens publicæ memoriæ, viam quasi regiam insternit albis velut quadrigis historicæ veritatis, qua nostra usque ad tempora nuspiam hærente aut abrupta triumphi pompa invehatur; quæ denique negotium omnis ævi maximum et celeberrimum, conciliationis ecclesiarum Græcæ cum Latina, sic a primis originibus evolvit, sic a deliberationum arcanis verisque rationibus, per anfractus inde fucosarum artium hinc fidei sinceræ, ad suos exitus perducit, ut asserere non dubitem id argumentum ingens a nullo prius Græco scriptore lucis accipere.

III. Non me fugit intercedi adversus hæc speciosa et plausibili exceptione posse a merito querentibus Pachymerianam hanc historiam non raro Græcorum schismati favere, Latinorum res et jura deterere narrando, auctoris primum in partem sequiorem multis modis studium ostendere. Non nego, non excuso; et ita factum, et large in hoc peccatum a Nostro confiteor. Tamen contendo utilem publico et ipsi quin etiam in his lœsæ veritati atque orthodoxæ fidei optabilem talis libri evulgationem esse. Neque ad hoc evincendum utar præjudicis Ecclesiæ, historias Eusebii Cæsariensis, Ariani a multis habiti; Socratis et Sozomeni, palam Novatianorum; Nicephori Callisti e fæce licet interdum haerentis hæresum, et alias suspectorum pariter scriptorum, legi sinentis et probantis, Aio, vel si omnes quos nominavi exterminarentur, peculiari nomine interesse apostolicæ sedis et Romanæ communionis universæ, subjici oculis et teri manibus cunctorum hoc Pachymeris opus, in eo sanitas doctrinæ de processione Spiritus sancti ex Patre Filioque, de primatu papæ et jure provocationis ad Romanam sedem ex quoconque patriarchatu; sincera charitas et vera sanctimonia Gregorii X aliorumque Romanorum per ea tempora pontificum; Joannis Vecchi Constantinopolitanæ patriarchæ, partes Latinorum studiosissime amplexi, constantissime tuiti, eruditio maxima, liberrimum idemque perspicacissimum ingenium, veracitas intrepida, vita in culpa mores sancti, divinis etiam illustrationibus probati, palam magnificeque prædicantur, idque ab oculato teste, et quod caput est, domo adversantium producto, ipsoque haud dissimulanter adversariis studente, ut quod dicit nobis favens, expressum evidenter veritatis, quod contrarium immiscet, edurbationis vitio inolitum, subornatum adulatio[n]e, ambitiosis spebus, obnoxii a vi tyrrannica timoribus contra officii conscientiam extortum, merito debeat intelligi. Ausim dicere: si totus orthodoxus esset Pachymeres, minus juvaret. Sunt veneno carentes et prorsus inodoxii serpentes: Sed ii theriacam non faciunt. Viperis opus est exitiali succo turgidis, lethali dente infestis, unde salutare alexipharmacum possit existere; adeo malis interdum etiam et pestibus sua inest utilitas! Habes cur non tolerabilis solum, sed etiam expetibilis schismatici scriptoris editio sit. Cæterum etsi non magis periculum esse video ne Catholicus e Pachymeris lectione schisma discat, quam ne Christianus, deorum falsorum passim occurrente in libris veterum Græcis Latinisque vulgo tritis mentione, in idolatriam pertrahatur, dedi tamen diligenter operam in notis ad singula loca maculosa, ne calumniæ ac mendacia impune auctori, fraudi lectori forent.

IV. Quod superest, editionis hujus consilia, causas, facultates totamque rationem edisserenti operam mihi ne, quæso, gravere, lector, brevem commodare. Sanctæ memoriae Urbanus pontifex, ejus nominis octavus, duo historicæ Pachymeris opera, totidem distinctis transmarinæ ac perantiquæ manus exarata voluminibus, in suo thesauro librario servabat, integra et haud paulo saniora quam quæ Augustanus Wolfio visus codex habuit. Prior tomus, in libros tributus sex, Michaelis Palæologi res gestas ante imperium et in imperio enarrat; alter libris septem magnam partem actorum longi principatus Andronici Senioris exhibit. Utrumque illum a se perfectum commentarium, pro ea qua valebat Græcæ linguae peritia doctissimus is pontifex, dignum qui Latine legeretur judicabat; idque ut procuraret familiarissimo et fidissimo sibi capiti, eminentissimo cardinali Francisco Barberino, fratri, filio, sæpe impenseque commendavit. Quam ad hoc ille per hos annos viginti, et quod excurrit, diligentiam adhibuerit, infinitum sit minute persecuti Salis fuerit dixisse nihil in hoc genere quod utcunque tentari posset, ab eo unquam uspiam prætermissum. Obtulit, invitavit, rogavit, promisit, voce coram scriptis litteris, per amicos conventis viris doctis: nihil denique non egit, quo Pachymeri Latini alicunde interpretis suppeteret copia, missis etiam procul extra Italianu ipsis codicibus archetypis, quasi ut suam per se ipsi causam agerent et miserationem præsentes ac supplices moverent: quos tali occasione multis annis in viri doctissimi jacuisse scrimis multi sciunt. Successus fuit, qualem comitiorum de regno arborum sacer apolodus memorat, ut nimis vite, oliva, ficu, cunctis pro se quaque plantis felicibus recusantibus, ad rhamnum res devolvretur. Licebat etiam mihi conscientius suppeditacilis curtæ, minoris facultatis, temporis diversissimis occupationibus addictissimi, tamen cognitis desideriis viri summi de me optime meriti, verecundiæ meæ vim facientibus et imperiorum occupantibus partes, audere supra vires non dubitavi, ejusque onus negotii subire, in quo sustinendo defungendoque vice otii ingenijque omnis studium mihi esse deberet atque obsequium.

V. Sic ad eum laborem aggrediens, in recensendo vertendoque fundum habui Barberinum codicem, eum de quo multa dixi, omnium, opinor, qui exstant uspiam integerrum et optimum, in charta transmarina, vetustatis auctori Pachymeri æqualis manus non speciosissimæ quidem aut lectu facilimæ, cæterum eruditæ et exactæ. Duos consului alios in dubiis, Vaticanum et Allatianum. Priori a bibliotheca pontificia, ubi asservatur nomen feci. Fuit is quondam V. C. Aloysii Lollini, episcopi Bellunensis, qui eum moriens cum aliis mss. quæ multa collegerat, Vaticanæ bibliothecæ legavit Hunc ut inde domum auferrem, ibique ad continuum et liberiorem usum multis mensibus tenerem S. D. N. Alexandri VII præstans benignitas concessit. Tertium humanissime suppeditavit e privato peculio librario illustrissimus Ieo Allatius, præfectoris bibliothecæ Vaticanæ. Præfert is antiquitatem quadragentorum facile anorum chartæ et scripturaræ specie ac πληρωμῇ, sed est ἀπόφασις καὶ ἀτελῆς, decem circiter capitibus primis mutuus, finem item lacu-

nis interpolatum et injuriis ævi ac tempestatum corruptum habens. Vaticanus longe recentioris est manus. In Barberino codice pertusis casu quodam foliis duobus, in capitibus 5 et 6 libri 1, hiatus totidem fuere, quos explorare non potui ex Allatiano, qui primis, ut dixi, capitibus decem caret, nec ex Vaticano, qui non tam apographum historiæ Pachymeris quam compendium est, diversis pleraque verbis exprimens, non paucis prætermis. Recurri ergo ad exemplar asservatum in bibliotheca regis Christianissimi Parisiensi, unde meo rogatu R. P. Philippus Labbe, quod opus erat ambabus lacunis coequandis, diligenter excrpsit et misit.

VI. Interpretationis non anxie addictæ, sed et in paraphrasim aliquando redundantis hæc peculiaris excusatio est in hoc omnium, qui Græce historias ediderunt, obscurissimo scriptore, Lectorum alii Græce sciunt, alii (quæ major turba est) non item. Neutrorum accommodatam rationibus putaham versionem scrupulose sedulam, balbutientum et illautam, quæ jejuna squalidis, intricata perplexis, ambigua confusioribus mutaret. Nam Græce quidem docti, si queis cupido insit indolem noscendi Pachymerianæ dictionis, longe id assequentur facilius Græco ipso contextu protinus visendo, quam male terzo intuendo velut quodam speculo interpretamenti sesquibarbari, latinitatem invitissimam per omnia Græcismi vestigia lutulento tramite reptantis. Cæterorum qui una freti Latinæ linguae peritia historiam hanc in manus sument, manifestum est non id votum aut destinatum esse, noctium et labyrinthorum ambagiō scripti experimentum præsens capere, potius quam absconditæ defossæque illic fideli gestarum vero rerum liquido lucidoque testimonio doceri. Studui ergo, quo his obsecundarem, indagatum magno plerumque labore meo hujus scriptoris sensum quam clarissime proponere, adeoque, ubi res poscret, distincta e confusis, ex horridis nitida, plana e pravis, aperta ex ænigmaticis reddere.

VII. Erunt tamen (scio) quibus nec facti defensio probabitur. Hi vero vel ostracismo me, licet, exterminent, modo testæ causam ascribant *Proscriptum te volumus, quod tenebricissimum scriptorem primo aspectu intelligibilem feceris*. Sed meliora Venusinus auguretur, e diverso responsans :

Solventur risu tabulæ, tu missus abibis.

Enimvero si mentem scripti non assequitur, si affingit aliena, si non repræsentat quidquid subest, jure vapulet interpres; donec quidem latentia produci, involuta exerit, obruta eruit, dum nucleus, suicum intimum, meram medullam sententiæ abetrusæ fracto extractam cortici, velut cibi cocti et conditi paratum legenti ferculum apponit, sinant isti morosi serviri suis commodis, et vereantur id damnare unde, nisi dissimulant, se quoque ipsos juvari sentiunt. Nec eo tamen hæc trahi velim quasi nuspian offendisse me arroganter asseverem, aut ubi meruerim culpari abnuam. Unum deprecor, ne judicium præcipitetur, neve ad primam nævi speciem veru ac nigrum theta plagosus censor expediatur. Cognoscere prius ne gravetur in glossario et notis, quæ me ad sic interpretandum causæ impulerint. Vel absolvet vel ignoscet, vel mitius forte castigabit perspecto quid in re sit. Typographi menda ne impudentur mihi cur postulem, quod ipsa ultro æquitas largitur? ne multa graviaque intervenirent, cura est non mediocri certatum: ne ulla vel levia irreperente vitare ultra humanam facultatem fuit. Index præcipuorum appensus ad calcem observationum est, cuius admonitu manu adjuvet qui adverterit, et benefacti locum occupet. Chronologicas contreversias (nam erant et hic nodi ejus generit digni vindice) in librum proprium seposuimus, cui ἐπιμετρον superjecūum est *Specimen sapientiæ Indorum veterum* liber tertio succendentium invicem translationum gradu ex Indico, Persico, Arabico Græcus factus, et velut tunc notissimus Constantinopoli, ab imperatore ibi apud hunc nostrum concionante laudatus, querendi sui necessitatē imposuit haud aliter intellecturis locum in quo memoratur. Inventus in locuplete talium penu, museo illustrissimi Allatii, ejus benigna gratia visus a me Latineque redditus, ejusdem judicio et hortatu editus hic integer est, non invenusta, ni fallor, peregrinata placituras. Vale.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII PACHYMERÆ MICHAEL PALÆOLOGUS

SIVE

HISTORIA RERUM A MICHAELE PALÆOLOGO ANTE IMPERIUM ET IN IMPERIO
GESTARUM.

INTERPRE PETRO POSSINO S. J.

A.

α'. Προοίμιον τοῦ ξυγγραφέως, καὶ περὶ τῆς ἀληθείας Α καὶ μαθῶν ἀκριβῶς παρ' ὃν τὸ πρῶτον ἐναράθη πραχθέντα, πλὴν δὲ οὐκ ἀμάρτυρχ ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις συνηγορούμενα, ὡς ἐν μὴ δὲ ξύμπας χρόνος φύσιν ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν συχναῖς κυκλικαῖς περιόδοις καὶ τάδε ἀφανίσῃ κατὰ μικρὸν ἔξιτηλα τῷ παραδρομῇ γιγνόμενα διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι πάντα ἀνάγκην εἶναι, ὡς ποδὲ τις τῶν σοφῶν ἔφη καὶ ἀληθῶς ἐγνωμάτευσεν. Οὐδὲ μήν διστε καὶ τὸ ἀληθὲς περὶ ἀλάττονος τοῦ ψεύδους ποιήσεισθαι περὶ τοιούτων λέγοντα· Ιστορίας γὰρ, ὡς ἂν τις εἴποι, ψυχὴ ἡ ἀληθεία, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας χρῆμα ἐπαναγκες ἱερὸν, δὲ πρὸ ταύτης τὸ ψεῦδος ἄγων ἀντίκρυς ἱερόσυλος. "Αλλως τε καὶ ἡμῖν ἥκιστα πρόθεσις τοῖς πραχθεῖσι μέγεθος ἐντίθεναι ὀστανέπερ κινουμένοις ἐκ μίσους ἢ μὴν εὑνοίας, ὡς ἐν πλέον

[P. 4] Γεώργιος Κωνσταντινουπολίτης μὲν τὸ ἀνέκαθεν, ἐν Νικαίᾳ δὲ καὶ γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς, ἐν Κωνσταντίνου δὲ καταστὰς αὐθὶς δτε Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίων ἐγένετος, ἐτῇ γεγονὼς εἰκοσιν ἐνὸς δέοντος, τηνικάδε καὶ κλήρῳ σωθεὶς θεῖψι καὶ ἀξιώμασιν ἐκκλησιαστικοῖ διαπρέψας καὶ ἐς πρωτεκδίκου φθάσας τιμὴν, ἔτι δὲ καὶ ἐν ἀνακτύρων εἰς δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, τάδε ξυνέγραψεν, οὐ λόγους λαβῶν ἀνισθεν ἀμαρτύρους, οὐδὲ ἀκοῇ πιστεύων μόνον, ὅσπερ πολλάκις συμβαίνει τῷ βουλομένῳ γράφειν, ἢν τις λέγοι ἐωρακώς ἢ καὶ ἀκούσας αὐτὸς, πιστοὺς δ' ἀξιοληγούς λόγους, εἰ μόνον λέγοι, λογίζεσθαι, ἀλλ' αὐτόπτης τὰ πλεῖστα οὕτω ξυμβόλην γεγονως, ἢ

I.

1. Proæmium, de auctore hujus historiæ, et qua fide
is scripserit.

Georgius Constantinopolitanus genere, ortus et enutritus Nicæa, Constantinopolim rursus translatus, quando ea, sio Deo annuente, sub Romano-rum dominium rediit, annos tunc natus undeviginti, clero ascriptus ac primis Ecclesiæ dignitatibus ornatus, adeo ut usque ad protecdici honorem eveneretur, in palatinis quoque officiis dicæophylacis magistratu honoratus, hæc litteris tradidit, non rumores longe petitos nulloque testimonio probatos excipiens, neque solum famé fidens, ut sæpe 1-12 scribenti usuvenit, dum nimis facile creditur omni qui dicat se audisse aut vidisse, verum qui per me ipse pleraque viderim sic contigisse ut refereo vel si ab aliis acceperim, diligenter excusserim a quibus primum ea sint visa dum fierent, ac nec sic

B unius testimonio crediderit, sed multorum affirmatiōnē concordi. Scripsit autem, ne tempus aupte natura involvens ac legens multa, crebrisque suis circuitiōibus obruiens, hæc quoque deleat fugientia ipso decursu. Necesse quippe est, quæ aliquando visa sunt, contegi tandem, ut doctus quidam asseruit ab vere pronuntiavit. Sed neque par est de his rebus dicentem mendacio minoris facere veritatem. Historiæ namque, uti quis dixerit, anima veritas; et veritas ipsa revera res sacra est. Ia igitur qui pluris facit mendacium, aperta sacrilegus est. At neque propositum nobis est gestis aliorum pondus addere, quasi vel odio vel benevolentia moveremur, ut et quod male accidit, plus æquo laceretur, et quod belle cecidit, impensis celebretur, historia legentibus imponente. Quandoquidem enim quæcunque, ubivis terrarum gesta sunt, licet quidem

ἢ εἰκὸς ἢ τὸ κακῶς ξυμβάν διασυρείη ἢ τὸ εῦ ξυμ-
πεσὸν ὑμνηθείη, τοῦ λόγου τὰς ἀκοὰς γοητεύοντος.
Ἐπειδὴ γάρ τὰ διουδήπου πραχθέντα ἔστι μὲν καὶ
διεξιάναι, οἵς δὴ καὶ λέγειν βούλομένοις ἔστιν, ἔστι
δὲ καὶ ἔξι ἀρότητα, μὴ ἀνάγκης ὑπούστης, νικᾶς κατ'
ἔμην γνώμην τὸ σιωπῆν ἢ τὸ λέγειν ἄλλως ἢ ὡς
ἐπράχθησαν, καὶ κρείττον δῆπου τοῖς ἀκούοντις τὸ μὴ
μανθάνειν δλῶς ἢ τὸ μανθάνειν ἄλλως ἢ ὡς ἢ ὅντας
ἰστορίας βούλεται, ὡς ἐκεῖθεν μὲν τῆς ἀπλῆς εἰσα-
γομένης ἐκείνης ἀγούσας, ἐξ ἣς οὐδὲ μῶμος προστερ-
νεται, ἐντεῦθεν δὲ τῆς διπλῆς, ὡς τὸ μὴ εἰδέναι
συμβαίνειν τὸν εἰδέναι οἰδέμενον, οὐδὲ καὶ χείρον
οδόν. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ἐγκεχειρηκα ἀν τῇ
γραφῇ, ἣν μοι μὴ ἐπήσει ἐλπίζειν προϊόντος τοῦ χρό-
νου [P. 5] τὰ χείρων καὶ ἔτι ξυμβαίνειν, ἐκ τῶν πα-
ρόντων καὶ τὰ ἐσπῦθις στοχαζομένων, ἢ μᾶλλον ἐκ
τῶν συμβάντων λογιζομένων τὰ συμβόδεμενα. Ήλλῷ
γάρ δῆπου εἰς ἀκοήν ὥτους θαυμασιώτερον ἐκ τοιαύ-
της, ἢν δὴ καὶ γεγενέθει, ἡσυχίας καὶ καταστά-
σεως εἰς τὰς ξυμφορᾶς τὰ πράγματα προειθεῖν, ἢ
τοιαῦτα φανέντα καὶ οὔτε τῆς προτέρας εὐθαλείας
δεινοῦ χειμῶνος ἐπεισφρήσαντος καταβρέουσαντα εἰς
τὸ ἀκμάζον καταυανθῆναι, ὥστε μὴ δύωραν εὐθα-
λεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ζωτικῆς τὸ πνεῦμα παράπαν μετέχειν
κινήσεως.

β. Διὰ τί τὰ τῶν πρότερον βασιλευσάντων ἐνθάδε οὐ
μνημονεύεται.

Τὸ γεῦν ἀνατρέχειν ἐπὶ τοὺς πρότερον ἢ καθ' ἡμᾶς

narrare argumenta dicendi quārentibus, licet et
omittere indicia, nulla necessitate scribere cogente,
satus profecto sit, ut ego quidem arbitror, silen-
tio præsterire quam secus ac gesta sunt tradere.
Præstat enim legentibus nibil eorum scire quam
contra ac vero acta sunt doceri. Illinc enim ins-
cipientia quædam, et simplex illa quidem innascitur,
nullam inurens turpitudinem 13: hinc duplex
oboritur ignoratio, homine scire ac putante quod
omnino nescit; quo sane nihil pejus. Verum enim
vero nec ipso scribendi provinciam aggredere, nisi
futura ex præteritis æstimans, magnopere timerem
difficiliora asperioraque imminere in posterum.
Multo enim videlicet auditu mirabilius est ex tanta,
quam degustavimus, tranquillitate in hanc ultimam
calamitatēm decidisse ree nostras, quam bœc nunc
ita composita quæ cernimus, procella quadam nova
ingruente, ex hac prosperitate deturbari in pertur-
bationem adeo miseram, ut ex specie ac flore omni
prioris felicitatis tempestas atrox ingruens vix tan-
tum satis agrisque modo virentibus reliqui faciat,
quanto esset opus, nondicam perducendis ad ma-
tūritatem fructibus, sed vel ad vitam intus vege-
tabilem, cum spe proditorum iterum quandoque
germinum, ægre ac misere tundam.

2. Cur omissa priorum principum acta.

Ceterum non facile, opinor, fuerit, vel si maxime
cuperemus recurrere ad propria tempora, et ab eo-
rum qui ante nostram ætatem rebus præfuerunt

A ἄρξαντας, καντεῦθεν ἄρχεσθαι τὰ ἐκείνων ἐπιόντας,
δπως ἀσφαλῶς καὶ μεθ' ὅτι πλείστης τῆς εὐθουλίας,
ἥς οὐδὲν ἄμεινον, διψκου τὰ πράγματα, τὴν ἀρχὴν
ἐντεῦθεν κατοχυροῦντες, καὶ ταῦτα περιγραφέστες
εἰς μιχρὸν ταύτης αὐτοῖς ἐπὶ τρισὶ καὶ μόναις ἐπι-
πολαζούσαις ἀρχῆθεν ταῖς πόλεσι, Νικαίῃ. Προύσῃ
τε καὶ τρίτη Φιλαδέλφειᾳ, τῆς πατρίδος ἐκπεσοῦσιν
ἔξ ὧν αἰτιῶν ἰδμεν μαθίνετες, οὐδὲ δοκεῖ, καὶ λέ-
γειν θέλωμεν, ἀνυστά τῷ τε πολλῷ καὶ μεγάλᾳ ξυμ-
βῆναι μεταξὺ κρατούντων ἐκείνων καὶ πολλῆς εἰπεῖν
μάλιστά δεδομενα ἀσχολίας, καὶ τῷ μηδ' ἡμᾶς ἔς
τάκριδες εἰδέναι τί καὶ ἐφ' οἵας ταῖς αἰτίας ξυνέ-
πεσεν ἐκεστα, ἄλλως τε ὅτι καὶ ἄλλοις εἰπεῖν ἐπῆλθε
περὶ ἐκείνων, οὐδὲ πεπλανημένους, οἷμαι, καὶ ὥστε
μὲν σφᾶς ἐχυτεῖς ἀσφαλῶς πιστεύειν ἐπειόντας
καθ' ἐκεστον, ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ ὡς εἰδότας ἔξ ὧν
ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἡσαν καὶ περιῆσαν ἔτι εἰς τέλος
πραχθέντων καὶ τὸ τοῦ χρόνου μηχανήμα ἀπρακτον
ἥν, ἀμα πραττομένων καὶ διλα γραφῇ δεδομένων,
ἀντιμαχομένου καὶ ἀντισκοποῦντος οἷον τοῦ Ἐρμοῦ
τῆ Λητοῖ, ἢ καὶ μᾶλλον τὴν ἐκείνην πρόδον ἀνακό-
ποντος. Ταῦτ' ἡρα καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνο συμβάντα
τοῦ χρόνου ἐκάλεν ἡμῖν ὡς οὐκ ἀνυστά καὶ ἄλλως
τοῦ προκειμένου σκοποῦ ἐξαγωγία. "Ἐν δὲ καὶ μόνον
τέως λεκτέον ἔστι, καὶ ἵσως οὐ περιττόν, δτι καὶ
μόνον ἐκεῖνό τινες αἰτιῶνται καὶ τῆς τότε τῶν
πραγμάτων δασφαλείας καὶ καταστάσεως καὶ τῆς νῦν
ἀνατροπῆς καὶ συγχύσεως, [P. 6] πλὴν οὐ κατὰ ταύ-

principatibus actis que repetendis hujusmodi modo
meditamus initium historiæ ducere, exponendo ut
secure consultissima que, qua nibil præstantius,
prudentia rem publicam gubernaverint, imperium
ea maxime cura munientes, utcunque angustis il-
lud ipsum circumclusum finibus, trium videlicet dun-
taxat relinqueruntum ipsi civitatum, Nicæam, Prusam
et tertiam Philadelphiæ, in quas exclusi patria, iis
quas didicimus causis, confugere ibique se conti-
mene coacti fuerant. Mahna, sane ac scriptio nec
brevi digna imperantibus illis evenerunt: verum,
14 ut duxi, nobis per difficultia narratu, tum quia
rerum illius temporis haudquaquam exacta certa-
que ad nos est memoria perlata, consiliorum præ-
sertim ac causarum, ex quibus quidque tuno ges-
torum contigit suscipi; tum quod istud argumen-
tum præoccupatum ab aliis jam est, non mala, ut
equidem arbitror, sive in eo versatis, sed ex præ-
senti notitia eventus in ipsorum oculis tum viven-
tium patratos fidei prosecutis historia, que res,
prout gerebantur, ex visu et experientia statim in
litteras mitteret, sic machinationes eludens tempo-
ris, conantis semper obumbrare veritatem, et suo-
rum flexibus lapsum involutam, quasi ne extet,
obruere, commisis invicem videlicet ac jacula
contra infesta minantibus, ut Græci aiunt, Merku-
rio et Latona, aut illo potius hujus artes ac vim
prævertente, ac quasi machinam rumpente. Quare
acta ejus temporis in dicta intentataque nobis relin-
quantur, utique ad rem quam agimus non perti-

τὸν οὕτως ἔχον, δλλὰ παρὸν μὲν καὶ ὡς ἔχρην τελούν· μενον ἀσφαλεῖς, ἀπὸν δὲ καὶ ὡς οὐκ ἔχρην παρορώ-

μενον τῆς παρούσης συγχύσεως.

γ. "Οπως οι παλαιοι κατωχύρουν τὰς ἄκρας.

Ἐκεῖνοι τοίνυν δυοῖν μέσον ἔχθρον ἐνπειλημένοι, ἐξ ἧν μὲν Περσῶν, ἐκ δύτεως δ' Ἰταλῶν οὐ μόνον τὸ πρὸς τῇ θαλάσσῃ ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνώτατον κατασχόντων, καὶ εἰς στενὸν κομιδῇ ἀμφοτέρων καταστάντες ὡς μηδ' ἐλευθέρως ἀναπνεῖν ἔσθαι, τῇ μὲν Ἰταλικὸν ἔχοντες συμμαχικὸν ἐπίβεσαν Πέρσαις, τῇ δὲ Σκυθικὸν προσλεθόμενοι ἅρτι τότε φανέν τε καὶ προσληφθὲν ἀνώθουν τὸν Ἰταλούς. Σκοπὸς δ' ἦν ἑκείνοις ἀσφαλέστερον τὸ μέσον κατοχυροῦν. Καὶ τὸ μὲν πρὸς θάλασσαν οὐκ εἶχον δχυρώματι ὀλλῷ διθάλασση κατασφαλίζεσθαι· οὐδὲ γὰρ ἦν, θαλασσοχρούτων τῶν Ἰταλῶν καὶ προσκατεχόντων τὰ πρόσω, ἀσφαλῶς τὸ λοιπὸν διάκειν· τὸ δὲ πρὸς ἧν δχυροῦν εἶχον ἐρυμνοῖς τε καὶ δυσδάτοις δρέαν, εἴ προλάβοιεν. Καὶ διὰ ταῦτα ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἄμπα πρὸς ἑκάτερα μάχεσθαι, καὶ διὰ τὰ μὲν πρὸς ἧν δρη μέχρι πολλοῦ ἀνέχοντα καὶ τὸ ἀσφαλές κατεγγιῶντα Ῥωμαῖοις, Πέρσαις δὲ, ὡς εἰπεῖν, ἀμελούμενα, προσδοκίᾳν παρεῖχεν αὐτοῖς κατασχεῖν κάντεῦθεν ἀσφαλείαν

nentia. Unum ex illa tantum præterita memoria resumendum hic nobis non inutiliter, ni fallor, est, propterea quod ille tale est, cui soli quidam adscribendam putant et securitatem tranquilitatemque quæ tunc suit rerum, et perversionem ac confusio-nem quæ nunc cernitur, una causa contrarios effectus non eodem statu ac modo producente, sed tranquillitatem quidem operante quoad præsto fuit et præ-sens adhibita est, postquam vero (quod minime oportuit) neglecta eadem omissaque est, perturbationem inducente qua nunc laboratur.

3. Ut arces a veteribus munitæ fuerint.

Illi ergo dupli utrinque obsecsi genere hostium, Persis quidem ab Oriente, ab Occasu Italos, non oram modo maritimam, sed et superiora 15 occupantibus, et valde in angustum undeconque con-trusi, vix ut libere respirare sinerentur, aliquando quidem usi auxiliaribus Italos Persas incursabant, aliquando Scythicis adjuti armis, quæ non ita pri-dem apparere in his partibus et societate nobis jungi cœpere, repellebant Italos. Hoc autem in istis difficultatibus potissimum spectabant, ut quod hinc atque inde medium inter ipsos et hostes ipsorum erat, munitis et valido præsidio insessisis arcibus firmaretur. Ac maritimis quidem locis non aliud adjicere munimentum potuerunt quam ipsum mare: non enim licebat, dominantibus mari Italos et par-tem continentis præsidio tenentibus, ita illum mu-nere limitem, ut nihil inde timeretur. Confinium Orientalium alia natura erat. Prætentis enim ab ea parte altis et præruptis montibus, magna spes erat intercluendi hostibus transitus, si juga et angustæ fauces subjacentium vallium præoccuparentur.

C

D

D

Α κατακτήσασθαι, τῷ δὲ τῆς θαλάττης μέρει οὖχ οῖος τ' ἦσαν χρήσασθαι δχυρώματι πρότερον ἢ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκβαλεῖν, διὰ τοῦτο πλέον μὲν ἐσπένδοντο Σέρσαις καὶ ἀνακωχὴν ἐδίδουν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς ἑκείνους, ἐτῆσιν τέλος τάξαντες, δὲ δὴ καὶ ἐδίδουν οὐχὶ μικρὸν, τοῖς δ' Ἰταλοῖς δλαις ἐπεῖχον ὄρματες. Συχνοῖς δὲ πόνοις καὶ ἀκαταγωνίστοις πολέμοις ἐνιδροῦντες ἑκείνους μὲν ἔξωσαν, καὶ ναυσιν οἰκείας πάραπλείεν παρεσχηκότες τὴν θάλασσαν ίκανὴν τοῖς ἑκείστε τῶν Ῥωμαίων οἰκοῦσιν ἐδίδουν ἀσφάλειαν, ειτα νῦτα στρέψαντες ἐκόντων ἀκόντων Ηερσῶν τοῖς δρεσιν ἐπεβάλοντο, συχνοῖς δὲ τοῖς πανταχόθεν ἐποικοῖς καὶ ἴσχυροῖς κατασφαλισάμενοι ἐρυμνά τείχη καὶ οίον δυσεπιχειρήτους θριγκούς τῇ Ῥωμαΐδι ταῦτα κατέστησαν.

B δ. "Οπως τῶν ἐν ταῖς ἄκραις ἐπεμελοῦντο ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων.

Οὐ μὴν δὲ καὶ [P. 7] ἀτημελήτους τοὺς πρὸς τοῖς δρεσιν οἰκοῦντας εἰνα, ὡς ἐτοίμους μεταναστάντας, εἴ που ἀμηγέπη ὡς ἐναντίοι προσβάλοιεν, μηδὲν ἔχοντας τὸ πεῖθον μένειν καὶ παρὰ δύναμιν, εἴ ποι παρείκοι, πρὸς ἑκείνα ἀνδρίζεσθαι· ἀλλ' ἀτελείας μὲν τοὺς πάντας, προνοίας δὲ ἐκ τούτων τοὺς ἐπιδοξοτέρους, καὶ οἵ τολμην τὸ φρόνημα, γράμματιν

Quare cum pares non essent binis e diversa parte-sustinentis hostibus, ut saltem interim pax a Per-sis esset, arcibus eos inde præsidiisque objectis summovere decreverunt. Nec nimis difficile id fuit, quod et longus ibi tractus erat asperorum montium, et custodia vallium, per quas arctus, erat transitus, ferme ab Orientalibus alio intentis negli-gebatur. Dilato ergo consilio muniendi oppida ma-ritima in id tempus quo Italos continentis ejectos longe submovissent, in quo tunc potissimum labo-rabatur, quietem interea redemerunt a Persis pac-tione tributi annui, quod ipais non modicum pen-debant: sicque toto Italos impeiu ruerunt, cre-brisque laboribus ac bellis difficillimis insudantes eos tandem expulsos propriis 10 navibus trans mare deportarunt, magna sic stabilita tranquilitate Romanis illic degentibus. Inde a Persis, vellent nollent deficiente, muniendorum montium cura resumpta, multis et robustis undique convocatis advenis, sedes in iis stabiles assignarunt, iisdem que custodiendas commiserunt munitissimas, quas extruxerant opere solidissimo, ac fere inexpugnabiles arces. Quo modo Romanorum res optimo sane loco posuerunt.

4. Ut curaverint præsidarios arcium et res ipsorum.

Cæterum istos sic objectos hostibus et ad præ-sens, si Persæ ingruerent, defectionis et transfugii periculum expositos, ut potenihil habentes quod in fide ac statione constantiam suaderet, haudquaquam imperatores necessaria in tali periculo destituerunt providentia, sed tales efficerunt ut ipsis expediret, et omnino vellent, etiam supra vires Persis ob-sistere. Id censequebantur plena immunitate tribu-

έσωροῦντο βασιλικοῖς. Καὶ δὴ τοῦ χρόνου προϊόντος Α ηδὲ τοῖς περιουσίαις, καὶ πλοῦτος ἐπέβρει σφίσι συχνός. Παρ' ὅσον δ' ἐκεῖνοις ἐνεῳχνεῖσθαι ξυνέδαινε τοῖς κατὰ τὸν βίον, παρὰ τοσοῦτον καὶ πρὸς τοὺς ξιναντίους ἀθάρρουν, καὶ πολλοῖς τοῖς ἐκεῖθεν ἐτρύφων, νυκτολογοῦντες καὶ δσημέραι τὴν τῶν ἐνχντίων περικόπτοντες καὶ τὰ πολλὰ ληγίζμενο.. Ἐξ ὧν συνέβαινεν αὐτοῖς μὲν δμόσιος τοῖς ἀντιπάλοις χωροῦσι προβεβλῆσθαι τῶν ἐνδοτέρων, τοὺς δ' ἐξαρτωμένους τὰς ἐλπίδας ἐκείνων ἐπὶ τῆς οἰκείας διατρίβειν ἀνέδην καὶ ταῖς οἰκείαις προσανέχειν φροντίσαι, τοὺς μέντοι ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς στρατηγίας ὄντας, τῶν ὅπισθεν ἀσφαλῶς ὡς οἱν τε ἔχοντας, τὴν μάχην ἐτέρωσε τρέπειν καὶ μὴ οὔσαν ταῖς ἐπιθέσεσιν ἐρεθίζειν, καὶ φθάνειν κακῶς διατίθεντας ἐτέρους πρότερον ἢ ἀναμένειν πάσχειν ἐτέρωθεν τὰ δεινά. Τὸ δὲ σύμπαν ἦν κατορθούμενον τῶν ἀκρῶν καλῶς ἔχουσῶν καὶ μηδὲ μὲν εἴ τι καὶ γένοιτο τῶν ἐκεὶ καθυπειξόντων ἀνδρῶν, εἴ τι καὶ ἀντιτείνειν τολμάνειν οἱ ἀντικαμενοί, καὶ ταῦτα καὶ τῆς ἀρχῆς ἐγγύθεν οὔσης, ἀνθεκούσης ἀτομού πρὸς ἄπαν τὸ ἀντιστησόμενον. Καὶ τὰ μὲν πρότερα τοιαῦτα καὶ οὕτως ἔχοντα, οὐ μόνον αἱ ἐρέθη ἀτελεῖαις τε καὶ προνοίαις ἀλλὰ γε καὶ καθημεριναῖς φιλοτησίαις βασιλικαῖς τῶν τὰς ἀκρας

torum ac vectigalium limitem hunc incolentibus indulgenda, annuis quoque ex fisco pensionibus illustriores ipsorum honorando. Unde procedente tempore aucta isti plurimum re familiari, magnas plerique opes congesserunt. Porro quo meliori ac commodiori loco res domesticas ipsorum ac fortunae erant eo fortius alacriusque in hostes irruerant, illecti ad hoc ipsum frequentandum audaciusque tentandum gusto prædæ non semel nocturnis insidiis abactæ, assiduisque inde incursionibus hostem vexantes, ejusque sic infringentes impetum, vastantes quin etiam agros ac terras lateque populantes, manusque obvias cædentes, ac ipsa interiora Persidis latrociniis et excursionibus infesta sollicitaque reddentes, eademque opera Romanis 17 lata domi et opulenta otia præbentes, secure deinceps ac sine hostili ullo metu familiaria curantibus. Indidem ducibus quoque Romanæ militiæ, quippe quos jam nihil retro vereri ac respicere cogere, securitas et facultas aderat vim alio vertendi, ultiisque, cum opera pretium erat, lacescendi hostes alios, prævertendique bella imminentia, consiliaque suspectarum gentium mature præoccupandi, saluberrimo auxiliū genere, non expectante malorum exortum, et præcavere damno publica satius habente quam ulcisci aut sœve grassantia depellere. Hi fructus erant insessarum validis istiusmodi præsidiis arcium. Quæ ne unquam desererentur retrocedentibus præsidiariis ob vim majorem urgentium eos interdum acrius Persarum, satis providebatur collocalis opportune non procul ab illo limiti Romanis castris, unde auxiliorum quantum esset opus, in tempore submitti laborantibus posset. Hic status tum illic rerum fuit, imperatoribus, qui ea tem-

Α οἰκούντων βρενθυμένων, καὶ οὐδὲν δι: μὴ πλούτου σημεῖον ἔχοντων, καντεῦθεν καὶ ἀρρέφθυμοτερον μὲν φυλασσόντων, θαρράλεωτερον δ' εἰσβαλλόντων καὶ ἀντισχόντων τοῖς, εἰ πη ἰσχύσειαν, κακοποιοῦσι τὰ ήμέτερα.

ε. "Οπως ἀλουσης πάλαι τῆς πόλεως παρ' Ιταλῶν ἔγησθέντες τὰ κατὰ τὴν Ἀνατολήν καὶ περὶ τοῦ Χαδηνοῦ.

[P. 8] Εξ ἣτοι δ' ἡ Κωνσταντίνου πόλις Ῥωμαίοις ἐλλώ, καὶ ἡ μεταναστρέψιν ἀνάγκη τῇ πατρίδι: τὰ τέκνα, καὶ πρότερον τῶν ἀλλων οἰς ἥν τὸ κρατεῖν, ξυνέδαινε μὲν ἔγειρεν ἐκείνους τῇ διαστάσει τῶν βασιλέων, ἔδει δ' ἐκεῖνοις πάντας προνοίας, καὶ μᾶλλον ἐφ' φαῖ οὐδεὶς οὐδὲν ἤτοι θαρροῖεν, εἰ μηδ' ἄλισθεν, ἀλλ' οὖν νεῦρα πολέμου τὸν σφῶν πλοῦτον ἔχουσιν. Ἀλλὰ χρόνῳ նστερον τῆς βασιλείας μεταπεσσόντης Χαδηνὸς τις, φ δὴ καὶ τὸ τῆς ἐπαρχίας ἀξιωμα ἐσαῦθις ἐπέθηκεν δὲ κρατῶν, τὰ πολλὰ παρ' ἐκείνῳ δυνάμενος ἐξ αἰτιῶν δυσούσιν οὐκέτι ῥῆθησομένων (ἐκεῖθεν γάρ καὶ ὁ παρὼν λόγος εἰς κατάστασιν τὴν πρέπουσαν ἀναχθῆσται), ἐκεῖνος τοίνυν συμφέρον δοκεῖν ἐργάλων συμβούλευεν τῷ βασιλεῖ (Παλαιολόγος δ' οὗτος ἦν Μιχαὴλ) βουλὴν εἰσάγει τῆνδε καὶ λίαν ἐπισφαλῆ, ὡς τὸ πρᾶγμα ἔδειξεν

C pestate reipublicæ præerant, utilissimam istam limitaneorum militum alacritatem in hostes foventibus non modo immunitatibus et pensionibus quas dixi præstandis, sed et quotidianis extra ordinem largitionibus operam insigniorem et clariora que ferrentur arces obtinentium facinora regie remunerando. Unde passim præsidiariorum istorum tantum animi creverant, ut minima par ipsis officiis videretur tueri commissas arces, quod ludibunde ac nullo negotio præstabant, nisi audacissime longissimeque incursarent hostiles terras, apparatusque Persarum, si procederent ad perfectum, rebus nostris perniciosos futuros, in exorsu protinus ipso primaque molitione disjicerent.

D 5. Ut recepta olim ex Italis urbe, debilitatæ res Orientales fuerint; et de Chadeno,

Ex quo autem recepta Constantinopolis a Romanis est, et reducere quemque filios in patriam oportuit, principes maxime, contigit presidia finium Persicorum debilitari ob imperatorum in urbem reversorum distantiam; ex qua siebat ut pensiones ad diem prius reddi solita nequaquam 18 ea fide solverentur, qua tunc opus vel maxime fuerat ad excitandos militares animos, ut vellent atque auderant quantum iis locis et temporibus publicæ necessitates poscebant. Tamen aliquatenus huic incommodo medebatur, quod illis abundantabat opes propriæ, quæ belli nervos subministrarent, donec posteriori tempore, in deteriore statum imperio prolapso, Chadenus quidam, cui et præfecturæ dignitate deinde imperator contulit, multum in aula pollens ex causis paulo post memorandis (ab hujus enim mentione nostra in suum finem historia procedet consilium suggessit impe-

ῦστερον. Καὶ δεχθεὶς ὡς δῆθεν συμφερόντως λέγων, πέμπεται καταπρᾶξι οὐ φθάσας βεοούλευται. Καὶ δὴ ἐπιστὰς ταχέως τοῖς τόποι (οὐ γάρ ἣν πρὸς τὰ ἔπεισταλμένα βραδύνειν δλῶς αὐτὸν καταρέάμενον), ἄνδρας βαθυπλούτους εὑρὼν καὶ κτήμασι καὶ θρέμμασι βρίθοντας, στρατεύει τούτους ἐκ τῶν σφετέρων ἑκίνων καὶ οἵς δὲ ἔκάστους βίος συνεκερότητο, καὶ εἰς τεσσαράκοντα νομίσματα τῷ ἐνὶ συμποσίῳσας, καὶ τούτων τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὸ λοιπὸν τοῦ τεθέντος τέλους, οὐκ δλίγον δν, τῷ βασιλικῷ ταμείῳ εἰσκομίζεονται ἔταξεν. "Ο καὶ πραχθέν, πρώτως παθόντων τῶν ἀνδρῶν δὲ οὐκ ἥλπισαν πώποτε, ἐπέκλασε τε τὴν προθυμίαν βουλομένοις, καὶ καθυφείκεσαν τῆς δυνάμεως.

ε "Οπως οἱ Πέρσαι κατέσχον τὰ 'Ρωμαῖδος δρόμοις.

'Εντεῦθεν καὶ τοῖς τῶν Περσῶν μαχίμοις καὶ οἵς ἐν μαχαρῷ τὸ ζῆν, τῶν ἀλλων ὑποκλιθέντων τοῖς Τοχάροις ἄρτι κατασχούσι τὴν τῆς Περσίδος ἀρχὴν, συμφέρον ἕδοκει ἀφηνίζουσι καταφεύγειν πρὸς τὰ τῶν δρῶν δχυρώτερα καὶ τὰ πλησίον κατατρέχοντας νόμῳ ληστῶν ἀποζῆν [P. 9]. "Ο καὶ γεγονός συνέστησαν κατ' αὐτοὺς πλεῖστοι, καὶ συγχάκις ἴσχυροι ἐπειθέντο ἀσθενέσι γενομένοις τοῖς ἡμετέροις, καὶ περιόντες κατ' ὅλιγον ἀδυνατούντων διεκίνειν ἐποίουν. Καὶ τάχα δν ἐσχωροῦντες δσημέραι τοῖς ἐναντίοις τῶν θργκῶν παρεχώρησαν, εἰ μὴ γε ταχθείσαις ῥόγαις (τὰ γὰρ σφέτερα οὐκ εἶχον κατ-

ratori (sicut is Michael Palaeologus) valde pernicio-sum eventu deprehensum, cum ipse utile putaret; eoque probato, exsecutor ipse missus est qui sua-serat. Quare is celeriter in illas Orientalis limitis profectus arces, cum degentes in iis reperisset prædivites homines latifundiis agrorum, gregum-que atque armentorum provenitus opulantes, mili-tari censu habito initaque pecuniæ cujusque summa, stipendium singulis nummorum quadraginta constituit, quod reliquum erat, pretii non parvi, ex annuis illorum tractuum vectigalibus, fisco deinceps præcepit reddi. Hinc evenit primum ut præsi-diarii, quæ minime timuerant passi, frangerentur animo et antiquam alacritatem bellandi perderent, moxque, ut sit, minutis copiis multo infirmiores redderentur.

6. Ut Persæ occuparint Romani limitis montes. D

Posthæc viris fortibus inter Persas, quibus omnis vivendi spes et conditio in armis erat, cæteris in-clinatis ad Tocharos, qui nuper imperium Persarum occuparant, rebellibus, visum opportunum est refugere 19 ad claustra castellaque montium, et inde vicina incursando raptu ac prædis victimum quærere. Id consilium quo executioni mandarent, convenerunt plurimi, vilidaque identidem conflata manu infirmiores jam nostros sunt adorti, et pau-latim circumveniendo tenues opibus et prioris parte haud modica potentia destitutos facile coegerunt sibi cedere. Et arces quidem ipsas quo minus

A ἔχειν) μόγις διπεδον προσοικοῦντες ἀντέχειν. Καὶ ἀντεῖχον τέως, τὰ πλειστα μὲν καὶ ἔξι εαυτῶν, ἢν δ' αὖ καὶ πολλῶν ἐπεισφρούντων τῶν ἐναντίων δῆλα τιθέντες τῷ ἡμετέρῳ στρατεύματι καὶ ἐπρακτον πολλάκις τὴν ἐκείνων ἐπισύστασιν καθιστῶντες. Καὶ ταῦτ' ήσαν ὧς ἕδιδοντο ὥγαι κατροΐς ώρισμένοις κατὰ τὸ συντήρεσ. Πλὴν φυλάσσεσθοι μάνον ἦν τὸ κακὸν ἐπιόν, καὶ μὴ προσγωρεῖν σφᾶς ἔτι μηδὲ περιγίγνεσθαι, μηδὲ αὐτοὺς ζητεῖν κακοῦν τὴν ἐκείνων καταστρέψαντας, ἀλλ' εαυτοὺς συντηρεῖν ἐπὶ τῆς οἰκείας μενοντας, ὡς μαχουμένων μὲν, ὅτε ἐκεῖνοι ἐπὶ μέσου τῆς ἡμετέρας τὸν πόλεμον ἔξενέγκαιεν, μὴ μαχουμένων δὲ, εἰ μὴ ἐκεῖνοι θέλοιεν πολεμεῖν. Ἐπει δὲ καὶ περὶ ταύτας οἱ ἀρχοντες ἐγλισχρεύοντο, καὶ μόλις καὶ ὑπερῆμερον καὶ παρὰ τὸ ἀρχάτος μείον ἦν τὸ διδόμενον, ἐφ' ὃ περ καὶ οἱ κατὰ καιροὺς τῶν στρατευμάτων ἡγεμόνες μερίτας ἐκ κλεμμάτων ἐστούς εἰσῆγον, ἀπώλετο μὲν ἡ πληθὺς ἑκείνων, τῶν μὲν ἔργον μαχαρας γεγονότων, τῶν δὲ καὶ προσγωρησάντων τοῖς ἐναντίοις, ἀλλων δὲ καὶ ἀλλαχοῦ που, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖσε προσμένουσι φευκτὰ τὰ δεινὰ, μετοικησάντων καὶ ὡς εἶχον διαγαρύντων τὸν βίον, κατὰ πολλὴν δὲ τοῦ κωλύσοντος ἔρημον κατέσχον οἱ ἐναντίοις τὰ δχυρώματα, ἔξι ὡν καὶ κατατρέχουσι οὐσι τ' ήσαν, δσάκις ἦν αὐτοῖς βουλομένοις, καὶ κακῶς ποιεῖν οὐχ δπως τοὺς προσχώρους (τοῦτο γὰρ εἶχον αὐτόθεν), ἀλλὰ καὶ ὡν ἐς μακρὸν ἀπείχον. Τοῖς δὲ τῶν 'Ρωμαίων στρατεύμασιν ἀσχολίν παρεῖχον οὐ τὴν

B quotidianis valentiorum insultibus fracti desererent hostibusque dederent, sola prohibuit stipendiorum ab imperatore solutio, eatenus satis certa fide facta. Cum enim propria jam non haberent quæ defenserent, solo illo recte numerati stipendiis vinculo uteunque in officio continebantur, eatenus tantum ut contra oppugnantes e vicino Persas propugnacula castellaque tuerentur; ac si quando majori ea vi Persæ coeuntes adorirentur, necessaria e nostrorum castris auxilia evocarent, quibus sepe in tempore adjuti conatus hostium reddiderunt irritos. Res eo loco fuerunt, quamdiu processerunt ex imperatoris fisco statis pensionibus representata stipendia de more. Toto enim illo tempore præsidarii non quidem ut quondam longe submovebant Persas et damna ipsis reponebant, excurrentes in terras eorum, et illorum agros regionesque vastantes: tamen, ut dixi, loca obtinebant ipsis credita castrisque ac vallo clausi fortiter obstabant oppugnantibus, cessantibus et negotium non facessentibus decātero non molesti. At postquam parcius deinde ac malignius cōperunt stipendia persolvi, et neque ad diem neque 20 pari ac prius summa pecuniæ militibus numerabatur, quinetiam missi eo certis intervallis duces exercituum prædæ ex hoste parte divisores se constituerunt, parte videlicet majori sibi ipsis excepta, Romanorum illum luentium multitudo varie dilapsa consumptaque est, plerisque cæsis, multis qua vi qua coacta deditiose hosti subjectis. Sic demum arces in Persarum

τυχοῦσαν, πρὸς ἐκείνους ἐφ' ὥπερ ἐπισχεῖν ἐς ἀεὶ φίτουσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀφεμένοις οὐκ δλίγης χρηζόντων ἐπικουρίας, καὶ μᾶλλον τὸν πρὸς δύσιν, οὐ δὴ καὶ κενωθέντων τῶν ἀνατολικῶν ἐκεῖστος τάξειν πρὸς τέλους ή ταῦτα γενέσθαι μή διτὶ γε τὰ ἔψα προσεζημίουν, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰ ἀπόρως εἶχον τῶν δυτικῶν ποτὲ μὲν ἐφ' ἡμᾶς, ποτὲ δὲ ἐπ' ἐκείνους τρεπομένων, καὶ τῇ τῆς γνώμης ἀστασίᾳ τριβῆν ἐμποιούντων τοῖς ἀμφοτέροις, ὡς παρόντων μὲν τῶν στρατευμάτων χωρὶς ὑποκλίνειν ἀνάγκης, ἀνακωχῆς δὲ γενομένης ἐπὶ σμικρὸν πρὸς θάτερας αὖθις βρθῶς τρέπεσθαι. εἰ μόνον τοιεν μεθ' δπλων ἐπ' αὐτούς. Οὕτω δὲ ἔχόντων τῶν τῆς ἀνατολῆς [P. 10] καὶ οὕτω τῶν δυσχερῶν ἐπιόντων, ἐς δὲ τύχης ὑπερον τὰ κεῖθι πράγματα προσδησαν ἁστῦθις ἑρούμεν, προσθέντες καὶ τὰς αἰτίας· τέως δὲ οὖν ἐπαναλαβόντες τὸν λόγον, τὴν ἀρχὴν, ἐξ οὗπερ καὶ οὐ χείρον ἀρχεσθαι, μεταστήσομεν.

ζ. Ὁπως ἐπὶ βασιλέως τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ τῇ εἰς βασιλεῖς πίστει δὲ Παλαιολόγος Μιχαὴλ κατησφαλίζετο.

Ηδη μὲν αὐτοχροτοῦντος μετὰ πτιέρα τοῦ Λάσκαρη Θεοδώρου, δὲ ἐπὶ θυγατρὶ αὐτονεψίου ἐκείνου γαμήρδος δὲ Παλαιολόγος Μιχαὴλ τῷ τοῦ μεγάλου κονοσταύλου διαπρέπων ἀξιώματι (τὸ δὲ ἀξιώματα

venerunt potestalem; ex quibus erumpentes age-
rent ferrentque Romanum limitem quoties liberet,
Romanisque exercitibus molestissimum negotium
præberent, alia, præsertim in occiduis partibus,
quantumvis urgentia et ope vel maxime indigentia,
ut his obsisterent, omittere coactis. Quæ erat
misera et reipublicæ damna jactatio copiarum
nostrarum, nunc a Persis, cum eos minuto numero
citra magnum periculum instantes cernerent, ad
Romanos se convertentium, rursus cum redire
iudicem fortiores formidolosioresque nuntiarentur,
co respectantium totaque vi occurrentium, ista
quadam incertitudine consiliorum ac desultoria
vicissitudine bellandi magnam securim infligente
successibus ac tranquilitati publicæ. Hoc statu
Orientalem rerum, et in hunc modum ingruen-
tibus adversis, quo tandem res nostras fortuna de-
truserit, deinceps narrabitur expositis eventuum
causis. Adeoque hinc sumpto exordio historiam
auspicabimur.

7. Ut imperante Joanne, Michaelis Palæologi fides
erga imperatores firmata fuerit.

¶ Imperante jam Theodoro Lascari post patrem
qui filiam nepotis ejus ex fratre matrimonio sibi
junxerat, Michael Palæologus, magni conostauli
dignitate conspicuus, et istius magistratus veteri
jure ac privilegio Italicas omnes copias in potestate
habens, semper obnoxios suspicitionibus affectati
regni, vota ejus generis mente clam intima sub-
sidentia frustra ipso celante, cum ultro indiciis
erumpent, manifestum argumentum præbuisse
visus est ambitionis inbiantis novitatibus, et ad
aliquid audendum prorupturæ, si se ulla rei

A προνόμιον εἶχεν ἐκ παλαιοῦ εἰς χεῖρας ἀγειν τὸν ἔχοντα τοῦτο ἀπαν τὸ ἐξ Ἰταλῶν στρατιωτικὸν καὶ ὑπήκοον) ὑποπτος μὲν εἰς βασιλεῖαν ἀεὶ ποτ' ἦν καὶ δῆλος, ἐξ ὧν ὑποκαθημένων εὔχε, νεωτερίσων, εἰ καὶ ποὺ λάβηται, τὰ πιστὰ δὲ δοὺς τῷ τοῦ κρατοῦντος πατρὶ ἀσφαλέστιν δρχοῖς, καὶ δὴ καὶ ἀρχερατικῆς ἐμπεδωθεὶς ἀφοριζούσαις τῶν πιστῶν ἐκείνον ἀραῖς, εἰ που καὶ ἀποστατεῖν προαιροῦτο καὶ δυνοεῖν δλως τοῖς βασιλεύουσιν. Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο, δτε τὴν τῶν δυτικῶν ἐμπεπιστευμένος παρὰ τοῦ βασιλέως ἀρχὴν ἔσχε τοῦ συνθῆκας ποιεῖν δι' ἀποβρήτων πρὸς τὸν δεσπότην τῶν δυτικῶν Μιχαὴλ τὸν Ἀγγελον, ἐφ' φ κατεγγυῆσαι τὸν δεσπότην ἐκείνῳ τὴν ὁδὸν πειδα πρὸς γάμον, αὐτὸν δὲ παραδοῦναι τὴν τοῦ βασιλέως χώραν, καὶ ὃν' ἐκείνῳ γενόμενον συμπράττειν ὡς εἰκός τὴν ἀρχὴν τῷ δεσπότῃ καὶ πενθρῷ. Προσαγγελθεὶς δὲ ἐπὶ τούτῳ πρὸς βασιλέα πρὸς οἰκέτην, φ δὲ καὶ τὰ τῆς βουλῆς, ὡς ἐκείνος κατηγορῶν ἔλεγε, προσανετίθετο, ἀνήρπαστό τε τὴν ταχίστην παραλυθεὶς τῆς ἀρχῆς, καὶ τῇ φυλακῇ σιδηρόδετος ἐρήπτετο. Μὴ δῆλος δὲ γενέσθαι δυναμένου τοῦ κατηγορήματος, ἀδηλον δὲ εἴτε ἀληθεύοις δὲ προσαγγέλλων, ὡς ἐκείνος ισχυρίζετο, εἴτε συκοφαντοίη, ὡς δὲ Παλαιολόγος ἀντεπιφέρων ἔτοιμος ἦν ὑπὲρ ἀληθείας μονομαχεῖν

Cum spe aliqua tentandæ opportuna occasio præberet. Fidem ille tamen parenti imperatoris firmissimo jurejurando astrinxerat: et se ultra, subiecti pontificalium anathematum diris quam maxime horrendis, si unquam aut deficere aut omnino dissidere ab impeccatoribus in animum induceret persuasisse videbatur se constantem in officio futurum; cum Occidentis procuratione sibi ab imperatore credita, initarum occulte pactionum cum Occidentis despota Michaelo Angelo insimulatus est. Nimurum inter eos convenisse ferebatur, ut despota filiam desponderet Palæologo, ille vioissim, pro ea qua polleret apud imperatori subjectas gentes et apud exercitum auctoritate, ambitu et suffragatione suo viam ad imperium socero muniret. Hac de re apud imperatorem per familiarem delatus (quem totius consilii, ut ipse accusando aiebat, participem fecerat) actutum comprehensus et redactus in ordinem catenisque contrictus carceri traditur. Ac quanquam nullo sati evidenti exstante tanti criminis indicis, merito dubitaretur 22 verane delator ferret, ut ipse contendebat, an calumniatur, uti contra pertendebat Palæologus, paratum se exhibens ad suam innocentiam singularis cerlaminis experimento comprobandum, quem dubiarum accusationum purgandarum ratio antiquo imperatorem comprobato usu invaluit, tamen nec sic amoleri suspicionem aut plene diluere cogitale defectionis crimen valens, longo tempore vincitus detinebatur. Cumque diu nullus esset qui pro tam suspecto reo imperatorem alloqui auderet, extitit tandem tunc patriarchatus honore præfulgens Manuel, qui cum jam plures menses in Lydia una

κατά τι κρατήσαν ἐπὶ τοῖς ἀδήλοις τῶν προσαγγεῖς λιῶν ἀρχαῖον ἔθος τοῖς βασιλεῦσιν, δῆμος τὴν ὑπόφιλον οὐκ εἶχε διολισθαίνειν καὶ τὸ τῆς ἀπιστίας ἔγκλημα εἰς τέλος διαδιδράσκειν, ἀλλ' ἐφ' ίκανὸν χρόνον τῇ φυλακῇ κατείχετο δέσμιος, καὶ ἡ ὑποψία προσῆην. 'Ως δ' οὖν ἦν ὑπὲρ ἐκείνους ἄλλον τολμῆν καὶ πρεσβεύειν [P. 11] τῷ βασιλεῖ, ὁ τηνικάδε πατριαρχεύων Μανουὴλ ἐπὶ μησὶ πλείστοις συνδιάγων κατὰ Λυδίαν τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ πρὸς ἔδοξον ἦν καὶ δῆλος ἤν δικρατῶν πρὸς χάριν τελεῖν τι τῷ ιερεῖ προθυμούμενος, αὐτίκ' ἐκείνος ἀφεὶς τῷλλα τὴν ὑπὲρ τοῦ σιδηροδέτου πρεσβείαν εἰσῆγε, καὶ ὡς συκοφαντούμενον ίκέτευς κατοικείειν. « Εἴ δ' οὖν, ἀλλὰ μὴ παρὰ σοὶ καθαρῶς, ἔφη, τῆς ὑποψίας ἀρτίται, ὡς βασιλεῦ, ἀλλ' ἐκείνος τὸ πιστὸν δώσει πρὸς τούπιδον, τὰς τῆς Ἐκκλησίας ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιτιμήσεις καταδεξάμενος, αἵς καὶ μάλα κατεμπεδούμενος καὶ αὐτὸς δὴ τὸ ἀκατέργαστον τοῦ νοὸς περὶ ἀποστασίας ἐνθύμιον οὐ προσήσεται, ἀλλά γε Χριστιανὸς ὁν τὴν τοῦ θεοῦ δίκην φυλάξεται, καὶ ἀδόλως ἐμμενεῖ τοῖς δρκοῖς εἰς τὴν πρὸς σὲ πίστιν καὶ τὸ γένος τὸ σόν. » Οὐτῶς εἰπόντα δύσωπει τὴν δέησιν δικρατῶν, καὶ ἐπινεύει πρὸς τὴν τοῦ κατακρίτου συμπάθειαν, εὐμενῆ συνόδως ἐκείνῳ τὴν ίδιαν γενέσθαι ψυχὴν κατεγγυησάμενος, εἰ κάκείνος τὰ τῆς εἰσπέτεια πρὸς αὐτὸν εὔνοίας, ὡς δὲ ιερεὺς διέτεχετο, πιστὰ καταστῆσει. Καὶ δὴ περὶ που τὴν Ἀχυράους δὲ ιερεὺς γεγονὼς, σύναμα καὶ πλεί-

C

cum imperatore fuissest atque in procinctu esset ad redditum, appareretque imperatorem ita in eum affectum ut non gravate concederet, si quid gratia loco posceret; omnibus aliis omissis preces obtulit pro Palæologo, et ut ejus tanquam calumniam passi miseretur oravit. « Quod si, o imperator, aiebat, suspicionem de illo non plene deponis, at ille quidem in posterum qualicunque ac quanto-cunque voles fidei pignore tibi cavebit, seque censor Ecclesiæ subjiciet, quarum incurendarum met vel ipsam defectionis umbram aversaturus omnino sit. Homo enim Christianus judicium utique Dei pertimescat, et ejus comminatione sancitis firme stabit promissis; nec obligatam talicæ remonia tibi ac tuo generi fidem unquam in animum inducet fallere. » Hæc loquenter illum imperator reveritus damnati carcere liberationem 23 annuit pollicens insuper animo sc in illum plane benevolo futurum, si is quoque pro se, uti patriarcha spondebat, suum erga principem studium fidemque præstaret. Hinc cum apud Achyraum patriarcha cum plurimus simul præsulibus aliis adesset, mittit ad imperatorem, prout ipse discedenti præscripseret, e familiaribus unum sacerdotio prædictum, quo imperator excepto auditioque solvit continuo Palæologum vinculis et ad ipsum patriarcham perlubenter mittit cum comitibus pariter liberatis. Eo cum pervenisset, postquam audivit graves in synodo et accommodatas cause ac temporis administrationes et comminationes Patrum, obnoxias professus nihil recusare secundonicæ animadversionis ac pœnarum si deinceps

D

A στοις ἀρχιερεῦσι, στέλλει πρὸς τὸν κρατοῦντα, οὗτως ἐκείνου πρὸς τὸν ἀρχιθύτην συντεξμένου καὶ οὕτω τάξαντος, τινὲς τῶν αὐτοῦ οἰκετῶν καὶ ιερωσύνη κοσμούμενον, ὃν δὲ κρατῶν δεξάμενος ἀνίσι μὲν παραυτίκα τὸν κατεχόμενον τῶν δεσμῶν, ἀπολέσει δ' ἀσμένως πρὸς τὸν ιεράρχην, δικαδούς αὐτῷ συνεδαγγάγων. "Αμα γοῦν ἐπέστη καὶ ἄμα παρὰ τῆς συιδου τὰς εἰκότα ἐνωτισάμενος τὴν ἐκείνων ἐπιτιμησιαν εἰς δσφακῆ τῶν πρὸς βασιλέα ίδιων δρκῶν βεβαίωσιν δίχεται. Καὶ πρὸς τὸν κρατοῦντα αὐτὶς ἐπανίων πολλῆς τῆς παρ' ἐκείνου εὐμενείας; ἐπύχανεν. Οὕτω τοιγαροῦν ἔχων καὶ οὕτω σπειδόντας ἐπαυτὸν φυλάττειν πάσης καχυποψίας ἀνώτερον, καὶ μᾶλλον διτὶ καὶ ἀξιώματος ἐπέβη μεγίστου, πολλῷ πλέον πρὸς τὸν μετ' αὐτὸν τὸ κράτος ἔχοντα ἀλλων τῆς ὑποψίας διεφυλάττετο.

B η'. "Οπως δὲ δεύτερος Λάσκαρις πολλοὺς τῶν ἐν ἀξιώμασιν ὑπεραρῶν ἐτέρους ἀντικαθίστησι.

"Ἀλλ' ἐπειδὴ θερμὸς ἦν ἐκείνος πρὸς πάντα, ἐτις δὲ καὶ τὴν τοῦ [P. 12] καταφρονῆσαι δόξαν (ἢ γάρ νόσος ἐπεισπεσοῦσα καὶ μᾶλλον τρύχουσα ἐπειθε δεινὰ ὑπόδεσθαι), παραλύει μὲν τοῦ ἀξιώματος εἰς πρωτευτιστικὸν τεταγμένον τιμὴν τὸν Ἀριστούλον Ἀλέξιον, ἀντεισάγει δ' εἰς ταύτην τὸν ἐξ Ἀτραμυτίου Γεωργίου τὸν Μουζάλῶνα, συνοικίσας αὐτῷ καὶ τὴν ἐκ Καντακουζηνῶν Θεοδώραν, τοῦ Παλαιολόγου οὐσαν ἀδελφιδῆν, τὸν δὲ μετ' ἐκείνον Ἀνδρόνικον μέγαν δομέστικον, Κλοιστᾶ τὴν τοῦ Ἀριστούλου θυγατέρα οἱ

peccaret, novum fidelitatis inviolatae juramentum proprie sibi dictata ab iis formula concepit; sicque ad principem reversus, magna est ejus benevolentia et significazione gratiam dignatus. Hoc ille suarum statu rerum invigilabat sibi acririter, undique circumspiciens ac sollicitissime observans, quo se omni superiori prava suspicione servaret. In eaque cura custodiaque perseverebat eo intentius, quo se in maxime apice dignitatis magis expositum invidiæ imperantiumque offensioni cernebat, præsertim junioris ipsorum et successoris in principatu designati, a cuius præsertim suspicaci animo sibi et timebat et quantum poterat cavebat.

8. Ut junior Lascaris plures e magistratibus contemptim amaverit, aliis sufficit.

At quoniam hic ingenio ardentí cum præcepis in alia cuncta ferebatur, tum facillimus erat ad opinandum sese contemni (morbus enim quo tenebatur et multum urkebatur, opportunum eum paratumque talibus credendis rebusque quas audiret aut corneret in partem sequiore interpretandis faciebat), Raulem Alexium protovestiarii dignitate ornatum privat magistratu, et ejus in locum promovet Georgium Muzalodem Atramytinum, 24 cui et Theodoram e Cantucazenorum gente, Palæologi neptem ex sorore, dedit conjugem. Hujus quoque fratrem minorem Andronicum magnus domesticum creat, collocata ipsi in matrimonio Cloista Raulis filia. Tertium denique horum fratrem prothieracarium sive summum accipitrariæ

συναρμόσας, τὸν δὲ τρίτον τῶν ἀδελφῶν προβάλλεται πρωθιερακᾶριν, ἄνδρας οὐκ εὐγενεῖας μὲν μιτέχοντας τὸ παράπαν, εἰς παιδισκούλους δὲ αὐθεντοπούλευομένῳ τεταγμένους αὐτῷ. Δύο μέντοι γε τῶν μεγιστάνων τῶν δημάτων στερεῖ, ὃν δὲ μὲν εἰς υἱὸς ἦν τοῦ Σερατζηγοπούλου Ἀλεξίου, δὲ Κωνσταντίνου, δὲ τὴν ηξιοῦτο καὶ κήδους (τὴν γὰρ ἀδελφιδῆν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐκείνου διδόντος εἶχε) περιφανοῦς καὶ μάλιστα λαμπροῦ, ἔτερος δὲ Φιλής ἦν Θεόδωρος. Καὶ πόλλα ἄπττα ἐκαίνοτό μει, τὴν δφούν τῶν πρὸς αἴματος καθαιρῶν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἔστι τῷ, ὡς φέτο, προμηθύμενος· οὐ γὰρ ἀναπνεῖν εἴλα ἐκείνον ἡ νόσος. νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὰ μὴ καλὰ φανταζόμενον.

θ. "Οπως δὲ Κότυς τὸν Παλαιολόγον παρασκευάζει αὐτομολησσι πρὸς Ήρσας.

Τότε δὴ καὶ τὸν Παλαιολόγον εἰς κεφαλὴν τεταγμένου Μεσοθυνίας καὶ αὐτῶν διπτιμάτων ἐκείνου προστάξαντος, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πράττοντος, προσῆν τις τοῦ παλατίου. Κότυς ἐπώνυμον τῷ ἀνδρὶ, καὶ εἰς τὰ μάλιστά οἱ τῶν φίλων ὥν. Καὶ δῆλος ἔγινε περὶ τούτῳ ἀγωνῶν ἐξ ὧν πρὸς αὐτὸν διεξήσει, καὶ, «Εἰ μὴ φυγαδείᾳ χρήσαιο,» ἐλέγειν, «τιμερῶν δλίγων εἰς μέγα συμφορῆς τὰ κατὰ σὲ προδῆσεται. Ἄλλος οὐδὲ ἐμοὶ τούτευθεν ἀκίνδυνον μένειν, ἀλλ' αὐτομολητέον πρὸς Ήρσας καὶ ἀμφοτέροις, εἰς σοι μέλιε τῶν δρυσλαμῶν.» Ταῦτα λέγει, καὶ πειθεὶς πληροφορῶν φίλος διν τὸν δεὶ περὶ ἔστι τῷ,

venationis et regii aucupii praefectum nominat, homines patriciae nobilitatis prorsus expertes, sibi vero puerili familiaritate notos ac commendatos, quod ipsi ab infantia inter honorarios ephebos apparuisseut. Duos quin etiam ex optimatibus oculis privavit; quorum alter filius fuit Alexii Strategopuli, viri perillustris ac in primis splendidi, Constantinus nomine dignatus ab ipso affinitate regia, siquidem neptam imperatoris Joannis illo tradente uxorem habuit. Alter Theodorus Philes erat. Hæc ille et alia multa nova exempla edebat, in dies, intentus deprimendo supercilium principum regii sanguinis, inde securitatem sibi prudenti, ut quidem arbitrabatur, consilio parans. Non enim respirare illum sinebat morbus diu noctuque prava imaginantem.

9. Ut Cotys Palæologo persuaserit fugam ad Persas.

Tum enimvero Palæologo Mesothyniæ praefecto, praepositoque ipsis optimatibus jussu imperatoris, ac strenue contra Italos rem gerenti, adfuit επαλατio quidam cognomeato Cotys, ex intimis ejus, vultu qui significaret eum non parem angi iis quæ dicturus veliebat; quibus expositis: «Ac nisi te fuga proripis,» adjunxit, «paucis diebus in magnam calamitatem res tuæ prolabentur. Sed neque mibi tuta hic deinceps 25 mora est, verum transfigendum ad Persas pariter utrique nostrum, si oculorum cura tibi est.» Hæc ille; quæ facile persuasit amicus amico, sibi semper timenti propter

Α δεδιότα διὰ τὴν ὑποτρέχουσαν τῆς ἀρχῆς ὑποψίαν. Οὐδὲ γάρ οὐδὲ τὸν θεῖον τούτου εἰς μέγαν χαρτουλάριον τεταγμένον, Παλαιολόγον Μιχαήλ καὶ αὐτὸν ἀκούοντα, ἀκίνδυνον εἴτα ἡ ὑποψία, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐρωτηθέντα πλοιοῦκῶς φάναι λέγεται ὡς, εἰ κεχρεώστηται τῷ πρὸς θεοῦ τὸ ἄρξαι [P 13] ἀνυπαίτιος ὁ καλούμενος· οὐ δὴ χάριν καὶ νεμεσηθεὶς οἶον παρὰ τοῦ κρατοῦντος, εἰ τοιοῦτος ὁν τοιούτοις μετεωρίζει τὸν νοῦν, τῇ φυλακῇ δίδοται δέσμιος. Τότε τοίνυν μαθῶν καὶ ὡς εἰκός δείσας, εἰ μένων μὲν κινδυνεύοι, δεινὸν ἡγείτο καὶ λιαν ἐλεεινόν, τὸ δὲ αὐτομολεῖν αὐθίς πρὸς ἀλλοτρίους σωτήριον μὲν, ἀλλ' ἐπίμωμον ἔχρινε. Τέως δὲ δυοὶ νομιζομένοιν κακοῖν, τοῦ φόδου προστεθέντος, αἰρεῖται τοῦλαττον. Καὶ δὴ ἐκ πολλῶν, ὡς εἶχε, προμηθευσάμενος τὸ ἀφύρατον, παραλαβὼν καὶ τινας τῶν οἰκείων καὶ τὸν ποταμὸν περιαθεὶς Σάγγαριν, τὴν εὐθὺν Σερσίδος ἀνὰ κράτος ἔτεις καὶ τῷ σουλτάνῳ προσχωρεῖ. Ο δὲ ἀξιεύων δέχεται τούτον καὶ τιμῆ τοῖς προσηκουσι. Τέως δὲ γε κάν τῇ ἀλλοδαπῇ σημαίας βασιλικαῖς παραταξάμενος σὺν ἐκείνοις κατὰ τῶν ἔχθρῶν τοῦ σουλτάνου ἀριστεύει, τὸν βασιλέα, εἰ που ἀκούσοι, ἐντεῦθεν ἐκμελισθόμενος. Είτε μεταμεληθεῖς, οἷον καὶ παλινδρομεῖν προαιρούμενος, τῷ τηνικάδε Ικονίου προσέρχεται, καὶ οἱ μεσίτηρ χρέται πρὸς βρυσίτα, εἰ πῶς τὰ πιστὰ γράμματα δόντος ἐκείνου, ἢ μὴν τὴν δργήν καθαρῶς ἀνασχεῖν, αὐτῷ καὶ πάλιν ἐπανελθεῖν γένοιτο. Τοῦ δὲ ιεράρχου

C clam grassantem de se suspicionem affectati imperii. Nam ne patrum quidem ejus in magnum chartularium cooptatum, qui et ipsæ Michael Palæologus vocabatur, sine periculo esse patiebatur suspicio. Cum enim is interrogatus de imperio candide respondisse diceretur, si cui divinitus deberetur, illum impune capessere qui vocaretur, epdicto relato invitus exosusque imperatori, rem indignam nec ferendam arbitrato tales virum in eiusmodi cogitationes mentem attollere, custodiae vinctus traditur. Quibus ille auditis, sibique non immerito metuens, hic quidein grave et perquam miserandum putabat cum tanto periculo remanere, inde vero ad exteros transfugere salutare quidem, at probrosum judicabat. Quare cum utrumque malum videretur urgente ad eligendum alterum periculo praesenti, quod minus e duobus est visum optavit. Itaque multa adhibita ad latendum attentione ac diligentia, aescitisque quibusdam et familiaribus, transmisso flumine Sangari recta in Persidem magnis contendit itineribus, sultanumque convenit, qui hominem cum gaudio et quibus parerat honoribus excipit. Hoc interim spatio apud exteriores sub regiis vexillis cum hostibus sultani congressus fortissime se gerit, imperatorem inde, si forte audiret, sibi consiliandum aut saltem deliniendum sperans. Inde palam pœnitens transfigui, ac 26 recurrere ad suos certus, ei qui tunc Icoensi Ecclesiæ præterat consilium communicat, illoque deprecatore utilit apud imperatorem, si

γράμμασι σχεδιάσαντος τὴν πρεσοείαν δὲ κρατῶν κατένευσε τὴν συμπάθειαν, καὶ βασιλικαῖς συλλα-
βοῖς ἐπ' ἀσφαλεῖ τοῦ μῆ τι παθεῖν ἀνήκεστον ἔξ
δργῆς ἐπάνεισιν. Ό δὲ καὶ δέχεται τοῦτον πρόφρων
ταπεινωθέντα, καὶ ἀγκαλίζεται προσιόντα, καὶ δι-
λογοῦντες ὡς ἑαυτῷ σύνοιδε πταίσας ἀσύγγνωστα
συμπαθεῖ, καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας ἔχων τιμῆς.

i. "Οπως δὲ Παλαιολόγος ἐπανελθὼν καὶ δεχθεὶς
στέλλεται στρατηγὸς ἐν τοῖς κατὰ τὴν Δύσιν.

Ἐπεὶ δὲ τῆς κατὰ δύσιν Ἐπιδάμνου κατειλημ-
μένης πρὸς τῶν ἡμετέρων ἡγγέλετο τὸ συμβάν, καὶ τοῖς ἑκεῖσες ἔδει μὲν ἀρχιερέως, ἔδει δὲ ἡγεμόνος καὶ στρατιώτιδος τάξεως, ἀρχιερέως ἐπικηρυχθέντος τοῦ Χαλκούτζη, ὃς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου σκευοφύ-
λακος ἐπὶ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας εἶχε τιμῆν, τού-
τῳ συνεκπέμπει κάκεινον ἡγεμονεύσοντα τῶν ἑκεῖ,
προστάξας συμπράττειν τὸ δόξαν καὶ ἄλλοις μὲν
ἀρχηγοῖς τοῖς ἑκεῖ, μάλιστα δὲ γε τῷ ἵερει. Ὡς
Θεσσαλίας διὰ ταχέων ἐπέβησαν καὶ ἥδη πρὸς τὸ
περαιῶθα τὸν ποταμὸν Βαρδάριον ἴσσαν, [P 14]
περαιῶται μὲν δὲ ἡγεμῶν σὺν ταῖς τάξεσι πρότε-
ρον, εὐρίσκει δὲ τὰ τῆδε συγκεχυμένα καὶ πρὸς
απιστίαν κλίναντα, δὲ τε καὶ δὲ τοῦ δεσπότου Μιχαήλ
ἐκ νοθείας σάρτοις παῖς Μανουὴλ τυχῶν ἑκεῖσε σὺν
ἰκανῷ στρατεύματι, καὶ συμπλακεὶς τῷ πολέμῳ,
τὰ πρῶτα μὲν δύοτες χωρήσας τῷ ἡγεμόνι τῷ κοντρῷ
συνωθεῖ καὶ βιπτεῖ, ἐπειτα δὲ συστάντος καὶ ἐπι-

forte impetrare posset regias litteras, quibus sibi
fides certa fieret ira imperatoris plane sedatae,
sicque tutus ipsi et securus contingeret redditus. At præsule negotium urgente missis sine mora litteris imperator annuit veniamque concessit, chirographo cavens homini, nihil asperum ab ira aut grave passurum. Reversum benigne excipit, de-
mittentem se et accedentem amplectitur, et fatenti nullam se mereri veniam parcit, eumque pristinæ
restituit dignitati.

10. Ut reversus et bene exceptus Palæologus missus
fuerit dux in Occidente.

Quoniam vero de Epidamno in Occidente capta
særmones et litteræ nostrorum proferebantur, ibi-
que desiderabantur et præsul et dux et militaris
uices, renuntiato præsule Chalcutze, qui Magnæ
Constantinopolitanæ ecclesiæ præserat sacrario
cum hoc missus unus Palæologus est ut ducis ibi
munere fungeretur, cui mandatum nominatim in
in decernendis rebus cum cæterorum qui isthic es-
sent ducum, tum in primis præsulis consilio ute-
retur. Hoc itinere celeriter transgressi Thessaliam,
cum jam Bardarium flumen transmissuri essent,
trajicit primum dux cum copiis, ubi omnia pertur-
data et ad defectionem inclinata reperit, quando et
Michaelis despota nothus et obscurus filius Manuel
cum haud sane contemnendo exercitu forte eo
veniens, conserto prælio, primum quidem aggressus
dueem lancea propellit 27 et projicit, deinde
cum is assurrexisset et equo insedisset, vulnus ab
eo lethale accepit, nec par reposuit.

Α καθεσθίντος τῷ ἵππῳ παρ' ἐκείνου καιρίαν βάλλεται
μὴ λαβών Ἰσην.
ια'. "Οπως ἀποστέλλεται Χαδηὸς ἀγαρεῖν αὐτὸν
σιδηρόδετον.

'Αλλὰ τοῦ Δυρραχίου πρὸς Θεσσαλονίκην ὑπο-
στραφέντος διὰ τὴν σύγχυσιν, κάκεινου ὡς εἰκὸς
διαπονουμένου ἐφ' φ συσταλεὶ τὸ ἀνθιστάμενον,
φῆμη προτρέχει τὸν τῶν βασιλικῶν ἵππων κόμιτα
Χαδηὸν δὸν οὐκ ἥδη καταλαμβάνειν Θεσσαλονίκην
ἄγγελλουσα, οὐκ ἄλλου χάριν ἢ τὸν Παλαιολόγον
καθέκοντα ὡς βασιλέα δέσμιον ἐνεγκεῖν. Καὶ δὲ
(ἔρθασε γὰρ διατρίβων ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ τηνικάδε)
ἀκούσας τὸ φημιζόμενον δεινὰ ἐποίει, καὶ στρέψων
ἡντὶ λογισμῶν τί ποτε ἄρα τῷ βασιλεῖ δόξαν ὡς
ἔκυτὸν οὐχ ὡς ἐπεμψεν ἐπανάγει, ἀλλὰ τιμῇ προ-
B πέμψας ἐπανελθεῖν ἀναγκάζειν θέλει μετ' ἀτιμασί,
καὶ δὲ συμπτεθεὶς ἥξειν διὰ γραμμάτων καὶ οὖν
χαρτερῶς ἀμυημονεῖν ἔκπει τῶν πεπραγμάτων ὡς
καὶ ἡγεμονίας ἀξιοῦν μεγίστης, τοῦτον, τὰς συνθή-
κας ἀναλαμβάνων, ὡς ἐφ' διολογουμέναις καθοισιώ-
σσοι καταχρίγει. "Ομας οὐκ ἔχων δποι τῶν λογισμῶν
καὶ τῶν δᾶν τράποιτο, ἐπὶ θεόν καταφεύγειν ἔγνω.
Κοινοῦται τε τῷ Δυρραχίῳ τὰ κατὰ γνώμην, καὶ οἱ
τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἱκετείας συνάρασθαι δέεται. Εὔθυς
τοίνυν (ἴδοκει γὰρ αὐτόθιν καὶ τὸ πρᾶγμα θεοφίλες)
ἐπὶ τῆς τοῦ Ἀκατονίου μονῆς διμολογεῖται παρ-
κλησίσις νυκτὸς ἀφ' ἐσπέρας, τῆς ἐπιγενησομένης

11. Miltitur Chadenus ducturus Palæologiūm catenis vinctum.

C Verum Dyrrachi præsule Thessalonicam ob eas
turbas reverso, eodemque, prout res poscebat, sa-
tagente ut mitterentur qui tumultuantibus obiste-
rent, rumor præcurrerit imperatorii equitatus comi-
tem Chadenum quamprimum perventurum Thessa-
lonicam, non aliam ob causam quam ut Palæologum
comprehensum vinctumque ad imperatorem duce-
ret. At ille (versabaturen et ipse tunc Thessalonice) audito quod ferebatur, sane quam ægre ferebat,
secumque ipse animo multa versabat, desquires
que causa tam inopinati consilii suisset imperatori,
ut tam diverso modo de se statueret, et quem tam
honorifice modo miserat. statim tam ignominiose
revocaret, cuique regiis litteris venia paulo ante
securitateque stabilita cum plena oblivione veterum
delictorum gratiæ non vulgaris locum apud se tri-
buerat, dignatus ipsum honore maximo, eum nunc
pactis conventis momento resciseis, velut criminis
detestabilis compertum, repente damnaret. Cœle-
rum cum quid consilii caperet quo uoce se verleret non
haberet, ad divinam petendam opem sibi confugien-
dum esse duxit; communicataque cum Dyrra-
chensi cura, eum ut sibi adesse divina pro se ope
imploranda ne gravetur rogat. Quo facile annuente
(res enim per se pia Deoque grata videbatur peti)
in Acatonii monasterio a vespera nocturnæ decan-
talæ sunt preces: postera quippe die sacrum facere
præsul decreverat. 28 Ut igitur illucescente die
statas ac solemnes horas percurrere, divinam factu-

ἡμέρας ἐν νῷ θέντος τοῦ ἀρχιερέως τὴν ιερὰν τελέ-
σαι μυστηγαγίαν. 'Ὡς γοῦν ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα καὶ
τὰς νομιζομένας ὥρας διελθεῖν ἔμελλεν δὲ ἀρχιερεὺς
ἐφ' φιλαπόλιστας σιγῆν μὲν ἐπισκήπτει τοῖς ἔξω
θεν, αὐτὸς δὲ κατὰ μόνας ώμίλει θεῷ, καὶ τὰς συν-
ήθεις καὶ προτελεστικὰς εὐχὰς μεθ' διτὶ πλειστης
ἀπεδίδου τῆς ἡσυχίας. Τότε δὴ τότε λέγεται ἀκού-
σαι φωνῆς τῆς αὐτῆς ἐκείνου ἐκ τρίτου, οὐχ ἄμα
ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ καιροῦ διαλείποντς. [P. 15] Καὶ
ἡ φωνὴ λέξεως οὐ συνήθους, οὔτε μὴν οὐχ ὅπως Ἐλ-
ληνικὴ, ἀλλ' οὐδὲ τινι ἑτέρᾳ γλώσσῃ προσήχειν δο-
κοῦσαι. Μάρκου γάρ ἐλέγετο, καὶ πλέον οὐκ ἦν. Ἐφ
φ δὴ θαυμάσταντα τὸν ἀρχιερέα εὐθὺς προσελθεῖν τῷ
Θεσσαλονίκης (δισύπατος ἦν Μανουὴλ) καὶ ἀπαγ-
γεῖται ὅπως τε σταθεῖται εἰς τὴν μετὰ φσλμψδιας ἐν-
τυχίαν θεοῦ, καὶ ὅπως ἀπροστάτεις ἀφίκοιτο ἡ φωνὴ,
λογιζομένῳ περὶ ὃν λογίζεσθαι ἔφη. Καὶ ἐφ' ἵκανον
τὴν λέξιν σκεψάμενον, τὸ συμβάν ἐπὶ τῷ πάλαι Βέ-
κλας λαβεῖν ἐπὶ λογισμῶν, καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς λέ-
ξεως ἀναπτύχαντα ἀριθμῶν φάναι τὴν βασιλείαν
Ῥωμαίων τῷ Παλαιολόγῳ μνηστεύσθαι. Μιχαὴλ
γάρ "Αναξ Ῥωμαίων Παλαιολόγος Ὀξέως Ὅμηρος"
λέγεται, ὡς ἔλεγε, τὴν λέξιν δηλοῦν. Εἰσὶ δὲ οἰτινες
λέγουσι μήτε τὸν Δυρράχιον τοιαῦτα ἀκοῦσαι μήτε
τὸν Θεσσαλονίκης τοιαῦτα φοιβάσασθαι, ἀλλὰ σοφὸν
ἐκείνον δῆτα, καὶ περὶ τοιαύτας βίβλους αἱ δῆται
βασιλείας ἐς τούπιον διατυπούσιν ἐπιτομένον, φιλο-

A πονώτερον ἐρευνῶντα περὶ τοιούτων ἐγνωκέναι. Καὶ
δὴ γνωρίσαι θέλοντα ταῦτα φιλεῖν καὶ ἡ τῆς βασιλείας
κατηγορᾶτο περιωπή, καὶ ἀναφέρειν οἶνον ἐκείνον
τῆς λύπης, ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῆς τῇ ζωῇ ἐδεδοίκει, τὸ
μὲν ἐκ βίβλων εἰδέναι λέγειν μὴ ἔχειν ἐκείνην πι-
στεύειν (οὐδὲ γάρ ἀραράτως εἰλέσθαι ταῖς βίβλοις ἐπ'
ἀδήλοις ταῖς ἀποδόσεσι), τὸ δὲ ἐκ θεοῦ φανερῶς
ἀκούσαι, μὴ καὶ πολλάκις τὸν λόγον πιστεύειν δια-
πεσεῖν δεδοικέναι, καὶ διὰ ταῦτα τῷ Δυρράχιῳ περὶ
τῶν τοιούτων κοινολογησάμενον αὐτῷ μὲν ὑποθέσθαι
λέγειν τῆς φωνῆς ἀκούσαι, ἐκείνον δὲ ἀναπτύξσειν
προσποιεῖσθαι πρὸς ὅπερ καὶ βιόλοιτο τὴν παρ' αὐ-
τοῦ συντείσιαν λέξιν. "Α δὴ τῷ Παλαιολόγῳ πι-
στεύοντες καὶ ἀμφότεροι ἐκείνον μὲν ἐπ' ἀγαθαῖς
ἐλπίσιν εἶχον μετεωρίζειν, ἐντοῖς δὲ, εἰ μὴ οὕτως
ἀποβαίη, παραίτησιν ὑπελείποντο ὡς ἀμαρτοῦσι τῆς
ἔξηγησεως, ἀλλο τι τῆς φωνῆς τάχα δηλούσῃς ἢ ὡς
ἐκείνοις ἐξήγητο. Πλὴν ἀλλ' ἐν τοσούτῳ φθάνει καὶ
ὅ των βασιλικῶν ἴππων κόρμης δηλωθεῖς Χαδρύδης,
καὶ ἐπιβαίνει ἀπτέρως τάχει Θεσσαλονίκης, καὶ αὐ-
τίκα τὸ πιστὸν τῆς φήμης ἐδεικνύει πράξας, τὸν Πα-
λαιολόγον δὲ ἀσφαλεῖ κατασχών. Σιδήροις μέντοι οὐκ
ἔγνω δεσμεύειν τῷ πόδε, ὡς δῆται καὶ προστεταγμέ-
νον ἦν, οὐκ οἶδεν εἴτε τὸ τοῦ ἀνδρὸς αἰδούμενος εὐ-
γενές, εἴτε τι καὶ φιλίας πρὸς ἐκείνον· τὸ γάρ ὑπο-
νοεῖν τι περὶ ἐκείνου τῶν ἀγαθῶν τὰ τῆς δργῆς οὐκ
ἐδίδουν. Τέως δὲ ἀφοσιωσάμενος ἐκείνην πιμῆς

rus rem cœpit, silentium indicit populo. solusque
secum ipse Deum intentissime alloquens, quæ ante
sacrificium rite fundi consueverunt preces summa
tranquillitate recitabat. Tum enim vero vocem inau-
disse tertio eamdem intermissio tempore dicitur.
Erat autem vox insueta plane, nullius affinis nota
linguae, nedum Græcæ. Marpou nimirum pronun-
tiari audiebat, et nihil aliud. Quod præsul admirata-
tus, statim Thessalonicensem convenit (is erat
Disypatus Manuel), eique nuntiat agenti sibi cum
Deo per sacram psalmodiam, et ea mente versanti
quæ se cogitasse referebat, missam et clare prola-
tam quam retulimus vocem. Eam cum ille diu
attenteque considerasset, aliquid in ea simile sus-
picatus est ac deprehensum fuisset alias in voca-
bulo divinitus pariter edito Beclas; unde singulas
ejus ignoti nominis excutias litteras, planissime
asseruit Romanorum imperium Palæologo promitti.
Hæc enim hisce litteris designari voces: Michael D
Augustus Romanorum Palæologus Ocyus Vocabitur.
Sunt tamen qui dicant hæc neque a Dyrrhachiensi
audita neque a Thessalonicensi fuisse dicta, sed
hunc ingenio atque arte rem totam commentum.
Erat nimirum Thessalonicensis mire deditus lectioni
ac meditationi librorum qui artem profitentur divi-
nandi futuras quorundam evictiones ad imperia,
totoque in isto qualicunque artificio prædorandi
eventura plurimum 29 exercitatus. Ergo cum res
istius generis curiosissime investigans nescio quid
de imperaturo Palæologo comperisse sibi esset visus,
aiunt ista cum notitia opportune uti voluisse ad

C exhilarandum Palæologum eumdem tanto tunc op-
pressum animi morore, ut de vila ejus metuere-
tur. Non sperasse autem se ipsi persuasurum quod
volet, si ex libris id se hausisse affirmaret, quo-
niam ob multas prædictiones tales eventu frustratas
haut erat verisimile huic eum tranquille ac secure
acquieturum. Propterea finxisse manifeste sibi au-
ditam missam a Deo vocem, cui signo utpote raro
et miro facilius creditum Palæologum putabat.
Inde re cum Dyrrhachii præsule communicata, illi
penitus suassissem ut is vocem inaudisse diceret: se
prout liberet eamdem a se confictam explicare si-
mulaturum. Quibus Palæologo veluti ad aures ab
utrisque creditis, in magnam spem hominem erex-
erunt, sibique, si eventus ad extremum falleret,
excusationem probabilem reliquerunt, quasi quos
conjectura induxit in errorem, non satis feliciter
interpretatos vocem aliud revera indicantem, prout
eventu monstrarent, quam quod ipsi suspiciati tum
fuissent. Interea dum hæc geruntur, imperatori
equitatus dictus jam comes supervenit Chadenus,
Thessalonicanusque ingreditur perceleriter, statim
que quod communis fama atque omnium sermonibus
vulgatum fuerat, re ipsa ostensa confirmavit. Nam
Palæologum secura custodia tenuit, parcens tamen
eum ferrea stringere compede, quamvis id haberet
in mandatis. Quod ille utrum tantæ nobilitatis ve-
recundia, an amicitia quodam instinctu fecerit, haud
affirmaverim. Vereor enim ut satis verisimiliter 30
suspiciari liceat ministrum iræ tam atrocis tam hu-
manos sensus atque affectus, dum sævum imperium

ως οίδν τε [P. 16] ἀσφαλῶς, μὴ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἐν-
τὸς ἀτιμῆτο τῆς πόλεως τοῖς σιδήροις πεδούμενος,
νυκτὸς ἔξεισιν. Ἐπει τὸν ἵκανῶς τῆς πόλεως ἀπηλ-
λαττέτην, δὲ μὲν γνωρίζει τὰ δρισθέντα, καὶ ὡς αὐ-
τὸς ἐν προνοίᾳ τινὶ τῆς ἔκεινου χάριν τιμῆς καταπε-
φρονήκει τῶν ὄρισθέντων, οὐκ ἐς πλέον δὲ τὰ τῆς
τόλμης (οὐ γάρ ἀσφαλῶς ἀμφοτέροις) προβαίνεις
ἔδούλετο· δὲ ἀυθίς καὶ χάριν ὑπὲρ τούτου πολλὴν
ἔοικώς εἰδότι, ἔτοιμον παρεῖχεν ἔντον ἔκεινῳ τοῦ
τὸ προστατεύμενον ἔκτελεν. Καὶ δὴ σιδήροις περι-
βλῶν, ὡςτὸν ἔκεινον καὶ ἐπὶ θάτερα τῶν πλευρῶν
ἐπιπερικαθέζεσθαι, οὕτω σὸν ἔκεινῳ τὴν ὅδὸν
ἥνυν καὶ ἀμφότεροι. Συνέβαινε δὲ καὶ τις τότε τὴν
ὅδὸν ἀνυόντων, ὡς λέγεται, ἀγαθὸς ὄρνις καὶ οἰον
προφοίβασμα τοῖς μικρὸν γενησομένοις ὕστερον. Τὸ
δὲ δὲ τὸν διηρχοντο μὲν, ὡς εἰκός, δὲ μὲν πρὸς τὸ μέλλον
ἀλλῶν, δὲ δὲ ἀναφέρων ὡς εἶχε τῆς λύπης ἔκεινον καὶ
μετενθάλλειν πειρώμενος πρὸς τὸ εὔθυμοτερον· ἐπει
δὲ ποτε τῆς πολλῆς ἀναπνεύσας ἔκεινος λύπης προσ-
έτατες φάλλειν καὶ δὲ παραστατῇ κατὰ νοῦν ἔκεινῳ
καλλιφωνεῖν (ἥν γάρ, ὡς ἔοικεν, εἰδόσιν καὶ δὲ φέρων
ἔχων πρὸς ταῦτα), ὡς δὲ, φησίν, ἀντεύθεν καὶ μι-
κρὸν ἀνεθείμεν, τηνικάδ' ἐπῆσει ἔκεινῳ παραστίκα
ἔμμελῶς φάλλειν «Νῦν προφητικὴ πρόβρησις πλη-
ρωθῆναι ἐπειγεται», οὐκ ἀνειμένως ἀλλώς καὶ ἀν-
θεῖλημένως, ἀλλ' ἐνθουσιαστικῶς οὗτον μάλα ὑπε-
r-exsequitur, animo versare potuisse. Tamen ille qua-
licunque ex causa sic ejus dignitatis rationem
habuit, non permittendo talem virum intra civita-
tem in oculis civium ferreis vincutum compedibus
ignominiose traduci, ut simul satis provideret ne
qua posset elabi. Quare illum magno suorum am-
biens comitatu nocte educit; ac ubi jam ambo ali-
quantum extra urbem processissent, mandata, quæ
acceperit quæque honoris ejus gratia omiserit, in-
dicat, simul admonens non audere se amplius
indulgere suo in eum affectui: id enim utriusque
periculum fore. Ad quæ ille iis verbis respondit
quæ multum se ipsi eo nomine debere significanter,
gratiasque agens plurimas, paratumque se continuo
exhibuit ad subeundam omnem acerbitatēm impe-
ratorii mandati. Quare mox volens ferreas induit
compedes, inseditque equo pendentibus in latus
ulterum ambobus cruribus ferro devinctis. In bunc
modum cum cæpto uterque itinere pergerent, aliud
quoque ipsis euntibus, ut fertur, oblatum est au-
gurium prosperum et velut omen eorum quæ paulo
post erant eventura. Tale autem id fuit. Ibat Palæo-
logus præsentis, ut par erat, mali sensum frontis
mœstitia præferens, consolari eum, prout poterat,
et avocare a tristitia dolentem animum ad quamdam
hilaritatem conante Chadeno. Cujus officiosis ejus
generis hortatibus quasi ut cedere se Palæologus
monstraret, composito vultu ad quamdam speciem
respirantis ab ægritudine animi: «Quin tu, » inquit
(nam belle illum 31 psallere aiebant), « aures et
mentem mihi demulces modulando aliquo cujuscunque
argumenti cantico, quod tibi cumque pri-
mum in buccam venerit? » Tunc ille quamdam

A φωνοῦντι καὶ διπέρ δύναμιν. 'Ἐφ' ϕ δὴ καὶ τὸν δε-
σμώτην τότε μεταβαλεῖν πρὸς τὸ εὖθυμοτερὸν καὶ
ἡσθῆται δόξαι, ὡς μὲν ἦν δοκεῖν καὶ τῷ φαινομένῳ,
τῇ μελῳδίᾳ, τῇ δὲ ἀληθείᾳ καὶ ὡς οὐκ ἦν τὸν μελῳ-
δούντα ὑπονοεῖν, τῷ ἐπὶ τοῖς περιοῦσι δόξαντι οἱ
χρηστῷ δρινθί. 'Αλλ' οὕτω μὲν ἐφ' ἡμέραις τὴν ὅδὸν
ἔξανυσαντων καὶ ὡς βασιλέα φθασάντων, ἐμφανίζε-
ται μὲν δον τάχος δὲ πεμφθεὶς τῷ κρατοῦντι καὶ
ἀπαγγέλλει τὴν ἀφίξιν, τὸν δὲ μηδὲ τὸ παράκαν
εἰσαχθέντα ή εἰρκτὴ ὡς κατάκριτον δέχεται. 'Πη δὲ
ἄλλως ὑπονοούμενον τοῦ ἁνευκαιρήσαντος τοῦ κρα-
τοῦντος ἔξετάσεις τάκενον δοθήσεθει μείζονι ή κατὰ
τὸν τότε καιρόν. 'Αλλὰ χρόνος ἀτρίβετο μετεκόν
νοσοῦντος τοῦ αὐτοκράτορος, κάκενον εἴχε δεσμώτην
ἢ φυλακή, πλὴν οὐχ ὡς ἐφ' διμολογουμέναις καθ-
οισιώσεσιν. Οὐ γάρ ἦν ἔγχλημα τὸ παράκαν, εἰ μή γε
τὴν ὑποψίαν καὶ τὸ πολλοὺς ἐν ἀπορήσιοις ἔκφρειν,
πρὸς οὓς ἦν πιστεύειν ὑποφωνοῦντας τὸ μόρσιμον,
ἔγχλημα θείη τις τῷ κατεχομένῳ. 'Εδόκει δὲ τέως
καὶ ἡ πρόφασις ἔγχλημα· ἢ δὲ ἦν . . . ἀλλ' ἀνακτόν
τὸν λόγον. [P. 17] Ήν' εὑμάθετερον τῶν προκειμ-
νῶν ἔχοιμεν.

B ιβ. "Οπως νοσῶν δὲ βασιλεὺς πάντας ἐπὶ μαρτίοις
ὑπάπτεις· καὶ τὰ κατὰ τὴν Μάρθαν.

Νόσος ἦν ἐνστήψασα τῷ κρατοῦντι, καὶ τὴν νόσον
δεινή· ἐπείληπτο γάρ καταπίπτων συγνάκις. Τὸ δὲ
C subito cantilenam exorsus est, cuius hoc erat
initium: « Nunc prophetica prædictio impleri fes-
titat. » Exorsus est autem non quidem remisse ac
leniter, sed impetu pene fanatico vocem ultra
omnem modum ac prope supra vires attollens, con-
tentione summa; unde contingit recreari vincutum
atque hilarescere, non tantum (quod solum videri
cupiebat) suavi vocis sono, sed potissimum recor-
datione per id carmen ingesta vaticinii sibi regnum
olim polliciti, cuius fidem hoc casu inopinati canus
velut novo quadam divinæ significationis auspicio
confirmare tacite sibi blandiens gratulabatur. Inter-
rim diebus aliquot confecto itinere, imperatorem
primo statim accessu adit comes, nuntiatque ad-
ventum Palæologi; quem admissione minimedigna-
tum carcer excipit uti jam damnatum, quanquam
ipse, ut diximus, arcana ex divinis ostensis fiducia
de se prosperiora mente versabat. Dilata est autem
ejus causæ accurata cognitio in tempus quo impe-
ratori per valetudinem liceret ei rei attendere. Diur-
turna hæc fuit mora, pertinacius durante principis
morbo, et vincito tamdiu in custodia perstante, non
illo quidem veluti convicto criminis majoris: solis
enim fere suspicionibus laborabat antiquis illis, sed
de novo eventilatis alflatu maligno delatorum, sub-
inde clam insusurrantium imperii præsagitiones
de Palæologo jactatas. Ea erat vera detentionis ejus
causa, cui obtendebatur crimen affectati regni.
Verum altius repetenda narratio est, ut proposita
res ad captum lectoris accommodatius tractetur.
12. Ut imperator ægrotans omnes beneficiorum ac
præstigiārum suspectos habuerit; et de Martha.
32 Invaserat imperatorem morbus, et is quidem

ἥν, ὡς ἔουειν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἕγκαρδίου. "Οθεν, οἵμαι, καὶ τὸ ἑδψὺς ἔκεινψ καὶ δὲπὲρ τὸ προστήκον ἥν, οὐ στέγοντος τοῦ μαρίου τὸ πάθος κάντεύθεν ἔκτρεπομένου τοῦ εἰκότος, ὡς μηδὲ χρησίμους πολλάκις ἀναπέμπειν τῷ ἔγκεφαλῳ τὰς ἀναπνεύσεις, διεν καὶ τὸ λογίζεσθαι. Ἐν τούτῳ γάρ καὶ φιλοσόφων ἔριν περὶ τοῦ φρονεῖν συμβιβάζειν τις ἔχοι· πηγὴ γάρ λογισμῶν ἡ καρδία, πλὴν ἀναγομένων πρὸς τὸν ἔγκεφαλον, ὡς ἔκεινος συμμετρίας ἡ μὴν ἀσυμμετρίας ἔχοι, οὗτος εἰδοποιεῖσθαι συμβαίνει τὸ ἀναγόμενον. Τότε τοίνυν ἐπιτιπούστης συχνάκις τῆς νόσου, οὐκ οὐδὲ ὅπόθεν, μῆνιμα εἶναι τὸ πάθος ὁ πάσχων ἐκ μαγγανείας δαιμόνιον ὑπελάμβανε. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἔξω, οἵ την τὰ τοιαῦτα πιστεύειν, τὸ ἔγκλημα προστέρινον τοῖς Μουζάλωσι, παρὰ λόγον, καὶ ὡς οὐκ ἀν προσεδόχησαν, τῶν ἀξιωμάτων τοχοῦσι· τῷ μέντοι γε πάσχοντο πᾶς ὑποτος ἥν, εἴ μόνον τις ἐπὶ μαγγανείας κατηγοροίη. "Οθεν καὶ πλεῖστοι καὶ τῶν τυχόντων συνελαμβάνοντο, εἴ πού τις γρύζειν ἔγκαλῶν. Καὶ διὰ μὲν διώκων μαγγανείας ἄλλον ὑπὲρ ἑαυτοῦ πολλάκις ἡ τοῦ πλησίον προύδαλλε τούγκλημα, ὡς δίκας ληφόμενος ἀποδεῖξας· ἀναγόμενον δὲ πρὸς βασιλέα τὸ ἔγκλημα ἐν τοῦ παραυτίκα (οὐ γάρ ἦν σιωπὴν ἀκούσαντα), δὲ οὐχ ὅπέρ ἄλλου του ἄλλ, αὐτὸς ἑαυτοῦ συνδλως ἀγωνιῶν προστέτατεν ἔξετάζεσθαι. Παράστασις δὲ τοῦ μὴ φύσοις ἀπάσταις τὸν κρινόμενον εἰρεῖσθαι οὐ μαρτύρων παραγωγαῖ, οὐ

gravis, epilepsia, qua subinde apprehensus concidebat. Origo ejus versimiliter imputabatur naturali effervescentia cordis (quam et causam ei fuisse reor ruboris in vultu flagrantis (1), haud sese videlicet capiente ardore principis illius membra, quin foras usque in os et genas erumpente interni aestus indicio se proderet. Sed et fuligines ex isto incendio sursum in cerebrum perlatæ rationis usum perturbabant. Quod quemadmodum fiat, quantumvis philosophi rixentur inter se, certum tamen experientiæ suffragio est fontem recti judicii cor esse, et prout exhalantur ex eo accommodati ad sanum temperamentum capitum aut ei adversarii vapores, ita delirare hominem aut sapere. Tunc igitur istiusmodi caliginum incommodo in cerebrum appulsu subinde percusus æger, laborare se vi sæva malidæmonis magorum artibus immissa judicabat. Ac vulgus quidem ad talia credulum crimen ejus maleficii impingebat Muzalonibus, quasi qui non contenti dignitatibus concessis, ad majores, quibus inhiabant, viam sibi eo scelere sternerent. Ægro autem suspectus quiviserat, quem quomodounque insimulari præstigiarum audiret. Quare statim ad primos susurros vel temere deferentium obvii passim quique comprehendebantur. Quo animadverso qui aliquem oderant, certam eam inibant rationem ejus male multandi, ut jam delatio magiae indicium esset ira injustæ pœnas per 33 calumniam de inimico repetentis. Perlata autem

C fuerat), statim is turbatus et æstuans, tanquam non in alium quam in sese qui deferebatur noxias artes intendisset, disquiri de re jubebat. Elabendi autem e judicio atque innocentia probanda una erat ratio, non iu calculis judicum aut laudibus testimoni aut jurejurando dato aut vitiæ prius inculpatæ actæ suffragio sita, sed in innoxia pertractione ferri carentis, quod sanctum vocabant. Hujus purgationis hic ritus erat. Qui se ad illam offerret, triduo prius jejunio et oratione se parabat, custoditus interim et manu velo involuta, cui sigillum esset regium impressum, ne quis eam unctionibus adversus ignis sensum roborantibus muniret. Tum productus in medium audacter arripiebat ignitum globum nuda manu, et eum per tria conclave spatha portabat. Videlicet qui hæc scribit in æstatem jam tum puberem adultus quosdam isti examini subjectos citra villam defunctos noxam carentis metalli tactu, mirantibus qui aderant, illæsus integrosque recedere. Cum autem per id tempus non raro solearet imperator viris haud nobilibus præmii loco vel gratiæ nobilissimarum virginum conjugia decernere, inter alia ejus generis exempla cuidam adolescenti e regiis ephebis, Balanidiota nomine, Theodoram 34 Marthæ filiam sororis Palæologi, e magno domestico Tarchaniota genitam, desponderi jussit. Celebrata consensu partium mandato prin-

(1) Cf. Possin. Glossar. v. Εὔφυης

τεῦθεν, ἐπεὶ καὶ πρὸς τὸν γάμον τὰ μέρη ἡσαν συγ-
χάταινα, ὡς γχμέρδς ἀνέδην τὴν τῆς κόρης οίκιαν
εἰσήρχετο. Ἀλλὰ παρεβρυτὸν χρόνος δὲ λιγὸς δὲ τὴν μην-
στελαν ἐκείνην ἐπιμετρῶν, καὶ οὐκ οἶδ' δὲ τι παθὼν
δικαῖων, πλὴν ἀλλ' ἡ ἔξουσία κρείσσον δικαῖου, τῷ
τοῦ Καθαλλαρίου οὐλῷ Βασιλεὺι εὑγενεῖ τε δῆτι ἔξ-
εδίδου εὗ γένους ἔχουσαν τὴν βηθεῖσαν. Ὁ δὲ ἐν εὔρ-
γεσίας μέρει δέχεται ἀσμένως τὸ δωρηθὲν καὶ κατ-
επείγει τοὺς γάμους. Ταῖς μέντοι γε γυναιξὶν πρὸς τὸ
πρῶτον ῥεπούσαις συνάλλαγμα, προκατειλημμέναις
ἄτιμον ἔχουσαις τὸ μεταβαλεῖν, ἀπόστοργος δὲ νυμ-
φίος ἦν. Τέως δὲ (δὲ γὰρ κρατῶν προσέταττεν) ἔκου-
σῶν ἄκουσῶν ἐκείνων τὰ νομιζόμενα ἐτελεῖτο καὶ
περιφανῶς οἱ δικέναιοι ἤγοντο. Ἀλλ' δὲ νυμφίος ἐφ'
ἡμέραις οὐκ ἐπλήρου τῇ κόρῃ τὰ τῶν ἀνδρῶν. Καὶ
πυνθάνομένου τοῦ βασιλέως διπάς τοῦτο γένοιτο, δὲ
δὲ πρῶτον μὲν ὅπεσκίας τὸν ἀπόλογον ὡς μὴ φί-
λων ἀνακαλύπτειν δῆθεν, εἴθ' ὡς καὶ δραστικώτερον
ἀνεκρίνετο, μαργανεῖαν τὸ ἐμπόδιον ἔλεγε. Καὶ εὐ-
θὺς διποψίᾳ περὶ ἑαυτῷ τοῦ κρατουντος καὶ θυμὸς
[P. 19] πολλὰ δεινὰς, καὶ οὐδὲν ὁφεῖναι δοκῶν εἰ μὴ
διμολογοῦστο ἡ μαργανεῖα. Εὖθὺς οὖν σάκκος ἀχυρ-
μῖαι, καὶ γυμνὴ σύναμα γαλαῖς ἡ ἐμγενής γραῦς
ἐντὸς συναπεληπτο, ὃν λόγοις ἔξωθεν μυωπίζομέ-
νων ταῖς τῶν δύναμων ἀκμαῖς ἐπερνότεο ἡ πάσχουσα,
ἐφ' ὃ ἀναγκαζομένην καὶ ἔκουσαν ἐκείπειν τὸ ἀπόρ-
ρητον. Ἀλλ' οὐκ ἦν πλέον παρ' ἐκείνης ἀκούειν ἢ
τὸ μὴ συνειδέναι τι τοιοῦτον ἑαυτῇ πραξάση, καὶ

cipis rite sponsalia sunt, et aliquanto inde spatio is
juvenis sponsi fiducia ædas pueræ frequentaverat,
cum ecce nescio qua repentina mutatione imperator,
jure ac pactis absoluta potestate susque de-
que habere jussis, inopinatissime imperat Tarchaniota
magno domestici filiam viro Ἰnobili Basilio
Caballarii filio nubere. In magna loco gratiæ id
Basilios habuit, et pro se rem urgebat. Feminis,
matri filiæque, charitate sponsi prioris illigatis, et
indecorum arbitrantibus resilire a conventis ac
fidem fallere, negotium omnino non placebat; quare
apud illas gratia carebat intrusus procul. Tamen
incumbente iteratis jussis in idem principe, volen-
tibus nolentibus matre filiaque nuptiæ palam ac
splendide celebratæ sunt. At multis inde diebus
nuptialis conjugum congressum haudquaquam se-
quebatur. Cujus rei forte cognitæ percontatus ex-
Basilio causam imperator, ab eo primum eludeba-
tur ambiguis responsis: tandem instans efficacius
audivit nodum Veneris magico maleficio novis
sponsis injectum. Hac mentione præstigiarum in
familiares suspiciones revolutus princeps, et se
quoque ipsum infernis artibus appetitum autumans
ab eodem indicati fascini auctore, vehementer ex-
canduit, extrema experiri quæque certus ad artifi-
cem beneficii noscendum. Saccus expeditur illico
stramentitius, et in eum anus misera nobilissima
matrona unda conjicitur cum felibus, qui videlicet
acubus immisisse per textum legetis compuncti
unguiibus 35 vetulum discerperent. Ea immani-

A ὡς οὐκ οἶδ' εἰ δὲ νυμφίος μεμίστηται τῇ πειδὶ ἀλιρ
τῷ πρότερον κατηγγυημένη. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς
εἴτε πρὸς τὴν ὑποψίαν καὶ ἔτι ἀμετάθετον ἔχων ὡς
ἐκείνην μαγγνεῖας εἰθισμένην εἰκὸς καὶ κατ' αὐτοῦ
τολμῆσαι τοιούτοις κρήσασθαι, συνυποπτευομένου καὶ
τάδελφοις ὑπ' αὐτῆς τρχφέντος καὶ στεργομένου, εἴτε
μὴν καὶ εἰς ἔννοιαν ἐλθῶν μὴ πως τῶν πραχθέντων
ὡς εἰκὸς ἀκουσθέντων διπλαιολόγος ὑδριοπαθῆσαις
ὡς ἀδελφὸς πρὸς νεωτερισμὸν ἀποκλίνειεν, οὕτως
ἔχων πέμψας καὶ τῇς ἡγεμονίας ἐκείνον παραλύσες
ἀνάγει δέσμιον, τῷ μὲν δοκεῖν περὶ τοῦ τῆς μαργγ-
νείας ἐγκλήματος ἀπολογησμένον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ
πρόσχημα ἦν τὸ πραχθὲν δειλίας, τοῦ μὴ τι νεωτε-
ρίσαι ἀκούσαντα. Τὸ δὲ ἦν δῆλον ἐκ τοῦ μὴ διπάς
μετ' ὀλίγον τῆς εἰρκτῆς ἐκείνον ἐσαῦθις ἀνακλεῖ-
σθαι καὶ συμπαθεῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς
αὐτοῦ πράγμασι δεδοικότα διὰ τὴν νόσον ἀνάδοχον
ἀξιοῦν εἶναι τῷ γένει, καὶ ἀπομνημονεύει τὴν χάριν
αὐτῷ ἐν τούτοις, δῆτι παθεῖν κακῶς ὅξιον ὄντα διὰ
τὰ φθάσαντα οὐδὲν ἐκείνον ἐκ συμπαθείας ἀνήκεστον
ἴρρετο.

Ιγ. Θάνατος τοῦ βασιλέως Θεοδώρου, καὶ τὰ ἔτι
ζῶντος αὐτοῦ κατορθώματα,

Τοῦ δὲ αὐτοῦ χρόνου πρὸς τὸ φθινοπωρινὸν ἀπο-
κλίνοντος ἐπὶ τέττας παισὶ μεταλλάστει τὸ βιοῦν δὲ
κρατῶν, τρισὶ μὲν θηλυτέραις, ἐνὶ δὲ ἐνναέτει ἄρ-
ρενι παππωνυμοῦντι τῷ Ἰωάννῃ. Άι γὰρ πρῶται
τῶν θυγατέρων, ή μὲν τῷ Βουλγαρίας ἄρχοντι Κων-

C quæstione sperabatur elicenda mulieri vera con-
fessio. Nihil tamen aliud expressum nisi se haud
consciam talis sceleris: cæterum virginem sponsi
prioris neccesitudine devinctam a secundo abhor-
rere. Hæc audens non ultra sævire imperator
voluit, sibi metuens ab exercitata, ut suspicabatur,
dīris inoantionibus anū, ne vim maleficam in
ipsum verteret, si amplius irritaretur; seu veritus
ne Palæologus tam atrocem sororis injuriam defec-
tionē ulcisceretur. Atque hoc quidem ut præverte-
ret, missō, ut diximus, Chaleno redactum in ordi-
nem Pelæologum et vincitum ad sese ouravit ad-
duci, specie quidem ut veneficii causam diceret,
revera, quod indicavi, ne is audita contumelia ger-
manæ ad rebellandum induceretur. Id enim patuit
ex eo quod imperatoreum paulo posteductum car-
ere non solum venia donavit et in integrum restituit,

D sed et suis rebus, ob morbum ex quo periclitaba-
tur, metuens, proprios ei liberos commendavit, gra-
tiā in eum suam memorans ea indulgentia testa-
tam, qua ipsum ob vetera utique crimina poena di-
gnū: benigno affectu miserans, nulli atroci et
immediabili supplicio subjecisset.

13. Mors Theodori Augusti, et ipsius dum viveret res
præclare gestæ.

Eodem porro anno in autumnum vergente mori-
tur imperator, pupilos relinquentes quatuor liberos,
tres feminas et novennem unum marem avo cogno-
minem Joannem. Nam filia prioris collocaitæ
dudum 36 fuerant in matrimonium, una quidem

σταντίνῳ τῷ Τείχῳ, ἡ δὲ τῷ τοῦ δυτικοῦ δεσπότου Μιχαὴλ παιδὶ Νικηφόρῳ πρὸς γάμον ἔφθασαν ἐκδοῦνται. "Ο δὴ καὶ προεσήμην τι σημεῖον· ἥλιος γὰρ ἐκλελοίπει ἐφ' ὥραν τρίτην τῆς ἔκτης ἡμέρας, καὶ βαθὺ σκότος τὸ πᾶν κατειλήψει, ὡστε καὶ ἀστρα φανῆναι κατ' οὐρανοῦ. Καὶ δὴ ἀρπάζεται καὶ πρὸ ὅρας ἀνὴρ βασιλικῶς μὲν καὶ γεννηθεῖς καὶ τραφεῖς. βασιλικῶς δ' ἀναγχεῖς καὶ παιδευθεῖς, καν εἰ τῷ πτερὶ οὐ προσεώκει τὸ βαθὺ τε καὶ συνετὸν πρὸς δ τι λέξοι καὶ πράξοι καὶ τὸ τῆς γνώμης στερβόν τε καὶ ἀμιτάθετον, ἀλλ' οὖν ἐκ πάπου μὲν ἔχων τὸ [P. 20] ἑπάντ' ὅρῳ καὶ μεγαλόφρον καὶ ἀρεῖκόν, ἐκ δὲ μητρὸς τὸ φιλοδωρότατον, ὃς δλαῖς χερσὸν τοῖς διπηκοῖς τὰ χρῆματα ἔξαντλειν καὶ ἔξαντλοῦντα οὐχ ὅπως ἀνιᾶσθαι ἀλλὰ καὶ χαίρειν, φιλολογώτατος δ' ἐς τὰ μάλιστα ὄν, καὶ πᾶσι μὲν λογικοῖς εὐεργετικῶς προσφερόμενος, οὐχ ἦτον δὲ καὶ αὐτὸς λογικὴ παιδείᾳ προσεσχηκώς, οὐ μᾶλλον ἐκ μαθήσεως ἢ φύσεως τὴν περὶ τὸ γράφειν δύναμιν ἔχων, ὃς καὶ πολλὰ ἐπιφύλαξην ἔκτιθένται, εἰ μόνον δρμῆσειν ἔδει γάρ, καὶ σιωπῶ τὰ πλεῖστα, ἡ περιφανῆς ἀγέλου ἐφειστήσει μνήμη, οὐδὲν προσθέντα, ἢ ὅπως μακρὸν τῶν πραγμάτων ἀνεθέντα, ἐνδὲ τῶν τοῦ κλήρου σχολαϊτέρον τὸ προκαταρκτικὸν τοῦ ὅρθρου μονολογοῦντος ἐξῆψαλμον κανόνα πλακῆναι τῷ μνημονευομένῳ ἐς

Constantino Techo Bulgarorum principi, altera vero Nicephoro Michaelis despota Occidentis filio. Nec plane improvisus accidit hic casus, quippe prænuntatus cœlesti portento. Etenim sol defecerat ad horam tertiam sextæ diei, et dense tenebrosa cuncta comprehenderant, adeo ut apparerent stellæ per cœlum. Ita præripitur acerba morte vir regie natus et nutritus, regie quoque educatus et edoctus, patri non ille quidem similis in profunda consummataque prudentia dictorum pariter et actorum, neque in immutabili constantia semel recte decretorum, cætorum ex avo habens celerem ad omnia, excelsum ac magnum belloque acrem animum; ex matre vero beneficentissimam naturam, quæ ambabus manibus dona in subditos effunderet, nullo meroe largissime, imo effundere gauderet. Studiosissimus in primis litterarum, et litteratos amplecti beneficiis solitus, meditationi quin etiam optimarum artium intentus et non magis institutione quam indole magnam eleganter scribendi facultatem assecutus, ut multa diserte componeret quoties tanti duceret in id incumbere. Cujus rei documentum (tauta similia reticens) unicum proferam, ubi solemnius sancti cujuspam festum illuxerat non alia adhibita præparatione quam avocatione mentis a negotiis, uno modo clericorum sedatus distinctiusq[ue] pronuntiante senarium psalmorum qui premitti consueverunt matutino cantui, elogium beati, quod vocant canonem, ex tempore pangebat, 37 ei cuius memoria celebrabatur laudes quam scitissime contextensornatissimo præconio; quod tam liberali laognitione cumulabat ut spargore passim in quosvis & pene projicere

A δτι μάλιστα ἄριστον, ὡστε καὶ παμπληθὲς ἁκινδύνευν εὐεργετεῖσθαι μὴ δτι τοὺς φάλλοντας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τῶν ὕμνων ἀκροωμένους, καὶ τῶν προκοπούντων ἣν τις καὶ τῶν ὀπλοφόρων καὶ σωματοφυλακούντων τῷ βασιλεῖ, καὶ ἄλλως ὑπηρετοῦ τοῖς βασιλείοις, καὶ ἄλλως ἄλλοθεν ἐπελθών. Πᾶσι γάρ ἐξ οὗ τὸ βασιλικὸν ἀνεξαντλήτως ἔχευεν ἔλεος, στρατιώταις δὲ μᾶλλον καὶ οἵς δ λόγος τὸ σπουδασμα ἦν. Οὐ γάρ ἦν ἡμέρα, οὐ νύξ, οὐ καιρὸς δυσθυμίας, οὐχ ὥρα χαρᾶς, οὐκ ἀνατέλλων ἥλιος, οὐ δυσμενος, δτι τις εὐεργεσίας δίχα τὸν ἀνακτα, ἢ εὑ δικενὸς πάσχων ἢ ἄλλων τὰ ἵσα πασχόντων, δρῆγος ἢ καὶ ἀκούειν εἰχε. Τοιοῦτος δὲ ὧν βαρὺς ἔδοξε τοῖς ἐν τελει, δτι οὐ κατ' εὐγένειαν καὶ κῆδος βασιλικὸν, ἀλλὰ ἀριστείνην τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκλεγόμενος τοῖς προσήκουσιν ἀξιώμασιν. Οἱς δὲ συνέβαινε προσγενεῖσιν εἶναι καὶ οἱ πρὸς αἴματος, ἀρκεῖν ἔκρινε τὸ τοιοῦτον καὶ ίκανὸν εἰς λόγον σεμνώματος. Τὸ δὲ ἦν, εἰ σκοποί τις, ἀρετὴν ὀφέλλοντος ἔρχοντος καὶ παρακαλοῦντος πρὸς εὐδοκίμησιν τὸ διπήκων. Οὐ γάρ βλακειας χάριν, ἀλλ' ἀριστείας καὶ τοῦ καλῶς ἀγεοθατοῦ τε πρὸς ἐκείνου καὶ σχειν ἄλλους τὰς βασιλικὰς φιλοτητὰς ἔκρινεν διατέμεοθα. Καὶ τὸ φονεύον προσῆν, ὃς ἑτοίμων καὶ τὸν ἄλλως ἢ ὡς ἔδει ποιοῦντα κολάζεσθαι καὶ τὸν κατορθοῦντα εὐερ-

dona videretur. Adeo non psallentes, non dantes, operam canentibus, indonatos relinquebat. Seu qui in excubitorum ordine, seu in satellitum et corporis custodum numero, seu alio quopiam aulico ministerio imperatori appareret, sive etiam aliunde aliqui eo forte veniens tunc occurreret, in omnes ex æquo regiam beneficentiam extendebat. milites præsertim et litterarum studiosos. Non enim nox, non dies, non tempus mœstum, non hora lætior, non oriens sol non occidens ipsum vacantem a beneficiendo reperiret. Videres audiresque circa eum semperaut qui munus acciperent, aut qui accepto recederent, qui non frustra petarent, qui nacti quod voluerant gratias agerent. Atque hic tamen talis cum esset imperator, gravis erat primoribus procerum, idcirco qod in demandandis præfecturis non patricii generis aut necessitudinis cum principali domo rationem haberet; sed quemque viritim ex propria præstantia verisque dotibus estimans, admovebat rei gerendæ ad quam aptus erat, ac meritis dignitatibus ornabat. Cognatis vero ac consanguineis suis censebat sufficere debre istum natalium honorem, suam sortem ac claritudinem prosapie abunde magnæ dignitatis loco ducere. Id autem et judicium et factum erat, si quis recte consideraret principis virtutem promoventis, et provocantis subditos ad studium omnis veræ laudis. Non enim auctoramenta inertiae, sed vel stadia vel præmia heroicæ virtutis illustres esse magistratus; quos ita et illis demum debere committi decernebat qui et se 38 præclare ipsos in iis genere et alios commode salubriterque posse gubernare judicentur. Ineral ejus moribus et terrificum

γετεῖσθαι. Οὐ γάρ μικρὸν τὸ τοῦ μεγιστᾶνος σφάλμα ἢ μήν ἔμπειλιν τὸ κατόρθωμα, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἔκτομίου πάθει προσέστικεν ὡς τῇ τοῦ μορίου ἀφαιρέσει μέγαν ἔχοντος λόγου τῇ φύσει πάντα συμπαρασπῆσθαι καὶ παρατρέπεσθαι, τὸ δὲ κατόρθωμα τῷ τοῦ κύκλου κέντρῳ, παμπόλλην ἀσφάλειαν τῇ περιφερείᾳ προσνέμοντι, εἰ κατὰ χώραν ἐκεῖνο μένει. Καὶ πῶς γάρ οὐκ ἔμπειλεν τὴν ἀρχὴν [P. 21] διοικεῖν κατὰ τὸ προσῆκον, δοτις ὑπὸ τοιῷδε πατρὶ, μηδ' ὅνομα βασιλείας ἔχων, ὃν ἐξ ἐκείνου καὶ μόνος, δύμας ἀγελατεῖν ἀσφαλῶς προύδιδάσκετο;

ιδ'. "Οπως ἐπαιδεύετο δ Αάσκαρις παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου εἰς βασιλείαν ἀναγόμενος.

"Ος ἐπει ποτε καὶ χρυσοφορῶν ἔξις εἰς χυνγίον, ὑπέστρεψε μὲν ἐκεῖνος ἐκείθεν, συνήντα δὲ κατὰ τὸ προστυχόν τῷ πατρὶ. Καὶ δὴ προσκυνήσαντι οἱ μὴ βλέπειν ἐκεῖνος μηδὲ προσέχειν προσεποιεῖτο, καὶ προσιόντος ἡμέλει. "Ο δὴ καὶ συμβανὸν ὄργης πρὸς αὐτὸν πατρόθεν σημειόν, διπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, ἔδοξεν. "Οθεν ἀλιών καὶ διτὶ ἀμάρτοι διανοούμενος καὶ ζητῶν πρόσεισιν οὐ μάλα θαρρούντως τῷ πατρὶ κατ' ίδιαν. 'Ο δ' ἴδων εὐθέως καὶ ἀλαστήσας πρὸς ἐκεῖ-

quid, vultu sermoneque declarantibus haud impune laturos qui aliter ac oporteret agerent, uti et e contrario, qui prout par erat officio fungerentur, nequaquam mercede carituros. Ingentis enim utramvis in partem omnino momenti est hominis in civitate primarii recte aut secus factum, prava siquidem vita et mala facinora nobilium par vitium reipublicæ important ac virilium exsecatio humano corpori, quod inde universum debilitatemenerveque fit ac flaccidum. Contra virtus et actio laudabilis principum virorum similis est centro circuli, quo recte constante ac situm immobiliter obtinente proprium status orbis ac circumferentia totius fixus ac simus permanet. Enimvero quidni sperari debuit tanta consilliorum sapientia usurum moderatibue ac utiliter præfuturum rebus illum principem, qui rudimentum imperandi sub tali tantoque justi regiminis magistro, patre optimo, posuerit, a quo unicus licet et adultus filius in privatæ sortis humilitate relictus, exclususque consortio ac nomine imperii, accurate otioseque præexercitatus est in omnibus meditamentis artis spissæ ac multiplicis homines regendi ?

14. Ut Lascaris a patre Joanne ad imperium eruditus fuerit.

Huic aliquando venatum egresso cum veste auro texta, indeque domum redeunti, occurrit forte pater, et eum se dimississime venerantem nec aspectu dignatus velut inobservatum præteriit, moxque ab adeunte contemptum se avertit. Capuit id frigus, nec male ratiocinatus, prudens filius in argumentum haud dubium paternam in se iræ. Unde postquam aestuasset aliquandiu et severe secum inquirens causam offensionis frustra in sua conscientia quæsiisset, privatim patrem conveniens sollicitus nec sibi vacuus. Quem ille statim iis intuens oculis

Α νον οἷον τὴν τῆς ἀμετέχοντος ἀκαίριαν ὀνείδιζε, καὶ, « Τί καλὸν συνειδὼς ἐκυψῶ δράσας Ῥωμαίους, » ἔη, « τὰ ἐκείνων ἐκχέεις ἐν διατριβαῖς μηδὲν τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσας ; » Ή γάρ οὐκ οἰδας, » φησὶν, « αἴματα εἶναι Ῥωμαίων τὰ χρυσόσημα ταῦτα καὶ Σηρικά, οἵς ὑπὲρ ἐκείνων ἔδει χρῆσθαι ἐκείνων γε οὐσι; Ζητεῖς δὲ μαθεῖν καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πότε ; » Ότε δηλαδὴ ἐπιστᾶσι πρόσθεσιν ἐξ ἀλλοδαπῆς τὸν ἐκείνων πλοῦτον λαμπρεῖ μονιμῦντες δηλοῦν ἔγνιμεν. Θ γάρ βασιλέων πλοῦτος πλοῦτος τῶν ὑπηκόων λογίζεται, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ εἰς δουλείαν καθυπείκειν ἐτέροις σρίσιν ὑπῆτως ἔχουσι καὶ λίαν ἀπώμοτον. Οἰς σὺ διακενῆς χρώμενος οὐ λογίζῃ τὸ πλημμελὲς ὅπσον. » Οὕτω καὶ ἐπὶ τοιύτοις δειπνοῖς βασιλείαν ἀναχθησμένος ἐπαιδεύετο.

B 15. "Οπως δ πρωτοβεστιάριος Μουζάλων τοῦ μεραρχίσκου βασιλέως Ἰωάννου ἐπετρόπευεν.

[P. 22] Τότε δὲ θανόντος ἐκείνου, ἐπει καὶ δ πρωτοβεστιάριος Μουζάλων τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀφίλικος βασιλέως ἔχειν ἡγγέλετο παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως τὸν μοναχὸν ὑπελθόντος, τῷ μὲν μειρακίσκῳ ἐκείνῳ ἄνακτι Ἰωάννῃ οὐχ οἴψει τ' ὅντι διὰ τὴν ἡλι-

qui quidam indignationem præ se ferrent, exprobavit illi cultus istius ac vestitus insolentiam tali occasione 39 intempestivi : « Nam quid, » ait, « tibi conscious es persecuisse te in Romanorum commodum, ut inde tibi licentiam partam putes abutendi opibus illorum in tuas remissiones ad privatum duntaxat tui animi fructum, non vero ad ullam pertinentes utilitatem publicam ? An nescis istas auro insignes et sericas vestes sanguinem esse Romanorum; quibus idcirco in eorum tantum commoda utendum est, cum res ipsorum sint ? Quæres fortasse quando et quomodo illæ in ipsorum bonum usurpentur ? Tunc videlicet quando admissa exterarum gentium legatione Romani populi opes ostentari in cultu et ornatu principis publici honoris interest, divitiae siquidem regum divitiae subditorum reputantur. Extra quam causam publica insignia majestatis ad privatas etiam relaxationes adhiberi, id vero sit dominum se monstrare non principem, et quasi servitatem indicere civibus, qui cum liberis se putent et haberi velint, ista vestium odiosa superbia esse velut in mancipiorum ordinem redigi detestantes indignantibus conquerentur Num jam igitur intelligis, ista levitate traducti ad senatorialum usum regii ornatus quantum flagitiū conciveris ? Iстiusmodi monitis, hac histitutioe tam severa bæres imperii a patre optimo ad moderatam et popularem principatus administrationem informabatur.

15. Ut provestiarius Muzalon pueri principis Ioannis tutelam suscepserit.

Hoc porro nunc mortuus, palam vulgatum est protovestiarium tutorem pieri principis a patre imperatore declaratum eo-empore quo morti proximus monachi habitum induit. Sane succedenti in imperium huic puerοι Joanni ea ætate, cui nec ad providendum sicut ratio, neque ad se tuendum vires

χίαν τὸ δεσφαλὲς περιποιεῖν ἔαυτῷ πρυνοίας ἔδει πάν- Α τῶς τοῦ μή τι παθεῖν ἀπροόπτως, πολλῶν δύτων τῶν ἐπιδουλευόντων, καὶ τι μικρὸν κινηθεῖ, εὐθὺς δρα- σισόντων τὰ μέγιστα. Διὸ καὶ τῷ κατὰ τὸν Ἐρμον τῆς Μαγνησίας φρουρῷ ἔκεινον φέροντες ἔγκατ- ἀστησαν, συχνοὺς τοὺς δόπτηρας ἐπὶ βασιλικαῖς ὑπη- ρείαις τάξαντες. Οἱ δὲ μεγιστᾶνες, οἱ μὲν ἐν ταῖς τιμαῖς ἔτι μένοντες, οἱ δὲ καὶ τῶν δηπτὸς γῆς ἀκη- δές ἔμενον ἐξ ὀργῆς γωνιῶν ἐξάλμενοι, τῶν μὲν πραγμάτων ἐλευθέρως εἶχον, τῆς δὲ γλώσσης οὕπω θερόντων (οἱ γὰρ Μουζάλιωνες ἐφειστήκεισαν) ἐδυ- σσοδόμενον τὰς ὀργὰς, καὶ πάντες προσεποιοῦντο πρὸς ἔκεινους τὸ εὐπειθὲς ὡς ὑπὸ βασιλεῖ δῆθεν τε- λοῦντες τῷ μειρακίσκῳ, εἰ καὶ ὀδᾶξ οἱ παθόντες παρὰ τοῦ πατρὸς, φραγόντος τοὺς τῆς ὀργῆς ὅμφα- κας καὶ κόνδυν πικρίας ἔκεινους ποτίσαντος, αἰμαδῖψην ὠρήγοντο τὸν υἱόν. Ήλήν καὶ οὔτως ἔχοντες δυστε- νεῖας οἱ μὲν τῷ ἐπιτροπευομένῳ καὶ νέῳ, οἱ δὲ τοῖς ἐρεστηκόσι, πεθόντες μέν τι καὶ ἐξ ἐνείνων τὸ πρὶν, οὐ μὴν δ' ἄλλ' οὐδὲ ἡ νέμεσις ἡρεμεῖν εἴς αὐτῷ περὰ τὸ εἴκος τιμηθέντων μὴ δυσμενάνοντες κακουργεῖν, τῷ πρὸς ἔκεινους τέως φόβῳ συγκατεκλίνοντο. Τότε

suppetenter, opus omnino erat idoneo præsidio, ne quid improvisum pateretur. Multorum quippe ipsi clam insidianium infesta odia, imminebant in oc- casionem ei nocendi; quos sane, si quis motus re- rum vel levissimus exsisteret quo aliqua modo quidpiam novandi opportunitas daretur, avide illam capiatores et vel extrema quæque **40** strenue au- suros apparebat. Quare illum in munitissimam arcem ad Hermum Magnesiæ submovendum cen- suerunt, addito idoneo comitatu et solita regis familiæ ac palatini ministerii frequentia, studiose delecta ex fidis viris et ad invigilandum saluti pu- pilli principis gnaveis et acribus. Cæterum optimates, sive qui in usu honorum et functione magistratum perstabant, sive qui varie dispersi, indeque male animati erga exsiliū auctores hac conversione re- rum prosilierant ex angulis, libere jam agere illi quidem audebant, continebant tamen linguas, et metu invigilantium acriter et quasi e specula su- surros omnes aure anxia captantium Muzalonum taciti ringebantur, ira odioque penitus conditis et simulatione obsequii velatis. Præ se ferebant enim parere se ipsis velle ut vicem gerentibus imperato- ris parvuli, cui etiam per ministros et vicarios imperantibenter obtesperarent. Hæc in speciem ostentabantur, interim dum ii præsertim qui nu- pero principatu passi adversa fuerant, mordicus in proposito contrario hærebant, ulciscendi videlicet in filii caput acceptas a patre injurias, ac vehementer optabant efficere ut Joanni filio dentes obstu- scerent ex eo quod Theodorus pater ejus uvam acerbam ire immisit et ipse mandisset et expres- sum ex ea succi amari poculum ipsis propinasset. Hujus generis infestis sensibus atque affectibus arcane passim gliscentibus partim in adolescen- tulum principem paternal laborantem invidia, partim in potentes rerum, ut quisque ab iis alias se aliud

δ' ὁ πρῶτος τῶν Μουζαλώνων, δς καὶ τῷ τοῦ πρω- τοβεστιαρίου τετίμητο ἀξιώματι, ὅρῶν τὸν φθόνον πολλὸν καὶ δεινὸν ὑφέρποντα, καὶ ὡς βασιλεῖζν παρὰ πολλῶν ὑποπτεύοιτο, καντεῦθεν τὸν μέγαν κλιδυνον διφορώμενος, ἔγνω συνετὸς ὃν πείρᾳ τὸ στράτευμα δοκιμάσαι, ἀμα δὲ καὶ τοὺς μεγιστᾶνς γνωρίσαι δπως ἔχοιεν ἔκεινῳ διαθέσεως, πολλὰ πρότερον ὑπο- ταγῆς καὶ δουλειῶν σύμβολο πρὸς τὸν ἀργύλικα δε- σπότην σπουδάζων οἰς λέγοι καὶ πράττοι ἐνδείκνυ- οθι. Τότε τοινυν συγκλεισάμενος δσον ἦν τὸ τῆς γερουσίας καὶ δσον τοῦ βασιλείου γένους δσον τε τῶν ἀρχητῶν καὶ δσον τῆς στρατιωτικῆς τάξεως, παρόντων ἔκεισε καὶ τῶν τοῦ προπάππου [P. 23] τοῦ βασιλέως Λάσκαρι αὐταδέλφων, δς δὴ καὶ οὗτος τὸ πάλαι βασιλείας διέπρεπε διαδῆματι καὶ τὰ τῆς ᾠρωματίδος πράγματα συγχυθέντα ὡς εἶχεν ἀνεκαλεῖ- το, οὐδὲ τυφλῶν ἔκειθεν ἀπόντων (δ Στρατηγόπουλος δ' οὗτοι ήσαν καὶ δ Φιλῆς), καὶ παντὸς ἄλλου μεγι- στᾶνος συμπληροῦντος τὸν σύλλογον, ἐφ' ὑψηλοῦ στάς ὡς ἀν δια τοι πρῶτοι ἀκούοιεν καὶ οἱ θυτατοί, ἐλεγε τάδε.

quam quod optasset passum meminerat, primum judicatu est haudquaquam temperaturam a conatu lœdendi nocendique capitibus exosis multitudinem iratam, nisi metus potentia armata concium sibi exiguarum virium furorem privatum coerceret. Neque hic tam suspectus et minax tumor rerum quorū sum tandem erumperet non verebatur Muzalonum natu maximus, protovestiarii eminentis dignitate. Ergo is homo nec hebes nec incautus, perspecta non dubiis signis invidia contra se ingenti, cognitoque **41** tacitis suspicionibus multorum designari se ac reum agit affectati per scelus imperii, indeque quantum suo capiti periculum impenderet, pruden- ter aestimans, sapienti consilio decrevit experimen- tum capere voluntatis studiique militum erga se, explorareque que madmodum in se affecti optimates essent. Igitur multis prius documentis palam exqui- siti affectus fidei ac venerationis erga impuberem Augustum editis dicto factoque, ex quibus omnes intelligentes ab omnī cogitatione insidiandi capiti aut majestati ejus esse quam alienissimum, conve- cavit quotquot aderant senatores principesque uni- versos regii sanguinis, quantumque magistratum quantum ex militari ordine cogi ex propinquō po- tuit. Convenerunt quoque in eum cœtum fratres proavi imperatoris, Lascaris, qui et ipse olim magnam sibi laudem peperit imperii præclare admini- strati, rem Romanam ex afflita et retro lapsa in multo meliorem revocans statum. Ne cœci quidem abfuere Strategopoulos et Philes, concurrentibus pro se quoque magnatibus similiter cæteris. Quibus cunctis concessu specioso ac venerabili conventum ornantibus apparuit stans in loco superiori proto- vestiarius, unde conspici pariter ob omnibus et a primis non minus quam ab ultimis audiri posset, statimque in hunc modum loqui cœpit:

ιε. Δημηγορία τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος.

« Τὸ μὲν τὰ ἡμέτερα ἀρχῆθεν πρὸς ὑπᾶκτας ἀρτίως συντάσσειν, εὐγενεῖς ἄνδρες καὶ σύντροφοι, περιττὸν, οἷμαι, δοκεῖ καὶ τοῦ παρόντος ἔξω καιροῦ· ἀνάγκη γὰρ ἐπείγει ταῦτα παρέντας τοῦ κατὰ πόδας διεξένει. Τέως δ' οὖν μόνον οὐ γεννηθήντες ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπὸ πατρὶ ὑπηρετοῦντι κάκεινῳ τοῖς βασιλεῖσιν ἐτράφημεν, καὶ προσληφθέντες ἀνήχθημεν παιδευόμενοι· ὅπο τοῦ μακαρίστου βασιλέως ἡμῶν ὑφηγεμονεύοντος τῷ πατρὶ. Καὶ ὡς πιστῶς δημητρεῖμεν προσκείμενοι, ἐφ' οὓς ἀν καὶ προστάσσοι, ἀγάπην φόβῳ μιγνύντες, πάντες ἀν μαρτυρήσοιτε. Οὐ γάρ ην ἡμᾶς ἀλλο τι τρέπεσθαι· ή καθύπουργεῖν ἀδόλως τῷ κυριεύοντι, καὶ ἦσας τὸ εὔδοκιμεῖν οὐκ τῇ ἐφ' οὓς προσύθυμούμεθ· πίστιν δὲ μετὰ προθυμίας, καὶ μὴ ἀνήρ τις, καὶ δύστονον νιγῆν εὐδοκίμησαν οἴδαμεν. Τὸ δὲ καὶ τιμάς Λαβεῖν ἡμᾶς καὶ τῶν ἀξιωμάτων παρ' ὁ προσεδοκῶμεν τὰ μέγιστα βασιλεύεντας τοῦ δεσπότου, ἐκείνου θέλοντος ην. Τί γάρ διμῆν καὶ ην εἰς τὸ θαυμαστὸν, ὥστε καὶ τιμηθῆναι τοσαῦτα; δμῶς δέδοξει τῷ βασιλεύοντι, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῶν ἀξιωμάτων ημεν, οὐ μήν δὲ ὥστε καὶ κακεντρεχῶς

16. *Concio protovestiarii Muzalonis.*

• Res nostras a principio apud vos hodierna oratione repete, viri nobiles æquales et sodales mei, superfluum opinor videretur et alienum ab hoc tempore, quo aliud nobis objicitur necessarium dicens argumentum, isti utique prævertendum. Obiter solum innuam nos tantum non in palatio genitos a patre, ministro et ipso imperatorum, in aula **42** educatos esse, et in palatinum pædagogium adscitos sub imperatore, quem modo mortuum lugemus, rudimenta puerilis institutionis prima possisse. In ejus obsequio sub patre dominantis adolevimus; et qua ei fide servierimus incumbentes impetu affectuque toto in ea quæ jubebat, amorem cum metu miscentes, testari potestis universi vos. Nunquam enim vel tantillum defleximus a recta fidelis obsequii via, ne calid studiuimus quam sine fraude ac fuso sincere obedire domino, etiam in his ubi forte, quod studio summo conabamur, ad finem illi placendi non pertingeret. Sic enim statuebamus, fidem cum officiosa voluntate, licet successu destitutam, præferri debere obsequio quod non studiosæ nec benevolo suscipitur affectu, licet prosperæ ac cum agentis laude perpetretur. Quod autem honores admisimus et dignitates exspectatione nostra majores, atque adeo maximæ, imperante domino nostro, voluntati ejus imputandum est. Quid enim nos egimus tam egregium tantum honorari mereremur? Tamen ita imperanti visum. Et nos in dignitatibus sumus, non tamen ut astuta malignitate immineamus occasionibus nocendi, et in cujusquam damnum potestate abutamur. Testem in id damus conscientiam nostram. Neque enim aut ejusmodi damnata artes viam nobis ad crescentium munierunt, aut conducere putamus ad firmandam

A διέρχεσθαι τὸν καιρὸν καὶ τὰ ἐς βλάβην τισὶ πραγματεύεσθαι. [P. 24] Οἶδεν εἰς τοῦτο τὸ ἡμέτερον συνειδός. Οὕτε γάρ τὸ τοιοῦτον ἡρέν ἡμῖν τῆς τιμῆς, καὶ τὸ μετὰ ταῦτα κρατύνειν οὔτως αὐτὴν λαντζόμεθα τῶν αἰσχλοτῶν· ἀνδρὶ γάρ δυναμένῳ μέγα παρ' ἀρχοντι, εἰ τοὺς ἄλλους πτερυγῖζοι ὑποβάλλων τὰ μὴ καθήκοντα, οὐκ ἔστιν δῆτις οὐ δικαίως δινεμέστησιν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ θωπείας ἀγεννέσι καὶ ἀνελευθέροις ὑποποιήσειν ὑποτρέχειν τὸν ἀρχοντα, καὶ πρὸς έαυτοὺς ἐφέλκεσθαι τὰς θύρας τῆς ἐκείνου εὐμενειας τοῖς ἐτέροις ἐπιζυγοῦντας, ἕδειξαν αἱ πολλαὶ τῶν ἐκείνοις πληγῶν ἐπιφοράι, ὅστε πολλάκις ἡμᾶς ἐγγίζειν τῷ θανάτῳ μαστιγουμένους. "Οπως δὲ καὶ πρὸς ὑμῶν ἐκαστον ἀγάπης εἶχομων, καὶ ὡς τὴν ὑμετέραν παρ' ἐκείνῳ ἀποδοχὴν τοῦ παντὸς ἐτιμώμεθα, πολλοὺς οἵματα γινώσκοντας ἔχειπεν. Εἰ δὲ ποι καὶ μὴ ἀνύστημεν ἱκετεύοντες, οὐ πρὸς ἡμᾶς οἴδα τοῦτο. Ηλήν τὸ δύσκολον τοῦ καιροῦ περιβάλλειν μεγίσταις δικούσαις καὶ τεὺς μηδὲν δικαίως διηγηθησομένους, εἰ δρθῶς τις κρίνοι, οὐδὲν ἀπεικός ησας. Ή γάρ τοῦ καιροῦ δυσκαλία ἀψαμένη καὶ τῶν μεγίστων, καὶ οὓς οὐκ ην παθεῖν ἐκ δικαίου, ἐκείνοις μὲν συμφοράν, ἡμῖν δὲ ὑποψίαν (οὐ γάρ κα-

C nobis possessionem honorum turpissimum istud genus astutia. Homini quippe apud principem potenti, si conetur supplantare alios, suggestens quod irritare adversus innoxios regnante possit, nemo est qui non iuste succenseat et dira imprecetur. Sed neque nos adulationibus vilibus et libero indignis assentatiunculis circumvenisse facilitatem principis, et ita in ejus irrepississe gratiam ut fores ejus benevolentia supra nos attraheremus **43** excludendis aliis, satis indicant inflictæ nobis ab ipso liberis dictis offeso multæ nec leves plague, ita ut ad mortis sæpe viciniam flagella nos ejus admoverint. Charos autem nobis vos omnes esse, et ut vestram cujusque introductionem in ejus gratiam commodorum etiam nostrorum ac fortunæ damno procuraverimus, multos puto dicturos, qui præclare norint. Quod si quid ex cujuspam vero impetrare supplicando nequivimus, non id imputandum nobis, utique consciis sincerissimi in ejusmodi officiis studii, sed tribuendum difficultatibus temporum, suggesteribus menti principis acres suspiciones in quosdam omnino inculpatos, si recte judicaretur, Quis enim moris humani sciens non ita evenire solere novit? Temporum, inquam, certis momentis confusa quedam maligne perplexitas summis etiam viris suspiciones iniquissimas aspergit, importat que calamitates iis qui multari ex merito non potuerant; nobis autem familiaribus principis suspicionem verisimilem, non veri tamen criminis imponit, quasi causis et auctoribus malorum quæ prævertere nequivimus. Cæterum hujusmodi omnium judex si divinus oculus, qui scit malitiam punire; nec ei fraus cujusquam valet obrepere. Itaque si quæ contigerunt talia, nobis invitæ et plane innoxii contigerunt. Et quæ pœna innocentibus

χίτιν εἴποιμεν) ἐκ τοῦ εἰκότος προσῆψε. Ήλὴν ἵκα-
στου χριτής τὸ θεῖον δύμα, δὅς οὐδὲ κακίαν κολάζειν
μηδὲν ἔχοντων παραλογίζεσθαι. Οὕτως ἡμεῖς ἐλεύ-
θεροὶ τῶν τοιούτων, ἃν τις συνέδῃ καὶ τὰ ἀνήκεστα.
Τὸ γάρ ἑκείνου θέλημα περιῆν παντὸς ἐμποδὼν ἰστε-
μένου, φ' δὴ προσίστασθαι μὴ καὶ κλύνυνος ἦν ἐξ
ἀνάγκης, καὶ ἡ ἀκαρία προσῆν· κρείσων γάρ βα-
σιλεὺς, δτ' ὀργίζοιτο χείροι. Καὶ ταῦτα μὲν ὡστε
δεῖξαι μῆτε τὰ ἀξιώματα σπουδάσαντας σχεῖν, μῆτε
τῆς ἐπὶ τινας τῶν μεγιστάτων τοῦ βασιλέως ὀργῆς
δικαίως ἔχειν ἡμᾶς αἰτιᾶσθαι τινας. Ἀλλ' ἦν μὲν
ἴσως καὶ πταῖσμά τινι, ἦν δὲ ἄλλοις καὶ οὐκ ἐν ἀγα-
θοῖς ὑποφύᾳ, ἦν δὲ καὶ βασιλέως ἐπὶ τισι θέλημα
θυμῷ συγχροτούμενον. Καὶ ἄλλος ἀγαθὸς ὁν ἀδόκι-
μος ἔδοξε καὶ παρώραται, ἥκιστ' ἄξιος ὁν. Ἡν οὖν
ἐκείνων χαρὸς, οὕτω δόξαν τῷ πρεσβύτονι. Ἀλλὰ
νῦν, οἶμαι, ἔστι καὶ τῆς ἀνέσεως, Ἰδού γάρ ὁ κρα-
τῶν ἐκποδὼν, καὶ δὲ ἐξείνου ἄξιος ἄρχειν μετράξ
ἐστιν, ὡς ὅρατε, καὶ διὰ τούτο πολλῆς μὲν πιστοῖς
οὖσι τῆς ἐπ' αὐτῷ δεῖ φρονεῖδος, συχνῆς δὲ τῆς ἐπι-
μελείας, ὡς θν καὶ πρὸς τοὺς ἐντὸς καὶ πρὸς τοὺς
ἐκτὸς ἀγρυπνεῖν ὄφελουσι, μὴ πως λαθόν τι τῶν
ἀνηκέστων γένηται. Ὁπως δὲ καὶ καλῶς ἔχει καὶ
δίκαιον πιστοτέραν τὴν δημόσιαν νῦν ἢ τὸ πρότερον
συντρεῖν τῷ δεσπόζοντι, οὐδὲν ὑποστειλάμενος λέξω.

deinde irreparabiles si inflicte sunt, sine con-
sensu, sine culpa sunt nostra inflictae, sola et nobis
ineluctabili regnantis voluntate. Dicit aliquis : Po-
tuit talibus præsens objicere se medium et injuria
obstare. Potuit, sed patientibus inutiliter, sibi noxie:
suam enim sic fortunam perderet, aliena non pro-
deesse. Vis contra major et invicia necessitas rue-
bat, obstantia quæque perruptura. Prævaleret enim
rex, cum imbecillo irascitur. Hæc dicta sint, ut
demonstretur neque quod dignitates, non studio
quæsitas, acceperimus, neque si quæ iratus prin-
ceps sæve in quosdam optimatum infesteque decre-
verit, criminis nobis justa a quoquam verti posse.
Sed vel his causam præbuerit quis 44 lapsu quo-
dam suo ; alios tanquam non bonos falsa suspicio
traduxerit ; excesserit denique in aliquos ira con-
sultrice non fideli usa voluntas principis. Perque
similes his causas evenerit ut qui bonus erat pro
suspecto rejiceretur, præteriretur non minus dignus
assumpto. Sic tum erant tempora. Sic tunc visum
summam habenti potestatem. At præterito illi jam
tempori aliud successit plane diversum, tempus re-
missionis et securitatis. Ecco qui tunc regnabat
sublatus e medio est : ei successit ex illo genitus
dignus imperio. Puer est, ut videtis. Propter hoc
fidorum plurium eget cura, frequenti etiam et solli-
cita diligentia. Custodibus tam chari capitis inten-
denda vigilia est, tam in eos qui intus quam in eos
qui foris sunt, ne quod ei alicunde malum im-
medicable clam obrepatur. Causas porro, cur fas
et æquum jnri et officio consentaneum sit fidelius
ministerium obsequiumque constantius pariter et
alacrius nunc quam antea unquam exhibere nos ac

A [P. 25] Πρῶτον μὲν τὸ νέκις τῆς ἡλικίας φροντίσιν
ἀπτάλλειν καὶ μηδὲν ὑπορύττειν τὸν βασιλεύοντα πρὸς
τὰ παρὰ τῶν ἀρχομένων πραττόμενα ἀφέλκοντες
ἔστιν ἐφ' ἑαυτὸν εὔνοιαν, μηδὲν ὑπονοούντων πείσε-
σθαι, καὶ τοῦ φόβου ἀπόντος μὴ δειλιῶντι καὶ περὶ
ἑαυτῷ ἔτοιμος ἐστῖται τὰ τῆς ἀγάπης ἐνδείκνυ-
σθαι. Τὸ γάρ σπουδαῖον, ἐφ' φ τις ὑπηρετοίη, ή φό-
βον δὲ μὴν ἀγάπης συνιστώντων, καὶ ἡμῖν ἀνάγκης
πάντως οὕσης ὑπηρετεῖν, ἀπόντος τοῦ φόβου τῇ
ἀγάπῃ τὸ πᾶν περιστῆσεται· παρούσης δὲ καθαρᾶς
τῆς ἀγάπης καὶ ἀφολάτου οὐδὲ ἔστιν δοτὶς καθυφή-
σει τοῦ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἀπιθάλλοντος ὡστε καὶ
ἀμελεῖν. Καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο, δεύτερον δὲ καὶ
διτὶ ὑπὸ νέφι καθισταμένῳ δεσπότῃ βασιλεύομε-
ναι, διτὶ καὶ μὴ ἀναγκαῖον οὖσαν τὴν εὑργεσίαν
τὴν ἀπ' ἑκείνου πρὸς τὸ ὑπῆκον δ καιρὸς ἀναγκαῖαν
ποιεῖ, οὐχ διπλαὶ ἐκφύγοιμεν κακῶς παθεῖν μέλλον-
τες ζητήσαιμεν, ἀλλ' διπλαὶ εῦ παθεῖν ἡμῖν γένοιτο
ἐλπίζοιμεν προσδοκῶντες. Ἐτοίμως δὲ καὶ ὄνπερ
ἴκαστος θέλει, εἰ μόνον ἄξιος κρίνοιτο, τυχεῖν ἔστι,
καὶ τὸ δαψιλὲς τῆς εὑργεσίας προσέσται. Νέος γάρ
ὁν ὁ κρατῶν καὶ ὅποι κηδεμόσι τελῶν τῇ μὲν σφετέρᾳ
βουλήσει, διτεν πολλάκις καὶ τὸ σφάλλεσθαι πρὸς τὸ
πρέπον ἔστιν, ἀρχοντικοῦ τύφου τοὺς λογισμοὺς
ὑπερβάνοντος, οὐχ ἔει χώραν διδόναι. Τοῖς δὲ κη-

C navare cōmuni domino, nihil dissimulans dicam. Primum illa simplicitas domini, puerili sinceritate, sine arte fuso quidvis agentis, nihil occultando, nihil clanculum aut arcane machinando, nihil su-
spiciose cogitando de iis quæ subditi faciunt, quid aliud quam trahit et ineluctabili quadam pel-
lacia rapit ad sese omnium benevolentiam, studia, tenerrimos affectus, utique erga omni jam ex parte
amabilem principeni, a quo nemo quidquam quod
nolit passurum sese vel cogitando possit fingere? Ex-
cluso autem metu omni restat pura charitas et libera,
cujuis solius generoso ac laudabili impulsu prouum
est 45 ut studium quisque ostendat in principem,
unde quod sibi metuat plane nihil est. Sane obse-
quia civium in reges harum fere altera causarum
movet, timor aut charitas. Quare cum nunc consti-
terit timori nullum locum esse, sequitur id totum
imputandum charitati. Ubi autem adest vera et sin-
cera charitas, fieri non potest ut quidquam quisquam
recusat, quidquam negligat eorum quæ ad illius
quem vere diligit obsequium pertinent. Altera quæ
quod proposui suadet ratio, hæc est. Recens insti-
tuto principi beneficentia in subditos, alio tempore
libera, tali rerum articulo necessaria fit. Non modo
igitur metu vacamus, sed in spes optimas vocamur;
nec tota nostra in securitate a malo felicitas sita
est, quibus præterea ostentetur expectanda copia
bonorum. In promptu est quod quivis optat. Velit
modo, accedat : accipiet, si dignus judicetur; votis
quamvis avidis occurret largitas minime avari,
quippe juvenis, principis, ejusdemque non proprio
arbitrio res dispensantis. Quod si esset, timeri ma-
gis posset ne illi sua per se tractanti obreperet

δεμόσιν ήστι καὶ προσελθεῖν ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ νέκαι λέγοντα συνεχέστερον. Τῶν νῦν ἐλπίζειν ἀντεῦθεν ῥᾳδίως τυχεῖν ὃν ἔρεται τις, πῶς οὐ μετὰ ῥᾳδιώνης ἀπάσης ἐουλευτέον τῷ βασιλεῖ; χωρὶς δὲ τούτων, καὶ σιωπῶ τὰ πλεῖστα, τότε μὲν γάρ καὶ δέος ἦν μὴ κατορθώσεις παρακρουσθῆ τις, ἄλλων τὴν βασιλικὴν ὅποποιουμένων δρμήν τρόποις οἰς ἔκεινη πέφυκε κλέπτεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο οὕτ' ἦν σπουδάζειν ἐπὶ τὸ μεῖζον ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους πράττειν πειρᾶσθαι, τοῦ δυνάμενου λέγειν πρὸς βασιλέα καὶ μαρτυρεῖν καθαρῶς οὐκ ὄντος, καὶ μάταιος ἦν ἡ σπουδὴ τῷ σπουδάζοντι παραλογίζομέν φη πολλάκις καὶ ζημιούμενφ τὴν ἑφ' οἰς ἐπράξεν εὔδοκιμοιν. Νῦν δ' ἀλλ' ἐπὶ τῶν κηδεμόνων τῶν πραγμάτων τελουμένων καλῶς θν ἔχοι τὴν ἐκάστου σπουδὴν φανερὰν εἶναι καὶ τοῖς ἀμείνονιν ἀνταμείβεσθαι. Διὸ καὶ σπουδαστέον ἡμῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔστι τὸ τὸν βασιλέα δεδιέναι, τὸ δὲ τοῦ βασιλέως φοβεῖσθαι, ὡς ἄντευθεν ἢ εὖ, εἰ σώζοιτ' ἔκεινος, ἢ κακῶς, εἰ μὴ σώζοιτο, ἡμῖν ἐλπίζειν συμβάνειν. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἔμους συστρατιώτας ὑμᾶς καὶ συντρόφους [P. 26] πρὸς δὲ τοὺς οἰς ὑπερέχει τὸ γένος καὶ διαπρέπει τὰ ἀξιώματα, ὑπέρχεται μοι μετὰ

consuetus regum fastus ad spernendos subditos minusque curandas necessitates eorum; metueretur etiam ne non adiri posset, ne non illi vacaret attendere. Nunc nihil oberit. Habetis expositos ad vestros usus curatores ejus; convenire licet quando et quoties libebit, instare quo etiam, iterare petitiones, quam crebro et quam assidue opus fuerit urgere. Annon igitur justa causa est facile ac prompta voluntate obsequenti principi, spes certa et fundata impetrandi et consequendi ab eo quæ quisunque concupierit? Hæc non essent, si res non gubernarentur per fidos et accessu facili cunctis expositos ministros. Nam cogitate nupera, et conferte cum præsentibus. Plurimas reticebo differentias, has tantum indicans. Tunc metus erat ne qui etiam rectissime egisset, offenderet gratiaque excideret, aliis in eu[m] principis iram concitantibus, iis modis 46 eaque arte quam ex observata natura ejus atque indole fore intelligebant ad scopum intentum efficacem. Hinc erat inutile contendere studium et conari plura quam alios, cum nemo esset qui posset hoc ipsum imperatori significare ac debitum virtuti testimonium reddere. Vanus, inquam, erat labor impenderese publico et magna in rem principis moliri, cum sepe contingere delusum et circumventum, qui sic egerat, pro laude ac gratia damna et contumeliam referre. Nunc rebus ministrorum fidelium curæ commissis, nullum recte factum latebit, cuiusque virtus agnosceret, studium palam erit, labor compensabitur condignis præmiis. Quare augendum studium est, contendenda industria in obsequium principis, et a quo nihil timemus, ei cuncta timeamus. Felices crimus si salvus sit, si quid illi acciderit, perierimus nos quoque. Bona et mala nostra ex fortuna

A παρθησίας καὶ τῆς προσηκούσης ἐλευθερίας εἰπεῖν ὡς ἀληθῆ, λέξοντι. Ἐγὼ οὗτ' ίδιαις καὶ αὐτοδούλοις προχρέσσοντι οὔτε μὴν σκοπῷ τινι καὶ μαλετῇ τοῖς τοῦ βασιλέως προσανέχειν ἐπιτροπαῖς ἕρημαι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς πληρῶν βασιλέως, ἔπειτα δι. 'Ἄλλ' οὐ βούλομαι λέγειν. Πλὴν καὶ δμῶν θελόντων, οἵτε καὶ μόνον προσανέχειν καὶ ἔτι ταῖς ἐπιτροπαῖς βούλομαι. Εἰ δ' οὖν, ὅλλα δμεῖς μὲν τὸν ἐπιτροπεύσοντα ἐφιστᾶτε, ἡμοὶ δ' ἀρκέστε τὸ ἐκ' ἐνοχάτοις τάπτεσθαι. Κλαῖ τις τὴν βασιλικὴν σωτηρίαν πρεπόντως πολυωροίη καὶ ίδιωτεύσας ἀγαπήσω, καὶ προσλιπαρήσω μὴ δργίζεσθαι τὸν δεσπότην, εἰ λυπεῖν τινας δμῶν δοκούῃ τὸ ἐμὸν ἀξίωμα. Κρείσσον γάρ ὡς ἵνα τῶν στρατιωτῶν ἐξυπηρετοῦντα δορζῶς διέγειν ἢ φόβῳ καὶ ὑπονομαῖς μετ' ἀξιώματος ξῆν. Ἰδοὺ τοίνυν κατ' ἀγαθὴν πάντας πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὑπήκοον εὐπειθεῖ καὶ τὸ στρατιωτικὸν εὐτακτεῖ καὶ τὰ τῶν ἔχθρῶν ἡρεμεῖ. Καὶ πολλοὶ τινες δμεῖς καὶ μεγάλοι, οἱ μὲν πρὸς αἴματος τῷ κρατοῦντε, οἱ δὲ καὶ τοῖς ἀξιώμασι διατκέποντες καὶ καθ' ὁ τι ἀν τις εἴποι καλὸν καὶ γενναῖον ὑπερβοῦντες. Καὶ ἀνάγκης οὕτης νεοκομεῖσθαι τὸν βασιλέα, ἐκλεγόσθω μὲν δ μὴ ἀπέδων, έψομαι δὲ κάτω

B et prosperitate illius pendent. Hæc hactenus ad commilitones et sodales meos dixi; deinceps ad eos quorum eminent genus, quorum dignitates in republica præfulgent, hæc dicenda judicavi, cum ea libertate ac fiducia quam inspirat loquenti conscientia veritatis. Ego non propria inclinatione privatisque consiliis ad tutelam principis accessi nec arte aut ambitu incubui ut ab ejus patre tam arduo negotio præficerer, sed primum eo prosloui supremis mandatis imperatoris obsequens, deinde. — Sed revoco me, neque isto genere orationis uti volo. Id solum apud vos profiteor, ita me velle perseverare in hoc munere, si vos jubeatis. Decernite igitur quod placet. Præficiete isti curæ, si videtur, alium: cedam libenter, redigique me patiar in ordinem, loco 47 vel infimo contentus; vidensque a vobis delectum alium idoneum qui pupilli principis saluti, ut par est, invigilet, aequissimo animo privata quietis sortem amplectar. Agam quin etiam infimis precibus cum principe, ne moleste ferat recedere me ab ejus cura, quod et tanta tamque honorifica præfectura ornatum esse me quibusdam vestrum non probetur. Præstabilius enim longe est in militis vel gregarii conditione ac fortuna reipublicæ servire, quam metu et suspicionibus anxiū in dignitate vivere. En igitur per beneficam providentiam Numinis et subdili dociles ad parendum sunt, et disciplinam milites servant, et quiescunt quiescereque nos sinunt hostes, et iste vester ordo amplissimorum principum abundat numero, quorum quidam imperatoris consanguinei, quidam primi sunt dignitatibus illustres, dotibusque omnis generis præclaris, quæ quemque commendare vel maxime possint, summe conspicui. Ex his eligatur qui, quod res poscit et necesse est,

καὶ τῷ κοινῷ ψηφίσματι θήσομαι. Οὐδὲ γάρ ίδιας συστάσεις, ἀλλὰ τὴν τοῦ βασιλέως προύργου παντὸς ποιούμενα. Κλέοντος τοις ἀλλων ψηφιζομένων, οὐδὲν ἀνύστειν διν μὴ θέλων ἔκεινος· ἡ γὰρ ὑμετέρα ὑπερτερήσει βούλησις. Οὕτως ἐγώ δημοσικῶς ἔχω ἄντε καὶ μηδὲν ἐπὶ μηδενὶ ἀξιούμενος μείζονι ἀγαπήν, καὶ θελόντων μὲν προφρόνων δρῶν ἐπὶ τῶν πραγμάτων μένειν αἰρεῖσθαι, μὴ θελόντων δὲ πάντ' ἐψην καὶ μηδὲν πολυτραγμούνεν ἔθελειν, καὶ ζημιοῦμαι τὰ θυχῆτα. Παρακαλῶ τοίνυν μηδὲν ὑποκρυπτούμενος καὶ ὑμᾶς τάληθες ἔρειν. Τίς γάρ ἡ τῆς δαιτίας ἀνάγκη τοῦ μὴ παριστάμενον λέγειν; ὁ γὰρ ἀντιταξέων οὐκ ἔστι, καὶ φόβος οὐδεὶς, ἢ τις τὸ δεκοῦν λέγειν αἰρεῖται. Αὐτόθιν τοιγαροῦν καὶ βουλευέτω τις καὶ πραττέτω σὺν ἀλλοῖς τὸ χρήσιμον, καὶ τὸ τινι παραστάν εἰς γνώμην εἰταίς ἀσφαλές, ὡς εὑμενῶς ἀκούσομένων καὶ δὲ τι λέξειν. Δεσπότη γάρ προσκρούειν θεως οὐκ ἀσφαλές, ἐξ θεου δὲ προσφρομένων τῷ λέγοντι τὰ τῆς παρθένας ἔχοι κατιρόν, ὡς μείζονος δὲν ἔτι κατ' ἔκεινος τὸ κρίνειν. Ἄλλα καὶ τούτου νῦν οὐχ δύντος, δὲ λέξων δὲ τι καὶ βούλεται: ἐκατέρωθεν ἔχει τὸ εἰς αὐτὸν ἀκινδύνον. »

tutelam pueri principis exerceat. Assentiar, accedam, et communibus calculis meum adjungam: non enim privatas rationes status fortunaeque nostræ, sed principis utilitatem ac salutem ante omnia quærinus et cunctis præferimus. Qui electus a vobis fuerit, si deprecabitur honorem, frustra erit: vincet enim consensus vester ejus modestiam, nec sua eum verecundia judiciis omnium vestrum ad extremum obniti patietur. Me quod attinet, ita comparatus sum, ut neo si vos jusseritis pergere in suscepto munre detrectem, etiam nullo addito honore vel auctoramento majori; et si alio nutus vestri propenderint, statim sim acquieturus et tranquillo securoque animo recessurus domum, nihil inquirens de causis quæ vos ad sic de me statuendum impulerint, etiamsi damna fortunarum et status in me 48 inde gravissima redundarent. Oro igitur obsecroque vos ut et ipsi sine ullo suco quod vere sententis efferatis. Quæ enim est timendi causa? Aut quæ obtendi posset excusatio idonea ignavæ dissimulationis ab eo qui sententiam de republica rogetur in hoc amplissimo et gravissimo concilio? Promatur libere quidquid in animo est. Excipietur æquis aūribus, neo erit qui mera contradictioni libidine oppugnet. Nullus denique metus impendet, quo revocari aut retardari quis possit ab eo qualicunque proferendo, quod aut mentis iudicio senserit aut voluntatis arbitrio elegerit. Agedum, statim ex nunc eatur in sententias, consulat quisque, in medium, agatque quod vult, quod putat utile. Securum et tutum est promere quidquid demum in mentem venerit. Attentos, faciles, ad quivis audiendum paratos en nos omnes. Ubi princeps in senatu est, causa esse potest circumspiciendi quid quis dicat: prona enim est dicenti apud dominum offensio, nec ea si quæ contigerit

A [P. 27] Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ πρωτοβεστιαρίου ἄθρουν μὲν τὸ πλῆθος ἔυμμιγῇ τὴν φωνὴν ἀφῆκαν, καὶ ὑπεραποδέχομένοις ἐψκεσαν τῷ ὑπὲρ ἔκεινῳ μετὰ τὸν βραστέλα τετάχθαι, ἐμφανεῖς τε ἡσαν ἐνασμενίζοντες μὲν τῷ κρατοῦντι, παρενέίροντες δὲ κάκελην πλειστους καὶ παρὰ τὸ εἰκός ἐπαίνους ὡς ἀξίω μετ' ἔκεινον σφῶν ἀχειν ἐθερπευον τὸν κατρόν οὐχ ἥττον, τὴν παραχινῶνταν δεδιότες, ἢ τὰ κατά νοῦν ἔλεγον. Τῶν δέ γε μεγιστάνων ἄλλος ἄλλο τι πρὸς τὸ παρὸν ὑποφωνοῦντες δῆλος ἡσαν τῷ καιρῷ χαριζόμενοι, σεμνολογοῦντες οἷον καὶ ἐαυτῶν ἔκεινον ὑπερτιθέμενοι. Τῶν δὲ συμβάντων τοσοῦτον ἀπειχον ἔκεινον δοκεῖν αἰτιασθαι, ὥστε καὶ τῷ βασιλεῖ μόνῳ τὰς αἰτίας προσῆπτον, καὶ ὀμολόγουν οὐκ ἔχω τοῦ δικαίου παθεῖν, εἰ μὴ δι' ἐν ἄλλῳ ἢ τὸ διπλὸν δεσπότην τελοῦντας τὴν σφῶν εἰς χεῖρας ζωὴν ἔχοντα, ἔκεινῳ καὶ μόνον δοκοῦν ὑπευθύνους εἶναι καὶ τιμωρεῖσθαι. Ιζ'. Ἀπολογίᾳ πρὸς τὴν δημηγορίαν τοῦ Παλαιολόγου.

'Ο δέ γε Παλαιολόγος Μιχαήλ καὶ μέγας κονοσταῦλος τὸ τηγικαῦτα, ἢ καὶ ταῖς ἀληθείαις ὃν θεῖος ἐκ γυναικὸς ἔκεινου καὶ συμμετέχειν ὥσπερ τοῦ γένους

vacans periculo. Quali non est expositus qui loquitur ad sibi pares. Nullus hic principali eminens fastigio astat dicendorum arbiter: similis conditio est omnium et commune judicium. Quare hic liberæ orationi et nihil metu reticenti, quamcumque in partem incubuerit sententia, hic profecto, si usquam, locus est. » Hæc protovestiariorum locuto conferta quidem multitudo nescio quid mistum confusis acclamavit vocibus, quæ declarare videbantur libenter se illi post imperatorem subjici, apparebat ea dici studio assentandi principi. Congerabant et in protovestiarium liberaliter laudes, etiam invidiosas, dignum videlicet eum qui ipsis imperaret prædicantes. Quæ magis servientium temporis et liberæ orationis perioula caventium voces erant, quam quæ veros animorum sensus exprimerent. Optimatum vero 49 aliud aliud pro re præsentí submissæ ac perfuntorie dixerunt, ita ut gratificari eos potentibus tunc rerum palam esset. Laudabant protovestiarium, et sibi ipsis præferebant: eorum vero quæ gravia quibusdam et publice invisa contigerant, tantum aberant ab eo criminando, ut causas omnium in imperatorem diserte conferrent, addentes quod quasi eum excusarent, talia sese non plane injuria passos, si non oh aliud, certe quia impositum cervicibus tulerant dominum vitæ ipsorum arbitrium habentem, cui quod tantum ita videretur, reos se fuisse ac juste punitos.

17. Responsio Palæologi ad concionem protovestiariorum.

At Michael Palæologus, magnus tunc conostaulus vel vere favens illi cuius uxoris avunculum se meminerat, et communione generis in participationem quoque ipsius gloriae se venturum putans, vel quod et ipse adulatiois haud expers captandam duceret

ἴκεινων οὕτω καὶ τῆς δόξης οἰόμενος, ἢ μὴν καὶ θω-
πευτικῶς πρὸς τὸν καιρὸν ὑπερχόμενος, μετὰ τὴν
τῶν ἄλλων ἀτολογίαν καὶ τὴν ἐμφαινομένην ὑπόπτω-
σιν παρθησιάστικώτερον πρὸς τοὺς λόγους ἀπελο-
γεῖτο· [P. 28] « Καὶ τί ποτε ἄρα τοιαῦτα λέγειν
παρέστη σοι πρὸς ἡμᾶς ἀρτίως, ὅτας δέξαις ὑπερ-
έχων καὶ τῶν ἄλλων κρίταις βασιλέων ὑπερφερόμενος;
τί δὲ σοι καὶ περὶ ἡμῶν ἔχουσται ὡς ἐγκοτεῖν δῆθεν
δοκούντων διοικοῦντι τὰ βασιλίων; τίς δὲ σε καὶ
αἰτιάστιο δικαίως ὃν δργισθέντος τοῦ βασιλέως
ἔννεβη οἱ παθεῖν; οὐδεὶς εἰς τόσον προεληλύθει
ἄγνοιας ὥστε καὶ βασιλέως δργῆν ἀγνοεῖν καὶ τὴν τοῦ
καιροῦ μὴ εἰδέναι πικρίαν, ὅποστη ἦν καὶ δπως
ἔφηπται πᾶσι, καὶ μᾶλλον τοῖς πλησιάζουσι. Καὶ
τις γάρ, εἰ μὴ πορφύρω τῶν ἡμετέρων ἔτυχεν ὃν κάκ
γένους ἀλλοδαπός; Πλὴν ἐπει ἔντονεις δολοῦσθαι
ὅρκοις καὶ συνθήκαις ἐπὶ πίστει συνισχημένους, οὐ-
δὲν ἀπεικός καὶ πάσχειν ἀνήκεστα δικοῦν ἔκεινω,
καὶ μηδεὶς ἐποτρύνῃ ἐπηρεάζων τῷ πεισμάνῳ.
“Οπου τοίνου τῆς αἰτίας καὶ ὁ δράσας ἀφείται τοῖς
τὰ τῆς μοναρχίας ἐπισταμένοις ἕδια, σχολῆ γ' ἂν
ἀλφεν ἄλλοι συκοφαντεῖν ὑπονοούμενοι καὶ ἔξαπτειν
τὰ τῆς δργῆς. Γέγονε ταῦτα καὶ παρῆλθε, καὶ τὸ
περὶ τοιούτων ἀρτίων διεκίναι δμοιον ὕσπερ ἂν εἰ
περὶ νεκρῶν δπως ἔντυχεν ἐπῆλθον ἐπολυπραγμο-

occasione insinuandi se in gratiam tunc præpolentium, post eas quas indicavimus responsiones
aliorum et significatam submissionem, altius et
quasi liberius vocem tollens, sic ad concessionem re-
spondit: « Qui tibi tandem, inquiens, « in mentem
venit hanc quam modo explicuisti ad nos oratio-
nem habere? Quasi non meritis et dignitate præ-
emineas judicio imperatoris præpositus cunctis.
Quæ porro nos apud te falsa infamavit delatio,
tanquam qui videremur ei esse infensi qui vices
imperatoris gereret? Quis autem tibi juste culpam
imputet eorum quæ ab ira forte mortui principis
ipei pati contigerit? Nemo tam ignarus rerum est,
cui nota non sit natura ejus qui prius imperavit
iracundior. Quis etiam ignoret quanta fuerit acer-
bitas temporis illius, quæ in omnes grassata est,
et magis in propinquiores? 50 Plane hujus expers
fuit fere nemo, nisi forte remotissimus a nobis et
ortu exterus. Verum ab eo cui fidem sacramento et
pactis conventis obligatam ut principi habemus,
etiam intolerabilia ferenda sunt, si ei libuerit, D
utecunque nemo eum impellat aut malignis dela-
tionibus irritet in miserum, cui est infensus. Ubi
ergo ipse qui nocuit injuria absolvitur, jure pro-
prio regni cunctis noto, otiosum sane fuerit incess-
sere alios suspicionibus calumniosarum suggestio-
num, quibus iram videlicet quasi non per se satis
ardentem accenderint. Fuerunt hæc, et transierunt
et in his modo sermone retractandis immorari si-
mile fuerit ac si de mortuis cur deceaserint anxia
instituatur inquisitio. Ut enim ibi fatalia neces-
sitatis, sive morbus ingruerit sontious sive non,
causam absolvit, ita et hæc nos pati fatum fuit,

A νοῦμεν ὡς γὰρ ἔκει τὸ γρεῶν ἀναγκαῖον καὶ νόσος
ἐνσκῆψη καὶ μὴ, οὕτως ἐντεῦθα τὸ παθεῖν ἔγγὺς
τοῦ χρεῶν, καὶ εἰεν οἱ λόγους ὑποβαλλόμενοι καὶ
μὴ εἰεν. Καὶ τὸ τεταγμένον δπ' ἄλλων καὶ δύολον
δύτα δσον εἰς λόπτην παθεῖν δικαίως, τοσοῦτον εἰς
παραμυθίαν τὸ ἀδίκως καὶ τὸ μέγιστα πάσχοι πα-
θεῖν. Ηοῦ τοίνυν καιρὸς τῶν τοιούτων ἡμῖν οὔτοις
ἔχουσι τῶν πραγμάτων μεμνῆσθαι, καὶ μηδὲν
προσήκον δμῖν ἔγκλημα πειάπτειν; τὸ δὲ ἡμᾶς
παρὰ τοῦ βασιλέως τιμᾶσθαι τοῖς μείζοις ἀξιώμα-
σιν οὐ θέλημα μόνον ἦν βασιλέως καὶ σχέσις περὶ
δμᾶς ἀκαίρος καὶ δρμῇ τις ἀλογός τε καὶ περιττὴ
(μαλνοίτο δν τις εἰς οὔτως δπονοοῖτο) ἄλλὰ τὸ ὑμῖν
προσόντα πλεονεκτήματα, καὶ τὸ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς
εἰδέναι καὶ λέγειν καὶ πράττειν, καὶ ἡ πρὸς ἔκεινον
ἀδόλος πίστις καὶ καθαρὰ, καὶ τὸ τῶν βασιλείων
πραγμάτων ὑπερπονεῖν, καὶ τὰλλα οῖς δν ὁ ἀληθῆς
ἀνήρ σεμνύνοιτο τοιαύτην ἔχων κατάστασιν, ταῦτα
τὴν βασιλέως ἐπειθε γνώμην καλῶς ἔχειν δμῖν καὶ
τιμῆν τοῖς προσήκουσι. Τι δὲ παρὰ τοῦτο καὶ τις
ἡδικηται; ὕσπερ δν οὐκ ἄλλως ἦν τοὺς ἄλλους τι-
μᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν ἐσχάτῃ τάξει ὑμεῖς τάττοισθε. Εἰ
μὲν γὰρ οὔτως ἦν τὸ τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι ἐκ τοῦ
ἡμᾶς παροράσθαι, καλῶς δν εἰχεν δμᾶς ἐν αἰτίᾳ
εἶναι· ἐπει δὲ ἦν ἄμα καὶ δμᾶς τιμᾶσθαι καὶ τοῖς

sive adforent sive deforent maligni suggestores. Cæterum homini sub aliena potestate constituto et sua conditione fortunæ mancipato servituti supremi domini, quantum dolorem augit inflicti mali culpe conscientia, qua se id juste promeritum agnoscit, tantum ad consolationem valet etiam pessime multatis innocentia, cuius ipsi teste sibi sunt, et certa inde nata persuasio sese injuste pati quæ perferunt. Quid ergo utique nobis vacat hoc reipublicæ statu ejusmodi transactarum jam rerum et obliteranda rum meminiisse, crimenque vobis affligrere a quo estis alienissimi? Nam quod ab imperatore dignitatibus estis amplissimis ornati, non id imputandum solum gratiæ et benevolio vos studio faventis Augusti, quasi is intempestivo in vos indulgens affectuet et impetum ratione carentem nimium sequens id fecerit. 51 Insaniat profecto quisic sentiat. Sed quæ insunt vobis eximiæ, quibus supra cæteris excellitis dotes, facultas intelligendi, loquendi et agendi melius quam plerique, sincera in illum ac luci expers si des, labores in administratione reipublicæ assidui et magni, cæteraque, quæ sumnum ejus ordinis virum vel maxime commendent, imperatorem in istam vos promovendi et ut par erat honorandi sententiam traxerunt. Quid autem hoc, quæso, cuiquam nocuit? Quasi vero non aliter potuerint alii honorari, nisi vos in sortem ultimam detruderemini. Nam sane, si ita res haberet ut aliis speratus optatusve honor ex vestri respectu et depressione penderet, possent cum aliqua specie imputare vobis neglectum proprium, qui se præteritos queruntur. Cum vero nihil prohibuerit quominus et vos ornaremini, et aliis contingent merita aut concupis dignates, cum

ἄλλοις οὐδὲν ἡττον τὰ τῶν ἀξιωμάτων ὡς εἰκὸς προσ-
νέμεσθαι, καὶ τοὺς μὲν τὰ οἰκεῖα ἔχειν, [P. 29] τοὺς
δὲ καὶ λαμβάνειν παρὰ βασιλέως τὰ σφίσι προ-
τίκοντα, ποῦ δίκαιον, εἰ μὴ ἡν ἄμφω καὶ ἐνεχώρει,
οὕτω δοκοῦν βασιλεῖ, δμως δμᾶς, δεξιας πειρωμέ-
νους τῆς τύχης, αἰτίους τῆς ἑκείνων δυσπραγίας
χρίνεσθαι; παῦσαι τοῖνυν τοιούτους λογισμοὺς στρέ-
ψω ἐν τῇ φυχῇ, ἐξ ὧν συμβαίνει οὐκ δλγα λυπεῖ-
σθαι καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὡς ἔγωγε πολλὰ δν εἰπεῖν,
ἔγων περὶ τοιούτων ἐν γὰρ μόνον ἐρω, ὡς εἴκερ πε-
πλλοδαπῆς ἡτε τοιοῦτο δντες, πολλὰ δν εἴκαλμην δν
ἐν ἀκερεῖ, εἴκερ οἶσν τε, τοῖς ἡμετέροις, οὗτω καὶ
μᾶλλον ἔχουσιν, ἐπιστήναι, ἢ ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ
χρήμασι καὶ τρόποις ἐτέροις ζητεῖν τὴν ὁμετέρα,
πέδες ἡμᾶς ἀφίξιν, καὶ ἀξιούν ἐπιστάντας τῶν ἡμετέ-
ρων ἀντιλαμβάνεσθαι. Σὺ δὲ, ὀστερὸς ἀξιώτερος
ἄλλος ἦν εἰς κηδεμονίαν βασιλικὴν, τὴν ἡμετέραν
βούλησιν ἀναμένεις, Τίς τοῖνυν Ικανὸς ἀναλύειν φη-
φον βασιλείον; τίς δὲ περὰ σὲ τὸ ἔχεγχον ἔχων
φτυνεῖσθαι ἐπὶ μεγίστῃ τοιαυτῇ προσεδρείᾳ καὶ βα-
σι. ικοῖς πράγμασι; σὺ γὰρ καὶ ταῖς ἀξιαῖς προέχεις
καὶ συνέστει ὡς οὐδὲν ἐλλείπων ὑπερτερεῖς. Ἀρχε
τοῖσν. καὶ προνόει μὲν βασιλέως, προνόει δὲ καὶ
τῆς τῶν Ρωμαίων ἡγεμονίας πρηγμάτων. Καὶ ἡμεῖς
εὔπειθοῦντες ἐψύμεθα· οὐ γὰρ πάντες ἄρξομεν, οὐ-

Α δὲ πάντες ἐπιτάπτειν ἔχομεν· ἄναρχον γὰρ τὸ πο-
λύαρχον. Ἐπεὶ δὲ ἔνα προέχειν μετὰ βασιλέα τῶν
ἀνηρχαίων ἔστι, τίς ἄλλος καὶ προάρχειν ἔξιος εἰ μὴ
δ ταῖς ἀξιαῖς ὑπερφερόμενος; Τὸ γοῦν ἐμὸν δσον
ἡν εἰπεῖν, εἴρηται· δτψ δὲ ἐτέρως δοκεῖ, καλὸν ἔξει,
πεῖν τέως· οὐ γὰρ δέος κωλύσει, καὶ ἀκονσόμεθα,
δν ἄλλως τέως ἔχει τὶς λέγειν. Ἀλλὰ μηδὲ τις; τῶν
πάντων, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἔστι μανθάνειν, μᾶλ-
λον δὲ καὶ ἐξ ὧν ἀκούω λεγόντων, ἀμφιγωμονήσοι
πρὸς τὰ λεγόμενα. »Ταῦτα τοῦ μεγάλου κοντοσταύλου
διεκληροῦτος, οἱ δὲ τέλει πάντες ὡς ἀπὸ μιᾶς ὀστερ
δημῆς καὶ προθέσεως, ὡς δῆθεν μὴ πλέον ἔχοντες
λέγειν, ἐμρανεῖς ησαν συντιθέμενοι τοῖς ρήθεῖται,
μᾶλλον μὲν οὖν ὥχθησάν τε καὶ βαρυνομένοις ἐψκε-
σταν παραχρῆμα, εἰ ἄλλο τι παρὰ τὰ λεχθέντα λέγειν
δν πνοοῦστο τις ἐκεῖτε περών. «Οθεν καὶ προσύλλαμβα-
νεν ἄλλος ἄλλου λεξων τὰ πρὸς χάριν, καὶ δεξιῶν ὡς
τὸ ὑπὸ ἐκείνῳ τάττεσθαι τ.ν ἀρχεῖται αὐτὸν ἐκεῖνον
περὶ πλείσονος ἄγοι. Τὰ δὲ ησαν σκῆψις καὶ κόμπος
ἄλλος, ὡς ἔδειξε. Τότε γοῦν τοῦ συλλόγου διαλυ-
θεντος, τὰ πιστὰ λαζῶν ἐντεῦθεν δ πρωτοβεστιά-
ριος τοῦ καὶ ἐκόντων δῆθεν τῶν μεγιστά.ων βασι-
λεως [P. 30] καὶ τῶν πραγμάτων αὐτὸν καὶ μόνον
ἐκείνον εἶναι διαφερόντως τὸν φροντιστὴν, ἀναλαβὼν
τὴν πᾶσαν δύναμιν ἐπὶ Μαγνησίας ἐχώρει. Καὶ δὴ

simul fieri potuerit, ut et ii qui jam erant in honori-
bus posse sa conservarent, et qui digni erant nihilo-
minus apta ipsis ab imperatore acciperent, quomodo
justum sit contraria et se invicem excludentia fin-
gere quae simul esse potuerunt? Et quo jure aliqui
repulsas si quas sunt passi, et si quae ipsis dolent
exclusiones ab honoribus, favori imperatoris pro-
penso in vos et vestræ propriæ fortunæ assignandas
ut veræ causæ arbitrantur? Desine igitur tales suspi-
ciones animo versare, quibus, cum eas verbis ex-
primis, auditores non modice contristas. Atque ego,
cum de his habeam multa quæ possem dicere,
unum modo addam: si vos, cum tales sitis, peregre
in aliqua extera regione degeretis, votis optarem
ardentibus transferri huc vos divinitus 52 momento
temporis et gubernationi rerum nostrarum, quo statu
sunt hodie, præponi, nedum ut moles ferrem vos
ipsos impensis modisque alii vestrum huic adventum
procurare et dignari curam difficilem reipublicæ hoc
tempore nostræ suspicere. Tu vero jam scilicet,
quasi dignior te alius sit cui rerum administratio
tradatur, nutum, ut ais, ad id nostrum et voluntatis
significationem opperiris. Quis autem nostrum sibi
tantum arroget ut judicium de te imperatoris irri-
tum faciat? Quem autem præter te inveniemus ad
recte sustinendam istius supremi loci dignitatem
resque imperii, ut dignum est, gerendas idoneis, et
quibus confidi non temere possit, instructum opibus
et dotibus; qui et meritis ac dignitate, idemque
nihilominus prudentia et sapientia præcellis? Perge
igitur et gubernare imperium et consulere atque
invigilare principi Romanaeque rei ac negotiis publi-
cis. Nos obedienter obsequemur. Non enim imperare

C omnes possumus. Non omnes, inquam, regere ac
præcipere convenit aut fas est: ubi enim omnes
præsunt, nullus præest. Quoniam ergo sub principe
unum imperare necessarium est, quis aliud isto loco
dignior quam qui meritis et dignitate præeminet? Aperui sensum meum, et effudi quantum in animo
habebam. Dicat, si cui aliud videtur. Nullus obstat
metus, secure licet. Omnes libenter audiemus, quis-
quis erit, cui quod præferendum putet in mentem
veniat. Verum nullus est omnium, prout res ipsæ
monstrant, et quas audio multorum voces, qui non
eadem nobiscum judicet et plane assentiatur [his
quæ jam dicta sunt.] Hæc cum magnus conostaulus
perorasset, qui aderant in concilio viri primarii, uno
velut omnes studio ac proposito præ se tulerunt,
53 quasi scilicet nihil haberent quod auditis adde-
rent, sese dictis assentiri. Quin potius significarunt
grave sibi ac molestum fore, si quis illic præsen-
tium suspicaretur diversum ipsos quidquam a modo
propositis sentire aut dicturos fore. Unde et præoc-
cupabant se invicem affectatis ad gratiam sermoni-
bus passim assentabundi, ac pro se quisque certa-
tim ostentantes longe pluris esse ac multo malle
protovestiario subjici quam ipsos imperare. Hæc
autem nihil aliud quam focus et mendax ostentatio
erant, ut eventus demonstravit. Tunc igitur soluto
conventu plane persuasum protovestiario quod vole-
bat est, velle nim. et gratum habere optimates
et res imperii et tutelam principis suæ unius curæ
arbitrioque permitti. Quare securus jam et certa
confirmatus fiducia universis secum copiis assum-
ptis Magnesiam proficiuntur; ibique ad custodiam
imperatoris certa fidissimorum sibi militum cohorte

τὰς φυλακὰς τὴν μὲν βασιλέως ἀνδράσι πιστοῖς ἐγχειρίσας, τὴν δὲ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου ἑτέροις δμοίως πιστοῖς καὶ ἄξιοις, ἀπὸ πολλῶν τὸ ἔχεγγυον ἔχουσιν, ὃν δὴ δὲ λογοθέτης τότε τῶν ἀγελῶν δ' Ἀγιοθεοδωρίτης ἐξηγεῖτο αὐτὸς ἐπὶ ταῖς τῶν κοινῶν διοικήσεσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἐσπουδαιοτρίβει. Συνετάτοντο τοῖνυν προστάγματα πανταχοῦ πόλεων τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀποσταλησόμενα, καὶ κατ' ἄλλας μὲν χρείας ἑτέρας, τὸ δὲ πλείστον καὶ μέγιστον κατά τε δῆλωσιν τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως, ἥμα δὲ καὶ τῆς τοῦ νέου βασιλέως ἀναρρήσεως, καὶ τοῦ εἰς ἐκείνην προστίθεσθαι χάριν συνθήκαις δρκων κατὰ τὸ σύνηθες. Καὶ ἐξετίθεντο μὲν τὰ προσταττόμενα παμπληθεῖ, τὰς δὲ δι' ἐρυθρῶν βασιλικὰς ὑποσημάνσεις, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸν νέον βασιλέα χεῖρα κινεῖν καὶ ὑποσημαίνεσθαι, τῷ δηλωθέντι λογοθέτῃ τῶν ἀγελῶν ποιεῖν ἐνεδίδοσαν. Οἱ μὲν οὖν πρωτοθεοτιάριος πρὸς ταῖς περὶ τῶν ἄλλων φροντίσιν ἦν, καὶ ἀσχόλως ελέχειν, ἀλευθέρῳ χρώμενος ὡς μηδὲν ὑπειδόμενος τῷ φρονήματι ἐφ' οἷς ἐπραττεν.

ιη'. Ἐπίθεσις τοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν Μουζαλῶν.

Ἡν δὲ ἄρα δὲ πρὸς ἐκείνον φθόνος οἰδεῖνων βαρὺς, καὶ δεινὸς ὑφεῖρπεν ἐκείνῳ μὴ τὸ σύνολον ἐπιτίθεντο. Καὶ ἡ σκῆψις τῶν ἀπορθῆτων κατ' ἐκείνου τοῖς δργίζομένοις ὡς πιθανῇ ἕδοσκον γάρ καὶ ὑπὲρ βασι-
præposita, similiter ærarium regium servandum
aliis concredidit æque probatis ac multis variisque
experimentis compertissimæ sibi fidei viris, quorum
dux erat agelarum sive gregum tunc logotheta
Hagiotheodorites; quibus ita provisis, ipse cum
reliquis cæteræ gubernationi reipublicæ attente ac
studiosæ vacabat. Scribebantur ergo edicta in omnes
Romanæ ditionis urbesmittenda, cum ad alia quæ
præsens poscebat usus, tum in primis, quod uni-
verse omnes spectans maximi momenti erat, ut
significaretur mors imperatoris, et pueri filii ejus in
locum ejus successio; mandaretur ut omnes stude-
rent a novo principe gratiam inire, obliganda ei fide
consueto tali occasione sacramento. In eam senten-
tiam conficiebantur magno simul labore 54 plu-
rium scribarum diplomata numero quam maximo,
quorum rubras subscriptiones, quæ manu impera-
toris fieri debebant, quoniam manum adhuc per
statem puer imperator movere ad id nequibat,
modo memorata logothetæ agelarum facienda tra-
deabantur. Interim protovestiariorum curandis aliis quæ
usus poscebat præsens socure ac libere vacabat,
nullas suspicatus insidias in se comparari negotiis
publicis intentum.

18. Seditio excepitus in Muzalones.

Tumescebat autem gravis atque atrox in eum in-
vidia, clamque serpens eadem periculose glisebat,
ipso nihil plane sentiente. Et erat arcana in ipsum
ira causa infensis illi probabilis. Videbantur enim
ipsis, se zelo fideli agi erga imperatores patrem ac
filium, quorum illum quidem putabant procurato

A λέων ζηλοῦν, τοῦ μὲν δτι μαγγανεῖαις ταῖς παρ-
ἐκείνων συσκευασθεῖσαις νοσοῦνται καὶ ὡς κακῶς ἀπαλ-
λάξεις πρόσωρος, τοῦ δὲ δτι βασιλεῖαις καὶ ὑφαρπάζειν
τὴν ἀρχὴν μελετᾶς καὶ μεῖζον δι καθ' αὐτὸν φρονεῖ,
περιφρονῶν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν βασιλείαν εὑπροσ-
ώπως ὑποποιούμενος. Τοῖς δὲ τῶν ἔνοικῶν Ἰταλοῖς,
οὓς δὴ καὶ ὑπὸ χεῖρα εἶχεν δὲ μέγας κονοστεῦλος,
καὶ ἄλλα τοῖς ἄλλας ἔταις καταφρονοῦντο
τιάματα, ὡς παρὰ Μουζαλώνων, καὶ μᾶλλον [P. 31]
ἐνδὲ τοῦ πρώτου, στεροῖντο ζῶντος βασιλέως τῶν εἰς
ρόγας αὐτοῖς ἀποτεταγμένων, ὡς καταφρονοῦντο
ἔφ' οἵς ἐδικαίουν ἐκυτούς τετιμῆσθαι, ὡς τῆς πρὸς
βασιλέα ἀποκλείοντο παρβρήσιας εἰσηγήσει τοῖς
ἐκείνου, ὡς ἀτιμοῦντο τοῦ πρωτοθεοτιαρίου προσ-
τάσσοντος. Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις τὸ ἔνθινον τε
καὶ ἀρειμάνιον γένος ἐπειθύζομενοι ἔτοιμοι ἦσαν κα-
τασφάττειν ἐκείνους, εἰ μόνον τις παρορμψῃ. Αἰτίᾳ
δὲ ἐσχεν εἰς τοῦτο, ὡς ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, δ
τούτων τῆς φάλαγγος ἐξηγούμενος, δὲς καὶ πάλαι
μὲν ὀρμημένους αὐτοὺς τότε δὲ ἐξαφθέντας πλέον
ἀνεβάντας τοῦ φόβου καὶ δρασείοντας τὰ ἀνήκοστα
ἔξτοιμοι ἡρέτισε τὸν φόνον ἐπιτολμῆσαι καιρὸν
ἔχοντας. Καὶ δὲ λόγος ἐκ τῶν ὕστερον φέρει τὸ πιθα-
νόν· οὐδὲ γάρ ἀν ἐσδλωμαν, εἰ μή τινας προβιβάσιες
εἶχον, ἀλλοεθνεῖς ὄντες καὶ τὸ πλέον ἐπέλυδες. Καὶ
εἰ οὕτως εἶχον καὶ μόνος θαρρέειν, ἀνάγκη παντὸς
μᾶλλον τὸν ἄγοντα ὑποπτεύεσθαι.

C D C
hujus magicis maleficiis morbo consumptum et dira
immature morte sublatum, hunc vero miserabuntur
mox privandum imperio injusta istius vi effrenatis
se improbe supra privatum modum, et haud dubie
regno inhiantis, contemptaque Augusti pueri estate
imperium sibi honestis praetexlibus parantis. Auxi-
liaribus porro Italos, peculiari magni conostauli sub-
jectis praefecture, praeter alias quasdam, hæ vehe-
mentiores proprie erant odii in eum et meditati im-
petus causæ, quod se a Muzalonibus, et præsertim
ab hoc inter eos natu maximo, privatos meminerant
donativis et stipendiis ipsis ab adhuc vivente impe-
ratore decretis, quod contemnerentur in iis quibus
juste se honorari debere contendebant, quod adiutu-
et gratia imperatoris suggestionibus hujus excluderentur,
55 quod protovestiariorum jussu ignominia et
contumeliis afficerentur. His et similibus rufum et
bellicosum genus irritati, parati erant ad eos truci-
dandos, si quis vel paululum impelleret. Jactatum
etiam est sermone multorum ducem istius Italico-
phalangis partem istius culpæ consciuisse non par-
vam, quippe qui suos olim in hanc cædem pronos,
tunc autem occasione accensos nova, metu solutos
et gestientes dirum facinus patrare, reparata inci-
taverit ut erumpere quo destinaverant auderent.
Qui quidem rumor ex iis quæ consecuta sunt veri-
similis fit: neque enim ausi tantum essent, nisi
freti auctoribus et instincti persuasionibus idoneis,
alienigenæ et plerique advenæ: quo statu homines
si vel cogitent vim inferre, prorsus necessse sit
suspicari agi utique ad id ipsos impulsore quo-
plam.

:θ'. Ὅπως παρὰ τοῦ σρτατοῦ ἐτολμήθη ὁ φόνος τοῖς Μουζάλωσιν.

Τέως δ' οὖν ἡ ἐπὶ τῷ ἀποιχομένῳ ἐννατῃ κειμένῳ παρῆν, καὶ ἔδει τὴν μνήμην ἄγειν ἐκείνῳ κατὰ τὸ σύνηθες. Ἀνέρχονται τοίνυν εἰς τὴν τῶν Σωσάνδρων μονὴν, ὅπου καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ βασιλέως ἔχόμενος τοῦ πατρὸς τεθάπτο, τῶν ἱερωμένων δύο: παρῆστιν ἐκεῖσε. Ἀνέρχονται δὲ καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες, χωρὶς δ' ἐκείνων καὶ τῶν γυναικῶν αἱ προύχουσαι ματρῶναι, καὶ πᾶν δυον ἤν δημητρικὸν τοῖς κρατοῦσι. Τὸ δέ μέντοι γε στρατιῶτικὸν ἐκ προνοίᾳ καὶ μᾶλλον κάτω περὶ τὸν βασιλέα ἐγκαταλέλειπτο. Ως γοῦν πανοικὶ καὶ οἱ Μουζάλωνες ἤσαν, ίδιαν περὶ τοὺς ἄλλους στοργὴν πρὸς τὸν θανόντα ἐπιδεικνύμενοι, τότε τὸ στρατιωτικὸν, διαφερόντως δὲ τὸ Ἱταλικόν τε καὶ ἑνικόν, ἀρπάσαντες τὸν καίρον, οἱ μὲν ἀμύνεσθαι τοὺς λυπήσαντας ὀρεγόμενοι, οἱ δ' ἐφηδόμενοι τοῖς, εἰ δυνηθεῖεν ἐκεῖνοι, τολμηθησομένοις (ταῖς γὰρ καινοτομίαις ἀεὶ ποτε χάρισουσι ἄνθρωποι, καὶ ἥδον τις ίδων καινὸν κακὸν τελεσθεὶς ἐφησθεῖ τοῖς παθοῦσιν ἢ ἀγαθὸν συνησθεῖ τοῖς ἀπολαύσασι), συμμιγεῖς [P 32] τῷ πλήθει γενόμενοι φωνὸς τῇσιν δεινὰς κάτωθεν ἄνω

49. Ut Muzalones ab exercitu intersecti sint.

Tunc commodum nonus illuxerat a morte imperatoris dies, quo ejus memoria consuetis honorari ritibus debebat. Conveniunt igitur in Sosandrorum monasterium, ubi corpus imperatoris juxta patrem sepultum fuerat, quantum erat ibi sacrorum hominum; convenient et magistratus omnes, mulieres quoque primae dignitatis ac matronae, tum quidquid in obsequio principum erat. At militares copiae de industria infra, quasi ad custodiam circa principem, sunt relictae. Ut autem ipsi quoque Muzalones cum universis ipsorum familiis eodem ascenderant ostentanda studio quasi præcipua cuiusdam ipsorum in defunctum charitatis, tunc exercitus, præsertim vero Italicas et auxiliares exteræ copiae, captata occasione, partim ultionis ab iis quilibet ex parte desiderio instinctæ, partim conniventia audentibus quadam 56 dulcedine novitatis et curiositate spei mista mox videndi quis responderet successus antiquitibus aliorum cœptis, et an non forte aliquid ipsis utile privatim et statim perturbandarum confusione rerum oriretur (inopinatis enim mutationibus fere semper delectantur homines; et facilius quis videns novum quodplam in aliquos malum in gruere, malignum de aliena calamitate sentiat gaudium quam bono frumentis collaretur), tunc, inquam, militares utrinque generis copiae, partim furentes, partim faventes furentibus, plebi nihil mitius animatæ passim mistæ, insanos attollebant clamores ex imo et atriis palati sursum et fenestras versus, ubi imperatorem, qui non apparebat, esse putabant, deposcentes ad pœnam perfidos, quo nomine Muzalones innuebant, zelum in Augustum et genus ejus ostentantes et egregie simulantes ardenter, ac significantes metu se malorum Augusto imminentium

PATROL. GR. CXLIII.

A καὶ μὴ φαινομένῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπενεκάλουν κατὰ τῶν δῆθεν ἀπίστων, τοὺς Μουζάλωνας αἰνιττόμενοι, ζῆλον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους ἐνδεικνυμένοις ἐοικότες θερμόν. Καὶ ἵνα μὴ φθάσειαν ἐκεῖνοι πρὸ τοῦ παθεῖν δράσσαντες, δεδιότες δῆθεν ἐπέσπενδον τὴν ἐπ' ἐκείνους τοῦ βασιλέως ἐγχώρησιν, καὶ ἦμ' ἐδύλιον ὡς εἶπερ δὲ βασιλεύων ἐφῆσει· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ οὕτως ἐπιδραμοῦνται καὶ καταπράξονται. Ταῦτα λεγόντων ἀμα καὶ θομιδούντων, οἱ τὴν βασιλικὴν φυλακὴν ἐπιτετραμμένοι, δηλωθὲν κάκενοις τὸ τόλμημα, ἡ καὶ περὶ τοῦτο πρότερον, η μὴν ἀμα τῷ θορυβεῖν ἐκείνους δεισαντες δῆθεν, ἐξάγουσιν εὐθὺς τὸ παιδίον, κατὰ δυσωπίαν ἐλπιζομένην ὡς ἐκείνους ἐμφανεῖν ποιοῦντας ἐμφανῆ τὸν κρατοῦντα. Ήτο δὲ φανέντος τοῦ νέος καὶ μείζων ἕρετο ἡ φωνὴ καὶ ἀτακτότερον ἐθορύβουν, Χειρὶ κατανεύειν οἱ ἀμφ' ἐκείνον διδάσκουσι. Τὸ δ' ἦν ἀμα κροῦον καὶ πρὸς ἀμφότερα, διτε τε ἀναστελλοι τὸν θόρυβον καὶ διτε ἐκχωροτη διδουσι. Καὶ τοῖς μὲν περὶ τὸν νέον ἄρχοντα ἵκανον εἰς ἀπολογίαν ἐς Βασιρον πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἡ τῆς χειρὸς κατάνευσις ὑπολειπετο, ὡς δῆθεν ἐπισχεῖν οἰκονομοῦσι τὸν θόρυβον, τοῖς δὲ καὶ λίαν ὀρκοῦν ἀνομίζετο πρὸς

B impelli, nihilque studere aliud nisi præoccupare destinata jam ab istis dira in principem facinora, dareque operam ut nefarii latrones prius juste patientur ea quibus digni sunt, quam immaniter exsequantur quæ in principis et reipublicæ perniciem cogitant. Hac benevolia de salute imperatoria sollicitudine monstranda id agebant, ut assensum ejus in vim quam parabant elicenter, quasi cupientes cum bona ejus venia quod decreverant perficere, simul subindicantes, si princeps remissior in indulgentia perstaret, se tamen procurauros quo intenderent, et destinata perpetratores. Talia illis vociferantibus, simul et tumultuantibus, ii quibus commissa principis custodia luerat, sive a quopiam de re quæ agebatur prius edicti, sive sibi ipsis in tanto tumultu metuentes, educunt puerum Augustum, præ se ferentes id se agere spe placandas seditionis aspectu et reverentiæ principis, componendique nutu ejus in modestiam inquietos furores plebis 57 effrænis. Ut autem objecto publicis conspectibus adolescentulo major sublatus est clamor et impotens bacchabantur, suggestur ei qui circa ipsum erant ut manu innueret. Erata autem id signum anceps et in contraria pariter ambiguum, cum et videri posset comprimere tumultum eo gestu voluisse, et interpretatione non inverisimili trahi posset idem in indicium concessæ a principe in parum ipsis fidos sœviendi facultatis. Neque id ignorasse videbantur qui principi aderant: sed sibi, si hoc periculo innoxie defungerentur qui rebus præterant, receptum in excusatione parabant tanquam ab ipsis eo tantum animo suasa illa protentione manus, ut sedatio per eam comprimeretur. At tumultuentes satis clare sibi concessam eo gestu quod vellent agendi licentiam crediderunt. Statim igitur sublata vox est

ἐκχώρησιν. Εὖθὺς οὖν βοή ἡρθη ὡς ἐκχωροῦντος τοῦ βασιλέως, καὶ ἄμα ἐχέντο παμπληθεῖ, καὶ ὡς τιμωρὸς τῆς βασιλικῆς σωτηρίας συνέθεεν ἔκαστος ὡς καὶ προσκινδυνεύσοι, εἰ δει. Καὶ ἀλγίους τῷ θορύβῳ παρακρατοῦντες ἐπὶ τῆς μονῆς ἡπείγοντο τῶν Σωσάνδρων, τὰ ἔσχατα κακὰ τοὺς, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, δύσους τῷ βασιλείῳ κράτει πραξείοντες. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ἔμενον μὴ συναπίδντες, προμηθέετερον ποιοῦντες ἢ τολμηρότερον, καὶ ἄμα εἰ εκποδῶν γενομένους τοὺς καθ' ὧν συνέθεον μάθοιεν, αὐθαδίστερον δρασείοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς πρὸς τὸ ἐκφορεῖν τὰ κειμήλια· μὴ γὰρ εἶναι τὸν κωλύσοντα οὕτω τῶν κεκτημένων ἀπολωλότων. Ως γοῦν οἱ μὲν σύναμα καὶ τισι τῶν ἐν τέλει τῆς ὑμνῳδίας τελουμένης ἐντὸς εἰστήκεισαν τοῦ ναοῦ, οἱ δὲ συνέθεον πανδῆμει θορυβοῦντες παρὰ τὸ σύνθετος καὶ ἥδη τοῖς ἐντὸς ἐμφανεῖς ἤσαν εὐθὺς τῆς μονῆς ἵέντες, τινὲς τῶν ἐκτὸς ὅντων ὑπηρετῶν τὸν ἔκεινων ὑποτοπάσαντες θύρυσον, μὴ τοι που καὶ τῶν ἀπειρημάνων δράσαιεν σχεδὸν αὐτόνομοι ὄντες, ἄμα δὲ καὶ τὸν γεωτερισμὸν ὑποκτεύοντες, δηλοῦσι σὺν ὁχρῷ τῷ προσώπῳ τοῖς ἔνδον. Οἱ δὲ σπουδῇ [P 33] τοῖς κυρίοις τὸ δηλωθὲν ἀπαγγέλλουσι, καὶ ἐπιζυγῶσαι τὰς τῆς μονῆς πύλας τοῖς ἐρχομένοις συμ-

assentiri Augustum et auctorem fieri. Tum vero pro se quisque procurrere, singulis viritim sese ultores injuriarum et vindices salutis principis opinantibus, et velut in studio rei præclaræ prævertere invicem festinatione mira certantibus, ac periculum præoccupare quasi heroic facinoris perturbatissimo discursu et mutua extrusione ruentium impetu maximo versus monasterium Sosandrorum, ferociis extremon malorum minis iis inferendorum, quos invidiosis vocabulis infidorum Augustæ potestati principisque hostium designabant. Non tamen defuere qui subsisterent, continentes sese in illo effuso aliorum cursu, vel quod cautius quam audacius agere consultum ducerent, vel quod simul etiam sperarent, post negotium a currentibus confertum sublatosque potentes rerum, quæstuosiorum sibi relinquendam operam irrumpendi in ædes ipsorum et pretiosissima inde quæque exportandi; quas in opimas prædas utilius expromerent totam vim audacissimæ rapacitatis, nemine tum prohibitulo, quippe jam mortuis possessoribus opera eorum quos in id præcurrere sinebant. Cum ergo dum hymnodiæ celebraretur, Muzalones cum primoribus optimatum intra templum starent, **58** ruens, ut dictum est, tumultu insolito multitudine adventabat. Et jam qui intus erant intelligere cœperant eam turbam recta in monasterium ferri, cum quidam e ministris Muzalonum foris opperientibus, veriti quo tempes̄sus suspectæ novitatis incumberet, et non sine causa metuentes ne armata et legum secura sedatio in fœdum aliquod desineret facinus, pallido vultu periculum nuntiarunt iis qui ex interiori comitatu Muzalonum intratemplum versabantur. Hi rem statim ad dominos detulerunt et stu-

A φέρει, μάλα θερμῶς εἰσηγοῦνται. Οἱ δὲ ἡμέλουν ἀκούοντες, (μηδὲ γὰρ ἔχειν συμβαλεῖν δύοθεν ἐπι σφετέρῳ κακῷ θοειν οἱ συνθέοντες), ἔρχεσθαι δὲ κάκεινος εἰς τὰς κοινὰς ἔκεινας τελεστάς ὑπελάμβανον. Ως δὲ καὶ αὐθις ἔξελθόντες ἔκεινοι πλησιάσαντων λαὶ μᾶλλον τὸ θορυβῶδες καὶ ἀτακτὸν ὑπενδουν, ἔτι μᾶλλον κατωρθρῶδους καὶ μετὰ σπουδῆς εἰσῆγγελλον τὰ γιγνόμενα, καὶ ἐπ' ἔκεινοις ἄλλοις ταχιδρομοῦντες, καὶ αὐθις ἄλλοις οὐδὲ γὰρ ήν δυτικοὶ βλέπων μὴ ἐπὶ κακῷ μεγίστῳ τὴν ἔκεινων ἀφίκιν ὑπενδουν. "Οὐθεν λαὶ πολλοὶ μὲν περὶ ἔκεινοις δεδιότες ἐκ τῶν οὐ καλῶν ἔκεινων ὑποψιῶν ἄλλος ἀλλαχοῦ κατεδύοντο. οἱ δὲ ἔμελε τῶν Μουζαλῶν πλέον τῶν ἄλλων, προσιόντες καὶ αὐθις ἀτάκτῳ θειοῖς καὶ προσώπῳ τὴν εἰσβολὴν τῶν ἀνδρῶν ὑπεμίμησκον, καὶ ἐφεκτέον τὸ τάχος ἔλεγον προκαταλαβοῦσι τὴν ἔκεινων δρμήν διὰ τῆς τῶν πυλῶν ἐπιθέσεως, μὴ πως καὶ φθάσωσιν εἰσελθόντες· μηδὲ γὰρ ἐπὶ καλῷ τινι τὸν τοσοῦτον θύρυσον εἶναι, ἀλλ' εἰς τι λήξειν κακόν. Οἱ δὲ τῶν φόνους λεγόντων οὐκ ἤκουσαν δλῶς· ἦγε, οἰμαι, τούτους τὸ μόρσιμον, καὶ τὸ λεγόμενον ἀλληθὲς, ὡς ἀφαιρεῖται τὰς φρένας ὡν ἀπολέσας μέλλει τὸ θεῖον. Οὐ μὴν δὲ ἀλλ' οὐδὲ τοῖς παροῦσι τῶν μεγιστάνων ἔμελε τὸ δρώμενον ἀκού-

C diose suggesterunt e revideri templi valvas ocludi venientibus; idque ardore maximo urgebant ut statim curaretur. Atilli audientes negligebant, nulla idonea conjectura fieri verisimile causati ad ullum ipsorum periculum istum cursum pertinere: nimur opinabuntur agi religione aut studio cohonestandi principis turbam illam, et nihil aliud quam spectare aut frequentiorem reddere funebrem Augusti mortui panegyrim cupere. Ut autem qui hæc sunt iaverant rursum egressi proprias jam appulse multitudinis furentis fremitur e vicino terribiliorem hau sere sensibus, eo, plus cohorrescentes iterarunt indicium crescentis mali, nuntiantes, ut prius, quæ recentius cognorant. Quod mox confirmarunt cursu anhelo festinantes alii super alios. Neque enim jam ulli, qui uteretur modo sensibus, dubium erat quin in tragicum exitum fanaticus iste accursus erumperet. Quare multi sibi privatim metuentes admonitu indiciorum ingruentis mali alias alibi abscondebant sese. Quibus autem major quam ceteris Muzalonum cura erat, denuo trepidi cursu D virtuque turbato ipsos adibant, impetum armatorum irruentium indicantes, et magnopere suadebant, juberent opponi furentibus portarum obices **59** et templum statim claudi jamjam intro irrupturis, si pateret: nam tantum tumultum nihil boni portendere. Narrabantur ea surdis. Perstabant in summo periculo temere securi. Agebat quippe illos fatalis puto cœcitas in decretum ipsis infortunium. Verum scilicet est quod dici solet, quos perdere vult Deus, iis ante omnia mentem eripere. Sed nec qui aderant proceres, multum curare videbantur quorum spectarent quæ audiebant fieri, vel quadam prætentione gerendorum, vel ad ipsos haud rati pertinere

ουσιν, είτε κατά τινα πρόγυωσιν τῶν μελλόντων, είτε μήν καὶ αὐτοῖς οὐ μέλον καν δι τι καὶ δράσειν συναχθέντες. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ τὰς εἰσόδους προκαταλαμβάνουσι καὶ κρατοῦσιν οἱ ἐπιόντες, καὶ διμὲν εἰσχεομένων ἐντὸς κακοὶ θύρωσι ήσαν, καὶ οἵς ἔδρων τε καὶ ἡπείλουν πρότερον ἡ τὸν ναὸν εἰσελθεῖν δῆλοι ήσαν φονῶντες. Πην οὖν τῷ πρωτοθεστιάριψ γραμματικὸς οἰκεῖος, θεοφύλακτος τοῦνομα καὶ ἐμὸς συγγενῆς, προσόδμοιος τῷ κυρίῳ τὰ πάντα. Ἐξελθόντος γοῦν ἐπὶ τῷ μεχθὲν ἐκείνου σφάλλει τοὺς ἐπιόντας ἡ διμοιότης, συναιρομένης καὶ τῆς ἀμπεχόντης πενθύμου οὕσης ἐπ' ἵσης καὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις διὰ τὸν βασιλέως θάνατον, κάκείνον ὑποτοπάσσαντες τὸν ζητούμενον εἶναι εὑθὺς ἀναιροῦσι κωπίσι μυρίαις οὐ γάρ ην δυτικαὶ τεθνηκότει τὸ ἔγχος οὐκ ἔδαπτεν ἐπ' ἐκείνῳ. Ως δὲ ἔγώ τινος ἥκουσα, ἀπερόβοφουν ἐκ τῆς δεινῆς μανίας τοῦ αἴματος. Ηλὴν δὲλλ' εὐθὺς οὐκ ἡγνόντων σφαλέντες τὸ γάρ πέδιλον ὑποφανὲν τοῦ ποδὸς μέλαν δὲ [P. 34] τῶν δεδραχόντων φανερὰν ἄγνοιαν κατηγόρει. Καὶ παραυτίκα μεθ' δτι πλειστης μανίας καὶ ταραχῆς ξιφήρεις ἐμπίπτουσι τῷ ναῷ, καὶ παραχρῆμα φανέντων τῶν φονῶντων ἐκεινῶν δὲ μὲν Ἱερὸς ὅμονος καταστάζεται, ἄλλων ἀλλαχοῦ τῶν φαλάλοντων σκεδαννούμενων καὶ παραδυομένων γωνίαις καὶ τόποις οἷς ἤλπιζον σώζεσθαι. Οἱ δὲ Μουζίλωνες, δὲ μὲν τοῖς ἀδύτοις προστρέγει καὶ διὸ

quod acturi erant qui concurrebant. Interim aditus praeoccupant et presidio muniunt qui jam pervenirent seditiosi: quorum infundentes se audeantique vi tota passim ade sacra tumultus ingens fuit. Ex his quae et fecerant et minati erant priusquam templum ingredierentur, palam erat cædem ipsos spirare. Erat protovestiaro grammaticus familiaris Theophylactus nomine, meus consanguineus, domino per omnia similis. Hunc prodeuntem ut videret quid rei geretur, conspicati seditiosi protovestiarium esse ipsum credidere, fallente ipsis oris et status similitudine, et errorem confirmante p̄sri tum genere vestitus; quod ut in luctu et exequiis principis, atrati omnes parvæque ac magni, pulla similis admodum formæ veste utebantur. Ergo hunc ipsum rati quem quærebant, conficiunt innumerabilibus plagis: nemo enim erat qui in jam mortui corpore ferrum non tingeret. Atque ut ego ex quodam ibi præsentium audivi, etiam sanguinem occisi vesana rabie suxerunt. Ceterum statim agnoverunt se deceptos: nam cum pedis calceum in mortuo nigrum obseruassent, per errorem se in illo sœvisse intellexerunt. Ac 60 confessim rabie ac strepitu quam maximis, armata strictis gladiis manu, in templum irrumpunt, ubi homicidis apparentibus statim sacer cantus conticuit, cantoribus aliis alio dispersis et varie in angulos, aut ubicunque posse latere speraverant, se abdentibus. At Muzalonum hic quidem in adyta confugit, et sub mysticam se condens mensam ibi putabatse salvum fore: alter insinuans se retro portam templi, eam super se maximo

A τὸν μυστικὴν τράπεζαν διπελθὼν ἐκεῖθεν φετο σώζεσθαι, δὲ δ' δπισθε τῆς τοῦ ναοῦ πύλης ἐκυτὸν συναθήσας ἐφ' αὐτῷ ἐφεῖλκε στεφρῶς καὶ ὡς εἶχεν ὡς συνιζάνειν ἐν ἐπιπέδῳ οἱ τὴν θύραν, ὡς καὶ προσοκολλᾶσθαι δοκεῖν ἡνεψγμένην τῷ ἀντιθύρῳ μηδενὸς ἐμποδῶν δντος. Ο δὲ ἐκείνων γαμβρὸς (καὶ οὗτος γάρ ὥσπερ τῆς εὐπραγίας τοῖς συγγενέσι μετεῖχεν, οὕτω καὶ κοινωνὸς ἐμελλε γενέσθαι τῆς δυσπραγίας) ἀλλαχοῦ περὶ που τὸ τῶν βασιλέων ἡρφον ὡς εἶχε παραδυόμενος λαθεῖν ἔσπευδεν. Ο μέντοι γε πρωτοθεστιάριος ἐν τοῖς ἀδύτοις καὶ ἀντὸς εἰσελθὼν τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τῇ κόρῃ γενόμενος τῆς προθέσεως, ἐπὶ τι κιονῶδες ἴσταμενον ὑπανέρχεται, καὶ τῷ ἐκεῖσε σκοτώδει σὺν τοῖς ἀδύτοις θαρρεῖ. Ἀλλ' οὐκ ην οἰστισιοῦν ἐκείνων διαδρᾶναι τὸν κινδυνον. Ιλεῖστοι γάρ δυτες οἱ ἐφορμῶντες τοὺς μὲν ἄλλους ἐποιουν φεύγειν, περὶ τῇ σφετέρᾳ ζωῇ θέντος ἐκάστου, ἀπενενοῦσθαι δὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει συνέβαινε μηδὲν εχοντας πράττειν. Ἐκεῖνοι δὲ ἐκ πολλοῦ τοῦ πρὸς τὸ θαρρεῖν περιόντος παράδαχόν τι καὶ μανικὺν ἐφαλλόμενος ἀκριβῶς ἡρεύνων, μηδὲν τῶν τοῦ ναοῦ καταλιπόντες ἀνεξερεύνητον. Οθεν καὶ ἄλλος ἄλλον εδρών τε καὶ κατασχὼν ἀπηνῶς καὶ ὡς αὐτῷ δοκοῦν διεχράτο. Οὐ μὴν δὲ οἱ ἄλλοι κατερράθμουν, ἀλλ' ἐφ' ένι πολλοὶ τινες περιστάντες ἔβαλλον, ἐπληττον, ἤκλιζοντο καὶ νεκρὸν τὸν ἄθλιον, ὡς καὶ εἰς πολλὰ τὸν ἓνα κατακεκό-

C attraxit nisi et quam potuit valide adduxit, applicuitque muro adverso tam arcte ut plane cohærentibus sine obice latere valvis suspicio excluderetur latebræ illuc humani corporis capacis. Illorum vero gener (et hic enim, ut prosperitatis affinitibus particeps fuerat, ita ei consors calamitatis futurus erat) irrepens qua potuit in tenebrosas angustias circa monumentum Augustorum latere studuit. Ceterum protovestiarius in adyta ingressus templi, cum observasset prope mensam altari collateralem vicinum conchæ intercolumnium obscurum, in id se abstrusit, experturus an ibi posset vel loci religione vel tenebrarum beneficio servari. Sed nihil horum ipsis ad vitandum periculum profuit. Irrumpentibus enim in sacram ædem affluxu continuo plurimis, et inde late vulgato terrore passim aliis studio vītē tuendæ fugam captantibus, abire a templo magistratus quoque ipsis contigit, nihil esse quod ibi agerent ratos. Porro seditiosi, crescente usu et successus sceleris audacia, furiosum plane in 61 modum bacchabundi cursabant scrutantes attentissime cuncta, nullamque templi partem non inspectam et exploratam curiosissime linquentes. Unde factum ut alii alium repertum et corruptum crudeliter quo vellet modo interficerent, aliis interim haud cessantibus: nam nnumquemque comprehensorum multi circumstantes pulsabant, cædebant, excarnisflabant, etiam in ipsum sævire pergentes cadaver exanime, ita ut unum in multa dissecutum fragmenta late spargeretur corpus. Tanta istos vesania urgebat, eo provectos amentis iræ, ut supra humanum

φθαισι οὔτεως ὑπελίζεν αὐτοὺς ἡ κακία, καὶ δὲ θυμὸς Α μεμηνότας θήρας ἔδεικνυ. Τὸν μάντοι τὸ πρωτοβεστιάριον Κάρουλός τις τῶν ἀδύτων κατατολμῆσας καὶ τὰ πολλὰ διερευνησάμενος, ἐπει οὐχ εὑρίσκεν, ἀπειπῶν ἔμελλεν ὑποστρέψειν. 'Αλλ' ἡ μοῖρα οὐδὲ ἔκεινον εἶτα τοῦ πάθους ἔκτος· τὴν γὰρ πρόθεσιν εἰσελθὼν καὶ τῇδε κάκεῖσε περιβλεψάμενος ἐπὶ γόνασι συνιζάνοντα κάτωθεν εἶδε τὸν οἰκτιστὸν, καὶ τὸν δρμῆ καθαιρεῖν ἀπτηνῶς. Καὶ δὲ δυσωπεῖ τὸ οἰκεῖον αἷμα πολλοῦ τινος ἔξωνύμενος. 'Ο δὲ οὗτε πρὸς τὸ σχῆμα τῆς ἵκετείας ἀπειδένει οὕτε μὴν ὑπεκλάσθη τοῖς ἐπηγγελμένοις, ἀλλ' εὐθὺς απασχών ἀναιρεῖ ἔιφιδιω. [P 35] Καὶ δῆλον γεγονὸς τὸ πραγμήν οὐκ ἦν διτὶς ἀπτῆν, ἔκειθεν, ἀλλ' ἔκαστος ἐπιστάξ ὡς εἶχεν οὐτάλων καὶ μεθ' ὕδρεων ἥκιζε, καὶ ἐξ τοσοῦτον μελεῖστι κατεδάσαντο ὥστε καὶ τοὺς ἐνταφιαστάς θυτερὸν σάκκῳ τὰ μέλη καταθέντας οὐτῷς ἐκφρορῆσαι καὶ τάφῳ δοῦναι. 'Ἐπει δὲ εἰς τέλος τοῖς ἀνημέροις ἔκεινοις ἐπράχθη τὸ τόλμημα, σὺν τρόπον θήξαντες τοὺς δδόντας ὡς μηδὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει κατωπόδις ἔκειναν ἔχειν ίστασθαι καὶ ἐλέγχειν ἡ μὴν ἔρωτῷ τὸ παθόντες καὶ τίνος δρμῆσαντος τοιαῦτα πράττοιεν, ἐπὶ τὰς σκηνὰς εὐθὺς ὕδρων τῶν φρονεύθητων, καὶ φροστεύχει ἔκαστος μεθ' δτι γενναῖον τοῦ παράστηματος, ὡς οὐδενὸς καινοῦ γεροντός, ἔξεφόρουν ἐπεγγελῶντες, καὶ τὸ ἐπὶ γλώσσης ἔγκλημα συχνάκις λεγόμενον ἦν, « Οἱ ἔχθροι καὶ modum ferina prorsus rabie ruerent. Quærens de-

niique protovestiarium Carolus quidam penetrare ausus in adytia, et ibi multa nequidquam scrutatus, desperata inventione recedere parabat. Sed fatum C non sivit illum evadere immunem damni: nam resumpta repente Carolus scrutandi cura sacram mensam subiens, et huo illucque versans oculos, depresso subtus in genua miserrimum deprebendit, nec distulit in eum trucidaturus irrue, frustra illo deprecante, et quantum vellet sui sanguinis offerente pretium, si quidem latro nec habitu supplicis flexus, nec rigore animi magnitudine promissorum vel tantillum infracto, statim apprehensum pugione confecit. Quod cum mox esset publicatum, nullus fuit qui eo non accurreret ac suprastans cæderet cumque contumelia concideret mortuum. Adeoque illum membratim conciderunt, ut qui deinde sepelire voluerunt, necesse habuerunt laceros et ab invicem discisos artus in sacrum colligere quo ad sepulturam efferre possent. Postquam vero immanes sanguinarii voti se compotes perpetrato audacissimo scelere viderunt, tum vero stridere dentibus instar aprorum frendentium, ut nemo etiam optimatum aut magistratum 62 prop ipsa astare sustineret, multo minus reprehendere, aut quid passi quoque instigante talia facerent rogare. Subito deinde ædes irruperunt intersectorum, ibique quidquid cuique quod placeret, occurrerat, tam secura ludibundi ac ridentes efferebant audacia ac si nihil novi contigisset, iu ore habentes ac crebro iterantes mortuorum crimen his expressum verbis: « Hostes et proditores imperatorum, principatum

B δύσνοι τοῖς βασιλεῦσιν. οἱ βασιλεῖῶντες, οἱ παντὶ τρόπῳ, εἰ μὴ κεκώλυντο, οἰοί τ' ἄρχαι, οἱ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀλιτήριοι, οἱ μαγγανεῖαις μὲν τὸν πατέρα μεθ' ὑπουρβητητος ὑπελθόντες, φυλακῆς δὲ δόξῃ καὶ ἀσφαλεῖας τῷ υἱῷ ἐφεδρεύοντες, ὡς δεδώκασιν ἀξίας καὶ ως ἔδει τὰς δίκας, ως εἰκότως διαπεπράχαται, καὶ ως εὐνοϊκῶς τοῦ λοιποῦ δουλεύσομεν τῷ δεσπότῃ τῶν ἔκειθεν ἀπαλλαγέντες κακῶν: « Ταῦτ' ἔλεγον, καὶ λείαν Μυσῶν τάκεινων ἐποίουν, ἀμφοτέραις ἔξαντλούντες τὸν πλοῦτον ἐκ τῶν σκηνῶν. Τούτων οὖν οὕτω τελεσθέντων, μηδενὸς οἴου τε δοκοῦντος μαργαντίας πλήθει ταῖς ἀληθεῖαις δεδιότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ προσποιησιν (σημεῖον δέ· καὶ γὰρ τῆς τοῦ πρωτοβεστιαρίου συλλύγου ἔκει παρούσης καὶ δεινὰ ποιούσης καὶ λεγούσης ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν, ἐμβριθέστερον δὲ μάγας κονοσταῦλος καὶ θεῖος αὐτόθιν ἔκπειχεν, ἐπιτάττων σιγῇ φοδουμένη μη καὶ αὐτὸν πάθοι, εἰ μὴ σιγάφη, τὰ δρμοῖα), — ως γοῦ συνεχύθησαν ἀπαντες, καὶ κύριοι καὶ ὑπηρέται τε τῆς εἰχον τῶν φοβερῶν, ἐκάστου ζητοῦντος τὸ σώζεσθαι, ἀπαίρουσιν ἔκειθεν εὐθὺς, ἐφ' δ τι καὶ παραγένοντο μὴ φροντίσαντες, καὶ σὺν οὐδενὶ κόσμῳ φεύγοντες. Τῷ μὲν βασιλεῖ ἀσφαλῆ πλέον ἐπροτερον τὰ τῆς φυλακῆς ἐφιστῶσι, μῆτι καὶ νεωτερισθῆ πλέον. Οὕτω συγχυθέντων ἀπάντων, ἔκαστος τὰ καθ' ἔκαντόν, ως εἶχε, κατησφα) (ζετο.

C affectantes, et quovis modo, nisi sic prohiberentur ad tyrannidem per venturi, militaris ordinis oppressores detestabiles, magicarum artium clandestino maleficio in patrem Augustum grassati, filio pupillo specie custodiæ et praestandas securitatis insidiantes, ut pœnas dederunt prout oportuit digna! ut jure ac merito quod decuit factum est! ut fideli ac devoto alacres animo, dira scelestorum liberati tyrannide, Domino deinceps serviemus! » Hæc simul loquebantur, simul impune velut e Mysis prædam congregabant, agentes ferentesque res opimas e plena Muzalonum domo. Hæc in hunc modum sunt acta, nemine sibi tantum auctoritatis aut virium inesse putante, quanto esset opus ad reprimendum furorem effrenatæ multitudinis, obstandique contumaciæ legum et imperii victrici, aliis revera timentibus, aliis simulantibus timorem. Argumento sit quod protovestiarii uxorem illic presentem, et quam par erat videntem talia deplorantem ac loquentem, magnus conostaulus ejus patrus graviter increpitam corripuit et silere jassit, metu ne pateretur viro similia, si verbis irritare furentes pergeret. Ergo cohibitis in direpta domo pari timore 63 cunctis æque dominis et famulis, unoquoque in lucro ponente si salvus evaderet, abscedunt inde tandem. nihil pensi habentes quo ferrentur, ac quasi fugientes nullo ordine, principi quidem validiorem quam prius custodiam apponunt, ne quid ex eo novæ rei posset ex surgere. Sic confusis cunctis, unusquisque securitati ac saluti propriæ quam poterat diligentissime cavebat.

χ'. Ὅπως τῶν μεγιστάνων διὰ ταῦτα τινες ὑπ· Α κα'. Ὅπως ἐφιλονείκουν οἱ ἄρχοντες περὶ τὴν τοῦ βασιλέως κηδεμονίαν.

[P 36] Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Καρυανίτην πρωτεστιαρίτην τότε τυγχάνοντα, ἀνδραὶ γεραρὸν καὶ πολλοῦ τινος ἄξιον, φυγῇ ἐχρῶντο πρὸς Πέρσας αὐτομολοῦντες: οὐδὲ βασιλεῖ ἔγκοτοῦντες, ἀλλὰ περὶ ἐκυροῖς δεδοικότες δεὰ τὴν τῶν πραγμάτων σύγχυσιν. Εἴτε γὰρ αὐτοβούλως ὅρμων οἱ ἐπιθέμενοι μῆτινος παρορμῶντος, ἔχειν καὶ πάλιν οὗτως δρμῷν μηδ' ὅτιοῦν κολασθέντας· εἴτε καὶ ἄλλοι σφᾶς δρμῶντας παρώτρυναν, ἐκείνους καὶ κατ' αὐτῶν παροτρύνειν ἔχειν, κάντευθεν κινδυνεύειν μὴ προσδοκῶντας πολλοὺς, καὶ μᾶλλον τοὺς ἐπ' ἔξουσίας ὄντας, οὓς διφύδονος ὑφειρπτε πολὺς καὶ δεινός. Οἱ μὲν οὖν διὰ ταῦτα αὐτονυχεὶς εὐδὺν Περσίδος ἀνὰ κράτος ἤλαυνον, ἄλλοι δὲ ἀλλαχοῦ ἀνεγάρουν, κινδύνους ὑφορώμενοι τοὺς μεγίστους, ἄλλοι δὲ καὶ ὡς οἰοί τ' ἥσαν διεφύλαττοντο. Οἱ μέντοι γε μέγας κονοσταῦλος τοὺς ἀδελφοὺς ἐπιστήσας, νέους ὄντας καὶ σύνετούς, ὃν ἀτερος μὲν Ἰωάννης, δὲ δεύτερος μετ' ἐκείνον Κωνσταντίνος ἐλέγοντο, δφικίοις οὕπω σεμνυομένους, τάς πρεπούσας ἐκυρῷ φυλακάς καθίστη. Ἐντεῦθεν μὲν καὶ συνεχέστερον ἐφοίτων πρὸς βασιλέα, καὶ διημέρευον σὺν ἐκείνῳ, οἱ πλείους δὲ καὶ διενυκτέρευον. Τὰ δὲ τῆς πρὸς ἐκείνον εύνοιας καὶ πίστεως καὶ μᾶλλον φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐνδεικνύντο [P 37] ἐμφανῆ καὶ ὡς οὐκ ἄλλως γε μείζονα.

20. *Ut quidam magnatum propter hæc recesserint, alii aliter sibi caverint*

At Caryanites quidem tunc protovestiarites, virætate jam matura venerabilis meritique maximi, cum necessariis et familiaribus ipsa nocte recessit transfugiens ad Persas, non quod imperatori succenseret, sed quod sibi metueret ob perturbationem rerum. Sive enim id per se nemine instigante seditioni ausi erant, jure timeri paria rursus eosdem attentaturos impune, summo discrimine gerentium magistratus, in quos gravis incumbebat invidia; sive ipsos alii impulerant, etiam iterum concitandam vim militarem ab iisdem in minime opinantes multos jure formidari. Alii similiter alio se receperunt, maxima quæque rati domi manentibus impendere pericula. Porro alii in attenta sui ipsorum custodia perstabant. At magnus conostaulus fratribus (quorum natu major Joannes, minor Constantinus vocabatur) ad communem tutelam adhibitis idoneam cuique subjecit præsidiorum manum. Adolescentes 64 hi prudentes erant, nondum ad officiorum promoti honorem, eoque, utpote alia vacui cura, apud imperatorem magis assidui, ac cum eo soliti non dies solum totos exigere, sed etiam non raro pernoctare, de fide in illum ac charitate certantes inter se, nullamque occasionem prætermittentes declarandi quam maxime poterant sui erga principem studii præstantis.

21. *Contentio inter præncipes de tutela principis pueri.*

Verum omnes qui remanserant principes acris

"Ομως καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονείκουν καὶ ἔριζειν ἀπηρχοντο. Ή δὲ φιλονεικία ἐκ φιλοτιμίας σφίσιν ἐτύγχανεν· ἡμφισθήτουν γὰρ ἀλλήλοις τῆς περὶ τὸν βασιλέα φροντίδος, ἐκάστου τῶν ἐξιώματι ὄντων μὴ φέροντος τοῖς δμοῖοις ὑποτετάχθαι. Ἡσαν γάρ ἔνθεν μὲν οἱ ἐκ Λασκαρίων Τζαμάντουροι, γῆρας τε καὶ συνέσει κεκοσμημένοι, οὐ μην δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὸν νέον βασιλέα συγγενῶς ἔχειν καὶ παππικῶς πολλὴν ἐνεποίει τὴν τοῦ ταῦτα ζητεῖν παρρήσιαν· ἔνθεν δὲ οἱ ἐκ Τορνικίων τὸ γένος ἐλκοντες, ὃν διπρῶτος καὶ μέγας πριμιτήριος ἦν. Εἶχον γοῦν καὶ οὗτοι τὸ πρὸς τὸ ἀμυναλλόμενον ἴσχυρὸν τὸ ἀπὸ πατρὸς οἰκεῖον καὶ ἀδελφικὸν ἐν γράμματι πρὸς τὸν τοῦ νέου πάππον καὶ βασιλέα Ἰωάννην τὸν Δούκαν. Ἐκείθεν οἱ Στρατηγόπουλοι, ὃν τοῦ γένους ἐπίδοξος δὲ Ἀλέξιος, πολλὴν φέρων τὴν αἰδῶ ὡς εὑρετῶς ἀπὸ πάτων καὶ πλείστα προσέτι κατωρθωκώς. Οὐ καὶ δὲ παῖς Κωνσταντίνος γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφιδῇ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐξ αριστείας φανεῖς 65 στερεῖται τῶν δφθαλμῶν, ἀρτὶ θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι μοναρχῆσαντος. Αἰτίαν δὲ ἔσχεν ὡς καθυπερηφανεύοιτο τοῦ κρατοῦντος, ὑπεροπτικῶς πρὸς ἐκείνον ἔχων νεωτὶ μετὰ τὸν πατέρα τῶν σκήπτρων ἐπειλημμένον. Καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ραούλ εὐγενεῖς ἄλλοι, μετὰ πατέρα τὸν τοῦ ἀξιώματος ἐκπεσόντα, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, ἔτι

habebat æmulatio sollicitos invicemque commissos unoque sibi ambiente nec ulli alii cedere parato curam peculiarem ac tutelam imperatoris adhuc pueri. Erat ea singulorum nobilitas ac dignitas, et ex harum conscientia sui opinio, ut subjici cuiquam eorum quibus se pares existimabant nemo unus æquo animo passurus videretur. Hinc se offerebant e Lascaridum gente Tzamanturi, qui gravi senectute venerabiles et fama prudentiæ conspicui, efficaciter sibi suffragari confidebant ad impetrandam procurationem pupilli principis et communionem cum eo intimam sanguinis et auctoritatē quasi paternam a natura ipsis datam in natu minorem suæ familie alumnū. E diverso se ostentabant orti e Torniorum genere, quorum primus magnus erat primicerius. His fiduciā auferendi præomnibus ambitiæ cæteris honoris dabant patris ipsorum apud avum imperatoris Joannem Ducam Augustum summa gratia familiaritate intima conjuncta. Occurrēbant aliunde Strategopoli, in quibus genere illustris Alexius, cuius omnes in canitie decora magnis rebus gestis virtutem ac famam reverebantur. Hujus filius Constantinus Gregorius, affinis imperatoris Joannis ducta ejus nepte ac claris factis inclitus, postea privatus 66 oculis fuerat Theodoro Lascari regnante, gravi arrogantiæ poena qua superciliosè de spexisse imperatorem visus erat, cum is post patris mortem rerum habenas in manus sumere cœpisset. Accedebant et filii Raulis, alii patricii, qui post obitum Joannis Augusti dignitatibus exciderant; alteri præterea Palæologi, et cum his

νεάζοντες, καὶ Παλαιολόγοι. Σὺν οἷς καὶ Βατάτζαι καὶ αἱ οἱ τοῦ Φιλῆ, ὧν ὁ πατήρ Θεόδωρος τετύφλωτο καὶ αὐτὸς σὺν τῷ Στρατηγοπούλῳ τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ χάριν αἰτίας, σὺν Κεσσαλλαρίοις τε οἱ Νοστόγυοι καὶ οἱ Κρυμάτζαι, σύν τε καὶ Ἀπρηνοῖς καὶ Ἀγγέλοις οἱ Αιβαδάριοι, Ταρχανειώται Φιλανθρωπηνοὶ καὶ οἱ εὐγενεῖς Καντακουζηνοί, καὶ δοις ἄλλοις οὓς ἡ μεγαλογενῆς σειρὰ καὶ χρυσῆ συγκεκρήτητο. Ὁ μέντοι γε Νοστόγυος Γεώργιος καὶ προσεριλοτιμεῖτο ἐκυδροῦτο γάρ τῶν ἀλλων εἰς κῆδος βασιλικὸν προτιμάμενος. Καὶ γάρ ἔτι ζῶν δὲ κρατῶν ἀρμόξειν εἰς γάμον αὐτῷ τὴν παῖδα δια βουλῆς ἔχων πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἐπίστευε τὴν βουλὴν, καὶ ἐπλήρου καὶ τὸ συνάλλαγμα, εἰ μή γε [P 38] θάνατος τῷ βασιλεῖ ἐπελθὼν ἐμποδὼν ἔστη τῇ πρᾶξει. Τότε δ' αὐθις ἐπιθαρροῦντα τοῖς ἐγνωσμένοις ὡς καὶ πάλιν τυχεῖν ἔσται οἱ τοῦ κῆδους μέγα φρονεῖν ἢ ἐλπὶς ἐποίει, καὶ κατηλαζούνετο πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ μᾶλλον τὸν αὐτανέψιον, δις δὲ μέγας κονσταῦλος, διαφιλοτιμούμενος. "Οθεν καν τοῖς βασιλικοῖς προσαύλοις ἀνέδην ἐσκήνει, καὶ καθ' ἡδονὴν διατριβῆς ἱππαζομένοις τοῖς ἄρχουσιν ἐπὶ κοντῶν συντριβῇ ἡ καὶ κατὰ παῖγνιον σύντθες σφίσι τῆς σφαίρας ἐκ μεγάλου τοῦ θάρρους συνιπάζετο καὶ συνέπαιζεν, ἔγγὺς ἰστα- μέναις καὶ ὀρώσαις ταῖς βασιλίσιν ἐπιδειχνύμενος.

Bataizæ et Philis filii, quorum parens Theodorus cum Strategopulo eamdem ob causam excæsatus est, et cum Caballariis Nostongi ac Camytzæ, et cum Aprenis atque Angelis Libadarii, Tarchaniotæ, Philanthropeni et nobiles Cantacuzeni; tum si qui alii, quibus illa magnifica series et quasi aurea nobilissimorum procerum corona constabat. Nostongus inter eos Georgius emulacionis communis modum peculiaris ambitionis arrogantia superabat, eo maxime in superbiam elatus quod imperator adhuc vivens filiam illi collocare in matrimonio decreverat, et multos istius sui consilii participes fecerat. et omnino mandaturus executioni rem eam fuerat, nisi morte fuisse präoccupatus. Porro tunc adhuc Georgius in ea perstans fiducia perficiendæ hujus affinitatis jam ante destinata, ista ipsa spe in tumorem non modicum inflabatur, cum alios superbe despiciens, tum ipsum maxime nepotem ex sorore magnum conostaulum impotentius emulans. Quare in atriis imperatorii palatii vane ac impudenter sese jactabat, adeo ut non dubitaret puerilibus Augusti ludis se immiscere, collusorem se principi obtudson, et cum eo simul equitans in arundine, pariterque, ut solitum illis, pila 66 ludens, et in similes ejus statis remissiones sese ingerens familiaritate nimis audaci, sicque sese reginis sororibus imperatoris coram e propinquuo spectantibus venditans vano gloriolas pruritu.

D 22. Ut p̄xlatuſ cæteris Palæologus fuerit, demandata ei tutela imperatoris.

Verum enim vero cum diutius non posset parvulus imperator in tam imbecilla ac tenora ſtate certi-

A κβ. "Οπως προετιμήθη εἰς τοῦτο τῶν ἄλλον διαβατοῦ Παλαιολόγος.

Tέως γε μὴν, ἐπει οὐκ ἦν ἀνεπιτρόπευτον μένειν τὸν βασιλέα, ἐν ἀρχῇξι γνωριζόμενον καὶ ἀπαλὸν ἥτορ φέροντα, συνελθόντες ἅμα οἱ ἐν τέλει καὶ βουλευόμενοι ὡς οὐκ ἀσφαλὲς δίχα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ταύτης προεστῶτος (Ἀρσένιος δ' οὗτος ἦν) καθιστᾶν τὰ τοιαῦτα, πρὸς μὲν τὸν ἐξ Αντωρειανῶν πατριάρχην πέμπουσι τὴν ταχιστὴν μετακαλούμενοι Νικαίηθεν τοῦτον, αὐτῶν δὲ καθ' ἔκτοις ἐφ' ἡμέραις διασκεπτομένων, ἄλλον ἄλλον εἰς κηδεμονίαν τοῦ βασιλέως προρχῦντος, τέλος ἐπὶ τῷ ᾧ θέντι Παλαιολόγῳ ἡ κοινὴ βουλὴ καταντῷ ὡς αὐτοῦ γε καὶ μόνου παρὰ τοὺς ἄλλους ικνοῦ πρὸς τοῦτο φανέντος· εἰπερ γάρ ἄλλον, στρατηγικῶτατον εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ οἱ ἄλλοι παλαιοῦ αὔταρκες εἶναι τὸ εὐγενὲς, καὶ τρίτον τὸ πρὸς τὸν κρατοῦντα συγγενὲς ἅμα μὲν αὐτόθιεν, ἅμα δὲ καὶ ἐκ τῆς συζύγου (τῆς μὲν γάρ δεύτερος αὐτανέψιος ἦν, τοῦ δὲ δευτέρου αὐτανέψιος οὐδεὶς) πολλὴν ἐμποιεῖν σύτῳ τὴν εἰς τὸ κηδεμονικὸν τοῦ βασιλέως παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκχώρησιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνου πρὸς τὸ προτιμήσαται τῶν ἄλλων δίκαια ταῦτα προύσταλλετο· παρεχει δὲ καὶ τὸ εἰκὸς ἐννοεῖν ὡς κάκεῖνος τὸ πρᾶγμα

tutoris providentia destitutus relinqu, ad electio-
nem apti ad id munus coeuntes magno numero
præcipui quippe magistratus atque aulæ proceres
ante omnia decreverunt haudquaquam tutum videri
C tanta de re statuere sine cleri et Ecclesiæ consensu
ejusque consilio ac nutu qui robus ecclesiasticis
tunc præterat (is erat Arsenius). Itaque per Exau-
torianorum patriarcham illum ex urbe Nicæa curri-
culo accersunt. Ipsi vero interim serio in delibera-
tionem ingressi post multam et attentam disquisi-
tionem disceptationesque varias, alio alium præfe-
rente, tandem in eam sententiam majori ex parte
conveniunt quam curam imperatoris ac tutulam sæ-
pius memorato magno conostaulo Palæologo com-
mittendam censebat: videri enim illum unum præ-
cunctis reliquis ad eam rem idoneum maxime, utpote
virum fortē et rei militaris experientissimum,
cuique affatim suppeteret antiquæ nobilitatis. Acce-
debat tertio loco domestica sanguinis necessitudo
cum imperatoribus avo et patre principis regnantis,
ex ultraque stirpe paterna maternaque. Nam Augu-
stæ quidem pronepos, ex imperatoris vero pronepote
natus erat. His vere firmamentis nitebatur Palæo-
logi spes, caue allegabat potissimum qui ejus
electionem suadebat orator. Verisimile tamen est
haud plane his argumentis confisum eum, præterea
quæ palam agebantur 67 dicebanturque, admo-
visse clanculum arcana artes corrogandis varia
industriæ suffragiis studiisque velificari ejus ambitioni
valentum, qualium multos putatur amplis
sibi promissionibus adjunxisse, præseriū ex iis
qui nuperis aulæ tempestatibus jacturam dignita-
tum fecerant. Et suberat causa cur occasionem non

ποικίλως μετεχειρίζετο, ούκ δλίγους κλέπτων ταῖς ἀγαθαῖς ὑποσχέσεσι, καὶ μᾶλλον οἵς ἐκπεσεῖν τῶν ἀξιωμάτων συνέδη ἐκ τῆς τοῦ καιροῦ δυσκολίας τὸ πρότερον. [P 39]. Οἱ δὲ ὥπελθεῖν μὲν τὴν φροντίδα μηδὲν μελλήσας κατένευε, πένησ ὡν καὶ μηδὲν ἔχων κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀξιώματος φιλοτιμότερον διαζῆν· ὡς δὲ μὴ δοκοὶ τῷ ἐξ εἰμισυ λαμβάνειν χάριν τοῖς παρέχουσιν ἔλειν, μηδὲ ὡς φορτίον ἐπωμιζόμενος παρκιτεῖσθαι, ἐξῆτει μὲν καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου δσον οὕπω ἐπιστησομένου συναίνεσιν, οὐ κατὰ χρέαν μᾶλλον, ἀλλ' ἵν' ἀσφαλέστερον τὸ γινόμενον καθιστῷτο. Πλὴν ἀλλ' ἀντιδοθῆναι οἱ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ βασιλεῖ κηδεμονίας τὰ ὑψηλότερα τῶν ἀξιώμάτων προσαπαιτεῖ.

αγ'. "Οπως Παλαιολόγος ἐτιμήθη εἰς μέγαν δοῦκα.

Οἱ δὲ τῶν μὲν ἐκείνων βουλευμάτων τὸ κύρος οὐχ ἦττον καὶ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἥθελον εἶναι, οὐ μὴν δὲ ὅστε καὶ σφᾶς ἀναγκάζεσθαι· ἐφ' οἷς δὲδόκοτο σφίσι μεταδουλεύεσθαι· τὸ δὲ προδιβασθῆναι τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον εἰς βαθμὸν τοῦ ἀξιώματος μείζονα εἰκός γε εἶναι διωμολόγουν, καὶ πως καὶ ἀμηγέτη διὰ ταῦτα καπὶ τούτῳ σύνεφῶνον οἱ πλεῖστοι. Καὶ εἰς μέγαν δοῦκα δ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων ἐπίτροπος μετατίθεται, βασιλέως δῆθεν

negligeret, sed curam intenderet omni cunctatione omissa in rem sibi unice necessariam in statu præsentis fortunæ, exhaustæ atque inopis, egestate siquidem pecuniæ summa laborabat, non habens omnino unde dignitatem tueretur, multo autem minus unde, quod naturaliter amabat, munifice ac splendide viveret. Porro ne hinc quidem visus accipere nimis cupide oblatum honorem, obnoxium se ac gratiæ debitorem deferentibus constitueret, inde vero formidare onus impositi officii quasi conscientia infirmitatis videretur, medium inter illa extrema viam tenens, primum petiit patriarcham autorem fieri decretæ sibi dignitatis, ideoque conclusionem deliberationis ultimam in ejus proximum, ut putabatur, adventum differri, non quod hujus assensum omnino necessarium, sed quod eo accedente securius transigendam firmiusque constituendam rem putaret. Deinde rogavit ut sibi boni publici studio difficultis et gravis procurementis subeunti pondus, in premium operæ ac sollicitudinis regenda imperatoris pueritia exantlandæ, annuere vellent excelsiores aulæ dignitates.

23. Ut Palæologus magni ducis honore auctus fuerit.

Quibus auditis congregati proceres morem illi gerendum in utroque quæsito censuerunt: nam et ad auctoritatem immutabilitatemque rerum a se decretarum conducere putabant ratas eas ab Ecclesia haberi, absque eo tamen ut iterum in dubium ac deliberationem vocarentur; et æquum plerisque consentaneumque visum est tutorem gubernandæ teneræ principis etati præpositum in sublimiore, quam in quo hactenus stetisset, dignitatis gradum

A διδόντος, καὶ τὸ λοιπὸν δ Παλαιολόγος μέγας δοὺξ καὶ τοῦ βασιλέως ἐπίτροπος φημιζόμενος πρὸς ταῖς φρεντίσι τῶν κοινῶν ἦν, καὶ ἐξ ἐπιτάγματος ἀπαραιτήτου συμπραττόντων καὶ τῶν ἐν τέλει διώκει ταῦτα. Καὶ πως ἀμηγέτη διὰ ταῦτα κατ' ἀναγκαῖας χρείας τῶν βασιλικῶν ταμείων προσῆππετο. Ἡν γάρ χρημάτων πλῆθος ἐναποτελησαυρισμένον ἐν Μαγνησίᾳ, οὐ ρρᾶσις ἀριθμητὸν, συλλεγέν καὶ ἀποτεθὲν παρ' Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ βασιλέως. Τὸ γάρ παρὰ τοῦ πατέρος ἐκείνου Θεοδώρου τοῦ Αδσκαροῦ συναγέμενον ίδιως ἄλλο [P 40] τι χρῆμα, εἰς βασιλέας αὐταρκες ὅγκον, ἐν τῷ κατὰ ἄνω Σκαμάνδρου φρουρίῳ τῷ οὗτῳ πως Ἀστυτζίῳ ὑποκοριζομένῳ ἀσφαλῶς ἐναπέκειτο. Ηλήν οὐκ ἐκλογαὶ ταῦτα ἢ εἰσπρακτὶς ἀδικος, οὐδὲ ἀνθρώπων βίος καὶ πενήτων οὐχ ἦττον ἢ χρυσὸς αἰματα, ἀλλὰ πλοῦτος ἐκ τῆς περὶ τὰ ἴδια προμηθείας καὶ ἐκ τῆς τῶν ἀλλοτρίων κατὰ προσένεξιν εἰσφορᾶς συλλεγεῖς τε καὶ αὐξήσεις· τὸν μὲν γάρ ἐκ γεωπονίας συνῆγον, τὸν δὲ ἐξ ἀλλοδαπῆς συνέλεγον. Ηλήν οὐχ ὥστε καὶ ἀποτελησαυρίσθαι τὸν πάντα μηδενὸς μετέχοντος, ἀλλ' ἐξαιρουμένων τῶν ἀναγκαίων εἰς δόσεις καὶ ρόγας καὶ δαπανήματα, καὶ μᾶλλον εἰς ἐπιφανῶν μὲν ἀνδρῶν φιλοτιμίας, πενήτων δὲ χορηγίας, ὡς ἐκχεισθαι κατ' ἀενάων ποταμῶν πλημ-

B attollι. Quare id pluribus suffragiis 68 jusserunt. Magno igitur procerum consensu curator electus reipublicæ per teneram regnantis etatem, concidente imperatore, magni ducis appellatione insignitur. Itaque mox Palæologus simul dux magnus, simul tutor principis acclamatus, de publici consilii sententia rem administrare publicam coepit, eaque occasione regium attigit ærarium. Erat autem vis pecuniæ condita in urbe Magnesia non facile numerabilis, collecta et ibi deposita a Joanne Duca imperatore: nam quæ alia proprie a Theodoro Lascari ejus filio congregata pecunia fuerat tanta numero, ut ad quasvis imperii expensas posset sufficere, secure custodiebatur in arce ad Scamandrum sita, quæ diminuto vocabulo Astytzium, hoc est urbecula, vocatur. Cæterum non ex corrasionibus et extorsionibus iniquis hæ summae conflatae fuerant. neque ejus generis erant hi thesauri quos raptim congestas in unum hominum vitas et pauperum sanguinem non immerito quis dixerit, sed ex temperanti parcimonia natæ copiæ, fructus œconomicæ prudentiæ perceptus ex proventibus agrorum aut justa commutatione commercii e terris exteris, innoxio redditum genere, nihil admistum habens odiosæ corrogationis ex alieno censu. Nec porro ibi detinebatur avara custodia necessarios invidente usus egentibus, sed non parce profundebatur, cum eratopus, in donativa, stipendia similesque sumptus, maxime in munificas largitiones, quibus vel insignibus viris magnorum laborum egregiorumque facinorum merces numerabatur, vel inopi turbæ suppeditabatur undeviveret, ut ex his quasi fontibus regiæ misericordiæ in felicitatem publicam peren-

μύρας τὸ βασιλικὸν ἔλεος, τὸ λοιπὸν τῶν χρημάτων τοῖς ταμιείοις ἐντεθησαύριστο. Τὸ γὰρ ἐπὶ Κύρου καὶ Δαρείου τὸ πάλαι λεγόμενον ἐπ' ἑκείνοις ἄντικρυς ἦν, καὶ δὲ μὲν Ἰωάννης πατὴρ Ῥωμαίων, δὲ δὲ Θεόδωρος δεσπότης ἐπωνομάζοντο. Εἰς τόσον καὶ γὰρ δὲ μὲν Ἰωάννης περιμηθευτικῶς τοῖς ἄπασιν εἶχεν, ὡστε καὶ ἰδίαν πρόνοιαν τῆς βασιλικῆς ἔξουσίας τὰ λεγόμενα λευγελατεῖα ἥδούμενος παρ' ἑκαστον κάστρον καὶ φρούριον κώμας ἐπὶ τούτοις καθίστη, ἐφ' ὅπερ ἐκ τῆς ἑκείνων ἐπικαρπάς καὶ εἰσφορᾶς σιταροῦτο μὲν καὶ τὸ παρακείμενον φρούριον, ἔχοι δέ γε καὶ δὲ κρατῶν ἐντεῦθεν πολλοῖς ἢ καὶ πάσιν ἔξαντλειν τὰς τῆς εὐεργεσίας ἀμάρας. Οὐ δέ γε Θεόδωρος εἰ καὶ δραστικώτερον ἐχρυσολόγει ἐκ κοινῶν συνδόσεων, ἀλλ' εἰς τὸ πολλαπλάσιον ἔξεκένου γνώμης ἀπλότητι, ἐξ ὧν ἀμπώτιδές τινες καὶ χαρύβδεις ὡς ἔκει τῆς θαλάσσης ἐνταῦθα τῶν χρημάτων ἐδείκνυντο· τὸ γὰρ ἀφαιρούμενον ἐπληροῦτο πάλιν ἐκ τοῦ ῥῷδιας, καὶ ἦν ἡ τοῦ ὄντος ἀφαίρεσις τοῦ προσγινομένου τοῖς ἀφαιρεθεῖσι πρόσθεσις πλειῶν, ἐκάστου μετὸν μὲν συνδιδόντος διὰ τὴν κοινὴν εἰσπραξιν, πλέον δὲ ἔχοντος οὐπερ ἀφήρηται ἐκ τοῦ πάντας ἐκ βασιλέως ἔχειν, κάντεῦθεν καὶ ἐπιχόργειν δου δέοιτο τις ἐκ τοῦ προχείρου, καὶ τῷ διδόναι μᾶλλον χαίρειν ἢ τῷ λαμβάνειν. Καὶ

B

[P 41]· Βούλομαι τοῖνυν καὶ ἄλλο τι διηγήσασθαι περὶ τούτων, παρατοῦμαι δὲ, διτὶ καὶ ὁ λόγος διὰ τὸ χρήσιμον παραδέδασται. Νόσος ἐνίσκηψε τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ ποτὲ ἀφαιρεθέντι τὴν ἐπ' ἄγαθοῖς βοηθὸν σύζυγον, τὴν οὐκ οἰδ' ὅτι καὶ φῶ τῶν θαυματῶν δύνομάτων Εἰρήνην. καὶ ἡ νόσος ὡς χαλεπή· ἐπειληπτο γάρ διὰ τὸ γῆρας, οἷμαι. Τῶν γοῦν ιατρῶν ἀπορούντων ἐφ' ὅτι καὶ τράποιντο, αὐτὸς ἐπὶ θεὸν καταφεύγει, καὶ τὸ ἑκείνου πρὸς πάντας ἔλεος κατὰ τὸ δυνατὸν ἐκμιμεῖται· Ὁριστο τοῖνυν, καὶ σακχοὶς ὁ χρυσὸς ἔκαντλεῖται, καὶ ἀνὰ ἔξι καὶ τριάκοντα τῶν ἀκινδύλων νομισμάτων ἐκάστῳ τῶν διποδῆποτε δόσρων δίδοται, χωρὶς τῶν εἰς θείους ναὸὺς καὶ μονὰς καὶ θεοφίλεις ἄνδρας ἔκντληθεντων, ἐπιμετρουμένου τοῦ ἐλέους πλείστοις ἡμιόνων σάγμασιν. 'Αλλ' ἐπιμετρεῖται τῷ ἐλέει τὸ τοῦ θεοῦ

quam acciperet: quin enim **70** aliud Christi lex præscribit, dare cuivis potenti præcipiene? cuius beati fructus est abundare universos, egere neminem, compensante vicissitudine communiter utili mutuos defectus, dum præsto est qui refundat ex publico quantum ex privato quilibet contulit. A quo ne abhorreant commercio animi pusilli, fidejussorem, quod mirum est, se Deus offert, pollicens se repensurum multiplicatio fœnore quod datum fuerit.

24. Ut ægrotans imperator Joannes multa pauperibus erogaverit.

Nolo et aliud hujus generis narrare, petoque veniam, si argumenti utilitate tractatus digressiōnibus indulgeo. Morbo correptus aliquando est imperator Joannes recens viduatus præclarus in rebus bonis adjutrice conjugi, illa, inquam, admirabili Irene, cui pro merito laudandæ verba desunt. Erat autem nōrbus sane sonitus et gravis, quippe casus inducebat epilepticis accessionibus similes, etsi forte hi debilitati etatis jam proiectæ justius imputari potuissent. Incertis medicis quo se vertent, æger ad Deum confugit, et ejus largam in omnes misericordiam prout poterat imitatur. Ergo ejus mandato hauritur et thesauris aurum plenis saccois, et ad sex et triginta probæ monetæ nummi egenorum cuiilibet ubicunque degentium divisisunt, præter ea quo in sacra Dei templo, in monasteria et viros Deo devotos sunt expensa, liberalitate ea per multos onustos mulos quo oportuit missa. Hæc Augusti misericordia divinam in eum attraxit. Ergo is ægritudine primum facta leviori, deinde plane convaluit, gaudio ejus et fructu animi, quan-

nia flumina redundarent. Quod **60** vero istis supererat sumptibus, sedulo conservabatur. Quod enim de Cyro Darioque dicebatur, hisce quoque omnino conveniebat principibus. Ac Joannes quidem Romanorum pater, Theodorus vero dominus vocabatur. Tam provida namque cura Joannes quidem cuncta gubernabat, ut nec indignum fastigio duceret ad procreationem humilem descendere instrumenti etiam rustici ac jumentorum ad agriculturæ ministeria, vel aratra vel sarraca trahentium; cujus generis provisores ac præfectos per castra singula constituerat, attributis cuique arcii ejusque præsidio certis pagis, unde sufficientis annona copia non solum militibus suppeteret, sed ex abundantí etiam inde princeps haberet quod larga in multis beneficiantia profunderet. Theodorus porro etsi efficacior in auro ex communi collatione congregando, tamen idem erat præ simplicitate mentis haud satis cautæ in eodem prodige dispersendo profusior, ut quod in maritimis æstibus Euriporum ac Charybdum, hic quoque quadam alterna reciprocatione effluentis refluxisque pecuniaæ cerneretur, exhausti per largitiones ærarii ñ damnis facilis mox corrogatione repositis, imo quod expensum erat abundantius redeunte per modicas licet singulis, ceterum propter multitudinem conferentium in summas vel maximas excedentes contributiones subditorum; nec inde exhausta privata quorumcunque facultate, utique quam late ad omnes promanantes et varie in domum ac fortunam quamque perenni quodam cursu profuentes principalis beneficentia alerent rivuli. Prompta quippe præsto aderat omnium necessitatibus larga benignitas principis libentius tribuentis

Θεος, καὶ ῥάτζει τῆς νόσου ὁ ἀσθενῶν, καὶ ἐπιγάννυται, ὡς εἰκός, τῷ ἑλέει. Καὶ ὢρμαλοις ἀπολεγούσισθαι θέλων ὡς ἀμειώτα τὰ κοινὰ τοῦ τοσούτου προβάντος ἑλέου, αὐτὸν ἔκεινον τὸν ἑλεήσαντα τῶν λεγομένων ἔφερε μάρτυρα πρὸς τὸν πατρίαρχην Μανουὴλ λέγων ὡς οὐδὲν ἔξιντληται τῶν κοινῶν, ἀλλ' ἐκ προμηθείας κτήσαιτο ταῦτα καὶ μελέτης ἰδίας, ἐξ ᾧ γεωπονῶν οὐκ ἀνεῖ δι' εἰδημόνων ἀνδρῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς δὴ τοῖς κτήμασι θρεμμάτων διαφόρων ἐπιμελόμενος. Οὕτως ἦν αὐτοῖς τὸ θεοφίλες, καὶ οὕτω τὸ φιλορράχαιον ἔγνωστο.

κα'. "Οπως ἐπιπολαῖς ὁ μέγας δοὺς τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἀπόδεινος περιεποίει ἐαυτῷ τὴν εὔνοιαν.

Τόπε δὲ πολλοῦ τινος ἐν Μαγνησίᾳ τεθησαυρισμένου χρήματος, οὐκ ἔξδη ἦν τῷ μεγάλῳ δουκὶ τε καὶ ἐπιτρόπῳ ῥῆστα λαμβάνειν καὶ χωρηγεῖν δουκὸν ἦν βιουλομένῳ οἱ ἔφειστήκει γάρ τὸ Κελτικὸν καὶ πελεκυφόρον, ἐφέξου ἦν τις ἐπιλειροΐη, καὶ φυλακὴ ἦν τοῖς ταμιείοις [P 42], ὡς γνωστῶς διδοσθαι δουκὸν τὸ ἀντργαίον τῆς χρείας ἀπήτει. Ἐδίδοντο δὲ πολλάκις καὶ τισιν ἐπιτάπτοντες προφάστει χρείας οὐκ οὖσῃς. Κάντεῦθεν δρχάς ἐαυτῷ εὑμενεῖς προκατεβάλλετο, οἵς οὐκ ἦν τῆς εὑεργεσίας διπλελῆσθαι, καὶ δικαίως δὲ ἐπολογησθόμενος, εἰ μή τινι παρεῖχεν αὐτὸς διὰ τὴν ἐνοῦσαν πενίαν, δμος ἀφορμὰς ἴδιουσι λαμβάνειν

tum fas erat ex tam evidenti experimento divinæ misericordiæ capere. Tum purgare se apud Romanos volens, si forte quererentur eussa in pauperes liberalitate publicum 71 ærarium exhaustum, illum ipsum cuius gratia sanatus fuerat Deum testem allegavit, patriarchæ Manuela sancte affirmans nihil prorsus ex iis quæ data fuerant, e thesauris reipublicæ depromptum, sed ex privata penu et ex partis ac collectis propria industria ac prouidentia, exercenda scilicet per gnavos et experientes colonos agrorum cultura, gregibusque atque armentis per idoneos homines curandis. Sic illi Dei amantes, sic pariter rei Romanæ studiosos se monstrabant.

25. *Ut magnus dux levi delibatione regiæ pecunia hominum sibi benevolentiam conciliaverit.*

Hocporro de quo scribimus tempore cum magnus apud Magnesiam publicæ pecunia numerus esset depositus, non erat facile magno duci et tutori principis inde aliquid sumere erogandum in quos vellet: obstabat enim Cætarum securigerorum D enexorabilis ei thesauro imposita custodia, haud sinens inde aliter quam cunctis presentibus et eorum intuentibus dispensari quidquam. Jubebat tamen non raro quibusdam inde donari haud necessariis de causis; quæ benignitas illi quasi fundamentum fuit popularis in eum benevolentia. Cæterum si quis eo nomine de ipso quereretur quasi non satis severo publicæ pecunia custode, eis se purgabat negans in propriis se usus quidquam inde sumere; in cujus rei fidem suam domesticam ostendebat paupertatem. Tamen quæsitis occasionibus identidem procurabat ut quidam inde acciperent,

A τινάς, οὐ μᾶλλον κατὰ φιλοτιμίαν ἢ κατὰ πρόνοιαν τῶν μελλόντων, ὡς ἔδειξε. Τὴν δ' ἐκείνου πενίαν εἰπόντος ἐκείνου ποτὲ παρὼν καὶ ἀκούσας ὁ γράφων εἰ μαρτυροίη, φεύδους ἀλῶνται οὐ δέδοικεν, ἐπεὶ κακείνῳ εἰς καύχημα δόξῃ ἣν ἡ πενία τότε λέγονται. Τρισὶ γάρ μόνοις νομίσματι κατὰ τὰς κατ' οἰκου χρείας τὸ ποσὸν αὐτῷ, δτε βασιλεύοι, ὡς ἔλεγε, περιστατο. Καὶ τὸν "Ἄγγελον ἀδελφὸν δντα τῆς αὐτοῦ πενθερᾶς, δν μέγον πριμικήριον αὐτὸς βασιλεύσας ἀπέδεικεν, ἐκάλει παρόντα, δτως αὐτὸς λαγχάνοι παρ' αὐτοῦ δίκας ὑπερ τῆς ἀδελφιδῆς προικὸς μαρτυρήσοντα. Κάκενος ἔγγὺς παραστὰς ἐμπατύρει, καὶ ήμεις ἡκούομεν λέγοντος καὶ δρκον προστιθέντος τοῖς λεγομένοις. Τότε τοιγαροῦν τοὺς πολλοὺς, καὶ μᾶλλον οἵς εὐγενὲς τὸ γένος, ὑποκοιούμενος παρεῖχεν δὲ εὐλόγου δῆθεν προφάσεως τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἀπόνασθαι, αὐτὸς τέως ὡς εἶχε συντηρῶν ἐαυτὸν τῶν λημμάτων ἀνώτερον.

B κα'. "Οπως ἀλόθοντος τοῦ πατριάρχου πολλὴν διέγειτο τὴν ὑπόπτωσιν.

"Ἐν τοσούτῳ δὲ λαὶ ὁ πατράρχης σύν τε τοῖς ἐκκρίτοις τοῦ κλήρου καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι παρεῖναι ἡκούστο· καὶ δὲ αὐτέκα μαθῶν πρὸ τῶν ἅλλων αὐτὸς διπαντῷ μακρόθεν, τιμὴν τὴν μεγίστην ἀφοσιούμενος τῷ πατριάρχῃ καὶ παντὶ τῷ ἵερῷ πληρώματι, πεζῇ

C non magis id agens ambitionis instinctu quam sapienti prævisione futurorum, prout rei exitus monstravit. De illius porro modo memorata paupertate, si qua audivit ex ipso quondam præsens hujus historiæ scriptor, hic pro testimonio dixerit, non sene veretur ne coarguatur mendax, neve hoc illi cedat in dedecus quod Palæologus gloriæ sibi fore autumans de se jactabat, ostentans paupertatem suam sane tantam ut affirmaret etiam jam 72 imperans domestici sibi quot diebus usus omnes expensas tribus solis nummis constare. Et hoc jurejurando confirmavit, cum in quadam lite fratri sue socrus Angeli, quem ipse imperans magnum primicerium creavit, de dote sue neptis judicio certantis, rogatus in testimonium adesse gravatus non fuisset, ea quæ diximus proferre Deo in testem vocato. Tunc igitur multos, præsertim genere nobiles, variis ad id quæsitis prætextibus, et plausibilis in speciem prætendens causas donativis, e publico curavit honorari, ipse interim in egestate familiari permanens superior cupiditate purasque omni avaro contactu manus servans.

26. *Ut venientem ad se patriarcham dux magnus summa demissione exceperit.*

Interim patriarcha cum electis ex clero et archiepiscopis adventare audiebatur; quod simul Palæologus cognovit, ante omnes ipse longissime processit obviam, nihil ad summam tum erga patriarcham tum erga sacrum collegium veneracionem sibi reliqui faciens, quippe qui pedibus incedens, correptis manu muli quo patriarcha vehabantur habenis, cum usque intro palatum regium

τε βρδίζων καὶ τὸν τῆς ἡμέρου τοῦ ἱερῶς χαλινούς κατέχων, ἑώς καὶ αὐτῶν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων προγούμενος καθιστῷ. Καὶ δὴ σκηνὴν μὲν βασιλικὴν ἔκεινου χάριν ὑποστήναι κελεύει, ἅμα μὲν καὶ κατὰ τὴν εἰς ἔκεινον τιμὴν, ὑποτρέχων ἐν πᾶσι καὶ θεραπούων, ἅμα δὲ καὶ ἐς πρόφασιν ἀναγκολαν τοῦ ἔχειν ἐκ τοῦ ῥάστου πλησιάζειν τῷ βασιλεῖ τοῦ καιροῦ διδόντος αὐτὸν ἔκεινον [P 45] τὸν πατριάρχην μηδεμᾶς ὥρσ τοῦ κρατοῦντος ἀπολιμπάνεσθαι. Συγκεχωρήσει δὲ οἱ ἀσμένως πάντα ώς οὐκ ἄλλως ἐπιτρέπεσθαι, εἰ μὴ αὐτός γε κελεύοι καὶ ἐπινεύοι ἡ σύνοδος. "Οἴθεν καὶ φέρων μὲν τὸν νέον εἰς χεῖρας τῷ πατριάρχῃ ποιεῖται οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις μέσον, τῆς βουλῆς δὲ ἔκεινου ἔξαρτῷ τὰ παρόντα, καὶ πολλάκις ἄγει καὶ δείκνυσι τά κειμήλια, σιωπῆλῶς τὴν ἔκουσιαν ἐμφαίνων ἔξημμένην ἔκεινου καὶ μόνου, κανὸν αὐτὸς κελεύοι, ἔκειθεν τοὺς ἄλλους ἔξοντας. Ἡν δὲ ἄρα οἱ τὸ σοφὸν ἔκεινῳ μὲν ἐνδιδόναι τῶν δλων ἀρχειν, αὐτὸν δὲ ὑποποιούμενον τὸν ἔξαρχοντα λαμβάνειν οἶλον τ' εἶναι ώς ἐπ' ἀναγκαίοις παρέκβοντα· καὶ ἐπεὶ ἀνάγκη ἦν ἐν τῶν κοινῶν τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην οἰκονομεῖσθαι, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀρχιερεῦσι, τὰ ἐπιτήδεια, αὐτὸς λαμβάνων ἐδίδου, καὶ προσεπεφιλοτιμεῖτο τά πλειονα, τὸ μὲν πρόδηλον ἐπ' ἀναγκαῖας ταῖς προφάσεσι, τὸ δὲ γε σπουδαζόμενὸν παρ' ἔκεινου σοφῶν διφθαλμούς ἐκτυφλώττειν δώροις καὶ

B

τὴν ἔκεινων ὑποποιεῖσθαι εὖνοις. "Ο καὶ γινόμενον καθ' ἐκάστην ῥοπὴν εὑμενεῖας ἐνεποίει μεγίστην παρ' ἔκεινων ἕαυτῷ διδόντι, καὶ τὰ τῆς πρὸς ἔκαστον ἐκείνων τιμῆς τε καὶ ὑροπιώσεως ἡσαν ώς δλίγον τὸ μετεχὸν διελθεῖν καὶ πάντας ἔχειν ἔκεινους ἐκ τῶν βινῶν καὶ ὅγειν δύνασθαι δῆπτι βούλοιτο. Οὐδὲ γάρ ἦν, οὐκ ἦν ἔκεινων δύστις οὐδὲ δι' εὐφήμου μνήμης ἔκεινον μη παρέντα ἐπὶ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου ἐποίει, καὶ δι' οὐκ ἡξίου ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν Πιλασιόλογον ἐπὶ τῶν κοινῶν εἶναι κατασταθέντα, πλὴν καὶ ἐπὶ μεγίσταις ἀξίαις καὶ βασιλεωπάτορα φημιζόμενον. Ταῦτα δὲ ἡσαν αἱ νυκτεριναὶ πρὸς ἔκεινους πεμψεῖς καὶ σκέψεις καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑπεργέσεις μεγίσταις συκροτήσεσι.

καὶ. "Οπως κατεδημαργώγουν τοὺς πλείστους οἱ περὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς λέγοντες, καὶ δεσπότης γέγονε.

Τῷ γάρ ὑπούλῳ τῆς γνώμης καὶ τῷ τῶν τρόπων θωπευτικῷ οὔτως ἐλατταν πάντες, ώς ἐκκλησίας γενομένης ἐφ' ω τοὺς ἱεράρχας σύναμα τοῖς ἐν τέλει τερὶ τῆς ἀρχῆς σκέπτεσθαι [P 44], καὶ δικαιόδεις ἔχειτε τὸν τεν πραγμάτων ἀρηγησόμενον, τοὺς τοῦ ἱεροῦ καταλόγου πάντας ὑπὲρ ἔκεινου λέγειν καὶ μὴ λαλοῦντος, ώς οὐ χρὴ τόπ τῆς βασιλείας ἐπιτροπον, καὶ ταῦτα τοιοῦτον δύντα, κατὰ τοὺς ἄλλους εἶναι, ἀλλ' ἔξηρημένον τῶν πολλῶν μεγίστων

præiens duxerit, tum ibi Augustalis fastigium in ejus gratiam dimitti jussereit, simul discursu per sese in omnem partem sollicito satagens in omnibus quæ ad honorem faciebant antistiitis præsentis, C simul etiam necessario fungens obsequio turbae submovendæ, ne quid obstaret quominus facile ad Augustum accederet patriarcha in ipso momento admissionis ac nullo deinde tempore ab eo 73 disjungeretur. Jam præ se ferebat permittere se prorsus arbitrio patriarchæ electionem suam, neque aliter quam ipso jubente et annuente synodo tutoris officium subitum. Quod ut signifcaret, productum puerum principem tradit in manus patriarchæ, medium inter ecclesiasticos proceres circumdantes undique, quasi ex ejus et sacri collegii sententia et nutu pendere unice negotium promotionis suæ volens. Quameamdem in speciem sæpe producebat ostentabatque insignia delatae sibi potestatis, sic tacite indicans agnoscere se præventionem sui in eam dignitatem ex solo patriarcha nutu judicioque suspensam, ita ut, si juberet, alii eum haberent. Id vero ille sapienter omnino sic agebat, totum rei arbitrium patriarchæ deferens, nec sibi alias quam obtemperandi patres relinquentis, si e re publica censeret præficere se tutelæ principis, et in eum locum conscondere jussis suis cogeret. Et quoniam suppeditari vixit e publico debebat patriarchæ ac familiaribus ejus, præsertim archiepiscopis, id manu ipse sua faciebat large ac plane munifice, in speciem quidem rem ex more debitam reddens, arcana vero destinatione animi occasionem eam captans excæcandi sapientum

D

oculos ingestis donis et eorum sibi conciliandi amoris. Iteratum enim quotidie id officium suggerendæ annonæ singulis erogationibus momentum addebat novum benevolentiae ipsorum erga tam liberalem præbitorem. Itaque tantum profecit illa diligentia honoris et demissa professione reverentia erga sacras illas personas, ut paucis diebus postquam ita cum illis agere cœperat, omnes illos sibi obnoxios haberet, possetque quasi naso tractos quoconque vellet circumducere. Nec sane jam erat illorum quisquam qui non per sese, nullius admonitu, ipsum absentem in Patrum concessu loquens laudibus in 74 cœlum ferret, et unum omnium dignissimum prædicaret Palæologum qui præcesset rebus potestate quam amplissima, cuique præter exquisitissimos quoque cœteros honores etiam appellatio patris principis merito tribuatur. Hic ei constabat fructus nocturnarum ad ipsos missationum et artificiosarum significationum obsequii, adjunctis amplissimis in posterum promissis.

27. Ut magnus dux ingenti amicorum ambitu despota renuntiatus fuerit.

Nam ista callida utilium ad occultos ambitionis fines blanditiarum arte et pellacissima commodiitate morum ita omnes capti sunt, ut cum convenientius haberetur quo sacrorum presides una cum reipublicæ proceribus de imperio deliberarent, universi sacri præsules velut ex composito eum de se silentem certatim extollerent studiosissimis orationibus hujus ferme sententia: haud decere imperii tutorem, præsertim iis moribus, ac dotibus

σεμνύνεσθαι καὶ βασιλικῷ ἀξιώματι. Ἐπι τί γὰρ καὶ φροντίζων δσημέραι πονοῦντι καὶ φόβον ἐν ἑαυτῷ τὸν μέγιστον ἔλχοι, εἰ μὴ τι καὶ κερδαλνεῖν ἔχοι δὲ τοσον δχλον ἀναδεξάμενος; καὶ ἄλλως οὕτως αὐτῷ καὶ τὸ τῆς ἐπιταγῆς ἀνυστόν, εἰπερ δὲ πέρ τοὺς ἄλλους ὃν ἐπιτάσσεται. Καλὸν σεμνύνεσθαι δεσποτεῖς τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον· οὗτον καὶ γὰρ αὐτὸς τηρήσει τὰ τῆς εύνοιας ἀρδλωτα, πρὸς τὸν ἐκ γένους βασιλεύοντα ἀξίαν νομίζων ἀμοιβὴν τὸ ἀξίωμα. Τὸ δὲ καὶ ξένον κεκλησθαι δεσπότη, ϕ δὴ καὶ δὲ πρὸς μητρὸς πάππος δεσπότης ὃν κατ' Ἰταλῶν κατώρθου τὰ μέγιστα; "Η γὰρ οὐκ οἴδαμεν τοῦτον ὡς θεοφιλῆ, ὡς ζῆλου ἔχοντα τοῦ καλοῦ, ὡς φιλομόναχον καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκτόπως σέβοντα; μαρτυρεῖ τὸ προσδόν αὐτῷ ταπεινὸν καὶ δημοτικὸν καὶ ίλαρὸν πρὸς ἄπαντας, τὸ δὲ γε φιλόδωρόν τε καὶ μεταδοτικὸν τὸ τῆς περιουσίας πενέστατον παραστῆσι, ὥστε καλῶς δὲν ἔχοι καὶ συμφερόντως τοῖς πραγμασιν, εἰ πρὸς τὴν βασιλεωπατορίę καὶ ἀξίως τιμῆτο δὲπτροπεύων τοῦ βασιλεύοντος. Ταῦτα τινῶν προτεινόντων, πολλοὶ μὲν τῶν ἀρχιερέων ὡς δικαίοις δοκοῦσι τοῖς λόγοις συνήνουν, καὶ τῶν ἐν τέλει τισὶ συνεδέδοκτο· οἱ ἀλλοὶ δὲ διεφιλονείκουν καὶ τὰς γνώμας ἀλλήλοις οὐ-

A μενοῦν οὐ συνέβαινον. Οἱ μὲν γὰρ, καὶ μᾶλλον οἱ ἐκ τῶν Λασκαρίων Τζαμάντουροι, σὺν οἷς καὶ δοστόγγος Γεώργιος, τὸ μὲν βασιλεοπάτορα καὶ εἶναι καὶ δονομάζεσθαι μᾶλις μὲν ἀλλ' ὅμως καὶ μὴ θέλοντες ἐνεδίδουν, ίκανὸν δ' εἶναι τῷ ἐπιτρόπῳ τὸ τῆς δουκικῆς μεγαλείον ἀξίας διισχυρίζοντο. Ὁφφικίψ δὲ βασιλείας φέροντι δνομα σεμνύνεσθαι τοῦτον καὶ τοιαύταις ἀξίαις τιμᾶσθαι κρείττονιν ἢ κατ' αὐτὸν, μὴ καὶ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις τε καὶ τιμοῖς παράβασις εἴη. Εἶναι γὰρ βασιλίδας ὠραίας γάμων, δὲς ἀνάγκη γαμεῖσθαι τοῖς προέχειν δοκοῦντιν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐταῖς ἐξ αὐτῶν μέγα τὸ δίκαιον ἔχειν τοιούτοις μετὰ τῶν συζύγων σεμνύνεσθαι ἀξιώμασιν, αὐτοδέλφων βασιλέως οὖσαις καὶ βασιλίσσην ἐκ τριγονίας ἢ καὶ τετραγονίας μᾶλλον βασιλικῆς. Οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον δὲ Ἀλέξιον καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ Τορνίκιοι καὶ οἱ τυφλοὶ μᾶλλον, οἱ δὴ καὶ παθόντες ἀμύνειν ζθελον, [P 45] σὺν δ' αὐτοῖς καὶ δσοι κατὰ συγγένειαν ἢ αἵταν ἢ ἐλπίζομένην τοῖς Ηλαϊολόγοις προσέκειντο, Ισχυρῶς ἀντέσπων, δίκαιον εἶναι λέγοντες καὶ ἄλλως συμφέρον τὸν ἔγγυς βασιλέως ὅντα καὶ πατρὸς δνομα φέροντα τιμᾶσθαι καὶ δεσποτεῖα. Οὗτω γὰρ εἶναι τὸ συγκεχωρηκός αὐτῷ παρὰ

præditum, eadem teneri conditione qua vulgus hominum, sed eximium eteminentem supra plerosque maxima et regia venerationi publicæ commendari dignitate. Cur enim tot se quotidie curis altereret, tantum angorem ex metu assiduo periculorum impendientium subiret, si nullum ipsi lucrum rediret ex tam tumultuosa procuratione in publicum suscepta commodum, præseri mecum ista quam ei optamus supra cæteros excellentia efficacitatem reipublicæ utilem adjunctura sit mandatis imperis quæ salubribus, absque majori quam quæ nunc est jubentis auctorite facile impuneque negligendis? Dignum prorsus æquumque est ornari domini appellatione tutorem imperatoris: sic enim ipse sincerum affectum paternæ charitatis erga eum, cui sors nascendi jus imperii contulit, turbetur, eam vicem officii mutuam debere se sentiens ei cuius causa et assensu isto se viderit honore auctum. Quid 75 porro extraordinarium et novum est eum dici despotam, cuius maternus avus eadem ista despotæ insignis potestate præclaris se facinoribus permultis bello contra Italos inclitum fecerit? an nescimus quanta insit ei charitas in Deum, quam ardens studium rerum honestarum, quantus amor in monasticum ordinem, res denique omnes et personæ ecclesiasticas quam impense veneretur? testis quæ inest ipsi modestissima demissio, popularitas hilaris ad omnes. Benignitatis porro ejus et profusionis in donando indicium idem effectusque est, summa paupertas rerum supra usum redundantium, quam sciens volensque in se ambit ac procurat liberalissima largitione bonorum talium. Quocirea et justum et reipublicæ utile fuerit, si præter appellationem patris principis aliis insuper congruis tali dignitati titulis honoretur tutor impe-

C ratoris. Hæc proferentibus quibusdam multi e Patribus ecclesiastici concessus præsidibus sacrorum applaudebant, ut justis et rationi consentaneis, prout ipsis videbatur: nonnulli quin etiam senatores et ex gerentibus primos magistratus consentiebant. Alii contra tendebant, sententiastamen inter se discordibus. Nam hi quidem, maxime Lascaridæ Tzamanturi, cum quibus et Nostongus Georgius, vocari et esse Palæologum patrem principis ægre licet ac subinviti concedebat; tamen illud tenebant mordicus præfracteque contendebant sufficere debere tutori imperatoris præstantissimam dignitatem ducis magni: officio vero regni et supremi dominii nomen habente insignire ipsum et istiusmodi honoribus privatum modum excedentibus efferre, quid minus, aiebant, quam in maximis et summi momenti rebus prævaricari fuerit? esse enim regias virgines, sorores imperatoris, æstate jam nubili, quæ honeste ac consentaneæ natalibus earum collocari 76 non possent nisi viris excellenti dignitate conspicuas, quam dignitatem vel ex se jam habeant vel in talis matrimonii favorem accipiunt. Quare hisce servandos titulos istos, quos quidam cumulandos in unum jam abunde ornatum contendenter, ne occupatis cunctis gradibus sublimioris honoris régæ virgines, non ex patre solum, sed avo etiam, proavo et abavo regnantibus genitæ, deprimi nutiis nimis imparibus et misere in ordinem ex augusto fastigio redigi necesse habeant. E contrario Strategopoulos Alexius et Philæ filii, cunque his Tornicii, et maxime qui excœcati fuerant, utpoteque injuriam passi, vindictæ cupidi, pariterque cum ipsis quinque cognatione atque affinitate præsenti aut sperata ad Palæologos propendebant, magno nisu uliorum rem trahebant,

πάντων, καὶ οὕτω τὰ πράγματα διεθύνεσθαι. Ήπιδί γάρ μὴ οὐφ τε φρονεῖν τὸ ἀν καὶ προσέξει; Εἰ δὲ καὶ δ ἀντ' ἔκεινου προστάσσων ἰδιώτης εῖη, οὐδὲν τὸ πρὸς διάγκην πεῖθον ἐστίται. Μήμητέον τοίνυν τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν. 'Εκεῖνοι γάρ καὶ αὐτοὺς τὸ ἐλεύθερον ἔχοντες καὶ αὐτόγνωμον, κατὰ πλοῦν ἀναγκαῖον ἐμβάντες ἐπίτροπον ἐκλεξάμενοι ἐφιστάσι τοῖς σφῶν πράγμασιν, φ δὴ καὶ πεῖθονται δουλωθέντες ἑκόντες, εἰ τι λέγοι· δέ γ' ἀπειθῶν διδωτοὶ τὰς δίκας ἀξίας ως εἰς δεσπότην τὰ μέγιστα ἀμαρτών. Ηλήν οὐ καθ' αὐτοὺς καὶ ως ἐν ταντων αὐτων καθιστᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σεμνότερον μετασχηματίζουσι, καὶ τῷ τῆς καταστάσεως μεγαλειοτέρῳ τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπ' αὐτοῦ φοβερὸν σχεδιάζουσιν. Οὕτω καὶ πόλις καὶ ἀρχὴ συσταθήσεται πᾶσα τοῦ ἐφεστῶτος ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὅντος. Οἱ δέ γε τυφλοὶ καὶ ἡλευθεροτόμουν καὶ παρῆστασικάτερον. «Μή διὰ βρέφος ἐν.» Ἐλεγον, «ἀρχὴ τοσαῦτη καὶ τόσα πράγματα κινδύνεύσειαν, ἀλλὰ καταστατέον εἰς ἀρχὴν τὰ παρόντα, εἰ μέλλο μεν σώζεσθαι. » Π οὐκ οἰδαμεν ἐς δύσσον δυστυχίας ἡ τῶν Ῥωμαίων προσῆλθεν ἀρχὴ, ὥστε καὶ ἀπελαυνῆναι τῆς πατρόδος καὶ τὸ πᾶν ἀπολέσαι μικροῖς πειραραφομένην δρόοις, βασιλέων δυτῶν καὶ

A ταῦτα ; 'Αλλ' θμως τῷ μὴ κατὰ τρόπον ἀρχεσθαι εἰς εὔπλοιας δτι θαυμαστῆς ἐναυάγησαν. Εἰ γοῦν τῷ μὴ καλῶς εἰς τὸ ἀκριβὲς ἀρχεσθαι τόσα συνένη τὰ δυσχερῆ, τὸ μὴ δλως ἀρχεσθαι πόσον εἰς κίνδυνον ; 'Ημῖν μὲν οὖν καλὸν μὲν καὶ τὸ πρὸς τὴν βασιλέαν πιστὸν ήγηται, καλὸν δὲ καὶ τὸ τοῖς δροῖς ἐμμένοντας σώζεσθαι· καν ἀπῆ τὸ σώζεσθαι . μάταιον τὸ πιστόν. Κατὰ τι δὲ καὶ λυμανεῖται τῇ βασιλείᾳ, εἰ προσέσται τῷ φροντιστῇ τὸ ἀξιωμα ; μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συνοίσει τὰ πλεῖστα. 'Ονοματ γάρ τιμιον περιθέμενος ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων κρατοῦνται μᾶλλον τὴν ἀρχὴν τῷ κρατοῦντι· ἐκ γὰρ πολλοῦ τοῦ περιόντος πρέσβεσι μὲν χρηματίσοι, λαοῖς δ' διμιλήσοι, ἐπιτάχοι δὲ στρατιώταις καὶ ἀρχουσι, καὶ οὐδὲν δ τι μὴ ως εἰκός καταστήσοι, δυσωπουμένων τὸ ἀξιωμα πάντων. Εἰ δὲ τις εἰς ἵσου καὶ ἀρχοι προσφέροιτο. οὐ πείσει ἁρδίως δ τι προστάσσοι, μηδὲν εἰς ὑπερτέρας χειρὸς ἐπιτιμῶν τοῖς ἄνθισταμένοις. [P 46] 'Ρωμαίων δὲ πολιτειαν εἰς ἄλλως ἡ κατὰ μοναρχίαν διοικεῖν ἐθέλοι τις, θαυμάζοιμεν ἄν. 'Αμέλει τοι καὶ προηγεισθα μὲν, καὶ ἀτελής ὁ κρατῶν εἰη, τὸ μοναρχεῖν μενεῖ γάρ καὶ οὕτω, καὶ δοκοίη, τὸ σύνηθες. 'Αρισταρχήσεται δὲ κατ' ἀνάγκην τὸ καθ' ἡμάς μα-

B aequum esse aientes et alioqui utile, virum proxime admotum imperatori. et patris erga eum et necessitudinem gerentem et nomen, honorari titulo despota. Cedi enim huic ab omnibus convenire, quæ omnium præter principem uni subjectio isto despota signatur vocabulo. Sic cursum publicæ rei prosperum fore. Puero enim ratione adhuc per æstatem uti non valenti quis obaudiendum putet? Si vero qui ejus vice imperat privatus sit nemo erit qui non putet plane arbitrarium parere, nulla vi majoris auctoritatis obsequendi necessitatēm imponente. Imitandos igitur esse vectores in navi: illi enim utcunq; singillatim liberi et sui quique juris, quod omnibus expedire communiter sentiant ad finem cunctis æque propositum fortunandi cursus in cuius aleam se dederunt, gubernatorem eligunt sibique præficiunt, cuius et jussis et nutibus obtemperant servitute voluntaria; qui vero contra ejus præscripta fecerit, dignas dat poenas, ut qui maxime in dominum peccaverit. Cæterum non eum sic instituunt, ut eo proiectus similis nihilominus deinceps cum cæteria sortis sit sed ad venerationem 77 quadam illum habitu induant insignioris auctoritatis; et ut eum universi vereantur, quadam ipsi velut impresso minaci charaktere majestatis assequuntur. Sic et urbs, et imperium totum recte ordinabitur, si qui præstet vere supra multitudinem emineat. Fortior liberiorque, erat cæcorum oratio, « Ne propter puerulum » aientium « tantum imperium totque res periclitentur. Sed constituendus in veri formam imperii præsens rerum status, si salvi esse volumus. An ignoramus in quantam infelicitatem Romanum imperium prolapsum sit, adeo ut patria ipsa exterminaret et rerum summam perderet augustis flinibus circum-

C scriptum ? Et hec acciderunt imperatoribus ibi dominantibus. Sed quod ii recte non gubernarent, ex summa felicitate navigationis in miserum naufragium decidimus. Si ergo tanta in nos calamitas incubuit ex eo quod non bene regebamur, quid non timendum nobis malorum fuerit, si omnino non regimur? Honesta sine dubio et laudanda res habetur fides in principatum: sed tum demum honesta cum salus in jura fidei perstantium inde consequitur. At si fructus fidei salus absuerit, stulta fides est. Quid autem nocebit principatu, si ejus curatori accesserit dignitas? Quin potius inde juvabitur plurimum. Nomine quippe venerabili assumpto ejus administrator magis firmabit imperium principi. Sic enim incomparabiliter convenientius et efficacius legatos audiet, tractabit cum populis, militibus ac 74 magistratibus prescribet quod e re fuerit, nihil non denique recte constituet, verentibus dignitatem cunctis. Si vero quis simul impremet, simul in patricium subditis consistat gradu, nam haud assequetur facile ut mandetur executioni quodjusserit; quippe cuius manus principali auctoritate nuda et quodammodo inermis vindicare contumaciam mandata spernentium nequeat. Miremur autem si quis speraverit Romanam rem publicam alio quam monarchico gubernationis genere regi posse. Igitur ante omnia sua summa conservetur auctoritas monarchiæ, etsi qui eam interim administrathomo privatus sit: illo enim dum principali fungitur munere, convenienter ornato, manebit regni consueta sua species. Populus autem obedienter parebit, uni obsequi solitus, uno præfecto cæteris, qui simul potestate prævaleat, simul præcellat dignitate. Qui quidem eo quod unus sit monarchiæ imaginem præfert: quod autem ex private

θὸν μοναρχεῖσθαι, ἀρξεὶ δὲ εἰς τῶν λοιπῶν δυνάμει προῦχων καὶ ἀξιώματι, ὡς ἂν τῷ μὲν εἰς εἶναι τὸ μόναρχον εἰκονίζοιτο, τῷ δὲ σὺν πολλοῖς πράττειν ἀδυνατεῖν κινδυνεύων τοῦ μονήρους χάριν νικῷ τῷ ἀξιώματι. Οὕτως ἐστὶν ἐπάναγκες τὸν ἐκλελεγμένον εἰς ἐπιτροπεῖαν τῷ βασιλεῖ μέχρι φέρειν καὶ τὸ ἀξιώματος. Κανὸν δὲ ταχθεὶς ἐξ ἡμῶν εἴη, αὐτῷ προσέσται καὶ τοῦτο. Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἄλλος ζητεῖσθω, διὰ μηδὲν αὐτὸς ἀκλεῶς τὰς ἐπὶ τούτῳ φροντίδας εὐμαρῶς ὑπέρχεται. Κανὸν δὲ τῆς ἀνάγκης λόγος οὕτως ἀπαιτεῖ, καθὼς καὶ λέλεκται, τὴν ἐπιτροπεῖαν γίγνεσθαι. εἰς τὴν ἀποτελέσθαι. Οπως δὲ πατριάρχης συνήνει τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λέγουσι.

Τούτων ῥήθεντων τῶν λόγων, ἐπειὶ καὶ δὲ πρωτοθῆται τὴν πλείστην ῥωπὴν ἔδιδον τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λέγοσι, — προκατείληπτο γάρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ ὡς καλῶς ἄρκοντι, προστεγῶν ἐκ πολλοῦ, ἐπειὶ δὲ καὶ τὸ μεῖζον τι πρᾶξαι ἐκ πολλῶν συνηρπάζετο. Καὶ δῆλον ἐξ ὧν ἀγγελθὲν αὐτῷ ἐν Νικαίᾳ ὡς τεθνήκει δὲ βασιλεὺς, οὐποτε μαθρέτων τῶν ἄλλων, ἐπίστευε μὲν τὸν λόγον τινὶ τῶν αὐτοῦ καὶ οἰκείων (δὲ Γερμιστὸς δὲ οὗτος ἦν, διὸ καὶ μέχρι τοῦ μεγαλο-

conditione sortis illi deest auctoritatis et efficacitatis ad flectendos in sui obsequium plurimos, suppleatur accumulanda ei dignitate, cuius vi cuncta vincat obstantia. Quae cum ita sint, prorsus necesse est electum in tutelam principis eminere subnixum excellentis titulo dignitatis, atque adeo etiamsi qui ad id munus adhibitus fuerit ex nostro sit ordine, debet omnino sic ornari ut fiat idoneus officio recte gerendo. Dicet aliquis: Ergo aliis quæratur, si reperiri forte possit, qui curis et laboribus tutelæ principis se parem existimet etiam sine istius adjunctione dignitatis. Ad id respondemus nos in hoc non personæ consulere, sed præfecturam ipsam armare instrumento navandæ operæ necessario. Quare non nos, sed res ipsa et natura negotii exigit quod diximus, nempe ut cum tutela principis summa dignitas jungatur. »

28. *Ut patriarcha faventium Palæologo studia comprobari.*

Cum hæc utrinque dicta essent, iis quæ allegata pro Palæologo fuerant magnum ab auctoritate patriarchæ momentum accessit. Præoccupatus is dudum fuerat affectu in ipsum, nato ex opinione qua eum iis dotibus et artibus ducebat præditum quæ ad bene imperandum sunt necessaria. Quin et ad majus aliquid pro eo tentandum multis causis incitabatur. Apparuit id ex sermone quodam ejus arcano, qui nobis innotuit, Perlato ad eum Nicæam degentem nuntio de morte imperatoris, priusquam res in populum vulgaretur, communicavit eam cuidam et familiaribus suis Gemisto, qui postea usque ad magnum economatum in urbe pervenit. Cum ergo inter eos illa occasione de administratione reipublicæ sermo esset exortus, patriarcha non

A κονομάτου κατηντήκει κατὰ τὴν πόλιν ἐς ὄπιστερον), [P. 47] ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως δὲ λόγος ἐκείνοις ἦν, τὸν Παλαιολόγον ἐκεῖνος προβούθει πάντων. Ἐπὶ τούτοις οὖν δὲ πατριάρχης προκατειλημμένος ὅν εὐθὺς συγκάταινος ἦν τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λεγομένοις, καὶ τὴν δεσποτεῖαν αὐτῷ ἐψηφίζετο. Καὶ δὴ δὲ μὲν Παλαιολόγος τὸν μέγαν δοῦχα εἰς τὸν δεσπότην μετεσκευάζετο, δὲ βασιλεὺς παρεῖχε συναιρομένου καὶ τοῦ πατριάρχου τὰ τῆς δεσποτείας καὶ σύμβολα. Ἀμέλει ὡς δεσπότης ἐπεβάλλετο μὲν ἀνέδην τοῖς πᾶσιν, ὅπεριείτο δὲ τοὺς ἐν τέλει φιλοτιμίας ἀπάσσις καὶ τοῖς ἐκ τῶν κοινῶν χαρίσμασι. Βεβαίας δὲ καὶ τὰς πρὸς ἐκείνους ὑποσχέσεις παρεῖχε δοκεῖν ἐς ὄπιστερον ἐξ ὧν ἐποιεῖ τῷ τότε, καὶ φιλοτιμίατερον προσεφέρετο. Τοῖς δὲ γε τοῦ ἵεροῦ καταλόγου καὶ ἐκ φιλοτιμοτέρας γειρὸς ἔχορήγει, καὶ κρύφα καὶ φανερῶς, τὸ μὲν ὡς ἀνάγκης οὔσης ἐφ' ὃ διαζήνῃ ἐκείνους, τὸ δὲ κρύβδην νυκτὸς πεμπομένων, καὶ τὸ μείζον ὑπορύπτοντος καὶ ζητοῦντος, ὡς οὐποτε αὐταρκεῖς ὅν ἐκείνων, εἰ συμβασιλεύει τῷ βασιλεῖ. Προύβαλλετο γάρ κινδύνους καὶ φόνους ἐπηρημένους αὐτῷ, καὶ τὰ τῶν Μουζαλώνων εἰσῆγεν ὡς κακείνων οὕτως ἀπολωκότων ἐκ φθόνου, καὶ τὸ τῆς ὑποψίας δεινὸν ὑπεδείκνυι ὡς αὐ-

B dubitatavit Palæologum omnium ad eam rem aptissimum dicere. Isto igitur antiquo in Palæologum favore præoccupatus patriarcha suffragio statim suo comprobavit quæ in ejus gratiam dicta fuerant, et despotæ dignitatem ipso tribuendam censuit. Quare Palæologus ex magno duce factus est despotæ. Et imperator, adjuvante patriarcha, ei dignitatis ejus insignia contulit. Despotamque exinde cum palam ipse se ferebat, tum vulgo universi agnoscebant. Demerebatur autem optimates omni genere indulgentiæ ac largitionibus e publico, simul presentia beneficia promissis in posterum amplissimis cumulans; sicque arte ambitionis magna studia eorum sibi parabat. Eamdem quoque liberalitatis prælargæ machinam ad ecclesiasticos proceres sibi adjungendos adhibebat, prodiga in eos manu profundens ~~et~~ multa, tum palam tum occulte. Nam præterquam quæ dari eis e publico solebant, publice ac large conferebat, etiam noctu ad eodem dona missitabat, insusurrans interim ac blande insinuans nondum salis cautum securitati sum, neque prius in tuto se futurum quam imperii particeps et Augusti collega declaratus esset. Hoc ut persuaderet, allegabat metum periculorum imminentium, et casum Muzalonum memorabat. Se porro aiebat non minori quam cui illi succubuerint invidiæ objectum, ideoque anxiū in acri sollicitudine vivere perniciem in momenta singula, si vel minimum de summa custodia remiserit, timentem. Neque porro tot distentum suspicionibus satis posse commissa sibi cura custodiendi principis defungi, utique cum magnam attentionis ac vigilie partem in sui necessariam cautionem derivare necesse habeat. Misericordia nimis esse ostendit assidue intea diversas offi-

τίκα κινδυνεύσων εἰ μὴ προσέχοι. Ό δὲ φυλάττειν, οὐκ ἄλλον ἐπιτραπεῖς, αὐτὸς πολλοὺς φυλαττόμενος, οὐκ ἔμμονον ἔξει τῷ φυλαττομένῳ τὴν ἀσχολίαν, περὶ ἑαυτῷ δεδοικώς τὰ πλεῖστα. Ήπειτὶ δ' ἐγχωρεῖν μᾶλλον ή φύλακι δεῖσθαι φύλακος.

κχ'. "Οπως ὑποποιούμενος δὲ Παλαιολόγος τοὺς πολλοὺς ἀπήτει δ' αὐτῶν καὶ τὸ μέγιστον.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προτείνων πολὺς ἦν καὶ τὸ μεῖζον προσαπαιτῶν. Ἀμέλει τοι καὶ δύοις ὑπόπτως εἶχε καὶ πρὸς τὸ παρὸν δυσχεραίνοντας καὶ πρὸς τὸ μέλλον προστησομένους, ἵσχυν ἐντεῦθεν λαβῶν καὶ κράτος ἔχων τὸ μέγιστον ἐκποδῶν ἐποίει, τοὺς μὲν ἐκρυστίους ὑποχωροῦντας [P. 48] καὶ καθ' ἐντοὺς διάγοντας, τοὺς δὲ καὶ αὐτὸς καθειργνὺς, καὶ ἄλλους μὲν δλλαχοῦ, τὸν δὲ Τζαμάντουρον εἰς Ηροῦσαν ἐξαποστεῖλας καὶ οἱ φυλακῆν ὡς καταχρίτῳ ἐγκατστήσας. Οἱ δὲ γε προσκείμενοι τούτῳ καὶ λίαν ἐν ἐλπίσιν ἡσαν χρησταῖς καὶ ἀνέδην συνήργουν ἐς διτὶ μάλιστα, θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννην τῷ τοῦ μεγάλου δομεστίκου ἀξιώματι, τοῦ βασιλέως διδόντος δῆθεν, περιφαμῇ καθιστῷ καὶ ἐπὶ τῶν ποαγμάτων μέγα δυνάμενον. Τότε τοίνυν καὶ μείζοις θερμανθέντες ἐλπίσι, παρὰ τὸν πατριάρχην γενόμενοι καὶ τὴν σύνοδον οὐκ ἀνήσειν ἐφασκού, εἰ μή γ' δ

cii publici et privatorum discriminum curas; unde illum qui electus ad hoc sit ut salutem tuatur principis omnium undique telis et innumerabilibus insidiis expositum vel maxime ipsum præsidio et excubiis egere. Quare præstabilius videri locum cedere cuiilibet volenti quam in eo angore ac tormento vivere.

29. Ut delinitis Palæologus plerisque principum summum honorem e blanditus sit.

Hæc et ejus generis multa proferens vehementer incumbebat in petitionem supremi honoris. Porro interim quos suspectos habebat, quibusque intelligebat displicere præsentia, cordi esse nova, in spes futurorum inquietas imminentibus, eos sane summa quam obtinebat potestate strenue utens amovit e medio, partim injecto terrore efficiens ut sponte ad sua se reioperent et domi se tenerent, partim vi publica coercens. Quo in genere cum alios alio amandavit, tum Tzamanturum relegatum Prusam ibi custodia teneri velut reum jussit. Interim alacres in spebus optimis florentesque 81 volitabant qui fortunam sequebantur Palæologi, clientes, amici ac quoconque nomine necessarii, parati semper ad nutum, impigreque curantes qui quid ad communes rationes expedire videretur. In his alterum fratrem Joannem magni domestici amplissima dignitate ornari per imperatorem despota curavit, sic eum et illustri honore et maxima gerendarum rerum potestate instruens. Quo facto jam majoribus incensi spebus Palæologi fautores patiarcham et sacram synodum ambire, ac dicere nullam quietem rebus fore aut securitatem imperio, quoad despota in unum adhuc gradum provehatur altius. Ipsum solum esse omnium qui, post princi-

A δεσπότης; καὶ τοῦ μείζονος ἐπιλήψαιτο. Αὐτὸν γάρ εἶναι καὶ μόνον τὸ μετὰ τὸν ἐκ γένους βασιλέα ἄξιον ἀρχεῖν καὶ σὺν ἐκείνῳ, καὶ δεῖν οὕτως ἔχουσι βασιλέως ἐντελοῦς ἐς ὃ τι καὶ πράξοι. Τὸ μὲν οὖν ἀναμένειν τὴν τοῦ ἀφῆλικος ἡλικίαν, μὴ καὶ φθάσει τις κηδεμονίας δεόμενος ἐμποδὼν γεγονὼς πρὶν ἢ δὲ εὗ πράξων ἐκείνον τελείαν λάβῃ τὴν ἡλικίαν· τὸ δὲ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὄντα τὸν κηδεμόνα μὴ ως βασιλέα πράττειν, μὴ καὶ ἀδέσποτος ἢ χάρις καὶ ἀστατος ἢ. Ταῦτ' ἔλεγον οἱ ἐν τέλει, καὶ τὸν πατριάρχην μιλαχιζόμενον ἐπειθον· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνος ἡμέλει τῶν καθηκόντων καὶ οἵς δὲ Ἱερὸς μαλάσσοιτο σύλλογος. "Ωριστο μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς ἀγαρρήσεως, ἢ δὲ ἦν τὸ Εκατομβαῖωνος νουμηνία, τῆς τότε τρεχούσης δευτέρης ἐπινεμήσεως.

B λ'. "Οπως δὲν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ κατεπήρθη τῶν πραγμάτων.

'Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ δὲν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ, δὲ τοῦ προβεβαστιλευκότος Θεοδώρου ἀνεψιός, ἀκούσας τὰ κατ' ἀντολὴν ως εἶχον, καὶ διτὶ ἐκποδῶν γεγονότος τοῦ Αάσκαρι ἐν μειρακυλίοις μὲν δὲξ ἐκείνου Ἰωάννην τελεῖ, εἰς προνομήν δὲ ἢ τῶν Ρωμαίων βασιλεία κεῖται τῷ βουλομένῳ, ἀνάγει τὸν νοῦν πρὸς τὸν θείον Θεόδωρον, δπως κάκεινος εὐγενῆς

C pem prærogativa nascendi jus adeptum, dignissimus imperio sit: ideoque collegam ei adjungendum. Egero profecto rempublicam maturo jam principe et ad per se agendum quod sit opus apto, nec exspectari posse dum puerulus in virum adoleverit, ne Romana res præsentí vigentis imperatoris ope indigens et maxime, tot cincta periculis, tantam moram prius pereat corrualaque funditus, quam qui eam vindicatur ab interitu sit, in florarentem adoleverit etatem. Impositum autem curatorem negotiis non ut principem agere, sed precaria quadam et auctoritatis principalis egena functione, et infirmum et instabile reipublicæ solarium esse. Talia cum optimates dicerent, persuaserunt patriarchæ per se. ut diximus, emollito in Palæogum. Sed nec ipse cujus res agebatur cessabat Palæologus: quin satagebat in cunctis ad spei affectum facientibus, in primis ad sibi deliniendos cleri ac sacrorum antistitum animos. Denique his artibus imperatrum ut dies diceretur proclamando in collegam imperatoris Palæologo. Ea fuit neomenia Hecatombaenonis seu Kalendas Januariæ, indictione tunc currente secunda.

D 50. Ut in Occidente despota Michael elatus in spem maiorem nova molitus sit.

Dum hæc geruntur, despota Occidentis Michael, Theodori, 82 qui ibi imperaverat, fratri filius, auditore rerum orientalium statu, sublato videlicet e medio Lascari Joannem ejus filium esse adhuc infantulum, Romanum vero imperium cuivis rapere volenti in prædam expositum jacere, mentem in spes amplas extulit, proposito sibi exemplo Theodori patrui. Is nobilis atque adeo ex prima nobilitate, et priore illa Romanarum perturbatione rerum sumptis

ῶν καὶ τὰ πρώτα [P 40] τῶν εὐγενῶν τῆς πρώτης πρώτης ἔκεινης συνχύσεως συμπεσούσης 'Ρωμαίοις ἐστὸν ἀναλαμβάνει, καὶ πλειστοῖς δοσὶς τοῖς καὶ τοῖς Ἰταλῶν πολέμιν:ς ἐνχυδραγούθησας τῆς βασιλείας ἐπειληπτο, στεφθεὶς παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν Ἰακώβου, καὶ τὰ κατὰ δέσιν τοὺς Ἰταλοὺς ἀφελόμενος προσεκτήσατο, μέγας ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀναφενεὶς, μέλιτρι καὶ μοίρᾳ λατιζ προσκρούσας καὶ κατασχεθεὶς τῷ Ἀσταν ἀφρέθῃ τῶν ὁρθολμῶν. Ταῦτα τοῖνυν δὲ Μιχαὴλ ἐν νῷ θύμενος, καὶ καταλαζογενεύθεις τῶν πραγμάτων ἀρβάστως ἐχόντων, ἐπεὶ καὶ τὸ κατά πόλιν Ἰταλικὸν ἡταῖνει τοῖς καθ' αὐτὸν πράγματι, βουλὴν βουλεύεται ὡς λίαν νεανικὴν καὶ τῆς αὐτοῦ εὐγενείας ἀξίαν. Ἡ δὲ βουλὴ, πλειστας δοσὶς συναθροίσας δυνάμεις καὶ τῇ πόλει προσώπῳ περικαθίσαι καὶ πειραθῆναι κατασχεῖν, καὶ οὕτω βασιλεὺς ἀναγορευθῆναι: 'Ρωμαίων. μὴ γάρ εἰναι πρὸς αὐτὸν μηδὲν μῆτε Λάσκαριν μῆτ' ἄλλον ὀντινοῦν αὐτάρκη πρὸς βασιλεῖαν, εὐγενῆ τε δύται καὶ τῶν Ἀγγέλων· καὶ δὴ ἐπεὶ γαμβρούς ἐπὶ θυγατράσιν εἶχε τόν τε ῥῆγα Πουλας Μαφρὲ, τὸν καὶ τῆς δεσποινῆς τῶν 'Ρωμαίων Ἀννης αὐτάρκευτον, ἢ πρὸς τῷ γῆρᾳ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ἡμέσσατο. Εἶχε μὲν οὖν ἑκαῖνον ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἐλένῃ γαμβρὸν δὲ δεσπότης, εἶχε δὲ ἄλλον ἐπὶ τῇ Ἀννῇ τὸν πρίγκιπα τῆς Ἀχαΐας Γουλίελμον. Πέμ-

A ψκς παρὰ μὴν τοῦ Μαφρὲ τρισχιλίους οὓς αὐτοὶ λέγουσι καβαλλαρίους λαμβάνει, ἀνδρείους ἐκ Γερμανῶν, τὸν δέ γε πρίγκιπα δόλον εἶχε σὺν τοῖς στρατεύμασιν. Εἴχε δὲ καὶ τὸν ἐκ νοθείς οὐδὲν Ἰωάννην μετὰ τοῦ οἰκείου λαοῦ τὰ μέγιστα συναιρόμενον. Ἐκεῖνος καὶ γὰρ ἦδη καθ' αὐτὸν τῇ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατρὶ συνὼν, λαὸν ἐξαίρετον ἔχων, δυνατὸς ἦν καὶ μόνος στρατηγεῖν καὶ προσκεκάσθαι τοὺς γὰρ τὸ παλαιὸν Ἑλληνας, οὓς Ἀχιλλεὺς ἦγε, Μεγαλοβλαχίτας καλῶν ἐπεφέρετο, ὧστε μηδὲ ἔξω προσβαίνειν εἰς Βερβοίας τὸν Παλαιολόγον μέγαν δομέστικον Ἰωάννην, τὸν Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον καὶ τρίτον τὸν Ρούλην Ἰωάννην, συχάκας δυνάμεις περὶ αὐτοὺς ἔχοντας. Τότε τοῖνυν συναγαγών ὁ δεσπότης τοὺς εἰρημένους, ἔχων καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐξ διτοῖς πλειστούς, προσκροῦσαι μὲν τὰ πρώτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ συρρήξας. ὡς φέτο, προσβαλεῖν Θεσσαλονίκην καὶ τὰ κατὰ δύσιν καταδραμεῖν καὶ αὐτῆς δὴ πειραθῆναι Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ νοῦν ἐστρεφεν· εἴκαιρον γὰρ καὶ τοῦτο οἱ ξυνέπιπτεν ἐξ αἰτίας τῆς διτοῖς καὶ δὲ Μαφρὲ παρὰ πατρὸς Φερδερίχου ὡς κλῆρον τινα εἶχε τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστατεῖν, [P 50] ὧστε μὴ ξένον εἶναι τὸ Γερμανούς τοῖς ἐν πόλει Ἰταλοῖς μάχεσθαι. Καὶ γε δὲ πρίγκιψι κατ' ἑαυτὸν ἦν τὰ περὶ ταῦτην Ἀχαΐαν πάσταν καὶ τὸν Μορίαν προσκεκληρωμένος. Ἐπεὶ οὖν

opportune animis, multis præclaris editis facinoribus in plurimis contra italos bellis, imperium arripuit, coronatus ab Achridensi Jacobo, et occiduas provincias Italis ablatas imperio restituit, magnam iis rebus gestis famam adeptus, quoad adversa prolapsus sorte et comprehensus ab Asane privatus est oculis. Talia Michael inente agitans, et in magna suarum virium fiducia contemnens insimitatem quæ tunc esse videbatur Romanarum rerum, cum ipsos Italos, qui urbem regiam tenebant, idoneis destitutos copiis animadverteret, rem aggreditur valde arduam et ipsius notabilitate dignam. Constituit videlicet contractas quam posset plurimas copias ipsi protinus admovere Constantinopoli, eamque obsidere et occupare conari, tum si negotium succederet, efficere ut ibi Romanorum imperator ipse proclamaretur. Neninem enim esse putabat qui plus ad id haberet vel meriti vel verisimilis spei, non Lascarin, non alium qmilibet, utique quorum nulli vires sustinendo imperio idoneas aderent. Quippe se et nobilem et ex Angelorum gente, affinitatibus quin etiam potentissimis subnixum. Generos enim habebat ex Helena quieem filia Manfredum Apulia regem, fratrem Annam Augustam, quam Joannes imperator jam senior uxorem duxerat, ex Anna vero altera filia principem Achaiam Gulielmum. Et a Manfredo quidem per missos ad eum certos homines impetraverat tria millia lectorum ex Germanis militum, virum fortium, quos ipsi caballarios vocant; principem vero cum universis ejus copiis socium expeditionis ad se traxerat. Habet et nothum filium Joannem cum auxiliis non contemnendis populi cui præerat. Hic ducta Taronæ

C filia dynasta gentis populosa, egregias sub signis habens copias et militaris artis eximie peritus, vel per se solum idoneus erat cuivis rei magna bello tentandæ adjungendisque ditioni suæ terris ab alio possessis. Ex ea quippe gente sibi subjecta conflatum exercitum ductabat, quæ Græci olim generis et nominis Achille imperatore militavit: nunc Megaloblacuitæ vocabantur. Et ejus generis copiis succinctus tantum poterat, ut unus sufficeret coercendis, ne ultra Bœsam progrederentur, tribus adversarium ducibus, Joanni Palæologo magno domestico, Strategopulo Alexio et Joanni Rauli, quorum quemque numerosæ stipabant copiæ. His igitur tunc congregatis in unum omnibus despota, et iisdem adjectis quot ex suis ipse terris poluerat cogere, cogitabat primum quidem acie decernere cum adversariis ducibus, tum iis, ut sperabat, victis aggredi Thessalonicam et occiduas regiones incursionibus vastare, ipsamque adeo tentare Constantinopolim. Cujus rei majorem habebat ex eo facultatem, quod cum Mansfredus velut hereditariam a Friderico patre accepisset contumaciam et rebellionem in Ecclesiam, Germani, quos despotæ auxiliarios miserat 84 bellis prius Italici exercitatos, nihil sane turbabantur ad propositionem oppugnationis urbis, quippe ab Italiis defensæ, cui dudum generi hostium assuevissent. Nec invitus eodem concurrebat princeps, cujus ditioni subjectæ regiones, Achaia nimirum universa et Morea, viciniam Italorum in urbe dominantium formidabant. Ubi ergo unum in locum tot simul copiæ convenerunt, jamque sese ad prælium parabant (nam et ipsi præduces adversi, audito Italicarum tot copiarum

ἢ ταυτὸν αὶ δυνάμεις συνῆσαν καὶ ἥδη πρὸς πόλεις μονὸν ητοιμάζοντο (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ' οἱ στρατηγοὶ ἡρεμεῖν εἶχον, τόσον συνηθροῖσθαι τὸ Ἰταλικὸν πυνθανόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐτέρωθεν εὐτρεπίζοντο), ὡς γοῦν δοσον οὕτω διμαχήσαντες οἱ τοῦ δεσπότου ἔμελλον προσβαλεῖν, ἢ μυθευομένη "Ἐρις ἔκεινη ἡ μεταξὺ τῶν τριῶν θεατῶν τὸ μῆλον βίφαστα πρὸς φιλονεικίαν τὴν περὶ κάλλους, ἔκεινη καὶ τούτοις ἐμπίπτει. Καὶ ἡ αἰτία παρὰ μικρὸν ἐμφερῆς.

λα'. "Οπως τῆς Ἀχαίας δι πρίγκιψ Ῥωμαίοις ἔξιλο.

Ἄθεται γὰρ τοὺς περὶ τὸν πρίγκιπα μεγιστᾶνας, οὓς ἔκεινοι καβαλλαρίους λέγουσι, τούτων τινὰς ἐποφθαλμίζειν καὶ ἔρωτας τῇ τοῦ Δούκα Ἰωάννου συζύγῳ, ἣν καὶ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατέρᾳ δὲ λόγος ἐδείκνυ. Τοῦτο δὲ ἦν ἄρα τῷ ἔκεινης ἀνδρὶ εἰς προφανῆ τινας ὕδριν καὶ καταφρόντιν, καὶ δὴ ὑδροπόθιν ἔκεινος ἐν τούτοις δεινῷ ἐποίει καὶ τοῖς ὑδροπόθαις ἀνταμύνεσθαι κατηπείλει. Καὶ ἔρις ἣν ἀμφοτέρωθεν Ισχυρὸν καὶ εἰς πόλεμον ἐκορύσσετο, καὶ οἱ εἰς διμαχήμιαν κληθέντες κατ' ἀλλήλων συνίσταντο. Τότε λέγεται καὶ αὐτὸν τὸν πρίγκιπα δρῶντα τὴν μάχην ἀγανακτεῖν, καὶ τοῖς μὲν σφετέροις μῶν ἔχειν ἐπιπλήττειν, τῷ δέ γε Δούκᾳ καὶ λίαν ἐπιμωκησάμενον χλευάσαι, καὶ τὰ εἰς γίνος, ὡς νόθος, λίαν λαμπρῶς ὀνειδίσαι. Καὶ ὡς οὗτος

conventu haud cessandum rati, ad pugnam ipsi quoque procincti e regione stabant), tali inquam, articulo rerum ac temporis, cum tantum non acie instructi despota milites signum conflictus expectarent, medium intervenit simile quiddam illi note ex fabulis discordiis, quæ inter deas tres malum praestantis formæ præmium jaciens tragicæ eas emulatio commisit. Sic enim et nunc fœderati principes rixa, hic quoque non dissimili ex causa nata, distracti ab inviceni sunt discidio funesto.

31. Ut Achaiæ princeps captus a Romanis sit.

Aiunt enim quosdam e comitatu Principis processores, quos caballarios illi vocant, cupiditatis adjecisse oculos in dueis Joannis conjugem, quam Tarone fuisse filiam diximus, in manifestam viri ejus contumeliam et præsentis contemptum; cuius ille haud dissimulans dolorem gravissime quesitus est, minatus etiam gravem ultionem auctoriibus injuriæ, quibus ad ea superbe responsantibus certamen accensum est utrumque vehemens, iraque ignescentes in bellum internecivum inflammabantur, mira brevis commutatione momenti, ut qui paulo ante socii communem aciem contra hostes ex adverso intructos conflabant, se invicem infesti peterent. Tunc principem hæc cernentem ferunt indignatum graviter suos quidem objurgare non sustinuisse, **¶** duci autem ut tumultus auctori succentem, eum contumeliose appellasse, exprobrato etiam luculenter ac palam dedecore natalium. Cum enim is Nicephorum ostendens «frater meus» dixisset, — «Apage,»

A εἴη φάνει, τὸν Νικηφόρον δεῖξας, δὲ ἐμὸς ἀδελφὸς, σὺ δὲ σκότιος, μὴ οὐχ δπως ἐλεύθερος ἀλλὰ καὶ δοῦλος αὐτοῦ. Ταῦτα μετ' ἐμβριθείας εἰπόντος τοῦ Πρίγκιπος Ἀχιλλεὺς ἦν ἄλλος ὁ Ἰωάννης μηνίσας. Τότε θέλων δεῖξαι αὐτὸς ὅν τὸ πᾶν τοῦ στρατοῦ, καὶ οἵς ἂν προσκέοιτο, ἔκεινους νικῶντας, πέμψας δι' ἀποβρήτων νυκτὸς τοῖς στρατηγοῖς διαμηνύεται ὡς αὐτὸς μετ' αὐτῶν ἔσται καὶ ὡς ἐπιθήσοιτο τοῖς μετ' αὐτοῦ Ἰταλοῖς, [P. 51] βλαχὶ καὶ τρυφεροῖς θύσιν, εἰ μόνον ἔκεινον δρφῶν. Πλὴν καθιστῶν πρὸς ἔκεινους τοὺς δρκους, τὰ πιστὰ ἐτήρει τοῖς περὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Νικηφόρον, ὡςτε ἀλωνῆτους αὐτοὺς διατηρήσαντας, τοῖς λοιποῖς Ἰταλοῖς οὖσι, καὶ διαφερόντως τοῖς, τοῦ Πρίγκιπος, δρόσες χωρεῖν. Ταῦτα συνθεμένων ἔκεινων, καὶ ἀνταλλαξάντων εἰς τοὺς ἄρκους τὰ ίερὰ περιάρματα, συρρήγνυται μάχη μεγίστη ἀνθεν μὲν Ῥωμαίοις σὺν Πέτραις καὶ Σκυθικῷ πλειστῷ, ἔκεινον δὲ τοῖς τοῦ Πρίγκιπος Ἰταλοῖς· τὸν γὰρ πατέρα καὶ ἀδελφὸν σὺν τοῖς περὶ ἔκεινους σφισι τὰ δεινὰ ἐπισείσας ἀποναρκέψαν πρὸς τὴν μάχην ἐποίει, καὶ οὐχ δπως τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πόδα ἀναχωρεῖν, αὐτὸς δὲ κατὰ νῶτον τοῖς Ἰταλοῖς προσεπιτιθέμενος δεινὰ ἐποίει. Καὶ τότε ἔγνωσαν Ἰταλοὶ παραδεδομένοι, καὶ ἀπεδιδρασκον. Οὐ μὴ δὲ καὶ τὸν κίνδυνον ὑπεξέφυγον, ἀλλὰ πολλοὶ τῷ Σκυθικῷ στρατεύματι συγκαταλαμβανόμενοι, συχ-

ait Princeps voce sublata, oculo eum contemptore figens: « Tu enim spurius nec liber tenebrio, vix eo iure aspires ut servus sis. » His verbis haud mitius quam ille vetus Agamemnonis convictiis novus Achilles Joannes concitatus, in iram non minus memorem et exitu noxiā excanduit. Moxque ut demonstraret præcipuam se partem harum copiarum esse, ac quocunque incolinasset secum victoriā tracturum, missis arcānis noctu litteris ad duces hostium significat se cum ipsis fore, et impetum eum suis facturum in Italiorum multitudinem mollium imbelliumque, si eos illi adorirentur. Cavit tamen, exacto in id ab eis jurejurando, patri suo despota ac fratri Nicephoro, ut salvi uterque innoxiique dimitterentur. In reliquos Italos, maximeque in milites Principis, omni vi belli senviretur. His inter eos convenit, et firmata utrinque jurejurando fide per commutationem sacrorum amuletorum, atrox pugna committitur, hinc quidem Romanis cum Persis et Scytharum manu magna irruentibus, stantibus contra Italos, qui sub Principe merebant. Nam patri et fratri Joannes persuaserat, grave ni facerent periculum intentans, ut non tantum abstinerent pugna, sed pedem etiam referrent atque in tutum se recipere. Ipse porro a tergo Italos adortus magnam eorum stragem dedidit. Tum demum sese Itali proditos senserunt; sparsi que in fugam passim nec sic **¶** periculum fuderunt circumventi a Scythicis maxime copiis, quarum creberrimis confixi jaculis cadebant, alii & Persis capiebantur. Ipse ad extremum Princeps

νοῖς τοῖς διστοῖς τιτρωσκόμενοι ἐπιπτον, ἀλλοι δὲ τοῖς Πέρσαις ἡλίσκοντο. Καὶ τέλος αὐτὸς δὲ πρίγκιψ θάμνῳ τινὶ παρεισδὺς ἐκεῖθεν ἐθάρρει λαθεῖν, ἀλλ' οὐχ ἦνος τὸ παράπαν ἐπιστάντες γάρ καὶ αὐτὸν ἀκλεῶς ἥρουν. Καὶ μέγα τι ἀκοντί ἐν στενῷ κατόρθωμα τότ' ἐπράττετο, ἐν δλήφι πόνῳ κέρδος νεανικόν. Τότε τοίνον τὰ θαυμαστὰ καὶ μεράλα οἱ στρατηγοὶ ἀπενεγράμμενοι λέφυρα, ἐφ' οὓς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπα, ἐπ' ἀνατολὴν σύναμα καὶ τῷ περὶ αὐτοὺς στρατεύματι ἄλιμον, κατοχυρώσαντες ὡς οἴδι τε πρότερον καὶ τοὺς κατὰ δύσιν τόπους, ὡς ἐπὶ πλεῖστον φυλάττοιντο. Ως γοῦν ἐπικνῆκον μετὰ λαμπρῶν τῶν τροπίων, κατειλήφει μὲν καὶ ἔτι ὁ Στρατηγόπουλος ἐν ἀκαταστασίᾳ τὰ πράγματα, οὐχ ὅλης δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Παλαιολόγῳ συναίρεται τῆς δρίξεως. Τὸν μέντοι γε πρίγκιπα κατὰ τὸ παρεστῶν μὲν τότε τῇ φυλακῇ ἐδίδουσαν· μετέπειτα δὲ ἀλούστης τῆς πόλεως (ὧς ἂν καθ' εἰρημὸν καὶ ταῦτα ρήθει) καὶ μὴ τὸ τῆς διηγήσεως συνεγένεις διακόπτοιτο, εἰ καὶ ξυνέπεσεν (ὑστερὸν) τῆς γοῦν πόλεως ἀλούσης, ἵτοι παραδραμόντοιν δυοῖν, δὲ μὲν πρίγκιψ τὸν σοβαρὸν αὐχένα κλίνας τῷ βασιλεῖ καὶ ἄρτι πρώτον-βλέπειν ἐκείνον ἄνακτα Ρωμανίας ἔλεγεν ἐπειλημμένον ὡς ἐχρῆν τοῦ θρόνου, καὶ γε ἵστην πείθειν καθυποκλίνεσθαι καὶ εἰς πό-

saltum ingressus arbustis densum ibi tulas se inventurum latebras sperabat frustra: ram detectus inglorie captus et ipse est. Magna tunc res brevi momento ac facile peracta, exiguae laboris ingens nec prudentibus sperabile pretium constituit. Sub C hæc Romani duces incredibili spoliorum vi ditati, captivum Achaiæ principem ducentes cum exercitu in Orientem reverterunt, munitis prius quantum fas fuit et necessere visum est, ut quam diutissime secure tenerentur, Occidui limitis locis. Redux autem post illa splendida tropæ Strategopolus cum sociis res haudquaquam adhuc in aula quietas reperit, ac perstudiose Palæologo favens multum ad ejus votorum effectum contulit. Al principem custodiæ tum quidem tradiderunt. Postea vero capta civitate (hic enim juvat res principis Achaiæ una simul serie dicere, ne si suis quidque posterius gestum temporibus servetur, incommodo abrupta hiet narratio) quando, inquam, urbs a Romanis recepta est, annis post hæc duobus, flexit tandem superbam cervicem ea suorum Latinorum clade fractus animus principis, et tunc primum agnoscere sibi visus in Michaelē veram speciem ac majestatem imperatoris, cum Romanæ principem dixit, eumdem professus est rite ac legitime thronum occupasse. Denique affirmavit se jam minime dubitaturum procidere ad pedes ejus, eique se subjicere ut justo imperatori, in quo Augusti fastigii totum instar esset. 87 Præterea si tractari de sua liberatione vellet, pretia libertatis ei soluturum quæ haberet optima. Hæc utcunque Romani, antequam urbem in manibus haberent contempnere forte potuissent, nunc tamen considere se et illos

B δας πίπτειν βροτεῖ γε ὅντι τελείφ. Εἰ δὲ βούλοιτο, καὶ λύτρα διδόντι ὑπὲρ αὐτοῦ ὃν ἔχει τὰ κάλλιστα, ἢ εἰ μή γε ἀνὰ χεῖρας ἡ πόλις ἐκεῖτο, οὐκ ἀνὴξιντο τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ μηδενός. [P. 52] νῦν δὲ καὶ λαθεῖν ἀσμένως πιστεύειν καὶ ἔχοντας ἴκανῶς μεγαλύνεσθαι. Οἱ μὲν πρίγκιψ ταῦτα, ἀξιῶν καὶ δοῦλος ἐς δεῖ κελῆσθαι καὶ τι σημεῖον ἔχειν ἐκ βασιλείας τῆς δουλείας σύμβολον. δ δὲ γε βασιλεὺς ἀκούσας μὲν καὶ τὰ λύτρα καὶ διαγνοὺς ἴκανον (πόλεις γάρ ἐδίδου καὶ χώρας ἀπόμοιραν ἐκυτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ) ἴκανάς εἰς δεσποτείας σέμνωμα μέγαν, ἀποβλέψας δὲ καὶ πρὸς τὴν εἰσέπειτα τοῦ Λατίου δουλείαν, ὡς ἐντεῦθεν καὶ μεγαλύνεσθαι τοὺς Ῥωμαίους καὶ γε κερδαίνειν, ἕνγω σπεισασθαι τὰ πρὸς τοῦτον. Επὶ δητοῖς γοῦν ἐκβάλλει τοῦτον ταῦτα φυλακῆς καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν δοῖς περιῆσαν ἐν φυλακαῖς προσταλαιπωρούμενοι, τιμῆς δὲ καὶ δεξιοῦται τοῖς πρέπουσι, καὶ οὕτως ἵστηται οἰκειοῦται ὥστε καὶ ἀνάδοχον αὐτὸν καταστῆσαι παιδὸς ἰδίου ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτισμάτος κατά τινα πληροφορίαν μεγίστην. Συνέθεντο τε μετὰ ταῦτα τοὺς δρκους φρικτοὺς, ὡς λέγουσι τινες, ὥστε καὶ φρόντια πανδίκαντας ἀμα τοῖς λεγθεῖσιν εἰς δρκους καὶ ἄρας τὰς παλαμιαιοτάτας σῆματα ποιῆσαι, δὴ καὶ εἰς δοφαλὲς τοῖς Ἰταλοῖς τῶν παρ' ἐκείνοις ἀφορισμῶν

ea libenter accepuros, et cum habuerint, non parum inde crevisse suam magnitudinem sensuros. Addebat non recusare se, quin etiam ultro cupere, subjici imperatori, et clientelæ nexu perpetuæ se suumque principatum ei obligare; velleque hujus subjectionis signum ac symbolum sumere titulum officii ab eo impositi. His imperator auditis, et probat: pretio rerum in redemptionem libertatis oblatarum a principe (erant hæc urbes et regiones, pars non modica principatus ejus in Peloponneso, quam tam qui possideret merito ferre titulum ac sustinere dignitatem despotæ posset), simul etiam considerato quem amplum illi esset tantum interLatinos dynastam clientem in posterum ac subditum habere, unde et decus Romanæ rei et lucrum accresceret, optimum factu judicavit accipere quæ offerebantur, et fædus ostensis conditionibus icere. Pactis igitur secundum dicta initis, educit principem e carcere, et quotquot ex ejus familiaribus superstites sunt reperti: nam aliquos diuturnæ custodiæ miseriæ absumperant. Honoravitque illum et splendide tractavit, ut decebat: tantumque sibi admovit, ut suscipi ab eo ex sacro baptismate proprium Filium vellet in signum et pignus certissimum reconciliatæ fide optima gratia. Celebrata deinde conventio est mutuo jurejurando, horrificis etiam, ut aiunt, utrinque sancto ritibus: nam funale accensum præferentes, ubi suum quisque caput, si a pacto resiliret, diris quam maxime formidolosis devovit, illud extinxerunt; cujusmodi cæremonia putant Itali exsecrationibus seu excommunicationibus more ipsorum 88 in quospiam intortis efficacitatem et firmitatem adjungi maximam. Porro

τελεῖται. Ήσαν δέ σφισιν αἱ συνθεσται, ἡ μὴν τὸν Α μετέπειτα συνεχεῖς καὶ μεγάλοισι σφίσι καὶ ἀμφοτέροις μὲν πρίγκιπα Ῥωμαίοις δοῦναι καὶ βασιλεῖ ἐξ ἀνερβώγασι πόλεμοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῇδε. αὐτῆς κατασχεῖν εἰς δεσποτεῖαν ἀναφαίρετον τὰ κατὰ Πελοπόννησον ταῦτα, Μονεμβασιαν, Μαίνην, Ἱεράκιον Μυζηθρᾶν (Ἀνάπλιον δὲ καὶ Ἀργος ἐν ἀμφιβόλοις ἔτιθει) καὶ ἄμα πᾶν τὸ περὶ τὴν Κινστέρναν θέμα πολύ γε ὃν τὸ μῆκος καὶ πολλοὶς βρύον τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ γε αὐτὸν ἐξ ἀεὶ δούλον κεκλησθαι Ῥωμαίων καὶ βασιλέως, καὶ ὀφρίκιον ἐντεῦθεν εἰς δουλείας σημεῖον ἀποφερόμενον, τὸν δέ γε βασιλέα σεμνύναντα τοῦτον τῷ τοῦ μεγάλου δξιώματι δομεστίκου μετὰ τιμῆς ἀποστεῖλαι σύναμα τοῖς ἀρ' αὐτὸν, δσοι καὶ περιόντες ἥσαν, Καὶ δὴ ἐπὶ τούτοις γεγονότων σπονδῶν αὐτὸν μὲν ἀπέστελλε σὺν τιμαῖς πρεπούσαις, τοὺς δὲ γε ληφομένους τὰ λύτρα προσεπεδόμενι. Καὶ γε ὁ πρίγκιψ τὰ ἴδια κατελάμβανε, πρίγκιψ Ἀχαίας καὶ μέγας δομέστικος Ῥωμανίας ἐπιφημιζόμενος, καὶ ἄμα τῷ ἐπιστῆναι μηδὲν μελλήσας ἀπεδίδουν τὰ λύτρα ὡς προϋπέσχετο Καὶ ἐνέμεινε καὶ ἐξ τέλος ἐνσπόνδως ἔχων πρὸς Ῥωμαίους τῷ τῆς Ῥωματος κλειδόμενος ὀφρικίψ, εἰ μή γε ὁ πάππας ἀκούσας, παροξυνθεὶς καὶ ταῦτα πρὸς τοῦ ῥῆγος, καὶ αὐτοῦ γε προσδραμόντος καὶ ἵκετεύσαντος (οὐ γάρ εἰς συνοίσον ἀδόκει οἱ τὸ διὰ τέλους σπένδεσθαι πρὸς Ῥωμαίους), τὰς συνθήκας ἔκεινας [P. 53] διέλευς καὶ τοὺς δρόκους παρ' οὐδὲν ἔτιθει ὡς ἐν φυλακῇ καὶ ἀφύκτοις δεσμοῖς, καὶ μή ἔκουσιν, ὡς ἔχρην πράττοντος. "Οἴσεν καὶ εἰς τὸ

λβ'. "Οπως δὲ Μιχαήλ δεσπότης νικᾷ Ῥωμαίους καὶ αἱρεῖ Καίσαρα.

Ο μέντοι δεσπότης Μιχαήλ νῦν μὲν καὶ ἀπὸ τούτων κολουθεῖς τῆς δυνάμεως (πλείστη γάρ ἔχρηστο καὶ παρὰ τοῦ τῆς Ἀχαίας πρίγκιπος τῇ συμμαχίᾳ), ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν τότε σεβαστοκράτορα Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον μεθ' ὕστερον τὰ πολλὰ κακωθεῖς, ὡς καὶ ἐν στενῷ καταστῆναι πάμπον τὸν τε χωρῶν καὶ ταύτης τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, πέμψας πρὸς Μαρφὰ τὸν τῆς Πουλίας ῥῆγα καὶ γ' ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν ἔχιτοῦ, καὶ πλείστην συμμαχίαν λαβών, παραδίδωσι τὰς δυνάμεις τῷ νιψὶ αὐτοῦ Νικηφόρῳ συμπράττοντι κάκείνῳ, ὃς καὶ συμβαλὼν περὶ τὴν Τρικόρφιον τοῖς ἀμφὶ τὸν Καίσαρα, καὶ μάχην συβράχας δεινὴν, πλείστους τε πεσεῖν τὸν Νικάνων παρεσκεύασε, πλείστους τε καὶ ἄλλους οὓς μὲν φνάσας, οὓς δὲ πέρισσων καὶ αὐτὸν αἱρεῖ Καίσαρα. Ός δὲ αὖθις σπονδῶν γενομένων ἐλύτετο, τότε μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν συμπράττει, περὶ ὧν αὐτίκα ῥηθῆσται, ὕστερον δὲ αὖθις τοῖς δυτικοῖς καὶ προσβάλλων αἱρεῖται πάλιν καὶ τότε παρὰ τὸν δεσπότου Μιχαήλ, καὶ ἀποστέλλεται πρὸς τὸν ῥῆγα Πουλίας τὸν Μαρφά, καὶ γε τῷ παρ' ἔκεινῳ δίδοται φυλακῆ, χρόνῳ δὲ ὕστερον τῆς δεσποινῆς "Ἄνης ἀδελφῆς οὐσίας Μαρφά ἀντιμιβεται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐστῦθις ἐροῦμεν.

vinculis constricto, ac per hoc non sui juris, neque eius libertatis ac proprii arbitrii **89** compote, quae requirebantur ad hoc ut conventio rata validaque esset, unde consecutis inde temporibus continua et magna inter utrosque arserunt bellâ : et ea quidem sic se habuerunt.

32. Ut Michael despota Romanos vicerit. et Cæsarem acceperit.

At despota Michael in præsens quidem ob eventu narrata minutus copiis, que illi plerisque accesserant societate principis Achæiæ, præterea a sebastocratore Joanne Palæologo plurimus postea damnis affectus, adeo ut multum iu arci ipsi res essent cum provinciarum tum exeroitus, missis ea de re legatis ad regem Apuliæ Manfredum suum generum, et magnas ab eo auxiliares copias adeptus, eas tradidit suo filio Nicephoro, suas strenue in idem propositum et opes et operam conferenti. Hic cum Cæsare circa Tricoryphum acri prælio congressus maximam stragem Nicænium dedit, alios plurimos partim occidit, partim cepit, ipsum deinde captivum abduxit Cæsarem ; qui pace deinde facta liber dimissus ea quæ mox referemus ad urbem gessit, et rursum cum Occidentalibus pugna inita captus iterum est a Michael despota, et ad regem Apuliæ Manfredum missus ab eo custodiam traditus est, insecuto deinde tempore cum domina Anna sorore Manfredi permutatus. Sed hec suis locis deinde referemus.

B'.

α Ὅπως δὲ πατριάρχης Ἀρσένιος ἐν φροντίσιν ἦν περὶ τῆς ἀρχῆς.

[P. 57] Ἀρσενίῳ δὲ τῷ πατριάρχῃ νέων ἥρξε προτείδων ἡ τῆς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καταστάσεως τοῦ Μικαίολδου ἀνάγκη, μεγάλη τις οὖσα καὶ ἀπαρατήτος. Μᾶλλον γάρ δὲ λίγων, καὶ τοῦτο, καὶρδον οὐκ ἔχοντων διὰ τὴν τῶν ἄλλων πολλών καὶ μεγάλων ὅντων βούλησιν ἐφ' ὧ ἐπείσχοιεν, φανερῶς οἱ ἄλλοι πάντες μιᾶς βουλῆς ἤσαν καὶ γνώμης, ἀγαπητῶς ἔχοντες εἰς βασιλεύειντο ὑπὲρ ἀκείνων. Ἀρίστην γάρ βασιλείαν εἶναι οὐ τὴν κληρωτὴν, ἃν δὲ λίσθη τύχης τινὶ ἔστι λαχχάνει καὶ τὸν ἀνάξιον, οὐδὲδηγότην ἀπὸ γένους, εἰς ἣν παρεισφαρέντες πολλάκις λανθάνουσι καὶ οἱ ἀδειοτοι, οὓς δὴ καὶ ἀποδοκιμάσσειν δὲ ἀγαθὸς ἄρχων καὶ ἐν ὑπηρόδων ἀξετάζεσθαι μοίρᾳ, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρίστης καὶ δοκιμασίας ἀρίστης ὡν ἄρχειν μᾶλλαι. Αὕτη γάρ καὶ λυσίεται τὰς τοῖς πλήθεσιν, εἰδότων τῶν εἰς ἀρχὴν καταστάντων ἐπὶ τίνι καὶ προσεκλήθησαν. Ἰατρὸν γάρ οὔτε τὸν ἐκ τύχης οὔτε τὸν ἐκ γένους εἰς τὸ ποιεῖν δύσιαν τοῖς νοσοῦσιν ἀξιόχρεων εἴποιμεν· καὶ εἰς ἐκ γένους τὸν κυβερνήσοντα ἄχρινοῦμεν, καταποντιστὴν μᾶλλον ἢ κυβερνήτην

A οὐκέτι τὸν παραίσταντον πρόσταξιν ἔχοντων. Οἱ δὲ καὶ τὰ γινόμενα δυσχεραίνοντες οὐδὲν ἤτον κολακεύουσιν, ἀποσεμινύοντες πλέον τοῦ μετρίου τὸν ἄρχοντα, καὶ τὸν τύφον συναέκουσιν. Ἐκεῖνοι δὲ ὁσπερ ἐπὶ σκηνῆς διάφορα προσωπεῖα περιτιθέμενοι, πρὸς τὸ ἀρίστως βασιλεύειν τὸ γένος ἔχειγονον οἴονται, ὁσπερ ἐν ταῖς πρώταις τῶν σπερμάτων καταβολαῖς βασιλικῶν τινῶν δυνάμεων εἰς ἀρίστην ἡγεμονίαν ἐνουσῶν. Ταῦτα λέγοντες ἐπίκειντο πλέον ἰδεῖν τὸν δεσπότην καὶ στεφφόρον, καὶ ἡγυεον προσαναγκάζοντες συνεχῶς. [P. 58] Ἡν γάρ καὶ δὲ Παλαιολόδγος ἐντεῦθεν συγκροτηθεὶς τὰ αὐτὰ λέγων, καὶ

Π.

1. *Ut Arsenius patriarcha in sollicitudine fuerit ob res imperii.*

¶ At Arsenio patriarchae novarum sollicitudinum initium attulit magna et ineluctabilis necessitas imminens evanescendi Paleologum ad imperium. Nam præter paucos momentum non habentes, quod eorum suffragia multitudine contrariorum obruerentur, conoordi omnes studio in unam sententiam desideriumque conspirabant Paleologo ut imperatori serviendi. Vulgo ut optimam laudabant eam demum principatus formam, quæ principis delectum non prerogativa generis ad dicceret, ac sic permetteret arbitrio sortis, cuius temerario iudicio velut cæco aleæ casu non solum indignus interdum præficeretur, sed in summum ære locum irreperent pessimū homines, et omnino tales quos si satie exploraret gravis et accurrata censura, vix in infimum subditorum gradum admitteret. Tutissimum esse illum igitur eligendi modum, quo vita ejus et mores qui promovendus est, ipsorum quibus est præfuturus subjiciuntur examini: ista enim rationem et populis æque utilē et ipsis principibus, utique per eam intelligentibus cur et ad quid officii vocentur. Sane nunquam dixerimus aptissimum fore illum ægro curando medicum, quem genus aut fortuna commendarint; et si ex genere gubernatorem navigantes adscrivemus, demorsorem potius quam utilē rectorem imponemus navi. Periculum porro esse ne qui sunt in regno nati omnium sint ineptissimi ad præcipiendam institutione ¶ disciplinam atque artem recte administrandas reipublicas, quippe quos et delicias in quarum sinu nutriuntur, et assiduas im-

C perantium pestes, adulatorum greges, ita depravant ut nec sensum habere veritatis assentationibus exclusæ, nec judicium recti et æqui, aut formam capere moderati regiminis valeant, utique cum qui eorum et latera obsident et auribus insidianter individui comites, ad gratiam loqui omnia parati, pessima quæque, ut vetus verbum habet, pulcherrimarum rerum appellatione cohonestent, usus subactis principum animis ad ista et toleranda et credenda, adeo ut etiam libenter audiant viles istius facies hominum voces, quibus modulatam etiam sibi videri ægrotantis principis tussim putidissime garriunt. Quibus si audeat intervenire quæspiam sapientis, et quæ vera et justa sunt hiscere, continuo ut defectionem meditans ethomo nequissimu traducitur, iis siquidem qui sic imperant omnis admonitionis loco absoluta et liberrima quidvis imperandi licentia est, cum interim ipsi quoque qui ea moleste feruat, accinens assentantibus cogantur, et ultra omnem modum qualicunque principi encomia vel maxima dicere, quibus scilicet magis magis queat midus ejus animus inflatur. Atque hoc genus principes. diversas sibi larvas velut in scena imponentes, ad optimè imperandum abunde putant sufficere generis regii claritatem, quasi nascentium in purpura primigenia ipsa semina vin quamdam arcannam secum ferrent, dotum ad preclarare imperandum necessarium prebitricem. Hæc dicentes exardescobant in impatientem instantiam videndi præpositum rebus verum dominum et corona dignum, seque compotes votorum, utpote subjectos principi ejus formæ quam descripserant. Is quoque ipse quem istis vocibus designabat, Paleologus

ώς εἰ μὴ ἄξιος τῆς ἡγεμονίας κριθείη καὶ δὲξ αὐτοῦ. Αὐτὸς ἐντεῦθεν ἔκεινον ἀποψῆφίζεται. Πλὴν καὶ πολλά τινα κατορθοῦν ὑποσχεῖτο, τὴν μὲν Ἐκκλησίαν ἀνυψοῦν δύσον, τοὺς δὲ Ἱερωμάνους καὶ πλέον τοὺς μετρίους τιμῆν, ἀξίας τε μεγίστας καὶ τοὺς ἀξίους τῶν ἐν τέλει προβιβάζειν, καὶ κρίσεις ὑπεραποδέχεσθαι ὅικας, καὶ τοὺς ὀρθεπώς κρινοῦντας ἐγκαθισθήν, ὃν καὶ μάλα καὶ πρώτιστον τὸν Κακὸν Μιχαὴλ καὶ Σεναχρημάτην ἐπικεκλημένον, εὖ τῶν λόγων καὶ τῶν νόμων ἔχοντα, ἐν τῷ δοῦναι οἱ καὶ πρωτοσηκρῆτις πάλει σθεσθὲν ἀξιωμα, καὶ οἱ θελειν ἀσηκρῆτις ὄποτάξῃ, ἥρ' φ' ἀδεκάστως καὶ ἀνεριθεύτως κρίνοιεν. "Ετι τε λόγον τιμῆσαι καὶ τοὺς ἐν λόγῳ περὶ πλείστου τῶν ἀλλων ποιεῖν. Τὸ δὲ γε στρατιωτικὸν ὑπερχαρακῆν, καὶ τὰς ἐκείνων προνοίας, καὶ ἐν πολέμῳ πίπτοιεν καὶ ἀποθνήσκοιεν, γονικὲς ἐγκαθιστᾶν τοῖς παισὶ, καὶ τισιν αἱ γυναῖκες κατὰ γαστρὸς ἔχοιεν τὸ κυνοφορούμενον. Εἰσπράξεων δὲ ἀδίκων μηδὲ δύνομα εἶναι, μηδὲ χώραν διδήναι διαδολαῖς, ἀργοῦντος μὲν τοῦ ἐπὶ ταύταις μονομαχίου,

eadem illa loquebatur, addens etiam se, si forte imperaret et filium haberet non praeditum dotibus artibusque ad bene regendum aptis, ultro abdicatum redacturumque in ordinem. His inserebat promissiones magnificas perficiendarum, si declararetur 92 imperator, laudatarum et cunctis expectitarum rerum Ecclesiam quidem sese in altissimum fastigium evecturum, sacros vero ministros honoraturum exquisitissime. Præterea magistratus et præfecturas non nisi dignis ex primo ordine tributurum. Judiciorum curam susceptum, ut juste ac sine calumnia fierent, æquique tenaces et inflexibles ad gratiam ei rei viros præfeturum. Cujus rei jam nunc specimen et quasi pignus dedit in quopam rotissimo tunc et omnium primo judice, perdocto illo quidem et consultissimo juris, sed injustitia infami, unde illum Malum Michaelēm eti Senacheribum vulgo vocitabant. Quem specie honoris in posterum coercuit: extinolam enim prius dignitatem primi a secretis resuscitantis ei tradidit, subjiciens sic illi assessores multos probos viros a secretis, hoc est arcans suffragiis judicaturos, et sic citra personarum acceptiōnem sine ullius respectu ac verecundia, quod justum esset decreturos. Policebatur etiam sese litteratos eximie culturum prælaturumque cunctis. Ad hæc eximiam erga militarem ordinem caritatem promittebat, stipendiis ad diem numerandis donativis representandis, eorum vero qui in bello cecidissent et in obsequio reipublicæ vitam profudissent liberis, si quos reliquissent, debita patri præmia reddendo: in eoque tam diligentem fore, ut si cuius occisi militis uxor prægnans superesset, fetus in ea concepti providentiam gereret eique servari mortui parentis honoraria curaret. Injustarum porro exactionum ne nomen quidem audiri passum. Nec locum daturum calumniis; unde jam nemo ad earum depulsionem singulare certamine

Α ἀργοῦντος δὲ καὶ τοῦ σιδήρου, ὡς ἐπηρημάνου καὶ κινδύνου μεγίστου, εἴ τις τολμάῃ τῶν δύναμέων καὶ ἐν ἀρχαῖς ὑπέχειν τὸν μόδρον κατανγκάζειν. Τὰ δὲ τῆς πολιτείας οὔτως ἀφέως ἐν εἰρήνῃ διατηρεῖσθαι, ὥστε καὶ τοὺς ἀποροῦντας καὶ ίκανῶς τῆς περιουσίας ἔχοντας ἐπιδεικνυμένους τὰ ὑπάρχοντα κυδροῦσθαι καὶ τὸ παράπαν μὴ δεδίναι. Ἐπι πᾶσιν ὑπακούει τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μητέρα ταύτην ὡς εἰκός ἡγείσθαι, καὶ πᾶν τὸ εἰς κατάστασιν κύτης πραγματεύεσθαι. Ταῦτα δὲ προστέθει, διτι καὶ ἐν δυνοντας ὁ προβασιλεύων τὴν τοῦ καταφρονεῖν τὸν ἐκείνης προνομίων καὶ βασιλικῶς κατεπαρεσθαι, ὥστε καὶ ἐπὶ πολλοῖς τὸν πατριάρχην λυπεῖσθαι καὶ τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν ἀποπροσποιεῖσθαι, μηδὲν καὶ δικαίως ὑπέρ τινων λέγοι εἰσχουόμενον. Ἡν οὖν τότε τῷ πατριάρχῃ, καὶ οἰς τῶν ἀρχιερέων τὸ εἰς τὸ μέλλον προμηθὲς ἦν, διτοῖ τινες λογισμοὶ πρὸς ἀμφότερα κρούοντες καὶ ἐκχτέρωθεν ἴσχυροι. Ὁτε γέρ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας ἐντέλειαν ἀποβλέψαιεν, καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν βασιλέοιν, τοῦ μὲν νικο-

B decertaret, nemo contactu ferricandensis innocentiam probaret satis gnaro unoquoque magistratum magnum mali gravissimi sibi periculum impendere, si vel tantum conniveret, ut quivis delatus ad experimentum massæ candardis adigeretur. Spondebat quin etiam summam securitatem pacis publicæ, per quam etiam tenues et prius 93 egentes jam tantum abundantant, ut nec ipsi deforet facultas ostendandarum opum et se familiamque domestica copia honestandi, omni prorsus metu vacuis. Super omnia obedientissimum sese, ut par est, Ecclesiæ præbiturum, et matris illam loco ductorum, nihilque non moliturum quod ad ejus statum pacemque servandam videretur conducibile. In quo ut abundantius religionem ostentaret, incitabatur spe comparationis a populo instituenda factorum suorum ejus generis cum contrariis exemplis imperatoris nuper defuncti, de quo sciebat invaluable suspicionem hand magni cum facere Ecclesiæ auctoritatem, efforeque se in eam fastu regio. Unde et contigerat eo regnante multis offensiones et dolendi causas patriarchæ offerri adeo ut jam non auderet suscipere patrocinium populi, nec deprecatorem se ingerere in periculis miserorum, quoniam non speraret se auditum iri, quantumvis æqua diceret. Tunc porro patriarcha et iuxta antistitibus qui futuri providentiam habebant, cogitationibus invicem adversis et valide utrinque in contraria incurrentibus distrahebantur. Quando enim bonum imperii statum reputabant, præclarum ipsis et populo salutare videbatur, administrari republicam nomine atque auctoritate simul junctis principum duorum; alterius pupilli et in perfectam aitatem debita cura educandi; alterius per se valentis resque opera consilioque propriis gerentis. Rursus cum extendebant animum in provisionem rerum futurarum, hinc quidem occurberat quantum expectari boni posset ex imperio

μουμένου τοῦ δ' ἐνιργοῦντος, ἔρχεσθαι ὡς καλὸν ὅμον καὶ τῷ ὑπηκόῳ σωτῆριον κατενόουν. [P 29] Πρὸς δὲ καὶ τὰ μέλλοντα προσγενήσεσθαι, ἀμα μὲν ἐξ ὧν τὴν ἴκανην πληροφορίαν ἐπὶ τάνδρι εἶχον ἐκ πλείστου, ἀμα δὲ καὶ ἐξ ὧν τότε ὑπισχνούμενου κατῆκουν, ὑπεραποδεχομένοις ἐφέσαν τὰ κατὰ βουλὴν πραγθῆσμεν. "Οτε δ' αὖ πάλιν πρὸς τε τὸ τοῦ ἐνὸς ἀφίλονεικητόν τε καὶ ἀνερίθευτον καὶ τὸ ἐπὶ δυσὶ στασιαστικόν τε καὶ μάχιμον ἐνοχεῖται, τάς θ' ἐκατέρωθεν ἐπιβουλὰς καὶ τὰς ὑποφίκας ἐνὸς ἐπὶ θάτερον καὶ τέλος τὸν ἐφ' ἐνὶ κίνδυνον παρὰ τοῦ κρατήσαντος, διεφώνουν καὶ ἀπηγήρευον. Εἶναι γὰρ τὴν βασιλείαν καὶ ἄλλως χρῆμα μὲν δρεκτὸν καὶ τοῦ παντὸς ἔξιον, ὑποπτικὸν δ' ἄλλως, ὥστε καὶ μὴ οὐσαν κακίαν εἰδωλοποιῆσαι διὰ τὴν ὑποφίλαν καὶ οὐσαν, μετιέναι παρασκεάειν τὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὡς οὕτω μόνος ἀσφαλῶς βασιλεύσοντα, θν καὶ τὰ μὴ ὄντα μετέηρ. "Ω δέ τις πρὸς ταῦτα καὶ ὑποστέλλοιτ' ἄν, τῷ μὴ τισιν ἀδικος δόξαι τῇ μοναρχῇ ἐπιθέμενος. σοφὸν τινα λόγον καὶ παλαιὸν ἐκ τραγῳδίας εἶναι τὸν ἔξαιροῦντα τὸν ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς ἀγίκιας μῶμον, λέγοντα, εἴπερ ἀδίκειν δέοι, ὑπὲρ τυραννίδος κάλ-

Palæologi, de cuius et sapientia et bonitate et fortitudine plene sibi persuasi videbantur; eoque momento haud dubie propendebant in eam partem, quæ tali tamque probato et parato imperatori, tam fausta et optabilia tum promittenti tum idoneo præstare, certam et perpetuam collati jam honoris possessionem optabat. Idem tamen ubi deinde repubabant secum quam tranquilla, concors, a dissidiis et factionibus secura sejunctaque sit singularitas imperantis; e contrario quam 94 infida, instabilis, ad rixarum, seditionum et civilium tumultuum præsens periculum exposita sit duorum in uno imperio societas, quæ utrinque insidiæ, quæ suspicione, quæ machinationes uniuscujusque in semulum, ad extremum quæ clades quamque tragicus exitus maneat imbecilliores, posquam potentiori aut feliciori succubuerit, hæc, inquam, cogitantes revocabant damnabante vota illa sua et consilia priora, toti videlicet defixi in imagine miseriarum imperii discordis. Existimari quippe vulgo imperium rem in primis expetibilem et quantovis bene pretio parandam, præsertim iis qui ejus gustum experiendo perceperint. Idem porro esse suspicio-sissimum negotium; nec quiescere unquam animos collegarum in suprema potestate, quin se inquietissime torqueant curis anxiis in se vicem intentis imaginante unoquoque de alio infestissima quæque, et æque ambobus tanū sæpe sine causa quam semper sine venia sese invicem insidiarum capitalium suspectos imo reos et convictos habentibus, atque adeo in ista inquietissima vigilia suspicionum anxiarum et iniquissimarum spem ac rationem secure regnandi sitam esse ducentibus. Quod si cuius forte a vi scelerata perfidisque fraudibus in collegam abhorreat animus, et famam crudelitatis injustæ vereatur, occurret statim in

A λιστον ἀδίκειν. Ταῦτ' ἔκεινοις λογιζομένοις δέος ἐπήσει· καὶ παρὰ ταῦτα μὲν πλησίον ἡσαν τοῦ πράττειν, τούτων δὲ προσκρουόντων τοὺς λογισμοὺς ἀργοὶ πρὸς τὸ δρῦν ἡσαν, καὶ δοῖς καὶ ὡρμῶν λέγειν. Νικῆ δ' δύμας τὸ μόρσιμον. Καὶ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζειν ἔκεινωφ οἱ πλειστοι γίνονται, καὶ σχεδὸν πάντες δύμας δ' ἐμπεδοῦν τοὺς φρικώδεσιν δρκοῖς, ἀραιὸν ἔχειν διὰ τὸ θαύμα τοῦ θάτερον τοῦ μη τι δεινὸν βουλεύσασθαι κατ' ἀλλήλων τοὺς βασιλέας, τῶν εἰκότων ἐνόμισαν.

B β'. "Οπως ἀνέταν τὸν Παλαιολόγον ἀρῶν αἵς διέκειτο.

[P. 60] Ἐτοίμας δ' ἀφήρουν καὶ τὸ δοκοῦν τοῖς πρατομένοις προσίστασθαι ἐφέσι τοῦ ταῦτα γενέσθει. Ήταν γὰρ αἱ γεγονοῖς συνθεία τοῦ Παλαιολόγου πρὸς τὸν πάππον τοῦ βασιλέως καὶ αἱ δι' ἀφορισμῶν ἐμπεδώσεις, η μὴν μή τι κατὰ τοῦ γένους τοῦ βασιλείου βουλεύσασθαι, παρὰ τῶν προύτεινοντο, ὡς ίστὸν ἀράχνης διῶν ἀρχιερέων συλλογος τὰς συνθήκας ἔκεινας διέλουν. Μή γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον κατὰ τοῦ βασιλεύσοντος κάκιστον βούλευμα, διλλὰ μᾶλλον συνεργάτην τῆς βασιλείας καὶ συντήρησιν ἀδιάδοχον, κατὰ

subsidiū ambitionis contra humanitatem vetus e tragœdia oraculum, quo edicitur, si jus violandum unquam sit, minime vituperabilem et maxime tempestivam ejus violandi causam esse plenam in solidum acquisitionem supremā auctoritatis: talia reputantes, et quæ ex ipsis pronum erat sequi metuentes, ecclesiastici proceres impelli se sentiebant ad fovendum ambitioni Palæologi: rursus vero in currentibus ex adverso miseratione pupilli principis ac fide in domum Augustam, segnes ad agendum, muti etiam ad loquendum quæ opus erant reddebantur. Vicit tamen divina prædestinatio quæ imperium Michaeli desponderat: nam ad huic imperium decernendum plerorumque ac ferme omnium sententias conspirarunt. Appositum id tamen in mutuam cautelam communī consensu temperamentum 97 est, ut ambo principes juramentis quam maxime horrendis, diris etiam execrabilibus additis, obligarentur ad fidem invicem charitatemque præstandam abstinentiamque a vi omni ac fraude, quæ in alterutrius perniciem tenderet.

B 2. *Ut Palæologum antistites solverint juramentis et diris quibus tenebatur.*

Sacri porro antistites, hæc fieri valde desiderantes, facile dissolverunt quæ ipsorum executioni obstare videbantur: siquidem ne novum juramentum rite a Palæologo conciperetur, videbatur obstare adhuc vigens religio veteris juris-jurandi, quo ille avo pueri principis dudum sacramento fidem addixerat, non in ipsius tantummodo personam, sed in stirpem ejusdem ac posteros, additis etiam anathematum, si falleret, incurrendorum devotionibus ac diris. Quæ nunc omnia cætus præsulum ut telas aranearum disrupta ac fecit irrita, magno consensu declarans,

καιρὸν συναιρομένου τῆς ἀρχῆς τῷ νέῳ τῆς βοη· Α
φειας χρήζοντι· Τὰς τούτες δὲ τῶν δρκων συμ-
βούσιες ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ισχυρὸν ἔχειν καὶ ἀδιάλυτον
δέστε καὶ τὰς προτέρας συεῖναι τάνταις, ὡς καὶ
ἀμφοτέραις τὸν Παλαιολόγον ἐνέχεσθαι, εἰ ποι τῷ
νέῳ ἐπιβουλεύσοι. δι μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἀντιστρό-
φως ἔξιται τὴν ἀράν τίθεσθαι καὶ τοὺς δρκους
γίνεσθαι, εἰ ποι καὶ δέ νέος κατ' ἄποιν μελετήσας
διεκρέπετο, ὡς ἐξ ἀνάγκης τοῖς ἀποτοῖς ἐνέχεσθαι.
Προβάλει ταῦτα, καὶ γραφαῖς οἱ δρκοι κατοσφαλί-
ζονται, Καὶ δέ γράφων δὲ εἰς πρωτεστηκρῆτις τεταγ-
μένος Κακὸς ἦν.

γ'. Οπως ὅμνυον καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις δουλείας
δρκον 'Ρωμαῖοι, καὶ ἐν πολοις διορισμοῖς.

[P. 61] Τάτεται δὲ καὶ τοὺς δουοδήποτες τῆς 'Ρω-
μαϊδος ὅμνυεν ἐπ' ἀμφοτέροις δρκον δουλείας κατὰ
τὸ σύνηθες· πλὴν προσκείντο τοῖς συντεθειμένοις
ἐπ' ἀσφαλεῖς καὶ ἀμφοτέρων μείζοιν. ή μὴν ἔτοιμον
εἶναι τὸ διπήκον ἐπ' ἕκεινον ὁρμὴν φονώσῃ χειρὶ, δὲ
δι μὴν ἐπιβουλεύσοι θατέρω. Ωρκωμότουν γάρ μετὰ τῶν
ἄλλων καὶ τοῦτο, κατὰ φόδον, οἴμαι, ή χρείαν ἀληθι-

quod fieri Palæologum contigerat participem imperii, nequaquam esse nefarium et fidei jurate contrarium facinus, sed utilem reipublicæ collationem opera in bonum imperii, et conservacionem principatus ei ad quem de jure spectabat. sine ulla spe potestatis istius precariæ in prolem successionis transmittendæ: quæ salutaris tum rei Romanæ cooperatio peropportuna et necessaria judicabatur imbecillæ ac tali auxilio egenti pupilli pueritiae. Itaque nihil obstante prioris sacramenti religione, novum juramentum ratum inviolabilemque firmitatem habiturum, quippe cum neutra conventio quidquam alteri contrarium habeat, quominus ambæ valere simul possunt; unde fore ut duobus deinceps totidem fœderum sacramento sancitorum vinculis constrictus Palæologus teneretur, et si ulla unquam collegæ puero insidias strueret, duplicitis perjurii reus foret. Quæ Palæologus admittente vicissim petiit devinciri mutuo quoque iuramento ad securitatem suam adolescentulum imperatorem, imprecando et ipsum sibi diras et anathema statim inevitabiliter incurrendum si quidquam unquam adversus Palæologum machinaretur aut ageret. Hæc uti convenerat processerunt, conceptis utrinque juramentis et 96 re tota in publicas rite tabulas relata ad memoriam firmitatemque irrevocabilem, scribente ista et authenticis commentariis mandante Malo illo. quem diximus, antiquato prius et ejus causa reposito primi a secretis officio donatum.

3. Ut fidelitatis juramentum utriusque principi de novo præstilerint; et quibus de novo additis cautionibus.

Edictum quoque est ut per omnes Romano imperio subjectas regiones omnes utriusque pariter principi sacramento fidem obsequiumque suum de more

νήν. Εἰ δέ οὖν, ἀλλ' οδὸν διν καταγνοί τις μεῖζον τῶν ταῦτα πραττόντων ή τὸ ἐμφυλίους πολέμους τῷ κοινῷ προξενεῖν, εἰ ποτε τοῦτο συμβαίη. "Ομως ἐδόκει ταῦτα, καὶ εἰς ἔργον τὰ βοαλεσμένα προῦσεν. Χείρα τοιγαροῦν ἐτίθουν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄγρων Βασιλείων ὅμνυον ή μὴν καὶ ἀμφοτέροις δουλείειν καὶ ταῦτ' ἐκτελεῖν.

δ'. Οπως ὅμνυεν δὲ Παλαιολόγος ἐπὶ τῷ παιδὶ καὶ οἱ μεγιστᾶτες.

τέως δέ ή κυρία παρῆν, ήτις διν, ὡς ἐρήμη, 'Εκατομβαιῶνος νοτυμηνία. Καὶ πρῶτος αὐτὸς δὲ εἰς βασιλείαν προβιβαζόμενος ὅμνυν διπέρ τοῦ πατός τὴν εἰκότα καὶ Βασιλέως, πλὴν οὐδὲ ὡς δουλείουν ἀλλ' ὡς συμβουλεύσων ἔκεινων καὶ μηδὲν ἐνήκειον μελετήσων κατ' ἐπιβουλήν. "Ομνυον δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶτες, καὶ ὡς δουλεύσοντες ἀμφοτέροις, καὶ ὡς ἀνισούντες αὐτίκα, διν πού τις δέουλενοι, τῷ ἐπιβουλεύθεντι. Καὶ οὕτω τελεσθέντων τῶν δρκων, δοτίδι βασιλικῇ ἐνιζάνει δὲ εἰς τὴν βασιλείαν ἐπιμαζόμενος, πρῶτον τῷ πόδε τοῖς βασιλικοῖς συρβίλοις ἐναρμοσθεῖς, καὶ χερσὶν ἔνθεν μὲν ἀρχιερέων ἔνθεν δὲ μεγιστάνων ἀρθεὶς ἀνακτορικοῖς παιδίοις

obligarent. Sed ad majorem utriusque securitatem consueta talium formulæ adjungere tunc visum, Deo similiter teste firmatam, professionem et promissionem universi populi, bello et inexpiabili odio persequendi eum e duobus, cujus essent et in collegæ vita vel nefaria vis vel insidiæ deprehensa. Tali extraordinariori additamento populare juramentum cumulatum metu magis, ut opinor, nimio proclivis in regni societate dissensionis, quam ulla satis magna utilitate remedii ad tantum mali præventionem anicipitis. Nam si recte quis aestimet, istud profidentes bellum jam tum civilis et internecini signum tollebant, ex prona et vix evitabili suspicione facile ac cito exarsuri. Ceterum qualicunque consilio, ista sic tunc decreta et executioni mandata sunt Romanis ubique viritim universis imposta sacris Evangelii manu, jurantibus se et fidem utriusque principi concorditer imperanti subjectionemque præstituros, et si quis ipsorum in alterum insurgeat, auctorem injurie ulturos.

4. Ut Palæologus et proceres imperatori puerο ju-
rejurando caverint.

Jamque aderat inaugurationi designati Augusti dicta dies, quæ fuit, ut dictum est, kalendæ Januariæ, quando is qui ad imperium evehebatur, juramenta, de quibus convenerat, primus conceptis verbis protulit, fidem per ea obligans puero principi non ut ei subditus futurus, sed ut consulturus ac suggesturus opportuna, nihilque in ipsum insidiouse molitus. Jurarunt post ipsum optimates se utriusque subditos futuros, et 97 si quis ipsorum insidiaretur alteri statim ultiōne de insidiatore sumpturos. Sic consummata juramentorum ceremonia, designatus princeps scuto regio insedit, utroque prius pede imperatoriis insignibus ornato; et manibus hinc quidem antistitutum inde optimatum

καὶ χρότοις παρὰ πάντων ἐμεγαλύνετο τε καὶ ἐφη-
μίζετο.
ε'. Ὁπως δὲ Παλαιολόγος καταστὰς εἰς τὴν βασιλείαν
ἐφίλοτιμεῖτο τὰ μέγιστα.

[P. 62] Τὸ δὲ ἐντεῦθεν οἱ μὲν τῆς γερουσίας προσ-
ήκουσιν ὅφρικοις ἐνεσεμνύνοντο, καὶ ἄλλοις μὲν
ἄλλα τὰ μὲν ἐδίδοντο τὰ δὲ ὑποσχέσεις ἡσαν· τὸν
δὲ αὐτάδελφον Ἰωάννην, μέγαν δομέστικον ὄντα, τὴν
τοῦ Τοργικίου Κωνσταντίνου θυγατέρι πρὸς γάμου
κοινωνίαν συνήρμοσε, καὶ ἐν ἀναβολαῖς ἦν τὸ ἀξιω-
μα. Θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντίνον, ἔτι
ἔχοντα ἐν ἰδιώταις, κατὰ καιρὸν τιμῆν ἀντὸς Καλ-
σαρα προθυμούμενος, συνήρμοστε δὲ καὶ αὐτῷ πρὸς
γάμον τὴν τοῦ Βρανᾶ παῖδα εὐγενῆ οὖσαν, σορόν τι
ποιῶν καὶ τοὺς ἐν τέλει τοῖς κήδεσι προσποιούμε-
νος. Καὶ τοὺς μὲν τῆς γερουσίας οὕτω μεγαλοπρε-
πῶς ἐθεράπευε, προνοίας τούτοις ἐπαύξων καὶ προσ-
τιθεὶς καὶ χαίρειν ἀφιεὶς τοῖς πᾶσι, τῶν ἀγαθῶν
τὰ μὲν λαμβάνοντι, τὰ δὲ ἐλπίζουσι· τὸ δὲ στρατιω-
τικόν τε καὶ τὴν πληθὺν, τοὺς μὲν καθημεριναῖς φι-
λοτιμίκαις ὁψελλε, καὶ χρυσοβούλοις τὰ διπεσχημένα
τούτοις ἐπλήρου, καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐθυμοτέρους
καθίστα ως ἀθανάτους τὰς τῆς ζωῆς προνοίας καὶ
τὰ διδόμενα σινηρέσεις τοῖς παισίν ἔχοντας, τοὺς δὲ
ἴθεράπευεν, ἀνοιγνὺς φυλακὰς καὶ χρεῶν δημοσίων

sublatus, acclamationibus et plausu, quibus excipi-
novi imperatores solent, ab universis salutatus et
Augustus declaratus est.

5. *Ut Palæologus erector in imperium regia libera-
litate cunctos demeruerit.*

Inde senatores quidem officiis pro cuiusque me-
ritis honorabantur, et aliis alia partim donaban-
tur, partim promittebantur. Fratrem vero Joannem
tum adhuc magnum domesticum sebastocratoris
ornare dignitate æquum censuit, et ei Constantini
Tornicii filiam matrimonio conjunxit, destinatam
dignitatem in tempus aliud differens. Alterum vero
fratrum Constantimum in privata tunc quidem adhuc
relinquit sorte, suo tempore creare ipsum Cæsarem
habens in animo. Dedit autem et huic uxorem
Branæ filiam sane prænobilem, sapienti consilio
alflnitatis patricios sibi devincens. Et senatores
quidem in hunc modum magnificè demeruit, pen-
siones iis adaugens, et donis superadditis cumu-
lans, cunctisque gaudendi materiam offerens hono-
rum vel collatorum præsentī fructu vel certa pro-
mitssorum exspectatione. Jam exercitum ac plebem
varie delinivit: nam et plerosque quotidianis do-
nativis juvit et quibus per diplomata bullis aureis
munita promissum aliquid fuerat, cum fide repræsen-
tavit, sic illos in futurum securos et bene animatos
efficiens, utpote jam certos processura ipsis et libe-
ris eorum in omne tempus ad victum decreta subsidia
et 98 frumenti domensa constituta. Plebem vero
præcipue demulsi aperiendis custodiis, et iis qui
fisco quid deberent nec solvendo essent, liberis
dimittendis, præterea largiendo liberaliter alimenta,
et passos injuriam consolando, vexatoribus eorum

A ἀπολόβων τοὺς ὀφληκότας, ἀπορουμένοις τε τὰ πρὸς
ζωὴν διδοὺς ἀφθονώτερα, καὶ γε τοῖς ἡδικημένοις
ἀμύνων καὶ φιλοτιμότερον προχέων τὸ δαψίλες, ὥστε
εἶναι ἄμα μὲν ἀνενεγκεῖν περὶ τοῦ τινα καὶ ἄμα
προβαλνεῖν γράμμα βασιλικὸν προστάσσον ἔκεινῳ
τὸ κατὰ βούλησιν, εἰ καὶ δυσὶ χρόνοις διτερον ἀν-
ελάμβανε τὰ προστεταγμένα. Κανὶ πού τις ἐφ' οἷς εἰ-
χεν δχλούμενος τὸ γράμμα τῆς χάριτος προὔτεινεν,
εὐθὺς φανὲν δευτέρας ἴνδικτιώνος δν, τὴν δόσιν ἀπ-
εψηφίζετο, ὡς ἐν καιρῷ μηδὲν ἀκριβεῖας καὶ προσ-
οχῆς ἔχον τὸ γεγονός. Τότε δὲ καὶ πόλλῃ ἔττα τοῦ
κοινοῦ ταμιείου ἔκεφόρει, καὶ δημηγορῶν τοῖς συνει-
λεγμένοις πρὸς χάριν ἀπασαν, εἰτ' ἀμφοτέραις ἔκει-
νοις ἔξηγτει τὰ χρήματα, χύδην ἐκρίπτων κυνηδὸν
συλλέγουσιν.

B 6'. Ὁπως τὰς ἄκρας ὠχρόου καὶ μῆπω στεφθεὶς
δὲ Παλαιολόγος.

[P. 63] Ἡν ταῦτα, κάκενος μὲν καταχυροῦν τὰς
ἄκρας προύργου ποιούμενος, ἄμα δὲ καὶ δηλοποιού-
μενος αὐτῷ προσώπῳ τὴν βασιλείας ἀνάρρησιν,
ἐπὶ Φιλαδελφείας ἔγνω χωρεῖν, λιπῶν τὸν νέον ἐν
Μαγνησίᾳ, βασιλικῶς, ὡς ἔδει, θεραπευόμενον.
Συνείπετο δὲ οἱ καὶ ἀπαν τὸ στρατιωτικὸν προσπί-
ζον τοῦ βασιλέως μεθ' δτι πλείστης εύνοιας καὶ
πρὸς τὸ πονεῖν δρμῆς ἐτοίμον, δπου γε καὶ καθ' ὧν

C condigno supplicio multatis. Et inerat multa popu-
laritas in modo hæc agendi, facilitate et amabilis-
simæ benignitate largientis dona per se grata multo
reddente gratiora. Quippe non raro statim ac quis
de sua quapiam necessitate retulerat ad principem,
is sine mora diploma regium ipsi quod postulabat
asserens in manum dabat, unde is latutus abibat, et si
nonnunquam non nisi post biennium pensio nume-
randā prescriberetur. Quod si quem, ubi scriptum
legerat, tñderet moræ referretque diploma et gra-
tiam repræsentari posceret, placidus ille ac reni-
dens recognoscet scriptum, et ubi revera dilata-
tum in secundam inductionem donum videbat, ul-
tro damnabat scripturam quasi a parum attento
minimeque assecuto mentem suam librario forma-
tam, jubebatque corrigi. His et similibus de cau-
sis profundebat largiter ærario prius regio condi-
tas opes. Et ab concessionem passim loquens omnia
ad popularē gratiam composita, utraque mox
manu hauriebat et publico thesauro vim pecuniæ
ingentem, effusissime projiciebat quæ avidissime
colligebantur.

D 6. *Ut arces munierit nondum coronatus Palæologus.*

Hæc quidem sic se habebat. Cæterum ille ope-
ræ pretium se facturum ratus, si arces muniret,
simil et præsenti conspectu exhibitus populis,
qui ejus acclamatiōni non intersuerant, specimen
sibi creditæ supremæ potestatis, Philadelphiam de-
crevit proficisci, relicto puerō collega Magnesiæ
cum regio, uti par erat, satellitio. Secutus eum
est universus exercitus circumdans principem cum
omnibus et veris indicis 99 benevolentia summa,

ῖοι, προθύμως πολεμησείοντες. Τὸν μέντοι γε πα-
τριάρχην εἰς Νίκαιαν ἀποτίπτει, μετ' ὀλίγον κατα-
λαβεῖν καὶ αὐτὸς ὁ πιστονόμενος σόναμα τῷ νέῳ,
τανινιθησόμενοι καὶ ἀμφότεροι. Οἱ μὲν οὖν πατριάρ-
χης σόναμα τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, συντα-
ξανενοι τὰ εἰκότα τοῖς βασιλεῦσι, τῆς ἐπὶ Νίκαιαν
ἡπτοντο· δὲ γε βασιλεὺς τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν
καὶ συντάξας συνάμα καὶ τοῖς ἐν τέλει Ἀφιλαδέλ-
φεισιν ἥλαυνε, καὶ δὴ ἐπιστὰς τῇ πόλει ἐκεῖθεν τὰς
ἄκρας ὡχύρου, τοὺς μὲν πέμπων, ἄλλους δὲ ἐκεῖθεν
δεχόμενος κατιόντας καὶ δώροις ὡς οἰόν τε φιλοτι-
μούμενος, προθύμους εἰς φυλακὴν ποιῶν καὶ θαρ-
ῥαλεωτέρους ἐλπίσι χρησταῖς καθιστάς. Προδάξ δὲ
ἐκεῖθεν μικρὸν καὶ τὰ κύκλῳ περιελθών, καὶ τοὺς
μὲν προσλαιτίς ἀγαθαῖς, τοὺς δὲ φιλοτιμίαις,
τοὺς δὲ καὶ ὑποσχέσεσιν, ἔστι δὲ οὐ καὶ φόδον
κιρνάς ἡμερότητι, τὰ παρεμπίποντα βασιλι-
κῶς μετερχόμενος, ὡς οἶδον τε κάκει καθίστα
καὶ ἀσφαλέστερον φρουροῖς κατωχύρου. Εἶχε γὰρ
τὴν ἐπὶ δύσιν μέριμναν, ὡς ἐτοίμων πρὸς τὸ ἀφη-
νῆν δύτων, εἰ εὐκαιρίας τινὸς ἐπιδράττοιντο. "Οὐεν
καὶ πρέσσεις εἰς Πέρσας ἐξαποστέλλεις, τοῦτο μὲν
δηλώσοντας εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάτα δύν καὶ ἀκρι-
βῶς ἰδόντες ἥδεσν, τοῦτο δὲ καὶ τῷ σούλταν περὶ^B
τῶν ἐκεὶ πραγμάτων κοινολογησομένους, οὐδὲ τού-

alacritatem quoque maximam præferens ad quos-
vis subeundos labores pugnandumque ubi cun-
que et adversus quoscunque diceret. Patriar-
cham interim Nicæam præmittit, brevi eodem
secuturum se pollicitus cum puero Augusto, regis
diadematis una cum illo rite assumendi gratia. C
Quare Arsenius cum clero et præsulibus vale
dicto Augustis, Nicæam versus iter tenuit. Impera-
tor vero sumptis secum copiis, salutatis in
d regressu optimatibus, Philadelphiam profectus inde
muniendis arcibus curam impendit, mittens ad eas
presidiarios, accersitosque qui illic fuerant beni-
gne accipiens, et donativis pro copia præsentis ma-
goificis liberalissimisque promissis bene animalis
ad perseverandum in fide custodiæ creditæ specie
plenos optima remittens unde venerant. Hinc pau-
lum progressus cuncta per circuitum lustravit, et
hos quidem allocutionibus benignis, alias largitio-
nibus, quosdam promissis demeruit. Fuit ubi
et terrorem clementiæ submisceret. Denique ibi
omnia auctoritate ac sapientia majestatem imperii
decente constituit, et ad securitatem in posterum
præsidiis idoneis firmavit. Imminebat enim in re-
rum Occiduarum curam, cum non ignoraret in-
hiare rebus novis qui plurimum illic poterant, et
ad detrectandum obsequium jugumque palam excuti-
endum nihil nisi commodam occasionem exspecta-
re. Indidem etiam legatos ad Persas misit; partim
ut illis significaret suam evectionem in imperium,
quæ grata ipsis fuit ob priorem ejus notitiam et
amicitiam veterem; partim ut sultani quædam in-
terioris communicarent de modo et causis mutationis
100 nuper factæ, quem illum averterent a metuendo

A τῷ ἀγνοοῦντι τὸν βασιλεύσαντα, ἀλλ' ἐς τὰ μᾶλιστα
φίλω δύντι, αὐτὸς τὴν ταχίστην ὑποστρέψας καὶ τὸν
πειδα παραλαβὼν ὅπο πολλῇ τρυφῇ τε καὶ δορυφο-
ρῇ μεγίστῃ τῆς ἐπὶ τῆς Νίκαιας ἡπτετο. Ως δὲ
ἐπίστησαν μὴ μελλήσαντες (οὐδὲ γέρη ἦν ἀμελεῖν
περὶ τῶν δυτικῶν σκοπουμένοις), εὐθὺς εὐτρεπίζοντο
τὰ τῆς ταινιώσεως, ἐλπίζονταν πάνταν, δὲ δὴ καὶ
συγκέιμενον ἦν, [P. 64] ταινιαθῆναι μὲν τὸν νέον
βασιλικῶς καὶ πρώτως εὐφημηθῆναι στεφανωθέντα
καὶ προκατέγειν τὸν θρίαμβον, ἐκεῖνον δὲ καὶ τὴν
ἐκείνου σύζυγον ἐν ὑστέρῳ στεφανωθέντας τῷ πρώ-
τῳ μεθύσεσθαι κατὰ τὴν βασιλικὴν καὶ συνήθῃ προ-
έλευσιν.

C. "Οπως παρελογίσατο τὰς συνθήκας τῆς στεφηροίας
ο Ἡλαιολόγος.

Tὸ δὲ ἦν τὰ πρώτης ἀρετηρίας δόλος καὶ παρα-
σπόνδησις, εἰς οἷον ἦξον τελος, οὐδὲν τὸ παρίπαν
ἀγνοηθὲν τοῖς πολλοῖς. Οἱ μὲν οὖν ἐν τέλει προ-
κατελήθησαν εἰς παθόντες καὶ εὗ ἔτι τυχεῖν ἐλπί-
ζοντες· ἐπέδησε γὰρ αὐτῶν τὰς γλώσσας, πλὴν δί-
γων τιῶν τὰ φιλοτιμήματα, καὶ εἰχον ἡσύχως καθ'
δὲ τι πραχθεῖ. Τινὲς δὲ τῶν κακῶς παθόντων εἰς
ἄμυναν λογιζόμενοι τὴν τοῦ παιδὸς καταφρόνησιν
καὶ προσέχαιρον. Οἱ μέντοι γε πατριάρχης ἔτι καὶ
αὐτὸς ἐν ἐλπίσιν ἦν τοῦ μηδέν τι παραβαθῆναι τῶν

inde quidquam sinistrum hæredi Theodori prioris
imperatoris sibi olim non ignoti, quinetiam amicis-
simi. His peractis celerrime reversus, assumpto
secum Joanne puero, cum splendido apparatu pom-
paque magnifica numerosissimi satellitii Nicæam
iter intendit. Quo ut pervenerunt, nihil cunctati
(non enim tempus terere sinebat sollicitudo rerum
Occiduarum) statim se accingere cōperunt ad so-
lemnem coronationem. In qua eventus ostendit
frustra speratum ab universis, ut, quemadmodum
convenerat, prior imperatorio diademato insigni-
retur et Augustus acclamaretur adolescentulus,
præiretque cunctis in pompa triumphali, qua tali
occasione coronationis imperatorum solet instilvi,
Paleologus vero et hujus conjux secundo post il-
lum ordine procederet.

7. Ut pacta conventa in coronatione transgressus sit Palæologus.

Hoc vero fuit impingere in limen et a pri-
mis aberrare carceribus per dolum et fœderis
D infractionem; ex quo fœdo principio in quem
finem proclivis esset prolapsio, nemo fore pru-
dentium non sentiebat. Verum præoccupati be-
neſciis et suspensi spebus plerique potentiorum
tauerunt: linguas enim omnium, per paucis ex-
ceptis, ambitiosæ largitiones devinxerant, ut quid-
vis taciti ferrent. Quidam etiam a parte pueri que
non voluerant passi, dulcedinem vindictæ quam-
dam degustabant in depressione filii ejus a quo
se affectos injuria putabant. Quare hoc ipsis ju-
cundum accidebat. Patriarcha totus incumbens ad
sperandum quod optabat, rata videlicet pacta con-
venta in summa rei fore, nihil in his magnopere

συγκειμένων, καὶ οὐδέν τι προσεξηρεύνα. Ἐκεῖνος δέ τις τῶν ἀρχιερέων τὸ σκέμματα κοινωσάμενος, καὶ οὐκ ἔξιον εἴη παιδί δύτι καὶ τὴν ἡλικίαν ἀτελεῖ τὴν τῆς βασιλείας ταινίωσιν προδεδέχαι καὶ οἱ προθεσμότος ἥδη καὶ τὸν βίον κατατετριψότος ἐν πράγμασι προηγείσθαι ἐν θριάμβοις καὶ εὐφημίαις, ὁπότεραι λαδῶν ὑποσχέσεις, ὡς καὶ αὐτοὺς ἄξιούντας ταῦτα καὶ ὡς δικαίοις προσκειμένους τοῖς λεγομένοις ἔχειν καὶ τὸν πατριάρχην συμπειθεῖν τὰς ἐπὶ τῷ παιδὶ ἀναρρήσεις πρὸς τὸ παρόν ἀναβάλλεσθαι ὡς ἕγκαίρως ταινιώθησομένη. Εἰπετο γέτε πάντας ἐντεῦθεν, εἴ μη βασιλικῶς στέφοιτο, καν ταῖς εὐφημίαις καὶ πᾶσιν ἐπέροις τοῦ ἥδη ταινιώθέντος καθυτερεῖν. Πλὴν σοφιστέον ἔλεγον τὴν ἐγχειρήσιν, καὶ ἅμικτοι τελουμένων κινητέον τὰ περὶ τούτου. δικαίως μὴ καὶ προαισθόμενος τὸ στέφος δώσων τὰς ταινιώσεις διέρθοιτο.

η. Ὁπως ἐστέφη δ Παλαιολόγος καὶ τὸ παιδίον παρεράθη.

[P. 65] Ἡν ταῦτα, καὶ ἡ κυρία τῶν ἡμερῶν παρῆν, καὶ πάντ' εὐτρεπῇ ἦσαν, καὶ ἀρχιερεῖς τὰς στολὰς ἀνδύντες τὰς ἱερὰς πρὸς τὸ τὰ τῆς τελετῆς ἐνεργεῖν ἐτοίμως εἶχον, καὶ τοὺς βασιλεύοντας περιέμενον. Ἀλλ' εὐθίως κινεῖται τὸ σκέμμα, καὶ τεραχῇ ἦν, τῶν μὲν ταῦτα, τῶν δ' ἐκεῖνα λεγόντων. Τῶν δὲ

scrutari voluit; unde nec nisi sero quid pararetur sensit. Palæologus autem totam jam ante machinam cum quibusdam antistitum 101 sibi magis obnoxiiis composuerat, clam ipsos conveniens, et factu indignum absurdumque affirmans puerulum rationis haud compotem auguste diadema, cæmeronia religiosissima, celebritate amplissima decorari, plaususque et acclamationum primas ferre, se vero ætatis perfectæ virum, tota vita gerendis negotiis maximis tritum, asseciam larvati ornamento incongruo infantuli traduci regia pompa et plane triumphari. Quibus illi se persuasos fassi, spoponderunt daturos operam ut patriarcha coronatione pueri in præsens supersederet, specie illius in tempus magis opportunum differendæ. Porro consequens hinc futurum ut, si puer ea die non ornaretur imperatoria corona, in honore acclamationis et cunctus id genus auspiciorum ac jurium prærogativis omnino ei subjungeretur cui scilicet ea celebritate diadema imperii augustis ritibus esset impositum. Cæterum addebat futendum arte ac gubernandum arcano consilio negotiorum, nec prius de tali re hiscendum quam jam inchoata communis inaugurationis cæremonia, ne præmature quid strueretur sentiens is qui diadema erat impositurus, totam solemitatem et ex æquo coronationem ultriusque differendam in tempus aliud decerneret.

8. Ut Palæologus coronatus, puer vero despectus fuerit.

His in hunc modum constitutis, adfuit dicta coronationi dies, cuncta erant ad cæmeroniā parata, sacris induti vestibus præsules in procinctu religiose functionis stabant et Augustos exspectabant,

A γε τῆς γερουσίας τινὲς καὶ προσηπελουν κακῶς δρῶν τὸ παιδίον καὶ διαχρᾶσθαι, εἰ ἀλλως πράττεις τὴν Ἐκκλησία βούλοιτο. Λόγοι γοῦν ἐγένοντο, καὶ διεφιλονείκουν. Οὐ δὲ πατριάρχης ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν, καὶ οὐκ εἶχεν οἵς προστεθεῖη. Παρήρχετο τὴν ἡμέραν, καὶ συμφωνεῖν οὐκ εἶχον. Μόλις οὖν καὶ μετὰ τὴν πολλὴν διαφλονεικίαν οἱ ἀρχιερεῖς πάντες πλήν τινων ὑποκλίνουσιν. Ἡσαν δ' οὗτοι Ἀνδρόνικος δ τῶν Σάρδεων καὶ Μανουὴλ δ Θεσσαλονίκης δ τούπικλην Ψαρᾶς καὶ Δισύπατος. Ἀλλ' δ τῶν Σάρδεων ἄμικτος τῷ τὸν πατριάρχην πεισθῆναι καὶ αὐτὸς συνεπέθετο, τὰ πολλὰ συμβαλομένου τῇ καταθέσει τοῦ τῆς κατὰ τὴν Ὁρεστιάδα Ἀδριανουπόλεως Γερμανοῦ, ἔτι δὲ Γρηγορίου τοῦ Ἀγκύρας καὶ τοῦ Μελαγγίων Κωνσταντίνου. Οὐ δέ γ' Ἐφέσου Νικηφόρος ἀλαβῆς ὅντις ἀνήρ καὶ τίμιος οὐχ ὑπενόει τὸ διπορυττόμενον ὡς ἐν ἀπλότητι ζῶν, καὶ εὐθὺς συνυπῆγετο. Τοῦτ' ἐπασχον καὶ ἄλλοι πολλοί. Οὐ δὲ πατριάρχης ἔγνω μὲν ἀπατηθεῖς, οὐκ εἶχε δὲ δ τι πράττοι πολλῆς τῆς ἀνάγκης περιστάσης. Καὶ δὴ καθυπέγραφον μὲν οὗτοι τὰ ἔγνωσμάν, τῷ δὲ γε Θεσσαλονίκης οὐδὲ ἀκουστὰ ταῦτ' ἦσαν, μηδ' ἄκροις ὡσὶ δίξασθαι καταδεχομένῳ· τὸν γάρ τῆς βασιλείας κληρονόμον πρῶτον ἦσσον ἐν πᾶσι γίγνεσθαι. Ως δὲ τὸ Μάρκου ὑπεμιμῆσκετο, καὶ πέμπων δ βασιλεύων κατωνε-

C sum ecce inopinatissime proponitur quid Palæologus æquum censeat. Turbatur statim, et varie murmur gliscit, hæc quorundam aliorum alia loquentium. Auditæ inter hæc minæ nonnullorum e senatu, vim pueri inferendam et vitam adimendam, si obsfirmarent animum præsules in consilio ejus sic 102 immature coronandi. Miscentur sermones, ardescit contentio, æstuat patriarcha incertus animi quam in partem se adjungant. Præteribat dies, nec finis dissensionum erat. Ægre tandem post multam contentionem antistites ad Palæologi desiderium inclinant omnes, paucis exceptis. Erant hi Andronicus Sardensis, Manuel Thessalonicensis cognomento Psaras, et Disypatus. Verum Sardensis, simul ac patriarchæ sententia plurium persuasa est, et ipse accessit, multum ad hujus assensum eliciendum conferente Germano Adrianopolis ad Orestiadem episcopo, simul etiam Gregorio Ancyra et Constantino Melangiorum. At Nicephorus Ephesinus, vir pius et honoratus, præ innata simplicitate non pervidit quid clam molirentur qui hæc movebant, ideoque facile tractus in partes est, quod aliis item multis usuvenit. Patriarcham porro fraudem fieri non latuit: sed facere aliud nequivit, urgente undique insuperibili necessitate. Tamen in omnes subscripserunt decreto communi, solo Thessalonicensi ne mentionem quidem rei, quam iniquissimam putabat, vel primis admittente auribus. Nam imperii hæredi prærogativam principatus servandam in omnibus contendebat. At cum esset ei revocatum in mentem vocabulum Marpov, quod ipse cœlo missum audierat, et per missos Palæologus exprobasset haud consequenter ipsum agere, qui

διζεν ὡς αὐτὸς εἶη ὁ προσαγγίλλων τὴν βασιλείαν ἐν Ιδιώταις ἔτι τελοῦντι ζῶντος τοῦ βασιλέως, ἐκεῖνος καὶ προσωμολόγει, καὶ ἔτοιμον ἐντὸν παρεῖχε δέχεσθαι τε καὶ στέργειν, εἴπερ ἐν ἄπαις προηγούτο ὁ κατὰς κληρονομίαν βασιλεύς. 'Ὡς δ' ἐκείνῳ παρίστων καὶ τὸ παιδίον διερμηνεύοντες κατανεύειν τὸ τανιώθηναι μόνον ἐκεῖνον, καὶ αὐτὸν ἀγαπᾶν, καὶ δῆ ταῦτα πρὸς τὸν ἀρχιερέα φελλίζον ἐλεγεν ὡς καταδέχοιτο, εἰ μόνον αὐτὸς ζῷη μηδὲν παθὸν ἔκ τίνος [P. 68] (πολλοὶ γάρ καὶ ἡπείλουν προεξανίστασθαι, εἰ ἀντέχοιτο, καὶ τὸ Κελτικὸν πελεκυφόρον περιεστῶς ἔτοιμον ἦν καὶ κατὰ φυλακὴν καὶ κατ' ἐπίθεσιν πράττειν, εἴγ' ὅρισθειν παρὰ τῶν δυναμένων μάλιστα), δ ἀρχιερεὺς ὀλίγα τῶν παρὰ τοῦ παιδὸς λεγομένων φροντίζων ἐνδεῖ ἦν τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου ἀντέχεσθαι. 'Ἄλλ' ἀντίσχειν εἰς τέλος οὐκ εἰχεὶ πολλοὶ γάρ καὶ προσωνεΐδιζον καὶ προβρέποντο νεμεσῶντες, εἰ μόνος αὐτὸς διδοσει τοσούτοις χωροὶ. Τότε τοιχαροῦν διογράφει κάκείνος πεισθείς. Ηλήν εἰς πιθανὴν δικοῦσαν περαίησιν τὸ διμοιοερόπως προσέθετο· τοῦ διμοίου γάρ ἐπὶ χειρίστοις λαμβανομένου παρὰ τῷ ποιητῇ, ἐξέφρην ἐκεῖνος ἐκ τούτου τὸ διαγκαστικὸν καὶ κακότροπον τῆς διογραφῆς, ὡς οὐκ ἐν καλῇ πάντως πίστει καὶ χάριτι τὴν πρᾶξιν

cui alias privato, regnante adhuc hujus pueri patre, imperium præfixisset, nunc tam pertinaciter obsistet necessariam tuendæ dignitati rem petenti, recordari se ille ac probare, dixit, sed sic demum Palæologi honori assentiri, si primas 103 omnium ferret qui hæreditario imperaret jure. Tunc qui agentem hac constantia Thessalonicensem circumstabant, admonuerunt ut mentem adverteret ad incautem ipsi pro quo tam pugnaciter certabat puerum, et gestu indicantem æquì bonique se consulere ut solus Palæologus coronaretur; quo nihil ille motus audivit etiam mox voce balbutiente sibi dicentem Joannem, sufficere sibi tunc quidem si tutus viveret et securus a vi. Multi enim minabantur se ipsum de medio sublaturos, si resisteret; aderatque Coltarum secures gestantium circumstans cohors, ancipiit obsequio ad nutum potentiorum parata, vel tueri puerum vel tollere, ac facere omnino quidquid jubetur. Sed contemnebat istas quoque ut pueri expressas metu voces perstans intrepidus in cœpta intercessione Thessalonicensis, in uno semper fixus eo quod dixerat. Verum persistere ad extremum non valuit: coortus enim est clamor in eum plurimorum certatim qua monentium qua increpantium, ecquid puderet unum tot et talibus viris coram in os obsistere adversumque niti? Victus igitur denique subscriptis, sed iis verbis quæ recte intelligentibus exortam manui subscriptionem, non animo sententiam indicarent: adscripsit enim similiter se assentiri, memor apud poetam simile ad fessimi significationem trahi. Quare sic innuebat se coactum extrema necessitate, contra mentem, ut bonum approbaese visum, quod in alium judicabat, reclamante persuasione animi ac vim inoluctabilem

A προσέμενος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ βίᾳ τοῦ συνειδότος· "Οὐ δὴ τὸ δμοῖον ὑπέφηνεν δμοῖος γάρ πόλεμος καὶ δμοῖον γῆρας τῷ ποιητῇ λελέχαται.

'Επει γοῦν τὰ τῆς βασιλείου τελετῆς ἥνυσται καὶ ἔδει χωρεῖν τοὺς στεφθέντας πρὸς τὰ ἀνάκτορα, προηγοῦντο μὲν οἱ τὸ στέφος δεξάμενοι, μιθείπετο δὲ τὸ παιδίον οὐκ ἐν στέφει βασιλικῷ, ἀλλ' ἐν μόνῳ κεκρυφάλῳ ἡμιτυμβίῳ, λίθοις καὶ μαργάροις κεκοσμημένῳ. 'Ην δ' ἐκείνῳ μέλον οὐδὲν μὴ νοοῦντι, ἔκαστος δὲ τὸ καθ' ἐντὸν σκοπῶν οὐ προσείχειν. 'Εμειλε δ' αὐτοὺς πάντας ἡ δίκη εἰς τὸ μετέπειτα μετελθεῖν, ὡς ἐγνώκαμεν.

B Θ'. "Οπως στεφθεὶς δι Μιχαὴλ ὑπεποιεῖτο τοὺς πολλοὺς καὶ λόγοις καὶ πράξειν.

Tότε δὲ ἀτημελῆτας τὸ παιδίον διέγον πρὸς παγίοις, ἦν παιδικοῖς, καὶ δι βασιλεύων ἐν δημητρίαις τῆς ἡμέρας συχνάκις. Εἰδ' ὑστερον καὶ προφιλοτιμούμενος τοὺς πολλοὺς, κατὰ μέσον σφῶν ἀρρέπεται καὶ ἀμφοτέραις ἀργύρια. Οἱ δὲ προσυλλιγούντες ἀνδράνιον δῆθεν τὸν εὐεργέτην, παιδίον καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνο χαρεῖν ἐῶντες, μηδ' οἱ κακοῦ εἰδότες γεγόνασιν. Ή γάρ κατὰ θατέρου ἐπιβούλῃ [P. 67] τοῦ ἔτερου ἐντεῦθεν ἤρχετο. Τι γοῦν λοιπόν; οὐρῶν ὄντων ἔτι τῶν γεγραμμένων αὐτὸν κατημέλουν μὴ ξι-

excusante conscientia; ideoque id similiter se facere dixisse, hoc est pessime, quo sensu simile bellum et simile senium Homerus dixerit.

C Ut ergo coronationis cæremonia peracta est, ei procedere in palatum Augustos oportuit, præverunt qui coronati fuerant Palæologus cum 104 coniuge, post ipsos puer sine regia corona, sed simpliciter redimitus vitta fimbriata gemmis et margaritis ornata. Nec ille id scilicet curabat, per ætatem nondum sentiens. Et ne ad istud magnopere presentes adverterent, ea causa erat, quod veriti passim quorum hæc vergerent, vertebarunt pro se quisque curas in sese, ac vel in metu vel in spe rerum propriarum habitabant. Omnes porro machinationis hujus insidiosæ participes divisa deinde, ut cognovimus, suo tempore ultio exceptit.

D 9. Ut coronatus Michael multitudinem delinierit verbis et facis.

Tunc vero securam vitam puer degens totus in ludicris et illius ætatis remissionibus erat. Imperator sæpius in die ad concionem dicebat, subinde que, ut peroraverat, deliuendæ causa multitudinis, argenteos utraque manu in medium conferti populi jactabat. Illi certatim colligentes laudibus videlicet tollebant beneficium largitorem, puerum et res ejus valere jubebant, ignari quidem quo malorum devenissent. Nam initia hæc erant insidiarum alterius Augustorum in alterum. Populus autem oblitus tam cito juratæ in primum insidiarum machinationem, adhuc udis ex recenti scriptura tabulis fœderis inter Augustos sacramento firmati, tam longe aberat a stringendo gladio in auctorem injuriæ, ut ipsi effusissime applauderet. In ordine ecclesiastico clerus quidem in pari cum populo

φος κατὰ τὰ δημωμοσμένα κινεῖν. Εἰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας καὶ δικαιοσύνης ἡ μέλει, ἀ.λ' οὐ γε τὸ ἀρχιερατικὸν δέκαμα ψέροντες, τι μὴ ἔχοντες ἀμύνειν, τὸν λαὸν οὕτω κατενεπέδουν φρικώδεσιν δροῖς ὡστ' ἐξ ἀνάγκης ἐν τῶν δύο τούτοις ἐπισυμβαίνειν, ή ἐμφυλίοις ἐνδιδόναι πολέμοις καὶ σφάττεσθαι, ή μὴν τὰ μέγιστα εἰς θεὸν ἀμαρτάνειν ἐπιορκοῦντας. Ἀλλ' ὡς ξοικεῖ, τὸ παρὰ πολλοῖς δημοσμένον ἀληθὲς, ὡς τὸ μέλλον γενέσθαι ἀντιπράττει καὶ τῷ φρονεῖν. Ἐκεῖνος τοίνυν μεθὶ καὶ δημηγορήσεις, κοντοῖς καὶ σφαίραις τοῖς ἄργουσι συνιπάζετο τε καὶ συνέπαιζε, καὶ τρυφὴ ἡν τοῖς βλέπουσι τὰ πρατόμενα. Εἰς τόσον δὲ τὸ πλῆθος δημηγορῶν εἰς ἅνεσιν ἔτρεπε καὶ σφιν χρηστὰς τὰς ἐλπίδας διπέτειν ὡς καλῶς εἰς τούπιὸν βιώσουσιν, ὥστε καὶ χαρίτων ἀρχιών πολιτικῶν διπειμύνησκεν ἐλευθερίας φερουσῶν σύμβολον. Ἡσαν δ' ἐκεῖναι προσκλάθειν τὰς γενειάδας πέκοντας καὶ χαίρειν ἀνέδηντο καὶ τινες προσκλωθον διχα, καὶ σφᾶς ἑώρων ἐγώ γαννυμένους δτοῦτο κελεύει δι βασιλεὺς, τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων εὔμάρειαν ὑπισχνούμενος. Ἡσαν δέ τινες οὐκ οἶδον διπόθεν τῶν μελλόντων προφοιτασταὶ, καὶ κλώθειν προσέταττον χαίρουσι τοῖς ἐλπιζομένοις, ὡς συρῦσι λυπουμένοις τοῖς πρατομένοις, εἰ πεινῶντες τούτοις.

dissimulations ac rerum quæ attentabantur negligenter versabatur : episcopi autem non habentes aliud quo puerum defenderent aut ejus violati scelus uiciscerentur, insistebant adigendo populo in nova et diris imprecationibus tremenda juramenta præstandi quod promiserat. Ex quo alterum duorum necessario secuturum erat, nempe ut aut civili bello temere suscepto sese trucidandos armatis objicerent, aut inexplicabil se flagitio perjurii apud Deum obligarent. Sed verum est vulgare dictum, quod 105 omnino futurum est nulla posse prudentia præverti. Cæterum Palæologus post illas conciones contis et pila colludens cum principibus, ludicra equestria magna spectantium voluptate decurrebat. Porro Iстis concessionibus tantum bona spei lastitiæque popularibus animis inficerat, ut quasi certi duraturæ felicitatis vitam sibi omni prosperitate cumulatam in posterum augurarentur, et passim familiari gratulatione quædam ex antiqua memoria facetæ urbanitatis, libertatis omen habentia, dicta retractarent frequentarentque sermonibus. Erant autem ea, licet nunc pilos barbae mulcere, pectore digitisque torquendo crispare fas otiumque esse, utique profuse gaudentibus. Nec securus vulgo factitabant gestiente quadam alacritate, innatos genis pilos nonnulli bifariam discriminant. Et memini me videre sic agentes exultatione ingenti, et addentes sic jubere imperatorem, dum tam beata rebus otia tum præstaret, tum in posterum polliceretur, frustra obstreperente insanis gaudiis morosa tristitia vatum ominosorum, nescio unde hausta divinandi fiducia mala denuntiantum, quorum has inter inauspicatissimas voces : « Vibrate

A τῶν ἀγαθῶν ήσαν ἐλπίδων, καὶ φόβους τις λέγοι. Εἰ γοῦν ἀληθῆ τὰ φοιβάσματα, ἔδειξεν δὲ καιρὸς, καὶ ἡμεῖς κατὰ τόπον ἐροῦμεν, μηδὲν προσθέντες εἰς τὴν τῆς ἀληθείας σύστασιν. Τότε τοίνυν ἐφ' ἡμέραις τισὶ διατρίψας κατὰ τὴν Νίκαιαν, ἐπει παλινόστειν ἔδει πρὸς Νύμφαιον, τῷ πατριάρχῃ συνταξάμενος, καὶ τὸ παιδίον παραλαβὼν δι κηδεύειν ὑποσχώντας τούτον, ἔξεισιν ἄμα τοῖς ἐν τέλει καὶ τῷ στρατῷ.

i. "Οπως ὑποστραφεῖς εἰς Νύμφαιον μετὰ τοῦ παιδὸς πρέσβεις ἐδέχετο πανταχόθεν.

[P. 68] Καὶ δὲ μὲν καταλαβὼν τὸ Νύμφαιον Περσῶν μὲν ἐδέχετο πρέσβεις καὶ δῶρα, καὶ τῷ σουλτάνῳ καταιγίζομένῳ ἐκ παλιρροίας πραγμάτων ὑπισχνεῖτο προσχωρήσαντά οἱ ὑπτίαις δέχεσθαι ταῖς χερσὶ καὶ εἰς καιρὸν πέμπειν αὖθις μετ' ἀσφαλείας τῶν πραγμάτων ἡσυχασθέντων. Οὐ γάρ Μελήκη προσκεχωρήκει, καὶ δύος ἡν τῷ σουλτάνῳ μῆπως ἐκεῖνος ἐπανήγειρε μεθ' Ικανῆς, καὶ δοσην οὐκ ἦν διοστήναι, δυνάμεως. Ἐγγύας δὲ ἐδίδου τοῦ μὴ φοβεῖσθαι τὴν πάλαι συνήθειαν Ἐπρεσβεύοντο δὲ πρὸς ἐκεῖνον καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Ἰταλοί, καὶ ἀνακωχὴν ἐδίδου τῇ πρὸς ἐκεῖνους μάχῃ, ὡς καὶ μετ' δλίγον κραταιότερον σπεισόμενος σφίσιν, εἰ προτενοῦντός τινα ἐκπληροῖεν. Πλὴν καὶ τοὺς πρέσβεις Ψωμαῖους καὶ ἐκ Ρωμαίων διτεῖς ὡς εἴχε μετεχειρίζετο, καὶ

C licet pilos malarum præ gaudio sperates durationis hujus prosperi rerum status, postea illos vulsuri pia impatientia sevissimæ, quæ vobis fauces opprimit, famis, & illi ludibundi nec attendere dignati tanquam anilia garrientes aspernabantur. Quæ tamen an ex vano jactarentur, eventus declaravit; et nos in loco dicemus, nihil adjungentes veritati. Tunc igitur Palæologus aliquot diebus per hunc modum Nicææ transactis, ubi opportunum visum est redire Nymphæum, salutato patriarcha et assumpto puerō, ac renovatis promissis ejus paternæ curandi, profectus est prima nobilitate et exercitu comitantibus.

10. Ut Palæologus reversus cum puerō Nymphæum undecunque legatos exceperit.

Simil vero 106 Nymphæum pervenit, Persarum legatos audivit et accepit dona; sultanoque rebus retro lapsis periclitanti promisit se illum, si ad sese veniret, obviis ulnis excepturum, et ubi detonuisset ejus domestica tempestas, securum ad sua remissurum. Causa timendi sultano fuerat quod audiebat Molecum adventare, verebaturque ne tantas secum ac tales copias duceret, quibus ipse sustinendis haud par esset. Pignus porro fiducia erga Palæologum sultano erat amicitia inter eos mutuis officiis contracta cultaque, quo tempore in Perside simul fuerant. Venit eodem ad eundem legatio magna in urbe degentium Italorum, quibus inducias concessit belli quod in eos gerebatur, pollicens firmissimū se mox et plenius cum ipsis scđus initurum, si quædam in antecessum, quæ propositurum se aiebat, exsequerentur. Cæterum ipsos legatos, utpote Romanos et ex Romanis ortos, quam potuit liberalis-

μηδὲν ἔχων ἐν τῇ πόλει ζητούντων ἀδίου εἰ ἔξι, καὶ χρυσούσουλλείοις λόγοις κατησφαλίζετο τὰ διδόμενα. Κάντεῦθεν προσεφέρετο ὡς ἰδίοις, καὶ πειραν διδοὺς καὶ λαμβάνων ἀνήρτα τὰ τῶν σπονδῶν, προσδοκῶν τι μεῖζον ἔξι ὥν ἐμάνθανε τοῖς πρέσβεσιν ὅμιλῶν. Τοῖς δὲ δυτικοῖς προσετετήκει. "Οθεν καὶ τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν Ἰωάννην, μέγαν ἔτι δομέστικον ὄντα, σύναμα πλείσταις δινάμεσι πέμπει.

ια'. "Οπως δὲ τοῦ βασιλέως αὐτάδελφος Ἰωάννης τὰ ἀξιώματα ἐλάμβανε.

"Ος τοῖς δυτικοῖς ἐπιστᾶς φοβερὸν ἔδοξε πνέειν ἔκεινοις, ἅμα μὲν τῷ θερμῷ τῆς νεότητος, ἅμα δὲ καὶ τῷ περὶ ἔκεινον στρατεύματι κουφιζόμενος, καὶ ἀπτέρῳ τάχει αἱρεῖ μὲν τὸ περὶ τὰ Κάνινα φρούριον, αἱρεῖ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ Βελλάργαδα καὶ Πόλογον καὶ Κολώνειαν, χειροῦται δὲ καὶ Καστορίαν καὶ Πελαγονίαν καὶ Δούρας Τζέρνικόν τε καὶ Διάδολιν καὶ Πρίλαπον Βοδεινά τε καὶ Βόστρον, [P. 89] Ἐλλιμονονήσον, Πέτραν Πρέσπαν τε καὶ Στερίδολα καὶ Ἀχρίδαν καὶ τὰ Ἰλλυρίων ὁχυρώματα, καὶ ἔως Δυρράχίου φθάνει τὸ δόρυ κινῶν. Προσοβάλλει δὲ καὶ Ήπειρον καὶ Τρίκηρη, καὶ τὰ κύκλῳ κατὰ συνθήκας κρατήσας, καὶ ἀμαχεῖ τὰ πλείστα, εἰς φόδον μέγαν καθίστησι τὸν δεσπότην καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ. Τότε καὶ ἔγγιον ἀξιῶν τύχης αὐτὸν δι κρατῶν, πέμψας τὰ σύμβολα, σεβαστοκράτορα καθίσταται.

sime tractavit. Et cum adhuc in urbe nihil haberet, tamen quæ in ea sibi ab ipso petierunt jam tum concessit, traditurum se promittens, si unquam urbem recuperaret; idque diplomatis aurea bulla muoitis sanxit. Deincepsque sic cum iis velut cum suis egit, et experimenta mutua fiducia dans vicissim et accipiens suspendit conclusionem scđeris, exspectans aliquid majus ex his quæ legatorum sermone didicerat. Occiduarum porro rerum sollicitudo illum penitus urebat; quare illuc proprium fratrem Joannem, magnum tum adhuc domesticum, cum plerisque copiarum destinat.

11. *Ut imperatoris frater Joannes ad dignitates sit promotus.*

Is ad Occiduum delatus limitem magnis ibi spiritibus rem gerens terrorem sui per illos late populos ingentem sparsit. Fiduciam audendi juveni dabat et fervor ætatis, et copiarum 107 quibus erat succinctus optimarum robur et numerus. Cepit ergo mira celeritate arcem ad Canina, arcem alia ad Bellagradia sitas, præterea Pologum et Coloneam; subegit Castriam, Pelagoniam, Duras, Tzernicum quoque et Diabolin et Prilapum, Bodeena item et Bostrum insulam in lacu, Petram, Prespam, Steridola, Achridam et Illyriorum munitiones, Dyrrachium usque armata progressus manu. Aggressus etiam Patram et Triccen, et cunctis per circuitum deditione potitus, plerisque sine admota vi solo terrore debellatis, maximum incussit metum dominanti illic despotæ, et in arctas illum angustias contrusit. Quibus Palæologus cognitis, tam strenuum fratrem dignum ratus qui suo ipsius principali fastigio propius admo-

A 1β'. "Οπως Μιχαὴλ δὲ δεσπότης στενοχωρηθεὶς πέμπει τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱὸν παρὰ τὸν βασιλέα.

'Ο δέ γε Μιχαὴλ, μεθὸ διγχρησαμένου ταῖς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ Μαφρὲ συμμαχίαις τὰ κατὰ τὸν Καίσαρα συνέδη περὶ ὧν μοι προσνετάχθη νοῦν λαδῶν ἀλούστης τῆς πόλεως πέμπει πρὸς βασιλέα τὴν τε σύζυγον Θεοδώραν καὶ Ἰωάννην τὸν παῖδα, ἐκείνην μὲν τὰς εἰρηνικὰς πρεσβεύσουσαν, τὸν δ' υἱὸν ὕστερον δημηρον, πλὴν ἐς διηνεκὲς, ἐφ' δυσον ζψη, ἀξόμενον καὶ τὴν συνοικήσουσαν προσηκόντως, ἢν δὴ καὶ δώσει δι βασιλεύς. Τότε γοῦν ἔκεινος διὰ τόχους καταστρεψάμενος τὰκεὶ ἀρέικῶς ἡγωνισμένος, μᾶλλον δὲ καὶ καταστήσας, φρουροὺς ἐμβαλῶν καὶ φυλακὰς ἐπιστήσας ἐπανέζευξις μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφράνων τῶν τροπαίων, καὶ λείαν σύν διήρη περιβαλόμενος. Ο μὲν οὖν βασιλεὺς ἔκεινον, σὺν ἔκεινῳ δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μεγίστας διωρούμενος ταῖς ἀξίαις.

B 1γ'. "Οπως τοὺς μεγιστᾶς ἀξιώμασιν ἐτίμα δι κρατῶν.

Tὸν μὲν οὖν Ἰωάννην δεσπότην ἐγκαθιστᾷ, αἱ δέ γε πράξεις ἔκεινου καὶ μέγαν ἐρήμιζον, θάτερον δὲ τὸν ἀδελφὸν Κωνσταντίνον σεβαστοκράτορα μετὰ Καστρας· [P. 70] ἄμα γάρ τὸν Ἰωάννην σεβαστοκράτορετ, illum 'sebastocratorem missis ejus praecelsæ dignitatis insignibus creavit.

12. *Ut Michael despota in arco positus conjugem et filium ad imperatorem miserit.*

C Ćeterum Michael post ea quæ ipsi uso auxiliariis copiis a Manfredo ejus genero submissis adversus Cæsarem successerant, de quibus antea diximus, ad saniora tandem consilia inclinans animum, ubi deinde audivit urbem imperatoris potestati redditam misit ad ipsum conjugem Theodoram et filium Joannem, illam ut de pace viri cum imperatore conveniret, hunc obsidis loco mansurum in omne deinceps tempus in Augusti comitatu, et uxorem ibi ducturum, quamcunque ipsi dare imperator dignaretur. Sed hæc postea. Tunc porro Joannes Augusti frater domita brevissimo tempore tota illa regione, bello magno fortissime felicissimeque ac simul velocissime confessio, qua victoria rempublicam illis partibus labantem egregie restituit, præsidia ubi opus erat collocans, idoneos virtute numero quassitis conservandis custodes apponens. Post quæ tropaeis erectis illustribus, 108 spoliis et præda dives opima domum reversus est. Ample illum, ut erat meritus, honoravit imperator, et multos alios qui cum eo fuerant, maximis ipsos dignitatibus remunerans.

D 13. *Ut proceres dignitatibus imperator honora- verit.*

Ipsum quippe Joannem constituit despotam, cui titulo res ejus gestæ magni cognomen adjunxerunt. Alterum verum fratrum Constantinum sebastocratorem post Cæsarem creavit: simul enim Joan-

τορα και Καίσαρα ἀπεδείκνυ. Τὸν δὲ γε πενθερὸν τοῦ Δεσπότου τὸν Τοργίκιον Κωνσταντῖνον ἐκ μεγάλου πριμικηρίου σεβαστοκράτορα και ἀντὸν καθίστησι, πλὴν οὐ κατὰ τὸν πρῶτον καὶ ἀδελφὸν ἐκεῖνον γὰρ καὶ βασιλικοὺς ἀδετοὺς κατὰ τὸ σύνηθες ἐμεγάλυνε, τοῦτον δὲ δίχα τῶν συμβόλων ἐκείνων ἐν μόνοις τοῖς κυανοῖς σεβαστοκράτορα ἔγραψεν. Ἐξεδίδου δὲ καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα τὴν μετὰ τὴν προτέραν, ἣν δὲ δεσπότης εἶχε, τῷ τοῦ δεσπότου οὐδὲ ἐκ δύσεως Ἰωάννη, δὲν καὶ ὡς δημηρον πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ παρὰ τοῦ πατρὸς δὲ λόγος προεγραφεν. Ἀλέξιον δὲ τὸν Στρατηγόπουλον γέροντα πρωθάλετο Καίσαρα. Τὸν δὲ γέροντα Λάσκαριν τὸν τοῦ Τζαμαντούρου ἀδελφὸν (αὐτὸς γὰρ ὑπέδην τὸν μοναχὸν) μέγαν δοῦκα ἐφῆμιζεν. Ἰωάννην τε τὸν Ῥαούλιν οὐδὲ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Ῥαούλη, καὶ τὸν τοῦ πηρωθέντος Φιλῆιν οὐδὲν Ἀλέξιον, τὸν μὲν τῇ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος, πρὸ μικροῦ χηρωθείση τρόπου δὲ εἰρηται, θεοδώρῳ, ἀδελφῷ δὴ αὐτοῦ γε οὖσῃ, Εὐλογίᾳς ἐκ Κατακούζηνοῦ θυγατρὶ τῆς αὐτοῦ αὐταδέλης, εἰς γάμον συναρμόσεις πρωτοβεστιάριον ἀποκαθίστησι, τὸν δὲ εἰς ἐν λέχος τῇ αὐταδέλφῃ ταύτης Μαρίᾳ συναγαγήνων μέγαν δομέστικον ἀποδείκνυσι. Τὴν δὲ ἐκ θυτέρας τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ Μάρθας γεννηθεῖσαν θεοδώρων, ἣν καὶ δὲ Καβαλλάριος Βασίλειος εἶχε, διαζεύξεις ἐκεῖνον αὐτῆς τῆς αὐταδέλφης δειθείσης διὰ τὰ συμβάντα οἱ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, τῷ Βαλανειδώτῃ ἐκδιδώσιν, δὲν καὶ μέγαν στρατοπεδάρχην τιμᾷ. Τοὺς δὲ ταύτης αὐταδέλφους, Μάρθας τῆς αὐ-

nem sebastocratorem et Cæsarem declaraverat. **C** Socrum autem despontæ, Tornicum Constitinum ex magno primicerio sebastocratorem fecit, sed cum aliqua a Cæsare differentia: nam fratrem isto afficiens honore imperatoriis quoque de more aquilis insigniverat, hunc vero sine illis symbolis in solis cœruleis sebastocratorem scripsit. Collocavit autem Tornicium filiam secundogenitam, sororem uxoris despotæ sui fratri, Joanni filio despota Occidentis, quem obsidem imperatori a parte missum paulo ante diximus. Senem porro Alexium Strategopulum creavit Cæsarem; et senem Bascarim Tzamanturi fratrem (hic enim monachi vestem induerat) magnum ducem appellavit. Joannem vero Raulem, protovestiarii Raulis Filium, protovestiarium creavit, conjunctaei matrimonio vidua protovestiarii Muzalonis nuper occisi quo modo narravimus. Hæc autem vidus, nomine Theodora, neptis erat imperatoris Palæologi, ejus sororis Eulogia ex Cantacuzeno filio. Cujus Eulogia filiam alteram, germanam Theodoræ, Mariam, nuptiis copulavit **110** Alexio, Philæ qui excæcatus fuerat filio, quem et magnum domesticum declaravit. Aliam præterea Theodoram ex altera sorore sua Martha genitam, quam Basilius Gaballarius duxerat, ab eadis junctam rogatu germanæ propter ea quæ ipsi Marthæ ejus causa contigerant, uxorem dedit Balanidiotæ, quem magni stratopedarchæ honore decoravit. Hujus Theodoræ fratres quoque, Marthæ sororis sus-

A ταδέλφης οἰοὺς, νέους δὲ ταξιδιώτας ὑπερηγάπα και ἐντὸς τῶν βασιλείων εἶχεν ἐκτερομένους (Μιχαὴλ δὲ Ἰσαν καὶ Ἀνδρόνικος και τε 'Ιωάννης αὐτοῖς τὰ δνόματα), ὡς και πολλῷ ὑπερεόντας και τὸν ἐκ δύσεως Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον, ὃν και ἐξαδελφὸν ἔγραψε, συναναβάντα τῷ δεσπότῃ σύναμα και ἀλλοῖς πολλοῖς δυτικοῖς ἄρχουσι συνοικίσας τῇ τοῦ Ῥαούλ θυγατρὶ, κεχηρωμένη οὕτη και ταῦτη τοῦ Ἀνδρονίκου Μουζάλωνος, δὲν και μέγαν δομέστικον ἀνεγράφομεν, πρωτοστράτορα ἀποδείκνυσι. Τότε δὲ τῷ ἀξιώματι τούτῳ τὸν Φιλανθρωπηνὸν Ἀλέξιον ἐκαθίστε. Τὸν δὲ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ αὐταδέλφον Ἀγγελον μέγαν ποιεῖ πριμικήριον, πρωτοσεβαστὸν δὲ τὸν Νοστόγγον Μιχαὴλ και μυστικὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ, οὓς και αὐτανεψίους ἐλέγομεν εἶναι κατὰ γένος τῷ βασιλεῖ [P. 71]: "Ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἀρχόντων τοῖς ὅρφικοις προσανεβίσακεν, ὡς και τὸν λογοθέτην τῶν ἀγελῶν Ἀγιοθεοδωρίτην λογοθέτην τῶν οἰκειακῶν ἐπαναβιδάζων ἐκάλει, και Μιχαὴλ τὸν Κακὸν πρωτασηχρῆτις ἀναδείξας εὐγενεῖ συνήρμοττε κόρη ἐκ τῶν Φιλανθρωπηνῶν γένους, και διπλῶς πελὺς ἦν τοὺς ἄρχοντας δεξιούμεος.

B δ. "Οπως διὰ σπουδῆς εἶχεν δ βασιλεὺς τὸ τὴν πόλιν ἔλειν, και διπλῶς Σηλυσθρίαν εἶλεν.

"Ην οὖν αὐτῷ διὰ σπουδῆς μεγίστης και τὴν πόλιν ἔλειν, και προσηγάγακε τρόπους ἐφευρίσκων μάχης πρὸς Ἰταλούς, και τὰ κύκλωπ ταύτης προκαταλαβεῖν ἤπειροτο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἔτι παρ' Ἰταλῶν ἡ

C filios, adhuc adolescentulos, caros in primis habuit et apud se regie curavit educari. Nomina horum erant Michael Andronicus et Joannes. Similiter (quamquam hoc multo posterius) Androuicum alium Palæologum ex Occidente, quem et patruelē scripsit, qui cum despota et aliis multis tractus Occidui principibus ad se ascenderat, collocata ei vidua Andronici Muzalonis, quem magnum domesticum fuisse jam scripsimus, protostratorem creavit, eodem tempore collegam ei simili dignitatis appellatione tribuens Alexium Philanthropenum. Socrus autem ipsius fratrem Angelum, magnum facit primicerium, protosebastum vero Nostongum Michaelē et mysticum Palæologum Michaelē, quos ex genere consobrinos imperatori fuisse diximus. Pari modo multos alias ex principibus ad officia promovit. uti logothetam agelarum Hagiotheodoriten, quem logothetam domesticorum constituit; et Michaelē cognomento Malum, primum a secretis antea creatum, **110** nobili virginī conjunxit e Philanthroporum stirpe. Denique multus erat in demerendis ac sibi conoiliandis primaris viriis familiisque.

D 14. Ut imperator studium adhibuerit ad recuperandam urbem; et ut Selybriam ceperit.

Item porro incumbebat omni studio in curam recuperandæ urbis. Itaque invento prætextu belli contra Italos, loca Constantinopoli undecunque per circuitum vicina præoccupare contendebat. Et quoniam Selybria tunc adhuc erat in potestate Italos-

Σηλυβρία κατείχετο, πέμψας αἱρεῖ κατὰ κράτος καὶ τῶν Ῥωμαίων ποιεῖται τὴν πόλιν ἀκονιτί. Ήτι τε προσεχώρουν ἔγγυτερον οἱ ἡμέτεροι, καὶ τὰ ἔξω τῆς πόλεως ἐν χερσὶν εἶχον πλὴν Ἀφαμείας ἴσχυροῦ φρουρίου κατεχομένου τοῖς Ἰταλοῖς. Ήσαν δὲ τινες κατοικοῦντες ἀπὸ Χρυσίας τε καὶ ἐπέκεινα, ἀνέτους τὰς γνώμας ἔχοντες εἴτε πρὸς Ῥωμαίους εἴτε πρὸς Ἰταλοὺς ἀδελούειν, τῶν μὲν Ῥωμαίων προσκειμένων αὐτοῖς οὓς Ῥωμαίοις, τῶν δὲ Ἰταλῶν φυλακήν ἐκ τούτων πιστεύοντων ἔχειν διὰ τὸ πρὸς αὐτοὺς σύνηθες· οὐ γάρ ἦν ἑτέροις πιστεύειν. Τὸ δὲ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐκδῶξαι, μὴ καὶ κίνδυνος ἐκ τῆς ἀρημίας προσέσται. Ήσαν γοῦν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκέκλητο καὶ θεληματέριοι, τὴν ἔξω τῆς πόλεως γῆν καρπιζόμενοι, διεξῶντες ἐκεῖθεν καὶ παρ' ἀμφοτέρων εἰς ἀνεσιν μένοντες, χρηζόντων ἐκατέρων τῆς ἔκεινων ἀγάπης, ὡς ἂν γε μὴ βλάπτοιντο. Δῆλοι γάρ ἦσαν διὰ μίσους τοὺς οὐκ οἰκείους ἔχοντες· ἦν γάρ καὶ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκ τοῦ ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν ἀνείνους βλάπτεσθαι δρημαθέντος τοῦ τόπου, καὶ τοὺς Ῥωμαίους, εἰ ὅγχειροιν ἐπὶ τι, μὴ δπως γε συνεργεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ κράτος εἰργεσθαι παρ' αὐτῶν διὰ τὸ πρὸς ἐκείνους μίσος καθαρῶς προσκειμένων τοῖς Ἰταλοῖς. Μετὰ γοῦν τὴν Σηλυβρίας ἀλλων οὐδὲν ἦν μέσον αὐτῶν τα καὶ τῶν ἡμετέρων, ἀλλ' εἰ που συντρόχοιεν ἀλλήλοις, φιλικῶς εἶχον αὗτοι τε

rum, missis copiis primo eam incursu cepit et facile adjectit ditioni Romanorum. Propius etiam admoveentes sese urbi nostri suburbana occuparunt, excepta Aphamea, munitione valido Italorum praesidio defensa. Erant autem terræ illius inquilini quidam a Chrysea et locis ulterioribus profecti liberi homines et suis iuris, anticipitique in Romanos atque Italos favore, et ad alterutros prout libuerat incolare soliti, Romanis in ipsos upote Romanos naturali caritate propendentibus, Italis gentis sibi ad tutelam finium perutilis demererit studia conantibus conuentudine commercii utrinque quamstuoisi commode. Non enim alios habebant quibus fiderent; et si hos expellerent unicos suburbanii territorii colonos, deserimt ipsis incolisque regiones victum negarent. Cum ergo inter Romanos et Italos neutrarum essent partium, Thelematarii (quasi diceres voluntarii) vocabantur, quod, ut dixi, ad quos volebant impune propenderent, campos urbi vicinos colentes indeoque viventes, nec Latinis ipsis nec Romanis infestantibus, quod eorum opera et benevolentia pariter utrique indigerent. Nam utrovis ob acceptas injurias odissent, afflere damno poterant, Italos quidem recedendo inde, et desolatis incolisque relinquendis, unde victus partem maximam 111 habebant, terris, Romanos vero ulciscendo, si irritarentur, et manu armata perseguendo; in quam partem erant per se proniores, usu et instituto vites palam incumbentes in favorem Italorum et a Romanis abhorrentes. Hi postquam capita est Selybria, nihil jam habebant inter ipsis et

A πρὸς ἐκείνους κάκεῖνοι πρὸς τούτους, καὶ τρόπον μάχης οὐδέτεροι θατέρους ἐσκύλευνον. Ἐδόκει γοῦν τῷ βασιλεῖ δι'. Ἑλλησπόντου περαιωθῆντα τὴν Σηλυβρίαν ἄρτι ἀλούσσαν καταλαβεῖν, καὶ τὰ περὶ [P. 72] τοῦ πᾶς ἦν τὸ πόλις Ῥωμαίοις ἀλώψ ἐκεὶ καθήμενον πραγματεύεσθαι. Ἀλλὰ τὸ περὶ τὴν Ἐκκλησίαν συμβάν οὐκ εἴς τούτον διαπεράν.

15. "Οπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος τοῦ πατριαρχείου ὑπεξίσταται.

"Ο γάρ πατριάρχης Ἀρσένιος εἰτ' ἐπιλογισμένος τὸ ἐπὶ τῷ βασιλεῖ πραχθὲν, ὡς ἔγηπάτηται μὲν εὐτὸς, δὲ τῆς βασιλείας δρατῆ ἀγέραστος μένει περιφρονούμενος, τῶν πραγμάτων δλων ὑπὸ τῷ Πλαισιόγυψῳ διοικουμένων, εἴτε καὶ ἄλλου νῦζαντος ὡς ἐπινυστάξεις μέγιστα πράξεις καὶ δληστα, εἴτε τι καὶ ἄλλο το τὸ λυπουν ἦν (οὐδὲ γάρ ἐκείνος δῆλον ἦν ποιῶν ἐφ' φέργειώρει, αἰτίας δὲ ἐπελάτετο ὡς καταφρονοῦτο καὶ ὡς οὐδὲν παρὰ βασιλεῖ ἀνδοι λίγων ὑπὲρ τῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθηκόντων), διμ' εἰπὼν πρὸς τὸν κλήρον καὶ ἄμμ' ὄρμησας τὴν πόλην τῆς πόλεως Νικαίας καταλαμβάνει πεζῇ, καὶ ὡς εἰχε τὸν περὶ αὐτὸν δχλον ἀποτιναχέμενος ἀμεταπερπτι ἱεται, δληγους ἔχων τοὺς συνεκομένους. Καὶ τινι πρὸς τῷ τελεῖ τῇ τοῦ ἀγδάλματος προσκαθίσας μονῇ, νυκτὶ τὴν πορείαν πιστεύει, καὶ φέρων ἰαντὸν τῇ τοῦ Πλασχασίου μονῇ διθωσι, μονῇ πρὸς ἡσυχίαν εὐθέτη.

nostros medium. Tamen necessariis in illa vicinia occursibus amice pacateque defungebantur, nec Romanis ipsis nec ipsis Romanos inciviliter tractantibus aut vim ullam injuriam afferentibus. Tunc visum opportunum imperatori est transmissio Hellesponto in nuper captam Selybriam se conserre, ibique ex propinquo consilia capere rationeque intra urbis potiundam. Sed revocatus ab ea cogitatione transmissioneque est eo quod preter opinionem in Ecclesia tunc contigit.

15. Ut patriarcha Arsenius patriarchatu cesserit.

Patriarcha siquidem Arsenius, sive reputans sibi illusum interversa coronatione pueri Augusti, indigneque ferens herede imperii contempto penaeque in ordinem redacto ad nutum unius Palæologici cuncta gubernari, sive indormivisse sibi conscientia maximis et publicis notitiis indelebiliter insculptis quis alias urebat occultus dolor (nam apparebat eum non fateri quid esset quo vere moveretur, et singere quas allegabat causas, quod nimurum animadverteret sese contemni ab imperatore et, cum ei de rebus Ecclesiis loqueretur, nihil proficeret), talia clero cum dixisset, repente impetu capto pedes ad portam urbis Nicæa progressus est, ibique persequenter effuse turbam a se repellens irrevocabiliter se in viam dedit 112 paucis comitantibus et cum in quadam vicino monasterio monasterio Agamatis vocato paulum concedisset, nocturno itinere se contulit ad monasterium Paschasi ad tranquili-

ένθεν μὲν ἔχούσῃ τὴν θάλασσαν, ἔνθεν δὲ ὑπεράνω οἱ ρεῖσι τὸ πραχθὲν τῷ πατριάρχῃ κοινόῦνται καὶ τὸ ποιητέον ζῆται. Τοις μὲν οὖν προτροπῇ ἣν ἐπὶ τὸ διὰ πλείστου τιθέναι τὴν ἀνεγώρησιν τὸ τε τοῦ πράγματος ἄποθετο καὶ η τῆς εἰρήνης συνήθεια καὶ τὸ μὴ ἐξ ἑτοίμου δόξαι ἀποπροσποιεῖσθαι τὸν πρῶτον καὶ ζῆται ἕτερον, πρὸ δὲ τούτων ἀπέκτων τὸ τοῦ βασιλέως παράκλησις Μιχαὴλ, λιπαρῶς δεδιότος μηδὲν ἀντὶ τὰ τῆς ἀναγωρήσεως γένοιτο αἴτια τὸ γάρ συνειδὸς ἀφρεπὲς κριτήριον ἢν καὶ τὸ λυποῦν οὐκ ἡγείται, καὶ ἐκείνος οὐκ ἔλεγε φανερῶς, λυπηνὸν καρήνη καὶ καταφρόνησιν προβαλλόμενος. Ἐκεῖσες γοῦν τῶν ὅπουδηκτος συναχθέντων Ἱεραρχῶν ζῆταις ἢν περὶ τούτων καὶ σκέψις. Καὶ τέλος πέμπουσι τοὺς περὶ τὸν Ἡρακλεῖας Νικῆταν (ἔτυγε γάρ τότε καὶ πατριάρχης τῇ μονῇ τοῦ ἀγίου Διομήδους προσμένων) ἀγγελοῦντας μὲν πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς συνόδου μετακαλούμενης αὐτὸν καὶ βαρεῖται δοκούσης ἡγείσθαι τὴν ἀναγώρησιν, ἑτοίμου τούτης πρὸς τὸ μαθεῖν εἰπόντος τὰ αἴτια, πλὴν δὲ καὶ ὀνειδοῦντας ὡς οὐδὲντως διαπρέξοιτο, ἀλλὰ συναρπασθεὶς ἵστως ἐξ δόδυνης τὸ μὴ κατὰ τὸ εἰκός ποιήσειν, ἢν ἔδει συναλθεῖσι δηλοῦν καὶ διορθοῦν ἀξιοῦν πατριάρχην ὅταν καὶ τοὺς τῶν Πατέρων κανόνας διὰ πλείστου τιθέμενον. Ήσυ γάρ τὸ ἐλέγχειν, ποῦ

lam quietem opportune sicutum, hinc quidem mari prætentum, illinc Dracone flumine, ad cuius ripam constructum erat; ibique in altum se otium condidit, nullam deinceps usurpans ex propriis patriarchæ functionibus, sed cunctis omissis, sibi unius Deoque colloquens. At clerus Nicæensis, et quotquot episcopi in ea urbe tum regia negotiorum causa diversabantur, moli, ut parerat, tam insueto facto, scripserunt ad illum supplices litteras, orantes ut rediret, et suggestentes fore ut imperator re tali auditæ offendetur: quod si quid ipsi eorum quæfiebant displiceret, æquum fuisse illum insidentem throno suo, patriarchali auctoritate perperam actum reprehendere, et si cui per se mederi non posset, ad imperatorem referre: quin ipso in imperatore si esset quod succenseret, moneret ipsum, objurgaret etiam pro potestate divinitus accepta, hortandoque ac rogando revocaret, cooperaturis in id ipsum pro virili ceteris episcopis. Secedere vero non allegatis idoneis tantæ novitatis causis, videret etiam aliquid ne parum sanum videri consilium posset. Hæc et ejus sententiae alia missa perlataque sunt, labore juxta scribentibus et ei cui consultum ibant prorsus inutili. Nam nec illum abstraxerunt a suis latebris, nec saltem spem ipsis relinquerebat proficiendi quidquam in posterum tacturnitas patriarchæ, obfirmate perstantis in non prodendo quas ob causas secessisset; quæ si cognoscerentur, 113 ut plerumque contingit curari ægritudines quarum origo non latet, iniri nonnulla fortasse potuisset utilis ratio remedii. Nunc in cœca ignoratione arcanorum sensis sensuum, quamlibet multa dicent, verba in irritum jactarent, uti qui jaculantur scopo non viso. Consumpto in his frustra

dierum aliquot spatio desperaloque regressu, perfertur ad imperatorem rei fama, quæ gravis ei permolestaque sane accidit. Itaque is communicato quod audierat episcopis qui forte adfuerunt, quærebant ab ipsis quid faciendum tali occasione censerent. Perplexa eorum oratio fuit, primum exagerrantium momentum inusitatissimi facti, secessisse de medio repente principem sacrorum nulla nota causa, in plena cum Ecclesiæ tum reipublica pace, tum addentium haud in promptu esse rationem aut loco movendi primum antistitem, aut alium quærendi qui ei sufficeretur. Sed præ his omnibus augebat æstum eorum qui consulcebantur de re tali, ejus qui consulebat eminens ex vultu et frusta dissimulata perturbatio. Ipse quippe Michael dum rogabat quid opus facto, male metuebat ne audiret quod sua (cujus est inflexible in gratiam Judicium) intus ipsis exprobribat conscientia, causam nimirum dedisse ipsum secedendi patriarchæ, quantumvis ille id facti recusaret, sed mutum dolorem obtentu nescio cuius, de quo solo querebatur, sui contemptus occultaret. Continuo ergo episcoporum undecunque conquisitio fit. Evocatis deliberatio indicitur de re præsentis. Convenit in id tandem ut Nicetas episcopus Heracleæ mitteretur ad patriarcham (nam is tunc diversari dicebatur in monasterio S. Diomedis) perlatus ad ipsum Jussa synodi revocantis ipsum, et publice noxiā intempestivamque judicare se ipsius secessionem declarantis, seque paratam exhibentis ad audiendas ex ipso causas 114 ejus inopinatissimi nec probabilis facili; interim autem reprehensurus quod perperam egisset ille quidem forte in transversum actus ægritudine quadam animi: ceterum illam, qualiscunque demum esset,

τὸ παρακαλεῖν, ποῦ τὸ ἐπιτιμᾶν, εἰ καὶ τούτου δεήσεις τίς; δὲ καὶ ὡς θέλοιεν πάλιν μαθεῖν τὰς αἰτίας ὡς καὶ θεραπεύειν, εἰ δύναιτο, ἔτοιμοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἡσαν πρός ἑκεῖνον· προστίτακτο δὲ τοῖς ἀπαγγελοῦσιν ὡς εἰ μὲν πραῦνοιτο καὶ ἐπανῆξτιν ὑπόσχοιτο, εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτοὺς ἀναγκάζειν δυοῖν θάτερον ἐκτελεῖν, τῇ ἐπανελθεῖν πάλιν καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀναλαβεῖν, τῇ μήν εἰ μὴ βούλοιτο, διδόναι λίθελον παραιτήσεως· μηδὲ γάρ καλὸν εἶναι τὴν Ἐκκλησίαν ἀποιμαντον. Ταύτας οἱ ἀμφὶ Νικηταν δεξάμενοι τὰς ἐπιστολὰς ἐπὶ Νικαίας ἔχωρουν, σπουδῇ τὰ προστεταγμένα ἐπιτελέσσοντες. Ως δὲ ἐξελθόντες ἐπέστησαν τῷ ἐν τῇ κατώφκῃ μογῇ, προσελθόντες τῷ πατριάρχῃ καθὼς εἶχον τῆς ἀπὸ τῆς συνόδου κελεύσεως ἔλεγον. Οὐ δὲ τὸν μὲν τῆς αἰτίας καιρὸν αὐτοῖς παρφυχῆναι φῆσας, πρέπειν [P. 74] δὲ σιγῇ τῶν πραγμάτων ἐξιστασθεῖ (μηδὲ γάρ εἶναι θεραπεύειν τὰ ἀνιδτρευτα) δόλος ἦν πρὸς τὸ παραιτεῖσθαι. Οἱ δὲ ὡς πολλάκις προβαλόντες, ἐφ' ψ τῆς ἑκείνου γνώμης κρατήσιεν, ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ πράττειν τι καὶ ἀνειν ἐγένοντο, διπερ εἴχον δι' ἀπορήτων πράττειν, ἐπὶ τούτοις ἐξέφαινον. Καὶ ἐξαιτούντων ἐκείνων παραιτησιν εὐθὺς παρητείτο. Ως δὲ οἱ συντάττοσθαι τούτην καὶ

prius oportuisse significari convocatis ad id ipsum Patribus, et perquirendas ipsorum de remedio sententias, ac ex eorum consiliis emendanda quae a recto declinarent, auctoritate quae in ipso resideret utpote patriarcha, quem deceret plurimi facere ac religiosissime observare canones Patrum, et juxta scita eorum modo arguere, modo obsecrare, modo increpare, si et hoc opus esset; denique iterato denuntiaturus ipsi velle omnino congregatos Patres exponi sibi causas quae illum ad secedendum impulerint, paratos ad adhibendum quam efficacissimum possent remedium cognitis malis. Ea mandata synodi ad patriarcham fuerunt. Imperatum autem misso est ut nisi obsequenter se præberet ac redditum policeretur, omnino ediceret decernere synodum et citra omnem tergiversationem ab eo exigere ut alterum horum faciat quod malit, aut redeat et rursus Ecclesiæ curam sumat, aut si id recusat, det libellum cessionis throno: non enim bonum esse relinqu Ecclesiam sine pastore. His Nicetas mandatis et epistolis acceptis, strenue defuncturus commisso negotio Nicæam advolat, et inde quam celerrime ad monasterium in quo tunc erat patriarcha perveniens exponit ei quae synodus mandaret. Ad ea ille respondit, quod causam secessionis suæ quererent, nihil jam attinere declarari eam, quippe cuius emendandæ tempus præteriisset; nec sibi reliquum aliud esse quam ut tacitus a negotiis abscedat: non enim incurabilibus adhiberi remedium posse. Et apparebat eum inflexibiliter perstitutum in tacendo causam: adeo præfracte illam enuntiare recusavit, et expiscari 115 ex eo aliquid sæpius conatum semper Nicetam constantissime repulit. Tunc is habito consilio cum suis, postquam frustra se contendere nec spem relinqu ullam melioris

A συνεπάττετο τοῦ Ἡράκλειας ὑπαγορεύοντος, τὸ ἀνάξιον προστεθὲν τῆς ἱερωσύνης εἰς τὸ τῆς παραιτήσεως εὔλογον ἡγράπιν τε τὸν ἄνδρα, καὶ ταραχὴ ἦν. Καὶ «Τί δ' οὐκ ἀρκούμενοι,» ἔλεγε, «τῇ ἐκ λιγῶν τῇ μήν καὶ πράξεως παραιτήσει, καὶ αἰτίαις οὐκ ἀγαθαῖς συμπλέκειν τιμᾶς βιούσεθε; Ἐκόντες ἔξιστά μεθα τῶν πραγμάτων, οὐδὲν τιμῆν μέλον καν δ τι γένηται.» Οὕτω τοίνυν ἀποκρουσθέντες ἐμδριθῶς ἀποπεμπομένου, διὰ ταχέων τὸ μεταξὺ διανύσσαντες πρὸς τὸν κρατοῦντα καὶ τὴν σύνοδον ἀπαντῶσι, καὶ ἀπαγγέλλουσι μὲν τὰ τῷ πατριάρχῃ λεχθέντα, τίλος δὲ καὶ τὰ τῆς παρενείροντες ἀμετάθετον τὴν ἑκείνου γνώμην διεβεβαίουν· ἀπολύψεσθαι δὲ καὶ τὴν πειραν ἀσφαλεστέραν, εἴ τινων σταλέντων τὴν βακτηρίαν καὶ τὸ λαχπαδοῦχον ἀναλαβεῖν αὐτὸς εὐθέως παράσχοι. Οὐ δὴ καὶ γέγονε, καὶ παρεχώρει λαμβάνειν, εἰ βούλοιντο. Οὐ βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τούτοις οὐκέτι ἀνεκτὸν τιγρόμενος ἀναμένειν, εἰς Ικανὴν ἀπολογίαν τῷ πατριάρχῃ τῶν ἐπιγενησθμένων καὶ τὴν παρ' ἐκυτοῦ λιπαρὰν νομίσας ἀξίωσιν, ἀλλὰς τε δὲ καὶ τοῦ Ἐφέσου Νικηφόρου μὴ κατὰ κανόνας προδῆναι τὴν χειροτονίαν ἐκείνου διαβεβαιούντος (σπουδῇ γάρ ἦν τοῦ τότε κρατοῦντος Θεοδώρου

B successus, si pergerent instare, satis constituit, ad ea quae in arcanis mandata postremo acceperant circa optionem offerendam devenerunt. Ea reaudita patriarcha statim se loco cessurum dixit. Ac quia libellum cessionis indicem conscribere oportebat, opera in id continuo collata est. Sed cum suggereret Heracleensis addere patriarcham debere, ut videtur idonea cessionis causa, indignum se tali sacerdotio fuisse, exasperatus ea mentione Arsenius turbavit cuncta, cœptumque abrumpens, « Nempe, inquit, « vobis non sufficit et verbo et facto renuntiare me dignitati, sed causis præterea probrosis implicare me quæritis? volentes cedimus administratione rerum, nec curamus quidquid inde secuturum sit. » Sic tractatione indignanter abrupta dimissus inciviliter Nicetas, summaque celeritate remensus viam, ad Augustum et synodum rediit, retulitque primum quid dixisset patriarcha: deinde cessionis negotium quo in nodo statisset, et quam frustra speraretur flecti eum ad quidquam eorum quae recusasset posse docuit. Adjunxit restare viam adhuc aliam explorande ipsius circa cessionem D sententia, si missis ad eum certis qui pontificium litium et candelabrum ab eo reciperen, utrumque præberet. Successu consilium non caruit: potentibus enim illa respondit patriarcha, sumerent, si vellent: se quidem haud prohibere. Quidem imperator cognitis nihil ad sui excusationem apud omnes et apud ipsum patriarcham, si quid ei minus gratum accideret, amplius expectandum ratus, cum præsertim Nicephorus Ephesi episcopus affirmaret minime 116 canonicam patriarchæ Arsenii ordinationem fuisse (festinante quippe ad suæ coronationis cæremoniam Theodoro tunc imperatore, et ipsum perurgentibus Occidui limitis rebus illo tem-

ἴφ' ϕ ταινιώσεσθαι καὶ τεταργμένοις τοῖς κατὰ δύσιν ἐπεισπεσεῖν πράγμασι· παρ' ἣν αἰτίαν παρ' οὐδεμίαν μεταξὺ σχεδὸν ἡμέραν, ἀλλὰ συνεχῶς ἀπάστας τοὺς τῆς Ἱερωάνης βαθμοὺς ἑτελεῖτο πάντας, καὶ οὕτω πρὸς τὴν πρώτην τῆς Ἱεραρχίας τάξιν ἀνεβιβάζετο), διὰ ταῦτα δὲ βασιλεὺς τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐφῆκε πράττειν δὲ τι καὶ βούλοιντο. Καὶ δὴ σκεπτομένων ἑκείνων ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ἡμέραις οὐδὲν πλέον ὑπῆρξε τῷ πατριάρχῃ παθεῖν ἀνυπομονησίας καὶ καταγνώσεως, ὡς ἔχον λέγειν καὶ ζητεῖν διόρθωσιν μικροψυχοῦντι· καὶ τοῦ θρόνου ἐπέροις παραχωροῦντι. Κάκεινοι μὲν οὕτως· ἣν δὲ ἄρα, ὡς ἔδειξεν ὑπερόν, τὸ ζητούμενον μὴ διεῖ γε δυσχερῆ θεραπείαν προσιέμενον, ἀλλὰ καὶ δλως ἀνιάτον, διὰ καὶ δίκην τῆς ἀγνοίας ἀντικρυς ἔκουστιαν εἰς ἀπολογίαν τὴν πρὸς Θεὸν ἐπιτιθέναι ἔδούλετο ἐαυτῷ, μὴ κατ' ἐλπίδας προχωρησάντων [P. 75] αὐτῷ τῶν πραγμάτων. Ἐκεῖνοι δὲ τότε περὶ τοῦ τις ἀν τὴν Ἑκκλησίαν κατὰ τὸ ἔχεττυν παραληφθεῖτο τὰ πολλὰ ζητησαντες, καὶ μᾶλλον οἱ δοκοῦντες, ὃν καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ἀρχιερέων πλῆθος ἔξηρτηντο, τέλος μιᾶς ἐπὶ τῷ Ἐφέσου γνώμης γίνονται, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς καὶ κατ' ἀρετὴν ἐπιδόξου καὶ λόγῳ μετρίᾳς κοσμουμένου, γηρῶντος ἥδη, ϕ τῇ καὶ ζῆλος ἣν ίκανὸς ὡς ὑπὲρ τῆς Ἐκ-

pore turbatis, quo ad spem magni successus, si strenue occurreret, vocabatur, præcipitatem ejus jussu adeo fuisse inaugurationem patriarchæ, ut legitimis interstitiis ordinum non servatis gradus omnes sacerdotii quasi uno saltu, vix interposito dieculæ unius medio spatio pervolaverit, et sic ad throni patriarchalis fastigium transcenderit contra manifestas regularum Ecclesiæ veterum sanctiones), his, inquam, simul cunctis Palæologus motus edixit præsulibus congregatis se nihil obstare quominus quod ipsis optimum videretur in re præsenti decernerent agerentque. Tunc Patres aliquot diebus in inquirendo ac deliberando consumptis, nihil aliud quod vitio verterent patriarchæ repererunt nisi quamdam impatientiam et præmaturam desperationem emendationis rerum quas improbabet; quarum in correctionem prius debuisset incumbere, tum per se agendo, tum exquirendo ab aliis et in commune consulendo, nou autem, ut fecit pusillanimitate virtus, abjicere clavum periclitantis Ecclesiæ et ejus gubernationem aliis cedere. Ita illis videbatur. Cœterum posterius apparuit insedisse animo patriarchæ altius vulnus, et non solum difficile curatu, sed plane insanabile, pœnitentiam videlicet seram toleratæ infractionis fœderis prætermittenda coronatione hæreditis imperii, cuius culpa tam acerbis illum urebat sensus, nunc maxime videntem quam contra spem prius conceptam negotia succederent, ut quo istius admissæ licet per ignorantiam conviventiæ crimen apud Deum expiatet, voluntarium hoc exauctorationis propriæ supplicium sibi ultra conscientendum putaverit. Tunc porro Patres synodi, vel potius eminentes inter ipsos, ex quorum auctoritate ac nutu cœteri pendebant, cum 117

PATROL. GR. CXLIII.

Α κλησίας καὶ τῶν αὐτῆς νόμων καταφρονουμένων ἐκκαίεσθαι.

ιε'. Οπως δὲ τῆς Ἐφέσου Νικηφόρος πατριάρχης ἀπεκατέστη.

Συμβάν δὲ καὶ τι, δὲ δὴ καὶ τὸν δλον τῆς Ἱεραρχίας χρόνον ἐκεῖνον ἐπέκνιζεν (ἐψήφιστο γὰρ εἰς πατριαρχεῖον παρὰ τῆς συνέδου ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα πρὸ τοῦ πατριάρχου Μανουὴλ, καὶ δὲ βασιλεύων τὰς ψήφους συνέχει, τὸν ζῆλον δεδιττόμενος τοῦ ἀνδρὸς, φήσας· «Πν οὐδέναται τις ὑποστῆναι ἀρχιδιάκονον ὄντα, πῶς ἂν πατριαρχοῦντα δπομενειε;» διὸ δὴ καὶ τῆς Ἐφέσου προχειρίσθεις δμως ἀδικεῖσθαι παρὰ βασιλέως εἰς τὴν ἰδίαν τιμὴν διετέλεντο· τούτῳ δὴ μεσολαβῆσσαν ἐποιει τότε τὸν ἀνδρα πειθήνιον προσκαλούμενον, καὶ τὴν ἐκλογὴν ἀσμένως ἐδέχετο· εἶναι γὰρ ἔκτοτε τεταργμένον εἰς τοῦτο παρὰ τῆς χάριτος, εἰ καὶ κωλυθέντος παρὰ τὴν ῥήσεισαν αἰτίαν, ίκανην [P. 76] γε οὖσαν καὶ ταύτην μᾶλλον εἰς σύστασιν ἐαυτοῦ, τὸν αὐτοῦ τόπον ἐξ ἀνάγκης ἀναπληρώσαντες εἰσήχθησαν ἔτεροι. Οὕτως ἐκεῖνος την ἐκλογὴν θεόθεν κατὰ τὴν δικτίαν ἐκείνου κρίσιν δπολογισάμενος, οὐδὲν ἀναβαλλόμενος, ἀναγορεύεται πατριάρχης. «Ον δὴ καὶ ἐν τιμῇ μεγίστη δὲ βασιλεὺς πρὸς Νίκαιαν ἀποτελλας, αὐ-

C attente circumspexissent diuque quæsissent quis ipsorum videretur idoneus ad regimen Ecclesiæ capessendum, denique uno consensu in Ephesium convenerunt. Erat is religione ac virtute omni conspicuus, satis doctus, jam senior, cui zelus inerat non mediocris, adeo ut ubi Ecclesiam aut leges ejus despici videret, totus exardesceret.

16. Ut Ephesi episcopus Nicephorus patriarcha sit factus.

Contigerat dudum quiddam, unde is toto episcopatus sui tempore doloris et querelarum causam habere justum sibi videretur. Vacans olim patriarchalis sedes destinata prius ipsi quam, qui mox in eam successit, Manueili fuerat, haud dubio favore synodi: sed qui tunc imperabat Joannes Ducas consensui Patrum obstitit, zelum viri præservidum metuens. Cujus enim, aiebat, spiritus adhuc archidiaconi ferre vix possumus, ei quis suprema patriarchæ armato auctoritate resisteret? Sic ille in tanto inferiore Ephesinæ submotus Ecclesiæ thronum nec patienter unquam nec tacite interverti sibi supremi honoris injuriam, ut ipse passim quiritans vocabat, et contumeliam tulit. Ea illum animi præparatio facile tum reddidit ad annuendum desideriis synodi frequentis, et electioni libenter assentiendum suæ, constare siquidem ipsi videbatur jam pridem se ad patriarchatum divini gratia Spiritus electum, et si hactenus exclusum possessione debiti honoris insuperabili obstaculo humanae potentiae. Ergo ille nihil cunctatus, imo prædicans apparere manifestum Dei numen in sui restituitione, seque non delatum nunc primum suffragiis eligentium, sed justo dudum judicio Providentie sibi decretum nata divinitus occasione quæ 118 ad

18

τὸς ἡπείγετο πρὸς τὴν Λάμψαχον περαιωθησόμενος πρὸς τὴν ἀντιπέραν Καλλιούπολιν· συνεκρότει γὰρ καὶ δυνάμεις οὐκ διλύας κατ' Ἰταλῶν ἐφ' ϕ προσκαθίσας πειρώτο κρατήσειν τὸ καταντικρὺ τῆς Βοζαντίδος φρούριον, τὸ οὕτω πιστὸν λεγόμενον Γαλατᾶν.

ἰ. Οπως δὲ Σάρδεων καὶ δὲ Θεσσαλονίκης ἐπὶ τούτοις οὐ συνεφάνουν τοῖς ἄλλοις;

Τότε τοίνυν δὲ Σάρδεων Ἀνδρόνικος καὶ δὲ Θεσσαλονίκης Μανουὴλ (δὲ γὰρ Καλοφόρος Σμύρνης εἰ καὶ παρητείτο, ἀλλ' οὖν αἰτίας ἑτέρας προύβαλλετο δοξάσας ἵκανάς εἰς παραίτησιν) οἱ δὲ φανερῶς ἀντέτεινον, καὶ τῷ δοκεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου κακῶς παροφθέντος ἐξῆλουν, τῷ δὲ κρυπτομένῳ καὶ ὑπὲρ ὧν δὲ πατριάρχης ζηλῶν ὡς τέως οὐκ ἀνυστῶν ὑπεχώρει. Οἱ μέντοι γε τότε πατριαρχεύσαντο Νικηφόρος ὁ ἀπ' Ἐφέσου συγχροτούμενος μὲν τῇ συνδῷψι, πολλῷ δὲ πλέον καὶ τῇ τοῦ βασιλέως θελήσει, ἔχων καὶ πολὺν συναχθέντα ἐκ τῆς Ἐφέσου χρυσὸν ἐφίσταται τῇ Νικαίᾳ. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπειρῆτο ποικίλως τῶν σχιζομένων ἀρχιερέων ἐφ' ϕ συνέλθοιέν τε οἱ καὶ εἰρηνεύοιεν, καὶ πολὺς ἦν αὐτοὺς μετερχόμενος ἀπειλαῖς ἀλλ' οὐκ ἐπειθε, πλέον δὲ παρέθηγε τὸν ζῆλον ἔκεινοις, καὶ κατεγέλων τῶν μηνιμάτων. Ής δὲ οὐκ ἐπειθε πάντα πράξας, ἀντ-

id cogeret, locum accipere, patriarcha renuntiatus est; quem cum summo honore imperator Nicæam dimittens, ipse Lampsacum contendit, trajecturus inde in adversam Calliopolim. Collectis enim copiis in Italos non paucis eo condixeral, animo tendit occupationis arcis ex adverso Byzantii sitæ, cui Galata nomen.

17. Ut Sardensis et Thessalonicensis episcopi non consenserint in subrogationem patriarchæ.

Tunc igitur Sardensis Andronicus et Manuel Thessalonicensis episcopi palam declararunt se non probare quæ facta fuerant, prætexentes zelum, ac præ se ferentes miseratione se moveri ex auctorati non juste patriarchæ. Calophoro quoque Smyrnaensi displicebat factum: cælerum ille alias, ut ipsi videbatur, idoneas istius sui judicij causas obtendens, suas sibi separatim res agebat. Alii duo concordes in iis quæ retuli publice allegandis, aliud quiddam clam coquebant: nam ea ipsa quorum desperatione corrigendorum Arsenius recesserat, impatienter ferre putabantur. At novus ex Ephesi episcopo patriarcha Nicephorus, judicio synodi quæ ipsum elegerat, et multo magis imperatoris voluntate fatus, auro etiam abundans cuius vim magnam Epheso extulerat, Nicæam pervenit; ibique multa varie conatus ad revocandos in concordiam dissidentes episcopos, ad extremum incubuit in minas, deterri eos posse dentitione malorum magnopere sperans. Sed frustra in hoc quidem fuit: quippe ira illorum sic magis irritata, obfirmati acris in proposito, etiam adversus quas iste intentabat pœnas se risu contemptuque securos fere-

A εἰσάγειν ἄλλους ταῖς ἐκκλησίαις ἐσκέπτετο, ὃ δὴ καὶ γέγονεν ὑστερον. Αὔτος δὲ τῶν ἄλλων ἐπεπιράτο, καὶ ἡ ταραχὴ πολλὴ ἦν, καὶ τὸ κατ' ἐκείνου σκάνδαλον ἤρετο· πλὴν γὰρ τῶν εἰς ἀρχοντας τεταγμένων τῆς Ἐκκλησίας οἱ λοιποὶ τὴν ἐκείνου κοινωνίαν ἔπεστερον. "Ομως οἱ μὲν ἐκόντως οἱ δὲ καὶ ἀκόντως πλὴν διλγῶν καθυπεκλίοντο, διασεσειμένοι δὲ δύτες τὰς γνώμας πράξεις τοὺς μὴ πειθομένους ὠχύρους. Τὸ δὲ λαϊκὸν πλῆθος τὸν νέον ποιμένα καὶ λίαν ἀποπροσποιούμενοι ἐξῆτουν τὸν γνήσιον. [P. 77] Οὕτω γοῦν τεταραγμένων τῶν πραγμάτων, ἐπεὶ καὶ τὸν κρατοῦντα ἐμάνθανε μάχην μᾶλλον συγκροτεῖν μεγίστην κατὰ φρουρίου τοῦ Γαλατᾶ ὁσθ' αἰρήσειν, κανὸν εἴ τι καὶ πάθοι (ἐκεῖθεν γὰρ καὶ τὴν τῆς μεγαλοπόδεως ἥλπιζεν ἄλωσιν), διλγὸν κατὰ Νίκαιαν διαιμένες, δρυμήσας αὐτίκα καὶ κατὰ τὴν πόλην γεγονὼς τὸν κονιορτὸν τῶν βλαυτῶν ἀποτινάξαμενος ὡς εἰς μαρτύριον ἐῆθεν ἔχει, καὶ διὰ τοῦ κατὰ τὴν Ἐλενόπολιν τῆς θαλάσσης πορθμοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἡπείγετο, ἅμα μὲν ἐνασμενίκων ἐκεῖθεν τῇ ἐκ βασιλέως παραμυθίᾳ, ἅμα δὲ καὶ μεγάλα ἥλπιζε, συγχροτουμένην μάγην βλέπων κατὰ τῆς πόλεως, ὡς ἀλούσης αὐτίκα τῆς Ἐκκλησίας ἐπινησμένος, ἀπαλλαγεὶς Νικαίας καὶ τῶν ἐκεῖ· Ἐν δῷ δὲ τὴν μεταξὺ πορειῶν διήνυεν, ἐν τῷ Σηλυβρίᾳ καὶ

bant. Itaque cum alia non procederent, de transference eorum ecclesiis in alios cogitare cœpit, quod et postea contigit. Interim alios sibi adjungere tentabat, 119 multaque erat perturbatio, ac magnum de ipso publice scandalum ortum est. Verum alii sere præsules ecclesiarum ejus communionem amplectebantur, sed partim volentes partim inviti, paucis ex animi sententia in ejus partes inclinantibus. Cumque isti arcano dissentientes occulta sua studia non plane dissimularent, palam dissidentes eos quæ dixi observata ista fautorum Nicephori titubatio in cœptæ discussionis pertinacia firmabat. At laicum vulgus vehementer abhorrebat a novo pastore, veteromque ut legitimum requirebat. Sic turbatis rebus, Nicephorus audiens imperatorem magni belli apparatu imminere Galatæ, certum quovis periculo ejus præsidii potiri, sperareque se non solum ejus voti compotem futurum, sed ipsum quovis magnam urbem præterea capturum, parum Nicæam moratus discessit inde, et ad portam civitatis excusso solearum pulvere, in testimonium scilicet, exivit. Moxque per fretum Helenopoleos ad ipsum serebatur, simul recreandum se ibi sperans præsentio consolatione imperatoris ipsi propitiis, simul amplum sibi et ad rationes cæleras opportunum ratus adesse illic se præsentem, cum civitas regia, quod brevi futurum augurabatur, oppugnanti nunc eam imperatori redderetur: sic enim fore ut ipse statim in illam ingressus veram patriarchalis sui throni primus possessionem iniret, Nicæa et infensa illic sibi plebe valere deinceps jussa. Dum autem ille in eo itinere est, Selybriæ adhuc Augustus morabatur, quando et Sardensem ibidem adesse

Ἓτις ἦν δὲ κρατῶν, δτε συνέδη καὶ Ἀνδρόνικον τὸν Σάρδεων ἐκεῖς παρεῖναι. Δτοιν γὰρ σχιζομένοιν, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Θεσσαλονίκης Μανουὴλ, ἐκεῖνος μὲν ἐκυρώθη ἐξορίαν ἀδίδου καὶ ἐξωρίζετο.

ιη'. Ὁπως δὲ Σάρδεων κατὰ τὴν Σηλυδρίαν μοναχὸς ἀπεκειράτο.

Ο δὲ Σάρδεων σοφὸν τι οἰδέμενος πράττειν, εἰ μὴ τῷ βισιλεῖ διαμάχοιτο τοῦ πατριαρχεύοντος ἀφιστάμενος, ἔγνω δι' ἀλλῆς ὅδοις ὑπελθεῖν τὸν κρατοῦντα. Καὶ δὴ, ἐπεὶ δὲ μὲν Φιλαδελφείας Ἰωαννίκιος κατὰ τὴν μονὴν τοῦ Σωτῆρος ἴερούργει τοῦ βισιλέως προτρέψαμένου, δὲ δὲ βασιλεὺς παρῆν καὶ δὲ Σάρδεων συμπαρῆν, προσελθὼν αὐτὸς τῷ βισιλεῖ περὶ ἐκυρώσεως τοῦ πατριαρχεύοντος ὡς τὰ τῶν μοναχῶν ἀναγνώριζεν ταῖς τοῦ Φιλαδελφείας χερσὶ. Καὶ δις ἡδὲ γὰρ ἤγνοει τὸ τῆς γνώμης τοῦ λέγοντος ὑπουλον, ὡς ἔχοντός ποτε, εἰ πάροιτο, πρόφασιν τὴν τοῦ ἀνακτος προρουσίαν, ὡς βίᾳ τῇ ἐκεῖθεν λαβόντος τὸ σχῆμα μηδὲ γὰρ θέλειν ἐκ προαιρέσεως, ἐκεῖνον μὲν καὶ τὸ παθῶν διηρώτα μετασχηματίζεσθαι βούλοιτο, καὶ εἰς τὸ βλέπων τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμανα βίου πάροιτο. Ήλήν οὐδεὶς, ἐλεγεν, δὲ κωλύσων, εἰ οὕτω βούλεται. Ἐκείνου δὲ τὰς αἰτίας συνείροντος [P. 78] καὶ τὴν τοῦ ὄπονουμένου σκανδάλου δῆκαν διὰ πολλῶν ἀναιροῦντος, δὲ βασιλεὺς διακόψας, ἐπεὶ καὶ τὰ τῆς λειτουργίας ἥνυστο, προσέρχεται μὲν τῷ λειτουργήσαντι καὶ σφραγίζεται, λαβῶν εἰς ἀγιασμὸν καὶ τὸν ιερὸν κλάσμα, ἐκείνους

contigit. Nam duorum schismatis auctorum Andronici Sardensis et Thessalonicensis Manue lis, hic quidem ultro exsilium sibi consciscens extra 120 fines recesserat.

18. Ut Sardensis apud Selebriam in monachum sit detonsus.

Sardensis vero sapienter se facturum ratus, si non palam repugnaret imperatori, patriarcham quem illa probaret rejiciens, aliam ineundam sibi rationem duxit insinuandi sese et callida ipsum simulatione fallendi. Itaque cum Joannicius episcopus Philadelphie rogatu imperatoris et ipso praesente apud monasterium Salvatoris sacrum ficeret, Sardensis, qui et ipse aderat, accedens ad imperatorem indicavit ipsi esse sibi in animo sacrum monachi habitum ibi sumere manibus Philadelphiensis. Ad quas imperator non ignarus astuta id dici et agi ratione, ut deinde, cum se ipsi daret opportunitas deponendae larvæ, causari Sardensis posset vi adactum sese minime volentem ab imperatore praesente ad vestem monasticam induendam, quæsivit ex eo quid passus quidve sequens mutatum iret cum habitu vitæ formam ex actuosa in tranquillam otiosamque se transferens. Ceterum, addidit, nemo prohibet quin facias utique quod velis. Hic Sardensis ad hoc se moveri dixit causa tollendi scandali satisfaciendique offensioni multorum falso de se persuasorum, tanquam penes ipsum turbarum quas tunc erant culpa resideret, tum alias præterea nectebat causas. Eam verbose contextam orationem

δ' ἀφεὶς παραυτίκα ἐξέρχεται τοῦ νεῶ, ὡς δὲ τι θέλοιτο ἀπόντος ἐκείνου πράξοντας. 'Ο. δὲ καὶ οὕτω προστέρχεται καὶ τὸ σχῆμα δέχεται, 'Αθανάσιος ἀντ' Ἀνδρόνικου ὄνομασθεῖς.

ιθ'. Ὁπῶς πολλοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δι' δλίγου θνήσκουσιν.

Θαυμάστε δ' ἂν τις καὶ τὴν δίκην τότε· οὐδὲ γὰρ ἔξ αὐτομάτου γενέσθαι τὸν τόσων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ὑποτοπάσεις θάνατον· θνήσκουσι γὰρ ἔγγὺς τῶν δέκα ἑνέα μητῶν ἄνδρες πολὺ τὸ σεμνὸν καὶ ἀξιοπρεπὲς ἔχοντες. 'Εφ' οἰς ἐλεγεν δὲ τοῦνταρ ίδιων πρότερον ἢ θανεῖν ἐκείνυς — δὲ Βέλκος δ' ἦν οὗτος Ἰωάννης, δὲ ἐσύστερον καὶ μετὰ τὸν χαροφύλακα πατριαρχεύσας πολλὰ πέπονθε τὰ δεινὰ, ὡς δὲ λόγος κατὰ τὸν καιρὸν ἔρει. — Τὸ γοῦν διαρ ἐκείνος ίδιων ἐξηγγελεν οὕτως. "Ἐδοξε γὰρ ἐπ' ἀγ χωμάλου πεδίου διερχομένους ἐφίππους τοὺς ἀρχοντας, πολλὴν ἐγγυότερας ὁδὸν, κατὰ χειλίς στῆναι μεγίστου καὶ φοβεροῦ ποταμοῦ παραβρέοντος, ἀρχασθαι δὲ ἐκείνους κατὰ τὴν τάξιν τοῦ σφίσιν ἀποβησομένου θανάτου περφην πρῶτον τόνδε καὶ δεύτερον τόνδε καὶ ἐφεξῆς τοὺς λοιπούς, οὐδὲ γὰρ σύνδυο καὶ σύντρεις ἐπεραιοῦντο, ἀλλ' εἰς ἕκαστος καθ' αὐτόν. 'Ως γοῦν δὲ βλέπων ιστάμενος καὶ θεωρῶν ἐξεπλήγετο, ἔμφροντις δὲν κάκενος δπως περιωθήσεται, ἀκούει φωνῆς ἐκποθεν διεκνουμένης · Τὶ φροντίζεις; οὐ σὺ νῦν διεβήσῃ τὸν ποταμόν. "Ενι γὰρ καιρὸς καθ' δν καὶ αὐτὸς ἐξ ἀνάγκης

C abrumpens imperator, ubi missa peracta est, accessit ad celebrantem, et sese cruce signans sacram particulam rite sumpsit, moxque templo excedens ipsos reliquit facturos, se absente quidquid vellent. Processit nihilominus Sardensis ad destinatum, et monachi habitum sumpsit, ex Andronico Athanasius vocatus.

49. Ut multi ecclesiasticorum brevi tempore sint mortui.

D 121 Miretur autem quispiam tunc ostensem Dei judicium. Non enim casu contigisse tot simul ecclesiasticorum principum obitus suspicari verisimiliter licet. Mortui quippe sunt spatio fere novemdecim mensium viri auctoritate dignitateque summa conspicui, quorum obitus predixerat qui de iis præmonitus per somnum fuerat. Erat is Joannes Veccus, qui postea, posquam chartophylax fuerat, patriarcha factus multa in ea dignitate gravia passus est, ut haec nostra historia suo loco reddet. Somnium porro istud suum ille narrabat in hunc modum, aiens visum sibi videre principes ecclesiastici ordinis in equis incedentes per æquam planitiem lati campi, longo spatio confecto pervenisse tandem ad ripam maximi et aspectu terribilis amnis præterfluentis, quem statim trajicere cœperint eodem ordine quo sunt postea mortui, primum illum, hunc secundum, et sic reliquos: non enim duo aut tres simul, sed singuli seorsim trajiciebant. Ut autem ipse qui videbat astabat stupens, sollicitus quomodo et ipse trajiceret, audisse vocem alicunde

περαιωθήσῃ. Νῦν δ' ἀπελθὼν σώζου ἐν πραγμάτων Α ἡμέρῃ διατηρούμενος. » Οὕτως ἔλεγεν δὲ τοῦναρ ἰδών μετὰ χρόνους, καὶ ἡμεῖς ἀκούντος ἐθαυμάζομεν. Ἐκεῖνος δὲ καὶ ἄλλως φιλαλήθης ὅν εἰς πίστιν τῶν λεγομένων προσετίθει καὶ δρκον, θαυμάζων ἄμα καὶ τὸ τῆς Προνοίας δραστικόν τε καὶ ἄφυκτον.

κ'. Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Γαλατᾶ φρουρίου τοῦ βασιλέως προσβολῆς.

[P. 79] Ως γοῦν δὲ κρατῶν τὰς δυνάμεις συναγαγών πολλὰς οὖσας καὶ διαφόρους τῷ Γαλατᾷ προσέβαλεν, αὐτὸς μὲν ἐφ' ἵκανον μακρόθεν σκηνοποιησάμενος ἐφ' ὑψηλοῦ καθῆστο προσορῶν τὰ δρώμενα, ἄμα δὲ καὶ πειρώμενος εὐσύνοπτος εἶναι τοῖς ἐναντίοις πρὸς ἐκπλήξιν, συνέρρεον δὲ πανταχόθεν δίκην ῥιάκων οἱ πολεμεῖν μέλλοντες, καὶ δὴ δόσον ἐξωτέρῳ βέλοις εἶναι, καὶ αὐτὸς σκηνοποιησάμενος ἦτοιμοι προσέβαλεν ἡσαν. Εὔθεως δὲ προσβολὰς ἐποιοῦντο μερισθέντες, έστι δὲ οὐ καὶ τειχομαχικὰ στήσαντες ἐπειρῶντο τοῦ τείχους. Ηλῆθος δὲ ἦν μεῖζον ἢ κατὰ πόλεμον τοιούτου φρουρίου πρὸς γάρ τοις ἄλλοις πολλοῖς γε οὖσι καὶ ἴσχυροῖς μάχεσθαι καὶ ἄνδρες τοξόται ἐκ τῶν κατὰ Νίκαιαν μερῶν ἔκεισε προστάττοντος τοῦ βασιλέως συντήχθησαν, καὶ εἴσκοπτα βάλλοντες οὐδὲ παρακύπτειν τοὺς

missam: « Quid sollicitus es? Non tu modo trajicies bunc fluvium: erit tempus quo te quoque ipsum transfretare oportebit. Nunc salvus abi in diem negotiorum reservatus. » Sic referebat longe postea ipse qui somnum viderat, audientibus et mirantibus nobis. Ille autem vir alioqui veritatis amans, ad fidem adjungebat juramentum, admirans Providentiam inevitabilem efficaciam.

20. De oppugnatione arcis Galateæ per imperatorem.

122 Sed ut ad imperatorem redeamus, cum ille copiis multis variisque collectis in unum Galatam aggressus est, ipse quidem idoneo a muris arcis intervallo fixo Augustali sedebat in loco excelso conspicuus, intuens quae gerebantur, simul etiam ostendens sese hostibus, et experturus ecquid eos sua species et præsentia terreret. Confluebant undique concitatorum ritu torrentium oppugnaturi arcem milites ducesque; et fixis extra teli jactum tabernacula proincepti ad irruptionem signum expectabant. Mox in manus divisi multifariam oppugnationem inchoant. Fuit ubi erectis machinis quaterent murum perrum pereque conarentur. Multitudine erat major quam pro unius oppugnatione arcis: nam præter alios sane multos ac valentes sagittarii et partibus circa Nicæam evocati ab imperatore aderant, qui assuti collimare ad scopum neminem ex arce caput e muro impune sinebant ostentare, ubi cunque quisvis apparuisset, statim eum in faciem missō jaculo petentes. At Itali novis ex urbe quotidie per piscatorias naviculas juvenibus, qui per vires alii aliis succederent et conserti porta maritima irrumperent, submissis pomorum intus vallo

B άντος εἰών, ἀλλ' ἀπήντων συχνῶς τοξαζόμενοι κατὰ στόμα. εἰ που φαντεῖν. Ἰταλοὶ δὲ ἐκ διαδοχῆς καθ' ἡμέραν νέοι ταῖς ἀλιάσι διαπεραιούμενοι; διὰ τῆς πρὸς θαλάσσην πύλης διεκπειδόμενοι, έσυτοὺς εἰσώθουν, καὶ ἔστοις μεγάλοις τὸ ἐντὸς εἰς περίπατον κρατουνόμενοι καρτερῶς ἀπημύνοντο τοῦ τείχους, ἐξ ὧν συνέβαινε συχνούς καταπίπτειν τῶν ἔξω ἐξ ἀφρονοῦς βαλλομένους· ποσὶ γάρ ἀσφαλέστιν ἀστῶτες ἀκμῆτες ἄνδρες ἐκ διαδοχῆς ἔρτι φανέντες ἐνέτεινόν τε ῥρδίως τὰ σφίσι συνήθη γε ἰοδόλα σκενή, καὶ σκεπόμενοι ταῖς ἐπάλξεσι δι' ὅπων κατηχόντιζον. Οἱ ἔξω δὲ ταῖς τειχομαχίαις περιῆσαν πετροβόλοις βάλλοντες μηχανῆμασι, πρὸς δὲ κληματίδας ξυμφορήσαντες ἐξ ἀμπέλων καὶ τὰ πονοῦντα τῶν μερῶν πυκάσαντες ταῖς βολαῖς ἀντεῖχον. Αὐτοὶ δὲ προσκαταβαίνοντες ταῖς στοαῖς τὸ ἀσφαλὲς μὲν κατὰ κεφαλῆς ἐκ τῶν κληματίδων εἶχεν ἐκεῖθεν δὲ κατὰ διοπτηλαν ταῖς ὀπαῖς χρώμενοι ὡς εἶχον ἡμύνοντο. Καὶ τοὺς μὲν πλῆθος καὶ ἴσχυς μετ' ἐμπειρίας παρεκρότες, ἄμα δὲ καὶ τὸ ἐφορῶντος τοῦ βασιλέως μάχεσθαι, Ἰταλοὺς δὲ τὸ σπονδαῖον καὶ εὐσύνετον, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἐκ διαδοχῆς εἰς ἡμέραν προκινδυνεύειν, οἰκοθεν ὠρμημένους. Ἐκδρομὴ μὲν οὖν οὐκ ἀσφαλεῖς σφίσιν ἡσαν [P. 80] (τῷ γάρ πλήθει καὶ λίαν ἡττῶντο τῶν ἔξω), τόλμη δὲ τρεφομένη δέει συγ-

C e lignis alte par gyrum erecto firmaverant, indeque validissime propugnabant murum. Unde contingebat multos exterius oppugnantium cadere telis ex occulto jactis. Nam pedibus in tuto positis viri robusti fossis recentes assidus suspecti vivido semper, qualis est inchoantium, nisi intendebant quas longo usu tractare didicerant catapultas, et noxia pondera varii generis magna hostium pernicie jactabantur ipsis tati loricæ murorum, per quorum fenestellis hiantium inobservatas rimas tela 122 exitialia jactabant. Oppugnantibus extra succedebat negotium quatiendorum mœnium quæ axis ingenib[us] balista intortis haud innoxio pulsabant; atque ad horum labem scalas admovebant materiam vitæ, protensis scutis partes ictibus obnoxias tegentes. Qui cum sic ad summas mœnia porticus eniterentur, capita quidem ascendentium in tuto erant, protecta, ut dixi, clypeis sursum obversis: tamen qui intus erant per fenestras, quibus crebris habebant murus, collimantes tela vare nocebant, defensabantque arcem pro virili. Nostros sua multitudine, tum virtus conscientia peritiaeque belli animabat, sed ante omnia imperatoris præsentis aspectus quid quisque præclarí faceret coram oculo signantis. Italos suus ardor utique pro aris focisque pugnantium, præsentiaque solertis animi, præsertim vero receptus fessorum facilis, statuque quietis vices successione quotidiana recentium, tum certamen quoddam laudis, verentibus semper qui subibant ne imparis dentibus succenturiati viderentur, firmabant, accendebantque in acrem pertinaciam resistendi. Et eruptiones quidem ipsis haud erant securæ, multitudine siquidem obsidentium obrueban-

χροτούμενοι δσημέραι διεκαρτέρουν. Ἀγάν δ' ήν Α λογίαν εὐπρεπῆ καταλείψοις ως καὶ πάλιν κατ' ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐπιθησόμενος.
χροτούμενοις, τοῖς μὲν τοῦ χρατοῦντος ἐλεῖν ώς ἄμα τῷ φρουρίῳ τὴν πόλιν ἔχουσι, τοῖς δ' ἀντέχειν ώς συναπολλυμένης ἐξ ἀνάγκης τῷ φρουρίῳ τῆς πόλεως. Κατήντα δ' ἡ μάχη σφίσι διαχρονίζουσι μαχομένοις τοῖς μὲν περὶ τὸν βασιλέα εἰς αἰδὼ προφανῆ τοῦ μὴ περιγενέσθαι φρουρίου ἐπὶ τοσοῦντο μαχομένους τόσον πλῆθος οὐδὲν σεμνὸν ἔχοντος καὶ τισιν ὀλίγοις διαφυλαττομένου, τοῖς δ' Ἰταλοῖς εἰς φιλοτιμίαν τοῦ τόσους μὴ περιγενέσθαι παρασκευάσαι αὐτοὺς δλγούσις ὅντας ώς μηδὲ τολμᾶν ἔξιέναι, ἄμα δὲ καὶ τοῦ αὐτὸν βασιλέα δόξαι νικῆν καὶ πᾶσαν τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐπὶ ταυτὸν συνελθοῦσαν ἄμφ. Τότε γοῦν πολλῶν καθ' ἡμέραν ἐκ τοῦ τείχους βαλλομένων τε καὶ πιπτόντων ἰσβόλοις μεγίστοις μαγγάνοις, ὥστε καὶ οἰκτίζοντα κατειρωνευσμένοις, μὴ θέλοντες βάλλειν, ἀλλ' ἀποκέμπειν τὸν ἐντὸς τοῦ βίλους ίόντα διὰ τὴν ἐγγύτητα, ώς τῇ γυναικὶ, ώς Ἐλεγον, δικολούτῳ, καὶ ἄμα φῆμης διαχειστῆς ώς ἐξ ἀποστολῆς ἐπέστησαν ἀλλοι πλεῖστοι καὶ ἰσχυροί, διεπραθήσας οἷον διὰ τε τὸ τούκρου κενόν, καὶ μετὰ τὴν τῶν πεσόντων ἀποβολὴν εἰ καὶ γέλωτα ὄφλει μὴ καταπράξας, ἔγρα καταλύειν τὸν πόλεμον, πλὴν οὐ κατὰ συνθήκας, ἵν' ἐαυτῷ ἀπο-

B

constituit, sed citra conventionem cum ob sessis ullam, id ad qualemunque valitum excusationem autem, quasi non tam omittaret incepit quam in tempus opportunius differret, cum rei prosperius tentandæ se offerret occasio.

D 21. De cadavere imperatoris Basiliī Bulgaroctoni.

Tempore istius obsidii quidam ex familia imperatoris circumquaque, ut sit, evagantes animi gratia devenerunt in theologi monasterium, in suburbio cui nomen Hebdomum situm. Supererat nomen solum monasterii, forma ejus omnis ruinis deleta. Illi templum quod ibi fuerat ingressi, destrunctum et ipsum et in stabulu narmendorum mutatum, huc illucque circumferebant oculos, et miserabili specie reliquiarum, quanta fuisse illius cum adhuc staret ædis sacræ pulchritudo, non sine admiratione 124 quadam estimantes. Erat in his Iatropulus Demetrius logotheta tunc domesticorum. Ita circumspectibus apparebat improviso in quadam angulo stans viri olim mortui cadaver, integrum plane ac membris suis omnibus apte coherentibus constans, nudum a capite ad pedes. Habebat autem ori affixam cannam pastoritatem fistulam, ludibrio quorumdam greges istic stabulare solitos curantium. Mirabantur qui hæc videbant integratatem corporis ex longo, ut apparebat, exanimi. Ambigebant autem cujus esset illud sic solide compactum et humanam adhuc formam retinens cadaver. Cernunt a dextris sepulcrum et inscriptas ipsi litteras indicantes quis ibi jacisset. Erat autem hic, prout litteræ significabant, Basilius Bulgaroctonus. Ut vero reversi, quid vidissent, imperatori retulerunt, missione iultima tactus ille, continuo missis sericis

tur. Audacia tamen vigebant quotidianis alta successibus oppugnationis hactenus sine noxa tolerata obnixa utrumque studia vincendi, spe metuque inflammata contrariis, sperantibus videlicet nostris si arcem expugnarent, urbem statim dedendam, Latinis, quod hoc ipsum timerent, ultimo conatu certantibus ne urbs in arce caperetur. Longissimam vero perseverantiam neutra ex parte remissi prælia in imperatore quidem obstinabat pudor non capit tanto tempore a tam multis toto impetu oppugnatæ hand famosissimæ ejusdemque a paucis defensæ munitionis, in Italìa vero ambitio gloriæque ardor, ingens sibi decus fore 124 cernentibus, se tam paucos ut prodire non auderent, ab ingruente undecunque innumerabili multitudine superari nequivisse, blandiente præterea, si ad extremum invicti durarent, spe non vane gloriandi præsentem ipsum Augustum cum coactis in unum universis imperii viribus Latinorum parva manu debellatos. Cæterum oppugnantium quotidie plurimis, telis ingentibus catapultarum ex crebris muri fissuris assidue jactantium, cadentibus, addobatur ludibrium damno, etiam illudentibus ex tuto liberatoribus, et quem intra jactum per fenestras cernebant, ex propinquo compellatum ironica misericordia timere vetantibus: haud enim se se ipsum utcunque contiguum telo petituros, ne tam bellus vir uxoreulæ sua periret. Super hæc sparsa fama est mox affore a sede missas apostolica lectas validasque copias in auxilium ob sessis. Tunc demum imperator quasi fractus animo, quod præter irritum laborem et tot strenuorum militum jacturam etiam metueret ne magnos suo probro per vim inde re infecta pelleretur, sponte ob sidionem solvere et oppugnatione absistere

λογίαν εὐπρεπῆ καταλείψοις ως καὶ πάλιν κατ' ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐπιθησόμενος.

κα'. Περὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ βασιλείου Βουλγαροκτόνου.

Τότε δὲ τινες τῶν οἰκείων τῷ βασιλεῖ κατ' ἄνεσιν διατριβῆς ἐξελθόντες ἐπέστησαν τῇ κατὰ τὸν Ἐβδομάδιον τοῦ θεολόγου μονῆ, ὕνομα μόνον, οὐ σχῆμα σωζόντη μονῆς, καὶ τὸν ἐκεῖσε ναὸν εἰσελθόντες, ἡρειμμένον καὶ τοῦτον καὶ εἰς θρεμμάτων [P. 81] ἐπαυλιν ὅντα, καὶ τῆς κάκεισε περιβλεπόμενοι καὶ τὸ ποτε τοῦ ναοῦ κάλλος ἐκ τῶν λειψάνων θαυμάζοντες [ἥσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τὸν Ἰατρόπουλον Δημήτριον καὶ λογοθέτην τόπε τῶν οἰκειακῶν] δρῶσιν αἴφνης κατὰ γνώλαν ιστάμενον ἀνδρὸς πάλαι τεθνεώτος λείψοναν δλοκληρον καὶ τὸ πᾶν δλομελές, γυμνὸν ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. Εἶχε δὲ καὶ ἐπὶ στόματος καλάμην ποιμενικῆς σύριγγος, εἰς χλεύην τινῶν οὕτω ποιησάντων οἰς ἔμελες θρεμμάτων. Ως δ' ίδόντες θλαύμαζον μὲν τὴν τοῦ λειψάνου δλομελειαν, διηπόρουν δὲ οὗτονος θν καὶ εἴη δ πεπηγώς ἐκεῖνος καὶ εἴ τι εἰς σῶμα συνιστάμενος χοῦς, δρῶσιν ἐδεξιῶν τὸ κενήριον καὶ ἐπ' αὐοῷ γεγραμμένους στίχους δηλοῦντας τὸν κείμενον. Ἐν οὗτος, ώς ἐδήλου τὰ γράμματα, ἀ Βουλγαροκτόνος Βασιλείος. Ως

C

δ' ὑποστρέψαντες σφίσι τὸ θιαύθν τῷ βασιλεῖ προσ-
ανέφερον, οἰκτίζεται αὐτίκα δ βασιλεὺς, καὶ πέμψας
σηρικά χρυσόσημα πέπλα, ἔτι δὲ ἐξαποστείλας τοὺς
δύμνοπδους σὺν οὐκ ὀλίγοις ἄρχουσιν, ὑπὸ πολλῆς τιμῆς
καὶ δορυφορίᾳ, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, ἀνακομίζεται ἐν
θύηῃ τιμῇ πρὸς τὸν Γαλατᾶν τὸ λείψων, κακεῖ
προστέττει τῷ ἀδελφῷ σεβαστοκράτορι ἐνθεῖναι τῇ
σφετέρῳ σκηνῇ τὴν θήκην, πέπλοις τε χρυσοῖς ὥπ’
ἀκοιμήσει φωτὶ ἔχομενα τῆς ἐκείνου στρωμνῆς θέντα
τιμῆν τοῖς προσήκουσιν, ἔως ἐκεῖθεν ἀναχωροῦντων
αὐτῶν εἰς Σηλυβρίαν ἐντίμως καὶ λαμπρῶς μετακο-
μίσαντες ἐν τῇ τοῦ Σωτῆρος κατασθεῖναι μονῇ.
Ἐκείνεν τοίνυν ἐπανακάμπτουσι πρὸς τὸ Νύμφαιον
καθιστῶντο τὰ κατὰ δόσιν, ἀχρὶ καὶ Ὁρεστιάδος καὶ
τὸ ἐπέκεινα προφθασάσης τῆς βασιλέως φῆμης καὶ
καταστελλούσης τὸ ἀνορμοῦν.

κρ. Ὅπως δὲ πατριαρχεύων Νικηφόρος σὺν ἄμα
βασιλεῖ καταλαμβάνει τὸ Νύμφαιον.

Καταλαβόντων δὲ σὺν πολλῷ τάχει τὸ Νύμφαιον,
δὲ πατριαρχεύων συνὼν τῷ κρατοῦντι, ἐπεὶ δὲ Θεσσα-
λονίκης καὶ δὲ τῶν Σάρδεων τοῖς δοξάζουσι σφίσιν
ἀμεταθίτως ἐμμένοντες ἐκποδῶν ἡσαν ἐξωρισμένοι,
ἀντικαθιστῷ τούτων ἐτέρους ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ
τὸν μὲν Κυδώνην Ιωαννίκιον τῆς τῶν Σωσάνδρων
μονῆς [P. 82] ἐκάρχοντα Θεσσαλονίκης, τὸν δὲ γε
Χαλαζᾶν Ἱάκωβον ἐκ δύσεως προσχωρήσαντα τῷ
κρατοῦντι Σάρδεων ἀποδεκνυσιν. Εἶχε δὲ καὶ εἰς
ψῆφον Σμύρνης τὸν Ἰσαὰκ, ἀνδρὰ καὶ αὐτὸν γερα-

auro intextis velis, cantoribus quoque ac principi-
pum non paucis eodem se conferre jussis, cum
multo honore ac satellitio, psalmis et hymnis per-
sonantibus, in theca pretiosa deferri curavit id
corpus in castra ad Galatam, et ibi fratri suo se-
bastocratori mandavit ut thecam qua erat condi-
tum in tabernaculo suo servaret velis aureis oper-
tam, et facibus circum noctu diuque lucentibus,
prope suum ipsius stratum, eo quo par est honore,
haberet. Sicque illic fuit, quoad motis inde castris
recedentes illi Selybriam honoratis ac splendidis
exequiis portarunt, ubi depositum est in Salvato-
ris monasterio. Hinc flexerunt versus Nymphaeum
iter, utili consilio pacandis tractus Occidui tumul-
tibus : nam progressa usque Orestiadem et ultra
propinqui et 126 quasi adventantis imperatoris
fama multum valuit ad comprimendos inquietos
motus illarum gentium.

22. Ut patriarcha Nicēphorus simul cum imperatore venerit Nymphaeum.

Cum autem magna celeritate Nymphaeum perva-
nissent, patriarcha qui cum imperatore simul erat,
videns Thessalonicensem et Sardensem in suis pri-
vatis obtinatos sententiis amotos e medio exsulare,
substituit ipsis alias in illarum curam Ecclesie-
rum, et Cydonem quidem Joannicum, monasterio
Sosandrorum antea præpositum, Thessalonicensi,
Jacobum vero Chalazam, qui ex Occidente acces-
serat imperatorem, Sardensi præficit Ecclesie.
Elegerat etiam in Smyrnensem episcopum Isaacum

Aρδν, ἐκ τῆς κατὰ τὴν δύσιν τοῦ Ξηροποτάμου μονῆς
δρμώμενον. 'Ἄλλ' ἐν τοσούτῳ τῆς ἐκείνου χειροτονίας
φθάνει πεσῶν εἰς νόσον δ πατριάρχης, καὶ προτρο-
παῖς ἰδίαις ἢ μὴν καὶ τοῦ ἐξυπηρετούντος αὐτῷ (καὶ
τοῦτο γάρ λέγεται · ἐκείνος γάρ ἡναισθῆται τὰ λοι-
σθια πνέων) δ ἐκ Θεσσαλονίκης Νικήτας Διοφάχιος
χειροτονεῖται. 'Άλλ' ἡ κυρία τότε τοῦ θανάτου ἐφί-
σταται τῷ πατριαρχεύοντι, καὶ δ ἐκ τῆς τοῦ Πιλοπος
ἐκ πριγκίπων μοναχὸς Θεοδόσιος, ἀνὴρ εὐλαβῆς καὶ
ἐπὶ πλείστοις χρόνοις ἀσκήσας, ἔτι δὲ καὶ τὴν συν-
ουσίαν ἡδὺς καὶ χαρεῖς καὶ ποικίλος τὴν δμιλίζν,
ώς μόνον ἐκείνον ἱδύντα τινά, καν τὰ μέγιστα λυ-
ποῖτο, γαρζὲς ἐμπλεων ἀπαλλάττειν, καὶ ώς εὖ ἔχων
τοῦ γένους θέτος τοῦ κρατούντος δνομαζόμενος, τὴν
οἰκονομίαν τοῦ δσον οὕπω τεθνηκόμενου παρὰ τοῦ
ἄνακτος ἐπιτρέπεται, ἐπει τοι γε καὶ χρήματιν ἐπλού-
τει ἐκ τῆς Ἐφέσου πολλοῖς. Τότε γοῦν νύχαι τὸν
κείμενον λέγεται τὸν ἐπίτροπον, εἴ πως αἱροῖτο ἐπεν-
δυθῆναι τὰ μοναχῶν · δ δὲ οὐχ δπως ἐπεισθη, ἀλλὰ
καὶ βρέπεις τὴν ὑπόμνησιν ἡνεγκεν ώς τεθνηκέιν
ἀρχιερεύς. Καὶ δὴ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος ώς τά-
χος, δ νεκρὸς ἐκείνου διακομίζεται πρὸς τὴν Ἐφε-
σον, καὶ τῇ μητροπόλει τῷ τάφῳ δίδοται, ἀνὴρ τὸν
βίον μὲν φοβερὸς, ἀκατάπληκτος δὲ τοῖς ἄρχουσι,
τῶν δὲ γε φοβερῶν ὑπερόπτης, κατὰ ἀρετὴν παι-
δίσθεν συνήθης, δόξας δὲ τότε τοῖς πολλοῖς ἐπαγθῆ,
οὐ διὰ τὴν μετάθεσιν τόσον τὸ ζῶντος πατρι-
άρχου γνησίου κύπετον μετατίθεσαι.

virum et ipsum honoratum, qui e monasterio Xe-
ropotami, sito in partibus Occiduis, prodierat.
Sed cum esset in procinctu ad hunc ordinandum,
incident in morbum patriarcha, cuius consilio ac
voluntate, vel potius ministri ejus (nam et hoc di-
citur) cum iam ipse destitutus officio sensuum ageret
animam, Thessalonicensis Nicetas in Dyrrachien-
sem promotus est thronum. Ceterum patriarchæ
constituta morti dies illuxerat, et Peloponnesius
monachus ex principum ibi dominantium stirpe
Theodosius, vir pius, qui ex longo jam tempore
vitam religiosam exercuerat consuetudine vero tam
comi ac faceta varietateque jucundi sermonis grata,
ut quivis quantumvis modestus eo viso exhilaratuset
gaudens abiit preterea nobilissimo genere, ita ut
patruus imperatoris nominaretur ad ministrandum
bonis 127 moribundi patriarchæ prædivitis, ut dictum
est, pecunia Epheso portata, præpositus ab Augusto

D est. Hic languentem suæ curæ commissum tentavit
ecquid vellet monachi vestem induere. At ille adeo
non est asseusus, ut etiam istam mentionem mo-
lestè tulerit, ostendens se omnino velle patriarcham
mori. Porro hujus, postquam migravit ex humanis,
corpus celeriter deportatum Ephesum illic apud
metropolitanum templum sepulturæ traditur. Vir
fuit vita severus, intrepidus in obstanto principi-
bus, periculorum minarumque contemptor, virtuti
a puero assuelus, visus autem tum multis instrusus
in patriarchalem thronum, non tam quod translatus
ex Ephesina sede, quam quod legitimo adhuc
vivente patriarcha translatus fuisset.

χγ'. Οτες δι βασιλεὺς τὸν νέον Ἰωάννην ἀπε-

σκευάσσατο.
Ο μίντοι γε βασιλεὺς δύον εἶχε διὰ γνώμης κατωρθωκῶς, μήδενδες ἀντιπράττοντος (τὸ γάρ παιδίον κατ' ὀλίγον περέβριπτο καὶ ἡσθένει πρὸς τὴν ἄρχην, ὃς καὶ αὐτὸς δὴ τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα ἄχθισι φέρειν κενόν· ὥστιστο γάρ καὶ ταῦτα ἀποβαλεῖν), διὰ τοῦτο ἐν ἀνωνικαῖς ἦν καὶ ἐτρύφα, τῇ τῶν γυναικῶν αὐταδέλφων θεραπείᾳ θρυπτόμενος, αἷς καὶ εἰς πάντα ἔχρητο, τῇ μὲν Μάρθῃ ὡς αὐτῷ φανεῖσθαι κατὰ μητέρα καὶ κατ' οἶκον [P. 83] ἀναγούσῃ, τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ εἰς δομοῦγον οὕσῃ, πολλοῦ τινος τιμωμένῳ τῷ βασιλεῖ (δι περίπουστος δὲ ἦν ἐκεῖνος Ταρχανεύτης), τῇ δὲ Εὐλογίᾳ ὡς καὶ αὐτῇ καλῶς ἔχούσῃ τοῦ ξύους καὶ πλέον ἡ ἐκείνη τυρβαζούμενη πρὸς βασιλέα, οὐκ οὖσα δὲ εἰ καὶ τὸ ὑποτείνειν ἐλπίδας χρηστὰς ἐπὶ τῷ μεγαλοπόλει τῷ βασιλεῖ ὡς ταύτην αἱρήσονται ἐκ μορσίου. Τὸ δὲ μόρσιμον, μεθδὲ μὲν ἡ πόλις ἔλλω, ἐκείνη τρανῷ διηγέτο στόματα καὶ ἀπεθύματε λέγουσα, ἔδει δὲ καὶ τὴν πρὸ τοῦ λέγουσαν θέλγειν. Τὸ δὲ ἦν, ὡς κατακοιμίζοιτο μὲν δι βασιλεὺς ὅπο τίθης βρέφος ἐν λίκνῳ ποτὲ, πολλάκις δὲ ἡγρίαιντε καὶ ἐκλαυθμύριζε τὸν ὅποντον ἀποδιπομπούμενον, ἐπεὶ δὲ ἐκείνην ἔδει τινὶ μέλει διὰ τὸ ἀγριεύον κατασιγῆν, πολλὰ μὲν ἐκ μελέτης συνεῖρε

23. *Ut imperator puerum Joannem hexaucloraverit*

Succedebant porro imperatori negotium trahenti ad se in solidum imperii, resque nemine jam quidquam contra moliente procedebat. Puer enim paullatim removebatur principatu, nec jam nisi tenuem et evanidam ejus speciem babebat, insignia regni gestans ille quidem adhuc, sed tanquam inane pondus; quæ et ipsa ei auferendajam decretum erat. Quare Michael seculo jam liberoque animo se in quietem deliciasque relaxabat, prolixo in his indulgentique admittendo ministerio sororum certatim Augustum fratrem obsequiis favore mollibus muliebri dulilitate satagentium. Porro ille germanarum opera non in cura solum corporis, sed in aliis æque cunctis utebatur, plurimum utriusque illarum in omni genere fidens tribuensque, Martham quidem studio fiduciaque filiali solitus amplecti, ex quo ab ea ut matre educatus amantissime fuerat habente ipsum secum in viri sui domo magni domestici, ab imperatore tum regnante multo in pretio habiti. Fuerat is inclytus ille Tarchaniota. Altera D erat 128 germana imperatoris Eulogia, suavissimis et ipsa moribus, frequentiusque solita itare ad principem fratrem seseque immiscere negotiis, haud scio an non ei peculiariter jucunda, quod augurio ipsi prospero recuperationem magnæ urbis fratri ominaretur ut fato debitam. Unde autem in eam spem esset ingressa, sic illa, postquam est deinde capta civitas, narrare, consueverat, admirans divinam in eo providentiam. Oportebat autem eos qui hoc audire ex ipsa vellent, delinire ipsam prius et rogare. Referebat porro in hunc modum: cum imperator adhuc intans sub ubore jaceret in cunis,

A καὶ ἐμελφδει, οὐδενὶ δὲ ἔθελγε τὸ παράπαν. Ἀλλ' ὅταν μεμυκόσι χείλεσιν ὑποκοριζομένη τὸ περὶ τὴν πόλιν διεξῆσε (ἥν δὲ τὸ λεγόμενον ὡς εἶντε τῷ βασιλεῖ τῆς πόλεως, καὶ ὡς κατὰ χρυσέαν πύλην εἰσελθεῖν μέλλοι, καὶ ὡς τὸ καὶ τὸ ἐκεῖσε μεγαλυνόμενος ἐκτελέσειν), αὐτίκι τούτοις ὥσπερ Σειρῆσι τὸ παιδίον θελγόμενον κατεσίγα, καὶ πως μαλακῶς καὶ ἡδέως κατεκοιμίζετο. Οὕτως ἡσαν αἱ αὐτάδελφαι τῷ βασιλεῖ καὶ πάλαι μὲν εἰς προμήθειαν τὴν προσήκουσαν, καὶ τότε δὲ πολυωρούσατε καὶ κηδεύουσαι, ὡρ' αἵς λιπαρούσαις μὲν πολλά τιναν εἰς εὔεργεσίας ἐπραττε, συμβουλευούσαις δὲ προσεῖχε καὶ συγκατήγνει. Λέγεται δὲ καὶ ὡς βουλῇ σφῶν, καὶ μᾶλλον τῆς Εὐλογίας (θατέρα γάρ περὶ τὰ πλεῖστα μαλακώτερον εἶχαν), ίδιωτεύειν τὸν Ἰωάννην αἴροντο.

B κδ. Τὰ κατὰ τὸν Χαλυφᾶν καὶ τὸν Ηέρσας, δπως Τοχάροις ὑπετάγησαν.

Τηνικαῦτα καὶ τῶν Τοχάρων, οὓς ἡ κοινὴ Ἀταρίους λέγει συνήθεια, δίκην συβρέυσάντων χειμάρρους κατὰ Περσίδος, δὲ μὲν Χαλυφᾶς χρυσοῖς περὶ ἐκείνων φωμιζόμενος ἐτελέστα, οὐδὲ μᾶλλον κατὰ χρείαν σφαγῆς ἡ κατὰ χλεύην, ὡς ἔξον τὸν χρυσὸν ἐκχέειν καὶ νικῆν τὸν ἔχθρὸν, δὲ δὲ ἡγάπα πλέον

C suisse illum sæpe rabiosiuscule querulum et somni difficilis, se vero sororia caritate soporando fraterculo dantem operam multas et varias solitam ad eum demulcentum cantillare nomenias, nulla earum pacante inquietudinem pueruli, donec semiapertis labris data opera balbutiens modulari coepisset cantilenam de urbe hujus fere formæ: «Euge imperator urbis, in eam aurea invehiris porta, resque has et has isthic magnificas plane perficies.» Ad ea quippe statim verba puerulum velut Sirenum quodam cantu delinitum siluisse, mollique ac suavi quievisse somno. Tales et sic in ipsum affectæ imperatoris sorores erant; quæ et ipsum olim, cum ejus vel astas vel fortuna ipsarum auxilio eguit studio ac caritate providentissima sovissent et nunc ejusdem imperantis securitati ac conversationi per vigilī cura prospicerent; quarum commendatione ac precibus multa in quosdam beneficia contulit, consilia vero earum et libenter audivit et plerumque secutus est. Dicitur etiam harum suggestione 129 inductus, maxime autem Eulogia (in hac enim teneriori fere videbatur propendere affectu), redigere in ordinem et insignibus imperii exuere Joannem statuisse.

D 24. *De Chalypha et Persis, ut Tocharis sint subjecti.*

129. Tunc Tocharis, quos Atarios vulgus solet vocare in Persidem torrentis ritu confluentibus, Chalyphas auro liquefacto in os intuso interemptus ab illis est, non tam quod non alium expeditiorem haberent ejus tollendi modum, quam in exprobrationem cœcas ipsius avaritiam, qui cum facile potuisse aurum effundendo hostes vincere, maluerat auro

έκεινο ή ἐστὸν, ὡς καὶ χρυσοτραγήσων ἄντειρυς. **A** [P. 84] Καὶ δὲ μὲν οὕτω κατ' οἰκεῖαν κρίσιν δῆθεν ἐπνίγετο, τὰ δὲ τῆς Περσίδος ἥδη ἐνσει καὶ κακῶς εἶχεν, ὡς μηδὲ δίχα φόβου καὶ αὐτὸν τὸν σουλτᾶν Ἀζατήν ἐξεσθαι. Κατωφράδουν γὰρ τὸ ἔθνος οἱ Πέρσαι καὶ κατημέλουν, ζητοῦντες καθ' αὐτὸν ὡς εἶχεν ἔκαστος τοῦ σώζεσθαι. Καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ τὰ τῆς Περσίδος ἐκλυδωνίζετο τῶν σατραπῶν ἐπανισταμένων, ὡστε καὶ δύο τῶν μεγιστάνων ἐκεῖθεν προσχωρῆσαι τῷ βασιλεῖ, τοῦ σουλτᾶν, ὡς βλακιώς διῆγε καὶ κατ' ίδιωτην ἀκδλαστον, ἐκ τοῦ προχειροῦ διεριθόντας. Οἱ Βασιλικοὶ δὲ οὗτοι ἦσαν, ἀνδρες ἐκ Ρόδου μὲν ἀνέκαθεν δύτες, ἐκ θυμελικῆς δὲ ἐπιτηδεύσεως τῷ σουλτᾶν προσφειωμένοι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὡς εἴν ἔχοντες τοῦ φρονεῖν τὰ πρῶτα φέροντες ἐν ἑκείνῳ, βρύοντες δὲ καὶ χρυσῷ πολλῷ, διος ἦν ἐκπώμασι καὶ δοσος κατειργασμένος εἰς Χαλυψικὸν νόμισμα. Τὸ δὲ τῶν βῆλων, ἔτι δὲ λίθων καὶ μαργάρων αὔταρκες ἦν τοὺς εἰδότας θαυμάσαι. Παλαιᾶς γοῦν φιλίας τῆς πρὸς τὸν βασιλέα ὑπομνησθέντες, ἴκανοῦ δοκοῦντος σφίσι καὶ τοῦ κρατοῦντος εὐ παρ' ἑκείνων παθόντος πάλαι κατὰ τούπιὸν ἀπομνημονεύειν τὴν χάριν, βασιλέως καταστάντος καὶ δυναμένου, τὰ πιστὰ λαβόντες διὰ γραμμάτων ἐν

parcere quam vitæ ac saluti propriæ prospicere, jure ab illo quod adeo perdite deamaverat metallo tragicum exitum nactus. Et hic quidem in hunc modum statuta ipsi proprie a divino judicio pœna suffocatus est. Res vero Persidis graviter laborabant malis et periculis magnis urgentibus, qua nec ipsum sultanicum Azatinem metu vacuum sinebant. Horrebant enim Persae vehementer gentem illam, et quasi desperato resistendi successu negligentes in commune consulere privatam sibi, prout quisque poterat, nundinari salutem satis habebant, etiam aliunde imperio Persidis nutante, insurgentibus passim et res aliis alio trahentibus satrapis, adeo ut ex optimatibus duo illinc ad imperatorum accederent, spreto sultano uthomine inertis desidia dedito et omissis principatus curis, tanquam si privatus quispiam nepos esset, luxuriose ac moliter vivente. Hi Basilici vocabantur, oriundi ex Rhodo, lyrics olim ac fidium artificio in sultani gratiam insinuati, deinde quod consilio prudentiaque excellerent, ab eo in primis familiarium culti, iidem prædivites auro multo vel 130 in scyphos vasaque similia formato, vel cuso in monetam typo Chalyphæ signatam. Velorum vero, gemmarum et margaritarum tantum in recondito habebant, quantum si cui ostenderent jure miraretur. Hi ergo antiquæ recordati amicitiae quam cum imperatore, quando is adhuc privatus ad Persas fugit, contraxerant, memores etiam se in eo signa observasse mutuæ in ipsis benevolentia, non dubitarunt esse illum hominem iis moribus quem non frustra considerent acceptam in privata fortuna gratiā in imperio etiam, postquam ad illud ascendisset, agnitus, et quo plus jam posset, eo liberalius repensurum.

B ἀπορρήτοις βασιλικῶν, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς εὖ διαθέμενοι, δλψ ρυτῆρι πρὸς τὸν βασιλέα χωροῦσιν ἐν αὐτομόλων σχῆματι. Οἱ δὲ δέχεται τε ἀσμένως καὶ τιμῇ τοῖς προσῆκουσι, τὸν μὲν παρακοιμῶμενον τοῦ κοιτῶνος καταστησάμενος τὸν Βασιλείον, θάτερον δὲ τὸν Βασιλικὸν μέγαν ἐταιρειάρχην ἀποδείξας. Καὶ ἔχρατο τούτοις δέξιοῖς δὲ διτι μάλιστα εἰς τὰ πράγματα φαινομένοις, καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς φιλία τοῦ βασιλέως προσῆκη. Οἱ δὲ πολλὰ μὲν οἰκοθεν ἔχοντες, οὐκ δλγα δὲ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς οἰκονομίαν λαβόντες, πιστῶς μάλα καὶ εὐνοϊκῶς κατὰ Ῥωμαῖος μετασχηματισθέντες ὑπηρετοῦντο τῷ βασιλεῖ οὐδὲν γὰρ οὕτω συνίστησι τὰς εἰς τὴν βασιλείαν εὐνοίας ὡς ᾧ, κατ' ἀξίαν χάρις τοῖς ἕξιώς οἰσιμένοις ἐξ ἑτοίμου προτεινομένη. Τότε καὶ διουλτῶν ἔτι μᾶλλον τῶν ἀμφ' αὐτὸν κραδασινομένων ἄμα μὲν διὰ τὸ φανὲν τῶν Γοχάρων ἔθνος ἄμα δὲ καὶ ίδιων πραγμάτων ἱνεκα, καὶ μηδὲν ἔχων δ τι καὶ δράστει τῶν ἀπάντων διεργερμένων, ἔγινα ἄμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, πρὸς δὲ καὶ γηραιζό μητρὶ, Χριστιανῇ εἰς τὰ μάλιστα οὔσῃ, καὶ ἀδελφῇ, καταφύγειν εἰς βασιλέα, ὡς ἑκεῖθεν καὶ μόνως ἔξιων βοήθειαν καὶ κατὰ καιρὸν ἐπανήξων αὐθίς ἐξ ὑπερτέρας χειρὸς καὶ ισχύος. [P. 85] Μηδὲ γὰρ

Quare cum ab illo arcanis prius convento nuntiis regias clam perlatas litteras, quibus ipsis plene cavarabatur, accepissent, suis illic otiose convatas et tuto asportatis rebus, summa celeritate se ad imperatorem conferunt specie transfigurarum. Eos ille cum libenter ac perbenevolē exceptit, tum ut digni erant honoravit, alterum quidem eorum Basilium nomine excubitorē cubiculifaciens, alterum vero Basilicum magnum et hetæriarcham ereans. Expertusque mox eos ad omnia ad quæ adhibebantur dextros atque industrios, eorum opera frequenter utebatur, pronamque in ipso suam gratiam haud dubiis declarabat indiciis. Porro illi multa ex se habentes, non pauca ipsis ab imperatore administranda commissa summa fide benevolentiaque tractarunt, gratissime semper utilissimeque servientes. Plane transformati in mores habitumque Romanorum fideliissimum obsequium imperatori præstiterunt: nihil enim ita subditis in principem verum amorem sinceramque fidem inspirat ut gratia meritis prompte reddita et beneficium dignis ac referre scientibus ultro representatum. Tunc et sullanus, magis adhuc magisque vacillantibus qui circa ipsum erant, simul ob sese ostentantem terribili specie Tocharorum gentem, simul ob peculiarem rerum suarum 131 statum nesciens quo se verteret cuive consideret, cunctis arrectis in spes metusve rerum imminentium nec satis uspiam consistentibus, decrevit cum uxoribus et filiis cumque matre vetula optima Christiana, præterea cum sorore ad imperatorem confugere, a quo solo articulo rerum suarum juvari poterat et in posterum auxilium sperare, quo, si unquam resedisset illa tempestas, tentaret redi-

πιστεύειν ἔχειν ἑτέρῳ τὴν σωτηρίαν, ἐπεὶ καὶ ὁ προφῆταις Μελήκ πρὸς χρόνων αὐτομολήσας παρὰ βασιλέως κατείχετο, ὃν δὴ καὶ αὐτὸν ὑπώπτευεν δῆμος μὴ λυθεῖς ἐπιστῇ μετὰ πλήθους καὶ οὐ καλῶς ἔχειν τὸ εἰς ἀρχῆς κράτος ἐντεῦθεν γένοιτο οἱ. Ἐπίστευε δὲ καὶ ταῖς εἰς βασιλέα παλαιάς ἔκειναις φιλοφρονήσοις, καὶ ἔθαψεις φανεῖς ἀνδραῖς τὰ πρὸς θυμοῦ Συμφορῆσας τοιγάρουν πλῆθος χρυσίων οὐ δρόιως ἀριθμητὸν, καὶ τὸν Περσῶν πλοῦτον περιβαλλόμενος, ἕμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, τοῦ Πιστεύδιας προσγωγοῦντος ὡς βασιλέα χωρῆ. Οὐ δὲ, ὡς εἰκὸς, ἀσμένως δεξάμενος οὐκ εἶχεν δὲ τὶ χρήσαιτο τούτῳ, πλὴν μάλα φιλοφρονησάμενος πρὸς ἔκεινον, καὶ θαρρεῖν διδοὺς ὡς κατὰ καιρὸν ἀπενήκοι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλάβοι αὐτῷ συνεργοῦντος, ἐφῆκε διαγεῖν ὡς, οἱ σύνηθες δὴν αὐτῷ οἴκοι τῆς Περσίδος ἄρχοντι. Οὐθὲν καὶ σέλμασι βασιλικοῖς τῷ βασιλεῖ παρεδρίαζε, καὶ φοβεροὺς περὶ αὐτὸν εἶχε σώματος φύλακες, καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς συμβόλοις ἔχρητο ἐρυθροβαρὲς πέδιλον ὑποδύμενος. Τὰ πιστὰ δὲ καὶ πρὸς τὸ εὖ πράξειν εἶχε διὰ τὴν ἐξ ὑπογούου χάριν,

tum in principatum validis Romanæ potentia subnixus copiis. Cuncta enim circumspiciens, neminem tunc reperiebat cui recte committere salutem suam et fidere satis posset, quandoquidem et prius memoratus Melech, eum aliquanto antea ipse quoque transfigisset, ab imperatore detinebatur; a quo scilicet quotidie metuebat ne qua nactus exitum a custodia numerosum in se duceret exercitum, et sic in irritum reciderent spes conatusque, quos intendebat in statuendo sibi firmandoque principatu. Magnopere autem nitebatur vetere imperatoris amicitia, magnis sibi officiis, cum esset olim in Perside, testata; confidebatque, simul ejus coram affandi contigisset copia, se quod cuperet ab eo impetraturum. Congesta igitur in capsas quas secum extulit aureorum multitudine non facile numerabili, et ditissimis luxu Persico vestibus induitus, cum conjugibus et liberis, Pisidiæ præside duce itineris, ad imperatorum se confert, qui eum humanissime exceptit. Et quanquam non habuit tunc in quo ejus opera uteretur, omni tamen significatione benevolentia consolatus est; spemque ipsi fecit auxiliarum a se subministrandorum in tempore, quorum ope tuto rediret in Persidem, et principatu recuperato florentem ibi ut prius et tranquillam domi sua vitam in consueta dignitate degeneret. Itaque in suggestibus regiis imperatori 132 assedit, et minaces ipse quoque circa se corporis custodes habuit, et insignibus imperii utebatur, rubros induens calceos. Haec autem honoris amorisque signa non vane ostentari, sed ex vere propenso in ipsum ac sincere favente, quæque polliceretur præstituro, imperatoris animo proficiisci persuasit ipsi conscientia memoria suorum in illum meritorum, quo tempore supplicem eum benevolo exceperat hospitio, cuius gratia vicem mutuam a non immemore, et ab eo cui plus contulerat, id

A ἦν κατὰ καιρὸν διδοὺς ἥλπις παρὰ τοῦ λαβόντος τὰ κρείττω. Τὸ δὲ ἦν ἄρα οὐ σταθερά τις ἥλπις τοῖς νοοῦσι βαθύτερον. Ἀλλὰ τότε τὸν καιρὸν θεραπεύων δι βασιλεὺς τοὺς μὲν περὶ αὐτὸν, καὶ μᾶλλον γυναικας καὶ τέκνα, κατὰ συντήρησιν πρὸς Νίκαιαν πέμπει, τῷ μὲν δοκεῖν τὸ ἀσφαλὲς ἔκεινοις περέγων ἐφ' ϕ μὴ βλαβεῖν ἀφίλακτοι δύντες· οὐδὲ γὰρ καλὸν ἔδοκει συνεκστρεψέν τῷ βασιλεῖ ἀγθεῖς δύτας καὶ τῆς γυναικῶντιδος· τὸ δὲ πάλιν σφᾶς διατρίβειν ἐπ' ἀνατολῆς ἀναχωροῦντος τοῦ βασιλέως, μὴ καὶ εἰς κίνδυνον γένοιτο. Τὸν δὲ γε σουλτάνην συμπεριάγων αὐτῷ σὺν προστκοσθῇ τιμῇ τὴν ἐπὶ τοῖς ἔκεινοις συνεσκίαζε πρᾶξιν, ἢν τῷ μὲν δοκεῖν, ὡς εἰρηται, ὑπὲρ ἀσφαλείας ἔκεινων προσέσταττε, τῇ δὲ ἀληθείᾳ δὲ ἔκεινων τὸ ἀσφαλὲς ἔχοντων τὸ ἐν ἀσφαλεῖ τὸν σουλτάνην εἶναι καὶ μὴ συνισχημένον πραγματεύομενος. Προκατελάμβανε γάρ τὴν πρὸς τὸν τῶν Τοχάρων ἀρχοντα Χαλασοῦ εἰρήνην, ὡς ἀνευκατηρίζοντος ἐντεῦθεν ἔκεινου τοῖς τῆς Περσίδος, μηδὲ δυομαζομένου τοῦ σουλτάνην ἐν ταύτῃ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμερῶν ἐφ' ἡμέραις τριβομένων τὰ τῶν Περσῶν ὑπεκλίνοντο

D modicum quo nunc egeret accepturum plane confidebat. Erat autem ea spes non usquequa certa fundataque, judicio eorum qui non hærentes in superficiaria specie res penitus ipsas introspicerent ac profundiore prudentia examinarent. Ceterum tunc quidem imperator in occasionem imminens familiam sultani, præsertim uxores ac liberos, Nicæam misit, prætextu plausibili necessariæ securitatis, ut in tuto ibi servarentur neve cujusquam injuriæ paterent in loco minus munito depositi, aut militantem imperatorem cum sultane assecantes itinerum insueto labore parvuli mulieresque vexarentur, rursus ne si relinquenter in urbe Orientali magis admota limiti, cum ab ea contingere imperatorem expeditionum occasione distare, non satis remoti essent ab omni discrimine quod inde jure timeretur. Porro sultanum ipsum circumducens secum quocunque iret, ac exquisitis ubique semper afficiens honoribus, ista familiaritatis ac reverentia specie id consequebatur imperator, ut ille nihil sinistri latere suspicaretur in illa filiorum et uxorum ejus Nicæensi custodia; quasi in solum ipsius commodum et securitatem ejus familiæ decreta. Revera tamen aliud spectabat astutus princeps, cui erat propositum custodiendis cerlo sibi et tuto loco tam caris sultano capitibus sultanum ipsum tot pignorum caritate quasi constrictum apud se retinere, ne quo subito forte capto fugæ consilio recederet. Quo ille faciendo demerebatur Tocharorum principem Chalaum, quicum certis jam conditionibus de pace transegerat: hic enim sultano procul alibi detento, et ejus ob absentia diurnitatem 133 memoria sensim exolescente apud Persas, tanto facilius feliciusque universæ potiri Persidis poterat, prout reipsa fecit. Imperatore quippe sultanum suspensum spebus inanibus tenente, sicque diem ex die ducendo moras assidue neciente

τοῖς Τοχάροις, ὡς καὶ τινας οὓς θν εἴποι τις σκηνι-
τας καὶ τῇ πολιτείᾳ ἀπηχθημένους, μὴ θέλοντας διπο-
τάτεσθαι. [P. 86] καθ' αὐτοὺς εἶναι, ἐπειλημμένους
τῶν ἡμετέρων δχυρωμάτων, πλὴν καὶ τὸν ἐντεῦθεν
ὑποτοπάζοντας κίνδυνον, εἰ φανερῶς ἐπιτιθοῖντο,
κατὰ μὲν τὸ κοινὸν καὶ καθόλου ἐνσπόδους εἶναι τῷ
βασιλεῖ, καθ' ἓνα δὲ νυκτὸς λοχῶντας τοῖς ἐκ τῶν
ἡμετέρων κλέμμασι χρῆσθαι. "Α δὴ καὶ τῶν ἡμε-
τέρων ἔξι Ιου πρὸς ἑκαίνους ποιούντων οὐ πόνους ἦν.
Ἐκ παντὸς δὲ τρόπου τὸ ἔθνος τῶν Τοχάρων δι' ἐν-
νοίας ἔχων δ βασιλεὺς ὡς ἀνυπόστατον τὴν δρμὴν
κατὰ τὸ εἰκὸς δοκούν ἔχειν ἄρτι, κινήσαν, τοὺς μὲν
κατὰ τὰ δχυρώματα Πέρσας καὶ λίαν ὑπεποεῖτο, ὡς
Οριγοῖς ἐλπίζων χρῆσθαι εἰ ἐπιθρίσσειν ἑκεῖνοι,
ἑκεῖνοις δὲ εἶχε διὰ μελέτης καὶ ἀλλως σπένδεσθαι
διὰ κῆδους. Ἐπὶ τοσοῦτον γάρ φοβερὸν ἔδοκει καὶ
μόνον πρὸς ἑκαίνους πόλεμον ἐννοεῖν, ὥστε καὶ ἕως
ἑκεῖνου καὶ τοῦνομα μόνον εἰς φόβον ἡγείσθαι
[P. 87] καὶ δεδίνειν.

ne rediret unde venerat, res Persarum omni alio
destitutæ præsidio tandem ad Tocharos inclina-
runt, tam universalí consensu, ut quidam ibi jam
antea segreges, quos jure quis scenitas dixerit,
semper soliti a communib⁹ abhorrente consiliis
et res sibi suas habere privatim, cum aliis omnibus
sponte subeuntibus imperium Tocharorum
illi uni subjicere se ipsi recusarent, coacti fuerint
in arces, de quibus diximus, nostri limitis rece-
dere. Ubi satis intelligentes se haud sine suo pe-
riculo tali tempore palam inde incursaturos Ro-
manas terras, callido consilio universim quidem
ac communiter fœderatos se imperatori profite-
bantur, singillatim vero grassationibus nocturnis
res nostrorum deprædabantur, in quo damnum
nostrum haud magnum erat; nam illi limitanei
strenue par pari referentes clandestinis et ipsi
rapinis infidos hospites ulciscebantur et facile
amissa reponebant. Omni autem ratione sibi con-
ciliandam statuerat imperator gentem Tocharum
tunc novo impetu et potentia ineluctabili motam,
ut cui hostiliter irrumpenti nihil posset obsistere,
eam beneficiis præoccupatam ab infestis consiliis
avertaret. Putavit etiam prudenter utendum illo,
quem memoravi, adventu segregum Persarum in
arcēs Romani limitis. Et hos enim blandissime
definivit officiis promissisque, scilicet sperans
istis se, quasi sepe objecta, mediis usurum ad
arcendam Tocharorum vim, si quando, quod a
gente bellicosa barbara timeri prudentia jubebat,
bellum cum Romanis quam pacem mallent. Stude-
bat autem imperator vehementer quam arctissima
necessitudine fœderis Tocharos sibi devincere, quo-
niam armis cum ea gente decernere rem adeo ter-
ribilem putabat, ut ne cogitatione quidem prima
tenus belli cum iis suscipiendo mentionem admit-
tendam duceret. Omnipotensque adeo id horribile
putabat, ut vel solo prolato istorum nomine causam
se habere idoneam duceret metus non ignavi et

A κε. "Οπως εἶχον οἱ πρὶν βασιλεῖς περὶ Τοχάρους
ἀκούομένους.

Πρώην μὲν γάρ δ Δούκας Ἰωάννης κλέος μόνον
ἐκείνων ἔκουε, καὶ κατωχύρου τὰ φρούρια σίφη καὶ
ἄρματα, ὃν τὸν μὲν καὶ εἰς χρόνους προσέτατεν
ἀποτίθεσθαι, βούλλαις μολυσθένταις τὸν ἐνότα τοῖς
ἐποκοῖς σφραγίζων, φέροντας δὲ ἔξωθεν ἐπιτάττων
σιτίζεσθαι, τὰ δὲ καὶ ἀναγκαῖα ἔτιθει τοῖς κτησι-
μένοις, ὡς ἑκαίνων πᾶν τὸ εἰς περιουσιαν δὲ ὑστε-
ρεῖν. Ηροικοδοτεῦντας γάρ μετὰ τὴν σεβασμὸν
εἰδόντα τὰ δηλα προσέτατες καταγράψεσθαι· μηδὲ γάρ
ἔχειν εἰδέναι τι τὸ ἔξορμῆσαν τῶν σφῶν φωλεῶν ἔθνος,
καὶ δποιοὶς τοῖς ἡθεσι χρῆσται, καν εἰρηνεύειν φίλοι
καὶ μάχεσθαι. Τόσον δὲ ἀδηλον ἔως τότε τὸ ἔθνος. Παρὰ
πολλοῖς δὲ ἐλέγοντο κυνοκέφαλοι, καὶ γε διαίταις ἀπε-
ριμέναις ἤκουόντο χρώμενοι, ὥστε καὶ ἀνθρωποφρ-
γεῖν ἐπιστεύοντο. Θεοδώρων δὲ τὴν ἀρχὴν βασιλεύεσθαι,
ἐπεὶ ἐλέγοντο διὰ Περσίδος πρὸς ἑκαίνον πρε-
σεύεσθαι, καὶ δὲ λόγος ἀληθινὸς, φόβος δὲ καὶ τάραχης

consternationis non reprehensibilis experiundæ fa-
tendæque.

**184 25. Ut se habuerint priores imperatores audita
fama Tocharorum.**

Et antehac quidem Joannes Ducas, audita solum
illorum fama, munivit arcas frumento et armis. Ac
frumentum quidem ea copia quam sufficeret in usum
quam longissimi temporis congeri jussit, obsigna-
rique singula horrea bullis plumbeis indicantibus
quantum in quoque conditum servaretur. Atque ut
certius is numerus constaret, præceperat eos qui
id frumentum comportabant non inde ad proprium
victum sumere, sed ipsis aliunde subministrari, quo
interim, dum ei convectioni navabant operam,
vescerentur. Armorum vero redundantem etiam
numerum necessarium putabat, tale id esse genus
rerum statuens, cuius nunquam affatum utentibus
sit, quippe quorum etiam dum innumerabilis vide-
batur affluere copia, sæpe in occasione penuria
sentiatur. Quare illos quibus incumbebat ex officio
gratis quædam suppeditare militibus jussit adscri-
bere catalogis suggestendarum e fisco rerum, post
sacram iconem, arma cuiusque generis et usus.
Istius tam accuratae provisionis prudenti huic prin-
cipi causam præbuit rumor procul auditus parantis
erumpere gentis barbara numerosa vehementis,
etiam cum nondum intelligeretur quid esset, quan-
tum posset, cur suis latibulis exiret, quibus uteretur
moribus, pacemque an bellum præoptatura videre-
tur. Tam vulgo enim increbuerat cum horrore ter-
roreque ad Tocharorum mentionem quasi panico
istius ejusdem cæsa quedam ignoratio populi, ut
eos plerique caninis deformes capitibus dicerent,
passimque audiretur de immani eorum genere vic-
tus, ac crederentur humanis carnibus ingluviem
explere. Cum vero ad Theodorum in imperio recen-
tem dicerentur ii ex Perside legatos mittere (nec
fama mentiebatur), magnum illi ea res metum et
perturbationem admovit. Decrevit tamen imperator

τον. Ἐγνω δ' δμιας δ βασιλεὺς τὸ φοβερὸν πλαστόν μενος ἐκείνους κατασφίσασθαι. Καὶ πρῶτον μὲν προσπέστελλεν ὡς δῆθεν ἀγγελοῦντας ἐπὶ Περσίδος ὡς ἐπ' αὐτοὺς εὐτρεπίζοιτο, καὶ οἱ ταχυδρομοῦντες ἐπέμποντο. Μισθὸς δ' ἦν τοῖς ἀγγελοῦσι ταῦτα, εἰ κινδυνεύοιεν ἐνιστάμενοι καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀνυπόστατον πᾶσιν δμολογοῦντες ἔθνεσι, δαψιλῇ τέκνοις σφετέροις καὶ γυναιξὶ σιτηρέσια. Εἴτα δὲ τοῖς πρέσβεσι προσελαύνουσι πέμψας τοὺς ὑπαντήσοντας ὡς δῆθεν καὶ σρίσι τὰς ὁδοὺς δδηγῆσαι, δι' δὲ δυσχώρων ἐξεπίηδες τόπων ἐκείνους διαβιβάζειν προσέταττε, καὶ τις ἀποκνιάλιν ἐρωτῷ τὴν δυσχωρίαν, οὕτω πᾶσαν ἔχειν τὴν τῆς Ῥωμαΐδος γῆν ἀποκρίνεσθαι, ὡς ἱτοίμως ἔχόντων τῷ μη εἰδέναι πιστεύειν. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς βασιλέα πολλὰ πονέσαντες παραγένοντος τηνίκα καὶ ἀλλ' ἄττα φοβερὰ ὄπενδει ὡς αὐτίκα καὶ ἐκ τῆς θέας φοβήσαν. Ἐπέταττε γὰρ τὰς δυνάμεις ἐν ταυτῷ συνελθεῖν; καὶ δπλισθέντας κατὰ φρήτρας καὶ φῦλα καὶ τάξεις, ἐν ποσοῖς τισι τῶν δδῶν διαστήμασιν ἴσταμένους καταφράκτους σιδήρωφ, φόδον νατὰ παιδιάς ἐμποιεῖν.

dissimulata formidine ipsos fallere. Ac primum misit certos homines qui nuntiarent in Persidem Romanorum imperatorem comparare 135 sed ad movendum in eos infestis signis. Hi alii super alios varie mittebantur quam velocissime, cum mandatis magnopere extollendi Romani imperii potentiam, ut resistere nulla quamvis fera et numerosa gens possit, in eaque affirmatione quam efficacissime inculcanda insistendi, quoad fidem facerent. Cujus rei periculo ne deterrentur, provisum erat magnitudine promissæ mercedis. Constituebantur quippe his qui istam operam reipublicæ navabant ampla demensa et publico et stata perpetuoque duraturæ in alimenta pensiones, quibus si quid humanitus, ut in periculoso ministerio, pati contingeret eos qui meruerant, uxores ipsorum liberiquo fruerentur. Alios etiam destinavit in occursum legatorum qui monstrarent iter : sed his præcepit ut eos de industria per loca maxime aspera inviaque ducerent, excusantes soli naturam et difficultatem situs, inde que captata occasione commendantes istud ipsum ipsis exhibitum officium tanquam videlicet imperator auditio illorum adventu, et conscient asperitatis itinerum, multa benignitate obvios deductores viæque indices miserit. Admonueratque ut si quis forte legatorum inter ægre superanda præcipitia rupium et saltuum perplexa offensus percontaretur, ecquis vel longo circuitu queri posset alibi commodior transitus, constantes concordesque asseverarent nusquam quidquam tolerabilius sperandum : ubique enim similiter præruptam impeditamque terram Romanam esse, hoc siquidem facile credituros audacter indigenis affirmantibus peregre appulsos barbaros ob necessariam ignorationem tam longinquæ regionis. Quandocunque autem post multum denique laborem ad imperatorem pervenirent, ex cogitaverat modum objectandi eis illuc scenam

A Τὸ δέ γε τῆς γερουσίας καὶ δσυν ἦν τῶν ἐν [P. 88] τέλει καὶ τῷ βασιλεῖ πρὸς αἵματος, πάντας πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐσκευασμένους καὶ στολαῖς καὶ γενναῖρ τῆς ψυχῆς παραστήματι, ὡς αὐτίκε τὸν κατὰ πόδας λαπάζοντας, πολλάκις διιόντας ἐξ ἀφανῶν ἐς ταυτὸ ξυμπίπτειν, ὡς τοὺς αὐτοὺς μὲν εἶναι ταῖς ἀληθείαις, δοκεῖν δ' ἄλλους καὶ μηδέποτε τοὺς αὐτοὺς, τρόπον δακτυλίδιου σφενδόνην μὴ ἔχοντος, ἢν τις βούλοιτο ἐπ' ἐκείνου τὸ πρότερον καὶ τὸ ὄπερον θεωρεῖν, ὡς τὸ αὐτὸ δὲ μὲν πολλάκις λαμβανόμενον εἶναι, δοκεῖν δ' ἔτερον τῇ μεταλλαγῇ Αὐτὸν δὲ βασιλικῶς ἐσταλμένον, μηδὲν τῶν φοβερῶν ἐλλείποντα, ἄνω που καθῆσθαι σπάθην φέροντα ταῖς χερσὶ, βήλοις τε πολυτελέσι περικεκλεισμένον, ἔλλων καὶ αὐτῶν φοβερῶν περιισταμένων, ἵκανῶν ὅντων καὶ τούτων καταπλῆξαι τὸν δρῶντα καθ' ἑαυτοὺς. οὕτω ποιεῖν χρηματίζειν τοῖς πρέσβεσι, μακρὰν μὲν ισταμένοις, δσον εἰκάζειν τὸν βασιλέα καὶ δρψ τὰ δρώμενα, ἐξαφνης δ' ἐξ ἀδήλου τῶν παραπετασμάτων διανοιχθέντων οὕτως ἐγγενέσθαι σφίσι βλέπειν τὸν βασιλέα ἐπὶ τοῦ θρόνου μᾶλα σοβαρευόμενον,

B plane terrifīcam, quæque ipsos quamlibet feros primo aspectu percelleret. Præceperat enim exercitum convenire universum, omnesque milites armatos per manipulos, cohortes, legiones, structis et digestis ordinibus, ad certa viarum intervalla stationibus descriptis, apparere cataphractos et totos rigentes ferro, insuper monitos ut artem adderent negotio, efferandaque daia opera contumacia quadam oris ac superciliorum minis quasi per ludum formidinem augerent. Senatores quoque cunclos ac quotquot 136 in præcipua dignitate erant præser-tim i. imperatori sanguinis principes, jusserat quam magnifice ac speciosissime vestitos perculiari cura majestatem ac fastum affectare, imo trucibus oculis vultuque irato feros spiritus præ se ferre velut mox obtrituros quemcunque occurrentem, sicque ire redireques sæpius ostentare se rursusque occultare, statimque denudo intrare, ut alii aliquæ viderentur et numerus in speciem cresceret. Sicut enim annulum pala parentem qui secundo videt facile alterum credit, quippe non habentem quo discernatur aut unde judicet spectator eumdem unum secundo tertio sumi, quare illi facile persuadetur multis esse plane similes sibi succedentes, ita primum erat exteris intrantem in aulam offerentemque se subinde senatorem aut principem eumdem pro diversis sumere. Porro ipse imperatoriis vestibus maxime augustis splendidissime ornatus præcelso residens solio, minaotier supinus, vultu ac fronte terrorem spirantibus, ensem districtum manu vibrans latebat intra septum velis undique pretiosissimis oppansis clausum, non statim conspicuus admittendis in aulam, quæ aliis varie cincta terriculis haud dubia formidine persusura erat quantumlibet constantem audacemque spectatorem. Traductos per istam terrorum pompam in ipso conspectu veli thronum regium tegentis mora longiuscula deli-

δλίγα τε εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι μεταξύλογοντων τιῶν, φοβερὰ δὲ καὶ ταῦτα δοκοῦντα, ὡς μόνον λεγόμενα καταπλῆξαι. Καὶ οὕτως ἐπ' ὀλίγον ἀφοσιωσάμενον τὸν χρηματισμὸν, ἀποπέμπει διὰ τῶν αὐτῶν καὶ πάλιν δυσχωρῶν τοῖς ὁδηγοῖς ἐπαναγομένους. Τὰ γοῦν πρότερα ταῦτ' ἥσαν, καὶ οὕτω δεδιότας ξυ-
έβαινεν ἀντιφθεῖν ἐκ συνέτεστως· τότε δὲ ὁδοῦς καὶ ἡπίως πάνυ ἐπεχείρουν πρεσβεύεσθαι μὲν ἐπ' ἑκείνους, ἑκεῖθεν δὲ πρέσβεις δέχεσθαι, ὡς αὐτίκα καὶ κατὰ κήδη σπένδεσθαι μελετῷν.

καὶ. Ήερὶ τῶν κατὰ δύσιν· καὶ δπις Καίσαρ προσ-
έβαλεν ἐκ παρόδου τῇ πόλει.

Οὕτω δὲ τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν κρατυνομένων καὶ κατ' ἔλπιδας ἄγαθὰς, δυτῶν, τὰ κατὰ δύσιν καὶ αὖθις ἐκύμαινον. Οὐ γάρ δεσπότης Μιχαὴλ {P. 89] μὴ εὑχερῶς φέρων στεφούμενος τῶν φρουρίων καὶ τῆς χώρας ἀπελθαμένος, ἦν δὲ θεῖος αὐτοῦ καὶ πατήρ δὲ Θεόδωρος, ὃς καὶ βασιλικῆς ἀναρρήσεως κατὰ δύσιν ἡξιώθη τοῦ Ἀρχιδόνων ταινιώσαντος Ἰακώβου, ιδρῶσι πλείστοις καὶ σπάθῃ ἐκσπάσας τῶν Ἰταλῶν τοῖς ἴδοις προσεποιήσατο, τούτων μὴ φέρων δὲ Μι-
χαὴλ στερούμενος ἀνελάμβανε τὰς πρὸς τὸν βασιλέα συνθῆκας, καὶ τὰ κατὰ δύσιν ὑποκοιούμενος εὐχερῶς πρὸς ἑαυτὸν διὰ τὸ καὶ ἄλλως τῶν δυτικῶν εὐρίπιστον ἐπειθεὶν ἀποκλίνειν αὖθις. Διὰ ταῦτα τὸν μὲν δεσπότην δὲ βασιλεὺς Ἰωάννην, σπουδῇ τὰ φω-

nuit: tum suspensus expectatione sollicita repente
aulæis undique reductis angusta illa et verenda, de
qua dixi, majestate percult; jussos debino dicere
quæ vellent contemptum aliud agens audivit, cui-
dam identidem aliquid in aurem insusurranti par-
tem attentionis commodans. Ubi perorarunt, per-
paucæ eaque minacia respondit. Ita dimissos impe-
rat extra limitem per easdem confragosas 137 et
præruptas vias duci. In hunc modum tunc ille su-
spectam arrogantiam gentis barbaræ simulata pru-
denter superbia retundere satagit, utili tum consi-
lio. Sed aliud secuta post tempora poposcerunt.
Quare non minus sapienter qui postea imperarunt,
Tocharos et excepérunt venientes humani et vicis-
sim honorificis legationibus convenerunt, omni eos
ratione sibi consiliare satagentes et fœdere quam
arctissimo conjungere.

26 De rebus Occiduis; et ut Cæsar obiter urbem
tentaverit.

Sic Orientalium provinciarum statu qua pace in
præsens qua spe bona in posterum firmato, res
Occiduorum tractuum fluctuare denuo cœpere. Nam
Michael despota iniquo animo ferens privatum se
arcibus et expulsum regione, quam patruus ejus et
pater Theodorus (qui etiam acclamatus in Occidente
imperator fuerat, coronante ipsum Jacobo episcopo
Achridensi) multo sudore armata manu extortam
Italis suæ ditioni adjecerat, his, inquam, se spo-
liatum Michael non ferens revocavit quæ paulo ante
imperatori promiserat, et Occiduas gentes rursus
ad se trahere aggressus facile ad defectionem im-
pulit leves ac faciles populos. Ob ea imperator

A σίτα λαβόντα, προσέταττε τὸν πόλεμον πρὸς ἑκεῖνον ἐκφέρειν· ἐπειδὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Σικελικῆς ῥηγικῆς ἔκουσιας πολλὰ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῆς νέας Ἡπείρου προσεσφετερίσαντο, πέμπτες κάκεῖσε τοὺς ἀντιτεκομί-
νους. Καὶ δὴ τῷ Καίσαρι Ἀλεξίῳ τὸ Σκυθικὸν παραδόντες σὺν οὐ πολλοῖς ἄλλοις πρώτον πρὸς Θράκην ἔκώρμα, τὰ κατὰ τὴν Ὁρεστιάδα καλῶς ὡς εἶχε διαθησμα-
νον, ἐν δευτέρῳ κάκεῖντα τιθέμενος. Τὸ γάρ Βουλ-
γαρικὸν οὐκ ἤθελεν ἡρεμεῖν, καὶ μᾶλλον κατ' ἔχ-
θραν καὶ μῆσος τὸ πρὸς βασιλέα, τῆς πρώτης τῶν θυγατέρων τοῦ Λάσκαρι θεοδώρου καὶ βασιλέως Εἰρήνης τὸν σύζυγον Κωνσταντίνον, διν καὶ βασιλέως Βουλγάρων δὲ λόγος ἐδείκνυν, μᾶλλα θερμῶς ἔστρυ-
νούσης κακοῦ τὴν χώραν, ἀντίποινα δῆθεν ὃν δὲ ἀδελφὸς Ἰωάννης ἐπασχε. Τῷ γοῦν Καίσαρι προ-
τεγαμένον ἦν πρὸς βασιλέως ἐπιστάντι τοὺς τῆς Θράκης μέρεσι καὶ τῇ πόλει προσσχεῖν ἐκ παρόδου, καὶ ἐπιστεῖσαι μὲν ἀπειλοῦντα τὸ ἔφος τοῖς Ἰταλοῖς, μὴ μὴν δὲ καὶ διοινούν, πράττειν· οὐ γάρ ἵκανος εἶχε τῶν στρατευμάτων. Ός γοῦν τὴν Καλλίου δὲ Καίσαρι περιπαθεῖς κατέλαβεν, ἔγνω πρότερον ἡ τοῖς κατωτέρῳ προσσχεῖν, κατὰ Σηγυνίδην γενέσθαι, καὶ τῇ πόλει ἐκ τῶν δυτικῶν μερῶν [P. 90] προσγιγνόμενος (μηδὲ γάρ εἶναι κωλύμην ἀπάντων τῶν ἦτοι τῷ βασιλεῖ ὑποτεταγμένων) κατοπεύσαι μὲν καὶ ταύτην ὡς εἶχε τότε καὶ μαθεῖν τὰ τῶν ἔτιδες πό-

C despotam Joannem jussum statim exercitum edu-
cere ad Michaelēm bello urgendum misit. Præterea
quoniam missæ copiæ a rege Siciliæ multa Illyrici
et novæ Epiri loca sibi subjecerant, destinavit
etiam illuc qui ipsis obstiterent. Alexium insuper
Cæsarem, Scythis et auxiliaribus cum aliis non
multis copiis traditis, primum in Thraciam immi-
sit, cum mandatis ut invigilaret Orestiadi ejusque
securitati quam 138 posset optime prospiceret.
In quo tamen aliud præcipue spectabat. Videbat
enim Bulgarios in apparatu esse novarum rerum,
Irene videlicet Theodori Lascaris, qui nuper impe-
raverat, filia Constantino, quem regem Bulgarorum
factum superius diximus, nupta, virum instigante
in Palæologum nunc imperantem, et ardenter ur-
gente ad irrumpendum in terras ditionis ejus, sic-
que repetendam ultionem injuriæ quam ab ipso
patiebatur Joannes frater ejusdem Ireneas contra-
fas et pacta redactus in ordinem. Mandaverat porro

D imperator Cæsari ut, cum attigisset partes Thraciæ,
urbi ex propinquo minaretur, obiter id quidem et
tentandi potius terrendique Italos gratia quam ex-
pugnandi spe: non enim habebat idoneum tantæ
rei apparatum aut exercitum. Ut igitur trajecto
Cæsar freto Calliopolim tenuit, decrevit priusquam
inferius descendere, accedere Selybriam et inde a
partibus Occiduis prope se admovere Constantino-
poli (nihil enim erat quod id vetaret, cunctis ab illa
parte imperatori subjectis), et sic e vicino con-
templari quo tunc illic statu res essent explorareque
Latinos urbem tenentes, quid animi et virium
haberent, voluntarios quoque, de quibus diximus,

έχοιεν, ίδειν δὲ καὶ τοὺς θεληματαρίους, οὓς καὶ διάλογος προέγραψε, καὶ δύμιλῆσαι τὰ οἱ δοκοῦντα περὶ τῆς πόλεως. Ἐλθπν οὖν καὶ σκηνήσας ἐν τοῖς περιπολοῖς προσεκαλεῖτο χρυφηδὸν τοὺς δοκοῦντας ἑκείνων, καὶ γε κατεπίστευε σφίσι τὰ κατὰ νοῦν, ὑποτείνων κάκείνοις ἀλπίδας, εἰς συνεργοῖς, τὰς μείζους. Τῶν δὲ καιρὸν ἔχειν εἰπόντων ὡς ἔγκακτως ἐπιθυμομένων (τὸ γὰρ τῶν Ἰταλῶν πλώμαν δύον ἦν ἐν τῇ πόλει ἐπὶ Δαφνουσίας ὡς ἀλώνισν τὴν νῆσον χωρεῖν, καὶ γ' ἐπὶ πλείσταις ἡμέραις προσταλαιπωρεῖσθαι καθῆμενον, ὅχλον δὲ ἄλλων εἶναι τὸ κατὰ πόλιν καὶ πολέμων ἀπείρατον), ταῦτ' εἰπόντων καὶ τὰ πιστὰ διδόντων ὡς συνεργῆσουσιν (όμονοτείνην γέρ σφίσι καὶ οὐς λοιποὺς ἐπὶ τοῦτο), δικαίων αὐτίκα, δτε μὲν πρὸς τοὺς ἀπ' ἑκείνων λόγους ἀπεῖδε καὶ τὴν προθυμίαν ἐώρα ὡς ἐτοίμως ἔχοντων προσβοηθεῖν, ἐθάρρει τὴν προσδοκήν, δτε δὲ πρὸς τὸ τῆς ἐγχειρίσεως δυσχερὲς αὐθις ἀπεβλέπει καὶ τὸ κινδυνόδες τοῦ πράγματος, εἰ οὕτω μετ' ὅλιγων καὶ ἐκ παρέργου πόλιν τοιαύτην, ἢν καὶ πολλαὶ δυνάμεις οὐχ ἐλεῖν ἡδυνήθησαν, αύτὸς ἐν ἀκερεῖ παραστῆσται, κατώκνει καὶ ἀνεβάλλετο. Ομως καὶ τοὺς λόγους λαμβάνων ἐν κοινῷ τὸ πράκτεον ἐτίθει. Καν-

videre, agereque cum illis quae opportuna videbantur ad spem urbis aliquando recuperandam. Cum igitur accessisset et in ipsis suburbis tabernacula fixisset, clam vocavit præcipios eorum, et ipsis confidenter quid in animo haberet aperuit, ostentans eis spes maximi proventuri ipsis commodi, si conferre operam vellent. Quibus admonentibus nunquam opportuniorem quam nunc esset offerri posse occasionem capiendam urbis, quoniam quantum in ea prius 120 navalium copiarum Itali habuerant totum aberat, proucul inde occupatum in oppugnanda insula Daphnusia, quam multis jam diebus multa sua ærumna obsiderent (superesse tantummodo in urbe vulgus imbelli), his ille auditis, et accepta fide cooperaturos pro virili ad expugnationem voluntarios (consentientes enim sibi cæteros habebant qui loquebantur), non mediocriter animatus ad audiendum est: faciebat quippe istorum et significata verbis et declarata vultu signisque cæteris alacritas, procinctorumque ad strenue juvandum ardor eminens, ut non usquequaque temerarium id ceptum videretur. Mox tamen cum ad difficultatem negotii mentem adverteret, cumque reputaret secum quanti periculi aleam jaceret, si cum tam paucis, obiter et consilio citra præviam deliberationem in arena capto, urbem tantam aggredieretur, quam paulo ante universæ vires imperii frustra oppugnasent, cunctabatur, et quærendum amplius putabat quid tali occasione esset agendum. Cum autem vocatis super ea re in concilium ducibus Alexius ejus patruelis ad persuadendam oppugnationem vehementer incumberet, et quidam ex voluntariis cognomento Cutritzacos fortissime in eam sententiam loquens operis etiam successum in se recipet (inevitabilis efficacie videlicet sunt decreta

A πειδὴ δ ἀνεψιός ἑκείνου Ἀλέξιος ἐπέκειτο προσβιαζων, καὶ τις τῶν θεληματαρίων Κουτριζακῆς τούπικλην μετὰ θαρρίους δπως πρχθεί λέγων τὸ ἔργον δροστατο (τὸ γὰρ ειμαρμένον ἀφυκτὸν ὕσπερ ἐμψύχοις οὕτω καὶ πόλειν), ἀναθαρρεῖ τε κάκείνος, καὶ πρὸς τὸ κρατῆσαι μετέωρος ἦν. "Οθεν καὶ τῶν ἄλλων μαθόντων τε καὶ συμφωνησάντων ἐτοίμως συγκαταπρᾶξαι οἱ τὸν λόγον, αύτὸς μὲν ἄλλοτε μὲν περιῃει καὶ τὸν τόπον ὡς εἰκὸς κατεσκέπτετο, τότε δὲ τὴν ὑποψίαν διαφυλαττόμενος ἐκποδῶν ὥν, τοῖς ὑποβαλλομένοις προτέχων, εὖ εἰδὼς τῶν τόπων συνγειει, καὶ προσεσκέπτετο δπως ἄριστα γένοιτο καὶ μετὰ σκουδῆς τὸ μελετώμενον σφίσι, μή πως καὶ ἀντιλαξάντεων τινῶν τὸ ἐν κρυπτῷ φωραθεῖη.

καὶ "Οπως ἐάλω ἡ πόλις τοῖς Ρωμαίοις.

[P. 91] Ής γοῦν ἐστη τὸ πᾶν τῆς βουλῆς, καὶ δικαιόρος ἐπάττετο νυκτερί τὴν ἐπιβουλὴν συνοιστεν καὶ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου μὴ προσδοκώντων ἔγνωσαν. Κάκείνοις μὲν μέλον ἦν ἐπαναβεβηκότας τὸ τείχος διεί κλιμάκων ἀφορητοὺς φυλαττειν τε τεταγμένους καταρριπτεῖν ἄνωθεν καὶ τὴν τῆς πηγῆς πόλην ἀνοίγειν σφῆγας ἐμβαλόντας, τὸν ἐκ λίθων μόνων προσταρμόζοντα ταύτη τοῖχον κατερηριφότας πρότε-

C Providentia, non solum in interitu aut alio casu singulorum viventium, sed etiam in mutationibus fortunisque civitatum), tandem et ipse adductus ad audendum est, et nihil jam aliud nisi victoriam cogitans totus in negotium incubuit. Itaque cæteris similiter per exercitum cunctis consilium, simul cognoverunt, impense probantibus, expedientibus que pro se quoque impetum ad omnem sive insidiandi sive irruendi necessariam operam, ipse 240 quidem interdum circuibat lustrans exploransque, ut par erat, cuncta, identidem autem, ne suspicionem Latinis urbem tenentibus moveret, recedens removensque se a conspectu, semper iis quæ suggerebantur attendens: ibat enim una cum ipso idem ille Cutritzaces peritissimus locorum, pariter cuncta circumspiciens. Providebant autem ambo simul ut quam optime quamque celerrime quod meditabantur fieret: periculum enim erat in mora, ne aliquid alicunde sentientes custodes monium vociferarentur et quod clam parabatur palam proderent.

D 27. Ut urbs capta sit a Romanis.

Ut igitur de omnibus convenit quæ conducibilia ad successum negotii sunt visa, et constitutum tempus est (nocti enim et ex improviso supervenire minime opinantibus decreverant), suis quique partibus strenue defungendis intenti expectabant sicutum. Aliis enim cura demandata est descendendi sine strepitu scalis admotis muro, eoque supererato quos ibi custodes reperirent superne extra dejisciendi, ac portam cui a fonte nomen est patefaciendi, cuneis impactis, ubi obductam ostio maceiram prius diruissent. Cæsari vero reservatum excitatos per noctem et pransos paratos secum trahere

ρον, τῷ δὲ Καίσαρι τοὺς στρατιώτας διὰ νυκτὸς ἐφελκόμενον ἐτοίμας εἰσβάλλειν καὶ κατὰ τὴν ἀνοιλεῖσαν πύλην εἰσέρχεσθαι. Εὔθὺς τῆς ὥρισμένης νυκτὸς ἐπιστάσης οἱ μὲν ἡσαν πρὸς τοῦργφ, καὶ τόπον εὑθετὸν στοχασάμενοι ἔκεισε προσῆγον τὴν κλίμακα, εὐφυλάκτως τὸ σύμπαν ἔχοντες, μή ποτε τοῖς φύλαξι φωραθείεν καὶ τὴν θηραν ἀνασοδήσασε, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ μέγιστος αὐτοῖς κίνδυνος ἐπιστῆ, εἰ δὲ πάντες ἐπιβουλεύοντες. Καίσαρ δὲ τῆς νυκτὸς ἐκείνης τὸ Σκυθικὸν καὶ δυον ἦν ἄλλο λαδῶν ἡπειροτέρος πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἐπεὶ πρότερον ἢ τοῦ πράττειν ἐκείνους ἔφθασαν καὶ ἢ νὺξ ἀργοῦσι παρώχετο, περιδεῶς εἶχε πρὸς τὴν ἀργίαν καὶ ἀντεπιθουλῆν ὑπάτευεν. Ἀλλ' δὲ Κουτριτζάκης ἀνελάμβανε τὰ τῆς δειλίας ἐκείνον καὶ ἐλπίζειν εὐθαρσῶς παρεῖχεν ὡς ἐκείνων τι πραττόντων ἐντὸς. Οὐ μὴν δὲ καὶ ὑποψίας δὲ Καίσαρ ὑφέτο ποῦ γὰρ καὶ διενόσησεν ἀργεῖν ἐκείνους ἐφ' ὃ κατερείπειν τὸν ἐπὶ τῇ πύλῃ τῆς πηγῆς ἐλθών ἔηρῶν ἐπιτειχισμόν; διεν καὶ ἐμφανεῖς προεξεδέχετο τοὺς κινδύνους, καὶ δῆλος ἦν χλευασθεῖς ἐλύνων. Ο γὰρ θερπεύειν τὸ ποταμόν ἐπιβουλος ὑπωπτεύετο, καὶ συνδέειν ἐδεκίματες τὸν ἀναλαμβάνοντα ὡς συνειδήτα

milites, quos opportune immitteret et per apertum ostium cum ipsis irrumperet. Statim ergo ut condita nox adfuit, illi quidem in opere præscripto versabantur, clam scalis erectis idoneo ac solerter delecto loco, cautionem adhibentes summam, ne custodibus indicium sui darent, et quam venatum ibant prædam strepitu intempestivo terrorerent præmature moverentque. Ad quam sedulitatem cavendi excitabantur magnitudine proprii periculi, utique quibus certa pernicies impendebat, si interciperentur in ipsa molitione insidiosi assultus. Cæsar porro per eam noctem sumptis secum Scythis et cunctis aliis copiis 141 festinabat urbem versus. Et quoniam ad viciniam portæ cum suis prius pervenit quam alii perfecissent id quod facturos ipsis convenierat, et nox ipsis cessantibus abibat, male cœpit metuere ne cujus magni mali aut causa aut effectus esset ista cæsatio. Contrarias videlicet insidias et ancipitem prodicionem suspectabat. Verum Cutritzaces revocabat eum ab illo metu quantum poterat, et spem optimam ut conciperet orabat, affirmans aliquid omnino facere intus eos qui murum consenserant. Nec tamen illum audiens a suspicione conquiescebat Cæsar: comminisci enim non poterat ubi et quamobrem tam diu feriarentur, nec quod statim facturos spoponderant, adhuc dissipassent murum subitarium et lapidibus temere congestissime cemento retro portam fontis erectum. Quæ maxime res inquietissimum illi terrorem admovebat magni a mox erupturi hostibus periculi. Itaque vultu haud dissimulabat mœrem quasi seræ pœnitentiæ, quod illudi sibi ac fucum fieri seque ac exercitum fraude in insidias trahi passus esset. Quem illi errorem qui demere consolando conabatur, adeo parum proficiebat, ut scese potius ipsum tanquam doli successum

A τοῖς ἐντὸς τὴν ἐπιβουλὴν. "Οθεν καὶ συνέδει διδόντος; ἐκείνου καὶ ἐτοίμου ἐκυτὸν παρεχομένου παθεῖν δὲ τι βούλοιτο, εἰ ἐκείνοις ἐπιβουλεύοιεν. Συγχατήνει δὲ τοῖς λεγομένοις καὶ δὲ Ἄλεξιος ἐπιθαρρύνων τὸν θεῖον καὶ τὸ δέος ἀποκρυψμένος. Καὶ δὲ μὲν περὶ τὴν μονὴν τῆς πογῆς προσεκάθητο, τὸν στρατὸν κατέχων σιγῇ καὶ μετάωρος ὡν πρὸς τὸ σύμβολον (τὸ δὲ ἦν τὰν βασιλέων εὐφρυμία ἐπὶ τοῦ τείχους ὑψηλοφωνεῖσθαι μέλλουσα)⁴ [Ρ. 92] οἱ δὲ τριγωνοὶ καὶ ἔνα ὑπαναβάντες τὰς κλίμακας προσπατίουσιν εὐθὺς τοῖς φρουροῖς κοιμαμένοις, Ἰταλοῖς γε οὖσι, καὶ σφιν οἱ ἐπιόντες διαρρήσαν φοβερόν εὐθὺς γάρ τοὺς μὲν μηδὲ αἰσθομένους ἐκποδῶν κατασγόντες ἐρήπτουν, σφάτοντες πρότερον, τοὺς δὲ καὶ τῆς ταραχῆς ἐπάιοντας καὶ πρὸς φυγὴν τρεπομένους φθάνοντες κατεσπάζουσιν, ὡς μηδὲ ἄγγελον τῶν δρωμένων ὑπολειπόθι, διου γε καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ κωλύσοντος φόδον ἐνίκων εἰ προσμήσαι, καὶ δῆλοι ἡσαν, ἦν τις ἀντισταή, μαχομένοι. Ελθόντες δὲ πρὸς τὴν τῆς πηγῆς πύλην καὶ ταῦτην ἀναπεφραγμένην εύροντες λίθοις κατέσπον εὐθέως, καὶ μέσου ποιοῦντες τοὺς λίθους διοδὸν τῇ στρατὶ ἡτοίμαζον εὐμετρῆ, εἰτα δὲ καὶ σφροῖ γαλ-

C fallaci sermone promoventem ei suspectum redderet. Quare statuit eum veluti conscientium insidiarum constringere custodiendumque suis dare, quod et fecit volente ipso ac se paratum exhibente ad quidvis supplicii subeundum, si quidquam insidiarum ab iis qui jam urbem intraverant strueretur. Comprobabat quæ a Cutritzace fidenter ea occasione dicebantur Alexius, confirmans similiter patrum, et ut metum deponeret adhortans. Ergo ille circa monasterium ad fontem situm quiescebat, continens exercitum silentio, et intentus observando signo de quo convenerat. Erat autem id acclamatio, qualis fieri imperatoribus solet, supra murum edita voce sublata et late intelligibili. Illi porro tranquille magna 142 vitandi strepitus cura, singillatim consensis scalis, offendunt statim custodes dormientes (Itali hi erant) et terrible illis somnium portant: subito enim eos nec sentientes corripiunt ac deturbant deorsum, jugulatos prius. Socios vero quosdam ipsorum, qui tumultu exciti fugam expediebant, præoccupantes concidunt gladiis, ut nemo supererset qui nuntiaret quæ gerebantur. Nempe jam metum, quo mœnia timide subeuntes astuaverant, ne qua vi majore ab incepto prohiberentur, nunc denique alacritate animorum ac fortitudine sucessu aucta vicerant extinxerantque, planeque præse ferebant se quemvis, qui adversatus esse objiceret, armis ultiro adoriri non dubitaturos. Progressi ad portam fontis, et hanc maceria retro obstructam reperientes, diruunt eam statim abstractis disjectisque lapidibus raptim congestis ac temere superstructis, quibus constabat, ingressum irrupturomox exercitui latum et inosfensum ea opera pandentes. Deinde autem cuneis æneis cardines valvarum demolientes revellunt. Florte præsens adfuit hoc illis

χίοις τούς θαυμάν τῶν πυλών ἐκκρούσαντες κατα-
σπῶσι. Καὶ εὐθὺς, ἔτυχε γάρ παρὼν ἔκεισε καὶ
τῶν Ἱερωμένων ὁ Λακερῆς, ἐκ τῶν θεληματαρίων
ῶν καὶ αὐτὸς καὶ συνεργῶν ἀνδρικῶς, διπαναβάνει
τὸ τεῖχος σύναμα Γλαβάτῳ τινὶ καὶ λοιποῖς ἄτεροις.
Οὐδὲ γάρ ἔτι ἐτόλμα, καὶ ἡ φωνὴ συναπεσθέσαι
τῷ δέσι ἔγγὺς ἐκινδύνευεν, δύπον γε καὶ τὸ τεῖχος
δοκεῖ διόδιον κραδαίνειται, ὡς καὶ κατα-
πίκτειν τὸν μέγα φωνῆσοντα τὴν τῶν κρατούντων
εὐφημίαν. Ὁμως παραρκατόμενος τοῖς ἄτεροις τρε-
μούσῃ φωνῇ τὴν βασιλικὴν ὑπεσήμαινε, καὶ συ-
νήχουν οἱ κάτω τοῖς ἀνω, καὶ ἡ φωνὴ διῆρετο καθύ-
σσον ἢν φηλότερον. Τότε καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν Καίσαρα
τὴν φωνὴν καραδοκοῦντες ἀκούσαντες ἐκπηδῶσι τοῦ
λόχου, καὶ ἅμα τάχει ἀπτέρῳ ἐπὶ τῆς πύλης ἔχω-
ρουν, καὶ προκαταλήθοντες εἰσχέονται παμπληθεῖ. B
Ἐπὶ δὲ ὁπ' αὐγαῖς ταῖς πρώταις τῆς ἡμέρας οὕσης
ἔξαιρην τὴν χώραν κατέβεον καὶ ἐπόρθουν τὸ προσ-
τυχὸν σκυλεύοντες. Τὸ δὲ γε Σκυθικὸν εὐσυνέτως μὴ
σκεδανόμενον εἴργον τὸ προσγινόμενον ἐκ τῆς πό-
λεως πλῆθος, εἰ που συσταίτεν τινες μαθησείσθε τὸ
γινόμενον πλάσματι γάρ τὸ πραχθὲν ἐψκει λεγόμε-
νον. Οἱ μέντοι γε Καίσαρα στρατεύεις πολλάκις ἔσχο-

agentibus sacerdos quidam nomine Laceras, e gente
et ipse voluntariorum; qui ubi ad portas demolitio-
nem viriliter cooperatus ipsis esset, murum con-
scendit cum quodam Glabato nomine et aliis reli-
quis. Sed terror cum tantus constrinxerat ut vix
expedire posset vocem; parumque aberat quin ea
in fauibus metu extincta condicte acclamationis
signum edere nequiret: nam etiam murus, post-
quam in eum ascendit, tremere ipsi utique turbato
videbatur et totus concutti. Quare opportunus ei con-
firmando fuit comitatus aliorum, qui misere formi-
dantem ne, simul vocem attolleret in constitutam
acclamationem Augustorum, de muro statim præ-
ceps caderet, sic adhortationibus undique instantes
animarunt, sicque amplexando tenendoque a vano
periculo ruendi ex alto securum fecerunt ut conari
tandem auderet, ac tremente quidem intermortua-
que voce, solemnem formulam bene precandi Au-
gustis utcunque pronuntiaret. Responderunt statim
qui **143** infra murum erant, et vocem superne ac-
ceptam multiplicam robustius frequentarunt, quæ
late jam clareque audita ubi Cæsarem cum suis id
ipsum expectantes admonuit, exsiliunt ex insidiis
et volucri celeritate ruentes ad portam per eam oc-
cupatam densi subeunt. Hora erat dilucescentis pri-
mulum diei, quando ingressi urbem milites Cæsaris
incursare regionem primum obviam ac diripere co-
perunt, spoliantes quotquot occurserent. At Scy-
thicae copiæ, prudenti sane consilio, militariter ordi-
natæ persistenter, submoventes affluentem e reliqua
urbe multitudinem, sicubi coeuntes quidam consi-
stent cupidi cognoscendi quid gereretur: non
enim fidem faciebant qui rem ut erat narrabant.
Cæterum Cæsar longo usu rerum bellicarum edo-
ctus, saepè ac diu versatus in expeditionum et

A λακῶς καὶ εἰδὼς τὰ τῶν ἀλώσεων δυσχερῆ, δέδιως
οχολῆτη προσέβαλεν, ἵνας τῆς ἡμέρας ὑπαυγασάστης
τέλεον μάθοι τὴν ἐντὸς δύναμιν ἀκριβέστερον. Μετα-
λαμβάνει δὲ τὴν δεῖλαν ταύτην ἕτερος Θόρυβος, Ἰκκ-
νῶν Ἰταλῶν φανέντων ἐν δπλοῖς καὶ ἰσχυρῶς φρινο-
μένων ἔχειν ἀμύνειν. Ἐγγὺς δὲ ἐλθεῖν ἐκινδύνευε
διὰ ταῦτα πάλιν τραπέσθαι τε καὶ τὴν πρᾶξιν ἀνα-
βαλέσθαι· οὐδὲ γάρ εἰς μάχην οἱ εἰσελθόντες ἀξιό-
χρεψ ἐνομίζοντό οἱ, μόλις εἰς πεῖραν καὶ λόχον ἀρ-
κέσοντες. [P. 93] Ἀλλὰ προστίθενται τούτοις καὶ οἱ
Θεληματάριοι, καὶ ἄλλως μὲν θαρράλεοι ὄντες, δμως
δὲ καὶ διπερὶ τῶν διλων κίνδυνος τότε καὶ παρὰ τὸ
εἰκός σφᾶς ἐποιεῖν ἀνδρίζεσθαι, ὡς μὴ πειρεομένους
θν κρατοῖεν οἱ Ἰταλοί. Τῷ τοι καὶ συσταθέντες καὶ
ἐκπονοῦν ἀρτύναντες ἀντεῖχον καὶ περιῆσαν, δλίγους
μὲν ἀποβλόντες, ἐνίκων δὲ καὶ κατετροποῦντο, καὶ
νῦτα διδόντας τῷ εἰς φυγὴν τραπέσθαι ὑποδύναι
σκότος ἐποιουν, ἐνθα δὲ καὶ σωθεῖν. Τότε τοιγαρ-
οῦν τὸ μὲν Σκυθικὸν ἀνέδην ταῖς σκυλεύσεσιν ἐπε-
βάλλοντος, καὶ ἀποθῆκαις τῶν χρειαδῶν προσπαλούντες
ἐνεφοροῦντο τῶν ἀναγκαίων. Ὁμως δὲ γε καὶ πάλιν
ἀμφὶ τὸν Καίσαρα συνελέγοντο τῆς ἡμέρας πολλάκις,
καὶ περιτειχιζόμενοι τούτον ἐφρούρουν τε καὶ ἐφρου-

oppugnationum periculis, indeque reputans quam
sit anceps et erroribus perniciosis obnoxia res ex-
gugnatio urbium, sapienti cunctabundus metu non-
nisi caute ac pedetentim procedebat, exspectans
dum adulta jam die plene ac certo cognosceret
quantum intus esset copiarum. Quam ejus progre-
diendi timiditatem alias continuo tumultus exceperit.
Italis videlicet sat magno numero apparentibus in
armis ea specie ut fortissime viderentur pro urbe
liberanda pugnaturi. Hi cum se admovissent pro-
pius Cæsari parum abfuit quin ille receptui cane-
ret opusque relinqueret inceptum: non enim ipsi
videbantur. quos in urbem induxerat, resistendo
pares, quippe quos vix ad tentandum ex insidiis in-
sultum sufflere putabat. Verum iis se adjunixerunt
voluntarii fortes alioquin et bello boni, tunc autem
audacieores facti certitudine impendentis ipsis ex-
tremi periculi, **144** si res eo loci deduola omitte-
rebut: neque enim erat dubium quin, si eo peri-
culo incolumes Itali defunerentur, gentem sibi-
obnoxiam, quæ ipsos esset perdere conata, pari
exigenda tam acris injuria vindicta funditus perde-
rent. Coeuntes igitur magno numero instruentesque
sese in aciem egregie restiterunt, tandemque supe-
riores, paucis suorum amissis, vicerunt fuderuntque
hostes, et tergo vertere compulos in latibula cuique
nota compulerunt, ubi tenebrarum beneficio vitam
servarent. Tunc demum secure ac palam Scythæ
congerendis ex hoste prædis spoliisque operam de-
derunt, et in apothecas rerum ad virtutem paratarum
incurrentes expleverunt se cibo potuque, sic tamen
ut rursus circa Cæsarem se subinde congregarent
ipsumque vallarent, ac vicissim ab ipso copiisque
quas ducebat protegerentur, ac sic omnes, si qui
de novo adversariorum apparerent, eos alacriter

ροῦντο, ὡς, εἴ τινες φανεῖεν. εἰσβαλοῦντες προθύμως. Ο δέ γε βασιλεὺς ἐκείνων ὁ Βαλδουΐνος, ἐκπλαγεὶς οἶν ἀκούσας καὶ τῶν φρενῶν ἔξω γενόμενος, οὐδὲν ἀλλ' ἢ πρὸς τῷ φυγεῖν ἦν. Καὶ δὴ καταλιπὼν τὰ τῶν Βλαχερῶν ἀνάκτορα ὡς οὐδὲνας δοκούστης ἀμύνειν τῆς γῆς, δρόμῳ χωρεῖ (ἐπίστενε γὰρ τῇ θαλάσσῃ πλέον) πρὸς τὸ μέγα παλάτιον, καὶ ὡς εἶχεν, ἀφεὶς μὲν καλύπτραν, ἀφεὶς δὲ καὶ σπάθην, τὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας σύμβολα, νηὶ καταβὰς πιστεύει τὴν σωτηρίαν. Τῆς ἡμέρας δὲ ταύτης οἱ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπιστάντες φάλαγγος ἐφ' ὑπερ εὐρήσειν καὶ καθέξειν τὸν βασιλεύοντα, τῆς φυγῆς ἔχρωντο συμβόλοις, καὶ ἀπεθάρρουν πλέον ἐντεῦθεν δραπέτου γεγονότος τοῦ ἐπὶ τῷ φυλάσσειν τεταγμένου, τὴν δέ γε καλύπτραν καὶ τὸ ξίφος ἀναλαβόντες ἀπαρχὴν αὐτάρκη ταῦτα τῶν κατὰ πόλιν λαφύρων καὶ ἀκροθίνιον ἐποιοῦντο. Καὶ ἄμα σημεῖον ἦν τοῖς ἐπ' ἐκείνῳ φαρδοῦσιν ὡς οὐδὲν ἐκεῖθεν ἀγαπήσαντος φεύγειν ἔχοιεν. Ἐπειδὲ δὲ ἐκπυστὸν ἐγένετο τὸ πραχθὲν, αὐτῶν γε καὶ τοῖς κατεπιχότων καὶ μὴ καθαρῶς πιστευόντων ἔχειν τὰ ἐν χερσὶ χρητούμενα, ἀφικνεῖται ταχέως καὶ ἐπὶ τοὺς περὶ τὴν Δαφνουσίαν φῆμη γε οὕτα καὶ θεὸς ἡ φῆμη, καὶ ἀμὲν ἤκουσαν διαπεφωνήκεσαν, περὶ ταῖς

adorarentur. Cæterum imperator Latinorum Baldinus consternatus auditio urbis captæ casu, et mentis impos factus, nihil nisi fugam meditabatur: et reliqua regia Blachernarum, nihilque ad salutem spei amplius in terra constituens, cursu contendit ad magnum palatium: mari enim plus fidebat, et ut erat, amissō capitinis tegmine abjecto que ense, ipsius insignibus Imperii, navi raptim consensæ salutem credidit. Ea porro die duces Romanæ phalangis, quo militum studia incenderent ad investigandum capiendumque Latinorum imperatorem, palam ostentarunt imperii ejus insignia, quæ quod in hostium manus venissent judicio erant fugisse ipsum. Quæ res etiam valebat ad augendos 145 Romanis animos, utique qui viderent inde non difficile negotium restare absolvens expugnationis urbis quam is cui proprie incumbebat ex officio tueri ac propugnare deseruerat. Tegmen ergo regium capitinis et ensem imperatoris fugientis tanquam primitias spoliiorum urbis captae et votivum anathema consecrunt palam appendentes, id quoque consecuturi ut isto spectaculo fiducia omnis Byzantinis excutentur, si quam in Latinorum opibus tanquam idoneis ad ipsos defendendos collocassent: qui enim ab iis jam tale sperare possent cum eorum principem spem suæ ipsius salutis ultro in fuga constituisse cernerent? Accidit autem ea res tam mira, cum vulgata est, ut ipsi Romani victores inopinatissima successus novitate stupefacti vix propriis oculis crederent, ac se quæ manibus tenebant ægre persuaderentur possidere. Pervolavit autem celerrime ad Latinos Daphnusiam oppugnantes captæ urbis fama, vere fama, hoc est divinum nec humano delatum ministerio judicūm cum adhuc res fieret divulgetum procul. Illi simul audierunt, simul consternati

A σφετέραις γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατορθώδησαντες. Ομως ἐτάχυναν ἐπιστῆναι καὶ ὡς εἶχον ἀμῦναι περὶ γάρ τριάκοντα καὶ πρὸς, λόγος ἔχει, μικραῖς ναυσὶ μονήροις τε καὶ τριήρεσι κατὰ Δαρηνουσίας χρήσασθαι. Ταύταις ἀπόσας ταχυναυτούσας ἡ πετροῦ πρὸς τὴν πόλιν, ἔμα θαρροῦντες καὶ τῷ ἐκ Σικελίας μεγίστῳ πλοιῷ πολλοὺς ἔχοντες τοὺς ἀπιθάτας, ὡς καὶ αὐτοὺς συναμένειν τῷ γένει καὶ τοῖς ἐπιοῦσιν ὅμοιος χωρεῖν. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἡ πείγοντο, [P. 94] δὲ Καίσαρ προαισθόμενος τούτων τὴν ἔφοδον τοὺς Ῥωμαϊκούς προσκλεῖται, οἱ καὶ ὡς Ῥωμαῖοι ἐνόντες ἔχοντές τε συντργούν τοῖς ἡμετέροις. Ἡν οὖν τότε οἰκεῖος τῷ Βαλδουΐνῳ θεράπων ὁ Φύλαξ λεγόμενος Ἰωάννης, ἀνὴρ βαθὺς καὶ τοῦ φρονεῖν εὖ ἤκων εἰς τὸ ἀκρότατον, δε καὶ βουλὴν εἰσάγει τότε μάλα καιρίαν καὶ τῷ καιρῷ πρόσφορον, ἦν καὶ ἄλλος εἰσῆγειν ἀπώλειας πρὸς τὸ τοῦ πράγματος δλέθριον ἀποβλέψας. Εἰδὼς γὰρ ἐκείνους μιχομένους ἐξ ἀνάγκης καὶ ὑπὲρ δύναμιν ὑπὲρ τε γυναικῶν καὶ γησίων οἰκῶν τε καὶ περιουσίας ἀπάσης, καὶ σὺν τρόπον ἐπιτεθησομένους ὑπὲρ αὐτῶν ὥστε ἡ περιγενέσθαι ἢ μὴν πεσεῖν εὐλεῶς, εὐδούλως μερίζει τὴν χρείαν, καὶ πῦρ μὲν ἐμβαλεῖν ὑποτίθεται,

B fractique animis sunt horrore discriminis extremi, in quo versari carissima pignora liberorum conjugumque sentiebant. Quare omnes uno impetu solvunt, occurrere ad defensionem aut ultionem festinantes. Aiunt classem Latinorum ad Daphnusiam fuisse navium longarum circiter triginta uniremium aut triremium. Quibus cunctis toto impetu ad urbem ferebantur, sidentes etiam oncraria quæ aderat ex Sicilia maxima, plurimis onusta vectoribus, quorum auxiliari opera pro necessitudine generis usuros se non dubitabant in prælio, si decernendum foret. His illi spebus animati procedebant. At Cæsar infestum eorum adventum præsentiens Romanos qui sub Italîs in urbe constiterant convocat, et admonitos originis volentes nolentes adegit ad nostras pro virili juvandas partes. 146 Erat tunc familiaris Balduini minister Joannes Phylax sive custos dictus, profundus vir ingenii, solertiaque summa præditus. Is consilium suggesti opportunum et taliter articulo utilissimum, ejusmodi tamen quod nemo alijs propter ejus perniciosa atrocityatem sustinuisse poterat. Considerans enim eos qui ex Daphnusia desperati serum urbi jam perdite auxilium ferebant, caritate utique liberorum aclarium, ultimæ adactu necessitatis supra vires, aproprium instar casses frustra frendentium, ferocia nihil nisi in cladis cumulum cum exitio gentis profectura pugnaturos, quippe irrevocabili ruentes proposito aut vincendi, quod fieri non posset, aut honorifice cadendi; videns hoc, inquam, et sapienti consilio decernens necessaris afflictæ improvisa clade reipublicæ usibus illas reliquias servare, subjiciendum per urbem ignem domibus suasit. Cujus miræ propositionis rationes hunc fere in modum subduebat: Flamma in ædes injecta consumet so-

δῶς καυσομένων καὶ οἴκων καὶ περιτῆς καὶ ἀρχῆς στου Σληνού, γυναικῶν δὲ καὶ παιδών ἐξ ἀνάγκης διαφυλαξιμένων τῷ ἑκδραμεῖν, ἕστι δ' οὖς καὶ φυλαξόντων καὶ τινα τῆς καθηρᾶς καὶ εἰς πλοῦτον ὅλης, ἔκεινους δὲ ἐκ νηῶν ἰδόντας πυρὶ μὲν οἴκους ἀμαυρομένους, γυναικες δὲ καὶ παιδας τὰς χειρας ἔκτενοντας εἰς ἀντίληψιν, τῶν μὲν ὑπεριδεῖν ὡς μηδέτ' ὄντων, ἔκεινους δὲ ἐκζητεῖν καὶ σώζειν, καὶ οὕτω χάριν τοὺς διδόντας τιθέναι τοῖς ἐκζητοῦσιν, ἀγαπωσιν εἰ αὐτοὶ καὶ γυναικες καὶ τέκνα σώζοιντο. Εἶναι γάρ ἐξ ἑτοίμου τούτοις καὶ τὰς τριήρεις ὑποδεξομένας τὸ πλῆθος, καὶ ἄλλοι θέλοιν, καὶ αὐτοὶς ἐφίναι· ἵκανὴ γάρ ἡ ἐν Σικελίᾳ ναῦς αὐτοὺς ὑποδέξεσθαι. Οὕτω τῆς βουλῆς ῥηθείσης καὶ ἀγαθῆς δοξάσης, καὶ μᾶλλον ἀντέχειν μὴ ἔχουσι διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν δλιγχθητα, πῦρ ὑφάπτουσι παρχυτίκα δπου μᾶλλον οἴκοις καὶ πράγματα. "Ο δὴ καὶ νεμόμενον, τοὺς οἴκους ἐσπόδει. Ἐξέθεον δ' οἱ ἐν οἴκοις τεθυρυσμένοι μελισσῶν τρόπον καπνιζομένων, καὶ τοὺς λόφους τῆς πόλεως καταλαμβάνοντες γυμνοὶ ὡς εἶχον, ἀμαδὲ καὶ περιδεῖς περὶ τῆς σφῶν σωτηρίας, δακρύοις

Clum materiam migraturis inutilem, hostibus profutram, et personas avellet salubri necessitate a noxio nunc complexu penatium in quibus natæ sunt, quos nisi deserant, præda hostibus erunt. Nec uxores solū liberique nostrorum sic salvi flent, sed pretiosissima, ut sit, conditarum domi rerum secum asportabunt. Classiarii porro nostri huc appulsi ubi ex navibus cernent ardentes quidem domus, conjuges vero ac filios manus e littore tendentes obsecrantesque ut se in tutum recipiant, tecta quidem ut jam perdita negligenter, chara vero capita periculo subducere contendent; et sic ablata in manifestum exitium ruendi causa, temerarium deponent propositum pugnandi sine spe cum hoste potentiori et certo victoriæ, satis habentes dulcissimos affectus domæticarum necessitudinum a flamma, gladio, et servitute hostili eruptos salvos secum ipsis pariter incolumibus et tutos in navibus habere. Adfore autem triremes et capacia quantævis multitudinis ea occasione accursuræ navigia, **147** præsertim maximum unum et Sicilia, solum satis amplum cunctis fere qui terræ pericula mari fugere vellent recipiendis. Ea Joannes cum exposuisset, suadere utilia est visus, ea maxime rationes cunctos in assensum necessarii consilii trahente, quod satis patet ne expositis quidem in terram navalibus copiis eum se numerum habituros militum quo plane opus esset ad urbem in tali discrimine tuendam et victores inde pellendos. Igitur qua frequentissimæ confertissimæque ædes erant ignem statim injiciunt, qui momento in materiam grassatus, et obvia quæque avide correpta momento redigens in cinerem, quem par est credere tumultum ac trepidationem habitantibus objecit. Prodibant apum instar fumo ex alveis pulsarum, in editiora urbis concurrentes loca, nudi aut eo habitu in quo eos flammæ terror opresserat, trementes, anxii de propria salute, quos

PATROL. GR. CXLII.

A παρεκάλουν τοὺς ἔξω θεωμένους τὰ δρῶμενα. Τότε δὴ καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ δρῦν τι γενόμενοι (εἴτε γάρ ἀνύοιεν, οὐ καλῶς ἔχειν αὐτοὺς γυμνωθέντας, καὶ ἄμα κινδύνου τοῖς σφετέροις ἐπικειμένου· εἴτε δὲ καὶ μὴ νικῆν, τελέως αὐταὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις δλέσθαι) πρὸς ἴκεσιαν τρέπονται, καὶ τοὺς οἰκείους μᾶλλα θερμῶς ἔξαιτοῦνται, εἰ μὲν βούλονται, σύνημα καὶ τοῖς περιοῦσι πράγμασιν, εἰ δὲ οὖν, ἀλλ' αὔταρκες εἰναι τούτοις τὸ σῶς ἀπολαβεῖν τοὺς γνησίους. Τότε τοίνυν δεινά τε καὶ σχέτλια ἐτελοῦντο, μέγιστη ὡν ὄψει καὶ ἀκοῇ παρειλήφει τις [P. 95]· γυναικες γάρ ἀνάρριστοι καὶ παρθένοις ὑφ' ἐνὶ χιτῶνι, διερρώγητι καὶ τούτῳ, τοῖς τυχοῦσι περιστελλόμεναι, νηλίποις ποσὶν ὑπὸ πολλῶν ὄψεσιν ἀτέμως πρὸς τοὺς οἰκείους ἔξέθεον. Καὶ δίκας ἐτίνυνον ἀντικρυς Ἰταλοὶ ὧν ἐκεῖνοι ποτὲ πρὸς Ῥωμαίους ἐποίουν. Ἀμα δὲ καὶ τὸ παλαιὸν θέσπιον ἐπληροῦτο, « Ἀλέξιος Ἄλεξπουλος καὶ ἐπὶ τούτοις Κουτριτζάκης, » "Ἐρθασε γάρ καὶ πρὸ τοῦ ταῦτα γενέσθαι ὁ συγγραψάμενος ἀκούειν παρὰ πατρὸς ὄμιλοῦντος ἄλλων καὶ τὸ τοῦτον λόγον λέγοντος. Ως γάρ πολῖται ὄντες ἐκεῖνοι

procul extra videbant vicissim intentos in ea quæ ferent, cum lacrymis orantes ut succurrerent in extreimo discrimine miserrima patientibus et metuentibus pejora. Tali spectaculo reducibus e Daphnusia Latinis objecto, steterunt hi aliquantulum incerti et deliberabundi quid agerent. An, prout decreverant, excenderent, et hostes invaderent? At inconsultum videbatur ipsos nudos, ut erant, apparatu terrestris belli, pro focis et re familiari, quibus se jam spoliatos populante cuncte incendio videbant, cæco impetu decertatum ruere, cum certa pernicie non sui solum ipsorum, sed conjugum præterea et liberorum, nisi vincerent (quod sperari vix poterat), cum ipsis haud dubie peritrorum. Hæc reputantes satius putarunt descendere ad preces, supplicesque instanter petierunt ut sibi necessarii domesticisque redderentur, si quidem vellent, cum ea quæ superesset familiari suspectili, sin minus, vel sola restitutione charorum capitum contentos abituros cum iis nudis licet, at incolumibus et salvis. Tunc vero graviora acerbioraque contigere quam quisquam unquam visu audituque percepit. Honestæ mulieres ac virgines indusis modo aut tuniculis male tectæ singulis, iisque **148** pertuisis, qualescunque fugam expedientibus primæ occurrerant, nudis pedibus, sub oculis multorum, ad propinquos ignominiosissime cursabant. Et pœnas omnino æquas Itali dederunt earum injuriarum quibus olim Romanos afficerant. Simul etiam veteri oraculo sua fides constitit. Ejus hæc erant verba: «Alexius,» Alexopulus et super hos Cutritzaces.» Id ego hujus historiæ scriptor, antequam urbs caperetur, memini me audire ex patre meo cum alio quodam de his agenti et vaticinium nondum eventu patratum recitante. Cum enim ambo illi Constantinopolitanis cives essent et exulare cogerentur, patriæ, ut sit, desiderio prophetias scrutabantur, si quæ recuper-

49

τὰ οἶκοι ἔζητον καὶ εἰ ποθεὶ ἄλωσις τῆς πατρίδος συμβαῖη ἐσκόπουν ὅπδ φωτὶ νυκτὸς (ἢν δὲ ἐγὼ δὲ τὸν κηρὸν κατέχων καὶ φωτίνων ἔκείνοις), τοῦτο ξυνέβαινε λέγεσθαι περὶ ἔκείνων ὡς εἰδότων ὡς εἰδόσι τάχα ὁπόθεν ἀλώη ἐπὶ γάρ γενησομένου τινὸς βασιλέως Ἀλεξίου ὑπενδουν τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν, καὶ τινῶν ἄλλων, οὓς ἔλεγεν δὲ χρησμός. Ἡσαν δὲ οὗτοι δὲ Καίσαρις Ἀλέξιος ἀντικρύς, δὲ ἀνεψιός ἔκείνου Ἀλέξιος τὰ πολλὰ συμβαλλόμενος, καὶ δὲ δοκῶν τῶν θεληματηρίων Κουτριτάκης, δὲ καὶ τὴν βουλὴν πρώτος ὑπεσήμανε τῆς ἀλώσεως.

κτῇ. Ήερὶ τοῦ Πρωτασηκῆτος Σεναχηρεῖ, τὶ ἐπράξει διὰ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν.

'Αλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω κατὰ τὴν πόλιν ἐπραχθησαν. Ἐπεὶ δὲ ἐχρῆν πανταχοῦ φημίζεσθαι τὰ πραχθέντα, καὶ μᾶλλον δυσον τὸ θυματιώτερον εἰχον, δὲ ἐκ παρόδου ἀλῶναι τοιαύτην πόλιν τοῖς γε μὴ ἐπὶ τούτῳ τὴν ἀρχὴν ἀφιγμένοις, τινὲς τῶν ταχὺς δρομούντων ἐπὶ συγχαρεῖας ἔθεον πανταχοῦ γῆς, ὡς ἀλώη ἀγγελοῦντες τὸ μέγα ἀστοῦ, ἡμέρας ἐπισῆμου, ἐφ' ἕστρη τῆς Θεομήτορος "Ἄννης, μηδὸς Ἀνθεστηριῶνος, ἀκοντὶ σχεδὸν καὶ ὡς οὐκ ἥπισάν ποτε οἱ ἀλόντες. Σημεῖν δὲ ἀληθείας τῶν λεγομένων ἔκείνοις τὴν κορκοβαθῆς σάρισα δεικνυμένη. [P. 96] Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς Νικομήδειαν ἔφθασκεν, ἐνεστώσης τῆς πανηγύρεως τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου Ηαντελε-

rationem urbis regiæ promitterent. Versabantur autem in ea conquisitione per noctem, me ipso, qui hæc scribo, facem ipsis ceream, ad cuius lumen lucubrabant, prætentente ac sic e propinquo audiente quæ inter sese loquerentur. Significabant autem, quantum recordor, compertum sibi, ex isto videlicet vaticinio, capienda aliquando Constantiopolim sed id faciendum opinabantur a quodam deinde regnante imperatore, nomine Alexio, adiuvantibus illis aliis post eum in oraculo expressis. Ceterum eventus docuit non imperatorem expugnatorem urbis, sed Cæsarem Alexium futurum; Alexopoli autem nomine indicatum ibi Alexium juniores, prioris patruellem, qui multum ad hanc rem couluit, uti et inter voluntarios existimatione et auctoritate præstans Cutritzaces primus auctor consilii de urbis expugnatione tali tempore tentanda.

23. *De primo asecreteris Sennacherib, quid is egerit auditio urbis captæ nuntio.*

Ac negotium quidem recuperationis civitatis regiæ transactum hoc modo est. Quoniam vero conveniebat divulgari facti famam eo celerius quo mirabilior res erat, obiter et ab aliorum missis expugnari tantam 149 urbem, quidam velocissimi cursores tantæ gratulationis nuntii discurrerunt per omnem late terram, ubique promulgantes captam fuisse magnam urbem die insigni, sacra S. Annae Deiparæ Virginis matri, mense Julie, facile ac fere sine certamine, quo modo ne ipsi quidem qui ceperant unquam sperassent capi posse. Ostentabant autem in signum veritatis nuntiatæ rei sarissam cocco tintam. Horum aliqui Nicomediam cum ve-

A μονος, ἔτυχε δὲ ἔκεισε καὶ δὲ κακὸς Σεναχηρεῖ μὲν πρωτασηκῆτος δφφικίψ μεγαλυνόμενον καὶ τὸ φημίζόμενον ἤκουεν πρῶτον μὲν ἐιηπίστει καὶ δὲ πλάσμα τὸν λόγον ἀπέπεμπεν, δὲ δὲ ἔξελθὼν ἤκουεν καὶ ἐπίστευεν, εἰσελθὼν ἄμα καὶ τῶν σφετέρων γενελῶν ἀπρὶ ταῖς χερσὶ δραξάμενος, « Ω οἴον, » εἶπεν, « ἀκούω. Τοῦτο ταῖς ἡμετέραις ἐταμιεύετο, τὶ γε ἀμαρτοῦσιν δὲ ἐπιζῆν καὶ βλέπειν τοσοῦτα δεινά; τοῦ λοιποῦ καλὸν τις μὴ ἐλπίζετω, ἐπεὶ Ῥωμαῖοι καὶ αὐθις πατοῦσι τὴν πόλιν. » Ταῦτα ἔλεγεν ἔκεινος, καὶ δῆλος ἦν δυσχεραίνων τὰ παρὰ πολλοῖς θαυμαζόμενα. « Οπου δὲ κατήντησαν ταῦτα, δὲ λόγος κατὰ τόπον ἐρεῖ.

κτῇ. « Οπως ἤκουσται τῷ βασιλεῖ δὲ τῆς πόλεως ἄλωσις.

[P. 97] Τότε πολλοὶ καὶ πρὸς βασιλέα ἡπειροντο κατὰ τὸ Νύμφαιον διατρίβοντα, καὶ ἀντεφιλονέκουν ἀλλήλοις, δοτις ἀν προφθάσας κηρύξοι τὰ εὐαγγέλια. Προφθάνει δὲ τις κατὰ σπουδὴν, μηδὲ παρὰ τοῦ Καίσαρος γράμματα κομιζόμενος. Καὶ ἐπεὶ μηδένα ἔδει ἀκούειν τῆς ἀγγελίας πρὸ γε βασιλέως αὐτοῦ, ἔκεινος μὴ οὖς τε ὧν τῆς πρὸς τὸ βασιλέα προσόδου τυγχάνειν, ἀπελθὼν ἀπαγγέλλει τῇ ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Εὐλογίᾳ ὡς ἀλώη καθαρῶς τὸ Βυζάντιον. Ἔκεινη δὲ εὐθὺς τὸν λόγον δεξαμένη, ἔωσεν καὶ παρὰ τὸ σύνηθες ἐλθοῦσα πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἐρι-

nissent quo die ibi celebrabatur panegyris S. Pantaleemonis in martyribus maximi, fuit ibi forte malus ille Sennacherib in primis a secretis officio magistri se jactans. Is audito nuntio, primum non credidit et tanquam flagitium rejecit. Ut autem alio abeunti undique occurserunt tot veri argumenta quæ plane rem persuaderent, domum modestus ingreditur, pilos genarum utraque manu vellens, et, « Quid, inquiens, audio? Hoc nostris diebus servabatur! quid peccavimus ut vita produceremus in hanc horam et tam acerba videremus? de cætero nihil boni speretur, Romanis iterum urbem calcantibus. » Sic est locutus ille, non dissimulans se molestissime ferre id ipsum quod passim populus admirans gratulansque predicabat. Quid ex his deinde secutum sit, historia nostra in loco memorabit.

29. *Ut audita sit ab imperatore urbis expugnatio.*

Muli tunc incitato cursu ad imperatorem ferebantur Nymphæi tunc comorantem, contendeantque omni conatu se mutuo prævertere, gratiam primum allati tam optati nuntii pro se quisque affectantes. Prævolavit 150 eo ante omnes celeritate usus summa quidam; qui cum a Cæsare litteras non ferret, et satis intelligeret neminem prius tam fausto nuntio impetriri oportere quam imperatorem ipsum, ad quem tamen ut statim admitteretur non poterat impetrare, sororem ejus adit Eulogiam, eique plane captum Byzantium asseverantissime affirmat. Hæc statim ab hoc auditio summo mane præter solitum regiam ingressa re-

σταται ὑπνοῦντι τῷ βιττίλει. Τὸ γοῦν διυπνίζειν ἅμα καὶ λέγειν τοιαύτην ἀγγελίαν οὐκ ἐδοκίμαζε, μή πως καὶ πάθοι τι ἔξαρτης καὶ παρὰ προσδοκίαν ἀκούσας ἄμα τῷ τὸν ὅπνον διολισθεῖν, σοφόν τι καὶ οὐκ κατὰ γυναῖκας ποιοῦσα. Τοῦ γὰρ ἐμφύτου πνεύματος μετὰ τὴν τροφὴν περὶ τὴν πέψιν ἀσχολουμένου καὶ ἐντὸς εἰσόντος ἀνάγκη τὰς αἰσθήσεις ἢ ἀργεῖν ὑπνούντων ἢ ἀπονεῖν γρηγοροῦνταν, μή σφίσιν ἐπιπολάζοντος, εἴτα καὶ τι περὶ τὰ αἰσθητὰ συμβαίνει μή καταστάντος κατὰ χώραν [ὑπνοῦντων] καὶ τι καὶ πρὸς ἀντίληψιν προσθίζωνται, εἰ μὲν ὀμαλὸν καὶ τῶν συνήθων ἔτι τὸ ἀντίληξμανθμένον. αἴρνης ἀκούσαντας κατεβδύθυμημένως προσέσθαι, εἰ δ' ἀτηρὸν ἄλλως ἢ τοῦμπαλιν χαρέν καὶ τῶν ἀσυνήθων, μή ἵκανώς ἔτι πρὸς ἀντίληψιν ἔχούσας θορυβεῖσθαι καὶ τῇ φυχῇ εὐθέως τεθορυβημένας προσπατιώσας ἔκπληξιν ἀπεργάζεσθαι. Τότε τοινυἱ ἐκείνη τῆς τοῦ βασιλέως ἀσφαλείας οὐχ ἥττον ἢ τοῦ τὰ ἡδέα λέγειν προσύνοτε, καὶ καὶ ὅλην γρήγοροτιν ἀνελάμβανε. Τῶν γὰρ τοῦ ποδὸς δακτύλων τὸν μέγιστον κατασχοῦσα μετρίως ἀπέλει τοῖς δακτύλοις ὡς ὀμαλῶς διαπνίσσουσα, καὶ διπνίζει παραχτίκα. Καὶ δις τῇ μοναχῇ ἴνδῶν ἰστριμένῃ, ὃ τι παθοῦσα πράττει τοιαύτα διεπυνθάνετο. Ἡ δὲ γέλωτι μὲν καὶ χαροπῷ

perit dormientem imperatorem; et in tanta licet tam expedita rei cito indicanda prurigine mulierem cupiditatē sapientia majori in potestate habuit, moderata sibi, ne fratri e somno excitato tantam subito latitudinem objiceret, qua periclitari valetudo ejus posset, extremiti gaudii vehementissimum ex inopinato appulsum tali articulo haud innoxie fortassis excepturo semisomni corpore, si quidem naturali spiritu post cibum sumptum in ejus concoctione occupato, et intus ea causa retracto, necesse est sensus aut plane otiani dormientium, aut recens excitatorum languere, copia videlicet spirituum, quorum affluxu vigent, tunc adhuc alibi detenta. Quare si, quod in momento quo quis expurgiscitur movet sensum, lene fuerit et solitum, percipietur sine noxa, mediocri attentione, et qualis est ludibundorum et aliud agentium, ad id sufficiens. Porro ad hanc satis instructa facultas, est utcunque intro adhuc teneatur pars major spirituum. Sin vero inopinatum quidam et magnum objiciatur, in utrumvis mali aut boni, doloris aut gaudii extremum excedens, turbat animum vehementius, et eum raptim incitans ad exigendas e sensibus, tunc, ut dicunt est spirituum absentia debilitatis, acres operationes, laedit eos et valetudinem corruptit, **151** corpore interdum in deliquium et symptoma sotnicum redacto. Hæc sapienter tunc reputans Eulogia instillare gaudium quam superfundere fratri maluit; nec nuntium felicissimum nisi preparatis idonea suspensionis mora expurgiscentis auribus commisit Primum vellicato pedis articulo majori sopiti fratris somnum excusit. Cumque is oculis apertis solam eo loco ac tempore sororem vidisset, quæsivit

A τῷ ἦθει ἐμφανῆς ἦν τὰ καθ' ἡδονὴν ἔροῦσα, οὐ μὴν δ' ἐκ τοῦ παραντίκα τὰ κατὰ νοῦν ἐξήγγελλε, μάχρις δὲ καταστάτο καὶ αὐθις ἡρώτα μαθεῖν γλιχόμενος τὸ ἡδυνοῦν, ὡς ὑπενθεῖ, τότε προστέθει τὰ εὐαγγέλια, ὡς ἡ τε πόλις ἀλφὴ ὁ τε Καίσαρ μετὰ τοῦ Σκυθικοῦ ἐντὸς ἀνέδην διάγοι, [P. 98] καὶ ὡς εὐαγγέλια ἐκεῖθεν ἥκοντος, ἐπὶ τούτοις ἰσχυριζομένου τὰ μᾶλιστα ὡς ἐκεῖ πραττομένων παρόντος. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰ ἀποσταλεῖ παρὰ τοῦ Καίσαρος οὗτος ἀνεπυθάνετο, ἡ δὲ οὐκ εἰδέναι μὲν ἔφασκεν, δῆμος αὐτὸν παρόντα αὐτάρκη εἶναι εἰποκρινεῖσθαι. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς ἐννοῶν μὲν καὶ τὸ τοῦ πράγματος ἔνον καὶ δὴ καὶ ὡς οὐκ ἀποστέλλοις ὁ Καίσαρ ἐπὶ τούτοις, ἐννοῶν δὲ καὶ τὸ τῶν ἐρεπομένων πλῆθος ὡς ἔλαττον δην ἡ ταῦτα πράττειν, καὶ ὡς εἰ βουληθεῖη, οὐχ δὲ ἡδυνηθῆ, οὐδὲ δὲλως τοῖς λεγομένοις, ἐντὸν δὲδίουν. Τὰ δὲ χλεύη καὶ πάλιν εἶναι, μὴ καὶ ἀδέλτερος εἴη ὃ ταῦτα συσκευαζόμενος. Αὐτὸς οὖν ἔγνω καθίσας διερωτᾷν τὸν ἥκοντα, οὐ τῷ τοῖς ῥηθησομένοις ἐξ ἐτοίμου θήσεσθαι, τῷ δὲ νομίζειν ἐκεῖνον εἰς φόβον καταστάντα βασιλικὸν τάληθῆ λέξειν, τάληθεὶς πλήριων πυθέοντι. Εἰσήγετο τοινυἱ τοῦ βασιλίου προστάζαντος, καὶ ἔρωτάμενος ἔλεγε, καὶ

B admiraos, satin'sana et quorsum ibi esset quidve ageret. Illa hilari arridens vultu satis ipsa oris renidentia monstrabat prospera se rei adesse indicem. Nondum tamen quid afferret exposuit, otium præbens sensibus excutiendi torporis vigorisque resumendi. Tum ubi satis spatii datum naturæ judicavit ad restituendam in statum consentaneum intelligendi facultatem, cupide flagitanti Augusto ne diutius taceret quod dulce auditu nuntiatura venisset, tandem exposuit caplam teneri urbem et Cæsarem intra eam secure cum Scythicis copiis degere. Id certo sciri ex oculato teste homine inde summa celeritate profecto, constantissimeque affirmante sese interfuisse dum res gereretur et gestam vidiisse. Interrogante vero imperatore ecquid ille missus a Cæsare venisset, illa se nescire dixit cæterum adesse hominem et interrogari posse, quippe idoneum reddendæ sui rationi. Prudens imperator reputans quam nova et inopinata narraretur res, de qua nuntius a Cæsare, qui gessisse dicebatur, nullus appareret, memor etiam paucitatis copiarum cum cæsare profectarum talis ut tantam urbem occupasse etiam ultro sine certamine apertam, vel si voluissent maxime, haud potuisse viderentur, sustinuit accensum nec fidem adhibuit nuntio, **152** suspicatus quin etiam illudi sibi ab homine fortasse nimium simplici aut plano qui hæc astute aut stulta confinxerit. Decrevit igitu ipse per otium eum interrogare, sperans agnitorum ex ejus responsis quid in re esset: nam metu præsentis majestatis simulationem, si quam adhibuisset, ipsi excutiendam, fassurumque ex vero cuncta. Tunc igitur ad imperatorem jussu ipsius introductus cursor est, et ab eo interrogatus

ώς Ρωμαίοις ἐπιτελεσθεῖσαν τὴν ἀλωσιν ἔβεβαιον. Λέγων Α ἐκείνους γράμματα πέμπων συνεκάλει πάντες πρὸς ούν καὶ ἔκαστον πολλοῖς μὲν ἐνειργάζετο πίστιν, πᾶσι δὲ κατάπληξιν. Ο μέντοι βασιλεὺς παρὰ τοὺς πολλοὺς δισκεῖν φέλων εἰδέναι, καὶ μᾶλλον ἐπὶ στρατείαις, καὶ ἄμα φευδῶν μὲν δυτῶν τῶν λεγομένων μὴ ἑναρπαγῆς ἔγκλημα φέρειν, ἀλλήθινῶν δὲ τὸ μετὰ δοκούσης ἀσφαλείας τῶν ὡς αὐτὸν ἀναφερομένων κερδαίνειν, προσέταττες φυλάττεσθαι δεδεμένον. Ηλὴν ἀσμενοὶ ήσαν ἀπαντεῖς, εἰς πιστεύοντο Ἰταλοὶ οὕτω τῆς πόλεως ἐξωθούμενοι. Ως δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πλειοὺς οἱ πεμπόδεινοι πρὸς Καλαρός ήσαν, καὶ ἐπὶ τούτοις δ τὴν καλύπτραν καὶ τὴν σπάθην τοῦ Βαλδουΐνου ὡς βέβαιον κομίζων τεκμήριον, βασιλεῖ δὲ καὶ τὰ γράμματα δύπις εἴη ἡ πόλις συνειλημένη ἐδήλου, οὐκέτι ἀμφίβολος ήν, ἀλλ' ἐπιστευε. Καὶ ἀντεδίδου μὲν τῶν λόγων τὰ μείζων, τὸν μάντοις γε πρύτανιν τούτων καὶ παροχέα ὡς δυνατὸν ἐμεγάλυνεν· οὐδὲ γέροντας οὐτις φέτο τῇ ἐκείνου βασιλείᾳ προστεθῆναι τοιοῦτον κατόρθωμα. Καὶ δὴ μεγίστης ἕορτῆς ἄγων ἡμέραν ἐκείνην, μετημφιάζετο μὲν πρὸς τὸ μεγαλειότερον, συνεκάλει δὲ τοὺς συνησσομένους, καὶ αὐτοὺς ὡς εἰκός ἐστολισμένους ποικίλοις, καὶ σῷσι δημηγορῶν συνήδετο, μηδὲ τοὺς πόρρω κενοὺς ἀφίεις ἡδονῆς, ἀλλὰ γε καὶ πρὸς

constanter asseveravit spectatum a se coram negotiis confectum captiæ urbis, simul referens minutum prout contigerint singula, multis quidem fidem fecit, cunctis admirationem ac stuporem movit. At imperator, qui affectabat videri plus quam vulgus sapere in cœteris tam in militaribus negotiis maxime, simul cogitans, si forte ad extremum falso sum id deprehenderetur indicium, subitum esse notam levis credulitatis, nec deprehenso mendacio decorum sibi fore impunitam dimisisse impostoris audaciam; sin veritas dictorum ejus tempore pataret et consensu aliorum inde mox assuturorum firmaretur, nihil illi fraudi fore moram cautæ suspicione brevem (repräsentanda quippe ipsi cum fide præmia debita velocitati qua prævenisset omnes in afferendo tam lato nuntio), jussit hominem vincutum custodiri. Tamen isto ipso, cujusque modi tandem foret, indicio jam tum omnes latabantur; præcipiebantque præssagis animis triumphale gaudium quo perfundendi essent, ubi plane constitisset sic expulsos urbe Italos. Ut autem eodem die multi advenerunt missi a Cæsare, et super hos qui tegmen capitis ensem in certissimum receptæ urbis argumentum imperatori cum laureatis Cæsaris litteris afferret, plane affirmantibus receptionem urbem Romano præsidio teneri, non amplius dubitavit **153** imperator, sed omnino jam persuasus plura et majora quam promiserat est primo nuntio largitus. Ac ducem quidem facti auctoremque successus gratiis et laudibus quam potuit amplissimis prosecutus est: non enim existimabat parvum ornamentum imperio suo additum facinore tam illustri. Itaque diem illum festum egit solemnitate summa: quippe sumptis ipse

B

C

D

592
έκεινους γράμματα πέμπων συνεκάλει πάντες πρὸς εὐγαριστίαν τοῦ κρείττονος.

λ'. Δημηγορία βασιλέως ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως.

[P. 99] «Οἰδέτε,» λέγων πρὸς τοὺς παρόντες, «ἄνδρες βασιλεῖας ὑπήκοοι τῆς Ρωμαίων, δοις τε μεγιστᾶνες καὶ ἡμῖν πρὸς αἴματος καὶ δοις τοῦ πλήθους, ὅπως πάλαι τοῦ Θεοῦ μηνίσαντος ἀνέμοις ἐξώσταις οἰον τοῖς Ἰταλοῖς ἐξώσθησαν τῆς πατρίδος οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, καὶ ὡς εἰς στενὸν τὰ τῆς ἐκείνων ἀρχῆς κατηντήκεσσαν. Καὶ παρεὼ τὰ πάλαι, ὅτε ἡ τῶν Ρωμαίων ἀρχὴ πρὸς ἔω μὲν Εὐφράτη καὶ Τίγριδι, πρὸς δύσιν δὲ Σικελίᾳ καὶ τοῖς πρόσω Πουλαῖς ὥριζετο, Αἰθιοπας δὲ εἶχε πρὸς νότον καὶ πρὸς Βορρᾶν τὰ προσάρκτια. Ἀφίημι ταῦτα. Ἐλλ' οἴδατε πάντως ἀκούοντες ὡς ταῦτης δὴ τῆς θαλάσσης ἐντὸς πρὸς ἄπειρον οὐδοῖν καὶ τριῶν ἡμερῶν, ἀλλ' ἔστιν δους καὶ τούτων πλέον τόπου διάστημα παρὰ τῶν ἡμετέρων τότε κατείχετο, χωρὶς ἀπασῶν νήσων, καὶ τῶν μεγίστων. Ἐλλὰ Θεοῦ θέλοντος, ἡ μᾶλλον παραχωροῦντος κατ' εἰσπρακτὸν τῶν εἰς ἐκείνον πλημμελημάτων, αὐτῆς ὁσανεὶ τίνος καρδίας τῆς πατρίδος παθούσης συνεκρύθησαν πάντα, καὶ τὰ μὲν Ἰταλοὶ τὰ δὲ Μήραι,

magnificentissimis vestibus ad proceres celebrandi causa communis gaudii ad se vocatos, splendido et ipsos varioque insignes ornatū, gratulatoriam orationem habuit. Ac ne absentes quidem ejus voluptatis expertes passus, scriptis et quoquo versum missis ejusdem cum oratione sententiae litteris cunctos ad agendas Deo gratias publiceque lectorum adhortatus est.

30. Concio imperatoris super expugnatione urbis.

«Nostis,» inquiens ad præsentes, viri Romano imperio subditi, quique optimates nobisque consanguinitate juncti, cœteraque multitudo hue adestis, nostis, inquam, ut olim Deo irato, ab Italie, velut ventis quibusdam vehementibus, majores nostri expulsi patria fuerint et in arctum contrusa ditio eorum. Ac vetera præstereo illa, quando Romanum imperium ab ortu quidem Euphratem ac Tigrim limites habuit, ab occasu vero Siciliam et hac ulteriore Apuliam, in meridiem processit usque ad Aethiopas, versus septentrionem usque ad admotas polo regiones. Omitto illa, tantum obiter memorans quæ fando auditæ cognovistis, intra illud mare versus continentem non solum quantum bidui aut tridui cursu emetiri spatium potest, sed quantum decem et eo plus diebus, in nostrum fuisse potestate, præter omnes insulas, in quibus quædam **154** sunt amplissimæ. Ceterum Deo volente, aut potius permittente in ultionem injuriarum ipsi factarum, cum ipsa rerum principe nostra patria, velut corde imperii, clade ultima oppressa, cuncta pariter reipublicæ membra lethali quasi morbo elanguerunt, dum eorum quædam Itali, alia Persæ, Bulgari, Triballi cœteræque omnes

Βούλγαροί τε καὶ Τριβαλλοί καὶ πάντες ἄλλοι διεμε-
ρίσαντο, ἔστι δ' ἀ καὶ Ρωμαῖοι τῷ βασιλείᾳ ὑπέκοοι
νοσφιστάμενοι καθ' αὐτοὺς ήσαν δεσπόζοντες. Τὰ δὲ
γ' ἡμέτερα Νικαίᾳ καὶ Μιρούσῃ καὶ τρίτῃ Φιλαδελ-
φείᾳ καὶ τοῖς πέριξ διεγνωρίζοντο. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα
πῶς καὶ αὕτις ἀνεζωάθησαν, καὶ γε ἀναζωοῦνται
κατὰ μικρὸν ἐλεοῦντος πάλιν τοῦ Θείου, τί γρὴ καὶ
λέγειν : πλὴν ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἦν ἀσφαλῶς ἔχειν
λειπούσης τῆς βασιλίδος. Ποῖος γάρ ἡμῖν οὐ προσ-
κρούων ἀνελθεῖσεν, εἴ που καὶ διεπρεσβευσάμεθα,
ώς ἀπόλισι καὶ πόρρω τοῦ βασιλείου θρόνου κατ'
ἀνάγκην διάγουσιν ; [P. 100] ἀστρασι τοίνυν τὴν
πατρίδα διασημανομένους ζητεῖν τὰ λοιπὰ, καὶ ἀνα-
καλεῖσθαι παρὰ τῶν κατεχόντων, μηδ' εἶναι την ἀγω-
γὴν εὔλογον. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν βα-
σιλέων πολλὰ πονεσάντων, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἡμῶν
πρότεριτο παθόντων οὐδὲν ηύσθη. Τὸ γάρ καὶ φυ-
λαττομένης πόλεως εἰς κενὸν ἀγρυπνεῖν, καὶ εἰς
χεῖρας κειμένης αὐθίς γενέσθαι εἰς μάτην τοὺς πε-
ριωμένους πονεῖν, Θεοῦ ἔστι μᾶλιστα, Θεοῦ, δις οἵδε
καὶ τὴν εἰς κίνδυνον νομιζομένην κεῖσθαι φυλάττειν
ἀφράτακον οὖσαν, καὶ τὴν Ισχυροῖς διπλίτεις ὡχυρω-

Α μένην ἐγκαταλείπειν εἰς χεῖρας πίπτειν τῶν πολε-
μίων. Τὸ γάρ πολλὰ καὶ μεγάλα πραγματευσαμέ-
νους περὶ αὐτῆς, καὶ διὰ τοσούτων περαιωθέντας
δεινῶν, μηδὲν ἔχοντες πολλαπλασίους ὅντας τῶν
ἐνοικούντων, δεικνύντος Θεοῦ ἦν ὡς ἔργον ἐκείνου
καὶ μόνου ἐξ ἐλέους ἔσται τὸ δοῦναι, οὐδὲ δὴ καὶ τὸ
λαβεῖν ἐπιστεύετο. "Ἐφθασε τοίνυν ἡ τῆς εὐσπλαγ-
χίας κυρία, καὶ ἔνον, ἡμῶν βασιλεύντων τῶν τις
ἄντοις ἀγαθὸν ἔχονταν. Καὶ δὴ εὐχαριστεῖν ἔστι
δίκαιον ἀπολαβόντας τὴν πατρίδα, καὶ γε ἐλπίζειν,
ώσπερ καταπεσούσης ταύτης συγκατέπιπτον τὰ
λοιπά, οὕτως ἀνακληθείσης αὐτῆς οὐκ ἔστιν δικαίως
οὐκ ἀνακληθῆσθαι ταῦτα, Ὡ γάρ παλίμπους
περιστήσεται δίκη, καὶ πολλῶν πρὶν φρυστομένων
αὐχένες (σὺν Θεῷ εἰρήσθω) καθυποκλιθσονται πρὸς
τὸ ταπεινότερον. Εἴ μὲν οὖν οἱ πατέρες ἡμῶν οὐκ
εἶδον τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος, ἀλλ' ἡμῖν ἰδεῖν γέγονεν,
υἱοῖς ἐκείνων γε οὖσιν. οὐ γάρ προσώποις, ἀλλὰ
γένεσιν ἐξ τὰ μάλιστα καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν
τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ γενέσθαι. Τοῦτ' ἐπράχθη καὶ
ἐπὶ τῶν πάλαι. Καὶ τοῖς πατράσιν ἐπαγγειλάμενος
τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην τὴν πάλαι προχγγελθεῖσαν

gentes barbaræ inter seces partirentur. Fuerunt et
nonnulla quæ ipsi Romano Imperio, cui erant
subditi, rebelles avulsa et seorsim tracta dominorum
nomine tenerent. Nostra vero res Nicæa,
Prusa teriaque Philadelphia cum terris adjacentibus
desliniebantur. Et alia quidem ut rursus re-
vixerint (nam paulatim Deo miserante revaluerunt)
quid attinet dicere? verum ne hæc quidem vel
servata vel recuperata secura nobis et certa esse
poterant, quandiu principe urbe carebamus. Quotus
enim quisque legatos nostros, si quos rerum re-
petendarum causa mittebamus, non irrisos con-
vicio repellebat tanquam ab exsilibus missos pa-
tria ejectis et procul imperii sede necessario de-
gentibus? Quare illos quid domesticos lares, hostibus
in sessos, designare ubi tandem essent non nisi geo-
graphicò radio ex ratione astrorum quibus essent
suppositi valerent, incongruum absurdumque esse
reliqua tanto minus præcipua imperii membra a
detinentibus respescere. Qui maxime nodus, ne ante
nos imperantium multiet magnilabores quidquam
admodum proficerent obstitit, idem nostros quoque
non paucos pro nostræ facultatis modulo his retro
diebus tentatos conatus cassos effectu reddidit.
Quod porro novissime nunc accidit, multis accres-
que custodes amplissimæ opulentissimæque civi-
tatis frustra vigilasse, et hostium reducem exerci-
tum rei tum adhuc gerebatur supervenientem,
recipere illam rursus ejiendo paucos e nostris qui
in eam penetrarant nequidquam conatus 155 esse,
Dei profecto potissimum opus est, qui novit et
periclitari visam, utcunque destitutam præsidio,
custodire civitatem, et eamdem validissimis arma-
torum defensam cobortibus, in manus hostium
tradere cum libet. Nam quod nuper contigit, ut
eamdem nos urbem trajecto tot ærumnis et labori-

C

D

bus freto validissimis et omnium ejus incolarum
ingentem licet multitudinem numero longe supe-
rantibus oppugnantes copiis re infecta recedere
cogeremur, qui aliud fuit quam Dei admonitio
declarantis suum id solius opus esse suæ miseri-
cordiæ reservatum, dare quando et cui dignabitur
tantum istud decus regiæ recuperandæ civitatis?
Istud ergo diu suspiratæ misericordiæ momentum
ecce nunc beatum et fortunata dies illuxit, nobis,
quod mirum est, imperantibus, qui nihil in nobis
boni agnoscimus quo tantum beneficium merere-
mur. Quare totos nos in gratiarum actiones effun-
dere justum est recepta patria; fas etiam spera-
re, sicut ea quondam cadente cætera pari ruina
considerunt, ita eadem in pristinum modo revocata
statum reliqua similiter quæ afflita fuerant in
fortunam restituenda meliorem. Nam divinum nos
protegens injuriasque nobis factas ulciscens judi-
cium, quod a nostris quasi partibus deficiens nos
deseruisse videbatur, iterum ex hoc principio vim
suam in nostrum patrocinium seque favens ac pro-
pitium nostræ causæ adjungit. Quare plurium isto-
rum nos supurbe prius descipientiam illæ arduæ
indomitæque cervices (Dei fretus auxilio sic loquor)
frangentur inflectenturque, velint, nolint, in sub-
jectionem demississimam. Hæc felicitas servabatur
nobis, ut usu visuque experiremur gratiam miseri-
cordiæ Dei: patribus nostris tanti fructus gaudii
negatus est, nobis utique filii eorum abunde nunc
cumulateque representatus. Non enim personis
singulis, sed generibus statæ vices alternis com-
meantum in vitam hominum beneficiorum et sup-
pliciorum divinæ providentiae redi solent. Hoc ita
factum 156 cernere licet et in antiquis. Nam
promissum patribus felicem terram, dudum præ-
nuntiatam Ahrahamo tanquam statim dandam

τῷ Ἀβραὰμ, ὃς αὐτίκα τῆς Αιγύπτου ἀπαλλάχεισι· Α τοῖς, πόλιν ἀντὶ πολιχνίων αἰρουμένων, τὴν ὄνομα ληφομένοις ἔκεινην, δὲ ἔκεινων μὲν ἐπὶ τῆς ἑρήμου πεσεῖν τὰ δυτικὰ παρεσκεύσε, τοῖς δὲ σικελοῖς πληροῖ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ οὐ διέπεστον ἡ ὑπόσχεσις. Οὕτω δικαίοις μέτροις καὶ σταθμοῖς αἱ θεῖαι πράξεις οἰκονομοῦνται. Καὶ τὸς γοῦν μετοικεῖν προστάσσοντος τοῦ Θεοῦ, οὐ σκιαδεῖοις ἐκ φύλων ἐν λαμπτήναις (ταῦτα γάρ ήσαν τὸ πάλαι), ἀλλὰ σκεπομένοις χάριτι τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς ἅμα πεμπέσθω τις τῶν ἀρχόντων, καὶ λαμβανέτω τοὺς οἴκους οἱ πανοικεῖ κατοικήσει. Εἰ μὲν συμβαίνοι τοὺς πατρίους εἶναι καὶ τοὺς τοῦ γένους περιόντας ἔτι, εὖ δὲ σχῆσοι· εἰ δὲ οὐν, ἀλλὰ τις ἐκλεγέσθω τοὺς ἀρμόδιους. Ἐγρῆν γάρ Θεοῦ διέδόντος [P. 101] τὴν χάριν κατὰ νόμους ἔκεινου ποιεῖν καὶ προσφιλοτιμοῦσθαι τὸ μέρος ἐκάστῳ. Οὐδὲν γάρ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν δίκαιοις ἥγεισθαι τὸ θεῖον χαρίζεσθαι· καὶ ὥσπερ τὸ ἀπερίφθιτον κοινὸν τὸ τῆς ὁργῆς ἅμα πίνουσι κόνδυν, οὗτω καὶ τὸ ἐπανακαλεῖσθαι καθολικὸν τὴν ἐνεργείαν λαμβάνουσιν. Ἐψόνται δὲ ἐφεξῆς ἄλλοι, καὶ οὕτω πάλιν τὸ κενωθὲν ἀναπληρώθη-

A σται, πόλιν ἀντὶ πολιχνίων αἰρουμένων, τὴν ὄνομα ἔχουσαν τῶν ἀνωμάλων καὶ εὔτελων. Οὐ μὴν δὲ καὶ καταφρονγέον τῶν τῆς· δασφάλεια γάρ τῶν ἀντὸς μεγίστη, εἰ τὰ κύκλῳ φεύγοι τὸν σάλον. Ταῦτα δὲ τὸν σάλον φεύγουνται πολυωρούντων τῶν οἰκητόρων ἅμα τοῖς πεμπομένοις χρυσούσιν. Ἄλλὰ τὰ μὲν κατὰ καιρίν καὶ λεγθήσονται καὶ πραχθήσονται, θεῦ συναριμένου δι' ἔλεος· νῦν δὲ κάκενοις δι' ὅν ἐπεμπρήθη ὑμῖν ἡ χάρις (καὶ γάρ δίκαιον) γράφοντες τὰ εἰκότα δείξωμεν χάριν σφίσιν εἰδότες μετὰ Θεόν» Τῷ τοι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα κελεύει γραφῆναι τὰ χριστήρια, ἐκλέγεται δὲ καὶ οἰς ἄν πεμφεῖσι τὴν κληροδότησιν ἐπιτρέψοι τῶν μεγιστάνων. Τοῖς γάρ πολλοῖς γε καὶ ἀνεβάλλετο τὸ διδόναι, καὶ πρόφασις ἔκεινη τὸ διὰ σπάθης ἐλόντος μηδένα εἰναι τὸν δίκαιων ἄν τῶν ἰδίων. εἰς που παρεῖν, ἐπὶ τῆς πόλεως ἀνθεξόμενον. Περιῆσαν γάρ ἔτι οὐκ διλγα καὶ τῶν τυχόντων, ἐν δοκτῷ μόνοις πρὸς τοῖς πεντήκοντα ἔτεσι κατεχομένης τῆς πόλεως τοῖς ἀχθοῖς. Ἐν οἷς καὶ πάντα ἄν περιῆσαν, εἴγε εἰρήνην εἶχον πρὸς ἔκεινους οἱ βασιλεῖς· εἰ γάρ μὴ τῶν

liberatis ex Aegypto ipsius posteris, hi quidem non acceperunt in deserto mortui, sed eorum ossibus peregererelictis feliciores illorum filii desponsa non singulis quibusvis capitibus, sed universim Israëliticæ genti hereditate adeunda fidem vaticiniorum liberarunt, splendideque demonstrarunt haud excidiisse ac ad extremum cassa eventu remansisse quæ Deus predixerat. Sic justis mensuris æquisque ponderibus divinae semper dispensantur operaciones. Tempus igitur nunc est jubente Deo, ut non umbraculis foliorum aut ramorum allegiis protecti pompam curalibus taberuaculis festam traducamus (id erat veteris jam antiquati moris), sed ornati de gratia celebremus lætitiam quam ipse fecit, atque adeo jam nunc præmittatur in urbem aliquis principum metator domorum avitarum, in quas sumus migraturi. Et si quidem illas ipsas quas patres incoluerunt hereditario cuique jure debitas idoneas repererit, bene habebit: sin vero, quascunque aptas inveniet, paret pro tempore. Decet enim nostriam singulari Dei beneficio affectos legitimas ei in ipsa illa quam liberalissime concessit Ecclesiæ et imperii metropoli gratias agere, ac cum eo, ut divina lex jubet, in sua quemque postlimino reducere. Non enim nobis solis, sed vobis etiam et vestrum virilim et singulis gratificari hoc miro eventu Deum voluisse putandum est. Quis sicut communiter ad omnes imperantes juxta subditosque pertinuit expulsione e patria calamites, atque in calice iræ Dei per omnes circumlatu partem quisque suam amaræ potionis hausit, ita convenit ut conversæ in melius sortis et exuberantis inde lætitia sensu omnes profundantur. Post primos qui illuc remigraverint, sequentur eodem suo deinde ordine reliqui. Et sic iterum exhausta replebuntur, unoquoque, 157 ut par est, præcipiatur in urbe quam in municipiis degere, et

D regiæ inclytæque splendorem civitatis obscurorum et sine nomine oppidolorum augustiis et sordibus preferre. Nam tamen hæc ubi nuno sumus spernenda aut penitus relinquenda sunt. Nam ut media tuta sint, circumjecta sunt tuenda; ne potest securitas intus esse, si exteriora in tumulto sint. Providebitur autem ut hæc in pace contineantur, tum colonorum hic relictorum et sua curantium fida custodia, tum adjuvante atque invigilante providentia magistratum ex urbe mittendorum. Sed hæc suo tempore edicentur agenturque, Deo pro sua misericordia nobis ad futuro; nunc, age, illis quibus ad tantum nobis largiendum bonum divina beneficentia ministris uia est, grates rependamus, quas per et æquum est iis referri quibus secundum Deum debetur a nobis plurimum. Sub hoc confestim præcepit conscribi authenticò diplomas de cœta victoribus præmia: elegit etiam e processibus quos ad urbem missos ibi præcessere jubet distributioni domuum et terrarum, et si qua residua e bonis ceteris erant, optimatum cuique facienda rerum ad ipsos ex paterna avitave successione hereditario jure pertinentium. Optimatibus autem nunc quidem solis in eo genere providit: plebi pariter consulere distulit, in animo habens id prorsus omittere, nullo se ad id astringi justitiae officio existimans, quod urbem vi et armis receptam ex hoste, jure belli spectare in solidum ad principem et in prædam ac fructum victorie cedere æquum esse diceret; quo nomine questum haud modicum fecit. Supererant enim adhuc e bonis privatorum et hominum e vulgo a dominis antiquis agnoscibilia non pauca, ut in civitate octo et quinquecenta solum annis ab hostibus detenta. In qua plura etiam atque adeo cuncta servanda et in primo statu fuisse relinquenda verisimile est, si principes qui post urbem a Latinis captam Ro-

πιτηδείων ἐκ τῶν συχνῶν μαχῶν ἐν σπάνει ἔγένοντο, οὐκ ἀν καὶ τῶν θαυμαστῶν ναῶν ἥπποντο. Πλὴν τὰ ξένα κατέχουντες, καὶ αἰὲν ἐν δειλίᾳ δύντες τοῦ ἔξωσθῆναι τῶν μὴ σφίσι προσήκοντων, ἐσπεύδον ἄλλος αλλο τι εἰς χείρας τὸ ἀλλότριον ἔχων ὑποσπῆν τε καὶ ὑποκλέπτειν, ὡς ἐπὶ πολὺ μὴ ἔξων. Οὐ μὲν οὖν βασιλεὺς ταῦτ' εἰπών τε καὶ πράξας διὰ ταχέων ἀπέστελλε πρὸς τὸν Καίσαρα, οὕθ' ἀπαξ ἔνα οὔτε τοὺς πάντας ἄμα, ἀλλὰ συχνοὺς καὶ ἡμέραν ἄλλους ἐν' ἄλλοις, ἄμα μὲν πλειοτάκις πρὸς ἐκείνους ζητῶν μανθάνειν περὶ ἐκάστων, ἄμα δ' ἐπιτάπτων καὶ καθιστάντι τάχει, ὡς μετ' οὐ πολὺ κάκεινος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐπιδημήσων· ἀντεπίζεσθαι γάρ καὶ τὰ τῶν παλατίων προσέταττεν. Οἱ δὲ γε μεγιστᾶντες καὶ αὐτοὶ καθ' ἓνα τὸν οἰκεῖον ἀπέστελλον ὡς αἰτήσοντάς τε καὶ ληφομένους τὰς εἰκασίας· μηδὲ γάρ καὶ αὐθίς εἰναι φραδύνειν βασιλέως κινηθέντος. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐπιστάντες, καθὼς ἐκαστος εἶχε, τοῖς προσταγμένοις [P. 102] προσείγον. Οὐ Καίσαρ τε δίνεμε τοὺς οἴκους τοῖς τε προσώποις καὶ ταῖς ἀξίαις προσηκόντως. Ἀμα δὲ καὶ διὰ σπουδῆς συνεχοῦς εἶχε, μηδὲ ἀναπνεῖν ἴώμενος ταῖς φροντίσιν, ἡμέρας μὲν

Cmanæ rai præfuerunt, pace cum 158 ipsis facta, quietos illos ac securos reliquissent. Nam nisi ex crebris bellis penuria urgeret, continuissent utique a templis sanctissimis rapaces manus. Verum exteri rapiores magnæ nec spe secura possessæ incubantes prædæ, utique assidue circumsonantibus minis insultibusque repetentium et ex urbe ipsos pellere conantium, fecerunt quod solent qui rerum alienarum brevem modo furtivamque nacti usuram iis non ut suis ac propriis parcunt, sed mox sibi extorquendas arbitrati, interim dum licet iis abutuntur veluti mox auferendis et profuturis hosti, quod prævertere subtrahendo ac pro se quisque deripiendo prudens consilium putabant. His dictis et actis imperator misit ad Cæsarem quam celerime non unum semel aut omnes una, sed multos quotidie alios, super alios, simul ut quam sæpissime, mutuis expeditis ab eo nuntiis, certior fieret de singulis quæ ibi erant aut siebant; simul ista mandatorum frequentia efficacius urgendum Cæsarem ratus ad præparanda in urbe, quod maxime volebat, cuncta proximæ suæ isthuc migrationi cum familia et comitatu imperatorio. Quamobrem peculiariter præscriperat purgari adornarique palatia in quibus veteres imperatores habitassent. Optimates pariter pro se quisque familiarem aliquem mittebant propria ibi cuiusque curaturos, petendo scilicet recipiendoque avitas ipsorum ædes et ad proximam habitationem instruendo, providentes haud sibi fas fore cunctari differreque redditum in urbem, quando imperator, quod mox facturum cernebant, eo iter intendisset. Porro qui publice aut privatum adormandis illic cunctis præfecti erant, strenue atque attente negotium curabant; et Cæsar dividebat domos personis et dignitatibus, prout cuique conveniebat. In quo ur-

A καθιστῷ τὸ πλῆθος, Ῥωμαῖοις μὲν πιστεύων, Ἰταλοὺς δ' ὑποπτεύων. Ἡν γὰρ ἐνσεωρευμένον πλῆθος, ξύγκλυδες ἄλλως καὶ ἀπόλεμοι ἄνδρες, ταῖς χειρὸς ἔργασίαις προσέχοντες· δύμας δὲ καὶ τὴν τούτων δρμήν ὡς ἐπιθησομένων τὸ [γάρ] τοῦ γένους ἀλλότριον, τὸ τ' ἐξ ὑπογυου γυμνωθῆναι τῶν ὄντων, καὶ πρὸς τὸ νεωτερίσειν ἐτοιμᾶς ἀν ἔχειν ὡς οὐ πολλῶν τῶν ἀντιστησομένων ὄντων, ἅμα δὲ καὶ μὴ ἀτρεμούντων ἔτι, ἐπειθε δεδιέντα. Ταῦτ' ἐν νῷ βαλλόμενος ἡμέρας μὲν διὰ μελέτης εἶχε καταστέλλειν τὸ πλῆθος, φθόνοι ἐμποιῶν, νυκτὸς δὲ διατάττων τοὺς διατρέχοντας, καὶ νυκτεπάρχου τρόπον ἀγνιαν ἐκάστην προσερευνῶν, μὴ κακὸς ἔξω πλονῶτο· πανταχοῦ γάρ ἐκέλαστο καὶ τὸ τεῖχος, φ δὴ τοιαῦτα πράττειν ήν βιολομένῳ. Ἀλλὰ καὶ ἡμέραν ἐπισωρεύμενοι πλείους ἔκωθεν ἑνδιέφερον μὲν τὰς φροντίδας ἐκείνην, ἐν ἀφοβίᾳ δὲ τοὺς ἡμετέρους καθίστων.

B λα'. "Οπως δὲ βασιλεὺς εἰσῆσθαι εἰς τὴν πόλιν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχόντων.

[P. 103] Οὐ δὲ βασιλεὺς συνταξάμενος δυον ἦν τὸ περὶ αὐτὸν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν Αὐγούσταν, ἔτι δὲ καὶ τὸ νεογιλὸν θάλλος τὸν ἐξ ἐκείνου Ἀνδρό-

gendo, uti et cæteris simul ejus loci ac temporis curis, ita occupabatur 159 ut respirandi vix spatiū haberet, per dies quidem intentus continetæ multitudini urbanæ; quæ cum e Romanis Italisque constaret, illis fidebat, hos ut suspectos observabat. Erat autem magna vis consertæ plebis collectitii generis, vulgus plerumque imbellè, parando manu victui variis artificiis attendens. Tamen et ab his cavebat, utpote qui si efferati vim pararent (quo traherentur exteri de statu incerti, ne mox spoliarentur metuentes, pronum erat), vel ipso numero formidabiles erant, cum armati non sat multi ad manum essent qui eis opponerentur; quare utcunque acquiescere præsentí sorti videbantur, non tamen de iis securus Cæsar erat, sed eventus incertos reputans, per diem quidem (ut dicere cœpi) sedulam dubat operam compescendis turbis et coitioni disturbandæ plurimorum; quod assequebatur plateas obiens cum idoneo armatorum comitatu, ac circumferenda per urbem terrifica sui specie, metum utilem inutiens: per noctem rursus vigilum cohortes cursare per vias omnes. foræ et angiportus obire cunctos jubens, scruta-rique diligenter num quis uspiam domo egressus aut in urbem per hiatus murorum, qui multi undique patebant et facilem dabant aditum, ingressus vagaretur. Cæterum quotidie fugientes conferti. quo quisque posset, ex illa quam dixi collectitia multitudine plurimi parte sollicitudinis Cæsarem levabant, securioresque reddebat nostros.

31. *Ut imperator comitantibus principibus ingressus in urbem sit.*

At imperator satis jam omnibus compositis universum quem secum habebat procerum ac familiarium comitatum ducens, Augustam quoque suam conjugem et regi stirpis tenerum surculum ex ea

νικον, οὗ δὴ καὶ τῇ προσηγορίᾳ τὸν πατέρα οὐκέτ' Α δύντα ἔτιμα, οὗ τὴν μνήμην ὡς φιλοπάτωρ καὶ ἐνόρκιον ἐφ' ἐκάστῳ ἐτίθει, τὸν μέγαν ἐπὶ γλώττης φέρων δομέστικον, καὶ τὴν τῆς Αὐγούστης μητέρα, ἣν μεγάλην κυρίαν κατὰ τιμὴν ὀνόμαζον οἱ πολλοί, σύναμα τῇ γερουσίᾳ πάσῃ καὶ τῇ συγκλήτῳ τὸν ἐπὶ τῆς πόλεως ὄδευς, καὶ δὴ περαιωσάμενος τὸν Ἐλλήσπεντον ἐκεῖθεν ἔχώρει πρὸς τὸ Βυζάντιον. Ἐλθὼν δὲ καὶ τὴν Χρυσάν τόλμην κατειληφὼς, ἐκεῖ καθημένος ἐφ' ἡμέραις τὴν εἰς πόλιν εἰσόδον, δπως θεοφιλῶς ἄμα καὶ μεγαλοπρεπῶς γένοιτο, ἀνεσκόπει τε καὶ συνέταπτε. Καὶ δὴ πέμψας ἄγει ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος τὴν σεβασμίαν εἰκόναν τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος, ἣν λόγος ἔργον μὲν εἶναι τοῦ θείου Λουκᾶ, ἐκεῖσε που παρούσης κάκείνης καὶ θεωμένης, δῶρον δὲ μετὰ ταῦτα γενέσθαι Πουλχερίᾳ τῇ βασιλίδι περὰ τῆς νύμφης αὐτῆς Εὐδοκίας τῆς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ δεσποινῆς, καὶ δῶρον ἀξιόχρεων ὅντας ἐκ Ηλαιστίνης ἀποσταλέν. Ὅποδὴ ταῦτη δδηγῷ γε οὕτη, δι' ἣς ἐπεπιστεύκει καὶ ἀπολύψεσθαι, εἰσελαύνων τὴν πόλιν ἀποχρώντως ἥγειτο οἱ ἔχειν τὴν εἰς ἐκείνην ἀπονέμειν χάριν. Ἔταπε δὲ καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀρχιερέων ἔνα, τὸν τῆς Κυζίκου Γεώργιον, τὴν στολὴν ὑπενδύντες τὰ τῆς εὐχῆς ἄγειν καὶ τὴν δπερ τῶν πραττομένων εὐχαριστίαν ἀποπληροῦν. Ἡνοικτο τούν ή Χρυσάν πύλη χρονία, καὶ ἀρχιερεὺς τῆς εὐχῆς

susceptum Andronicum, cui tali tribuendo nomine honorare studuerat patris sui Andronici dudum mortui memoriam, per quam etiam quadam ostentatione 160 filialis pietatis vulgo jurare consueverat, cum quid affirmaret, magnum domesticum passim in ore habens, et Augustæ matrem quam magnam dominam plerique honoris causa nominabant, denique cum majoribus natu cunctis et universo senatu in urbem iter arripuit, ac traejacto Hellesponto processit inde versus Byzantium; quo pervenientia et ad Auream delatus portam ibi per aliquot dies substitit, sedulo providens et mandatis opportunis curans ut in ea, qua parabat in regiam civitatem invehit triumphali pompa, nihil ad religionis sanctitatem, nihil ad splendorem magnificientiae posset desiderari. Inter cetera jussit afferri ex monasterio Pantocratoris sacram imaginem intermeratae Dei Matris, quam aiunt opus esse divi Lucæ, ejus penicillo ac manu e vivente coramque spectata Deipara expressum, missum deinde ad Pulcheriam Augustam ab hujus fratria domina Eudocia Atheniensi ex Palæstina, donum plane militante et accipiente dignum. Hac duce præente ingrediendo civitatem quam eis beneficio sibi aperiat traditamque crederet, putabat se testaturum satis cui tanti successus gratiam deberet, et sic quantum posset officium grati animi patronæ tam liberali repensurum. Jussit præterea unum e præsulibus qui aderant. Georgium Cyzicenum, stola induita solemnem precationem præire ac convenienti gaudio gratiarum actione rite defungi. Tum denique, postquam diu clausa perman-

εἴησεν. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς καὶ πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν σχολαῖψ ποδὶ καὶ ἀνατεταμένη διανοίᾳ μεθ' δτι πλειστης τῆς πρὸς θεὸν ἀνθομολογήσεως τὴν πόλιν εἰσέρχεται, πεζῇ βαδίζων καὶ τὸ τῆς βασιλείας σοσσάρον ὡς μὴ τοιαύτη τελετῇ πρέπον συνδλος ἀποτιθέμενος. Ἡν δὲ τότε καὶ τὸ τῆς ἡμέρας μεσημβρινὸν τοῦ μετρίου πλέον ἐκκαιον, τοῦ ἡλίου κατὰ κορυφὴν ἰσταμένου, καὶ ἡ τῶν συνειλεγμένων προθυμία πρὸς τὸ πνῖγος διεφίλονείκει, ὡς εἰ τι καὶ συμβαίη καταληφομένων σύναμψ τῷ βασιλεῖ τὸ μέγα παλάτιον. [P. 104] Τὸ γάρ τῶν Βλαχερνῶν σύν εὐπρεπῶς ἦν ἔχειν πρὸς τὴν τῶν βασιλέων κατοικησιν· ἔγειρε γάρ καπνοῦ καὶ λιγνύος Ἰταλικῆς, ἣν οι τοῦ Βαλδουΐνου δαιταλευταὶ ἐκ πολλῆς τῆς Ἰδιωτείας ἐκείνου τοῖς τῶν ἀνακτόρων τοίχοις προσέπεπτον, ὃς ἔργον εἶναι τὴν ἐκείνων κάθαρσιν. Ἀμα δὲ δι τοῦ εἰς τὸν ἐκείνων καθάρισιν πρώτως ἐπιβάσις πόλεως τῶν πραγμάτων τεταραγμένως ἐχόσης. Τὸ μὲν οὖν ἡσυχῆ χαῖρον τοῦ δῆμου, ἔτι πρώτως βασιλέα Ρωμαίων ἐν τοῖς ἀνακτόροις θεώμενον, μεταβαλδὸν τὴν ἐκπληξιν εἰς χαρὰν ἐν ἐλπίσιν ἦν τοῦ λοιποῦ εὐπραγεῖν ὑπὸ τούτῳ βασιλεύσμενον. Δοκοῦσι δὲ μοι πρὸς ἐκείνην τὴν δψιν καὶ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰταλοὶ μεταβαλέσθαι ἐν καὶ ἀγαπήν σύντη πραχθέντων (μηδὲ γάρ ἀδοξεῖν τοιούτῳ δουλεύοντας), εἰ μή γε ἡ κατὰ γένος κύρια εἰς διλγωρίαν ἐτέρου

serat, subito aperta est porta Aurea, et antistes orationem inchoavit, quando imperator et universus ejus comitatus gravi et tardo incessu, mente vero 161 in Deum penitus intenta, demississima professione summæ gratiæ a se pro tam insperata felicitate Numini debita, civitatem ingressus est pedibus ambulans, omni regiæ majestatis fastu velut tali cæremoniæ non congruente prorsus deposito. Erat tunc hora meridiana et summus diei fervor, sole supra verticem altissimo ignitos radios vibrante. Tamen devota pompam celebrantium alacritas cum æstu incommodo certabat, unoquoque ipsorum, et Augusto præ cæteris, subire libenter parato si quid detrimenti valetudo pateretur ex ardentissimo cœli verticem insidentis meridie solis vapore tolerato, dum sic lento gressu ad magnum palatum feruntur, nondum apta ad imperatorem excipiendum regia Blachenarum propterea quod hec sordebat adhuc fumo plena nido remque olens Italicum, parietibus illic passim fuligine inquinatis per Balduini coquos illita (ipso id haud digna principe negligentia fieri sinente), quæ purgari nisi longiori tempore et laboriosiori opera nequiret. Præterea illa magni palati visa est securior interim sedes futura principibus in urbem nondum plene pacatam ex tam diuturna hostili oppressione tunc primum ingressis. Plebs porro quiete gaudens, visum primum in urbano palatio Romano imperatore, stupore in gaudium verso bene de cætero sperabat, proventura ex talis principis præsentí regimine læta sibi cuncta confidens. Mibi quoque videntur ipsi qui supererant in urbe Itali ad hanc

καὶ ἄλλως ἐξ ὑπογόνου τὰ δεινὰ παθόντας. Ήλήν τε λεσβίσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπὶ χρόνοις ἀπινικοῖς καὶ θεοῖς ἥσματι, τὴν μὲν νύκτα φρουραῖς ἀσφαλέστερην εἰσίληπτο τὸ παλάτιον.

λβ'. Ὄπως προσηνέγκατο βασιλεὺς ταῖς τῶν Λασίνων φυλαῖς εἰσελθών.

Πρωίας δὲ δλος ἦν πρὸς βουλαῖς, δπως τε τὰ κατὰ τὴν πόλιν καταστῆσας δχυρώτει φρουροῖς τὸ ἔστι, καὶ δπως ἀν τοῖς δοκοῦσι τῶν Ἰταλικῶν γενῶν (οὗτοι δ' ἡσαν Γεννουΐταις τε καὶ Βενετικοὶ καὶ τρίτοι Ηισσαῖοι) σοφῶς προσενεγκάμενος καὶ ὑφ' αὐτῷ ποιησοι· οἵτω γάρ ἀν αὐτῶν ἑποιηθέντων, οἴων τ' δητῶν τὰ μάγιστρα συγχροτεῖν ἐς δ' τι καὶ ἕψοιεν, τοὺς ἄλλους καὶ μὴ θέλοντας ἡρεμεῖν. Ὅθεν καὶ τροσκαλούμενος ἡμέρας δλης ἔχρηματιζε τὰ εἰκάτα, καὶ ταῖς τῶν ἐλπίδων ἀμείνονις ὑπέσπα τε τῆς πρὸς τοὺς δμογενεῖς οἰκειότητος καὶ κατ' δλιγον προσεποιεῖτο, καὶ γ τὰς δρμάς σφίσι σοφῶς ταῖς γάρισι ὑπετέμνετο. Αἱ δ' ἡσαν ἐν καλῷ τε τῆς πόλεως κατοικεῖν ἀνέδην, τόσον τοῦ τόπου λαζόντας, καὶ τὴν σφίσι συνήθῃ τάξιν ὅπ' ἄρχοντι πεμπομένῳ [P. 105] παρὰ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τοῦ γένους κύτων, δν καὶ ποτε-

speciem multo augustioris majestatis aliquantum deliniri potuisse, ac non longe futuri fuisse ab acquiescendo præsenti fortunæ, haud ignominiosum sibi ducentes tali principi subesse, nisi rancor ingenitus in contemptum potestatis homini non sui generis commissæ traheret, præsertim 162 mœres calamitatum recentis cladis, et pejora ex proclivi metuentes, alioqui superbos animos. Cæterum consumpta tota ea die plausibus triumphalibus et festis canticis, per noctem sequentem valido præsidio palatium septum est.

32. Ut se gesserit imperator cum diversis Latinorum post ingressum in urbem.

Mane consecuto totum se imperator impendit consiliis et deliberationibus de optima ratione constituendæ ac præsidiis firmandæ civitatis, deque via ac modo conciliandi atque in partes suas, quoad posset fieri, trahendi præcipuos quoque Italici generis (hi erant Genuenses, Veneti et tertii Pisani): nam si hos sibi devinxisset, spes erat vel pariter assensuros et quasi vi quadam, vellent nollent, attrahendos reliquos, vel si contumacia invicta in odio perstarent, exarmatos eorum discessione minus deinceps ad nocendum valituros et quieturos necessario cæteros. Quare iis ad se vocatis alloquendis solidum sumpsit diem, idonea commemorans deliniendis ipsis, et spe commodorum cuique privatim oblatorum abducendis a communi universo Latinorum generi conspiratione in odium Græcorum. Nec nihil proficiebat ista opera: sensim enim circubabat feros, et sæviorum impetus beneficiis emolliendo frangebat. Ipsi quippe indulgebat ut in bono urbis loco habitare secure possent, tantum loci occupantes quantum sibi sufficeret putarent, sua ipsorum propria utentes disciplina, sub cura præ-

Α στάτος ἐξουσιαστὴν εἶποι ἀν ἡ Ἑλλήνων γλῶσσα, νόμοις ἴδοις προσέχοντας πολιτεύεσθαι, ἀτέλειαν δ' ἔχειν καὶ ἐλευθερίαν ἐφ' ἄπασι ναυσὶ χρωμένους καὶ μεταχειρίζοντας κατ' ἐμπειρίαν τὰ πράγματα. Καὶ ταῦτα μὲν Γεννουΐταις τὰ ἐπαγγέλματα, Βενετικοῖς δὲ καὶ Πισσαῖοις τὰ ὄμοια προσεφιλοτιμεῖτο, τοῖς μὲν ὑπὸ πατούλῳ, ὃν "Ἐλλαν ἀν εἴποι ἐπίτροπον, τοῖς δὲ Πισσαῖοις κονσούλῳ, ἐφόρῳ νόμοις τοῖς αὐτῶν χρωμένοις, πράττειν τε τὰ αὐτῶν ἀκαλυτως, ἐλευθέρως διαβιοῦντας. Πλὴν τοῖς μὲν Γεννουΐταις οὐκ εἴχε πιστεύειν ἐντὸς περικελεισμένοις τοῦ ἀστεος. πολλοῖς γε οὖσι καὶ οὐ κατ' ἐκείνους ἐμφοτέρους σύναμαι, ἐκείνους δ' ἡλατιωμένους τῷ πλήθει ἐντὸς κατέχων οὐκ ἥλγει. Τὸ δ' οὖν διαιρεῖν τὰ γένη, καὶ τοῖς μὲν παροῦσι φιλικῶς ἔχειν, τοῖς δὲ καὶ ἀπούσι πόρρωθεν δώροις ὑποχαλῷν τὰς δρμὰς, δεικνύντος ἦν ὡς δεδει: τὴν δμαῖχιμαν, καὶ μᾶλλον δτι Βαλδουΐνος φυγαῖς χρησάμενος καὶ Καρούλῳ συμμίξας, ἀνδρὶ σοβαρῷ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον φρονοῦντι, συνήλαττε λαμβάνων ἐφ' οἰκῇ τὴν ἐκείνου θυγατέρα καὶ οὶ ὡς ἔδνα τὴν πόλιν ἦν οὐκ εἴχε διδούς. Ο δὲ λάμβανε καὶ μὴ ἔχοντος παρ' ἐκείνου, ἐλπίζων ὡς καταλήψαιτο στόλον ἔκαρτόσας.

fecti a concilio gentis publico missi, quem Potestatem ipsi vocant, nomine significante prætorem aut magistratum rerum judicandarum et administrandarum, auctoritate prædictum, propriis item obtemperantes legibus; præterea ut essent immunes 163 ac prorsus liberi in omni ratione navigationis ac commercii, negotia solita ipsis industria gerentes. Hæc Genuensibus promissa, Venetis autem et Pisanis paria similiter ostentata sunt, nempe ut illi quidem sub bajulo (vocabulo, si in Græcum interpreteris, præpositum sonante), Pisani autem sub consule, quasi dicas ephoro aut ædile, legibus ipsorum quisque prop̄ iis uterentur suasque res agerent prohibente nemine, libere per omnia viventes; cæterum Genuensibus satis fidere non poterat intra urbem degentibus, quod multi essent nec cum Pisanis et Venetis communiter viverent, sed suas sibi separatim res haberent; quos allatrari, cum apparerent, et plebis proscindi conviciis haud moleste ferebat, sic illos (quod sibi utile putabat) cohiberi ne facile prodirent, et intus detineri gaudens. Ea porro industria tractandi separatim cum unaquaque gente, et præsentibus quidem benevolentiam exhibendi, procul vero absentium iras exarmandi donis missis et privilegiis indultis, ejus erat qui ostenderet formidare se rationum harum consensum et conspirationem in communem expeditionem bellicam; quem illi magis admovebat intendebatque metum acceptus de Balduino nuntius istum referens fugacelatum ad Carolum, præserocem et magnorum spirituum virum, affinitatem cum eo contraxisse jungenda suo Ciroli filia, imputata in patrimonium et maritalem dotem urbe Constantinopoli, quam licet qui assignabat non haberet, admisit nihilominus Carolus libenter, sperans se illam recepturum classe, quam ad id armabat, immissa.

λγ'. Ὄπως ἐτάχθησαν τὰ κατὰ τὴν πόλιν παρὰ
βασιλέως.

Πρῶτον γεῦν τῶν ἑκείνου ἔργων ἐντὸς τοῦ πολι-
σμάτος τοὺς ἐποίκους εἰσάγειν τε καὶ οἰκίζειν, πρὸς
τῇ θαλάσσῃ κατεψιμένους τὸ πρότερον, δεύτερον
ἀληρῳδοτεῖν τοῖς ἐν τελεὶ ἐκτός τε καὶ ἐντὸς πόλεως
τόπους εἰς γεωργίαν, ἐξηρημένης τῆς εἰς χάριν γονι-
κευθείσης τοῖς θεληματαρίοις, τῆς ἑκείνων σπουδῆς
καὶ εὐνοίας ἐνεκα γῆς ἀγαθῆς εἰς καρπογονίαν καὶ
ἀρετώσης εἰς πᾶν τὸ καταβαλλόμενον. Ἐτι τ' ἀφο-
σιοῦν ταῖς μοναῖς ἐτέρας μάλα πιείρας. Ἡν γάρ
αὐτῷ τὸ σπουδόσμα καὶ ταύταις προσαρμόστειν τὰς
ἔξω, [P. 106] αἱ δὴ ὑπὸ πολλῷ πλούτῳ κατ' ἀνατο-
λὴν παμπληθὲς αὐτάρκως ἔγουσαι τῶν ἐπιτηδείων
συνίσταντο· οὕτω γάρ ἑκεῖνον καὶ ταύτας συνιστᾶν
ἔγκωσι. Τρίτον τοῖς συνειλεγμένοις ἐκδιδόναι τόπον
ἐφ' φυτίζοιεν ἐπὶ τέλει. Τὸ δὲ πρὸ τούτων καὶ μει-
ζον ἀρήγειν ἐπανηκούσαις πρὸ τὸ πρῶτον τὸ δο-
κεῖν μοναῖς εἶναι, ἀνατίζειν τε καὶ τὸ πόλισμα
πάνω σπουδαῖων τοὺς ἀπὸ στρατιῶν ἐλαφροὺς
εἰσάγοντα. Μηδὲ γάρ ἡρεμήσειν οὕτως ἐξελαθέντας
τοὺς πρὶν κατέχοντας, ἀλλὰ στόλῳ συνεπιθυμεῖσθαι.
Τῷ τοι καὶ στόλον ἐξήρτυε καὶ ἐναυπηγεῖτο, καὶ

33. Ut res urbis ordinatæ sint ab imperatore.

Primum imperatoris urbem ingressi opus fuit
suburbiorum inquillinos in urbem inducere, ad mare
prius habitantes: secundum distribuere 164 optimis
hæreditaria bona intra et extra civitatem,
domos et agros ad culturam, segregata lamen ea
parte quam in gratiæ loco eximie voluntariis reser-
vaverat, præmium debitum studio et benevolentia
ipsorum: erat autem illa portio terræ optimæ et
in omni fructuum genere feracis. Excepit et partes
alias monasteriis valde pingues. Erat autem ei in
animo monasteria urbana iisque multa extra urbem
variis per Orientem locis visebantur ditia, et magnæ
multitudini alendæ quod sufficeret habentia, con-
jungere, sic fore autemans ut ex alterorum copia
alterorum inopia subveniretur; quam optimam pu-
tabat monasteriorum urbis recte constituendorum
rationem. Statuit quoque ut evocatis ad urbem
frequentandam assignarentur loca in quibus ædificarent,
certo indictio vectigali quod fisco penderent.
Ante hæc et aliud instituit majus memoratuque
dignius, decernens videlicet ut ope ac favore regio
juventur conatus eorum qui antiqua monasteria
desolata vel destructa restituere in pristinum splen-
dorem curarent. Incubuit etiam studio ingenti
mœnibus urbis instaurandis reficiendisque, qua-
hiarent aut labem facerent, imponendisque turribus
ac propugnaculis ad custodiā manu promptis
expeditisque militibus. Satis enim intelligebat mi-
nime quieturos pulsos inde Italos, sed classe quam
primum armata venturos ad recuperationem ten-
tandam sic amissæ urbis. Quare et ipse classi
apparandæ ædificandisque navibus operam impen-
dit. Et in navale ministerium e multitudine qua
in urbem, ex quo erat recepta, cononrrerat e

A τοὺς προσελῶντας ἐκ τῶν χωρῶν καὶ εἰς χιλιάδες
ἴταττε πλείους. Ἀλλα τε πολλὰ κατέπραττε, τὰ μὲν
κατὰ χρείων τὰ δὲ καὶ κατ' ἐκπληξιν, προσαναστέλλων
τὰς ἐπιθέσεις.

λδ. Ὄποιαι ήσαν αἱ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου
τῶν ἀρχιερέων βουλαί.

Ἡν δὲ ἄρχ μέλον ἐκείνῳ καὶ τῆς Ἐκκλησίας
οὕτω κεχτρωμένης ποιμένος. Συνῆγε τοίνυν τοὺς
ἱεράρχας καὶ βουλαῖς σὺν αὐτοῖς ἔχρητο, τὸ ποιη-
τὸν θέλων μανθάνειν. Τοῖς μὲν οὖν ἐδόκει ἀνακ-
λεῖσθαι ἔτι περιβάτα τὸν πατριάρχην Ἀρσενίου·
μηδὲ γάρ κανονικῶς προσῆγει τὰ κατ' ἑκαῖνον· ἐδει
γάρ ἐπιμένειν παρακαλοῦντας, καὶ μὴ ἐψη παρευ-
θῆσθαι ἀνέγκητον δύτα. Τοῖς δὲ τοῦμπαλιν αὐτὸν μὲν
μένειν ἐφ' εἰς κατέγνωστο· ἵκανή γάρ εἶναι καὶ
εἰς παρατήσιν τὴν ἕκχωρησιν, καὶ τὸ ἀξιούμενον μὴ
καταδέχεσθαι, ἀλλ' ἀποκέμπειν τοὺς ἴκετεύοντας δη-
λοῦντος ἦν ὡς ἀπολέγοι τὴν προστασίαν. Τούτων
οὕτω κινουμένων καὶ λεγομένων, δὲ βασιλεὺς καὶ ἀμ-
φοτέροις τιθεμένῳ ἐώκει προμηθείας τῆς κατ' αὐ-
τὸν ἐνεκα. Τό τε γάρ ἑκεῖνον μετακαλεῖσθαι καὶ
ἴρισταν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν εἴς ἔχει
ἰδόκει, εἰ δέ τοι εἰς τὸν πατριάρχην τὰ κατὰ γνώ-

C cunctis undique regionibus, ad multa remigum
millia centuriavit. Plura quoque ejus generis alia
fecit, partim ad usum verum imminentis belli,
partim ad speciem, sperans terrore ipso varii ap-
paratus et ostentata inde confidentia se repressu-
rum spes audaces inhabantium urbi Latinorum et
novam in eam expeditionem parantium.

34. Deliberatio antistitum de patriarcha Arsenio.

165 Cures quoque imperatori fuit status Eccle-
siæ tunc viduatæ pastore. Congregavit ergo episco-
pos, et sententias eorum exquisivit, quid opus esset
facto discere cupiens. Erant in iis quibus Arsenius
revocandus ad sedem patriarchalem videretur.
Negabant enim canonice factam ejus exauctoratio-
nem: quippe aiebant oportuisse amplius exspectare
postquam ille invitatus ad redditum fuerat, nec tam
cupide procedere ad ejus nec accusati nec damnati
depositionem. Alii contra dicebant satis constitisse
de fixo ejus et irrevocabili abdicandæ dignitatis
proposito, ne aliam expressiorem recusationem
exspectari debuisse quam ipsum secessum, ex quo
nullis precibus missorum a sacra synodo retrahiri
potuerit. Inter hæc ultro citroque mota dictaque
alternans imperator, et modo his modo illis assen-
tiri visus, nunquam expediebat in utra potius con-
trariarum sententiarum acquiesceret quia nesciebat
utrum consilium esset utilius ad finem ipsi propon-
sum confirmandi et in majus promovendi res
suas. Nam hinc quidem hominem expertæ facilitatis,
auctoritatis magnæ, rebus iterum ecclesiasticis
imponi honestum, amplium et vulgo placitum ap-
parebat: et idem erat imperatori percommodeum,
si quo modo senem potuisset inducere ad ea quæ
habebat in animo, quæque agere jam cœperat,

μην προβείη, ὅστε καὶ δι' αἱροῦτο πράττειν καὶ μῆδὲν μηδέσιν ὑπολειπθεῖ εἰς σκανδάλου πρόφασιν. [P. 107] Ἐδεῖται δ' αὖθις μή πως ἐκκρουσθεῖς ἀμάρτη τῶν κατὰ γνώμην, καὶ οἱ ἐντεῦθεν βιθὺς πραγμάτων ἀναρρίσειν. Τὸ δ' ὑπερφρονεῖν καὶ ἀντικαθιστᾶν ξερον προβαίνειν μὲν ἀκωλύτως ταῖς πράξεσιν οὐκ ἀμήχανον ἔλογίζετο, ταραχὴν δ' ἄλλως εἶναι, δι' ἣν οὐδὲ τὰ γενόμενα προστίθεται τινας, δεινά, καὶ ἄλλως δοῦτα, τῶν εἰκότων ἔγρινε. Μέσος οὖν ἐναπειλημένος ἀμφοτέρων τῶν λογισμῶν ἐν ἀπορίᾳ καθειστήκει τοῦ τισι τίθεσθι. "Ομως ἐκχωρῶν τῷ καιρῷ προΐόντι ὡς κρείττον τι ἐπάξοντι, ἀφεῖς κατὰ σφᾶς τοὺς ἱεράρχας περὶ τούτου βουλεύεσθαι ὅστε καὶ ὀμολογεῖν ἀλλήλοις μὴ διαφωνοῦντας, αὐτὸς ἐπὶ τὰς τῶν κοινῶν ἐτρέπετο διοικήσεις, οὐ μὴν δὲ ὅστε καὶ δροντίστως ἐκείνων ἔξειν."
λε. "Ουπως δέ βασιλεὺς ἐκ ποδῶν τὸν νέον Ἰωάννην ἐποίει. Καὶ δπως κατοικίζοντο Ἰταλοί.

Τὸ γὰρ κατὰ νοῦν βισσοδομεύμενον οὐχ ἡσυχάζειν ἕποιει τοὺς λογισμούς. Οὐκ ἀφανῆς γάρ ἦν ἐν τοῖς ὑπονοούμενοις τῷ Ἰωάννῃ προσκειθαι ἔγκλημα

patriarchalis auctoritatis nutu et suffragatione roboranda, Sic enim et quod decreverat perficeret, et simul omnem omnibus offenditionis ac querelarum occasionem demeret. Sed rursus verebatur ne spe ista exoidens securim suis rebus magnam infligeret, ac quasi quadam mota Camarina novarum indeterminatum periculosissimas excitaret nubes; e contrario si persisteret in Arsenio procul habendo aliumque patriarcham eligi curaret, occurrebat fieri quidem tunc posse ac facile sperari ut consilia de amovendo a spe imperii pupillo exitum haberent: ceterorum 156 orituras inde turbas providebat, cupidis rerum novarum speciosum adversum sese conjurandi praetextum non neglecturis; quorum utique seditiosi conatus favorem apud vulgus haud dubium inde traherent, quod justitia ac religionis in vindicanda sacri capititis injuria, jam plurimum invidiosa, colore honestissimo commendarentur. His suspensus curis atque utramvis in partem ambiguis optimum judicavit permittere negotium quasi sortis arbitrio, ipso qui conveniebant episcopos sinendo libere decernere quod vellet, aut umans, allaturum ut solet, aliquid forte in rem non incommodum tempus ipsum ac moram; quae ut longior contingere, antistes inter se commissos admonuit, dareut operum mature considerandis cunctis, nec deliberationi finem imponerent quoad omnes ad unum in concordem sententiam convenientem. Ipse alio caras veritad instantium administrationem, haud tamen attentione penitus aversa ab iis quae in synodo a Patribus agerentur. quos quasi furtivus obtulibus, aliud licet agere simulans, perrexit observare.

35. *Ut imperator puerum Joannem amoverit; ut Italis domicilium attributum fuerit.*

Nam quod machinabatur animo, acquiescere ipsum in re tali et nimis fiducia indormire non

A δυσνοίας πρὸς ἁυτὸν ἐπῆγε καὶ ὑπεβλέπετο, ἔστι δ' οὗ καὶ αἰτίας πλαττόμενος ἀπηνῶς ἐκόλαζε, μηδὲ μέχρις δύναμας κοινωνὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέλων ἔχειν τὸν Ἰωάννην καὶ τὸ ἐπικοδῶν τῶν δλων καταστῆσαι διὰ πλείστου ποιούμενος. Ήν δὲ τὸ μὲν ἀρεθίζον εἰς ταῦτα τῶν μὲν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὴν ἀδελφὴν Ἐύλογίαν, τῶν δὲ πραγμάτων τὸ τὸν υἱὸν Ἀνδρόνικον τῇ ἡλικίᾳ προχόστειν, ὃν μὴ κατὰ βασιλέας ἀνάγειν δεινὸν ἐποιεῖτο καὶ οἱ οὐ φορητὸν ἐνομίζετο, τὸ δὲ πλέον ἡ μεγίστη φιλοτιμία καὶ τὸ ἄκαιρον ὑπεργάφον μένειν ἐπὶ μετρίοις οὐκ ἀρκουμένου. Ή δὲ τοῦ δοκεῖν οὐκ ἀλογίστως ταῦτα βούλεσθαι πρόθασις ἡ τῆς πόλεως ἀλωσίς, [P. 108] εἰς θρόνον βασιλείας λογιζομένης αὐτάρκη τῷ κατασχόντι· αὐτὸν δ' εἶναι καὶ μόνον τὸν εἰς ταύτην κληθέντα προτείνων, αὐτὸν καὶ μόνον βασιλεύειν συνελογίζετο. "Ετι δ' δμως βουλον ἦν τὸ δεινὸν καὶ τοῖς πολλοῖς οὐκ εύσύνοπτον, εἰ καὶ πως οἱ βαθύτερον ἐπιβάλλοντες ἔχ τε πολλῶν ἄλλων καὶ τοῦ μὴ συνεισελθεῖν τὴν πόλιν ἐκείνῳ τὸν Ἰωάννην οὐ δυσχερῶς εἶχον δικιδέσθαι τὸ μελετώμενον, δ δὴ τρε-

sinebat. Multorum in imperatorem glisebant non obscuris excitatae indicis suspicione, parum eum benebole in pupillum Joannem affici atque adeo in ejus circumventionem incumbere, unde crimen perfidiae in se ipsum attrahens obliquis plerorumque indignitatem rei non ferentium oculis designabatur. Constabat enim fictis causis graviter multasse quosdam, quorum culpa non erat alia quam Joannem imperatorem libera voce prædicasse; quem ne nomine quidem tenus sibi adjungi collegam supremæ potestatis ferre poterat. Neo dissimulabat redigere plane se puerum in ordinem et ab omni funditus excludere participatione imperii omni studio cupere, ac in eo verti fortunam salutemque propriam ducere. Eo illum incitabant partim homines, partim ipsæ res. Eulogia videlicet ejus soror nullum faciebat finem ejus iniquitatis suadendæ. Andronicus autem puer, filius imperatoris Palæologi, crescens in die spe indoleque bona, tacito sui aspectu partem assidue 167 stimulabat, quasi deprecans ne se privatum adolescere permetteret. Quo tantum commovebatur, ut vides charissimum filium expertem summi honoris rem plane intollerandam arbitraretur. Vehementissimum porro machinationis injustissime incentivum erat ingens ambitio et intempestiva superbia moderari sibi atque infra fines, aequa mediocritatis se tenere dignantis; cui praetextum coloremque cupiditati fucanda suggerebat aliquem recuperatio urbis, que sedes esset imperii præcipua, quasi ea capienda proprie in imperii thronum ascendisset, ac ut in eam solus, suis utique expugnatam auspiciois, evocatus esset, sic imperare solus in ea et ex ea deberet. Porro id propositum habebat in arcano inadprehensibile primis obtulibus occurrentium. Si qui tamen penitus intro piserent, cum ex aliis signis, tum ex eo quod secum Joannem in urbem

φόμενον ὑπ' ἀγρίας πλεονεξίας, εἰς θεὸν πειθούσης ἀμαρτάνειν τὰ μεγιστα διὰ τῆς τῶν δρκων παραβάσεως, μεῖζον ἥρετο ἦν ὡστε παρορᾶσθαι τῷ μελετῶντι. Τὸ δ' ἦν ἄρα τὸ τοῖς Ῥωμαίοις μεγάλων δρκῶν κακῶν καὶ ταραχῆς ἀνυποίστου ρέχθεν. Τότε δὲ τὰ τῆς πόλεως ὡς οἶδον τε καθιστὰς πρὸς τὸ ἀσφαλέστερον, Γεννουίτας μὲν τοὺς τ' ὅντας τούς τε προσδοκώμένους προσγενέσθαι πλείστους ἐνιδὼν, καὶ δυσχερεῖς ἢ ὥστε καὶ ὑποκλίνεσθαι ῥᾳδίως Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις προφάσεσιν ὑποκινηθησομένους μὲν ὡς ὑπερόφρους καὶ συνδροῦνς, ἐντὸς μένειν τῆς πόλεως οὐκ ἔγνωκει συμφέρον, ἰδίᾳ δὲ προσκαθῆσθαι, καὶ πρότερον μὲν κατὰ τὴν Ἡράκλειαν τῆς Θράκης φέρων κατώκιζεν, ὕστερον δὲ καταντικρὺ τῆς περαίας πάρα μόνον τὸ τοῦ Γαλατᾶ φρούριον ἀσφαλὲς ἐδοκίμαζε κατοικίζειν. Βενετικούς δὲ καὶ Πισσαλούς, τὸ κατὰ πλῆθος δλίγον, μένειν ἐντὸς ἐδικαίου, ἀποκεχριμένους καὶ τούτους τῶν ἄλλων. "Οἴεν καὶ ἐν ἀκινδύνῳ τῷ κατ' αὐτὸν ἐκλευε μὲν αἴτικα τὸ τ' ἐντὸς ἀνοικοδομηθὲν πρὸς τῷ κατὰ θάλασσαν μέρει τῆς ἀγορᾶς φρούριον τὸ τ' ἐκτὸς τὸ τοῦ Γαλατᾶ ἀμφότερα κατερεῖψαι, καὶ οὕτω Γεννουίτας μὲν κατὰ τὴν πρὸς δύσιν περαίαν πρὸς τῷ Γαλατῷ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιμήκιστου παρεκτίνοντας κατοικεῖν, τοῖς δὲ λοιποῖς ἀποτάχθηναι

nou duxisset, subodorabantur quid pararet. Cogitatum profecto nefarium et ortu primo extingendum. Nunc illud sinu gignentis factum et lacto quodam feræ cupiditatis edoctum ueque ad audaciam Deum ipsum fœdisrago perjurio violandi, erupit denique magnam in perturbationem perniciemque Romanorum. Sed hæc postea: hoc vero tempore cœpto imperator insistens operi res urbis in statum quam maxime securum componendi, Genuenses quidem, quique jam aderant quique mox venturi exspectabantur, plures et contumaciiores cernens quam ut spes esset subjici bona fide Romanis posse, providensque fore ut levibus quibusque subinde causis aut prætextibus ad arma et rebellionem concitarentur, utpote homines arrogantes et feroce, eos intra ipsam habitare civitatem haud putavit tutum; eponendos 168 igitur duxit in proprie ipsis assignatum locum. Ac principio quidem Heracleam Thracie ipsos translulerat. Deinde tamen securius existimavit collocare illos e regione Peræ, et sua intra solam arcem Galatæ habere domicilia jubere. Venetos autem et Pisanos, quorum erat non ita magna multitudo, manere intra urbem permisit, sed separatos ab invicem et ab aliis, Inde ad omne periculum certius, quantum in ipso erat, prævertendum dirui et solo funditus æquari jussit munitiones tum intra urbem arcis exstructæ ad maritimam fori partem, tum extra suburbii Galatæ. In quo sic propugnaculis nudato habitare Genuenses ex adverso oppositi ipsi ab occasu Peræ, extensa quam maxime in longum domorum serie, præcepit, aliis quoque decer-

A ιδίους τόπους πρὸς οἰκητιν. Ἐχειν δ' ἔκαστον γένος τοὺς ιδίους φόρους ἀκωκύτως προσέταττε. λέσ. Τὰ κατὰ τοὺς εἰς τὸν πάπαν καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πρέσβεις τοῦ βασιλέως.

[P. 109] Διεπρεσβεύετο δὲ καὶ πρὸς τὸν παππαν διὰ ταχέων ἐκμειλίσσων δώροις. Δύο δ' ἡσαν οἱ πρεσβεῖς, εἰς μὲν δὲ Νικηφορίτζης λεγόμενος, ἄτερος δὲ δὲ Ἀλουδάρδης, ἄνδρες εἰς ὑπογραμματέας τελοῦντες πρὶν τῷ τῶν Ἰταλῶν βασιλεῖ τῷ Βαλδουΐνῳ, αἰτιαν δὲ προδοσίας πρὸς Ῥωμαίους σχόντες. Οἰς δὴ καὶ τὸν Ἰταλιαν καταλαβοῦσι κίνδυνος ἐπιπίπτει βαρὺς, ὃν οὐδὲ αὐτὸς τὸ σχῆμα τῶν πρέσβεων μὴ παθεῖν τὰ χειριστα παρητεῖτο. 'ΒΛ' εἰ καὶ τὰ τῆς προδοσίας δνεῖδη ταῖς τιμαῖς συνεκάλυπτεν δὲ κρατῶν εἰς αὐτὸν παραπρεσβευόντων ἐκ πόλεως, ἀλλ' ἔκεινοι χαλεποὶ γε ὄντες καὶ ἄλλως, παρακνιζόμενοι δὲ καὶ τὴν στερήσει τῆς πόλεως εἰς μανίαν μείζονα, κατὰ τῶν πεμφθέντων ἐπ' αἰτιαὶς τῆς προδοσίας, ὡς ἐπιστάντας ἐωρῶντο, τιμωρεῖν ὡρμηντο, 'Οἴεν καὶ τὸν μὲν Νικηφορίτζην κατασχόντες ἐκ ποδῶν ἐς κεφαλὴν ζῶντα ἀνηλεῶς ἔξεδερον, τιμωροῦντες αἰτιαθέντα, δῆμα δὲ καὶ ἐπ' ἀτιμάρτι τοῦ πέμψαντος δὲ δὲ Ἀλουδάρδης προγγούς τὴν ἐπιβουλὴν ἀνὰ κράτος φεύγει. Καὶ ταῦτα μὲν τόνδε τὸν τρόπον συνέη τοῖς παρ' Ἰταλιαν πεμφθεῖσι πρέσβευσιν.

B nens præscribi locos ad habitandum, et cuique genti suos census et vectigalia, nullo prohibente provenire.

36. De legatis ad papam et Italos ab imperatore missis.

Misit et quamprimum legatos imperator ad papam, donis eum deliniens. Duo autem legati erant, quorum unus Nicephorites, alter Alubardes vocabatur. Uterque scriba Balduini fuerat nuper imperatoris Italorum; unde quod ad partes Romanorum transissent, prodictionis accusabantur a Latinis. Hos in Italianam appulsos grave periculum excepit, in quo ne nomen quidem sacrosanctum legatorum extrema ipsis mala deprecari potuit, quanquam alias imperator prodictionis in se reos ex urbe tum a Latinis detenta subdole missos benigne accepisset, crimen honore legationis occultatum se videre dissimulans. Itali enim cum alias irritabiles 169 ac vehementes, tum incommodo recenti amissa Constantinopoleos efferauti adversus hos talitempo re sese ipsi offerentes in rabiem solito majorem, ulcisci supplicio prorsus atroci crimen ipsis impactum prodictionis aggressi repente sunt. Captum videlicet Nicephoriten a pedibus ad caput vivum crudeliter excoriarunt, non magis in pœnam scelebris ipsis quam in imperatoris ipsum mittentis ignominiam ac contemptum. At Alubardes, comperto quid sibi pararetur, prævertit infortunium fuga matura. Hic successus missæ in Italianam legationis fuit.

Γ'.

α'. Ὄπως ἐσκόπει δὲ βασιλεὺς τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην
Ἄρσενιον.

[P. 113] Ό δὲ βασιλεὺς στοιχίζουσιν ταῖς ἐνοίκις, ὡς ἀλλως οὐκ ὃν πατριάρχου δίχα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ιθύνεσθαι, ἐσκόπει καὶ διευτὸν πᾶς ἀν καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην κατασταιη καὶ τὰ κατὰ γνώμην ἐκδαίη, θυτέρου δὲ εὐοδήσαντος εἰ διάτερον ἀπολείποιτο, τὸ πᾶν ἀν χωλεύειν ἀναγκαῖον ἥγειτο. Εἴτε γὰρ καταστάντος τοῦ πατριάρχου αὐτὸς ἐμποδίζοιτο ταῖς βουλήσεσιν, ἐπὶ μεγίστοις ἀτυχεῖν· εἴτε διάποντος ἐκείνου αὐτὸς τὰ κατὰ βούλησιν πράττοι, τῶν πρὸς αὐτοῦ μὲν ήκιστα ἀμαρτάνειν, πολλοὺς δὲ συμπλέκοντας ταῦτα τῷ περὶ τὸν πατριάρχην συμβάντι ὡς οὐκ ἐνδίκιας ἀπράκτοῦντος μεγίστην αἱρεῖν τὴν ταραχὴν, καὶ προσεῖναι τὸ εὐλογὸν, ὡς εἰ παρὴν πάντως, ἐμποδὼν ἀν ἐκείνον στῆναι ταῖς ἐπινοίαις. Νῦν δὲ προαρουρμένου τοῦ βασιλέως παρανομεῖν, παρανόμοις δὲ λλαῖς ἀργαῖς συμπέρασμα παράνομον ἀπεισπῆσαι, ὡς καὶ τὸν πατριάρχην παραλογίσασθαι καὶ τὸν βασιλέα πτερνίσας ταῖς οὐ καλαῖς περὶ τὸ θεῖον ὑπολήψειν, ὡς ἐκείνου δὲ μὴ ἐφορῶντος

A δὲ μὴ μετελευτομένου τὸν ἀμαρτήσαντα. Τὰ δὲ εἰς μεγάλην εἶναι οἱ τὴν ταραχὴν, ὡς καὶ κίνδυνον ὑπονοεῖσθαι. Ταῦθ' δὲ κριῶν λογιζόμενος συνάπτειν ἔχει τὰ δισύναπτα, τὴν τε τοῦ πατριάρχου ἀποκατάστασιν καὶ τὴν τοῦ γνησίου βασιλέως απραξίαν· τὰ δὲ δισαν λίνον μηδὲ λίνφ συγκλώθοντα πραττειν. Ἔγνω γοῦν πειρᾶσθαι τοῦ πατριάρχου, εἰ οὕτω τῶν κατὰ τὸν Ἰωάννην ἔχοντων ἀπηρτημένως πάντη καὶ ἀνειμένως αὐτὸς κατανεύει τὴν εἰς τὴν πόλιν εἰσόδον, πρὸς δὲ καὶ τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ στέφειν αὐθις ἐκείνουν βασιλικῶς κατὰ τὸ δεύτερον προαιροῦτο ἐπὶ τῆς πόλεως (εἶναι γὰρ καὶ ἄλλως δίκαιον πρώτως εἰσαχθέντα καὶ πρῶτον τῶν βασιλέων στέφεσθαι), ὡς εἰ διδοῖη ταῦτα καὶ τάπι τούτοις ἐλπίζειν, ὡς ἐφησυχάσσοι πραχθέντων. Τρισὶ δὲ φέτο πείσειν τοιαῦτα λέγοντα, τῷ τε μεμλακτίσθαι τούτον τῷ χρόνῳ ἐν ὑπερορλαῖς διάγοντα, τῷ τε δεδίναι μηδὲ καὶ αὐθις ἀντικαταστῆ ἄλλος, γεγονός καὶ ἐπ' ἄλλῳ ἥδη, καὶ τρίτῳ τῷ ἀνάγκην εἶναι καὶ αὐτὸν ἐρῆν τῆς πατρίδος, ἡς ἀδύνατο ἐπιβῆναι, καὶ ταῦτα μεθ' ὑπερτάτης τιμῆς τε καὶ δόξης [P. 114]

III.

1. *Quid consilii ceperit imperator circa patriarcham Arsenium.*

At imperator multis undique cogitationibus oecurrentibus tandem intelligens fieri non posse ut res Ecclesiæ sine patriarcha componerentur, deliberabat secum quo pacto consequeretur ut et sedi vacanti daretur patriarcha et simul sibi ex sententia destinata procederent. Nam horum alterum si succederet, altero deficiente, claudicaturum necessario statum suum providebat. Quippe si restituto patriarcha ipse prohiberetur exequi quod decreverat, e maximis se spebus impar lapsurum infotum exhorrescens cogitabat: sin relicto illo ubi erat, ipse per sese quæ vellet efficeret, 170 ingentem se subitum invidiam et erupturis inde assutibus vix parem futurum reputabat, siquidem habituros parum sibi æquos plurimos, rebus imminentes novis, speciosum prætextum validæ conflandæ factionis, obtendendo videlicet arcanis odiorum causis, livori et ambitioni, publice plausibili et in speciem religioso zelo vindicandi ab injuria et repnendi in thronum ereptum exsulantis sine causa patriarchæ, ac verisimiliter jactando voluisse imperatorem eo procul habendo amovere a se molestum arbitrum, quem satis nosset haud unquam acquietorum ingratis ejus et injustis molitionibus, et quoniam præoptasset illegitimam monarchiam legitimo collegio supremæ potestatis, ecclesiasticum quoque supremum magistratum illegitimum maluisse, quoniam ex eo, cum talis esset, suffragationem in suum ipsi similem sperasset; ac duplice ultraque celestissimæ injurya consiscenda in patrem sacrorum, quem circumvenisset, in pupillum principem, quem supplanteset, male se de Deo sentire

C declararet, quippe quem videretur opinari aut non videre quæ in ipsum peccantur, aut connivere ad scelera, pœnis eorum nunquam repetendis. Quibus ex rebus vel propria probabilitate vel artificiis adversantium populo persuasis maximam orituram perturbationem palam erat, tamque atrox excitandum discordiæ civilis incendium, quo periculum esset ne caput ac familia ipsius simul cum ipsa republica conflagraret. Talis reputans formidansque imperator connectere insociabilia voluit, patriarchæ videlicet restitutionem et exauktionem legitimis principis. Hoc autem erat telam texere lino linum non jungendo, sed diversas nec natura cohærentes in unum stamen intricare materias. Hoc proposito aggressus ante omnia est tentare patriarchæ animum, ecquid persuaderi seni posset ut relictis in suspenso et in incerto, uti tunc erant, Joannis pulli rebus, venire ipse in urbem annueret, ac throno patriarchali in sua vera metropoli consenso emollii se pateretur ad sese coronandum ibi denuo pompa et cæremonia solemnissima. Nec desperabat rem ipsi probari posse, quidquid 171 alias in coronatione repugnasset, quoniam causa nunc erat idonea, ut qui prior imperatorum in urbem suis unius auspiciis captam intraverat, prior quoque ibi coronaretur. Quæ si ab Arsenio impetrarentur, spes erat in aliis quoque assensurum, ac cum forent perpetrata quæ imperator destinarat, factis acquiesceturum. Tres autem secum reputane reperiebat causas, quæ ipsi sperandum suaderent fore nunc exorabiliorem in his quam antea Arsenium. Prima erat, quod esset verisimile tædere ipsum exsillii tam longi, eoque tædio emollitum ad libenter paciscendum de redditu. Altera, quod vix esset dubium quin

μὴ ταῦθ' ὑπισχυούμενον ἔκτελεῖν. Εἰ δὲ γε μὴ πε-
θοτο, αὐτάρκες πρὸς ἐκείνον εἶναι οἱ τὸ ἀξιῶσατ.
Τοιούτοις τοιγαροῦν δὲ βασιλεύων συγκροτηθεὶς, ἔτι
τῶν ἀρχιερέων διαφωνούντων, προστίθεται καὶ αὐτὸς
τοῖς ἐκείνον φηφίζομένοις, καὶ ἀμφιβρέπει τὰ τῆδε
προστίθεντος τοῦ βασιλέως. Θέτερον δὲ μέρος ὡς
ἀσφενῆσσν ἐντεῦθεν συγκατακλίνεται, καὶ μᾶλλον
ὅτε ἐπὶ ῥητοῖς πρὸς βασιλέων καὶ τῆς συνόδου κα-
λοῖτο. Ἡν γὰρ καὶ αὐτοῖς Ἰδίως προσπατούμενον
ἀμηνημονεῖν μὲν σφισι τῆς εἰτε προπετεῖας εἴτ' ἀδ-
κίας χρὴ λέγειν, καὶ παρανίκα κοινωνεῖν ἐκείνοις
τῶν ἵερῶν καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Νικηφόρου χειροτονη-
θέντας δέχεσθαι, καὶ μὴ σχίζειν τὴν Ἑκκλησίαν ἐκ
τινος μικροψυχίας μηδένα ἔχουσης καιρόν. Ταῦτα
συνθέντες ἀποτέλλουσι τοὺς ἀπαγγελοῦντας. Οἱ δ'
ώς ἡκουσε τῶν διαμηνυμάτων, πρῶτον μὲν ἐσχετιά-
ζεν εἰ καλοῖτο προσπατούμενος καὶ μὴ παρακαλοῖτο
συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων παρασχεῖν· τὸ μὲν
γὰρ δίκαιον ἔχοντων ἐφ' οἷς ἐπράξαν εἶναι, τὸ δ'
ἀμαρτόντων. Ὁμως περικαλούμενος ἐπράντετο,
καὶ ἔτοιμος ἦν πρὸς τὸ προσχωρεῖν. Πλὴν πεζῇ τὴν
πορείαν ἔκειθεν διηνυκώς ἐν τοῖς Ῥουφίνον γίνεται,

metueret ne aliis in patriarcham iterum se vivo
eligeretur. proutjam semel erat factum, et id malum
prævertendi oblatæ occasione feret gavisurus. Tertia
erat patriæ charitas, qua eum sollicitari ad deside-
randum in urbem jam receptam adventum suum
necessæ erat: uti et verisimile, sic affectum minime
recusaturum oblatam conditionem regrediendi cum
summo splendore in patriam charissimam, præsertim
cum intelligeret ea rejecta sibi spem nullam restare
patriæ urbis unquam revisendæ. Si autem ille sic
invitatus admittere oblatæ et petita polliceri non
induceret in animum, ipsam tamen istam supplicem
invitationem idoneæ ad populum excusationis loco
fore ad avertendam ab Augusto culpam omnem
officii neglecti, et totam invidiam in eum qui com-
pellatus renuisset exonerandam. In hunc ferme mo-
dum subducta secum imperator consiliorum summa
ingressus synodum bifariam scissam contrariis sen-
tentias. horum revocantium, illorum excludentium
Arsenium, ipse ad revocantes se adjungit et sui
accessione suffragii quasi momento alteri lanci ad-
ditio eatenus ambiguae deliberationis æquilibrium
depressit, accedentibus mox quoque qui Arsenium
excluserant, præsertim ubi per synodum, satagente
imperatore, ipsorum et securitati et honoris cautum
est abunde decreta oblivione nuper actorum, et
sancito ne cuiquam fraudi foret illa, sive injustitia
sive temeritas dicenda esset, qua fuerat vel exan-
toratus Arsenius vel Nicephorus electus. Communio
172 quoque subito excommunicatis eo nomine
reddita. Statutum etiam ut ordinati a Nicephoro
reciperentur, ne intempestiva morositate Ecclesia
scinderetur. His constitutis synodi Patres mitiunt
ad Arsenium qui ipsum ad redditum invitent. Quos
ille ut audivit, primum graviter ferre visus est,
quod tantum invitaretur, non etiam rogaretur ve-

A ᾧ τοῦτο μὲν προσαναπαυσόμενος, τοῦτο δὲ καὶ τὰς
ἀποκρίσεις ἐντελέστερον ἐκ τοῦ παρασχεδὸν δώσων ἡ'
οἵς ἀπῆτητο.

β'. "Οπως μετακληθεὶς ὁ πατριάρχης εἰς τὴν πόλιν εἰ-
σάγεται, καὶ στέφει αὐθίς τὸν βραστέα,

[P. 115] Ἐκεῖσε τοιγαροῦν πεμπομένων πρὸς τε τοῦ
βασιλέως καὶ τῆς συνόδου, καὶ κινουμένων τῶν ζητη-
μάτων, δοῦλος τὸ μὲν διδούς τὰ δὲ καὶ προσυποσχόμενος
περιαιοῦται τε τὴν ταχίστην, καὶ τῆς πόλεως ἴσιδε;
Ψῆφῳ κοινῇ καὶ γνώμῃ τὴν Ἑκκλησίαν καταλαμβά-
νει. Ηράτος δὲν δὲ βασιλεὺς ἀπολογούμενος ἐκεῖνη
περὶ τῶν πραγμάτων μεγάλως ἥγαλλε ταῖς τιμαῖς,
καὶ ταῖς εἰς τὴν Ἑκκλησίαν προσόδοις ἐπίμα. Καὶ τὸ
μὲν ἱερὸν διπάν μετεποίει πρὸς τὴν προσέκραν κατά-
στασιν, ἐκτραπὲν ἐπὶ πολλοῖς παρὰ τῶν Ἰταλῶν. Καὶ
τὸ δὴ ἐπιστήσας τὸν μοναχὸν Ρουχᾶν, ἄνδρα δραστή-
ριον ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, τὸ τε βῆμα καὶ ἀμβωνας καὶ
σωλαῖν καὶ ἄλλ' ἄπτα βασιλικαῖς ἐξόδοις ἀνηκοδόμει.
Εἴτα πέπλοις καὶ σκεύεσσιν Ἱεροῖς τὸ θεῖον τάμενος
καθίστα πρὸς τὸ εὐπρεπέστερον. Εἴτα καὶ χώρας
προσετίθει τῇ Ἑκκλησίᾳ, φθάσας προσθεῖναι καὶ δι-
λαῖς εἰς τὴν τῶν ὄμνοπλῶν οἰκονομίαν, ὡς μὴ τη-

niam dare ob ea quæ in se peccata fuerant, cau-
sando invitationem meram eorum esse qui se nullius
peccati conscientes profiterentur: nam si agnoscerent
culpam, utique deprecarentur. Tamen cum hac ejus
exceptione admoniti legati preces etiam adhibui-
sent, mitigatus senex exhibuit se promptum ad eun-
dum quo vocabatur. Reque ipsa partim terrestri
partim maritimo itinere ad Rusini prædia se contulit,
vel paululum illic acquiescendi causa, vel indecla-
rinus ex propinquo certiusque respondendi, cognitis
disinctiis quæ peterentur.

C 2. *Ut revocatus patriarcha invectus in urbem sit, et illuc rursus coronaverit imperatorem.*

Igitur conventus illic patriarcha legationibus com-
ab imperatore tum a synodo missis, postque discep-
tionem ultro citroque cunctorum accuratam,
partim largitus partim pollicitus quæ postulabatur,
celeriter transfretavit, et invectus in urbem,
consentientibus jam omnium votis ac calculis, pa-
triarchalem rursus insedit thronum. Ibi eum primus
imperator, postquam diligenter excusasse et quæ acta
fuerant, demisso veneratus exquisitus affectis hono-
ribus, et in liberaliter a se collatorum Ecclesia
munerum proventuumque possessionem misit. Ac
sacrorum quidem apparatus et ecclesiasticam sup-
pellectilem, imminutam multis aversia per Italos,
repositum atque in pristinum reformavit statum,
præposito ei rei curandæ monacho Rucha, viro in-
dustrio. **173** Ornavit de novo altare; ambonem
et soleam, tum alia quædam, refecit regiis impensis;
velis prætereæ et vasis sacris Dei sèdem instraxit ad
convenientem speciem elegantiae. Adjunxit etiam
nova Ecclesiæ prædia præter ea quæ prius attri-
buuerat ad alimenta et stipendia cantorum sacrorum
que ministrorum, neii necessariorum patientes pe-
nuriæ officia sua negligentius obirent. Omnia ea

δεως τὰ τῶν ἐπιτηδείων ἔχοντες ἀμελοῖεν. Ὁ δ' ἄρ-
χιερεὺς καὶ ὡς εἰς τιμὴν μὲν τοῦ Θεοῦ ταῦτα γινέ-
μενα συνδώς προσαπεδέχετο, εἰδέναι δὲ καὶ χάριν
ἰδίως, ὡς χάριν αὐτοῦ γίνοιτο, τῶν εἰκότων ἐνδι-
ζεν. Ὅθεν καὶ στέφειν ἤθελε τὸν διδόντα, καὶ ἀμνη-
μονεῖν τῶν πραγμάτων τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐδούλετο,
τοῖς δὲ γε παρὰ τοῦ Νικηφόρου χειροθετηθείσιν ἐκ-
χωρήσας τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπαντα, παρὰ μόνον
τὸ συλλειτουργεῖν, ἵππι πάσι τοῖς ἀλλοις ἔχρητο· εἰ-
ναι γάρ νομίζεσθαι δίκαια τὰ εἰς ἑκεῖνον πραγμάτην
ταῖς, καὶ αὐτῷ συνδοκεῖν, εἰ τὴν ἐπὶ τοῦ βῆματος ἑκεί-
νων κοινωνίαν καταδέχοιτο. Ἐπεὶ δ' ἔδει καὶ περὶ
τοῦ ἐκ δευτέρου στέφειν τὸν βασιλέα κοινολογεῖσθαι,
ἔτοιμως καὶ ταῦτ' ἔδίδου. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν
ἡμερῶν κυρία παρῆν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ τεμένους
μεγαλοπρεπῶς ἔστεφε. Μνήμη δ' οὐκ ἦν τὸ σύνολον
Ίωάννου, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τῷ Καίσαρι Ἀλεξιῷ
προσεπεφιλοτίμητο, ὡς δι' αὐτοῦ ἀλούσης τῆς πό-
λεως, τὸ μετά τε τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν πατριάρχην
ἐν ταῖς συναπταῖς μνημονεύεσθαι.

γ. "Οπως δ βασιλεὺς διεπρεπεύετο πρὸς Τοχάρους
κήδη ποιῶν, καὶ πρὸς Αἴθιοπας.

[P. 116] Τότε δὴ τῷ βασιλεῖ τῶν πραγμάτων καλῶς
καὶ ὡς ἤθελε καταστάντων, ἔκγοντο καὶ πρὸς τοὺς
μακρὰν πρεσβεῖα, τοῦτο μὲν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν

patriarcha et ut in Dei honorem facta donataque
religiose ac liberaliter jucundissime admisit, et ut
in sui quoque gratiam studiosius impensa grate
agnoscere imputareque in beneficīi proprie accepti
partem ac locum prae se tulit. Eoque maxime in-
ductus est ad coronandum munificum largitorem, C
obliviscendumque priorum, omni deponendo inju-
riarum nupera depositione sibi factarum sensu. Or-
dinatis quin etiam a Nicephoro omnem functionem
sacerdotii permisit, excepto solum secum una pa-
riter, ubi sacris solemniter operaretur, ministrandi
usu. In ceteris promiscue pari jure ac reliquos
adhibuit. Causam autem exceptionis hujus allegabat
hanc, quod videri posset ut justa et rite acta com-
probare quā gesta contra se fuissent, si ordinatos
ab instruso in suum locum in consortium faciendi
secum ad aram sacri communis admitteret. Simul
autem est ei propositum videri convenire ut impe-
rator iterum ritu solemni coronaretur, libenter ad
id quoque annui. Quare dies isti cérémonia dicta
est Dominica proxima, quā patriarcha imperatorem
magnifico apparatu coronavit, nulla prorsus facta
mentione aut significata memoria Joannis, sed po-
tius eodem tacite rejecto per id quod honorarii
muneris loco concessum ea occasione Alexio Cæ-
sari est in præmium capte urbis, ut videlicet sta-
tim post imperantes (hoc est 174 Augustum cum
conjuge) et patriarcham memoraretur in precibus
publicis, quas synaptas vocant.

3. Ut imperator legationem miserit ad Tocharos
affinitatem cum iis contrahens, et ad Aethiopias.

Hac vice rerum imperator succendentibus sibi ad
votum negotiis, et pace domi constituta, tempus

A Τοχάρων Χαλαού, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν Αἰθιόπων
σουλτάνον. Τὸν γάρ τῶν Ηερσῶν μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε τὸν
'Αζατήνην, ἐπὶ τῆς πόλεως βλακικῶς διάγοντα, κώ-
μοις καὶ μέθαις ἀνὰ πᾶσαν διημερεύοντα ἀμφοδον·
κενῆς γάρ οὖσης ἀνθρώπων ἔτι τῆς πόλεως συνέβαινε
τὰς ἀμφόδους ὡς ἐρημίας εἶναι, ἐφ' αἷς ἑκεῖνος
ἀνέδην καθῆμενος σὸν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πολλοῖς καὶ με-
γάλοις οὖσι ὡργιαζεῖ τῷ Διονύσῳ καὶ ἐμεμύσκετο.
Ηρὸς γοῦν ἑκείνους εἶχε διαπρεσβεύεσθαι καὶ αὐθὶς
λαμβάνειν ἑκεῖθεν πρέστεις. Τῷ μὲν Χαλαοὺ μετὰ
τοῦ μοναχοῦ καὶ ἱερέως Πρίγκιπος ἐξεδίδου τὴν ἐκ
τῆς Διπλοβατατζῆνης ἐκ νοθείας πεζίδα Μαρίαν. Καὶ
Πρίγκιψ, ἀρχιμανδρίτης ὃν τότε τῆς τοῦ Παντοκρά-
τορος μονῆς, ὑπὸ μεγάλαις φαντασίαις τε καὶ ἀδρ-
τησι σύναμα καὶ πλούτῳ παντοδαπῷ τὴν κόρην ἐκδ-
ικεῖν, ἐπιφερόμενος καὶ σκηνικήν νεώ ἐκ πέπλων
στιβαρῶν μετάξης, τὰς δὲ γε τῶν ἀγίων μορφὰς
χρυσῷ πεποιημένας ἔγοντα, σταυροῖς καὶ σχοινοῖς
ἐρημεύμενας, καὶ ἅγια σκεύη πολύτιμα κατὰ χρεῖαν
τῆς Ἱερᾶς θυτίας. Καὶ οὕτω μὲν πρὸς τὸ μεγάλειό-
τερον τὸ συνάλλαγμα ἐξηρτύετο, καὶ τοῦ Χαλαού
ἔξι ἀνθρώπων γεγονότος πρὶν ἑκείνους φθάσαι τῇ κόρῃ
τῷ οὐτῷ ἑκείνου Ἀπαγά, διαδόχῳ γε τῆς ἀρχῆς
καταλειφθέντι, ἐν ὑστέρῳ φθάσασα ἐνηρμόζετο. Τὸν
δὲ γε τῶν Αἰθιόπων σουλτάνῳ ἄλλῃ τις χρεία τῷ βα-

D aptum putavit mittendis ad gentes longinquas lega-
tionibus, ad principem videlicet Tocharorum Chalau
et ad Aethiopas. Nam sultanum Persarum secum
habebat Azatinem, in urbe vitam degentem igna-
vissimam ac totos etiam in triviis comedendo com-
potandoque consumentem dies, quippe exhaustatum
adhuc et raris incolis pro sui magnitudine habitatata
civitate, vacare plateas frequenter civium et quasi
desertas cernens, libera illa solitudine fruebatur, et
sic tanquam rure degeret procul ab arbitris, secur-
rus cum familiaribus et magnis sue gentis ac co-
mitatus viris, mensis in propatulo positis assidens
bacchanalia quotidiana celebrabat, vino sese bar-
bara impudentia palam ingurgitans. Ad eos igitur
quos dixi solos destinandas legationes habuit, et
mutuas inde vicissim accipiendas. Atque ad Chalau
quidem, principem monachum et sacerdotem misit,
qui filiam ipsius notham nomine Mariam, quam ex
Diplobatatzina suscepserat, desponsam ipsi conju-
gem comitaretur. Et princeps cum tunc esset ar-
chimandrita monasterii Pantocratoris, splendidis-
simas specie molissimisimul ditissimique apparatus
ista sponsas deductione functus est, circumferens
inter cetera templum solitile tabernaaculi ritu
crassis e serico velis circum et superne tectum,
sanctorum formas auro elaboratas habens, crucibus
et funibus firmatas, præterea vasa sancta pretiosissi-
ma ad usum divini sacrificii. 175 Tali magni-
ficentia nuptialis ista conventio celebrabatur. Verum
Chalau mortuo antequam ad eum princeps cum
sponsa pervenissent, puella sero licet adveniens re-
infecta non rediit: nupsit enim filio et successori
Chalau in principatu, vocato Apaga. Sultanum porro

σιλεῖ σπένδεσθαι κατηγάκαζε. Ἐκ Κομάνων γὰρ ὧν ἀκεῖνος, εἰς τῶν εἰς δουλείαν ἀποδεδομένων, τὸ γένος ἔχεται καὶ αἰτιαὶ συνετὴν δτι καὶ ἐπαίνων ἕγγυς. Τὰ γὰρ ἀντικρὺ ἀλλήλων κλίματα τῆς γῆς, τὸ τε βρέσιον καὶ τὸ νότιον, ἐμφύτοις τισὶ δυνάμεσιν ἐπὶ τε σωματικῇ καὶ ψυχικῇ διαθέσει ἀντιπεπόνθουσιν, ὥσπερ δῆτα καὶ κράσειν, ἐν αἷς οὐ μόνον ζώων ἀλόγων πρὸς δύμοια ζῶσ διαφορὰς εἴροι τις ἐμφανεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἀνθρώπων. Βορεῖοις γὰρ τὰ ζῶα λελεύχωται, νοτίοις δὲ μεμελαίνωται. [P. 117] Ἀνθρωποι δὲ ἐν μὲν βορεοῖς ἀσύνετοι ἄλλως καὶ μόλις λογικοὶ καταλαμβανόμενοι, ἐν αἷς οὐ λογικαὶ ἐπιστῆμαι, οὐ μαθήματα φυσικὰ, οὐ γνῶσις, οὐ φρόνησις, οὐ περὶ τὸν βίον οἰκονομίας καὶ τεχνῶν ἔργασις καὶ τὰλλα οἰς τῶν ἀλόγων ἀνθρώποις διατέλλονται, δρμάς μέντοι παραβόλους καὶ πρὸς μάχην ἑτοίμους ἔχοντες, καὶ ἑτοίμως δρμήσοντες ἦν τις ἐποτρύνη, παράβαλόν τι καὶ βασχικὸν ἔχοντες ἐπ' ἀλλήλοις, καὶ τῷ "Ἄρει σπένδοντες· ἐν δὲ νοτίοις τούναντίον ἄπαν. Ἐκεῖνοι γὰρ εὐφυεῖς μὲν ἄλλως καὶ ἄγαν συνετοὶ καὶ ἄριστοι τὰ ἐς πολιτείαν καὶ τέχνας καὶ λογικὰ μαθήματα καὶ βουλᾶς

A ἐφ' ἑκάστῳ, νεθροὶ δὲ τὰ ἐς δρμάς καὶ μαλακοὶ πρὸς μάχας καὶ ἀπραγμοσύνη μᾶλλον συζῶντες δλίγα ἔχειν ή πολλὰ πολυπραγμονοῦντες αἰρούμενοι. Τούτων δὲ τὸν ἡλιον αἰτιάσσεται· ἐν τις φυσικόμενος, τῷ μὲν ὅμιλειν δλίγα καὶ πρὸς δλίγον οὐ μετρίως θερμαίνοντα τὸν ἔγκεφαλον, δθεν καὶ ή εὐφυτα προσγίνεσθαι πέρικε, τὸ δέρμα δὲ συμπλοῦντα ἀπεργαζόμενον τοῖς μέλεσι τὸν στεφρότητα, ἐπὶ δὲ θάτερα τῶν μερῶν τῷ ἐπὶ πλέον ὅμιλειν θερμαίνοντο μὲν εἰς εὐφύταν, ἔχλυτον δ' εἰς ἀνόριαν ἀπεργαζόμενον τὴν ὄλομέλειαν τῶν σωμάτων· συμμετατίθεσθαι γὰρ τοῖς σώμασι τὰς ψυχὰς ὁ φυτικὸς λόγος δίδωσι. Διὰ τοιαῦτα καὶ πρότερον μὲν πολλοῦ ετίμων τὸ Σκυθικὸν Αιθίοπες, κατὰ δουλείαν μὲν κτώμενοι, ἄλλως δὲ στρατιώταις ὑπὲρ αὐτῶν χρώμενοι. Τότε δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν καταστάντος Σκύθου τὸ Σκυθικὸν ἀνεζητεῖτο ὡς στρατεύματος σφίσιν ἔκειθεν συστησομένου, δπερ οὐν ἄλλως ἦν αὐτοῖς ὠνουμένοις μεταχομίζειν, εἰ μὴ διὰ τοῦ στενοῦ τις Εὔξεινων προσβάλλοι Οαλάσσην. Τούτο δὲ ποιεῖν μὴ ἔξιοντας τὸν βασιλέα ἀμῆχανον. Διὸ καὶ πολλαῖς ἰδωρεῖτο τοῦτον ἀποστολαῖς, ἵφ' ϕ τὰς

Aethiopum alia utilitates impulerunt ad foedus cum imperatore faciendum. Erat is genere Comanus, venditus olim in servitatem, qua in regnum mutatus satagebat prudenti laudabilique consilio ut commensatus esset facilis popularibus suis ad eos quibus imperabat, indigere ipsos sentiens tali auxilio. Sunt enimvero non magis situ quam indeole naturalique qualitate inter se adversæ atque e diametro oppositæ arctiæ austriæque nationes, commissis invicem penitusque dissidentibus qua corporum etiam animorum affectionibus, pro differentia vide licet temperamenti ac cœli, quæ inter utrumque tractum intercedit; cujus etiam vestigia cernuntur in brutis animantibus, quarum sub Septentrionibus natae alitæque a generis ejusdem genitis educatisque in regionibus meridianis haud modicis diversitatibus differunt, color siquidem etiam ipse corporum discrepat, in Borealis fere candidus, in Australibus ater. Sed animorum in hominibus majoris momenti discriminem est, stolidorum et vix ratione utentium in septentrionalibus, apud quos frustra requiras logicas physicasve disciplinas, scientiam aut prudentiam, cum ne ratio quidem parandi necessarii victus aut convenientis cultus, non artes, non opificia, non cœtera quibus homines a bellis differunt, in iis reperiantur. Vividi e contrario acresque, projecti ad contemptum periculorum cupidique præliorum Boreales sunt, tum irritabiles, et si quis lacessierit, fanatico ruentes impetu in cædes mutuas, 176 martiale prorsus genus et cruentè pugnax. Quorum cuncta in Australibus contraria, soleribus, mansuetis, eximie callidis, politicæ rationis consultis, industrii ad artes, rationalis disciplinæ capacibus, secundis consiliorum, et in omni occasione quid optimum factu sit momento videntibus, vicissim ad labores pigris, ad pugnas molli-

C bus, otio gaudentibus, egere feriendo quam salagendo abundare malentibus. Cujus tantæ discrepantiæ si quis soli causam imputaverit haud a vero, ni fallor, uberrabit. Quia enim ejus radii Arctoos et exiguo tempore et raro et oblique illuminant, non eam cerebris humanis vitalis caloris mensuram afflant, quæ ad expediendas operationes mentium, sensusque communis acrimoniam requiretur. Frigus porro illius cœli naturæ, solaris teporis admisiōne liberum, addensat duratque cutem corporum, crassitiemque et soliditatem inducit membris. Sub meridiano contra circulo aut in accendentibus ad illum terris frequentius imminens constantiusque immorans ac superne incoquens subjecta vapor ardentes solis eliquat corpora, et ad omnem motuum alacritatem audaciamque certaminum fluxos languidosque artus efficit. Afficit autem alterarique animos consensu quodam qualitatibus et temperamento corporum, naturalis tradit ratio, experientia sane suffragante. His de causis et olim Aethiopes valde gaudebant affluente ad ipsos copia mancipiorum Scythici generis quippe quorum opera cum ad omne laboriosum ministerium tum ad contentiones D impetusque præliorum in usu necessariæ tuendis finibus militia percommode uterentur; quos minus mirum imperitatrem jam ipsis hominem ortu et natalibus exterum, cum proprio, tum populi cui præerat genio, suæ gentis consortium consuetudinemque affectasse, militari utique, qua egebat, manu non aliunde ipsi quam ex ampli evocataque inde juventute suggestenda. Quia vero Scythas ad se tuto deportare nisi missis ad Euxinum navibus nequamibat, cuius maris fauces cum haud dubie forent in 177 potestate imminentis illis Constantinopolitanæ civitatis, facile vibebat prudens barbarus nequaquam sibi, quod optabat, aliter quam gratia

έκειθεν διαπλοίζομένας νῆσος ῥᾳδίως. Εύξεινῳ προσ-
βάλλειν, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς πολλὰ διδόντας μείρακας
Σκυθικοὺς ἔξωνεῖσθαι καὶ πρὸς τὰ Ἰδία ἐπανήκοντας
φέρειν, δὲ δὴ καὶ πολλάκις γεγονὸς ἔγνωμεν, ἔκειθεν
μὲν τῶν χαρίσματων πρὸς βασιλέα διαπεμπομένων,
ἔντεῦθεν δὲ ἀνοιγομένης σφίσι τῆς πρὸς ἔκεινον κε-
λεύθου.

δ. Περὶ καμηλοπαρδάλεως, δποῖόν ἔστι.

[P. 118] 'Ἐν δὲ τοῖς χαρίσμασιν ἣν καὶ καμηλο-
πάρδαλις, ζῶν θαυμάσιον καὶ ἀσύνηθες, περὶ οὐ
δῆλγα βούλομαι λέγειν, τοῖς μὲν ἰδοῦσιν ὑπόμνησιν,
τοῖς δὲ μηδὲ θεασμάνοις διδασκαλίαν. Σῶμα τούτῳ
μέτριον κατ' ὅνους οὓς κάνθωνας ὄνομάζομεν δέρ-
μα κατὰ παρδάλεις, λευκὸν καὶ πυρὸς φολίσι κατά-
στικτον, θέσις σώματος κατὰ τὰς καμῆλους ἐξ ὀπί-
σθίων βουβώνων ἐς ὕμους ἀνωφερής, τῶν ἐμπροσθῶν
ποδῶν ὑπερκειμένων αὐτάρκως τῶν ὅπισθεν. Τρά-
χηλος κατὰ γεράνους ἐπὶ μῆκιστον ἐκτεινόμενος καὶ
ἐς κεφαλὴν ἀναγόμενος, ὡς ἀγέρωχον τὸ ζῶν ἐγκα-
θιστᾶν. Κεφαλὴ δὲ βαιά καὶ καμηλοειδῆς τῷ σχή-
ματι. Λευκὸν τὴν κοιλίαν, καὶ ἀπὸ τραχήλου διὰ
ῥύχεως πάσης καὶ ἔως οὐρᾶς μετρίας γραμμῆν ἐπὶ
στάθμην μέλαιναν θύμντατα περικείμενον. Ηδές
λεπτοὶ κατ' ἐλάφους καὶ διχηλοῦντες. "Ημερον δ'

et beneficio imperantis illico posse contingere. Quare isto ut placato benevoloque uteretur, multis legationum et missorum cum illis munera conabatur officiis assequi. Nec votis excidit; augusto quippe annuentelibere commeabant in Euxinum nisi cum auro multo ab *Aethiopum* principe, qui Scytharum adolescentulorum maximum magna pecunia coem-
ptum numerum ipsi perducerent; quod saepe factatum novimus, ex quo blanditiis donorum delinitus imperator eam aperiri et tuto frequentari permisit viam.

4. De camelopardali, quale animal sit.

Ceterum in donis hac de causa missis camelopardalis fuit animal rarum et mirabile, de quo pluscula hic sujicere decrevi, ut qui viderunt recordentur qui non viderunt discant. Moles ei corporis non magna, qualis ferme magnorum asinorum, quos canthones vocamus. Pelle obducitur pardalibus simili, rubris in albo sparsim compuncta maculis, magnitudinis ac figure squamarum. Forma corporis camelos imitatur, a tergo et femore ad armos sursum eminens, anterioribus cruribus longitudine non modice superantibus posteriora. Collum ut in gruibus longissime protensum alte in verticem assurgit fastidiose circumquaque despectantem quodam quasi supercilio serinæ superbiæ. Caput exiguum a camelis figura non discrepans. Venter albus, a capite per dorsi spinam usque ad caudam, qua modica est, linea nigra velut ad normam rectissime producta signatur. Pedes tenues in similitudinem cervinorum, flessis 178 et ipsi ungulis. Ipsum alioqui animal mansuetum ac cœur, ut etiam ludendum se pueris præbeat

PATROL. Gr. CXLIII.

A ἄλλως, ὡς καὶ παισὶ παιζεσθαι ἀγόμενον ἐκ φινὸς, καὶ πειθῆνιον ἐς δόπου θέλοις δρμῆν, ποηφάγον, καὶ δρτψ καὶ κριθῆ κατὰ τὸ πρόδατον ψωμιζόμενον. Τὸ δὲ δῆθος χειρόθετος, 'Ἡ δὲ ἔμυνα τούτῳ πρὸς τὸ λυ-
ποῦν (τῷ μεγιστῷ γάρ μέρει καὶ τοῦτο φιλοτιμεῖται τοῖς ζώοις ἡ φύσις, ὡς εἰ τις ἐπιτίθοιτο προσαμυνεῖσθαι) οὐδὲ δπλῆ κατὰ τοὺς ἵππους, ἢ κέρατι κατὰ βοῦς (οὐδὲ γάρ κέρασιν ἔστεπται), οὐκ δδόντι κατὰ τοὺς κάπρους, οὐκ ὄνυξι κατὰ τὰς γαλᾶς, μόνοις δὲ τοῖς δδοῦσιν, οἷμαι, διὰ δηγμάτων μετρίων, δσον καὶ ἀποσθεῖν τὸ λυποῦν μὴ βλάπτον οὐδὲ γάρ τις ίδε τοῖς δδοῦσιν ἐντέθραπται κατ' ἔκεινα ή δὴ τοῖς τοιούτοις ἡ φύσις δπλίζει. Τοῦτο ὡς εἰ τι τέρας ἔκειθεν πρὸς βασιλέα διακομισθὲν ἐκάστης θέαμα ἦν καὶ τρυφὴ τοῖς ὄρωσι δὲ ἀγορᾶς ἐλκόμενον.

B ε'. "Οπως αὐξηθέντες Αἴθιοπες τὰ κατὰ Συρίαν διεπρά-
ξαντο. Καὶ τὰ κατὰ τὸν Νόγαν.

[P. 119] 'Αλλὰ ταῦτα μὲν τῷ κρατοῦντι πεπράχα-
ται δοκήσει τοῦ συνοίσειν τοῖς ἡμετέροις. Καὶ δσον
μὲν εἰς εἰρήνην ἀνυστὸν ἦν τὸ πραγματευόμενον,
ἄλλως δὲ καὶ ἐς μέγιστον ἐλυμήναντο· ταῖς γὰρ
συνεχέσι μετακομίσεις τῶν βορέαθεν μετρακίσκων
πλῆθος ἐν καιρῷ συστὸν στρατιωτικὸν ηὔξησε τε
τὴν τῶν Αἰθιόπων δρμὴν, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμένα
ἐπίδων, ὡς πολλάκις τῷ κατὰ σφᾶς ἀσφαλεῖ θαρ-

et naso tractum non invitum sequatur quoconque duxeris. Herba vescitur: sed et panem et hordeum non minus quam oves libenter gustat. Indoles tractabilis nec iracunda. Si quid offendat (nam ferme animantibus natura quibusinjurias propulsentarma non negavit), si quid, inquam, infestum ingruerit, non id calce ut equi, non ut boves cornu, quo caret, non dente sanguinario et terribili, ut apri, non unguibus ut feles, sed solis, puto, non acutis dentibus ulciscitur per morsus non rabiosos, sed moderatos, ut intelligas nolle ipsum aliis nocere, satis habens ab sese quomodounque propulsare noxam. Neque vis illa veneni dentibus subest in perniciem dentes natura pro armis dedit. Talo peregrinæ formæ animale ex *Aethiopia* ad imperatorem missum spectaculum diu quotidianum et jucundum Byzantinis præbuit, per fora et plateas ductum.

C 5. Ut auclī viribus *Aethiopes* in Syria rem gesserint,
et de Noga.

Quæ imperator ostentabat eo consilio, ut populus delectatus fructu isto longinqui commercii pacem et societatem initam cum *Aethiopie* ut nostris rebus utilem probaret. Et erat in ea forte conducibile quidpiam si quis in praesentis usu tranquillitatis acquiesceret: sed qui longe consuleret in posterrum, magnam summam rerum et nomini Christiano parari perniciem ista in barbaros indulgentia sentiret. Experientia certe docuit auctos et corroboratos *Aethiopas* isto libere concessu commeatu puerorum et borealibus tractibus, qui deinde in cœlo mitiori affluente victus copia in acres bellatores adolescentes formidabiles evasisse, conscriptis exercitibus invi-

20

ροῦντας ὑπερορίους ἐκφέρειν πολέμους καὶ κατὰ Α Χριστιανῶν ἀνδρίζεσθαι. Τῶν γάρ Ἰταλῶν τὴν τῆς Συρίας ἀπάσης παραλίαν κατεχόντων καὶ Φοινίκης ἀρχόντων καὶ αὐτῆς Ἀντιοχείας τὸ κράτος ἔχοντων, διαμφισθητούντων δ' ἐξ ὑπερτέρας ἴσχύος καὶ τῶν τῆς Παλαιστίνης τόπων ὡς ἀγιότερος δόξαν ἔχοντων, καὶ μάλα εἰκότως διὰ τὰς ἐκεῖσες τοῦ Σωτῆρος διετριβάς καὶ τὰ τῆς οἰκουμενικῆς τεραστικά, αὐτοὶ γε θαρσήσαντες ταῖς ἐκ τῶν Σκυθῶν συστάσαις δυνάμεσιν, ἐξελθόντες πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν Μυσῶν τὸ λεγόμενον λειαν ἐπισίουν, ἥως οὖν κατ' ὀλίγον ιοῦδὲ γάρ ἦν τοῖς Ἰταλοῖς πρὸς αὐτοὺς σπένδεσθαι ἔχθρούς γεντας καὶ λεγομένους τοῦ τιμου σταυροῦ) καὶ αὐτῶν δὴ τῶν μεγίστων πόλεων ἐξώσαντες αὐτὰς εἰς ἕδος κατήρεψαν. Καὶ νῦν κεῖται μὲν ἡ περιφανῆς Ἀντιόχεια, κεῖται δὲ ἡ Ἀπάμεια, κατέσκαπται τε Τύρος καὶ Βηρυτός, καὶ Σιδών τὰ δύοις πάσχει. Ἐτέρωθεν δὲ θρηνεῖ Λαοδίκεια. Τρίπολίς τε καὶ Πτολεμαῖς, τὰ μεγάλα τῶν Ἰταλῶν ἄστεα, ὡς οὐδὲ δὴ ήσαν λογίζονται. Καὶ δὴ Δαμασκὸς ἡ καλλιστῇ, τὰ ποτὲ τῆς Ῥωμαϊδὸς δριτα καθ' ἐφαντάνεται παντελῶς, καὶ δλως πλήν τῶν εἰς Ἀρμενίους τελούντων οὐδὲν δ τι συνίσταται. Ο δὲ παμπληθῆς ἐκείνων λαὸς πανταχοῦ γῆς διεσπάρη ἀνευ τῶν

ctis; nec jam virium consciens suarum sese intra cancellos¹⁷ solim fixostenuisse aut secura possessione proprietum contentos domi acquievisse, verum ausos erumpere ac saepe bella finitimiis inferre, sieque magno rei Christianæ damno famam sibi parasse bellicæ virtutis. Italis enim oram Syriæ maritimam universam obtinentibus, imperantibus etiam Phœnicia et ipsi urbium olim principi Antiochia dominantibus, et eductis inde validis copiis prospere subinde certare solitis de possessione locorum Palæstinæ antiquas sanctitatis fama merito inclytorum, quod in iis versatus, passus et mira operatus fuerit Deus factus homo, illi, de quibus agimus, Æthiopes freti exercitibus ex juventute, ut diximus, Seythica conflatis, erumpentes e suis latebris istas regiones universas latrociniorum et præ datum campum habuerunt, ferentes illic agentesque cuncta, et tanquam de Mysis, quod dici solet, impune spolia raptantes, donec paulatim (Italis abhorrentibus a fædere cum ipsis icendo ut pote venerandæ crucis notissimis et implacabilibus hostibus), quoad inquam, paulatim post ejectos Christianos e maximis urbibus ipsas solo æquarunt. Et nunc jacet quidem illustris illa Antiochia, jacet et Apamea. Destructa est Tyrus et Berytus. Sidon quoque similia patitur. Alia ex parte luget Laodicea. Tripolis et Ptolemais, magnæ Italorum urbes, ac sinunquam fuissent, reputantur. Pulcherrima etiam Damascus, terminus olim Romanæ ad Orientalem ditionis, funditus eversa est. Et omnino præter vectigales Armeniis regiones nihil ibi subsistit. Numerosissima vero provincias illas optimas incolentium multitudine per omnes dispersa terras in miserrimo gemit exilio, præter eos qui aut

πεσόντων, τῶν μὲν πολέμου νόμῳ, τῶν δὲ καὶ ἄλλως νόμῳ μαρτυρικῷ, μὴ καταδεχομένων τὴν ἄρνησιν. Καὶ ταῦτα μὲν Λιθιόπων τὸ Χριστιανικὸν ἀπόναντο ταῖς ἡμετέραις ἀδουλίαις ή κακονοίαις ή αὐτονόμοις δρμαῖς καὶ δρέξει. Τοχάρων δὲ τοῦ θράσους καὶ εἴτι ἀνέχομεν, οὐδὲ δυνάμεσιν οὔμενον [P. 120] θεραπαλέσις, ἀλλὰ φιλικαῖς εἴτ' οὖν δουλικαῖς ὑπελεύσεσι, καὶ δημόσιας τοιούντες καὶ δωροφοροῦντες συχνάκις τὰ κάλλιστά τε καὶ μέγιστα, ὡς καὶ δεύτερον ἀλλο μετὰ ταῦτα καὶ χρόνοις ὑστέροις συνέστη πρὸς τοὺς δυτικοὺς Τοχάρους, ἐκ ποθεν ἀφανῶν ἐπιστάντες καὶ τὰ βόρεια κατασχόντας μετ' ὅτι πλείστου δυνάμεως, συνάλλαγμα τῷ ἀρχοντι τούτων Νογα, ἐνδόντος τοῦ βισιλέως ἑτέραν παιδία οἱ ἐκ σκοτίων σπερμάτων γεγεννημένην, Εὐφροσύνην τοῦνομα, ἐξ ὧν συνέβαινε μετὰ φιλίας ἐκείνους ἔχειν ἢ δὴ προστελαιπωροῦντες πολέμῳ μόλις ἀν ἐκτῶντο.

ζ. Ὡπως αἱ τρεῖς βασιλίδες ἀνδράσιν ἡρμόσθησαν καὶ ὄποιοις.

Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ μετὰ ταῦτα διέγνωστο ἀπαλλαγῆναι καὶ τῶν βασιλίδων τῶν καὶ αὐταδέλφων τοῦ πατέρος Ἰωάννου, δοκουσῶν ἔχειν καὶ τούτων τὸ μέρος βασιλείας κλῆρον ἀπὸ πατρός. Καὶ διὰ τοῦτο βασύ τι σκοπῶν ἐκείνος Ῥωμαίους αὐταῖς οὐ συνίρ-

bello ceciderunt aut tyrannicis tormentis 180 Christianæ causa fidei, quod eam abnegare jussi renuerent consumpti sunt. En quid Christiana respublica profecerit ex auctis Æthiopum viribus imprudentia vel polius malitia nostra, consiliisque ambitionis et privatis utilitates bene quantovis emptas dispendio arbitratis cupiditatibus! Tocharorum vero in clades Christianorum ferociam adhuc quidem utcunque coercemus non armorum utique metu aut viribus nostris, quibus quam parum fidamus ipsi norunt, sed precario emendicata gratia illorum, sive, ut vero vocabulo rem ut est exprimamus servilibus obsequiis, affinitatibus illos honorantes, et ditantes donis creberrime missitatis, quam in rem optima et pretiosissima nostrorum impendimus. Huc pertinet quod aliquanto post hec tempora fœdus inicit imperator cum Tocharis Occiduis, ex prius ignotia prodere se ac proferre in lucem incipientibus, et quæ nostris finibus a Septentrione objacent vi maxima occupantibus. Quorum principi Noga dicto imperator aliam suam si liam, et ipsam ex pellice genitam, dedit uxorem, Euphrosynem nomine. Unde contigit ipsos ultro a nobis amicitia nomine condonata auferre quæ anicipiti et laborioso bello vix unquam acquirere potuissent.

6. Ut tres reginæ traditæ viris, et quibus fuerint.

Post hæc decrevit imperato amovere a se tres reginas pueri Joannis sorores germanas, quæ videri poterant partem aliquam juris ad imperium a patre trahere. Quare cavendum etiam atque etiam putavit ne iis Romani conjuges darentur, ne qua inde cuiquam offerri rerum novarum moliendarum

μοττε. Τὴν μὲν γὰρ τῷ ἀπὸ τοῦ Μορέου εὐγενεῖ Λα-
τινῷ Ματίφ Διβελικούρτῳ λεγομένῳ συνῆγεν εἰς λέχος
ἐντεῦθεν ἐνδημήσαντι, τὴν δὲ δευτέραν Λατίνῳ με-
γιστᾶνι, ὃν δὲ ἔκεινος φαῖται σεμνύνοντες καθόντον,
ὅνομα Βιντιμίλια, ἀπὸ Γεννούας τότε προσελθόντι
κατὰ φῆμην τῷ βασιλεῖ, εἰς γάμον ἐκδοὺς καὶ δώ-
ροις τὰ εἰκότα φιλοφρονησάμενος ἀποπέμπει σύναμον
ἔκεινη συζύγῳ, τὴν δὲ τρίτην Βουλγάρῳ τῷ Σφεντισ-
θλέωφ κατὰ Μυστίαν τῶν κατὰ τὸν Αἶμον δρεινῶν
ἄρχοντι διδωσι. Καὶ οὕτως ἔκεινων ἀπαλλαγεῖς καὶ
τῶν φροντίδων τῶν ἐπὶ ταύταις βάτσας ἐτέραις πρά-
ξεσιν ἐπιβάλλεται.

ζ. Τὰ κατὰ τὴν δέσποιναν Ἀλαμάναν "Ανναν.

[P. 121] Φθάνει μὲν οὖν τῷ πρὸς Ἀλαμάναν
"Ανναν, ἣν συνοικοῦσαν ἐπ' δλίγον εἶχεν δ τοῦ Λά-
σκαρι πατήρ Ιωάννης ἐν ἐσχάτῳ γῆρᾳ, Φρεδερίχου
τοῦ τῆς Σικελίας ἄρχοντος πατέρα, τοῦ Μαρφὲ δ'
ἀδελφὴν, ἣν δὴ καὶ ἐπ̄ πρεσβείας ἐλθοῦσαν τανιώ-
σας δ δηλωθεὶς βασιλεὺς Ιωάννης Αὐγούσταν δεικνύς
σύνοικον εἶχε καὶ ἔστεργε, — τῷ γοῦν πρὸς αὐτὴν
ἔρωτι δ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀλοὺς ἐν ἀσφαλεῖ μὲν εἴ-
χεν δὲ φέτα μητὸν διδράναι πρὸς τοὺς οἰκεῖους,
δμως δ' ἔκεινη προνοῶν τῶν ἐπιτηδείων βασι-

posset occasio et oriri perturbatio sibi familiæque
suræ periculosa. Igitur unam quidem ipsarum nobili
Latino Maio de Bellicurto 181 nuncupato, qui ex
Moreo, unde ortus erat, Constantinopolim advene-
rat, matrimonio conjunxit; alteram Latino item
megistani, quem sui perhonorifico apud ipsos vo-
bulo contum appellabant, nomine Vintimilia, qui
tunc famam secutus ex urbe Genua ad imperatoris
comitatūm accesserat, uxorem dedit, et donis eum
magnificis honoratum in patriam cum nova remisit
conjuge. Tertiam collocavit Bulgaro Sphentisthlabo,
montanæ circa Hænum regionis in Mysia principi.
Sicque his imperatorii generis mulieribus procul
amandatis, solitus ea parte curarum, aliis pro ar-
bitrio gerendis jam securiore applicuit animum.

7. De domina Anna Alamanna.

Ante omnia memorandum est quid de Anna Ala-
mannæ tñaverit. Fuerat hæc ex quo tempore conjux
Joannis Augusti, patris Theodori Lascaris, ab eo
ducta in extremo senio, Friderici Siciliæ regis filia,
Manfredi soror, quam a legatis ad eam accersen-
dam missis deductam et solemnri, coronationis ritu
Augustam declaratam memoratus imperator Joan-
nes uxorem, eamque percaram, habuerat. Hujus
amore captus imperator Michael custodivit eam di-
ligenter ne rediret ad suos, magnifice tamen ipsi ac
regie quæ opus ipsi erant ad victimum cultumque
suppeditans, at nullam non interim admovens ma-
chinam ad ejus, si qua ratione posset pudicitiam
expugnandam. In quo frustra fuit, artes ejus omnes
indiosasque blanditiias matrona repellente, quippe
qua sapienter reputaret quam probossum fore setali
ortam domo, vita in summa dignitate per inoffen-

λικῶς πάντα τροπον ἐπείρα τῆς σωφροσύνης περι-
γενέσθαι. Ός δ' οὐκ ἐπειθε πολλὰ πράττων καὶ
δεξιούμενος (μηδὲ γὰρ δικαίως εἶναι δι εὐπρε-
πὲς βασιλέως ἀκούσαν δάμαρτα). οὕτω μεγί-
στου καὶ φοβεροῦ ἐν ὑστέρῳ τὸ λέχος αἰσχῦναι
καὶ τῷ δούλῳ, εἰ καὶ βασιλεύοι νῦν, παλλακεύ-
σθαι μεγίστην οὖσαν ἐκ μεγίστων), ἄλλον τινὰ
τρόπον ἔγνω θεραπεύειν τὸν τυραννοῦντα μανικὸν
ἔρωτα. Καὶ δὴ αὐτῇ μὲν δέσποχετο ἐκυρῷ συνοικί-
ζειν εἰς γάμον ἀφέντα τὴν ἐκυροῦ, πλὴν ἐπὶ δοκού-
σαις εὐλόγοις προφάσειν, ἃς καὶ προστείνεν ἐπὶ
πολλῶν, καλὴν μὲν εἶναι τὴν Θεοδώραν (οὕτω γὰρ
ώνομάζετο ή Αὐγούστα) καὶ γένους δέξιου τούτου βα-
σιλικοῦ, καὶ μηδὲν ἔχεις ἐπαιτιᾶσθαι ή γένους ή
σωφροσύνης τρόπων παραδεσμένων ή τοῦ μη φι-
λανδρον εἶναι καὶ οἱ ἄξιαν συμβασιλεύειν. 'Αλλ'
ἀναγκαῖον εἶναι πάντως εὐφυλακτότερον καὶ πρὸς
τοὺς ἔχθροὺς ἔχειν ἐπὶ τῆς πόλεως ὅντας, τὸς πολὶς
μὲν δ ζῆλος ἀναγκαῖος δ δ κίνδυνος, οὐκ δλίγων
ἐπεισφερεῖν ἔχοντας, καὶ ταῦτ' Ιταλῶν τῶν ἔχοντων
πρότερον, παρακενισμένων καὶ ἄλλως εἰς μῆνιν,
διε έχοντες ἀφρεθήσαν. Καὶ νῦν παρακινηθέντας
στόλον ἀκούσθαι φοβερὸν ἔκπτεσθαι, αὐτὸν δ'
ἀντωπεῖν δρματίς τοιαύταις μη ἔχειν. οὕτε γὰρ

sam hactenus famam transacta, viduam maximi et
potentissimi 182 imperatoris, contaminare lectum
ejus et augustale decus cum illustri memoria tanti
conjugis scđissimo pellicatu profligare, subjiciendo
sese turpi libidini servi olim ejus ac subditi, licet
hodie ad imperium evecti. Cujus honestissimi certa
proposita cum tamen prudenter vereretur quorsum
amor impotens desperati successus furii incensus
in tyrannica licentia posset erumpere, optimum
factu putavit hanc deliniendæ flagrantis cupidita-
tis inire rationem. Dixit imperatori haud quadam
se abhorrere ab ejus conjugio, si quis modus repe-
riretur ejus legitime sancteque committendi. Quare
videret ecquid eo quo nunc esset implicatus matri-
monio sese rite posset exsolvere. Tali nexu libero
se, ut honeste, ita non illibenter postea nupturam.
Arrexit aures ad eo Michael, et excitatum oblata
spe animum cupide advertit ad communiscendas et
quibus opus erat artificiose insinuandas speciosas
causas repudiandæ, quam habebat in contubernio,
conjugis. Aiebat haud se hire inficias tamē esse
Theodoram (id erat Augustæ nomen) in qua nihil
ad regii generis claritatem, ad pudicitias decus, ad
morum sanctitatem aut caritatem in virum posset
requirere, quominus dignissimam fateretur quæ
secum imperaret. Considerandum tamen esse ne-
cessitatem gravem, immineti nunc rebus Romanis
atrocis periculo impositam, sollicite p̄eavandi
Latinorum iras, erepta nuper Constantinopoli
furentium. Opibus ipsos et numero valere, causa
quoque irritari communiter plausibili, pulsos ex
possessione diuturna et multis spoliatos, quæ pro-
pria dudum carissimaque habuerant. Concitatum
audiri totum Italorum nomen, et armari conspi-

ναυσὶ τοσαύταις εἶναι πρὸς ἔκεινους ἐντέχειν, οὔτε μὴν οἴους τ' εἶναι στρατεύματι πολεμεῖν κατὰ γῆν. Τοὺς δὲ Βουλγάρους καὶ αὐτοὺς ἐτέρωθεν ἀπειλεῖν εἰσβάλλειν διὰ Θράκης, καὶ μᾶλλον τῆς τῷ τῶν Βουλγάρων, ψροῦνται Κωνσταντίνῳ συνοικούσῃς Εἰρήνης μὴ ἡρεμεῖν ἐώσης τὸν σύζυγον τῇ πρὸς τὸν βασιλεύοντα ἀπεχθείᾳ. Κύκλω [P. 122] γοῦν τῷ, ἔχθρῷ παρακινούμενῷ γρῆναι φυλάσσεσθαι τὰς ἐπιβίσεις εἰς δόσον δυνατὸν, ίδιως δὲ δεδίνειν καὶ τοὺς τῆς βασιλίδος "Αννῆς οἰκείους ὡς ἑτοίμως διὰ ταύτην κάκείνους τοῖς ἄλλοις σύνεξορμήσοντας. Εἰ δὲ τι προμηθευσάμεθα, κρείττον καιρὸν ἔχοντες, μὴ μόνον ἔχθροὺς ἔκείνους, ἀλλὰ καὶ φίλους γενέσθαι, αἰδουμένους τὸ κῆδος, καὶ κατ' ἀγχιστείαν, εἰ συνοικίσομεν ἐκατοῖς τὴν ἔκείνων, οἰκείως πρὸς ήμᾶς ἔχοντας. Ταῦτα τοῦ βασιλέως βουλευούμενον καὶ σοφοστικῶς λέγοντος (ἔπειτε γὰρ δὲ ἔκκαιων ἔρως, καὶ μᾶλλον παρὰ τῆς δεσποινῆς "Λαννῆς περιφρονούμενος) ἡ βασιλὶς Θεοδώρα πυθομένη χαλεπῶς εἶχεν ἐνέγκαι, εἰ δέσποινα ἐστεμένη οὖσα καὶ γνησία γυνὴ, ὅπ' ἀνδρὶ τῷ βασιλεῖ τεκούσα παῖδας, καὶ πρῶτον μὲν ἀποιχθμενον ἄλλον

Crantes sententia potentiaque ferocissimorum gentium potentissimam classem, cui vix habeat Romanum, quo nunc statu est, imperium quid satis validum opponat. Neque maritimo apparatu haud dubie impares, terrestribus saltem copiis fidere possumus, quibus salis negotii facessent exgentes e Bulgaria **183** motus, unde Constantinum principem assidue in nos stimulatum ardentissimis instigationibus Irenes conjugis nobis per insensæ minari audimus irruptionem in terras nostras per Thraciam. In tanta multitudine et rabie coorientium in nos ex omni circum parte ferocissimorum hostium, quis non videt consulturum utique circumventem undique reipublicæ, qui dederit operam numero eorum minuendo quibusdam aut ad nostram societatem attrahendis aut a communi certe aliorum conspiratione abducendis? jam illud satis constat, in primis Latinorum ditione ac vi bellica imperatricis Annae cognatos numerari. Porro istos communione nominis ac generis satis per se pronus in partes hostium nostrorum propriæ in nos sævius commovebunt causæ, repetenda reducendaque dominum consanguinem matronæ quasi detentæ a nobis indigna custodia, nisi mature precavemus et ex ipsa mali causa remedium querimus, tempestiva si unquam affinitate contrahenda, qua propinquorum dominæ Annae non solum exarmentur iræ sublatis incentivis odiorum sed etiam ameres auxiliaque concilientur, tanquam utique propinquis et necessitudine connubii cum sorore Mansredi filiaque Friderici jam quasi domesticis ipsorum. Talia versare animo ac sophisticis honestare conari rationibus imperatorem (prout adigebat illum exurens intime väsanus amor, irrideri sese a domina Anna et vana objecta imagine nunquam successuri conjugii deludi non sentientem) audiens Augusta Theo-

BA τὸν Μανουὴλ, εῖτα δὲ καὶ τὸν περιόντα Ἀνδρόνικον ὃν βασιλικῶς ὁ πατὴρ τρέψοι, καὶ τρίτον τὸν ἐπὶ τῆς πόλεως γεννηθέντα τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντίνον, τοιαῦτα πάθοι ἀπολειφθεῖσα, στερηθεῖσα μὲν τοῦ ἀνδρὸς, στερηθεῖσα δὲ καὶ τῆς βασιλείας, καὶ πάσης ἀπερθιμμένη τιμῆς, τὴν δὲ ἀντίκηλον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας δρῶσα συμβασιλεύουσαν τῷ ἀνδρὶ. "Οθεν καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην πέμψω τικετεύει τοιαύτην συμφορὰν ἀμῦναι ταύτη, καὶ νόμων θείων ὑπερμηχεῖν ἀξιοῦ. "Ος δὴ μαθὼν καὶ ἀγάμενος, εἰ τοιούτοις ἐπιχειροῖς δὲ βασιλεὺς καὶ ἀνέδην τῶν ἀθίκτων ἀπτεται, ὡς καὶ τοὺς κειμένους νόμους ἐστέλειν καταπατεῖν, αὐτὸς τοιούτος μὴ νομιζόμενος πρότερον, δεινὰ ἐποιεῖ καὶ διεμήνει, τὸ μὲν δνειδίζων, τὸ δὲ ἐπισείων ἔκεινος καὶ τὴν ἐκ θεοῦ ἀγανάκτησιν. Τὰς δὲ γε προφέσεις ὡς ἴστον ἀράχνης διέλει πότε γὰρ φόβον θείον παρ' οὐδὲν τιθεσθαι κακῶς χρίνειν εἰδότος εἶναι τὸ φοβερόν, τὸ μέντοι γε τοὺς θείους νόμους φοβεῖσθαι ἀφοβίαν εἶναι μεγίστην τῷ φοβουμένῳ, καν δὲ τι προτείνει τις ἐπὶ τῷ φοβεῖν. Ταῦτα τοῦ πατριάρχου καὶ λέγοντος καὶ μηνύοντος, ἔτι δὲ ἑτοίμου ὄντος ἀποκόπτειν

dora graviter, ut erat consentaneum, tulit. Quam enim intolerandum contumeliam genus fors se legitimam conjugem, quem viro imperatori tres pares peperisset, primum Manuele fato præreptum, alterum Andronicum superstitem, regie a patre educatum, tertium, ex quo Constantinopolim migraverant, ibi natum in purpura, Constantium, inde Porphyrogenitum, post tanta merita nullius compertam culpæ repudiari, exauctoriari, viro, imperio, honore omni privatam abjici, et emulam in locum suum intrusam **184** cernere. Hoc metu anxia mittit ad patriarcham qui eum suo nomine suppliciter rogarent ut tam atrocem a se injuriam arceret, dignareturque pro sua auctoritate detergere imperatorem, ne tam proterve uxores pro jibito commulando divinis legibus illudere eudaret. Miratus plurimum hoc audiens patriarcha est cogitari attentarique res tales ab imperatore, palam inconcessis inhibante, nec verente per conculatas leges in cupiditatum obsequium ruere, quantæ illum nequitiliæ capacem non ante credidisset. Quare haud molliter castiganda ratus erumpentem in tam inveterundos ausus insaniam, gravissime illum quæ exprobrando quæ objurgando ircrepuit, minis etiam intentatis irædivinæ. Simul allegatos in obtentum protervæ lasciviæ prætextus ut telas aranearum amovit dilflavitque, sapienter monens formidare vim hominum et Dei numen ac vigilem in sclera viudicat audaci licentia spurnere nonnisi ejus esse qui de vero terribilibus pessime judicet, hinc quidem stulte trepidus, inde præpostere securus. Quæcumque sibi demum terrorum spectra prave formidolosi confingant, divinas vereri leges veram demum securitatem esse. Desineret igitur vana communi sci et trepidationem inanem justo et sancto Dei metu comprimeret. Haec et his consentanea gra-

ἐκεῖνον, εἰ ἄλλο τι πράττοι, τῆς τοῦ Χριστοῦ ὀλομε-
λείας ὡς μέλος σεστόπος ἦδη καὶ θραπείαν μὴ προσ-
ιέμενον, ἐπει ἔγνω προσκρούσας ὁ βρούλεὺς ἰσχυρο-
τέρῳ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ ὡς πρὸς Κρῆτα χρη-
τίζει δῆθεν τὸν ἥδη μαθόντα τὰς ἐκείνους ὑπιχειρή-
σις (οὐδὲ γάρ ἐπὶ μικρὸν οὐδὲ) ἐκείνους ἡρεμεῖν εἴς
τοὺς λογισμοὺς ἡ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου ἐπὶ τῇ βασι-
λείᾳ παρόρασις), πρόμναν τε κρούεται, τὸ τοῦ λό-
γου, καὶ ὡς εἶχεν ἐφοδίας τὴν δέσποιναν "Αν-
ναν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πέμπειν αἱρεῖται, [P. 123] πλὴν
ἐπ' ἀνταμοιβῇ τοῦ παρὰ τάδε λφῷ ταύτης Μαρρᾶ
κατεχομένου Καίσαρος· ἐκεὶ γάρ οἱ ὁ πενθερὸς
ἐκείνου Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τούτου κρατήσας ἐξέπει-
ψεν, ὡς προείρηται. "Οτι δὲ σκῆψις ἦν ἐκείνῳ τὸ
προβαλλόμενον, καὶ μόνον ἔωτος θεραπεῖα καὶ οὐ τοῦ
κοινοῦ προμήθεια, δ τῶν πραγμάτων εἰδὼς ἀκριβῶς
τὴν μελέτην συνελογίζετο.

γ'. Τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν "Αννης τῆς δεσποινῆς
Μαρφὲ καὶ τὸν Κάρουλον.

'Η γάρ Αννα Φρεδερίχου μὲν ἦν θυγάτηρ, Μαρφὲ
δ' αὐταδέλφη, ὡς δ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ἀποστατῶν

vitate tali persona digna monentem patriarcham,
clareque insuper minantem sese illum, si porro
cogitata promoveret, e Christi corpore velut mein-
brum putridum et curationem respuens abscissurum,
reveritus imperator, aut potius confusus de-
prehensa turpis voti conscientia, evcentumque de-
sperans cœpti facultate (quod sero sentiebat) et
viribus superioris, insuper metuens ne veteres pa-
triarchæ in se offensione ob amotum ab imperio
collegio Joannem retricaret, ac clare tandem intel-
ligens frustra se fucum perspicacibus 185 facero
conatum erumpente in notitiam male tecta fraude,
remigium, ut sic loquar, inhibuit, et quasi a cursu
temere initio se reprimens incubuit, quod dicitur,
in porram, retro cessim nitendo, novo videlicet ex
re capto consilio, dimittendi ad sua copioso
instructam viatico dominam Annam, cæterum postu-
lans cum ea permutari et vicissim liberum dimitti
Cæsarem apud Manfredum Annæ fratrem detentum
eo quippe illum a se bello captum ejus sacer des-
pota Michael ducendum curaverat, ut dictum est.
Porro istam ab imperatore ostentalam sollicititudi-
nem præcavendi ne cognati Annæ Auguste cum cæ-
teris Latinis conspirarent, nihil nisi vanum et in-
verisimilem prætextum fuisse vafra simulatione ob-
tentum vitioso amori quo flagrabat, palamappa-
ravit statum rerum tunc Italicarum ex vero scienti-
bus.

8. De fratre dominæ Annæ Manfredo, et de Carolo.

Fridericus enim et Manfredus, quorum illum qui-
dem Annæ patrem, hunc fratrem fuisse diximus,
ambo a papa et papæ partibus defecerant, et ut ibi
loquebantur, excommunicati ab Ecclesia ipsorum
suas sibi seorsim res habebant. Non enim sicut
cæteri obtemperare ac se morigeros præbere jussis

A τοῦ πάππα καὶ τῶν τοῦ πάππα, καὶ ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἂν,
τῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας. Οὐδὲ γάρ ἔσουλοντο κατὰ τοὺς
ἄλλους καὶ αὐτὸς εὐπειθεῖν τε καὶ ὑποκατεκλίνεσθαι
καθ' δι τι λέξοι καὶ πράξοι δι τῆς Ἐκκλησίας ἐπει-
λημένος, ἀλλ' αὐτονόμοις χαίρειν δρμαῖς καὶ οὐ-
τας ἐπὶ Σικελίας καὶ τῶν ἐκτὸς τὴν ἀρχὴν διικεῖν.
Τοριοπαθῶν δ' δι πάππας πρὸς ταῦτα, εὑρών δραστή-
ριον ἄνδρα, ἀδελφὸν ῥήγος τῶν Φραντζίσκων ὅντα
καὶ εἰς κόντους τεταγμένον τὸν Κάρουλον, τὸν κατ'
ἐκείνων ὡς δῆθεν ἀποστατῶν ἐγχειρίζει πόλεμον,
τάχας ἐκεῖνον, εἰς τὴν αὐτῶν φῆγα, καὶ πόλεμον
ἔμβαλὼν ἐκείνοις ἐντεῦθεν ἀκήρυκτον [P. 124] Πῶς
οὖν οἱ τόσον διαφερόμενοι πρὸς τὸν Κάρουλον δμα-
χεῖν μετὰ τοῦ βασιλεῶς ἔμελλον πώπος; Οὓς
τὸ μελετώμενον ἀπεκρύσθη, καὶ δι βασιλεὺς ἔμενεν
ἐπὶ τρόπου καὶ τὰ αὐτοῦ ἐπρεπτε. Τὰ δ' ήσαν τὸ
θυουλάς δραίνειν σὺν ἄρχοντι, δπως ἀνακτήσιο
μὲν ἡ πόλις διὰ ταχέων ἐπ' ἀδηλφῷ τῷ τι Ἰταλοὶ
φρονοῦν περὶ αὐτῆς (δέος γάρ μη ἀφανῶς ἐπιθεῖντο),
δπως δὲ φυλαχθείη Ῥωμαῖοις ἀπιστάντων ἐκείνων,
καὶ μη φανέντες λαφύξαιεν ὡς ἐξ ἀνάγκης κραται-
τερον ἐπιθέμενοι. Οὐδὲ γάρ ἡρεμεῖν οὐδὲ μικρὸν

ac placitis moderantis Ecclesiam volebant, sed effe-
ctabant usurpabantque nemini obnoxiam licentiam
ageni et statuendi prout liberet, ac sic tamen in Sici-
lia quam extrema, pleno et nullum agnoscente supe-
riorem dominio, regnare. Quarum intolerabilium
injuriarum nactus papa idoneum ultorem Cœrolum
fratrem regis Francorum, ex contorum sive comitum
ordine, virum strenuum, bello eum præfecit illis
veluti rebellibus et apostatis indicto, regnum ipsis
creptum illi tribuens quan optimo jure possiden-
dum, si eos vi et armis inde pelleret; id quod sum-
ma ope tunc cum maxime ille ardens nihilque non
movens conabatur. Quodnam ergo, quæso, pericu-
lum erat, ne isti 186 cum Carolo communis in nos
expeditionis societatem inirent, quicum capitalibus
commissi odii internecino bello de statu et salute
dimicabant? In hunc modum illæ de novo conju-
gio imperatoris cogitationes evanuerunt, ipso in of-
ficio permanente ac de cætore intento rebus suis. In-
terquas quæ tuncurgebant, erant deliberationes cre-
bro ab illo habitæcum primissuorum de restauranda
quamprimum urbe, sicque omni præsidiorum ge-
nere et intentæ vigilæ custodia firmando, ut quæ
arcano comparari serebantur ad eam recuperandam
D insidiosæ molitiones Laticorum, quandocunque in
vim erupissent, successu frustrarentur. Timabantur
enim occultæ artes et proditorum fraudes. Copi-
rum quoque ac cæterorum apparatus belli curaba-
tur, ut tantum esset ad manum quantum opus erat
ad prohibendum, ne statim atque in conspectum
urbis venisset formidabilis ille, quem fama e erat
adornari, exercitus Italorum, eam absorberet, sed ab
illorum quantumvis vehementibus defendetur in-
sultibus et Romano imperio servaretur. Frequentes
porro memorabant nuntii haud cessare ulla in parte
Italos, sed in expeditionis apparatus duplicitos esse

ήκούντο, ἀλλὰ στόλον μέγιστον ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης κατὰ τῆς πόλεως ἐκπρέπεσθαι.

θ'. "Οπως σανίσιν ἀνυψοῦντο τὰ πρὸς τὴν θαλάσσην τείχη, καὶ διὰ τοῦ περὶ ἑτοιμασίας τοῦ βασιλέως.

'Εδόκει γοῦν πρὸς τὰ παραστάντα διὰ ταχέων ἀνυψοῦν τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τὴν θαλάσσην, ἢ δὴ καὶ χθαμαλὰ ἥσαν εἰκότως θαλασσοκρατοῦντος τόπου τοῦ πρώτως ἀνεγείραντος Κωνσταντίνου τοῦ οὐχ ἡττον τὸ σέβας ἢ τὰς πράξεις μεγίστου, κατεπείγοντος δὲ τοῦ καιροῦ, ἐπεὶ οὐκ ἔχοιεν πέτρας σὺν τιτάνῳ τὴν ἀνοικοδόμησιν ἐκτελεῖν, μόσσου, σανίσι πλατείας καὶ ἐπιμήκεσι σὺν τῷ καὶ στιβάρας πρὸς τὸ ταῖς ἐπιφοραῖς ἀντέχειν εἶναι, τούς τε πύργους καὶ τὰ τείχη προσανυψοῦν, πρὸς δὲ γε τὸ αὐτάρκως ἔχειν τῶν ἀνθεζόντων ἐντὸς πλῆθος στρατιωτῶν ἔξαθεν εἰσοικίζειν, πλὴν ἐλαφρῶν ὡς ἐντὸς μενόντων ἐπὶ τοῦ τῆς μάχης καιροῦ, ἣν δὲ τε δύοις καὶ ἀπὸ γῆς ἐκφέρειν πόλεμον, εἴναι τούς ἡποτεσμένους ἐκ στρατευμάτων μεγάλων βασιλικῶν. Τὰ δὲ γε τῆς τροφῆς αὐτοῖς, εἰ ἐπὶ μήκιστον παραμένοιεν προσκαθήμενοι, ἐτοίμως ἀπὸ τῆς πόλεως ἑτοιμάζεσθαι· εἰσαχθέντων γὰρ βιῶν

nam et classem instruebant maximam, quæ mari rem gereret, et terrestrem exercitum prævalidum armabant, quo urbs undecunque oppugnaretur.

9. *Ut mæniū urbis quæ mare spectant suggestu tabularum aucta sint, et quam ob causam. Tum de cætero imperatoris apparatu.*

Visum igitur est necessarium ad occurrentium instantibus ante omnia summa celeritate mœnia urbis attollere, præsertim quæ mare spectabant, quippe quæ humiliora erant, eo qui condidit, quod mari dominaretur, munire illa diligentius ea parte superfluum rato. Is fuit Constantinus, non religione minus quam civilibus et bellicis actis maxime inclitus. Quia vero angustiis temporis urgebantur nec petræ et calx ad manum erant, tabulæ latis et prælongis usi trabibus, quas ubi desiciebat summittas depressioris muri, validis nexibus ædificio 187 priori committebant, suggestum coronæ mœnium et surgentibus per intervalla turribus adstruxerunt, quantum sufficeret ad tegendos intus defensores; quorum ne deesset copia, foris accivit et intra urbem collocavit, domiciliis pomœriο vicinis, magnum numerum militum levis armaturæ: non enim loricis cæteroque gravi apparatu opus erat pugnaturis ex tuto, pinnis murorum protegentibus. Nam ad eruptiones, si quas usus belli posceret, et apertas in campo dimications cum obsecoribus, præsto ad futuros cataphractos e castris majoribus imperatores. Providit autem ne præsidariis hisce urbanis alimenta unquam deforent, quantumcunque duravit obsidio, sed esset semper assidum unde ipsis ex urbe suppeditarentur ad victimum necessaria; quam ad rem introduxit in urbem boum numerum, quantum sufficeret culturæ camporum suburbanorum, quorum opera iaduatrii agricultæ arando, serendo me

A ίκανῶν εἰς γεωργίαν τῶν ἀρουρῶν, δπου δν εἶησαν αῦται καὶ παρ' ὅν κατέχοιντο, τῶν ἐντὸς λέγω τῆς πόλεως, αὐτοὺς γεωργεῖν ἔχειν νεοῦντας καὶ σκειροντας καὶ θερίζοντας, ὡς εἶναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις αὐτέρκη τροφὴν, [P. 125] πρὸς τῷ καὶ ταρίχη προεισχθῆναι τοῦτο μὲν ἐξ ὑείων κρεῶν τοῦτο δὲ γε καὶ ἐκ τοῦ τῶν προθάτων γάλακτος, καὶ χιλὸν τοῖς ἴπποις προσαπομένειν, εἶναι δὲ καὶ γεωργοῦσιν ἐντὸς τὰ ἐξ τροφὴν ἀνθρωπίνην τῶν ζώων ἐξ ἀνάγκης περιγινόμενα, ὡς τρέφειν ἵκπνως ἔχουσι. Περιβλήματα δὲ ἐκ βοείων δερμάτων ταῖς σανίσιν ἐπιτεμεῖσθαι, μὴ καὶ πῦρ ἐναύσαντες ἐκκαλοίεν οἱ πολέμιοι. Τὰ μὲν οὖν τῶν σανίδων εἰς ἔργον ἐξένη, καὶ πύργοι μὲν ὡς ἐπὶ τρεῖς ἀνυψοῦντο πήχεις, τείχη δὲ ἀναλόγως τοῖς πύργοις τὴν αὔξην ἐλάμβανον· τὰ δὲ λοιπὰ ὑπερετίθεντο ὡς ἐπὶ καιροῦ πράξοντες. Τὸ δὲ ἐλαφροῖς τῶν στρατιωτῶν οἰκιζειν τὴν πόλιν καὶ λιαν ἐπ' ἀνάγκης εἰχεν, δπου γε καὶ Λάχωσι πλείστοις ὕστερον ἐκ τοῦ Μορέου ἀφριγμένοις ἐπιμερίσας τόπους ἐπὶ τῆς πόλεως παρεῖχε κατοικεῖν ὡς αὐτόχθονει, καὶ βόγαις ἐπησοίς δωρούμενος καὶ πλείστοις ἄλλοις φιλοτιμήμασιν ἐπὶ πολλοῖς καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἔχρητο, ὡς ἀξίαν τριβὴν ἐν πολέμοις ἔχουσι.

B tendoque conficerent frumenti quod esset opus ad annonam in urbe degentium, addita quam pariter intro congeri curabat copia magna duratorum sale ac fumo ad diuturnam conservationem ciborum, partim ex suillis carnibus, partim ex ovino lacie. Feni quoque vim ingentem in pabulum equorum reposituit, non defutura ipsis agricolis intra urbem degentibus et ex ea in culturam ruris undique vicini quotidie prodituris etiam obsidionis tempore quadam copia carnium etiam recentium, nonnullo utique numero animalium suburbanis pascuis alendo; unde non solum soboles succresceret apta laboribus aratri ac plaustrī, sed que in macelli quoque ac mensarum usum urbanum abundaret. Porro corria boum sic in cibos absumptorum imponi agglutinarique jubebat exterius iis tabulis, quas dixi muris additas fuisse, quo illæ protegerentur ab igne hostili, si forte injiceretur. Ac suggestus quidem ille murorum ex materia, ut destinatus fuerat, peractus est, turres attollens supra molem priorem ad tres cubitos, et mœnia similiter, debita proportione ad turrem. Cætera ejus, generis ut minus urgentia in præses 188 suo tempore curanda dilata sunt. Illud quippe jam nunc necessarium mature ac cum sollicitudine curatum, ut expediti leviterque armati milites ad urbis præsidium idoneo numero, admotis circum undique pomœriο domiciliis, collocarentur. Quo in genere Laconibus plurimis e Moreo post receptam Constantinopolim profectis assignatis locis ædes attribuit, pensionibus illos, tanquam si essent indigenæ, annuis donans, cæteraque plurima liberalitate sibi devinciens. Unde illos promptos habebat ad quævis obsequia, libenteaque libenter adhibebat ad multa intus et extra urbem, quippe usu idoneo præditos rei bellicæ. Gasmulico quin etiam Hybrida-

Τῷ δέ γε Γασμουλικῷ, οὓς δὴ συμβίκτους ἡ τῶν Ἰταλῶν εἴπεις γλῶσσα (ἥσαν γάρ ἔχ τε Ὦρωμαῖν καὶ Λατίνων γεγεννημένοι), προσανεπαύετο ἐκπέμπων ἐπὶ νηῶν· ἥσαν γάρ τὸ μὲν προμηθὲς εἰς πολέμους καὶ συνετὸν ἐκ Ὦρωμαῖν, τὸ δὲ ὀρμητικόν τε καὶ αὐθαδες ἐκ Λατίνων ἔχοντες. Καὶ στόλον μέτριον ἔξηρτετο, καὶ προσεκτάτο τὰ τῶν νῆσων ἔγγυτερα, ρόγας μὲν ἀποτάττων αὐτοῖς ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμιείου καὶ φιλοτιμίαις αὐξῶν τὰς προσυμίας, ἀντιλαμβάνων δὲ ἐκ τῆς ἑκείνων σπουδῆς καὶ ἐργασίας πλείονα. Εἶχε γάρ ταῖς ἀληθείαις καὶ τῷ εὐεργετικῷ πρὸς ἄπαντας, καὶ ἀμφοτέραις ἔξηντλει πολλῶν προσποκειμένων, οὐχ οἰδεις εἴτε τις τὴν φύσιν τοιοῦτος ὅν, ή προσποιούμενος δι' ἄλλα μεγιστρικά τὸ φιλοτιμον, ἀναγκαστικάς τὰς εννοιας ὑποποιούμενος, ὡς δῆθεν οὐκ ἐκδίκως δρῆσε, ή τὸ γε τρίτον, πρὸς τὰς τῶν προτέρων βασιλέων εὐεργειας ἀντιβαλλόμενος, καὶ μὴ τόσον εὐηργέτει μηδὲ οὕτως. Τέως δέ γε κατὰ βασιλεῖς ἡναγκάζετο χρῆσθαι τοῖς πράγμασι, μὴ καὶ δόξοι σκηνικῶς τὸ ἔρχειν ἐπιτηδεύων. Οὔτε γάρ ξίλιος ποθεινός μὴ τὰς δοκτηνας παρίσχων τοῦτο μὲν γῇ τοῦτο δ' ἀνθρώποις καὶ ζώντις διπεσιν, οὔτε βασιλεὺς τὸ ἀληθ-

rum genere, quos Italorum lingua commisto diceret, confidit, partem tulibus reipublicæ committeens, navalem videlicet militiam, in quam eorum plerisque conscripsit, aptos ei functioni utpote prudentiam solertiamque ex Romanis, impetum vero et audaciam ex Latinis baustam simul habentes. Itaque ex his maxime classem instruxit satis magnam, qua vicinas insulas recuperavit et obtinuit, stipendia et donativa ipsis ex æario communis constituens, ac cum fide repræsentans, aliisque præmiis ultra subinde datis alacritatem ipsorum excitans augensque, vicissimque ab iis utilem operam studiumque in obsequia etiam periculose promptum recipiens. Habuit enim hic imperator vere liberalitatem in omne hominum genus effusam, utraque hauriens manu ex parata copia conditarum longa parcimonia opum, quæ late spargeret in usus egenitum, haud equidem scio an instinctu indoleque naturæ, an judicio animi ob præsentem ejus rei utilitatem beneficij nomen effectantis, eo scilicet ad gentile necessitate parandæ sic vulgi benivolentiae, quæ in primis opus 189 erat ei qui sibi esset conscientius usurpati fraude nec juste possessor principatus. Potest et tertia excogitari causa, quæ Michaelem Palæologum ad large plurimis benefaciendum potuerit impellare, simulatio laudis in isto genere præclaræ illarum qui ante ipsum imperaverant; quorum effusum studium bene merendi tribuendique ex priori memoria cum repeteret, nunquam se putaret, quantumvis large passim donando conaretur, decus hoc ipsorum ac famam æquare imitando aut assequi. Mibi quidem sic videtur, illum ex quo imperatoris nomen assumpserat, indixisse sibi ineluctabilem necessitatem imperatorio more agendi, ne non vere imperare sed velut in scena simulare

Α νόν πρὸς ἄρχειν έξει μὴ τοὺς ὄπηκδους εὑεργετῶν. "Οστις δὲ βασιλεύων γλίσχρος ἐστὶ πρὸς τὸ διδόναι, ἐκεῖνος σκηνήν βασιλείας, οὐ βασιλείαν μεταχειρίζει. [P. 126] Τεκμήριον δὲ ὁ ἐπὶ σκηνῆς Ἀγαμέμνων καὶ Οἰνόμασ, Οἰδίποις τε καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ καὶ "Ἄδραστος βασιλεὺς Ἀργοὺς καὶ οἱ λοιποὶ, ἵνα μὴ καθ' ἑκαστον λέγω τῶν ἐπὶ σκηνῆς βασιλέων. Πότε γάρ ἐξ ἑκείνων τις εὖ πάθοι, πότε δὲ καὶ εὑεργετηθεῖη, ὑποχρινομένων τὰ τῶν βασιλέων πρόσωπα; 'Αλλ' ἑκείνοις μὲν ἐστι καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ τὴν μέμψιν διαφεύγειν τὴν τῶν πολλῶν σχῆματα γάρ προσώπων καὶ οὐ πρόσωπα ὄντας ἀνάγκη καὶ σχῆματι μόνοις εὑεργετεῖν· τούτοις δέ γε τις ἀπολογία καὶ ὑπολέπειται μὴ διδοῦσιν; Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ σχῆματιζονται καὶ οὗτοι τὸν βασιλέα, βασιλεῖς μὴ ὄντες μηδὲ διπασοῦν. Τοιοῦτο δὲ ὄντες τί ἀξιοῦσι τιμᾶσθαι, μὴ ἀληθινῶς βασιλεύοντες; ή γάρ τιμὴ βασιλεῖ μετὸν καὶ οὐ σκηνικῶς βασιλεύοντι. Ταῦθ' δρῶν ἑκεῖνος, καὶ μᾶλλον ἐξ ὑπογόνου βλέπων τοὺς παρὰ τῶν ἀπελθόντων βασιλέων εὑεργετουμένους, συνειδής ἔχων ἡλέγχετο, καὶ εὐηργέτει μὲν, πλὴν οὐχ δσον ἔκεινοι, τὸ μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην καὶ τοὺς ἐλέγχους δεδιώς ὡς κατ' ὄφθαλμοὺς ὄντας, τὸ δὲ φύσει χρώ-

B imperatorem videretur. Ut enim amabilis sol non esset nisi radios spargeret, per quos juvat terras, homines et cunctas animantes, ita ille verum instar principis non habet, qui cumulare beneficiis non studet eos quibus imperat. Mea, inquam, sententia, qui regis habens nomen parcus et tardus ad donandum est, simulacrum et larvam gestat regni, minime autem verame ejus tituli majestatem obtinet. Argumento sint illi tralatitii scenarum reges, Agamemon, OEnomanus, OEdipus et hujus posteri, Adrastus quoque Argorum rex, et ne singulos numerem, ejus formæ cæteri; a quibus qui unquam spectatorum patientem ipsis operam inhabanti silentio dantum, dum se magnifice ostentant in purpura non sua, mutuæ quidquam accepit gratiæ? Quem unum juverunt reuilla? Cuicommodi quidquam aut doni tribuerunt? Atque hi quidem excusationem habent purgandæ ad populum illiberalitatis suæ plausibilem, quod personat tantummodo sunt principes; quare ipsis ad utcunque defungendum precario isto quodam officio simulatæ ad horam potestatis abunde sit simulata item et vano expressa gestu beneficentia. At istis qui veros se reges putant, quid ad defensionem relinquuntur; nisi largiantur, quo minus in larvatorum quoque regum numerum ac gregem compingandi sint? Prorsus vero exturbandi longeque submovendi a censu 190 ac concessu verorum principum, quorum qui ergo sibi honorem arrogant, cum tales non sint? Nam honor regis veri propria res est, non mimi diadematæ larvati. Hæc Michael clare perspiciens, ac beneficia quæ magna in multos exstabant priorum imperatorum, suis comparata præcellere sentiens; simulque, quod ipse convincinge intime conscientia tacitus fatebatur, ne alii monstrante

μενος, οσως μη παρακατέχειν αἰρούμενος ζωὴν τα-
λαιπώρων ἀνθρώπων, τῶν προῦργου παντὸς ἀναγ-
καίου πορίζειν ἔχοντος τὴν τροφὴν ἐπὶ θεραπείαν
ἔκεινων ἰόντων κατά τι ἀργαῖον νόμιμον. Ἀλλὰ
ταῦτα μὲν οσως καὶ παρακαΐρια, ἐφ' φύσει προσὸν τῆς βασιλείᾳ τὸ εὐεργετικόν. Οὐ ἔκει-
νος αὐτάρκως μετεῖχεν, οὐ τὰ πολλά γε μικρολογού-
μενος. Ἀπέστελλε δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐπιδόξους τῆς
Ἴταλιας, καὶ μᾶλλον τὸν τῆς Ἐκκλησίας, φίλους
ἔκεινους καὶ μακρόθεν κτώμενος.

ι. "Οπως τὸν Ἰωάννην διβασιλέὺς ἐκποδῶν ποιῶν
ἔξετυφλου.

[P. 127] Τότε δ' ἐνευκαρψάς ἔκ τῶν ἄλλων τὸν
τῆς καρδίας ἔμμονον λογισμὸν ἔγνω καταστέλλειν
κακίστοις ἐπιχειρήματιν. Ό οὖν λογισμὸς τὸ
καὶ εἰσέπειτά οἱ συνάρχειν τὸν Ἰωάννην καὶ δυοῖν
κεφαλαῖν (τὸ τοῦ λόγου) μιαν ἐπικείσθαι καλύπτειν
καὶ λιαν ἀπόδον εἶχε, χωρὶς καὶ τοῦ μὴ ἐν ἀσφαλεῖ
καθίστασθαι· τὸν μὲν γάρ οὕτος τὸν δ' ἔκεινος
στέρκει, ἀνὰ μέρος ἀποστέργων τὸν ἕπερν, καὶ οὕ-
τως ἄπακτον τὸ πολύτερον. Χρῆναι γοῦν σθενόνειν
τὸ εἰς ἔκεινον τῶν πολλῶν θάρξος, καὶ δὴ καταρξά-
μενον τελειοῦν. Ἡμισου γάρ τοῦ παντὸς τὴν ἀρχὴν

rerum evidētia cernerent et in se invidiose loque-
rentur, metuens, cum hujus præcavendæ signominis
necessitate, tum inde bonæ naturæ haud susti-
nente vitam miserorum hominum intervertenda
operariis mercede injustis detinere manibus, quod
antiquissima lex vetat, stimulis ultro additis haud
mollibus innatam ad bene merendum propensionem
incitavit. Sed hæc otiosius et forte intermpesitive
disputamus. Sufficiat igitur hactenus demonstrasse
natura conjunctum cum supraea potestate benefi-
ciendi studium esse. Quo ille, quantum sat esset,
prædictus etiam ad illustres per Italiam vires, præ-
sertim ecclesiastici ordinis, pretii non exigui dona
misit, longe aucupans sibi utilem gratiam eorum
ad arcanae opportunitates consiliorum votorum
que, quæ mente versabat.

10. Ut amotum ab imperii consortio Joannem impe-
rator excæcaverit.

Horum unum erat, et profunde quidem animo
fixum olimque versatum, expunctio pupilli, cuius
cognitionis ex hactenus utcunque dissimulata in
opus apertum aliquando proferendæ commodam
nunc sibi videbatur opportunitatem temporis na-
ctus. Absurdum et perincommode putabat adhæ-
rere istum sibi puerum imperii collegam, neo ma-
gisterialibet aut facile quam duo (quod aiunt) capita
uno tegi pileo. Nam præterquam quod sic nutare ac
minime sibi certum existimabat fore principatum
191 suum, votis videlicet homiaum divisis, et
quibusdam quidem uni duorum Augustorum, aliis
alteri studentibus, etiam perturbatio reipublicæ to-
tius et quæ sequuntur ex regime plurim incom-
moda inde jure timebantur. Omnino igitur expedire
semina novitatum in multorum jam animis, pueri
fiducia, periculosos ausus designantium elidere in

Α φασὶ τινες, ἀρχὴν δ' εἶναι τὸ οἶνον κατασιγασθῆναι
τὴν ἔκεινον μνήμην, ὡς μηδὲ συνάρχειν ὑπολαμβά-
νεσθαι· τὸ γάρ καὶ δεύτερον στεφομένου μη κάκει-
νον συντιμᾶσθαι καὶ συνευφημεῖσθαι τοῦ πατριάρχου
στέφοντος ἡρέμα πως ὑποβρέειν ἀνάγκη, καὶ γ' εὐ-
χερὲς δὲν εἶναι καὶ τὸ πλέον ἐπιτεθῆναι, ὡς μηδὲ
ἐλπίδα ὑπολειπεῖσθαι. Τούτοις καταστρατηγηθέντος
τοῖς λογισμοῖς τοῦ βασιλέως (ὑπέκαιεις γάρ αὐτὸν δ'
τῆς μοναρχίας ἔρως, καὶ τὴν παρερχομένην δόξαν
περὶ πλείονος ἐτίθει τοῦ θείου φόδου διὰ τὴν τοῦ
πλείονος δρεξινοῦ) βουλήν βουλέύεται μάλα μὲν εἰσγί-
στην, μάλα δὲ καὶ θεοῦ πόρῳ βάλλουσαν, καὶ
πέμψας ἐκτυφλοῦν τὸν παῖδα προστίτατε, παιδίον
ἀπαλὸν καὶ μηδὲν ἔτι σχεδὸν τελέως ἢ τὸ χείρειν
ἢ τὸ λυπεῖσθαι μαθόν, καὶ κ' ἐν ἦσω τιθέμενον τὸ τ' ἀρ-
χεῖν καὶ τὸ ἀρχεσθαι, μόνῳ δὲ τῷ πατριάρχῃ πιστεύον
καὶ τοῖς οὕτω τὰ κατ' αὐτὸν διοικοῦσι, καὶ μηδὲ διτὶ τὶ
ἔστιν δροκος εἰδός, ἐξ οὗ καὶ θαρρεῖν εἶχε μὲν οὐκ αὐτὸς,
ἄλλ' οἱ περὶ ἔκεινον, ἔκεινον σώζεσθαι. Γίνεται γοῦν
ώς τὴν ἀρχὴν προστάγμη, καὶ τοῦ βρέφους μαρτὸν
ὑπερβενήκος παιδίον στερεῖται τοῦ βλέπειν, τούτο
μόνον φιλανθρωπευσαμένων τῶν ἔξυπηρτοσυμένων
τῷ μιαρῷ τολμήματι, τὸ μη σιδήροις ἐκπυρωθεῖν

C capite, matureque extinguiere mox erupturam e
scintilla flammarum; nec cessare in consummando
quod inchoatum, imo promotum sit; dimidium
enim totius recte dici coepisse, cœptum autem du-
dum et quidem feliciter, id negotium, abolita pene
pueri memoria ac nemine jam fere imperare illum
opinante, utique Michaelis semel ac bis, sine ulla
ipius ut imperii collegæ acclamatione aut omnino
mentione, coronato per solemnum a patriarcha
cœrementiam; unde sensim disfluere ac evanescere
hunc illius honorem necesse sit, ut facile jam sit
quod deest addere, ac fastigium alie jam extactis
ultimamque velut manum operi provecto imponere
demunda in posterum omni spe. Eiusmodi in
Michaelis animo, calcata juris et æqui reverentia,
prævalebant impia cogitationes, ambitione vesana
et cæco amore principatus posthabere fluxæ gloria
Dei metum suadentibus. Itaque his impulsoribus
expeditur impetus in immane quem atrox Deoque
exosum facinus, mittente imperatore qui suo jussu
excæcent puerum adhuc tenellum, et necdum fere
quid sit gaudium aut dolor scientem per statem,
cuique idem aut perinde esset imperare vel subesse,
infantia, quæ vixdum excesserat, talium rerum
ignorante discrimen, acquiescentem autem unice
fidei providentiasque patriarchæ, nescientem vero
quid juramentum sit quæque vis religionis istius,
quam non ipse, sed ii quibus erat curæ profuturam
ei ad tutelam securitatemque frustra speraverant.
192 Ergo privatur oculis parvulus paulum super-
gressus infantiam, hoc solum humanæ indulgentibus
ministris barbari mandati, ut non ferreis clavis e
fornace carentibus ocellos tenellulos foderent, sed
crepitaculo quodam ignito aciei luminum objecio
videndi facultatem absumerent et sensim arefactam

τοὺς διθαλμούς λυμῆνασθαι, ἀλλ' ἡχείω τινὶ πυρω-
θέντι ἐπὶ τῶν ὅψεων φερομένῳ ἔκπτησαι τῷ νεα-
νίσκῳ τοὺς διθαλμούς ἀπομαρανθέντας τῇ ἐκπυ-
ρώσει καὶ ἡρέμα σθεσθέντας τὸ δπεικόν. Μεθδ δὲ
ταῦτ' ἐτολμήθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ
Σωτῆρος, καθ' ἣν ἄρχει καὶ ἐγενήθη [P. 128] χειρὶ¹
μὲν παρανύμφη, προστάξει δὲ παρανομωτέρᾳ, φέ-
ροντες φόρτον ἐλεεινὸν καὶ οἰον ἄψυχον τῷ πρὸς
θάλασσαν τῶν Νικητάτων τῆς Δακιβύζης φρουρίῳ
ἐν ἀσφαλεῖ κατακλείσουσι, καὶ οἱ φρουροὶ ἐγκαθί-
στανται, ἀποταχθέντος αὐτάρκους σιτηρεσίου τῷ
ἔγκεκλεισμάνῳ. "Ορκοι δ' ἐκεῖνοι καὶ συνθεσίαι καὶ
ἔμπεδωσεις φρικταὶ ὡς λάχανα κατεδήδοτο βασιλεῖ
δοκοῦντι θεοφίλεισιν ἔχειν, δι' ἣν καὶ προύτιμάτο παρὰ
τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχὴν. 'Αλλ' ἦν ἄρα τὸ λεγό-
μενον ἀληθές, ὡς Ἀρχὴ δεῖξε ἀνδράς ἔδειξε γάρ ἡ
ἀρχὴ κάκεῖνον, δικαὶος ἔμελέ οἱ τοῦ δικαίου καὶ τῆς
κερί τὸν θεὸν εὐλαβεῖας. Πλὴν τυφλώτων κάκεῖνος
τῇ τῆς δόξης ματαίσθητι τὴν φυχὴν ἐκτυφλοῦν ἐκέ-
λευσ σωματικῶν τὸν ἀνατίον.

ια'. Τὰ περὶ τοῦ Ὀλοβάλου Μανουὴλ, καὶ τῆς τῶν λοιπῶν διπολέψεως διὰ τὸν Ἰωάννην.

Τότε δὲ καὶ αἵτις πλασάμενος τῷ Ὀλοβάλῳ
Μανουὴλ, παιδίῳ γε ὃντι καὶ εἰς τοὺς οἰκείους τότε
depascerentur. Id facinus supra omnem modum
crudele die omnium sanctissima et maxime festiva,
Christi Salvatoris nostri natalli, perpetratum est,
manibus scelestissimis, mandato multo etiam dete-
stabiliori. Quo statim facto harpyæ immanes iisdem
unguibus, quibus prædam innoxiam excarnificave-
rant, onus miserabile corpusculi luce cassi et velut
exanimi tollentes in arcem illud maritimam Nice-
tiatarum, Dacibyzæ dictam, importarunt, tuta illico
et impenetrabili custodia tenendum fidissimi præsi-
dii, annona in alimenta inclusi, quantum sat foret,
provisa. Juramenta porro illa et pacta exquisitæque
ad firmandam fidem cautiones, horrendæ quinetiam
dirarum imprecations in fallentem, ut olera deglu-
tita sunt ab imperatore religionem habere viso, et
ut tali eximie ab Ecclesia honorato præque cunctis
ad imperium promoto. Verum nemp̄ est quod dici-
tur, Magistratus ostendet virum. Nam hunc qualis
esset, palam ostendit magistratus: quam illi curæ
jus fasque esset, qualis esset in Deum pietate,
demonstravit imperium. Ceterum excæcatus et ille
animo, et caliginosis nebulis gloriæ caducæ veræ
mentium lucis intuitu amiso, nefarie pæcepit in-
nocēntem visu corporis privari.

**14. De Holobolo Manuele, et de suspicionibus odiis-
que in reliquos Joannis causa.**

Neque hoc contentus, confictis tunc causis Manuelem Holobolum, puerum tenerem etatis et in domesticorum grammaticorum tunc ordine 193 merentem, quod is graviter ferre visus esset que in Joannem tam crudeliter acta viderat, quam injuste (testor jus et aquum), quam ultra omnem modum immaniter, mutilari scde jussit absciso cum labris naso. Ille autem miser ita deformatus centunculo indutus in monasterium Praecursoris ingressus est.

τελοῦντι γραμματικούς, ὑπέρταπθουντι δ' ὅμιλος τοῦ Ἰωάννου τοιαῦτα παρθένος ἀδίκως, ὡς δίκη | καὶ περὰ τὸ εἰκός, ἀφαιρεῖται ρίνδος αὐτῆς μετὰ τῶν χειλέων.
Ἐκεῖνος δὲ παρευτίκει ράκενδυτήσας τὴν μονὴν τοῦ Προδρόμου εἰσέρχεται. Καὶ δὴ ἄλλους πλεῖστους διὰ ταῦτα ὑποβλεπόμενος τοὺς μὲν ἐν οὐδεμιᾷ ἔταττε μοιρά, τοὺς δὲ καὶ ἐκδλαζε. Τοιούτον γάρ τὸ μῆνευ- νόμιας ἄρχειν ἀλλὰ τυραννικῶν· οἵς γὰρ ἀμαρτά- νειν συμβαίνει τὸς ἀρχοντας τούτοις ὑπειδόμενον τοὺς τῶν ἀνθρώπων εὐσυνειδῆτους ἀγχθεσθαι, ἐπει οὐκ ἔστιν ἔκεινον μετανοεῖν ἐφ' οἷς ἐπραχθῇ καὶ συγγράψῃ ζητεῖν παρειτούμενον, ἀνάγκη δικαίως πιστεύοντα ἀπεγχθάνεσθαι μισεῖν ἐντεῦθεν τοὺς ὑπο- νοούμενους καὶ τιμωρεῖν. Ἡν οὖν τότε κατὰ τὸ ἀρχεῖον ταραχὴ λογισμῶν φόδων σύμμικτος, τῶν μὲν λογισμῶν [Ρ. 129] μηδὲ τὸν ἀνάλγητον φύσει ἡρεμεῖν ἐνώτων, τοῦ δὲ φόδου, ὡς μή τις μαθὼν προσαγγείλοι καὶ οὐ φυκτά οἱ τὰ τῆς κολάσσεως γένοιτο, παρευθὺς συστέλλοντος· δεινὴ γάρ ἐν προσαγγείλαις διαφερό- τως ἦν ἡ τοῦ τινα δοκεῖν προσκείσθαι τῷ πιστὶ Ἰωάν- νῳ καὶ συμπαθεῖν.

ιβ'. Τὰ κατὰ τοὺς Συγηνοὺς, δπως ἀπεστάτησαν
βασιλέως Σιὰ τὸν Ἰωάννην.

Ἵπρ' ἦν αἰτίαν καὶ δλίγον ὕστερον οἱ κατὰ τῆς

Alios item plurimos similem ob causam sibi suspectos invisosque partim ultiis contumelioso neglectus est, nullam eorum in distributione honorum ac munerum rationem habens, partim quæsitis prætextibus male multavit. En fructus imperii non juxta leges tyrannice parti gestique. Quippe princeps istiusmodi, quæ large peccaverit; cum a probis et bonæ conscientiæ hominibus aut animadverterit aut suspicatus fuerit vituperari, exardescat in furias necesse est; et qui pœnitentiam profiteri perperam actorum aut veniam poscere alienum a sua dignitate ac morte pejus vitandum censeat, toto incumbit animo ad existimandum præ seque ferendum justa esse quæ fecit. Unde quid est consequens nisi ut odisse cogatur et pro viribus ulcisci secus de se censemtes? Erat ergo tunc in aula confusio cogitationum metu perplexa. Nam hinc quidem nemo quamvis ferus et ad sensum humanitatis gelidus informare animo poterat tragicam speciem exercitæ in puerulo ejus loci prorsus innoxio crudelitatis tam immanis, quin commoveretur intime et ad vindicandum incitaretur: inde pariter omnes constringebat metus et sollicitudo cujusque de se ipso, ne si quod emanaret istorum sensuum indicium, cupide collectum a paratis delatoribus ad tyranni aures perveniret, secutura statim inevitabili eaque atroci pœna, siquidem ex omni genere delationum illæ impotentissime celerrimeque concitabant in sævisimos furores Michaelis animum, quæ de quopiam forte nuntiarent condolare illum Joanni puer et casum ejus ægre ferre.

**12. De Zygenis sive montanis, ut in imperatorem
rebellarint Joannis causa.**

Propter quam causam etiam paulo post agrestes qui vicinos Nicæe montes incolunt, aratores homi-

Νικαίας τάχρι χωρίται, ἀγρόται μὲν δύτες καὶ γεωργίζ προσέχοντες, θαρράλεοι δ' ἄλλως, πίσυνοι τόξοις, ἄμα δὲ καὶ ταῖς κατὰ σφᾶς δυσχωρίαις τὸ πιστὸν ἔχοντες ὡς οὐ φρόνις πεισόμενοι κάνει τι πράττοιν, εὐσόντες ἥκοντά ποθεν νεανίσκον νόσῳ λελυμασμένον τοὺς δρθαλμοὺς, φῆμης προοδευόσης ἐκείνου παρὰ τῶν συσκευασμάνων τὸ δρᾶμα ὡς αὐτὸς εἶναι τὸ παιδίον δ' Ἰωάννης, ἀπρίξ συναχθέντες ἔχονται τούτου, ἄμα μὲν ὡς δεσπότου ὑπονομεύειν σφίσιν, ἐφ' ὧπερ καὶ δρκοὶς τοῖς πρὸς τὸν πατέρα πεδούμενοι ταῖς ὑπὲρ ἐκείνου προθυμίαις ἐσφάδαζον, ἄμα δὲ καὶ ὡς ἡδικημένῳ προσαμύνοντες. Καὶ ἀποστατεῖν ἤρξαντο, οἳλοι δύτες ἐξ ὧν ἐποίουν τοῖς ἐπιθυμομένοις πολεμησείοντες. Καὶ δὴ περιστελλόντες τοῖς εἰκόσιν ἐκείνον καὶ δουλικῶς προσφερόμενοι προίστων εἰς βασιλία καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύειν ὕρμαν. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς μαθὼν τὰ περὶ τούτου, ἀνέζει τε τῷ θυμῷ καὶ καθεκτὸς οὐκανήν, εἰ ἀκριταὶ τοιαῦται παρασπᾶσθαι τῆς ἐντρεχούσης φέμης ἔνεκα κινδυνεύουσιν, ἐξ ὧν εἰκός εἶναι καὶ ἄλλους παρακινεῖσθαι πλείστους ἀποστατεῖν. Οὐχειν καὶ πά-

A σαὶς ταῖς κατ' ἐκεῖνον προυθμίαις ἐνεδίδου, καὶ ἄπτε τὸ στρατιωτικὸν ἐν ταυτῷ συλλέξεις ἀπέτελε πολέμους πολεμήσοντας ἐμψυλούς. Καὶ γε πολλοὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἰσχύνος κρείττονες ὕρμων δοκήσει: τῆς πρὸς βασιλέα εὐνοίας, καὶ Ἑρίς ἦν τις προκινδυνεύσας χαρίσατο. [P. 130] Οἱ δὲ μαθόντες οὕτω πολλοὺς καθ' αὐτῶν ὄρμῶντας ὡς ἀποστατῶν ἄντικρος, τὴν μὲν ἀποστασίαν πολλοῦ τινος συγκαλέπτειν ἐδέησαν, ὥστε καὶ ὀμολόγους καὶ μῆτρα τι ἐδόκουν πράττειν εἰς δεῖγμα τῆς κατὰ σφᾶς εὐσεβείας, εἰ γε καὶ ὑπὲρ βασιλέως καὶ ἡδικημένου κινδυνεύοιεν, Καὶ σύνθημα ἦν ἐκείνοις ἔν, ἢ νικῆν ἢ πάντας πίπτειν. Οὐχειν περισχόντες τὰ δυχυρώματα, ἀπ' αὐτῶν τε τὰ διὰ τόξων βίλη ἐνίσαν καθ' δυτεῖς δὲν καὶ ἐγγὺς προσβάλλοι, καὶ προπηδῶντες γυμνίται προσβάλλον, τόλμη τε προσπίπτοντες μείζονι κατηκόντιον μὴ καταθαρρόῦντας ἐκείνων τοὺς στρατιώτας. Οἱ δὲ καὶ πνοῦντες ὑφίσταντο καὶ δεινὸν ποιούντες, εἰ πλείους διλίγων καὶ ἀγροικοὶ ἀστικῶν περιγένοντο προσεβογθούν τε ἀλλήλοις, καὶ ἐπέπιπτον κραταιτερον, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφθειρόν, οὐ μὴ δὲ ὥστε

nes et 194 agriculturæ attendentes, fortis aliquoquin et audaces, arcubus freti, simul autem, propter asperitatem inaccessorum saltuum et caccum in quibus sedes habent, confisi se non facile damni quidquam passuros quantumvis quid agerent quo imperatorem irritarent, cum invenissent profectum nescio unde adolescentulum morbo excæcatum, de quo fama præverat opera quorumdam istius fabulæ artificum esse illum puerum Joannem, congregati magno numero irrevocabiliter ei adhæserunt ut suo domino, quem videlicet ipsum esse opinabantur Theodori nuper imperantis filium, cui se obstrictos existimabant religione sacramenti dudum ab ipsis rite concepti in verba Theodori patris et decessoris ejus, studioque ingenti ad quidvis pro hujus salute ac dignitate audendum subeundumque incubuerunt, ultores injuria atrociis ipsi factæ se ferentes. Ergo palam ab imperatore defecerunt, si qui ab eo contra venirent, acriter se restituros ac quæcunque discrimen pugnæ libertissime adituros demonstrantes. Primum omnium vestitu ornatusque Augustæ majestati congruo indutum circumdatumque comitatum ut imperatorem agnoverunt colueruntque, ac se pro illo cuiusvis periculi aleam jacere paratos professi sunt. Quibus imperator cognitis incredibili exarsit, mistis ira metuque indignationem vehementissimam incidentibus. Extra enim sese ferebatur cum cogitabat illa famæ late vagantis vanitate periclitari sese, ne illi montes et arces tanti momenti a suo imperio avellerentur; simulque reputabat verisimiliter inde secuturam plurimorum quoque aliorum defectionem. Quocirca totum, quo tunc motu primo ardens flagrabat, impetum iræ continuo admisit ad severe quamprimum vindicandam horum rebellionem. Itaque subito immisit in istud civile bellum raptim undique coactas imperii copias, in quibus plerique alacritate ruebant viribus majori,

C cupidi pro se quisque ostentandæ præcipua eujusdam erga imperatorem benevolentia, 195 certatim sese mutuo prævertere studentes periculis ultro descendis adeundisque. Illi porro quos iste apparatus petebat, cum audissent tantum in se numerum oppugnantium immitti tanquam in vere rebellis et hostes imperii, rebellionis quidem probrum atque invidiam enixa depellebant: quin contra profitebantur et ultro jactabant magno se utique documento monstrare fidem ac pietatem suam, qui pro imperatore a gravissima injurya vindicando capita fortunasque suas ipsorum sub extremum discrimen mitterent. Quare hac animati conscientia pia belli cause, hoc quasi pro tessera in ore ac mutuis sermonibus assidue habebant forte atque irrevocabile propositum vincendi aut omnino moriendi. Ergo insessis magna multitudine arcibus ac editis situ locis, inde ingentem telorum vim ejaculabantur arcibus tuebanturque spatium intra jactum, ne quis eo se impune admoveret: sed et auctis mox animis prosilientes inde, sine loricis et galeis, irrue audebant manu facta, et ultro aggressores lacerare crebro jaculorum missu. Quibus milites imperatoris, haud ausi descendere in certamen cominus vel æquo se campo credere, tuta procul jaculatione respondebant, magna pernicie ipsorum, cum in conseruos nullum telum iret irritum. Illi indignantes tantum inferri sibi damni non ab exercitu acie instruto sed a præsidiariis stationum sparsim positarum, in quarum viciniam irruerent, ingensque rati suum dedecus si plures a paucis et durati frigore montano ac rusticō labore ab innutritis otio urbano deliciisque vincerentur, concurrebant majori numero atque impetu, mutuo sehortantes adjuvantesse; unde et plures ipsorum contigit cadere stragemque non parvam edi. Nec tamen id ad minuendam audaciam eorum remittendosque ardentes im-

καὶ ὑποχαλῆν ἦν τὰς δρμάς σφίσι. Μᾶλλον μὲν οὖν κακουμένοις καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν ὑπόληψιν ἐπήσει ἀνδρίζεσθαι, καὶ ἀπέρρηφ τάχει τὰς δυσχωρίας καταλαμβάνοντες ἀπ' αὐτῶν ἡμίνοντο βάλλοντες. Τοῖς δὲ οὕταις κατὰ τὰς φάραγγας προσιτὸν ἦν, καὶ τὸ μακρόθεν βάλλειν μάταιον ἐνομίζετο· ἐπενδύμενοι γάρ ἐκείνοις τὰ δάνδρα βάλλειν μὲν είχον καὶ εὔστοχεῖν καθ' οὐ τις τὸ βέλος ἔντείνας τὸ τόξον ἀνίη, βάλλεσθαι; δὲ οὐδὲ τὸ παράπαν ἦν. Ἀπορουμένων δὲ πάντοθεν τῶν ἐκτὸς μηδὲν ἔχοντων ἢ προσβάλλοιεν, ἰδόμεις πῦρ ἐνίεναι· ταύτη καὶ γάρ καὶ μόνως ἀποχωρησάντων αὐτοὺς ἔχειν ἐγγίζοντας τοὺς οἰκεῖοις αὐτῶν ἐπεισπίπτειν. Ἄλλ' ἡ δυσχωρία οὐχ ὑπῆκοε τῷ πυρὶ· γάρ τὸ πῦρ ἥπτετο, ἐπὶ τοσοῦτον ὑποχωροῦντες ἐκείνοις κατὰ θάτερα παραταττόμενοι ἐκάκουν τοὺς ἐνίεντας καὶ ἀπεκάλυπνον. Ἐκείνοις δ' ἡσαν οἵτω καὶ τὰ κατ' οἶκον ἐν ἀσφαλεῖ, ὡς γυναικας μὲν καὶ παιδάρια ταῖς δσωτέραις παραδόσθαι δυσχωρίας, καὶ σταυροῖς δὲ ἐπιμήκεσι καὶ ἀμάξαις διειλῆφθαι τὸν κύκλῳ τόπον, ὡς μηδὲ εἰσβαλόντας

petus valuit: quin potius inopinata sensu cladis velut stimulo ad contendendum enixius viriliusque pugnandum incitari visi sunt. Itaque suis redditis rupibus ac jugis inviis, quo summa celeritate se receperunt, innetantam quoquo versum telorum vim assidue 196 spargebant, ut plane jam nulli securus esset aditus subjectarum vallium. Jaculis vero procul impetere jaculantes ex alto vanum experientia deprehensum est: nam qui ad id se accingerent in ipso conatu tendendi arcus præoccupabantur et sternebantur sagittis montanorum, e densis ramis arborum quas incenderant otiose ac secure in exposita undique collimantium, nemine illos vicissim contingere jaculis valente, quippe non conspicuas sed plane tectos obtentu frondium. In quibus difficultatibus melioris inopes consilii milites imperatoris optimum factu judicarunt ignem injicere obviis saltibus: silvis enim flamma populatis sperabant recessuros haud dubie rusticos, et iter apertum iri ad intimas latebras eorum, ubi familias abscondebant. Ceterum ne id quidem successum habuit, ipsa eadem obstante difficultate locorum, siquidem cum in unam partem incumbebatur immittenda flamma, inde fugientes rustici alio coibant, unde commodo in incendiarios jactu telis eos configebant, prohibebantque ne perficerent quod ooperant. Porro ipsis tuta erant domi omnia: mulieres enim et parvulos in sinus intimos maxime abruptorum submoverant montium, septo que ibi valido decussim innexarum per circuitum trabium vallaverant, ut neque si quis nostrorum militum eousque penetraret, tentare intra id vallum aditum foret ausurus. Ducebatur hoc modo bellum, et telis montanorum multi quotidie Romani, iisque ex præstantissimis, cadebant. Tum enim veru ardore ira exercitus et successu inopinatissimo fremere, quasi qui hactenus se idoneos arbitrati vel fortissimis et exercitatissimis pari numero profligandis copiis, nunc experimento deprehenderentur

A τολμῆν εἰσελθεῖν. Ἐπιπτὸν τοίνυν καθ' ἡμέραν οἱ δοκιμώτατοι τῇ τοῦ θυμοῦ παραθηγόμενοι ζέσει, καὶ οὐκ ἐπ' δλίγον ἐκαινοτομοῦντο στρατεύματα οἰά τε δοκοῦντα καὶ μεγάλων δυνάμεων κατευμεγεθεῖν, οὓς δλίγοις τινὲς πρὸς ἐκείνους πλείους δύντας καὶ ἀγρόταις ἐπὶ πλειστον τοῦ καιροῦ κακουμένους τῷ πολέμῳ κατηγωνίζοντο. Πρὸς τούτοις τε αὐτοῖς μὲν ἡσαν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ δὲ τι ποιούεν οἱ ἑξω μὴ ἐπαίσοντες, τῷ τοῖς τόποις κατωχυρώσθαι, καὶ πλείους ἔτι προσβάλλοιεν οὐδὲ γάρ ἦν ἡ αὐτοὺς προσπίπτοντας ἀλλήλοις [P. 131] τῇ ρύμῃ τῶν τόξων μηδὲ ἀντιχεῖν ἔχοντας παραπόλλυσθαι. Ἐκείνους δὲ, εἴ πού ποτε καὶ μερισθεῖν κατὰ χρείας ἀνάγκην, ἀπολελειμμένους δλίγοις ἐκασταχθῦ κινδυνεύειν συνέβαινεν ἐξ αἰτίας τοῦ τοὺς μὲν τὴν χώραν πρὸς κύτων ἔχοντας καὶ μηδὲν εἰς κίνδυνον κατὰ νύτου προσδοκῶντας ἔχοιεν, τετραμένους πρὸς τοὺς πρόσθεν, ἐπηλυαρούμένους καὶ τούτους ἐκ φόδων δένδρεσι, κατολιγωρεῖν, τοὺς δὲ προσδοκῶντας ἐφ' ἀπασι καὶ κύκλῳ τὸν κίνδυνον ἐκδεχομένους πολυωρεῖν, καὶ οὕτω

C ne tanto quidem paucioribus quam ipsi essent, iisdemque ab aratro ac sarculo semiernibus rusticulis debellandis pares, cum quibus utique ne aequo quidem Marte, sed longe pejori sua sorte, plurimis suorum 197 inultis cadentibus, tandem pugnarent. Inter hæc montanorum optimo loco res erant. In tuto ipsi laresque ac pignora ipsorum, non modo citratelijactum, sed etiam, quidquid intus agerent, extra notitiam et sensum frustra dudum obsidentium stabant, naturali situ et asperitate locorum abunde muniti. Contra quam si vel insanire oppugnatoribus liberet palam contranitendo acie instruta, quid aliud quam ignominiam damno cumularent sua capita pro scopis ostendentes exercitatissimis arquitis, ex alto et tuto in densem turbam nunquam jactu irrito vibraturis spicula? Quod si non universis simul copiis sed per manipulos segregatos et seorsum immissos tentaretur assultus, id quoque cum frustra tum perniciose factum iri experientia monstrabat. Nam qui hactenus ob locorum multos simul non capientium angustias necessario divisi a ceteris aggredi montanos voluerant, aut in conatu ceciderant, aut male multati coacti fuerant recessere. Cujus rei causa erat, quod nostri conscientia castrorum late cuncta quæ a tergo erant obsidentium circumveniri non timentes, et in solos ex adverso positos intenti hostes, quorum plerique non aspectabiles latebant inter ramos arborum et latebras familiarium silvarum, falsa securitate provehebantur in loca unde receptus non esset, propriea quod observantes eorum incautum progressum ex occulto rustic eruptionibus illos opportunis a latere aut a tergo, unde minime timebatur, coorti cædebant. Porro ille ipse metus et sollicitudo montanorum, reputantium se paucos a plurimis, loco uno clausos ab universa late circum regionem obtinentibus impeti, acuebat eorum vigiliam in excubiis, ne opprimi a nostris ulla in parte improviso pos-

συχναῖς ὅπου παρείκοι χρωμένους ταῖς ἐκδρομαῖς ἀπεισπίπτειν καὶ ῥοπάλοις (οὐ γὰρ εἶχον ἄπαντες σπάθας) καταγωνίζεσθαι. Οὕτω γοῦν ἐπὶ πολὺ τοῦ πολέμου συνισταμένου καὶ τῶν πραγμάτων τριβολένων, ἐπὶ οὐκ ἡν σφίσι μαχομένοις περιγένεσθαι τῶν ἀνθισταμένων, ἔγνωσκην εὔσυνέτως ὑπέρχεσθαι μετ' εἰρήνης, οὐ πάντας ἀμα· ἀδύντα γάρ οὕτως ἡν διοκλίνεσθαι σπενδομένους· τοῖς γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἔγνωσμένοις ἐμμένοντες μεταβάλλειν ἤδουντο τὸν πλησίον ἔκστος, καὶ τὸ δύσελπι σφίσι προσῆν ὡς ἀπολουμένοις εἰ ἐνδοῖεν. Τῷ τοι καὶ καθ' ἓντα πέμποντες τῶν μὲν συμβάντων ἀμνησίαν ἔχειν καὶ βασιλία καὶ αὐτοὺς διπισχνοῦντο, ἐκείνοις δὲ μὴ διηκεῆ τὴν ἐπὶ κακίστοις διμόνιοιν πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχειν ὡς οἵνι τε συνεθούλευον, καὶ σφᾶς, εἰ θέλοιεν, προῆγον εἰς τόπους σεσημασμένους δύντας, πλὴν μεθ δικτρῶν (οὐ γὰρ ἀπτεφῆ δρέγεσθαι), ἔντυγχανειν, ἐξ ὧν εἶναι μανθάνειν δόπσα πρὸς βασιλέως εὑρετηθήσονται ἐνδόντες μὲν τὰς ἐνστάτεις τῷ σπένδεσθαι, προδόντες δὲ καὶ τὸν εἰς βασιλέως φημιζόμενον πλάνον. Μηδὲ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν Λάσκαριν

sent. Ac quamquam illorum plerique carentes ensibus clavas solum et ramalia nodosa pro armis habebant, tamen adjuvante iniuritate locorum nostros utcunque optime armatos, pernotu ipso diverticula deprehensos, facile opprimebant vincebantque. Hac conditione tam nobis damnosa belli cum longo jam esset tempore pugnalum nec res exitum baberet, versi ad artes nostri, quod vis non succederet, tantandum sibi putarunt, si paucos saltēm hostium ac per vicem 198 singulos, abducere ac conspiratione communiet ad pacis tractationem inclinare possent. Ratio hæc erat consolii prudentis. Haud sperandum videbatur posse admitti ac vel audiri patienter a communi consilio gentis, et ira flagrantis et successeū belli elatæ, compositionis mentionem: fixi quippe omnes erant in proposito vindicandi tenuidine, quem se habere putabant, legitimi sui principis; ad hæc iusidias in conventione suspectantes, et non sine causa metuentes ne dolose inducti specie pacis irritatissimis hostibus ad pœnas atroces dedentur, cuncta ejus generis statim oblata respuebant. Ergo primum ad unum et alterum, mox sensim succedente negotio ad alium aliumque mittuntur certi nec ingrati privatim homines, qui oblivionem utrinque transactorum proponerent, pollicentes optimæ fide ab imperatore sanciendam, si et ipsi paria spondere de se vellent. Sub hæc insinuabant esse illis, amice suggestendo consularent rebus suis privatim, nec cæco se multorum impetu in certum exitium abripi præcipites sinerent. Non se postulare ut verbis crederent: capere licere præsens experimentum rerum ipsarum. Venire modo ne gravarentur, obsidibus in tutum redditum acceptis, ad loca designata, ubi distinctius explicandum illis foret quantis essent ab imperatore cumulandi præmiis, se redire cum eo in gratiam vellent impostore illo, pro quo pugnassent, abdicando. Non enim esse illum Joannem Lascarim, quidquid ipsi fuisse

A Ἰωάννην, μηγ' ἀν πάντες λέγοιεν· αὐτὸν γὰρ ἀποκεκλεῖσθαι τῷ τῶν Νικητιάτων φρουρῷ καὶ ἀστραλῶν ἐγκαθείργυσθαι. "Ἡν δὲ τις καὶ βούλεται βλέπειν ἐφ' ὄρκοις λαβὼν τὰ πιστὰ φρικώδεστι, προστεναι τοῦτον λέσαι καὶ βλέπειν. Τούτοις καὶ πλείσιν ἔκεινοις ὑπεξήγοντες καθ' ἡμέραν, ἀμερὰ δὲ καὶ προπέμποντες ἵκανα, μόλις ἐπειθον καὶ ἰδούλουν τὰς γνώμας χρωτίψ μερίζοντες. Καὶ νῦν μὲν τοῦτον, νῦν δὲ ἀκείνον ὑπερχόμενοι τοῖς μηνύμασι, τοῦτο μὲν θεραπεύοντες, τοῦτο δὲ γε καὶ ὑπισχυούμενοι παρέπειθον τοὺς πολλούς, καὶ μᾶλλον τοὺς ἐπιδύλους Οἱ δὲ δοσμέραι πλέον μαλακιζόμενοι ὑποψίᾳ τοῦ προδιδόνται παρεῖχον τοῖς ἀλλοις. Πλὴν καὶ τῆς μεταβολῆς αἰσθανόμενοι οὐχ εἶχον δὲ τι καὶ πρᾶξειαν μόνους γὰρ τοὺς σπενδομένους ὑπελάμβανον σώζεσθαι, [P. 13°] κἀκείνοις δοσμέραι πολλοὶ προστίθεντο δέσι τοῦ κινδυνεύοντον. Ήσαν δὲ καὶ τινες οἵ πολὺ κρείττονα τὸν ἐν τῷ πολέμῳ ἤδουντο θάνατον τῆς προσδοκωμένης, εἰ καθυφεῖντο καὶ προδοθεῖν, κολάστως, καὶ ἀννέχειν διὰ ταῦτα διὰ τέλους θίθελον.

B universi persuasum, sed agyrtam et planum, falso se venditantem nomine ipsaque illudentem: et manifestam imposturæ convictionem offerebant, servari verum Joannem affirmantes tutissima custodia in arce Nicetiatarum, quo spectatum se conferre sine ullo periiculo possent: præsumpturos enim quantascunque vellent juramentorum aut pignorum cautiones, sic que istuc a quo ac securō intraturos animo, cum pleno arbitrio liberi redditus, citra ullam suspicionis umbram. Ejusmodi 198 blandimentis plausibilium sermonum aliquantulum initio labefactata duritie quorundam et montanis, accidente vero larga missitatione munerum vebementius impulse, vix tandem loco cessit, placida docilitate succedentes ac plena promissione veri in imperatoris obsequia studii, auro, ut solet, distractentes concordes et studia invicem votaque committente prius unanimiter conspirantium. Ea ratione traxerunt in partes multos, et in iis capita ipsa nationis, auctoritate illic et existimatione principes. Quibuscum utcunque isthæc arcane tractabantur, et ipsi sedulo celabant, tamen cum in deliberationibus de bello et in omni occasione similiū sermonum ii molliores in dies se præberent, suspicionem aliis moverunt quasi præditionem meditarentur. Moxque suspicio in opinionem transiit, idoneis existantibus mutationis signis. Unde non parum conturbari contigit plerosque, videlicet existimantes sibi cayeresoli ac salutem duntaxat proprium pacisci eos qui cum imperatore tractarent: ceteros omnes ira hostium expositos relinqui. Eo valuit hujus periculi metus, ut multi quotidie ad eos qui tractabant se aggregarent. Erant tamen qui mortem in bello minus acerbam ducerent malis suppliciisq; e, quibus se subjiciendos exspectabant, si aut ultro cederent aut aliorum dolo procederentur. Quare obfirmabant se in sententia resistendi bellandique, quoad vincent aut caderent.

ιγ. Ἀπολογία τῶν Συγηγῶν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ δν ὡς Ἰωάννην ὑπεδέξαντο.

[P. 133] Ἐπλεονέκτουν δὲ μᾶλλον οἱ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ τυράννητος προσβαλλόμενοι. Καὶ, «Τί γάρ,» ἔλεγον, «δίκαιον ἡμῖν πέπρακται ἐπὶ τῷ ἀλλοδαπῷ τῷδε, εἰ κάκείνος εἴη, εἰ ἄλλος; οὐειδὴ δεξάμενοι ἰθίμεντον ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς ψυχὰς, γυναῖκας καὶ αὐτὰ τὰ γῆσια προσβαλλόμενοι, ἐς δὲ σινθετὴ δὲ εἰς χεῖρας ἡμετέρας καταψυγῶν, νῦν μεταβαλόντες καταπτώματα; τι δὲ ἡμῖν εἰς ἀπολογίαν πρὸς τοὺς μεμφομένους ἐπεῖται προδοῦσιν; δτι παρώτρυνε μὴ θέλοντας; Ἄλλος ἡμῖν γλιχομένοις δὲ πάσχειν ἐπέστη. Ἄλλος δὲ τά γαθ' ἡμῖν ἐν ταραχῇ κατέστησεν; δὲ δὲ ἡμῖν γε προθύμουμένοις μᾶλλον ἢ τούτῳ μέμφοιτο τις. Ἄλλος δὲ διπεριθίθη τὸν βασιλέα καὶ προσικτεῖσε; καὶ πρῶτον μὲν τίς οὖδεν δὲν ἀληθῆ ταῦτα; Βρέφον αὐτοὶς δὲλλον ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς· ἐμφανίζειν καὶ ἀπετάχειν, εἰ ἐπισταῖμεν, ἢ τοῦτον δὲλλον δῆτα ἐκεῖνον ὑποκρινεῖσθαι. Εἴτα ἔστω καὶ τοῦτο. Πλὴν πᾶσι μὲν ἢ τοῦ πλείονος ἔφεσις, καὶ ἀγαπήτοις μὲν αὐτὸν ἔκκστον δῆτα τὸν σπουδαζόμενον τῶν καλῶν τυγχάνειν, εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ καὶ τὸ δοκοῦντα μεγαλονέσθαι μοῖραν οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλοτιμίας ἔχει. Τί οὖν ἔχοτος

13. *Allegata montanorum inter se pro eo quem ut Joannem acceptum apud se habebant.*

Maxima horum pars erat miserantium cæcum quem apud se habebant, et factu indignum contendentium illum, quicunque esset, prodere. Quo enim, aiebant, jure alienum hunc, sive Joannes est Lascaris sive non est hostibus ejus ad cruciatus et necem acerbam dederemus? Postquam enim pro illius ad nos confugientis salute capita nostra, uxores et charissima quæque in discrimen misimus, si hunc modo mutata repente sententia destituimus, quid nobis ad defensionem faciemus reliqui, quomodo nusab omnibus prædictionis perfidiosissimæ damnemur? An dicemus nos ab ipso nolentes impulsos coactosque? A nobis jam antea paratis et 200 gestientibus pro domino injusta passo vindicando pugnare supervenit. An illud causabimur, ejus gratia perturbatas res nostras esse? Atqui nostræ verius precipiti ad novandum audaciæ quam huic culpa istius tumultus imputabitur. An quod se imperatorem esse simulavit, et ut tali sibi succurreremus oravit? Primum quis scit simulasse illum, et non esse verum qualem se nominat Joannem? Et cui certo poterit constare illum alium, quem ostendere nobis se paratos aiunt, custoditum apud ipsos cæcum adolescentulum revera Joannem esse Lascarim? Deinde esto ita, sit: tamen isti culpæ, ne a nobis tam atrociter vindicanda videatur, magnam partem detrahit invidiæ innata omnibus et late communis cupiditas augendi fortunam suam, præsertim ingrente se crescendi occasione et studiis hominum ultra ad majora vocantibus; quo tempore quis non veniadignam existimet ambitionem ejus qui regnum a volentibus delatum non recusaverit? Quid igitur attinet nobis culpa solutis illi crimen impingere?

Α ἄφέμενοι μέμφεσθαι, συναρπασθεῖσιν οὗτος καὶ κινδυνῶν ἐπιχηρτμένοις, μῶμον ἐκείνῳ προστρίβομεν, καὶ ἀντὶ τοῦ σώζειν μεγίστῳ κινδύνῳ περιβάλλομεν, ἀλλὰς τε, εἰ καὶ οἱ τὰ παγχάλεπα πέτρακται, τὸ γοῦν σχῆμα τῆς ἵκετείας ἴκανὸν καὶ τὸν κάκιστον σώζειν. Οὐδὲ γάρ ἀν τι παθεῖν ἐκεῖνον, ἀλλὰ τὶ ποιεῖν ἄξιον ἡμᾶς προσκυπεῖν. Ι Ταῦτα τινῶν λεγόντων ἐδόκει τισὶν ἀδοξεῖν τὰ μεγάλα, εἰ καταπροσιντὸν τὸν ἴκετην. Καὶ τὸ μὲν διηνεκῶς πολεμεῖν (καὶ γάρ ἀν ἀνάγκῃ τοῦτο εἶναι μὴ περιγενομένους τῶν πάντων, τοῦτο δὲ ήν ἀδύνατον) ὡς κινδυνῶδες καὶ ἀλλὰς δὲν ἀπερπές ἀπέλεγον, τὸ δὲ αὐθις καταπροεμένους τὸν ἔνον σπάνδεσφαι ἐπίμωμον ἔκρινον καὶ ἀπίκουν πάντη πρὸς τὸν ἥκοντα, εἰ πιστεύσας ἐκεῖνοις σφάζοιτο. Τῷ τοι καὶ τὴν μέσην χωροῦντες, αὐτὸν μὲν ἀπεῖπον μὴ προδιδόναι, αὐτοὺς δὲ σπένδεσθαι οὐτως, εἰ θέλοιεν εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ διὰ τέλους μάχεσθαι συνετίθεντο. ΙΙΙ Εν τοσούτῳ οὖν τοῦ καιροῦ τριβομένου καὶ τῶν μὲν μηδὲν ἔχοντων [P. 134] ποιεῖν, τῶν δὲ μὴ τι ἀποκρινεῖσθαι, δ μὲν ἔνος ἀνείτο φεύγειν πρὸς Ηέρας, οἵ δὲ ήσαν ὑποσχέσεις παρὰ τῶν τῆδε καὶ συνθεσίαι, ἐστένδοντο τὰ πιστὰ λαβόντες τοῦ μὴ παθεῖν. Οἱ δὲ ταῖς σπονδαῖς πρὸς

Quem utique absentem desideratum, occurrentem evectum, ac si quid in eo deliquit, peccare a nobis coactum tueri potius et servare deberemus quam, quod sine justa vituperatione nequimus facere, gravissimo illum periculo exponere, sicutientissimi cruxris ejus ipsum hostibus condonando. Atque vel atrocissimi compertum convictumque flagitii pessimumque palam caput habitus supplicis fas ac verecundia confugientis in fidem atque asylum protectionis nostræ, praestare intactum immunemque communi humanitatis officio deberet: neque enim tunc tam spectare oporteret quid eum pati justum esset, quam quid nos facere deceret. Talia quidam disserentes persuadebant aliquibus non possesine summa suæ gentis infamia prodi ab ipsis dedique hostibus supplicem. Idem tamem anxi secum inquirebant: quid igitur agendum? Utrum pugnandum semper? Id quippe necessario consequi ex proposito perseverandi ad extremum 201 in defensione pueri. Nisi, quod sperari non poterat una ipsi nec magna gens universum in se conjuratū imperium vincerent, ac ne si quidem posset succedere, tamen tentari conveniret. Hic vere cum ad unicam oblatam componentæ pacis rationem referebant animum, ad dedicationem nempe pueri hospitis, abhorrebant atque aversabantur, potiusque propendebant in anceps damnosumque consilium bellandi ad extremum periculu quoconque. Inter hos multorum æstus, cum longa perplexarum deliberationum mora certi consilio nihil expediretur, cæcus advena, causa tantorum motuum, dimissus ad Persas fugit. Qui porro ex montanis pacisci cum nostris et arcano tractare dudum cooperant, ii fœdus jam palam icerunt, receptique in gratiam, cum essent, ut dixi, et multi et præcipui montanorum, reliquos infirmiores illius

έκεινους ἡμερωθέντες τοῖς ἀλλοις κακῶς καὶ ἀπηγῶς προσεφέροντο, καὶ προσετίμων ζημιάις οὐ φορηταῖς καὶ μείζοιν ἢ ὥστ' ἐνεγκεῖν ἔκεινους. Τὸ δὲ ἐλάύνειν ἔκειθεν ἔξορίζοντας, ἀσμενοὶ δὲ εἰς τιμωρίαν μεγίστην πράξοντες, δμως ἐκωλύοντο πράττειν, μὴ καὶ τὰς ἄκρας ἐρημοῦν ἀνδρῶν τάς δρμάς τῶν Περσῶν ἀνέχειν δυναμένων. Ταῦτα ἔχει τοὺς Τρικοκκιώτας καὶ τοὺς ζυγοῦ διαπρᾶξμενοι ἀνεχώρουν ἐπ' οἶκον.

ιδ. "Οπως γιετέθη δ πατριάρχης μαθὼν τὰ συμβάντα, καὶ δπως τὸν βασιλέα ἀφώρισεν.

Τὸ μέντοι περὶ τὸν πατέρα Ἰωάννην συμβάν, μέγιστον δὲ ἢ ὥστε κρυβῆναι, ἐκπυστὸν γέγονε καὶ τῷ πατριάρχῃ. 'Ο δὲ ἀκούσας ἐν δεινῷ ἐτίθει τὴν ἀγγελίαν, καὶ οὐκ εἶχεν δὲ τι καὶ πράξιν, οὐδὲ καθεκτὸς ἦν ἀλιών. Εἴτα μὴ κρίνας ἀσφαλῶς ἔστω τῷ τοιαύταις πράξεις σιωπῆν καὶ μὴ ἐπεξιέναι ἐπιτιμάντα, προσκαλεσάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν ἵεράρχας, καὶ δεινὰ σχετλιάσας τὸ πρῶτον ὡς χλευσθεῖς, καὶ δὲ νόμοι καταφρονοῦντο Θεοῦ διὰ τῆς τῶν δρκῶν παραβασίας ὑπεραγανακτήσας, τέλος τι δεῖ ποιεῖν κατεσκέπτετο, ὡς μὴ φεῦδος ἀληθείας κατακαυχήσαιτο

gentis iræ ministrorum imperatoris objecerunt; qui eos acerbe crudeliterque vexarunt, spoliantes intolerabiliter miseros, et multæ nominesummas ab iis pecuniæ majores extorquentes quam quas, ne venditatis quidem quæ habebant universis, possent confidere. Nec ulla imperatorios misericordia tenuit ab iis exterminandis et exturbandis sede patria in ultionem rebellionis: sed ab eo consilio illa eos cura revocavit, quod providebant fore ut bis inde puluis nemo jam esset qui juga illa, propugnacula Romani limitis, a Persarum assidue illis partibus insidianum crebroque irrumpentium incursionibus luta præstaret. His circa Tricoccias et montanos gestis Romanæ copiæ domum reverterunt.

14. Ut affectus fuerit patriarcha audita excavatiane Joannis, et ut imperatorem excommunicaverit.

Cæterum quod pueru Joanni evenerat, majus utique atque atrocius quam ut taceri posset, ad aures patriarchæ quoque perlatum 202 est. Is porro acervo consternatus nuntio æstuabat animo, quid ageret incertus; nec teneri poterat quin se in cuncta palam luctuosissimi doloris indicia effunderet. Deinde ratus haud securum esse sibi super tali facinore silere nec justæ id animadversionis ulcisci vindicta, convocatis qui ad manum erant præsulibus, graviter conquerens primum se delusum irrisumque tum fœde contemptas Dei leges nefaria violatione juramentorum, indignitatem horrendi flagitiū exaggeravit; ac denique deliberandum proposuit quid tali occasione se facere deceret, ne mendax persidia de conculcata veritate impune gloriaretur, neve grassator iniquissimus opimo, quod immanissime rapuerit, spolio gauderet, connivente justitia divina; quem si suis, ut plerumque solet, incomptis humano ingenio consiliis cunctetur, tamen nostris esse officijs non negligere quod possu-

A καὶ δὲ ἀδικήσας κερδαίνειν δόξοι ἀνεχομένης τῆς δίκης. « Τὸ γοῦν ἐξ ἡμῶν, « ἔφη, διὰ ἔκεινη περιπλαγοὶ, δίκαιοι γίνεσθαι, ὡς δὲ τῷ περὶ τούτων ἀγανακτεῖν μισοπόνηροι δόξωμεν. » Ταῦτα [P 135] τοῦ πατριάρχου λέγοντος ἀπήχθοντο μὲν οἱ περὶ ἔκεινον ἐκτόπως καὶ ἀπεστύγουν τὰ παπραγμένα, τὸ δὲ πᾶν ἐπ' ἔκεινῳ κεῖσθαι διωμολόγουν, ὡς καὶ αὐτῶν ἐψομένων, εἰ τι δὲ ἔκεινῳ καὶ δόξοι. Οἱ δὲ δρκῶν ἔκεινων καταστενάξας, καὶ μνησθεῖς δικαὶος ἐμπεδοῦντο καὶ ἄλλοι μὴ οἷοι τε πράττειν τὰ δωματισμένα, αὐτὸς τὸ εἰς ἔκεινον ἥκον ποιεῖν ἀνεδίχετο μόνος. Πλὴν οὐ σωματικῶς σφάττειν ἔρειτο (οὐδὲ γὰρ ἔξιον) δοσον δὲ τὴν κατὰ ψυχὴν πράττειν, οὐκ ἐρήθρουμει. Τὸ δὲ ἦν πάντως διπερ διὰ τῆς μαχαιρᾶς τοῦ πνεύματος γίνεται, δὲστι ρῆμα Θεοῦ ὡς διαιμεῖν τὸν ἔξιον καὶ τὸν ἀνάξιον, καὶ τὸν μὲν εὐλογεῖν, τὸν δὲ ἐκπέμπειν τῆς δλομελείας τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα στήσας καθ' ἔστυν, τῶν ἄλλων τῷ μὲν δικαίῳ δυσωπουμένων τῷ δὲ φονερῷ συστελλομένων, μὴ καὶ ἀνδέστερον ἀπεργάσαιντο, πέμψας ἔκεινος ἅμα τε ἐλέγχεις ἀσεβίσαντα καὶ ἀμ' ἐπιφέρει τὴν τοῦ πνεύματος τομὴν τὸν ἀφοριεμόν. 'Ενταῦθε

mus, sed saltem demonstratione aliqua insigni mundo et posteris testari non sane probantibus aut tolerantibus nobis at vehementer indignantibus et detestantibus, tam atrox scelus fuisse perpetratum. Talia loquente patriarcha exhorruerunt ad mentionem fanaticæ crudelitatis qui aderant antistites, nulloque non signo declararunt abominari sese totis animis facinus adeo execrabilis. Adjunxerunt, decerneret quod tali occasione fas et æquum posceret putaret: comprobatur sese ac pro virili secuturos. Ad ea ille gravi ex alto pectore ducto gemitu, recordari se testatus qua religione jurisjurandi sese omnes astrinxerint ad statim vindicandam videt manu perfidiam, in utro Augostorum exsisteret alteri contra pacta conventa insidiari ac grassari in alterum audente, addidit, quoniam appareret deesse facultatem ceteris jurata exsequendi, se quidem quod esset in se facturum. Non stricturum autem sensibilem gladium in corpus ac jugulum sacrilegi (haud enim id sibi convenire), sed quod sua potestatis fore, minime cunctaturum exequi, utendo gladio spiritus, quod est verbum 203 Dei, ad dividendum justum ab impio, et illi quidem bene precandum hunc vero abscondendum a Christi corpore. Hæc se plane facere decrevisse cum ille significasset, aliis ob manifestam rei æquitatem improbare non audentibus, et terrore tamen haud dubio concussis, ne diris omnes suppliciis, satellitibus ab irritato anathematis ignominia imperatore immisis, conciderentur, patriarcha pronuntiato palam et merita severitate objurgato Michaelis Augusti scelere, ipsum legitima prolata talis judicij formula, spirituali sectione a communione Christo credentium rite resecat. Fuit in modo ac circumstantia quadam hujus facti quod jure quis reprehenderet: sed nec defuit quod ad excusationem

τις καὶ μέμψιτο τοῖς γεγονόσιν ὡς οὐ κατὰ τρόπον γεγονόσι, καὶ διπεραπολογήσατο τῶν παρέκαντων πάλιν ὡς οὐκ ἄλλως ποιεῖν ἔχοντων. Καὶ ἡ μὲν μέμψις, διὰ θείς τὸν δεσμὸν ἐφῆκε τοῖς τοῦ κλήρου ψάλλειν ἑκείνου χάριν, ὥστε οἱ καὶ κοινωνεῖν ἑκείνους διὰ τῶν Ἱερῶν τελετῶν, αὐτός τε τὰς Ἱερὰς ἑτέλεις μυσταγωγίας, ἐφ' αἷς ἦν ἀριθμὸς τὸν δεσμοῖς πνευματικοῖς κατεχόμενον μνημονεύσθαι. Ή δὲ πεπονθεῖσαν τὴν τοιούτῳ προσώπῳ τὰ τῆς ἐπιτιμήσεως, ὡς εἰ καὶ προσετίθετο πλέον, κινδυνεύειν συγκεκρινότα τὰ πάντα κατὰ τὸν Ἐμπεδόκλειον σφαῖρον, καὶ τι καὶ παράλογον προβῆναι τοῦ βασιλέως ἀπαυθαδίσαντος. Εἰ γάρ δυσχερὲς μάγαν οἶκον μικρὸν δυστυχίαν δέχεσθαι, ὥστερ παρ καὶ μικρὸν μεγάλην, ἀλλ' οὖν τὸ τὴν μεγάλην δυστυχίαν τῷ μεγίστῳ ὅκῃ ἐπεισπεσοῦσαν μὴ κατὰ τὸ εἰκὸς ἐκμειλιχθεῖσαν καθυφίεναι τῆς ἀπηνείας οὐκ δλίγα βλάψειν δι. Οἰδίποδες ταῦτα καὶ θιναὶ θέστου καὶ πλάνοι Ὁδύσσεοι μαρτυρήσουσιν. Οὕτω μὲν οὖν τοῦ πατριάρχου μετελθόντος τὸ τοῦ βασιλέως τὸ δικῆμα, ἐκῶν μὴ θέλων δέχεται τὴν ἐπιτιμη-

contra vicissim allegaretur pro sic agentibus, quod aliter vix possent. Inconsequens videri potuit patriarcham, excommunicato nominatim imperatore permittere, quemadmodum fecit, clericis ut consuetas pro eo preces palam in choro pronuntiarent (nam hoc erat ipsos cum eo in sacris communicare qui a communione abcessus fuerat), tum præterea patriarcham ipsum per se operari rei divinæ, in qua sciebat honorifice memorandum eum quem diri anathematis vinculis irretisset. Verum ad hec dici potest merito visum sufficere debere in tali persona severitatem animadversionis, quæ aliquid e summo rigore remitteret: periculum enim fuisse, ne si vel pauxillum plus acerbitate admiseretur negotio per se odioso, cuncta statim modico momento in perniciem præcipitata confunderentur, quemadmodum in Empedocleo contingebat globo, quem ventis compressis et sopitis factum si quis imprudentius contrectaret, ex eo repente procellæ immanes cuncta late conquassantes erumpabant. Nam quo non erat verisimile prodire immanitatis posse efferratum nimis acri contumelia, irritabilem aliquo, ad hæc summæ potestatis sibi concium imperatoris animum, cui tenendo dum vehementi cupiditate rapetur, infirmos esse verecundiæ cancellos atque officii satis erat experientia compertum. Sane si non fere patientius domus magna parvum infortunium quam domus parva cladem maximam **204** tolerat, quis neget prudenter factum ut de maxima in familiam potentissime regnante necessario immittenda calamitate, quantum posset, detraheretur et adjungerentur delinimenta quibus amarities temperaretur, ne stimulus justo acutioribus ira concitata efferretur in desperatum impetum universa secum pessum in exitium trahendi? Testes hujus rei **Œdipodes**, cœnæ Thyestis et Ulyssæ errores, extrema omnia consilia, in quæ priscos heroës nimis aeris

σιν δικαιῶν, καὶ πόπον διδοὺς τῷ δικαίῳ θυμῷ ἡσύχαζεν, οὔτε μεμφόμενος (οὐ γάρ οἱ ἀξιον), καὶ τὰ τῆς πράξεως ὡς εἶχεν ἀπελογεῖτο. Ὅμως ἐν ἀρχαῖς οὐκ ἀγνοῶν κατεχόμενος ἡρέμα διέρετε τὴν δργὴν, καὶ καιρὸν μετανοίας ἔζητει ἐφ' ϕ τὴν συγχώρησιν δέξασθαι. Ἡλπίζε γάρ ὡς εἰ μικρὸν ἡσυχάσας, εἴτα μεταγνῶναι δόξας τὴν λύσιν ζητοῖη, ἔφεται οἱ παρατίκα καὶ ἡ συγχώρησις.

ιε. Ὅπως διὰ τῶν τριήρεων ἤνδραγάθουν δ τοῦ στόλου τῆς Ῥωμαϊδὸς λαὸς.

[P 136] Ἀμέλει τοι καὶ μικρὸν ἐπισχῶν τὰ αὐτοῦ ἔπραττεν. Ὁ δὲ οὖν σῆς τοῦ συνεδότος ὡς δστέον τὴν καρδίαν εβδοκετο, καὶ ταπεινὸς ἐδόκει, καὶ τῷ σοβαρῷ τῆς βασιλείας αἵρεσθαι προύνοεῖτο, ἐφ' ϕ μὴ καταφρονούμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀποτυγχάνοντο. Τὸ γοῦν νκυτικὸν ἐπλει, καὶ αἱ τριήρεις ταῖς νῆσοις προσίσχουσαι οὐκ δλίγας ἑκείνων ἥρουν, καὶ παρατίκα αἱ ἀλοῦσαι φρουροῖς ἡσφαλίζοντο, καὶ Ῥωμαῖοις προσεκτῶντο αἱ Λατίνοις δουλεύουσαι. Ἔξ ὧν ἀλισκομένη μὲν ἔγνωστο Νάξος, αἰρουμένη δὲ Πάρος ἡκούστη, καὶ Κέως καὶ Κάρυστος Ὁρεψ

bus præcipitatos injuriis tota queritur antiquitas, responseantibus hodieque tragicis scenis. Itaque patriarchæ nunc quoque istius suæ moderationis hic fructus constitut, ut imperator sunm facinus anathemate diro vindicatum aut tulerit aut ferre simulaverit patienter, ac volens nolens submissa ferienti cervice, dans locum justæ iræ, quieverit, non murmurans de pœna, sed factum ut poterat excusans: cum enim non ignoraret talie se compertum criminis quod nulla satis posset defensione dilui, si quam intus in animo adversus ulciscentem iram concepit, prodere saltem distulit, in præsens contentus leni responso, spatium ad penitentiam poscere, qua promereri veniam posset, sic secum subducta spei ac rationum summa, post brevem obnoxiam quietis moram, si velut jam datis satis illustribus pœnitentiæ suæ signis reconciliationem peteret, voti statim se compotem futurum, quippe mox ab exoratis præsidibus sacrorum libenter redintegrandum in statum pristinum.

15. Ut navales Romanorum copiæ triremis bene rem gesserint.

Hoc consilio se ipsum cohibens aliquandiu suas sibi privatim res habuit, lucti indulgens, vero fortasse dolore, quem utique vermis conscientia, teredinis instar ossa intime rodentis, cor depascens animo penitus infligeret. Inde habitu tristi demissaque majestatis imperatoriæ deprimebat fastum, cum eo tamen ut simul caveret ne in contemptum pernicieorum rebus suis ista humiliatae caderet. Quæ igitur opus erant non omittens vel tali tempore curare, jussit prodire navales copias; et **205** triremes ad insulas appulæ non paucæ carum Latinis antea subditas recuperarunt, captasque statim præsidiis impositis in Romanorum possessione firma- runt. Horum nuntii successum alii super alios ad volantes merita gratulatione excipiebantur, dum

κατὰ καιροὺς ἰδίους συνελαμβάνοντο, καὶ σὺν ἄλλοις ἀλλοὶ οἱ πολλοὶ εὐστόχει. Ὅγε δὲ τοῦτο ὁ Φιλανθρωπῆνος ὁ πρωτοστράτωρ Ἀλέξιος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ γενναῖος, παρὰ τοσοῦτον εἰργόμενος τῷ μεγαλοδουκάτῳ σεμνύνεσθαι ἀξιώματι παρ' ὅσον ἦν ἄλλος ἐπὶ τοῦ ἀξιώματος, ὁ τοῦ παλαιοῦ Λάσκαρι τοῦ βασιλέως αὐτάδελφος, ἔξωρος ἡδη καὶ παρηγόρκως ἐπὶ τῆς Κωνσταντίνου καθήμενος, βουλαῖς καθ' ἡσυχίεν τῷ βασιλεῖ τῆς τῶν κοινῶν φροντίδος ὡς ἐνὸν συναιρόμενος, δὲ μέντοι γε Φιλανθρωπῆνος ἀγχιστεύων τῷ βασιλεῖ· τὸν γάρ ἀνεψιὸν ἔκεινον τὸν τῆς Μάρθας υἱὸν Μιχαὴλ γαμβρὸν εἶχεν ἐπὶ θυγατρί. Ὁ γοῦν τοιοῦτος κατεῖχε τὸ πλόιον, καὶ ἥρος ὁξερεύμενος στόλον ἀπέκλεψεν, δύως δὲ ἐσύστερον θενόντος τοῦ Λάσκαρι τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίαν παρὰ βασιλέως εἰς ἀμοιβὴν τῶν κόπων ἐλάμβανεν, ὡς ἥρθησται. Ἐλλ' οὗτοι μὲν τριγῆ κοσμούμενοι ἀνὰ μέρος τὰ κατὰ δύσιν μεθεῖπον. Καὶ δὲ μὲν δεσπότης τῷ Μιχαὴλ δεσπότῃ ἐπεῖχε, καὶ ἀνεκαλεῖτο [P. 138] τὸν ἔκεινον χώραν ὡς πάλαι τῇ βασιλείᾳ προσήκουσαν. Ὁ δὲ εἶχε μὲν πρότερον προφασίζεσθαι, καὶ ἐπροφασίζετο πιθανολογούμενος, ὡς οὐχ ἀνάγκη εἴτε τοῦ βασιλέως τὸν τῆς βασιλείας θρόνον (δὲ δὴ ή Κωνσταντινούπολις) μὴ κατέχοντος αὐτὸν ἀπειτεῖσθαι τὸ λεῖπον· ἀπαιτητά γάρ εἶναι μᾶλλον τὸν θρόνον τοὺς Ἰταλούς ή ἔκεινον τὰ κατὰ δύσιν, οὕτως

[P. 137] Τότε τοίνυν τοῖς ἀδελφοῖς ἐγχειρίσας τὰ δυτικὰ, τῷ μὲν δεσπότῃ Ἰωάννῃ τὰς ἀνατολικὰς παραδοὺς δυνάμεις σύνεμα τῷ Σκυθικῷ τὰ κατὰ γῆν προσέταττε μετιέναι, καὶ τὰ τῶν Ἰλλυριῶν μεθέπειν καὶ Τριβαλλῶν, καὶ τὰ τοῦ Πηνειοῦ πέραν, τὴν ἴδιαν Ἑλλάδα λεγομένην, κατατρέχειν, τῷ δεσπότῃ Μιχαὴλ πολεμοῦντα· οὐδὲ γάρ ἦν αὐτῷ προφασίζεσθαι διτὶ ἔξω που τῆς πετρίδος ὄντος τοῦ βασιλέως δικαιοῦτ' δὲν κάκεινος τὰ μέρη κατέχειν. Τὸν δὲ γε σεβαστοκράτορα Κωνταντίνον ναυσὶν ἐμβιβάσας ἐπὶ Μονεμβασίας ἐκπέμπει, παραδοὺς κάκεινῷ δυον ἦν ἐκ Μαγεδῶνος Ῥωμαϊών, καὶ τὸ Περσικὸν ἄπαν· τὸ γάρ Ἰταλικὸν μὴ ἀρμάζον πρὸς μάχην Ἰταλικὴν δὲ δεσπότης συνεπεφέρετο. Συνῆσαν δὲ τῷ μὲν δεσπότῃ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν μεγιστάνων καὶ δὲ Καντακουζηνὸς Μιχαὴλ δὲ καὶ μέγας ἐν δυτέρῳ κονοσταύλος, οἱ ἀνεψιοὶ ἔκεινον Ταρχανειῶται, καὶ ἄλλοι συχνοὶ ἐκ τῆς δύσεως τῷ βασιλεῖ προσχωρήσαντες, τῷ δὲ γε σεβαστοκράτορι ἄλλοι τε πλεῖστοι καὶ δὲ μέγας δομέστικος δὲ Φιλῆς Ἀλέξιος, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ δὲ Μακρινός, ὃν περακοιμώμενον δὲ κρατῶν

referrent modo Naxum occupatam, alias expugnatam Paron, Ceon ac Caryustum quoque cum Oreo subinde capta; et ut cæstera omittam, montana Peloponnesi circa Manembasiam cum Sparta et Lacedæmoniæ Romanis ea expeditione subjecta sunt.

46. Ut fratribus imperatoris Occiduis provinciæ commissæ fuerint.

Porro tunc imperator suis fratribus Occiduis provincias commendavit. Ac Joannem quidem despota copiis Orientalibus et Scytharum auxiliis instructum terra gerere rem jussit per Illyrios et Triballos, atque ultra Peneum regionem proprie Græciam vocatam incursare, bellando adversus Michaelem despota. Cui jam dempta erat illa execusatio, qua prius, cum provincias illas repeteretur excipere solebat, parum convenire imperatorem, qui urbo sua patria et imperii capite careret, membra illa et partes ejusdem quasi corporis extremas requirere ac longe persecui. Sebastocratem autem Constantium impositum navibus adversus Monembasiam militit, tradens illi quantum Romano-rum prius in Magedonum regione militaverat, et universam preterea militiam Persicam. Nam Italicum exercitum, hauj aptum visum bello adversus Italos gerendo, Joannes despota secum abduxerat. Cum eodem porro despota comites expeditionis ierunt aliī quoque multi optimatum, inter quos Cantacuzenus Michael, qui postea magnus conostaulus uit, illiusque patruelēs Tarchaniotæ; insuper aliī, qui frequentes ex Occiduis tractibus ad partes imperatoris transierant. Sebastocratem vero seque-

C D bantur cum alii plurimi 206 tum magnus domesticus Philes Alexius; cum ipso Macrenus et quem imperator cubiculi praefectum habuit Classis navigavit a vere ad Arcturum, et multa cum successu tentavit. Ductabat illam Alexius Philanthropenus protostrator, honoratus vir et strenuus, designatus jam dux magnus, et dignitatis istius titulo atque usu in tantum abstinentis, quod vivebat adhuc alias illo magistratu insignitus frater germanus Lascaris senioris Augusti, effetus jam senio et fere decrepitus, in quiete quam etas extrema poscebat, consilliis imperatori opportunis ad commune regimen cooperans. Affinitate porro Philanthropenus imperatori arcta conjunctus erat, quippe qui Michaelem Martha imperatoris sorore natum, collocata ipsi filia, generum haberet. Talis igitur vir navalibus praefectus copiis classe primo vere instructa navigavit, et Lascari paulo post mortuo magno ducis dignitatem ab imperatore in præmium laborum accepit, ut dicetur. Hunc in modum trifariam instructi fratres et necessarii imperatoris in totidem Occiduarum partium tractus moverunt. Ac despota quidem Michaelem despota adortus repeathebat occupatas ab eo provincias ut olim ad imperium pertinentes. Ea cum antea reposcebantur; solebat ille plausibiliter causari haud tempestivam repetitionem istam esse; nam quid attineret imperatorem sede ipsa imperii urbe Constantinopoli, exclusum de rebus tanto minoris momenti recuperandis esse sollicitum? Reciperet primum ab Italisi solium regni, tum sane de regiunculis istis Occiduis 207 ab se reposcendis cogitaret. Nec porro istam rem, quam dixisse

ἀνηρτημένους πάμπαν καὶ μόλις δριζομένους θεσ-
σαλονίκη. Τοιαῦτα γοῦν ἀπελογεῖτο πρότερον. Τότε
δὲ ἀλλὰ χώραν ἦν οἱ γονεῖς ἐκείνου πόνοις καὶ
ἰδρῶσι καὶ μόνον οὐχ αἴμασι στάζοντες προσεκτή-
σαντο καὶ κλῆρον κατέλιπον τοῖς παισὶ, πῶς δὲ
καὶ δικαιῶς ἀπαιτούμενος ἀποδῷ; Ἰταλοὺς γάρ
ἀφαιρουμένους, καὶ μὴ Ῥωμαίους, κατὰ τὸ δίκαιον
καὶ τοῖς ἔξι ἐκείνων εἰς διαδοχὴν κατατάσσειν ὡς
σφέτερον κλῆρον ἔξι ἀρετῆς· εὗ γάρ καὶ λελέχθαι
ώς υἱὸν οὐδενὸς πλὴν τοῦ σπουδαζοντος κατὰ πό-
λεμον. Καὶ οὕτω μὲν διαμφισθούντων τὰ Ῥω-
μαίων τῷ δεσπότῃ στρατεύματα κατετρίβοντο· δὲ δέ
γε σεβαστοχάτωρ τῇ Μονεμβασίᾳ καὶ τοῖς πέριξ
προσκαθήμενος καθημερινούς πολέμους πρὸς τὸν
Πρίντζην ἔξῆγε· μηδὲ γάρ ἀρκεῖσθαι τῷ μέρει τῆς
νήσου, πᾶσαν δὲ κρατῆσαι θέλων, ὑπάρχους ἔχων τὸν
τε μέγαν δομέστικον τὸν Φιλῆν καὶ τὸν παρακοιμά-
νον Μακρηνόν, ὡς ἐνδικήσετο.

ιζ. Τὰ κατὰ τὸν παρακοιμάμενον Μακρηνὸν
Ίωάννην.

“**Ὕπ** δὲ εὐδοκιμῶν ὁ παρακοιμάμενος, καὶ παρ’
ἔχθροις ὄνομα ἔχων ἐπὶ στρατείᾳ καὶ τὸ φοβερὸν
ἐνδεικνύμενος, ὥστε καὶ τοῦ σεβαστοχάτορος ἐκεῖ-

*omnino prævertendam, facilem aut brevi transi-
gendum apparere: Italos enim tam procul esse a
reddenda Romanis imperii metropoli, ut etiam spe
non prorsus vana majoribus inhient, et adeo non
contemnendis sint viribus ut eorum ditio ægre
Thessalonica finiatur. Hac, inquam, ejus omni,
qua prius se jactaverat, oratione nunc sublata,
illud modo pro se allegabat, regionem se obtinere
quam patres sui laboribus, sudoribus actantum non
fuso stillatim proprio sanguine parassent. Hanc.
hæreditatem ab ipsis ad filios transmissam possi-
dere sese jure quam optimo: quorsum ergo ipse
illam inique repetentibus relaxaret? Sane si red-
denda esset, iis potius reddi oporteret quibus erepta
sit. Non autem Romanis, sed Italos prius jure belli
obtinentibus terras illas vi extorsisse majores suos,
quorum se posteros ac sobolem frui, quam legitimate
crevissent, hæreditate ac patrimonio virtutis, quis
non fas et æquum esse fateatur? Vere siquidem
dictum illud ferri, nihil cuiusdam meliori jure
proprium censeri quam quod satagens quisque ac
periclitans manu sibi ac Marte quæsierit. Inter has
utrinque in longum procedentes sua jura hinc atque
inde allegantium altercationes copiæ Joannis de-
spotæ ducti militantes tempus rem regendi contri-
verunt. At sebastocrator Monembasiā et circum-
posita obsidens loqua quotidie cum principe pugna-
bat: non enim ea quam Romani iam occupaverant
Peleponnesi parte contentus, universaro subjugare
affectabat, ad id ipsi pro virili cooperantibus quos
sub se habebat duces, Phile præsertim magno do-
mestico et Macreno sacri cubiculi præfecto.*

17. *De Joanne Macreno Augusti cubiculi præfecto.*
In his sacri cubiculi præfecti præcipua erat glo-

PATROL. GR. CXLIII.

Α θεν ἐπαναζεύξαντος βασιρούν αὐτοὺς ἐγκαταλειπθεῖ
καὶ τοῦ στρατεύματος ἄρχειν, καὶ δὴ μαχομένους
πολάκις μὲν εὐστοχεῖν, μέλιν δὲ γε σφαλέντας κρα-
τηθῆναι κατὰ πόλεμον καὶ ἀμφοτέρους. Τότε τοῖνυν
ἐπ’ ὀλίγον κατεχομένων [P. 139] ἐν φυλακīς δὲ μὲν
μέγας δομέστικος ἀποθνήσκει, ἢ δὲ ἐκείνου πενθερὸς
Εὐλογία δεινὰ ἐποίει τῷ βασιλεῖ προσαγγέλλουσα
ώς προδώῃ μὲν δὲ παρακοιμώμενος τὸν ἐκείνης γαμ-
βρόν, καὶ ὡς ἐπίτηδες κρατηθεῖν καὶ οὗτος εἰς πό-
λεμον, δρύσσων βόθρον τῷ συστρατήγῳ, καὶ ὡς
ἀληθῶς ἐπὶ τούτοις κατηγορεῖται, λύγους ἔχων καὶ
συμφωνίας πρὸς τὸν Πρίντζην λόμβάνειν τὴν τοῦ
Λάσκαρι θεοδώρου τοῦ βασιλέως θυγατέρα (κεχήρωτο
γάρ τοῦ ἀνδρὸς) ἐκεῖσε διάγουσαν, καὶ μετ’ αὐτῶν
εἶναι παραδόντα τὴν χώραν, καὶ ἀντιπράττειν τῷ
βασιλεῖ. Ταῦτα λέγουσα καὶ γε προστιθεῖσα ἡ Εὐλο-
γία πρὸς τὸν ἀδελφὸν πιθανὴ ἐδόκει· τὸν γάρ ἐκ πολ-
λοῦ τοιαῦτα ἀκούσας περὶ ἐκείνου καὶ δὲ βασιλεύς.
Συνίστα δὲ τὰς κατηγορίας καὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς κατ-
ορθώματα, ὡς εἰκὸς εἶναι οὕτως εὐδοκιμοῦντα ὑπελ-
θεῖν ἐκείνον τὸν Πρίντζην καὶ τοιαῦτα μετ’ αὐτοῦ
συσκευάζεσθαι. Τὸ δὲ γε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ
βασιλέως κῆδος καὶ λίαν ίκανὸν οἰδίμενος πείθειν ἐκεῖ-
νον ὡς μεγίστοις ἐπιγαμβρευσόμενον, καὶ λίαν παρ-

ria, jam apud hostes celebris fama peritiae rerum
bellicarum et eo nomine ipsius formidati. Unde seba-
stocratore illinc postea recessente, is ibi cum Phile
est relictus, ut exercitui præcessent. Quia in præfe-
ctura cum sœpe prospere pugnassent, **208** semel
offenderunt, ita ut prælio insusto ambo capti hos-
tium custodia detinerentur, in qua magnus doine-
sticus est mortuus. Hujus socrus Eulogia cum istum
nuntium dolore suo maximo auditum imperatori
referret, proditum ab sacri cubiculi præfecto suum
generum questa est, asserens volentem Macrenum
bello victum, fuisse, et ex compósito inductum ab
ipso in provisas insidias magnum domesticum. Et
revera quædam increbuerat non prorsus inverisimi-
lis talis persidia opinio, multis ex suspicione affir-
mantibus egisse clam et convenisse cum principe
Macrenum, promissa huic ab illo Theodori Lascaris
imperatoris nupera filia: hæc enim ibi nupta, ut di-
ximus viro deinde mortuo apud principem vidua
perstebat. Pollicitum autem tali mercede Macrenum
aiebant traditum sese principi quæ Romani in Pe-
loponneso ceperant, et imperatori quantum posset
obstiturum. Hæc Eulogia fratri dicens verisimilia
loqui visa est, eo quod jamdudum talia de Macreno
imperator audisset. Addebat autem accusationi
siderem fortia viri facta, ex quibus credibile apparebat
conatum fuisse principem delinire tam inclytum
bello ducem et in suas eum partes attrahere. Quod
porro addebat de conjugi ipsi destinata filia im-
peratoris Theodori, id et efficacissimum incentivum
quidvis audiendi Macreno futurum videbat, utique
summe expetibiles tales nuptias sibi credituro pro-
pter affinitatem quam per eas cum maximis iniecto
domibus. Et quia idem matrimonium periculosis-

ἐκνιζεν εἰς δργήν διὰ τὴν τοῦ μίσους τῆς γυναικὸς ὑποψίαν. Οἱεν καὶ ὡς ἀληθινὰ τὰ πιθανὰ δεξάμενος, τιμωρεῖν περχυτίκα ἥθελε καὶ παρὰ τοῖς ἔχθροῖς ἐν τῇ φυλακῇ συνισχημένον τὸν ἄνδρα. Καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνταλλάττει μεγίστων προσώπων Ἰταλιῶν, καὶ παρασχέδὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἀφαιρεῖται, ὁξεῖς ἀντιδότεις διδοὺς τῶν ἀνδραγαθημάτων ὃν ἐκεῖνος εἰργίζετο κατὰ πόλεμον, τοῖς ἔχθροῖς γενναῖλας καὶ ἀνδρικῶς ἀνθιστάμενος. 'Ἄλλ' οὕτω μὲν καὶ ταῦτα συνέβη· δε γε πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς Ἀλέξιος ταῖς νήσοις προσίσχων τὰς νάυς (τὸ γάρ Γασμουλικὸν θαρρόντως εἶχε πρὸς τὰς μάχας, ὡς αὐτοὺς μὲν πρὸς μάχην, τοὺς δέ γε λεγομένους προσελῶντας εἰς ἔλασίν καὶ μόνην τάπτεσθαι), προσέτι δὲ καὶ Λακωνικὸν ἔχων οὓς δὴ ἀπὸ Πελοποννήσου μεταφίζεις δικράνων, τούτους πάντας ἐπὶ νηῶν φέρων ἐκάκου τὰς νήσους καὶ τὸν τῶν ἔχθρῶν πλοῦτον προσῆγε τῷ βασιλεῖ.

ιη'. Μηρεσβεῖαι πρὸς πάπαν, καὶ διπάς δ βασιλεὺς τὰ περὶ τὸν Αἴγανον διατείκει, αὐτὸς ἐπιτάττων τοῖς στρατηγοῖς τῶν δυνάμεων οἷκοι καθήμενος,

[P. 140] Οὐ μὴν ἀλλ' οὖδ' δ βασιλεὺς οἶκοι καθήμενος ἡπράκτει καὶ τῶν πραγμάτων κατερρέφθει, πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Εἴχε γάρ τοῖς ἀληθεῖαις

simum rebus suis futurum intelligebat, idcirco quod eam mulierem utpote sororem excecati a se Joannis sibi esse infensam suspicabatur, concitatus in vehementem iram, et quæ tantum verisimilitern narrabantur, pro veris et omnino certis babens atrociter ulcisci vel primam istius invisi sibi connubii cogitationem in 209 Macreno constituit. Ergo eum ostium adhuc custodia detentum, permutatum cum maximis personis Italici generis ad se jussit adduci, et appulsum confessim exceccavit, hanc ei dignam scilicet mercedem rependens tot heroicorum facinorum ab illo editorum, dum contra hostes Romani nominis toties tam generose ac fortiter pugnaret. Et hæc quidem sic se habuerunt. Cæterum protostrator Alexius Philanthropenus, egressus cum classe, quam habebat egregie instructam militibus Gasmulici generis, quibus maxime in præliis fidebat (iis solum ad bellicas res utens, aliis vero, quos Proselentes vocant, ad remigium duntaxat), præterea Lacones secum habens, quos e Peloponneso imperator transtulerat, cum his omnibus bellum per insulas circumtulit, iisque vastatis opulentam ex hostibus prædam imperatori rediens obtulit.

18 Legationes ad papam; et ut imperator rem ad Hæmum absens et domi residens bene gesserit.

Haud porro interim oīosus domi desidebat imperator, aut indormiebat rebus, negotiorum occasiones prætermittens. Unde autem posset hoc quisquam de illo autumare, qui a talis suspicione negligenter longissime omnium abfuit? Verissime quippe dici potest fuisse viro huic animum et spiritus plane regios; neque is se sane contemni sustinebat, unde

A καὶ βασιλικὸν φρόνημα δ ἀνήρ, καὶ οὐ κατεδίχετο περιφρονούμενος. Οἱεν καὶ συχνάκις μὲν πρὸς τὸν πάπαν πρέσβεις ἔξῆγε καὶ δώροις ὑπήρχετο· αἰνὶ γάρ ἐκεῖθεν τὸν κίλδυνον καθυώπτευεν, ὡς μηδ' ὅπωσον ἡρεμησόντων τῶν Ἰταλῶν. Δι' ὧν καὶ τακεῖθις ὡς ἐνὸν κατασφαλιζόμενος ἐπεγείρεις τοῖς ἄλλοις θαρρόντων. Συχναῖς γοῦν πρεσβείαις καὶ δεξιώσεσι μὴ μόνον τὸν πάπαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τὸν καρδηναλίων καὶ τῶν παρ' ἐκεῖνωφ δυναμένων ἔξεμιλίσσετο. Πρὸς δέ γε τοὺς Βουλγάρους, οὐδὲ ἐκείνους ἡρεμεῖν εἴσα, ἀλλ' ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρεκλινει. Ήν γάρ καὶ ἀλλως προφανές τὸ πρὸς ἐκεῖνον ἔχθρος τοῦ Κωνσταντίνου, ἔξοτρυνομένου παρὰ τῆς γυναικὸς Εἰρήνης τοῦ παιδὸς χάριν Ἰωάννου ἀδελφοῦ γε ὅντος, καὶ ὃν ἐξ ὑπογύου οὐκ ἐνδίκως, ὃ δίκη, πέπονθεν. 'Ανδργη' δ' ἦν ἔχθρος ἔχοντα παρ' ἐκείνων τὸν βασιλέα καὶ αὐτὸν ἔχθραντεν καὶ ἀντιξύειν τὸν ἔχοντα. Μέχρις οὖν Ὁρεστιάδος δριζομένης τῆς Ῥωμαΐδος καὶ μδίας πρότερον, ὡς τῶν ἐκεῖθεν διπό Βουλγάροις ὅντων, πέμπων αὐτὸς συχνὰς ἀποστολὰς στρατευμάτων, αὐτὸς ἐντεῦθεν διατετόμενος, τὸ θαυμάτιον (καὶ γάρ δὲ μὲν ἔχνεβη ἴδειν, τούτοις γινώσκως τοὺς πεμπομένους ἐπέταττε, καὶ διπει προσκαθίσαιντ' ἀν καὶ διπας ξυμβολοῖς καὶ διθεν δρμήσαιντ' ἀν, ἢ ἂν λόχων ἢ φανεροὶ, ήμέρας ἢ καὶ νυκτὸς, τάπτων ἐν-

et crebro ad papam legatos misit, et donis eum delinivit: nam inde assidue periculum suspectabat, nunquam quieturis, ut apparebat, Italis. Verum optimum factu putabat officiis et propositionibus pacis, quoad fieri poterat, res ab ea parte firmare, C quo posset ipse securiorem jam cæteris mentem advertere. Igitur frequentibus hisce missationibus legatorum et largitionibus magnificis non papam solum, sed multos etiam 210 cardinalium aut alioqui apud ipsum potentium studebat demererit. Quod Bulgarios attinet, neque illos quiescere patiebatur, sed e vicino lacessebat. Erat enim publice notum adversus imperatorem odium Constantini Bulgari, continuo stimulati ad id ab uxore Irene propter puerum Joannem fratrem utique mulieris istius, tam injuste, o jus fasque! immania passum occulta ex insidiis grassatione crudelitatis. Cujus sibi facinoris imperator conscientis, cum non posset quin invisus et capitaliter exosus tam propinquis oppresso pupillo personis esset, sequebatur ex more ac vicio malitia ut vicissim illos ipse odisset ac mutua collitione detereret obterentes se. Cum igitur Romana dilatio finiretur Orestiade, vixque ultra eam antea porrigeretur Bulgaris videlicet ulteriora obtinentibus, crebrase eo immisit militarium copiarum manus, prescribens ipsius sigillatim quid vellit fieri. In quo erant solertia ipsius et peritis bellicæ artis experienta prorsus mira. Nam si quos eorum locorum ipse antea vidisset, edicebat absens missis litteris quo loco stativa figere, ubi et quomodo pugnare oportet, unde impetum facere, vel ex insidiis vel luce palam, aut etiam per noctem, ex memori visorum imagine apte cuncta ordinans, velut si coram in-

τεῦθεν τὰ πάντα· εἰ δὲ οὐδὲ τὸν τόπον, κελεύων διαγράφειν τοὺς εἰδότας αὐτὸς καθίστα προστάττων, καὶ ἣν ἐπηρημένη κρίσις τῷ παρακόσυσται), αὐτὸς τοίνυν πέμπων τὰς δυνάμεις τῷ τότε συχνῷ τῶν ἐκεῖ ὑπ' αὐτῷ ἐποιεῖ, καὶ τῇσικετο μὲν Φιλιππούπολις, ἐκρατεῖτο δὲ Σθενίμαχον φρούριον, καὶ ἄπας δὲ τοῦ Αἴκου ζυγὸς συγκατείχετο. Ἐάλω δὲ τοῦ Μυλτζῆ διδόντος, ως λεχθῆσται, καὶ Μεσέμβρεια μεγάλη πόλις, καὶ Ἀγχίαλος συνηλίσκετο. Καὶ γε τὰ πέριξ ἐκείνων, ἀπέκτη γευσάμενα τῆς μεταβολῆς, ἡγάπων ὑπὸ βασιλεῖ διοικούμενα [P 141] Κωνσταντίνῳ δὲ διὰ ταῦτα ἐκπληξίς ἐμπίπτει, καὶ ἀμύνεσθαι μὲν οὐκ εἶχε τὸ τηνικάδε, δμως δὲ ἐνεκότει τοῖς πεπραγμένοις, καὶ καιρὸν ἐζήτει, δν δὴ καὶ τῶν πραγμάτων ψυχὴν λέγουσιν, ἀξίως ἀμυνεῖσθαι.

θ'. "Οπως ὑπερχόμενος δ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν ἐζήτει.

Τῷ μέντοι γε βασιλεῖ καὶ ταῦτα πράττοντι οἱ λογισμοὶ διημέραι διεταράσσοντο. Οὐ γὰρ ἡρεμεῖν ἐκεῖνον εἴα συνειδός· τὸ γὰρ τοιούτοις δεσμοῖς συνδέσθαι ἵσται καὶ τὸ μηδὲν εἶναι ἐτίθει. Τῷ τοι καὶ μῆτε τόπον δικολογίας ἔχων μήτ' ἐπίνοιαν τοῦ τὴν

tueretur. Quodsi locum in quo bellari contingebat nunquam præsens spectassel, descriptionem ejus in tabula figuratam ab illic versatis habens præ oculis, minute omnia mandabat quæcunque geri agique e re foret; et sanciebat disciplinam metus, certo impendente non obtemperantibus periculo judicii, suppicio. mox damnationem secururo. In hunc modum missis tunc copiis pleraque illorum tractuum sibi subjicit. Nam capta est Philippopolis, occupatum Stenimachum castellum, jugum universum extra Hæmum Romanæ adjunctum ditioni est. Recepta 211 est Mylza, ut dicetur, dedente Messembria, magna oivitas, cum qua et Anchialus in potestatem nostrorum venit. Porro quæ circum has urbes oppida pagique erant, gustu semel mutationis accepto malentes imperatori subesse, certatim a Bulgaro deficiebant. Urebant hæc intime Constantinum imparem tunc resistendo et jacturis ac cladibus toties repetitis attonitum. Ringens ergo ac fremens (nam aliud in præsentia non poterat) exspectabat, et inhibanter ceptabat ultionis opportunitatem, quam animam negotiorum quidam non immerito dixerunt.

19. Ut patriarcha convento et suppliciter rogato imperator excommunicationis alsolutionem petierit.

Hæc agentis imperatoris cura ingens agebat ferebatque anxiis cogitationibus perturbatum animum. Non enim illum quietis partem ullam capere sinebat morsus intimus conscientiæ; adeoque fructum nullum præsentis felicitatis sentiebat, dum se diri anathematis constrictum vinculis meminerat, ut tali statu esse ac nihil esse paria putaret. Itaque cum nec probabilem ullam criminis depulsionem nec viam aut rationem excutiendæ justæ pœnæ,

δίκην ἀποθέσθαι, οὐπ' ἀμηχανίας ἐοὶ μεσίτας πνεύματι ζῶντας καὶ συνγίθεις τῷ πατριάρχῃ ἐτρέπετο, καὶ κατηντιβόλει θερμῶς τοῦ δεσμοῦ τὸν ικέτην ἀνεῖναι, καὶ μετεγνωκότι τὴν θεραπείαν ἐπάγειν, ἢν ἐκεῖνος βούλεται· εἰναι γὰρ ἔτοιμον πρέπτειν δὲ τι προστάσσοι, τὸ μέντοι γε γεγονός ἀποίητον θεῖναι μὴ δυνατὸν δλως εἶναι. Οἱ δὲ παρὰ τὸν πατριάρχην ἐρχόμενοι ἀπήγγελον μὲν καὶ τὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀφ' αὐτῶν δὲ πλεῖστα πρεστίθουν τῷ βασιλεῖ χαριζόμενοι. Οἱ δὲ ὑπερέωρα τὴν δέησιν καὶ οὐδ' δλως προσεῖχε. Περιστερὰν γὰρ βαλεῖν εἰς τὸν κόλπον ἔφη, κάκείνην μετασχηματισθεῖσαν εἰς δφιν δῆξι πρὸς θάνατον· ὑπεδήλου δὲ δι' ἀμφοῖν τῶν ἐναντιωτάτων ζώων τὸν αὐτὸν βασιλέα καὶ ἔνα, οὐ φύσιν, ἀλλὰ γνώμην σφίσι παρεικαζόμενον. Κπὶ ταῦτα μὲν διπατριάρχης καὶ πλείω τούτων, καὶ ως οὐδὲ μὲν εἰ τι καὶ γένοιτο τὸν ἀσορισμὸν λύσει, καὶ προσαπειλῆ τὰ κοχά, καὶ αὐτὸν θάνατον. Οἱ δὲ ὑπονοστοῦντες καὶ τὰ τοῦ πατριάρχου δηλοῦντες εἰς ἀμηχανίαν πλείστην ἐνέβαλον τὸν κρατοῦντα. Καὶ δις, ἐπειδὴ καὶ τὸ αὐτοπρόσωπον ἀντιφάρμακον λέγουσι (τούτο γὰρ εἶναι ταῖς ὑπονοίαις καὶ τὴν Γοργῶ), αὐτὸς ἔγνω προσερχόμενος ἐντυγχάνειν καὶ τὴν

multum licet cogitans, comminisci posset, inops expeditioris consilii vertit sese ad interpres ac conciliatores pacis pro se ad patriarcham allegandos. Quam ad rem ratus idoneos quosdam vitæ sanctioris professores, assiduos et familiares patriarchæ, per hos preces suas ad illum detulit, vehementer orans ut se supplicem nodo quo stringebatur solveret, ac pœnitenti satisfactionem quam vellet imperaret: se quippe promptum paratum ad exsequendum quodcumque præcipiteret. Hoc restare unum: nam quod factum sit infectum reddi arte aut conatu ullo non posse. Ea illi patriarcham adeunte copiose accurateque imperatoris nomine egerunt, multaque adjunxerunt studio proprio, magnopere satagentes persuadendo ac placando patriarcha imperatori gratificari. At patriarcha talia precantes repulit, et ne audire quidem sustinens columbam 212 dixit se in sinum admisisse, illam autem ibi mutatam in serpentem morsum sibi letalem infixisse, unum eundemque hominem, videlicet imperatorem, duabus istis maxime contrariarum animantium designans symbolis, ad indicandum non naturæ in illo, sed morum mutationem factam. Post hæc et alia in eam sententiam multa intulit, eo vultu ac spiritu qui satis declararent nunquam ipsum, quidquid fieret, inducendum ad excommunicationis absolutionem indulgandam, ne si quidem mala quantavis imperator mortemque ipsam minaretur. Quare deprecatores mœstis repulsa, quæ audierant imperatori referentes, in angustias euæ stusque multo majores conjecerunt. Ille autem memor vulgaris dicti quo significantur vim inesse præcipuam præsenti facieri coram afflantis medenti offensionibus et gratiæ demerenda (id enim indicatum fabulosa Gorgone, oris objectu immutante

λύσιν ἔξομολογούμενος ἐκζητεῖν, [P 142] Ἐφίστατο τοῖνυν πολλάκις, καὶ δὲ μὲν ἔζητε τὴν θεραπείαν τοῦ τραύματος, δὲ γὰρ τὰ τῆς θεραπείας πράττειν προσέταττε, πλὴν οὐδὲ ἐπὶ ἥρτοῖς, ἀλλ᾽ ἀρόστως καὶ ἄφανῶς. Καὶ δὲ μὲν ὥρτῶς ἔζητε μαθεῖν ἐπὶ τῷ ποιεῖν προθυμῶς δὲ τι καὶ λέγοι, δὲ δὲ καὶ πάλιν ἀρισταῖνων ἔλεγε, « Ποιεῖ τὴν θεραπείαν, καὶ δέξομαι. » Ὡς δὲ πολλάκις ἐκεῖνος μὲν ἔζητε τὰ φάρμακα δὲ δὲ οὐ φανερῶς ἔλεγεν, εἰπεῖν τὸν βασιλέα, « Καὶ τις οἰδεν εἴ καὶ πλειώ ποιοῦντα οὐ προσθήσῃ τοῦ δέξασθαι; » καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι ὡς μεγάλων ἀμαρτημάτων μεγάλην εἶναι δεῖ καὶ τὴν ἀντίποιον θεραπείαν. Καὶ τὸν βασιλέα πρὸς τὸ βαθύτερον βαψαντα, « Τί δαί, » εἰπεῖν, « μὴ τῆς βασιλείας ἐκστῆναι κελεύεις; » καὶ οὕτω λέγοντα τὴν σπάθην ἀποζώνυμοι καὶ διδόναι, τῆς ἐκείνου διανπίας ἀποπειρώμενον. Ἐκείνου δὲ τὴν χεῖρα κατὰ σπουδὴν προτείναντος ἐσ' ᾧ λαμβάνειν τὸ δῆθιν διδόμενον μηδ πως τελέως καὶ τῆς δοφύος ἀπολυθὲν, παλινῳδίαν τε φένειν τὸν βασιλέα, καὶ ὡς ἐπιδιόλῳοι οἱ τῆς σφρέτερος ζωῆς διειδίζειν εἰ οὕτω βούλεται. Πλὴν καὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτειν ἀποτιθέμενος ἐξ πόδας ἐκείνῳ ἐσυτὸν ἔβρίπτει, καὶ πολλῶν βλεπόντων οὐ κατηγδεῖτο. 'Ο δὲ ἀπέτεμπεν ἐμβριθῶς καὶ ὑπερεώρα

homines) decrevit per se adire patriarcham et crimen ei proprium confessus veniam coram rogare. Igitur prociditque ipsi supplex sacerdos; et detecto animi vulnera curationem petiit. Ad quae ille facere ipsum ea quibus curari tantum mali posset jussit. Cæterum quae ista essent non expressit, indefinitum sic atque obscure præcipere contentus. Imperator vero rogabat indicare nominatum ne gravaretur quid fieri a se vellet, se exhibens ad cuncta obsequi paratum quæcunque dixisset, patriarcha nihilominus in illis indefinitis præscriptionibus perstante, ac tantum illud dicente: « Exhibe satisfactionem culpe respondentem, et accipiam. » Cum autem ille sacerdos distincte præscribi sibi remedia petisset, nec clare patriarcha responderet, dixisse imperatorem aiunt: « Et quis scit an, cum ego plurima fecero, tu satis accepturus sis? » Cui graviter respondisse patriarcham ingentium criminum ingentia esse placula debere. **213** Tum imperatorem, ut penitus viri animum tentaret, « Quid porro? » intulisse: « Num me etiam imperio jubes cedere? » Atque hoc dicentem ensem balthico solvere coepisse ipsique porrigitur, causa experiundi quid tandem vellet. Patriarcha vero cupide manum protendente quasi ad accipiendum quod dabatur, revocasse Augustum sese, ac nondum a femore expeditum retinuisse gladium, exprobrasseque insuper velut insidianti vitæ suæ, qui se sic exarmatum iret; et tamen tegmine capitia deposito abficere se ad pedes ejus, multis videntibus, non dubitasse: patriarcham vero ipsum acerbe repulisse, nihilque inflexum despexisse arcto sibi complexu genua stringentem, adeo formidolosa conscientia sceleris est. Adeo virtus venerabilis! Cum autem sacerdos idem rogans et

A ἀπρὶξ τῶν γονάτων ἔχομενον. Οὗτως δὲ ἀμαρτία περιδεῖς, οὗτις δὲ ἀρετὴ τίμιον. Ός δὲ πολλάκις παρακαλῶν ἡκολούθει καὶ κατηνάγκαζεν, ἐκεῖνος εὐθὺς τὴν κέλλαν ὑποδυμένος, ἀπεξύγου τὰς φύρας αὐτῷ κατὰ πρόσωπον καὶ ἀργὸν ἤφει. Ταῦτα πολλάκις προσιών καὶ δράσας τε καὶ παθῶν καὶ μηδὲν ἀνύων ἔξηγραιανέ τε αὐτίκα, καὶ σκληρότερα τοῦ πατριαρχοῦ ἐπὶ πολλῶν κατηγόρει, καὶ ὡς τὰ κοινὰ κελεύοι καταπροσέσθει διελοιδόρει, καὶ μῆτε φόρους ἐκλέγειν μῆτε τέλη πράττειν μῆτε μεταχειρίζειν πρᾶγματα μῆτε μὴν διοικεῖν τὴν ἀρχὴν δλως προστάτων, οὕτω θεραπέειν αἰρεῖται δὲ τῶν ἡμετέρων θεραπευτῆς. Καὶ τέλος ἐπετίθει πολλάκις ὡς ἐπει καὶ κανόνων ὑπερφρονεῖ δριζόντων μετάνοιαν, προσπίπτειν τῷ τῆς Ῥώμης πάππᾳ καιρὸς καὶ ἀντιδολεῖν σώζεσθαι. Οὕτως ἔχων, ἔγκοτων ἐντεῦθεν καὶ βρυνόμενος ἐπὶ τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν πάλιν ἐτράπετο, ἀπειπάμενος μὲν προσπίπτειν καὶ αὐθίς (ἥδει γὰρ οὐκ ἀνυσων), ἔγκαλρως γὲ τὴν ἄμυναν διαθέσθαι τῶν δεντῶν ἥγετο.

B x'. « Οπως συνῆλθον ἐν ταυτῷ κατὰ συνθεσίας οἱ δεσπόται Ιωάννης τε καὶ Μιχαήλ δ τῆς Δύσεως.

[P 143] Τότε τοῖνυν καὶ πάλιν ἀπεπειράτο τὸν

C vehementer instans etiam abeuntē sequeretur, quasi expugnandæ vi pia severitatis certus, ferunt patriarcham cellam ingressum fores in os arcta clausas obdidisse assetant, sicque illum vacuum et precis irritum crude dimisiisse. Nec semel talia expertus imperator, sed eadem hæc sacerdos et locutus et operatus et passus, nequidquam semper, efferratus ad extremum est, et de duritia patriarchæ apud multos est questus, invīdīose exaggerans, velle jubere illum abjici a se curam communium rerum, nec sinere se amplius aut e terris tributa aut e mercimoniis vectigalia exigere; denique tractatione omni publicorum negotiorum interdicens, ac ne ullam deinceps reipublicæ partem administrare aut omnimo attingere imperator audeat, vetare. Hunc sui curandi modum excogitasse patriarcham, cui ex officio incumbat querere optimam rationem adjuvandorum et in statum pristinum reparandorum eorum qui humanitus lapsi sunt. Post hæc declamata **214** adjungebat, sacerdos iterans, quoniam patriarcha palam contemneret sacros canones dari lapsis pœnitentiam jubentes, tempus esse recurrendi ad papam Romæ sedentem, et ab eo suppliciter petendi salutare peccati remedium. Sic indignans exasperatum tam sœvis repulsia animum ita deinceps ad reipublicæ administrationem retulit, ut amplius non curaret convenire patriarcham, satis gnarus se nihil profecturum, præterea judicans omnino convenire, ac curandum sibi esse opportuno tempore, ut istius atrocis inclemencieculpam congruis aliquando poenit patriarcha lueret.

D 20 Ut de pace convenerint inter se ambo despote Jaannes et Michael in Occidente dominans.

Quod nuno instabat, nulli prævertendam rei

δυτικῶν. Οὐδὲ γάρ ήν, οὐκ ἡνὶ ταυτοῦ μένειν ἐκείνους, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἡνὶ ἡρεμεῖν καὶ τὸν δεσπότην Ἰωάννην οὐδὲ πρὸς δλίγον, δῆμα μὲν καθέδρα, ἀμφὶ δὲ καὶ ὁρμητηρίῳ Θεσσαλονίκῃ χρώμενον. Ἔνθεν τοι καὶ αὐθις, καίτοι τῶν κατ' ἀνατολὴν πονούντων, ἀμφὶ δυνάμεις πλείσταις τὸν δεσπότην ἐκπέμπει. Καὶ Σὴ τὴν ταχίστην ἐπιβάς ἐκείνος Θεσσαλονίκης συνέτατέ τε τὰς δυνάμεις καὶ πόλεμον ἔξαγειν κατὰ Μιχαὴλ εὐτρεπίζετο. Καὶ μηδὲ τελέως ἀκούσθεις ἐπιστάς ἀμ' ἦκούστοι καὶ ἀμα ταῖς χώραις προσέβαλλε, λείπων τε πλείστην περιβαλόμενος ὑποστρέψει. Καὶ δὲ μὲν τὰς δυνάμεις κατεῖχε διαχειμεριούσας περὶ τὸν Βαρδάριον, ὡς ἄμα τῇ προσβαλῶν αὐθις· δὲ δὲ Μιχαὴλ φόδρῳ ληφθεὶς οὐ μετρίψι (τὸν γάρ δεσπότην καὶ ἔξ ἀκοῆς ἐδεδίττετο τὰ πολλὰ πρὸ τοῦ τῷ Ἰταλικῷ στρατεύματι φρυστέμενος· διὰ γάρ τὸ πρὸς τὸν τοῦ Φρεδερίχου παῖδα τὸν Μαρρέα κῆδος ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἔτοιμον βοηθήσον εἶχε τὸ ἔκειθεν στρατιωτικὸν) ἀφεὶς τὸ ἐπὶ ἐκείνοις θαρρεῖν ἐπὶ σπονδᾶς καταφεύγει, καὶ πέμψας ἱκετεύει τὸν Ἰωάννην μετακλαιόμενός τε τὰς προτέρας παλιμβολίας, καὶ πρὶν τῶν μελλόντων ἐχέγγυον ἀσφαλὲς τοὺς δρόμους ἐδίδου. Ἐξήτει τε καὶ συνελθεῖν ἀμ'

putavit expeditionem in Occiduos tractus alteram; non enim, non utique aut sperandum erat, aut omnino fieri poterat ut præsentibus acquiescerent aut secure quiescere nos si narent inquietissimæ gentes. Quare cessandum, ac ne cunctandum quicquid vel minimum, ab eis ultero invadendis et malo donandis Joanni despotæ non erat, magnam ejus belli habente facultatem secura possessione Thessalonicensis urbis, ubi et stationem certam et ad impetus incursionum in omnem circumquaque sita terras Michaeli subjectas despotæ habebat opportunam, cum parato receptu. His de causis eo rursus imperator Joannem despotam misit cum maxima parte copiarum, licet iis laborantes et ipsas Orientales provincias non parum indigerent. Is porro cito pervectus Thessalonicam exercitum in Michaelem adeo celeriter immisit, ut famam opinionemque præverens vix prius auditus cerneretur et sentiretur agere ferre que Michaelis ditionem omni clade belli. Præda dehinc omnis generis onustas in tutum copias recipit, et circa Bardarium amnum hiematuras locis commodis dispositus, ut videlicet ex 215 propinquo, vere primum illucescente, hostiles iterum regiones invaderent. At Michael, dolore damnorum quæ jam senserat imminentium metu cumulato, vehementer afflatus ad Joannis vel solam mentionem consternabatur, remissa non parum illa ferocia priori, qua solitus antea erat insolescere, fiducia utique Italorum auxiliorum a Manfredo genero, Friderici filio, ipsis paratorum. Sed tunc ista spe opeque damnata quasi malis urgentibus reperta impari, ad tracationem pacis confugit; et legatis ad Joannem supplicibus missis, serio jam pœnitere sese fraudum et inquietudinum præteritarum obnoxie ac lamentabiliter professus, fidei constantiæque in posterum

A ἐκείνῳ, καὶ πίστιν γενέσθαι βεβαίαν ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους θέας ἐβούλετο. Οἱ γοῦν δεσπότης τὴν πρεσβείαν δεξάμενος, ὡς λαβὼν περὶ βασιλέως ἐκχώρησιν, ἐκέλευτον δρόμους γενέσθαι. Καὶ δὴ συνελθῶν αὐτῷ ἐφ' δρισθείσας ἡμέρας, καὶ κατασπαζόμενος ἀπλάστῳ ήθει, εἰ κάκεινος καὶ πάλιν τὸν δόλον ἐκρυπτεῖ, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐκπέμπει.

κα'. Ὁπως δὲ δεσπότης Ἰωάννης ἀπαλλαγεῖς τῶν Δυτικῶν τοῖς κατ' Ἀνατολὴν ἐχθροῖς προσδάλλει. Καὶ μερικῶς ἐπανοιος τούτου.

[P 144] Τὸν μέντοι γε δεσπότην Ἰωάννην μετακαλεσάμενος ἐκ Θεσσαλονίκης δὲ βασιλεὺς, μικρὸν δύον διατριψυντά οἱ, ἀμφὶ δυνάμεις πρὸς ἀνατολὴν ἐκπέμπει, τοῖς Πέτραις ὡς ἡνὶ συμμιχοντα. Ἡν δὲ κάκεινῳ τρυφῇ τὸ ἐκείνοις ἐφεστάναι, καὶ τι τῆς κύτου δόξης ἔξιον διαπράξεθαι. Ἡν γάρ δὲ ἀνήρ ταῖς ἀληθείαις δέξιατος, ὡς νῦν μὲν ἐνταῦθ' ἀκούσθαι, νῦν δὲ παρεῖναι δηκοντα τις μηδὲ προσεδόκησεν ἀν πώποτε. Σκευὰς δὲ ἐκείνας καὶ ταγμάτων πλήθη καὶ θεραπείας ἀφιεῖς. ἐπάρτας σκευαζόμενος Ἱπποῖς ἐχρήστο ταχυδρομοῦσι, καὶ τοῖς μηδὲ εἰς νοῦν τὴν ἐκείνου ἔχουσι παρουσίαν ἐφίστατο. Καὶ ἵνα μὴ καταχαλῷτο τὸ σῶμα κινούμενον ἐφ' Ἱππῶν καὶ ἀνα-

immutabilis pignus atque obsidem obtulit juris-jurandi religionem, qua præsenti se obstringeret, colloquii copiam ad id postulans, et sperare se siens mutuo conspectu sinceræ suæ voluntatis in æternam concordiam fidem, quantumlibet dubitanti se facturum. Haud aspernatus legationem despota Joannes, qui se plena ad tractandum potestate instructum ab imperatore meminerat, diem locumque juramentorum cæremoniæ constituit; eoque ad conditum occurrens, ut erat naturali facilitate et recti conscientia credulus, sincera ipse mente non pari candore jurantem ac dolos tunc quoque verborum fallacia celantem audivit Michaelem, eumque sedere iusto remisit ad propria.

21. Ut despotæ Joannes perfunctus expeditione in Occiduos, cum hostibus in oriente sit congressus; et laudum ejus distinctior prædicatio.

At imperator despotam Joannem Thessalonica revocatum post modicam apud se moram cum copiis in orientem mittit, adversus Persas illic pugnatum. Delectabatur hic vir isto expeditionum labore, et summa illi voluptatis loco erat aliquid laude dignum gerere. Vera ejus gloria erat velocissimum ducum omnium in belligerando esse, ita ut cum alicubi versari audiretur, mox illic adesset quo nemō unquam existimasset 216 tam brevi tempore per volare potuisse. Nempe impedimenta suppellectilis castrensis et illas ambitiosas ducum sarcinas ministeriaque famulorum et longas clittellariorum mulorum mandras, apparatum tarde mobilem, ubi cuncte oppresisset vesper, omittens, pernicibus in equis expeditus vasta noctibus emetiens spatia, ibi repente apperebat quo perlatum tam voluci celeritate fidem omnem ac cogitationem excederet; et ne rapiditate incitatissimi motus corpus in equis effu-

ερασσόμενον συνεχῶς, κειρίαις τὸ σῶμα διεληπτό Α τε καὶ συνεσφρίγγετο. Διὰ ταῦτα καὶ ἡδραγάθει τὰ μέγιστα, φοβερὸς ἀπασιν ὄν, ἃμ' ἀκουόμενος καὶ ἃμ' ἐριστάμενος. Τὸ μέντοι γε στρατιωτικὸν καὶ λόγοις ἔθαλπε καὶ δύωροις ἐθεράπευε, καὶ τὸ μέγιστον, οὐ δεσποτικῶς ἐκείνοις, ἀλλ' ἀδελφικῶς προσεφέρετο, ἀνὴρ θεοφιλῆς καὶ πρᾶος καὶ χρηστὸς, ἀνυπόχριτος. Εἰς δὲ φιλοδωρίαν καὶ πάντας ἐνίκη. Ἐπίθιτε δὲ καὶ τὸ σώφρον ἐκείνον, ὡς μηδὲν παρὰ μίαν ἀκουσθῆναι ὑποταγεῖσαν αὐτῷ πλήν τὴν σύζυγον εἰς τὸν ἡδονῆς νόον κλωπεῖαν. Ἐκείνη δὲ ἐκ νοθείας καὶ μόνη τούτῳ θυγάτριον φυσικὸν, ἀλλ' οὐ νόμιμον ἀπεγέννησεν, δὲ καὶ τῷ Μέπε Ἰηνῆρίας Δαυὶδ εἰς γάμον ἐδίδοτο. Τὰ δ' ἄλλα μέτριος ἦν καὶ καρτερικὸς ἐφ' ἀπασιν, εἰς δ' οἰκειακὴν τάξιν καὶ λίαν φιλότιμος, καὶ τὸ σύμπαν περιφανῆς. Καὶ ἀκριβῆ σημεῖα τῆς μὲν φιλαγαθίας αὐτοῦ καὶ φιλοκαλίας περὶ τοὺς οἰκείους, [445] ἐξ ὧν ἐκείνους παιδεύεσθαι συνέβαινεν ἐς τὸ ἀκριβές καὶ εἰς ἀληθινὸν ὑπηρέτας ἀποβάλλειν, τὸ θανόντος ἐκείνου τοὺς ἐκείνου θεραπευτὰς ἐπ' ἀξιώσας μεγίστοις ἀξίους λογισθῆναι δουλεύειν τῷ βασιλεῖ. Τῆς

sissime currentibus æstuans relaxaretur, devinotum illud semper habebat fasciis, arto undique amplexu stringentibus. Ea præclarorum in bello successuum causa illi magna erat, imperatos plerumque sic deprehendenti hostes haud facile aliter superabiles, simul longe auditus, simul conspectus præsens et vim inferens ineluctabilem; unde terror ejus late in hostes manaverat, cunctis ad ejus mentionem trepidantibus. Militarem multitudinem et verborum benignitate consolabatur et donorum largitate demulcebat; et quod caput est, non domini supercilium, sed affectum fratri cum iis agens demonstrabat. Erat idem religiosissimus Dei cultor et amator, mitis, benignus, simulationis expers; munificentia vero et ad donandum pronitatem omnibus antecelluit. Efflorescebat in eo castimonie quoque deus, adeo ut ne fando quidem aliquando sit auditum furtivis eum induluisse amoribus aut aliam unquam voluptatis causa mulierem attigisse quam propriam conjugem. At hæc multum illi dissimilis, filiam ex alio peperit, naturalem sed illegitimam prolem, quæ ei postea Mepe Iberiæ Davidi data in uxorem est. De cætero moderatus erat et fortis in omnibus. Disciplina domesticos exacta continuit. Mirus in familia semper ordo, incompositum nihil; cuncta ad splendorem dignitatemque illustri quadam et digna principe ambitione comparata. Quo in genere insigne deinde argumentum exstitit diligenter 217 et elegantia ipsius in familiaribus curandis, quod qui ei ministraverant, sic in omni laude istius officii eruditæ et exercitati evaserunt uteos post ipsius obitum omnes requirent, utpote qui callere ad unguem omnes artes aulici ministerii, et veram ideam perfectorum famulorum cunctis repræsentare viderentur; quare digni habiti sunt qui promoverentur ad maxima quæque et honoratissima officia domus Augusta. Verum hic idem vir quam non

δέ γ' ἀφιλοχρηματίας ἢ μᾶλλον μισοχρηματίας, εἰπεῖν οἰκειότερον, καὶ τοῦ πάντα στρατιώτας προσέσθαι, τὸ ἔξδην πιθάκνας ἔχειν χρημάτων καὶ ὑπερπλουτεῖν ὡς πολλούς καὶ μεγάλους διενεγκόντα πολέμους καὶ χώρας πάσας ταῖς στρατιωτικαῖς ἐμπειρίαις παρατησάμενον, ἔτι δὲ κάκ τῶν ἐνόντων εἰς ίδιας οἰκονομίας προσκτέσθαι πλείονα, τὸ μετριώτατον, διει καὶ πολλοῖς δοκεῖ ἀρετῆς ἄκρας σημεῖον τὸ τί οἰκεῖα καρπίζεσθαι μηδὲν ἔξωθεν προσκτωμένους, δὲ τοιαύτας εἰς τὸ πλούτειν ἀφορμάς προβαλλομένης τῆς τύχης τὸ οὕτω πλούτειν ἐκ πλεονεξίας ἐκτόπως ἀπότομος καὶ ἐμίσει, μόνη τῇ δόξῃ ἐνασμενίζων, τοιούτην εἰχε προτιμένην ἄλλο. Μόνη γὰρ τῶν κατὰ βίον πραγμάτων δόξη τοῖς ἀπελτοῦσι παρέπεσθαι πέψου. Καὶ δὲ μὲν νόμος τοῦ τῶν Χριστιανῶν νομοθέτου Χριστοῦ, οὐ Σόλωνος οὐδὲ Λυκούργου, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ πλάστου καὶ ποιητοῦ καὶ Θεοῦ, ἐκ τῶν προσόντων διδόναι καὶ ἀντιλαμβάνειν τὰ μεῖζα. "Ο δὴ καὶ πιστεύεον ἐπάντηκες, εἰ πιστεύοι τις τῷ Χριστῷ μὴ μόνον καθότι βαπτίζοιτο. ἀλλὰ καθότι καὶ ἀληθινὸν ἐκεῖνον ἔχοι ἐφ' οἷς ἐπαγγέλλεται. Βαπτισθέντα

amaverit pecuniam, aut potius quantum eam contempserit, memorare convenientius fuerit. Erat ei, si vellet, facillimum dolis, ut aiunt, plenis congerere opes et numerum omnisque generis pretiosarum rerum acervos struere immensos, utique qui bello semper felix quascunque hostiles invasit regiones (invasit autem plurimas easque ditissimas) jure victoriæ diripuerit. Ille vero prædam semper erat solitus, ne minima quidem ejus parte sibi eximie servata, militi condonare universam; ac ne patrimonium quidem aut rem familiarem suam augere consuetis et licitis artibus, et in modum splendidis expensis abunde sibi hæredibusque suffectorum attente colligendo formare magnopere unquam studuit, licet id in parte laudabilis prævidentia boni etiam et moderati numerent plerique. Alia ejus secta fuit planeque diversa ratio, qui totum sibi sinum pandentis fortunæ, ultroque congerendis undique occasionibus lucrandi non injuste ad inocenter ditescendum invitantis, munera magno semper animo rejecerit, avaritia speciem in sedula congestione quantumvis legitime partorum quamdam suæ virtutis exosam abominans. Amores ejus omnes in gloriam ferebantur: unam spectabat, una illa delectabatur, nihil unquam admiratus aut complexus quod illi præferret, nihil quod pro illa promerenda parandaque non paciceretur ac profligaret libentissime, quippe quam inter omnes res humanas sciebat unam esse quæ duraret post hanc vitam et funeri superstes morte hinc migrantes coronatura sequeretur. In elemosynas profusus, hanc ejus 218 studii rationem disseverebat, legem esse non Solonis aut Lycurgi, sed legislatoris Christianorum Christi, creatoris ejusdem conservatorisque rerum omnium Dei, quæ nos jubeat quod possumus ex præsenti copia largiri, spe certa recipiendi majora. Huic præmissioni

δὲ καὶ πιστεύσαντα μὴ τοῖς λόγοις πιστεύειν ἔκείνου, Α μηδὲ τὸ πρώτως πιστεύειν ἔχειν, γὰν δὲ τι λέγοι. Καὶ δὲ μὲν Χριστοῦ νόμος οὗτος ἀνταμείβεσθαι κατὰ τὸ ἔκαποντα πλάσιον ἐπιχρήλλεται· χωρὶς δὲ καὶ τοῦ προσδοκῆν ταῦτα ἀπόχρη καὶ μόνη ἡ παραμένουσα δόξα, ἵν' εἴποι τις καὶ κατ' ἄνθρωπον, πείθειν τὸν συνετὸν οὐχ ὅπως πλεονεκτικῶς χρήματίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ προσόντα τοῖς τυχοῦσι προίσθει. Ἐξαίρω δὲ γε τοῦ λόγου τοὺς ἐπ' ἀναγκαῖς δοκούσας χρέας τινὰ τῶν ὄντων παρακατέχοντας, εἰ μὴ γε καὶ αὐθίς ἔχοιεν ἐκπορίζεσθαι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὲ δεσπότης Ἰωάννης καὶ λίαν ἔγνω, καὶ γνοὺς τὰ οἱ συνοισοντα ἐπράττεν. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν μοναχὸν Νεῖλον, δὲς ἐκ Σικελίας μὲν ὀρμητό, ἐπὶ κακῷ δὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας ἐπέστη, διδάσκων γλωτταῖς ἔχοιεν καὶ προμηθεῖς εἶναι τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὴν δόσιν, μῆτις λαθὼν τις μετρίως τῶν πραγμάτων ἔχων λαθὼν τῷ μὲν διδόντι τὴν τοῦ κακῶς οἰκονομεῖν τὰ οἱ προσόντα προστρίψοι μέμψιν, τὴν δὲ χάριν ἔκείνην οὐκ ἐπὶ μισθῷ, ἀλλ' ἐν κενοῖς γενε-

necessario credendum ab eo utique est qui fidem in Christum proficitur, non solum quatenus baptismum suscepit, sed quatenus etiam palam acquiescit assentiens sacræ doctrinæ passim in ecclesia propositæ. Porro baptizatum quempiam, et assentiri se irrevocabiliter Christianis dogmatibus professum, Christi deinde verbis fructum uberem eleemosynæ pollicentibus non credere argumento est ipsum neque antea vere credidisse, quantumcunque se credere simulaverit et affirmaverit. Nec vulgaris remuneratio est quam lex Christi largitoris misericordi promittit, sed quæ centum pro uno referat. Me vero, et quemvis, ut arbitror, prudentem hominem, etiam humano duntaxat usu sensuque de rebus judicantem, vel si nihil tale jubemur exspectare, moveret abunde ad beneficiendum egentibus ipse splendor efflorescentis inde gloriæ, in ævum omne permansuræ; cuius spe invitante non modo avertor ab avaræ congerendis superfluis opibus, verum etiam facile inducor ad subtrahendum usibus etiam ipsis meis quæ in obvios pauperes effundam, non tamē aut in aliis damnans aut mibi vetans reservare quæ opportuna videbuntur vel jam urgentibus vel in posterum impendentibus necessitatibus vita, præsertim ubi occasio præsens largiendi non occurrit. Tales despota Joannes et alte impressos pleneque persuasos versabat animo sensus, et iis consentaneæ operans ad propositum ipsi finem gloriæ tendebat. Istud tamen ejus incensum large donandi studium paululum refrigerarunt sectatores Nili pseudomonachi e Sicilia huc magno malo Romanæ reipublicæ profecti, docentes parcimoniam attendere, suadentesque hominibus magna circumspectione in dando uti 210 ne forte quis clam, alioqui habens quod satis ipsi sit, et callide simulata egestate, pecunia emungens parum cautum misericordem, labem illi allinat multum facilis et sua inconsulte dilapidantis; præstereaque

B

σθαι παρασκευάσοι, ὡς ἐντεῦθεν μηδένα διδόναι τῶν πάντων εἰς ἀνάγκης ἔχοντων τι, [P. 146] διότι καὶ τοῦ εὖ πάσχειν κατὰ τὸν ἔκείνων νόμον ἀπείργοιτ' θν εὐπρεπῶς, καὶ οὔτως δὴ τῆς μεταδόσεως ἀσφενοὶ νόμος, — ὡς πῶς ταῦτα τις καὶ ἀξαγγεῖλαι, ἴδιου καιροῦ χρήζοντα; δὲ γοῦν δεσπότης ἔχων πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς καὶ τὸ φιλομναχον, ἔκείνους που παρεισφρήσαντας τῇ οἰκλῃ ὡς ἀρετῆς φίλους δέχεται, κλητεῦθεν σύγχυσις τις ἐπὶ μικρὸν περὶ τὰς τῶν οἰκείων δόσεις ἐκ τῆς ἔκείνων διδασκαλίας ἐπηκολούθει. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν δεσπότηγον οὕτω· ἐντάξει γάρ ταῖς προθυμίαις, καὶ δῆλος ἦν τὴν τῆς Ῥωμαῖδος σύντασιν περὶ πλειστου ποιούμενος. Τότε τοίνυν τῶν κατὰ τὴν ἑω πραγμάτων κακῶς ἔχοντων σὺν πολλῷ τῷ τάχει τοῖς κατὰ τὸν Μαΐανδρον τόποις ἐπεχωρίαζεν. Εἳτε δὲ καὶ περιφραῖς κατ' ἔκεινο καὶ μεγάλαι μοναὶ ὑπὸ σκοπῷ καὶ φύλακι τῷ δεσπότῃ συνισταντο. Καὶ δὴ & μὲν οἱ Πέρσαι προκτελαβόντες κατέσχον συνεκχωρησάντων τῶν πολλῶν ἔκειθεν τοῖς βασιλεῦσι, κάκεινον λείποντος, τὰ περὶ τὴν

C

illum fraudet frustra sperata mercede talis operis, quippe quod non jam ipsi ad præmium imputandum, sed inter vana et otiosa numerandum sit. Ex hujusmodi doctrina credita receptaque necessario sequebatur ut nemo aliquid habentium quidquam alteri donaret, sicque omnis ex eleemosynis proventus, quo spes ratioque victus ac status plerorumque tenuum continetur, hac istorum prava disciplina funditus exterminaret e consuetudine neaque hominum, illo plausibili prætextu inquirendi anxie ante largitionem, verene an simulate egerent qui petebant, nullum jam erogationi beneficiorum locum relinquentes; atque adeo hac arguta cavillatione tota lex eleemosynarum abrogaretur. O quis hujus perniciem dogmati satis explicet! ad quod utique proprio ejus argumenti commentario esset opus. Igitur despota, cui laudes inter cæteras inerat amor nullus veneratioque monachorum, quosdam e Nili sectariis eam vitam profientes et se insinuantes in ejus domum facile in consuetudinem recepit, viros bonos e veste existimans. Unde contigit longe deinceps manare parcus, prævæ istius doctrinæ quodam obice prohibitum, fontem beneficentia greges inopum ex illo haurire solitorum antea tam benigne irrigantem. Talis erat despota in doles vitaque ratio, viri utique ad omne decus alacri impetu ruentis, natique, ut apparebat ac divinitus facti ad restituendam in decus pristinum Romanam rem. Tunc ergo rebus Orientalis limitis male habentibus, summa is celeritate in regiones Mæandro circumcisitas se contulit, maxim inter cætera bono dudum exstructorum in illis terris magnorum atque illustrium monasteriorum, quæ providentia custodiaque ipsius a clade ruinaque ultima servata sunt. Horum quædam jam Persæ præoccupata detinebant, plerisque oppidis ac pagis in ea vicinia positis 220 in Perserum ditione simul aut vi ractis, aut ne traherentur ultro

Στρόβιλον λέγω καὶ τὴν Σταδιοτραχίαν, ὡς ἀδύνατα δυντα ἐπανακεκλῆσθαι, οὐδὲ ἐπεχείρει κατὰ πεῖραν κατασχεῖν· δὸν δὲ ήν τὸ κατὰ Μαλανδρὸν καὶ Τράλλαις καὶ Κάϊστρον, τὰ τῆς Ἀσίας βαθύτετα, ἐκράτυντες προπολεμῶν καὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἀσφαλείας μετέχειν ἐδίδου. Τοὺς δέ γε Μαγεδωνίτας (ἐκάκου γὰρ αὐτοὺς τὸ πολλῶν ἔνθεν εἰς τὰς κατὰ δύσιν δουλείας μεταγομένων καταρρέειν τῶν λελειμμένων τοὺς Πέρσας) καὶ λίαν συνίστα καὶ ἡσφαλίζετο· ήν γὰρ τὸ ἐκείνων πλῆθος πίσυνον τόξοις καὶ περὶ τὸ ἀντιμαχεῖν δεξιώτατον, καὶ γε τὰς προθυμίας ἑρῷων χρυσίφ, καὶ σφᾶς ἐδωρεῖτο φιλοτιμίας. Οἱ μέντοι γε Ηέρσας τὸ τάχις τῆς ἐπιστασίας μαθόντες κατωράθωσον τε, καὶ αὖθις παλινοστοῦντες τὰς δυσχαρίας ἐνεδύνοτο, ἀπογνόντες δὲ τοῦ θαρρέειν αὐτῶν διεπρεσθέντο ἀπέλυόν τε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἡγάπων σωζόμενοι. Ό δὲ τὸ μὲν ἡσυχίαν σχήσιν ἐκείνους εἰσαῦθις καὶ μάλα θαρρῶν ἐπίστευεν, οὐκ ἐξ ὧν ἐκείνοις διωμολόγουν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς οἶδεν ἐπιθεσόμενος καὶ νικήσων, εἴ που καὶ παρακυηθεῖεν· τὸ δὲ μὴ παθεῖν ὧν ἔδρασαν τοὺς προ-

Cedentibus. Unde et alia illa tractus ejus jam imperatoribus parere desierant: ea dico quæ Strobilo et Stadiotrichia ajacent loca, ita validis incessa præsidiis hostium, ut corum recuperationem desperatam ne tentandam quidem aut tunc cogitandam Joannes putaverit. Quantum autem erat circa Mæandrum, Tralles ac Caystrum et Asiæ intima, confirmavit propugnans, atque ut secure propriis indigenæ fruerentur, proferendo ultra bello efficit. Magedonum quoque gentem Romano asseruit imperio, in extremo tunc positam discrimine deficiendi ad Persas aut ipsis succumbendi. Laborabant enim illorum res, plerisque illorum evocatis ab imperatore et militatum missis contra hostes Occidui limitis, ibique præsidio relictis, idcirco quod ejus generis, utpote arcubus peritissime utentis, opera in velitationibus et præliis laudaretur. Inde porro factum ut vicini Persæ, qui aliqui numerosam nationem sagittandi exercitatione formidabilem non temere lacer esserent, nunc eam delectibus exhaustam imparem ob paucitatem juventutis suis insultibus rati audacter invaderent, haud dubie subacturi, despondentibus jam animos exiguis illis reliquiis, ni a Joanne despota confirmarentur, auro ipsis et munificis largitionibus deliniente, sicque ad fidei erga imperium constantiam et resistendi hostibus alacritatem excitante. Persæ porro incurrentis in ipsos tanta celeritate despota improviso consternati nuntiis, terrore ac desperatione successus aversi retro sunt, seque statim in suorum, unde prodierant, inaccessa latibula montium recondiderunt. Ac velut ne illic quidem se tutos rati, legatis missis captivis redditis, pacem fecerunt, in lucro ponentes quod salvi superessent. Joannes autem quieturos ipsis in posterum certo confidebat, non quoniam promissis ipsis nullum fidei tribueret, sed quia sibi conscient et virium et animi ad eos

A χώρους ἀντίποινα οὐκ ἐδικαίου τὸ σύνολον. Ήλην ἰκετεύοντας προσεδέχετο, καὶ σφίσιν δρους ἐτίθει, τὶ δπόσον δν καὶ κινηθείεν προσκαταβάνοντες ταὶ σκηναῖς, ὡς τὰς μεγίστας δώσοντες δίκας, εἰ παραπονοῦσιν. Καὶ οὕτω μὲν δεσπότης τὰ κατὰ τὴν ἔω καθιστῶν τῆς προτέρας δυσκληρίας ἀνελάμβανε τοὺς ἑκεῖ, καὶ θαρρεῖν παρεῖχεν ἀνέδην τὰς αὐτῶν γεωργοῦντας καρπίζεσθαι.

κβ'. "Οπως ἐνόσει ἀπολλύμενα τὰ κατὰ Μαρύνδηνούς, τὰ Βουκελλάριά τε καὶ τὴν Παφλαγονία.

[P. 147] Ἐνδεισι δὲ τὰ τῶν Βουκελλαρίων Μαρύνδηνῶν τε καὶ Παφλαγόνων καὶ λίαν οἰκτρῶς. Τὸ δὲ αἴτιον δτι τοῦ κρατοῦντος τὰ τεθησαυρισμένα σκορπίσαντος κατά τε κηδὴ καὶ βαρεῖας φιλοτιμίας τὰ πρὸς τὰ ἔθνη, συχναῖς ἀποστολαῖς χρωμένου. — [P. 148] οὐκ οἶδα δὲ εἰ καὶ σκῆψις ἦν τὸ προβαλλόμενον, τὸ ἐνδεὲ δηλαδὴ πρὸς τὰς χρείας μὴ καὶ μᾶλλον ἦν τὸ δπ' ὀδόντα λεγόμενον, ὡς τὸ ὄπηκον ὅποπτεύων διὰ τὰ συμδάντα τῷ ἀλαφῷ κακοῦ ζυμίας συμφέρον ἔγνω, μὴ καὶ κατεξανασταῖν ἐνεργε-

si quid amplius moverent, ita male multandos ut præteritarum injuriarum cumulatas persoluturi pœnas forent, isto metu continentos illos in officio speravit. Pacem autem dedit iis petentibus, quos se bello superaturum, si conaretur, 221 minime dubitabat, miseratione gentium vicinos ipsis incolentium tractus, ne victi illi malorum ac clodium quas passi bello essent ultionem a debilioribus vexationi opportunis, tempore deinde capto, exigerent. Cæterum quo minus causæ haberenta pactis resiliendi, fines iis prescripsit satis laxos, intra quos abunde pascuorum suis armentis et gregibus haberent, serio edicens, si ultra erumperent, violati fœderis piaculum maxima ipsorum calamitate luendum. In hunc modum per Orientis provincias despota, deleta ignominia prius acceptarum illis clodium et rerum statu emendato, fiduciam illis gentibus fecit, otio ac pace ubique restitutis, libere deinceps attendendi culturæ agrorum et secure legendi fructus uberes terrarum in quibus habita-

C rent.

22. Ut pessimo in statu fuerint plane perditiæ Maryandarum Bucellariorumque regiones et Paphlagonia.

Laborabant autem et miserum in modum afflita D jacebant Bucellariorum et Maryandenorū regiones, itemque Paphlagonia; cuius rei causa hæc erat. Imperator iis quæ superiorum principum parcimonia concesserat consumptis in tot largitiones ac donativa ambitosa prætereaque in pretiosa munera principibus aut exteris gentibus missa, quibus illi ad federa et societas allicerentur, exhaustum ærarium supplere crebro missis per omnes provincias qui pecunias colligerent, curabat. Haud porro scio an vera illa fuerit exinanitio publici thesauri, an non potius, quod quidam intropicientes penitus submurmurabant, imperator eo falso prætextu obtento, vere metuens ne propter invidiam

φῶντες. Ταύτης γοῦν τῆς αἰτίας ἢ οὐσίας ἢ καὶ δοκιμήσης ἐνεχα συχναὶ ἀναγραφαῖς τὰς χώρας ἐκελαμάτῳ. Ἐνεπίστευε δὲ τὰς τοιάτις οἰκονομίας καὶ ἔξιστοις ἀνδράσιν οὐδέσι, μεγάλων ἐπὶ τούτοις τεταγμένων τὸ πρότερον· Κατόπιν γάρ 'Ρωμανὸς καὶ μέγας δομέστικος δὲ τοῦ βασιλέως πατήρ ἔξισται κατὰ Σκάμανδρον ἦσαν. Πλὴν ἔχρυσολόγους ἐντεῦθεν καὶ τῷ κοινῷ ταμιεὺς προσῆγον τὰ χρήματα. Τοῦτο συμβόλινον καὶ τοῖς Παφλαγόσι καὶ τοῖς προσωτέρω, ἡγυρολογοῦντο τῷ χρόνῳ κάρμοντες. Τῶν μὲν χρειώδῶν καὶ γε λίαν εἶχον εὐπόρως διδούσης τῆς γῆς, νομισμάτων δὲ πενιχρῶν εἶχον ὡς πάντων γεωργούντων τὰ ἀναγκαῖα. Κεφαλαῖους μένων γοῦν τῶν τελῶν ἐπὶ νομίσμασι χρυσίους καὶ ἀργυρίους, διδόντες τὸ τεθέν ἐξ ἀνάγκης ἔξηποροῦντο. 'Ησαν δὲ ἄλλως καὶ στρατείας οὐδὲν εἰδότες. 'Ομως ἔθνους φιλοκερδοῦς πονηρίαν πολλὰ δὲ κάριοι τις διορθοῦν θέλων, εἰ καὶ μηδέποτε, εἰ δὲ πάτερει, οὐκ ἔστιν δπως μηδέπειτεν πάσαν ἐπίνοιαν. Ἐκεῖνοι τοίνυν, καὶ μᾶλλον

excæcati Joannis et inde secutam a patriarcha excommunicationem provinciæ rebellarent, rebus tunc suis utile putaverit spoliare subditos et facultatibus privare, ne ad contra se insurgendum vires haberent. Ut cunque sit, ea tunc vel vera vel ficta causa egestatis ærarii, crebris imperator censibus ac descriptionibus per ministros quoquoversum dimissois aware ac rapaciter exercitis 222 spicilegia regionum factitabat, utens ad id opera hominum nihil, cum antea hujuscemodi lustris condendis collationibusque exigendis populorum nobilissimi quique præfici soliti essent: nam Cæsar Romanus et magnus domesticus imperatoris pater censuras istius generis per regiones circa Scamandrum sítas gesserant. Hi porro vilissimi ministri aurum immisericorditer extortum undique in æram congerebant. Qui cum obirent Paphlagoniam et ulteriores regiones pecuniis acerbe corradendis, eo magis offendebant illos populos, quod vexationem per se odiosam intempestivitas tunc quedam aggravabat. Agriculture gentes illæ plusquam mercimoniis deditæ, rebus ad victum quas terra gignit abundabant, signatae pecuniae parum habebant. Quare ipsis erat perdi scilicet aureos argenteosque nummos, qui singula in capita indicebantur, numerare; et se ad quod non possent damnis, ac prehensionibus cogi indignissime scilicet ferebant, præsertim quoniam inde sequebatur toto ipso deinceps anno necessariis egere, postquam messes et vindemias, ut summas indictas quoquomodo conficerent, alieno tempore vili pretio distracthære totas exactorum inclemencia compulsi fuerant. Nullum quidem fere plerique illorum rei bellicæ usum habebant, ut rebellio minus timenda videretur. Tamen gentis lucri cupidæ, etiamsi nulla extorsione irritatæ, per se pronam ad quæstuosum perjurium indolem cum semper magnus labor sit ab utili visa defectione cohibere, tum

A οἱ ταῖς ἄκραις προσκαθῆμενοι, τῷ τε πάσχειν ἐνθένδε καὶ τῷ ἐλπίζειν ἐκεῖθεν τὰ λύφον, εἰ μόνον προσχωροῖν ἐκόντες, προσχωρεῖν ἔγνωσαν καὶ δσημέραι προσετίθεντο Νέρσαις. Τούτο γοῦν ἐπ' οὐδὲ διλγον γενόμενον, σύναμ' ἐκείνοις οἱ Πέρσαι δδηγοῖς ἅμα καὶ συμμάχοις χρώμενοι καταθαρρέεν εἶχον τῶν λειτειμένων. Καὶ πρῶτον μὲν ἐκδρομὰς ποιοῦντες κατέθεον τὴν γῆν ἐκείνων, καὶ σκυλεδόντες (οὐδὲ γάρ ἐθέρροιν μένειν) ὑπεστρεφον· εἴτα τῶν μὲν ὑποκλινομένων, τῶν δὲ καὶ ἀποικιζομένων δίει τῷ περὶ τοῦ ζῆν, εὐχερεῖν ἐκ τοῦ ῥῆστα τοῖς ἐναντίοις ήν, καὶ κατασχόντες τὴν χώραν κακὸν ἦσαν γειτονικαὶ τοῖς πλησίον. Τῷ μέντοι γε βασιλεῖ δόξαν ἀνακλητέον ἐκείνθιν εἶναι, ὅτε δὴ καὶ θελήσοι, ὡς ἐπὶ θύρας οῆσαν, οὐ μέλον ήν, ἀλλὰ πρὸς τοῖς δυτικοῖς πᾶσαν εἶχε τὴν ἀγγολίαν, τὰ ἐν ποσὶ καταπροίεμενος. Εἴλοθε γάρ δεὶ τὸ μὲν ἀνὰ χεῖρας καταφρονεῖσθαι διὰ τὸ σύνηθες, ζητεῖσθαι δέ γε τὸ μὴ κρατούμενον ὡς θέλον ήδη ἐξ ἀσυνήθους προσγεγονός.

C certe quando exacerbata damnis acribusque injuriis ad desperationem efferata fuerit, frustra quantavis adhibebitur industria ad illam in fide officioque continentam. Igitur illi, præcipue vero quorum armis Persico præsidio insessis viciniores sedes erant, quod a nostris quidem atrocia paterentur, ab hostibus vero commodiora sperarent, pollicentibus videlicet illis et, si ultra se dederent, mite imperium spondentibus, desicere ad Persas decreverunt, siebantque aliorum post alios quotidiane transitiones ad benigniores, ut putabant, 223 dominos. Quod primo a singulis tentatum, et ubi successus impune fieri probavit, crebrioribus exemplis frequentatum, irreparabili jacturæ provinciæ totius occasionem dedit, siquidem Persæ his qui ad partes ipsorum transierant dicitibus et adjutoribus usi, paucitatem eorum qui constantes in fide imperatori jurata perstabant contemnentes, terras eorum crebris infestare incursionibus cœperant; e quibus onusti præda, spoliatis subinde miseris, redibant domum, nondum ibi ausi considere, quoad multis istorum experientia malorum inclinantibus ad Persas, multis quotidiana vita pericula fuga et voluntario exsilio redimentibus, subactu jam faciles Persæ regiones suæ ditioni subjinxere, fixisque ibi domiciliis malam finitimi viciniā præstabunt, infestantes eos latrociniis. Hæc audiens imperator eo accurere neglexit, existimans se ietas provincias, quippe in propinquæ sítas, recuperatulum quandocunq; foret libitum, et tunc in res Occidui tractus spe ac cupiditate totus imminens, in eaque una defixas cura cogitationes habens, more ingenii humani, plerumque, dum inhiat longinquis, amittentis coram posita, et voluptatem ex absentium acquisitione speratam, quod insolita sit potiorem arbitrantis fructu propter quamdam assuetudinis nauseam minus jucundo, qui ex præsentium olim possessorum consueto amplexu percipitur.

χγ'. Τὰ περὶ τοῦ φανέντος πομῆτου ἐκ βορρᾶ ἐπὶ μησὶ τοῖς θέρους, καὶ τῆς ἐπὶ δύσιν ἐποτρατείας τοῦ βασιλέως. Καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου.

[P 149] Οὕτω τοίνυν ἑκείνων κακουμένων, ἀστήρ κομῆτης ἐκ δώσεως κατὰ τὸ ἐωθινὸν ἐξέλαμπτον ἐξ ἥρος ἐς φθινόπωρον, ἐφόβει δὲ τοὺς δρῶντας πυρὶ καπνὸν σύμμικτον ἀποπαλλων, ὡς τι κακὸν προσημάνων. Ἡν γάρ, οὐχ ἦν, φαινόμενων τοιούτων ἔξαισιών κατ' οὔρανὸν οὔτω, μή, καὶ τινα κατὰ γῆν καὶ θάνη παρὰ τὸ συνηθεῖς γίνεσθαι. Εἰ δὲ καὶ τῶν κομῆτῶν εἴεν οἱ φοδερώτατοι, ὡς ἐλεῖνος ἦν τότε τὸ κακὸν, πρόδηλον ἐλευσόμενον. Μαρτύριον δὲ τοῦ λόγου καὶ τὸ λεγόμενον, «Οὐδεὶς κομῆτης δοτὶς οὗ.» προστίθεται γάρ καὶ τὸ λοιπὸν οἱ εὖ εἰδότες τῶν τοιούτων, τὸ «φύσει κακός, »ώς γίνεσθαι τὸ σύμπαν ἔταρσον.

Τότε τοίνυν δόξαν τῷ βασιλεῖ τῶν δυτικῶν καὶ αὐθίς κινουμένων, ὡς καὶ παραποτῆσθαι παρ' ἑκείνων τὰ τούτων, οὐχ δλῆγας δυνάμεις συναγαγὼν τῆς ἐπὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἥπετο, ὡς ἑκεῖθεν συναρτύσων τὰ τοῦ πολέμου. Εἰς Ἑάθειαν οὖν καταντήσας ἑκεῖσε κατασχεῖν ἔγνω διαχειμεριόνας τὰς συντάξεις. Τοῦ καιροῦ γοῦν τριβομένου, — συνήχθησαν γάρ ἀμφ' ἑκείνον καὶ τῶν Ἱεραρχῶν οὓς δλῆγοι, καὶ ἦν σκέψις

A περὶ τοῦ πατριάρχου. Ἐκτῇ γάρ καὶ τισιν ἐκινούντο λόγοι πρὸς ἑκεῖνον ἀναφερόμενοι, ἔγκλημα ὡς δῆθεν καθοσιώσεως, καὶ διὰ ταῦτα διεμηνόστο καὶ δ πατριάρχης κατὰ Ἑάθειαν ἀπαντῆν, πειμφθέντων δυοῖν ἀρχειρέοις εἰς τοῦτο. Κάκεινος οὐχ ὑπακόνων, διως τὸν καιρὸν [P 150] θεραπεύων, καὶ ἄπαξ καὶ δις ἐκ τῶν τοῦ κλήρου ὡς βασιλίας ἀπέστελλε, τοῦτο μὲν καὶ εἰρηνικῶς περὶ τῶν βασιλικῶν ὑγειῶν μαθησομένος τοῦτο δὲ καὶ ἀνὰ μέρος ἀπολογούμενος τῷ προστελνεντινοῖς αἴτιαν δολοῦσαν εὐλογον τοῦ μὴ παραγίνεσθαι. Ό μὲν οὖν βασιλεὺς ἐκών τὰς ἀπολογίας ἐδέχετο καὶ προσεποιεῖτο τὰς εἰρηνικὰς, καὶ πρὸς μὲν τὸν πατριάρχην ἀντιπέμπων τὰ φιλικὰ ὑπεκρίνετο, καὶ οἱ εὐμενῶς ἔχειν ἐδόκει. Τοῖς μὲν οὖν ἀρχιερεῦσιν, ὡς ἐννοεῖν ἦν, οὐδὲ γάρ ἤφει τὸ ἔγκλημα κατὰ τὸ λεληθός τὰ περὶ τούτου ζητεῖν οὐδὲ γάρ ἐχρῆν, δημηγορῶν τις ἔλεγε, τὴν τοῦ παντὸς καρδίαν τὸν βασιλέα μὴ παρὰ τῆς ἐκκλησίας τὴν θάλψιν ἔχειν, ἀλλ' ἑκεῖθεν ὡς τινα φθοροποιὸν ἄπει τὴν δύσνοιαν εἰσδεχόμενον κινδυνεύειν. Καὶ ταῦτα μὲν δ κρατῶν καὶ ἀλλα προδεινες πλείστα, ἀποπροσποιούμενος μὲν τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην δοκοῦσαν δυσμένειαν, ἑκείνοις δὲ προσανατιθεῖς ἔρευναν ὡς ἄξιον ὃν ζητεῖσθαι κατὰ σχολὴν τὰ κινούμενα.

23. *De cometa ex parte boreali apparente mensibus aestivis, et expeditionis imperatoris in Occidentem; denique de Arsenio patriarcha.*

Illis in hunc modum male habentibus, cometæ ex occidente in ortum effusit a vere usque ad autumnum : terrebant autem intuentes, ignem fumo mistum evibrans; illa ipsa horribili specie cunctis studente aliquod malum isto signo portendi. Vix enim in memoria omni reperias post talia ostenta per cælum hoc modo visa non aliquas per terram ac gentes præter solitum mutationes secutas. Quodsi apparentes cometæ de genere peculiariter terrificorum sint, qualis omnino hic fuit, manifestum augurium est infortunii aut cladis imminentis, astipulante vulgari 224 dicto. « Nullus cometa quin sit, » cui inchoata sententia nemo peritus audiens non continuo subjiciat illud ad absolvendum Graece senarium iambicum deficiens : « Natura malus. »

Tunc porro visum imperatori, Occidui tractus incolis rursus turbantibus ita ut ab illis res nostrorum raperentur, Thessalonicam proficiisci ductis secum copiis non paucis, ut illic e propinquuo commodius bellum adornaret; sed cum Xantheam eo itinere venisset, ibi detinere decrevit in hibernis exercitum. Quare dum tempus expeditioni aptum exspectatur, per illud ibi otium, cum ad eum episcopi non pauci confluxissent, agi de patriarcha cœptum est quibusdam non dubitantibus reum ipsum pronuntiare irreligiosæ contumaciæ in neganda contra sacros canones pœnitentia. Quare ex istorum sententia citatus is rite est, ac

C jussus ad Xantheam se sistere, duobus ad illum antistibus ea causa missis. Non paruit ille quidem, tamen aliquantulum de duritate remittens ut tempori serviret, semel iterumque certos de suo clero ad imperatorem misit officiosæ illum a se salutaturos, et percontaturos ex usu inter amicos consuetudinis humanæ ut Augustus cum conjugæ ac liberis valeret, simulque excusaturos, velut necessariam ob causas alias dicendas, eo nunc occurendi moram. His officiis quanquam non plene satisfiebat imperatori, tamen ipse quoque in presentis animi vulnera diesimulato et salutationem et excusationem placido exceptit vultu, vicissimque per quosdam e comitatu allegatos patriarcham amice salutavit, placido se in illum esse animo significans. Cæterum inter episcopos causa crimenque patriarchæ occulta 225 inquisitione tractabatur. Qua de re auditus ex illis nonnemo dum hæc concionabundus declamaret, nec consentaneum nec ferendum videri principem, cor utique reipublicæ, non ab Ecclesia foveri ut id ex quo salus unice pendeat publica. Quale igitur fuerit, si non modo inde non foveatur, sed maligno et pestilenti dissensionis spiritu afflato in discrimen manifestum inducatur ? Ea etsi clam procurante imperatore agebantur, tamen is istis que retulimus et aliis plurimis benevolentia significationibus in illum editis, diligenter simulabat æquum erga patriarcham et offensione omni vacuum animum, sic libere sinens congregatos Patres per otium considerare quid tali statu rerum optimum ipsis factu videri ac decernere par esset.

κδ'. Τὰ περὶ τοῦ Βέκκου καὶ Ξιφίλινου τῶν τῆς Α τριάρχην πλέον δύναιτο λυπήσειν, ἢ μὴ δόξειν ὡς ἀμυνεῖσθαι καὶ πλέον δύναιτο προβύνει. Καὶ πέμψας διὸ ταχέων τῷ σεβαστοκράτορι Τορνικίῳ προσέταττεν (αὐτῷ γάρ τοτε τὰ τῆς πόλεως ἐπετίτραπτο) καταχαλῷν μὲν τὰς οἰκίας τοῦ τε χαρτοφύλακος καὶ τοῦ μεγάλου οἰκονύμου (οὗτος δ' ἦν ὁ Ξιφίλινος Θεόδωρος), ἐκριζοῦν δὲ τὰς ἄμπελους, καὶ αὐτοὺς δεσμίους ὡς ἔκεινον ἐκπέμπειν. Ἐδούλετο δὲ τὸ προστάτομενον κυνὶ λέοντα ἐκδεδίττεσθαι, καὶ γε τούτων ἀποκλινάντων πρὸς βασιλέα διὰ τῆς ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ προσπαθείας μηδὲν οἶν τε εἶναι τὸν πατριάρχην καθ' αὐτὸν ὅντα πράττειν, καὶ οὕτω κακείνον δυοχαλῷν ἀνχράξεσθαι. Οἱ γοῦν σεβαστοκράτωρ ἐπιστὰς ἔτοιμος ἦν κατὰ τὰ ἐπιτεαγμίνα πράττειν. Ἀλλ' ἔκεινοι τὴν ἔφοδον προαισθέμενοι

Β συμβαίνει δέ τι κατὰ τὴν πόλιν ὃ δὴ καὶ τὸν βασιλέα εἰς ἄμυναν ἔξηρέθισεν. "Ηπτετο δὲ τὸ δεινὸν καὶ τοῦ πατριάρχου, καὶ πλαγίως ὡς ἄλλων πασχόντων. Τοῦ γάρ Βέκκου τὸ χαρτοφύλακικὸν ἀξιώματα ἔχοντος (προνόμιον δ' ἔστι τὸ προτροπαῖς ἐκείνου τὰς ιερολογίας γνεσθεῖ) τῶν τις ιερέων ἐκδουλεύων καὶ ἐν τῷ κατὰ τὸν Φάρον ναῷ τῶν μεγάλων ἀνακτόρων νυμφίους ιερολόγους διχα τῆς τοῦ χαρτοφύλακος προτροπῆς. Καὶ εὐθὺς ἀκούσθεν, ὡς πρόστιμον ἐκείνων ἡ τῆς ιερωσύνης ἐπίσχεσις ἦν. Τοῦτο γοῦν οὐκ ἔδοξε τοιωῦτον ἥτις τὸ ἄλλο μέτριον τῷ βασιλεῖ ἀγγελθὲν, ἀλλ' ἀφορισμὸς ἀντικρὺς τοῦ βασιλικοῦ κληρικοῦ. Καὶ εὐθὺς (συνυπενόει γάρ καὶ τὸν πατριάρχην ὡς δῆθεν συμπράξαντε) ὑδριοπαθῶν οὖν οἷον ὡς ὑπεροπτικῶν ἔχοντος θυμῷ ἦν κάτοχος, [Ρ. 151] καὶ ὀργὴ ἦν κατὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας κοινῆς, καὶ ὡς Ὁ πατριάρχης, κεκραγὼς ἐπῆγε, τεθλήητε διὰ ταῦτα τὸ τῆς βασιλείας κράτος ἔξονθενεῖσθαι καὶ τὰ ιερὰ ἀνάκτορα ἀφορίζεσθαι. Ἔν γάρ καὶ τοῦτο λῆμμα πρὸς τὸ παραστάμενον, διτὶ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ἔτυχεν δι πρεσβύτερος, διτὶ οἱ τοῦ χαρτοφύλακος πέμψαντος διεμηνύετο ἡ ἐπίσχεσις. Καὶ δὴ τὸν μὲν πατριάρχην οὐκ εἶχεν δπως ἀμύνοιτο, ἀλλον δὲ τρόπον βρέθερον καὶ τὸν καταφρονήσαντα ἀμύνεισθαι, εἰ καὶ τὸν πα-

Γ τριάρχην πλέον δύναιτο λυπήσειν, ἢ μὴ δόξειν ὡς ἀμυνεῖσθαι καὶ πλέον δύναιτο προβύνει. Καὶ πέμψας διὸ ταχέων τῷ σεβαστοκράτορι Τορνικίῳ προσέταττεν (αὐτῷ γάρ τοτε τὰ τῆς πόλεως ἐπετίτραπτο) καταχαλῷν μὲν τὰς οἰκίας τοῦ τε χαρτοφύλακος καὶ τοῦ μεγάλου οἰκονύμου (οὗτος δ' ἦν ὁ Ξιφίλινος Θεόδωρος), ἐκριζοῦν δὲ τὰς ἄμπελους, καὶ αὐτοὺς δεσμίους ὡς ἔκεινον ἐκπέμπειν. Ἐδούλετο δὲ τὸ προστάτομενον κυνὶ λέοντα ἐκδεδίττεσθαι, καὶ γε τούτων ἀποκλινάντων πρὸς βασιλέα διὰ τῆς ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ προσπαθείας μηδὲν οἶν τε εἶναι τὸν πατριάρχην καθ' αὐτὸν ὅντα πράττειν, καὶ οὕτω κακείνον δυοχαλῷν ἀνχράξεσθαι. Οἱ γοῦν σεβαστοκράτωρ ἐπιστὰς ἔτοιμος ἦν κατὰ τὰ ἐπιτεαγμίνα πράττειν. Ἀλλ' ἔκεινοι τὴν ἔφοδον προαισθέμενοι

astute commentus est eam p̄enam ab sui contempore repetendi, quae simul patriarchæ dolorem inureret; sic se cumulate injuriam utriusque ultūrum ratus, curriculo mittit ad sebastocratorem Tornicium tunc præfectum urbi, qui a se juberet diruere continuo illum aedes chartophylacis et magni ecclomii (erat hic Xiphilinus Theodorus), evellere stirpites vineas amborum, ipsosque vinctos ad se mittere. Volebat nimirum ista ratione terrere (quod aiunt) leonem exemplo male multati canis. Futurum autem sperabat ut hi supplicio metu ad obsequendum imperatori quodcumque vellet inclinarentur; quod si contigisset, non modo nihil ausurum patriarcham solum et virorum talium in partes principis traductorum auxilio destitutum contra se agere, sed etiam coactum iri cedere et de duritia remittere in causa excommunicationis. Igitur sebastocrator præsto aderat stans in procinctu exsequendi mandata. Ceterum de ejus infesto adventu præmonitio ambo illi cum uxoribus et liberis ad 227 templum confugiunt, jure illic asyli tuti futuri. Quo sebastocrator cognito, reputans magnum sibi ab imperatore malum affore nisi quae is jubebat effecta redderet, in templum ense stricto ut leo irruens extrahere illos inde conabatur. At occurrens patriarcha eum graviter increpitum repulit, « Quid vobis, » inquiens, « volentes oculos et manus et aures nostras, illos quidem eruere, istas autem abscondere postremo has obstruero conamini? » testabaturque vociferans Deum et homines, vihi sibi per sacilegam injuriam fieri; neque enim fas et se Deo sacros homines a secularibus corripi. Obstupuit ad ea

24. *De Vecco et Xiphilino primarias præfecturas in Ecclesia gerentibus.*

Contigit poro quiddam in urbe quo magis exasperaretur imperator et ad ultionem irritaretur, ex qua quod secutum malum est ipsum patriarcham oblique perstrinxit, resiliente in ipsum ignominia quæ aliis irrogabatur. Vecco chartophylacis dignitatem obtinente, cui magistratui juxta usum ac leges id juris competit ut sine illius nutu et assensu nuptiales benedictiones non administrantur, sacerdos quidam ministrans in templo Magni Palatii ad Pharum sito sponsis benedixit non requisito chartophylacis assensu. Ea re statim audita is in pœnam a sacerdotii functione suspensus est. Id sibi nuntiatum imperator atrociter accepit, quasi ea non medicorū aliqua censura, sed vera et suprema excommunicatio fuisset regii clericī; ac statim suspicatus id factum conscient et cooperante patriarcha, gravissime offensus est, contemni se ratus, ira communiter 226 in universum ecclesiasticum ordinem exardescente vehementi; unde in clamores erumperebat vociferans: « Nempe hoc patriarcha sic voluit consentanea ad prius in nos contumelio: issime gesta, ut nullam occasionem prætermitteret vilipendendæ et contemptu extremo conculcandæ imperatoria majestatis, regia etiam imperiali sacris prohibenda interdictaque supponenda. » Hoc dicebat, quoniam intra imperatorum palatium forte repertus est sacerdos ille, quando ei missi a chartophylace sententiam suspensionis intimarunt. Totus porro defixus in cogitatione vindictæ, patriarcham tunc quidem ipsum recta in propria ulcisci persona non valens, modum

D

μικροῦ ὑπέροφρυς ὡς ἐκσπάσων καν εἴ τι γένοιτο, Τοῖς μὲν ἀνδράσι τὸ ιερὸν πατοῦσιν αἱ δόματι ἀνεῖντο μὴ δεδιόσιν, ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὰς οἰκίας τρέπεται. Ἀμπέλοις δὲ ἐπιθέσθαι οὐκίς ἔντις ἔκεινος ἄμπελοι τῆρε. Ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκιῶν ἀποτρέπεται ὡς μὴ σφίσιν ἀληθῶς ούσων, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς Ἐκκλησίας λογιζομένων. Ἐκκρουσθεὶς οὖν τοῖς δλοῖς δὲ ἐπιτιμητής ἐκεῖνος πέμπει Νικαλαζε, καὶ τὰ προστεταγμένα ἐπὶ τοῖς σφῶν κτήμασι διαπράττεται. Κωλυθεὶς δὲ ἀποπέμπειν δεσμίους, ὡς ἡ πρόσταξις εἶχε, συνεδρούλευε σφίσιν αὐτοὺς ἀνέτους ὡς βασιλέα χωρεῖν, [P 152] τοῦ ἀληθῶς φρουρίου ἀποσπασθέντας, ὡς ἔν δ ναδὲ ἄντικρυς. Ἀπολογίαν γὰρ ἐκεῖνον ἔχειν πρὸς βασιλέα τὴν ἀσύλιαν τοῦ ιεροῦ καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου κώλυσιν, καὶ ὡς αὐτοὺς εὐβὺ τοῦ βασιλέως ὁρμῶντας δεσμεύειν οὐκίς ἔν, ὡς παρ' αὐτοῖς μενούσης τῆς προσφυγῆς τοῦτο μὲν τῷ ἐκόντας ἀποφοιτῷν, τοῦτο δὲ καὶ τὸν πατριάρχην ἐπιτιμῶντα ἀμφέπειν πανταχοῦ διάγοντας. Προσέτι δὲ καὶ τὸ τῆς εἰς βασιλέα προσέδου σχῆμα τὸ ἀνέτους σφᾶς διατηρεῖσθαι δίδωσι· πρόσωπον γὰρ βασιλέως θεώ-

μενον συμπαθεῖας ἀνάγκην ἔχειν, καὶ γῶν πρὸς ὥραν, τοῖς κατακρίτοις. Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις δμοια λέγων ἐπειθὲ τε τοὺς ἀνδρας ἀποφοιτῷν τε τοῦ ναοῦ καὶ πρὸς βασιλέα χωρεῖν. Καὶ δὴ παρὰ τοῦ πατριάρχου ἐκχωρηθέντες δόξαν συνοίσον σφίσι τὸ ἀπελθέν (τὰ γὰρ συμβάντα τούτοις πικρά, καὶ ὡς εἰ ἐπὶ καθοσιώσει εὐθύνοντα) εὐθὺς ταῖς τοῦ ιερῶς ἀφοδιασθέντες εὐχαῖς τε καὶ εὐλογίαις τῆς πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην φερούσης ἀπτονται. Α μὲν οὖν ἐπιμέτανοις ἐκεῖνοις Θεσσαλονίκη καὶ βασιλεῖ προσελθοῦσι συνέδη, οὐ τοῦ παρόντος λέγειν καρποῦ. Πλὴν εἰκάσαιτ' ἂν τις ὡς οὐκίς δὲν εὐ ἐκεῖθεν ἐπαθον, εἰ μὴ γε θεραπεύουσι τὸν κατιρὸν συνέδη ταῦτα παθεῖν. Τοῦτο δὲ ἔν μεμονῶσθαι τὸν πατριάρχην δποκλιθέντων, ὡς καὶ τῶν ἄλλων, ἐκείνων.

B λε'. Τὰ περὶ τοῦ σουλτάνου 'Αζατίνου, καὶ τὰ περὶ τῶν Τοχάρων.

[P 153] Ἀναληπτέον καὶ τὸ τοῦ σουλτάνου 'Αζατίνου, δὲς μοιρά τις γέγονε δυστυχής Μακεδόνιον, εἴπω δὲ καὶ Θρᾳκίην, καὶ τὸ τοῦ κομῆτου προσῆγελμα εἰς

percususque a capto destitit qui tanto prius fastu extracturum se supplices, quidquid quivis contra moliretur, ostenderat; eoque sese domum recipiente re infecta, Veccus et Xiphilinus intra septa aedis sacrae tuti securique versabantur; sed nec vineas excindere potuit, cum neuter illorum vineta circa Constantinopolim haberet; ab aedium quoque quibus utebantur demolitione prohibitus est, denuntiato ipsi haud esse illas juris ipsorum, sed Ecclesiæ, quæ usum duntaxat habitandi suis illic ministris precarium concederet. Ergo hic tam scer ulti undique rejectus, et cunctis exclusus quæ tentarat, ne nihil ageret, Nicæam certos misit qui in prædiis istorum in illo territorio sitis vastalicem ab imperatore præscriptam exerce-rent. Cum autem nequiret mitttere illos vincitos, ut fuerat jussus, suadere ipsis institit ut ultra ad imperatorem proficiisci vellent, id communiter tam ipsis quam sibi consilium esse utile disserens, quoniam si volentes ipsi sacro asylo absisterent adeundi principis causa, idonea ipsi apud imperatorem futura esset excusatio omissæ comprehensionis et constrictions ipsorum sibi ab eo imperata. Nam ne illos intra templum caperet, sanctitatem loci et 228 occurrentis ac repellentis patriarchæ auctoritatem prohibuisse, plausibiliter causaturum sese. Porro ipsis sponte abdicantes tutelam sacrorum adytorum ut communi domino se sisterent, fas haud fuisse abs se corripi darique in vincula, facile quemvis videre, nec imperatorem dubitaturum. Plenam igitur ab se quidem fore ipsis securitatem inviolatæ libertatis, si quod suadebat facerent. Nullum autem ab alio quovis metuendum ipsis esse tale periculum demonstrabat, vel quod recta tendentibus ad principem nemo facessere molestiam auderet, vel quia decla-ratio in ipsis patriarchæ palam protegenis patro-

C

cinio tuti ubique inviolatique futuri essent, tan-tis illius ac tam venerabilis respectu potestatis. Denique postquam eo pervenissent, ipso vultu ac conspectu principis certissimum aciebat accepturos ipsos salutis et securitatis pignus; nam faciem imperatoris coram vel ad momentum oculis objec-tam gratias ac venias erga intuentes, etiam pre-damnatos reos, necessariam causam existimari. Hæc et hujus sententiæ alia cum allegaret, persua-sit quod volebat, siquidem illi conducibile id sibi futurum rati, patriarchæ in id iter assensu impe-trato, templi refugium relinquere adque imperato-rem se conferre decreverunt, etiam inde alludent successus in tali consilio spe, quod satis intelligerent ea quæ in ipsos tam acerbe acta essent, decreta esse ab imperatore arbitrato utilia illa esse emolliendæ duritiei patriarchæ et impetranda ab eo suæ ipsius reconciliatonis cum Ecclesiæ. Statim igitur, bene preante ipsis in digressu pa-triarchæ et viam votis prosequente, Thessaloniciam versus profectionem suscepérunt. Quid porro ipsis, postquam eo pervenerunt et imperatorem adierunt, contigerit, non hujus est temporis referre. Ceterum facilis prudentibus conjectura sugge-ret haudquaque illos quidquam gratiæ aut bene-ficii fuisse ab imperatore accepturos, nisi quan-tum promereri obsequendo potuerunt servientes tempori; unde contigit (quod in primis avebat imperator tanto magis solum relinquere patriarcham, 229 bis quoque, sicuti jam alii fecerant, ad par-tes imperatoris transeuntibus.

25. De sultane Azatino et de Tocharis.

Resumenda nunc est naratio rerum sultanis Azatini, qui fatum triste atque infaustum quoddam Macedonibus exstitit aīo etiam Thracibus; et quæ levæ sœvaquo minæ cometæ portenderat eventu

έκβασιν ἔθετο προφανῆ. Ἐκεῖνος γάρ εἰπεὶ πλείστον τῇ Κωνσταντίνου προστετράχως, καὶ δοσμέραι προσδοκῶν ἐπανήξειν μεθ' δτι πλείστης ισχύος, ἐπεὶ τὸ ἐλπίσιν ἀπέγνωστο (ἥδει γάρ ἀλλὰ τὸν βασιλέα πργματεύόμενον, καὶ τὸ κῆδος ἐπειθεῖς τὸ πρὸς τὸν Ἀπαγγένων ὡς οὐκέθ' ὑποστρέψειν), εὐρών τῷ τότε καιρὸν δν ἢ τοῦ βασιλέως ἀπουσί δέοντά οἱ παρεῖχεν, διαμηνύεται τῶν τινι συγγενῶν, ἐπιδέξω γε οντι κατὰ τὰ πρὸς ἄρκτον μέρη τοῦ Βόρεινον πόντου, δυσωπῶν ἐπαρμύνατο οἱ ἀσιδήρω πεφυλαγμένω παρὰ φίλω τῷ βασιλεῖ, οὐδὲν ἔχθροῦ διαφέροντι. Εἶναι γάρ ἐκεῖνων, εἰ βούλοιτο βοηθεῖν, συνελθεῖν Κωνσταντίνῳ καὶ σπεύσοντα παροτρῦναι πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐπίθεσιν. Καὶ αὐτὸν οἰκονομεῖν παρ' ἐκείνον λέναι, καὶ οὕτως ἐκείνων συνόντα ρ̄ζον καθ' ὅδὸν ἐκπεσεῖν εἰς χεῖρας ἐκείνοις. εἰ μόνον Τοχάροις συνεξήσοι ἀμάρα Κωνσταντίνῳ μετὰ Βουλγάρων. Καὶ εἰ μὲν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς βασιλεὺς, εἴ εἶναι τοῖς ἐπιθησομένοις εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ λείαν περιβαλομένους πλείστην δσην, ἔτι δὲ καὶ τοὺς τοῦ βασιλέως πολλὰ λαβόντας ἐπιναζευ-

manifesto, pernice publica patravit. Hic postquam diu apud Constantinopolim tedium contabuisset mora, in dies exspectans reduci se cum magno exercitu in Persidem, ubi spes ejus rei omnis extincta ipsi funditus est, tum longa infinitarum frustrationum experientia, tum maxime quod non ignoraret qui cum suis hostibus clam tractaret imperator, et scđus ab eo ictum cum Apagane compertum haberet, unde satis intellexit nullam sibi redeundi unquam amplius ad amissum principatum reliquam esse fiduciam debere, nactus accommodatam suis rationibus occasionem, absentiā imperatoris, allegat fidum sibi hominem ad quemdam e cognatis in septentrionali Euxini Ponti tractu præpotentem, orans ut sibi subveniret citra ferrum et vincula custodia detento ab imperatore amico in speciem, revera nihil ab hoste differente. Posse enim illum facile, si vellet, auxiliari sibi opes cum Constantino conjungendo, et hunc sponte currentem incitando ad irruendum improviso in imperatorem. Sese ipsum jam id agere, ac consecuturum sperare, ut adire imperatorem sibi liceat, eo consilio ut præsens eum dissimulanter in partas per viam insidias præcipitet. Venire tantum et eductos secum Tochoros cum Constantino Bulgarisque in communem expeditionem traheret; ac si quidem, quod prouum speratu videbatur, caperetur imperator, facile apparere quantum 230 inde honorum in ipsos redundaturum esset: sin id non succederet, certe non posse dubitari quin quæstuossima ipsi foret ista militia, utique reducendo ex ea copias onustas opima præda, cum aliarum omnis generis rerum, tum apparatus ac supellectilis imperatoriæ, ex quibus excipere sibi præstantissimum quidque posset, et ipsum consanguineum supplicem indigna custodia eruptum incolumen ac liberum cum pretiosis spoliis domum recipere. Meminisset prioris suæ gloriæ, ex qua

A γνύειν, τὸ κρείττον τῆς λείας καὶ αὐτὸν διαφερόντως δγομένους. Μεμνῆσθαι τε συγγενεῖς προτέρας καὶ δόξης. Καὶ εἰ μὴ δι' ἄμφω καὶ ὡς συγγενῆ σπεύδειν καὶ ὡς ἀλπίζοντα μεταλαμβάνειν πάλιν τὰ μείζω θερέειν, ἀλλ' οὖν δι' ἐν τούτων ἄξιον συμπράττειν οἵσθαι, ἢ ὡς συγγενεῖ βοηθοῦντα ἢ ὡς εἰδότα κατελεοῦντα. Ταῦτα δηλώσας τῷ φειρ δ' ἀποφρήτων, τὰ πιστὰ λαβὼν ἐκεῖθεν διὰ γραμμάτων προσεποιεῖτο ἐφετὴν εἶναι οἱ τὴν βασιλέως θέαν, καὶ γράμμασιν ἐδηλου τῷ βασιλεῖ, καὶ ίκέτευεν ἐφείναι παρ' ἐκείνον γενέσθαι· οὐδὲν γάρ ἀνεκτά οἱ εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἐστερῆσθαι τῆς βασιλικῆς ὄψεως. Εἰ γοῦν προστάσσοι εἰ δ' οὖν, διὰλ' αὐτὸν ἥξει καὶ οὕτως, ἐπεὶ πάθθις ἐπείγει καὶ τυραννεῖ. Ταῦτα μαθῶν διὰ γραμμάτων [P. 154] ἐφετὴν ἀφικέσθαι παρ' ἐκείνον· ἵδεν γάρ καὶ δυτικοὺς τόπους ἐγγενέσθαι οἱ, οὓς οὐκ τὴν ὄρην κατ' ἀνατολὰς διάγοντα. Οἱ μὲν οὖν σουλτάνι ἐκχωρηθεὶς τὴν ἔξοδον ἐπετάχουν, καὶ πλῆθος χρημάτων ἀφεῖς, ἔτι δὲ καὶ γυναικας

B felicitate in quam miseriam tam arta ipsi cognitionis necessitudine devinctus princeps decidisset, reputans miseretur. Quodsi hæc parum moverent ad audendum quod suadebatur, ac frustum cogitaret inde ipsi proventurum uberem vel successu belli lucroso præmiisqæ victoria, vel a propria gratitudine sui ipsius, postquam sese in statum fortunæ pristinum reposuerit, omnia liberatori debituri. Hæc si viderentur infirma singula, simul tamen conjuncta omnia vim habere maximam apud ejus animum par esse. Ageret igitur, et vel consanguinitatis respectu auxilio veniret, vel suæ infelicitatis, quam ipsi aperiret, notitia indigna ferentem miseraretur. His arcano expositis patruo, litterisque ipsius mutuis assensu ipsius fideque accepta, simulavit desiderare se majorem in modum conspectum imperatoris, in eamque sententiam ad imperatorem scripsit, orans etiam atque ctiam ut sibi permitteret ipsum adire. Neque enim sibi tolerabile videri tanto jam tempore usu ac visu privari charissimi atque honoratissimi sibi principis: jubere igitur quamprimum dignaretur se venire; sin gratificari hoc sibi differret, sciret tanta se uri ejus coram intuendi cupiditate, ut vix sibi temperare posset a profectione istuc injussu tentanda; quod D si faceret ignosci æquum fore, tyrannicam esse vim desiderii, et erumpere plerumque ultra rationis atque humani arbitrii præscripta frenum eluctatos ejus impetus. His imperator acceptis, nec quidquam de occultis quas diximus machinationibus suspicatus, rescripts humaniter indulgens sultani quod petebat, ultro quin etiam invitans ad occasionem usurpandam visendi provincias et urbes Occidui tractus, quarum nunquam hactenus, quippe semper moratus in Oriente, coram et usu præsenti cognoscendarum copia ipsi contigisset. Non distulit sultan concessa 231 uti facultate, sed statim, pecuniæ magna vi opumque cæterarum, uxoribus

καὶ τέκνα καὶ ἀδελφὴν καὶ μητέρα, τὸ μὲν ἐπιλύων Α τὴν δοψίαν, τὸ δὲ καὶ τὰ ἔμποδῶν δποτεμεῖν ἔριστον γνόν, ἔξεισι σὺν τοῖς οἰκείοις τῆς πόλεως, καὶ καταλαβεῖν τὸν βρυσιάνην ἡπειροτοποῦ. Οἱ δὲ γε ἥθεις θεοῖς ἐκείνου παρὰ τὸν βρυσιάνην Κωνσταντίνον γεγονώς, ή μᾶλλον τὴν ἐκείνου σύζυγον, τὰς κατὰ βασιλέως ὑποθήκας προτείνων καὶ πάλι παρακεκινημένους ἔπειθε. Καὶ δὴ πέμψας μετακαλεῖται πλῆθος Τοχάρων ὡς κερδανοῦντας αὐτίκα, εἰ ἐπεξιοιν ἄμ' αὐτῷ καὶ Βουλγάροις. Οἱ δὲ καὶ ἄλλως πλῆθος ὅντες αὐτόνομον ἔτι (οὕπω γάρ τελέως τῷ Νογῷ καθ' ὑπηρόδους ὑποτετάχατο· δὸς γάρ Νογᾶς τότε πρώτως ἀποστατεῖν τῶν δεσποτῶν ἥρχετο καὶ φίλος ἦν κατ' αὐτοὺς ἐν Ἰσψι διάγων, διτὶ καὶ μετ' αὐτῶν ἀποστατεῖς παρ' ἐκείνων οὐ τῷ Κάνῃ, ὡς αὐτοὶ φαίνεν, τὰς χώρας ἐκτάπο, ἀλλ' ἀρετώσας ἴδων ἐστῷ σὺν ἐκείνοις ἐσφετερίζετο) ἄμ' ἀκούοντες τότε ἐσπειδόν, δικηγορίαν ἀγαθῶν χώρας κατατραχείοντες. "Ἔτι δὲ καὶ τὸ κῆδος τὸ πρὸς Νογᾶν οὕπω ἦν συνετώς, διπέρ μετὰ ταῦτα ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Εὐφροσύνῃ δικρατῶν πρὸς ἐκείνον ἔμελλε συνιστᾶν.

præterea liberisque cum sorore ac matre Constantiopoli relictis, itineri se dedit. Tantorum pignorum ibi dimittendorum causa illi sicut partim cura celandi quæ coquebat animo, et omnem a se suspicionem amoliendi, partim prudens metus ne non satis expeditus esset ad ea quæ meditabatur, si tantis charorum capitum affectibus et pretiosarum sarcinarum impedimentis implicaretur. Ita ille cum familiari comitatu egressus urbe ad imperatorem festinabat. Interim autem ejus patruus prosecutus ad Constantinum Bulgarorum regem, cum ei, tum potissimum ejus conjugi consilia sibi suggesta imperatoris invadendi communicavit; et facile, olim videlicet eo propendentes, quo volebat perpulit. Ipse statim certis hominibus submissis magnum ad se Tocharum numerum evocavit. Nec difficile fuit pellicere spe ostentanda ingentis ac parati lucri, si conjuncti Bulgaris prædatum in Romanorum terras exirent. Tocharum numerosa gens tunc adhuc sui juris erat: nondum enim eam sibi plene Noga subjecerat. Hic videlicet Noga rebellare tunc primum et dominorum jugum excutere incipiebat, amici familiaritate cum militibus suis Tocharis et æqualiter civili vivens, socios tunc illos defectionis habere contentus: nam cum ipsis missus, opera illorum subactas bello regiones non Cani (principem illic sic vocant) acquirebat, sed uberes atque optimas illas esse terras animadverens suo proprio atque illorum obtinebat nomine. Hi tunc audita, quam diximus, invitatione ad prædam accurrerunt quali canes ad saginam ruunt impetu, fertiles et opulentas devoraturi regiones. Nondum sedes affinitatis vinculo asirictum Nogam imperatori conjunxerat, quod ille filia notha Eu-phrosyne Nogæ in uxorem danda deinde contraxit. Tunc porro eodem prorsus articulo temporis et 232 imperator urbem versus, rebus in Occidente

B Ταῦτ' ἄρα καὶ ἅμα μὲν δὲ βασιλεὺς πρὸς τὴν πόλιν τὰ κατὰ δύσιν περιελθῶν ἐνέτεινε τὰς δόδους, ἅμα δὲ ἐκεῖνοι ἔξαιρην καταδραμόντες σὺν Κωνσταντίνῳ τὰς δυσχωρίας τοῦ Αἴμου διεκπαίοντες παμπληθεὶ φανερῶς ἐστρατοπεδεύοντο. Οὐκ δέ τούτοις ἡ σύνταξις μίᾳ καὶ ἑρ' ἐνι τόπῳ κυροῦσσα, ἀλλ' ἀγελλὸν κατ' εὐλαμπούς ἐπικεδάννυντο, καὶ κατὰ λόγους ἅμα τοῖς ἄλλοις προσέβαλλον, καὶ δεινὰ ἐπιστούν, σκυλεύοντες, σφάττεοντες, ἀπαγόμενοι, οὐδὲν δὲ τι μὴ πράττοντες τῶν κακῶν. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς τὰ κατ' αὐτοὺς ὡς εἰκὼς ἀκούσας (οὐδὲ γέρα λάθρα καὶ περιλαγμένως τὰς εἰσβολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλὰ δίκην πυρὸς ἀγριου διὰ ταχέων τὸν χῶρον ἀπαντάδειλάμβανον), τὰς φρένας καταστεισθεὶς ἀθρόον ἐπειστούσσις τῆς φήμης, ἐν ἀμηχανίᾳ παντοία τοῦ ποι τράποτο ἦν. Οὔτε γάρ ἦν μάχεσθαι συνταξάμενον· αἱ γὰρ δυνάμεις προδιελόθησαν εἰς τὰ Ἰδία, καὶ μετ' δικηγορίας καὶ τῶν τῆς αὐλαίας αὐτοῦ ἐπανειλύγην, καὶ ἄλλως δὲ ἀμάχητα πρὸς Ρωμαίους τὰ τῶν Τοχάρων. Οὔτε μὴν φεύγειν εὐώδει· κύκλῳ γάρ [P. 155] διειληφότες καὶ περισχόντες τὰ δυχρώματα

C compositis, iter capessivit; et illi de quibus diximus, junctis cum Constantino copiis, repente per invias asperasque Hæmi saltuum ac faucium angustias ingenti multitudine populabundi erumpentes, palam se hostes declararunt, castris in Romana terra positis. Non erat autem una eorum manus, neque uni puriter omnes imminebant loco. sed gregatim per cohortes aut manipulos dispergebantur, et insidiis multis simul locis varie positis uno omnia tempore infestabant, spoliantes, mactantes, abducentes obvios, nullum non passim barbare rapacitatis ac crudelitatis edentes exemplum. Non potuit non statim hæc audire imperator, utique cum isti non dissimulanter aut clanculum bas grastationes exercent, sed libere ac palam more ignis luculenter emicantis et cunctis quæ vi sæva comprehendendarit arentis silvæ partibus exsuperantem alte flammam ostentantis procul. Ardentis igitur improviso isto incendio universæ late regionis raptim ad imperatorem evolans fama perculit vehementer ejus animum, et in magnos eum cogitationum æstu angustiasque conjecit. Nesciebat qui consilii caperet quoque se verteret. Non erat instructa ad gerendum bellum; copiis enim pace confecta paulo ante sacramento solutis, domum militum quemque demiserat; et cum paucis ipse, domestico duntaxat comitatu, quippe per pacatas, uti crediderat, provincias, in urbem revertebatur. Et nec si haberet exercitum auderet committere cum Tocharis, terribili tunc Romanis gente, nec bello a nostris superabili credita. Restabat fugæ consilium: sed eam intercludebant validæ hostium manus, quorum præsidii loca edita universa faucesque, denique aditus exitusque omnes tenebantur. Probabantque ubique se adesse unquam non stragibus edendis, et solutissima melu omni quoquoversum incurandi licen-

σὺν οδενὶ φόνῳ διέθεον πανταχοῦ, οὓς μὲν σφάττον- Α τις παμπληθεῖ, οὓς δὲ ἀπάγοντες ἐλεινὰ τοῖς βαρ-
βάροις σκύλα, ὡς μηδὲν εἶναι δύου προσδάς τις ήθελε
σώζεσθαι ἐπιεικῶς ἐλεύθερον. Καὶ δὴ κύκλῳ περι-
στάντες δύον οὕπω προσμίξειν τῷ κρατοῦντι. Οὐδὲ
γὰρ δύον καὶ ἡμίσεις ἡμέρως ἵπηλατοῦντι διαστῆμα
ἢ τῆς δύο, ἐφ' δύον πάρ' ἐκάτερα οἱ πολέμιοι διηγ-
γέλοντο τὰ δεινὰ τράττειν, ὡς ἔκεινους ἐσπέρας
κατασκηνεῖν δύεν πρωτας ἔξωρμα διβασιλεύς, καὶ
ἄλλους ἔκειθεν ἔξωρμάν τήμερον δύου χθὲς ἔκεινος
κατέμεινε. Τόση τις ἡν σύγχυσις τῶν ἐπιόντων ὡς
μηδὲν αὐτοὺς κατὰ φάλαγγας μένειν, ἀλλὰ πανταχοῦ
ἐκθέειν λημμάτων ἐλπίδι ὑπὲρ δέος τοῦ παθεῖν ἀπαν.
Ἐν δὲ ἀνὰ μέρος καὶ δι Κωνσταντίνος ἐφ' ἀμάξης
φερόμενος (τὸ γὰρ σκέλος κατεαγώς ποτε οὐκ εἶχε
κατὰ τρόπον τοῖς ποσὶν εἰς δύον τότε χρῆσθαι οὔτε
πεζῇ, οὐχ ἡπτον δὲ καὶ μεθ' ἴππων), τοὺς Βουλγά-
ρους ἀμφ' αὐτὸν ἔχων, καὶ αὐτὸν δηποτε σκηνοῦλη ἐπέχων
ὡς καταληφόμενος μονωθέντα. Οἱ γὰρ περὶ τὸν βα-
σιλέα πάντες, δύον δὲν θεραπευτικὸν καὶ οἰκιδιον,
ἀμφ' αὐτοῖς ἔκαστος δείσαντες, ἄλλος ἄλλος πῃ
δρυμῷ πάσῃ φεύγοντες παρεδύοντο, ἀφέντες καὶ βα-

σιλέα περὶ ἐσυτοῦ φροντίζειν δύως σωθεῖη. Σπουδὴν
γὰρ ἔκαστος ἐποιεῖτο τοῦ μόνον σωθῆναι, καὶ ἀμελεῖν
παρεσκευάζον τοῦ πλησίον οὓς μὲν οἱ προμηθεῖς φό-
νοι οὖς δὲ καὶ δειλίᾳ ἄκαριοι, τοὺς μὲν ὡς ἐξ ἀνάγ-
κης, εἰ μὴ σπουδάσσειν, ἀλώσεσθαι προσδοκῶντας,
τοὺς δὲ μηδὲν εἰδότας οἱ κακοῦ γεγόνασι, τῷ βλέπειν
ἄλλους εἰς ἔννοιαν ἔρχομένους καὶ διὰ ταῦτ' ἀποχω-
ροῦντας δηπη τις ἥπικε σωθῆσεσθαι. Οὐ γὰρ δὲ
συνηπικότας κατὰ συντάξεις ἐπιόντας δέχεσθαι
τοὺς ἔχθρούς· δι γὰρ ἄγων ἔκεινους καὶ αὐτὸς συντε-
τάρακτό τε τῷ αἰφνιδίῳ, καὶ δηπη φύγοι ἐσκέπτετο.
Οὐλγοὺς γοῦν περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ μάλιστα τοὺς οἰ-
κειοτάτους καὶ οἰς ἐπίστευε πλέον, σὺν ἔκεινοις ἄμα
μὲν τὰς ὑποχωρήσεις τῶν φοβερῶν ἐποιεῖτο καὶ ἀμ'
ἐπέροις φοβεροῖς προσέκρουεν, ὡς τοὺς μὲν ἀποδι-
δράσκειν τοῖς δὲ ἐμπίπτειν, καὶ τῶν προτέρων μὴ
φάνειν ἀνεῖσθαι φόδον καὶ δευτέρους ἐκδέχεσθαι
μείζους. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ὄρων ἀναστή-
ματα φαγτασίαν παρεῖχον πολεμίων, ἐπεισπεσούσης
δειλίας δράτου. "Ομως δὲ καὶ ἄλλως ἡγρέλλετο τὸ
δεινόν· οὐ γὰρ δὲν δστις καὶ προσιὼν δὲ καὶ φανεὶς
ἐξ ἑτοίμου οὐ φόδον ἥγγελλε. Καν που καὶ παρεσκευ-

lia, cunctis pariter locis partim trucidatorum
acervatim cumulos struentes, partim raptantes
233 libera corpora omnis etatis in cervitutem ad
barbaros miserabilem, ita ut omnino quocunque
quis prodire cogitaret, nullam viam a præsenti exi-
lio non dico plane tutam, sed ne talem quidem cui
verisimiliter aliquatenus posset fidere et caput sa-
ludemque suam cum nonnulla vel dubia spe com-
mittere, ullam usquam reperiret. Cæterum illi om-
nia per circuitum in hunc, quem dixi, modum
velut indagine amplexi, ita ex omni parte prope-
rabant, ut tantum non contigui telis ac mrmibus
in momenta singula cominus adorituri timerentur,
vix tanto ab illis pone instantibus spatio quantum
itinere dimidiæ diei facile possent emetiri, impe-
ratore cum familiaribus paucis equitante eodem
que assidue turbato accurentibus ab utroque latere
trepidis nuntiis direptionum ac cædium, quæ
nusquam non circumstantium locorum exerceban-
tur. Admovebatque metum quod fere contingebat,
unde mane discessisset imperator, ibi hostes ta-
bernacula vespere figere, et in quo pago aut oppido
ipse heri pernoctasset, ex eo prodire hodie in-
festas ita licenter ac secure latrocinantium ma-
nus, ut manipulatum palare dispersi et quocunque
alliceret præda inordinati accurrere non dubita-
rent: eo fiduciæ ac contemptus nostrorum armorum
impune hæc tenus ausorum experientia devenerant.
Ductabat in propinquuo sejunctum a Tocharis suo-
rum agmen Constantinus curru vehens: fracto enim
quondam crure ita nunc adhuc utebatur debili, ut
nec pedes incedere nec equitare potis esset. Te-
nebat circa se Bulgaros plurimos expeditos in
equis, evagari eos ut Tocharos non sinens, sed in-
tentia cura semper inquirens ubinam diversaretur
imperator, proposito scilicet ac cupiditate eo con-

festim irruendi capiendique ipsum pene jam solum
relictum. Nam quæ turba illum familiæ ac mini-
sterii domestici comitari cœperat hoc iter ingre-
dientem, diffuebat in horas, metu fidem ac reve-
rentiam vincente, unoquoque pro se sollicito, mo-
do suam ipsius veloci fuga et penetratis latibulis
ignotis hosti salutem in tuto possuisset parum
pensi **234** habente quid sociis, quid ipsi contin-
geret principi. In quo erat mira et misera varietas
incondite quoquoversum ruentium, cum alios pru-
dens timor, alios panica consternatio, alios rumor
falsus, quosdam ignaros alioqui quid ageretur,
ipse tumultus anxie circumspectantium et cursan-
tium contagione inquietudinis quadam abriperet
quo salvum se quisque sperabat fore, hoc jam
effusius et verecundia minori, quod nec si quid
cuiquam præsentis ad resistendum esset animi, fa-
cultas ejus rei adesset ulla, utique ipso ductore no-
vitate mali subiti perculso, spcm palam repugnan-
di damnante omnem, et nihil aliud quam fugam et
latebras quærente. Hic ergo cum paucis quos habe-
bat secum reliquos ex maxime intimis ac fidissi-
mis, prorsum retrorsum, lœva dextra, in partem
omnem se circumagebat vitabundus et incurrens,
Dhinc repulsus terrore conspecti mali, pejus illic quæ
refugerat reperiens, tum a quæsito alibi perfugio
specie tetrioris inde se ostentantis exitii exclusus,
anxius semper et astutus, perturbatæ, ut sit, menti
errore oculorum formidinem addente, ac juga
montium aliaque obiter apparentia in hostes arma-
tos irruentesque deformante. Imaginabant subinde
miseriam desperantis jam principis olviorum un-
decunque atroces nuntii, vera, dubia, ficta, tristis-
sima omnia horrendaque referentium. Id eæpe co-
mites experti submovebant deinde venientes, neo
affari principem sinebant, unde etiam utilium indi-

άκετο συγκατιέναι [P. 156] πρὸς τὸν ἔχθρον ἐπὶ τῷ μαθεῖν δόσσοι καὶ δπῶς ιοιεν, οἱ περὶ ἑκεῖνον διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου κατεῖχον, ὡς ἐπὶ μόνον δρῆν τὸ σώζεσθαι. Μόλις γοῦν νυξὶ καὶ παροδίαις βοηθούμενος προσβαλει τῷ Γάνῳ, ἀπολιπών τὸν λοιπὸν ἡγετεῖν δῆμην σώζοιντο. Τῶν γὰρ κατόπιν ίόντων καὶ μάλ' ἀπεγίνωσκεν ὡς ἀλωτομένων. Ἡσαν δ' οὗτοι οἱ δὴ τὸ βασιλικὸν ταμεῖον διεκδικήσον, καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν σουλτᾶν Ἀζατίνην Ἐκεῖνος μὲν οὖν διόδον τὸ δρός, ταχυδρόμους πέμπων, ἔνθεν μὲν ἐσκέπτετο τὸν ἔχθρον ἐπιόντας λανθάνων ἐκρεύγειν, ἔνθεν δὲ καὶ ταχυναυσούσαν τριήρη προσχεῖν διὰ ταχέων τοῖς δρεσι παρεσκεύαζε. Καὶ δὴ τὸν μὲν ἐκ τόπου τόπον ἀμειδῶν συνετῶς ἐμφανεῖς δύτας κατὰ τὸ λεληθὸς διεδίδρασκε· τὴν δὲ μαθῶν εὐτρεπισθεῖσαν παρεῖναι, συγκαταβάς τοῖς λοιποῖς τοῦ δροῦς ἐπέβινε τὸ καὶ ἐς Κωνσταντινούπολιν διεσώζετο. Οἱ δ' ἄλλοι διασκεδανύμενοι πανταχοῦ τῆς Θράκης οἱ μὲν ἡλίσκοντο, οἱ δὲ ἐκ τοῦ παρὰ δόξαν καὶ διεσώζοντο. Οἱ μέντοι γε τῶν οἰκείων, οἵς τε τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐπετέτραπτο, σύν τούτοις δὲ καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν σουλτᾶν, τὰς τῶν ἔχθρῶν μόλις διαδράντες

ces qui de hostibus quo loco essent et quid agerent, necessaria scitu suggesturi advolarent, inauditos repelli coantgebat, imprudentia sine dubio excludentium magna: sed sua eos excæcaverat consternatio, nimio, ut fit 235 exitii metu in exitium ruentes. Tandem ægerrime, fæventibus noctium tenebris, juvante ad latendum solitudine callium inviorum, Ganum montem concendit imperator, reliquitis comitibus, et sibi prout quisque posset jussis consulere. Nam eos suorum qui pone assectabantur magis magisque desperabat effugere posse manus hostium. Erant autem hi qui penum et pecuniam imperatoriam portabant, et sultan Azatinus cum suis. Porro imperator ubi montem subiit, celeres in diversa mittens, hic quidem adventantes speculabatur, attentione summa satagens latere ipsos et effugere; in aliam vero partem missos curare diligenter jussit ut triremis quam primum occurreret, monti qua mare tangit confestim se admovens; et hostes quidem mox apparentes locum ex loco mutans solerter elusit, nunquam iis etsi acerrime indagantibus conspectus. Triremem autem cum cognovisset instructam prestat esse ad designatum littus, eo cum exiguis comitatus dilapsi reliquiis descendens e monte concendit in paratam navim, et sic Constantinopolim salvus tenuit. Alii passim dispersi per Thraciam partim capti sunt, partim præter opinionem incolumes evaserunt. At illi domesticorum quibus erat imperatoriæ suppelletilis et pecuniæ deferendæ cura commissa, quibuscum, ut est dictum, sultan ibat, ægre manibus hostium elapsi. Eni arcem subeuntes paululum a gravissimis ærumnis respirarunt. Sed non longa illis contingit remissio laborum. Nam hostes cognita de sultane ubi esset, et eum cum aliis in Eni arce versari, statim congregati cum Constantino universi urbem

A χεῖρας τὸ τῆς Αἴνου φρούριον ὅπεισδύντες τῶν δεινῶν ἀναπνέουσιν. Οὐδὲ μὴν δὲ καὶ εἰς πολὺ σφίους ήν ἡ τῶν πόνων ἄνεσις, ἀλλ' ἑκεῖνοι μαθόντες τὰ περὶ τὸν σουλτᾶν, καὶ διὰ τῇ Αἴνῳ προστένει, διμόδη καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἑκεῖσε πανδημεὶ σύναμψ καὶ τῷ Κωνσταντίνῳ συναθροισθέντες τὴν πόλιν περικάθηντο καὶ δεινὰ ἐποίουν, δῆλοι δύτες ὡς ἀνάστατον ποιήσοντες. Ἕκροδολίζοντο γοῦν καθ' ἡμέραν περικυκλοῦντες τὸ φρούριον, καὶ ἡπελουν τοῖς ἐντὸς, εἰ μὴ προδοίεν, τὰ χειρίστα, Οἱ δὲ δρῶντες μὲν καὶ τὰ δεινὰ ἐν χρῷ σφίσιν δύτα, καὶ ὡς οὐ φυκτὰ τὰ κατὰ σφῖς, εἰ ἐπιβρίσσειαν πλῆθος δύτες οὐδὲ τοῖς μικρὸν λογιζόμενοι, δρῶντες δὲ καὶ τὸ φρούριον ὡς κατερριμένον καὶ ἐνδῶσον αὐτίκα εἰ μηχανῆμασι προσκρουσθῆ, ἐν δεινοῖς ήσαν. Πλὴν οὐδὲ οἱ γε κατέρρθούμουν μὴ καὶ προνοεῖν ἑαυτοῖς τὰ εἰς σωτηρίην. Ἐν μέρει δὲ καὶ οἱ περὶ τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐννοιαῖς μείζοις ή φέρειν ήσαν, πῶς θν διασωθεῖν τόσος σωρὸς χρημάτων, δοσος ἐν νομίσμασι καὶ δοσος ἐν διαφόροις θεωρούμενος εἶδεστι. Καὶ γε καὶ περὶ πλείονος τῆς σφῶν σωτηρίας ποιοῦντες, δαινὸν ἥρούμενοι καὶ πεσόντων ἑκείνων εἰ τόσων τὸ κοινὸν στε-

obsederunt, oppugnantes quam poterant ferocissime, ac plane præ se ferentes destructuros se oppidum cum arce. Corona igitur cinctam munitionem sagittis undique 236 ac jaculis per diem continue petebant, et atrocissima quæque presidiariis, ni se dederint minabantur. Qui autem intus erant in arto se deprehensor, admota cominus et jam cutem exorsa urere ineluctabilis vi mali, sentientes, astutabant anxi et tantum non despondebant animos haudquaquam sese pares repellendis assaultibus hostium, si, quod mox futurum apparebat totis viribus irruerent, quippe qui se tanto ipsis inferiores numero viderent, ad hæc arce inclusosse infirma et semidiruta, cuius quæ restabant integra haud essentiam solidi operis ut possent machinarum mox undique admovendarum sustinere impetum. Tamen in tantis malis memores virtutis nullam diligentie providentiæque partem omittebant, omni ratione satagentes et se ipsos et sibi commissam servare arcem. Peculiaris inter hæc sollicitudo erat custodum imperatoriæ suppelletilis ac pecuniæ publicæ, quo ferrent et ubi salvum in tuto deponerent tantum acervum rerum pretiosissimarum, quantum in cistis conditum numerum ferebant partim aureæ argenteæque monetæ, partim vasorum ac vestium conspicuæ artis ac pretiæ. Tandem rei momento et sui ipsorum officii debito perpenso, suarum esse partium statuerunt vitam potius profundere quam tanto thesauro in manus hostium tradendo irreparabili damno rempublicam affligere. Certi ergo conatu omni atque industria contendere in custodiendo tanti pretiæ deposito primum pretiosissima gemmas et margaritas velis quibus erant intextæ detrahentes, una cum ornamenti imperatoriis et eo quod in tota penu erat exquisitoris pretiæ, abstrusissimis infodientes sub terra commandarunt late-

ροίτο, πρόνοιαν φυλακῆς ἐποίουν. Καὶ δὴ λίθους μὲν ἄ
ἐκείνους καὶ μαργάρους τῶν πέπλων ἀπέσπων καὶ
ἐν ἀφανεῖ κατέκρυπτον ἄμα καὶ τοῖς βασιλεῖσις φο-
ρέμασι, [P. 157] καὶ πᾶν εἰ τι λαμπρὸν καὶ τίμιον
παραβιούντες ἑτέρουν, αὐτοὶ νέ πρὸς τῶν πολεμεῖν
ησαν σὸν τοῖς λοιποῖς, καὶ ἡδ' ὅσον ἔχουν παρε-
σκευάζοντο, ἔνδοθεν βάλλοντες τόξοις τε καὶ σφέ-
δόναις. Ἀλλ' οὐκ ἤντον τὸ παράπεντα τῷ γάρ πλήθει
οἱ ἔχθροι περιῆσαν, καὶ κλίμακας εὑτρεπίσαντες
ἐπιθεῖναι τοῖς τείχεσιν ἐπειρῶντο· παρωτρύνεις γάρ
ἐκείνους πλέον καὶ ἡ τῶν χρημάτων εἰς χειρας δύον
οὕπω γενησούμεναν ἀλπίς, καὶ ἐπέβριθον ὡς λαρύ-
ζοντες. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὸ πολὺ πλῆθος, οἷς οὐκ ἦν
ἄλλο ἢ τὸ κερδαῖνεν προὔργου πεντός· οἱ δὲ γε
προεστῶτες καὶ οἰς ἦν ἡ σκάψις, τὸ μὲν κερδαῖνεν
τοὺς ἐκείνους καὶ ἔκινθεν ἐκ τῆς χώρας εἰχον ἔτοιμον
ὅν καὶ πλέον ἢ τὴν σφῶν ἐμπιπλῆν ἐπιθυμίαν, αὐ-
τοὺς δὲ εἰς ἀστοχοῖον τῶν ἐξ ἀρχῆς προκειμένων γέ-
λωτα ὅρλειν ἔνδιμιζον. Ὅθεν καὶ πέμψαντες μετὰ
τὴν παράστασιν τῶν δεινῶν καὶ τὸ δεῖξαι ὡς ἵκανοι
εἰσὶ περιγενέσθαι καὶ πάντα ἔχειν, ἡδ' ἐν τῷ σουλ-
τᾶν τὸ πᾶν ἀτίθουν, καὶ ἀπῆτουν ἐκείνον ἄμα λαῷ τε

bris. Ipsi sic expediti accinxerunt se cum cæteris
ad quam fortissime pugnandum, faculantes simul
omnes e muris in oppugnatores arcubus et fundis;
quanquam in hoc quidem proficiebant parum, ob-
ruente multitudine 237 hostium, qui etiam præ-
paratis scalis in muros insilire conabantur. Addebat
enim ruentibus calcar oder subemanans tantas in
propinquo ac quasi sub manum pecunia jacentis,
cujus opimæ objectæ faucibus ac quasi famem
afflato ex vicina nidore proritentis confestim abli-
guriendæ admota prædæ spes immane quantum
rapacissimæ gentis, toto dudum nisu incumbentis
ad perrumpendum quidvis obstans, novis cumulis
furoris inflammabat impetus. Et tamen cogitationes
erant vulgi duntaxat minoris ac militaris fœcis,
lucrum intuentis uatum, eo cuncta referentis, extra
id nihil magnopere curantis. Alia sentiebant opti-
mates ac duces, querum arbitrio deliberationes
concludebant et regimen vertebarū universum.
Hos cupiditas inhiens et svarce spes in hujus arcis
oppugnatione non tenebant, facile utique videntes
affatim extra prostare per regionem universam
spoliorum ac prædæ, quæ raptu congestuque faci-
lior ad exsaturandam quantamvis aviditatem satis
esset. Sed eo movebantur quod providebant se,
nisi destinata perficerent, risum debituros impune-
que fore ludibrio. Quare ad finem propositum rec-
tam hanc esse viam reti, territos, ut par erat
credere, apparatu atque insultibus primis Romanos
custodes arcis per certos homines tentarunt, admo-
nentes hand esse ipsos resistendo, et satis pro sua
prudentia videre posse Constantiū et Tocharos
facile perficere quod erant aggressi, et arcem unam
istam a fundo diruere. Consulerent igitur sibi et
ciadem ultimam matuta nec indecora pactione
præverterent. Has leges compositionis fore: Sulta-

PATROL. GR. CXLIII.

καὶ χρήμασι, καὶ τούτεσθεν καθυπισχνοῦντο σφίσι
τὴν ἄδειαν. Τοῖς δὲ ἀκούσασιν ἡ βουλὴ διάνδιχα ἦν·
τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει διδόναι, ὡς κρείττον ὃν αὐτὸν
ἐκονύσας ἐκδόντας τῷλλα περιποιεῖν ἢ μὴ θέλοντας
πρὸς τῷ συγαποβαλεῖν αὐτῷ τὰ πάντα καὶ αὐτοὺς
κινδυνεύειν, οἱ δὲ τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως ἀντετίθουν
φόρον, καὶ ὡς ὀπομονήτεον ἔλεγον· τάχα γάρ κά-
κεθεν προσαποστελεῖ δύναμιν (μηδὲ γάρ ἀμετίσειν
τόσων χρημάτων) καὶ προσδοθῆσαι διὰ θαλάσσης
καὶ ἡμίν ἐπειμονεῖ τὸν κινδυνον. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ τὴν
τοῦ σουλτανὸς κεφαλὴν ἀποτεμνεῖς ἔξω τοῦ τείχους
τοῖς ἔχθροῖς ρίπτειν, ὡς ἡ καραδόκησαν ἀποχωρεῖν,
ἢ ὥρμηθεντα ἀμύνεσθαι ἡμᾶς ἀντέχειν ἐνας θενά-
του, καὶ ἡ Θεοῦ που συνεργής περιγενέσθαι ἢ πίπτειν
ὑπὲρ τῆς εἰς βασιλέα πίστεως. Ταῦτα βουλευομένων
ἐκρέπει μὲν ἡ δευτέρα βουλὴ, καρτερεῖν καὶ ἔτι ἐκ-
δεγομένους βοηθεῖν, καὶ τοῖς μὲν ἔξω ἀναρτῷ ἔλ-
πιδας ὡς ἐκδωσίοντας, αὐτοὺς δὲ μένοντας εὐ τὰ
κατὰ σφᾶς ὡς οἶδον τε τίθεσθαι, ὡς ἀνθεξομένους
ἔφ' ὅσον παρέκεινται καὶ μὴ βοηθεῖσας φενείσθης. Εἰ δὲ
κινδυνεύοιεν πλεόνων ἐπιβρισκάντων τῶν χαλεπῶν
κεφαλὴν μὲν τοῦ σουλτανὸς μῆτ' ἐκκόπτειν μῆτε βι-

nem cum populo et pecunia dederent, ipsi salvi
abirent quo liberet, omnis ab se molestias securi.
His Romani auditis in duas se contrarias sententias
sciderunt. Quibusdam videbatur præstabilius dari
ultra mature quod mox extorquendum vi erat, et
beneficio exitium redimere cum sibitum iis pariter
impendens, quæ stulta supra vires obstinatione
tueri contendenter. Ab his alli dissentiebant, con-
tra dissenserentes ista qua ab hostibus exitia metue-
rentur, justius ab imperatore formidanda; qui uti-
que ipsoe, si juratam fidem terrore abjicerint, me-
ritis legum suppliciis mactaturus 238 sit. Quare
aiebant obfirmandum animum in resistendi constan-
tia, et patienter exspectandas copias imperatoris
ipsis sine dubio non ita multo post auxilio venturas;
non enim negligetur prudentem principem tan-
tam suam pecuniam servare, missa strenue classe
quæ patente mari auxilia portare et obseidioni solven-
dæ suffictura: id vel si deforet, censere se se ab-
scissum sultani caput ad hostes e muro superne
jactandum: aut enim quos ibi detinuissecat etenus
cupida exspectatio recipiendi sultania, desperato
jam ejus voti effectu recessuri confestim erant, aut
ipsiis irritatis amici se deinde et sevius in nos ad ultio-
nem expetendam ruentibus, optabilem nobis occa-
sionem datum iri vel fidei erga imperatorem nostrum
obita pro eo pugnando morte obsignandæ, vel
gloriæ, si Deus adjuverit, victoria. Talia ubi al-
terantes utrinque aliquandiu jactarunt, media
tandem sententia prævaluit, decernens perseveran-
dum adhuc et exspectandum auxilium imperatoris,
neccamen plane præcidendam hosti deditioñis spem,
quin eam potius alendam industria et simulatione,
quo ipsi suspendantur animis, et extreniis tempe-
rantes conatibus re in longum tracta otium auxiliis
nostrorum huc se admovendi prebeant: rebus inte-

22

πτεν· περαβόλων γάρ ἀνδρῶν καὶ θανατώντων τὸ τόλμημα είναι, τὸ δ' ἐν σπονδαῖς ἀποδιδόναι τοῦ σώζεσθαι τὰ λοιπὰ εὐδόλου ἔγγυς προνοίας. Τούτοις συγχροτηθέντες τοῖς λόγοις πέμπουσι τὴν ταχίστην καὶ ὑπισχνοῦνται βουλευσαμένους [P 158] ἐφ' ἵκανον ἔξανθειν δὲ τι ζητοίεν. Καὶ ἦν μὲν αὐθημερὸν ἡ ἀνακαχή, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐς πλέον ἡφίουν, ἀλλ' ἐπολιόρκουν κυκλοῦντες καὶ μάχην καρτερωταν συνιστών, πρὸς ἣν οἱ ἐντὸς ἀντέχειν κατηναγκάζοντο. Καὶ πολὺς ἦν ἡ ἐξ ἀμφοτέρων ἔρις. Ὡς δ' οἱ ἐντὸς ἥδη ἡσθένουν καὶ δὲ κίνδυνος ἦν κατὰ κεφαλῆς, πρεσβεύονται παρέκεινους ή μὴν ἔκδιδόναι, πλὴν ὑφ' ὅρκοις τοῖς κατὰ Θεοῦ καὶ θείων (καὶ γάρ πρὸς τὸν Κωνσταντίνον διεμηνύοντο) ἀσφαλῶς γενομένοις. Οὕτω διαπρεσβεύομενοι, κατανευσάντων κακείνων, ἐπὶ πᾶσι χρῶνται τῷ ἔκειται ἀρχιερεῖ, 'Ο δὲ τὴν Ἱερατικὴν στολὴν ἐνδὺς, λαβὼν τὰς θείας εἰκόνας, σὺν παντὶ τε ἔξεισι κλήρῳ καὶ παρὰ τὸν Κωνσταντίνον γίνεται. Καὶ δὴ τελεσθέντων τῶν ὅρκων δὲ Θεῷ καὶ τῷ Ἱεράρχῃ εἴσειται μὲν δὲ ἀρχιερεύς, ἔκεινοι δὲ εὑδίς καὶ σουλτάνι καὶ πάντα τὰ ἔκεινου σὸν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἔκδιδοῦσι, καὶ αὐτίκις ἀνεχώρουν λαβόντες, μηδὲν ἀλλο, προσέπιεντες· ἡσαν γάρ τὰ τῶν ὅρκων ή μὴν τὸν σουλτάνην λαβόντας ἀρκεσθῆναι, μηδὲν πράξονται πλέον. 'Αλλ' ὡς ἔσικε, τὸ μοιρίδιον ἰσχυρὸν, καν δὲ τι βουλεύεσσαι τοις ἀντιπεριστῆν τὸ μόρσιμον. Τῆς γάρ

rim nostris quam fieri poterit optime providendum, ut quam diutissime resistemus, tardante quantumlibet auxilio; ac si vis interea major ingruerit, nunquam eo tamen deveniendum ut aut abscondamus aut projiciamus sultani caput: nam id facinus esset temere furentium et insana desperatione mortem sibi vituperabilem accersentium. Quæ porro quoad vires suppeterint defenderis fortiter, ea, vel potius reliquias eorum semiconsumptorum, defensione ipsa extimos jam discrimine urgente pro salute ac capite pacisci, sapientis affine providentia censemur. In hæc decreta ubi omnes consensissent, mittunt statim qui hostibus promittant facturos se quod 239 juberent, postquam aliquam, cessatione oppugnandi, liberam ipsius indulsisserat consultandum moram. Concessæ in unum illum diem induciæ, quas cum produci postulassent, nihil ultra impetrare valuerunt: quin potius die statim sequente omniex parte vehementissime oppugnati summa vi resistendo contendere sunt coacti. Certatum utrinque totis viribus, quoad jam fatiscentes obseSSI, et futurum clare cernentes ut mox opprimerentur prævalente multitudine, mittunt tandem qui dedicationem pollicerentur, ea tamen conditione, si prius in pacta conventa jusjurandum solemne per Deum et divina rite ab oppugnantibus daretur. Ea legatio directa ad Constantinum est, quicum securius tractari posse videbatur; quo assentiente oblatis, etiam de consilii et ducum exercitus sententia, adhibitus ad juramenti cæremoniam loci antistes pontificalem induitus stolam, sacras imagines menu gestans, cum suo universo clero prodiit ad Constan-

A ἐπιγενομένης ἡμέρας καὶ δευτέρας μετὰ τὴν πρᾶξιν φαίνονται κατὰ θάλασσαν καὶ αἱ τοῦ βασιλέως τριηρῖτες. Καὶ αἱ μὲν δύο οὔπω ἐνώρμουν πρὸς τοῖς λιμέσοις, τοῖς δὲ μετέμελε τῶν συμβάντων. 'Αλλ' οὐκ εἶχον τι πράττειν οὔτε γενομένων. τὸ γάρ ἐπιμηδῆ μεταμελεῖν ἦν, ἀλλ' οὐκ εἶανοι τὸ σύνολον. 'Οθεν καὶ ἐπεὶ οὐκ εἶχον μεταμελέμενοι τὸ γεγονός ἀποτιτον θεῖναι, ἐπὶ τοῖς χρῆμασι τοῦ ἀσφαλοῦ προύνουν, μὴ καὶ ἐπὶ τούτοις σφαλεῖεν. Ἐπεκλήμμωρε γάρ καὶ ἐπὶ δέ τόπος ἔχθρων διασκεγγαννυμένου τοῦ πλήθους. Τῷ τοι καταντικρὺ μὲν τῆς πόλεως τὰς τριηρῖτες ἐστησαν φέροντες, στίφος δὲ ὄπλιτῶν ὡς τεῖχος ἐφ' ἐκάτερα στήσαντες οὔτως ἔκηγον τὰ τῶν βασιλείων χρημάτων, καὶ φέροντες ταῖς τριηρεσιν ἐναπετίθουν. Τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ἐμβάντες ἀπέπλεον. 'Επεὶ δὲ κατέλαβον τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τῷ βασιλεῖ ἡγγέλλοντο τὰ πραχθεντα, αὐτίκ' ἐκείνος πρὸς τὴν ἀγγελίαν παροξυνθεὶς ἀσχετος ἦν τῷ θυμῷ καὶ δεινὰ ἐποίει. Καὶ δὴ τὸν μὲν ἀρχιερέα εἰς τὴν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας κρίσιν καθίστα, καὶ ἐκρίνετο, καὶ ἔγγυς ἦλθε τοῦ κινδυνεύειν εἰς τὴν ίδιαν ἐπιτιμίαν ὡς τοῖς πραχθεῖσι μεσολαβήσας ἐκείνος· τοὺς μέντοι γ' οἰκείους δὲ βασιλεὺς μαστίξας καὶ ὡς ἦν γυναικείας ἀτιμώτας στολαῖς δὲ προσώπου [P 159] ἐποίει. Καὶ πέμψας τὰς μὲν τοῦ σουλτάνου εἰς γυναῖκα καὶ θυγατέρα, ἐτι δὲ καὶ μη-

C tinum. Nullam die moram fecit promissorū a se fidem Deo teste sanciendi conceptis rite verbis, sub auctoritate ac nutu episcopi præsentis. Qui cum ad suos rediisset, statim qui arcem tenebant sultanem dimiserunt cum suis rebus cunctis universoque ipsius comitatu. Eo recepto confestim hostes recesserunt, nihil amplius facesentes molestiae: cautum enim sacramenti formula diserte fuerat ut sultane ipsis tradito contenti nihil ultra requirerent. Hoc eventu apparuit ineluctabilis divini cœcreti potentia, cui frustra obsistere conetur vis ac prudentia quantavis. Die sequenti, secunda ab ea qua deditus sultan est, apparent in mari triremes imperatoris; quarum appulsa vicino tantum non jam subeuntium portum 240 sera festinatæ deditiois pœnitentia imperatorios invasit. Sed quæ facta erant infecta fieri nequibant. Cum ergo aliud non possent, ne supellectilem et pecuniam imperatoris e tantis tam ægre hactenus periculis servatas in aliquo adhuc discriminæ relinquenter, utique in regione hostibus iisque rapacissimis redundant, ordinatis utrinque in binam seriem ab arce in portum militibus armatis regias illas gazas eduxerunt imposueruntque triremibus; tum super et ipsi concendentibus solverunt. Inde ubi appulerunt Constantinopolim, cognitis imperator quæ contigerant immane quantum excanduit. Ac antistitem quidem ad tribunal ecclesiasticum reum fecit; parumque absuit quin is acerbo supplicio lueret functionem recepti jusjurandi. Domesticos quidem suos ab Αἰνι arce reducere, prius flagellatos, inde muliebribus ad exprobationem ignavia dehonestatos stolis, a conspectu

τέρχ καὶ ἀδελφὴν ταπτομένας, καὶ τοὺς ἐκείνου παῖς δας σὺν τοῖς περὶ ἐκείνους ἄπασιν εἰρκταῖς ἀσφαλέσιν ἐδίδου. «Οσον δ' ἦν ἐκείνῳ πλῆθος χρημάτων ἐν ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ καὶ πέπλοις ἔξαλλοις, ἔτι δὲ καὶ στολαῖς καὶ ζώναις, ἀλλὰ καὶ μαργάροις καὶ λίθοις, πάξιμοι δὲ, ὡς φασὶ, καὶ ἴκανον εἰς τρυφὴν Περσικήν, τῷ κοινῷ ταμιεύῳ προσαντέθησι.

καὶ. «Οπως ὅπεδέξατο δὲ πατριάρχης ἐλθόντα τὸν βασιλέα, καὶ μεθ' ὅσου ἐλέγχου καὶ ζήλου.

[P 160] Τέως δὲ, πρότερον δὲ ταῦτα γεγενῆσθαι, ἐπεὶ πολὺς δὲ πατριάρχης καλῶν τὴν τὸν βασιλέα κατὰ Χριστιανῶν ἐκστρατεύειν ὡς οὐκ εὐδόκησον πάντως ἐμφύλιους κινοῦντα πολέμους, τότε μὴ κατὰ τρόπον βασιλικὸν τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι, τῷ μεγάλῳ νεῷ ἐπιστάντι· ἐφ' ᾧ προσκυνῆσαι καὶ ἀποδῦναι τὰ τῆς εὐχαριστίας βύσια, κατελθὼν δὲ πατριάρχης ὥνειδιζέ τε αὐδὺς, προσεπιτίθεις καὶ τὰς εἰς θεὸν τῆς σωτηρίας ἐκείνους εὐχαριστίας, καὶ, «Τῷ Θεῷ χάρις,» ἔλεγε, « διε τέσσαται, καὶ χερσὶν οὐ παραδίδοσαι τῶν τὴν σὴν ψυχὴν ζητούντων ἐχθρῶν. Τί δαὶ τὰ παρ' ἐμοῦ σοι τότε λεγόμενα; ή οὖ μάνησαι ὡς τὴν ἐκστρατεύειν ἐκάλυπτον ὡς οὐ συνοίσουσκεν διντικρυς; οὐ τοὺς ἐμφύλιους πολέμους

imperator removit suo, palatinis officiis privatos. Tum missa militum manu sultani uxorem et filiam, matrem praetera et sororem filiosque ejusdem cum domesticis et cuncta familia omnium eorum securae custodiae mandavit. Quantum porro eidem sultani divitiarum ibi fuit in auro argentoque signato aut facto velisque insignibus, stolis ac zonis, unionibus quin etiam et varii generis exquisiti pretiis gemmis, quod ex usu luxuriae Persicæ plurimum omnino finisse aiunt, totum corrasit et in publico ærario depositus.

26. Ut excepit patriarcha redeuntem imperatorem, quam acri reprehensione ac zelo.

241 Cæterum priusquam hæc fierent, opportune occasionem arripuerat imperatoris objurgandi patriarcha. Multus is dudum fuerat in debortando imperatore ab expeditionibus adversus Christianos suscipiens, non successuras feliciter eas ipsi denuntians: neque enim civili contra ejusdem religionis professores bello Deum adjutorem fore. Talia frustra sapere a te monitum videns tunc; non ut imperatore dignum fuerat, sed indecora fuga vix salvum sese recipientem Constantinopolim, ubi primum is a reditu magnum in templum se contulit Dei adorandi et pro evitato summo discrimine gratias agendi causa, cominus accedens increpavit palam verbis haud mollibus, id tantum intermissiones delinimenti, ut gratulari se simul ipsi salutem insperato servatam, reddendis Deo pro ea gratiis, significaret: «Deo gratias,» inquiens, «quod salvis evasisti, et non es traditus manibus hostium querentium animam tuam. Eequid autem eorum meministi quæ sapere apud te egis, expeditiones istiusmodi dissuadens ut prorsus noxias? Non

A ἀπέλεγον μὴ ζητεῖν; καὶ τί γε ἄλλο δὲ καὶ τὰς σὰς δυνάμεις εἰς μάχην τῷ δεσπότᾳ Μιχαὴλ ἱέναι καὶ τοῖς ἐκείνου στρατεύμασιν; οὐχ ἀμα σὺ μὲν τῷ Χριστοῦ ἐνεσημάνθης δύναμας κάκείνος λάτρης Χριστοῦ; τίσιν εὐκτέον, ἔλεγον τότε, ποιοῦντας τὰς εἰς θεὸν ἵκεστας, καὶ κατὰ τίνων δμιλητέον θεῷ ὡς ἐκσπόνδων ἐχθρῶν; αἱ ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαὶ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πάντως, ἐπειδήπερ καὶ μιᾶς μάνδρας ἔστε τοῦ Χριστοῦ. Νῦν δὲ, ἀλλ' εὐλογητὸς Κύριος δὲ ῥυσάμενός σε ἐξ ἐχθρῶν ἀνδρῶν. Ἐπέσειστε γάρ σοι σφέας ἐφ' φύτερ [P 161] ἀντιμῆσαι ὡς οὓς μὲν ὡς ἐχθροὺς ἐζήτεις, οὐχ ἐχθραντέοι πάντως δικαίως. «Ορα δὲ τοὺς ἐχθροὺς, εἰς βούλει, οἵς οὐχ ἀν δύσσε χωρήσεις, ἦν μὴ ἐγώ θέλοιμι. Ἐδειξε τοίνυν καὶ τοὺς ἐχθρούς, καὶ φοβήσας μόνον μεταβαλὼν ἐρρύσατο.

B Οὔτως οἶδε Κύριος κρίματα ποιῶν.» Ταῦτα τοῦ πατριάρχου λέγοντος εὑμενῶς δὲ κρατῶν ἐδέχετο τὰς ἐλέγχεις καὶ προσεπήνει· ἀντιλέγειν γάρ ὡς δικαίοις οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἐπῆγεν ὡς δῆθεν ἀπολογούμενος ὡς καὶ εἰρήνην μᾶλλον τὰ τῆς δόσης κατηντήκεσαν καὶ ὡς κῆδος μεσολαβήσαν τὰς εἰσαῦθις σπονδὰς ἐνεβαίωσεν. Ό μὲν οὖν βασιλεὺς οὗτως εἰπών (οὐ γάρ δὲ καὶ τὸν ἐδίδου καὶ πλείονα λέγειν) ἀποπεμφεῖς

C dixi et serio denuntiavi tibi ne bella civilia susciperes? Cur ergo te tuasque copias Michaeli despota exercituique ejus in aciem progressus obiecisti? nonne et tu nomine Christi signatus es et ille Christum agnoscit. Dominum? Inter tales, aiebam, prælio commisso pro quibus orabimus? Utris victoriā, utris cladē impetrare conabimur a Deo, dum sacris operamur? Neutros hostium habere numero possumus, utrisque astricti communī fœdere religionis. Quas pro vobis preces offerimus, eadem pro illis valent, quandoquidem ad unum æque ambo pertinetis ovile pastoris Christi. Nunc autem benedictus Dominus, qui liberavit te ab hostibus a legi Christi alienis, quos immisit in te ut **242** admoneret non juste a te illos hostiliter impieti quos hostes tibi quæsisti, exhiberet autem et tuis objiceret oculis veros hostes, quasi diceret: En in quos fas piumque sit, si pugnare libet, omnem bellī vim effundere; quos ipsos tamen frustra débellare prælio adortus conaberis, nisi ego volens et propitius adsuero. Ostendit igitur tibi hostes, et terruisse contentus eorum a te vim arcuit, e periculis insidiarum in tutum incolumem transferens. Sic agere novit Dominus iudicia faciens.» Hæc loquentem patriarcham placide audivit imperator, reprehensionique acquievit obnoxie, ultro cōprobans et meruisse confitens: quid enim contra opponeret veris et palam justis, non habebat. Illud tantum ad quamdam excusationem subjecit: «Atqui ad pacem,» inquiens, «cum Christianis sanciendam ista qua sum periclitatus via properabam: huc enim ferebar ut fœdus jam iustum cum illis, quos me habere hostes vetas, etiam affinitatis necessitudine astringerem, firmitate in posterum certiori.» Tantum impera-

πτειν· παραβόλων γάρ ἀνδρῶν καὶ θανατώντων τὸ τόλμημα εἶναι, τὸ δὲ ἐν σπονδαῖς ἀποδίδονται τοῦ σώζεσθαι τὰ λοιπὰ εὐδούλου ἔγγυς προνοίας. Τούτοις συγχροτηθέντες τοῖς λόγοις πέμπουσι τὴν ταχίστην καὶ διπισχνοῦνται βουλευσαμένους [P 158] ἐφ' ἵκανον ἔξαντες δὲ τις ζητοῖεν. Καὶ ἦν μὲν αὐθημερὸν ἡ ἀνακοχή, οὐ μῆν δὲ καὶ ἑς πλέον ὥριουν, ἀλλ' ἐπολιόρκουν κυκλοῦντες καὶ μάχην χαρτεραν συνίστων, πρὸς ἣν οἱ ἐντὸς ἀντέχουν κατηναγκάζοντο. Καὶ πολὺς ἦν ἡ ἔξι ἀμφοτέρων ἔρις. Ὡς δὲ οἱ ἐντὸς ἡδη ἡσθένουν καὶ δικίνδυνος ἦν κατὰ κεφαλῆς, πρεσβεύονται παρ' ἐκείνους η μῆν ἐκδίδονται, πλὴν ὡφ' δρκοῖς τοῖς κατὰ Θεοῦ καὶ θείων (καὶ γάρ πρὸς τὸν Κωνσταντίνον διεμηνύοντο) ἀσφαλῶς γενομένοις. Οὕτω διαπρεσβεύονται, κατανευσάντων κακείνων, ἐπὶ πᾶσι χρῆνται τῷ ἔκειτος ἀρχιερεῖ, Ὁ δὲ τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδὺς, λαβὼν τὰς θείας εἰκόνας, σὺν παντὶ τε ἔξεισι κλήρῳ καὶ παρὰ τὸν Κωνσταντίνον γίνεται. Καὶ δὴ τελεσθέντων τῶν δρκῶν ὅπλον Θεῷ καὶ τῷ ἱεράρχῃ εἶσεις μὲν ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκεῖνος δὲ εἴδης καὶ σουλτάνῳ πάντα τὰ ἔκεινου σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκδιδοῦσι, καὶ αὐτίκῃ ἀνεχώρουν λαβόντες, μηδὲν ἀλλο, προσέπιθέντες· οἷσαν γάρ τὰ τῶν δρκῶν ἡ μῆν τὸν σουλτάνῳ λαβόντας ἀρκεσθῆναι, μηδὲν πράζοντας πλέον. Ἀλλ' ὡς ἔοικε, τὸ μοιρίδιον Ισχυρὸν, καὶ δὲ τις βουλεύεσσι τις ἀντιπεριστῆν τὸ μόρσιμον. Τῆς γάρ

A ἐπιγενομένης ἡμέρας καὶ δευτέρας μετὰ τὴν πρᾶξιν φαίνονται κατὰ θάλασσαν καὶ αἱ τοῦ βασιλέως τριήρεις. Καὶ αἱ μὲν δύο οὕτω ἐνώρμουν πρὸς τοῖς λιμέσι, τοῖς δὲ μετέμελε τῶν συμβάντων. Ἄλλ' οὐκ εἶχον τι πράττειν οὕτω γενομένων. τὸ γάρ ἐπιμηδῆ μεταμέλειν ἦν, ἀλλ' οὐκ ἔξαντες τὸ σύνολον. "Οὐτε καὶ ἐπει οὐκ εἰχον μεταμελόμενοι τὸ γεγονός ἀποιητον θεῖναι, ἐπὶ τοῖς χρήμασι τοῦ ἀσφαλοῦς προύνδουν, μη καὶ ἐπὶ τούτοις σφαλεῖν. Ἐπεπλήμμαρε γάρ καὶ ἐπὶ διόπος ἐχθρῶν διασκεραννυμένου τοῦ πλήθους. Τῷ τοις καταντικρὺ μὲν τῆς πόλεως τὰς τριήρεις ἔστησαν φέροντες, στῖφος δὲ διπλιῶν ἀς τεῖχος ἐφ' ἐκάτερα στήσαντες οὕτως ἔχηγον τὰ τῶν βασιλείων χρημάτων, καὶ φέροντες ταῖς τριήρεσιν ἐναπετίθουν. Τέλος δὲ καὶ αὐτοὶ ἐμβάντες ἀπέπλεον. Ἐπει δὲ κατέλαβον τὸν Κωνσταντινούπολιν καὶ τῷ βασιλεῖ ἡγγέλοντο τὰ πραχθεντα, αὐτικ' ἐκείνος πρὸς τὴν ἄγγελαν παροξυσθεὶς ἀσχετος ἦν τῷ θυμῷ καὶ δεινὰ ἐποίει. Καὶ δὴ τὸν μὲν ἀρχιερέα εἰς τὴν παρὰ τῆς Ἐκαλησίας κρίσιν καθίστα, καὶ ἐκρίνετο, καὶ ἔγγυς ἦλθε τοῦ κινδυνεύειν εἰς τὴν ίδιαν ἐπιτιμιαν ὡς τοῖς πραχθεῖσι μεσολαβήσας ἐκεῖνος· τοὺς μέντοι γ' οἰκείους δ βασιλεὺς μαστίξας καὶ ὡς ἦν γυναικεῖαις ὀτιμώσας στολαῖς ἀπὸ προσώπου [P 159] ἐποίει· Καὶ πέμψας τὰς μὲν τοῦ σουλτάνων εἰς γυναικά καὶ θυγατέρα, ἔτι δὲ καὶ μη-

rim nostris quam fieri poterit optime providendum, ut quam diutissime resistemus, tardante quantumlibet auxilio; ac si vis interea major ingruerit, nunquam eo tamen deveniendum ut aut abscindamus aut projiciamus sultani caput: nam id facinus esset temere furentium et insana desperatione mortem sibi vituperabilem accersentium. Quæ porro quoad vires suppetierint defenderis fortiter, ea, vel potius reliquias eorum semiconsumptorum, defensione ipsa extremos jam discrimine urgente pro salute ac capite pacisci, sapientis affine providentia censemur. In hæc decreta ubi omnes consensissent, mittunt statim qui hostibus promittant facturos se quod 239 juberent, postquam aliquam, cessatione oppugnandi, liberam ipsis induisissent ad consultandum moram. Concessæ in unum illum diem induciæ, quas cum produci postulassent, nihil ultra impetrare valuerunt: quin potius die statim sequente omni ex parte vehementissime oppugnati summa vi resistendo contendere sunt coacti. Certatum utrinque totis viribus, quoad jam fatiscentes obsessi, et futurum clare cernentes ut mox opprimerentur prævalente multitudine, mittunt tandem qui dedicationem pollicerentur, ea tamen conditione, si prius in pacta conventa jusjurandum solemne per Deum et divina rite ab oppugnantibus daretur. Ea legatio directa ad Constantiū est, quicum securius tractari posse videbatur; quo assentiente oblatis, etiam de consiliī et ducum exercitus sententia, adhibitus ad juramenti cæremoniam loci antistes pontificalem indutus stolam, sacras imagines manu gestans, cum suo universo clero prodidit ad Constan-

C tinum. Nullam die moram fecit promissorū a se fidem Deo teste sanciendi conceptis rite verbis, sub auctoritate ac nutu episcopi præsentis. Qui cum ad suos rediisset, statim qui arcem tenebant sultanem dimiserunt cum suis rebus cunctis universoque ipsius comitatu. Eo receptio confestim hostes recesserunt, nihil amplius facesentes molestiæ: cantum enim sacramenti formula diserte fuerat ut sultane ipsis tradito contenti nihil ultra requirerent. Hoc eventu apparuit ineluctabilis divini decreti potentia, cui frustra obsistere conetur vis ac prudentia quantavis. Die sequenti, secunda ab ea qua deditus sultan est, apparent in mari triremes imperatoris; quarum appulsu vicino tantum non jam subeuntium portum 240 sera festinatae deditiois pœnitentia imperatorios invasit. Sed quæ facta erant infecta fieri nequibant. Cum ergo aliud non possent, ne supellectilem et pecuniam imperatoris e tantis tam ægre hactenus periculis servatas in aliquo adhuc discrimine relinquenter, utique in regione hostibus iisque rapacissimis redundant, ordinatis utrinque in binam seriem ab arce in portum militibus armatis regias illas gazas eduxerunt imposueruntque triremibus; tum super et ipsi conscedentes solverunt. Inde ubi appulerunt Constantinopolim, cognitis imperator quæ contigerant immane quantum excanduit. Ac antistitem quidem ad tribunal ecclesiasticum reum fecit; parumque absuit quin is acerbo supplicio lueret functionem recepti jusjurandi. Domesticos quidem suos ab Aeni arce reduces, prius flagellatos, inde muliebris ad exporationem ignavim debonestatos stolis, a conspectu

τέρα καὶ ἀδελφὴν ταπτομένας, καὶ τοὺς ἐκείνου παῖ-
δας σὸν τοῖς περὶ ἐκείνους ἀπασιν εἰρκταῖς ἀσφαλέσιν
ἔδιδου. "Οσον δὲ ἦν ἐκείνῳ πλῆθος χρημάτων ἐν
ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ καὶ πέπλοις ἔξαλλοις, ἕτι δὲ
καὶ στολαῖς καὶ ζώναις, ἀλλὰ καὶ μαργάροις καὶ
λίθοις, πάμπολο ὅν, ὡς φασί, καὶ ἴκανὸν εἰς τρυφὴν
Περσικὴν, τῷ κοινῷ ταμεὶκ προσανατίθησι.

καὶ. "Οπως ὑπεδίξατο δὲ πατριάρχης ἐλθόντα τὸν
βασιλέα, καὶ μεθ' ὅσου ἐλέγχου καὶ ζῆλου.

[P 160] Τέως δὲ, πρότερον δὲ ταῦτα γεγενήθατο,
ἐπεὶ τολὺς δὲ πατριάρχης κωλύων ἦν τὸν βασιλέα
κατὰ Χριστιανῶν ἐκστρατεύειν ὡς οὐκ εὐδόξουντα
πάντας ἐμφυλίους κινοῦντα πολέμους, τότε μὴ κατὰ
τρόπον βασιλικὸν τῇ Κωνσταντίνου ἐπιθημάσαντι,
τῷ μεγάλῳ νεῷρ ἐπιστάντι ἐφ' ᾧ προσκυνῆσαι καὶ
ἀποδεῦναι τὰ τῆς εὐχαριστίας βύσια, κατελθὼν δὲ
πατριάρχης ὥνειδιζέ τε αὐθίν, προσεπιτίθεις καὶ
τὰς εἰς Θεὸν τῆς σωτηρίας ἐκείνου εὐχαριστίας,
καὶ εἰς τῷ Θεῷ χάρις, « Ἐλεγε, « δοτὶ σέσωσαι, καὶ
χερσὶν οὐ παραδέσσας τῶν τὴν σὴν ψυχὴν ζητούντων
ἐχθρῶν. Τί δα! τὰ παρ' ἐμοῦ σοι τότε λεγόμενα; δὲ
οὐ μάρνησαι ὡς τὴν ἐκστρατείαν ἐκώλουν ὡς οὐ
συνοίσουσαν ἀντικρυῖς; οὐ τούς ἐμφυλίους πολέμους

imperator removit suo, palatinis officiis privatos.
Tum missa militum manu sultani uxorem et filiam,
matrem præterea et sororem filiosque ejusdem cum
domesticis et cuncta familia omnium eorum securæ
custodiæ mandavit. Quantum porro eidem sultani
diviliarum ibi fuit in auro argentoque signato aut
facto velisque insignibus, stolis ac zonis, unionibus
quoniam etiam et variis generis exquisiti pretiis gemmis,
quod ex usu luxuriae Persicæ plurimum omnino
fuisse aiunt, totum corrasit et in publico ærario
depositum.

26. *Ul exasperit patriarcha redeuntem imperatorem,
quam acri reprehensione ac zelo.*

241 Cæterum priusquam hæc fierent, opportune occasionem arripuerat imperatoris objurgandi patriarcha. Multus is dudum fuerat in dehortando imperatore ab expeditionibus adversus Christianos suscipiendis, non successuras feliciter eas ipsi denuntians: neque enim civili contra ejusdem religionis professores bello Deum adjutorem fore. Talia frustra sæpe a se monitum vidēn tunc; non ut imperatore dignum fuerat, sed indecora fuga vix salvum sese recipientem Constantinopolim, ubi primum is a reditu magnum in templum se contulit Dei adorandi et pro evitato summo discrimine gratias agendi causa, cominus accedens increpavit palam verbis haud mollibus, id tantum intermissione delinimenti, ut gratulari se simul ipsi salutem insperato servatam, reddendis Deo pro ea gratis, significaret: « Deo gratias, » inquiens, « quod salvis evasisti, et non es traditus manibus hostium querentium animam tuam. Ecquid autem eorum meministi qua sæpe apud te egis, expeditiones istiusmodi dissuadens ut prorsus noxias? Non

A ἀπέλεγον μὴ ζητεῖν; καὶ τί γε ἄλλο δὲ καὶ τὰς σὰς δυνάμεις εἰς μάχην τῷ δεσπότῃ Μιχαὴλ ιέναι καὶ τοῖς ἐκείνου στρατεύμασιν; οὐχ ἄμα σὺ μὲν τῷ Χριστοῦ ἐνεσημάνθης δύνματι κάκεῖνος λάτρης Χριστοῦ; τίσιν εὐκτέον, ἐλεγον τότε, ποιοῦντας τὰς εἰς Θεὸν ἰκεσίας, καὶ κατὰ τίνων δμιλητέον θεῷ ὡς ἐκσπόνδων ἐχθρῶν; αἱ ὑπὲρ ἡμῶν εὐγάλι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πάντως, ἐπειδήπερ καὶ μιᾶς μάνδρας ἐστὲ τοῦ Χριστοῦ. Νῦν δὲ, ἀλλ' εὐλογητὸς Κύριος δὲ ρυσάμενος σε ἐξ ἐχθρῶν ἀνδρῶν. Ἐπέστεισε γάρ σοι σφέας ἐφ' φύπερ [P 161] ἀνχυμῆσαι ὃς οὖς μὲν ὡς ἐχθροὺς ἐζήτεις, οὐκ ἐχθραντέοις πάντως δικαίως. «Ορα δὲ τοὺς ἐχθροὺς, εἰς βούλει, οἵς οὐκ ἀν δύσσεις χωρήσεις, ἢν μὴ ἐγὼ θέλοιμι. Ἐδειξε τοινυν καὶ τοὺς ἐχθρούς, καὶ φοβήσας μάρνων μεταβαλὼν ἐρρύσατο. Οὕτως οὖδε Κύριος κρίματα ποιῶν. » Ταῦτα τοῦ πατριάρχη λέγοντος εὐμενῶς δὲ κρατῶν ἐδέχετο τὰς ἐλέγχους καὶ προσεπήνει· ἀντιλέγειν γάρ ὃς δικαίοις οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἐπῆγεν ὡς δῆθεν ἀπολογούμενος ὡς καὶ εἰρήνην μᾶλλον τὰ τῆς δόδον κατηντήκεσαν καὶ ὡς κῆδος μεσολαβῆσαν τὰς εἰσπῦθις σπονδὰς ἐβεβαίωσεν. Ό μὲν οὖν βασιλεὺς οὔτως εἰπὼν (οὐ γάρ δὲ καρδὸς ἐδίδου καὶ πλειόνα λέγειν) ἀποκεμφθεὶς

B C D dixi et serio denuntiavi tibi ne bella civilia susciperes? Cur ergo te tuasque copias Michaeli despotæ exercituique ejus in aciem progressus objecisti? nonne et tu nomine Christi signatus es et ille Christum agnoscit. Dominum? Inter tales, aiebam, prælio commisso pro quibus orabimus? Utris victoriā, utris cladem impetrare conabimur a Deo, dum sacrī operamur? Neutros hostium habere numero possumus, utrisque astricti communī fœdere religionis. Quas pro vobis preces offerimus, eadem pro illis valent, quandoquidem ad unum sive ambo pertinetis ovile pastoris Christi. Nunc autem benedictus Dominus, qui liberavit te ab hostibus a lege Christi alienis, quos immisit in te ut **242** admoneret non juste a te illos hostiliter impeti quos hostes tibi quæsisti, exhiberet autem et tuis objiceret oculis veros hostes, quasi diceret: En in quos fas piumque sit, si pugnare libet, omnem bellū vim effundere; quos ipsos tamen frustra débellare prælio adortus conaberis, nisi ego volens et propitius adfuerō. Ostendit igitur tibi hostes, et terruisse contentus eorum a te vim arcuit, e periculis insidiarum in tutum in columem transferens. Sic agere novit Dominus iudicia faciens.» Hæc loquentem patriarcham placide audivit imperator, reprehensionique acquievit obnoxie, ultro comprobans et meruisse confitens: quid enim contra opponeret veris et palam justis, non habebat. Illud tantum ad quamdam excusationem subjexit: « Atqui ad pacem, sive inquiens, « cum Christianis sanciendam ista qua sum periclitatus via properabam: huc enim ferebar ut fœdus jam ictum cum illis, quos me habere hostes vetas, etiam affinitatis necessitudine astringerem, firmitate in posterum certiori. » Tantum impera-

ταῖς εὐχαῖς ἔχωρει πρὸς τὸ παλάτιον, τὰ δὲ περὶ τοῦ κήδους οὕτως ἦσαν.

κέ. Κῆδος ἐπὶ τε τῷ θυγατρὶ τῆς Εὐλογίας "Αννῃ καὶ Νικηφόρῳ δεσπότῃ υἱῷ τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ.

'Επειδὴ γὰρ πολλάκις ἀποστεῖλας δὲ βασιλεὺς καὶ τὰς δυνάμεις προσβαλὼν ἀπεκρύστη (ἔχρητο γὰρ καὶ δὲ Μιχαὴλ τῷ Ἰταλικῷ εἰς βοήθειαν, καὶ καρτερῶς κρατούντας τὰς δυνάμεις ἀντεῖχε, καὶ οὐδὲν δὲ πιών ἤνυεν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεζημιούτο ταῖς ἐν κενοῖς ἀσχολίαις), μόλις κατὰ τὴν πολλὴν πεῖραν, ἵκετεύσαντος τοῦ δεσπότου καὶ πρεσβείας συγναῖς ἐκμειλιξαμένου τὸν αὐτοκράτορα, πρὸς εἰρήνην καὶ οὗτος ἀπέκλινε. Καὶ ἐπεὶ παῖδες ἦσαν τῷ Μιχαὴλ τρεῖς μὲν γνήσιοι, ὁν δὲ μὲν Ἰωάννης ἀνὰ χειρας ἦν τοῦ κρατοῦντος, πεμφθεὶς μὲν πρὸς πατρὸς, δοθεὶς δὲ καὶ παρὰ μητρὸς ἡκούσης εἰς δμητροῦ, ὃν καὶ γαμήρὸν τοῦ σεβαστοράτορος Τορνικίου δὲ λόγος προϋπεδείκνυν, δύο δὲ παρὰ τῷ πατρὶ, Νικηφόρος τε καὶ Δημήτριος, ἔτερος δὲ ἐκ νοθείας δὲ Ἰωάννης, καὶ δὲ μὲν Δημήτριος ἀντίπαις ἦν ἔτι καὶ ἐν ἀπραγμοσύνῃ ζῶν διετέλει, δὲ δὲ γε Νικηφόρος κε-

tor locutus (non enim tempus id erat plura disse-rendi) recessit in palatium, bene precante in di-gressu patriarcha. Affinitas porro cujus modo facta est mentio, sic se habuit.

27. *Affinitas inter imperatorem et despota Michaelon contracta, Anna Eulogia filia sororis Augusti Nicophoro despota Michaelis filio in uxorem data.*

Cum sepe imperator vel aliorum vel proprio ductu immissis in tractum Occiduum copiis, illique cum hostibus congressus, semper repulsus esset, propterea quod ibi dominans Michael auxiliis Italicis utebatur et horum vi confirmatus resistebat validissime, adeo non proficiens contra quidquam Romanis ut etiam male multati plerunque redirent, longa experientia militiae damnosae tandem persuasus otium ibi et operam in nullius frugis, nullius spei negotio male consumi, induxit in animum non jam aspernari amplius crebras despota preces, nec se, ut hactenus, inexorabilem præbere delinimentise judecum et supplicibus officiis, sed ad pacem cum ipso inclinare. Quoniam autem Michaelis erant despota filii tres legitimi, quorum Joannes quidem in manibus ac potestate imperatoris erat, missus quidem a patre, traditus autem in obsidem a matre præsente, ad concilium conventionem ultra Constantinopolim profecta, quem et generum factum sebastocratoris Tornicii superius docuimus; duo autem degebant apud patrem, Nicephorus et Demetrius, cum tertio ex pellice genito Joanne; ac Demetrius quidem primum tunc pubescens immaturus negotiis nihil nisi puerilibus remissionibus vacabat. Nicephorus

[P 162] χήρωτο γυναικὸς (ἢ γὰρ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Λάσκαρι ἐτεθνήκει), τούτῳ ἐγνώκεσαν καὶ ἀμφότεροι τὴν τρίτην τῶν τῆς Εὐλογίας θυγατέρων "Ἄνναν ἐκδοθῆναι πρὸς γάμον, δεσπότη γε ὅντι, ἐκ τοῦ προτέρου κήδους παρὰ τοῦ προθεσματευκότος Ἰωάννου ἔχοντι τὸ ἀξίωμα. Καὶ δὴ μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἀποστεῖλας τὴν "Ἄνναν τοὺς γάμους ἔτελει, εἰτα καὶ τὸν Νικηφόρον εἰς ἑαυτὸν συγκαλέσας κατὰ τὴν Κωνσταντίνου κρατύνει μὲν τὸ ἀξίωμα, καὶ τιμαῖς μεγαλύνας καὶ δώροις ἀγγέλας πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐκπέμπει. Καὶ οὕτω τὰ κατὰ δύσιν καταστήσας τὰ τῆς ἀνατολῆς πονοῦντα προσανεκτάτο, καὶ ἄλλους μὲν πλείστους προσαποστέλλων, ἐξαιρέτως δὲ τὸν δεσπότην Ἰωάννην, ὃ δὲ ἐπειδήρει αὐτάρκη τὴν τῶν κακουμένων ἐπικουρίαν· ταῖς γὰρ ἀληθείαις ἀσχολουμένου τοῦ βασιλέως τοῖς δυτικοῖς ὡς δῆθεν ἀνακαλουμένου τῇ βασιλείᾳ τὸ λεῖπον, ήσθνει τὰ καθ' ἓν διχόθεν, τῷ τε τὰς ἐκεῖ δυνάμεις πρὸς τὴν δύσιν ἐνπέμπεσθαι καὶ τῷ καταμελεῖσθαι μακρόθεν. 'Αλλὰ ταῦτα μὲν, τῶν δυτικῶν ἡσυχαζόντων, πέμπων δὲ βασιλεὺς καθ' ὅντον οἰόν τε ἀνεκτάτο καὶ πρὸς τὸ πρότερον ἐπανῆγεν. Οὐ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν τοῦ δεσπότου φανέντος ἐκεῖσε τοὺς Πέρσας μὴ ἡρεμεῖν, ή μᾶλλον καὶ μὴ σὺν φόδῳ πλείονι ἀναστέλλεσθαι.

vero viduus erat nuper mortua ipsius conjuge, filia Lascaris Augusti, huic decore reverunt communiter tertiam Eulogia natarum Annam copulare nuptias, titulum ac dignitatem despota jam ex priore habenti a socero imperatore Joanne acceptam. Itaque cum multo satellitio splendidoque comitatu Anna missa nuptias imperator istas peregit; tum vocato ad se Constantinopolim Nicephoro, præterquam ei dignitatem confirmavit, honoribus etiam illum auctum majoribus donisque dignitatum domum remisit. Sicque constitutis in Occidente rebus, Orienti jamdudum laboranti recuperando attendebat, cum aliis eo missis plurimis tum presertim Joanne despota, quo maxime innitebatur, abunde illum idoneum confidens emendandis sarcendiisque cunctis per illum tractum detrimentis reipublicæ, et illis periclitantibus populis, quanto esset opus ad illos imperio servandos, auxilio juvandis tegendisque. Revera enim intento imperatore Occiduis rebus, et omni cura satagente illa divulsa membra imperii corpori conjugere iterum ac restituere, infirmari ac debilitari contigit provincias 244 ad Orientalem limitem sitas dupli ex causa, primum quod que illas prius defendebant copiæ inde in Occidentem abstraherentur, deinde quod in necessitatibus urgentium et remedio præsentis eagentium casuum propter longinquitatem negligenterunt. Ceterum ubi, ut dixi, pacatus fuit Occidens, missis ad illas partes imperator copiis quantum potuit maximam iis recuperandis curam impendit, sive que in statum pristinum reduxit. Nam despota Joannis ea virtus, ea fama erat, ut eo apparente fieri non posset quin Persæ quiescerent, aut potius cum metu et terrore majori reprimerentur.

κη'. Ήπει τοῦ φημισθέντος φεύδους διὰ Τοχάρων ἐπιόρμήν κατὰ Νίκαιαν.

Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς Κρονίου, τῶν θειῶν ἡμερῶν τῆς νηστείας τελούμενης, ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας ἑδομάδος δευτέρῃ συνέβη τῇ Νίκαιᾳ ἐκ παραδόξου τε καὶ ἐξαιφνῆς πρᾶγμα πραχθὲν μὲν φονερὸν καὶ μηδὲν ἀλιψινεῖ λόγον ὑπερβολῆς παραχωροῦν τῶν περιτείων, νῦν δὲ τι καὶ θπως συμβαλῇ, δύον τῇ προσδολῇ καὶ μονῇ καὶ τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ, ὡς ἥδη μεγίστοις κακοῖς περιβελῆσθαι ἀναγκαῖον εἶναι τοῖς δεχομένοις καὶ μηδὲν [P. 163] τῶν εἰς σωτηρίαν ἀπίζειν, λεγόμενον δὲ μὴ τόσον ἔχον εἰς φόδρον καὶ συστολὴν. Εἴωθε γάρ δὲ λόγος τοῖς μετρίοις μέγεθος ἐπιφέρειν ὡς οἵδε τ' ἔκεινων περιεῖναι, τοῖς δὲ μεγίστοις ἔκπτωνται πόλεις πόλεσιν πολεμοῦσαι. Πλὴν καλὸν ἐν τοῖς τοιούτοις μὴ τοῖς λεγομένοις ἐμμένειν τοῖς λόγοις προσέχοντας, ἀλλὰ καὶ ἐς μάλα τὸν νοῦν ἐπανάγειν καὶ ὡς ἐπ' αὐτῶν δύτας τῶν πραγμάτων ἀναπολεῖν τὰ λεγόμενα. Πρώτη τοίνυν φυλακῇ τῆς ἡμέρας ἔκεινης, ὀπεραναβεβηκότος τὸν δρίζοντα τοῦ ἡλίου δσον καὶ ἐπὶ μοίρας ζωδίου τριάκοντα, ἐπ' ἔργοις δυτῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν πνευματικοῖς τῶν δὲ καὶ σωματικοῖς, ἐξαιφνῆς φημίζεται λόγος οὐκ ἐν τῷδε μὲν τῷ μέρει τῆς πόλεως ἐν τῷδε δ' οὐ, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν ἀπ-

αν, Τοχάρων ἔθνος τῷ πλήθει θαρσῆσαν, τοὺς τῶν πυλῶν κρεουργῆσαν φύλαξας, εἰσελθεῖν τὴν πόλιν μεθ' δτι πλείστων καὶ δεινῶν δρμημάτων, ὃστ' ἐν ἀκαρεῖ τοὺς ἐμπίπτοντας σφίσιν ἀπροσδοκήτως ἀπηνῶς κατασφάττειν. Καὶ ὁ λόγος δμα μὲν ἐρήμηθη, δμα δὲ καὶ τὴν πόλιν περιελάμβανεν. Ἐκπηδήσαντες τοιγαροῦν τῶν οἰκιῶν, καθὼς ἔκαστος ἔχων εὑρέθη, ἔξεισον ἀσυντάκτως κατὰ τὰς ἀμφόδους, καὶ οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἐκεῖθεν φερόμενοι ἀλλήλοις προσέπιπτον. Ἔν δὲ καὶ τούτοις κάκείνοις εἰς καὶ δὲ αὐτὸς πόνος. Καὶ ἀσπερ κατὰ νήσους καὶ ἀμφοτέροις ἀπείγοντος τοῦ κακοῦ συγχρούοντες ἀλλήλοις, ἄτεροι ἐξ ἑτέρων μανθάνειν ἥθελον τις ἡ φῆμη, καὶ εἰ ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. Οὕτε δ' οὗτοι οὔτ' ἔκεινοι ἀσφαλῶς εἶχον φράζειν, πλὴν τοῦ ἀληθῆ εἶναι τάῦτα συμφώνως ἀπάντων ἰσχυριζομένων εἰς τοῦτο. Καὶ ἔκαστος περὶ ἑαυτῷ ἀμφιβόλως ἔχων τὸ σώζεσθαι, ἀναμριβόλως εἶχε περὶ τὴν φῆμην. Ἐν δοφῷ δὲ ταῦτ' ἔκεινοις ἤσαν, κατόπιν ἄλλοις ἐκτρέχοντες ἐτραγύδουν τὰς συμφορὰς, καὶ οἰκείοις ἔλεγον δοφαλμοῖς τεθεᾶσθαι τοὺς ἐπιόντας τὸν ἐντυγχάνοντα σφίσι μεληδὸν κατασφάττοντας, ὡς εἶναι τὴν ἔκεινων θέαν δμα καὶ θάνατον δικτιστον, τῶν φόδων, οίμαι, εἰδωλοποιούντων τὰ πάθη καὶ γρηγοροῦσι καὶ τὰ μὴ ὄντα πλαττόντων δοφαλμοῖς τὸ διπτικὸν πλανωμένοις καὶ τῆς ἀληθείας

28. De Vulgata Nicææ falso nuntio invadentium eam urbem Tocharorum.

Eiusdem autem anni mense Martio, cum sacri dies jejunii celebrarentur, die secunda hebdomadis secundæ, contigit Nicææ ex inopinato et subito quiddam adeo terrificum, ut si cum maxime turbulentis et tumultuosis eventibus, qui maximam afferre consternationem solent, conferatur, nulli omnium diritate commotionis ac popularis formidinis insana concitatione concedat. Unde ac quomodo acciderit tam vehementer ingruens, tam longum durans, tam anxia expectatione mali gravissimi crucians terror, tam inevitabiliter in summæ calamitatis sensum quasi præsentem cum extrema desperatione salutis quos comprehendebat miseros conjicioens, conandum est dicere, utcunque sit difficile narratione rem exprimere uti se habuit, quippe quæ sit necessario minus atrox apparitura legentibus quam eam experti senserunt. Nam quæ mediocribus quidem affingere magnitudinem ars atque amplificatio sermonis potest, eadem infra maximarum per se rerum subsidere fastigium impar assequendo solet. Quare sapientis lectoris est sublevare judicio in talibus infirmitatem scriptioris cui cognoscendæ dat operam, et quasi supplere imaginando quod dictio minus exprimit, evolante animo in ipsam præsentiam periculi, sensusque induente quales fuisse consentaneum sit eorum quibus contigit in 245 re, dum gereretur ipsa versari. Primo igitur triborio diei illius, eminentie suprahorizontem sole quasi partibus signi triginta, cum operibus homines vacarent alii spiritualibus, corporeis alii, confessim fama dissipatur, non in

hac quidem urbis parte, in illa vero non, sed late per urbem totam uno circum undique tenore, gentem Tocharorum multitudine fretam trucidatis portæ custodibus in civitatem irrupisse rapidissimo et sævissimo simul impetu, ita ut passim ipsis inopinato ubi vis occurentes momento ab iis immannissime omnes conciderentur. Et rumor hic simul prolatus, simul universam pariter complevit comprehenditque civitatem. Exilientes igitur extra domos eo quisque habitu quo illo rerum articulo repertus est, discurrebant confusissime per vias et angiportus, ruentes ille huc, hic illuc, alter in alterum accidentes mutuo collisu, labore utrinque contrario, sed pari; in quem illos trudebat opinio cuique instantis a tergo mali. Ac sese pulsantes percontabantur quæ hæc esset fama, et ecquid vera narrarentur. Porro neque hi neque illi certum quidquam expedire poterant. Ceterum omnes voce consona verissima dico affirmabant; nam quæ quisque incertus erat consilii de via modoque propriæ salutis in tuto collocandæ, tam certum se ferebat de veritate gliscentis famæ. In his dum isti erant, ecce a tergo alii currentes miserabiliter deplorabant infandam cladem, propriis modo se vidisse oculis memorantes, 246 dum hostes quempiam sibi obvium membratim concerpserint, difficili judici immaniorne illa crudelitas cædis antristius et miserabilius spectaculum fuerit. Credidemus terrorem, partes invadentem Morphi, somnia vigilantibus tetra quædam objectasse, atque ut per noctem imaginationi solet sopor, ita oculis luce palam illusisse, visa ostentando falsa. Vis nempe illa est insanæ formidinis, ubi mentem

ἀποτυγχάνουσι. Τὸ γὰρ κατὰ νοῦν φοῖερὸν λαμβάνον Α τὸ δπτικὸν, ὡς τοῖς ἔξω σκοτασθίν διὰ τὸ περιὸν τῆς δειλίας, καὶ κατὰ τρόπον βλέπον, προσεῖχεν ὡς ἀληθεῖτι εἰδωλοπλαστουμένῳ τῇ φαντασίᾳ, καὶ ὁ ὑπενόει μόνον ὡς ὃν ὑπετόπαζε. Τὶ γὰρ ἔκείνοις [P. 163] ἥβούλετο τὸ τὰ ἀνύπαρκτα ὡς ἐν ὑπιστάσει ὄντα πιστοῦσθαι, οἱ δ' ἀκούοντες τῶν πρόσθεν μὲν ἔξερούντο, παλινδρομοῦντες δ' ἐς οἴκους οἱ μὲν ταῖς γωνίαις ἔζητον παραδέσθαι κατὰ τὸ σφίσιν αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν ἵκανὸν νομίζομενον, καὶ οἱ μὲν τάφους πάλικι κατατεθνεώτων ἀνοιγούντες εἰσάδυνον, οἱ δ' ἀσφαλέστεροι τόποις ἐκαυτοὺς ἐνεπίστευον· ἄλλοι δὲ ἀνδρῶδες τι καὶ θαρραλέον ἡγούμενοι πράττειν δπλα τε περιειθουν καὶ λόγγαις σὺν ἀσπίσιν ἔχρωντο καὶ τὸν ἡγησόμενον ἔκεζητον. Ἡσαν δὲ τότε δὲ μὲν εἰς προστασίαν τῆς πόλεως τεταγμένος οὐκ εὗ εἰδὼς πολέμων, ἀλλὰ λημμάτων δ Μανουηλίτης Νικόλαος, τιμὴν ἔχων τὸ προκαθῆσθαι τῆς πόλεως, ἄλλοι δὲ πλειστοὶ πολεμικαῖς ἐμπειρίαις ἐντεθραμμένοι, οἵς οὐδεμίᾳ τις ἐνήν τὸ τηνικάδε ἔννοια τοῦ πολλάκις καὶ ψῦδος εἶναι τὸ φημιζόμενον, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸς προσπεπάλκει φόδος. Καὶ μὴ μόνον τὸ κατὰ σφᾶς θέλον, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν σώζεσθαι. Ὁπλισθέντες τοιγαρουν διέθεον πᾶσαν τὴν πόλιν,

consternaverit, furorem inde oculis offundere, ut sibi coram cernere mœsta tetrica simulacra videantur, quæ nusquam sint alibi quam in errore delirantis animi, unici artificis illorum, persuasione quamvis vanastultaque in certo affirmandi fiduciam abundante. Talia qui a contra venientibus audierant, referebant retro pedem domos versus; pars angulos scrutabantur, sic ubi cavum invenirent quo se compingerent: alii aliud salutis spem offerens latibulum captabant; nec deerant qui sepulcris dudum mortuorum sese insinuantes ibi musearent; locis quidam munitis et firmi operis caput vitamque commendabant. Ab his diversi nonnulli digno viris, et ut ipsis videbatur, generoso consilio, armis induitis, arrepta lancea scutoque, qui duceret adversus hostem quærebant. Homo erat urbi præpositus prædarum quam præliorum scientior, Mannelites Nicolaus. Hic honor obtigerat præsidendi tunc Nicæa. Erant et alii plurimi, militis usu nonnullo, multorum annorum stipendiis imbuti. Horum nulli tum venit in mentem cogitare vanos plerumque ferri ejusmodi rumores, ideoque serio 247 disquerire quid in re esset; sed pariter omnes una communi perculti formidine, satagebant non se solos, verum et cives tectaque servare. Armati ergo discurrebant per totam civitatem, velut quidam ultro citroque continue commebundi cœlres nuntii. Ac dum hi hanc, alii aliam in partem impetu feruntur, nihil quidem eorum quæ dicebantur videbant: solum ejulatus undique planctusque audiabant, velut capita civitate lamentantium; erantque voces acclamores plane quales hominum, quos cum maxime præsens pungit ac penitus vulnerat atrocis ingruentis mali sensus; ni-

Α οἵ τινες διέπτοντες συνεχεῖς, καὶ οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἔκειθεν μεθ' ὅρμης ἔξαλλόμενοι οὐδὲν ἐώρων τῶν λεγομένων, μόνων δὲ ὀδυρμῶν καὶ στεναγμάτων ἤκουον ὡς ἀλόντος τοῦ ἀστεος καὶ ὡς τοῦ δεινοῦ σφίσιν ἐν χρῆμα γεγονότος, καὶ σχῆμα ἦν ἄντικρυς ἀλούσης πόλεως τὰ πρατόμενα, πλὴν οὐκ ἐκ τῶν δρώντων εἰκονιζομένων τῶν χαλεπῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν πασχόντων τὰ τῆς ἀλώσωσις. Οὐ γὰρ κενὸς ἐκάλει κενὸν ὡς ληψόμενος τὸν ἀργὸν πρὸς τὸ ληψόμενο, οὐδὲ πληρῆς ὡν ἄλλος παρώτρυνεν ἔτερον, ἀλλ' οἷον ἐκπαχθέντες τῷ φοῖδηπτοι γεγονέναι, καὶ τοῖς οἰκείοις ὡς ἀλλοτρίοις προσπαταίοντες, ὑπώπτευον καὶ τοὺς συνήθεις ὡς πολεμίους, παρὰ τοσούτον οὐ σφάττοντες παρ' δσον καὶ τὸ πρὸς ἔκεινων παθεῖν ἐνυλάττοντο, δύσμοροι τῆς δμαγμίας καὶ ἄθλοις τῆς κατὰ σφᾶς προθυμίας ἔκαστος. Τότε καὶ οἱ ἐιρήταῖς σιδήροις πεδόνυμενοι (πολλοὶ γὰρ τῶν πολεμίων κρατηθέντες ὡς εἰρκτὴν λήθης τὴν ἐν Νικαίᾳ φυλακὴν κατεκρίνοντο, ὡς οὐ φρδίως ἐν ἀποδράτες) ἐκεῖνοι τοίνυν τὴν κοινὴν θεώμενοι ταραχὴν ἐπίστευον τοὺς ἔχθρους εἰσιέναι καὶ κρατῆσαι τὸ ἄστον, οὐκ ἐξ ὧν ἐκείνους ἔβλεπον, ἀλλ' ἐξ ὧν τὸν ἐποίκιον φύρυνον ἐθεῶντο. Καὶ δὴ τῶν πεδῶν ἐκλυθέντες οὐραγοὶ τινες ἡσαν προεκθεούσης τῆς φάλαγγος,

B hilque deerat ad scenam tragicam extrema calamitatis, qualis in direptione urbis expugnatæ certinatur, nisi quod solæ quæ patiebantur personæ partes illic, et quidem perfectissime, ugebant suas, vim inferentes comparebant nusquam. Non enim, ut sit in depredatiōibus captarum civitatum, vacuuus vacuum exhortabatur ad secum rapiendum, et in hoc segnem increpabat. Non rursus plenus prædæs alius ostentabat socio spolia exposita, incitans ut strenue auferret. Nihil, inquam, spectabatur tale, sed tantum turba tumultuans avulsorum domibus et temere cursantium metu lymphatorum: qui ubi in domesticos procerus offendant, cohorescebant tanquam in hostes incidissent, terrore panico, quo erant fascinati, familiares deformante in barbaros, quos ne occidere conarentur sola tuendi se ipsos ab eorum scilicet infesta vi et armis cura retardabat. Infelices diræcœitate, qui non discernerent cives et socios ab hostibus; nec minus miseri fortitudine intempestiva, qua in amicos atque adeo in se ipsos macroem impetumque unusquisque vertebat. Tunc hi quoque quos custodiæ ferro vincitos tenebant D (multi enim bello capti perpetuo carcere. Nicæa detinendi damnati erant, ad id ista delecta civitate, quod inde difficilis vias fugiendi reperire posse viderentur), isti, inquam, communi animadversa perturbatione, persuasi revera ingressos hostes 248 et in urbe prævalere, non quod ipsos videbant, sed ex trepidatione quam cernebant civium ducta conjectura, soluti vinculis se comites addiderunt iis de quibus dixi armatis, et extremo velut agmine cohortem auxerunt obeuntem, uteatmemoratum, vias urbis, et præcurrentes sequebantur,

πλὴν οὐ κατ' ἄμυναν, ἀλλὰ κατὰ προθυμίαν του φυλάσσεσθαι. Ἡν δὲ τὸ τῆς ἐκδρομῆς τέλος ἐπὶ τὰς πύλας οὐναὶ τῆς πόλεως. Καὶ δὲ λαὸς [P. 165] εἰπετο χύδην, καὶ ἐν ἀλογίστῳ τῇ καθ' αὐτὸν ἀσθενεψῶδρῶδουν ἔκαστος, ὡς ἡ τεθνηξόμενος τῶν πρώτων πεσόντων, εἰ οἱ πολέμιοι ἔξωθεν διεκπείσοιεν, ἢ τούτων ἀνωθόντων τοὺς εἰσχεομένους καὶ ἀναστελλόντων ἔνδοθεν αὐτὸς οὐραγῶν συνελευσόμενος τε καὶ ἐκφεύγομενος. Τὸ δὲ ἦν ἄρα οὐνεῖδος αὐτοῖς. Ηροσπεσόγετες γὰρ ταῖς πύλαις οὐ μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προθέσεως ἐπήρχοντό τε καὶ ἀνεχώρουν, ἀλλ' ἐν ταραχῇ καὶ σὸν οὐδὲν κόσμῳ ἐμπίπτοντες μεθ' ἡσυχίας καὶ σὸν καταστάσει τῇ προσηκούσῃ ἀνεζεύγνυον. Εὔρισκον γὰρ καθ' ἡσυχίαν καθηγμένους τοὺς φύλακας καὶ μηδὲν ἐπαίστας τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν γενομένων. Οθεν καὶ μᾶλλον ἥλγουν ὡς τόσον ἡπατημένοι, ἢ ὡρρῶδουν ἐν ἀλλαις πύλαις ἐλπιζόμενον τὸ κακόν. Ο δὴ καὶ πλείω παρείχεν ἔκεινοις τὴν ταραχὴν, εἰ οὕτω βραδυνάντων τῆς πρὸς τὰς μηδένα φόδον ἔχοντας πύλας ἀποτομένων οἱ ἔχθροι καθ' ἑτέρας πύλας μετ' εὐχερείας πάσης εἰσελῆψεν. Καὶ δὴ ἐκεῖθεν διασκιδνάμενοι, οἱ μὲν ἔνθεν,

non illi quidem animo aut impetu pugnandi ultionis ab hoste sumendae, sed tædio carceris occasio nem, ut sit quomodo cumque oblatam usurpandas libertatis libenter amplexi. Ista porro cunctorum sic euntium procuratio ad portas civitatis ferebatur. Sequebatur autem multitudo confusa populi, exhorrescente pro se unoquoque, dum reputat quam infirmus per se sit ad propulsandum malum ingruens, et ita se pluribus applicante, sic fere subducta errantium cogitationum summa, aut se statim morituros, si hostiū ferro per portam patenter extrinsecus irruentium primi armatorum, quos sequebantur, cecidissent; aut si hi fortuna usi meliori repellerent ingredientes barbaros et majore impetu incumbendo reprimenter vim ipsorum, non desperabant singuli eorum, quos diximus custodiis elapsos, invenire in communi trepidatione viam sibi privatim consulendi, erumpendo per aperta ostia simul cum referentibus pedem hostibus, et ita effugium alicubi captandi. In fine autem hujus vitæ ludibriū suirisunque repererunt. Cum enim ad portam, quo iter intenderant, pervenissent, non eodem æstu et anxietate animi qua venabant redierunt, sed tumultuose inordinateque eo progressi tranquilli securaque recedebant, custodes siquidem portæ quiete desidentes sine ullo adhuc rerum quæ per urbem gerebantur sensu inveniunt. Unde una re dolebant, quo illusum sibi esset, non tamen omniadhuc sollicitudine vacabant, reputantes potuisse fieri ut per alias portas hostes in urbem penetrassent. Imo cum attentius cogitaverant, illa ipsa, quam videbant, 249 nimia securitas custodum curam ipsis admovebat augebatque, reputantibus pari forte negligentia solutos aliarum portarum præsidarios, facile oppressos subito incursu hostium, aditum Tocharis in urbem præbuisse.

A οἱ δὲ ἐκεῖθεν φίόντες, δῆμα καθ' ἡμίσεις ταῖς καθ' ἑκάτερον πύλαις ἐφίσταντο. ἀπογνόντες ὡς μὴ πονούσης τῆς καθ' ἔω. Ός δὲ τὰ ἵσα καὶ ἐν ἐκείναις εὗρον (τὴν γὰρ πρὸς αἰγιαλὸν οὐδεὶς ὡς προδώσουσαν καθυπώπτευεν), εἰς ἐν συναχθέντες καθίσταντό τε τὰς ψυχὰς καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ τι πράττειν ήσαν· μὴ γὰρ ἐν κατ' ἀέρος πεσεῖν τοὺς ἔχθροὺς πτέρυγας περιβέντας. Ός δὲ καὶ τὴν ἐς αἰγιαλὸν φέρουσαν ἐπιστάντες ἐλευθέραν καὶ ταύτην δέους εὗρον παντὸς, τῶν φυλάκων καὶ εἰς χλεύην τιθεμένων σφίσι τὴν ἀπάτην, ἀνέπνευσάν τε εὐθέως τοῦ δέους καὶ τὴν αἰτίαν τῆς φήμης ἡρεύνων· μήτη γὰρ ἐν αὐτόθεν γῆς μυκηταμένης ἔξενεχθῆναι, εἰ μὴ τις πρῶτος τὸν φόδον ἐψευδολόγησεν. Ἐπὶ πολλὰς γοῦν τραχύμενοι τὰς δόδον, μηδὲ τὸ τυχὸν παριδόντες, ἢν τις προβάλλοιτο, οὐδὲν πλέον εἴγον εὑρέσθαι τοῦ ἐξ ἀφανοῦς ἄμα γε γεννηθῆναι καὶ ἀνα τραφέντα συνδιεληφέναι τὰς τῶν πολλῶν ἀκούς. Τὸ δὲ ἐκ προχείρου καὶ πιθενὸν εἰς αἰτίαν τὸ τῆς εἰκόνος τῆς θεομήτορος καθ' ἱκεσίαν ἐφερομένης πλῆθος ἐπεσθαι γυναικῶν, δε δὴ καὶ ἐκφανεῖν ἀναγκαῖον τὴν δέσμων κατόπιν ἡκόνσας. Τούτων οὖν δλοφυρτικῶς κατὰ Περσῶν καὶ Τοχάρων θεοκλυτου-

C Quare rursus anxii partiuntur sese bifariam; et ad duas quæ restabant (præter Orientalem, quam vacare incommodo videbant, et maritimam, qua nemo suspicabatur venire hostes potuisse) duas, inquam, eodem tempore reliquias portas adierunt; ut autem ne in bis quidem repererunt damni aut suspicionis quidquam, respirarunt videlicet mentesque a gravi perturbatione receperunt. Tamen adhuc incerti quo se verterent, ubi delitescerent, unde, quairruissent hostes, omnia circumspectando quærebant, Quid enim? dictantes: an illos putabimus alii per aerem in vectos superne intra urbem involasse? Cum autem postremo illam ipsam quæ littus maris spectabat, portam lustrantes similiter liberam omni metu deprehendissent, et custodum ibi quoque errorem ipsis et credulitatem exprobantium ludibrio irrisi essent, respirarunt ab omni formidine tunc plane, et solutis jam animis investigabant quæ origo falsæ opinionis quisve auctor mendacis indicii fuisset: non enim videlicet terræ quodam mugitu extitisse vocem quæ ingressos denuntiasset hostes, sed omnino primum aliquem fuisse vani nuntium metus. Postquam vero diu et diligenter in ista sunt inquisitione versati, explorantes circum omnia nihil aliud reperire potuerunt nisi mendacem famam multis eodem momento locis simul natam, simul increbescientem, simul vulgi complesse aures, simul animos inani terrore perfusisse. Una tantum quæ aliqua verisimilitudine niteretur publici erroris causa memorabatur, supplicatio tunc forte per urbem ducta, circumdata de more in thensa per solem nem ea dico pompam imaginē Deipara, turbam mulierum sequente quod solet in supplicationibus acclamari ab mala deprecantibus carmen pone frequentantum: 250 ac videlicet quæ tunc maxime timebant, distincte

σῶν, εἰκός τὸ τῆς φωνῆς διελθεῖν, καὶ συμβῆναι τὰς μὲν κατ' ἑκένων μεγαλοφωνούσας πονιάσθαι, τοὺς δὲ πτριξ καὶ ἔκωθεν τὴν φωνὴν δεχομένους τὰ κατ' ἑκένων [P. 166] ὡς περὶ ἑκένων ἐρχομένων ὑποπάζειν, καὶ οὕτω διαδοθῆναι σόναμα φόδιψ τὸν λόγον, καὶ τὰς τῶν πολλῶν ἀκοὰς πληροῦντα παραθῆξαι τὸν θόρυβον. 'Ἄλλ' ἑκεῖνοι μὲν οὕτως, δὲ γε βασιλεὺς μετὰ ταῦτα μαθὼν δύος γένοιτο, ὑπερεπάθησε τε καὶ πέμψας δὲ γραμμάτων τὰ πολλὰ κατεμέψατο. Μηδὲ γάρ ἀνδρῶν εἶναι φρονίμων καὶ νοῦν

poscenda eorum liberatione nominatim exprimentium, nec sine ejulata ingeminantium : « Defende nos, Deus, a Persis, a Tocharis erue, a barbaris nos, Deus, protege, » talia cum meticulozum genus mulierularum et in iis consternationes animalia quædam vociferarentur acutius, credibile est voces illas Persarum et Tocharorum percussisse aures quorumdam aliud agentium, et novitate ipsa ac tono formidinem ciente, multos, indiscusso statim indicio gliscente, in absurdam ingressorum urbem istorum, quos appellari audierant nominum, opinionem ac fidem fuisse ridicule pertractos. Nam ne cito deprehenderetur primus error, perturbationem ex dira mentione statim natam obstitisse, et persuasionem cum metu late disseminasse ; ita tumultum urbis et illam insannam trepidationem ortam auctamque, sic illic conjectantes disserebant. Cæterum imperator ubi ea post cognovit, cum humaniter compassus errori est.

Α ἔχοντων πρὸς τὸ παρεμπίπτον τῆς φύμης θορυβουμένους εὐθὺς θορυβεῖν· δεῖν γάρ ἐννοεῖν τὸ τοῦ πράγματος ἀνυπόστατον, καὶ δικαὶος ἄχθος μὴ περικαθῆμενος πόλιν μηδὲ ἐν χρῷ τῶν πύργων ὅντες, ἀλλὰ μόλις καὶ ἀκουόμενοι διάγοντες τὸν Περσίδι, αὐτίκα παμπληθὲς ἀπέχοντες πετασθέντες ἀμβλίεν δίχα πολέμου καὶ προσβολῆς. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα γράψας καὶ διειδίσας δὲ βασιλεὺς εἰς τὸ ἑκῆς καθίστα πρὸς τὸ εὐφυλακτότερον τὸν λαόν.

B tum litteris scriptis haud perfunctorie duces præsertim primoresque reprehendit, negans virorum prudentium ac ne sensu quidem communi satis expedite utentium fuisse, statim usque adeo turbari fama temere illata, primum siquidem explorare oportuisse quo fundamento rumor niteretur, præsertim male cohærentia nuntians : quomodo enim hostes intra urbem et in civium jugulis, de quibus auditum nundum asset foris approximasse, circumcidere muros, turribus se admovisse ? Quomodo qui paulo ante dicti essent hæcerere in Perside, subito alii sumptis volucris exercitus supra starent imminentes desuper cervicibus, tantum intervallum, ubi et arces et præsidia Romana sint, vitoriis momento emensos ? Hæc et his similia merito exprobrans per epistolam Nicæensibus imperator id agebat ut in posterum cautores illos redderet in occursu similiū casuum.

Δ'.

α'. Δημηγορία βασιλέως πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς περὶ τῶν κατ' αὐτὸν.

[P. 170] "Ἀρχεῖται δ' ἐνθένδε τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. 'Ο γάρ βασιλεὺς πᾶς γιγνόμενος πρὸς τὸ πεῖσαι αὐτῷ τε ἡπίως προσενέγκασθαι καὶ τὸν δεσμὸν λύειν, ἐπει ἀπέγνωστο οἱ τὰ τοῦ σκοποῦ, πολὺς δὲ δριγνώμενος ἐκ παντὸς τρόπου ἔκεινον ἀποσκευάσσονται. "Οθεν καὶ πολλάκις τους ἀρχιερεῖς συγκαλῶν ἐμαρτύρετο τὴν ἀνάγκην, ὡς « Δέον δὲ ἁγοντα τῶν ἄλλων σχολὴν τὰ τῆς ἀρχῆς πολλὰ ὄντα καὶ δυσεξάνυστα προσκοπεῖν, δὲ κακένοις ἐνειλού-

C μενος ἐξ ἀνάγκης ἀπαραιτήτου, ὡς μέγα τι καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου δεσμὸν ἐφόλκιον ἐπισύρεται. 'Ἐχρήν δ' οὐχ οὕτως. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τῷ πράγματι νεμεσῆν, εἰ πλημμελήματος μὴ οἷον τὸ ὄντος τῇ εἰς τὸ ἀρχαῖον τῶν πραγμάτων ἐπανακάμψει ἐξαληθεύθαι δὲ πρὸς τὸ θεραπεύειν ταττόμενος δυοῖν θάτερος πράττοι, ή τὰ πρότερα ὡς εἴχεν ἀνταπαιτῶν, ή τὴν θεραπείαν ἀναβαλλόμενος. Τὸ μὲν γάρ ἀδύνατον, τὸ δὲ πάντως ἀνοικοδόμητον. Καὶ δέον δὲν παραινεῖν καὶ τὴν τοῦ μεταγνῶναι δεικνύειν δέδον καὶ τῷ μηδὲν τοῦ πλημμελήματος αἰσθομένῳ η καὶ καταρρέθυμοντι

IV.

1. *Oratio imperatoris ad episcopos de rebus suis.*

251 Hinc incipiunt res adversus patriarcham Arsenium gestæ. Cum enim imperator totus hactenus fuisset in deliniendo patriarcha, omnibusque officiis e blandiendo ut mitius agere secum vellet et anathematis injecti vinculum solvere, postquam animadvertisit se nihil proficer desperavitque plane meliorem in posterum successum petitionis istius suæ, conversa verificatione vehementer in consilium incubuit ejus omni ratione amovendi. Ei rei præmuniendæ, sepius convocatis sacrorum præsidiis, contestans exponebat angustias quibus conflictaretur, « inter hinc quidem urgentes ineluctabili

D necessitate curas imperii, tales omnino quæ solutum a cæteris animum requirent, ac vel sic vix a satagente connitenteque prout oportebat expedirentur, inde autem obstantem duritiam patriarchæ impedientis se ac quasi constrictum trahentis diris vinculis anathematis infandi. Considerarent hec, et viderent an non esset æquius venire ipsos secum in partem sollicitudinis publicæ, improbanda ista intempestiva pertinacia. Patriarcham, cujus essent partes adhibere curationem lapsis, obsirmasse inflexibiliter animum in prosecutione alterius harum duarum rerum, aut ut reponatur in priorem statum id quod meo peccato mutatum est; aut ni hoc fiat,

ἐκ προαιρέσεως, δὲ καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ νυπτόμενον τῷ γνησίῳ μεταγνῶναι, καὶ τὴν θεραπείαν ἔκτόπως θέλοντα δέχεσθαι, καὶν καυστήρισιν οἰκονομοῖτο, ἐκεῖνος ἀπωθεῖται, καὶ τῷ μεταγνῶναι τὸ ἀπογνῶναι συνέρει, ὡς χρείτον ὃν μὴ μεταγνῶναι ἦ πογνῶναι μεταγράντα· τὸ μὲν γὰρ ἀνατριχίαν κατηγορεῖ, τὸ δὲ ἀπώλειαν αἰωνίουσαν. Λύτραν μὲν οὖν καὶ πολλάκις προσελθόντα ἀποπέμπεσθαι, καὶ ζητοῦντα τοὺς τρόπους τῆς ἴστρειας οὐχ δπως λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ προσονειδίζεσθαι, καὶ τέλος οὐδὲν ἄλλο πυνθάνεσθαι πλὴν τὸ ἀνάγκην εἶναι τὸ τρεῦμα iāσθαι, δπως δὲ λόγτο μὴ μανθάνειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πράττειν προτρέπεσθαι μηδὲν εἰδότα τῶν πράττειν δφαιλομένων, εἰναὶ δὲ δύο προπτεύειν τὸ πᾶν χλεύην. "Ωρα γοῦν δεδοικέναι μή τι καὶ πράττοντος ἀκείνος ἀναλαμβάνων τὸ ἔγκλημα, ὡς μηδενὸς αὐτάρκους γενομένου, μὴ B καταδίχοιτο, καὶ οὕτω πονέσας ἀνήνυτα γνώσομαι. "Ο δὲ οὖν καὶ ἐμφαίνει πλαγίως, ἀκούσαντες θν διαγνῶτες ἢν δλως συμφέροι. [P. 171] Ἀποθέσει γὰρ

mibi omnes spes redeundi unquam ad communio-
nem Ecclesiæ inexorabili severitate p̄cēdatur.
Atqui, ut vos pro vestra prudentia videtis, alterum
quidem istorum fieri non potest; alterum perquam
inhumanum est et ab Ecclesia materna in suos indulgentia 252 maxime abborrens. Veri pastoris
et providi patria munus fuerat hortari ad p̄nitentiam,
et viam ostendere aberranti, calcarque addere,
ut ad Deum frugemque rediret, etiam suam
miseriam non sentienti, negligentique ac respicienti
obstinata contumacia remedium. Ille autem me ul-
tro damnum detestantemque scelus meum, me-
omnia veræ p̄nitentia signa exhibentem, me etiam
atque etiam poscentem penas mibi imponi saluta-
res me patientia obnoxia profidentem sectionis
quoque et unctionis austoris subeundis curationibus
paratum, rejicit atque aspernatur tamen, et culpæ
ut cunque a resipiscente damnata conscientiam
æquum censem extrema desperatione constringere.
Mibi vero minus malum minusque noxiū videtur
non agnoscere culpam propriam, quam ejus impro-
batæ revocatæque veniam desperare. Prius enim
illud duritiam solum arguit alias emendabilem im-
p̄nitentis in praesens animi: hoc posterius in
æternæ utique damnationis exitium inevitabile de-
trudit peccatorem. Expertus omnia hec queror.
Nihil non tentavi. Adivi supplex patriarcham s̄e-
pius; toties rejectus sum. Rogavi ut mihi satisfac-
tionis modus p̄scriberetur: non modo non im-
petravi, sed acriter increpitus, sed contumeliose
objurgatus sum, a non aliud extremi responsi loco
ad finem adjiciente, nisi necesse esse curari vulnus,
quaæ autem ei possit fieri medicina, se nescire.
Verumenimvero an non irrideri se superbo ludibrio
ille jure suspicaretur, cui suadeatur et tanquam ne-
cessarium p̄scribatur efficere aliquid, et tamen
quo id modo quæ ratione queat suscipi ac perduci
ad exitum, ipse qui jubet ignorare se testetur?
Nonne hinc justa causa mihi relinquitur timendi ne,

A βασιλείας καὶ ιδιωτισμῷ μετιέναι τὸ ἔγκλημα βούλεται. Τῷ δὲ, φθινοπώντι συνενέγκοι σκοπῶν, οὐδὲ δλως εύρεσκω. Ἐπὶ μὲν οὖν τοῖς κοινοῖς, αὐτόθεν δῆλον, καὶ οὐδὲν δεῖ ἐρωτῶντας μανθάνειν· τὸ γὰρ μήτ' ἔκεινου οἴου τ' ὅστος τὰ πράγματα διοικεῖν, καὶ μηδὲ συμβάντος ἔκστηναι, ὡς μέγα τι τὴν ἐρημίαν λογίζεσθαι, οὐδὲν ἀλλ' ἢ ζητοῦντος οἷμαι κοινὸν ὅλεθρον καὶ Τελχῖνος τρόπον ἐνδεικνυμένου. Ο δὲ καὶ μᾶλλον διαφερόντως τῶν ἄλλων δίπτεται τῶν ἔμῶν, μακρὰν διὰ τὴν δημηγορίαν κατέτεινα διν, ἢν μήγε καὶ ἀφ' ἑνὸς μόνου οἴστος τ' ἦν παριστῆν τὴν βλάβην. Τι γάρ μοι καὶ ἐχέγγυοι τοῦ δὲ αὖθις ἀπραγμόνως βιώσαι καταθεμένιψ τὴν ἔκουσιαν; Τί δὲ γυναικὶ καὶ παισὶ μᾶλλον; οἵς διν παρευθὺς μοῖραν ἐφεδρεύειν ἀνάγκη τῆς δυτικῶν οὐ γηθήσειν. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἔστιν ἀμφισθεῖν ἔκεινιψ τῆς πνευματικῆς ἰδμοσύνης, καὶ δι τι κελεύοι· τέως δὲ ἐν τούτοις πολλοῦ γε δέω προσεπαινεῖν. Ποῦ γὰρ καὶ τίνι ποτ' ἔθνει τὸ τοιούτον ἔβλαστε; καὶ εἰς τι παράδειγμα βλέπων δ

si ultro aggrediar satisfacere pro crimine, ubi multa impendero, multa tentavero multum sudans nitensque in sceleris expiationem mei peregero, haud ea tamen ille satis accipiat, sicque contentiones me illas ærumnasque perdidisse spretus ad extremum ac repulsus sentiam? Audite autem et pro vestra sapientia æstimate quale sit et eque expediat reipublicæ, quod per istas ambages oblique 253 innuit. Videatur velle me depositione principatus et redditu ad vitam privatam expiare scelus quod consocivi. In hoc ille quid spectet, et in quem transserre cogitet principatum mihi eruptum, comminisci eisdem nequeo. Quanta porro quamque perniciosa inde foret oritura perturbatio, subjicere sibi quisque circumspiciendo cuncta potest, ut alium consulat neminem. Cum enim ille cui interversum imperium patriarcha jure queritur, nec per statutum aut experientiam par sit moli ferendæ publicarum rerum, prætereaque in calamitatem incidere cum immedicablem tum omnimo tales, quæ ut abunde cuncta cætera suppeterent, omnem ei prorsus facultatem ac vim adimat principatus unquam quomodo cunque fungendi, satis patet quam perniciose consulat reipublicæ, qui me amoto redactoque in ordinem solum istum et destitutum D ope collegæ universo rerum omnium regimini præficiat. Hoc enim quid esset aliud quam in exitium certissimum cuncta projicere, ac mali dæmonis inadvertis rebus bene constitutis indolem præferre? Idem porro consilium quam meis privatis rationibus status, famæ, salutis capitale atque immuniter infestum sit, distinctius exsequenter longa oratione singula enumerando, nisi totam latissime patentis injuriæ perciciem brevi possem compendio oculis, in uno veluti specimine, subjicere. Quem enim idoneum mihi vadem dabunt tranquille me ac secure deinceps victurum, postquam imperium abdicavero? Quid tunc fiet uxori, quid meis liberis? quos utique principali delapsos fastigio illa exspe-

ιεράρχης ἀνεμεσῆτιας ἀξιοῦν ἔχοι τοῦτο καὶ ἐν ἡμῖν; ή οὐκ οἶδε τὸν τοιαύτης γευσάμενον καθάπαξ μετα-
βολῆς μὴ τρόπον εἶναι μετεγκλίναντα τελευτὴν; πή-
σοις γάρ ἐφεδρέεται βασιλείᾳ; δόπσοις δὲ καὶ ή
πλειστικέστεραις ἐπὶ τοῦ σχῆματος, σωζόμενου καὶ ἔτι
τοῦ βασιλέως, οὓς καὶ καθυφεικότος ὠρμημένους
πάλαι φαρέτεν ἀνάγκη. Κανὸν αὐτῷ μὴ δρψεν λαππον-
τες ἄλλως, ἀλλὰ τῷ γ' ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστάντι,
ῶστερ ἀντιζηλοῦν εἰκός, οὕτω καὶ δρψεν τὰ χειρὶστα
ράδιον. Τί δὴ καὶ ἀνάγειν εἰς τὴν ἀρχὴν ἔδει, ὃν μετ'
οὐ πολὺ κατάγειν ἔδοσθετο, ὡς γενέσαντα μόνον ἀπο-
στερεῖν; χωρὶς δὲ τούτων καὶ θεόν, εἴκερπε τινὶ ἄλλῳ
μεγίστῳ, καὶ καταστάσει βασιλείας συνιέναι πιστεύ-
ομεν. Θεοῦ δὲ βουλὴν διασκεδῆν διθέλειν ὡς δ' αὔθι-
δες, ὡς δὲ καὶ μέγαν ἔχον τοῖς τολμῶσι τὸν κίνδυνον.
Ταῦτα τοίνουν ἐνθυμουμένους δεῖ καὶ διμᾶς τῷ δίκαιῳ
τῆς βασιλείας συμπράττειν, καὶ μὴ οὕτω καταμε-
λεῖν ἡμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαγγούμενων τοῖς λογι-

A σμοῖς. Τί δαλ, οὐ τῇ Ἐκκλησίᾳ μετάνοια ὥρισται;
οὐ νόμοι ταύτης θεῖοι προσβέβληνται; οὐχ ὑμεῖς καὶ
ἐκείνους τοὺς πολλοὺς θεραπεύετε; ή τοῖς βασιλεῦσι
διαφερόντως πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τῆς Ἐκκλησίας
πρόκεινται νόμοι; εἰ δ' οὖν, ἀλλ' εἰ μὴ παρ' ὑμῖν
μετανοίας θεσμοὶ, ἀλλαχοῦ τῶν ἐκκλησιῶν, εἰσι,
καὶ προσδραμοῦμαι ταύτας, καὶ παρ' ἐκείνων θερ-
πευθῆσμαι. 'Ημῖν μὲν οὖν τὰ κατὰ γνώμην εἴρηται,
ὑμῖν δὲ σκεπτέον τὸ ποιητέον βουλευομένοις σύναμ-
έκειν. [P 172] Οόδε γάρ καὶ εἰσέτι ἀνέξομαι πά-
σχειν ἀνίστα. Καλὸν γάρ η παρ' ὑμῖν λασθεῖ, η ζη-
τεῖν τὸν τρόπον τῆς θεραπείας ἐτέρωθεν. » Ταῦτα
τοῦ βασιλέως διαλαλγάντος τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ
οἷον πρὸς τὰ τῆς μάχης ἀκροβολισμάνου, ἐκεῖνοι
ἔφ' ἐκάστῳ τῶν λεγούμενων τοῖς ἀχθομένοις προσε-
ικότες δῆλοι: ήσαν τὰ πρὸς βασιλέα τοῦ πατριάρχου
συνδλῶς οὐκ ἀποδεχόμενοι, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ καὶ
αὐτοὶ προτιθέντες καὶ διὰ συνείροντες θεραπεύειν

ctat, illa statim excipiet vitæ sors, qua vix homo de vulgo contentus degeret. Quæ ego dum reputo, etsi haud præfracte iverim inficias inesse fortasse spiritualem patriarchæ prudentiam in aliis plerumque quæ præscribit, tamen adduci unquam nequeam ut credam posse illum mihi juste ac sapienter tantum detrimentorum ac calamitatum, quantum ista perniciosissima fortunis capitique meo ac meorum exauctoratio continet, pœnæ nomine medicinalis aut pœnitentiæ salutaris specie injungere. Ubi enim locorum, qua in gente, tale quidquam existisset fando unquam audivimus? et cuius tandem, quod veluti **254** exemplar fuerit intuitus, auctoritate probati alias facti tantam istam se putavit excusare posse, aut etiam commendare, novitatem? An nescit ei qui ex vita privata in imperium enectus principatum semel degustaverit, non aliam quam cum præsentissimo conjunctam mortis periculo conditionem ostendi fortunæ prioris resumendæ plurimorum, etenim semper insidiis principatus ob- sidetur: plerorumque vero subditorum fides et amor in principem vana duntaxat superficie ostentati exterius obsequii totus expromitur, intus nihil habens solidi. Quare necesse est eum a quo violando sola reverentia potestatis odia malevolorum coercebat, cum primum nudatus præsidio imperii telis invidiæ fuerit objectus, iis insultibus impeti vel palam oppugnantium vel clam faventium oppugnantibus, quibus salvus haud possit obsistere. Quæ cum æquos et sapientes omnes æstimatores rerum reputare apud sese par fuerat, tum eum maxime qui me suo ipse in primis suffragio ad imperium extulerit, hoc est invidiose et offensionibus exposito implicuerit negotio. Unde ipsius est tueri quod fecit, non autem id agere, mea exauctoratione procuranda et per eam in me armada invidia æmolorum, ut quem detulit superemus honor, in extremum mihi vertatur exitium. Quid enim attinebat in sumnum fastigium evehere quem paulo post in perniciem ultimam detrahere inde ac præ-

cipitem dejicere conaretur, tanto miseriis sene-
rum calamitatem, quanto eam experientio prius
degustatæ in suprema potestate felicitatis acerbio-
rem intolerabiliorē reddiderit? Præter hæc,
si quod humanum majoris momenti negotium Deus
peculiari cura dignatur, evectionem alicujus in
imperium rem esse, utique cui semper interveniat
studiosior aliqua Numinis providentia, vulgo et
merito existimamus. Quod igitur divino consilio
decretum effectumque sit revocare ac rescindere
hominem conari, quis non videt quam temerarium,
quam insolenter arrogans, quam denique audenti-
Cbus periculosum censeri debeat? Hæc vobiscum
255 reputantes, æquum est, Patres, dare vos
operam ut imperialis dignitatis, prout fas piumque
est, ratio habeatur, neque negligere nos tanto jam
tempore misere suspensos atque æstuantes inopī
consilii. Quid enimvero? an non ab Ecclesia pœ-
nitentiam dari poscentibus definitum est? nonne
hoc olim ejus leges divinæ sanxerunt? non juxta
eas quotidie quisque vestrum quoscunque opus est
(plurimi autem offeruntur tales) præscribindis sa-
tisfactionibus curatis? an pejori conditione prin-
cipes sunt? an illos uaos Ecclesia ab universali sua
id filios indulgentia exceptos exclusosque vult,
nec legum omnibus latarum frui beneficio patitur?
Respondete num ita sit; declarate, inquam, non
esse apud vos pœnitentias locum, nec excipi a vo-
bis resispicentes qui pœnas sibi sceleri purgando
injungi salutares petat: tum mæs partes erunt mihi
consulere, et alibi querere rem necessariam, cujus
hic copia non suppedit. Aliæ aliis in locis ecclesiæ
sunt: eas adibo, ab iis pœnitentiam petam et con-
sequar. Exposui vobis sensus intimos animi mei:
considerandum vobis relinquendo, et cum ipso patriar-
cha consultandum, quid fieri conveniat. Non enim
amplius patiar pro deposito me abjici. Jam, in-
quam, mihi plane decretum est aut accipere eu-
rationis modum a vobis aut alibi querere. » Talia
episcopis locuto imperatore, ac per hæc quasi prima

τῆς εἰλον τὸν κρατοῦντα. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθ-
υπισχνοῦντο μόνον καὶ αὐτοῦ βασιλέως προσπέμψαν-
τος αὐτὸν τὰ μεγάλα συλλήψεως.

β'. "Οπως τὸν τοῦ Γαλησίου Ἰωσῆφ πρὸς τὸν
πατριάρχην ἀπέστελλεν δὲ κρατῶν, ζητῶν λύσιν τοῦ
ἀφορισμοῦ.

[P. 175] Ὁ γοῦν βασιλεὺς καὶ ἄλλους μὲν καθ' ἓνα
πλείστους ἀπέστελλεν ἀξιῶν τὸν ιεράρχην λύσαι οἱ
τὴν ἀθυμίαν, ἐτοίμῳ δύντι, ως ἔκεινος ὑπισχνεῖτο,
τὸ κελυφόντον ἐκπληροῦν· τέλος δὲ καὶ τὸν τῆς
μονῆς τοῦ Γαλησίου προϊστάμενον Ἰωσῆφ, δὲ δὴ καὶ
Γαλησίου φανερώτερον ἐκάλειτο, ἀνδρα πνευματικὸν
καὶ εἰς πατέρα τεταγμένον τῷ βασιλεῖ, ἀποστέλλων
κατηγορίδοις δέχεσθαι τὴν πρεσβείαν καὶ συγκατα-
νεύειν τῇ ἀξιώσει. 'Αλλ' δὲ πατριάρχης πολλὰ μὲν
περὶ τῶν ἀρχιερέων ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως ἰκετευόμε-
νος, ως οὐκ ἀξιον λεγόντων οὕτως ἐπὶ τοσοῦτον τῷ
ἐπιτιμῷ συνίσχεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ πνευ-
ματικοῦ ἔκεινου καὶ θεοῦ ἀνδρὸς ἀξιούμενος ἐφ' ὧ
τὴν πατέσιαν ἄλλως οἰκονομοὶ τὸν δεσμὸν λύσας καὶ
προστιμῷ τῷ βασιλεῖ τῶν εἰκότων, δὲ καὶ μᾶλλον

velitatione ausplicato prælium, illi ad singula quæ
dicta fuerant dolore significato, declararunt, quæ
severe ac dure patriarcha erga imperatorem ageret,
sibi minime probari: ac propterea post multa invi-
cim collata disceptataque paratos se ostenderunt
ad offerendam Augusto pœnitenti reconciliationis
viam. Non tamen tunc adhuc ulterius processerunt
quam ut promitterent se intercessuros apud pa-
triarcham quam efficacissime possent, suadentes ut
pro se ipse de novo allegaret ad eum oratores
supplices, quibus ad impetrandum quod rogarent
ipsi se pro virili cooperaturos recipiebant.

2. Ut præpositum Galesii Josephum ad patriarcham
allegaverit imperator, petens absolutionem ab ex-
communicatione.

Igitur imperator cum alios singillatim allegavit
256 plurimos, suppliciter orans patriarcham ut
se cura mœstitiaque liberare dignaretur, offerens
se paratum ad quidvis exsequendum quod juberet.
Tandem et Josephum ad id misit monasterio Gale-
sii præpositum, cœnobio quod regebat nomine quam
suo ipsius vulgo notiorem, virum spiritualem et qui
imperatori patris loco esset, quippe audiendis ejus
confessionibus præfectus. Hunc ergo pro se suppli-
cem allegans, obsecrare obtestarique patriarcham
instituit ut tandem inflexus induceret in animum non
amplius aspernari precessuas. Vehementer id ipsum
ab eodem episcopi contendenter orantes, argumen-
tis etiam adhibitis, et indignum videri contestantes
principem tanto tempore isto quasi ergastulo diri
anathematis constrictum detineri. Urgebat pro se
quoque ardenter rem eamdem spiritualis Pater
supplicis, ille, quem dixi, vir reverendus, demis-
sissimo deprecans suscepti sui nomine ut castiga-
tionem quam æquam judicasset præscriberet, et ea
perfunctum miseratus anathematis vinculo solveret.
Surdo hæc caneabantur. Obduruit, quin etiam exa-

A ἡγρίαινε καὶ ἀμεταθέτως εἶχε τῆς γνώμης, ως καὶ
τοῖς πρεσβεύοτοις ἐπιπλήττειν καὶ αὐτῷ δὴ τῷ Ἰω-
στῷ γενναῖως ἐπέχειν, τολμῶντι ως δῆθεν τὰ τῆς
βασιλέως ἀναδοχῆς παρὰ τὴν ἔκεινου θέλησιν. Αἱρεῖ
δὲ καὶ λόγος παρὰ πολλοῖς ως καὶ ἐπιτιμήσειν ἐφ' ὧ
μηδὲ πνευματικὸς ἀναδέχοιτο· δὲ δὴ καὶ γεγονὸς ἢ
ἐφυλάχθη ἢ καὶ παραβαθὲν ἐλύθη ἢ καὶ ἀλυτον
ἔμεινε, καὶ μὴ γεγονὸς ἐφημίσθη, ως καὶ δὲ Ἰωσῆφ
πατριαρχεύσας ὕστερον ἀπολογούμενος ὑπὲρ τούτου
δισχυρίζετο, διμως πολὺς ἐντεῦθεν ἀνερχόμενος κλύσων
τῇ Ἐκκλησίᾳ, ως ἴσχυρὸν προτεινόντων τῶν Ἀρ-
σενιατῶν κατ' ἔκεινου ἔχαλημα πατριαρχεύσαντος
σχιζομένων.

γ'. "Οπως λίβελος κατηγορίας κατὰ τοῦ πατριάρχου
ἐδόθη τῷ βασιλεῖ.

[P. 174] Τότε τοίνυν Βοηδρομιῶνος Ισταμένου καὶ
τῶν συνήθων νηστειῶν τελουμένων, ἐορτῆς ἀγομένης
ἢ Ἀκάδιστον σύνηθες διομάζειν, τῶν τις τοῦ κλή-
ρου ἐν νοταρίοις τῷ πατριάρχῃ τελῶν μετὰ τὸν σφῶν
πριμικήριον, ὃν καὶ Μεσίτην εἰώθασιν οἱ πολλοὶ^C
σεμνύνοντες λέγειν, τούπικλην Ἐψητόπουλος, λίβελ-

esperatus efferratusque magis est audiens ista pa-
triarcha. Adeoque inflexibiliter ἥσειτ in proposito,
ut etiam ea rogantes objurgaret, et ipsum Joso-
phum acriter coerceret, eo scilicet nomine quasi is
imperatorem absolvere ausus esset contra patriar-
chæ voluntatem. Fama certe increbuit per multos
vulgata, prohibitum interdicto Josepho a patriar-
chæ fuisse ne deinceps ipse confessiones, ut sole-
bat, ejus privatas acciperet eumque absolveret:
Quod interdictum, si vere contigit, an observatum
sit, an id transgressus Josephus transgressionis
istius venia impetrata restitutus in integrum fuerit,
an postremo crimen istud contumaciæ contra in-
terdictum et revera consciverit Josephus et inex-
platum id manserit, in medio relinquam. Fama
quippe illi priori contraria sparsa quoque est, as-
serens nunquam perlatum a patriarcha tale inter-
dictum. Et has defensione Josephus ipse, factus
257 postea patriarcha, utebatur, asseverantis-
sime affirmans nequaquam id sibi prohibitum un-
quam a patriarcha, contradicentibus nihilominus
et in asserto perseverantibus auctoribus oppositi
rumoris, qui in satis magnam inde celebritatem
abiit. Adeoque id unum et potissimum erat in
D criminibus, quæ Arseniani objectabant Josepho, ab
eo schismate discissi.

3. Ut libellus accusationis contra patriarcham datus
sit imperatori.

Tunc igitur sub initium Aprilis, solemnis jeju-
niī tempore, dum festum ageretur quod Acathistum
vulgo nominant, quidam ex clero Epsetopulus co-
gnomento, in ordine notariorum patriarchæ inser-
viens, post ipsorum primicerium, quem Mesiten
sive mediatore plerique solent amplio nomine vo-
care, libellum a se digestum accusationibus plenum
sponte imperatori tradidit, noctu post finem hym-

λον κατηγορημάτων πλήρη συνθέμενος ἀσμένῳ ἐγχει-
ρίζει τῷ βασιλεῖ, νυκτὸς τότε οὕσης μετὰ τὴν τῆς
δύναμις ἐκπλήρωσιν. 'Ο δὲ τοὺς παρατυχόντας ἐκ
τῶν τοῦ κλήρου συγκαλέσας ἄμα ἡρώτα εἰ καὶ αὐ-
τοὶ συνοίδασι τῷ Ἐψητοσύλῳ τά οἱ πραχθέντα. 'Ως
δὲ οὐκ ἦν κατανεύσαι ἀκούντας τὴν ἔνδος ἥ καὶ
δευτέρου, περὶ τε τῶν κεφαλαίων διεπυνθάνετο, καὶ
ὅποιας εἴη τῆς ὑπολήψεως ὁ τὸν λίθελλον ἐγχειρίσας.
'Ως δὲ ἐμαρτύρουν μὲν τῷ διδόντι τὰ μέτρια, περὶ
δὲ τῶν κεφαλαίων ἀπελογοῦντο, ἀνάγκην τὸν εἰς
τοιούτους ἀγύντας ἀποδυσάμενον καὶ τοὺς συνειδότας
ἔχειν διβασιλεὺς εὐθὺς οἰηθεῖς, καὶ εἰς χεῖρας ἔχειν
τὸν λέοντα, ἀπρὶς εἶχετο τῶν γραμμάτων καὶ καιρὸν
ἔτιθει τῆς περὶ τούτων σκέψεως. Οἵς δὲ κεφαλαίοις
διλίθελος συγκεκριτητο, τάδε ἡσαν, ὡς εἰπεῖν καθ'
ἔκαστον· πρῶτον τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς δρθρινῆς δύναμις B
τὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως φαλμὸν ἐγκόψαι, μόνῳ δὲ τῷ
τρισάγιῳ καὶ τῷ ἐπ' αὐτῷ μνημοσύνῳ κελεῦσαι προ-
οιμιάζεσθαι· δεύτερον τὸ προσκείσθαι τοῖς τοῦ Σουλ-
τάνου εὐμενῶς, ὡς καὶ σφιν ἐφείναι τῷ λουτρῷ τῆς
ἐκκλησίας συχνάκις ἐλλούεσθαι, τιμῶν χαρακτήρων
σταυροῦ ἐκεῖσε τοῖς μαρμάροις ἐγκεχαραγμένων,
Ἀγαρηνοῖς οὖσι καὶ ἀμυντοῖς· τρίτον ὡς καὶ τοῖς
νίτισιν ἐκείνου τῷ ἴδιῳ μοναχῷ μεταδιδόναι τῶν ἀγια-
σμάτων κελεύσειν, ἀδηλον δὲ εἰ τῷ θείῳ λουτρῷ
ἔτελεσθαν, καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις, ὡς διατὸς Σουλτάνου

nodiæ. Imperator convocatis qui forte præsentes
adfuerunt e clero, simul omnes interrogabat ecquid
consensu et conscientia ipsorum Epsetopulus id
egisset. Cum autem nemo annueret audientium
præter unum aut alterum, de capitulis perconta-
batur, simulque cuius esset existimationis qui lib-
bellum obtulerat. Ad ea clericis datori quidem lib-
belli mediocre testimonium reddentibus, crimina
vero excusantibus, opinatus statim fieri non posse
quin haberet consciens qui tantum se in certamen
daret cupido scriptum oblatum tenuit, occasionem
inde sibi nascituram augurans leonis, cuius tantam
experiretur sævitiam, in potestate habendi. Mox
diem præscripsit exanimi. Capitula libello com-
prehensa hæc ferme erant, primum, ex principio ma-
tutinæ 258 hymnodia psalmum pro imperatore
recisum a patriarcha, jubente solo Trisagio et super
eo commemoratione procœnum absolvi. Secun-
dum, nimium se propensum et familiarem Sultani
præbuisse, adeo ut ei et comitibus permiserit sa-
pius lavari in lavacro ecclesiæ, ubi sunt signa ve-
nerandæ crucis marmoribus insculpta, cum isti
essent Agareni et Christi mysteriorum expertes.
Tertium, quod filiis ejus communicari per suum
monachum sacras Eucharistias reliquias jussisset,
cum non constaret an sacro baptismo initiati fuis-
sent. Prætereaque ipse sultan cum suis satrapis
per matutinum splendidæ magnæque Dominicæ
patriarchæ litaniæ celebranti adfuisset et simul
Litaniæ recitasset. Hæc et id genus alia libello ine-
rant. Porro patriarchæ haud usquequaque ignotum
erat quid gereretur: tamen is totum Deo permit-

A σὺν τοῖς στράταις αὐτοῦ κατὰ τὸ δρθρινὸν τῆς
λαμπρᾶς καὶ μεγάλης Κυριακῆς τῷ πατριάρχῃ λιτα-
νεύοντι συνέλθοι τε καὶ συλλιτανεύσει. Καὶ ἐ μὲν
τῷ λιθέλλῳ διειλήφατο, ταῦτά τε καὶ τοιαῦθ' ἔτερα·
τῷ μέντοι γε πατριάρχῃ τὸ παρόπαν ἀγνοεῖν οὐκ
ἥν, δμως δὲ θεῷ τὸ πᾶν ἐπιτρέπων ἡσύχαζεν. 'Ο δὲ
γε βασιλεὺς τῶν γραμμάτων ἀπαξ ἐπειλημμένος τοὺς
ἔπιδημούντας [P. 175] τῇ Κωνσταντίνου τῶν ἀρχε-
ρῶν ἐπισυνῆγε, καὶ δὴ προύτεινε μὲν ἐκείνος εἰς
γῆν τὰ γράμματα, ἐκοινοῦτο δὲ σφίσι τὴν σκέψιν
ὅπεις ποιοί. Οὐ γάρ ἦν ὑπερθέσθαι πρᾶγμα δοκοῦν
συμβάλλεσθαι τῷ σκοπῷ, κανὸν οὐκ ἔδεικει ἀποχρῶν
πρὸς τὸ τὸν πατριάρχην δεδίξεσθαι. Ἐκεῖνος γάρ καὶ
μὴ πρὸς ἀπολογίαν ἔτι καλούμενος ἀπελογεῖτο, τὸ
μὲν τοῦ φαλμοῦ, ὃς αὐτὸς εἴη διάταξις τοῦτο τὸ πρώ-
τον, ὡς τοῖς μοναχοῖς σύντοις ὃν, καν τῇ ἐκκλησίᾳ
τελεῖσθαι, καὶ αὐτὸς ἀφετοί πάλιν ὡς αὐτέρκους
δοκοῦντος τοῦ τρισαγίου σὺν τῷ μνημοσύνῳ εἰς εὐ-
χῆς ἐκπλήρωσιν· καὶ δικαίως δὲ ἀπολογησμένος, εἰ
καὶ πούτο τελοῖ οὕτω τοῦ βασιλέως ἔχοντος, πῶς
δικαίως ἐγκελοῦτο καθηυτεῖς τοῦ παντός; τὸ δὲ
τοὺς τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τῷ λουτρῷ λούεσθαι αὐτὸν μὲν
μήτ' εἰδόνται μήτε κελεύειν. «Τέλος δικαίως δὲ ἐ-
κκλείσιον πάντων ἐκεῖνοι τῶν λοιπῶν, οὐχ ἥττον δι-
τοῦ τῆς ἐκκλησίας, ὡς τῶν ἄλλων πρὸς τοῖς χαρά-
μασι τοῦ σταυροῦ καὶ εἰκόνων εὐμοιρούντων ἀγίων.

tens quiescebat. At imperator admissa semel dela-
tione scriptisque accusatoriis receptis, congrega-
vit episcopos allarum urbium qui tunc Constanti-
nopolis sunt reperti, elisque ad notitiam scripta sibi
tradita protulit, et ut communiter secum considera-
rent quid sibi esset faciendum petiit. Non enim
erat cur differretur negotium quo dudum aspirabat
viam pandens, et si non videbatur sufficiens ad ter-
rendum patriarcham. Ille quippe, utcunque non
dum citatus ad pro se dicendum, respondebat ob-
jectis, ad primum quidem de psalmo, aiens se au-
ctorem fuisse istius psalmi tali tempore cantandi,
et cum antea solis a monachis id fieri consuevis-
set, primum se in Ecclesiæ usum induxisse. 259
Verum eundem se id postea improbasse revoca-
seque, quod sufficere videretur Trisagium cum
commemoratione ad orationis expletionem. Prä-
terea si alia facti hujus defensio deesset, illa se uti
justa potuisse quam suggereret præsens status im-
peratoris; qui quo jure queri posset exclusum se
particula quadam ecclesiasticarum precum, post-
quam patienter et demisse acquievisset excommu-
nicationi, qua omnium sacrorum participatione
acerceretur? Ad sultanicos cōmites quod attineret,
lotos eos ecclesiæ balneo nescire se, neque id jus-
sisse. Cæterum si allegata ratio valeret, excluden-
dos eos esse cunctis pariter urbis balneis, non mi-
nus quam illo quod ad ecclesiam pertineret, cum
aliæ quoque thermæ, præterquam signis crucis
insculptæ sint, sacris etiam imaginibus ornentur.
Si autem id non obstat quominus iis, quantumvis
veræ religionis expertibus, usus permittatur alio-

Εἰ δὲ τὰλλα σφίσιν ἀνεῖται καὶ δισεῖσιν οὖσιν, εἰς Τὸν τοῦ τῆς ἐκκλησίας λουτρῶνος ἐκδιαχθήσονται; Τὸν δὲ τῷ Σουλτάνῳ καὶ τοῖς νέεσιν ὡς Χριστιανοῖς προσφέρεσθαι ἀρχιερέως μὲν μαρτυροῦντος τοῦ Πατριάρχης ἀνεύθυνον οἴμαι· εἰ δὲ ἄλλως ἀλέγχοντο ἔχοντες, ἔκεινον καὶ μόνου, ἀλλ’ οὐκ ἐμὸν τὸ πλημμέλημα. • 'Αλλ' οὐχ ἵκανα ταῦτα τοῖς ἀμφὶ τὸν βασιλέα ἁδόκουν τὰς εὐθύνας ἔξελέσθαι τῷ πατριάρχῃ, ἀλλὰ σύνοδον ἡθελε συγχροτεῖν ἐξ ἀπέντων τῶν ἀρχιερέων, παρόντων ἐνταῦθα καὶ πατριαρχῶν δύο, τοῦ τε Ἀλεξανδρείας Νικολέου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Εὐθυμίου. "Οφεν καὶ βασιλικαῖς συλλαβαῖς μετεστέλλετο τοὺς ἀρχιερεῖς πανταχόθεν, ὥστε παρψηληκαὶς τῆς ἑορτῆς ἀνυπερθέτως ἀκαντὴν πάντας, μηδεμιᾶς προφάσεως ἀποχρησούσης πρὸς παραίτησιν. 'Αμα γοῦν τελείω τῇρις συνήγοντο, καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην συναγθεῖσιν ἐπιμελέστερον ἐκινεῖτο.

δ. "Οπως καὶ ήπου ἐζητοῦντο τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην
Ἀρσένιον.

Τέπος δὲ τῆς αὐτῶν συνόδου ὁ βασιλικὸς Ἀλεξιακὸς τρίκλινος ἦν, ἵνα καὶ προώκαθητο μὲν ὁ κρατῶν, συγκαθέζοντο δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶντες καὶ δυον ἓν ἔξιώμασιν ἦν, συνεδρίαζον [Ρ. 176] δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ πάν τὸ τῆς συγκλήτου παρίσταντο. Συνῆσαν δὲ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν μονῶν οἱ προῦχοντες μονῆρεις συνάμα τοῖς σφῶν προεστῶσιν. 'Αλλ' οὐδὲ τὸ τῆς πολιτείας δυον ἦν περιφανὲς καὶ δῆλον ἀπῆν. Καὶ δὲ μὲν κατηγορῶν

rum lavaeorum, quid est cur repellantur ab ecclesiæ balneo? Denique cum sultane et ejus filiis tanquam cum Christianis egisse irrehprehensibile videri, quoniam id auctore idoneo fecerit, episcopo videlicet Pisidiæ tales illos esse testante. Quod si jam ostendatur nequaquam ipsos fuisse Christianos, illi soli ascribenda, non mibi ejus facti culpa fuerit. Sed hæc defensiones imperatori non videbantur sufficientes ad purgandum patriarcham: verum decrevit congregare synodum omnium antistitutum, cui interessent duo patriarchæ, Alexandrinus Nicolaus et Antiochenus Euthymius. Itaque regiis litteris convocavit undique presules ut post festum sine mora convenirent, nullo praetextu ad recusationem 260 suffecturo. Pleno igitur vere convernerunt, et causa patriarchæ ventilari a congregatis est cœpta.

4. Quando et ubi quæsitiūm de patriarcha Arsenio sit.

Locus synodi regium Alexiacum triclinium tuit, ad id delectus ut præsidere posset imperator. As-sidebant et aulæ magnates, ac quotquot in dignitatibus erant, simul cum episcopis. Aderat et senatus universus, et ex cunctis monasteriis præcipui monachorum cum suis quique præpositis; nec aberant clariores illustioresque civium. Et accusator quidem in medium prodiens libellum obtulit. Is cunctis audientibus recitatus est. Tunc cum esset visum citari debere patriarcham, mittentes tres episcopos et tres clericos ipsum vocarunt ad

A ἐς μέσον παριών τὸν λίβελλον προῦτειν, δ' ἀνεγνώσκο ἐπὶ πάντων. Καὶ ἐπεὶ ἐδόκει προκαλεῖσθαι καὶ τὸν πατριάρχην, πέμποντες τρεῖς μὲν τῶν ἀρχιερέων, τρεῖς δὲ τῶν κληρικῶν προσεκάλουν ἀπαντήσοντα πρὸς ἀπόλογον. 'Ο δὲ ἀνένευς πάμπαν, καὶ γε κρίσιν μὲν μὴ παραιτεῖσθαι, τρόπον δὲ κρίσιων καὶ πρόσωπο φεύγειν ἔλεγε, καὶ δικαίως, ὡς οἶσθαι· πατριάρχην μὲν γάρ κρίνεσθαι παρόντος μὲν βασιλέως, περόνων δὲ μεγιστάνων καὶ λοσμικῶν, καὶ ἐν ἀνακτόροις, καὶ ταῦτα καὶ βασιλέως οὕτως ἔχοντος καὶ εἰς ἄμυναν προσιλημμένου, οὐκ ἄξιον οὐδὲ τῶν δικαίων εἶναι τὰ σύμπαν. Ταῦτα πρὸς τὸν ἀπεσταλμένους τοῦ πατριάρχου λέγοντος, γραφῇ ἐδίδοντο τὰ λεγόμενα, ὡς μὴ τι συκοφαντηθεῖη. Οἱ δὲ ὀποιτέρφοντες ἐδήλουν πάντα μετ' ἀσφαλεῖας τοῖς ἀποτελεῖσθαι, καὶ σύλλογος διελύστο. Τούτῳ διείστη καὶ τρίς γεγονός ἐν τινῶν καιρικῶν διαλειμμάτων (ἔμελε γάρ καὶ κανόνων ἐκείνοις τοιαῦτα πράττουσιν) οὐδὲν ἦν πλέον ἐν τούτων διείστη μηδὲ τὸν πατριάρχην παραιτεῖσθαι τὸν τρόπον τῆς κρίσις, τούς δὲ ἀντεπιστέλλειν ἐκείνων, ὡς ἐπιστημόναρχου τοῦ βασιλέως εἶναι δικαιουμένου ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, μηδὲ δικαιών εἶναι μηδὲ εὐδογον τα τοιαῦτα μέγιστ' ὄντα διχα βασιλικῆς ἐπιστασίας κινεῖσθαι.

ε. "Οπως ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα ἀφίκοιτο καὶ δικαίως παρὰ μικρὸν παραλογισθεῖη.

'Ἐν δισφῇ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, ἐννοήσας δὲ πατριάρ-

C causam dicendam. Ille autem omnino venire renuit, cum diceret judicium quidem haud se recusare, modum autem et locum judicii personasque fugere, a qua exceptione juris species non aberst. Nam judicari patriarcham præsente imperatore, præsentibus optimatibus et sacerdotalibus personis, idque in palatio, præsertim imperatore sic constituto et palam occasionem vindictæ captante, indignum videbatur, et tota res inique comparata. Ea porro loquente patriarcha missis a synodo, excepta sunt scripto verba ejus, ne quid calumnia interveniret. Inde qui missi fuerant redeuntes ad synodum cuncta ex fide retulerunt ad eos qui miserant, et cœtus solitus est. Idem iterum et tertio est factum, certis intervallis temporis interpositis: studebant enim qui hæc agebant, nihil omittere eorum quæ canones in eo genere præscribunt. Cæterum nihil aliud ex 261 iis missitationibus et responsis elici potuit nisi displicere patriarchæ judicii modum, et ob id comparere recusare. At quæ hoc erat Patrum responsum patriarchæ per remissos ad ipsum vocatores redditum, cum sit olim existimatum æquum imperatori tribui principem locum in cognitione rerum ecclesiasticarum, nec justum nec rationi consentaneum esse, quæ ex eo genere negotia nunc agitantur, maximi utique momenti alibi aut aliter quam præsente ac præsidente principe moveri.

5. Ut patriarcha ad imperatorem accesserit; et ut parum absuerit quia deciperetur.

Dum autem hæc ita gererentur, intelligens pa-

χρις, ὁ καὶ ἀληθὲς ἦν, ὡς οὐδέν ἐστιν ἄλλο τὸ κινοῦν τοικύτα ἢ τὸ τοῦ χρατοῦντος πρὸς αὐτὸν ἀμυντικὸν, δις καὶ κινδυνεύοι κανῷ τὸ κακὸν ἴσσθαι, τῇ τοῦ πατριάρχου καταδίκῃ τὸ πρὸς ἔκεινον ἀπεχθές καὶ δχλῶδες, ὡστε καὶ ἀπεσκευάσθαι ταῦτα βούλεσθαι, παριδὼν πᾶσαν μικροψυχίαν, ἵππου τε ἐπιβάς, μὴ πρότερον εἰωθώς ἐξ οὗ τὴν Κωνσταντίνου κατέλαβε, καὶ βασιλεῖ πρόσεισιν. Ἐμέρα δ' ἦν καθ' [P. 177] ἦν ταῦτ' ἐπράττετο κυριώνυμος. Ο γοῦν βασιλεὺς καιρὸν ἔκεινον οἰηθεὶς ἐπιστῆναι ὃν καὶ ἔζητε πάλαι, τὸν τῆς ἀνέσεως ἔπειθε γάρ ἐννοεῖν τοιαῦτ' ἔκεινον τὸ τ' ἐπιβῆναι ἵππου τὸν πατριάρχην καὶ παρὰ τὸ σύνηθες πρᾶξαι, τά τε κινούμενα ὡς ἐν χριψὶ καταδίκης καὶ αὐτὸν γεγενῆσθαι), καὶ ὡς ἔκμειλίξασθαι παραγένοιτο, φιλοφρόνως ὑποδέχεται προσιόντα, καὶ πλεῖστον δον διμιλεῖ τὰ χαρίεντα. Ως γοῦν καιρὸς τῆς λειτουργίας ἐπέστη καὶ ἥδη ἦν δι χρατῶν πρὸς τὸ τῷ ναῷ ἐπιστῆναι, πέμψας ἔκεινός τινα τῶν αὐτοῦ τοὺς ἐπὶ τῆς λειτουργίας κατησφαλίζετο, καὶ ἔκλευεν ἀμα θεασαμένους αὐτὸν μῆτε περιμένειν τὴν πρὸς τὰς ἀγίας εἰκόνας προσέλευσιν αὐτοῦ προσκυνήσοντος μήτ' ἄλλο τι πειραργοῦντας πράττειν, ἀλλ' εὐθὺς ἐκφωνεῖν μὲν τὸν διάκονον τὸ Εὐλόγησον, εὐλογεῖν δὲ τὸν Θεὸν με-

A γαλοφώνως τὸν λειτουργίας ἀπάρχεσθαι. Τοῦτο δ' ἦν πάντως πρὸς ὃ ταῦτ' ἔκεινος παρεσκευάζετο, τὸ τὸν λειτουργὴν ὅμιλον ἐπὶ ἐκκλησίας συναγαγεῖν, κάντεύθεν σιωπηλῶς τὴν τοῦ δεσμοῦ λύσιν πραγματευσάμενον ἔχειν. Καὶ δὴ ηὐτέρεπιστο μὲν τὰ τῆς λειτουργίας, ὁ κλῆρος δ' ἀπας μετασκευασάμενος τοῖς εἰκόσι καραδοκοῦντες τὸν βασιλέα δον οὕπω ἀφιξόμενον περιέμενον. Ο δὲ βασιλεὺς τοῦ λειτουργοῦ μανδύσου τὸν πατριάρχην κατέχων, κατά τινα ποσά διαστήματα, ἀμα μὲν ἰστάμενος ὡμίλει, δῆμα δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τὸν ναὸν προσῆγετο. Ως δὲ ποτε τοῦ οὐδοῦ ἐπέδη καὶ διάκονος τὸ Εὐλόγησον ἔκεινος καὶ εὐθὺς ἡ ἐκ τοῦ λειτέως εὐλόγησις, ἐκσπάται τῷ παραδέξῳ δι πατριάρχης, καὶ τὸν δόλον συνεῖς αὐτίκα ἀντέσπα καὶ τῆς χειρὸς τοῦ χρατοῦντος ἔκώλισθε, καὶ, « Τί, λέγων, οὕτω δολερῶς κλέπτεις τὴν εὐλογίαν, καὶ παραλογίζῃ τὸ θεῖον ἄνθρωπος ὁν, οὐ δέον ὃν οὐδὲ συμφέρον; » Ἐτι δὲ καὶ, « Καλά γε ταῦτα, » προσονειδίζων, « καὶ γε βασιλεῖ ἐννόμως ἀρχειν προαιρουμένῳ πρέποντα, καὶ δυσφόρητα τοῖς ἄλλοις ἀκοῦσαι, ὡστε καὶ ἐπαινεῖν, » εὐθὺς δέος ἦν λιπῶν ἔκεινον καταιδεσθέντα καὶ ἀφιπτάμενος, καὶ διὰ τῆς σιδηρᾶς τοῦ τρικλίνου πύλης ὡς τάχος πεζῇ διαθέων, οὐ πο-

triarcha, quod verum erat, non esse aliam horum motuum causam quam iram in se imperatoris ultionem expetentis, in qua prosecutione periculum erat ne is malo aliud malum pro remedio apponere, suo videlicet in patriarcham odio et rancori patriarchæ ipsius damnatione procuranda mederi aut potius obsequi satagens, speravit uno sui cum insenso imperatore congressu istud præverti discrimen posse. Quare pusillanimitate posthabita equum inscendit, desuetus id facere jam ex quo Constantinopolim advenerat, et imperatorem adit. Dies qua hæc gesta sunt Dominica erat. Igitur imperator ratus optatam diu sibi remissionem anathematis ad se ultra deferri (suadebat hoc enim equitatio illa insolita patriarchæ adventusque inopinatus, et verisimilis conjectura, impulsum illum metu intentati judicii et periculo damnationis imminentis ad hunc conatum sui deliniendi), perhumaniter occurrit venienti, et eum benevole accendentem atque hilariter excipit, tum blandis perdiu sermonibus detinet. Ut ergo sacrae liturgia **262** tempus adfuit, imperator jam in procinctu adeundi templi misit certum e suis qui præmuniter, prout oportebat, sacrificii ministros, jubens eos, simul imperatorem ingredientem viderent, statim, non exspectato dum ille ad sacras imagines adoraturus accederet, nullaque omnino alia quacunque ex causa mora interposita, protinus inchoare functionem sacram, diacono versiculum **Benedic** pronuntiante, et Dei benedictionem solemnum sacerdote pariter proferente voce contenta. Ac consilium in his imperatoris hoc erat: se una simul cum patriarcha intra templum stante missæ sacrum rite peragi, tacita quedam futura ipsi videbatur sui

C a dudum injecto anathematis vinculo solutio. Atque ita compendio quodam opportunæ occasionis consecuturum se sperabat quod tanto jampridem circuitu captatum iverat. Succedebatque illi hactenus dolus egregie. Nam clerus universus præmonitus, ut dixi, ad inchoandum missæ sacrificium proxime instructus omni convenienti apparatu et ornatu, exspectabat dum appareret adventans imperator. Qui astute ad quod intendebat sacram penulam comitantis secum patriarchæ tenebat manu incedens una, et per intervalla urbane interposita consistens, confabulansque plane familiariter, donec eum intra templum simul ingrediens induxit. Supergresso autem ipso limen, statim diaconus **Benedic** inclamavit; quam vocem secuta continuo est sacerdotis benedictio. Perculsus inopinato facto patriarcha, et dolum subito intelligens, proripuit se, ac manu tenentis imperatoris elapsus est: « Cur, inquiens, dolose furaris benedictionem, et decipere Deum conaris, homo cum sis? quod nec oportebat nec expediebat a te tentari. » Addidit D præterea haud molliter exprobrans: « Pulchram hæc putas et convenientia imperatori magnifice professo se juxta leges **263** imperare velle? quid homines dicent ubi audierint? an laudare ista, ad saltem vel tolerabilia censere poterunt? » Et his repente dictis avolavit instar aquilæ, pudore confusum imperatorem relinquens; ac per portam triclinii ferream, pedes quanta maxima posuit perniciitate currens, pervenit ad mare, ibique nave concensa domum se retulit. At imperator plenus licet contumelie, ac tam probrossæ repulsa sensu intimo doloreque æstuans, tamen magna nimilitate simulata sacrificio perrexit attendere, quoad missa

δῶν εἰχεν ἔχωρει πρὸς θάλασσαν, καὶ νεώς ἐπίθας κατελάμβανε τὰ οἰκεῖα. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς ὑδριοπαθῆσας οἶον καὶ αἰδεσθεὶς προσποιεῖται οὖν δῆμως τὸ μεγαλόψυχον. Καὶ ἐπεὶ τέλος τὴν Ἱεραν λειτουργίαν ἐλάμβανεν, ἐξελθὼν, σταθεὶς ἐν τῷ Ἀλεξικῷ τρικλίνῳ, τοὺς τε τῶν Ἱεραρχῶν παρατηχόντας καὶ τοὺς τοῦ κλήρου μεταστειλάμενος, [P. 178] ἐπενεκάλει τῷ πατριάρχῃ σκληρότητα, καὶ, «Ἴδετε, λέγων, δπως ἀμαθῆς οὕτω τῶν ἡμετέρων χειρῶν ἀπεδίδρασκε. Καὶ εἰ λυπήσων ἐφάνη, κατὰ τί γε καὶ παρ' ἡμᾶς ἀφίκται; ἀλλ' ὡς ἔοικε, τοὺς ἐλέγχους διαφυγγάνειν πραγματευόμενος, ἐλαθεν ἐστὸν συνωθῆσας μάλιστα πρὸς τὴν δίκην. Μή γοῦν ἐπὶ πλέον φυγοδικῶν κερδαινέτω, Ἄλλ' ἐπεὶ τὸ τρίτον ἀναπολέλειπται μήνυμα, συναχθέντων γενέσθω καὶ τοῦτο, καὶ εἰ μὲν ἀπαντήσει, κρινέσθω, εἰ δ' οὖν, Ἄλλ ἀδμέν γε μελήσει πῶς ἀν φυγοδικοῦντα μετελεύσεσθε. Τὸ δ' ἐμὸν ἀναθετέον Θεῷ δπως ἀν ὡς ἐκείνῳ φουλητὸν οἰκονομηθεῖῃ. » Ταῦτ' εἴπων καὶ προσθεὶς κατὰ τινα πρόβληφιν κάκεῖνα εὐμεθόδως, δι: καὶ τὸ τούτους πολλάκις ἀναφέροντας περὶ τῶν κατὰ σφᾶς ἐκκλησιῶν μὴ εἰσακούεσθαι αἰτίαν μίαν εἶναι τὴν τοῦ πατριάρχου πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, καὶ ὡς εἰ ἐκποδῶν τὸ σκάνδαλον γενηται, αὐτοὺς τὰ μεγάλα παρ' αὐτῷ δύνασθαι, καταπάνει τὸν λόγον.

peracta regressus stansque in Alexiaco triclinio, apud eos quos ibi forte reperit episcopos, et alios ex clero quos vocaverat, questus est de patriarchæ duritia: «Videte, inquiens, quam inurbane nostris se manibus proripuerit. Si offensus prodierat, quid attinebat etiam ad nos accedere? Verum, ut appareat, effugere judicium moliens induit se magis, intricavitque illis ipsis quos declinare cupit laqueis quæstionis de ipso cœpta; quam censeo sine mora urgendam, nec committendum ut cavillationum, quibus eludere leges nititur, fructum optatum secure auferat, quæsitam impunitatem. Quoniam igitur tertia tantum citatio superest, ea, velim, congregatis statim vobis decernatur et fiat; et si vadimonium citatus stiterit, continuo judicetur: sin minus, vestrum erit videre quid de contumaci recusatore judicii æquum sit statuere. Id equidem in vestro arbitrio relinquens, Deo permitto ut prout illi placuerit gubernetur. • Ea cum dixisset, illud præterea per quamdam utillem intento præoccupationem adjunxit, quod plerumque continget ipsos de negotiis 264 suarum ecclesiarum audiri postulantes non admitti, unam causam esse odium in se patriarchæ; tolleretur istud modo scandalum: visuros eos statim quam multum apud se possint preces omnes et significationes voluntatis ipsorum. In ea verba loqui desiit.

6. *Ut congregatis Patribus ultima citatio et post eam damnatio contigerit.*

Postridie congregatus rursum cœtus est. Ibi post multa varie dicta, postque aliquam imperatoris ad specimen modestiæ affectatam recusationem inter-

A τοῦ. «Οπως συναχθέντων τῶν ἀρχιερέων τὸ τέλειον μήνυμα καὶ ἐπὶ τούτῳ ἡ ἀσφασίς γέγονεν.

Τῆς δὲ μετ' αὐτὴν ἡμέρας ἅμα συναχθέντων καὶ πάλιν μετὰ πολλὰ τὰ λαληθέντα καὶ τὴν τοῦ βασιλέως οἶον παρατησιν, ὡς μηδὲ αὐτὸν θέλειν παρενται, εἰ μή γε τῆς Ἐκκλησίας δεσμοὶ ἐξεχώρουν καὶ προσκατηγκαζον, καὶ τὸ λοιπὸν πέμπεται μήνυμα, ἀρχιερέων καὶ τούτῳ μεσολαβησάντων καὶ κληρικῶν. Ως δὲ καὶ αὐθὶς δ πατριάρχης ἀπεῖπε τὴν ἄφιξιν, προστιθεὶς ὡς «Τὸ δοκοῦν δμῆν ἀπόντος γενέσθω» οὐδὲ γὰρ ἀπαντησαμι καὶ δ τι γένοιτο, » τότε μετὰ τὴν πολλὴν σκέψιν οἱ Ἱεράρχαι κανόσιν οἶον ἐπερεδεσθαι θέλοντες εἶχον μὲν καὶ τὸν τῆς φυγοδικίας κανόνα τῶν ἀποστόλων τὰ πολλὰ σφίσι πρὸς τὸ τὰ δοκοῦντα ἀποφανεσθαι συμβαλλόμενον, δῆμως δὲ γε ἐν ἀσφαλεῖ βουλόμενοι πράττειν, ἐηει καὶ ἐπὶ πάσης ὡς εἰπεῖν τῆς πόλεως ταῦτ' ἐπραττον [P. 179] τοῦ βασιλέως οἰκονομοῦντος διὰ τὴν τῆς ἀπεχθεὶς ὑποτρέχουσαν ὑποψίαν, καὶ ἵνα μή καὶ αὐθὶς σχίζοιντο μαθόντες τὰ γεγονότα, παρίστων καὶ αὐθὶς ἐπὶ μέσου τὸν Ἐψητόπουλον. Ο λιθελλος καθ' ἓν κεφάλαιον ὑπανεγινώσκετο, καὶ εἰ ἔχοι τοὺς μαρτυρήσοντας ἡρωτάτο. Ο δὲ γε, «Πραγμάτων φανερῶν, » εἶπεν, «οὐ τόνδε ἢ τόνδε ἀνάγκη εἶναι τὸν μάρτυρα, ἀλλ' ἅμα σύμπαντας, δι: καὶ πάντες συνοίδασι γε-

C veniendi synodo, si per vincula Ecclesiam, quibus constringeretur, id minime licaret, tantem is, velut consensu coactus invitantium Patrum, ingressus asse-dit. Ad ultimam inde, quæ sola supererat, patriarchæ citationem rite peragendam episcopi, ut antea, et ex clero aliqui missi sunt. Cum autem more solito patriarcha se venturum negasset, addidit: « Me utique absente, quod vobis videbitur, fiat: nunquam enim omnino, quidquid ad id moveatur, adducar ut illic me sistam. » Tunc p̄cst multam deliberationem et considerationem attentam Patres, maxime studentes inniti canonibus, reperiebant in primis accommodatum ad rem præsentem canonem apostolorum de recusatione judicii. Quanquam autem is sufficere ipsis videbatur ad sententiam jure ferendam, tamen quia in oculis universæ, ut sic dicam, civitatis, prout imperator ordinaverat, hæc gerebantur, per quam erat vulgatissima opinio ac notitia simultatis, qua is a patriarcha sibi vi-cissim infenso dissidebat, ne per eam causam infirmandi judicii tanquam ex odio ad imperatoris gratiam lati occasio quæpiam et ex ea prætextus schismatis nasceretur iis qui forte rem uti nunc gerebatur narrari postea audirent, statuerunt iterum in medio Epsetopulum; et libellum sigillatim expensis capitulis relectus 265 est, et an testes haberet quibus confirmaret quæ accusabat, interrogatus est delator. Ille vero respondit rerum palam manifestarum hunc aut illum adduci testem non debere, sed simul universos, quod æque omnes consciæ factorum a se allegatorum sint. Ut autem selecti quidam ex clero interrogati præsertim de sultane, utrum ille simul lita-

νομένοις. Ως γοῦν ἐκλεγέντες τινὲς ἡρωτήθησαν τῶν τοῦ κλήρου, καὶ μᾶλλον περὶ τοῦ σουλτάνου, καὶ εἰ συλλιτανεύσας τῷ πατριάρχῃ συδικήσιεν ἀναγνωσκομένῳ τῷ φεολογικῷ λόγῳ κατὰ τὸ σύνηθες, εὐθὺς ὠμολόγουν οὕτω γενέσθαι, τὸν δὲ σουλτάνον εἰς Χριστιανός ἔστιν εἶτε καὶ μὴ μὴ εἰδέναι ἔφασκον, τέως δ' ἐκεῖνον τότε Χριστιανὸν νομίζειν ἀντικρυς. Οἱ γοῦν χρίνοντες τοῦτο μόνον λαμβάνειν ἡθελον τὸ συλλιτανεύσαντα καθεοθῆναι, τὸ δὲ εἴτε Χριστιανὸς εἴτε καὶ μὴ, ὡς τοῖς ἔφασκον ζητητέον εἶναι, καὶ ἐπὶ τούτοις πολλοὶ παρήγοντο μαρτυρήσοντες τὸ σένας ἐκείνῳ μὴ κατὰ Χριστιανὸν εἶναι, οὐκ οἶδα δὲ εἴτε ἀληθὲς, εἴτε μὴν θεραπεύοντες τὸν κρατοῦντα. Τέως δὲ γε, ὡς ὑπέρον τῆμας πυνθάνεσθαι τῶν τοιούτων τέλος λαβόντων, δισυλτάνη ἀποστείλας πρὸς τὸν κρατοῦντα, ἐπει περὶ τὴν εὐτοῦ αἰτίαν μεμαθύκει τὸν πατριάρχην ἐξελαθέντα, σὺν ἀλλοις οἷς ἐμήνυσ, καὶ τοῦτο χαριζέντως δὲ μᾶλλον καὶ βαθέως ἀπτόμενος προσεμμήνυεν, ἀξιών στείλαι οἱ τῶν ἐκείνου διαφερόντων τὸ ιερά περιάμματα, ἀ δὴ καὶ ἐγκόλπια δὲ κοινὸς ὁνομάζει λόγος, καὶ εἰ βαύλοιτο, καὶ χοίρου ταριχευθέντα μηρὸν ὡς δρεγόμενος φάγοι. Καὶ τοῦτο τὸ τέτοτε τῷ βασιλεῖ περὶ τοῦ πατριάρχου ἐλεγχος ἀντικρυς, τῷ μὲν εἶναι τῶν θείων ἐκτυπωμάτων χροσκυνητὴν τὸ σένας αὐτοῦ παριστῶντος, τῷ δὲ

καὶ κρεῶν θείων δρέγεσθαι τὴν κατὰ Χριστιανὸς πολιτείαν ἐμφαίνοντος. Τότε δὲ ὡς ἀτελέστο περὶ τοῦ σουλτάνου βουλευομένων ἐκείνων ἐδόκει κίνδυνος ἔξηφθαι τῷ πατριάρχῃ. Ἡσαν δ' ἄλλοι οἱ καὶ γλωφύρωτερον ἐπτχείρουν δῆθεν προσεπιθέμενοι ταῖς κατηγορίαις, ὡς εἴπερ κάκείνος εἰς Χριστιανὸς ἀληθῶς ἐτέλει, τὸ γοῦν περὶ ἐλεῖνον Περσικὸν καλὸν ἦν ἐκτόπως τὸν πατριάρχην φυλάττεσθαι μηδὲ γάρ κάκείνος πάντας Χριστιανὸς εἶναι ή καὶ λογίεσθαι. Ήσαν πρὸς τὸ τὰ δοκοῦντα ἐποφαίνεσθαι ήσαν, οἱ μὲν πλείους, ή καὶ πάντες παρὰ τινὰς (δι Ποντογρακλείας Θεόδωρος οὗτος ἦν, δι Εὐχαΐτων Ἀλέξιος, δι Βρύσεως Ἰωάννης, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλλοι γάρ [P. 180] Μιτολήνης Γρηγόριος τὰ πολλὰ τῷ πατριάρχῃ προσέχων, ἐπει τὴν δίκην ἀπηρτημένην ἐώρα οἱ, νόσον σκηφάμενος ἀπῆν, φ δὴ καὶ μετ' ἐμβριθισίας δι κρατῶν ἐκεῖνων ἀποστέλλων ή ἀπαντῷν ή διδόναι τὴν γράμμην ἐκέλευε, καὶ μόλις τὴν οἰκείαν γνώμην τῷ τε Δαρίστης Θωμῆ, τῷ Ναυπάκτου Ἰωάννῳ καὶ τῷ Ἀδριανούπολεως Γρηματῷ προσαντέθετο), οἱ γοῦν παρὰ τοὺς εἰρημένους ἐκ τοῦ παραχρῆμα κεφαίρεσιν τοῦ πατριάρχου κατεψήφιζοντο, πλὴν ὡς φυγοδικοῦντος τὸ πλέον τὸ γὰρ σουλτάνον εἶτε Χριστιανὸς εἴν εἶτε καὶ μὴ, ἐπ ὄμφισιοις ἐτίθουν, διοχρῶν δὲ πρὸς καταδίκην τῷ κα-

nias recitasset cum patriarcha, et dum legeretur divinus sermo de more, assedisset una, statim responderunt ita factum fuisse, sultan vero Chistianus necne sit se nescire; ac tum quidem se putasse illum Christianum. Velle autem se aiebant, judices hoc solum pro testimonio accipere, simul orasse et assedisse sultanem: qualis autem fuerit, Christianus an paganus, querendum ex se non esse. Præter hos ergo producti alii multi sunt qui testificalentur non esse illum religionis Christianæ cultorem. Quod utrum illi ex vero affirmarent an obsequentes imperatori fingerent, haud habeo compertum. Cognovimus tamen postea, perlato jum et executioni mandato judicio, sultanem ubi audisset sua causa depositum patriarcham, misisse ad imperatorem (sive id joco sive serio aut quoconque demum consilio fecerit) qui eum rogarent ad se mittere ne gravaretur quædam ex suis sacris amuletis, quæ vulgaris sermo vocat encolpia, icunculas videlicet gestari de collo pendentes ad sinum religionis causa solitas, et jussisse ut adderent se, si vellet imperator religionis suæ specimen capere, vel porci salitum femur avide comedeturum. Quo testimonio plane 266 confirmabatur imperatori culpa in hoc vacare patriarcham, cum revera Christianum sultan se probaret tum exhibendo se sacrarum imaginum veneratorem, tum se gustare libenter carnes suillas declarando. Cæterum tunc cum in illis de patriarcha disquisitionibus quasi pro fundamento posneretur minime illum fuisse Christianis mysteriis initiatum, utique videbatur int̄ impendere periculum patriarchæ. Erant qui callidius et ad finem intenta damnationis assequendum efficacius argu-

mentarentur, allegantes parum ad summam criminis referre sultani ipsius statum quo ad religionem. Ut enim ille revera Christianus fuerit, certe a Persis ejus comitibus pariter et prosmicue simul cunctis admittendis caverre debuisse patriarcham, cum satis constaret nequaquam illos universos aut fuisse aut habitos esse Christians. Ut autem ad dicendas sententias ventum est, plerique aut potius omnes præter quosdam (hi fuerunt Theodorus Heracleæ Ponti, Alexius Euchajtarum, Joannes Brysis, et cum his alii: nam Gregorius Mitylenes, patriarchæ multum deditus, ubi prosplexit ei damnationem imminentem, simulato morbo absuit, ad quem impetu ardentí imperator me, pro eo quo tunc fungebar notarii munere, ire confessim jussit denuntiaturum ut omnino aut veniret aut sententiam suam mihi ad synodum relatuero ederet; ad quæ is ægre tandem responsum expediens, dixit se, quod Thomas Larissæ, Joannes Naupacti, Germanus Adrianopoleos episcopi censerent, etiam ipsum sentire, ac velle tribus ipsorum suffragiis suum quartum plane consentiens adjungi), exceptis, inquam, his quos modo nominavi, reliqui omnes præsentem exauctorationem patriarchæ concordibus calculis decreverunt, sed majori ex parte ob contumaciam 267 non sistendi se judicio: nam crimen de sultane longam nec necessariam aiebant poscere disquisitionem de religione ejus, qua defungi liceret, in ambiguo relinquendo Christianus necne fuerit, nitendo autem ad damnationem accusati eo quod et certo constaret et secundum leges sufficeret, recusatione videlicet comparandi ante legitimum tribunal, quo rite citatus fuerit.

τηγορουμένων τὸ τῆς φυγοδικίας καὶ μόνον ἐνέμιζον ἔγχλημα, ὡς ἐπ' ἔγχλήμασι τῷ φυγοδικοῦντι συμβαίνον. Οἱ δὲ καὶ σρῖσιν ἀντέβαινον ἵκανῶς, ὡς εἰ μὲν ὡς κοινωνῆσας ἀλλοσεβέσιν δὲ πατριάρχης εὐθύνοιτο, πρῶτον μὲν, ἀλλ' ἀδηλοὺς δὲ εἰ δεσεῖς ἑκεῖνοι, τὸ ἔγχλημα συμβαίνειν ἔξασθενεν. Εἰ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἔξω τῆς αὐλῆς τοῦ Χριστοῦ δισυλτάνη, τὸν μὲν πατριάρχην καὶ οὕτως ἀνεύθυνον εἶναι, τοῦ παντὸς ἐπὶ τῷ μαρτυροῦντι κειμένου δὲ δὲ ήν διπιστίδιας Μακάριος. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ συνευθύνεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους τῷ πατριάρχῃ, Χριστιανούς γε ὅντας καὶ προσκεκληρωμένους τῷ θείῳ, καθ' ὅνδηποτοῦν εὐρισκομένους βαθμὸν, οἵς δὴ καὶ ὠφελεῖτο ἐξ ἀνάγκης ὑπομιμνήσκειν τῷ πατριάρχῃ καὶ ἀναστέλλειν τὴν ἐκεῖνην βεβίλωσιν. Τὸ δὲ τούτους παραδραμόντας ἐπὶ μόνῳ τῷ πατριάρχῃ δίκην ἴστην μὴ εἶναι δίκαιον τὸ παράπαν μηδὲ ἐπιεικῶς εὐλογον. Οἱ δὲ οὖν Πιστίδια πρὸς τὸ ἀπόδησμένον ἀφορῶν (τὸ γάρ ἔχλημα μαρτύριον ἦν τοῦ καὶ τοῦτον τῇ καταδίκῃ συνυπάγεσθαι· οὐ γάρ δὲ δόξαιεν πάντας τὸν πατριάρχην δικαίως καταδεκάσειν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸν εὐθύνοιεν) ἐφ' ήσυχίαν καθήμενος ἦν. Τόσον δὲ ἐκεῖνοις ἔμελε τούτου ὥστε οὐδὲ τὸ πρῶτον συνεκαλέσαντο μαθεῖν ἐξ ἔκινου τὰ περὶ τοῦ συστάτων. Τέως δὲ δμῶς οὐκ ἦν αὐτὸν δέχεσθαι τοὺς δι' αὐτὸν ἐπε-

His, quatenus in ambiguo relinquabant crimen de sultane, obsistebant alii satis verisimili ratione, contendentes plane purgatum de eo videri debere patriarcham. Nam eum quidem quo pacto æquum sit damnari, quia profanos in rerum sacrarum communionem admiserit, si profanos istos quos admissit fuisse non constet? Et utcunque se res habuerit, idoneum eos pro Christianis babendi patriarcha habuerit auctorem Macarium episcopum Pisidiæ, penes quem in solidum ejus, si qua est, acti culpa resideat? præterea non patriarcha solus eo nomine damnandus venerit, sed et alii multi qui simul tunc cum eo in templo fuere, non Christiani solum, sed etiam clero ascripti, quorum singulos pro ratione gradus cujusque stringebat sua pars officii ad excludendos adytis profanos et non communicandum in mystica functione cum non initiatis. Quis enim possit dubitare quin saltem ii debuerint admonere patriarcham, et cum non fecerint, quin ejus, si quod est, piaculi contagionem in se traxerint, ob quam et ipsi sint pœnae obnoxii? Præteritis porro tot aliis participibus culpæ, in uno puniendo severitatem hærere patriarcha neque æquum neque tolerabile omnino videri posse. Hæc videns Pisidiæ antistes, et vim præjudicij ad se quoque in eamdem cum patriarcha damnationem involvendum pertinentis secum reputans, tacitus 268 sedebat. Nocuit illi nimius favor Patrum. Nam ut ei parcerent, abstinuerant ab eo juridice interrogando tum cum discuteretur patriarchæ circa sultanem factum, cuius ipse pars fuerat. Nunc serum erat illum vocare, manifesto utique præjudicio damnatum. Nec poterat locum amplius

PATROL. GR. CXLIII.

A νεγκόντας τὴν τῆς δίκης ψῆφον τῷ πατριάρχῃ. Οἱ δὴ καὶ συνέδη, ἐξορισθέντος ἄμα τῷ καθαιρεθῆναι, ἢ μᾶλλον καὶ ἐργμένην ἀλῶναι, κάκείνου. Ως δὲ πολλῶν τότε κατατεινομένων λόγων τέλος καὶ οὗτοι συνῆλθον τοῖς ἀλλοῖς ἐκδύντες ἄκοντες, κυροῦται ἡ ψῆφος καὶ διπατριάρχης ἐπὶ καθαιρέσει καταδικάζεται. Λύσαν δὲ αἰψηρὰν ἀγορὴν, ποιητικῶς φάναι, τῶν βασιλέων εὐφημούσαντων κατὰ τὸ σύνηθες. Ηλὴν καὶ δύο τάττονται παρὰ [P. 181] τῶν ιεραρχῶν ιεράρχαι ἀπελθόντες τὰ παρὰ τῆς συνόδου πραχθέντα σημῆναι τῷ καταδίκω.

C. "Οπως ἀπελθόντες τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐξ ἀποστολῆς τῶν διδόνων τῷ πατριάρχῃ τὰ τῆς καθαιρέσεως παρεδήλωσαν.

"Οφίας γοῦν δεῖλης πρὸς ἐκεῖνον ἀπηντηκότες, B. παρόντος καὶ τοῦ κλήρου παντὸς, ἐδήλουν τε τὴν ἀπόφασιν καὶ ὡς ἔξελθεῖν ἐτοιμασθεῖη διεκελεύοντο. Οἱ δὲ πρῶτον μὲν εὐχαριστήσεις Θεῷ ἔτοιμον ἐντὸν παχεῖχεν ἀπέρχεσθαι, δηποτὲ καὶ βούλοιντο. "Ἐπειτα δὲ καὶ πρὸς τὸν κλήρον στραφεῖς· «Τὰ μὲν κατ' ἡμὲν δημαρχίαν εὐπιεῖν τῷ θείῳ θελήματι, καν δημαρχομοί τὰ καθ' ἡμᾶς. Ἡμεῖς μὲν οὖν ποιμένες ταχθέντες χρίμασιν οἵς οἴδε τὸ Πινεῦμα τὸ ἄγιον τὸ καλέσαν, εἰ καὶ ἀναξίους, ἡμᾶς, δημαρχο-

habere qualiscunque ipsius defensio, jam prolatis multorum sententiis in eos qui cum profanis communicassent, quæ suffragia nihilo minus Pisidiensem quam ipsum patriarcham affligebant. Itaque damnato patriarcha, aut potius indicta causa propter neglectum vadimonium deposito, Pisidiensis quoque in exsilium pulsus est. Post multa in ista concertatione ultra oīroque allegata, tandem et hi volentes nolentes cum aliis convenerunt, et concordi jam synodi iudicio depositio patriarchæ sancita est. Solverunt autem, ut poetice dicam, subitum conventum, et acclamationibus in honorem imperatiū editis de more, prætereaque duobus præsulibus electis qui nomine synodi exauktionem patriarchæ denuntiarent suam, finis impositus negotio est.

D. 7. Ut missi a synodo ad patriarcham duo episcopi suam ei damnationem significaverunt.

Inde sub vesperam conveniunt patriarcham illi quos diximus ad id a synodo electos, et clero præsente univereo, postquam suam illi depositionem juridice declararunt, eadem ipsum auctoritate jussierunt expedire sese ac comparare ad proximum discessum. At ille gratiis primum Deo actis, promptum paratumque se exhibuit ad eundum quo vellent. Tum ad clerum conversus, «Res, inquit, uti se mem habeant Deo permittente, nostis, filii: oportet tamen acquiescere divinæ voluntati, et boni consule quidquid de nobis Providentia decrevit. Nos cum fuissimus pastores præferti iudiciis notis Spiritui sancto, qui vocavit nos quamvis indignos, 269 tamen prout potuimus gregem pavimus et vos Ec-

δυνατὸν ἡμῖν ἐποιμάναμεν καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς διεξ-
ιμεν, οὐ καλῶς μὲν ἵσως, ικανῶς δὲ κατὰ τὴν
εἰέραν δύναμιν, οἴδατε· τί τὰ δῆλα καὶ λέγω;
ως πολλοὺς μὲν ἵσως καὶ ἐλυπήσαμεν, παρὰ πολ-
ὺ δὲ καὶ ἐλυπήθημεν, συνδιαφέροντες ἀλλήλοις
· παρ' ἀλλήλων ἀπεχθείας. Τοιοῦτα γάρ τὰ τῆς
ικλησίας σπλάγχνα. ως καὶ βαρυνομένων ἡμῶν
πατέρων ὑμᾶς ως τέκνα ἀνέχεσθαι, καὶ ἀπεχθ-
ίεντων τινῶν ὑμᾶς αὖθις ἀλογοῦντας τῆς ἀπεχθείας
μέλη γνήσια περιέπειν τοὺς ἀπεχθανομένους.
ν οὖν καιρὸς ἀλλήλοις ἀφεῖναι τὰ δρειλήματα,
· δὴ τὸ μὲν ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐκπληρῶ, καὶ συγχωρῶ
σι, καὶ δηπτὶ τῷ Θεῷ βουλητὸν προθύμως ἀπέρ-
μαι. Υμεῖς δὲ ἀλλὰ τὰ τῶν σκευῶν τὰ τῆς Ἐκ-
κλησίας, καὶ δια ἐν πέπλοις τιμοῖς καὶ λειψάνοις
ιῶν καὶ βίβλοις, ἀπελθόντες [P. 182] καὶ καθ' ἐν
ἱντες καὶ ἀναψηλαρψήσαντες παραδέξασθε, μὴ καὶ
· ιεροσυλίας ἡμᾶς γράψηται. Καὶ τὸ λοιπὸν χαί-
το ἐν Κυρίῳ, τέκνα, καὶ σώζεσθα. Ἡμῖν δὲ δ
ενδύτης καὶ τὸ πυξίον καὶ τρία τῶν νομισμάτων,
δὴ καὶ τῷ πατριαρχείῳ προσβαίνοντες εἰχομεν
τὰ κανόνα τῶν μοναχῶν, καὶ ταῦτα ἰδοὺς κόποις
· ίς ἐκ μετεγγραφῆς Φαλτῆρος κτηθέντα πάλιν λα-
ντες ἔξιμεν. » Ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἔτερα πρὸς τὸν
ῆρον εἴπων, ὡστε καὶ ἐκ τοῦ σχεδὸν ἀπολθεῖν τι-
ς ἐπὶ τῇ τῶν ἀγίων παρατήψει, ὃν καὶ αὐτὸς ἦν,

A στραφεῖς πρὸς τοὺς πεμφθέντας, « Ἀδελφοί, » εἶπεν,
« ἴδού ἡ τοιμάσθην, καὶ οὐ ταραχθῆσομαι, καὶ δὲ τι καὶ
ἐπ' ἐμοὶ βιούοισθε. Τὸ οὖν δμέτερον, ώς φατὲ, κατ-
επράχθη Πραττέτω καὶ τὸ λεῖπον δὲ Βασιλεὺς, καὶ
δηποτὲ θέσονται οὗτοι τοὺς ἀπάκοντας. Οὐδὲ γάρ ἐρίσομεν τὸ πα-
ράπαν, καὶ ξίφος προστοιμάζοις καὶ θάνατον. » Ταῦτ' εἶπὼν ἀπέπεμπε μετ' εἰρήνης πάντας, αὐτὸς
δὲ τοὺς δλοὶς ἔξαμελήσας ἐκάθητο, τὸ ἀπὸ τοῦ κρα-
τοῦντος ἀναμένων πρύσταγμα.

η. «Οπως πέμψας δὲ βασιλεὺς ἔξῆγει τοῦ πα-
τριαρχείου τὸν πατριάρχην, καὶ τὰ τότε συμ-
oάντα.

B Νῦξ δὲ, περὶ που τὰ τελευταῖα Πινακιῶνος, δὲ
καὶ πρὸς τὸ αιθριώτερον καθίσταται δὲδὴ τῶν ἐπὸν
τοῦ χειμῶνος ἀπαλλαγῆς δυσχερῶν, τὸ πολὺ τῆς
νοτίδος ἀποβαλλών. Καὶ δὴ τὴν πρώτην φυλακὴν τὴν
νυκτὸς ἐκείνης οἱ τοῦ βασιλέως πέμπονται ἐφ' ὅπερ
τὸν καταδίκασθέντα καταγαγόντες ἀπαγαγεῖν δηού
καὶ προστεάχθησαν. Ός γοῦν αὐτίκα κατηγέτο. ἐπι-
θάς τοῦ μεγίστου ναοῦ, στὰς πρὸς τὰς μεγίστας
πύλας, ςφωσίου τῷ Δεσπότᾳ Χριστῷ τὰ εὐχαριστή-
ρια προσκυνῶν τε καὶ συνταττόμενος. Ός δ' ἐμέλλε
διὰ τῆς κατ' ἀνατολὰς πύλης ἐξέρχεσθαι ἐφ' ὅπερ
καταλαβεῖν τὸ ἐν τῇ Βαρβάρᾳ κελλύδριον τοῦ βαυμα-
τουργοῦ Νικολέου, δὴ καὶ συνίστατο τότε πρὸς τῇ

C perarejussis quibusdam e præsentibus, quorum ego
unus fui, ad sacram. 270 ut dixerat, supellectilem
numerato recipiendam, conversus ad missos a syno-
do: « Fratres, inquit, en paratus sum, et non turbabor,
quidquid de me volueritis. Quod vestrarum, ut dici-
tis, erat partium, fecistis. Faciat et imperator quod
relicuum est, et quo eundum nobis sit exemplo
præscribat, aut potius qui eo deducant mittat; non
enim resistemus, aut quidquam omnino recusabi-
mus, sive is gladium sive mortem etiam paret. » His
dictis dimisit in pace omnes. Ipse placide om-
nium securus assedit, ab imperatore mandatum
exspectans.

8. Ut mittens imperator eduxerit patriarchali domo patriarcham; et quæ tunc contigerint.

Mox erat circiter extrema Maii mensis, cum in
serenitatem exhilaratus aer ex hiberno rigore et
humoris per vernos tepores exuberantis parte
magna resoluta, liquido liberius cœlo ridet, quando
circa prima vigiliam adfuerunt quos imperator
misera ad condemnatum abducendum quo jussi
erant. Is cum abduceretur, superatis gradibus tem-
pli maximi stans ad portam majorem gratias egit
venerabundus Christo Domino, adorans et ut in
digressu orienti portam, ut ad cellulam in Bar-
bara sitam mirifici Nicolai se conferret (ea tunc
domuncula mari admota, et ad Oxeensis monaste-
rii jus dominiumque pertinens, ideo parata fuerat
obiter excipiendo Areonio, quod ei sedem exsilio
apud Oxam, opportunitatem quamdam loci secu-

θαλάσση καὶ ὡς μετόχιον τῇ Ὀξείᾳ ἡρμόζετο (έκει γὰρ προχώρως κατεδικάζετο ἀπελθεῖν, καὶ τοῦτο καὶ οἰκονομίαν οἶμαι θεοῦ, διὸ καὶ τὸ ῥάκο ἔκεινος ἐν τῇ Ὀξείᾳ πρώτως ὑπέδυ τὸν μοναχὸν μεταμφιεννύμενος) — ὡς τιναν πρὸς τῇ ἔξοδῳ τῆς ἐκκλησίας ἦν, [P. 183] αἱθρίας ἐς τὸν οὔσης καὶ οὐρανὸν ἔξαίφνης νέφος σκοτεόν επλήγρου τὸ πᾶν, καὶ ῥαγδαῖς σύναμα χαλάζῃ κατεφέρετο ὑετός, χρῆμά τε ἔξαίσιον ἀστραπῶν τὸν ἀέρα πυρεκβολούν ἔχειται, καὶ κτύποι βροντῶν συνεχεῖς τὰ τῶν ἀκουόντων συνετάρασσον ὡτα. Κάκεινος ἐν τόσοις δεινοῖς τοῖς ἀπάγουσιν εἴλατο, ἵως καὶ ἐς τὴν μονὴν κατηντήκεσσαν. Ἐκεῖτε γοῦν διαγαγόντος τὴν ἡμέραν, τῇ ἐπιγενομένῃ νυκτὶ νηὶ ἀλιάδι ἐνθέμενοι περιώριζον ἀνὰ τὴν Προικόνησον, τῷ ἔκειτο μονυδρῷ τῷ ἄνω τῆς ἐγχωρίως λειγομένης Σούδας κειμένῳ ἐγκαταλείσαντες, τάξαντες καὶ ὀπτήρας ἐκ τῶν βασιλικῶν, ὡς μὴ θεῷ τοῖς βουλομένοις.

8. Ὁπως οἱ τῆς ἀνατολῆς πατριάρχαι, δὲ τῆς Ἀλεξανδρίας καὶ Ἀντιοχίας, περὶ τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου διετέθησαν.

Οὕτω μὲν οὖν τὰ κατ' ἔκεινον διαταξάμενοι, ἐπεὶ καὶ τοὺς πατριάρχας ἐπ' ἔκεινῳ γνωμοδοτεῖν τῶν ἀναγκαίων ἀνόμιζον, δέξιουμένων ἔκεινων δὲ μὲν Ἀντιοχίας Εὐθύμιος ὡρμημένος καὶ πάλαι εἰς τὴν κατ'

tus, imperator decreverat, id quod equidem non sine numine factum arbitror, dum animo reproto sacram monachi vestem ac professionem primum 271 ab Arsenio susceptam apud Oream), cum inquam, in eo esset ut templo egredetur et sudum p̄rumque cœlum esset, scđa repente nubes tetra cuncta caligine complevit, vehemensque simul imber mista grandine decidit, fulguribus horrendis late aerem incendentibus. Per has ille ærumnas ab abducentibus trahebatur, quoad in illam, de qua dixi, domunculam pervenerunt; ubi cum diem posterum transegissent, nocte insecura navi Arsenium piscatoriæ imponentes, deportatum ultra Proconnesum incluserunt mansiunculæ illic sitæ supra locum, quem vulgo incolæ Sudam vocant, appositis custodibus et satellitiō imperatoris, ne adiri exsul a quibusvis invisere volentibus posset.

9. Ut Orientales patriarchæ Alexandrinus et Antiochenus circa patriarchæ depositionem affecti fuerint.

Horum in hunc modum contra patriarcham Arsenium actorum magni referre, quinimo necessarium esse, qui egerant putabant, ut ceteri patriarchæ antiores fierent concordibus in ea suffragis dandis. Cum igitur illi ut id annuerent rogarentur, Antiochenus quidem Euthymius facile assensus est: erat enim haud obscure jam olim Arsenio infensus, quod ab ipso in communionem non reciparetur. Causa ferebatur (haud equidem definierim an vera, sed hanc tamen vulgus sermone celebrabat) quod Antiochenus communicasset quadam in re cum Armeniis. Quare idem occasione ultionis cupide arrepta exauctorationem adversarii libenter amplexus

A ἔκεινου ἀπέχθειαν ὡς μὴ παρ' ἔκεινου εἰς κοινωνιαν δεχόμενος, αἰτίαν φέρων, εἰ ἀλγηθῆ ἄδηλον ὃν, δῆμας δὲ φέρων τὴν φήμης ὡς συγχοινωνοίη κατά τι τοῖς Ἀρμενίοις, τότε διὰ ταῦτα καὶ προσαπεδέχετο τὸ ἐκποδῶν ἔκεινον γενέσθαι καὶ συνῆνει γνωμοδοτῶν. Οὐ δέ Ἀλεξανδρίας Νικόλαος τοσούτου συναινεῖν ἐδέστεν ὥστε καὶ καθάπτει τῶν καταψηφισαμένων ἐσχίζετο, καὶ ἔμεινεν ἕως τέλους ἐν τούτῳ, μηδὲν μεταλλάξας τῶν ἐγνωμένων.

10. Ὁπως ζήθελεν δὲ πατριάρχης ἐπὶ τῆς τιμῆς ὧν ἀνασκαλεῖσθαι ὡς ἀρχιερέα τὸν Σάρδεων.

Tῶν δέ ἀρχιερέων, πλὴν τῶν προτέρων ἔκεινων, Μανουὴλ τε τοῦ Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Σάρδεων Ἀνδρούτσου, [P. 184] οὐδεὶς ἄλλος ἢν δ σχιζόμενος. Τὸν Ἀνδρόνικον, ὡς καὶ κατὰ μοναχὸν ἀποκχρείη, φθάσαντες εἰπομεν. "Οὐ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ πατριάρχης Ἀρσένιος, εὖ εἰδὼς ὡς διὸ ἔκεινον τὸ πρῶτον ἔξορισθέντα ὑπέδυ τὰ μοναχῶν ἔξεπιτηδες, ζήθελεν ἀνορθοῦν ἀποθέμενον εὐθέως τὰ ῥάκη. 'Ἄλλ' οὐκ ἔξεγένετο οἱ εἰς τοῦτο καὶ τοὺς ἱεράρχας συμπειθεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔκεινος τότε τῷ πατριάρχῃ κατ' ίδιαν κοινολογησάμενος εὗρεν, εἰ μόνον θελήσοι καὶ τι σύνοδος, κατανεύοντα, ἔξελθων ἔκειθεν ἔγνω πείρᾳ διδόναι τὸ πρᾶγμα. Καὶ δὴ κατὰ μίαν τῶν συνοδικῶν ἡμερῶν, συνεγνωκότος καὶ τοῦ πατριάρχου, μανδύαν τε ἀρχιερατικὸν πε-

C est, et suæ illam sententiæ auctoritate adjuncta confirmavit. At Alexandrinus Nicolaus tantum absuit a comprobando facto, ut semel ea causa illos qui Arsenium damnaverant a sua communione abscissos 272 nunquam amplius admiserit, neque eorum quæ tali occasione decreverat mutare quidquam ad finem usque voluerit.

10. Ut Arsenius in patriarchæ dignitate adhuc constitutus restituere in integrum voluerit episcopum Sardensem.

Episcopum vero, præter priores illos Manuelem Thessalonicensem et Andronicum Sardensem, nullus aliis schisma faciebat. Andronicum detonsum in monachum superius diximus. Hunc Arsenius, postquam restitutus patriarchali throno fuit, sciens sua causa expulsum, ut exsiliū lucris faceret, monasticam vestem induisse, reponere in statum pristinum voluit sed non valuit aliorum in id antistitum elicere consensum. Res in bunc transacta modum est. Egit secreto Andronicus cum Arsenio iterum patriarcha, D et ex eo intellexit per ipsum non stare quominus continuo deposito monachico centone episcopales iterum insulas sumeret; addi modo ad suam curaret Patrum quoque ac synodi voluntatem. His Andronicus cognitis experiri negotium decrevit; et quādam die, qua congregati antistites erant cum patriarcha rei conscientia, episcopalem humeris mandyam, capiti cīdarim imponit, et sic ad fores sedens postulat admitti. Nuntiatur Patribus quis, quo ornatu, quid peteret. Dispicuit plerisque ausum esse injussu monachum episcopalem resumere ornatum. Ergo hominem consensu rejecerunt; et cum aliquis quamdam ejus epistolam protulisset, cui seipsum

ριθάλλεται καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν ἱερὰν ἐπιτίθεται Α κιδαῖν, καὶ καθεσθεὶς ἔξω καιρὸν ἐζήτει συνελθεῖν τῇ συνόδῳ τῷ πατριάρχῃ συνεδρευούσῃ. 'Ος δὲ ἡγέτηλετο τῇ συνόδῳ τὰ περὶ τούτου περιμένοντος καὶ ἀρχιερατικῶς ἐστολίσθαι ἐμάνθανον, δεινὰ ἐποίουν καὶ οὐκ ἥθελον δέχεσθαι. 'Ος δὲ τις ἐκείνων καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐνεφάνιζε τὴν ἐκείνου, ἐν ᾧ ἐπέγραψεν ἐκεῖνον ὁἰκείας χρεὸν Ἀθανάτου, αὐτίκα τῷ μὲν πατριάρχῃ τὴν τοῦ βοηθείν δρμήν ἡμβλύσθαι· καὶ τὸ ὑπὲρ ἐκείνου θερμὸν ἐψύχθαι συνέβαινε, τῷ δὲ ἀνακοπέντι καθυφεῖν τῆς πείρας καὶ ἀπραγμόνως ἐντεῦτεν διάγειν. Άλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον· τότε δὲ πολλοὶ τῶν τε μοναχῶν καὶ τῆς λακώδους μολις ἀποσχισθέντες κατ' αὐτοὺς συνελέγοντο, « Μή ἀψέ μηδὲ θήγη τὸ παράπαν, » λέγοντες, « οὗτοι συναίνοι τῇ καθαιρέσται τοῦ πατριάρχου ή μὴν κοινωνίη τοῖς συναίνοοσιν. » 'Αλλ' ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ οὐκ ἡ τὴν Ἐκκλησίαν ἀποίμαντον διαιμένειν, τοῖς μὲν ἀρχιερεῦσιν ἐφῆκε φηφίζεσθαι τὸν σφίσιον δοκοῦτα, αὐτὸς δὲ βαθὺ τι συνορῶν, καὶ ἀναστέλλειν θέλων τὰ σχίσματα, σύναξιν τε κοινὴν παραγγέλλει, καὶ πάντων ἐν ταυτῷ συλλεγέντων ἐκ τοῦ παραβύρου τῆς αὐτοῦ κέλλης, δὲ δὴ καὶ σιδηροῖς τοῦτο μὲν δρθίοις, τοῦτο δὲ ἐγκάρσιοις περιεδρυφακτοῦτο τοῖς κάμπει, λόγων ἥπτετο πρὸς αὐτοὺς τοιῶνδε.

ια'. Δημηγορίᾳ τοῦ βασιλέως περὶ τῶν σχιζομένων.

[P. 185] « Ἐγὼ νομίζω, ὃ τῆς ἐμῆς βασιλείας

manu propria Athanasium inscripserat, contigit patriarchæ quoque ipsi juvandi ejus hebetari impletum et studii erga eum refrigescere ardorem, ipsum vero perculsum infelici successu ad quietem vitæ, quam frustra excutere 273 tentaverat, constantius deinceps amplectendam domitum repulsa convertere animum. Sed hæc prius evenerant. Tunc autem multi monachi et laici et plebe, abscedentes sese recommunione eorum qui damnaverant Arsenium, seorsim convenerunt, et vulgare carmen aversantium usum commerciumque profanorum adhibendum sibi nunc ad excludendos a se reliquos anhexerunt: « Ne tristes, « dicentes, » ne tangas, ne omnino ad ullam consuetudinis partem admittas ullum eorum qui vel patriarchæ exauctionem probaverint vel probantibus communicaverint. » Cæterum imperator intelligens non posse relinquī Ecclesiam sine pastore, electionem patriarchæ liberis antistitutum suffragiis permisit. Ipse altius reputans perniciem schismatum, si ruere qui errare cœperint sinantur, concione omnis generis hominum vocata, et fenestra cubiculi clathrata ferro, rectas transversis decussatim nectentibus virgis invicem que in cratis formam implexis, hunc ferme in modum disserere orsus est.

11. Oratio imperatoris de schismate avulsis.

« Evidem existimo, o meo imperio subjecti, neminem omnium vestrum eo stultitiæ processisse, ut non suo ipsius, sed alterius solum uti possit

A οὐτίκοι, μηδένα τῶν ἀπάντων δμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἔκειν φρενοδλαβεῖας ὥστε μὴ ἐστῷ δύνασθαι χρῆσθαι συμβούλιψ, ἀλλὰ τῷ πέλας. Εἰ γάρ καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων βούλη συλλαμβάνειν τὰ πλεῖστα πέρικα τοῖς βουλευομένοις (ταύτη γάρ καὶ συμβούλη λέγεται εἰς ταυτὸν συνχρομένων ἀμφοῖν τῶν βουλῶν), ἀλλ' ἀναγκαῖον τοῦτο ἐφ' δοσίς ἐπ' ἀμφιθόλῳ πεῖται τὸ βουλευόμενον, ὡς ἀμφοτέρων λογισμοὺς ἴσορόπους κινεῖσθαι, καὶ ὅποιας τις ἀψήται. 'Εφ' δοσίς δὲ ἐπερορρέπη τὰ τῆς δόξης, ὡς ἐντεῦθιν μὲν μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τὸ πάγιον ἀναφαίνεσθαι, ἐκεῖνον δὲ δῆλον εἶναι τὸ βλάπτον, ἐκαῖον δυτικῶς καὶ ἀλυσιτελές λογισμῶν συντρόφων ὑπερορῶνται ἀλλοτρίοις χρῆσθαι, οἷς ἐνι μὲν ἀδουλίᾳ, ἐνι δὲ δρεξίς πρὸς τούτοις καὶ τὸ ἔνον δεῖ ποτ' ἄναλγητον, ὡς πεντὸς τοῦ οἰκείου πεφυκότος πλέζειν. Δεῖ τοίνυν γε καὶ ὑπᾶς τοῖς ἐφ' ἐκαῖον λογισμοῖς προηγουμένως χρῆσθαι, καὶ οὕτω δοκιμάζειν τοὺς ἔξωθεν. 'Ος δὲ τῶν οἰνείων ὑπερφρονῶν ἐκαῖον τοῖς ἔξωθεν λογιζομένοις παρέχει ὡς εἴ τι δὲν φέροιν ἔκεινοι προσέξων, διατοῦτος διμολογῶν ἵστω ὡς ἄφρων ἐτοί τὸ καθ' αὐτὸν. « Αφρονος δὲ πάντως τὸ μῆτ' ἐφ' ἐκαῖον συνίναι, καὶ τὸ καὶ τις καὶ τῶν ἔξωθεν λέγοι, μὴ διαχρίνειν εἰδέναι τὸ κρείττον τε καὶ τὸ χειρόν· καὶ λοιπὸν οὐδὲ τῆς θυραίας ἐκείνη φυσικούλης δημελος. Τὰ οὖν ἔμπεσάντα οἴδατε πάντας, καὶ εὐδέν ἐξ ἡμῶν τῶν γενομένων κέρυκται· ἐπὶ τούτῳ γάρ καὶ φυκομετίο ή ἐφ' ἐκάστῳ δμῶν ἐνταυθοῖ συνδρομή, οὕτω

C consilio. Etsi enim aliorum sententiam exquirere ac cum sua conferre deliberantes solent, unde Græcum consilio nomen ortum est, ut συμβούλη diceretur quasi sententiārum in unum collatiōdūrum, tamen id tantum locum habet in rebus quārum in ambiguo pendet iudicium, parib[us] utriusque argumentis aiendi negandique incertum eligendi arbitrium librantibus. Ubi autem haud dubiis in lanceū alteram momentis 274 fas et æquum vergit, adeo ut hinc quidem manifeste honestum et tutum appareat quod proponitur, illinc quod ostenditur evidenter noxiū cernatur, tum enim vero vanum inconsultumque sit quempiam innato intimoque naturæ ac menti propriæ sensu abdicato alienis uti consiliis, quibus inest quidem imprudentia, inest et cupiditas, prætereaque prurigo novitatis et quædam malesuada dulcedo inexperitorum, inquieto conjuncta tædio solitarum et quotidianarum rerum. Faciendum igitur vobis est ut ante omnia vestris ipsorum mentibus ac iudicis auctoribus utamini, et ad horum examen vocetis. quæ vobis aliunde suggesturunt. Nam qui suis ipsius ratiocinationibus rejectis, aliunde oblatis advertit animum et inhæret obnoxie, is sane habendus profatente se stultum et iudicii expertem. Stulti quippe ac iudicio destituti omnino est nihil ex se intelligere, sed quidquid aliunde offertur cæsa credulitate recipere, melius id sit an pejus nihil discernendo. Tali autem non video quid prosit suggestum ab alio consilium. Quæ nuper contigerunt scitis

τοῦ ἡμετέρου κελεύσαντος κράτους. Τοῦτο γὰρ καὶ ἀλλοτε ἔυνέδη. Πλὴν τὸ ἐπὶ ταῖς αἰτίαις διαλλάττον ἀμφισθῆτεν παρέξει τιοί. Τότε μὲν οὖν ἑρείμου παραιτουμένου τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχίας ὅντος ἀλλος ἀντικαθίστατο· νῦν δὲ καὶ ἐπὶ κεφαλαίοις καθαίρεθέντος, ὡς οὐδαε, ἀλλον ἄγκαταστήναι τὸ εἰκός δίδωσιν. Ὡς γοῦν ἐκ τοῦ παρελθόντος ἐσφάλη, τοῦτο πρὸς τὸ μέλλον βέλτιστον προοικονομεῖν. Τότε τοινυν τινὲς τῶν τῆς ὁχλώδους μοιρᾶς καὶ ἀπαιδεύτων οἵς ἡ παραχὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀσμένισις, παρεισδυμένοι ταῖς τῶν ἀνθρώπων οἰκίαις πορισμένοι εἶχον ἐνταῦθεν τὸ σχίσμα. [P. 186] Κανὸν μετῆμεν ἐκείνους, εἰ μήτε τὸ βραχὺ τοῦ κχιροῦ ἐκείνοις τε τῆς ἀταξίας καὶ ἡμῖν τῆς ἐπεξελύσεως ἐμποδὼν ὀρμημένοις ἔστη. Τοιοῦτον τι καὶ τὰ τῶν ὑποπτεύεται γίνεσθαι· οὐ γὰρ ἀπόλωλεν ἡ ἀταξία, ὡς τινας ἐπειλημμένους αἰτίας πάλιν, ἀνασοβεῖν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ σχίζειν πειράσθαι. Τὸ γοῦν ἐκείνους ζητεῖν, φύσιν ἔχοντας ἀντικρυς ἐξ ἐθισμοῦ συνεχοῦς ταῖς γωνίαις ἐπηλυγάζεσθαι καὶ κρυφθῶν τὸ αὐτῶν πράττειν ἔργον, ἀλλως δὲ γε καὶ περιττόν· τοῖς δὲ παγομένοις οὕτως ἀδύνατος τοῖς ἐκείνων δαρισμοῖς προστιμῆν τῶν χειρίστων οὐ κατονήσομεν. Εἰς τὸ

C omnes : nihil eorum quemquam vestrum latet. Idcirco hoc concurristis, vocante ac jubente me. Quod factum modo est, contigerat et alias. Verum similium eventuum duorum diversas causas ambiguitatem objicere quibusdam posent. Tunc quidem ei qui voluntarie dignitatem patriarchalem abdicaverat, subrogatus est successor: nunc cum ob crimina depositi, ut scitis, locum alteri tribuere oporteat par et æquum est præcavere, ne quod priore illa simili occasione perperam actum est, iterum hoc tempore attentetur. Tunc 275 quidam et turbulentio genere indoctorum hominum, quos delectat Ecclesiæ tumultus, insinuantes se domibus fructum inde ipsis optatum schisma retulerunt. Describerem informaremque plenius quinam illi fuerunt, nisi quam mibi præscripti brevitas, illos honore mentionis nostræ, nos labore de iis suse dicensi, licet ad id promptos inclinatosque prohiberet. Iteranda nunc fore quæ tunc acta sint, prona prudensque suspicio est: non enim perversitas exstincta est funditus. Facile, inquam, est quosdam arripientes occasionem nocendi, conturbare iterum et Dei Ecclesiam scindere conari. Quid hoc genus hominum spectet, quid venentur et captent isti, ex usu assiduo quasi naturam habentes delitescendi in angulis et sumum opus elanculum actitandi, supervacaneum sit dicere: illud non cunctabore facere, quod puto necessarium, increpare videlicet pro rei pernicie acriter stoliditatem inconsultam illorum qui abduci se sinunt susurrationibus istorum. Quid est enim cur quis hinc scandalizetur? an quod immutatum ipsi quidquam sit de Christiano quod tenebat dogmate? Verum nec hac tenus quidquam e sacrae doctrinæ placitis motum est, ac ne quidquam in posterum moveatur, et vota facimus et operam

A γὰρ καὶ τις σκανδαλισθείη; διτι μεταλλάττεται τι τῆς δόξης αὐτῷ; 'Αλλ' οὐδὲν τῶν ἡμετέρων παραβέβασται, μὴ δῆ τι καὶ παραβαθείη τὸ σύνολον. 'Αλλ' διτι τοῦ συνήθους ἔξεστραπται; 'Αλλ' οὐδὲν ἔχοι ἀν τις εἰπεῖν, καὶ πολλὰ κάμοι. 'Αλλ' διτι δὲ ποιμένα τελοῦντες, ἐκείνου παρακινήθέντος αἰτίας ἵχαναίς, ἀλλού τὸ παράπαν οὐκ εύμοιχήστε; 'Αλλὰ μὴν καὶ εὔμοιρήστε καὶ κρειττόνως ὅπ' ἐκείνῳ διάκετε ποιμανόμενοι. Τίνι γὰρ ἀπ' ἐκείνου τῶν πάντων εὐεγένετο πράξιν καὶ τὰ τῆς ἡμετέρας εὐμενίας ἔξειν, ἢν που ἀδουλήτοις καὶ περιπέσοις; διὰ τι; καὶ πάντως οὓς νῦν εἰς ταύτην διμάς συνῆκα σκοτῶν δέπως θν αὐτὸς τοῦ ἡμετέρου κράτους κατηγοροίην. 'Αλλὰ τὴν αἰτίαν λέγω, καὶ οὐκ ἐπικρύπτομαι, τοῦ μὴ τι τυγχάνειν τῶν προσηκόντων ἐκ βασιλικῆς νεύσεως τὸν ἐλέους χρήζοντα. Οὗτος γὰρ ἐκείνῳ τὰ πρὸς ἡμᾶς εὔδοσ, κωλυούσης τῆς ἀπεχθείας, οὕθ' ἡμῖν μὴ παρ' ἐκείνου ἀξιουμένοις τὰ τῆς εὐμενίας ἀνυστά πρὸς τὸν χρήζοντα, διπον γ καὶ εἰ ἥξου, οὐδὲν δὲ ἐτύγχανε τῶν δεδητῶν, καὶ τι γὰρ δεῖ ἐπικρύπτειν; οὐχ ἡμῶν πρὸς τὸ εὖ πράττειν ἀποπεφυκότων, Αλλ' ἐκείνου μὴ οἰκονομοῦντος τῇ ἀξιώσει τὸ εὔχαρι. Τίκτεσθαι γὰρ χάριν χάριτι μεμαθήκαμεν, καὶ οὐκ ἢν εὑξάνειν τὸν

pro virili dabimus. Quid igitur? An quis verti aliquid contigit eorum quibus insueveramus? At id quidem ne interdum accidit vitari nulla contentione possit; quare vanum sit hac de re queri. An denique quod pastorem vobis præpositum sortiti, eo deinde justis et necessariis amoto causis, desperatis fieri posse ut alium unquam a que commodum nanciscamini? Atqui ne dubitate: nanciscemini etiam commodiorem, a quo indulgentius curemini, sub quo felicius vivatis. Nam ab isto quidem ejectedo cui uni tandem vestrum 276 omnium juvari unquam et beneficio affici contigit? quem etiam dolens indignansque recolo fructum nostræ in vos pronæ ac paratæ in necessitatibus quæ inciderant liberalitatìs intervertisse. Pœnitens hoc, inquam, et me reprehendens reproto: quin idcirco vos huo convocavi, ut me ipse accusarem apud vos benignitatis rarius ac parcus exercitæ. Simil tamen clare dicam ejus errati causam, nec dissimulabo amplius impedimento fuisse patriarcham ne qui ex vobis egerent a nostra liberalitate quo opus habebant consequerentur. Etenim cum nec ille ventiret ad nos, prohibente odio quo a nobis immaniter abhorret, nec nos ad illum accedere possemus, quippe qui sciremus haud admissum iri, nulla restabat nobis via cognoscendi legitimo et consueto Patris communis indicio necessitates pauperum, iisque providendi. Quanquam (fatebor enim) neque si maxime indicaret ille rogaretque, idoneus interveniret deprecator nobis a misericordiam flectendis aut quidquam impetraret, non quod natura duri simus et a dando aversi, sed quod in summa illa dignitate ingratissimum erga nos se præbens, indignum se reddiderit, cui gratidicari tanti duceremus. Gratia quippe, ut sæpe dici audivimus, gignit gra-

έρωτα γεννηθέντα. μή ἐπιγεννηθέντος καὶ τοῦ ἀντέ- Α ἔκεινοι Ἰωάννοι καὶ λέξεισιν διαβάλλεντες) ἀποκαραδοκοῦντας. Τί γοῦν ποιητέον ὅμιν ἔστι; Τὸ μὲν μεταδόναι καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων οὐ φύνος πραττέων τις ὃς βιώλεται τοῦτο. Τό δὲ τοῖς λόγοις αὐτῶν καθυπάγεσθαι καὶ σὺν ἔκεινοις πλανᾶσθαι οὐ μοι δοκεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀνεκτὸν οὕτ' ὅμιν ἀσφαλές. Διὸ προσθάνει τῆς τιμωρίας η ἀπειλὴ, μή πως ἐπὶ τῶν ἔργων γεγονώς τις πκθῶν εἰσεσται. Ἀνάγκη γὰρ τοῖς δλίγοις συνδιαστρέψεσθαι τοὺς πολλούς καὶ τούντεῦθεν τις οὕτω νυστάζων ὡς μὴ ζητεῖν φτῆσαι τὴν ρύμην; Ἡγὼ μὲν οὖν διακελεύομαι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, καὶ πρεσβύτῃ καὶ νέφῳ, ἀστικῷ τε αὐτῷ καὶ ἀγροίκῳ, δοκιμάζειν πρῶτον τοὺς πλησίους, καὶ οὕτω χρῆσθαι. Τὸ γὰρ νοσοῦν την τῶν ὄγκεινόντων ἔχει τὰς θοηθείας· εἰ δὲ αὐτοὶ τὰς γνώμας νοσοῦν, τί δὴ τοῖς ἄλλοις παράσχουεν ἀγγέλον; ἀλλὰ τὰ μὲν ἔκεινων δὲ καιρὸς Ἰωάννοις δεῖξεν δομῆν δὲ τὴν ἔκεινων κακίαν ἀπομοργυμένοις καὶ τοῦ δροῦ ἔκκλινουσιν οὐ συνοίστει. Καὶ ἔκεινοι διαδιδράσκοιεν, ὅμιν τὸ ἔγκλημα περιστῆσται. Μήγα μὲν ἔρων οἴδα, δμως δὲ καὶ ὅμιν δοκοῦν, δτι τὸ τοῦ σχίσματος ἔγκλημα ἐν Ἰωάννῳ καὶ ἀπιστίᾳ σεθίσεται, καὶ δὲ ἔγκληθεὶς ἐπὶ τούτῳ κολάσσεις δφέξει καθοσιώ-

nec potest amor natus adolescere, quin paribus assurgat incrementis alius post priorem genitus, mutuus amor, Anteros, vocatus. Hæc ne loquentem parum aberit quin fabulatorem opinemini. Cæterum fabula, ut in scopum veritatis recta collineans non raro utilis et laudabilis habetur. Non male quidam exterritorum dixit solitudini finitimam superbiam esse, idcirco quod superbium nemo curat, nemo adit, unde necesse sit eum semotam a consuetudine hominum et solitariam vitam degere. Quid autem in posterum? Aio et confirmo vobis: mutationem in melius magnam experiemini. Pervenient ad vos benigni radii nobis innatae beneficentiae, nulla jam intercepti nube patriarchalis offense: 277 quin imo grato nobis in locum retrusi et implacabilis istius successuro pastore, commoditates apud nos vestras decentibus illam personam efficacibus intercessionibus procurante, large in vos effundi sentietis bona quæ desideratis omnis generis. Tantum ne quis vestrum agi se in transversum sinat; nec sua unius spectans commoda ludat in rebus quæ ludum non admittunt, aut ea quæ perfici non possunt serio conetur. Nam singulorum perperam offendentium civium lapsus universas tricis implent turbisque civitates, natura rerum ita ferente ut ex uno peccante poena in multos propagatur. Fugite igitur conventicula, aversamini schismata. Multi saccis induiti domos in vestras se insinuant, non ut vobis prosint, sed ut sibi e blandiantur aut quomodo conficiant ex vobis quæ cupiunt, quibus indigent. Inde imperatorem quidem accusabunt: tum nova veteribus miscentes, haud bene habere res Ecclesiæ subinserent, et propterea videlicet largiter erratum in viis correctionis ineundis, nullo inter ecclesiasticos idoneo reperto emendandis ma-

C lis quibus respublica pessum iret. Sic enim illi forsitan garrent, criminantes eos qui sapienter cunctantur circumspicientes omnia, et in occasiones imminentes opportune procurandæ publicæ salutis. Quid igitur agendum vobis est? Quin e vestra copia largiamini quibus videbitur, nulla invidia est. Faciat in eo genere quisque ut volet. Abduci autem persuasionibus istorum, et cum errantibus vos patriter errare, neo probarim equidem neo patiar; non enim est tolerabile, ac ne vobis quidem expedit. Propterea præcedit ecce ultionem comminatio, ne quis sero sapiat, ubi deprehensus quæ meruit patiatur. Cum enim necessario ex tolerata pravitate paucorum multi pervertantur, quis tam dormitans custodiendæ reipublicæ præpositus non rationes ineat et conatum adhibeat, quo, si posit, sisstat impetum ruentis in præcepit 278 multitudinis incaute? Ego igitur diserte denuntians præcipio viro cuivis et mulieri, seni juxta juvenique, urbano patriter et rusticō, ut exploret prius quales sint qui ad se accedunt, tum si bonos reperit, utatur. Nam æger a sanis juvetur: si autem animo, labrantem mente corrupti adierint, quid ex iis expectare boni queat? sed istorum quidem nequitiam dies forsitan detegit. Vobis autem eorum malitiam imitantibus et a recto declinantibus, vere a clare prædicto, non abibit stulta facilitas impune. Ac illi forte poenam fuga lucrificant: vos deprehendemini; hærebit in vobis luendum crimen. Magnum scio esse quod edico comminans, sed tamen tale quod vobis attente considerantibus æquum confido visum iri, schismatis crimen pari cum apostasia poena multandum. Et qui convictus ejus fuerit, debita sacrilegæ defectioni supplicia perferet. Vos ergo circumspecto rerum presentium statu, quid

σίως. Τυμεῖς γοῦν οἰδάτε δπως ἔξεται πρὸς τὰ παρ-
όντα, ως ἡ τῷ ἡσυχάζειν ἐπ' ἀγαθοῖς ἑσδύμενοι, ἡ
τῷ τοιαῦτα ζητεῖν μηδὲν δλως δμῖν προσήκοντα τι-
μωρηθησόμενοι. »

ιβ'. "Οπως ψηφίζεται δ τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς εἰς τὸ
πατριαρχεῖον, καὶ δποῖος οὔτος.

'Ο μὲν οὖν βασιλέως τούτοις τε καὶ ἄλλοις τοιού-
τοις τὰς προσαναφωνήσεις δοὺς τῷ λαῷ, ἀπολύει ἐπ'
οἶκων πορεύεσθαι τῶν οἰκείων [P. 188] ἔκαστον· οἱ
ἀρχιερεῖς δὲ τὸ ἐνδόσιμον λαβόντες ψηφίζεσθαι τὸν
δοκοῦντα σφίσιν ἐπὶ τῇ μεγίστῃ προστασίᾳ τὸν ἐπιτή-
δειον, ἐν ταυτῷ συνίασι πάντες κατὰ τὸ ἱερὸν καὶ
μέρις τῶν Βλαχερῶν τέμενος, καὶ ἄλλον ἄλλου προ-
βαλλομένου τέλος ἐρ' ἐνι πάντες συμφωνοῦσι, τῷ
Ἀδριανούπολεως Γερμανῷ, ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ τὸν τρό-
πον καὶ ἱεραῖς διεξαγωγαῖς πρέποντι, ἕτι δὲ καὶ τὴν
ἐκ βασιλέως ἐκ παλαιοῦ πλουτοῦντι διάθεσιν. "Ων
γάρ ὁ ἀνὴρ ταῖς ἀληθεῖαις φιλόκαλος μὲν καὶ φιλο-
λόγος ἐς ἄκρον, καλὸν δ' ἀπαν εἰδὼς δὲν καὶ εἰς τὰ
πράγματα χρησιμεύοι, μὴ μόνον εἰς ἀρετὴν, ἐν προ-
τιμοσιει πολλάκις τῶν ἐπαίγων ἐτίθει τὸν μετ' ἐν-
τρεχείας καὶ τὸ ἐς ψυχὴν ἀσφαλὲς ἔχοντα τοῦ δλως
ἀρετῆν οὐζῶντος γυμνῆν, εἰ κατὰ βίον καὶ μὴ ἐπ'
ἔρημεις διάγοι. "Οθεν λόγιος μὲν οὐκ ἦν, λογίοις δὲ

vestrum unicuique conduceat, decernite. Videte, in-
q̄am, au non sit melius quiete vivendo bonis frui
quam intricando se rebus as vos nihil attinentibus
in p̄cas incidere gravissimas. »

12. *Ut suffragiis electus sit in patriarcham Adriano-
poleos episcopū Germanus; et qualis hic fuerit.*

Hæc imperator et ejusmodi alia locutus conticuit, locum dans acclamationibus populi solitis, concio- neque soluta remisit domum unumquemque. At episcopi facultate accepta eligendi liberis suffragiis quem omnium aptissimum judicarent ad supremam Ecclesiæ præfecturam coeunt omnes in sacrum ac magnum templum Blachernarum, et postquam aliud alium proposnisset, ad extremum universi convenie- runt in Germano 270 Adrianoepoleos episcopo, viro liberæ indolis et sacris functionibus decoro pera- gendis idoneo, ad hæc gratico plurimum jam olim apud imperatorem. Ernt enim revera homo elegans et eruditus ut qui maxime, ac cum in nullo non exer- citatus laudabilium genere artium, tum illas ex iis quæ non ad solam virtutem sed ad res bene ac cum successu gerendas essent utiles, præferre plerum- que judicio ac commendatione cæteris solitus, et ex hominibus eum qui cum dexteritate agendi versan- dique in rebus salutis animæ rationes in tuto habe- ret, illo existimare potiorem in se totum nudæ ac mere virtuti dederet si ei non in solitudine sed in societate acusū hominum vivendum esse. Unde cum non esset ipse quidem eloquens, disertos tamen scita et reverenti consuetudine demerebatur, bene- volus auditor perorantium, amorisque in id homi- num genus eximii professor; quibus rebus assequen-

A μετ' αἰδοῦς καὶ τοῦ πρέποντος προσεφέρετο, καὶ λό-
γου ἀκούων ἡγάπα, καὶ φίλος ἦν ἐς τὰ μάλιστα τῶν
τοιούτων, ως καὶ αὐτὸς τοῦ καλοῦ μετέχοι ως ἄρι-
στα. Ἀρετῆς δὲ μετῆν τῷ ἀνδρὶ οὐχ ἦν ἀν οι παρ-
όντες αἰνοῖεν, ἡ μᾶλλον οἱ παρ' ἑαυτοῖς προῦχειν
δοκοῦντες τῶν ἄλλων, βρώματα καὶ πόσεις φιλοχρι-
νοῦντες καὶ ἡμέρας τούτων ἐκάστῳ πρεπούσας καὶ
παρὰ τὸ εἰκός προσονέμοντες, πεζῇ τε καὶ βάδην αἰ-
ρούμενοι διέρχεσθαι τὰς ὁδοὺς, ἀνιπτόποδες καὶ χα-
μαιεῦνται καὶ μονοχλιτωνες, ἐν δευτέρῳ δὲ τούτων τὸν
οἴκτον καὶ τὴν ἀγάπην τιθέμενοι, ἕτι δὲ καὶ τὴν φι-
λανθρωπίαν καὶ τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ δλον εἰπεῖν
τὴν διάκρισιν, σκληροὶ τινες ὄντες καὶ τοῖς ἄλλοις
μωμητικοὶ καὶ μεμψίμοιροι, ως ἑαυτοῖς σφίσι καὶ
μόνοις τὴν ἀρετὴν περιποιεῖν αἰρούμενοι, καν δ τι
ἐκεῖνοι καὶ πράττοιεν, ἀλλ' ἀρετῆς τῆς κατ' ἄνθρω-
πον δοντας, καθ' ἦν δὲν καὶ δ ἀληθινὸς χαρακτηρί-
ζοιτο ἄνθρωπος, καὶ μᾶλλον δ ἐπ' ἔκουσιας, φ δὴ καὶ
τὸ μετριοπαθὲς τοῦ ἀπαθοῦς μᾶλλον δφείλεται· οὐ
δὴ βίου [A. 189] εἰ ἔχαρεις τὴν διάκρισιν, τὸ πᾶν
ἀπώλεσας ἐξ ἐνός. Τοιαύτη τοινυν κοσμούμενος
ἀρετῆ, ἦν δὴ καὶ πολιτική τινες λέγουσι καὶ τὸν
κατ' αὐτὴν βίον πολιτικόν, μέσον δητα θεωρητικοῦ
τε καὶ ἀπολαυστικοῦ, δ δηλωθεὶς τῆς Ὀρεστιάδος
ἀρχιερεὺς προκριθεὶς τῶν ἄλλων (καὶ γὰρ ἐλέγετο

batur, ut doctrinæ ac sapientiæ, quam in aliis
amabat, vel plurimum in se habere videretur.
Virtus vero quam in vita exprimebat, non erat illa
quidem qualēm hodierna laudarent tetrici, aut po-
tius qui arcane conscientiæ fastu præstare se reli-
quis existimant, magnopere sibi placentes in moroso
quodam ciborum ac potionum delectu, suis unicu-
que, voluntaria religione, ultra præscriptum com-
muniter ordinem diebus assigandis, affectantes
itinera confidere pedibus, quos etiam semper illatos
ostentare amant, humi cubantes, una tunica con-
tenti, cæterum misericordiam hisce charitatemque
post habentes prætereaque benignitatem et huma-
num condolendi mōrentibus officium, denique ut
uno verbo cuncta complectar, discretionem, asperi-
quidam et superciliosi censores, nullam carpendi ac
vellicandi cuncta obvia modum 280 finemve fa-
cientes, sua mirantes, se unos rectam vitæ sequi
sectam, unos sapere, penes unos vim decusque
laudis ac religionis residere omnis, in cunctis quæ
D agunt se opinari præferentes. Non talis, inquam,
hujus viri virtus erat, sed longe diversi generis, ac-
commodata omnimo ad humanum captum, quali
eum insigniri fas sit qui verum hominem vera hu-
manitatem sese præstet, prout præsertim eum decet
qui constitutus in præfectura sit, a quo non exigitur
ut perturbationum funditus expers sit, sed ut eas
mediocritate quadam temperatas habeat in potesta-
te; a quo vitæ generesi discretionem tollas, omnia ex
uno perdidisti. Hujusmodi ergo ornatus virtute,
quam civilem quidam vocant, ut et vitæ secundum
eam ductæ civilis appellationem tribuunt, mediæ
cuiquam inter contemplavitam et voluptariam, ille

γάν τῷ καὶ ἀνατολὴν δρει τῷ μέλανι καὶ τῇ καὶ τέκεινο μονῆ ἐγχρονίσας ἀσκῆσαι τὸ πάλαι τὰ μέγιστα παρὰ τῶν λοιπῶν ἡξιοῦτο τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως προστασίαν ἀναδέξασθαι. Σὺν οἷς καὶ διπλεῖς τὴν ψῆφον ἀποδεξάμενος κατεγνώσθη τὸν ἄνδρα, καὶ ἐφ' ἡμέραις προσιών δλαῖς δρμαῖς παρώτυνε καὶ ἡξίου μηδ ἀποκέμψασθαι τὰ τῆς κλήσεως. Ιγ., Ὁπως ἀνάγεται Γερμανὸς εἰς τὸ πατρικράτειον, καὶ τῇ διαπεπάτεται.

Καὶ δὴ παρακληθεῖς εἶξε. Καὶ μήδος Μαιμακτηριῶνος ἐν τῇ τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἔστη ὑπὸ τόμῳ χοινῷ γεγονότι πατριάρχης ἐπικήρυσσεται, καὶ σφίσιν ἀμά συλλειτουργήσας τῷ λεπῆ ἐφίζανε θρόνῳ καὶ τῶν ἀλλων προίσταται. "Ἄμα δὲ τῷ προσδηναι τῷ θρόνῳ ἔργον ἐκείνῳ ἀσχολίας πάσῃς ὑπέρτερον τιμῆν τε τοῖς προστήκουσι: τοὺς ἀρετῇ δοκοῦντας ἢ καὶ λόγῳ προέχειν τῶν ἀλλων, τοὺς μὲν ἀξιώμασι, τοὺς δὲ φιλοτησίξις ἀπάσαις καὶ δώροις παντοῖοις. Ἡν γὰρ καὶ περιφρονητής χρυσίου τὰ μάλιστα, ὡς μηδὲ κεκτῆσθαι βαλάντιον, ἀλλὰ τὸ τροπαγόμενον ἔκπτωθεν ἐπὶ τῆς στιβάδος ἐκείνου κελεύειν τίθεσθαι, ὡς ἕτοιμον εἶναι ταῖς χρείαις τῆς εὐποιίας δπου ἀν ἐκεῖνος κελεύσειε. Τοιούτω δ' ὄντι ἐκείνω τὸ τῆς

supra memoratus Orestiadi episcopus, prelatus alius etiam commendatione vita quondam ascetica summa laude diu exercitata in monasterio Nigri Montis ad Orientem siti, a reliquis orabatur ut praefecturam ecclesiasticam Constantinopolitanæ urbis capesse-ret: cum quibus et imperator electionem comprobans, magnopere incumbebat ad idem ab eo impetrandum, quotidie adiens et omni persuasionum et obsecrationum impetu adurgens, ne respueret vocationem.

13. Ut exectus Germanus in patriarchalem sedem
fuerit; et prima ejus acta.

His ille precibus moveri se tandem passus, mense Junio in festo sancti Spiritus concordibus suffragiis decreto communi perlato patriarcha declaratus est, et sacro cum illis celebrato, sacræ impositus sedi præsidere cunctis cœpit. Simul autem thronum attigit, opus omni actione superius ratus afficere meritis honorum præmiis virtute aut doctrina præcellentes aliis, qui 281 tales essent partim dignitatibus partim donativis et largitionibus omnis generis liberalissime ornare ac cùmulare orsus est. Erat enim auri contemptor ut qui maxime, ne crumenam quidem habere dignatus : sed quidquid undecunque offerretur, supra leotum a portantibus deponi jubens, quo ibi expositum in promptu esset ad usus beneficentiae, erogandum ejus mandato quo-cunque rationes egentium poscerent. Tali autem huic viro abundantia simplicitatis solutioris in vita licentiae accusationem comparavit : pudor vero erga imperatorem, et in agendo cum eo cura vitandæ offence-nis exhibita, labem ipsi apud multos adulatio-nis et mendacii aspersit. Cum enim is sinceræ ab omni fuco indoli obsequens, candida ac secura su-

μὲν ἀπλότητος πλεονέκτημα εἰς κατηγορίαν ἀδιεφορότητος περὶ ιστοτο, τὸ δὲ τῆς εἰς βασιλέα αἰδοῦς τε καὶ κυβερνήσεως εἰς ἔγκλημα κολακείας καὶ φεύδους πρὸς τοὺς πολλοὺς ἄντικρυς. Τῷ γὰρ ἀπλῷ τοῦ τρόπου καὶ ἀνυπόλιψ νοῦ ἐλευθερίᾳ πρὸς τὸ τοῖς παροῦσι χρήσασθαι μὲν καὶ αὐτὲν, ἐφεναι δὲ καὶ τοῖς ἰδίοις χρῆσθαι, τὴν τοῦ καταχρῆσθαι προσειλήσει δόξαν. [Ρ. 190] Τῷ δὲ κυβερνῶν τὸν κρατοῦντα, καὶ μᾶλλον ἐφ' ἴκετείς, δτε ἐκείνος μὲν προσεναφέρων ἡξίου, ὁ δὲ κρατῶν οὐ φρδίως κατένευε, κατέτεθεν κατὰ τὸ δοκον ψκονόμει τῷ δεομένῳ τὸν ἐλπισμὸν, ὡς μὴ ἀπογοιητε ἀποτεμφεῖς, ἐλπίζων ἵσως ἀνύειν ἑσύστερον, καὶ λέγων πολλάκις οὐκ ἦνε, τὴν τοῦ φεύδους ὑποψίαν προσκτώμενος κατεκρίνετο. Τὰ δὲ ἔγκληματα ταῦτα καθάπακ τοῖς τῶν πολλῶν ψυχῇς ἐνίζοντα ἐξῆπτε τὸ ἀπὸ τῶν πολλῶν μίσος, δτε τε ἀντίζηλος εἶη τῷ πατριάρχῃ τὴν ἐκείνου κατασχών Ἐκκλησίαν, καὶ δτε ἀπὸ θρόνου τῆς θυγατρὸς τῷ θρόνῳ τῆς μητρὸς (οὗτω γάρ τὰς ἐκκλησίας ἐκάλουν) ἀνέδην οὕτω καὶ αὐθαδῶς εἰσπηδήσειεν, ὅθεν καὶ δυσὶν ἐνισχομένου ἐγκληματινοῖς οὐκ ἦν δτεις δγαθὸν ἐλάσει περὶ ἐκείνου, τῶν μὲν προσεκτειμένων τῷ πατριάρχῃ, τῶν δὲ καὶ ἐπομένων

spicionum libertate quoslibet promiscue obvios affari
excipere que consuesset, cumque suis domesticis li-
beriorem istiusmodi pariter cum quibusvis conver-
sationem permitteret, usus ille utrorumque securior
apud suspiciosum vulgus in abusuum occultorum
opinionem incurrit. Tractatio autem obsequiosa et
verecunda cum principe, ex qua ille fiduciam sume-
bat suspendenti affectum supplicationum patriar-
chæ, id agens isto ambitioso artificio differendæ
gratiæ, cuius spem non auferebat, ut eum quam
diutissime sibi supplicem et sic obnoxium teneret,
in causa erat ut cum quæ patriarcha imprestatrum
se receperat, ad diem non provenirent, qui frustra
exspectarant, verba sibi ab eo data quererentur; si
vero nossent aditum ab eo revera principem, fri-
gide id actimide nimium ab eo, videlicet assentante,
actum rati, auctoritatem et robur dignitati patriar-
chæ consentaneum in eo desiderarent, ac propterea
tali loco minus idoneum ducerent. Hæc sinistra de
Germano judicia multorum semel animis infixa
subjectis invidiæ facibus exardescabant in offensio-
nem **28** publicam, multis jam illum intueribus
ut intrusum pro vero patriarcha, creptam injuste
innoxio Ecclesiam tenentem, et e throno filia in
thronum matris (sic enim ecclesiæ vocabant) im-
pudenter ac temere insilire ausum. Quibus sensim
glaientibus sensibus, evenit tandem adeo illum ma-
culosum apparere duplicitis istius labe criminis, ut
non esset qui de eo boni quidquam jam loqui susti-
neret, conspirantibus in unum odiis ambarum fac-
tionum, tam ejus videlicet quæ Arsenio favebat,
quam alterius quæ suas privatas secuta rationes a
Germano abhorrebat. Nec deerant maleferiati bla-
terones in maledicentiam faciles, qui per scomma-
cum Marmutzan nominarent, vocabulum ipsi Per-

νων ἵσως ταῖς γνώμαις ἔκεινων: Ἡσαν δὲ καὶ τῶν περιττῶν καὶ εἰς κατιγορίας εὐκόλων, οἱ καὶ προσονειδήζοντες Μαρμουτζᾶν προσωνόμαξον, προσάποντες ὄνομα Περσικὸν ἐξ αἰτίας τῆς δι: ἔκεινος τὸ γένος τὸ σύνεγγυς Λάζος ἦν, τὸ δὲ ἀνέκαθεν καὶ Γαρζᾶς. Τέως τὸν τρόπον μεμφόμενοι τὸν ἔκεινον δῆθεν τοῦτο μὲν ὡς ἀπερίσκεπτον καὶ θρασὺν μὴ εἰδότος τὸν οὐδὲ μετὸν ἐπιβάλλει τιμῆς, τοῦτο δὲ καὶ ὡς ἐπὶ κολακείᾳ διαβαλλόμενον τῷ πρὸς βασιλέα, προσεμάχωντο τὸ γένος ὡς ἔκειθεν δν δόποθεν καὶ τὸ Περσικὸν εἶναι διωμολογεῖτο. Ὁμως γέρων ὅν καὶ παίδευσιν ἀρχαὶν ἔχων ἐκκλησιαστικὴν Γερμανοῦ τοῦ μακαρίου, πολλὰ τῶν τῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας καθίστα πρὸς τὸ ἀρχαιότερον παρηρημένα καὶ χρόνῳ [P. 191] καὶ ἀμελείας.

ιδ. Ὁπας τὸν Ὀλόβωλον μεταγαγὼν δι πατριαρχεύων εἰς τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν δοφικίψ φήτορος ἐτίμα καὶ διδάσκαλον καθίστα.

Τὸ δὲ μεῖζον δι: καὶ φιλολόγος ὅν τὸ μάλιστα τῷ Ὀλόβωλῳ εὑφειτε γε δητι: καὶ πλήρει λόγων καὶ προσετεήκει, ὥστ' ἀποχρῶν κανὰ τὸ παρεστὸς ἥγούμενος, τοῦτο μὲν εἰς τὴν ἔκεινον παραμυθίαν παθόντος οὐα πεπόνθει, τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν

sicum aptantes, quod genus suum proximum a Lazio, remotius a Gabra urbe Persidis duceret, simul eadem dicti contumelia lacerantes ejus mores, quasi hominis inconsiderati et barbare audacis, qui cæca sui proiectus ignorantia inconcessum non dubitasset sacri honoris fastigium invadere, non sine admista amara irrisione adulationis ejus erga imperatorem infamia late manante dissipatae, velut innuentes familiare id illi et domo allatum inesse vitium, utpote homini qui suos maiores ex ea urbe oriundos fateretur, quam omnes scirent esse Persicam. Tamen is qui ad multam ætatem veteris ecclesiasticæ eruditio plurimum adjunxisset exemplo et auctoritate Germani alterius sibi cognominis patriarchæ, qui Patrum memoria laudabiliter eamdem Ecclesiam rexisset, multa ex ejus tempore in deterius per incuriam prolapsa ad veterem exactamque revocare disciplinam castigando est aggressus, eo successu ut non pauca in melius restitueret.

14. Ut Holobolum patriarcha Germanus translatum in Dei ecclesiam officio rhetoris honoraverit et magistrum constituerit.

In his palmarum fuit quod suo ingenti, de quo dixi, et cognoscendarum et promovendarum doctrinarum obsequens studio, complexus est favore ac patrocinio Holobolum ingenii præstantis hominem et litterarum 283 plenum; de quo cum judicaret idoneum ac sufficiens, si præficeretur studiis, instrumentum eum fore provehendæ ad celebritatem litterarum ac reponendæ in florem pristinum, sua sane illum opinio non sefellit; quanquam ad hunc ornandum non sola utilitatis publicæ ratione motus est, sed misericordia præterea infesti casus, quo ille infelicitate afflictus fuerat, curaque debita conso-

λα ἀγωγὴν εἰς πατέρευσιν λογικὴν, τὸ ἔκεινον ἐκ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς ἔξελθεῖν καὶ προσοκεῖλαι: τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔργον πάστης ἀσχολίας ἐπέκειν τίθεται τὸ διπέρ τούτου πρεσβεῖσας τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ τῆς πρεσβείας ἐπαγωγὸν προβαλέσθαι, ὡς « Ἡδη μὲν δ' Ἀκροπολίτης καὶ μέγχς λογοθέτης Γεωργιος, ἐφ' ἵκανον ἐκ προστάξεως σῆς, βασιλεὺς, ἐνιδρώσας παραδίδοντος τῷ μαθήματα, ἥδη καὶ ἀποκεκριμένοις, καὶ χρεία ἐστὶν ἄλλους ἀνάγεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐχ ἕττον τοὺς τῆς ἐκκλησίας, παρ' δσον καὶ ἀνάγκη προβαίνειν τούτους τῷ λόγῳ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρείαις ὡς μάλιστα χρησιμεύσοντας. Κατάνευσ τοῖν τὴν ἡμῖν ἀξιούσιν ὡς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβείουσι, καὶ ἔκειμενίου τῷ Ὄλοβωλῳ, καὶ δέχομαι τοῦτον καὶ κατὰ τὸ εἰκός τιμῆσαι καὶ εἰς διδασκαλὸν καταστῆσαι τοῖς προσφοιτῶσι τῆς λογικῆς παιδεύσεως. » Καὶ ταῦτα μὲν τὸν πατριάρχην ἔκεινον εἰπεῖν, καὶ ἐπόντος εὐδίας κατανεύσαι τὸν βασιλέα καὶ τῇ ἀξιώσει καθηποκλίναι. Ἡν γάρ ταῖς ἀληθεῖαις κάκεινος πρὸς τὰ παλαιὰ τῆς Κωνσταντίνου παραχνιζόμενος, ὡς καταστῆσαι μὲν κλήρους, ἔνα μὲν ἐπὶ τῷ περιωνύμῳ τῶν ἀποστόλων ναῦ, θάτερον δὲ ἐπὶ τῷ τῶν Βλαχερνῶν, καὶ δύμοπόλους ἐβ-

landi ejus in tam acerbac calamitate. Moliendum ergo sibi putavit ut cum bona gratia imperatoris, illum e monasterio. Præcursoris eductum ecclesiæ applicaret, ibique scholæ ecclesiasticae præficeret, erudiendos ipsi committens juvenes clericos. Idque negotium cunctis prævertendum ratus, confessim adiit imperatorem, cum eoque nihil non adhibens quod velere ad impetrandum arbitraretur posse, hunc ferme in modum egit: « Acropolita et magnus logotheta Georgius tuo dudum, Auguste, jussu versatus in tradentis disciplinis, postquam multis jam annis insudavit ei operæ, fractis demum viribus fatiscit, et ut ei emerito alii succedant opus omnino est. Id cum universim juvenutis gratia me suggerere teque curare dignum est, tum præsertim mihi convenit ecclesiasticis in eo genere adolescentibus prospicere, quos ita educare ut quam aptissimi evadant ad omnes functiones ordinis nostri, quarum plerisque litteris et exquisita doctrina indigent, ad nostram in primis providentiam pertinet. Annue igitur orantibus nobis et universæ Ecclesiæ nomine petentibus veniam gratiamque erga Holobolum tuam permittens ut transieram illum accipiamque in collegium cleri nostri et cum debito honore magistrum præficiam nostræ juvenuti, disciplinis liberalibus in Iudo literario operam daturæ. » Hæc locuto patriarchæ concessit statim prolixe quod volebat imperator; erat enim et ipse proprio genio non parum inclinatus ad revocandum in omni gloriæ parte antiquum 284 sulendorem urbis; quam ad rem duo clericorū corpora constituerat, unum collocans in celebri apostolorum templo, alterum in templo Blachernarum, cantoresque annuis stipendiis utrique addiderat ex sacerdotibus urbis. Præterea apud sacram ædem magni Pauli in antiquis orphanotrophiis gram-

ρόγους τάξει τοῖς κλήροις τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἱερεῖς, συστήσασθαι δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦ μεγάλου Παύλου νεὼν ἐν τοῖς ἀρχαῖοις δρφανοτροφεῖοις γραμματικευομένων σχολὴν, καὶ ῥόγαις ἐτησίοις ἐπιβρωνύμειν τὸν τε διδάσκαλον καὶ τοὺς παιδας, ὡς ἐφιστάνειν ἐνίστε τῇ σχολῇ, καὶ δοποῖς ἑκαστος καὶ ὅπῃ λόγων προκόπτοι, ἐστι δ' οὐ καὶ τὰ εἰκότα φιλοτεμίσθαι, εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἄνεσιν τοῖς παισὶ διδόναι τῆς ἀτχολίας κατά τι πάτρον σύνηθες. Τότε δ' οὖν ὑποκλιθέντα ταῖς τοῦ Ἱεράρχου αἰτήσεσι προσπαθῆσαι τε αὐτίκα τῷ καταδίκῳ καὶ ἔξελθεῖν κελεῦσαι. "Οὐ δὴ κάκεινος δεξάμενος πολλοῖς [P. 192] ἦν ἀγάλλων τοῖς ἀγαθοῖς, προσεπισφραγίσας καὶ ῥήτορα, καὶ ὑπ' αὐτῷ διδάσκοντι πᾶσιν ἔξηνογυν τὸ τῶν μαθημάτων διδάσκαλειον.

ιε: "Οπως ἐγκληθέντες τινὲς τῶν τοῦ παλατίου καθοισάστεως, καὶ τὸν πατριάρχην εἰσῆγον Ἀρσένιον.

Τοῦ ἑτούς ἐκείνου καὶ καθοισάστεως ἐγκλημα τοῖς περὶ τὸν Φραγγόπουλον, οἰκείον βασιλεῖ γε δυτα, κάκεινοις ἀριθμουμένοις εἰς δώδεκα προσετρίθετο, ὃν δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιλέως μελετησάντων ὡς κτενούντων εἰ εὐδοίεν αὐτίκα, Κάρουλδς τις, ϕ δὴ καὶ τὴν πρωτοβεστιαρίου Μουζάλιων σφαγήν δ λόγος ἔξεργασθεῖσαν ἐδείκνυ τὸ πάλαι, εἰς κάκεινος εἰς

maticæ scholam instituerat, et pensionibus annuis tum magistri tum puerorum sustentationi providebat, adeoque rem curabat ut non dignaretur invisere per se interdum ludum illum et coram probando cognoscere quantum auditorum quisque proficeret, datis etiam, ubi res posceret, præmiis ingenio ac profectui merentium, necnon et more patrio ferias pueris indulgens. Tunc igitur inflexus patriarchæ precibus remisit subito pœnam olim damnato, et ut monasterio educeretur præcepit. Porro hunc patriarcha paterno sinu exceptum quamplurimis potuit amoris significationibus donisque recreavit, rhetoremque diplomate rite sigillato declaravit; ac ludum omnibus aperuit, ubi ab hoc præceptore disciplinæ traderentur.

15. Ut accusati palatinorum quidam læsæ sacræ majestatis patriarcham Arsenium in eamdem secum criminationem involverint.

Illo porro anno crimen læsæ sacræ majestatis impactum est Phrangopullo cuidam, quo imperator intime familiari utebatur, et aliis, ipsi consciis numero duodecim. Conspirasse dicebantur in imperatore, quem etiam interficere quamprimum decreverant, si quam invenire rationem commodam possent rei confiendæ. Vocatus a conjuratis in partem et consilii et facti fuerat Carolus quidam, a quo trucidatum protovestiarium Muzalonem superius docuimus; verum is non sustinens malefacere 285 imperatori cooperando cædi ejus, totam perniciem avertitin capita machinatorum tanti sceleris a quibus erat in ejus communionem ascitus. Eos enim detulit in id atque patesfecit; unde subito comprehensi omnes sunt. Tum dira quæstione toti ut

Α κοινωνιαν τῆς τε βουλῆς καὶ τῆς πράξεως προσκληθεὶς, δὲ μὴ ἀναμείνας γενέσθαι τῷ κρατοῦντι κακὸς ἐκ πράξεως, ἐκ προσαγγελίας ἐφάνη κακὸς τοῖς καλέσασι, καὶ εὐθὺς προσῆγελέ, καὶ ἡλίσκοντο. Οἱ δὴ καὶ ἐταζόμενοι ταῖς βασάνοις ἐφ' φπερ τοὺς συνειδότας εἴπειν, καὶ μᾶλλον εἰ καὶ δι πατριάρχης συνῆδει πραξείουσιν, οἱ δὲ ἀλλοις μὲν εἶχον διμολογεῖν, τὸν δὲ γε πατριάρχην κανὸν ἀληθῶς καὶ ἐκ βίᾳς τῆς ἐκ βασάνων τῇ εἰδήσαι ἐλεγον συνεσχῆσθαι αὐτὸν προσαναγγειλάντων. Κάκεινοις μὲν ἀπήντων αἱ δίκαιαι βαρεῖσαι, ποινὰς διαφόρους κατὰ τὸν τῶν ἀμαρτημάτων λόγον ἐπάγουσαι. 'Αλλ' οὐδὲ δι πατριάρχης ἀνεῖτο τοῦ προστριβέντος ἐγκληματος, ἀλλ' ἐπέχων καὶ μᾶλλον ἐπεμβαλώντων κειμένῳ οἱ ὁ βασιλεὺς ἐπενεκάλει τὸ ἐγκλημα πρὸς τὴν σύνοδον καὶ δεινὰ ἐποίει, εἰ μὴ ἐκδικοῦτο μὴ ἀνεχόμενος. Αὐτοὺς μὲν γάρ ἐπ' ἐγκλήμασιν ἐκκλησιαστικοῖς τὴν δίκην ἐπαγαγεῖν, αὐτὸν δὲ, εἰ μὴ καὶ ἐπὶ τῷ πρὸς βασιλέα ἐγκλήματι ὑπόσχοι ἐτέραν δίκην τὴν πρέπουσαν δι προδήλως κατηγορούμενος, μὴ ἀνεκτῶς τὸ σύνολον ἔχειν, καὶ δὲ τι πεπόνθει πρότερον· μηδὲ γάρ είναι καλὸν μηδὲ δίκαιον τὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως πολυωρεῖν διελόντα τοῖς ἔχθροῖς βασιλέως καταπροτεσθαι, [P. 913] 'Ως γοῦν σκεπτομένων τὰ περὶ τούτου ἐδόκει καλὸν ἀποστέλλειν καὶ

C conscientes proderent et nominatim de patriarcha interrogati alium quidem nominarum neminem, patriarcham autem, seu ex vero seu vi tormentorum in mente cogente, participasse ipsis in meditati facinoris conscientia declararunt. Ac illi quidem meritis subjecti suppliciis sunt, unoquoque ipsorum pro modo culpæ congruapœna multato. Sed nec de patriarcha neglectum indicium est. Quin arripuit crimen imperator vehementi erumpens impetu in prosecutionem ultionis; causamque ardenter ad synodum de tulit pro rei atrocitate conquerens, et præ se ferens neutiquam acquieturum se, quoad tantum scelus, prout parerat vindicaretur: «Enimvero, aiebat, indigna nimium et minime ferenda iniquitas esset, episcopos quidem cum ipsis nos videmur in ecclesiasticum aliquod incurrisse crimen, statim pœnam imponere, me vero in horrendo scelere contra vitam ac caput imperatoris deprehenso, tamen præ modestia judicium tanti medoloris ac periculi per me attingere verentem, sed obnoxie confugientem ad tribunal ecclesiasticum, pati repulsam aut frustrationibus eludi.» Multa quidem se hac tenus gravia tulisse: tamen huic injuriæ tolerandæ imparem ultro fateri suam esse patientiam; et quidquid antea dissimulaverit, in posterum profecto neutiquam passurum adeo nihil pendere majestatem imperatoriam, ut vitam et sanguinem captis reipublicæ nefariis perduellibus prodere impune liceat ei ipsi cui ex officio potissimum incumbebat salutem jussus invigilare. His tam acerbis expostulationibus imperatoris coacti Patres negotium 286 capessere, concordibus suffragiis decreverunt mittendos qui reum interrogarent, et siue fatigetur crimen, siue quantumvis infitians idoneis tamen indicis teneri facti con-

έρωτάν, καὶ εἰ δύολογοι ἢ καὶ μὴ δύολογῶν ἀλλ᾽-
σκοῖτο, ἐπιφέρειν, τὴν δίκην, εἴ δὲ οὖν, καὶ ἑσαῦθις
σκέπτεσθαι, δὲ βασιλεὺς αὐτόθιν ἡξίου σχεδίασθήναι
τὸν τῆς συνόδου ἀφορισμὸν, καὶ οὕτως ἀπελθόντας
οὓς ἂν καὶ τάξοιεν ἔρεσθαι, καὶ εἰ δύολογοι, ἐπε-
νηνέχθαι τὸ πρόστιμον δίκαιον ὃν ὑπὲρ βασιλέως τῷ
κατὰ βασιλέως τοῖς ἐπιθησομένοις συμπράττοντι, εἰ
δὲ οὖν, καὶ μὴ δύολογῶντος, τὸν δεσμὸν καῖσθαι καὶ
ἐπαναρτᾶσθαι οἱ πρὸς δὲ τὸν καὶ σύνοδος περὶ τούτων,
ῶστε ἐνέχεσθαι μὲν, εἰ τέως ἀλίσκοιτο κακούργων,
εἰ δὲ οὖν, ἐλεύθερον εἶναι τοῦ βάρους ὡς ἀλίκως δια-
βαλλόμενον. Ταῦτα τοῦ βασιλέως προσπεκτίσαντος
καὶ ή τῶν ἀρχιερέων πληθὺς συγκατέβενον.

ιε'. "Οπως δ συγγραφεὺς σὺν ἄμ' ἀρχιερεῦσιν εἰς ἑκεῖ-
νον πέμπεται, καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς συνέδη.

Καὶ δὴ σχεδιάζεται μὲν τὸ τῆς δίκης γράμμα, ἐκλέγονται δὲ τὴν ταχίστην ἐκ μὲν σφῶν αὐτῶν δύο,
ὅτε Νεοκαισάρειας Μονοκωνστάτινος, φίλος ὁν καὶ
μῆλλον ἔκβινψ, καὶ ὁ Μωκησσοῦ, προεδρεύων τότε
τῆς Ἐκκλησίας Ηροικονήγου κατὰ λόγον ἐπιδόσεως,
ἐκ δὲ γε τῶν κληρικῶν δὲ τηνικάδε ἐπὶ τῶν οεκρέ-
των Γαληνὸς, καὶ σὺν αὐτοῖς ἡγώ τεταρτος, βίᾳ μὲν
συνυπαγχθεὶς καὶ κελεύσει βασιλικῇ, τέως δὲ τι
παρ' ἑκεῖνον ἴκοιμην, καὶ τὸ μέρος προσποδεχόμε-

*scientia convinceretur, continuo asaceretur condignis
pœnis: si vero nec propria confessione nec sufficien-
tibus ad plenam probationem argumentis reus scle-
ris delati peragi posset, deliberaturam iterum de
causa synodus. Hoc satis imperatori non est visum
sed petiit jam nuno absolute excommunicationis
sententiam in Arsenium a synodo rite ferri reo coram
intimandam a mittendis ad ipsum; ac si quidem ille
fateretur scelos, supplicium ei statim inferretur,
quod pati æquum est qui sicariis parricidis cædem
imperatoris machineri ausis assenserit conscientis; sin
is negaret, tamen ut ex delatione de ipso a consciis
morituris clare facta plus nimio suspectus excommu-
nicationi subjaceret, quoad aut plene convictus pu-
niretur, aut si forte continget sufficienter purgari,
noxa omni liberaretur tanquam injuste calumniam
passus. Eam petitionem imperatoris Patres synodi
plerique arbitrati æquam, ut ita fieret annue-
runt.*

16 *Ut auctor hujus historiæ una cum episcopis ad
Arsenium missus sit, et quid sis contigerit.*

*Perscriptum igitur festinato criminationis instru-
mentum est, et electi celeriter qui reum convenienter,
et Patribus quidem duo, prior episcopus Neocæsarea
Monoconstantinus, multum amicus Arsenio, alter
Mocessenus, tunc ecclesiæ Proconnesi specialis con-
cessionis privilegio præsidens, et clericis vero, cui
tunc secreta commissa erant, Galenus, et cum his
ego quartus, vi quidem in id adactus utique jubente
imperatore, tamen quod illum cui studebam quomo-
docunque revisum irem, ex parte perlibenter. Quinta
et vicesima die Julii mensis navem concendimus*

A νος. Πέμπτην μὲν τότε καὶ εἰκοστήν εἶχεν δὲ Ἀνθε-
στηριῶν, καὶ ἡμεῖς τῆς νηὸς ἐπιβάντες, δυσὶν ἡμέ-
ραις ὕστερον προσοχόντες τῇ νῆσῳ τῷ πατριάρχῃ
ἔμφαντίζομεθα, καὶ περὶ τῶν προκειμένων πρὸς
ἔκεινον γίνονται λόγοι. Ὁ δὲ ἡγράπινέ τε περαυτίκα
μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐνεγκὼν, καὶ « Τί μοι κακὸν πρὸς
τὸν βασιλέα πέπραχται, [P. 194] μετ' ὅδύνης πλει-
στης καὶ συνοχῆς ἔλεγεν, « εἰ αὐτὸν μὲν ἦγε ἴδιω-
την ὅντα τῆς βασιλείας ἐπέδησα, ἐμὲ δὲ ἔκεινος
πατριάρχην εὑρὼν οὐ καλεῖς αἰτίας ἡτίμωσι; καὶ
νῦν γε κάθημαι ἐπ' ἀκρωτείας ταυτησὸν ὥστε τις
ἀτίμητος μετανάστης, τὸν παρὰ τῶν Χριστιανῶν
καθ' ἑκάστην ἐπεκδεχόμενος ἔλεον. Ὁμως καλὰ τὰ
συμβάντα, καλὰ ταῦτα, καὶ δὲ πατριάρχης αὐτοῦ εὐ-
λογεῖτω σὺν τῇ Εὐλογίᾳ τάκεινψ πραττόμενα. »
Ἐδήλου δὲ λόγος τὴν αὐταδέλφην τοῦ βασιλέως, η
δὴ κακῶς εἶχεν ἔκεινος ὡς τὰ κατὰ τοῦ παιδὸς
Ιωάννου συμβουλευσάση τῷ βασιλεῖ. « Ως δὲ ἀνε-
πτύσσετο καὶ τὸ γράμμα ὑπαναγνωσθησόμενον,
ἔκεινος γνοὺς ἔκποθεν τὸ ἑκεῖ ἐμφερόμενον ποκὺς ἦν
ἀντιβαίνων καὶ ἀνεισπῶν μὴ ἀκούειν δλως, καὶ
προσπεκτώρει ταχέως διπαγγιασκομένου ὡς μὴ
ἀκούσειε. Κάκεινων ἐπικαταλαμβανόντων ἀποδρά-
σοντα παρὰ τὸ καθήκον κινουμένοις καὶ ταχέσι
ποσὶν, ἐπέβιε τὰ ὧν τοῖς παρηρημένοις τῆς κα-

*solventem: biduo post ad insulam appulsi patriar-
cham adiimus, et 287 quorum causa venerimus
agere cum eo cœrimus. Ad primam rei mentionem
ille vehementer exacerbatus ne audire quidem ulte-
rius sustinuit, sed cum immenso dolore et angustia
C in has querimonias prorupit: « Quid imperatori male
feci? ego ipsum ex privato in imperii solum extuli;
ille vero me cum patriarcham reperisset non hone-
stis ex causis honore privavit. Et nunc desideo in
hoc jugo deserti montis, ubi velut infamis exsul
Christianorum quotidie misericordiam exspecto.
Tamen bene habent quæ contigerunt; pulchra
hæc, inquam, per me sunt: suus ei patriarcha
bene prectetur, et cum benedictione comprobet quæ
ab illo sunt. » In his Græco benedictionis vocabulo,
quod ipsum nomen erat Eulogia sororis imperatoris
illa ipsa mulier designabatur, cui erat Arsenius
peculiariter insensus, quod ipsam maxime sciret
fuisse fratri auctorem eorum quæ crudeliter et
impie in puerum Joannem attentaverat. Ut autem
explicate litteræ sunt velut mox ipsi legendæ, Ar-
senius cum alicunde præsensisset quid in iis esset
scriptum, vehementi niſu sese contorquens ac re-
trahens auditionem aversatus omnino est; et cum
legi nihilominus cœptum esset celerrime recessit,
ne audiret. Sed qui aderant cursu insecuri fugientem,
vix tandem comprehensum (currebat enim ve-
locius quam ab illa æstate gravitateque exspectari
potuisset) retraxerunt invitissimum ad auscultanda
quæ ex scripto clara voce proferebantur. At ille
appendicibus galeri ad aures ambas utraque manu
valide appressis sonum lectionis frustra pronuntiatæ
non accepit. Denique gravissimum significans animi*

λύπτρας ἐκατέρωθεν τῶν ὥτων ὡτίοις, ὡς μηδὲ ἐπάτειν ἀναγινωσκομένου τοῦ γράμματος. Τέλος δυσθυμήσας οὐρανὸν τε καὶ γῆν ἐπεμαρτύρετο μεγίστῃ φωνῇ ὡν δὴ καὶ πάτχοι, καὶ μὴ μόνον οἰς εἶπον οἱ κατειπόντες ἡξιου προσέχειν, ἀλλὰ καὶ ἀντήκουον θν παρ' αὐτοῦ εἰπερ ἀνέφερον δλῶς προστησίου σκηνεῖν, εἰ μὴ ἐπείχοντα ἐμβριθῶς, εἰ μὴ καὶ μεγάλως ἡ πειλοῦντα κολάζεσθαι πρὸς Θεοῦ, ἐπιχειροῦντες δλῶς. Καὶ ὡς εἰ Καλῶς θν, » ἔλεγεν, « ἡρχιερατεύσαμεν, φόνον τῷ βασιλεῖ συνυφαίνοντος, οὐ δὴ καὶ ἐν ἐπιχατιᾷ ταῦτη παροφρίψθεντες θεὸν εἰς καλὸν ἐπειλῆφθαι τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἰκετεύομεν, καὶ ἐκεῖνος λιμῷ καὶ διψεὶ ἐπ' ἑρημίας ὡς καταδίκους ἀπόλλυσι. » Ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἐπερα ἐν δδύνῃ ψυχῆς καὶ πικρᾳ ἐξενεγκῶν, τὰ μὲν αὐτῷ βασιλεῖ, τὰ δὲ καὶ τῷ δὲ τὸν θρόνον καταστάντι προσενείδισας, ή καὶ ἐποικιτιστάμενος μᾶλλον, ἀπέπεμπν. Ήμεις δὲ καὶ αὐθὶς τῆς ἐπελθούσης ἡμέρας προσελθόντες, καὶ δυον ἢν τὰ προσανακέμενα ἐκτελέσαντες, ἀφωρμοῦμεν τοῦ λιμένος αὐτίκα, καὶ τοῦ βρότου λαμπροῦ καταβαίνοντος διὰ τῶν κατὰ δύσιν τῆς νῆσου μερῶν ἀνεκτότερον ἡγούμεθα πλέσιν ἐπισκεπτομένους τοὺς δρεσιν. Άλλὰ μᾶλλον δὲ κλύδων μέγιστος ἐπηγέρτο, καὶ ὕδινεν ἡ θάλασσα πλέον, καὶ τῷ Γαληνολιμένι μᾶλις προσσχόντες τὴν ναῦν, δὴ καὶ Γαλη-

A νολιμὴν ιδιωτικῶς οἱ ἐπιχώριοι παραφείροντες λέγουσι, μεγάλοις ἐκεῖσε φοβεροῖς ἐνετύχομεν, κατ' εἰσπραξιν οἵμαι τοῦ μὴ [P. 193] μετ' εὐλογίας ἀπολυθῆναι τοῦ πατριάρχου. «Ο δὴ καὶ ἡθελε μὲν ἐκαστος ἀνὰ μέρος, ὡς ὑπερον ώμολόγου πρὸς ἀλλήλους μεταμελόμενοι. Οὐμας δὲ τὴν ἐντεῦθεν κατηγορίαν διφορώμενοι κατημέλουν. Νυκτὸς γὰρ μέσης σεισμὸς ἐπεισπίπτει βαρὺς, καὶ τὸ δρος θραυσθὲν καὶ πεσὸν εἰς θάλασσαν τὸν ἐκεῖστόποτον κατέκλυσε, δόκησιν τε καὶ ἡμᾶς κατακλυσθῆναι περίσσει κατ' αἰγαλὸν μένοντας. Άλλὰ μᾶλις πολλὰ τῷ θαλάσσῃ προστελαιπωρήσαντες τῆς Κωνσταντίνου ἐπέβημεν, μηδὸς ἐξαιδεκάτη Ποσειδῶνος, καὶ τῷ πατριαρχῶντι πρότερον προσελθόντες καὶ τὸ πᾶν ἀναγγείλαντες θερμὴν ἀξιωσιν οἷον τίξιομεθα παρ' ἐκείνου, πᾶν λυπηρὸν τῆς ἀπαγγελίας ὑπεκελέσθαι πρὸς βασιλέων λέγοντας, καὶ εἴ τι λέλεκται. Οὕτω δὲ φονόμηται τὰ τότε πρὸς βασιλέα, ὡστ' ἀκούσαντα διαγνῶνται μὲν τὴν ἀπολογίαν, διτι καὶ εἰκός ἀκούσαντας ἐπισχεῖν ἐκείνους, μὴ θέλοντα δὲ τοὺς καθ' ἡμῶν ἐμφανίζειν στῆψην, δεινὸν δὲ καὶ τὸ κακοπαθεῖν ἐκείνον τίγησασθαι, ὡστ' αὐτίκ' ἐπιτάξαι τριακοσίοις ἑτησίοις νομίσμασιν ἐκείνον τε καὶ τούτος περὶ ἐκείνον καθικανοῦν, διπραπολογούμενον καὶ μεθ' δρκου ὡς καὶ πρότερον ἐπιτάξοι οὕτως καὶ ὡς παρ' ἐκείνον μὴ

angorem, cælum terramque voce maxima testes adhibuit eorum 288 quæ pateretur. Et non solum ad ea quæ ipsi denuntiabantur non attendit: sed neque qui eum alloquebantur audivissent omnino ab eo quidquam de negotio proposito, quod ad synodum referrent, nisi eum expedire se ab ipsis summopere conantem vi majori utique tenerent, et graves intontarent a Deo minas, si persistaret in contumacia. Tandem summis conatibus responsum exprimere qualecunque satagentinm visus cedere: «En, inquit, ut bene patriarchatum gessimus, ne oem imperatori machinantes! cui videlicet etiam projecti e rebus humanis in hoc extreum desertæ insulæ Deum propitiare non cessamus, obsecrantes ut ejus animæ bene consulens misereatur, utcunque ille fame ac siti nos velut marte damnatos in hac solitudine interficiat.» Hæc et Ieiusmodi alia summo dolore atque amanitudine animi profatus, multa simul imperatori, simul in thronum intruso exprobans aut potius imprecans, dimisit ad se missos. Nos autem illo iterum postridie convento, et omni eo quod sperari potuit effecto, e portu confestim solvimus, et valido ingruente Borea in Occiduum insulæ oram, satius duximus navigare protegentibus montibus. At vehemens coorta procella est, intumuitque commotum amplius mare. Quare navim ægre applicuimus ad locum Galenolimena nuncupatum, quasi portum serenum dices. Accolæ lingua vulgari, corrupto vetere vocabulo, Galilolimen appellant. Magnis ibi periculis sumus exerciti, in pœnam, opinor, non petitæ et acceptæ a patriarcha in digressu benedictionis. Quod facere unusquisque sigillatim voluerat, ut postea, in malis sensu sero 289

C pœnitentes invicem fatebantur; sed verente pro se quoque ne id sibi crimini verteretur, pariter id omnes neglexerant facere. Nam nocte media terra motus incidit gravis, et abruptus mons imminens ac superne præcipitatus in mare illud coegit in terram late vicinam inundare, tanto æstu ac tumultu ut qui stabamus in littore nos continuo demergendos crederemus. Cæterum ærumnosissimo inde cursu transfretantes ægre Constantinopolim tenuimus sexta decima die mensis Augusti, et primum adito patriarcha, ubi quæ contigerant retulimus, quam potuimus ardentissime illum oravimus ut pro ea qua valeret apud imperatorem auctoritate gratiaque nobis adesset quæ acta erant renuntiantibus, ac si quid necessario dicseremus quod Augusti animum pungeret, deliniret ipse præsens quæ valebat arte, atque ut cuncta boni consuleret daret operam. Fecit cumulate quod petiimus; eoque mox successum imperatore egimus, ut ille placatus Arsenio acceptaque defensione ipsius ultro significaret credere se, si quid de conjuratione in vitam suam facta cognovisset Arsenius, conaturum eum suis conjuratōs a nefario cœpto avertere; siluisseque, si quid horum novit, ab iis indicandis religione cohibitum quadam, quod suam forte personam decere non putaret irritare principem in subditos horum in ipsum machinationibus illi manifestandis. Prætereā simul audivit a nobis egestatem miseriamque qua ille in exilio conflictabatur, adeo motus in misericordiam est ut statim juberet trecentos ei nummos annuos ad sui suorumque victum assignari affirmaretque in excusationem suam, juramento etiam interposito, se prius decreturum ipsi eam

θέλοντα δέχεσθαι τὸ μὴ δεδόσθαι ήν, τέως δὲ καὶ Α αὐθίς δεδιάτη μὴ δπως δέχοιτο, προσανατιθέναι τὴν δεσποινὴν τὴν χορηγίαν, ἐφ' ὃ αὐτὸν μὲν ἀποστεῖλαι καὶ αὐθίς φίλους ἔκεινων νομίζομένους κατά τινα τὴν ἀπ' αὐτοῦ παραμυθίαν τε καὶ εὑμένειαν, τὴν δὲ δεσποιναν μετ' ἔκεινων πέμπειν ὡς ἀφ' ἔκυτῆς τὰ νομίσματα. Ο δὴ καὶ μετ' οὐ πολὺ πίπραχται, καὶ ἀποστέλλονται δ τῆς Ἐκκλησίας ὑπομνηματογράφος Γερμιστὸς, δ τοῦ βασιλικοῦ κλήρου λεμπαδάριος δ Οἰναιώης, καὶ τρίτος δ τῆς Ἱερᾶς Ἱερομόναχος Μάρκος, ἄνδρες ἐκ παλαιοῦ φίλοι ἔκεινων τὰ μάλιστα, οἵ δὴ καὶ παρὰ τῆς δεσποινῆς τὰ εἰς χρεῖαν συναπεστέλλοντο. Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ οὐκ ἦν δὲ τοσούτον τὰ τῆς σπουδῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ πλέον προσεκήνεται, μᾶλλον δὲ καὶ οὐ χάριν ταῦτ' ἐπράττετο. Τὸ δ' ἦν ἄρα δύο ἐν σπουδῇ ἔκεινου τοῦ ἀνυσθῆναι, τόσον δὲν ἀπορίᾳ τοῦ πῶς δὲν ἀνυσθεῖ καὶ παρὰ τίνος.

ιεζ. "Οπως δ βισιλεὺς ἔδουλεύετο τὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ λύσεως, καὶ πρὸς τίνος.

"Ηθελε [P. 196] μὲν οὖν τὴν τοῦ δεσμοῦ λύσιν

γενέσθαι παρὰ τε τοῦ πατριάρχου καὶ πάσης τῆς συνόδου, τὸν δὲ λύσαντα ὑφεωρῆτο μὴ καὶ δόξοι ἀλυτα λύνων ἐκ τοῦ πρὸς ἔκεινον τὸν λαὸν δλιγάρως ἔχειν τοῦτο μὲν διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἔκεινων πληροφορεῖσθαι, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν ἐμφρινομένην τοῦ θρόνου μετάθεσιν. Ο δ' ἐννοεῖς τοιαύτας δποβάλλων τῷ βισιλεῖ δ δηλωθεὶς Γαλησίου ἦν Ἰωσήφ, δεις οὐ τόσον δπερεπάθεις τοῦ Ἀρσενίου δσον τῷ Γερμανῷ ἀπηχάνετο διὰ τὴν ἐκ θρόνου ταπεινοῦ εἰς τὸν δπέρτατον ἐπιπήδησιν. Τῷ τοι καὶ ἐσχίζετο μὲν ἔκεινος, δπέτειν δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ οὐ καλάς ἐννοεῖς περὶ ἔκεινου ὡς οὐδ λύσοντος, δν γε καὶ λύοι· οὕτε γάρ Ικανὸν εἶναι τοῦτο παρὰ θεῷ καὶ αὐταρκες, οὔτ' ἀκατάγωστον τῷ βασιλεῖ. Ής γοῦν ταῦτ' ἔλεγεν ὡς ἐν ἀνθρώποις εἰς πατέρα τεταγμένος αὐτῷ, καὶ πείθειν ἦν ἔκεινον ἐκ τοῦ προχείρου καὶ δι' ἄλλα μὲν πρὸς τὸ δοκεῖν Ικανὸν, μᾶλιστα δὲ καὶ δτε ἐπ' ἔκεινων πεπληροφόρητο τὰ πολλὰ πατρὶ γε νομίζομένων, δὲν ἐννοεῖς δ κρατῶν ἥρον, καὶ μᾶλλον δτε καὶ τὸ σχίσμα πλέον ἔγενετο διὰ τὴν μετάθεσιν, καὶ ἔκεινος κατωλιγώρει τῆς εἰς αὐτὸν ὅθρεως καὶ γε

summam suisse, si sperasset induci eum posse ad istam a se pensionem acceptandam; sed cum superstitione ipsum quadam abhorre a communione quacunque secum 290 intelligeret, ingerere quod scrupulosum senem offenderet non ausum. Ac ne nunc quidem velle molestiam facessere infirmæ hominis conscientiæ, ideoque metuentem ne recusaret necessarium subsidium si suo ipso nomine offerretur, consentire se ut id Augustæ imputetur. Denique velle se mitti ad eum aliquos ex amicis ejus ad quamdam calamitosi senis consolationem et recreationem, et iis deferendos ad ipsum tradi trecentos illos nummos tanquam donatos ab Augusta, cum certa promissione redditum quotannis ab eadem manu paris summæ. Id quod non multo post ita factum est. Delegati enim ad Arsenium sunt Ecclesiæ Commentariensis Gemistus, cumque hoc regii cleri lampadarius OEnæota et tertia monasterii Hieræ dicti monachus Marcus, viri omnes ipsi olim charissimi; qui et memoratum ipsi ab Augusta subsidium apportarunt. Quæ cum altius reproto, suspicor equidem non hoc tantum in senem parum sibi æquum studium ex solatum miseratione imperatori natum esse, homini utique minime simplici aut unum et cuivis obvium spectare in iis quæ ageret solito; quare puto illum plus in eo vidisse, atque hoc facto studuisse munire ac complanare sibi viam ad antiquum, quo dudum tendebat, scopum absolutionis impetrande; quam rem quanto vehementius cupiebat, tanto solertius cogitabat quanam optime ratione et a quo facilius honestiusque consequeretur.

17. Ut modos quæquierit imperator suæ absolutionis impetrandi, et a quo.

Cogitationum porro ejus summa in id conferebatur, ut curandum existimaret solvi sese ab anathematis vinculo per patriarcham et per syno-

C dum. De patriarcha verebatur ne parum eo exorando profliceret, ipso libenter quidem assensuro; sed quoniam exigua ejus apud populum et gratia erat et auctoritas, timendum videretur ne invidia auctoris actum infirmaret et talem absolutionem pro nulla plerique irritaque haberent, tanquam latam ab homine cujus auctoritatí parum fiderent, et de quo an legitime promotus esset, propter veritatem canonibus de throno in thonum translationem abigeretur. Auctor et 291 suggestor hujusmodi sollicitudinum Augusto fuit supra memoratus Joseph Galesii prefectus, non tam ille quidem in hoc miseratione in Arsenium quadam motus quam indulgens minimè dissimulato adversus Germanum edio, quem palam culpabat quasi e sede humiliori in supremam saltu ambitioso nec per sacras leges concessò transcendisset. Unde cum se ipse ab ejus communione segregavit, tum istas quas dixi adversas Germano cogitationes atque formidines imperatoris animo subjecit, metuendum denuntians ne non idoneam ille haberet solvendi potestatem, ac quod erat inde consequens, si a tali absolutus fuisset imperator, nec apud Deum nec apud homines vere liber a diro vinculo censeretur. Quæ Augustus audiens ab eo quem patris habebat loco, cui et ut conscientiæ suæ arbitrio et ut omnium quæ ad proculationem spectarent animarum consultissimo passim habito fidei plurimam venerationisque tribuebat, anxietate constrictus est maxima, quam subinde magis magisque intendebat augescens in dies schisma multorum ob invidiam translationis Germani communionem aversantium, ipso secure nimis indormiente injuriæ sua tantæ, nec purgare aut delinire omnino gliscentem invidiam ulla re conante. Nam tametsi omnes illi nuntiarent quæ contra illum dicebantur et siebant, nemini succensuit, nullum compescuit, nullum vel minimum,

ούδεν ούδεν! ἡνώχλει, καν πάντες προσήγγελλον. Α τὴν Νοστογγόνισσαν συνέστησαν; οὐ βλέπεις τοὺς Μεταβαλῶν γοῦν τῆς γνώμης δ βασιλεὺς πολὺς ἦν δριγάμενος διὰ ταῦτα ἐκστῆναι τοῦ θρόνου τὸν Γερμανὸν, καν μὴ ἐξ ἐντοῦ μαζῶν ὑπεκστατη, ἀλλ' οὖν ἄλλον ἐπιθαρρήσαι συμβούλευσιν ἔκεινων τὴν ὑποχώρησιν. "Ἐτοιμος δ' ἦν εἰς τοῦτο τὸ παραυτίκα δ Ἰωσῆφ, πλὴν ἀνεμφάτως, καὶ ὡς δὲν οἰηθεῖ τις ἀγνοοῦντος τοῦ βασιλέως ἔκεινος γάρ καὶ ἐξ τέλος τὴν ὑποψίαν τεύτην [P. 197] διεφυλάττετο.

ιη'. "Οπως δ Ἰωσῆφ τῷ Γερμανῷ συνεδούλευεν ἀποθέσθαι τὴν πατριαρχίαν.

Καὶ δὴ τοῦ βασιλέως ἐνδόντος, ἐν ἀπορρήτοις δ Ἰωσῆφ τῷ Γερμανῷ προσιών ἐν σχήματι συμβούλου χρηστοῦ τὴν πατριαρχίαν συνεδούλευεν ἀποθέσθαι. Πολὺν γάρ εἶναι τὸν τάραχον, καὶ οὐχ οἶόν τ' ἔσθισθαι ἐξ μακρὰν ἀντισχεῖν ἔκεινον, καν δυνα παρὰ τοῦ βασιλέως συνέχοιτο ἀπαυδῆσειν γάρ ποτε γαλ αὐτὸν βασιλέα μαθόντα τὸ σχίσμα. « Ή οὐχ ὅρξες δύσσοι τε ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον δύσσοι τ' αὐθίς ἀμφὶ τὴν Θεοδοσίαν καὶ τὸν αὐτάδελφον αὐτῆς Ἰωάννην τὸν τῆς Μάρθας καὶ τὴν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὴν αὐτῶν

B μὲν οὐν ἔκεινος ἐν ὑποθήκῃς τρόπῳ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ πατριαρχείου συνεῖρεν · ἀλλ' ἡ ὅρεξις προστατο τοῦ ἀκούντος, καὶ δ λέγων οὐχ ἔπιθε. Ποῦ γάρ καὶ εἰς νοῦν ἔκεινων, ὡς καὶ βασιλεὺς ἐπινεύει ταῦτα καὶ τὰ τῆς συμβούλης Ἰωσῆφ ἔκειθεν προσανέκρουσται; Εἴμειν γοῦν καὶ ἔτι καὶ ἀπεστοίβαστηνηρικούς τε καὶ λεπράχας χειροτονῶν, ἀφορῶν πρὸς

ut oportuit, nascenti et augescenti malo remedium objecit. Mutata igitur sententia imperator multus jam erat in disquiringendo secum qua maxima ratione posset consequi ut e throno Germanus amoveretur. Cupiebat consilium ultra inde recedendi per se illum capere. Quod cum ei suggesteret pudor suus non sineret, optabat alicunde aliquem existere liberum monitorem, qui suadere homini auderet ut quod omnes desiderarent occuparet volens facere ac vim arbitrio præverteret. Commodum adfuit in id officii paratus ipse primus tricarum artifex talium Josephus, monitus tamen, et instinctu pronus in idem, periculo velut proprio tentandum id sumere, nec 292 præ se ferre consensum in hoc ullum aut conscientiam Augusti; quam ille cautionem ad finem usque negotii fideliter adhibuit, suspicionem talis molitionis ab imperatore avertens, et videri affectans proprio nomine ac iudicio id agere.

48. Ut Josephus Germano suaserit abdicationem patriarchatus.

Igitur clam concedende imperatore Josephus arcane Germanum adiens, specie ac persona benevoli consiliarii suggestit optime facturum illum si ultro patriarchatu cederet: intumescere quippe vulgarem offensionem in molem invidiā tam validam, cui mox, ubi paulo plus se corroboraverit, perrumpendæ par non sit fururus. Nec faventi sibi Augusto nimium sideret: et ipsum enim pro sua sapientia, simul invaluisse schisma viderit, niti contra torrentem frustra et pernicie certa desitrum. • An enim, addebat, non vides quam multi cum Hyacintho, quam multirursus cum Theodosia fratreque ipsius Joanne Marthæ filio et sorore horum ex alio parente Nostongonissa conspira-

C verint in exauctorationem tui? Non eernis monachos turmatim ad eadem urgendam erumpentes claustris, quibus insenuerant asceticis insudando laboribus? Contra quæ si Eulogiaæ potentia te satis munitum putas, at reputare te oportet opes ferme pares in contrarium non dubie additæ factionem sororis ejus Marthæ. Considera quippe filias hujus ut studeant Arsenio, ut in ejus favorem vehementer incumbant, ut te pro nullo et supposititio palam spernant. Qui sacerulares? dicere tibi vereor quam induisse adhærent Hyacintho et Nostongonissa monachæ quam Theodosiaæ ac Joannis modo memoratorum sororem nosti. Quid igitur tibi flet reliqui, si Augustus metu schismatis adigatur ad te deserendum? Præverte, si mihi credis, ignominiam, et festina cum honore inde exire, unde mecum 293 dedecore extrudendus es. Breve restat tuo spatiū arbitrio, brevis est occasio voluntarie ac laudate defungendi. Si negligis, statim tempus aderit quo jam coactus et cum risu æmulorum ecclesia invitū excedere compellarie. » Hæc illo, fidi et consilii benevolum auctorem ferens, patriarchalem dignitatem gerenti suggestit. Sed non reperit aditum in audientis animo aviditate in gusto præsentis boni defixa preoccupato qualis ista cunque suggestio: quomodo enim id persuaderi sibi Germanus sineret, ignorans quo inclineret imperator, ac ne suspicari quidem valens talia sibi nutu ejusdem ac impulsu proponi? Persitit igitur adhuc in proposito tuendæ possessionis throni seque in ea firmandi, ad hoc affectans tunc cum maxime usum ostentare labantis potestatis, quasi eam sibi multo illius exercitio magis assereret. Frequentes ego clericorum et episcoporum ordinationes celebravit, fretus scilicet ostentato principis favore, qui tamen ludibrium merum et

τὴν τοῦ κρατοῦντος εὐμένειαν. Τὸ δ' ἄρ' ἦν χλεύη Α κινθος μοναχὸς ἦν ἐκ δύσεως, καὶ γε Νικαῖαθι γεγονὼς ἐν τινὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου ναῷ, ἐγγὺς τοῦ ἐκεῖσε πατριαρχείου προσκομισας ἔνος τε καὶ ἀγῶνας τὰ πλεῖστα, παιδός τε ἐπισυνάγει, καὶ τούτους ἀνάγων τὰ εἰς προπατριδίαν ἐπορίζετο τὰς τροφάς. Ἀλλὰ τῷ πατριάρχῃ προσαγγίζεται ὡς ὅτιεν ἀτακτῶν μοναχὸς παιδεῖς ἐκδιδάσκων· καὶ διὰ προσεκαλεῖτο καὶ ἀνηρώτα, καὶ ἐπεὶ δεξιὸν ἐώρα τὸν ἄνδρα καὶ ἄλλως ἀδεῖ τε καὶ ἐς παρθησίαν ἔποιμον, ἦν δ' ὡς ἐλεγε καὶ τῶν ιερωμένων, προσλαμβάνει τε τοῦτον καὶ ὡς οἰκείῳ ἔχρητο. Εἴτα συμβάντων τῶν κατὰ πατριάρχην, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς δόκιμος ἐφάνη ὑπὲρ τῶν ἐκείνου ζηλῶν, ἔτι μᾶλλον τὰ εἰς φιλίαν ἐκείνῳ συνήπετο. Καὶ ἐπεὶ [P. 199] ἐν τῇ Κωνσταντίνου πάλιν δ πατριάρχης ἀνήγετο, συνῆν ἐκείνῳ πιστότατος τῶν οἰκείων, συνάμα καὶ Ἰγνατίῳ 'Ροδίῳ, ἀνδρὶ καὶ αὐτῷ εὐλαβεῖς πλήρει καὶ μοναχικῆς καταστάσεως. Συνήτην οὖν ἄμφω τῷ πατριάρχῃ κοινωνοὶ καὶ τῶν θλίψεων καὶ τῶν βουλευμάτων, καὶ μᾶλλον ἐδεικνύετον ζηλοῦντες ὑπὲρ ὧν καὶ δ πατριάρχῃς ζηλῶν ἡγωνίζετο. Ἐπεὶ δ' ἐκείνος ἐξεδιέλητο τῆς πατριαρχίας, κάκείνος ὡς εἶχον παρεισδύντες γω-

ιθ'. Περὶ Τακίνθου, δοτις καὶ θύεν, καὶ τῶν περὶ αὐτῶν.

Οὐδὲ χείρον δὲ λέγειν καὶ τὰ περὶ Τακίνθου καὶ αὐτῆς δὴ Θεοδοσίας καὶ Ἰωάννου καὶ τῆς αὐτῶν ἐπεροθαλεοῦς τῆς Νοστογγούσσης. Οἱ μὲν οὖν Ὑά-

irrisio erat; cui vanæ simulationi benevolentia niti eum magnopere simile nimirum fuit quiddam ac si quis navigans spumosa superficie undantis maris, crusta quadam fluxa innatantium sordium, muscosi cespitis aut ingestæ arenis algæ soliditatem mentientis, sustineri se speraret posse, atque ad extremum a demersione servari, ubi e navi excidisset. Ceterum imperator suas quasdam C secutus rationes, ob quas vitandam putabat suspicionem aversæ a Germano voluntatis, egregie perststit in simulatione fovendi protegendi que ipsum, non solum vultu sermoneque in congressibus, cunctis veræ benevolentia indicis monstrandis, verum etiam pecuniis large donandis, quibus ille videlicet adversas sibi reconciliaret voluntates, Quo in genere contigit instante Palmarum festo, quo solemnis duci per urbem supplicatio precibus decantandis consuevit; ut cum missis ad imperatorem suis patriarcha ei confidenter indicasset indigere se lineis hamo esca induito instructis, quibus ad se homines traheret, intelligens ille petere ipsum nummos, quibus imminentem pompa spargendis in plebem studia parum sibi faventium emerentur, continuo 294 misit magnam copiam ærea argenteaque monetæ qua ille quæ vulgo vocant epicomplia concinnari curans ea jactari jussit in populum toto spatio quo pompa supplicantium processit, ad sanctorum quadraginta martyrum templum usque producta. Tali callidus imperator astutæ dissimulationis artificio fucum faciebat nimium credulo antistiti, ne subolere ipsi quidquam posset arcanæ voluntatis, qua cupiebat amoveri eum a sede patriarchali.

19. De Hyacintho, quis et unde esset; ac de ipsi adhærentibus.

Non intempestivum, opinor, fuerit quæd hic

πατριάρχη προσκομισας ἔνος τε καὶ ἀγῶνας τὰ πλεῖστα, παιδός τε ἐπισυνάγει, καὶ τούτους ἀνάγων τὰ εἰς προπατριδίαν ἐπορίζετο τὰς τροφάς. Ἀλλὰ τῷ πατριάρχῃ προσαγγίζεται ὡς ὅτιεν ἀτακτῶν μοναχὸς παιδεῖς ἐκδιδάσκων· καὶ διὰ προσεκαλεῖτο καὶ ἀνηρώτα, καὶ ἐπεὶ δεξιὸν ἐώρα τὸν ἄνδρα καὶ ἄλλως ἀδεῖ τε καὶ ἐς παρθησίαν ἔποιμον, ἦν δ' ὡς ἐλεγε καὶ τῶν ιερωμένων, προσλαμβάνει τε τοῦτον καὶ ὡς οἰκείῳ ἔχρητο. Εἴτα συμβάντων τῶν κατὰ πατριάρχην, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς δόκιμος ἐφάνη ὑπὲρ τῶν ἐκείνου ζηλῶν, ἔτι μᾶλλον τὰ εἰς φιλίαν ἐκείνῳ συνήπετο. Καὶ ἐπεὶ [P. 199] ἐν τῇ Κωνσταντίνου πάλιν δ πατριάρχης ἀνήγετο, συνῆν ἐκείνῳ πιστότατος τῶν οἰκείων, συνάμα καὶ Ἰγνατίῳ 'Ροδίῳ, ἀνδρὶ καὶ αὐτῷ εὐλαβεῖς πλήρει καὶ μοναχικῆς καταστάσεως. Συνήτην οὖν ἄμφω τῷ πατριάρχῃ κοινωνοὶ καὶ τῶν θλίψεων καὶ τῶν βουλευμάτων, καὶ μᾶλλον ἐδεικνύετον ζηλοῦντες ὑπὲρ ὧν καὶ δ πατριάρχῃς ζηλῶν ἡγωνίζετο. Ἐπεὶ δ' ἐκείνος ἐξεδιέλητο τῆς πατριαρχίας, κάκείνος ὡς εἶχον παρεισδύντες γω-

diceret de Hyacintho deque ipsa Theodosia et Joanne sororeque horum ex patre Nostongonissa. Hyacinthus monachus fuit ex Occidente, qui Nicæam profectus, in quodam sancti coelestis militiæ principis templo, vicino palatio patriarchali quod in ea urbe est, degens, homo peregrinus et plerisque ignotus pueros in contubernium congregavit, quibus non tantum litterarum elementa et liberales artes per se traderet, sed etiam alimenta suppeditaret. Id dum agit delatus ad patriarcham, quasi contra ordinem disciplinæ quam profiteretur monachus pueros doceret, ideoque citatus ab eo et præsens interrogatus, gnavus industriusque vir est visus, prætereaque intrepidus, et ad quod opus esset libere agendum et loquendum expeditus. Quare cum is præterea se sacerdotio initiatum diceret, assumpsit ad se illum et in familiarium numero habuit. Deinde cum incidissent ea patriarchæ tempora de quibus diximus, cum in iis Hyacinthus fidem constantem et studium patrono ardens probasset, arctiori ei amicitiae necessitudine junctus est. Ac ubi Constantinopoli rursus patriarcha repositus in thronum est, adfuit illi familiarium intimus, et cui plurimum fideret, 295 una cum Ignatio Rhodio, viro et ipso pietatis et monachum decentis gravitatis pleno. His maxime duobus in illis augustiis rerum suarum participibus malorum et consiliorum auctoribus usus; est; quorum existabant amborum studia sensibus affectibusque patriarchæ consentientia per omnia. Illo demum ejecto e patriarchali sede abdiderunt hi sese amverunique a conspectu: non enim est iis permisum exsulatum eunti se comites addere, clademque illam ac calamitatem rati propriam, in luctu ac dolore malum ineluctabile ferebant. Non diu post hæc Ignatius vitam cum morte commutavit: Hya-

νιῶν ἀφανεῖται (οὐδὲ γάρ εἰῶντο τῷ πατριάρχῃ συνοπταδεῖν) τὰ τῆς ἀνάγκης ἀλγειῶν μὲν, ἀλλ' ἀναγκαῖως δεῖφερον. Καὶ ὁ μὲν φθάνει τὸν βίον ἐκ τοῦ πλησίου ὑπεξελθών, Ὑάκινθος δὲ σὺν τοῖς ἄμφι ἔκεινον τὸν βροτικὸν ὑφπρώμενος φόδον, ἐπεὶ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἔκεινον Μάρθαν ἡώρα τῷ πατριάρχῃ προσκειμένην τὰ μάλιστα, ἔκεινη δὴ προσφοιτᾷ, καὶ που παρεσθῆται, ἔκεινη δὴ προσφοιτᾷ, καὶ που παρεσθῆται, τὰς εἰς τροφήν ἔκειθεν εἶχε, μηδὲν τοῦ βασιλέως εἰδότος. Ἡν οὖν τῇ μοναχῇ Μάρθῃ καὶ ὁ Ἰωάννης νιός. Τρίων γάρ αὐτῇ τῶν ἀρρένων ὄντων, δὲ μὲν Μιχαὴλ τε καὶ Ἀνδρόνικος συνῆσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ μετ' οὐ πολὺ τούτων δὲ μὲν τῷ τοῦ μεγάλου πριμικηρίου ἀξιωματικῷ Μιχαὴλ, θυτερον δὲ ὁν τοῦ Ἀνδρόνικου, παρὰ τοῦ χριστοῦντος ἐλάμβανεν, ἀτερος δὲ δὲ Ἀνδρόνικος μέγας κονοσταύλος προεχειρίζετο· παρῇ δὲ αἰτίᾳν καὶ ἐπὶ ταῖς τιμαῖς ζηλοῦντος τοῦ πρώτου πλειστα κυμβεβήκει, ὡς κατὰ τόπον ἴκανῶς ἔροῦμεν. Καὶ οἱ μὲν δύο οὗτα συνήτην τῷ βασιλεῖ, μηδὲν πολυπραγμονοῦντες· δὲ ὁ Ἰωάννης θυτερος ὃν τέως μὲν πρὸς τοῦ θείου καὶ δεσπότου Ἰωάννου ἔκεινψ καθυπηρετούμενος ἐπαιδεύετο, τὴν δὲ μητέρα προσκειμένην βλέπων τῷ πατριάρχῃ καὶ αὐτὸς ἐκτόπως ἐξῆλθε, «Μὴ ἀψη, μὴ θλίγης· μέχρι καὶ τῶν εὐτελεστάτων ὑποφωνῶν καὶ διατήρουμενος. Σὺν ἔκεινψ δὲ καὶ ἡ ἀδελφὴ Θεοδοσία τοῖς αὐτοῖς προσέχουσα, ἥδη κεχηρωμένη τοῦ ἀνδρὸς Βαλανεῖδιουτοῦ

cinthus autem cum suis et defuncti superstitibus amicis iram imperatoris metuens, praesidium adversus eam sibi querendum apud Martham putavit ejus sororem, quam compudum perspergente favere plurimum et condolere expulso patriarchæ. Ergo ad eam ventitans adeo se insinuavit in ejus gratiam, ut etiam victimum inde haberet, horum ignaro funditus principe. Erat porro Marthæ monachæ Joannes filius. Tres enim illa cum mares genuisset, eorum Michael et Andronicus apud imperatorem erant, quos etiam ille non multo post hæc honoribus ornavit: nam Michael minor Andronico magni primicerii dignitatem ab Augusto accepit, Andronicus magnus conostaulus declaratus est; perquam ambitionem honorum, ambulante primo alterum, multa inter fratres contigerunt a nobis memoranda quantum erit opus suo loco. In hunc modum hi quidem duo in imperatoris comitatu versabantur, nihil his se immiscentes. At Joannes ambobus minor natu hactenus in familia et obsequio aulico 296 avunculi despota Joannis educabatur. Hic matrem observans benevole affectam patriarchæ in hanc se partem, vehementer etiam incumbens emulansque supra modum, addiderat, adeo ut nemo eo frequentius, nemo pugnacius tritam illam formulam aversantium communionem adversæ tanquam profanæ factionis verbis factisque usurparet, ad omnem occursum partes tacentium Germani: «Cave contingas,» inclinans, superstitione usque ad minimi quoque ac levissimi usus fastidiosissimam declinationem abundantem. Cum eo in his erat Theodosia soror iisdem praedita

A καὶ πρὸς τὸ μοναχικὸν ἀποκλίνουσα. Συντὴ δὲ τούτοις τὰ αὐτὰ φρονοῦσα ἡ Νικογόνισσα μοναχὴ, ἢν ἐπεοθαλῆ διάργος ἐδείκνυτο, διτὶ ἐπεπτέρες γυναικὸς τῷ Ταρχανειώτῃ γεγέννητο. Ήπειν οὖν οὗτοι πάντες τῷ Ὑάκινθῳ συνάντες, καὶ ζηλοῦντες ἐκτόπως διπέρ τοῦ πατριάρχου κακῶς, ὡς νόμος: θεῖοι καὶ δίκη, ἔκορισθιντος. Άλλαξ τεύτα μὲν εἰς τοσούτον.

κ'. «Οπως καὶ διὰ τοῦ Σάρδεων Χαλαζὰ ἐπιχειρεῖ δι βασιλεὺς τῷ πατριάρχοντι Γερμανῷ.

[P. 200] Ο δέ γε βασιλεὺς καὶ ἀλλην πεῖραν τῷ πατριάρχοντι δρτεί. Τοῦ γάρ Χαλαζὰ Σάρδεων ἦρ, Ικανὸν τῇ Κωνσταντίνου προσδιατρίψαντος, ἐπεὶ δέι πρὸς τὴν λαχοῦσαν ἔκεινον ἀποδημεῖν, εἰς τοῦτο B παρασκευαζομένου, ὑποθήκας ἐμπιστένει οἱ δι' ἀπορήσητων δι βασιλεὺς ἐφ' ϕή δι αὐτοπροσώπως ἐντυχεῖν τῷ πατριάρχῃ καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Ἰωαννῷ εἰτείν πρὸς ἔκεινον, ἢ καὶ γράψαι καὶ ἐπιστεῖλαι μᾶλλον ἐκ Χαλαζόνος ἔκορμῶντα πρὸς τὴν ἀνατολήν. Καὶ τὸ σκέμμα ὡς βαθύ τε καὶ εὐπρεπές. Τό τε γὰρ ὑψίθρονον παρὰ τοὺς ἄλλους λέγειον πρὸς ἔκεινον τὰ αὐτὰ ἐδίδου, καὶ τὸ χειροτονίας δυτα τὸν Σάρδεων ἢν δι' Αρσενίος οὐχ ἐδέχετο, τοιαῦτα τῷ πατριάρχῃ παραινεῖν, δέον παρ' αὐτοῦ δεχθεὶς ἀγαπῆν, δεικνύντος δὲν εἴη ὡς δῆλο τι βαθύτερον ὑπορύσσων τοιποτε λέ-

C studiis, quæ vidua relictæ morte Balanidiotæ conjugis ad monasticam se vitam receperat. His adhærebat concordi sententia Nostongonissa etiam monacha, quam horum ex patre sororem supra memoravi, quoniam ex priori conjugi a Tarachioti genita fuerat. Horum erat omnium arcta consuetudinis et consiliorum cum Hyacintho necessitudo, ardentí pariter affectu condolentibus cunctis misero Arsenio, injuste (o jus fasque! o divina leges!) e sede patriarchali in exsilium ejecto. Sed haec hastenus.

20. Ut per Sardensem Chalazam iterum imperator Germanum patriarcham tentaret.

D At imperator patriarchæ novam alteram tentationem adornavit. Cum enim Sardium episcopus Chalaza sat diu Constantinopoli moratus differre non posset suum in propriam ecclesiam redditum, atque adeo in procinctu ejus profectionis esset, egit clam cum eo imperator ut aut verbo coram, antequam abiret, aut scriptis Chalcedone in digressu versus Orientem litteris eadem patriarchæ suggesteret quæ frustra Josephus suaserat. Callide id excogitatum, utpote ad spem successus non parum accommodatum, consilium fuit; nam et auctoritatis habitura plurimum suasio 297 videbatur ab eminentis throni antistite profecta, et maxime purgatam ab omni suspicione partium futuram eamdem erat consentaneum, idcirco quod cum Arsenius Sardensis ordinationem admittere pro legitime renuisset, palam hic ab Arseniana factione alienissimus putabatur. Quin hac ipsa ex causa insinuabatur

γοι τε καὶ συμβουλεύοις οἱ ἀφεῖναι τὸν θρόνον. Εἰ μὴ Α ἂλλο γέρ, ἀλλ' οὖν τὸ τῆς μεταθέσεως δὲν καὶ περ' ἄλλοις ὡς ἔγκλημα τῷ μετατοπεμψῷ ισχυρὸν ἐδόκει, ὥστε καὶ ἐκχωρεῖν ἀναγκάζεσθαι· ἀλλ' οὖν ἐκείνῳ παρὰ τοιούτου τοῦ ἀπ' Ἐφέσου Νικφόρου τὴν ἀρχιερωσύνην λαβόντι προστετατο δὲν τὰ μεγάλα, ὡς οὐ μᾶλλον ἐκείνον καταδικάζειν ἢ ἐσυτὸν, τοιαῦτα λέγοντι. "Α δὴ καὶ τὸν πατριαρχοῦντα τότε λαβόντα τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα, ἐπειδὴ τὸν Θρακικὸν ἐκείνος περαιωθεὶς Βόσπορον ἄμ' ἐπέβαινε τῆς νεώς καὶ ἄμα τοιαῦτ' ἀττα κινητικὰ πρὸς παρετησιν ἔγραψεν, εἰς οὐκ ἀγαθὰς δπονοίας ἐνῆγε, καὶ ὡς οὐκ δην ἐκείνος τολμών τοιαῦτα γράφειν καὶ τὸν πρώτον καθυδρίζειν, εἰ μὴ γ' ἀλλοθεν εἶχε τὸ ἔγχωρον. Τέως δὲ περίρη τὸ πρᾶγμα διδοὺς παραυτά πρὸς τὸν βασιλέα πέμπειν ὡς εἶχεν ἔγνω τὸ γράμμα, μαρτύριον τὸν ἐκεῖθεν ἐκβοσμένον τῶν περόνων θέμενος ἀφεύδετατον, ὡς εἰ μὲν ἐπαλγήσει τοῖς γραφεῖσιν διβασιλέως καὶ δεινῷ θῆσει τὸ πρᾶγμα, ὥστε καὶ ἀποστέλλειν καὶ ὑποστρέψειν [P. 201] καταναγκάζειν

commendabaturque Germano velut sincerum et ex vero studio profectum consilium talis auctoris, cui privatim utile appareret perstare in patriarchatu Germanum, a quo utique pro vero episcopo agnosceretur. Quare ut is tamen ipse contra proprias utilitates recessum inde consuleret, prona erat conjectura occultioribus eum quibusdam et diversis ab iis quae vulgo allegarentur rationibus moveri. Nam quod ab aliis excipi soleret contra Germanum de translatione sedis, apud Sardensem momentum habere nullum manifestum erat, cum hunc constaret ab eo patriarcha suam ipsius, quam pro legitima tuebatur, ordinationem accepisse, quem omnes scirent ab Ephesina sede in Constantinopolitanam fuisse translatum. Quomodo enim is ex ista translationis ex Adrianopolitano throno causa Germani promotionem posset irritam ducere videiri, qui Nicephori transitum ex Ephesina in patriarchalem urbē sedem non solum pro canonico agnoverat, sed etiam a tali accepta sua ipsius inauguratione in Sardensem sedem, cuius se verum justumque profiteretur possessorem, rejecere nequiret quin se ipse damnaret. Quare aliud quidpiam idemque magnum par erat existimari vidisse Sardensem, quo ad tam inopinatam suggestionem impelleretur. Talis ergo epistolam sententia quae abdicationem patriarchatus consuleret, scriptam ad se trajecto Bosphoro a navem ad discessum condescendentem Sardensi, Germanus accipiens, in perplexam ingressus suspicionem est, merito reputans nunquam fuisse futurum ut ille auderet ista scribere ac prius se auctorem ferre consiliī contumeliosi patriarchae, quem palam probaret imperator, nisi huic haud ingratum id esse perspexisset. Ergo experimentum dubiæ rei capere certum volens, epistolam eam statim ad imperatorem mittit, 298 testimonium ex eventu veracissimum omnium quæ tunc haberi possent elicitorum sese ratus, quo

τὸν γράψαντα ἐφ' ὑπερ κριθεὶ τοιαῦτα πρὸς τὸν πρῶτον ἐκθέμενος, δῆλον εἶναι ὡς οὐκ εἰδότος τοῦ βασιλέως προέδη ταῦτα, καὶ ἀσφαλῶς ἔχειν ἐντεῦθεν εἶναι τῆς καταστάσεως· εἰ δὲ μαθὼν παρ' οὐδὲν θῆσει τὰ γεγραμμένα, ἀλλὰ προφάσσειν ἐπειλύει καὶ ἀναρτᾷ ὡς κατὰ καιρὸν ίσως ζητήσων, ή καὶ ἄλλως πῶς ἐπιστείλειν ὡς δῆθεν καταπεύων καὶ ἡμερῶν, τούτεῦθεν μὴ εἶναι πλέον εἰς τὸ μαθεῖν ὡς δι βασιλέως περὶ αὐτὸν ἡψικόρησε καὶ βουλῇ τούτου τὰ τοιαῦτα γέγραπται. Ταῦτ' ἐν νῷ θέμενος, προσθεὶς ἐκ μηνυμάτων καὶ ἀλγεινὰ ὡς λυποῖτο τὰ πλεῖστα, ἐκπέμπει τὸν τὸ γράμμα διακομίσοντα. 'Ο δὲ λαβὼν τε καὶ ἀναγνοὺς οὐχ δπως τοῖς γεγραμμένοις ἐπηλγησεν, ἀλλ' οἴον ἐντὸν ἐπαλαστῆσας εἰ οὔτω ταῖς τῶν κοινῶν σειραῖς συστιγγόμενος καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου φροντίζειν ἐπαναγκάζειτο, αὐτίκα μηδὲν μελλήσας μηνύει ὡς «Ἐν χερσὶν αὐτὸς ἔχεις τὸν ἄνδρα, οὔτω τῶν κανόνων διδόντων, καὶ οἱ περὶ σὲ πολλοὶ τῶν τοιούτων κριταί, καὶ σοι τὰ περὶ τούτων ζητεῖν ἐφειμένον ποτει ὡς βούλει γὰρ οὐ

clare intelligeret quid arcanū his de rebus sententiæ imperatoris animo subesset. Si enim visis litteris dolorem significaret et displicere sibi factum ostenderet, mitteretque post epistolam auctorem qui eum ex itinere retractum Constantinopoli sistenter, repetendū utique rationem in judicio legitimo irreverentis ausi, quo ad principem sacrorum tale scriptum suo nomine non dubitasset dare tunc sane fore manifestum ignaro imperatore contigisse ista, et securum sibi statum ea ex parte esse. Si autem re cognita totum illud scriptarum temere litterarum crimen videretur nihil ducere, sed praetextus ei excusando quereret aut judicium suspenderet tanquam videlicet in tempore de facto inquisitus, vel si etiam non ignoto ipsi artificio rescriberet humaniter quasi demulcendi ac mitigandi officio, tum sane non fore sibi exspectandum indicium certius ad plane intelligentum imperatoris satietate jam sui capti consilio et voluntate talia fuisse scripta. Hoc animo consilioque Germanus acceptam a Sardensi, adjuncta alia a se scripta, qua significaret vehementer ea se re offensum in suo gravissimo dolore ad notum expertumque imperatorie gratiæ præsidium confugere, per fidum hominem ad imperatorem mittit. Ille autem acceptis lectisque litteris adeo non indoluit amici causa, ut sua potius ægre ferens quereretur inique secum agi, cui curis reipublicæ gravissimis oppresso etiam alienarum de patriarcha sollicitudinum nulla misericordia onus injiceretur. Hisque indignanter dictis statim conversus ad nuntium responsum ei quod referret patriarchæ in hanc sententiam reddidit, habere ipsum hominem in manu, potestati utique juxta præscriptum sacrorum canonum subjectum suæ. 299 Adesse ipsi antistites multos, legitimos talium judices. Iret, quæstationem institueret, ageret quod vellet: imperatorem enim in ejusmodi negotia non se ingerere,

μετὸν τούτων, ἀλλὰ πραγμάτων καὶ θορύβων τῶν οὐκτὸν, πολλῶν ὄντων καὶ ταῦτα καὶ ἀναγκαῖων.» Ταῦτ' ἀντιμιθών ἀκούσας δὲ πατριάρχης ἔγνω τὴν σκῆψιν, καὶ ἀντιλέγειν δόλως οὐκ ἔχων (μηδὲ γὰρ ἐριστὰ τὰ πρὸς βασιλέα εἶναι ἔκεινα) ἐξίστασθαι τοῦ πατριαρχείου παρεσκευάζετο.

λα'. "Οπως ἐξῆλθε τοῦ πατριαρχείου δ Γερμανός.

[P. 202] Μήν μὲν ἐφεισθῆκε τότε Γαμηλιῶν, ἥγετο δὲ ἡ τοῦ τιμίου σταυροῦ δορτὴ, ἣν καὶ "Ὕψωσιν δονομάζομεν. Ἐν ταύτῃ γοῦν τὰ ὕστατα στολισάμενος, καὶ τελέσας ἅμα μὲν τὴν ὑψώσιν τοῦ σταυροῦ, ἅμα δὲ καὶ τὴν θελαν ιερουργίαν, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὀψίας δεῖλης ἀποχωρεῖ, καὶ πρὸς τὰ ἐν ταῖς Μαγγάνοις αὐτοῦ κελλίᾳ τὰ πρός θάλασσαν φύκοδομημένα ἐλθὼν ἡσύχως διάγειν ἐκεῖ τοῦ βίου ἦσεῖτο. Ἀλλ' ἅμα ἡφαστούσῃ καὶ διαβατεῖς ἀκούσας εὐθὺς ἐφίσταται ἅμα μὲν συγχλήτω, ἅμα δὲ ἀρχιερεῦσι καὶ παντὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας πληρώματι, καὶ τὸν λυπούμενον προσποιεῖται, καὶ ἀξιοῖ, καὶ ἀπειλεῖ

satis habentem alibi quod curet, plurimisque tam tumultuosis quam necessariis publicæ administrationis officiis districtum. His renuntiatis patriarcha agnovit tandem quid princeps, quantumlibet disimulans, cuperet. Ac certus non reluctari (vnam enim et stultam contra intellectam imperatoris voluntatem contentionem fore) ad cedendum patriarchatu se accinxit.

21. Ut Germanus patriarchatu cesserit.

Mensis inierat September, et agebatur venerandæ crucis festum, quod Exaltationem appellamus. In ea sacris ultimum vestibus indutus, sicut celebrata crucis exaltatione, sacraque diei ejus liturgia rite functus, vespere sub crepusculo recedit, et in suas, quas sibi ad mare in Manganis extruxerat, cellulas sese recipiens quiete illic deinceps vivere constituit. At diluculo posteræ dici audita re imperator statim adfuit, una cum senatu et episcopis universo que clerici corpore, ac dolere se simulans orat ut reveratur, et coacturum se minatur, nisi precibus annuat; denique nihil ad omnem veri studii voluntatisque significationem sibi facit reliqui, quominus ex animo cupere procurareque velle putaretur redditum ejus ad thronum. Ad ea Germanus, cum Cretensi, ut dicitur, cretizans, et in simulatione ignoramenti intimationem principis gnavoriter persistens, plurimas se benignitatē ejus tantæ et agere jam et deinceps semper habiturum referreque haud cunctaturum, ubi posset, gratias respondit: 300 cæterum senio se et infirmitate fractum, indeque imparem oneri tantæ administrationis, ad libentissimo dannam rite conceptam cessionem Constantiopolitanæ sedis promptum paratumque esse, eamque ut acciperent rogare imperatorem et præsentes episcopos. Simil ea dicens scriptam cessionis formulam porrexit, graviter edicens ne sperarent acquieturum se

A προσδιάζεσθαι, εἰ μή γε ἀκούοι, καὶ οὐδὲν ἔλειπε προθυμίας τε καὶ θελήσεως τοῦ μὴ ἀνάγειν καὶ πάλιν αὐτόν. Πρὸς Κρῆτα δὲ ἐκρήτιζε πάντως. Ταῦτα ἔρα κάκενος τὸν μὲν ἀγνοοῦντα προσποιεῖτο, καὶ χάριν τῆς εὐμενείας λέγειν καὶ εἰς τὸ ἔκης εἰδῆσιν οὐκ ὀκνεῖ, αὐτὸν δὲ εἶναι γῆρας κατειργασμένον καὶ ἀσθενεῖq, καὶ πρὸς τὸ δίδοναι καὶ παραίτησιν τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου καὶ λίαν δεμένως ἔχοντα, ἢν καὶ δέχεσθαι ἀντηξίου καὶ βασιλέα καὶ τοὺς παρόντας ἀρχιερεῖς, ἃμ' ἐκβαλῶν καὶ δεικνὺς τὸ γράμμα μηδὲ γὰρ δι τοῦ λοιποῦ, καν εἰ τι συμβαῇ, τὴν προστασίαν λαμβάνειν, καὶν αὐτὸς ἀναγάγει δι βασιλεύς. Τότε τοιγαροῦν δι κρατῶν ἔχων ἐν χερσὶ φανερῶς δὲ ἐδήλω φένοντα, τοῦ μὲν αὐτὸν καὶ πάλιν προσαναγκάζειν ἀνῆκε, σχῆμα δεικνὺς ἀπειπόντος, τὸ δὲ ἀγάλλειν ἀλλως καὶ τιμῆν ἤρειτο. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν τὰ δοκοῦντά οἱ περὶ πατριάρχου ἔκεινον ἡρώτα, τῷ σύμβουλον δικιεῦθει ἐκ' ἀλλη προστησομένῳ ἐκημερῶν τὰ τῆς αὐτοῦ παρειτήσεως· εἴτα καὶ τὸ πατέρα ἔχειν αὐτὸν καὶ γράψειν προσεφιλοτιμεῖτο, ὃν ἔκεινος, ὡς λέγεται, πρῶτος

B omnino, aut quidquid contingere, remissurum de proposito, aut iterum admissurum patriarchalis ecclesiæ regimen, vel si Augustus sese ad id adigere conaretur. Tunc imperator habens jam in manibus quod votis tacitis oplarat, partes tamen semel susceptas agere perseveravit, contendens, citra tamen imperium ac vim, ne in recusandi consilio perstaret, cunctisque gestibus ac modis personam ægre ferentis exprimens, accum diu nihil proficeret, quasi vinctus, ad propositum certe profitendum verissimum descendens semper ejus eximie impenseque honoriandi. Quod exsequi cœpit ante omnia benevolentissime roganda Germani sententia circa electionem successoris ejus, plane pre se ferendo (et eo videlicet ipso delinere satagendo, si qua ei superesse in ipsum offensio penetralia forsitan Augusti arcana voluntate, cuiusque esset respectu ad abdicationem constans) plane, inquam, declarando se omnino velle plenum ei arbitrium servari circa delectum novi patriarchæ. Addidit quin etiam se patris deinceps loco ipsum habere decrevisse, celebravitque istum honorem scriptis ei ambitiose litteris tali titulo, quem splendidiorem faciebat attributum, ut ferebatur, a Germano primo omnium imperatori gloriosum cognomen novi Constantini: quid enim majus videri poterat quam in patris affectum et auctoritatem a novo Constantino suscipi? Nec omittem qualicunque occasione de ista nomenclatione explicare aliquid distinctius. Ejus inventor quidem et primus artifex Germanus fuit, sua quadam in id excogitandum proiectus innata indole obsequiosissime gratificandi regnabitibus. Exceptip autem imperator non ut elogium temere delatum, sed ut 301 id in quo perspicci gauderet quam sibi non vanum omen fuisset domestici veteris cujusdam augurii, quo se, ut siebat, recordabatur Constantiū a parentibes vocitari puerulum solitum. Sunt tamen qui non

τῶν ἄλλων νέον Κωνσταντίνον προσεπευφῆμει. Τί δὲ μεῖζον εἶναι τοῦ εἰς πατέρα τετάχθαι; τῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ καὶ βασιλεῖ; Τὰ γὰρ περὶ τούτου πλάτυντος εἰπεῖν, ἔταξε μὲν Γερμανὸς πρώτος τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος, οἷος ἐκεῖνος τὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας θεραπείαν, ὑπεραπεδέξατο δὲ καὶ βασιλεὺς ὁς [P. 203] οὐχ ἀπλοὶ συμβάντος, ἀλλ' διὰ ποτὲ νηπιόθεν Κωνσταντίνος παρὰ πατέρων, ὡς ἐλεγεν, ἥκους. Οἱ δὲ Μανουὴλ λέγουσιν· δὲ καὶ ἀληθικώτερον θύμαι διὰ τὸ παρ' αὐτὸν προσθίβασμα ἴσαριθμῆσαν τὰ μέτρα τὰ τοῦ βίου, τῆς ἀλήσεως τέ φημι καὶ τοῦ πωνόμου. «Ο δὴ καὶ τινὲς ἔσφαλλεν ἴστωντας τοὺς γρόνους, ἐς δεκαεπτά. Τὰ γὰρ Ηαλαιολόγος Μιχαὴλ στοιχεῖα ζ φέρει. Προστείμενον δὲ τὸ Μανουὴλ τὸν εἰκοσιτέταρτον τῆς βασιλείας γρόνον ἐδήλωσεν ἀντικρυς. Τότε γοῦν καὶ περὶ τῆς κατ' ἔκεινον προσκοποῦντος προνοίας καὶ γε οὐκ δλῆγα προσεπαγγελομένου, «Οψεται Θεὸς τὸν εἰς τὸ ποιμανεῖν αὐτάρκη, πρὸς δὲ καὶ συνεπιλήφταί οἱ τῶν ἵερῶν μεριμνῶν. Τὸ δὲ εἰς πατέρα τετάχθαι τῷ βασιλεῖ μέγα μὲν καὶ ἄλλως σεμνόν· πλὴν δὲ καὶ Θεὸς εἰς υἱοθεσίαν προσπελάσθετο, τίς ίκανὸς εἰς πατέρα κεκλήσθαι τούτῳ, εἰ μὴ δὲ εἰκεῖνος μὲν μόνος ἔξιον εἰς τὴν ἐπιτροπείαν χρινεῖ; τὸ μέντοι γε τῶν ἀναγκαῖων προμηθεύεσθαι τι καὶ

Constantinum, sed Manuelem appellatum in infantia Michaelē Palæologum prodiderint. Id quod equidem puto verius, quod sic eventu perpetratum appareat auspiciū e numero litterarum ejus nominis ductum ad prædestinatum ipsius imperio temporis spatium indicandum. Nam is numerus tunc tantum cum numero annorum quibus imperavit convenit, cum non sola veri ejus nominis, sed præterea cognominis istius elementa in unam conflata summam fuerint. Nam inde deceptos quosdam novimus, qui regnaturum hunc principem annis duntaxat septemdecim autumaverant, eo quod nomen hoc Michael Palæologus totidem constet litteris, non animadvertisentes adjungendum huic fuisse cognomentum Manuelis, cuius elementis ad priora septemdecim additis numerus absolvetur quatuor et viginti, quotannis fuisse illum imperaturum evenia demonstrarunt. Tunc igitur cum præterea imperator effunderetur in omnem significationem liberalis benevolentiae, ultra pollicendo census annuos, proventusque copiosos, ad ea simul omnia Germanus respondit in hunc modum: Quod primum defers ut successorem meum nominem, minime id opus, est; providebit Ecclesia suæ Deus idoneum pastorem et ei propitius adjutor auctorique aderit in sacris ejus arduæ functionis curis. Eligi deinde assumique me in Patrem imperatoris magnam euidem rem et summam dignationis honorem esse judico: verum ejus quem Deus adoptare in filium est dignatus, quis homo se tales ferat ut recte vocari pater possit, nisi quem ipse Deus, et quidem solus nec humani præventus prærogativa suffragii, dignum iudicaverit cui gubernandam committat Ecclesiam? Quod jam attinet ad obblatam mihi necessarii pro-

A προνοεῖν περιττὸν ἀλλως καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τοῖς καὶ τὸν τοὺς νεοσσοὺς τῶν κοράκων τρέφοντα ἔχουσι. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμὴ ἐκκλησία (ἐδήλων δὲ τὴν Ἀδριανούπολιν) « τὸν ἐμὸν ἀρχιερέα πλουσιοῦσα, ἔχει τρέφειν καὶ ἄμφω, σύναμα καὶ Θεῷ χορηγοῦντι. » Ταῦτα μὲν οὖν τότε ὁ Γερμανὸς ἐπὶ πᾶσι τοῖς προβληθεῖσι παραπούμενος ἐλεγεν. Ἡν δὲ δινέλεγεν διαυτοῦ τῇ Ἀδριανουπόλει ἐπικηρυχθέντα μετ' αὐτὸν παρ' αὐτοῦ διανεψιδὸς ἐκείνου Βαρλαὰμ εἴτε οὖν Βασίλειος, διὰ πρὸς μὲν τὰ εἰς πνευματικὴν πολιτείαν καὶ λαϊν ἀμελῶς εἶχεν.

κβ'. Περὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Βασιλείου εἴτε οὖν Βαρλαὰμ.

[A. 204] Ἀλλως δὲ φιλόκοσμος ὁν Ἰπποῖς ἐχρῆτο, ἕστι δὲ τε καὶ δπλοῖς, καὶ προσεφιλοτιμεῖτο ὁ μόσος τοῖς πολεμίοις χωρῶν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ζῶντος μὲν τοῦ Θεοῦ ἐν καταγνώσει ταῦτα πράττων συνεγινώσκετο. Ήπερον δὲ καὶ ἄλλων προστριβέντων αὐτῷ κατηγορημάτων, τοῦ γέροντος μεταλλάξαντος, ἐπειδὴ εἰς χρίσιν καλούμενος ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις τὸν ἐπίληπτον διπεχύνετο ὡς προσποιεῖσθαι μηδὲν τῶν καθ' αὐτὸν εἰδέναι, τέλος διφίστατο τὴν ἀπὸ τῆς συνόδου καθαίρεσιν. Καὶ εὐθὺς μεθ' ἡμέρας δὲ ἐκστὰς δῆθεν ἔμφρων,

B visionem victus, minus eam duco necessariam, eum utique nutritium habentibus qui pascit pullos corvorum. Cæterum et mea 302 ecclesia (Adrianopolitanam designabat) illi quem ei domestica mihi necessitudine obnoxium antistitem præfeci, eas copias suppeditat quæ ad nos æque ambos alendos abunde sint. Talis tunc Germani fuit oratio, quæ ipsi obtulerat imperator generose recusantis. Fuit autem is quem dixit a se sui loco præpositum Ecclesiæ Adrianopolitanæ, ipsius ex fratre vel sorore Barlaam, alio nomine Basilius dictus, eorum quæ ad religionem et sacram disciplinam pertinebant admodum negligens.

C 22. De episcopo Adrianopoleos Basilio sive Barlaam. Cæterum decori cultus studiosus equis utebatur interdum et armis, in quo etiam ambitione generositatem ostentare amabat, cominus congregiens cum hostibus. Et hæc quidem jam tum patruo vivente, parvipendens ejus utcunque contrarium vel judicium vel exemplum, palam actitare cum cernetur, impune tulit, veniam juvenili levitati gravis et gratiosi senis conciliante verecundia. Postea tamen, cum aliorum quoque impactorum ipsi criminum invidiosis accusationibus premeretur, sene jam defuncto citatus ad dicendam causam, multis diebus simulata insania et per eam secura ignorantia molitionum quæ in ipsum struebantur, judicium eludere conatus nequidquam est, synodo nihilominus depositionem ejus rite decernente; quæ res illi simulationem excusit. Nam ille prius scilicet impos mentis. nec aut sciens quid in se pararetur aut quid ageret quidve pateretur, ut videri volebat, pensi habens, cœpit repente sapere, et imperatorem adiens oravit, sineret se obsequi naturæ propria

καὶ δὲ μηδὲ περὶ ἀυτοῦ εἰδὼς δὲ τι ποιήη καὶ δὲ τι πάσχοι, περὶ δὲ ἐκείνῳ λόγῳ οὐδὲτι διετέλετο, καὶ τὸν βασιλέα λιπαρῶς τῆς οὐρανοῦ ἐφεῖναί οἱ χρῆσθαι τῇ ἔξει καὶ στρατηγεῖν ὡς οὐλα τ' ὅντις δύμσει τοῖς ἔχθροῖς ἵενται καὶ συχνὰ τὰ ἐκείνων ἴστρη τρόπαια. Τὸ δὲ ἄρ' ἦν τοῦ βασιλέως ἀκούσαντος εἰς ὑποψίαν ἐκείνῳ κακίστην, εἴται καὶ κίνδυνον. Συννοήσας γάρ δὲ κρατῶν ὡς δὲ ταῦτα λέγων δυνατός ἐσεῖται καὶ πρᾶξαι (ἢ τε γάρ τὴν κακίαν καὶ τὸ τοῦ σώματος ἰσχυρὸν καὶ τρίτον ἢ περὶ ταῦτα πεῖται πιστὴν ἡγεῖσθαι τὴν ὑποψίαν ἀδέλφου) καὶ γ' ἐπειλημμένος ἀνέσεως οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν μᾶλλον κατ' ἐκείνων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν μετ' ἐκείνων τῷ ἀποδρᾶντι καὶ μελετήσει ἵσως καὶ διαπράξεται, ἐν φυλακαῖς δέσμιον κατασχών ἐτήρει, μὴ δὲ φθάσας, φησί, καθ' ἡμῶν ἐκτελέσας ή κατὰ τῶν ἔχθρῶν ἐπηγγείλατο. Εἴται τῆς περὶ ἐκείνον φροντίδος ἀνείσθαι θέλων, προστάσει τῷ Τζουκανδίλῃ, διτρηῷ γε ὃντι πρὸς ταῦτα, ἀπαγαγόντι πρὸς Νίκαιαν αὐτὸν τε καὶ σὸν αὐτῷ Βούλγαρον καὶ αὐτὸν δῆτα ἐν ὑποψίᾳ τοῦ ἀποδρᾶντος, Τζουίλαν, πρὸ τοῦ εἰς τὸ κάστρον εἰσαγγεῖν ἄμφω στεργησαι τῶν ὁφθαλμῶν, δὲ δὴ καὶ γέγονε μετὰ ταῦτα.

καὶ γ'. Ὡπως εἰς πατριάρχην ψηφίζεται παρὰ τῶν ἀρχιερέων Ἰωσῆφ.

[P. 205] Οἱ μέντοι βασιλεὺς τὸν Γερμανὸν ἀπο-

ipsum indole in rem bellicam trabenti; auctoraret ergo sese aliqua militari præfectura, qua ipsi prædicto, ut dudum optaverat, liceret lacessere manu hostes et de iis fusis cæsisque crebra statuere tropæa. Id quod imperatori audienti gravem et ad extremum supplicantí exitiosam suspicionem movit. Nam reputans Augustus hanc loquentem facile quæ 303 minabatur acturum, utique cui nec flos ætatis nec robur lacertorum nec, quod caput erat, usus jam aliquis ausorum istiusmodi decesset, in eam ex suspicione fixam opinionem transiit, timendum omnino ne, si ei quod vellet agendi liberum ostium deretur, aut transfugiens ad hostes aut in factionem aliquam reipublicæ infensam sese addens istum inquietum animum et gladiotorias vires ad patriæ perniciem conferret, machinareturque et attentaret periculose multa contra quietem publicam. Consträngendum igitur præcipitis ingenii hominem putavit, et illo carceri mandando prævertendum, ut aiebat, ne nostro damno perficeret quod in hostium extium esse dixisset meditari. Postea vero defungi semel cupiens ancipi cura in tuto detinendi reum difficultis custodiæ, Tzycandylæ cuidam, impigro et talibus obsequiis is idoneo ministro, mandavit ut hunc simul cum Tzuila Bulgaro, et ipso transfugii suspecto, Nicæam abductum, ambos priusquam illuc in castrum conderet, oculis privaret: id quod postea est factum.

23. *Ut suffragiis episcoporum in patriarcham electus fuerit Josephus.*

Hoc porro tempore imperator, amoto e sede Germano, idoneum qui patriarchali throno impone-

A σκευαστάμενος περὶ πατριάρχου συνεπόπει τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς μηδὲν εἰδὼς δῆθεν, οὐδὲ ἔτοιμον ἔχων δν καὶ ἐν καρδίᾳ προύκατεβάλετο. Οἱς γοῦν οὐκ ἐπιστάσεις τὰ τούτων, τούτοις ἐπιπολαῖς λογιζομένοις ἔνθεν μὲν τοῦτον, ἔνθεν δὲ ἐκεῖνον οἱ τῆς καρδίας ὑπέγραφον λογισμοί. "Οσοι δὲ καὶ εἰς νοῦν ἔθαπτον τοῦ κρατοῦντος καὶ κατηγυστόχουν τῶν ἐννοιῶν, ἐκενοὶς εἰς καὶ μόνος ἐδόκει ὁ εἰς τὴν προστασίαν ἐπιτήδειος ὁ καὶ θυμήρης τῷ βασιλεῖ. Κοινῶς γοῦν συνδιασκεψάμενοι τὸν Γαληνὸν Ἰωσῆφ ἐψηφίζοντο ἄνδρα πνευματικόν τε καὶ ἀγαθὸν, ἀπλοίκον καὶ εὐήθη τοὺς τρόπους, φέροντα δὲ τινα καὶ ἐκ τῶν ἀνακτόρων, ἐπεὶ γυναικὶ σεξῶν τῷ τῆς μακαρίτηδος δεσποίνης Βεργίνης συνετάπεττο κλήρῳ καὶ καθ' ἀναγνώστας ἔξυπηρτει, καὶ ἐλευθερίας ἴκανὰ δείγματα. Ἔγάπα δὲ καὶ τὸ τῶν εἰς χείρας πεσόντων μεταδόναι τοῖς ἀλλοις, δισκαὶ ἀσφαλῶς ἀποφῆνοσθαι, ὡς ἀλλοι δὴ οἱ καθ' ἡμᾶς τὸ γλισχρεύεσθαι. Τὸ δὲ ἔνον ὅτι καὶ τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ ἐντομενίζων ἐν φαλμῷ διαίταις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν δέροποταις, δὲ δέσι, ἐν προστήτῃ καὶ διατισόντῃ καὶ ἥθει χρηστῷ καὶ ἀπλότητι καὶ συνόλως ἀκαταγνώστῳ διαγωγῇ, οὐδὲ τῆς κατ' ἄνθρωπον ἀρετῆς ἡμέλει, τοῦ καὶ προεντυχεῖν τινι καὶ προσπέξασθαι καὶ τὰ φιλιὰ συλλαλῆσαι καὶ μειδιᾶσαι καὶ διαχυθῆναι πρὸς γέλωτα, εἰ που ἐλέχθῃ παρά τινος κατ' ἄνεσιν ἢ καὶ

C retur iuquirebat una cum episcopis, egregie dissimilans quid in votis haberet, nec ulli significatione prodens paratum sibi designatumque unum menti obversari, quem prælatum omnibus impense cuperet. Quotquot ergo antistitum simplicioribus arcanus erat sensus principis ignotus, ab iis sane, utpote rem estimantibus et superficie, et quam relinquenter ipsis integrum evehendi quem maluerent libertatem vere se habere arbitrantibus, alias aliisque procujusque animo tacitis cogitationibus ad eum honorem designabatur. At perspicacioribus aliis quos 304 non laterent imperatoris intimi affectus, unus et solus ad istam præfecturam aptus scilicet videbatur, quem prærogativa gratiæ principis tacitorumque in id votorum commendaret. Consilio igitur inter se habitu concordibus calculis Josephum Galesii præfectum elegerunt, virum spiritualem et bonum, simplicem natura facilemque moribus, non nihil in usu vita et palatina elegantia trahentem. Nam uxorem habens in familia principis feminæ vivierat, ascriptus olim clero domestico dominæ Irenæ pia memorie, ibi ministrans in ordine lectorum; unde liberalis fiduciæ, qualis esse in aulis educatorum solet, multa in ejus sermone ac conservandi forma vestigia exstabant. Communicare quin etiam largiendo aliis ex in ejus manus incidentibus, quæcunque secure ostenderentur, sic amabat, ut fere aliis quod novimus, talia recondunt et sibi avaro servant. His ejus moribus inopinatum admiscebatur quiddam, quod videlicet homo ex animo amplecti præ se ferens sanctimoniam monasticam in psalmodiis, in vigiliis, in jejunis frequenter, in potu abste-

ἐπράχθη εὖχαρι, καὶ ὑπελθεῖν ἄρχουσι δυναμένοις, καὶ ζῆταιν ὑπὲρ ἄλλων, καὶ ἀδραῖς τραπέζαις σὺν διαφόροις οἵνοις τε καὶ τραγήμασι τοὺς πολλούς ἔστιχν, καὶ μᾶλλον δσοις δ βίος ἄπορος καὶ ἀπαλαμνος καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἀναδοχῆς ἔχρηζον. Τοῦ γοῦν τοιούτου καταδεξαμενού τὴν φῆφον, δ βασιλεὺς εἰς πατριάρχην τούτον προβάλλεται, μηδὸς Σκιροφοριῶνος εἰκοστῇ δγδῷ τῆς δεκάτης ἐπινεμήσεως τοῦ 'ζψος' ἔτους, Ἐκατομβαῖνος δὲ νουμηνίᾳ χειρονηθεὶς εἰς ἀργιερέας τελέσται. Ήπι δὲ γε τὴν χειροτονίαν καὶ τοιοῦτόν τι γίνεται.

αδ. Ὁπως παραδοκιμηθέντος τοῦ Ἡρακλείας Πιναχᾶ, δντος τῆς χειροτονίας τοῦ Γερμανοῦ, ὁ Μιτυλήνης Γρηγόριος χειροτονεῖ τὸν Ἰωσήφ.

[P. 206] Ο γάρ Ηιναχᾶς μοναχὸς παρὰ Γερμανοῦ τὴν χειροτονίαν δεξάμενος Ἡρακλείας τῆς κατὰ Θράκην ἦν ἀρχιπολιμην, φ δὴ καὶ προνόμιόν ἔστιν ἐκ πκλαιοῦ δικαιουμένῳ ἐκ Βυζαντίου, ὃς ἀνέκαμψε τελοῦντος ὑπὸ τὴν Ἡρακλείαν, τὸν πατριάρχην χειροτονεῖν. Ἀπεπροσποιείτο γοῦν τὴν ἀπ' ἔκεινον χειροτονίαν δ Ἰωσήφ. Καὶ δ ἔρατῶν σοφόν τι ποιῶν ἔκεινον τότε προσκαλέσται πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἐν τῷ κατ' ἔκεινα νῷ λειτουργήσοντα. Καὶ διὸν ἔκεινος μὲν ὑπὸ πολλῷ μισθῷ τὴν λειτουργίαν ἐπλήρου, δ

mio, quando erat opus, in mansuetudine, in justitia, in benigno animo et simplicitate, uno verbo in reprehensibili conversatione, non tamen negligebat humanitatem consuetudinis urbanæ, frontem lætam exhibens occursibus, obvios complectens, blando sermone detinens, non renidens modo, sed et in risum se effundens, si quid facete a quoquam forte dicetur aut lepide fieret ad gratiam. Idem non ignorare artem insinuandi se ad principes, ab his 205 pro aliis petendi, non refugere ad delicatas mensas, cum vinis varii generis et bellariis, multos etiam vulgaris sortis adhibere, præsertim quibus ratio victus in arto esset, nec per se habantibus nec parare aliunde gnaris, ideoque indigentibus hospitali benignitate amicorum. Hunc tales justo suffragiorum probatum numero ad patriarchatum imperator evexit, mensis Decembris die octava supra vigesimam, Indictionis decimæ, anni 6775. Mox kalendis Januariis ordinationem idem episcopalem rite accepit; circa quam cæremoniam tale quiddam contigit.

24. Ut post habuō Heracleota Pinacha, quod is ordinatus fuisset a Germano, Mitylenensis Gregorius Josephum ordinaverit.

Pinachus monachus, qui ordinationem a Germano acceperat, Heracleotæ Thraciæ archiepiscopus erat, et ei ut tali competebat ex antiquo jus consecrandi Constantinopolitani patriarchæ, inde ducta ratione privilegii, quod urbs Byzantina primis Ecclesiæ temporibus sedi Heracleensi fuisset subdita. Nolebat autem Josephus impositionem manuum ab isto accipere. Hujus expediendi nodi rationem opportuam excogitavit imperator. Pinacham videlicet in ædes imperatoria accitum palatinis sacris præficit, missæ illic sacrificium solemni ritu peracturum;

A δέ γε Μιτυλήνης Γρηγόριος ἐκ παλαιοῦ φέρων τὴν χειροτονίαν χειροτονεῖν τὸν πατριάρχην ἐκλέγεται. Όλου γοῦν τοῦ μηνὸς ἔκεινον δ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἔκεινος τῆς τοῦ ἀφορισμοῦ λύσεως προώργιατερον, ἀλλού τῷ πατριάρχῃ καιρὸν σὺν τοῖς ἀρχιερεῦσι σκέπτεσθαι πῶς ἀν καὶ κατὰ τρόπον γένηται, προλαμβάνων αὐτὸς ἐκάστης διὰ τοῦ πάντ' ἐκκληροῦν δραῖας, περὶ δυσων δ πατριάρχης ἔκεινον ἥξιον, εὐδα δο ποιεῖν τὰ τῆς λυσεως. Ἐξ τοσοῦτον γάρ ἡδέως αὐτοῦ λέγοντος ἔκουσεν, ὅστε καὶ δὴ δρισμῶν περιπομένων ἐκασταχῦ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας προσέβαττεν αὐτὰς δὴ τὰς τοῦ πατριάρχου γραφὰς ἀντὶ προσταγμάτων ίδιων δέχεσθαι τοὺς ἐπ' ἔξουσίας, προσπειλουμένων καὶ κολάσεων τοῖς μη κατὰ τὰ ἐπιτεταγμένα, ὑπὲρ δυοῦ ἀν καὶ γράφοι, τελέσσουσιν. Πνοιξε μέντοι καὶ φυλακᾶς καὶ πολλούς τῶν ἐγκεκλεισμένων ἔξειλετο τῶν δεσμῶν, καταδίκους συμπαθείας ἥξισεν, ἔξωρισμένους ἀνεκαλέσατο, καὶ οἰς ἀπεχθῶς εἶχε κάκεινος ἔξιλεσύτο, τοῦ πατριάρχου μεσιτεύοντος,

B κε. Ὁπως ἐλύθη τοῦ ἀφορισμοῦ δ βασιλεὺς παρὰ τοῦ Ἰωσήφ,

[P. 207] Ἐπέστη γοῦν ἡ μηδὸς Ληγαῖωνος δευ-

quem ille honorem quæstū ingenti conjunctum propter ditissima stipendia ejusmodi fungenti officio decreta dum libenter accipiens ibi celebrat, Mitylenensis Gregorius, adversus cuius ordinationem utpote antiquam nulla erat exceptio, eligitur ad ordinandum patriarcham. Totum porro reliquum Januarium mensem imperatoꝝ, cui nihil erat magis optatum quam solutionem anathematis, cui subjacebat, rite ac modo nulli calumniæ obnoxio consequi, concessit novo patriarchæ ut per otium cum ceteris episcopis consideraret quanam illa posset ratione optima confici, interim, quod ad se attineret, nulla die omittens studiosissime 206 cuncti exequi, quæ vei necessaria vel opportuna præparando negotio suggesteret patriarcha, cuius preces omnes ac signa voluntatis promptissima quidvis largiendi facilitate statim explebat, adeo libenter illum, quidquid ad se referret, audiens continuoque indulgens, ut etiam missis quoquoeverum edictis per omnes imperii terras sanxerit, ut litteræ patriarchæ prescriptæque voluntates quoconque missæ a cunctis locorum magistratibus sic exciperentur et executioni mandarentur, tanquam si quæ iis indicabantur, qualiacunque forent, ipse imperator jussisset, minis etiam pœnarum gravium ascriptis in eos qui secus feeiissent. Aperuit quin etiam custodias publicas, et multis illio detentorum vinculis solvit; damnatis quoque gratiam indulxit supplicii decreti, exsules revocavit, et quibus erat iratus condonavit offensas, intercedente patriarcha

25. Ut solutus anathemate imperator fuerit a Josepho.

Adfuit tandem decreta imperatoris absolutioni

τέρα. καθ' ἓν καὶ η̄ Ἐκκλησίᾳ ἀγει τὴν τῆς Υπαπαν-
τῆς ἑορτήν. Καὶ ὁ πατρίαρχης σύναμα πᾶσιν ἀρ-
χιερεῦσιν ὑπὸ πολλῷ τῷ τῶν λαμπτάδων φωτὶ καὶ
ὑμνοῖς τῇ ἑορτῇ πρέπουσιν, ἕτι δὲ καὶ ταῖς ὑπὲρ
βασιλέως πρὸς θεὸν ἵκεταις, ὡς ἔδει καὶ περιφα-
νῶς πνυνυχεύσας, τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐπιτελεῖ.
Καὶ ήδη ὡς ἤνυστο πᾶσα, τοῦ βασιλέως ἐν βασιλι-
καῖς ἰσταμένου δορυφορίαις σύναμα συγκλήτῳ πάσῃ
καὶ πολιτείᾳ, τοῖς ἀγίοις προσεγγίζει θυρίοις, τῶν
ἀρχιερέων ἐνδον τοῦ βασιλέως ἰσταμένων. Ἀποθε-
μενος οὖν τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτραν, ἀκαλύψω
τῇ κεφαλῇ προσπίπτει θεῷ καὶ ποσὶ προηγουμένως
τοῦ πατριάρχου, καὶ μεθ' ὅτι θερμῆς τῆς προθέσεως
τὴν συγχώρησιν ἔξαιτει, διμολογῶν μεγαλοφιώνας τὸ
τόλμημα. Καὶ δὴ ἐπ' ἐδάσσους κειμένου τοῦ βασι-
λίως, ὁ πατριάρχης χάρτην ἀνὰ χειρας ἔχων ἣντερ
ἢ συγχώρησις ἐνεγέργαπτο, διεξιῶν καὶ ῥήτως τὸ
πλημμαλῆμα λέγων τὸ ἐπὶ τῷ τοῦ βασιλέως παιδὶ^B
δηλαδὴ Ἰωάννη. συνεχώρει τρανῷ τῷ στόματι, καὶ
ἐπ' αὐτὸν ἄλλος καὶ μετ' ἔκεινον ἔτερος καὶ κοθεξῆς
οἱ πάντες, φέρεται προσπίπτοντος καὶ τὴν
συγχώρησιν αἰτουμένου, ἔκεινοι καθ' ἔνα τὸν χάρτην
ἔχοντες ἀνὰ χειρας, τὸν αὐτὸν τῷ πατριάρχῃ συ-
νεχώρουν τρόπον, πῶλλῶν χειρούντων διακρύων, καὶ
μᾶλλον τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου, πρὸς ἔξιλέων. Καὶ
τέλος ἀναστὰς καὶ τρόφου ἱεροῦ μετασχών, καὶ ὡς

dies, secunda mensis Februarii, qua Ecclesia cele-
brat festum Hypapantes; et patriarcha cum omnibus
episcopis ad multam lampadum lucem hymnis de-
cantandis solemnitati consentaneis, imperatore quo-
que suas Deo preces suppliciter offerente, splen-
dide, ut ritus et mos legitimus poscebat, nocte
pervigilata, sacram liturgiam celebravit; quæ ut
peracta tota est, imperator, qui eatenus seorsum
steterat, stipante regio satellitio, una cum universo
senatu et civium corpore, procedens admovit se
sacris valvis, episcopis intra septm̄ altaris stanti-
bus. Ibi ille abjecto capitis tegmine, nudo vertice,
coram 207 Deo procidens, ad pedes ante omnia se
ab jicit patriarchæ et quam ardentissima supplica-
tione veniam poscit, confitens magna voce scelus
suum. Tunc patriarcha, humili sic prostratus impera-
tore, chartam quam in manibus habebat et in ea
scriptam formulam absolutionis legens, et distincte
pronuntians facinus iniquum in filium imperatoris,
videlicet Joannem, attentatum, illud imperatori
clara voce condonavit. Post hunc eamdem pariter
formulam recitavit alius episcopus, inde alius, et
sic ordine universi legentes e scripto, coram uno-
quoque ipsorum vicissim se prosternente Augusto
et veniam enixe postulante, cunctis, sicut patriar-
cha fecerat, coandonantibus: multis inter hæc la-
crymantibus, præsertim e senatu, ac Dei pacem
exorantibus. Tandem surgens princeps sacro im-
pertitus epulo est, sub quod debita rite adoratione
perfunctus, salutato denique cœtu, in palatium
recessit. Decrevit autem inclusio apud Nicætias in
arce Dacibyzæ Joanni pensiones in victum vesti-

A εἰλὸς προσκυνήσας καὶ συνταξάμενος, ἔχωρι πρὸς
τὰ ἀνάκτορα. Ἐπέταξε δὲ καὶ τῷ ἐγκελεισμένῳ
κατὰ τὸ τῶν Νικηταῖτῶν τῆς Δασιβύζης φρούριον
Ἰωάννην εἰς τροφῆς οἰκονομίαν καὶ ἐνδυμάτων τὰ
ἴκανά, πολυωρῶν ἔκεινον συχνάκις καὶ τοῖς ἀνα-
καίοις καθ' ἐκαστην σχεδὸν φιλοφρονούμενος. Ἐν-
τεῦθεν καὶ πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῶν κοινῶν σπου-
δαιότερον τρέπεται.

πε'. Περὶ τοῦ κύδους τοῦ τε Ταρχανειώτου Ἀν-
δρονίκου νιοῦ τῆς τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς
Μάρθας, καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δυτικοῦ Ἰωάν-
νου.

[P. 208] Καὶ ἐπεὶ πάλιν ἀνοιδάνειν ὅρμων τὰ
δυτικὰ, τοῦ διεσπότου Μιχαὴλ ἐξ ἀνθρόπων γεγονό-
τος, καὶ τὸν μὲν Νικηφόρον ἐπὶ τῇ Ιδίᾳ ἀρχῇ κατα-
λεψαντος, τῷ δὲ γε νόθῳ Ἰωάννη χώραν οὐκ δλῆγη
διανενεμηκότος ἴδιαν, καὶ δὲ μὲν Νικηφόρος ἡγάπα
κατέχων τὰ ἐπιτοῦ, δὲ δὲ Ἰωάννης καὶ διπέρ τὰ
ἐσκαμψένα πηδῆν ὠρέγετο καὶ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἀπο-
σχόμενος τῶν ἡμετέρων προσῆπτο, σκυλεών τὸ
προστυχόν, πολλέμων μὲν ἔκεινον δι βασιλεὺς μετίναι
οὐκ ἐδοκίμαζε θερμούργον ὄντα καὶ νέον ἀρχῆς ἀδά-
μενον, δι' εἰρήνης δ' ὑπελθεῖν καὶ κατὰ κῆδος σπίν-
δεσθαι πολλῷ κρείττον ἡγεῖτο τοῦ πολεμεῖν. Οὗτον
καὶ πρεσβείας μὲν τὸ σκληρὸν ἔκεινου μαλάσσει καὶ
αὔθαδες, ἐπεὶ δὲ ἔκεινος καὶ ὥραλαν γάμου ἔτρεψε

C tumque copiosas, sollicite deinceps eum curans,
multis subinde, qui eum necessariis large sup-
peditandis consolarentur, et sibi carum esse verbis
rebusque quam officiosissime testarentur, missatis.
Hinc jam solutiorem animum ad reipublicæ
procurationem studiosius vertit.

26. *De nuptiali fædere inter Tarchaniotam Androni-
cum filium Marthæ sororis imperatoris, ei filiam
Joannis in Occidente dominantis.*

Tumere deinde rursus et tumultum minari Occi-
dui tractus res cœperunt, despota Michaele mortuo.
Is principatum quidem suum legitimo transmisit
successori Nicephoro filio, fratri autem ejus notho
Joanni non parvam regionem propriam excepit,
qua is sibi peculiari frueretur; 208 ac Nicephorus
quidem contentus sua sorte quiete agebat, Joannes
vero inquieti vir ingenii, æstuans intra limites
angustos et erumpere gestiens, fratris tamen di-
tione abstinebat, nostras sibi finitimas incursabat
terras, agens ferensque quidquid occurseret. Ea
injuria imperator cognita bello tamen adorandum
non putavit juvenem præservidum et novitate
principatus projectum ad audendum quidvis, tutius
arbitratus insinuare se ipsi pacatis artibus, et affi-
nitatis cum necessitudine conciliare sibi. Quare
ferocem ejus animum legatione blande supplici
deliniens, hominem ad pacem invitavit nuptiali
fædere firmandam, filia, quam is habebat nubilem,
cuidam ex imperatoris consanguineis jungenda.
Erat hic Joannes indole strenuus, manu promptus,
ingenio præceps, et quocunque incumberet, vehe-
niens, ad hæc usu prædictus rei militaris tanto,

θυγατέρα, ἐδούλετο διὰ κήδους βεβαιώσασθαι τὴν Α τει, οἱ δ' δπ' ἐκείνῳ πολλοὶ τε δντες καὶ μέγιστοι εἰρήνην. Ἡν γάρ καὶ ἄλλως δ Ἰωάννης δραστήριος, ώς καὶ τῇ τῶν ἐπιτηδευμάτων ταχύτητι σὺν τῇ περὶ τὰς μάχας συνέστη καὶ λίαν ἀριστουργεῖν, καὶ εἰς δέος τὸν δεσπότην πολλάκις ἐτίθει, μή πιν καὶ αὐτὸν ἐπιτηδευόμενος παραχρούσαιτο καὶ τῇ τῆς νίκης ἀδοξίᾳ περιβαλεῖν δυνηθείη. Διὰ ταῦτα καὶ σπεύσας δ βριτεῖς λίαν σφῶς τε καὶ ἀσφαλῶς τὴν ἐκείνου προκατελάμβανεν εὖνοιαν, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τῷ δινεψιῷ αὐτοῦ καὶ σιφῇ τῷ τῆς Μάρθας Ἀνδρονίκου, πέμψας καὶ σὺν οὐκ ὀλίγῃ τιμῇ ἀγαγάνων, εἰς γάμον δόλους, δνομάζων ἔξι ἀξιωμάτων τὸν γαμbrὸν μέγαν κονσταῦλον, τὸν δὲ πενθερὸν Ἰωάννην σεβαστοκράτορα. Καὶ τῷ μὲν Ἰωάννην ἐπτάνδετο διὰ ταῦτα, καὶ δυον τὸ μέρος ἐκείνου, ἀνακαχάσεις οὐ τὰς μικρὰς εἶχον τὰ τῶν Ρωμαίων στρατεύματα. Οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἀποικεφροντίκει, ἀλλὰ πολὺς δὲν ἔνθεν μὲν ἐκ θλάσσης τῷ ναυτικῷ χρώμενος, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ γῆν Τριβαλλοῖς τε καὶ Ἰλλυριοῖς προσεπέχων. Καὶ τὸ ναυτικὸν ἥγεν ἀνὴρ γενναῖος δ Φιλανθρωπηνὸς, πρωτοστράτωρ μὲν ἔξιας, τοῦ δὲ μεγάλου δουκὸς Λάσκαρη ἔξωρου δντος ἥδη καὶ μὲν οὐσὶ το πολέμοις ἐνασχόλεισθαι καὶ μάχαις τὸ γῆρας ἀνέχων [P. 209] καὶ τὴν ἐκείνου τάχιν ἀναπληρῶν. Καὶ δὲ μὲν Φιλανθρωπηνὸς ἐπεφέρετο τὰ πρωτεῖα καὶ τοῖς δλοὶς ἐπεστά-

τει, οἱ δ' δπ' ἐκείνῳ πολλοὶ τε δντες καὶ μέγιστοι εἰς λοχαγοὺς καὶ ταγματάρχας καὶ κόμητας καὶ ναυάρχους ἐτάπτοντο. Ό γάρ στόλος πολὺς καὶ πολλαῖς ναυσὶν ἐκπρέπετο, τὰς μέντοις γε ναῦς ἄνδρες ἐπλήρουν νεανικοὶ, τὰς δρμάς καὶ τὰς προθυμίας λαφυκτικοὶ, οἱ ἀνὰ τὴν πόλιν Γασμούλοις (οὓς ἀν δ 'Ρωμαῖος διγενεῖς εἴποι) ἐκ Ρωμαίων γυναικῶν γεννηθέντες τοῖς Ἰταλοῖς, ἀλλοὶ τε πλείστοι ἐκ τῶν Λακωνῶν, οὓς καὶ Τζάκωνας παραφθείροντες ἔλεγον, οὓς ἔχ τε Μορέου καὶ τῶν δυτικῶν μερῶν, ἄμα μὲν πολλοὺς, ἄμα δὲ καὶ μαχίμους, ἄμα γυναικὶ καὶ τέκνοις εἰς Κωνσταντινούπολιν μετέφκιζεν δ κρατῶν. Ἐστιν δ' αὐτοῖς καὶ εἰς ὅπηρετῶν τάξιν οἱ πανταχόθεν προσελῶντες, ώς εἰ τις εἴποι νηῶν εἰς τὸ πρόσθεν ἐλέται, οὓς πανταχοῦ τῶν κατ' αἰγακλοὺς χωρῶν καλούς τε καὶ πλείστους ἀπέταξεν δ κρατῶν· οὐδὲν γάρ δὲν ἀσφαλῶς κατέχειν τὴν πόλιν τοὺς Ρωμαίους, ώς αὐτὸς ἔλεγε, μή το πᾶν θαλασσοκρατοῦντας.

κ. "Οπως καὶ δόπσις δυνάμεσι στρατηγοῦντος τοῦ δεσπότου, καὶ ἐπὶ τοῖς δυτικοῖς συχνάκις ἐπιχωριάζοντος, τὰ ἀνατολικὰ ἀπώλοντο.

Τῶν γάρ κατὰ γῆν δεσπότης Ἰωάννης ἐξηγούμενος πολλοὺς καὶ μεγάλους εἶχεν δρ' αὐτῷ στρατηγοὺς, τὸ δὲ στρατιωτικὸν ἐν ἀλλαγοῖς, ώς αὐτοὶ φαίεν δὲν οἱ ἐπὶ τῶν ταγμάτων κοινολογούμενοι, πλείστους συνίσταντο. Ἡν γάρ τὸ Παρλαγονικὸν

ne fratrem quidem suum tot successibus bellicis clarum despotam Joannem tuto cum eo committi posse imperator duceret, metuens Martem communem anticipitesque præliorum casus, nec satis fidens, si bellarent invicem, nunquam eventurum ut aut vi aperta superatus aut fraude circumventus despota præteritarum decora palmarum pudenda clade corrumperet. Hæc pro sua prudentia imperator reputans, provido securoque consilio præoccupare ac devincire sibi periculosum adversarium decrevit, et consecutus quod optaret videbatur, filia Joannis istius, de qua dixi, splendido a se missō comitatu e paterna domo Constantinopolim deducta, collacanda Tarchaniotæ Andronico Augusti nepoti e sorore Martha, quando generum pariter sacerumque novis amplissimis imperatoriæ aule dignitatibus honestavit, nepotem quidem suum magnum conostauim, Joannem autem sebastocratorem creans. In hunc modum pax cum 309 Joanne constituta, et quies ab hac quidem parte securitasque non exigua firmata Romanis est exercitibus. Sed me reliqua curare imperator negligebat, hinc quidem in mari strenue classe rem gerens, inde in continentem non segnus terrestribus copiis Triballos Illyriosque observans et admoto mali metu in officio continens. Classi præterat Philantropenus, vir fortis, dignitate interim protostrator, cæterum magni ducis Lascaris, ævo jam effeti nec per æstatem fere decrepitam amplius apti curis laboribusque bellicis, in illo maximi honoris titulo successionem exspectans, intereaque locum ejus ac vicea obiens. Ac Philantropenus quidem suprema erat pote-

C state cunctis navalibus copiis præfectorus, sub se autem habebat multos et maximos titulis præfecturarum inferioribus insignes, tribunos, ordinum ductores, comites, navarchos. Classis quippe magna erat, ingenti constans numero navium plenarum flore pugnacis et avidæ prædarum juventutis. Pars hujus ex urbe Gasmuli, quos Romanus digenes, hoc est duplii mistos genere dicerei, e Romanis mulieribus et viris Italica natos, alii plerique ex Laconibus (hos vulgus corrupte Tzaconas vocat), quos uti ex Moreo, sic alios ex Occiduis partibus, multos bellicososque cum uxoribus et liberis Constantino-polim ad urbem frequentandam imperator transtulerat. Aderant his abunde qui servirent ministeriis nauticis undecunque coacti, quos Proselontas vulgo vocant, quasi dicere navium in anteriora propulsores, valentissimi remiges, quos e cuncta circum ora maritima robustissimos et plurimos congregari curaverait Augustus, intelligens, 310 quod et dicere solebat, nunquam in urbe securos Romanos fore, nisi toto late mari classe invicta dominarentur.

D 27. Ut Romanis maximis copiis, duce despota Joanne, crebro in Occiduos tructus aversis, Orientales perierint.

Nam terra in tuto res videbantur, Joanne ibi despota multis maximisque suo se ducibus numerosas et bonas copias regente. Conflabatur hic exercitus ex differentibus corporibus et velut collegis militum, quæ Allagio solent appellare qui militarium vocabula ordinum lingua eferunt vulgaris. Unum erat Paphlagonicum, numerosum et maximum, aliud cum et ipsum multitudine tum vi

πολός τε καὶ μέγιστον, ἦν δὲ Ἀλιζώνων πλεῖστον καὶ τὰ εἰς πόλεμον ἀγαθὸν, οὓς καὶ Μεσοθινίτας δικοινός εἴποι λόγος. Ἡσαν ἔνθεν μὲν Θρᾷκες, ἐκεῖθεν δὲ Φρύγες, ἔνθεν μὲν Μακεδόνες, ἐκεῖθεν δὲ Μυσοί, καὶ Κάρες ἀλλοι καὶ πολλοί. Τὸ δὲ Μαγεδῶνος καὶ γε τὸ Σκυθικὸν προσῆν, καὶ τὸ ξενικὸν Ἰταλικὸν, πλεῖστον ἄλλο. Καὶ ἀπλῶς φάνται τὸ δόλον ἐν ἀνυποστάτῳ δυνάμει συνεκροτείτο, οὓς κινῶν ὁ δεσπότης φοβερὸς ἦν διηπερ ἐπισταλή, καὶ μᾶλλον τοῖς δυτικοῖς. [P. 210] Ήπερ' ἣν αἰτίαν καὶ τὰ τῆς ἀνατολῆς ἔξησθέντους, τῶν Ηερσῶν ἐπιθαρέουντων καὶ εἰσβαλλόντων ταῖς χώραις παρὰ πᾶσαν τοῦ κωλύσοντος ἡρημίαν. Ὅθεν καὶ Μαλανδρός μὲν ἔξφεκτο, οὐκ ἀνδρῶν μόνον τῶν ἐν πλείσταις τέ καὶ μεγίσταις χώραις, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν μοναχῶν. Ἀλλη γὰρ Παλαιστίνη δὲ χώρος διπερὶ Μαλανδρον ἦν, οὐ βοσκημάτων καὶ μόνον αὐξῆσαι ἀγέλας καὶ ποιμνια, οὐδὲ ἀνδρῶν φοράν ἐνεγκεῖν ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ μοναχῶν οὐρανοπολιτῶν ἐπιγείων συστῆσαι πληθύας ἄριστος, παρὰ τοσοῦτον ἐπ' ἄλλοις τὰ πρωτεῖα φέρων πρὸς Παλαιστίνην παρ' ὅσον ἐνὶ καὶ μεγίστῳ ἡττάτο, τῷ τὰς διατριβὰς ἐκεῖσες γενέσθαι τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. Καὶ οὕτω μὲν κατ' ὀλίγον Μαλανδρός ἡρημοῦτο, εἰσχωρούντων ἀνδοτέρω τῶν ἐκεῖσες διὰ

et arte præstans bellica ex Halizonibus, quos Mesothinitas vulgare dicat idioma. Erant item hinc quidem Thraces, inde autem Phryges, illino Macedones, isthinc Mysi, aliunde Cares, et hi numerosi. Tum qui ex Magedone venerant. Super his Scythicæ copiæ et exteræ Italicæ, plurimæque aliæ, ex quibus membris unum, vere dicam, valentissimum et ineluctabilis potentia coalescebat corpus; cuius quasi animus despota, dum illud movet et quo-cunque circumfert, terribilis ubique apparebat præsertim in Occiduis tractibus, ubi frequentius militabat; quæ causa fuit cur limes Orientalis debilitaretur. Persis absentia præsidiorum ejus vexandi fiduciam sumentibus, incurvantibus ac latrocino vastantibus miseris illas regiones, nullo plane prohibente. Itaque Maeander domo, ut sic dicam, cedere coactus plane desolatus est, non aliis solum incolis plurimarum illarum amplissimarumque regionum, sed ipsis etiam inde passim migrantibus monachis, alia siquidem Palæstina terra illa undecunque Meandro amni prætenta videri ac dici potuit, quippe non solum lœta pascuis et gregum armentorumque opima genitrix altrixque, non solum hominum quoque multorum et egregiorum ferax, sed præterea 311 monachorum, hoc est cœli civium in terris peregrinantium, condendis et concursu lectissimorum conventuque frequentandis aptissima coloniis, tanto in cœteris Palæstina superior, quanto in uno ei, eodemque maximo, sine controversia cedit, quod haec nimirum vita et conversatione Domini mei et Dei Christi honorata præ cunctis fuerit. Talem ob causam Maeander, ut dixi, paulatim desertus et in solitudine redactus est, recedentibus in interiore qui prius illic habi-

A τὴν τῶν διθνῶν ἐπίθεσιν, ἀπας δὲ ζυγὸς ἐκεῖνος τῶν Νεοκάστρων, "Ἄβαλά τε καὶ Καύστρου χῶραι καὶ Μαγεδῶν καὶ ἡ περίπουστος Καρία πᾶσα τοῖς ἐχθροῖς κατετρέχοντο. Ἔώ λέγειν Τραχεῖαν καὶ Στάδια Σερόδιλον τε καὶ τὰ ἀντιπέραν Ῥόδου, οὐ χθὲς καὶ πρώην ὑπὸ Ρωμαίους τελοῦντα ἐχθρῶν ἐν ὀλιγῷ χρόνῳ ἐγένοντο δρμητήρια. Τὰ δὲ πρὸς θατέρην θαλάσσην φῦλα, ἵνα μὴ τὰ μέσα λέγω, δισ τε ἐν Μαρυανδηνοῖς τε καὶ Μόσουσιν καὶ δισ τε τοῖς μεγαδύμοις Ἐνετοῖς ὅντα τῇ Ρωμαίων διπήκουν, σὺν οἷς καὶ ἔτι τὰ ἔνδον μέχρι Σαγγάρεως, ἐπὶ τοσοῦτον ἡφάντιστο ὥστε καὶ Μαρυανδηνοῦ θρηνητῆρος χρήζειν ἀξίως τάκει θρηνήσοντος. Τῶν γὰρ δυνάμεων, πολλῶν τε καὶ θαυμαστῶν οὐσῶν, συγκατατριβομένων τοῖς δυτικοῖς καὶ κατ' ὀλίγον διπανωμένων, τοῖς κατ' ἀνατολὴν τοσοῦτος δὲ κίνδυνος περιέστη, ὥστε μηδὲ εἰς αὐτὴν Ἡράκλειαν τὴν τοῦ Πόντου βαδίζειν εἶναι πεζῇ τοὺς δρμωμένους ἐκ πόλεως, τῶν ἐκεῖσες δρίων τῷ Σαγγάρῃ περικλεισθέντων, καὶ τῶν πέραν πάντων λειαν γεγονότων οὐ Μυσῶν, ἀλλά γε Ηερσῶν Μόνα δὲ τὰ πρὸς θάλασσαν φρούρια κατελεῖφθεσαν, τὰ περὶ τε Κρώμων καὶ Ἀμαστρίν καὶ Τίον καὶ Ἡράκλειαν, τόπων δύοματα μόνα σώζοντα. Εἰ δὴ εἰ μὴ τῇ θαλάσσῃ προσεχρῶντο, καὶ

taverant propter incursions barbararum gentium. Universum autem jugum illud arcibus nuper conditis antea in sessum. Abuta quoque et assiste Caystro regiones et Magedon et inclita Caria, impune hostium grassationibus conculcabantur. Mitto dicere Tracheam et Stadia, Strobitum et sitas e regione Rhodi terras, quæ loca paulo antea Romano rum subiecta ditioni exiguo tempore latronum receptacula barbarorumque stativa facta sunt. Observas autem ex parte altera mari nationes, ut nihil de mediis dicam, ac quantum in Maryandenis, in Mossynibus, in magnanimis Enetis gentium locorumque censebatur, cuncta Romano subjecta imperio, simulque his interiora usque ad amnum Sangarim, ita universa vastata destructaque sunt, ut Maryandenūm lugubris cantus artificem adhibere debent qui haec volet pro dignitate deplorare. Nam copiis Romanis, quæ multæ mirificæque erant, morantibus in Occiduo tractu, et iis paucis quæ reliæ Orientalium præsidio fuerant sensim absumptis, in tantum infestantis itinera latrociniis periculum increvit, ut ne Heracleam quidem usque Ponticam via terrestri licaret ex urbe proficiisci, finibus illinc imperii Sangari 312 circumscripsit, ulterioribusque plane cunctis in prædam non Myserum, sed Persarum eondonatis. Maritimæ tantum arces retentæ utcunque sunt circa Cromnam et Amastrin et Tium et Heracleam, sola locorum nomina servantes; quæ nisi prompto maris ad auxilio opportune accipienda commercio uterentur, dum utique fortunam eamdem urbium ac locorum quibus adjacent experirentur, cumque istis ditioni Persicæ adjectis Romano imperio periissent. Quod autem in exitum harum provinciarum cooperatum

ταῦτα, τῶν χωρῶν κατεχομένων τοῖς Πέρσαις. πάλιοι δὲ ταῖς χώραις καὶ αὐτὰ συναπώλοντο. Ἐν δὲ τὸ συντελέσκων τῇ τούτων ἀπωλείᾳ καὶ τῶν ὅλων μέγιστον, ὡς αὐτὸς δὲ βισιλεὺς ὑπερόν ἐλεγεν, δὲ μικρὸν πρὸ θανάτου πατῶν τὸν τόπον ἔωρα σὺν οὐκ δλίγῳ καὶ ταῦτα στρατῷ, καὶ τὰ πλεῖστα κατψηκτίζετο, ἡ τῶν περιπομένων ἔκεισε ταξιαρχῶν γλισχρότης τε καὶ φειδωλία [P. 211] καὶ ἡ ἐπὶ τῷ λεμβάνειν σπουδὴ πό περιοριζομένη μέτρῳ καὶ κόρῳ, καὶ ἡ ἔκειθεν πρὸς τὸν χρατοῦντα φευδολογία μηδὲν ἐκστρατεύοντα, ὡς δλίγιστόν τι ἀπώλειο, ὡς ἐπὶ μικροῖς ἡ ζημία, ὡς τὸ πᾶν ἐπὶ κεφαλαιοῖς ἴσταται καὶ τὸ ἄφαιρεθὲν σπουδῆς δλίγης ἀνακαλεῖσθαι, καὶ τᾶλλα οἵς συνεχέστεροις ποτίμοις μὲν τῷ φαινομένῳ, ἀλμυροῖς δὲ τῇ δληθείᾳ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς περιήτλουν καὶ γράφοντές το καὶ διαμηνύμενοι. Τὸ δὲ τῆς στρατείας αἰτιον, ὡς ταὶ τοῦτο αὐτὸς δ βισιλεὺς ὁμολόγει, τὸ συρβαγὴν σχίσμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀνυποτάκτων ῥάκενδυτῶν τε καὶ σακχοφόρων πλῆθος, καὶ δ πολὺς ἔκεινων φορυτὸς τῶν εἰς αὐτὸν κατηγορημάτων, καὶ ἡ πρὸς ταῦτα τοῦ βασιλέως δειλία τὴν ἀποστασιαν ὑποπτεύοντος. Οὐ

vel maxime est, hoc sicut, prout ipse sero agnoscens confessus imperator est, quando paulo ante mortem ea loca cum exercitu non modico perambulans oculis omnia fidelibus subjicit et clare perspecta miseratus plurimum est praefectorum qui illuc mittebantur tenacitas et avara parcimonia cum ardenti immensa inexplebili undique capiendo congerendi aviditate conjuncta. Quibus accedebat indidem nata circumventio principis mandacissimis decepti relationibus vaferrimoruī bominum, qui privatis suis rationibus pernicie publica non dubitantes consulere imperatorem ab expeditione in eas partes, ut erat necesse, suscipienda, deprehendi, si res coram paterent, et multari metuentes, avertebant, elevando fallacissime jacturas factas, et ut quaque arces aut urbes captiā Persis erant, minimum id quiddam et momenti nullius esse dicendo: capita enim ipsa rerum et quasi claves limitis adhuc teneri, minuta ista nuno ablata quoties volemus exiguo conatu recuperanda. Ejusmodi vanissimis commentis tum scripto procul missis, tum voce coram inculcati, lactatum imperantis animum indormire malis facile initio curabilibus cogebant, nihil pensi habentes, dum res agerent suas, insidiari credulūs principum auribus, et eis infundere quasi plenis poculis exitialia quidem venena, sed arte assentandi sic diluta conditaque ut virus eorum non sentiretur. Porro istain, de qua dixi, seram perditis rebus in ista loca expeditionem imperatoris ipse fatebatur a se metu erumpentis jam in apertam perniciem Ecclesiæ schismatis 213 susceptam. Cum enim timeret in tanta colluvies claustris egressarum excusso jugo disciplinæ vagantiumque quoquoversum pannorum quorundam et saccis cilicinis horrentium, insinuentium se obviis, domum intima penetrantium, cuncta implentium murmurationibus in

A γάρ ἦν ἡσυχάζειν αὐτοὺς, ἀλλ' εἰσδυομένοις τας τῶν ἀνθρώπων οἰκίας σφίσιν ἦν ἐκ προχείρου συνείρειν τὰ πολλὰ κατὰ βασιλέως, ὡς τὸν κληρονόμον ἀδικησειν, ὡς ἔξελάσεις τοῦ θρόνου τὸν πατριάρχην. Ἀλλ' οἱ δρκοι, ἀλλ' αἱ συνθῆκαι, ἀλλὰ τὸ καὶ τὸ, οἵς ἔκεινοι μὲν πορίζεσθαι εἶχον, πλεῖστα τῶν ἀκουόντων ἀπολαμβάνοντες, ἐμὲ δὲ, φησι, οἱ φόδοι καὶ αἱ δειλίαι περισταντο, μὴ καὶ τι τῶν ἀδουλητῶν νεωτερισθείη. Ἐξ ὧν συνέδαινον ὑποφίαι, ἃς ἀνάγκη φυλαττόμενον ἀποκελεῖσθαι καὶ ἡρεμεῖν, τὸ καθ' αὐτὸν πολυωροῦντα καὶ τὰ τῶν πραγμάτων τοῖς τυχούσιν ἐπιτρέποντα. Ταῦτ' ἐλεγε μὲν ὑπερόν δ χρατῶν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρεῖς Ἀθανάσιον, ὡς αὐτὸς ἡμῖν ἀπήγγειλεν, δὲ συνών κάκεινος ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας κατὰ παραμυθίαν τῷ βασιλεῖ ἔωρα μὲν τὰς τῶν χωρῶν οὔραν τοῦ Σαγγάρεως ἐρημώσις, κατήκουε δὲ τῶν τοιούτων ἐποικιζομένου τοῦ χρατοῦντος ταῖς ἐρημώσεσιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡμῖς κατὰ τόπον ἐροῦμεν πλατύτερον.

B καὶ. Περὶ τοῦ κατ' Ἐκκλησίαν σχίσματος, καὶ περὶ τῶν Παντεποπτηνῶν μοναχῶν.

[P. 212] Τότε δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις τὸ σχίσμα principem, passimque invidiosissime criminantium ab illo tutorē circumscriptum oppressumque nefarie pupillum, ab eodem avitam patriamque hereditatem imperii legitimō successori et possessori Augusti filio interversam iniquissime, his additam ejectionem in exsilium deturbati de throno patriarchæ, cunctaque ista perjurio perfidiaque cumulata ab eo qui nullo jurisjurandi quo se obstrinxisset, federum quæ sanxisset respectu hæc et illa (plurima sigillatim exaggerabant) attentasset, atque his vulgo plausibilibus populariter buccinandas emungentium pecunia credulam plebem et largas corridentium prædas, quo minus illos abstituros tam utili privatim cœptō erat verisimile, -- cum, inquam, hæc intelligens Augustus formidaret ne tam vehementibus seditionum flabris aperiat rebellionis et belli civilis incendium, ægerrime postea restinguendum, inflammaretur, ad necessariam præcautionem mali tantii, atque ad explorandam inspectione præsentī eorum fidem quibus non satis sibi perspectis arces et provincias commiserat, istam se profectionem suscepisse deinde declaravit ipsemēt familiari sermone Athanasio Alexandrino patriarchæ, illius tum ipsi viæ comiti, confidenter viro tali suas animi ægritudines et non vanos metus suspicionesque aperiens, quæ ille audiens non omittebat qua poterat consolatione delinire. Porro ex isto ipso nos hæc eadem Athanasio, audita tum sibi postea referente, cognovimus. Addebatque ista occasione se oculis usurpasse miserrimum plane ac meritissimo præsenti 214 imperatori deploratum statum regiorum ultra Sangarim, extrema vasilitate desolatarum. Verum ista nos quoque fusius exsequemur suo loco.

28. De Ecclesiæ schismate, et Pantepoptenī monachis.

Hoc porro tempore in quo enarrando versamur,

τῆς Ἐκκλησίας ηδένετο, ὡς λαὶ κατ' οἰκίαν τοὺς δέντες διηρῆσθαι. καὶ ἔλλως μὲν πατέρα διάγειν, ἄλλως δ' οὐδὲν, καὶ μητέρα καὶ θυγατέρα, καὶ νύμφην καὶ πενθεράν. Ἱσαν δὲ πλείους καὶ οἱ περὶ τὸν Γάκινθον μοναχοῖ, ἀστατοί τινες καὶ εἰς τόπους ἐκ τόπων πλανώμενοι, ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου ζηλοῦντες ἔξορισθέντος. "Ἄλλοι δέ γε καὶ εἰς ἀρετὴν διαβοημένοι ἔξει τοῦ Γαλησίου καὶ ἑτέρων μονῶν, ὡς οἱ τότε τῇ τοῦ Παντεπόπτου μονῆς προσκαθήμενοι, ἀπορθαγέντες τῆς ποίμνης ἔκστος τῆς ίδιας καθ' ἐκαυτοὺς διέζων μηδ' ὀπωστιοῦν τὸν Ἰωσῆφ εἰς κοινωνίαν δεχόμενοι, τούτῳ μὲν ὡς καὶ αὐτοῦ ἐπιβάντος δῆθεν τοῦ θρόνου ἐπὶ τῷ πτερύλαι τὸν Γερμανὸν, τοῦτο δὲ καὶ ὡς αὐτοῦ τὸ πρώτον ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου ζηλοῦντος καὶ τὴν τοῦ Γερμανοῦ κοινωνίαν ἀποτρεπομένου καὶ τοῖς ἄλλοις προτρέποντος, Ἐγκλημα δ' εἶχε καὶ οὗτος ὁδίον μεῖζον τοῦ προλαβόντος. ἐκεῖνος μὲν γὰρ τῇ μεταβέσει προσέκρουεν, δ' ὁ Ἰωσῆφ

minime jam dubiis iisdemque magnis incrementis schisma Ecclesiæ augescens quotidie gliscebat, utique jam in domum intima receptum funestis conjunctissimorum dissidiis. Fervore ibi jurgiis cuncta, patre cum filio, filia cum matre, nuru cum socrum commissis, declaratis in partes contrarias pertinacique contentione propugnatis judiciis et studiis. Valentissima erat Hyacinthi factio, ingenti promota numero vagorum quorumdam et hinc inde, rursus illinc huic, inquietissime cursantium monachorum. His intoleranda declamabatur Arsenii patriarchæ injusta in exsilium ejectio, omnibusque modis ejusdem procuranda restitutio pro unico videbatur C propositos scopo. Exsurgebat aliunde prodibantque, alia quedam vociferantes emendanda fama virtutis incliti sodales Galesii cœnobii necnon quorundam aliorum, uti qui in ea tempestate in monasterio Pantepoptæ dicto morabantur, a suo singuli avulsi grege et viritim consulentes, dux auctorque sibi quisque. Commune his cunctis Josephi recentis patriarchæ plane communionem aversari, nec eum rite promotum agnoscere, tum quod et ipse invasisset scilicet alienum thronum, supplantato indebet detruso Germano; tum ob instantiam, qua miserari ante solitus Arsenii fortunam et eum restituendum pairiarchati dicere, ex eoque aversari communionem cum Germano et aliis aversandam suadere, adeo jam contraria prioribus illis dictis actisque facta ostenderat, in partem se inserens agnitus sibi quoque damnataque palam injuria, et locum insidens unde inique depulsum questus esset viventem adhuc patriarcham legitimum. Verum hoc cum esset illi commune cum alio crimen, alia erat peculiaris quæ illum vehementer gravabat invidia. Utenim Germanus supra injuriam exclusi Arsenii propria laborabat infamia mutata contra canones sedis et Constantinopolitani ex Adriopolitan transensi throni, sic et offendebat in 315 Josepho probrum illi uni conveniens idemque late d. flamatum, quod illum aiebant in excommunicationem incurrisse, sub cuius interminatione

A τῷ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ἀφορισμῷ, ὃν ἀφωρίσθαι ἦτε τῷ μὴ τὸν βασιλέα εἰς πνευματικὴν υἱότητα δέχεσθαι. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς τοῦ Παντεπόπτου μονῆς μοναχοὶ καὶ ἀπειδάρχους καὶ παράγοντες μοναχοὺς ἔσαλλον, ἅμα μὲν ὡς ἐπιβήτοι, σίμα δὲ καὶ ὡς ἀφωρισμένη τῷ πατριαρχοῦντι ἐπέχυντες. Ἐντεύθεν γὰρ καὶ μέγα τι συνελλιγίζοντο, τὸ καὶ λόγια ἀλυτα, καὶ μᾶλλον εἰς κρῖμα καὶ εἰς ἐπιτασιν, οὐχ δικαίως ἀμετόχως, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐνεχόμενον τὸν λόγον. Πολλὴν δὲ καὶ τὴν ἐκ λόγων ἐπιφέρειν πιθανότητα ἅμα μὲν τῶν προσώπων σφῶν σεβασμίων, ἅμα δὲ καὶ τῷ συζηλούν ἐκείνοις ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου τὸν Ἰωσῆ, ὃν καὶ ὡς ὀστράκου μετακεσόντος ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἤκουον ἐφιζάνοντα. Τούτους περὶ πλείστου ποιούμενος ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἐκποδῶν (δέξειαι γὰρ ἀκίδες κατὰ Ψυχὴν εὑσυνειδητούσαν οἱ ἔλεγχοι) εὐπροσώπως χρῆται τῷ βασιλεῖ, [P. 213] καὶ ἐπειδὴ τὸ πείθειν οὐκ ἔν (πού γάρ;) ἄνδρας

B vetitum ei olim a patriarcha suisset habere deinceps imperatore loco spiritualis filii et illius confessiones, ut antea consueverat, in posterum accipere, quod facere tamen perexisset. Atque hoc utroque nomine tum invasoris in veri antistitis viventis locum, contra fas intrusi, tum excommunicati propter conscientiam culpam cuius prohibitioni fuerat anathematis ipso facto incurriendi denuntiatio annexa. Pantepopteni præsertim monachi liberime audacissimeque omnium Josephum exagitabant, alteram in primis criminationem vehementer exagerantes, ejusque indignitatem argumentis e jure ac disciplina ecclesiastica speciose collectis demonstrantes, quod non tantum absolvere absolutionis incapacem, privatus ipse nominatim jurisdictionis potestate, attentasset; sed præterquam expers auctoritatis solvendi alterius, etiam ligatus ipse quoque et contracti conscientique anathematis vinculo constrictus, istud ipsum præsumpsisset: in quo non oratione tantum, loco utique vecti plausibili, ad persuadendum valebant, verum etiam auctoritate propter speciem sanctimonie pereonæque ac oris commendabilem reveritatem vulgo gravitatem, persuadere semper quidvis idoneam, tum autem efficacia ineluctabili trahentem, quando, ut tunc usu veniebat, eodem impellebant quo studia sponte plerorumque incurrebant, D jam per se incredibiliter infensorum Josepho ut subcessori Arsenii, proque illo solo vero legitimo, cuius oppresam innocentiam vindicare oportebant, patriarcha momentanea conversione, velut temerario tegule lapsu, repente supposito subintrusoque pseudoantistiti. Que Josephus initia tumultus animadvertis, et minime contemnenda recte censens, talem eorum sopiaendorum rationem iniit, quæ multo vehementiorem in ipsum invidiæflammam accenderet. Cum enim exhibito in consilium dolore contumelias propriæ, cuius acerrimi sunt stimuli erga sibi recte conscientias mentes, omnipino sibi faciendum statuisse ut autores injuriæ qua conflictabatur, aut de sententia deduceret aut de medio tolleret,

διμειδίκτους τὴν ἔνστασιν, κολαζεῖν ἡροῦντο. Ἀνατίθεται τυίνυν τὰ περὶ τούτων τῷ Ἀκροπολίτῃ Γεωργίῳ καὶ εἰς λογοθέτας μεγάλων καὶ σοφῶν τὰ μάλιστα, πλὴν κατημελημένως τῶν εἰς συνεδῆσιν ἔχοντι, Καὶ δὴ ἐπὶ οἰκίας ἐπιγαγών χαλεπῶς ἤκιζετο, δάκρων, κρεμαννύων, μαστίζων, τοὺς δὲ γε κρείττονος ἔκεινων καὶ ἀτιμῶν τῷ δι' ἄγορᾶς θριαμβεύειν ἀτίμως ἐπ' αἰτίαις κακίσταις καὶ πεπλασμέναις, ἀνδρας πολὺ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἔχοντας ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς σφῶν λαταστάσεως, οὓς καὶ μετὰ τὸ πικρῶς ὡς οἶνος τε μετελθείν ἔξορίαις ἐδίδου, τοὺς καθάπαξ τῆς γῆς καὶ τῶν γηήνων ἔξωρισμένους. Καὶ τότε πρώτως πολλοῖς ἐπέκλασε τὰς συνεδῆσις ὁ Ἰωσήφ, καὶ τῇ τούτων προσθέσει δὲ προλαβὼν τὸ κρείττον ἐφέρετο ὡς μηδὲν μηδενὶ ἐνοχλήσας καθότι καὶ λέγοιεν. Ωδὴ καὶ δὲ κρατῶν καὶ αὐθίς ἐχρῆτο, καὶ πατέρας ὠνδυμάζε, καὶ εἰς βουλὴν εἶχε, καὶ εἰς πολλὰ ἐχρῆτο συλλήπτορι, καὶ ἡδέως ἤκουες μεστεύοντος. Ἡν γάρ δὲ θνητῶπος καὶ τῷ κόσμῳ σύντροφος, καὶ δεινὸς ὑπελθεῖν ἄρχουσι, καὶ πεῖσαι δτε κατέρρει, καὶ θυμὸν μαλάζει καὶ ἀγριάναι. Εἶχε δὲ σὺν τῇ γνώμῃ καὶ

primo non succedente (quomodo enim homines capti communiter impetu **316** irrevocabiliter ruitentes blande ac tranquille dedocendo placaret ac sisteret?) potentia imperatoris, pro gratia qua apud illum praecepua valebat, ad alterum efficiendum vi sava incubuit. Demandavit autem negotium Georgio Acropolitæ inter logothetas magno, et in primis eruditio callidoque, sed conscientiæ parum temeræ, minimumque pensi habere in rebus gerendis credito quid fas et officium moneret. Ille igitur domos obiens patriarchæ obtrectatores prehensos abducebat, vexans, cædens, proscindens, suspendens, flagellans, qui vero inter illos eminenter dignitate, probris de honestâ ac per forâ ignominiose traducens, prætentis veræ, quam celabat, causas odiosissimis iisque conflictis criminibus, intolerabili utique tyrannide viris ante conspicuis et inoffenso cursu honoris eatenus in vita usus; quos etiam postquam tali acerbitate deformasset, exilio multabat, nihil sanctam reveritus professionem religiosorum, qui semel abdicato mundo exsules se terræ ad colestern ultro conversationem transtulissent. Fructum consilii talis hunc Josephus tulit, ut multorum qui ei hactenus studuerant hac violentia conscientias offenderet abs seque alienaret voluntates. Apparuitque **D** inde quanto saniori consilio decessor ejus Germanus in incommodo simili fuisse usus, contumeliam dissimolans, et nemini molestiam eo nomine facessens quod in se quidvis aliter quam vellet comperieset dictum. Ergo hic etiam post casum; et redactus in ordinem, existimatione gratiaque floruit, gratus ipsi principi. Pater ab eo vocatus, in consilium adhibitus, procuratione demandata negotio: um honoratus, et libenter ac effectu impetrationis sequente auditus cum pro amicis intercederet. Erat enim homo innutritus mundo, multo usu vitæ civilis, insinuere se principibus sciens, persuadereque quæ

Α τοῦ σώματος ἰσχυρῶς, ὡς πολλάκις τοῦ μηνὸς ἦ καὶ τῆς ἐβδομάδος ἐνίστε πρόσοδον ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα, τοῦτο μὲν καὶ ἀφ' ἐκυτοῦ, τοῦτο δὲ καὶ καλούμενος.

κθ'. Ὁπως ἀποστέλλεται εἰς Παιονίαν μετὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς τοῦ Λάσκαρι ὁ προπατριαρχεύσας Γερμανὸς, κάκεῖθεν ἥγαγε νῦμφην τῷ τοῦ βασιλέως οἴη, καὶ προσετέθησαν.

[P. 214] Ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τοῦ βασιλεῖ τὴν ἡνδρωτοῦ Ἀνδρόνικος, ὃν καὶ εἰς βασιλεῖν διάδοχον ὡς καὶ τῶν ἄλλων πρότερον προτοίμαζε, καὶ ἐδει συναρμόττειν αὐτὸν τῇ πρεπούσῃ συζύγῳ, τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς πρεσβεύεσθαι εὐδῶς οὐκ εἶχε, τοῦ Κρούσου μεταξὺ κειμένου κατὰ τὴν Ηουλίαν, δὲν καὶ ἐχθρὸν ἀκήρυκτον ἔαυτον καὶ Ῥωμαίων ἐγίνωσκε διὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ μετὰ τοῦ Βαλδουΐνου ἐπὶ τοῖς παισίν αὐτῶν κῆδος· ἥδη γάρ τὸν Μαρφὲ καταλύσας ἐμεγαλύνετο ρήξ ὁ πρότερον κόντος, ὡς τοῦ ρήγος Φραγγίας αὐτάδελφος· τοῦτο γάρ οἱ καὶ συμπεφωνημένος μισθὸς ἦν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐπὶ τῷ Μαρφὲ ἀποστατοῦντι δρμῆς, ἀν εἰς τέλος νικψη.

B opus esset; tum eosdem placare concitareque prout res poscerent. Accedebat his animi bonis et corporis robur palatinæ militiae laboribus par: nec enim **317** huic, ut multis aliis, obstabat valetudo quominus sapis in mense, interdum plus semel in hebdomade, adiret imperatorem, partim ultro partim accersitus.

29. Ut missus in Pannoniam cum magno duce Lascari expatriarcha Germanus inde sponsam imperatoris filio duxerit, utque novi sponsi coronati sunt.

Quoniam vero jam in virum adoleverat filius imperatoris Andronicus, quem is ut primogenitum sibi principatus successorem destinabat, eique propterea idoneam jam nunc conjugem expediebat jungere, circumspiciebat Augustus ubi ad id aptam inveniret. Ac ne talem in Italia quæreret prohibebat præsens ibi status rerum. Regnabat in Apulia, hoc est in parte Italiae Orientali obversa imperio, Carolus, palam et irrevocabiliter Constantinopolitanis infensus obreptam Latinis urbem ejectumque inde Balduinum, quicum ipsi affinitatis arcta necessitudo intercedebat, liberis amborum connubio fœderatis. Quare manifestum erat legatis Romanis, si forte in ulteriore mitterentur Italiam filiæ cujusdam ille imperitantium Augusto filio poscendæ, per irreconciliabiter infestos Romano nomini terrarum mariumque tractus iter, ut necessarium, ita minime tutum fore. Jam enim Manfredo æmulo perculso abjectoque victor Carolus, frater regis Franciæ, ex conto sive comite, qualis prius vocabatur, regium magnifice nomen assumpserat, ampla ea mercede ab ecclesia remuneratus ob navatam ei fidem et felicem operam in Manfredi defectione ulciscenda ipsoque rebelli profligando. Hæc reputans imperator animum et spes vertit in Pannoniam, eoque legatos decrevit mittere. Rex ibi dominabatur partem Ro-

Ἐπεὶ ταῦτα, ἔγνω πρὸς Παιονας τὴν πρεσβείαν Α τεμένους τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου σοφίας, τοῦ πατριάρ-
στειλαι· ὁ γὰρ ρῆξ ἐκείνων υἱὸς ἦν Ῥωμογενῆς ἐκ
μητρὸς τῷ ῥῆγὶ γεννηθεὶς τῆς τοῦ παλαιοῦ Λάσκαρι
θυγατέρος. Τρεῖς γὰρ ἐκείνῳ βασιλεύοντι τηνικάδε
θυγατέρες ήσαν, αὐτῇ μία, καὶ θαυμαστῇ Εἰρήνῃ
δευτέρᾳ, ἦν δὲ Ἱωάννης σχών ἐβασίλευε τὸν πενθε-
ρὸν διαδεξάμενος, καὶ τρίτη ἡ τῷ μεγάλῳ κυρίῳ
κατὰ τὴν πόλιν ἐκδοθεῖσα Κύδοσις. Ἐξ ἐκείνης γοῦν
τῆς προτέρας ὁ τῆς Παιονίας ρῆξ τῷ ῥῆγὶ καὶ πατρὶ^B γεννηθεὶς γυναῖκα πάνυ ὀρατῶν ἐκ Κομάνων καὶ
αἰχμάλωτον, ὡς λέγουσιν, ἐκατῷ διὰ τὸ κάλλος ἀρ-
μυσάμενος θυγατέρα γεννᾷ. Ταύτην ὡς εὐγενῆ καὶ
ἐκ τῶν Λασκαρίων καταγομένην συνερμόττειν ὁ βα-
σιλεὺς ἐβούλετο τῷ υἱῷ. Καὶ δὴ εἰς πρεσβείαν ἐκλέ-
γεται περὶ τούτων τὸν ἀπὸ πατριαρχῶν τούτον Γερ-
μανὸν καὶ τὸν μέγαν δοῦκα τὸν Λάσκαριν, ἔξωρον
ἡδη ὄντα, διὰ τὸ πρὸς ἐκείνον αὐτοῦ συγγενές· τοῦ
γὰρ πάππου τὸν τόπον τῷ ῥῆγὶ ἐπλήρου δσα καὶ
ἀδελφὸς τοῦ Λάσκαρι βασιλέως. Οἱ δὴ καὶ ἀπελθόν-
τες πεζῇ τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν, καὶ τὴν τοῦ
ῥῆγὸς θυγατέρα τῷ υἱῷ τοῦ [P. 215] βασιλέως καὶ
βασιλεῖ νύμφην φέρουσιν, ἢ δὴ καὶ Ἀνναν ὄνομα
τίθησιν ὁ κρατῶν, καὶ περιφανεῖς τοὺς γάμους τε-
λεῖ αὐτῇ τε καὶ τῷ υἱῷ ἐπὶ τοῦ θείου καὶ μεγάλου

mani generis ex matre trahens senioris Lascaris filia. Huic enim apud nos imperantibus tres tantummodo filii fuerunt, quarum una regi nuptia Pannoniæ ipsius filii nunc regnantis genitrix existit. Altera Joanni viro imperium a socero transmissum secum attulit; tertia denique Eudocia magno apud urbem domino elocata est. **318** Ex prima ortus qui nunc regnabat in Pannonia, filius et haeres regis patris, uxorem e Comanicis captivam olim, sed insignis, ut siunt, formæ merito servitute in regnum evæctam habuit; ex eaque genuit filiam, quam ut Romano Lascariæ gentis prænobilem sanguine dignam imperator duxit quam filio et designato successori desponderet suo. Legatos igitur ad illam postulandum illuc destinans, idoneos ad tale negotium putavit expatriacham Germanum simulque magnum ducem Lascarim, emeritæ jam licet ac parum aptæ gerendis rebus ætatis virum: sed illum eximie ad hanc quidem tractationem commendavit nomen et consanguinitas, quæ in regem virginis poscenda patrem auctoritatem ei quasi avi tribuebat, utpote D Augeranno Augusti Lascaris genitoris ejus matris. Hosterrestri itinere quo destinabantur perlati, negotio e sententia confecto, brevi reduces filiam memorati regis sponsam adducunt filio imperatoris, jam ipsi imperii participi. Virginis Augustus senior Annæ nomen imposuit. Tum illustri pompa et magnificencia præcipua nuptias ejus cum suo filio celebravit apud magnum templum Sanctæ divini Verbi Sapientiæ, bene precante novis sponsis Josepho patriarcha. Anno inde secuto, die octava mensis Novembris, regie ambos ipse pater, præsente ac sacris operantia patriarcha coronavit, deincepsque Andronico ut jam imperatori familiam et ministerium auxit in

τεμένους τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου σοφίας, τοῦ πατριάρ-
χου Ἰωσῆφ εὐλογησαντος. Καὶ αὐτὸς τοῦ ἐπιντος
ἔτους μηνὸς Μουνυχίωνος δύδορη βασιλικῶς αὐτοὺς
σὺν τῷ πατριαρχοῦντι ὁ βασιλεὺς καὶ πατήρ ταυτοῖ,
καὶ οἱ ὡς βασιλεὺς τὰ τῆς θεραπείας πρὸς τὸ μεγα-
λειότερον ἀποτάττει. Τάττει δὲ τούτῳ καὶ τρίτα τῶν
δοφικῶν ἰδίως ὡς ἀναγκαῖα, καὶ τὸν μὲν Αιγαδά-
ριον πιγκέρνην ἀποκαθίστησι, τὸ δὲ γε Βριένιον
ἐπὶ τῆς τραπέζης τιμᾶ, καὶ τρίτον τὸν ἐκ Χριστοῦ
πόλεως Τζαμπλάκωνα τατῶν τῆς αὐλῆς αὐτοῦ ἐγκα-
θίστησιν. Εὐτρέπιστο μέντοι τούτῳ καὶ βακτηρία
βασιλικὴ χρυσῆ ὑπόδειλος, ἐς δὲ κρατεῖν ταύτην ἐπὶ^C τῶν θείων ὄμνων, ὡς ἔθος, σὺν τῷ πατρὶ. Καὶ
ἐπράχθη, καὶ τόδε, ἀπαξ ἦ καὶ δεύτερον ἦ καὶ πλέον
ἡμῶν ἰδόντων κρατοῦντα. Ἐπειτα δέξεται τῷ βασιλεῖ
(μιαν γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν, βακτηρία δὲ τῆς ἀρχῆς
σύμβολον, χρῆναι νὲ καὶ ταύτην μιαν εἶναι) διὰ ταῦτα
ἡθέτητα τούτο. Ἐδόθη δὲ καὶ προστάσιν καὶ ὄποι-
γράφειν βασιλικῶς, πλὴν οὐ μηνολογεῖν, ὡς ἔθος, τοῖς
βασιλεῦσιν, ἀλλὰ γράφειν δὲ ἐρυθρῶν οἰκείᾳ χειρὶ,
«Ἄνδρονικος Χριστοῦ χάριτι βασιλεὺς Ῥωμαίων.»
Οἱ δὲ πρὸς τὸν πατέρα οἱ δρχοὶ καὶ βασιλέα μετὰ τὴν
εἰς θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐγγράφως ἀσφάλειαν,
ὡς μὴ ἐπιβούλευοι, ἀλλ᾽ ὑποτάττοιτο, καὶ λίτω ἀσφ-

mo dum supremæ dignitatē convenientem, tres præ-
ficiens palatinis Augustæ majestati necessariis
officiis. Nam Libadarium imperatoris novi pincernam
constituit, Bryennium autem honoravit **319** præ-
fectura mensæ regiæ; tertium denique ex Christo-
poli Tzamplaconem Tatam aulæ ipsius declaravit.
Paratus Augusto juniori quoque est baculus regius
auro exterius obductus, intime ligneus, quem tene-
ret de more cum patre, quoties divinis hymnis
intercesset. Idque factum est semel, iterum aut etiam
sæpius, nobis videntibus. Aliud postea visum Au-
gusto seniori. Nam cum reputaret unum esse prin-
cipatum, utcunque communicatum principibus duobus,
sceptrum imperii symbolum unum tantum
ostendi deinceps oportere censuit. Concessa etiam
Andronico est facultas edicta condendi, subscriben-
dique chartis regiis ut imperatores solent, exceptata-
men appositione mensis, quam sibi reservatam uni
voluit senior Augustus, ita ut filio in imperio col-
lega liceret solum extense ac citra compendium
scribere rubrica manu propria in hunc modum. An-
dronicus Christi gratia imperator Romanorum.
Juramenta deinde a novo Augusto, post cautionem
scripto datam de sua in Deum et Ecclesiam fide
obsequioque, exacta sunt talia, quæ clare pietatem
et obedientiam ejus erga patrem Augustum plenam
inviolatamque præstarent, distincte ipso, Deo teste
pollicente se non insidiaturum, se in subjectione
obnoxia perstitutum. Sub hæc a populo et ecclesiasticis juratum in verba novi Augusti. Decretum
quoque pontifices rite pertulerc, quo excommunicati-
onii subjiciebant eum quisquis foret, qui in novum
imperatore insurgeret. Id actum est curante se-
niore, fratribus priorum ambitionem suspectante

λεῖς προέβανον. Ἐφ' οἷς οἱ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτὸν ἄρχοι καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἐγίνοντο. Ἐπομογράφουν δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ὅπ' ἀφορισμὸν ποιοῦντες τὸν δὲ καὶ ἐπαναπτεῖ τῷ βασιλεῖ. Εἶχε γὰρ εἰς ὑποψίαν τοὺς ἀδελφοὺς ἔτι, καὶ μᾶλλον τὸν δεσπότην Ἰωάννην. πολὺ τὸ θερμὸν παρ' ἐκείνῳ βλέπων εἰς μάχας, καὶ τὴν πρὸς ἐκείνον παρὰ ἀπάντων διὰ τὸ εὔεργετικὸν καὶ πρὸς τὰς δόσεις πρόχειρον τοῖς αἰτοῦσιν ἀγραθοθέλειαν. Οὐδὲν γὰρ οὕτω δουλοὶ τὰς ψυχὰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἡ μετὰ χάριτος εύποια. Κανὸς ἀφέλοιο τὸ εὐεργετικὸν τῶν ἀρχόντων, εὐρήσεις ἐκείνους ἀλαλάζοντα τύμπανα, ἢ κτύπον ἔχουσιν ἐν τῷ μᾶλλον εἶναι κενά. Οὔτω καὶ λόγος παρ' ἄρχουσιν ἀπράκτος, κρείττον δὲ τὸν δυνάμενον εἰς ποιεῖν πρᾶξιν ἔχειν τὸν λόγον ἢ λέγοντα μόνον τὸν ἀρχοντα φεύδεσθαι. Καὶ μαρτύριον ἀφευδὲς αἱ ὠφελοῦσαι βοτάναι καὶ τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων χρήσιμοι, αἱ δὲ σιγηλῶς τὸ ὀφελοῦν [P. 216] προϊσχονται. Εἰ δὲ τινας μικρολόγως ἢ τῶν χρημάτων ἀπουσίᾳ λυπεῖ, δειξάωσαν ἐκείνοις τὴν παρουσίαν, τι πρὸς ἡδονὴν συμβάλλεται. Καὶ εἰ ἡδονὴν ζητοῖεν, πολλῷ κάλλιον τὴν τ' ἐνεστῶσαν ἔχειν καὶ τὴν μέλλουσαν ἐλπίζειν. ἀπέν-

A τῶν μὲν εὐφημούντων τὸν εὐεργέτην, θεοῦ δὲ δπισ-
χνουμένου τὸ μέλλον. Ἰστωσαν δὲ δτι Πτολεμαῖον μὲν καὶ Ἀλεξανδρού καὶ τοῦ τὴν βασιλείαν τῇ εὔερ-
γετοφόροντος (οὐ γάρ ἔχω λέγειν τούνομα, οἵματι
δὲ, Τίτος ίην) ταῦτα τὰ χρήματα, δι' ὧν ἐκυροῖς
προστοιήσαντες τὴν ἀθανάτον εὔκλειαν ἡμῖν καὶ
κύριος ἀφῆκαν μαζὶ διπάνγισαντες. Καὶ οὗτος ἐστιν
ἀδαπάνητος πλούτος, ἢ εὐποιία, ἣν ἐκείνος ἔχων
πρὸς πάντας καὶ ὑπὲρ βασιλεῖς ἐκλείζετο. Ταῦτ' ἄρα
καὶ διποτευδμένος πολλὰ παρηγέτο τῶν δητῶν.
Τὴν γὰρ ἀρχὴν ἐνεχωρεῖτο τούτην μὴ διτι βαρδαρειώ-
τας καὶ κορτιναρίους μόνον καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος
ἔχειν, καὶ γε τοὺς ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς, οὓς δὴ καὶ
ἐταιρειάρχους λέγουσιν, ἀλλὰ τι καὶ πλέον τῶν τῆς
βασιλικῆς θεραπείας συνεπιφέρεσθαι. Ἀλλ' εἰς τὸ
πρόσθεν ἵων ἐξησθένει, τὰ μὲν ἔκών, τὰ δὲ ἄκων
προσαφαιρούμενος καὶ γὰρ καὶ τὸ πολὺ τῆς οἰκο-
νομίας ἀφήρητο. Νῆσοι γάρ πάσαι τὸ πρότερον, Μι-
τιλήνην λέγω καὶ Ῥόδος, καὶ κατὰ γῆν πλεῖστά τε
καὶ μέγιστά οἱ εἰς αὐτάρκη πρόνοιαν ἔχαν. Τότε δὲ
καὶ τὴν δουλείαν ἐμφαίνων πρὸς τὸν νεωστὶ βασι-
λεύοντα, εἴ ποι τι καὶ εἰς φιλοτιμίας λόγον χλευάδα

maximeque despote Joannis, quem ad quidvis spe-
randum magnis videbat præsidii instructum, forti-
tudinis bellicæ tot præliorum successibus spectatae,
studiique erga eum præcipui omnium propter ejus
benevolentissimam 320 in donando et quidquid a
quovis rogaretur prolixe gratificando largitatem.
Nam nihil sic animos mortalium hominibus subjicit
ut beneficentia grata ac liberaliter exercita; quam
si principibus abstuleris, invenias illos aliud nihil
nisi tympana resonantia, quæ eo plus strepunt quo
magis sunt vacua. Horum enim inani sono similia
sunt promissa principum effectu sequente destituta,
eum melius longe sit, eum qui potest re ipsa dare,
nihil dicendo, sed vice verborum opera exhibendo,
quam pollicentem quæ minime deinde præstet,
principem mentiri. Hujus rei manifestum exem-
plum videre est in herbis utilibus vita humanae,
quæ juvant et non loquuntur succosque salubres
tacite ministrant suos, eo gratiores quo simplicius
et ab ambitione disjunctius prosunt. Quod si quibus
avare sordidis dolet ab jungere a se donando pecu-
niæ, cuius a conspectu remotæ desiderium scilicet
non ferunt. it quæso, dicant quam veram et non
imaginariam voluptatem nummorum ipsis sub
oculis et in manu positorum afferat præsentia. Si
gaudere querunt, quod gaudium eo majus, quod
vel præsens largiendo percipitur vel certo inde se-
culturum speratur? Homines jam nunc beneficiis
affecti benefactores acclamationibus faustis laudi-
busque dulcissimis cumulant: Deus autem etiam
in futurum ingentia se repensurum beneficiis præ-
mia confirmat. Sciant autem ejusmodi angustiani
mi principes unum istum ipsis proprium et semper
mansurum divitiarum constitutum fructum, gloriam
quæ ex distributione ipsarum in eorum nomen re-
dundat. Nam alioqui Ptolemaeus Alexander et ille

D

alius (nomen nunc non occurrit), qui utilitatem
principatus sola definiebat facultate bene merendi
de hominibus (Titus opinor, is fuit), eas ipsis pe-
cunias, quibus largiendis immortale consecuti sunt
decus, inconsumptas poteris moriendo transmiser-
unt, unum ex ipsis lucratí bonum inamissibile, be-
neficiorum famam eternam. Qua Joannes despota
late clarus 321 apud omnes, plus etiam quam im-
peratores ipsi, prædicabatur. Hinc videlicet in sus-
piciones incurrebat regnantium; quibus illi sol-
liciti acri cura incumbebant ad detrahendum de
opibus ejus cæteraque gloria, quantum citra decla-
rati odii publicam professionem possent. Cum ergo
principio concessum ei fuisset non Bardareotas et
cortinarios solum ac præfectos cubiculi babere in
ministerio domestico, sed et admissionales, quos
hetæriarchs dicunt, et si quid his amplius in re-
gio fere satellitio censemur, quo cunque iret circum-
ducere libere permisum, deinceps ista contrahi
sensim ac restringi coepit sunt, modo hoc modo
alio ex illis privatum excedentis modum honoris
in signibus ablatis, nunc ipso, quod ita expedire
sentiret invidiæ placandas, sponte abdicante, nunc
dominis vel ab invito auferentibus. Quin etiam
splendorem ejus obscurare domesticum non con-
tentii, plerasque attributæ olim potestatis partes
paulatim carpendo resumebant, simul dignitatem,
simul ejus sustinendæ fundamenta, proventus pe-
cunias annuos, malignitatis jam male dissimulatæ
minime obscura grassatione minuentes. Datæ illi
prius insulae fuerant plerasque nec parum uberes,
Mitylene, inquam, et Rhodus aliæque, tum in con-
tinenti plurima maximaque territoria, unde illi
mercedes ad victum sumptumque cæterum amplissi-
me redirent. Cunctis hisce demptis, non modo
in ordinem, sed et in tam miserum servitutis re-

παρὰ βασιλέως ἐλάμβανε, μέγας ὁν μικροῖς ἡμα- τίοις καὶ εἰς γόνυ μόλις περιεστέλλετο, καὶ δὲ ἥρως ἔκεινος ἐπὶ τῶν ἀνακτόρων πολὺ πλέον ταῖς παιδικαῖς ἀμπεχόνταις ἐνηγλαίζετο η τοῖς ἴδιοις καὶ κατὰ τρόπον τοῦ σώματος ἔχουσιν. Οὕτως ἔκεινος ἐκ τῶν ἔξω καὶ οἷς ἐποίει, τὴν ἔνδον διάθεσιν καὶ δὲ ἐλογίζετο παρενέφεπτεν, δύποι καὶ αὐτὴν δὴ τὴν διὰ μαργάρων καλύπτεται καὶ τὰ δέξια καὶ παράσημα ἀπεβάλλετο, κατὰ τρόπον ὃς καὶ μετ' οὐ πολὺ ρήθησεται, τὸ ταπεινὸν ἑαυτῷ προνοῶν διὰ τὸ ἔκειθεν ἀσφαλὲς καὶ πάσης καχυποψίας ἀνώτερον.

λ'. Τοῦ μεγάλου κονοσταύλου τοῦ Ταρχανειώτου πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰωάννην αὐτομόλησις.

[P. 217] Ἀλλὰ πρότερον ή τοῦτο ρήθησαι, τὸ κατὰ τὸν μέγαν κονοσταύλον τὸν Ἅρχανειώτην Ἀνδρόνικον καὶ ἀνεψιὸν τοῦ κρατοῦντος λεγέσθω. Ἐφθασε μὲν δὲ λόγος καὶ γαμβρὸν ἀπέδειξε τοῦτον τοῦ Δούκα Ἰωάννου καὶ δὲ ἀξιωμάτων σεβαστοκράτορος· Τούτῳ τοῖνυν τὰ κατὰ τὴν Ὁρεστιάδα τε καὶ τὰ ἐνδότερα τοῦ Ἀΐμου ἐπιτετράφατο, καὶ δὴν αὐτῷ σύναμα τῇ γυναικὶ κάθισμα ἡ Ἀδριανούπολις. Ως γοῦν ἔκεισε

dactus est gradum, ut palam jam cerneretur ambiere aulica sedulitate Augustum juniores, ac si quandois ipsi, velut in præmium obsequii, aliquam e suis chlamydem donaret, reverenter acciperet indueretque, etsi ea, quippe ad formam nondum plene adulti adæquata corporis, viro, qualis erat ipse, perfecte etatis statuæque altioris parum conveniret. Ergo videres heros illum tantum per regiam fratris aulam curis et paulum modo excedentibus puerilium mensuram tunicarum ægreque ad genua promissis sese multo magis ac libentius ostentare vestibus quam propriis e suo domestico depromptis, suoque vide licet ipsius adaptatis modo corporis. Sic ille, qua 322 penitus esset in animo affectus, modestam fastuque superiorem omni demissionem habitu factisque gaudebat exterius proferre. Quo in genere tegmen quoque capitis margaritis distinctum et ex roseo candentia depositit insignia ultra ac volens, ut paulo post dicetur, obsequiosæ modestiæ instinctu, humilem in se speciem affectans propter speratam ex ea securitatem et malarum de se suspicionum abolitionem plenam.

30. *Magni conostauli Tarchaniotæ ad Joannem ipsius sacerorum transfugium.*

Sed ista priusquam referimus, de magno conostaulo Andronico Tarchaniota sororis Augusti filio dicatur. Hunc paulo superius narravimus generum fuisse factum ducis Joannis, dignitate sebastocratoris: porro eidem post istas nuptias credita fuerat gubernatio provinciæ, quæ præter Orestiadem et adjacentes huic terras atiam interiora Hæmi complectitur; qua cura ut commodius ex propinquo fungeretur, domiciliis sedem Adrianopoli fixerat, ubi cum uxore morabatur. Ibi longo jam

A ὅντις χρόνος ἐτρίβετο πλεῖστος, οὐκ οἶδ' δὲ τι παθὼν, ὡς δὲ ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, τῷ ἀδελφῷ Μιχαὴλ ὑστέρῳ γε ὅντις αὐτοῦ εἰς μέγαν δομέστικον καταστάντι ἐγκοτῶν ἐκτόπως, δι' αὐτὸν δὲ καὶ τῷ τιμῆσαντι, βουλὴν βουλεύεται λίαν αἰσχρὸν καὶ τοῦ γένους ἀναξίαν. Εἰς νοῦν γάρ βαλλόμενος αὐτομολεῖν πρὸς τὸν πενθερὸν, ἐπεὶ ἐν καταστάσει τῶν ἔκει πραγμάτων δύντων οὐκ ἀνυστά οἱ τὰ τῆς αὐτομολίας διέγνω γίγνεσθαι, τὴν ἐπὶ τῆς πέτρας σηπίην μιμεῖται. Ἐκεινὴ γάρ (καὶ σιωπῶ τὸν φυσικὸν λόγον οὐχ ὡς ἔξερσμα τὸ μέλαν δοχύμενον, ἀλλ' ἀκούσιον διαχρήστημα ρύνειν ἔξαιρην τῷ φόδῳ συστελλομένης καθεκτικῆς δυνάμεως, φ δὴ καὶ συμβεβηκότος τὸ ζῶον εἰς βοηθειαν χρῆται καὶ ἀποφυγὴν τῶν δεινῶν), ἐκεινη τοίνυν θέλουσα φεύγειν τοὺς θηρατὰς ἔξεμεν: δὲ μέλαν καὶ τὸν πόντων συγχέει, καὶ οὔτε ρέδηλ τὴν [P. 218] φυγαδείᾳ χρῆται. Κάκεινος συγχεῖν θέλω, τὰ πράγματα ὡς βοηθησόμενος πρὸς τὴν φυγὴν τὴν συγχύσει. Τοχάρων ἔξελθειν γένος παρασκευάζει, οἱ καὶ φανέντες τὴν γῆν πᾶσαν ἐκεινὴν ἐπέθεον ὡς ἐκέρδει συγκληθέντες. "Α τοινυν ἔκεινοι τὸ τηνιάδε τοὺς ἀνθρώπους ἔδρασαν, ιδιαν διπαιτεῖ σχολὴν πρὸς

B tempore versatus, repente nescio quid passus, ut vero plerique aiunt, audita promotione Michaelis fratris sui minoris in dignitatem magni domestici, incredibiliter offensus tam ipsi quam ei a quo is fuerat in istum evectus gradum, ad cogitationem valde vituperabilem et genere indignam suo applicat animum, consilium iniens transfigiendi ad sacerdotum. Quia vero tranquillo, ut tunc erant, rerum statu tuto atque impune id se facere posse despribat, quo ei ex sententia negotium succederet, sepiam hærentem petra sibi putavit imitandum. De hujus aquatice animantis natura breviter dicere non omitto, quod qui observarunt diligenter, tradunt non esse illi atramentum in potestate, quasi id sponte cum vult evomat, sed atrum istum liquorem piscis hujus visceribus conceptum excrementum ipsi 323 esse, quod ex contractis meta infirmi et formidolosi animalculi membris necessario effundatur. Astutus porro quasi cuidam ejus tribuitur, quod ipsam necessitatem velut vertens in consilium, ieta suffusione liquoris atri salutem plerumque sibi conficit, manus sic effugiens prensantium. Cum enim pisces inimicem sibi captantem sentit, evomit atramentum, et aquam in qua est, prius pellucidam, turbat obscuratque: atque in illis tenebris effugli viam invenit. Sic Andronicus Tarchaniota, ut secure ac sine impedimento deliberatum exequatur transfigium, turbare prius ac miscere omnia constituit, accitis in Romanas terras Tocharis, qui statim ad ostensem accurrentes prædam, magno numero intra fines imperii sunt visi. Quantum autem illi tunc cladis, et omnis generis injuriarum miseris illorum tractuum hominibus intulerint, proprii nec parvi operis argumentum esset, pro magnitudine atrocium malorum non litteris, sed lacrymis scribendi.

τὴν τῶν δεινῶν ἔξαγγελίαν, οὐ γράμμασιν, ἀλλὰ δά-
χρυστοῖς γηραιούμενα. πλὴν ὡς ἂν ὁ σφαλῶς εἴποι τις,
οὐχ ἥτε ταῦτα τῶν μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου προτέ-
ων σφαγῶν. Αὔτὸς δὲ τῇ τούτου συγχύσει προσδοη-
θούμενος ἀμα γνωτικὴν αὐτομολεῖ πρὸς τὸν πενθερὸν·
Οποίας γοῦν τῆς ἀναδογῆς ἐκεῖθεν εὐμοίρησε, πε-
ριτὸν ἦντος καὶ λέγειν, δύμας δὲ ὅλην ἐδίδου τὴν
μάχην ἀνάπτεσθαι. Καὶ γὰρ τέως δὲ δούκες τις ἰδίοις
ἀρκούμενος ἡσύχαζεν ἀναμένων, ἕστι δ' οὖ καὶ τὸν
ἴδιον τρόπον κατασκευάζων ἐπὶ τὰ τοῦ βασιλέως ἴπι-
τεῖσματα καὶ τὰ περὶ τὰ Ἰωάννινα παρασπῶν.
Ἐρεμεῖν δ' οὐκ ἦν δλῶς ἐκεῖνῳ ἀνδρὶ μάχαις χαλ-
ροντει καὶ πολέμοις, ἐξ ὧν κερδαλεῖν δεῖ ποτ' ἥλπι-
ζεν. Ηγάρ τοῦ εὐεργοῦ σχολὴ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἄργοῦ
ἀσχελίαν τὰ μεγιστα κατεργάζεται· ὡς γὰρ ἄργης
ψυχῆς καὶ κατεργάθυμημάνης τὸ ἐνεκαιρεῖν ἐν
κενοῖς, οὗτοι θερμῆς καὶ σπουδαῖς τὸ χωρεῖν δύστε
τοῖς πράγμασιν. Οὕτως δὲν ἐκεῖνος τῷ τότε τῆς αὐ-
τῆς πετρας καὶ στρατηγίας ὅλῃ τοῖς παραπέμπουσι
χρώμενος, οὐ πολεμῶν δέ τοις δόξοις τοῖς ἐναντίοις,
ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἐνεργεῖν διεγέρων καὶ τὸν ἀπάλα-
μονον.

Cæterum id dici sine mentiendi periculo breviter
potest: calamitatem vastitatemque ista occasione
buic importatam regioni nibilo mitiore, minusve
acerbam crudelitatem cedium, avaritiaque rapina-
rum ea suis, quæ aliquanto ante iisdem populis
irruptione Constantini Bulgari Tocharos secum
ducentis fuerat illata. Per hanc ille sibi ad finem
destinatum utilem confusionem rerum, ad socerum
una cum conjuge profugit. Ut autem exceptus ab
eo fuerit, et quis ipsi novi fractus hospitii consti-
terit, superfluum opinor nobis sit exsequi: illud
constat, quod ad nostram rem facit, submini-
stratum inde praetextum Joanni duci belli in nos
movendi. Eatenus enim ille suis contentus utcun-
que quiescebat occasionem exspectans: et quam-
quam erumperebat nonnunquam impatiens fœderum
animus, tentandis, cum aderat opportunitas, munici-
tionibus imperatoris: quo in genere quæ circa
Joannina sunt ad se attraxerat: tamen larvam
ad huc haud plane abjecerat; non ille quidem na-
tura talis ut in illa diu 324 simulatione teneri
posse speraretur. Quippe vasti pugnacisque vir-
animi, nibil nisi vim et bella spirans, ex quibus
auctorum sese fortunas, et lucris ingentibus di-
tandum confidebat. Porro viri strenui vel ipsum
otium, negotio remissi ac languidi, rebus peragen-
dis maximis efficacius est. Nam ut animæ desidias
ac negligentias est in vanis sibi placere, ac felicem
se putare complexu exsilium bonorum: sic acris
e contrario alique arrestæ ardenterque majoribus
usque inhiabundæ proprium est, prorumpere in
opus quavis occasione, ac nullam frusta offerri
movendarum rerum ansam sinere. Talis tunc erat
dux Joannes; ipsis illis quas furtim primum atten-
taret grassatiunculis et successibus modicis pro
fundamento ulteriorum utens: nec exspectans

A λα'. Ἐκστρατεία τοῦ δεσπότου Ἰωάννου σύναμα
χιλιάσι στροῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ τὰ τῆς
ἀνδραγαθίας τοῦ Ἰωάννου.

[P. 219] Ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλεὺς δεινοπαθῶν ἐπὶ^a
τούτοις δυνάμεις περασκευάζεται πλείους, πλῆθος
ῶσει τεσσαράκοντα σὸν τῷ ναυτικῷ χιλιάδων, ὡς
λέγεται, καὶ παραδοὺς τῷ δεσπότῃ πέμπει διὰ τα-
χέων ἐπὶ τὸν Ἰωάννην. Συνεκπέμπει δὲ ἐκεῖνῳ καὶ
ἄλλους πλείους τῶν λοχαγῶν καὶ ἐκ μεγιστάνων,
ῶν εἰς ἣν καὶ διὰ εἰχε δομέστικον τῆς τραπέζης. Ο
δὲ ἦν δὲ Καβαλλάριος Ἀλέξιος. ἀνήρ γεννάδας καὶ
ἀνδρικός, δε καὶ παρπηλαυσεν ὑστερον τοῦ πολέμου
τοξευθεὶς ἐν τῇ μάχῃ παρά του, κάκενφ μὲν κλέος,
ἴαντῷ δὲ πεσεν εὐχειῶς παρέσχεν οὐδὲ κάλλιστον
τοῖς νέοις πιπτειν πεσών. Ως γοῦν τὰς δυνάμεις πα-
ραλαβὼν δεσπότης πρὸς δύσιν ἥλαυνε θαρρῶν ταῖς
περασκευαῖς ὡς καὶ αὐτὸ κινήσων τὸ ἔδαφος, δ βα-
σιλεὺς καὶ λαὸν διὰ θαλάσσης διπλίζει, καὶ στόλον
ἐξαρτυσάμενος ἵκανὸν ἐκ πόλεως καὶ τῶν διουδή-
ποτε χωρῶν τε καὶ νεαρῶν, ὡς εἶναι ταὶς πάσαις
ναῦς μεχρας τε ἡμια καὶ ταχυναυτούσας τροῖς πρὸς
ταῖς ἑδομήκοντα, παραδοὺς ταῦτας τῷ πρωτοστρά-

tunc bellare cum hosti videretur; sed ex sua spe
ac commodo articulos occasionum captans; et non
minis admonens, sed agendo expergefaciens ad-
versarium indormientem rebus.

31. *Expeditio Joannis despote cum multorum millium
exercitu adversus Joannem ducom; et de hujus fa-
cinae insigni.*

Hæc ita erant: quibus cognitis indignatus impe-
rator, exercitum comparat ingentem; numero, ut
fertur, quasi quadraginta millium, navalibus in
eam summam comprehensis copiis. Et hoc tanto
apparatu tradito Joanni despote, vadere illum
confestim infestis signis in Joannem jubet. Misit
etiam cum eo plures alias tribunorum et magna-
tum, quorum unus erat, quem domesticum mense
habuit, Caballarius Alexius, vir generosus et fortis.
Hunc Mars hoc bello pignoratus est, sagitta in
prælio sublatum a quopiam ignoto, qui sibi gloriam,
hosti honestum funus peperit. Sic enim decus illi
contigit gloriose mortis ibi appetitæ, ubi cadere
juvenibus est honestissimum. Eum igitur succin-
ctus magnis hisce terrestribus copiis despota Joan-
nes tantis animis in Occidentem movit, ut 325 ter-
ram haud dubie se concussurum considere videretur,
destinavit imperator eodem quoque classem onera-
tamque superbissimo delectu, cum ex urbe tum ex
cunctis provinciis ac navalibus diligentissime habi-
to, ita ut numerus navium partim longarum partim
celerum ad tres et septuaginta ascenderet; quas
commendans protostratori Philanthropeno, jussit
eum cum ea classe oras legere Latinicarum regio-
num, infestasque habero, ac sicubi res ferret ex-
scendere incursionibusque urere, sic arbitratus
certius facilusque processuras ad spem plenæ vi-
ctoris belli universi rationes, si proprio impliciti
periculo Latini cogitare de mittendis Joanni auxi-

τορι Φιλανθρωπηνῷ καὶ αὐτὸν ἐκπέμπει, ταῖς Λατι-
τικῆς χώραις προστάσσων, εἴ ποι παρείκοι, προσ-
βάλλειν· οὕτω γὰρ μᾶλλον εὐδεῖν τὸν κατὰ γῆν
πόλεμον φέτο, εἰ ἔχοντες καθ' αὐτοὺς οἱ Λαττῖνοι τὸν
περὶ σφίσι φόδον τῆς πρὸς τὸν Ἰωάννην βοηθείας
ἀπόσχοιντο. Καὶ δὴ τὴν ταχίστην τῷ τόπῳ τῶν νέων
Πατρῶν ἐπιστάντος τοῦ δεσπότου ἐκπληξίς κατεῖχε
πάντας καὶ ταραχῇ. ὡς προσχωρεῖ, μὲν ἐντεῦθεν
ἔκεινῷ τάς χώρας, γνωσιμαχεῖ δὲ τὰ φρούρια ὡς
μικρὸν ἀντισχόντα, δσον ἀροσιώσασθαι τὴν πίστιν
τῷ Ἰωάννῃ, προδοῦναι μὴ ἐνεγκόντα τὴν ἔφοδον·
ποῦ γὰρ ἂν τις καὶ ἥλπισεν δὲ ἄλλου τινὸς τρόπου
καὶ μηχανῆς σώζεσθαι; δὲ μέντοι γε Ἰωάννης τοὺς
περὶ αὐτὸν καὶ μόνους ἔχων, τῷ πλήθει κατὰ πολὺ
λειπόμενος, ταῖς ἐπινοίξις ἐπεχείρει σώζεσθαι. "Οὐεν
καὶ νῦν μὲν ἔνθα, νῦν δὲ ἔκεισε προβανίνων, ὡς οἵον
τε ἦν, κατησφαλίζετο τὰ αὐτοῦ· τὸ γὰρ χωρεῖν εἰς
μάχην ἔν τι τῶν ἀδυνάτων ἐδόκει. 'Ἄλλ' οἱ τοῦ δε-
σπότου ἰχνηλατοῦντες οἷον ἔκεινον ἐπέτρεχον συνε-
χέστερον, προκαταλαμβάνοντες [P. 220] τόπους οὓς
αὐτὸν φόντο σώζεσθαι, δθεν καὶ τῷ ἀποχωρεῖν μὲν
προσῆγεν ἔκεινος, τῷ δὲ γε δειλίᾳ ἴμφανεν θαρ-
βαλεωτέρους ἑταίρους προσδάλλειν· τῷ γὰρ πλήθει
περιῆσαν, καὶ κατημέλουν διώκοντες. Ως δὲ κόρον

liis prohiberentur. Cum ergo velocissime despota Joannes in locum esset pervectus novarum Patrum, ingens ibi cunctos terror et consternatio turbavit, adeo ut ei passim pagi et oppida se dederent, arcium vero præsidia inter ancipiles sententias fluctuarent. Exigua nec longum, ut apparebat, valitura fidei Joanni datæ reverentia cohibente ab ipso ad primam statim irruptionem prodendo; nam ad extremum vitare se posse deditioñis necessitatem desperaverant, utique cum circumspicientibus cuncta, salutis alia via expedientæ ratio humanitus appareret nulla. Inter hæc Joannes ipse passim desertus a plerisque, nec alio jam sere quam familiarium domesticorum septus comitatu, arte atque ingenio supplere defectum opum et capiti ac summa rerum suarum quam posset optime consulere nitebatur, loca ex locis mutans, nusquam diu consistens, nunc hic, mox illic improviso apprendendo, conatus insequentium, quod poterat, frustrans. Nam manum conserere, et aleam jacere prælii, destitutum copiis, ultra omnem ut facultatem, ita cogitationem erat. Porro duces ac milites despota late per regionem sparsi ducem hostium ubi lateret omnibus vestigiis indagabant, scrutantes assidue loca cuncta quibus 326 eum abscondi vel exigua suspicio esse posset. Unde cum ille latebras subinde mutuans continue fugeret, trahebat post se hostes, ulterius sic semper in ejus ditionis sese promoventes intima: quos ille ipse manifestis deprehensus indiciois ducis sufficientis timor audacieores scilicet in eo invehendo faciebat, fretos utique qua clare prævalebant multitudine, nec magnopere formidandum quidquam arbitrantes ab eo qui viribus palam diffidens, spes

Α ἔκεινος ἐλάμβανε τῆς ἀποφυγῆς καὶ τὰ ἔξω προε-
υπόπτευεν ἥδη τῶν ἀπάντιων καταληφθέντων, ἔγνω φρουρίψεις ἐκυρών πιστεῦσαι, καὶ φέρων ἐκυρών ταῖς Ηά-
τραις δχυρῷ πόλει καὶ ἐκ νέου συστάσῃ δίδωσι καὶ
πιστεύει φυλαχθησόμενος. Καὶ δὲ μὲν καταφυγὴν δχυ-
ρῶν εὗρε τὰς Πάτρας, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν δεσπότην μα-
θόντες τὴν πόλιν κύκλῳ περικαθίζουσιν. Καὶ συγναὶ¹
πρὸς τοὺς ἐντὸς διαμηνύσεις ἐδένοντο τοῦ δεσπότου,
ἐκυτοῖς μὲν προνοεῖν τῶν βελτίστων, ἔκεινον δὲ πα-
ραδόντας σώζεσθαι μηδὲν ἀποχωρεῖν ἔκειθεν, μηδὲ
ἄλλοι δὲ που τραπέσθαι, μηδὲ φροντίσαι τὰ πέριξ κα-
οντα καὶ ἀγροὺς κατασκάπτοντα καὶ ἀμπελῶνας
τέμνοντα, καὶ τέλος καὶ αὐτοῖς ὡς πολεμοὶς χρώ-
μενον τέλεον ἀφανίζειν, καὶ δηπη καὶ δὲ χρονος προ-
βαλῆι. Ταῦτα τοῦ δεσπότου διαμηνύοντος ἔκεινοι, ή
Β ταῖς ἀληθείαις ή παρ' ἔκεινου προβιβαζόμενοι ἔνδον
δύτος, ἡπιας, τε ἀπελογοῦντο καὶ προσελιπταρουν
σφᾶς τῶν δρμῶν ἀνεῖναι, μετ' οὐ πολὺ προδοῦναι
καὶ τὸν Ἰωάννην καθυπισχυούμενοι. 'Ως γοῦν μεταξὺ²
χρόνος ἐτρίβετο, καὶ οἱ μὲν ἀναβολαῖς ἐναιώρουν τὴν
προδοσίαν, οἱ δὲ δσον οὕπω ἀνύσαι τὸ πάντας ήλπιζον,
ἐπιχειρεῖν τι τῶν συνήθων Ἐγρα δὲ Ἰωάννης. Καὶ
σκοπητέον ὡς ἀριστα. Νυκτὸς γάρ ἐστιν διαλογίας
διὰ τοῦ τελίους καταχαλάσσας, ὡς μηδὲ φωραθεῖη διὰ

salutis omnes in fuga reponeret. Ut autem satis
denique illum desultori erroris et fugæ infinitæ
tædium cepit, simulque cunctantium ab exteris
auxiliorum suspicatus conjectura causam, ab uni-
versis jam se sociis derelictum intellexit, arcii cui-
piam munitæ caput saluternque confidere decrevit.
Ergo se Patras conferens (prævalida hæc erat et
propugnaculis recens structis munitissima civitas)
eo se inclusit, idoneum id præsidium ratus cui
summam rerum et reliquias fortunæ in extremo
discrimine custodiendas recte crederet. At despota
Joannes qui tanquam indagine clausam feram ve-
nator undique vestigans nullum finem quærendi
Joannis ducis inque suam potestatem redigere co-
nandi faciebat, ubi cito cognovit Patris eum inclu-
sum, eo confessim exercitum rapiens corona urbem
circundedit, prono ad id usus studio ducum ac
militum, quos et ipsos bellū uno in capite patrandi
percupidos alacritate pelliciebat ad contendendum
mira ipsa non dubia vicinia præde, cui dudum
inhiaverant, quam suis utique jam manibus elabi
negabant posse. Crebris ante omnia colloquiis et
promissionibus tentati obsessorum ab obseruentibus
animi sunt. Proponebatur ipsis per subinde missos
pellax et quæstus conditio, paciendi sibi præter
incolumitatem securam, amplissima certissimaque
præmia, quæ promereri statim possent facilī de-
ditione unius hominis, causæ tot malorum vel in
præsens urgentium vel in futurum imminentium.
Sic enim certo haberent, nunquam inde abscessu-
ros, aut alio quovis respectu avertendos Romanos
nisi confecta re; nec interim parcituros, aut ulla
misericordia revocandos ab urendis tota regione
frugibus ac tectis, agris ac satis conculcanda cor-

στρατοπέδου βαδίζων, εδόνς τε μετασχηματίζεται καὶ χλειναν μὲν μέλαιναν περιτίθεται, κρατεῖ δὲ ἀνὴρ χείρας ἵππου δινῆρα, παὶ κατὰ θεράποντα μετασκευαστάμενος καθευδόντων περὶ μέσας νύκτας ἅπαν τὸ στρατόπεδον διεξήγει ἐρωτηματικῶς ἐκφωνῶν συχνάκις περὶ ἵππου δῆθεν ἀπολωλότος. Καὶ οἱ μὲν κατημέλουν, οἱ δὲ καὶ ἀπελογοῦντο ἔνδοθεν τῶν σκηνῶν μὴ ἰδεῖν τὸ σύνολον, ἔκεινον καὶ τὰ εἰς εὑρεσιν διψιλῆ καθευπισχυούμενον. Καὶ οὕτω λαθῶν τὰς ἀπάντων γνώσεις ἀπολύεται μὲν τοῦ 'Ρωμαϊκοῦ στρατοπέδου, ἐνσκευασθεὶς δὲ ἄμ' ἥψη, καὶ δὲ ἀδηλῶν τὰς Θήβας ἐν ἡμέραις μετρίαις καταλαβῶν, μηδενὸς τῶν αὐτοῦ εἰδότος (οὐδὲ γάρ οἱ ἔνδον Πατρῶν πλήν τῶν οἰκείων καὶ οἵς ἐπίστευεν ἔδεσαν, οἱ δὲ καὶ ἡφ' ἡμέραις ἔμελλον συσκιάζειν τὸ δρᾶμα τοῖς ἐν τῇ πόλει μὴ φαινομένου τοῦ Ἰωάννου), ἔκεις τοίνυν τὸν μέγαν κύριον καταλαμβάνει, δμωνυμοῦντά οἱ [P. 221] (Συριανῆνης γάρ κατὰ γλῶτταν ἀλέγετο), καὶ δὴ προ-

B

C

D

rumpendis, excidendis vineis, denique ipsis, si accipere oblata recusarent, tanquam hostibus inexorabiliter infensis, omni belli olade perdendis, quantumcumque 327 ad id perficiendum patientia opus esset. Nam sibi abundare otium, et unice vacare soluto curis aliis, quantumlibet spatium in ea obsidione consumere. Talia denuntianti despota Patrenses sive vere sinceraque mentis propriæ sententia, sive ita faciendum suggestente, quem intus secum habebant, Joanne duce, mansueta modeste que respondebant; excusantes, maturam in præsenti rem non esse; suppliciter orantes remitti tantisper oppugnationis impetus; magnum brevis moræ pretium fore; nam se interim confirmatis viribus, ubi præsidio, quod impositum cervicibus perferrent, eluctando satis possent, omnia que poscentur effecturos et Joannem in suam redactum potestatem tradituros. Auditæ preces sunt. Vis suspenditur; fides exspectatur promissorum. Longum in his tempus abit, hinc Patrensisbus in artificio quod prodesse cooperat, gnariter perstantibus, inde Romanis spe sibi vana victoriæ proximæ blandientibus. Hoc articulo rerum tentandum aliquid magnum dux Joannes constituit, adhibita in consilium, præter ipsi familiarem innatamque audaciam, extrema necessitate rerum suarum ultimo jam in discrimine pendentium: noctu per fidos paucos, juratos arcane factum habituros, demitti se curavit funibus per murum, veste ante mutata, ne posset agnoscii. Tum ut erat sago nigro in famuli speciem larvatus, equi habenas manu tenens, nocte concubia dormentibus cunctis, per media transit castra, identidem inquirens supplici clamore, si qui sciret quo abiisset sibi elapsus equus domini, monstrare ne gravaretur: magnam indicii mercedem fore. Sic euntem si qui vigiles videbant, procedere sinebant, nihil suspicati: alii abditi tabernaculis quos somnus ab audiendo non arceret, negligenter redditæ intus voce respondebant negantes equum sibi visum. In hunc modum

PATROL. Gr. CXLIII.

A λιπαρεῖ βοηθεῖν, εἰς πίστιν δὲ τῶν σπουδῶν ἑαυτοῖς καὶ κῆδος ἐτίθει γενέσθαι, ὡς λαθεῖν ἐκεῖνον γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρί. Οὐ δὲ μέγας κύριος Ἱωάννης τα καθ' αὐτὸν μὲν παρητεῖτο, ὡς μηδ' εἶναι οἱ δυνατὸν ἐπὶ συζυγίᾳ καταληφθῆναι ἀσθενεῖ γε δοτεὶ καὶ ποδάρηρος δεινῆ προσπαλαίσονται, ἀδελφὸν δὲ οἱ εἶναι τὸν παῖδα Γουλιελμον, δν καὶ εἰς κῆδος οἷον ἑκένος προύτειν καὶ λίαν χρήσιμον παρεδείκνυ. Ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ κήδους καὶ ὑστερὸν ἐλεγε τελεσθήσεσθαι τῶν συναλλαγμάτων κειμένων, δ δὴ καὶ γέγονος τότε δὲ τριακοσίους καθαλλαρίους δοὺς αὐτῷ, ή καὶ πλείους, ὡς λέγεται, ἐξ αὐτῆς ἀποτέμπει, ἀνδρας ἀρετικὸς καὶ πολλῶν τινων καθυπερτεροῦντας. Οὓς λαθῶν καὶ τοῖς αὐτοῦ προσμίκας διὰ ταχέων, ὡς μηδενὶ φωραθεῖη, καιρὸν ἐπιτηρήσας ἐμπίπτει τῶν πραγμάτων μὴ αἰσθομένοις μηδὲ τι προσδοχῶσιν, ἀλλ' ἐν ἀνέσει παντοὶ διάγουσι λογισμῶν, ὡς ἔνδον ἐγκεκλεισμένου. Τέως δὲ ὡς εἰσ-

B impune trajectis quam late patebant castris Romanis universis, sub auroram per vias occultas contendit Thebas versus, quo paucis diebus inexpectatissimus pervenit. Qui enim ibi quidquam præmoneri de 328 ejus adventu potuisse, quem ne Patrenses quidem Patris excessisse adhuc noverant, paucis illis domesticorum factum, cuius soli erant consciæ, silentii quod sancte promiserant sive summa celantibus. et prout convenerat Joannis absentiam tegentibus artificio facile avertente curiosas suspiciones sollicitæ præsertim et alio attenta tali statu civitatis. At Joannes magnum Thebis dominum invenit sibi cognominem: Syrioannes quippe linga illic usitata vocabatur. Hunc 'adiens insimis precibus orat ut sibi auxilietur, oblata in pignus fœderis propria filia ipsi nuptura. Ad ea magnus dominus Joannes negabat se aptum nuptiis, quippe cum malis desperati remedii aliis, tum incurabili præsertim conflictatum podagra. Sed fratrem sibi esse adolescentem Gulielmum, quem in istam affinitatem sibi valde probatam et utrimque judicatum utilem offerret. « Verum hæc, » inquit, « jam nunc inter nos conventa suo videlicet curabuntur tempore, » prout est revera factum, istis deinde rite celebratis nuptiis: « nunc ut quod instat prævertamus, accipe a me auxilia quæ postulas. » Datisque illi caballariis trecentis, aut, ut quidam asserunt, pluribus, eum continuo dimisit. Erant hi bellatores lectissimi omnes, plurimumque instar singuli. Hos suis admistos summa celeritate parique silentio, ne ullo sensu rei quæ parabatur hostes admonerentur, castris ad Patras positis admovens, in ea opportuno captato tempore totis viribus irrumpit. Omnim horum prorsus ignari Romani erant nihil tum minus quam tale quidpiam expectantes. Quin, ut in supina securitate fieri amat, in omnis se generis remissiones relaxaverant, curas solvente cunctas opinione, cui ut certissimæ acquiescentes persuasissimum habebant Joannem utique ducem a quo uno metuere

βάλλει ποτὲ στρατὸς ἀκούσαντες σχεδὸν ἐπαράχθη· Α σαν, ἄγνοούντες τὸ δρᾶμα. Τότε τοῖνυν συμμίκαντες θύεν μὲν οἱ περὶ τὸν Ῥιμψᾶν Ήρωταί, πολὺ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ οἱ περὶ τὸν δεσπότην κράτιστοι, ἐκεῖθεν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην Ἰταλοὶ καὶ οἱ αὐτοῦ πολλοὶ γε ὄντες καὶ μάχιμοι συνερήγγυντο. Καὶ συμπεσόντες δλίγοι πλειοὺς ἐνίκαν. Οἱ μὲν γὰρ τῇ κατ' αὐτοὺς συντάξει θαρροῦντες ἀκμῆτες ὄντες καὶ ἔξ αὐτῆς ἔτοιμοι προσβαλεῖν κατὰ τρόπον ἐνέπιπτον· οἱ δὲ τοῦτο μὲν τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταμαλαγέντες, τοῦτο δὲ καὶ πλήθος σύμμικτον ὄντες, ἐν οἷς ἀνάργη καὶ τινας καὶ παρὰ τὸ χρέων δρῆσθεν, ἀτάκτως καὶ ὡς οὐ σφίσι θαρροῦντες ἐμάχοντο. Καὶ τέλος τῆς πρώτης φάλαγγος ἐκλιυθείσης αἱ κατόπιν ἐν οὐ προσηκούσαις δειλίαις ἤσαν, καὶ συνεταράσσοντο καθ' αὐτοὺς θορυβούμενοι, καὶ μικρὸν ὀπίσθιοποδοῦντες τέλος εἰς φυγὴν ἔβλεψαν, καὶ τὸν πρότερον δὲ πιῶν κατηπόδει, κακενιψ ἄλλος προσπέπαιε, καὶ οὕτω συγχυθέντες ἀπεδόντο μὲν τὰ δπλα, ἀπέλυν δὲ τοὺς Ἱππους, καὶ μόνοις ποσὶν ἐθάρρουν τὸ σώζεσθαι, πολλὰ τοῦ δεσπότου τὸ μὲν συνισῶντος εἰς θάρρος, τὸ δὲ ἀπειλοῦντος, ἔστι δὲ οὐ γε καὶ παροτρύνοντος.

aliquid tolerant, conclusum teneriarce, quam arctissima 320 ipsi undique obsidione circumgingerent. Ad primam igitur impressionem re videlicet inopinatissima perculti turbatique nostri omnes sunt: steterunt tamen in armis Persæ sub Rimsane, magna pars Romani exercitus, in primis vero Joannes despota cum fortissimis suorum. In hos inventus dux Joannes cum suis Italis, plurimis et ipsis manuque promptissimis, prælium commisit acre ac cruentum, quo Romani ab Italib plures a paucioribus plane victi sunt. Nam hi confirmatis animis, ordine servato, fortes ipsi exercitatique congressibus bellicis, parati re provisa, disciplina industria que vim admissentes ineluctabilem ruebant in adversos. Illi primum casus novitate attoniti, deinde ut vulgus e vario mistum genere male coharentes, nec ita lecti omnes ut non inter fortes ignavi quidam horrore periculi trementes incomposite pugnarent et diffisi præsentibus tutiora circumspicerent, succubuerunt ad extremum. Porro ista phalange priore dissipata fractaque, qui retro in subsidiis stabant, pudendo correpti metu, confusam et tumultuabundam utcunque objicientes aciem, statim pedes retulerunt, initio cum quadam ordinis cura, mox effuso temere quoquoversum impetu trudentes invicem incurrentesque in sese mutuo, dum prævertere præcedentem posterior studet. Denique jam confusione prævalente pro se quisque arma exuere, equos dimittere, pedibus salutem querere, despota quidem revocante ad officium, hortante, increpante, minas ubi cætera non profuerant addente, postremo corripiente manu quosdam et in hostem vertente. Frustra omnia: inclinata semel, ut poete quis dixerit, pugna, metu videlicet lymphati ne sentire quidem voces despotæ, nedum curare videbantur, ad sibi privatim 330 consulendum sollici-

τοῦ ἐκλινθη δὲ μάχη, εἶπεν ἀν τις ποιητικῶς, καὶ τῶν τοῦ δεσπότου φωνῶν ἡλόγουν, περὶ ἕκαστου τετρεματῶν ἔκαστος, "Οοντο γὰρ μὴ τριακυσίους ἢ καὶ τοτῶν διπλασίους ἢ καὶ πλείονας εἶναι· ἀλλὰ τῷ κατὰ σφᾶς πλήθει τὸ πλήθος τῶν ἀντιπάλων [P. 222] ὅριζον, ὃς οὐδὲ ὅφρησάντων, εἰ μή γε καὶ αὐτοὶ πλείους ὄντες τοῖς τόσοις ἐπήσαν. Τότε καὶ δεσπότης ἀποκαραδοκήσας τρέπει τε χαλιγοὺς καὶ τὸν ἥππον ἀνιείς κατὰ κράτος φεύγει. Κάντεῦθεν ἦν βλέπειν ἄλλους μὲν πίποντας, ἄλλους δὲ φεύγοντας, τοὺς δὲ θάρμοις κρυπτομένους καὶ πρὸς τὸ σώζεσθαι ἰκτεύειν ἔτοιμους ὄντας, ἄλλους δὲ ἀπορρήγιας καὶ πέτρας καταλαμβάνοντας, ἄλλους δὲ αὐθις ἀπαγομένους, δρόσους δὲ λίχνη χειρὶ ἐκείνων καὶ πρὸς τὸ σφάττειν ἀπότομος τῷ μεταβόλῳ τῆς τύχης μαλασσομένη παρὰ τὸ δόξαν σφίσιν ἐφείδετο. Ήσσι δὲ μοίσα ἦν δλεθρος, σώμασι, χρήμασιν, δπλοις, ἵπποις, αὐτοῖς ἀνδράμασι· τὸ γὰρ δμογνες μὴ διδλού ἐπειθε σφάττειν, τὸ δὲ γυμνοῦν τὸν ἀλόντα ὡς διδυμάτων πᾶσιν ἐπ' ἴσης ἦν. Τέλος φευγόντων ταῖς φορηταῖς οἰκλαις ἐπιθέμνοι τῶν μεγιστάνων καὶ αὐτοῦ γε τοῦ δεσπότου πολὺν ἔξεφόρουν τὸν πλοῦ-

tudine unice omnium versa. Putabant enim non trecentos aut duplo triplove plures, sed plures pari saltem, forte superiore ipsis numero hostes instare victores: quomodo enim nisi multitudinis sibi consciū majoritatem exercitū invaderent? Eatenus sustinuerat despota belli sortem exspectans: tunc tandem desperatis haud dubie rebus, versis equi habenis in fugam se quam effusissimam averlit. Hinc jam miserabilis facies campi. Videres ibi alios cadentes, alios fugientes, quosdam se abdentes inter ramos arbustorum, paratos tendere supplices manus; tutiores alios latebras in præruptis petrarum fissuris querere; non paucos in servitutem trahi, quibus videlicet præster spem parcerent crudelis licet illæ ac in cædes promptæ manus, satiate sæviendi, aut emolliente quodam miserationis humanæ sensu in tam subita conversione fortunæ. Fatale autem ingruerat exitium cunctis pariter rebus, corporibus, pecuniis, armis, equis, vestibus ipsis miserorum, quibus si forte commendatis communione generis condonaret vitam misericors humanitas Victoris, a spoliandis tamen iisdem nihil avaritiam tempus suum nactam avertebat. Itaque passim congestarum avida spoliatione vestium magni et invicem fere pares unicuique Italorum acervi constabant. His in campo gestis, rapacitas in stativa desolata fuga exercitus incubuit. Tabernacula portatilesque domos illic proceræ Romani militantes, despotaque in primis, pro copia cujusque magnifice instructas habuerant. In has prædatores versi multum inde divitiarum exportarunt. Pocula enim illæ, qualibus principes utuntur, exquisitam supellectilem, arma, equos, alia instrumenta usus familiaris, totumque illum speciose delicatum apparatus superbæ regiæque luxuriae converrantes exhauserant, avara usque ad pulvisculum diligentia,

τον ἐκπώματα γάρ ἔκεινα καὶ ἔπιπλα καὶ δπλα καὶ ίππους καὶ θεραπείαν ἀλλην χλιδώσαν τρυφῆς ἔξεκτον, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιπόδων μυώπων, πλεῖστα παρακερδαίνοντες· καὶ τηνικάδε οἱ τότε ἔδειξαν προφανῶς τὸ τοῦ Ἀντισθένους ἀληθινόν· φησι γάρ ἔκεινος πάντ' εὔχεσθαι τὰ καλὰ τοῖς ἔχθροῖς πλὴν συνέστειας, ὡς πάνθ οἴδα τε παρὰ τούτοις γενέσθαι, ἢν σύνεστιν ἔχοιεν. Ἐδηλωσαν δὲ καὶ τὸ τῆς εὑδουλίας χρῆμα τοῖς ἀντικούσι καὶ μᾶλλον χρήσιμον· χαλιγδαῖς γάρ τόσας ὡς καὶ εἰς μυριάδας πεσοῦσθαι ἐν παρεστήσατο βούλευμα, καὶ οἱ χθές πλουτοῦντες καὶ τρυφῶντες τοις πλήθεσσι σῆμερον ταπεινοὶ τε καὶ πενιχροὶ, ἀνταγωνισαμένης τῆς ἀδουλίας. Ἀρχοντα γάρ χρὴ πειρᾶσθαι καὶ κινδυνεύοντα ὡς ή νικήσοντα ἡ εὐκλεῶς πεσούμενον. Κατὰ τί γάρ καὶ ἄρχοι, εἰ μή γ προμηθοῖτο τῶν ἀλλων, διὰν ἄρχειν ἐτάχθῃ; Καὶ σκοποὶ μὲν οὐκ ἀγεύθυνος, εἰ μή προείποι καὶ προυλάξηται, ἄρχων δ' ἀγεύθυνον πάντως, εἰ μή προκινδυνεύοι ὃν ἐτάχθῃ σκοπός; Οὐδενοῦν, οὖτ' πολλοῦ γε καὶ δεῖ.

Οὕτω μήν οὖν παραλόγου τῆς τύχης συμβάσης καὶ τῶν ὑπολειμμάτων κατεπεπτηχότων, ἀνείσα τὸ πτερὸν ἡ φῆμη θεύς οὐσα, ὡς λέγεται, πειραγγέλλει τὸ δυ-

331 siquidem ipsos quoque aculeos calcarium sedulo colligentes apponebant lucro, tali successu demonstrante manifeste quam prudens votum fuerit Antisthenis omnia hostibus optantis bona præter mentem: nam cui consilium defuerit, ejus thesauri quantivis in pradam sapientiori cedent. In millia bellatorum toties multiplicata ut myriadem non unam conflarent, ita evertit afflitque momento consilium hominis unius, et tot illi ac tanti ex heri opulentis et copia rerum usque ad luxum et delicias circumfluentibus hodie humiles, egentes, vagi palmas porrigerent, non mendicitate magis quam professione dedecoris proprii, quos sua ipsorum socordia debellasset. Nimirum ducem exercitus fortem quidem et vitam quoque ac sanguinem pro gloria victoriar pacisci certum, sed præterea vigilem ac futuri providum esse oportet, semperque acri solertia intentum, ne quis inopinatus ingruat casus. Id enim officii omnis præfectura, maxime autem militaris, sustinet. Ad hoc, inquam, tales in summo collocantur, ut longe prospiciant. An enim speculator in culpa est qui non præviderit, non præindiacerit perniciem ingruentem cuius observando appulsi constitutus in specula fuerit: dux habebitur innocens, qui non præscierit, non præcaverit insidias, furtivosque impetus sagacitate præoccupans, mature obvians averterit, quod potissimum ut faciat in id evectus fastigium est? Non profecto. Minime id, inquam; nec de hoc quisquam qui sapiat dubitaverit.

Ceterum ut hunc inopinatissimum casum strenue, ut solet, in omnes late partes fama vulgavit, varios in variis repens nuntius excitavit animorum motus. Multos gravi dolore affecit; non paucos usque ad stuporem perculit; quibusdam lassus accidit, et

A σχερὲς ἔκεινο καὶ ἀπροσδόκητον σύμβαμα, πολλοῖς μὲν εἰς λύπην ἄλλοις δὲ καὶ εἰς ἔκπληξιν, τοῖς δ' εἰς κατάγελων, οὓς δὴ καναρρονεῖν ἔπειθε τῶν μηκέτ' δυτῶν καὶ τοῖς λειπομένοις προσεπιτίθεσθαι. Ἀκούσαντες γάρ τὸ περὶ τὸν Εύριπον ναυτικὸν, οἵ δὴ καὶ εἰς τριάκοντα [225] ναῦς δ στόλος διλίγου δέοντος ἔκηρτύνετο, κατεθόρδουν τῶν ἐπὶ δίς καὶ τρὶς πλειστων. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς γε ναυτνλησάμενοι κατὰ τὸν βασιλεὺον στόλον ἔξωρμων ναυλοχοῦντος περὶ που τὴν Δημητριάδα, ὡς αὐτίκα φανέντες αἰρήσοντες. Καὶ διμή δριμήσαντες ἔφασαν, τῇ παραυτικᾳ τόλμῃ καὶ μόνῃ ἀραρτώς ἐλπίζοντες καταπληξεῖς τοῖς πρὸ τοῦ κατεπτηχότας σφάλμασιν. Ἐφῆπται δ' ἄρα καὶ τούτοις παρὰ μικρὸν οὐ μικρὸς κίνδυνος. Τοῦτ' ἀγγελθὲν τῷ δεοπότῃ διάγοντι κατὰ τὴν Δριμιάνην, ἥ καὶ μᾶλλον τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ ἀλόνοντι τοσούτου συμβάντος πράγματος, ἀνέζεστ τε τὰς τῆς ψυχῆς δρμάς καὶ διπεριπάθηστ δείσας περὶ τῷ στόλῳ, εἰ τοσούτου γεγονότος μὴ ἐμπληθῇ τὸ μοιρίδιον, ἀλλὰ καὶ πέρα τῶν γεγονότων προέλθοι. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς δυοῖν ἡμερών διάστημα δῆλης καὶ μόνης μιᾶς ποιεῖται νυκτός, καὶ τὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ συναθροίσας ἐγκαταλείμματα, παραλαβὼν σὺν αὐτῷ, τῇ Δημη-

332 risum nostro ludibrio movit. Denique non defuerunt qui ex metu, quo prius tenebantur Romanæ potentie, in contemptum transirent, et præcipuum copiarum imperii robur excisum dilapsumque gratulantes, delendarum quoque reliquiarum impetum caperent. Nam Latina classis qua ad Euripum stabat, navium paulo minus triginta, sic animis aucta est audita nostri terrestris exercitus clade, ut non dubitaret triplo numerosiorem imperatoris navalem exercitum, stationem tunc circa Demetriadiem habentem, incursu repente aggredi. Inspirabat alacritatem in audax consilium certa fiducia pari fortuna utendi maritimo quoque prælio. Persuaserantque sibi, si perculsis incommode terrestri et recenti clade territis infesti supervenient, specie ipsa sui præsentique occursu debellaturos, potiturosque mox navibus, portu præsentim inclusis et per angustias explicare sese in navalem aciem non valentibus. Et parum abfuit quin spei compotes fierent, momentoque ingens periculum summæ illic rerum fuit. Cujus cum esset raptim indicium perlatum ad Joannem despotam in locum cui nomen Drimianis fuga receptum, in quanquam plenus clavis et pudore mortoreque confusus, excitavit sese tamen, haud molles admoveente stimulos justo metu, ne si novus iste quoque succederet ad votum hostium conatus, non solum accepto jam incommodo fatalis cumulus adderetur, sed ulterius quoque usque in irreparabilem imperii ruinam damni perniciis excederet. Quid enim timeri mitius poterat, si classis, sola tunc pars virium Romanis salva, deleretur? Hac sollicitudine instinctus ex effugio illo ac latebris erupit suis; et quod Drimianum ac Demetriadiem intererat iter bidui una nocte pervolans, raptis secum, quas

τριάδι ἑφτατεται, καὶ τὸν στόλον ἐν χοῷ κινόνου Α φωνῶν τε καὶ ποτνιώμενος, καὶ ὡς αὐτὸς δὲσποτὴς εἶη καὶ προσδοηθεὶν ἔχοι, καὶ δὲ καιρὸς ἀνακλιθῆναι σφίσι σφέλμα, εἰ μόνον προσήγοιεν. Ὡργή τε χειρὸς ἔξαθεν τοῖς ἀντὸς, καὶ προθυμίας παρεῖχε σύμβολα, [P. 224] ὡς ἐντεῦθεν πέμψων βοήθειαν. Οἱ δὲ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἡνδρίζοντο, καὶ δίκην ἄγριων σῶν κατεσφράττοντο. Ὁ δὲ ταῖς παρατυχοῦσιν ἀλιστιν ἀλιμῆτα λαὸν προσέπεμπε καὶ προσεπεδοῦσι, καὶ φῶντας καὶ σχῆμασι πρὸς ἄμυναν παρεκάλι, ἐφ' ϕ μὴ σφαλεῖν καὶ τὰ ἔκει. Οἱ δὲ ἐπὶ ἔροῦ ἔκεινοις δὲ κινδυνοῖς Ἰστατο, ἐλλῶς ἔγνω παραπλεῖν καὶ θερμῶς ἵετεύειν αὐτῷ δὴ τῷ ταπεινῷ σχῆματι ἐκ γὰρ τῆς δεινῆς ἐκατέρωθεν ἀντιστάσεως πολλοὶ τῶν πιπτόντων [P. 225] ἦσαν, καὶ θάλασσα βίεν αἴματι.

B λβ. Ὄπως κατὰ θάλασσαν δὲ πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς νικᾶ τοὺς Ἰταλοὺς κατὰ κράτος. συνεργοῦντος ἔξαθεν καὶ τοῦ δεσπότου Ἰωάννου.

[P. 225] Ἶηδη δὲ καὶ ἡ πρωτοτακτοῦσα κατειδιδότητο ναῦς καὶ ἡδη τοῖς ἔχθροῖς ἀπῆγετο, ἐν δὲ τῶν νηῶν ἔχαρχος ἦν καὶ αἱ βασιλικαὶ σημαῖαι καὶ οἱ τῶν μαχαίρων ἀνδρῶν πρόκριτοι. Καὶ τὰ

colligere potuerat, reliquiis exercitus terrestris, extremo jam discrimine periclitantem Romanam ibi reperit classem. Apparebant ab alto expeditæ ad invadendum prælium hostiles naves ordinatae seriatim. Stabant ex adverso Romanæ productis in decadis 333 versibus, acie per multiplices ordines profunda; cujus quæ frons erat decas prima committere jam cœperat, excipiens primum impetum irruentium vi summa Latinorum. In his decem nostris princeps erat ipsa præatoria, qua vehebatur Philanthropenus protostrator, unde erectum prominebat de more alte conspicuum sceptrum imperii. Ea expedito ante omnes proculsu miscuerat se hostibus strenueque dimicabat, imitantibus pro virili novem cæteris. Verum cum in unam illam extra ordinem evectam undique Latini corientes contibus pro se quisque vehementissimis irrumperent, non sustinuit vim atrocem ad extremum, admisitque victores, qui eluctati constantiam resistentium fortissime nostrorum, trucidantes adversos, dejicientes obvios, miserabilem ediderunt stragem. Tunc multos absumpsit confosso gladius, multos hausit in aquam delapsos mare. Alii tamen adhuc, licet semineces vulneribus, ad finem usque resistebant. Protocstratorem ipsum multis petierunt telis, quæ quoniā perferrere iotum in corpus nequibant valida ubique protectum armatura, gladiis per rimas et commissuras armorum insinuatis sæve illum excarnificabant per intimā fodiētes. Id vero animadversum ab aliarum militibus navium, acerrimis et ipsarum insultibus laborantium, fregit denique pertinacem in id loci constantianæ, tristi et immadicabili injecta ex desperatione formidine, quando apparuit e littore despota manus tendens, ac supplici clamore vociferans, sta-

C

rent adhuc animis: en adesse sese despotam auxilia ferentem; occasionem adesse reponendæ hostibus cladi nuperæ, si paulum modo conniterentur. Hoc loquens vultu, oculis, manuum protensione commonebat, e terra intuens in navibus pugnantes, nutu, gestu, omni præterea significatione indicans adducere se auxilium prævalidum mox moxque adfuturum. Id enimvero plurimum valuit. Nostri milites a nota 334 facie ac voce novis receptis animis, instar aprorum, qui circumventi venabiles in ipsa morte dirum fendent, haud impune trucidabantur. Interim iis subsidio despota, pectoris forte naviculis repertis, lectos bellatorum manipulos submittere; vocibus pariter et signis procul, ut cœperat, animare; concitare in ultionem, admonere ultimum id tempus fore servandæ Romanæ rei, haud dubie peritura, si offensioni terrestri clades maritima superveniat. Hæc ardentissime agens licet, parum proficiebat: intendebatur enim periculum, et parum a conclamata pernicies aberat. Ille conspicatus magis magisque Romanos cadere, congerminari cædes, coacervari cædavera suorum, decoloratum croore pontum, inelegitabili vi ruere victores, aliunde jam ratus auxilium querendum, Dei opem veniamque ardenter invocat quam demississimo habitu supplex, non frustra, ut mox videbitur.

32. *Ut mari protostrator Philanthropenus Italos viscerit, adjuvante a terra despota Joanne.*

Jam præatoria nostra expugnata vi hostium ab ipsis abducebatur, et in ea universæ classis præfectus, imperatoria insignia, ipsumque adeo robur nostræ militiæ navalis, lectissimi fortissimique bellatores, quando, ut dictum est, novam addendi

τὰς προθυμίας ἐκείνων ἐπαύξων βιπτεῖ κατὰ γῆς τὴν καλύπταν τῆς κεφαλῆς, καὶ κόνιν πάττεται, καὶ δάκρυσιν ἴκτεύει λίαν ἐλεεινῶς μὴ καταπροέσθαι τῶν συμβόλων ἀπαγομένων. Οὕτω τὰ πολλὰ καταλιτανεύων καὶ λόγοις καὶ σχῆμασι καὶ τῷ τοῦ τρόπου ταπεινῷ, πολλούς τε προσεπιδάλλων τοῖς ἔξωθεν ὡς ἀναπληροῦσθαι τοὺς λείποντας, ἀνήγειρέ τε τοὺς μαχομένους καὶ παρεθάρβυνε, καὶ ἀναισθῆτουν πλεοντες, καρτερικοὶ τινες καὶ παρὰ τὸ δέον φαινόμενοι. Καὶ τέλος περιγίνονται τῶν ἔχρων σὺν πόνῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ· καὶ δὴ δυοῖν ἥ καὶ τριῶν ἀποδρασασῶν αἱ λοιπαὶ κατὰ χράτος ἀλίσκονται· καὶ οἱ μὲν σφαγέντες πεσόντες εἰς θάλασσαν ἀπεπνίγοντο, ἵχθυς μᾶλλον ἥ ἀλόχοις καὶ τέκνοις ἡσαν φίλτατοι· οἱ δὲ ἄλλοι συγχλεισθέντες γαστέρι νῆδες ἰδιαὶ ἔκστοι πρὸς τὴν πόλιν ἀνήγοντο δελασίοι, μικρὸν δῆτην παραμυθίαν ἐπὶ τοῖς προλαβόντοι δεινοῖς τοῖς σφαλεῖσθαι θέμενοι. Ό δὲ δεσπότης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ γυμνοὶ τῶν ἀπάντων ὄντες, προσβαλόντες τῷ

victis animi rationem ineundam ratus despota tegmen capitis in terram abiecit, pulvere se aspergit; et quo habitu numinis opem imploraverat, in eodem perseverans vehementissime cum miserabilibus lacrymis milites orabat, ultimum prohiberent ab imperio dedecus, Augusta signane impune abduci, ne triumphari ab hostibus sinerent. Talia diu lamentabiliter ingeminans, demissioneque ac supplici gestu obtutuque vocem adjuvans, nec segnius continuo submittens recentes laborantibus, quae opportune subvenirent, fortium virorum manus, unde cæsorum damna supplerentur, robur audaciamque pugnantibus immisit excitavitque animos, ut jam supra vires conniterentur, projicerentque se in tela hostilia cæco quidam impetu. Ardor erat in mortem ruentium, quem amentum ac rationis impotem diceret. Nec minori opus erat tali articulo desperatarum rerum. Sic pene 335 victores a jam perculis superati tandem sunt, sudore quidem multo cruroreque: sed tanti decus fuit conversæ e discrimine ultimo publicæ fortunæ in successum tantum, ut duabus tribusve tantummodo elapsis reliquæ omnes expugnatæ Latinorum naves a Romanis caperentur, plerisque vectorum lapsis aut projectis in mare, ubi gaudium epulo saginaque sui maximum piscibus dederunt, quantum scilicet allatuos sese conjugibus et liberis triumphali domum reditu speraverant. Alii Latini

A' Αχριδῶν Κεραμέδη, θέα δυτικῶν ἐλεεινῆς καὶ δακρύων ἀξία, περιστέλλονται τε ὡς εἰκὼς παρ' ἐκείνου τοῖς ιδρεῖσι, καὶ ὡς οἰδί τε θεραπεύονται. Τότε δὲ περπαθῆσας καὶ ὁ δεσπότης καὶ περιαλγήσας τῇ συμφορῇ, δεσπόσυνον τρόπον φεύγων ὅσον ἐκ τῶν συμβόλων δ δουλείας ἐντὸς παρὰ μικρὸν κινδυνεύσας ἀλθεῖν ἥ καὶ ἀλθών τὸ γε μέρος τῶν ἄλλων καὶ τῆς συνόλης δυνάμεως, σύμβολά τε τῆς δεσποτείας ἔκεινα, [P. 228] δσα ἐν καλύπτρᾳ καὶ ὑποδήμασι καὶ γένεν ἐφεστρίσιν ἵππων καὶ χαλινοῖς καὶ τῇ ἐκ πορφύρας ὑπογραφῇ, ἀποτίθεται, οὕτω δικαιώσας δφθῆναι τῷ βασιλεῖ, οὐκ οἶδα κατὰ λύπην σφετέραν ἥ καὶ τὴν ἐκείνου ἐκμελίξιν· ἄλλοις δὲ κοινοῖς καὶ καλύπτρῃ ἐξ ἑρώων καταστολισθείς, οὕτως ἡσεν εἰς τὸ πρόσω τῷ βασιλεῖ ἐμφανισθησόμενος. Καὶ γένεν ἐμφανισθείς τὸ πολὺ τῆς δργῆς καταπαύει τῇ τῶν συμβόλων ἀπαμφίσει, καὶ μάνης τῆς θέας δόξας ἐλεεινὸς τῷ πρὸ τοῦ ὠργισμένῳ τῷ μέγιστα.

B superstites intra naveis quique suas diligentie custodia servati deductique in urbem sua miseria gratum infensis spectaculum fuerunt, qualicunque solatio præcedentis cladis. At despota cum suis spoliati omnibus quæ habuerant, ad Achrideusem Cerameam pervenerunt, miserabili prorsus et digna lacrymis specie. Ille nudos et omnium egenos vestivit recreavitque, quantum pro præsenti copia humanissime potuit. Hinc jam sensu pudoreque offensionis tantæ ac tam insolito ictu adversæ fortunæ fractus animo despota insignia istius tituli abjecit indignum iis sese reputans, qui modo in tam propinquo servitutis periculo fuisset, a qua non suæ illum opes aut virtus, sed casus et fuga liberassent. Quare, iis quæ usurpare prius erat solitus in capitis tegmine, in calceis, in phaleris et frenis equestribus, in rubra subscriptione, symbola despotice potestatis, deinceps abstinentis, sic imperatori se sistit, haud scio an magis testando proprio dolori, an iræ illius deliniendæ. Et hoc quidem ipsi ex voto contigit. Videns enim eum Augustus in communii vestitu, privatoque ex lana pileo, multum de indignatione, quam audita exercitus clades in ejus 336 animo excitaverat maximam, remisit; commovente vicissim ista humili specie misericordiam in fratre, viri tanti, subita conversione sortis et tanta gloria dejecti.

E'.

α'. "Οπως μεταξὺ λύπης καὶ ἡδονῆς ἐγένετο δὲ κρατῶν διὰ τὰ συμβάντα ἐν τῇ δύσει.

[P. 230] Οὕτω μὲν οὖν τῶν κατὰ δύσιν ξυμπεσόν-

των, καὶ τοῦ κατὰ γῆν σφάλματος ἀντισηκαθέντος τῷ κατὰ θάλασσαν εὔτυχηματι, λύπης δὲ βασιλεὺς μεταξὺ καὶ ἡδονῆς ἦν. "Ομῶς δὲ τοῖς λογισμοῖς ἐπι-

V.

1. Ut medius inter mærorēm et gaudium imperator fuerit ob ea quæ in Occidente evenerant,

Rebus in hunc modum in Occidente gestis, et offensione terrestri successu navalī compensata,

cum medius aliquandiu inter luctum et lætitiam quasi pependisset imperator, tandem cætera liberis hominum judiciis utriusque facti aestimatione permitta, magis ipse incumbens in auspicationem par-

τρέπων τὰ πράγματα, τὸ μὲν δυστόχημα κλαπεῖσιν Α εἶναι δεσποτεῖας δύομα φέρειν τοὺς ἔξιθεν, καὶ προ-
έτιθει, τὸ δὲ εὐτύχημα περιφανῶς ἀριστεύσασι, καὶ
τὸ μὲν χλεύην οἰον ἡγεῖτο τοῦ ἀποστάτου ἐργολα-
βοῦντος τὰ παρὰ δύναμιν, τὸ δὲ πολέμου κατόρθωμα
καὶ τρόπαιον ἄντικρυς. "Οθεν καὶ τὰ τῆς ἁδονῆς
ἐνίκα, νῆας ἔκεινας ἐννοοῦντος τῶν πολεμίων καὶ
ἄνδρας ἐν αὐταῖς πλείστους, τὰς μὲν καταχθείσας
τῷ νεωρίῳ, τοὺς δὲ ταῖς εἰρχταῖς ἐκδοθέντας σιδη-
ροδέτους καὶ μόνη θέφ τὸ κατ' αὐτῶν δεικνύντας
τρόπαιον. Ἐλύπει δέ γε τὸν βασιλέα καὶ δι ταῖς κο-
πίσι κατάκοπος στρατηγὸς. ὡς ἐγγὺς δοκεῖν εἶναι
διὰ τὰς πληγὰς τοῦ θαυμάτου· πρὸς γάρ ταῖς ἀλλαῖς
καὶ μίαν τὴν κατὰ νεφρῶν εἰχε καιρόντας ἀπειλοῦσαν
θάνατον. "Οθεν καὶ λατροῖς ἐπιμεληθεῖς καὶ μόλις
πρὸς τὸ ὅγιεινότερον κλίνας τὸ περὶ αὐτοῦ δεδοικέ-
ναι τοὺς πολλοὺς ἀφηρεῖτο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἀγάλλειν
ἔδει τοῦτον τὸν βασιλέα ἀντίποινα τῶν δεινῶν ὥν
ἐκαρτέρει, τῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς τιμῆς ἀξιώματι.
Οἱ μέντοι γε ἀδελφὸς τοῦ κρατοῦντος δι 'Ιωάννης
τὴν αἰτίαν ἀπαιτηθεῖς παρ' ἣν καὶ τὰ τῆς δεσποτεῖας
ἀπέβαλε σύμβολα, καὶ γ' ἀποκριθεῖς τὰ ἐς χάριν,
ὡς υἱῶν ἔκεινον ἀνδρωθέντων ἥδη μὴ δικαιον

B

[P. 231] Τὰ μέντοι τῆς Ἐκκλησίας ἐνστει περι-
φανῶς, καὶ τὸ σχίσμα εἰς μέγα ἥρετο, τῶν Ἀρσι-
νιατῶν ἐπὶ πλέον προστιθεμένων, ὡς μὴ μόνος
ἐκείνους οἱ δὴ τῷ πατριάρχῃ Ἀρσενίῳ ἐντυχόντες
εἴδον σχίζεσθαι τε καὶ ζηλοῦν ὑπὲρ ἔκεινου, ἀλλὰ
καὶ τοὺς μηδὲ δλῶς ἰδόντας καθυπαγομένους τοῖς
ἀλλοῖς. Ποτὲ δὲ καὶ τὸ περὶ τοῦ Ἰωσήφ φημιζόμενον,
ὡς ἀφωρισμένος εἴη, αἰρόμενον τὰς τῶν πολλῶν
ψυχὰς ἐκτόπως ἐκύμαινε, καὶν ἐκείνος συχνὰ λαμ-
βάνων παρὰ βασιλέως χρῆματα τὸ φιλόδαρον τοῖς
προσκειμένοις ἐπηγέρανεν. Οὐ γάρ ἦν δι ζητήσας οὐ
παρειθὺς ἐλάμβανεν, ὡς λέγειν πολλάκις τὸν βασι-
λέα, τοῦ ἱερατίκου μανδόν τὸν πατριάρχην κατί-
χοντα, ὡς αὐτὸς εἴη δι τὰς τῆς Ἐδέμ πύλας αὐτῷ

tem, infortunium furtivæ grassationi hostium, vi-
ctoriam generositati heroicæ suorum, cunctas sortis
iniquitates fortitudine splendide prævalente palam
vi sperta perrumpentium, æquum censebat imputari. Atque illud quidem contemni debere contendebat velut quoddam jocularē ludibrium fœdis fragi
nebulonis ausi majora suis viribus, hoc magni fieri ut arduum et gloriae solidæ plenum experimentum
veræ bellicæ virtutis, cui bonos tropæi jure quam
optimo deberetur. Facile igitur vincebat in ejus
animo gaudium mœrorem, recurrente præsertim
memoria tot hostilium navium navalibus additarum
suis, tot hostium in iis captorum indeque detrusorum
in custodias, ubi ferro vinci tacito sui spe-
ctaculo tropæum quasi quoddam extarent Romanæ
felicitatis. Hic tamen ne plane purus Augusto
esset fructus animi, periculum Philanthropi temperabat, 337 ita decumbentis ex vulneribus
navali prælio acceptis ut ejus vitæ timeretur. Ho-
rum erat vulnerum unum præsertim in renibus
gravius, ex quo secuturam mortem plerique omi-
nabantur. Evanuit tamen triste augurium, medicis
enixe ad curandum ægrum nec sine successu
contententibus, ita ut brevi post tempore non du-
biis reddituræ valetudinis indiciis existantibus, qui
ejus causa solliciti fuerant, cura solverentur,
quando imperator suarum esse partium ratus con-
solari passum et periclitatum sua causa talem vi-
rūm, pretium ei ærumnarum ac plagarum rependit
amplum, magni ducis dignitate ipsum honorando.
Frater autem imperantis Joannes, cum esset ex eo
quæsitum cur despota insignia deposuisset, obno-
xie ad gratiam respondit, postquam jam filii ex Au-
gusto nati in viros adolevissent, haud æquum esse
despoticæ potestatis nomen in extraneis hærere.
Accepta responsio est, libenterque uti deinceps sua

C

ista modestia Joannem imperantes permiserunt.
Ergo is pro aureo simbriato, quem prius gestaverat, vulgare promiscui usus capiti pileum imposuit; nigris quoque induit pedes calceis, nigris equos proprios ephippiis instravit. Vocitari tamen in posterum quoque despota, ut ante, non desit, populo ex censuetudine deferente, nec Augu-
stis invidentibus, merum et re significatæ vacuum
nomen.

2. Ut schismate per Orientem invalescente, eo se pa-
triarcha contulerit pacis conciliandæ gratia.

2. Interim ecclesiasticæ res manifestius jam
quam ut posset dissimulari laborabant, et schisma
incrementis ingentibus augebatur, plurimis se in
dies ad Arsenaitarum factionem addentibus. Neque
enim ii solum qui Arsenium patriarcham viderant
eique studuerant, abscondere se jam a communione
adversariorum ejus et pro ipsius restitutione cer-
tare palam cernebantur, sed et alii passim nulla
illius peculiari notitia, nullo in eum proprio affec-
tu præoccupati unquam antea, tamen in eas partis
ambitu et studio sectariorum ejus attrahebantur.
Vulgo in primis illud omnium 338 ore celebra-
tum de Josepho, esse illum sibi consacrum excom-
municationis contractæ, vehementer perturbabat
plerorumque animos. Et quantumvis iste acceptis ad
id a principe pecuniis large profundendis extin-
guere invidiam, quæsito per beneficentiam favore,
conaretur, in eamque indulgentiam tam pronus
incumberet, ut nemo ab eo quidvis posceret quin
statim assequeretur, tamen nec sic efficiebat quin
magna et tristis circa eum solitudo cerneretur.
Quo facete alludens imperator, manu semper pre-
henso patriarchæ præsentis pallio, dicere solitus
erat aperuisse illum sibi paradisi januas, quo ipso

β'. "Οπως σχιζομένων τῶν κατ' ἀνατολὴν δι πα-
τριάρχης διὰ ταῦτα τοῖς ἔκει ἐπιδημεῖ.

[P. 231] Τὰ μέντοι τῆς Ἐκκλησίας ἐνστει περι-
φανῶς, καὶ τὸ σχίσμα εἰς μέγα ἥρετο, τῶν Ἀρσι-
νιατῶν ἐπὶ πλέον προστιθεμένων, ὡς μὴ μόνος
ἐκείνους οἱ δὴ τῷ πατριάρχῃ Ἀρσενίῳ ἐντυχόντες
εἴδον σχίζεσθαι τε καὶ ζηλοῦν ὑπὲρ ἔκεινου, ἀλλὰ
καὶ τοὺς μηδὲ δλῶς ἰδόντας καθυπαγομένους τοῖς
ἀλλοῖς. Ποτὲ δὲ καὶ τὸ περὶ τοῦ Ἰωσήφ φημιζόμενον,
ὡς ἀφωρισμένος εἴη, αἰρόμενον τὰς τῶν πολλῶν
ψυχὰς ἐκτόπως ἐκύμαινε, καὶν ἐκείνος συχνὰ λαμ-
βάνων παρὰ βασιλέως χρῆματα τὸ φιλόδαρον τοῖς
προσκειμένοις ἐπηγέρανεν. Οὐ γάρ ἦν δι ζητήσας οὐ
παρειθὺς ἐλάμβανεν, ὡς λέγειν πολλάκις τὸν βασι-
λέα, τοῦ ἱερατίκου μανδόν τὸν πατριάρχην κατί-
χοντα, ὡς αὐτὸς εἴη δι τὰς τῆς Ἐδέμ πύλας αὐτῷ

D

ἀνοιγόν, ὡς ἄμ' ἔκεινῳ καὶ αὐτὸν εἰσλθεῖν πι-
στεύειν κατόπιν, μηδενὸς ἐμποδίζοντος. Τοὺς μὲν
οὖν ἄλλους, οἱ κατὰ πόλιν διατρίβοντες ἡνῶχουν
ἀνέδην ἐκτρεπόμενοι τοῦτον, οὐδὲν ἔχων δρῆσαι
ἢ τὸ μηδὲν φροντίζειν ἔκεινων εἰς τιμῆς λόγον καὶ
προστασίας, οὐχὶ δπως ἡξίου, ἀλλὰ καὶ ἡλόγει λε-
γόντων τὰ μάλιστα. Ἀνδρας δὲ πνευματικοὺς εἶδώς
κατ' Ἀνατολὴν ἐνιδροῦντας καὶ Θεῷ μόνῳ ζῶντας,
ἄκοντας καὶ περὶ ἔκεινων ὡς σκανδαλίζοντο, ἔσπειδε
κάκεινων τὰς γνώμας προκατασχεῖν, αὐτοῖς διμιασι-
θεῖσίς τοῖς ἔκεινων. Καὶ δὴ περὶ τούτων τῷ βασι-
λεῖ κοινολογησάμενος, ὑπὸ πολλῆς αῆ σπατάλῃ ἐν-
σκευασθεῖς ἐπ' Ἀνατολῆς ἥλαυνε, καὶ τοῖς ἀνδράσιν
ἔπιστάς, ὃν δὴ καὶ εἰς τὰ μάλιστα διθυμιαστὸς ἄμ'
ἀρετὴν καὶ λόγον Βλεμμίδης ἦν, πολὺς δὲ τοὺς ἀν-
δρας ὀποιούμενος. Καὶ προσπειθεὶς λέγων προ-
κεῖσθαι μὲν καὶ αὐτὸς Ἀρσενίῳ καὶ πατριάρχῃ
ἡγεῖσθαι, τῶν κατ' ἔκεινου συσκευασθέντων δισκε-
νῆς μηδὲ τὸ βραχὺ φροντίζων δμως δὲ ἀνάγκης
οὕσης τὴν Ἐκκλησίαν ποιμανεσθεῖ, ἀνάγκην είναι
τινὰ τὸν ἔκεινου τόπον ἀποπληροῦν, ἔκεινου μὴ δη-

A τος. Αὐτὸς δὲ εἶναι παρὰ τοὺς ἄλλους δοκιμάσαι τὸν
χρησιμεύοντα· αὐτῷ γὰρ προσκεῖσθαι καὶ βασιλέα
πληροφορούμενον, ὅστε μὴ δπως ἔμβαλνεν τιστ
χαλεπὰ καὶ ἀνήκεστα προσκειμένοις ἔκεινῳ, ἀλλὰ
καὶ πυλλοῖς ἄλλοις [P. 232] εἰς γίγνεσθαι διὰ τὴν
πρὸς αὐτὸν βασιλέως ἀγαθοθέλειαν. Τοῦτο καὶ πρὸς
ἄλλους τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν ἔλεγε, τοῦτο καὶ
πρὸς αὐτὸν Βλεμμίδην, καὶ παρεσύλα τὰς ἀπ' ἔκει-
νων εὑνοίας φιλοφρονούμενος. Τῷ δὲ γε Βλεμμίδῃ
καὶ ἄλλο κατὰ σκοπὸν ἦν τὸ πειθον ἔκεινον δέχεσθαι.
Ἐπειδὴ γὰρ ἔκεινος φιλόσοφον διαζῶν βίον δλος
τῶν ὧδε ἔξηρητο καὶ ἀπαθῶς εἶχε πρὸς τὰ γινόμενα,
οὔτε τινὶ προσπειθοῦν οὔτε μηδὲν ἐμπαθῶν, ἀλλ' ἦν δ
νοῦς ἔκεινῳ ὡς εἰ μὴ σώματι δλως κατείχετο, ἐν
ἐλογίζετο καὶ Ἀρσένιον είναι καὶ Ἰωσῆρ, οὐ γυμνοῖς
αὐτοῖς προσέχων τοῖς γιγνομένοις, ὡς τὸν μὲν κρί-
νειν ἀδικηθέντα, τὸν δὲ ἐπιβήτορα ταῦτα γὰρ χα-
μερποὺς τινος διανοιας καὶ μηδὲν ἐχούστης τῶν πα-
ρόντων πέπον εἰς θεωρίαν ἡγεῖτο, ἀλλ' εἰδὼς Θεοῦ
μὲν τὸ εὐσταθὲς καὶ διείνητον, ἀνθρώπων δὲ τὸ μη-
δὲν δὲ μηδενὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κανὸν βραχὺ μένειν (εῦ

post eum, nullo turbæ obstantis impedimento, facile ingressurus videretur. Ac eos quidem qui palam in urbe adversus Josephum declamantes populum ab eo avertebant, cum is jam omnia frustra expertus nihil haberet aliud quod ageret, contumere optimum putavit negligereque, nulla eorum in distributione præfecturarum et honorum ratione habenda, rejiciendisque petitionibus talium, ac si qua forte urgente necessitate studiosius cum eo quidpiam cogerentur agere, auribus superbe avertendis, duritiae quam facile sentirent in contumacia ipsorum ultionem affectari. Cæterum idem audiens viros spirituales per Orientem insudantes virtutibus. Deo viventes soli, etiam ipsos in sese scandalizari, prævertendum inde ingruens malum omni studio putavit, dignamque rem eam statuit cui præsens procurandæ nulli parcus operæ vacaret, spes videlicet invitante fore ut apud eos auditorum in se absentem criminationum calumniam conspectu ultro oblatus blandusque coram sermo refelleret. Consilio igitur imperatori communicato probatoque, comitatu multo splendidoque usque ad luxum apparatu, in Orientem profectus est; ibique cum alios viros celebres repertos, tum illum in primis admirandum religione ac doctrina Blemmidam, ut suis partibus adjungeret, 339 enixe nee plane frustra laboravit. Persuasit enim eis tere quod volebat, cum diceret studuisse se quoque ipsum Arsenio, et pro vero illum habere patriarcha, existimareque vanas inique structas contra eum hactenus et artificiose compositas machinationes omnes, actaque ista cuncta ducere pro irritis nec nauic facere. Sed cum iis obsistere nequirit, videret autem destitutam Ecclesiam gravissimis esse periculis expositam, ad eam sublevandam et certissimo exitio subtrahendam accessisse, supplingo utcunque laeo pastoris veri, aliena nec a

C se revocabili injurya ejecti. Secutum autem in hoc judicia multorum, aptum se ad id necessarium Ecclesiæ in necessitate tanta exhibendum officium censentium, ob eum maxime vel auctoritatis vel gratiæ locum quem apud imperatorem obtineret, a quo audiretur, qui suis consiliis deferret, suis precibus annueret, prout esset utilitate probatum publica. Non modo enim opera suis mitigatam imperatoris iram in Arsenii fautores, effectumque ne iis ulciscendis maleque multandis summa princeps potentia uteretur, sed procuratum etiam cum successu, multis ut aliis bene esset, propensa in se privatim imperatoris benevolentia in cunctorum, quoad potuisset, egentium commune beneficium derivanda. Talia cum religiosis illis ascetis, cum ipsi Blemmidæ, sigillatim quemque conveniens, omni ea adhibita, quam habebat plurimam, conciliandorum quibuscum ageret suavi efficacia, memorasset, vertit nimirum in sese studia eorum affectusque rapuit, cooperante in id ipsum non parum liberali largitione, quo cunctos opportune delinivit, non illibenter admittentes; quanquam hæc quidem res parum ad emolliendum ipsi Blemmidam valuit. Longe aliae viro illi, pro genio peculiari ac secta disciplinæ ejusdam propriæ, Josephum rationes commendarunt. Inerat Blemmidæ animus alta quadam et aspernatrice vulgo spectatarum rerum philosophia subnixus, abstracta mens quædam a concretione corporis, et procul ab juncta contagione humilium curarum. Nil magnopere mīrari; ne tangi quidem tenerrimis affectibus naturæ, non indolere tristibus, non exultare lœtis, non efferris speciosis, omnia unumesce ac perinde haberi omnium securò; nullo discrimine odii gratiæve de 340 personis, nullo respectu privatarum rationum de quibuscumque judicanti. Ergo huic tali Arsenius aut Josephus nomina erant mera, quibus auditis nihil ille

γάρ καὶ Ἡρακλείῳ εἰρῆσθαι τὸ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι· διὰ βίττειν, καὶ Κρατύλῳ μᾶλλον ὡς μηδὲ ἄπαξ, τῶν πραγμάτων δικηγορίου ρένυματος παρατρεχόντων), μὴ καὶ νόν εἶναι μηδὲ ἄλλως ξένον, εἰ καὶ Ἀράνιος ἀδικοῖτο. Τὸ γάρ ἀναγκαῖον ἐν εἶναι καὶ μόνον τὸ εὔσεβες, τούτου δὲ τηρουμένου τέλλος ἀπερίφραστος ἀνάγκη τοῖς αἰρουμένοις ζῆν κατὰ τρόπον. Ταῦτ' ἄρα καὶ Ἰωσήφ ἐδέχετο, καίτοι πρὸς ἔκεινον οὔτες ἔχων ὡς μηδὲ τῆς κέλλης ἔξελθων προϋπαντῆσαι, ἀλλὰ μηδὲ προσιόντες προεξαναστῆσαι μακρόθεν, μηδὲ ἀλλο τι τῶν εἰς θωπεῖταιν καὶ σμικροπέπειαν εἰς χάριν αὐτῷ διαπράξασθαι. Τὸ γάρ πρὸς φιλοσοφίαν ἐπικλινὲς καὶ τὸ πρὸς τὰ εἰδῆ καὶ μόνα τῶν πραγμάτων ἐπιβλητικὸν ἀμελλικτον ἔκεινον ἔτιθει τὰ πρὸς ὑλην, καὶ τὸ ἐφετὸν κατὰ νοῦν ἔχων παρεώρα τὸ ἐφιέμενον. "Οὐεν οὐκ ἄνθρωποις, ἀλλὰ πράγμασιν ἐπιβάλλων, ἔκεινοις μὲν ἔτηρει τὸ θαῦμα καὶ ὑπερεξεπλήγγετο καὶ ἄλλως τιμῆν ἥρειτο

A ή τὴν κατ' ἄνθρωπους τιμὴν, ή δὴ δεξιῶσις ἔχει καὶ προϋπαντῆσις καὶ δυσλοκρεπεῖς καταστάσις καὶ ἀλλ' ἄττα, οἷς δὴ χαρομεν ἄνθρωποι. Καὶ ταῖς μὲν ἔξειν ἔκειναις οὕτω δὴ τιμητικῶς εἰχε καὶ ὑπερεθκύμαζε, δῶρα Θεοῦ ταύτας ἡγούμενος· τοῖς δ' ἔχουσι, καθὼς ἀν κατελάμβανεν, εἰχεν, ὡς οὐ παντὸς γινομένου τοῦ γινομένου κατὰ θεὸν καὶ ἀξίως, ἀλλ' ἐνίστε καὶ κατ' ἄνθρωπον, παραχωροῦντος θεοῦ. Τὴν γοῦν τοιαύτην δειπνούμονίν τε ποτ' ἀποτρέπομένος ἔδειξε καὶ τῷ Ἰωσήφ τότε τὴν Κιν, οὐ προθέμενος αὐτὸν ἀτιμοῦν, ἀλλ' ἐπ' Ισωταν πάσιν ἔχειν τὴν κρίσιν αἰρούμενος. [P. 233] Οὕτω γάρ καὶ τὸ φιλόσοφον φιλοσόφων ἐπλήγρου τῷ μὴ λαμβάνειν προσωπα εἰς τὴν τοιαύτην κρίσιν, ἦν καὶ καθ' αὐτὸν κέκρικε. Μιλὴν κάκεινος εἰδὼς ἄνθρωπος ὃν καὶ τὸ χρεών λειτουργῆσαν, ἐπει τὰ καθ' αὐτὸν διαθέμενος χάρταις ἐδίδου τὸ βούλημα, — τὸ δ' ἦν καθ' αὐτὴν τὴν μονῇ ἀει ποτε διαμένειν, μηδὲν κατὰ μηδένα

sane ad favorem invidiam moveretur. Unum interesse putabat sua, justum amplecti, nocentem aversari. Tum de causis protinus ipsis sine prejudicio a personis ducto statuenti Arsenius quidem injuste dejectus, Josephus illegitime intrusus videbatur. Trahi enim in censendo judicium a studio, et pendens arbitrium liberæ mentis inclinari momentis aut obsequii obnoxii aut quæstiosarum rationum, vitio imputabat animæ humi reptantis, nec attollere se aptæ supra massam hanc vilem crassæ concretionis in contemplationem sibi congenерum et se dignarum idearum superioris sphæræ. Cæterum ut in rivo profluente tam momentaneus est transitus succendentium invicem irrequieto cursu partium æquæ, ut nemo bis in eamdem, quod recte dicebat Heraclitus, digitum immersum possit tingere, imo ne semel quidem, si Cratylus creditur, existimanti unicam quoque tinctiōnem pluribus vicissim respondere particulis semper labentis unde, nihil novum aut inopinatum videri debere, si rebus humanis instabili sess vertigine volventibus, nullaque vel ad breve spatiū inumota permanente, Arsenius quoque vice sua passus esset injuriam. Porro necessarium in vita unum esse, tenere officium religiosæ Deoque subjectæ mentis; in quo qui persistare volet et ex præscripto virtutis vivere, abficere hunc oporteat curas mortuum eventuum, et anxious studiis sapienti casuum occurrentium neglectu semel defungi. Hæc cum peculiariter familiaria sibi dogmata tum Blemmidas Josepho coram ipsi dissenserisset, comprobavit ille laudavitque; nec mutam ab illo tamen assentationis ullius expressit vicem. Adeo enim ab huic adulando absuit Blemmidas, ut neque ad se invisentem patriarcham obviā e cella prodire dignaretur, ac ne ingresso quidem et ad sedentem ipsum pergenti ex intervallo assurget aut ullam omnino tralatitiæ istius urbanitatis venerationem curaret adhibere, pusilli esse atque ad servitutem abjecti animi reputans ad hujusmodi sese aucupia gratiæ demittere. Mens

C nimirum ejus exaggeratae cujusdam et modum supergressæ vulgarem philosophiæ **341** theorematis irretorto defixa suspectu, adeoque ex altissimis duntaxat assueta rationibus æstimare res humanas, rigidum sustinebat illum et inflexibiliter erectum ab ista humilitate officiorum aulicorum omninoque a quovis respectu materia, quippe qui abstracte intuens quod optandum erat, quod passim optabatur negligenter. Unde non hominibus sed rebus intentus, his quidem servabat admirationem, his attentissime considerantis instupescerat, alia eas veneratione prosequendas statuens quam ista superstitione sedula commercii humani, quæ constat exceptionibus ad blanditiam compositis, affectata renidentia vultuum, occurribus officiosis ceteraque servilis obsequii professione simulata, quales nos illusiunculas invicem commutare in consuetudine vitæ urbanæ homines gaudemus. Ille autem habitus quidem istos a concretione materiæ sejuncios (nam hos sic nude spectabat) et veneratione prosequebatur magna et supra modum admirabatur, dona Dei illos reputans. Eos porro in quibus cernerentur, pro modo quo eos ab ipsis arbitrabantur participari tractabat, sic apud se statuens, non æque omnes, quibus inessent, illos secundum Deum digne possidere, sed quosdam interdum secundum hominem, Deo permittente. D Usus porro istum suum et morem libere omitendi superstitionem istam quamdam personarum anxia sedulitate venerandarum etiam tunc in Josepho tenuit, non eum præcipue contemnens, sed exceptionem a suo universalis iudicio et modo sibi præfixa cum omnibus agendi in hujus unius gratiam sibi non faciendam censens. Ita enim se philosophice obsequi putabat præscripto illi suis philosophiæ jubenti non admittere ullum respectum singularium personarum in iudicio de rebus, nude ac mere ut sunt ab eo, ut dictum est, spectari æstimarique solitis. Cæterum vir hic talis reputans se hominem, et commune naturæ debitum

τρόπον δικαιουόσαν ἐτέρφ, καὶ ἀπερ εἶχεν ἐκ βασι-
λέων φιλοφρονήματα, ὡς συμποσοῦσθαι τὸ πᾶν τῶν
νομισμάτων εἰς ἑκατὸν λιτρῶν ἀριθμὸν, καὶ αὐτὰ
τῇ μονῇ τοῦ ὄντος Θεοῦ (τῷ γὰρ ὅντι κυρίως καὶ
προσανέκειτο) ἀναφαίρετα διατηρηθέντα εἰς περι-
πολησίν τε καὶ τὴν τῶν ἔλλειμμάτων ἀποπλήρωσιν
εἶναι. Τὸν δὲ τοιοῦτον τῶν ἀποτεταγμένων χάρτην
καὶ αὐτὸν ἥξιον τὸν πατριάρχην ὑποσημαίνεσθαι,
καὶ γε βασιλέα ἐπικυροῦν λιπαρῶς ἀξιώσαι πρὸς τὴν
πόλιν ἐπανελθόντα. Καὶ γέγονεν οὕτω, καὶ ἀποθα-
νότος ἑκείνου, δοτράκου φασὶ μεταπεσόντος, ἀνε-
λάμβανον τα τὰς ἐπικυρώσεις καὶ τὰ διατεταγμένα
διέλυνον, ὡς τὰ μὲν νομίσματα τῇ Μεγάλῃ ταυτῇ
ἐκκλησίᾳ προσανατεθῆναι εἰς περιπόλησιν, τὴν δὲ
μονὴν ἑκείνην τῇ τοῦ Γαλησίου μονῇ ὑποτεθῆναι εἰς
μετόχιον. Ο γῦν Ιεράρχης Ἰωσήφ τῇ ἀνατολῇ ἐφ' Ἰκανὸν διατρίψας ὑπέστρεψεν εἰς Βυζάντιον.

γ. "Οπως τῷ Βουλγάρων βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ τῇ Εὐλογίᾳ θυμάτηρ εἰς γάμον ἔξεδόθη.

[P. 234] Καὶ μετὰ μικρὸν τῆς τοῦ βασιλέως Βουλγάρων Κωνσταντίνου συζύγου Εὐλογίης μεταλλαξά-
σης, εἰς σπονδὰς δὲ κρητῶν ἑκείνον θέλων συνάξῃ ἐς
δ τοῖς κατὰ τὸν Αἴμον καὶ αὐτῇ γε Μακεδονίᾳ καὶ

se soluturum sciens, testamento condito de suis
rebus statuit in hunc modum. Monasterium, 342
in quo degebat et perseverare semper decreverat,
sic ut tunc erat, manere semper liberum, nulli
unquam subjiciendum alteri, jubebat. Quod au-
tem pecuniae possidebat largitione imperatorum,
centum librarum summam conficiens, hoc totum
monasterio eidem Deo qui est sacro (nam hæc
erat peculiaris ejus domus nuncupatio) proprium
servari perpetuumque attribui mandabat in fun-
dationis augmentum aut supplementum amissorum
vel quovis modo casuve deficentium. Iis porro
tabulis supremæ sua testibus voluntatis, quibus
ista commendarat, subscribere patriarcham voluit;
imperavitque ab eodem ut cum reversus in urbem
esset, curaret easdem ratae haberi ab imperatore,
et ipsius auctoritate ad quantam possent maximam
firmitatem roborari. Quod et factum est, exiguo
quidem operæ pretio. Nam Blemmida deinde mor-
tuo, cunctis illis promissis et spebus, velut tegulæ,
quod aiunt, interapsu, in irritum evanescentibus,
rescissum id revocata confirmatione et cassum
effectu testamentum fuit. Ac pecunia quidem ma-
gnæ huic ecclesiæ in dotis auctarium attributa
est, monasterium vero, cui tam sollicite Blemmi-
das caverat, Galesii monasterii dominio suppositum,
ex eo pendere eique inservire jussum est. Cæterum
Josephus per hunc modum, aliquanto tempore
moratus in Oriente, Constantinopolim revertit.

3. Ut regi Bulgarorum Constantino filia Eulogia
Maria in uxorem data sit.

Non multo post regis Bulgarorum Constantini
conjugæ Irene mortua, studens istum regem impe-

A Θράκη ἀνακωχὴν γενέσθαι, ἐηὶ πολὺ δαπανωμένων
τῶν στρατευμάτων τοῖς συνεχέσι πολέμοις, πέμψεις
διαπρεσβεύεται, ὑπισχνούμενος εἰς κῆδος ἐκείνῳ
δοῦναι καὶ τὴν ἀδελφιδῆν ἐσωτοῦ Μαρίαν τὴν τῶν
θυγατέρων τῆς Εὐλογίας δευτέραν, ή δὴ συνώκει τὸ
πρότερον δ Φιλῆς Ἀλέξιος καὶ μέγας δομέστικος.
Καὶ δὴ τῶν δρκῶν προβάντων ὡς συλλαμβάνεσθαι
τούτοις καὶ Μεστιμβρειαν καὶ Ἀγχιαλον (ἐκείνου
γάρ οὖσας κατασχεῖν βασιλέα, καὶ αὐθὶς ἄξιον εἶναι
τὸν πρὶν ἔχοντα λαμβάνειν αὐτὰς ἐπὶ τῷ γενησο-
μένῳ ὡς προϊκα κῆδει) δὲ μὲν βασιλεὺς τὰ μὲν τοῦ
κῆδους ἐπλήρους ὡς λίαν φιλοτίμως καὶ βασιλικῶς.
Συνεζήσει γὰρ τῇ νυμφευθησομένῃ αὐτὸς βασιλεὺς
καὶ δι πατριάρχης, καὶ Στρατιθρίζ γενόμενοι, ἐκεῖσε
δεσποινικῶς μετασκευασμένοι τὴν εἰς γάμον πεμ-
πομένην τῷ Κωνσταντίνῳ, ἐκείνην μὲν ὑπὸ πλειστη
δορυφορίᾳ πρὸς ἐκείνον ἀπέλυνον, αὐτοὶ δὲ ὑπέστρε-
φον. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κῆδους οὕτως δὲ βασιλεὺς ἐξε-
πλήρους, τὰ δὲ περὶ τὰς πόλεις ἀνεβάλλετο, ταῖς μὲν
ἀληθείαις εἰδὼς ἐντεῦθεν παραιρεθησομένην τὴν
Ῥωμαΐδα τὰ κράτιστα, τῷ δὲ Κωνσταντίνῳ προφά-
σεις ἐπλάττετο πιθανὰς, ἀλλας τε καὶ τὸ μὴ ἔχειν
ἐνθέως δοῦναι, μὴ τῶν ἐποίκων καταδεχομένων τῶν
πόλεων. Ῥωμανίας γὰρ εἶναι μέρος ἑκείνας καὶ

rator devincire sibi firmiori aliquo vinculo, et sic
regionibus Hæmo subjectis, uti etiam Macedoniæ
ac Thraciæ, pacem ac quietem asserere, quod eo
tunc magis factu necessarium putabat, quia tot
continuis expeditionibus ac bellis magna jam pars
Romanae militiæ absumpta fuerat, missis eum le-
gatis ad fœdus invitavit, pollicens 343 in sponsam
se illi daturum propriam neptem, Eulogia suæ so-
roris filiam secundo genitam Mariam, quam
prius in matrimonio habuerat Philes Alexius ma-
gnus domesticus. Processit, Constantino annuente
tractatus usque ad conventionem fœderis sanciti
juramentis, quæ distincte comprehendenter Mesemb-
ream et Anchialum, ad Constantini utique ditionem
pertinentes urbes, sed hactenus occupatas ab im-
peratore, quas utrisque tum visum est æquum
esse bona fide reddi antiquo possessori et impu-
tari in partem dotis novæ sponsæ. His hinc pro-
missis, illinc stipulatis, imperator deductionem
sponsæ ambitiose ac regia plane pompa celebravit,
ipse proficiscentem mulierem cum patriarcha co-
mitatus Selybriam usque, indeque illam ad Con-
stantinum frequenti ac superbo satellitio perducen-
dam curans, ac sic Constantinopolim reversus
eatenus fidem pactorum imperator præstítit. Nam
quod promissarum altinebat restitutionem urbium,
in ea non festinandum ratus varios ejus differendæ
prætextus quæsivit revera periculum diræ vastationis
ex ea imminens terris imperio subjectis præcaven-
dum censens. Cæterum interim Constantinum lacta-
bats speciosis obtentibus multis colorem aliquem ha-
bentibus, quorum hic verisimilitudine inductus non
nulla videbatur. Aiebat videlicet istarum incolas ur-
bium recusare Bulgari subjici, cum ipso Romani

Ρωμαίους αὐτούς, μή εἶναι δ' εῦλογον Ἀρ-
μαίους [P. 235] δπὸ Βουλγάρων τελεῖν. Οὐ μὴν δ' ἐ-
τέλος ἀπέλεγε τὴν δόσιν δ βασιλεὺς, ἀλλὰ προσ-
χνήτα καὶ τὸν τῆς τεκνογονίας δῆθεν, ὃς δὲ
καὶ κληρονόμου τούτῳ φανέντος ἐκ γένους Ῥωμαϊκοῦ
εὐπροσωποῦτο καὶ ἡ ἀπόδοσις. Τὰ δ' ήσαν γέλως
ἀντικρυς καὶ συνειρύμενον φεῦδος τῷ χρόνῳ συγ-
κρύπτοντος. Ὁμως δὲ γε καὶ ἄκων δ Κωνσταντίνος
διπέμενε καὶ ἐστένδετο, εἰ καὶ ἡ δοθεῖσα οἱ οὐ το-
σοῦτον βοηθὸς ἐκείνῳ δοσον τῇ Ῥωμαΐδι ἐπέμπετο:
Ἐπει δὲ ἐκείνου παιδίον ἐώρα τὸν Μιχαὴλ ἱεροῦ,
δεινὰ ἐποίει, καὶ τὸν σύζυγον κατηνάγκαζε τὰς
σπονδάς γε λύσιν καὶ πολεμεῖν τὰς πόλεις προσ-
απαιτοῦντα. Κάντεῦθεν καὶ δεινὰ οὐκ ὀλίγα ἔνε-
βαινε, καὶ ἔμενεν διελεύσαται, εἰ μή γε δ βασι-
λεὺς κῆδος πρὸς τὸν Νογᾶν ἐπὶ νόθῳ τῇ Εὐφροσύνῃ
φθάσας ποιῆσαι ἀνείχε τὰς δρμάδας ἐκείνου τῇ πρὸς τὸν
Νογᾶν δεξιῶσει καὶ διέλευται βουλεύματα, ὡς κατέκα
κατόπιν ἐπιδραμούμενων τῶν Τοχάρων, ἣν αὐτὸς ἐπῆ
τοῖς βασιλέως.

δ. Τὰ περὶ τοῦ Νογᾶ καὶ Τοχάρων, δπῶς εἴγον τὸ
πρῶτον. Καὶ περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως καὶ νομοθέτου
αὐτῶν.

Ο δὲ Νογᾶς αὐτὸς κράτιστος ἦν ἀνὴρ τῶν Τοχά-

essent, nec se adhuc quantumvis conaretur, potuisse
huic eorum aversioni mederi. Ut res fiat suaviter,
exspectandum videri, dum natus Constantino filius
foret ex nova conjugi: tunc enim fore omnia pro-
niora, rege tum scilicet 344 Bulgarorum hæredem
habente Romani sanguinis, cui sacramento dicere
Romanos non dedeceret. Hæc allegabantur, quæ,
ut vere loquamus, mera erant elusio et mendacium
promissione tempus obducentem inumbratum, nec
plane fallens Constantimum, quanquam is vo-
lens nolens dissimulare cogebatur, et tacite dolere
fucum sibi factum obtrudenda conjugi, quæ non
tam ipsi adjutrix quam terra Romanæ data esset. Ma-
riaveru postquam Constantino pepererat Michaelum
filium omnijam excusatione cunctatione dempta ipsa
quoque transire palam in viri sensus et utrique
factam injuriam accusare indignanter cœpit, mari-
tum assidue sollicitans ad repetendas bello injuste
negatas urbes. Unde multa mala orta sunt; et plura
gravioraque prodiissent, nisi Augustus mature sibi
præoccupasset novo fœdere Nogam, data in uxo-
rem ei filia sua notha Euphrosyne. Qua necessitu-
dine devinctus imperatori Nogas palam ostendit
irruptum se cum Tocharis, quibus præserat, in
Bulgarorum fines, statim atque Constantinus regio-
nes incursare Romanas cœpisset. Suspendit hic
metus consilia Bulgari, et malorum inducias Ro-
manis fecit.

4. De Noga et Tocharis, originibusque gentis, deque
primo eorum rege ac legumlatore.

Hic porro Nogas potentissimus Tocharorum
erat, bellicæ artis longis experimentis multam
peritiam adeptus, usu rerum in tractatione nego-

ρων, εἰς στρατηγίαν τε ξυνετδες καὶ τρίβων τοῖς
πράγμασιν, δις διμα πλείσταις δυνάμεσιν ἐξ ὁμογ-
νῶν Τοχάρων, οὓς αὐτοὶ Μουγουλίους λέγουσιν, οἵ-
αποσταλεῖς ἐκ τῶν κατὰ τὰς Κασπίας ἀρχόντων τοῦ
γένους, οὓς Κάνιδας δινομάζουσιν, εἰσθάλλει τοῖς
διὰ τὸν Εὔξεινον βορείοις ἔθνεσιν, & δη τὸ πάλαι
τοῖς Ῥωμαίοις ὑπῆκονε, τῆς πόλεως δὲ ἀλούσης
καὶ τῶν πραγμάτων εἰς στενὸν καταστάντων Ῥω-
μαίοις, τῶν κυρίων ἀπολειφθέντα, αὐτόνομα ἦν.
Ταῦτ' ἄρα καὶ ἀκοντὶ φανεῖς προσελάμβανε καὶ
κατεδουλοῦτο. Ἰδών δὲ χώρας ἀρετώσας καὶ ἔνη
εἰς ἀρχὴν κατὰ σφᾶς αὐτάρκη, ἀφηγιάζει μὲν τῶν
πεμφάντων καὶ ἔντεψ τὰ ἔθνη προσκτάται. Ός δὲ
χρόνου τριβομένου, ἐπιμιγνύντες σφίσιν οἱ περὶ τὴν
μεσόγαιον καταψημένοι, Ἀλανοὶ λέγω, [P. 236]
Ζίχοι καὶ Γότθοι, Ῥώσοι καὶ τὰ προσοικούντα
τούτοις διάφορα γένη, ἔθη τε τὰ δικείων μανθάνουσι
καὶ γλώσσαν τῷ ἔθει μεταλαμβάνουσι καὶ στολὴν,
καὶ εἰς συμμάχους κύτοις γίνονται. Καὶ μετ' οὐ
πολὺ εἰς πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττον δ ἐπελθὼν τῶν
Τοχάρων λαὸς ἀνδίδωσι, καὶ ἀνυπόστατοι διου τοιν
γίνονται ταῖς δυνάμεσιν, ὡς καὶ τίνας τῶν ἄνω κυ-
ρίων πολέμου νόμῳ ἐπ' αὐτὸς ἀποστέτας ἴστας
οὐδὲ δπῶς περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ σφαλῆναι τὰ πλεῖ-

tiorum tritus. Is cum magnis copiis e genere,
cujuſ erat et ipso, Tocharorum, qui se ipſi Mug-
lios nominant, missus a principibus ejus gentis
(Canidas appellant) circa portas Caspias degentibus,
irruerat in boreales Euxino gentes Romanis quon-
dam subditas, sed quæ post captam a Latinis urbem,
et res imperii redactas in artum, necessario neglectæ
345 a dominis sui tunc juris erant. Has facile ac
sine magno certamine prima statim ostensione sui
cepit sibique subjecit. Et animadvertis uberes
terras ac populos ad constituendum per se regnum
idoneos, frenum excusit imperii eorum a quibus
erat missus, et res agere suas instituit, proprio
principatu constituto. Processu deinde temporis
miscentes se ipsis qui mediterranea illuc incolunt,
Alani videlicet, Zicobi, Gotthi et Rhossi, quique
finitimas hisce habitant terras diversorum generum
populi, mores paulatim ipsorum didicerunt, et
cum vitæ usu linguam etiam ac vestitum eorum
usurpantes, in militiæ quoque consortium assumpti,
non ita multo post exercitus confecerunt innumer-
abiles, quarum conscientia usque virium in po-
tentiam immane quantam Tocharorum gens prof-
icit, adeo ut quoconque se verterent, ineluctabiliter
cuncta prosternerent, et cum e superioribus domi-
nis quidam ad ipsorum defectionem ulciscendam
eosque sub jugum revocandos bellicas in eos ex-
peditiones suscepissent, non modo ipsos non
vincerent, sed magnis acceptis cladibus in lucro
ponerent quod plerisque suorum bello cadentibus
pauci salvum redditum haberent. Gaudet hæc gens
vita simplici; hærent invicem mutuo nexu civilis
charitatis; tolerantes sunt laborum, in bella prom-
ptissimi; paucis ad victum cultumque indigent,

στα πεσόντας. Έστι τὸ ἔθνος ἀπλότητι μὲν χαῖρον καὶ φιλαλληλίᾳ, καὶ δέξι τε πρὸς πολέμους καὶ πονηρὸν, καὶ τὴν ζωὴν αὔταρκις, καὶ γε τὰ κατὰ βίον ἀνεπινηγτόν τε καὶ ἀπρομήθυστον. Ἐχρήσαντο γὰρ ἀντικαθεῖν νομοθέτην οὐΣόλωνι ή Λυκούργῳ ή Δράκοντι (οὗτοι γὰρ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τισιν ἄλλοις οἱ νομοθέται σοφοῖς καὶ συνετοῖς τὰ ἐξ λόγου λόγιοι), ἥττα' ἀνδρὶ ἀγῶνι καὶ τὸ πάν πονηρῷ, χαλκεῖ μὲν τὸ πρῶτον. εἰτα δὲ καὶ εἰς Κάνιν (ἄρχοντά τις εἴποι) καταστάντι, ὃς καὶ ἐκ Κροκείων πυλώνων ἀνιστῶν τὸ ἔθνος ἔξελθεν θαρρῆσαν, καὶ σφίσιν δεῖ τὸν νικῆν διπειθεῖν, εἰ τοῖς ἀδίοις νόμοις προστέχοιεν. Οἱ δὲ ἡσαν τοῖς ἀδροῖς ἀπέκεισθαι, τοῖς τυχοῦσιν ἀρκεῖσθαι, τὸ φιλάλληλον ἔχειν, τὸ αὐτόνομον ἀποστρέψθαι, τὸ κοινωνικὸν ἀπαλέσθαι, τὸ μηδὲν περὶ βίου σπεύδειν, τὸ πάσιν τοῖς χρῆσθαι τροφοῖς, μηδὲν τῶν βεβήλων ἔχοντας, τὸ γυναικὶ συνοικεῖν πλείστας, καὶ ταῦτας προσανατούνται τὸν τῶν ἀναγκαίων πορισμὸν, ὡς ἂμα μὲν τὸ γένος πληθύνεσθαι ἂμα δὲ ἔχειν καὶ ὅν διεστότο, τὸ μηδὲν τῶν καθ' ὅποστασιν προστάσθαι κτημάτων, μηδὲ ἐμμένειν κδίσμασιν οἰκων, ἀλλὰ μεταβαίνειν καὶ μεταφορτών πρὸς τὸ χρήσιμον, καὶ χρεῖα τροφῆς εἶναι τῷ, δίστῳ χρωμένους θηρῆν ἢ καὶ

nec sollicite congerunt aut consulunt in futurum avara providentia. Ad hanc solicit et formavit eos disciplinam priscus ipsorum legislator quidam, non sane Solon aut Lycurgus aut Dracon (hi enim Athenienses, Lacedæmoniis, et quibusdam aliis sapientes sapientibus, eruditis doctis, ad rationem exactas considerunt leges), sed idiotia ignobilis, viliis officiis labore tritus, prius faber **346** ferrarius, ex officina ac fornaci fuligine in imperium productus et Canis declaratus: sic illi principem appellant. Hic gentem exitavit istam ut e Caspiis portis prodire non dubitaret, polliceri ausus, quo-cunque bellum inferrent, nunquam victoria fraudandos, si legibus a se propositis accurate observandis attentam diligentiam impenderent. Summa legum hæc erat: Delicias aversantur. Obviis contenti sunt. Mutua societatis charitatem servanto. Privatum sibi pro arbitrio consulere vitanto. Nihil in vita victuque exquisitum affectante. Cibis qui-buscunque sine mundi immundive discrimine utuntor. Uxores simul plurimas habento; et his D curam parandarum rerum ad victimum vestitumque utilium mandanto: inde multiplicationem gentis, indidem necessariorum abundantiam nacturos. Prædiorum ac soli possessiones aspernantur. Fabricandis domibus non immorantur: vitam de-sultorianam hinc illuc, quoconque utilitas vocaverit, assidue migrabundam adamanto. Ubi cibus defuerit, aut sagitta et venatu paranto, aut secta equi vena sanguinem sugunto. Si solidiori opus alimento sit, intestinum ovis sanguine oppletum sub ephippium ponunto. Sic morsa concretum et illo calore coctum sanguinem, cum vescendi desiderium fuerit, voranto. Ubicunque cuivis panni aut pellis

A τὸν ἵππον ἐκκεντοῦντας ἐκροφᾶν αἷματος εἰ δέ τῷ καὶ στεγανωτέρας προσδοκοὶ τροφῆς, ἕγκατεψ οἶδε τὸ αἷμα συγχλεοντας ὑπὸ τὴν ἐφεστρίδα τιθένται, ὡς ἐντεῦθεν μικρὸν συσταθὲν ἐκ τῆς ἐκείθεν θερμότητος δεῖπνον τίθεσθαι, καὶ τὸ που ράκος ἐντυχῶν τις εὔροι, ἐπιβρέπτειν τὴν ἀμπεχόνη, καὶ οἶνον ἐκεῖνο καὶ ἥ, λᾶν ἡ ἀμπεχόνη μὴ δέοιτο (δὲ γὰρ σκοπός, ὡς δὲ καὶ ἀνευ χρείας τοῦτο ποιοῦντες, ἐπὶ τῆς χρείας ποιεῖν ἀναγκαζόμενοι μὴ αἰσχύνοντες, τοῖς παλαιοῖς τὰ νέα προσεπεμβάλλοντες), καὶ οὕτως αὐτοὺς μὲν ἐν ἀνδρεσι παντοίς ζῆν, σάριτταν καὶ ἐφεστρίδα καὶ ἔνδυμα καὶ αὐτὴν ζωὴν παρὰ τῶν τῆς γυναικωνίτιδος ἔχοντας, αὐτοὺς δὲ πολεμοῦντας τὰ τῶν ἄλλων ἔχειν, μηδὲν πολυπραγμούντας. [P. 237] Ταῦτα τοῦ νομοθέτου Τζιγκίσκωνι (νῦν γὰρ ἀνεμνήσθην τοῦνομα· Τζιγκίς γὰρ τὸ δνομα, δὲ οὐ Κανίς βασιλεὺς) τὰ παραγγέλματα δὲ ἀσφαλεῖ ἔχοντες ἀλγήθειάν τε ἐν λόγοις ἀσκοῦσι καὶ δικαιοσύνην ἐν πράξεσι, τὸ μὲν ἐλευθεριη προσῆκον ψυχῆς, τὸ δὲ εὐθύτητι γνώμης, ὡς ἀνεξαπάτητον μὲν εἶναι οἵς δὲ ἀκούοι τις ἐτέρου λέγοντος, ἀνεπιβούλευτον δὲ οἵς πράττοι δὲ πρὸς ἀκείνους ἔτερος. Ἀλλὰ Νογᾶν μὲν κηδεόντας δὲ βασιλεὺς τηγκάδε, τὸν ἐκείνων δρχοντα, πέμπων οὐκ ἀνει πλείστα, δοσα τε πρὸς ἔνδυμάτων χρῆσιν καὶ

C laceræ segmentum forte abjectum occurrit, sublatum statim vesti, qua tegitur, assuto, etiamsi bona sit nec sarto egeat. Nimirum hoc citra necessitatem fieri jubens id agebat, ut, cum opus foret, neminem puderet indumentum manu sua proprium sarcire et consarcinatis per veteramenta novis assuta pannis vestiri centonibus. Porro his præscriptionibus sperabat assecuturum se ut sui summa vita securitate fruerentur, expeditosque ad nutum **347** haberet semper omnes, nulla uspiam sollicitudine affixos, quippe quibus sarissa, ephippium, vestis et alimenta, quibus unis egebant, muliebri ministerio cuncta e gynæceo suppeditarentur, ipsi rei bellicæ uni vacarent spoliandisque alienis, nihil præterea negotii habentes, aut curiose inquietantes quid futurum esset. Taliū auctor legum Tzinciscanis fuit. Nam cum proprio nomine Tzincis hic vir vocaretur, Canis vocabulum, quod regem sonat, ejus privata adjunctum appellationi Tzinciscanis nomen efficit, nunc memoriae commodum occurrens: nam cum agere de hoc cœpi, nondum venerat in mentem. Cæterum his ejus præscriptis acquiescentes contingebat istos populos veracitatem in loquendo, æquitatem in agendo tenere, quorum illud libertati animi convenit, hoc rectitudini morum illud rursus tutum præstat audientem a circumventione fraudulentia mentientis socii: hoc a cunctis quemque insidioso grassantium dolis liberat. Hujus gentis principem tunc Vogam sibi fôdere conciliatum imperator cum missis affatim luxuriæ nostratis instrumentis ad delicias Romani usus invitaret, minimum profecit, quod ad mollitiem quidem vestium ei suadendam spectat. Nam cum ciborum ei exquisiti gustus offerri curasset variam

δσα πρὸς τροφῶν ποικιλίαν, πρὸς δὲ καὶ ἀνθοσμιῶν οἵνων δλας πιθάκνας φιλοτιμούμενος. Οὐ δὲ τὰ μὲν εἰς βρῶσιν καὶ πάσιν μαθών ἡγάπα λαμβάνων, καὶ χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον ἐν ἑκπώμασι προσεδέχετο· τὰ δὲ ποικίλα ἢ πρὸς καλύπτρας ἢ πρὸς ἐνδύματα (ἴφιλοτιμεῖτο γάρ καὶ ταῦτα προσαποστέλλων δ βασιλεὺς) ἀφώμενος ταῖς χερσὶν ἀνηρώτε τὸν διακομισάμενον, εἰς χρησμεύοις πρὸς κεφαλὴν ἐπὶ τῷ ἀπονον εἶναι καὶ ἀνάλγητον ἢ καλύπτρα, εἰ δὲ ἀπανεσπαρμένος μάργαρος ἀμύνειν ἔχοι ταύτη τὰς ἀστραπὰς εἰς εἰς βροντῶν κτύπους, ὥστε μὴ ἐμβρόντητον γίνεσθαι τὸν φοροῦντα, δ λίθος συναρρίτο, εἰ δὲ πολυτελῆ αὐγίς ἐνδύματα εἰς ἀπονταν μελῶν συλλαμβάνοι. Εἰ μὲν οὐκ ἔλεγον, περιέβιτει, εἰ καὶ ἐνδυθεὶς ἐπ' ὀλίγον δσον τὰς φιλίας ἀφοτιώσασθαι, ἀπεκδύσμενος παραυτίκα μετελάμβανε κυνῆν ἢ προβατῆν τὴν συνήθη, καὶ φορῶν ἐκυδροῦτο πλέον ἢ δσον ταῖς πολυτελεῖσι στολαῖς. Όσαντας καὶ ἐπὶ ταῖς καλύπτραις ἐποίει, τὴν πρὸς χρῆσιν ἀναγκαλαν τῶν περιττῶν, καὶ ἦν τῶν πολυτελῶν, ἀνθαυρούμενος. Εἰ δὲ ἐκεῖνος πλατεύμενος ὅνησιν φέρειν ἔλεγε τῷ φοροῦντι τὸ κτέρας τὴν οἰανοῦν τε καὶ δπουδήποτε, εὐθὺς πιστεύων ἁφορει, οὐδὲ λίθοις οὐδὲ μαργάροις, ἀλλ' ὠφε-

copiam vinique odorati tota dolia, bis quidem non illibenter est usus. Aurum item et argentum in vasis poculisque dono datis probans admisit. At versicoloria varii generis tum capitinis tegmina tum membrorum indumenta cæterorum, quarum item rerum vim magnam regia eidem munificentia imperator miserat, hæc, inquam, aspernabundus **348** in manus sumens percontabatur ab offe-reute an id certo præstaret bellus iste pileus capiti quod tegeret, ut nullo deinceps mali appulsu laceretur, nullum dolorem sentiret; an inspersi huic uniones cæteræque insertæ gemmæ vim ha-berent arcanam quampli fulgura fulminaque avertendi a gestante; vestes item illæ speciosæ ac molles num membra quæ ambirent lassitudine in labore prohiberent. Tum illo scilicet negante, Nogas quidquid horum interrogans attigerat fasti-diose rejectabat. Ac quanquam amicitiæ mutuæ contestandæ causa unam e missis ab Augusto ve-stibus sibi circumdare sustinuit, Trevissimū eam tulit spatio, familiare statim e canina vel ovina pelle vestimentum resumens, eo se magnifice ostentans, nec minus, ut apparebat, in illo sibi quam quovis regio paludamento placens. Sic et in operimentis capitinis fecit, opportuna et sibi assueta præ speciosis pretiosisque eligens. Quod si qui hæc ipsi attulerat forte flingens respondisset inesse iis quam requirebat vim doloris ac fatigationis malive omnis arcendi, tunc sane illæ statim cre-dens cuncta induisset perseveranterque gestasset, non geminas aut margaritas videlicet, verum pro-missam utilitatem curans. Iustum igitur tam poten-tiem principem babens paratum imperator ad ir-rumpendum in Bulgariam, quoties inde se commo-visset Constantinus ad deprædandas aut quoquo-

A λειψ προσέχων. Τοῦτον τοιγαροῦν ἔχων δ βασιλεὺς ἔτοιμον τοῦ Κωνσταντίνου καταγραμεῖσθαι καὶ τὴν ἐκείνου σκυλεύειν χώραν, εἰ τοῖς τοῦ βασιλέως ἐκείνοις ἐπίοι, οὐ Μεσεμβρεῖς μόνον στερβῶς ἀντείχετο καὶ τῆς Ἀγχιάλου, ἀλλὰ καὶ Σωζόπολιν καὶ Ἀγαθούπολιν καὶ Κανστρίτζιν καὶ ἄλλ' ἄττα φρούρια, ἀπερ οἱ τοῦ βασιλέως ἐπισκευασάμενοι προσεκτῶντο τῷ βασιλεῖ, καὶ λίαν ἐν χεροῖν εἶχε, μηδὲ φρουρίου σκιάν προέμενος. Μεσεμβρειαν γάρ καὶ ἐκ δικαίου πάλαι ποτ' εἶχε, λαβὼν παρὰ τοῦ Μυτζῆ.

B ε'. Τὰ περὶ τοῦ τούς Σέρβους κήδους τοῦ βασιλέως καὶ διὰ ταῦτα τῆς τοῦ πατριάρχου ἐπιδημίας ἐκεῖσται.

'Ο δὲ Μυτζῆς οὗτος, [P. 238] ήν' ἐπαναλεθῶν εὐ-μαθίστερον διηγησωμάτι, γαμβρὸς μὲν ην ἐπὶ θυγατρὶ τῷ Ἀσάνῳ, σύγγαμβρος δὲ Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι. Ἀσάν δὲ οὗτος ήν δὲ λόγος καὶ Ἰωάννη συνελθεῖν τῷ Δούκᾳ καὶ βασιλεῖ, καὶ γε οὖν ἐκείνῳ τὰ κατὰ δύσιν ἐπιδραμεῖν, φιλοκαλίας πάσης ἔχοντα δειγματα. Ός γοῦν ἐκεῖνος ἐτελεύτα καὶ οὗτος τὴν ἀρχὴν ἐδέχετο τῶν βουλγάρων βούλγαρος δὲν, συνέβαινεν οἱ μὲν προσκρύνειν καὶ βασιλεῖ, ὡς καὶ πολλάκις δὲ' ἔχθρας καὶ πολέμων τοῖς τῶν 'Ρωμαίων

modo infestandas regiones imperio subjectas, non Mesembream solum et Anchialum securus pactorum mordicus tenebat, sed præterea Sozopolim, Agathiolim, Canstritzim et alias quasdam arces, a ducibus ejus oblata usis occasione captas; que ille omnia sic arripuerat, ut certus videretur non amittere de manibus, ac ne umbram quidem ullius ex his nuper acquisitis vel minutæ munitiunculas unquam **349** reūdere. Nam Mesembream olim possessam jure jam suo se putabat obtinere, quippe sibi donatam a legitimo tunc ejus domino Myze.

5. De Myze, et ut is imperatori Mesembream dederit.

Hic porro Myzes, ut altius repetens distinctius rem exponam, gener erat Asanis ducta ejus filia, cuius sororem in matrimonio habuit Theodorus Lascaris, pari Asani affinitatis gradu admotus. Asan autem hic est, quem historia docet Joanni Duce imperatori socium fuisse, junctisque cum eo copiis incursasse communis expeditiones Occiduas regiones, magna omnis elegantiæ indicia præsentem. Ut au-tem Joanne jam mortuo Asan regnum Bulgarorum Bulgarus ortu accepit, contigit eum apud imperato-re offendere, simultatibus in bellum quoque apertum prorumpentibus, Asane non semel suas copias Romanis opponente. Sed et item contigit parum gratum suis ipsum evadere Bulgariis, multis et præcipuis ipsorum ei graviter offensis insensi-que. Unde is in perturbationes haud parvas incidit, proceribus, quos ab eo alienaverat invidia, inclinantibus ad Constantinum, dimidium generis tra-hentem ex Serbis; cui nulla cum Asane cognatione juncto quantum ad suffragium principatus deerat

ιέναι στρατεύμασι, συνέδαινε δὲ προσκρούειν καὶ πολλοῖς ἄμφι καὶ μεγιστᾶσι τῶν Βουλγάρων καὶ τραχαῖς οὐ προσηκούσας ἐμπίπτειν. Ταῦτ' ἀρα καὶ τούτῳ διαφθορούμενοι πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἔκ Σέρβων ἐξ ἡμισείας τὸ γένος ἔχοντα ἀποχλίνουσιν. Οσιν οὖν ἐνέλιπέν οἱ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκ σφετέρου γίνουσι, μηδὲν τῷ Ἀσάνῳ προσήκων, τὴν ἐκείνου ἐκγόνην λαβῶν εἰς γυναῖκα τοῦ Ἰωάννου πέμψαντος, ἐπ' ἵσων εἰχε τὸ πρὸς τὴν τοῦ Ἀσάνου βασιλείαν δίκαιον Μυτζῆν· κακεῖνος μὲν τὴν Τέργονον εἶχε, καὶ τὰ τῆς βασιλείας κλέη ἐπεφέρετο μεγαλοπερπῶς· δὲ Μυτζῆν τὸ κύκλῳ περιχρατῶν ποτὲ μὲν ἡρκεῖτο τούτοις καὶ καθησύχαζε, ποτὲ δὲ αὐθίς καὶ ἀντεφίλονείκει πρὸς Κωνσταντῖνον, ὃν καὶ ποτε διώκων ἀπέκλεισεν εἰς Σθενίμαχον ἡμέτερον δν. Καὶ εἰ μὴ ταῖς τῶν Ρωμαίων δυνάμεσιν ἐχρήσατο πρὸς βοήθειαν, τάχ' δὲ καὶ ἀλούς ἀπώλετο. Ἀλλ' ἡ τύχη ἔπει τὰς πλάστιγγας, καὶ δυναμωθεὶς αὐθίς ὁ Κωνσταντῖνος τὸν Μυτζῆν διώκει θαρραλεώτερον. Οὐ δὲ ἀμα τέκνοις καταλαβὼν τὴν Μεσέμβρειαν, ἐκείνεν ἱκετεύει [P. 239] τὸν βασιλέα δέχεσθαι τοῦτον καὶ λύτρα λαμβάνειν τὴν πόλιν. Στέλλει γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐξ αὐτῆς τὸν Γλαβᾶν κουροπαλάτην καὶ μέγαν παπίαν ἐσύστερον, καὶ δις ἄλλοις σύναμα μετὰ καὶ αὐτάρκους στρατοῦ, καταλαβὼν τὴν Μεσέμβρειαν, ἐκείνην μὲν

*ex genere, supplevit affinitas, quæ illum ducta in uxorem Irene filia Theodori et Asanis nepte, a patre Theodori Joanne Augusto in Bulgariam ad has nuptias missa, in pari jam juris ad Asanis successio-
nem gradum Mytze constituit. Et Constantinus C
quidem urbem Bulgariæ regiam Tenobum tenens, ceteris etiam cunctis ejus principatus ornatus in-
signibus, pro haud dubio Bulgarorum rege sese pa-
lam magnifice ferebat. At Mytzes circumsitis regioni-
bus imperitans interdum quidem his contentus ac-
quiescebat, interdum 350 contendebat cum Con-
stantino, ac fuit cum eum bello persequens inclu-
dere sese cogeret in arcem quamdam nostram cui
Sthenimachum nomen est, ubi quominus caperetur
et periret, opportune allatum a Romanis copiis au-
xilium prohibuit. Sed fortuna deinde vices alter-
nante successuum, auctus rursus animi et viribus
Constantinus tanto tamque valido impetu incubuit
in Mytzen, ut his impar resistendo Mesembream
cum liberis confugiens, inde legatis ad imperato-
rem supplicibus missis pactus cum eo deditio-
nem sit cum sui tum ejus civitatis, qua in sui servati
preium offerret. Nec recusavit imperator, sed sta-
tim Glabam europalatam, qui postea magnus papias
fuit, cum aliis et idoneis manu militum misit. Is
ingressus Mesembream ejus rite possessionem init
imperi Romani nomine; tum Mytzem per Hæmmum
itinere terrestri perduxit ad imperatorem, qui ei
perhumaniter excepto omniisque amoris significa-
tione recreato uberes fundos apud Scamandrum
assignavit, quorum annui proventus ad victum ei
cultumque splendidum abunde sufficerent. Ubi et
ipse deinceps cum filiis diversatus est, pacto prius*

A περιποιεῖ τοῖς Ῥωμαίοις, τὸν δὲ γε Μυτζῆν διὰ τοῦ Αἴμου πεζῆ ἄγει πρὸς βασιλέα. Τὸν δὲ καὶ δέχεται πρόφρων καὶ παρηγορεῖ εὔμενῶς, καὶ πρὸς τῷ Σκα-
μύνδρῳ ἀποχρώντως προμηθευσάμενος ἔκειστε που σὺν τοῖς τέκνοις κατασκηνοῖ, συνθήκας πρὸς αὐτὸν ποιησά-
μενος ὥστε καὶ τὸν πρώτιστον υἱὸν Ἰωάννην συναρμό-
σαι τῇ θυγατρὶ.

ζ. Τὰ περὶ τὸ Δυρδίχιον, καὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ ἐκεῖ ἐνσηχθαντος.

'Αλλὰ τῇ μὲν πρωτίστῃ τῶν θυγατέρων Εἰρήνη οὕτω προύστει τῶν γάμων, τὴν δὲ γε δευτέραν "Ἀν-
ναν" ἥρειτο πέμπειν τῷ νιψὶ Μηλωτίνῳ (διὸ γὰρ δμω-
νυμῶν τῷ πατρὶ καὶ πρῶτος τῷ ὥργῳ Παιονίας εἰς θυγατέρα γεγάμβρευτο) εἰς γάμον συνάπτειν. Καὶ δὴ τῶν πρὸς ἄλλους συνθεσιῶν στέλλει μὲν εἰς πρε-
βειαν τὸν Ιεράρχην, συνεκπέμπει δὲ καὶ τὴν κόρην
ὑπὸ θεραπείᾳ μεγίστη βασιλικὴ. Καὶ γε καταλα-
βοῦσι τὴν Βάρδοιαν σφίσι τὰ τῆς βουλῆς ἔστη πεμ-
φθῆναι πρὸς τὸ Οὔρεσιν Στέφανον τὸν χαρτοφύλακα
Βέκκον, ἀμα δὲ σὺν ἐκείνῳ καὶ τὸν Τραϊανουπόλεως
Κουδουμηνῆν. Ἡν δὲ καὶ πρὸς τῆς δεσποτίνης ἐντε-
ταγμένον τῷ χαρτοφύλακι αὐτὸν προστελθεῖν καὶ
γνωρίσαι τὰ κατὰ τοὺς Σέρβους τραυμάτερον, διπλῶς
μὲν σφίσιν ἔστιν ἡ δαιτα, διπλῶς δὲ ἡ τάξις τῆς ἐκεί-
νων ἀρχῆς διιθύνεται· ἐκείνη γάρ καὶ μεγίστην τὴν

cum imperatore inito, quo inter ipsos mutuo con-
venit ut Mytze primogenito Joanni primogenita
item imperatoris filia desponderetur.

6. *De sedere imperatoris cum Serbis, deque prosecu-
tione patriarchæ in Serbiā ea de causa.*

Sic Irene maxime natarum Augusti provisum
conjugium est. Ab hac vero secundam Annam de-
crevit pater mittere ad cralem Serbiæ Stephanum
Uresim, secundo ejus filio Melotino nupturam : nam
primogenitus patri cognomis jam uxorem habe-
bat regis Pannoniæ filiam. 351 Cum igitur de
omnibus ante conventum esset, ad exsecutionem
pactorum mittit imperator legatum patriarcham
et cum eo sponsam virginem regio magnifice sti-
patam comitatu. His simul cunctis ubi Berrhoeam
pervenerunt, expedire communiter visus est præ-
mittendos ad Stephanum Uresim chartophylacem
Veccum et cum eo Traianapoleos episcopum Cu-
dumenen. Fuerat autem ab Augusta peculiariter
D commendatum chartophylaci ut præcederet spon-
sam, priorque in Serbiā adveniens exploraret ad
liquidum quodnam id esset hominum genus, quæ
ibi forma vitæ cultusque, quæ ratio consuetudinis
civilis, quis ordo publicæ rei, ac jus ususque prin-
cipatus. Nam cum illa proficisci filiæ appar-
atum et pompam quam potuerat maxime regiam,
et cum specie ac pretio ad magnificientiam, tum
usu, et copia ad mollitiem deliciaeque compara-
tam, ἀμβιτοε attribuisset, muliebri scilicet cu-
riositate nosse avebat ecquid paria illis, aut qua
istis proportione respondentia, repertura esset sua
filia. Ea de causa jusserat priorem eo proficisci
Veccum, et sibi per nuntios significare quæ com-

θεραπείαν τῇ θυγατρὶ προητοίμαζεν ἐπὶ γλιδῷ παντούς βασιλικῆ. Ἐκεῖνων τοίνυν προαπελθόντι γνωρίσειν καὶ σημανεῖν προστάσσετο, πρὶν ἂν ἐπιδῆ Σερβίας δὲ πατριάρχης. Οἱ δὲ ἐπιστάντες οὐ μόνον οὐδὲν τῶν εἰς θεραπείαν εἰδον ἔκεισαν καὶ ἀρχῆς τῆς τυχούσης ἄξιον, ἀλλὰ καὶ τὸ θεραπευτικὸν τὸ ἐν [P. 240] ἐκείνοις βλέπων δὲ Οὔρεσις καὶ οἰκείδιον, καὶ μᾶλλον τὸ τῶν ἡμιανδρίων, τι ἀν καὶ εἴησαν οὗτοι διεπυθάνετο. Ός δὲ ἤκουε πάρ' ἐκείνων διτάξις ἔστιν αὕτη βασιλείως, καὶ ως τῇ βασιλίδῃ εἰς θεραπείαν ἀκολουθήσαιεν, ἐκεῖνος ἀπαλαστήσας φησίν, «Ἄλι οὖ, τί ταῦτα; καὶ ἡμῖν οὐ συνήθης αὕτη η διαιτα.» Καὶ τὸν φάναι τε καὶ ἀμα τὴν νύμφην δεικνύειν πενιχρὰ φοροῦσαν καὶ ταλασίᾳ προστίχουσαν, καὶ, «Οὔτε,» λέγειν χειρὶ δεικνύντα, «ταῖς νύμφαις ἡμεῖς προσφέρομεθα.» Ήσαν δὲ καὶ τὰ **B** κατ' αὐτοὺς τὸ παράπαν λιτά τε καὶ εὐελῆ, ὡς ἀποζῆν θήραις καὶ κλέπτοντας. Ός γοῦν ὑπέστρεψον οἱ πεμφθέντες καὶ ἀκριβῶς ἐδήλουν τῷ πατριάρχῃ τε εἰδον καὶ ἡ ἤκουσαν, ἐπέκλασάν τε τοῖς περὶ ἐκείνον τὴν προθυμίαν, καὶ περὶ ἐαυτοῖς ὥρρῳδουν,

perisset, priusquam patriarcha cum nova sponsa Serbiā ingredaretur. At Veccus et Cudumenes ubi pervenere, adeo nihil ibi ad ministerium commodum, ad πορῷpam exquisite ornamentum, aut omnino vel mediocri dignum magistratu reperrunt, ut ipsum illorum instrumentum ac comitatum Stephanus Uresis admiraretur, viso tabernaculo, præsertim autem familia obsequioque eunuchorum, quasi obstupescens inopinatissimare, quæreret quid hæc tandem essent et quem usum haberent, cum vero audisset partem esse illam præmissam satelliti ac supellectilis reginæ adventantis, indolescenti similis exclamaret: « Heu, heu, quæ et quorsum ista? Nos harum deliciarum usum non habemus; » et **352** hæc loquens simul nurum ostenderet paupertino sordidam vestitu ac lanificio intentam, unaque manu eam indicans subjiceret: « En tali nos cultu nurus consuevimus habere. » Porro in cætero circa cralem apparatu nihil nisi vulgare, obsoletum ac plane plebeium apparebat. Nulla victus mundities: e venatu illauto, ac tumultu sane venatorio, nulla specie aut ordine ministerii, nulla mensarum elegantia raptim cibi vorabantur. Ut ergo hæc sibi explorata qui missi fuerant reversi ad patriarcham retulerunt, utque distinctius narraront quæ audierant, conturbarunt ea non parum comitatum universum, infregeruntque cunctis animos, sollicitudine injecta ne insidiis excepti spoliarentur: quid enim exspectarent mitius a Barbaris adeo incultis, quos nullus mos aut pudor, nullus respectus humanitatis aut officii verecundia revocatura viderentur ab audendo quod liberet cunque? Tristes igitur hisce curis segnesque procedebant, anxia constricti formidine periculorum in monumenta, ut putabant, singulaimpendientium. In his suspicionibus cum Achridam devenissent, regiam ibi reliquerant virginem cum

Α μὴ καὶ ἡ τοῦ παραχρῆμα ἐνέδραις χαλεπαῖς παρίπεσιεν οὐ γάρ εἰχον πιστεύειν ἀνδράσι μὴ ἐπιστρεφομένοις αἰσχύνης καὶ μέμφεως. Τέως ήσαν εἰς τὸ πρόσω νωθεῖς τινες τὴν πορείαν καὶ τοῖς δόλοις ὑπόπτως ἔχοντες. Ός δὲ κατέλαλον τὴν Ἀχρίδα, τὴν μὲν βασιλίδα καὶ τὸ περὶ αὐτὴν οἰκετικὸν καὶ δοσον εἰς θεραπείαν αὐτοῦ που διαναπάνουσιν, ἐκεῖνοι δὲ προαγγέλλουσι πρὸς Οὔρεσιν πεμποντες καὶ αὐτοὶ σχολαίως τοῖς πρόσω προσθίνοντον. Τῇ Πολύγυρῳ δὲ παραγγειλάντων, ἦρ δὴ ἄλλος Θεοῦ ἐκείνοις κατὰ γλώσσαν εἴποιεν, καὶ ηδη καὶ πρὸς Διπενίον ιόντων, πέμπεται μὲν πρέσβυτος ἐκεῖνος δὲ καὶ μεσάζων ἐκείνων, Γεώργιος τοῦνομα, φ δὲ καὶ λόγος ἀνδρῶν ἐνεδρεύσας προσεζημένος. Τὰς δὲ ἐνέδρας καὶ πρώην οἱ περὶ τὸν πατριάρχην ἀκονοῦτες ἰδεῖλων. Τότε δὲ καὶ ἀκριβῶς ἐς φόδον μέγαν καθίστατο, μὴ καὶ νεωτερισθῆ τι σφίσι τῶν ἀνηκότων· τοὺς γάρ οἵτω καὶ τοῖς ἴδιοις καὶ μᾶλλον τοῖς ἱδίδομοις καὶ ἀρχουσιν ἐνεδρεύοντας σχολῆς γοῦν ἀποσχοσταῖς τῶν γάλλοιστρίων. Ἔκουον δὲ καὶ παρὰ Γεωργίου τὰ μὲν εἰς πρεσβείαν πάντη τῷ σκοπῷ τῶν βασιλῶν

familiari ministerio: Ipsi septe itinere lente pergentes, præmittunt nuntios ad Uresim, qui docerent præstolaturos se mandata ejus et occursus ab eo missorum apud Pologum. Est id loci nomen patria Serborum lingua sonans, ut aiunt, nemus Dei. Ea spe Lipænum progredientibus occurrit a crale legatio, cuius erat caput Georgius quidam, magistratus illuc simili præditus ejus qui mesazon apud nos dicitur. Huic ex insidiis latrocinio illatum damnum et ante nostri audierant et ipso referente cognoverunt certius. Atque ut primo rei auditu cohorruerant, **353** ita facti accepta confirmatione mæstissimi senserunt quo locorum malorumque devenissent: quid enim non iure metuerent in tanta barbaria licentia? aut quomodo sperarent parcituros exteris ac temperatu ravidas manus a gaza peregrina eos qui ne a popularibus quidem suis, iisdemque illustri magistratus conspicuis, abstinerent injurias extremas? Cæterum de negotio ipso ac fœdere principum duorum tam inconsequenter atque ambigue Georgius iste locutus est, ut spem successus omnem prudentibus excuteret. Primum omnium deprehensus est errorem imperatori oblatum in re ipsa ac substantia negotii, dum is filiam despondere se suam credidit minori quidem filio cratali, verum propter morbum incurabilem majoris heredib[us] dubio et successor designato regni Serbiæ. Nunc autem intelligebatur ex Georgii sermonibus vana illa fuisse, quæ jactata fuerant de fracto crure ac desperata valetudine primogeniti, qui filiam regis Pannonie in matrimonio habebat. De cæteris ad rem quæ agebatur spectantibus, idem legatus non minus inopinata et ambigua ferebat, alia quedam, quorum nulla era unquam audita prius mentio, proponens, circuitusque vafre captans, eaque de quibus certo convenerat astato involvens silentio. Quæ omnia mirantibus nostris simul occurrerent

ἀπωδά τε καὶ ἄλλως συθράτοις ἔκεινοι γάρ καὶ ως Α μετὰ τὸν πατέρα εἰς κῆδος προσίεντο τὸν οὐλὸν, τοῦ προτέρου τῶν παΐδων Στεφάνου τὸ σκέλος κατεαγότος καὶ βίον ζῶντος ἀπράγμονα· δὲ ἂλλ' ἄττα κύκλῳ περιβαλλόμενος τὰ ώμολογημένα ἐπηλυγάζετο. Τὰ δὲ τὴν δδὸν δυσχερῆ τε ἄλλως, καὶ ως αὐτὸς ἐδείκνυ ζημιώθεις. Ἡσαν δὲ ἀνὰ μέρος καὶ οἱ περὶ τὸν χαρτοφύλακα (αἱ γὰρ τῆς δεσποινῆς παραγγελίαι καὶ ἀξιώσεις δειναὶ εἰς τὸ ποιεῖν ἔκεινων φροντίζειν, οὕτως ἰδόντα) ἐπικλῶντες τὰς προθυμίας τῷ πατριάρχῃ καὶ τοῖς ἄρχοντισιν, [P. 241] ἐφ' ὃ μη πλέον προβήναι· μηδὲ γάρ ἀνυστὰ καὶ ἐπικίνδυνα. Οὔτως ἔχόντων γίνεται τι καὶ ἄλλο δεινόν, δὲ δὴ καὶ εἰς διοφίαν ἐμβάλλει σρᾶς τοῦ καὶ πρόσθεν ἴοντας παθεῖν τὰ χείριστα. Οἱ γάρ τὴν χώραν ἐπικημόνοι κατὰ στίχας ἴοντες ἐφίσταντο καθημένοις πολλάκις, καὶ ἕώρων ως ἄλλοθέν που ήκοντας. αφίσι δὲ ήν σκοπὸς παρατηρεῖν τὰ ἔκεινων· ἐφ' ὃ περ καὶ νυκτὸς ἐπελθόντες συλήσιειν. "Οἱ δὴ καὶ μετ' ὀλίγον λαμβάνει τέλος· νυκτὸς γάρ ἐπιόντες ἀψόφῳ ποδὶ τοὺς ἔκεινων ἵππους συλῶσι, καὶ γὰρ ποδῶν εἰχον, ἀφανίζουσιν ἐαυτούς. Οἱ δὲ ἄμ' ἐψ καὶ δέ τοις

pericula infestae latrociniis viæ, quæ quam non sine causa timerentur, ipse legatus sua ejus generis recens accepta damna commemorans plenam faciebat fidem. Partem etiam momenti, nec eam levem, ad novum inclinantibus consilium addebat, quæ chartophylax coram perspecta retulerat de sordibus et miseria domestica regis Serbiæ, quæque idem sibi enixe commendata dicebat ab Augusta de C prospiciendo dignitati ac commodis filiæ, quam, uti se res habebant, manifestum erat, si perduceretur quo intenderant, non in regnum aut regni spem, sed in servitutem transcribi tristissimam. Hæc patriarchæ ac reliquis in eo comitatu præcipua dignitate conspicuis omnem infringebant impetum ulterius pergendi, utique reputantibus nullum cœptorum cum modum aut saltem tolerabilem exitum, nullum longæ ac laboriosa viæ fructum sperandum apparere. Ne pactis quidem videri constituram fidem, si futura e presentibus æstimarentur. Quid igitur attineret in ambiguum et obliquis anfractibus confusum negotium velut in cæcum perplexumque labyrinthum sese altius et irrevocabilius immergere, et non potius deprehensa vel sera 354 fraude pedem statim referre, tandemque imperii honori, imperatoriae virginis dignitatis salutique consulere? Talia illis deliberantibus et adhuc sententiæ incertis supervenit quidpiam, quo suspiciones in metum et exspectationem verterentur certam grave quiddam et exitiale patiendi, si porro pergerent, siquidem incolæ regionis per turmas accedentes recedentesque, ubi cominus aspicerant minime familiari vultu, ac sic speciem præbentes euntium præoccupatum insidiis locum, unde noctu erumpentes impetum facerent in peregrinos, quorum iter explorassent et quam multum prædæ traherent præsenti conspectu observassent, formidinem nostris admove-

Α γὰς γνωρίζουσι μὲν τὸ πραχθὲν, ζητοῦσι δὲ τοὺς δεδραχότας. Ἀλλὰ ζητοῦσι μάταιος ἦν ἡ σπουδὴ· οὔτε γάρ εἰχον μαθεῖν παρ' ἔκεινων τοὺς σφετέρους ἐπειλυόντων, καὶ τὸ δραστικῶς ἐξετάζειν καὶ ἀπαιτεῖν οὐ συνήνεγκε, μὴ καὶ πλέον ἐπισυμβαλη, ἀνθρώποις μὲν τὴν ἰδέαν, θηρίοις δὲ τὸν τρόπον παρεμπεσόντων. "Ομως τοῖς ἔκεινων ἄρχουσι χρησάμενοι εἰς βοήθειαν (μηδὲ γάρ ἔχειν δπως καὶ κινηθεῖν), τῶν κρειττόνων Ἱππων ἀπολωλότων ἀντισηκουμενοι τοῖς τῆς χώρας οὐκ ἐπ' ἵσων, δὲλλ' οὐδὲ ἔγγυς, μεταναστεύειν εἰς τοῦπισθεν ἐδουλεύοντο. Καὶ δὴ δοξάσης τῆς βουλῆς ἀγαθῆς καὶ συνοισούσης πλέον τῇ μήνι βλαφούστης, πρύμναν τε κρούονται, τὸ τοῦ λόγου, καὶ τοῖς ὅπισθεν ἐπεκτεινόμενοι ἔως Ἀχρίδας ἥσεαν. Ἐκεῖθεν δὲ σύναμα τῇ βασιλίδι Θεσσαλονίκης ἐπιβάντες, κῆδος ἔκεινο καὶ συνθήκας καὶ συναλλάγματα παρ' οὐδὲν θέμενοι, πρὸς βασιλέα διπέτρεφον.

B η. Τὰ κατὰ τὸν βῆμα Κάρουλον, καὶ δπως στόλον ἐξηρτύστο.

[P. 242] Τότε τοινυ μετὰ καιρὸν καὶ τὰ περὶ τὸ Δυρράχιον ἔννεβη ἐλεσινὰ καὶ πλήρη δακρύων. Κρο-

C runt, quæ cito in dolorem transiit. Nam non ita multo post nocturni grassatores clam appulsi, pede suspenso summa cura strepitus vitandi, equos nostrorum abduxerunt et cum iis quam longissime fugerunt. Romani sub auroram furto agnito quærerunt auctores facti, de obviis percontantes ecquid horum nossent. Sed vanum scilicet studium erat indicii testimoniique corrogandi a consciis furum in suos ipsorum populares sociosque, quorum rapacitatem haud paulo imitaturi libentius quam accusaturi viderentur. Itaque prudens consilium fuit rem istam non nimium urgere, ne ista ipsa instantia irritata gens barbara, belluinam feritatem humana celans specie, pejus aliquid funestiusque designaret. Tamen ne quid intentatum relinquenter, magistratus locorum adierunt, rogantes ut equos sibi restituiri curarent, sine quibus institutum ad regem ipsorum iter perficere nequirent, Verum ab his nibi aliud impetrari potuit nisi ut equos ipsi regionis ejus, nulla parte cum amissis comparabiles, offerrent. Quæ videntes nostri ad consilium tandem in proram, 355 quod aiunt, incumbendi reflectendique retro itineris compulsi sunt. Referentes ergo pedem quam maxima velocitate in tantis difficultatibus licuit, Achridam se receperunt, ibique resumptam regiam virginem Thessalonicam deducentes, inde omissa jam omni cogitatione indignæ ac perniciose affinitatis ad imperatorem redierunt.

D 7. De Dyrhachio, et de terræmotu quo est illa civitas eversa.

Circa hoc tempus aut paulo post contigit miserabilis et omnium digna lacrymis Dyrrachiensis clades, hunc ferme in modum. Mense ineunte Martio sonori e terra fragores increbuere in strepitum fere

νίου γάρ ἐνστάντος μηνὸς ἀσυνήθεις φόροι τὴν γῆν ἔταρασσον συνεχῶς, οὓς δὴ βιστρούς κοινολογῶν εἴποι τις, καὶ δῆλοι ἡσαν σημαίνοντες ἐπίδην ἐγγέθεν κακόν. Μιᾶς γοῦν ἡμέρας καὶ συνεχέστερον ἐπήχουν οἱ κρότοι καὶ μεῖζον ἦ πρότερον. Τοῖς μὲν οὖν ἐμπεσοῦσα δειλίᾳ ἔξω που κατοικεῖν τοῦ ἄπτεος ἐπειθεν, ὡς εἰ πλέον γένηται, ἀλυξέουσιν. Ἀλλὰ νὺξ ἣν ἐπιγινομένη τοῖς ἡμερινοῖς ἐκείνοις θορύβοις, καὶ σεισμὸς ἐμπίπτει βρερὸς καὶ τῶν μνημονεομένων μείζων. Ἡν δ' ἐκεῖνος οὐ τρόμος, ὡς ἂν τις εἴποι, γῆς κατὰ τὸ λέχριον κινουμένης, ἀλλὰ κατὰ σφυγμοὺς ἀνατιναγμὸς, ὡς ἐν ἀλαρεῖ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐκείνην ἐκ θεμελίων ἀνατραπῆναι καὶ πεσεῖν εἰς τοῦδε φρός. Οἶκοι δ' ἐκεῖνοι καὶ ἀναστάσεις κτισμάτων μηδὲ τὸ βραχὺ ἀντισχόντες ἐνεδίδοσαν καὶ κατέπιπτον, ἐναπολαμβανομένων ἐντὸς τῶν ἀνθρώπων, μηδενὸς ἔχοντος δῆπη φύγοι. Τὸ γάρ τῶν οἰκοδομημάτων συνεχὲς τῇ ἐκείνων φυγῇ προσιστατο, καὶ πολλῷ ἢν δῆπον ἐντὸς οἰκιῶν ἦ ἐξιόντας σώζεσθαι, πλὴν κάκεινων σωθεισῶν ἐκ μέρους· οὐδὲ γάρ ἦν θῆται καὶ κατὰ τὸ ἀκέραιον διεγένετο. Ἀλλη γάρ επ' ἄλλῃ συνέπιπτε, καὶ δ ταύτης πεσοῦσης τὸν κίνδυνον ἀποδράς

continuum; quales boasmos sive boatus cum vulgo loquens quis dixerit. Hi nimis clare denuntiabant immirens malum. Cum sicaliquandiu infernetonuisset, repente die quadam acutius et continenter insonuere cœpta tonitrua, quo eorum augmento moti quidam in formidinem acriorem tectis excesserunt, diversorio extra urbem quæsito, ut si quid inde funestius ingrueret, salutem in tuto haberent. C Nocte porro superveniente diurnis hujusmodi tumultibus terræmotus incidit gravis et omnibus de quibus est fando auditum vehementior. Non enim is erat tremor quasi quis dixerit terræ in obliquum nuntiantis, sed reciprocus validissimus impulsus, nunc velut contrahentis sese, nunc impetu contrario se dilatantis et ejicientis soli. Quo ex alterno succussu contigit universam illam momento a fundamentis everti concidereque civitatem. Domus enim, quæ, illam conflabant, et illa quantavis exstructa firmitudine exaggerataque ædificia, haud paria resistendo prostrata sunt, deprehensis intus hominibus misere oppressis, nemine quo aut qua effugeret habente. Nam erumpentibus e proprio domicilio domum undique aliarum ruinæ occurribant, ut sperabilior 356 salus sub tecto manentibus quam prodeuntibus videretur. Sed et si qua pars domum terræ assultibus obsisteret (nulla autem fuit domus quæ non saltem ex parte iis dejiceretur), si cuius, inquam, ædificii membrum firmissimum non labefaciaretur concussu terræ, superne tamen obterebaratur altiorum in vicinia murorum casu. Alia quippe super aliam cadendo cumulabatur domus, ita ut si quem in primasuccessione fortuna servasset quedam, non longum id beneficium esset: alia enim mox superincipiens domus exitium frustra servato representabat. Quam ergo subitum ac vehemens, tam ineluctabile illa vi, illa fuga vitabile malum erat, ut commino-

A κατά τινα τύχην ἐπιπεσούσης ἄλλης συνελεμένητο. Καὶ ἦν ἀρόσον μὲν τὸ δεινὸν, δυσχερὲς δὲ ἡ ὥστε τινὰ φυγόντα σώζεσθαι. Πολλοὶ δὲ καὶ ὅπερ ἐπέστη, οἱ καὶ πρὶν μαθεῖν τὸ συμβάν οὐκ ἔθανον ἀπολλύμενοι. Παιδάρια δὲ καὶ βρέφη μηδὲ ἔχοντ' εἰδέναι τὴν χαλεπὸν τοῖς ἑρειποῖς συγκατεπνίγοντο. Τοσούτος δὲ ἦν δὲ ἐξαιφνῆς κτύπος καὶ θόρυβος, ὥστε καὶ τῆς θαλάσσης ἀναβρασσομένης ἔξωθεν τοὺς περιγεγοντας ὄπονος, οὐχ δπως ἀρχὴν ὁδίνων [P. 243] δεῖνα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τοῦ κόσμου ἐπιστῆναι συντέλειαν. τῷ γάρ παραθαλασσίαν μὲν τὴν πόλιν ἐκείνην εἶναι, δεινὸν δὲ καὶ τιναγμὸν ἐμπεσεῖν ἐξαιφνῆς, τόσου μὲν θορύβου γεγονότος ἀνθρώπων, τόσου δὲ κτύπου ἐκκαταπιπόντων ἀλλήλοις τῶν οἰκημάτων, οἱ ἔξωθεν εδρεισθέντες μειζόνως καταστιθέντες τέκς ἀκοδὲ οὐδὲν εἶχον ὄπονος εἶπερον ἦ τοῦ κόσμου πάντος ἐκαφάνισιν. 'Επ' οὐκ δλίγον οὖν τοῦ σεισμοῦ κρατήσαντος, ὡς μηδὲν ἐστῶς ἐγκαταλειφθῆναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐντὸς καταπεσεῖν καὶ τοὺς ἀνθρώπους συγκαταχῶσαι, παρὰ μόνην αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν (ἴκενη γάρ καὶ ἀντέσχει καὶ οὐχ δπήκουε τῷ σεισμῷ), ἡμέρας δὲ φανέσης συνερέχουσιν οἱ περίοικοι δῆμα μακελλαις

B dissima sors plerorumque videri potuerit, quos dormientes, velut triste somnium, mors invasit: lucifererunt enim angustias præcessuri, si vigilarent, fatum extrellum metus et desperationis sevissimos horrores, qui calamitate improvisa citra sensum hausti sese perire nescierunt. Quæ præcipua felicitas lactentium aut nondum per ætatem rationis compotum puerorum fuit. Tales enim obriti suffocative unam experiebantur miseriam corporum, nullo prævio exacerbatam angore animorum. Inter hæc cum ad sonitum ruentium tectorum, ad clamores et gemitus percuntium hominum accederet horribilis fremitus insolito quoque simul æstu effervescentis maris, qui adhuc supererant hæc tam atrocium initia dolorum non uni quantovis usitato infortunio rerum humanarum, sed ultime consummationi naturæ ac mundi universi præludere putabant. Cum enim ad mare tumultuosius tum quam antea unquam intuinesccens sita Dyrrachienis urbs esset, cumque ex urbis universæ varia ruina, ex collisione caducarum molium, ex ejulatibus consternatorum aut morientium concentus horrifícis mistus immanium sonorum fragorumque aerem compleret, qui extra Dyrrachium illa nocte fuerunt, accipientes attonitis auribus tumultuissimam istam confusionem vocum et strepitum horribilissimorum, nihil sane euspicari militis poterant quam advenisse finem 357 extrellum rerum humanarum et fatalem cœli ac terræ destructioni diem. Hac violentia per spatium temporis non exiguum grassatus in urbe terræmotus nihil ibi jam in quod pergere sævire reliquum fecerat; præter arcem, quæ una illæssa stetit, omnia ædificia collapsa omnes in iis repertos homines communis sepulcro tumulaverant. Eam tragicam ubi late ostendit oculis speciem ortus diei, quæ tam dirameti-

τε καὶ δικέλλαις καὶ παντὶ τῷ προστυχόντι δργανφ Α πρὸς δρυγήν χρώμενοι, καὶ προσπεσόντες ὕρυτον, θνάτου καὶ τισι ταλαιπώροις ἔτι ζῶσιν ἀπαρύνα: εν τοῦ κινδύνου, τὸ δὲ πλέον ὡς δὲ καὶ πλοῦτον πεντοδαπτὸν ἐκφοργίσαντες τοῖς ἀρειποῖς κατασπασθέντα λαδόντες ἔχοιεν· τότε γάρ τοῖς πράγμασι τῶν πεσόντων καὶ οἱ κληρονόμοι συγχατεδύνοντο, καὶ δ λαγχάνειν τὰς ἔξουλης δίκαιας ἁκείνοις οὐδὲ ήν. Ἐφ' ἡμέραις οὖν ἀπαν τὸ γεγονός εἰς ἔδαφος κατασκάψαντες καὶ χρυσοῦν ἀμήσαντες θέρος Ἀλβανοὶ τε καὶ οἱ περίοικοι, ὡς ἄμαξις χρώμενοι ταῖς δικέλλαις, τέλος ἔρημον δριᾶσι τὴν ποτε πόλιν ἁκείνην, γνωριζομένην σημείοις τισὶν ἀμυδροῖς, ἐν οὓσι καταλεγομένῃ οὐ τῷ εἶναι, ἀλλὰ μόνῳ τῷ δνομάζεσθαι. Ο δὲ ἐκεινῆς ἀρχιερεὺς Νικήτας εὑρεθεὶς ἀκείνοις τῷ τότε, καὶ φυλαχθεὶς μὲν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς τῶν μελῶν τὰ σύμβολα τοῦ κινδύνου φέρων, πικρὸν ἴδων συμφορὰν καὶ ήγειρετοντας τοὺς καὶ προεδόκησε πώποτε, κατάφροντος φεύγει, ἀφεὶς ἔρημον οὐδὲ ἐάντου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ταύτης ἐποίκων καὶ καλλούς κτισμάτων καὶ πρχμάτων αὐτῶν τὴν μητρόπολιν.

η'. Τὰ κατὰ τὸν ὅρηγα Κάρουλον, καὶ διπλασιαὶ τοῦ Κάρουλου.

[P. 244] Τότε τοινού καὶ δὲ ὁ ὥρηγος Πουλίας Κάρου-

C cepit noctem, concurrerunt ex agris undique quam maximo numero, sumptis in manibus ligonibus et marris omniisque terrae movendae apto instrumento, quod cuique in manum quærenti venerat. Cum his acervum illum immanem ruinarum, qui pridie urbs fuerat, undique aggressi fodere cœperunt, sive urgente charitate, si quem forte miserum adhuc spirantem inter ruta et cæsadirutarum ædium vindicare ab interitu possent, sive, quæ maxima pars erat, instinctu avaræ cupiditatis, ut tot divitias ibi cum possessoribus sepultas nec alium jam habentes legitimum hæredem, dominis cum sobole et cognatione universa pariter occumbentibus, in suos ipsius usus auferrent, securi forensium tricarum nec mutuantes interdictum unde vi. Hic aliquot dierum labor fuit, quo illa versando scrutandoque evoluta congeries et in unam utcunque æquata complanata superficiem est. Ex eo multi campo messuere segetem auream, ligonibus usi vice falcium, Albanitæ cæterique circum habitantes, demumque cum præda recedentes plane desertam reliquerunt illam olim urbem, ubi fuerit signis nunc tantum exilibus monstrantem, in urbibus numeratam dicunt tantum causa, et nomine tenus, cu[m] modo urbs non sit. At ejus antistes Nicetas unus repertorum inter ruinas, et servatus superstes ille quidem, cæterum in multis cicatricibus reliquis ex plagiis quas illapsu saxorum tigrorumque acceperat, luculenta vestigia mirabiliter vitati periculi circumferens, memoria ipsa clavis, quam viderat et senserat atrociorēm 358 opinionē omni, percusus adeo est ut locum fugerit nec sustinuerit insistere sepulcro sue metropolis, quam orbatum civibus, corona mænium et ædificiorum elegantium omni ornatu, opibus quoque spoliata,

PATROL. GR. CXLIII.

λος, ἔκπαλαι τὸν Μαρρὴ καταγωνιστάμενος, ἐν ἀκμῇ ήν τῶν καθ' αὐτὸν πραγμάτων, καὶ νεῶν παρασκευτὶς πλειστων ἐμεγχλύνετο, ἐκσπονδας δὲ βασιλεῖ τὰ πλεῖστα ἐπὶ αἰτίαις τῶν Βαλδουΐνου συγαλλαγμάτων, ὡς ἐντεῦθεν ἐπὶ τῷ πόλεις οἰεσθαι δικαιοῦσθαι. Παρεσκεύαζε μὲν καὶ τὸ ναυτικὸν πλεῖστον δσον, καὶ σώμασι καὶ δπλοῖς καὶ χρήμασι συνεκρότει· οὐδὲν δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν πάππαν προσελπάρει· καὶ θερμῶς ἐδέετο ἐφείγατο οἱ τὴν κατὰ τῆς πόλεως ἐκστρατείαν, ὡς καὶ ἄλλως δίκαιον δν ζητεῖν τὰ τῶν πκίδων αὐτοῦ, ἐφ' οἵσι σφίσι συμφωνούσι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ συνῆνει καὶ συνεργεῖν τὰ μέγιστα ὑπισχνεῖτο. Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ήν, ἐκ πολλοῦ παρασκευαζόμενος· δὲ δὲ βασιλεὺς ἀνέριστα τὰ πρὸς ἐκεῖνον διαγιώσκων καὶ τὸ πᾶν ἀδήριτα, διτι καὶ πλείσταις μὲν ταῖς ναυσὶν ἔξηρτειο, πολλῷ δὲ καὶ τῷ κατὰ γῆν πεζικῷ διὰ Βρεντησίου περαιωθησόμενος εἰς τὸ τοῦ Δυρβαχίου ἐπίνειον, ἐρημουόντος ἡ καὶ μᾶλλον παρ' ἐκεῖνον κατεχομένου, εἰς τὸ ἀνακτισθῆναι χρησθμένος, ὡς ἐλέγετο, δυνατός ήν, κάντεῦθεν διτόνῳ φύκονόμει τὸ στράτευμα, ἄλλως ἔγω τὴν πρὸς ἐκεῖνον μάχην μεταχειρίσασθαι. Καὶ δὴ πολλάκις μὲν οὐκ ίδεις πέμπων παρὰ τὸν πάππαν (οὐδὲ ἐδύνατο ἀκείνου κατὰ θύρας ἀπαντῶν-

bæc ad extremum sui pastoris accessio reliquit plane desolatam.

8. De rege Carolo, ut is classem armaverit.

Hac tempestate fortuna regis Apuliæ Caroli, qui jampridem Manfredum debellaverat, in flore atque apice felicitatis erat. In primis apparatu ingenti navali potens et formidans habetur. Palam autem se ferebat in sensum imperatori ob societatem affinitate firmatam quæ ipsicū Baldūino intercedebat. Cui velut jus vindicaturus pristinum, expeditionem in urbem Constantinopolim adornabat, navesque ad id et prævalidas et plurimas et tum corporibus tum armis tum ceteris utilibus ad scopum rebus copiosissime instruotas compararat et congregaverat. Neque his contentus a Papa etiam petebat et ardentibus instabat precibus, ut Constantinopolitanæ hujusmodi expeditionis auctor ipse fieret seque isti negotio præficeret: dignum enim esse id bellum, quo videlicet repetenda filiorum ejus esset hæreditas, quod Patris communis nomine auspiciisque generetur. In quæ illis consentientibus, Ecclesia quoque consilium probavit, et cooperaturam se ad effectum volorum quam posset maxime promisit. His tunc agitandis consciendisque intentus Carolus erat. Imperator vero prorsus imparem se sentiens isti sustinendo bello, nec quidquam dubitans quin succumberet Romana res, si contra eam Carolus duceret tum illam, de qua dixi, instructissimam classem, tum simul fortissimum, quem item paraverat, terrestrem exercitum, Brundusio in Dyrrachii navale jam vacuum et occupanti expositum mox, prout destinaverat, 359 deportandum. Bifariam enim isto modo partiri copias Carolus de

τοι), ἀλλως δὲ γραμματοφόρους χρυφῆδον, καὶ δὴ τοῖς Ιταλῶν ἐπιδόξους δύσις ἔδει φιλοῦντας καὶ τῆς ἑκάτην συμμορίας γινωσκομένους, ἔστι δ' ἐνίστε καὶ οὓς φρερίους αὐτοὶ λέγουσιν, ἔδελφοὺς δῆθεν, ὑπερχρήματος καὶ θωπεύων, πολὺς δὲν δυσωπῶν τὸν Τάγματος ἀρχιερέα καὶ καταποντιώμενος μὴ ἐφείνας Καρούλῳ τὰ κατὰ νοῦν πράττειν, μηδὲ συγχωρεῖν Χριστιανοῖς ἐπὶ Χριστιανοὺς στρατεύεσθαι· εἶναι γάρ καὶ Ῥωμαϊκούς, οὓς αὐτοὶ Γραικοὺς δυνομάζουσι, τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας τοῖς Ἰταλοῖς, ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν τοῦτον πατέρα πνευματικὸν καὶ λογίζεσθαι· ἀρχιερέων δύτα τὸν πρώτιστον. "Ηδη δὲ καὶ ὑπισχνεῖτο οἱ τὰ χρηστότερα· [P. 245] τὰ δὲ δὲν μίαν μάνδραν γενέσθαι τὴν Ἐκκλησίαν Θεοῦ, καὶ ἀρθῆναι τὸ μέσον σκάνδαλον, ἀνόντα τέ πεισφῆσαν ἐκ πυλαιοτέρου ταῖς Ἐκκλησίαις· μηδὲ γάρ εἶναι λοιπὸν ἐμποδῶν τοῦ ταῦτα γίνεσθαι ἀποκατασταθεῖσας τοῖς ἔξορίστοις τῆς πόλεως. Ταῦτά τε συγνάκις διεμήνυε, καὶ χρυσὸν πέμπων Καδδηνολίοις (στρφιγξιν δὲ Ἐλλην εἴπω, ὡς Οὐρας οὖσης τοῦ πάππα κατὰ τὴν Χριστοῦ μήμησιν) καὶ οἰς ἀλ-

A λοις ἐπιστευε φίλοις, εἶναστα τὰ τῆς πρὸς τὸν πάππα ἱκετεῖας καθίστα, καὶ δὲ Κάρουλος ἐκωλύετο. Αὐτὸς δὲ καὶ πλέον δὲ βασιλεὺς τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνην ἐπισυνέδων, τοὺς μὲν ἐκεῖθεν ἐρχομένους, καὶ μᾶλλον εἰ τῆς Ἐκκλησίας ἑκάτης εἰν, φιλοφρόνως προσίστο, ὡς καὶ ποτε τὸν Κροτώνης ἐπίσκοπον, ἄνδρα λόγιον δύτα καὶ διγλωσσοῦντα κατ' ἐπιστήμην τὴν θείαν, δὲν καὶ τῷ πατριάρχῃ πέμπων καὶ κυβερνῶν μετὰ κατιρόν μετημφίαζε πρὸς τὸ Ἐλληνικότερον, καὶ ἐκκλησίαν διδόναι· οἱ τῷ λόγῳ τῆς ἐπιδόσεως, ὡς σχολάζοντι τῆς λαχούσης, θιελέ τε καὶ φονόμει· κανὸν ἐγένετο, εἰ μή γε φωραθεὶς ἑκαῖνος εἰς δύσνοιαν καὶ τῶν ἡμετέρων βλάβην τὸ μὲν καθ' Ἐλληνας ἐστολίσθαι καὶ πάλιν εἴχε, τὴν δὲ βασιλικὴν εὐμένειαν ἀπολωλεκώς περὶ που τὴν Ποντογράκλειαν ἔκωρίζετο. Τέως δὲ οὖν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ δὲν ἐμποδῶν κατὰ πᾶν ἐκείνῳ συγχρῆσθαι οὔτε τοις ἔχοντι. Ἀλλοις δὲ πολλοὺς πλείστους φρερίους ἐδέχετο καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπεμπεν ἀρχιερεῦσι καὶ πατριάρχῃ, ἐκ τῆς προσφορᾶς αὐτῶν κοινωνίας δὲν φαλμοῖς, ἐν ταῖς ἐπὶ τῶν κάτισταν εἰσαγωγαῖς τε καὶ

creverat; et jam misisse Dyrrachium disebatur qui solum præoccuparent ubi steterat illa civitas, quam etiam, ut ferebatur, resicere cogitabat. Cum, inquam, hæc secum reputaret imperator, alia omnino ratione quam vi aperta instantibus occurredum malis censuit. Missitabat igitur frequenter preces et litteras supplices ad papam, non per legatos aut homines agnitos pro suis (frustra enim tales mittere conaretur, tenente citeriores Roma provincias et quasi portas ipsas aulæ pontificiæ Carolo, haud dubie prohibituro ne transirent), sed per alios fidos et non suspectos ob dissimulatum habitum tabellarios, et per quosdam Italos illustres, quorum sibi amicitiam paraverat quosque a Caroli partibus alienos norat. Utibatur et ad id interdum ejus generis hominum ministerio, quos Latini Frerios vocant, quasi dices fratres, quos ad id sibi officii præstandum artificio blanditiarum attraxerat. Herum interventu omnium multus erat in obsecrando obtestandoque Pontifice Romano, ne sineret Carolum exequi quæ destinaverat, neve permitteret Christianos Christianis bellum inferre: esse enim nos quoque Romanos, quos Latini Græcos appellarent, uni eidemque subiectos Christo, unum unius Ecclesiæ corpus cum Italibz conflantes; se quoque papam habere atque agnoscere spiritualem Patrem, episcoporum omnium principem. Huic professioni promissiones in posterum plausibiliores addebat, daturum se ei videlicet efficacem operam quo in unum ovile redigeretur Ecclesia Dei, nationum discrimine sublato, et scandalodamnoni discidii, quo dudum perniciose communis concordia dirimebatur, de medio amoto: nihil enim jam obstitutum quominus id fieret, restitutis in patriam antiquam suam Constantinopolim illis qui ex ea 360 dudum pulsi per Latinos fuerant. Talia simul subinde inculcabat, simul aurum trans-

C mittebat ad cardinales, quæ vox Latina Græca respondet signifianti cardines, studens hac arte papam, qui et ipse, quod de Christo dicitur, quasi ostium est, his quasi cardinibus ei affixis in quam ipsi esset utile partem inverttere, quod non frustra tentavit, impetrato tum a papa quod petebat, et Carolo ne sibi bellum inferret prohibito. Ipse autem interim imperator magis magisque attendebat paci Ecclesiæ procurandæ arctiusque stringenda, homines Italicas ditionis, maxime si ecclesiastici essent et Latini ritus, foris Constantinopoli peregrinantes aut degentes benevolentissime admittens adhibensque. Id quod observare licuit in episcopo quondam Crotone, viro litteris diviuis pereruditio et lingua juxta ultraque diserto, quem in patriarchæ comitatu collocatum eique commendatum post aliquod tempus sacris Græci ritus vestibus induit, volens procuransque ut ecclesia hic ei gubernanda per delegationem, ut solet dici, traderetur; cuius delegationis capax erat, quippe qui ejus, quam primum fuerat soritus, cura et gubernatione liber esset. Quod effectum haud dubie fuisset, nisi sub hac ille deprehensus moliri nescio quid inimico animo in nostrum dænum, in vestitu quidem Græco perseverare permisus etiam postea fuisset, tamen amissa deinde imperatoria gratia exsulatum circa Heracleam. Ponti missus esset ob nescio quam civilem causam. In qua ipsa eam adhibuit moderationem, ut declararet non obstare se quominus eo, licet exsulante suo juseu, Ecclesia ad quodconque utilem putaret uteretur. Alios vero Latinos plurimos et in iis sapientissime Frerios, humaniter excepti et in ecclesiam misiti, ut ibi ab episcopis et patriarcha in omnem libere sacrorum communionem admitterentur, oblationis, psalmodiæ, ingressus adytorum, stationum, participationis 361 divini panis, quem antidorum vocant, cunctis hisce com-

στάσεσιν, ἐν μεταλήψει τοῦ θείου ἅρτου, ὃν ἀντιδω-

A χῆθεν καὶ ἐπὶ μεγκλειότητι ἔξουσίας τιμώμενον, πρὸς δὲ καὶ τοὺς τρόπους εὐθὺν, τὸν δεύτερον καὶ χᾶς εἰς βῆγα τετιμημένον, πρὸς δὲ καὶ τῇ ἔξουσίᾳ λειπόμενον καὶ δε σκολιὸν πείθειν· μηδὲ γὰρ ἀπευθύνεσθαι ποτε τὸ δρόθιν πρὸς τὸ σολιὸν, εἰ δ' οὖν, μηδὲ ἀποσκολιοῦσθαι, ἀλλὰ τὸ σολιὸν πρὸς τὸ εὐθὺν, παρ' ὃ καὶ ἡ προσηγορία τῆς ποιότητος εἰληπται.

θ'. Ὁπως πρέσβεις δὲ βιοιλεὺς πρὸς τὸν βῆγα Φραγγίας ἀπέστελλεν.

[P. 246] Ἐπειπε δὲ καὶ ἄνδρας ἐκκλησιαστικὸν πολὺ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἔκ τε τρόπου καὶ δοφικίων ἔχοντας πρὸς τὸν βῆγα Φραγγίας, αὐτάδελφον μὲν τοῦ Καρούλου τὸ γένος δύτα, τοὺς τρόπους δὲ ἥκιστα ἀδελφίζοντα. Οἱ δὲ ἡσαν δ τε τῆς ἐκκλησίας χαρτοφύλακες καὶ δ τοῦ βιοιλικοῦ ἀρχιδιάκονος κλῆρος Μελιτηνώτης. Οἵς δὴ καὶ οὐκ ἐκχωροῦν εἰς βρευτῆσιν διαπερχοῦσθαι: καὶ γῆ χρωμένους βιοιλίζειν, τὴν μὲν μέχρι καὶ Αὐλῶνος ὁδὸν ἱπποῖς χρωμένους δδεύειν παρεῖχεν, ἐκεῖθεν δὲ νηὸς ἐπιβάντας καὶ θάλασσαν τέμνοντας τὴν ἐς τὸν βῆγα, ὅπου ποτὲ δὲ εὑρεθεῖται διάγων, ποιεῖσθαι διαπεριωσιν. Ἡν δὲ οἱ δ τῆς πρεσβείας σκοπὸς κάκενον δώροις καὶ λόγοις ὡς δυνατὸν ἐκμειλίσσεσθαι, καὶ παρασκευάζειν εἰρηνικὸν δύτα ταῖς φήμαις γράφειν μὲν καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὰ εἰκότα καὶ τὸ θράσος ἐκμελάττειν καὶ τὰς δρμὰς ἐκείνους ἀνέγειν. Ῥῶν γὰρ, ὡς καὶ τινας οἴεσθαι, πρῶτον δύτα καὶ βῆγα τετιμημένον ἀρ-

municationibus (excepta interim sola perceptione sacri calicis : non enim hanc illi quærebant), quam serio procuraturum spoponderat et perpetraturum receperat, Ecclesiarum pacem jam nunc auspicans et sensim usurpando obstaculaque amoliendo præmuniens.

9. Ut legatus imperator ad regem Franciæ miserit.

Misit autem et viros ecclesiasticos multæ dignitatis, tum merito virtutum tum officiorum auctoritate quæ gerebant, ad regem Franciæ, Caroli genere fratrem, quanquam utriusque mores minimum inter se germanitatis præferebant. Hi autem fuere chatophylax ecclesiæ Veccus et regii archidiaconus cleri Meliteniotes. His cum non licet recta Brundusium trajicere propter ibi dominantis Caroli metum, prescriptum ut via terrestri Aulonem equitando se transferrent, indeque nave consensa per alium in Franciam tenderent, illic regem conventuri ubicunque versari eum contigisset. Scopus D legationis erat regem donis et verbis quantum fieri posset delinire, conarique adducere ipsum, quem fama serebat pacis esse studiosum, ad suadendum fratri scriptis litteris ne bello inquietaret Orientem. Erat autem verisimile magnum pondus habituram auctoritatem majoris natu germani, qui rex a principio suisset tantumque ipsi potentia præstaret, ad hæc qui vita rectus et moribus inculpatus haberetur, ad emolliendum animum et feroces impetus frenandos Caroli minoris natu fratribus, qui nuper tantum vocari rex coepisset, angustiusque ac opibus 832 fraterno inferius regnum haberet,

denique obliquorum et a recto inflexorum morum homo, quibus dirigendis apollissima esset amussis domestici exempli et lata celebrata rectitudine sancti ejus regis tam arto illi sanguinis vinculo conjuncti: non enim rectum ad obliqui normam exigendum est (enimvero depravatio hæc quidem, non correctio esset), verum obliquitas detorti exæquanda ad rectum, ut sic sua constet regulæ ratio ac vis origine indicata vocis a regendo et dirigendo ductæ. Quod si persuadere fratri non posset, certe ageret apud papam pro Graecis, fratribus et ipsis et eodem Christianorum nomine dignatis, sicque conaretur infringere fratrī machinationes in Romanos. His ab imperatore mandatis acceptis, dant se in viam legati comitatu ac satellitio stipali numero pariter et ornato, regio ipsi cultu instructuque supellectilis splendidæ, imperatoriarum imaginum ac vasorum, ut longo ista portantium tractu cæteraque magnificètia illustris pompæ mirificam egredientes urbe attonitis visu populis speciem fecerint. Aulonem pervecti, ubi nave illic consenza Pachynum Siciliæ tenuerunt, audiunt transgressum regem in adversum litus prope Carthaginem, quam nunc vocant Tuniesim, cum Æthiopibus Africam tenetibus bellare. Ergo ibi morati paucis diebus, solventes ad Siculum emetiendum fretum Tunisseim versus, nave illi cursu fregerunt, et parum absuit quin mergerentur. Ut autem vix tandem multa perpessi exscenderunt, regi ex gravi morbo decumbenti litteras imperatoris reddiderunt. Rex incertus quid ageret, hinc quidem morbo urgente, inde belli districtus curis, supersedebat expeditione ne-

μὲν ἀρδώστῶν, τούτο δὲ καὶ πολέμοις ἐνασχολούμενος, ἀνήρτα τε τούτοις τὰ πράγματα καὶ πρὸς τὸ νοσοκομεῖον ήν. Οἱ δὲ καθ' ἡμέραν θέαμα ἑώρων ἔλειπεν δὲ Ἀγαρηνῶν μεταξὺ καὶ Λατίνων. Ἐξω γάρ θαλάσσης ἐπιτεφρευσάμενοι· Ἰταλοὶ δὲ χυρώματι ἔχρωντο τὴν τάφρην, τὸ μεταξὺ κατέχοντες· Αἴθιοι εἰς δὲ Καρχηδόνι φρουρίῳ τε καὶ δρμητηρίῳ χρώμενοι εἶχον μὲν ἐν ἀσφαλείᾳ καθῆθαι, εἶχον δὲ καὶ δύη παρείκοι θαρρούντως δρμῆν. Καὶ συνεχῶς καθ' ἡμέραν διεπολέμουν πρὸς ἀλλήλους, ὡς πλείστους ἀμφοτέρωθεν πίπτειν. Ἐπέκειτο δὲ λοιμὸς ἰσχυρὸς, ἕθνησκον δὲ ἐπασσύτεροι, καὶ δὲ θάπτων οὐκ ἦν, πυρὶ δὲ νεκύων οὐ καλόντο κατατεθνήσανταν. Ἡ τάφρος δὲ ἐκείνη εὐρεῖα τε καὶ ρᾴδια οὖσα οὖς ζῶντας ἐτήρει, τούτους καὶ θανόντας ἐδέχετο, καὶ οὕτω πλείστους ὥστε καὶ ἀναχωματοῦσι ταῖς κατὰ μέρη κινδυνεύειν ἀγχωμαλοῦσαν. Οὕτω συχνοὶ ἐνθεν μὲν τῷ πολέμῳ, ἐκεῖθεν δὲ τῷ λοιμῷ ἐπιπτον. Ὁρμὴ δὲ ἐκείνοις ἀνέζει ὡς ὑπὲρ σταυροῦ κινδυνεύουσι. Τότε καὶ δὲ ῥῆξ, ἐπεὶ χείρον εἶχε καὶ οἱ τὰ τῆς σωτηρίας απέγνωστο, δσιν ἦν χρηματίσας ἐκείνοις, καὶ δεῖξας ᾧ πρὸτην πρὸς εἰρήνην ἔχων καὶ γ' εἰ περιέσταις καὶ συγχροτήσων εἰς δύναμιν, ἐκέλευεν ἀνχμένοντας τὴν χάρακαν. Ἐπεὶ δὲ τῆς ἐπιούσης ἐπέστη οἱ τὸ χρεῶν καὶ ἡδη δὲ ῥῆξ ἐτελεύτα, οἱ μὲν ἀμφ' ἐκείνον

gotiorum, intentus valetudini **363** curandæ. Per has moras feriebantur oculi quotidie nostrorum spectaculo luctuoso atrocium et cruentorum Latinos inter Agareosque certaminum. Aliquantum a littore fossam Itali longam duxerant, et quod eam inter ac mare patebat spatii tenebant. Æthiopes Carthagine pro arce usi ad receptaculum tutæ, ejus fiducia erumpabant audacius in hostes. Hinc quotidianæ velitationes et pugnæ conserebantur, plurimis utrinque cadentibus. Grassabatur interim perniciosa pestis, densabanturque mortes, adeo ut funeribus Libilitina deesset, superstitionibus ad caderetur sepulturam non sufficientibus. Unum scilicet illud ad tragicam Iliacorum malorum faciem deerat, quod pyræ mortuorum non arderent, sed fossa eadem illa profunda et lata, quæ vivos tuebatur, defunctos hauriret, tanto jam numero, ut brevi complenda videretur et ad æqualitatem attollenda campi; tam in eam multi quotidie partim hostili cæsi ferro, partim lue pestifera extincti devolvebantur. Vigebant tamen animis reliqui; et sibi concisci pro crucis gloria periclitari sese, ardorem audaciamque a causa belli trahentes, fortissime adversus quantamvis fortunæ iniquitatem nitebantur. Rex interim morbo invalescente in eum redactus statum ut de vita ejus desperaretur, allocutus tamen legatos est, magnam ostendens pensionem ad pacem inter imperatorem fratremque procurandam. Eamque conciliationem pro viribus se promoturum, si vita suppeteret, promisit, exspectare interea ipsos et quiescere jubens. Ab his dictis postera ei dies suprema illuxit. Reges mortuo, qui ei astabant, defuncti cadaver, pro

A εὐθὺς ἐντευασθέμενοι τὸν νεκρὸν ἐκείνου ὡς ἐν πληροφορίᾳ φκειωμένου θεῖψ, μύροις ἀλειφοντες καὶ βράσμασι λεβῆτων ἐνέψοντες, τιμοῖς χηλοῖς ἐναπτίθουν τὰ λειψανα ὡς τῇ πατρίδι ἀνακομίσοντες, οἱ δὲ γε πρέσβεις κεναῖς, δὲ λέγεται, τῶν ὑπεσχημένων διπέτρεφον ταῖς χερσίν. Ἄλλ' δὲ βασιλεὺς οὐκ ἡρῷοι προσμηχανᾶσθαι ἀμαρτῶν τῶν ἐκ τοῦ ἡρῷος, ἀλλὰ πολλοῖς ἑτέροις μεσολαβοῦσι πρὸς πάππαν (ἥ γὰρ τοῦ Καρούλου ἐπίθεσις ἐπειθε) τὰ τοῦ σκοποῦ διανέντι ἐξ ἀπάντους ἐπειρῆτο.

B ι. "Οπως ἀκουομένου τοῦ στόλου τὰ κατὰ πόλιν δὲ βασιλεὺς παρεσκευάζετο.

Οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν εἰς παρασκευὰς κατερρέψθυμημένων εἶχε καὶ ἀμελῶς, ὡς ἐκεῖθεν μόνον προσδοκῶν ἀποχωρῶτως γενήσεσθαι, [Ρ· 248] ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὡς εἶχε παρεσκευάζετο. Εἰσαγαγὼν γοῦν ἔωθιστον ὥστε πύργολς πληρῶσαι τῷ πλήθει, τὸν λοιπὸν τοῖς πολίταις παρεῖχεν εἰς φυλακὴν ὡς κατὰ καιρὸν αὐθὶς ἀντιπαρέχουσι, καὶ χοίρων δλας ἄγιλας, καὶ αὐτὸς ἐπεμέριζε τοῖς πολίταις καὶ δίκαια καὶ πλέον δὲ καὶ ἐλλεῖπον ἐκάστῳ διδόντος ὥστε σφράτειν καὶ αὐτὸς ἀποκερδαίνοντας τὰ ἐντόσθια τὰ ταρίχη τῷ κοινῷ φυλάττειν, διπλα τε μυρία καὶ διστούς καὶ δργανα πετροβόλα, διπλοτέχναις καὶ μη-

merito animæ, quam Deo esse charissimam persuasissimum habebant, unguentis delibutum et alienis serventibus incocatum pretiosissimam considerunt **364** loculis, venerandas illas secum in patriam reliquias relaturi. Legali vero nihil nisi vacuas, quod dicitur, manus ex tantis promissis reportarunt domum. Cæterum imperator per regis mortem spe frustratus sua, non tamen destitit alia ad destinatum via grassari, sed multis aliis apud papam intercessoribus exhibitis (nam ingens a Carolo metus omnia experiri suadebat) impetrare ab eo ut Caroli expeditionem impediret conabatur.

C 10. Ut ad famam venturæ infestæ classis in urbe imperator præparaverit quæ necessaria putabantur ei tuendæ.

Nec porro idem his conatibus arte Martem avertendi adeo confidendum putavit tanquam heud dubie successum optatum habituris, ut apparatus negligere, bellicos: simul enim providendie in omnem eventum quæ ad vim arcendam opus essent, diligentem impendit operam. Primum omnium frumentum invexit in urbem tanta copia, ut quod ab horreis publicis et turribus expletis multum adhuc supererat, deponeret apud cives signalo numero, reppresentandum ab ipsis pari mensura, quando repeterentur. Induxit et numerosissimos suum greges, quos item civibus distribuit, decem cuique plus minusve porois assignatis. Hos qui accipiebant, occidere confessim jubebantur, et intestina quidem sibi habere, membra solida salita publico servare. Immensam ad hæc comportari curavit armorum omnis formæ copiam, jaculatorum præsertim, sagittarum ac telorum cuiusvis generis.

χανικοῖς τὸ ίκανὸν παρέχων, ἡτοί μαζε. Καὶ τὸ ναυ-

τικὸν ἐξήρτμεν ἔπειν. Οἰκοδόμους τ' ἐπιστήσας πλείο-

νας καὶ ἐπιστάτας ἐδιόμυν τὸ τεῖχος τῆς πόλεως

τὸ πρὸς θάλασσαν· τὸ γὰρ πρὸς τὴν τῆν δεδίπλῳ τῷ

πάντως. Καὶ λόγων πλείστον καὶ μάχιμον, δύον ἀπο-

χρῶντας τοιαύτην παρασκευὴν πολέμου φέτο, ἐξ αὐτῆς

διέτασσεν, ὡς εἰς καιρὸν εἰσαχθεσμένους ἀμ' ὅπλοις

καὶ δεκανήματι. Ηὔμπων τε τοὺς μὲν τῶν κατ' αι-

γιαλοὺς κατωχύρους καὶ νῆσους, τοὺς δ' ἀνάστελλε.

Καὶ τὸ ἐν Βλαχέρναις νεώριον οὐκ ἀποδεχόμενος ὡς

κατὰ πρόσωπον παρέχον ταῖς ναυσὶ πρὸς τὰς τῶν

ἐχθρῶν τὴν μάχην, τὸ δὲ κατὰ πρόσωπον δυσχερὲς

εἶναι ὡς ἀντιστατούσας ἴσχυρῶς μάχεσθαι, τὸν

δμοιον τρόπον καὶ τῷ παλαιῷ νεωρίῳ προσήχθετο

(λέγω δὲ παλαιὸν οὐχ φίλος καὶ πρώην λατίνοις

ἐχρώντο, τῷ πρὸς τὴν μονῇ τοῦ εὐεργέτου Χριστοῦ.

ἄλλα τὸ πρὸς τὴν πύλην τοῦ νεωρίου ἐκεῖθεν ὠνο-

μασμένη) ὡς πάντας τοῦ κατὰ θάλασσαν κέρατος

λιμένος ὄντος καὶ ταυτὸν τοῖς Ῥωμαίοις ναυσὶ δύον.

καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν διδόντος. Ἀλλ' εἰδὼς τὸ κατὰ

νάρτου γιγνομένας μάχεσθαι δύον θερήσαλέτερον μὲν

Ballistas præterea et machinas ejaculandis saxis
sieri plurimas jussit, fabris earum artificibus justa
mercede numerata. Classem in primis expeditiv
suam, cunctisque necessariis instruxit. Architectis
item et structoribus uno tempore adhibitis pluribus,
murum urbis qua mare spectat geminavit alio a-
structo: nam qui partibus civitatis ad terram vereis
prætendebatur duplicatus ubique dudum fuerat.
365 *Multitudinem quoque quam maximam fortium*
et exorcitorum bellis hominum, quaniam abunde
suffectorum rebatur cunctis simul locis vastæ urbis
defensandis, jam nunc congregatam certis extra ur-
bem stationibus disposuit, introducendam in tem-
pore cum armis et commeatu, quæ foris habuisset.
Misit etiam per littora et insulas qui maritimos adi-
tus munitionibus præoccuparent; in quo delectum
et iudicium adhibuit, non portuum ex æquo cuncto-
rum, suspiciendam defensionem censens, navale
siquidem Blachernarum non probabat, quod naues,
si quæ ibi relinquerentur, hostili contra appulsuræ
classi adversas objiceret; id quod ad pugnæ succes-
sum plurium vi summa ex alto invehentium contra
pauciores terræ admotas, periculosum existimabat.
Vetus pariter navale ipsi non placebat. Vetus navale
voco non illud, quo nuper Latinis urbem tementes ute-
bantur, quod est prope monasterium Christi benefac-
toris, sed aliud portæ vicinum, quæ ab illo portæ naval-
lis nomen accepit. Causa cur hoc displiceret erat, quia
totum illud cornu mari prætentum late portuosum
est, et parem commoditatem ibi standi hostilibus juxta
Romanisque præbebat navibus. Sed intelligens fore
utile Romanis navibus posse Latinas a tergo ado-
riri (sic enim et audacius pugnaturos viros, et rebus
securius consultum iri), Contoskelium quod Blancae
adjacet reædificare voluit. Itaque locum ambivit
murolapidibus maximis extrecto, et comprehensum
eo gyro mare profundius effecit, deprimi jubens

Α ἀνδράσιν, ἀσφαλέστερον δὲ πράγματι; τὸ πρὸς τὸν

Βλάχηκα Κοντοσκέλιον ἀνυικοδομεῖν ἤθελεν, ὥστε γυ-

ρωσται μὲν μεγίσταις πέτραις τὸν κύκλῳ τόπον,

ἔμβαθυνται δὲ τὴν ἐντὸς θάλασσαν, ἀργυρὸν ὑγρὸν χυ-

τὸν ἐμβαλόντα, ἐποικοδομῆσαι τε καὶ στέγη ταῖς

ναυσὶν ἀποχρῶντα, πόλες δ' ἐπιθεῖναι ἀφερούσας [P. 249] ἐκ σιδήρου τῇ ἐν ταῖς πέτραις εἰσιθμῇ ἔξω-

θεν, ὡσθ' ἄμα μὲν ἀσφαλῶς ἔχειν τὸν στόλον, ἄμα

δὲ καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν ἀναγομέναις (μὴ γὰρ εἴναι

διὰ τὸ διώδες τῆς θαλάσσης Ἱστασθαι) κατόπιν ἐμπι-

πτειν τὰς ἡμετέρας. Ἡσφαλίζετο δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ

τῆς περαίας Γεννουΐτας, ὡς μὴ συνεπιτιθῶνται στέρ-

γοντες τὰς σπονδὰς, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἄλλας φυ-

λάττοιντο τὴν πρὸς τοὺς ἐπειλευσομένους κοινωνίαν,

καὶ ἀπόσχοιντο τοῦ πρὸς ἑκείνους πολέμου διὰ τὸ γέ-

νος, διλλας δὲ καὶ παρέσπα καὶ ἰδίους ἐπολει (λυκίους

εἴπεν διὰ τις ἔκεινων) ταῖς εὐμενεῖσις. Καὶ ταῦτα

πράττων καὶ κατασκευαζόμενος πρεσβείας αὖθις

συγχάζεις ἀποτελεῖν οὐκ ἀπόκνει παρὰ τὸν πάπταν

διὰ θαλάσσης, καὶ μᾶλλον διτι καὶ συνεχῶς οἱ πάππαι

ἀπηλλάττοντο, τῷ θανάτῳ. Καὶ τὸ τῶν πρεσβειῶν

fundum immisso argento vivo. Moli quoque illi

muri circularis inædificavit loricam idoneam altitu-

dinis ad naues intus positas tegendas; tum ostio

claustrī ejus catenam ferream imposuit exterius

arte commissam foraminī ad eam inserendam in

saxis vi cavato. Hæc censecurum se putabat isto

munitiō, ut tutas a vi omni ea statione haberet

naves, et ut illæ inde 366 opportune in hostiles

aversas possent erumpere: providebat enim fore

ut invehentes sese ad ostium ejus porlus Latinæ

naves, adituque prohibitæ obice catenæ, ibi diu

proper maris fluxum consistere nequirent, sicque

in eas, simul proras vertissent, nostræ a puppi

facile ac tuto possent impetum facere. Præoccupa-

vit quoque renovato fœdere ac præmunivit Genu-

eneses habitantes in Persæ, ne Latinis se adjunge-

rent ad urbem simul oppugnandam, sed volentes in

fide pactorum persistarent quiescerentque. Qui n

etiam ad quantum posset prævertendum ne libido

eos caperet cum popularibus ipsorum Italie, ubi

armati advenissent, aliquam saltem communicatio-

nem usurpandi, quo utique impulsura erat eos neces-

situdo cognitionis et generis ac patrie communis,

et peculiariter invitatura hostium ab ipsis verisi-

militer vim belli temperaturorum moderatio, pel-

lexit blanditiis beneficiisque præcipios eorum ut

clientes sibi et (quod eorum vocabulum est) ligii

fierent, hoc singulari professæ subjectionis officio

ad fidem inconcussam devincti. Inter hæc varie

providenda parandaque non cessabat variis sub-

inde missitatis via maritima instare apud Papam,

urgendo quod ceperat; et quia contingebat fre-

quenti pontificali morte alios ex aliis papas fieri,

ut quemque de novo creatum noverat, statim deli-

niendam per suos sibique ut poterat conciliandum

curabat. In capite harum omnium cum papa tractatio-

num ponebatur speciosa illio ei optata res, conoi-

κεφάλαιον ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσις καὶ τοῦ παλαιοῦ σκανδάλου ἀναίρεσις. Συγκρίνων γὰρ τὸ ἐπὶ τοῦ Δούκα Ἰωάννου συνοδικῶς γεγονός παρ' αἰτίαν τοῦ ἀποστέλλειν ἐκεῖθεν καὶ συμμαχεῖν τοῖς ἐν τῇ πόλει ἀποσχέσθαι, ὡς ἐτοίμων τῶν ἡμετέρων ὄντων λειτουργεῖν ἐκεῖσε καὶ μνημονεύειν τοῦ πάπτω ταῦτα ὑποσχνούμενον (καὶ ἀπεστέλλοντο δὲ Σάρδεων Ἀνδρονίκος καὶ ὁ Κυζίκου Γεώργιος, καὶ τάχ' ἂν ἐγέγονε, οἱ ἐκεῖνοι κατεδέχοντο) — συγκρίνων οὖν ἐκείνον πρὸς τοῦτο, καὶ ἀντραποτικώτερον εὐρίσκων τὸ νῦν ἡ τὸ πρότερον, δισφή τότε μὲν προσλαβεῖν ἡπειροντο τὸ μὴ παρ' αὐτοῖς ὅν, νῦν δὲ ἀποβαλεῖν τὰ ἐν χερσὶ κινδυνεύουσι, τὰ αὐτὰ προστείνει καὶ οὕτω τοῖς πάλαι. Μηδὲ γὰρ ἄλλως ἔχειν πείθειν τὸν πάπτων ὑπερμαχεῖν τῶν Γραικῶν, εἰ μὴ ταῦτα λέγοι καὶ πράττοι προσιστατο γὰρ τὸ σκάνδαλον, καὶ τὸ λευκοὺς Ἀγριηνοὺς εἶναι Γραικοὺς παρ' ἐκεῖνοις μείζεν ἥρετο. Ταῦτ' ἄρα καὶ φύκονδει διὰ μὲν τῶν

A τοιούτων εἰρηνικῶν σπονδῶν τὸ σκάνδαλον λύεσθαι, διὰ δὲ τῆς τοῦ σκανδάλου λύσεως ἐπισχεθῆναι τῷ Καρούλῳ τὸν στήλην, διὰ δὲ τοῦ πάλιν ἀσφαλῶς τοὺς Ὦρωμαίους ἔχειν καὶ μὴ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης μόρις ιδόντας τὴν πατρίδα καὶ δυσχερῶς ἐπανασυνέντας πάλιν ἀφέντας ἐπανακάμπτειν, πρὸς τῷ καὶ ἄλλως ἔχησθαι τοῖς πλείστοις κινδυνον. Ταῦτα διενοούμενος πολὺς ἦν καὶ πατριάρχην πείθων καὶ σύνοδον. Οἱ δὲ ἀφωσιωμένως οὕτω καὶ ἐπιπολαίως ἀκούοντες πτερῷ, τὸ τοῦ λόγου, τὰ ὡτα κνωμένοις ἔψκεσαν. Οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἀντιστῆναι τὸ πρῶτον καὶ ἀπολέγειν τέλεον, ἀλλὰ μένειν καὶ αὖθις ἐν τῇ κυρίᾳ τὴν Ἐκκλησίαν ἡγούμενοι. [P. 250] καθὼς καὶ ἀρχῆθεν εἶχε, καὶ μὴ παρὰ καπήλων κινδυνεύειν κρίνεσθαι καὶ βανάνσων, πρῶτον μὲν οὐκ εἰχον εἰς νοῦν οὕτως ἐν ἀκρεῖ τελεσθῆναι τὸ παρὰ τοῦ βασιλίως κινούμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πολλάκις κινησάντων βασιλέων ἄλλων τὰ περὶ τούτων ἀνακυπτουσῶν αἰτιῶν

liatio Ecclesiarum et antiqui scandali amotio. Ad hoc ille sic agendum movebatur exemplo e Joannis Duce principatu repetito. Memoria quippe non ita vetus extabat, Joanne Duca imperante synodi consensu decretam missamque legationem ad papam, qua nostri profitebantur separatos obsequi pontifici Romano ejusque in sacra liturgia mentionem rite facere, si is societatem abrumporet cum Latinis urbem Constantinopolim tenentibus, et se illis auxilia non missurum polliceretur. Ea legatione functi sunt epiecoi duo, 367 Sardensis Andronicus et Cyzicenus Georgius. Fecissentque nostri quod offerebant, si illi propositam conditionem acceptare voluissent. In hac recordatione celebris facti comparans imperator ambo tempora, reperiebat magis nunc necessarium id consilium videri, siquidem tunc, ista majores nostri paciscebantur ad recuperandum quod non tenebant: modo autem agi de non amittendo quod in manu esset. Solet autem maius putari malum perdere quod possideas, quam non acquirere quod tibi debitum existimes. Si ergo recte ac prudenter tunc nostri pro spe recuperandi urbem talia promittere potuerunt, quidni nos easdem sine justa vituperatione paciscamur in praesenti metu ejusdem urbis amittendæ; cuius nempe jacturam vitare aliter non possumus? Manifestum autem esse non posse ulla ratione agi cum papa spe inducendi eum ad favendum Graecis, nisi prima in fronte tractationis talium rerum promissio certa collochetur: quandiu enim conciliatio Ecclesiarum non ostenditur, perstat scandalum vetus, et conventionis omnis viam obstruit lapis quidam antiquæ offendionis, inveterataque Latinis consuetudo Graecos existimandi vocandique Saracenos alios; qui sensus quoad in ipso-rum viguerit animis, frustra speretur ullam unquam processuram cuiusvis cum iis concordia ineunda rationem. Quare suo serviens tempori omnino constituit hoc æternorum dissidiorum semen et necessariae conciliationis unicum obicem tollere, pace

C conditionibus memoratis paciscenda : scandalo porro amoto, primum deinde speratu erat non ægre impetrandum ut expeditio maritima Caroli, quæ præsertim timebatur, inde impediretur. Qua ex re Romanis præsens idemque quantitas prestiti fructus existeret, nempe ut firmarentur in secura possessione nuper tanto vix labore recuperatae patriæ, neu cogerentur, quod miserrium idemque non vitabile aliter esset, quam ab heri aut nudius fere tertius revisere cœpissent ex tam diuturam tamque dira servitute summa vi receptam dulcissimam patriam, relinquere iterum et in longinqua exilia redire. Talia imperator assidue secum reputans, et apud familiares disserens cum continua inculcatione periculi extremi æque 368 cunctis impenitentis, cuius hæc una prævertendi offerretur via, multus item erat in suadendo ista tum patriarchæ tum synodo. Illi autem etsi obiter hæc potius ac perfuntorie quam libenter audiebant, per se tamen tunc tulerunt gratam eam sibi jucundamque inferri mentionem, velut ea ipsorum demulceretur aures; quod falso simulabatur, longe ab arcanis discrepans sensibus. Verum illis ut non placebat negotium, ita nec suppeditabat præsens animus ad obstantum coram in os principi contra nitenti, cuius gratia et verecundia obnoxie constricti acquiescentium speciem præbebant. Ut cunque illis certum erat perstare deinceps quoque in semel adita possessione auctoritatis independentis, qua Ecclesiam, ut prius, ab omni absolutam alieni primatus subjectione se fixum habebant tuituros, ne cauponum illiberalis sortis homuncionum subjici unquam ipso (quod abominabantur) judicio contingere. Dissimulare autem in istis initiis tuto se putarunt posse, primum quia nunquam ipsis in mentem venit uno sic momento consummandam rem, quam movere incipiebat imperator, verum eventurum nunc quoque considerabant quod si se aliis alias imperatoribus idem aggressis usu venerat, nempe ut disturbaretur per se sese negotium, sponte natu,

έκωλότο, οὗτω γενέθαι καὶ τότε, δεύτερον δὲ ὡς εἰ καὶ μὴ γένοιτο, μὴ ἀν οὕτως ἀρθῆναι μέγα τὸ καθ' ἡμᾶς σκάνδαλον. Ἐν τούτοις μὲν οὖν τὰ ἔκειναν. Καὶ φρείοις μὲν καὶ λοιποῖς Ἰταλοῖς ἀγαπητικῶς προσεφέροντο, καὶ δύον ἦν τὸ κατὰ Χριστιανοὺς οὐ διέσταντο, ἐπὶ δὲ τῷ πλέονι οὐδὲν ἐγνωσιμάχουν, μαμάκουθοι τινες δύντες (ἢ τι ἀν εἴποιμι;) ἀναισθήτως τῶν πραττομένων ἔχοντες. Ἐδει γάρ ἀρχῆθεν ἐπέχειν καὶ ἀντισπέντι μὴ καταδεχομένους, καὶ δὲ τι γένοιτο, εἰπερ τῶν ἀπηγορευμένων ἐνδριζον τὸ τελούμενον. Ἀλλ' ἔκεινοι τὴν Ἐκκλησίαν ἔχειν ἐν ἀσφαλεῖ οὔδενοι, ὡς προειρήτας, καθ' δὲ τι καὶ πράξις νομισθὲν συμφέρον, ἡσύχαζον, καὶ κινουμένων παρὰ βασιλέως τῶν τοιούτων (ἐπὶ πολὺ γάρ ἐτρίβετο τὸ κινούμενον) κατημέλουν καὶ ὡς οὐδὲν ἐνδριζον.

ια. Ὄπως σταθόντος πάπτει τοῦ Γρηγορίου, διὰ βασιλεὺς πρὸς τὴν μετ' ἔκεινου εἰρήνην φέροντεο.

[P. 251] Τέλος τοῦ κατὰ Συρίαν Γρηγορίου, ἀνδρὸς

fit, in ipso tractationis cursu offensionibus collidentium sese votorum studiorumque inter partes longe diversis utrinque præoccupatas affectibus et sensibus; unde in plenum effectum sincerae concordiae perduci tractatio nunquam posset. Deinde quia vel si forte conventio partium assensu coalesceret in pacta utrinque stipulata, haud secuturam tamen unquam opinabantur ex parte Græcorum executionem propter alte impressam animis nationis illius universæ aversionem a ritibus moribusque, ac præsertim imperio spirituali auctoritateque in rebus ecclesiasticis superiori agnoscenda Latinorum; ex qua iras odioque in tantum exarsisse dissidiorum aëternorum incendium videbant, cui bona fide restingnendo nullam sufficietram appareret qualiscunque conciliationis inter capita partium, quantavis sanctæ religione, reverentiam. Ei fiducia Ecclesiæ tunc nostræ principes indormientes, præterquam, ut dixi, placide admiserunt primam illatam ab imperatore mentionem subjectionis papæ profitendæ, ultra etiam, quasi auspicantes concordiam, Frerios et reliquos Italos, qui tunc Constantinopoli versabantur, benevolentia non vulgari amplecti deinceps affectarunt communio nem sine discrimin eadmittentes eorum in omnibus quæ Christianam religionem attinebant; et si D 369 quid plus exigeretur, haud se præfacte repugnaturos præsse ferebant, nimirum simplices quidam ac stulti (quid enim dicam lenius?) qui non sentirent quid ageretur, et quem in exitum ab his principiis pronus lapsus esset, præ mentis bebetudine non prospexerint. Oportuerat enim a primis jam initiosis obstitisse acriter ac clare raclamassem, denuntiando neuliquam se accepturos aut ratam unquam habitueros conventionem ullam, qua dudum apud ipsos sancita de prærogativa sua sedis deque aliis dogmatibus ac ritibus, ab usu sensuque Latinorum ab horrentibus, rescindi vel infirmari quoquomodo

A διαβεβοημένου εἰς ἀρετὴν καὶ ζηλωτοῦ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἐκκλησιῶν εἰρήνης καὶ δμονοίας, εἰς τὸ παππικὸν προστληθέντος ἀξίωμα καὶ ἥδη τὴν ἐπὶ Ρώμης ἐκ Συρίας ἀνύνοτος, γίνεται οἱ ἐνθύμιον (πάχουστο γάρ ἔκεινῳ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως μηνυμάτων πρὸς πάππαν ὡς τὴν εἰρήνην τῶν Ἐκκλησιῶν αἰροῖτο) πέμψαι πρὸς βασιλέα, καὶ φιλικῶς μὲν τὰ πρῶτα ἔκεινον ἀσπάσασθαι, μῆτα δὲ καὶ δηλῶσαι τὴν κλῆσιν, καὶ ὡς τῆς εἰρήνης ἐκτόπως τῶν Ἐκκλησιῶν δρέγοιτο καὶ βούλοιτο τοῦτο καὶ διὰ βασιλεὺς, οὐκ ἀν ἄλλῳ γενέσθαι καλλιον ἢ αὐτοῦ γε τὴν παππικὴν ἀξίαν κατέχεντος. Ταῦτα τοῦ Γρηγορίου διὰ φρερῶν διαμυνυσαμένου, δηλον ἦν ὡς διὰ μὲν κρατῶν κατὰ δειλίαν τὴν πρὸς τὸν Κάρουλον τὴν εἰρήνην ἔζητει, ὡς αὐτῆς γε μὴ οὕτης μηδὲ εἰς νοῦν φέρειν ἔκεινην πώποτε, οἱ δὲ περὶ τὸν Γρηγόριον δι' αὐτὸν τοῦτο τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν καὶ τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνωσιν. Μηδὲ γάρ δικαιον μηδὲ διὰ εὐλογον ἔθνη τοιαῦτα ἐπὶ μικροῖς τισι διαφέρεσθαι, ἀλλ' ἢ ἀποδούμενον τὰς αἰτίας τὸν αἰτιώμενον εἰργανεύειν παρέχειν τοῖς

C viderentur. Illi autem in tuto mansuram salvis suis privilegiis ac iuribus Ecclesiam, quidquid imperatoris molitionibus utilitatis intuitu presentis efficeret, arbitrari, ut dictum est, quieverunt, vel ipsos illo quodam tacito silentii suffragio comprobare visi quæ imperator movere de talibus incepatabat. Nec processu ipsos negotii per lentes tracti moras excitati sunt, stolidè securi per opinionem falsam, qua cœpta ejusmodi nunquam ad finem provehenda persuasum habebant.

11. Ut constituto papa Gregorio imperator cum eo tractari pacem procuraverit.

Dum hæc agitantur, Gregorio qui erat in Syria, viro late celebrato fama virtutis et insigniter studioso antique Ecclesiarum pacis atque concordiæ, tandem in papalem dignitatem vocato et e Syria Romam jam ad hoc proficiscenti, venit in mentem mittere ad imperatorem certos homines cum litteris, qui eum primum a se benevolentissime salutarent, indicarentque sui vocationem ad papatum, denique declararent ingenti se ardore desiderio procurandæ pacis Ecclesiarum et firmæ inter eas conciliandæ concordiæ. Quocirca significarent, si pari studio teneretur imperator (audierat enim Gregorius quid ab ipso moveri cœptum de hoc genere fuisse), quidque jam super ea re decessori suo papæ Clementi nuntiandum a se curasset, nunquam ei fore commodius tempus ejus negotii 370 tractandi quam se papalem obtinente dignitatem. Talia cum Gregorius imperatori per Frerios denuntiasset, manifestum fuit imperatorem quidem per pusillanimitatem solum, metu consternatum apparatuum Caroli, ad istud procurandæ pacis Ecclesiarum consilium appulisse animum, nullam unquam absque hoc foret rei talis cogitationem suscepturum: Gregorium vero in idem studium incumbere sola captum ejus rei honestate, quod videret quantum

ἀδελφοῖς, ἢ μὴν ἐν τοῖς ἰδίοις δρφικοῖς εἴτ' οὐν προ-
νομίοις ὅνθ' ἀκάτερον [P. 252] μὴ οὕτω διαφόρως
ἴχειν καὶ ἀκηρύκτως ἀλλήλοις ἀπεγχένεσθαι· ἀρ-
χεῖν γὰρ ἀμφοτέροις τοὺς ἔχθροὺς τοῦ σταυροῦ, ὃν
τὸ τέλος ἀπώλεια, καὶ ἀγαπητὸν ἀποχρέωντας φέρον-
τας ὄνομα τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἑκείνους μάχεσθαι,
ὅπου καὶ τὸ νικῆν ἐκπινετὸν καὶ τὸ ἀποτυγχάνειν
σωτήριον, ἔργῳ τὴν προθυμίαν δείξασιν. Οὕτω μὲν
οὖν πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες βασιλεὺς καὶ Γρηγόριος,
δὲ μὲν ἡγεῖν εἰς τὸ πρόστα τὴν χειροτονίαν δεξόμενος,
βασιλεὺς δὲ πολὺς ἦν ἐντεῦθεν τῇ συνόδῳ ἐπέχων
καὶ τὸν πατριάρχην θώπευτικῶς ὑπερχόμενος ὑπο-
κλίνειν καὶ ἀνύειν τὸ σπουδαῖόμενον· εἶναι γὰρ καὶ
ἄνδρα τῆς εἰρήνης τὸν πάππαν καὶ ἐπιθυμίας τῆς
κρείττονος. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καταστάντος τοῦ Γρη-
γορίου πρέσβεις ἑκεῖθεν καταλαμβάνουστο τὸ Βυζάν-
τιον, καὶ οἱ πρέσβεις φρέριοι, ὃν εἰς ἦν Ἰωάννης
Παράστρων ὠνομασμένος, πολίτης ἀρχῆθεν καὶ ἔνυ-
τεός τὰ ἐς γλῶσσαν "Ἐλληνα, φ δὴ καὶ ζῆλος ἦν
ὑπὲρ τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως, ὡς ἑκεῖνος λέ-
γων παρίστα, ὥστε καὶ πολλάκις κατεύχεσθαι ἕαυ-
τοῦ αὐτίκα θύματον, ἦν μόνον προβαλη τὰ τῆς εἰ-

Aργῆνς, δὴ καὶ γίνεται ὑστερον. Ταῦτ' ἔλεγε, καὶ
ταῖς ἀληθεῖαις σπουδαστής ἦν τῆς εἰρήνης θερμό-
τατος, ὃστε πολλάκις καὶ παραδόλων παρτιάρχῃ
τε καὶ τῇ συνόδῳ κατελιπάρει καὶ ταῦτην ἐπέστη-
δε, τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἐκθειάζων, ὃστ' ἔνοτε καὶ
ὅτε δὲ πατριάρχης λειτουργοίη, αὐτὸν ἀποτιθέμανον
τὴν καλύπτραν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' αὐτῷ
συλλαμβάνοντα, εἰσέρχεσθαι τὰ ἄδυτα, καὶ παρὰ τὸν
τυχόντα ἀρχιερέα ἵσταμεν τὰς μυστικὰς συναν-
γιώσκειν εὐχὰς μετὰ πάσης ἐνθουσιστητος. Τοῖς μὲν
οὖν ἡμετέροις οὕτω κοσμίως καὶ εὐλαβῶς προσερ-
ρετο, πρὸς δὲ Ἰταλοὺς ἀφορῶν καλὸν εἶναι καὶ ἀρε-
λὲς ἔλεγεν ἀφεμένους τῆς προσθήκης εἰς τοάνδαλον
προειμένης τοῖς ἀδελφοῖς οὕτως εἰρηγεύειν. Εἰ δὲ
οὖν, καὶ αὐτοὺς ἀπολογουμένους ἐπὶ τῇ προσθήκῃ
δίκαιοιν δέχεσθαι, ὃστε καὶ τοὺς μὲν λέγοντας ἐκ
Ηατρὸς Ιοῦ τε, ὑμᾶς ἐκ Πατρὸς δι' Ιοῦ τὸ Πνεῦμα
τὸ ἄγιον ἐκπορεύεσθαι, παραπληκτίζειν καὶ ἀμφα
εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντας. Ἐκεῖνος μὲν
ταῦτ' ἔλεγε καὶ συσκιάζων τὸ ἐπὶ τῷ Συμβόλῳ τολ-
μῆμα, πρέσβεις ὅν καὶ προύργου μᾶλλον παντὸς τὸ
πρεσβευόμενον θέλων ἀνύτειν· οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας

boni ex ea conciliatione redundaturum in publicam
felicitatem foret, reputaretque nec justum nec
conveniens esse tales ac tantas gentes exiguis
causis in eternas implicari similitates, quantoque
conducibilius futurum esset, quæcumque ipsarum
in culpa deprehenderetur, eam bona fide emendare
ac purgare crimen suum, sublataque offensione
præbereo fratribus pacem, viciissimum acceptam
sincera mente colere; aut certe si post disquisitio-
nem constaret nihil in ultravis esse quod jure cul-
paretur, perseverare tranquille ambas in propriis
unamquamque officiis ac ritibus usu legitimo
statutis, nihil alteri succensentem, nec interneccinis,
ut hactenus, invicem odiis contentionibusque com-
missas implacabilium et exitiosarum utrique discor-
diarum funem ducere; sufficere quippe utriusque
hostes crucis, quorum finis interitus. Abunde, in-
quam, ac multo plus quam sit satis suppetere gen-
tium insensarum, in quibus oppugnandie qui Chri-
stī nomine censemur virtutem suam bellicam ex-
perimentur, quibus bellis et vincere gloriosum et
vinci salutare est propter ingentem mercedem illis
qui suum studium, opera etiam successu cassa,
ostenderint a Deo fideliassime representandam. Sic
invicem affecti animis imperator et Gregorius, hic
quidem cœptia via progrediebatur, ordinationem
percepiturus suam; ille autem multus erat in am-
bienda synodo e blandiendoque patriarchæ consensu
in ea quæ cogitabat, passim commemorans et cun-
ctis subinde inculcans, esse Gregorium per studio-
sum 371 hominem pacis, et vero instinctum
desiderio boni publici ac splendoris rei Christianæ
universæ. Paulo post a jam inaugurate et in sede
apostolica rite constituto Gregorio eodem adfuerunt
Constantinopoli legati Frerii, quorum unus erat
Joannes Parastron nominatus, origine civis noster,

Cprudensque ac disertus Græca lingua. Hic et ver-
bo affirmabat et factis præ se ferebat ingenti se
studio flagrare conciliandæ inter discordes Eccle-
siæ pacis, adeo ut sæpe audiretur optare alique im-
precari sibi mortem tanquam nihil consenti sibi
restare amplius quod in vita cuperet, si modo
contigisset procedere feliciter ad desideratum finem
negotium quod tractaretur pacis; cuius et compos
voti deinde factus est. Hæc ille loquebatur, et re-
vera promotor erat ardentissimus ecclesiasticæ
concordiæ, adeo ut sæpe de negotio tractans cum
patriarcha et synodo Patres illos vehementissime
oraret, ut quæ suarum essent cujusque partium
in rem studio communi conferre ne gravarentur,
res interim nostras magni faciens, usus, inquam,
cærimoniasque nostri ritus dilaudans et venera-
tione palam prosequens summa, ita ut interdum
sacrum faciente patriarcha, nudato ipse capite
cæteraque exhibita significatione insimil reveren-
tiæ suis secum comitibus assumptis ingrederebatur
adyta, et coram quoque illic reperto astans
præsule mysticas simul cum eo legeret preces cum
omni fervore religionis. Et ille quidem erga homi-
Dnes nostri ritus ita pie decoreque se gerebat:
Italos autem præsentes intuens, æquum et tutum
aiebat esse dimisso eos amotoque additionis ad
symbolum scandalum cum fratribus, quos viderent
coram, Græcis conciliari; vera ita demum coalitura
pace. Simul tamen admonebat nostros, par esse
ipsos quoque quas Latini allegarent additamenta
symbolo inserti excusationes non aspernari, sed
polius ut idoneas accipere. Qui autem omni 372
rejecta compositione, invicta utrinque pertinacia,
in contentionē perstare vellent, vociferantes hinc
quidem ex Patre Filioque, illino autem ex Patre per
Filium procedere Spiritum sanctum, nullojurgiorum

καλὸν μὲν ἔλεγον τὴν εἰρήνην εἶναι, καὶ πῶς γὰρ οὖ; καὶ μᾶλλον Ἐκκλησίας τοιαύταις, κεφαλῆς λόγον ἔχοντας τοῖς [P. 253] διπουδῆποτε τοῦ εἰρηνάρχου Χριστοῦ μαθηταῖς, πλὴν μετ' ἀσφαλεῖς καὶ οὐχ ὡς ἔτυχεν· εἶναι γάρ τὸν κίνδυνον μέγαν τοῖς τοῦ δρόθου δικωσοῦν ἀμαρτάνοντοι. «Καὶ τοῦτο ωὐχ ἡμῖν ἄρτι ἔυνέδη πεπρᾶγθαι, ὡς καὶ αἰτίαιν ἔχειν τοῦ τε καινοτομεῖν & οὐδεὶς πρότερον, καὶ τοῦ μὴ θέλειν μεταβάλλειν πάλιν εἰς δὲ καὶ πρὶν ἡμεν· ἀλλ' ἄνδρες μεγάλοι τὴν ἀρετὴν καὶ σοφοῖ τὴν γνῶσιν περὶ τούτων λαλήσαντες διηγήθησαν, καὶ δόξαν ἔκεινοις διέστησαν. Τὸ δὲ καὶ εἰς πλέον τὴν ἔριν ἐκτείνεσθαι τοῦ μετρίου οὕτ' ἔκεινοις τὴν θελητὸν, καὶ τοῖς πλεονάζουσιν ἀμφθεὶς ἄλλως καὶ τολμηρὸν δὲ πλεονασμός. Ἐλλὴν τὸ καὶ ἡμᾶς τὴν προσθήκην προφέρειν διηνὸν τότε δὲν χώραν εἶχε καὶ δικαίως διειδίζομεθα, εἰ δυσσεβεῖς διηνός ἡ ἀσεβεῖς, τὸ χείριστον, διὰ τὴν πρόσθεσιν ἑγραφόμεθα, ὡς διοίως καὶ ἡμῶν ἀσεβούντων διὰ τὴν προσθήκην τὰ δικαια.

Ἐπειτὴ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ Συμβόλῳ προσθήκην ἀποτρε-

fine, eos, quicunque essent, insanire pariter aiebat, et inverecundos scrutatores mysteriorum Dei, ultra quam fas esset humanæ infirmitati, curiosos in profunda Divinitatis immittere oculos. Hac ille aenicti ambas in partes oratione, minuere obumbrando tegereque conabatur invidiam temere attentatæ additionis ad Symbolum, pro suo videlicet legati, hoc est sequestri mediatorisque inter invicem adversos, officio ac munere; in quo sane fungendo fide optima diligentiaque summa versabatur, nihil C non experiens, nihil tanti dicens, quo pro spe assequendi legationis suæ scopi libenter pacisci recusaret. Ad ea porro Ecclesiæ nostræ proceres in hunc modum respondebant: « Honestam sane ac expetibilem pacem esse, quis hoc quidem neget? præsertim inter Ecclesiæ adeo conspicuas, quæque haud dubie capitum instar haberent estimatione universorum, qui ubi vis terrarum degunt, discipulorum Christi principia pacis. Verum pacem istam secure ac tuto, non autem quomodo cunque conciliandam. Magnum enim impendere periculum a recto in utramvis partem aberrantibus. Quod ad hanc conventionem mutari a nobis vultis, non recens aut nunc primum institui contigit a nobis, quibus ideo jure impingatur crimen aut usurpatæ audaci novitate rei quam nemo prius attentaverit, aut obstinate reprobationis eo redeundi ubi antea eramus: sed viri magni virtute, doctrina sapientes, ista multum inter se tractata constituerunt in hunc modum, et dogmatis summa constantia tenendi eis auctoritatem indiderunt. Quod autem inde seculum est, ut contentio in rixas immodicas erumperet, nec ipsi voluerunt, et culpa ejus omnis imperitis et audacibus ultra fas hac 373 in parte excedentibus imputanda est. Cæterum quod queremini culpari vos a nobis ob additamentum symboli, tunc querela hæc locum haberet, et juste id nobis exprobareretur, si aliquis aut, quod pessimum, fal-

A πόμεθα, ὡς μὴ καλὸν ἄλλως δὲ μηδὲ ἀσφαλὲς τὸ σύνολον κατησφαλισμένοις ἐπεγχειρεῖν, καὶ ἐντὸς λέγοις τοῦ δρόθου, ποῦ δίκαιον ἡμῖν προτείνειν τὰ δικαια; Τίς γάρ ἡμῶν ἐτόλμησε πώποτε οὕτως ὡς λέγεις μετὰ προσθήκης ὅμολογεῖν: Καλὸν οὖν καὶ συμφέρον τὴν εἰρήνην σε σπεύδοντα τῶν Ἐκκλησιῶν οὕτω πειρᾶσθαι συνιστᾶν ταύτην, σοφῶς οἰκονομοῦντα παρ' Ἰταλοῖς τὴν τοῦ σκανδάλου ἀφαιρεσιν, καὶ τὴν ἡμεῖς ὥμεν οἱ αἰτιώμενοι τοῦ σκανδάλου, δικαίως ἡμῖν ἐπιπλήττοντα ὡς ἐτοίμοις οὖσι δέχεσθαι τὴν ἐπιπλήξιν. Εἰ δὲ παρ' ἔκεινοις τὸ σκάνδαλον ἔβλαστεν, ἀνάγκη πνευματικὸν ὅντα καὶ πρεσβευτὴν τῆς εἰρήνης ἔκεινοις ὥθετιν πειρᾶσθαι τὸ ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ τοῦ Συμβόλου ἀμάρτημα. » Οὕτως ἔλεγον οἱ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὕτως εἶχον ὡς οὐδὲν ἀκούσθμενοι βασιλέως, εἰ προστάσσοι ἐν τούτοις, καὶ εἴ γε τὰ μέγιστα ἀπειλεῖ.

B ιβ'. «Οπως δὲ βασιλεὺς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας κατηνάγκατε διὰ τὴν εἰρήνην.

'Αλλ' δὲ βασιλεὺς ἀπαξ τοιοῦτος σκοποῦ γενόμε-

se impiaque doctrinæ vos propter istam additionem accusaremus. Tunc enim iure causaremini nos dogmate per additionem indicato rejiciendo istud, quod vobis falso impingeremus, impietatis crimen vere consciente. Cum autem non dogma in additione reprehendamus, sed contendamus tantum universim nec probabilis nec securi exempli rem esse, immutari prælicenter aliquid aut adjungi scriptis prius editis et cum summa consideratione tum eterna firmitate stabilitis, quantumcunque quod mutatur aut additur intra recti fines sistat, eo que duntaxat nomine vestram istam additionem reprobemus, quo jure in hoc quidem causari potestis paria nos in hoc genere peccare, cum a nemine, quod sciatur, nostrum fando unquam sit auditum professionem fidelis cum ulla tali adjectione recitatum. Bonum igitur conveniensque fuerit te conciliare pacem Ecclesiarum sincero, quemadmodum præ te fers, studio conantem eam potissimum eo perveniendi viam insistere quæ rectissima ad scopum istum est, nampe ut Italos pro tua et sapientia et auctoritate gratiaque apud ipsos satagas adducere ad scandalum amovendum, positum utique ab ipsis, utcunque id factum a nobis falso criminentur. Nam si penes nos scandali objecti vere culpa resideret, merito nos objurgares et patienter reprehensionem exciperemus, quod sumus parati facere quoties erimus nobis consciens meruisse reprehendi. Si vero scandalum ab illis ortum est oportet te, cum spiritualis sis et tractator pacis, amovere ab illis conari crimen temere præsumptæ novitatis in immutatione Symboli. » Sic loquebantur Ecclesiæ proceres; et sic comparati erant, ut imperatorem audituri non essent, quidquid circa hæc juberet, etiamsi gravissima quæque minaretur.

12. Ut imperator ecclesiasticos urserit ad pacem.

374 Perstabat ille tamen fixus irrevocabiliter in

νος, οὐκ οἶδα εἰ θέλων ή καὶ προσβιαζόμενος, ὃ δὴ κάκεινοις μὲν ὑπεκρύπτετο, ἡμῖν δὲ ἐνεφάνιζε, φόνους παραπλέκων καὶ πολέμους καὶ χυθησόμενα αἴματα, ἀμεταθέτως εἶχε κάνειν τίς τις ἔλεγε. [P. 254] Μιᾶς γοῦν συνιόντων περὶ τὸν βασιλέα τοῦ τε πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τινῶν ἐκ τοῦ κλήρου, ἐμβριθέτερον σφίσι περὶ τῶν προκειμένων δικρατῶν διελέγετο, συνείρων μὲν καὶ τοὺς φόνους συνηθίως, οὐ μὴν δὲ ἀλλ’ οὐδὲ πάμπαν ἐπισφαλές ἐδείκνυ τὸ γενησόμενον. Εἶχε γὰρ καὶ τοὺς ὑποβαλλοντας, τοὺς ἀμφὶ τὸν ἀρχιδιάκονον λέγω Μελιτηνιώτην, τοὺς ἀμφὶ τὸν πρωταποστολάριον Γεωργίον τὸν Κύπριον, καὶ τρίτον, εἰ καὶ μὴ οὕτως ὡς τούτους, ἀλλ’ οὖν ἀφωτιωμένως καὶ ἐπιπολαῖως, τὸν βῆτορα τῆς ἱκαλησίας Ὀλδβαλον. Καὶ γε λαμβάνων καὶ ἀπ’ ἑκείνων τὰς τῶν ἴστοριῶν συνάρσεις, προβάλλετο μὲν τὸν Δούκαν Ιωάννην καὶ βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφὶ ἑκείνον ἀρχιερεῖς καὶ τὸν πατριάρχην σφῶν Μανουὴλ, διπὼς ἐνεδίδον ἀπελθόντας ἀρχιερεῖς λειτουργεῖν τε καὶ μνημονεύειν, εἰ μόνον δὲ πάπετας τῆς πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει βοηθείας ἀπόσχοιτο. Καὶ ἄμα μὲν τὸ χωδίκιον τῆς Ἐκκλησίας εἰς πίστιν προεκομίζετο, ἄμα δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τὸ τότε καὶ

prosecutione istius cœpti, haud scio an volens an coactus; quod illis quidem abscondebat, nobis autem indicabat, sermone perplexo præferens sollicitudinem anxiā bellorum impendentium plurimique sanguinis fundendi; quibus malis prævertendis, immutabiliter hærebat fixus in proposito negotii quod cœperat urgeundi, quidquid contra quisvis allegaret. C Quadam igitur die cum convenienter apud imperatorem patriarcha, antistites et ex clero quidam, instantius iis efficaciusque imperator de pacis negotio disseruit, intexens, ut solebat, orationi sue formidines atrocium malorum, que vitandi ratio hæc una offerretur. Adjungebat nihil esse periculi in assentiendo Latinis quod cuperent, multis id rationibus demonstrans: habebat enim qui talium ei argumentorum copiam suggererent, auctores studiosos ejus pacis, archidiaconum Meliteniotem, protapostolarium Georgium Cyprium, et tertium (quoniam minus ardenter, sed fere dicis causa et superficiarie rem ejusmodi amplectentem) rhetorem ecclesias Holoboum. Proferebat ergo e penu ab iis historiæ deprompta memoriam veteris exempla, maxime illud imperatoris Joannis Ducæ et antistitum qui tunc erant simul cum patriarcha Manuele; ut consenserint, promiserintque, missis etiam episcopis qui in hæc paciscentur, communicatores se Latinis in sacra liturgia et papæ mentionem in ea facturos, si modo ille abstineret ab auxilio juvandis Latinis qui urbem obtinebant. Ad cuius rei fidem codex ecclesiæ, in quo ea prescripta erant, prolatus in medium est. Circa id vero factum disseverebat imperator, comparans statum rerum qui tunc erat cum 375 præsenti. Proferebat etiam præscriptas et chirographo munitas de hoc sententias præsumul illius temporis, quas ratae haberi

A νῦν πρᾶγματα συνεκρίνετο. Προύδαλλετο δὲ καὶ τὰς κατ’ ἑκείνον ὡς δῆθεν σφῶν γραφὰς, τῶς μὴ κατηγοροῦντες δλως ἀσεβεῖς τοὺς Ἰταλοὺς ἥξιουν παραιροῦντες τὴν προσθήκην τοῦ Συμβόλου, ἐν ταῖς λοιπαῖς γραφαῖς ἀνθηραπτον ἔχοντας, συνδιένει τοῖς πεφρασμένοις ἀναγινώσκοντας. Προύτειν δὲ καὶ ἐφ’ ὅσοις τῶν μεγίστων μυστηρίων οὐδὲ διαστέλλοντα Γραικοὶ κοινωνεῖν Ἰταλοῖς οὐδὲ δικωστιοῦν, [P. 255] ἀλλὰ καὶ τὴν ἑκείνων πρὸς τοὺς ἡμετέρους μετάδασιν δρολαν εἶναι εἰ γλώσσαν γλώσσης Κμενον, Βλαληνητὴν τῆς σφετέρας. Τίνα δὲ ἔχει ἀντικανοίαν ἡ ἐπ’ ἑκκλησίας ἀναφορα τοῦ διδύματος, δικου γε καὶ μὴ πάππας ὄντας τοὺς ἄλλους ἀνάγκη μετέχειν τοιᾶσδε τῆς κοινωνίας τοῖς ἑκκλησιάζουσιν συνισταμένους, λειτουργοῦντος τοῦ ιερέως καὶ τὴν τῆς Τράδος χάριν πᾶσι διδόντος κοινῶς; Ἄδελφὸν δὲ καλεῖν καὶ πρῶτον ἑκείνον μείων αἰτίᾳ, δικου καὶ πατέρα τὸν Ἀβραὰμ ἑκάλει ὁ ἐν τῇ φλογὶ πλούσιος, τόσον ἀπέχων τοὺς τρόπους δυον καὶ τὸ μέσον ἑκείνων χάρια τῆς ἑκείνωτ διαστάσεως ἦν μαρτύριον. Εἰ δὲ διδοῦμεν καὶ ἑκκλητον σχολῆ τινα τόσην τέμνοντα φάλασσαν τῶν δικαίων ἀμφισβητεῖν. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα τοῦ βασιλέως λέγοντος, δὲ πατριάρχης παρὸν

et ut proprias censeri ab ipsis, qui nunc eodem essent loco, debere contendebat, in iis considerari jubens ut Patres illi omnino abstinuerint ab arguendis Italii impietatis aut hæreseos propter additio-nem in Symbolo attentatam; quam tolli solum a Symbolo petebant, indulgentes ut in cæteris et haberetur et quemadmodum cætera legeretur. Com-memorabat deinde distincte persecutus maxima quæque mysteria, in quibus Græci communicare Latinis non dubitarent aut vel minimum cunctarentur, iidemque præ se ferrent transitionem ipsorum ad nostros ritus simile quidpiam esse ac si quis lingua cum lingua commutet et Græce prius locutus Latino deinceps uti sermone malit, aut e converso. Quid porro habet canonibus adversum prolationem nominis Papæ publice in ecclesia pronuntiati? utique cum multos, qui papæ non sunt, mos oblinuerit et ex usu inducta necessitas imper-tiendi tali genere communionis, nominatum exprimendo illos dum præsentes in ecclesiæ conventu adsunt celebrante sacerdote ac Trinitatis gratiam omibus dante communiter. Fratrem autem illum et primum vocare minus habet offensionis, cum patrem Abraham vocet in flamma dives, tantum ab illo distans moribus quantum chaos illud magnum inter ipsos interpositum demonstrabat. Si autem ei provocationem demus, periculum scilicet est ne quis tam vasto et infesto mari litem illuc secuturus naviget? Hæc et ejus generis alia dissidente imperatore, patriarcha præsens, ubi aliquandiu frustra expectavit ut chartophylax, cui ut eruditus et in id argumentum parato sivebat, pro Latinis dicta extem-plo 376 refelleret, intelligens eum, ne quod promi-serat facere auderet, imperatoris contrarium palam sensum studiumque demonstrantis verecundia con-

λειστος καὶ τὰ πιστὰ φέρων τῷ χαρτοφύλακι ὡς αὐτὸν τίκα ἀλλάζοντι ἐκ τῆς ἀπ' ἑκείνου βίᾳς καὶ ἀκούσιως ἀφορισμὸν ἐπιτίθησιν ισταμένῳ, ἔφ' ϕ κατ' ἀνάγκην εἴποι τὸ εἰς κρίσιν ἴδιαν περὶ τῶν Ἰταλῶν. 'Ο δὲ ἐνσχεθεὶς ἀνφοτέρωθεν, ἔνθεν μὲν τῷ τοῦ βασιλεῖτεώς φόνῳ, ἑκεῖθεν δὲ τῇ τοῦ ἀφορισμοῦ εὐλαβεῖς, μέσος ἐνταπολεῖτε, καὶ γε ὠμολόγησε τὸ πάθος, ὡς δυοῖν κρήμναται ἀνφοτέρων φόνου καὶ εὐλαβείας, καὶ διτὶ τὰ τοῦ πνεύματος προτιμητέα ἢ τὰ τοῦ σώματος. Τότε διαιρῶν ἐλεγεν ὡς, « Οἱ μὲν ἐπὶ τινι καὶ εἰσὶ καὶ λέγονται, οἱ δὲ οὔτε εἰσὶν οὔτε λέγονται, οἱ δὲ λέγονται μὲν, οὐκ εἰσὶ δὲ, οἱ δὲ ἀνάπαλιν εἰσὶ μὲν, οὐ λέγονται δὲ· ἐν τούτοις τακτέον καὶ Ἰταλούς, μὴ λεγομένους μὲν, ἀλλ' ὅντας ἐνδόχουσα ἱέσθαι. » Τοῦτο τὸν μὲν πατριάρχην ἐθάρβινε πλέον, βασιλεῖ δὲ δεινὸν ἔδοξε καὶ βαρύ. Λύσε δὲ λαυψηρὴ ἀγορὴν αὐτεῖκα, μὴ οἵδε θέτενεγκείν τοὺς λόγους· ἀναστοῦνται γάρ ἐντεῦθεν ἡ θήρα τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ εἰχεν δι τι καὶ λέξει, ὡς ὑπ' ἀνάγκης ἀληθεύειν δοκοῦντος. 'Αλλ' οἱ ἄμφι τὸν ἀρχιδιάκονόν τε καὶ τὸν πρωταποστόλαριον δίκην σφραγῶν δρμήσαντες ἐνοδίων ἐπεῖχον στερβῖς τῷ Βέκκῳ ὡς κακῶς κρίνοντι, λογίῳ καὶ ταῦτα γε δόντι καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς δοκοῦντι φρονῖν.

stringi, tandem invitum licet in necessarium consilium trahitur imperandi ei sub anathematis, si recusat, incurriendi pena, ut quid judicaret de Italis proferret. Hoc imperio perlubatus Veccus est, inter hinc quidem haud molliter urgente presentis Augusti metum, inde autem contra stimulanten consiscendi anathematis scrupulum medius in arco deprehensus. Itaque hujus ipsius confessione angustiæ orationem ingressus, ei exordio subjecit sese, cum hinc a sæculari potestate, cuius vis in corpus est, inde a spiritali, quæ in animam valet, in diversa propellatur, potius animæ consulere velle quam corpori. Tum usus partitione sic dixit: « Quidam et sunt et dicuntur heretici; nonnulli neque sunt neque dicuntur; alii dicuntur quidem, sed non sunt; postremo aliqui vice versa sunt, licet non dicantur, tales. In hanc ultimam classem redigendos puto Italos, quippe qui cum hereseo non dicantur rei, revera tamen eo crimen tenentur. » Ea libera vox magnam adjecit patriarchæ confidentiam, perculitque eadem imperatorem, qui non leviter indignans sic obductum consiliis suis ostium, conventum subito abrupit, cum non haberet in promptu quid reponeret inopinato dicto, cui necessitas ipsa illa, qua fuerat expressum, veracitatis auctoritatem adjungeret. Verum archidiaconus et protapostolarius instar irritatorum in trivio crabonum coorti acriter in Veccum in os illi vehementer obsistebant ut male iniqueque judicanti, quamvis cetera sapientia esset et praestare multis doctrina videtur.

D

Α ιγ' Ὁπως δὲ Χοῦμνος Ἰωάννης κυτηγόρει τοῦ χαρτοφύλακος Βέκκον.

[P. 256] Ἡμέρα παρῆλθεν ἑκίνη, καὶ δὲ χαρτοθύλακ τῷ βασιλεῖ ἀπηχάνετο, αἰτίας ἐργολαβοῦντι τοῦ βλάψαι. Καὶ δι' ὑπερβολὴν δργῆς τὸν χοῦμνον προστησάμενος Ἰωάννην ὡς παραπρεσβευτὴν ἑκείνου διώλοντος ἔκρινεν. Εἰσάγει τε τὴν κατηγορίαν δὲ Χοῦμνος ἐπὶ συνδόδου, καὶ δὲ κατηγορούμενος τὴν ὑπόθεσιν παρεγράφετο καὶ τὴν κατηγορίαν ὡς ὑπερήμερον παρερρούετο, κατηγορίαν λέγων ταῦτην καὶ μόνου τοῦ βασιλέως, αὐτὸν δὲ οὐχ οἶδον τε εἰναὶ μετὰ δεσπότου κρίνεσθαι. Ταῦτ' ἐλεγεν ἐπὶ συνδόδου σταθεὶς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου οὗ τὸ πρότερον ἐκαθέζετο, τοῦ Χεύμνου μέσον ισταμένου καὶ κατηγορούντος, τῶν δὲ συγκλητικῶν ἀρχόντων, τοῦ μεγάλου λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου, τοῦ λογοθέτου τῶν οἰκειοκανῶν τοῦ Ἰατροπούλου καὶ ἄλλων, συνεδριαζόντων τῇ συνδόδῳ καὶ θελόντων κρίνειν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως πεμφθέντων. Τότε τοινυν οἱ μὲν ἀρχιερεῖς παρητούντο τὴν κρίσιν, μὴ ἔχειν κρίνειν λέγοντες κληρικὸν πατριάρχου, εἰ μὴ αὐτὸς ἐπιτρέψειν. 'Ο δὲ πατριάρχης οὐδὲ δλως ἰδίδου, ἀλλ' ἀπαξεὶ εὑρῶν συνεργὸν ὑπερμαχεῖς ἤθελεν. 'Απραξία δὲ ἐντεῦθεν κατηκολοῦσι καὶ συνδόδῳ καὶ ἄρχουσιν, ὡς εἰπεῖν

13. Ut Joannes Chumus accusaverit charophylacem Veccum.

In hunc modum transacta eo die res infixum imperatoris animo reliquit gravis in Veccum indignationis aculeum, quo ille stimulante causas 377 nocendi quærens eo iræ vehementia elatus est, ut apposito ei accusatore Joanne Chumno dicam male obitæ legationis impegerit. Detulit autem Chumnus ad synodum id crimen. Contra quod Veccus prescribens exceptione falsi etiam delationem ipsam ut seram et intempestivam rejiciendam contendebat, addens satis apparere non Chumni accusationem istam, sed imperatoris esse: sibi autem haud tantum suppere virium opumve, ut litigare cum domino auderet. Hæc apud synodum locutus est, persistens in ipso loco ubi prius sederat, Chumno, qui accusabat, in medio stante. Intererant synodo ab imperatore missi senatorii magistratus, Acropolita magnus logotheta et Iatropolis logotheta domesticorum, aliisque nonnulli considentes una cum Patribus. Hi porro imperatoris causa magnopere nitebantur, ut delatione acciperetur et judicium fieret. Verum id episcopi recusabant, nefas esse dicentes clericum patriarchæ judicari nisi ipso permittente. Patriarcha vero id sese permissurum palam negabat: nactus enim semel ad quod optabat adjutorem, eum omni sibi ope ac contentione tueri decreverat. Hic nodus negotio injectus cum Patres synodi, tum quos dixi magistratus, ignaros quid agerent tenebat. Ut tandem exsurgens synodoque excedens magnus logotheta diceret: « Chartophylax synodum sibi obnoxiam naso quo vult trahit; unde cum hic nobis non satis constet quid facere oporteat, id quæsituri,

τὸν μέγαν λογοθέτην τότε καταφερόμενον τῆς συνόδου, ὃς ἀπὸ ρινὸς ἔλκει ὁ χαρτοσύλαξ τὴν σύνοδον, καὶ τὸ ποιητέον οὐκ οἶδα. Οὕτως ἀποκρουσθήνετες ὑπέστρεψόν τε πρὸς βασιλέα, καὶ δὲ συμβεδήκει ἀπήγγελλον. Ήερὶ μέντοι τοῦ καθ' αὑτὸν δὲ χαρτοφύλαξ ὑποστελλόμενος, ὃς μὴ δοκοὶ προσκρούειν τῷ βασιλεῖ, ἀπελθὼν ἡτοιβόλει μὴ ἀκαταιτιάτῳ μηγίειν. Αὐτὸς γάρ ἔτοιμος εἰναὶ καὶ δρφίκιον ἀποθέσθαι καὶ πᾶσαν ἀφεῖναι τὴν πρὸς αὐτὸν πρόσδοδον, κοινωνικὸς δὲ εἶναι τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ δὲ τὶ πράξοι, μὴ παραιτεῖσθαι τὴν βασιλέως χάριν καὶ τοῦτο, ὃς μὴ σχίζειν τὴν Ἐκκλησίαν δοκοὶ. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλά καὶ εἰς ἔξοριαν πέμπεσθαι, εἰ θελητὸν [P. 257] τῷ χρατοῦντι, καὶ τοῦτ' εἰναι πρόθυμος. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς τὴν τῆς δργῆς ἀδόξιαν τῷ δῆθεν πρὸς αὐτὸν φιλανθρώπῳ συγκρύπτων, ἀπέπεμπε πρὸς τὰ οἴκοι μηδὲν εἰπών. Οἱ δὲ καὶ εἰς ἔξοριαν χρητοιμάζετο, καὶ τὰ αὐτοῦ τῷ σκευοφυλακῷ τῆς ἐκκλησίας ἀνατιθεῖσι λιματίων πενιχρῶν ἐκυρῷ προύνδει, καὶ γε τοὺς ἴδιους φέρων καὶ ἐκυρῷ τῷ μεγάλῳ ναῷ κατεπίστευεν. Ὡς γοῦν οὐκ ἀνυστὰ ἐδόκει τὰ πρὸς ἐκεῖνον τῷ βασιλεῖ τῷ ναῷ προσφυγόντα, πέμψας βασιλικὰς συλλαβὰς ἐνστηματίνας τῷ ἐρυθρῷ μεθ' ἀπόστολος ἐκεῖνον μετεκαλεῖτο τιμῆς. Καὶ δὲ καθηυπήκουε, καὶ ἔξελθὼν

alibi recedimus.» Ita repulsi redierunt ad imperatorem, et quæ contigerant narrarunt. At chartophylax apud se considerans quo statu res essent suæ, contrahi animo cœpit; et ne temere laceruisse imperatorem atque in ejus offensionem 378 ultra incurrere videretur, eum adiens rogit ne sibi innocentii irascatur. Nam se paratum esse vel ad officium abdicandum, renuntiandumque emolumentis et proventibus quæ inde perciperet. Se quidem esse de cleri corpore: tamen quoconque statu sit, non recusare imperatoris gratiam, quin magni facere ac sibi ambire ipsius Ecclesiæ causa, ne scindere ipsam videri posset. Quodsi gratia se indignum imperator sua judicans amandare in exsilium vellet, etiam ad tantum mali subeundum se promptum exhibere. Haec imperator audiens iram penitus animo conceptam sibi dedecori futuram, si proderetur, ratus, fucata benevolentia in Veccum specie occultans, remisit hominem domum nullo verbo addito. At ille in exsilium se comparabat. Et sua familiari supellectile, excepto quem inde sibi ad præsentem providit usum paupertino vestitu, in apothecis ecclesiæ deposita, ipse obsoleta 379 veste cum suis asylo magni templi se commisit. Quo imperator comperto, haud se jam videns perficere posse quæ cogitabat propter religionem loci sacri quo Veccus confugerat, missis regiis litteris rubrica insignibus, omni eum honoris significatione ad se vocavit. Nec ille recusavit, sed statim exiens ad vocantem recta pergebat. Verum priusquam admitteretur, comprehensus est et in carcerem turris Anemæ conclusus, Celtis satellitibus custodiendus traditur. Et hic quidem in his erat.

Α αὐτίκα εὐθὺς ἀπεισι τοῦ καλοῦντος, καὶ πρὸς ἵμαντος ησθῆναι κατέχεται, καὶ εἰς φυλακὴν τὴν τοῦ Ἀνεμῆ πόργου τοῖς Κελτοῖς σωματοφύλαξι δίδοται. Οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ιδ'. Τὰ περὶ τοῦ τόμου δὲ ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν δὲ βασιλεύς.

Οἱ δὲ βασιλεὺς τοῖς περὶ αὐτὸν λογίοις χρησίμοις, ὃν πρῶτοι καὶ κράτειστοι ὁ ἀρχιδιάκονος καὶ ὁ πρωταποστολάριος ἦσαν, συντίθησι τόμον καὶ ἐπὶ διαφόρων ιστοριῶν τε καὶ χρήσεων ἀκαταιτίστα τὰ κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς παριστᾶ, καὶ πέμψας πρὸς τὸν πατριάρχην τὸν Ἀκαπνίου Ἀρσένιον, ἄνδρα γεράρδον μὲν καὶ τίμιον, τὰ δὲ γε κατ' ἐκεῖνα τὰ πρήματα ἐπ' ἀμφοτέραις χωλεύοντα ταῖς ἰγνώσις, δέξασθαι μηνύει τόνδε τὸν τόμον καὶ κοινὸν πρὸς ταῦτα τὸν ἀπόλογον σχεδίασαι, πλὴν ἐξ ιστοριῶν καὶ γραφικῶν χρήσεων. «Τὸ γάρ ἀπὸ κοιλαὶς φωνεῖν δοθὲντος μὲν ἄλλως καὶ μάταιον· πλὴν δὲ ἀλλ' οὐδὲν αὐτὸς δέξομαι.» Ἐκεῖνος μὲν οὖτα ταῦτα, θαρρῶν ὃς οὐκ ἀποδύσεται τις πρὸς τὰ γραφάντα· τὸν γάρ χαρτοφύλακα ἐν ἀφυλάκτοις εἰχεν, ἐν δὲ σαλέουει εἰχε τὰ πάντα, νικήσοιν ἐκ λόγων φέτο. 'Αλλ' ὁ πατριάρχης σὺν τῇ συνόδῳ περὶ τοῦ τόμου διασκεψάμενοι, πέμ-

14. De scriptio quod misit ad Ecclesiam imperator.

At imperator eruditio usus doctorum hominum, quos circa se auctores adjutoresque hujus negotii habebat, quorum primi valentissimique erant prius memorati archidiaconus et protapostolarius, scriptum composuit ex variis contextum historis et testimoniosis, quibus demonstrare conabatur 379 nullam inesse Latinis heresios labem. Hoc deferri a se curavit ad patriarcham manu Arsenii filii Acapnii, viri gravis et honorati, sed circa istas controversias in utramque, quod aiunt, tibiam claudicantis. Hic patriarchæ volumen reddens addidit mandare imperatorem ut illud legat, et si quid deinde haberet quod bis opponeret ad sue sententiæ defensionem, contrario id apologetico scriptio complecticeretur. Cæterum videret ut in eo nibil allegaret nisi ex probatis et fidei non dubiis historiis sententiisque idoneorum auctorum: nam auctoritate propria et quasi Pythonissa instar ex ventre loqui infirmum ad fidem et vanum fore; et diserte jam nunc profiteri Augustum se, si quid tale offeratur, haud accepturum. Haec ita mandabat imperator magnopere fretus invicta, ut putabat, soliditatè scripti; nec putans fore unquam ut aliquid plausibiliter excipi contrarium posset, maxim, cum securus jam esset a chartophylace, in quo utique partis contrariæ spes universa penderet, et a quo videlicet uno jure timeri aliquid in hoc genere potuisse videbatur. Itaque eibi certo persuaserat se rationibus et auctoritatibus illo scripto allegatis plane causam evicturum. Patriarcha vero consilio habito cum synodo de eo quod circa id scriptum agi oporteret, congregandos putavit eos quos suarum esse partium credebat. Erant hi

ψυχτες συνηγον τοὺς μετ' αὐτὸν εἶναι δοκοῦντας. Ήσαν οὖν καὶ δοσον τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἕκκριτον. Ήσαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Τερνικικόπουλον Ἰωαννίκιον, σχιζόμενοι μὲν τοῦ πατριάρχου περιφανῶς, διμως δὲ τῆς χρείας καλούσθης [P. 258] τὰ τῆς μικροφυχίας ἐκείνης χώραν οὐκ εἶχον. Σὺν τούτοις δὲ παρῆν καὶ ἡ τοῦ βασιλέως αὐταδέλφη Εὐλογία, καὶ πᾶν δοσον δὴ μετ' αὐτοῖς ἐν μοναχοῖς καὶ λογοῖς ἔξεταζόμενον. Οἵσις σκοπὸν εἰς δὴ πρὸς τὸν τόμον ἀπολογεῖσθαι τῷ βασιλεῖ. Καὶ δὴ ἀνεγινώσκετο μὲν ὁ τόμος, ἄλλος δ' ἄλλο τι πρὸς τὸ παρεστῶν τοῖς προκειμένοις ἀντιλεγεν. Ἐπει δὲ καὶ χρεία δὴ συμφρασθῆναι τοὺς λόγους καὶ εἰς ἓντα συντεθῆσθαι τόμον, καὶ ἔγειτο ὁ συνθησόμενος, ἀνεδέχετο μὲν τὸ ἔργον ὁ Ἱσαΐτης Ἰωάννης, εἶχε δὲ καὶ ἄλλους καὶ μᾶλλον τὸν συγγραφέα τῶν τοιούτων ἐμὲ τῶν ἐννοιῶν συλλήπτορας. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ τόμος ἔξειργαστο, ὃν δὴ καὶ κοινῶς ἀναγνωσθέντα πάλιν τοῖς δλοῖς, καὶ δοσον δὴ πρὸς τὸ εὐσχημότερον μεταπλασθέντα, ὡς μὴ λυποῦη σκληρῶς ἐν τισιν ἔχων τὸν ἄνωτα, μετ' αὐτοῦ δὴ τοῦ Ἀρσενίου πέμπουσιν. Οἱ μέντοι γέ βασι-

lectissimi quique ac flos delibatus Ecclesiæ. Nec absuit ab eo numero Ternicicopolus Joannicius cum suis, utcunque illi palam se a patriarcha separaverant. Tamen nunc communi utilitate vocante minutas illas offensiones animorum, causas ejus simultatis, seponendas tantisper putaverunt. Cum his adfuit et soror imperatoris Eulogia, simulque quidquid in monachis et aliorum ordinum doctis laudatisque hominibus eximium et spectatæ claritatis fuit. 380 Horum unus erat animus, et conspirans in id ardor incumbebat, ut scriptum concinnaretur volumini ab imperatore missō contrarium. Ad eam rem visum opportunum recitare cunctis audientibus imperatoriam scripturam; et ut quodcumque ex illa caput auditum esset, continuo quemque proferre quæ forte occurrerent utiliter in contrarium alleganda. Negotium deinde colligendi cuncta et in unum diversa digerendi suscepit ad id delectus Iasites Job; qui et alias habuit adjutores ejusque participes laboris, in primis hujus historiæ auctorem. Omnes hi collata diligentia in ordinandis collocandisque variorum sensibus, brevi tempore volumen confecerunt, idque conscriptum in communī costū cunctis audiētibus legerunt, unoquoque admonente si quid mutantum aut temperandum censeret, in id maxime universis intentis, ne quidquam in eo relinquereetur aculeatum aut durum, quo imperator offendetur. Denique opus elatum quantum satis est visum, per eumdem Arsenium ad imperatorem mittunt. Is eo accepto et attente lecto multum se opinione illa falsum agnovit, qua negotium scriptio sua illamittenda statim conficiendum existimaverat. Tamen hunc ipsum præsentem sensum animi dissimulavit, erubescendi, si is enotesceret, necessitatem sic prævertendam putans. Publicam vero scripti oblati lectionem differebat contemptu

A λεὺς δεξάμενος τὸν ἀπόλογον καὶ ἀκριβῶς διελθὼν ἐπεὶ ἔγνω πολλῷ λελειμμένος τοῖς λόγοις, καὶ εἰπέρ ἐμφανισθείη, αἴτιος· αἰτούντης ἐστιφ γενησόμενος, τῷ δοκεῖν ὅπο περιφρονήσεως καὶ οὐ κατὰ δειλίαν. ὡς δὴ δληθὲς, ἐπεριορῆν, ὑπερηφάνει, καὶ ἀνεβάλλετο τὴν ἀνάγνωσιν.

B Ιε. "Οπως δὲ Βένικος εἰς φυλακὴν εἰργμένος, διμως βιαζόμενος κατετίθετο.

Οὕτως οὖν ἐκκρουσθέντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα τῆς ἐγχειρίσεως ἄλλως ἔγρωσαν ὑπελθεῖν τὸν Βένικον ἐν φυλακαῖς. Τεμάχια γάρ ἐκ βιβλῶν συλλέγοντες Ἱερῶν, ἐπεὶ καὶ λογίφ ἀντικαθίσταντο· καὶ λόγοις δὴ ἀνάγκη πειθεῖν, λόγους γοῦν ἀγίων, δοσοι καὶ ὅπερ Ἰταλῶν ἐδόκουν εἶναι, προστεινον ἐκενψ φυλακὴν καθημένῳ. Ό δὲ λαμβάνων καὶ διερχόμενος [P. 259] ἡμέρα πως εἰς εἰρήνην συγκατεκλίνετο. Καὶ γ' ἀπλοῦς ὅν καὶ φιλαλθῆς εἰς ἄπαν τῷ μὲν ἀπλῷ ταῖς γραφῖς καθυπήγετο, ταυτό γε πάσχων τοῖς ἀποροῦσιν, εἰ μετρίως ἀποροῖεν, ἀπροσδοκήτως τὸ πᾶν οἰομένοις

C quadam, ut videri volebat: sed vera causa erat ejus moræ convictionis metus, superciliosi obtentu fastidii velatus.

D 15. Ut Veccus carcera detentus, et ibi nihilominus sollicitatus, attractus in partes fuerit.

Tali consiliorum successu repulsus ab optatis imperator et qui cum eo sentiebant, alia sibi grāsandū via statuerunt, Vecco ipso intra carcerem tentando. Animadvertisentes enim hominem, qualis erat Veccus, sapientem ac doctum non alia certius expugnandum videri machina quam argumentis et testimoniis ex ecclesiastica eruditione petitis, 381 ei custodia detento considerandas obtulerunt excerptas ab ipsis sacrorum librorum sententias quæ Latinorum causæ faverent. Eas ille in manus sumptas attente perlegens sensim ad pacem inclinabatur, duabus ad id ei suffragantibus dotibus, candore quodam animi fuci expertis et innato amore veritatis. Quarum a priori assebatur ut, cum simpliciter ac citra præjudicium suspicionem fraudis ad cognoscenda quæ proponebantur accederet, facile induceretur similitudine veri, passus idem quod mediocriter dubitantes solent, qui levi momento in partem inclinantur alteram, et ubi vel paululum imminutas conspicantur ambigendi rationes, quibus antea in suspenso tenebantur, continuo causas se nactos idoneas rati dubitationis deponendæ, tenere se rem ipsam et liquere jam sibi negotium prius obscurum existimant. At altero illo sincero studio profitendæ veritatis prohibitus affirmare quod non erat, cum nondum omnem sibi abstersam caliginem sentiret, hand sane simulare sustinuit sibi plane esse perspectum id quod apparere ipsi duntaxat et prima blandiri specie cœperat: verum nullo tardatus malo pudore ingenue fatebatur se non adhuc clarissime videre quid penitus in re

ζχειν. Τῷ αὖ φιλαλήθειοι οὐκ ἡδόξει δικολογεῖν μὴ εἰ-
δέναι μῆτε μῆτην ἐντυχεῖν. Καὶ τὸ αὐτὸν τὸ ἐφ' Ἑλλη-
νικαῖς σχολάζοντι μὴ θείαις γραφαῖς ἔγγενέσθαι οἱ
ἐμμελετῆσαι. Θέλειν μέντοι καὶ ἴδειν τὰς βίβλους
καὶ ἀναγνῶσαι ἐπιμελέστερον, ἐφ' ὃ τῷ νῦν τῶν
γραφῶν προσέξειν, καὶ οὕτως ἡ πεισθέντα ἀνάγειν
ἔχειν ἐπ' ἑκείναις τὸ θάρρος καὶ παγίως ἵστασθαι
ἔς ὅ τι καὶ κλίνοι, ἢ μὴ πεισθέντα τὰς αἰτίας ἐμ-
φανεῖς παριστῆν δί' οὐ μὴ πείθοιτο. Ταῦτ' ἔλεγε,
καὶ διβασιλεὺς κατένευεν, ἔξαγχγών τε τῆς φυλακῆς
τὰς βίβλους εἰς ἀνάγνωσιν παρεῖχεν ἐπὶ συολῆς. Τῷ
μέντοι γε πατριάρχῃ μέλον ἦν ἐφ' ἕκάστῳ τῶν πρὸς
βασιλέας ἀποκρίσεων, μειζόνως ἡδη ἐπιτιθέμενον καὶ
γέρεμεν μὴ ἔωντα.

ιε'. "Οπως δι πατριάρχης γνωματευων ἐγγράφως
ώμνυς μὴ καταδέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

Ταῦθ' ὁ μοναχὸς Ἰωάννος Ἱασίτης, καὶ περὶ τὴν
γνώμην ὁρθῶδησες τοῦ πατριάρχου, μὴ καθυφείν
τῆς ἐντάσσεως ἀπειπῶν, μηχανᾶται τι τοιούτον ἐπὶ^C
τῷ τὴν γνώμην τοῦ πατριάρχου στηρίξαι. 'Υποτίθε-
ται γάρ γνώμην καὶ πέμπειν τοῖς ὀπουδή-
ποτε εὐλαβέσιν εἰς πληροφορίαν δῆμον,
πρητιθέντα καὶ δρκον ἐφ' ὃ μὴ κλονοῖντο, ἀλλ' ἀρα-

asset, negabatque satis convictam sibi mentem ad
ultimum expediendum de controversia tanta judi-
cium. Et causam ejus cunctationis ex eo repe-
bat, quod haecenūs sacerdotalibus plurimum inten-
tus litteris minus otii studiique tribuisse sacræ
scriptorum divina tractantium eruditioni medi-
tandæ. Quare cupere sese attentius ista cognos-
cere, librosque ipsos perlegere diligentius, quo
ipsa jam penitus introspecta sententia oraculo-
rum aut certo eo stitueret nihil exceptionis idonea
superesse, quo minus plane consideret irre-
vocabili amplectendum assensu ad ipsum in quod
inclinari jam cœperat, aut si non persuaderetur,
causas explicaret ob quas hæreret. Eam viri ora-
tionem probavit imperator, et ei continuo e custo-
dia educto libros per otium expendendos præ-
buit. Patriarcha interim in acri erat meditatione
defixus, disquirens apud sese quid probabilis re-
ponsi opponeret argumentis imperatoris, quem
pro suscepta palam causa nunc jam vehementer
instantem utique nec in posterum 382 quieturum
satis apparebat.

16. Ut patriarcha sua palam scripto edita sententia
juraverit se in pacem non consensurum.

In ea conflictantem meditatione patriarcham
conspicatus monachus Jobus Iasita, et non sine
causa veritus ut par ad extremam foret eluctandæ
contrariarum rationum et molitionum instantiæ,
tale quidpiam machinatus est ad firmandum in
resistendi constantia patriarchæ animum. Sugge-
rit illi consilium scribendæ mittendæque pastoralis
ad universos curæ suæ subditos fideles epistles,
qua et illos admoneret quid tenendum in
bis esset, et quo efficacius iis persuaderet in com-

Αρδτως ἔχειν, ως οὐ καθυφείη πιστεύοντας, καὶ οὗτος
ἴλλειν ἑκείνους πρὸς τὸ εὐμενέστερον, ὥστε καὶ σχι-
ζομένους τὸ πρώτον δέχεσθαι. [P. 280] Τούτοις τοῖς
λόγοις δι ιεράρχης πεισθεῖς ἔγχωρεῖ οἱ ἑκτιθίναι τὴν
γνώμην, καὶ ἔκειθετο τὴν ταχίστην. Πρὶν δὲ πεμ-
φθῆναι, ἔδοξε τῶν ἀρχιερέων ἀποπειρᾶσθαι, ως μάθοι
εἰς τέλος ἀντίσχοιεν. Συναχθέντων τοινυν ὄπανε-
γινώσκετο μὲν ἡ γνώμη τοῦ πατριάρχου, ἡρωτῶντο
δὲ εἰ γε καὶ αὐτοὶ ἐμμένειν ἔχοιεν κατὰ ταῦτην. Καὶ
ἀμολόγουν αὐτίκα, καὶ τὴν γνώμην ἐκείνος ίδει
ὑπογραφῇ, πλὴν τῶν προνοεστέρων, ἐθενάλους τε καὶ
κατησφαλίζετο. Ός γοῦν ἐπέμφθη μὲν ἡ γνώμη, ἀν-
δρώτοις δ' ἦν δι πατριάρχης τοῦ μηδ' εἰ τι καὶ γέ-
νοιτο μεταβάλλειν (τοῖς γὰρ δρκοις συνείληπτο), δῆ-
λος ἦν καὶ πρὸς βασιλέα λέγων ως οὐ ποιήσων οὐδὲ
καταπραξάμενος τὴν ἔγχειρησιν. 'Ο μέντοι γε βα-
σιλεὺς ἀπογονὸς οἰον ἐντεῦθεν τῆς ἑκείνου κατανεύ-
σεως (δεινοὶ γάρ οἱ δρκοι κωλύειν) ἐν δεινῷ μὲν τὸ
συμβάν ἡγεῖται (ἐπ' ἵσης γάρ ἦν αὐτῷ βουλητὸν τὸ
προσῆναι τὴν πρᾶξιν εἰς τέλος τῷ μετὰ τοῦ πατρι-
άρχου προσβῆναι), δύμως δ' ἀποκρουσθεὶς ἑκείνου τοὺς
ἀρχιερεῖς προστήρχετο ἐμβριθέστερον. 'Ἐν τούτῳ δὲ
καὶ διάκονος ἐνσχολάσας ταῖς βίβλοις, καὶ συνορῶν
πολλὴν ἐντεῦθεν ἐπὶ τῷ πράξι βοήθειαν, ως μηδὲν

mendatis constantiam, juramento palam interpo-
sito sponderet nunquam se defluxurum a rigore
semel fixæ sententiæ, aut eo descensurum, quan-
tumvis a quovis traheretur, ut a quibus jure se
suosque abscisos hactenus putasset, eos in com-
munionem acciperet. His Jobi suggestionibus ac-
quiescens patriarcha ei commisit ipsi negotium
formandas in eam sententiam circularis epistolæ.
Qua statim composita, priusquam emitteretur vi-
sum patriarchæ est experimentum capiendum ju-
dicii de his rebus episcoporum, ut inde perspicere
ecquid sic animati apparerent, ut recte confidi pos-
set eos usque ad finem inflexibiliter in recusandi
constantia mansuros. Congregatis ergo ipsis lecta
est prescripta, ut dixi, a Jobo monacho patriarchæ
sententia. Moxque interrogati singuli sunt an idem
et ipsi sentirent, et num certo decorevissent in eo
perseverare. Omnes statim assenserunt, et cuncto-
rum præter providentiores paucos propriis firmata
subscriptionibus epistola missa quoquo versum est.
Eavulgata, constrictoque patriarcha insolubili nexu,
ne in ullam circa hæc mutationem sese posset re-
laxare, quippe cui jam non esset integrum a sen-
tentia tam publica professione declarata resilire, ju-
risjurandi utique, religione devincto, is sane præ se
ferebat se negaturum imperatori 383 quod petebat,
et nunquam consensurum in concordiam Ecclesiæ
rum que tractabatur. Quare desperato imperator
assensu patriarchæ propter juramenti obstaculum
includabile, æstuabat animo, difficultem inde fore
negotii exitum providens. Nam utrumque ex equo
imperator optabat, et iniri concordiam et in eam
consentire patriarcham. Tamen inde repulsus ad
urgendos episcopos vehementius incubuit. Inter

πλέον τολμησάντων τῶν Ἱεραλῶν Ἰωάς ἢ τὸ ἐπί τῷ Συμβόλῳ προσθεῖναι, καὶ τὴν τοῦ Θαυμαστοῦ Κυρίλλου λέξιν παρῆγεν, ἡμᾶς τε κάκείνους κατὰ τὸ ἔγχωρον συμβιβάζουσαν, τὴν «Τὸ ἐξ ἀμφοῖν οὖσιωδῶς ὄπαρχον, τουτέστιν ἐκ Πατρὸς δι' Τίοῦ, » ὡς ἔκεινων μὲν ἔχοντων τὴν ἑκ., ἡμῶν δὲ τὴν διὰ, καὶ ἀμφοῖν τούτων ἔκεινον συμβιβάστην γίνεσθαι. Ταῦτα καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων ἰδών, καὶ πρὸς τούτοις τὸν μάγιον Μάξιμον εὐρών μαρτυροῦντα, ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν πρὸς Ῥουφίνον μετὰ πολλὰ οὕτω λέγοντα· «Ἐξ ὧν οὐκ αἰτίᾳ σρῆς τὸν Μονογενῆ τοῦ Πνεύματος ἀπέδειξυ λάγειν, ἀλλ᾽ ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ προσέναι δηλώσωσι καὶ ταύτῃ τὸν συναρτές καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσιν. » ἀδύνατον δὲ εἶναι καὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου κατήκουεν, ἐν τῇ τῆς Τριάδος τάξει τὸ Πνεῦμα γινώσκεσθαι μὴ προσδικῶς δὲ θεοῦ δι' Τίοῦ, ἀλλὰ ποιητικῶς, ὡς λέγουσι. Τούτοις τε καὶ τοῖς τοιούτοις συγχροτηθεὶς οἰον δὲ Βάκχος ἐφ' φέτην ἰδίαν θεραπεῦσαι συνειδητιν, ὑπεκλίνετο πρὸς εἰρήνην. Καὶ δὲ βασιλεὺς πολλὴν ἐντεῦθεν ἐλάμβανε τὴν ῥοπῆν, πολέμου δὲ τοὺς ἐφεστῶτας καὶ αἴματα ἔκχυθησόμενα προβαλλόμενος, δῆμος δὲ ἐν ἀσφαλεῖ μένειν πράξαντα παρὰ τῶν

C hæc Veccus lectis libris, cum in iis observasset multaque conventionem Ecclesiarum multo quam putarat expeditiorem ostenderent, quippe cum inde constaret summam demum peccati Latinorum in additamento verbi unius ad Symbolum consistere, et quod dogma ipsum attinebat, exstaret sancti Cyrilli testimonium, quod nos et illos in hoc quidem capite conciliabat, illud nimurum quo sanctus ille doctor ait Spiritum sanctum substantialiter ex duobus existere, hoc est ex Patre per Filium: ut jam tota controversia in præpositiunculam redigeretur, nempe ambobus æque agnoscentibus Filii cum Patre in spiratione consortium, cum hoc solo discrimine quod Laiini ex Filio, Græci per Filium procedere Spiritum dicerent; quæ parva erat et nullius momenti differentia, nihil prohibens quominus in summa dogmatis consentire Ecclesiæ viderentur. His, inquam, et multis ejusmodi consideratis Veccus insuper invenit aliud ad eam rem palmarē testimonium sancti Maximi in epistola ad Rufinum, ubi post multa sic scribit: «Ex quibus non principium se Unigenitum Spiritus ostenderunt dicere, sed ut per ipsum procedere significarent, et e ratione cohaesionem inseparabilis substantiæ constituerent.» Suadebat idem auctoritas magni Athanasii diserte affirmantis fieri non posse ut in Trinitatis ordine Spiritus agnosceretur, **384** quin ex Deo per Filium non progressive, sed efficienter, ut loquuntur, exsisteret. His tandem et horum similibus attente perpensis Veccus omni jam exemplo conscientiam scrupulo, totus ad pacem propendebat. Quæ res magno incitamento imperatori fuit ad inceptum urgendum. Ergo eo jam fidentius illas sibi solitas formidines allegabat, bellorum videlicet, ni cordia iniretur, impendentium cruxisque funden-

A ἀμφ' αὐτὸν λογίων λαμβάνων. Οὗτον καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι [P. 261] πολὺτην ἐμπίπτων καὶ καταναγκάζων τὴν πρᾶξιν, ἐγχρενιζόντων καὶ μᾶλλον τῶν πρέσεων.

Iζ. Περὶ τῶν ἀποκρισιαρίων τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς τοῦ πατριάρχου ἀποχωρήσεως.

Ως γοῦν καὶ ἔτι ἀνήρτηντο τὰ τοῦ πράγματος, καὶ ἦν ἀνάγκη πρέσεως πέμπεσθαι ἐφ' φέτην διεκείνων τὸ ἀσφαλὲς γενέσθαι, ὡς ἐντεῦθεν μὴ ὑποπτεύειν τὸν κίνδυνον ὑποταγέντας τῇ τῶν Ἐκκλησιῶν πρωτίστη καὶ ἡδη γησίους ἔκεινης νομιζομένους, ἐξελίγοντο μὲν οἱ πρεσβεῖς, οἱ δὲ ἡσαν δ προπατριαρχεύσας Γερμανὸς καὶ δ Νικαῖας Θεοφάνης, καὶ τῶν συγχλητικῶν, δέ μέγας λογοθέτης Ἀκροπολίτης, δ προκαθήμενος τοῦ βεστιαρίου Ηανάρετος, καὶ δ μέγας διερμηνευτὴς Βερβόπιστης. Οἱ δὲ καὶ ἀνά μιαν τριήρη, ἐντεῦθεν λὲν οἱ τῆς Ἐκκλησίας, ἔκειθεν δὲ πλὴν τοῦ μεγάλου λογοθέτου οἱ ἐκ τοῦ βασιλέως, λαζόντες ἀνήγοντο, ἐπιφερόμενοι καὶ πολλὰ τῶν ιερῶν δώρων, στολὰς λέγω καὶ κατάλυρα εἰκονισμάτα καὶ σύνθετα πολύτιμα θυμιάματα, πρὸς δὲ καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐνδυτὴν ἐκ χρυσοπάστου

di, addens nullam esse causam tam necessariæ præcautionis omittendæ, cum quod ad prævertenda tanta mala petebatur, securum innoxiumque quidam esset judicio præstantium theologorum, et ab omni erroris aut culpæ periculo remotum. Quare multis erat in instando episopis, iisque omni conatu perurgendis ad negotium conficiendum, expectantibus ad ipsum qui aderant a Romano pontifice legatis, et redditum differentium spe tandem obtinendi quod petebant.

17. De legatis imperatoris et secessu patriarchæ.

Hic erat lunc status negotii pendentis. Quo articulo rerum jam maturum atque adeo necessarium visum est legatos ad Papam mutuos mittere, quo videlicet tanto securius formidata Latinorum expeditio suspenderetur, prætextu jam dempto Carolo Græcos oppugnandi ut schismaticos, quorum esset in Italia legatio Romanam Ecclesiam principem ecclesiarum agnoscentium, et obsequium profilentium, ac ut suam rite venerantium dominam et matrem. Electi ergo in legatos hi sunt, Germanus qui patriarcha fuerat, et episcopus Nicææ Theophanes, præterea ex senatoria magnus logotheta Acropolita, præses vestiarii Panaretus, et magnus interpres Berrhœota. His triremes ab imperatore datæ sunt duæ: unam qui ex Ecclesia erant simul concenderunt, altera regii vehebantur excepto magno logotheta. Extulerunt autem secum multa et pretiosa **385** supellectilis sacra dona, stolas, inquam, et aureas effigies, tum composita ex variis speciebus aromatum ingentis pretii thymiamata. Ad hæc et majoris ecclesiæ endyten sive tapetem altaris, rosei coloris, auro illusum, unionibus insertis. Hunc imperator, quando est anathemate solutus, divino templo sacraverat, donum revera tali persona et tali

δέσιας διὰ μαργάρων, ἃν δὲ βασιλεὺς προστενεγκῶν τῷ θεῷ τεμένει δῶρον δυτικὸν ἐπάξιον, συγχωρούμενος, ἵπει οὐκ ἔχθιστεν ἀτέραν εὐτρεπισθῆναι τῷ μεγάλῳ τῶν Κορυφάσιων καθῆ, ἀνταλλαγήν τοῦ γινομένου πρὸς τὸ δύο οἰον ποιούμενος, λαβὼν ἀπέστελλε καὶ αὐτὴν. Οἱ μὲν οὖν οὗτοις ἀναζθέντες ἀπέπλεον δὲ δὲ βασιλεὺς ἐπει οὐν εἶγε ῥῷον ἀποσγέσθι τοῦ πατριάρχου (κατείχετο γάρ ὡς λεπᾶς πέτρας ἐκείνου διὰ τε τὴν ἀπ' ἐκείνου συγχώρησιν καὶ τὴν πρὸς ἐκείνον πληροφορίαν, ὡς δύο' αὐτῷ σωθῆσμένος), συνθήκας ποιεῖται μετὰ τοῦ πανριάρχου [P. 262] (οἱ γάρ ἀρχιερεῖς καὶ μόγις καθυπεκλιθησαν) οὕτως ἔχοντες, αὐτὸν μὲν ἔξελθοντα τοῦ πατριάρχειου ἐν τῇ τῆς Περιβλέπτου καθῆσθαι μονῆ, σωζομένων τῶν προνομίων αὐτῷ καὶ γε μνημονευομένου κατὰ τὰ τὸ σύνθητες, ἀπελθόντων δὲ τῶν πρίστεων εἰ μὲν ἡ πρᾶξις διωτῆσθη ποτε διακαλυθεῖη, αὐτὸν καὶ πάλιν εἶναι τὸν πατριάρχην εἰς τὸ πατριάρχειον ἀνελθόντα, καὶ γε μετὰ τῶν ἀρχιερέων εἰργνεύειν, μηδὲν τῶν συμβάντων ἀπολογιζέμενον· εἰ δὲ προβάλῃ καὶ εὐοδοίτο εἰς τέλος τὸ προτερήν, αὐτὸν μὲν ἐντεῦθεν ἀργῆσαι πάμπον, ἄλλον δὲ ἄντ' αὐτοῦ ἐπιστῆσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς μὴ χωροῦν ἴκενον εἶναι, τοῖς δροῖς προκατειλημένον. Ταῦτα πρὸς ἄλληλους συνθεμένων δὲ μὲν πατριάρχης κατελθὼν εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν προσκαθίζει, ἀνδεκάτη μηνὸς Ἐκκοτομβαιῶνος, δευ-

τέρας ἐπινεμησας τοῦ, ἐψηρ' ἔτους, κατέχων καὶ τὰ αὐτοῦ προνόμια ἀνταρέστα. Τὰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἔτι ἐν γαλήνῃ ἦσαν πλὴν τῶν τῆς Ἐκκλησίας τεταγμένων εἰς ἀρχοντας.

Ιτ'. Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς κληρικούς ἀνάγκης.

'Ἐκείνοις γάρ καὶ λίαν ὑπόπτως ὁ κρατῶν εἶχεν ὡς οὐ συνθητομένοις ῥῷοις, καὶ μᾶλλον πολλάτες αὐτοῖς τοῦ Βίκκου διαλεγομένους καὶ προβαλλομένους τὰ τῶν ἀγίων ὅρτα μὴ πειθομένοις κάμποι, ἀλλὰ δῆλοις οὖσι μὴ καταδεκομένοις, εἰ προβατῇ, τὴν πρᾶξιν "Οθεν καὶ αἰτίας σησίν δικρατῶν ἐπλάττετο ὡς πρὸς αὐτὸν τὴν πρὸς δουλείαν ἀφηνάζουσι καὶ ὡς διειδίζουσι μὲν ἀρχιερεῦσιν ὑποκλιθεῖσι, καταρωμένοις δὲ βασιλεῖ τοικούτῳ ἀναγκάζοντι γίνεσθαι. 'Αμελει τοι καὶ πρῶτον σφᾶς θωπείαις ὑπελθεῖν ἔγινα, καὶ προσεκαλεῖτο, καὶ τιμητικῶς προσεφέρετο κύκλῳ καθίσας καὶ τὰ συνήθη προβαλλόμενος. Μήδε γέρ χάριν ἄλλου πραγματεύεσθαι τὴν εἰρήνην δι τοῦ διενούς πολέμους ἀνακοπῆνται καὶ 'Ρωμαίων αἵματα περιποιηθῆναι ἐκχυθήσεσθαι κινδυνεύοντα. Μόνει δὲ καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν ἀκαίνωτόμητον, μηδὲ τοῦ τυχόντος [P. 263] παροφθησομένου. Τρισὶ δὲ κεφαλαίοις καὶ μόνοις τὸ πρὸς τὴν τῶν 'Ρωμαίων Ἐκκλησίαν πραττόμενον πειρισθε-

cæremonia dignum. Recepérat autem illum apud se, animo curandi ut similis formæ alius fieret, a se magno principum apostolorum templo dicandus. Occasione porro invitatus hac proficiscentium Romanum legatorum eum ipsis tradidit, compensaturum se abunde recipiens quidquid ecclesiæ, subtracto isto ei dudum parto donario, deperire videretur. Et illi quidem in hunc modum solverunt Italiam versus. At imperator avelli se a patriarcha haud facile ferebat: ei enim hærebat ut lepas petræ, vel sensu beneficij, quod ab eo se meminisset anathemate solutum, vel antiquo usu et ex eo nata fiducia salutis per eum assequendæ. Quare illum quoquomodo segregare a causa schismatis studens (alios enim episcopos in suam tandem sententiam pertraxerat) convenit in hæc cum illo, ut patriarchali palatio egressus diversaretur in Periblepti monasterio, salvis ei proventibus et honore consueto commemorationis in sacro. Quod si que res obstaret ne profecti Romam legati negotium conficerent, rediret ille in patriarchales ædes et suæ ut prius dignitatis usurparet munia, tumque in communionem recipere episcopos, nihil illis successens quod in pacem cum Latinis consensissent. Sin cœpta ex voto peragerentur, fixo ipso manente in rejectiōne pacis, quippe cui acquiescere fas sibi non putaret objuramentum, tum sane absisteret honore, locumque alteri Ecclesiæ vice 386 ipsius præficiendo concederet. His inter ipsis conventis patriarcha in Periblepti monasterium migravit die 14 Januarii secundæ indictionis anni 6782, fruens ibi redditibus suis annuis sine diminutione. Sic Eccle-

siæ quidem corpus in quadam tranquillitate erat, non item qui ei præterant.

18. Ut imperator quam potuit rehementissime clericos uscerit.

Hos enim valde suspectos habebat imperator, haud facile assensuros autumans, utique cum disserenti plerumque apud eos Vecco, et testimonia sanctorum Patrum, quibus fuerat ipse convictus, proponenti, non acqueverant, sed in sententia persistabant, præ se ferentes non accepturos omnino concordiam, si conveniūt de illa fore. Hinc irritatus princeps comminiscebatur quæ ipsis impingeret crimina; quasi subjectionem ipsi debitam detrectarent, exprobrarentque episcopis pacem probantibus, imperatorique maledicent, quod eos in suam sententiam traxisset. Prius tamen quam hæc persequeretur infestius, blandis eos experiundos suasionibus putavit, si posset delitos adducere. Convocatis igitur iis et exceptis perhonorifice medius considens solita illa sibi et sæpius ante allegata memoravit, non alia se moveri causa ad tractandam pacem profitens quam necessaria precautione imminentium inevitabiliter, nisi de illa conveniret, bellorum atrocium, et pia parcimonia Romani sanguinis, quem aliter immanissime fundendum periculum præsens esset. Ne porro dubitarent quin post istam quoque pacem mansura in statu pristino, citra ullam momenti majoris immutationem, foret Ecclesia. Cordi hoc sibi fore; nec quidquam in ea cura neglecturum sese certo considerant. Tribus demum solis capitulis totum hoc concor-

σθαι, πρωτείψ ἐκκληταρχού καὶ μνημοσύνων, ὃν ἔκαστον Α εἰς τις ἀκριβῶς σκοποίη, κενὸν εἶναι ἀνάγκη. « Πότε γὰρ καὶ παρουσιάσας δὲ πάπτας προκεφίσει τῶν ἄλλων; Πότε δὲ τισι καὶ ἐπέλθοι δικτυοῦ ἔχουσι θάλασσαν τοσαύτην ταμέσθαι καὶ τόσον ἀναμετρῆσαι πέλαγος, ἐφ' ϕ τῶν νομιζομένων πρωτείων τυχεῖν; τὸ δὲ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ καὶ μόνῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ δευτέρᾳ τῇ καθ' ὑμᾶς καὶ μεγάλῃ, τὸν πάπταν μνημονεύεσθαι τοῦ πατριάρχου λειτουργοῦντος, τί δὲ τῷ δρυθῷ προσστάτῃ; πόσαις οἰκονομίαις οἱ Ματέρες πρὸς δὲ τι γενέσθαι συμφέρον ἔχογεντο; καὶ αὐτὸς δὲ τὸ τὸν Θεὸν γενέσθαι ἄνθρωπον καὶ σταυρὸν ὑπομεῖναι καὶ θάνατον καταδέξασθαι, ἀλλως ὅντα Θεῷ ἀπρεπή, εἰ μὴν καὶ Θεῷ συνειλημμένῳ σώματι, ἀλλ' οὖν κατ' οἰκονομίαν τὴν ἀνωτάτων γέγονε, καὶ τῶν μὴ πρεπόντων Θεῷ στραφόρῳ γενομένων πάττα ἡ οἰκουμένη σέσωσται. Οὕτω χρῆμα θαυμαστὸν τὸ οἰκονομία. Καὶ γ' ἡμεῖς εἰπερ οἰκονομικῶν τὸν ἐπηρημένον κίνδυνον φύγοιμεν, οὐχ ὅπως εἰς ἀμφιτίλιον λογισθεῖσται, ἀλλὰ καὶ προσποδέξονται οἱ γνώσως ἀρίστης ἐπήβολοι. Ὅμεις δὲ, ἀλλ' ὡς ἀκούσω, καὶ ἀρχιερεῖς εἰς τοῦτο συγκατανεύσαντας ἀποστρέφετε, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν πειράσθε σχίζειν, καὶ ἡμῖν, ὡς ἡκουσται, καταρίσθε. Τὰ μὲν οὖν

diæ cum Ecclesia Romana negotium 387 contineri, primatu, appellatione, commemoratione. Quorum unumquodque, si quis recte consideret, in vanum abitum appareat. Quando enim venturus Constantinopolim papa primatus istius sui ac præsidentiæ præsens sit possessionem aditus? Quem autem putarent causam hic dicentem provocatum Romam, et tanto intervallo vasti maris, lite illuc sequenda jus ex provocatione cognoscendi assensum Romanu[m] Pontifici? Mūmorari autem Papam in nostro primario et patriarchali templo, in altero item illo vestro magno, sacris operante patriarcha, quid utique a recto exorbitans videri sapienter aestimentibus queat? An latet prudentes rerum quam obsequiosis accommodationibus consueverint Patres libenter redimere publicas utilitates? Exemplo utique ipsius Dei, non indignum majestate sua rati accommodare sese nobis usque ad susceptionem humanæ naturæ, et in eo ipso nostrorum simili assumpto corpore perpessionem crucis et mortis. Quia benignissima supremæ Divinitatis carne induitæ ad nostras miseras demissione orbi universo parata salus est. Nobis igitur adeo non imputabitur ad culpam, si periculum impendens simili accommodatione declinaverimus, ut potius eo nomine peritis rerum et perspicacibus commendandi simus. Vos vero etiam episcopos, qui tam justis adducti causis nobiscum sentiunt, aversamini, ut audio, et Ecclesiam conamini scindere: imo nobis, ut fertur, male peccamini. His providendi nunc tempus est, et ante omnia explorandi ad liquidum quid vere in re sit, ut et vobis quid nos velimus, et nobis quid vos aut cogitatis aut egeritis, mutuo perspectum plenaque sigillatim ex-

Α περὶ τούτων ἔστι καὶρὸς εὑθετεῖν καὶ πληροφορεῖν καὶ ἀνὰ μέρος πληροφορεῖσθαι· οὐτε γὰρ ἡμῖν εὐπρεπὲς τοιαῦτ' ἀκούειν, οὔθ' ὅμιν ἀσφαλὲς τοιαῦτα λέγειν καὶ φόδον ἐμβάλλειν πολλοῖς ὡς οὐ στησμέθα ἡμεῖς ἐπὶ τούτοις, ἀλλὰ προσδιασμέθα ἐφ' ϕ καὶ ζῆθη ἀλλάττειν καὶ δυολογεῖν ὡς ἔκεινοι λέγουσι. Ταῦτα πληροφορεῖν ἔστι καὶρὸς, καὶ πληροφορήσομεν. Τὸ δὲ νῦν καὶ βουλῆς τῆς ἐξ ὅμινον χρήζομεν, καὶ λεγέτω ἔκαστος ὁ οἰ δοκιμή· μόνον μὴ τῷ οἰκείῳ στοιχείῳ θελήματι αὐταρεσκῶν ἀντικρυς, ἀλλ' ἐκκλησιαστικὸς ὁν ἐκκλησιαστικῶς καὶ λεγέτω. Τὸ γάρ κατεπεῖγον ἐν ἑστί, τὸ φυγεῖν κίνδυνον ἀναγκαῖον εἰ ταῦτα πράττοιμεν. Ὁπόσον δὲ τοῦτο, καθ' αὐτὸν ἔκαστος ἐννοῶν οὕτω προφερέτω τὴν γνῶμην, ὡς ἄνευ ἔκεινου οὔθ' ἡμῖν κινητέα ταῦτα καὶ δημιν τὸ περὶ τούτων ὅλως σκοπεῖν ἀνόνητον.» Τούτοις καὶ τοιούτοις ἐτέροις τοῦ βασιλέως καταδημαγωγοῦντος τοὺς τῆς Ἐκκλησίας πρόχοντας, ἔκεινοι καὶ ἀπρεπὲς σφίσι καταρᾶσθαι τῷ βασιλεῖ καὶ ἀλλως κινδυνῶδες ἥγοῦντο, καὶ πάμπτων ἐξ αὐτῆς ἀπηροῦντο, [P. 264] καὶ γε σφᾶς πρὸς τιμωρίας ἐτοίμας ἐδίδοσαν, εἰ δληθῶς ἀλέγχοιντο. Τὸ δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς διαφέρεσθαι μὴ εἶναι τῶν ἀπεικότων ἀλεγον· διαταμένους γάρ ταῖς πράξεσι τοὺς λόγους κνατίους ποιεῖσθαι τῶν

C plicatum notitia constet. Neque enim talia vel nobis audire decorum est 388 vel vobis securum loqui, et falsum incutere populo metum, quasi nos ulterius quam præferimus, simus in hoc pacis negotio processuri, et in animo habeamus mores etiam et ritus nostros commutare cum Latinis ac per omnia idem cum illis profiteri. Hæc ac liquidum, uti dixi, explorandi nunc tempus est; dabisque operam ut de iis plane constet. In præsens consilio vestro egemus; quare dicat unusquisque quod ei videbitur. Tantum ne nimis indulget proprio affectui, sibi unice placens, sed cum sit ecclesiasticus, ecclesiastice loquatur; quod enim nos urget, unum est, effugere periculum, inevitabile nihil facimus. Quantum autem id periculum sit, quiesque apud se cogitans aestimet prudenter prius, et sic quid opus factu judicet dicat. Certe nos, absque isto periculo foret, ista non moveremus. Inutile autem fuerit vestrum quempiam tota ista de re deliberandi, quasi jam integra, judicium sumere. His aut hujus sententiæ verbis cum delinire sagesset imperator præcellentis in Ecclesia, illi ante omnia crimen diluere curarunt quo erant insimulati maledixisse principi: id enim valde ipsis indecorum, nec minus aliunde periculosum arbitrabantur. Quare id confessim inflati sunt, et se ad quævis subeunda paratos suppicia obtulerunt, si vere de hoc convincerentur. Dissidere autem sese ab episcopis, qui contrariam amplexi sententiam essent, ultra sunt fassi: sed id non esse inconveniens dixerunt, cum valde esset consequens contrarios eorum esse sensus et sermones, quorum essent facta contraria. Cæterum in hoc dissidio versatos citra maledicentiam in adversarios, quid-

λιαν ἀκολούθων εἶναι. Πλὴν οὐ κακολογοῦντας; ὡς Α λίαν ἀκολούθων εἶναι. Πλὴν οὐ κακολογοῦντας; ὡς αὐτοὶ φασι, καὶ τὴν κατάνευσιν διειδίζοντας σφίσι. Γνώμης γὰρ ίδιας ἔκαστον εἶναι κύριον, καὶ ὁ σῆμερον οὐ δοκεῖ τινι, αὔριον ἵσως στέρκειν, καὶ ἀγαπήσειν οὐ παλιμβολόν τινα δύτα καὶ γατὰ τὸ τυχόν ἐκτρεπόμενον, ἀλλὰ λογισμοῖς δουλεύοντα, ἔκεινων μετακλινομένων ἐς δι ταῖς καὶ δέξιοι συμφέρονται αὐτοὺς πράττειν. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μὴ παρὰ συνείδησιν, ὡς πιστεύομεν. Τὸ δὲ περὶ τῶν προκειμένων ἡμᾶς ἔρωτασθαι, πρῶτον μὲν ὡς οὐ μετὸν ἡμῖν τῆς περὶ τούτων σκέψεως ἐκ κανόνων, ὑπ' ἀρχιερεῖ τελοῦσι καὶ διφεύλουσιν ἔπειθαι, τις χρή καὶ λέγειν; πλὴν ἀλλ' ἔκαστος ίδιῃ καθ' αὐτὸν ἔρωτασθω, καὶ ἵσως φόβος τούδεις τῆς σῆς βασιλείας εἰς βουλὴν προτιθείσης τὸ προκειμένον, λέγειν τὸ παριστάμενον. Τότε τοίνυν ἔρωταμένων δι μὲν ἀπέλεγε καὶ τὰ τρία· μηδὲ γάρ τούτων καταλαβεῖν δλως τὴν Ἐκκλησίαν ἐνὶ χρησκόνην καὶ μάνω, χρῆναι δὲ διατηρεῖν καὶ τοῖς δψε γενησομένοις δ δὴ σφίσι ἐκ τῶν προτέρων παρέλαβον. Εἰ δ' ἐπιστελεῖται κλίδυνος, αὐτοὺς μὲν μὴ χρεών φροντίζειν πλὴν μὴν τοῦ εὑχεσθαι, τὸν δὲ γε κρατοῦσι ταῦτα μὴ διέναι μηδὲν τῶν εἰς μέριμναν ἔχοντων. Ἐφ' ψ

quid ipsi falso quererentur, et clara exprobationem ullam mutatae sententiæ. Judicii enim proprii quemque arbitrum esse; et 280 quod quis hodie non probaverit, cras forte præferet aliquid amplectetur, non inconstantia vel fortuita levitate esse versans, sed momenta rationum sequens. Credere sese illos antistites, qui sententiam mutassent, aliquid vidisse quo moverentur ad propendendum in partem alteram, fecisseque in eo ipsos quod sibi expedire judicassent; neque censere ista in re ab ipsis contra conscientiam peccatum. Quod vero imperator ipsorum de his sententiam rogaret, ad id sic responderunt, primum sibi per sacros canones non licere deliberare de talibus, qui patriarchæ subessent, ejusque sequi judicium et præceptis obtemperare deberent. Quare non habere se quod in commune dicerent. Posse autem quemque privatim interrogari. Sic enim metus scilicet nullus tardabit sigillatim interrogatos a majestate sua, ne, quid ipsis in mentem venerit, proferant super iis quæ proponentur. Fecit hoc statim imperator; et eorum quos privatim audivit, alias tria ex æquo cuncta capitula rejecit, nullum eorum accipi ab Ecclesia posse contendens, quæ uni supremo capiti patriar-

D chæ suo parere didicisset; oportere autem tenere et transmittere ad posteros, quod a Patribus accepissent. Pericula porro quæ impendere dicerentur, sui privati muneric non esse alio modo præverte quæ orationib; pro eorum amolitione Deo fundendis. Principis vero id solum postulare officium, ut is nihil politicæ bellicæque sollicitudinis omittat, quæ præcavendis malis et reipublicæ ab iis incolimi servandæ profutura videatur. Erant nonnulli qui duo priora capita, primatum et provocationem, sine magno damno relaxari posse dicerent, quippe quo- rum neutrum ultra nomen et speciem ad factum

Α δικινδύνως τὸν κίνδυνον ἄλλως ἐκφύγοιμεν. Ἡσαν δὲ οἱ καὶ πρωτεῖον μόνον ἐδίδουν καὶ ἔκκλητον, ὡς εὐτῶν γε καὶ μόνων οἵων τ' ὅντων ὑποκριθῆσθαι καὶ σχῆμα ἔχειν κτι δύομα πλὴν τοῦ πράττεισι μηνημόσιον δὲ μετεῖναι τῷ πάκπῃ δοκοῦντι διαφρεσθαι, ἐπὶ Συμβόλῳ καὶ ταῦτα πίστεως, μὴ καὶ τῶν λιαν ἀπειρημένων ἦ. Οὐ δὲ Ξιφιλίνος μέγας οἰκονόμος ὃν τῷ τότε, τῷ γήρᾳ τε καὶ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα συνηθεὶς πιστεύων, καὶ προσελιπάρει σταθεὶς καὶ γε τῶν γονάτων τοῦ βασιλέως ἐπτόμενος, μὴ ζητῶν ἀνασχατίζειν ἀλλότριον πόλεμον, τίδιον καθ' ήμας αὐτοὺς προσπεινεῖν· μηδὲν γὰρ εἰρηγεύεσιν πάντας, καλὸν ἡμεῖς, φησίν, εἰρηγεύσαιμεν.

β. "Οπως εἰς δύσνοιαν διαβαλλόμενοι οἱ κληρικοὶ ἡνοχλοῦντο.

[P. 265] 'Εν τούτοις τῆς ἡμέρας τελεσθεῖσης ἔκεινης, ἐπισχὼν ἐφ' ἡμέραις δι βασιλεύς, καὶ μαθὼν ὡς ἐν κλύδωνι τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰσι καὶ εἰς τὸν ἕνα οὐ παραδέχεται διδῆθεν ἀνένδοτος τὸν ὑποκλιθέντα, πρῶτον μὲν σχεδιάσας τόμον σκοπὸν τὴν πρὸς βασιλέα εὑνοιαν ἔχοντα ἐκέλευσεν ὑπογράφειν, οὐκ

procederet, sed sub obtentu vano subjectionis ostentatae, non exhibita reipsa, integrum nec ullo interruptam usu Græcis servaret juris bactenus usurpati possessionem. Longe ab his diversum videri 290 abire tertium de commemoratione Pape in sacro. Per id enim induci jus in usum, et verba facto sanciri: tum enimvero id concedi quod tam obnixis bactenus, studiis recusatū a nostris semper est, ut scilicet palam in nostram communionem admittantur ii quos constat in scripturam publicam, et eam quidem ipsam qua fidei regula traditur, nempe in Symbolum, ausu intolerabili peccasse. At Xiphilinus magni tunc ῥeonomi officium exercens, ea fiducia quam ei auctoritate se nectutis et multa cum imperatore familiaritas dabat, eum orare stans aggressus, mox etiam procedit coram ad pedes, et genua principis amplexus his eum obtestabatur: «Vide etiam atque etiam, domine, ne satagens nimis anxie avertere a nobis externum bellum intestino difficultiori nos implices, cum eoque pacem pariter utramque, ecclesiasticam et civilem, perdas. Neque enim vel si nos in hac pacem convenerimus, in pace illi scilicet cuncti perstabunt.»

19. Ut calumniam passi clerici quasi parum fideles imperatori essent, vexati eo nomine fuerint.

In his illa consumpta die, per aliquot inde consecutas nihil novi Augustus movit. Tandem videns tumultum in Ecclesia increbrescere factionibus commissis, dum unus alium in communionem non recipit, et qui fixus in antiquo sensu persit, eum qui novis propositionibus assensit ut profanum aversatur, gliscenti obviam ire malo decrevit in hunc modum. Ante omnia scriptum concinnavit quo solum id agere videbatur ut fidem et obsequium imperatori a subditis debitum sibi firmaret. Sub-

οὐδὲ ἵπποι πολαν χρείαν πλήγη τοῦ δόξαι σχεῖν τῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑποσημάνσεις, καὶ οἱ ὑποθέσεις τὸ διάφορον εἶχον. Κάκεῖνοι προθύμως ὑπέγραψον τὸ πρός τὸν Ἀθρατὸν τοῦ Θεοῦ, « Οἱ εὐλογοῦντές σε εὐλογημένοι, καὶ οἱ καταρώμενοι σε κεκατήρανται. » Ἐπειτα πέμψας τοὺς ἰδίους οἰκίαν ἐκάστου κατεψηλάφα, ὃς τ' αὔτιος δε τε καὶ οὐχί. Καὶ ἡ πρόφασις, ὡς αὐτὸν μὲν εἶναι τὸν κατασχόντα τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλοις αὐτοῦ καὶ μόνου καὶ τὰς οἰκίας εἶναι, ἀποχαρίζεσθαι δὲ ταύτας τοῖς εὑνοῦσι, τοῖς δὲ κατέ τι ἀργηνάζουσι καὶ τὴν χάριν ἀνατρέπειν, δίκαιον δὲ εἶναι καὶ τὰ τῶν διπισθεν χρόνων ἀναζητεῖν τοὺς ἔνοικούντας ἐποίκια. Ἀνεκεφαλαιοῦντο παραυτίκα κόσμιά τε παντοῖα καὶ ἐπιπλα καὶ πᾶν δ τι τις εἶχε, καὶ τὸ μεῖζον ἐκρίνοντο καὶ εἰς καθοσίωσιν. Ἡτοιμάζοντο δὲ καὶ φορτίδες τοῦ ἔξορίζεσθαι τοὺς ἥδη καταχρίους δοκοῦντας. Οὐ μὴν δὲ καὶ μέχρις ἐλπισμῶν τὰ δεινὰ ἤσαν, ἀλλὰ καὶ πειρὰ τινὲς τῶν δεινῶν μετεῖχον, ὡς τοὺς μὲν εἰς Λήμνον, τοὺς δὲ ἐς Σκύρον, ἄλλους δὲ Κέω καὶ ἄλλους ἐς Νικαίας πόλιν περιορίζεσθαι, ἄλλοτε δὲ αὐθίς τῆς πόλεως τοὺς μὲν ἀκουσίους, τοὺς δὲ ἐκόντας ἔξορίζεσθαι, [P. 266] ἄλλους

scribere illi jussit unumquemque, haud scio quem ad usum, nisi forte ut subscriptiones ecclesiastico-rum expressissem tandem ipsum fama vulgante, multi putarent ipsos ad omnia assensos, qui scilicet ignorarent nihil ecclesiasticum eo scripto contineri. Promptos se passim ad isti subscribendum formulæ ecclesiastici præbebant, prolixe imperatori bene precantes, verbis illis Dei ad Abrahamum : « Qui benedixerint tibi, sint ipsi benedicti : 391 qui maledixerint tibi, maledictioni subjaceant. » Post hæc immisit satellitum suum passim in domos scrutatum et contrectatum odiose intima, sine discrimine innocentis aut culpati. Allegabat, ex quo ipse urbem ex hoste ceperit, in suum proprium jus transisse domos ejus universas. Harum porro usum citra pretium indulgere se fidis sibi : suspectis autem et quadam in re sibi parere abnuentibus istam nolle gratiam facere, sed et ex his jure se utentem suo pretium locationis respondens concessæ habitationi tot retro annorum repetere. In summam ergo conferebatur pecunia debita pro usu ædium ab annis jam ante multis; et ejus præsens solutio exigebatur, idque peracerbe pignoribus statim capitæ et eo nomine ablata familiari supellectile. Ita corradebatur quidquid ornamenti aut pretiosæ rei cives in ædibus habebant. Naves etiam parabantur, quæ illos, qui jam satis ejus criminis comperti damnaticæ viderentur, in varia exsilia deportarent. Nec jam in minis aut sola exspectatione mala hærebant, sed in præsens illorum experimentum miseri trahebantur; quorum aliqui in Lemnum, alii in Scyrum, nonnulli in Ceum, quidam denique in urbem Nicæam relegabantur. Alii passim exterminabantur urbe, vel jussi excedere nominatum vel spoonte necessitatē prævertentes, quibusdam, quoad adhuc deliberarent, usque ad Selybriam et

A δὲ μέχρι Σηλυσθρας καὶ Ραιδεστοῦ, τινὰς δὲ καὶ ἐντὸς τοῦ κατὰ τὸν Φάρον λιμάνος γνωσιμαχίσαντας δποκλήναντες τε καὶ ὑποστρέψαι.

κ'. Τὸ κατὰ τὸν ρήτορα τῆς Ἐκκλησίας διηγημα, καὶ τοῦ συγγραφέως σχετλασίες.

Τούτοις προσκείσθω καὶ τὸ κατὰ τὸν ρήτορα διηγημα, φοβερὸν ὃν ἴδειν, φοβερὸν δὲ καὶ παθεῖν, πλὴν οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ καιροῦ γεγονός, ἀλλὰ πρότερον. Συνάπτομεν δὲ τοῖς δεινοῖς τὰ δεινὰ εἰς τὴν τῆς τότε βίᾳς παράστασιν. Αἱ δὲ διτὶ καὶ τοσαῦτα παθόντες τοῖς βιστερον ἐλθοῦσι μηδὲ φανεῖσι, μηδὲ λέξασι, μηδεπούσι, μόνον δὲ ἀφανεῖς κρυβεῖσι καὶ τοῦ μηδεμιᾶς ἀξιούσθαι φροντίδος χάριν, ἀπηνῶς ἐκρινόμεθα, εἴπω δὲ καὶ κρινόμεθα. Τιμεῖς, ὡς οὗτοι, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας ποῦ στάντες ἢ ποῦ βάντες ἢ τι καὶ χρήσιμον ἐνδιξιέμενοι ; ἀλλ' οὐχ δμιν, τοῖς δὲ δεκαμένοις ἢ μέμψις, καὶ μᾶλλον διτὶ κάκενοις ἐπιτιθέμενοις ἐχρώμεθα. Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτων ἀλις. ἡμῖν δὲ κατέρδι τὸ καινὸν διηγεῖσθαι διηγημα. Ήμέρα ἡν ἐν τοῖς ιεροῖς ἀνακτόροις συνάκεως, καὶ ἡ σύναξις ιερά, καὶ δον ἐν ιερομονάχοις καὶ ἄλλως ιερωμένοις

Rhædestum exilio præsinito, nonnullis citra portum qui ad Pharum est; quorum multi malo ad assensum tracti, professaque se paci acquiescere, postliminio revocati redibant domum.

20. Narratio supplici atrociis irrogati rhetori, et de eo lamentatio historici.

His addatur narratio de rhetore, atrox quædam et terribilis etiam spectantibus, multo magis patienti. Quanquam hæc quidem res non hoc tempore contigit, sed paulo ante. Referemus autem hoc loco, 392 conjungentes similia similibus, gravia gravibus, in specimen exercitæ tunc violentiæ. Heu! heu miseris nos! quod tanta passi ab his qui posterius venerunt, quorum in hoc toto negotio nec facies visa nec audita vox est; qui quod nihil passi sunt, obscuritati sive vilitatique debuerunt, utique non tanti habiti, ut curare de ipsis aut omnino cogitare dignarentur qui hæc movebant. Ab his, inquam, non judicabamur; et quid dico judicabamur? nunc quoque judicamur. Vos alloquor, o ecclesiastici, ubi stantes, aut quo progressi, aut quid omnino in communem utilitatem operati? sed vestra hæc culpa non est. Illi sunt reprehendendi qui ista acceperunt; quanquam est aliud majus quod iis succenseamus. Non enim tolerasse vel approbasse contenti quod alii agebant, in partem ipsi injuriæ venerunt; ipsi in nos infesti ruerunt, ipsorum auxiliarem operam nostris oppressoribus navantium experti vim sumus. Sed querelarum satis. Id potius quod suscepimus agamus: nam rei novæ inopinatae referendæ hoc tempus elegimus. Dies erat ecclesiastici conventus in sacro palatio. In sacrum eum cōtūm collectum fuerat quantum erat tum in urbe sacerdotum et monachorum. Aderat et patriarcha cum universa synodo. Deliberationis argu-

καὶ μοναχοῖς πάνδημος. Παρῆν δὲ καὶ πετριδοχῆς καὶ παπασσα σύνοδος. Ἡ δὲ σκέψις περὶ τῆς κινουμένης εἰρηνῆς ἐκείνης. Τότε γοῦν καθεσθέντων, τιμηθέντων δὲ ἐπὶ καθέδρᾳ καὶ ἀμφοῖν τούτοιν ὡς συναγωνιζομένοιν τῷ βασιλεῖ, τοῦ τε ἀρχιδιακόνου Μελιτηνιώτου καὶ τοῦ πρωταποστολαρίου Κυπρίου. δὲ ῥήτωρ Ὁλόδωλος Ἰστατο, προσδοκῶν τὴν ἀπὸ βασιλέως ἔκχωρησιν. Ὡς δὲ οὐχ ὠρίζετο ἐπὶ καθέδρας καὶ αὐτὸν ἔξεσθαι, ἔξελθων καθῆστο. Ἐπειδὲ λόγων κινουμένων καὶ δὲ ῥήτωρ ἐξητεῖτο καὶ χρήσιμος ἐδόκει [P. 267] ἡ παρουσία ἐκείνου, ἀνεξητεῖτο καὶ παρίστατο, οὐ μὴν δὲ ὥστε δοκεῖν εὐμενῆς τὰ πρὸς βασιλέα διὰ τὸ ὡς δῆθεν τῆς ἀτιμίας ἐκείνης ὑπόργονον. "Οθεν καὶ ἐρωτώμενος οὐκ ἀπεκρίνετο, καὶ ἐλπιζόμενος τὰ πρὸς χάριν λέγειν; ἐκείνος παλινῳδίαν οἴον πρὸς τὰ πρότερον ποιησάμενος, τὴν ἐναντίαν τῷ βασιλεῖ δῆλος ἦν βαδίζων ὡς μὴ συνοίσοντος οὐδαμοῦ τοῦ εἰς ζήτησιν προκειμένου. Καὶ εὐθὺς αἱρέται μὲν τῷ βασιλεῖ δὲ θυμὸς, καὶ βοῆ ἡν, καὶ ὡς δύσσουν δεῖ καὶ τῷ φρονήσατε ἀλλοπρόσαλλος, καὶ δὲ οὐ πάρ' ἄλλην αἰτίαν ἀλλ' αὐτὸν τὸν τὸ δεῖ δυσσοεῖν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ρίνὸς πέπονθεν, αἰνιττομένης τῆς ποινῆς ἐντεῦθεν. Ὁ δὲ ἀκράτῳ πάθει φιλοτιμίας καὶ δέξῃ καταφρονήσεως θυμὸν ἄκαριον μίκας τὴν τῆς ποινῆς αἰτίαν ἐπαρ-

Aρησταῖεν· ἡ δὲ ἡν, ὡς ἐκείνον λέγειν, ἡ πρὸς τὸν παῖδα Ἰωάννην καὶ βασιλέα εὔνοια, Καὶ δὲ μὲν εἶπεν, οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα ὡς δῆθεν εὐνοοῦντες εἰς χάριν ἄλλος; ἄλλοθὲν πόθεν ἐκπρῆγμαντες διασπᾶν ὕρμων. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὡς δῆθεν φιλανθρωπευμένος διεκάλυε, καὶ ρόν εἰς ἐκδίκησιν θεῖς, ὡς ἔδειξεν ὑπερον. Οἱ μὲν οὖν ῥήτωρ τὴν τοῦ καταστότος ὅργην διποπτεύων τῇ ἐκκλησίᾳ προστρέχει, καὶ παρ' αὐτῆς ἡλπίζει σώζεσθαι. Οἱ δὲ λαβῶν ἐκεῖθεν περιορίζει εἰς Νίκαιαν, ὡς ἐπ' εὐμενίᾳ δῆθεν εἰς τὴν τοῦ Ταχίνου ἀποστέλλων μονήν. Οὕπω χρόνος τετέλεσται, καὶ κινουμένων τότε τῶν ἡμετέρων, ἐπὶ κάκείνον ἤκουε τῶν δεδογμένων ἀποστατεῖν, δεξιμενος καὶ κατηγορίας μὴ προσηκούσας ἐκείνῳ μηδ' ὅπωσοῦν, ἄλλοθεν καὶ ρόν νομίσας κάκείνον μὲν τιμωρῆσαι, τιμᾶς δὲ δεδίξασθαι ἐκείνον εἶναι τὸν πρόποντα, πέμπον δὲ δεσμοῖς ἄγει, καὶ πρῶτον μὲν ἀπηνῶς προστάσσει καὶ ἀπανθρώπως αἰκίζεσθαι, ἐπειτα δὲ τὸν καινὸν ἐκείνον θρίαμβον ἀπεργάζεται. Γχοίνψ γάρ μακρῷ τῶν τραχῆλων κελέσας ἐκδέσαι ἐκείνὸν τε πρώτον καὶ τὸν Ἰασίτην Μελιάν δεύτερον καὶ ἔχης ἄλλον, ἔως καὶ ἐς δέκα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνδρῶν ποσωθέντος, ὑπερον δὲ καὶ τὴν ἐκείνου ἀνεψιὰν εἰς τὴν τῶν μαγειῶν δῆθεν ἐνδείξιν, τούς

mentum erat propositum, pax Ecclesiarum illa de qua instituta tractatio fuerat. Considentibus jam cunctis, et dignatis honore cathedræ a præsenti Augusto duobus illis, quibus ad id negotium adiutoribus fidia utebatur, archidiacono Meliteniota et protoapostolario Cyprio, rhetor Holobolus stebat exspectans ut imperator ipsum quoque juberet assidere; sed cum id diu frustra exspectasset, exiens is in proximo consedit. Disputatione mox inchoata requisitus est rhetor, cujus opera præsentis profutura 393 videbatur. Ille accitus adstitit, sed implacito in principem animo, a quo se spretum omissa delatione sessionis penitus indignabatur. Ergo interrogatus primo præter opinionem siluit. Urgente vero imperatore, qui eum confidebat, in suam, ut antea, sententiam locuturum, ille non dissimulans penitere se prius actorum, et contrarias imperatori partes deinceps secuturum præ se ferens, libere affirmavit negotium quod proponebatur haud quaque fore utile videri. Perculsius inopinatissimo dicto imperator excanduit, increpavitque hominem magnis clamoribus: nempe illum vociferans exprobabat non nunc primum sibi infensum, ambiguum jamdudum et in contraria versatile, non alia magis causa per opposita circumagi quam malevolâ libidine sibi obstandi, quem pessime odisset. Ferre illum istius suæ malignitatis stigmata in naso, illi videlicet olim abscisso in pœnam aversi animi a principe. Ea rhetor audiens elatus inconsulta ira, quam ambitio impotens opinione contemptus irritata ultra fas propulit, veram istius quæ sibi nunc exprobaretur pœnæ causam est liberrime professus, clare dicens se naso multatum, quod Joanni puer, legitimo imperatori, fidem et bene-

Bvolentiam debitam præstaret. Hæc eum locutum, qui circa imperatorem erant, alii aliunde erumpentes, quod sic ei gratificari se putarent, quasi discepturi petierunt. Verum eos imperator affectata moderationis specie prohibuit, pœnam non condonans, sed in aliud tempus differens, ut postea apparuit. Rhetor autem iram imperatoris veritus ad ecclesiam confugit, sacro se asylo ad salutem usurrum sperans. At imperator blandis inde illum suscionibus extractum perpulit ut quasi animi gratia in monasterium Hyacinthi se conferret, commodum videlicet 394 diversorum; quo facto hominem humane consulendi specie relegavit Nicæam, ubi erat id monasterium situm. Nondum annus effluxerat, cum inter hasce nostras de concordia Ecclesiarum motas ardentius controversias, certis comperto nuntiis imperator Holobolum e priori quod alias ostenderat judicio pacis istius consilium probante palam jam resiliisse, perindigne id ferens aures facile præbuit calumniatoribus indigna quedam et a tali viro aliena de Holobolo deferentibus. Quare occasionem eam commodam ratus simul invisi capit is ulciscendi, simul deducendi nos ab opinione, quam de ejus ut viri præstantis auctoritate doctrinaque præclararam habebamus, adduci eum vincit in urbem jubet. Hic primum illum crudeliter immuniterque concidi flagris imperat, deinde novi hujus spectaculi per civium ora pompam traducit. Longum de collo trahentes funem primum Holobolus, secundo loco Jasites Melias, tum alii continua serie virorum decadem explentes, adjuncta undecima muliere, Holoboli ejusdem nepte, ostentui tracta velut maga, per universam urbem et peculiariter circa ecclesiam fœdo triumpho ducti

μὲν δόδο τοὺς πρώτους ὡς καὶ ἐπὶ τῇ διοθέσει μὴ Ἀ εἰς νοῦν βαλεῖν μέχοι καὶ ἐς κεραίαν μέαν καὶ ἵωτα κατανεύοντας καὶ ἐγκάτοις προβάτων ἐπιφορτίζει σὺν αὐτοῖς τοῖς ἑκένων διαχωρήμασι, τὸν βῆτορα δὲ διαφερόντως καὶ ἥπατο προβάτων κατὰ στόμα κελεύει τύπτεοθι συνεχέστερον, καὶ οὗτως ἀνὰ τὴν πόλιν ἀπασκονθιαμένους κύκλῳ τῆς ἐκκλησίας περιαγαγεῖν, ἀτιμωντας ἔκειται πλέον εἰς φόδνην καὶ ἀπειλῆς τοῖς κληρικοῖς ἔνδεξιν. [P. 288] Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα Ἐλαφηβολιῶνος ἔκτη μηνὸς τοῦ ἐπιόντος ἔτους, τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου πρότερον ἦτα γίνεται ἡμερῶν ἔξι κατὰ τὴν νῆσον μεταλλάξαντος, εἴτ' οὖν τριακοστῇ Γαμηλιῶνος μηνός. Οἱ δὲ τοῦ κλήρου τὸν κίνδυνον σφίσιν αἰωρούμενον βλέποντες καθικέτευον τὸν κρατοῦντα ἀνεῖναι αὐτοὺς τῆς δργῆς ἐφ' φήσιον καθῆσθαι, μέχρι δὲν οἱ πρέσβεις ἐκ 'Ρώμης ἀπαναξέσθωσιν' ἀλλ' οὐκ ἐπειθον πολλὰ λιπαροῦντες, ἀλλ' ἄντικρυς ἐκρίνοντα τῆς πρὸς βασιλέα καθησιώσεως, ἢν μή γε τὰ τῆς ὑπογραφῆς τελοῖεν. Ως δὲ τινες εἰς φόδνην κατέφευγον τοῦ μή τι καὶ πλέον προσδιασθῆναι, δι βασιλεὺς αὐτίκα προστάσσει, καὶ λόγος ἐκτίθεται χρυσούσιοιλλοις, πλήρης μὲν φρικωδεστάτων ἀρῶν, πλήρης δὲ καὶ δρκῶν παλαμανιοτάτων, ἢ μὴν μὴν ἐκβιάσασθαι πλέον, μὴ διαπράξασθαι, μὴ παρεγγειρῆσαι μηδὲ

sunt. Et duo quidem priores, quasi videlicet objecta sibi et satis probata crimina pertinaciter negarent, intestinis oviū ipso adhuc fimo refertis impliciti onustique prooedebant, addito in singularem Hoboli dehonestationem, ut per totam viam jecinoribus earumdem oviū e ventre recens extractis in facie continententer cæderetur. Quæ sic acta sunt non magis ad ignominiam infelicitis illius quam ad deterrendos perstantes adhuc in pacis rejectione clericos, quibus hoc exemplo luculentē ostentabatur quantum ipsi in tali proposito perstantibus impenderet mali. Hæc gesta sunt incunte anno die sexta Octobris, patriarcha Arsenio 395 sex prius diebus quam ea fierent in insula mortuo: suprema enim illi dies fuit tricesima mensis septembri. Porro clerici tali edito specimine iræ imperatoris, proprii haud vana imagine periculi territi, rogarunt imperatorem breves inducias, et ne in ipsis aut decerneret aliquid gravius automino urgeret, quoad qui Romam missi fuerant inde legati redissent. Sed nihil impetrarunt, quantumvis ardenter orarent. Quin eis severe D denuntiatum est inexorabiliter damnandum læsæ majestatis, quicunque ipsorum non statim subscriberet capitulis concordia quæ tractabatur. Quarum terror minarum cum quosdam in fugam egisset, veritos ne vi majori cogerentur facere quod aver-sabantur, jussu imperatoris vulgatum statim ejus diploma est, aurea munitum bulla, quo sub impre-cationibus dirissimis et iuramentis horrificis conte-stabatur haud in animo sibi esse, ac ne prima quidem cogitatione tenuis venisse in mentem, adigere ulterius quemquam aut urgere inducerere ad ad-mittendam vel unius iota minutissimæ apicis adje-ctionem ad symbolum. Contentum se omnino fore

τοῦ συμβόλου παραγαγεῖν, μὴ πλέον τῶν τριῶν κεφαλαίων, πρωτείου καὶ ἐκκλησίου καὶ μνημοσύνου, καὶ τούτων ἐπὶ φύλοις ὀνόμασι κατ' οἰκονομίαν, ζητῆσαι, εἰ δ' οὖν, ἐξώλη τε καὶ προώλη γενέσθαι καὶ τὰ φοβερώτερα ὑποσχεῖν. Ταῦτα γράψας καὶ ὑπογράψας, προσέτι δὲ καὶ βούλη χρυσῆ κατασφαλισμένοις, πέμπει τῇ Ἐκκλησίᾳ διά τοῦ πρωταστηρῆτις Νεοκαισαρειῶτου Μιχαὴλ. Ωδὴ καὶ βεβαιωθέντες ὑπογράφουσιν, ἀνευ καὶ τότε τινῶν, οὐ δὴ καὶ ἐξορισθέντες, μετὰ καιρὸν συγκαναθέμενοι, κατέργονται καὶ ἐνοῦνται τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐδενὸς τῶν τοῦ κλήρου ἀλλειψαντος.

κα. Ὅπως οἱ πρέσβεις τοῦ βασιλέως κατὰ θαλασσαν ἐκινδύνευσαν.

B [P. 289] Ἀλλὰ ῥητόν καὶ τὰ τῶν πρέσβεων. Ἐκεῖνοι γὰρ παρὰ καιρὸν πλεύσαντες (Κρονίου γὰρ ἀρχόμενου μηνὸς ταῖς ναυσὶν ἐμβάντες ἀπέπλεον) πρὸς αὐτῷ τῷ Μαλέῃ, διν καὶ ἐυλογήσαντον καλεῖν εἰώθασι, λήγοντος τοῦ μηνὸς γίνονται, καὶ τῇ ἐνισταμένῃ τότε μεγάλῃ πέμπτῃ ἐπόπερας ναυγίῳ χρῶνται δεινῷ. Αὐτίκα γὰρ ὕδινε μὲν ἡ θάλασσα, καὶ κατέβαινεν Ἐλλησποντίας λαμπρὸς, σὺν δὲ νεφέσι γαῖαν

assensu cunctorum in tria duntaxat capitula primatus, provocationis et commemorationis, quæ et ipsa nomine solum tenus, necessaria quieti ac securitati publicæ accommodatione, concedi cuperet. In hæc ni obtemperarent, pernicioseissima sibi quæque ac prorsus exitialia mox a se ipsis eventura certum haberent. Quas minas quam exaggeratissime atque asseverantissime inculcans intentabat in illo diplomate, quod scriptum et subscriptum, et aurea prætarea munitum bulla, mittit Ecclesiæ per primum a secretis Neocæsariensem Michaelen. Eo plerique persuasi securiore effecti subscripsere, quibusdam tamen adhuc tunc quoque id facere recusantibus; qui propterea in exsilium missi, post aliquod tempus resipiscentes, 396 assensu dato revocati sunt et Ecclesiæ conjuncti, nemine jam ex clero residuo, qui non consentiret in pacem Ecclesiarum ad votum imperatoris.

21. Ut legatis imperatoris in mari periclitati fuerint.

Sed dicendum de legatis. Illi enim alieno navigare orsi tempore, sub initium videlicet Martii nave concrensa, ad Maleam, quem vulgo lignivorum ob crebras illic navium submersiones vocant, extrema mensis ejus decade pervenerunt. Ibi quinta die majoris hełdomadæ sub vesperam naufragium miserabile fecere. Subito enim æquor intumuit, et validus ab Hellesponto ventus ingruens terram pariter et pontum aterrime obduxit nubibus. Nondum quidem prorsus dondito in occasum sole commissa nox erat: verum opacabat late cuncta nox alia quædam nihilo tetra minus quam illa naturalis, ex umbra terrei globi solita induci, eo etiam tristior, quod nullus eam lunæ astrorum tempersabat

δμοῦ καὶ πόντον κάλυψε. Καὶ νῦν μὲν οὐκ ούρανό-
θν ἀρώρει, ἀλλ' ἦν ταῖς ἀληθείαις νῦν ἡ σκιὰ γῆς
καὶ συνήθης, πλὴν ἀσέληνός τε ναι ἀλαμπῆς ἐξ ἀστέ-
ρων. 'Η δὲ τοῦ ἀέρος ἀκαστασία καὶ σύγχυσις τὸ
δεινὸν ἐπηρέσαν τῆς θαλάσσης, καὶ δεινὸς ἐφῆπται
τοῖς πλέουσι κίνδυνος. Πρῶτον μὲν οὖν διέσχεν δ
κλύδων τάς ναῦς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς οὐκ
εἶχον εἰδέναι ποῦ πρότασιν ἄμα ἐπάτεροι· ἐνδόσαν
γάρ τῷ κύματι σφοδρῶς πλημμυροῦντι δου προσ-
αράσσων ἄγριως καὶ φέροι. "Οθεν καὶ οἱ περὶ τὸν
Γερμανὸν καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην ἀνώθουν τε πρὸς
πέλαγος τὴν τριήρη καὶ ἔξουρίασσον, τῷ πελάζει
πιστεύσαντες οπφώτερον ἡ κατὰ τοὺς λοιπούς. Ἐκεῖ-
νοι γάρ μικροψυχῆσαντες διὰ τὸν κίνδυνον, καὶ τῇ
ξηρῷ ἑγγὺς οὗη ἐλπίζοντες σωθῆσοθαι εἰ λιμένι
ἐντύχοιεν, τὴν γῆν μὲν δρυλάσσοντο τὸν ἀπὸ ταύτης
δεδιότες κίνδυνον, πλὴν δ, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν τῷ πελά-
γει ἐπίστευον. "Οθεν καὶ κατὰ μικρὸν τῆς φορᾶς
τῶν κυμάτων ἡττωμένου τοῦ κυδερνήτου ἀφχνῶς
ταῖς ἀκταῖς προσπαλουσι, καὶ οὕτως αὐτόνεψ κατα-
δύονται, δῶρα ἔκεινα βασιλικὰ καὶ τὴν τῆς ἐκκλη-
σίας πολύτιμον ἐνδυτὴν αὐτοῖς ἀνδράσι συγκαταδύ-
σαντες, ἐνὸς καὶ μόνου διασωθῆντος, ὃς δὴ καὶ ἄγε-
λος ἐγεγόνει τῆς συμφορᾶς. Καὶ οὕτω μὲν οἱ ἀμφὶ
τοὺς ἄρχοντας ἔξαπολωλότες ἤγγελοντο· οἱ δὲ περὶ
τοὺς τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην τὴν

A νύκτα πᾶσαν πρὸς τε κῦμα πρὸς τε θάλασσαν δια-
νυμαχοῦντες, καὶ πολλάκις ἑγγὺς ἐλθόντες τοῦ κα-
ταδύναι, μόλις καὶ σὺν πολλῇ βίᾳ ὑπανγαζούσῃς
ἡμέρας πρὸς Μεθώνην γίνονται, μόγις ἀποδράτες
παρ' ἐλπίδα πᾶσαν τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον. Ἐκεῖος
δὲ ἀνέσαντες ἡμέρας πλείους ἐφ' ϕ μαθεῖν τὰ τῆς
ἄλλης τριήρεως [P. 270] εἰς που τοῦ κλύδωνος δια-
γένοιτο, ἐν εἰδήσει γίνονται τῆς πικρῆς ἀγγελίας
μετ' οὐ πολὺ. Οἱ δὴ καὶ μόνοι λειφθέντες, ἐπεὶ οὐκ
τὸν ὑποστρέψειν, τοῖς πρόσω πειβαλλόμενοι πρὸς τὴν
Ῥωμην ἀπέπλεον. Καὶ δι' δλίγων ἡμερῶν καταλα-
βόντες τὸν πάππαν τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν,
ἀσμένως ὑποδεξιμένου τοῦ πάππα τοὺς πρέσβεις,
ώστε καὶ τιμῆσαι σφᾶς τιάραις τε καὶ μίτραις καὶ
δακτυλίοις, ὡς ἡ ἔκεινων ἔχει ἐπ' ἀρχιερεύσι συνί-
θεια. Ἐαρ οὖν καὶ θέρος ἔκεισε διαγαγόντες, καὶ τὰ
εἰκότα φιλοφρονηθέντες παρὰ τοῦ πάππα, τὰ τῆς
πρεσβείας διευθετοῦσι. Καὶ φθινοπώρου λήγοντο;
σύναμα πρέσβεις τὴν πόλιν κατακαμδίζουσιν.

B κβ'. "Οπως δὲ πάπας ἐμνημονεύετο ἀργῆσαντος
τοῦ πατεριάρχα.

"Ἔν οὖν ἀπεντεῦθεν ἀργῆσαις μὲν τὸν πατεριάρχην
κατὰ τὰ συγκίμενα τέλεον, μνημονεύεσθαι δὲ τὸν
πάππαν, καὶ εἰδοῦσι τὸν εἰς πατεριάρχην
ἀνάγεσσαι μέλλοντα ψηφίζεσθαι τε καὶ καθιστᾶν.

caelo splendor. Violentissimi vero motus procellosi
aeris conflictusque collidentium sese ventorum
horribili frigore tumultum vehementer magis au-
gebant, gravissimo inde imminentे navigantibus
periculo. Ac primum vis tempestatis distraxit ab
invicem, tamque longe abduxit triremes duas, ut
neutrius harum vectores scirent quid sociis actum,
quove aliam navem vis celi salique propelleret,
hoc tantum aequae utrisque sentientibus, cedere se
necessario ineluctabili vi extenuantis vehementissime
pelagi, nec quo impetu tanto impingerentur explo-
ratum habentibus. In hoc incerto tamen rectores
triремis qua Germanus cum collegis et magno lo-
gotheta ferebantur, sapientius consuluerunt, tru-
dentes in altum navim et totis acoipientes velis abi-
gentem a terra ventum, quod tali tempore plus a
littore quam a lato aequore metuendum recte duce-
rent. In quo alios ratio sefelli 397 stulta pusilla-
nimitate pelagus vitantes, terrae viciniam affectan-
tes, quasi spes inde salutis ostenderetur, portu, si
legerem oram pergerent, facile inveniendo, quo tutus
receptus foret. At quanquam interim illi quidem
satis, ut sibi videbantur, ab impingendo in procur-
rentia littora cavebant, nave sustinenda ne propius
aequo terrae admoveretur, ad extremum tamen arte
ipsorum omniconatusque victimis, validissimo impulsu
ruentium in littus fluctuum impacti ripae navem
fregerunt, demersisque cum illa perierunt omnes
uno excepto, qui nuntius calamitatis natavit, e quo
casus ille tristis ut evenerit est postea cognitum.
Eo naufragio preter homines mare absorpsit regia
illa, de quibus diximus, dona, et in his insignem

C illam ac pretiosissimam endyten sive pallium altaris
ecclesiae Majoris. At episcopi cum magno logotheta
noctem totam cum fluctu marique omni nautarum
industria luctati, ac s̄pē in extremum demersionis
admoti discrimen, ægre summa vi sub auroram
Methonem tenerunt, elapsi præter omnem spem
periculo præsentissimo. Ibi quieverunt diebus ali-
quot, expectantes indicium de eo quod comitibus
evenisset, si quo forte tempestas similiter salvam
appulisset sociam triremim. Verum non multo post
tristis eos ejus naufragii nuntius perculit. Unde
intellecto sibi jam solis haud amplius collegas ex-
pectandos, nec causam esse cur re infecta rever-
terentur, versus Romanos solverunt, et paucis diebus
pervenientes ad Papam legatione functi sua sunt,
perhumaniter 398 illos excipiente Papa, adeo ut
eos honoraverit tiaris, mitris et annulis, quibus in-
signibus episcopos ornari mos illuc obtinet. Vere
igitur et insequenti æstate ibi exactis, omnibus culti
D a Papa benevolentia indicis, transegerunt que in
mandatis habebant. Tum extremo autumno mutuos
ipsis adjunctos a Papa legatos Constantinopolim
perduxerunt.

22. Ut Papæ commemoratione facta in sacro si-
exauctorato patriarcha.

Ex hoc legatorum adventu pacem factam referen-
tium duo consecuta sunt, vi prius conventorum,
exauctoratio patriarchæ, et papæ in sacro comme-
moratio publica; quin etiam ad electionem succes-
sori in patriarchatum palam vocati quibus in idjus
est suffragii. Ac quod primum quidem horum alli-

Τὸ μὲν οὖν τὸν πατριάρχην παρακινεῖσθαι ἔργῳδες ἦν, ἐπεὶ οὐκ χωτόθεν ἐκεῖνος παρητείτο τὴν προστασίν. Ὡς γοῦν οὐκ ἡνὶ παραιτεῖσθαι, μάρτυρας τῶν πρὸς βασιλέα λόγων ἐκείνου ὡς ἡνὶ παραστῆσαντες (οἱ δὲ ξαναὶ οἱ περὶ τὸν δικαιοφύλακα Σκουταριώτην) ὡς ὑπισχνούμενοι δῆθεν τοῦ πατριάρχου τὴν ἐκουσίαν ἐκχώρησιν εἰς εὐδοῖτο τὸ ἔργον, ταῦτην τὴν φωνὴν ὡς παραιτησιν τελείαν, προσέτι δὲ καὶ τὸν δρκὸν ἔκρινον οἱ ἀρχιερεῖς, τὴν μὲν ὡς ὑπόσχεσιν, τὸν δὲ ὡς κωλύμην ἄντικρυς. Τὸ γάρ ἔνθεν μὲν μὴ καταδέχεσθαι τὴν πρᾶξιν ὅμνούτα, ἐκεῖθεν δὲ γεγονούσις ἐκχωρεῖν ὑπισχνούμενον, δηλοῦντος ἡνὶ πάντως προχωρούσσης τῆς πράξεως τὴν ἰδίαν παραιτησιν· ἐπὶ τοῦ γάρ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων εἶναι τῆς πράξεως ἀποδάσης, ἡς χάριν καὶ δρκούς ἔτιθει τοῦ μὴ δέξασθαι καὶ ὑποσχέσεις τοῦ ἐκχωρεῖν αὐτίκα προβάσης; Διὰ τοι ταῦτα καὶ ἀργίαν ἐκείνου κατεψήφιζονται, καὶ γε μηνὸς Ἐλατομβαῖνος ἐννάτῃ πάνεται τὸ τούτου μηνῆμόσυνον, [P. 271] καὶ πρὸς τὴν κατὰ τὸν Ἀνάπλουν Λαύραν ἐκ τῆς περιβλέπτου μεταφοριτῷ. Τοῦ δὲ αὐτοῦ μηνὸς ἔκτῃ καὶ δεκάτῃ, τοῦ Χαλκηδόνος Νικολάου ἱερουργοῦντος κατὰ τὰ ἀνάκτορα, ἀναγνώσκεται μὲν διττῶς, τῶν πρέσβεων σύναμα τῷ

net, nonnullius negotii res fuit deponi e sede patriarcham, ipso dignitatem eam ultro non abdicante, nec sperari sinente abdicaturum. Interrogare autem eum an paratus esset sponte cedere, et rem aleæ committere non explorati responsi, haud iutum est visum. Expeditius judicatum est interpretari voluntariam ejus abdicationem velut jam factam ex iis quæ pactus cum imperatore fuerat. Audit ergo testes sunt idonei, princepsque in iis Dicæo phylax Scutariores; qui confirmarent promississe Josephum, si legati Romæ negotium concordia transigerent, patriarchatu se cessurum; eumdemque juratum asseverasse se consensurum nunquam in istam pacem. His compertis congregati super hoc episcopi concordibus votis statuerunt videri hoc ipso patriarchum a Josepho jam nunc ultro depositum, utique conditione, ex qua ille suam liberam abdicationem suspenderat, jam clare impleta, ipsoque manifeste deinceps inhabili, propter jusjurandum quo se obstrinxerat, ad eam gerendam dignitatem. Nec istam longe quæsitam interpretationem censeri posse, sed veram expressionem certæ voluntatis, quæ ex conditionata in absolutam eventu ipso rei per conditionem expressæ transierit, præsertim cum qui fidem ad id suam etiam religione irrevocabili juramenti 399 obligaverit, omnem sibi ad inde resiliendum occluserit exitum, nec integrum sibi amplius reliquerit, conclusa jam Ecclesiarum concordia, in ea sede perstare, in qua se non perstiturum, si de ista pace convinerentur, Deo palam teste pollicitus sit. His de causis concordi suffragio Patrum vacare sedes Constantiopolitana judicata est. Itaque mensis Januarii undecima die primum sacra fieri coepit sunt sine con-

Α βασιλεῖ ἐκεῖσε παρόντων, δὲ ἀπόστολος εἰτ' οὖν ἡ περιοπὴ τῆς τῶν Πράξεων βίβλου (Πέτρου γὰρ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων ἥγετο ἕορτη, ἣν ἔορτάζει ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῇ Καταθέσει τῶν θείων ἀλύσεων), ἀναγινώσκεται δὲ ὡσαύτως καὶ τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον Γραικικῶς τε δημοῦ καὶ Ῥιμαϊκῶς, καὶ οὕτω κατὰ τόπον οἴει τὸν καὶ δὲ πάππας παρὰ τοῦ διακόνου ἐμνημονεύετο. Οἱ δὲ ἡνὶ δὲ Γρηγόριος ἄκρος ἀρχιερεὺς τῆς ἀπόστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ οίκουμενικὸς πάππας μημονεύμενος.

καὶ. Περὶ τοῦ σχισμάτος καθόλου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐντεῦθεν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐνόσει, καὶ διεστέλλοντο ἀπ' ἀλλήλων ἀνθρωποι, καὶ δὲ μὲν ἐκοινώνει τῷδε τῶν θείων συνάξεων, οἱ δὲ «Μὴ ἄψη, μὴ θίγῃς» μέχρι καὶ ἐκπωμάτων αὐτῶν καὶ προσφωνημάτων ἀπακριθεῖνενοι. Ἡρετοὶ δὲ μεῖζον τὸ σχίσμα, καὶ δὲ χθὲς ἐπὶ τῷδε πληροφορούμενος σήμερον ἀπεστρέφεται. Καὶ ὥσπερ εἰ τις κακοσπλάγχνως ἔχων ἐπισυμβάντος καὶ ἄλλου νοσήματος διπλοῦν ἔχει τὸ ἔλγος, καὶ τὸ πρότερον αὔξεται τῇ τοῦ ἐπιγενομένου προσκρούσει, ἐκεῖνα δὲ αὔθις πρὸς ἄλληλα διαφέρεται ὥστε τὸ εἰς θεραπείαν τούτου καὶ συστολὴν εἰς αὔην θατέρου γίνεσθαι καὶ ἀπαγορεύειν τὸν κα-

C sueta Josephi ut patriarchæ mentione; et ipse ad Lauram prope Anapium sitam ex Periblepti monasterio migravit. Ejusdem porro mensis die sexta decims, Nicolao Chalcedonensi sacriss operante in palatii sacra æde, duplice lingua pronuntiata est, quam vocant, epistola; fuit ea sectio ex libro Actorum: Petri enim principis apostolorum festum ea die agebatur illud, quod consuevit Ecclesia celebrare titulo Depositionis sacrorum vinculorum. Sacrum quoque Evangelium simili differentia linguarum Graece pariter et Latine recitatum est. Et sic loco proprio Pape etiam per diaconum solemnis mentio est facta, et Gregorius summus pontifex apostolicæ Ecclesiæ ac oecumenicus papa proclamatus.

23. De schismate universam Ecclesiam turbante.

Hinc res Ecclesiæ laborabant, et disjungebantur ab invicem homines, dum alterius alter communio nem admittit, alii odiosas illas divortii formulas usurpant: «Cave adire, cave tangere,» superstitionem istam contaminationis ex promiscuo usu formidinem usque ad vitandum poculorum etiam contactum, usque ad compellationes allocutionesque omittendas 400 extendentis: augescebatque in dies schisma, ita ut qui heri non dubitasset consuetudine uti cuiuspiam, eumdem hodie aversaretur. Ac veluti si cuijam male interius affecto novo aliunde insuper morbus accesserit, duplicatur misero dolor, et prius malum a superveniente languore gravitatis ac molestiæ augmentum accipit, quin etiam ipsi ambo morbi pugnant inter se in perniciem ægroti, cuius ad incommodum miseriamque redundat quod quæ remedia levando forte lan-

μνοντα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τότε τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ συνέβαινε. Προύντος γάρ ἀποχρώντως τοῦ κτιτὰ τὸν Ἀρσενίον σχίσματος, ἐπισυμπίπτει καὶ δεύτερον τόδε, ὡστ' εἶναι μὲν καὶ ἔμφω τὰ μέγιστα ἀρρώστηματα καὶ τὸ μέγα τῆς Ἐκκλησίας σῶμα καὶ ἀστασίστον οἴλα τε διαλυματεοθαι, καθ' αὐτὰ δὲ καὶ λιαν ἀξύμβατα, αὐτοὺς δ' αὐδήσις τοὺς ἐκατέρας μερίδος πρὸς ἀλλήλους διαφωνεῖν, καὶ τοὺς μὲν [P. 272] οὗτως, τοὺς δὲ ἄλλως, καὶ τοὺς μὲν ἀπλῶς, τοὺς δὲ ἀκριβέστερον διακεῖσθαι ἐπὶ τῷ σχίσματι. Τίς ἂν τὰ τότε ἀξίως θρηνήσοι, δῆπου γε καὶ πᾶν καὶ τῶν ἀπειρημένων πλημμέλημα οὐδὲν ἐδόκει καὶ εἰς συγκρίσεως λόγον τοῦ κοινωνεῖν ἀνεκτότερον; οὐδὲν γάρ δύον καὶ πέπρακτο ἐπὶ τοῖς ἔξω διεσημάζετο, ἀλλὰ προσετίθουν πλείω καὶ χειρίστα. Ἐπιδιψιλευόμενοι τοῖς κακίστοις, ὡς ἂν ὑπαγάγοιεν καὶ τὸν ποσῷς ἡσυχάζοντα. Τό γε γάρ τῶν λεγόντων κακούργον καὶ τῶν ἀκούντων ἰδιωτικὸν τε καὶ ἀγροτικὸν ἐπῆγε πίστιν τοῖς λεγομένοις. Σῶφρον μὲν οὖν τὸν ἀγροτικὸν μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' ἀπραγμόνως ἔτεσθαι σώζεσθαι. "Ὕπει δὲ τις κινοΐη καὶ διεγείροις πρὸς τὸ δῆθεν ἀσφαλίζεσθαι τὰ εἰς πίστιν, φεῦ τῆς

gnorum alteri utilia admoventur, eadem simul alteri vires accumulent, sic Dei Ecclesiae tunc contigit, cui cum jam antea abunde malorum esset ex Arseniano schismate, alterum hoc supervenit, grave utrumque per sese vulnus, sed quodvis eorum ex mutua societate importunius ac tetrius, magno Ecclesiae corpore utcunque tum ab heresim seditiōnibus libero per hos quosdam infestos invicem assultus compugnantium intra ejus viscera pestium duarum varie diserpto misereque lacerato. In quo illud etiam inopinatum cernebatur, ut qui unam in partem consensisse videbantur, rursus inter se contendenter, ea de quibus convenerant, quibusdam hoc, nonnullis allo modo interpretantibus, his caput controversiae simpliciter accipere contentis, illis subtilius enucleantibus velut arcanos ejus sensus; et dum obnixe in sua quique placita incumbunt, scissuram propagantibus. Quis haec pro dignitate deploraverit? ubi totum demum scelus assentiri renuentum, si quis ex vero censeret, nihil esse reprehenderetur, ac certe comparatum cum incommode ex promiscua cum prius abscessis communione orientibus tolerabilius reperiatur. Neque enim quantum intus in eo est actum, fidei famae indicio foris enotuit. Addebat scilicet palam ostensis abs-trusa plura, eademque pessima, liberales isti extrosores mercium pestilentissimarum, quibus scilicet addictius sibi adjungerent, quos natura vel usu **401** remissiores non satis habebant utcunque acquiescere videri, quando hinc fraud artificiosa dicentium, inde audientium incaute simplex rusticeque indocta simplicitas, conspirabant in concilianda dictis fidei. Atqui sobriæ moderationis officium fuerat temperare ab inquietando curiosis allegationibus crasso captu idiotarum; et si quid quisquam ipsorum dubii moveret, ac prætextu scilicet firmandi se in fide recta quæstionis interponeret, non

A κορύζης ὁπόση! "Ο τι δ' ἂν τις ἔκεινον καὶ πείσει λέγων, μετριάζειν πρὸς ταῦτα ὡς μηδὲν πλέον εἰδέτα μακέλλης τε καὶ σκαπάνης καὶ βιοτῆς ἀπράγμονος. Τοιούτους πολλοὶ τοὺς πολλοὺς εὑρόντες (οὐδὲ γάρ πάντων ὁ λόγος ἀπτεται) οἵ δὴ καὶ λόγος τῆς διαφορᾶς προειστήκει καὶ ιστορίας μέλιτα ἦν καὶ γραφαῖς προστίχον καὶ τὸ τῆς αἰτίασεως ὁπόσην ἦν ἐγνωσκον, καὶ οὐχ ἡτον μετρίως ἢ ἀσφαλῶς ἐχρῶντο τοῖς πράγμασι, μεῖζον ἐποίουν ἢ δύον ἔδει τὸ σχίσμα. Ἐγρῆν γάρ ἵως ὁπόσην ἦν χθὲς τὸ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς ἐκείνοις διάφορον, τοσοῦτον καὶ πρὸς τοὺς ἴδιους ἔχειν, δῆπου γέ τινες καὶ αὐτοῖς δὴ τότε κατὰ χρήιν κοινωνοῦντες καθ' δ τι τις εἴπειε, τῶν ἴδιων ἀδελφῶν ὡς ἐναγεστάτων διίσταντο. Ἄλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων οὕτω, καὶ ὁ λόγος παρενθένεται τοῦ εἰκότος, τοῦ πάθους κινήσαντος. Οὐδὲ γάρ ἐγκαλεῖν ἀλλ' ιστορεῖν προεθέμεθ. "Οθεν καὶ δ μὲν λόγος ψιλὰ τὰ πραχθέντα τίθησιν, ἔξεσται δὲ χρίνειν τῷ βουλομένῳ.

B κδ. Ήερὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Χαρτοφύλακος Βέκκου εἰς τὸ πατριαρχεῖον.

[P. 273] Τότε τείνυν τοῦ μὲν Ἰωσήφ ἀργίσαντι isti, hen quam putide! faciebant, effundenda eruditio[n]is intempestivæ occasionem sumere obruendis oblimandisque non intelligendorum ingestione rudium mentibus, sed monere ipsos ut in mediocritate isti statui accommodata se tenerent, neu ultra marram et ligonem vitamque tranquillam affectarent de his sapere. Verum haud sic agebant qui multi multos tales repererunt. Non enim omnes haec mea reprehendit oratio, sed solos eos qui perspectum et propositum oculis habentes discriminis articulum et controversiæ tunc agitatæ verum statum, quippe qui nec in historia peregrini essent, et Scripturis attenderent, et quantum in se invicem dissidentes Ecclesiæ culparent plane cognoscerent, eo tamen quod eam in hoc negotio haud adhibuerem moderationem, quæ aī pacem publicam securitatemque optanda fuerat, majus longe quam oportuerat schisma fecerunt. Satis enim et plusquam satis, opinor, fuerat non abhorrente nos fastidiosius a nostris qui modo conciliati Latinis sint, quam Græci Latinique prius a se invicem abhorrisse: nunc quosdam Græcos vidimus, qui cum anteā ne ipsos quidem ita essent Latinos aversati ut non aliqua saltē eos humani usus ac civilis commercii communione dignarentur, quos postea intelligerent pacem Ecclesiæ amplexos, fratres licet suos abominarentur ut detestabiles. Sed de his hactenus: jam enim sentio exire me fluxu sermonis ultra officii cancellos, dum effror affectu, immemor non accusandi, sed narrandi suscepisse me provinciam. Quare in **402** orbem jam nunc redeat oratio, res nude ut gestæ sint proponens judicatoris pro arbitrio lectoribus.

C 24. *De electione chartophylacis Vecci in patriarchalem dignitatem.*

D Tunc igitur, vacante, ut dictum est, per depositionem Josephi patriarchali sede, et ei qui succe-

τον, ὡς προλέπεται, τῆς δ' Ἐκκλησίας ζητούσης τὸν προστηθόμενον, πολλοὶ ἐνεκρίνοντο τῶν δοκούντων ἀπὸ τε τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἀλλως ἵερωμένων, ἔρχεται δὲ πλέον ἡ ψῆφος τῷ Πρίγκιπι, ἀνδρὶ εὐγενεῖ μὲν ταῦτα ἐξ γένους, ἐκ Ηριγχίπων δὲ τῶν κατὰ Μελοπόννησον κατάγοντα τὸ ἀνέκαθεν, δόρθεν νέος ἑνίκας καὶ δρεπῆς λόγους καὶ πολιτείας ἀκριβεστάτης ἐν τινὶ τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν μονῶν τοῦ Μέλανος ὄρους, διοικούσης τῷ πατρὶ αρχῶν Γερμανῶν ἀσκεῖν ἐλέγομεν, φέρων ἐκυπέτων ἐγκλείσι. Ἐκεῖνον δὲ μετὰ χρόνους τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖ, καὶ τὴν τοῦ Παντικράτορος μονῆν πιστευθεῖς, καταστὰς εἰς ἀρχιμανδρίτην, εἴτα καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς Τοχάρους διαπρεσβεύσας, τὴν νόθον Μαρίαν τοῦ βασιλέως εἰς νύμφην ἀγαγὼν ἐκεῖσε τῷ Ἀπαχῷ, πρός τινι: κελλιώφ τῆς τῶν Ὁδηγῶν μονῆς ἐπανελθὼν ἡσύχαζεν. "Τοσερον δὲ καὶ τῇ τῆς Ἀντιοχείας Ἐκκλησίᾳ εἰς πατριάρχην καθίσταται. Τότε δὲ καὶ αὐτὸς, ὅντι καὶ ἡσύχαζοντες ἡ ψῆφος ἔρχεται τῶν λοιπῶν πλέον εἰς δὴ τὴν κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἐκκλησίας προστήσεσθαι. Καὶ ἐγεγόνει τοῦτο, ην μή γα τινὲς τῶν ἀρχιερέων εὐδόκουν ἐπὶ τῷ Βέκκαῳ, οἵτινες μὲν χαρτοφύλακι δύνται, ἄμα δὲ καὶ μεγάλῳ σκευοφύλακι, καὶ κλέος ἔχοντι μέγιστον. Ἀνατεθέντων δ' ἐπὶ τῷ βασιλεῖ τῶν κατὰ τὰς φήμους, δὲ Βέκ-

Aκος ἐδίδετο ἀξιώτερος τὰ τε ἀλλα καὶ ὅτι λόγιος δὲνήρ καὶ καταστέλλειν ἔχει τὸ σχῆμα τῇ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας πολυχρονίῳ πείρᾳ καὶ λογιότητι. Οὗτον καὶ συναρχόντες οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ταυτῷ ἐπὶ τοῦ θεοῦ καὶ μεγάλου τεμένους ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον ψηφίζονται τε καὶ τρίτον. Καὶ δὲ Βέκκος εἰκοστῇ μὲν καὶ ἑκτῃ Πιανεψῶνος μηνὸς κατὰ τὴν ἡορτὴν τῶν ἀγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ πατριάρχης προσέβληται, δευτέρᾳ δὲ Ματμακτηριῶνος, τῇ ἐπιούσῃ Κυριακῇ, ἐν ἐπισήμῳ ἡμέρᾳ τοῦ Πνεύματος, τὰ τοῦ Πνεύματος δέχεται καὶ τελειοῦται ἀρχιερεύς. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς ἐπὶ ἐκείνῳ μικρὸν σχολάσσας τὸν νοῦν, ὡς δὲν γε καταστατῇ πρὸς τὴν [P. 274] πνευματικὴν ἐκείνην ἀρχὴν, τὸ λοιπὸν κοσμικαῖς ἐδίδουν φρονίσιν, εἰδὼς ἴκανὸν ἐκείνον ὕντα τὴν τῆς Ἐκκλησίας ιθύνειν μετ' αὐτάρχους πείρας καὶ τῆς περὶ ταῦτα παμπόλλης συνέσεως. Παρεῖχε δὲ οἱ ἐτοιμοὶ ἐκεῖτον συλλιγέσθεις ἐς δὲ τι καὶ δέσιτο, ἐλπίζων περὶ ἐκείνου καὶ αὐτὸς τὰ δρυια πάσχειν. Ἐδίδουν δὲ οἱ καὶ παρθέσιας χώρων ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἀνθρώπων τὸ πρόποντα, καὶ γε ἀνύτειν, ὡς οὐ παρὰ τὸ δέον ἐντεκόμενον. Διένεμε λὰρ ἐκεῖτὸν δίχα τοῖς τε δεομένοις ἐξ ἐλέους εὐ πάσχειν τοῖς τε φερομένοις καὶ τι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐγκλημάτων δικαίωμα. Καὶ τοῖς μὲν τὰς ἐφ' ἐκεῖτον προσωποποιῶν λι-

deret in sui curam Ecclesia poscente, multi quidem idonei ad hoc visi designabantur, qua ex monachis, qua ex alterius instituti sacerdotibus. Plurimum tamen in Principem suffragia propendebant. Erat is genere nobilissimus, e veleri prosapia Principum Peloponneso imperitantium; unde juvenis profectus vita perfectioris profitendæ gratia in quadam Orientalis tractus monasterium Montis nigri, ubi et expatriarcham Germanum monasticam exercuisse vitam diximus, eo sese inclusit. Inde multo post tempore ad imperatorem accedens, commissos sibi Pantocratoris monasterei archimandritæ potestate præfuit. Deinde legalione functus ad orientales Tocharos, et Maria imperatoris filia notha in sponsam eo ducta conjunctaque Apagæ, reversus in quadam cellula monasterii Hodegorum tranquillæ vitæ ac contemplatiæ se reddidit. Insecutis temporibus vacanti pastore Antiochenæ Ecclesiæ patriarcha est præpositus. Hunc tum apud se agentem tranquilleque religioni operantem plurimum, utdixi, calculi ad Constantinopolitanæ sedis regimen vocabant. Pervicissentque quod volebant, nisi non parvo antistitum numero potior ad eam rem Veccus fuisset visus, qui et in officiis momenti maximi, chartopœiacis supremique custodis supellectilis sacra, fidem atque industriam nunc cum maxime probaret, et summa in existimatione 403 apud omnes esset. Ea suffragiorum differentia cum delata ad Augustum esset et ejus voluntat compromisso permissa, ille haud cunctatus Veccum prætulit cum aliis præstante dotibus tum maxime doctrina, postremo quod is vir tam longo usu ecclesiasticarum rerum, tanta fama sapientia auc-

Ctoritateque prædictus unus utique omnium aptissimus videretur ad comprimentum schisma, negotiumque concordiæ eatenus promotum sine optato coronandum. Ergo rite congregati apud templum majus episcopi, prærogativam imperatoris sequentes, magno consensu studioque primis, secundis tertiusque suffragiis Veccum eundem unum patriarcham declararunt. Veccus igitur sexta et vicesima mensis Maii, festo sanctorum Nicæensium Patrum, patriarcha creatus est: secunda vero Junii, dominica proxime secuta, illustri de Spiritu sancti Spiritus ejusdem per sacram ordinationem particeps factus, rite inauguratus in patriarcham est. Imperator sub hæc initia per tempus non longum studio sollicitudine immoratus in stabiliendo tali homini isto spirituali principatu, securam deinde mentem imperii negotiis advertit, so'utus omni metu de Ecclesia, utique cuius regimen et commendatum sciret, qui et experientiæ satis et prudentiæ plurimum babens nullo deficeret eorum que ad res ecclesiasticas recte salubriterque regendas possent desiderari. Exhibit autem se novo patriarchæ paratum ad eum adjuvandum quacunque in re opus haberet, sperans vicissim ab illo in occasione similia. Dedit eidem et fiduciæ locum, quo auderet suscipere agereque secum causas hominum egentium gratia principis, non frustra se id facturum sperans: confidebat enim nihil eum nisi quod fas esset concedi petiturum. Porro Veccus has interveniendi pro miseris partes toto animo capessens, partitos habebat in duo genera quos isto misericordiæ officio juvaret: prius erat carentium 404 necessariis, quorum esset egestati

τὰς τε ρύσσας τε παραβλῶπάς τ' ὀφθαλμώ, ἐθήρη τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως ἔλεον, ὅμολογῶν μὲν αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνου τὸ πταῖσμα, δεδομένος δὲ ἀφεύηναι τοῦ προστιμωμάνου τῷ πταίσματι· τῶν δὲ καὶ θρήξ-
λεώτερον ὑπερμαχῶν τῷ κρατοῦντι ὡς ἀδικουμένων ἐζήτει τὴν λύσιν. Οὐ γάρ ἐμηνέως ἔχρηζεν ἐς δι τι μάθοι τὰ τοῦ δεομένου πῶς ἂν ἔχοιεν, ἀλλ' αὐτὸς ἀκούων, μόνον ἀξιῶν ἀληθεύειν τὸν λέγοντα ὡς ἀνυ-
σθησομένων τῶν λέγων, τῷ βασιλεὶ αὐτὸς διακρίνων τάς ἀνδοχάς ἐποιεῖτο κατὰ τὰς κρίσεις. Εἰποντο δὲ καὶ οἱ πρὸς τὸν κρατοῦντα λόγοι κατὰ τὰς ἀναδοχάς.
Προφκονόμει γάρ πρὸς τὸ χρῆσμαν καὶ τὰς περὶ ἐκάστου ἀναφορὰς, ὡς τὴν μὲν προτάττεσθαι, τὴν δὲ ὑπταττέσθαι, καὶ τὴν μὲν πρωτολογησομένην, τὴν δὲ ὑστερήσασαν, ὥστε καὶ πολλάκις μετεγγράψεσθαι τὸ τῆς ἀναφορᾶς γραμμάτιον συμβεβήκει, ὡς δευ-
τέρος ἦ καὶ τρίτου ἦ καὶ ὑστάτου τεθησομένου τοῦ παραβατισμὸν ἐκ των εἰκότων κινῆσαι βασιλέως ὑφο-
ρωμένου, πρῶτον δέ γε τοῦ ἦ ἁρδίως ἀνυσθησομένου ἦ καὶ εἰς χαριεντισμὸν τινα δόξοντος. 'Επ' αὐτῷ
γάρ καὶ τῶν πολλῶν ἐθάρσουν αἱ τόλμαι ὡς μέχρι

largitione consulendum, alterum delatis criminibus periclitantium, quibus vel ad depulsionem objectorum falso patroni efficacis opera vel ad delicti convictiveniam impetrandam auctoritas deprecatoris optaretur. Ao horum quidem eo studio causas amplectebatur ut officiosas illas hominum generi noxae medicatrices Litas, quas Homerus claudas, rugosas, distortis oculis inducit, ipso corporis habitu agens representaret, tali captans specie misererationem principis suspectis suis necessariam, confitens quidem ipse eorum nomine peccatum, remitti autem paenitentibus poenam rogans. Pro alio miserorum genere culpa vacantium interveniebat confidentius, obnixe contendens et principem urgens, ut penuria laborantibus opem jure quodam ipsorum debitam ne indulgere cunctaretur, velocissimus ad intelligendas necessitates indigentium, ut eis exponendi eas fusius seu laborem seu verecundiam lucrificiens, perspicacitate benigni animi auditu statim primo cuncta comprehendentis, sine mora operave diligentioris interpretis. Abundabatque patroni charitas ad omnem falsi suspicionem abolendam plenamque conciliandam clientulis fidem, dum suas angustias narrabant. Occurrebat quin etiam dissidentiae supplicum, et impetrabilia petere ipsos asserens ultro addebat timide agentibus animos audendi, suggerebatque ad persuadendum aptas, pro genere ac statu cause, postulati evincendi rationes; easdemque digerebat accommodato ad finem optatum ordine, perite dijudicans quae illarum proponi prior, quae subjici alteri, quae postremo subjungi loco deberet. Unde contingebat saepe reslingi rescribique libellum supplicem, etiam jam oblatum principi, usque interdum ad principis ejusdem **405** offensionem cui et stomachum et suspicione nonnunquam movebat, quod iterum et tertio interpolatus una de re ipsi libellus inculca-

Α βασιλέως ἀναχθησόμεναι, καὶ ἔνδοξος ἦν δὲ τολμῶν αὐτίκα περὶ τῶν στετέρων δικαίων λέγειν, ὡς ἀληθῆ δέξεν λέγειν δι' ἐκείνου πρὸς τὸν χρητοῦντα. Οὕτως ἦν πρὸς τὰς ἀναδοχὰς τῶν ἀνθρώπων δὲ ἀντροδοκιμώτατος, ὥστε καὶ προλαβεῖν οὐ χειρόν τινα τῶν αὐτοῦ εἰς δεῖγμ' ἀκριβοῦς παρβήσας καὶ τῆς περὶ τὸ δικαιον ἀντιλήψεως. Θέρους ἦν ἀκμὴ, καὶ δὲ χρατῶν περὶ τὸ τῆς μεσημβρίας σταθερώτατον, μετὰ τὸν μετ' ἄριστον ὄντων, κατὰ τὰ ὡάτου μέσα καθῆμενος ἐναιθρίᾳζε. Συνεδριάζων δ' ἦν ἐκείνῳ καὶ πατριάρχῃς ἐγγύθεν ἔκ τῆς χώρας ἔχων, τρινίκα καὶ βασιλεὺς ἐξ ὑπονού ἀνέγροιτο, ἐκ τοῦ βάστου παραγγίνεσθαι. Ἐνετύγχανε τοίνυν, καὶ ἡ ἐντυχία [Ρ. 275] ἀξιωσίς ὑπὲρ ἀνθρώπου τὴν δικησθεῖ μὲν δὲ ιερεὺς διεγίνωσκεν, οὐ καλῶς δ' ἔχων δὲ βασιλεὺς περὶ ἐκεῖνον οὐ κατένευε σώζεσθαι. Καὶ ἡ ἐνστασίς ἀμφοτέρωθεν ἵκανη ἦν θορυβῆσαι καὶ τὸν ἀκούοντα. Τοῖς δ' οὐκ ἐλληγεν ἔτι, ἀλλὰ τῷ μὲν ὡς ὑπὲρ δικαίου λέγοντι δὲ ζῆλος ἀνέζει καὶ παρβήσαστικάτερον ἐπληγτε, βασιλεῖ δὲ τὸ ἐπὶ τῷ διαπρεσβευομένῳ ἔγθος πρὸς τὴν κατὰ τοῦ πρεσβεύοντος;

retur, ut jam qui primam propositionem accepere
placidus vultuque benigno spem fecerat, ad toties
relicatas instantias corrugaret frontem, metueanas
jam suæ facilitati illudetur, præsertim increbres-
cente confidentia multorum, qui freti conciliatore
admissionis et eodem supplicationis suffragatore
patriarcha, audientiis sine fine captandis produ-
cendisque aures imperatoris obtundebant et vide-
licet irritabilis natura fortunaque hominis fatiga-
bant patientiam, eo ipso gratiam ad populum
patriarchæ cumulante, quod eum, ut consuleret
miseris, videret ne favoris quidem apud principem
proprii cavere dispendium. Tam effusum efficaxque
in novo patriarchæ eminebat sublevandorum inopum
studium. Cujus hic singulare aliquod exemplum
haud inutile fuerit referre, unde specimen prudens
lector capiat liberæ fiduciæ viri istius fortisque
in justitia propugnanda constantiæ. Estas erat
summa, et imperator altissimo stante sub medium
diem sole recens a pomeridiano somno in medio
cœnaculo frigus captabat. Obsidebat autem fores
audientiam exspectans patriarcha e vicino ad hoc
profectus et ibi considens, ut ad primam ab exper-
recto imperatore paratus admissionem staret.
D Admissus tandem causam agere cœpit hominis, ut
ei compertum erat, injuste damnati. Cæterum odio
quodam in hunc hominem præoccupatus imperator,
salutem miseri quam petebat patriarcha non an-
nuit. Hinc præsule ad instantius deprecandum
incumbente, principe vero in negandi proposito
perstante, certamen ortum est utrinque sic ac-
censum ut audientes conturbarentur, cum finem
patriarcha urgendi, Augustus renuendi non faceret.
Ad extremum conscientis patriarcha se pro justitia
pugnare, in zelum exarsit, et liberioribus imperato-
rem pupigit verbis. Ille odium quo flagrabat in reum,
in nimis vehementem. **403** ut putabat, ejus pa-

βρχότητα τρέψαντας συνέδαινε παροξύνεισθαι. Καὶ δὲ μὲν ἐδέετο, ὁ δὲ ἀνάνευεν. 'Ου μὲν καὶ δραστικώτερον ἡγιείδει, δὲ δὲ ἡγρίσινε. Τέλος ἀλλ' ἀδικεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἔλεγεν, δὲ δὲ οὐκ ἐφόρνυτζεν. 'Ως δὲ καὶ δῆλος ἦν πράξιν παραβολώτερον, ἦν μή γ' ἀκούοι, δὲ ἀλλ' οὐκ ἐδίδου τὸ παράπαν τὴν λύσιν, καὶ δὲ τι καὶ πράξι. Καὶ εὐθὺς ζῆλος εἰσέδυ τὸν ἵερα, καὶ, « Τί δὲ, » φησί, « καὶ ἀπὸ τίνων ἀρχιερεῖς εἶναι ἄξιον ἥ μαγείρους καὶ στράτωρας, οὓς ὑποκλίνευν ἀνάγκη καὶ δὲ τι θέλοιτε; » Ταῦτα τε εἰπεῖν καὶ ἀφρόν τὸ τῆς πατριαρχίας σύμβολον ρίψαι τὴν βαστηράν, τὴν δὲ ἐπιφρούρησαι πρὸ ποδῶν τῷ βασιλεῖ πεσοῦσαν, τὸν δὲ ἄξιον ἀναστάντα, οὐ ποδῶν εἶχεν, ἔκω χωρεῖν. Καὶ τὸν μὲν βασιλέα ἐν αἰτιώνῃ ποιοῦντα τὸ πρᾶγμα ἔνεὸν ἀνιστάσθαι, ἔκείτον δὲ, πολλῶν ἐπεχόντων καὶ γε τῶν ἐκ βασιλέως συχνῶν πεμπομένων καὶ ὑποστρέψαι παρακαλούντων ὡς εἰς λύπην τῷ βασιλεῖ γενησομένης τῆς ἐκχωρήσεως, τὸν δὲ μηδὲ δύλως ἀκούσαις, ἀλλὰ πεπῆ διελθεῖν καὶ τὴν μονὴν τῆς χώρας καταλαβεῖν, ἔργῳ δεικνατα τὴν τοῦ ζῆλου φύσιν δόποια, καὶ ὡς οὐ λαμβάνει πρόσωπον ἔντα θεὸν γίγνεται. "Αλλοτε δὴ πάλιν (προτρέχει γὰρ καὶ τοῦτο ρήθηναι) ὑπὲρ ἀνθρώπου δέησις ἦν

tronum vertens, asperius et ipse responsavit. Processerat pene in iugium lis, poscente hoc abniente illo, effigacius hoc deprecante, contra illo excandescente. Tandem contestante praesule injuriam homini fieri, principe nihil id se curare ostendente, praesule se adhuc fortius acturum, nisi audiatur, præ se ferente, principe contra ostentante, C quidquid saceret aut dicere, nihil impetraturum, ne tum quidem patriarcha victus abscessit aut susceptum suum deserere sustinuit, sed aucto elatus effervescentis intus zeli: « Quid igitur? inquit; an censes æquum episcopos apud vos nihil pluris esse quam coquos aut stratores, quibus omnia vobis obsequi et ad nutum servire necesse est? » Simul haec dicens pastoralem baculum, patriarchalis insigne dignitatis, ante imperatoris pedes abjicit: ipse impetu exsurgens velocissimo passu se foras ejicit. Id videns imperator et ad ignominiam pertinere suam reputans, sollicitus assurgit, multis digredientem tenere patriarcham conantibus, et aliis super alios ab imperatore missis ejus nomine rogantibus ut rediret ad vocantem Augustum et discessum hunc ejus molestissime ferentem. Ille ad omnia surdus cursum tenuit, quoad in vicinum, ubi diversabatur, monasterium pedes pervenit, re ipsa ostendens quem indoles zeli sit, quamque ille, cum Deum habet auctorem, reverentia quantavis etiam presentis personæ non retardaretur. Alias rursus (nam et hoc impetu semel digrediendi capto prono lapsu procurrat oratio) alias, inquam rursus orabat patriarcha pro homine, cui justum censebat ab imperatore id indulgeri quo egebat, sed replicata sæpius nihil proficiebat oratio; et 407 jam longa adeoque infinita videbatur sæpe frustra rogati auxiliī mora.

A δοκοῦντος ἔχειν τὸ δίκαιον ἐφ' οἷς καὶ βασιλέως δέεται. Άλλὰ πολλάκις εἰπὼν οὐκ ἡκούσθη, καὶ ὑπερήμερος ἐφαίτετο ἡ βοήθεια. Δράττεται τοίνυν δὲ προσθέσιν καὶ ροῦ, καὶ δὲ κατιρδὸς ἕορτὴ ἦν τοῦ ἐν μάρτυρι περιφανοῦς Γεωργίου καὶ σύναξις ἀνδρῶν οὐκ δλίγων ἀνὰ τὴν τῶν Μαγγάνων μονῆν. Καὶ δὲ μὲν Ἱερεὺς τὴν ἀναίματον ἐτέλει Θυσίαν, δὲ βασιλέας ἴσταμενος ἐτελεῖτο. 'Επει δὲ ἐτελεύτα ἡ τῶν δώρων ἀναφορὰ καὶ ἔδει τὸν βασιλέα νιψάμενον προεισελθεῖν ἐφ' ϕ τε μετασχεῖν ἀντιδώρου καὶ εὐλογίαν παρὰ τοῦ λειτουργούσαντος δέξασθαι, ἀνοίγωνται τὰ πρόσθεν τῶν ἀδύτων θύραι, ἐμφανίζεται δὲ τὴν εὐχὴν τελέσων τῷ βασιλεῖ, πρόσεισι βασιλεὺς ἔκτείνει τὰς χεῖρας τοῦ θείου ἄρτου ληφόμενος, ἐπέχει τῇ δεξιᾷ δέξεως; τὸ τοῦ Ἱεροῦ ἄρτου κλάσμα κατέχουσαν. [P. 276] Καὶ οὕτω τῶν μὲν χειρῶν ἐκτεταμένων τῷ βασιλεῖ, τῆς δὲ δεξιᾶς τῷ Ἱερεῖ ἀτρεμούσης, ή γλῶσσα θύρει τὴν ικεσίαν καὶ τῷ λυπουμένῳ ζητεῖ τὴν λύσιν. Εἴδες δὲν τότε γενναῖον παράστημα ψυχῆς, τοῦ μὲν ικτεύοντος δοῦναι τὴν λύσιν, καὶ τοῦ μὲν εἰς καρπὸν ἀναρτῶντος ὡς μὴ δύντος ἔκεινον καρποῦ λύσεως, τοῦ δὲ καὶ μᾶλλον ὡς δύντος ἔκαναν καρπόντος ἄμα μὲν ἀγιασμοῦ ἐκ Θεοῦ, ἀμα δὲ καὶ συμπαθεῖας

B Arripit agituro occasionem intercessor, quam a religione fore putavit efficacem. Festum agebatur per illustris inter martyres Georgii, et conventus erat non modice multitudinis apud eadem sacram monasterii Manganorum, incuruentum ibi sacrificium offerente patriarcha. Imperator sacris astabat. Ubi vero perfecta oblatione donorum tempus adfuit quo ex more lotus imperator accedere debebat ad perceptionem panis benedicti, quem antidorum vocant, et eulogiam a celebrante accipere, recludentur anteriores adytorum fores, et prodit qui bene precatus imperatori juxta morem erat. Præsto est Augustus: et manus porrigit sacrum sumpturus panem. Cohibet dexteram sacerdos, qua fragmentum sacri panis tenebat. Et sic extensis imperatoris palmis, manu vero patriarchæ rigide suspensa, lingua ejus toties antea rejectam supplicationem iteravit, et homini ægre habenti, ut ab imperatore quod optabat, contingere precata est. Videres hic utrinque obnoxiam in proposito constantiam duorum invicti rigoris animorum. Nihil enim de sententia dimotus imperator frag- mentum petebat, patriarcha vicissim veniam orabat pauperi. Atque imperatori excusanti non esse id aptum veniæ isti concedendæ tempus, et differri negotium poscenti, patriarcha contra reponebat optimè conjungi cum perceptione gratiæ ex Deo indulgentiam in homiuem veniæ; tum asseverabat nunquam se tributurum sacrum panem, nisi quo petebatur largiretur imperator. Finem certamen non habebat, quoad tandem intentiori supplicatione instituit Augustus ut sibi panis daretur, non tam ad usum fructumve, ut aiebat, proprium quam ad offensionem spectantis populi vitandam, apud quem existimationis jacturam subiret, si vacuus et sacri

πρὸς ἁνθρωπον. Τέλος ἀντιβολεῖ βασιλεὺς τὸ κλάσμα πρὸς ἄνθρωπον. Οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον, ὡς ἔδειξεν, ή εἴγε κενὸς ἀποστρέψει τὸν λαὸν αἰσχυνόμενος. 'Ως δ' οὐκ ἔδιδου, εἰς κρῆμα λέγων λαμβάνειν, εἰ μὴ λύει τῷ διακενῆς λυπουμένῳ τὴν λύπην, μεταβαλεῖν τε τὸν βασιλέα τὸν Ἰλαρὸν εἰς δργῆν, καὶ μηδὲν προσθέντα τοῦ, « Ἀνέορτα, » εἶπεν, « ἐιρτάσαμεν, » χωρῆσαι πρὸς τὸ παλάτιον.

καὶ "Οπως μὴ φέρων δὲ βασιλεὺς τὴν παρὰ τοῦ πατριάρχου ἐνόχλησιν τὴν τρίτην ἔταττεν.

[P. 277] Ἐπὶ τούτοις δὲ βασιλεὺς αἰδεσθεὶς τὸν ἄνδρα, ὡρέγετο μὲν ἐκποθεν κλίταν σχεδιασθῆναι τοῦ δικαὶας ταπεινωθεὶη τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀκατάπληκτον, τῷ δὲ γε τέως τοῖς περὶ αὐτὸν ἀπολογούμενος διπώς πολλάκις ἀντιβαίνει καὶ οὐ πείθεται μεσιτεύοντος, τὴν συνεχῆ προσεδρίαν ἥτιατο τῆς ἀπειθείας, καὶ ὡς συνεχῶς ἐνοχλούμενος ταυτὸν τι πάσχει τοῖς ἀφίκοροις πολλῶν πρατιθεμένων βρωμάτων· δργίζεσθαι γὰρ ἐκείνους, ήν μή τις ἀποσκευάζηται τὰ τεθέντα, καὶ αὐτὸν πολλῶν καθ' ἐκάστην ἐπαντλουμένων τῶν ὑποθέσεων, καὶ ταῦτ' οὐκ ἐκ μηνυμάτων, ὅλῃ ἀδιπροσώπως, δόπτε καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ καίρον ἔχει

408 expers ferculi ab ara reverteretur. Verum ex adverso patiarcha magis timendum cavendamque studiosius indicans Dei offenditionem: Acciperes in judicium, Auguste, inquit, hunc sacrum cibum, quoad certum fixumque tibi erit homini iustus vexato solatium negare.» Tunc vero caperata fronte imperator, et priori placiditate vultus in manifesta ira indicia mutata, cum surgens dixisset: « Ergo festum infestum egimus, » nullo præter ea verba addito in palatum recessit.

25. Ut non ferens imperator molestiam quam ei nimis crebræ patiarchæ pro eagentibus supplicationes jacebant, tertiam ipsi feriam ad admissionem assignavit.

His experimentis veritus imperator tam acrem in urgendo virum, cupiebat alicunde aliquam expediri rationem commodam intrepidæ ejus et inflexibilis retundendæ vehementiæ. De qua cum apud suos familiares sese purgans ageret, accusare contumaciae pertinaciæ solebat irrevocabilem illam patiarchæ perseverantiam in usque et usque instando ad impetrandum id quod iterum, et sepius petitum, idoneis causis negatum fuisset. Addebat fatigatum esse molestia hisce obtrusionibus petitiorum frequenter rejectarum, idem pati quod nau-seantes solent ingestis cibis magna copia, quibus iram commovet importunitas reponere non desistentium fastiditam cramben. Multa quotidie sibi negotia ejus generis ingeri assiduitate insatisibili. neque id per litteras aut nuntios, sed coram ab ipso astante per seque agente patriarcha; unde fieret ut quoties quod concedi non expediret peteretur, grave sibi et permolestum esset renuere propter verecundiam viri tantæ auctoritatis præ-

A πρὸς ἔκαστον, διὰ τὸ ἀξιωματικὸν ἀγανακτεῖν καὶ δυσκολαιόνειν πρὸς τὴν κατάνευσιν, πολλῶν ἐπεισρεόντων ἀλλοιοῖς ἀλλων καὶ μεθελκόντων ἐκάστου πρὸς ἐπιτό τὸν νοῦν τὸν βασιλεῖον. Καὶ τὸν μαθεῖν καὶ ζητῆσαι καιρὸν ἐντυχίας θίον, μιᾶς ἡμέρας εἰς τοῦτο τὸν ἐπτά ἐκλεγείσης. Καὶ ἐκλεγῆναι τὴν τρίτην, ὡς εἰναι μόνην ταύτην τῆς ἐνδομάδος ἀπάσης καιρὸν ἐντυχίας ὑπὲρ ἀνθρώπων τοῦ πατριάρχου πρὸς βασιλέα, ταχθῆναι τε καὶ γραμματικὸν ἰδίον τὸν Ξεφιλίνον Μιχαὴλ, ἐφ' ϕ τὰς λόσεις τῶν ἀναφορῶν ἀναδεχόμενον γράψειν. Οὕτως ήν τὴν τρίτην ἀφωρισμένη Θεῷ ἐλέους καὶ παρακλύσεως. 'Ως ἐν δὲ μὴ ἀφιεροῦτο τὴν ἡμέρα τοῦ προνομίου, ἀσχοληθέντος ἐπ' ἀλλοιοῖς κατ' ἀνάγκην τοῦ ἄνακτος, τόπος ἀναπάσεως τοῖς περὶ τὸν πατριάρχη τὴς χώρας ἐτάχθη μονὴ, εἰς ήν καὶ ὑποστρέψων ἐνίστε, ήν τι πρωισθεν μὴ ἀνύστειν ἐξ ἀναγκαλας ἀσχολίας ἐπεισπεσούσης τῷ βασιλεῖ, τὴ δειλὴ δύσια μέχρι καὶ ἐς δύε τῶν νυκτῶν ἀνεπλήρου τὸ ἐλλειφθέν. Καὶ πολλῶν καλῶν ἐκ τῆς περὶ ταῦτα τοῦ πατριάρχου σπουδῆς ἀπόναντο ἀνθρωποι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, ἃ δὴ καὶ καθ' εἰρμὸν προσλαβῶν δὲ λόγος ὑπέμνησεν.

D sentia incussam. Id per se incommodum intolerabilis reddi concursu et gravitate principalium curarum et occupationum, undecunque ingruentium principiis in diversa trahentium. His ut modum adhiberet, constituit certam præscribendam patiarchæ congressibus **409** diem, unam e septem orbeis hebdamodarium conflantibus, extra quam ab audiendo patiarcha, patrocinio reorum aut eagentium fungente, vacatio principi certa constaret. Idonea ad id visa feria tertia patiarchæ admissioni tales causas acturi assignata propria est; ordinatusque notarius in id officii proprius Xiphilinus Michael, qui et causas tali audientia relatas et responsa imperatoris ad singulas in commentarium referret. Sic Deo et solatiis afflictorum consecrata dies hebdomadis tertia est. Ne vero interverti talis in id temporis usuram, superveniente forte principi alio necessario negotio, unquam contingere, diversorum in eam diem patiarchæ provisum est in monasterio viciniæ; in quod is subinde recedens, si qua inevitabili avocatione imperatoris averteretur attentio, immineret e propinquo in occasionem resumendæ opportune tractationis, ita ut quod mane perfici non potuisset absolveretur vesperi, excurrente nonnunquam in aliquot commissa jam noctis horas et antistitis diligentia et patientia imperatoris. Non facile dixerim quam multa commoda ex hoc tam assiduo benevoloque patiarchæ studio in homines solatio egentes redundare contigerit. Sed de his hactenus, quæ variis transacta temporibus unam in seriem, ordinis et memoriæ compendio, oratio nostra complexa est.

—

καὶ ὅπως καὶ αὐθις πρὸς τὸν πάπκαν πρέσβεις Α καὶ. "Οπως Ἰκάριος προσχωρήσας τῷ βασιλεῖ καθίσταται ἐπὶ τοῦ στόλου

[P. 278] Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς πρέβεις εὐτρεπίσσας ἀποστέλλει πρὸς πάπκαν, ὅμα μὲν δηλώσοντας τὸν τῆς πράξεως ἐπιτελεσμὸν, ὅμα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Κάρουλον μαθησεόντας, εἰ κάθυφῆκε τῆς ὄρμῆς ἐκείνης καὶ πρὸς τὸ ταπεινότερον ὑπεκλίθη. Οἱ δὲ παραγένομενοι τὰ μὲν τῆς εἰρήνης δηλώσαντες ἀπεδέχθησαν, καταλαμβάνουσι δὲ ἐκεῖσε τὸν Κάρουλον θυμοῦ πνέοντα καὶ λιπαρῶς τῷ πάπκῃ προσκείμενον καὶ προσλιπαροῦντα ἔφεινα τούτῳ τῷν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπέλευσιν. Ἐώρων οὖν ἐκεῖνον δσημέραι τὸν ποδῶν τοῦ πάπκα προκαλινδόμενον, καὶ ἐς τοσοῦτον ταῖς μανίαις συνιτχημένον ὥστε καὶ τὸ ἀνὰ χείρας σκῆπτρον, δύνηθες κρατεῖν τοῖς τῶν Ἰταλῶν μεγιστᾶσιν, δδοῦσιν ἐκ μανίας κατεφαγεῖν, ἐπειδὴ λιτανεύων καὶ τὴν πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔξοδον προβχλλόμενος καὶ προτείνων τὰ αὐτοῦ δίκαια οὐδὲ δλῶς τὸν πάπκαν ἔπειθεν ἀπολύειν, ἀλλὰ τὸν παρὰ κωδῷ λέγων. Ἀντεπῆγε γάρ καὶ δ πάπκας τὰ ὑπὲρ τῶν Γραικῶν δίκαια, ὡς ἐκείνων οὔσα ἡ μεγαλόπολις ἐκείνοις πάλιν καὶ προσεγένετο, καὶ δι τοῦ νόμος ἀνθρώποις ταῦτα, καὶ δῶρα πολέμου καὶ πόλεις καὶ χρήματα, τὸ δὲ μεῖζον τῆς Ἐκκλησίας υἱοὶ καὶ Χριστιανοί. Χριστιανοί δὲ κατὰ Χριστιανῶν ἔφειναι, μὴ καὶ εἰς παροργισμὸν τοῦ θείου πράττοιμεν.

26. Ut iterum ad Papam legati sint missi.

Cæterum imperator expeditos instructosque legatos mittit ad Papam, simul significaturos perpetratum jam negotium et executioni conventa mandata, simul clam sciscitaturos quid rerum moliretur Carolus, et ecquid adhuc demisisset animum, fero illo quo in Græcos antea incitabatur **410** impetu remisso. Legati appulsi nuntiarunt consummatam pacem, et excepti perbenevolē sunt. Invenerunt autem ibi Carolum minas spirantem, et omni contentione precum incumbentem ad exorandum Papam ut sibi permitteret expeditionem in urbem Constantinopolim. Videbant igitur quotidie advolventem se Papæ pedibus, et eo subinde furoris inquietissimi prorum pœnitentem, ut quod manibus more Italicorum principum gestabat sceptrum, commorderet rabiose admonitis dentibus, indignans sibi negari, quam instantissime petebat, facultatem exsequendi quod constituerat, paratum scilicet exercitum adversus imperatorem educendi: juribus ad id frustra commemoratis suis, haud persuaso ut id bellum approbaret et surdo ad preces omnes tales persistentे Papa. Qui vicissim allegabat Carolo Græcorum jura, placide admonens possessam ab illis dudum Constantinopolim, iterum ad antiquos dominos fortuna revolutam. Eas esse rerum humanarum vices, et urbes et opes demum cæteras præmia esse bellii, eique legi acquisendum, præsertim cum Græci quoque Ecclesiæ filii Christianique essent: « Neque, aiebat, possumus Christianos cum Christianis committere, ne iram in nos Dei provocemus. »

Οὗτος ἀναχαιτιζομένου τοῦ Καρούλου, δ βασιλεὺς τῶν ἐξ ἐκείνου φροντίδων ἀπολυθεὶς ἐπεδάλλετο τοῖς ἔγγυς κρατιστέρον. Καὶ Ἰκάριον προσχωρήσαντα δέχεται, ἀνδρα πολλὴν μὲν τὴν ἐς μάχας π. ἴραν ἔχοντα, κατάρχοντα δὲ καὶ νήσου μεγίστης, [P. 279] θὺν Ἀνεμοπύλας ἔθος τοῖς ἐκεῖ λέγειν, συμβάμχτι δὲ τούχης ἐκεῖθεν φυγόντα. Τὴν γοῦν νῆσον προσκυροῦ βασιλεῖ, καὶ αὐτές τοῖς τοῦ βασιλέως οἰκείοις ἐγγράφεται. Βασιλεὺς δὲ ἀποβαλὼν μὲν πρὸ δλίγου σεβαστοκράτορα, ἀποβαλὼν δὲ καὶ δεσπότην, τοὺς αὐταδέλφους, ἔτι δὲ πρὸ τούτων καὶ ἄλλον σεβαστοκράτορα καὶ Κιλικρα καὶ πρωτοδεσποτίουν καὶ μέγαν δοῦκα καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐν τοῖς μεγίστοις ἀξιώμασιν, ἄλλους ἀνάγκην εἶχεν ιστάνται. Καὶ δὴ τοῦτον μὲν τὸν Ἰκάριον καὶ ἔτι ἐν ίδιψταις εἶχε, καὶ ὅμα δυνάμεσι πεζικαὶ ἐμδιβάστας ναυσιν ἐκεῖνον ἐπ' Εὐρίπου πέμπει τῷ μεγάλῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ συμμίζοντα. Καὶ δὴ, ἐπεὶ στρατὸς τῶν νεῶν ἀπέδχινε περὶ που τοὺς Σωρεοὺς, δ Ἰωάννης πυθόμενος τὴν ἐκείνων ἀπόβασιν, καὶ γ' ὡς εἶχε ποδαλγὸς ὣν τὴν πρὸς ἐκείνους οὐκ ἀπέσχετο μαχῆς, ἀλλ' αὐτόθεν συντάξαμενος καὶ τὸ Λατινικὸν εὐτρεπίσας εύθὺν τῶν ἀκούσθεντων ἦτορ. Καὶ μάχην κρατεράν συμμετέξας πίπτει· τὸ γάρ τῶν ποδῶν ἄλγημα οὐ

27. Ut Icarius ad imperatorem transfigiens classi præpositus fuerit.

Sic represso impetu Caroli, imperator ista cura levatus eo animosius incubuit in res suas quam optime consiliendas ex præsenti usu, quando ad se confugientem lēnigine Icarium excipit, virum multa præliorum experientia militarem scientiam adeptum. Princeps is fuerat insulæ maximæ, quam qui illic degunt Ancimopylas, hoc est ventorum portas, **411** vocare consueverunt. Inde autem casu ut conversione quadam sortis ad imperatorem fugere compulsa jus in eam insulam suum ei cessit, ipse in domesticorum Augusti censum ascriptus. Imperator autem amissio paulo ante sebastocratore, amissio item despota fratribus suis, et ante hos morte pariter sublati alio sebastocratore, præterea Cæsare, tum protovestiaro ac magno duce, et ut verbo complectar uno, plerisque illorum qui dignitatum maximarum titulos geregant, cum deberet sufficere alios in eorum loca, hunc quidem Icarium adhuc in privatorum ordinem tenuit: cæterum eumdem cum pedestribus copiis impositum navibus in Euripum mittit, cum magnodomo Joanne dimicaturum. Expositis hisce in terram copiis et usque circa Soreos progressis, auditio earum excensu Joannes, et si æger podagra, prælium non detrectavit, sed subito instructam Latinorum aciem eo recta dicens ubi versari hostes audierat, acri commissa pugna telo iotus concidit. Pedum enim dolor haud passus eum librare se firmiter in equo et scalis equestribus utrinque pendentibus robuste insistere, vim ademit susti-

παρεῖχε στεφρῶς ἀντιβάλνειν τοῖς ἐφ' ἑκάτερα τῆς παρεῖχεστρίδος κλίμαξιν, ἀλλ' ἡμ' ἥκοντίζετο καὶ παρεύθυντος ἔπιπτε καὶ ἥλσκετο. Καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι τε πολλοὶ συμποδίζονται, καὶ δὴ καὶ δὲ τοῦ Ἰκαρίου ἀτάδελφος. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ στρατὸς ἀπὸ ἤτρας εἰσβάλλει, οὓς ἡγεν δέ μέγας στρατοπεδάρχης Συναδηνὸς Ἰωάννης καὶ δέ μέγας κονοσταῦλος δὲ Καβαλλάριος Μιχαὴλ. Καὶ δὴ δρυμήσαντες ἐπὶ Φάρσαλα φρούριον, δὲ Φθίαν δὲ παλαιὸς ἔχει λόγος, ἐφ' ϕ σιταροῖς τούς ἐν τῷ φρουρίῳ, προσπίπτουσι τῷ ἐν νοούσις Ἰωάννῃ, δὲς δὴ καὶ σφίσι συφράξας πόλεμον γενναῖν καὶ ἀνδρικὸν αἱρεῖ μὲν καὶ τὸν Συναδηνὸν καὶ μέγαν στρατοπεδάρχην, τὸν μέντοι γε μέγαν κονοσταῦλον δὲ ὑπὸ ἔκεινων λαὸς Ἰταλὸς διώκων καταλαβεῖν οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλ' ὅλας ἡντας ἔκεινος ἐνδοὺς εἰς φυγὴν ἥλκυνε, καὶ τοὺς μὲν διώντας πολὺ προθέων ἔξηλυξε, τὸ δέ γε μοιχίδιον ἀλάζει οὐκ ἡν ἔκεινων, καὶ πάντ' ἔπραττεν. Ἀτακτότερον γάρ ἐλαύνων τὸν ἵππον, τοὺς ὅπισθεν οἰόμενος φθίνειν καὶ πρὸς ἔκεινοις μόνοις ἔχων τὸν νοῦν δπως ἐκφύγοι, προσπταὶς δένδρῳ μεγ' ὅλης τῆς τοῦ ἵππου φορᾶς, καὶ κατὰ στῆθος συνθλάται. Μόλις δὲ τινες τὸν ἵππον πτήσαντες (οὐ γάρ ἡν ἔκεινων μέλον τοῦ ἵππου, ἀλλά γε τῆς πληγῆς τε καὶ τοῦ θανάτου) ἡμιθνῆτα καταβίζουσι, καὶ ὡς εἶχον πρὸς θεσσαλονίκην ἀπαγγόντες ἔκει θάπτουσι τελευτήσαντα. [P. 280] Τοῖς

nendi se post icum, effecitque ut primo statim teli qua percussus est impulsu sellae excussus corruerit captusque subito fuerit, et cum eo alii multi casu eodem implicati, quippe necessaria subveniendi duci laboranti cura a fuga maturanda prohibiti, comprehensi pariter in custodiam sint dati. In his fuit ipsius Icarii frater. Interim et exercitus a terra irrupit, quem ductabat magnus stratopedarcha Synadenus Joannes et magnus conostaulus Caballarius Michael. Hi cum 412 Pharsala tenderent (arx ea est, cui nomem antiquum Pbthia fuit) animo certameantum importandipräsidio, incident in Joannem notbum, qui statim eos acri prælio adortus non minus fortiter quam feliciter rem gessit captis cum aliis plurimis, tum ipso Synadeno magno stratopedarcha. Magnum conostaulum Itali milites Joannis diu persecuti assequi nequivere. Ille quippe totis habenis effusus in fugam longum insequentibus præceperat spatiū, ut jam periculo defunctus videretur. Sed fatalem horam ne ista quidem contentionē conatuque summo frustrariaut differre infelix potuit: dum enim incautius equum impellit securus anteriorum, a tergo solum ingruere periculum existimans eoque sollicite respectans, in obviam arborem toto equi currentis impetu impactus dirupto pectore concidit, equo libero abeunte: neque enim equiti, diro casu et letali vulnere afflito, vacabat de eque cogitare. Hunc tamen ægre aliqui morati, seminecem ei caballarium impositum Thessalonicanum cum deportassent, mox ibi mortuum sepelierunt. Joannes interim cum suis multa impune facta nostrorum

A δὲ περὶ τὸν Ἰωάννην ἀνέδην ἡν κτείνειν τὸν προστυχόντα καὶ πολέμου γέρα σκυλεύειν. Ἐγρωσαν δὲ καὶ τότε Ῥωμαῖοι λειφάντες μάχη τοῦ Ἰωάννου· οὐ γάρ ἐξ ἐμφανοῦς ὥρμα παρατεξάμενος, ἀλλ' ἐν λόχου προσβολών, οἷος ἔκεινος τὰ τοιαῦτα, κατέπληκτες θεαθεῖς, καὶ λαὸν ἐκκριτον καὶ ἐπιεικῶς μαχῶν ἐμπειρον τῷ παρ' ἐλπίδα πταίσματι ἀνδρικῶς καταγωνισάμενος δόξαν εὐκλείας ἀπορέτεαι τῆς μεγίστης. Τὸ δέ γε ναυτικὸν καὶ δοσον ἐν αὐταῖς ναυσὶν ἡν ἀζήμιοι διατηρηθέντες, ἢ μᾶλλον καὶ γέρα μάχης ἐπενεγκάμενοι τοδες περὶ τὸν μέγαν κύριον Ἰωάννην, εὐθύμων καρδίᾳ πρὸς τὸν κρατοῦντα γίνονται. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν μέγαν κύριον ὑπὸ δεσμοῖς φρουρῷ δίδονται, τιμάται δὲ δὲ Ἰκάριος ἀντίποινά τῶν ἄγωνων τῷ τοῦ μεγάλου κονοσταῦλου δέξιώματι. Οἱ μέντοι γε τῶν Θηβῶν λαὸς τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου Γουλιέλμον μέγαν κύριον ἀντικαθιστάταιν. Ἐκεῖνον δὲ ἀγῆλας ὁ βασιλεὺς καὶ δοκιμάσας λαμβάνειν γαμβρὸν ὑπὸ δρκοῖς ἀστραλέσαιν ἀπέλιε. Μετέωροι δὲ ἡσαν οἱ γάμοι καθ' ὑποσχέσεις καὶ μόνας. Ἀλλ' ἔκεινος δὲ μὲν ἐπιοῖς τῆς πατρίδος, νόσῳ περιπεσῶν τελευτῇ. Λιαδέχεται δὲ δὲ ὁ ἀδελφὸς ἔκεινον Γουλιέλμος, ὃν καὶ γαμβρὸν Ἰωάννου δὲ λόγος παρίστα, δολοτελῶς τὴν τοῦ τεθνηκότος κυριότητα. Καὶ ἡν πρὸς Ῥωμαῖούς ἀντιφερόμενος, εἰ καὶ κατ' ἔτος δὲ στόλος ἔκεισε προσβάλλων ἐπάκουον τάχεινον

cæde, spolia plurima pretiosamque prædam victoriæ præmium tulerunt. Hoc altero jam eventu Romanos tristis experientia docuit quis et quantus bello esset Joannes hic notbus, vir omnium callidissimus ad insidias struendas, tum ubi ex iis in plures cum paucis erumperet, imperterriti dux animi roborisque perrupluri quidvis oppositum. Ergo is nunc quoque non palam occurrens ex adverso, sed ex latibulis improviso irruens, inopinatissimat illa specie copias alioqui bonas et satis exercitatas 413 primo perculit, mox impressione vehementi disjecit stravitque, gloriam suo nomini maximam tali facinore adeptus. At navalis exercitus universus incolumis, quippe incruenta Victoria potitus, insuper spoliis dives, Joannem cum suis bello captum ducens, gaudio et gratulatione ingenti ad imperatorem redit. At Joannes quidem cum sociis vincti custodiæ traduntur: Icario vero merces operæ bello feliciter navatae representata est magni conostauli attributa dignitate. Sub hæc populus Thebarum fratrem Joannis Gulielmum magnum dominum pro eo constituit. Verum Joannem ipsum imperator honorifice tractatum, propria ei filia in conjugem promissa, post firmatum jurejurando sordus liberum dimisit, nutante adhuc conjugii spe, quippe non ultra pacta et sponsalia progressi. Cæterum destinatus sponsus simul patriam attingit, morbo correptus obiit, successorem principatus in solidum universi relinquens Gulielmum fratrem quem superius diximus Joannis notbi filiam duxisse, quique ideo socii partibus addictus in sensus Romanis mansit: quare classis in ejus

καὶ οὐδὲν εἰς ἀνύειν, περιζωσαμένου τὴν τοῦ μεγά-
λου δουκὸς ἀξίαν τοῦ Ἰκαρίου καὶ τὸν στόλον θήγον-
τος.

κη'. "Ετι τὰ κατὰ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωσῆφο
καὶ τὸν Βέκκον.

Τοῦ Ἰωσῆφος δὲ καθημένου ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀνά-
πλουν μονῆ, νόσος ἐπεισπίπτει τῷ Ἰωάννῃ πατριαρ-
χοῦντι δεινή· ἦν δὲ αὐτὸς δὲ Βέκκος δὲ καὶ πρότερον
χριτοφύλαξ. Καὶ δὴ πολλὰ παθὼν καὶ ράτσας, τοῖς
ἰστροῖς δόξαν ἐν σχολῆς τόπῳ μετατεθέντα τὸν ἀρ-
ρωστοῦντα κατ' ίδιαν θεραπεύεσθαι, μὴ καὶ ἡ ἀσχο-
λίᾳ τριβῆντος ἐμποιῆτη τῇ νόσῳ, ἐπεὶ καὶ ράτσας πρὸς
τῷ καὶ πόμα [P. 281] καθαρτικὸν προσφέρεσθαι ἦν,
ὅτις Λαύρας πρὸς ταῦτα τόπος ἐκρίνετο χρήσιμος.
Καὶ δὲ μὲν βασιλεὺς διὰ ταῦτα μεταθεῖναι τὸν Ἰω-
σῆφο ἔδινεντο, ὡς οὐκ εὐπρεπὲς ἀλλὰς ὃν ἐν μιᾷ
μονῇ διατρίβειν τὸν τε ἀργὸν ἐκ πατριαρχίας καὶ
τὸν ἔδην πατριαρχεύσαντα. 'Ἄλλ' δὲ Ἰωάννης ἄμα μὲν
εἰδὼς τὸ τοῦ Ἰωσῆφος ίλαρὸν, καὶ ὡς αὐτοῦ σχεδὸν
ψηφισαμένου ἐκεῖνος τὰ πηδάλια τῆς Ἐκκλησίας
ἐλάμβανε (καὶ γὰρ τὴν ἀπ' ἐκείνου βουλὴν θέλων δὲ
κρατῶν λαμβάνειν περὶ προσώπου διεπυνθάνετο,
κακεῖνος τούτον παρὰ τοὺς πολλοὺς ἐξελέγετο ὡς

terram quotannis inventa eam vastabat, dampnis
afficiens ingentibus; nec Gulielmo spatium pro-
spere quidquam agendi ac ne respirandi quidem
dabat hostis ei oppositus impiger Icarius, magni
jam ducis potestate classem ductans.

28. Rursus de expatriarcha Josepho et de Vecco.

Diversante porro, ut dictum est, Josepho in mo-
nasterio ad Anaplium sito, morbo corripitur gravi
Joannes patriarcha, Veccus nimirum, idem qui
chartophylax prius fuerat. Per eum languorem cum
multa vel 414 a malo ipso vel a remedii passus
meliuscule jam habere videretur, medicis visum
transferri ægrum oportere in seductum a turba ne-
gotiorum locum, ubi curari per otium posset, nulla
interpellante molestia quotidianarum occupatio-
num. Decreverant autem in ista ei quiete propinare
purgantia quædam pharmaca, morbi videlicet reli-
quias et noxios humores ejus causas funditus ex-
haustura. Secessus porro ad eam rem aptissimus
Laura putabatur eadem illa ubi degebat qui patriar-
cha fuerat Josephus, quem ideo imperator alibi
collocare statuerat, haud consentaneum existimans
eodem hospitari domicilio decessorem successo-
remque patriarchatus. Verum Joannes simul com-
pertam habens comem hilaremque Josephi indo-
lem, simul conscientius ipso tantum non clare palamque
suffragante sese nuper ad Ecclesiæ suisse gubernacu-
la promotum (etenim Josephi sententiam de suc-
cessore volens imperator explorare, consuluerat
cum de persona quam ei muneri aptam judicaret;
et Josephus Veccum præ multis ad id elegerat ut
et alioqui disertum ac doctum, præterea negotiorum
administratione tritum, denique præter cætera,

A διλλως λόγιον καὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασι τρίβωνα), οἵμα
μὲν οὖν διὰ ταῦτα, ἅμα δὲ καὶ τῷ τῆς σφετέρας
γνώμης πιστεύων εἰρηνικῷ, διεκώλυσε μὲν τὸν Ἰω-
σῆφο μετατίθεσθαι, οὔτω δὲ ὅντος ἐκεῖσε καὶ αὐτὸς
τῇ μονῇ ἐνδημεῖ, καὶ ἦν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ προσαπο-
στέλλων πρὸς Ἰωσῆφο, καὶ τὰς ἀπ' ἐκείνου ἀποκρί-
σεις φιλοφρόνως καὶ μετὰ προσηγείας πάσης δεχό-
μενος. Ἡν γὸρ δὲ ἀνὴρ ἐκεῖνος εἰρηνικός τε καὶ
ἰλαρὸς, καὶ τοσοῦτον τῇ τῆς Ἐκκλησίας πράξει
ἀπήχθετο ὥστε μηδ' αἰσχύνεσθαι πολλάκις διμολονεῖν
τὸν δρόκον γενέσθαι κωλύμην τοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τούτοις
εἶναι, ἐπεὶ πλέον οὐκ ἦν γενέσθαι τῶν πραχθέντων,
ὡς ὑπελάμβανεν. Ἐν τούτοις διέγων δὲ Ἰωάννης
πολλὰ μὲν γραμμάτια εἰς Χείρας εἴχε λαμβάνων, δὲ
δὴ καὶ οἱ σχιζόμενοι ἐξετίθουν, δεικνύντες τὴν πρᾶ-
ξιν ὡς σωπερὰν καὶ θεοῦ πόρρω βάλλουσαν, ἅμα
δὲ καὶ τοὺς Ἰταλούς ἐνόχους αἰρέσεσιν οὐ συνεσκια-
σμέναις διλλως καὶ ἀμφιβόλοις, ἀλλ' ἐμφανέσι καὶ
λαμπραῖς. Εἴχον δὲ καὶ ἀπὸ Γραφῶν ὡς δῆθιν τὰς
ὑποδείξεις, ἃς καὶ κατεστρώνυμον συνεγέστερον, κάν
ποι τι καὶ ἀγίοις ἐξέργηθη θεληματικὸν, εἴποι τις,
καὶ τὸ κατὰ σφᾶς παριστάν τὸδε, ὡς περὶ εἰρήνης
οίον ὡς εἰρηνευτέον μὲν δπου μὴ θεὸν ζημιούμεθα,
καὶ πολεμητέον αὐθί; δπου ζημιούσθαι θεὸν κινδυ-

quod ejus tranquillo et studioso pacis ingenio con-
sideret), hæc, inquam, Joannes reputans obstitit quo-
minus inde Josephus amoveretur. Illo igitur ibidem
permanente, eodem et ipse divertit, missitans
subinde officiosas ad eum salutationes, et multas
ab ipso comitatis humanissimæ significaciones reci-
piens. Erat enim Josephus adeo pacificæ placidæque
naturæ, ut eo quod hactenus Ecclesia egerat ad
pacem oblatam disturbandam offendetur, nec
veritus fuisse fateri sœpius se, nisi præoccupatus
juramenti a se palam editi religione fuisse, ad
omnia fuisse assensurum: nec enim 415 jam
suspicabatur quod antea timuerat, rem ulterius
processuram quam quo esset hactenus promota.
Eo igitur hospitio Joannes utens, multos in manus
sumpsit legitque libellos ab iis compositos qui per-
severabant in schismate; quorum erat scopus os-
tendere suspectum hoc totum pacis negotium esse,
longeque a Deo ac vera religione nos abducens;
præterea Italos hæreseon teneri reos, earumque
non occultarum aut ullo modo dubiarum, sed evi-
dentium et meridiana claritate compertarum. Ta-
lium assertorum documenta se habere scilicet aie-
bant manifesta planeque convincentia testimonia
scriptorum authenticorum, quæ et ambitiose con-
texentes proferebant. Ac si quod sanctorum asser-
tum in contrarium opponeretur, primum excipie-
bant arbitrium, ut quis dixerit, id esse, hoc est
pro sola voluntate paci studentium ad concordiae
oblatae comprobationem accommodari. Deinde con-
cedebant faciendam sans pacem, sed tunc tan-
tum, quando non exigeretur consensus in id quo
Deum offendi constaret: neque enim Dei jactura
bene tranquillitatem emi; satiueque multo esse

νεύσμεν, ταῦτ' ἔκεινοι πρὸς τὸ καθολικῶτερον μετα- φέροντες, καὶ ἀλλὰ πλεῖστα τοιαῦτα παρενέροντες ταῖς σφῶν σργγραφαῖς, παρίστων τὴν πρᾶξιν ὡς σφαλεράν. Ἡν δὲ τὸ ἐπόμενον ἐξ ἀνάγκης γράψειν κάκεινον καὶ ἀπολογεῖσθαι ἐφ' ἔκάστηφ τῶν λεγομένων. Ἀλλ' εἰδὼς αἱρόμενα σκάνδαλα ὡς λόγων λόγοις μαχομένων, ἐξ ὧν οὐκ ἔστι διαδράσσειν ἢ οὖσαν ἢ δοκοῦσαν κατηγορίαν ἐπὶ παραδόσει τῶν μειζόνων τὸν γράψοντα, ἔμενεν ἡρεμῶν. Καὶ γε τῷ Σφιλίνῳ, ἀνδρὶ γεραφῷ καὶ μεγάλῳ οἰκονόμῳ τῆς Ἐκκλησίας ὅντι, [P. 282] καθυπισχνεῖτο μὴ δὲ καὶ γράψαι ποτὲ εἰς ἀντίρρηγον διθεν, « Μή δόξωμεν, φησί, τοῖς κειμένοις παρεγγειροῦντες καὶ δὲ τι λέγομεν. Ἐκείνοις μὲν δοκοῦσι νεωτερισμῷ τινι ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς διμέσσε χωρεῖν καὶ ἀνέχειν πειρᾶσθαι, καὶ εἰ τις φαῖεν, καὶ φανερῶς καὶ τοῖς κειμένοις προστρόνοιεν δόγματιν, αὐτάρκης ἀποφυγῆ τὸ διπέρ τῆς Ἐκκλησίας δῆθεν ἵστασθαι, καὶ τὴν τῆς ἐργολαβίας πεῖραν βέβην ἐκκλινοῦεν δὲν· τιμῆν δὲ, καὶ τὰ φαντάτα λέγοιμεν, ἀγνηπητὸν εἰ μὴ προτείσιμεθα μόνον, ἀλλὰ μὴ καὶ περὶ τροπῆς τῶν κειμένων φεύγοιμεν. » Ταῦτ' ἐλε-

decertare, nbi ne a Deo veraque religione excidamus præsens periculum sit. Talia illi in maxime catholicam conformantes speciem scribebant disserbantque, multa in eam sententiam accuratis lucubrationibus plausibiliter congerentes, quibus appareret aneps istud totum ac periculi plenum videri debere negotium. Ea ille legens, necessitatem subire videbatur manifestam scriptis ista contrariis refellendi respondenditque sigillatim ad singula. Sed idem providens ex isto aientium et negantium conflictu scriptorum eruptura scandalum, raris lectoribus ea luce animi vigintibus, ut blandientem utrinque in commissis invicem argumentis altercantum verisimilitudinis speciem sano judicio discernerent, nec facile scriptori quamvis cauto foream in tali tractando argumento moderationem tenere, ut satis sese subtraheret plerorumque reprehensionibus, 416 verum ei aut apparenſ prævaricationis in rebus maximis crimen impacturis, sustinebat se a scribendo quietusque perstabat. Quin et Xiphilino viro gravi, magno tunc economo ecclesiæ, confirmavit se haud quaquam commentariis ejus generis elucubrandis operam unquam daturum: Ne videamur, inquietabat, semel constituta rursus in dubium vocare, quasi quæ semel fixa tenera decrevimus, eo ipso in concertationis aleam de novo jaciamus, quod cum iis qui contraria palam sentiunt quosque pro novatoribus in rebus ecclesiasticis habemus, ultro descendamus in certamen audire cognoscereque sustinentes quid illi pro se allegent. Cum enim manifestum sit eos semel statuta rataque habita convari convellere dogmata, unum nobis idemque sufficiens adversus instantias eorum omnes, in contrario palamque pro nobis stante Ecclesiæ consensu, patet effugium, quo abunde securis, nullo fine miscendarum litium ac jurgiorum, licet nobis compendium facere dis-

A γεν ἔκεινος τότε, τὰς τῶν σχιζομένων λαμβάνων ἀνὰ χεῖρας γραφάς, αἵς πολὺ τὸ σαθρὸν ἔχουσαις ἐπὶ πολὺ οἵς ἔλεγον ἔδούστο μὲν ἀντιλέγειν, ἐπειχετο δὲ, καν τέλος τὴν πεῖραν οὐ διέδρα, οὔτε δὲ καὶ πολλοῖς περιπεπιώκει τοῖς χαλεποῖς. Τοτε δ' ἐφ' ἡμέραις τῇ Λαύρᾳ προσκαρτερίσας καὶ καθηρώς διγάντας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανέστρεφε, τῷ Ιωσήφ μεθ' Ἰλαρότητος συνταξάμενος.

κθ'. "Ετι τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωσῆφ.

Οὐκ ἤνδε τινας ἡρεμεῖν ἐντεῦθεν, ὥστε καὶ τὸν Ἰωσῆφ ἔκεισε καθήμενον ἀνταπάνεσθαι, ἀλλὰ ὁ σημέραι προτροπιῶντες ἡνῶχλους τὸν ἄνδρα καὶ συγναῖς περιβαλλον ἀσχολίας, τὸν αὐτοῦ ζῆλον (καὶ γάρ καὶ δλίγον κατέψυκτο τῇ τῶν τροπῶν ἀπλότητι) ἀναζωροῦντες οἶον καὶ πρὸς [P. 283] τὸν θερμότερον διεγέροντες. Ἡν γάρ δὲ ἀντίρρη ἐπὶ τοσοῦτον Ἰλαρὸς καὶ μέτροις, ὥστε καὶ εἴπερ χρεῖα γεγόνει τινὰς τῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινωνούντων προσφοιτῷν ἔκεινος, οἱ δ' ἡθελον εὐλογεῖσθαι, μένον δὲν ἔκεινος προσπειν καὶ τὴν εὐλογίαν ἐπιζητεῖν, καὶ αὐτὸν εὐθίως

C ceptatione declinanda, qua utcunque pro nostra parte clarissima argumenta proferamus, vix sperare possumus assecuturos nos ut quæ allegaverimus attente cognoscantur; multo autem verisimilius timere possumus ne nobis imputetur refutatio revocatioque in dubium semel oīni firmitate constitutorum dogmatum; quod odiosius et nobis fugendum vel maxime crimen est. Ea tunc ille dicebat, quoties in manus sumeret hærentium adhuc schismati commentarios auctorum; quos tamen cum deinde legeret, animadverens multam eorum labem fraudemque, impetum interdum capiebat refulandi splendideque mendaciter affirmabantur, et fucatis ratiocinationibus detrahendi larvam. Sed tenebatur, ne id facheret, ea quam dixi ratione; qua tamen excussus ad extreūm est, venire coactus ad experimentum scripto disputandi adversus contra sentientes; unde in multas et graves contigit eum angustias incidere. Tunc autem sat in multis diebus diversatus apud Lauram, et jam plene restitutus valetudini, Constantinopolim revertit, salutato in digressu humanissime Josepho.

D 29. Adhuc de Josepho quondam patriarcha.

417 De reliquo haud poterant quidam vel ipsi quiescere vel quiescere sinere fruentem isto secessu Josephum, sed quotidianis hominem turbabant congressibus, multum ei negotii facescentes, dum ejus languescentem, ut querebantur, nimis morum simplicitate zelum excitare ac quasi subjectis facibus accendere tentabant. Erat autem ie tam remissa ac comis naturæ vir, ut si cui eorum qui cum Ecclesia communicabant causa incidisset adeundi ejus, et qui accedebat, vellet benedictionis ipsius particeps fieri, non opus alio haberet quam procidere et benedictionem petere: statim enim quemcunque ad communionem admissum prolixè impertiebat

κοινωνεῖν ἐκείνοις τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνευματος· Α δὲ καὶ τοῖς περὶ ἐκείνον καὶ λοιποῖς ὅλοις οὐκ οἰστὸν ἔν. Διὰ τοῦτο καὶ δῆμέραι προσφοιτῶντες ἀνεθάρ-
βινον πλέον πρὸς τὸ τελέως σχίζουνται. Τοῦτ' ἀκου-
σθὲν τῷ κρατοῦντι, δὲ πληροφόρων τὴν εἰς ἐκεί-
νον ἐκείνην ἀφεῖς, καὶ τὸ ἐπὶ πολλοῖς συγκεχωρηκός
ἐκ προθέσεως οὐ πάνυ μετρίας, ὡς οὐ δίκαια πά-
σχων κατεμέμφετο, εἰ αὐτὸς μὲν συνήδεται οἱ ταῖς
ἀναπούσεσιν ὃς εἰκὸς προσφατοδεχόμενος, ἐκεῖνος δὲ
ἀνδράσι προσφέρεται εὐμενῶς καὶ οἰκείως πάνυ
πολὺ τὸ πρὸς αὐτὸν διεστηκός ἔχουσιν, ὥστε καὶ τὸ
σῶμα κατατέμνειν τῆς Ἐκκλησίας. Χρῆναι δὲ ἐκεί-
νους αὐτῷ, καὶ μὴ αὐτὸν σφίσαι ἐπεσθαι, ἔχθροῖς
ἀριδῆλως οὖσι καὶ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις διαφερομένοις.
Προύπεμπε τοίνυν τοὺς ἀπεροῦντας μὴ δέχεσθαι
σφῖς, ἢν μέλοι οἱ τοῦ καθ' ἡσυχίαν καθῆσθαι. Ιω-
σῆφ δὲ ἀπεκρίνατο, ἢν αὐτὸν τε περιορίζειν θέλοι
καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, οὐτω καὶ ἀναγκαῖως τοὺς
προσιόντας μὴ δέχεσθαι, πρότερον δὲ οὐ καλῶς ἔχειν
κατηγορεῖσθαι, ἢν τινας προσιόντας καὶ δέχοιτο·

gratia sancti Spiritus; quod et iis qui circa ipsum erant et reliquis aliis videbatur intolerabile. Quare ipsum quotidie adeentes etiam atque etiam urgebant, ut plane se ac palam abscederet ab omni consuetudine partem contrariam sectantium. Id vero sibi nuntiatum imperator gravius accepit quam præterea sua in eum hactenus demonstrata benevolentia et fide, culpans in eo quod nimis se facilem præberet studiis factiosorum; in quo ejus cum prudentiam constantiamque requirebat, tum præterea querebatur injuste ab eo secum agi, qui ei tam liberam tranquillamque, quod ea ipsum gaudere arbitraretur, quietem ac securitatem daret: ipse autem non dubitaret nec cessaret in intimam etiam familiaritatem admittere homines, a quibus longe alia sentientibus et in contrariam toto nisu factionem incumbentibus corpus Ecclesiae laceraretur, cum potius oportuisset ipsum pro auctoritate sua dare operam ut illi sese ipsi accommodarent acquiescendo publice decretis et tranquille vivendo, non autem committiere ut exemplo eorum turbulentisque consiliis abripi ipsum et partes 418 palam sequi hostium manifestorum, in rebus maximis ab Ecclesia reque publica irrevocabiliter dissidentium, appareret. Misit ergo ad Josephum imperator certos homines, qui suo nomine vetarcnt ne talium deinceps hominum convictum congressumque admitteret, si quietis, qua gauderet, certam sibi vellet constare possessionem. Respondit Josephus unam rei quam juberet exsequendæ rationem esse, si se ac eos qui secum essent in exsilium amandaret imperator: relegatis enim facultatem defore istos quorum familiaritate interdiceretur alloquendi. Quandiu vero eo loco degeret, haud se jure culpari quod adeunte ad se aliquos non excluderet: nam nisi humano solatio carere omni in isto secessu vellet, necesse sibi esse officia non aspernari ultero ad se venti-

PATROL. GR. CXLIII.

των, μὴ δι γε τῶν γνωρίμων συχνοὺς εἰς παράλη-
σιν. Πι γοῦν περιορίζειν, εἰ θέλοι, ή ἄνετον ἀφέντα
ἀκαταιτιατον μὴ μέμφεσθαι. Ταῦτα μὲν Ἰωσῆφ
ἀπεκρίνατο, οὐ τῷ πλέον εἰς κακουχίαν τῶν παρόν-
των ἐθέλειν, ἀγλὰ πιστεύων τῇ διαθέσει, ἀμα κιρ-
νάς τοις λόγοις καὶ τῆς βαρύτητος οὐκ δλίγον, εἰ τῆς
τιμῆς ἔξοτραχίσας ποιεῖν θέλει καὶ τῆς ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων παρακλήσεως ἔρημον. Ο δὲ βασιλεὺς
οἰον ἐκ τῶν λόγων λαβὼν τὸ οἰ συνοίσον, καὶ δι
κατῆριν δ πεισόμενος λέγων οὖν αὐτὸς βουλόμενος
ἴσως ποιεῖν κατὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον δυσωπίαν ἀπέ-
σχετο, εὐπροσωπὸν οἶον ἐντεῦθεν τὸν περιορισμὸν
ἐκείνου θέμενος ὡς ἐκείνου πρώτως μνηθέντος, πέμ-
ψας ἔχει τε τῆς Λαύρας, καὶ τῇ Χηλῇ (φρούριον δ'
αὗτῃ ἐπινήσιδιον πρὸς τοῖς ἄκροις τῆς Εὔξείνου φαλάσ-
της) περιορίζει, εὐχερεῖ μὲν ἐνεαρίζειν, δυσχερεῖ δὲ
πάμπαν διαχειμάζειν, ὡς κατὰ στόμ' ἀπαντῶντος
τῇ νήσῳ βορέου καὶ τὴν πικρίαν ἐκπνέοντος τῆς
ψυχρότητος. Τινάς δὲ καὶ τῶν μονοχῶν, οἵ δὴ κά-
κείνω προσέκειντο, [P. 284] ἄλλον μὲν ἀλλαχοῦ ἔξ-
ορίζει καὶ νήσοις τοῖς κατ' Αἰγαῖον περιορίζει, τὸν

*C tantum etiam ignotorum, multo autem magis ad-
mittere notissimos sibi olim et familiares plurimos.
Aut igitur exilio me multet imperator, aut libere
me frui sinat hoc quod indulget otio; nec colloquiis,
sine quibus vita hic quidem vitalis non sit, crimi-
nis quo carent notam appingat. Hæc fuit ad missos
ab imperatore oratio Josephi non illius quidem
ejici volentis, aut a suburbanī secessus, quo liben-
ter utebatur, quiete divelli, sed magnopere fidentis
olim in se prospecto affectu imperatoris; quem
nunquam eo venturum sperans ut tam charum sibi
caput amandare sustineret, de industria in ea quam
fecit exsilia mentione verbis est usus acerbitas
non parum sono ipso preferentibus, cum sic exag-
gerans diceret: Exterminet sane nos, postquam ho-
nore dejecit; et si omni humano privatos solatio-
vult, in feram aliquam ejiciat solitudinem, tali sci-
licet commemoratione confidens commotorum se
aliquam in animo principis sibi devinctissimi aut
misericordiam au verecundiam sui. At longe op-
pinione falsus est sua; quippe imperator, cuius in
animo tener ille vetus ac filialis in Josephum amor
refrigerat non parum, hoc illius responso plausibili
nec sibi negligendam offerri excusationem apud
vulgū scredidit sententia durioris, magnam invidiā
partem detractum iri recte ratus decreto in Jose-
phum exilio, si, quod egit, studiose divulgaret id
ultra sibi consciente poposcisseque ipsum; se in
eo tantum voluntati ejus apertis verbis indicate
219 annuisse. Ergo illum educit Laura, et deportari
curat Chelam. Arxaestinsularis in extremo Euxino
mari, habitatio jucunda verno tempore, bieme
aspera nec fere tolerabilis, quippe illam Septentrioni
obversam insulam sævo totis saucibus Borea per-
flante et frigus inhalante rigidissimum. Quosdam
vero monachorum, qui ei adhærebant, alium alio
exsulatum misit, varie in Αἴγαι relegans insulas*

28

δι γε μοναχὸν Ἰασίτην Ἰωάννην Καβζίδην (φρούριον Α

δ' αὐτῇ πρὸς τῷ Στργάραι κείμενον ποταμῷ) ὥπ' αὶ σφαλεῖαις πεμφας περιορίζει.

λ'. "Οπως τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Γενουῖτας ἔτα-

πένου δι βασιλεύς.
Τότε μὲν καὶ δι βασιλεὺς ἐκστρατεύειν ἐπ' Ορεστιάδος παρασκευαζόμενος, τοὺς Γενουῖτας παρατινούμενος ἐξ ἀναιδείας τακεινοῦν ἰδούλετο. Πρότερον μὲν γάρ πολλῷ προεῖχον σφῶν Βενετικῶν καὶ τὸ κατὰ σφᾶς συνέδριον πλούσιφ τε καὶ ἄριστον καὶ παρασκευαῖς ἀπάσταις, ἀτε καὶ τῇ θαλάσσῃ προσχωμένους πλέον ἔκεινων, καὶ μακραῖς ναυτὶ τὰ πελάγη διαπεραιουμένους, καὶ προστάσθαι πλείσια κέρδη συνέδαινεν ὃν οἱ Γενουῖται προσεκτῶντο πραγματεῖν μετακομίσεσθαι καὶ κινήσεσθαι. Ἐξ δου

δὲ τοῦ Εὐξείνου πεντάγους ἐγκρατεῖς ἐγένοντο Γε-

νουῖται βασιλέως διδόντος καὶ δι ἐλευθερίᾳ πάσῃ καὶ διτελεῖᾳ, καὶ κατετόλμων αὐτοῦ καὶ μέσου χει-

μόνος ἐν συστελλομέναις κατὰ μῆκος ναυσὶν, ἃς ἔκεινοι ταρίτας λέγουσι, πλέοντες, μὴ μόνον Ρω-

μαίοις ἀπέλιεσθαι τὰς κατὰ θάλασσαν καλεύθους καὶ

At monachum Jasiten Jobum Chabeam, quæ arx est
ad Sangarem amnem sita, fida ibi custodia tenen-
dum misit.

30. Ut Genuensium in propria ipsorum urbe degen-
tium fastum depresso imperator.

Circa hoc tempus imperialor expeditionem in O-

rietiadē adorans, Genuensium sese insolenter C afferentium fastum deprimere constituit. His antea quidem Veneti haud dubie præcelluerant opibus cæ-
teroque splendore, ita ut horum proceres, unde concilium publicum et gentis senatus constat, divi-
tiis, armis et reliquo apparatu omnis generis Ge-
nuensibus longe copiosiores apparerent. Causa erat differentia, quod Veneti plus mari uterentur, et navibus longis assidue ultra citroque commeantes quæstuosissimis commerciis vim pecuniae congererent, haud paulo majorem quam quantam lucrari contingeret Genuensibus intra fines angustiores et quasi timidius negotiantibus. Ex quo autem Euxini potentes maris, concedente imperatore, fuere Ge-
nuenses cum plena libertate atque immunitate por-
toriorum et vectigalium quorumvis, tanta et atten-
tionem et assiduitatem in rem incubuere, ut ne media quidem hieme 420 dubitarem Pontum transfretare, utentes ad id non penitus rotundis, sed contractæ longitudinis navibus, quas ipsi Taritas vocant. Hac illi strenuitate ac diligentia non modo Romanis ma-
ritimæ negotiationis vias omnes interclusere, fructumque ac lucrum ad se traxere navalis universi commercii: verum etiam id consecuti sunt, ut numero pecuniae, et quod inde plerunque conse-
quitur, cultu ac luxu ornatus varii pompaque do-
mestica speciosa pretiosaque supellectilis Venetos jam ipsos post se relinquenter. Hinc more ingenii humani contigit ipsis efferre sese arrogantius et

Α πραγματείας, δὲλλα καὶ τῶν Βενετικῶν πλούσιφ τε καὶ παρασκευαῖς ὑπερέσχον. Διὸ τοῦτο ξυνέδεσμοι σφίσι καὶ καταληξούσεσθαι μή, μόνον τῶν τοῦ γέ-
νους ἔκεινων, ἀλλὰ καὶ Ρωμαίων αὐτῶν. Προσπε-
ριλοτίμηται μὲν οὖν βασιλεὺς ἴδιως καὶ τινι εὐγενεῖ Γενουῖτῃ, Μανουήλ λεγομένῳ τοῦ Σαχχαΐου, τὰς κατ' ἀντολὴν Φωκαίας [P. 285] δρεινά, μέταλλοι στύφεις ἔχοντα, ἐφ' ὧν δὲ κατοικήσας πάντα μιαρά λαῷ εἰργάζετο. Καὶ πολλὰ τῆς ἐργασίας ἀπο-

νάμενος καὶ πλέον ἔχειν ἐκ τῆς τοῦ κρατοῦ-

τος πρὸς ἔκεινον εὔμενείας καὶ διαθέσεως. Ήξιον μή διεῖσθαι Γενουῖταις ἐκ τῶν ἅνω μερῶν διὰ θαλάσσης Εὐξείνου κατέγειν στυπτηρίας μέταλλον,

ἐπεὶ πολλῇ τινι χρῶνται ταύτη τὰ ἐξ ἑρίων ὑγάπτυτα μιανύντες χρώματι διαφόροις, ὡς δρῆν ἔξεστι. Καὶ δι βασιλεὺς κατανεύων ἐπέταστεν. Οἱ μὲν οὖν ἐν τῇ πόλει Γενουῖται ἄμα μὲν αἰδούμενοι τὴν βασιλικὴν πρόσταξιν, ἄμα δὲ καὶ ὡς τὴν πόλιν τὴν ἐσχάτην ἀπόδοσιν ἔχοντες, ἔμενον ἐπὶ τρόπου τοῦ τὰ ἐπι-
σταλμένα πληροῦν. Ἀλλοι δὲ τινες ἐκ Γενούας παρ'

οὐδὲν τὴν πρόσταξιν θέμενοι, ναυπηγησάμενοι μείζη φορτίδα στρογγύλην τῶν βαρυφορτηγουσῶν ἀξέπλεον

insolecere, non aliis modo Latinis præ se spernendis, sed Romanis etiam in Oriente dominanti-
bus. Attribueratautem liberali privilegio imperator
cuidam Genuensi nobili, cui Manuela nomen erat,
Zacharia filio, Phocæa monata quæ Orientem
spectant, quibus insunt aluminis fodinæ. Ibi ille
habitans cum sibi subjecta operarum multitudine
indefesse laborabat eruenda distractabendaque ista
merce; ac cum inde plurimum concessisset lucri,
gusto, ut sit, quæstus in amplius ditescendi sitim
accensus voti se hujus fore compotem speravit, si
benignitate imperatoris, quem sibi faventem erat
expertus, ulterius uti pergeret. Cum igitur ex-
puisset prono ad illi gratificandum Augusto accom-
modatis simum ad sui compendii rationes fore, si
negaret deinceps aliis Genuensibus facultatem im-
portandi alumen a superioribus per Pontum Euxi-
num partibus, inde siquidem vim inferre magnoam
illi consueverant istius mercis vendibilis in primis,
quoniam plurimus, prout hodieque cernitur, ejus
usus est in pannis elana texta colore vario fucandis,
impetravit quod voluit; et edictio Augusti rite si-
gnato interdictum ea negotiatione Genuensibus est.
Isti decreto, ubi enotuit, ea quidem Genuensium
pars, quæ domicilium Constantinopoli habebat et
sede fortunarum jam illic constituta non alium
alibi uspiam receptum se habere sentiebat, refragari
auctoritatis principis, in cuius dictione viveret, non
ausa, talis deinceps invectione mercimonii 421 abs-
tinuit obnoxie, mandatis imperatoris obtempe-
rans. Verum alii quidam ex ea gente domicilia Ge-
nuæ habentes, præscripto imperatoris nibili habito,
fabricati navem ingentem rotundæ formæ onerariam.
e proprio solventes portu et in Thracium evecti
Bosporum per Ponti fauces in Euxinum penetra-
runt, nulla cura aut ratione habita vel imperatoris

τῆς σφετέρας, καὶ δὴ τῷ Θρακικῷ προσοκείλαντες Α Βοσπόρῳ διέπλεον τὰ στενά τοῦ Ήδρου, ἀφοντίστως ἔχοντες καὶ βασιλέως καὶ τοῦ κατὰ σφᾶς συνήθδος· μηδὲ γάρ εἶναι τὸν προσίσχοντα τοῖς ἐνταυθοῖ ἐκ Γενούας, πρὸν ἄν πρὸς ταῖς Βλαχέρναις γενόμενον βασιλέα τε εὐφημεῖν τὰ εἰκότα καὶ προσκυνεῖν, ἐτέρωθι τρέπεσθαι. Τότε τοίνυν ἐκεῖνοι καὶ αὐτῶν συνθετῶν τῶν κατὰ σφᾶς ἀμελήσαντες, οὐρίψ χρησάμενοι τῷ ἐκ νότου πνεύματι ἀνήγοντο ἀφοντίστως, καὶ τὸ στόμα διεκβάντες τοῦ Πόντου πρὸς τοῖς βαρείοις τῆς θαλάσσης λιμέσιν ἐνώρμων. Κάκεινοι μὲν τὰ πολλὰ ἐπὶ χρόνον πειρατεύοντες διετέλουν. Τοτερον καὶ φορταγωγούσαν ληίσαμενοι ναῦν, οὐχ ὀλίγον μέρος τοῦ φόρτου καὶ στυπτηρίαν ἔχουσαν, ἐν ταύτῃ τὰ πάντα νηγησάμενοι κατ' ἀσφάλειαν θαρροῦντες κατέπλεον. Βασιλεὺς δὲ πυθόμενος τὴν διάβασιν ἐν δεινῷ τὴν καταφρόνησιν ἐποιεῖτο, καὶ ἐπὶ λογισμῶν ἔστρεφε πῶς ἄν ἀγγένοιτο ἐν Χερσὶ τοὺς καταφρονήσαντας περισχεῖν. Ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνοις ἡγούντο τὸ περάπαν ἡ τοῦ βασιλέως θέλησις. Ἀμέλει τοι καὶ διὰ φροντίδος ἐποιοῦντο τῆς οὐ τυχούσης τὸν πλοῦν εὐδῆσαι σφίσι καὶ αὐτοὺς διαδρᾶνται τὸν κίνδυνον, ὃν ἐπινθάνοντο ἐπηρεῇσθαι τούτοις παρὰ βασιλέως. Ός γοῦν ἐκεῖθεν πλέουσι τὰ τῆς ἀνατο-

Β Λῆγς κατεφαίνοντο δρη, καὶ ἣν μὲν αὐτοῖς ποτὲ ἐξ οὐρίων πλέειν, ποτὲ δὲ καὶ λεχρίους πρὸς τὸν ἐμπίπτοντα ἄνεμον, δπως ἄν σφίσι βέποι τὸ πνεῦμα, ἐν δόλοις μὲν αὐταρκες ἣν τὸ τοιοῦτον καὶ σφίσι ἀποχρώντως εἶχε πρὸς εὔπλοιαν, τῷ Φάρῳ δὲ προσίσχουσιν ἐν καὶ μόνον ἰδοκιμάζετο πνεῦμα χρησιμεύσον τὸ τοῦ βορρᾶ, [P. 288] πλὴν οὐκ ἀνειμένον καὶ καταρρέθυμημένως ἄον ὡς καὶ εἰς νηνεμίαν ἀμφιβόλλεσθαι τὸ τοῦ δέρος κατέστημα ἐκ τοῦ τὰ λαΐφη καὶ μόνον φαίρειν, ἀλλ' ὃν ἔρα καὶ Ταναϊτην δνομάσετε τὶς τῶν ναυτικῶν· τούτῳ γάρ καὶ μόνῳ εἶχον ισχυρίζεσθαι, ἀπηλπικότες τῶν δόλων, πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ βασιλέως λόχον ταῖς πορείαις αὐτῶν ἐφιζάνοντα. Καὶ γ' ἐφ' ἡμέραις προσδοκῶσιν ἀσμένοις σφίσιν ἐπέστη καὶ λαμπρὸς ἐπνει, καὶ ἐξ οὐρίων τὸ πνεῦμα θιστατο τῇ νητ. Ωδὲ δὲ θαρρήσαντες τὰς τόλμας ἐθάρρυνον τὰς ἴδιας, καὶ τοὺς φώσσωνας αὐτίκα διαπετάσαντες δλους κατὰ δόνην ἐφέροντο, πίσυνοι μὲν καὶ τῇ τοῦ πνεύματος σφραδότητι, οὐδὲ μὴ δὲ δόλα καὶ τὰ πλευρὰ τῆς νηδὸς βάσις αὖταις ἐξήρτυον καὶ δπλοίς κατεκοσμοῦντο, ὡς ἀποχρώντως ἀνθεκούσης μὲν πρὸς πύρ καὶ πᾶν τὸ βαλλόμενον τῆς νεώς, πολεμησόντων δὲ καὶ αὐτῶν, εἴ τινες ἐκ βασιλέως ἐπίθιοντο. Τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς πυθόμενος ἀπο-

vel antiquæ consuetudinis ipsorum, qua soliti eatus fuerant, ubi primum comparebant in his partibus, adire recta palatium Blachernarum, nec quidquam antea rerum gerere aut quoquam divertere, quam ibi suum obsequium imperatori professi solemnī acclamatione ac veneratione fuissent. Tunc C igitur iis omnibus contemptis, ac cunctis officiis modestiæque rationibus susque deque habitis, austro infante vela valido secure trajecerunt per angustias Bospori, et in Septentrionales Ponti portus inventi non sua solum illic per otium negotia tractarunt, sed prædis agendis et piratica toto illo mari facienda non parum temporis triverunt. Tandem in onerariam incurentes magnam et pretiosissimam gravem mercibus, quarum pars erat non exigua pondus ingens aluminis, ea expugnata prædaque universa in suam navem condita retro proram in patriam verterunt, transituri denuo securissime præter urbem ac portum Constantinopolis, sine ullo cuiusquam metu, per summum Romanæ potentiae contemptum. Ejus audacie superbieaque certior fatus imperator indignissime, ut par erat, injuriam tulit; decrevitque non committere ut se impunementum ausos gloriari Genuensis liceret. Disquererat autem modum quo isto sub manu ac potestatem suam redigere contemptores posset. At neque his ignotum erat votum studiumque imperatoris. Itaque curam ac diligentiam non vulgarem adhibebant in expediendo cursu explicandoque sese ab insidiis 422 Romanarum navium, quarum rectoribus sciebant ab imperatore mandatum ut observare ipsos in transitu ac omni ratione comprehendere conarentur. Ut igitur ipsis e Ponto patriam versus cursum tenentibus montes Orientis apparuerunt, fa-

D cile usi sunt, ope artis nauticæ, vento, qualisunque tunc spirabat, non plane adversus, illum nunc recta oppansis velis, nunc obliquatis capientes, prout opus erat ad flectenda promontoria: ad quod sufficiebat aura modica. Ergo sic progressi continenter sunt ad Pharum usque, ubi subductis rationibus instituti cursus et periculum impendentium, statuerunt deinceps non quemcunque sibi a Septentrione ventum satis fore; qui enim tunc slabat lenis erat, molliter solum stringens, non pleno impetu impellens vela, ut malacæ proprietati status videretur. Egere se autem ad eluctandos quos providebant occursuros obices vehementi Borea; qualis est ille quem Tanaitem nautæ vocant. Huic, inquam, confidere uni se statuerunt posse; qui nisi contineret, plane desperabant insidias se Romanarum posse navium effugere. Ecce autem postquam aliquot ibi dies substitere, commodum ille ipse optatus ventus spirare ab arcto vehemens cœpit; nec cunctati videlicet illi sunt totos illi libentissime pendere linteorum sinus, audacterque inventi spe optima serebantur, evolaturos sese rati vi aure tam prosperæ trans quamlibet infestos insidiantium conatus. Navis latera quin etiam siccis boum coriis munierunt, ut ab igne forte injecto aut alia quavis ab hostibus ejaculata peste tuta forent. Arma ipsi expedierunt, vim repellere parati quæcumque ab imperatoris inferretur. His imperator compertis 423 imperavit Genuensis Peræa degentibus mittere qui sisterent hos populares suos, et iis suaderent non sic insalutato imperatore præterire. Fecerunt id illi studiose; sed nihil profecerunt, perstantibus aliis in proposito et monita convicio repellentibus. Quare illi, ne sibi fraudi esset aliena contumacia,

στέλλων προσέταττε τοῖς κατὰ περαίκην Γενουῆταις πάμπειν τοὺς κωλύσοντας, οὐ καὶ συχνοὺς πέμποντες τοὺς ἀπεροῦντας μὴ πλεῖν προσωτέρω οὐκ εἶχον πείθεν. Οἱ δὲ ἀπεστύγουν μὲν πρὸς τὴν ἔνστασιν, διὰ τὸ ἐφ' ἑαυτῶν προσφρόντες μόνον εἰς τὸ πρὸς βασιλέως εὗνουν καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸ γένος ἐπιστροφὴν, ἡφίουν τὸ πᾶν ἐπ' ἑκείνῳ. Ό μέντοι γε βασιλεὺς ἐσχάτην περιφρόνησιν ἡγησάμενος, καὶ γ' εἰς ἀτιμίας μείζονος λόγον, εἰς καθυφεικότος ἐκπλεύσιαν, ἐπαγέλρει μὲν τὰς κατὰ τὴν πόλιν εὑρεθεῖσας δλαδάς, περισυνάγει: δὲ καὶ καθώς τις ἐπακτήριος τὸν ἀνὰ τὴν πόλιν Γασμουλικὸν, ἐφιστᾶ δὲ τούτοις τὸν βεστιάριον Ἀλέξιον τὸν Ἀλυάτην. Κακεῖνος ἄμα τοῖς περὶ αὐτὸν τὸν Βόσπορον ὡς εἶχε διαπεριιωθεῖς δεινὰ ἐποιεῖ προστάσσον· καὶ εἰ μὴ τούτους καταλωνίσονται, ἵσσον ἐτίθει καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς στέρεσθαι. Συνταξάμενοι τοιχαροῦν οἱ ἐπὶ τῶν νηῶν, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ αγιαλοῦ παραταξάμενοι, τὴν φορτηγὸν κατιοῦσαν ἐδίχοντο. Καὶ οἱ μὲν προσπίπτοντες καὶ γε κύκλῳ περιπτυσσόμενοι μαχητῶν ἔργον ἐπλήρουν, ἀλλ' οὐκ ἥνυν τὸ παράπαν· ἢ τε γάρ ἐξ οὐρίας ὅρμη καὶ τὸ ὑπερανεστήκος τῆς νηὸς ἐκείνοις ἐς διὰ μάλιστα ἔβοήθει, καὶ μάταιος τοῖς ἀνθισταμένοις ἦν ἡ σπουδὴ. Καὶ οἱ μὲν ἐπείχον ὅρμῶντες ἐφέξειν, οἱ δὲ ἐπὶ τῇ νηὸς κατημέλουν ὡς μηδὲν ἀνυσονταν· συχνῶν γάρ δίστευντων τούς

retulerant imperatori se quod suarum erat partium sedulo egisse, dolere autem quod hi sui cives sibi morigeri non fuerint; coerceret eos ipse pro sua potentia, nec peccantium culpam imputaret insonibus, aut gentis universæ proprium esse duceret paucorum crimen. His imperator auditis sumimæ sibi fore ignominiae reputans tam proterve se contemni sibique illudi sinere, immittit in eos repente quantum expeditarum in navalibus et portubus reportum est navium. Hæ omnes universis e Gasmulica navalii militia, qui tum Constantinopolis fuerunt, plenæ, canum instar irritatorum coorte in transeuntes Genuenses sunt undique, vehementissime instantes. Impositus ad hoc dux ipsis fuerat vestiarius Alexius Alyates, qui cum suis confessum trajecto Bosphoro nihil sibi reliqui ad omnem contentionem faciebat, mandans atque instigans, sicque in animum inducens, si non expugnaret tali loco temerarios piratas, nihil sibi minus id fore dedecus quam si præfectura ignominiose privaretur. Ordinati ergo hinc quidem in foris navium, hinc et terra in littore milites, pro se quisque ejaculando impetrabant onerariam. Sed cum nihil minus quam quantum ab optimis exspectari militibus poterat tali tempore facerent, frustra erant tamen, utique adversus onerariam existantibus alte, iisque munitis, lateribus protectam, et valido a pupi impulsam vento, sicque prorsum irrevocabili ruentem cursu, strepitus 424 vani circum tumultuantum egregie securam. Ridebant igitur ejus vectores conatus hostium inanes et cum distenta vento carbasa crebris undecunque sagittis perforarentur, iis utcunque pertusis pedem

A φώστωνας καὶ πολυοπούς ποιούντων τὸ υπερβόν ἐνίκα τοῦ πνεύματος, καὶ προσεχώρει μεῖζον ἥ ὁστ ἐπισχεθῆναι τοῖς [P. 287] κάτωθεν ἐμποδίζουσι, καὶ κατ' δλίγον διολισθανουσα διεφύγγανε τοὺς ἐπιτιθεμένους κύκλῳ, πολλοὺς πρὸς δλίγονς δντας. Οἱ δὲ βασιλεὺς ἔξω που καθήμενος ἐσφυγε τὰς δρμάς ἐνορῶν τὰς ἀποφυγάς, καὶ συχνοὺς ἐπεμπεν, ἄλλους ἐπεθέρδυνεν, ἄλλους κελεύων καὶ προσαπειλούμενος. Αἱ σπουδαὶ δὲ ἡσαν ἀνόητοι, καὶ τῶν σπειδόντων τὰς χειρας τῷ οὐρίῳ τοῦ πνεύματος ἥ ναῦς ἀπεδιδρασκεν. Ως γοῦν ἐκεῖνοι μὲν ἐν δπόροις ἤσαν, δὲ βασιλεὺς δὲ ἐν ἀθυμίᾳ δεινῇ, χλεύην τὸ πρᾶγμα οἰδέμενος καὶ ἀντικρυς γέλωτα, εἰσάγει τις τῶν ἀμφ' αὐτὸν βουλὴν δοκοῦσαν συνοίσεται. Ή δὲ ἦν χρησμένους παρὰ Καταλάνων τῇ σφῶν νηὶ, μεγίστη τῶν ἄλλων οὕσῃ, ἐπιβῆναι τοὺς αὐτάρκεις πολεμάρχους, καὶ οὕτως ἐπεμβαλόντες τοὺς ἐκείνης φώστων τῷ προσαράσσοντι πνεύματι ὡς πρώτως μετέχονται τοὺς τέως ὡργιωμένους ἐπιτειχίσαι, ὧστε καὶ ἀπονεῖν, καὶ οὕτω τῆς δρμῆς καθυφεῖσαι ἐπ' ἐκείνην δρμῷν τοὺς ἐπὶ θατέρας δντας. Τοῦτο γοῦν βουλευθὲν ἄμα τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἥνυστο, καὶ δὴ τὴν ταχίστην ἐμβάντες ἐκ πρύμνης γίνονται τῇς κπταγμένης· ἐτυχει γάρ καὶ ἡ ναῦς ἐγγύς, καὶ εὐχερῆς ἦν μετενεγκῆναι πρὸς τὰ προηγούμενα. Κακεῖνης πεούσης πρόσθεν αἱ τῆς δευτέρας πνοι

nihilo secius facere pergebant, abundante viauræ propitiæ; qua longius ante a tergo sequentes effrebantur, quam ut esset periculum ne a quoquam eorum prope adiri, nedum capi aut teneri possent. Quæ vero naves a lateribus incurrerent, eas utpote humiliores et minores ludibunde repellebat ingens mole et plenis velis oneraria pervolans. Cernebat hæc imperator ex edito longe intuens, alios missantes super alios, adhortans, jubens, minans. Sed et ipsius jubentis et parentium cunctorum æque inania effectuque cassa studia erant, evolante inter manus navi beneficio venti prosperi. Cum ergo milites quidem quo se verterent ignari, imperator autem sui contemptu ludibrioque tanto in iram iratus maximam, varie, sed inutiliter æsuerant, fuit qui Augusto consilium e re nata non improbabile suggereret. Id erat ut in quamdam, quæ magna et prævalida forte illic stabat, Catelanorum navem commodato a dominis acceptam, inductis D repente quot ea posset capere militibus, juberet illum continuo expansis eidem vento totis velis in puppim fugientis invehi, et sic infracta viauræ viaque Boreæ obstructa, velocitatem imminuere ruentis cursu inque retardare. Dictum in opus confertur. Momento se admoveat a 425 tergo in umbras et eventum intercipiens oneraria, latitudine vaste patentum alarum obicem opponens vento propellenti Genuensem navem; quæ sic destituta constitit, otiumque admotis hostibus dedit in insiliendi. Adjuvabat id agentes e Catelano paris altitudinis navigio varius et vehemens undique conatus humiliorum undique navium omni ex parte adorientium. Nec obistī

εμπαίουσι τῇ προτέρᾳ, καὶ τὸ πολὺ φύσημα τῶν φωστῶν τῆς πολεμίας εἰς δλίγον περιστὰν αὐτίκα δικίνητον τὴν ναῦν ἐνειργάζετο. Ἐμπιπτουσῶν τοι γαροῦν ἀμφοῖν ἐξ θαύρως ἐκθοροῦντες εἰς ἑκείνην, καὶ τῶν κάτωθεν προσθοῦντος, μεγίσταις προθυμίαις ἔβαλον. Καὶ οὕτως ἐπ' αὐτοῖς ἄλλοι καὶ ἐπ' ἑκείνοις ἕτεροι ἐπεμβαίνοντες, τοῦ βασιλέως παρχθαρένοντος ἔξωθεν, κρατερῷ μάχῃ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης προελθοῦσαν αἱροῦσι τὴν ναῦν. Καὶ ταῦτην μὲν πρὸς τῷ βασιλέῳ νεωρίῳ ιστᾶσι κατάξαντες, αὐτοὺς δὲ ταῖς δίξιαις δίκαιαις δικονάλοντες ἐπιμώρουσιν. Πολλοῖς δὲ ἑκείνων καὶ τοὺς δρθαλμοὺς ἔξωρυτον τοῖς προστυχοῦσι πασσάλοις, ἀντίποινα τῆς πρὸς τὸν βασιλέα καταφρονήσεως. Ήρεοικὸς τούτῳ ξυμπίπτει καὶ ἄλλο τι, καὶ τοῖς Γενουΐταις προστρέπεται ἔγκλημα. Τινὸς γὰρ ἑκείνων, διπερηφανῆ νευσαρμένου προσελῶντι, καὶ εἰπόντος δὲ « Ἡ πόλις καὶ πάλιν ἔσται τοῖς ἡμετέροις, » ζηλώσας ἑκείνος βάλλει κατὰ κέρβης καὶ τὸν δρθαλμὸν ἀχρειοῦ τῷ Λατίνῃ, καὶ εὐθὺς τῷ πλήξαντι δὲ διὰ μαχαίρας ἐσχεδίαζετο θάνατος. Τοῦτο μαθὼν βασιλεὺς δεινὰ ἐποίει, καὶ τὸν θίουν προσερήπην οὐκ ἀντεῖ ζητῶν.

[P. 288] Ως δ' οὐκ ἔδιδουν (οὔδε γὰρ ἦν,) εὐθὺς θυ-

diutius potuit. Alii super alios irrumperentes perruperunt tandem aditum; et post longam atrocemque pugnam, adhucante suos e loco conspicuo præsente imperatore, capta tandem oneraria in urbis navale deducta est, vectores autem ejus meritis subjecti pœnis. Multis enim eorum effossi sunt oculi sudibus forte repertis sub miserorum palpebras infixis, debito, ut exprobabant, supplicio, despectui habere non veritis Augustam majestatem. Contigit et quiddam alias huic non absimile, unde gravis in eosdem Genuenses et invidia publica et indignatio principis exarsit. Cum enim quidam ipsorum jactabunde Proselonti dixisset: « Iterum a nostris urbs obtinebitur, » indignans ille infregit colaphum tam valide Latino ut oculi ei usum ademerit, non impune: nam statim percussor gladio confossus interiit. Quadam ejus rei fama sparsa commotus imperator hanc certo factum explorandi rationem init. Suum reddi sibi remigem a Genuensibus possit, graviter id urgens, et ni faciant minans. Ut autem illi non reddebat (nec sane poterant eum repræsentare qui nusquam jam esset), pro convictis hoc ipso patræ cædis eos habens, nec ferendum id facinus ratus, Manuelli Muzaloni subito imperat, **426** exterminet sine mora genus universum Genuensem. Ille momento, quantum erat in urbe, quantum in suburbana vicinia militum, cogit. Adstabat acies visu ipso terribilis, minis et procinctu sæviendi formidolosior multo, iis utique quibus præsens pernicies intentabatur. Circumeunt extemplo cunctorum domos, ferventes impetu proximo diri adoriendi negotii, ad quod natum modo imperatoris exspecta-

A μὸς αἵρεται κατ' ἑκείνων, καὶ τῷ Μουζάλωνι Μανουὴλ αὐτίκα προστάσσει τὸ γένος ἔξαναστατοῦν δπαν μηδὲν μελλήσαντα. Συνηκτο τοίνυν ἐν ἀκαρεῖ τὸ στρατιωτικὸν, δυσον ἦν τῇ πόλει καὶ δυσον ἔξωθεν προσεγένετο. Καὶ ἄμφι φοβεροὶ μὲν ἰδεῖν, φοβερώτεροι δὲ ἐπιθέσθαι τὰς ἀπάντων οἰκίας κυκλοῦσι, καὶ πρὸς τῷ ἐγχειρεῖν ἥσχν, τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀναμένοντες κέλευσιν. Οἱ δὲ τῷ φοβερῷ ἐκπλαγέντες, καὶ καθ' δυσον οἴδον τε συστελλαντες τὸ ἔμφυτον τοῦ θυμοῦ, ἀπηνεοῦντο πρὸς τὰ πραττόμενα, καὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἴσχυος ἀμείνους τῇ δποκλίσει καὶ τῷ ταπεινῷ σχήματι κατεφάντσαν, καὶ δὴ πρὸς ἵκεστας ἐτράποντο, καὶ προσελιπάρουν τῶν ἰδίων τραχῆλων ἐκδῆσαντες ἐκαὶ τοὺς ἐς δ τι καὶ βούλεται δικρατῶν χρήσασθαι, δμολογοῦντες ἥττους εἶναι τῆς βασιλικῆς ἔξουσίας, καὶ δ τι προστάστοι εὐπειθεῖν δπισχνούμενοι, μηδ' ἀναφυγὴν εἶναι σφίσι πλήγη τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως συμπάθειαν. Οὕτω ταπεινωθεῖντες τῷ φόβῳ πλήθος δόθρου πρὸς τὸ κελευθμένον ἐνεδίδουν, καὶ πολλῷ χρυσίῳ προστιμηθεῖντες τὴν βασιλικὴν δργὴν μόδις καταμαλάτουσι, πολλῷ τῆς σφῶν κορδύζης ἑκείνη ἀνυσιμωτέραν γνωρίσαντες. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

B bant. Fregit hæc species quantumvis audaces alias animos, et tumentes licet iactus innatae, offensione nova irritatæ ferocia compressit spiritus. Cum enim sedatiori mente reputarent quam in præcipiti res eorum salusque penderet, facile viderunt non esse id tempus experiendarum virium, quas male comparato certamine succubitas, si cum imperatoris potentia committerentur, haud esset dubium. Ira ergo propria in potestate habita, ad alienam, unde metuerent, exarmandam efficacissimum delinimentum adhibuerent supplicis demissionis, siquidem humili provoluti habitu ad pedes principis, et funibus in suas ipsi cervices injectis apparentes, misericordiam implorabant, obnoxios se ferentes, paratosque ad quidvissubeundum quod decerneret Augustus, cuius potestate se inferiores agnoscerent et majestati obsecuturos ad nutum sancte pollicerentur. Unum sibi tutum in clementia ejus a clade imminentie videre perfugium: in id se confugere, ac ne illo excludantur etiam atque etiam orare. Sic metu in modestiam subacta conferta illa plebs pertinaciā remisit prius ostensam prompte quod mandabatur exsequens. Indictum enim multæ nomine magnum auri pondus exsolvērunt, lucro non parvo imputantes vel sic placare atque a propriis capitibus quantovis fortunarum damno avertere potuisse imperatoris iram, eam jam tandem agnoscentes efficaciorem ad vindicandum scelus quam esset ipsorum ad audendum perpetrandumque projecta temeritas. Et hæc quidem sic se habuere.

Ω'.

α'. "Οπως καὶ δε ποίων τῶν αἰτιῶν τὰ κατὰ τὸν Α οντας ἔλεγεν, ἐν δεινῷ δὲ ποιουμένῃ καὶ τὴν τῆς Αἴμον καὶ αὖθις παρεκινοῦντο.

[P. 292] Βασιλεῖ δὲ καὶ αὖθις φροντίδων ἦρξε τὰ κατὰ τὸν Αἴμον κινούμενα. Άλι γάρ συνθεσίαι τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐπὶ τῷ κήδει σπονδαι συνεχέοντο ἥδη, τῆς Μαρίας κινούσης τὸν ἄνδρα πρὸς ἔχθραν ἐφ' οὓς καὶ παιδοποιησαμένων τὸν Μιχαὴλ ἐν ἀναβολαῖς τὰ περὶ τὴν Μεσέμβριαν ἤσαν, καὶ δῆλος ἦν βασιλεὺς ἐκείνοις πλατατόμενος ἀφορμὰς τοῦ μὴ διδόναι ἀ καθάπαξ διδόναι οὐκ ἦν βουλομένῳ ἐκείνῳ. Ἀνεβρίπτεις δὲ τὸ μίσος καὶ ἡ πρὸς βασιλέως τῆς μητρὸς ἐκείνης Εὐλογίας παρόρασις. Τὸ δὲ αἴτιον ἡ περὶ τῶν γεγονότων τῇ Ἐκκλησίᾳ διαφορὰ, ὡς εἰς ἔχθραν λογίζεσθαι τῷ χριστοῦ μὴ ὅπως αὐτὴν σχιζομένην τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν σχιζομένων περιποιοῦσαν καὶ περιθάλπουσαν. Ταῦθ' ἡ Μαρία πυνθανομένη τῶν δυσημέρων παρ' αὐτὴν φοιτώντων (ἥσαν γάρ καὶ τῶν μοναχῶν οὐκ δύλιγοι τὴν εἰς ἐκείνην στέρκαντες ἵκετελαν) δεινὰ ἐμελέτα κατὰ τοῦ θεοῦ, στυγοῦσα μὲν καὶ τὴν πρᾶξιν, ὡς πρὸς τοὺς ἱκετεύ-

VI.

1. Ut et quibus de causis ad monilem Hæsum turbari pax cœperit.

427 Ceterum imperatori novarum initium curarum attulerunt res apud Hæsum iterum turbatae. Nam conventiones Constantini et illa fœderæ, nuptiali utcunque necessitudine firmata, jam confundebantur, Maria virum in hostile adversus Romanos odium movente eo efficacius, quo pluris ea esse apud ipsum cœperat edito ei filio, qui Michael est dictus, cessante interim imperialium promissorum fide. Nam cum pactis sponsalibus recepisset imperator Mesembream Constantino se cesserum, nondum eam tradiderat; et satis apparabat deliberatum esse ipsi nullo unquam fine comminisci prætextus non dandi quod amitteret invitissimus. Subjecit jam per se ardentí offendí flammam nova injuria neglectæ spretaque ab imperatore Eulogia, quæ mater erat uxoris Constantini. Causa inter eos dissidii fuit Eulogia declarata propensio in eas quæ minus imperatori probabantur factionum ecclesiasticarum partes, quam ille odio sororis in se cuidam imputabat. Sane matronæ hujus in ea re ita eminebat studium, ut non contenta se ipsam a communione consentientium fratri Augusto segregare, plerosque etiam auctores participesque schismatis conciliare demerendo sibi sovvereque patrocinio palam affectaret. Hæc Maria quotidiani audiens nuntiis (cursitabant enim inter matrem filiamque nundinandis in causam schismatis mulieribus suffragiis intenti monachi non pauci) gravia in avuecum machinari orsa est, invita ipsa quidem et abhorrens ab impio in speciem facto, ut dicere solebat implorantibus ejus opem quos dixi monachis, tamen excusans,

sinere inultam se non posse **428** aversionem a matre sua quam præ se ferebat imperator; cui proinde parem odii mensuram rependere aggressa, plas nocere conata est quam verisimiliter potuerat a muliere timeri, siquidem Josephum quemdam cognomento Catharum cum aliis in Palæstinam misit, partim ut *Ælia* patriarchæ manifestarent quæ acta fuerant, partim ut hujus opera, collaborantes eodem et ipsi pro virili, sultanem illio dominantem in imperatorem concitarent; quo illo inde, Bulgaria ex parte alia irrumpentibus, imperatori subjectæ provinciæ ancipiti utrinque male vexarentur. Nam exosum esse utique Deo imperatorem ob ea quæ contra ritus patrios in religione immutasset: una re autem maxime moveri et concitari Deum adversus homines, si eos videat olim sancita ecclesiastica doctrinæ dogmata legitimum que usum sacrorum corrumpere intrusa novitate non vereri. Ac patriarchæ quidem missi a Maria facile persuaserunt quæ narrarunt, utpote ipsi jam ab aliis auditæ; itaque cum hi novi cognitarum antea rerum nuntii nihil nisi exaggerarent indignitatem fama jam celebrium actorum, pro veris eos et sincere agentibus legatis habuit, nihil curiosæ indagans circa mentem ejus a quo mittebantur, aut inquirendum suspiciose ducens de toto istius legationis consilio, ecquid arcani quidpiam artificii et politicarum privatrum rationum speciosæ zeli pro religione obtentu celaret. Itaque tanto studio in negotium ineubuit, ut vel si contingere Alexandrinum Athanasium et Antiochenum Euthymium imperatori assentiri, profiteretur solum se non dubitaturum obsistere. Sultanem quod attinet, inexspectatissima hæc ei accidit legatio, quippe

νος ἡξιοῦτο [P. 293] ποιεῖν. Τῷ δέ γε σουλτάνῳ παρ' Ἀλπισμὸν ἦν πάντα ἡ ἐκείνων πρεσβεία ὡς μηδὲ ποτ' ἄλλοτε γενομένη τοῖς πρὸ αὐτοῦ τῆς Αἰγύπτου ἀρχούσι· προσέτι δὲ καὶ τὸ ἔθνος τῶν Βουλγάρων μὴ περιφανὲς δν ὥστε καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνάγεσθαι, ἐν ὑπονομίαις τὴν πρεσβείαν ἐποιεῖ, καὶ σιγηλῶς ἀπέπεμπτε. Τὸ μέντοι γε δοκοῦν τῷ τῆς Αἰλίας πατρι-
αρχεύοντι. Γρηγορίῳ καὶ λίαν ἀληθινὸν ἔν. Ὁ γὰρ Ἀντιοχεὶας καὶ προεπεδήμησε τῇ Κωνσταντίνου, ρύσθεις τῶν τοῦ ῥήγδος Ἀρμενίας χειρῶν. Ἐκεῖνος γὰρ ἔχθος τῷ πατριάρχῃ τηρῶν καὶ θέλων ἐκπόδων ποιῆσαι, ἐπεῑ ἀνά χεῖρας εἶχε τὸν ἄνδρα, ἐκδίδωσι τοῖς ἀπάξιοις ἢ δὴ καὶ ἀπολλύναι ἐκ τοῦ παραχρῆ-
μα ἔυμβατη. Καὶ οἱ λαβόντες ἀμφιάλῳ κατεπίστευον πέτρᾳ, ἐρήμῳ οὖσῃ καὶ ἀπανθρώπῳ τὰ εἰς παρά-
κλησιν. Ἀλλ' ἐκεῖνος ρύσθεις, ὡς ἐλεγε, ταῖς τοῦ Θαυματουργοῦ Νικολάου ἐπιστασίαις, βασιλεὺς προσ-
τρέψει καταχθεὶς εἰς πόλιν. Ὁ δέ γε Ἀλεξανδρεῖας καὶ αὐτὸς ὑστερός τῶν πραχθέντων γεγονὼς, ἀνα-
λύειν μὲν οὐκ εἶχε τὸ γεγονός, δύμας δὲ εἰρήνευεν,
ἔμποδῶν ἔχων τὴν ἐνιτελαν τοῦ ταύτα ζητεῖν. Οὐ γὰρ προσκέλητο ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' αὐτὸς κατὰ παρα-
μυθίαν ὧν ἐπασχεν λυπηρῶν ἐν τοῖς ἀθέοις διάργων
ὡς ἐπὶ λιμένα τὸν βασιλέα κατέφευγε, καὶ ἐπιτετε-

B

λεσμένοις ἐπιστάς ἔκρινε δεῖν ἡσυχάζειν, τοῦ μὲν συμπρᾶξι παντελῶς ἄπέχων, τὸ δὲ ἀνακινεῖν καθ-
εστῶτα ἡγούμενος ἀκαίρον.

β'. Ὡπας ἡ Μαρία κατεσφίσατο τὸν Σφεντίσ-
θλαβόν.

[P. 294] Ἡ μέντοι γε Μαρία Μιχαήλ τὸν παῖδα καὶ παρὰ τὴν ἡλικίαν στέψασα βασιλικῶς ἔπειρε καὶ ἀνῆγε, τὴν εὐφημίαν μετὰ πατέρας τῷ παιδὶ παρέχουσα. Ὑπόπτως δὲ τῷ Σφεντίσθλαβῳ καὶ λίαν ἔχουσα, δεσπότηρ γε ὅντι, διποποιεῖται δὲ δολίως ἐκείνον· τὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἀσθενῶς ἔχοντος γὰρ ἐποιεῖ τοιαῦτα κατασκευάζειν περὶ τῷ παιδὶ δειλιώ-
σαν. Πέμψασα γοῦν, δρκοὶς μὴ ἐπιβουλεῦσαι οἴ, πείθει παραγενέσθαι τὸν Σφεντίσθλαβον παρ' αὐτήν. Ὁ δὲ τοῖς δρκοῖς θαρρήσας εἰς Τέρνοβον ἤκε, καὶ ἡδὲ παρηθηκότα υἱοποιεῖσθαι ἡξίου. Καὶ δὴ ἐπ' ἐκ-
κλησίας περιφανῶς τῇ Μαρίᾳ ἐκεῖνος υἱοπεποίητο·
μετὰ γὰρ τὰς τοῦ ιερέως ἐντεύξεις καὶ τὰ ἐπ' αὐ-
ταῖς φῶτα, διασχύσσα τὸν ἐπενδύτην ἄμφω Μιχαήλ καὶ Σφεντίσθλαβον παρ' ἐκάτερα τῶν αὐτῆς ἀγκα-
λῶν ἐτίθει, καὶ συνθεσιῶν γενομένων ἀπελύετο ἐπ'
οἰκεῖον υἱὸς κεκλημένος τῆς τῶν Βουλγάρων δεσποι-
νης μετὰ Μιχαήλ δ Σφεντίσθλαβος. Οὕπω πολὺς

abstinens tamen diserta comprobatione jam acto-
rum, verum iis quomodocumque semel statutis
intempestivum nunc quidem existimans a se con-
troversiam moveri.

2. Ut Maria Sphentisthlabum deceperit.

Interim Maria Michaelē filium estate immatura coronari curavit, regieque inde alebat educabatque, in acclamationibus publicis locum 430 ei post parentes tribuens. Sed his illam intentam conturbabat a Sphentisthlabo molesta suspicio, jus utique non inverisimile ad Bulgariae principatum habenti, nec contempnenda ad id tuendum potentia subnixo, quippe qui despota jam esset; quare optimum putavit dolis illum aggregi, prætextu fraudis indidem sumpto unde causa ipsi pro puerō timendi major erat, e morbo videlicet regis et viri sui Constantini sine spe decumbentis. Mittit ergo certos homines ad Sphentisthlabum, qui postquam juramentis ei quam religiosissimisincere in ipsum Mariā bene-
volentia fidem plenissimam fecissent, quam blan-
dissime rogarent venire ad ipsam ne gravaretur. Persuasus ille ac fretus religione jurisjurandi, Ternobum se confert. Nec ibi aspernatus senex annosus est ridiculam a tanto juniori semina oblatam adoptionem, quæ fratrem illum, et quidem minorem, faceret pueruli lactentis. Res palam in ecclesia celebrata sic est. Post adhibitos a sacer-
dote solemnes in talibus occursus benedictiones et ritus osteros, magno allucente funeralium numero, Maria regium diducens pallium ambos hinc atque inde ulnis admovit, Michaelē pusionem ac senem Sphentisthlabum; e quibus hic in hunc modum fēdere sancito, domum retulit novum titulum filii

qualem nullam unquam fando esset auditum deces-
sores suos Αἴγυπτοι principes accepisse. Offendebat
etiam obscuritas Bulgaricæ gentis parum hactenus
celebris 429 nec multum posse judicat; quare
ab ipso tota res pro suspecta contempta est, lega-
tique silentio dimisi. Cæterum Αἴλια patriarcham
sua minime fefellit opinio Gregorium, in iis qua
de aliis duobus patriarchis autumaverat. Nam
Αντιοχenus quidem jam tum Constantinopolim
advenerat, liberatus e manibus regis Αρμενίας.
Hic enim rex ei patriarchæ infensus, et amovere
de medio ipsum cupiens, forte incidentem in suas
manus tradiderat certis hominibus abducendum eo
ubi perire illum brevi necesse esset. Et illi ac-
ceptum rupi deserata mari circumflua commis-
serant ad certum exitium, omni quippe humani
subsidiū commerciique destitutæ facultate. Verum
ille liberatus inde, ut aiebat, coelesti auxilio tha-
maturgi Nicolai, ad imperatorem confugit, Con-
stantinopolim se conferens. Alexandrinus autem,
post ita quæ de religione nuper sancta quidam
improbabant evectus in thronum, retexere prius D
acta non curavit; quare quietus permanebat, eo
securius quod propter locorum ubi degebant longin-
quitatem a Constantinopoli minime aspergendum
sese consideret qualicunque invidia rerum illic
transactarum, præsertim ad quarum ipse consilia
vocatus non fuisset. Accedebat quod multis, ubi
erat inter Barbaros veræ religionis hostes vivens,
adversis conflictatus, obstruere sibi quem unum
habeat ad confugium paratum portum gratiæ im-
peratoris e re sua non putabat. Itaque obnoxium se
illi a quo solatium exspectaret præbuit, nihil suc-
cens ab eo constitutis, sed quietem amplectens,

χρόνος τὴν υἱοτοιίαν παρεμέτρει, καὶ δολιευσαμένη κτείνει; ἡ δῆθεν μήτηρ τὸν υἱοποιεῖσθαι πιστεύσαντα. Ἀλλ' ἡ Δίκη οὐχ ὀστερὲς ἔθος αὐτῇ τὰ πολλὰ κατημέλει, ἀλλ' ἀνιστῷ τὸν ἐκξηγήσοντα τὸ αἷμα τοῦ ἀδίκως πεφονευμένου. Καὶ δὲ λόγος ἄνωθεν: βούλεται μεθελθεῖν τὰ τῆς διηγήσεως.

γ'. Τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν ἀρχῆθεν, καὶ διπάς τὸν Κωνσταντίνον πεφόνευκεν.

Ἄν διγρότης ἐκεῖτο μισθοῦ βόσκων χοίρους, Κορδόκουν δασάς κακλημένος τὸ δ' δύομα τὴν Ἐλλήνων γλώσσαν εἰς λάχανον ἐκλαμβάνει, καὶ Λαχανᾶς ἐντεῦθεν φημίζεται. Οὗτος τῶν χοίρων ἐπιμελῶς ἔχων ἐκυτοῦ κατημέλει, οὐτ' ἐπὶ τροφαῖς οὐτ' ἐπ' ἀνδρασιν ἀσχολούμενος, [P. 285] μόνῳ δ' ἀρτῷ ἀποζῶν καὶ διγρίοις λαχανοῖς ἀπερίττως εἶχε καὶ ἀφέως, καὶ πρὸς τοὺς ἑταῖρους καὶ αὐτοὺς κατ' ἐκεῖνον δύτας οἵς διεξῆσι πολλάκις, δῆλος δὲν μεγάλα περὶ ἐκυτοῦ φανταζόμενος. Οἱ δὲ οὐχ ἥττον κατεγελῶν διηνέπονται. Ἐντεῦθεν ἐκεῖνος τοιαῦταις οὐκ οἴδεν δύσθενον ἐλπίσι μετεωρίσας τὸν νοῦν ἔστω προσεῖχε, καὶ εὐχάς ἀπαδίδου θεῷ τὸν ἔχων ἔτυχε· ποῦ γάρ ἐκείνῳ μετὸν καὶ τοῖς ποιοῦσιν τὸν σώματος ἔχοντος (τὸ γάρ σύλλογον κατεαγδές ἔχων ἀκίνητος δὲν, καὶ που καὶ ἀπελθεῖν δεῖ), ἐφ' ἀμάξης ἀφέρετο φόρτος κενὸς πολλοὶ κατελιγώρουν, καὶ μᾶλλον οἱ πρόσοικοι Τόχαροι, ἕκδρομας ἐκάστης ποιοῦντες καὶ Μυσῶν ὄντως λείπειν τὰ

dominæ Bulgarorum a Michaeli puero secundi. Non multum ab hac adoptione tempus processerat, cum circumventum insidiis, eo facilius quod a sibi cavingo fiducia eum novæ contractæ necessitudinis averterat, egregia mater adoptatum occidit. At divina justitia non qua solet in plerisque patientia sceleris hujus pœnam distulit. Statis excitavit qui sanguinem impie cœsi requireret. Cujus eventus narratio paulo altius repetenda est.

3. *Initia Lachanæ, et ut is Constantinum interficerit.*

Erat in iis partibus rusticus quidam mercede porcos pascens, Cordocubas appellatus, cui voci cum quædam inesset usu popularis illuc 431 lingue oleris notio, Grœci qui olus lachanum vocant, istum, ubi cœpit innotescere, hominem Lachanæ vocabulo celebraverunt. Hic ita sollicite suisibz sibi commendatis attendat ut sese negligenter, non curans quid vestiret aut quo vesceretur, naturali simplicissime defungens victu, solo pane et herbis agrestibus contentus. Familiaribus utebatur indolis et educationis similis homunculus; quibus plerumque magna de se quædam olim futura quasi vaticinans jactabat, sœpe illis irridēntibus, nonnunquam etiam non plane detrectantibus credere. His ille nescio unde spebus inflatus, gravitatem affectare cœpit insolitam, componereque se in speciem sanitoniæ, colligens subinde animum, et Deum invocans quibus uti poterat precibus homo funditus omnis institutionis rudis, quippe in agris semper versatus pascendis intentus porcis. Apparebat igitur fere cogitabundus, verbis sœpe significans volvere me animo nescio quatu machinationem novi consti-

χόροις τὸ παράπαν ἐκδεδητημένῳ καὶ ἀφελῶς ἔχοντι; Σύννους οὖν τὰ πολλὰ διάφων, καὶ οὐδὲν προσύργου τιθέμενος τῆς πρὸς ἀρχὴν τινὰ καταστάσεως, πολλάκις τὰ αὐτὰ διεξῆσι τοῖς ἀγρόταις ἐκτιναγμοῖς καὶ συφορβοῖς, ἀγλῶν τινὰς ἐντυχίας λέγων καὶ παρακινήσεις τὰς παρ' ἐκείνων εἰς δικινηθῆναι καὶ ἔργους ἀρξαι. Ταῦτα πολλάκις διεκιῶν ἐπιστεύετο. Καὶ ήδη ἀλλως προσεῖχον αὐτῷ δὲν ἀδόκει: τὴν γὰρ προθεσμίαν ἐγγὺς ἐδήλου τοῦ κινηθῆναι. Μιᾶς οὖν τὸ τῆς δρμῆς σύνθημα λέγων λαβεῖν, αὐτίκ' οὐνούς ἐφέλκεται πρὸς τὴν ἐκυτοῦ θεραπείαν, κάκειν ἔπονται δὲν μέγα τι ἐλπίζοντες πράξειν. Ἀπέρχονται γοῦν εἰς χώραν, καὶ τὸ τοῦ συφορβοῦ κηρύττουσιν δύομα, ὡς θεόθεν ἥξει οἱ τοῦ ἄρξαι σύνθημα. Καὶ ἄμα λέγοντες ἐπειθον, καὶ προσεκεπιθέντο πλείους ἐκάστης. Κάκεινος πρὸς τὸ εὐσταλότερον μετεβάλλετο, ἀμπεχθνη τ' ἐνεδιδύσκετο καὶ σπιθηγη περιειώνυτο ἵππου τ' ἐπίβαινε, καὶ ἀδέξι πρὸς ἔργα μείζων δὲν κατ' αὐτὸν. Τοῦ γοῦν Κωνσταντίνου δεθενῶς τοῦ σώματος ἔχοντος (τὸ γάρ σύλλογον κατεαγδές ἔχων ἀκίνητος δὲν, καὶ που καὶ ἀπελθεῖν δεῖ), ἐφ' ἀμάξης ἀφέρετο φόρτος κενὸς πολλοὶ κατελιγώρουν, καὶ μᾶλλον οἱ πρόσοικοι Τόχαροι, ἕκδρομας ἐκάστης ποιοῦντες καὶ Μυσῶν ὄντως λείπειν τὰ

D
tuendi principatus, quem quasi ad scopum acta et meditamenta cuncta sua dirigeret. Habebatque de talibus ad suos illos sodales rusticos et subulicos serios sœpe sermones, memorans mira etiam visa et quasdam apparitiones sanctorum, a quibus impelli se aiebat ad jugum excutiendum et sibi usurpandum gentis imperium. Eiusmodi tam sœpe disseruit, ut quantumvis incredibilium fidem faceret. Jamque alio ei plerique studio quam prius atendeant, maxime cum ediceret fatale tempus decreta sibi divinitus potentias imminentes, moxque se erupturum in ejus arripiendæ conatum, quem prospere successu fortunandum sciret. Ad hæc arrectis aliquandiu subito diem pronuntiavit, qua die proditurus esset e latebris et maturo jam præclaro cepto felix auctore Deo auspiciū datus. Nemo dubitavit aut renuit. Conclamarunt omnes duceret quo vellet; se alacriter in cunctis obsecuturos. Nec facta dictis absuere. 432 Addunt addicuntque ipsi se frequentes, magnis elati spebus. Cursant per regionem proclaimantes subulcum a Deo missum, et ad manum jam conflatam ingentem certam undique accurrentium aggregant numerum. Crescebat in dies multitudo, et novus dux ad consentaneum assumptæ dignitati se fingens habitum, abjectis centonibus honestiorem induit vestem; enseque succinctus, equo inscenso, ad opera majora quam ejus hactenus fortuna caperet palam et accinctum ostentare ausus est. Valetudine tum, ut dictum est, Constantinus infirma utebatur: nam crure dudum fracto facultatem incessus amiserat, et si quopiam esset necesse proficisci, currere pondus iners trahebatur. Ea res contemptum illi conciliavit plurimorum. In his Tochari finitimi, fera genæ et

Μασῶν τιθέντες. Φάλαργι γοῦν Τοχόρων προσκρού-
σας δὲ Λαχανᾶς ἐμπίπτει σφίσι μεθ' ὧν ἐπεφέρετο,
καὶ κατὰ κράτος νικᾷ, καὶ αὖθις ἄλλη, καὶ οὕτω
πρὸς τὸ μεγαλειώτερον ἐπ' οὐ πολλοῖς ἡμέραις
καθίστατο. Χωρὶς τοίνυν προσετίθεντό οἱ, καὶ ἐπ'
αὐτῷ πολὺν τὸν τοῦ εὗ πράξειν ἀλπισμὸν ἀραρότως
εἶχον. Καὶ δὲ Λαχανᾶς πολὺς ἦν φημιζόμενος παν-
ταχοῦ· οὐδὲ γάρ ἡμέρα ἐφίστατο καθ' ἣν οὐ πλείους
τῶν προτέρων εἶχε καὶ ἡνδραγάθει προσβάλλων.
Τοῦτο ἔθορύσης μὲν καὶ τὸν Κωνσταντίνον τὰ
πλεῖστα, ἀγγελθὲν δὲ παρὰ δόξαν καὶ αὐτὸν θορυβεῖ
βασιλέας τὸ γάρ οὗτως ἐπελθός, παρ' ἀξίαν οὐδὲν
ἐπελθεῖν εἰ μὴ ἐπὶ μεγίστοις τισὶν φόντο. [P. 296] Οὐ
μὲν οὖν Κωνσταντίνος μόνον ταράξας τὰ κατὰ τὸν
ζυγὸν μετήνεγκε τὸν νοῦν πρὸς τὸ ἀπροσδοκήτως
φανὸν καὶ ὡς οὐκ ἂν μῆδετι γ' οὗτος, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος
τις φήθη ποτέ. Οὐ δὲ βασιλεὺς τοῦτο μὲν καὶ
τάκει καταστῆσαι θέλων, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὰ
ἀκούσθεντα διατάραχθείς, προλαβεῖν ἡτελέγετο καὶ
τὰς ἄκρας κατοχυροῦν. Καὶ δὴ ἐξελθὼν τῆς Κων-
σταντίνου ἐπ' Ὀρεστιάδος ἥλαυνε δλῶφ βυτῆρι,
Χαιμῶνος δὲ ἐξελθὼν καὶ πτήσοις ἐπίων πάσχει τι
καὶ τῶν ἀνηκόστων· συμποδίζεται γάρ δὲπος ἐπὶ

A πάγων βαίνων τῷ βασιλεῖ, καὶ συμπεσών ἐκείνῳ δὲ
ἐποχούμενος πτῶμα δεινὸν χειράς τε καὶ πρόσωπον
δρύπτεται, οὔτω χαλεπῶς ὡς μηδ' ἀρκεῖσαι τὸν τῆς
ἐκστρατείας δόλον χρόνον ἀταλεῖψαι τὰ τραύμα-
τα, ἀλλ' ἔτι λείψαντα τῶν πληγῶν ἐμμένειν ἐπανελ-
θόντι τῷ βασιλεῖ. "Αμα γοῦν ἐπέβη δὲ κρατῶν
τῆς Ἀδριανοῦ, καὶ ἀμα ἡ σφαγὴ τοῦ Κωνσταντίνου
ἀγγέλλεται. Ός γάρ ηὑξάνετο καθ' ἡμέραν δὲ Λαχα-
νᾶς καὶ πολλοὶ προσεχώρουν ἐκείνῳ κατολιγωροῦντες
τοῦ σφῶν βασιλέως, ἐκποδῶν δὲ ἦδη καὶ δὲ Σφεν-
τίσθλος τῶν δόλων ἀπονάμενος τῆς Μαρίας, οἱ δέ
γε προσψκειωμένοι τῷ Κωνσταντίνῳ ἐξ ἀνθρώπων
ἡσαν ταῖς τῆς Μαρίας κακεοτρεχείας κατειργασμέ-
νοι, δοι δὲ καὶ περιήσαν, οἱ μὲν παρ' ἐκείνων ἐπὶ
δυσνοίαις διπωπτεύοντο, οἱ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις
ἐδυσνόιαις, μόνος δὲ μετ' ὀλίγων ἐγκαταλειψθεὶς Κον-
σταντίνος δρυμῷ μετελθεῖν τὸν ἦδη καὶ αὐτοῦ κατολι-
γωροῦντα. Καὶ δὴ συνταξάμενος τὰς δυνάμεις ἐφέ-
ρετο μὲν ἐφ' ἀμάχης. Οἱ δὲ οἰς ἐκεῖνος ἐπίστευε τὰς
ὑπὲρ ἐκείνου δρυμάς κατεκλώντο. Οὐ δὲ Λαχανᾶς
διμόσε χωρῆσας ἐκείνῳ, ἀμα φανεῖς ἐπεισπίπτει καὶ
κατὰ κράτος αἱρεῖ, κάκενον μηδὲν κατὰ πόλεμον
πράξαντα βασιλείας ἄξιον δίκην ιεροῖνον κατασφάτ-

assueta rapto vivere, nihil a clando principe timen-
tes liberimis in Mysiam excursionibus agebant fere-
bantque passim cuncta, et veteri celebratas prover-
bio prædas Myorum impune frequentabant. In
horum unam manum incurrens cum suis Lachanas
eam interneceone delet. Alia die deprehensam simi-
liter cohortem istorum alteram ut priorem inter-
ficit. Hinc paucis diebus celebre fit ejus nomen, et
videlicet non parvis et populi et regionum accessio-
nibus opes ejus augescunt, cunctis pro se quoque
spem in eo summam emendandi publica incom-
moda collocantibus. Famæ interim ambitioso præ-
conio Lachanas ubique buccinabatur. Nec dies
præteribat qua non et ejus numero cresceret exer-
citus, et qua non ipse aliqua se insigni de hoste
victoria commendaret. Conturbarunt hæc non pa-
rum subindenentiata Constantinum. Ipsum quoque,
ubi fides tandem non 433 creditis primo indicis
famæ constantia facta est ipsum, inquam, quoque
inopinatissima novitas vehementer commovit impe-
ratorem. Hunc sua suspectare prudentia cogebat,
ne subesset his quidpiam incomperti mali: quo-
modo enim homo tam vilis tam secure prodiret,
nisi productus fiducia opum non apparentium, et
multo majorum quam quæ cernerentur, sibi con-
scius virium? Cæterum in communis admiratione
amborum Constantinus solus, quem periculi vis
propinquior ureret, trepidis raptim habitis toto jugo
delectibus, admovendam strenue putavit manum
remedio mali longe ultra quam quisquam imaginari
potuisset inopinatissime nascentis crescentisque.
Porro imperator nondum ille quidem expedivit
consilium bellandi: tamen sibi profloscendum ver-
sus istum limitem constituit, partim ut ex propin-
quo cognosceret certius et, si quid ibi labaret, con-

C

D firmaret; partim ut qui ab illa parte patebant in
Romanam ditionem aditus, per quos ne Lachanas
irrueret audita de illo timere cogebant, præsidiis
et munitionibus idoneis præoccuparet. Hoc animo
dum citatis equis versus Orestiadem contendit per
concretos rigida hieme gelu campos properans,
contigit et pati eum et periclitari gravissime. Nam
equus quo vehebatur lapsus in glacie, eum sesso-
rem effudit, tum supra ipsum tota mola concidens
tantum non oppressit, vulneratum in manibus et
vultu adeo non leviter, ut vix totius ejus diuturnæ
expeditionis spatio persanari plaga potuerint, aut
effici quin luculentæ cicatrices reducem ipsum in
urbem adhuc deformarent. Cæterum tunc illi eo
itinero Adrianopolim advenienti occurrit certus de
cæde Constantini nuntius. Cum enim adolesceret in
dies potentia Lachana, et Bulgari passim a rege
suo ipsis spreto ad subulcum desicerent, nec qui
potuisset obsistere Sphentisthabus 434 superes-
set, insidiosis Mariæ delinimentis miser lucratus
exitium, procerum vero gentis qui maxime Con-
stantino studuerant, partim sceleratis Ma:ia moli-
tionibus interfici fuissent, qui vero adhuc vive-
bant partim falso suspectarentur quasi rebellibus
faverent, partim revera regnantibus offensi pende-
rent in prævalecentem factionem, Constantinus
ferme solus in medio relicitus acri necessitate com-
pulsus est tentare cum paucis opum antiquarum
reliquiis aleam belli et se Lachana jam ipsum con-
temnenti objicere. Instructam ergo contra inferens
aciem ipse in curru vectus, et fidi ei pauci repre-
mtere impetus impune hactenus grassantium sunt
adorti. At Lachanas contra se venientibus occur-
rens, simul vidit, simul admovit, simul vespano
irruens impetu cedit exercitum et plene vincit; ac

τει. Τινάς δὲ τῶν ἔκεινου καταγωνισθέντος τοῖς λοιποῖς ὡς σφετέροις ἐχρήτο. Καὶ ἥδη βεβαίως ἐπισχών τὴν χώραν καὶ πόλεων ἥπετο, καὶ γ' αὐτὰς αἱρῶν οὐκ ἀνέιι ὡς ἄρχων καὶ βασιλεὺς φημιζόμενος. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ἔκεινον οὕτω, καὶ οὕτως δημόραι πλέον ἐμεγαλύνετο καὶ εὐδούμενος ἐπεδίδου.

δ'. "Οπως δ βασιλεὺς τῇ θυγατρὶ Εἰρήνῃ τὸν Ἀσάν εἰς γάμον ἤρμοσεν.

[P. 297] Ο δὲ βασιλεὺς τῷ μὲν παρὰ δόξαν συμβάντι ὡς εἰκός ἐπαλγῆσας, τὰ δὲ καὶ αὐτὸν ὡς ἐνήν κατασφαλιζόμενος, δοσον ἀσφαλῶς εἶχεν ἐκ Κωνσταντίνου πεσόντος, ἐπαύζειν ἥθελε ταῖς πρὸς τὸν Λαχανῶν ἀγγιστεῖαις. Καὶ πέμψας μὲν ἐπειρῆτο τοῦ βαρδάρου, ἐφ' ᾧ καὶ γνῶναι εἰ ίκανῶς ἔχοι καὶ πρὸς τὸ πρόσω χωρεῖν, οὕτως ἀρξάμενος μὲν ἀπειρττως, τὰ μέγιστα δὲ εὔτυχηκὼς ἐκ τοῦ ῥῆστα. Καὶ γε καὶ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ διενοεῖτο ποιεῖν, εἰς σφίσι δόξειεν ἐνικηνωμένος καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχήν. Ὁμως δὲ ἐνορῶν καὶ τὸ τῆς τύχης ἀστατον, ὡς ἀμα μὲν χαρίζεσθαι καὶ τὰ μέγιστα,

regem ipsum, qui nihil eo prælio fama dignum ac tanti nominis fastigio egisset, misere instar victimæ victor obruncat, reliquos suis adjungit. Et jam apertæ plene regionis potens, ad urbes sibi subjiciendas convertit animum, solito successu: nunc enim banc, nuuc illam capiebat; nec quieturus videbatur, quoad rex totius haud dubie Bulgariæ ubique acclamaretur. Sic se res Lachanæ habebant, quotidiani proficientes successibus, et ad summam brevi, ut apparebat, potentiam perventuræ

4. Ut imperator filia Irenæ Asanem conjugem dederit.

Imperator vero indoluit quidem, ut par erat' inopinato casui: ceterum securitati rerum suarum quam fieri optime poterat studens consulere, conandum existimavit id quod ex Bulgari ditione olim usurpaverat, cuius possessionem firmatam sibi videbat Constantini morte, sibi certius asserere, quinetiam augere, conciliando ac jungendo sibi per affinitatem Lachana. Misit igitur qui tentarent animum Barbari, et eadem 435 opera dissimulanter explorarent vires opesque ejus, eocuid tantæ, ac cetera ejus omnia tali loco essent, ut exspectari jure posset eum qui tam tenuia initia protentosæ felicitatis multiplicatis hactenus successibus cumulaverat, pari deinceps quoque profectuum tenore ad culmen fortunæ summum perventurum. Quodsi horum relatu cognovisset non esse illum inidoneum regno Bulgariæ, nec imparem ejus nominis sustinendæ utcunque majestati, haudquaquam abhorrebat a cogitatione generum sibi illum asciscendi propria ipsi collocanda filia. Tamen reputans attenitus cum inconstantiam fortunæ simul maxima indulgentis, simul subita inclinatione lancis etiam antiqua eripientis, tum virtutis tanto præstabilio-

A ἀμα δὲ καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαφαιρεῖσθαι κλίνουσσα τὰ ζυγὰ, ἀρετῆ δὲ καὶ τὸ προσγενόμενον οἰκεῖον καὶ τὸ ἀπογενόμενον οὖν ἀνέλπιστον, διώπτεις τὰ πολλὰ τὴν τυχην, μὴ δοῦσα μεγάλα ἔξαφης τὸ πᾶν ταχέως ἀρέληται, καὶ ἀρετῆς μὴ οὖσης μηδὲ βραχὺ καὶ τὸ παρ' ἔκεινης διδόμενον ἀμαρφότο, ὡς μὴ φθάνειν ἐπιτυγχάνοντα θαυμάζεσθαι καὶ ἐλεεῖσθαι ἀποτυγχάνοντα. Διὰ τοῦτο καὶ ταῦτα στρέφοντι λογισμῶν, βουλὴν συνέλεγε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν συγκαλῶν. Ἐβλεπε γάρ τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν τοῦ προστατῆσοντος χρήσουσαν ἐξ ἀνάγκης, παρείθει δὲ καὶ τῷ Λαχανῷ τὸν ἐκ τοῦ Μυτζῆ Ἰωάννην, καὶ τῷ μὲν τύχην καὶ θράσος καὶ τὸ ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἰναι εἰς πρόσθασιν τῆς ἀρχῆς συντελέσσοντα ἐγίνωσκε, Ἰωάννην δὲ τὸ γένος καὶ τὴν ἀρχὴν τὸν αὐτοῦ σύναρσιν κατοχυροῦν εἰς ἀρχὴν οἴλα τ' ὅντε καὶ μᾶλλον διέκρινε. Καὶ πολλοῖς γε ἔρεσκεν ἡ βουλὴ, τὸν τοῦ Μυτζῆ οὐλὸν εἰς γαμβρὸν γενέσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ οὕτως ἐπὶ τῇ πρόσθεν βασιλειὰ καταστάντα συνεγερθῆναι καὶ ἐπ' αὐτοῦ [P. 298] βασιλέως, ἀμα μὲν διὰ τὸ πρὸς τῷ Μυτζῆ δίκαιον καὶ τὸ ἀπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ πρὸς σφῖς ἱλαρὸν, ἀμα δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως πρὸς

rem conditionem ac naturam, cui et quæ insunt bona vere propria inamissibiliter possidentur, et quæ desunt verisimiliter sperantur, vereri magnopere cœpit ne cuncta hæc sortis beneficia citæ ejusdem, mature ponitare donorum solitæ, mutatione auferrentur; et vel si perseverarent, tamen quod virtutis ne modicum quidem subesset, eadem brevi mora obscurata obsolescerent, seroque intelligeretur non fuisse properandum in nimium mirando consecutum ista, aut eo qui talibus careret misero putando. Quare perpensis istis alio vertens animum, convocabat viros pudentes quos habebat secum, iisque exponens videre se necessario prævidendum principem Bulgariæ, duos propositum qui ei præfici posse viderentur, Lachanam et Mytza filium Joannem; et illi quidem fortunam suffragari, inesse animum audendi, magnisque nec improsperis cœptis munitum abunde ipsi videri posse iter ad summam isthpicotentiam. Joanni tamen ut non desperandum videatur posse od optatum succedere conatum istuc aspriandi. facere genus ipsius et cætera in ipso sita bona præsidiaque, quibus haud dubie attolleretur ad spem non imprudentem in eo prævalendi, si tentaret. Addidit in hunc magis esse propendere, meliusque collocandam in hoc promovendo arbitrari operam. Idem plerisque placuit, magnoque assensu probatum imperatoris consilium est asciscendi 436 Joannem in generum, et jus ei genere ac hæreditaria ratione competens ad istum principatum imperii viribus fulciendi. Nec videri dubitandum quin eo magis inclinarent Bulgari, ac facile præferrent barbaro subulco juvenem nobilissimum, tum patris ejus Mytza respectu cui regnum Bulgariæ debitum fuisse meminissent, tum memoria mitis in ipsos lœstique imperii majorum ejus cæterorum, tum denique metu palam ei sede-

αὐτὸν κηδεμονίαν, δσα καὶ πανθεροῦ πρὸς γαμβρόν. Αἴκαδες δὲ καὶ τὸν Λαχανᾶν ἐκ τύχης ἔξαιρης φυσηθέντα, δποχαλάσσαντα τὰς δρμάς φανεισῶν Ῥωμαϊκῶν ἀκεῖσθινάδενάμεων δὲ πρὸς δουλείαν ὑποπεσεῖν ἢ μήτην καὶ που κριθῆναι φεύγοντα, μὴ ἔχοντα δητὴ ἄρα καὶ τσχυρίσασθαι. Μαρίζων δὲ καὶ παῖδα ταύτης ῥῷον τοὺς Τερνοβίτας προδοῦναι· τὰς γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἀκείνης κακὰ οὐ τοσοῦτον μικρὰ ὕστε καὶ ληθῇ διδόναι.

ε'. Ὁπως δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ πέμψας ἔζητει βουλὴν καὶ παρὰ τοῦ πατριάρχου.

Ταῦτ' δὲ βασιλεὺς βουλευσάμενος, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου βουλὴν πέμψας ἐν ἀπορήσιοις ἔζητει. Καὶ δες τὰ πολλὰ πρὸς τὸν Μυτζῆν ἔρρεπε, καὶ γράφων τὴν ἐπὶ τῇ βουλῇ ροπὴν ἐδίδου. Τοῦτο καὶ Πρίγκιψ ὁ ἱερομόναχος Θεοδόσιος, ἀξιωθεὶς καὶ οὗτος πρὸς συμβουλὴν τὴν περὶ τούτων, ἔγραψεν, ἡδη εἰς Φῆφον ὅν πατριαρχεῖον· δὲ γὰρ Εὐθύμιος ἐτεθνήκει τῆς Θεουπόλεως. Τὸ δὲ δπως οὐ χειρὸν εἰπεῖν. Κεχήρωτα μὲν οὖν τὸ πατριαρχεῖον, καὶ πολλοὶ τῶν τῆς ἀνα-

C rati tamque arto et insolubili pietatis domesticis
vinculo irrevocabiliter adstricti imperatoris, quanta
inter sacerdotum et generum intercedit necessitudo;
ex quo certi essent totis eum imperii viribus adju-
vandum; quod videntem Lachanam erat verisimile
remissurum statim multum de audacia, et com-
presso timore quo aspirantis fortunæ aura levem
hactenus hominem inflasset, suere tam licenter
desiturnum, atque ubi Romanas acies in suo sibi
solo videret oppositas, aut servitutem relapsurum
pristinam, aut fuga matura, damnatis prævalendi
spesibus, latebras alicubi captaturum. Mariam porro
filiumque ejus facile prodentes a Ternobitis, in
quorum essent uterque potestate, verisimile ex eo
esse, quod tantæ ac tam recentes exstant mulie-
ris ejus in ipsos injuriæ, ut earum ipsos jam plane
oblites credibile non esset.

5. Ut imperator de affinitate cogitata consilium a patriarcha per missos quesiuerit.

Hæc cum a concilio dicta essent, imperator pa-
triarchæ super ea re sententiā exquirendam pu-
tavit, arcanis per viros idoneos missis litteris.
Ille in Mytzam sponte dudum sua propensus, ce-
lere rescripto id consilium prolixe commendavit,
et videlicet prærogativa tantæ auctoritatis ultimum
in eam partem pendenti deliberationi momentum
addidit. Eodem concors accessit judicium hiero-
monachi Theodosii cognomento Principis: nam ad
hunc quoque imperator consilium postulans scri-
psérat, utpote 437 justo suffragiorum numero
designatum patriarcham in locum Theopolitani
Euthymii jam mortui. Quo de toto negotio non abs
re fuerit distinctius hic aliquid ponere. Viduata
pastore patriarchali Antiochiam sede aderant multi
Orientalium antistitum, quidam ea causa e suis
ecclesiis Constantinopolim profecti, nonnulli jam

A τολῆς ἐπισκόπων παρῆσαν, οἱ μὲν ἔκειθεν ζόντες, οἱ δὲ καὶ ἐνταῦθα ταῖς ἔκεινου προτροπαῖς γενόμενοι.
ῆρεσκε γὰρ ἐπὶ τούτοις καὶ ἡ τοῦ Ἀναζάρβου Θεο-
δωρῆτου βουλὴ, εἰς νόσον ἥδη κλιθέντος τοῦ πατριάρ-
χου, τοὺς ἰκανοὺς ἐκ προτροπῆς ἔκεινου γίνεσθαι,
ἔφ' φ τὸν μετ' ἔκεινον προσκληθησόμενον ἀνεπιλή-
πτως ὡς ἰκανῶς Φηφίζοιντο. Ός γοῦν ἔζητείτο δὲ
χοησιμεύσων, [P. 299] καὶ οὐδεὶς τοῦ Πρίγκιπος
ἀπεγίνωσκεν, ἦν οὖν εὐθὺς καὶ Φηφίζεσθαι καὶ
προσκαλεῖσθαι τὸν ἄνδρα. 'Αλλ' δὲ βασιλεὺς σοφόν τι
συνορῶν ἐπὶ τούτοις ὑπώπτευε τὴν χλεύην, καὶ τὸν
χρεμάμενον ἐν τῇς ὑποφίας κατάγελων μῆπως ὀφλήση
προύνει. Τὸ γὰρ Ηρίκιπα μηδὲ διο τῇ Ἐκκλη-
σίᾳ ἐνούμενον διὰ τὰ συμβάντα οὐδὲ δλως ἥγνόει, τὸ
δὲ συνυπολίνεσθαι κατὰ τιμὴν ὑπερτάτην προτει-
νομένην ὥστε μὲν, οὐκ εἶχε δὲ ἀραρότως πιστεύειν.
Εἰ γοῦν Φηφισθεὶς ἀπερεῖ, εἰναι μὲν ἔκεινῳ τὴν δτι
καὶ ἀξιούμενος οὐχ ὑπῆκουσεν αὐτάρκῃ τιμὴν, τοὺς
δὲ γε καλέσαντας ἐξ ἀνάγκης ἀποφέρεσθαι τὸ ἥττον,
δτι καὶ ἀξιούντες οὐ προσεδέχησαν. Γράφει γοῦν
καὶ ταῦτα ἐν ἀπορήσιοις τῷ πατριάρχῃ, πειρᾶν

antea a degente illic Euthymio vocati, huic enim
ex morbo quo decessit decumbenti persuaserat ei
assistens Theodoritus episcopus Anazarbi, e sui
patriarchatus præsulibus idoneum ad sese jam
nunc evocare numerum, qui videlicet, si quid ei
deinde contigisset humanitus, ejus successorem
justis possent suffragiis eligere. Inter hos Euthy-
mio jam mortuo de substituendo ei viro loco isto
digno disceptantes satis constabat cunctorum ju-
dicio concordi neminem Principi videri præferen-
dum. Nec ulla per quemquam ipsorum mora erat
quon protinus perferretur decretum evectionis ejus
in dignitatem istam, isque in eam rite vocatus
inauguraretur, nisi paulisper supersederi delibe-
rationemque suspendi jussisset imperator. Vere-
batur is, pro ea qua solebat intimum rerum oc-
currentium profunde perspicere prudentia, ne
sibi obrepī illudique in hoc negotio sineret, me-
ritoque sapientibus risum deberet, si hominem
circa eam quæ tunc flagrarei in Ecclesia contro-
versiam a se diversa sentientem, contra se acquam
putaret meliorem causam, tanta repente armari
auctoritate permitteret. Cæterum quia eumdem il-
lum Principem ita videbat non dissimulasse in-
clinationem propriam in factionem schismate
avulsam, ut tamen non tam in eo fixus irrevoca-
bilisque videretur quin sperari posset transitio
ejus in partes eorum qui supremi ejus honoris vo-
luntaria delatione nihil non ab eo meruisse, ne-
cessarium esse credidit hujus spei pignus anteca-
pere nec rem tantam nimis periculose aleæ com-
mittere. Quid si enim aliter ille jam proclamatus
et inaugurus patriarcha quam speratum erat
saperet; et dignitatis summa, quam a stulte con-
fidentibus accepisset, toto pondere incumberet in
depressionem ipsorum eorumdem qui sic ipsum
inexplorato 438 promovissent? His de causis

πρότερον, εἰδί^{τη} οὕτω καὶ διφέναι φηφίζεσθαι. Ἡ δὲ πειρα ἦν διὰ τοῦ συγγράφοντος τάδε· οὗτος γάρ συνήθειαν ἔχων εἰς ἑκεῖνον τὴν μεγίστην καὶ ἐπὶ τῇ πείρᾳ τεύτῃ τῶν ἄλλων προύχριντο. Τότε γοῦν κατὰ τὰ ἐν ἀπορήσιοις ἐπεσταλμένα μὲν πρὸς βασιλέα τῷ πατριάρχῃ, ἐπεσταλμένα δὲ παρὰ πατριάρχου τῷ συγγραφεῖ, φοιτῶν ἑκείνῳ συχνάκις καὶ τῷ περὶ τοῦ πατριαρχείου προτεινόμενος, εἰδὼς μὴ εἰδότι τὸν νοῦν ἀθηρώμην καὶ τὴν γνώμην ἐνεχύραζον, καὶ γ' ἐπληροφόρουν πληροφορούμενος ὡς αληθεῖς ὑπακούσεις καὶ τὴν εἰς τὸ πατριαρχεῖον κλῆσιν προσήστει. Γέγονε ταῦτα, καὶ ὡς ὑποψήφιψ ἐντεῦθεν προσφέρειν δικαστῶν τὰ φιλικά τε ἐπέστελλε καὶ γε τῶν ἀναγκαίων κατὰ βουλὴν κοινωνὸν ἐποίει, Τότε τοίνυν τὰς αὐτῶν δεξάμενος συμβουλάς, καὶ πρὸ γε τούτων τὴν τῆς δεσποινῆς, ἔργῳ τὰ τῆς βουλῆς ἐπλήρου, καὶ πέμψας ἄγει τε εἰς ἕκατὸν τὸν Ἰωάννην ἐπὶ τῶν κατὰ Σκάμανδρον Τρωϊκῶν (ἐκεῖ γάρ καὶ τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, αὐτάρκως τῶν εἰς πρόνοιαν ἔχων) καὶ μετασχηματίσας γχμβρὸν ἐκάλει καὶ βασιλέα Βουλγάρων. Μετετίθει δὲ καὶ τοῦτον εἰς τὸ πάππου Ἀσάναν ἀνὰ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν

scripsit imperator arcane patriarchæ videri e re fore, si priusquam destinata electionis monachi Principis in patriarcham indicium emanaret, experimentum caperet ejus animi, et sic tantum perferri faventia ipsi suffragia permitteret, si qualia vellent et ad Ecclesiæ pacem expediret, facturum eum certo constitisset. Hoc porro experimentum per scriptorem hujus historiæ captum est: is enim ex longo familiarissimus Principi ad ista exploratione fideliter feliciter fungendum idoneus præcunctis est judicatus. Huic ergo patriarcha juxta sententiam arcane imperatoris epistolæ arcana scripto ipse quoque mandata cum misisset, ille pro amicitia sibi adiens Principem monachum, ei subinde, quasi ficta sermonis causa conditione, mentionem patriarchatus, ignaro quid de se cogitaretur, sciens ipse ita intulit, ut certo expiscatur penitissimum ejus sensum animi; qui cum talis esset qualem imperator et patriarcha Constantinopolitanus optabant, et utriusque persuasus prius ego persuasiassem illum, si patriarcha declareretur, secuturum non invitum quo ab Augusto et urbis patriarcha consentientibus vocaretur, itum a Patribus nullo jam obstante in suffragia est, et conspirantibus legitimo numero calculis rite est electio perlata. His ita gestis imperator Theodosio uti jam electo et designato patriarchæ honorem habens, et amice scribere et communicare deliberationem de rebus magni ad rem publicam momenti, in qua versabatur, ejusque super iis consilium exquirere bonum factu censuit. Horum tunc porro responsis per omnia congruentibus acceptis, et ipsius in primis, quam item consuluerat, Augustæ, consilium in rem contulit. Accersit enim e Scamandro et Troicis regionibus Joannem, ubi ille prius morebatur, abundante ipsi e suis ibi

A πληθὺν θριαμβεύων τούνομα, καὶ δίκας προστιθείς τὰς ἀξίας τοῖς γε μὴ οὔτως λέγουσι κατά τινα μεμνημένους χρείαν. Καὶ τῶν Βουλγάρων τοὺς μὲν προσχωρεῖν ἔτοιμως ἔκάλει ὡς αὐτίκα εὑρεγετῆσαν, τοὺς δὲ τι καὶ προνοοῦντας τοῦ ἀσφαλοῦς πέμπτων δώροις μὲν ἥγαλλεν, ἀνεβρέωννος δὲ ταῖς ἐλπίσιν ὡς εὖ πράξοντας εἰ τὸν Ἰωάννην δέξοιντο βασιλέα ἀποστάντας Μαρίας. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ φυκόνομει, [P. 300], καὶ τινας αὐτίκα πρὸς μόνην τὴν φήμην προσχωροῦντας εὖ ἔδρα, καὶ κατεδημαργάγει Βουλγάρους ταῖς ὑποσχέσεσιν.

C 5. Ὁπως καὶ τὸν Μιχαὴλ ἐκ δύσεως ἐπελθόντα γαμβρὸν ἐποιήσατο.

'Ἐπανελθόντι δὲ τοῖς πόλιν ἡγγέλλετο καὶ ἡ τοῦ Μιχαὴλ ἐπὶ τῶν δυτικῶν ὅστον οὐκ ἥδη ἀφίξις. Οὐ δέ τι, δούλη τοῦ Μιχαὴλ δεσπότου υἱὸς ὑστερος, Δημήτριος μὲν τὸ κατ' ἄρχας λεγόμενος, θυνόντος δὲ τοῦ πατρὸς τούνομα κατὰ μνήμην ἑκείνου ἀνταλλαξάμενος. Οὐ δή καὶ μοῖρα τῶν τοῦ πατρὸς χωρῶν προσκελτηρωμένη οὐκ ἀποχρῶσα τῷ μεγάθει τῆς κατ' αὐτὸν ἀξίας, ης παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἥδη γαμβρὸς

prædiis ad victum cultum que splendidum proventu, mutato habitu 439 generum simul suum, simul regem Bulgarorum appellavit; cognomentum quoque ipsi addidit ab avo Asane, et universo suo comitatui, novo isto illum celebrans nomine, magnifice ostentavit, pœnis etiam decretis in eos qui, quocunque incidente usu mentionem ejus deinceps faciendi, aliter quam Asanem et regem Bulgaria vocarent. Bulgares quoque quotquot in præsens parati ad accedendum sunt reperti, spe beneficiorum statim a se percipiendorum evocavit: ad alios qui adhuc deliberarent, idoneos qui allicerent misit donis eos jam nunc deliniens, in posterum autem spibus corroborans quasi consecuturos cuncta que cuperent ad vitæ florentem statum, si deficiente a Maria Joannem regem accepissent. Hæc ex Adrianopoli providit; et quosdam ad primam talium famam statim concurrentes beneficiis afficit, ceterosque Bulgares magnis pollicitationibus trahere in partes populariter sategit.

D 6. Ut Michaelēm etiam ex Occidente ad se profectum imperator generum fecerit.

Reverso post hæc in urbem imperatori nuntiatus est appulseus mox futurus adventantis Constantinopolim ex Occiduo tractu Michaelis. Erat hic Michaelis despotæ filius natu minimus, Demetrius a principio vocatus, sed patris postea mortui nomen ad ejus memoriam omisso proprio usurpaverat; cui cum quæ jure contigerat hereditario paternæ ditionis pars sufficere non videretur magnitudini sustinenda novæ quam tum primum inibat dignitatis generi imperatoris (sic enim esse et appellari jam cœperat, Augusti filia ipsi a patre deponita), ea relicta se ad imperatorem transtulit, confusus litteris ejus jurejurando firmatis. Erat

ὑπεσχημένος γενέθαι, οδιαμῶς ἐδόκει. Τῷ τοι καὶ Α τούτων σκεψομένης καὶ τῆς παρ' αὐτῆς λόσεως.
 κείνην ἀφεὶς βασιλεῖ προσεχώρει, πιστεύων γράμματιν δρκοῖς κατηγαλισμένοις. Ποσαν μὲν οὖν τῷ βασιλεῖ ἐκατέρων τῶν θυγατέρων Εἰρήνης ἄμα καὶ Ἀννης (ἢ γὰρ Εὐδοκία μικρά ἦν καὶ ἔτι) αἱ πρὸς τοὺς νυμφίους συναρμόσεις ἐμπρόθεσμοι· ἀλλ' οἱ τῆς Εἰρήνης γάμοι τῷ ἥδῃ βασιλεῖ Φιλιζομένῳ Βουλγάρων Ἀσάνῳ ἐτελοῦντο περιφανέστερον. Συμβόλοις γὰρ ἐχρῆτο βασιλικοῖς, ἐξ ἑρώων μὲν κατ' ἐρεστρίδες, τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς αὐτοῖς βασιλεῖ· καὶ συνθεσίαι· ἡσαν, εἰ μὲν εὐδοῦντο ἐπιβαίνειν Τερνόβου σύναμα καὶ ταῖς τοῦ βασιλέως δυνάμεσιν. [P. 301] εἰ δ' οὖν, ἀλλά, καὶ αὐθίς εἰς δεσπότας τῆς Ρωμαΐδος σεμνύνεσται. Τοῖς· μὲν οὖν τετελεσμένοις ἡσαν οἱ γάμοι, καὶ βουλαὶ προύτιθεντο συνεχεῖς ὅπως ἀνκαὶ τὰ πρόσω κατ' εὐμάρειαν προχωροῖεν. Τοῖς δὲ τοῦ Μιχαήλ γάμοις καὶ τῆς δευτέρας τῶν βασιλέως θυγατέρων Ἀννης προσίστατο τι τῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων, οὓς δὴ Σισίνιος πάλαι θεὶς ἀφορισμοῖς ἐκράτωνεν ἀσφαλέστιν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ δεσπότου Νικηφόρου Ἀννα τῆς τοῦ βασιλέως θυγατρὸς Ἀννης αὐτανεψίᾳ ἦν, Νικηφόρος δὲ καὶ Μιχαήλ αὐτάδελφοι πάντων. Ηερισταμένου γοῦν τοῦ κατ' αὐτοὺς συνοικεσίου εἰς ἔκτον βαθμὸν τὸν ενθεν μὲν ἐκ τεσσάρων, ἔκειθεν δὲ ὁ δός συγχείμενον, ἔδει συνδόου περὶ

B

τούτων σκεψομένης καὶ τῆς παρ' αὐτῆς λόσεως. Ἐπει δὲ ἐσκέπτοντο, καὶ τὰ τῶν βασιλέων συναλλάγματα ὡς εἰς εἰρήνην γινόμενα ἐδόκουν πλείω τὴν ἔνεσιν ἔχειν ἢ δὴ τὰ ἄλλων, ἀντισηκοῦσθαι τὸ ὡς δῆθεν παρὰ κανόνας γινόμενον τῷ πρὸς τοὺς δεομένους ἐλέει κοινῶς ἐδόκει. Καὶ τόνδε τὸν τρόπον τοῦ προστιταμένου λαθέντος ἐτίττετο μὲν εἰς δεσπότας ὁ Μιχαήλ. τῇ Ἀννῃ δὲ βασιλίδι ούσῃ γε συνεζεύγνυτο. Καὶ ἦν ἐντεῦθεν δὲ μὲν Μιχαήλ βασιλεὺσι δοῦλος ἐν δρκοῖς, δ' Ἡιώνης ἐνσπονδος δι' ὅλου, εἰ βασιλεύσοι Βουλγάρων, Ρωμαίοις ἐν δρκοῖς, εἰ δὲ οὖν, ἀλλά καὶ αὐτὸς δρκοῖς πιστῶς δουλεύσων τοῖς βασιλεῦσιν, ὑπὸ τούτοις δεσπότης ταττόμενος.

c. Τὰ κατὰ τὴν Μαρίαν, καὶ δπως τῷ Λαχανῷ συνψησε.

Ἐθεόλετο δὲ βασιλεὺς προλαμβάνειν Μαρίαν, μὴ καὶ φάσῃ τὰ καθ' αὐτὴν εὐθεμένη ἀλιώσῃ τε τὴν βασιλεὺς βουλὴν, καὶ κατέσπευδε συχνοὺς ἐπ' ἐκείνην πέμπων, οὐ τόσον τάκει καταστρέψοντας δσον ἡμέρως μεταχειρισμένους ἐφ' ψ παραδοῖεν Μαρίαν καὶ τοὺς τοῦ βασιλέως δέχοιντο παῖδες. Ἡ μέντοι γε Μαρία ἐν ἀρύκτοις ἔγνω γενομένη καὶ δυοῖν μέσον ἐναπειλημένη κακοῖν. [P. 320] ἔνθεν μὲν γὰρ τὸ φανὸν ἐκ νέου κακὸν δὲ λαχανᾶς προσκείμανος

Cigitur Augusto ambarum filiarum Irenes et Annae (nam Eudocia parvula 440 adhuc erat) decrete jam et in procinctu expedito nuptiae. Cæterum Irene cum declarato jam palam rege Bulgarorum Asane illustriori celebritate matrimonium peragebatur, rex siquidem gener insignibus utebatur, regiis, quod colorem quidem solum in phaleris et stratis equestribus, quam ex lana tantum erant, in cæteris autem iisdem plane cum ipso Augusto. Conventionum nuptialium hæc erant capita, expeditione in Ternobum communi juncitis Asani copiis imperatoris, conari civitatem illam et cum ea Bulgariæ regnum novo Augusti genero acquirere: si fortuna cœpto non responderet, eidem in aula imperatoria despotæ honorem auctoritatemque conferri. In hæc pacta peractis nuptiis, continua jam consultationes erant qua optima et facillima ratione possent destinata circa regnum Bulgariæ ad votum confici. Michaelis cum altera filiarum imperatoris Anna connubio nonnihil obstatab ecclesiastici impedimenti ex canonibus quondam a Sisinios perlati et excommunicationis ad firmatim omnem comminatione munitis. Etenim Nicephori despota uxor Anna filia imperatoris Annæ consobrina erat, quippe nata ex sorore imperatoris ejusdem: Nicephorus autem et Michael germani omnino fratres. Intercedebant ergo inter ambos designatos conjuges sex gradus affinitatis, ex una quidem parte quatuor, duo ex altera; et opus erat synodo ad rite de isto impedimento cognoscendum illudque relaxandum, si expedire judicaretur. Sed ubi Patribus consultantibus visum, propter bonum pacis quæ inde

D esset.

7. De Maria, ut Lachanæ nupserit.

Studebat autem imperator ante omnia capere Mariam, ne illa spatium liberum sibi consulendi nacta res suas bene constitueret obicemque impenetrabilem opponeret consiliis et spebus imperatoris. Ergo is festinabat alios subinde atque alios contra ipsam mittere, non tam hostiliter illic grassaturos aut vastaturos regionem, quam blande pellecturos Bulgaros ut Mariam dederent et generum filiamque imperatoris in regnum loco ejus acciperent. Hæc Maria intelligens redactas in ar-

τρήμου τὴν χώραν καὶ προσεκτάτο τὰ πέριξ προσ-
βάλλων μόνον, ἐκεῖθεν δ' αἱ δυνάμεις τοῦ βασιλέως
ἐπιοῦσαι πλείους δῆλαι: ήσαν τὸ μὲν ταπεινὸν κχὶ
δσον ἐκτὸς ζημιοῦντες, τὸ δὲ ἐντὸς κχὶ περιφανὲς
ἐκ παντὸς τρόπου ὑποποιούμενοι. "Οὐεν καὶ περὶ
ἐκυτῆ τε καὶ τῷ παιδὶ τετρεμαίνουσῃ δειναὶ φροντί-
δες ἐτάραχτον τὴν ψυχὴν, καὶ πρὸς ἀμφότερα μέρη
μὴ σθένουσα ἴστασθι: θάτερον ἔξημεροῦν ἔγνω, πλὴν
δσον καὶ ταύτην ἀπόνασθι τῶν καθ' ἡμέρωτιν
πραχθέντων τὰ μείζω. Τὸ μὲν οὖν πρὸς βασιλέα
καλίνεν τῶν εἰκότων μὲν ἔχρινε, καὶ ἄλλως εὑπερεπὲς
ἐκυτῇ σωζούσῃ μὲν τὰ τῆς σωφροσύνης καὶ τὰ πρὸς
τὸν ἀποιχόμενον δίκαια (δίκαια δὲ πάντως μὴ συνοι-
κεῖν τῷ σφαγεῖ,) ζητούση δὲ παρ' ἔκεινου σώζεσθαι
παρ' οὐ δὴ καὶ τὴν τιμὴν ἐκτήσατο. Διὰ ταῦτα γοῦν
τὸ πρὸς βασιλέα πέμπειν καὶ ἴστετεν τῶν δικαίων
ἔχρινεν. "Οσον δὲ τὸ καθ' αὐτὴν συνοίσον καθ' δὴν
βουλομένη, καὶ λίαν ἀπῷδον ἐγίνωσκεν· αὐτῇ μὲν
γάρ τὴν τιμὴν κτητόχυροῦν αὐτῇ τε καὶ παιδὶ Μιχαὴλ
διὰ σπουδῆς εἶναι, βασιλέα δὲ μηδὲ ἂν ἐν ὑπνοῖς
θελῆσαι ἀφέντα τοὺς παῖδας, οὓς δὴ καὶ ἥρξατο
καθιστᾶν, ἔκεινοις περιποιεῖν τὴν ἀρχὴν. Οὕτω μὲν

tum res suas sentiebat, duobus in se unam hinc
atque inde ingruentibus malis. Hinc enim nuper
exorta pestis Lachanas victricibus instans copiis
regionem desolabat, quounque intenderat cuncta
statim adventu primo capiens, et sic plerorumque
circa Ternobum locorum jam dominus effectus.
Ex altera vero parte copiæ ab imperatore plures
supervenientes increscabant, quarum ducibus id
apparebat esse propositum, ut extra urbem quid-
quid infirmum et expositum injuriæ jacebat de-
prædarentur agentes ferentesque, intra ipsam porro
civitatem præcipios quoque procerum promissis
ad defectionem 442 delinirent. Quare illi pro se
ac filio sollicite trepidæ curæ acres animum tur-
babant. Ac cum ambobus simul hostibus obsistere
nequiret, placare si poseet alterum decrevit. In
quo festinandum judicabat, ne sibi, dum hæc pa-
rat, ab altero interim duorum vehementer utrinque
instantium irreparabiliter oppressæ serum deinde
talia moliendi consilium et conatus irritus evade-
ret. In hac illi deliberatione dubium non erat quin
ipsam officium et pudor ad imperatorem potius
traheret. Quo enim decentius, quo honestius
quam ad avunculum neptis, ad amicum viri de-
functi vidua confugeret? Potius utique (cum al-
terum vitari non posset) quam interactori mariti
se dederet, et cum summa injurya defuncti conju-
gis torum ejus prostitueret subsessori a recenti
adhuc illius cæde crux mananti. Prius igitur,
ut par fuit, eo propendit, ut ab illo salutem quære-
ret a quo dignitatem accepérat, et ad imperatorem,
per quem se meminerat in regnum Bulgariae pro-
vectam, legatos supplices mittere rectum et conve-
niens putavit. Sed æquitati honestatique acris ad-
versaria in contrarium incumbens obluctabatur
utilitas, alio avertens deditam spebns avaris et

A οὖν τῶν ἀπὸ βασιλέως καὶ μᾶλλον ἵκανῶς ἀπεγίνε-
σκε, τὸ δὲ πρὸς τὸν βάρβαρον πέμπειν καὶ ἀξιοῦν
σπενδομένην καὶ αὐτὴν διατελεῖν τοῦ ἔθνους δργου-
σαν, οὗτ' ἔχειν λόγον τὴν ἀξιωσιν ἔχρινε· τὸν γὰρ
ἀρχῆς ταύτης ἀντιποιούμενον σπένδεσθαι πρὸς τὴν
κατέχουσαν ταύτην ἀδύνατον. Καὶ τὰ ἀπὸ βασιλέως
συννοῦσαν φροντίζειν ἐποιεῖ· μηδὲ γάρ ἡρεμεῖν βα-
σιλέας ἕπαξ ὑπὲρ παῖδων περὶ τῆς ἀρχῆς ἀρξάμενον
διαφέρεσθαι. "Εγνω τοῖνυν περιδεῖν μὲν τὰ τοῦ ἀποι-
χομένου δίκαια, παριδεῖν δὲ καὶ ἀνθούπων νέμεστιν,
εἰ τοιάντη τις οὖσα τοιούτῳ ἐκατὴν ἐκδοιη, πρὸς
μόνον δὲ τὸ δοκοῦν συνοίσον αὐτῇ τε καὶ παιδὶ συν-
ιδεῖν. Τὸ δὲ ἦν, ὃς ἐδόκει, δλην ἐκατὴν ἐπιβρίψῃ τῷ
συφορῷ, καὶ ὑπανοίξῃ θύρας αὐτῷ βασιλέας καὶ
πίλεως, αὐτῷ τε συνεῖναι καὶ συνοικεῖν ὡς βασιλεῖ
δίσποινα. Ταῦτα διανοησαμένη αὐτίκα πέμπει (οὐδὲ
γάρ ἡρεμεῖν εἰναι αἱ τοῦ βασιλέως ἀποστολαι) τοὺς
διασαρθροῦντας τῷ βαρβάρῳ τὰ τῆς βουλῆς τε καὶ
ἀξιώσεως. Καὶ δὲ δικούσας πρῶτον μὲν καθυπερηφα-
νεύετο δῆθεν καὶ τοῖς ἀπεσταλμένοις ἀπεσεμνύνετο,
διαθρυπτόμενος οὖν, εἰ ἀρχὴν δσον οὕπω κτησομένην
αὐτῷ στάθη καὶ δυνάμει [P. 303] κρείττονι ἔκεινη φθά-

quæstuois rationibus defixam mentem mulieris
mordicus sua tenentis, et nihil non agere ac pa-
cisci certæ pro statu ac regno sibi filioque asse-
rendis. Ab hoc autem proposito perquam abhor-
rens consilium erat confugiendi ad imperatorem,
cujus menti nullam, ne per somnium quidem, ob-
versaturam unquam cogitationem apparebat re-
gni Bulgarici Mariæ Michaelique puero servandi,
quippe quod regnum jam spe avara propriis pren-
sare addicereque filii cœperat, in id irrevocabiliter
incumbens; ut genero illud filiæque subjiceret.
Quare id quidem miseræ perfugium præclusit de-
speratio inde impetrandi quod emptum quovis
pretio volebat. Inde autem repulsa quo se verteret?
nam a Lachana per legatos poscere ut secum tan-
quam Bulgariæ regina iis conditionibus pacisci
443 vellet, quæ integrum illi et Michaeli puero
certamque relinquenter possessionem principatus,
petitio erat tam a spe omni consecutionis procul
remota, ut nec proponi dignam Maria ipsa judi-
caret: quando enim aut quibus in id illectus
pactis fretus numero, ferox successibus barbarus,
regnum quod palam affectaret, cuius partem jam
teneret, proprium in solidum iis cederet quibus
id summa contentione tum cum maxime extor-
quere conabatur? Unum ergo restabat, turpe qui-
dem et probossum, sed nihil non pro regno pacisci
parata necessarium, vale honori ac famæ dicto,
spretis juribus regiæ viduitatis, maculata nobili-
tate imperatorii sanguinis, prostituere se subulco,
vilique ac cruento latrone simul in civitatem si-
mul in torum admittendo pudoris et existimatio-
nis quantovis damno ambitioni litare. Tanti ergo
arbitrata, ut regina ipsa, ut mater designati Bul-
garorum regis dici pergeret, Lachana uxor esse
vocarique, cupide ac raptim (nam ab imperatore

νοι χαρίζεσθαι. "Ομως καὶ τὰ τοῦ λέχους προσέτο, πο-
νηρῶς ἄγαν καὶ βαθέως, οὐχ ὡς τις δύν εἶποι φιλογύνης
καὶ τῆς γυναικωνίτιδος ἔραστής· τὸ γάρ μαλάττειν τὰ
τῆθι τῶν δεξιομένων καὶ λίαν ὡς καταφρονησόντων
αὐτίκα διερυλάττετο, ἀλλως δὲ κατ' εἰρήνην καὶ τοῦ
μὴ χέσθαι ἐμφυλίοις πολέμοις αἴματα κατεδέχετο,
ώς χάριν διδούς, οὐ λαμβάνων. "Ορκων οὖν γενομέ-
νων καὶ συνθηκῶν ἐξ ἐκατέρων ὑπανοίηντι τε αὐτῷ
τὰς πύλας, καὶ ἐντὸς δεξαμένη τελεῖ ἐκυτῇ σὺν
ἐκείνῳ τοὺς γάμους, καὶ τὰς ταινιώσεις τῆς βασι-
λείας καὶ αὐθίς σύναμα δέχονται, καὶ γε παρασκευά-
ζει τῷ βασιλεῖ ἀντίπαλον, ὡς φέτο, ίκανόν. Τοῦτο
συμβάν τε καὶ ἀκουσθὲν τὸν βασιλέα αὐτάρκως καὶ
ώς ἐνīη διετάραξεν, ὑπεκρίνετο τε κάκείνος μὴ ἀθυ-
μεῖν σφαλλόμενος τῶν ἐλπίδων, ἀλλὰ στυγεῖν τῷ
παρ' ἄξιαν ἐκείνης πταίσματι, ὥστε καὶ τὸ γένος
καταισχῦναι καὶ τὴν ἀρχὴν προσαπολλύναι τῷ μη-
δενὸς ἀξίᾳ κανεγχειρίσασαν· μηδὲ γάρ ἀνθέξειν

metus cunctari non sinebat) mittit ad Barbarum
qui suas illi nuptias cum dotali offerrent regno.
Ad ea ille primum aspernabundo similis talis in-
terpretes fœderis superciliosè repellebat, cavillans
ridicule offerri quod majori ex parte jam teneret,
gratiæque imputari reginæ quæsitum jam sibi
armis victoriisque principatum. Tamen ne durus
nimis ferusque videratur, nuptias talis fœminæ
admisit, astute id ipsum tamen, quasi alienæ indul-
gendo voluntati, non propriæ obsequendo libidini,
annuens, in quo erat profundior ejus quædam quam
ab homine sic nato sperares prudentia. Vitandam
enī recte putavit contemptum ipsi parituram
apud suos opinionem uxorii et in voluptates ex
bellica ferocia emolliri facilis viri. Quin et huma-
nitatis famam aucupans moveri præ se tulit mise-
ratione fundendi civilis, si qua cœperat tenderet,
sanguinis. Ad extremum ea verborum voltusque
gravitate qua non accipere ipsum quidquam gratiæ
sed benefici loco tribuere se significaret, quæ
offerebantur accepit. Scribuntur mox conventiones,
444 pacta jurejurando utrinque dato muniun-
tur. Nec Maria moram fecit aperiendarum Lachanæ
portarum Ternobi, seque ipse nuptiis jungendi.
Coronationis inde novorum conjugum cœremonia
splendide celebratur, acclamata denuo regina
Bulgariæ Maria novo titulo uxoris Lachanæ regis. D
Sic illa se comparasse gravem adversarium impe-
ratori avunculo putabat. Quo non parvam ei revera
nec parum molestam adjecit curam. Quanquam
ille quidem audita repente rei fama, dissimu-
latione se solita involvens, diligenter cavit ne
causam doloris, quo intime urebatur, veriorem
præcipuamque proderet, quod nimirum excidisse
se votis et interversas sibi spes proxime jam ad
exitum perductas cerneret. Ostentavit autem plau-
sibiliores alias de facto isto dolendi rationes, infamiam
videlicet quam illa infelix istis esset flagitiis
promerita maximam, generi ac familiæ probrum
fœdissimum inurens. Simul autem cum honore

A διλως καὶ διποσχεῖν ἐκεῖνον ἐπιβρίσασαν ἐκ Τοχάρων
δύμαμιν ἦν εἰκός ἐπεισπίπτειν, ἅμα μὲν ὡς ἔχθρον
προφανῆ, ἅμα δὲ καὶ παρὰ τῶν οἰκείων καταφρο-
νούμενον. Ταῦτα λέγων οὐκ ἀντει καὶ αὐθίς πέμπων
τε δυνάμεις ἀγωνιουμένας καὶ τὰ πρὸς καταβολὴν
Μαρίας κατασκευαζόμενος. Οἱ τοινυν Λαχανᾶς πρὸς
τὰς τῆς γυναικὸς θρύψεις καὶ ἀπηγθετο καὶ βαρβα-
ρικῶς ἥθελε διαζῆν, τοῦς ἀμφ' αὐτὸν καὶ λίαν διπο-
ποιούμενος· ἔγνω γάρ ἀμφοτέρωθεν ἐξαρτυθμένους
πολέμους καὶ τὰς βλαχείας μηδέν οἵας τε οὔσας
κατευνάζειν τοὺς ἐκ τῶν πολέμων κινδύνους, ὥστε
καὶ πολλάκις πρὸς ἐκείνην διαφιλονεικοῦντα ἐντελ-
νειν πληγάς. Αὐτὸς δὲ κρείττω πάσης ἀσχολίας τὰ
κύκλῳ πυνανιστάμενα κρίνων ὑπεποιεῖτο τε τοὺς
ἄρχοντας τῶν Βουλγάρων, καὶ πρὸς πολέμους ἥτοι-
μάζετο τοὺς κατ' ἄμφω. Οὐδέ γάρ ἦν οὔτε Τοχάροις
διὰ τὰ πραχθέντα σπένδεσθαι οὔτε τοὺς τοῦ βασιλέως
διπωσοῦν ἀναρτῆν. Διὰ τοῦτο καθ' ὅσον ἵσχεν ἀντι-

dignitatem ac nomen regium perditum ivisset; quo
ipso mox privanda, sensura esset inutiliter se
peccasse, dum id scelus spe tuto regnandi consci-
verit. Nam regnum quod homini nulla re nisi
mala digno turpissime tradidisset, ipsi mox extor-
quendum a Tocharis, quorum potentia irruptionem in
Bulgariam parantium nihil posset Lachanas
opponere quod par resistendo foret. Tocharos
autem, ut mouere quamprimum in Lachanam non
omitterent, duæ causæ incitabant: etenim quod
eos prior ille lacessivisset eorum copias cædens,
ulciscendi hostem apertum necessitate ad eam ex-
peditionem impellebantur; et rei ad id audendum
facilitate incitabantur, quod Lachanam esse scirent
hominem nihili, exosum et spretum etiam suis
Bulgaris. Talia passim apud familiares imperator
dissenserens, non cessabat interim alias super alias in
Bulgariam copias mittere, omnemque admoveare ma-
chinam ad dejiciendam eo regnu Mariam. At Lachaas
cito pertæsus regii luxus et deliciarum uxoris, iis
cum stomacho rejectis, immundam illautamque
barbarici ritus, cui dudum insueverat, vita ferina
445 rationem usurpabut, hoc ipsum videlicet es-
timans utile demerendis sibi familiarium suorum
affectionibus et studiis, quorum alendæ augendæque
in sese benevolentia cuncta quæ ad id conferre
viderentur sedulo adhibebat. Satis enim intellige-
bat quantam indigeret eorum opera, utique cum
sibi dupli ex parte diversa et magna imminere
bella cerneret. Qua ipsa ex causa muliebrem virtus
cultusque mollitiem exercitam oblatamque ab uxore
contumaciter adeo reprobabat, noxiā criminans
et enervandas tunc maxime necessariæ beilicæ vir-
tuti accommodatam, ut eo nomine Mariam non solum
plerumque increparet verbis, sed verberibus etiam
ac plagiis miseram contunderet, intentus interea
sane, prout res poscebat, sollicite cunctis per cir-
cuitum parandis ad excipiendos ingruentium utrin-
que impetus hostium. Quam ad rem arte qua pot-
rat maxima delinire ac conciliare sibi satagebat

περιετάττετο τὸ μὲν ἐκών, τὸ δ' ἄκων. Ἀρχὴν γὰρ Α τες, βασιλεῖ δὲ προσγίνομενοι. Τοῖς δ' ἐντεῦθεν ἀπαλαβόντις ήν οὐκ ἥλπιζεν, ἐσπευδεὶς μὴ μόνον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ συνιστῆν. Ἐπιτιθεμένων δ' ἀλλως καὶ τῶν ἔξωθεν δσημέραι καὶ ἄκων κατηγαράζετο μάχεσθαι. Ήδει γὰρ καὶ βάρβαρος ὡν πολεμήσοντα ἐξ ἀνάγκης τὸν μὴ θέλοντα πολεμεῖν. Διὰ ταῦτα γοῦν τὰ κατ' ἔκεινου εὑώδεις παραβολῶτερον συμπλεκόμενα. Οὕτε γὰρ οἱ ἀνθιστάμενοι ἴσχυον [P. 304] δριμαῖς ἀπακτούσαις ἀντισχεῖν, καὶ τὸ διευτονοῦν κατωφθάδει τὴν ἀπέντευξιν ὡς μὴ καλῶς χρησομένου τοῦ περιγεγονότος. Τὸ γάρ εἰς χειρας γενέσθαι τῷ Δαχανῷ ἵσα καὶ θάνατος ήν ἀπηνέλας ἔνεκα τῆς ἴσχατης· βαρβάρος γάρ ήτη τὰ ἐκ τύχης ἐλεεινὰ μαλάσσειν οόκη οἴδεν. "Οθεν καὶ πολλάκις ταῖς τόλμαις περιγενομένοι παραυτίκα τῷ τῶν δεινῶν ἐλπισμῷ, εἰ ἀλφεν, συστελλόμενοι ἀπηντεύχτουν. Πολλαῖς μὲν οὖν ταῖς ἀμφὶ τὸν Ἀσᾶν δυνάμεσι περιεστοχίζετο· πλὴν οἱ ἔκεινεν ἐντος καὶ ἄκοντες ἀλισκόμενοι ἐν καλοῖς ἡσαν διὰ τὸ προσπίπτειν αὐτίκα, ὡς δῆθεν τυράννου μὲν ἀπαλλαγέν-

γομένοις ἐκεῖ οὐκ ἦν ὑπονοηθῆναι τὸ σῶζον, ἀλλ' ὡς ἔχθροι ἐκολάζοντο.

η'. "Οπως Μαρία μὲν παρεδόθη βασιλεῖ, Ἄσαν.

[P. 305] Ἐπρίβοντο μὲν οὖν ἐντεῦθεν τὰ πράγματα, ἀλλην δ' ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν οὐκ ἦλπιζεσθαι εἰ μὴ τοῦ βαρβάρου ἀπαλλαγὴν. Ἡς καὶ ταχέως ἐξελθόντος ἐπιστάσης (τὸ γάρ παλιμβολον τῆς τύχης δον ούπω οὐκ ἦν ἐκφυγεῖν ἐκεῖνον, καὶ μᾶλλον φυσθέντα τὸ πᾶν ἐκ τύχης, δθεν καὶ Τοχάρων ἡττημένος ἡγγέλετο) ταῖς ἐκεῖνεν φήμαις ἐμπίπτει. Τερνοβίταις καὶ ρὸς ὡρμημένοις πάλαι κατὰ Μαρίας, καὶ ἄμα παιδὶ προδιδόνται ταύτην ἔγνωσαν τοὺς τοῦ βασιλέως, τὸν Ἀσᾶν δὲ δεσπότην ἐδέχοντο καὶ διετημένοις ἀποστάταις οἱ τὰ Βουλγάρων πράγματα. Ή μὲν οὖν Μαρία ἔμφορτος ούσα τῷ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου κυήματι, ἀμα παιδὶ Μιχαήλ πρὸς βασιλέα (ἐπεδήμει γὰρ τῇ Ἀδριανοῦ τὸ δεύτερον) ἤγετο,

primores principes Bulgarorum, ut eorum ad bellum, quod utrinque atrox expectabat, fida strenuaque uti opera posset. Non enim ei supererat spes salutis aliunde ulla quam ex vi aperta, cum esset manifestum neque cum Tocharis, quos implacabiliter irritatos magnis a se accepit cladibus sciaret, neque cum imperatore, quem domesticæ rationes ad irrevocabiliter urgendam generi filiæque in Bulgaria regnum evictionem compellebant, tractationem iniri ullam aut vel tentari conventiones fœderis posse. Quocirca quantum valebat maxime ad fortiter resistendum se parabat, vellit nolle eo illum adigente necessitate tuendi regni; quod cum capessere ausus esset, non modo tenere, illud sed etiam sibi firmare atque asserere contendebat. Cum autem assidue modo hac modo illac hostes irrumperent, Lachanas raptim ad omnia occurrens præliuri ferme quotidie cogebatur. Id ipsumque alacriter agebat, quippe quantumvis homo barbarus, satis judicii habebat ad intelligendum quod est verissimum, pugnaturum eum cum non volet qui non pugnat cum potest. Ac propter istam impigram audaciam ad quævis ultro pericula occurrendi favebat ei plerumque fortuna bellum, vehementibus, licet inordinatis, ruenti incursibus; quos sæpe, ineluctabiles experti milites nostri, parum jam fidebant disciplinæ atque ordini quem observare in acie didicerant, ac passim horrebant cum eo congregati, præsertim quod exempla crudelitatis quæ homo ferus et immanis in bello captis edere solebat, late vulgata refrigerarent impetus missorum contra eum militum nostrorum, 446 inde morte pejus horrentium manus cum tali hoste conserere, quem nulla calamitatum humanarum misericordia molliret ad sublevandam indulgentia vel minima eorum sortem, quos in ejus potestatem Mars varius infelioi casu redigisset. Huic certe causæ imputabatur, quod majori sæpe commissi potentia Lachanam non vincerent, quia nimurum

C totis suis viribus non uterentur, et horrore captivitatis nimio constricti retardarentur a connitendo quantum possent. In hoc tum nodo hærebat bellum, cito aliqui finiendum. Nam et plurimæ et florentissimæ undecunque conclusum Lachanam Asanis copiæ tenebant; nec tamen debellabatur, metu percussis Romanis militibus omnium diversam conditionem utrinque captivorum. Nempe qui a nostris bello capiebantur, felices dupliciter erant tum quod sævitiae diri tyranni, cui servierant, subtracti essent, tum quod in lenem atque humanam transissent potestatem clementis principis: econtrario qui a Lacbanæ militibus abducebantur, certum habebant nullam superesse salutis spem; quippe statim, ut hostes, inexorabili feritate trucidabantur.

8. Ut Maria quidem tradita imperatori, Asan autem intra Ternobum admissus fuerit.

Extracti per has moras in longius æquo tempore belli Bulgaridi non aliunde a prudentioribus exitus exspectabatur quam a clade Lachanæ; qualem fuit brevi asperventuram aliquam verisimilis spes esset, quod is frequentissime periculosissimeque dimicaret, nec semper superaturum appareret propter solitam inconstantiam sortis, præsertim cum inflatus successibus multa temere inconsulteque suscipiat. Id non falso provisum haud multo post constituit, fama vera vulgata victi a Tocharis prælio Lachanæ. Quo nuntio exciti Ternobiti ad capiandam dudum optatam occasionem executiæ, cervicibus fœdæ tyrannis Mariæque ulciscenda, in quam antiquis odiis flagrabant, dedere ipsam deoreverunt una 447 cum filio ducibus exercitus imperatoris, Asanemque in dominum recipere, cuius vetus competit ex genere ad successionem in regnum Bulgarorum. Maria igitur uterum gerens ex barbaro Lachana, simul cum Michaele puer, deducta ad imperatorem Adrianopolim est (in eam enim urbem imperator secundo advenerat), ubi

καὶ φυλακαῖς ταῖς προσηκούσαις ἐδίδοτο· Ἀσὰν δὲ Α καὶ σὺν Εἰρήνῃ, οὐχ ἄμα, δὲλλὰ μετὰ τὸν Ἀσὰν ἐκείνη, βασιλέως πρὸς πόλιν ἐλθόντος ἀνέδην ἐπέβαινον Τερνόδου καὶ βασιλεῖς ἐφημίζοντο. Ἡν δ' ἐν τοῖς μάλιστα τῶν προύχόντων καὶ Τερτερῆς, ϕ δὴ καὶ μεγάλως τὸ Βουλγαρικὸν προσεῖχε καὶ παῖς' ἐκείνοις ἐμεγαλίζετο. Τοῦτον ἐδούλετο μὲν βασιλεὺς τῷ Ἀσὰν κατὰ γένος συνείρειν καὶ τιμῆν ἀξιώμασι· τὸ γάρ οὐέρωπον ἀπ' ἐκείνου πρὸς βασιλεῖαν πολὺ ἦν, ἐπεὶ καὶ στρατηγῶν δῆλος ἦν τοῦ μεζονος ἐφιέμενος. Ἐμποδὼν δ' ἦν τοῖς βουλευομένοις ἡ σύζυγος· τὸ γάρ ταῦτη ἔχοντα τιμᾶσθαι μηδὲν τῷ Ἀσὰν κατὰ γένος συνάπτοντα λαμβάνοντος μᾶλλον ἦν πρὸς τὴν τῶν δικονομημένων ἄνωψιν πλείστον δσον ἐμπύρευμα. Διὰ τοῦτο καὶ Δεσπότην προτείνει ποιεῖν, εἰ τῆς γυναικὸς ἀποστάτης τῇ τοῦ Ἀσὰν αὐταδέλφῃ εἰς γάμον συνάπτοιτο. Γέγονε ταῦτα, καὶ ἡ μὲν τοῦ Τερτερῆς σύζυγος ἀχθεῖσα πρὸς βασιλέα τῇ κατὰ Νίκαιαν ἐδίδοτο φυλακῇ σὺν υἱῷ Ὁσφεντισθάδῳ, ἡ δὲ τοῦ Ἀσὰν αὐταδέλφῃ τῷ Τερτερῇ συνηρμόζετο καὶ τῷ τῆς δεσποτείας ἀξιώματι ἐσεμνύνοντο.

custodia convenienti commissa est. Asan vero non tunc simul cum Irene (illa enim post Asanem eo venit, imperatore jam Constantinopolim reverso) inagna celebritate inventi sunt Ternobum et reges acclamati. Erat porro inter proceres dignitate in Bulgaria præstante quidam Terteres, maximæ apud eam gentem existimationis et gratiae vir, summisque ab iis efferti et honoribus et laudibus solitus. Hunc imperator voluit Asani affinitatis necessitudine jungere et dignitatibus honorare, præversurum se ratus hoc pacto periculum insidiarum imminens novo regi ab homine quem potens facto suorum clam ad regnum promovebat, et ipsum bellicæ peritis fama inclytum, quique ita militares gessisset præfecturas, ut plus quidpiam privato fastigio spectare a penitus intuentibus esset animadversus. Cæterum huic imperatoris studio incommodo obstabat uxor quam tum habebat Terteres; cui si in eo primo conjugio persistant honores et beneficia imperator congereret, nihil Asanem juvaret, sed potius ejus periculum augerer potentia ejusæmuli novis opum accessionibus corroboranda, et quasi accumulando novo fomite, quo facilius exardesceret incensum formidatum. Igitur proponendum Terteri curavit imperator se despotam eum creaturum, si repudiata, quam haberet, conjugi vellet in novam sponsam accipere sororem Asanis. Facta hæc sunt, cito assentiente Tertere, cuius conjux prior cum filio, Osphentisthlabo, dicto, ad imperatorem 448 duxa hujus jussu custodiæ mandata apud Nicæam est. Asanis vero germana Terteri, nupsit, et novi sponsi titulo despotorum cohonestati sunt.

9. Ut Asan Ternobo recesserit.

Hæc Terteris affinitas magnam Asani facultatem obtinendi secure quod capessere cœperat regni at-

PATROL. GR. CXLIIL

θ. "Οπως Ἀσὰν ἐκ Τερνόδου ἀπεχώρησεν. [P. 306] Εἶχεν οὖν ἐντεῦθεν τῷ δοκεῖν τὰ μεγάλα πρὸς συνεργίαν ὁ Ἀσὰν, καὶ χρόνος δλιγος αὐτῷ παρεμέτρει τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχήν. Ἐπεὶ δὲ ταχέως παρακεκίνητο (πρὸς γὰρ ἀπιστίαν τὸ Βουλγαρικὸν ἔτοιμον, καὶ αὔραις ἔστι πιστεύειν ἀνέμων μᾶλλον ἡ σφῶν εὐνοίας), καὶ τὰ τῆς ἀποστασίας δῆλον ἦσαν ἐκ πολλῶν ὀδίνοντες, ἀνεξαπύρει δὲ τούτοις τὰς γνώμας καὶ Τερτερῆς κρυφηδὸν βασιλειῶν ξδη, καὶ τάλλα φρενρὸς ὡν εἰς τὴν ὑποψίαν μόνῳ τῷ πρὸς τὸν Ἀσὰν καθίδει συνεκαλύπτετο, ὡς μὴ προδώσων δῆθεν φαττά γένος συνήπτετο, συνιδῶν τὴν παρακίνησιν δ 'Ασὰν, καὶ δεισας μὴ προλαβόντες ἐκρήξουεν τὸ δεινόν καὶ οὐ φευκτὰ ἔσοιτό οἱ τὰ τοῦ κινδύνου, τὴν φυγὴν εὐσχημόνως ποιεῖσθαι προύνει καὶ μετὰ κέρδους. "Ο δὴ καὶ ἐνεχώρει κερδαλνειν τὸ γάρ τῆς βασιλείας τῶν Βουλγάρων πράγματα, & δὴ καὶ κάλλιστ' εἶχον ἐκ Ρωμαίων λαβόντες ἡττημένων τὸ πάλαι στρατηγοῦντος τοῦ βασιλέως Ἰουσακίου, καὶ γ' ἐνέκειντο τεθησαυρισμένα κατ' αὐχηματα μᾶλλον ἡ κατὰ χρείαν, ταῦτα δὴ καὶ δσον ἦν ἄλλο φόρτος

tulisse videbatur; sed videbatur tantum. Nam eventu mox ipso apparuit non diurnam eum ejus principatus Bulgarorum possessionem adiisse. Nutare illa oīo cœpit nobilissimæ levitate gentis: Bulgari enim adeo ad perfidiam faciles habentur. ut auræ atque incertissimis flatibus ventorum quam horum benevolentia confidere sit tutius. Ac defectionem quidem ab Asane machinari eos ex multis apparebat: excitabat autem ipsorum in id studia Terteres arcanis molitionibus regnum affectans. Exstabant quidem indicia non vana que talis hunc ambitionis suspectum merito facerent: sed ea ne animadverterentur in umbrabat affinitas ejus cum Asane. Quis enim facile crederet suo ipsum incidiari generi, et prodere ac eventere velle hominem cujus haberet in matrimonio sororem? Tandem tamen erupit res in notitiam minime jam dubiam Asanis. Quare ille veritus ne oppimeretur improviso quodam assaultu nec salvus periculum evaderet, præoccupare fugam statuit, honestum prætextum obtendens consilio, ut rebatur, necessario; quod etiam quæstuosum facere studuit prædo adjecta. Occasionem enim ejus rei commodam sibi nactus videbatur habens in potestate thesaurum regium Bulgariæ, in quo sapelleū speciosissima et pretiosissima servabatur ex Romanis olim parta, quando ducente Issacio Augusto male ii cum Bulgariis pugnaverunt, amissis impedimentis, in quibus fuerunt ipsa insignia imperii: quæ ex illo tempore condita Ternobi custodiebantur ad ostentationem potius quam ad usum alium. Hæc et alia quæcunque elatu facilia reperta tum sunt in regiis apothecis Bulgarorum, claram compilata sacrisque 449 indita exportari noctu Asan ex urbe Ternobo curavit: ipseque mox cum uxere ac comitatu quasi animi gratia ruris amoenitate fruistrus, egressus indidem summa celeritate Constan-

εὐχέμιστος, ἐν ἀφανεῖ περισχόντες σάκκοις καὶ τῆς πόλεως ἐκβαλόντες νυκτὸς, αὐτὸν τοὺς εἰς ἄνεσιν καὶ τρυφὴν τῶν ἔξω που τῆς πόλεως ἐξιόντας σχηματισάμενοι ἀνὰ κράτος εὐθὺν τῆς μεγαλοπόλεως ἔφευγον. Καὶ πρῶτον εἰς Μεσέμβρειν ὑπὸ βασιλικῶν κόμπων καὶ τρυφῆ φθάσαντες, ὡς μὴ φωραθεῖεν φεύγοντες, οὕτω θαλάσσῃ χρῶνται καὶ πλῷ πρὸς τὴν πόλιν. Καὶ δὴ καταχθέντας τῇ κατὰ τὸν Ἀνάπλουν τοῦ ἀρχιστρατήγου μονῆ ἐφ' ἡμέραις δικρατῶν οὐκ ἐδέχετο, ἐν δργῇ παντοίᾳ τὴν ἀποφυγὴν ποιούμενος, καὶ τὸ πᾶν δεῖλιξ καὶ κακανδρίξ ἔκεινων κρίνων, πολλῶν πόνων καὶ ἐξόδων ἀπώλεισαν ἐν βραχεῖ. Ως δὲ οὐκ ἦν τὸ γεγονός ἀναλύεσθαι, ἔκεινοις μὲν ἐκχωρεῖται τὴν πόλιν εἰσελθόντας τῷ βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι, [P. 307] δὲ δὲ γε Τερτερῆς ἑρήμηνς βασιλείας, θελόντων καὶ τῶν Βουλγάρων, ἐπιλαμβάνεται. Καὶ ἐν δλγψ ἄμ' ἥκοντο βασιλέας ἐπιβανων, καὶ ἀμα ταινιούμενος κατὰ βασιλέας ἐγκρατῆς τῶν Βουλγάρων ἦν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, τὰ δὲ ἐντεῦθεν ἔσταθις ἐροῦμεν.

i. Οπως κατηγορίαι κατεσκευάσθησαν κατὰ τοῦ πατριάρχου Βέκκου.

"Ηδη δὲ χρόνων παρφηκότων τεττάρων Ἰωάννη

tinopolim versus iter arripuit. Ac Mesembream quidem usque regia pompa luxuque speciem securitatis ostentarunt: quæ simulatio necessaria erat ne fuga deprehensa sisterentur. Ceterum ibi nave consensa mari Byzantium feruntur. Exceptos illic primo exscensu sancti Archangeli Michaelis monasterio prope portum sito imperator aliquot diebus admissione exclusit, iratus ipsis vehementer obfugiam quam judicabat intempestivam; totumque id consilium vanæ ignavæque formidini ascribebat, quæ fructus laborum expeditionumque multarum admodum momenta inconsulta levitatis jacturam irreparabilem querebatur factam. Denique tamen, cum quod factum quomodounque fuerat infectum fisi, nequiret, permisit iis ingressis civitatem sibi adiungere. Interim Tertieres vacuum Asanis fugae regni thronum, magno Bulgarorum voluntate, palam occupavit, unoque nuntio auditus est et occupasse regnum et solemnī rītu coronatus sicque in plena et certa constitutus possessione Bulgarici principatus. Hæc tunc in hunc modum se habuerunt. Quæ secuta sunt, in tempore reddemus.

10. *Alii accusations adornatae sint contra patriarcham Veccum.*

Jam autem evolutis annis quatuor ex quo Joannes patriarchatus honor; præcellebat, mense Februario septima iudictionis, graves in eum accusations a quibusdam et cetero coflantur, mendaces illæ quidem ac plene inanes, non tamen ejusmodi quas ægre imperator admitteret. Studebat enim ille vel maxime nancisci modum hebetandi aciem nimii, 450 que dædam offendebatur, zeli patriarchæ. Pupugerant autem eum, et exasperayerant non parum illa quæ nuper ausus in ipsum agere ac coram loqui libere atque

A τὰ τῆς πατριαρχίας διαφέροντι, κατὰ μῆνα Δηναιῶν τῆς ἑβδόμης ἱνδικτιῶνος δειναὶ κατηγορίαι τούτῳ παρὰ τινῶν τοῦ κλήρου συρράπτονται, φευδεῖς μὲν καὶ διακενῆς τὸ παράπαν, οὐ μὴν δὲ καὶ δυσχερεῖς τῷ κρατοῦντι δέχεσθαι. Ἐν γὰρ ἔκεινῳ διὰ σπουδῆς πλείστης ὑποχαλψν τὸν τόνον τοῦ ζῆλου τῷ πατριάρχῃ, καὶ μᾶλλον τὰ οἱ πραχθέντα ἐξ ὑπογύρων ἔχοντα, περὶ ᾧ ἀνωτέρῳ ἐρίζεται. Ταῦτα γὰρ καὶ ἄλλ' ἄπτα πλείστα ἐπισυμβαίνοντα ἀνῆπτε μὲν τὴν βασιλέως δργὴν, οὐ μὴν δὲ εἰχεν δπως τῆς δρμῆς ἐπίσχεται τὸν ἄνδρα καὶ ἀλλως δρμηνίαν δνται καὶ θερμούργον, πλὴν οὐ τὰ καθ' αὐτὸν (τούτων γὰρ καὶ ἀπεριμερίμων εἰχεν), ἀλλὰ τὰ καθ' ἐτέρους συνοισοντα. Ζητοῦντι γοῦν τρόπον καθ' ὅν ὑποκλίνῃ τὸν λέοντα, χρήσιμ' ἦσαν τὰ κατηγορημένα, ἄλλως οὐδὲ λληθῆ δοκοῦντα οὐδὲ εὑπαράδεκτα. Ροπῆς γὰρ εἰς πορνείαν καὶ Πηλεὺς ὁ φλεψ ἢν ἡ ἔκεινος, ιεροσολαῖς δὲ ἔγκλημα' ἢν ἀπηνέγκατο καὶ δὲ π' ἀνθρώποις ἀδωρότατος Ἀτιστείδης μᾶλλον τῇ ἔκεινῳ δικαίῳ προσήπτετο. Τὸ δὲ εἰς βασιλέας ὡς καταρρήτο, αὐτόθεν τὴν συκοφαντίαν προσήχετο ἀκούσμενον. Ἐκεῖνος γὰρ πάλαι πρεσβεύων εἰς βασιλέας ὑπέρ τινος τῶν χρζόντων ἐλέους πολλάκις μὲν κατὰ ταῖραν προτείνει τὰ οἱ δοκοῦντα συνοισειν, τοσαντάκις δὲ προ-

C ardenter patriarcha fuerat, prout superius memoravimus. Ea, inquam, et alia, plurima ejus generis quæ subinde occurserant, bilem hand dubie moverant non patientissimo principi; qui tamen ad munum non erat frenum aliud ullum quo impetum ejus cohiberet, viri natura vehementis, et cum ad aggrediendum ardua facilis, tum in urgendo cœpta irrevocabilis ardoris. Verum hæc in quorum promotionem sic studio prodibat, hand erant cum privatis ejus rationibus aut quæstu proprio implicita. Talium enim supra vulgarem modum negligens erat. Exardebat autem in iis accurandis quæ ad aliorum utilitates spectarent. Quærenti ergo Augusto modum hujus quasi cuiusdam leonis exarmandi, utiles haec sese crimitationes offabant, quamlibet alioqui destitutæ veri specie, nec dignæ quarum haberetur ratio. Nam impudicitiam verisimilius insimularetur Peleus quam ille: direptarum vero sacrarum rerum plausibilius crimen appingeretur Aristici, cuius erat in ultro etiam oblatis repudiandis donis abstinentia vulgo D notissima. Male denique precatum Augusto Veccum qui dicebat, statim calumniæ convincebatur ipsa simplici narratione facti, unde occasionem criminandi delator suūperat. Id taleftuit. Aliquando pro more suo Veccus adierat imperatorem cum supplice cui erat imploraturus misericordiam Augusti. Sæpe in conspectum prōducto illius, frustra semper ei propitiare principem studuit, toties ab eo cum stomacho rejectis quæ pro suscepto allegabat. Tres igitur longo tempore susca quisque parte strenue agere perseverarunt, reus demissus supplicandi, patriarcha patrocinandi ardenter urgendo, denique imperator, procrastinandi ac differendi sine fine gra-

βάλλων οὐκ ἤνυτε τὸ παρόπαν. Τριῶν οὖν δὲ μὲν [P. 308] ἐδέετο συνεχέστερον, δὲ προσέκειτο καρτερώτερον, βασιλεὺς δὲ τρίτος ὑπερετίθετο τε καὶ ἀνεβάλλετο. Καὶ δὲ μὲν ἐδέετο προσαναφέειν καὶ πάλιν, δὲ πείρᾳ γνοὺς οὐκ ἀνύσων (ῆδει γὰρ καὶ πιροργίσων, εἰς αὐθις λέγοι), τὸ καθ' ἔντὸν οἶν πρὸς τὸν ἵκετην ἀπολογούμενος ὡς οὐ καταρρέψθυμήσας τῷ βασιλεῖ προτείνειν τὰ τούτου δίκαια, θεὸν παρεισῆγε τῆς σπουδῆς μάρτυρα καὶ, «Θεὸς δρᾷ τὰ περὶ ὧν προΐδαλλῃ,» ἔλεγεν. Οὐ δὲ ἐκεῖστο παρὼν συκοφαντήσας τὸν λόγον συμπλάττει τὸ φεῦδος, ὡς Θεὸν δῆθεν κατὰ βασιλέως ἐκλαλουμένου τοῦ λερέως εἰς τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐκδίκησιν. Τούτοις ἀσπερεῖ τισιν ἴσχυροῖς κατασείσταις ὑποχαλῇ τὸν πύργον τῆς ἐκείνου ψυχῆς φόντο. «Ἔν δὲ τὰς δρυὰς σφίσιν ὑπνάπτων δὲ τῆς Ἱρέστον Ἰσαάκ, εἰς πτέρωτα τεταγμένος τῷ βασιλεῖ, οὐδεμίκιν δὲ ἔχων αἰτίαν ἀπεχθείας τῷ πατριάρχῃ παρόστον τὸ τὰ δοκοῦνταξιμπράττειν αἰρεῖται τῷ βασιλεῖ, ἢ γοῦν τοῦτο μόνον δὲ καὶ δεύτερον τὸ τὰ κατ' ἀνατολὴν πατριαρχικὰ διάτημα τὸν πατριάρχην εἰς ἐνορίαν δὲ κατὰ μόνην Κωνσταντινούπολιν περιορίζειν, τὰ δὲ ἔξω ταύτης ὑπὸ

tiæ. Quadam vice instabat vehementius apud Veccum cliens, ut pro se iterum imperatorem 451 rogaret. Ille autem experientia jam gnarus negationi dilationem obtendi, necnon intelligens, si denuo de hoc compallaret imperatorem, in iram se illum concitaturum, ut saltem clienti se purgaret forte suspectatu ex eventu remissius egisse patronum, Deum testem adhibuit sincrxi sui ea in causa studii, alta voce contestans Deum utique, quem nil lateat, videre qua fide, quoque effectu eo patrocinio fungeretur. Ex hac Dei mentione calumniæ ansam qui præsens forte tunc adfuit delator sumens, multo deinde posterius in malignam istam accusationem processit, criminans scilicet patriarcham, dum supplicis causam ageret, diras Augusto imprecatum in ultionem negatæ supplici gratiæ. His quasi quibusdam machinis aut validissimis arietibus concussuros et dejecturos sese turrim illum invicti animi calumniatores nequissimi putabant. Incitabat autem eos accedens ad rem urgendifam Ephesi antistes Isaac, quo spirituali Patre atque arbitro conscientiæ tunc Augustus utebatur, non quod ullam ipse quidem proprie haberet odii causam adversus patriarcham, sed ut gratificaretur imperatori in eam quam ille hac arte procuratum ibat retusionem confidentiæ Vecci, ne deinceps tam libere agere secum auderet, efficacem pro virili conferret operam. Quanquam non aliena solum causa, sed proprii etiam respectu questus in hoc motum suspicabantur quidam, opinati studuisse per hoc ipsum rapta opportune occasione ex periculo Vecci, suo juri subjungere loca jurisdictioni patriarchæ reservata in cunctis per Orientem diocesisibus, ita ut ea tantum sacra loca quæ intra unam urbem Constantinopolim sita essent, ordi-

A τοὺς ἐπισκόπους γίνεσθαι, ὃν δῆπου καὶ αἱ ἐνορίαι εἰσι. Ταῦτ' ἔσπευδε καὶ κατώρθου οὐκ ἄλλῳ τῷ μηχανῆματι ἢ τῷ διαστῆν βασιλέως τὸν λερέα. ὃ δὴ καὶ ἐποίει τοὺς κατηγοροῦντας δεχόμενος καὶ γε κατὰ τὸ δυνατὸν ὑποθάλπων.

B Ια'. Ὁπως βασιλεικὴ νεαρὰ προβαίνει ἐπὶ τοῖς σταυροπηγίοις.

[P. 309] Προβαίνει γὰρ νεαρὰ βασιλειος ἄλλ' ἄττα πλειστα διοριζομένη καὶ τάττουσα, καὶ τὸ τὰ διουδηποτοῦν πατριαρχικὰ, δσα ἐν χώραις καὶ μοναῖς, ὅπο τοὺς ἐπισκόπους ὧν αἱ ἐνορίαι τελεῖν. Ἔγκλημα γὰρ ἐφαίνετο καὶ παρὰ κανόνας τὸ ἐν πελαιοῦ γινόμενον, ὑπερόριον κεκτῆσθαι τὸν Κπνοσταντινουπόλεως δίκαιον, μηδὲ τοῦτ' εἰδότος τοῦ λέγοντος, ὡς κολούει τῷ πατριάρχῃ τὸ οἰκουμενικὸν, ἐντὸς αὐτὸν περιορίων τῆς Κωνσταντίνου, μηδὲ ἐνορίαν δσα καὶ τοῦ τυχόντος ἐπισκόπου προσνέμων. Ἄλλ' ὁ Ἰσαάκ τότε τὸν καιρὸν τῆς ἀπεχθείας ἀρπάσας ὡς ἕρμαιον, μεριεποὶ τοῖς ἐπισκόποις αὐτοῦ, ταυτὸν δὲ καὶ ἐκυρῷ λέγειν, τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαια, Τὸν μέντοι γε πατριάρχην οὐκ ἀνει παρ' δλους δέο μῆνας δι βασιλεὺς ποτε μὲν εἰς κρίσις ἀγκαθιστῶν,

C nariæ potestati patriarchæ subjecta remanerent: quæ extra urbem essent, eorum auctoritate subjecerent præsulum qui dioeceses ubi erant illa posita episcopali auctoritate gubernarent. Id ille olim mediatus tunc perfecit, non alia efficaciori adhibita machina quam imperatoris a patriarcha vel procurando vel provendo dissidio. Quod fecit hujus accusatores adjuvans, 452 et tota sua fovenis potentia,

D 11. Ut perlata promulgataque fuerit imperatoria novella de stauropegiis sive locis sacris proprio patriarchæ subjectis.

Prodiit enim imperatoria Novella, qua cum alia decernebantur quædam, tum illud in primis, ut quæ ubicunque vel cujusquemodi loca vel, monasteria patriarchæ uni subjecta eatenuscensebantur, ea deinceps episcopis, quorum illæ propriæ dioeceses essent, jure ordinario subjacerent. Addebatur decreti ratio, per abusum videri et contra sacerorum canonum auctoritatē attentum id quod ex longo hactenus tempore factitatum fuerat, ut nerape patriarchæ Constantinopolitano ultra fines dioecesis propriæ jus competeteret. Quod qui dicebat, non intelligebat eripere se patriarchæ titulum œcumenicæ, quippe quem circumcluderet urbe Constantinopoli, nec saltem ei concederet dioecesim quanta et qualis cuivis etiam vulgari tribuitur episcopo. Verum id tum quidem nihil pensi habens Isaac, et in lucri parte numerans oblatam occasionem gratificandi quomodo cunque amicissuis episcopis, quos multos offendebant istæ in propriis dioecesibus exceptiones locorum subtractorum ordinariæ ipsorum potestati ac patriarchæ auctoritati subjectorum; et passim contendebat non plus juris Constantinopolitani in alienas dioeceses quam cuique ipsorum in Constantinopolitanam esse. Cæterum patriarcham imperator

ποτὲ δὲ καὶ ὑπὲρ ἔκεινου ιστάμενος καὶ τῶν ἐγκλη· μάτων ἀπολύων ὡς συκοφαντούντων τῶν κατηγόρων ἄντικρυς. Ἡν δὲ διττὰ στρέψων, τοῖς μὲν κατηγόροις κατὰ πρώτων ἐγκαλεῖν ἐφεις, καὶ δῆθεν ἐλέγχειν, ἔκεινον δ' αὐθις τὸ μέρος καταφῶν τε καὶ περιποιούμενος τῷ γ' ἐπικπίνειν ὡς πικρῶς συκοφαντούντεν οἱ λέγοντες, καὶ εἰ ἤθελεν οὗτος λέγειν, οὐκ ἂν συκοφαντίας ἥνοιγοντο στόματα. Ήν δ' ἐμφανῆς ἐνεύθεν προσονειδίζων τῷ πατριάρχῃ τὸ πρὸς ἔκεινον φίλερι· ἔριν γὰρ τὸν ζῆλον, καὶ τὸ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων λέγειν ἐνοχλεῖν ἔκρινεν.

ιβ'. Τὰ συμβάντα τῷ πατριάρχῃ διὰ τὴν τῶν Κολύβων ἀποστάλην.

[P. 310] Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὸ ἐν ὀρχῇ τῶν κατηγορημάτων συμβάν, ὡς χάριεν, ιστόρησαι, καὶ δεῖξαι δόπσα πονηρία προσλαβοῦσα καρόν ἀνύει. Σύνηθες μὲν οὖν ἦν περιφανῶς τελεῖσθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ἕορτὴν, ἀτε κατ' ἔκεινην τυχόντος παρ' Ἰωσήφ τοῦ κρατοῦντος τῆς συγχωρήσεως. ἦν δὲ καὶ ἐφθῆ σιτιφ σύναμα καρποῖς ὅπωρῶν ποικιλομένας τὰς τῶν ἐκπωμάτων πλατείας εἰς εὐλογίαν προτίθεσθαι, ὃν ὡς ἀπαρχῇ τις ἡ κρεί-

Cex suo voto his calumniis egregie exercitum per duos totos menses habuit, nunc sententiis eum judicū permittens, nunc ei visus suffragari criminibusque ipsum solvere, mentiri accusatores et nihil nisi meras afferre calumnias asserens. Sustinebat autem in hac quasi scena personam duplēm, hinc quidem palam accusatoribus permittens criminari patriarcham et eidem in os coram impingere, inde rursus eumdem seorsum conventum deliniens, condole illi simulans quasi per calumniam injustissime vexato. In quo quam male cohārerent dictis facta palam erat. Si enim tam erat illi perspecta, quam videri volebat, innocentia delati, curdolatores tam licenter obstrepere tanto tempore sinebat, quos latebat neminem ne boscere quidem ausuros, si eis vel semel declarasset imperator sibi displicere quod illi agerent? Sed hoc 453 omnes videbant ab austuto principe ita fieri, ut per se patriarcha, intelligeret luere se pœnam contentiose pertinaciam qua jurgari cum principe non esset veritus. Jurgium enim ille ac contentiosam pugnacitatem appellabat religiosum zelum patrocinandi circumventis calumnia vel alia quavis injuria oppressis.

12. Quid contigerit patriarchæ ex missione Colyborum.

Non abs re fuerit et quod initia hujus accusationis accidit joculare ac dictu lepidum referre, ut ex hoc specimine lector aestimet quantum sibi licere malignitas velit et quid non occasione arrepta perficiat. Ad consuetum ubique ac semper celebrem apparatum ritumque augustum anniversario cultu honorandæ solemnitatis Hypapantes aliud hoc tempore cœrenoniæ exquisitoris adhiberi erat solitum in gratiam atque honorem imperatoris, quod

τῶν τῷ βασιλεῖ προσήγετο ἐπιδορπιος. Ἐπει δὲ εἰκὸς τὰς χαλκᾶς ἔκεινας πλατείας ὑποδοκάς πλείστας οὐσας ἔξωθεν ἐρανίζεσθαι, σὺν ταῖς ἄλλαις ἦν μία δοκοῦσα καὶ πρωτεύειν τῷ καλλει καὶ ἀξίᾳ τῷ βασιλεῖ προσάγεσθαι, ή δὴ καὶ γράμμασιν Αἰγυπτίοις ὡς ποικιλμασί τισιν ἐνεσκεύαστο. εὐθιστᾶς γὰρ, ὡς ἐλέγετο, Αἰγυπτίοις ἀντ' ἄλλων τινῶν ποικιλμάτων ἐν τέ πεπλοῖς καὶ φωταγωγοῖς καὶ σκεύεσι πανούσις τοῖς γράμμασι χρῆσθαι. Ἔτυχον δὲ τὰ γράμματα τοῦ καταράτου Μαχούμετος, ταυτὸν δ' εἶπεν καὶ Μωάμεθ, ὅνομα φέρειν εἰς ἔπαινον, Τοῦτο κύκλῳ τῇ πλατείᾳ ἐγγεγραμμένον τοὺς κατηγοροῦντας οὐκ ἔλαβε, Καὶ δὴ ἔξω κειμένης ἔτι πρὶν ἀνεσχεῖται τῷ βασιλεῖ, οὗτοι πέμψαντες ἀναγγέλλουσιν ὡς οὐκ εἰσιτά γε τὰ τῆς πλατείας εἰς βασιλέα φερούστος τὸ ἔξαγιστον ὄνομα, καὶ ὡς ὁ πατριάρχης ἐώλτηδες ἐνσκενεύσασιτο ἔκεινην πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ, ἥπερ μὴ μόνον οὐκ εὐλογίας μετὸν διὰ τὸ τῆς γραφῆς μυστὸν, ἀλλὰ καὶ μύσους τὰ μέγιστα προεστρέψετο. Ταῦτα πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, πειρα φεύλων γνωρίσας τὰ ἀγγελθέντα, ἐξ αὐτῆς πέμπει τὸν τοῦ κοιτῶνος παρακομώμενον τὸν βασιλικὸν Βασιλείου ἔνετον δύτα γραμμάτων Ἀγαρηνῶν, καὶ δὲ ἀνεγίνωσκε ταῦτα

Dis, ut dictum est, tali die communioni Ecclesiæ restitutus et anathemate solutus a Josepho fuisset. In his autem quæ ex abundanti addebatur ad passim usitatos ejus religionis ritus, illud erat ut in lancibus encaustico opere variegatis, pictura fructus fera autumnales exprimente, frumentum tostum patriarchæ ad aram facientis benedictione sanctissimum offerretur, tum harum lancium eximia una, primitiarum ritu quodam, epulanti Augusto mensis secundis inferretur. Quoniam vero ænearum istiusmodi lancium ad hos usus corrogari ab externis plurimos necesse erat, inter illas quæ hoc anno commodatae a variis fuerant, una forte speciosior visa cæteris, et eo digna præ cunctis quæ imperatori sisteretur, seposita ad hoc ipsum est. Huic porro, præter cæteram inducti eleganter tectorii speciem, Ægyptii quoque inscripti characteres inerant. Consuetum quippe, ut aiunt, Ægyptis est in velis candelabris vasisque reliquæ insigniæ istam et litteris ipsorum speciose illitis ornamenti rationem affectare. Forte autem evenit, ut quæ hanc imperatori destinatam lancem elementa Ægyptia pingebant, execrabilis 454 Machumetis, seu, quod idem est, Mahometis, honorifice nomen expriment. Non latuit accusatores circum orbem hujus patinæ abominandum id vocabulum inscriptum. Cum ea igitur adhuc in templo seposita, quemadmodum est dictum, ut ad imperatorem deferretur, staret, misso hi certo homine ei nuntiant lancem ipsi offerendam studiose delectam a patriarcha, quæ detestabilis esset nominis ascriptione profana, ut videlicet pro separata Augusta ex ejus sacri apophoreti participatione gratia macula ipsi infandi piaculi contagione velut quadam execrata superstitionis allineretur. Hæc audiens imperator,

καὶ τὸ ἀληθὲς προσεμπτέρει τοῖς ἀπαγγείλασιν. Αἱ κλησία ποιμένος κεχηρωμένη, μήτ' ἔκεινου παρόντος, καὶ ἄλλον ἀντεισάγεσθαι οὐχ ἦν δλως τῷ βασιλεῖ θελητὸν· ἐν τῷ μεταξὺ γὰρ πέμπων καὶ αὐτὸν δὴ τὸν αὐτοῦ τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον ἐπειρᾶτο μαλάττειν.

ιγ'. Ὁπως παρητήσατο τὸν θρόνον δὲ πατριάρχευσιν Ἰωάννης.

[P. 311] Ως τοίνυν τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην ἐπὶ μησὶ δυοῖν ἐτρίβετο καὶ οὐδὲν ἡνύετο, μόνον δὲ θύλος καὶ λοιδορία καὶ πᾶν δὲ τι κάκιστον ἦν, (καὶ τὸ γάρ, δικούς καὶ κλίμακας κατὰ φιάλης ἐνσκευασθεῖσαν τῷ πατριάρχῃ κατὰ τινα ἄνεσιν δένδρων ἔκειται καταφυτευθέντων παντοῖων, ὅλην εἶχον καὶ ταύτην τῆς κατ' ἔκεινου συκοφαντίας, παρ' ἧν αἰτίαν καὶ μόνον ἀκούσας κατὰ πᾶν ἐκέλευε καὶ γέραφαν[ζειν τέλεον;]) ὡς γοῦν οὐδὲν ἄλλο ἢ λοιδορία ἡνύετο, σκοπός δὲ ἦν ἐκείνον ἀπειρηκότα πρὸς τὰς ἐπιφορὰς τῶν ὕδρεων παρατείσθαι τὸν θρόνον, μηδὲν Κρονίου, μεσούσης νησίσιας, λιβελλον γράφειν τῷ συγγραφεῖ παραιτήσεως ἐπιτάπτει, καὶ γέραπον δικιλεῖ προσποιουμένῳ μὴ δέχεσθαι ἀπηλλάττετο, καὶ φέρων τῇ τῇς Ηπαναχράντου μονῇ ἐντὸν δίδωσιν. Ἡν οὖν ἡ Ἐκ-

quo ab liquidum exploraret an ita haberent, curriculo mittit Augusti cubiculi præfectum Basilium, peritum Sarracenicarum litterarum, qui ubi legisset, rem vere fuisse nuntiatam imperatori retulit. Prudenti ergo mox Augusto cum esset de more lanx allata, non admissa ab eo est, quasi religioso metu conscientiae noxae, et cura obsequendi Apostolico mandato jubenti eum qui cognoverit cibum ipsi appositum oblatum prius idolo fuisse, abstinere illius esu propter conscientiam. Postriedie porro ad crimina patriarchæ afficta novum istud tanquam omnium maximum invidiosissime adjunctum est.

13. Ut patriarcha Joannes throno renuntiaverit.

Cum igitur duobus, ut dixi, mensibus agitata hæc patriarchæ accusatio fuisse, nec quidquam proficeretur, sed ludibrium, contumelia, et quidquid dici pessimum potest, in re tota versaretur, (quid enim pro bono et aequo facturos speres, qui etiam scalæ formam peregrinis litteris, ludo quodam pictoris inter anaglypha implexarum arborum amoenæ varietatis 455 per phialam conscribillatæ, in atrocem calumniam traxerint quasi piaculi nefandi, cuius ad solam mentionem conclamandum exterminium esset ultimum ei quicunque insimularetur tam horrendi videlicet sacrilegii?) cum, inquam, judicium id nihil nisi petulans convictum et ignominiosa traductio patriarchæ nominis et existimationis esset, facileque appareret unum illud spectare auctores fautoresve tumultuosa hojus criminacionis, ut qui ea licentissime incomitiabatur, ferendæ impar istiusmodi vexationi atque infamia sedem honoremque detrectaret, id Joannes intelligens, mense Martio circa medium quadra-

B

C

D

genarii jejunii, me hujus historiæ scriptorem jussit libellum abdicationis suæ consoribere; quem cum imperatori obtulisset, illo simulante se non accipere, continuo recedens in Panachrantæ monasterium se abdidit. Erat ergo Ecclesia pastore viduata, hoc quidem non comparente, et alium in ejus locum subrogare nolente omnino imperatore. Nam inter alios quos ad patriarcham ex isto recessu revocandum et ut publico ac suo munere rediret orandum per id tempus allegavit, ipsum etiam filium proprium et imperii collegam Andronicum conferre se ad illum et conari exorare jussit.

14. De legatis papæ et patriarcha Joanne.

Dum hæc geruntur, legati Roma a Papa missi occurruunt imperatori revertenti Adrianopolim et illam civitatem nondum ingresso. His ille in primis studuit quæ circa patriarcham nuper euererant in speciem quam minimum invidiosam fucare, ac quod dissimulari nequibat factum, inumbare commiscendis causis, cum diceret prægravatum patriarcham laboribus functionis istius, quo ab iis respiraret otiosius seque reficeret, e patriarchali ad tempus excessisse palatio, futurum tamen ipsis præsto cum eo congressuris apud quædam urbis monasteria. Ipsum autem Vecum per certos a se missos rogavit, deponeret, pusillanimitatem omnem; 456 quæ acta essent imputaret tempori potius quam voluntati suæ; conferre se ne gravaretur in monasterium Manganorum congressurus cum legatis illuc occursuris, quibus orabat ne significaret quidquam eorum quæ nuper contigissent. Sic præmunito patriarcha ingressus urbem est cum legatis imperator; et quorsum ea legatio spectaret intellegens, dedit operam ne illi cum synodo cumque

τῆς πρεσβείας κεφάλαιον, τὸ δ' ἦν μὴ λόγοις εἶναι τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰρήνην καὶ μόνοις, ἀλλ' ἔργῳ δεικνύντων τῷ καὶ σφᾶς κατ' ἐκείνους τὴν πίστιν δμολογεῖν, καὶ οὐτω πληροφορεῖν τὴν ἔνωσιν. Ήπειτάνοντο γάρ καν τούτο καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων, ὡς ἔλεγον, σχιζομένων, οὐ δὴ καὶ πολλοῖς τῶν ἐκείνοις φορέων μιγνύτες χλεύην ἔλεγον τὴν εἰρήνην εἶναι, καὶ δεῖν δοκιμάζειν εἰ καὶ αὐτὸι τὸ Τύμβολον οὐτω λέγοιεν, οἰομένων ἐντεῦθεν εἰς μερίμνας ἀγειν τὸν βασιλέα, ὡς δυσὶν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι θάτερον, ή μὴ καθυποκλιθέντος τὴν εἰρήνην συγχέσθαι, ή καὶ τι τῶν κειμένων παραβάντα μειζόνως ἀμαρτεῖν, καὶ σφᾶς ἴσχυρίεσθαι φεύγειν ἕτι δικαίως τὴν ἔνωσιν ὡς δινικρους παραβάντων. Γνοὺς ταῦτα τούτων δι βασιλέως, καὶ εἰδὼς ἔξαπιναλως ἀκούσαντος θορυβηθοσμένους καὶ τοὺς τέως εἰρήνην ἄγοντας, πέμψας πετακαλεῖται καὶ ἀρχιερεῖς καὶ κλῆρον ἅπαντα, καὶ σφᾶς κατ' ἴδιαν λαθῶν (κοσμικοῖς γάρ ἀπειρητο μὴ παρεῖναι).

ιε'. Πληροφορίᾳ βασιλέως πρὸς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας δια τὰς παραλόγους ἀπαιτήσις τῶν πρέσβεων.

[P. 313] «Τὰ μὲν τῶν παρόντων, εἶπεν, δπως καὶ

patriarcha prius agerent, qnam ipse quæ ad rem putabat opportuna præverisset. Quod præcipum in mandatis legati habebant hoc erat, serio denunciare Græcis pacem Ecclesiarum non meris verbis contineri, sed factis. Probare ipsos et præstare rebus ipsis oportere quæ dictis ostentassent, se nimirum in unius ejusdemque confessione fidei C convenire cum Latinis. Sic eos demum persuasuros pacem inter Ecclesias concordiamque vere coalitam. Atque in hoc, ut contine fieret vehementer insistere jussi erant argumento necessitatis ducto a schismate quod siebant inter nos tristesse, alii alios aversantibus, prout scilicet admitterent aut rejicerent pacem de qua conventum videbatur. Et revera quidam etiam nostrorum, Freris sese multis iis admiscentibus assensi, paris cum his et ipsis loquebantur, affirmantes pacem quæ velut firmata jactaretur, nihil hac tenus nisi ludibrium videri. Unde tanto jam speciosius legati contendenter veniendum ad explorationem, et certum experimentum capiendum fidei ac sententiæ Græcorum. Ejus porro pignus idoneum fore, si et ipsi Symbolum sicut Latini pronuntiarent. His illi postulandis in arctum se coacturos imperatorem arbitrabantur. utique necessario ex his secuturo duorum altero, aut ut eo non annuente quod petebant pax rescinderetur, aut ut eodem transgressionis conventionum palam convicto, ac per hoc criminis majoris manifeste reo, plausibilior jam ipsi causa suppetaret constanter abnuendi communionem cum eo velut adhærente transgressoribus pactorum manifestis. Talia versare animo legatos cum præsensisset imperator, et inde intelligeret Græcos, qui eatenus 457 actis utcumque jam acquiescebant, ejusmodi audita oratione legatorum statim tumultuatueros,

A κατεπράχθη καὶ μεθ' δισης τῆς δυσχερείας ἡνύσθη, οἴδατε πάντως. ἐπεὶ οὐδὲν ἔμοι τόσον ἀναλήτης ἔχοντι τάδ' ἐφῆπται. Οὐδα γάρ καὶ πατριάρχῃ ἐντεῦθεν παριδών, τὸν Ἰωσήφ, λέγω, δν δὴ ἵσα καὶ τὸν γεννησάμενον ἑστεγγον, μᾶλλον δὲ καὶ ἔτι πλέον, ἐπεὶ ἐκεῖνος μὲν τῆς εἰς σφᾶς προσόδου, οὗτος δὲ τῆς εἰς τὸ κρείττον ἐπανελεύσεως αἵτιος γένουν. Οὐδα καὶ πολλοὺς βιασάμενος καὶ τοὺς φίλους σκανδαλίσας, πρὸς, δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους λυπησάς. Καὶ μαρτυρήσουσιν οἱ ἐν φυλακαῖς, προσγενεῖς, οἰς παρ' οὐδὲν ἄλλο η τὸ πρὸς Ἰταλιῶν πρεγματευὲν καὶ μόνον η τε πρὸς ἡμᾶς δλιγωρία ἔνεδην καὶ τι ἀρ' ἡμῶν αὐθις ὁργὴ σφίσιν. Εἰχον μὲν οὖν ἐπὶ λογισμῶν ἀνύσαι τὸ πάντα ἐντεῦθεν, ὡς μηδὲν πλέον ζητούσιν τῶν Ἰταλῶν. οὕτω γάρ καὶ πρὸς ὥρας ἀποιούμην τὰς συνθεσίας, καὶ δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ χρυσοδούλλειος λόγος τοῖς λόγοις που μαρτυρήσει. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἡμετέρων τινὲς, ὡς πέπυσμι, καὶ μᾶλλον οἰς ἀνδάνει τὸ σχίζεσθαι, οὐκ οἶδ' δ τι παθότες, εἰ μὴ τις πειράν θ' ἡμῶν ταῦτ' εἶποι καὶ μεριμνῶν ἀπανάστασιν, φρεροίς ἐντυχόντες κατὰ που τὴν περιάλια χλεύην τὴν εἰρήνην εἶπον καὶ ἀπάτην εἶναι, καὶ προύδιασαν ζητεῖν σφᾶς τὸ πλίον κατὰ

missis quoquoversum cōrtis hominibus ad se convocavit episcopos et clerum universum, illisque seorsum adhibitis (nam sacerulares adesse vetuit) in hæc verba locutus est:

45. *Oratio qua imperator cerio persuasa ecclesiasticis sua in proposito constantia, præmuniti eos ne turbarentur ad inconvenientes petitiones legatorum.*

«Quæ in statu præsenti Ecclesiæ cernuntur, quemadmodum acta sint et quanta cum difficultate perfecta, scitis omnino; neque mihi adeo hebes ad molesta sensus est, ut tam cito memoria evolaverint ea quorum eventus acri meo dolore redemptus est. Recolo enim me ne tenerimis quidem affectibus, ut ea conficerem, pepercisse. Unum, ut scitis, habui cui nihil minus pietatis et amoris, quam genitori tribuerem: imo aliquanto plus ei me debere rebar, quoniam cum pater in hanc me lucem eduxerit, hic mihi exorto sacramentorum religionis usuram et communionem Ecclesiæ restituit, quod beneficium arbitror magius. Josephum tamen charissimum mihi caput hac causa despiciere sustinui. Multis præterea vim feci, securus offensionis amicorum. Et vestro quoque corpore non paucos haud leviter vexavi. Testes sint qui e nostris quoque propinquis in custodiis squallent; quibus ista cum Italis conventio causa fuit unica et ob-sistendi nostræ voluntati et iræ vicissim nostræ subeundæ. Sic autem cum illa gererem putabam, constitutum intra hos terminos negotium, nec plus ad ejus perfectionem Italos quæsitos. Ita enim promisi dudum vobis, et exstat in Ecclesia nostræ hujus persuasionis illustre documentum, diploma in hanc sententiam disertum cum appositione bullæ aureæ. Quoniam vero nostrorum quidam, quibus

τινα δοκιμήν, καὶ τοῦτο ἔστι τὸ τῆς ἐπιστάσης πρεσβείας κεφάλαιον, βούλομαι προλαβών μικρὰ πρὸς δμᾶς εἰπεῖν καὶ πληροφορῆσαι, ώς δὲν μὴ ἔξαπιναίως δικούσαντες ταραχθείητε, μηδὲ τι πάλιν ἡμῶν τὸ πρὸς σφᾶς κυβερνητικὸν ἴδοντες ὑποψίαις ταῖς οὐ καλαῖς περὶ ἡμῶν βληθείητε. Ἐγὼ γάρ, καὶ συνιστώρι εἰη θεός, δὲνέρ τοῦ μη τι παρανυθῆνα τῶν ἡμετέρων μέχρι καὶ αὐτῆς κεραλας ἢ μήν ἵωτα, αὐτὸς ἐγὼ καθηπισχυοῦμαι καὶ αὐτὸς τὸ θεῖον Σύμβολον τῶν Ηατέρων ἀνθεῖναι σημαίᾳ, καὶ πολεμήσαι μὴ διτὶ γε Ἰταλοῖς, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἔθνει ὑπὲρ τούτων ἀμφισθητοῦντι. Καὶ αὕτη μέν ἔστιν ἡ πληροφορία, ἡν δίδωμι πρὸς δμᾶς ἄλλως δὲν κυβερνήσαι καὶ μετ' εἰρήνης ἀποπέμψαι [P. 314] τοὺς πρέσβεις οὗτοί ἐμοὶ νέμεσις πάντως οὖθ' ὅμιν ἀδικία τὸ σύνολον. Ἀξιών καὶ προσπτύσσεσθαι σφᾶς φιλικῶς καὶ ἀσπάζεσθαι εὐμενῶς, μήπως καὶ τὴν θήραν, ὃ δή φασιν, ἀνασοβήσωμεν, καὶ μᾶλλον πάππα γεγονότος νέου, καὶ οὐ κατὰ τὸν Γρηγόριον ὄντος εὐμενοῦς οὕτω τοῖς ἡμετέροις πράγμασι. Τὸ δ' ἔντευθεν ἐμοὶ μελήσει, μηδὲ διωρίαν λαβόντις βουλῆς, τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποκρίσεως. » Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος δὲ μὲν πατριάρχης ἐφίσταται τῇ τῶν Μαγγάνων μονῇ, καὶ

nimirum discidium cordi est, nescio qua moti causa (nisquis dixerit ad probationem hæc nostram et angorum cumulum **458** contingere) cum Freriis apud Peræam congressi dixerunt nihil nisi ludibrium et fraudem banc pacem esse, et hoc imprudenti dicto Latinis occasionem præbuerunt exquirendi plus aliquid, ut experimento satis certo constet serio ac vere rem peractam, unde hæc, quam audituri mox sumus, legatio nata est, cuius scopum præoipuum esse compéri hoc quod modo dixi a nobis exigere, volo paucis præoccupare ac præmunire vos, ne ubi quæ illi loquentur audietis, subito conturbemini, neve in vestros animos suspicioni de nobis sinistræ ulli pateat aditus, utique postquam clare perspexeritis quam sincera quamque constanti ratione in tota hujus cum Latinis gubernatione negotii versemur. Ego enim sancte polliceor, et ut conscientiam habeo Deum, ita testem invoco eumdem irrevocabilis propositi : profiteor, inquam, et verissime promitto rigorem inflexibilem usque ad exclusionem vel iotæ vel apicis unius. Confirmoque me neutiquam passurum addi Symbolo Patrum vel minimam notulam ; et si opus sit, ea causa bellum suscepturum, non solum cum Italîs, sed cum quavis omnino gente ad id nos adigere volente. De hoc certi estote, in quod do vobis fidem plenissimam. Cum eo tamen deprecor ne placide rem administrare ac pacifice dimittere legatos vel mihi ad reprehensionem imputetur, aut ad damnum ullum vestrum injuriamve pertinere omnino censeatur. Volo igitur et amplecti eos amica et salutare benevole, ne forte, quod dicitur, feris intempestive terrendis venationis fructum perdamus. Quæ magis nunc necessaria est cautio, cum papa novus sit, isque haud pari ac Gregorius

A οὕτω τὰ καθ' αὐτὸν διασκευάζεται ὡς μηδὲ τῶν εἰς αὐτὸν πραχθέντων γνῶσιν τινα παρασχεῖν σφίσι· τῶν δ' ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ἐκκρίτων τοῦ κλήρου ἀμφ' αὐτὸν συναχθέντων πορεγίνονται καὶ οἱ πρέσβεις. Καὶ τὰ τῆς πρεσβείας κινοῦντες, δῆλον ἥσαν ἐκεῖνα προτείνοντες οὐδὲν φθάσας δὲ βασιλεὺς προεδρήσου· παρ' ἣν αἰτίαν καὶ προενηγηθέντες εὑμενῶς ἤκουον, οὐδὲν μὴ προμαθόντες καὶ λιαν δυσχερῶς δὲν ἤνωτίζοντο.

ΙΣ. "Οπως ἀπεστάλησαν οἱ πρέσβεις ιδεῖν τοὺς ἀποκλείστους ἐν φυλακῇ.

Ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλεὺς ὡς οὐ χλεύην εἶναι τὴν εἰρήνην πληροφορῶν, τὸν Ἐφέσου Ἰσαάκ σὺν πρέσβεσιν ἀποστείλας καθειργμένους ἐδείκνυ προσγενεῖς ἐν ταῖς φυλακαῖς. Οἱ δὲ ἥσαν δὲ πρωτοστράτωρ Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος, διπιγκέρνης Ῥαούλ Μανουὴλ δὲ δελφὸς αὐτοῦ Ἰσαάκιος, καὶ τέταρτος δὲ τοῦ πρωτοστράτορος αὐτανέψιος Παλαιολόγος Ἰωάννης οὐδὲν καὶ τέτραχα κοσμηθέντες, εἴποι τις ποιητὴς, βαρείας ἀλλοσει φυλακῆς τετραγώνου γωνίαν ἐπεῖχεν ἔκαστος. Τότε καὶ διπιγκέρνης Ῥαούλ ιδών τὸν Ἐφέσου, καὶ οἷον διπερπαθήσας εἰ αὐτὸς μὲν ἐν ἀνέστι

B favor in res nostras instinctus. Mea de cætero curæ fuerit ita illis respondendo satisfacere, ut a fixa in statuto jam consilio **459** constantia ne minimum quidem deflectamus. • Talia locuto imperatore, patriarcha quidem in Manganorum monasterium se contulit, et ita se gessit ut nulla eorum quæ in eum acta fuerant notitia per eum ad legatos emanaret. Congregatis porro ibi ad eum episopis ac primoribus cleri adfuerunt et legati, et videlicet palam et libere illa ipsa protulerunt quæ postulaturos ipsojam imperator præmonuerat. In quo ejus providentia fructus is constituit, ut tantæ offensionis verba placide ac sine tumultu audierint, irritabiles alioqui homines, quos, nisi prudenti fuissent admonitione præparati, certo certius est in acre jurgium prima illa mentione prorupturos.

C 16. Ut deducti sint legati ad custodias publicas, visuri eos qui illic clausi tenebantur.

D Excogitavit et aliud imperator perefficax futurum ad persuadendum legatis non esse ludibrium pacem jam factam. Misit videlicet Ephesieopiscopum Isaacum cum legatis in custodias publicas, jubens ipsis illico ostendi cognatos ipsos ac necessarios suos ibi detentos, quod paci non consensissent. Ili erant protostrator Palæologus Andronicus, pincerna Raul Manuel, frater hujus Isaacius, et quartus protostratoris ex fratre nepos Palæologus Joannes; qui sane in aspero ornatu, ut poeta quispiam diceret, quadrati unius carceris singulos singuli angulos tenebant, gravibus vincti catenis. Tunc pincerna Raul Ephesinum videns, et scilicet indignans eum quidem libere in remissione ac deliciis vivere, se autem cum sociis conflictari tetri carceris ærumnis ecclesiasticam ob causam, pro qua ipsum nimirum,

ζῆ, ἐκεῖνοι δὲ προσταλαιπωροῦνται τῇ φυλακῇ, ὅπερ ὁν ἐκεῖνον μᾶλλον ή αὐτοὺς ἔδει μάχεσθαι, συνάγει τε λεληθότως τὴν ἄλυσιν ἦν ἐφόρει, προάγων δισον ἦν ἐγγυτέρω, καὶ σφάκελλον ποιήσας τὸ πτύγμα κατ' ἐκείνου βίπτει ὡς πληξῶν, καν ἀπετύγχανεν εἰς ἐκυρών τοῦ τραχῆλου τὴν ἄλυσιν ἔλκοντος.

Ιξ. "Οπως ἀνήχθη δὲ Ἰωάννης ἐς τὸ πατριαρχεῖον τὸ δεύτερον.

[P. 315] 'Αλλ' ὁ βασιλεὺς ἐς πίστιν ἐντεῦθεν τοῦ ἀληθῆ πράττειν τοῖς πρέσβεσιν ἀφοισιωσάμενος, προϊργούν παντὸς τίθεται τὸ καὶ αὖθις τὸν πατριάρχην ἀναγαγεῖν. Οὔτε γάρ ἐν παρχροῦ τὰ τῆς παρατήσεως τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ δὲ βασιλεὺς ἐδέχετο ταῦτην ἀλλ' οὐν οὐ προτίσθετο δλῶς αὕτη τῶν ἱερῶν πραγμάτων ἀνδρίου, μόνον δὲ θύρων παρά τῶν καὶ ταραχὴν ἀλογον, καὶ διτὶ πληγέντων ἐπὶ τούτοις τὰς συνειδήσεις τινῶν οὐκ ἔκρινε δεῖν προσενεῦν, μηδὲ πως, φησι, τισὶ παρὰ συνειδήσιν ή τὸ προσέρχεσθαι. Τοῦτο δὲ τὶ δι παραιτήσεως ἔχοι; εἰ μη

ut pote antistitem, certare ac dura subire fuerat æquius, collegit clam in manum e pendentium, quibus ligabatur, tractu 460 catenarum volumen grave, et observato tempore quo episcopus tam prope ad ipsum accesserat ut contiguus intra jactum videretur, ferream in eum intorsit fascem, ferire studens; etsi aberravit ille quidem, catenis, ipso collum retrahente unde pendebant, ad ipsum intacto antistite redeuntibus.

17. Ut Joannes in patriarchales ædes inductus denuo sit.

Cæterum imperator hoc quasi primo officio defunctus demonstrandi legatis serio rem a se actam, qui non dubilasset tantæ dignitatis viros ea de causa tetro carceri addicere, operæ pretium se præterea facturum existimavit, si patriarcham liberæ suæ potestatis functioni restitueret. Rem eam sui arbitrii putabat esse, quippe non alia corrogatione suffragiorum aut repetitione electionis egentem. Haud enim vere vacasse unquam Constantinopolitanam sedem Vecci abdicatione, quam utecumque imperatori significatam et oblatam episcopi nec admisissent nec probassent. Sed neque is ipse libellus fecusationis sedis, quem imperatoria Joanne datum diximus, iis erat formatus verbis, quæ veras canonicasque legitimæ depositionis causas exprimerent. Etenim haud in eo quidquam allegabatur quo appareret Joannem ut indignum eo loco et administrationi Ecclesiæ ineptum aut imparem inde submoveri. Causabatur ibi tantum ipse Veccus tumultuari contra se quosdam, a quibus etsi patetur injustam vexationem ipse innoxius, tamen vereri sese offensionem infirmorum, qui forte vulgatis in se calumniis moti ad dubitandum eccl. quid citra noxam et piaculi contagionem possent tam diffamati hominis uti consuetudine, oblatis deinde occasionibus cum eo agendi æstuarent

A καὶ μᾶλλον ἐλέγχου τοῖς τὴν κακίαν οἷοις τ' οὗτοι κωλύειν. "Οθεν καὶ κοινῇ σκέψει δέξιον ἀρχῆγον τὸν ἄνδρα τὴν προστασίαν δέχεσθαι. Ο δὲ οὐχ ὑπέκουε, ζητῶν τὴν ἐπὶ τοῖς συκοφάνταις ἐκδίκησιν. Τὸ δ' ἦν καὶ ἐν τῶν ἀδυνάτων τῷ βασιλεῖ, προσχομένῳ συνγένειαν ἀλογον τῶν χρατούντων, καθ' ἦν τὴν μὲν συκοφαντίαν ἰσθαι καὶ τὸν συκοφαντούμενον ῥύεσθαι τοῦ κινδύνου, συκοφάντην δὲ μηδὲ δικαστοῦ τιμωρεῖσθαι, καὶ συκοφαντοί τὰ ἔσχατα, τέτακται μηδὲ γάρ εἶναι τὸ ἀληθὲς τῷ βασιλεῖ μανθάνειν, διον τῷ μηδὲ ἀποδεῖξοντι κινδυνον ἐφῆφθαι ξυμβαίνοι. Ταῦτα ἄρτα καὶ μηδὲ ἀνδρῶν, καὶ μᾶλλον ἀφιέναι τὸ πταιόμα παρακαλούμενος, μίμησιν φέροντα τὸν Χριστοῦ, τὴν πρόκλησιν δέχεται, καὶ ἔκτη Ποσειδῶνος ὑπὸ λαμπρῷ τῇ δορυφορίᾳ συγκλητικῶν τε ἄμα καὶ ἐκκλησιαστικῶν, τῆς αὐτῆς ἴνδικτιῶνος, ἀνάγεται. Τότε συμπλασάμενοι γράμμα τῆς πρὸς τὸν πάππαν ἀπολογίας (Οὐρβανὸς δὲ τότε ἦν) πολλαῖς μὲν ὑπογραφαῖς μητρὸν τῶν ἐπισκόπων μητρὸν ἐπισκοπῶν οὐσῶν, μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ χειρὶ τοῦ γραφέως, ὡς δῆθεν

animō, et forte contra officii præscriptum ex errore natum operarentur. Ea de causa ducere satius renuntiare dignitati, et eo loco cedere ubi se non nisi cum aliquo scandalō aut saltem periculo teneras pusillorum conscientias lædendi hærere non posse judicaret. In his autem quæ vola quodque vestigium abdicationis appareret? Ubi potius tacita querela sugillarentur illi qui cum potuissent improborum malitiæ obsistere, auxiliari circumventæ innocentia omisissent. His cum ab imperatore tam a synodo consideratis, communi omnibus consensu visum est restituendum Joannem in intermissum exercitium nunquam abrogata ablatæ potestatis. 461 Ad quod cum idem consequenter vocaretur, renuebat obsequi, postulans prius officiū meritis, qui se calumniose criminando traduxissent. Verum id posse impetrari ab imperatore sperandum non erat: causabatur enim ille se id facere nequire. Tenebat videlicet mordicus inveteratum in aulis morem delationes cuiusquemodi inter principatus instrumenta censendi, et sic calumniæ medendi, cum regnantiibus expedit aut libet, ut eximatur quidem periculo male culpatus insons, impune autem omnino ferat iniquus accusator quantumvis falsæ atque impudentis criminationis scelus. Cui flagitioso abusui hanc solet causam obtendere, quod omnis spes ac facultas principi eriperetur cognoscendi quidquam de machinationibus occultis, quæ contra ipsum aut rem publicam iniri contingeret, si gravi periculo deterrentur ab audenda denuntiatione qualescumque delatores. Ergo imperator certus convictos licet calumniatores non ulcisci, egit ipse cum Vecco, rogans etiam atque etiam, condonaret iis noxam exemplo Christi. Nec ille ad extremum abnuit; et assensus jam studiis cunctorum die sexta mensis Augusti ejusdem inductionis, splendido deductus comitatu senatorum et Ecclesiæ procerum, in pale-

πολλῶν ἵερῶν ἀνδρῶν καὶ μεγάλων κατησφαλίζοντο, οἵ μὲν καὶ πατριάρχῃ δοκοῦν, οὐκ οἶδα, τέως δὲ γε καὶ λαν τῷ βασιλεῖ, φέρεν πίστεις προνουμένῳ ἐπὶ τῇ τῶν Ἐκκλησιῶν συμβάσει παρὰ δοκούντων πολλῶν καὶ κατ' ἑκείνους ἐπισκόπων. Καὶ γὰρ σφίσιν οὕτω τὰ τῶν ἐπισκόπων ἐπεπύκνωτο [P. 316] ὡς καὶ εἰς ἑκατοστύνας ἀριθμεῖσθαι πλέοντας τὴν παρ' ἑκείνοις σύνοδον. Ταῦτα ἄρα καὶ τὰ ἡμέτερα ἔξισά-
ζειν θέλων ἑκείνους ταῦτα ἐπράττε. Πολλαῖς δ' ἐτέραις γραφαῖς τῶν ἡμετέρων Πατέρων, ταῖς ἐκ τοῦ Γεωργίου δηλαδὴ προχειρίσθαι, χορηγεῖσθαι, δίδοσθαι, ἐκλάμπειν, ἐκφανεσθαι, καὶ ταῖς δόμοις, τὴν τοῦ ἐκπορεύεσθαι λέξιν ἐπείλυον, δηλοῦντες καὶ τούτο, ὡς « Καὶ τοὺς μή πειθομένους εἰρηνεύειν ταῖς ἀξίαις δικαίως καθυποβάλλομεν. » Τὸ δ' ἄρα ἦν δινερος, καὶ ἐπὶ ψεύδεσιν ἐγκληθέντες ἀπολογούμενοι οὐ διαλύειν, ἀλλὰ συνιστάντες τὸ ἐγκλημα τοῖς εἰδόσις διεγινώσκοντο. Ἐμελλε δὲ καὶ τούτο τοῖς ταλαιπώροις τῆς Ἐκκλησίας ἐσύστερον πρόσκομμ' εἶναι, ἐγκαλουμένοις ὡς

tium patriarchæ iterum solemní ritu inventus est. Hinc jam data est opera concinnando scripto quo papa (is tunc erat Urbanus) super mandatis per legatos renuntiatis satisficeret. Hunc libellum studuerunt ambitiosi subscriptionum pompa commendare; in quo multos pro episcopis obtrusere qui nec ordinati unquam fuerant in istum gradum, nec a quibus denominabantur loca, episcopatus titulum aliunde habuerant quam a librarii, qui scriptum hoc formavit, manu; quæ etiam varia peritia chirographos effingendi de suo addidit nomina plerorumque illic subscriptorum tanquam ab ipsis videlicet p̄csita, eum quoque in numerum congerens multos e sacris hominibus fama illustres, ut tanto certius persuaderetur quod optabant. Hæc an conscientia patriarcha sic acta sint, haud equidem habeo compertum. Imperatoris emulacionem in hoc quamdam video, ambitiose conati exæquare cum Latinis res Ecclesiæ Græcorum. Cum enim in instrumentis 462 allatis Roma sanctis illic cum Græcis concordiæ densissima subscribentium iis episcoporum nomina vidisset (crebri enim adeo in illis partibus episcopatus sunt, ut eorum [synodi plurimis] sæpe centuriis episcoporum constant), imperator vel ad fidem tanto pleniorum faciendam, vel, ut dixi, ad ostentationem quasi cujusdam in hoc quoque æqualitatis Orientalis Ecclesiæ cum Occidua, istam turn adhibuit multiplicationem speciosam nostratum præsulum. Illud etiam in eodem scripto curatum est, ut in expressione dogmatis de Spiritu sancti processione numero ingenti congererentur variæ undecunque corrasæ Patrum nostrorum locutiones, aientium sanctum Spiritum ex Filio profundi, præberi, dari, explendescere, micare autostendi, similesque, quibus accumulandis id clam agebant, ut quasi obruerent procedendi usitatum Latinis verbum, et cum id aliorum istorum obtenu tegeteretur, tacite abrogarent, ejus assertoribus ista prolatorum a nostris in speciem æquipollentium specie

A ἑκείνηρύχθησαν οἱ δρόδοδοξοι, καὶ αἱ πρὸς τὸν πάππαν γραφαὶ, φασὶ, μάρτυροι σοφώτατοι. Τὸ δ', ὡς ἐμὲ γοῦν εἰδέναι, ἄλλως εἶχεν, εἴ καὶ πρὸς τὸν πάππαν κατά τινα θωπείαν ἔοῦτας ἐγράφετο.

ιη'. Τὰ κατὰ τὸν Ἰγνάτιον καὶ Μελέτιον, δπως εἰς τὸν κάππαν ἀπεστάλησαν.

Οτι δὲ κάκείνοις μάταια ἦσαν τὰ τῆς θωπείας, Μελέτιος τε καὶ Ἰγνάτιος ἔδειξαν, [P. 317] σχιζόμενοι μὲν τῆς Ἐκκλησίας περιφανῶς, δίκη, δὲ πρὸς βρατιλέως ὑποσχήνες ἀπαχθῆναι πρὸς πάππαν ὡς τὰ καὶ τὰ πεισμένοι. Καὶ παρεδίδοντο πρέσβεσι καὶ ἀπίγοντο. Τῷ δὲ τοσούτον κολάζειν ἐμίλησεν, ὥστε καὶ ἐποικτίζεσθαι εἰς Ἐκκλησιῶν μεγάλων εἰρήνη ἐμπόδιον ἴστηνται. Καὶ μεν ἱλαρότητος πάστος τῷ βασιλεῖ ἀντεπέμπτοντο, ἀξιοῦντος τοῦ πάππα καὶ βρατιλέα ἀνθρώποις δοκοῦντος τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντέχεσθαι κατ' εὐλαβείαν ἱλαρῶς καὶ αὐτὸν προσφέρεσθαι. Ἡν οὖν δρομίως καὶ τὰ τῶν γραμμάτων ἑκείνων θωπευ-

C aversis a requirendo quidquam ulterius a nobis. Addebat in scripto ad extremum: « Si quis huic pacis conventioni non obtemperabunt, eos dignis poenis afficiendos decernimus. » Quæ vana erant cuncta, nec ultra inanem quasi somnii speciem solidam, eo quidem affectata, ut abjectum mendacii ac transacti non bona fide hujus negotii crimen diluerent, sed revera, si quis introspicaret penitus et rem ad liquidum pernosceret, talia quæ iustius ejusdem criminis reos peragerent eos ipsos qui illud tanta cura depellebant. Ceterum hæc in futurum quoniam criminationum argumentum et vexationis occasionem miseris ecclesiasticis cessura erant, olim accusandis quasi orthodoxis anathema dixissent; cuius rei velut testes certissimi hæc tunc ad papam scriptæ litteræ allegandæ erant. Quanquam illæ meo quidem judicio non eo revera scriptæ sensu sunt, quem vel in speciem præferebant vel persuasum tunc Latini habuerunt, sicutæ siquidem per assentationem ad papam fuerant in speciem illic placitaram.

18. De Ignatio et Meletio, ut ii ad papam missi fuerint.

D Nec vicissim non ipsi Latini assentati nobis in hoc negotio quædam sunt, prout in Meletii et Ignati causa apparuit. Hi quod 463 plane ac palam se abscissos ab Ecclesia ferebant, damnati ab imperatore ac dediti Papæ sunt, gravibus ab eo videlicet multandi poenis; ad idque revertentibus Romam traditi legati, eo demum perduoti. Verum tantum absuit ut eis pontifex ullum supplicium decerneret, ut ultro miseratus ipsos sit, quod invidiaria suspicione gravarentur, quasi obstare vellent ne inter magnas Ecclesiæ pax stabiliretur. Itaque cum omni significatione benevolentiae remissi ad imperatorem, etiam commendatitias a papa e reddiderunt, quibus ille rogabatur ut homines sine causa suspectos, et qui viderentur rectam et secu-

τικὰ, ἀλλως προβάσης ως πολλοὺς εἰδέναι τῆς ἐκκη-
ρύξεως. Ἐπειδὴ γὰρ τινες τῶν περιττῶν καὶ εὐκό-
λων, οἵς οὐδὲ ἡν τὸ παράπαν εἰδέναι τὰ τῆς Ἐκκλη-
σίας τῶν Ἰταλῶν, οὔτε μήν καὶ ἀξιοῦσι ἔννεναι,
ως πάλαι ποτὲ ήσαν ἐν πρώτοις ἡνωμένοις τῶν ἄλλων
πλέον, κάν τι συμπεσδν παρέλυσε τὸν δεσμὸν, δύμας
δὲ πάλιν ἀπαράθραυστα μένουσιν ἡμῖν τε κάκενοις
τὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ μυστήρια, ως μηδὲν παρεγχεί-
ρειν τολμᾶν τινας δοὶ τε τελεσμῷ βαπτίσματος καὶ
ἱερωσύνῃ καὶ γάμῳ καὶ μοναχικῇ καταστάσει καὶ
τοῖς λοιποῖς οἷς ἀρά καὶ ἡ καθολικὴ καὶ μία Ἐκκλη-
σία τοὺς αὐτῆς ἐπιτελεῖ τροφίμους, ἀλλ' ὥστερο
ἢ ἐκ δρυδὸς ἢ ἀπὸ πέτρης ἀρχῆθεν ἤσαν, μηδὲν τῶν
τοῖς Χριστιανοῖς ἀνηκόντων εἰδότες καὶ διὰ ταῦτα
ἔκεινοις ἐκτόπως ἀποστρεφόμενοι, καὶ τὰ παρὰ
τοῖς ἄμετέροις ἐβδελύσσοντο ἄγια καὶ κρημνοῖς καὶ
ποταμοῖς καὶ ὅρσιν ἐδίδουν ως μηδὲν δύνται τίμια,
κάντεῦθεν ἐκώλυον τά τῆς πίστεως, ἀναλαμβάνει
ζῆλον δ βασιλεὺς, καὶ πάντας ἐπισκόπους προσκα-
λεῖται καὶ μοναχούς, ἔστι δ' οὖ καὶ τινας τῶν σχι-

Aζομένων, πλὴν ἐπ' ἀσφαλεῖᾳ περιφανεῖς, ὃν εἰς ἣν
καὶ δὲν Φρυγανοῖς Ἀχάιος καὶ διαθῆτης αὐτοῦ
Γερμανὸς καὶ λοιποὶ πλεῖστοι, καὶ μέσον αὐτῶν
ἴσταται, καὶ καθηκετέσει ἐκ τῶν Ἰχνηλάτου Παρα-
βολικῶν, τοῦ μὴ προλαβεῖν τοὺς ἐπιτιθεμένους ἀρ-
γούντων, ως καὶ πολλοὺς μνημονεύειν, κατὰ τὸ
πρόσφορον προοιμισσάμενος, μὴ παριδεῖν κινδυ-
νεύουσαν τὴν θρησκείαν, μηδὲ σχῆματι εὐτείλες
προδιδόμενα τὰ τίμια παρ' οὐδὲν τίθεσθαι, ἀλλ' ἀμύ-
νειν παντὶ τρόπῳ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας [P. 318]
θεομοῖς. Εἶναι γὰρ μεγάλην ἀνίαν, ἡν διά τι παρ-
εισφρῆσαν κατ' οἰκονομίαν τῶν μὴ συνήθων, ἀνάγ-
κης παραπεσούσας, αὐτοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστα-
τοῦντες οὐχ ὅπως τὸ μὴ δοκοῦν φυλάττοιντο σφίσι
καθ' αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ νόμους Ἐκκλησίας παρ-
άλιν τολμῆν, ὃν τοῖς τολμῆμασιν ἐν μόνον κακὸν
λείπει, τὸ μὴ χριστιανίζειν δύολογεν. Οὐστε παρόν-
τος τούτου Ισχὺν τοὺς ἀναχαιτίσοντας ἔχειν τῷ ἀπὸ
τῆς Ἐκκλησίας δεσμῷ, ἐφ' φὴ καὶ αὐτοὶ δέι ληρθέ-
τες ἀπόδοχοιντο τοῦ κατὰ τῶν ἴδιων σπλάγχνων τὸ

ram religionis viam insistere, blande ipse quo-
que ac humaniter exciperet apud seque haberet.
Ut hæc porro assentatorie agebantur et scribebantur
ex parte Latinorum, sic erant et illæ, quas dixi,
a nostris ad papam datæ litteræ non expertes adu-
latorii fuci, profluentes videlicet nec ullum jam
agnosco qui Latinos aut iis adhærentes pro excom-
municatis haberet, et si quis in posterum id
audere detergeretur, hand impune laturum, cum
tamen multis notum esset non deesse qui ita sen-
tirent et palam anathema dicerent amplectentibus
pacem. Erant hi supervacanee morosi quidam et
delicatis superstitionis fastidiis, qui cum et funditus
ignorarent et discere non curarent res Ecclesiæ
Latinorum, ut videlicet cum iis olim in dogmatibus
mysteriisque præcipuis vel omnium intime conjuncti
Græcis fuissent, etsi nescio quid deinde inci-
dens illud antiquæ concordia vinculum paulisper
relaxasse visum esset, tamen etiam postea inviolata
permanserit utrinque consensio in fide ac usu
capitalium Christianismi sacramentorum, ita ut
nentrubi quidquam temere attentatum publico con-
silio fuerit circa ritum baptismatis, sacerdotium,
matrimonium, monasticum statum, et reliqua my-
steria quibus una et catholica Ecclesia suos alu-
mnos initiare consuevit. Cum, inquam, hi non
magis horum quidquam quæ in Christianorum jam
olim 464 republica versabantur notum haberent
quam si querei stipites aut lapides moles essent,
ea ipsa ignorantia in superciliosum elati contem-
pitum cum Latinos ipsos impotentissime aversa-
bantur, tum nostra ipsorum sacra post sanctam
pacem, quasi admissions consortioque Latinorum
profanata pollutaque, non verebantur execrari,
devovere diris, et (quæ erant blasphemæ ipsorum
vores) præcipitiæ ac fluiis præruptorum quæstæ quis
in viis montium abjicienda abolendaque, tanquam
nullum jam priacæ religionis decus servantia, di-

Bcere. Hæc cum in gravem ac perniciosa Christianæ fidei grassari perturbationem imperator cerneret, zelo pro indignitate rei assumpto, omnes ad se cum episcopos tum monachos convocat, et in his quosdam in parte schismaticorum illustres, data ipsis ad hoc securitate. Horum unus erat Acacius Phryganorum, alter ejus discipulus Germanus, cumque his alii quoque plurimi. Istrom in consessu cunctorum mediis imperator oravit ex Ichneletæ Parabolicis, cuius libri et loci ad hoc tempus opportuni plerosque ipsorum recordari confidebat, ne potius mallent ruere imitatione prestantium impatienter in negotiis, quam adhibere cunctatricem cessationem dantium spatium percoquendæ maturitatì cœptorum lente proficiunt in successus seros. Sic sermonem ingressus, obsecrat cunctos qui aderant, ne religionem despicerent periclitantem, neve otiosi absque auxiliandi cura videre sustinerent, dum specie pietatis sanctissima quæque proderentur. Cui enim recte erga Ecclesiæ affecto non gravem merorem afferat certorum hominum temeraria protervia, qui non ferentes induci quidpiam in usum præter solitum, quanquam ea et summae rei nihil nocens, necessariis incidentibus causis per prudentem accommodationem facta innovatio fuerit, erumpunt in feros motus, rebellantes in Ecclesiam; et neque istum furorem ferre saltem tacitum ac conceptum animo citra hominum conscientiam tegere volentes, palam Ecclesiæ leges effringere non dubitant, quorum audaciæ unum 465 modo illud deest, ut se Christianos non esse fateantur. Quod cum negare nec audeant nec possint, istu ipso vinculo ecclesiastice conjunctionis, quo se teneri adhuc agnoscent, intelligere debemus vim nobis atque auctoritatem conferri plenam eos pro potestate coercendi, ut vel ipsi metu repressi desinant in propriæ matris Ecclesiæ viscera ensem velut quemdam factiosæ

ξίφος ώθειν, ή μὴν ἀποναρκῆν εἰη οὖς μᾶλλουσι πείθειν πράττειν ἀνόσια. Ταῦτ' ήν τότε τὰ τῷ βασιλεῖ προσβλάσμενα, μὴ ἀνθρώπους ἐκκηρύτειν ἀσφαλιζομένους, οὐδὲνον, ἀλλὰ κακῶν ἀναστέλλειν παρὰ τὸ εἰκὸς προβαίνουσαν, ἵπει πολλοὶ γε τῶν τὴν εἰρήνην ἔκεινην δυσχεραινόντων παρῆσσαν ἔκει καὶ συγκατεψηφίζοντο τὴν κατάραν τοῖς τὰ τίμια καθυβρίζουσι. Μαρτύριον τῶν λειτουργῶν τὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων καὶ συμπληρούντων ἔκει σύλλογον μηδένα διστάσαι, μὴ ἀντειπεῖν, μὴ ἀποσκιρτῆσαι, μήτε μὴν ἀνδείξασθαι τινὰ ροπὴν ὑπολογισμοῦ. Εχρῆν δὲ πάντας, εἰ οὕτως ἀνέδην λριστιανοὶ ἐκκηρύττοντο. Ἀλλ' ήν ταῖς ἀληθεῖαις πρόσδηλημα εὐλαβεῖας τὸ πραχθὲν ἔκεινο τοῦ μὴ πάντα τολμᾶσθαι ἐκ τοῦ πρώτως παραστάντος τισιν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάραν εἰς ὑπολογισμὸν εἶναι πάντας τοῖς εὐλαβῶν μετιοῦσι τὰ τίμια. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

ιθ'. Ήάλιν τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν, καὶ ὅπως παρὰ τοῦ Νογᾶ πεφύνευται.

[P. 349] Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, ἵπει οὐκ ήν τὸν Λα-

scissionis adigere; aut si fuerit ipsorum immediabilis furor, saltem alli retardentur a pravis horum suasionibus sequendis et imitanda temeritate ausorum impiorum. Talis quædam tunc fuit imperatoris oratio, fucans inumbransque artificiose obtenu verum statum controversiæ, nec de ipso dogmate præscribens quidquam, sed in genere damnari homines aut pro excommunicatis a quoquam privatim haberi vetana; quo non excludebatur tacita exceptio subin*ellecta* conditionis, si nempe illi orthodoxe sentirent; unde ista generalis præscriptio reprimendæ in ausa nefaria prorum-pentis licentia caput ipsum mali veramque causam tumultuum non tangebat. Argumentum hujus rei manifestum est, quod cum in eo cœtu multi essent qui ægre ferrent sancitam pacem eamque improbarent, nemo tamen eorum recusavit suffragio comprobare proprio istam universalem definitiōnem, qua diris in genere devoverentur qui sancta violare contumeliose attentaret, non exprimendo distinctius quinam illi tandem forent. Nullus, inquam, palam infensorum paci, quales et plurimi et magnæ auctoritatis ac potentiae viri præsentes isto in conventu cernebantur, ad ejus damnationis propositionem resiluit restitutive; ne dubitavit quidem vel minimum, aut ullum reclamandi vel quidpiam in contrarium excipiendi vel primum impetum significavit. Obstatissent autem sine dubio acriter vehementerque reclamassent, si istam universim editam Christianos quoscunque dammandi et tanquam pravi reos dogmatis aversandi prohibitionem in se quisque ipsos intelligerent latam. Ergo reversa obtentus hic merus fuit et superficia ria provisio, pro tempore, quantum opus erat ad speciem, retardatura fervidores quosque, ne quidvis licentius auderent et ad primum prolatam improbatae ipsis rei mentionem afferati veleiferarentur

A χνῦν ἡρεμεῖς ἀφαιρεθέντα καὶ Τερνόδου καὶ συνοικούσης, λαὸν συναθροίσας τὸν ἰκανὸν τοῖς Τερνοβίταις περιεκάθητο. Καὶ ἔτι μὲν τοῦ Ἀσάνη ἐντὸς, ἔχων μεθ' ἐκυροῦ Τζασμπαξίν πρωτοστράτορα, δν καὶ βασιλεὺς ἐτίμα τῷ αὐτῷ ὄφφικίῳ Ἀσάνη εὔνοοῦντα τὸ πρότερον, τὰς τῶν Ρωμαίων δυνάμεις ἔδρα τὰ χειρίστα. Καὶ γὰρ πρῶτον μὲν περὶ δέκα χιλιάδας οὖσας καὶ συμμαχούσας ἔξωθεν τοῖς ἐντὸς, ἃς δὲ πρωτοβεστιαρίτης Μουρίνος ἦγεν ἐπὶ τῷ Διαβανῆ ἥ στρατοπεδευτάμενος, Λαχανᾶς πολλοῖς μὲν μετ' ὀλίγων προσβάλλει, καὶ ἐπτακαιδεκάτῃ μηνὸς Ἀνθεστηριῶν συρράξας πόλεμον σφίσι κατὰ κράτος νικᾷ, καὶ πολὺν φόνον ἔργαζεται, οὓς μὲν κατὰ πόλεμον, οὓς δὲ καὶ αὐτὸς κατασχών, ἀπηγῶς նστερον κατασφάξας. Αὖθις δὲ μετ' ὀλίγον Ησειδεῶνος πεντεκαιδεκάτῃ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀπρηνὸν πρωτοβεστιαρίτην ἐπεισπεσών κατὰ τὸν ἔξω ζυγὸν, ὧσει πέντε χιλιάδας μαχίμων ἀγοντα, τοὺς μὲν εἰς τέλος κατηγωνίσατο, τὸν δὲ ἔργον δεικνύει μαχαίρας. Καὶ πολλὰ τὸτε λυτοσομαχῶν καταιργάζετο. "Τοτερον δὲ ἀποχωρήσαντος τοῦ Ἀσάνη, τοῦ Τερτερῆ δὲ τὴν βα-

B et iuris miscerent. Hos autem in silentio ac patientia continuit illa videlicet secreta fiducia, qua est eorum sibi quisque tacite blanditus, diris ista sanctione generatim intortis nullum devoveri 466 qui recte sentiret et sancta religiose tractaret, quales cum se putarent esse, nihil hic decerni quod ipsis privatum obesset pro certo statuentes, secure acquiescebat. Sed de his hactenus.

C 49. Rursus de Lachana, et ut is a Noga imperfectus fuerit.

Eodem porro anno Lachanas, quem sperandum non erat erepta ipsi urbe regia Ternobo et uxore regina quieturum, contracto satis magno exercitu Ternobitas circumcidit, cum iis adhuc intra eam urbem hærente Asane, ipse habens secum Tzassim Paxim protostratoris officio sibi servientem, quem prius imperator, tunc Asani benevolum, titulo simili honoraverat. Per eam obsidionem magis a Lachana cladibus attriti Romani sunt. Primum enim circiter decem milia nostrorum militum in obsessorum auxilium venientia duce protovestiarite Murino, cum loco Diabæna dicto se admovissent, ubi castra Lachanas habebat hoc cum paucia erumpente die septima decima mensis Julii fusi victique sunt, cum strage ingenti partim prælio cæsorum, partim captorum a Lachana et ab eodem crudeliter postea interfectorum. Rursus paulo post, die quintadecima mensis Augusti, idem Lachanas circa jugum exterius in Aprenum protovestiariten irruens, quinque circiter bellatorum fortium millia ducentem, hos quidem plane debellavit, illum gladio confecit. Similia idem exempla multa tunc edidit rabiosi ardoris in pugnando. Ali quanto post hæc, egresso jam Asane Ternobo et Tertere illic regnante, decrevit Lachanas confugere ad Nogam et ejus opem implorare. Aliunde

σιλεῖαν λαβόντος, ἔγνω Νογᾶς προσχωρεῖν, καὶ οἱ ἄμυνειν καθικτεύει. Οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλεὺς ἐτέρωθεν κατημέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πρὸς Νογᾶν τὸν Ἀσάνν πέμπει σύναμα καὶ δώροις πλείστοις, ἀξιῶν μὴ παριδεῖν τὸν ἐκ γένους Βουλγάρων ἄρχοντα, ἀλλὰ προσεπαμύνειν ἀδελφῷ ὅντι καὶ τῶν καβ' αὐτὸν δικαίων χρήζοντι. Ό μέντοι γε Νογᾶς δέχεται μὲν καὶ Λαχανᾶν ἐλθόντα πρότερον, δέχεται δὲ καὶ Ἀσάνν εὑμενῶς. Ηλήν δῶρα μὲν δέκτῳ καὶ ἀμφοτέρων, πόνον δὲ ἀμέγαρτον ὕψελλε. Κατέχων γάρ ἐκείνους ἐπὶ πολὺ, καὶ γε περιφέρων μεθ' ἑαυτοῦ (ἢ γὰρ πρεσβεία μία ἢν ἀμφοτέροις κατὰ τοῦ Τερτερῆ, εἰ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἡμφισθήσουν πρὸς ἀλλήλους [P. 320] τῆς βασιλείας καὶ πλεῖστον δύον διενηγμένοι ἡσαν) οὐδὲν ἐκείνος ἐποίει, ἀλλ' ἔτριβε χρόνον, ποτὲ μὲν τούτῳ, ποτὲ δὲ ὥχτέρῳ προσυπισχνούμενος, Ἐδούλευον δὲ ἐκεῖνοι καὶ ἄκοντες ταῖς ροπαῖς. Τέλος καθίζει συμπόσιον, καὶ δὲ πότος ἐς πολὺ προέβανε πίνουσιν. Ός δὲ μέθυος ἡσαν πλήρεις καὶ δὲ λογισμὸς ἐκείνοις παρήγετο, εὗτας δὲ Νογᾶς οἷον ἐξ ὕπου φορῶν καὶ τῶν ἀμφισθήσεων ἐκείνων ὡς ἢν τότε μησάμενος (καὶ γάρ τὸν μὲν Ἀσάν παρ' ἑαυτῷ εἶχε καθήμενον, Λαχανᾶν δὲ καὶ τὸν αὐτοῦ πρωτοστράτορα Τζασίμπαξιν κατωτέρω, πλὴν ἐφ' ἑκάτερα) προστάσσει τοῖς αὐτοῦ ἀπεριμερίμνως οὕτως, ὥσπερ

A μηδὲν πράττειν μέλλων, κατασχεῖν τὸν Λαχανᾶν ὡς εἶχεν ἐκείνος καθήμενος. Καὶ τὸν μὲν εἰπεῖν, «Οὗτος ἐχθρός ἐστι τοῦ πατρός μου βασιλέως, καὶ ζῆν δὲς οὐκ ἔξιος, ἀλλὰ τέμνεσθαι,» ἐκείνους δὲ ἔξαπινας κατασχόντας τὰς χεῖρας ἐκατέρωθεν μάλαιραν ἐμβαλεῖν τῷ φάρυγγι καὶ φονεύειν ἐκεῖστι πεσόντα. Εἰτ' αὐθις καὶ τὸν Τζασίμπαξιν θεασάμενον προστάξαι μὲν κατ' ἐκείνου τὰ χείριστα, καὶ δὴ κακείνον εὐθὺς κτενεῖν τὸν ὑπηρέτην, ἐμβαλόντας τῷ αὐχένι κοπίδα. Τότε καὶ δὲ ὁ Ἀσάνν βλέπων πρὸς τὸν θέαν δῆλως ἀποπίπηκτο, καὶ περὶ ἑαυτῷ φόδον εἶχε τὸν μέγιστον, κανὸν τὰ δόμοια κάκεινος τότε πεπόνθει, εἰ μή γε ἡ Εδροσηνη περιποιησχμένη ἀπέπεμπε μετ' δλίγον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

B x'. Όπως ἐκστρατεύει δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος εἰς Ἀνατολὴν.

Ο δὲ βασιλεὺς καὶ πάλιν τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν νοσοῦντα μαθὼν, ἐξ δου περ δεσπότης Ἰωάννης ἐξ ἀνθρώπων γεγονὼς ἐκεχειρίαν παρεῖχεν ἐς τοσούτον Ήέρσις ὥστε καὶ τοχεῖν Ῥωμαλοὶς ἐπιτίθεσθαι καὶ κακοῦν (τὰ γάρ κατὰ Μαλανδρὸν καὶ Καρίλαν καὶ Ἀντιόχειαν ἥδη καὶ τετελευτήκει, τὰ δὲ τούτων καὶ [P. 321] ἔτι ἐνδοτέρω δεινῶς ἐξησθέντες καὶ τοῦ Ιατρεύσοντος ἔχρηζον, καὶ ἡλίσκοντο μὲν τὰ

imperator haud negligens res Bulgaricas. Asanem ad Nogam eumdem mittit cum 467 donis plurimis majorem in modum rogans ne auxilio destitutum sineret legitimum et jure generis hæreditario nitentem Bulgarorum regem, ipsi Nogas quasi fraterna necessitudine devinctum, quod uxores Asanis et Nogas sorores essent; quare hominem tam intima sibi affinitate junctum ope ipsius egenum juvare ne graveretur in recuperando injuste ablato principatu. Nogas jam antea venientem Lachanam humaniter exceperat; Asanem quoque posterius appulsum benigne admisit. Cæterum ille accepit quidem utriusque munera, ærumna vero eque ambos immensa cumulavit, detinens simul utrumque perdiu et secum quocunque circumducentes. Unus utriusque legationis scopus erat impetrare auxilia contra Tertarem communem hostem amborum, a se invicem non levius quam ab ipso Tertere dissidentium. Cum ergo illi pro se quisque assidue contendentes juris ad regnum Bulgaricum sui firmamenta proferrent, disceptantes et quasi sub judice causam perorantes propriam, ille sic audiebat ut sententiam expediret nunquam, infinita eos mora suspenderet, utrique se tamen per vices venditans, et modo huic modo alteri promittens, miseris quantumlibet invitatis adulantibus, eoque magis se obnoxios præbentibus ad nutus ejus omnes, quo ille alterna ostentatione favoris aut tædii sperandi timendique miscebat causas artificioso intextu, et communium votorum accendebat cupidis pretium. Hunc tandem exitum res habuit post suspensionem diuturnam. Sedebat ad mensam aliquando cum hospite utroque Nogas. Celebratur hilaritate magna

C convivium. Pocula eousque frequentatur ut ebrui jam ouncii vix mente constarent. Tunc subito quasi e somno expurgiscens Nogas, et ancipites illas frustrations, quibus se usum hactenus meminerat, decidere aliquando volens in favorem Asanis forte tunc sibi ad latus assidentis (inferius autem, sed invicem adversi hinc Lachanas, inde protostrator hujus Tzasiapaxis conserderant) imperat 468 suis tranquille ac quasi nihil acturus, corripiant secure recumbentem, ut erat, Lachanam; idque dum illi agunt, dicit: «Hic hostis est imperatoris patris mei, et plane indignus qui vivere sinatur;» que illi audientes correptis infelicitis utrinque manibus cultrum in jugulum demittunt, et mox ibidem cadentem enecant. Iteratur mox serum imperium in Tzasiapaxim et adverso spectantem, qui impacta in ejus cervicem manu satellitis securi trucidatur. Tragico spectaculo percusus Asan sibi vehementissime timuit, non sine causa: nam paria et ipse passus esset, ni tunc Euphrosynes interventu ac studio servatus, paulo post in columis dimissus esset. Atque hæc quidem se in hunc modum habuero.

D 20 *Expeditio imperatoris Andronici in Orientem.*

At imperator, comperto laborare res Orientales, ex quo sublato ex humanis Joanne despota fiduciam tantam Persæ sumpserant, ut non modo non dubitarent ultro Romanos invadere, sed passim fines eorum incursando vastarent. Regiones circa Mæandrum et Cariam et Antiochiam jam plane perierant: sed et his adhuc interiora graviter debilitata jacebant medici sospitatoris ope vehementer egentia. Diripiebantur vicina Gaystro et Priene loca

κατὰ Κάστρον καὶ Πριήνην, ἡλίσκοντα δ' ἥδη καὶ τὸ Α κατὰ Μίλητον, καὶ Μαγεδῶν καὶ τὰ πρόσχωρα κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν ἔηφαντζόντο), δεῖν ἔγνω τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ βασιλέα Ἀνδρόνικον σύναμα καὶ ταῖς κατ' ἀνατολὴν δυνάμεσι πέμπειν. Καὶ δὴ παραγγονώς ἀμά δεσποινὴ τάκει καθίστα, ἔχων ἀμφὶ αὐτὸν σὺν πολλοῖς ἄλλοις μεγιστᾶσι τὸν τε μέγαν δομέστικον Μιχαὴλ τὸν Ταρχανειώτην, ὃν δὴ καὶ Παλαιολόγον ἔγραφον μητρωνυμικῶς καὶ ἐς πρωτο-βεστιαρίου ἀνῆγον τιμὴν ἐσύστερον, καὶ τὸν παρα-κοιμώμενον τῆς μεγάλης σφενδόνης Νοστόγον, καὶ σὺν αὐτοῖς δὲ πλείστους τὰ τῶν δουλειῶν δευθύνοντας. Οἱ δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὸ παρὰ Μαίανδρον διερχόμενος εἶδε καὶ πόλιν μεγίστην τὰς Τράλλεις, καὶ δὴ ἐξλα τε ταῖς τοῦ τόπου χάρισι, καὶ οἱ λογι-σμὸς ἐπειὶ ἀνεγείρειν πεσοῦσαν καὶ τοὺς ἔξιφηρότας ἐκεῖθεν σὺν ἄλλοις πλείστοις οἰκίζειν, καὶ καταστάση παρέχειν τὸ ἐξ αὐτοῦ ὄνομα, ὡς μὴ Τράλλεις ἐντεῦ-θεν, ἀλλ' Ἀνδρονικόπολιν εἴτ' οὖν Παλαιολογόπολιν δονομάζεσθαι. Σπουδὴν γοῦν τὴν μεγίστην περὶ ἐκεῖ-νην εἰσῆγε, καὶ τὸν μέγαν δομέστικον ἐπιστήσας ἀνοικοδομεῖν ἐκέλευε τὴν ταχίστην. Ήτο γοῦν ἔργον

ferebantur etiam et agebantur quotidiauis incur-santium prædis Milesius ager et Magedon, quæque his affinis, in summa destituzione præsidii omnis injuriis hostium exposita. Cum hæc, inquam, Au-gustus reputaret, faciendum sibi statuit ut filium suum et in imperio collegam Andronicum eo mitte-ret cum copiis quantæ per Orientales 469 pro-vincias erant. Is igitur eo cum Augusta profectus lapsas ibi res constituit, habens circa se cum multis aliis procerem magnum domesticum Michaelē Tarchaniotam, quem in Palæologam transcriptum gentem a matre denominabat et in protovestiarii dignitatem postea exeverunt. Aderat præterea cu-stos magni sigilli Nostongus, et cum ipsis quam-plurimi aulæ ministeriis fungentes. Porro imperator Andronicus regiones ad Mæandrum lustrans vidi civitatem olim maximam, tunc eversam Tralles, et loci opportunitate grataque amoenitate captus cogitationem suscepit ejus restauranda frequentandæ que reducendis postliminio qui reperiri uspiam pos-sent dudum exterminatis hujus civibus, et aliis un-decunque ad justum urbis magnæ complendum numerum addendis. Decrevit autem sic restituæ civitati nomen a se novum indere, ut non Tralles di-cenceps, sed Andronicopolis aut Palæologopolis vocaretur. Studio igitur quam maximo in id incubuit, præposito isti operi mugno domestico, qui impigre fabricam adorsus moliri tecta ac muros cœpit. Commodum autem, mole jam adiuncti cre-scente, alacritatem perducendi ad colophonem cœpti miram injecit forte inventum inter rudera oracu-lum, insculptum marmori, litteris quibus significa-batur exstiturum quemdam qui urbem eam pro-stratam iterum attolleret et in meliorem quam prius fortunæ ac felicitatis statum excitaret. Iis autem signis adumbrabatur iste novus instaurator Tral-

Α ἡπτοντο καὶ προῦκοπτον ἀνοικοδομοῦντες, τὴν εἰς τὸ πονεῖν προθυμίαν καὶ μᾶλλον ἐπηύξει χρησιμὸς εὑρε-θεὶς ἐκεῖσε ἐγγεγραμμένος μαρμάρῳ ὡς δῆθεν ἀνα-στήσοντός τινος ταύτην πεσοῦσαν καὶ πρὸς τὸ κρείττον ἢ πρότερον ἐπανάξοντος. "Οἰ δὴ καὶ παρ-εμφερῆς ἐψκει πρός τε τὰ πραττόμενα καὶ τὸν ἀναστήσοντα κατὰ πάντα, ὥστ' αὐτὸν λογίζεσθαι βασιλέα καθ' ὃν εὗ πράξειν ἐχοησμολογεῖτο τὴν πό-λιν. Καὶ διὰ ταῦτα πολὺς ἦν Ἀνδρόνικος βασιλεὺς ἐπισπεύδων τὴν τῆς πόλεως ἔξανάστασιν εἰμαρμέ-νους καὶ γὰρ χρόνους ἕδιδου τῷ ἀναστήσοντι δι χρη-σμός. Καὶ ἀνψκοδόμους μηδὲν μέλλοντες. Χλεύη δ' ἀρ' ἡσαν καὶ ὄντες τὰ γραφόμενα εἰμαρτοῦνται γὰρ κάντεῦθεν καὶ μυριοσύνης δλας δλέονται τῶν ἐκεῖ κατ-οικησόντων, ὡς δὲ λόγος ἥδη δηλώσει. Ήτο γὰρ ἀν-ισταντο μὲν τὰ τείχη καὶ πόλις τῶν μεγίστων τὸ ἐρείπιον ἦν παρὰ γαληνὴ ρέοντα Μαίανδρον, ἕδει δὲ καὶ τοὺς κατοικήσοντας πανταχόθεν συλλέγεσθαι, ὡς ἂν μὴ μόνον τείχειν, ἀλλὰ καὶ ἀνδράσιν ἐν περι-φανέσι τῶν πόλεων ἀριθμῷ, ὡς ὑπὲρ τριάκοντα μὲν καὶ ἐξ χιλιάδων; τὸν τῶν ἐποίκων ἀριθμοῖσθαι λαὸν, μεγάλα δὲ ἐλπίζειν σφᾶς σχήσειν τῷ οἰκισμῷ

B C D lium eversarum, quæ commode in Andronicum cadere viderentur, ut non putaretur dubium quin hæc ipsa quæ lunc γεrebantur verus eventus istius essent vaticinii, adeoque qui aderat princeps, ille plane ipse foret cuius 470 melioribus auspiciis reponendam in florentiorem quam unquam antea fortunam propheticæ istæ litteræ spondebant. Hinc scilicet animatus Andronicus multus erat in opere urgendo, illectus maxime spe longissimi vitæ ac regni spatii, quod Trallium instauratori post eas restitutas divinitus ibi promitti videbatur. Summa ergo festinatione accuratum opus est, et tantæ urbis ædificatio brevi perfecta. At ludibriū et somnium ea fuit inscriptio: id enim vere demum in fatis erat, prout eventa demonstrarunt, multa mortalium millia, qui recens isthic domicilia fixissent, male peritura, prout contigisse mox docebimus. Ut enim erecta per circuitum mœnia fuerunt, et parietinis rediviva urbs exstedit maxima, ripæ insistens præ-terfluentis placide Mæandri. Eam porro ne structuris conspicua solis in claritatem novo conditori destinatam non effloresceret, frequentari nimirum oportuit convocatis magno numero colonis. Summo id studio curatum, eo successu ut brevi recens inductorum illuc civium sex et triginta millibus capitum multitudo censeretur. Hi omnes optimis alacres spibus, quippe auspiciis faustissima spondentibus, novæ habitationis encænia celebrabant, ignari se re maxime necessaria carere. Non enim cisternas pa-raverant, aut manu effossa circumque structo et solide inducto tectorio munita conceptacula aquarum vel excipiendarum e cælo, cum plueret, vel e fluvio comportandarum in usus domesticos et tem-porum annonam dubiorum. Hujus rei prævertendæ causa erat, si advertissent, necessaria, natura soli illius venarum expers subtus manantis aquæ, ita ut

'Ηγιόνου [P. 322] δὲ ἄρα μὴ ἔχοντες τὸ ἀναγκαῖον τατὸν. Οὕτε γάρ ὑδάτων εἶχον ὑποδοχάς. ὡς κατὰ καιρὸν ὑδρευσόμενοι καταφερομένιν ὅμηρων, εἴτε καὶ τοῦ ποταμοῦ ἀνιμωμένου· τό τε κατορύζαντας εὐρεῖν ὕδωρ ὑπόγαιον τῶν ἀδυνάτων ἐφαίνετο. Αὖτιον δ' οἷμαι τὸ μὴ στεγανὸν τοῦ πεδίου διὰ τὴν γειτονοῦσαν ἴκμάδα τοῦ ποταμοῦ, ἣν οἵαν τε μὴ οὖσαν ἐμμένειν δὲ προσβάλλων ἥλιος θερμὸς ὅν ἀνιμᾶσθαι πεφύκοι πρὸς τὸ ἐπιπολάκον ἀνασυρμένην τῆς γῆς, καὶ τὸ ἤρηὸν ἥδη καθάπαξ γίνεσθαι τῷ συγγάως ἀνιμάσθαι τῷ ἥλιῳ τὴν ἴκμάδαν διὰ τὸ τῆς ὑγρότητος μάσθαι τῷ ἥλιῳ τὴν ἴκμάδαν διὰ τὸ τῆς ὑγρότητος ἔκλυτον τῆς συγχῆς ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ αὖθις εἰς τὰ κενὰ προσφύσεως μὴ ἐώσῃς, τὸ δὲ εἰς βάθος προσβαίνειν τὰς λιβάδας, ὡς καὶ εἰς διώρυχας εὔπετεῖς εἰναι καὶ ἀνοίξεις φρέάτων, τοῦ ἐπιπολάκου τῆς γῆς κωλύοντος, οἷμαι, ἂμα δεχομένου τὴν ἐπεισρέουσαν νοτίδα καὶ ἄμ' ἐξεμούντος. Πέφυκε γάρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα τῇ ἀρχῇ συγχινεῖσθαι τὸ πᾶν ἐφεξῆς, ὡς δηπή ποτὲ ῥῦῃ τι τούτων λαβόν ἀρχὴν, ἐκεῖσε καὶ τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης συνεχῶς φέρεσθαι. Ήπειρ' ἣν αἰτίαν καὶ τῷ συνεχῶς μὲν τὸ διὸ ἀπογιγνεσθεὶς, συνεχῶς δὲ καὶ τὸ μὴ ὄν προσγίνεσθαι, τῆς ἴκμάδος μὴ ἐπιποτεus Trallibus viva scaturigine perennis ex iis esset rebus quae sperari non possent, quasque qui conaretur operam perderet. Causa, opinor, est paulo profundius subsidentis soli ariditas exsucca, nec par soliditas liquori continendo præ solubilitate cinereæ simili, cum tamen superficiem versus ad aliquam altitudinem exudet passim humus madore lutoso. Id oritur ex prope stagnantis humore fluminis, quem vis **471** solis ibi potentior sustinet jugi attractu, nec sublabi sinit, extenuans in vapores terræ superne raræ meabilem levitatem imbuentes indeque sursum exhalantes, sic in his absumpta humiditate tota suffusi laticis, ut ne stilla quidem reconditiores influat telluris intimesquallentissinus natura siquidem hæc quædam et conditio communis aquæ et auræ est, ut in principia refundantur sua, eodemque resolvantur desinentes unde nascentes prodiere, decursu nativis usque effluxibus consenteo, nec exorbitante fere a limite quem originis impetus signavit. Nec aliunde repetendam causam duxerim celebrare felicitatis soli Trallensis in gignendis maturandisque omne genus fructibus. Præsto nimurum est abundans iis alendis uber quoddam soli contigui stirpibus, superficiario exudantis succo, nec quidquam derivantis suæ copiæ in demissiores partes ariditate maceratas intima, sed vitalem illum totum effundentis humorem in pinguedinem pomorum et baccarum mitissima saliva celebrium. Inde (ut ad rem me referam) intelliges excavaturis isthac puteos duo invicem contraria obstitisse. Prius erat paludosa mollities vicinæ superficieï terræ, in grave fodientium impedimentum redundans; quam si quis difficultatem patienter egerendo vinceret luto, occurrebat alterum impedimentum, soli depressionis strigosa siccitas, præter sicut arentis glebae etiam ob friabilitatem

A λειπούσης, τοὺς μὲν καρποὺς τρέψεσθαι ἔυμβανοι ἐς διτὶ μάλιστα, ὑφίστασθαι δὲ ὕδωρ εἰς βάθος μὴ πεφυκέναι. Τούτο τὰ πλεῖστα τοὺς κατοικήσαντας ἐσφῆλε. Τέως γάρ τοῦ ποταμοῦ πίνοντες καὶ τὸ μέλλον μὴ προσρύμενοι ἀφροντίστως εἶχον. 'Ηγιόνου δὲ ἄρα διτὶ Ηρομηθεὺς πολλῷ χρείττον Ἐπιμηθέως, καὶ τὸ κατ' ἀνάρχην ἔυμβανον διωρίτων οὐκ ἔχει βουλῆς.

κα'. Ὅπως αἱ Τράλλεις ἀνακτισθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ηερῶν ἐάλωσαν.

[P. 323] Οὕτω τοινυν ἔχουσι, καὶ οὗτοι χρησταῖς ἀπηρημένος ταῖς ἐλπίσιν ὡς πολλαῖς διαφερόντως τοῦ βασιλεῶς διέξουσιν, ἐρίσταται σφις πλῆθος Β Ηερῶν· πρὸς γάρ τὸ ἐλπιζόμενον ἀντιπράττειν καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν ἵστασθαι ἢ σπουδὴ τῶν ἀνθισταμένων ἔρπει. Καὶ Σάλπακις μὲν, ὃν ἡ ἐκείνων γῆῶσσα ἀνδρεῖον εἶποι, Μανταχίας τοῦνομα, πολλῷ τινι γαυριῶν τῷ πλήθει τῇ πόλει προσβάλλει καὶ περικάθηται, δὲ στρατηγὸς δὲ μέγας χαρτουλάριος Λιθαδάριος ἐν ἀμηχανίαις παντοταῖς ἦν, οἱ δὲ ἐντὸς ἐλίματτον καὶ πλέον προσεταλαιπώρουν τῇ λειψυ-

fluxi pulveris fundum negans capacem latici tennendo, nisi et pavimentum substerneres et latera circumadificares opere solido perduceresque ad summum, unde manu repositam vel cœlo illapsam deinde aquam ad usum promeres. Id tum facere novi Trallenses neglexerunt, gravi et graviter ipsis luendo postmodum errore. In præsens videlicet abunda ipsis ad potum suppetebat latex limpidus examne profluente, quo se interclusum iri vi hostili haud tum sane providebant, infelices qui nescirent, quanto Prometheus præstantior sit Epimetheo, quanto, inquam, **472** salubrius prævertantur impendentia mala sagacis præcautione providentia, quam nil profuturis ad extremum lamentis seræ penitentiae deplorentur: verum quod fatali necessitate ingruit, nec averti nec differri consilio potest.

21. Ut T. alles restauratæ a Persis captæ sint.

Novis enim Trallensibus in illa felicium auspiciorum gratulatione sæcula sibi aurea spondentibus (nam quid non spe præsumerent Junioris Augusti, longum, ut erat verisimile, ac florens imperium inchoantis, peculiares clientes ac cives, inde præcipuo semper apud eum in loco gratiæ futuri?) supervenit ecce inopinatissimus exercitus Persarum, quos eadem videlicet ad obstandum initiis hujus coloniæ impellebant causa, quæ Andronicum ad condendam eam moverant: ut enim hic frenum licentia prædandi ac receptaculum copiarum in clades Persidis imminentium constitutum in ista vicinia voluerat, ita illi ea ipsa metuentes omni mature incumbendum conatu censebant ad executiendum hoc jugum velut impositum cervicibus, et certam pernicie a suo limite removendam. Ergo Mantachias quidam cognomento Salpacis, quæ vox lingua Persica fortè sonat, innumeris quas ducta-

δρίφ, ὡς ἐκεῖθεν μὲν καὶ τῶν ἀπηγορευμένων ἀπτε-
σθαι, ἐντεῦθεν δὲ ὅδας πονοῦντας ὑγροῦ τινος μη-
χανῆν ἐκτήτειν, καὶ συνεχῶς φλέβας τῶν Ἱππων
τέμνοντας τοῦ αἵματος ἔκροφην. Ἀλλ' οὐκ ἦν
ἐντεῦθεν τὸ πᾶν τῆς δύψης λάσθι. καὶ ἔθνησκον ἐπα-
σύτεροι. Ηρδες γὰρ τὸν λιμὸν καὶ μᾶλλον ἀντεῖχον·
ἐπίρκουν δὲ σφίσι καὶ τὰ τῶν θνησκόντων ἀλόγων
σώματα, καὶ γε αὐτῶν θνησκόντων πολλάκις, οὕτως
ἐνδεῶς εἰχον τῶν ἀναγκαίων ὡς καὶ αὐτῶν ἀπτεσθαι.
Τῇ δὲ γε δύψῃ καὶ μᾶλλον οὕση βιαιοτέρης οὐκ ἦν
ἐπινοήσαι θεραπείαν, καὶ ταῦτα τὸ μεσημβρινὸν τοῦ
ἡλιου φλέγοντος. "Οθεν καὶ προσεχώρουν ἐκόντες
τοῖς πολεμίοις. ἀνκεκτότερον ἡγούμενοι θανάτου τρό-
πον ἀπαντά τοῦ διὰ λιμοῦ τε καὶ δύψης, καὶ καγ-
κάνοις προσδιπαροῦντες τοῖς χείλεσιν, ὡς ἐντεῦθεν
ἐλέους τύχοιεν, ἐκεντοῦντο καὶ ἐπιπτον ἀκηδεῖς,
μηδὲ ταφῆς ἀξιούμενοι. Πέρσαι δὲ καὶ ἔτι τοῖς ἐντὸς
ἀντίσχουσιν (ἥλπιζον γὰρ ἀφίεσθαι ποθεν συμμα-
χίαν ἢ μὴν ἐπικουρίαν τῆς συμφορᾶς) ἐπενδουν τὰ
χαλεπώτατα, καὶ πέλσαις συγχονοῦ τῶν θυρεαφόρων
ἔφιξάντες ἐκολλῶντα τοῖς τείχεσιν. Οἱ δὲ καὶ
δύψθεν πέτραις βαλλόμενοι τῶν βολῶν ἥλογουν-
πατάγην γὰρ καὶ μόνην περιῆγην ἐκείνοις τὸ φοβερόν,
κάτωθεν ὑπορύσσουσι μοχλοῖς τε καὶ κατασείσταις.
Τούτο πολλαχοῦ γεγονὸς τοῦ τείχους ὀπεσπῶντο μὲν

bat succinctus copiis urbi Trallium se admoveat,
eamque undique obsidione amplectitur. Statim, ut
in improvisa re, magnis conflictatus angustiis est
summus novae civitatis magistratus, magnus char-
tularius Libadarius. Nam cives famis subito ac sitis
incommoda tam gravia senserunt, ut et cibis im-
mundis infandisque ora polluere, et cum arentes
fauces humor omnis desiceret, sectis equorum venis
eductum sanguinem avide haurire cogerentur. Ac
cibi quidem desiderium tolerabilius initio fallebant
substitutis in locum meliorum carnibus morientium
sponte jumentorum et omnis generis animantium
brutorum; quarum non sufficientem copiam multi
non raro supplebant vorandis 473 hominum quo-
que fato absumptorum cadaveribus. Sitis levandas
difficilior erat ratio, quod illa quam dixi, crux
equini potio nec satis ardorem restinguere, et ta-
bem ingenerans mortes frequentaret. Itaque destitu-
ti liquore omni, meridie præsertim scle flagrante,
ultra ad hostes accedebant, quamvis diram necem
minus horribilem rati lento sitis ac famis viscera
depascentium vivicomburio. At miseri siccis labris
aquam suppliciter petentes adeo non flectebant ad
misericordiam barbaros, ut hastilium mucronibus
confossi repellerentur; et qui plerique istis vulne-
ribus occumbebant, fœde inhumati jacerent, nec
pulveris injectione dignati. In his tamen spe auxi-
lii a Cassare venturi constantiam circumseSSI obsti-
nabant, qua Persæ indignati oppugnare hactenus
tantum obsecros omni ope decreverunt. Mænibus
igitur se densi admoveant, illicque perstant scutis
capita protecti, et sub tuta testudine casus omnes
devolutarum ex alto molium excipientes innoxie.

A θεμέλιοι, τὸ δὲ γ' ἐπικείμενον τῶν κτισμάτων ξύλοις
ἔτοιμοις εἰς ἄναψιν ὑπηρείδετο, καὶ μόνον ἦν
πῦρ ἐμβαλεῖν ὡς μηδὲ πρὸς δλίγον ἀνθίξουσι.
Καὶ δὴ πολλάκις δμολογίαις τὴν πόλιν παραστῆ-
σασθαι βουληθέντες, [P. 324] ὡς καὶ πέμπον-
τες ἡξίουν, καὶ σώζειν τοὺς περιόντας, οἱ δὲ
ἀποκρουσθέντες τῶν σφίσεων βεβουλευμένων μάχαις
αἱροῦσι καὶ κατασκάπτονται, καὶ τὴν πρὶν ἐν χρη-
σμοῖς κειμένην περιφανεῖς καὶ δὲ ἐπίσιν ἀπρωρη-
μένην χρησταῖς εἰς χοῦν καταβάλλουσι, καὶ πλῆθος
ἐκεῖνο πάν τούς δραδίων ἀριθμητὸν ἔργον μαχαίρας
ποιοῦνται. Τοῦτο ἐμβάν κατόρθωμα δεύτερον Πέρ-
σαις μετὰ τὸ πρῶτον τὸ κατὰ Νύσσαν, φ δὴ δ πα-
ραχθμάνενος Νοστρόγος ἐλελειμμένος μεγίστοις
ἀνιστροῖς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν περιέβαλεν, ὧστε μετὰ
τὴν σφῶν ἀν μὲν σφαγὴν, ὃν δὲ ἀλωσιν καὶ αὐτὸν
ἀλῶνται, μεγάλως πρὸς θάρρος ἐπῆρε, καὶ τὰ τῆς
ἀνατολῆς κατέθεον κραταιότερον. Βασιλεὺς δὲ δ νέος
πύλιζετο τέως κατὰ τὸ Νύμφαιον, ἐμπρόθεσμος ὃν
ἀπαντῷ πρὸς τὸν πατέρα κατὰ μικρὸν.

B κβ'. "Οπως δ πορφυρογέννητος Κωνσταντίνος
εἰς τὰ πατέρα Δύσιν ἀποστέλλεται.

Βασιλεὺς δὲ καὶ τὸν μετὰ τὸν βασιλέα πορφυρο-
γέννητον Κωνσταντίνον γυμνάζειν οἷν θέλων πρὸς

C Tum securi experta soliditate tegminis, omne aliud
præterquam strepitus et inanis soni dejectorum
superne ac citra dampnum resilientium telorum in-
commodum arcentis, suffossioni muri per otium
vacabant, terebris ferramentisque id genus emolien-
tes locis subinde varii, et egerentes saxa, quoad
fondamenta ipsa subvellerent molemque superiorem
tibicinibus e ligno subditis suspenderent. certa mox
secutura murorum strage, ubi subjicendus in tem-
pore ignis tigna consumperit. Inter hæc crebris
lacescebat invitationibus obsecros ad salutem de-
ditione paciscendam; quascum illi repellerent, sub-
ruti undique muri ruinam fecerunt, aditus ape-
rientes vastos irruentibus Persis. Sic destructa mox
ab ortu suo est infelix civitas, mendacibus omnibus
vaticiniorum 474 illustrium in spes vanissimas
inflata; et ille non facile numerabilis populus gla-
dii barbarici miserabilis victima concidit. Alter hic
successus fuit armorum Persicorum a priori ad
Nyssam relata Victoria, qua præfectus sigilli No-
stongus cum suis circumventus et in maximis sine
auxilio derelictus angustiis, cunctis quoq; habebat
secum aut morte affectis aut servituti addictis, ipse
quoque captus multum et fiducia et facultatis vi-
ctoribus addidit universum deinceps Orientalem
limitem impune incursionibus vastandi. Dum hæc
agebantur, junior Augustus ad Nymphaeum diver-
sabatur, constitutam propinquuo ad patrem occur-
sui operiens.

D 22. Ut Porphyrogenitus Constantinus in tractus
Occiduos missus sit.

Imperator autem junioris Augusti fratrem natu
minorem Porphyrogenitum Constantimum imbuere

Μάχας ἀρετικός, ἄλλως τε δὲ καὶ τῶν Τριβαλλῶν
κεκινημένων, ὃς καὶ τινὶ Κοτανίτῃ ἀποστατήσαντι
βασιλέως τὰ ἐκείνων στρατεύματα ἔγχειρίζεσθαι
καὶ μέχοι Σερδῶν δι' αὐτῶν κακοῦσθαι τὴν χώραν,
πολλοὺς καὶ μεγάλους ἄρχοντας παράδοὺς πρὸς δύσ-
σιν ἐκπέμπει· αὐτὸς δὲ τῶν καθ' ἔω κακῶς ἔχειν
ἀγγελομένων, δόσον περὶ Σάγγαριν ἦν γε στο-
μίου καὶ μέχρι Προύστης, ἐξ αὐτῆς, ὃς εἴχειν ἐνσκευ-
σθεὶς διαπερᾶ τὸν Βόσπορον, καὶ πρὸς τοῖς πρόποσι
τοῦ ἀγίου Αὐξεντίου βουνοῦ ἐκεῖσε που κατασκηνοῖ,
ἀναμένων στράτευμα δυτικὸν ἐπὶ ῥήτοις συλλεγό-
μενον ὅπε ταρ' ἐκεῖνον ἴναι συγεκτρατεύσοντα.
Καὶ δὴ ἐπειὶ καὶ παρὰ τοῦ Ἰωσηφ, διὸ δὴ εἰς Χηλὴν
ἔξωριστο, ἡξιῶτο ἐφ' φν μετοικίζεσθαι (εἶναι γὰρ τὸν
τόπον δυσγερῆ χειμεριοῦσιν, [P. 325] ὡς καὶ πέρα
γνοὺς ἐμάνθανεν ἐκεῖσε τὸν γειμῶνα διενεγκὼν,
καὶ εἰ τὸν ἐπιώντα διαγαγεῖν ἀναγκάζοιτο, μὴ διν
ἀντισχήντα περιεῖναι), πέμψις μεταχαλεῖται, καὶ
γε παρ' ἐκτυφῷ κατεῖχεν ἐν ταῖς σκηναῖς. Καὶ ταῦτα
μὲν ἐπράττετο μηνὸς Μαιμακτηριῶνος, κάκεῖνον
ἔχων παρ' ἐκτυφῷ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας βλέπων
ὑποποιούμενος περιέθαλπεν, ἡδέως ἀκούων καὶ
πολλοῖς ἀνώῳ δι' ἐκεῖνου μεσιτεύοντος τὰ αἰτη-
ματα. Ἀπένεμε δέ οἱ καὶ πρὸς τὴν ἑστῆθις κατο-
rudimentie militaris artis et experientia jam tum
formare ad fortitudinem bellicam cupiens, ejuo in
expeditionem mittendi occasionem sumpsit ex
quodam motu Triballorum, eosque progresso ut
ii adscito in ducem exercituum suorum quodam
Cotanitza, qui ab imperatore defecerat. regiones
imperio subjectas incursare usque ad Serras
vexando vastandoque nuntiarentur. Movit ergo
Constantinus in Occidentem jussu patris, qui viros
ei primariæ dignitatis multos et magnos militiæ
comites istius et ministros potestalis assignavit:
Ipse autem Augustus denuo comperto certis nun-
tiis periclitari vexarique Orientalem quam late
patet circa Sangarim tractum, ab hujus ostio
retro usque ad Prusam, confestim instructus quam
optime licuit ex copia præsenti, transfretat Bosporum,
et ad radices collis Sancti Auxentii fixis ta-
bernaculis moratur exspectans Occidui limitis
exercitum, qui locis interim condicis congrega-
batur, quo deinde simul junctus imperatori se
475 adjungeret eumque in expeditione sequere-
tur. Illic diversanti perlatae preces a Josepho sunt,
exsulante, ut dictum est, apud insulam Chelem;
unde transferri petebat, causatus inclem tam
illius cœli per biemem, cuius rigorem hibernis
jam unis expertus affirmabat constare sibi certo
baud se posse aliam illic biemem vita salva tra-
ducere; quare cogi manere illic nihil mitius esse
quam occidi. His annuens Augustus statim acce-
ritum senem apud se in tabernaculis habuit, Junio
qui tunc currebat mense, gratumque hospitem
rurus veteri benevolentia dignatus humanissime
fovebat, saepius in die visens, libenterque quæ ro-
gabat audiens; unde multis tunc contigit ejus
interventu impetrare ab imperatore quod optabant.

A κίλαν τὴν τοῦ Κοσμιδίου μονῆν. Καὶ διὰ ταῦτα καὶ δ
γέρων ἡπίως καὶ προσηγόρευτο οἱ, ὡστε
καὶ τὸν μὲν βιστέλα χαριεντιζόμενον ἐκεῖνον εἰς τὸ
πατριαρχεῖον καλεῖν, κάκεῖνον λέγειν ἔτοιμον εἶναι,
εἰ μόνον ἀναλυθεῖη τὰ γεγονότα. Οὐκ ἦν δὲ ἀραι
τότε λύσθαι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐθὶς νέου γεγονότος
πάκπα τοῦ Νικολάου δὲ μὲν κρατῶν καὶ πάλιν τοὺς
παρ' ἐκεῖνον ἐλευσομένους ἐπεμπεν. Ἀπέστελλε δὲ
μετὰ ταῦτα καὶ τὸν τῆς Ἐκκλησίας δομέστικον
Μανδᾶν, τὴν καὶ Μερκούριον εἰς τὰ περὶ Ἀπούλιαν,
ἔννοιαν δώσων ἐκείνοις τὸν πάππαν, εἰ μὴ ποιοῖεν
τὰ ἐπεσταλμένα· εἰς τοῦτο καὶ γὰρ τοῦτο; ἐκκλησια-
στικοῖς γρῆσθαι πρέσβεσιν. "Ος καὶ περιπεσῶν τοῖς
τοῦ ῥήγδος Καρούλου ἀλισκεταί καὶ αὐθὶς ἀγγελοῦν
ὡς πρωτοκήρυξ τῆς Ἐκκλησίας δ συσχεθεὶς, καὶ
B προσταχθὲν αὐτίκα παρὰ τοῦ πάππα, φυλακῆς ἀπο-
λύεται. Καὶ ταῦτα μὲν δικράνων ἐποίει, πολὺς δὲ
τῆς φρινομένης ἐνείνης εἰρήνης διανιστᾷ. "Οθεν
καὶ χώραν οὐκ εἰχον οἱ τοῦ Ἰωάννη πρὸς ἐκεῖνον
λόγοι, πλὴν τοῦ φιλικῶν ἔχειν καὶ τὰ εἰς ἀνάπτωσιν
ἐκείνην προσσέμενιν.

κγ. "Οπως ὁ Βέλκος γράφων δι' ἦν αἰτίαν καὶ
περὶ τῶν δογμάτων ἐκίνει.

B Τῷ δὲ πατριαρχεύοντι Ἰωάννῃ οὐκ ἦν τὰς δμολο-

Assignavit autem ei in habitationem commodio-
rem, qua deinceps uteretur, monasterium Cosmidii.
His delinitus senior placide amiceque, oblitteratis
offensionibus, cum Augusto agebat pari familiaritate
respondente, adeo ut quodam inier eos ejus generis
colloquio quasi jocans imperator seni diceret velle
se illum patriarchali sedi restituere; cui pariter
renidens reposuit Josephus paratum ad id se esse,
modo jam acta revocarentur. At illa in eam jam
firmitatem coauerant, ut rescindi tunc quidem
nequirent. Quin potius nova tunc nuntiata creatione
papæ Nicolai, astringendis fortius pactis impera-
tor intentus legatos ad eum alios destinavit. Misit
et deinde domesticum Ecclesiæ Mandam sive Mer-
curium in partes Apulia, confusus inviolatum fore
ob perspectam imperatoris apud pontificem gra-
tiam. Et quia intelligebat pontificio favore prote-
gendum efficacius ecclesiasticum, tali potius ad res
etiam reipublicæ tractandas quam seculari uti-
batur. Nec spes in hoc eum plane sua fecellit:
nam cum Mandam rex **476** Carolus comprehen-
sum custodie dedisset, papa cortior factus eum
qui mancipatus carceri fuerat Ecclesiæ præcento-
rem esse, solvi eum confestim et dimitti liberum
curavit. In hunc modum multus erat imperator in
ista, fucata licet nec ex vero coalita, pace coag-
mentanda. Quare locum apud eum non invenerunt
illati contra eam sermones a Josepho, qui gratiam
apud principem antiquam nova reconciliatiose
resarcitatem eatenus tenuit, ut ipsi tunc restituto
in familiaritatem pristinam etiam de commodiōri
diversorio ad votum provideretur.

23. Ut Veccus scribere aggressus, ea occasione de
dogmate controversiam moverit.

Ceterum patriarcha Veccus tenere se non po-

γίας φυλάττειν, ἃς πρὸς τὸν γεραρὸν ἐκεῖνον ἀνδρα Α μέγαν οἰκονόμον [Ρ. 326] τῆς Ἐκκλησίας τὸν Ξιφιλίνον ἐποίει Θεόδωρον, ὃς οὐ γράψοι, ὃς οὐκ ἀντείποι περὶ δογμάτων καὶ δὲ τι λέγοις ἄλλοι ἀλλ' δοτημέραι δεχόμενον τὰ τῶν ἄλλων, οὐ δὴ καὶ ἐς μέγχηνον τὴν παραδοσίαν ἐξ ὧν ἀπὸ Γραφῶν διεκνύειν φύοτο οἵς πρὸς τοὺς Ἰταλούς εἰρήνευσαν, καὶ τῷ κατὰ σφᾶς ἀσφαλεῖ τὴν τῶν ἄλλων ὅργην ἔξειπτον, εἰ τοιούτοις συνισχημένοι τοῖς χαλεποῖς ἀγρούσι. Διὰ ταῦτα παρῆγον κακεῖνον γράφειν, καὶ ἀπὸ Γραφῶν συνιστᾶν ὀστάτων ὡς οὐκ ἀσφαλταὶ σφίσιν ἐπὶ τοσούτον τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν καταπράξιμον εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ εἰς συμφέρον προβῆναι, αὐτὴν καθ' αὐτὴν ἀσφαλῶς ἔχειν ἐκεῖνοις πράξας, συγκροτουμένην καὶ ἀπὸ Γραφῶν ἄλλοθεν. Πίπτει γοῦν εἰς χεῖρας ἐκεῖνων τὰ τῷ σοφωτάτῳ Β Βλεμμίδῃ γραφέντα πρὸς τε τὸν βασιλέα Θεόδωρον, ἀρχὴν ἔχοντα τὸ, «Οἱ ζητῶν ἐν τῷ καιρῷ καὶ λαμβάνοντες ἐν καιρῷ, εἰ καὶ τὰ πρὸς τὸν Βουλγαρίταν ἴαχωντον, τὸ, «Ἐστι μοι πάθος διὰ τὴν ἔξαγγελῶν πρὸς ἀκέστοτες γὰρ ιερὸν» προσοίμιον φέροντα. Ἐμπίπτει καὶ βίβλος ἄλλη τοῦ Μαρωνίας Νικήτα, δηλαδὴ μὲν

tuit intra fines pactorum quibus ultro se obstrinxerat viro illi præstanti magno cœconomō Ecclesiæ Theodoro Xiphilino, pollicens se non scripturum aut contradictrum circa dogmata, quidquid alii dicerent. Cum enim quotidie acciperet nova adversantium scripta, quibus invidiose exaggerabantur in admissorum in communionem Latinorum, quod nihil minus quam nefariam apostasiam esse contendebant, id demonstrare se putantes certis quæ allegabant Scripturarum testimoniosis, adjungebantque ipsos falsa ista et perversa securitate, qua impio facto velut recto et laudabili per errorem delusæ conscientias acquiescebat, accendere in se iras odioque aliorum propter cœscitatem animi, qua non cognitis quibus impliciti hærerent malis in iis sibi placerent, — cum hujus, inquam, sententiæ libellos prodire spargique in vulgo plurimos cerneret, pertractus tandem ad scribendum est, contraque demonstrandum testimonios pariter scriptorum authenticorum, nihil a se aut a suas partes sequentibus erratum in omnibus quæ hactenus egissent pro pace concilianda Ecclesiarum, sed vel si nulla ratio haberetur utilitatum ingentium quæ ex hac reconciliacione in re publicam universam redundarent, ipsam per se concordiam honestissimam fuisse remotamque ab omni periculo conscientias lædendæ, quippe cujus æquitas et sanctitas auctoritatibus veterum Patrum gravissimisque 477 omnis generis sacræ antiquitatis suffragiis egregie commendata probaretur. Procinclio autem Vecco ad hoc tractandum argumentum inciderunt forte in manus quæ sapientissimus Blemmidas ad imperatorem Theodorum scripsérat hoc initio : « Qui querit non in tempore et accipit in tempore ; » et aliud ad Jacobum Bulgariorum ejusdem

PATROL. GR. OXLIII.

Α Μεγάλη ἐκκλησίᾳ, ἐν τιμίοις καὶ εἶχε χαρτοφύλακα, ὑπερον δὲ ἡ μεγαλόπολις Θεσσαλονίκη ἀρχιερέα ἐπλούτησεν ἐν δλοις πάντες λόγοις τὰ τῶν θείων Γραφῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνελίτουσα. Καὶ ταῦταις οἰονεὶ θεμελίοις χρησάμενος συνεῖρε τὰ πλεῖστα, κατὰ σκοπὸν μὲν τῶν ἐκεῖνοις γεγραμμένων βάλλειν ἄθελων, δμως δὲ καὶ λίχναις ταῖς γραφαῖς δρμῶν ἐπιμελέστερον ἀνηρεύνα, καὶ πάντ' ίθυνε πρὸς τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐκεῖνον, ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ πεπραγμάτευται. Ηλὴν οὐκ ἐπ' δλίγοις ἔστα τοῖς ἀριδῆλοις τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς μὴ δρμέτουσι λιχνευθμένος, οἵς καὶ ἀντιλογία εὔλογος ἐφῆπτο, ταυτὸν τ' ἐπασχε τοῖς κακοσίτοις, οὐ χρησίμην τροφὴν καὶ τῷ στομάκῳ φράδιαν κατασχεῖν προσφέρομενος, ὑπερον καὶ τοῖς μὴ χρησίμοις ἐπιχήναντες, ἕκμεσαν σύναρμ' ἐκεῖνοις καὶ τὴν συνοίσουσαν. Τὶ τὸ ἐντεῦθεν; Μάχη τις ἐπ' οὐ καιροῖς καὶ φιλονεκία συνίσταται. Τὸ δὲ τῆς μάχης κεφάλαιον διτὶ κινοῦνται δόγματα. Μέλεοι, εἴται διὰ μὲν ἐφετοῦ ἐς διτὶ χρήσασθε δόγματα, καὶ εἰσιτὰ ἐς οἰκον Κυρίου, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν καὶ δογμάτων, καὶ δὲ τι λέγοιτε ἄλλοις δὲ οὐκ ἦν μεμνησθαι δογμάτων ἀπολογουμέ-

D viri scriptum, cuius est hoc exordium : « Laboro morbo quem aperiam : cum sacro enim medico sermo mihi est. » Præterea opus aliud Maronensis Nicetæ viri venerabilis, qui ex magnæ ecclesiæ chartophylace magnæ Thessalonicensis Ecclesiæ archiepiscopus fuerat, quo opere libris quinque explicabantur e divinis Scripturis quæ ad pacem ecclesiarum constituantur pertinuerent. Hæc igitur Veccus accurate sibi lecta scriptio quam meditabatur quasi fundamenta habuit ; quibus aliunde colligens astruxit plurima, pro scopo intuens illud ipsum quod istorum commentariorum auctores sibi proposuerant. Contendens autem ad istum finem cupido quodam impetu scribendi, indeque perscrutatus singula diligentius, cuncta direxit ad primum illum scopum demonstrandi recte ac secure in hac concordia tractatione acta esse omnia. Verum capto semel impetu scribendi non in paucis illis constitit quæ demonstrantur evidenter : at prolapsus aviditate quadam alia his attexuit non convenientia, quibusque non sine ratione contradictionem est, simile quid passus iis qui crudi, et stomacho infirmo, ubi cibum utilem et facilis concoctionis percooperunt, alia super ingerunt non salubria, gulæ inhibantis aviditate traxi, unde contracta nauses profuturum, si solum fuisset, alimentum, una cum noxio pariter evomunt. Quid autem 478 inde consecutum est ? Conflatum nempe certamen intempestivum commissumque jurgium, acriter repugnantibus Vecco plurimis ; quorum in ipsum querelarum hoc caput erat quod per eum movrentur dogmata, quod tam ipse quam ei adhærentes rixas inanes sererent. Addebat : « Liceat sane privatim istas inter vos de dogmate agitare controversias, sed abstinete ab

νοις περὶ δογμάτων, καὶ μεμνῶνται ἀναγκαζόμενοι, οὐκ ἀδικοῖεν ἄν ; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. Πλὴν μέχρι καὶ αὐτῶν βασιλικῶν ἀκοῶν τιτεις ἀγῆγον τὸ ἔγκλημα, καὶ γ' εἰρηνεύειν [P. 327] ὑπειχνοῦντο, εἰ βασιλέως ἥρητῶς προστάσσοι μὴ λαλεῖν τινὲς δάγγυατα, καὶ οὐσιὰς καὶ δικαίως λέγοι. Οἱ μέντοι γε βασιλέως θέλων μὲν καὶ τὴν εἰρήνην ἔκεινων, δισχεραίων δὲ καὶ τὴν αἰτησιν, ἐκτίθεται δάγγυατα γράμματα, δοκεῖν μὲν ἀσφαλὲς σφίσιν ἐφ' φτερός ζητοῖεν, ἄλλως δὲ ἔλεγχον προτιχόμενον. Θεοῦ γὰρ, ἔλεγχος, μνημονεύεσσον μᾶλλον ή ἀναμνεύεσσόν, Δόγμα ἔρα μνήμη θεοῦ. Τὸ μέντοι γε τὸν Γραφῶν παρεκκλίνειν καλυττέον εἰναι καθάπαξ προβεβασσέν. Οὐ μὴν δὲ καὶ αἰτίας δὲ πατριαρχῶν ἀπολέλυτο, πρᾶγμα σκιρβάθεν ἡδη χρόνοις πλειστοῖς ἐξαπιναῖς μαλάττειν ἔθέλων, καὶ ταῦτα τιμωρίαις μεγίσταις τοῦ βασιλέως τοὺς ἀποστατοῦντας εὑθύνοντος. Σῶφρον οὖν ἦν, εἰ σιγῶν διετέλει καὶ τὴν κατηγορίαν διέφερε πράως: ἥτοι γὰρ ἦν τὸ

Α δειγόν. Αιδοὺς δὲ αἱέν διπεκκαύματα μάχης οὐκ ἀσφαλέσσοι πάμπταν ἀντιλογίαις ἐκείνοις μὲν παρεῖχε λαβάδες, ἐκυτῷ δὲ καὶ τοῖς κοινωγοῦσι τὴν ἕστενθις βλάσπηη προσύζενει, Τότε δὲ τὴν Ἰωαὴφ παθόμενος ἄφειν, οἵτις δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἐφέσου τῷ βασιλεῖ προσεδρισεν ἐν οὐ καλαῖς ἡποψίαις ποιούμενος, ἐπιστέλλει τῷ Ἐφέσου, προστιθεὶς τὸ πᾶν τῷ Ἱερωτάτῳ κατὰ θυτείαν, τῷ γράφειν πανιερώτατον, Βασιλεῖ ἐντυχόμενοι ἡξίου, τὴν εἰς ἔκεινον τοῦ πατριάρχου ἄφειν εὐμενῶς καταγεύει, εἰ δὲ καὶ ἥρητῶς προστάσσοι, πρὸς ταῦτα εἰσερχει τέρπιον τῷ συνεργόσαντι. Ἐκεῖνος μὲν οὖν τὰ τοῦ πατριάρχου διεξέμενος γράμματα, θέλων ὑποκρίνεσθαι τὸν φιλοῦντα (ἥν γὰρ οἱ καὶ εἴτις τῶν χθιζά κινηθέντων χάριν παραπατήσουσα ἡ ἀπέχθεια), βασιλεῖ προστγέλλεις καὶ οἱ ἀνδεις τὴν πρὸς ἔκεινον ἄφειν. Τὰ δὲ τῆς ἀπεγκείσας αἰτίας (ἀναγκαῖον γὰρ καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν) ἥσχε μὲν τινὰ καὶ ἀλλ, ὃν οὐ πολὺς λόγος,

his rixis introducendis in domum Domini, a quasi dicerent: «Sentire vos et loqui privatim de dogmatibus ut vultis, fuerit tolerabile. Illud deprecamus: temperate ab his disceptationibus vulgandis et turbanda simplicitate rudis populi bona fide traditis asquiescentis. » Hæc multorum voces audiebantur occasione scriptorum Vacci, in quibus et illud quidam reprehendebant, quod in iis iniusta conditione certamen cum adversariis capesseret, disceptans ipse de dogmate, qua de re sciebat aliis silentium indictum. In quo si eos lassessere pergeret, et ii pro necessaria propugnatione recepta doctrinæ mentionem in respondendo facere cogerentur dogmatum, an contra interdictum agerent et jure mulctarentur? equidem. hanc prediderim. Illud scio, perlata usque ad aures principis accusationes eo nomine adversus Veccum a nonnullis, pollicentibus acquieturos sese porro jam statutis et in pace tranquille persisturos, modo diserte vetaret imperator ne quisquam in iis quæ deinceps ederentur scriptis dogma ipsum attingeret, pacem tueri ac recte justeque initiam quibuscumque alia vellet ac posset argumentis defendere contentus. His auditis imperator, qui et istos se quomodounque continere in usu et amplexu pacis magnopere optaret, nec tamen probaret quod petebant, ingratam petitionem elusit vulgando ambiguo edicto, quo cum videretur securos eos quantum opus erat reddere super eo quod proposuerant, callide se tamen subducebat invidiæ querelisque partis contraria; qui ei etiam se commendabat arcana submista suggillatione horum ipsorum quos placare tunc velle videbatur. Hæc enim erat edicti sententia: Dei utique mentionem pari cum respiratione frequenter iterari jus fasque esse. Quare dogmatis, quod Dei memoria contineretur, professionem adeo non a se 479 vetari, ultro etiam commendaretur. At pervertere Scripturas aut declinare a vero eorum sensu permitti nulla ratione posse. Itaque se id

quidem omnia prohibere. Sic ille. Nec per hoc tamen plane culpa solvebatur patriarcha, qui rem induratam invenitatem possessione longissimi temporis repente mollire aggredieretur; aggravabantque invidiam prænæ atrocæ ab imperatore repugnantibus inflicte. Sapientius igitur facturus erat, si taceret, exsuperarique sese moderata ac mansuete sustineret: minus enim id malum erat. Nunc ad omnes contradictiones exardescens, et fomenta semper nova flagranti pīus satis per se rixæ subjiciens, contentiones accendit in aliquid ipsi ad extremum perniciosum erupturas: non enim tam caute multa disputare poterat, quin daret ansas adversariis, quas illi quandoque arripientes ipsi et ejus sequacibus hanc levia deinde intulerunt damna. Tunc porro auditio Josephi ad imperatorem accessu, tum præterea cognito Ephesinum cum eodem imperatore assidue versari, suspicionem ingressus non inanam, facile fieri posse ut bi quidpiam adversum se moverent; ejus periculi prævertendi hanc rationem iniit. Seribit ad Ephesinum; eumque ut ipsa inscriptione demereretur, non simpliciter Ἱερωτάτον sanctissimum, qui solet titulus episcopis tribui, sed πανιερώτατον plane sanctissimum in fronte litterarum nuncupat. In ipsa deinde epistola etiam atque etiam orat ne gravetur impetrare sibi ab Augusto facultatem ejus conveniendi, cumulaturus beneficium, si daret operam ut ad hoc ultra ab ipso principe invitatur. Certe ageret efficaciter ut se ad ipsum proficiisci saltem placide annueret. Ingentis se gratiae in omne tempus ei debitorem fore, si hoc sibi votum ex sententia conficiat. His Ephesinus littera acceptis gnaviter persistendum statuit in simulatione amicitiae. Etsi ergo multum, nec prorsus familiaribus obscurum, in ejus penitus animo flagrabat arcana in Veccum offensionis ob nuper gesta, imperatorem tamen adiit, et exposito patriarchæ desiderio, ut ei quod cupiebat indulgeret persuasit. Aversationis porro Ephesini a 480 Vecco

τὸ δὲ χειριστὸν δτι οἱ περὶ τὸν Ἐφέσου καὶ πολλοὶ τινες τῶν ἀρχιερέων, πολλὰ παθόντες πρὸς τὸ καταδέκασθαι τὴν εἰρήνην, οὕτω μόλις καθυπελίθησαν καὶ τῷ δοκεῖν εἰρήνευον, θεραπεύοντες τὴν συνείδησιν οὐκ ἀπὸ γραφῶν μᾶλλον (οὐ γάρ ἦν ἐκ τούτων καιρὸς), ἀλλ' ἐκ τοῦ πολλὰ τοιαῦτα πολλάκις οἰκονομῆθην τῇ Ἐκκλησίᾳ χάριν μειζόνων καλῶν, ἀντιστακώς εἴποι ἄν τις τῶν ῥητορεύοντων, δταν, τι τῶν οὐ καλῶν γίνηται καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ πεπραγμένου μεῖζον ἀπαντήσῃ καλόν. Οὕτω γάρ καὶ Παῦλον ἔυρήσασθαι καὶ ἀγνεῦσαι καὶ περιτεμεῖν Τιμόθεον· οὕτω τὸν Μαφουεστίας μὴ ἐκκηρυχθῆναι παρὰ τῆς τρίτης συνδόμου Θεόδωρον· οὕτω πρὸ τούτου τὸν μέγαν Βασίλειον [P. 328] τὰ τοῦ Οὐάλεντος δῶρα τῇ ἐκκλησίᾳ προσαγόμενα δέχεσθαι· οὕτω τὰ καὶ τὰ, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγοι τις, δοκιμασάντων τῶν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τότε πεπράχθαι. Οὕτω τοίνυν καὶ οὗτοι τὴν εἰρήνην ἐδέχονται, ὥστε καὶ προσομολογεῖν ἡμαρτῆσθαι σφίσιν, ἢν τις σκοποίη πρὸς τὰς φαλάκρας, καὶ τοῖς ἀποστατοῦσιν δοτικαὶ προσφέρεσθαι ὡς ἐπηκριβωμένοις μᾶλλον πρὸς τὸ δρθν. Τῷ

A δ' οὐκ ἦν ἀρεστὸν νῦτω, ἀλλ' εἰ υὴ δεικνύοι καὶ σφάλλοντας τοὺς προτέρους δῆθεν ἐκ τῶν γραφῶν, οἱ δὴ καὶ τὴν πρὸς ἑκείνους εἰρήνην οὐ κατεδέχοντο, οὐδὲ βιωτὸν εἶχε τὸν βίον. Ὁφεν καὶ συχνὰς συνδόμους καθίστα, καὶ προσεκαλεῖτο πολλοὺς καὶ τῶν ἔξω, καὶ βίβλους ἀνελίττεν, καὶ ἀλλας ἐξετίθετο πλειστας, δεικνύων, ὡς εἴχε, τὴν εἰρήνην τὸ ἀσφαλὲς ἔχουσαν, καὶ τὰ πλειστα προσελιχνεύετο. Δέον γάρ Λαμπασκήν τε καὶ τὸν θεῖον Μάξιμον καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν θεῖον Ταράσιον, ταυτὸν δ' εἰπεῖν καὶ τὴν ἐδδυμην σύνοδον πᾶσαν, δτι καὶ πάντες τὴν ἑκείνου δμολογίαν τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς πεμφθεῖσαν ὑπεσημήναντο καὶ διὰ τῆς ἑκείσεο προσθήκης ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ δμολογίᾳ, ἐκ Πατρὸς γάρ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι διδασκόμεθα παρ' ἑκείνων λέγειν, δέον οὖν ταῦτας προισχόμενον καὶ αὐτὸν δυον ἐπὶ τῇ προσθήκῃ καὶ θεραπεύεσθαι καὶ θεραπεύειν, καὶ μηδὲν παρεγχειρεῖν ἐξηγήσειν, ὃ δὲ πολλὰς τῶν Γραφῶν συνεφόρει. Καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον εὐρών τὴν ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκ τὴν διὰ μεθαρμόζοντας ὡς ὑπαλλαττομένων τῶν προθέσεων, ὡς τδ, «Ἐκτησάμην ἀν-

causas exponere hic distinctius operæ pretium judico. Erant quidem et alia incentiva hujus odii non multa nota; ceterum capitale in iis et immēdicabile maxime unum eminebat, quod tam Ephesiens ipse quam alii plurimi paria sentientes episcopi, magnis adacti malis ad amplexandam pacem, ea tantum tenuis in eam consenserant, ut seposita ratione dogmatis et nulla re in scriptis ac decretis immutata, quorum in dubium vocandorum aut de novo discutiendorum tempus negabant esse exterius duntaxat concordiam cum Latinis tenerent, salvo se fidei ac religionis officio consentire in id posse rati accommodacionis necessaria temporibus ratione, cuius exempla multa in Ecclesiæ veteris historiis habebant. Censebant, inquam, sic duntaxat tutu conscientia Latinorum communionem admetti, ut rem non per se probabilem aut usquequa ad fidei regulas exactam, verum ut quæ tolerari prudenter posset metu incommodorum graviorum; quodque non absolute, sed comparative, ut magistri artis rhetorices loquuntur, commendaretur et bonum putaretur, non prout in se spectabatur, sed quatenus conferebatur cum majoribus, quæ ex hoc nascebantur bonis. Sic nempe Paulum caput sibi totondisse aliasque usurpasse purificationum Judaicarum ritus; sic ab eodem Timotheum circumcisum; sic abstinuisse tertiam synodum ab excommunicando Theodoro Mopsuestiæ; sic antea magnum Basilium Valentis dona Ecclesiae illata suscepisse; sic alia et alia in priscis rerum gestarum monumentis ejus generis notata reperimus, ne sigillatim persequamur singula. Hoc igitur hi modo pacem nuper sanctitatem accipiebant, ut faterentur in eo peccatum a se videri posse ei qui de re ipsa per se censeret, et de officio religionis, quo jubemur abberantium a fide

B communione rajicere, severe et rem ad vivum resecando statueret. Vecco autem ista exceptio non 481 placebat, sed nisi demonstrare evinceatque ex certis, ut putabat, scriptorum authenticorum testimonialis errasse priores in repudianda communione Latinorum. Vitam sibi vitalem non putabat. Unde et crebras coegit synodos, et convocabit multos exterritorum quoque, et libros evolvit veteres, ediditque multos novos, omnem lapidem movens ad astruendum posse ac debere cunctos, cum omni securitate conscientiæ, huic paci ut per se probæ justæque adhærere; nec quidquam in hoc sibi ad summam contentionem faciebat reliqui, studio intemperanter indulgens. Cum enim illum oportuisset eo esse contentum quod tradiderat Damascenus et divus Maximus ac super hos divus quoque Tarasius aut, quod idem est dicere, septima synodus universa, cuius Patres omnes prærogativam ejusdem Tarasii secuti confessioni de hoc articulo, quæ Orientales missa fuerat, subscripserunt, siquidem ab his, dum occasione additionis tali professioni insertæ dogma ipsum explicant, dicere docemur Spiritum sanctum ex Patre per Filium procedere, — cum, inquam, oportuisset Veccum eas in hoc explicando mysterio adhibentem voces quas nostri Patres usurparunt, additamento Latinorum ad eas quoad posset, accommodando, ejus et suam ipsius invidiam purgare aut minuere excusando, contra ille extra terminos susceptæ tractationis declarationum argutiis evagans multa concessit. scriptorum veterum loca; inter quæ cum reperisset magnum Basilium illud ex, quod de Filio dicitur, in per commutantem, tanquam essent hæ præpositiones invicem æquivalenter mutabiles, prout probatur his Scripturæ auctoritatibus,

θρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τουτέστιν, ἐκ τοῦ Θεοῦ, « Γεννώμενον ἐκ γυναικός, καὶ τουτέστι: διὰ γυναικός, ἵνα μὴ τὴν ὡς διὰ σωλήνος αἱρεσιν, φησί, παρεμφένη διεῖος Ἀπόστολος, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διηγέραι συνερενιζόμενος πολλὰ καὶ τὴν ἐκ εἰς τὴν διὰ παρεξῆγε, κάντεῦθεν δῆθεν τὴν ἐκ ἑθεράπευεν. Τὴν δὲ τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ ῥῆσιν εὐρῶν τὴν διὰ λόγου προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος λέγουσαν, καὶ τὸ πποβολεὺς εἰς τὸ αἴτιος μεταλαχμάνων, αἴτιον μὲν οὐκ ἔλεγε τὸν Ίδιν Ηνεύματος, αἴτιον δὲ διὰ τοῦ Ίδιου τὸν Ηνεύματος ὀμολόγει, ἐπει καὶ διὰ λόγου προβολεὺς εἴτ' οὖν αἴτιος λέγεται τοῦ Ηνεύματος δι Πατήρ. Ταύτην τὴν ῥῆσιν τινὲς μὲν ὡς νόθον γέννημα τοῦ Ηατρὸς Δαμασκηνοῦ οὐκ ἐδέχοντο· τινὲς δὲ καὶ δεχόμενοι μετήμειθον τὸ προβολεὺς εἰς τὸ παροχεὺς, καὶ τὴν ἐκφαντοριαν οὐκ εἰς [P. 329] τὴν ὄπαρξιν ἐξελαμβάνοντο, ἀλλ' εἰς τὴν ἐς ἀδίσιον ἐκφανσιν. Μέντοι γε καὶ σκανδάλων μεγάλων ἀφορμὰς τὰ τοιαῦτα παρέχον τοῖς ὄντερον, Ὅσπερ δῆτα καὶ τὸ τοῦ Νύσσης Γρηγορίου Ηατρὸς ῥήτον τὸ κατὰ διαιρέσιν προαγόμενον καὶ οὕτω πως λέγον, ὡς τὸ μὲν αἴτιον πιστεύειν τὸ δὲ ἐκ τῆς αἰτίας, τοῦ

A δὲ ἐξ αἰτίας ὅντος πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τῆς τοῦ Ίδιου μεστεῖς καὶ ἐστῷ τὸ μονογενὲς φυλακτούσης καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς τοῦ Πατρὸς σχέσεως μὴ ἀπειρούσης. Τάχι μὲν δι πατριαρχεύμαν εἰσῆγε, δεικνὺς τὴν μεστεῖαν τοῦ Ίδιου ἐξ ἀτάγκης εἰσάγουσαν τίγιν διὰ, καὶ διὰ ταύτης τὴν ἐκ τῶν Ἰταλῶν προστέμενος ὡς ἀντιπαραχωρουσῶν τῶν προθέσεων. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐφέσου καὶ τὸν Ἀθηνῶν Μελέτιον καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ἐκανδαλίζοντο, μείζονος κκοῦ τοῦ δοκεῖν παρακινεῖν δόγματα ἔλαττον κακὸν τὸ ημαρτῆσθαι σφίσι ποιησαμένοις εἰς ρήνην μετὰ σφαλλόντων ἐν θείοις δόγμασιν ἀνθειρούμενοι. 'Αλλ' δι μὲν Μελέτιος καὶ λίαν ἐπαρθησάζετο, καὶ ὡς μιᾶς πολλὰ διανόμῳ λαλῆσαι, καὶ τέχος τὸν ἐπενδύτην κελεῦσαι τῷ δπαδῷ ἀράμενον ἐπεσθαι ὡς ταῖς εἰς ἔκορταν ἔτοιμον, ὡς ὑπὲρ τοιούτων ἀγωνιζόμενος. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐφέσου προνοτικῶς μὲν εἶχον διὰ βασιλέα, μὴ θέλοντες δοκεῖν εἰσάγειν ἐν καθεστῶσι σκάνδαλα· δημως δὲ καὶ βαρύς ἔφερον καὶ ἐκποδῶν ποιεῖν κατὰ τὸ λεληθός ἐκείνον, ὡς ἐδούλοντο.

« Possedi hominem per Deum¹, » id est, ex Deo, et, « Factum ex muliere², » hoc est permulierem, ne 482 illam hæresim insinuasse divinus Apostolus putetur qua Christus quasi per canalem transisse per virginem singitur : hæc, inquam, similiaque undique conferens quotidie plurima, ex in per immittebat, eas particulas conflando in C notionem unam; sicque videlicet diluebat crimen additamentum in Symbolum intrusi, quo sanctus spiritus, ut ex Paire, ita ex filio procedere affirmatur. Prætereū idem inventa divi Damasceni sententia qua Pater per Verbum προβολεὺς emissor enuntiatorii Spiritus dicitur, et vocem προβολεὺς emissor sive prolator tanquam idem significantem quod αἴτιος causa sive principium usurpans, ubi observasset non dicere quidem Damascenum simpliciter Filium esse causam sive principium Spiritus sancti, fateri tamen Patrem esse causam Spiritus sancti per Filium, quandoquidem ab eo Pater per Verbum Spiritus sancti προβολεὺς, quod idem sonat ac αἴτιος, esse affirmetur. Hanc sententiam aliqui ut subdititiam et falso attributam Patri Damasceno rejiciunt. Quidam autem eam admittentes, loco vocabuli προβολεὺς substituunt in illa παροχεὺς πρæbitor, et quæ illis mentio adiungitur ἐκφαντοριας enuntiatoris prolationis, non ad ὄπαρξιν existantiam referunt, sed ad ἀδίσιον ἐκφανσιν æternam exhibitionem. Enimvero scandalorum maguorum occasiones talia πρæbuerunt posteris, ut videlicet et hoc Nysseni Gregorii Patris dictum, in quo divisim de personis divinis agitur his verbis : « Ut illam quidem causam credamus, hanc autem ex causa rursus aliam diffe-

D rentiam intelligimus : hæc enim continue ex prima, ista per mediationem Filii qui continue ex prima est, qua mediatione Filius idem et sibi Unigeniti proprietatem servat et Spiritum a relatione Patris non arcet. • Hac allegabat patriarcha, ostendens 483 mediationem Filii necessario inferre præpositionem *per*, et propter hanc præpositionem *ex*, quam Latini usurparent, admittendam contendens, quoniam promiscue permutabiles inter se haas partculas esse appareret. Verum Ephesinus unaque Atheniensis Melesius et alii plurimi scandalizabantur, existimantes movere ac de novo in disceptationem vocare olim constituta dogmata maius esse malum quam ut consciencere id ipsi possent, quamvis gravium malorum prævertendorum causa concentias suas accommodassent ad levius illud peccatum admittendum, quo se obligassent pace cum illis facienda qui in divinis dogmatibus errarent. Ac Meletius præsertim magna de his libertate disseverebat, adeo ut die quadam, postquam multa super hoc argumento in synodo declamasset, pedisse quum jusserit sublatto pallio procinctum ad iter sibi adesse tanquam in exsilium tali de causa mox parato proficisci. Moderatus se gerebat Ephesinus imperatoris respectu, apud quem se providebat offendurum, si videretur offendicula et turbarum causas iis objicere qui bona fide conventis acquiescebant. Ringebatur tamen et ipse penitus, ægerimē cum suis ferens quæ a Vecco agebantur; apparebatque non dubitatuos ipsos conari, si possent, clandestinis artibus illum a sede patriarchali amovere.

¹ Gen. iv, 1. ² Galat. iv, 4.

κδ'. Ὁπως εἰς τὸ δρος; τοῦ ἀγίου Αὐξεντίου ἀπ-
ῆλθεν δὲ πατριάρχης. Καὶ περὶ τῶν τοῦ βασι-
λεως ἔκει.

[P. 330] Τότε τοινυν δωδεκάτη Ἀνθεστηρῶνος
μηνὸς τὸν Βόσπορον διαπεραιωσάμενοι εὗθυ βασι-
λέως ἡλαύνομεν, καὶ τῇ τῆς λυχίας μονῇ ἐναγη-
θέντες ἔκειθεν καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ συνεμίσγο-
μεν. Τὰ δὲ ἔκεινψ τότε πραττόμενα δικρύοις μᾶλλον
ἢ μέλαινι γράφειν ἦν ἄξιον. Λογισμοῖς γάρ ἀγροῖς
διεκβαχευθεὶς δὲ κρατῶν καὶ πᾶσιν ὑπόπτωα ἔχων,
οὐκ οἶδα καθ' ὃ τι, τέως δὲ γε τοῖς φαινομένοις
καὶ τῷ δοκεῖν ὑπὲρ ἔκειτον καὶ τῆς αὐτοῦ δῆ-
θεν θρησκείας πονῶν, εἰ δρθοδοξῶν ἐς τὰ μά-
λιστα τὰ πρὸς παταροπήν πίστεως διαβάλλοιτο,
δεινὰ ἐποίει. Ὅθεν καὶ πέμψας ἔκάγει τῆς φυλακῆς
τοὺς εὐγενεῖς ἀνδράς ἔκεινους ὧν καὶ πρώην ἐμνή-
σθημεν, τοὺς ἐκ Ἐραοῦλ ἀυταδέλφους, τὸν Μανουὴλ
τε καὶ τὸν Ἰσαάκιον, καὶ τρίτον τὸν ἐκ Καντακουζη-
νῶν Ἰωάννην (δὲ γάρ πρωτοστέρωρ Ἀνδρόνικος
φθάσας ἐν τῇ φυλακῇ προτετελευτήκει), καὶ σφᾶς
πρὸς ἔκειτον κατακρίτους φέρει. Οὓς δὴ καὶ ἐφ' ἡμέ-
ραις ἔταξαν λόγοις καὶ ὕβρεσι πλείσταις τε καὶ
δειναῖς, τέλος ἐπειδὸν ἡνὶ σφᾶς ὑποκλίνεσθαι τῷ τοῦ
κρατοῦντος θελήματι, [P. 331] τὸν μὲν Μανουὴλ

24. Ut ad montem Sancti Auxentii iverit patriarcha;
et de actis imperatoris illic.

Tunc igitur duodecima Julii mensis Bosporum
transgressi ad imperatorem recta contendimus; et
obiter hospitio excepti apud monasterium Lych-
nię, qua inde discessimus die imperatori astiti-
mus. Eo tempore quae ab illo gesta sunt lacrymis
potius quam atramento dignum erat scribere. Fe-
ris enim quibusdam sensibus per acerbias intem-
peries ægri animi debacchatus princeps est, omnes
suspectos habens, nesoio quamobrem, 484 nisi
quod, ut apparebat aut videri volebat, de se sua-
que videlicet religione sollicitus iniquissime se-
cum agi querebatur, qui etsi nihil studii ac con-
tentioñis omittaret in quærenda tenendaque recta
divini cultus ac sanæ doctrinæ via, fidem tamen
pervertire per summam calumniam accusaretur.
Inde missis satellitibus educit e custodia nobiles
illos patricii generis viros, uorū nuper memi-
nimus, fratres scilicet duos Raulis filios, Manue-
lem et Isaacium, tertiumque Joannem ex Cantacu-
zena familia (nam protostrator Andronicus prius
in carcere obierat), sistique eos sibi non ut judi-
candos sed ut jam damnatos jubet. Hinc cum eos
per dies aliquot verbis asperimis contumeliisque
plurimis ac gravissimis vexasset, ad extremum
inflexibiliter recusantes obtemperare voluntati
principis, Manuolem quidem pridem, deinde
vero Isaacium quoque oculis privari mandat. In
solos hos duos atroci hac sævitum pœna, quoniam
Cantacuzenus seorsum ab his conventus et
minis territus manus dedit, idem haud dubie
quod duo illi passurus, nisi salutem et lucis usu-
ram obedientia redemisset. Illi ergo ambo soli

A πρῶτον, ἐπ' ἔκεινψ δὲ καὶ τὸν Ἰσαάκιον στερεῖ τῶν
δημάρτων κελεύσας ἅμφω καὶ μόνους· ὁ γὰρ Καν-
τακουζηνὸς ἀπαγόμενος δειλιάσας ὑπέκλινεν. Ἐπ'
ἔκεινοις γὰρ μόνοις τὸ παθεῖν καὶ μὴ ἦν, καὶ διὰ
τοῦτο ἔκεινψ μὲν ἦν ὑποκλιθέντι σώζεσθαι, οἱ δὲ
τὴν τοῦ διαπράξασθαι ἢ μηδεὶς ἀλλος ἐτόλμα δόξαν
ὑπὲρ πατρίων ἔθων ἀπηγέκαντο, πολλὰ πρότερον
καὶ ςτὸν πατριάρχην ἐπὶ βασιλέως ἐλέγκαντες, ὡς
ἔκεινα πειθονται τούτῳ ἢ δὴ ἐφ' ἔκειτον ὥν ὑμολόγει
καὶ ἐπιτιμίοις πεδούμενος, καὶ οὐχ ἢ τέως μετ'
δξιώματος. Καὶ εἰδε μία ἡμέρα ἐστερημένους δημά-
των οὓς μία γαστήρ ὠδινε, καὶ οὓς ἡ τε σχέσις συνῆγε
καὶ τὸ ὑπὲρ ἐνὸς παθεῖν, τούτους ἀπ' ἀλλήλων διηρη-
μένους, ὡς τὸν μὲν ἀλλαχοῦ ποὺ, τὸν δὲ Μανουὴλ ἐν
ταῖς κατὰ Σκάμανδρον Κεγχρεαῖς ἀπανθρώπω τινὶ
φρουρίᾳ ἐγκατακλεισθῆναι φρουρούμενον. Ἐπ' ἔκει-
νοις καὶ τὸν τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ υἱὸν Ἰωάννην,
δν ὡς δημηρον ἡ μήτηρ τῶν συνθηκῶν ἀναγαγοῦσα
ἐκ δύσεως τῷ βασιλεῖ ἐνεχειρίζει καὶ γαμβρὸν δ
κρατῶν ἐτίθει τοῦ Τορνικίου σεβαστοκράτορος, καὶ
ἔκεινος τὴν σύζυγον ἀποστέρωγεν καθ' ἔκειτον ἐμο-
νοῦτο, πέμψας ἄγει δέσμιον ἐν Νικαίᾳ. ἔκειτον γάρ
στρατηγῶν κατώρθου τροπαῖοις Περσῶν ἐναγλαῖό-
μενος, ἐφ' ψ καὶ ὑποψίαν ἔστη βασιλειῶντος, οὐκ

gloriam tulerunt constantiæ invictæ in agendo pa-
tiendoque pro patriis moribus quæ nemo aliis au-
sus esset facere ac subire. Prius autem quam
excæcentur, voce liberrima coram ipso impera-
tore patriarchæ exprobrarunt credere se et ad
extremum credituros quæ ab ipso didicissent, tunc
quando ex sensu loquebatur proprio, quando sup-
plicia et vincula pro illa fide tolerabat: nolle au-
tem credere quæ jam doceret corruptus ambitione,
pretrum mutata sententia patriarchatum nactus.
Sub hæc una dies vidit luminibus orbatis 485
ques unus venter pepererat; eosdemque quos ne-
cessitudo germanitatis et patiendi causa junge-
bant, longe invicem abductos, Manuele videlicet
relegato Cenchreas ad Scamandrum, ibique in
tetri cujusdam et humano destituti cultu castelli
custodiām inclusō, altero alio uspiam abducto.
Aliud post hoc, et ipsum acerbū visu, spectacu-
lum datum est. Joannem Michaelis despotæ filium,
quem sua quondam mater ab Occiduis Constanti-
nopolim profecta partibus obsidem ioti tunc fœde-
ris imperatori adducens dederat, quemque postea
ille Tornicili sebastocratoris generum fecerat, quan-
quam ipse conjugem uersatus seorsum ab illa res
sibi habebat suas, curavit imperator vincitum ad se
Nicea duci. Ibi enim ille copiarum dux, multis
præliis secundis erectisque ob devictos Persas
tropæis plurimis late factus inclitus, suspicionem
incurrerat imperii affectati, non aliis id argumen-
tis suadentibus quam ejus in bello felicitate et cla-
ritate apud populum invidiosis efferre ipsum lau-
dibus solitum. Incendebat istam imperatori suspi-
cionem, quod audierat Theodorum Cotyn monachum
crebros et longos semotis arbitris interdiu et de no-

ἄλλων τῷ μαρτυρίῳ ή τῷ κατορθοῦν καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ δοξάζεσθαι. Ήν δὲ καὶ τὸ τὴν ὄποιαν ἔκκαιον δέ Κότυς Θεόδωρος μοναχὸς μόνων κατὰ σχολὴν ἡμέρας πολλάκις καὶ νυκτὸς συγγινόμενος. Οὗτος δὲ δέ Κότυς ἦν δὲ δὴ πάλαι μὲν τελῶν ἐν τοῖς κοσμικοῖς, τὴν κατὰ τούτου δὲ τοῦ τότε μεγάλου κονοσταύλου πεῖραν πυθόμενος, ὡς βασιλεὺς ἐκτυφλοῦν ἔκεινον ἔβοιλετο, ἐλθὼν προσαγγέλλει κατὰ φιλίαν καὶ σὺν ἔκεινῷ ἐπὶ Περαίδος αὐτομολεῖ. Τῷ γοῦν κάκεινῷ τότε βασιλεῶντι τοιαῦτα, ὡς οἶμαι, λάγειν, καὶ οἱ λόγοι προσέβανον, τοῦτ' ἦν τὸ καὶ τὴν κατὰ τοῦ Ἰωάννου ὄποιαν βεβαιοῦν, ὡς εἰδότος ἔκεινου καὶ ἔτι πλέον. Πέμψας γοῦν ἄγει κάκεινον. Τὸ γοῦν κινούμενον προφανῶς ἔγκλημα ἦν ὡς κακηγορήσει τὸν πορφυρογένητον, καὶ ὡς ἐπειδὴ βασιλεὺς προστάσων ἔκεινον ἐπὶ Πέρσας ἐφώρμα, δὲ κατειρωνεύμενος τῶν ἐπεσταλμένων λέξειν, ὡς Ἐλθέτω πορφυρογένητος ἀποστάλεις ἐφ' φατορθώσει τὸ προστάτημενον. Τὸ γοῦν προϋπτον τοῦτ' ἦν, δὲ νυκτὸς ἔζητε, ἔκεινο, τῇ ὄποιᾳ συντραπετόμενος. Κάπειδὴ οὐκ ἦν δείκνυσθαι, τὸν Κότυν, εἰ μὴ δμολογοῦῃ, [P. 332] δεινὸς ἦπειλει ποιεῖν, καὶ τὴν συχνὴν προσέδριαν ἐς δια μάλιστα ἀνακρίνων. 'Ο δὲ τοῦ μὲν

ote cum Joanne sermones habuisse. Hic Cotys ante monasticam professionem, sacerdotalis adhuc, olim huius ipsi nunc Imperanti, tunc magno condestabulo, cōfisiūm Imperatoris excēdere ipsum parantis amīte indicaverat, acīcīque fuerat ut fugeret in Persidem, quo et ipsum erat comitatus. Quia vero sibi tunc imperium optanti forte recordabatur predictam ab eo, nec falso, ut eventa monstrarunt, felicitatem istam, tale ipsum quoque quidpiam tractasse cati Joanne et hoc arcanarum inter eos argumentum fuisse collocutionum opinabatur. Ergo et Cotyn comprehendi sistique sibi mandat. In Joannem porro quod publice iactabatur crimen erat male illum 486 de Porphyrogenito locutum. Ferebant enim, cum ab imperatore mandatum fuisse Joanni perlatum bellum inferendi Persis, dixisse illum non sine ironico aculeo: « Veniat patris missu Porphyrogenitus, prospere scilicet exsecuturus quidquid injungetur. » Ac de hoc quidem luce palam Joannes interrogabatur. Alia instituebatur de eodem nocturna quæstio, qua curiosissime indagabatur ecquid extundi conjecturæ posset, quæ suspicionem maxime tunc inquietantem principis animum ambiti a Joanne imperii roboraret. Quia vero convinci haud aliter ejus criminis Joannes quam Cotys testimonio poterat, hunc imperator gravibus urgebat minis ad fatendum quod res erat, subjecturum se, ni faceret, acerrimis eum tormentis denuntians, et nullum finem faciens instantissime querendi quid tandem longis illis assiduisque cum Joanne sermonibus egisset. Ad ea Cotys, quod assiduus apud Joannem fuisse quodque ipsum frequenter allocutus, causam fuisse dicebat coalitam inter ipsos ex amicitia familiaritatem. Intervenisse quinellam

A συχνῶς προσεδρεύειν συνήθειαν ἔτιστο καὶ τὸ ἐπὶ ῥῆτοῖς συμφωνεῖν τὴν τοῦ σφετέρου κτήματος πρᾶσιν (τὸ δὲ ἦν ἡ Βρύσις τῆς Γραίας, ἐκ πατέρων ἔκεινῷ προσκληρωθὲν), τὸ δὲ περὶ διαδυχῆς βασιλείας εἰδέναι ἵσον ἐτίσει καὶ περὶ τῶν ἀντιπόδων δισχυρίζεσθαι. Τὰ δὲ λέγων οὐκ ἐπειχεν. Ἐβούλετο δὲ ἐρευνῆν καὶ τὰ κατὰ τὸν Ιατρὸν Περδίκκαν, ἐφ' φτι μαθεῖν παρ' ἔκεινον τῶν καθ' Ὂωάννου, ὡς παρ' ἔκεινον σχολάζοντος. Τῷ τοι καὶ αὐτὸν μὲν φυλακαῖς ἔδισου, τὸν δὲ Κότυν τοῖς Κελτοῖς παραδόντις χρεμαννέιν καὶ ἐτάξειν ἐκάλευεν. 'Ο δὲ οὐκ ἔφη δεθεῖς, καὶ τῷ φόρῳ διαπεφώνηκε, καὶ φόρτος ἐλεεινὸς ἀρθεῖς πολλῶν βλεπόντων τῇ τῇ παρεθίσθοτο. Ἰωάννην δὲ καὶ οὕτως ἀφαιρῶν ἡτομοσ τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς παλύπτραν μαγιστᾶσιν οὖσαν ἀξίαν, καθ' ἦν ἐτίμα τὸ πρότερον. Εἴτα δὲ γε καὶ τῷ περακοιμωμένῳ βασιλεικῷ ἔγχειρίσκε, προνοίᾳ τοῦ λαθεῖν ἔκεινον πάντοιᾳ, εἰς Λαμπτέρας ἐξεληλαχότα ἐκτυφλοῦν κελεύει, πολλὰ πρότερον τοῦ Μιχαήλ δεσπότου καὶ αὐταδέλφου λιτανεύοντος μὲν δέσποινταν, λιτανεύοντος δὲ πατριάρχας τε καὶ οἰς δικτῶν ἐπληροφορεῖτο πνευματικοῖς ἀνθράσιν, ἐφ' φτι τὴν ποιηὴν ἀργῆσαι. 'Αλλ' οὐδὲ ἐπειθον λιτανεύοντες. 'Ος

B negotium : tractatam enim inter ambos fuisse venditionem agri, qui Cotyl hereditate a parentibus obvenerat et Fons vetulus vocabatur. De successione autem in imperium, asseverantissime affirmabat hætitia magis tristinisse aut solle se quidquam tum vel prima mentione motum, quam de rebus Antipodum. His imperator haud persus explorare præterea voluit medicum Perdicam, experturus sequid ab eo, quem et ipsum constaret qui apud Joannem commemoratum, posset expiscari quo adstrueretur concepta suspicio. Igitur et hunc tradi custodia precepit. Cotyn autem Cætis tradidit suspendendum et ditis adigendum cruciatibus ad prodenda quæ celaret. At ille cum ligaretur ad suspendium, exanimatus metu concidit ; et pondus miserabile sublatus 487 multis cernentibus terræ mandatus est. Nec tamen Joanni profuit desperata inde convictio. Jam tunc enim, ad quoddam præjudicium, de honestatus is est ablato capitis tegmine, quod insigne præcipue dignitatis viris summatibus concedi solitum ipsi prius tribuerat imperator. Qui et statim inde præfecto Augusti cubiculi Joannem eundem tradidit abducendum Damatya ibique excæandum, commendato prius ut quod illuc facturus esset, quam cautissime toto itinere dissimularet. Id antequam executioni mandaretur, Michael despota instantissime oravit ut fratri tam diri supplenti gratia fieret. Ambivit ad hoc precibus infirmis Augustam, ambivit patriarchas veterem et novum, ac quoscumque intelligere potuit apud principem aliquid in persuadendo valere, sanctitatis opinione commendatos viros. Nec illi aut detectarunt officium, aut eo segniter functi sunt. Cæterum quantocunque agerent studio, nihil plane impetrarunt. Cum

δ' ή τῇ μεσημβρίᾳ ἔσείσθαι μεθ' ἡμέραν, δὲ Περδίκας, διὰ μόνον οὐ τὸ τὴν γῆν στενόθαι; ἀλλὰ τὸ μῆ καταπίπτειν ἐκείνοις τὸ ὅρος τοιαῦτα πράττουσιν ἔλεγε τεθηπέναι, ποιητὴν ὑπεσχόντην τὴν ἱερομήνην τῆς βίνδος. Καὶ ἄλλος διὰ μόνον οἰκεῖον ἐκεῖνῳ παῖδα ἐκ παλαιᾶς συνηθείας ἰδὼν τὰ φιλικὰ προσεπτύσσετο, σχισμάς τῶν βωδώνων τῶν παιδικῶν ἀπώνατο. Τῷ δὲ τοῦ Παχωμίου Γεωργίῳ γραμματιστῇ γε ὅντει καὶ ἐλλογίμῳ, ἐπειδὴ τῷ Στρατηγούπολιψ Μίχατλ συνῶν κατὰ τὴν Πόντου Ἡράκλειαν ὁμίλει διὰ τὴν ἡμερινὴν πρὸς τὰλ' ἀσχολίεν νυκτὸς τὰ πλεῖστα, καὶ προστηγγέλλοντο, ἐκείνον μὲν τῆς στρατηγίας παραλόσσας ἀγαργὸν ἔκρινεν ὡς βασιλειῶντα, τῷ δὲ τὴν τοῦ λέγειν περὶ τούτων ἐκ βίβλων δῆθεν εἰδότα βασιλειῶν δεινὴν ὑποψίαν ἀνῆπτε. Κάπειδὴ προθέμενος ἐκτυφλοῖον ἐκείνον ταῖς τῆς δεσποτίνης δυσωπίαις (ἢν γάρ εὐτανεψίᾳ ἐκείνου) καὶ παρὰ γνώμην ἀνεχατέζετο ἐκεῖνῳ μὲν καὶ ἔτι τὴν ποιητὴν ἀνῆρτα, Παχωμίῳ δὲ τὸ πάν τῆς δργῆς προσῆπτε. Τὸ γάρ δύνομα φρικτὸν δὲ ἀκούειν [P, 333] καὶ μόνον ἐκ τινῶν φρινθασμάτων ἐκποδῶν ποιεῖν τὸν ἔχοντο παρεσκεύαζεν, ὡς τί οἱ κακὸν κατὰ μοῖραν περιέχον. Ἐξέρυνε δ'

autem inter hæc contigisset a meridiana parte per diem moverit terram, Perdiccas dixisse delatus non se mirari terram concuti, sed non ruere vicinum montem supra talia agentes, pœnam dicti tulit truncationem nasi. At aliis qui propinquum hujus adolescentem, veteri familiaritate charum, tunc forte obvium amanter amplexus fuerat, narium abscissionem ea in puerum amoris significacione lucratus est. Dicendum et quod Georgio Pachomii contigit, litteratori in paucis ejus generis præstanti cæteraque honesto. Is nuper apud Heracliam Ponti sum professionis operam navans præfecto illic Strategopulo Michaeli, cum hujus publicis occupationibus prohiberetur munus istud suum de die obire, plerumque noctu scholas suas habuerat. Hoo auditum imperator Interpretatus atrociter, repente Michaelem quidem abrogato magistratu redactum in ordinem 488 citat ad sese dictorum causam affectati regni. Nec morata miseri damnatio est, pœna excæsationis et ipsi decreta, continuoque inferenda, nisi preibis infinitis contentionequæ annisa summa, quæ reo erat neptis, Augusta ægre tandem supplici dilationem impetrasset. In Pachomium ira effusa omnis sine obice pervenit. Ex hujus fama doctrina cum nocturnis istis, de quibus erat nuntiatum, comparata congressibus in eam suspicioissimus princeps opinionem incubuerat, esse illum unum aliquem ex istis auctiibus præmotionum de futuro, qui libros scrutari reconditos soliti fata imperiorum et successionum in hæc seriem, audacibus explorata conjecturis, quæstuoze curiosis venditant. Suberat et aliis haud ita multis notus odii fomes, horror ex omni vocabuli. Quippe imperator, et ipse avidus captator præagitorum, nescio quid submurmuratum inaudierat, quo Pachomii nomen

A ἄρα ή δμωνυμίᾳ τὸ μάντευμα, ἐκεῖνος μὲν γάρ τὸ μάρσιμον φεύγων ἐξενφλου τὸν ἄνδρα, τὸ δέ γε κατὰ Μακεδονίαν τοῦ Παχωμίου χωρίον δύον ἥδη ἐκείνον ἀναμένον τὰς ἐπὶ τῷ θανάτῳ εὐπρέπειζεν οἰμωγάς. Κάκεινος μὲν τυφλὸς ἀλάτο, πάτερν ἀνθρώπων οὐκ ἀλεσίνιστον, ἀλλὰ πληρῶν θαιμασμοῦ, εἰ μέχρι καὶ ἐς τοιούτους ἄνδρας χώραν ἔχον αἱ περὶ αἵρεις βασιλείας ὀπούφισι· δὲ δὲ, τὰς τυφλὰς ἀλπίδας, φέτο μὲν δραπετεύειν, οὐ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὸ ἀληθὲς ἀδραπτεύειν. Ἐνεῦθεν δργὴ κατὰ μοναχῶν οὐχ διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστολοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμέρας ἀριθμοῦτιν αὐτοῦ καὶ χρόνους περιορίζουσιν, ὡς ἀναστίνοτε τῶν κακῶν ἐντεῦθεν. Καὶ δειναὶ μὲν ἦσαν αἱ κατὰ ἐκείνων ἀπειλαὶ ἐξ ὀργῆς ἀνημμέναι, δύμας δὲ ἀνηρτώντο προνοιᾳ τοῦ μὴ δοκεῖν κολάζειν ἀλόγως, εἰ καὶ μικρὸν δύον καὶ Γαλακτίωνα μὲν τῶν δύματων στερεῖ, Μελέτιον δὲ ἀφαιρεῖται τῆς γλώσσης. Αἱ δὲ ἔξοραι καὶ μᾶλλον τοὺς ἀνθράστους ἐκείνους, ἐκείνουσι τὰς ποιάς. Λάζαρον μὲν δύν τὸν Γορτυνίτην, ἄνδρα σεβάσμιον, ἀποστέλλας τοὺς ἐκτυφλώσοντας ταῖς ποιναῖς ὑπῆγε. Πρὸς δὲ καὶ Μακρίον, τὸν καὶ Περιστέρην παρονομασθέντα τοῦ

C cum sua ipsius perniciose fatalis nexu necessitatis implicaretur. Id ille, quod optimus vaticiniorum interpres postmodum eventus explicuit, non clare intelligens quo pertineret, et quo vergeret impotenter exhorrescens, in eam persuasionem rapuit ut sibi successurum in imperio hunc Pachomium portendi crederet. Id vero ratione omni præver-tandum ratus, istum infeliciem reddere imperie ineptum immanni oculorum effossione occupat. Nec sic, infelicior ipse cæsis spibus in crudele tractus facinus, instantem vitavit, si non potius arcessivit, calamitatem, quam ipsum apud Macedoniā in agro dicto Pachomii, in hujus et aliorum ultionem scelerum, haud longo post tempore manebat. Interim miserrimus Pachomius instrumentis litterariis sue professionis luminib[us] orbatus, adeo non jam providere amplius arcana indicio librorum futura poterat, ut ne præsentia quidem cerneret et vitare ambulando incursum obviorum nisi alieno nequiret admonitu, admirantibus, qui hæc videbant cunctis etiam usque ad ludimagi-stros, alienissimas homines a regno sortis, ambitionis atrociter simulantis armatas furore suspi-ciones non dignatas esse descendere. Eadem hac afflatum atra rabie imperatoris mox in monachos odium erupit, non ea illis infensi causa quod Ecclesiæ rebelles schisma facerent, sed quod dies ipsius numerarent et definiter tempora, morte scilicet ejus se defuncturos malis 489 quæ patiebantur arbitrati. Hos ille acribus et ira flagrantibus percallebat minis, quas ne statim in rem conferrat, quædam sustinebat famæ cura, et metus ne videretur sine causa idonea senvire. Tamen et hunc paulo post respectum eluctatus, Galactoni quidem eruit oculos, Meletio vero linguam abscondit. Exilia decernebat mera, cum remittere se in

ἀπλοῦ καὶ ἀκάκου χάριν, ὑπαγγέλν δίκη καθοσιώ-
σας ὡς τὸς δυτικοὺς ἄρχοντας κατὰ βασιλέως διε-
γέραντα, οὐ πον τῶν ἡμετέρων δρίων καθήμενον,
ἐπαγγεῖλας τῷ Ἰκαρίῳ τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς
περιεξωμένην τιμὴν, εἰς χεῖρας ποιεῖται, καὶ προ-
τείνων τὴν καθοσιώσιν τοῦ ἀγκλήματος ἀνή, εἰ τὴν
εἰρήνην δέχοιτο, εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ τῇ δίκῃ καθυπά-
γειν. Οὐ δὲ τῇ ἐνστάσει διαχαρτεῖν τὴν τιμωρίαν
ὑπέχει. Κόκκους δὲ μοναχοὺς καὶ τὸς κατ' ἔκεινον
ἔω. Ἐς τόσον γάρ παρακυσμένος ἦν ὃστε προβάλ-
λειν ἣν μόνον τινὰ κινηθέντα, καὶ τὴν προσδολὴν ἡ
ποιηὴ διεδέχετο, ὃστε καὶ πιστὸς ἦν διέγων μόνον
εἰπών, ταῖς πρὸς τὸν ὑπῆκολούς ὑπονοίαις ὡς ἵκα-
νταις μαρτυρίαις ἰσχυριζόμενος. Καὶ πρὸς τὸ δρ-
γῆς ἀπαραίτητον ἀνδράσιν οἰς ἦν παρθησιάσθαι
πρὸς ἔκεινον ἀπολογούμενος βασιλικὸς προστέτειν B
νόμους, ὡς μὴ καλὸν ὃν οὐδὲ δίκαιον κατὰ μοναστὰς
τοὺς Ῥωμαίους πολιτεύεσθαι, ὡς μετανοίαις ἔξισθαι
τὰ πταίσματα. Ἐχειν δὲ καὶ τῷ προσαγγέλλοντι
δυσμενῶς, διτὶ λέγοις ἢ ἀκούσας ἢ καὶ πλαττόμενος ἐκ

clementiam volebat. Itaque Lazarum Gorianitem, virum venerabilem, ista moderatio servavit: cum enim misisset qui eum excæsarent, revocatis iis exterminare satis habuit. At Macarium nec sua innocentissima simplicitas, quæ cognomen illi columbae pepererat, nec locorum ubi degebat dissitatorum a nostris finibus longinquitas, imperatoris sævitiae substraxit. Hic enim illum postulatum majestatis, quasi conatum in se concitare Occiduum dynastas tractuum, comprehendi curavit per lecium, titulo et honore magni ducis clæsi præfectum; captoque conditione lata, ut vel debitas reo perduellionis pœnas lueret, vel eas redimeret approbanda Ecclesiarum concordia, cui eatenus acquiescere renuerat in eum se obfirmantem in rejectione pacis lege actum est. Cocco vero monachos præstereo, et eos qui apud illum erant. Ita enim irritabilis erat in hoc genere, ut quicunque proferret modo aliquid de controversiis quæ tunc agitabantur in contrariam ipsi sententiam, statim prolationem exciperet præsens pœna. Nec vero discrimen aut delectum adhibebat in admittendis de re tali delationibus: sed quisvis quemcunque accusaret, dicto primo faciebat fidem. Quin etiam suspicionibus meris in subditos velut testimonis innitebatur; et cum a viris gravibus, quibus licet libere C 490 cum illo agere, nimis in hoc severitatis argueretur, allegabat ille contra in defensionem sui regias leges usitatumque principibus agendi modum, addens haudquaquam rectum esse Romanos ab imperatore gubernari sicut monachos a suis præpositis, qui delicta suorum cœnobitarum penitentiis expiare satis habeant. Facilitatem autem credendi delatoribus quadam efficaciter occurrendi nascentibus malis necessitate purgabat, cum diceret, quæsilecumque indicaretur principi crimen, sive auditum vere a deferente sive fictum malevolè, e bono communi esse accusationem

admitti. Hac ille sui defensione sæpius ostebatur, adjungens in parte infelicitatis numerare se, quod qui a puero audisset amicus monachorum, nunc istud genus hominum odisse cogeretur propter ipsorum malevolum animum; malevolentia videbatur ascribatur, quod illi refugerent approbare quæ siebant. Ex hoc porro declaratio imperatoris in monachos odio siebat ut illi curiose indagarent tempora, præsentiscere divinationibus conantes, quando non quidem imperatore (nam sine principe vivere se haud posse, uti nec corpus sine corde, satis norant), sed malis urgentibus liberarentur. Enimvero quoties hominibus arbitra sui potestate Dei conditoris beneficio præditis, ex declarata voluntate jus habentis ipsis imperandi, necessitas faciendi quidpiam incutitur, intentata, ni fecerint, comminatione gravis multæ, si non aliud in obsequendo periculum appareat quam incommodi corporei, subeundum illud est, et quantumcunque malum ejus generis exhausti libenter membris, quo capiti cohærent, hoc est principi, cuius indivulsa connexione cum subditis salus universi reipublicæ corporis continetur. Sin ne obediatur revocet pernicies animæ, quod istis tunc quibusdam videbatur, tunc sane salutaris et propterea tacitis 491 saltem votis expetibilis omnino est mutatio talia jubentis principis; cui tamen hi nimium forte indulgentes sensui, nec satis caventes ne in apertum arcana desideria prodirent, dum præsagiorum mortis Augusti auguria captant imprudentius, ejus iram in se ipsos acuentes ingentium sibi fuerunt malorum causæ. Agebat ille in hoc quidem non ræcte; qui, cum oportuisset obliquum ad recti normam corrigeret sicque ambo exæquare, contra cogebat detorquere quod per se se rectum fuerat, conformareque ad pravitatem obliqui, non emendans id quod erat vitiosum, seu criminis vertens, si non depravaretur quod bene

νειν ἡγάγκαζεν, οὐχ εὐθύνων τὸ μὴ καλῶς ἔχοντα. Αἱ λέγονται, ἀνδρας εὐλαβεῖας μὲν εἰς ἄκρον μεταποιούμενον, παρθενίᾳ συζῶντα, καὶ ἐλεημοσύνην καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ἀσύγκριτον. ἔξυπηρετούμενον δὲ τῇ δεσποίνῃ τῶν τακτιέων, δὲν, ἐπεὶ μόνον ἔχων τοιούτον ἕλλα, οὔτε τὸ εὐλαβεῖσσωζεν οὔτε μὴν ἢ ὅπερ ἔκεινον τῆς δεσποίνης σπουδὴ περιεποιήσαστο, ἀλλὰ τῶν δμάτων στερεῖν καλεών μόλις τὰ τῆς ἁγίασσεως εἰς τὸ ἀνεκτότερον περίστα διὰ τὴν τῆς δεσποίνης συγνήν ἰκετείαν. Προστάσσει γάρ,

[P. 336] καὶ ἀγεται δικαίωτος παρὰ τὸν τοῦ φόρου κίονα ἐν Κωνσταντιναῖοις. Καὶ τοῖς κληρικοῖς ἀπαντῷ ἐπιστέλλει τὴν ταχίστην μηδὲν εἰδόσι, καὶ τῷ τόπῳ ἐφίστασθαι. Κληρικός δὲ πάντως ἔκάλει, ὑπόπτης δὲν πρὸς αὐτοὺς ἔχων, ὡς ταῖς εἰς ἔκεινον τιμωρίας δεδιξέμενος. "Οσοις οὖν θύκη ἐν εἰδήσει ἦν τὰ πραττόμενα, ἀφίκουντο· οἱ δὲ εἰδότες ἐπραγματεύσαντο τὴν ἀποφυγὴν, ὡς εἶχεν ἔκαστος. Ιστῶσι τοινύν τὸν ἄνδρα, καὶ πρῶτα μὲν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐκ ἐν χρῶ κείραντες, ὡς συνεργοῖον καίοντες τῷ πυρὶ, ἐμβάλλουσι πῦρ τοῖς χάρταις βεβράνταις οὖσι καὶ τῇ κεφαλῇ ἐντιθεῖσιν ὡς ἀμα ταύτη

κε'. Περὶ τοῦ Καλοειδᾶ καὶ περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαύκα.

[P. 335] Τεκμηριοῖ δὲ καὶ τὸ περὶ τὸν Καλοειδᾶν

habebat. Neque diffiteor tamen peccatum a monachis, quibusdam eorum inconsulti zeli offervescantia prorumpentibus quo minime conveniret. Verum ne ipsum quidem imperatorem, dum bis obseruit, medium laudat moderationis tenuisse, sed excedendo impegitisse in contrarium extremum, confido judicaturos sapientes, ubi quae fieri tunc contigit attente perspexerint. Ceterum cum utrinque acta sua quādām coloraret rationis species, valere illa debuit ad extinguendos vel certe temperandos utrorumque insanos ardores, ut nec monachi tam contumaciter Augusto repugnarent, pacem Ecclesiarum reipublicas utilissimam accommodatione multis probata procuranti, et vicissim imperator mītius eos coerceret, quorum sestuantium metu peccandi, licet vano, infirmis aequum erat conscientiis ignosci. Ut ut porro quisque de his statuat, inde facilius est ut oppressa publice servis suppliciorum exemplis contradicendi libertas in furtivam maledicendi licentiam erumperet, famosique libelli clam noctibus spargerentur, quibus imperatori exprobabantur vetera scelerata invasi perjurio imperii circumscriptio pupillo excēsatoque vero hærede.

His imperator cum suis supra modum irritati, quam in auctores libellorum suis latebris tutos effundere iram nequibant, in eos qui sustulissent inventos apud seque tenerent, pœnarum crudelitate satiabant. Nam et objici talia, utcunque vera, summam contumeliam putabant: et hujus contumelias veros auctores eos arbitrantur, qui nefaria et visu primo abolenda scripta cum ipsi legerent, tum legenda ceteris servarent. Fixa igitur in publico lex est hujus sententia: « Qui famosum invenerit, si legerit ipse, si alii dixerit, si non statim combusserit, si apud se habere deprehensus fuerit, capititis damnator. » Quæstiones inde acres diraque 492 ju-

μενον, παρθενίᾳ συζῶντα, καὶ ἐλεημοσύνην καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ἀσύγκριτον. ἔξυπηρετούμενον δὲ τῇ δεσποίνῃ τῶν τακτιέων, δὲν, ἐπεὶ μόνον ἔχων τοιούτον ἕλλα, οὔτε τὸ εὐλαβεῖσσωζεν οὔτε μὴν ἢ ὅπερ ἔκεινον τῆς δεσποίνης σπουδὴ περιεποιήσαστο, ἀλλὰ τῶν δμάτων στερεῖν καλεών μόλις τὰ τῆς ἁγίασσεως εἰς τὸ ἀνεκτότερον περίστα διὰ τὴν τῆς δεσποίνης συγνήν ἰκετείαν. Προστάσσει γάρ, [P. 336] καὶ ἀγεται δικαίωτος παρὰ τὸν τοῦ φόρου κίονα ἐν Κωνσταντιναῖοις. Καὶ τοῖς κληρικοῖς ἀπαντῷ ἐπιστέλλει τὴν ταχίστην μηδὲν εἰδόσι, καὶ τῷ τόπῳ ἐφίστασθαι. Κληρικός δὲ πάντως ἔκάλει, ὑπόπτης δὲν πρὸς αὐτοὺς ἔχων, ὡς ταῖς εἰς ἔκεινον τιμωρίας δεδιξέμενος. "Οσοις οὖν θύκη ἐν εἰδήσει ἦν τὰ πραττόμενα, ἀφίκουντο· οἱ δὲ εἰδότες ἐπραγματεύσαντο τὴν ἀποφυγὴν, ὡς εἶχεν ἔκαστος. Ιστῶσι τοινύν τὸν ἄνδρα, καὶ πρῶτα μὲν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐκ ἐν χρῶ κείραντες, ὡς συνεργοῖον καίοντες τῷ πυρὶ, ἐμβάλλουσι πῦρ τοῖς χάρταις βεβράνταις οὖσι καὶ τῇ κεφαλῇ ἐντιθεῖσιν ὡς ἀμα ταύτη

dicia frequentata de hoc criminis, quod basilographium nuncupabatur. Hujus ut reus quis peragretur, satis erat reperiri penes cum aliquem ejus generis libellum. Convicto mors intentabatur.

25. De Caloida et de Joanne Duca.

Quam autem non vana quamque irrevocabilis ea supplicii extremi comminatio fuerit, abunde demonstravit, quod Caloidæ contigit, viro eximiæ religionis summæque sanctitatis, in virginitate viventi exercentique se assidue in eleemosynis ac ceteris id genus erga proximos, sine differentia delectuve personarum, misericordis charitatis operibus. Erat autem idem de familia imperatricis, penus ejus curam gerens. Hunc tantummodo habere librum tam deprehensem non sua pietas servavit, non patronæ Augustæ quantum posset pro fido et caro cliente ac ministro satagentis suffragatio studiosissima protexit. Illud enim duntaxat ardentissimis et creberrime ingeminatis conjugis suæ pro Caloida precibus vix tandem Augustus relaxavit, ut pœna mortis in execrationem mutaretur. Jussu ergo ejus damnatus ad fori columnam in Constantianis sistitur. Advocantur eodem et clerici, repente eoque acri ac minis in cunctantes sancto accitu, ignari quam ob causam. Adesse autem eos idcirco principis voluit, ut genus id hominum sibi dudum contumacie suspectum exemplo diri supplicii terreretur. Quiunque igitur ex iis quid spectaculi vocarentur ignorarunt, quo jubebantur sunt profecti; qui rem præsenserant, fugam expedierunt qua quaque potuit tutissime. Perducio ad lucum Caloidæ coma detonsa est., non ad cutem, sed pilis a radice ad aliquam adhuc altitudinem relictis extantibus, ut pabulum igni essent per hos intime pellam ipsam ac calvam ambusti verticis pervasuro. Applicatae dehinc arteque appressæ miseri capiti

καυσομένοις, είτα καὶ τὴν ρίνα τεμόντες μαχαίρᾳ ήμιθανῆ εἰτ' οὖν ἡμιδαή ἀφιᾶσιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν ὑστερον, δε τῇ πόλει ἐπιδεδημηκε. Τότε δὲ, Ποσειδέωνος ἐκκαιδεκάτῃ μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου ἀρτήν, ἔξεληλάκει μὲν βασιλεὺς, ἔξεληλάκει δὲ πατριάρχης, τού πατριαρχεύσαντος Ἰωσήφ πεμφθέντος εἰς τὸ Κοσμίδιον. Ἀλλ' δὲ μὲν πέμψας, καὶ τὸν Σφαντζῆν ἀγαγῶν Γαβριήλ, ὃν αὐτανέψιον ὅτα τοῦ ἥδη τυφλωθέντος Ἰωάννου εἶχε μὲν πρότερον ἐν τῇ τοῦ παρακοιμωμένου τῆς μεγάλης σφενδόνης τιμῆ, ὑστερον δ' ἐπ' αἰτιαῖς ἔξετύφλου, συνδυάξει συγγενεῖ γε ὄντι τῷ Ἰωάννῳ, καὶ μεθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος τὴν πρὸς τὴν Νικομήδους καὶ τὰ περὶ ἔκεινην ἥλαυνε. Πατριάρχης δὲ τὸν κατὰ τὴν κιβωτὸν τῆς θαλάσσης τράχηλον διαπεραιωσάμενος εύθὺς Νικαίας ὕρμα. Καὶ δὴ δὲ μὲν βασιλεὺς τοὺς τυφλοὺς ἄγων, δῆπε καὶ περιορίσεις διεσκόπει· δὲ Ἰωάννης τὴν ποινὴν μὴ φέρων καὶ ἀναξιοπαθῶν ὅλως οὐ τροφήν προσίστο. οὐ πόσει προσέχειν, οὐκ ὅλο τι τῶν εἰς ἐπιμέλειαν τῶν ὅφθαλμῶν εἴᾳ γίνεσθαι, μόνον δὲ κενὸς φόρτος ἀγόμενος, δῆπε τετυχήκει γῆς ἢ καὶ πέτρας, τὴν κεφαλὴν προσαρτάτων ως τεθνηξόμενος ἦν. Καὶ τάχ' ἂν ἐκ τούτων ἐκ πλείστου οἱ ξυνέβαινε τὸ θανεῖν, εἰ μὴ καὶ παρὰ τῶν φυλαττόντων ἐπείχετο. Πλὴν τὸ

chartæ membranæ pice illite inflammantur, vimque ardente ab occipiti ad synciput et frontem usque ad oculos ea corrumpendos **493** spargunt presseque admonovent. Naso ad extremum coltri acie truncato, seminustulatum semique mortuum infelicem dimitunt. Verum hæc paulo post sunt acta, C reverso jam in urbem imperatore. Tunc autem mensis Augusti sextadecima, postridie festi Deiparae, discessit inde imperator, discessit et patriarcha, Josepho expatriarcha prius missō ad Cosmidium. Curavit autem imperator adducendum ad se Gabrielem Sphantzen, nepotem ex sorore Joannis nuper excœcati. Huic Sphantzi, quem antea honoreraverat præfectura majoris sigilli, postea quasdam ob culpas veras aut afflictas eruerat oculos. Hoc porro tempore consociatum eumdem cum suo avunculo Joanne, quem item accersiverat, ducere secum voluit hoc itinere, quo Nicomediam versus et ei adjacentes urbi regiones tendebat. Patriarcha vero trans maris fauces ad Cibotum evectus recta contendit Nicœam. At imperator duos cæcos circumducens, ubi eos sub tuta custodia concluderet quærebatur. Cæterum Joannes incredibili mœstitia calamitatem ferens, quam se haud meritum putabat, nec cibum admittebat nec potum, nec cruda etiamnum vulnera recens effosorum oculorum cura foveri necessaria sinebat. Portabatur tantum iners pondus; et ubiunque deponeretur, ad petram aut ad solum, prout occurrerat, allidebat caput, mortem omnino velocem quærens; quam longe prius invenisset, nisi studiose a custodibus teneretur ne noceret ipse sibi. Nec tamen cura quantavis illorum prohibere ad extremum **494** potuit quin ex intervallis iterata sæpius in sese sævi-

A κατ' δλίγον καὶ συχνάκις γινόμενον εἰς ὅσον πλείστον συγκεφαλαιωθὲν τὸ θανεῖν ἐπῆγε, κάντεσθεν ἀπῆλαχτο μὲν ἐκεῖνος ζωῆς ἐπωδύνου, ἀπῆλαχτο δὲ καὶ βασιλεὺς τῆς ἐπ' ἐκεῖνῳ φροντίδος. Αὐτὸς δὲ τὰ κατὰ τὸν Σάγγαριν περιηγησάμενος, καὶ τὰ ἐνεισφρούρια ἐν ἀσφαλεῖ τῷ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ θέμενος, Γαμηλιῶνος μηνὸς ὑποστρέψει πρὸς πόλιν. Πατριάρχης δὲ πλησίον ἐλθὼν Νικαίας, καὶ Ἐννατῷ ἐνακισθέντος, εἰσελθεῖν [P. 337] τὴν πόλιν οὐκ ἔκρινε τὸ γ' ἐκεῖνο δεῖν· ἔθειν γὰρ ἔχειν διδόναι καὶ γε γωρίμοις καὶ περισγενέσιν εὑργετεῖν, μηδὲν δὲ τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ εὑπορεῖν. Τὸ δὲ εἰσελθόντα πάλιν μὴ εὑργετεῖν ὡς ἄξιον ἀνάξιον ἑαυτοῦ καὶ τῶν μὴ πρεπόντων τοῖς ἐκείνου πράγμασιν φέτο. "Οὐειν καὶ πρύμναν, τὸ τοῦ λόγου, κρουεσάμενος Ηολυπίθιων τε ἐπέδαινε καὶ τὴν ταχιστὴν ὑποστρέψει ἔγνω ἡ γὰρ τῆς ὑψησεως ὑποτῇ ἀπειργε τοῦ μὴ βραδύνειν. Τῷ τοι καὶ αὐτὸς κατὰ πόδας, τρισκαιδεκάτη Γαμηλιῶνος, ἀπῆλτα πρὸς πόλιν. Περὶ δὲ τοῦ καθ' αὐτὸν ὑποστελλόμενος ως μὴ διὰ τὰ συμβαίνοντα διηγώρως ἔχειν δοκοίη. Καὶ τῷ τῆς νεώς ἀποδημεῖ πρὸς βιστία τοις ίτε, διημέρευε τε πρὸς χάριν, καὶ πρὸς τὴν ἀρτήν κεκλημένος πρὸς βασιλέως ἔτοιμος ἦν ἐλθὼν ἐκτελεῖν· παντὶ γάρ ὑπέστελλεν ἑαυτὸν τρόπῳ έξ

B C D tia voti miseri compos brevi fieret, in illa desperatione vitam finiens et imperatorem sollicitudine de se liberans. Is autem obiter inspectis, et quo opus habebant præsidio firmatis, arcibus circa Sangarim Septembri mense in urbem revertitur. Patriarcha vero progressus usque ad viciniam Nicæam, et ad Ennatum sive Nonum hospitatus, ingredi urbem noluit. Causa sic statuendi fuit, quod nihil haberet tunc ad manum unde cognatos suos ac necessarios, qui multi degebant illic, muneraretur. Indecens autem ingratumque videbatur, nec aut cætera sua dignum elegantia aut rebus ejus conducibile, primo post adeptum summum honorem sui conspectu nihil suis largiri. Quare in proram, quod dicitur, incumbens retroque inde cedens, Polypithia superavit et confessim reverti constituit: num et exaltationis crucis imminens festum increpabat moras. Festinans igitur die tertiadecima Septembribus urbem tenuit. Ac sollicitus de sua apud principem gratia, quam ne refrigerari contingeret non immerito fortasse verebatur ob ea quæ in causa schismatis in dies eveniebant, plerisque reluctantium paci culpam omnem Vecco imputantibus, querentibusque ipsum scriptis suis terminos Patrum et fixa dogmata convellere atque ultra modum omnem efferi. Ob hæc, inquam, sibi mens statim ac navi excedit, ad palatium recta perrexit imperatorique diem tolum officiosissime astitit, eidemque ad festum vocanti paratum se ad eundem et celebrandum exhibuit. Mirabiliter enim ex illo mutatus qui tam libere antea obsistere principi audebat, nunc ad nutum ejus se singebat in omnibus, malis nimirum iis dominitus, quem passum eum ex offensione Augusti nimia ipsius libertate irritati superius retulimus. Et

δου περ' τοις δχληροῖς προσέκυρσε, καὶ μεγίστη Α δοῦρα τῶν εἰς τὸ μετρίως διάγειν ἐλπίδων ἡ πρᾶς τὸν βασιλέας ὑποποίησις κατεφαίνετο. Τῆς μὲν οὖν τιμῆς ἔκεινων φροντὶς ἦν, τὸ δὲ πατριαρχεύοντα διακενῆς ἐνοχλεῖσθαι ἵσται τῷ θανάτῳ ἐτίθει. "Ο δὴ καὶ ἐκ τοῦ προστυχόντος ὑπονοούμενον ἦν τεθυμωμένου τοῦ βασιλέως εἰς ἄπαν. Τὸ γὰρ καὶ τοὺς οἰκείους διαστείσθαι, καὶ οἷς ἀν ἔκεινος ἐθάρρει μᾶλλον ὡς παρ' ἔκεινων τεθραμμένοις καὶ δόξης τυχοῦσιν, ἀθετεῖν μὲν τὰ συγκείμενα οὐδὲ δλως ἐποίει, τὸ δὲ πρὸς τὸν πατριαρχεύοντα τὰς αἰτίας ἔγειν (ἢ γὰρ ἀναφορὰ τοῦ σκανδάλου σφίσι πρὸς ἔκεινον ἦν, ὡς ἔλεγον, ἀσφαλεῖς τὸ κατ' αὐτὸν Λατίνους, παρὰ μόνην τὴν ἐν τῷ συβήλῳ πρόσθεσιν, κρίνοντα) ἔτοιμον ἦν ἐκ τοῦ ῥῆστα καὶ προφανῶς, καὶ ἀμφοτέρωθεν, ἐκ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν πασχόντων, δ ὅχλος αὐτῷ περίστατο, ἔκεινου μὲν ὡς τὴν τῶν οἰκείων ἀπόλωλθος εὔνοιαν, τῶν δὲ καὶ δι' αὐτὸν πασχόντων μὴ ἔωντα τὰ πεπραγμένα τῷ χρόνῳ μᾶλλον ὑποχαλάσθαι.

κς'. Τὰ κατὰ τὸν λογοθέτην τοῦ γενικοῦ Μουζάλωνα.

Τοῦτο ξυνέβη καὶ ἀλλοις πλείστοις, ξυμβεβήκει

fructus hujus 495 obsequii non parvus illi constituit. Nam utcunque non probabat imperator controversiam de dogmate moveri, et in pacis negotio ulterius rem provehi quam pectorum conventorum cum Latiniis præcise tuendorum necessitas posceret, summa persistit constantia in protegendo Vecco, quem, ut dixi, publicæ passim querebat traducebant quasi fontem atque auctorem perturbationum præsentium, idcirco quod haud contentus utcunque tolerari usurparique concordiam, contendebat insuper demonstrare recta sentire Latinos in dogmate de processione sancti Spiritus, ac vix culpam eorum levem agnosceret duntaxat in additione ad symbolum attentanda. Hac incredibiliter efferabant plerorumque animos. Opinioque multorum non inverisimilis fuit, si ab his Veccus temperasset, futurum fuisse ut sensim fervor schismatis consenseret et cuncta tempore ad tranquillitatem componerentur. Cum igitur ex his fieret ut quotidie servidores quidam zelo inconsulto prorumperent ad negandam imperatori obedientiam in iis quæ ad observandam pacem juxta pacta præscribebat, iidemque patriarcham transfugii ad partes Latinorum criminarentur, imperator contemni se inobedientia subditorum patientius tolerans, ita exardestebat pro patriarcha ut istas in eum jactatas accusationes morte pejus aversari videtur. Cum autem hoc nomine vehementer irasceretur cunctis ex quoconque ordine ac genere, qui talia murmurarent, tum impotentissime indignabatur quoties id illos agere videbat, quos charitate præcipua complexus educasset a pueris, extulisset honoribus, ideoque ad quidvis sibi obsequendum ingentibus sibi auctoratos beneficiis crederet.

δὲ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ Ἀχροπολίτῃ καὶ τῷ Θεοδώρῳ Μουζάλωνι, ὃν τὸν μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου [P. 338] λογοθέτου λαβὼν ἀνῆγε παιδεύων καὶ οἰκείον ἀποκαθίστα ἐς δια μάλιστα, τὸν δὲ ἐκ στρατιωτικῆς μοίρας ἀναλαβὼν καὶ τοῖς μαθήμασιν ἐνδούς ἐνσχολάσαι λογοθέτην τῶν γενικῶν ἐτίμα, συζέξεις εἰς γυναῖκα οἱ καὶ τὴν τοῦ Καντακουζηνοῦ θυγατέρα, καὶ μεστή τῶν κοινῶν ἐχρήτο. Τὸν μὲν οὖν Ἀχροπολίτην καὶ ἀποπροσεποιεῖτο καὶ κρείττω τῶν κατ' ἔκεινον τὸν θυμὸν ἤγε, τῷ δὲ Μουζάλωνι καὶ λίαν χολούμενος ἦν. Τῷ τοι καὶ ἐντάντος καιροῦ πρεσβείας πρὸς Ῥώμην, ἀφειμένος τῶν ἄλλων δ βασιλεὺς κατὰ πειραν, οἶμαι, πλέον ἐπείχε τούτῳ τὰ τῆς πρεσβείας ἀναδέξασθαι. 'Ὡς δὲ προστάσιον οὐδὲν ήνεκ πλέον τοῦ δοκεῖ καφφ προλέγεσθαι καὶ γε τυφλῷ τῷ τούτῳ διανεύειν, καὶ ἡ αἵτια τῆς παρατήσεως οὐκ ἡγόνητο, αὐτίκα θυμοῦ πρὶν ἔγκρατῆς ὃν ἡττᾶτε τότε, καὶ τῷ ἀδελφῷ προστάξας, ὃν καὶ ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν ἔλγειν, ἔκεινου μεστεύσαντος τὴν διηρεσίαν πολλὰς καὶ βαρείας ἐντείνει, ὡς μηδὲ τὴν ἐν χερσὶ βαστήριστον συνεχῶς πλήγτουσαν τῷ κατ' ἔκεινον βασιλεὺι θυμῷ ἀρκέσαι, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἀπειπούσης τῇ θραύσει ἀλλην παραληφῆναι, τὸ ἔκεινης ἔργον ἀναπληρώσουσαν. 'Αλλ' οὐκ ἦν

26. De logotheta generali Muzalone.

Ex his, præter alios plurimos stomachatos in Veccum non impune, duo præ cæteris fuerunt, Constantinus Acropolita et Theodorus Muzalo, quorum, præsertim Muzalonis, casus hic memorari non abs re opinor fuerit. Horum illum quidem a patre magno logotheta acceptum educarat apud se iuniformaque optimis artibus curarat imperator, sibique jam intime admotum 496 in familiarissimis habebat. Hunc vero ascitum ex militari ordine, et litteris ac disciplinis suo sumptu jussum imbui, logotheta generalis dignitate honoraverat; eodemque aucto insuper in potentiam affinitate splendida (nam illi filiam Cantacuzeni dedit conjugem) principali ministro in publicarum rerum gubernatione utabar, atque in Acropolita quidem ulciscendo iram in potestate suam habuit, non ulterius sœviens quam eum privando loco gratia quem prius tribuerat et a sua familiaritate removendo: in Muzalonem totas habenas iracundia laxavit. Cum enim eum occasione forte instanti mittendi legatos Romam, explorandi, ut opinor, ejus animi gratia præ cæteris invitasset ad istam legationem suscipiendam, et ille propter videlicet omnibus notam ejus a Latinis et a concordia cum ipsis aversionem admittere præfracte recusasset, ac ne iteratis quidem apud ipsum de hoc instantiis plus prosecisset imperator quam si surdo caneret aut innueret cæco, ad extremum omni excussa priori moderatione excandescens, fratrem ejus, quem sibi admissionalem ipsius commendatione fecerat, accitum corruppero fustem jubet suumque germanum validissime pulsare. Fecit id ille non perfuntorie, spectante

ἐκείνῳ τὰ τῆς τιμωρίας ἐς τόδε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ προσώπου ἑποιεὶ καὶ τῆς τῶν κοινῶν μεσιτείας παρακινεῖν οὐκ ἀπώκνει. Καὶ παρεωραμένος διετέλει μέχρις οὗ οἰκειοχείροις ἀσφαλείαις μὴ μόνον πορσήκατο τὸν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ πλέον τὴν ἔτοιμος, εἰ κελεύοι, πράττειν. Οὐ δὲ τοῖς μὲν παρούσιν ἀρκούμενος, ἀπὸ δὲ τὸ πλέον ἐκείνου μὲν καταγνούσις δῆθεν ὡς κατεψυχθέντος τὸν ζῆλον, ἐκεῦτὸν δὲ μηδὲ ἀνεγδίμενον παριστῶν δλως παραβάλνειν πλέον τῶν συγκειμένων, δεξάμενος αὐδίς τοῖς πραχθεῖσι μόνοις ἐμμένειν ἐπῆγγειλε.

κζ. Ὁπως ἐκ δύσεως ὑπέστρεψεν δ Πορφυρογέννητος, καὶ τὰ κατὰ τὸν Κοτανίτζην.

[P. 339] Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους ὑπόστρεψει μὲν ἐξ ἀνατολῆς δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος, τὴν δέσποιναν ἐκεῖσε καταλιπὼν, ἀνήγετο δὲ πρὸ τούτου καὶ ἐκ δύσεως δ Πορφυρογέννητος, οὐδὲν εἰς τρόπαιον φέρων ἢ τὸν Κοτανίτζην ὑπὸ χειρά ποιησάμενος δμολογίας ἐνόρκοις τοῦ μηδέν τι παθεῖν ἐκ βασιλέως ἀνήκεστον. Καὶ δὲ μὲν ἐμμένων τοῖς δροῖς ἐς τέλος εὐορκεῖν

instanteque tam inexplorabiliter Augusto, ut cum baculus in tundentis manu vehementia ictuum fractus dissiliisset in frusta, nondum ira satista sumi alteram jusserit plegasque accumulari. Neque hic infelici malorum finis. Eundem et a suo conspectu et ab administratione rerum amovet. In eoque ejus despectu perseveravit, quoad ille vietus malis et prioris fortunæ desiderium non ferens ad preces inflamas descendit, declarataque perperam actorum pœnitentia, et idoneis quasi vadibus ac pignoribus de se datis, exhibitione contrariorum operum et sensuum, fidem promissi fecit quo se obstringebat non solum ad deinceps acquiescendum paci, sed et si quid ulterius eo in genere Augusto cordi esset, citra ullam exceptionem 497 aut moram obtemperandum cunctis quæ juberet, in hoc quoque nimius, ut imperator ipse judicavit, qui quod efferebatur eatenac duntaxat accipiens ut Muzalonem perstare deinceps in statutis circa pacem Ecclesiarum gauderet, improbabvit apud se graviter præparationem animi quam ostendebat ad ulterius, si juberetur, progrediendum, in quo animadvertebat, non sine tacito contemptu, refrixisse zelum ejus usque ad relaxationem necessariæ constantiæ, quam in rebus religionis invictam exhibere Christiani est officii. Ipse porro imperator et tunc et semper alias oræ se lulit abhorrire omnino se a plus concedendo Latinis quam quantum erant conventionibus stipulati. Muzalonem igitur in locum pristinum recipiens, jussit ea solum inconcussa tenere in quæ utrinque a concordiam tractantibus convenerat.

27. Ut ex Occidente redierit Porphyrogenitus; et de Cotanitzza.

Eodem anno rediit ex Oriente imperator Andronicus, domina ibi relicta. Redierat ante hunc ex

Α ἥθελε, βασιλεὺς δὲ οὐ τὸ ἄρ' ἕαυτοῦ μόνον προορώμενος εἰς τε τὴν ἀπ' ἐκείνου δουλείαν καὶ τὸ ἑτοῖς πρὸς εὑνοιαν ἀδόλευτον, ἀλλὰ καὶ τὰ δῆθε τῶν κυρῶν σκοπούμενος ἐντυφλοῦν ἐβούλετο· μηδὲ γάρ αὐτὸν δμνύειν, ὡς ἐπιορχίας ἀλῶνται, ἀλλὰ τὸν υἱὸν ὑπὲρ αὐτοῦ μηδὲ συναινοῦντος δλως. Τὸν δὲ καρὸν προεώρα κακὸν, οὐ θεσμῷ μαντείας, ἀλλὰ φυσικῇ γνώσει προορῶν τὸ μέλλον· τὸν γάρ τοῦ λητεύειν εἰς πεῖραν ἥκοντα μηδὲν δρμαῖς ἐτέρου δουλεύοντα ἀγαπῆσαι. Ός γοῦν ἀμεταθέτως εἶχεν δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ, καὶ τὸν υἱὸν τοὺς δρκους προτείνοντα δλως ἐπιορχίας ἀπῆλλαττε λόγοις (αὐτὸν καὶ γάρ φυλάττειν τοὺς δρκους ὡς μηδὲ προδιδόντα ἢ συναικοῦντα τὸ σύμπαν, ἐκείνῳ δὲ διανοῦντας δὲντες θέρηψεν αἰκινδύνως πράττειν ἔξειναι), ἀπεικὼν πρὸς τοὺς λόγους καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἱκέτου ἱκετείαν ὁδονοῦσαν ὑρῶν δ δεξάμενος βουλὴν εἰσάγει τῷ κνημεύοντι καταφυγεῖν πρὸς τὸ Μέλαν καὶ τὰ τῶν μοναχῶν ἀμφιέσσασθαι, εἰ πώς ἐντεῦθεν σωθεῖ· τῷ γάρ ἀπαξ τὰ τοῦ κόσμου δμολογίας ἀποθεμνῷ φρικταῖς μὴ δν τινα δυνατὸν εἶναι ὑπόπτως ἔχειν δὲ

B C Occidente Porphyrogenitus, nihil ad tropæum ferens. Non enim bello vicerat, sed ultra subjectum potestati ejus Cotanitzam secum dicens, postquam ei jurejurando caverat nihil illum grave ab imperatore passurum. Ac Porphyrogenitus quidem quantum in ipso erat, præstare juratam fidem ad extreum volebat. Imperator autem turbulentum Cotanitzæ ingenium satis perspectum habens et quanquam in præsencia nihil ab eo timendum videlicet, in posterum providenter metuens ne captato aliquando tempore negotium hæredi facesseret, depositaque obsequii larva, quam ei desperatio rerum suarum utiliter modo induisset, ad fraudes perfidiamque solitas revolveretur, prævertere formidatam perniciem suspecti capitisexcæcatione cupiebat. Neo enim quo minus id ageret, religione sacramenti se teneri disserebat, utique cum non ipse jurasset, sed absque jussu consensuque suo filius; cui 498 sufficeret ad exsolvendam fidem abstinere ipsum a supplice multando, non ad se præterea pertinere arbitrantem, si quid aliud suo quodam consilio pater decerneret. Mali porro prævique hominem animi et esse et fore Cotanitzam pro certo habebat imperator, non edoclus oraculo aut vaticinandi monstrante vi, sed naturali prudentia quod erat eventurum præsagiens, nec persuaderi sibi sinens ferocem juvenem gustata semel latrociniï dulcedine, bona fide sub alieno imperio victurum, temperaturum in occasione novandarum rerum a jugo excutiendo. Ab hoc autem, cui inflexibiliter hærebat, proposito frustra Porphyrogenitus Augustum dimovere conabatur, datum a se jusjurandum obtendens: respondebat enim pater ipsi ad conscientiæ securitatem satis esse, quod nec prodente nec suadente nec assentiente se quidquam in deditilium aliter ac sperasset statueretur: se autem sineret, quale-

στραφίσεται πρὸς τὰ πρότερα· σεβασθῆναι δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῷ βασιλεῖ, ὥστε ἀποδέχεσθαι τὸν ἐνδεδυκότα μὴ τιμωρεῖν. Ταῦτα λόγων πρὸς ἑκεῖνον ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ βουλὴν εἰσάγων τὴν δοκοῦσαν συνοίσειν, δῆλος ἦν ἀπολύων [P. 340] ἔγκληματος ἐνυπὸν τὸ μέρος, εἰ μὴ ποιῶν κινδυνεύοντα· τὸ γάρ τὸ αὐτοῦ δσον ἦν βοηθεῖν δυνατὸν, πεπρᾶχθαι. Κοτανίτζη μὲν οὖν καὶ τῷ γαμβρῷ Τορνικίου ἐπηρημένον τὸν κίνδυνον βλέποντι ἀγαθὸν ἐδόκει τὸ βούλευμα, καὶ τῷ βουλεύσαντι χρῆται μεσίτῃ πρὸς βασιλέα ἐφ' φέτον μοναχὸν ὑπενδύναι, κόσμον καὶ τὰ κόσμου χαίρειν ἔσσας. 'Ὡς δ' ἀπήγειτο καὶ αὐτὸν τὸ τέλεον σχῆμα λαμβάνειν καὶ κατένευεν αὐτίκα, ἀπολύθεις τελεῖται τὰ μοναχῶν, καὶ διὰ τὸν ληστεύοντα σώφρων ἐωρῆτο καὶ ἄκακος, πλὴν οὐ τῆς ψυχῆς προθέσει, ἀλλὰ μόνῳ τῷ φτινομένῳ' διὰ τὸν ληστεύοντα σκοπὸς ἐπὶ τούτῳ καὶ λίαν ἀπῆν, ἀνάγκης δὲ ἄρα ὑπούσης τὸ γινόμενον ἀσθενές. 'Ἐξ ὅποσον δὲ κατὰ τούτον προέδη, ἐσαῦθις ἔροῦμεν. Ὁ γοῦν Πορφυρογέννητος ἐπὶ τούτοις κατ' ἀνατολὰς γίνεται, καὶ τοῦ

A βαττιλέως ἐκεῖθεν ἀπάραντος αὐτὸς ἦν ἀντ' ἑκείνου μεταχειρίζων τάκει.

κη'. Θάνατος τῆς δεσποινῆς "Ἀννης, καὶ τὰ τότε συμβάντα.

'Ἄλλ' δὲ τὸ μεταξὺ, καὶ διὰ δεσποινᾶ μὲν "Ἀννα ἐκεῖ τελευτὴ τὸν βίον. ἀγγέλλεται δὲ μετ' δὲ τὸν τῷ βασιλεῖ. καὶ ὃς προνοίᾳ τοῦ μὴ μαθεῖν τὸν οὐδόν τε καὶ βασιλέα, ως ἐπ' ἀπορρήτῳ, στέλλει τὸν αὐτοῦ μὲν ἀρχιδιάκονον, τῆς Ἐκκλησίας δὲ χαρτοφύλακα, τὸν Μελιτηνιώτην Κωνσταντίνον, ἐφ' φέτον μετακομίζειν τὸν νεκρὸν, ως ἔχρην, εἰς Νίκαιαν. "Αμα δὲ καιρὸν λαδῶν εὐπρεπῆ τοῦ τὸν Πορφυρογέννητον, ἀποβαλόντα διὰ τὸ πάνθος τὰ ἔρυθρὰ, μὴ φορεῖν ἀλλοτε παρασκευάσαι, εὐτρεπίσας ἀλλόχροα τὰ σὺν λευκῷ πυρφυρῷ χρυσῷ ποικιλτὰ, καὶ διὰ μαργάρων τὸ βασιλικὸν [P. 341] σημείον τοὺς ἀετοὺς περιθεῖς, καὶ πέμψας ἐκ τούτων πέδιλά τε καὶ χαλινὰ, σφίσιν ὡς παρασήμοις τὸν οὐδὲν προσέταπτεν ἐμπομπεύειν, μόνῳ τῷν ἔρυθρῶν ἐστάντα τῷ βασιλεῖ. Σοφὸν δὲ ἄρα καὶ τὸ τοῦ καιροῦ ἦν, ὃς μὴ δόξαι τὰ ἐπισημα-

nus citra perjurii periculum posset, quieti publice consolare. Hæc scrupulum non eximebant Porphyrogenito: qui cum ob obfirmato in id quod semel decreverat patris animo imperaturum se quidquam desperaret quantislibet pro suscepto suo precibus, ei ipsi patefacta re suavit ut, quæ una restabat vitandi exitii ratio, confugeret ad montem Nigrum, illucque monastico induito habitu vitam religiosam profliteretur. Ita videri fore ut securus de eo jam Augustus voluntatem ejus oculis privandi deponeret, quippe et venerari eum id instituti genus, et a semel abjunctione a rebus humanis facile inducendum videri ne rebellionem et civiles turbas metueret. Hæc parum quidem ad genium Cotanitzæ faciebant: tamen homo solertior quam religiosior ingressus intime in curam rerum suarum sic reputare secum instituit, istud sibi amice suggestum a Porphyrogenito consilium fore illi apud omnes excusationis idoneæ loco, ne persidiæ culparetur ob execrationem dediti, cui scilicet avertendæ nihil omisisset in potestate situm sua; sibi autem uni, si parere salutaria monenti renueret, calamitatem imputandam suam. Quare 499 cum summa re rationibus subductis non alia certior appareret via declinanda pestis ejus gemina quæ Joannem Tornici generum nuper oppresserat, mentem ad necessarium consilium appellens, ipso Porphyrogenito interprete veniam ab Augusto abstulit sequendi quod ostendebatur. Cumque petitum ab ipso esset ut ipsum habitum professionis vitæ perfectæ indicem sumeret, statim annuit, et mundo vale dicens in sacram se transcripsit militiam, mutatione mira ex hesterno latrone hodiernus monachus, innocentia ac temperantia modo studens, longe aliter vivere nuper assuetus. Sed verum intus propositum ad ratam religionem necessarium simulatori deerat animo. Nimurum quem intueri solent qui sponte sunt monachi, divini cultus et

C

propriæ æternæ salutis scopum. Cotaniza sane non spectabat, amoliri periculum instans hoc quasi mimo pœnitentia contentus: ex quo quid consecutum denique sit, suo referemus loco. Sub hæc porro Porphyrogenitus in Orientem est profectus, patris, qui paulo ante inde recesserat, vices obituras, sustentandis prout posset, illic in ruinam proris rebus imperii.

28. Mors dominæ Annæ: et quæ tunc contigerunt.

Non longo post hæc intervallo domina Anna viam finem invenit illic ubi eam hæsissee diximus, viro ex Oriente reverso in urbem. Perlatus brevi ad imperatorem ejus acerbicasus nuntius, quem is magnopere haberi studuit arcanum, ne citius quam opus esset perveniret ad notitiam Junioris Augusti, tali morte charissima uxore viduati. Misit ergo confessim in Orientem, celata diligentermittendi, causa Melitenioten Constantinum suum quidem, hoc est palatini cleri, archidiaconum, ecclesiæ vero chartophylacem, ut cadaver defunctæ portari de more Nicæam curaret. Simul etiam occasionem se commodum offerentem prudenter 500 arripuit redigendi ad convenientem deinceps ornatum Porphyrogeniti Constantini minoris sui filii: cui quod hactenus indulserat, ut rubris vestibus etiamque calceis similiter atque ipse uteretur, tempestivum amplius non erat, adulto et ad imperatricem evecto dignitatem primogenito ejus Andronico: poterant enim emulationes et ambitiosæ spes inde natæ fratres committere, cum perturbatione publicæ tranquillitatis. Ut igitur, quod necessario faciendum erat, quam minime moleste captato apte opportuno tempore fieret, hunc rerum articulum accommodatissimum ad id ratus, quo ipse ultraconsstantinus propter luctum Augustæ mortuæ rubra deposuisset, jussit imperator Meliteniotem illi a se offerre quales gestare illum deinceps opor-

μεταλλάττειν καὶ ἐμ' ἀποβαλόντα τὰ ἔρυθρὰ μετα-
λαμβάνειν τὰ ποικιλτὰ, ἀλλὰ χρόνου ρύντος διὰ τὸ
πάνθος ἐπὶ μόνοις μέλασιν ἀνεκτὴν τὴν μεταβολὴν
δεδόχθαι, ὡς ἐξ ἀρχῆς κοσμηθέντος τοῦ φορέαντος
τοὺς μετὰ βασιλέα λαμπροῖς, ὡς ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι
βασιλείας τούπεισμον ἔχοντος. Καὶ δὴ ἡπειργέ τε τὸν
ἀρχιδιάκονον δικρατῶν, καὶ παρευτὰ μηδὲν μελλή-
σας ἀπέστελλεν, ἐφ' ὃ μὴ γνοίη δι βασιλεύς. Ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν καὶ τὸν δοθέντα καιρὸν συντεμών ἤλαυ-
νεν ἐφ' ἐψίχ, βασιλεὺς δὲ πειράσας διαλαθεῖν δύμας
τὸ κατὰ βουλὴν οὐκ ἔνυεν, ἀλλ' ἐνφράτων γέγονε
διέφερεν. Οἱ μέντοι γε πεμφθεὶς ἀπιστάς βαρὺς ἔδο-
ξεν, ἄδωρα δώρα φέρων τῷ υἱῷ περὶ βασιλέως.
Οὐλίγον δὲ προλιπών θοσὸν ἐπισκεψάσαι τὸν νεκρὸν
εὐτήγαγον καθ' ὅδον, σπεύσας εἰς Νίκαιαν φέρει. B
Καὶ παρευτὰ μὲν στέλλεται τὴν ἐπὶ Νίκαιας ὁ πα-
τριάρχης, στέλλονται δὲ καὶ ἵεράρχαι ὅσοι δὴ κατὰ
πόλιν θύσαν, καὶ τὸ τοῦ κληθροῦ ἔκκριτον ξύμπαν. Τὰ
δὲ γε τῇ δοίᾳ προσήκοντα καὶ λιαν περιφενῆ δικρα-
τῶν ηύτρεπτε. Τότε τοίνυν τὰ νενομισμένα τῇ
καιμάνῃ τελέσας δι πατριάρχης, καὶ πολλοὺς τῶν
γηραίμων χρυσάρις ἱκνοῖς διωρησάμενος, ἐκ τῆς

teret vestes, versicolores albo mixtas et purpura,
intextu auri variegatas, superadditis pro Cæsareo
insigni aquilis opere phrygionico formatis contes-
seratione margaritarum. Ejus generis et forma-
tum indumentis crurum pedumque tuma ephippiis
ac frenis, declaravit imperator por Melitenioten,
velle sese atque æquum censere in posterum uti
Constantinum, solius unicoloris et impermiste pur-
pureo usu concedentem fratri majori jam Augusto.
Strenue curavit quidquid demandatum fuerat ar-
chidiaconus, et celerrime clam Andronico pervectus
in Orientem ante omnia Constantino Porphyrogenito
et mandata et dona, parum licet grata, parentis
Augusti reddidit. Ceterum haud sic areano haberim
mors Augustæ diu potuit, ut amentem falleret vi-
rum ejus Augustum juniorem; qui cito cognitum
sibi luctuosissimum casum tulit ut potuit. Corpus
porro dominæ mortuæ simul compositum et cu-
ratum ex regio 501 more est, idoneo in id spatio
impenso ut jam efferri et in pompa ostendi salvo
Augusta majestatis decore posset, splendidis ex-
sequiis eum a Porphyrogenito tum a Meliteniote
deportari curatum, magnoque deductum comitatu
Nicæam est; quo etiam missu imperatoris patriar-
cha occurrit cum episcopis, quotquot tunc Con-
stantinopoli fuere, ac flore insuper ipso urbani
cleri universi. Magnifice jam ibi ac plane regie pa-
rentatum defunctæ est, nihil ad splendorem appa-
ratus pompæque quam augustissimam speciem
omiscente imperatore curæ ac sumptus. Sub hæc
perfunctus cæremonia funebri patriarcha sibi olim
familiares ac necessarios multos aureis, quos illo
funere lucratus plurimos fuerat, liberaliter elar-
giendis demeruit, tanta id propensiæ ad dandum
animi declarata vultu ipso ac gestu alacritate fa-

A δοῖας τὰ πολλὰ κερδάνας, εἰ καὶ τὴν χείρα ἢ γάμη
μετεφεσθαι εἶχε τῷ φιλοδώρῳ τῆς προαιρέσεως, τὴν
πρὸς τὴν πόλιν καὶ αὐθὶς ἤλαυνε. Πιθόμενος δὲ τὸν
βασιλέα Ἀνδρόνικον πάλιν ἀπτόμανον τῶν καρ' ἵω
διαπεραιωθῆναι τὸν Βόσπορον, αὐτίκα παρεγκλίνεις
ἐν τῷ τοῦ ἀγίου Αὐξεντίου βουνῷ κατὰ που τοὺς
πρόποδας σκηνουμένῳ συγγίνεται. Κάπειδὴ Μαιμα-
κτηριῶνος λήγοντος ἢ τῶν ἀγίων ἀποστόλων προσή-
λαυνεν ἐκρή, ἐκεῖσε μικρὸν ἐπιμείνας τῷ βασιλεῖ
διμιλῶν τὰ εἰκότα (ἐψκει γάρ καὶ συνδεδέσθαι ταῖς
πρὸς αὐτὸν ἀγάπαις δι βασιλεὺς), τέλος τὴν θείαν
ἐκτελέσσας μισταγωγίαν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀρχιστρατή-
γου κατὰ τὴν ἐκρήν, καὶ ὡς εἰκός ἐπευξάμενος
ἐπαλλάσσεται.

B Χθ'. Εκστρατεία Μιχαὴλ βασιλέως πρὸς Σάγγαριν,
καὶ τὰ γεγονότα ἔχει.

[P. 342] Βασιλεὺς δὲ καὶ αὐθὶς ἀγγελθὲν τείνω
ἄς τε πέραν τοῦ Σαγγάρεως ἀσθενεῖ, Πάρραι τε
συγχωτὶς ἀπιτθέμενοι καίραις κατὰ πολλὴν ἔδεισι
διαπεραιώμενοι κακῶς ποιοῦσι καὶ τὰ ἐνδοτέρω τοῦ
ποταμοῦ, δυνάμεις συντριβούσας δοσας δι καιρὸς ἐδί-
δου καὶ ἐγεχώρει τότε κατ' αὐτὸν πραγματα, ἀπέρρη

C ciens, ut satis appareret non respondere facultatem
voluntati, et plus longe profundere paratenū men-
tam beneficam quem quantum manus pro dantis
voto exiliter instructa suggereret. His actis Veccus
se in urbem referens, obiter auditō Andronicum
Augustum trajecto Bosporo versus Oriantem iter
capessere, de via desidians eum cœperit ad radices
monti Sancti Auxentii posito Augustali diversan-
tem. Erat tunc tempus desinentis Junii, festumque
imminebat sanctorum Apostolorum, quod Andro-
nici illuc celebrare constituerat. Ea causa par-
achē ibi paulo diutius detento copiam: præbuit libe-
riorem longiorum colloquiorum eum Augusto, et
ut apparebat, bene affecto ac per hoc ipsius con-
suetudine gaudente. Tandem solamni sacrificio die
sanctorum Petri et Pauli rite apud Sancti Michaelis
archangeli monasterium a patiarχa celebrato
valēdicens is imperatori, ipsique in digressu de
more bene precatus, cœpto urbem versus itineri se
reddidit.

D 29. *Expeditio Michaelis imperatoris versus Sangarim;
et ibi gesta.*

E 502 At imperator rursus non dubiis nuntiis
certior factus ulteriores Sangari regiones laborare,
Persæ siquidem opum ibi Romanorum infirmitate
crebris incursionum experimentis abunde comperta
tantum fiduciæ jam sumpserant ut amne securis-
sime trajecto etiam citeriores Sangari tractus agere
ferreque rapinis et vastationibus non dubitarent,
contractis copiis quantas pro tempore proque pre-
senti copia potuit cogere, summa celeritate illucce-
contulit, Sangari transmisso. Tunc cernens illuc
Scythicam quædam (ut vulgo dicunt) solitudinem
tam acri doloris urebatur sensu, parum ut abasset

τάχεις τάκεισις καταλαμβάνει διαπερίαιωθεὶς τὸν Σάγ-Aγαριν. Τότες τοίνυν βλέπων τὴν Σκυθῶν, εἴποι τις, ἔρημίαν ἔκει μονονού τρίχας ἔτιλλε. Κατηρχτίζετο μὲν γὰρ ἐκτόπως τὸν τόπον, καὶ τὴν χλεύην κατώδυμετο τῶν ίδίων. Πρὸς δὲ γε τὸν Ἀλεξανδρείαν πατριάρχην, ἔκεισε κατὰ παρασυβίαν τῷ βασιλεῖ συνδιάγοντα, τὴν τοῦ ταῦτ' ἡρημῶσθαι αἰτίαν καρδίας στεναγμοῖς ἴσχυρίζετο, τῷοῦ τόπῳ μὲν μεμνημένος ὡς εἶχε τὸ πρότερον, ὅτε κατ' ἐπιτροπίαν αὐτὸς ἐστρατήγει, ἐς ὁπόσουν δὲ συμφορᾶς κατῆντήκει τῷ τότε βλέπαν, ὡς μηδὲ βασιλὸς ἀνθρώποις εἶγε, δένδρεσιν ὄφικόμοις κατειλημένον. Τὸ δ' αἴτιον, φησίν, ἡ τῶν ζηλωτῶν ἐπίθεσις, καὶ τὸ ἐκπολεμούν βασιλεῖ τὸ ὑπήκοον σπευδειν, ὡς τὰ καὶ τὰ πέπρακτα λέγοντας, καὶ ὡς παρανομοίη δι βασιλέως, καὶ τέλλα οἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἀλλοτριοῦντες τοῦ βασιλεόντος ἐποίουν καὶ βασιλέα περὶ ἕαυτῷ θεοισκέναι, καὶ τὴν καθ' ἐαυτὸν ὀρθρωδίαν πάντως καρδίας οὔσης τὰ μέλη συγκατασπάσθαι, ξυνέδαινεν. Αὐτίκα γὰρ μέλλησις ἡχολογεῖται, καὶ τὸ ἐπιτροπαῖς στρατηγῆν καὶ μόναις διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τόπους,

Bquin pilos ipse sibi capitis velleret. Miserabatur enim incredibiliter calamitatem locorum illorum; et tam impune ibi suos ludibrio esse barbaris ad programm ipsum pertinere ignominiam reputabat inveniens. Aderat si hujus expeditiōnis ad solatium comes Alexandrinus patriarcha. Apud hunc exonerans animam, non sine altis e corde suspiriis, affirmabat compertam sero sibi veram causam obversantis oculis desolationis, quæ quanta quamque miserabilis esset ipse optime omnia nosset, adjutus ad id memoriā florētis quodam ac besti regionum harum status, qualem se speciassē recordabatur, cum antequam in imperium eveniretur, Romanis copiis ibi præsisset. Comparans ergo animo quam uberes, quam frequentes oīim felicibus incolis terræ, in quantam nunc, quæ cernerentur, calamitatem devenissent, ut non exhaustæ civibus colonisque solum, sed ne perviæ quidem jam hominibus essent, nullo passim vestigio viarum, stirpibus atque arbustis densis atque altis enatis ubique temere. Causa, inquietabat, mali tanti haec demum est, eruptio inconsulti zeli subditos efferens in conatus rebelles impugnandi principem; ubi prodire aliter in rem non possunt, maledicas incitantes linguis ad seditione murmurandum adversus imperantem, haec et illa ejus acta percensentes, quæ prava esse contendunt, et reum illum violatorum legum et reipublicæ pessime administrante licentissime peragunt; **503** per haec ab eo alienantes animos hominum, et metuere ipsum sibi cogentes; naturale quippe cuique est ad objectum grave vite ac status proprii periculum horrere. Hinc capite reipublicæ de se sollicito, et ea necessaria sui cura a consulendo efficaciter subditis averso, membra imperii dispergi contigit. Hinc torpor, addebat, obrepit nobis; hinc tardi ac sequens fuimus in occurrendo per nos provinciarum

οἱ δὴ γλισχρότεροις μὲν ἡττημένοι λημμάτων, δέει δὲ τοῦ μῆτρα παρὰ βασιλέως παθεῖν ὃς παρὰ τὸ εἰκός ἐλλειμμένους, τὰ πταίσματα συγκαλύπτοντες, τῷ κατὰ σφᾶς ἀδεῖ φευδῆ γράφοντες, ἡργάμουν τὴν χώραν καὶ τέλος ἔργημον τὴν οἰκουμένην ἀπέφηναν. Ταῦτα λέγων, τρυφὰς βισιλικὰς ἀφεικὼς καὶ θερπεῖται ἀπαραν, ὡς σιτεῖσθαι καὶ τοῖς τυχοῦσι, τῶν πρόσθεν ὡς εἶχεν ἐπέβαινε. Πέρσας δὲ, ἃ τον ἔκεινος προσεχώρει, ὅποι πόδα [P. 343] χωρεῖν ἔκει τοῦ βασιλέως διημερεύοντος, ὡς καὶ ἔτι θερμάς τὰς ἐστίκς ἔκεινων καταλαμβάνοντος, δύπου δὲ βασιλέως ἐφειστήκει, ἔκειθεν πρὸ μιᾶς φθανόντων ἔκεινων ἢ καὶ δευτέρας μετασκηνοῦν. Πλῆθος δ' ἦν διπωρῶν ἐκκεχυμένων κατω τῶν δένδρων, ὡς ἔκειθεν τὸ πλέον τοῦ στρατιωτικοῦ σιτίζεσθαι· τὸ γὰρ εἰσαχθῆναι τις τῶν ἐδωδίμων ἔκει καὶ λίαν διὰ τὸ δρός ἀπώμοτον ἦν. "Οφεν καὶ πολλάκις πέμπων δὲ βασιλεὺς τὰ τῆς τραπέζης τρύφη, τὸν σκληρὸν πιτυρίχυ καὶ μέλισσα, γυναικί τε ἄμφι καὶ πενθερῇ καὶ γε πατριάρχῃ καὶ τοῖς γνωρίμοις παρίστα τὸ δυσπαθὲς, γράφων μηδ' αὐτῷ πηγιγαλού unctione εὑπορεῖν, τὸ

Cmalis; hinc defungi eugebamur perfusorioris provisionibus, mittendis haec in locis praefectis, quo venire ipsos nos orportuerat. Et venissemus, nisi falsis isti nuptiis necessitatem nostri adventus absconderent. Erant hi homines avari, rapiens intenti: prædarum sparum et concussionum hic exercitariump testes habere Augusti presentis oculos timebant. Ideo litteris fallacibus occultabant offensiones belli ruinasque locorum, ne remedium iis, si nota fuisse, adhibendum a nobis rationibus ipsorum privatis incommodaret. Ergo ut impune ipsis esset, ut violentarum extorsionum poenas non luerent, mendacibus nos lactantes scriptis regionem hanc vastarunt, et in frequenti olim ac passim habitata terra solitudinem, quam gementes cernimus, fecerunt. Hæc deplorans, omissis deliciis regiis, cultu ac fastu principaliter negligenter, curandi quin etiam corporis adeo immemor ut obviis quibusque sine delectu aut apparatu vesceretur, ultra quoad potuit tendebat. Coegitque tum Persas, quantum est ipse progressus, retrocedere. Erat autem itineris ea tunc ratio, ut ubi præcedenti vespere Persæ fuerant, posterum ibi diem imperator exigeret, in hospitia, quibus illi erant usi, focus adhuc ipsorum sumantia succedens. Itaque dieculæ vix unius aut summum bidui intervallo locus idem et Persas dimiserat pedem sua versus referentes et instantem vestigis ipsorum excipiebat Augustum. Apparebant autem tota passim regione strata suis quæque sub arboribus poma decidua fructusque omnis generis maturi, tanta copia ut majori exercitus parti cibus inde sufficeret. Nam alia ratione præberi forum et inferri castris illis commeatum, interdicto dudum vi ac metu hostili per **504** omnem hunc late tractum commercio, sperandum haud erat. Itaque sæpe in specimen miseri quo tunc utebatur virtus misit imperator ad Augustam et soecrum, ad patriarcham

δέ γε ποταμοῦ τρυγοίπιψ διηθούμενον καὶ ἔξαιθρια-
ζόμενον μόλις προσιτὸν εἶναι οἱ ποτόν. Μή γοῦν
ἰκανῶς ἔχων τότε διώκειν ἐν δυσχωρίαις τὸ Περσι-
κὸν, ἀλλὰς τε καὶ ἐνδείξας ἐπικειμένης τῶν ἀναγ-
καίων, τὸ τέως ἔγνω τὸν τόπον κατοχυροῦν, καὶ δὴ
φρουρίοις μὲν συχνοῖς τὰ παρ' ἐκάτερα τοῦ ποτα-
μοῦ διελάμβανε, τὰ μὲν πεπονηκότα τῷ χρόνῳ ἐπι-
στευάζων καὶ συνιστῶν, ἀλλὰ δὲ αὐτὸς ἀνιστῶν διου-
τοῦ ποταμοῦ λειψυδροῦντος πόρον ἔδει γῆγεσθαι, ὡς
Δὲ ἄμα μὲν τῇ τῶν φρουρίων πυκνότητι, ἄμα δὲ
καὶ ταῖς τῶν ἀναγκαίων τόπων προκατοχαῖς ἐν ἀμη-
χάνοις τὰ τῶν Περσῶν γίνωνται, Συστεῖλαι δὲ θέ-
λων καὶ τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιστρῶν ως μὴ ἀνέδην
δόποθεν βούλοιντο διεκπαίειν καὶ ἐπεισπίπτειν ἀδη-
λως, ἀξινηρόρους ἐς πολὺ πλῆθος συναθροισθῆναι
κελεύει, καὶ μῆκος μὲν παραμετρήσας τοῦ ποταμοῦ
ὅσον ἦν ἀναγκαῖον κατοχυροῦσται, πλάτος δὲ τὸ ίκα-
νὸν λογισάμενος, σπουδῇ τὰ δένδρα καρποντας ἐπι-
τάττει ἐπικαταβάλλειν ἐν ἑφ' ἐνὶ, καὶ οὕτω κατα-
πυκνῶσαι τοῖς κλωσὶ τῶν δένδρων τὸν τόπον ως μηδ'
δοφιν οἴδον τ' εἶναι σχεδὸν διέρχεσθαι. Ταῦτα πρὸς τὸ
παρὸν ἐπιτάξας τε καὶ κατασκεύασας τῷ ἐπιμεῖναι
ταλαιπωρούμενος, τέλος σιταρκήσας τοῖς ἐν τοῖς
φρουρίοις τὸ ίκανὸν, παρὰ τὸν ποταμὸν μέχρι καὶ

etiam et alios familiares, surfurosum panem durum
et atrum, has esse scribens lautitias suā mensā;
et adjungebat iisdem litteris ne fontanā quidem
sibi aquā copiam ad potum suppeteret, sed et tur-
bido haustum flumine, coli transmissione obiter
purgatum refrigeratumque sub dio, quem sitibundæ
fauces ægre admitterent, liquorem propinari. Cum
autem hostes sic instando contrusisset in asperos
jam nec facile pervios limitis ipsorum saltus, haud
se idoneis instructum copiis sentiens ad eos ulte-
rius persequendos, et aliunde rerum necessiarium
penuria urgente, cogitare de reditu coactus prius
lamen, quoad res sinebat, munire limitem studuit
arcibus ad utramque fluminis ripam excitatis et
præsidio insessis plurimis. Quarum aliquas vetu-
state ac temporum injuriis semirutas refecit instru-
xitque, novas ipse aliquas adjungens, ibi præsertim
ubi paroior aquā amnis vado trajici potest, ut nio
et crebritate præsidiorum et præoccupatione loco-
rum necessiariorum, inopes consilii Persæ redde-
rentur. Quorum etiam incursionses coercere obice
opposito studens, ne ut antea prælicenter citra me-
tum illum quo lubebat irrumperent, inobservati ex
improviso irruentes, securigeros magno numero
congregari præcipit, et longitudinem fluvii dimen-
sus quantam expediebat opere muniri, huicque
idonea latitudine juxta congruam proportionem
accommodata, festinato cœsas arbores invicem
coacervari una uni superposita jussit, colligarique
mutuo implicatis ipsarum 505 ramis, densitate
tanta ut ne angui quidem fere quedam hæc velut
sepes præberet transitum. His in præsens ordinatis
et provisis. cum ulteriore istic moram incom-
moda gravescentia non permetterent, tandem an-

A τῶν τῆς Ηρούσης μερῶν ἀνάγεται, τὰ τῆς αὐτῶν
ἐπιστέψεως, ὥστε καὶ τῶν ἐχθρῶν τελέων ἐκδιωχθῆναι
εἰς καὶ ρὸν εὔθετον ἀναθέμενος.

λ' Τὰ κατὰ τοὺς πρὸς τὸν πάπαν Μαρτίνον
ἀποκρισιαρίους.

[P. 344] Ξυνένη δὲ τότε ἀνὰ Ηρούσαν διάγοντι
καὶ τὰ κατὰ τὸν πάππαν μαθεῖν, δις δὴ καὶ Μαρτί-
νος μετὰ Νικόδαιον ἦν. Πρὸς γὰρ αὐτὸν ἐφθαστοί
ψυχαὶ τὸν τε Ἡρακλείας Λεόντα καὶ τὸν Νικίας
Θεοφάνην. Οἱ δὴ καὶ ἐπιστάντες οὐ κατ' ἐλπίδας,
δις εἰχον διποτελλόμενοι, παρ' ἐκείνων ἐδέχονται,
ἀλλὰ τούναντον ἄπαν. Τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ως εἰχον
μαθόντες, καὶ διπερ ἦν ὑποτοπάσαντες, χλεύην τὸ
γεγονός καὶ οὐκ ἀλήθειαν ἀντικρυς (παρὰ μόνον γὰρ
βασιλέα καὶ πατριάρχην καὶ τινας τῶν περὶ αὐτὸν;
πάντες ἐδυσμέναιν τῇ εἰρήνῃ, καὶ μᾶλλον διτὶ καὶ
ποιναῖς ἀλλοκοτοῖς ἤθελεν ἀσφαλίζεσθαι ταῦτην ὁ
βασιλεὺς) ἐκείνους μὲν ἐν ἀτίμοις εἰχον, καὶ τὴν
εἰς τὸν πάππαν πρόσοδον δψὲ καὶ μόλις παρεῖχον,
τέλος δὲ βασιλέα μὲν καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ως χλευ-
χτὰς ἐπιτιμοῖς καὶ μὴ ἀληθεῖας στοιχοῦντας ἀφο-
ρισμοῖς καθυτέλλαν, τοὺς δὲ πρέσβεις μηδεὶς
ἀξιώσαντες τῶν εἰκότων ἀπέκειμπον. Ταῦτα γνὼς

nona in arces quanta opus erat illata, legens flumi-
nis ripam Prusæ partibus se admovet, diligentiori
inspectione locorum eorumdem, uti et plena ex-
pulsione inde hostium, in tempus opportunum di-
latias.

C 30. *De apocrisiariis ad papam Martinum missis.*

Contigit autem tunc apud Prusam imperatori
commoranti afferri nuntium de statu rerum suarum
apud papam. Martinus hic erat, qui Nicolao suc-
cesserat. Ad hunc maturaverat mittere Heracleo-
sem episcopum Leonem et Nicænum Theophanem.
Verum hi appulsi quo mittebantur, haud secundum
expectationem ipsorum istic sunt excepti, quia
omnia potius speratis experti contraria. Nimis
edocti ad verum Romani de rebus nostris, et quod
reserat suspicati, istam, quæ magnopere jactabatur,
pacem nihil demum aliud nisi fucum et ludibrium
esse (præter quippe imperatorem solum et patriar-
cham quosdamque cum his assiduos, cæteros plane
omnes tædere concordia), insuper etiam illas ab
imperatore ad fidem pacis sincere initæ faciendam
affectatas penarum ab Ecclesiæ mansuetudine alie-
narum atrocitates improbantes, frigide legatos ac
contemptim habuere, nec eos nisi sero vix tandem
et ægre ad papam introduxerunt, eo demum suc-
cessu legationis, ut imperator cum suis tanquam
illusores, et ostentationibus suppliciorum ad simu-
landam, quam vere non inierant, concordiam abusi,
anathemati subjicerentur. Quo facto legatos nulla
dignatos benevolentia aut honoris significatione
dimiserunt. 506 Hæc ubi renuntiata imperatori
per Nicænum sunt (nam Heracleota eo itinere obie-
rat) indignissime tulit, adeo ut cum inter sacra de

βιτιλεὺς παρὰ τοῦ Νικαίας ἐπανιόντος (ό γάρ Ἡρα-
κλεῖας ἐτεθνήκει) ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο, ὡστε καὶ τοῦ
διεκόνου μέλλοντος μηγμονεύειν τοῦ πάππα κατὰ
τὸ σύντομον βιτιλέως παρόντος δικρατῶν διεκώλυε,
καὶ λέγων τῆς ἀγάπης ἐκείνων ἀπόνασθαι, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν ἐκπολεμῶσαι δι' ἐκείνους ἐστρῆψε τοὺς οἰκείους,
ἐκείνους δὲ μὴ δπως γάριν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ προσαφο-
ρίζειν. Τότε δὲ καὶ διαλέγειν ἦθεις τὰς σπονδάς. Καὶ
διελόντο, εἰ μή τι προστίστατο τῇ βουλῇ. Αὔτον μὲν
γάρ πολλὰ παθεῖν διὰ ταῦτα καὶ μόλις ἀνύσαι, καὶ
ἔξπινχίας λύσιν παλινφέρων, ἐπιστάντος καὶ αὐθις
καροῦ τοῦ τεῦτα ζετούσας μὴ [P. 345] ἀνάντα
γενέσθαι τὸ σύνολον. Χωρεῖν δὲ ἀλλως καὶ εἰς μετα-
βολὴν τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα τοῦ Ἰωσήφ ἐπι-
καταστάντος. Αὔτον μὲν οὖν καὶ εἰρηνικὸν εἰς ἄπαν
εἶναι, καὶ μηδὲν ξένοντος πιστεύειν τῶν ἀνηκέστων
γίνεσθαι, οὐ μὴν ἀλλὰ ἀνάγκην εἶναι καὶ τοὺς
κινησοντας. Καὶ ταῦτον οὐχ ἀπλῶς ὑποπτευων ἔλεγεν,
ἀλλά γε τὸ πρὸ τούτων συμβόλων ἀνὰ τὸν Σάγγαριν
διατρίβοντος δειλιὰν ἐποίει περὶ τῶν διλιων τὸν βα-
σιλέα, εἴ πως ὡς ἐπισφαλῆ τὰ συγκείμενα διαλύ-
σειν.

more, imperatore præsente, diaconus consuetam
papæ commemorationem pronuntiaturus esset,
princeps ne faceret prohibuerit. Palam autem ad
familiares conquerens, aebat præclarum enim vero
sibi fructum constare charitatis in Latinos suæ :
se nempe causa eorum necessariis etiam suis
certamine suscepto, ne pœnis quidem acribus du-
bitas se ipsos comprimere, illos autem pro gratiis C
suæ tantæ in sive ipsorum constantiae debitis diras
et execrationes referre. Tunc igitur revocare om-
nia prius sancita et tulum concordia tractatum
rescindere voluit. Fecissetque continuo, ni ab hoc
eum consilio quædam revocassentur. reputabat vide-
licet, si quod tam longa et laboriosa molitione vix
tandem summis suis ærumnis perfecisset, momento
disjiceret, mutationemque ac revocationem tam
certo ac palam contestata prioris sententie ultro
profiteretur, inde armada forte contra ipsum
odio malevolorum, et futurum non inversimiliter
tempus quo non esset ipsi utile priora hæc ejus
acta suo ipsius videri suffragio damnata. Veritus
ergo ne si hanc palinodiam præcipitaret palamque
divulgaret, id ageret quod aliquando infectum vel-
let, satius duxit supersedere, videns præsertim
Ecclesiæ res in notabilem mutationem præras. D
Quanquam enim, si Josephus, quod futurum ap-
parebat, denuo in sede patriarchali reponeretur,
ab ipso quidem, cuius mite ac pacificum ingenium
perspexerat, nihil adversum se sinistrum aut infes-
tum tentatum iri confidebat, tamen quod idem
esset facilis ad sequendos impulsus aliorum, nec
defuturi viderentur qui eum ad exempla edenda
in pacis invisæ auctores instigarent, temperandum
judicavit a se ipso ultro prædamnando. Quam au-
tem non vane tale quid metueret ab assecris et con-
siliaris Josephi, demonstrabat recens factum,

PATROL. GR. CXLIII.

λα'. Περὶ τῶν διαθηκῶν τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ.
Οὐ μὲν γάρ Ἰωσήφ προσδοκήσιμος ὡν ἐπὶ τῷ θα-
νεῖν τὰς διαθήκας ἔξηνεν, ήν δὲ χρεία μεμνῆσθαι
καὶ βασιλέως καὶ τῆς ὑπὲρ ἐκείνου εὐχῆς. Καὶ ἐμέμ-
νητό γε καὶ τῷχετο, οὐ μὴν δὲ προσετίθει τὸ ἄγιον,
οὐ σύνθης ἔχειν ὡς χρισθέντας μύρῳ τοὺς βασιλεῖς.
Οὐ δὲ βιτιλεὺς οὕτω πεμφθείσας ἐκείνην ίδων ἔχου-
σαν ἐδυσχέραινε, καὶ γράψει μὲν πατριάρχῃ, γρά-
ψει δὲ καὶ τῷ τὴν πόλιν ἐπιτετραμένῳ, μανθάνει
ἔρωτῶντας πᾶς τοῦτο πέπραται! οἱ καὶ ἐφ' ὅ τι τῆς
βιτιλεάς κολούσι τὸ ἄγιον Μή πως ὡς ἀνάξιον, φησί,
με κρίνων τῆς ἀγιστείας οὕτω γράψει; Γέγραπται
δ' ὑπὲρ τούτων καὶ τῷ Ἀντιοχείας πατριάρχῃ τῷ
Πρίγκιπι. Οἱ καὶ πέμψαντες ἐπυνθάνοντο τὴν αἰτίαν
τοῦ οὕτω γράψειν, ὡς φέλοντος γνῶναι καὶ βασι-
λέως. Καὶ δὲ μετεῖθει τὴν τούτων αἰτίαν εἰς τοὺς
ἄμφ' αὐτὸν μοναχούς, καὶ εἰς πίστιν ἀλλην προῆγεν
οὕτως ἔχουσαν ἐπὶ πᾶσι πλήν προσκειμένης τῆς
ἀγιότητος. Ταύτην γοῦν ἐμφανίζων ἔλεγε γράψειν
τὸ πρότερον· ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκανδαλίζοντο,
μετεγγράψειν ἀσαῦθις τὴν ἐς χείρας ταύτην γεγο-
νυῖαν τῷ βασιλεῖ. Οὕτως ην ἐκείνος εἰρηνικὸς ἐφ'

quod eo apud Sangarim nuper agente contigerat:

31. De testamento patriarchæ Josephi.

Cum enim per id tempus, brevi moriturus, ut
tum putabatur, Josephus testes ultimæ voluntatis
tabulas rite 507 conficiendas censuisset, in iis ex
more mentionem imperatoris, ipsi bene precando
faciens, nomini ejus vocabulum ἄγιος, hoc est,
sanctus aut sacer, non adjunxit, quo tamen passim
imperatores honorari consueverunt, ex quo sacri
unctione olei sunt inaugaurati. Eas tabulas ad se
delatas imperator, legens, miratus in iis omissionem
novam, scripsit ad patriarcham ea de re conque-
rens: scripsit etiam ad præfectum urbis, jubens
serio inquirere quo id errore quove consilio factum
ita esset: Vide, inquiens, quorsum Josephus me in
ordinem redegerit et immperii nostri majestatem
imminuerit negato titulo sacri: an quod me pecu-
liariter illo indignum putet? Scripsit etiam in sen-
tentiam eamdem Principi Anticheno patriarchæ; qui
cum ambo misissent ad Josephum, quærentes cur
hoc fecisset, cupere enim imperatorem id scire,
ille utrique respondit, culpam ejus erroris penes
monachos ipsi ministrantes residere. Et in fidem
dicti sui protulit archetypum exemplar testamenti
cætera omnia simile perlato ad Augustum exemplo
nisi quod titulus ἄγιος, qui desiderabatur in apo-
grapho, clare in autographo legebatur. Se igitur
prius ita scripsisse: quoniam vero qui circa ipsum
erant scandalizarentur, postea relinxisse in eam
formam quæ imperatori esset oblata. Ea ingenua
confessione Josephus ei suam pacificam indolem et
suorum ministerium in Augustum invidiam decla-
ravit; causamque huic justam præbuit timendi, ne
tam male animati in ipsum homines occasionem
aliquam arriperent ejus accusandi quasi Ecclesiæ

άπασιν. [P. 346] Ἐλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν διποπτεύων δὲ βασιλέως, ἀμα δὲ καὶ τοῦ μὴ δόξαι συνιστᾶν τὴν καθ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ὡς κατὰ χλεύην καὶ οὐ πρὸς ἀλγθεῖαν ποιησάμενος, τὰ περὶ τούτων τοῖς ἐφεξῆς κκιροῖς τῷ τέως ἀνήρτα.

λβ'. "Οπως συνέδη τὰ κατὰ Βελλάγραδα.

'Ἐν τούτοις δ' ὅντος τοῦ βασιλέως καὶ τὰ κατὰ Βελλάγραδα διηγγέλλοντο. Ἐλλ' ἀναληπτέον μικρὸν ἀνθεν. Ἰλλυριοὶ μὲν οὖν βασιλέως ἀποστατήσαντες κατ' αὐτοὺς ἤσαν. Περισχόντες δ' ἵρχημην πόλιν τὴν Διορράχιου ἐκ τοῦ προτεγονότος σεισμοῦ ἀνακτίζουσι τε καὶ τινας συναποστάτας σφίσιν ἔκει κατοικίζουσι. Τῷ δηγῇ δὲ Καρούλῳ ἔξ οὗ γένεται τοῦ ἀπὸ τῶν Κανίνων φιλίως εἶχον καὶ κατὰ συνθήκας εἰρήνευον. Τὰ μέντοι γε Κάνινα πάλαι μὲν ἤσαν τοῦ Χιλίππου Ἀμηραλῆ, ἀνδρὸς δυναμένου πλεῖστα, ὃν καὶ Μιχαὴλ δεδιώκει δεσπότης, καὶ μᾶλλον ἰσχύσαντος κατὰ τοῦ Μαφρὲ τοῦ Καρούλου ὡς καὶ ἀποκτεῖνται καὶ τὴν ἀρχὴν ἔκεινον λαβεῖν συμμαχίᾳ πλείστη τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δειπνοὶ, καὶ τὴν πάλαι τῷ Σφαντζῆ συνοικίσασαν, ἀδελφήν γε οὖσαν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, κεχηρωμένην ἔκεινον πέμψας συνεργόζει οἱ, ἐκχωρήσας αὐτῷ καὶ Κανίνων καὶ Κορυ-

illusisset simulanda pace falsa. Quod crimen quia confirmare potuissent quadam velut confessione ipsius rei, si revocasset imperator ultro quod fecerat, ideo se ille tunc ab eo faciendo continuit, **508** integra ut erant omnia relinquens suspensusque in futurum rerum, ut se habebant, presentem statum.

32. Ut res ad Bellagrada gesta contigerit.

In his imperatori versanti nuntiata sunt quae ad Bellagrada contigerant. Ea explicaturis hic nobis paulo altius repetendum exordium est. Illyrii quidam dudum excusso imperatoris jugo, sic quasi sui juris essent, res sibi suas habebant. Hi nacti eversam terræ motu Dyrrachensem civitatem, eam a se restauratam colonia frequentant et sibi fidis et pariter imperatori rebellibus, fœdere icto cum rege Carolo vicinum his præsidium apud Canina obtinente; qui locus quo casu in ejus potestatem venerit, dicam. Canina olim sub ditione fuerant Philippi Ameralæ viri potentissimi, dotali ei conditione attributa a Michaeli despota. Hic enim a Philippo sibi metuens, præsertim postquam Carolus adversus Manfredum prævaluit et hujus toccisi regnum obtinuit, auxiliis Ecclesiæ maximis ad eam victoriam adjutus, præoccupare gratia quem formidabat sibique adjungere affinitate stituit. Obtulit ergo ei in uxorem conjugis propriæ germanam, quæ Sphantze nupserat, et tunc eo mortuo vidua Philippo isti nuptiali fœdere sociata est, conciliante ac mittente despota, qui etiam hac occasione Caninis et Corypho novo affini cessit. Postquam autem idem Michael circumvenit insidiis Philippum telis ex occulto jactis per-

A φοῦς. Ός δὲ δόλῳ κακῶς ἀπεκτόνει, πέμψας τοὺς ἔξ ἀδηλων κατοιστεύσοντας, καὶ τὸ δρῦμα γνόετο, καὶ δ' ἀμηραλῆς ἐτεθνήκει, ἐδούλετο μὲν κατασχὼν Κάνινα ἔχειν, ἐμποδὼν δ' ἤσαν οἱ ἐκείνοις εὐρισκόμενοι Ἰταλοὶ, οἵ καὶ τὸν τῆς ἡττῆς συνδιχαγόντες κατέριν αὐθίς ἀπένλιναν πρὸς τὸν Κάρουλον. Εἰρουλος δὲ πέμψας κατωχύρου τε τὸ φρούριον, καὶ ὡς ίδιῳ χρώμενος ἔκειθεν ἐξορμῆν τοὺς αὐτοῦ κτεῖς τῆς Ῥωμαίων ἐδούλετο. Τότε τοίνυν ἐθάρρυνε μὲν ἔκεινον καὶ ἡ τῶν Ἰλλυριῶν ἀποστασία, ἔχων δὲ καὶ τὸν κόπτον ἀρχῆθεν ὡς ἐκκρουσθεὶς ταῖς τοῦ βασιλέως μηχαναῖς τῆς ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκπλοίας, λαὸν ἱκνὸν ἐκ Βρεντησίου ἀμα μὲν ἐπιπότην, ἄμα δὲ καὶ πεζὸν, [P. 347] ὡς εἰς τρεῖς χιλιάδας ποσούμενον, διαπραιοῖ τὸν Ἰόνιον. Οἱ δὲ καὶ καταλαβόντες τὰ Κάνινα, καὶ ὡς εἴχον ἐνσκευασμένοι, οὕτως ἔκειθεν ἑώρημαν ὡς τῇ κατὰ σφᾶς τόλμῃ οὔσεθαι τινας μέχρι καὶ πόλεως Θεσσαλονίκης, ἔτι δὲ καὶ πόλεως αὐτῆς πεζῇ συμβολεῖν. Ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἐθάρρυν τῇ κτεῖντος δυνάμει ὥστε καὶ κατ' ἐλπισμὸν τὸν κρεττων δικμερίζειν καὶ χώρας καὶ πόλεις ἐστρῶ ἔκαστον τῶν προύχντων. Ἐξῆρχε δὲ τούτων ἀπάντων δὲ τῷ φροντιζει τοὺς πάντας ὑπερφερόμενος. Τὸς Σολυμᾶς, μέγιστος μὲν ἡλικίᾳ, σοβαρὸς δὲ ταῖς τῆς

C subornatos ad hoc jaculatores interfecit, conatus ille quidem est sceleris sui fructum carpere Caninis domino jam parentibus recipiendis. Sed ne id posset, obstiterunt reperti tunc illic Itali, qui cum Philippo fuerant, quando est occisus. Hi perfidiam insidiatoris detestati **509** rursus ad Garolum inclinarunt. Ille autem missis impigre copiis arcem illam opere et præsidio munitam ut præriam deinceps habuit, stationem istam opportnam judicans ad effectum veterum suarum machinationum: inde enim commode se sperabat eruptrum in subditas imperatori regiones, quas dudum invadere optabat. Occasionem porro ejus rei prospere tentandæ offerri sibi maturam ratus a rebellione Illyriorum, eoque animosius obsequens iræ, qua pridem in imperatorem ardebat, quod ille artificiosis suis cum papa tractatibus expeditionem ab eo paratam in urbem Constantinopolim effectu cassam reddidisset, multitudinem sat magnam partim equitum partim peditum, tria simul millia militum expletum Brundusio per Ionium traxit. Hi periati Canina, cum ibi se quam potuerunt optime comparassent, eruperunt audacissime vastis inflati spebus, quasi non solum obvia cuncta usque Thessalonicam subacturi, sed ad urbem quin etiam ipsam inoffenso expeditionis terrestri cursu perventuri. Tantum autem confidebant suis opibus ac viribus, ut velut non dubia spe lœti successus jam nuno præcipui duces ipsorum inter se partirentur regiones urbesque, quas quisque post victoriam proprias haberet. Præerat autem universis illis omnium longe ferociissimus Rhos Solymas, vir altissimæ stature, animi superbissimi, superciliosissimi in congre-

ψυχῆς καταστάσεσιν, διπέροφρους δὲ ταῖς ἐντυχίαις, ἔχνθὸς τὴν τρίχα, καὶ διπερισχῆγην ἐκ ψυχικοῦ τίνος ἐκθέρμου κινήματος. Οἶμαι δὲ κάντεύθεν τὴν ὀνομασίαν σχεῖν, παρὰ τὸν πρὸς Ῥώς δικοιότητα. Προσχθέντες τοίνυν ταῖς τόλμαῖς οἱ Ἰταλοὶ ἐπὶ τὰ Βελλάχραδα πρῶτον ὄρμων ὡς ἔξι αὐτῆς αἰρήσοντες. Τὸ δέ γε φρούριον ἔνθεν μὲν τὸν οὕτω πως λεγόμενον ἐπιχωρίως Ἀσούνην ποταμὸν προϊσχόμενον ἐπίκειται οἱ κατὰ πλευράν, πλὴν οὐκ ἐπ' ἀγχωμάλου, ἀλλ' ἐκχρεμές πλημμυροῦντι κάτω γεωλορύμενον· οὗ δὴ καὶ ἔξωθεν ἐμβόλῳ τινὶ σκευαστῷ, ὡς μὴ τοῖς ἐπιτιθεμένοις ἐμποδῶν ἴσταμένοις κωλύοντα, ὑδρεύονται ὁσιμέραι τοῦ ποταμοῦ πίνοντες. Τόσον δὲ τῷ φρουρίῳ διπόταμὸς παράκειται ὥστ' ἀπὸ ἐγγίονος θέας τοὺς ἐντὸς σαρίττας ἀπέργειν τοὺς ἐμποδίζοντας, καὶ γ' ὡς πέλταις τῷ σκεπάσματι τοὺς ἐφ' οὗδωρ ἰόντας χρῆσθαι. Ἐπὶ θάτερα δὲ τούτου λόφος ἔτερος ὑπερανέχει τῆς πεδιάδος, καταντικρὺ κείμενος, οὗ δὴ καὶ ποταμὸς Βοώσης λεγόμενος ἄλλος πλημμυρῶν κατὰ μέσην ἀπέργει τὰ Κάνινα. Παμπληθεὶ γοῦν ἐκείνον περαιωσάμενοι, κατασχόντες τὸν λόφον μετεώρους ὅντας ἐπὶ τῷ μέδλοντι φάσι τοὺς

sibus despectus, flavus crines, cervice insolenter elata incitatis circumagenda motibus naturalem quemdam ardorem præferens: unde crediderim eum Rhos vocatum ex similitudine capitis ejustum comætum vultus colore rubescens, cum nota specie phalangii Rhox dicta. Ista igitur confidentia Itali ruentes, admovent se primum Bellagradis: arcis id nomen, quam **510** primo se speraverant impetu capturos. Hujus autem talis quidem est situs. Habet hinc quidem prætentum amnem propria indigenarum lingua vocatum Asunem. Adjacet autem amni arx a latere, non plano æqua campo, sed suggestu quodam eminens nativi collis, cuius imum solum fluvius alluit. Ex quo ne haurire ad quotidianum usum hostili vi præsidarii prohiberentur, protensum a radicibus clivi ad flumen aggestæ molis brachium tegebat, opus olim ad dubiorum discrimina temporum paratum. Tanta porro amnia ad arcem vicinia est, ut qui ex eo aquari externi obsidentes volunt, si id ubi proximus est conspectus tentent, sarissis intus degentium contigi sint. Quare nonnisi protecti peltis id tuto aggrediantur. Ex adverso autem hujus quem arx insidet collis, aliis eminet supra æquor camporum tumulus, ad quem alter fluvius, Booses appellatus, profluens et planitiem secans medium fines Caninorum dirimit. Boosem ergo amnem universæ Latinorum copias transgressæ tumulum quem dixi occupant, et sane sollicitos quo apparatus iste desineret Bellagradenses circumcidunt; moxque ballistis admotis grandium incussu lapidum labefactare murum aggrediuntur. Perlata, velocitate summa, bujus oppugnationis fama ad aures imperatoris, subito ille haud parum conturbatus est: etiam usque ad anxiam de summa rerum formidinem nuntio tali perculsus.

A τοῦ φρουρίου περικαθίζουσι, καὶ δὴ ἐπιστήσαντες μηχανῆματα πετροβόλα ἐκεῖθεν βολαῖς ἵσχυραις ἐκάκουν τὸ τεῖχος. Η τούτων γοῦν φῆμη ἀπτέρῳ τάχει μέχρι καὶ βασιλικῶν ἀκοῶν φθάνει, καὶ τοὺς λογισμοὺς ταράσσει τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ τῶν δλων τετρεμκίνειν ποιεῖται. Θυμῷ γάρ συγκράτους τόλμας πῦρ ἐλειώ μιγνύμενον ἔν τις λέγοι, οὐκ ἂν τῆς ειγόνος ἀμάρτοι. Οὐδὲ γάρ ἄλλο τις εἰχε τοπάζειν ἐκεῖνο διὰ τὰς ἐπισχεθείσας δυνάμεις ἐκ μηχανῶν τόσων διὰ βαλάστης μηδὲν λέναι, ταύτας ἡδη διὰ ἕηρᾶς εὐδεῖν, πλέον ἔχούσας ἐκείνου τὸ δύνασθαι τῷ ἀπ' αὐτῆς βαλεῖδος τῆς μάχης κερδαίνοντας ἀποζῆν. [P. 348] Τῷ τοι καὶ καταφεύγειν μὲν ἐπὶ θεὸν ἔγω, ἐτοιμάζειν δὲ καὶ δυνάμεις τὰς ἀποχρώντας ἀνθεξόντας πλῆθος, ὡς ἀμα τῷ φανῆναι στῆναι σφαλέντας κάκι τῆς πρώτης πείρας τὸ πρόσω μαθόντας ἄδετον. Τὰ μὲν οὖν πρὸς θεὸν οὕτως ἔκητοι μάζετο· παρήγγελο γάρ πατριάρχῃ τε καὶ ἀρχιερεῦσι σύναμα παντὶ τῷ κληρῷ πρῶτον μὲν πάνυ-χον ἰκετεῖαν πρὸς θεὸν κατ' ἐκείνων ποιήσασθαι, εἴτα δὲ ἀμ' ἐφ πατριάρχῃ τε καὶ σὺν αὐτῷ ἔξι ἄλλους τῶν προύχοντων ἀρχιερέων, τὰς ἱερὰς στολὰς

B Reputabat videlicet incitari Latinos in hanc irruptionem vi duplice utraque vehementi, ira et audacia, quarum simul mistarum ex mutuo crescit consortio pernicies, velut cum igni oleum additur. Ergo **511** expertus quanta difficultate tot artificiis tractatulum, tot objectis apparatibus classium ægre hactenus vixque obstitisset, ne mari Latinæ copiæ in nostram continentem importarentur; videns jam eas potiri campo, et expeditum deinceps planumque terrestri progressu in ipsa viscera imperii iter insistere, ultimo sibi conatu contendendum statuebat, quo istum primum retunderet impetum; nam eo si non solum impune defungerentur, sed ex hoc etiam cum fructu operaque pretio redirent, in tantum augendos apparebat feroces ipsorum animos, ut ita obsisti amplius nequiret. Igitur ut in tam ancipiiti discrimine summæ rerum faciendum omnino sibi putavit, ut ad Deum ante omnia recurreret: simul tamen deinde tam numerosas tamque validas eo destinaret copias, ut eorum objectu solo repressi retroque trusi re infecta hostes primo experimento disserent, quam non facile perviae ipsorum armis ulteriores, imperii regiones forent, quarum utique limen ipsum ac limitem viderent ineluctabili potentia vallatum. Porro quæ ad Dei propitiationem attinebant, in hunc modum præparata sunt. Denuntiatum patriarchæ, episcopis, universo clero est, primum quidem ut noctem simul totam implorando contra hostes Dei auxilio per vigilem ducerent, sub auroram vero diei insequentis patriarcha, sex aliis et præcipuis episcoporum secum assumptis et sacris omnes stolis induti, cunctis interim aliis Deum invocantibus, benedictionem sacri olei solemnem rite peragerent; ium paratos ad id fasciculos segmentorum papyri consecrato tingerent oleo,

ἐνδυθέντας, τῶν λοιπῶν ἐκεῖσε θεοκλυτοῦντων, ἐπιτελεῖν εὐχέλαιον, φακέλλους δὲ παπύρων ποιήσαντος τῷ καθαγνισθέντι ἐλαθρῷ βάπτειν, καὶ οὕτω διδόναι τοῖς ταῦτ' ἀπάξιους πρὸς τὸ στράτευμα, ὡςτ' ἀποχρώντ' εἶναι τῷ τῶν στρατιωτῶν πλῆθει, ἐφ' ὃ ἔν καὶ ἔκαστον τῶν παπύρων ἔνα κρατοῦντα δύστε χωρεῖν τοῖς ἐχθροῖς. Ταῦτ' ἐπετέκτατο καὶ τὴν ταχίστην ἐπέπρακτο, καὶ οἱ θεῖοι φάκελλοι τῶν παπύρων σκεύεσιν δελίνοις ἐμβεβλημένοι ἀμα μὲν μετ' εὐχῆς, ἄμα δὲ καὶ μετ' ἀσφαλεῖς ἐπέμποντο. Βασιλεὺς δὲ τὸν αὐτὸν γαμβρὸν Μιχαὴλ τὸν δεσπότην καὶ τὸν μέγαν δομέστικον τὸν Ταρχανειώτην καὶ αὐτὸν Μιχαὴλ, ἐπειδὴ δὲ τὸν μέγαν στρατοπεδάρχην Συναδηνὸν Ἰωάννην, καὶ τέταρτον σὺν τούτοις τὸν ἐκτομίαν Ἀνδρόνικον, τατᾶν μὲν τῆς αὐλῆς ὅντα τῷ τότε. Ἡνοπολίτην δὲ ἐπικεκλημένον, ἐγχειρίσας δυνάμεις ἰκανὰς πρὸς τούργον ἐκπέμπει, δρόβωδίαν μὲν πᾶσσαν ἐξ αὐτῶν ἐκδάλλων, θάρβος δὲ ἐντιθεὶς πλεῖστον ταῖς ἀπὸ τῶν εὐχῶν τῶν ἱερέων συνάρσεσιν. Οὗτοι μὲν οὖν ἀπελθόντες ἀπωτάτω δσον ἦν ἐγχωροῦν ἑταραπεδεύσαντο, καὶ προσδολεῖν μὲν ἐκπινακίως οὐκέτ' ἐτόλμων (ἀλογίστῳ γάρ ἀντισχεῖν θράσει ἐδόκουν, καὶ μᾶλλον οἱ περὶ τὸν μέγαν δομέστικον, φῇ δὴ καὶ τὸ πᾶν ἐπετέτραπτο, δεὶ προμηθεῖς θρόνον τιμῶντα), σιταρκεῖν δὲ ἥδη λιμῷ λελοιπότας

A τοὺς τοῦ φρουρίου τοὺς πειράσοντας ἔγνωσαν ἀποστέλλειν. Ἐψκει γάρ καὶ δι παραχθέων τὸ φρούριον ποταμὸς τὰ πολλὰ ξυλλαμβάνειν σφίσιν, ἄμα μὲν δὲ αὐτοῦ φορτηγούντων νυκτὸς, ἄμα δὲ καὶ τῷ κτήτῳ χρείαν ὑδρεύσεως ἐμβόλῳ πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ φρούριον ἀναγωγὴν τῶν φορτίων ἐν ἀσφαλεῖ χρησομένων τῶν ἐπὶ τῷ σιταρκεῖν τεταγμένων. Ταῦτα διανοηθέντες, τοὺς φορτηγοὺς εὐτρεπίσαντες καὶ ἴκενά νηποτίμενοι: τῷ ποταμῷ πιστεύοντες ἐπεμπον, καὶ τοὺς παρὰ [P. 349] τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ αὐτάρκεις πρὸς μάχην τῶν ἐπιθησομένων τάξαντες. Τοῦτο γινόμενον μὴ λαθὸν ἐκμαίνει τοὺς Ἰταλούς, καὶ ἐπισχεῖν ὡς θν οἰοι τὸ ξῆσαν ἐξέθορον. Οἱ μὲν οὖν παρὰ θάτερα τοῦ ποταμοῦ Ἀσούνη σταθέντες ἔτοιμοι: ξῆσαν ἐπιόντας ἀμύνεσθαι τε καὶ κωλύειν τὴν σιταρκίαν, λιμῷ μᾶλλον τὸ φρούριον ἐλπίζοντες παραστήσασθαι· ὁ δὲ γε Ῥώς Σολυμᾶς, σύναμα τοῖς περὶ ἐκεῖνον πλεστοῖς καὶ ἵσχυροῖς οὖσι, διέγνω τὸν ποταμὸν ὀπιραιωσάμενος τοὺς παρὰ τὸ χεῖλος ἐπὶ φυλακὴν ἴστες: καταγωνίζεσθαι. Καὶ δὴ τῷ ῥεύματι μεθ' ὅρμῃς ἐμβόλοντες πλειστῆς ἴστωσι τε τὸν τοῦ θάτος ῥύμην καὶ κατὰ θάτερα τὴν ταχίστην γίνονται, φριμαγμοῖς καὶ μόνοις τῶν κατὰ σφᾶς ἀγερώχων ἵππων καταπλήξειν τὸ ἀνθιστάμενον ἀπαν οἰδόμενοι. Ὅς γοῦν τῷ θάρβῃ προπηδῶντες εἰκαίμεις ἐπὶ τοὺς πεμφέ-

mox darent expeditis cursoribus, qui hos ad exercitum portatari in procinctu stabant. Erat autem numerus chartularum oleo tinctarum quantus sufficeret, ut unicuique militi contra hostem ituro sua tribueretur, quam secum in prelio gestaret. **C** Hoc ut imperata, sic exsecutioni mandata confessim sunt. Et sacri fasciculi chartarum in vasa vitrea injecti, simul religione congrua, simul velocitate 513 summe mittuntur in castra. Præmiserat enim imperator eo copias quantas ad quod optabat suffecturas putarat, sub ducibus Michaele despota suo genero, magno domestico Tarchaniota, et ipso prænominato Michaele, magno stratopædarcha Joanne Synadeno, et quarto cum bis eu-nucho Andronico tunc aule tata, cui Eonopolite cognomen erat. Hos mittens omnem abjicere timorem jussit; et certa victoria spe niti, magnopere confisos auxilio divino, quod ab exorato precibus sacerdotum numine haud dubitantes expectarent. Sic illi profecti admoverunt se castris hostilibus quam proxime licuit. Et irruere quidem in hostes primo statim adventu noluerunt. Inconsultæ quippe id fore temeritatis arbitrabantur: quæ fuit præcipue sententia magni domestici, cui cura universa negotii totius et suprema in universum exercitum auctoritas commissa fuerat, ita ut ex ejus providentia ac judicio ouncta ibi penderent. Decreverunt autem mittendos e suis qui commatum obcessis jam fame laborantibus importarent. Ad hoc videbatur profuturus ipsis fluvius, arcem, ut divi, prælabens: nam et impositis illi noctu navibus facile versus arcem promoturi videbantur necessariam annonam; et si hostes id prohibere

conarentur, beneficio valli ab arce ad fluvium producti aquationis tuto faciendæ causa, suos quoque convectores rei cibatriæ commode ad inoffensem transitum tegendos verisimiliter astumabant. Hoc consilio bajulis expeditis, oneratisque commeatu ratibus, eas secundo immittunt amne, dispositis in ripa idoneo numero militibus ad impetus obstarere 513 conantum arcendos. Non latuit hostes quid pararetur. Erumpunt statim furiosi contra impetu Itali. Pars horum in adversa fluvii Asunæ instructi ripa stabant, procincti ad repellendos eos qui alimenta obcessis inferre moliebantur: hos enim se fame compulsuros ad ditionem speraverant. At Rhos Solymas cum magna suarum manu, virorum utique fortium et roboris præcipui, trajiciendum sibi ultra fluvium statuit ad eos debellandos qui ex adversa ripa secundo amne fluentium transitum defensabant. Ergo equitatu denso eluctati torrentem impetum fluminis, ulteriore oram brevi tenuere, fastu tanto, ut solo fremitu et hinnitibus ferocium equorum quibus insidebant percusuros se aversurosque statim in fugam adversarios omnes confidere videbantur. Cum igitur exsilientes e flumine quasi perfuntorie et contemptim prænimia certi successus fiducia in nostros ibi stantes invehenerint, hi partim prudenti cautione periculi, partim arte quadam stratagematis, ad elicendos hostes in locum iniquiorem, paululum retro cesserunt. Nacti vero locum aptum, fixis in eo vestigiis insequentes equites armatura impeditos gravi jacutis petere cœperunt. Ac in ipsorum quidem corpora galeis ac loricis protecta perferre se ictus sagittarum

τας ἔξωρμων, οἱ μὲν πρὸς μὲν τὴν πρώτην ἐμβολήν τοῦτο μὲν φυλαττόμενοι, τοῦτο δὲ καὶ τεχνιτεύοντες ἐπιεικῶς εἶχαν, ἐπιτῆδειον δὲ εὐρόντες τόπουν μετὰ βάρους δπλων ίδντας κατοίστευον. Κάκενων μὲν ἐφιέσθαι τῶν ἀδυνάτων φόντο, ἐπειρων δὲ βάλλοντες τοὺς ἵππους, εἴ πως κατευστοχήσαντες τοὺς ἐπὶ τῶν ἵππων γαννυμένους πεζοὺς ἀποδεῖξαιεν. Ἐτρώθησκαν γοῦν καὶ ἄλλοι τῶν ἵππων, τιτρώσκεται δὲ καὶ ἡ τοῦ Ῥώς Σολυμᾶ, πλὴν οὐ καιρίως ὥστε καὶ ἐξαπινάκως καταπεσεῖν. Ὁμως (τὸ γὰρ βέλος ἡπειγε) καὶ τοῦ πολλοῦ θράσους καθεύετο καὶ τὸν ἐπιβάτην εἰκαίως ἔφερεν, ὥστε καὶ σιτοδοχεῖψι κατὰ γῆς προσπαῖσι: ἀνεψγότι, συμποδισθῆναι τε καὶ τὸν ἐπιβάτην καταβαλεῖν. Οἱ δὲ μὴ δυνάμενον κινηθῆναι τὸν σοδαρὸν περιστάντες χερσὶν ἀλίσκουσι. Φημίζεται γοῦν παραπτὰ ἔνθεν μὲν τοῖς τοῦ βασιλέως, ἔκειθεν δὲ τοῖς κατὰ τὸ φρούριον ἡ ἑκείνου ἄλωσις. Καὶ οἱ μὲν ἐν χερσὶν εἰχον τὸν τέλος μέγα σοδαρεύμενον, οἱ δὲ τοῦ φρουρίου καὶ πρὸ τοῦ τοὺς ἀγγελοῦντας παραγενέσθαι ἐφηδόμενοι τοῖς ἐκτὸς τὴν ἄλωσιν ἤγγελλον. Ἐμα γοῦν ἕψι οἱ ἐντεῦθεν συνηστικότες, κρατοῦντες ἔκαστος καὶ τὸν θείον ἐξ ἀλισού πάπυρον, περιπιεύθεντες τὸν ποταμὸν τεταραγμένοις ἐμπληπτούσι καὶ ἅμα πρὸς φυγὴν τρέπονται. Οἱ μὲν οὖν

posse desperantes, in equos collimabant, partem se ferociæ dempturos superbe se ex equis ostentantibus rati, si pedites ex equitibus facerent et sic eos percusso casu, mole armorum gravatos, facilis obnoxios haberent. Igitur cum aliis vulnerati equi sunt, tum equa generosa et præferox, qua Rhos Solymas insultans minaxque **514** ferebatur, percussa telo est; non lethali quidem ictu, quo statim, concideret: tamen sensu qualisunque satis alte penetrantis vuineris turbata non parum, multum de priori remisit audacia, sessoremque jam segniss et titubanter sustinebat, quoad impingens forte in excavatam illic foveam frumento, ut sit, condendo, implicatam cavo pedem expedire non valens concidit, equitem superciliosum prius illum seruque dejiciens; quem ob pondus armorum immobilem hærentem nostri undique accurentes comprehensum adducunt. Divulgata momento est totis imperatoris castris et intra ipsam obsessam arcem ducis hostium comprehensio. Et in castris quidem certa fides erat oculorum, præsentem, quæ manibus teneretur, prædam cernen-
Ctiū ac scilicet illudentium in eam servitutis humilitatem jam redacto tam tumide paulo ante gloriatori. Obsessi vero etiam antequam ad eos pervenissent qui hoc nuntiatur missi erant, nescio quomodo casus ejus facti certiores, signa lætitiae ediderunt, ex quibus nostri procul inteligerent jam scire ipsos quid contigisset. Ergo sub auroram nostri omnes armis sumptis, correptaque quisque in manum tincta oleo sacro chartula, traejacto amne in turbatos clade ducis hostes ruunt. Hi statim funduntur fuganturque, paucis qui os obverterant spectandi potius curiositate quam

A κατὰ στόμα παιόμενοι διεφθείροντο (οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἀντισχεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μαθεῖν μόνον τὸ τὸ γινόμενον ἐτρέποντο κατὰ πρόσωπον), οἱ δὲ κατὰ πώτου πληττόμενοι διωλίσθαινόν τε τῶν ἵππων καὶ πίπτοντες ἔθυησκον, ἔστι δ' οὖς καὶ ζῶντες συνελαμβάνοντο. Σπουδὴ γὰρ ἦν τοῖς μὲν τὸν ποταμὸν Βοώσην φθάσαι καὶ περιαιωθεῖσι σωθῆσθαι, τοῖς δὲ τοῦ [P. 350] βασιλέως τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν αὐτῶν ὁρμὰς διακλείειν προφθάνουσι. Μὲν δέει τοῦ μὴ κωλυθῆναι παντάπασιν, αὐταῖς σκευεῖς καὶ γυναιξὶν ἐνειλούμενοι, καὶ δὲπιών τὸν προϊόντα καταπτεῖν τε καὶ κατασποδῶν, αὐτοὶ παρ' ἐκατῶν τὰ πλεῖστα ἐσφάλλοντο, πολλοὺς δὲ καὶ διπετέμνοντο οἱ ἵππεις πρὶν φθάσαι τὸν ποταμὸν, καὶ ἐργον εὔζωνου πέζου ἴππεὺς ἐγένετο σοδαρός, ὃς ἀλισκεσθαι μὲν πλείστους, ἀμα δ' ἐαλωκότας ἀπάγεσθαι πρὸς τὸ φρούριον, καὶ πάλιν ἄλλους καὶ ἐπ' ἑκείνοις ἄλλους, καὶ οὕτως ἐφεκῆς τοὺς υὲν φονεύεσθαι, τοὺς δὲ νομαστοὺς δὲ συλλαμβάνεσθαι, μέχρις οὗ καὶ τὸν ποταμὸν Βοώσην φθάσαντες οἱ μὲν ἐκοντὶ ἐκατὸς ἑρήπτους κατὰ τὸ βεύματος, τὸ ἐξαπολωλέναι προτιμῶντες τοῦ μετ' αἰσχύνης πεσεῖν εἰς χεῖρας Ῥωμαίων, οἱ δὲ βίᾳ τὸν ποταμὸν διεκταίνοντες ἐκ πολλῶν δλίγοι πρὸς τὸ τῶν Κανίνων φρούριον διεσώζοντο φεύγον-

D resistendi animo, subito dejectis. Fugientium autem jam pariter omnium terga insequentes nostri valide incussis missilibus cædebant. Unde prosternebantur equites, vulnere aut offendiculo equis lapsantibus evoluti. Horum plerique occumbebant: vivi nonnulli capiebantur, interclusi coquod summo studio captabant. Id autem erat pervenire ad Boosem fluvium et eo transito salutem in tuto ponere. At imperatori **515** cursum istum retardare tum a tergo lacesendo, tum præcurrendo viamque obstruendo, varie certabant. Inter quæ Itali confusi, qua metu ne prohiberentur in tutum evadere, qua mistione inordinatissima sarcinarum et mulierum quas una secum trahebant quibusque impliciti conflictabantur, trudebant de jictebantque sese mutuo, temere invicem incurentes ac conculcantes, ita ut eorum multicurrentium ad flumen equorum unguis contererentur; et afflicti lapsu superbe cataphracti, equites præda facilis erant peditum expeditorum. Horum plurimi simul capiebantur, simul ad arcem custodiendi trahebantur, redeuntibus mox qui deduxerant, et aliis alios aliquosque similiter, statim ubi corripuerant, in tuta custodia locantibus, eo in bis discrimine servato, ut vulgus quidem et gregarii necarentur, insignioribus et primariis reservatis. Per hunc tumultum qui tandem e Latinis ad Boosis ripas pervenire potuerunt, se volentes in flumen præcipitabant, mortem præoptantes ignominiosæ sub Romanis captivitatib. Fuere tamen quibus conatus transnatandi succederet. Hi perpauci e plurimis in Canicarum tandem arcem tutum ex effusa fuga receptum habuerunt, nudi, inermes, qui paulo ante fastuosi ac minaces universum Ori

τες, γυμνοὶ τε καὶ ἀσπλοὶ καὶ πεζοὶ οἱ πρὸ μικροῦ στροφοῦτες καὶ ὡς νοσσάν τὴν Ῥωμαϊκὰ καταλαβεῖν κατ' ἐλπισμὸν ἔχοντες.

λγ'. Θρίαμδος τῶν ἑλωκέτων κατὰ τὰ
Βελλάγραδα.

[P. 351] Ἀξιον δὲ μηδὲ ἔκεινον τὸν θρίαμδον τὸν
ἐν τῇ πόλει γεγονότα παραδραμέν . Ἐπειδὴ γὰρ
κατὰ κράτος ἐνίκων οἱ βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ
ἀκονιτὶ τὰ θαυμαστὰ κατὰ τῶν ἀλεξάνδρων κατώρθουν,
τοὺς μὲν πεσόντας ἐσκυλεύον, πλοῦτον συλλέγοντες
θηλούν τε καὶ ἐνδυμάτων καὶ ἵππων καὶ εκεῦων παν-
τοῖων ἔξηστη, μένων, τοὺς δὲ γε ζῶντας αὐτοὺς τε
καὶ ἵππους αὐτῶν ἐπισυνθροίσαντες, καὶ τοὺς μὲν
πίδαις ἀφύκτοις δεσμοῖς ταντες, τοὺς δὲ ἀνέντες εἰς
ὑποξήρια, σφίσι τὴν στρατιὴν ἀναλαβόντες (οὐδὲ
γὰρ εἶχον ἐντεῦθεν δεδιέναι πανστρατιῆ ἑλωκέτων)
էς βασιλέα μετὰ γε τροπαίων λαμπρῶν ἀνεξέργυ-
σαν, θέσηντας φιλορωματοῖς πανθεύματος. Ὁ γοῦν
βασιλέος δεξάμενος μὲν τοὺς ἰδίους μαρθίν & ἐς τὰ
κρίβες τὰ πραχθέντα, ἔτι δὲ καὶ ἰδών ἔκαστον
αὐτοῖς ἱπποῖς τε καὶ σκευαῖς, τοῖς μὲν κατεσκλη-
κόσι καὶ μόνοις δοτέοις καὶ δέρμασι τὴν πάλι θει-
κύδουσιν εὐχληταν, ταῖς δὲ διερβάγυλαις οὐκ αὐταῖς
ἴσως αἷς καὶ πρώην ἔχρωντο, ἀλλὰ ταῖς τυχόσαις
καὶ αἷς διν ἔκεινους ἐπολυώρουν οἱ ἐλεοῦντες, καὶ γε

se tanquam avicularum nidum implumium impune
rapturos, ablatus ludibunde, speraverant.

33. Triumphus captorum ad Bellagrade.

Dignum porro fuerit neo illum triumphum præ-
terire, qui hujus gratulatione successus celebratus
in urbe est. Postquam enim plenissimam 516 Cæ-
sarei victoriam reportarunt, aut potius facile ac
sine pulvere tam mira in arrogantissimos jacta-
tores gesserunt, mortuos quidem spoliarunt, unde
divitias congeserunt plurimas ex armis, vestibus,
equis, vasis elaboratis omnis generis; superstites
autem et equos ipsorum congregantes: illos com-
pedibus vincitos validis, hos solutos et abactos in-
ter jumenta, copias secum universas quas duxer-
ant resumperunt (neque enim erat cur ibi ad
præsidium limitis pars earum ulla relinquatur,
ubique hostibus plane deletis) et redire ad
imperatorem instituerunt, splendidis illic prius
tropaeis positis. Spectaculum sic euntes passim
præbebant mirifice jucundum bene affctis erga
res Romanas. Imperator ubi qua par erat gratia
significatione suos excepit, ubi rem ut gesta erat
et sigillatim et exacte narrantibus audivit, ubi
etiam otiose inspexit unumquemque captivorum
cum equis et vestitu, equis strigosis et exsuccis,
tamen in illa macie nibil præter pellem obductam
ossibus trahentium signa non obscura monstranti-
bus pristini vigoris, vestitu obsoleto et lacero, non
eo videlicet quo prius domo allato usi fuerant, sed
ex forte obviiis centunculis ad necessarium tegmen
spoliatorum corporum precario ascito aut spectan-
tium misericordia concessso , hos, inquam, in lon-

A στοιχηδὸν διεληλακότας γατανοῖσις· σύρπτα στυρπὸν
μὲν τῷ τότε καὶ οἵ μηδὲ σώματα· ἀντὶ τοῖς εἰκανοῖς, ἀλλὰ
σκιάς τῶν πάλαι γιγάντων, φυκὸς δὲ τῷ μὲν ταῖς
σφῆς πάθεις καὶ λίτῳ καμπτομένας, τῷ δὲ τῶν τρεσ-
άπων τάξει καὶ τῷ τοῦ ἄροντος ἐμβρύει τὸν
πάλαι δηλούσας ἐλευθερίαν, ἐπεκάμψθη, μὲν τοῖς
κατ' ἀνθρωπὸν συντρέμασι, χείρας δὲ αὔριε πρὸς
τὸν Θεὸν καὶ διολογεῖ τὴν χάριν τρανῷ τῷ στόματι,
καὶ γε θέλων ἀνάγγεται θεῖαι προστάσται γράπε-
σθαι τοῖς τῶν ἀνακτόρων τοιχίσμασι, πλὴν οὐκ αὐτὰ
καὶ μόνα, ἀλλ' ἂ δὲ, καὶ ἀρρχῆθεν θεοῦ γέγονεν ἐλεούν-
τος, καὶ ἔκεινα μὲν καὶ τώθις ἐν προστώοις γερρά-
φτο, τὰ δὲ οὐκ ἐφθαστε τελεσθῆναι ἐκελθόντος τῷ
βασιλεῖ τοῦ θανάτου. Ἐκείνοις δὲ, τὴν τοῦ θεοῦ χά-
ριν δεικνύνται φέλων ἐπὶ πάντων, οὐκ αὐτοῖς μεγα-
ζόμενος τοῖς πρώτης τελετεῖσιν οἵτε τις ἀπειρόναλος
καὶ μικρόψυχος, ἀλλὰ μᾶλλον θεὸν μὲν εἰδὼς αἴτιον
Θεὸν δὲ καὶ μεγαλύνειν προθέμενος, Θρίαμδον προ-
τάστησε καταγαγεῖν. Ο δὲ ήν, ὅστατο [P. 352], μὲν
ἄνωθεν ἐξ ἀπόπτου βασιλεὺς ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν
Βλαχερνῶν, πρὸς κατὰ φάλασσαν δυτικὸν ἀπόρον,
ἔφ' φέρα μὲν θεῶτο, ἔμα δὲ εὐσύνοπτος εἴη τοῖς
θεωμένοις. Ἡγοντο στοιχηδὸν ἔκεινοι καθ' ἓνα, ὡς
εἴχεν ἔκαστος ἐφ' ἵππον, κατὰ θάτερα τῶν πλευρῶν
καθήμενος. Ἔδιδότο δὲ ἔκάστων κρατεῖν καὶ κοντὸν ἐ-

C gam digestos seriem intuens Augustus attente sin-
gulos, corpora observabat squallida illa tunc quis
dem luridaque, sed que non tam corpora quis
diceret quam umbras veterum gigantum; quorum
animæ tamen, casu licet ac malis fractæ, quadam
exporrectione facierum et eminente in fronte ac
super ciliis audacia veterem libertatem præ se ad-
huc ferrent, motus intima est miseratio 517
humanorum casum, manus autem ad Deum sus-
tulit, clara voce gratias ei referens; et quasi vo-
tivis volens tabulis gratitudinem hanc suam ex-
stare in posterum testatam, præcepit pingi super
parietes palati totam hujus victoriæ ac pompe
triumphalis seriem, non hoc autem solum, sed
et alios præterea prosperos successus, quibus
antea quoque suum Deus imperium dignatus erat
fortunare. Continuoque inchoatum id opus est in
vestibulo porticum regiæ: sed perduci ad finem,
et hujus ultimæ adjunctione victoriæ compleri mo-
numentum id non potuit ante mortem hujus im-
peratoris Michaelis, quæ paulo post contigit. Porro
istos tunc captivos ostentare per urbem triumpho
traductos voluit, non ille quidem jactationis sua
causa, quasi sibi laudem glorianter ascribens vi-
ctoriæ istius nuper partæ, id quod insolenter
vani pusilliique animi nota non careret, sed eo stu-
dio ut et Deo ipse grates debitas profiteretur, et
cunctos invitaret ad divinum Numen ob præclarum
nobis indultum beneficium laudandum. Pompe
igitur ipsa in hunc modum processit. Stabat im-
perator excuso in loco palati Blachernarum juxta
mare in occasum obverso, ut simul spectaculo
fueretur, simul esset ipse late conspicuus multi-

παπύρου ἡ τινος ἄλλου εἰκαίου, ὃς τρόπαιον πάντως οὐδὲ κατὰ σφᾶς πετάσματος, "Οχλος δὲ παρ' ἐκάτερα πλεῖστος ιστατο, οἱ μὲν τὰ τῆς τύχης ἐποικιτζόμενοι καὶ γε ἀλεοῦντες εἰκαίως ἀγορέους τοὺς μεγιστᾶντας, οἱ δὲ καὶ ἐπιμωχώμενοι, δεικνύντες οἷον ἐς δόπον φέρει: μετανοίας ἡ ἀπόνοια, ἡ μικρὰ μὲν σαίνει, μεγάλα δὲ τὰ κακὰ φέρει. "Ἄλλοι δὲ καὶ συρίττοντες, οἷς τοῦ πλήθους, ἔχλεύαζον. Τρυφὴ δ' ἦν αὐτοῖς ἡ τῶν ἀλωμάτων πομπὴ, οὐδὲ τόπον ἐκ τόπου μεταλαμβάνοντις ὡς δῆθεν μεταφερομένων καὶ κρόνον σφῶν ἀφίεννων τοῦπισθεν· ἀλλ' δὲ μὲν ἥγετο, δ' ἐπίγετο, καὶ τρυφὴν ἱκανὴν δι πρῶτος τοῖς φιλοθεάμοσι παρασχὼν τῷ μόνῳ φανῆναι ἀπὸν οὐκ ἐλύπει, ἐτέρου διασχομένου τὸν τόπον καὶ τὴν τάξιν τοῦ τέρψαντος. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ δεῖ νέον ἐπιόντες τῷ ἀλλοῖς καὶ ἀλλοῖς φαίνεσθαι κατὰ τὴν ἐν τῷ κύκλῳ κατατομὴν ἑτερπον τῷ καινῷ πλέον τοὺς θεωμένους. "Ὕπερ δὲ ἅρα μὴ μόνον δοιδή νεωτάτη ἐπίηρος τοῖς ἀκούσουσιν, ἀλλὰ γε καὶ νέα θέα ποικίλη τοῖς δρῶσι τρυφῇ. "Αντίκαις γάρ ἐπὶ νέῳ, καὶ νέος ἐπὶ παρηγήκοτι, καὶ γε γυμνὸς ἐπὶ ἐνδεδυμένῳ, καὶ ἀκαλυφῆς ἐπὶ καλύπτραν φέροντι, καὶ κατηγράφων ἐπ' ἀγρώχῳ,

tudini spectantium. Ducebantur continua serie captivi sigillatim, idoneo intervallo invicem discreti. Equo quisque proprio vehebat, non libratus in dorso cruribus hinc inde pendentibus, sed sedens pedes compede vincos in alterum equi latus demittebat. Inditus erat manui cujusque contus ex papyro aut vili alia materia, insigne videlicet offensionis belli qua erant in istam redacti sortem. Turba constipabatur utrinque densa, quorumdam miserantium fortunae casus infestos, præsertim ubi in principes ac primarios viros tali traductos ignomina incurrebant oculi 518 aliorum contra irridentium insultantiumque ultro increpando, meritum eos ferre vesanias suæ fructum, seram penitentiam, quæ proles esse solet inconsultæ amentiæ, modicum quidem initio quos abripit mulcentis, ad extremum gravissime multantis. Erant et fæce præsertim plebis qui etiam miseros exhiberent. Durabat autem dulcis spectaculi voluptas uno licet in loco hærentibus, nec opus habebant alio migrare, ut viso, quod placuerat, prætereunte fruerentur. Succedebat enim assidue præsenti sequens pari suo dedecore ludibriū exhibens, et oculos abunde pascens, ne præterlapsum sequi aut requirere curarent. Quin potius crescebat dulcedo spectandi, prævertente satietatem continuæ quadam velut mutatione scenæ, sannis præsertim gregariorum multitudinis et petulantis æstatis materiam præbente ridicula tonsura foede rasorum orbe toto capitum, novitatis apud vulgus specie jucunda. Qua sicut gaudebunt oculi, sic et aures demulcebantur confusis improperiis in hostes jactis digna patientes; quæ instar habebant novæ cantilenæ, placere plurimum (ut vetus habet verbum) populo solitæ.

(¹) Cf. Glossarium v Zeuxippiou φυλακῇ.

A καὶ ἀλαπαδὸς ἐπ' εὔσωματοῦντι, καὶ καταπεπτωκὼς τῷ πάθει ἐπὶ τῷ λογισμοὺς δρῦσοὺς φέροντι ἐποίκιλλον τὰς τῆς θέας, καὶ ὀφθαλμοὺς εἰστίων τῶν συμμιγῶν ὄψεων. Οὐδὲ γάρ ἐς δλίγον ἡ σχοινοτενῆς ἐκείνη σειρὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐς δι πλεῖστοο συχναῖς ἐκατοστύσι διείληπτο. "Εκαστος δ' ἴόντων ἐπὶ τὸ παρ' ἐκάτερα τοῦ βασιλέως γινόμενος καὶ ἄκων ἐδίδου, κύπτων ἐξ ἐφεστρίδος, τῷ βασιλεῖ τὴν προσκύνησιν, μορφάζων τὸ ταπεινὸν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς οἰδαίνον μετασχηματίζων εἰς ἱλαρότητα. Οὕτω μὲν οὖν εἰσελθόντες τὴν πόλιν, καὶ διὰ μέσης ταύτης ἐξ ἄκρων εἰς ἄκρας τοῖς κατὰ σφᾶς ἀνικροῖς ἐμπομπεύοντες, τῇ τῆς Ζευξίππου διδονται φυλακῇ (¹), τοῖς τυχοῦσι μὲν χλεύη, ἔλεινοι δὲ τοῖς ἐπιεικεστέροις γινόμενοι. "Αλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράχθησαν τῇδε.

B λδ'. Τὰ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν Λάζων Ἰωαννην, καὶ δύος αὐτὸν δι κρατῶν ἐπεγέμορθευσεν.

[P. 353] Βασιλεῖ δὲ οὐ μόνον τῶν αὐτοῦ μετῆν εἰς κόσμον σφᾶς ἄγειν τὰ πρέποντα, ἀλλὰ καὶ τοὺς μηδὲν προσήκοντας κατά τινα δεσποτείαν ὑπερηρμένους τὰ μέτρα συστέλλειν διὰ σπουδῆς ἦν. Καὶ τοὺς μὲν

Distinguebatur autem pompa multa varietate, et ipsa delectante, dum adolescentulo succedebat juvenis, intermiscebantur juvenes viris; semper inexpectatum aliquid vices variæ multiformis spectaculi offerebant, dum nudus post vestitum trahebatur, succedebat pileatus intecto verticem, dejectus vultum ferociter contumaci, macer pingui, fortunam abjecte ferens excelsum animum oris constantia monstranti; quæ velut erant ferula varia, et hoc ipso gratissima, exquisiti oculorum epuli, tanto producti spatio temporis per quantum loci 519 protendebatur longissima catena, vincetas innectens intervallis inter singulos justis, plurimas hominum centurias. Porro singuli ut ad locum venerant, unde superne despectabat imperator, venerari eum vel invitè profunda ex equis capitis demissione cogebantur, id tamen se plerisque libenter facere quadam modestia affectatione simulantibus, quin etiam quo penitus contabescerent animi mœrem residentis oris ascellitia hilaritate suctibus. Sic ingressi civitatem, et si per eam quantum patet universam probrosa sui dedecoris traducti pompa, in carcерem Zeuxippi conjecti sunt, vulgarium, ut dixi, hominum intemperanti ludibrio irrisi, elegantius institutis et per hoc humioribus infelicitati condolentibus ipsorum. Atque haec quidem acta in hunc modum sunt.

34. De Lazorum principe Joanne, ut eum imperator sibi generum fecerit.

Cæterum imperatori non solum curæ erat, ut qui cum eo et sub eo vivebant, intra fines sese continerent decentis moderationis; sed et istam extendebat providentiam ad alienos quadam interdum intumescentes fiducia potentiae, quorum effe-

λλούς δόρυ κινῶν ἡνάγκαζε τοῖς μετρίοις χρῆσθαι, τὸδ μὲν αὐτόνομον ἐκ τύχης ἔχοντας σφᾶς καὶ συμβάματος, τὸδ' ἄλλως ὑπὲρ τὰ ἔσκαψεμένα πηδῶν καὶ βασιλείας δικαίοις κατωφρυώσθαι κινδυνῶδες ἦν. τοῖς μαθόντας· τῷ δὲ γε τῆς τῶν Λαζῶν ἀρχοντι· Ἰωάννη παρασήμοις βασιλικοῖς ἐμπομπεύοντι, οὐδ μὲτὸν δλως βασιλείας ἐκείνῳ, πέμπων πολλάκις ἐπῆγγελλε τῆς μὲν καθ' αὐτὸν ἔξουσίας ἀνέδην ἔχειν ὡς βούλεται, ὁνομάτων δὲ καὶ παρασήμων βασιλικῶν φείδεσθαι· μηδὲ γάρ ἄξιον, αὐτοῦ· βασιλέως ὄντος, ἐπ' αὐτοῦ βασιλείου θώκου καὶ πόλεως, καὶ τινας ἄλλους ἐπὶ τοῦ μείζονός τε καὶ ὑπερτάτου φημίζεσθαι ἀξιώματος, ἀλλὰ μέρος ὄντα κάνεντον ἐπισυνάπτειν τῷ δλῳ, μηδὲ οὕτω βασιλικῇ τάξῃ τὴν σύγχυσιν ἐπιφέρειν. Τοῦτο γοῦν πολλάκις ποιῶν οὐδὲν πλέον ξύνυτεν ἢ τὸ δοκεῖν μηδὲν ἔχων ἀνύτειν· Υπερηφάνει· γάρ βάρβαρος ὅν καὶ ὑπερέωρα τὴν πρόσταξιν, καὶ τινας προφάσεις τοῦ μὴ αὐτὸς κατάρξῃ τῆς ἐπὶ τούτοις παραβασίας, ἀλλ' ἀπὸ πατέρων ἔχειν ἐπλάττετο· προσέτι δὲ μηδὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἔφην Ἐλεγχολούσιν οὕτως ἀξιώμα πατρικὸς ἐκ πλείστου καὶ ἐς αὐτὸν κατιδύν, μηδ' ἀκλεεῖς καὶ αὐτοὺς εἰναι τὸ μέρος εὐκλείας στερηθέντος ἐκείνου βασιλικῆς.

Β Μείνω γάρ φθόνον πεδίλων είναι κοκκιθοφῶν καὶ βασιλείας δύναμιτος τῷ [P. 354] τὰ μείζω ἔχοντι τὰ δ' ἦν, ὡς ἐλεγεν, ὑπόπτωσίς τε καὶ δουλικὴ ἐντυχία καὶ εἰρηνικαὶ σπονδαὶ καὶ πρὸς τὸ συγκεχωρῆσθαι ἐψηστιν. Ἐγνω γοῦν δὲ κρατῶν διὰ ταῦτα μετελθεῖν ἄλλως τὸν Ἰωάννην, καὶ μᾶλλον διτὶ καὶ νέον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καθίστατο. Κύδει γοῦν θέμενος εἰσποιήσασθαι καὶ τὸ δι' ὑποψίας εἶναι τοῦ κολοσσίν ἄλλως οὐλεῖν τὴν ἁρουσίαν καὶ μὴ κατ' αὐτὸν τὸ τῆς βασιλείας δῆγαιον ἐπαγγέλλειν τὴν μεταμφίσιον ἀντιρεῖν (παισὶ γάρ οἰκείοις μὴ ἀν ἔχειν χώραν βούλεσθαι τὸ τῶν δικιάλων σφίσι ταῦθιμοκός), πρῶτον μὲν ἐκ πλείστου μεγιστᾶς καὶ σοφοῖς τὰς πρὸς ἐκείνον πρεσβείας ἐκπληροῦν ἔγνω, ὡς ἀν ἄμα μὲν τῷ τῶν προσώπων ἀξιωματικῷ ἵκανον τὰ ἐξ πίστιν ἔχει τοῦ λόγους δεικνύειν δύναται, ἅμα δὲ καὶ τῇ κατ' αὐτοὺς ἐπιστήμῃ τῶν λόγων πείθειν οἵτις λέγει καὶ πάστον γειρίστην ἐκκρούειν ὑπόνοιαν. Διὰ ταῦτα καὶ διέματα λογοθέτης δὲ Ἀλκροπολίτης ἔτι ζῶν ἀπεστέλλετο, καὶ δὲ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας μέγας οἰκονόμος δὲ Ξειλίνος, μεσολαβήσοντες μὲν καὶ τὰ τοῦ κήδους (ἥν γὰρ καὶ τρίτη θυγάτηρ τῷ βασιλεῖ Εὔδοκίᾳ, ἣν δὲ συνχρμόζειν εἰς γάμους τῷ Ἰωάννην ἔδούλετο), πε-

rentem sese supra modum arrogantium temperare ac comprimere studebat. Quo in genere alios quidem quos fortuna casusve aliquis sui juris et omni subjectione liberos fecisset, manu armata fastum de mittere coegit, bellis offensionibus eductos quam periculoso ipsis esset transilire cancellos, et supra quam sors et opes ipsorum ferrent, usque ad usurpationemjurium regiorum assurgere. Lazorum 520 vero principi Joanni, qui regni insignibus temere ac præter fas assumptis se ostendebat, saepius denuntiavit nihil se quidem obstare quominus dominio sui principatus pro libito nteretur: illud magnopere monere, abstineret nomine regio, nec eum vestitum aut ornatum adhiberet, qui characterem præferret Cæsareæ potestatis. Meminissetque non decere ipsum, qui pars esset imperii Romani, ejus sibi cultum et notas majestatis arrogare, qui logitime constitutus in throno Augusto imperatricis urbis loci ejus ipsius et summae dignitatis officio cogeretur dare operam, ne membrum exæquaret se capiti et disorimina graduum honoris ambitione turbulenta confunderet. Verum ex hisce, licet saepius iteratis monitis, non aliud Augustus fructum retulit quam desperationem quidquam deinceps hac via proficiendi. Superciliosus quippe barbarus tumore se inflabat suo admonitionesque spernedebat, prætextus obtendens vanos, singensque se non primum inchoare iesta, quorum scilicet usum a patrum exemplis duceret; ac quando redigere se ultro in ordinem vellet, haud passuros id suos, ad dedecus propriæ reipublicæ pertinere ratos, si transmissum avita successione principatus decus dynasta ipsorum degeneri vilitate abjiceret. Haud enim se tam contemptibilem imperiilate clarissimi partem esse, ut indigni videri deberent qui splen-

Dorisillius antiqui res iduis adhuc quibusdam quasi radiis fulgerent. Nec esse cur invideatur bona rubrorum calceorum et regni nomen majora utique habenti. Sic ille, per illa majora, quibus frui se gloriabatur, innuens prostrationes ipsi a subditis in occurso venerantibus fieri solitas, et tractationes pacis ac foedera aequo jure cum maximis regibus inita. His turgentem magnificis 521 de sensibus Joannem, flore praeterea viridis etatis et principatus novitatem ferociorem, facile intellexit imperator non alia ratione adducendum ad subscriptionem erga se aliquam si eum affinitate preoccupatum adoptionis modo quodam in familiam insereret suam. Sic enim se illi suspicionem, qua ab alienabatur abs se, dempturum, modestiam istam cultus et titulorum non alio ipsi animo ab imperatore prescribi quam ut exauktoraret ipsum et jure ditionis patriæ privaret. Ubi enim is sensisset vocari se ad honorem imperatorii conjugii, haud amplius formidaturus videbatur talia imperatorem machinari, cum natura non ferat soceros deterere dignitatem minuereque opes generorum velle; quos contra patria charitate complectantur, et auctos fortunis ac titulis etiam supra hereditaria bona cumulatis cupiant. Hoc animo imperator ac spe, viris summatibus iisdemque prudentissimis legationes ad Joannem demandavit, ut et dignitas ipsorum conciliaret promissis fidem, et eloquentia dexteritasque tractandi cunctas eluctata suspiciones quæ obstarent, persuadere quod optabatur tandem posset. Itaque cum Acropolita magnus logotheta, dum viveret, tum Xiphilinus Magnus ecclesiæ economus ad Lazos missi, ut offerrent Joanni nuptias tertias imperatoris filiæ Eudociae, nihil omiserunt industrie atque artis, quo vel ipsam

σοντες δὲ αὐτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐκείνους μὲν ἔφεναι τῷ νέψ τὴν πρὸς βασιλέα ἄφιξιν, αὐτὸν δὲ πιστὰς ἔχοντα τὰς ἐλπίδας ὡς ἐπὶ καλοῖς προσκαλούμενον ἀπαντάνει μετὰ θάρρους. 'Ο μὲν οὖν βασιλέως ταῦτα, τοὺς δὲ μῆτ' ἐκείνους ἐφίλναι τὸ παράπαν μῆτ' αὐτὸν προθυμεῖν ἔχειν πολλοῖς γὰρ πρότερον χρόνοις τοὺς ἐκ γειτόνων πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἐκγυμίζεσθαι καὶ καθ' αὐτοὺς εἶναι, τὰ βασιλέως ἐν ἀστροῖς μανθάνοντας, καὶ γε πρὸ τῶν ἀπ' αὐτῆς καλῶν καὶ μεγίστων τὰ κατὰ σφᾶς αἰρουμένους μετρια. 'Ως γοῦν ποικίλαις συμβουλίαις οἱ πρέσβεις οὐκ ἐπειθον λέγοντες πάντα δεύτερα τιθεμένοις τῆς σφῶν θελγήσως, πρὸς βασιλέας ὑπεστρεφον μηδὲν τὸ παράπαν ἀνύσαντες. Οὐδὲ μὴν δὲ καὶ ἐς τέλος πειράν διαφῆκεν δὲ βασιλέως, ἀλλά προσαποστέλλων συχνάκις τὸ μὲν ἡπειρον, τὸ δὲ καὶ τοῖς ἀρ' ἑαυτοῦ γεννησόμενοις ἐκείνοις καλοῖς ἀδελέαζεν ἢν μόνον πεισθέντες ἤκοιεν. Τέλος στέλλει τὸν λυγοθέτην τῶν οἰκειακῶν Ἰατρόπουλον, σύν αὐτῷ δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβύτερον, τὸν μὲν κατὰ τιμὴν τοῦ προσκαλουμένου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ βασιλέως καλῶν ἀγ-

A γελίαν, τὸν δὲ κατὰ τινὰ πληροφορίαν καὶ πλειστὸν λεγομένων, ὃς ἐπὶ τούτοις καὶ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβευόντης, μηδὲν εἰδούσας κατὰ τὸ εἰκὼν, ὃς ἐκεῖνος ἔπειθε λέγων, ἐφ' οἷς ἂν καὶ [P. 355] συνομολογοὶ φεύδεσθαι, ὥστε παρέντας τὰς ὑποψίας αὐτοῖς τοῖς πραγμασίοις κρίνειν εἰ παῖδα ἀμα ποιεῖν ἐκείνον καὶ κακὸν βούλοιτο. Ταῦτα λέγοντες ἐπειθον, καὶ δρκοὺς τεμόντες δὲ μὴν καὶ γαμβρὸν γενέσθαι τοῦ βασιλέως τὸν Ἰωάννην καὶ μετὰ πλειστων τῶν ἀγαθῶν ἐπενήξειν, καλῶς καὶ τῶν περὶ ἐκεῖνον δεχθησομένων, μακρὰς νηὸς ἐπιβάντες ἐς πόλιν κατήγοντο. Ἐπεὶ δὲ δὲ βασιλέως μὲν ἐτυχεν ἐπὶ τοῦ παρέντος ἀπὸν, διατρίβων ἐν Λοπαδίψ (ἐκεῖ γὰρ τὰ κατὰ Σάγγαριν διελθών καὶ γ' ὃς ἦν κατασφαλισάμενος ἐστησε τὴν πορείαν, ὃς ἐκεῖθεν κατοχυρώσων καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀχυράους ἄκρας), ἐκεῖνος δὲ τῶν δρίων τῆς Ρωμίων ἐπιβαίνων, βουλὴν καὶ οἱ πρέσβεις εἰσάγουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἀποθέσθαι τούτον τὰ ἐρυθρὰ καὶ πεδίλιοι μέλασιν ὑποδησασθαι, ὃς δὴ παντὸς εὐθὺς παρὰ βασιλέως γεννησόμενου τοῦ κατ' αὐτὸν ἐξιώματος. 'Πν γὰρ συγκείμενον σφίσι

juvenem Joannem vel ejus familiares ac consiliarios pellicerent, illum quidem ad proficiscendum metu omni deposito Constantinopolim, summis illic honoribus dignandum, hos autem ad id ipsum suadendum suo principi. Successu tamen is conatus tum quidem caruit. Nam nec Lazicæ aulæ proceres auctores fieri Joanni voluerunt itineris talis, nec ipse per se princeps **522** in id propendit, cum concordibus omnes sensibus dicerent exemplis se domesticis doceri non evagari affinitatibus extra ditionis limites patriæ, sed sponsas in gentis ejusdem optimatum domibus querere : imperatorum vero genus ac stirpem, velut res votis accaptū propriis superioribus, sic intueri ut stellas homines ac cœli sidera mirari solent, quæ scilicet ita suspiciunt ut ad contactum eorum a natura negatum non aspirent. Viderent igitur quam non fuisse opus commendari ab imperatore modestiam iis qui nunc oblitorum ultra ipsis honorum maximorum splendorum non dubitarent recusare tanquam mediocritatis ipsis, qua contenti essent, excedentem modum. Ergo legati omnia frustra experti, redire tandem ad imperatorem re infecta sunt coacti. Nec tamen ille adhuc despondit animum, sed aliis eo atque aliis legationibus crebro missitandis, hinc terrere illo minis, inde allicere promissis, et cum universos tum singulos privatim accommodatis ad cujusque spes ac captum tentare sermonibus non destitit, terribilia intentans nisi facerent, montes aureos pollicens, si audirent, quoad tandem misso illuc logotheta domesticorum latropulo, cui comitem Ecclesiæ presbyterum adjunxit, sic secum reputans, logothetæ dignitatem valitatem ad faciendam fidem sinceri imperatoris animi in promittendis bonis ingentibus quæ tali interprete offerret, cumulum vero persuasionis addituram ecclesiasticam gravitatem elucentem in

C ejus socio, nec dubitatueros ipsis credere pollicitationibus quaram Ecclesia quæ fallere nesciret, se vadē quodammodo exhiberet, compos effectus votorum Augustus est. Cum enim ambo illi pro se quisque constestarentur optimâ fide ac voluntate imperatorem vocare Joannem in necessitudinem **523** filii, paterno deinde affectu illum omni bonorum genere aucturum, discussis denique suspicionum umbris Lazi plane assenserunt; ac jurejurando a legatis accepto, quo nomine imperatoris et sua ipsorum fide sancte spondebant omnino fore ut Joannes Constantinopolim proficiscens ibi filiam imperatoris duceret uxorem, ac mox bonis honoribusque cumulatus remitteretur domum, comites quoque suos liberalitate Augusti ditatos reducens secum, nave simul omnes longa conscientia versus urbem solverunt. Quoniam vero forte tunc contigit abesce ab urbe imperatorem commorantem ad Lapadium, ibique intentum vel prævertendis damnis vel ruinis reparandis regionum circa Sangarim (hoc enim ut ageret itinere versus illas partes suscepit, Lopadii consistendum: sibi putaverat, inde videlicet vicinia sui ceteraque providentia firmaturus adversus vim Persicam arces illius limitis sitas ad Acheraum, legati Romam) Joannem Lazum deducentes, ea imperatoris absentia okiter cognita, ubi primum fines Romanos attigerunt, occasionem inde opportune sumpserunt suggesti Joanni eleganter facturum illum, si rubris calceamentis paulieper exutis nigra indueret usque ad imperatoris brevi adsuturi redditum. Et si enim in discessu conventum inter ipsos fuerat prefecturum Joannem cum sibi solitis insignibus despoticæ potestatis, tamen causam esse idoneam disserebant cur in eo tum quidpiam remitteret cum fœnre gloriae mox recepturus honorifice Augusti iudicio id quod volens ad tempus brevissi-

καὶ τὰ τῆς δεσποτεῖας ἔκεινον ἀμφιβαλλόμενος σύμβολα, δμα τῷ παῖδα γενέσθαι, περιφανῶς ἐσαῦθις κλείσοφαι. Τὸ δ' ἐπ' ἑρυθροῖς μεταλαμβάνειν τὰ ἐκ πορφύρας δίχροα μὴ καὶ δλως ἀπρεπὲς ή, πρὸς τῷ καὶ ἄλλως δυσχερὲς φανῆναι τῷ βρασιλεῖ. Ταῦτα λέξαντές τε καὶ πράξαντες τῇ πόλει προσίσχουσι, καὶ κατὰ τὸν λιμένα τὸ Κέρας ἀποδάντες νηὸς ἔνεγοῦνται πολυτελῶς ἐν τισι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν οἰκήμασι. Καὶ γ' ἐφ' ἡμέραις τὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀποκευασσάμενοι θόρυβον, ἐντολὰς δεξάμενοι βασιλέως, πρὸς τὸ Λοπάδιον γίνονται. Καὶ δὴ τὰ εἰδότα φιλοφρονηθέντες, δμ' αὐτῷ βρασιλεῖ πλῆρη χρησάμενοι, τὴν πόλιν καταλαμβάνουσιν. "Ηπειρον γάρ αὐτὸν τοῦτο μὲν οἱ γάμοι τῆς θυγατρὸς, τοῦτο δὲ καὶ ἐκ δύσεως Τόχαροι ἀγγελθέντες ἔξερχεσθαι, οὓς αὐτοὺς βρασιλέους, Νογᾶν ἀξιώσας κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, ἔκεινον πέμψαντος ἔξεδέχετο. τῷ τέως γοῦν μηνὸς Γαμηλιῶνος λήγοντος ἐπιστὰς τοὺς γάμους ἔτελει τῇ θυγατρὶ. "Ολον δ' Ἐλαφροβολῶνα διαγαγῶν ἔξηρτος δυνάμεις καὶ πρὸς ἔξοδον ητοιμάζετο.

λε. "Οπως δ βασιλεὺς μετέκαλέσατο Τοχάρους
κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου,
[P. 356] Τῷ γάρ σεβαστοκράτορι Ἰωάννῃ οὐκ ἦν

rum deposuisset. Imperatori quippe decretum esse Joannem, statim atque id necessitudinem filii admotus is sibi foret desponsa ipsi propria filia, magnifice ornare iis symbolis supremæ dignitatis, quæ despotis in aula imperatoris tribui solebant. Doliturum autem ipsi, si Joannem videret ea per se occupasse, quæ habere illum suo beneficio, et sibi suæque erga illum benevolentia imputari cuperet. Quin et alioqui parum convenienter jam purpura utentem bicolores ex roseo et candido, quæ propriæ despotorum essent, vestes assumere. Itaque ne gravaretur primum occursum imperatori exhibere in eo cultu, qui facultatem ei non præriperet ipsum, quod avebat, insolitis honoris insignibus decorandi. Haec dicentes 524 persuserunt quod volebant, cumque Lazorum principe eo quem optaverant modo vestito ad urbem appulerunt, excidentesque e navi ad portum Ceras dictum splendide sunt hospitio excepti in suburbanis domiciliis, ubi per aliquot dies refecti et jactatione navis et maris nausea, mandato ad se veniendi ab imperatore accepto Lopodium profecti, quibus decuit benevolentia significationibus admissi tractatique ab eo sunt, moxque cum ipsos navi vecti rursus urbem tenuerunt. Festinabat enim imperator tum quod filiæ nuptias confidere quamprimum e re duceret, tum quod nuntiarentur ex Occiduis partibus adventare Tochari, quos a Noga impetraverat adversus Joannem sebastocratorem auxilio sibi mitti. Tunc igitur Septembri mense desinente regressus in urbem nuptias filiæ celebrat. Octobrem inde totum consumpsit copiis instruendis expeditione que apparanda.

Α ἡρεμεῖν, ἀλλὰ καὶ αδθίς σπονδᾶς ἔκεινας συγχέεις ἐπεχείρει τοῖς μὴ προσήκουσιν. "Αλλως δ' ἐπισχεῖν αὐτὸν τῶν βουλευμάτων βασιλεὺς οὐκ ἔχων (τὸ γάρ θερμούργον ἔκεινον καὶ αὐθαδες μέχρι καὶ ἐς ἀποκρήματιν ἔκεινον ὡς ἀποστάτην ἐτίθει), εἰ μὴ γε Τοχάρους ἐπαγαγῶν πάκτων μὲν τὴν ἔκεινον λιγασται αὐτὸν δ' ἐν στενῷ καταστῆσει πραγμάτων τε καὶ ἐλπίδων, εἰ τέως διαδράσει τὸν κίνδυνον ταῦτ' ἐπινοῦν στρέφων Τοχάρους ἐπίπηγεν. Εἴκαιρον δ' εἶχ καὶ τὸν ἐφεστῶτα χειμῶνα· χειμῶνος γάρ καὶ σύνηθες ἔκεινοις στρατεύειν· δὸν καὶ προκαταλαβεῖν ἥπειγετο, ὡς ἔξω πόλεως συμβαλεῖν Τοχάροις. Ήν δὲ ἄρα τὸ μελετώμενον μέλημα μὲν ἅλλως στρατιώτη πρέπων ἐπιεικῶς, Χριστιανῷ δὲ καὶ λίαν ἀπόδον· ἀστενεῖς γάρ ἐπὶ Χριστιανὸς ἔξορμον καὶ γ' ἀσθέος ἐφ' ιερά, μὴ καὶ τῶν σφρόδρων φέλου φόδου ἀνεπιστρόφων τὸ τόλμημα ή. 'Αλλ' ἔκεινοις μὲν ἔξηγεν ἡ ἀπὸ βρασιλέως ἀξιώσις πρὸς Νογᾶν, καὶ τὸ θέλειν πάντως ἔκεινον ἔξαρνίσαι καὶ χώρας ἔκεινας καὶ τὸν ἔχθρον οὐκ ἦν δὲ ἄρα καταβρέθυμεν τὴν δίκην, ἀλλὰ παλιμπούς οὐσα τότε μᾶλλον καὶ προηγεῖτο, ὡς μετὰ μικρὸν δ λόγος ἐρεῖ. Τηνίκα δὲ Μουνυχιῶνος μηνὸς ἐνστάτος ἔκεινος μὲν πρὸς τὴν ἔξοδον ητοιμάζετο, οὐ τόσον τῷ κατ' αὐτὸν πλήθει καὶ ταῖς δυνά-

35. Ut imperator Tocharos accersiverit contra Joannem sebastocratorem.

Causa hujus expeditionis fuit, quod Joannes, quem suus inquietus animus tranquille vivere non sinebat, rursus fædere nuper inito violato consabatur invadere non sua. Ea res Augustum movit, feros ejus audacesque impetus compescere aliter non valentem, ad eum proscriptendum ut rebellem, Tocharos que in eum immittendos, qui vastitatè terris ipsi subjectis inferenda spes resque ipsius in artum cogerent. Talia versantem animo urgebat hiems immixta, ineptum rei a suis gerendæ tempus, 525 quamvis opportunum Tocharis, qui libentius ea tempestate prodire ad bellum solent. Tamen sua et suorum causa prævertere oportebat, mature occurrendo extra urbem Tocharis, ut illos bene animatos dimitteret ad diripiendas ferroque ac flamma deformandas ditioni Joannis subditas gentes. Cogitatio hæc erat bellatori quidem forte non incongruens, at Christianum dedecens vel maxime. Impios enim in Christianos armare, et atheos sacrilegosque raptore in sacra et templia immittere, facinus fuit immane quantum alienum a timente Deum et Christi cultore principe. Tamen exercitus barbaræ illius gentis a Noga precibus imperatoris flexo missus, jam e finibus egressus suis ad nutum paratus stabat, ut in ditionem Joannis hostiliter irrumperet. Nec hujus sceleris vindicta, quamquam alias cunctari solita, tarde nuno occurrit: verum, ut mox dicetur, quam celerrime representata est. Tunc ergo sub medium Novembrem procinctus imperator in expeditionem imminebat cum paratis copiis, haud tantum harum multitudine confisus quantum robore feritateque Tocharorum. Augusta

μεσιν [P. 357] δον Τοχάροις θαρρῶν· ἡ δ' Αύγούστα τοῦτο μὲν ἀφορῶσα καὶ πρὸς τὸ τῆς ἐκστρατείας παρόλογόν τε καὶ παρακαίριον, τοῦτο δὲ καὶ ἄρδωσταν ἐπικειμένην κατανοοῦσα τῷ βασιλεῖ ἐν τῆς κατὰ τὸ θέρος δυστραγίας ἐπισυμβάσαν, καὶ τι τῶν ἀδουλγίων ὑπονοούσα, ἐπεῖχε τε σθεναρώτερον καὶ διέκανε οὐκ εἴς, οὐκ ἵψωσιαμένως, ὡς δὴ τις εἴποι, καὶ ἐκ πλαγίου, ἀλλ' ἐντατικῶς ἄγαν καὶ φανερῶς, ὡς μέγα τι κακὸν ἐξ ἀνάρχης προέκυνούσης τῆς ἐκστρατείας. Καὶ, « Τί παθῶν, ἔλεγεν, ἀφειδεῖς μὲν σώματος, ἀφειδεῖς δὲ καὶ αὐτῆς ζωῆς; δὸν εἰ μὴ τῇ γ' ἀλλοὶ εἰς ὑποψίας δὴν ἐνῆγεν οὐκ ἀγαθὸς καὶ δειματα καρία, ἀλλ' οὖν ἡ νόσος αὐτῆς καὶ τὸ μὴ εὐρώσιας ἔχειν ικανὸν κωλύειν δὴν ἐνομίζετο. » Τῷ δὲ ταῖς ἀληθείαις κατὰ νοῦν δὴν, περὶ ἑστῷ δειλῶντι κάκειν φ, τὴν Θράκην καταλαβόντα συμμίξει μὲν τοῖς Τοχάροις καὶ γέ λόγοις καὶ δεξιώσεις διεγέιραι, οὐ μὴν δὲ καὶ συνεκστρατεῦσαι, ἀλλ' δον ἐγχωροῦν προΐσντα σὺν σφίσιν ἐκείνους μὲν τοῖς οἰκείοις παραδοῦναι: καὶ τάξαι τὸ ποιητέον, αὐτὸν δ' ὑποστρέψαι. Ἐτεκμηρίου δὲ ταῦτα καὶ τὸ συνεκελθεῖν οὔτε τε καὶ γαμβροῖς, ἀμα καὶ αὐτῷ δὴ τῷ πρότριτα γρμέρευεσμένῳ τῷ Ἰωάννῃ. Ἀλλ' ὅμως δπὸ πολλῆ

vero reputans quam alieno tempore profectionem talem adornaret imperator, quæ vel benevolentia periculosa foret: quanto ergo magis insermo certam allatura perniciem videretur (nam confractus ærumnis præterite æstalis ab imperatore morbus etsi alios ipso celante latebat, perspectus Augustæ tamen erat), omni ope removere virum ab hoc itinere suscipiendo conabatur. In quo non artificios circuitu aut per obliquos anfractus grassabatur, sed palam damnabat consilium eundi, clareque denunciabat gravissimam nec aliter quam domi permanendo evitabilem 526 perniciem ista ipsi expeditione cudi. Ejusque ad virum hæc sèpius iteratae voces erant: Quæ te, malum, præcipitat inquietudo inconsultissima? quin parcis ægro corpori? cur dubiam valetudinem in certum exitium projicias? quæ tanti demum tibi res aut spes est quam vitæ manifestajactura recteputesemendam? Hæc ita pulsabant imperatoris aures, ut animum quoque commoverent intime, perterrarentque sinistro etiam omne et auguratione infarta tristissimi successus. Sed et ipse morbi sensus per vitalia grassantis facile conscio monstrabat haud vires nunc suppeteret militæ præsertim hibernæ laboribus ferendis. Igitur utcumque simulabat aliud, revera non ultra Thraciam decreverat progredi; destinabatque, visis ibi Tocharis, et ad rem strenue gerendam animatis cum allocatione tum donis, non quidem in hostem eos una secum ducere, sed postquam eos esset comitatus aliquanto ejus viæ spatio, commendatos suis, qui porro cum iis, pergerent et vice sui quid fieri vellet præcipient, ipse dimittere ac sic reverti domum. Hujus arcani consilii signum fuit, quod una secum et filios et generos, etiam ipsum Joannem postridie

A τῇ παρὰ τῆς Αύγούστης οχλήσει καὶ ταραχῇ, ὡς μηδὲ τοῖς ἐκτός ἀγγοεισθα τὰ δρώμενα διορθωδοστικά τὸ μέλλον, ή μᾶλλον προφοιοθαζούσης τῆς ψυχῆς ἐκείνης τὸ συμβούλιον, ἐπιτεταραγμένως οἷον καὶ ἀνειμένως» βασιλεὺς, τὴν τῆς δεσποινῆς ὁρθωδίαν οὐκ ἀγαθὸν οἰωνὸν κρίνων, τοῖς γνωρίμοις συνταξάμενος ἔξεισι. Καὶ δὴ μέχρι Στριβρίας αὐτὸς τε καὶ παῖδες ἴπποις χρώμενοι ἥπεσαν· ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς νόσου ἐπεδίθου καὶ οὐκ ἦν βαδίζειν ἐκεῖνον πεζῇ, ἐκεῖθεν θαλάσση καὶ νῆτη διεγνώκει μέχρι Ραιδεστοῦ χρῆσθαι. Καὶ ἀμ' ἐμβάντων (ἡγελλοντο γὰρ ἐγρὺς ὅντες καὶ Τόχαροι, καὶ οὐκ ἦν ἀναβάλλεσθαι ή μὴν ἀμελεῖν καὶ διὰ τὴν νόσον ὑπερτίθεσθαι· ἐκακοσπλάχγνει γὰρ καὶ τῶν ἐγκάτιων ἀρρώστως εἶχεν), ἀμα τοινῦν ἐμβάντων αὐτοῦ τε καὶ παῖδων στοχαστῆς τις ἀν τότε, καὶ πρὸς τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν ἐξ ἀγχινολας οἰκείως ἔχων, εὐσκόπως ἀμ' ἐξ αὐτῆς τὸ μέλλον ἀν κατετόπασεν.

B λέ. «Οπως κινδυνεύων κατὰ θάλασσαν δ βασιλεὺς βαστερον ἐξελθὼν ἐτελεύτησεν.

[P. 358] Αἴφνης γὰρ εόδιας οὖσης πρὸς τὸ χειμεριάτερον μετέβαλλεν δ κατρός, θάλασσά τε ἡ τέως

C fere nuptiarum e filiæ thalamo abreptum, secum prodiens duxit; quod nunquam faceret, si hiemare in expeditione cogitasset. Ergo inter illas quas dixi ominosas reclamations Augustæ, quæ non ita tegebantur penenralibus regiæquin ad notitiam externorum erumperent, turbatus augurio et secreta præsagitione mentis exhorrescens, obfirmatus tamen in proposito, vale necessariis dicto, egreditur urbe; ac Selybriam 527 usque ipse cum filiis equis vectus, cum invalescere morbum sentiret nec itineri terrestri jam esset par, mari et nave decrevit usque ad Rhædestum uti. Conscientiis supervenit nuntius indicans in proximo esse Tocharos, ut cunctandi jam amplius facultas nulla restaret, sed quantumvis retardaret morbus ingravescens, occasio urgens necessario traheret, Causa languoris, quo in horas magis magisque debilitabatur, in visceribus male affectis erat, eumque intime acri admonens sui sensu turbabat. ne bene sperare posset. Nec illum consternabat solum minax mœror auspicii funesti; nenio in illam cum eo concedit navem, qui mala solvere illam alite et cursum exitiosum inchoare ominaretur. Quorum facies illo pallore attonitas qui cerneret, non sane oraculis egeret ad præsentientur quod instaret. Suus cuique sagax animus vates erat certus occursuri mox ipsis infortunii, vaticinii fidem statim explere incipientibus eventis.

D 36. Ut in mari periclitatus imperator, deinde postquam exscendit, illi mortuus.

Nam subito ex sereno in turbidum mutatur tempus, et mare prius tranquillum efferatur, valido incumbente, borea. Nec placidum tenere cursum poterat navis imperatores vehens, sed feris con-

ἥμερος ἐγγρίζειν λαμπροῦ πεσόντος τοῦ ἀπαρκτίου, καὶ οὐκ ἦν τὴν τοὺς βασιλεῖς ἔχουσαν νῦν εὐσταθεῖν, ἀλλ' ὥστερ ὑπὸ κυμάτιον ἀγρίων ἐνοχλουμένην, τῆδε κάκεῖσθαι φερομένην ἀνάγωγον, μηδὲν ὑπείκουσαν τοῖς κελεύσμασιν, αὐτανδρὸν ὡς εἶχε καταποντίζεσθαι, ὥστε καὶ πολλάκις μὲν καταδίεσθαι οὐκ ἐταῦθις ἀναδυομένην, τοσαντάκις δὲ ἀπελπιζομένην ἀναδύεσθαι πάλιν, καὶ νοῦτῶν ἀπορούντων καὶ κυβερνήτου δπως χρήσονται τῇ θαλάσσῃ. Τότε καὶ τὸν βασιλέα προφανῆ τὸν κίνδυνον βλέποντα, καὶ περὶ ἐκεῖνον τε καὶ πᾶσι τοῖς παισιν ὅρθιαδοῦντα, εἰπεῖς πρὸς τὸν κυβερνήτην ὡς ἀγωνιστέα καὶ ὑπὲρ δύναμιν· εἰ γὰρ μὴ κύρσιν πάντα, ἀλλ' οὖν Ῥωμαῖόν πάσαν ἐπὶ ξύλου ἄγειν ὀλίγου, τοὺς βασιλέας ἔχοντα. Καὶ τὸν ἀπειπεῖν μὲν ὀκνεῖν, μὴ καὶ κίνδυνος ἀντικρυς ἔξαγγέλλοι, προτρέπειν δὲ τὸν ἐξ ἐκυτοῦ λόγον τοῖς πράγμασιν, ὡς ἀντρακεῖν ὃν, εἰ μὴ θεὸς ἀρχής, χανεῖν πρὸς θάλασσαν πάντας· οὗτον καὶ τέχνην ναυτικὴν πᾶσα τῶν κινδύνων ἕττατο σφίσιν ἐκ χρῆματος μένων. Μόλις γοῦν διαμαχήμενοι πρός τε κύμα καὶ θάλασσαν ἀγριανουσαν, καὶ πολλάκις ἔγρυς ἐλθόντες τοῦ καταδύναι, τῇ 'Ραιδεστῷ ἡμιθῆτες ἐκ φόνου προστριχουσιν 'Εκεῖσε γοῦν ἐρ' ἡμέραις τῆς ταραχῆς ἀνέσαντες καὶ τοῖς ἵπποις αὖθις χρησάμενοι ἔξεληλαχότες μέχρι· καὶ τῆς 'Ἀλλαγῆς χώρας κατηντησαν.

'Ἀλλαγὴ δ' ἦν ἐκείνη καθ' ἓν καὶ τὸ ζῆν μεταλλέττειν εἴμαρτο τῷ κρατοῦντι· καὶ δὲ μὲν Παχώμιος

cussa fluctibus huc subinde atque illuc impingens, planeque an nautarum imperia contumax, nihil certius spondebat quam proximam demersionem sui vectorumque. Nam et sæpe ita deprimebatur ut nunquam speraretur emersura, tam nautis quam ipso gubernatore ignorantibus qua jam vi aut arte maris furorem eluctari possent. Tunc imperatorem ferunt intuentem periculum præsens, et quo loco sua filiorumque spes salutis essent cum horrore reputantem, navarcho dixisse contendendum ei utique supra vires esse; si minus enim mundum 528 universum. universam certe Romanam rem exiguo illo ligno contineri quo ambo imperatores veherentur. Porro hunc, haud se quidem vel cessasse hactenus vel omissorum quidquam in posterum conatus industriæque profitentem, addidisse, verbis quæ satis appareret nolenti expressa irritis experimentis conatum summorum, D vitari nulla vi posse, nisi Deus adjuvaret, quin pariter omnes biante mari absorberentur; adeo palam vinci omnem artem nauticam vehementia ingruentis mali. Tandem extrema diu contentione oblectati fluctibus ac ventis, et sæpe ad ultimum demersionis admoti discrimen, Rhædestum metu semineces appellunt Ibi diebus paucis e jactatione recreati, equis rursum incensis pervecti Allagen sunt.

Hæc nimirum Allage locus erat, ubi vita finem imperatori occursurum irrevocabili olim Deus decreto statuerat. Atque ille quidem exceasatus antea Pachomius ostenderat quam vanis suspicionibus

A φθίσας τετράλωτο, ὡς μὴ ἀντελεῖς τὰς ὁποῖας ποιοῖτο, τὸ δὲ γε τοῦ Παχώμιου χωρὸν τὸ μέρος μεν ἐπεπλήρων. Ός γὰρ ἐκεῖστι ποιούσαντος ἀμα βασιλεῖς καὶ στρτός, καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο πλέον ἐπιθασαν δὲ καὶ οἱ Τόχαροι σπεύσαντες συμβαλεῖν βασιλεῖ, βασιλεῖ μὲν οὐκ ἦν οὐθὲν ἴπταζομένω [P. 359] δρᾶσθαι οὔτε μήτην διμιλεῖν εἰς νόσον καὶ μάνφη, δτε καὶ τὸν Νοέμβριον ὑπογράφοντες συμβάντες τὰς τοῦ Νοερρίας συμμιτεῖσαι, ἐπελθεῖν εἰπεῖν λέγεται ὡς ίδοι συνέλεισεν δὲ Νοέμβριος. Τὸ δὲ ἦν ὑπονομοθὲν ὡς συνέλεισαν αἱ πρᾶξεις τῷ βασιλεῖ, τῆς ψυχῆς τὸ μέλλον ὑποδηλούσης. Πην οὖν τῇ τοῦ βασιλεῖ τῆς νόσου προσδοκίᾳ εἰς ἀναβολὰς τιθεῖς τὸ ἐντυχεῖν ἐπιστᾶσι τοῖς Τοχάροις· ἐπειδὴ δὲ ἡ νόσος ἐκρατεῖσθαι καὶ τῷ ἀπὸ τεύτης δίει καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἔθνους ὅρθιαδις συνῆπται (οὐ γὰρ ἦν ἄλλως ἐλπίζειν ἢ κινηθέντας ἀρχνήσειν τὸ πρὸς ποσίν, εἰωθὼς ἄλλως ληστεῖσαι ἀποζῆν, τοῦ βασιλέως μεταλλάξαντος), ἀντρακασθεῖσι δὴ διὰ ταῦτα δὲ βασιλεὺς καὶ ἀπὸ αὐτοῦ σκιμποδος τῆς ὁδύνης διμιλεῖν σφίσιν ἔγνω, καὶ τοῖς μὲν πλήθεσιν ἄλλως ἐς χάριν ποιεῖν, τοὺς δὲ γ' ἄρχοντας σφῶν εἰσαγαγεῖν τε καὶ τὰ προσήκοντα εἰπεῖν τε καὶ ἀκούσαι. Τότε τούναν καὶ παρασκευασμένος ὡς εἰδός, καὶ γε τοὺς οἰκείους ἐφ' ἐκάτερα παραστῆσαις, αὐτὸς καὶ βίᾳ καθημένος ἐπὶ σκιμποδος, ὡς δ καιρὸς ἐδίδου καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πράγματα ἐνεχώρουν, δίλγοις τοιεὶ λόγοις τὴν ἀκανθανῶν ἀφωτισθῆτο

B formidata fuisset successio ejus in imperium. Ager porro cui Pachomii nomen a domino adhæserat, vulgati oraculi, cuius ambiguitas suspectum reddiderat Pachomium, fatali eventu fidem explevit. Cum enim ibi fixis tentoriis hærent imperatores pariter et exercitus, ingravatus seniori Augusto morbus est. Eodem porro brevi accurrerunt festinatis acciti nuntiis Tochari: sed illi frui non licuit optato utrinque conspectu, imperatore decumbere ob morbum coacto, ac ne in equo quidem valente se sociis ostendere, coramque illos, ut cuperet, affari, quando et ei contigit ut nescio cui libello subscriptionem in lecto apponens regiam, in expressione temporis 529 solita, mensem qui tum in cursu erat, Noverbrem, litera N designaret, apicibus quibusdam adjunctis qui reliquorum ejus vocabuli elementorum vicem explarent, ac chartam ita signatam reddens diceret: «Ecos conclusus November est.» Quibus altiori quam quo ipse loquens penetraret, significatu indicabatur acta imperatori cuncta conclusa, præsagiente id ipsius anima, et istud ipsum augurium iis verbis efferte. Interim exspectatione melioris redditus valetudinis differebatur congressus assatusque Tocharorum. Verum imminuta ejus rei spe propter ingravescentem in dies morbum, et metu majori accedente, ne gens effera, desperata salute principis, regiones, in quos erant ejus accitū ingressi, solita ipsis rapacitate deprædarentur, coactus imperator est admittere ad audientiam duces ac primores Tocharorum, eosque e lectulo aliqui. Ergo vulgus quidem militum, nationis ejus

θεραπείαν, χάριν μὲν ἔχειν ἐκφαίνων καὶ τῷ Νογῆ Α τὰς κατ' ἀξίωσιν ἐκτελέσαντι, χάσιν δὲ ἔχειν κάκενοις ὡς προθύμως ἐπὶ βοήθειαν ἀπαντήσας, δυσχεράνειν δὲ ἐπὶ τῇ νόσῳ διὰ μὴ καθαρῶς ἐξ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐντυχίαν γίνεσθαι, ἐν ἐλπίσι δὲ ἔχειν φάίσαι τῆς νόσου καὶ τὰ πρὸς θυμῷ ἐκτελέσαι, εὗ ἐκείνους ποιῶντας ὡς ἄξιον. Τρῖτον εἰπόντος ἔκεινον τοὺς Τοχάρους σχῆμα μὲν ἀλγούντων ἐνδείκασθαι, σχῆμα δὲ καὶ ἐλπιζόντων αὐθίς ἐμφανεῖν ὡς φάσοις τε τὸ πάθος μετ' οὐ πολὺ καὶ γε σφίσιν ἔσται τὰ ἀπὸ τοῦ βασιλείως καὶ λόγιον διατηνόντος. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα, ή νόσος δὲ ἐπεδίδουν καὶ τὰ ἐκατῆς πληροῦν ἐμελλεν. Ής γοῦν ἡ κυρία ἐνέστη καὶ ἥδη τὰ τοῦ θανάτου, καὶ μᾶλλον τοῖς Ιατροῖς, προσδόκιμα ἦν, τῷ μὲν ἀποτυχίᾳ Κεκτιτίῃ οὐδὲ ἀσφαλὲς τὸ ὑπομιμήσκειν τὰ τοῦ κινδύνου ἐδόκει (νομίζεται γάρ τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῦτο μοῖρα θανάτου, ὥσπερ δὲ εἰ αἴτιον ἦν ἐπὶ τούτοις τὸ λέγειν τοῦ γίνεσθαι), ἀφενταὶ δὲ πάλιν ἀπελθεῖν ἀνέτοιμον οὐ τῶν καλῶν ἐδοκίμαζε. Τῷ τοι προσελθόντι τῷ ἐξ ἐκείνου βασιλεῖ Ἀνδρονίκῳ ἐθάρρει τὸν λόγον τῆς ἀποφάσεως ὡς οὐ βιώσοντος ἔτι τοῦ βασιλείως. Καὶ δὲ οὐδὲ ἀπό τοῦ βιώσοντος τὸ ἀπευχταῖον ἐθάρρει, δῆμας δὲ τὴν ἐτοιμασίαν σφί-

ζεται. Εὖθις γάρ τὰ τοῦ δεσποτικοῦ θανάτου σύμβολα εὐτρεπίζεται, ή λαβὼν [P. 360] δὲ ιερεὺς τῶν τοῦ κλήρου καὶ εὐλαβῶν, στολισθεὶς ὡς ἔδει, παρισταταὶ οἱ ἀνωτάτως πάμπτων μηδὲν εἰδότι. Ἐτυχε δὲ πρὸς τὸν τοῖχον ὅρῶν βασιλεὺς, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν (ἥν γάρ καὶ τοὺς λογισμοὺς ἐρήματος) ὡς εἰχε διανοούμενος. Ἰστατο γοῦν δὲ πρεσβύτερος παρὰ θάτερα, τὰ ἄγια δῶρα κρητῶν ἐν χεροῖ, καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου καὶ μόνου ἐπιστροφὴν πρὸς αὐτὸν παραδοκῶν ἐφ' ἵκανὸν σιωπῶν Ἰστατο. Οὐ δὲ εἶτε τι τοιοῦτον ὑπονοήσας, εἴλει καὶ ἄλλως ἐπελθόντι αὐτῷ, ἐπεγκλίνει πρὸς τὸν πρεσβύτερον, καὶ ἄμ' εἶδε καὶ ἄμα συνῆκε, Τὸ δράμα, καὶ, Τί, φησί, τοῦτο; Τοῦ γοῦν λερέως ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐξάμενοι φέρουσιν εἰς βοήθειαν καὶ τὰ δῶρα τὰ εἰς ὑγείαν συνοίσοντα λέγοντος, αὐτὸς δικαίως ἀναθαρρέει, καὶ τῆς κλίνης ἀνέγρεται, καὶ ζητεῖ ζώνην, καὶ τὸ ἄγιον διέξεισι σύμβολον, καὶ τὸ, «Κύριε, βύσαι με ἐκ τῆς ὥρας ταῦτης,» εἰπών, καὶ τὰ εἰκότα ποτνιασάμενος πρὸς τὸν γήψιτον, τὴν ἀἷλαν μετάληψιν δέχεται, καὶ πεσὼν αὐθίς καὶ καιρὸν ἐπισχών τὴν ψυχὴν ἀφίησι. Καὶ δὴ τελευτῆς οὐχ ἥπτον τοῖς τῶν Τοχάρων ἡ τῶν οἰκείων τετίμηται δάκρυσιν. Οὐ τὸν νεκρὸν τὸ

donativis curavit deliniri: proceres autem in cubiculum, ubi aeger decumbebat, accitos audire cōram affarique constituit. Id quam decentissimo, pro statu præsentī rerum, apparatu sic actum est. Circumstabant utrinque necessarii ac familiares imperatoris. Ipse coniū, quantum debilitas corporis ferebat, erectus et lectulo insidens, obsequium benevolentiorum sociorum ad amicam invitationem studiōse occurrentium impense commendavit, gratum id sibi et memori animo condendum officium profitens. In primis se Nogae gratias agere habereque plurimas contestatus est, quod is tam prompte, tam prolixe petenti sibi quod optarat annuisset; quo nomine, ut ipsis quos spectabat præsens, qui tam strenue auxilio venissent, sic illi qui benigne mississet, æternum se obstructum fore. Perincommodeum tali articulo sibi morbum hunc intervenisse, plus ideo molestum quod quibus destinaverat officiis indicis que 530 veri amoris excipere generous socios sua causa tam longe profectos interim prohiberetur. Cæterum sperare brevi remittendum; sibique valetudine recuperata optatam mox facultatem affore grataam suam erga ipsos voluntatem consentaneis et merito ipsorum et suo studio beneficiis expromendi. Hæc eo paucis et aegre locuto, Tocharii præ se tulerunt dolere se incommodo principis amici, cupereque ac sperare brevi eum restituendum in salubritatem pristinam; tuncque se sinceriori percepturos gaudio promissa ab ipso bona. Ita illi. Cæterum morbus inde augescens vi qua grassabatur sæva, haud obscure Augustum in interitum urgebat, adfuitque non multo post minime dubiis agnoscenda indicis supraemæ agroto dies, quando medicis nihil mitius quam maturum decubentis obitum palam ominantibus, actuario

Cabasilæ haud animus tamen adfuit, prævalente metu offensionis, indicandi Augusto periculum suum. Nam et hoc fatalis hora ingruens afferre sollet in primis noxiū mortalibus, ut indices quantumvis benevolos imminentis obitus, tanquam si ejus causa essent, exosos fere habeant. Idem porro Cabassillas ieligioni merito ducebat sic imparatum ex vita excedere Augustum sinere. Quare defunctorum isto se erga illum officio putavit, si filio successorique ejus Andronicō discrimen denuntiaret patris extremum, quod et statim fecit. Verum ne Andronicus quidem ausus est tam tristem parenti afferre nuntium. Tamen aliquid exocigitavit quo suum utcumque silentium suppleret. Jussu scilicet ejus subito promuntur Dominicæ mortis symbola, quæ sacerdos cleri palatini venerabundus, quo par erat ornatus accipiens, improviso prorsus ad 531 nihil minus cogitantem Augustum accessit. Erat aeger tunc forte vultu ad parietem averso, curis ut apparebat familiaribus intentus: vigebat enim animo nec de judicandi ejus aut ratiocinandi solerti acrimonia quidquam morbus imminuerat. Stabat igitur in contraria parte presbyter sacra dona manu sustinens, et dum ille se sponte converteret, sat longo tempore silentio exspectans. Tandem imperator, sive quo excitatus signo sive instinctu propriæ mentis admonitus, ubi faciem aliorum retorisset, viso presbytero statim intellexit quorsum is venisset. Interrogavit tamen quid sibi eo ornatu, eo statu vellet. Illoque respondente sese post preces pro ejus salute fusas etiam utilia ei juvando cferenda sacra dona putavisse, quorum perceptio ad morbi quoque valitura exsulsionem foret, non exspectato dum id totum pronuntiasset, aeger statim excitans se ipsum supra lectum ex-

τάχος οἱ εἰς τοῦτο ταχθέντες συστελλόντες νυκτὸς παρὰ τὴν νέαν μονῆν, ἐγγύς που τῶν ἐκεῖ κειμένην, μετακομίζουσι. Καὶ οὕτως ἀπέρχεται βασιλεὺς ζῆσις μὲν τὰ σύμπαντα ἔτι, πεντήκοντα καὶ δκτῶ, βασιλεύσας δὲ ἡμέρῶν δεουσῶν εἴκοσι τὰ εἴκοσι τέσσαρα. Υποδεῖται μὲν γάρ τὰ τῆς βασιλείας ἑρυθρά Ἐκτομβαῖνος πρώτη, ὡς λέλεκται, θνήσκει δὲ Σκιροφοριῶνος ἐνδεκάτη, ἡμέρᾳ Παρασκευῇ. Καὶ οὕτω καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ σημεῖον ἐτελειοῦτο. Ἡν γάρ

surgit, zonam postulat, sanctum symbolum pronuntiat, addens et illud: « Libera me, Domine, ab hora hac, » tum quibus par erat demissionis signis Altissimum presentem veneratus sacram communionem accipit, et in lectulum relapsus exiguo superstes intervallo, paulo post animam emittit. Cujus mox cognita mors non minus Tocharorum quam ipi subditorum honorata lacrymis est. Ejus cadaver festinato compositum, quibus id negotii datum fuerat, noctu ad novum monasterium in illa vicinia situm deportant. Sic hinc migravit imperator, postquam vixisset omnino annos octo et quinquaginta, imperasset autem quatuor et viginti,

A ἐκ πὶ στοχείου τριγράμματον τὸν ἐπ' ἐπείνη τίμεσον. Διχλωσίς δ' οἵματα ταῦτα τοῦ τε κατ' ἐπίκλητον ἀντῷ λεγομένου (Παλαιολόγος γάρ), τοῦ τόπου καθ' δυ ἔμελλε τελευτὴν (τοῦ Παχωμίου γάρ τὸ χωρίον ἐλέγετο) καὶ τῆς ἐπιτελευτίου ἐπὶ τούτοις ἡμέρας ἡμέρᾳ γάρ την Παρασκευὴν καθ' ἓν ταῦτα ἐνδεκάτη, ὡς εἴρηται, Σκιροφοριῶνος τοῦ γαλλικοῦ έτους.

demptis diebus viginti. Nam imperii insigne purpuram induit prima die Januarii, ut dictum 532 est: obiit autem undecima Decembris, die Parasceve. Et sic impletum eventu est quod significasse videri potuit sigillum, quod adhibere oīsignando consueverat. Exprimebat autem id characterem formatum ex tribus figuris elementi Graeci τι, indicantem, quantum interpretor, primo cognomen familiæ ipsius, quod erat Palæologus; deinde locum ubi erat moriturus, qui Pachomii ager dicebatur; denique diem obitus quæ Parasceve fuit, undecima, ut dictum est, Decembris anni 6791.

PETRI POSSINI S. J. OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM

AD

HISTORIAM RERUM MICHAELIS PALEOLOGI

LIBRI TRES.

LIBER PRIMUS. — GLOSSARIUM: quo declarantur obscuriora verba usurpata in historia rerum Michaelis Palæologi.

LIBER SECUNDUS. — NOTÆ: quibus loca perplexa aut quomodo cunque declarationis vel emendationis egentia qua illustrantur, qua opportunis cautionibus muniuntur.

LIBER TERTIUS. — CHRONOLOGICUS: ubi characteres temporum in hac historia notati considerantur, ordo gestarum rerum exquiritur, extricantur confusa: denique in expansa tabula annorum fere triginta epochæ præcipuorum eventuum a Pachymere memoratorum suis annis affliguntur.

(Revocatur Lector non ad columnas nostras, sed ad numeros typis grandioribus in textu expressos.)

LIBER PRIMUS.

GLOSSARIUM.

533-535 [P. 363] Ἀγιάσματα p. 258. Esse C tati in corpus et sanguinem Christi Domini, de- ἀγιάσματα particulas sive reliquias tum panis tum monstrare sufficerit ex uno et altero loco liturgie vini eucharistici rite consecrati et transsubstan- S. Basilii, ubi inter orationes quæ post consecra-

tionem ante communionem a sacrificante pronuntiantur, una est in qua dicitur : Σὺ δὲ Θεὸς ἡμῶν, δὲ προσδέξαμενος τὰ δῶρα ταῦτα, καθαρίσον ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ διδάξον ἄγιονταν ἐπιτελεῖν ἐν φόνῳ σου, Τία ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὑποδέχομενοι τὴν μερίδα τῶν ἀγιασμάτων σου, ἐνωθῶμεν, etc. Hic μέρις ἀγιασμάτων vocatur manifeste particula quam quisque communicantium percipit ex pane ac vino consecratis. Paulo inferius in eadem oratione sacerdos rogans utdetur participaturis Eucharistiam perseverantia in gratia usque ad extremum spiritum, quo ista sacra symbola sint illi pro viatico in vitam aeternam, sic loquitur ? Δός ἡμῖν μέχρι τῆς Ισχάτης ἡμῶν ἀναπνοής ὁξιώς ὑποδέχεσθαι τὴν ἐλπίδα τῶν ἀγιασμάτων σου εἰς ἑφόδιον ζωῆς αἰώνιου, etc. Cum autem ἀγιασμata Eucharistiae reliquias hic verti, nihil diversum ab ipsa Eucharistia significare volui ; quippe qui profitear cum catholicis omnibus sub qualibet sacrarum specierum particula totum christi corpus esse, [P. 364] et ut Ecclesia canit inter sacra, *tantum esse sub fragmēto quantum toto tegitur*. Unde quaelibet mica τῶν ἀγιασμάτων utique ἀγιασμata et vera Eucharistia est. Usus autem sum illa forma loquendi ut morem innuerem antiquum, in quem historicus hoc loco digitum intendit, significans tunc solitum in Constantinopolitana Ecclesia fuisse reliquias 536 particularum eucharisticarum pueris baptizatis consumendas dare. hoc idem et Nicephorus Callistus. Hist. Eccl. xvii, c. 25, testatur his verbis : "Εθος κεκράτηκεν ἐκ πολλάν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ὃς ἐπειδὸν πολύ τι τῶν μερίδων τοῦ ἀχράντου καὶ θείου σώματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐναπολειφθείη, μεταστέλλεσθαι τοὺς ιερέας παῖδας ἀφθόρους ἐκ τῶν ἔχαραντος φοιτώντων, καὶ ταύτας νήστεις ἐσθίειν. Οὐδὲ καὶ ἔμοι πολλάκις νεωτέρω φοιτήσθαι, etc. ; Consuetudo a multo tempore imperanti urbi fuit, ut cum plusculum de partibus immaculati divinique corporis Domini et Dei et Sacerdotis nostri Iesu Christi reliquum esset, sacerdotes pueros incorruptos ex iis qui ad praeceptorem inferioris ludi eum accenserent, qui jejunii reliquias eas ederent. Quod quidem a Dionysio Areopag., Clemente Alexand. et aliis antiquissimis Patribus testimonium habet. Unde ejus honorifice meminit concilium Tridentinum, sess. 21, cap. 4. Cum enim definivisset parvulos ante rationis usum non obligari ad perceptionem Eucharistie, hæc addit : Negue ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit. Ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem

A causam pro illius temporis ratione habuerunt. ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est. Sic sacra synodus.

'Ἄδιαφορότης p. 281. Dudum est cum ecclesiastici, præsertim ascetici, scriptures aliquid innovarunt in notione vocis ἀδιαφορία, pro qua Noster ἀδιαφορότητα hoc loco posuit. Cum enim philosophi veteres Græci de moribus agentes inter bonum et malum medium quiddam ἀδιαφορον vocarent, uti culpas ita et laudis expers, Christiani, docti forte evangelica Christi sententia, verbum etiam otiosum reddenda rationi obnoxium esse denuntiante, τὸ ἀδιαφορον vitio accensuerunt. Quod præsertim in S. Basilio et aliis qui ἀσκητικά scripserunt cernere est; prout alias memini annotare me ad epist. S. Nili 335. Ex hoc usu Pachymeres hoc solutionem nec irreprehensibilem agendi libertatem ἀδιαφορότητα vocavit.

Aītio p. 482. Quod theologi Latini frequentius principium appellant in divinis productionibus ad intra, Græcis passim αἴτιον et αἴτια dicunt. Nec vocabulum causa usquequa ab eo usu abhorret. S. Hilarius De Trinit. lib. xi. Patrem vocat causam Nativitatis Filii. lib. xii, agens de generatione Filii, Et ex causa, inquit, perfecta atque indemutabili nascens necesse est ex causa in causæ ipsius proprietate nascatur. S. Augustinus 537 lib. Quæst. LXXXIII, quæst. 16 : Quod autem rerum omnium causa est, etiam sapientiæ suæ causa est. Nec unquam Deus sine sapientia, Igitur sempiterna suæ sapientiæ causa est sempiterna. Victorinus Afer, adversum Arium lib. 1 : Equalis Patri, sed major Pater, quod ipse dedit ipsi omnia, et causa est ipsi Filio ut sit, ut isto modo sit. Utitur et S. Anselmus et Richardus Victorinus hoc modo loquendi. Quamvis S. Thomas Opuso. contra Cræcos cap. 1, et in Summa 1 p. quæst 33, art. 1, et Eugenius IV, in concil. Florent. (P. 365) in lit. Un. et idem concilium sess. 45, doceant, quod Græci causam in Trinitate appellant, a Latinis securius et melius principium dici.

Αἰψηρή ἀγορή p. 268. Sumptum ex Homero Iliad. τ. v. 276 : ὦ ἄρ' ἐφώνησεν, λύσεν δ' ἀγορὴν αἰψηρήν, qui versus idem repetitur Odyss. β, priori loco explicat scholiastes vetus αἰψηρὴν τὴν ταχέως ἀθροισθεῖσαν. Ab hoc dissentit Eustathius, dum ad D geminum locum Odyss. β. pag. 1444 ed. Rom. sic adnotat : Αἰψηρὴν δὲ εἶπεν οὐκ ἐπιθετικῶς, οὐ γάρ αἰψηρή ἔστιν ἀγορὰ πᾶσα, ἐπιβρηματικῶς δὲ μᾶλλον ἀντὶ τοῦ ταχύ καὶ ἔστιν δμοιον τῷ, τότε μοι χάνη εὐρεῖς χθῶν. Vides hic sentire Eusthatium solutam concessionem *subitam* dici, eadem sententia quasi scriberetur *solutam subito*, epitheto adverbii munere fungente, ut in illo alio versu, *tunc tellus mihi lata dehiscat, lata ponitua pro late*. Quod et imitatur Virgilius, dum de lupo ait, *gregibus nocturnus abambulat*; et de Aenea : *Se matutinus agebat*. Crediderim equidem Pachymerem magis adhæsiisse priori sententiæ quæ αἰψηρὴν verum ἀγορᾶς sive

συνόδου adjunctum agnoscit. Is enim toto hac ratione satis indicat se favere patriarchæ Arsenio, et injuste damnatum putasse. Unde σύνοδον a qua damnatus est αἰψυρὴν vocando, visus est indicare voluisse judicium istud ejus præfestinatum et cupide perlatum fuisse, in gratiam imperatoris incumbentis in ultiōne duritiae patriarchæ, potius quam ex culpe merito. Adhibet et alibi hanc quasi proverbialem formulam Pachymeres, ut lib. v, cap. 42, sub finem; ubi cum ambo codd. B et A haberent λόσια δὲ λαψηρὴν ἀγορὴν, manifesto mendo, manu remedium attulimus resribentes, ut oportuit, λῦσεν δ' αἰψυρὴν ἀγορὴν, ea verba, ut plerumque solet, in occursu abhorrentium a vulgari usu, secure omittente Vaticano codice.

Aκάθιστος p. 257. Celebrabatur hoc festum ἀκάθιστον dictum τῷ Σαββάτῳ τῆς πέμπτης ἑοδούμαδος τῆς τεσσαράκοστης, ait Rituale Græcorum: hoc est *Sabbato quintæ hebdomatis Quadragesimæ*. Unde apparet quo pertineat illa mentio τῶν συνήθων νηστεῶν τελουμένων. Origines porro institutionis istius festifuse disseruntur in eodem Rituali. Hæc summa est. Profecto in Persidem adversus Chosroen Heraclio imperatore, Chaganus Mysorum et Scytharum dux, rupto cum Romanis fœdere, 536 ab Occiduis partibus cum numerosissimo exercitu infestus Constantinopolim se admovet, obvia quæque fæde vastans et multa blasphemæ in Deum minans. Eodem tempore Sarbarus missus a Chosroë cum copiis validissimis Orientales provincias late populatus et ipse altera ex parte Constantinopolim aggreditur, ferro flammaque passimsviens. Inde ex composite Barbari ambo terra marique urbem simul oppugnat. Sed cum patriarcha Sergius populum ad fidendum in Deiparæ patrocinio ipsamque invocandam non frustra esset adhortatus, tam manifesta ira Dei in utrumque hostilem exercitum incubuit, ut et terrestres copiæ internectione deterrentur, et classis universa exortu procellæ subitæ, ex sinu Ceratis dicto ab substructio-nes templi Deiparæ in littore ad Blachernas siti, allisa frangeretur. In gratiarum actionem pro tanta victoria populus Constantinopolitanus noctem per vigilavit in laudibus Deiparæ, et anniversaria deinceps religione idem repetens initium dedit huic festo, quod deinde in prenem firmitate restabili-tum Duplo alio Deiparæ beneficio. Nam cum postan-num tricesimum sextum imperii Constantini Pogonati Saracenorum innumerabiles copiæ Constantinopolim toto septenario circumcidissent, evidenti ope implorata a Constantinopolitanis in auxilium Deiparæ primum biemantes Cyzici multis suorum amisere, mox metu in fugam classe acta ad Sy-læum [P. 366] ingruente sævissima tempestatesubmersi cuncti sunt. Postremo sub Leone Isauro Iisdem Saraceni victoriis tumidi, quod Persarum regnum evertissent. *Egyptum, Africam, Aethiopiam*, ipsam etiam Hispaniam incursionibus vastassent, cum mille octingentis navibus Constantinopolim

D oppugnantes, jam jamque ut sperabant capturi. Deiparæ suam urbem tuentis ope contriti sunt, primum plus quam viginti millibus ipsorum a Bulgaris cæsis, deinde fœdissimo ad Sostheum naufragio classe maxima ex parte deleta: denique sæva fame ipsorum reliquiis usque ad esum huma-norum cadaverum, quin et stercorum, adactis dum tot mala pauci superstites fungentes cum re-siduis navigiis per Aegeum currunt, immissa di-vinitus grandine ardenti, cuius fervor picem qua tabulæ navium agglutinabuntur liquefecit, cum sua ibi omnes classe perierunt, tribus tantum navibus ad cladis indicium domum reversis: Atque tauræ (subjicit idem auctor) τὰ ὑπερφυῆ θρυμάτια τῆς πανάγου καὶ Θεομήτορος τὴν παρούσαν ἐορτὴν ἔρ-tzομεν. 'Ακάθιστος δὲ εἰρηται, διύτι: ἀρθοστάδην τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τὴν νύκτα ἐκεληνὴν τὸν ὄμνον τῇ τοῦ Δόγου μητρὶ ἐμελψαν, καὶ διτὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀλλοῖς οἴκοις καθῆσθαι εἰς ἔθους ἔχοτες, ἐν τοῖς παροῦσι: τῆς Θεομήτορος ὁρθοὶ πάντες ἀκροώμεθα: hoc est: *Propter hæc omnia tam admiranda a castissima Dei Genitrice opera patrat præsentem diem festum celebramus. Acathistos vero, quasi carrens sessione, dictus est, quod populus tota nocte stando hymnum Deiparæ concinat, quodque cum 536 in aliis ædibus ex more sedere liceat, in istis divinæ Matris ecclesi omnes stantes auscultamus.*

C'Ακτουρίδης p. 530. Quare hic Cabasila præcæteris intellexerit imminere mortem agrotanti Augusto, non aliam communisoi verisimiliorum causam queo, quam quod huic ex officio incubau-rit peculiaris cura τοῦ νοσηλεύειν καὶ νοσοχοεῖν imperatorem morbo laborantem, intima, inquam, et quæ tale tempus postulat, febrienti corpori mini-steria exhibendi. Cur porro talem ministram ἀκτούριον Pachymeres vocet, non facile occurret præoccupatis opinione communi, quam secutus Casaubonus, notis in Trebellium Polliolum, reprehendit Præonium Greæcum interpretem Eutropii, quod quam in lib. ix Breviarii Eutropiani, ubi de Victorio agitur, Latine scriptam repererat *actuarium* vocem, ipse Greæcū ὑπομνηματογράφου non reddiderit, sed propriam eam viri nomen putaverit, in quo secun-do sine dubio Pæonius peccavit. Est enim ille ex auctoris mente *actuarium*, ut ex Aurelio Victore et Trebellio Pollione, quos Eutropius exscribit, clarissime patet non proprium personæ, sed appellativum vocabulum, vitæ genus et conditionem exprimens. De cætero erraturum contendit fuisse Pæonium, si ὑπομνηματογράφον pro actuario posuisset, errorem eorum qui speciem pro genere usurpat. Quantum enim ex multis colligens au-tumo, actuarii universim dicuntur, qui ministeria humiliora usus quotidiani opus his habentibus ad-hibent, quales servi plerumque veteribus erant, unde non usque adeo imperite idem Pæonius δούλου vocem ἀκτουρίῳ αὐγονεῖ. Sub hac universali-tate familiarium administratorum puto comprehen-sos commentarienses, ὑπομνηματογράφους, sed et

vocοχόμους infirmorum curatores et chirurgos et horum in quavis vitæ necessitate aut commoditate subadjuvas. Qualium cum plurimam esse oporteret copiam in obsequio castrorum Romanorum, ex iis fuisse non parva ex parte conflatum arbitror actuorum corpus, quod Aurelius Victor illam ipsam Victorini tyranni per Attititanum quemdam actuarium, cuius ille uxorem stupraverat, procuratam cædem memorans, describit his verbis: Tantum actuorum, quorum loco Attititanus habebatur, in exercitu factives vident, ut arduum perentibus militia patraretur. Genus hominum, præsertim hac tempestate, nequam, venale, callidum, seditionis, habendi cupidum atque ad patrandas fraudes velandasque quasi a natura factum, annona dominans, eoque utilia curantibus et fortunis auctorum infestum, prudens in tempore [P 367] his largiendi quorum vox cordia damnoque opes contraxerit. Hæc Aurelius Victor; que cuncta ὀπομνηματογράφοις, amanuensibus aut exceptoribus eorum quæ dictantur, convenire qui dixerit, næ is milites Romanos fecerit nimis literatos: tum præterea laboravi in expedienda ratione, cur id genus annonæ dominaretur? quam verisimillimam 540 reddat, qui panifices, pistores, opsonatores, cappones, coquos, propolas, pincernas, castrorum frumenti monstrui dimensores, et ceteros id genus ad inserviendum militantibus auctoratos, in istum numerum compegerit. Ego vero non parvam talium ministrorum partem fuisse arbitror ægrorum aut morbo aut vulnere corporum curatores, chirurgos, pharmacopæos, valetudinarios; qualium assectari solitam exercitus Romanos numerosissimam multitudinem ex officio et publicis impensis extra omnem dubitationis aleam est. Atque adeo ex hac observatione puto lucem affundi ad intelligendum locum quemdam in Novella Justiniani cxvii, ubi præscribebas imperator qua certitudine debeat mulieri mors viri ejus militatum profecti constare, ut rite possit ad alteras nuptias transire, decernit, siquidem in scholariorum classe vir ille meruerit, a primis scholæ in quam scriptus fuerat, et insuper ab actuario, hoc est, ut opinor, a chirurgo vel valetudinario ministro, qui videlicet ei morienti astiterit, testimonium jure jurando firmatum reddi de ejus morte. Verba legis hæc sunt: Εἰ δὲ σχολάριος εἴη ἔκεινος οὐ περὶ τελευτῆς ἡ ἀμφισβήτησίς ἔστι, παρὰ τῶν πρώτων τῆς σχολῆς καὶ ἀκτουαρίου etc. Hosce generatim actuarios militarium nomine designatos a Trebellio Pollione crediderim equidem, dum in libro *De triginta tyrannis* de Victorino, cuius supra memini, sic scribit: *Solus Victorinus in imperio remansit, qui et ipse, quod matrimonii militum et militarium corrumpendis operam daret, a quodam actuario, cuius uxorem stupraverat, composita factione Agrippinæ percussus, etc.* In his Trebellii verbis alterutram istarum vocum militum et militarium superfluam esse putavit Casaubonus, jure in hoc a Salmasio repre-

PATROL. Gr. CXLIII.

*A hensus. Qui ipse Salmasius dum subjicit militares dici eos qui missionem a militia acceperant, ut consulares dicuntur qui consules fuerant, mihi quidem non persuadet rem ita semper habuisse, etsi non negem aliquando id usu venisse. Non credo, inquam, quoties apud quemlibet scriptorem militaris aliquis dicitur, toties intelligi militem emeritum. Nam sæpe militaria ea vocantur quæ ad milites pertinent, ut arma et vestimenta et equi, et calonum, lixarum, institorum, qui castra frequentant ut militibus inserviant, militaris turba dicitur. Quidni ergo qui militibus quocunque nomine ministrant, quales erant actuarii, ut ostendimus, militares dici potuerint? Sane ita vocem illam usurpatam a Pollione, attentius verba ejus perpendenti patet. Quia enim dicturus erat necis causam Victorino fuisse uxorem actuarii stupratam, præmittere illum opportuit non militum solum sed *militarium* etiam, hominum quovis officio militiam sequentium, ex quo genere actuarii erant, matrimonii corrumpendis eum operam dedisse. Quare *militarium* vox ad paulo post inductam *actuariorum* mentionem digitum intendit. Ille mihi fuere suspicandi causæ, Cabasilam 541 cujus hic meminit Pachymeres, *vocοχόμον* et valetudinarium curatorem Michaeli Palæologo moribundo adhæsisse; cui cum intima ejus temporis admoveret ministeria, facile signa mortis instantis observare potuerit. Tales enim imperatoribus Constantinopolitanis per hæc tempora ministrare consuevisse, qui actuarii nomine in Palatine dignitatis honorem evecto in aula versarentur curandæ Augustorum valetudini, docet nos locus Georgii Acropolitæ in Hist., p. 34, ed. Reg. : 'Αντιλέγει δὲ τοῖς λεγομένοις διατρὸς Νικόδαιος, ἀνὴρ ἄκιστα μὲν φιλοσοφίας μετασχῶν, ἔχρος δὲ τὴν οἰκειαν τέχνην, καὶ μάλιστα τὴν διὰ πειρᾶς γινωσκομένην. Πάνου δὲ οὗτος ἡγαπάτο τῇ βασιλίδι, ἀκτουαρίου δὲ εἰχε τιμὴν. En Nicolaus medicus in arte sua excellens, et præsertim ejus praxi atque usu dexter, in obsequio erat Irene Augustæ actuarii dignitate: quidni parem operam, pari auctoramento tituli, Michaeli Augusto memoratus hoc loco Cabasilas navaverit?*

'Αλλάγια p. 340. [P 368] Hic vocem ἀλλαγήοις Vaticanus interpolator, ut solet quando non inteligit, omittit. Ne queramus originem hujus vocabuli in Græca lingua, deterret auctor ipse, qui non obscure indicat peregrinum id esse et usu illici vulgari militum plerumque exterorum tritum. Ego donec verisimilius aliquid afferat quispiam, suspicor Gallicum esse aut deformatum ex Gallico. Nam Galli sive Franci, ut notissimum est, permulti ab annis ferme ducentis occasione sacrarum expeditionum in illis partibus militaverant. Hi porro cum soleant sedes ad hibernandum attributas militibus in pagis aut oppidis *allogimenta* sive *allogia* vocare (hodie dicunt *les logemens de gens de guerre*), ea Pachymeres unius litteræ mutatione *allagia* vocaverit. Res autem satis suadet ipsa, ista corpora

diversi generis militum contuberniis et hospitiis A fuisse divisa, ita ut Paphlagones verbi gratia uno in oppido stationem haberent, Thrases in alio, Phryges, Macedones, Mysi, Cares et reliqui similiter, atque adeo tot essent corpora quot allogia sive hospitia aut loca hibernis attributa, unde invaluerit ut ipsae illae legiones *allogia sive allagia* dicerentur. Haec si minus cuiquam arriserint, remittam euidem ejus causa non gravate de origine ac notatione: de notione quidem vocis vereor ut possim, cum ejus auctorem habeam idoneum. Georgius Acrop. c. 59. *Hist.*, p. 66 ed Reg., de quodam Constantino Margarite, primum dicit fuisse illum ἄρχοντα ἀλλαγῆσον αὐτῷ. nimirum imp. Theodori; tum pag. sequente id ipsum explicans ait; 'Ο δὲ βασιλεὺς Θεόδωρος ἄρχοντα τῆς αὐτοῦ κατανόμακε τάξεως. Constantinus Margaritem quem ante dixerat ἀλλαγῆσον βασιλεὺς ἄρχοντα, nunc vocat ἄρχοντα τῆς τάξεως βασιλικῆς. Igitur idem τάξις et ἀλλάγιον. Tάξις autem et τάγματα legiones aut cohortes Græcis dictas quis nescit (1)?

542 'Αλβανῖται p. 257, Agit de vicinis Dyrrachio populis, aut potius suburbanis rusticis. Albanorum regionem in Macedonia Ptolemaeus agnoscit. Porro antiqua Macedonia postremis hisce Orientalia imperii senescentis temporibus in quatuordivisa partes priscum nomen in sola mediterranea retinuerat. Pars vero ejus confinie Dalmatiæ et Illyrico Albania jam tunc, uti et hodie, appellabatur; ubi erat Dyrrachiensis civitas, cuius casus terra motu eversæ hic memoratur. Ex Albania porro recte gentile nomen formatur Albanitæ.

'Αμηραλῆς p. 508. Videtur usurpare ἀμηραλῆ ut proprium viri nomen, quanquam et videri possit appellativum vocabulum dignitatis, praefectum maris indicans; cuius et notionis et vocis usum satis celebrem apud hos scriptores Neogrecos quivis in iis versatus novit, et docet Meursius verbo 'Αμηράλιος et 'Αμηρᾶς. Ego sine prejudicio rem integrum in medio relinquo, exprimens in versione Latinis litteris eam ipsam vocem, quam lector pro suo arbitrio vel proprie vel appellative sumere poterit.

'Αναδέχεσθαι καὶ ἀναδοχή p. 256. Hoc loco duas [P 369] illas voces ἀναδοχῆς et ἀναδέχοιτο peculiari quadam usurpari ecclesiastica notione, facile attentius omnia circumspicienti patet. Videtur autem prius vocabulum ἀναδοχῆς in eo hic significatu ponи, ut indicet absolutionem sacramentalem in tribunali confessionis arcanæ impertiri pœnitentibus solitam a sacerdote jurisdictionem ad id ordinariam vel delegatam habente. Similiter verbum ἀναδέχεσθαι ex primit actionem ipsam sacerdotis absolvientis. Continet autem posterior pars hujus sententiae rationem prioris: ideo enim scribit auctor increpitum Josephum quasi absolvisset in foro conscientiae Augustum contra voluntatem patriarchæ; quod postquam excommunicaverat Augustum patriarcha

A vetuisset nominatim ne etiam ejus confessarius Josephus ipsum arcane confitentem deinceps audiret aut absolveret. Id tamen sibi fuisse prohibitum negabat Josephus. Sane scimus dissimulando permisso patriareham ut Augustus, licet a se interdictus sacris, aliqua tamen participatione sacrorum uteretur; ut distincte Pachymeres refert, inconsequentiam ejus facti excusans, l. iii, c. 14. Quare fieri potuit ut et in relinquendo illi usu libero confessionis arcanæ conniveret, non interdicendo Josepho ejus confessario ne ipsi pœnitentia sacramentum privatum ministraret. Vide quæ adnotamus verbo πνευματικός.

B 'Αναφορά p. 375, 'Αναφορά hic sonat prolationem, ut alibi προφορά. Notum enim προφορικὸν λόγον opponi ἐνδιαθέτω apud Græcos, ut apud Latios opponitur sermo voce prolatus mente concepto. Videri etiam potest adhibita vox quæ propter compositionem ex prepositione ἀνά, repetitionem aut resumptionem significante, innueret istam pronunciationem inter 543 sacra publicam nominis papæ non nunc primum institutam, sed cum olim ante schisma fuisse usitata, nunc restitutam.

'Ανέμα πύργος p. 378. De Joanne Vecco agit. Turris hæc Anemæ, quæ, ubi et unde sic dicta sit, docet Anna Comnena, l. xii *Alexiadis*, p. 364, uni postquam deprehensam Michaelis Anemæ in imperatorem Alexium conjurationem retulit, et se ipsam curasse decretae ipsi in pœnam execrationis gratiam damnato fieri, subdit ductum eum fuisse in turrim prope palatium ædificatam, et ibi habitum in custodia. Ascribit deinde hæc verba, quæ indicant isti deinceps loco *turris Anemæ* appellationem adhesisse. Οὕτω δ' οὗτος τῆς εἰρητῆς ἡλευθεροῦτο, καὶ τὸν Γρηγόριον αὖθις ἡ τοῦ 'Ανέμα εἶχεν εἰρητόν. Πύργος δ' ἦν τις τῶν ἀγχοῦ τῶν ἐν Βλαχέρναις διακτόρων διακειμένων τειχῶν τῆς πόλεως, δ τοῦ 'Ανεμᾶ καλούμενος, ὥσπερ τι λάχος τὴν ἐπωνυμίαν ταυτηνὶ κληρωσάμενος διὰ τὸ πρώτως τὸν 'Ανεμᾶ σιδηρόδετον δέξασθαι ἐπὶ πολὺν ἐν αὐτῷ χρονοπριθίσαντα χρότον. Ήσε ibi Anna; quæ sic olim vertimus: *Nondum is eo carcere liberatus fuerat, cum aliis hospitem Gregorium hæc quæ prius Anemæ fuerat untius custodia exceptit. Turris autem erat una quædam ex iis quæ per mænum civitatis partem Blachernarum regiam proxime spectantem certis intervallis dispositæ sunt. Ea insignem ex eo quem narramus eventu appellationem in omne tempus propriam nacta est: turris jam passim Anemæ vocata, propterea quod Anemam ferro vindictum primum acciperit diuque tenuerit.*

'Ανεμοπύλαι p. 410. De Icario ait fuisse illum κατάρχοντα νήσου μεγίστης ἦν ἀνεμοπύλαις οὓς τοις ἔκει καλεῖν. Non esse hoc nomen illius insula vulgare ubique, docet ipse auctor, dum ab incolis id proprie usurpari solitum admonet. An verum ei omnibus notum hujus insulae nomen Lipara fuerit,

(1) Cf. Possini. *Glossar. alterum (Andronic.)* v. 'Αλλαγή extr.

quæ septem aut, ut alii, decem. Eoliarum insularum maxima et unica inter omnes habitata fertur, [P. 370] viderint peritiores. Ego ἐπέχω, quoad indicium occurrit certius. Si hoc sit, apparet causa eur hanc insulam Pachymeres μεγίστην maximam dixerit, licet nea Creta nec Sicilia comparabilem respectu videlicet ad sex aut novem. Eolias minores.

'Αντιδώρον p. 561. Rursus de eodem p. 407. Erathic merus, non consecratus aut in Christi corpus conversus panis, qui cunctis promiscue inter sacra in ecclesia distribuebatur apud Græcos, uti et apud Latinos, ritu hodieque vigente, dictus ἀντιδώρον, quod vice sacri doni Euchæristiæ, dispositione, quam exquisitissimam Christi corpus requirit, non præparatis, ministraretur. De hoc fuse et eruditus Jacobus Coar Grd. Præd., Notis ad Eu-cholog., p. 154, quem vide.

'Αντιχανοντα p. 561. Hanc vocem a Pachymere P. 373 usurpatam ad significandum illegitimum, irregularem et sacris 544 canonibus contrarium usum, conjectura divinavi, cum codices omnes ibi manifestissime corrupti aliter nec intelligibiliter eum locum exhiberent. Advertam æquum animum prudens lector et judicet. Isto quod indicavi capite libri v disserens imperator apud patriarcham et synodum de concilianda inter Ecclesias Latinam et Græcam pace, enumerat capita de quibus conveniendum esset, ut pax illa coalesceret; et contendit demonstrare nullum eorum tale esse a quo admittendo abhorrire quisquam debeat metu cœlups conscientiae. Primum enim λειτουργεῖ τε καὶ μνημονεύειν, quibus verbis, prout ea suis locis in hoc Glossario enarramus, significavit, priori quidem admittere Latinos in communionem sacrae Liturgiæ, hoc est eam ipsis præsentibus et communiter orantibus non aversari celebrare, altera vero mentionem papæ facere publicam in liturgicis precibus: ea, inquam, ambo esse licita evicisse sibi visus est auctoritate Manuels patriarchæ cum sua synodo et Joannis duce imperatoris, quos missa legatione illa ultra promissoe papæ, si abstineret a juvandis Latinis qui Constantinopoli tunc potiebantur, ostendit ex codice Ecclesiæ ad fidem ejus rei gestæ faciemad prolato. Demonstrat deinde eorumdem auctoritate Latinos propter additionem in symbolo non esse habendos hereticos, cum illi nihil tunc aliud a Latinis exigerint, nisi ut additamentum istud a Symbolo tollerent, nihil prohibentes quomodo in ceteris scripturis id retinerent et legerent; quod ostendit doctrinam ipsam ac dogma nequam ipsa displicuisse, ac consequenter crimen hic heresis, iudicio eorum, non fuisse. Hanc puto esse sententiam illorum verborum, alioquin hujus scriptoris more ac peculiari genio sane perplexorum: Πῶς μὴ κατηγοροῦντες θλως ἀσθεῖας (huius voci Vaticanus substituit αἵρεσιν, nou. male) τοὺς Ἰταλούς, ἦξιον παραιροῦντας τὴν προσθήκην τοῦ συμβόλου, ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀνάγραπτον ἔχοντας, sun-

A διέναι τοῖς πεφρασμένοις (ita clare ambo codices optimi B et A, cum fragmentum a Petavio editum πεφραγμένοις legat) ἀναγνώσκοντας. Hæc sic ad verbum sonat: *Ut omnino non accusantes impie-tatis sive hæreses Italos, petierint, sublato modo additamento e symbolo, in reliquis scripturis id con-scriptum habentes, simul efferre cum aliis quæ ex iis chartis pronuntiando legerent.*

Hanc plane senten-tiam, Paulo claribus duntaxat verbis, interpretatio ejus capititis nostra exprimit. Transit denique ad demonstrandum nihil esse illiciti in admit-tenda commemoratione nominis papæ in liturgicis precationibus Græcorum. Et de hoc capite sic lo-quitur in codice Barberino: *Τινὰ δ' ἔχειν τὴν κοινωνίαν ή ἐπ' ἐκκλησίας ἀναφορὰ τοῦ δνόματος, δικού γε καὶ μὴ πάππας ὅντες τοὺς ἄλλους ἀνάγκη μετέχειν τοῖς ἐκκλησιάζουσι συνισταμένους λειτουργοῦντος τοῦ Ἱερέως, καὶ τὴν Τριάδος χάριν παραδιδόντος κοινῶς.*

Allatianus in hoc tantum discrepat 548 quod articulum præpositivum τὴν ante vocem κοινωνίαν non habet; ut neque editio Petaviana. [P. 371] Porro cubare in mendo verba illa ἔχειν κοινωνίαν vel τὴν κοινωνίαν inde madifestum est, quod infinitivus ἔχειν non potest cohærcere, salva syntaxi, cum nominativo ἀναφορὰ, qui sequitur. Unde sine dubio Pachymeres scrpsit ἔχει in præsentis indicativi tertia persona. Quid ergo iltud v redundans in omnibus exemplaribus, in Barberino vero omnium optimo præterea articulis τὴν; quid hæc, inquam, aliud dixerim quam vestigia in apographis adhuc existantia archetype scripture? Auctor videlicet

C sic initio scripsit, τίνα δ' ἔχει ἀντιχανοντα: pro quibus exscriptores perferam posuerunt τίνα δ' ἔχειν κοινωνίαν, securi τολοκισμοῦ et perturbatio-nis inextricabilis in quam tota sententia per istud ipsorum παρόραμα implicata remanet; ut nihil dicam de tediosa repetitione ejusdem nominis κοινωνία altero statim post versu, et quidem sensu insulsissimo. Quid enim magis ἀσυλλόγιστον fingi potest quam hoc modo argumentari: *Quam enim habet communionem prolatio nominis, cum alios qui papæ non sunt necesse sit participare communioni?* etc. Non me fallit videri alicui posse vocem κοινωνίαν priori loco positam usurpari in ea notione qua κοινῶν in terdum immundum sonat, ut significet *la-bem ac maculam*, sententia jam utunque tolerabili, sed quæ non tollit verisimilitudinem longe majorem emendationis nostræ, ad quam ideo non dubitavi conformare editionem. Si quis querat quomodo Vaticanus codex hunc locum expresserit, sciat to-tum omisso: sic plerumque, cum quid ambigui occurrit, defungi solitus.

'Αντιλλάξας p. 140. Agit de militibus Cæsaris insidianibus urbi Constantinopolitanæ, quam im-provisio intercipere parabant, summo præterea si-lentio agentes, ne responsantibus e muro quibusdam proderentur. Codd. B et A cum simplici λ scribunt, Vatic. alterum λ addit. Audio in vulgari Græcis hodie usitata lingua ἀντιλλάξας dici pro ἀντιλλάξας

ab ἀνταλλάττω. noto jam vocabulo; quod fortasse noster expresserit more populari. Si minus hoc placet, reponi posset ἀντικλέζοντων ab ἀντικλέζω quasi ἀντικλέγγω.

^aΛντιστατικῶς. p. 480. Habebat, ut appareat, in animo hæc scribens Pachymeres locum Hermogenis περὶ στάσεων, ubi explicans quod sit ἀντιστασίς scribit: Γίνεται ἀντιστασίς δταν δμολογῶν δ φεύγνω πεποιηκέναι τι ὡς ἀδικημά ἀνθιστῆτε; ὃν τι εὑεργέτημα μεῖζον δι' αὐτοῦ τοῦ ἀδικήματος πεπραγμένον. Hoc est: Fit ἀντιστατικῶς sive comparatio, quando reus confitens se fecisse aliquid quod maleficium vocetur, opponit ex adverso majus aliquod beneficium cuius auctor fuerit maleficium illud committendo. Veluti cum peregrinus accusatos quod contra leges murum urbis concenderit, fatetur id a se factum, sed addit se hoc agendo servasse civitatem, repulsi hostibus, qui tunc ^b546 nullo civium sentiente murum infesti scalis admotis superaverant. Hinc patet qui velit hoc loco noster, dum ait pacem ab Ephesino et aliis ἀντιστατικῶς duntaxat admissam, confitendo nimurum eam malam esse, sed majorum malorum vitandorum causa recte toleratam arbitrari. In quo detegitur ultimus receptus schismatis contumacia, et declaratur quam parum sincera fide plerique tunc Græcorum istam cum Latina Ecclesia concordiam sint amplexi.

^cΑπόστολη p. 424. Inter causas quæ imperatorem Palæologum moverunt ad absistendum cœptæ oppugnatione Galatæ obsidionemque solvendam, enumerat sparsam famam auxiliorum a sede apostolica jam submissorum obcessis validorum et jam [P. 372] adventantium; Απόστολη igitur hoc loco nihil aliud quam sedem apostolicam Romanam sonat

^dΑπόφασις p. 268. Denuntiarunt patriarchæ damnationem ipsius et depositionem judicio synodi decretam. Unde intelligitur in titulo cap. sexti, qui sic habet: Οπως συναγθέντων τῶν ἀρχιερέων τὸ τέλειον μήνυμα καὶ ἐπὶ τούτῳ ἡ ἀπόφασις γέγονε, vocem ἀπόφασις damnationem sonare. Scio non esse hanc vulgarem hujus vocabuli notionem. Tamen aliquid simile significare interdum ostendunt loca classicorum auctorum, vulgaribus etiam lexicis relata. Mibi sufficit Hesychius, apud quem lego: Απόφασις, χρίσις, ψῆφος, δίκη. Et vetus lexicon anonymi editum a Vulcanio: Απόφασις, sententia.

^eΑπροσποῖμα: p. 496. Verbum istud alibi non reperi. Et Vaticanus, ut solet in obscuris, et hoc et comma cum eo totum omisit. Ceterum hujus notio ut contraria τῷ προσποῖμα debet, opinor, accipi. Notum autem non quid προσποῖμα sit, assumere, adjungere, admovere sibi; ut solent principes eos quæ sua gratia dignos putant. Ergo ἀπροσποῖμα crit excludere ac rejicere. Quod buc belle quadrat, ut Acropolita favore ac familiaritate imperatoris significetur excidisse.

^fἈρμάτα In notione vocis ἄρμα qua currum designari sciunt omnes, innovasse recentiores Græ-

A cos aliquid, et allini sibi Latinorum usu passos esse ut armaturam et instrumenta inferantur propulsandi vim ea significarent, docet Thomas Magister id reprehendens his verbis: Ἄρμα ἐν φι οἱ Ἰπποι ζεύγνυνται. Οἱ δὲ ἐπὶ δπλων λαμβάνοντες οὐ καλῶς χρῶνται. Percrebuit id tamen satis, ut adversus ejusmodi censuram tueri se quispiam exemplis queat. Omitto quæ testimonia ejus notionis refert Meursius, quæque apud scriptores etiam non usque quaque barbaros facile occurrent. Admoneo tantum Pachymerem, utcunque alias antiquarium, bujus εωτερισμοῦ teneri manifeste. Duo ejus annotavi loca in quibus vocem ἄρματα si quis currus interpretaretur, ab ejus mente aberraret. P. 434, sic scribit de Joanne duca imperatore: Κατωχόπον τὰ φρούρια σίτηψ καὶ ἄρματα. ⁵⁴⁷ Specie ipsa prima appareat complecti eum duo maxime necessaria præsidiariis arcium, alimenta et arma. Si quis tamen contentiosior currus etiam in apparatu tuendarum arcium non inutiles interdum aut etiam ad conventionem commeatum necessarios hic memoratos velit, n̄a huic extorquebit pertinaciam quod ibidem mox περὶ ἄρματων dicitur, ea esse ex eo genere rerum cujus nunquam affatim utentibus sit: unde inox additur, id reputantem illum imperatorem jussisse addi catalogis gratis suppeditandrum e fisco militi rerum arma oannis generis et usus; ubi in Græco ex vox δπλα manifeste ut synonyma τοῦ ἄρματος prius memorati posita. Clarissime etiam eadem vox ἄρματα pro δπλα usurpata reperitur. p. 419, ubi Pachymeres ait Nenetos aliquando ditiones splendidoresque Genuensibus suis, a quibus, vice rerum humanorum, postea dicitur et cultus magnificientia superati sint. Ergo priorem illam Venetorum magnificentia memorans, ait eorum συνέδρου hoc est proceres, patricios, ex quibus in ea urbe senatus constant, πλούτῳ καὶ ἄρματα καὶ παρασκευαὶ ἀπάσαι Genuensibus olim præstisset. Hic ne ἄρματα currus interpretetur, prohibet, si nihil aliud, certe situs urbis Venetæ ad maris estuaria sic positæ ut cymbis per eam, non rhedis committetur. Quare ridiculum facheret Pachymerem, qui eum dicere juberit senatores olim Venetos in sua urbe species rhedarum et magnificentia curruum copias ostentasse. Ut omittam ex aliis hujus historiæ locis, [P. 375] quod alibi observo, apparere, ne in urbibus quidem in plano et sicco sedificatis, iisque regiis, frequentem ea tempestate curruum, rhedarum aut esedorum, splendide præsertim ornatorum, usum suis. Ergo sino dubio πλούτῳ καὶ ἄρματα δινήσις et armis vertendum fuit. Nimirum armis pretiose ornatis instructi gaudebant apparere, more à Satyrico laudato, dum adducit ex heroicis temporibus exemplum cujusdam gemmis non ad ornanda pocula, ut Virro quidam faciebat, ut soliti, sed eas in vaginæ fronte ponere, hoc est in capitulo, conspicuo videlicet loco, ostendare: alludit enim illud Virgilii stellatum jaspide fulva ensam Aenea tribuentis. Sed hæc ἐν παρέργου μέρει. Summa sit, ἄρματα in his

duobus Pachymeris locis pro δπλοις positum, et arma Latina notione designare, nec ad currus nisi absurde referi posse (1).

'Αρπεδών p. 293. Αύτὸς πέμψας καὶ ἀρπεδόσιν ἔνδεισθαι παρρεκαύσας. Ήσε λιετ in contextu disjuncta sic aptanda sunt. Significat Germanum patriarcham valida ad ipsum throno dejiciendum conflata factione, persuasum supina credulitate studere sibi imperatorem quam maxime, confidenter indicasse ipsi opus sibi esse donativis, quibus spargendis adversantium reconciliaret animos. Quam ad rem, in dissimulatione persistens 548 Michael Augustus, nummos ei æreos argenteosque misit, quos dum solemnis litaniarum pompa in festo Palmarum procederet, patriarcha jactaret in confertam plebem. Ήσε dona vocat noster ἀρπεδόνας, quæ vox proprie significat lineas aut funes hamo præfixos, quibus pisces escæ inhiastes infixæ avide voratis capti trahuntur in piscantis manum. Atque haud scio an non propterea lineam divitem hujusmodi gratuitas rapinas in plebem ambitione sparsas alicubi vocaverit Martialis, quod his velut lineis piscatorii, sed aureis et amabilioribus, hominum studia et voluntates capiantur. Quanquam nec ignoro nec improbo quæ alia eruditæ interpres in eum locum commentantur.

'Αρχή p. 17. Sententia loci exigit ἀρχήν hic vocari aulam sive comitatum imperatoris, aut urbem imperii sedem.

'Ατηρόν p. 150. Pro ἀτηρόν hoc loco Vaticanus codex scribit λυπτηρόν: notius id enim. Noster vide licet veterum scriptorum abstrusiora vocabula libentius usurpat. Hesychius ἀτηρόν exponit βλασφέρόν. Inde fit ἀταρτηρός per epenthesis, vox Homero Hesiodeoque frequenterata. Eustathius ad Iliad. α originem vocis ἀτηρόν dicit a nomine ἀτη noxa, calamitas, damnum. Cave obtemperes Constantino in Lexico jubenti pro ἀτηρός rescribere ἀτερής. Quæ mihi causa fuit hæc hoc loco admonendi, alioqui tacituro de voce ἀτηρός, ut ex vulgari veteris Hellenismi notitia satis perspecta,

Αττάλλειν p. 44. Agit ibi loquens Muzalo de puerō Joanne Augusto; quem eo subditis amabiliorēm videri debere ait, quod per statem adhuc simplicem, sine fuco, puerili securitate operetur. Est ἀττάλλειν, inquit Eustathius ad Iliad. δ, του ἄτταλιν καὶ ἐλλεῖθα. Quod idem repetit ad Iliad. ε, addens ob euphoniam dempto uno τscribi ἀττάλλειν, quod tamen Noster hic non est secutus. Sonat autem id verbum movere ac profere se libere in omnem parteru, nature indulgendo, citra metum aut respectum; quod et bestiarum est et puerorum, quos nondum ratio compescit. Vocabulum plane Pachymeriani genii, præsum populariter loquentibus musitatum, e scholiastis poetarum in historiam intextum: qualibus hic auctor delectatur.

(1) Cf. Glossar. alterum v. 'Αρματοφυλάκιον.

A [P. 374] Αὐθεντοπούλευειν. Puer princeps aut regnantis filius parvus, cum procedente in primam pueritiam infantia comitatum natalibus congruum accipit et ministerio ac satellitio circumdatur, αὐθεντοπούλευειν dicitur Græcie recenti, cujus usus vox ποῦλος ὑποκοριστικὴ est. Ut ergo αὐθέντης dominum, ita αὐθεντόποιος parvum dominum sonat. Hinc intelligitur quod scribit Noster, p. 24, de Muzalonibus tribus fratribus Theodoro imperatori charis, quod ei, cum primum puer familiam principalem habere cœpit, in ephebos honorarios datis fuissent. Ανδρας οὐκ εὐγενείας μὲν μετέχοντας τὸ παράπαν, εἰς παιδοπούλους δὲ αὐθεντοπούλευομένων τετταγμένους αὐτῷ.

B 549 Αὐτοπρόσωπον ἀντιφέρμαχον p. 212. Proverbium indicans efficaciam præsentiae in tractandis negotiis, præsertim reconciliationum, quæ longe citius et facilius a coram affante et os ac vultum notum exhibente transiguntur quam ab absente per litteras aut internuntios. Hoc adagium in vulgatis collectionibus nondum reperi.

'Αψιχορέω p. 298. Verbum hoc ab alio usurpatum videre nou memini. Tamen ex vulgata notione vocabulorum ἀψιχορός et ἀψιχορίζ Platoni, Plutarcho et Luciano tritorum, facile intelligo recta analogia formatum verbum ἀψιχορεῖν, quod sonet in satietatem cito venire rei aut personæ alicuius. Perapte ad sententiam loci, quo significatur cito pertinuum imperatori Germani patriarchæ, quem paulo ante tanto studio promoverat.

C Βαρδάρα p. 270. Res indicat regionem quamdam aut partem Constantinopolitanæ urbis aut suburbiorum ejus Barbaram dictam, forte a vicino templo S. barbaræ martyri dicato. Sane Constantinopoli fuisse templum celebre S. Barbaræ nomine, docet Petrus Gillius, l. II, c. 2 Topographia Constantinopol., quod videtur collocare in prima regione. Quia vero hoc καλλόδριον, de quo hic agitur, dicitur fuisse mirifici Nicolai, hoc est ei dicatum et ex eo nuncupatum, suspicari licet proxime illud adhæsisse templo in honore eiusdem S. Nicolai a Justiniano olim extructo, ut refert Procopius, l. I De ædificiis, c. 6.

D Βαρδαριώτας p. 321. Corrigenda forte sit hujus vocis scripture, mutato ει in ο, ex Codino, c. 5, ubi postquam Bardariotarum vestitum et ministerium explicuit, de iis hæc subjungit: Τούτους πάλαι Πέρσας κατὰ γένος δι βασιλεὺς μετοικίσας ἐκεῖθεν εἰς τὸν Βαρδαρίου ἐκάθισ ποταμὸν, ἀφ' οὗ καὶ Βαρδαριώτας καλοῦνται. Hos genere Persas imperator inde translatos constituit prope Bardarium omnem, ex quo Badariotæ vocantur. Bardarum hunc amnem appellat Anna Comnena, l. I, p. 18, ubi eum describit et in Thessalia collocat, uti et noster eum memorans l. I, c. 10. Eum Nicetas initio l. III videtur Ἀξιον Αρεum vocare. Verisimile est Pachymerem, cum Βαρδαριώτας scripsit.

id gentile nomen non ex Bardario Codini, sed ex Bardaro Annæ formasse; unde recta analogia Βαρδάρεις et Βαρδάρειος fluere possunt. Ut ut sit de vocabulo, de re ipsa constat, gentem hanc origine Persicam, domicilio Tessalam, ab imperatoribus Bizantinis aut etiam proceribus horum consanguineis adhiberi solitam ad certum genus satellitii propriis insignibus distincti, eo ferme modo quo principes Europæi hodie Helvetiis utuntur.

[P. 275] Βασιλογραφεῖον p. 492. Ita codd. omnes, etiam Vaticanus. Unde intelligendum crimen libelli contra imperatorem scripti, lecti, habiti peculiari vocabulo βασιλογραφεῖον fuisse vocatum, et ei mortis poenam constitutam.

550 Βεβράναις p. 492. Ita concorditer tres codd. nisi quod Vat. ad βεβράναις addit συμπίστη, omissa voce οὖσι. Voluit, opinor, ponere σὺν πίστῃ, ut significaret picem additam membranis urendis supra caput Caloidæ; qui sic capillis flamma applicata correptis excæstatus miser est. Βεβράναις puto dictum pro μεθράναις ex voce Latina *membranæ*: quid enim aliud suspicer? quin nisi me deterreret consensus codicum, crederem errore librariorum scriptorum βεβράναις pro μεθράναις, eo deceptorum, quod in primis exemplaribus unde exscripsere, τὸ βα ση figura pingeretur quæ parum distat α μ. Hoc fieri plerumque solitum esse, norunt qui in codicem Græcorum manu exaratorum fectione versati sunt, Locum porro hunc, ut in cod. duobus B et A legebatur, mendandum ex Vaticano putavi, restituto in locum verbi οὖσι τῷ σὺν πίστῃ, quod ille suggestit satis ad rem faciens.

Βέχλας p. 28. Τὸ συμβὰν ἐπὶ τῷ πάλαι. Βέχλας. Notissima est impostura Photii. quæ sui revocationem ab exilio e blanditus est a decepto Basilio imperatore fabulosa ejus genealogia supposita, in qua ipsum Basilium propheticæ designatum commiscebatur vocabulo *Beclas*, formato e primis litteris nominum Basillii ipsius, tum hujus conjugis Eudociæ, filiorum præterea ipsius quatuor. Constantini, Leonis, Alexandri, Stephani. Ea fusa narrantur a Niceta in Vita S. Ignatii patriarchæ CP. et a Constantino Manasse.

Βλάγχαρ. 365. Τὸ δὲ πρὸς τὸν Βλάγχα. Ita cod. Allatianus. Barberinus vero τὸ πρὸς νῦν Βλάγχα χοντοσκέλιον. Vaticanus sine mentione χοντοσκέλιου D sic habet: Τὸ δὲ πρὸς τὸν Βλάγχαν, id referens ad vocem νεώριον, *navales*, superius positam. Quid fuerit hic *Blanca* vel *Blancas*, in monumentis aut descriptionibus Constantinopolitanæ urbis reperire nondum potui.

Βοσμούς p. 355. Sic optimus codex Barberinus, cuius auctoritate corrigendum putamus Allatianum qui βοσκούς clare legit. Nam Vaticanus, licet in hoc vocabulo balbutiens, magis ad Barberinum inclinat, dum sic exhibet hunc locum: Οὓς δὴ βοσμούς οἱ κοινοὶ λέγουσιν. Apparet boatus Græca lingua vulgari βοσμούς dictos, et prompta est

A originalio ἀπὸ τοῦ βοῦ et βοῦσιν, unde rectior analogia potius βοσμόν formaverit quam βοσκόν.

Γαβρᾶς p. 282. Invenio Γαβρᾶ nomen civitatis Persicæ apud Ptolemaeum; ex qua majores Germani patriarchæ, de quo hic agitur, ortos oportuit. Ceterum ratio ἀντιθέσεως exigeret ut a Graba gentile nomen formaretur, quod responderet τῷ Λάζος; (P 376) nisi noster Γαβρᾶς in recto pro Γαβρέις aut Γαβραῖος posuerit, norma quadam sua propria, ut amat cum paucis loqui.

Γασμοῦλος et Γασμουλικόν p. 309. Vulgaris Byzantium Hybridas ex Latinis patribus, matribus Græcis natos **551** γασμούλους vocare consueverat, ut docet nos hoc loco Noster. Origo talis appellationis incerta est. Suspicari tamen licet allusum in ea ad vocem Latinam *mulus* Græcis etiam usitatam. Lego enim in Basilic. Eclog, 19: Καὶ δὲ μουλῶν, ἐὰν δὲ ἀπειράν καὶ ἀσθένειαν οὐκ ἔχεται τὸν μουλῶν: *Et mulio, si ob imperitiam vel infirmitatem mulos aut mulas tenera nequiverit.* Quia ergo mulus διγενῆς est animal, ex commissione duarum specierum natum, ex ejus vocabulo Græci formaverint nomen quo exprimerent istud genus Hybridarum Constantinopoli ortum ex conjugiis Græcarum cum Latinis. Universa porro talium natio Γασμουλικόν dicebatur. Pachymer., p. 188: Τῷ δὲ γασμουλικῷ οὖς δὴ συμβίκτους ἡ τῶν Ἰταλῶν εἶπεν γλῶσσα. Non dissimulabo Vaticanum codicem in hoc secundo loco (nam prior p. 309, in eo non comparet) vocabulum istud per secundam litteram inchoare: scriptum enim exhibet τῷ βοσμουλικῷ. Reperio etiam Nicetam Choniatem lib. iii in Manuele Comneno, describentem idem genus hominum, βασμουλούς non γασμούλους vocare. Pachymera tamen in utroque meliori codice constans est in hoc nomine per tertiam litteram auspicando. Utrius prævalere debeat auctoritas, arbitrio relingo prudentis lectoris.

Γονικεύθεσης p. 164. Ita cod. uterque, B et A. Vaticanus autem: τρίτον διπερ ἢν ἐγρημένη τῆς γῆς τοῖς θεληματάροις. Apparet verbum hoc esse agrimensorum arva dividentium et sua cuique assignantium jugera. Nusquam alibi hoc vocabulum memini me legere. Suspicor autem formatum a γόνος significante μήτον, hoc est filium sive funiculum, quo in designatione prædiorum, que cuique in partitione terrarum attribuuntur, ut coloniarum deductores solent. Unde sunt illi in Scripturis tam sæpe usurpati funiculi hereditatum I Paral. xvi, 18; Josue, xvii, 5 et 14; xii, 9 et 29; Psal. LXXVII, 54; civ, 41 et alibi. Fundos mihi conjecturæ Hezechias est apud quem λέγοντο μήτον. Posset etiam forte cuiquam videri deductum verbum γονικένειν a voce γονία locum significante, ut Meursius tradit, quod in ejusmodi assignationibus agrorum singulis fociis, hoc est miliis, sua terræ arabilis portio tribuatur.

Δαιταλευταὶ, p. 161 Pro δαιταλευταὶ, quod in duabus codd. B et A legitur, Vaticanus habet μ.

γειροι, quod secutus sum in interpretatione vocabuli a me quidem alibi non visi. Reperitur quidem δαιταλεύς *conviva, sodalis*; sed ful'ginis et carbonum, quibus paries deturpatos ab istis δαιταλεύταις noster queritur, mentio aptius in coquos quadrat.

(P 377) Διαφωνεῖν. Addit Vaticanus ἐπὶ τῷ Διαβατῷ τόπῳ, quod indicat locum quemdam fuisse circa Ternobum, ita vocatum.

(P 377) Διαφωνεῖν. Duplicem habemus hujus verbi usum aquid Pachymerem, inusitatam aut rarum utrumque ac propterea enarratione 552 indigentem. Prior exstat, p. 145. Non usurpari hoc loco verbum διαφωνεῖν in vulgari discrepandi aut dissentiendi notione, satis attendentii patet. Agit auctor de Latinorum Constantinopolim obtinentium exercitu Daphniam oppugnante, tum cum capta est Constantinopolis ab Alexio Cæsare. Cujus rei, dum adhuc fieret, fama quasi divinitus ad Latinos Daphniam oppugnatores momento perlata consternavit illos horrore periculi in quo versari apparebat uxores et liberos ipsorum Constantinopoli relictos. Unde statim solverunt, suppelias, si pervenirent in tempore latrui. Nullum hic indicium dissensionis inter ipsos. Quare verbum διαφωνήκσαν male hoc loco interpretaretur, qui discordibus tumultuos sententiis ad talem nuntium Latinos diceret. Nec dubito quin auctor, studiosus affectator eruditionis antiquæ, et captare gaudens notiones abstrusas, τὸ διαφωνήκσαν usurpaverit eo sensu quo a LXX positum id C verbum est Ezechielis c. xxxvii, 11: Ἀπόλωλεν ή ἔλπις ἡμῶν, διαφωνήκαμεν, quod vulgatus ex Originibus vertit: *Periit spes nostra et abscessi sumus.* Est enim in Hebreo γένεται *nigzarenū* a γένεται *gazar*, quod est abscedere; et additur γένεται *lanu nobis*, quod nisi abundat, ut alibi non raro, videri potest eo pertinere ut significetur divisio animi quasi a se ipso, sive, ut alibi Scriptura loquitur, confractio cordis, qualis contingit subita et magna calamitate comprehensis, cuius depellenda nulla aut tenuis spes est. Vatablus vertit: *Succisi sumus nobis.* Puto Hesychio hunc ipsum LXX interpretum locum obversatum animo, cum διαφωνήκαμεν interpretatur ἀπωλόμεθα *periimus*, quæ est vox desperantium, et in occurso ineluctabilis mali D angorem animi, qui verbo διαφωνεῖν significatur, experimentum. Græci tamen posteriores, ex illo fortasse aut LXX Seniorum aut Hesychii loco, verbo διαφωνεῖν examinandi aut expirandi notio nem subjecerunt. Auctor anonymous Actorum fuisse scriptorum B. Andreas cognomento Sali, quæ exstant Græce in cod. Vaticano 1574, p. 5, referens quamdam luctam per somnum ostensam, qua idem B. Andreas commissum secum *Ethiopem* postravit occiditque eliso ejus ad petram capite, sic scribit: Ἐτυχεν αὐτοῦ (*Ethiopis*) τὸ χρανίον εἰς πέτραν, καὶ κατενεχθεὶς παραντὸς διεφώνησε, hoo est: *Forte ruens incidit capite in petram, ad*

A quam valido illisus impetu interit. Sane mortem illius nigri pugilis ex illo casu secutam indicari verbo διεφώνησε ostendit plausus ibi statim memoratus favoritorum Andreæ, qui candidati ea visione apparebant, et gratulatio tanquam plena Victoria nece adversarii patrata: Κρότος δὲ μέγας inquit, τῶν λευχειμόνων καὶ χαρὰ γλυκυτάτη τότε ἐγένετο. Ilæc non commemorassem, nisi necessaria essent ad alium Pachymeris nostri locum declarandum, p. 486. Agit de Cotye quodam, qui jussu imperatoris correptus a tortoribus, cum vinciretur diris suppliciis excrucientibus, eorum 553 ipso metu exanimatus conciderit mortuus. Unde statim eumdem addit pondus miserabile sublatum et humo mandatum fuisse multis cernenib. Ut non sit necesse ad intelligendum mortem hujus verbo διαφωνεῖν a Pachymere significari, recurrere ad Vaticanum paraphrastem hunc locum sic experimentem: 'Ο δὲ πρὶν δεθεὶς χρεματοθῆναι τῷ φόνῳ τὴν ψυχὴν ἀποστέθησεν. Hoc est: *Is vero priusquam vincitus suspenderetur, metu animam effavit.*

Διδυμόν p. 364. Διδυμοῦν pro *geminare* vix apud veteres reperias. Sed origo appetet, et recte constat analogia.

(P 378) δοχῶν p. 148. Ita codd. B et A. Vaticanus autem more suo libere mutans quæ obscuriora putat, δ πρῶτος pro δ δοχῶν ponit, non male sententiam interpretans. Sunt enim Græcis etiam veteribus οἱ δοχοῦντες, qui auctoritate, estimatione, dignitate in aliqua gente aut cœtu eminent, antiquæ et proba, sed ratiō et ideo hic non frustra declarata notione. Talis autem erat inter hos thelematarios seu voluntarios Cutritzaces, quem superius Noster, p. 138, ubi narravit Cæsarem τοὺς δοχοῦντας θεληματαρίων convocasse, in iis fuisse præcipuum demonstrat, dum illum vice ac nomine omnium locutum refert.

Δέξα p. 275. Vox δέξα hic peculiari notione sumitur pro dogmate sive doctrina sacra, quam inconcussam tenere, pro qua pacisci vitam et sanguinem Christiani cujusvis officium est. Vaticanus sic παραφράζει locum hunc: Εἰς τὸ γάρ τις σκανδαλισθεὶη. θτι μεταλλαγῇ τις γέγονε τῆς παραδεδομένης ἡμῶν δέξις; ἀλλ' οὐδὲν, χορηγοῦντος Θεοῦ, παραδέσσεται, etc. infra lib. vi, c. i usurpari hæc eadem vox eadem notione in his verbis: Τὸ παραδέσσειν: σφᾶς τὴν πρὸς ἑκεῖνον (Θεὸν) νομιζομένην δέξαν ἀρχῆθεν.

Ἐγκόλπια p. 265. Intelligimus hinc sacras icunculas, quales habemus cereas effigies agni Dei, aut id genus sacra amuleta gestare de collo suspensa Græcos Christianos solitos, et hoc specimen atque indicium fuisse Christianæ religionis, Nam eo nomine sibi talia mitti Sultan postulat, ut sic probaret se Christianum esse, de quo videbat dubitari. Palet unde ejusmodi religiosa gestamina ἐγκόλπια vocentur, quod nimis e collo apta in sinum penderent. Fuisse autem, quod dixi,

formas aut effigies quasdam sacras iis impressas, A manifeste docet Noster paulo post, dum ait Sultanem petendo res tales se demonstrasse τῶν θεῶν ἔκτυπωμάτων προσκυνητὴν *divinarum formarum veneratorem*. Ergo illa illa quæ appellavit ἵερα περιάμματα et ἐγχόλπια, erant eadem θεῖα ἔκτυπωμάτα, expressæ rerum sacrarum formæ, Christi nimirum aut sanctorum. Unde per hæc jurare solitos Christianos Orientales ad sanciendam pactorum fidem, docet Cantacuzeni locus, l. III, c. 17, p. 403 ed. Reg., Συμβάσεις, inquiens, δὲ θέμενοι περὶ τοῦ γάμου, καὶ κατὰ τὸ Πωμαίων ἔθος δ' ἐγχόλπιων ἐμπεδώσαντες τὴν πρᾶξιν. Video 554 bunc locum parum efficacem visum iri ad confirmandum id quod dixi, de juramento firmandis pactis per ἐγχόλπια dari solito, si lector de isto Cantacuzeni testimonio judicet ex versione eruditissimi Jacobi Pontani nostri. Is enim nihil ibi agnoscit sacram, ad civilem mereque humanam observationem cuncta detorquens, dum sic verba modo descripta Latine reddit: *Pacientes nuptias, et more Romano pronubis monilibus de collo gestandis acta confirmantes*. Cum ab omni reprehendendi quemquam supercilios abhorreo natura, tum hujus viri præcipua me dudum veneratio valde alienum facit ab ejus cogitatione sugillandi. Tamen quia veritas cunctis affectibus antistat, non possum abstinere quin hic meum ab ejus sententia diversum judicium proponam, præsertim cum illum videam quæ in interpretatione posuit, etiam in Notis affirmare astrue-re que diligentius; ea porro sint ejusmodi ut nisi co-arguantur, locum tenere suum ac probari nequeant quæ noster Pachymeres hic affirmat. Accenset ibi nimirum Pontanus ἐγχόλπια nuptiali supellectili, arrhas et pronuba munuscula, ea interpretans, qualibus vir, inquit, sponsam seu uxorem sibi futuram oppignerare quodammodo consuevit. Et mirum statim in [P. 379] talium rerum numero nominari annulum, manus utique ac digitorum gestamen, non sinus ac pectoris, prout erat necesse, ut ad ἐγχόλπιων, rerum e collo in sinum pendentium, classem referretur. Contra ea nos dicimus cum nostro Pachymero vulgaris usus ac promiscui ἐγχόλπια fuisse, plurimumque, a vero aberrare, talia solum a procis in conjugii pignus data, a solis accepta gestataque nupturientibus fuisse feminis. Præterea contendimus religionis ista insignia, non muliebris tantum aut civilis ornatus monilia fuisse; quippe quæ θεῖα ἔκτυπωμάτα, *divinas formas* impressas aut insculptas præferrent, et merito idcirco vocarentur ἵερα περιάμματa *sacra amuleta*, Putamus autem illum, cuius Cantacuzenus meminit, *Romanorum morem* Πωμαίων ἔθος non ad pacta nuptialia proprie restrictum, sed ad omne late pertinuisse conventionum genus, ita ut ex consuetudine Constantinopolitanorum, quicunque quidvis invicem promiterent ac stipularentur, manu ad pectus admota et reverenti attactu pendentium illic sacrorum amuletorum polliciti fidem facerent;

A quod Cantacuzeno dicitur ἐμπεδοῦν τὴν πρᾶξιν aut τὰς συμβάσεις δι' ἐγχόλπιων. Et quis sit an non inde apud Occidentales quoque Christianos invaluerit, quod hodie in usu videmus esse, ut manu pectori admota fides verbi aut pacti confirmetur? Tam universalem porro fuisse consuetudinem Orientalium Christianorum gestandi huicmodi religionis signa, ut necessitatem induceret, apparere potest ex eo quod Noster innuit, l. II, c. 25, distribui gratis solitas militibus σταύριας εἰκόνας *sacras icones*; quas videlicet e collo suspensus in fidei ac religionis tesseram portarent. Dicit forte adversus hactenus statuta argutior quispiam, 555 istam ἐμπεδωσιν συμβάσων γάμου δι' ἐγχόλπιων, cuius Cantacuzenus meminit, referri ad jusjurandum non posse, quoniam statim post idem auctor juramentorum his adjunctorum distincte meminerit his verbis τοῦ παραχοιμώνος δὲ καὶ δρχοὺς προσθέντος φρικώδεις ἐκ τούτῳ. Primum respondeo vocem προσθέντος ad δρχοὺς φρικώδεις relatum potius confirmare quod nos diximus: significat enim Apocauchum, qui isthic loquitur, cum vehementi studio incumberet ad persuadendum patriarchæ quod volebat, ad prius illud jusjurandum lenius, gestu tantum et tactu ἐγχόλπιων exercitum, alia horribilia φρικώδη adjunctisse, dira sibi nimirum imprecando si falleret, quo certius faceret fidem dictorum. Deinde aio istas horrendas execrations et capitis devotiones sui, ab Apocauchu tunc factas, non ad pacta nuptialis pertinuisse, sed ad cetera que persuadere patriarchæ cupiebat, nempe vera esse quæ de consiliis magni domestici patriarchæ dejicere throno meditantis falso et calumniōse ad ipsum patriarcham detulerat; ejusque calumnias ut fidem faceret, ac se illi intime jugendo fraudis omnis atque insidiarum suspiciones amoliretur, affinitatem obtulerat per nuptias sua filiæ cum filio patriarchæ; in quam, ut est dictum, jam ambo consenserant, et consensum firmaverant δι' ἐγχόλπιων per tacitum sacre iconis, quam uteque ipsorum de more ante pectus pendulam gestaret. Quare recte hæc ultima verba Ponianus in nostram sententiam sic vertit: *Apocauchu insuper caput suum horrendis execrationibus dovovente, ni sincerus sit*. En quo spectarent hi δρχοὶ φρικώδεις adjuncti ἐμπεδώσει δι' ἐγχόλπιον, non jam ad sponsalia firmando, sed ad delationis sinceram veritatem persuadendam. Dediique observet prudens lector evidentem et irrefragabilem horum, quæ dixi, confirmationem ex ipso loci conspectu palam extantem. Refertur in illo citato historia Cantacuzeni capite colloquium arcanum Apocauchi cum patriarcha: inter id ille huic filiæ propriæ cum ejus filio nuptias obtulit: patriarcha admittente, pactum ab utroque mutuo δι' ἐγχόλπιων firmatum est ad duobus patribus de liberorum conjugio in horum absentia transigentibus jure paterno. Quem hic ergo locum habere post arrharum nuptialium aut pronabi annuli

traditio, quam hic interpres cogitavit? Sed de his A expedito est Forte etiam dictum ut προστόν a recto προστά accessible, ut εἰσιτόν significet introducible, ut sic dicam, vel introduci dignum, quasi dicere vellent, quæstiones quæ a Vecco moverentur, non esse dignas quæ introducerentur in domum Dei, hoc est ecclesiam. An potius existimabimus εἰσιτά, positum pro εἰσιτά, eo sensu ut negare velint introducenda haec fuisse in Ecclesiam, quippe quæ ejus quietem turbarent.

[P 380] Εἰρητή γῆθης p. 247. Non dubito quin hæc scribens habuerit in animo Pachymeres Procopii locum l. i *De belle Persico* c. 5, ubi de Persis deliberantibus quid de rege Cabade redacto in ordinem decerneretur, auctor ait: Οτ δὲ κτεῖναι ἄνδρα βασιλεῖου ἀλμάτος οὐδὲ ζηνωσαν, ἀλλ' ἐν φρουρὶ χαθεῖξαι, διπερ τῆς λήθης καλεῖν νενομίκασιν. Τὸν γάρ τις ἴνταῦθα ἐμβληθεὶς τύχῃ οὐκ ἔτι νόμος σφίσι γνήσιμη αὐτοῦ εἶναι, ἀλλὰ θάνατος τῷ ὀνομαστὶ ἡ ζημία. Διὸ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην πρὸς Περσῶν ἐλαχεῖν. Hoc est ex novissima optima versione: *Abhorruere. 556 tamen eorum animi ab effundendo regio sanguine, satisque habuerunt asservare Cabadem in castello oblivionis, ita dicto ex lege, quæ ex eo qui fuerit illuc conjectus mentionem unquam fieri velat, pena etiam capitati iis proposita qui ipsius nomen pertulerint. Quæ causa fuit appellationis ejusmodi. Vide in his, ut rem, sic appellationem εἰρητῆς λήθης ex Perside venisse. Et fuisse ibi videtur certa custodia, in quam qui darentur, de iis mentionem deinde inferre ullam capitale foret. Pari exemplo imperator Michal Palæologus, qui, dum esset privatus, in Perside fuerat, ut Noster docet l. i, videtur imitatione usus quem ibi visum probaverat, instituisse ut quos Nicæensi cuidam carceri mancipasset, in perpetuum ibi tenerentur, nec quisquam orare pro iis aut omnino satagere vel mentione tenus auderet. Hanc imitationem innuit particula similitudinis ὁ, indicans Nicæensem custodiam Palæologo fuisse pro arce aut castello, quam Persæ vocabant nomine æquivalente his Græcis vocibus φρούριον λήθης. Nam non est audiendus Christophorus Persona, dum ibi φρούριον λήθης Latine reddit custodiam quæ lethe vocabatur, quasi λήθη lethe Persicum, non Græcum vocabulum sit. Hand paulo prudentius ultimus tempore, non merito, interpres Procopii Claudio Maltretus noster φρούριον λήθης castellum oblivionis Latine reddidit. In quo videri possit si casu quodam prævisse Pachymeres, dum l. iv, de isto eodem agens ergastulo, in quod ea conditione subibatur ut nefas esset illuc semel introductorum memisse, illud κάστρον castrum sive castellum ἀντονομαστικῶς; appellat. Cum enim de Barlaamo quodam, inquieti ac suspecti ingenii homine, retulisset decrevisse imperatorem eximere sibi semel omnem in posterum de illo metum sollicitudinem, quo id assequetur, ait præcepisse cuidam e sibi fidissimis eum Nicæam abducere, ac ibi πρὸ τοῦ εἰς κάστρον εἰσαγαγεῖν στερῆσαι, τῶν δρθαλμῶν, priusquam in castellum introduceret, oculis privare.*

Eisitā p. 478. Multa toto hac commata ἀντητα et invicem inconnexa ponuntur. Exprimuntur enim carpīt, solis initiis sententiarum delibat, quæ Graci, pacem cum Latinis haud ex animo probantes, in scriptis Vecci reprehendebant. Quid autem hic sonet aut quid si vox εἰσιτά, haud in

B expedito est Forte εἰσιτά dictum ut προστόν a recto προστά accessible, ut εἰσιτόν significet introducible, ut sic dicam, vel introduci dignum, quasi dicere vellent, quæstiones quæ a Vecco moverentur, non esse dignas quæ introducerentur in domum Dei, hoc est ecclesiam. An potius existimabimus εἰσιτά, positum pro εἰσιτά, eo sensu ut negare velint introducenda haec fuisse in Ecclesiam, quippe quæ ejus quietem turbarent.

Ἐκκλητον p. 375. Hic manifeste τὸ ἐκκλητον sonat *jus provocationis*. Alioquin inanis esset quæ affertur ratio ad 557 leniendum [P 381] concessionis hujus incommodum. Nempe quod tale jus, licet a Græcis concessum, baudquaquam tamen redigendum in praxim videretur; nemine verisimiliter curaturo conferre se Constantinopoli Romam laborioso et periculoso tot marium trajectu, ad item suam provocatione illuc translatam ibi perseguendam. Est ergo sine dubio τὸ ἐκκλητον, jus provocationis a iudicio patriarchæ Constantinopolitani et aliorum Orientalium ad pontificem Romanum; cuius juris agnitus professioque unum erat e tribus præcipuis capitibus quæ ad ecclesiasticam consiliationem a Græcis exigeabantur. Ea capita his tribus verbis designabantur τὸ πρωτεῖον, τὸ μηνιάσιον, τὸ ἐκκλητον. Primatus papæ, ejusdem inter sacra publica commemoratio, postremo jus appellationis ad eumdem a sententiis synodorum aut patriarcharum.

'Ελλησποντας. p. 396. Ventī nomen, ut ἀπαρχαῖας. Ventus vehemens flans ab Hellesponto.

'Εναιθριάζειν p. 405. Non est hic ἐναιθριάζειν sub dio esse: summa enimestate, ut tunc erat, meridiano sole fervente, haud esset illa commoda statio. Intelligendum ergo imperatorem ad auram e septentrionali forte patente fenestra flantem frigus captasse. Aut si frigore aeris camere vi a cœli ardore defensi clausis fenestrī utebatur, ἐναιθριάζειν pro refrigerari positum fuerit; ex eo quod plerumque fiat, ut quæ sub cœlo aperto jacent refrigerentur, translato eo verbo etiam ad refrigerationem quæ aliter evenit. L. vi, c. 29, mentio fit θάσιος ἐναιθριάζομέν aquæ sub dio refrigeratæ; quod, et si tunc quoque estate erat, facilius intelligitur per noctem factum. At hoc loco diserta sit dici mentio, cum designatione horæ pomeridianæ.

'Ενδυτή, p. 385. Recte Meursius docet ἐνδυτήν esse supremum sacræ mensæ instratum. Primum enim insternebatur aræ quod dicitur ἀντιμνεῖον, sacra mappa, tunc tantum necessario imponenda altari, quando non constabat an illud fuisse consecratum. Supra illud, aut supra nudam aram certo sacram, extendebatur in præparatione sacrifici linteum, quod appellabant κατάστασις, supra quod videlicet ἀμέως corpus sive caro Domini in eucharistia post consecrationem præsens reclinabatur. Id velum corporale Latini vocamus. Nec plus erat in ipsa functione sacrificii.

At post ipsam ara operiebatur tapeta sive ἵνα δυτῆ, textus plerumque magnifici; unde in illos usu pretiosa stragula offerebantur, qualis haec soit ἐνδυτή ab imperatore Michaeli Palaeologo primum magno templo S. Sophiae donata, deinde etiam ad pontificem Romanum missa. Credibile est ex isto tapete super aram explicato speciose pendisse in frontem altaris fimbrias, tuborum aut nolarum vel etiam malorum formis distinctas; unde Hesychius ἐνδύταν, si forte idem cum ἐνδυτῇ sit, αὐλωτόν dixerit, quomodo αὐλωτὸς φίμως Pollux memorat lib. x, ubi de ornamentis equorum. Ἐκαλοῦντο δὲ τινες, inquit 558 αὐλωτοὶ φιμοὶ διὰ τὸ κώδωνας ἔχειν ἐκηρτημένους, οἵτις ἀγγειοποιοὶ ζοντες ἴπποι ήχον ἔχοισον προσόμοιον αὐλῷ. Ita ille, ad sonum referens, quod non invenerisimiliter ad speciem quoque pertinuit. Nam aliqui κώδωνων, utcunque binnitibus responsantium sonus non multum ad tibi cantum accedit. Forma vero tubi aut nola in appendicibus ephippiorum, uti et militarium chlamydum, elegantiam ad asperatum habet. Has appendices calliculas sive galliculas vocabant, quas glossæ veteres τροχίδας Græce interpretantur, ea voce rotundum aliquid et volubile designantes; qualia erant tintinnabula et malogranata ex ora vestis Aaronicæ dependentia, (P 382) Exod. xxxix, 23. Passio S. Perpetuae describens vestitum Pomponii diaconi in visione apparentis: *Erat vestitus distinctam candidam, habens multiplices calliculas.* Hæc candida videri potest fuisse ἐνδύτας αὐλωτὸς Hesychii. Ad cuius formam ἐνδυτῇ, operimentum aræ, et ipsa αὐλωτός facile fuerit, multiplice appendice callicularum eleganter ornata, insertis etiam speciose unionibus ut hic Noster memorat. Diversa a superius dictis περὶ ἐνδυτῆς καὶ τοῦ κατασάκα docet Jacobus Goar ad Euchologium p. 627, Meursium corrigi jubens: sed non persuadet, quoniam quemadmodum fundum suæ sententiae Symeonem Thessalonicensem, postquam consului, haud faventem ipsi reperi. Ait in eo errare Meursium quod κατασάκα non ἀμέσως aræ nudæ, sed supra ἀντιμνιστὸν sterni solitum asserat. Atqui non hoc simpliciter aut universaliter Meursius asserit, sed tantum quando non constabat de consecratione altaris; cuius asserti testem producit Manuele patriarcham in hæc verba: Τὰ ἀντιμνιστὰ οὖς εἰς πίσας ἀνάγκη κεῖσθαι τὰς ἄγιας τραπέζας, ἀλλ' εἰς οὓς γνώριμον ἔστιν εἶτε καθιερωμέναι εἰσὶν οὖς. *Antimensia non omnibus imponi sacris mensis necesse est, sed in eas de quibus non est notum, consecratæ sint necne.* Addit statim rationem: Τὰ γὰρ καθιερωμένων ἀγίων τραπέζων τόπον ἐπέχουσι. *Antimensia enim consecratarum sacrarum mensarum locum obtinent.* Unde concludit: Καὶ ἔνθα εἰσὶ γνώριμοι καθιερωμέναι, οὓς χρέα ἀντιμνιστῶν ἔχει. *Et ubi perspectum est aras esse consecratas, opus antimensiæ non est ibi.* Addit et aliud testimonium Nicephori Homologetas sive

A confessoris, qui agens de ἀντιμνιστοῖς, Κορίως δὲ, inquit, ἐπ' ἑκέναις τῶν τραπέζων τίθεται, διὰ καθιερωσίς οὐχ ἥγεσεν. *Proprie vero super eas sacras mensas ponuntur, quas consecrato non sanctificavit.* Non igitur absolute dicit Meursius τὸ κατασάκα supra ἀντιμνιστὸν sterni. Vidi autem et accurate perpendi indicatum a Goare contra Meursium Symeonis Thessalonicensis locum, qui sic habet, aræ ad sacrificium instructæ apparatum memorans: Κατασάκα δὲ τὸ λεγόμενον εὐθὺς, καὶ μετ' αὐτὸν τραπέζοφόρον κέκτηται. *Quod vocalur catasarka, statim; post illud trapezophorum habet.* Agit de ara utique consecrata. Quæ si talis non esset aut esse non sciretur, non negaret superimpositionem 578 necessariam ἀντιμνιστὸν. Hunc locum Symeonis Thessalonicensis Goar sic vertit: *Interulam vero vestem, quæ ad carnem dicitur, et superne mantile adepta est.* Tria non probo, quod τὸ κατασάκα interulam, quod τραπέζοφόρον mantile, quod κέκτηται reddat adepta est: nam κέκτηται hoc loco est possidet aut habet. Κατασάκα nomen proprium veli sacri in quo ἀμέσως reclinatur eucharistia sive corpus et caro Domini, ecclesiastico vocabulo debuerat exprimi. Denique τραπέζοφόρον velum potius est quo superne sancta conteguntur, quale quod nostro more supra calicem aut sacram pyxidem Christi corpus aut sanguinem continentis supra aram extenditur. Declarat hoc mox Thessalonicensis ibidem: *Oī, inquiens, τάφος ἐστι καὶ θρόνος Ἰησοῦ.* Significat: sacra eucharistia super aram isto quem describit apparuat oculis fidelium proposito duos indicari Christi status, iacentis in sepulcro et resurrectionis gloria conspicui tanquam in throno. Pergit idem declarans, Καὶ τὸ μὲν (κατασάκα) ἔστιν ὡς συδῶν ἡ περιελήθην νεκρός. *Ac catasarka quidem, sive corporale sindacæm repræsentat qua mortuus Christus involutus est.* Τὸ δὲ ὡς δόξης περιβολὴ, ὡς καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ τίθεσθαι ἐμφανεῖ φαλμὸς. Κύριος ἔβασιλεσσε, λέγων, εὐπρέπειαν ἐνεδύσαστο. *Illud vero* (hoc est τραπέζοφόρον) *ut gloriosus amictus* (partim hic addit de suo interpres nescio quare), *uti et qui dum superponitur* (sanctis velum) cani solet *Psalmus demonstrat, dicens: Dominus regnavit, decorem induit.* Hactenus Thessalonicensis; ex quibus ejus verbis appetit nihil Meursio Thessalonicensem adversari, sed potius refellere ipsum interpretem Euchologii, in eo quod ad ordinem lotionis sacrae mensæ, p. 627 τραπέζοφόρον mantile fuisse dicit, illud præterea confundens cum ἐνδυτῇ, quod illi neutiquam concesserim, nisi testem laudet.

[P 383] *'Evpola p. 452. Quas nos bodie vulgo dicentes vocamus, ἐνοπλας Græci dicunt, regiones episcopi cujusque ditioni ac potestati ordinariae proprie subjectas; nam diœcesis vocabulum latius olim patebat.*

'Εκαντωρειανοὶ p. 66 Ηρὸς μὲν τῶν Εβαντωρειανῶν πατριάρχην. Hoc est Arsenium patriarcham. Sic duo codd., Vaticano omittente, ut so-

let in obscuris. Manifeste hic memoratur patriarcha quidem Exautorianorum distinctus a patriarcha simpliciter et κατ' ἔξοχὴν sic dicto. Exautorianus qui dioecentur, suspicari licet ex his quae tradit Meursius verbo ἔκσυνταρεῖται, ubi docet ex Suida ἔκσυνταρεῖται dici ἐλευθερίαν ἀπὸ στρατείας *misionem a militia*. Quod et innuit Leo in Tacticis Const. 20, militares dividens in duo genera. Όσοι τοῦ στρατοῦ εἰσι, ait καὶ δεοι τῆς λεγομένης ἔκσυνταρεῖταις. Hinc videlicet ἔκσυνταρεῖται vocabantur qui emeriti aut aliis idoneis causis legitime missi a militia militum privilegiis gaudebant. Inter quae suspicari licet et hoc fuisse, ut ubivis agerent, non a loci episcopo, sed a patriarcha in 560 spiritualibus penderent. Quare præsto habebant vicarium patriarchæ, ad quem illo absente recurrerent. Quia vero ubi erat imperator, ut tunc Magnesia, magnus erat exautorianorum numerus, et cum illis propatriarcha proprius ipsorum, ad hunc congregati proceres mittunt ut patriarcham, cuius erat vicarius, accerseret Nicæa, quod ejus opera et auctoritate præsentis res de qua tractabatur egeret. Hæc opinabatur in loco perplexo, donec quid certius occurrit, non nesciens tamen post captiam a Latinis Constantinopolim et mortem Joannis Camateri, sub quo patriarcha Græci ex ea urbe pulsi per Latinos sunt, electum ab iisdem Græcis imperii sedem Nicæam habentibus patriarcham titulo nihilominus Constantinopolitanum, qui sacris præsideret, Michaelum Auctorianum, quem alii Saurianum vocant; quin etiam Arsenium hoc capite memoratum, qui a Michaelo Auctariano septimus eamdem patriarchalem Nicæam sedem tenuit reperio Auctrianum quoque dictum. Sed quid hæc ad πατριάρχην Ἐκσυνταρεῖταιν, de quo hic mentio? quærendum igitur amplius, nisi quis conjecturæ a me prius propositæ acquiescendum puter (a).

Ἐπαλαστή p. 298. Οὐοι ἑαυτὸν ἐπαλαστήσας. Repelli et l. v. c. 6. Non posui hoc verbum in hoc catalogo ut lectorem decerem quid valeret, (confido enim id ipsum ex Homeri lectione didicisse, apud quem Ὁδυσσ., a. v. 252 legerit. Τὸν δὲ ἐπαλαστήσας προσήνα Παλλὰς Ἀθῆνη. Ubi Didymus exponit, ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς ἀλαστοῖς καὶ δεινοῖς οὖσι, δεινοπαθῆσασ), sed ut admoneam de genio Pachymeris, quem delectat verba vel semel poetarum cuipiam veterum usurpata in oratione sua ponere; quæ una ex causis est ejus obscuritatis. Sed et hoc præter Homeri auctoritatem novat, ut verbum apud illum neutrum ipse activum faciat. Non enim ἑαυτὴν ἐπαλαστήσας Homerus posuit ut Noster. Et si qui id refert, simplex quoque hujus, ἀλαστῆσας, idem princeps poetarum absolute sine regimine casus posuit *Iliad.* μ. v. 165, ubi ἄστος Τραχίδης. . . . ἀλαστῆσας ἵπος ηὔδα, non autem ἑαυτὸν ἀλαστῆσας ut hic Michael Palæologus a Pachymero inducitur.

(a) Hic locus citra causam nimis turbavit hominem doctum; nam si ἔκσυνταρεῖται dividas, scribasque εἰς Λύτραντι, qui ex Auctorianorum familiâ erant, omnis evanescat difficultas cotulit in nos ad Testamentum Arsenii

A Ἐπέχειν p. 256. Videtur hoc loco ἐπέχειν novum positum pro *coercere et castigare verbis aspire aliquem*. Vide voces ἀναδίγεσθαι et πνευματικόν, nam ex ibi dictis patet ratio interpretationis meæ.

[P 384] Ἐπευχτεῖν p. 288. Lego hic ἐπευχτησάμενος a verbo ἐπευχτεῖν satis inusitato illud quidem, non tamen abhorrente a stylo hujus scriptoris antiquarii, si quis alius, et fastidire obvia, sectari avia palmarium putantis. Forte in legerat apud LXX Jerem. xx, ἐπευχτὴ ήμέρα, hoc est, ut Hesychius interpretatur, ἐπιθυμητὴ, ut Suidas, εὐχῆς ἀξία. Satis hoc illi fundamenti fuerit ad verbum ἐπευχτεῖν fabricandum, ut alia passim multa Nam quid *hic* aliud, quod ad rem faciat, comminiscemur? Codex 561 Barberinus habet ἐπαγγετησάμενος, Allatianus ἐπικτησάμενος, Vaticanus, ut in similibus solet, pro eo quod non intellexit, alia omnia nec sententiae consentanea subjicit. Manifestum autem est neutram illarum vocum huic quadrare, Neo aliud occurrit quod ad mentem auctoris tolerabiliter se accommodet, quam ἐπευχτησάμενος.

Ἐπιδοσίς, p. 286. Κατὰ λόγον ἐπιδοσίως. Significat non ordinarium et proprium fuisse hunc Proconnesiæ ecclesiæ pastorem, sed hoc in ea pro tempore officium exercuisse ex commissione aut delegatione, ut loquuntur, precario et concessione, quæ hic ἐπιδοσίς vocatur; uti et p. 360, ubi de quodam Latino episcopo quondam Crotone scribitur, voluisse imperatorem καὶ ἐκκλησίαν διδόναι οἱ τῷ λόγῳ τῆς ἐπιδοσίως ὡς σχολάζοντες λαχουσὶς commendare ipsi ecclesiam administrandam ex delegatione, non ordinaria potestate, cum is ecclesiæ quam dudum fuerat sortitus, cura jam vacaret.

Ἐπιχόμπια p. 294. Ita cod. Allat. , ex quo putavi corrigendum Barber., qui ἐπιχόμπια exhibet. Vatic, clare Allatiano consentit. Sunt autem ἐπιχόμπια ea quæ ab aliis ἐπιχόμβρια vocantur a Meursio laudatis eo verbo, nempe sudariola aut linea segmenta, quæ ligatis intus certo numero nummulis materiæ diversæ in plebem confertam jaciebantur solemnitatibus certis. Jo. Cantacuzenus, l. i. c. 41, p. 125 ed. Reg. Τῇ ήμέρᾳ καθ' ἣν δὲ βασιλεὺς χρισθεὶς ἔκειται τοῦ ναοῦ, παρά τινος τῶν συγκλητικῶν, δν δὲ βασιλεὺς ἔθλοι, εἰς τὸν δῆμον βίπτονται οἱ λέγουσιν ἐπιχόμβρια· δύναται δὲ τοῦτο ἀποδέσμους τινὰς ἐν διονύσιον τριήμασι δεδεμένους, ἔνδον ἔχοντας νομίσματα χρυσᾶ τῶν βασιλικῶν τρία καὶ ἐξ ἀργύρου τοσαῦτα ή καὶ πλεια, καὶ δόσιοις ἀπὸ χαλκοῦ τοσούτους. Hoc est ex versione Pontani nostri: *Die quo imperiali uncius a templo exit, ab aliquo ejus optimatum, quem ad hoc elegit, in populum jacintur quæ vocant epicombia. Sunt autem fasciculi segmentis linters illigatae habentes numismata aurea imperatoria tria, totidem argentea aut plura. et obolos æreos*

totidem. Hoc ille. Ex quibus obiter collige cur auri non fiat in nostro Pachymeriano loco mentione, sed argenteorum duntaxat eorumque nummulorum. Aurei scilicet nummi largitionibus imperatorum causa et nomine factis reservabantur: huc autem patriarchica erat, non imperatoris episcopiorum sparsio.

'Επιλυγάζειν p. 353. Τὰ ὀμολογημένα ἐπιλυγάζετο. Duo ultima verba Vatic de more παραφράζων his aliis commutat: τὰ συμπεφωμένα ἐπεσκεπάζετο. Significat auctor hunc legatum cralis Serbiæ dissimulasse in tractando prius conventa et stipulata inter imperatorem et eralem, usuto illa silentio legendō, ne mentione facta illorum ea rata habere videretur. Λόγη interpretibus Homeri est ἐν ἵψῃ τῷ ἡλύγῃ, δὲ ἐστι σχέπη, σχέδιο. Unde est 562 λυγαῖον [P 385] φῶς maligna lux. Ilinc ἐπιλυγάζειν valebit obsecrare, caligine offundere, artifici silentio involvere.

'Επιστημονάρχης p. 261. 'Επιστημονάρχης vox est composita ex ἐπιστήμων et ἄρχῃ. ad significandum principem cognitorem, hoc est, eum cui in primis cognoscendi de re aliqua jus competit. Aptum vocabulum ad explicandam principum aut magistratum sacerdotalium interventionem in synodis aut cœtibus ecclesiasticis. Non enim iis præsident ut judices cum jure suffragii decisivi, sed intersunt ut testes, solo cognitiois approbatricis arbitrio decretis auctoritatem conferentes, et ad executionem robur sacerdtales potestatis adjungentes. Ubi notandum primatum istum cognitionis, qui competere principibus, non ecclesiasticis hic dicitur, esse respectu cœtorum sui ordinis, hoc est laicorum, inter quos primis ipsis convenit talia nosse. Alludunt igitur hæc nostri auctoris verba ad veterem memoriam historiæ ecclesiasticæ, quæ Constantinos. Theodosios, Marcianos aut ab his missos legitime præsedisse conciliis fidem facit, isto nimirum quem exposui modo. Quare vox βασιλέως hic universim et indefinite sumenda, quatenus non hanc determinatam personam, sed quemcunque ad imperiale fastigium evectum indicat. Participium autem ei adjunctum, δικαιουμένου, designat jus talis cognitionis et præsentis arbitrii in ecclesiasticis cœtibus, usu antiquo et patrum Ecclesiæ veterum consensu, principibus competens. Reperio usum hoc vocabulo in eadem notione Demetrium Chomatenum archiepiscopum Bulgariorum in responsionibus ad Constantium Cabasilam archiepiscopum Dyrrhaciensem, relatis a Leunclavio I. v. Juris Greco Romani, p. 316 et sq. ed. Francofurtensis an. 1640; ibi enim hæc leguntur: 'Ο βασιλέως γάρ οὐα κοινὸς τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιστημονάρχης καὶ ὁν καὶ δονομαζόμενος καὶ συνοδικαὶ γνώμαις ἐπιστατεῖ καὶ τὸ κύρος ταῦταις χαρίζεται. ἐκκλησιαστικὰς τάξεις διθμίζει, καὶ νομοτεθεῖ βίψι καὶ πολιτείᾳ τοῦ βηματος, ναὶ μὴν καὶ δικαις ἐπισκόπων καὶ αλητηριῶν καὶ πρὸς γε χηρευουσῶν φήσοις ἐκκλησιῶν. 'Ενδ-

A γε δὲ καὶ ἀπὸ ἑλλεπτον τιμῆς εἰς μείζονα, δηλαδὴ ἀπὸ ἐπισκοπῶν εἰς μητρόπολιν, ἢ ἀνδρὸς ἀρετὴν ἢ πόλιν τιμῶν, Ήτοι ibi aliaque, in quibus si cui forte is auctor videatur potestatem hoc verbo indicatam extendere latius quam ut possit contineri intra terminos sacris canonibus et exemplis orthodoxorum principium dudum fixos, præsto est idonea in contrarium exceptio: nempe hominis schismatici, qualem se Demetrius hic eodem isto scripto palam declarat, auctoritatem nihil legitime præscribere contra doctrinam catholicam.

'Ἐπίσχεσις p. 225. Agit de sacerdote qui attentaverat benedicere nuptiis sine facultate chartophylacis, cui ideo in pœnam suspensio a functione sacerdotii irrogata sit. Est ergo ἐπίσχεσις ecclesiastica notione, quod juris canonici consulti suspensionem 563 vocant, speciem ecclesiastice censuræ excommunicatione minorem. Quod etiam indicant verba mox sequentia: Τοῦτο γάρ οὐκ ἔδοξε τοιούτον ἢ τι ἄλλο μέτριον τῷ βασιλεῖ ἀγγελθὲν, ἀλλ' ἀφορισμὸς ἀντικρυς. Quibus significatur imperatorem re sibi nuntiata ita exarsisse, quasi non suspensio illud, sed excommunicatio major fuisse, confundendo species gradusque censurarum canonicarum. Vaticanus solita libertate hunc locum παραφράζει, pro illis verbis ὡς πρόστιμον. . . . ἐπίσχεσις ἡν, sic scribens: 'Εσχόλαστο τῆς ἱερωσύνης παρὰ τοῦ πατριάρχου πρὸς καιρόν. De suo addit mentionem patriarchæ.

[H 386] 'Εταιριάρχοι p. 321. Τοὺς ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς οὓς ἐταιριάρχους λέγουσιν. Hinc, præter ea quæ de hac voce notat Meursius, intelligimus introductores sive admissionales imperatorum hæteriarchos dictos, quod nempe tribuni prætoriorum, quibus proprie id nomen convenit, plerumque isto admittenti ad principem officio fungerentur.

'Ἐτεροθαλῆς p. 292. Τὴν ἐτεροθαλῆ ἀδελφὴν αὐτῶν, nempe Joannis et Theodosiæ liberorum Marthæ sororis imperatoris. Cap. sequenti de eadem Nostongonissa loquens Noster habet iterum, καὶ τῆς αὐτῶν ἐτεροθαλοῦς τῆς Νοστογγονίστης. Quid sit hoc loco ἐτεροθαλῆς, clare docet Eustathius ad Iliad. χ, p. 1283 ed. Rom. Παῖδες πατέρων μὴ δρομήτρων ἐτεροθαλεῖς λέγονται. Filii patris ejusdem, sed matris diversæ. Res porro in præsenti sic se habuit, ut diserte tradit Pachymeres sub finem c. 19. Tarchaniota, vir Marthæ et ex ea pater Joannis et Theodosiæ, ex priore uxore genuerat antea Nostongonismam, cui videtur ad distinctionem maternum familiæ nomen adhæsse. Ήτοι eo notavimus quia in vulgaribus lexicis haud satis disertum exprimitur hæc istius notio vocabuli.

Ἐόλογίς p. 407. Etsi videri potest agere auctor de benedictione a patriarcha post perceptionem *antidori*, hoc est, ut sue loco demonstravimus, *panis benedicti*, accipienda, tamen verisimilius est τόλογίας vocabulo panem ipsum benedictum hic significari, ut ἐν διὰ δυοῖν historicus expresserit,

dum et ἀντιδώρου et εὐλογίας distincte meminit quo eiusdem unius rei vocabula continuans. Retinui porro Latine nomen *eulogizē*, quippe in hac notione Latinis ecclesiastice scribentibus tritum. Unum affero exemplum e plurimis passim occursum, ex decreto Pii papae ejus nominis primi, quo putatur hunc usum sanxisse benedicti panis in eccllesia distribuendi his qui ad Eucharistiae perceptionem parati non essent. Id sic habet *Conciliorum* tomo I, p. 234 ed. Reg. *De oblationibus quæ offeruntur a populo, et consecrationibus quæ supersunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad ecclesiā, vel certe de suis, presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido et convenienti, ut post missarum solemnia, qui communicare non fuerint parati, eulogias 564 omni die Dominico et in diebus festis exinde accipiāt, quæ cum benedictionis prius faciat. Hoc Pius papa et martyr. Ex quibus vides cur exclusus participatione eulogia in festo S. Georgii Michael Augustus dixerit, ἀντορτα ἱωτάσαμεν, festum infestum celebravimus. Hoc est: non id ferimus quod fieri festo die ad ejus legitimam celebrationem fas est et usus ecclesiasticus poscebat.*

Eὐφυής. p. 32. Sic Pachymeres, causam morbi quo gravi et longo laboravit imperator Joannes Lascaris indicans, scripsit: Τὸ δὲ ήν, ὡς λοικεν, ἐκ ζέσως φυσικῆς ἐγχαρδίου. "Οθεν, οἰμαι, καὶ τὸ εὐφυὲς ἔκεινῳ καὶ ὑπὲρ τὸ προσῆκον ήν. Ήσε εγο in hunc modum verteram: *Origo ejus versimiliter imputabatur naturali effervescentiæ cordis; quam et causam ei fuisse reor ruboris in vultu flagrantis.* Super his, edita jam priori parte illa Pachymeriana historiæ, convenient me viret dignitate illustrissimus et ingenio ac eruditio[n]es præstans, idemque humannissimus ac mei longe supra meritum amans: et mirari se dixit quod τὸ εὐφυές, quo vulgo ingenium industria, bona indoles; in classicis auctori-bus signatur, ego ad vultus ruborem contulerim. Huic ego gratis prolixe habitis, et ex vero significatu docilitate mea ad obtemperandum recta monentibus, ostendi quid secutus a nota vocis ejus notione deflexissem. Et ille me auditio, innuere non est gravatus sibi satisfactum. Quia vero eruditis quoque aliis lectoribus simile quidpiam occursu ejus loci venturum in mentem est credibile, quæ illi respondit, palam hic exponere operæ pretium putavit. Non me latet εὐφυές adaptatum homini plerumque sonare τὸ δέξιόντος νοῦ καὶ εὖ πεφύκες πρὸς τὸ μαθεῖν, industriam et facilitatem quamdam aoris ingenii. Sed et scio Hesychium εὐφυῆ explicare per ὠραῖον formosum. Formæ autem partem in vultu quis neget ruborem ense? et quid aliud ad formam pertinens ἐκ ζέσως φυσικῆς ἐγχαρδίου, ex naturali fervore cordis, quam ruborem hic dici existere verisimiliter comminisci potui? Recte Eustathius ad *Iliad.* ἥ, p. 172 ed. Rom. Πητέον ὡς διττή, ἡ φυὴ, ἡ μὲν κατὰ τὰ ἔκτος.... δεξιότης οὖσα σωματικὴ καὶ εἰς ταυτὸν ἔκουσα τῷ κάλλει.... ἀφ' ής καὶ πρόσωπον εὐφυές.... καὶ αὐτὴ μὲν ἡ

A κατὰ σῶμα φυὴ.... ἔτέρα δὲ κατὰ νοῦν, δθεν καὶ εὐφυής δὲ εὑρίσκων εἰς τὸ εἰδέναι. Vides hic clare distingui duplē vim verbī εὐφυής, quarum ad mentis acrimoniam una, ad corporis ac vultus speciem pertineat altera. Juxta priorem nequaquam hic Pachymerem locutum suadet, quod si inconsequens promptitudinem ingenit nimis ac morbosæ cardis effervescentiæ tanquam proprium effectum assignare, præsertim cum mox addat rem plane contrariam, nampe fuligines ex isto cordis incendio cursum in cerebrum perlatas rationis in Joanne Augusto usum perturbasse. Hæc enim est sententia verborum illorum: Οὐστέγοντος τοῦ μορίου τὸ πάθος κάντεύθεν ἐκτρεπομένου τοῦ εἰκότος, ὃς μηδὲ χρησίμους πολλάκις ἀναπέμπειν τῷ εγκεφάλῳ τὰς ἀναπνεύσεις, Quin et dum reputo Pachymerem lectione antiquitatis plenum potius in scribendo respicere quid apud auctores viderit quam curare quid minus ipso tritus in veteri eruditione lector intellecturus statim sit, in animo, cum hæc chartæ illineret, babuisse simul illos Homeri versus *Iliad.* δ, Τοῖοι τοι Μενέλαο μιάνθην ἀλιστὶ μηροὶ εὐφυές, simul Plutarchi ex libro. Πώς ἂν τις αἰσθοίτο ἄντοι προχόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ, locum hunc de juvene progressio jam in studio virtutis: Ἀλλὰ καὶ προσαγριωθεὶς ὁφ' ἔτέρου ταῦτη τῇ προσηγορίᾳ (φιλοσόφου) φράστεν ἀν εὐφυής νέος, ὃστ' εἰπεῖν μειδάσας καὶ ὑποπληθεῖς ἐρυθρόματος, Οὐ τίς τοι θέρος εἰμι, cum in primo cruentam rubedinem, in altero verecundum ruborem faciei, conjuncta cum vocabulo εὐφυής videret, illud in sua scriptione posuisse animo indicandi conspicuum ardorem vultus flagrantis, qualem in Joanne Lascari ex cordis inflammatione, ut credebat, ortum observaverat.

Εὐχέλαιον p. 544. Ad vocem εὐχέλαιον hæc annotat Meursius: *Sic dicebatur ἡ ἀκολουθία quæ in consecratione olei psallebatur a septem sacerdotibus.* Eruditus interpres Euohologii notis ad εὐχέλαιον p. 454 sic scribit: *Passim autem rursus εὐχέλαιον vocalur quasi dicas (non olei consecrationem, ut barbare Meursius in Glossario) oleum cum oratione, compositis ad invicem εὐχῆς et ἔλαιον νοcibus.* Hæc ille; qui vereor ut tam facile præstet æquitatem suæ censuræ quam Meursius ab interpretatione sua barbarici notam eluat. Nam revera tota cæremonia ac ritus multis orationibus ac benedictionibus constans quo consecrabatur oleum, εὐχέλαιον vocatur. Videtur autem auctor notarum ad Euchologium tdem hoc loco passus, quod humanitus [P 387] contigisse refert Gellius l. vii *Noctium Atticarum*, c. 47, grammatico cuidam celebri a se interrogato de notione vocis *obnoxius*. quo sic ibi Gellius scribit: *Qua vero ille grammaticus finitione usus est, ea videtur in verbo tam multiplici unam tantummodo usurpationem ejus notasse.* Sic enim et P. Goar, cum plures εὐχέλαιον species fuerint, omnia ad unam trahit, eam qua oleum ad unctionem infirmorum parabatur; a qua tamen ipse alibi diversam memorat p. 441, cuius ἀκο-

λουθίαν sive officium ac consecrationis ritum editum se vidisse ait, etsi suæ collectioni non curaverit inserere propter suspicionem cuiusdam in eo θεολογησίας et superstitionis. Certe hoc quoque cuius hic Pachymeres meminit εὐχέλαιον, tum ab illo non immerito Goari, suspecto eusebiano pro mortuis, quam Græci vocant τελετὴν ἔλαιου ἐπει τῶν κοιμηθέντων, tum a consecratione olei pro infirmis, manifeste diversum est. Quin docuit me eruditissimus Allatius usu obtinuisse apud Græcos ut quidam ritus εὐχέλαια vocentur, in quibus nullus olei usus intervenit, ut exempli gratia aliquando, inquit, florem aut ramulum sancti cuiuspiam reliquias aut imaginis præcipue venerationis admotum ad ægrum deferunt, qui confidens sancti ejus precibus juvari, eo flosculo, ramo aut etiam linteo dolentia sibi membra contingit. Hoc, ut qui vident fide dignissimus testatur, εὐχέλαιον appellant. Neque hic ἔλαιον mentionem κυρίως ac proprie, sed μυστικῶς et figurate usurpari putant, quatenus olei symbolo Dei, quem his ritibus imploratur, misericordia designaretur et ἔλαιον ἐντὸν sumitur.

Zευξίππου φυλακή p. 519. Agit de Latinis captis ad Belidagrama, quos Constantinopolim duetus et illic ostentatos plebi, deinde ait historicus in hunc quem vocant τῆς Ζευξίππου Zeuxippi carcerem fuisse conclusos. Nullum vidi idoneum auctorem qui fuisse Constantinopoli carcerem sic dictum doceat. Procopius, l. i. *Pe bell. Pers.* p. 70 ed. Reg. et l. item i. *De aedif.* p. 23 βαλανεῖου balnei publici meminit quod δὲ Ζευξίππος vocaretur. Nicephorus item Callisti. l. ix, c. 9, p. 697 ed. Paris. δημόσιον λαυτρὸν περιφανές τε καὶ μάγιστρον, publicum lavacrum conspicuum et maximum, τὸν Ζεύξιππον fuisse nominatum tradit. Thermas a Severo conditas has ferunt in templo Διὸς Ζευξίππου Jovis equos jugentis seu curra subjunctis equis tracto vehentis, quod Ζευξίππου vox indicat, fortasse sic dicto qui tali specie Jupiter olim in eo templo effictus videretur. Ex veteri porro illo fano vocabulum recentiori Thermarum ædificio ei adjuncto adhæsisse appareat. Estque id verisimilius quam quod alii suspicantur, a Zeuxis pictoris tabulis, quales illic prostarent, locum nominatum. Status enim et signis fuisse videtur insignior quam tabulis: vide quæ ne loci ejus ornato exquisitissimo collegit e veteribus Petrus Gyllius l. ii *De poglo. Constan.* l. c. 7, ubi prolivum exhibit catalogum statuarum illic electarum. Frequentari solitum concursu curiosorum indicat Nazianzenus orat. 25, ubi Zeuxippum propterea vocat novam Jerusalem, quod templo a S. Helena in Calvario condita ei nova Jerusalem vocato splendore aë magnificientia non cederet. Quare solus Pachymeres articulo fem. generis τῆς Ζευξίππου φυλακήν dixerit, non plane comperi. Suspicabar posterioribus temporibus, collapsa aë parte antiquarum balnearum (nam ante hos centum annos

A nulla restare vestigia Zeuxippi testatur Gyllius, rudera in στοάν porticum efformata, juxta quam spatiis vacuis septo circumdati multitudo hæc captorum bello Latinorum, quam urbis ordinarii carceres minus caperent, conclusa tñno fuerit et hæc a nostro τῆς Ζευξίππου (subaudi στοᾶς) φυλακή vocata. Sic hodie apud Algerium, ex veteri *Iulæ* cæsaria deformatum nomen, a piratis capti custodiuntur in balneo, *nel bugno*, prout ab expertis didicimus.

Zυγῆνος in titulo capit. 42, l. II, (p. 6) τὰ κατὰ τὸν ζυγῆνος, et similiter in titulo c. 13, ἀπολογία τῶν ζυγῆνων. Esse hoc nomen non proprium gentis, sed appellativum, ut ἀγρόται 565 et χωρίται, quibus istos alias vocabulis indigitat Noster, manifeste parte ex fine capit. 43, ubi sic legitur in Allatiano Ταῦτα περὶ τῶν τοῦ ζυγοῦ διαπραξάμενον. Ea quos ζυγῆνος dixerat, jam τὸν τοῦ ζύγου vocat, hoc est, jugum incolentes. Barberinus tamen et Vaticanus vocem ζυγῆνος hic quoque retinent.

Πμιάνδριοι p. 351. Quid aliud ἡμιανδρίον interpretetur in comitatu virginis regis quam semiviros eunuchos, ministrare in Oriente principibus feminis solitos?

Θεραπεία p. 211. Orat imperator excommunicatus patriarcham τοῦ δεσμοῦ δὺτι ἵκετην ἀνένει καὶ μετεγνωκότι τὴν θεραπείαν ἐπέχειν ἢν ἄκενος βούλεται. Hic θεραπεία peculiarem et ecclesiasticam habet notionem, significans opera quæ vocant *satisfactio*, puta jejunia, humiliations et similia rei magni et publici criminis ad expiationem canonicae injungi solita veteri Ecclesiæ disciplina. Quare θεραπεία hic id ipsum est quod Latini ecclesiastici scriptores *pænitentiam* vocant; uti *pænitentes*, qui culpas expiant, suppliciis, θεραπεύεται Philoni, S. Basilio et aliis Græcis dicuntur. Talem apud Pachymerem esse significatum hujus vocis, demonstrat quod infra eodem capite patriarcha imperatori θεραπείαν πράττειν προσέτατε. Et paulo post hæc patriarchas ad imperatorem verba recitantur: Θεραπείαν ποιει καὶ δέξομαι: ad verbum fac *pænitentiam* et accipiam. Unde mox vocatur ἀντιποιονος θεραπεία, et additor eam quadam æquilitate respondere gravitati criminis debere.

[P. 388] Ιερολογία p. 225. Quid sit hoc loco D ιερολογία et ιερολοχεῖν merito queritur. Vir eruditus, editor et illustrator Euchologii sive Ritualis Græcorum, ιερολογίας *sacra registra* interpretatur et ιερολογεῖν in *registra recensere*. Describens enim in Euchologio p. 288 et sequentibus opusculum cui titulus est Τάξις τῆς ἀγίας Μεγάλης ἱκαλησίας, hæc ex eo verba de chartophylace, ἔχων δὲ τὰς ιερολογίας τῶμνηστειῶν, ιερολογῶν αὐτάς sic Latine reddit: *Sacra insuper registra matrimoniorum penes se habet, quæ postquam in registra recensuerit.* Huic expositioni meus me vetat auctor acquiescere, dum hic scribit προνόμιον fuisse chartophylacis ut nutu arbitratuque duntaxat ipsius iste quecunque

demum sint Hierologiz̄ fierent. Hesychius προνόμια esse docet τὰ δρεπάλομενα τῷ ἀξιώματι, decora aut privilegia quae eximie debentur alicui dignitati. Splendidus in primis ac præcellens chartophylacis magistratus est: cui propterea vix est ut credi possit attributum vice προνομίου et honorariae prærogative pensum ac laborem non solum penes se habendi *registra matrimoniorum*, sed etiam manu propria conficiendi, nomina nubentium in *registra recensendo*, ut idem interpres loquitur, reddens vocabulum ἱερολογῶν, quo propriam chartophylacis functionem Græcus scriptor declaravit. Atqui hæc quidem munera 566 nihil honorificum aut tanto fastigio dignum habentia actuarios potius ac vulgares scribas vel ad summum tabularii custodes deceant. Longe aliter Thessalonicensis Symeon quid auctoritalis circa matrimonia chartophylax exercuerit indicat his verbis: Καὶ τὰ τῶν γάμων νομίμως φροντίζει γίνεσθαι. Ut legitime celebrentur *matrimonia curat*. Porro institutione Christi, qui matrimonium ex civili contractu in sacramentum evexit, ut id rite perpetretur opus est sacra aliqua ecclesiastici ministri functione, qua, ut Evaristus antiquissimæ pontifex epist. ad episcop. Africanos loquitur, nubentes suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus et oblationibus a sacerdote benedicantur. Hujus benedictionis effectus qui sit, docet Siricius item pontifex, epistola ad Himerium Tarragonensem, c. 4, ubi interrogatus si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere, respondet: *Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus, quia illa benedictio, quam nupturæ sacerdos imponit apud fideles, sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur*. Hanc benedictionem præsentibus in ecclesia sponsis a sacerdote conferri antiquissimi per omnes ecclesiæ moris est. Concil. Carthag. iv, can. xiii: *Sponsus et sponsa cum benedicendi sint a sacerdote, u parentibus suis vel paronymphis offerantur*. Quia vero episcopi est designare sacerdotem. quem potissimum velit ista sacra circa conjuges cæremonia defungi, patriarchæ Constantinopolitani hanc proprie curam chartophylaci sive cancellario sua demandaverant, ut vel ipse per se sponsis hoc modo benediceret, vel sacerdotem eligeret qui id faceret, adeo ut citra ejus assensum ac jussum nullus presbyter id rite ac legitime posset agere. Hoc est quod docet hic D Noster, dum ait προνόμιον esse chartophylacis τὸ προτροπαῖς ἔχειν τὰς ἱερολογίας γίνεσθαι, non sine facultate ac mandato ejus adhiberi sponsis a sacerdote ullo nuptiales benedictiones. Quare ille τὰς τῶν ἱερῶν διχα τῆς τοῦ χαρτοφύλακος προτροπῆς νυμφῶν ἱερολόγει, sacerdos quidam qui citra mandatum ac nulū chartophylacis sponsis benedixerat, suspensionis ob id pœna est multatus, ut mox Pachymeres subjungit. Est igitur ἱερολογία sacra functio sacerdotis circa sponsos, quando in

A ecclesia rite matrimonio junguntur; id quod dum ante me docuerat Nicephorus Bryennius Cæsar sub finem libri iiii Commentariorum a me nuper editorum, ubi narrans illegitimas nuptias contra omne fas attentatas a Botaniate invasore imperii cum Maria Augusta conjuge Michaelis Ducæ solio deturbati adhuc viventis, refert, cum jam sponsi ambo in ecclesiam venissent, sacerdotem qui ad eam unionem peragendam paratus fuerat (δι μέλλων τὴν μηνοτελεῖαν τελέσσει) collegisse se et quantum piaculi concisceret ei reputantem, si bigamum, cuius etiam secunda uxor adhuc viveret, cum muliere cujus item maritus adhuc superstes esset, ecclesiastica benedictione conjungeret, [P 389] cunctatum esse prodire ex altari; tunc autem conciliatorem 567 sacrilegarum nuptiarum Isaacum Cæsarem alium istius loco sacerdotem submisso, δι καὶ τὴν ἱερολογίαν ἐτέλεσεν, qui πυρτιαῖς ritus cæremoniam peregit. Hæc Briennius Cæsar, qui paulo ante functionem eamdem verba εὐλογεῖ designaverat, de æstu ac scrupulo prioris sacerdotis sic scribens: Συνεγάγων ἐκυτὸν καὶ γνοὺς δπη κακοῦ φέρεται μοιχείαν ἄμα καὶ τριγαμίαν εὐλογῶν, ubi εὐλογεῖν idem est quod ἱερολογεῖν: utrumque autem significat sacrum illum ritum quo sacerdos illos sponsos in matrimonium conjungit; quem benedictionem ab antiquis ecclesiasticis scriptoribus Latine vocatum vidimus, in quo tamen est præterea observandum esse et aliam benedictionem nuptialem, quæ conjungibus per verba, ut loqui solent, de praesenti rato jam matrimonio a sacerdote copulatis solet adhiberi; de qua intelligitur illa quæstio quam theologi movent, *An sit peccatum consummare matrimonium ante Ecclesiæ benedictionem*, etc. Vide Sanchez. l. iii, disp. 12. Cæterum prior illa de qua diximus benedictio est quæ hic ἱερολογίας et ἱερολογεῖν vocabulis exprimitur. Huc facit Georgii Acropolitæ locus, *Hist.* n. 33: Πληροῦστι τὴν τῶν πατέων συνάρτεσιν. τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ τὰ τῆς ἱερολογίας τελέσαντος. Agit de nuptiis Theodori Junioris Lascaria cum Helena filia Asanis Bulgaria regis. Addit et titulum can. 6 Neocæsariensis recitati a Mattheo Blastare verbo γάμος, qui sic habet: Περὶ τοῦ μὴ συνεσταθεῖ τῷ διγαμοῦντι τὸν ἱερολογῆσαντα.

Ίχνηλάτης⁽¹⁾ p. 464. Καθικεύει ἐκ τῶν ἵχνηλάτου παραδολικῶν, etc. Ait imperatorem, cum videret quosdam inconsulto zelo improbare concordiam cum Latinis initam, congregari jussisse episcopos omnes et monachos; tum ipsum in illo consesso medium orationem inchoasse, rogando ex Ichnelata Parabolis, cuius loci ad hoc tempus opportuni plerosque ipsorum recordari confidebat, ne potius mallent imitari avide præfestinantes quam prudenti patientia maturitatem occasionum et rerum exspectare cessando solitos. Multos dies, ne dicam hebdomas, in hujus sum loci medita-

(1) Cf. Glossar. alter. v. Ίχνηλάτης.

tione versatus. Cujus cum intelligendi una spes et ratio sita esset in notitia scriptoris in eo laudati, totum me dedi investigationi istorum παραβολικῶν Ἰχνηλάτου hic memoratorum, ignotissimi tum mihi operis, quo ad eruditissimus juxtabumanissimusque Leo Allatius δέ πάντων primo indicium, deinde etiam copiam perrari ejus et Latinis prorsus hactenus incogniti commentarii fecit. Totum avide perlegi: quin etiam, quod sic expedire visum est, raptim Latinitate donatum in hārum Observationum appendicem conjecti. Ibi videbit, si tanti judicet, studiosus lector quem ejus hic indigitat imperator locum, dissertatione parabolica sexta, qua fabellis ad id aptis sultitia tradacitur eorum quos ipsis statim exordiis longorum negotiorum impatiens **568** abripit aviditas ad fives successusque prævordinatos. Hic agendum mihi puto de nomine Ἰχνηλάτης, quod cum tanquam proprium istius vel auctoris vel operis ponatur, neutri tamen ex origine convenit; quæ mihi fuit causa illud ab ejus titulo in Latina interpretatione removendi. Primus vocabulum Ἰχνηλάτης ac hunc librum appellandum adhibuit Græcus illius interpres Symeon Seth, imitatus, ut ipse ait, sed ex parte duntaxat, Arabem innominatum, qui ex Persica dialecto, in quam has parabolicas dissertationes Perzoës ex Indicis originibus transtulerat, Arabice illas reddens, operi titulum imposuit compositum ex nominibus duarum personarum, quarum dialogus majorem implet partem dissertationis primæ ut ad secundam etiam extenditur. Earum Indica vocabula quæ fuerint, nescimus; quorum tamen ut propriorum retineri sonus et aliarum litteris exprimi debuerat linguarum. Ac ne illa quidem memorantur quæ in sua interpretatione Persica posuit medicus Perzoës. Primus Arabs, qui secundus interpres [P. 390] fuisse dicitur; non solum duos istos interlocutores Arabicis ex origine vocibus indigitavit hisce *Cylile* et *Dimne*, verum etiam operi quindecim dissertationum universo easdem pro titulo præposuit. Id constat ex admonitiuncula Allatiano codici præfixa, quam hic describendam duxi: Βόλιον φυσιογνώμον μεταχομίσθεν ἐκ τῆς Ἰνδίας καὶ δοθὲν τῷ βασιλεῖ Χοσρῷ ἐν Περσίᾳ παρὰ τινος Περζῶν σοφοῦ καὶ λατροῦ τὴν τέχνην, καὶ μετενεγχθεν εἰς τὴν Ἀράβων γλῶσσαν, παρὰ δὲ Συμεὼν μαγίστρου καὶ φιλοσόφου τοῦ Σήθι εἰς τὴν Ἑλλήνων διάλεκτον μεταβόληθεν, καλούμενον Ἀραβιστὶ μὲν Κυλίλε καὶ Διμνὲ, Ἐλληνιστὶ δὲ Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης. Ἔχει δὲ μόθους παμπόλλους καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὥφελίους. Hanc ibi; quæ sic Latine sonant: *Liber physiologicus delatus ex India et datus regi Chosroi in Perside a quodam Perzoë, sapiente et medico, translatus etiam in Arabum linguam, a Symone vero magistro et philosopho cognominato Seth in Græcorum dialectum conversus, vocatus Arabice quidem Cylile et Dimne, Græce vero Stephanites et Ichnelates*. Habet autem fabulas permultas et omnibus hominibus utilles. Video ex his verbis restare dubium lectori, an

A Persica et Arabica, quas fuisse diversas ponimus, non una revera et eadem fuerit versio. Dicitur enim hic tantum librum hunc ex India in Perside delatum a Perzoe, ita ut quod additur de translatione in lingua Arabicam, tribui eidem Perzoi queat et intelligi versum ab eo Arabicè Chosroi oblatum et vulgatum in Perside fuisse, ubi forte lingua Arabicà non incognita vulgo fuerit. Verum omnem ambiguitatem tollit quod ad calcem operis subjungitur ab ipso Græco interprete Symone Seth, post quintam decimam Dissertationem ascriptum his plane verbis: Ταῦτα τὰ οὐ τμῆματα δὲ σοφὸς Ιατρὸς Περζῶν μετέβαλεν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὴν Περσίδην διάλεκτον, μεταχομίσας ἐκ τῆς Ἰνδίας τῷ βασιλεῖ Χοσρῷ. Ἐκ δὲ τῆς Περσικῆς εἰς τὴν **569** τῶν Ἀράβων μετεβόληθεσαν γλῶσσαν, ἐκ δὲ τῆς Ἀράβων παρ' ἡμῶν εἰς τὴν Ἑλληνίδα, καὶ εἰσὶ παρ' ἡμῖν μέχρι τῆς σήμερον εἰς ὥφελες αν τῶν ἀναγνωσθέντων. Hoc est ad verbum: *Has 15 sectiones sapiens medicus Perzoës transtulit ex Indica in Persianam dialectum a se deportatas ex India regi Chosroi. Ex Persica vero in Arabicam versæ linguam sunt, ex Arabicō demum a nobis in Græcam. Et sunt apud nos usque in hodiernum diem ad utilitatem legentium.* Ita ibi. Unde manifestum est Persicam quæ dicitur Arabicamque versionem fuisse plane diversas. Cum autem, ut ex prius descripto ejusdem Symonis prologo constat, titulus *Cylile* *Dimne* Arabicæ versionis proprius fuerit, uti et ipsa illa vocabula Arabicæ ex origine putantur, dicendum est et Indica archetypa et Persicam a Perzoë concinnatam interpretationem vel caruissæ titulo vel aliter inscripta apparuisse. Unde quivis aequus concederet nobis, qui non interpretationes Græcas aut Arabicam, sed opus ipsum ortu primo Indicum Latine reddimus, necesse non fuisse Arabicæ aut Græcæ nomenclationis habere rationem, præsertim cum ea parti tantum operis, hoc est duabus duntaxat dissertationibus, conveniat, quibus Coronati et Vestigatoris colloquia recitantur. Quæsivi ex magistris Arabicæ linguae an *Cylile* et *Dimne* Græca στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην, hoc est Latine coronatum et vestigatorem significarent. Responderunt in *Cylile* quidem agnoscerre se aliquid quod coronaæ notionem redoleat, in *Dimne* nihil reperi quod ad vestigii significatum vergat. Ex quo fortasse suspicari liceat mendum exscriptorio in ista peregrina voce reddenda, sicut omnino inesse videtur in particula καὶ, prout illacum Arabicis conjungitur vocibus, cum Græca sit, Credibile est enim Sethum scribentem Græcis characteribus Arabicum titulum Κυλίλε οὐ Διμνὲ posuisse: illud autem οὐ, quæ copula est Arabicis. Græcus librarius in καὶ converterit. Refert doctissimus Altatius distriba de Symonum scriptis p. 184 prodidisse Ferraria an. 1584 quamdam hujus operis interpretationem Italicam multis locis mutilam, in cuius prologo legatur hunc librum ex Indica id Agarenam linguam a Lelo Derano Saraceno versum fuisse;

ridiculo errore, ex eo nato quod liber idem ab Arabo interprete *Cylite u Dimne* inscriptus fuerit. Id valere potest ad comprobandum meum consilium alienum ab originibus nomenclationis removendam, ne semiliter errandi cuiquam simpliciori daretur occasio [P. 391] existimatu fortasse *ichnelaten* nomen esse auctoris, qui primus hoc opusculum condidit cum id sine certo scriptoris nomine editum in India Symeon Seth innuat, dum scribit initio præfationis suæ: 'Η παρούσα βίβλος ἐγράφη μὲν παρὰ σοφῶν ἀπὸ τε μόνων καὶ παραδοσῶν, hunc librum *compositum fuisse a sapientibus ex fabulis et parabolis*; quod indicat nullum ei fuisse inscriptum singularia auctoris nomen, jureque ideo me illud *specimen sapientiæ Indorum veterum nuncupare*⁵⁷⁰ potuisse. Sed de hic jam plus satis: alia enim vocant.

Καβαλλάριοι p. 328. Retinui *caballarii* vocabulum in versione, idcirco quod existimavi haud sine causa Pachymerem ista voce hic usum potius quam ipsis notissima et obvia ἤπειτων. Nempe *caballarius* consuetudine jam tum illius temporis non quemlibet equitem, sed insignem et primarium sonabat eratque (id quod hodieque in Italica lingua inde ductum perseverat) in eo verbo nobilitatis quedam emphasis, minime conveniens equiti gregario. Itaque cum Noster ejusdem hujus initio capitinis hunc in modum scribit, 'Ο καβαλλάριος Ἀλέξιος ἀνὴρ γεννάδος καὶ ἀνδρικός, intelligendus est ejus viri nobilitatem claritatemque isto nomine signasse. Nec mihi est incredibile trecentos istos ex eo equitum genere fuisse, qui usu hodie militiae Gallicæ *maistres* magistri dici solent; quorum videlicet unusquisque alias equites sub se merentes ducat.

Καδδηνάλιοι n. 209. Ita constanter scribitur hoc vocabulum in tribus codd. in hoc et aliis hujus historiæ locis, unde non videtur dubitandum quin vocem nobis usitatam *cardinalis* sic tunc Græci suis litteris exprimerent. Nec id imputandum ignorantia ejus originis ex vocabulo *cardo*. Nam hanc haud ignotam declarat Pachymeres, l. v, c. 8. ubi de imperatore scribit, Καὶ χρυσὸν πέμπων καδδηναλίοις, στρόφιγξιν δὲ Ἑλληνεῖς οἱ θήραις οὐστῆς τοῦ πάπτα. Ubi vides vocem *cardinis* exprimi Græco vocabulo στρόφιγξ.

Καθοσιώσι p. 284. Καθοσιώσεως ἔγχλημα τοῖς περὶ τὸν Φραγγόπουλον. Hi accusati sunt, ut clare docet auctor in consequentibus, conjurationis in imperatorem, quem interficere deoreverant, ut ipsi fassi sunt. Hinc intelligitur ἔγχλημα καθοσιώσεως dici crimen læsa majestatis, et quidem in primo capite, ut solent loqui. Ad hoc indicandum ideo accommodatur καθοσιώσεως vocabulum, quia vitæ personæque principum res sacrae sunt, quas violare sacrilegium immane sit. Unde passim majestati imperatorum copulatur adjunctum sacra; et corum

A litteræ *sacræ* sine addito appellantur, vocabulo etiam Græcis usitato. Usurpat et alibi Noster καθοσιώσιν bac notione, l. v, c. 19: Καὶ τὸ μεῖζον ἐκρίνοντο καὶ εἰς καθοσιώσιν; et c. 20: 'Αλλ' οὐχ ἔπειθον πολλὰ λιπαροῦντες, ἀλλ' ἄντικρος ἐκρίνοντο τῆς πρὸς βασιλέα καθοσιώσεως. Denique ut alia omittam loca, l. vi, c. 24: Υπαγαγράν (Μακάριον) δίκη καθοσιώσεως οὓς τοὺς δυτικοὺς ἄρχοντας κατὰ βασιλέως διεγέραντα.

Kάνης (1) p. 241. Non dubium quin hoc loco Κάνης nomen sit principis, a quo Nogas cum Tocharis missus fuerat et a cuius dominio, ut paulo ante dixit historicus, desicere incipiebat, **571** suas res agens et sibi proprie vindicans quæ bello acquerebat. [P 392] Agitur ergo hic de Tartarorum principi, qui magnus Canes hodieque appellatur; lib. v, c. 5, scribitur hoc vocabulum per et inflebitur Κάνης Κάνιδος :

Κάστρον p. 303. De Barbam et Tzuila Tzycandale ab imperatore mandatum refert, ambos πρὸς Νικαίαν ἀπαγαγών, πρὸ τοῦ εἰς κάστρον εἰσαγαγεῖν, στρέψας τῶν ὀφθελμῶν. Video hic κάστρον pro ipsa urbe Nicæa posse accipi: nam Justinianus Novella 428, vocem κάστρον synonymum voci πόλις videtur indicare, dum scribit ἐν ταῖς πόλεσιν ἦτος κάστροις. Quod si recipitur, sensus loci sit jussisse imperatorem excæcari Barlaamum et Tzuilam in itinere priusquam Nicæam intrarent. Et sunt exempla similiūm excæcationum obiter factarum, ut Basilaci ad locum Clempinam dictum prope fontem ab hoo casu deinde nominalum βρύσις Βασιλαῖου, ut fert Anna Comnena, l. i. His tamen apud me obstat primum quod in illo justinianni loco particula ἦτο non expositive, sed disjunctive videri potest usurpata, et sic contrarium potius ostendet: nempe πόλεις et κάστρα diversas res esse. Deinde quod, utcumque forte minores et mediocres urbes castrorum vocabulo designatae interdum fuerint, id tamen non videtur fieri potuisse in Nicæa urbe maxima, et quæ, dum a Latinis Constantinopolis tenebatur, sedes Orientalis Græcorum imperii fuerit. Denique quod cum præcedens participium ἀπαγαγών, indicativum præteriti temporis, significet prius abductos Nicæam duos illos quam excæcentur, id tantum factum debere videatur intelligi priusquam in arcem sive κάστρον perpetuæ custodiæ ipsorum destinatum includerentur. Docet autem Noster alibi Nicæa fuisse in hunc usum castellum contravim munitum, quod qui subissent, eorum de liberatione vel verbum dicere capitale foret, unde εἰρχτὴ λήθης *carter oblinonis* vocabatur, ad quem vocem quæ annotavimus vide, si tanti est (2).

Κέλλας p. 215. Ἐκεῖνος (δὲ πατριάρχης) Ἅρσενιος εὑθὺς τὴν κέλλαν ὑποδυδμένος. Cella ergo cubiculum dicitur non monachorum solum, sed et alie-

(1) Cf. Glossar. alter. v. Κάνης.

(2) Cf. Glossar. alter. v. Κάστρον

rum : nam patriarcha tunc non videtur in monasterio fuisse.

Κελλόδριον p. 270. *Cellulam* verti. Est κελλόδριον ὑποχοριστικόν in tertio diminutionis gradu. Puto autem significari sacellum cui adjuncta esset domuscula. Id suadet mentio S. Nicolai, cui dicata videlicet esset ædicula. Nota est ex vetustissimis scriptoribus *cellæ* usuratio pro loco religioso cuiuspiam cultui dicato.

Κελτοί p. 486. Unde essent hi qui *Celti* vocabantur Constantinopoli, docet Vaticanus paraphrases hunc locum sic exprimens : 572 Τὸν δὲ Κότυν τοῖς Ἀλαμάνοις δοὺς χρεμανύειν, etc. Ergo Celti Pachymeri dicuntur Alamanni.

Κέρας p. 524. Κατὰ τὸν λιμένα τὸ Κέρας ἀπόθαντες νηδός. Agit de Joanne Lazorum principe Constantinopolim appellente ad portum *Ceras* dictum. Κόλπον sinum appellat Procopius, l. i *De ædificiis*, c. 5, originem etiam nominis indicans ; Ἐμοὶ τὸν κόλπον, ait, ὅπερ Κέρας οἱ ἐπιχώριοι Κερόστη τῇ Βόζαντος μητρὶ τοῦ τῆς πόλεως οἰκιστοῦ ἐπωνύμως καλοῦσι. Hoc est ex nova versione Claudi Maltreti : *Circa sinum ab indigenis dictum Ceras, de nomine Ceroessæ matris Byzantis qui urbem condidit.*

(P. 393) Κλίπταιν p. 352. Inter sordes oralis Serbiæ numerat illatum et tumultuarium cibatum, nulla munditie mensarum, nullo ordine ministerii, cunctis pro se quoque aviditate venatoria, quidquid quasi furtim arripuerant, vorantibus. Talem quamdam subesse intelliget notionem verbo κλίπταιν hoc loco posito, si quis mentem sententias perspexerit.

Κλίμακες p. 411. Non dubitavi Latine vertere *scalas equestres*, hoc est, ex equorum ephippiis utrinque pendulas, vecentiori equilandi disciplina. Nam heroicis temporibus Græciæ Latique instrumentum istud quo pedes equitantum sustinentur, usu ignotum, nomen non habuit. Postera ætas et rem et vocabulum invenit. Græcis quidem citerioris ævi id ἀναβολές dictum est, Latinis scala. Utriusque testis Suidas, Ἀναβολές δὲ, inquiens, ἡ παρὰ Ψωμάτος λόγομένη σκάλα. Ex quo vocabulo suas hic κλίμακας Pachymeres traxit. Rets enim clamat ipsa agere illum de stapedibus sive stapedis aut stapiis, quas subices pedaneos Budæus dixit. Ego scala nomen, testimonio Suidæ ante multa iam sœcula in hac notione Latinis usitatum, κλίμακιν Pachymerianis rependere debui. Est autem ratio in promptu cur stapia scala diota sit, quod videlicet inscendentí equum homini scalæ vicem præstet.

Κνώμενοι p. 368. Πτερῷ τὸ τοῦ λόγου, τὰ ὄντα κνωμένοις ἐφέσσαν. Erant, inquit, patriarcha et ei assistentes episcopi, ad mentionem ipsis reconciliationis cum Latina Ecclesia factam, similes iis quibus auricula pennæ affrictu leni stringitur, et si revera id obiter et perfunctorie, non aufem, ut videri volebant, gratificantes imperatori, libenter et

A jucunde audirent. Ad blanditas titillationem et γαργαλισμὸν referri proverbialiter a veteribus stricturum auricularum affrictu pinnula, demonstrare accuratus debeo propter causam quam mox referram. Lucianus libro Ηερὶ δρχήσεως non longe a principio Cratinum inducit successentem Lycino quod sederet in Theatro spectans saltantes et cum voluptate audiens tibiarum cantus et mollium lascivorum carminum sonos : Κάθησαι καταυλόμενος θηλυδρίαν ἄνθρωπον δρῶν ἐσθῆσαι μαλακαῖς καὶ ἔσμασιν ἀνολάστοις ἐναθρυνόμενον, καὶ μιμούμενον ἐρωτικὰ 573 γύναια τῶν πάλαι, τὰς μαχλοτάτες Φαΐδρας καὶ Παρθενόπας καὶ Ροδόπας τινὰς, καὶ ταῦτα πάντα ὅπδο κρούσματι καὶ τερετίσμασι καὶ ποδῶν κτενόπῳ, etc. Tum paulo post : Κάθησαι τὰ δμοια πεπονθώς τοῖς τὰ ὄντα πτερῷ κνωμένοις. Ex quibus manifeste palet : audire cum voluptate cantilenas et numerosum strepitum saltantium, cæterisque aurium deliciis affici, a Luciano dici pati rem similem iis quibus auricula penna striguntur. Confirmatur id ipsum evidentius ex alio ejusdem Luciani loco, in libro Ηερὶ διαβολῆς *De calumnia*, ubi uit : Οἴδα γοῦν τινὰς οὕτως ἡδεῖς γαργαλιζομένους τὰ ὄντα δπδ τῶν διαβολῶν ὥσπερ τοὺς πτεροῖς κνωμένους. Scio igitur quosdam tam suaviter deliniri solitos auditu calumniarum, ut ii quibus auricula penna stringuntur. Hæc afferenda testimonia fuerunt, ut interpretationem hujus Pachimeriani loci nostram tueremur adversus contrariam ei sententiam paraphrastæ Vaticani, qui pro his quæ apud nostrum auctorem in duobus optimis codicibus B et A leguntur de patriarcha et Patribus synodi, Πτερῷ, τὸ τοῦ λόγου, τὰ ὄντα κνωμένοις ἐφέσσαν, sic reddit : Οἱ δὲ οὐδὲ ἄκροις ὡσὶ ἀκούσας ἡνεχούσι. Illi autem ne summis quidem auribus audire sustinebant. Perperam omnino, ut sæpe alias, et contra auctoris mentem locique sententiam, quæ plane exigit hic intelligi patriarcham et episcopos, (P. 394) ut imperatori gratificarentur, cui ob sistere non poterant, simulasse libenter audire quod is proponebat de ineunda cum Latinis pace, cum revera intus in animo id aversarentur et non nisi perfunctorie audirent, intimum et verum animi sensum exprimere non audentes, nec adeo id necessarium putantes, quod considerent rem ad extremum successu caritaram. His ex occasione ad jungam locum II ad Tim. iv, 3, ubi fit mentio hominum κνηθομένων τὴν ἀκοήν, hoc est, ut vulgariter eleganter vertit, *pruriētum auribus*, lesoðvna μετ' huic enarrato hoc loco formulæ ex mente Hesychii. Nam is ubi exposuisset κνηθομένοι τὴν ἀκοήν, per hæc verba : Ζητοῦντες τι ἀκούσαι καθ' ἡδονήν, *quærentes aliquid audire ad voluptatem* postea κνώμενοι interpretatur equivalenti vocabulo κνηθομένοι.

Kόκκοι p. 489. Quos dicat hic Pachymeres *Coccoi* monachos, Vaticanus ipse videtur ignorasse paraphrastes : nam hoc verbum omisit : ut cætera fere quæ non intelligit transiliere consuevit. Ne

proprium id nomen putem, obstat numerus: nam quæ ratio patitur ut multi nomine uno velut proprio sint usi? an peculiaris quædam monachorum soladias hoc vocabulo designata est, sic forte appellatorum a colore vestis coccineum præferente quippiam? Id quidem suspicabar; et fulciebat conjecturam quod statim subjungitur, fortassis expositive καὶ τοὺς καὶ ἔκεινον, quod licet interprehari et eos qui circa illum, nempe imperatorem, erant. Non paucis hujus historiæ locis, præsertim capitibus 2 et 18 libri vi, video indicari Josephum ante patriarchatum adhuc monachum assiduum fuisse apud imperatorem, adeoque 574 quod hinc sequitur, in palatio diversatum, utique non solum: nam et illi adhæsisse sui instituti comites pronus est creditu, et fratribus aut filiis imperatoris alios monachos similem operam navasse non est inverisimile. Quid si opinemur hos quasi palatinos monachos, etiam ut cæteros domus regiæ ministros, vestitus aliquando genere aut colore a ceteris discretos, κόκκους μοναχούς vocatos, forsitan quod coccineum aliquid gestarent? Ego tamen ἐπέχω, plus lucis in hac caligine alicunde, si forte affulgeat, opperiens (1).

Κόλυδα. L. vi titulus c. 42 sic habet, Τὰ συμβάντα πατριάρχῃ διὰ τὴν τῶν κολύδων ἀποστολὴν. Vaticanus κολύμβων legit; quid quidem hoc loco non describens auctorem, sed more suo liberrime παραφράζων, sic scribit: Ἐν τοῖς ἐκπώμασιν, οἷον τῶν χαλκῶν πινάκων, αἱ τὸν ἑφθόν σίτον φέρουσιν, ὡς (legendum puto ὅν) ἡ συνήθης γλῶττα κολύμβα λέγεται. Hinc habemus ἑφθόν σίτον lingua Græca vulgari κολύμβα dictum. Sed multis experimentis comperta mihi hujus paraphrastæ indiligentia, non satis illi fidere possum, ut auctoris ipsius nostri duobus exemplaribus optimis B et A probatam lectionem hujus vocabuli non proferam, præsertim cum ei palam suffragetur Suidas. Legò igitur κολύδων, non κολύμβων, et voce κολύδων intelligo, sic docente Suida. σίτον ἐψητόν, frumentum coctum. Pachymeres in hoc c. σίτον ἑφθόν vocat, idem, nisi fallor, quod antiqui molam vocabant, farris nempe moliti farinam inspergi hostiis solitam. Significat ergo hic locus solitum tunc Constantinopoli fuisse in festo Hypapantes offerri patriarchæ sacris operanti patinas plenas isto farre tosto, quibus cum bene precatus solemní benedictione fuissest antistes, ea ut sacra apophoreta distribuebantur præsentibus, et una earum mittebatur ad Augustum, quem mos erat ei prandenti offerri sub secundam mensam inter bellaria. Hoc sonant hæc nostri verba: Οὐ (patinarum nimirum earum quas ἐκπωμάτων πλατεῖας vocat) ὡς ἀπαρχῇ τις ἡ κρείττων τῷ βασιλεῖ προσῆγετο ἐπιδρπιος. Vide quæ dicimus verbo πλατεῖας ἐκπωμάτων.

[P. 395] Ἀπὸ κοιλας φωνεῖν p. 379. Vocat propria auctoritate sine idoneo testimonio in causa

A sua loqui ἀπὸ κοιλας φωνεῖν, proverbiali, opinor, formula ex iis ducta sacræ Scripturæ locis quæ Pythonissarum mulierum ventiloquarum meminerunt Act. xvi, 16, et I Reg. xxviii, ubi pro eo quod vulgatus habet, v. 3: Saul abstulit magos et ariolos de terra, LXX legunt Ἡρείλο τοὺς ἔγγαστριμύθους, sustulit ventriquo, Et ib. v. 7. Dixitque Saul servis suis: Quærile mihi mulierem habentem Pythonem. LXX, Ζητήσατέμοι γυναῖκα ἔγγαστριμύθου. Spiritus malus qui Phyton vocabatur nomine ducto a Græco verbo πυθέσθαι ex πυνθάνεσθαι, quod responsa cederet, Hebreis loco illo, c. xviii libri I Samuelis 575 vocatur hebreos Ob; quæ vox libri Job c. xxxii 20, utrem significat quia scilicet dæmon iste insidebat ventrem fanaticarum istarum, ex eoque in modum utris inflato voces emittebat, quas stulti consulentes pro oracula habebant. Hinc quæ quis rpoprio sensu sine majorum auctoritate affirmaret. ἀπὸ κοιλας φωνεῖν Pachymeri dicitur.

Kοινόν p. 280. Υπὸ τόμῳ κοινῷ γεγονός. Cave putes κοινῷ adjunctum hic esse nominis τόμῳ. Est enim κοινόν nourum substantivum, cœtum communem et corpus universum Constantinopolitanū celeri in unum congregatum significans, notione antiquis etiam usitata. Quid sit autem hunc conventum haberi τόμῳ sub tomo, dicetur verbo τόμος. Vide etiam verbum ὄποψήφιος.

Kοινωνικός p. 378 Kοινωνικός δὲ εἶναι τῇ Ἐκκλησίᾳ. Sic loquens Veccus non ea communione se conjunctum Ecclesiæ dicit, qua quilibet Christianus, etiam laicus, ei adhæret, sed alia pecuniali, ascriptorum clero propria, et preventibus ecclesiasticis eo nomine participantium. Quo pertinent superiora his contigua ejusdem Vecci verba: Αὐτὸς γάρ ἔτοιμος εἶναι καὶ ὁ φρίκιον ἀποθέσθαι καὶ πᾶσαν ἀφεῖναι τὴν πρὸς αὐτὸν πρόσοδον. Videtur aliquid hodie simile in usu curiæ Romanæ, ubi notarii quidam apostolici *participantes* dicuntur, quæ vox κοινωνικοῖς respondet, ad differentiam aliorum.

Kονσταῦλος. Sic scribit passim hoc vocabulum Hachymeres, pronunciationem, ut apparent. Francorum, a quibus id nomen Græci sumpsere, proprius asseclatus. Illi enim *constable* hanc dignitatem vocant. Et sic, ut es credibile, tunc quoque per Orientem, ubi multi *veisabantes*, profrebant. Hoc admonendum visum, quoniam alii longe aliter id nomen efficerunt, et ne quis me in versione conostaulum reddere miretur.

Kόντος p. 181. Vocem comitis, ut dignitatem notat, scriptoribus citimæ vetustatis tritam, Pachymeres hic exprimit, prout vulgo pronuntiari ab Italies solebat, *conto*, aut ut effertur hodie *conts*; quod Græce κόντον reddit et non *contum* expressimus. Rem autem ipsam quod attinet, etsi Pachymeres passim iniquior Latinis *coutum* hunc, de quo

(1) Cf. Glossar. alter. v. Κόκκοι.

agit, ambitiose vocatum a suis dicat, quasi ampliori vocabulo quam motus ejus domesticae dignitatis ferret, tamen cum hunc Genuensem nominatum dicat *Vintimilia*, andivi ex iis qui antiquitates Genuensium perspectas habent, revera comitis nomen isti familiæ ex vetustissimo tempore tribui consueuisse. [P. 396] Verum fortasse nostrum movit, ut istam nimis splendidam civis Genuensis appellationem putaret, quod maximi tunc principes ea honorari satis haberent. Quo pertinet, quod ejusdem libri o. 8, scribit, de Carolo agens rege Siciliæ: ἀδελφὸν ῥηγός; τῶν Φραντζίσιων ὅντα καὶ εἰς κύντος τεταγμένου τὸν Κάρολον. Carolus nimurum, frater S. Ludovici regis Francorum, 576 quando vocatus est ad regnum Neapolitanum et Siculum, comes erat Provinciæ, unde *conte* ab Italiam tunc vocatus est ad regnum Neapolitanum et Siculum, comes erat Provinciæ, unde *conte* ab Italiam tunc vocabatur. Quo etiam contentus titulo tunc erat, princeps licet in paucis opulentus et præpotens, dynasia Sabaudia. Cantacuzenus, l. 1, c. 40, p. 120 ed. Reg: Ἐπόδοντο ὡς τοῦ τῆς Σαβωδίας ἀρχοντος, ὃν κύντον ἡ Λατίνων γλώσσα καλεῖ, etc.

Κοντοσκέλιον p. 365. Reperio apud Petrum Gyllium in *Topog. urb. Constant.* l. 1, c. 20, mentionem portæ Condescalæ, quæ Græce Κοντόσκελος dici potuit. Forte illi vicicum et ex ea nomen dicens navale olim istad sicut *Contoscelium* dictum, quod tunc dirutum reædificare voluisse Michael Augustus hic dicitur.

Κορδοκούβας p. 450. Pronum suspicatu est lingua Mysorum cordocubæ vocabulum aliquid ex oleris notione duxisse, propagatum forte ex quadam corruptione Græcæ vocis κόρχορος notissimam designantis oleris speciem, et vulgari olim adagio celebrante: Καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις.

Κορτινάριο p. 321. Quatuor genera palatinorum ministrorum gradatim dignitate crescentia memoret, Bardariotas ostii custodes instar Helvetiorum, cortinarios, cubicularios et admissionales. Cortinarii sive in aulico satellitio ii videntur, quorum erat munus ad cortinam, extra velum intimum, la Poliera cubiculi regii, præstolari subitos nutus et fortuita imperia principis, et admissionibus ministrare.

Κορυφώ p. 508. Est hic Κορυφώ recentius nomen insulæ Corcyra, hodie et ex aliquot retro sæculis vulgo *Corfa* dictæ, quod ideo retinere in interpretatione debui, quandoquidem id auctor sciens insurpat, veteri sibi non ignoto præferens, ut etiam in *Mopīw* vel *Mopēq*, pro Peloponneso, et in similibus fecit.

Κράλις l. v, c. 6. Σῷρε nominat Pachymerūς Κράλιν Σερβίας; quam vocem etsi non ignoro a quibusdam pro appellativa accipi aequivalente vocabulo βασιλέας, tamen cum et Noster et Cantacuzenus et alii eam retineant, nec verbo βασιλέας commutent, non est quod nos dubitemus idem

(1) Cf. Glossar. alterum.

A facere: alioqui nec sultanem Persidis nec Canim aut Canem Tocharorum nec Mepe Iberia dicere deberemus, sed regis nomen pro istis vocibus ponere, quod nemo probaverit.

Λαμπίναι p. 156. Ἐν λαμπίναις. Ita uterque cod. B et A: nam Vat. hæc committit. Λαμπίνη quid sit, non reperio. Nimirum [P. 397] ex usu fortasse linguae vulgaris Pachymeri obrepserit, ut i pro γ in hoc vocabulo poneret: nam λαμπίνη nota jam vox est. Hesychius: Λαμπήνη εἴδος ἀμάξης ἐξ' ἣς δύχινται: ἔνιοι, ἀπήνη, ἡ δρμα σκεπαστόν. Hæc ille, congerens multa quæ simul integrum vocis quam explicat absolvunt notionem. Et sane omnia quadrare videntur in hunc locum et in mente scriptoris 577 fuisse. Illa porro verba: Ταῦτα γὰρ τὰ πάλαι, videntur rospicere festum Scenopegiæ aut Tabernaculorum a Judæis olim celebrari solitum in memoriam vitæ a patribus in tabernaculis transactæ per annos quadraginta in deserto. Etsi autem Scriptura ubi hoc festum prescribit, meminerit tantum diserte tabernaculorum erektorum extra domos, satis tamen pronum creditu est adhibita ad hunc usum plausira ramis virantibus superne tecla, et cætero splendore variis ornatus agrestis festivitatis letitiae celebrandæ accommodata, quæ hic Noster λαμπίναι vocat.

Λειτουργεῖν p. 374. Hoc loco res ipsa exigit ut τὸ λειτουργεῖν non simpliciter sonet missam sive sacram liturgiam celebrare, sed id facere simul cum Latinis, iis una communicando; in quo erat sita schismaticis amatio: nam schismatici Græci Latinos ut ex communicatos et hereticos in consortium sacrorum admittere recusabont.

Λέπας p. 385. Ος λέπας πέτρας. Vetus proverbium ex Aristophane in Pluto, ubi Chremylum sic loquentem facit sub finem:

‘Ος εὐτόνως, ὁ Ζεῦ βρετεῖ, τὸ γραδίον
“Ωσπερ λέπας τῷ μειρακίῳ προστέχεται·

ad quem locum sic adnotat vetus scholiastes: Λέπας κογχύλιον ἐφιζάνον ταῖς πέτραις, δι' αὐταῖς προστέγνυται, δυσαποσπάστως ἔχον, ἐπειδάν τις αὐτοῦ βουληθεῖται λαβεῖν. Similia idem docet ad versum hunc alium ejusdem Aristophanis in *Vespis*, non longe a principio.

Προκαθεύδει πρῷ πάνυ
“Ωσπερ λέπας πράσεχόμενος τῷ κίονι.

Idem alii scriptores tradunt. *Lepadem* hanc concham Plautus Latine vocat non semel. Plinius tamen videtur *buccinum* appellare. Ubi enim l. xix, c. 36, *buccinum* dixit esse minorem *concham* ad similitudinem ejus *buccini* quo sonus editu, unde est causa nomini, paulo post addit: *buccinum* non nisi petris adhæret, circaque scopolos legitur (1).

Μακαρίτης p. 282. v. Ἐκ Γερμάνου τοῦ μακαρίτον. Aliquando credidit designari hoc loco S. Germanum P. C. scriptis clarum, qui Christi anno 714,

imperante Anastasio Augusto, ex Cyzicena sede in Constantinopolitanam est translatus. Impellebat ad sic opinandum mentio antiquitatis bis hoc loco repetita, quasi indicans Germanum hunc patriarcham novum ex ultima vetustate exempla et præcepta emendandæ Ecclesiæ inde usque ab actis et scriptis sancti Germani accersere studuisse. Verum re attentius considerata probabilius existimavi agi hoc loco de Germano longe recentioris memorie patriarcha, cuius mortem et elogium habes 578 apud Acropolitam in imperio Joannis Ducæ Batalzæ sub quo floruit : "Ετοχε μὲν πρὸς καιροῦ τὸν πατριάρχην Γερμανὸν τὰ τῆδε κατελειπόντα πρὸς τὰς θελας ἀπάραι σκηνὰς, καλῶς καὶ δολῶς βιώσαντα καὶ καλῶς τὴν αὐτοῦ ποιμάναντα ποιμνην. Sic Acrop. p. 39 Hist. Ut hunc potius indicari hic putem, suadet vox μακαρίτης civilem magis quasi quemdam, ex usu Græcorum, quam religiosum, qualis sanctis ab Ecclesia declaratis debetur, honorem designans, [P 398] præterea recentiorem quamdam defunctorum memoriam indicans. Non enim qui ante multa saecula sunt mortui, cum nominantur, μακαρίται dici solent, sed oī προσφάτως τελευτήσαντες, quos qui viderint adhuc vivant. Sic hujus libri c. 23, Irenem Augustam Joannis Ducæ uxorem, quæ commodum eodem eum hoc Germano vixerat tempore et ante virum decesserat, μακαρίτιδα vocal. Nullo agitur modo agit hoc loco Pachymeres de sancto Germano patriarcha illo vetustissimo, quem si nominaret, non μακαρίτην, sed μακάριον diceret, verum de isto altero qui viginti circiter annis prius decesserat, memoriam sui luctabilem relinquens.

Μαράκουθος (1) p. 369. Vituperat hic Pachymeres patriarcham et antistites, qui ei aderant, quod non acriter obstiterint primæ propositioni reconciliationis Ecclesiæ Græcæ cum Latina, sic suum animum ostendens schismati addictum et aversum a pace, utcunque aliud aliquando simulaverit. Μαρακούθους autem Græcos illos præsules vocat, stultitiae illos insimulans, ut ostendit, quod mox adjungit quasi declarandi gratia, ἀνατιθέτως τῶν πραττομένων ἔχοντες. Id porro vocabuli mutuatus videtur a suo Hesychio, quem librum ipsi fuisse familiareni ex aliis locis intelligimus. In Hesychii vero lexico hodie legitnr Μαράκουθος, μαρός. Verum ego non dubito quin in suo meliori exemplari Pachymeres legerit μαράκουθος : unde hic posuit μαράκουθος. Id colligo ex Eustathio, qui (ad v. 562 et 563 Od. x, Ἐλπήνωρ δὲ τις ἐσκε νεώτερος, οὗτε τι λιγνὸς ἀλκιμος ἐν πολέμῳ οὗτε φρεσίν γῆσιν ἀρηρώς) multos enumerans stultitiae infamia celebres, post Sannam, Corœbum, Margiten quorum notissima dementia in proverbium et scomma similis vitio laborantium transierit, hæc adjungit : Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Μαρμάκουθον καὶ τὸν Μελιτήνην καὶ τὸν Ἀμφιετίδην, οī διαβόητοι ἐπὶ μωρῷ

A ἡσαν : *Similiter autem et Mummachutum et Melitidem, neconon Amphictidem, qui celebres insania fuere.* Ubi significat ista propria fuisse nomina insanorum quorumdam, quæ deinde in similiūm ipsis appellationem translata fuerint, prout de Sanna nominalim observaverat, sic antea scribens : τὸν μωρὸν οἴδαμεν Σάνναν καλεῖσθαι ὡς ἀπὸ τινος κυρίου ὄνδματος. *Stullum scimus Sannam vocari tanquam a quodam proprio nomine.* Cujus rei testem facit 579 Cratinum comicum, ita continue subjungens : Καὶ παράγεται Κρατίνος κωμῳδῶν τοιοῦτον τὸν Θεοδοτίδην Σάνναν. Quia vero Eustathius constanter hanc vocem cum duplice μ. scribit, forte sic ea apud Pachymerem, et si ambo codd. optimi B et A concorditer cum unico μ. scribant, emendanda fuerit. Vaticanus solitæ sibi licentiae in hoc præ cæteris capite indulgens, cum alia passim in eo scripta verbis quibus libuit effert, tum in hac voce quidam καινοτομεῖ. Sic enim habet : Μάχουθος τινες ὄντες. Videtur autem ex alia origine hanc vocem accersere, nec viri singularis olim fuisse nomen proprium agnoscere, sed propagatam putare ex verbo μακοφ, quod Hesychius exponit παραφονεῖν, προσποιεῖσθαι μη ἀκούειν, desipere, simulare se non audire. Et hanc potissimum secundam dissimulati auditus notionem huic sic a se decurato vocabulo imputandi occasionem fortasse sumperit ex eo, quod paulo superius legerat apud auctorem, patriarcham cum synodo ab imperatore provocatos ad serio cogitandum de inqunda cum Latina Ecclesia concordia ἐπιπολαίως ἀκτικόντα perfunicorie audisse, et cum rem aversarentur, non tamen obstituisse, sed quasi dissimulantes se percepisse quod dictum fuerat, astuto silentio lucrifecisse invidiam aut periculum palam resistendi: Οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἀντιστῆναι, non enim iūs inerat resistendi vis. Eos tamen non se continuasse intra fines meret dissimulationis aut silentii, sed præterea etiam, ut imperatori gratificarentur, significasse placere sibi mentionem illatam ab eo pacis, manifeste affirmat Noster, ut ostendimus superins verbo κνώμενοι. Quare non illos μαρακούθους aut μαραύθους idcirco vocavit, [P 399] quod simulaverint se non audire, sed quod declaraverint sibi probari quod proponebatur, haud satis providentes quid inde consecuturum esset, in quo ponit stultitiam eorum hoc verbo reprehensam.

Μανδύας p. 262. Hesych. Μανδύας εἶδος ἱματίου Περσῶν πολεμικόν. Forte πολεμικοῦ. Eustathius ad Od. τ, sub principium ; Αἴλιος Διονύσιος λέγει δὲ Περσικὸν ὄνομα καὶ δι μανδύας. "Εστι δὲ, φησι, φαινόλη. Λιτ Ἀελιος Dionysius Persicum esse nomen mandyam. Similis autem est penulæ. Veteres glossæ verborum juris, μανδύας ἱμάτιον, τὸ λουρίκιον. Sed hæc ut tiara et alia cum res tum nomina ad usum sacrorum sunt translata. Docet eruditissimus Pater Goar O. P. (notis ad Missam S. Joannis Chrysostomi

(1) Cf. Glossar. alterum sub verbo.

p. sui Euchologii 113), fuisse mandyam inter pontificales vestes id quod cappam sive pluviale Latini Christianorum rituum expositores vocant. A qua nea forma nec notione multum abest penula; quam ad sacrorum usum jam tum ab apostolicis accommodatam temporibus non immerito viri doctissimi suspicantur ex Pauli loco II ad Tim. iv, 13. Fuit praeterea mandyas propria monachorum vestis ex humeris ad pedes usque desfluens et totum ambiens corpus, a parte sola anteriori aperta; quam etiam in Ecclesia Graeca retinere in pontificatu 580 ii solebant qui erant ex monachis promoti. Ex quo genere cum esset Arsenius ex Apolloniensi monasterio ad thronum patriarchalem olim assumptus, ut tradit Gregoras l. iii, non mirum si mandyam etiam extra sacras gestaret functiones. Nam civili et ordinario vestitu fuisse tunc induitum illum, cum privatim et familiariter imperatorem domi sue inviseret, res ipsa exigit. Nondum me pœnitit μανδύαν sacram penulam hoc loco vertisse; et qui perpenderint quæ de penula forma et usu a veteribus traduntur, et ea cum traditis de mandya contulerint, haud multum, ut spero repugnabunt. Vide et Codinum saepius vocem μανδύας usurpatem.

Μαρμούτζας p. 283. Μαρμούτζαν προσωνύμιαν. προσποντες δνομικα Περσικόν. Erat igitur Μαρμούτζας nomen Persis familiare; quod in ea gente multi proprium haberent. Id autem idecirca a maledictis Germano imponebatur, quod is, ut paulo post dicitur, remotiore originem generis a Gabra urbo Persidis, propinquorem a Lazis duceret. Codex Allat. Μαρχουτζάν legit, anonymus vero ms. quem Allatius exscribit in Exercit. contra Greyttonum, p. 805, Μαλχουτζάν. Et fortasse μαρχουτζάς in Barberino legendum fuit, fallente in ms. similitudine characterum μ et ς (1).

Μέρπου p. 28 et 102. Dyrrhachiensi episcopo pro Michaelae Palæologo adhuc privato et tum periclitante ac sollicito Deum oranti audita vox refertur incognita, nullam ad linguam pertinens, Marpou, quam sibi recitatam Manuel Disypatus episcopus Thessalonicensis sic est interpretatus, ut portendi per eam imperium Michaeli diceret: indicari enim isto vocabulo, ex primis sex vocabulorum litteris δχροστίχως conflato, hanc sententiam divinitus ostensam: *Michael Augustus Romonorum Palæologus ocios vocabitur*. Sic Latine expressimus servata elementorum veritate illa Graeca: Μιχαήλ άναξ Ρωμαίων Παλαιολόγος δέκτως ὄμνηθεται.

[P. 400] **Ματρώνα** p. 33. Matronæ nomen inveteri usu Romanorum sonat mulierem patriciam et gente nobilem. Clemens in Actis Petri: Ως καὶ τῶν εὐγενῶν γυναικῶν τὰς περιφανεστέρας, καὶ δὲ λόγος ματρώνας οἶδε καλεῖν. Ait ergo Coster solitum Theodorum Augustum viris domo minime nobilibus, ceterum apud segratosis, conciliare matrimonia

A virginum patriciarum, quibus illi deinceps matronis ampli ac beati forent.

Μεγαλοβλαχίται p. 83. In his apponenda post καλῶν distinctiunculæ, notula suit, quæ mss. deerat; ne dici videretur Achillem jam tum suo tempore Phthiotas suos Megaloblachitas appellasse. Sed et cum participium καλῶν Joanni adjungitur, id ita intelligendum, ut non solus ita eos vocaret: communiter 581 enim ea tempestate invaluerat ut Thessaliam montana Magna Blachia vocarentur. Nicetas in Balduino Frandro, p. 313 ed.. Basil. an. 1557: Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἀλλοι τις τὰ θεταλλας κατέχων μετέωρα, οὐ νῦ μεγάλη Βλάχια κακλήσκεται, τοπάρχης ἐν τῶν ἔκει. Hujus, qui tempore Balduini Megaloblachitis imperitaverat, unus B e successoribus fuit hic Joannes Michaelis despote nothus, de quo hic Pachymeres. Meminit etiam μεγάλης Βλάχιας Georgius Acropol. Hist. sect. 15, p. 23 ed. Reg. et sect. 38, p. 33.

Μέλεος p. 478. Τὸ δὲ τῆς μάχης — μὲν ἐφέτο. Hæc valde perplexa sunt, more ac indele auctoris, non raro quædem dimidiata congerentis. Videatur autem hic summatum et fastagia carpens indicare quæ essent tunc hominum quarelæ de scriptis Vecci. Porro vox μέλεος sic ibi abrupta pendet, punctis clausa in utroque ms. B et A: nam Vaticanus hunc locum, ut fere cæteros difficiles, securus transilit. **Μέλεον**, ut notum est, significat in cassum; unde et nomen μέλεος est, vanum et supervacaneum sonans. Si emendatione curandus hic locus esset, posset describi μέλεον, ut intelligeretur dogmata moveris frusta, incaseum, intempestive. Sed melius citra uliam in contextu mutationem intelligamus commemorari summarie et per inchoatis tantum seetias, quæ tunc ore vulgi contra Veccum et ei adgærentes jactabantur, hæc nimurum, *moveri ab adipisci intempestive dogmata*. Vanos eschomines et inania miscentes jurgia, etc. Explique incompleta oratio posset repetendo τὸ δὲ superius positum, in hunc modum, δὲ καὶ κινοῦνται δόγματα, δὲ μέλεοι εἰσι, etc. Mox recitat verba ipsa reprehendentium Veccum et sequaces ejus: Εἴτε ὅμη ἐφέτο, εἰσι.

Μεσάζων p. 352. Chronicon Constantinopol. mesάζων nomen dignitatis agnoscit, quam cum magni ducis, magni domestici et protostratoris et D protovestiarii dignitatibus amplissimis comparat, et eam tunc tributam memorat cuidam Cantacuzeno, quæ erat familia ex primaria. Unde intelligimus magistratus id nomen fuisse in Constantinopolitana aulo in primis splendidi, cui proportione similem apud suos Serbos hic memoratus Georgius gereret. Sequestrum Latine dicere poteram: sed cum sit, ut dixi et Meursius observat, dignitatis propriæ Grecorum nomen, usitatum ipsis vocabulum retinere satius est visum (2).

[P. 401] **Μεσοθίτια καὶ Μεσοθίτια** p. 310. Aliz-

(1) Cf. Glossar. alter. v. Μετερέοντες.

(2) Cf. Glossarium alterum.

nas, sive ut Eustathius scribendum praecepit pleris- que non obtemperantibus, Halizonos, memoratos Homero, Herodoto, Straboni, Stephano et aliis, quamquam cum aliqua scripturæ varietate, Scythiae Europæ populos, communis Græcis Byzantinæ recentioris dialecto *Mesothinitas* dictos credendum scilicet Pachymeri est. Ad intelligendam autem ejus appellationis rationem affulgere 582 forte lux nobis a Plinio poterit, qui l. v. c. 30 Halisernem (nisi error in scriptura est) eorum civitatem in ea ora collocat quam idem deinde c. 32 a Thynis universam docet habitatam, unde quod in media Thynia essent facile *Mesothyni* a Græcis dici potuerint. A qua etymologia si quis abhorreat ob discrepantem scripturam vocis, Thynia per *y* scripta, a Thinia Pachymeri memorata, quam ille ubique per *i* scribit, accipiat aliud veriloquium in Strabonis testimonio fundatum. Is enim, l. xiii, in Troadis descriptione *Allazonium* oppidum Halizonus istorum, quos alii, ut indicavi, *Allazonas* vocant, collocat ad levam Μεσοπις amnis: quia enim ἐν littus Græcis sonat, Halizones inter littora hinc fluminis Μεσοπις hinc Propontidis sitam regionem incolentes merito μεσοθύται dicti fuerint. Nec omittenda ex occasione declaratio loci nostri auctoris, c. 9, l. 1, cui quæ hic diximus faciem præferunt. Scribitur ibi sic: Τότε δὴ καὶ τοῦ Παλαιολόγου εἰς χεφαλῆν τεταγμένου Μεσοθύτας καὶ αὐτῶν διπτημάτων ἔκεινον προστάξαντος, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πράτοντος, etc. Narratur illio Michaeli Palæologum tum cum maxime ac strenue exerceret præfecturam sibi creditam Romanarum copiarum contra Italos pugnantium, monitum a Coty quodam de consilio imperatoris excæscare ipsum parantis fugisse cum monitori in Persidem. Sed quid sibi vult quod Palæologus εἰς χεφαλῆν τεταγμένος dicitur μεσοθύτας καὶ αὐτῶν διπτημάτων? Traditam illi fuisse regendam Mesothiniam provinciam nulla usquam alibi est mentio. Et provinciam hic sive regionem Μεσοθύτας vocabulo indicari, vix ferat continue adjuncta mentio *optimatum*, et quidem cum pronomine *ipsorum*, καὶ αὐτῶν διπτημάτων. Quid hic dicemus? Aliud sane, postquam multa disquisivi, non occurrit nisi μεσοθύτας hic poni pro legione quadam aut parte Romanarum copiarum ex iis conflata militibus qui Mesothinita vulgari lingua dicebantur. Hoc videtur nos docere noster auctor, D dum illo c. 27, l. iv sic loquitur ex versione nostra, de Romanis agens copiis validissimis Joannis despotæ ductui permisis: *Confabatur hic exercitus ex differentibus corporibus et relut collegii militum . . . unum erat Papagonicum . . . aliud cum et ipsum multitudine tum vi et arte præstans bellica. ex Halizontibus quos Mesothinitas vulgare dicat idioma.* En quid Mesothina hæc fuerit cui tunc præpositus Michael Palæologus ab imperatore fuerat: non regio, sed legio μεσοθύτα Pachymeri

A dicta, compendio militariterloquentibus tum forte usitato; quale adhiberi hodieque videre me memini in narrationibus præliorum aut oppugnationum in nostra Gallia, ubi legiones, Navarica exempli causa, vel Nortmannica, Navarra et Nortmannia dici non raro leguntur. Jam satis cohæret quod additur, καὶ αὐτῶν διπτημάτων, in quo modus ipse loquendi gradationem indicat, ut aliquid amplius licet in eodem genere optimates isti fuisse intelligentur. Nempe non solum imperator Michaelem 583 Palæologum legioni Halizorum Mesothiniæ vulgo nuncupatε εἰς χεφαλήν, ξαξεν *meit en teste*, ut Galli hodie loquuntur, hoc est, ducem præposuit: sed etiam, quod honorificentius fuit, subesse eidem voluit cohortem διπτημάτων dictam, de qua voce videsis, lector, quæ paulo inferius adnotabimus. Non omittam admonere apud Acropolitam c. 64 *Hist.. Mesothyniæ*, de qua hic actum. cum *v* scribi. Codices Pachym. cum *τ* Μεσοθύτας constanter scribunt. [P 402] Hos nos expressimus, Sic et in Tocharorum et aliis quibusdam vocabulis Acropolita a Nostro differt, nec nostri judicii est definire uter erraverit. Quare rem integrum relinquimus: quod reperimusdamus.

B Mēpe p. 216 Ait Mēpe Iberiæ Davidi datam in uxorem filiam spuriam conjugis despote Joannis. Ubi quid suspicemur aliud quam supremam in Iberia potestatem vocabulo isto designari, ut sicut cralis in Serbia, sultan in Perside tunc dicebatur, qui rebus illic præerat, sic Iberorum Asiaticorum rector Mēpe vocaretur. De quo tamen amplius prounctio, quoad certius ejus rei testimonium suppetat (1).

C Mētalηψις p. 361. Ait admissos ad omnem communionem sacrorum Latinos a Græcis jussu imperatoris, reconciliationem Ecclesiarum procurantis, excepta μετάληψι, quam non quærebant. Et tamen antea dixerat eos communicasse etiam τὸ μετάληψι τοῦ Θεοῦ ἄρτου, δν ἀντιδωρον λέγουσιν, in perceptione sacri panis quem antidorum dicunt. Qui panis cum representaret Eucharistiam, videntur etiam Latini non recusaturi eam cum Græcis percipere. Nimirum μετάληψι ex usu Græcorum proprie significat sumptionem vini consecrati, sive specierum sanguinis Christi, quam ideo in communiōne laica Latini non quærebant, oīk Εχρηζον, quod ea sibi sciebat interdictum ritu Occidentalis Ecclesiæ. Docuit me hanc proprietatem vocis μετάληψι vir pereruditus et in primis sciens Græcorum rituum Jacobus Goar O. P. qui votis ad Liturgiam S. Joannis Chrysost. p. 150 *Eucholog.* refert Græcos in ipsa altaris concha depingere imaginem Christi Domini pontificis vestibus ornati, decussatis manibus panem consecratum dextra, calicem vero sinistra proferentis inscripto ad dexteram et sacram Christi corpus vocabulo μετάδοσις, ad levam vero et calicem nostra hac vore μετάληψις. Hinc habemus μετάληψεως vocabulum aliquando proprie ac-

(1) Cf. Glossarium alterum.

commodari ad perceptionem sacri calicis. Dixi **A**liquando, quia præter id quod superius, ut modo admonebam, μετάληψις adjungitur τῷ θείῳ ἔρτῳ, etiam infra, c. 38, l. vi, imperator moribundus dicitur τὴν ἀγίαν μετάληψιν δέχεσθαι. Videtur autem indicare illic historicus voluisse, sumpsisse tunc illum Eucharistiam quo modo solebant sumere morituri apud Græcos, hoc est sub utraque specie. Nam **584** æque, opinor, ad utramque speciem pertinent memorata paulo prius σύμβολα τοῦ Δεσποτικοῦ θανάτου. Nisi forte qui suspicetur extremo languore conficiantibus dari solitam alteram tantum speciem, nempe liquidam, quam commodius transmitterent per fauces catarrha oosessas, et ideo μετάληψις solius, hoc est vini consecrati converisque in Christi sanguinem, factam hic mentionem, quod id solum tum Augustus perceperit. Nam solitos jam olim Græcos fuisse ægrotis in eum vi morbi statum redactis ut ægre panis species glutirent, ne sine viatico abirent speciem vini ministrare solam, docet petrus Arcadius. l. iii *De concordia Ecclesiæ Orientali, et Occidentali.* etc., p. 335.

Mετόχιον, d. 270. Agit de domuncula cum scello divi Nicolai ad mare sita, quam dicit fuisse μετόχιον τῆς Ὁξεῖας μετοχιοῦ Oxeæ insulæ Propontidis, ad quam deportari jussus expatriarcha Arsenius. In ea ædicula, quippe imminente in rectissimum illuc trajectum, aut forte etiam ad monasterii Oxeensis, cui addicebatur eo relegatus Arsenius, jus dominiumque pertinente, obiter is depositus est. L. v, c. 2, nomen idem iterum a Nostro [P 403] adhibetur in his verbis; τὴν δὲ μονὴν ἐκείνην (loquitur de monasterio quod fueret Blemmidæ) τῇ τοῦ Γαλησίου μονῇ ὑποτεθῆναι εἰς μετόχιον. Indicat monasterium quod fuerat Blemmidæ, contributum et subjectum monasterio Gallesii. Aliquæ religiosæ familiæ habet extraordinarias domos, quedam quæ vocant *hispitia*, ubi diversentur illarum ministri aut religiosi, qui negotii causa in locis illis peregrinantur. Videtur qui simile voce μετόχιον hic designari.

Μηνολογῖον p. 319. Hoc loco μηνολογῖον significat mensem apponere diplomaticis aut chartis regiis; quod sibi uni Michael Augustus reservatum voluit, nominatim excipiens ne id Andronicus filius, quem in imperii consortium admittebat, facere se vivo posset. Unde idem Noster in Andronico (quod aliud opus. Deo dante, mox edemus) l. i, c. 1, narrat eum post patris Michaelis mortem primum in scripto jussu regio mensem apposuisse ἄρτι πρώτως μηνολογησάμενος πρόσταγμα. Quo eodem scripto ad patriarcham perlato ait illum, cum more Michaelis celaretur, Hachymeri sibi ipsi forte astanti regiam illam chartam dedisse, Ἐρωτῶν εἰ αὐτὸς ἔχοι γνῶναι διαστοχασάμενος οὖν τίνος διν εἴη τὸ μηνολόγημα, *Quarens* num qua ipse conjectura certo posset dignoscere cuius manu expressus mensis esset. Si enim Andronicus esse constaret, certum foret argumentum obiisse Michaelem. Ne

Autem id facile discerneretur in causa erat, quod manus et formaliterarum Andronicis sic congruebat cum paterna, ut nonnisi ægre etiam a perito distinguueretur: Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ καὶ παρέκτο τοῖς τοῦ πατρὸς ὡς μὴ ἁρδίως διαγνῶναι ἔχειν καὶ τὸν εἰδήμονα. Gregoras (l. iv, p. 52 ed. Basil. an. 1562) referens ornatum insignibus imperii a patre Andronicum addit: Ἐπέτρεψε δὲ αὐτῷ δὲ πατὴρ **585** καὶ δι’ ἐρυθρῶν ὅπογράφειν γραμμάτων προστάγματα, οὐ μέντοι μῆνα καὶ ἥμισυ, ἀλλὰ Ἀνδρότικος Χριστοῦ χάριτι βασιλεὺς Ρωμαίων. *Permisi* vero ipsi patre edictis subscribere rubris litteris. *cælerum sine mense et inductione*; sed, *Andronicus Christi gratia imperator Romanorum*. Hæc Gregoras; ex quibus intelleges quid sit quod Pachymeres scripsit ὅπογράφειν βασιλικῶς, *subscribere regie*: est enim id ὅπογράφειν δι’ ἐρυθρῶν, *subscribere rubris litteris*.

Μηνημονεύειν καὶ μηνημόσιον p. 374. Hæc offerebantur a Græcis papæ, si vellet abstinere a juvandis Latinis Constantinopolim tunc occupantibus Verbo μηνημονεύειν significatur distincta mentio papæ in sacris Græcorum litturgiis publice ac nominatim facienda. Ipsa porro talis commemoratione τὸ μηνημόσιον absolute autonomasia compendiaria dicitur in hac historia, ut superius diximus verbo ἐκάλητον. Ab hac Romani pontificis inter sacra commemoratione cur tantopere Græci adhorrerent, causam non esse sapienter ostendit imperator, his illos urgens verbis: Τίνα δὲ ἔχει ἀντικανονίαν ἡ ἐπ’ ἐκκλησίας ἀναφορὰ τρῷ ὀνόματος (subaudi papæ), δικού γε καὶ μὴ πάππας ὅντας τοὺς ἀλλούς ἀνάρχη μετέχειν τοιαῦτο τῆς χοινικῆς, τοῖς ἐκκλησιάζουσιν συνιταμένους τοῦ ἵερέως. Quasi diceret: Quid tantum refugitis a nominando inter sacram papa, cum ibi multos alios, minoris utique dignitatis, nominatim exprimi usu olim legitimo invaluerit? Verissima hæc sunt. Nam in Liturgia sancti Joannis Chrysostomo hæc legimus, p. 78 Euchologii: Ἐντεῦθε δὲ ἱερεὺς μηνημονεύει ὃν φέλει ζώντων καὶ τεθνεάτων. Υπὲρ ζώντων λέγει. Υπὲρ σωτηρίας, ἐπισκέψεως, ἀρέσσως τῶν ἀμάρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ δεῖνος. *Hic sacerdos meminit quorum vult vivorum et mortuorum, Pro viuis dicit. Pro salute, protectione et remissione peccatorum servit Dei N.* En ut nominatim mentio sit in sacro quorumvis ad arbitrium sacerdotis. P. deinde 79: Οὐ δὲ ἱερεὸς ἐκφωνεῖ. Εν πρώτοις μηνήσθητι, Κύριε, τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου ἡμῶν τοῦ δεῖνος. *Sacerdos vero exclamat:* [P. 404] *In primis nemento, Domine, sacratissimi metropolitæ nostri N.* Quilibet igitur episcopus a sacerdote in diœcesi ejus celebrante nomine expresso memoratur. Quin etiam, ut mox additur, idem honos habetur simplici sacerdoti et imperatoribus. Sic enim ascribitur: Καὶ δὲ θιάκονος πρὸς τὴν θύραν στάς λέγει. Τοῦ δεῖνος πανιερωτάτου μητροπολίτου δὲ ἐπισκόπου, σταὶς δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος τὰ ἄγια δῶρα ταῦτα εὐλαβετάστων ἱερέως τοῦ δεῖνος. Υπὲρ σωτηρίας τῶν εὔσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν καὶ

πάντων καὶ πασῶν. Ὁ χορός· Καὶ πάντων καὶ πα-
σῶν. *Et diaconus ad januam stans dicit:... Et pro
offerente sacra munera hæc devotissimo sacerdote. N.
pro salute piiis morum et a Deo custoditorum impe-
ratorem nostrorum, et cunctorum et cunctarum.*
Chorus prepetit: Et cunctorum et cunctarum. Quia
enim imperatorum 586 vocabulo Augustus et
Augusta cum liberis eorum significabantur, addi-
batur ista utriusque sexus expressio.

Mylia p. 293. Non solum alga et muscus, sed
quidquid innatans aquis soliditatem aspectu men-
titur quamdam, μύλων vocabulo designatur, quan-
tum ex collatis Hesychii, Suidæ, Oppiani, Nicandri
et aliorum locis datur intelligi.

Móρεον p. 180. Quæ olim Peloponnesus dice-
batur, eam hodie Græci vulgo *Moream* vocant. **B**
Videtur autem Pachymeris state τὸ Μόρεον dicta;
unde et hanc vocem supplevinus in lacuna capitinis
9 ejusdem lib. iii. Ad quem locum vide notas. Ali-
cubi tamen Pachymeres Μόρεα scribit: sed con-
stantius in neutro id vocabulum usurpat.

Μόσυνες p. 311. Scio alios scriptores Mosynos,
non Mosynas hos populos vocare: tamen cum
Μόσυνοι non possit esse a recto Μόσυνοι, sed a
Μόσυνες, plus sapere quam mens auctor nolui.

Μουγούλιοι p. 344. Videtur dicere eos quos By-
zantini Tocharos vocarent, ipsorum Tocharorum
usu et lingua Mugulios dici consuevisse.

Μυριοστός p. 470. Hoc vorabulum μυριοστός
sic scribitur in duobus mss., Vaticano omittente.
Flectitur videlicet a recto μυριοστός. Quo non du-
bito, et si alibi exemplum non reperi, quin Pachy-
meres μυριάδα significet, sicut c. 38, l. vi, ἐκα-
τοτός αι centuriam appellat, sic scribens: Ἐς δὲ
πλεῖστον συχναῖς ἐκατοτός διεληπτό. Et ejus
æqualis scriptor Georgius Acropolita χιλιοστός
chiliadem nominat in his verbis p. 4 ed. Reg.: OI
δὲ αὐτομόλοι πρὸς τοὺς πολεμίους χωροῦσι χλι-
οτύνες πολλά. Ubi recte doctissimus interpres Leo
Allatius χιλιοστάς πολλάς reddit; *multa millia.*

Νοσιά p. 515. Vocabulum νοσιάν sic clare scri-
bitur in codd. Barber. et Vatic. Allatianus autem
videtur legere νοστά: sed ex cæteris quoque ve-
stigiis titubantis illic calami satis appetet errorem
esse ac omnino rescribendum ubique νοσιάν. Vide-
tur autem νοστά positum a Pachymere συγχοπικῶς
pro νεοστά, quæ (P. 405) vox significat *nidum*
cum pullis implumbibus. Perstringitur enim prover-
biali similitudine confidentia Latinorum, qui Ro-
maniam, hoc est imperatoris Constantinopolitani
ditionem universam, tam facile se comprehensuros
sperarent quam ludibunde a forte incurrente tolli-
tur avicularum recens ovis exclusarum tota cum
ipso nido familia.

Οἰκειόχειρος p. 497. de Muzalone malis inflexo
ad obsequendum imperatori. Quæ sint istæ oīkeiō-
χεiροi: ἀσφάσται divinandum: nam illud oīkeiō-
χεiρon alibi non reperi. Liceat opinari voluisse si-
gnificare auctorem, non solum spondisse Muza-

A tonem obedientiam in posterum, sed ea prompti
obsequii documenta in præsens exhibuisse, quæ si-
dem abunde ficerent 587 sponsioni et imperatori
metum omnem adimerent, ne promissis ille post-
modum non staret. Sint ergo oīkeiōχεiρoi ἀσφά-
λεiαι, cautiones et securitates quasi dato pignore
ex propriis in antecessum repræsentatis spondentis
officiis acceptæ.

Οξεῖα p. 385. Duo hic sunt adjectiva feminina
sine suis substantivis, supplendis videlicet a le-
ctore, ut sit cum frigida simpliciter ponitur pro
aqua frigida. Voci χρυσόπαστος videretur ex aucto-
ris mente subjungenda ἰσθῆς aut ἔστις ex Eu-
bulo comico, cuius Pollux initio libri sexti hæc
refert verba: Ταῖς ἔστισι ταῖς χρυσόπαστος: στρώννυνται. Verbum στρώννυνται ἐνδέη convenit,
quæ stragulum aut instratum supremum erat aræ
maximæ, ut suo loco declaramus. Vocabulo δέεια
equidem βαφήν adaptaverim ex Eustathii loco mox
describendo verbo δέελευχος: ex quo intelligitur
δέειαν βαφήν roseam esse tinturam.

Οξέλευχα p. 322. Verbi *e roseo candentia insi-
gnia*, doctus ab Eustathio ad Od. n, ubi cum ex
Chæremone retulisset δέι τοινῶς μὲν τὰ ἄνθη ἔχος:
τέκνα ἑκάλεσεν, ίδιως δὲ τὰ ρόδα δέεψεγγη καὶ ἔα-
ρος τιθηνήματα, sic continuo admonet: Ἐνθα δρα
τὸ δέεψεγγη χρήσιμον ὃν εἰς τὸ νοῆσαι τοῦνομα τῆς
δέειας βαφῆς. *Ubi observa vocem δέεψεγγη utilem
ad intelligendum quænam versi sil in clura quam δέεια
nominant.* Quibus verbis satis indicat δέειαν βά-
φήν trahere aliquid e colore vigentis rosæ, aut po-
tium eundem ipsum esse. Itaque jure, opinor, meo
δέελευχον sum interpretatus *e roseo candens*. Ne-
que tale fuisse imperii gradu inferiori a despota
participati insigne novum est, cum et rubens et
candicus, ex quibus δέελευχος mistus est, ambo
regiæ potestatis characterem usu antiquo præfer-
rant utique cum purpura in ueste regia, candor
in diadema commendaretur. Sed et habemus Pa-
chymeris ipsius testimonium hoc confirmans, l. vi,
c. 34, ubi cum retulisset decrevisse imperatorem
ornare Joannem principem Sazorum, postquam
ei filiam Eudociam despondisset, insignibus quæ
tribuerentur despotis usu aulae Constantinopolitanæ,
mox illa ipsa insignia despotæ vocat τὰ δὲ πορφύρας
διχροα, bicoloria ex purpura, hoc est, ut hic loqui-
tur, δέελευχα, ex candido et roseo mista.

Ὀπτιμάτοι p. 24. Docuit nos pridem eruditissi-
mus Rigaltius in Glossario, quod ipse didice-
rat ab auctoribus idoneis ibi laudatis, ὀπτιμά-
τοις vocem esse castrensem, certum genus aut
ordinem militum signantem. Unde tanto magis
confirmantur quæ de vocabulo μεσοθυνία legionem
aut cohortem sic nominatam indicante supra suo
loco diximus. (P. 406) Omnino illo Pachymeris loco
Michaelis Palæologi militaris Italico navata bello
indicatur opera. Unde illa verba τὰ πολλὰ κατ'
Ιταλῶν πράττοντος de industria sic verti, ut de
bellicis ejus quo de agitur facinoribus sermonem

hic esse lector intelligat. Quænam vero et ex quo **588** genere hominum cohors hæc legiove optimatum dicta in Romano tunc esset excitu, difficile divinatu sit in scriptorem ejus temporis ea de re silentio. Fieri potuit ut nobiles voluntarii et suo sumptu militantes sic appellarentur, qui optimatum vocabulum domo afferrent indicium natum patriciorum aut census domestici. Forte etiam qui militarem fortitudinem experimentis illustribus probassent, in certam honoris gratia segregati legionem hoc designabantur nomine; quomodo auctor est Olympiodorus in Excerptis Photianis τῶν Ἀρδογάτισου Γότθων τοὺς κεφαλώτας, capita ipsa et præstantissimos quoque Gothici exercitus quem ductabat Rodogaisus, optimatos sive optimates fuisse vocatos. Habemus etiam ex Mauritio, l. II Strateg., c. 3, unumquemque optimatum militem sibi obsequentem secum duxisse, qui ἀρμάτος armatus dicebatur. Quod ipsum argumentum est excellentioris supra vulgus militum dignitatis διπτυχίων, ad quam respicit vox αὐτῶν hic a Pachymere posita, indicans superiorem honoris et dignationis gradum in præfectura optimatum supra præfecturam Mesothinias fuisse.

Οὐδέτε p. 222. Videtur hic nove usurpatum adjective vocabulum οὐδέτε in dat. plurali ob οὐδέτε ad significandum viles homunculos de fæce plebis ac nihil. Nam τοῖς οὐδέται statim opponit μεγάλους, sic subjungens: μεγάλων ἐπὶ τούτοις τεταγμένων τὸ πρότερον. L. III, c. 18, Josephus Gallesii Germanum patriarcham alloqueus ait: Καὶ τοὺς δλιγωροῦσιν ὡς μηδελός. Hic quoque positive, ut sic loquar, usurpatur τὸ μηδετέ: nempe non verus, sed intrusus et suppositius patriarcha Germanus habebatur. Hoc exprimit noster verbo nullus μηδετέ.

Παπίας p. 350. De magno papia sic Codinus, c. 5, n. 34: Ὁ μέγας παπίας (sic enim scribit, cum Noster π simplex ponat) εἶχε μὲν πάλαι διπτυχίων ἀνεπιγνωστον, νῦν δὲ οὐδεμίαν. *Magnus pappias habuit olim ministerium incognitum, nunc autem nullum.* Tamen Pontanus noster ad Cantacuzeniam docet ex Zonara magnum pappiam dictum judicen illum summum ad quem commentarienses de personis reorum et numero, de qualitate delictorum de clausorum ordinibus referre debebant.

Παραχοιμάνος p. 206. "Ον παραχοιμάνος δικρατῶν εἶχε, et paulo post καὶ τὸν παραχοιμάνον Μακρηνόν. Apparet ex his officiis aulici id vocabulum esse; unde et mox eo sine proprio nomine vir idem designatur, dum additur ἡν διδοκιμῶν δι παραχοιμάνος. Erat nempe hic, ut loquitur Codinus, cubiculariorum et epheborum imperatoris caput. Ὁ παραχοιμάνος τοῦ κοιτῶνος εὑρίσκεται κεφαλὴ τῶν ἐν τῷ κοιτῶτι παιδονύμων καὶ τῶν κοιτωναρίων. Quodcirca equidem præfectum nubiculi Latice dixi, licet viderem Wollfum in excerptis Gregorii subiectis cubicularium interpretari. Sed veram ejus vocis notionem magis

A videtur Pontanus assecutus initio sui Cantacuzeni, **589** ex cuius sententia interpretor, ut dixi, παραχοιμάνον hoc loco cubiculi præfectum, nempe imperatorii, sive ut interdum dicitur, sacri cubiculi. Quia vero hujus erat officium excubare noctu imperatori aut excubiis præesse, παραχοιμάνος vocatur plus significante vocabulo quam sonet, haud ad interpretationem suffecturo excubitoris nomine, (P 407) quod æque cuivis cohortis vigilum gregario conveniret. Bachymeres, l. VI, c. 12: Ἐξ αὐτῆς πάκτει τὸν τοῦ κοιτῶνος παραχοιμάνον τὸν βασιλικὸν βασιλεῖον. En ut singulari nomine effertur hoc nomen personam indicans præstantem; majorisque dignitatis quam quantum capiat excubitoris simplex mentio. Videtur officium simile ejus quod in aula Romana hodie vocant maestro di camera, et in Gallica premier gentilhomme de la chambre. Sed et παραχοιμάνον generale interdum vocabulum esse, omnes indicans qui ex officio in cubiculo imperatorio stationem ordinariam habebant, intelligitur ex iis quæ adnotamus ad vocem σφενδύνη.

Παραπληκτήσει p. 372. Ex abunde perspecta notione vocabulorum παραπλήξιος et παραπληκτος, licuit significatum divinare verbi παραπληκτήσει lexicographis vulgaribus indicti et tamen a sancto Gregorio Nazianzeno usurpati, cuius locum Joannes Parastron, qui hic loquens inducit, tacito auctoris nomine recitat. Sanctus enim ille doctor Oratione de Spiritu sancto ante medium, cum hanc proposuisset interrogationem heretici Pneumatomachi, Τίς οὖν ἡ ἐκπύρωσις; quæ igitur est processio? respondet: Εἰπὲ οὐ τὴν ἀγεννησαν τὸν Ηατρὸν, καγὼ τὴν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ φυσιογνωματικὴν τὴν ἐκπύρωσιν τοῦ Πνεύματος. *Edisse tu mihi ingenerabilitatem Patris, et ego generationem Filii enarrabo et processionem Spiritus.* Tum subdit: Καὶ παραπληκτόμεν ἄμφω εἰς θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντες. *Et insaniemus ambo in Dei mysteria immittentes oculos.* Ita scribitur hic locus in editione mere Græca Basileensi anni 1550, p. 221, v. 4, longe melius quam in Parisensi Græco-Latina, ubi παραπληκτήσομεν legitur quasi ex παραπληκτήσει, quod rectum non est.

Παροχεῖς, p. 155. Τὸν μέντοι γε πρότανι τούτων καὶ παροχέα ὡς δυνατὸν ἐμεγάλυνεν. Ita codd. B et A. Vaticamus pro his habet καὶ τὸν γραμματοκιμιστὴν ἐγγάλουν. Præterquam error est in scriptura θ intruso in locum τ in voce γραμματοκιμιστὴν, etiam videtur, ut non raro solet hic interpolator potius quam descriptor Pachymeris, aberasse a mente auctoris: qui cum dicit πρότανι τούτων καὶ παροχέα μεγαλυνθῆναι, auctorem ei præbitorem horum magnificatum fuisse ab imperatore, non vult significare ipsum præmio affectisse tabellarios, qui lèstum nuntium attulerant (de mercede quippe istis liberaliter persoluta dixerat antea: Καὶ ἀντεδίδου μὲν τῶν λόγων τὰ μετὰ), sed vel agit de Cæsare, qui rem tantam

feliciter fortiterque peregerat, cui præterea se dc-
bere profiteretur, imperator successum 500 istum,
et ejus virtutum ac meritum eo nomine celebra-
ret: vel per voces πρύτανιν καὶ παροχέα Deum
indicavit bonorum omnium fontem, cui peculia-
riter acceptam referens tam insignem felicitatem
eum magnificaverit. Hoc confirmari potest ex iis
quæ mox subdit: Συνεκάλετο πάντας τε εἰς εὐχαριστίαν
τοῦ Κρείττονος. Provocabat cunctos ad gratias Nu-
mini agendas. Et hujus gratulationis occasione
habita concio, quæ capite sequenti recitatur, multa
habet in hanc sententiam. Quod hic peculiariter
notandum venit, est vox παροχέα posita, ut vide-
tur, pro πάροχος præbitor, largitor. Cujus forma
exemplum haud passim reperiatur. Legitur tamen et
inserius l. vi c. 23, ubi recitato D. Damasceni loco
Patrem æternum προβολέα τὸν ἐκντορικοῦ Πνεύ-
ματος prolatorem sive emissorem enuntiatorii Spir-
itus vocantis ait quadam ut falso affectum Damas-
sceno hoc dictum rejicisse, quosdam autem id
legitimum ejus sancti doctoris testimonium agno-
scentes in eo vocabulum προβολέα in παρο-
χέα mutasse.

(P 408) Ηηλεύς (1) p. 450. Peleum hic memo-
rari patrem Achilis et in exemplum castimonie
proponi appetet, ut statim post Aristidem in spe-
cimen abstinentie a furo alienissimæ. Non tamen
occurrit adhuc mihi testimonium antiqui scriptoris
istam eximiam pudicitiam laudem Peleo asserentis,
cujusmodi quodpiam obversatum animo scribentis
hæc Pachymeris suspicor. Neque enim videlicet
omnia quæ ille legit in nostras venere manus; ac
fortasse ne nunc quidem supersunt. Quam multa
enim vetustatis Græcæ monumenta quingentis his
fere annis, quot a Pachymeris ætate ad hanc nostram
intercedunt, perire funditus contigit. aut certe hac-
tenus ἀνέκδοτα servari. Sed nec cuncta edita vi-
dimus. Adnimadverto tamen Homerum orebra quam
insert mentione Pelei frugalitatis ei virtutisque
laudem fere tribuere videri; quarum videlicet me-
rito ab Actore Phthiæ regnante, ad quem ex Egina
confugerat, propriis filiis prælatus generque ac
regni successor electus fuerit, ut Eustathius refert
ad Iliad. β p. 321 ed Rom., ad quam forte historiam
alluserint fabulæ quæ prælatum diis ipsis judicio
principis deorum in felicitate nuptiarum, concessa
ipsi in sponsam Thetide quam Jupiter ipse pro se
ambire potuisse, celebrant Peleum: cujus generis
illa sunt Catulli:

*Teque adeo, eximie lœdis felicibus aucte,
Thessalizæ columem, Peleu, cui Jupiter ipse,
Ipse suos divum genitor concessit amores,*

Nec forte a genio Pachymeris multum aberraret
qui suspicaretur ita meminisse illum Pelei herois
inculpati, ut alluserit ad etymam nominis ejus ἐκ τοῦ
πῆλου, quod *lötum* significat, formati, velut in-
nuens non magis affinem fuisse Veccum, spectate

A sanctimonis hominem, suspicionibus impudicitiae
quam si sicutum ex 501 creta et luto corpus, non
autem ex carme concretum habuisset. Invenio allu-
sionis non usquequa abe similis exemplum apud
Eustathium (ad Iliad. i p. 772 ed. Rom.) explican-
tem dictum facetum in cauponem qui venale
vinum turbare faciem admisitione solitus audivit
a quodam: Μὴ ποιεῖ τὸν Οἰνέα Ηηλέα, *Ne facias*
Œneum Peleum. Quod ut εὐτραπέλως *salse* dictum
bi auctor landat, sic enarrans: Μὴ τρυγάνω χυτῶν
καὶ φετρητῆρι παραμιγνὸς, μετάβαλλε τὸν οἶνον
ἀς εἰς πηλὸν, φ δοκεῖ παρωνομάσθαι παιγνημάνως
δ Ηηλέας. *Ne fæces diluens et crateri admiscens muta*
vinum velut in lötum: ludicra enim paronomasia
videtur verbo Peleus lötum indicasse. Βέο qui non
probarit, condoleat infeliciter consonantibus, et me-
liora, si habet, suggerat grata accepturis.

B Ηλατεῖαι ἐκπωλάτων p. 453. Quærebam hic
quid essent ἐκπωμάτων πλατεῖαι, quas ex ære
fuisse mox indicat noster de iisdem iterum agens
his verbis: Χαλκᾶς ἐκείνας πλατείας ὄποδοχάς.
Solus Vaticanus χαλκᾶς πλαταῖς appellat, sed huic
fides apud me quidem dudum est ex quo decoxit.
Certe πλαῖς nimis generale vocabulum est: neque
in tabulis aut laminis æreis commode id *frumen-
tum coctum*, sive jam molitum, mola videlicet
farris tosti, ut antiqui loquebantur, sive granis
integris naturali forma, commode gestari potuit.
Ne multis: mihi attente consideranti hunc locum
veniebat in mentem ἐκπωμάτων πλατείας πγ-
τείας ὄποδοχάς dici hic a Padhymere vasa mense-
ria quæ *sottocoppe* Italia hodie dicuntur; quorum
est usus in scyphis porrigendis. Habent ea superne
latitudinem capacem scyphorum simul multorum
(unde πλατεῖαι ἐκπωμάτων recte vocentur), labro
per circuitum ad aliquam latitudinem recuperato
coronatam, innitentem pedi supposito rotundo, qui
et manubrili usum præstat ministranti pincernæ.
Eius formæ lances, aut si dicere liceat, capedines,
argentæ [P 409] fere hodie visuntur in procerum
conviviis: tenuiores sictilibus utuntur. Ετεῖ
Pachymeris nondum Peruanis ditata metallis æreæ
increbuerant: sed materiæ vilitas encausto picturæ
variaæ fructus autumnales assimulantis tegebatur,
ut docet hoo loco noster. Negari non potest quin
percommoda fuerit istiusmodi vasis forma ad istas
eulogias frumenti cocti tum decore admovendas
aris, tum inde post sacerdotis benedictionem de-
portandas in domos tuto, latitudine, ex qua πλα-
τεῖαι dicuntur, paulisper concava, et coupacis rotun-
ditatis, facile admittente materiam talem, et a
lapsu prohibente beneficio editi circum marginis,
illius nempe de qua dixi, modice reductæ et alte per
circumferentiam loriculæ. Voces quoque tum ἐκπω-
μάτων tum ὄποδοχή aptissime in nostram senten-
tiā accidunt. Indicant enim usum istius vasis eo
facti ut pocula, ἐκπώματα, imposta exciperet, sic

(1) Cl. Glossarium alterum.

offerenda convivis manu pocillatoris. Porro πλατεῖαι videntur substantive dici, 592 nisi quis malit, cum sola hæc vox ponitur, subaudiendam et tacite supplendam illam alteram ὑποδοχαί.

Πνευματικός καὶ πνευματίζων p. 256. Josephum monssterio Galesii præpositum vocat Pachymeres ἐνδρα πνευματικός καὶ εἰς πατέρα τεταγμένον τῷ βασιλεῖ. Primo aspectu vox πνευματικός hoc loco videtur idem sonare cum eo quod, l. iii, c. 19, memoratur πνευματίζων spiritu vivens, quod ibi dicitur de monachis sanctimoniorum opinions venerandis, sumpta ex Paulo apostolo formula loquendi, quales imperator pro se adhibuit μεσίτας πνεύματι ζῶντας καὶ συνήθεις τῷ πατριάρχῃ. Tamen si quis introspiciat, aliud in ea latero deprehendet haud negligendæ notionis. Argumento sit quod paulo post eodem capite scribitur, samam emanasse. interdictum Josepho huic ab Arsenio patriarcha suis ne fungeretur officio πνευματικοῦ est Græcis sicut habent: ὡς καὶ ἐπιτιμοῦσιν ἐφ' φημηδὲ πνευματικὸς ἀναδέχοιτο. Nimirum πνευματικός est Græcis Christianis idem quod Latinis ecclesiasticis confessarius, ut etiam recte dudum Meursius observavit. Itaque suspicor τὸ καὶ abundare, ut sæpe alibi apud nostrum, sic in loco descripto; et cum πνευματικός καὶ εἰς πατέρα τεταγμένος τῷ βασιλεῖ Josephus dicitur, nihil aliud indicari nisi eum patrem spiritualem, hoc est confessarium imperatori suisse. Ex qua observatione lux affulget posterioribus a me descriptis Pachymeris verbis. Horum enim hinc patet esse sententiam, iratum imperatori patriarcham vetuisse ne Josephus deinceps etiam privatas ejus confessiones exciperet (ἀναδέχοιτο,) de quo verbo quæ suo loco notamus, hic confer) aut ipsum in foro, ut loquuntur conscientiæ absolveret, hactenus siquidem post anathema imperatori publice dictum in quibusdam quæ antiquus usus vetabat excommunicatis permetti, connivendum putaverat patriarcha, ut Pachymeres superius admonuit. De hoc genere videtur et hoc fuisse, nimirum tolerare ut privatim confiteretur et in foro conscientiam absolveretur. Id quod nunc tandem instantia Josephi prohibuerit; et videlicet jurisdictionem abstulerit necessariam ad solutionem valide impertendam. Unde cum nihilo secius postea Josephus perrexit dare, ut prius operam confitenti Augusto, et illum videlicet de more absolvisset, ansam Josephi criminandi Arseniani ab eo jam patriarcha schismatis dissocii sumpserunt, quasi attentaeset rem nefariam ferendo sententiam solutionis sacramentalis sine potestate jurisdictionis, quo modo lata talis sententia sine dubio irrita est, unde id attentasse in sacramento nihil minus sit quam sacrilegium. Est autem id extra dubium, emanare ab episcopis ordine hierarchico jurisdictionem istam. Quare si eam rite patriarcha revocasset, certum erat non potuisse deinde imperatorem a Josepho audiri aut absolvi sacramentaliter. Ad id

A porro quid Josephus responderet, commemorat Pachymeres, quamvis subobscure in cod., B et A. Sed in 593 Vaticano clarus, negatum [P 410] nempe ab ipso factum: pertendisse, inquam, haud eo devenisse Arsenium patriarcham ut ubi jurisdictionem adimeret et omnino interdiceret absolutione imperatoris. Verba hæc sunt historici sub fine ejus capititis: Κλῆ μὴ γεγονός ἐφημίσθη, ὡς καὶ δὲ Ἰωσῆφ πατριαρχεύσας ὕστερον, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦτο, διισχυρίζετο. Sic in codd. duabus. At Vaticanus sic habet: Ὁμως δὲ Ἰωσῆφ πατριαρχεύσας ὕστερον διισχυρίζετο φεῦδος εἰς τὸν λόγον Joseph postmodum patriarchatum gerens pertendebat falsum esse quod a multis jactabatur Nempe ut paulo superius dixerat, ὡς χωρίς τῆς τοῦ πατριάρχου βουλῆς ἀντιποιήσοιτο (Josephus) τῇ βασιλέως ἀναδόχῃ, sine nutu et assensu patriarchæ Josephus ingesserit se ad audiendam sacramentaliter confessionem imperatoris. Φέρεται δὲ, subjungit statim, καὶ λόγος παρὰ πολλοῖς ὡς καὶ ἐπιτιμοῦσιν δὲ πατριάρχῃς ἔκεινον (Josephum) ὅπει μὴ εἴναι τοῦ βασιλέως ἐωπνευματικὸν. Ferunt scilicet sermone nullorum patriarcham interdicuisse Josepho ne esset confessarius imperatoris. Ita clarus, ut dixi, Vaticanus paraphrastes; a quo germanam auctoris sententiam hic expressam confirmat Pachymeres ipse, prout ejus contextus ab optimis codicibus exhibetur, infra, l. iv, c. 28 sic de Josepho dicens: "Οὐ ἀφωρίσθαι ἔλεγον ἐπὶ τῷ μὴ τὸν βασιλέα εἰς πνευματικὸν νιότητα διχεῖσθαι. Quæ illic sic vertit: Quod illum aiebant in excommunicationem incurrisse, sub cuius interminatione vetitum ei olim a patriarcha fuisse habere deinceps imperatorem loco spiritualis filii, et illus confessiones, ut antea consueverat, in posterum accipere. Non poterit autem me quisquam, opinor, reprehendere, quod πνευματικὸν confessarium interpreter, quin prius arguat vulgatum Florentiae œcumenicæ synodi interpretem, qui pagina 17 fomi XXXII, ed. Conc. Regin., illa verba τιμώτας πνευματικὸς κύριος Γρηγόριος sic Latine reddit: Honorabilis a confessionibus dominus Gregorius. Erat scilicet confessarius imperatoris Græcorum, qui concilio Florentino interfuit. Ut omittam alia ejusdem notionis verbo πνευματικὸς subjectæ testimonia a Meursio, ut dixi, recitata, quæ si quis D omnia consideraverit, næ is haud poterit judicare addidisse me quidquam sensis auctoris mei, dum ab eo memoratam πνευματικὴν νιότητα ad ministracionem privatam sacramenti penitentis et exceptionis secretarum confessionum retulit.

Ποιότης p. 362. Ηαρ' δὲ καὶ ἡ προσηγορία τῆς ποιότητος εἶληται. Hoc est si ad verbum redas: *Jurta quod et appellatio qualitatis sumpta est.* Quid autem istud est relativo quod indicatum? Nempe δὲ appareat ex precedentibus, obliquum adaptari et exempli debere ad rectum, non e converso rectum ad obliquum. Confido vel ex hoc loco, cui multi alii

simili ἀστερίᾳ et insuscipibili cohæsione tenebrosi per hanc historiam occurrunt, assensurum mibi lectorem prudentem si dixero **594** Οἰδίπος, non Davum esse oportere interpretem Pachymeris, scriptoris, si quisquam ullus, antiquarii, cuique meliori jure quam illi in quem Latinus epigrammatarius hoc versu lusit, exprobraveris :

Non lectore tuis opus est, sed Apolline libris.

Sed παρεργάτην ἡγεμονίων ἄλιτην. Opus vocat ipsum; et attentus concessus dici a me causam exspectat cur in ποιότητος vocabulo non, ut vulgo consuevit, *qualitatem* sed *regulam* intellexerim. Vereor enim ut apud plerosque satis sit alegare, quod verissime possum, manifestum ex inspectione præcedentium verborum, loci sententiam id flagitasse. Non enim deerunt qui exigant etiam aberrations et deliria B scriptorum ab interpretibus exprimi; atque adeo in isto genere quam superstitionis inepitire fidem vocent. Aio igitur opinatum esse me vidisse aliquid uspiam Pachymerem quo motus ad existimandum sit, ποιότητα regulam interdum significare, istamque ut solet, quamvis raram, notionem oblata qualicunque occasione usurpare affectasse. Non est inversibile homini obsoletorum verborum auctori talium collectorem et enarratorem diligentum familiarem Hesychium fuisse: cujus vocabularii haud paulo correctione Constantinopoli ante hos quadringentos [P 414] annos, hoc est ætate Pachymeris, exemplaria fuisse quam illud ex quo Aldus Manutius editionem expressit suam, nemo prudens dubitaverit. Suspicio itaque Pachymerem in verbo ποιότητης apud Hesychium longa aliud legisse quam hoc ibi hodie apparet nullius pretii: ποιότητης χρῶμα τὸ δονήν νότος. Quid quæso νότος, quid δῶνή ad ποιότητη? Quid illum ipsum χρῶμα? quam inopinatum et, ut libere dicam, ἀπροσδιόνυτον? ac pro illis quidem δῶνή νότος reponendum pularim, ex iis quæ ad verbum γονικεύειν adnotavi, ἡ γόνος, μήτης. Quod nunc attinet, χρῶμα pro χρῶμα in Hesychio Pachymeriano suspicor scriptum apparuisse. *Groma* vox est ex qua quia agrorum metiendorum rationem tradidere, in unum collecti corpus, gromatici scriptores, nomen invenerunt. Est enim id instrumenti vocabulum ista in arte præcipui, quo ad dirigendas limitum lineas in terrarum partione aut dimensione utebantur. *Groma* sive *gruma*, ut vulgo explicant, mensura quædam est qua flexe viæ ad lineam diriguntur, aut, ut Nonius habet, loca media in quæ directæ qualuor congregantur viæ, quod nimurum in illo centro campi dimittendi agrimensores grumas suas intenderent, et iis adjuti vel lineas ipsi primis rectas designarent vel curvitatem prius descriptorum deprehensam corrigerent. Istorum hanc actionem expresit Ennius cum *grumam dirigere*, scripsit. In Glossariis veteribus ab Henrico Stephano et Bonaventura Vulcano editis legitur *gruma* γνώμων. Unde verbum *grumat*, quod ibi explicatur per illa Græca μετρεῖ, έξιστ. Paulo post ibi ponitur *grumari* καταστρέψαι Δορῶται, pro

A quo Vulcanius legi jubet *grumare* **595** διορθῶσαι, uti pro eo quod ibidem mox cernitur *gruma* βασιλικὴ γνώμη reponendum contendit *gruma* διόπτρα τεχνοική. Videtur vocabulum istud antiquum *gruma* a priscis Latinis ex Græco γράμμα formatum. Est autem γράμμα, ut alia glossæ Græco-Latinæ veteres docent, διστημός *scriptulum*. Scrupulum autem sive *scriptulum*, ut ex Varrone et Columella libris de re rustica viri docti colligunt, mensura est adhiberi solita metiendis agris, nempe *gruma* sive *groma*, quæ erat instrumentum cujus ope dirigebatur oculus ad lineas ducendas exacte rectas, promiscui usus architectis et agrimensoribus, unde διόπτρα τεχνοική dicta, ut vidimus. Ex his liquet *groma* sive *gruma* idem esse quod γνώμων, στηθμός, διόπτρα τεχνοική, *scriptulum* sive *scrupulum*, quæ omnia vocabulū Latinis *amussis*, *normæ regule* respondent, et instrumenta significant, quibus visus humanus ad dijudicationem recti a curvo aut ad exæquationem obliqui ad exacte directum utitur; ad quod cum esset usus opportunitus funicorum, etiam γόνος, μήτης hoc instrumentum dici potuit; quæ verba Hesychio funem sonant agrimensorium. Porro cum Hesychius, qui tam multa nobis ignota monumenta vetera viderat, alicubi forte reperisset hoc instrumentum, γράμμαν sive γράμμαν dictum; ποιότην aut ποιότητα vocari, et hoc inter notiones abstrusas vocabulorum, quales innumeræ opere illo suo complectitur, exprimentum putasset, fieri facile potuit ut ex eo Pachymeres, captator cupidus verborum inusitatius significatus, ποιότητος vocabulum hoc loco pro regula posuerit. Hactenus scripta cum ostenderem illustrissimum D. abbati Octavio Falconerio, ipsius ea limatissimo judicio subjiciens, suggestit ille videri posset antiquum Etruscum vocabulum *piota* e Græco ποιότης expositæ hic notionis ortum, promiscuo tunc usu gentium ambarum, et Latinis sive Italies per multis Constantinopoli et in multis aliis Orientalis imperii insulis et locis peregrinantibus aut degentibus, et vicissim non paucis Græcis Pisæ atque Etruriæ visentibus, varie commerciorum vice. Constat sane apud Dantem Aligerium, antiquum et maximi nominis poetam Thuscum, vocem *piota* pro pede usurpari. Vide ejus *Infernū* sub finem cantus xix. Vocabuli autem *pes* et æquivalentum in cunctis linguis usu est frequentissimus ad significandam mensuram sive instrumentum metiendi. Unde ille tritus Horatii versus:

Meliri se quemque suo module ac pede verum est.
Eiusdem generis et nominis erant instrumenta plures simul pedes demetentia, [P 412] quæ pro ratione numeri, retento pedis nomine, distinguebantur. Ex his erat decempeda dimetiendis usitata porticibus ex Horatio eodem:

*Nulla decempedis
Metala privatis opacam
Porticus excipiebat Areton.*

596 Nam, ut supra vidimus, architectis et agri-mensoribus communia erant hujusmodi instrumenta mensurarum. Quia porro plerumque sit ut mensuræ nomen rei mensuratæ tributatur, et dicatur exempli gratia *pes terræ, palmus sive ulna panni, etc.*, ita videmus Italicum vocabulum *plota* terræ interdum tribui, forte ex dimensione agrimensoria cuius istrumentum *piota* vocaretur. *Piota*, aiunt auctores accuratissimi Lexici Etrusci, diciamo la zolla di terra che abia seco l'erba. Ad quod citant Pietro Veteri *Tratiato vi*, in hæc verba: *Non vengono a star molto fuor della terra per cavarsi del semenzario con essa, cioè in una piota etc.* *Piota* ergo talice idem quod *pes*, unde et instrumentum agris metiendis dictum sic fuerit, et vox ποιότης Græci ævi sequioris eadem notione usurpata, istum usum Hesychio notante et Pachymere exscribente, prout hactenus diximus, non affirmantes, sed quærentes et quasi micantes in tenebris.

Πράγματα p. 448. Hoc loco vox πράγματα similem notionem habet ejus de qua adnotasse aliquid memini scholiis ad Catenam Græcorum Patrum in Evangelium S. Marci. brevi, nisi litteræ amicorum fallunt, Parasis edendam. Similem, inquam, non enim pecuniam signatam, sed sigua, vasa, gemmas et ejus generis pretiosam et speciosam supellectilem hic eo verbo designari loci sententiam exigit. De re ipsa hic indicata, hoc est de clade Isaacii Augusti, cuius occasione ista venerant in potestatem Bulgarorum, dicimus in notis ad eum locum. Pro voce κάλλιστα in cod. Barberino legebatur μᾶλιστα, sed et in ejusdem ora codicis κάλλιστα tanquam verior lectio agnoscebatur; et cum eam solam optimus et ipse codex Allatianus in contextum reciperet, non dubitavi quin præferenda esset. Vaticanus solita securitate utramque omittit. Convenit autem adjunctum κάλλιστα satis apte ad significandam speciem insignem coronæ, sceptri, vasorum aureorum, torquum, monilium, gemmarum vestiumque imperatoriарum, quæ hoc loco designantur verbo πράγματων. Galli hodie usu simili vocant *effets res* pretio estimatas, prout distinguunt a pretio ipso et nummis.

[P. 413] Ηράκλιψ καὶ Πρίντζης, p. 402. Ait plurium suffragiis destinatum patriarchatui Constantinopolitano fuisse monachum nomine Principem ex familia Principum Peloponnesi. Agit de eodem l. III, c. 3, Noster, dum hunc ab imperatore missum ait ad Chaliam Tachorum Orientalium dynastam deduxisse filiam Rotham imperatoris ipsi Chalau desponsam; quæ tamen cum eo pervenisset, reperto mortuo Chalau, ejus filio et successori Apagæ vel Apagani nupserrit. Verba Pachymoris sunt: Τῷ μὲν Χαλαοῦ μετὰ τοῦ μοναχοῦ καὶ λεπέως Πρίγκιπος ἐξεδίδου τὴν ἐπίκλητας ζήν νοθεῖας παιδὸς Μαρίαν· καὶ δὲ Ηράκλιψ ἀρχιμαρδοτῆς ὡν τότε τῆς τοῦ παντοκράτορος μονῆς, etc. Is postea creatus Antiochenus patriarcha ibidem dicitur, et res narratus 597 l. VI, c. 5, ubi hic

A vir Theodosius vocatur, uti et c. 22, l. II. Ex his habemus ita fuisse peculiare *Principis* nomen dynastis Peloponnesi, ut pro vocabulo familiæ adhereret singulis ex ea domo prognatis, usu videlicet Græcorum, verum et gentile nomen illius stirpis origine Francicæ vulgo nosse minus curantium, quam illud doctiores non nescirent. Nam Georgius Acropolita, *Historiæ* sue c. 48, Archaiæ et Peloponnesi principem Βιλαρδούνι *Villarduinem* nominatum docet. Gregoras vero l. VII, p. 109, titulum *Principis* Peloponneso imperitantibus tributum sit jam a tempore Constantini Magni, uti et Athenarum dynastæ nomen magni ducis et Thebarum Boeotiarum domino appellationem magni primicerii μεγάλου πριμικτοῦ, quæ postea usu vulgi in μεγάλῳ κυρίῳ nuncupationem degeneraverit; obtinenter denique Siciliam regis nomen. Ridicule, quasi jam tum æstate Constantini Magni Sicilia, Theba, Athene, Peloponnesus avulsa a corpore Romani imperii dynastis propriis subessent, non modo id tolerante novæ Romæ conditore, sed etiam, si superis placet, istos regulos ampliis honorare appellationibus curante. Porro l. III, c. 16, hanc vocem alter Pachymeres scribit in his verbis: Καθημερινὸς πολέμους πρὸς τὸν Πρίντζην ἔξῆγε. Loquitur de sebastocratore frater imperatoris circa Monembasiæ quotidianis velitationibus adversus Peloponnesi Principem decernente, quem Πρίντζην Princitem vocat, vocabulo proprius accidente ad vocem Franciscam *Prince*, quam Francici tunc incola Peloponnesi proprium dominum indigitabant.

Προβολεὺς p. 482. Merito hic Veccus τὸ προβολεὺς εἰς τὸ αἴτιος μεταλεμβάνει, hoc est, inesse vocabulo προβολεὺς vim notionemque principii activi ac causæ contendebat. Sic enim plane eamdem vocem intellexit et usurpavit Gregorius Nazianzenus, *Oratione de Filio*, in his verbis: Καὶ τοῦτο ἐστιν ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Γιὸς καὶ τὸ ἄγιον Πνεῦμα, δὲ μὲν (nimirum Pater) γεννήτωρ καὶ προβολεὺς (λέγω δὲ ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως καὶ ἀσωμάτως), τῶν δὲ (et Filii et Spiritus sancti) τὸ μὲν γένημα, τὸ δὲ πρόδημα. Ubi clare Pater γεννήτωρ Filii aeterni, προβολεὺς autem sancti Spiritus dicitur, vicissim autem Filius Patris γένημα, Spiritus autem sanctus ejusdem πρόδημα. Ex quibus patet verbum προβάλλειν non quamcunque emissionem Latine significare, sed eam quæ sit cum influxu activo conjuncta; qualis est emissio ramorum ex vivente truncu. Qualium emissionum est mentione Cant. IV, 45: *Emissiones lux paradisus malorum Punicorum*. Quare mihi videtur satis bene respondere Græco huic verbo προβάλλειν Latinum *producere*, quod et ipsum causæ notionem habet, adeo ut προβολεὺς recte explicetur vocabulo *productor*, sicutque in testimonio Damascenus Pater aeternus productor sancti Spiritus per Filium dicitur. Multa de vocabulis προβολεὺς et προβολὴ eruditissime disputat Petavius noster c. 8, l. V, *De Trinitate* 598 et alibi in eo opere, quæ videri

apud eum possunt. Hoc enim quod diximus, nobis pro instituto, et loci quem tractamus intelligentia, sufficit in præsens.

[P. 413.] Προσελῶντες p. 209. Remiges hos suis-
se, qui προσελῶντες quasi proprio artis aut ordinis
vocabulo dicebantur, et ipsa origo suadet vocis ἀπὸ
τοῦ προσελάνειν sive προσελῆν prorsum impellere,
et diserte Noster tradi, tum hic tum c. 30, l. v,
ubi quem semel προσελῶντα dixerat, postea συν-
ωνύμως vocat προσερέτην. Wolfsius in excerptis
Pachymerianis Gregorii subjectis vitiosam hujus
vocabuli scripturam exprimit, ex mendoso videlicet
codice, dum hanc recitat ex hoc haud dubie loco
sententiam : *Gasmulicum ad bella erat animosum,*
Pyxylentes vero agendis remis strenui,

Προσπάλω p. 276. Vix alibi reperies προσπάίειν, B
etsl παῖειν, uti alia ex eo composita, frequens
sit. Quid aliud putemus quam metaphoram hic
esse a sagitta in scopum intenta [P 413] et illum
ferientes ductam ? sic enim ait fabulam incurrire in
verum ac illud percutere, ut saggittam scopum.
Simile quiddam sacrarum Litterarum interpretes
adnotant ad illud S. Pauli ad Rom. x, 4 : *Finis le-
gis Christus.* Lex ibi vocatur tota historia vetus
sacris libris commendata, quibus et res a patribus
gestæ et sacrorum apparatus ac cæremoniæ tradun-
tur, omnia Christum venturum præfigurantia. In
quo allusisse Apostolus putatur ad originem vocis
Hebraicæ legem significanti, πρῶτη thora enim a
radice iarah est cuius prima notio est jecit,
projectit. Unde eus est usus proprius in ejaculatione. C
I Regum xx, 36, de Jonathane sagittam ejaculante
scribitur יְצַחֵד הַרְיָה וְנִזְבֵּחַ venu iarah hachetsi : et
ἴπε jecit sagittam. Quo pertinere putatur in ultorum
Psalmorum inscriptio : *In finem, hoc est in Chri-
stum.* In quem procul iadicandum et quasi indigi-
tandum pleraque ibi scripta dirigebantur. Nec
frustra ; veritate quippe prophetis exacte respon-
dente, figure in rem incurserunt. Fabule morale
præceptum adumbratis par ratio est. Ut enim
figura prophética, cum res figurata exhibetur, προ-
πάίειν δληθεὶς, in veritatem incidere dicitur, sic et
apologus, cum eo significatum officii monitum de-
claratur et quasi ad rem ipsam applicatur.

Ηρώτος p. 298. Πρὸς τὸν πρῶτον ἐκθέμενος.
Hic πρῶτος absolute et substantivæ usurpatur pro
supremo illic præside sacrorum nempe patriarcha.

Ηρωτοχήρουξ p. 476, Quem antea vocaverat δο-
μέστικον ἐκκλησίας, nunc appellat πρωτοχήρυκα,
synonymam, opinior, ursuprens eam vocem pro πρω-
τοψάλτῃς. Nam ut Cordianus habet c. 17, n. 40,
Οὐ πρωτοψάλτην ἔχει ἐκκλησία, ἀλλὰ δομέστικον.
Quibus significat præcentorem, hoc est, eum cuius
officium est cantum inchoare in choro, non πρωτο-
ψάλτην solere dici, ut res exigeret, sed domesticum
Ecclesiæ. Hæc mihi causa fuit 599 opponendi
in versione πρωτοχήρυκος vocabulo Latinum præ-
ceptoris nomen.

Πόλαι καὶ πόλα p. 365. Hic vocem ἀραρατας
emendavimus indicio syntaxis, cum ἀραρατας,
quod in codd. B et A, Vaticano omittente, legebatur,
quadrare ad vocem πόλας non potest. Probain hunc
locum est παράφρασις Vaticani codicis his verbis :
Καὶ πόλας ἐν ταῖς πέτραι, ήγουν ἄλιον (lego ἄλιον)
οἰδηρᾶς καὶ ισχυρᾶς κατεσκεύαζε. Non ergo portus
aut valvæ ex ferro solidæ intelligendas hic fuere :
neque enim id sinit rei subjectæ natura. Non,
inquam, portui, ut domui aut conclavi obduci
solidum ostium potest. Qui enim aut quibus mo-
liendi machinis tantæ latitudinis postes essent,
quanta explere atque obturare, quam vaste hiat,
valerent totum os portus, quo magnæ ac longæ
naves prælongos hinc inde protendentes remos,
eæque non singulares sed plures interdum simul,
aditum exitumque habere commodum debeant? Ergo hic Noster cum πόλας dixit, intellecturum
putavit prudentem tectorem tale ostium quod portui
claudendo apponi posset, catenam nimirum ferream.
Addam hic satis raram notionem vocabuli πόλη
aut πόλα, cuius usum reperi in Græca versione
Speciminiis Sapientiæ Indorum, quem librum Latini-
tate a me donatum huic historiæ imperii
Michaelis Palaeologi Augusti, a quo id opus in
quadam concione allegatur, horlatu amicorum
tanquam παρεμπύρευμα adjunxi. Ibi in prima
præventione quæ historiam inventionis et deporta-
tionis ejus libri ex India in Persidem recitat, pagina
codicis quo utebar Græci nona, sic legitur : Πλὴν
διὰ τὸ σοι ἀρεστὸν ληφθομαὶ μίαν πόλαν ἐν τῶν
ὑφασμάτων τῆς κώμης Φουστάν, ἣν ἐν αὐτῇ δοξα-
σθέσματι κακῶς δούλος σου ἐν πάσῃ τῇ συγγενεῖ
μου. Λαθὼν δὲ δ Περζῶν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἰμα-
τίων εἰ. [P. 414] In his verbis primum occurit
quærendum quid sit πόλα ἐν τῶν ὑφασμάτων. Nam
portæ notio, quæ naturalis est πόλη, quam hic sit
intempestiva nemo non videt. Omnino agnoscendum
est πόλα hic pro πόλα positum a πύστῳ
pllico involvo, ut volumen aut scapus panni cuius-
piam hoc vocabulo nunc significetur. Fundum
habeo conjecturæ Eustatium, qui ad illum versum
411 *Iliidis*, 6, πρώτης δὲ πόλης πολυπτύχου
οὐλόμπιοτο, sic annotat p. 721 ed. Rom. Παρηγητικῶς
δὲ πως ἡ ἐτυμολογικῶς παράκειται ἡ πόλας καὶ δ
πολύπτυχος ὁ πολύπυλος. Hæc ille ; in quibus
vides πόλην a πύστῃ deduci, extrito subjuncto
τ. Addam ex occasione de panno hic memorato
pagi Phuisitan, quod in illo videlicet pago texeretur : forte inde natum vulgare nomen hodie in
Gallia panni cuiusdam ex gossypio texti, quod
fustaine, fustanum appellatur. Ex consequentibus
porro verbis intelligitur genus hoc panni regis aut
regiæ familiæ usibus suis reservatum, ita ut
vestiri eo nemo posset sine concessu peculiari regiæ.
Unde characterem haberet 600 eximi honori
ris et apud principem gratiæ indumentum tale.
Propterea enim addit Perzoës accipere se istam

vestem ob prerogativam honoris ei annexi com-
muni aestimatione: Ίνα, inquit ἐν αὐτῇ δοξασθήσο-
μεν κάγια δοῦλός σου ἐν πάσῃ συγγενεῖ μου. In
quo etiam significat non sua se solius causa istum
admitere honorem, sed familiæ ac cognationis inde
conspicua futuræ, sic ambitionis invidiam pietatis
et charitatis in consanguineos laudabilis ostentatione
redimens aut saltem minuens. Confirmant autem
quod diximus de reservations hujusmodi panni ad
usus regios, illa extrema verba: Αἰδών δὲ ὁ Ἡρό^ς ἐκ τῶν βασιλικῶν ἱματίων. Cur enim, quæ prius
nominaverat ὑφάσματα τῆς κάμης Φούσταν, nunc
ἱμάτια βασιλικά vocaret, nisi quod ille uti regi soli
et familiæ ipsius licereret, et si quibus privilegium
idem a rege eximii honoris gratia tribueretur?

^A Pw̄c p. 509. Ait ducem Latinorum, quem de-
scripsit serum, ardente et capite rufum, hominem
vastæ staturæ, cui erat nomen Rhos Solymas, vi-
deri natum appellationem ex similitudine cum eo
quod vocat 'Pw̄c Rhos. Quid autem est hoc? an
scripserit Pachymeres 'Pw̄c pro ῥώκ? 'Pw̄c sane
constanter scribunt duo codd. optimi B. et A. Va-
ticano hoc comma omittente. Atqui 'Pw̄c nihil,
quod sciam, hic faciens significat. 'Pw̄c autem ex
Eustathio Ηρεβενολαῖς ad Od. i. p. 1633 ed. Rom.
est φαλαγγίου εἶδος, species animalis noxii dicti pha-
langii. De hoc Plinius, l. xxix, c. 4: *Phalangium....*
est plurium generum, unum simile formicæ, sed
multo majus, rufo capite. Huic comparatum hunc
ducem a Pachymero crediderim. Dixerat enim an-
tea et rufa eum coma fuisse et vultu rubente,
quippe accenso naturali ardore. Unde credibile sit
vel ξ in c scienter mutatum ab antiquario scripto-
re exemplum ejus mutationis alicubi forte scripto-
rum veterum nacto, vel errore hic librarii ῥώκ pro
ῥώκ posatum.

^B Σάλπακις p. 472. Ait Salpacin, quod erat cogni-
mentum Mantachiæ cujusdam ducis exercitus
Persarum, Persica lingua significasse fortem.

^C Σταυροπήγια. L. vi, titulus est capituli 41: "Οπως
βασιλικὴ νεαρὸν προβάλνει ἐπὶ τοῖς σταυροπήγιοι. Apud Mathæum Blastarem titulus est: "Οτι μόνῳ
τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως δίδοται σταυ-
ροπήγια παντοῦ πέμπειν. Soli patriarchæ Constan-
tinopoleos concessum esse stauropegia quoque
mittere. Tum rem ipsam sic explicat: Μόνῳ τῷ
πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἐκ συνηθείας [P. 415] ἐφείται μακρὰς σταυροπήγια τε διδόναι
καὶ τὴν ἀναφορὰν καὶ μνήμην τοῦ δύναματος αὗτοῦ
ἔχειν, οὐ μόνον ἐν οἷς κέκτηται ίδιοις χωρίοις διου-
δήποτε κειμένοις καὶ τοῖς ἀκινήτοις κτήμασι τῶν
ὑποκειμένων τούτῳ μοναστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς
τῶν μητροπόλεων αὐτῶν ἐνοραις, ἐνθα δὲ παρὰ
τὸν νεών ἀνεγείροντος δηλαδὴ προσκληθείη.
Soli patriarchæ Constantinopolis 601 ex longa
consuetudine permittitur stauropegia, sive crucium
fixiones, concedere et relationem ac memoriam nomi-
nis ibi habere, non solum in prædiis aut terris quæ
peculiari jure possidet, ubiunque sila sint, et in

A immobilibus possessionibus subjectorum ipsi mona-
steriorum, sed etiam in diœcesibus metropoleon ipsa-
rum, ubi videlebet ab aliquo templum ædificante ad-
vocatis fuerit. Ex his licebit intelligere σταυροπή-
γιῶν nomine hic significari, jus supremum patriarchæ
in ecclesiis patriarchatus, sui, quo posset
eximere quæ loca quasve personas vellet a potes-
tate episcopi oujusvis, et intra fines diœceseon
suum licet antistitem habentium certa sibi mona-
steria vel ecclesiæ valeret, exipere, citra nutum
aut assensum proprii locorum illorum metropolite.
Hanc autem potestatem videtur exercuisse patriar-
cha frequentius in prædiis et agris sibi vectigalibus
et in templis de nevo erectis, quorum fundatores,
ad operis amplitudinem et commendationem id
sati pertinere, affectabant ut uni ἀμέσως patriar-
cha illa subjicerentur, a jurisdictione proprietorum
loci præsulum exempta. Qui vero, cum locum
aliquem in aliena diœcesi situm, eximere ab aueto-
ritate ordinari et sibi reservare patriarcha vellet,
id declarare solebat fixa ibi cruce cum certa in-
scriptione, cuius formulam videre licet apud Meursiu-
m, ideo ipsa exemptio et jus illus σταυροπή-
γιῶν verbo indicabatur. Id clare patet ex hoc in
quo versamur loco nostri historici. Is enim cum in
titulo capituli mentionem potuisse Novella impe-
ratoris circa σταυροπήγια, ejus Novellæ senten-
tiā in ipso capite sic refert: Ήροδαλνει νεαρὰ βα-
σιλεῖος ἄλλ' ἄττα πλειστα διοριζομένη καὶ τάττουσα
καὶ τὸ τὰ διπυδηποτοῦ πατριαρχικὰ, δοσ ἐν γό-
ρης καὶ μοναῖς, ὅπὸ τοὺς ἐπισκόπους ὃν αἱ ἴνοραι,
τελεῖν, Prodit imperatoria Novella qua cum alia
decernebantur quædam, tum illud in primis, ut quæ
ubicunque cujusque modi prædia vel monasteria pa-
triarcho juri reservata censerentur, ea deinceps
episcopis, quorum in propriis diœcessibus illa exenti-
sita subjicerentur. Ita ille; quibus verbis video de-
clarari quid in titulo voce σταυροπήγιῶν intellexe-
rit. Plura de his non dico, quod et Meursius verbo
σταυροπήγιον et post illum vir pereruditus Jacobus
Goar O. P. pag. 612, et 615 sui Euchologii copiose
ac diligenter hoc vocabulum edisserant, plane in
sententiam nostri Pachymeris.

^D Στύψις καὶ στυπηρία, p. 420. Non dubium
quid utroque hoc vocabulo alumen designetur,
merx expedita ob usum celebrem in tingendis
pannis laneis, ut ait hic Pachymeres noster, ἵπποι
πολλὴ τινὶ χρῶνται ταῦτη τὰ ἐξ ἔριων ὑφάσματα.
Quod distinctius Plinius exsequens, docet l. xxv,
c. 15, cum sint aluminis species duæ, candidi et
nigri, inficiendis claro colore lanis candidum liqui-
dumque utilissimum esse, contraque fusco aut
obscuro fuco iisdem imbuendis nigrum accommo-
datum. Mox ibidem Plinius 602 loca percens
ubi alumen provenit, Pontum memorat, unde hic
Noster refert solidos illud per Euxinum exportare
Genuenses. Phocæ tamen non meminit, ubi fodina-
nas aluminis ponit Pachymeres, serius videlicet
detectas nec Plinii jam tum estate celebres.

Σύμβολα δεσποτικοῦ θανάτου, p. 350. Manifeste in his sacra Eucharistia designatur illis verbis. Σύμβολα δεσποτικοῦ θανάτου *dominicæ mortis symbola*, quæ statim post ἡγία δῶρα nuncupat. Cujus appellationis rationem nemo requiret, [P 416] qui meminerit illud Apostoli ad I Corinth., xi, 28 : *Quotiescumque manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec meniat.* Unum addo de voce Σύμβολον, cum simpliciter dicitur summam Christianorum dogmatum indicare apud hunc nostrum quoque, ut cum is mox addit meribundum imperatorem in procinctu sacri accipiendo viatici τὸ ἀγίον διεξέναι Σύμβολον, Symbolum videlicet apostolicum fidei suæ profitendæ recitasse. Alibi sœpe in hac historia, Symbolum Nicænum absolute Symbolum nominat. Intelligebatur enim de quo diceret, ex subjecta materia, cum tractaretur controversia de additione *Filioque* Symbolo Nicæno, vel si exactius loquimur, Constantinopolitano, a Latinis inserta. Vide quæ annotatus ad l. v, 11.

Συγχωρέω καὶ συγχώρησις, p. 385. Aut oblatum ab imperatore sacro templo pretiosissimum altaris velum, cum absolveretur ab excommunicatione, dignum se ac tali gratulatione donum. Ut hic, sic et alibi verbum συγχωρεῖν in ista notione sumitur. Uti et συγχώρησις pro ipsa absolutione hoc ipso capite : ἀντειχέσθω ὁ λεπῆς ἔκεινος (Josephi patriarchæ novi, qui eum ab excommunicatione solverat) διά τε τὴν ἄπ' ἔκεινος συγχώρησιν, propter absolutionem, quam eum frustra, ab Arsenio petiisset, a Germano accipiedam non potuisse, denique a Josepho tertio ab Arsenio patriarcha impertraverat.

Συναπτή, p. 174. Synaptæ nomen Latine retinui, quia non reperio unum aliud in nostra lingua verbum quo res voci συναπτή subjecta satis exprimatur. Multa de ea utiliter docet Meursius. Videtur aliquid simile illi parti litaniarum nostrorum, qua Deo, continua serie multo commendantur, ecclesia pontifex etc., adjuncta cuncte acclamatio populi : *Te rogamus, audi nos, pro quo Græcis est, Tοῦ Κυρίου δεηθῶμεν Dominum rogamus.*

Συνάν, p. 87. Pachomius litterator dicitur τῷ Στρατηγοπούλῳ Μιχαὴλ συνάν. Hic τοῦ συνείναι verbo non quælibet indicatur præsentia, sed intimus convictus domesticumque in re litteraria ministerium, quale divites olim exibebant ab iis quos apud se habebant, ut eorum eruditio, cum esset opus aut vacaret, juvarentur. Hi haud sere ulter quam συνόντες vocabantur, ut intelligitur ex longo et perefeganti Luciani de his libro, cuius ipse titulus (inscribitur enim Ἡρὶ ὡν ἐπὶ μισθῷ 603 συνόντων) mano quam asserimus hujus vocabuli notionem demonstrat.

Συριաνῆς, p. 328. Agit de Joanne duce profecto Thebas, et illic reperiente magnum dominum, quem lingua popularium ibi Syrioannem vocitatum ait, et tamen cognominem ipse fuisse

PATROL. GR. CXLIII.

A Joanni duci. Unde intelligitur additionem illam primæ syllabæ ad nomen istud non pertinere, sed adjunctam ei consuetudine illarum gentium originis Francicæ, vel ex longa cum Francis consuetudine, nomen *Syre*, quod ex Græco ςύρος factum putatur, suo principi accommodantium. Suspicio idem nomen, licet paulum diverse scriptum, fuisse Συριανῆς, quod cuidam nobili Comano in baptismo inditum refert Cantacuzenus, l. i, c. 11.

Σφαῖρος Ἐμπεδόκλειος, p. 203. Primo mihi loci hujus occursu venit in mentem laudari hic sententiam philosophi veteris e discipulis aut sectariis Empedoclis, cui nomen Sphæro esset. Quidni enim talis appellationis quispiam dedisse operam Empedocli [P 417] potuisse, cum Sphærus alias e Cleanthis schola, notus auctor multorum operum, Diogeni Laertio memoratus sit ? Animadvertis postea obortam opinionem eamdem Hieronymo Wolfio hunc locum in sua Excerpta conferenti. Sed consideranti rem attentius brevi patuit σφαῖρος hic pro σφαῖρᾳ positum plane significare follem, orbicularem, quales videmus pilas majores spiritu confertas, quas Itali *palloni*, Galli *ballons* nominant. Excipiat aliquis contra non reperiri nomen istud hac forma, sed femininæ ubique terminatiois et generis apud scriptores classicos legi. Concedo. Quid tum postea ? an est adeo alienum a Pachymeris more quiddam in talibus κατινοτομεῖν ? Præterea suspicari licet visum ipsi aliquem librum idonei auctoris ex iis multis qui ad nos non pervenerunt, ubi σφαῖρος pro σφαῖρᾳ ponetur. Sed verbi controversiam proligaverimus, re semel ipsa constituta. Demonstrato, inquam, loci quem tractamus sententiam exigere ut σφαῖρος follem rotundæ formæ significet, simul evicerimus istam hujus vobabulli hoc loco notionem esse minime dubiam. Ergo ad id nos accingamus. Ait hic Pachymeres patriarcham Arsenium, postquam Michaeli Palæologo imperatori ob excusatum pupilli et collegam suum in imperio Joannem puerum sacris interdixerat, dissimulasse tamen, dum quædam fieri videret minime cohærentis eum anathemate rite intorto. Nam cum eum qui tali, ut paulo ante loquitur, *gladio spiritus a communione fidelium plane abscissus fuisse nefas esset juxta sacros canones admittere ad ullam participationem sacrorum*, tamen ex eo tempore non destiterunt Constantinopolitanis sacerdotes et clerici nominaliter memorare in sacro choro atque inter ipsa liturgiæ mysteria imperatorem licet excommunicatum, conivente ad hoc coram se usurpatum patriarcha metu majoris mali. Verebatur 604 enim ne, si et hoc vetuisset, excussa qua utcunque continebatur imperator verecundia quadam sacra potestatis, omnia in extremam perturbationem impelleret, eveniretque tale aliquid quale in Ulyssis nave, dormiente, ipso, feliciter ad portum aspirante, temeraria cupiditate comitum ejus accidit, qui

'Ασκὸν μὲν λύσαν, ἄνεμοι δὲ πάντες ὅρουσαν

Τοὺς δ' αἰψύδρπάσσασα φέρεν πόντονδε θύελλα
Κλαοντας γαῖης ἀπὸ πατρίδος,
ut ipse Ulysses lugens Alcinoo narrat Od. x sub
initium :

*Utrem quidem solveruit: venti autem omnes erupere:
Ipsos vero subito rapiens tulit in Pontum procella
Flentes a terra patria.*

Eiusmodi quempiam *fratum tempestatibus utrem*, ut alicubi loquitur Horatius, hic σφαιρού vocabulo designavit Pachymeres, ejus figura imperatoris irritabilem animum adumbrans, quem jam æstuante ira gravi ob anathema inflictum, si rursus patriarcha lacesseret, periculum erat ne is totas habendas furori laxarat. Audio, dicet forte quidam eruditus lector : sed tunc oportuerat hunc σφαιρον 'Οδύσσειον, non 'Εμπεδόκλειον dictum a Pachymere. Nam quid utribus Μελοιis cum Empedocle ? Ad hæc occursurus rogo æquum arbitrum rerum informare secum ne gravetur ideam ingenii Pachymeris supra modum antiquarii, se eruditionis abstrusa, quod multis ex locis patet, ostentatoris pene putidi. Ergo is non satis habens indicasse notam sibi ventorum in utres coactorum ab Μελο et Ulyssi traditorum fabulam, etiam innuere curavit haud se ignorare quodnam esset ejus fundamentum fabulae. [P 418] Non enim de nihilo illa Homerus finxit, sed allusit in eo ad magican vim utrius quorundam, quibus ad ventos sopiaendos præstigiatores jam olim uterentur, e quorum postea numero fuit Empedocles. Hic enim inter alia magicæ artis experimenta, qualium edendorum modum ac viam se traditurum jactabat, sedandorum et excitandorum ventorum arbitrariam potestatem numerat, sic in quodam poemate, discipulum alloquens :

Παύσεις δ' ἀκαμάτων ἀνέμων μένος, οἵτ' ἐπὶ γαῖαν
'Οργύμενοι πνοαῖσι καταφθίνουσιν ἄρουραν,
Καὶ παλιν ἦν κ' ἔθελησθα, παλίντιτα πνεύματ' ἵπα-
[ξις etc.

*Sedabis indefessorum ventorum, furorem, qua supra
[terram
Ruentes flatibus devastatingata:
Et rursus, si libuerit, revocata reduces eorum flabra*

Quomodo autem hæc præstaret, tradit Timæus Hist. l. 18, sic recitatus a Diogene : 'Ετησίων ποτὲ σφρόως πνευμάτων, ως τοὺς καρποὺς λυμῆναι, κελεύσας ('Εμπεδόκλης) ὅνους ἐκδαρῆναι καὶ ἀσκούς ποιῆσαι, πρὸς τοὺς λόφους καὶ τὰς ἀκρωταὶς διέτειν πρὸς τὸ συλλαβεῖν τὸ πνεῦμα. *Elesis aliquando vehementer flantibus, sic ut fructus corrumpentur, jussis excorriari asinis, uires ex earum pellibus factio expandit hiantes auram versus in jugis 605 collum et montium, quasi ad spiritum comprehendentum.* Innuit autem historicus hinc consecutam tranquilitatem, velut ventis in carcerem comparatis. Quod populus admiratus Empedocli καλυστέμου ventorem inhibitoris cognomen indiderit. Eustathius quoque Παρεκβολαῖς ad 'Od. x meminit Empedoclis tanquam arte prædicti ventorum com-

A pingendorum in utres eorum similes quos Μελος Ulyssi donavit. Ejus hæc verba sunt: 'Ανεμοχοῖται γένος ἐν Κορίνθῳ ἀνέμους κοιμίζοντες. εἰς δὲ τερ δεξιῶς λέγεται διακείσθαι καὶ 'Εμπεδοκλῆς, οὐ καὶ εἰς αὐτὸς τέχνη ιστόρηται. *Anemocælestæ seclæ hominum nomen est Corinthi ventos sapientium; quavalsuisse in primis peritia dicitur Empedocles, cuius in hoc genere ars ab historicis celebrata est.* Ita ille, locos alludens non solum modo memoratos Timæi et Laserii, sed aliorum etiam, historicorum, puta Porphyrii, cuius in Vita Pithagoræ, editionis Holstenianæ, typis Vaticanis, hæc leguntur p. 19 : 'Ων μεταλαβόντας 'Εμπεδοκλέα τε καὶ 'Επιμενίδην καὶ 'Αθαριν πολλάκις ἐπιτέτελεκέναι τοιαῦτα δῆλα δ' αὐτῶν τὰ ποιήματα ὑπάρχειν. "Αλλως τε καὶ ἀλεξίμενος μὲν ἦν τὸ ἐπώνυμον 'Εμπεδοκλέους. Quæ postrema verba eruditissimus Holstenius sic vertit ; *Quin et Empedocli cognomen erat Alexenemi sive averrunci ventorum.* Hanc ex veterum lectione de Empedocle famam observantem animo Pachymeres habens, dum periculum exitiosissima procellæ prudenti conniventia vitatum ab Arsenio patriarcha, utrum Μελi Ulyssi traditarum et ab ejus comitibus ingenti pernicie ipsorum temere contrectatarum exemplo illustraret. non se tenuit quin fabulam cum historia commixtam oggeroret lectori, Homericos ventorum folles cum asiniis a Timæo memoratis Empedoclis utribus una mentione conjungens σφαιρον 'Εμπεδοκλου. Sic quidem conjectabatur. Recte an secus, æqui lectoris esto judicium.

μεγάλης p. 469, Καὶ τὸν παρακοιμώμενον τῆς μεγάλης σφενδόνης. Meminit hujus officii Codimus c. 4, ubi tradit τὰ τοῦ παρακοιμώμενου σφενδόνης φρέματα, quibus is vestibus et insignibus potestatis uteretur. Gretserus noster ibi vertit : *Præfeci sigilli seu annuli signatorii gestamina, melius quam Junius, qui παρακοιμώμενον σφενδόνης οccubilorem fundæ interpretatur, aut etiam quam interpres Juris Graece-Romani cui παρακοιμώμενος τῆς μεγάλης σφενδόνης accubitor magnæ palæ dicitur Σφενδόνη propriæ funda saxis jaculandis, usitatissima translatione a formæ quadam similitudine ducta, palam annuli significat, ut notissimum est; nec minus perspectum obsignari literas olim solitas annuli pala certis insculpta characteribus aut formis, ceræ chartis appositæ impressa. Hinc σφενδόνη pala annuli, sigillum dicitur: quod [P 419] cum duplex aut multiplex imperantibus esset, maximi omnium custos παρακοιμώμενος μεγάλης σφενδόνης hoc loco appellatur. Quare autem παρακοιμώμενον?* 606 Opinor quis ex iis erat qui ex officio assidue apparere circum imperatorem aut in proximo ad subitas evocationes semper esse debebant, cubiculum principis diu fere noctuque frequentantes. Vide quæ diximus verbo παρακοιμώμενος.

Σχολή, p. 50 et 353. Peculiarem, ni fallor, vim habet vox σχολή hoc loco, emphasis ferens cujus-

dam interrogationis ironia submiserat. Agitur de Serbis populis, quos propria civium et popularium suorum rapere solitos, verisimile non esset ab externis per eorum fines peregrinanibus temperatu-ros, hac ferme sententia: Qui suos diripere non dubitant, ab alienis scilicet abstinebunt? Iterum in simili notione usurpatum hoc vocabulum habetur, l. v, c. 12, in his verbis: Εἰ δὲ διδοῖμεν καὶ ἔκκλητον, σχολῆ τινα τόσην τέμνοντα θάλασσαν τῶν δικαίων ἀμφισθέτων. Si vero et jus provocatio-nis concesserimus, periculum fuerit scilicet ne quis tam vasto mari jus suum persecuturus Romam se conferat? Alium hae eo hujus idiotismi testem Symeonem Seth in Graeca ex Arabico interpretatione libri quem ipse ἔγνωλάτην vocat. Hunc nos Latine redditum ad calcem harum Observationum mantis-sæ loco damus. Ejus in secunda dissertatione sic Graece legitur: Εἰ γὰρ μή ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογήση-ται τις, σχολῆ γ' ἀντί τέρπους ὑπερχριζότω. Qui enim ne se quidem ipsum in periculo defenderit, ab eo scilicet expectetur ut fortiter pro alterius capite de-ceret? In septima quoque sic regina maritum allo-quitur, conquerens non communicari sibi ab eo scitu necessarium arcanum: Εἰ γὰρ ἔμοιγ' δὲ ἀπο-χρύψῃς, σχολῆ γ' ἀντί τέρπους πιστεύσῃς. Si enim de hoc me celas tuam conjugem, aliis id scilicet fateberis? Ita etiam loquitur Georgius Acropolita in Proemio Historiæ p. 2 ed. Ceg.

Σωλέας, p. 172. Quid sit σωλέας, magna et per-plexa quæstio est. Legi accurate, diu meditatus sum, quæ de hoc arguento viri doctissimi Joannes Meursius, Leo Allatius, Jacobus Goar ord. Præd., Jacobus Gretserus et Ludovicus Collotius societas nostræ scripsere. In rei deinde inquisitionem ipsus attentione longa et acri incubui. Exponam hic, si potere, breviter et clare quid discussis cunctis verisimillimum compererim, luce præsertim mibil affusa ex eruditissimadiatriba illustriss. Leonis Allatii ad Fabium Chisium, hodie Alexandrum VII, de hoc proprio arguento novissime et accu-ratissime scripsa: Incipio a consideratione nominis. Σωλέας sive, ut Simeon Thessalonicensis dialogo de sacramentis emendatius scribit, σολέας, vel etiam ut apud Euchologium in ordinatione diaconi legitur, σολέα, non est vocabulum Graecæ originis, ut omnes facile consentiunt; nec fere vidi qui dubitent quin Latinum sit, in Hellenismum, ut alia plurima, usu intrusum. Si ergo disquisierimus, quid Latinis valeat solea, forte non tuerit id inutile ad judicium statuendum de re ipsa voce hac indicata, quænam tantum sit. Sextus 607 Pompeius Festus, optimus enarrator antiquarum notionum verbis Latinis sub-jectarum, non sua solius sed Marci præterea Verri Flacci, antiquioris neo minus accurati grammatici, auctoritate significatum vocabuli solea nobis edisserit his verbis: Solea, ut ait Verrius non est solum ea quæ solo pedis subjicitur, sed etiam pro materia robustea (vel ut habet alia lectio, robusta), super quam paries cratilius exstruitur. Paulus hunc

locum exscribens particulam pro negligit. Sic enim Ahabet: Solea vel ea dicitur quæ solo pedis subjici-tur... vel materia robustea, super quam paries cra-tilius exstruitur. In margine editionum optimarum, Venetæ anni 1560 ex bibliotheca Antonii Augustini, et Parisiensis Scaligerianæ anni 1584, àvt̄ tō pro suggeritur alia lectio per, [P. 420] ex qua conjectura forte non vana ducatur, scriptum olim in archetypo fuisse pes e materia robustea, etc. Nam pes dicitur quod aliud sustinet, ut pes mensæ Plinio, l. XII, c. 1: Eodem ebore numinum ora spectarentur et mensarum pedes; quo sensu stereobaton pes est stylobsti. Vitruvius, l. III, c. 3: Supra terram paries exstruantur sub columnis dimidiо crassiores quam columnæ sunt futuræ, uti fir-miora sint inferiora superioribus, quæ stereobata appellantur: nam excipiunt onera. Paulo post: Exstructis autem fundamentis ad libramentum stylobatæ, sunt collocandæ, supra stylobatas colum-næ disponendæ, etc. Materiæ porro mentione robustæ non proprie intelligendum hic querceum lignum, sed metonymice corpus quodvis duritiei quantæ opus est moli gravissimæ portandæ. Alludit enim in similibus origo architecturæ, quæ primum aeo rudiori lignis ædificabat, ex quibus quercum fundando aptum judicabatur ob dotes quas memorat Vitruvius, l. II, c. 9, his verbis: Quercus terrenis principiorum satietatibus abundans, parumque habens humoris et aeris et ignis, cum in terrenis operibus obruitur, infinitam habet æternitatem, ex eo quod cum tangitur humore, non habens foraminum cavitates propter spissitatem non potest in corpore recipere liquorem, sed fugiens ab humore resistit. Relinebantur autem, etiam post substitutos in structuris ligno lapides, vocabula priora. Ut Paulus ex Festo verbo Rubum tradit Robum dictum in carcere locum quo præcipitatur maleficorum genus (puta fastigium propugnaculi in præceps imminens, unde malefici convicti dejiciebantur, ut Manlius ex rupe Tarpeia). Causam appellationis statim tradit, quod ante arces robustis includebantur, hoc est, quoniam apud veteres mos erat arcium claustra ad summum usque mœnum lignis roboreis exstruere, inde postea quoque quam e saxis tolli propugnacula consuevere, mansit pri-scum vocabulum materiæ, ut robustis etiam tum fastigia aggerum ad pinnæ murorum dicerentur. Quan-quam ipsum roboris aut robustei nomen materiæ quercæ proprium non est, sed coloris: unde bos robus sive rubus priscis erat. Paulus ex 608 Festo: Robum rubro colore, et quæ ruso significari, ut bovem quoque rusticæ appellant, manifestum est. Unde et materia quæ plurimas habet venas ejus coloris, dicta est robur. Hinc et homines volentes et boni coloris robusti. Hæc Festus, quæ demonstrant nihil referre ad rem ipsam quæ solea in ædificiis vocalitur, ligneane sit au saxea, marmorea vel ærea structura. Haec tenus informatam ex originibus Latini sermonis ideam rei quæ solea dicitur, con-

feramus ad usum disquisitionis praesentis, et in dampnum in templis Graecorum ecquid fuerit quod in hanc formam incideret; unde statuere possimus ipsum id auctoritatem suisse, quod vocabulo σωλέας indicatur et a nostro hic Pachymere et a Graecis recentioribus passim plurimis. Adyta in Christiania apud Graecos templis inde usque ab originibus religionis septa repagulis fuere, quae et gressus ab iis profanorum et oculos arcerent. Ac principiis quidem exiguo defungebantur, necessarium secretum majestati sacrorum contenti quomodo cunque obduxisse. Aræ gradibus inferne, supra solum obtendebantur e materia cancelli: hi gressus excludebant non initiatorum a sacro septo. Super hos vela tendebantur: haec conspectum mysteriorum concioni adimebant. Eusebius, l. x, c. 4, de Constantino templo Christiana Graecis exstruente scribit: Τὸν θυσιαστήριον, ὃν εἶη τοῖς πολλοῖς ἄνθετον, τοῖς ἀπὸ ξύλου περιέφραττε δικτύοις, Altare, ut esset inaccessum populo, ligneis sepsit clathris. Sic ille de cancellis memoratis, quos alii κιγκλίδας vocant, ut Symeon Thessalonicensis. Gregorius vero Nazianzenus singulari numero totum cancellorum septum κιγκλίδα vocavit illo versu:

Κιγκλίδις διείργουσ' οὐ βίους, ἀλλ' ὅφράς.

Quia enim intra septum locus erat sacerdotibus, plerisque tunc ejusmodi ut fastu solum ac superbia, non exercitatione virtutum supra vulgus eminerent, eleganter ait cancellos, qui dirimebant sacerdote a populo, non vita, sed supercilia discrevisse. Similiter loquitur Constantinus Porphyrogenitus infra referendus. Erant hi cancelli pervii portulis, per quas aditus exitusque presbyteris patebat: [P. 421] Ήταν καγκελοθυρίδες Codino dictæ. Sed tam haec quam intercolumnia, aut spatia oculis pervia cancellorum, velis oppansis protegebantur a populi aspectu. Βηλάθυρα his nomens, quo non tantum Codinus est usus, sed etiam Anastasius Bibliothecarius in Stephano, his verbis: *Fecit et in eadem basilica egregii doctoris gentium velothyra quatuor, ex quibus unum auro textum.* Paulo post velothyrorum usum qualem dicimus distinctius indicane, ait data a pontifice eodem velothyra serica tria in circuitu ultaris, hoc est, ut appareat, intendenda tegendo ab oculis populi presbyterio, quod et in Latino ritu erat circum altare. Illustrat haec omnia S. Germani locus in Mystagogia, quem ideo describant: Κιόνια ήτοι τὰ στήθεα διαχωρίζοντα τὸ βῆμα ἀπὸ λοιποῦ ντου, καὶ κάγκελλά εἰσι τῆς προσευχῆς τόπον 600 διλούντα, ἐν οἷς σημαντεῖ τὴν μὲν ἔξωθεν τοῦ λαοῦ εἰσεδόν, τὴν δὲ ἔωθεν τὰ Ἀγια τῶν ἀγίων ὑπάρχουσαν καὶ μόνοις τοῖς λεπεύσιν οὖσαν ἐπιβατόν. *Columellæ sive thoraces separantes altare a reliquo templo, et cancelli lacum orationis manifestant et signant quousque extertus ingredi populus possit, ac quod interius est, Sancta sanctorum esse, locum solis servum sacerdotibus.* In his verbis notari velim voces illas κιόνια καὶ

A στήθεα, quibus designantur alte existantia ligna τοῦ δρυφάκτου ή δικτύου cancellati septi reticulato opere hiantis, rimis tamen aut intervallis velorum oppangu tectis, ut diximus. Atque haec prius fuere. Postea invenit imperatorum magnificientia rationem ista ornandi et salvo usu religioni ac necessitate ritus in augustiorem conformandi speciem. Pro cancellato e materia septo preiosiorem e marmore aut ære, argento quin etiam et auro, illuminantibus opus gemmis quoque inserti, scenam oblenderunt sacro altari, omni architectonica elegantia visendam, columnis, signis, vasis, floribus, figuris visu pulcherrimis. Constantinus Porphyrogenitus de vita et rebus gestis Basilii Augusti, postquam reculisset eum magnificentia plane regia templi, quod exstruxit, parietes dextra levaque tectorio ex argente aureis interstincto floribus et gemmis obduxisse (Οἱ δὲ ἐκ δεξιῶν καὶ εἰωνύμων τοιχοῦ ἄργυρον ἄρθρον καὶ αὐτοὶ ἐπικείμενον ἔχουσι, διηγνισμένον χρυσῷ καὶ τιμίοις πεποικιλμένον λίθοις καὶ μαργάρων λαμπρότερτι), statim addit de sacro septo sive scle: Η δὲ διείργουσα τὰ ἄδυτα τοῦ θείου οἴκου τούτου καγκλίς, Ἡράκλεις, δύο δέκαν ἐν έκτῃ περιελήφεν, ἵστι οἱ στῦλοι μὲν καὶ τὰ κάτωθεν ἐξ ἀργύρου διόλου τὴν σύστασιν ἔχουσιν, ή δὲ ταῖς κεφαλίσι τούτων ἐπικειμένη δοκίς ἐκ καθεροῦ χρυσοῦ πᾶσα συνέστηκε, τὸν πλούτον κάτια τὸν ἐξ Ἰνδῶν περιεχομένον πάντοθεν ἔχουσα, ή κατὰ πολλὰ μέρη καὶ ἡ θεανδρικὴ τοῦ Κυρίου μορφή μετάχυμενός εώς ἐκτεπύωται. Qui vero adiuta hujusce divini templi separant cancelli, Deus bone: quantas in se divitias continent? quorum columnæ portesque imæ omnes ex argento conflatae sunt, et capitellis earum superincumbens trabs tota ex puro auro constat, universas Indorum divitias omni ex parte circumfusas habens; in qua multis locis et theandrica Domi forma opere chymico expressa est. Hæc Constantinus; qui et alibi similia de magnificentissima decoratione templi alterius per eundem Basilium Augustum facta referens, postquam dixit templi parietes et ipsa præsertim interiora adytorum argento, auro, gemmis et unionibus splendidissime incrusteda, proprie addit de exteriori facie septi altare abscondentis: Καὶ ἐκ τῶν ἐκτονίσθιαν τὰ θυσιαστήρια κιγκλίδες καὶ τὰ ἀνάτολι περίστυλα, καὶ τὰ ἄνωθεν οἰον ἀντίρρητον καὶ καρυατίδον, οἵτε ἐντὸς θάκοι, καὶ αἱ πρὸ τούτων βαθμίδες, καὶ αὐταὶ αἱ λεπαι τράπεζαι, ἐξ ἀργύρου πάντα περιεχομένον ἔχουσι τὸν χρυσόν. Et qui ab exteriori templi parte sanctuarium seculuntur 610 cancelli, et in ipsis columnæ, quæ super eas sunt hyperthyra, et intus sellæ, ipsæque sacra membra, omnia ex argento circumfusum habent aurum. Illa ille; quibus similia Codinus de templo B. Sophæ memorat. Res porro ipsa loquitur, et architecture ratio exigit, isti moli columnarum et cæteri ornatus substerni basim debuisse e solo existentem; quam et Constantinus indicavit illis prioris testimoniis verbis οἱ στῦλοι μὲν καὶ τὰ κάτωθεν, οἱ

*luminae partesque in omnes quibus exprimit eam substructionem isti scenae sustinendae quam ex Vitruvio superius vocavimus stereobata, super quae stylobata ponuntur columnarum sedes proxima. Hoc autem veteri Latino verbo propriissime *solea* est. [P. 422] Id quod ipsi Græci intellexerunt, superpositos isti quasi crepidini ornatus solitus appellantes, vocabulo a solea cui innituntur ducto. Theodori Studitæ verba hæc recitat Georgius Hamartolus in Leone Armeno : *Oī τε θεοί κλονές καὶ οἱ σόλιοι καλούμενοι, ἡ τὸ σεβάσμιον τοῦ Ἱεροῦ διατεχνῶνται θυσιαστῆριν. Necnon sacræ columnæ, et qui solii vocantur quæ venerandum a templo intersepiunt altare.* Parem κυριολογίαν videtur Cedrenus affectasse, dum τοὺς σωλέας verbo plurali vocat multa illa et varia vestibulum et quasi proscenium aræ sacræ componentia ornamenta. Verba ejus hæc sunt : *Ἡ τρούλλα τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Μεγάλης ἐκκλησίας φουρνικὴ οὖσα ἔπειτε, τὸν τε ἀμβωνα καὶ τοὺς σωλέας ἐξ ὀνυχίου λίθου ὅντας συνέτριψε καὶ εἰς χοῦν ἀπετέλεσε. Trulla sancta Dei Magnæ ecclesiæ comerata in fornicem concidit, et ambonem ac soleas. qui erant ex onychite lapide, contrivit ei in pulverem conminuit.* Hæc Cedremus. Tam erat, opinor, in ea ecclesia unus σωλέας quam unus ἄμβων. Cur igitur historicus ἄμβωνος in singulari σωλειῶν in plurali meminit ? Quid verisimilius dicamus quam idcirco id factum, quia σωλέαν a σωλειᾷ aut σωλεῖοι (nam forte σωλεῖοι scripsit) studuit distinguere, verisimilitudine etiam narrationis consulens. Nam contritum illa ruina in minutum usque pulverem soleam, hoc est stereobata solide structa ex materia prædura marmororum aut etiam metalli, credibile minus erat : de columnis, sigillis, liliis, pomis et aliis figuris ex onychite gemma supra soleam erectis, quæ cuncta σωλειῶν vocabulo intelligit, res erat a fide non abhorrens, quod ista et subtilioris formæ et molioris materia, insuper etiam primo impetus ruentium ex fornicie lapidum exceperint. Non infitias iverim tamen alios passim auctores, ut et nostrum hic Pachymerem, dum *soleam* simpliciter nominant, æque stereobata cum superpositis stylobatis, basibus columnis, capitellis, trabe, cymatio, epistylis, sigillis, vasis ac reliquo ex arte coronamento, una verbi notione comprehendendere. Quin etiam pro certo, habeo, idque magnopere animadvertisendum puto, non solam hanc substructionem cum suis ornamentis τὸ βῆμα ἀπὸ τοῦ ναοῦ, altare ac presbyterium a templo reliquo dirimentem, 611 nuucupatam fuisse *soleam*, sed id nomen præterea extensem ad significandum aliquantum spatii soli ac pavimenti ecclesiæ inter soleam et locum ubi stabat populus interjacens. Quemadmodum etiam βῆμα, quod proprie gradum sonat et altare gradibus videlicet sublatum synecdochice indicat, significabat præterea spatium soli satis latum, quod ab infimo altaris gradu usque ad cancellios aut soleam patebat, intra*

A quod spatum statio antistitum et sacerdotum erat, id quod extra omne dubium est, ex sexcentis passim obviis scriptorum optimorum locis manifestum : ita dicendum quoque necessario est soleæ appellationem propagatam ad designandum similiter spatum aliquod soli, quod statim a solea versus populi ac concionis locum tendebatur, quo in spatio subdiaconi, lectores aliquique inferiores ecclesiæ ministri stabant, quibus jus non esset in sacro septa in ipso bema aut presbyterio stare. Docet hoc nos clare Symeon Thessalonicensis libro de Sacr. his verbis : *Τοποδιαχόνου καὶ ἀναγνώστας καθῆσθαι χρή ἐξωθεν τοῦ βῆματος περὶ τὸν σωλέαν, δε δὴ καὶ βῆμα καλεῖται ἀναγνωστῶν. Subdiaconos et lectores sedere oportet extra bema, circa soleam, qui et bema lectorum nuncupatur.* Bema hic dici locum intra sacra septa ab altari ad cancellios pertinens nullus dubitat, quale vulgo presbyterium Latini nuncupamus. Hinc ait Thessalonicensis exclusos subdiaconos lectoresque legitimam stationem habuisse περὶ σωλέαν *είραντας soleam* ; quem propterea soleam nuncupatum ait βῆμα ἀναγνωστῶν, quasi dictas *altare lectorum*, idcirco quod, ut, βῆμα ἱερῶν, nempe sacrum altare, locus erat intimus ad quem progredi sacerdotes possent sacris in eo peragendis, ita soleas meta erat ultima ministoris subdiaconorum et lectorum, quos penetrare in sacra septa nefas erat. Rursus ut spatum circa aram, intra quod usque ad cancellios aut soleam sacerdotes consistebant, βῆματος appellatione comprehendebatur, sic etiam spatum ante soleam, in quo erat subdiaconorum et lectorum statio, [P. 423] soleæ quoque vocabulo designabatur, ita ut in hisce duobus soleas fungeretur ipsis vice βῆματος et ideo βῆμα ἀναγνωστῶν *bema lectorum* vocaretur. Hæc sententia est verborum Symeonis, manifeste docentium illam intime admotam soleæ templi partem impertiri solitam nuncupatione soleæ, per extensionem scilicet popularē et minus rigida proprietate. Atque hoc valet ad intelligendum in quod alibi scribit idem Thessalonicensis, libro nimurum contra Hæreses Γίνεται δὲ εἴσοδος εἰς τὸν σωλέαν ἐκ τοῦ βῆματος διαχόνου καὶ ἱερέως διχα φύτων. *Fit introitus in soleam e bema diaconi et sacerdotis sine luminibus.* Describit sacram quamdam functionem, qua mos erat prodire ex presbyterio in templi partem ei prætentam sacerdotem cum diacono. Illam porro templi partem una solea, sive cancellis a presbyterio diremptam, soleam appellat. Pari notione accipienda necessaria vox solea est apud Joannem Cantacuzenum, 612 Hist. lib. I, cap. 41, ubi describit cærimoniam coronationis Andronici Junioris Augusti in magno templo Sanctæ Sophiæ perfectam. Ait enim cætera multa supplicationem circa templum ductam a patriarcha, clero, imperatoribus et omni populo. Tum in redditu versus altare, ubi ventum ad soleam esset, alios quidem

omnes foris mansisse, solum imperatorem, qui A coronabatur, ingressum reperisse patriarcham stantem supra sacris cancellis, hoc est in ipso limine portæ soleæ, qua ex presbyterio in reliquum templum prodibatur. Verba Cantacuzeni hæc sunt: Τὸν δὲ ναὸν περιελθόντες κατὰ τὸ ἔθος ἐπειδὴ γένοιντο ἐν τῷ σωλέᾳ, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἑστῶτες ἐντός, αὐτὸς δὲ (βασιλεὺς) μόνος εἰσερχόμενος τὸν σωλέαν τὸν πατριάρχην ἐπὶ ταῖς λεπτίαις κιγκλίσιν ἑστηκότα εὑρόσκει. Hæc ille; quæ clare indicant spatium aliquod templi sacros cancellos una ex parte contingens soleam vocatum, in quod unus imperator introierit, ceteris abstinentibus ingressu. Locum autem suis distinetum a presbyterio manifeste patet ex eo quod progressus per illud spatium imperator patriarcham invenerit ἐπὶ ταῖς λεπτίαις κιγκλίσιν στηχότα stantem super sacris cancellis, in ipso videlicet sacri septi sive presbyterii aditu. Vides hic eximie concessum imperatorii soli locum intra soleam, hoc est in spatio vicino sacris septis, subdiaconis et lectoribus reservato, unde populus excludebatur. Eo videtur alludere quod Nicetas Paphlago scribit in Vita sancti Ignatii, referens præsagum somnium Bardæ imperatoris, quo præmonitus fuerat de vi quæ ipsi deinde per Basilium illata est: visus enim fuerat sibi videre ad se stantem in templo venientes albatos quosdam, ὡν δὲ μὲν δέσμιον τὸν βασιλέα ἀναλαβὼν καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατασύρων ἔξωθεν τῆς σωλέας, quorum unus vincit imperatorem arripiens et ad dextrum latus trahens extrudebat solea, proprio videlicet imperatoris intra templum loco, unde pelli omen fecebat expulsionis ab imperio. In ritualibus Græcorum libris distincta quoque reperitur cujusdam spatii ante sacros cancellos solea vocati mentio. In ordinatione diaconi hæc leges: Ἐξελθόντες δύο διάκονοι ἐκ τοῦ ἀγίου βήματος λαμβάνονται τὸν μέλλοντα χειροτονεῖσθαι διάκονον, ἑστῶται ἐν τῷ σωλέᾳ. Exeuntes duo diaconi ex saero bennate accipiunt eum qui ordinandus est diaconus, stantem in solea. In ordinatione vero sacerdotis: Μετὰ δὲ τὸ πληρωθῆναι τὸν χειρουργικὸν ὕμνον λοταται ἐν σωλέᾳ δὲ μέλλων χειροτονεῖσθαι πρεσβύτερος. Postquam completus fuerit Cherubicus hymnus, stat in solea qui ordinandus est sacerdos.

Summa dictorum et sententia de solea meæ hæc est, suis soleam Latino antiquo verbo proprie dictam subtractionem stylobatis, columnis, epistylis cæteroque architectorices elegantis specioso apparatu coronatam, quæ in templis Græcorum magnificentius ornatis, vice ligneorum cancellorum ac velorum, 613 aram maximam et presbyterium ab ingressu inspectaque populi tegebat; extensam quoque appellationem soleæ ad spatium quoddam isti subtractioni contiguum designandum. Addam hichumanitatis officio instinctus non intempestivam viadicationem boni scriptoris, dum de solea non in-

A scite nec temere disputat, ab alio magis eruditio quam humano incomitiati parum civiliter. Conjecturam de solea suam verecunde atque abnoxie (P 434) proponit Ludovicus Cellotius noster, l. vi *De hierarcha*, c. 6, p. 45, in hunc modum scribens: Quid si divinet aliquis in ea planicie chori ampla et æquabilis eductum aut in medio aut in alterum tatas nobilius aliquad solum omni elegantin adornatum, etc.. sicque soleam a solo dictum et pavimento, vel si mavis ab expensa æquabilitur et fave exprorecta forma, qualis soleæ est. Hæc Cellotius; quæ confido æquips omnes assensuros haud adeo esse absurdia, ut a scriptore religioso tam atrociter et invidiose traducerentur. Gravius, inquit, kallucinatur Cellotius, qui ab expansa et exprorecta ejus forma, qualis est soleæ, sic dictum putat, quasi profanis soleis et non solulis calceamentis terra sancta calcanda fore. Hic vero merus est succus lolliginis. Quid, amabo soleæ forma ad sacri loci contaminationem pertinet? An omnes soleæ profanæ? etiam illæ quibus pontifices sacris operantes rite utuntur ecclesiastica benedictione sacratis? Videat autem qui piaculum putat ad explicandam figuram loci sacri ut similitudine soleæ, quid enim statuere sit consequens de Innocentio III, pont. max., qui l. i *Mysteriorum missæ*, c. 35, per calceamentum pedum significari docet sacrosanctum incarnationis Verbi mysterium, per quod ait *Deum in Iudæa notum, et cuius in Israël magnum nomen, in Idumæam extendisse calceamentum suum*. At etiam ex modestia Cellotii censor idem, quem honoris causa modo non nominat, ex modestia, inquam, laudabi Cellotii occasionem, arripit ei acerbissime insultandi, dum sic scribit: Quid igitur solea? interrogat seipsum Cellotius. Hæret mihi aqua, respondet: turbida est certe, cœno et solo et sordidis ejus soleis profanata. Hec catholicus at religiosus sacerdos de catholico et religioso sacerdote scribit; quæ si aduersus hereticum aut Mahometanum scribebentur, vix excusari ab inhumanitate possent. Cæterum præter vetum tam stomachoso censori contigit ut quæ Jesuitæ libenter infligebat haud parcens verbera, ineum quem minime vellet resilirent, amicissimum sibi, nobis et cunctis merito suo caput, illustrissimum Allatum, qui doctissima dissertatione de solea, ex una plurimum profecisse me initio sum professus ejus originem nominis quærrens. Non male, inquit, etiam a solea non ut crepidam sonat, quanquam ab ea quoque non incuncione dici quispiam autumaret. Hæc ille: quibus omnia illa quæ in Cellotium pariter loqui ausum intorta vidimus fulmina, in suum caput attraxisse videri poterat, nisi 614 laureum haculum gestare, per quem est a procellis istiusmodi tutissimus.

Tavatæ, pag. 422. Venti Tavatæ dicti mentionit Procopius, lib. iv secundæ tetradis cap. 4, p. 573 ed. Reg his verbis: Τάνατον δὲ ταλαιόν τον εἴκοσι λεπτάν ταύτην ἐκ λίμνης ἀγράμνην τῆς Μαιώτιδος ἔχρι ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον...

ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνεμον, διὸ ἀνθένδε πνεῖ Τανάτην προσαγορεύουσιν. Ex quibus intelligimus hujus venti nomen non a vero amne Tanai sumpium, sed ab alveo quodam aut prono fluxu paludis Maeotidis in Pontum Euxinum, qui alveus etiam Tanais nominari consueverit; ab eo autem spirantem ventum, qui, ait noster, inter Boreales solet esse vehementissimus, Tanaitem dicitur.

Tarītēs, prg. 419. Hinc habemus naves quasdam contractae longitudinis, hoc est minus longas quam triremes, Taritas a Genuensibus iis olim utentibus fuisse vocatas. Verisimile est easdem has esse cum iis quas ταρίδας Nicetas appellat; qua voce δρόμων [P. 425] cum significasse Meursius censem. Unde forte vel hic rescribendum ταρίδας fuerit, vel apud Nicestam ταρίτες emendandum. Videndum etiam an non hinc emanaverit *Tartanarum*, quae hodie appellantur, nomen. Cæterum si δρόμων sint ταρίτες, iis conveniet descriptio dromonum quae apud Procopium, lib. i *De bello Vandalico*, cap. 44, legitur his verbis: Ήλοῖα μαχρὶ ὡς εἰς ναυμαχίαν παρεσκευασμένα, μονήρη μέντοι καὶ δροφὰς ὑπερθεν ἔχοντα, δύος οἱ ταῦτα δρόσοντες πρὸς τῶν πολεμίων ὡς ἥκιστα βάλλοντες. Δρόμωνας καλοῦσι τὰ πλοῖα ταῦτα οἱ νῦν ἄνθρωποι· πλεῖν γὰρ κατὰ τάχος δύνανται μάλιστα. *Longæ naves ad maritimum prælium instructæ, sed unico actæ remorum ordine, testis desuper munitione, quo eorum remiges quam minime telis hostilibus paterent. Hoc navium genus hodie dromonas vocant, voce a cursu ducta quo illæ in primis veloci valent.* Hæc Procopius.

Tatas, pag. 512. Hujus dignitatis cui nomen est *tatas aulæ* ssepe meminit Codinus, in lib. *De efficac. aul.* cap. 2, ubi hoc officium sextum et tricesimum dignitatis ordine esse ait inter Palatina; cap. 4, ejus habitum explicat, cap. item 5, ubi observat huic officio nullum incumbere ministerium oὐδὲ ἐν διπλεῖτημα κέκτηται. Nusquam autem tradit rationem nominis, aut quem ad finem instituta hæc præfectura sit. *Tata* Latinis jam olim puerile nomen est, quo primum ex infantia in balbutiem prodeuentes parvuli, quos vident viros, *tatas*, quas mulieres, *mammas* appellant, ut docent interpretes Martialis ad illum versum epigrammatis ejus 404. lib. i:

Mammas atque tatas habet Afra: sed ipsa tatarum Dici ei mammarum maxima mamma potest.

Suspicari ex hoc forte possumus *tatum aulæ* quem hic eunuchum videmus, fuisse præpositum educationi ac curæ liberorum 615 imperatoris adhuc parvolorum; et propterea hujus διπλεῖτημα nullum exstitisse erga imperatorem, ac ne functionem quidem immediatam ullam erga ipsos parvulos, quod munus ejus esset imperare nutritibus et gerulis, qui eis addicti curandis erant. Nec vana forsitan conjectura fuerit hunc Andronicum eunuchum, quod Andronico nunc Augusto ante patris imperium nato, educando servilibus

A ministeriis navasset operam, ab eo jam adulto manumissum patroni nomen more libertorum accepisse, et ejusdem gratia promotum in istam honorificam præfecturam.

Τεθέν, p. 222. Ait, cum regio illa Maryandenum et Paphlagonia rebus ad victimum utilibus abundaret, signata moneta parum haberet, quod vectigalia in nummis exigerentur, coactos earum terrarum incolas fuisse, ad exacte conficiendam tributi summam, vendere scilicet vili universa quæ collegerant messe ac vindemia, et sic deinde toto anno necessariis ad victimum eguisse. Videtur ergo hic τὸ τεθέν peculiari notione usurpatum, ad significandum quidquid reponebatur in annonam et victimum famitiæ per annum. Quanquam non difsiteor posse referri ad summam impositam per censem, cui semel exsolvenda universa annona alieno tempore vili distracta profliganda erat culonis miseris, in reliquum annum victimu carituris, cui notioni magis accedit quod legitur, l. i, c. 5, Τὸ λοιπὸν τοῦ τεθέντος τέλους.

[P. 426] *Telchīn*, p. 255 Eustathius in *Iliad.* v p. 941 ed. Rom. *Telchīn*, ait, πλάττουσιν οἱ μῦθοι δαίμονάς τινας κακοποιούν. *Telchinas fingunt fabulæ dæmonas quosdam maleficos.* Similia et idem alibi. Hesychius: *Telchīnes* βάσκανοι γόντες, φθονεροί. Etymologicus: Λέγονται δὲ *Telchīnes* οἱ φθονεροὶ καὶ πονηροὶ καὶ βάσκανοι δαίμονες. *Dicuntur autem Telchines invidi, mali et immanes dæmones.* His auctoritatibus fretus malum et invidum dæmones interpretatus sum hoc loco *Telchīna*.

Τόμος καὶ τομογραφεῖν, p. 280. Agit de Germano, quem sub finem præcedentis capituli dixerat electum fuisse in patriarcham concordibus plerorumque antistitum suffragiis, quibus et imperatoris calculus accessit comprobantis judicium synodi: Παρὰ τῶν λοιπῶν ἦξιούτο τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως προστασίαν ἀναδέξασθαι, σὺν οἷς καὶ δι βασιλεὺς τὴν ψῆφον ἀποδεξάμενς Tunc videtur electionis Germani decretum rite perlatum, quod τόμος hic dicitur usitatissima ejus vocis notione in scriptis Græcorum citimæ vetustatis. præsentim de rebus ecclesiasticis agentium. Cæterum difficilem ad assentiendum electioni sui se præbente Germano res pendebat, quoad exoratus is tandem ab imperatore et reliquis amicis annuit. Et tunc ad promulgandum decretum prius factum congregatus est cœtus qui voce κοινῷ hoc loco significatur, ut superius ostendimus. Distulimusque hoc statuendum quid hic dicatur οὐν διπλεῖτημα γεγονός, 616 cœtus sub tomo factus. Videtur significari cœtum hunc vi prius jam perlati de electione Germani decreti coactum. non ut de ea deliberaret, sed ut rem statutam exsequeretur et novum patriarcham quasi in possessionem sedis mitteret. Suspicabar etiam ex facto quadamtenus simili, quod mox referam, Patres qui in tunc cœtum convenerunt exemplum scriptum

decreti a se prius editi manu quemque tenuisse. Sic enim actum videtur in alio ecclesiastico conventu, cuius est mentio in Vita Leonis papæ I, recitata tom. VII Concil. ed Reg. p. 50. Verba hæc sunt : *Congregati sunt 258 sacerdotess et alii 406 episcopi, quorum chirographus cucurrit. Qui congregati sunt una cum tomo, hoc est fide apostolica Ecclesie. Vides hic decretum antea de fide apostolica Ecclesie, hoc est dogmata catholico, perlatum tonum vocari, et hunc tonum quemque congregatorum secum habuisse ; unde et hoc xiv. δπὸ τόμῳ γεγονός dici potuerit. Ac quod hanc τόμου notionem attinet, actio ipsa decretum condendi alibi a nostro verba τομαγραφεῖ exprimitur.* Nempe l. iv, c. 29, ubi agitur de coronatione Andronicī, ἐπομορφώσουν δέ, inquit, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς δπ' ἀφορισμὸν ποιοῦντες, etc. Decretu videlicet synodali rite condito, antistites sub anathematis interminatione sanxerunt ratam a cunctis agnoscendam habenda, nque evectionem Andronicī in imperium, procurante id scilicet Augusto ejus patres, quippe studiosissime agente ut quam maxime firma et irrevocabilis ista ejus filii esset promotio.

Τρικοκχιῶται, p. 202 Ταῦτα περὶ τοὺς Τρικοκχιῶτας. Sic concorditer tres codices. Videtur populi nomen a loco ductum, qui τρίκοκχον vel τρικόκχιον diceretur. Reperi apud geographos Strabonem, Ptolemaeum, alias, τρικύριον et τρικόρνιον : sed nusquam alibi τρίκοκχον aut τρικόκχιον. Verum ne quidquam immuetur, consensus codicum prohibet.

Ὑποψήφιος, p. 438. Hoc loco ὑποψήφιος vocatur, qui justa ad dignitatem aliquam electivam suffragia electorum tulit, nondum tamen decretum electionis rite perlatum est. Unde iste Theodosius, (P. 427) in quem præponendum throno patriarchali Theopoleos sive Antiochiae plerisque Patrum sententiæ conspiraverant, erat electus tantum et quasi designatus patriarcha, nondum tamen in possessionem missus et ἀνακηρυχθεὶς δπὸ κοινῷ τόμῳ, ut l. iv, c. 43, de Germano in Constantinopolitanum patriarcham prius electo scribitur, hoc est palam declaratus patriarcha, perlato et legitimis formulis rite sancito communi totius concilii de ista electione deoreto, quod τόμου vocabulo significatur.

Φάκελλοι, p. 512 Quid φάκελλον hic putemus aliud quam Latiman vocem diminutivam ex *fascis* quasi *fascellos* dicas, quod frequentius scribitur *fasciculos*? Synesius, Epist. 133 : "Απασι γέγραψα φάκελλον [ἐπιστολῶν Διογένει δούς. Hoc 617 est : *Omnibus scripti, fasciculum litterarum Diogeni commendans.*

Φατριάρχης, p. 287. Verba sunt Arsenii ejecti patriarchatu et in insulam deportati. In his vocabulo πατριάρχης scommatico designat Germanum

A in suum locum intrusum ; cujus nomen videtur alludere, dum φατριάρχης quasi φατριάρχην vocat. Notum enim Constantinopoli erat quid Latina vox *frater* germano synonyma sonaret, cum essent in ea urbe Latini tam multi, præsertim cum simul, ut mox admonet historicus, germanam imperatoris Eulogiam oblique prestringeret. Forte etiam φατριάρχης infense dictum pro πατριάρχης, ut ad Philipp. ii, 3 κατατομή pro πατριαρχή, φειδεον quid δύσφημον trahentibus ex quadam quasi contagione φαύλου et κακοῦ.

Φήμη, p. 145, Ἀφικνεῖται . . . φήμη γε εὖ καὶ θεὸς ἡ φήμη. Ita noster recondite suo more in codd. B et A, quæ V suo item more omisit. Puto Pachymerem hic in mente habuisse abstractionem quamdam notionem vocabuli φήμη. (1), quæ cum vulgo significet indicium rei gestæ humano testimonio in notitiam absentium sparsum, aliquando proprie designat nuntium non humanitus allatum rei magna longinquis in locis actæ, et statim ibi cognitæ quo nulla celeritas cursorum tam exiguo spatio pervenire potuerit. Exempla veteres historici multa referunt. Vide Livium initio l. XLV, et Plutarchum in Æmilio Paulo, ubi præter eventum mirabilem vulgati Romæ prælii quo in Macedonia quadriduo ante debellatum fuerat cum Perseo rege, quatuor alia exempla commemorat similiū casum, et in his unum, cuius ipse Plutarchus testis fuit, ætate sua, ut ait, omnibus perspecti, de perlata Romam eadem die qua in Germania contigit, cæde Antonii, et ejus exercitus clade qui contra Domitianum rebellarat. Similli autem ratione videtur indicare noster pervenisse ad Latinos Daphnusiam oppugnantes famam capiæ a Græcis Constantinopolis, quam propterea *farmam divinum* vocat, καὶ θεὸς ἡ φῆμη. Significat etiam eam esse veram et propriam nominis φῆμη notionem, Homerum, opinor, secutus apud quem, ut Fustathius admonet, φῆμη est μάντικὴ κληδὼν, τοντοτὸν δ μέλλοντὸς τοὺς δηλωτικὸς λόγος, ἐξ αὐτομάτου λεγόμενος : *Propheticum amen, hoc est rei futuræ eujsipiam index verbum sponte prolatum.* Quia vero ad prophetiam etiam pertinet notitia rerum absentium longinquis ex locis non humana opera delata, jure suo noster etiam ad hoc Homericam vocabuli *farmam* notionem transfert.

Φορητὴ οἰκία, p. 330. Non usquequaque, ni fallor, obvia hic usurpatum notio vocis φορητὴ pro eo quod, 718 analogia e solutili, (P. 420) classicis usitata voce, ducta, fortasse Latine dicere possumus *portatilis*. Hac porro circumlocutione vel σκηνὰς labernacula castrensis exprimere Pachymeres voluit, vel, quod verius puto, indicare domos e materia solutiles proceribus Romanis, urbanum luxum in militia quoad possent usurpare studentibus, paratas eo artificio ut partes earum

(1) Habuit Hesiodeum illud Θεός νῦ τις έστι καὶ αύτη.

solvi sejungique commissuris et alio delatae alibi rursus compingi possent. Ejus generis videtur fuisse oīxidion, cuius est mentio infra, l. v, c. 6, quo viso resertur obstupuisse cralis Serbiæ Stephanus Uresis : 'Αλλὰ καὶ τὸ θεραπευτικὸν τὸ ἐν κείνοις βλέπων Οὐρέσις καὶ οἰχίδιον . . . ἐκπλαστήσας φησίν, Αἴ αλ, τί ταῦτα; καὶ ἡμῖν οὐ συνίθηται διάτα, etc. Quae indicant eum ista specie quasi nimii luxus offendit. Aliiquid etiam simile fuerit σκηνικὴ νεώς ἐκ πέπλων στιβαρῶν μετάξης, quam monachus nomine princeps, deducens ad Chalæu Tocharorum principem sponsam filiam imperatoris ὑπὸ μεγάλαις φαντασίαις καὶ ἀδρότησι σύναψα καὶ πλούτῳ παντοδαπῷ, circumtulit ad ostentationem magnificentię, ut l. iii, c. 3 narratur.

*Φρέριοι, p. 360. Οὓς φρέροις αὐτοὶ λέγουσιν, ἀδελφούς. Religiosos videlicet quos *fratres* vocare jam tum apud Italos invaluerat. Galli sive Franci, ex qua gente plurimi Constantinopoli et passim per Orientem degebant, fratres *frères*, ut hodie, dicebant; unde Græci vocem φρέροις formarunt. Usurpat porro noster hoc vocabulum et alibi *sæpius*. Erant hi plerique e sacris familiis SS. Francisci et Dominicī: quanquam et Melitenses equites apud Cantacuzenum frerios videmus dictos.*

*Φυλακὴ ἡμέρας, p. 245. Ut nox, ita et dies in custodias quatuor dividebatur, trium quamlibet horarum. Hoc secutus φυλακῆν hoc loco verti *trihorum*, quam vocem memini me legere apud auctorem satis antiquum nec indiligentem Latinitatis Ausonium in Mosella. Vaticanus post verba quæ descripti glossema suum quoddam infercit non valde accuratum, sic exprimens hunc locum: (ανεραθενχότος ἄγγὺς εἶναι τεσσαρες ὥρας τῇ πατήμα-πρόδωτῃ τοίνυν φυλακῇ τῆς ἡμέρας). Quid ita vero? nonne potuit auctor indicare voluisse initium custodiarum sive trihorii, non autem ultimam ejus partem contiguam horæ diei quartæ? Imo vero clare significat de principia, non de fine primi diei triborii, se loqui, dum mox post recitata verba subjungit ὑπεραναρεθρότος τὸν δρίζοντα in V non compareant, non videtur tamen dubium quin sint γνήσια. Indicant autem, id quod ibi narratur, contigisse paulo post exortum solis, hoc est hora palma diei L iv, c. 8, nomen hoc idem φυλακὴ nocturno tempori, cui magis convenit, patatur in his verbis: Καὶ δὴ τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔκεινης. Ubi nemo non videt, qui quidem totum locum attente inspicerit, κατὰ 915 pro καὶ fuisse reponendum, ut fecimus; et si in eo mendo tres codd. convenienter.*

Φώσσωνες. L. v, c. ultimo ter usurpator hoc vocabulum, et tertio loco apponitur adjunctum ὠργυιωμένοι, ut non sit dubium quia Pachymeris hæc scribentis obversaretur animo locus ille Lyco- phronis in Alexandra.

A *Αφιλαστα καὶ φώσσωνας ὠργυιωμένοις.*

Isaacius Tzetzes, scholiastes ejus obscurissimi poematis, sic ibi enarrat hanc vocem: Φώσσωνας τὰ λαϊφη, τὰ ἄρμενα, παρὰ τὸ φῶ τὸ λαμπρόνω-λευκὰ γάρ. "Η παρὰ τὸ φυσσᾶσθαι δπ' ἀνέμοι φυσσῶνες. Ubi vides φυσσῶνας vela navium esse, sic dicta vel quod candeant naturali colore lineæ telæ, a verbo φῶ, quod candere significet, vel quod inflante vento tumeant, (P. 429 a verbo φυσσάω, quod est inflare. Eodem recidunt quæ in eam vocem annotant Eustathius et Hesychius. Nos Græco poetico vocabulo Latinum item poeticum opposuimus, cum alicubi φώσσωνας carbasa ver- timus.

B *Χρόνος, p. 35. Hic manifeste sumitur χρόνος pro ἔτος: Item l. vi, c. 21: Τὸν εἰκοσιτέταρτον τῆς βασιλείας χρόνον ἐδίλωσεν ἄντικρος. Ubi agit denumero litterarum nominis Michaelis Palæologi, cui adjungantur littera cognominis ejus minus doti Manuelis, sicut elementa viginti quatuor totidem ei annos imperii ominantia, ut eventus ostendit. Nam hic imperator, c. ultimo l. vi, 24 annis inperasse traditur his verbis; Βασιλέας δὲ ἡμερῶν δεουσῶν εἶχει τὰ εἴκοσι τέσσαρα, πεμπὸ ἔτη, quod nomen prius posuerat. Quare debet resolvi diphthongus οὐ in nomine Μανουὴλ, et pro duabus distinctis elementis computari, ut numerus ex mente auctoris constet. Non omittam autem monere totum hoc comma de cognomine Manuelis et præsagio ex eo ducto annorum imperii Palæologi ad Allatiano et Vaticano codicibus abfuisse, in solo ἐcomnarere Barberino, Σεψε alibi Pachymeres χρόνον ponit ἀντὶ ἵνατοῦ aut ἔτους, præsertim hoc loco, c. l. 20, l. v: Οὕπω χρόνος τετέλεσται. et l. v., c. 10: Ἡδη δὲ χρόνων παρφγηκότων τεττάρων.*

C *Χρυσόσυρμα, p. 337. De Joanne despota depo- nente pileum, insigno despoticæ potestatis, et alium ejus loco vulgarem imponente capitii. Codinus Europolata, De officiis, c. 3, p. 12 ed. Paris. anni 1625: Τὰ σκιάδια τῶν γαμβρῶν τοῦ βασι- λέως δεσποτῶν ὅντων χρυσοχόκκινα ουρματέναιτε ξενοτὰ σταυροὺς μαργαριταρενοὺς καὶ γύρους. Pilei generorum imperatoris, si sint despotæ, aurei et coccini coloris sunt et fimbriati, habentque crucis ex margaritis et gyros seu circulos. En D pileus despotæ aureus et fimbriatus. Hunc idem poster uno vocabulo χρυσόσυρμα nuncupat hoc loco, dam illum vulgari et privato mutatum ait a Joanne despota. 630 Igitur τὸ ἐκ non materiam hic indicat pilei communis, sed terminum unde transierit ad vulgarem pileum is qui antea uti solitus esset aureo fimbriato. Sic Virg. III, Aen.*

Quos hominum ex facie dea sæva potentibus herbis Induerat Circe in vultus et terga ferarum.

E *Χωλαὶ p. 404. Χωλάς τε βύσσας τε παραβλῶντες τ' ὁφθαλμῶ. Sio enim ex Homero correxi mus, cum in mss. ὁφθαλμῶν legeretur. Non intelliget hæc*

scripta de Vecco pro reis sollicito agente, qui locum Homeri obversatum animo Pachymeris scribentis oculis et ipse lector non subjecerit aut memoria revocaverit. Iliadis decima Phoenix inter alia multa quae allegat Achilli flectendo, proponit deorum exemplum, exorabilium in veniam culparum, dum precibus convenientur.

Oδός τέ σε χρὴ Νηλεὺς ἤτοι ἔχειν. Στρεπτοὶ δὲ τε καὶ θεοὶ αὐτοὶ. . . .
Καὶ μὲν τοὺς θύεσσι καὶ εὐχωλῆς ἀγανῆσι
Λοιβῆ τε κνίστη τε παρατρωπῶσ' ἄνθρωποι
Λισσόμενοι, δέ τε καὶ ὅπερδήγη καὶ ἀμάρτη.

Tum et de Litis filiabus Jovis addit:

Καὶ γάρ τε Λιταῖ εἰσι Διός κοῦραι μεγάλοι,
Χωλαῖ τε ῥυσσαὶ τε παραδλῶπες τ' ὁφθαλμοί.

Tales deae ingeniose flinguntur ad vim beneficam misericordiae exprimendam. (P. 430) eximere posset agentis convictos criminum, et horum angores in se suscipientis: de quibus multa eruditus Eustathius disputat ad eum locum. Homerus noster suo genio indulgens hic excipit, nihil solicitus de lectore parum forte versato in Homeri lectione, sic nempe solitus passim intexere orationi suae crudos ignotasque innominatorum auctorum χρήσεις, quasi prescripsisset in vestibulo sui operis simile aliiquid ejus quod in foribus scholæ Platonis legebatur Οὐδεὶς πάντων ποιημάτων τε καὶ συγγραμμάτων ἀρχαίων ἀμύνητος εἰσίτω. Porro sicut Λιταῖ, quasi dicas supplications, Homerus προσωποποιεῖ εἰς σχῆμα ταλαιπωρίας, sic et in speciem obsequii obnoxii abjecteque per adulacionem demissii subornat blanditias Martialis, dum scribit epist. 72, lib. x:

Frustra, blanditiæ, venitis ad me
Attritis miserabile labellis. . . .
Jam non est locus hac in urbs vobis.
Ad Parthos procul ite piletos,
Et flentes humilesque supplicesque.
Pictorum sola basiate regum, etc.

Ψωμίζεσθαι: χρυσοῖς, p. 129. Nimirum invadentes Persidem Tochari Calypham illico dominantem, avarum et divitem, auro liquefacto in os ejus infuso necaverunt; quod nocte obscure 621 dicit ψωμίζεσθαι ρυσοῖς, quasi diceret

A officiis aureis in os ingestis pasci. Sed rem uti se habuit, declarat Vaticanus Paraphrastes hunc locum sic exhibens: 'Ο μὲν Χαλυψὲς χρυσοῦ ἐόντος κατὰ λάρυγγος ἐξελου χυθάντος ἐπελεῖται Chalypha quidem auro servente in guttur ejus infuso mortuus est. Quod ita gestum astipulatur Marinus Sanutus, l. iii, partis 13, c. 7 sic sribens: Capti Calyphæ gutturi liquatum aurum jussi (Haolonus) infundi, avaritiam exprobrans, quia cum immensis afflueret thesauris, stupiditate delentus pro salute sua eos expendere renuit Hec Sanutus.

'Ωάτον, p. 405. Non alibi repereram ὡάτον pro ὅπερῶν, επεναculo aut aula superiori camerata ovali forma. Quid enim hic aliud intelligamus?

B 'Ὀργυιωμένοι, p. 424. Ait immissam a tergo navi Genuensi plenis velis elabenti onerariam Catalanam, quae ventum ei a puppi suorum velorum oppansu interciperet ac sic sufflaminaret impetum ruentis. 'Ὀργυιωμένους Τετζες ad Lycophronem interpretatur ἐκτεταμένους, ἡπλωμένους extensa et explicata vela. Subditque continuo ἐπιμογολίας in hunc modum: 'Η ἐπὸ τῆς ὀργιάς, ήτοι τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν. 'Η καὶ ἐπὸ τοῦ ὀργῶ τὸ ὄρμα. 'Ὀργῆν δὲ τὸ ἐκ τῆς συντόμως ὀρούσιν τι τῶν φυτῶν τῶν βοτανῶν. Ita ille, qui statim addit scribi debere ὠργυιωμένους adjuncto ad u secundas syllabas; unde nos codicem nostrum, qui ὠργυιωμένους scribebat, corremus. 'Ὀργυιωμένους, ait Τετζες, μετὰ προσγραφῆς τοῦ δει γράφειν. Vides hinc obiter familiarem Pachymeri fuisse Lycophronem, genio videlicet conciliante σκοτεινὸν σκοτεινῷ. Et illum quidem nostrum, qui omnium scriptorum tenebras in suum opus congregare studeret, non temperaturum arbitror, si qua occasio darestur. etiam πεπεργολῶτας καὶ φαλακροὶ κόρας ἀπαρχτίας περηστῆρος αἴθωνος πνοὰς, quae Lycophron habet ibidem unde ὠργυιωμένουs exscripta est, in inscriptione hac sua ponere, quam tum demum elegantem et eruditam visum iri credidit, si omnium inligi metuentium scriptorum griphos et nocles avide conquisitas ostentaret, parum pensi habens quae crucis lectoribus aut interpretibus suis figeret.

PETRI POSSINI
OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM
LIBER II
COMPLECTENS NOTAS.

In titulo operis.

623 [P. 433], PACHYMERIS. Cum varii varie Græcum nomen Παχυμερής Latine efferant et inflectant, alii Pachymeram, alii Pachymerium, alii aliter vocantes, mihi commodius et expeditius visum est inflexione uti Latina nominum classis tertiam. Quin id sit simplicius et ad usum facilius, nemo negaverit. Jure autem fieri, exemplis astruitur. Nam Ulysses, Socrates, Demosthenes similia plurima mere Latine ab omnibus flectantur, nullo respectu ad inflexiones Græcas istorum nominum. Quis enim unquam adumbrare curavit Latino sono genitivum Δημοσθένους aut accusativum Δημοσθένη, balbutiendo *Demosthenus* aut *Demosthene*, Romana Minerva invitissima? Hoc etsi parvum dictu, necesse visum hic profiteri.

MICHAELIS. Quotus hic inter imperatores Constantinopolitanos Michael fuerit, non erit inutile semel statuere. Primus ad imperium hoc nomen pertulit Michael Curopalata, cognomento Rhangabenus, laudatissimus princeps, anno Christi 811. Secundus homo scelestissimus Michael Balbus, ex carcere ubi ad vivicomburium servabatur, vi ad solium erupit anno Christi 820. Tertius Michael Porphyrogenitus Theophili imperatoris filius cum matre Theodora imperium tenuit, magno reipublicæ et Ecclesiæ malo: fuit enim, ubi adolevit, impissimus. Ceptit dominari anno Christi 842. male perit 867. Anno inde Christi 1034 Michael Phaphlago a patria dictus, adulter Zoës Augustæ, Romano ejus viro strangulato imperium arripuit, et tenui annis fere octo. Moriens successorem habuit Michaelem cognomento Calephatem, ejus nominis quintum, qui post annum a Zoe, quæ illum promoverat, imperio et oculis privatus locum cessit Constantino Monacho anno Christi 1032. Quatuordecim post annis Michael cognomento Stratonicus, sextus ejus nominis, coronatur Augustus: **623** sed mox anno 1057 Isaacio Comneno ultro concedens abdicavit principatum. Anno Christi 1071 Michael cognomento Parapinacens, filius Constantini Ducæ imperatoris, mortuo Romano Diogeni successit, septimus inter Augustos Byzantinos Michael; quem inter et hunc

A nostrum cum nemo sic appellatus imperaverit, Palæologus, cuius hic historiam damus, numerandus erit Michael VIII.

[Pag. 434.] PALÆOLOGI. Natus hic anno Christi 1224 ex Andronicos Palæologo magno domestico, matre Palæologa, Irene et Alexii Palæologi despotæ filia. Hæc Irene, Michaelis avia materna, filia fuit Angeli Commeni, quo imperante Constantinopolis capta est a Latinis. Dedit is eam conjugem Alexio Palæologo (ut Phrantzes habet: Acropolita Andronicum appellat), quem et despotam creavit et imperii successorem designavit. Sed is brevi est mortuus, unica ex conjuge filia suscepta quæ Andronici Palæologi magni domestici uxor, Michaelis Palæologi mater fuit. Quare is a patre juxta matremque Palæologie appellationem tulit, Διπλοπαλαιόλογος propterea vocatus, ut Phrantzes habet, c. 1; idem tradit Grægoras, l. iii, p. 32, sed et Comnenus a matris avo angelo Comneno imperatore dictus, ut Phrantzes ibidem docet; ac passim ita vocatur ab Acropolita scriptore ipsi faventissimo. Unde crediderim affectasse Michaelem ante imperium dici Comnenum, quod eam rem velificari ambitioni suæ crederet. Sed et hujs posteros ob nobilitatem inclytæ tot Augustis familiæ Comnemorum appellatione gloriatos ostendunt inscriptiones Michaelis et Andronici Juniorum a Pontano descriptæ Notis ad Phrantzen. Hunc porro nostrum Michaelem, postquam ad imperium pervenit, haud magnopere curasse Comnenum dici licet intelligere ex Pachymere, qui ei familiaris, et sub ejus filio Andronico Seniore, non sine cura demerendæ regnatrixis domus gratiæ, scribens, nunquam eum alio gentili quam Palæologi nomine designat.

HISTORIA RERUM. Duas historias separatis voluminibus et titulis Pachymeres reliquit, ut in codicibus optimis Barberino et Allatiano distinctissimæ leguntur. Licet Vaticanus paraphrastes, qui multa contraxit, quædam abdidit, pleraque mutavit, ambas in opus unum conflaverit; cui forte similis fuerit Augustanus ille codex, unde sua excerpta Wolfius sumpsit nam et is unam ex duabus Pachymeris historiam videtur agnoscere. Nos priorrem Michaelis VIII Palæologi acta exsequentem modo damus, alias, Deo volente, Andronicum ejus

dem scriptoris, sive de gestis Andronici Senioris A μένον παιδεύσεως, perfunctum jam tum studiis fuisse humaniorum litterarum, magis, ni fallor, con-

testatur patrem suum Constantinopolitanum ci- gruit cum etate annorum sexdecim. Parum enim est verisimile undecennem puerum grammaticam, rhetoricae, ipsam philosophiam, cum artibus qua- taur huic subjectis, 625 arithmeticam, musica, geo- metriam et astromania, satis perceptas habere potuisse. Ηαθεοτις siquidem ἐγκύλιος tot illa completebatur, ut ex Joanne Tzotze intelligitur, sic de his scribente Chilliad. xi, sect. 367 :

Pag. 11. *Constantinopolitanus genere, ortus et educatus Nicæz. Pachymeres hujus Histor. p. 148*

hic doceat se annum etatis undevicesimum agente pulsos Constantinopoli 924 Latinos, et libros ha- rum *Observ.* mi demonstraturi simus receptam et Latinis urbem recuperasse Græcos et quinquaginta annis postquam amiserant, facile potuit nasci Nicæz Pachymeres patri quiuquagenario, qui usque ad annum etatis undecimum in paternā domo Constantinopoli educatus ob exosam Latinorum ibi do- minationem Nicæzam migraverit. Tradit enim Acro- polita *Historiaz* eū c. 6. Latinos urbe capta libe- ram Græcis dedisse facultatem vel ibi manendi vel alio migrandi : Τῆς πόλεως κυριεύσαντες οἱ Ἰταλοὶ ἀδειαν δεδώκασι τοῖς ταῦτης οἰκήτορσι, τοὺς δὲ λόγι- τας μένειν τε καὶ οὐ πόλεμος εἶναι αὐτῶν τὸν δι- ἀκωλύτως ἀπέρχεσθαι ὅπῃ δὲ βούλοιντο. Mox ad- dit plerosque illustriorum clam aut palam abiisse, quorum e numero fuisse Pachymeris patrem veri- simile est.

Ibid. *Clero ascriptus.* In Græco legitur apud op- timos codd. B et A θείῳ σωθείς κλήρῳ, prout ex- pressius. Nemque σώζεσθαι aliquando est appellare aut perdenire. Codinus, c. 22, de sponsa imperato- ris : Κατὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν μέλλει ἀποσθῆναι εἰς τὴν πόλιν. *Quo die perventura in urbem est.* Vaticanus jam hinc incipiens obscuriora clari- bus mutare θείῳ κλήρῳ δοθεῖ posuit.

Pag. 12. *Ut doctus quidam asseruit.* Apparet ex illis verba διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι etc. (P. 435) doctum hunc Sophoclem esse, cuius in Ajace μαστι- γοφόρῳ illa exstat celebris de tempore sententia :

"Απαγθ' δι μακρὸς κάναρθμητος χρόνος
Φύει τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται."

Pag. 14. *Istud argumentum præoccupatum ab aliis* Videri potest innuere Nicetam Choniatem, qui et urbis expugnationem a Latinis et res aliquot post eam, annorum, prout geri videbat, scripsit Geor- gium quidem Acropolitam logothetam et Nicepho- rum Gregoram ne innui hoc loco a Pachymere pu- tem facit, quod Gregoras post Pachymerem scripsit: Acropolita vero, licet aliquando senior Pachymere, junior tamen fuit quam ut res Theodori Lascaris prioris spectare præsens potuerit, quas ex fama et monumentis in historiam digessit. Hoc ex ejus historia clare discimus. Scribit enim ille ibi c. 29, q. 25, ed. Reg. : Τότε καὶ αὐτὸς πρὸς τῶν γονέων ἐκ τῆς Κωνσταντίνου ἀπεστάλη τῷ βασιλεῖ ἐκκα- δεκάτης (videtur legendum ἐκκαὶ δεκάτης ὁν) *Tunc et ipse a parentibus ex urbe Constantinopoli mis- sus sum ad imperatorem sexdecim annos natus.* Ap- paret doctissimum interpretom legisee ἐνδεκάτη pro ἐκκαὶ δεκάτης vertit enim *underim annos natus.* Sed quod addit statim auctor ἐγκύλιου ἀπηλλαγ-

A μένον παιδεύσεως, perfunctum jam tum studiis fuisse humaniorum litterarum, magis, ni fallor, con- gruit cum etate annorum sexdecim. Parum enim est verisimile undecennem puerum grammaticam, rhetoricae, ipsam philosophiam, cum artibus qua- taur huic subjectis, 625 arithmeticam, musica, geo- metriam et astromania, satis perceptas habere potuisse. Ηαθεοτις siquidem ἐγκύλιος tot illa completebatur, ut ex Joanne Tzotze intelligitur, sic de his scribente Chilliad. xi, sect. 367 :

Ἐγκύλια μαθήματα καλοῦνται
Οἱ κύλοι τὸ συμπέρασμα πάντων τῶν μαθημά- των,
Γραμματικῆς, ḥρητορικῆς, αὐτῆς φιλοσοφίας,
Καὶ τῶν τεσσάρων δὲ τεχνῶν τῶν δὲ αὐτῶν κε- [μένων,
B Τῆς ἀριθμούσης μουσικῆς καὶ τῆς γεωμετρίας
Καὶ τῆς οὐρανοθάμενος αὐτῆς ἀστρονομίας.

Fateor interdum solam grammaticam ἐγκύλιος παιδεύσεως mentione designari κατὰ κατάχρησιν οὐ λόγω δὲ κυρίᾳ, ut idem Teztzes ibidem loquitur; nec eo inficias videri posse locutum eo sensu Acro- politam, dum de illa quam percepisse jam tum se ait encyclica doctrina, statim subdit δὲ γραμματικὴν κατονομάζουσιν οἱ πολλοὶ, quam plerique grammaticam nominant, præsertim cum paulo post, c. ni- mirum 32, idem adjungat se hortatu imperatoris Joannis, ad quem mīsus fuerat, ὑψηλοτέρᾳ τῶν λόγων παιδεύσει καὶ λογικοῖς παιδεύμασιν operam dedisse, magistro Theodoro Exapterygo. Verum hęc non obstante jam positis, cum sit vero similius C γραμματικῆς vocabulum non καταχρηστικῶς, sed κυρίᾳ ibi Acropolitam usurpare, ac non alterius generis disciplinas, sed majorem in jam degustatis progressum in schola Exapterygi quæssisse, quippe a quo, ut ipse mox addit, septem annis oībil nisi τῶν ποιημάτων σαφήνειαν καὶ τῆς τῶν λόγων τέχνης διδασκαλίαν perceperit, quorum neutrum encyclicis limites excedit. Denique sexdecim natum annos se in Joannis aulam admissum satis manifeste demon- strat Acropolita, dum c. 32 primam rem omnium quae ipsi in comitatu Joannis Augusti contigerunt, memorat sui traditionem in disciplinam Theodori Exapterygi, quem se audire cœpisse ait ἐπιτα- δεκάτον ἔτος ἔγοντα, decimum septimum agentem annum : quodsi jam undecimo etatis ad Joannem venisset, oportuisset eum ibi sex totis annis sine alla occupatione desedisse. Pro certo igitur ha- bendum sexto decimo etatis anno cœpisse Acropo- litam Joanni Augusto adhærere. Quo autem id ejusdem Joannis imperii atque adeo Christi anno contigerit, explorandum nunc est, (P. 436) Adven- tum in aulam Joannis suum in id tempus incidisse narrat Acropolita, quo tempore Roberto Latinorum imperatore mortuo Joannes oīlīm Hierosolymorum rex Constantinopolim est evocatus ad res illie moderandas, quoad Balduinus puer in etatem imperio idoneam adolevisset, Robertus autem anno Christi 1228 aut sequenti est mortuus ; unde Joannis Breunensis ex Italia, ubi Gregorio Nono

militabat, Constantinopolim appulsus ad Chr. 1229 aut 1230 pertinet, quando Joannes Rataza, qui anno Christi 1222 Theodoro Lascari suo socero successerat. **629** Nec res igitur Theodori Lascaris, nec primi decennii Joannis Batatzæ acta, scribi ex oculata notitia ab Acropolita potuere. Quare alios nobis incognitos taliam eventum αὐτόπτας historicos hic innuere Pachymerem agnoscendum est.

Pag. 14. *Commissis invicem Mercurio et Latona* Alludit ad pugnam deorum ab Homero celebratam *Iliad.* v, ubi eum alii aliis dii diis adversi comparentur, tum par infestorum invicem numinum Mercurius et Latona, ille Græcis, hæc Trojanis militans producitur.

Αητοῖ δ' ἀντέστη σῶκος ἐριούνιος Ἐρμῆς.

Etsi autem, quomodo scribitur Græce, Αητοῦς sive Latonæ nomen nihil commune cum Λύθῃ oblivione habere videatur, certum tamen atque adeo vulgare Græce litteraturæ non rudibus est Latonam ad noctis et oblivionis significationem allegorice trahit. 'Ως τῇ Αητῷ (ait Eustathius ad *Iliad.*, § p. 989 ed. Rom.) οὐ μόνον εἰς λύθην ἀλληγορεῖται, ἀλλὰ καὶ εἰς νύκτα τὴν τῷ ἀέρι Διὶ προσήκουσαν δὲ μή, φωτὶ καταλάμπεται, οὐχ ἐν εἴη τις τῶν περὶ λόγους ἀγνοῶν'. *Latonam symbolice designare non solum oblivionem, sed et noctem aeri Jovi convenientem quando luce non illustratur, nemo eruditorum ignoraverit.* Inde ad versum superiorius descriptum et *Iliad.* v idem enarrator doctissimus hoc observat (ed Rom. p. 1197) : Αητοῖ δὲ, φησίν, ἀντέστη σῶκος ἐριούνιος Ἐρμῆς οἵτεροι αὖθις ἔκλαμβάνονται, ή μὲν εἰς λύθην, δ' εἰς λόγου μεταγόμενοι. Hæc illæ, quæ indicant ingeniose adumbratam ab Homero, isto infesto invicem incursu Mercurii et Latonæ, certamen quoddam orationis et litterarum per Mercurium designatarum, adversus ignorantiam transactarum rerum oblitione mortalibus induci solidam, dum *historia*, ut eleganter scribit Anna Comnena in Præfatione ad *Alexandrium*, *Ad Letheum quemdam torrentem objicitur velut invictæ soliditatis moles, præcipitem quodummodo inhibitura lapsum temporis, certe prohibitura ne quæ in egesta sunt omnia irreparabiliter oblitereantur*, etc.; 'Αλλ' ὁ γε λόγος τῆς ἱστορίας ἔρυμα καρτερώτατον γίνεται τῷ τοῦ χρόνου ρεύματι, καὶ ἵστησι τρόπον τινὰ τὴν ἀκάθετον τούτου ροήν, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ γινόμενα πάντα ὄπόσα συμπεριεἰληφε συνέχει καὶ περιστρέγγει καὶ οὐχ ἐξ διολισθανειν εἰς λύθης βυθούς. Hæc ibi Anna : quæ emendatoria quam in editis, ope optimi codicis a me post editionem visi, libenter hic descripsi.

Cap. 3. Quæ hic Pachymeres tradit de angustiis in quibus fuerunt qui præserant reliquiis Græciæ post captam a Latinis urbem, Theodorum potissime Lascarim Joannis Batatzæ decessorum et hujus ipsius Joannis prima principatus respiciunt tempora. Vide de his Acropolitam capite præsertim

A tum historiæ sua tum Chronicæ compendiarii ~~et~~ ptimo.

Cap. 5. Quod innuit hoc cap. Pachymeres de Chадено ab imperante jam Michaele Palæologo misso ad censum agendum præsidiorum montes Persis objectus tuentur, non reperio distinctius **627** alibi explicatum a nostro. Tantum de causis gratiæ Chадени apud Michaelem, quas se alibi dicturum hic significat, invenio c. 11 hujus libri Chадenum hunc dum jussu Theodori Augusti suspectum illi Palæologum [P. 437] Thessalonica vincitum adduceret, humane ac clementer, quoad potuit, dirum imperium exercuisse. Unde primum creditu est, utcunq; id noster diserte nusquam alibi expressit, Michaelem, ubi est ad imperium evectus, eo nomine se gratum Chадeno præbuisse, adhibendo cum familiariter, et ejus opera primis administrationis rei publicæ functionibus utendo. Cum autem referat noster, p. 98, Palæologum statim atque declaratus imperator est, antequam coronaetur, Philadelphiam cum copiis progressum, inde accersivisse præridarios confinium Persidi montium ei res illius limitis ordinasse, credibile est ex iis quæ hic scribuntur, usum cum in toto illo negotio et consilio et ministerio Chадeni. Quanquam huic conjecturæ videtur intercedere, quod noster hoc loco indicat istam vexationem custodientium montes Persidi oppositos, a Chадeno persuasam Michelii Palæologo jam imperanti, ad posteriora recuperatae Constantinopolis pertinere tempora. Quare nisi prolepsis hic quædam agnoscatur, quærendum alibi est quando contigerit quod nunc refertur. Frustra autem tota hac Michaelis historia quæretur, Pachymeræ fortassis oblio promissum exsolvare, aut se deiunctum satis rato qualicunque indicatione rei ejus alieno loco præmissa.

Cap. 6. Rem dictu parvam, sed admonitu sorte non prosus inutilem brevissime transigam. Primum est docto Græco lectori, dum in hoc capite μαχομένων his leget, suberiri auspicionem cdili mendose loci, cum auctor, prout cæteri solent fortasse, μαχομένων scripserit. Atqui constans ac clarissime in codicibus antiquissimis, præsertim Barberino cui potissimum adhæsimus, μαχομένων scribebatur. Nempe Pachimerem hic quoque loquacum vulgo piguit, recordantem apud Homerum Od. γ, v. 402, se legisse μαχούμενον, Od. ω, v. 114, μαχούμενον, *Iliad.* α, 355, μαχόιντο, et alibi similia.

Pag. 21. *Qui filiam nepotis ejus (hoc est Joannis patris Theodori) ex fratre matrimonio sibi junxerat Michael Palæologus.* Hæc distinctius narrantem audire operæ præmium est Georgium Acropolitam oculatum gestorum testem. Ergo in *Historiæ* ευθ c. 31, pag. 55 ed. Reg. sic scribit : Καὶ δὲ βασιλεὺς (nempe Joannes Augustus Theodori pater) τὸν Κομηνὸν ἐνεδέξατο Μιχαὴλ, καὶ ζεύγνυσιν αὐτῷ εἰς γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ σεβαστοκράτορος

'Ισαακίου τοῦ Δούκα ἐγγόνην τὴν Θεοδώραν, ἣν μόνην ὁ πατὴρ αὐτῆς καταλειπὼς ὁ τοῦ σεβάστοχρότορος υἱὸς Ἰωάννης ἔτι ἐν μετρίᾳ ὄν τὸ χρεῶν ἔξεμέτρησε. Ita ille. Ex his habemus Joannem Ducam sive Balatzem Augustum purgato satis a criminibus impactis et recepto in gratiam Michaeli Palæologo, quem **628** acropolita Comnenum vocat, dedisse uxori fratri sui sebastocratoris Isaacii Ducæ neptim Theodoram, cuius pater Joannes Isaacii filius in adolescentia præreptus acerba morte unicam eam prolem reliquerat uxori suæ Eudociae Joannis Angelii filiæ, quæ Eudocia florente licet ætate viro amissæ, laudabili religionis exemplo in viduitate Deo serviens permansit; unde haud vane opinatur Acropolita partem præmii divinitus tributi virtuti ejus videri potuisse tam felix conjugium filiæ per id ad imperium mox evenhendæ.

Ibid. *Magni conostauli dignitate.* Videtur hæc dignitas Michaeli Palæologo collata occasione nuptiarum modo memoriarum, ab ipso earum conciliatore Joanne Augusto. Nam Theodorus hujus successor iniquiore fuisse visus in Michaelem semper est animo quam ut in eum ornandum tam profusus esset, alioqui solitus, ut c. seq. Pachymeres observat, dignitates ejusmodi tribuere novis potius hominibus quam principibus regii sanguinis, quorum erat deprimendo superciliosus intentus.

[P. 438] *Vota ejus generis clam intima substantia, etc.* His exprimere conatus sum illud subobscurum ἐξ ὧν ὑποκαθημένων εἶναι, sententia, ut spero, ab auctoris sensu non abhorrente. Sed deinceps circa similis perplexitatis loca, qualia passim occurunt in hoc scriptore, nihil morabor. Cetorem in his notis; quibus tantum necessaria, idque brevissime, indicare propositam est. Quod rem ipsam attinet, qua de hic agitur, certum est Michaelum Palæolegum jam a puero titillatum imaginationibus imperii, conscientia natalium Augustorum et præsaga indicatione auguriorum excitatæ. Non semel illi narraverat soror Eulogia lactentem adhuc ipsum non ad aliam facilius obdormiscere nenniam solitum, quam ad eam quæ Augustum quondam illum in vectum iri Constantinopolim per portam Auream carneret. Refert id noster, p. 128. Vocem MARPOV de cœlo missam contextam e sex litteris quæ Michaelum Augustum Romano-rum ocius vocandum significant, a Thessalonicensi antistite lætus audierat, ut narratur hoc p. 28. Denique tacitus, sed gratulans gaudensque iutime omen captaverat ex cantu fortuito Chadeni proximum ei vaticiniorum regnum spoudentium eventum augurante, prout ibidem, p. 30, legitur. Juveni denique solerti, forti, generoso altos afflabat spiritus frenes avia maternæ primogenitæ Alexii imperatoris jus ad imperium paterna designatione in virum ejus prolemque propagandum. Nam huic, ut refert Gregoras, l. III, p. 32, Augustus genitor rubrarum crepidarum usum deerevo-

A rat, quod prole carens mascula virum ejus ac sobolem cernere principatus hereditatem omnino vellet. Nec erat qui non videret talis indolis. tantæ nobilitatis adolescentem tali rerum statu hanc absurde in magnas assurgere spes posse. Quare Joannem Batazen, præclaris alioqui Michaelis faventem dotibus **629** abstinuisse ab eo evehendo, metu ne is successibus insoleceret usque ad ambitum supremæ potestatis, narrat Acropolita c. Hist. 50. significans Irenem Theodori Junioris Lascaris primogenitam Michaeli fuisse destinatam ab avo conjugem, sed ei timenti, quod dixi, tutius deinde visum non admovere sibi tam intime suspectæ ambitionis virum. Denique ista suspicio fons omnium quas est imperante Theodoro plurimas passus, miseriærum Palæologo Michaeli fuit, hoc ideo loco, unde ejus incipit historia, merito a Pachymero indicatus, cum ex eo plerarumque mox referendarum rerum argumentum processerit.

Pag. 22. *Singularis certaminis experimento.* Hinc habemus apud Græcos quoque imperatores invasisse usum purgandi dubias delationes permissas aut etiam præscripto inter accusatorem et delatum certamine scoram arbitris. Verisimile est istum morem in Orientem invectum a Franciis, qui occasione sacrarum Expeditionum eo profecti longo illic tempore perstiterunt. In antiquiori enim memoria Græcorum aut Romanorum haud facile quidquam tale repereris. Inter Francos autem usitatis simum id olim fuit, ut passim appareret ex veteribus historiis res eorum tractantibus. Hic ritus, de quo fuse disserit noster Detrio, *Disquisit. Magic.* tom. II, merito deinde abrogatus est ut injustus et immanis, confixus ideo gravissimis decretis Julii II summi pontificis, cuius Bulla extat ea de re edita mense Aprili ann. 1508, consilii Tridentini sess. 25 *De reform.*, c. 19, Gregorii XIII constitutione quæ incipit: *Ad tollendum, etc.*, edita 9 Dec. an. 1582. Quibus dudum antea præsiverat Nicolaus I, cuius de hoc statua inserta corpori juris leguntur 2, q. 4 et 15, q. 6, c. 2.

Ibid. *Cumque diu nullus esset qui pro tam suspecto, etc.* Hæc brevius perstringit noster, quod ad imperium Joannis pertinerent, cum ipse in fine præcedentis capituli et hujus initio significaverit se ab imperio Theodori suæ historiæ principium ducentæ. Longe autem fusius distinctiusque istam totam Michaelis accusationem ac periculum exponit ex oculata notitia Georgius Acropolita *Hist.* c. 50 et 51. Quem consule.

[P. 439] Pag. 24. *Prothieracarium.* Fuisse hunc locum præcipue dignitatis, præterquam hinc patet, cum imperator hominem impense sibi charum in eum promoverit, etiam intelligi potest ex numero ingenti ministeriorum ei subjectorum, cuius indicium habemus ex eo quod refert Acropolita, *Hist.* c. 61, his ver: Αὐτίκα γὰρ τοὺς ἐξυπηρετοῦντας τοῖς βασιλεῦσιν ἐν θήραις ταῖς τῶν θηρῶν ἔγρατις ἀλέφων τε καὶ χοίρων, καὶ τοὺς δ' ἵεράκων θηρεύοντας

πάντας ἀπεξαπλῶς στρατικοῖς συντίταχε τάγμασι, καὶ ἡν τὸ συνηγμένον πλῆθος πολύ. Ήσος ille, ex quibus prudens quisvis potest cognoscere ingenitatem suisse multitudinem servientium imperatori in venationibus cervorum aprorumque, præsertim autem in aucupio per accipitres, quando ex iis ad militiam translati magnus exercitus momento conflatus extitit.

630 Cap. 9. De fuga Michaelis Palæologi in Persidem hoc capite narrata plura refert Georgius Acropolita tunc apud imperatorem Theodorum agens, quando is est ad ipsum nuntius allatus. Operæ pretium lectori fuerit videre et cum his nostri conferre quæ ille narrat c. *Hist. suæ* 64, ubi etiam obiter observare poterit, quæ in Glossario verbo Μεσοθύνια notavimus de legione aut cohorte isto nomine appellata, non solum Acropolitæ ipsius, sed et doctissimi ejus interpretis auctoritate confirmata. Nam illa Historici Græca verba, πρὸς τῶν στραταρχούντων ἐν Βιθυνίᾳ καὶ Μεσοθύνιᾳ, sic reddit illustrissimus Allatius: *A cohortium Bithynicarum et Mesothynicarum præfectis.*

Pag. 25. *Cum hostibus sultani congressus fortissime se gerit.* Longe hæc fusius ac diligentius Acropolita pertracat toto c. 65, qua occasione, quos dicens, quanta prudentia ac fortitudine. quo denique successu adversus Tacharios (sic enim appellat Acropolita quos noster Tocharos) pro sultane rem gesserit Michael Palæologus, expōnens.

Pag. 26. *Reversum benignè excepit.* Reditum Michaelis Comneni ad imperatorem Theodorum breviter memorit Acropolita c. 69, uti et Gregoras l. III, neuter interpositorum in eam rem Idoniensis episcopi officiorum mentionem faciens, fortasse quod illa, ut alia multa rerum Michaelis, nostro melius perspectarum, ignoraverint.

Ibid. *Michaëlis despotæ nothus et obscurus filius.* Hæc copiosius distinctiusque referuntur a Georgio Acropolita ex oculata pene notitia; nam is hujus in Occidentem expeditionis Michaeli Palæologo comes fuit, etsi nou eodem loco pugnavit, in alia divisarum copiarum parte rem gerens. Quia vero ille quædem aliter ac Pachymeres narrat, equidem Acropolitæ potius hic quidem credendum puto, quippe qui ejus, ut dixi, negotii pars fuerit, quam nostro qui res tuno actas ex fama, nec ea satis explicata, videtur accepisse. Prima discrepantia iu nomine ducis hostium est, quem noster Manuele vocat. Contra Georgius Acropolita, *Hist.* c. 71 Theodorum appellat. Sic enim ibi scribit: Πν δὲ ὁ ῥήθεις τοῦ ἀποστάτου Μιχαὴλ νόθος υἱὸς Θεόδωρος. Erat autem is quem dixi defectoris Michaelis nothus filius Theodorus. Dixerat vero antea ducem copiarum Michaelis despotæ, rebellis occurrentem Michaeli Palæologo basta percussum ab eo et equi sella excussum: Οὐ μὲν Κομνηνὸς Μιχαὴλ (nam ut supra monui, Michaelem Palæologum Acropolita semper Comnenum

A vocat) τῷ πρώτῳ ἀρχομένῳ ξυναντήσας βάλλει τῷ δόρατι καὶ ρίπτει τῆς ἐφεστείδος. Sed leve id discri men vocabuli videri potest, præput in re ipsa dissentit ab Acropolita Pachymeres, siquidem hic non Theodorum a Palæologo impulsum basta et loco motum, sed vice versa Palæologum a Theodoro, ut patet ex his verbis: "Οτε καὶ ὁ τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ ἐκ νοθείας σκότιος παῖς Μενουτὴλ

631 τυχὼν ἐκεῖσε σὺν Ικνῷ στρατεύματι, [P. 440] καὶ συμπλακεὶς τῷ πολέμῳ, τὰ πρῶτα μὲν δμόσε χωρῆσας τῷ ἡγεμόνι τῷ κοντῷ συνωθεῖ καὶ ρίπτει, etc. Addit a restitu in sellam, unde fuerat dejectus, Palæologo nothum Michaelis despota filium lethali percussum ictu nequivisse parem reponere; quæ significant manu et ferro Palæologi occidisse Theodorum sive Manuelem istum no-

B thum. Id vero pernegabit qui mecum existimaverit Acropolitæ potius credendum, tantum non his præsentí, quippe hujus socio militiæ. Is enim diserte affirmat excussum sella Theodorum moxque e lapsu sublevatum accurrisse ad Comnenum et suppliciter deprecatum necem. Comnenum autem ignorantem quis hic esset, tradidisse ipsum Turco cuiquam, qui eum interfecit: Τοῦ πτώματος γοῦν ἀνατὰς οὗτος (Theodorus nothus) προσέδραμε τῷ Κομνηνῷ Μιχαὴλ, καὶ ἐδυσώπει μὴ φονευθῆναι. Ἡγέρει δὲ τοῦτον ὁ Κομνηνὸς, καὶ ἀστις ἦν οὐκ ἡπιστατο. Ηραδίδωσι γοῦν αὐτὸν Τούρκῳ τινὶ, καὶ δὲ πεφύευχε τοῦτον. Porro quod σκότιον obscurum hunc Michaelis despota filium noster dicit, ad illegitimorum natalium ignominiam pertinet, quam idem et alibi, ut infra, p. 85, solet ista tenebrarum mentions designate, alludens, opinor, Homeri locum Hiad. ζ de Bucolione Laomedontis filio notho:

Βουκολίων δ' ἦν υἱὸς ἀγανοῦ Λασμέδοντος
Πρεσβύτατος γενεῇ σκότιον δὲ ἐγένετο μήτερ.

C ad quem locum vetus scholiastes: Σκότιον ἐκ λαθραίς μίξεως τὸν λάθρα γεγενημένον καὶ οὐκ ἐκ τῆς κατὰ νόμον γαμηθείσης, τὸν ἐξ ἀδεδουχήτων γέμων. Ubi eleganter causam innuens cur obscuri dicantur illegitimi, id indicat ex eo factum quod non ex conjugio solemnì facum genialium prælatione illustrato, sed furtivo captatis tenebris concubitu nati sint. Istius originationis verbi σκότιος illegitimis aptati, quod ἐξ ἀδεδουχήτων γέμων orti sint, auctorem Eustathius p. 622 ed. Rom. allegat Apionem veterem magni nominis grammaticum.

D Cap. 11. Quæ hoc capite narrantur de capto vincitoque per Chadenum Palæologo, deque præsagiis imperi ea occasione illi oblatis, eorum nec vola nec vestigium cernitur apud Acropolitam; opinor ideo quod ille per id tempus in expugnatione Prilapi castri captus et longo tempore custodia detentus ab hostibus, ut ipse docet, *Hist.* c. 62, ista non viderit. Gregoras quoque de histacet, multo leviori, ut ex ceteris appetat, tinctus noti-

tia rerum Michaelis Palæologi, quas qui plenius hoc nostro tradiderit, frustra queretur.

Cap. 12. De morbo et morte Theodori pauca pene perfunctorie scribit absens tunc ab aula Georgius Acropolita, in his immorari potissimum solitus qua spectavit præsens. Brevisime item id transigit Gregoras.

Pag. 33. In innoxia pertractione ferricandentis. Id ferrum in Græco vocat Pachymeres μόδρον ἐκ πυρὸς ἥδη ζέοντα. **632** Potuit sufficere vox μόδρος, quam natus scholiastes Sophoclis interpretatur πεπυρακτωμένος σίδηρος, et Hesychius σίδηρος πεπυρωμένος: sic enim rescribendum pro πεπυρωμένως. Fuit hæc prava sine dubio innocentia probandæ ratio, merito in jure canonico prescripta cap. Consuliisti, cap. Mennam 2, q. 5; et cap. Delicti, extrav. De purgatione vulgari, cap sententiam extrav., nec eam noster probavit, sed tantum retulit quid fieret, etiam alibi, nempe l. ii, c. 1, gratulans tanquam emendato rei publicæ statu quod ista desiissent fieri. Michael quippe Palæologus ante imperium adhuc despota, cœpit abolere usum adigendi homines ad istud periculosum experimentum, quod jam privatæ prædamnaverat. Refert enim Acropolita, Hist. c. 50. p. 53 ed: Reg., cum Phocas Philadelphiensis metropolita jussu imperatoris Joannis Batatzæ [P 441] Michaeli Palæologo perduellionis suspecto purgationem per ferrum candens præscripsisset, sic cum alloquens: Δεῖ σε τῷ μέδρῳ τὴν ἀλήθειαν παραστῆσαν, respondisse Michaelem: Ἐγὼ μὲν ἀμαρτωλὸς εἰμι ἄνθρωπος καὶ τερατουργεῖν τοιαῦτα οὐ δύναμαι. Εἰ δὲ μοι συμβούλευῃ μητροπολίτης ὅν καὶ Θεοῦ ἄνθρωπος τούτι διαπράξαθει, ἔνδυσαι μὲν αὐτὸς τὴν ἱερὰν σου πᾶσαν στολὴν, καθὼς εἶναθας ἐν τῷ θεῷ εἰσέρχθεις βῆματι καὶ ἐντυγχάνειν θεῷ, εἴτα δὴ ταῖς σαῖς χεροῖν ἐκπύρωσδν μοι τὸν σίδηρον, αἱ τοῦ θεοῦ ἀφάπτη θύματος.... καὶ ταῦτας δὴ ταῖς ἱεραῖς σου χεροῖν ἐπίθεσ τῇ χειρὶ μου τὸν σίδηρον, etc. Petebat nimirum ut antistes prius ipse ignitum ferrum nuda manu olio tractatum in suam deponeret. Quod metropolita recusans hunc morem esse negat Romani aut ecclesiastici usus, sed barbaricum, excusans ineluctabili se imperatoris auctoritate ad istam illi purgationem indicendam adigi; quam tamen Michael recusavit constans. Videri potest ex reliquiis hoc superfuisse ethnicæ, et quidem perantiquæ, superstitionis. Nam Sophocles heroicis jam temporibus Ὀδipodarum Thebis regnantium exerceri solitum indicat, dum in Antigona facit unum custodum quos rex Creon apposuerat cadaveri Polynicis ut sepeliri prohiberent, postquam id ab Antigone opertum humo fuerat, factum regi referentem, et magnopere excusantem id citra suam et sociorum conscientiam actum, hæc dicere.

Ἐμεῖς δ' ἔτοιμοι καν μόδρους αἴρειν χεροῖν,
Καὶ πῦρ διέρκειν καὶ θεοὺς δρκωμοτεῖν,

A Τὸ μῆτε δρᾶσαι μῆτε τῷ ξυνειδέναι
Τὸ πρᾶγμα βουλεύσαντι μῆτ' εἰργασμένῳ.

Offert se et socios ad contrectandum ferrum candens in probationem innocentia: scio ex vetustissimis ejus loci scholiastis unum hoc ad quamdam jurisjurandi cærementiam referre. Sic enim ibi adnotat: Εἰώθασι γὰρ οἱ δμύνοντες ταῦτα ποιεῖν. Μόδρους γὰρ αἴροντες ἐπαρῶνται μένειν τὰ δρκια ἔως αὐτοὶ φανῶσι, καὶ βίπτουσιν αὐτοὺς εἰς θάλασσαν. Solent enim (inquit) jurantes sublata **633** ferri massa et in mare iactata protestari mansuram ipsis Juratorum fidem, quod id pondus e mari emerget, quod nunquam scilicet futurum sit. Ita ille; quod ferri posset si μόδρος non significaret, ut ipse docet, πεπυρακτωμένον σίδηρον. Nam quid ardor hic faceret, ubi pondus solum in massa ferri requirebatur? Quare verior est altera, quam mox subjicit, sententia. Εἰώθασθε δμύνοντες καὶ πίστεις διδόντες μόδρους βαστάζειν καὶ πῦρ διερβάλειν· τοὺς γὰρ μὴ ἐνόχους τῷ ἀμαρτηματι φοντο καὶ ἐν τούτοις μὴ ἀλγεῖν. Soliti sunt jurantes et fidem dictorum facere studentes ferri massas ignitas portare et super prunas ambulare, existimantes citra sensum doloris id facturos eos qui nullius sibi consciū fraudis sint.

Pag. 33. Quod sanctum vocabant. Etiam Acropolita loco laudato, p. 53, ferrum candens quo ad ejusmodi purgationes utebantur ἄγιον sanctum vocari solitum indicat. In Gallia tamen judicium appellabatur, ut intelligimus ex formula quadam purgationis istiusmodi illuc usitatæ, quam profert Petrus Loyerius ex S. Mauritiis Andegavensis tabulario, et ex eo recitat Desfrio tomo II Disq. Mag. l. iv. c. 4, q. 4, sect. 3, ubi legitur: Sponte sua judicium portaturum manu sua obtulit, et infra: Post judicium portatum Telbaldus ille, Deo propitiante, illæsus et sanus omnino apparuit. Viderunt autem judicium portari vel manum tertia die de more regardari fere universi homines, etc.

Ibid. Triduo prius custoditus et manu involuta, etc. Hoc ipsum est quod modo innuebat Andegavensis, illis verbis manum tertia die de more regardari.

Ibid. Ignitum globum. Sic μόδρον hic verti, quod non solum materiam ignitam, sed figuram orbicularem aut sphæricam ea voce indicari quidam veterum significant, ut Anaxagoras apud Laertium, l. ii, dum solem vocabat μόδρον διάκυρον. Uude crediderim massas istas ubi μόδροι vocabantur, nempe in Græcia, globosæ formæ fuisse, non neclusus alibi, ut in Germania, massas candentes alterius figuræ ad ejusmodi probationem adhibitas, nimirum vomeres; qualium sex cendantium [P. 442] arreptu portatuque innoxio S. Chunegundem, uxorem S. Henrici imperatoris, virginitatem probasse memorant Annales Botorum, l. ix.

Ibid. Nuda manu. Supina scilicet. Quod significans Pachymeres superius posuit χειρὶ κύφατες.

Ibid. *in æstatem jam tum puberem adultus.* Pa-chymeres ubi Constantinopolim venit, statim ab ea e Latinis recuperata, undeviginti annos erat na-tus, ut ipse ait l. II, c. 1; contigit id anno 1261, ut l. III dicemus. Quatuor aut quinque ante hoc an-nis imperante Theodoro hæc probationes per ferrum candens Nicæm frequentabantur, ubi eas ille 14 aut 15 jam annorum adolescens spectare potuit.

634 Ibid. *Quosdam citra ullam defunctiones noxam cendantis metalli tactu.* Hoc siebat, si tamen magicæ artes aberant, Deo misericordia infelicem innocentium necessitatem, non autem approbante perversum usum talia jubentium. Vide, si libet, apud Cantacuzenum, l. III, c. 27, p. 439 ed. Reg., mirum exem-plum mulieris adulterii reæ sed pœnitentis, quæ sic se innocentem viro probavit. Et alia quadam-tenus similia apud Cæsarium. l. III *Miraculorum,* quæ inde recitat Delrio loco jam indicato, p. 321 ed. Lugd.

Cap. 13. Ubi legitur in nostris editis οἷς δὲ λόγος σπουδασμα, cod. Barb. aliam suggerebat lectionem non improbabilem τὸ σπουδαζόμενον.

Cap. 14. Quod duo codd. optimi Barber. et Allat. habent, καὶ ἀλαστήσας πρὸς ἔκεινον οἷον, Vajic. reddit καὶ οἷον θυμούμενος. Nempe ἀλαστέω minus usitata vox visa paraphraste aut interpolatore potius quam exscriptore in tritiorem usu notio-remque mutata est, prout passim deinceps idem solet. Quæ sigillatim notare nimis longum foret.

Cap. 16. Hujus concionis a Muzalone protovestia-rio habitæ sententiam breviter comprehendisse visus est Nicephorus Gregoras, l. III, p. 30, dum sic scribit: Ταῦτα δὲ οὐχ ἐλελήθε: Μουζάλωνα· δεινὸς μὲν γὰρ ὁ ἀνίρ καὶ πρότερον ἦν ἐς τὸ συνιέναι τοιαῦτα· τότε δὲ καὶ τῶν πραγμάτων ζεόντων καὶ ἀγνῶτων μεγίστην τῇ τούτων ψυχῇ προξενούν-των, συνετώτερος αὐτὸς ἐδόκει πολλῷ ἕαυτοῦ. Καὶ δὴ τὴν ταχιστην ἐς βουλευτηρίου ἀπαντας μεγιστᾶνς συνηθροικῶς δεξιὰν τε ἐδίδου τοῖς δλοῖς, καὶ ἀπὸ τοῦ θήτοντος προσφερει τὴν διμιλίαν, καὶ δῆλος ἦν πα-ραχωρήσων ἀσμένως τῷ βουλομένῳ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν τε κοινῶν πραγμάτων καὶ αὐτοῦ δῆ τοῦ παιδὸς τοῦ βασιλέως. Ήσοι ibi. Ex quibus patet Georgium Muzalonem protovestiorum bene intelligentem quanta in eum flagraret invidia, ad principes in senatum convocatos cum submisso atque obnoxio locutum, tum serio deprecatum nimios honores quibus esset homo novus nobilissimus prælatus, ultra abdicationem administrationis reipublicæ et tutelæ pueri Augusti obtulisse. Unde appareat vel hanc esse ipsam αὐτόχρονη Muzalonis orationem, cuius exemplum Pachymeres nactus huic loco inse-ruerit, vel si ab ipso conscripta est Pachymere, apte ab eo ad verum efformatam, Acropolita de his silet, ac solitam diligentiam remittere videtur in istis initiis imperii Michaelis, vitans, ut opinor, tanquam scopulum nefariam oppressionem pupilli Joannis, ne imperatorem Michaelem, cuius nunquam sine elogio meminit, vituperare cogere-

A tur. Quæ ratio fortasse illum impulit ad metam historiæ suæ ligendam in recuperatione urbis, quæ Joannis excæcationem haud longo spatio præcessit ut libro IIII harum Observationum demonstrabimus. Nec abest aëverisimilisensiæ Acropolitam, [P 443] quippe hominem politicum in paucis, quam esset **635** merito suspectus Michael Palæologus procu-ratæ clam eversionis oꝝ cædis Muzalonum, cujus ideo catastrophæ apparatus ac causas disquirere curiosius omiserit in opere ad gratiam, ut appareat Palæologæ familiæ tunc regnantis edito. Suspicio-nis ejus (præster Cassianam conjecturam ex suc-cessu petitam, quæ si eum onerabat cuius fructu ac bono maximo amoti e medio Muzalones fuerint, neminem magis infamabat quam Michaelem, cui aditus ad imperium hoc facto patuerit) etiam fun-damentum aliud Pachymeres suggerit, p. 55 in hunc modum scribens: Λἰτίαν δὲ ἔσχεν εἰς τοῦτο, ὡς δὲ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, δὲ τούτων τῆς φάλαγγος ἔχογούμενος, δὲ καὶ πάλαι μὲν ὀδρυμημένους αὐτοὺς, τότε δὲ ἔκαρφέντας πλέον ἀνεθέντας τοῦ φόδου, καὶ δραστίοντας τὰ ἀνήκεστα, δὲ τούτους ἡράθισε τὸν φόδον ἐπιτολμῆσαι καὶ πόλεμον ἔχοντας. Καὶ δὲ λόγος ἐκ τῶν θυτῶν φέρει τὸ πιθανόν· οὐδὲν γὰρ ἐτόλμων, τι μη τινας προβιβάστες εἰχον, ἀλλοεθνεῖς δύτες καὶ τὸ πλέον ἐπίλυδες, etc. Quæ significant jactatum jam tum arcana susurris plororumque, cædem Muzalonum ab Italica maxime militia patratam haud sine conscientia et tacito impulsu ducis hu-jus generis militum videri attentatam. Non ait hic quidem nominatim quis iste dux fuerit; sed super-ius p. 24 jam dixerat Italicas omnes copias Mi-chaeli Palæologo, ut magno conostaulo, fuisse subjectas. Unde constat hoc loco designatum Mi-chaelem, tacito tamen ejus nomine, ad vitandam scilicet offensionem imperantis domus.

G Pag. 49. *Cujus uxoris avunculum se meminerat.* Conjugem protovestiarii Muzalonis Gregoras, l. III, pag. 29, solum ait ex imperatori genere fuisse: gentem non exprimit. Diligentius noster jam superius, p. 24, scripserat fuisse illam Cantacuzenam ex patre Michaelis Palæologi sorore genitam, nomine Theodoram. Vere ergo scribit noster et hic et sub finem p. 62, Michaelem Palæologum θεῖον, hoc est avunculum fuisse uxoris Muzalonis. Quan-dam mihi posteriore locum interpretanti patru D vocabulum pro avunculo excidit; quod precor lectorem ne corrigere gravetur.

Pag. 50. *Ibi fatalis necessitas causam absolvit.* Mentio hic fatalis necessitatis ad mortis inevita-bilem certitudinem pertinet, non autem, opinor, ad astruendum impium dogma libertatem arbitrii. quam doctrina catholica tueri jubet, exterminans perperam asserta causarum æternarum obvia queque ineluctabiliter rapientium invicta quadam vi. Si tamen hic aut alibi noster historicus aut ipse affirms quidpiam aut alios aientes refert, in quo ejus proscripti ab Ecclesia erroris vestigium aliquod deprehendatur, meminerit lector catholi-

cus nihil præjudicare contra orthodoxam veritatem quaslibet schismaticorum opiniones. Nam ut in præfatione præmonimus, hic scriptor schismaticus est.

636 Cap. 19. Quæ urbs scenam dederit huic tragœdiæ, nec noster nec Acropolita nec Gregoras clare, dum eam narrant, exprimunt. Fuisse autem Magnesiam ex duobus argumentis colligimus. Prius est quod c. 15 refert Pachymeres, mortuo Theodoro Augusto ejus filium ab ejus tute Muzalone deductum in munitissimam arcem ad Hermum Magnesiae. Quare cum manifestum sit ex ipsa relatione rei nono die a Theodori obitu gestæ, non longe absuisse Joannem pupillum a loco ubi Muzalones intersecti sunt, oportet id factum non procul ab urbe Magnesia. Aliud argumentum sumimus ex templo Sosandrorum, ubi piaculum illud patratum est. De quo sic scribit Gregoras, l. II, pag. 21, de Joanne Duca sive Batatze et ejus conjugе Augusta rene: Ἐδείμαντο δὲ καὶ ναὸς ἀμφότεροι λίαν περικλλεῖς, πλείστοις ἀναλώμασιν μεγίστας καὶ ποικίλας τὰς τούτων οἰκοδομάς [P. 414] κατεσκευακότες, δὲ μὲν βασιλεὺς τὸν τε περὶ τὴν Μαγνησίαν εἰς ὄνομα τῆς Θεομήτορος Σώσανδρα καλούμενον, καὶ τὸν ἐντὸς τῆς Νικαίας εἰς ὄνομα Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου. En templum Sosandrorum dictum edificatum magnificissime a Joanne Batatze Augusto περὶ Μαγνησίαν circa Magnesiam, hoc est, ut opinor, in suburbano ejus civitatis extra ejus muros. Nam hoc exigit antithesis cum alio in honorem S. Antonii Magni, ἐντὸς τῆς Νικαίας intra urbem Nicæum ab eodem structo.

Pag. 6,2 *Impune velut e Mysis prædam congerabant*, etc., sic expressimus Græca illa καὶ λεῖαν Μυσῶν τὰξελνων ἐποίουν. Notum Græcorum adagium est Μυσῶν λεῖα; in cuius enarratione assentior potius Zenobio et Suidæ passive id de Mysis prædæ sine vindice expositis interpretantibus, quam Diogeniano Mysos prædatores vicinorum sine auctore idoneo inducenti.

Pag. 59. *Catecum in mortuo nigrum*. Existimarent hunc Theophylactum grammaticum esse protovestiarium Muzalonem. Iudeoque illum occiderant. Sed cum mortui calceos nigros animadvertisserint, errasse se agnoverunt. Nimirum, ut docet Codinus, *De offic.*, c. 4, p. 16 ed. i Paris., Τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ (πρωτοβεστιάρου) πράσινα. Hinc intelligitur in cæteris indumentis nihil tum eximium protovestiaro fuisse, quo a privato discerneretur. In quo postea mutantum quidpiam. Ut enim observat idem Codinus c. 2, p. 8, Michael primus e Palæologis imperator prasina indumenta, quæ insigne prius fuerant protosebasti, ad protovestiarium transtulit: Σημεῖωσαι δτι βασιλεὺς Μιχαὴλ τῶν Παλαιολόγων πρῶτος, ἀπὸ τοῦ πρωτοβεστιάρου τὰ πράσινα ἀφελῶν, ἐφόρεσε ταῦτα εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Ταρχανειώτην, τιμῆσας πρωτοβεστιάριον. Ita ille.

Pag. 81. *Theodori*. De hoc Theodoro videndum Acropolita, multa de illo his quæ hic indicantur

A consentanea variis historiæ et chronicæ sui locis referens. Agit et de illo Gregoras, l. II, p. 41 et 12, ubi, etiam ascivisse ipsum sibi nomen imperatoris tradit his verbis, καὶ βασιλείας ἔντει τερπίθετιν ὄνομα; **637** quorum sententiam non satis expressit interpres, dum verlit *sibi regium nomen asciscit*: satis enim ex consequentibus appetet se illum pro imperatore gessisse, et tales consuetis ritibus inaugurarī se curasse a Bulgariæ episcopo, ut mox docet idem Gregoras: cui noster consentiens paulo inferius, hoc capite, id factum ab Achridensi episcopo, cui Jacobus nomen erat tradit. Nempe Achris Bulgariæ metropolis erat,

Cap. 31. Victoria hoc capite narrata, qua princeps Achaiæ a Romanis ducibus captus est, proditione Joannis nothi, confuse ab Acropolita c. 82, et a Gregora l. III, p. 35 memoratur. Clarissime omnium eam noster exponit, indicatis ejus causis, quarum præcipua fuit contumelia Joanni notho illata, quam ille proditiones ultus suis fœderatis magnam improviso cladem intulerit. Illud tantum a nostro prætermisso hoc loco, sed positum postea, c. 13, l. II, opportune suggerit Acropolita, tres Romanorum duces, quibus hic successus contigit. Joannem Michaelis Augusti fratrem, Constantiū Torniciū et Alexium Strategopulūm in præmium victoriarum fuisse ab imperatore auctos honoribus: Joannem enim prius sebastocratorem despotam creatum, Torniciō vero antea magno primicerio sebastocratoris titulum collatum. Denique τὸν Σφατηγήπουλον Ἀλέξιον (verba sunt Acropolitæ) μέγαν δομέστικον δὲ αὐνοκράτωρ τετιμηκὼς, δι' ἀποστολῆς τετίμητε Καίσαρα Strategopulū Alexium prius a se [P. 445] honoratum magni domestici officio, Cæsarem absentem dixit, et istius ipsi dignitatis misit insignia. Hic Cæsar paulo post captus ab hostibus, ut cap. sequenti noster tradit, sed pace facta liber dimissus, urbem Constantinopolim postea recepit e Latinis Post quod iterum captus, et in Italia detenus custodia, inde permutatione cum domina Anna restitutus est patriæ.

Pag. 91 *Modulatam tussim*, Græco ἐμμελὲς βήτειν. Consuetæ adulatorum voces. Juven. Sat. III: *Laudare paratus si bene ructavit*, etc.

Pag. 91. *Nemo contactu ferri carentis*, etc. Sustulit adhuc despota, sed inhibens imperio Michael iniquum usum adigendi accusatos dubiorum criminum ad innocentiam probandam anicipitibus experimentis monomachia aut contactus massa carentis; de quibus nos supra ad pag. 33.

Pag. 94, *Vicit tamen divina prædestinatio*, etc. In evictionibus hominum ad regna peculiarem semper intervenire Dei providentiam, quæ nullum eo perduci patiatur non ante sibi designatum, pro certo et vulgo noto proponit ipse Michael infra, p. 154, his verbis: Καὶ θεὸν, εἰπερ τινὶ ἄλλῳ μεγιστῷ, καὶ καταστάσῃ βασιλείας συνίεται κτισθομένην, etc.

Pag. 93. Quod hic dicitur, solutum a synodio antiqui religione jurisjurandi Michaelem, quibus exprimitur verbis, non videtur aliud sonare quam declarasse ipsos quid in re esset, et 638 consultos et doctores respondisse non videri vinculum prioris illius sacramenti ad hoc tempus ac rerum articulum extendi. Quanquam si Græci isti et tunc ab Ecclesiæ Romanæ communione discissi antistites aliquam sibi jurisdictionem et potestatem ultra fas et canonum præscriptum attribuerent, minime id mirum esset, cum talia jamdudum impune peccare soliti essent. Ergo et hac, ut alia quæ non pauca in hæc historia occurrent schismati auctoris vitium redolentia, citra præjudicium et cum cautione debita legantur.

Cap. 8. Loca quæ hic citat Pachymeres ex Homero leguntur in *Iliad.* I, v. 440: Νήπιον, οὐπω εἰδόθ' δμοῖσι πολέμοι, et *Iliad.*, δ, v. 320: Ἀλλά τε γῆρας τέρει δμοῖσιν. Ad quem postremum locum vetus scholiastes, quem Didymum quidam putant, sic annotat: Ἰστένεν δ'. δτι δ ποιητὴς πανταχοῦ τὸ δμόνιον ἐπὶ τοῦ φαύλου λαμβάνει. Scendum p̄tēm ubique simile pro malo sumere. Idem tradit et Eustathius ad eum locum p. 476 ed, Rom., addens et hæc: Ἀπίων γοῦν καὶ Ἡρωδιανός φασι δτι οἱ γλωσσογράφοι δμοῖσιν κατὰ διαιρεσιν φασι τὸ κακόν etc. ibi videnda.

Pag. 104. Quod omnino futurum est nulla posse prudentia præverti. Semel superius monui, si hæc ad astruendam pravam de fato humanam libertatem perimente doctrinam cuiquam pertinere videantur, (P. 446) erroribus auctoris accensenda, ut nihil contra veri certique dogmatis præscribere auctoritatem queant.

Pag. 113. Nicetas episcopus Heracleæ mitteretur. Græca: Πέμπουσι τοὺς περὶ τὸν Ἡρακλεῖας Νοχῆταν. Hæc sunt ex cod. Allatiano et ei consenteante Vaticano. Nam Barberinus habebat, Πέμπουσι τοὺς περὶ τὸν Νοχομηδεῖας Ἰωάννην. Tamen idem codex lectionem Allatiani annotabat in margine, uti et Allatianus viciessim lectionem Barber. Quare cum illi duo ambigui essent, suffragio Vaticani eis direpta est; et omnium jam consensu probata cunctis restitui lectionem, ex ipsius forte auctoris correctione ortam, qui quod prius posuerat, emendans mutaverit. Certo pronuntiamus de re, si constaret utra in civitate, Heraclea an Nicomedia, esset monasterium. S. Diomedis, cuius hic mentio.

Pag. 115. Quod candelabrum repetitur ab Arsenio in signum abdicati honoris patriarchalis, inde videtur factum, quod apud Græcos insigne potestatis episcopalnis candelabrum haberetur. Nam et in Apocalypsi septem episcopi Asiae septem candelabrum symbolo designantur; et ubi ex his uni Ephesino comminatio intentatur eripiendi honoris, ea exprimitur his verbis: *Movebo candelabrum*

A tuum de loco suo, nisi pænitentiam egeris (Apoc. xi, 5). Ne vero quis ad hodiernam nostratum consuetudinem hæc exigens forte arbitretur candelabrum hic intelligi quale præferri a ministro celebrantibus episcopis solet, argenteo manubrio cereum ardente portans, quod vulgo in Italia *bugiam* vocant et inter episcopalem supellecilem censemur: ne, inquam, id babere locum 639 possit, obstat, quod candelabrum cuius hic et in locis Apocalypses laudatis est mentio, non cerum funale præstulit, sed vas olei, sive lampadem intra quam oleo innatans ellychnium flammarum conceptam pinguis liquoris succo aleret. Tale quippe fuit candelabrum tabernaculi veteris, Exod. xxv, 31, et quæ ad hujus exemplum candelabra decem aurea fecit Salomon et posuit in templo, II Paral. iv, 7. Itaque et in Apocalypsi candelabra hæc λυχνίαι vocantur, quod cerigeris instrumentis, opinor, non convenient, uti nec quæ hic Græco legitur vox λαμπταδοῦχον. Argenteum vero illud ceregestatorium a Græcis recentioribus videtur μανουάλιον potius dictum. Nicetas in Issacio et Alexio Tā τε μανουάλια καὶ κανδήλας. Anna Commena l. xv μανουηλήμ appellat candelabrum ante imperatorem præferri solitum, cum funali scilicet et cerea candelō. Quod si candelabrum quoque pontificibus prælatum, usu similiū rerum vocabula vulgante, reperiatur μανουηλίον et ipsum dictum a Philotheo in Diaconico, tamen non illi cereus, sed lampas imponebatur, ut idem ibi observat, Καὶ διάλογος (inquiens) ἵσταται δεξιόθεν αὐτοῦ κατέχων μανουάλιον μετὰ λαμπάδος ἡμμένης. Proprium ergo videtur ecclesiastici et episcopalnis candelabri lampadem cum oleo gestare. Unde forte apud Zachariam prophetam, c. 4, olivarum cum candelabro mentio jungitur. Huc crediderim allusisse Synesium, dum episcopatum ἑλαῖον et ἑλαῖας, *olei* et *olivæ* symbolis adumbravit. Scribens enim ad amicum qui sui rationem absentis haberi comitiis episcopalibus cupiverat, nec compos optati erat factus, serumque nec spei affine jam id votum erat, quod omnibus vacuis sedibus impositi præsides episcopi fuissent, id ipsum indicat anigmatico his verbis: Ο γὰρ ἔλαιον σύ τε ἀξιοῖς, etc. et paulo post: Οὐδέ δὲ λαῖα τις ἔστιν ἐνοφθαλμισμάτων ἐστερημένη. . . . ἐφ' ἦπερ δὲ δὲδὺς φίλος ἐγκαντρισθείη. At melius fuerit totam istam Synesianni vere characteris epistolam, quæ inter editas non comparet (a), ex optimo Vaticano codice hic describere, adjuncta nostra interpretatione Latina. Sic igitur habet: Συνεστού [P. 447] ἐπιστολὴ ρχγ', πρὸς τινὰ τῶν ἑταρῶν ἐπισκοπὴν ἐκ μαχρόθεν αἰτήσαντα μετὰ τὴν τῶν ἐπισκόπων ἀποκατάστασιν. Τὰ σοφώτατον γράμμα, etc.

640-641 Cap. 19. (P. 448) Valde videtur notandum somnium hoc propheticum oblatum Joanni-Vecco et testimonium quod illius fidei ac veracitati

(a) Exstat in nostra editione Operum Synesii. Vide tom. LXVI, col. 1559.

Pachymeres, illi alias, ubi de conciliationis Ecclesiastum negotio agitur, parum aequus, reddit, dum eum φιλαληθῆ εἰς πίστιν τῶν λεγομένων fuisse dicit, hoc est veritatis amentem, et cui tuto quod affirmabat crederetur. Unde intelligimus quae ille deinde multa magna pro Latinis contra Græcos scripsit et dixit, quam ob omni exceptione fraudis et fuci aliena debeant haberi.

Pag. 124. *In suburbio.* Forte aptius scripsisset in *suburbano*. Nam suburbium videtur locus urbi admotior quam hic indicatus, quippe ad septimum situs lapidem. Nondum tamen me ipse condemno, qui sciam in maximis et regiis urbibus suburbia interdum ad decem et ultra miliaria extendi continua fere serie villarum. Romæ sane longiuscule procurrisse ab urbe suburbia jam tunc aeo Ciceronis, indicio est quod legimus Philipp. XII: *Hisce ego me viis commillam, qui terminalibus ruper in suburbium, ut eodem die recraterer, ire non ausus sim?* Utut de hoc sit, illud quidem certum est, Hebdomon de quo noster hoc loco, nomen fuisse suburbani Constantinopoli disjuncti miliaribus septem, prout eruditæ demonstrat Nicolaus Alamanus Notis ad. c. 45 Historiæ arcanae Procopii, ex Socrate, Sozomeno et Idatio.

Cap 24. Postquam res Persica, quod hic narratur succuluit Tocharis, videtur contigisse quod noster p. 18 retulit, ut pugnaces quidam Persæ parere Tocharis dignati, arces Romani limitis vexare ceperint quas et tandem expugnarunt.

Pag. 134. *Non inde ad proprium victimum sumere.* Græcis illis respondentia: Φέροντας δὲ ξέωθεν ἐπιτάττων στιζόσθαι. Hæc videntur a paraphrasie Vaticano non intellecta: ut non raro alias aberrat. Pro his enim sic ponit: Φέροντας δὲ ξέωθεν τὸ μὲν ἀρχοῦν τοῦ σίτου χρῆσθαι, τὸ δὲ πλέον πάλιν ἀποτίθεσθαι. Atqui τὸ ξέωθεν ex mente auctoris ad στιζόσθαι refertur: ut voluerit 642 Juannes imperator bajulos frumenti reponendi in arcibus nihil inde obiter minuere ad proprium victimum, sed iis aliunde assignari unde in tali via ac ministerio vescerentur.

Pag. 140. *Idem ille Cutritzaces.* Mentio Cutritzaces in Græcis editis non comparet: illa enim expressa sunt ex cod. Barber, et Allat. (P. 449) quorum in neutro legitur. Supplevit autem recte Vaticanus: est enim ad sententiam explicandam necessaria. Ille sic habet: "Ομως αὐτὸς οὗτος δὲ Κουτριτζάκης τὸν τόπον καλῶς ἐπιστάμενος. Ex quos nos totum locum sic restimendum putabamus: Τοῖς δικοναλλομένοις προσέχων, δημοῦ γάρ αὐτὸς οὗτος δὲ Κουτριτζάκης εὐ εἰδὼς τῶν τόπων συνήσι. Quæ inserere contextui ausi, tamen interpretando expressimus: manifeste quippe manca est codicūm aliorum lectio, nec sensum per se commodum efficit.

Pag. 139. Jam quod hic noster *inevitalis efficaciz esse* ait *decreta providentiaz*, si cui videantur ad damnatam fatalis necessitatis doctrinam spectare,

A repudientur et corriganter a prudente lectore juxta placita orthodoxi dogmatis.

Pag 141. *Monasterium ad Fontem sicutum.* Hunc fontem et locum describit Procopius I. i Περὶ κτισμάτων, c. 3, dum templi in honore Deipare ibi a Justiniano conditi meminit his verbis: "Ἐπεφύ δὲ ἵερὸν αὐτῇ (τῇ θεάτρᾳ) ἐν χώρῳ κολουμένῳ Πηγῇ ἀνέθηκεν. Ἐνταῦθα ἔστι δάσος κυπαρίσσων, λειμῶν ἐν ἀπαλαῖς ταῖς ἀρούραις τεθηλῶς ἔνθεσι, παρὰ δεινοῖς εὐφορῶν τὰ ὡραῖα, πηγὴ ἀφοφητὶ βλέψουσα γαληνὸν τὸ θύρων καὶ πότιμον. Ήσει ille: quæ sic Latinis sonant ex eleganti interpretatione Claudi Maltreti nostri: *Eidem (Deiparae) templum aliud condidit (Justinianus) apud Fontem: sic locum appellant; in quo opacissimum est cupressetum; floribus molli solo surgentibus pratum vernat; domis exuberat viridarium; fons tacita scaturigine lenem et dulcem aquam effundit.* Templum, ut alia pleraque, custodiendum est traditum monachis, quibus domicilium astrictum hic monasterium Fontis dicitur. Erat autem id situm, ut idem Procopius paulo post docet, prope portam Auream, ἄγχιστά τη τὸν Χρυσῶν καλουμένων πύλων. Hæc est *porta Fontis*, cuius paulo inferius Pachymeres meminit. Idem alibi, nempe p. 168, Χρυσαντοῦ πύλην Auream portam appellat. Auctor *Pandectæ Hist. Turc.* c. 200 Selybris portam dictam quoque ait: *Inde (inquit) pervenitur ad decimam sextam, videlicet Silybris vel Selybris portam, quæ a priscis Χρυσῃ πύλῃ vel Aurea porta nominabatur. Nam extra portam hanc est hodieque Fons, qui χρυσοπηγὴ vel aureus fons et Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in eorum historiis, quæ sæpen numero palatii πηγῆς sine fontis mentionem faciunt, et templi Deiparæ virginis ad πηγὴν sive fontem. Ita ille.*

Pag. 150. In his Græcis verbis καταστάτος κατὰ χώραν ὑπνούντων, etsi ex codd. optimis Barber. et Allat, cum fide expressa 643 sunt, mendum inest non dubium. Quid enim illuc facit νοῦντων locum occupans νόματος, quod respondat participio καταστάντος? Recte igitur et ex meliori, opinor, exemplari pro ὑπνούντων Vaticanus ponit πνέωματος, sensu jam plano, quem et nos in interpretatione tenuimus. Quæ sequuntur in ideo codd. B et A, desperatam perplexitatem habent auctore, ut solet, tam in delectu quam in collocatione verborum obviā facilitatem sedulo fugiente. Vaticanus ea compendio et clarius de suo exprimens sic habet: Εἴτε ἔαν τι περὶ τὰ αἰσθήτα συμβαίτι, μὴ καταστάντος κατὰ χώραν τοῦ πνέωματος εἰ μὲν διμαλόν ἔστι καὶ τῶν συνήθων τὸ ἀτιλαμβανόμενον αἴφνης ἀκουσθὲν, οὐδὲ τοσούτον γίνεται τὸ βλάβος περὶ τὸ λογιστικόν. Εἰ δὲ λυπήρον ἔχαριεν τὸ ἀτιλαμβανόμενον εὐθέως ἀκουσθὲν περὶ πᾶσαν προσδοκίαν, τεθορυθμένων τῶν αἰσθήσων ἐκπληξιν ἀπεργάζεται. Ita ille mutans et contrahens pro arbitrio. Nos auctorem ipsum exhibemus, et quam fidelissime ac clarissime conamur redire.

[P. 450] Pag. 460. Postquam diu clausat permanerat aperta est porta Aurea. Sic reddidimus quod in Græco legitur, Ἐνοικτὸν δὲ Χρυσά πόλην χρονία. Ita clare exprimunt optimi codi. B. et A. Vaticanus autem pro χρονίᾳ ponit μόδια. Unde intelleximus velle auctorem significare post longam denique exspectationem patuisse illas diu observatas fores. More videlicet pomparum solemniorum, quibus, ut Tertullianus de mysteriis scribit initio libri adversus Valentinianos, cruciantur aditus; quod referri potest ad moras in vestibulo hærentium. Paulo post idem memorat suspiria portarum, juxta lectionem cuiusdam codicis non usquequam fortassis improbabilem, etsi merito viri docti prætulerint suspiria epopularum nam videri potuit velle auctor exprimere suspensam inquietudinem expectantium ad portas et ad optatam eorum patefactionem suspirantium. Admonet autem, opportunet ad quod dicimus, noster imperatorem peculiari studio curasse ut quam maxime augusta sanctaque hæc cæmeronia sui solemnis in urbem regiam ingressus evaderet. Quam in rem inter cætera diuturnam istam adhibuit moram portæ Aureæ aperiendæ, ante quam clausam persistentem aliquot dies cum comitatu substituit; et ipso triumphalis introitus non ante meridiem pandi voluit, ut paulo post dicitur. Nec est incredibile tantam a Michaeli solemnitatem in suo isto per portam Auream ingressu affectatam, quod eam sibi adhuc lactenti prædictam audisset, narrante ipsi Eulogia sorore. Vide rem descriptam supra, p. 428.

Pag. 463. Quos allatrari cum apparerent. Sic expressimus quod Græce ἐξείνους δ' ὀλαυτομένους τῷ πλήθε. Quanquam non dissimulo, ex quo jam hæc sic erant edita, observasse me in conice antiquo ἡλαυτομένους pro ὀλαυτομένους. Est quidem sine dubio mendosum illud vocabulum, ut ibi scriptum vidi cum o parvo in tertia syllaba, cum ab ἡλαττών ἡλαττωμένους flecti 644 oportuerit. Cæterum si cui magis hæc placet lectio, referendum pronomen ἐξείνους ad Venetos et Pisanos erit, quos, quia minori numero essent quam ut ab iis timeri sedatio posset, haud gravate pateretur imperator intra urbis mœnia degere, cum a Genuensis multitudine metuendis turbas alias timens minime tutum existimaret iis domicilia in urbe tribuere. Quare, ut deinde c. 35 scribitur, ipsos primum Heracleam Thraciæ submoverat, sed postea mutata sententia eos in suburbium Galatam transluit. Non pœnitit quidem me prioris jam editæ lectionis, quæ sententiam haud inverisimilem exprimit: tamen si quis erit cui plus arrideat altera, is ad eam conformare interpretationem Latinam in hunc modum poterit: Cæterum Genuensis satis fidere non poterat intra urbem degentibus, quod multi essent nec cum aliis communiter viverent (a) Pisanos

A et Venetos multo inferiores numero intra mœnum ambitum domos habere haud ægre sinebat.

Pag. 473. Χειροτονθεῖσιν. Hanc vocem sic emendavimus, necessaria ut putabamus ratione, cum in archetypis clare legeretur χειροθετηθεῖσιν.

Cap. 8. Quos hoc capite noster Æthiopas appellat, hi erant Saraceni Ægypto per id tempus imperitantes, cum quibus et sancto Ludovico Francorum (P. 451) regi et aliis principibus Christianis Herosolymam et alia Palæstinæ loca occupantibus graves dimicaciones fuerunt. Aperit autem hic clare Pachymeres originem famosæ militiae Mamaluchorum, conflates ex mancipiis majori ex parte Scythicis, quæ puerili æstate ex Euxino in Ægyptum deportata ibi educarentur et adolescerent in milites fortissimos, magno Christianorum damno, nec minori culpa Christianorum Constantinopoli dominantium, quibus erat facilimum istud exitiosum Hierosolymitano regno commercium intercipere, nisi avaritia, ambitio, avita æmulatio Latinorum plus apud eos quam religionis rationes valuissent; quare merito Pachymeres capitibus 4 et 5 sequentibus hoc factum improbat.

Pag. 480. Tres reginæ. Hoc est tres regiæ virgines: nam ex regibus natas reginas nuncupari usus jamolim invaluit, cujus exempla passim occurunt.

Ibid. Maio de Belicurto. Indicat forma nominis. Francum hunc fuisse, suadetque idem, quod Peloponneso sive Moreæ, unde hic ortus dicitur, Franci tum imperitabant,

Pag. 481. Vintimilia. Nota hæc eat appellatio antiquæ ac prænobilis familiæ Genuensis, hodieque, ut opinor, superstitis.

Pag. 483. In purpura. Vides hinc non satis fuisse, ut quis Porphyrogenitus diceretur, natum fuisse ex patre jam imperii 645 compote, ut plerique hactenus sunt opinati, purpuræ nomine intelligentes pannum purpureum quo exciperentur partus Augustarum. Requiritur enim præterea nasci intra domum quæ πορφύρα purpura vocabatur. Hæc pars erat imperialium ædium Constantinopoli; unde Constantinopolim migrasse prius oportuerat parentes Constantini, ut is Porphyrogenitus nasci posset. Itaque Andronicus, etsi natus esset, ut Pachymeres videtur voluisse, imperii patris anno primo, quod discutiens l. III, c. 8, non tamen esse vere Porphyrogenitus potuit, quod extra Constantinopolim sit natus, uti nec Theodorum juniorum Lascarim, etsi principio imperii patris Joannis Batatzæ natum, Porphyrogenitum usquam dictum legimus, Nimirum hæc nomenclatio ducebatur ex loco partus, domo cui purpura erat nomen, sita Constantinopoli, in quam partui vicinæ Augustæ immigrare erant soliti. Anna Comnena, l. VI, p. 466, vocat οἰκημα ἀφωρισμένον πάλαι ταῖς τικτούσαις τῶν βασιλίδων et addit, πορφύραν

(a) Nec — vivorent. Imo et illis utrisque etiam conjunctis numero superioris.

δὲ τοῦτο οἱ ἀνέκαθεν δυομάζουσιν, ἐξ οὗ καὶ τὸ τῶν Α πορρυρογενῆτων ὄνομα εἰς τὴν οἰκουμένην διέδραμεν. Describit eam domum alibi Anna, l. vide-lit. vii, p. 190, et ei nomen factum ait a colore marmoris ex quo erat structa, quod dicit fuisse Roma portatum ab imperatoribus, quando sedem imperii Byzantium transtulerunt. Hæc verba Constantiniū Magnum indignant. Et memini legere aliquid apud Ἀλίου Lampridium in Alagabalo, quod trahi ad istam translationem adstruendam possit. Verba Lampridiū hæc sunt: *Stravīt et sacris Lacedæmoniis ac Porphyreticis plateas in palatio quas Antoninianas vocavit, quæ saxe usque ad nostram memoriam mensebunt* (scribit hæc auctor sub Constantino, cui hunc ipsum librum dicat), *sed nuper eruta et exacta sunt*. Ita ille. Quidni vero nos suspicemur eruta et Byzantium translata jussu Constantini se omigratis, aut potius credamus Annā id affirmanti?

Pag. 188. *Quo in genere Laconibus plurimis Græca hic in codice optimo B, quem, ut sæpe dixi, fundum editionis habuimus, mutila erant. Hunc enim in modum ibi legitur: "Οπου γε καὶ Λάκων πλείστοις θστερον ἔχ τοῦ.... ἀφιγμένοις. ubi codex A habet θστερον ἔχ τῆς πόλεως ἀφιγμένοις, [P 452] ubi merito quæras ex qua urbe advenisse hi Lacones dicantur. Sane urbis nomine, cum sine addito ponitur apud hos scriptores, Constantinopolim intelligi res ipsa loquitur. Ex urbe autem Constantinopoli quis persuadere sibi possit dici venisse istos, qui potius hic in eam transmigrasse memorent? Itaque recte Vaticanus paraphrastes sic hunc locum effert: "Εντεῦθεν καὶ Λάκων πλείστοις θστερον εἰς πόλιν ἀφιγμένοις. Unde fortasse corrigendum sit Allat. codex, reposito εἰς τὴν πόλιν vice ἔχ τῆς πόλεως. Sed hæc non sufficiunt sanando vulnus exemplaris archetypi. Nam in articulus masculinus aut neuter τοῦ indicat, id quod statim deest 646 feminini generis non esse. Ipse igitur se suppleat B codex qui cum p. 180, consentiente sibi Allatiano, scribat ἀπὸ τοῦ Μορέου, suggestit nobis quid post hæc sua verba ἔχ τοῦ.... exscriptor omiserit spatium relieto. Vaticanus loco illo tertium^o se adstipulatorem addit, nisi quod Μοράτου scribit pro Μορέῳ. Profecto ex Moreo sive Morea, hoc est Peloponneso, venisse Laconas oportuit, cum ibi sit Laconica. Translati autem inde tunc videntur, quando, ut infra p. 205 noster scribit. "Ἄκρα Πελοποννήσου ἀμφὶ Μονεμβασίαν σὺν Σπάρτῃ καὶ Ασκεδαλίονι: ὅπδ' Ῥωμαῖοις ἐγένοντο.*

Pag. 192 *Dacibyzæ dictam*. Videlur Pachymeres et hic et inferius, p. 498, prætereaque p. 307, Nicetiatarum castrum cum Dacibyza confundere, quæ tamen Acropolita distinguit, sic scribens c. 37 *Hist.*, p. 32: *Καὶ παραμειψας τὸν χάρακα ἐπόρθησ τὴν Δακιεύζαν πρὸ καιροῦ καὶ κατέσχε ταύτην, προσέτικα τοῦ Νικητιάτου φρούριον. Forte utrique arcis commune Νικητιάτου nomen fuerit, alteri autem earum proprium Δακιεύζης, unde Νικητιάτων, plurali numero, noster posuerit.*

Pag. 214. *Προσπίκτειν τῷ τῆς Ῥώμης πάντῃ. Verba sunt imperatoris, quibus offensus duritus Arsenii patriarchæ, sibi confitenti crimen et offendenti se paratum ad satisfactionem et poenam canoniam, pœnitentiam et spem reconciliationis contra canones negantis, ait tempus esse recurrendi ad Romanum pontificem, ad quem videlicet agnoscebat antiquum jus esse provocandi ab initio judicis summorum etiam patriarcharum. Et modus loquendi significat viguisse adhuc illam, etiam in Græcia schismate a Latinis divisa, opinionem atquesententiam, quippe fundatissimam in sacro dogmate et in omni memoria ecclesiastice antiquitatis.*

Pag. 216. *Ἐκείνη δὲ νοθεῖας. Res hic narratur tam incredibilis ut mendum codicis primum legens suspicarer, ne inducere possem in animum uxorem ἡδεπότε Joannis, fratrem imperatoris, matronam ejus loci, nou solum ex adulterio peperisse, sed palam viro tolerante educasse filiam spuriam, quæ postea, Joannæ scilicet ipso despota et fratre ipsius Augusto conciliantibus, Iberia principi collocata sit. Tantumne tam impune mulieribus ibi licuit? Verum conferens alias codices rem ubique constanter in eundem modum expressam reperi. Disertius etiam in Vaticano qui ubi de Joannis despota castimonia dixisset: "Ἐπῆνθε: δὲ καὶ τὸ σῶφρον ἐκείνῳ, ὃς οὐδέποτε ἀκουσθῆται αὐτὸν ἐπέγνωναι χρήσασθαι τῇ Ιδίᾳ καὶ μίνῃ, subjungit: 'Ἄλλ' ἐκείνη οὐκ τὴν ὁμοίαν τοῦ ἐκείνος (vides unde ducuntur illa interpretationis verba, multum illi dissimiles), ἀλλὰ καὶ θυγάτριον ἐπεγνωνησον νόθον τινουντας προστέχοντος. [P. 453] At illa non erat sicut ille, sed et filiolam genuit notum illo bellis gerendis attendente. Cæterum quod attinet ad hujus ex adulterio natæ puellæ nuptias 647 ab imperatore conciliatas cum Mepe Iberia principe, agnoscere in hoc licet artem politicam adhiberi solitam a Constantinopolitanis imperatoribus, deliniendi barbaros, quibus expugnandis se impares sentiebant, nuptialibus pactis. Audiamus ea de re Cantacuzenum, l. i. c. 39, ubi agit de Mosis affinitate conciliatis Andronicō juniori: Μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἔξημέρου καὶ φιλίως διετίθει πρὸς Ῥωμαίους τὸ ἔχ τῶν βασιλικῶν οἰκων γυναῖκας ἄρσενας διατοῖς. Περιμάχητον γάρ αὐτοῖς τὸ τοιοῦτο. Et paulo post: "Ο δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι βασιλεῖς εἴδοτε παρθένους τὴν δψιν διαπρεπεῖς, οὐκ εὖ γεγονός μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ δοτήμων γενῶν, ἐν τοῖς βασιλεῖοις ἐκτρέφοντες, ὡς θυγατέρας διατῶν, ὅποις δοτοι, τοῖς Σκυθῶν σατράπαις κατηγγέλων. Maxime vero ipsos deliniebat et conciliabat Romanis, quod ex imperatoria familia uxores nanciscerentur. Hoc enim ipsis in primis expetibile videtur et contentione quantavis emi dignum. Post aliqua: Id quod Romanorum imperatores cum intelligent, virgines formæ præstantes, non modo legitime ex nobilibus natus, sed et ex parentibus plebeii generis genitas, in palatio alebant, quas, ubi res posceret, filiarum appellatione*

honestatas Scythorum satrapis desponderent. Hæc ibi. Cujus moris exempla in hac nostra historia plura extant. Sic enim supra p. 174 ad Chalau principem Tocharorum Michael Palæologus imperator filiam suam notham Mariam mittit conjugem, quæ Chalau mortuo ejus filio et successori Apagæ nupsit. Et mox p. 180, Nogæ Tocharorum Ociduorum regulo alia ejusdem imperatoris filia notha Euphrosyne vocata collocatur. Sic denique hic dynaste Iberorum puella adulterio uxoris despotæ Joannis nata conjungitur. Ut alia præteream multa similia.

Pag. 223. Cometa, cuius hic meminit Pachymeres, toto terrarum orbe spectatissimus et scriptorum illius ævi monumentis celebratissimus fuit. De illo enim agunt Theodor. in Vita Urbani IV; Supplementum Parisiense Rigordi c. 175; Villanius, l. vi, c. 7; S. Antonin. tit. 19 in fin.; Bernardus Guido in *Chronic.*; *Magnum Chronicum Belgicum*, iu Urbano IV; Palmerius in *Chronic.*, etc. Relatorum ab his summam sic colligit Henricus Spondanus in *Contin. Annalium*, anno 1284 (nam eo annos hic cometæ est visus), n. 8: *Cometes visus est, qui ab Oriente surgens usque ad medium hemisphæri versus Occidentem comam protrahebat, et Julio, Angusto ac Septembri mense fere a solsticio æstivali usque ad æquinoctium autumne) insigni magnitudine fulgens, ac speciem ingentem edens, omnes mortales in sui admirationem adduxit, in Græcia et Syria præsertim, ubi etiam cum horrore mortalium visus dicitur.* Hactenus Spondanus ex priscis auctoribus, quibus contrarium noster Pachymeres affirmat, dum hic seribit *ex occidente in ortam effulsiisse a vere usque ad autumnum*. Græca sic habent: 'Αστὴρ κομήτης ἐκ δύσεως **648** κατὰ τὸ ζωθιγὸν ἔξελαμπεν ἐξ ἥρος εἰς φθινόπωρον.. In duobus a relinguorum quos nominavimus indicio recedit. Prius est, quod ab Occidente versus Orientem motum cometem dicat, alterum a vere usque ad autumnum, cum illi contra testentur ab Oriente in Occasum processisse, et circa solstitium æstivum cœpisse apparere. In hac controversia ut facile astipulemur pluribus contra unum, facit quod etiam aliunde comperimus Pachymerem παχυμέτερον in hujus cometæ observatione versatum. Id enim testificatur quidam eruditus, ut appareret, ejus lector, qui codicem hunc ipsum, quem fundum editionis habuimus, oculis subjectum habens tenere se non potui quin e regione hujus loci ad marginem adscriberet rubrica hæc, ipsa verba: 'Ο δὲ τοῦτο παριστορεῖ. Ο γάρ κομῆτης ὁς ἡμεῖς αὐτωπεύσαμεν, ἐξ ἀντολῆς τὴν κίνησιν ἐποιεῖτο, περὶ που τὰς Τάδας φαινόμενος. Ήν δὲ καπνώδης, δίχα διαιρούμενος οὐδὲ τοῦτο παριστορεῖ. Ισως δὲ βορειότερον' ο γάρ βοῦς τῶν βορειῶν ἄστρων, δουτού καὶ αἱ Τάδες Ήστε sine Latine rognant: *Aliter hoc ac revera se habuit refert historicus. Nam cometæ quo de agitur, prout nos propriis oculis [P. 454] observavimus, ab Oriente movebatur*

A circa Hyadas apparet. Erat autem sumosus, divisus bifartam. In illo quidem haud aberrare a vero dixerim, quod in boreali parte indicat apparuisse: Taurus enim, in quo sunt Hyades, boreale signum est. Hactenus censura marginalis; quæ quod ait indicasse Pachymerem in boreali parte cometen apparuisse, e titulo capitinis sumplum est, ubi in Græco legitur περὶ τοῦ φανέντος κομῆτον ἐθόρρα quibus congrue c. 25 initio scribit noster, Macedonibus et Thracibus ad Septentrionem Constantinopoli obversis visum esse cometen infausta minari. quas minas postea sultan Azatinus, qui provinciarum illarum vestigationi causam dedit, in rem denuxerit; quæ significant in septentrionali cœli parte cometem visum. Porro bac nota obitex colligo codicem hunc quem Barberimum apostetiori possessore dieimus, e Græcia delatum in bibliothecam Urbani VIII τοῦ μακαρίτου, videri ex primis fuisse qui per urbem Constantinopolim vulgati sunt ab ipso auctore suam historiam edente, viventibus adhuc multis qui rerum hac historia narratarum αὐτόπτες fuerant; quorum unus lapsus historicus in relatione hujus phænomeni ex suo aculato testimonio redarguere potuerit. Qui idem quod verbum in titulo capitinis positum nomine auctoris ipsius citat, ut vidimus, argumentum nobis suggerit opinandi titulos capitum ab ipso Pachymere inditos et conscriptos, ut in Barb. codice et inde in hac editione nostra Græca comparent, fuisse, contra quam suspicari forte aliquis posset ex eo quod in Allatiano codice alioqui optimo et perantiquo non legantur. Suadet hæc mentio nobilis cometæ, et tempus quo hæc scribebam mense Aprili anni 1665, similibus phænomenis suspensus, ut hic aliquid de cometis dicam ab his quinque **649** retro mensibus magna passim hominum admiratione et exsoceptione spectatis. Prior mense Novembri superioris anni 1664 cœpisse apparere dicitur; sed a paucis tunc notatus, mense Decembri celebritatem est adeptus, tota tunc Europa, prout e scriptis undecunque vulgaris intelligitur, observatissimus. Vidimus et nos illum Romæ sœpe otioseque cum his ter ulnarum coma, orbe stellæ primæ magnitudinis ad oculi judicium æquante, fulgere subpallido micantem, cursu errantem desultorio, mutatis in dies locis. Scripsere de illo plurimi hujus ævi præstantes astronomi, qui mea nomenclatione non indigent, fama sua clari. Duos tamen memorabo instinctu grati animi, quod ii suos mihi ejus argumenti commentarios donarunt, D. Joannem Dominicum Cassinum et R. P. Jacobum Grandamy soc. nostræ, quorum illo Romæ, hic parisiis suas de isto cometæ lucubrationes ediderunt. Addam universam ejus observationis historiam pauci comprehensam a nostris mathematicis Ingolstadiensibus, qui ad me miserunt: Anno 1654 cometæ exente Novembri, ut aliunde nuntiatur, jam exortus. Ingolstadii 18 Decembris 6 mat. primo nobis visus est, infra tropicum Capri-

*corni sub rostro Corvi, barba directe a sole versus A occasum hiemalem protensa et late qua terminabatur diffusa. 19 nubes. 20 Dec. intra Craterem et Corvum. 21, 22, 23, 24 nubes. 25 Dee 4 mat. infra ventrem Hydri, qua ei Crater insistit, sub eod. trop. comparuit. Caput hae die apparenti diametro fere par Veneri, barbam albicanti luce splendidam ad 30 gradus evibare visum, 26, 27, 29 nubes. 30 Dec. 9 vesp. in Lepore velut criintus apparuit: nam ob lunæ viciniam cauda videri non potuit. Porro eundem hunc cum priore cometæ esse, confirmant observationes Trident. quæ 38 Dec. eum proprie Canem majorem, ceteriori quam initio motu progressum ex matutino respertinum, ex barbato caudatum evasisse testantur. 31 Decemb. inter Lepprem et Eridanum, jam multum supra Tropicum evectus conspiciebatur. Anno 1665 1 Januarii, 12 noctis, ad australem, et eadem die 9 vespertina ad borealem Eridani ripam constili. 2 Januarii prope os Ceti. 3 Jan. Ceti mandibulam attigit, syrma Orienti obversum trahens. 4 Jan. squatorem superavit. 5 Jan. 6 vesp. in caudæ medio prope nucleus cometæ lucida Ceti, Menkar dicta, clare resplenduit. Quid etiam Leodii, Olumucii, Viennæ, Mantuæ, Pragæ, Lucernæ, Tridenti sub idem tempus observatum est, Unde gollici potest cometam hunc carere parallaxi sensibili adeoque luna inferiorem non esse. [P. 455] Quantum vero supra lunam elevatus sit, ob paralluxum incepsit undincm evidenter demonstrari nequit. 6, 7, 8, 9, 10 Januarii per caput Ceti tarde progressus, 11 prope anteriores Ariæ pedes comparuit, cauda breviore versus oculum Tauri exporrecta. 12 Jan in genu Arietis. 13 et deinceps usque ad 4 Februarii tentius in dies inter pectus Arietis et Linum **C 650** Piscium progressus, corpore multum inuminuto ac syrmate breviori effulsi. 4 Februarii postremo caudatum licuit instrumentis observare. Visus tamen porro nobis est intar stellæ nebulozæ 5, 7, 10 et 11 Februarii inter cornua Arietis et Linum Piscium. Deinceps vero etiam ab acutissime videntibæ deprehendi amplius non potuit. Hinc constat cometam hunc maximam zonæ torridæ partem perlustrasse, adeoque majori Africæ et magnæ Asiæ ac Armeniæ parti, nunquam, tamen Europæ verticalem incessisse. Hactenus astronomi nostri Ingolstadienses de priori cometæ. Posterior circa Kal. Aprilis ostentandi sui fecit initium contrario priori exortu et motu, cauda longiori densiorique, de quo videnda quæ cum alii alibi viri doctissimi, tum iidem prius memorati Cassinus Romæ, Grandamy noster Parisiis in lucem ediderunt. Desit apparere a sole absorptus circiter diem 19 Aprilis, quo die eum S. D. N. Alexander VII hic Romæ in Basilica S. Petri solemnissima cæremonia B. Franciscum de Sales episcopum Genevensem rite sanctorum albo ascripsisset, visa mihi est hæc συγκρίτια novi indigeti superum choris inserti et evanescentis cometæ argumentum non illepidum epigrammatis, et remissime libenter et tristitia morosæ occupationis in non*

intempestivum [busum, his exemplo versiculis pangendis:

*Cum superum, Francisce, tibi tribuntur honores,
Abscondit letricum sponte cometa jubar.
Erigor augurio; nec jam portenta minasque
Tot crinitarum duco timenda facum.
Averruncus adest noxarum, et sancta sacerdos
Qui novus ingreditur monstra luenda piat.
Sume animos, cæti spactris exterrita tellus:
Stat tibi certa salus, dum tenet astra Sales.*

P. 229 *Fatum iriste.* Græce μοῖρά τις δυστυχήσ. Fati mentio, si cui hoc loco et aliis hujus operis similibus videatur ullam affinitatem habere cum pravo et heretico dogmate libertatem humanam sui compotem negante, rejiciendum esset cum ceteris erroribus hujus scriptoria. Vide quæ monuimus ad p. 104 et p. 159.

P. 251. *Oratio imperatoris* hoc capite relata obscurissima in Græco est. Vaticamus paraphrases pro ea quod voluit supponit. Ego conjectura mentem auctoris, ut spero, assecutus partim versione, partim, ubi aliter non potui, paraphrasi eam exposui quam potui clarissime.

P. 257. *Noctu post finem hymnodiæ.* Nam, ut in Glossario verbo ἐκάθιστος ianuimus, tota nox patriarchæ, clero, imperatori et populo stantibus illo festo peregrinabatur, continua decantatione psalmorum et hymnorū, quæ ut tandem sub diluculum desit, hunc loco et tempore capitato accusator Arsenii libellum delationis obtulit Augusto.

C 651 P. 259. Vox ἐκκλειστό emendata a me est ex conjectura, cum cod. B haberet ἐγκλειστό. A vero ἐκκλινόντο, Vaticamus porro libertate solita pro eo verbo poneret ἀποστέονται. Sententia vero loci manifeste postulat ἐκκλειστό.

P. 261. *Imperatori tribui principem locum in cognitione rerum ecclesiasticarum.* Jam monui in Glossario verbo ἐπιστημονάρχης cognitionem istam meri fere testimonii, non jurisdictionis aut decisivæ potestatis esse. Sic enim Constantinus Magnus Nicæna, Marcius Chalcedomensi, alii aliis imperatores synodis intervenerunt, missis etiam, cum interesse ipsi non poterant, delegatis a se; quod in recentioribus quoque conciliis, puta Tridentino, servatum scimus, ut in eo legatis imperatoris, regum ac ceterorum principum sæcularium, locus tribueretur non cum jure ferendi ad decisionem dogmatum suffragii, sed ut testes essent actorum primique cognoscerent vulganda postmodum in populos, interimque auctoritate ac potestate principali libertatem, securitatem, otium decernentibus Patribus facerent. Sic in collatione Carthaginensi, ubi causa Donatistarum tractabatur, cum episcopis ingressus est (verba sunt epitomæ Baroinanæ Spondani ann. 411 n. 4) etiam Marcellinus in locum ad collationem paratum, qui quidem nou solum tribunus militaris erat, sed et notarius, hoc est a secretis imperatoris, ut constat ex titulo epistolæ catholicorum ad ipsum ante collationem scriptæ. Nec tamen in illa

collatione judicis simpliciter sed cognitoris nomen præ se tulit. Ita enim nominare consuevit antiquitas judices secularares, quorum arbitrio cuncta disponerentur, sed ita ut integrum indicium episcopi relinquerent, nec aliquid ipsi sibi usurparent nisi quod ad pacem ac quietum congressum pertineret, utque in omnibus pœna conventa conservarentur, in quibus rite ordinandis eidem interloquendi facultas esset; atque denum cuius alterutrius partis potiora jura essent, ex sequo pronuntiari deborent. Ut de his omnibus constat cum ex ipsis actis praesentis collationis, tum ex aliis diversarum synodorum, ac praesertim ecumenicarum gestis. Ita Baronius apud suum epitomatorem. Ex quibus cuivis esse planum poterit qualenus se extendat haec ἐπιστημοναρχia, princeps cognitionis rerum ecclesiasticarum laicis principibus concessa per canones et antiquum usum, de qua hic mentio.

P. 272. *Cui se ipsum manu propria Athanasium inscriperat.* Athanasius nomen erat quod Andronicus iste Sardensis episcopus assumpserat, cum abdicato episcopatu monasticum habitum inducerat, prout superius narratum est c. 18 l. ii Porro is speraverat fieri posse ut, sua ieiustia monasticae professionis abolita memoria, in coetum, ut prius, episcopum admitteretur: nec enim erat facile rem sub paucis actam testibus probare. Verum prolatâ epistola quam ipsius esse nota manus prodrebat, cuius 652 in titulo more antiquo suum prescribens nomen Athanasium se ipse pro Andronico vocaverat, argumentum id irrefragabile visum monachatus Andronici, cui nec ipse qui ei favebat patriarcha resistere ausus, conatum remisit juvandi ejus, qui sua se ipsa scriptura convinceret.

P. 281. *Sinistra de Germano iudicia.* Hoc loco Pachymeres inter enumerandas odii popularis in Germanum causas unam ex præcipuis omittit, quod paci Ecclesiarum studeret, unde postmodum ab imperatore Romani legatus negotium concordiam ibi confecit, prout Noster narrat p. 384. Quare ad hoc totum conciliationis Ecclesiarum Graecarum cum Latina negotium vel plurimum ipse contulit. [P. 457] Nam et in concilio Lugdunensi comparuit, ut in ejus sacrae ecumenicas synodi Actis notatur sess Porro antequam ad haec adhiberetur, observerat vide licet imperator propensionem ejus ad Latinos, ob servaverant et alii, qui addicti schismati ob id ipsum cum pessime oderant et eidem postea imputarunt quidquid in hoc genere contra eorum votum contigit. Anonymous ineditus, cuius exemplum ex stat apud ill. Allatum in opere *De translationibus episcoporum*, spiritu schismatico extuans, haec scribit: Οἱ Ἀδριανουπόλεως Γερμανός, ὁ ἐπικληθεὶς Μαλχούτζας, ὃς καὶ λατινόφρων γέγονε καὶ κατὰ τῶν εὐσεβῶν διωγμὸν ἔκτησε μέγαν. *Adrianopoleos Germanus, cognomento Malchouzias, qui et cum Latinis sensil et contra pios (immo impios schismaticos) persecutionem movit magnam.*

P. 282 *Germani allierius.* Fuit hic retro quintus

A in serie patriarcharum Graecorum. Eam Germanus Adrianopolitanus successit Arsenio, Arsenius Manueli, Manuel Methodio, Methodius Germano Nauplio. Hunc potius ut hic innui putem quam alium longe antiquiorem, sanctum Germanum scriptis editis motum, qui anno Christi 714 Kal. Augusti Joanni Constantinopolitano patriarchæ successit, suadet adjunctum μαχαρέτης, quod de mortuis non vetustissimæ memorie a Graecis usurpatum.

P. 296. Μὴ ἄψη, μὴ θέγη. Verba sunt ex S. Paulo ad Coloss. c. II, v. 21, quæ Graeci usurabant in occasionibus aversandæ communionis eorum quos heterodoxos aut schismaticos pulabant. Semper usurpantur in hac historia; de quo semel admonuisse satis visum est.

P. 304. Illa Graeca verba δσα καὶ ἀσφαλῶς ἀποφνασθαι, quæ secure ostenderentur, utcunque Latina reddens expressi: erant enim in utroque optimo codice, licet ea Vaticanus, ut pleraque non intellecta sibi, transiit. Cæterum fateor me haud satis percipere quid velint. Nisi forte significant Germanum liberaliter largiri solitum gentibus ex iis quæ in manus et potestatem ejus veniebant, nisi talia essent quæ peculiaribus ex causis donasse invidiosum esset. Puta si cum ipse episcopus aut patriarcha fuit, ex oblationibus ad se delatis ea daret consumenda 653 pauperibus, quæ qui offerrent appendi tholis sacræ aut in thesauro ecclesiastico servari voluissent, moleste latruri si ea teri manus et consumi usu egentium viderent.

P. 311. Μαρυανδηνοῦ θρηνητῆρος. Alludunt haec adagium vetus, cuius mentio fit versu 686 Stromatei proverbiorum antiquorum apud Andream Schottum nostrum in collectione Graecorum Paræmatarum. Versus illico sic sonat:

Μαρυανδηνῶν μάμνησο θρηνητηρίων.

Origo forte adagii fuit quod apud illam Maryanæ denorum gentem funera ambitiosius celebrarentur, moestissimo cantu, tibiis et id genus organis adhibilibus. Unde in proverbium abierint Μαρυανδηνὸς θρηνητήρ et Μαρυανδηνὰ θρηνητήρια.

P. 313. *Athanasio Auditio.* Dixerat paulo ante hunc fuisse Alexandrinum patriarcham. Hic videtur successione Nicolao, cuius mentio est libri hujus c. 9. Ex hujus capituli verbis habemus Pachymeri σύγχρονον et familiarem fuisse quemdam Athanasium patriarcham Alexandrinum, qui sine dubio is fuerit cuius hortatu se Pachymeres ipse profiteatur, in titulo paraphrasis suæ ad epistolam Dionysii Arcopagitæ. [P. 458], opus illud agressum. Hoc ideo monxi, quia video nostrum Antonium Possevinum putasse ibi nominari magnum Athanasium; de quo si ageretur, recte juberet Possevinus deleri illam inscriptionem ut mendacem.

P. 314. Si hoc capite et alibi hoc libro noster historicus parum reverenter loquitur de monachis Graecis, offendere catholicum lectorem non debet, cum li plerique schismatici fuerint et Romanæ Ec-

clesiæ Latinoque nomini infensissimi, quos potius a Græco et schismatico scriptore ut turbulentos et contumaces traduci, pro testimonio causæ orthodoxæ favente accipendum est.

P. 316. *Georgio Acropolitæ*. Habemus hujus eruditissimi viri historiam et chronicon; scimus ex aliis multa de ejus vita et rebus gestis, nec tamen uspiam invenimus idoneum fundamentum illum insimulandis laxioris conscientiæ. Quare suspicor ex odio in eum schismaticorum hanc calumniam natam. Cum enim ille homo pereruditus et recti ac liberi judicii ex lectione Patrum veterum, uti et Veccus, agnovisset causam Latinorum, quos sine causa sui Græciaversarentur, justiore esse, uti et fidem circa dogma de sancti Spiritu ex Patre Filioque processione orthodoxum, totus ex animo incubruit in negotium conficiendæ pacis Ecclesiarum, fidelem in eo ac non parum utilem operam imperatori navans. Qui et in solemnî legatione ad Gregorium X papam eum inter sacerdotes principem misit, ut Pachymeres docet, p. 384, et eundem cum ex patriarcha Germano comparere vice sui in Lugdunensi concilio voluit, ut ex Actis ejus concilii sess. 4 constat. Hinc videlicet exosus hic schismatis non modo contumelias ab iis, sed vexationes etiam gravissimas est passus, post Michaelis 654 Palæologi mortem præalentibus apud Andronicum infensis paci. Qui postquam eam ab illo abrogandam abrumpendamque curarunt, etiam ei suaserunt ut Acropolitam, unum ex columbinibus catholicæ partis, in carcerem conderet. Istam ille injuriam quam forti animo, quam invicta constanza tulerit, docet epistola Demetrii Raulis Cabacis ad filium Manuelem Græce, sed stylo semibarbaro scripta, ex qua nuper edita ab ill. Allatio, (in doctissimo opere *Exercitationum in Creyghtonum*, p. 616 et seq.) auctoris verbis, ut ab eodem viro magno Latine redduntur, referam plane heroicum hujus viri factum, quo abunde purgabitur calumnia hic et impacta laxitoris conscientia. Sic igitur ait: *Post multos clausos annos, cum adhuc senior (Georgius Acropolita hic noster) in exilio et carcere perduraret causa legationis proper unionem cum catholica Ecclesia, alloquitur imperator D. Andronicus filium illius ceterosque senatus principes, ante eum in consilio assidentes. «Principes, videturne vobis bonum ut magnum logothetam huc adductum pertentemus, an nobiscum convenienter? post tot carceris et exsiliis annos forte nobis obtemperabit, et conjunctis sententiis nobiscum concinet in hoc Ecclesiarum discidio. et vitabit rerum asperitatem et quod ter tanto melius est, libertate perfuerit, et addecentiori cura illius valitudini indulgetur.» Omnes uno ore responderunt, «Bonum est, domine, et exsecutioni mandetur. Imo jussa tua nulli noxia sunt.» Sic itaque cum respondissent, imperator mandavit ut adduceretur; eoque praesente, ut mitius negotium disponeretur, sic exosus est orationem imperator: «Agnoscime principem illum, quisnam ille sit? «Et dixit monstravit filium*

Aejus. Respondit ille imperatori, «Non agnosco. Si quid vero argumentari et conjectura persequi datur ex loco in quo consideret, princeps est tui sancti imperii honoribus decoratus. At quinam ille sit nondum capio. » Respondit imperator, «Filius tuus est, dominus Theodorus magnus legata. » Abjecta omni cunctatione filius assurgens nudato capite patrem aggreditur, et salutem ultra citroque pater et filius sibi dederunt. Tum rursus imperator orationem ad eum direxit: «Magne logotheta. res ita ceciderunt coegerunt que ut tibi hæc tristia in magnum malum evaderent. Quare [P. 459] modo visum est mihi et hisce rerum gubernatoribus, ut te huc adductum alloqueremur de ea re quæ nobis bona atque honesta videtur, si tamen tua voluntas non abnuit nos audire, ut una mente atque sententia nobiscum convenias circa Ecclesiæ dissidia. Hoc enim mihi et filio tuo magno logothetæ bonum reputatur et decens, ut nobis obtemperes omnia et vulnera ac tristia, quæ necessitate temporis in te illa suat, sanabimns. » Hic porro ad imperatorem ita effatur: «Sancte domine, quæcumque ad me enuntiasti percepi. Verum nunc respondeo et refero quod mihi in animo fixum est. Justius est et securius ut sancta 655 regia tua majestas mei domini imperatoris patris tui sententiam subsequatur, et filius meus dominus Theodorus meam, quam nos vestram. » Et nihil ultra retulit. Sed nec qui imperatoris nutus secundabant principes, nec ipse imperator verbum expressit, justitia, ratione, generositate et magnificentia in ruborem suffusi, omnia sequidem, dummodo justum ac decens salvum esset, nihil reputabat. Hæc ibi: **B**qua videat et judicet æquus lector an sint hominis κατηγορημένων τῶν εἰς συνείδησις ἔχοντος, minimum pensi habentis in rebus gerendis quid fas et officium moneret quod falso videlicet ei Noster imponit hoc loco. Sed ne cuiquam videamur suspiciosus ageris cum Pachymere, qui quod alias fuerat notare putuerit, cum mutabiles sint mores hominum, dicamus sane, si negligentior rationum officii vixit onquam Georgius Acropolita, tum necesse est id suis quando addictus adhuc schismati adhærebatur erroribus Græcorum: postea quidem quam Ecclesiæ Latinae reconciliatus est, tantum profecisse illum appetat ut culmen ipsum apostolicæ perfectionis attigisse videatur.

P. 317. *Eudocia magno apud urbem domino electa est* Quis iste magnus dominus in urbe? Inferius, p. 328, scribitur de Joanne duce, cum obsessum in urbe cui nomen Patræ, cum noctu a fugisset venisse Thebas, et ibi reperisse magnum dominum, τὸν μέγαν κύριον. Sic vocatum apparet Thebarum principem Latini generis. Dico ergo potest Eudociam tertiam filiam Lascaris Augusti magno domino principi Thebarum, hujus forte quem Joannes dux ibi reperit patri aut patruo, fuisse collocatam, matrimoniumque id celebratum in urbe Constantinopoli, ubi tum is princeps fuerit in camitatu imperatoris Latini rerum illic potentis, ita ut τὸ κατὰ τὴν πόλιν ad locum nuptia-

rum sit referendum, non ad magni domini potestatem, quasi is eam in urbe Constantinopoli exerceret ei dominando, sed quod ibi degens titulo sui peculiaris dominii alibi siti, nempe Thebis, insigniretur. Pari exemplo ipse hic imperator Michael unam e filiabus Theodori Augusti Maio Belicuratio principi Peloponnesio conjunxit, alteram comiti Vintimilia Genuensi, ut vidimus l. iii, c. 6. Iстis porro principatibus per Orientem ex ruinis imperii Romani subnascentibus sua quedam propriæ appellations erant, quas ab imperatoribus se accepisse gloriabantur. In quo affectabant antiquissimos quosque allegare privilegiorum et honorum istiusmodi largitores, more hominum sua semper facere augustiora satagentium. Itaque ad Constantimum usque Magnum quidam retro nitentes in etsi jactatione pertingebant, auctorem illum suis majoribus talium fuisse nominum ferentes; quod etsi ridiculum dictu, cum Constantini Magni anno nec longe postea istæ adhuc minutæ dynastiae constitutæ fuissent, hanc tamen aspernatus est Gregoras, apud quem hæc legimus l. vii, p. 109: **656** 'Ο δὲ Ψωσικὸς τὴν τε στάσιν καὶ τὸ ἀξιωμα τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης παρὰ τοῦ μεγάλου κεκλήρωται Κωνσταντίνου. 'Ο δὲ Πελοποννησιακὸς τὸ τοῦ Πρήγκιπος, δὲ τῆς Ἀττικῆς τε καὶ Ἀθηνῶν ἀρχηγὸς τὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς, δὲ τῆς Βοιωτίας καὶ τῶν Θηρῶν τὸ τοῦ μεγάλου πριμικηρίου, δὲ τῆς μεγάλης νήσου Σικελίας τὸ τοῦ βρηγὸς, καὶ ἄλλοι ἄλλα. *Rossicus* statum et dignitatem præfecti mensæ a magno sortitus est Constantino, Peloponnesiacus vero principis titulum, Atticæ autem et Athenarum dynasta nomen magni ducis (P. 460). At qui Bæotiz et Thibis prætest, magni primicerii titulum oblinuit, uti et regis, qui magnam insulam Siciliæ habet in potestate, et alii alia. Ita ibi Gregoras, qui paulo post addit de Thebano dynasta quæ singulariter ad rem nostram faciunt: Τὸν γάρ τοι τῆς Βοιωτίας καὶ τῶν Θηρῶν ἀρχηγὸν, ἀντὶ μεγάλου πριμικηρίου, μέγαν κύριον δνομάζουσι νῦν, εἰς τοῦτο παρενεχθέντες ἐκ τοῦ παρενεχθῆναι τὴν πρώτην συλλαβήν. Videtur velle usu et vulgi corruptione tunc invaluisse ut dux Thebarum, qui olim magnus primicerius esset dictus πριμικηρίος, sensim compendio κήριον cerium pro primicerio vocatum, ac denique in voce κήριος secundam litteram mutatam, ut κήριος pro κήριος diceretur, et adjuncta quam semper habuit appellatione magni. μέγας κύριος, *magnus dominus*.

P. 324. Videri potest hec scribens Pachymeres in animo habuisse illos versus Euripidis:

Φίλει τι πόλεμος οὐ πάντ' εὔτυχεῖν,
Ἐσθλῶν δὲ χάρει πτώμασιν νεκνίων,
Κακοὺς δὲ μισεῖ. Τῷ πόλει μὲν οὖν νόσος
Τόδ' ἔστι, τοῖσι δὲ κατθανοῦσιν εὐλαῖς.

P. 334. "Αλλως ἔγνω παρακαλεῖν καὶ θερμῶς ἵκετεύειν. Fateor hic clare non dici Deum invocatum a despota, quod tamen in interpretatione posui. Conjecturam tamen non vana est id quoque verbis illis παρακαλεῖν et ἵκετεύειν significare

A voluisse μυστηριῶδη hunc quemdam et lucifugam scriptorem, sensa sua in eius mentis penetralibus introspecti potius quam signis expressa intelligibilibus extare in suis paginis gaudentem, præser-tim cum alias Joannem despotam impense a religione commendaverit, et mutatio quea contigit, divini auxilii non frustra implorati fidem fecerit.

P. 340. Εὗ γάρ Ηράκλειτφ εἰρῆσθαι. Ad intel ligendam hanc Heracliti sententiam, quam Noster suos indulgeus σκοτεινῷ genio, Heraclitea prorsus obscuritate hic involvit, fateri debeo lucem mihi opportune prælatam a paraphraste Vaticano, qui hunc locum sic exprimit: Καθὼς γάρ Ηράκλειτος θεγ. τὰ πράγματα ἐν ροῆ καὶ ἀπορροῇ. "Ωστερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῦ παρθένοτος φύματος δἰς βάψι τὸν δάκτυλον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνδις θάτος, οὐδὲ στάσιν εὑρεῖν ἔνεστι τῶν πραγμάτων δικην δειρὸν φύματος παρατρεχόντων. Ήτε ille; quorum auxilio confido me **657** verum auctoris sensum interpretando expressisse. Mitto quærere unde istas Diogeni Laertio (quod quidem repererim) ignotas Heracliti et Cratylī gnomas hauserit Pachymeres; qui utique vidisse multa potuit monumenta Græcorum, quæ nos latent: et tuisse diligentem antiquitatis investigatorum satis appetat.

P. 342. *Monasterio Deo, qui est, sacro (nam hæc eraτικοῦ peculiaris domus ejus nuncupatio)*. Græce: Τῷ μονῆ τοῦ ὄντος Θεοῦ (τῷ γάρ ὄντι κυρίῳ προσανέκειτο). His, ni fallor, significatur, istud in quo Blemmida debebat, monasterium peculiariter nuncupatum fuisse Θεῷ τῷ ὄντι. Alluditur ad illud Exodi, iii, 14, juxta LXX, Dei ad Moysen Εγώ εἰμι ὁ ὥν. (P. 461) Unde est et Apoc. 1, 4: Χάρις διμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ Οὐν, etc. Proprius nimurum character naturæ Dei, quatenus comparatur: cum creatis, est semper et necessario existere. Huic ergo principi quasi Dei attributo singulariter dicatum voluerat Blemmida suum monasterium.

(P. 483). P. 342. Εἰς περιπολούσιν τε. Agit de centum libris auri (nam Vaticanus diserte habet ἑκατὸν λίτρας χρυσού) quas Blemmida testamento legabat monasterio in quo degebat, εἰς περιπολούσιν quæ lamen summa post ejus mortem, nulla ratione testamenti habita, προσχνενέθη τῇ Μεγάλῃ ἱκαλησίᾳ εἰς περιπολούσιν, ut paulo inferius dicitur hoc eodem capite. Qua notione usurparet Pachymeres in his duobus locis vocem περιπολούσις, quærenti mihi occurrit Hesychius qui σμὸν πλεονασμὸν eam interpretatur. Nam in ejus lexico sic legimus hodie: Ηεριπολήσις, πλεονασμὸς, κτῆσις. Forte alias legebatur πλεονασμὸς κτῆσις, abundantia possessionis, novum bonum accedens ad prius parta, et augmentum superveniens possessioni antiquæ, velut adventitium peculium veteri patrimonio superadditum. Id eruditæ vulgatus interpres Ephes. 1, 14 expressit vocabulo *acquisitio-nis*. Quod ibi κυρίως, in stricta proprietate, sumendum, ut sonet quidpiam superadjunctum antea quæsitus. Quare frustra argutatur novator interpres

et qui eum laudat Henricus Stephanus in Thesauro Graecæ linguae, dum instincti uterque libidine calumniandi veterem usu Ecclesie probatam Novi testamenti versionem, contendunt περιποληστιν illo Apostoli loco sonare assertionem sive vindicationem, quod quam sit ineptum patehit ex consideratione verborum sancti Pauli. Sunt autem haec: "Ος ίστιν ἀρχαῖον τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιπολήσεως. Quia sic vulgatus vertit: Qui (nimurum Spiritus sanctus) est pignus hereditatis nostre in redemptionem acquisitionis. Nempe, ut enarrat Chrysostomus hunc locum, his qui fidem et charitatem habent, jam nunc datur jus ad hereditatem, cuius representatur pignus et arrha: quin et ejus quasi substantia confertur infusione gratiae habitualis, qua constituimur filii Dei. Desunt tamen nobis adhuc multa ut perveniamus ad perfectionem speratae felicitatis. Gratia igitur **658** habitualis κληρονομίας, hereditatis vocabulo signatur: dona autem nondum habita necessaria perducendis nobis ad finem ultimum consummatæ beatitudinis, περιπολήσεως, acquisitionis indicantur verbo. Ista dona velut in aliena manu posita redimenda nobis sunt, hoc est emerenda et impetranda bonis operibus et precibus. Ne autem desperemus ea impetrare ac promererri nos posse, datur nobis (P. 484) eorum præsens pignus sanctus Spiritus, idemque efficacissimus adjutor ad operandum quod a nobis exigitur, ut plenam salutem assequamur. Juxta hunc sensum quam recte coherent verba Apostoli videt profecto prudens lector; simulque intelligit quam nullam commodam sententiam efficiat Genevensis expositio. Quia est enim *redemptionis assertio* aut *vindicationis*? At *acquisitionis*, hoc est, rei nundum possessæ adjungenda ad id quod jam habemus, facile quivis perspicit fieri *redemptionem* posse, hoc est, parari eam et quasi enim persoluto pretio idoneo. Certo Latinis scriptoribus primæ classis acquirendi verbum hanc ipsam quam exposuimus notionem habet augmenti et additionis super prius possessa cumulatae. Cic. epist. 7, l. III: *Postea vero quam ita aceepi, ita gessi imperia maxima, ut mihi nihil neque ad honorem neque ad gloriam acquirendum putarem. Idem in Catilin. Nam mihi quidem ipsi quid est quod jam ad vitæ fructum possit acquiri.* Ut similia omitam multa passim obvia. Haec satis sunt ad evincendum contra cavillationes novatorum, veterem interpretem vulgatum non potuisse melius exprimere vim Graecæ vocis περιπολήσεως quam ei, ut fecit, opponendo vocabulum *acquisitionis*; nec nos quod noster hoc loco historicus eis περιπολησιν attributum dicit, male declarasse verbis illis in *augmentum fundationis*, etc.

(P. 461) p. 348. *Ne umbram quidem ullius munitiunculæ.* In Graeco μηδὲ φρουρου σκιάν. Haec alludunt ad vocem μεσημέριας mox positam. Quia nomen quidem erat nota urbis, de qua hic agitur. Sed quod tam prope accederet ad vocem μεσημ-

Aερia ut idem esse videretur. Sonat autem μεσημέρια meridiem. Ibi latet antithesis ad σκιάν umbram. Id etsi dictu parvum, admonuisse oportuit, ne lectorem hic offenderet intempestiva et ἀπροσδιότες visa umbræ mentio.

P. 349. O δὲ Μύτικης. Ut quæ hoc capite referuntur intelligentur, repetendum ex superius sparsim narratis a Pachymere et ex Gregora est, Joannem imperatorem, quem Pachymeres hic Ducam vocat, Cantacouzenus, in Præfatione Historiz Catatzam, cui Theodorus Lascaris prior dota imperium transmiserat, data ei in uxorem Irene filia, filium et successorem imperii habuisse Theodorum, Lascarim a matre dictum, nepotem Theodori Lascaris primi. Huic desponsam Helenam Asanis Bulgarorum regis filiam narrat Gregoras. l. II, p. 13, cuius soror Mytzæ conjux fuit, ut nos docet Pachymeres hoc loco, Mytzam **659** et Theodorum Lascarim συγγάμιδρους vocans. Ex hoc Theodori Lascaris secundi matrimonio natam Irenem idem Joannes Ducas Theodori pater adhuc vivens Constantino collocavit huic, de quo hic noster, qui partem generis ex Serbia trahebat. Reste autem vocat Constantini conjugem Irenem ἔγρονην Asanis, hoc est neptem, quippe ex Helena genitam, Asanis filia.

P. 360. *Cardinales quæ vox, etc.* Pius II, oratione ad cardinales, quæ exstat comment. l. IV, sic eos compellat: *Vos veri mundi cardines, supra quibus militantis ostium Ecclesiæ volvendum ac regendum est.*

C Ostium autem papa vocatur ut Christi vicarius, qui de se ipso dicit Joannis, x, 9: *Ego sum ostium.* Quod de aurothic scribitur ad cardinales missio ut papam quo volebat imperator flecterent, accipe ut scriptum a schismatico res Latinorum et negotiationem quæ nunc inchoabatur conciliatonis Ecclesiæ infamare conante suspicionibus calumniosis. Quare is auctoritatem in hoc quidem non habet, cui tuto inniti credendo prudens possit. Neo opus orat imperatorem, haud alioqui prodigum, pecunia emere consensum pontificis aut cardinalium in reconciliationem Ecclesiæ, quam illi semper, ut etiam noster alibi non dissimulat, summis votis optaverant, ultiro parati pro ea quidvis pacisci. Ad impetrandum vero a pontifice ut Caroli regis adversum se expeditionem prohiberet, quod facile crediderim præ omnibus voluisse Michaelem, satis ipse intelligebat fore veroni suum in pacem Ecclesiæ procurandam declarasse studium. Denique hic tantum qualicunque fide Pachymeres affirmat oblatum ab imperatore cardinalibus aurum, acceptum ab iis non asserit. Et fuisse scimus aliunde illo ævo cardinales aliquos tam sanctos, qui abstinentiam Fabricii, Samnitum aurum aspernantes, in se desiderari non sinerent.

(P. 462) P. 361. *Regii archidiaconus cleri.* Seipius in hac historia Pachymeres indicat fuisse domesticos clericos principum. Sic superius, c. 22, l. IV, scribit Josephum, antequam monachus fie-

ret, lectoris officium exercuisse in clero doméstico dominæ Irenes. Hæc fuit prior uxor imperatoris Joannis Ducae sèpius memorati in Historia Georgii Acropolitæ. Sic de Pinaca Heracleota, capite mox 24, ibi narrat, quando ei eruptus honor est, ipsi aliqui debitus, consecrandi patriarchæ Josephi, datum in soliatum ut in palatio sacris aperaretur; quæ res, ut ibidem patitur magnis auctoramentis quæstuosa erat. Sic et in aulis Christianorum Occidentalium Ecclesiæ imperatorum ac regum videmus tempora ipsorum domesticas suos item clerós et omnis ordinis ministros jam olim habere. Ut de aliis sileam, id prolixè docet Historia Sanctæ Cappellæ domus regis Francie dudum edita magno volumine.

P. 383. *Defuncti cùdarer pro merito animæ, etc.* Satis hæc consentanea iis quæ Franci scriptores tradunt de morte 600 et funere sancti regis Ludovici, ex quibus compendio refert Spondanus anno 1270, num. 4: *Sacra ejus ossa carne denudata lotione mundissima, pannis sericis eum aromatibus involuta, in loculo reservata fuisse, deferenda ad ecclesiam S. Dionysii, etc., Carnem vero et intestina, a suo nepote Philippo rege impetrata, a Carolo ejus fratre honorifice in Siciliam delata, et reposita in eccllesia Montis Regalis, monasterii ordinis S. Benedicti prope Panormum.* Huic respicit mentio a nostro facta loculorum pretiosorum in plurali numero: duo enim fuerunt, quorum altero S. Ludovici ossa in Galliam portata sunt, altero intestina et carnes in Siciliam translata.

P. 385. Verti argentum vivum ἄργυρον δύρδν χυτόν imitatus Aristotelis interpres, l. 1 *De anima*, qui sic Latine reddunt ἄργυρον χυτόν. Quod et δύρδν recte a nostro dicitur: est enim humor liquidus, et liquor æternus, ut Plinius loquitur, *Nat. Hist.* l. xxxi. 1, c. 6 et 8, *guttis dividi facilis et lubrico humore confluens*. Hydrargyri, quod vulgare bujus rei nomen scio, vocabulo abstinui propterea quod cum bujus liquoris duplex genus sit ex Plinio ibidem, alterum naturale, alterum factitium, hydrargyri appellatio potius, ut ibidem tradit. c. 8, factitio tribuitur. De priori vero hic agere Pachymerem, suadetur ex effectu deprimendi fundi maris, quem ei tribuit consentanea iis quæ de eodem tradit Plinius loco jam laudato, c. 6, l. xxxiii., ubi sic scribitur: *Est et lapis in his venis (argentis), cuius vomica liquoris æterni argumentum vivum appellatur, venenum rerum omnium. Exest ac per rumpit universa permans tabe dira.* Ita ille; unde facile potest intelligi cur aptum judicatum sit ex edendo perrumpendoque et sic altius excavando fundo portus, de quo hic historicus, qui gratiam iniisset a lectoribus, si distinctius modum enarrasset, quo hæc depressione fundi portus per argentum vivum facta est. Credibile quippe est peculiarem quamdam ad id artem et certas forte machinas adhibitas, quæ ignotæ hodie sint, usui future si sciarentur.

A P. 386. *Quia contingebat frequenti pontificum morte alios ex aliis papas fieri.* Vere hoc dictum. Nam per hæc tempora βραχυδώτσοι, ut sic loquar, quam fere alias Romani pontifices fuere, siquidem Alexander IV sex tantum annos vixit, Urbanus vero IV tres, nec multo plus Clemens IV, Gregorius X tres cum dimidio, Innocentius V quatuor mensibus, Hadrianus V ses qui mense non toto, Joannes XXI novem mensibus. Nicolaus III non totis tribus annis. Sed et in hoc erat aliquid quo Græci agnosceré possent meliorem Ecclesiæ conditionem ac statum apud Latinos quam apud ipsos. Etenim cum minus fere crebrus patriarcharum mutationes Constantinopoli contingenter fieri quam paparum Romæ, discrimen erat tamen, quod papas mortis necessitate mutabantur, patriarchæ Constantinopolitani arbitrio imperatoris amovebantur et subrogabantur Itaque paucis hujus principatus annis Arsenias mox hoc relegato Germanus, hoc detruso Josephus, post istum depositum Veccus fuerunt patriarchæ. Ut fere non minus Michaeli Palæologo conveniat, quod Ephræmius in catalogo patriarcharum Constantinopolitanorum de Isaacio Angelo scripsit:

Ἐκκλησίας ἔθιμα κκινουργῶν, φύρων,
Οὐ μὲν καθιστάς πατριαρχῶν ἐς θρόνον,
Οὐ δέ ἐξάγων αὖ, καὶ μόνη πραιτέσσι.

C P. 388. *Verum illis ut non placebat — principi.* Hæc et quæ mox subjicit superbam, ingratiam, contumacem Græcorum antistitum in schismate pertinaciam declarant; quos et se cum illis patria sentiens hic historicus traducit, dum obnoxios principi vili assentatione, contra mentem et sensum intimum, significasse ait sibi vel maxime (P. 463) placere id ipsum a quo impotenter abhorrebat; quod immane quantum ab evangelica sinceritate ac generositate alienum est.

Ibid. *In semel adita possessione auctoritatis independentis, etc.* Per gradus ad istam usurpatiōnem auctoritatis independentis Græci Constantinopolitani processerunt. Primum pertæsi Byzan tinæ humilitatis, qua olim in ecclesiistarum ordine infimo metropolitam Heraciæ Thraciæ superiorem agnoverant, ut ipse 661 ultra Pachymeres fatetur, p. 305, facile impetrarunt flagrantí apud Constantini Magni gratia, ut in censum majorum ecclesiistarum, quæ postea frequetius patriarchales vocatæ sunt, referrentur. Quem nemo ipsis honorem invidit, quoad sibi præscriptos in ejus usu limites perrumpere aut transilire sunt conati. Cum enim sacra Nicæna synodus locum ipsis quartum inter quinque maiores assignasset, ipsi æquum censem novam Romam est imperii sedem alteram etiam in ecclesiastica dignitate ἀμέτωπη, admoveri Romæ veteri nihil non moverunt quo assequerentur ut Alexandrino et

Antiocheno patriarchis, quorum ille secundus hic tertius a Romano patriarcha ab omni retro antiquitate numerati fuerunt, præponerentur, et secundum prolinus a papa auctoritatis ecclesiasticæ gradum insisterent. Atque hoc ipsum palam primo petere non ausi, tantum expugnarunt, suum nacti tempus quo erat. Constantinopolim anno Christi 381 synodus coacta, ut ab ea decernerentur sedi Constantinopolitanæ rā p̄p̄ob̄ia τῆς τιμῆς. Id universim et ambigue dictum cum longo tempore nemo putasset pertinere ad abrogationem Nicæni canonis, quo erat, ut diximus, secundus et tertius a Romana sede dignitatis locus Alexandrino et Antiocheno thronis rite sancitus, tandem in Calcedonensi magna synodo Anatolius Constantinopolitanus patriarcha magno ambitu obtinuit, frustra reclamantibus sedis apostolicæ legatis, ut statueretur Constantinopolitanæ sedi primum post Romanam locum esse tribuendum. Qua de re factus certior sanctus Leo tunc pontifex Romanus intempestivam ambitiōnem haud perfuctorie retudit, scriptis ad Anatolium litterie, quibus sic illum increpat: *Post illa itaque ordinationis tuæ non inculpato principia, post consecrationem Antiocheni episcopi, quam tibi mel contra canonicam regulam vindicasti, doleo eliam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam ut sacratissimas Nicænorum canonum constitutio-nes conareris infringere, tanquam opportune se tibi hoc tempus obtulerit quo secundi honoris privilegium sedes Alexandrina perdiderit et Antiochena Ecclesia proprietatem tertiae dignitatis amisirit, ut his locis juri suo subditis omnes metropolitani episcopi proprio honore priventur. Quibus inauditis et unquam ante tentatis ita præveniris excessibus, ut sanctam synodum, ad extinguendam solum hæresim et ad confirmationem fidei catholicæ studio Christianissimi principis congregatum, in occasione ambitus trahas, et ut conniventiam suam tibi dei impellas, tanquam ratulari nequeat quod illicile voluerit multitudo, et illa Nicænorum canonum per Spiritum vere sanctum ordinata conditio in aliqua unquam sit parte solubilis, etc.* Pergit enim ibi fusa S. pontifex pari gravitate prave attentatem castigere novitatem. Ac quoniam Anatolius sibi faventem Constantinopolitanu supra memorati canonis interpretationem ambitio in 662 sus prætendebat, hunc prætextum sic paulo post submovet: *Persuasioni enim suæ in nullo penitus suffragatur quorundam episcoporum ante sexaginta, ut jactas, annos facta subscriptio nunquam a prædecessoribus tuis ad apostolicæ sedis transmissa notitiam qui ab initio suæ caducæ dumque collapsæ sera nunc et inutilia subjecere somenta voluisti, elicendo a fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam injuriam verecundia fatigata præberet. Post quæ quasi sententiam pronuntians ultimam et litem decretorie finiens, hæc addit: Non convallantur provincialium jura prima-*

A tum, nec privilegiis antiquis institutis metropolitani fraudentur antistites. Nihil Alexandrinæ sedi, quam per sanctam Marcum evangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis, nec Diocesoro impietatis suæ pertinacia corruente, splendor tantæ Ecclesiaz tenebris obscuretur alienis. (P. 484) Antiochena quoque Ecclesia, in qua primum prædicante beato apostolo Petro Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseveret, et in gradu tertio collocata nunquam se fiat inferior. Neo contentus sanctus Leo ipsum Anatolium redarguere, scripsit ad Marcianum Augustum instanter orans ut auctoritatem operamque suam interponeret ad coercendum Anatolium ne sic in illicita prosiliret. Ex ista epistola, quas in ad Com. 57 numeratur, quæque in synodi Romana sub Bonifacio II ab Holstenio edita pag. 107 et seq. legitur, hæc sunt: *Apud Christianum et vere religiosum vereque orthodoxum principem loquor. Multum Anatolius episcopus proprio detrahit merito, si illico crescere optat augmento. Habeat, sicut oplamus, Conclantinopolitana civitas gloriam suam, ac protegente dextera Dei diuturno clementiaz vestræ fruatur imperio. Atia tamen ratio est rerum sacerularium, alia divinarum, nec præter illam Petram, quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit nulla constructio propria. Perdit qui indebita concupiscit. Satis est quod prædicto vestræ pietatis auxilio, et mei faroris assensu, episcopatum tantæ urbis obtinuit. Non dedignet regiam civitatem, quam apostolicum non potest facere sedem: nec ullo speret modo, quod per aliorum possit offensiones augeri. Privilegia enim Ecclesiarum sanctorum Patrum canonibus institua, et venerabilis Nicæna synodi fixa decretis, nulla possunt improbitate convelli, nulla novitate mutari. In quo odere, auxiliante Christo, fideliter exsequendo, necesse est me perseverantem exhibere famulatum, quoniam dispensatio mihi credita est, et ad me tendit reatum, si paternarum regulæ sanctionum, quæ in synodo Nicæna ad totius Ecclesiaz regimen spiritu Dei instruente sunt conditæ, me, quod absit, conniente violentur, et major si apud me unius fratris voluntus quam universæ domus Domini communis utilitas. Et ideo sciens gloriosam clementiam vestram ecclesiasticæ studere 663 concordiaz, et his quæ pacificæ congruunt unitati piissimum præstare consensum, precor et sedula suggestione vos obsecro, ut ausus improbos, unituti Christianæ pacique contrarios, ab omni pietatis vestræ addicetis assensu, et fratris mei Anatolii nocitaram ipsi, si persistenter, cupiditatem salubriter, comprimatis. Annuisse porro sancti Leonis postulata Marcianum Augustum ipse sanctus Leo significat, alia post ad eumdem epistola scripta, quæ inter editas, opinior, 60 est, et refertur in Collectione Romana Holstenii a p. 427. Incipit: Litterarum clementiaz vestræ multiplex gratia debila a me veneratione suscepta est,*

et gratulanter agnovi quam piam curam Christia-næ religionis, ut consuestis, habeatis, cum inter Domini sacerdotes eam vultis firmare concordiam, quæ et universalis Ecclesiæ et divino apta sit cultui. Paulo post: Nam et vestra mansuetudo insinuationem meam tam libenter accepit, ut et semper scribere dignaretur, et hæc ageret, ut quæ nunc correcta sunt vestræ glorie debeantur. Correctum esse jam testatur, cooperato in id Augusto, et revocatum quod temere Anatolius atten-taverat perturbando ordinem sedium et Constantinopolitanam secundam a Romana numerando. Ex his apparet sententiam rescripti Marciani, quod non exstat, eam fuisse qualem, qui viderat, expressit Gelasius: Probari sibi observantiam sancti Leonis de custodia canonum paternorum, et sibi placere ut et fides Nicæna suam obtineat primitu-m et privilegia Ecclesiarum illibata permanerent. Quare deterritus Anatolius humiliiter et obnoxia sancto Leoni scriptis significans se desistere a proposito. Exstat hæc epistola in Collect. Rom. a p. 132, ex qua hic exscribam quæ ad demon-strandum quod dixi pertinent. Primum ibi profi-tetur universim se, quæcumque imperata ei fo-rent Romani pontificis litteris, paratum esse obe-dienter exsequi; in quo inest tacita declaratio revocati prioris sui consilii circa desiderium gra-dus secundi post Romanam sedem, quod id clare improbatum in sancti Leonis scriptis ad se litteris viderat. Ejus hæc verba sunt: Nam penitus absit ut ego eis, quæcumque mihi fuissent mandata per litteras, adversarer. Deinde distin-ctius circa factum, de quo agebatur, excusat in hunc modum: De his autem quæ Constantinopolitanæ gratia sedis sancta sunt in Chalcedonensi nuper universalis synodo, pro certo beatitudo vestra hæc habeat, nullam esse culpam in me, homi-ne qui semper otium et quietem, in humilitate me continens, ab ineunte mea ætate dilexerim: sed Constantinopolitanæ [P 465] Ecclesiæ reverentissimus cle-rus est, qui hoc habuit studium, et istarum partium religiosissimi sacerdotes, qui in hoc fuere concordes et sibi pariter adjutores. Mox autem quodeunque tentatum in hoc genere fuerat irri-tum agnoscit ex quo illud Romanus pontifex improbasset. Sic enim continuo subjungit: Cum et sic gestorum vis omnis et confirmatio auctoritati ve-stræ beatitudinis fuerit 664 reservata. Ita ille satis judicans nihil consecutam novi juris aut loci Constantinopolitanam sedem per Chalcedonensem canonem, qui, ut vim haberet, confirmari debuerit a Romano pontifice, cum eum tamen ille reprobaverit. Ubi est ergo illa possessio in-dependentis auctoritatis, aut quo jure ac quando inita, quam se tueri certos hic Græci schis-matici affirmant? Sane illi fundum unicum aut præ-cipuum αὐτονόμας iustius, et liberæ ab omni Ro-manæ sedis jurisdictione potestatis, Chalcedo-nensem istum canonem prædicant. Audiatur pro

A omnibus Anna Comnena, l. I *Alexiadis*, p. 21 ed. Reg.: Καὶ μάλιστα ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος εἰς περι-ωπὴν μεγίστην καὶ πρωτίστην τὸν Κωνσταντινου-πόλεως θρόνον ἀναβιβασμένη, τὰς ἀνὰ τὴν οἰκου-μένην ἄπασαν διοικήσεις ὑπὸ τοῦτον ἐποίησε. Sic Anna ex codice pleniori, cuius mihi post editio-nem copia contigit. Itaque in tota ista prensatione summi honoris caput ipsum spei ac summa fiducia Constantinopolitanis in canone Chal-cedonensi repositum fuit. Desperatissima igitur causa ipsorum est et prorsus insana petitio, cum ante omnia de primatu in universum orbem ne per somnum quidem Chalcedonensis canon co-gitet; tum id ipsum quod agere voluit, ut sedem Constantinopolitanam ex quarto in secundum pro-moveret, gradum, reclamante Romano pontifice irri-tum et effectu cassum manserit. Ac licet tem-poribus Justiniani seri successores Anatolii, quo-jure quave injuria, Alexandrino Antiochenoque patriarchis præpositi legantur in Novellis illius imperatoris, tamen id citra præjudicium primatus Romanæ sedi competentis factum manifeste de-clarat ipse Justinianus in suo codice L. Co-gnoscere, ubi de Romano pontifice loquitur his verbis: Nec enim patimur ut quidquam eorum quæ ad ecclesiasticum pertinent statum, non etiam ud ejusdem referatur beatitudinem, cum ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum. Hæc il-le; ad quæ sic adnotat, alioqui expers Romanæ communionis, Hugo Grotius, in *Sparsione Florum*, p. 314: Hæc perpetua fuit piorum principum sen-tentia ad tuendam Ecclesiæ unitatem perquam necessaria. Idem dicunt Valentianus et placidia in *Actis ante concilium Chalcedonense*, judices a Martiano dati, et ipsa synodus Chalcedonensis IV, act. 16. Adde Novellam 131. Quare alias sue auctoritatis independentis Constantinopolitan confirmationem quærant. Nam hæc quidem qua se un-nili fatentur, et canone Chalcedonensi, palam oīχε-tai, ne ipsis quidem (tanta vis veritatis est), etiam postquam Photiano schismate frontem perfri-cuerunt, dissimulare interdum valentibus. Quid enim aliud indicat id quod superius hoc ipso est capite narratum, congregatam sub Joanne Duca imperatore Græcorum synodum decrevisse legationem ad papam, qua functi re ipsa sint epi-scopi duo, Sardensis Andronicus, et Cyzicenus Georgius, per quam profiterentur se paratos obsequi pontifici Romana ejusque in sacra 665 liturgia mentionem rite facere, si is societatem abrumperet cum Latinis urbem Constantinopolim tenentibus, etc. Neque enim, dum hoc pollicebantur, novum jus se conferre Romano antistiti putabant, sed vetus et ab ultima firmatum antiquitate agnoscere. Quid aliud demonstrat quod, p. 214, Michael Pa-læologus Augustus ad synodum Græcorum antistitutum perorans, ubi esset questus de duritie ca-nonibus damnata patriarchæ Arsenii negantis sibi penitenti reconciliationem, tanquam ex doctrinâ

quæ in confessio apud omnes esset, ait *tempus esse procidendi ad pedes papæ Romæ sedentis, et ab eo suppliciter petendi salutare peccati remedium,* nisi certum et nemini dubitabile jus esse, si quando Constantinopolitanus patriarcha a regula disciplinæ veteris deflexerit, provocandi ad pontificem Romanum et ab eo rite petendi sumendi que quæ injuste a Constantinopolitano sint negata. Non igitur legitima possessio hæc fuit, sed inquisimæ usurpatio *auctoritatis independentis*, [P. 466] quam se temere ad extremum velle hic schismatici testantur. Sed qui ex ipsis aut eorum posteris postea resipuerunt, eam abdicarunt, ut professi deinde sunt in concilio Florentino, sess. 25, p. 516 ed. Reg. his verbis: Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάππα διδογούμεν αὐτὸν ἄκρον ἀρχιερέα καὶ ἐπίτροπον καὶ τοποθητὴν καὶ βικάριον τοῦ Χριστοῦ, ποιέαν τε καὶ διδάσκαλον πάντων Χριστιανῶν, ιθύειν τε καὶ κυβερνῆντην Ἑκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. *De primatu papæ consimilur ipsum summum pontificem et dispensatorem, et locum tenentem ac vicarium Christi, pastoremque et doctorem omnium Christianorum, regereque ac gubernare Ecclesiam Dei.* Cum quo ipsis permisum est, dissimulante propter bonum pacis Ecclesia, ut suum Constantinopolitanum patriarcham Alexandrinum præponerent, prout ibidem statim addunt: Σωζό μὲν τῶν προνομίων καὶ τῶν δικαιών τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, τὸν Κωνσταντινουπόλεως δὲ τερον, εἶναι μετὰ τῶν πάππων, εἶτα τὸν Ἀλεξανδρείας, etc. *Salvis privilegiis et iuribus patriarcharum Orientis, ut Constantinopolitanus secundus sit a papa, deinde Alexandrinus, etc.*

Pag. 368. *Cauponum et illiberalis sortis homuncionum.* Idiotas Latinos et præ se viles superficio-sissimi et fastu inani turgidi schismatici habebant, ideoque illis quamvis manifesto jure debitam subjectionem negant, immane quantum a Christiana humilitate abhorrentes, quæ piscatores ab initio philosophis prætulit. Sed istam superbiam justa ultio excepit, ut qui subjici apostolicis Christi vicariis contumaciter spreverint, tyrannis barbaris miserrime nunc serviant.

666 P. 372. *Attentatae additionis ad symbolum.* Magnopere se ostentant in hac passim historia schismatici Græci ex hoc loco, quasi quidquid de dogmate processionis Spiritu sancti ex Patre pariter ac Filio statuatur, fugere Latini nequeant quin saltem temeritatis manifestæ teneantur, quod Symbolo Constantinopolitanæ vocem *Filioque non dubitaverint adjungere.* Quare necessarium existimo demonstrare, quod clare me facturum sporo, nullam in hoc temeritatem fuisse. Id, ni fallor, assequar duobus captibus tractandis, quorum prius *historiam et factum*, alterum *jus facti*, rationes scilicet ob quas Latini id citra ullam justam reprehensionem agere potuerunt, dilucide ac breviter exponet.

[P. 467] Historia ejus additionis sic se babet. Cūm exortis post Ariana tempora novis hære-

sibus Eunomii, Macedonii et allorum sancti Spiritus divinitatem oppugnantium, quasi ex eo quod de Filio solo diserte fuisse in magna synodo Nicæna definitum consubstantiale eum Patri esse, de Spiritu sancto sequeretur, minime illum a Patre procedere, celebratum est Constantinopoli concilium generale secundum indictum a Damaso papa, convocatum [a Theodosio seniore Augusto, in quod convenerunt centum quinquaginta episcopi anno Christi 381. Ibi damnata Pneumatomachorum blasphemia, visum est Patribus apponendum aliquid Nicæno symbolo, quod istam deinceps hæresim perimeret. Hæc igitur verba ei adjuncta tunc sunt: *Et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre procedit, qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas.* Satis hoc visum ad presentem usum. Sed cum insanire nihilominus Eunomiani pergerent, sequi ex statuto dogmate filium Filii Spiritum 667 sanctum esse cavillantes; quod autem satis constaret unicum esse consubstantiale Patri Filium, Spiritum sanctum, qui Filii filius esset, a divinitatis participatione removendum et ad creaturarum classem submovendum omnino esse: quidam ut isti argumentationi occurserent, negare cœperunt Spiritum a Filio procedre, sic ut ipsis videbatur, plausibilius rejecturi Eunomianum sophisma, recitatum a sancto Basilio in opere contra Eunomium his verbis: 'Αλλὰ λήγεις. Εἰ Θεοῦ μὲν εἰκὼν ὁ Ρίος, γινοῦ δὲ τὸ Ηνεῦμα, καὶ εἰ Θεοῦ μὲν Λόγος ὁ Ρίος, ρῆμα δὲ γιοῦ τὸ Ηνεῦμα, διὰ τί μὴ ωὶς γιοῦ τὸ Ηνεῦμα εἴρηταις τούτῳ γὰρ ισχυροτάτῳ πρὸς ἀστεῖαν ἔχρισος. Ή γὰρ υἱὸν ή κτίσμα καλεύεις νοεῖν, καὶ δι: μὴ υἱὸς ὀνόμασται, διὰ τοῦτο κτίσμα εἶναι βλασφῆμϊς. Verum adversus hanc imperitissimam responsionem reclamarunt, præservatim in Occidente, Catholici, utrumque juxta orthodoxum canonem ex æquo profitendum affirmantes, et procedere sanctum Spiritum ex Patre simul et Filio, et tamen eum nec Patris nec Filii filium esse. Ac perseverantibus Græcis quibusdam in negando sanctum Spiritum a Filio procedere, et in sui erroris confirmationem symbolum Constantinopolitanum rapientibus, in quo solum dicetur Spiritum ex Patre procedere, theologi passim orthodoxi, præsertim Roma ac per provincias Latini ritus, contestabant ita dici in Constantinopolitanæ Symbolo Spiritum a Patre procedere, ut non excludatur consortium Filii, cui Pater omnia sua communicet præter esse Patrem, ac consequenter spirationem quoque activam conferat, qua ille fiat secum unum Spiritus sancti principium; quarecum sanctus Spiritus a Patre non quomodounque, sed per Filium, ut Patres quidam Græci loquerentur, procedat, vere et ad auctorum sensum explicari Constantinopolitanum Symbolum, quo loco ait Spiritum sanctum a Patre procedere adjungendo eum a Filio quoque pro-

duci. Ferventibus hisce dissidiis per hunc modum, A addi cœpit Symbolo a Latinis verbum *Filioque*, voce tantum tenuis, in disputationibus de isto dogmate. Eoque pertinere arbitror, quod Josephus episcopus Methonensis in libro *contra Marcum Ephesium* testatur, auctorem laudans Aristinum historicam, mox a secunda generali synodo, jam tum tempore Damasi papæ, additamentum vocis *Filioque* non modo a Latinis factum, sed a Græcis quoque orthodoxis fuisse comprobatum; quippe conscientis eam veram fuisse Constantiopolitanorum Patrum Symboli auctorem sententiam.

Res in eo statu mansisse videtur per annos fere 400 usque ad tempora secundæ Nicænæ synodi, quæ fuit generalis septima, anno Christi 787 celebrata. Tunc enim primum ex verbis in scripta B promota est additio, siquidem ejus ecumenicæ sacrae synodi actione 7 recitatum exstat Constantinopolitanum Symbolum his plaus verbis: *Credo in Spiritum sanctum . . . qui ex Patre et ex Filio procedit.* Græce ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ἐν τῷ Ρώῳ εκπορεύμενον. 668 Scio Græcos in Florentino concilio sess. 6 contra hoc excepsisse, codices eorum antiquos continentes acta Nicænæ 2 synodi Symbolum sine additione illorum verborum καὶ ἐν τῷ Ρώῳ et ex Filio exhibere. Sed iis, ut ibidem refertur, tunc Latini responderunt habere se antiquum Græcorum codicem (P. 468) in quo additio manifeste compararet, sicut et in interpretationibus Latinis jam olim editis ejus sacrae synodi Verba ipsorum Græcorum hoc quod dico testantium hæc sunt sess. 8 concit. Fl̄orent. tom. XXXII ad Reg. p. 84. Τούτου τοῦ δρου ἐβδόμης συνόδου παρ' ἡμῶν ἀναγνωσκομένου, προεκομίσθη παρὰ Λατίνων βιβλίον ἔτερον παλαιὸν γεγραμμένον, τὸν αὐτὸν δρον τῆς συνόδου ταύτης περιέχον, ἐν φεύγειη προσκείμενον ἐν τῇ θεολογίᾳ τοῦ ἀγίου Πινεύματος, εἰς τὸ ἐν τῷ Πατρὶ ἐκπορεύμενον, τὸ καὶ ἐν τῷ Ρώῳ. Et addit Græcos illum suæ lingue codicem cum admiratione spectasse, et probum specie manusque perantiquas reperisse. Eademque de re p. 86 deinde referuntur Juliani cardinalis verba hæc ad imperatorem Græcorum; Gallo-nótate βισιλεῖ, τὸ προχομισθὲν παρ' ἡμῶν σύμβολον ἐν τῇ ἐβδόμῃ συνόδῳ ἐστιν ἐν βιβλίῳ παλαιοτάτῳ, καὶ ἀδύνατον διπονοῦσαι γενέσθαι τινὰ ἐναλλαγὴν ἐν αὐτῷ. "Εχομεν δὲ ιστορικὸν ἄνδρος παλαιὸν καὶ σορὸν, γεγραφέται περὶ πολλῶν ἀλλῶν, καὶ δὴ καὶ περὶ τούτου διειλήφθαι διτὶ τὸ σύμβολον οὕτως ἐξετέθη καὶ ἀνεγνώσθη παρὰ τῆς ἐβδόμης συνόδου. Serenissime imperator prolatum a nobis Symbolum in septima synodo est in libro antiquissimo, nec cogitari aut excipi cum fundamento potest alteratum aut corruptum id exemplar fuisse. Habemus autem historicum, priscum hominem et sapientem, qui cum de aliis plurimis scripsit, tum de hoc proprio de quo nunc agitur, affirmavit Symbolum sic exppositum et lectum apud septimam fuisse synodum. Ex his habemus certò constare Nicænam

PATROL. Gr. CXLIII.

A secundum synodum generalem septimam revera disertam professionem processionis sancti Spiritus ex Filio Constantinopolitano symbolo addidisse, utcumque Græci quidam codicibus corrumpendis ejus rei famam obruere sint conati. Quare Latini deinceps synodi ecumenicæ auctoritate freti, non solum ut antea voce tenuis, sed scripto jam quoque vocabulum *Filioque* Symbolo inserere potuerunt. Nondum tamen audebant symbolum cum ista additione inter sacra canere; qui restabat tum adhuc in istius additionis progressu gradus tertius. Romani pontifices cum et constare de dogmate processionis sancti Spiritus ex Filio viderent, et Symbolum ipsum haberent diserta ejus rei professione auctum, palam propositum a generali synodo, minus necessarium putabant id addi cantato in ecclesia Symbolo, quod satis aliunde in eo intelligi confidebant. Exstat istius eorum tali de re judicium monumentum illustre in primis, quod hic recitari e re puto. Anno Christi 809 celebrata est Aquisgrani præsente imperatore Carolo Magno frequens synodus Gallicanorum 669 Patrum; qui accurate disputata contra Græcos controversia de processione Spiritus sancti, cum de re ipsa ut oportuit defnierunt, certissime tenendum produci Spiritum sanctum a Filio quoque, tum ut contrarium errorem pertinacia Græcorum late grassantem eliderent, tendum a pontifice censuerunt ut Symbolum cum additione vocis *Filioque* cantari in ecclesia jubaret. Pervenerunt ad Leonem tertium legati hoc postulantes a synodo et imperatore missi. Quibus Leo respondit, quod ad dogma quidem attineret: *Ita sentio, ita teneo, ita cum his auctoribus et sacrae Scripturæ auctoritatibus. Si quis alter de hac re sentire et tenere voluerit, defendo; et nisi consensus fuerit et secundum hunc sensum tenere voluerit, contraria sentienlem funditus abjicio.* Quod autem de jubendo cantari ecclesia Symbolo eum additione *Filioque* rogabatur, negavit sibi videri concedendum. Et instantibus legatis per hæc ipsa verba: *Si sciret paternitas tua quanta sunt hodie millia id scientium quia cantatur, qui nunquam scituri essent nisi cantaretur, fortasse nobiscum teneres, et id tuo etiam consensu ut cantaretur acquiesceres: respondit Leo: Interim assentio.* Verum lamen, quæso, responde mihi: num universa hujusmodi fidei mystica sacramenta, quæ Symbolo non continentur, sine quibus quisque, qui ad hoc pertingere potest, catholicus esse non potest, symbolis inserenda, et propter compendium minas intelligentium, ut cuique libuerit, addenda sunt? Ali quanto post legati sic aiunt: Ergo ut video, illud a vestra paternitate decernitur, ut primo illud de quo quæstio agitur, de sæpe fato Symbolo (quod nempe legitur in ecclesia) tolletur, [P. 469] et tunc demum a quolibet liceat et libere, sive cantando sive tradendo discatur et doceatur (extra cantum videlicet ecclasiasticum, qui inter sacra sit). Ad quæ pa-

pa reposuit : *Ita procul dubio a nostra parte decernitur ; ita quoque ut a vestra assentiantur, a nobis omnino suadetur.* Hec ex actis illius Aquisgranensis concilii, a Sirmondo, tom. II Conciliorum Galliae editis, descripsimus: In quibus observari operae pretium sit, usurpari quidem jam tum in Gallia cœptum ut Symbolum cum additione vocabuli *Filioque* in ecclesiis inter sacra caneretur. Id eam innuunt illa verba legatorum : *Si sciret paternitas tua quanta sunt hodie milia id scientium quia cantatur.* Sed hunc morem a Romano pontifice nondum tunc fuisse approbatum ipsi qui usurpabant norant, dum ejus approbationem petunt. Et quidem hic pontifex Leo III adeo fuit in hoc proposito fixus, ut, quod Petrus Lombardus I. *Sententiarum*, dist. 11 testatur, transcriptum Symboli sine additione *Filioque*, quale nimurum in missa cantari omnino volebat, reliquerit in tabula argentea post altare beati Pauli.

Perventum tamen aliquando ad istum tertium progressus in additionis negotio gradum fuisse manifestum est, ut nimurum, 670 etiam approbante pontifice Romano, Symbolum cum additione *Filioque* inter sacra caneretur. A quo autem id primum pontifice fuerit admissum, incertum est. Nicolaum et Adrianum quidam nominant. Sed Andreas Rhodius causam Latinorum agens in consilio Florentino de utroque negat, quoniam neutrum eo nomine Photius accusaverit, neutquam de tali re, si esset vera, tacitus. Addit idem Andreas, conc. Flor. sess. 7, p. 122 ed. Reg. : 'Η Ῥωμαϊκή Ἐκκλησία ἡναγκάσθη βλέπουσα τὸν ἐπικείμενον μέγαν κίνδυνον· ἐψάλλετο γὰρ ἥδη ἐν ταῖς Γαλλίαις καὶ Ἰσπανίαις. "Ωστε ἡρεσιν ἐκείνῳ τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ, μετὰ συνεδρίου πολλῶν Πατέρων δυτικῶν τῶν γεογόνων οὐ μηχανᾶξιματος ἢ διλγούν ἀριθμοῦ, ἀναπτύξαι ἐκείνῳ δ λέγομεν, καὶ ὡς ἐν τῷ Συμβόλῳ φάλλομεν. Coacta est Ecclesia Romana (admittere ut caneretur Symbolum cum additione *Filioque*) cum magnum rideret impendere periculum : jam enim canebatur in Gallis et Hispanis. Quare placuit summo illi pontifici, cum nullorum Occidentalium Patrum concessu, qui nec dignitate tenues nec modici erant numero, illud explicare quod dicimus, et sicut in Symbolo canimus. Hoc est, decernere ut deinceps vox *Filioque* Symbolo in ecclesia cantato adderetur. Quis fuerit iste summus pontifex non indicatus hic nominatio, adhuc investigandum superest. Baronius ad annum Christi 883 (p. 598 ed. Rom. anni 1602) refert in sua bibliotheca Vallicellana asservari volumen antiquum Græci auctoris anonymi, qui distincte affirmat additionem vocis *Filioque* ad Symbolum quod canitur in ecclesia, primum admissam et decretam a Christophoro papa.

Hic Christophorus, ut idem Baronius alibi docet, Romanam sedem invasit anno Christi 907,

B dejecto ex ea et detruso in carcerem Leone V, samque per sex menses tenuit. Post quos expulso et in vincula conjecto Christophoro Sergius III iterum apostolicum thronum insedit, in eoque perstitit usque ad mortem suam, quæ contigit triennio post, anno Christi 910. Mibi non videtur inverisimile Andream Rhodium Græcum hominem, ejusdem istius Græci commentarii, cuius exemplar habuit Baronius, notitiam habuisse; adeoque memorem quid ibi legisset, ea quæ descripsimus in consilio dixisse, abstinuisse autem a mentione distinctiori papæ Christophori, vel quod putaret scriptorem illum Græcum in eo errasse, confundendo eum cum suo successore aucto-
rius expulsore Sergio; vel quod utriusque istorum tam maculosa vita, tam fœda, memoria esset, ut in concessu tam gravi, cui præsertim, interessent multi parum æqui Romanæ Ecclesiæ, illa infelissimorum ejus temporum probra refricare memorando non duceret opportunum. Recitat idem Baronius ad annum Christi nongentesimum nonum, qui fuit secundus Sergii III, concilium celebratum in pago sive provincia Suessionensi, in loco Trosleio dicto, præsidente Herveo archiepiscopo Rhemensi, 671 anno, ut ibi in fronte scribitur, *Dominicæ incarnationis nongentesimo nono inductione duodecima, (P. 470) sextio Kalendas mensis Julii.* In quo præsidens synodo archiepiscopus post multa quæ proponit alia ibi tractanda, hoc quoque de controversia processionis Spiritus sancti memorat, his verbis: *Sane quia innotuit nobis sancta sedes apostolica adhuc errores et blasphemias cuiusdam vigere Pholti in partibus Orientis, in Spiritum sanctum, quod non a Filio, nisi tantum ex Patre procedat, blasphemantes, hortamus vestram fraternitatem ut una tecum, secundum admonitionem domini Romanæ sedis præsidis, singuli nostrum perspectis Patrum catholicorum sententiis, de devinx Scripturæ pharantis aculas proferamus sagittas, potentes ad confiendam belluam monstri renascentis et ad terebrandum caput nequissimi serpentis.* Hoc ibi ; quæ Baronius descripsit ex codice Antonii Augustini, accepto ex bibliotheca S. Remigii Rhemensis. Ex his licet suspicari, increbrescentibus per Hispanias et Gallias disputationibus de dogmate processionis Spiritus sancti ex Patre simul et Filio, consultam de more sedem apostolicam mandasse inquisitionem in synodis provincialibus de ista questione fieri ; ac perlatis postea, ut est verisimile, Patrum votis damnatum heresim Græcorum, et ad eam extirpandam, prout Patres etiam Aquisgranenses judicaverant, utile judicantium addi Symbolo in ecclesiis cantato vocem *Filioque*, annuisse denique Romanum pontificem, cum magnum ridebet impendere periculum, ut loquitur Andreas, et multi magnæ auctoritatis Occidentales Patres id necessarium judicarent. Et ita deinceps communis decreto per totum Occidentem Symbolum cum ad-

ditione *Filioque* in missa cantatum, aut potius cum id antea per Galliam et Hispaniam voluntaria ecclesiarum et episcoporum devotione usurparetur, assensu denique Romani pontificis et firmatum.

Dedimus hactenus historiam additionis vocis *Filioque* ad Constantinopolitanum Symbolum, articulis temporum et progressionis gradibus distinctam; ex cuius vel simplici expositione confido apparere innocentiam et aequitatem ejus facti, ut pene potuerim lucrifacere operam secundi ex propositis capituli tractandi, quo sum pollicitus demonstrarum me justis et idoneis de causis istam esse a Latinis additionem factam. Nam primum quidem additionis modum et gradum, quo magistri et theologi catholici allegatum in praesidium erroris a negantibus sanctum Spiritum a Filio procedere testimonium Constantinopolitanum Symboli, Patris solius in productione sancti Spiritus disertam mentionem facientis, sic explicabant ut Filium cum Patre conspirantem intelligi oportere contenserent, ac sic vox tenus vocem *Filioque* Symbolo adderent, quis iure possit reprehendere, cum ea non tam additio quam exppositio fuerit, rem profrensis illic absoconditam, non intrudens aliunde importatam? Andreas episcopi Rhodi: 672 hac ipsa de re in concilio Florentino, sess. 6, disputantis probatus eis saepe synodis assensu syllogismus huc facit: Οὐδεμίᾳ Λέθοις, ἀνέποντις ή ταρχήσας τιος ἐπιστήμης ή μαθήματος βῆσθαι δι προσθήσην. Ἀλλὰ τὸ ἐκ τοῦ Στοῦ λεγόμενον ἐν τῷ συμβόλῳ φύκει, ἐκγηγός δι αὐτοῦ καὶ διδεκτοῦ. Οὐδὲ ἄρα τοι προσθήσει. *Nulla exppositio, explicatio καὶ declaratio doctrinæ cuiuspiam aut dogmatis recte vocetur additio.* Alqui vox « *Filioque* » verbo tenus adjuncta Symbolo jam prius in eo continebatur, latens et subintelleclo in ipsa mentione Patris; cuius abstrus sensu hoc tantum enarratio et explicatio est. Non est igitur additio. Solo Graecos schismaticos contra excipere, vetitum esse nominativum apponere quidquam Symbolo etiam expositionis causa. Sed eos submovet idem Andreas Rhodius discrete negans id unquam fuisse prohibitum. Verba ejus haec sunt concil. Florent. sess. 7, p. 107 tom. XXXII Conciliorum ed. Reg.: 'Αρ' οὐ δέκεται δι τὴν συμπεραθῆ τὸ σύμβολον, καὶ κωλύεται τὸ προσθίνειν, νοέται δεον πρὸς τὸν νοῦν καὶ πρὸς δέκαν διάνοιαν. δεον δὲ πρὸς διασφήσιν, οὐδέποτε δι Μητροῦ τοῦτο κεκώλυκε. Unde sequitur prohibitionem addendi, quia consummata jam Symbolo est apostola, intelligendam esse de additione novi sensus diversaque sententiæ; nam additionem quae ad meram declarationem pertinet, nimirum prohibet Ecclesia.

Secundus additionis gradus, auctoritate synodi Nicenæ secundæ, generalis septimæ, factus, apologia non indiget. Quotus enim quisque non sentit [P. 471] nihil minus juris ecumenico concilio Niceno secundo fuisse declarandi aliquid in Sym-

bolo Constantinopolitani ecumenici secundi, quam ipse Constantinopolitano secundo fuerat apponendi verba quedam Symbolo prius edito a Nicena prima generali magna synodo? Apposita vero jam symbolo per generalem synodus voce *Filioque*, qui illam cantare quoque inter sacra continuo potuerit citra reprehensionem ullam Ecclesia Romana, dubitare nemo poterit qui reputet nullam singul probabilem rationem posse, cum Symbolum a Constantinopolitana secunda generali editum synodo recta in cantum ecclesiasticum sit receptum: idem Symbolum auctiori et explicatori editione vulgatum a Nicena secunda generali septima synodo, nefas fuerit ecclesiasticis aptari modulis, et in choro, dum saera peraguntur, audiri. Dicent fortasse genus mendacii fuisse Symbolum quasi a Constantinopolitanis secundæ synodi Patribus editum cantare, cum additamento tanto posterius illi a septima generali synodo inserto, ex quo non jam amplius id secundæ synodi Symbolum esset, sed aliud septimæ. Respondeo: si multa verba a secunda generali synodo Symbolo Nicenæ primæ generalis addita non obstiterunt quominus id Symbolum Nicenæ vocari perseveraret, cur unius quadrisyllabæ vocalæ additio impediet ne vere idem Symbolum Constantinopolitanum ut antea possit dici? Niceno Symbolo 673 Constantinopolitanum centum quinquaginta Patres adjunxerunt, post illa verba: *Credo in Spiritum sanctum haec Dominum et vivificantem, qui ex patre procedit, qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetam.* Et tamen Symbolum sic auctum Nicenæ nihilominus deinceps catholicæ dixerunt. Durandus in Rationali divin. officio. I. iv, c. 25, postquam apostolicum et Athanasianum Symbola memorasset, subjungit: *Tertium est Nicenæ, quod Damasus papa ex constitutione universalis synodi apud Constantinopolim celebratæ instituit.* Similiter Magister Sententiarum, I. i, dist. 11 et Alexander Alensis part. III, quæst. 69, membro 5, Symbolum quod in missa cantatur Nicenæ ac Nicenorum Patrum vocant. Hujus ratio est quod additio Constantinopolitanorum Patrum nihil novum intulit Niceno Symbolo, sed quedam quæ in eo latebant explicatus protulit. Hoc affirmat sanctus Gregorius Nazianzenus, unus e 150 Constantinopolitanis Patribus, scribens ad Cledonium: 'Ημεῖς, inquit, τῆς κατὰ Νίκαιαν πίστεως τῶν ἀγίων Πατέρων τῶν ἐκεῖστι συνελθόντων ἐπὶ καζαρέσει τῆς Ἀρειανικῆς αἵρεσεως οὐδὲν οὔτε προτιμήσαμεν ποτε οὔτε προτιμῆν δυνάμεθα, ἀλλ' ἐκείνης ἡ οὐρανὸς πίστεως σὺν Θεῷ καὶ ἑσύχειᾳ. Tantum addit se cum suis in illa sacra Synodo collegis articulalius exposuisse, quæ minus sufficienter, habita ratione deinde subortarum heresum, de sancto Spiritu declarata a Nicenis fuerant, Προσδιαρθροῦντες τὸ Ἑλληπῶν εἰρημένον περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. In que Nazianzeni verba scholiastes ejus Elias sic recte commentatur: Τῷ μὲν σώματι

τῶν λέξεων παρελλειπτο, τῷ δὲ ψυχῇ (λέγω δὴ τὰ τῶν νοημάτων) οὐδαμῶς. Διὸ καὶ δῆμος οὐ τὸ παραλειμμένον, ἀλλὰ τὸ ἀλλιπῶς εἰρημένον τοῦ σώματος λέγει διαρθροῦν ξ. τοι ἔκσηρισον καὶ διαμορφοῦν. Ήσος ille; quibus significat non sensibus aut quasi animis symboli Nicenae defuisse aliquid, dicere Gregorium Theologum, sed sono verborum ac veluti corpori, etc. Unde sequitur additionem identitati non obstat. Idem nunc pari jure dicimus. Quam voculam Nicenae secunda synodus, generalis septima, Symbolo a Constantinopoliana generali secunda edito addidit, ea cum extranea non fuerit, sed ex visceribus ipsius Symboli doctrinæ ac Constantinopolitanorum Patrum sententia eruta, non facit ut post hujus epenthesis Symbolum aliud diversum id debeat censeri. Nullum ergo fuerit mendacium, id Constantinopolitanum ut antea vocare. Quod vero Ecclesiæ Galliæ et Hispaniæ cantare Symbolum in sacro cum additione *Filioque* per se instituerunt, id nimur sibi licere credidere, postquam ista additio per generalem septimam synodus comprobata et usurpata fuerat. Unde, ut superius vidimus, Leo tertius p[er]t[er] p[ri]m[us] factum non ut nefarium damnavit, sed tantum ut ab eo desisterent suasit propter causam quam ibi commemorat. (P. 472) Sed illa Romani pontificis moderatio, ut tunc fuit laudabilis, sic postea per Græcorum 674 schisma hæresi cumulantium pervicaciam evasit intempestiva. Etenim illi abstinere a canitu Symboli cum additione *Filioque* pro signo profitentium suam de processione Spiritus sancti ex patre solo hæresim habebant. Sic Photius Leonem tertium tanquam sibi consentientem in ista blasphemia laudat, quod nimur ille noluisset cantari Symbolum cum additamento *Filioque*. Coacti ergo vere sunt, ut loquitur Andreas Rhodius superius relatus, Romani pontifices cantari Jubere Symbolum tali additione auctum, justo metu gravis scandali, tum apud Latinos, quorum Ecclesiæ pleraque jam ultra cantum illum usurparant, tum apud Græcos, qui ejus rei emissionem in erroris sui patrocinium trahebant, et tamen vel sic coacti temperarunt Græcos ipos adigere ad id Symbolum cum pari additione in ecclesia cantandum. Licet non deessent fervidores, qui id Græcis injungi suaderent. Contra quos videtur Joannes Parastron, missus Constantinopolim a Gregorio X, illa verba a Pachymere hoc capite recitata protulisse; per quæ suadere studet Ital[icus] ut dimisso amo[re] additionis ad Symbolum (a Græcis videlicet exigendis) scandalum, cum fratribus, quos viderent palam Græcis conciliari, vera ita demum coalitura pace, vellent. Ut et vicissim Græcos mox ipos hortatur ad admittendas et satis accipiendas excusationes quas Latini allegarent pro additamento ad Symbolum, hoc est pro eo quod Symbolum voce *Filioque* auctum in suis ecclesiis cantarent, prout justis et necessariis de causis majores ipsorum id instituissent. Præstitissent mihi videor

A quod promiseram, et satis evicisse nullam in facto additionis vocis *Filioque* ad Constantinopolitanum Symbolum temeritatem Latinorum posse notari, sed summam potius et Romani pontificis et ecclesiæ Occidentis apparere cum fundatissima ratione moderationem ac sapientiam, in necessitate obsistendi grassanti hæresi, temperantium tamen id a Graecis exigere, quo illos exasperandos et quadam exprobatione præteriti erroris confundendos intelligebant et ista benigna accommodatione studentium eos ad unanimam ecclesiæ allicere concordiam.

P. 390. Τὸ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ τοῦ Θεοῦ. Aliquid quodammodo simile dictum Abraamo a Deo reperitur Genes. xi, 2: *Benedic benedictibus tibi*, etc. Ceterum verba, ut hic jacent, potius sumpta B videntur ex Genes. xxvii, 29: *Qui benedicerit tibi, sit ipse benedictus; qui maledixerit tibi, maledicti-nibus repleatur*. Sed hec non dicuntur a Deo Abraamo, sed ab Isaaco Jacobo, ut forte hoc sit μηνυμονικὸν σφάλμα Pachymeris.

Cap. 20. Quando contigerit hoc capite narrata incomitatio rhetoris ecclesiæ Holoboli, ostendamus infra in Chronologicis I. ut harum observationum, c. 5, n. 6; nunc occasionem non omittam demonstrandi Vaticanum paraphrastem nequaquam ipsum 675 fuisse Pachymerem, qui alias quasi editionem sui operis commutans plurima vulgaverit, id quod virum doctissimum suspicatum video. Si enim is ipse esset, non ita manifeste a se ipso dissensisset, ut hic facit. Cum enim in nostris optimis B et A codd. Pachymeres hoc loco habeat πλὴν οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ καιροῦ γεγονός, ἀλλὰ πρότερον, paraphrastes sic hunc locum esset πρότερον μὲν συμβόλιον μετὰ τὸ ἔξορισθῆναι πατριάρχην Ἀργεντίον. Ita ille, et mox ut sibi cohæreat, ubi conventus est mentio habitu congregatis episcopis cum patriarcha, imperatore presente, [P. 473] Vaticanus patriarcham tunc fuisse Germanum diserte tradit contra manifestam Pachymeris sententiam, qui nihil omnino de conciliationis Ecclesiæ negotio tractatum, quandiu patriarchatum tenuit Germanus, tradit. Nec potest esse dubium quia patriarcha illico tacito indicatus nomine Josephus fuerit; sub quo demum tractatio concordia Ecclesiæ moveri coepit. Et quidem Josepho patriarchatum gerere incipiente nondum fuisse deformatum infami supplicio Holobolum, manifeste patet ex cap. hujus libri 12, quo narratur imperatore ursisse patriarcham (Josephum videlicet) et quosdam ex clero ad assentendum paci quam tractabat cum ecclesia Romana, suffragantibus in hoc ipsi archidiacono Meleteniota, Georgio Cyprio protapostolario, et hoc ipso Holobolo, quem inde patet nondum male multatum ab imperatore, quia etiam in gratia tunc apud eum fuisse, donec eam illo ipso conventu imprudentia sua perdidit. Alibi etiam observari scriptorem hunc a Pachymeris, quem interpolat, mente aberrare. Sed hoc in specimen talium abunde sit hic memorasse.

P. 393. *Pænitere se prius actorum.* Quid viderat Holobolus de novo ut mutaret sententiam, et ex probante consilium reconciliandarum Ecclesiarum repente in ejus pacis adversarium mutaretur? Nihil sane nisi se minus honorifice quam vellet tractatum ab Augusto; quam ille, ut putabat, contumeliam perseverantia in schismate et pervicacia ulcisci studuit. En quo spiritu Græci schismatici fermentur. Non eos ratio, non auctoritas, non veritatis cura, sed ambitio et superbia privatæque rationes precipitabant, ipso iis addicto historicæ fatente. Non ita Joannis Vecci ex adversario in fauorem Latinorum mutatio contigit superius c. 25 narrata; ille siquidem quoad putavit causam Græcorum veritate niti, modestè restitut imperatori usque ad perpessionem carceris; ubi vero per otium lectis Patrum libris clare vidit potius jus esse Latinorum statim agnitarum veritatem est professus et constansime defendit.

P. 394. *Intestinis ovium ipso adhuc fino refertis impliciti onustique.* Etsi hanc fœdam traductionem damnatorum per orbem καινὸν θραμβὸν Pachymeres vocat, præcesserant tamen ejus exempla Constantinopoli. Vide Annam Comnenam, quid 676 ipsa simile viderit, referentem. I. xii Alexiadis, p. 363 ed. Reg., ubi peculiariter in rem nostram notat eos qui hoc modo circumducabantur habuisse capita intestinis boum oviumque quasi ad ridiculum ornatum cincta: Τὰς δὲ κεφαλὰς, inquit, ἐντοσθίοις βῶν καὶ προβάτων ταινίας δίκην κομψήσαντες. In optimo ms. Pugetiano, cum quo editam jam Alexiadem contuli et plus quam mille locis emendavi, legitur κατακοσμήσαντες.

P. 397. Πρὸς Μεθώνην γίνονται. Sic contextus trium simul codicum: sed in Barberino supra Μεθώνην ascriptum in glossæ modum Κορώνην legimus. Hoc ab erudito lectore additum putamus ad prævertendam ambiguitatem, quæ posset objici minus cautis a vocabulo Μεθώνης. Isto enim nomine est urbs Thraciæ apud Suidam et Stephanum item alia Macedonia in Magnesia, cuius meminere Thucydides, Strabo, Stephanus, Plinius, etc. Methonen etiam in Thessaliam memorat Herodius, illam forte de qua Seneca choro actus 4 Troadum his versibus:

*An frequens ruscis levibus Methone,
Quæ sub Oetæis latebrosa silvis, etc*

Nulla porro harum in hunc locum quadrat: non enim proiectos a Malea Laconia promontorio Hellespontias ventus plenis velis per totam noctem impellent, quod hic dicitur, appellere retro potuit in Macedoniæ aut Thraciam. Est ergo hæc Μεθώνη quam Pausanias Μεθώνη sorbit, Messeniac urbs maritima in modico promontorio, cui adversum aliud angusto sinu diremptum Corone insidet, alia urbs, [P. 474] cuius propriea mentionem opportune suggestit glossema non inutile ad determinandum de qua Methone hic agatur: nam in hanc non inversimilis cursus a Malea fuit vento qui ab

A Hellesponto vehemens spiraret. Hodie haec civitates nomen fere antiquum in mappis recentioribus obtinent, signatae vocabulis *Modon* et *Coron*. Porro qui sinum Modonem inter et Coronem situm intrat, is ut Methonem sic et Coronem tenuisse dici potest, ut nihil glossator auctori contrarium alleverit.

P. 420. *Cui Manuelli nomen erat Zachariæ filio* Puta haec Manuelis et Zachariæ vocabula prænomina suisse hominum quibus commune fore Catane gentis nomen. Hoc enim dicendum necessario videtur, ut Pachymeres cum Gregoræ cumque Duca Michaelis nepote, cuius historiam vir doctissimus Ismael Bulialdus ante hos annos quindecim primus edidit, conveniat, siquidem illi ambo docent Michaelem Palæologum hunc nostrum concessisse Phocæam Cataneis. Ac Gregoras quidem sub initium libri xi, p. 239, agens de Catane Phocæam principiæ, et eum Mitylenem tunc occupasse referens in eamque immigrasse, præsidio tamen valido Phocæam relicto, statim subdit: Κλῆρος δ' αὐτῷ περιελθὼν ἦν ἀπὸ προγόνων ἡ Φώκαια πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ πάππου τοῦ βασιλέως αφοῖς δοθεῖσα ἐπιτροπῆς ἔνεκα καὶ χρημάτων 677 τινὸς πορισμοῦ. Διὸ καὶ κατὰ χρόνους ταχτὸς οἱ ταύτης ἐφορεῖαν διαδεχόμενοι γράμματι βασιλικοῖς ἀνανεοῦντες δὲ διετέλουν τὴν δόσιν τοῦ κλήρου, etc. Quorum summa est, Catane, qui sub Andronico juniore principes Phocæam erat, eum principatum obtinuisse hereditario jure transmissum a suis majoribus, quibus illum imperator prævus Andronicus Juniors (fuit is Michael Palæologus prior) certis legibus in feudum, ut loquuntur concessisset. Quare quoties in eo principatu filii patribus succederent, diploma imperatoris impetrare illos oportebat, quo in istius dynastia legitimam possessionem mitterentur. Ita ibi Gregoras. Ducas autem c. 20 Hist., p. 89 ed. Reg. sic habet: Ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ πρῶτως βασιλεύσαντος ἐν Παλαιολόγοις, ἥλθόν τινες Ἰταλοὶ αἰτοῦντες τὸ δρός (agit de monte Phocidis) δοθῆναι αὐτοῖς καὶ λαμδάνειν κατ' ἕτος τὸ συμφωνηθέν. Imperante Michaeli Palæologo, eo qui primus in domum Polæologam imperium intulit, venerunt quidam Itali petentes montem Phocæam sibi dari sub pensionatione annui tributi. Hæc Ducas, qui quamquam hic non nominat istos Italos, paulo inferiorius tamen indicat eos a gente Catanea suisse, dum scribit: Ἡσαν δὲ οἱ ρηθέντες τῆς πόλεως (νίας Φώκαιας) κτήτορες ἐν τῶν Κατανῶν Γνουῖται, Ἀνδρέας καὶ Ἰάκωβος, etc. Erant autem memorati urbis nouæ Phocæam domini e Cataneis Genuenses Andreas et Jacobus, posteri videlicet illorum aut illius qui cum Michaeli Palæologo priori de monte Phocæam dominio transegerat. Unde intelligitur hunc cuius meminat hoc loco Pachymeres, qui primus montem Phocidis beneficio imperatoris obtinuit, Manuelem Cataneam suisse vocatum, filium Zachariæ Cataneæ sive Catanei. Reperimus et Ca-

telusios vocatos: nam qui multi in historiis citioris etatis Catelusiorum appellatione memorantur, ex eadem cum Cataneis esse familia certo colligitur ex collatione variorum locorum Villanii, Laonici et aliorum historicorum qui res quingenitorum retro annorum scripto complexi sunt. Neo nova res est mutari aliquid in nominibus magnarum domuum, cum olim sciamus Cloantos in Cluentios, Lamos in Lamias, Clausos in Clandios et Clodios, Hortensios etiam in Hortalos transisse, nullo id in argumentum trahente familiæ diversæ; ut omittam similia plurima passim observata in memoria recentiorum adeoque hodie vigentium stirpium. Non enim his immorari locus aut præscriptæ brevitatis sinit modus, quem quidem jam excessisse me paululum sentio, scilicet officio elatum grati animi erga familiam nobilissimam, cuius vetera illustrissimaque exstant erga meam patriam Galliam fidei benevolentiaque non vulgaris monumenta. Rufus quippe, aliis Ruffinus, Cataneus, cognomento [P. 475] de Volta, Philippi Augusti Galliæ regis archithalassus fuit, et eum post expugnatam Aconem deportavit in Apuliam, ut Rigordus docet in libro *De gestis Philippi Augusti*, p. 442. Salvator etiam Vitalis in 678 Chronico Corsicæ tradit, in expeditione S. Ludovici qua cepit Pelusium, unum ex eadem stirpe Cataneorum de Volta inter duces excrictus fuisse. Anno item Christi 1396, cum Genuensis res publica in gravi suo periculo necessarium censisset subjecere se imperio Caroli VI regis Galliæ, missus ad illum communis consilio Damianus Cataneus summa prudenter parique felicitate negotium confecit, relato domum ex regia gratia titulo atque honore marescalli Franciæ. Perseveravitque affectus in posteris non sine mutuæ regnum benevolentia signis illustribus; quale fuit quod Ludovicus XII, solemni pompa Genuam invectus, villam Laurentii Catanei ejus invitatu humanissime visit, delectatum se hospitio gratissime præferens. Quare in occasione legationum ad reges Franciæ Catanei a Genuensis plerumque, ut ibi gratiosi, legebantur. Sic anno 1499 Christophorus, anno 1511 Thomas Catanei, anno 1513 alias item Cataneus, legati Genua in Galliam venisse reperiuntur.

Pag. 420, *Aluminis fodines*. Quis hic labor esset et quantum ex eo luorum, discimus ex Duca, qui domicilium se habuisse in ista nova Phocaæ profert, quæ refert spectasse oculis creditur: 'Ἐν τῷ Φωκίδι τῇ κατὰ τὴν Ἰωνίαν ὄρες ἦν ἐν φυλαῖς στυπετηρίας ὑπάρχει· καὶ δὲ λίθος ἀπὸ τῆς ἀκρωτηρίας πυρὶ προσφυλήσας, εἴται ὕδατι, ὡς φύματος γίνεται. Τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ λίθου γενομένην φύματον εἰς λέβητα βάλλοντες σὺν ὕδατι, καὶ καχλάζοντος οὐ τόσον, ἡ βληθεῖσα φύματος διαλύεται· καὶ τὸ μὲν παγῆ καὶ οὐσιῶδες αὐτῆς ἐν τῷ ζωμῷ μένον ὡς γάλε τυρῶδες, τὸ ἔγρδον καὶ γῶδες αὐτῆς ἔξω βίστουσιν ὡς ἀχρηστον· τὸν δὲ ζωμὸν εἰς σκάρας κενώσαντες δηλίεις ἡμερῶν τεσσάρων περαδρυμήν, εὑρίσκεται ἐν

Α τοῖς ἔχοις τῶν ὑποδόχων ἀγράνω παπαγούμενος ὁ ζωμὸς καὶ ὑπερανγήτων ὅμοιος χρυσᾶλλῳ, etc. Hoc est ex versione Bulialdi: *In Phocide, quæ Ionice adiacet, mons oras metalli aluminum ferat; cunctaque lapides, qui in vertice montis, in ignem primum, postmodum in aquam missi in arenam commisuntur. Hæc ex istis lapidibus collecta in cacabum aqua missa demilitur, ac ubi parum aqua injecta serbuit, arena liquefit. Quod densum est ejus, ossæ simile, ad modum lactis in caseum coagulati servatur: quod durum et terrestre, ut insulæ abicitur. Offa vero illa in vase diffusa per quatuor di in eis subiicit; posteaque circa oras summas vaurum concreta splendensque ad instar crystalli reperitur, etc.* Satis enim base sunt ad indicandum istius hic memorati laboris modum. Quæstioen porro distractionis hujus mercis causam Duces inox memorat, quod alumen tinctoribus necessarium sit: 'Εστι δὲ ἀναγκαῖον χρῆμα δυστοποικ. Quæ confirmant id quod noster paulo in seruis scribit: *Inde siquidem vim in ferræ magnam illi (Genuenses) conservant istius mercis (aluminis) condobilis in primis, quoniam plurimus prout hodieque seruitur; ejus usus est in pannis e lana tezio colore vario 679 suocandis His omnibus addo Cataneorum imperitantium Phocæ mentionem etiam extare apud Cantacuzenum, I. u. o 29, p. 290 ed. Reg., ubi eamdem, ut appetet, rem narrans quam superius retulimus e Gregora, Mitylenes videlicet occupationem per Cataneos Phocæ regulos factam, in eo videtur a Gregora discrepare, quod factum id Dominicus Cataniæ Adreas filis tribuit, non autem ipsi Andreæ et Jacobo ejus fratri. Verba Cantacuzeni hæc sunt: Ἐγγέλετο ὡς Αρμένιος ἐν Ανδρέου τοῦ Κατανίᾳ, ὃς τῆς νέας Φωκαίας ἡρῷ βασιλέως παρεδόντος κατὰ χάριν, τοῦ πατρὸς αὐτῷ ἀποθανόντος κληρονόμος τῆς οὐσίας καταστάς, τλεσίος δὲ ἦν, τοῖς χρήμασι φυσιθεῖς Λίσσον διανοθεὶς Ῥωμαίων ἀφελόμενος ιδίαν ἐκτῷ περιποιεῖσθαι ἡγεμονίαν, et cetera quæ ibi pergit narrare, quibus egregie confirmantur quæ de Phocæ dominis beneficio imperatorum Palæologorum Cataneis diximus, necessario ad supplendam in hoc loco nostræ historiæ [P. 476] ἀνοικόπησον Pachymeris, familiæ nomen omittentis in memorando Manuele Zachariæ filio, primo Phocæ possessore ex concessione Michaelis Palæologorum primi Augusti.*

P. 421. Vocem ἐνσενασθένεοι: ex margine in contextum intuli, ex parte νησθένεοι, verbo nihil.

P. 429. Quæ hoc cap. narrantur de Maria regina Bulgariorum in avunculum imperatorem, odipacis Ecclesiistarum ab eo procuratus, concitare sultanem Syriæ sonante, faciles ostendunt pravum schismaticorum animum: ut et quæ capite sequenti et deinceps narrantur, quam crudelia, impia, facinerosa hæc mulier fuerit demonstrant;

quare illa protectrice schismastici rebellis gloriantur licet, digno patella operculo.

P. 436. Quare hic narrat Pachymeres, se adhibitum ab imperatore ad clam explorandum ecquid Theodosius monachus, si Antiochenus patriarcha ficeret, obstiturus esset negotio conciliationis Ecclesiarum, rem illam ex Augusti sententia gessisse, ostendunt hunc nostrum, etsi tacito judicio animi schismati faveret, ut multa demonstrant hujus historiæ loca, tamen imperatoris consiliis ejus generis haud palam adversatum. Imo suspicari forte non immerito possemus eum vivente Michaeli vere et ex animi sui sententia sevisse paci, sed eundem historiam deinde hanc sribentem sub Andronico, qui se iterum a Romana Ecclesia abscedit rescessis paternis actis, servisse temporis revolutum in familiares errores.

P. 440. *Ex canonibus quondam a Sisino perlatis.* Non est hic Sisinius ille antiquus Constantinopolitanus patriarcha, qui anno Christi 426 Attico successit ut narrat Socrates, l. vii, c. 26, sed alius, ut apparet, longe posterior, qui anno christi 995 Nicolao Chrysoberti suffectus est. Nam hunc Joannes Cuyopolites **680** in Hist. ad ann. mundi 6509 testatur canones de matrimonii sanxisse.

Ibid. *Gradus affinitatis.* Anna filia Michaelis Augusti, sponsa destinata Michaeli despota, quarto consanguinitatis gradu contingebat Annam alteram, filiam sororis patris sui, nuptam Nicephoro despota, Michaelis despota germano; et quia Nicephorus et Anna conjuncti matrimonio pro uno censebantur, etiam Nicephoro et consequenter Michaeli ejus fratri totidem affinitatis gradibus admovetebatur. Porro Michael Anna uxori sui fratris affinitatis gradu secundo jungabantur, quia suo germano ejus viro secundo consanguinitatis gradu junctus erat. Affinitatis quippe gradus, ut theologi et juris canonici consulti hæc tractantes docent, pari passu sequuntur gradus consanguinitatis. Ut ergo consanguinitatis primus gradus est qui parentes inter et liberos intercedit, secundus fratum ad fratres, tertius fratris sororisve filiorum ad patruos, avunculos, amitas et materteras, quartus consobrinorum ad consobrinos, ita et affinitatis numerantur totidem; quales revera in hac filia Michaelis Augusti respectu sponsi ei destinati Michaelis despota numerabantur. Unde ex hac parte, ut ait historicus, quatuor erant συνοικεῖον sive affinitatis gradus, ex parte vero sponsi ipsius Michaelis despota respectu fratris ejus Nicephori et ejus conjugis Anna natæ ex sorore Michaelis Augusti, duo; quia ut (P 477) consanguinitatis gradu secundo connectebatur frater fratris, ita secundo pariter affinitatis gradu conjugabantur levir et fratria. Hæc mens hujus loci est; circa quem notanda venit duplex Græcorum illius temporis a Latinis hodiernis discrepantia. Prior est quod, ut hinc apparet, apud Græcos tunc affinitas affinitatem pariebat, cum in usujam Ecclesiæ La-

A tinx nihil prohibeat quominus aliquis ducat uxorem sororem uxoris fratris sui: altera quod in numero cognationis et affinitatis gradibus parentes nunc non imputentur, sed primus gradus constituantur fratribus, cum, ut numerathoc loco nostre, necesse sit primum gradum respectu patris ac matris poni, secundum respectu fratrum ac sororum. Sic enim tantum Nicephorus despota, qui filiam sororis imperatoris in matrimonio habebat, ab ipsis imperatoris filia quarto affinitatis gradu distare poterat, prout hic dicitur.

P. 448. *Quando ducente Isaacio Augusto,* etc. Rem hic indicatam fusa narrans Georgius Acropolita (*Historiæ suæ* c. 41, p. 10, ed. Reg.) in summa docet Isaacum Augustum in Bulgaros, qui au-

B tore rebellionis Asane a se defecerant, expeditione suepta, Asanem cum praesidiis arta obsidione cinxisse intra oppidulum Strinobum dictum, ἐντὸς τοῦ πολιχέου οὗ δὴ τὸ δομα Στρίνοβος: Videtur amplificata deinde ab Asane victore hæc civitas, quippe quam noster Ternobum vocans, regiam Bulgariæ urbem fuisse non semel indicat. Pergit Acropolita dicere, cum **680** in extremo discrimine res Asanis et Bulgarorum essent, quos ne in Isaacii Augusti potestatem mox venirent nulla res prohibere humanitus poterat, exiisse ab urbe obressa quedam specie transfugam, qui trepide imperatori nuntiaret mox irrupturos in ejus castra maximo numero Scythas: quo ille indicio perculsus nocte repente obsidionem solvens fugit ab oppido postridie dedendo, et ejusdem proditoris etiam in fugæ via consilium fraudulentum sequens se suosque conjecit in angustias, ubi mox plurimi a paucis misere opresso sunt Bulgariæ, qui ex composito in circumventos irruentes Romanos plerosque cedunt, imperatore cum non multis ægre se in tutum recipiente, omni apparatu et imperatoria supellectili hostibus relicta. Oi δὲ, ait Acropolita, διασωθέντες μετὰ τοῦ βασιλέως γυμνοὶ τε ἡσαν καὶ δλίγοι πάνυ. Ἐντεῦθεν ἐφυσιώθη τὸ τῶν Βουλγάρων φῦλον λείαν πολλὴν ἐκ τῶν Ῥωμαίων κερδῆσαν' ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ τῶν βασιλικῶν παρασήμων τὰ τιμιώτερα· τάς τε γὰρ τοῦ βασιλέως πυραμίδας ἀνελάσοντο καὶ φιάλας τῶν ἐπισήμων καὶ χρῆμα εἰς πλῆθος καὶ αὐτὸν δὴ τὸν βασιλικὸν σταυρόν, etc. Ήσσοι sunt quæ noster hic vocat *insignia imperii*. In quibus quod τὰς τοῦ βασιλέως πυραμίδας *imperatoris pyramidæ* Acropolita numerat, lumen accipit ex alio ejus loco, *Hist.* c. 40, p. 36, ubi de Theodoro Angelo imperii insignia deponente sic scribit: Τὰ μὲν γὰρ ἔρυθρὰ πέδιλα ἀπεβάλλετο καὶ τὴν περιμαργαρον πυραμίδα, εἰς τὴν καὶ λίθος διπερχάθηται κόκκινος, βασιλικὰ ταῦτα σύμβολα. Hoc est ex versione doctissimi interpretis: *Namque rubri calcei dimissi, et unionibus interstincta pyramis, super quam lapis rubens emicabat, quæ imperatorum insignia sunt.*

Capp. 10 et 11. Quæ hic narrantur de Vecco libere causam pauperum injuste oppressorum

agente cum Augusto, a quo ea occasione pessime tractabatur, palam ostendunt quam ille vir alienus ab omni adulazione fuerit, et quam certum sit, ea quae pro ecclesia contra Graecos schismaticos egit, dixit, scripsit, purgata videri debere a suspicione fuci ac fraudis. De stauropegiis fuisse agimus in Glossario, ubi et vide de Colybis capit. 42.

[P. 478] P. 458. *Me neutquam passurum addi Symbolo, etc.* Nunquam exegerunt Latini a Graecis ut particulam et ipsi *Filioque Symbolo Nicenō* aderent, modo fidem ipsam processionis sancti Epiphanii ex patre et Filio tenerent, et Romanam Ecclesiā sacerdotes non peccasse cum ad declarandum expressius dogma verbum illud *Filioque Symbolo* addidit. Hæc duo si præsent, qui e schismate Graecorum redeunt, nihil aliud ab iis requirendum sanxit etiam Clemens VII¹, cuius ea de re decretum memini me legere apud Possevinum in Apparatu. Vide quæ superius adnotavimus ad c. 11, l. v. Nihil ergo mirum si Michael imperator gnarus quid vere Latini peterent, et videns spargi a schismaticis in populum vanos metus, quasi juseurus statim papa foret ut in 682 oīnibus Graecis ecclesiis Symbolum deinceps cum additione vocum vocabulo *Filioque aequivalentium cantaretur, præmunit animos, profiliens se neutquam id passurum.* Consentanea his et Graeci loquuntur in concilio Florentino sess. 25, p. 508 ed. Heg: Τὸ τῆς προσθήκης, ἡμεῖς οὐ δεξιμεῖχ πώποτε ταῦτην, ἀλλ' ἐκχωροῦμεν διὸν ἔχειν ταῦτην ἐν ταῖς ὁμῶν ἐκκλησίαις, οὐ μὴν ἐν ταῖς τῆς ἀνατολῆς. Καὶ λέγομεν διτι ἀνάγκης κατεπειγόνσης ἀνεπτύχατε τὸ Σύμβολον· καὶ οὐ λέγομεν τὴν ἐκ τοῦ Γιοῦ φωνὴν ή ἐτέραν πίστιν ή προσθήκην τινὰ, ἀλλ' ἐνσέδη, καὶ σαρφήνειν τοῦ τιμετέρου συμβόλου. Καὶ εἰσὶ τὰ Σύμβολα ἀμφὶτερα εὐσέδη, καὶ ὀμονομένα λέγομεν ἐν τῇ τῶν Ρωμαίων Ἐκκλησίᾳ, καθὼς ὅμεις λέγεται, καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ, καθὼς αὐτοὶ ἡμεῖς λέγομεν. Καὶ οὕτω γενέσθω ἡ ἔνωσις. *De additione: nos illam nunquam admittamus, sed eam vobis in vestris ecclesiis habere permittimus, non autem in Orientalibus; dicimusque Symbolum a vobis explicatum necessitate congenite; et vocem illam «ex Filio» non esse aliam fidem aut aliquod additamentum, sed piam et nostri Symboli explanationem; et esse utrumque Symbolum pium et ejusdem sententia, ut in Ecclesia Romana recitetur sicut vos dicitis, et Orientali ut nos ipsi dicimus, aliqua ita faciendum unionem.*

P. 467. Οὗ προτοχετο δῶς αὕτη τῶν ἱερῶν πραγμάτων ἀνάξιον. Hinc apparet existimasse Graecos in formula abdicationis aut depositionis alicuius ex episcopali dignitate necessario, ut valida conseretur, exprimi debere, eum qui deponitur indignum eo loco et ineptum officio esse. Quæ causa fuit Nicetæ episcopo Heraclieensi misso a synodo ad Arsenium patriarcham, postquam is ab ecclesia fugiens in monasterium recesserat, ut ab eo cessionem patriarchatus exigeret, causa, inquam, hæc ei instandi ut in formula abdicatio-

A nis, quam Arsenius libenter dabat, exprimeretur indignum eum sacerdotio fuisse, ἀνάξιον τῆς ἱερωσύνης, idque εἰς τὸ τῆς παρχιτήσεως εὖλογον, ut vindiceretur idonea cessionis causa, prout narratur a nostro, p. 415.

P. 461. *Is erat tunc Urbanus.* Demonstrabimus inferius, l. m. c. 10 in Gheronico, ad annum 1279, non Urbanum tunc fuisse papam, sed Nicolaum III, ut memoriam aut calami lapsus hic agnoscendus sit, errore tamen in omnia exemplaria diffuso.

P. 467. Δῶρα μὲν δίκνον. Sumpta hæc est ex Homero *Iliad.* β', v. 420: Ἄλλ' ὅγε δίκτομοι ἵψι, πόντον δ' ἀμέγαρτον δραλλέν. Unde et corremus quod in ms. vitiōse legebatur δραλλέν.

[P. 479] P. 469. *Oraculum insculptum marmori, etc.* Hoc oraculum Gregoras describit l. v, p. 67. Nos hic illud ex margine codicis Barberini representamus cum nomine auctoris a Gregorio taci, etiam paulo auctius. Nam hæc verba καὶ τὸ παρ' Ἡρακλεῖον πολίχνιον apud Gregoram non comparent.

683 Οὗτος δὲ χρησμὸς Παυσανίου προσδέου. Τῆς δὲ πόλεως Τράλλων τὸ κάλλος χρόνοις ἦτεται σπεννύμενον. Τὸ δὲ πολλοστὸν ταῦτης καταλειπεῖν ἐν ὑστάτοις ἀμφορηθῆσται (Gregoras legit ἐκσηθῆσται ἔνθει ἀνάρχῳ, ἀλλαζῆσται: (Gregoras εἴλασται) δὲ οὐδεμῶν). Εἴτα ἀνακτινισθῆσται πάρι δυνατοῦ Νικανόμου, δὲ δικταπλῆν ἀγλαῶς ἐνάξει (Gregoras ἐνάδα et in margine ἐνερδά) βιώπιδοις, καὶ τρίς ἐπτὰ κύκλων πόλιν Ἀττίλος λαμπρυνεῖ, καὶ τὸ παρ' Ἡρακλεῖον πολίχνιον ἢ καὶ πόλεις ἐπτέραις ὀποκύφουσι, καὶ ἀγρογοιδοκλιθῆσονται καιδικῶς.

Hoc est oraculum Pausaniae præsidu. Urbis vero Trallium decus temporibus erit extinctum. Tenues tamen ejus reliquiae in ultimi exterribuntur a gente sine principatu: at nequaquam capientur. Renovabitur autem a potente cui a victoria nomen. Qui octuplex splendide novenarium rivel discursum, et ter septem orbium civitatem Attali illustrabit, et quod ab Heracio oppidulum; cui et urbe Occiduæ subjacebunt, et feroes subjicientur per iliter.

Vertit, ut in oraculis fieri debet, κατὰ πόλη, ad verbum singulos exprimens apices. Judicium de ipso vaticinio, verumne sit an fictum, quod suspicatos et Pachymerem et Gregoram video, tam si verum, quo ejus ἀπόδεσις pertineat, lectori relinquo integrum.

P. 470. *In fatis erat.* Vide quæ notavimus ad p. 104 et 439, item ad p. 229; quibus hereticam doctrinam fatalia necessitatibus liberum arbitrium experimentis rejecimus, si forte hic illam scriptor schismaticus indicatam vellet.

P. 478. *Edicti sententia.* Videtur hoc edictum imperator inchoasse ab illis S. Gregorii Nazianzeni verbis quæ sic in oratione contra Eunomianos leguntur p. 495 et 106 ed. Græc. Basileens: Μητρο-

νευτέον γὰρ Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον. Quod A deinceps hic historicus culpat orthodoxum patriarcham Veccum, quia is scriptis refellere schismatis sit aggressus, schismaticos loliginis succus est, nullo satis specioso tectorio lividam malignitatem velana. Itaque oblitus quam magnifice antea prædicaverit nobilem et liberam Vecci indolem ab omni adulandi servitute disjunctissimam, nunc, si superis placet eum exhibit Persa quovis abjectiorem in assentendo, prodigum titulorum, et nihil sibi facientem reliqui in extollendo honoribus indebitis Ephesinum, cuius opera egeret, antistitem, quo ita sibi eum devinciret. Scribit, inquit p. 479, ad Ephesinum, εὐκε, ut ipsa inscriptione demeretur, non simpliciter ἵρωτατον, qui solet titulus episcopis tribut, sed πανιερώτατον in fronte litterarum nuncupat. Ita Pachymeres; qui videtur hec scribens nunquam legisse librum in Graecia notissimum, Liturgiam Chrysostomi. In qua sacerdos celebrans voce sublata dicit μνήσθητι, Κύρια, πανιερώτατου μητροπολίτου 684 ἡμέραν, τοῦ δεῖνος: *Memento, Domine, πανιερώτατου metropolitæ nostri N.* Et iterum mox τοῦ δεῖνος πανιερώτατου μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου δεῖνος ἢ ή, N. *pantierolati metropolitæ aut episcopi, quicunque sit.* Quod si sacerdotem facientem ad aram, et in sacro ornato Christi personam representantem, non dedecet πανιερώτατου deferre titulum cuilibet episcopo, quis patriarchæ privatas litteras ad Ephesinæ antiquissimæ et honoratissimæ sedis antistitem danti potest vitio vertendum si tali eum titulo [P. 480] compellaverit? Ergo alia quidem schismati objiciant Vecco, si habent: αὕτη γὰρ ἢ μηρινθος οὐδὲν ἔσται.

P. 482. *Enimvero scandalorum, etc.* Satis audacter, ne dicam impudenter et impie schismatis cubiche scriptor sanctos Ecclesias Patres scandalorum magnorum causas dedisse ait, dum sacrum dogma de processione Spiritus sancti ex Patre per Filium, hoc est simul etiam ex Filio, recte et orthodoxe explicant. Quanto sapientius faceret, si cum Vecco, quem hic immerito culpat, exserentem se veritatem, quam prius ignoraverat, admitteret, et cum Latinis profiteretur rem a suis ipsis Græcis Patribus, ut fatetur ipse quoque, manifeste traditam.

P. 484. *Illi ergo ambo soli gloriam, etc.* Quod hic vides laudari pertinaces in schismate usque ad perpetiandam effusionem oculorum, imputa vitio historici palam, ut dictum est, schismati addicti. Et pertinere huc puta sapiens effatum sancti Cypriani, hereticos, qui pro sui erroris defensione dira mortemve paterentur, non gloriam martyrii mereri, sed panam luere perfidie.

P. 495. *Constantinum Acropolitam a patre magno logotheta acceptum.* Videri poterit cuiquam Georgium Acropolitam magnum logothetam hoc tempore jam fuisse mortuum. Id enim ex duobus

A hic positis potest astrui. Prius est Constantinum bunc aversum se a pace Ecclesiarum palam tulisse quod non est verisimile facturum eum, si pater ejus, pacis ejus quasi auctor et studiosissimus, viveret. Alterum, imperatorem Constantino succensentem eo nomine rem ad patrem juvenis non detulisse et ei filium castigandum non commisso. Sed ad primum dicimus mirum non esse Constantinum a patre dissensisse, cum superius Pachymeres docuerit in singulis ferme tunc familiis paria contigisse. Certe in ipsa imperatoria videmus Eulogiam Michaelis Augusti germanam charissimam palam in ipsum ob pacem factam insurrexisse, et alias consanguineos etiam usque ad carceres, execrationes et necem ipsam pertinaces in schismate fuisse. Ad secundum respondeo forte absuisse tunc ab aula Georgium magnum logothetam, legatione aliqua vel provinciali praefectura alibi uspiam detentum. Supervixisse porro illum Michaeli, et ab Andronico propter legationem ad papam et ad concilium Lugdunense 685 pro causa pacis obitum in carcere conjectum, disertissime tradit idoneus auctor Demetrius Raules Cabaces ex Plethone Gemisto, qui videre potuit quæ dicit, cum Constantinopoli sub Michaeli et post hunc sub Andronico viverit, etiam a Pachymere memoratus. Vide qua notavimus ad p. 314.

C P. 496. *In Acropolita quidem ulciscendo iram in potestate habuit.* Scio visum iri cuiquam Græca illa, καὶ χρέων τῶν κατ' ἑταῖρον τὸν θυμὸν ἔγε, non id quod sonat versio, sed quasi contrarium sonare. Verum adversativa quæ mox sequitur τῷ δὲ Μουζάλωνι καὶ λιαν χολούμενος, hoc intelligi quod expressimus in prioribus verbis indicat, quantumvis illa, huc invita pertrahantur, plane siquidem significare vult auctordiverso ac fere contrario modo se gessisse Augustum cum duobus hisce, Constantino Acropolita et Theodoro Muzalone; quare diserte affirmans effusam in hunc ab eo totam acerbitudinem iræ, hoc ipso necessitatem nobis imponit intelligendi mitius egisse cum altero, et in eo multando fracundia frœnum attraxisse, utunque id non clare archetypa exprimant. Quanquam si quis penitus introspiciat, confido deprehensurum etiam ad expensem a nobis sententiam Græca satis posse accommodari(1).

D [P. 481] P. 408. *Ad Montem Nigrum.* Supplevi ad illa Græca ωρὸς τὸ μέλαν vocabulum ὄρος montem. Erant in Monte nigro monachi plurimi, et ad capessendam monasticam professionem accommodatus ille locus. Itaque illic monachus olim vixerat Germanus postea patriarcha, ut noster docet, p. 280; Theodosius item princeps, deinde patriarcha Antiochenus, ut habetur l. v, c. 24. Poterat et ad τὸ μέλαν subintelligi σχῆμα, quod vestis monachorum per Orientem nigra esset: sed verbum καταφυγῆν commodius refertur ad locum

(1) Cf. Obs. ad Andronic. I. II, c. 1.

agente cum Augusto, a quo ea occasione pessime tractabatur, palam ostendunt quam ille vir alienus ab omni adulazione fuerit, et quam certum sit, ea quæ pro ecclesia contra Græcos schismaticos egit, dixit, scripsit, purgata videri debere a suspicione fuci ac fraudis. De stauropegiis fuisse agimus in Glossario, ubi et vide de Colybis capitio 42.

[F. 478] P. 458. *Me neutquam passurum addi Symbolo, etc.* Nunquam exegerunt Latini a Græcis ut particulam et ipsi *Filioque* Symbolo Nicæno aderent, modo fidem ipsam processionis sancti spiritus ex patre et Filio tenerent, et Romanam Ecclesiam faterentur non peccasse cum ad declarandum expressius dogma verbum illud *Filioque* Symbolo addidit. Hæc duo si præsent, qui a schismate Græcorum redeunt, nihil aliud ab iis requirendum sanxit etiam Clemens VII¹, cuius ea de re decreta memini me legere apud Possevinum in Apparatu. Vide quæ superius adnotavimus ad c. 41, l. v. Nihil ergo mirum si Michael imperator gnarus quid vere Latini peterent, et videns spargi a schismaticis in populum vanos metus, quasi jussurus statim papa foret ut in 682 omnibus Græciis ecclesiis Symbolum deinceps cum additione vocum vocabulo *Filioque* equivalentium cantaretur, præmunit animos, proflitens se neutquam id passurum. Consentaneo his et Græci loquuntur in concilio Florentino sess. 25, p. 508 ed. Reg: Td tñc prosoñhñcs, ñmeis oú ñeñmiesx pñptote tñtñ, áll' éxchwaroumen ñmén éxheiñ tñtñn én tñtñs ñmén éxchlarouais, oú mén én tñtñs ñnatoñhñs. Kai lègoumen ñti: ñnághçs xatopeigouõsçs ñnepetñzate tñ Sùmboñ. kai oú lègoumen tñtñ én tñtñ ñnághçs ñtèrñn pñstov ñ prosoñhñcñ tñvñ, áll' énseñhñ, kai ñafñvian tñtñ ñmestérou sùmboñ. Kai eisoi tñ Sùmboñla ñmroterø ñnseñhñ, kai ñmronyménla lègoumen én tñtñ tñwñ 'Pwmaíwn 'Ekkhlaíq, xathwñs ñmiesx lègoumen, kai én tñtñ ñnatoñhñ, xathwñs ñtòl ñmeis lègoumen. Kai oútw ygnésow ñ ñnwocis. *De additione: nos illam nunquam admittamus, sed eam vobis in vestris ecclesiis habere permittimus, non autem in Orientalibus; dicimusque Symbolum a vobis explicatum necessitate congete; et vocem illam « ex Filio » non esse aliam fidem aut aliquod additamentum, sed piam et nostri Symboli explanationem; et esse utrumque Symbolum pium et ejusdem sententia, ut in Ecclesia Romana reciletur sicut vos dicitis, et Orientali ut nos ipsi dicimus, aliquid ita faciendum unionem.*

P. 467. Où prosoñheto ñlwas aëtñ tñwñ ñerwñ *pragmatwñ* ñnághçs. Hinc apparet existimasse Græcos in formula abdicationis aut depositionis alicujus ex episcopali dignitate necessario, ut valida conseretur, exprimi debere, eum qui deponitur indignum eo loco et ineptum officio esse. Quæ causa fuit Nicetæ episcopo Heracleensi missio a synodo ad Arsenium patriarcham, postquam is ab ecclesia fugiens in monasterium recesserat, ut ab eo cessionem patriarchatus exigeret, causa, inquam, hæc si instandi ut in formula abdicatio-

A nis, quam Arsenius libenter dabat, exprimeretur indignum eum sacerdotio fuisse, ñnághçs tñc leprosñhç, idque eñc tñ tñc pñxritñsawç eñlögou, ut videretur idonea cessionis causa, prout narratur a nostro, p. 415.

P. 461. *Is erat tunc Urbanus.* Demonstrabimus inferius, l. iii, c. 10 in Gheronico, ad annum 1279, non Urbanum tunc fuisse papam, sed Nicolaum III, ut memoriam aut calamii lapsus hic agnoscendus sit, errore tamen in omnia exemplaria diffuso.

P. 467. Δωρδα μὲt δέκνο. Sumpta hæc est ex Homero *Iliad.* β', v. 420: 'Αλλ' δγς δέκτομεν ιψ, πόντον δ' ἀμύγαρτον ὄφελλεν. Unde et correxiimus quod in ms. vitiōse legebatur ὄφελλεν.

[P. 479] P. 469. *Oraculum insculptum marmori, etc.* Hoc oraculum Gregoras describit l. v, p. 87. Nos hic illud ex margine codicis Barberini representamus cum nomine auctoris a Gregoracoiti, etiam paulo auctius. Nam hæc verba κι tñ παρ' Ἡράκλείου πολίχνιον apud Gregoram non comparent.

C 683 Οὗτος δ χρησμὸς Παυσανίου προέδρου. Τῆς δὲ πόλεως Τράλλεων τὸ κάλλος χρόνοις ἐστι: σθεννύμενον. Τὸ δὲ πολλοστὸν ταῦτης καταλειπθὲν ὑπὸ οὐστάτων ἐμφοβηθήσεται (Gregoras legit ὑποθήσεται ἔθνει ἀνάρχῳ, ἀλιθήσεται: (Gregoras ἀλιθήσεται) δὲ οὐδεμῶς. Εἴτα ἀνακτινισθήσεται πάρε δυνατοῦ Νικωνύμου, δὲ δικταπλῆν ἀγλαῖς ἵντα (Gregoras ἐννέάδα et in margine ἐννεάδα) βιώσει δίσκων, καὶ τρὶς ἐπτά κύκλων πόλιν Ἀττάλου λαμπρυνεῖ, καὶ τὸ παρ' Ἡράκλείου πολίχνιον φέρει πόλεις ἐπικέραις ὑποκύφουσι, καὶ ἀπράγῳ διπολιθίσονται παιδικῶς.

Hoc est oraculum Pausaniae presidiū. Urbis vero Trallium decus temporibus erit extinctum. Tenues tamen ejus reliquiae in ultimis exterribuntur a gente sine principatu: at nequaquam capientur. Renovabitur autem a potente cui a victoria nomen. Qui octuplex splendide novenarium vivet discorum, et ter septem orbium civilatem Attali illustrabit, et quod ab Heraclio oppidulum; cui et urbes Occiduæ subjacebunt, et feroce subjiciuntur perilliter.

D Vertit, ut in oraculis fieri debet, κατὰ πόλη, ad verbum singulos exprimens apices. Judicium de ipso vaticinio, verumne sit an fictum, quod suspicatos et Pachymerem et Gregoram video, tam si verum, quo ejus ἀπόδεσις pertineat, lectori relinquo integrum.

P. 470. *In fatis erat.* Vide quæ notavimus ad p. 104 et 439, item ad p. 229; quibus hereticam doctrinam fatalia necessitatis liberum arbitrium perimentis rejecimus, si forte hic illam scriptor schismaticus indicatam vellet,

P. 478. *Edicti sententia.* Videtur hoc edictum imperator inchoasse ab illis S. Gregorii Nazianzeni verbis que sic in oratione contra Eunomianos legenduntur p. 495 et 106 ed. Græc. Basileens: Μνημ-

νευτίον γὰρ Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστόν. Quod A deinceps hic historicus culpat orthodoxum patriarcham Veccum, quia is scriptis refellere schismatis sit aggressus, schismatica loliginis succus est, nullo satis specioso tectorio lividam malignitatem velans. Itaque oblitus quam magnifice antea prædicaverit nobilem et liberam Vecci indolem ab omni adulandi servitute disjunctissimam, nunc, si superis placet eum exhibit Persa quovis abjectiorem in assentendo, prodigum titulorum, et nihil sibi facientem reliqui in extollendo honoribus indebitis Ephesinum, cuius opera egeret, antistitem, quo ita sibi eum devinciret. Scribit, inquit p. 479, ad Ephesinum, εὐηγέρ, ut ipsa inscriptione demeretur, non simpliciter λεπτάτον, qui solet titulus episcopis tribus, sed πανιερώτατον in fronte litterarum nuncupat. Ita Pachymeres; qui videtur haec scribens nunquam legisse librum in Graecia notissimum, Liturgiam Chrysostomi. In qua sacerdos celebrans voce sublata dicit μητροπολίτη, Κύρια, πανιερώτατου μητροπολίτου 684 ἡμῶν, τοῦ δεῖνος: *Memento, Domine, πανιερώτατου metropolitæ nostri N.* Et iterum mox τοῦ δεῖνος πανιερώτατου μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου δεῖνος ἢ ή, N. *panhierotati metropolitæ aut episcopi, quicunque sit.* Quod si sacerdotem facientem ad aram, et in sacro ornato Christi personam representantem, non dedecet πανιερώτατου deferre titulum cuilibet episcopo, quis patriarchæ privatas litteras ad Ephesinæ antiquissimæ et honoratissimæ sedis antistitem danti potest vitio vertendum si tali eum titulo [P. 480] compellaverit? Ergo alia quidem schismati objiciant Vecco, si habent: αὕτη γὰρ ἡ μητριθος οὐδὲν ἔσπειρος.

P. 482. *Enimvero scandalorum, etc.* Satis audacter, ne dicam impudenter et impie schismatis hunc scriptor sanctos Ecclesiæ Patres scandalorum magnorum causas dedisse ait, dum sacrum dogma de processione Spiritus sancti ex Patre per Filium, hoc est simul etiam ex Filio, recte et orthodoxe explicant. Quanto sapientius facheret, si oum Vecco, quem hic immerito culpat, exserentem se veritatem, quam prius ignoraverat, admitteret, et cum Latinis profiteretur rem a suis ipsis Gracis Patribus, ut fatetur ipse quoque, manifeste traditam.

P. 484. *Illi ergo ambo soli gloriam, etc.* Quod hic vides laudari pertinaces in schismate usque ad perpetiendam effusionem oculorum, imputa vitio historici palam, ut dictum est, schismati addicti. Et pertinere huc puta sapiens effatum sancti Cypriani, hereticos, qui pro sui erroris defensione dira mortem paterentur, non gloriam martyrii mereri, sed ponam luere perfidias.

P. 495. Constantinum Acropolitam a patre magno logotheta acceptum. Videri poterit cuipiam Georgium Acropolitam magnum logothetam hoc tempore jam fuisse mortuum. Id enim ex duobus

B his positis potest astrui. Prius est Constantinum hunc aversum se a pace Ecclesiarum palam tulisse quod non est verisimile facturum eum, si pater ejus, pacis ejus quasi auctor et studiosissimus, viveret. Alterum, imperatorem Constantino succensentem eo nomine rem ad patrem juvenis non detulisse et ei filium castigandum non commisso. Sed ad primum dicimus mirum non esse Constantinum a patre dissensisse, cum superius Pachymeres docuerit in singulis ferme tunc familiis paria contigisse. Certe in ipsa imperatoria videmus Eulogiam Michaelis Augusti germanam charissimam palam in ipsum ob pacem factam insurrexisse, et alias consanguineos etiam usque ad carceres, execrationes et necem ipsam pertinaces in schismate fuisse. Ad secundum respondeo forte absuisse tunc ab aula Georgium magnum logothetam, legatione aliqua vel provinciali præfectura sibi uspiam detentum. Supervixisse porro illum Michaeli, et ab Andronico propter legationem ad papam et ad concilium Lugdunense 685 pro causa pacis obitam in carcere conjectum, disertissime tradit idoneus auctor Demetrius Raules Cabaces ex Plethono Gemisto, qui videre potuit quæ dicit, cum Constantinopoli sub Michaele et post hunc sub Andronico viverit, etiam a Pachymere memoratus. Vide quæ notavimus ad p. 314.

P. 496. *In Acropolita quidem ulciscendo iram in potestate habuit.* Seio visum iri cuiquam Graeca illa, καὶ χρείτων τὸν κατ' ἐκεῖνον τὸν θυμὸν ἦγε, non id quod sonat versio, sed quasi contrarium sonare. Verum adversativa quæ mox sequitur τῷ δὲ Μουζάλωνι καὶ λίαν χολούμενος, hoc intelligi quod expressimus in prioribus verbis indicat, quantumvis illa, huc invita pertrahantur, plane siquidem significare vult auctordiverso ac fere contrario modo se gessisse Augustum cum duobus hisce, Constantino Acropolita et Theodoro Muzalone; quare diserte affirmans effusam in hunc ab eo totam acerbitudinem ire, hoc ipso necessitatem nobis imponit intelligendi mitius egisse cum altero, et in eo multando fracundiam frænum attraxisse, utcunque id non clare archetypa exprimant. Quanquam si quis penitus introspiciat, confido deprehensurum etiam ad expressest a nobis sententiam Graeca satis posse accommodari (1).

D [P. 481] P. 408. *Ad Montem Nigrum.* Supplevi ad illa Graeca πρὸς τὸ μέλαν vocabulum δρός montem. Erant in Monte nigro monachi plurimi, et ad capessendam monasticam professionem accommodatus ille locus. Itaque illic monachus olim vixerat Germanus postea patriarcha, ut noster docet, p. 280; Theodosius item princeps, deinde patriarcha Antiochenus, ut habetur l. v. c. 24. Poterat et ad τὸ μέλαν subintelligi σχῆμα, quod vestis monachorum per Orientem nigra esset; sed verbum καταφυγῆ commodius resertur ad locum

(1) Cf. Obs. ad Andronic. I. II, c. 1.

quam ad vestem. Nec obstat conjectura quod hic adicitur, exactum a Cotanitzæ (haud dubie ab Augusto) ut statim vestem sacram indueret. Nam hinc potius apparet petitam nomine Cotanitzæ ab imperatore facultatem eundi ad Montem Nigrum: sed hunc veritum ne is sic dimissus alio abiret, exegisse ut statim se alligaret monastica professione, sacro habitu induito. Quod ille nil recusans fecit.

P. 505. *Ut imperator cum suis.... anathematis subjicerentur.* Recitat ab Odorico Raynaldo haec excommunicationis in Michaelem Palæologum sententia ad annum 1281. Ubi quanquam culpatur Palæologus quod pacta ex fide circa concordiam Ecclesiarum non explesset, haud tamen facile adducor ut credam, quod illi vir ille doctissimus videtur opinari, culpam imperatoris in eo sitam, quod, sicut promiserat, non effecisset 686 ut Græci particulam Filioque Symbolo adderent. Non enim reperimus id ab eo exactum aut ipsum recepisse; adnotavimusque superius ad c. 15 hujus libri, Ecclesiam Latinam satis habuisse, si Græci dogma ipsum processionis Spiritus sancti etiam ex Filio profiterentur, et Latinos agnoscerent justa ex causa declarationis expressioris verbum illud Symbolo Nicæno addidisse, non præcipiendo ut ipso pariter illud adderent. Fuere autem alia quibus merito suspectus aut etiam convictus fictionis videri potuit Haleologus: puta vexationes Vecci orthodoxi patriarchæ, quæ illum ad ultra abdicandam dignitatem coegerunt, narrate a Pachymere hoc libro a c. 10 ad 14, et quod aut nescivit aut dissimulavit noster, conjuratio imperatoris Michaelis cum Siciliæ e Petro rege Aragonum contra Carolum Apuliæ et Siciliæ regem a sede apostolica probatum, cuius Gregoras meminit et alii temporum illorum scriptores relati in Annalibus ecclesiasticis ab Spondano et Raynaldo ad annum 1280 et sequentem. Quo pertinet quod istam in Michaelem excommunicationis sententiam perlatam instantे Carolo rege historici rerum illarum memorant, ut ibi licet videre. Cogitasse autem Palæologum hoc suæ damnationis nuntio perculsum cuncta quæ pro concordia Ecclesiarum haud tenus egerat rescindere, quod hic noster affirmit, non est proorsus inverisimile in homine quem apparet politicis maxime rationibus et metu infensum sibi potentiam Caroli regis ad istam tractationem adductum. Tamen id eum non fecisse testatur hic noster. et ipsi Græci schismatici persuasum habuerunt ipsum usque ad mortem in fide concordia persistisse; quæ causa ipsis fuit eum honore sepulture fraudandi.

P. 524. *Acropolita magnus logotheta dum viveret.* Hæc indicant scripsisse ista Pachymerem sub Andronico, et quidem multis annis post mortem Michaelis Augusti. Nam Georgius Acropolita mortuus est in carcere, in quem conjectus fuerat ab Andronico sub initium ejus imperii, quod schismatis assentiri nollet, in eoque constans perseve-

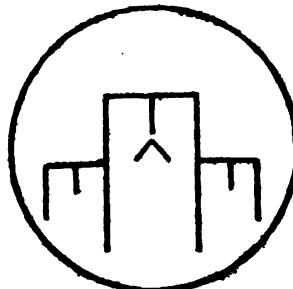
A ravit per plures annos, repudiata libertate et restituzione in integrum oblata ei ab imperatore si desiceret (P. 482) a communione Romana vellet, in qua denique diem obiit consecutus ærumpis Dei causa toleratis. Vide quæ superius notavimus ad c. 28, l. iv.

P. 581. *Τὴν φυχὴν ἀφίσαι.* Post hæc Vatic. cod. hæc subjungit: 'Ο μηδὲν τὸ περάτεν πάντας τεθύνεσθαι προσδοκήσας, διὸ καὶ δραυε τοῦ δόνομα Θεοῦ φέροντας τὰς οὐδὲν ἀλογίζετο, καὶ ἀπίκλειν καὶ φόνους καὶ τιμωρίας ὡς κάνωντος πρᾶξιν ἄγετο. Διως ἔκπτε νεαρὸς, καὶ διέκρυψε τῶν αἰχλάλων ἔργησθεν. Qui παντανα, se moriturum crediderat, ideoquæ juramenta Dei κατέναντι καθίλι duxerat, injurias vero, ozedes et supplicia saeva, quasi non iis hominæ sed culicis laederentur, exercerat 687 Ia tamen jacebat mortuus et lacrymis domesticorum rigabatur. Hæc cum id neutro codicum optimerum reperiantur, non putamus esse Pachymeris, sed interpolatoris et paraphrastæ, quem scimus et alia prætor auctoris mentem inseruisse. Mediatorior est enim noster historicus quam ut sic atrociter insultasse putandus sit mortuo principi, onus bona malaque libere, sed extra malignitatem in hæc historia expressit. Magna et vera laus est Michaelis Palæologi inter multa, quæ nec dissimilari nec probari possunt, perperam facta, pacem et concordiam Ecclesiarum indefesso ad extremum studio ursisse. Et merito eum has præcipue te Joanni Batatzæ præcelluisse Georgius Metochita affirmat oratione prima historica. Ait ibi eum magna spe generosa indolis, cum cura peculiari ad summa quæque educationum sub Joanne Batatzæ, non parvo etiam ipsius principia favore, καὶ ἐν ἀριστοβουλίᾳ καὶ ἀριστοράξιᾳ κατωρθωμένον αὐτῷ, cuncta ejus reellissime consulta optimaque acta imitando expressisse, καὶ ἐκμαγεῖον γεγονέναι τὸν τούτου πλεονεκτηράτων, et ad vivum expressam imaginem evasisse decorum illius. Mox addit eundem Joannem longe a Michaeli superatum, præsertim eo quod, quam ille solum cogitaverat et mentione duntaxat prima informaverat Ecclesiarum pacem, hic consilio, conatu, perseverantia denique peregit, et factam, quoad in vita persistit, tenuit. Quare totis habenis albas idem Metochita eloquentias quadrigas in ejus landas velut in campum rhetorum Marathonium admittit, Οὐτος, inquietus ὁ χλεινὸς ἐν αὐτοκράτορος Μιχαήλ, τὸ μέγα τῆς ἡώρας καὶ ἐπεριόν λῆξεις δόνομα, μᾶλλον δὲ τῆς οἰκουμενικῆς τετραμερίας, τὸ φεβερὸν καὶ ἀγακλεῖς παρθύρωλημα, δὲ τὴν εὐσέβειαν ἀρρεγής, δὲ θερμὸς τὴν πρὸς θεὸν πεποίθειν καὶ ἀδιστάκτος, δὲ παρ' δόν αὐτοῦ τὸ βιώσιμον πρόδηλημα τὴν εἰλικρινῆ πίστιν ποιεόμενος καὶ διστητὸν πίστεως σύμβολα πρὸ παντὸς ἔργου, πρὸ παντὸς διανοήματος καὶ βουλεύματος ἐν παντὶ ερδπώ τε καὶ καιρῷ, ἐν ταυτῷ τῷ καθεσθῆναι καὶ ἀναστῆναι καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ τυχόντος κινήματος ἢ βαδίσματος, ἢ ἀκάματος φρήν, δὲ μεγαλόνους καὶ οὐράνιος, δὲ μεγαλεφρ-

γός καὶ μεγαλεπήδολος, ὁ Κομνηνοφυὴς Παλαιολόγων βλέπος, καὶ σύμπαν ἀξιοθαύμαστος. *Inclitus in imperatoribus Michael, magnum Orientalium et Occidorum tractuum nomen, aut potius qualiter mundi cardinum terror et gloria, pietate constantissima, fiducia in Deum ardente paritor et immutabilis; qui per totam vitam scopo illustri sibi proposito fidei sinceræ, cuncta quæ ad hanc conducerent, quæ illam quomodocunque referrent, præ omni opere, cogitatione, consilio, omni modo et tempore, sedendo, surgendo in omni motu ac passu spectavilis amplexusque est. Indefessa mens, magnorum homo sensum, caelstis, magna operatus, ingentia ornatus; Comnenus mixtus stirpe Palæologorum surculus, plane admiratione dignus.* Hæc ibi Georgius Metochita; quæ nos encomia 688 laudati auctoris, orthodoxi quippe confessoris, qui tetur a schismaticis carcerem pro fide apostolica Romana multis annis neque ad mortem invicta constantia sustinuit, mortuo imperatori nostro præ funebri laudatione impendimus, sic prout possumus ἀντισηκοῦντες compensantes conviciorum plastra, quæ passim in eum effundunt Græci schismatis et Latini heretici, perfectam ab eo Ecclesiarum Orientalium cum Occidua conciliationem livore Satanie indigantes.

[P. 483] P. 532. *Sigillum quod adhibere obser-*

Agnando consueverat. Codex Barborinus formam effingit hujus characteris in hunc modum.

Præter eam porro quam affert hic Pachymeres **B** hujus III triplicati rationem, ex divina prænotione exitas Michaelis Palæologi petitam, fuisse aliam oportuit in mente ipsi Michaeli, utique ignaro diei ac loci suæ mortis, cum eam ultra ac libens assumpsit. Putarim equidem eum per istud tertio repetitum III voluisse indicare id quod initio hujus libri monuimus, esse se Palæologum non ex patre solum, sed etiam ex matre, as propterea majori littera III in medio posita se ipsum representasse, aliis duabus a dextra et sinistra parentem utrumque significantibus. Nam Palæogum significare ista III, indicat littera A in ventre medii posita.

PETRI POSSINI S. J.

OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM

LIBER TERTIUS,

CHRONOLOGICUS.

689 [P. 485] CAPUT I.

De nominibus mensium a Pachymere usurpatis.

Quæ noster historicus, præter morem usumque cæterorum, in mensibus appellandis novat, ea etsi videri poterant ad grammaticam pertinere rationem, hic tamen exponenda potius quam in Glossario putavi, quia errorem in chronologia obtrudere lectori poterant nisi de iis præmoneretur. Cum enim quis exempli gratia legeret inauguratum imperatorem Michaelem neomenia Hecatombæonis, vix posset, veris ac vulgatis præoccupatus notiōnibus, aliud animo subjicere quam Junii aut Julii mensis id Kalendis factum. Atqui erraret ita credens toto cælo, et brumam in solstitium æstivum, Januarium in Quintilem temere transferret. Edis-

C seratur hic igitur in limine Pachymeriana nomenclatio mensium, ne qua cuiplam in hoc genere halucinatio obrepat.

EKATOMBAION, p. 98, Ἐκατομβαιῶνος νοομηνία. In margine utriusque codicis B et A notatur ἱεροναρίου, quod solum in contextu Vaticanus exprimit. Idemque constanter observatur ubiunque alias Ἐκατομβαιῶνος nomen ponitur. Ἐκατομβαιῶν vocabulum antiquum est primi mensis in anno Attico, ab hecatombis sive sacrificiis centum boum, quæ auspicandis anni novi Kalendis solemnni rito fiebant, deductum. Verus in cæli ratione situs hujus mensis, ut fuse demonstrat doctissimus Petavius tota descriptione anni Attici, præsertim c. 14, l. 1. *De doctrina temporum*, sicut circa τριπάς θερινὰ, solstitium æstivum. Unde Graeci antiores classici,

qui res Romanas tractarunt, Hecatombæonem cum mense Juliaci anni Junio fere comparant, Januario autem Juliano potius Gamelionem opponunt. Recentiores autem 690 expeditius Romana nomina Græcis litteris exprimunt, Ἰανουάριον, Φεβρουάριον, Μάρτιον, et sic de ceteris scribentes: nam alioqui Græci menses lunares exacte respondere Julianis minime lunaribus nequeunt. Nostro tamen Pachymeri visum est nulli tritam veterum aut juniorum viam insistere. Ac cum fere ceteri Ἐκατομβαιῶνος voce Junium aut Julium designent, ipsi libuit id nomen Januario tribuere. In quo satis apparet quam rationem sit secutus. Quia enim primum anni Attici mensem Ἐκατομβαιῶνα sciebat [P 486] dictum, isto quoque vocabulo fas sibi putavit primum item Romani anni mensem appellare, parum curato discriminè tempestatum. Ac similem in aliorum etiam nomenclatura mensium licentiam usurpans implicuerat lectores suos ambiguitate perincommoda, nisi ejus librarii succurrissent notando fere ubique in ora marginis vero nomine mensis indicati.

AHNAIQN, p. 306. Ἡ μηνὸς Ληγναῖων δευτέρᾳ. In margine amborum optimorum cod. B et A et in contextu V Φεβρουαρίου scribitur. Ac res ipsa loquitur Februarium hic signari, cuius die secunda festum Ὑπαπαντῆς, quod Purificationem beatæ Deiparæ Latini dicimus, celebrari manifestum est. De hoc autem festo hic noster agit nominatum. Unde autem in mentem ipsi venerit Februarium Ληγναῖα vocare, difficilis conjectura est: neque enim ullus Atticorum vulgo memoratorum ac ne Macedonicorum quidem, Bithynicorum, Pythicorum aut omnino ullius Græce locutus gentis mensium hoc nomen, quod sciām, fuit. Scribit quidem Petavius, I. i De Doct. temp., c. 34, Βουκάτιον Βοιωτοῦ primum mensem Ληγναῖα vocari ab Hesychio. Verum, quod viri summi pace dixerim, id apud Hesychium non lego, loco quem ipse citavit, verbo scilicet Ληγναῖων, ubi contra sic scriptum exstat: Ληγναῖων μῆν. Οὐδένα τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ οὔτε καλοῦσιν. Εἰκάζει δὲ διὰ Ηλιούταρχος Βουκάτιον καὶ γέρ ψυχρός ιστιν. "Ενιοι δὲ τὸν Ἐρμαῖον, δε μετὰ Βουκάτιον ιστιν. καὶ γάρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Ληγναῖων ἡρτήν ἐν αὐτῷ ἔχουσιν. Hoc est: Lenæon mensis. Nullum mensium Bæotis sic appellant. Indicat autem Plutarchus Bucatum: nam et frigidus est. Aliqui vero Hermæum, qui posse Bucatum est: etenim Athenienses Lenæorum festum in ipso agunt. Hunc locum Herayhii descripsi, quia ex illo suspicio oblatam occasionem Pachymeri Lenæona Februarium vocandi. Nimirum cum inde noster didicisset secundum Thebæorum mensem qui Bucatum anni Thebani caput statim sequitur et Ἐρμαῖος Hermæus nomen habet, aliquibus videri Lenæonis quoque verbo designatum, idcirco quod circa tempus secundi mensis Bæotorum Athenienses Lenæorum

A festum agerent, putavit eruditus se facturum si an-sam ex eo arriperet secundi Romanorum mensis eodem Lenæonis vocabulo signandi. Hæc scrip-se-ram cum incidi in locum Harpoerationis, ubi in Diagrammate mensium Atticorum Romanorumque Ληγναῖων ὁ καὶ Ποσειδέων 691 e regione opponitur Φεβρουαρίῳ. Id secutum hoc loco nostrum credi-bilius est (*).

KRONIOS. Constanter hoc nomine Pachymeres Martium mensem indigitat. Nam p. 244, ubi sic scriptum est: Τοῦ δ' αὐτοῦ ἑτούς μηνὸς Κρονίου, τῶν θεῶν ἡμέρων τῆς νηστείας τελουμένων, uterque codex B et A e regione voceis Κρονίου in margine annotat Μάρτιον; et jejunii quadragonarii mentio in eum mensem incurrentis plane Martii chara-cterem habet. Præterea p. 355, ad ea verba Κρονίου μηνὸς ἐντάντος, uterque codex ad oram libri Μάρτιον clare nominat. Vatic. quoque de more Μάρτιον pro Κρονίου in contextu collocat. Quod item facit p. 398, ubi hæc aliorum codicum verba Κρονίου ἀρχομένου μηνὸς, ipso reddit Μάρτιον ἀρ-χομένου μηνός. Ut dubitandi locus non supernit quin Martius mensis in hac historia dicatur Κρό-νιος. Sed quam manifestum factum, tam obscura facti causa est. Quid enim verisimile communica-mur cur primus et unus Pachymeres vocem Κρό-νιος in ignotissima prisca juxta recentibusque notione usurpaverit? Dum aliud opportunius sagax lector expedit ego suspicabar nostrum, cum forte vidisset in Harpoerationis Diagrammate mensium superius laudato Hecatombæoni pro synonymo Cronium apponi, et aliunde sciret Martium olim fuisse primum anni Romani mensem (juxta illud tritissimum Tibulli :

[P 487] *Martis Romani festæ venere Kalendas:*
Exoriente nostris hic fuit annus avis),
sed postea additis decimestri anno duobus men-sibus honorem ducendi annum Januario tributum,
Pachymerem, inquam, hoc se nosse gestientem ostentare, duobus mensibus quasi de primatu cer-tantibus in Romano anno, vocabula duo divisisse quæ Attici anni primo mensi convenienter. Dia-gramma illud semel hic describere tanti visum est.

"Ονόματα μηνῶν κατὰ Ἀθηναῖους.
Ἐκατομβαιῶν δὲ καὶ Κρό- δ Σεπτέμβριος
νιος δ Οκτώβριος
Μεταγειτνιώ δ Δεκέμβριος
Πιανεψιών δ Ἰανουάριος
Μαιματηριών δ Φεβρουαρίος
Ληγναῖων δ καὶ Ποσειδέων δ Μάρτιος
Γαμηλιών δ Ἀπρίλλιος
Ἀνθεστηριών δ Μάϊος
Ἐλαφηβολιών δ Ἰούνιος
Μουνυχιών δ Ἰούλιος
Θαργηλιών δ Αὔγουστους
Σκιρροφοριών

692 BOHAPOMION. p. 257 Βοηδρομιῶνος ιστα-
μένου. Uterque cod. B et A in ora libri Ἀπρίλ-

(*) Cf. Glossar. alterum v. Ληγναῖων.

λίου, Vatic. τότε τοίνυν Ἀπριλλίου ἀρχαμένου. Βοε-
dromionem tertium fuisse mensem in anno Attico
demonstrat Petavius, I, 1 *De Doct. temp. c. 11*, te-
stimoniis Aristotelis, Theophrasti et Plinii. Sed cum
tertium locum jam occupasset Pachymeris iudicio
Cronius, quartum illi assignavit, aut aliud est
securus quod non latet. De re ipsa constat, hic
Juliani anni Aprilium intelligi, cum describatur fe-
stum ἀκάθιστον dictum, jejunio verno celebrari
solitum, Sabbato videlicet quinta hebdomadē
Quadragesimæ, ut ostendimus in Glossario verbo
ἀκάθιστος. Quo die Pascha illo anno fuerit, et con-
sequenter in quem Aprilis res hic narrata incide-
rit, dicemus infra, ubi de characteribus chronolo-
giis hujus historiæ agetur.

ΠΥΑΝΕΨΙΩΝ, p. 403, εἰκοστή μὲν καὶ ἔκτη **B** Πυανεψιῶν. Ε regione vocis Πυανεψιῶν codd. B et A habent Μαῖον, quod V de more in contextum recipit. Nec dubium relinquitur ex charactere mox expresso festi instantis Pentecostes, ut inferius demonstrabimus, quin Metus hic mensis indicitur. Unde corrigendum videtur quod p. 270 scribitur πυαντιῶν; est enim ibi in margine vox Μαῖον, antiqua manu, cui glossema recentioris manus subjungitur ματαγειτενῶν Res porro ipsa et loci sententia, ut l. 3 *Observationum c. 5*, clare demonstramus, omnino Maium exigit.

ΜΑΙΜΑΚΤΗΡΙΩΝ, p. 430. Δευτέρᾳ δὲ Μαιμα-
κτηριῶν. In margine duo codd. Ἰούλιον. Tertius
ut solet id nomen contextui inserit nec festum
Pentecostes in secundum illo anno Junii incidens,
ut suo loco ducebimus, dubium relinquit quin Ju-
nius Pachymori Μαιμακτῆριῶν. sit. Τὸ δὲ τενεμονοῦ-
τὸ διέτι, ut in ceteris, querendum. Davi enim su-
mus, non Οἰδίποι (·).

[P. 488] **ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΩΝ**, (p. 286, δ 'Ανθεστηριῶν.
Ε regione in margine Ἰούλιος. V id solum in
contextu habet. Antea, p. 149, Εορτὴ τῆς Θεομή-
τορος Ἀννης μηνὸς Ἀνθεστηριῶν. Rursus p. 483
Τότε τοίνυν δωδεκάτῃ Ἀνθεστηριῶνος μηνός. Utro-
bique codd. de more Ίουνου adnotant. Augusti
mensis Pachymerianum nomen in hac historia,
quod meminerim, non exstat (·).

ΓΑΜΗΛΙΩΝ, p. 395, Γαμηλιῶν. μηνός. Codd.
B et A e regione adscribunt Σεπτεμβρίου, silentے
præster morem V, qui hoc comma transilit. Antea
p. 299. μὴν δὲ ἐφειστήκει τότε Γαμηλίῳ ν., ήγετο
δὲ ἡ τοῦ τιμίου σταυροῦ ἡρτὴ, festum exalta-
tionis S. Crucis 14 Septembribus etiam a Græcis
celebratum. Consuetu et ibi codd. admonent, sed
satis ex festi mentione intelligitur September.

693 ΕΛΑΦΗΒΟΛΙΩΝ, pag. 394: Ἐλαφηβολιῶ-
νος ἔκτη μηνός. Suggerunt, ut solent, codd. B et
A in margine Latinum mensis nomen Ὀκτώβριον,
Octobrem, quem et ipsa locus per se indicat, cum
in eo affirmetur præcedentem ἀμέσως mensem

(*) Cf. Glossar. alter. v. Μαιμακτηριῶν.

(**) Cf. Glossar. alterum v. Ήσσιδεῶν.

A fuisse Gamelionem, quem certo vidimus Septem-
brem esse.

ΜΟΡΝΥΧΙΩΝ, pag. 318 Μηνὸς Μουνυχιῶνος.
Codd. B et A Μουνυχιῶνος glossema solitum ascri-
bunt, Romanum mensis ejus vocabulum exprimens, Νοεμβρίου *Novembris*. Quod vero initium
id fuisse anni verba illa ἑκάστος ἔτους indicant
referendum ad indictionem, quæ peculiare anni
principium ducebat a Septembri, cum alioqui
civilis anni caput in Kal. Januarii fixum esset.

ΣΧΙΡΡΟΦΟΡΙΩΝ. Nomen hoc apud Pachymerem
ultimi mensis est Decembribus, ut intelligitur ex
verbis pag. 303: Ο βασιλεὺς τοῦτον προβάλλεται
μηνὸς Σχιρροφοριῶνος εἰκοστῇ δηδόῃ. Ad margi-
nem e regione in cod. B scribitur Δεκεμβρίου, uti
et pag. 532, ubi de imperatore scribitur θυγάτη
δὲ Σχιρροφοριῶνος ἐνδεκάτη, in margine Δεκεμ-
βρίου. Quod utrobique V in contextum recipit.

CAPUT II

*Initium imperii Theodori Lascaris Junioris, unde
hæc historia procedit, rationibus chronologicis et
cælesti charactere demonstratur.*

I. Non possumus ex opportuniore epocha hujus
historiæ caput ducere quam ex initio principatus
Theodori Lascaris eo nomine secundi, filii et suc-
cessoris in imperio Joannis Duce, Batatzæ cognomina-
minati. Insigniora enim quæque de Michaelo Pa-
læologo adhuc privato hic narrata hoc Theodoro
imperante contigerunt, cuius præmaturum obitum
stalim fere Michaelis ejusdem in imperium evectio
excepit. Scio sub Joanne quoque nonnihil ejus
generis, cap. 6, lib. 1 memorari: verum et id obi-
ter insinuatum duntaxat quasi prætextitur operi:
et illud ipsum jure imputari Theodoro potuit tan-
tum non imperanti et apud parentem seniorem eo
gratia ac potentie gradu nitenti, qualem per erat
unigenito virilis adepto plenitudinem ætatis, (P. 489)
haud dubio successor declarato et iam nunc fere
collegæ tribui. Recte igitur noster initio modo
laudati capitia 7, velut historiam inde suam au-
spicans scribit, imperante Theodoro Lascari post
patrem, Michaelem Palæologum semper obnoxium
affectioni regni suspicionibus fuisse, quo ex fonte
malorum omnium, quæ tunc est passus, causæ
fluxerint. Ut ergo limen quasi præstruamus histo-
riæ quam illustratum imus, ante omnia elaboran-
dum nobis est in constituendo præcise tempore,
quo cœpit Theodorus Lascaris Junior habens im-
peri tractare. Negligentibus in hoc definiendo et
quasi de suo nomine παραχυμετέστερον 694 vide-
tur noster historicus defunctus. Sed habemus quos
adhibeamus subsidio locupletes auctores duos,
Georgium Acropolitam et Nicephorū Gregoram:
quorum prior accuratissimus et præsens inspector,
quas narrat, rerum c. 52 *Hist. prioris* pag. 56 ed.
Reg. sic scribit: 'Ἐτεθνήκει βασιλεὺς Ἰωάννης

τῷ ιερῷ αὐτοῦ Θεοδώρῳ τὴν βασιλείαν καταλελοιπός τριάκοντα καὶ τρία ἔτη διανύοντι. Τοοῦτος γὰρ δὲ χρόνος αὐτῷ ὑπόστος τῆς πατρικῆς βασιλείας ἐνύγχανε· σχεδὸν γὰρ τῇ πατρικῇ ἀναρρήσει καὶ τῇ γέννησις ἐκελνου ἔνιδραμεν. Ήσος εἰσι: *Oblerus Joannes Augustus, filio suo Theodoro imperium relinquent annum agenti tertium et tricesimum aetatis.* *Vitæ enim ejus tempora principatus paterni spatiū sequabant, quod ferme cum patris acclamatione ortus ipsius concurisset.* Ήσος ille, καὶ τοιδε verbis repetit in secundo opere, cui *Chronicon compendiarum titulus* est, numero item 52 p. 137 ed. Reg. Nicēphorus Gregoras, lib. iii, p. 24, ed. Basil. de Joannis morte et Theodori successione sic habet: *"Huius δὲ ἔτος, ὅποτε ἀπελέντα, ξηκοστὸν, ὅποτε δὲ αὐτὸς τὰ τῆς αὐτοχροτορίας ἁνεγχεῖριστο σκῆπτρα, ἔβδομον ἥδη καὶ εἰκοστὸν, ὡς μόνα τὰ τῆς αὐτοχροτορίας αὐτοῦ γίνεσθαι ἔτη τρία καὶ τριάκοντα, ὅπος δὴ καὶ οὐδὲς αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας διάδοχος ἦντος Θεόδωρος· δροῦ τε γὰρ αὐτὸς ἐξ ὀδίνων εἰς φῶς προήγετο μητρικῶν, καὶ δμοῦ τὰ τῆς αὐτοχροτορίας σκῆπτρα δὲ πετὴρ ἄρτι ἐδέδεκτο. Αρεδαὶ autem annum, quando est mortuus (Joannis) sexagesimum aetatis, quando vero sceptra imperii in manus sumpsit, septimum jam et vicesimum, ut soli ejus imperii numerentur anni tres ei triginta, quia tunc vii filias ejus et successor in principatu explebat Theodorus: simul enim hic materno partu in lucem productus est, simul pater ipsius imperii recens accepti moderari sceptra cuperat.* Ita Gregoras; qui μᾶς adjungit Theodorus haud assumptum in consortium imperii a patre adhuc vivente ob causas quas ibi memorat, concensu procerum et exercitus imperatorum fuisse salutatum.

II. Neuter horum precise annum expressit in terra Graecis vulgari, quo mors Joannis et Theodori successio contigit. Verum Georgius Acropolita cum initio sum historiæ expugnationem Constantinopolis a Latinis insignierit anno mundi 6711 et tempora inde diligenter numeraverit, facultatem offert certo investigandi annum quem querimus, obitu Joannis, inauguratione Theodori notabilem. Scribit is. c. 4 eum Hist. p. 4 edit Reg. in hunc modum: *"Ἐάλω παρὰ τούτων (Λατίνων) ἡ Κωνσταντίνου, ἣντος μὲν ὄντος ἀπὸ γεννήσεως κόσμου ἡμία' ἢ 'Ἀπριλίου ἔγοντος. Τῷ γὰρ ἡ θεοῦ Μαΐου ὄντος τῇ πόλει προσώρμησαν· ἐν ἔνδεκα δὲ μηνὶ συνέβη γενέσθαι τὴν πόρθησιν. Καρία ad eis (Latinis) Constantinopolis est anno ab orbe condito 6711, die 12 Aprilis Anno quippe 10 mense Maii admoveverunt se civitati, undecim vero post mensibus direptionem ferit contigit. Anni æra Graecorum, ut inter 695 peritos convenit, reducuntur ad annos æra Christi vulgaris subtractione annorum 5508: tot enim præcessisse mundi annos expletos Graeci putant ante Kalendas Januarias proxime securas Christi Domini natalem diem. Ex hac methodo conficitur expugnatam a Latinis Constantinopolim*

A anno Christi 1203, duodecima Aprilis. Duos inde fere annos ἀναρχία et rerum confusio miserrima inter Graecos fuit. Quibus exactis acclamatur imperator Theodorus Lascarios gener Isaacii Angeli, et a Michaeli Auctoriani patriarcha rite coronatur. Georgius Acropolita, c. 6: Δέος γεῦν παραδραμάτων ἐνιαυτῶν, καὶ ὃς δεσπότου παρὰ πάντων ἡμιζομένου τοῦ Λασκαρίου, ἐπειδὴ συνδρομὴ γέγονε κατὰ Νίκαιαν ἀπὸ περιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν λαγών τῆς Ἐκκλησίας, ἀπόφις τούτων ἔγνετο, διπειρασθεῖς φημισθεῖ [P. 490] δὲ δεσπότης Θεόδωρος. Paulo post: Ψηφίζεται οὖν πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Αὐτωριανὸς.... δε καὶ τὸν δεσπότην Θεόδωρον τῷ βασιλικῷ διαδήματι ἐταινίωσεν. Ήσει ibi. Continguisse oportet electionem et elevationem Theodori anno Christi 1205, εἰτρα μensem Aprilē. Inde insunt ejus imperii anni, quos idem Acropolita octodecim numerat. p. 17 sic scribens: *"Ην δὲ ἡ βασιλεὺς Θεόδωρος ὁ Λασκαρίς, ὅποτε τὸ τέλος ἦγε τοῦ βίου, τῶν μὲν τεσσαράκοντα πάντας ἐπεινάντα εἴλατεων δὲ τῶν πεντήκοντα, βασιλέως τούτων ἔτη iη'.* Ήσος εἰσ: *Erat autem imperator Theodorus Lascaris, quando vivendi finem fecit, aetatis quidem annorum supra quadraginta quinque, minor lamen quinquagennario. Ex his annos octodecim imperando exegorat.* Ita ibi. Nam si mille documentis quisque æra Christianæ annis alias octodecim adjungimus, efficiemus annum Christi 1223, quo currente contingit mors Theodori Lascaris et generi ejus Joannis. Duces Bataliae successio in ejus locum, ita ut idem annus utriuscomparatur manis fuerit.

: Ill. De Joannis porro Ducas principatus et vite spatio sic refert idem diligentissimus scriptor Acropolita, Hist. p. 56: *Καταλαμβάνει τὸ Νύμφαιον, καὶ ἐν μὲν τοῖς βασιλικοῖς οὐχ ἀπῆλθεν οἰκισταῖς, ἐν δὲ τοῖς ἔγγονος που τῆς χώρας βασιλεῖος κήποις τὰς ἀνακτορικὰς σκηνὰς ἐνιδρόσατο. Εὐρε καὶ τὸ χρεῶν ἐλειτοργησε τρίτη Καλάνδων Νοστρίου, ἐκκοντα καὶ δύο, ὡς οἱ τὰ περὶ αὐτοῦ ἀριστορον εἴδοτες ἱρασκον, ἐπη βιώσας, ἐξ ὧν τρικοντα καὶ τρία βεβαλευτε. Hoc est: Perenni Nymphaeum, nec ibi tamen in ἕδες Imperatorias divenit, sed in suburbanis regiis horiis Augustalis fit. Ubi et naturæ debitum excolvit, tortis Kalendas Novembribus, cum viciasset annos, ut peristores rurum ejus tradunt, secenta dnoes, ex quibus tres et triginta in Imperio transegit. Sic ibi. Addantur ergo anno Christi 1223; illo ipso annum erat 33 Imperii Joannis: conficitur annus Christi 1225, ejus sub flam Octobris idem Joannes diem obiit. De successione porro Theodori materad nomine dicti Lascaris in patris Joannis Ducas Bataliae imperium, ex Gregora itemque Acropolita 696 habemus, acclamatum eum quidem a proceribus et exercitu imperatore statim post patris obitum, inauguratum tamen in ecclesia solemni rito serius fuisse, propterea quod patriarcha qui ceremoniam perageret nullus tum erat. Itenim, ut Acrop-*

polita scribit, p. 57: Πέφθακεν δὲ πατρίάρχης Μανουὴλ μιχρόν τι τοῦ βασιλέως Ἰωάννου προτελευτῆσαι. *Manuel patriarcha paulo ante Joannis Augusti mortem decesserat.* Accesserunt deliberationis in quærendo digno moræ, et post designationem Nicephori Blemmidæ hujus recusatio, sub hanc consultatio nova: et post multos sigillatim expensos, qui variis de causis non placuerunt novo principi, electio monachi Arsenii evocatioque ex monasterio sito ad Apolloniadis lacum, inde hujus sacrorum ordinum expertis initatio per gradus a diaconatu ad patriarchatum una hebdomade desperata. Hæc facile totum Novembrem partemque decembris tenuerunt, ita ut coronatio solemnitas novi Augusti per novum patriarcham rite perpetrari vix potuerit ante festa Natalitia, et credibile est ipso Christi Natali, quo die auspicatior reperiri alias nequirit, sacram istam cærimoniam peractam.

IV. His ita positis, quæ partim certissima di-
sera testificatione Acropolitæ tunc viventis et
præsentis ac Gregoræ compertissima ex recenti
memoria sribentis, partim, quod attinet ad cir-
cumstantiam diei Christi Natalis ad Theodori
coronationem electi, in silentio scriptorum ex
serie naturali rerum verisimillima sunt, offert
nobis quidam aliqui periorticatus et obscurus
Pachymeris nostri locus occasionem minime sper-
nendam insigniendi luculento cœlesti charactere
frontem hanc ipsam et quasi capitalem epocham
hujus quam edimus historia. Ponit auctor noster,
l. i. c. 13, hæc ipsa plane verba de quodam eclipsi
solis quæ Theodori præmaturum obitum præsu-
gierit: "Οὐ δὴ καὶ προεστήμαντι τι σημεῖον· ἦλιος
γὰρ ἐκλελοίπει· ἀρ' ὥραν τρίτην τῆς ἔντης ἡμέρας,
καὶ βαθὺ σκότος τὸ πᾶν κατελήφει, ὧστε καὶ ἄστρα
φανῆναι κατ' οὐρανόν. Καὶ δὴ ἀρπάζεται καὶ πρὸ
ῶρας ἀνὴρ βασιλικῶς μὲν καὶ γεννηθεῖς καὶ τρα-
φεῖς, etc. Hæc ad verbum scrupulosissima fide sic
Latine sonant: (P. 491) *Quod et præsignificavit
signum quoddam. Sol enim defecerat ad horam
tertiam sexta dies, et densæ tenebrae cuncta com-
prehenderent, adeo ut apparerent stellæ per cælum.
Itaque præripitur acerba morte vir regie quidem et
natus et educatus, etc.* Hæc in excripta sua Pachy-
meriana congerens Wolfius sic effert: *Sub obitum
Theodori Lascaris sexto die sol per horam obscuratus
est, tenebræque operuerunt omnia, adeo ut stellæ in
cælo apparerent Henricus Spondanus in continua-
tione Annalium Baronii ad ann. 1259, num. 15,
scribit sub obitum Theodori Lascaris Junioris so-
lem per horam obscuratum esse, ita ut stellæ ap-
parerent. Sumpit id nimirum ex Wilfio. Odoricus
Rainaldus num. 54 ann. 1259, mortem Theodori
referens, ejusdem meminit eclipseis, quam sexto
ab ejus obitu die contigisse 697 ait, auctorem
laudans Pachymerem. At hic, licet dici sextæ me-
minerit, haud tamen eam numerandam dixit ab
obitu Theodori, sed potius indicavit contrarium,*

A eo ipso quod præsignificatam illa eclipsi Theodori mortem asserit; ad quod necesse fuit ecclipsim morte fuisse priorem. Errandi occasionem viris hisce magnis Pachymeres præbuit perfuntorie ac perplexe deliquum istud solis memorans, sine certa anni, mensis, dici, ut in his assolet, indicatione, quin etiam alieno id loco referens, et justam objiciens legenti causam opinandi illud paucis diebus antequam Theodorus moreretur visum, cum aliunde compertum sit nullam toto illo anno 1259, quo certo constat obiisse Theodorum, solis eclipsim Nicæam aut locis finitimis videri potuisse. Quare non immerito Sethus Calvisius in Chronologia Wolflana anno Christi 1255 Pachymeris excerpta falsi arguit, quæ reprehensio etiæ, ut modo fatebar ipsum amplectitur Pachymerem, tamen ne injusti simus, partem ejus ipsi quoque suam debemus Wolflio aspergere, qui *sub obitum Theodori* defecisse solem de suo adjecit, eum id Pachymeres non scripserit. Nam quod ex occasione obitus Theodori meminerit istiusmodi eclipsis, qui non videt quam infirmum argumentum sit opinandi eam tunc visam?

B V. Ego vero dum ceteram indolem lucifugæ cu-
jusdam, ambagiosæ ac ἐχοτεῖσαπονότριχος, ut Gelliano et Aristophaneo verbis utar. Pachymeria-
na dictio cogito, dumque præterea mente am-
plexus simul cuncta quæ hic referuntur sigillatim
expensa colligo, mihi videor animadvertere indi-
cios haud vanis voluisse nostrum historicum sal-
tem obscure innuere, si minus clare prædicare,
deliquum solare, quod hoo loco memorat, longe
ante hoc tempus, in quo narrando versatur, pa-
ratrum et spectatum fuisse. Argumentum sic sen-
tiendi primum sumo ex plusquamperfectio tempore
quod in verbo his affectat, non sribens ἐκλελοίπεν
ἦλιος; sed ἐκλελοίπει, et statim post, σκότος τὸ πᾶν
κατελήψει, sed κατελήφει. *Defecerat*, inquit, *sol*,
non autem *tunc defecit*; et tenebris universa obdu-
xerant, multo scilicet prius, non autem *tunc ob-
duxerunt*. Quod si quis quærat quanti temporis in-
terrallum hæc verbo indicata præcessio postulet,
reputet quænam eventa præsignata fuisse isto por-
tentio auctor censeat. Satis fuse ac distincte per-
secutus mala quæ Theodori principatum infesta-
runt morbum prope continuum, suspicione acres
et miseras, aversionem principum ab ipso, brevi-
tatem spatii educendo in robustam æstatem hæredi
locum negantem, præter cæsteros tumultuosos mo-
tus rebellionum et bellorum toto illo nec pleno
quadrinno semper undique coorientum, totum
id infortuniorum textum relativo δὲ indignavit Pa-
chymeres, dum scribit δὲ καὶ προεστήμαντι, quod et
præsignificavit. Cum vero sit manifestum præsigni-
ficacionem necessario anteriorem esse re præsigni-
ficata, quis non intelligit oportuisse signum istud
circa ipsa imperi Theodori 698 principia conspe-
ctum? Quid illa sextæ dici mentio? Nonne eviden-
ter exigit insignem aliquam unde numeretur epo-

cham? Ea poro cum Theodori mors esse non pos-
sit, quippe quæ præsignificari signo posterius edito
nequiverit, restat ut ejusdem solemnis inaugura-
tio intelligenda sit, Natali, ut diximus, Christi, 25
Decembris die anni 1253 celebrata. Et commo-
dum ad ista ipsa die quæ sexta illuxit, trigesima
Decembris illo eodem anno 1254 et feria fuit
quinta, cum illo eodem anno periodi Julianæ 5988
cyclus solis 4, (P. 492) littera Dominicalis C. fuerit,
die, inquam, 30 Decembris, 6 a coronatione Theo-
dori manu Arsenii patriarchæ in ecclesia facta,
anno 1255, eclipsis solis visa Nicææ ingens est,
eadem hora quam notavit Pachymeres post meri-
diem tertiam, cum tenebris densissimis toto aere,
et apparitione stellarum in cœlo, ut patet ex ejus
deliqui exactissimis calculis, quos sequenti mox
capite dabimus. Totam hanc conjecturam ac ratio-
nationem eo pluris facio quod mei ingenii non
est. Cum enim diffisus facultati meæ virco duos
mihi amicissimos et astronomos peritissimos de
hac eclipsi consuluisse, Joannem Baptistam Ric-
ciolum et Jacobum Grantami, ambo convenerunt in
affirmando nullam anno Christi 1259, quo est Theo-
dorus Junior Lascaris mortuus, solis eclipsim, quæ
pachymeres describit, spectari Nicææ potuisse.
Alter vero illorum, Jacobus Grantami, benignissi-
mo mihi gratificandi studio totam intricissimi
hujus loci perplexitatem insigni, mea causa eluci-
brato, commentario explicuit, id ipsum quod hic
compendio proposui uberior et accuratius astruens.
Id præclarum viri longe doctissimi, et de me su-
pra quam prædicare possim optime meriti, opus
quale accepi erudita ipsius exaratum manu dein-
cepis hic adscribam.

CAPUT III.

*Jacoli Grantami e societate Jesu dissertatio de eclipsi solis a Pachymere notata. Ad Petrum Pos-
sinum ejusdem societatis.*

I. Eclipsis solis supra ex Pachymere descripta
non minores in historia temporum et astronomicis
legibus tenebras parit, quam dicitur in aere ob-
scuritatem fudisse et lumen plane totum solis ex-
stinxisse; aer enim tecto a luna sole aliqua sal-
tem stellarum luce fulgebat, et quæ in terra gera-
bantur non omnino invisibilia et intractabilia fle-
bant: descriptio autem illa obscurare videtur hi-
storiam, ut nullam ei penitus fidei lucem aut aspec-
tum veritatis relinquat. Mors imperatoris ponitur
anno in autumnum vergente: Tοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου
πρὸς τὸ φθινοπωρινὸν ἐποκλίνοντος μεταλλάττει τὸ βι-
οῦ δὲ κρατῶν. Prænuntia affigitur solis defectio tan-
ta ut profundæ tenebras omnia tegerent et stellæ in
cœlo lucentes apparerent: Ο δὴ καὶ προεσήμην τι
σημαῖον. Ἡλιος γάρ, etc, ut 699 supra. Tempus
quod assignatur sub horam tertiam diei sextæ, ἡ
ώραν τρίτην τῆς ἔκτης ἡμέρας, tenebras magis
quam lucem offundit, et dum terminos neque ini-
tiiorum neque finium prescribit narratio, tam li-

A berum errandi locum facit quam docenda veri-
tati viam occcludit.

II. Quamobrem, ut in his tenebris lux aliqua
veritatis, si quæ insit, agnoscat, ante omnia
constituendum quo anno et quo anni tempore vi-
vendi finem fecerit imperator is de quo Pachyme-
res hic agit. Facem præsert huic historia obscu-
ritati Georgius Acropolita c. 52, auctor accuratus
et nobilis, qui summa diligentia res sui temporis
certis notis quasi veris coloribus pari elegantia ac
fide depinxit.

Is ergo mortem duorum imperatorum Joannis
Ducæ et Theodori Lascaris filii ejus ita describit,
ut annum et anni mensem clare exprimat. Ait
enim de Joanne, obiisse illum diem extremum in
B Kal. Octobris annos natum duos et sextaginta, ex
quibus triginta tres regnaverat. Ἐνθα, inquit, id
est ad Nymphaeum ubi Joannes vitam finivit, καὶ τὸ
χρόνῳ ἐλειτούργησε τρίτη Καλανδῶν Νοεμβρίου,
ἔξικοντα καὶ δύο, ὡς οἱ τὰ περὶ αὐτοῦ ἀριθμέττο-
ροι εἰδότες ἔρασκον, ἐτη βιώσας, ἐξ ἀντράκοντα
καὶ τρία βιβαστέλευτε. Idemque paulo post repelit
de anno regni 33, cum ait ἐπεφνήκει μὲν διαστήλες
Ιωάννης τῷ υἱῷ αὐτοῦ Θεοδώρῳ τὴν βασιλείαν κα-
ταλαβειπὼς τριάκοντα καὶ τρία ἑτη διανύοντι. [P. 493]
Τοσοῦτος γάρ δὲ χρόνος αὐτῷ διεστος καὶ πετρικῆς
βασιλείας ἐτύγχανε.

III. Hic porro 54 imperii et mortis Joannis annus
erat Christi 1255, ante receptam a Græcis anno
1261 Constantinopolim sextus, ante mortem Theo-
dori Joannis filii quartus, ut constat ex Duce Mi-
chaelis nepote, Hist. c. 2, et ex mox dicendis ma-
gis adhuc patebit.

De Theodoro vero idem Acropolita hæc babet
ib. c. 74: Ἐκτίνος μὲν οὕτω βιώσας καὶ μῆτρα
δύος τέσσαρας ἐνιαυτοῦς αὐτοχρατορήσας, κατὰ
Νοεμβρίου γάρ ἔρχεται ἐν Αδγούστῳ μηνὶ τὸ τίτος
ἴσχυρη τῆς ζωῆς. Ubi manifeste et quartæ annus
imperii nondum finitus, et initium regni mensis
Novembris, et finis vitæ Augusti exprimuntur;
eaque totidem verbis idem auctor in Chronicō
compendiario repetit; quibus Nicephorus Grego-
ras, I. ii in fine, omnino consentit in annis triginta
tribus tum imperii patris, tum vitæ filii cum im-
perium a patre suscepit, tum etiam in quatuor
annis imperii Theodori non integris, cum asserit
eum I. iii, cum tricesimum sextum vitæ annum
ageret, defunctum: Ἐκτόν καὶ τριακοστὸν ἔτος
γενέσιων χρόνον ἀμειβοντι: νόσος ἐνοχήπτει: τῷ
βασιλεῖ χαλεπῇ καὶ βαρείᾳ, καὶ δπλα φάναι θανάτου
φοροῦσα.

IV. Est ergo mortuus Joannes Ducas anno Christi
1255, in fine Octobris, et Theodorus Lascaris ejus
filius anno 1259, mense Augusto. Quæ nota tem-
poris recte convenit cum ea quam exprimit 700
Pachymeres scribens Theodorum imperatorem vi-
tam cum morte commutasse anno ad autumnum
inclinante.

Sed de eclipsi solis, et tanta quanta a Pachy-

mere describitur vel eo anno vel in morte Theodori vel in autumno facta, auctor alius nullus meminit, et fieri ullam potuisse leges astronomicæ non permittunt. Novilunia enim anni 1259 aut ecliptica nulla fuere, aut non Constantinopoli ac locis vicinis, et auctores chronologi et annalium scriptores, qui solis eclipsim pene totalem referunt ad annum Christi 1259 in morte Theodori, non tabulas astromicas, sed auctorem Pachymerem sequuntur. Ita enim Odoricus Raynaldus ad annum Christi 1259, narrata Theodori morte in mense Augusto, ait paragrapho 54: *Sexta ab ejus obitu die tradit Pachymeres insignem solis defectiōnem fuisse, adeo ut unius horæ spatio densissimæ horrerent senebræ stellæque in cælo apparerent.* Ita Henricus Spondanus ad eumdem annum; ita alii, quibusdum detectionis meminere, Pachymeris auctoritate se tectos putant sine alio examine, et errant, et alias in errorem inducunt.

Acutior aliis Sethus Clovisius in Chron. an 1255 Pachymeris fragmenta erroris arguit, quod eam solis eclipsim in obitu Theodori indicaverint, quo anno et sequentibus nulla talis inveniatur, et eam putat accidisse in morte Joannis Ducæ, post ejus obitum die 6, 30 Decembris.

Sic Calvisius, ex parte quidem vere, ut ab auctore in rebus astronomicis bene versato, sed ex parte contra historiæ veritatem manifeste pugnativa. Certum enim est jam paulo ante prolatum Pachymerem loqui de obitu Theodori in mense Augusto, anno, ut ipse ait, ad autumnum inclinante; quo non quadrat mors Joannis, quæ in 30 Octobris incurrit, ut etiam paulo superius docuimus. Deinde quid spectaret ad mortem Theodori, quam describit aperte Pachymeres, narratio tam accurata eclipsis solis factæ in morte patris quatuor fere ante annos, nulla alia patris mentione habita aut id exigente causa rationabilis? Quomodo denique eclipsis, quæ contigit 30 die Decembris, dici potest accidisse sexto die post mortem Joannis, qui vita diem extremum habuit 30 Octobris?

Hæc igitur Calvisii animadversio non tollit aut minuit questionis difficultatem, sed auget potius et ita implicat ut insolubilem facere videatur.

Sic igitur Pachymerem intelligendum arbitror, ut revera mortem Theodori describat, factamque vere asserat inclinante ad autumnum anno, sed eclipsim solis designet non quæ in obitu ejusdem Theodori [P. 494] facta sit (id enim textus non dicit; et inepta ea esset ad præsignificationem, de qua in eo mentio est), sed quæ initio imperii ejusdem Theodori, quasi prænuptia brevis et infelicitas ejus regni, quod non multo plus triennio stetit, et in continuis 701 belli motibus et morbi molestissimi saepe repetitis gravissimis tentationibus actum cum vita finitum est anno etatis 36 nondum completo.

Quætamen cum non satis distinguat Pachymeres, et statim post descriptam mortem Theodori de illa

PATROL. GR. CXLIII.

eclipsi sermonem inferat, nihil de initio imperii significans, justam certe non aliud attendentibus erroris causam dedit. At si quis rem attente consideraverit et cum historia illius temporis contulerit, in iis tenebris lucem inveniet. Sic autem eam explicabo.

Theodorus vivendi finem fecit anno Christi 1259, mense Augusto. Historiæ totius hæc fides est, de qua dubitare non licet. Pachymeres id asserit, cum ait factum vergente in autumnum anno, nempe inter solstitium æstivum et æquinoctium autumnale. Theodorus initium regnandi fecit anno Christi 1255, patre mortuo sub fine Octobris, non declarato filio successore, qui ideo tardius electus, elevatus in clypeo, unctus et coronatus est, tum propter diversa populi studia, tum ob Manuelis patriarchæ paulo ante mortui desiderium. Nicephori in ejus locum electi modestiam in recusanda dignitate, so Arsenii tandem vocati ad ungendum et coronandum imperatorem longiore moram, quæ omnia fuse describunt Nicephorus Gregoras initio l. II, et Georgius Acropolita c. 53. Theodorus statim initio regni infestis bellis contra Bulgarios et Thessalos usque ad vitæ exitum infeliciter occupatus est: difficillimis negotiis, implicatus, suspicionibus et humore melancholico ad quædam sua majestate indigna etiam adversus aulicos dignitate et fide erga cum præstantes perpetually adductus, vixit miserabiliter. Theodorus longa tandem macie confactus, toto corpore exsangui, frustra tentatis omnibus humanis remedii, extra regiam, in gravi luctu penitentiæ et habitu religioso, dolens quod Christianum deseruisset, regno simul et vita privatur in etatis flore, anno tantum sexto supra tricennium, imperii quarto. Theodorus, vehementer anxius de fide et amicitia Michaelis Palæologi, filio ad imperii gubernacula inepto, sub hominis obscuri et sub patriarchæ tutela, ad invidiam dignitatis, qua brevi dejectus est, relicto, testamentum condidit in gratiam tutoris illius Muzalonis, quem Romanorum rerum dominum constituebat, quoad filius ad perfectam venisset etatem, cum gravissima procedrum offensione, quæ secuta est imperii perturbatione et in Michaelis familiam transito crudelissima. Fuit hic miserrimus Theodori regni et vitæ status eluctuosa mortis conditio, quam brevius Nicephorus, fusius Acropolita describit, qui cum imperii logotheta existeret, frequens imperatori ratione officii aderat, et quæ præsens fieri videbat magna fide et diligentia narrat.

VI. Hæc igitur voluit insinuare Pachymeres, cum scripsit infelicitas regni et luctuosi obitus Theodori prænuntiam exstissem deflectionem solis horribilem, quæ sub initium regni ejus facta est, 702 hora tertia post meridiem, sexto die, videlicet post ejus coronationem et unctionem solemnem.

Etenim, si conjecturæ non improbabili locus datur, videtur facta coronatio Theodori ipsa solemni festivitate Nativitatis Christi Domini, sive ut ex

luce diei celeberrimæ aditus ad imperium clarior exsisteret, sive ut inde felicitatis augurium sumeret imperator, quod regnandi principium duceret ab eo tempore quo Christus initium vivendi fecisset; quo sane modo et ratione gentes et Ecclesiæ nobilissimæ anni exordium a Christi Natalibus au-

spicantur.

Ulù sit de ipsa mente imperatoris, certa ejus consilia non mediocriter turbare visa est defectio solis tam insolens, tam cito post ejus coronationem facta. Visa est enim juxta tabulas astronomicas die 30 Decembris. Visa sereno cœlo, prout innuitur ex notata ab historico apparitione stellarum. Visa hora post meridiem tertiam, [P. 495] ante solis occasum fere integra luce deficiente, stellis in cœlo velut in profunda nocte toto crepusculi tempore in densis terræ tenebris apparentibus. Visa insuper est sexta die post imperatoris coronationem, quo præcique tempore de eo consilia et omnia futuri eventus, non sine multo in omnem partem sermone, agitantur.

VII. Et binc patet quamobrem Pachymeres eam eclipsim ut funestum imperii portentum in ipso aditu, id est sexta die post Theodori coronationem, considerandam dederit, ut quasi ex funerea face præeunte non diurni imperii male ominosa significatio caperetur; qualis augurationis et exemplum in vetustioribus historicis Pachymeres non unum habuit, et recentiores quoque idem videmus imitatione celebrasse, saltem dum ex officio referunt judicia vulgi hominum in tales fere præsagitiones proni, quoties istius generis cœlestia portenta sub principatum auspicia incurunt.

Ex hoc sunt genere quæ apud Julium Capitolum in Gordiano tertio leguntur. Ubi enim hunc cœpisse imperare retulit historicus, statim adjungit: *Sed indicium non diu imperaturi Gordiani hoc fuit, quod eclipsis solis facta est, ut mox crederetur, neque sine luminibus accensis quidquam agi posset.* Ita ille, solis defectionem innuens quæ anno Christi 237, 42 Aprilis, Romæ viso hodieque ex tabulis deprehenditur. Sextus item Aurelius Victor anno U. C. 1062, cum narrasset pacem inter Augustos Constantinium et Licinium factam, ascitis in consortium imperii Cœsarum nomine utriusque liberis Crispo et Constantino, filiis Constantini, et Lici-

Diano filio Licinii, adjungit: *Quod equidem vix diuturnum neque his qui assumebantur felix fore, defectu solis fædato tisdem mensibus die patefactum.* Contigit ea eclipsis anno veteri Christi 317, 20 Decembris. Ita etiam non ita veteri patrum nostrorum memoria observant historicæ Gallicæ scriptores anno Christi 1544, quo natus est Franciscus Secundus Valesius, quarto 703 post ejus nativitatem die horribilem solis eclipsim contigisse, eodemque anno tres lunæ insignes defectiones visas, eaque prodigia magnum dedisse astrologis judicandi et scribendi argumentum. Unde natum ejusdem principis emblemata, tribus liliis floribus e terra emergentibus, sole desuper et luna oppo-

A sitis, cum hac inscriptione: *Inter eclipses exorior.*

Sed jam tempus est demonstrandi positis ex arte astronomica calculis quam apte ad id quod indicavimus tempus accident istud indicatum a Pachymere deliquum solare.

VIII. *Epilogismus defectioni solis quæ contigil anno Christi 4255, 20 Decembris, juxta tabulas Rudolphinas subsidiarias Kepleri ad meridianum Nicenum in Bithynia revocatas.*

Novilunium medium.

	D.	H.		
Decembris	29	15	18	45
Tempus proximæ apogæitatis solis.				
Junii	13	14	58	26
intervallum a novilunio medio	165	23	97	41
	S.	G.		
motus intervallo respondens	5	13	0	32
tollendus a loco apogæi solis	2	29	50	17
primus locus solis	9	16	49	45
[P. 496] prima distantia lumina-				
rium sole longius progresso	0	5	32	20
Tempus proximæ apogæitatis lunæ.				
a prima die Januarii, etc.	385	18	20	4
intervallum a novilunio medio	4	4	34	52
motus intervallo respondens	S.	G.		
addendum	4	21	15	39
locus apogæi lunæ	7	20	1	46
primus locus lunæ	9	41	17	25
tempus prosthaphæreticum addendum novilunio medio,				
horæ 41. 41. 55.				

Novilunium verum.

	D.	H.		
Decembris	30	3	0	40
Correctio.				
	S.	G.		
secundus locus solis	9	16	52	43
secunda distantia luminarum			31	18
luna longius progressa				
704 tertius locus solis	9	16	49	55
secundus locus lunæ	9	17	24	1
secondum tempus prosthaphære-				
ticum tollendum	1	3	50	
tertius locus lunæ	9	16	49	55
correctio tollit a novilunio vero	1	3	50	
æquatio vero temporis			7	52

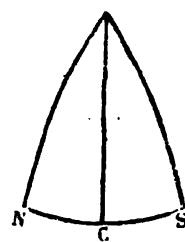
Novilunium verum correctum, et perfecte æquatum.

	D.	H.		
Decembris	40	1	48	58
Tempus veræ synodi in meridiano tabularum.				
	D.	H.		
December die	30	1	48	58 post merid.
ad meridianum Nicenum				
magis Orientalem	1	54	0	
adde				
vera synodus Nicææ	30	3	22	58
December die				

Locus veræ synodi.

	S.	G.		
	9	16	39	55
	Grad.			
ejus ascensio recta	228	16	0	
Nicææ post meridiem	3	22	58	
	G.			
quiibus respondet in æquatione	50	43	0	
is que [P. 497] additis ad ascen-				
sionem rectam modo positam				
pro loco veræ synodi, si ascen-				
sio recta puncti culminantis				
ecliptice seu meridiæ Nicææ	338	59	0	
hujus ascensionis punctum cul-				
minans sive meridiæ in ecli-	S.	G.		
ptica	11	7	15	56
hujus puncti declinatio australis		8	53	0
ad ditta elevationi poli Nicææ	11	26	0	
dat distantiam puncti culminan-				
tis ecliptice a vertice	50	19	0	
angulus ecliptice et merid.	68	7	0	
distantia puncti culminantis	S.	20	25	41
ecliptice a vera synodo	1			

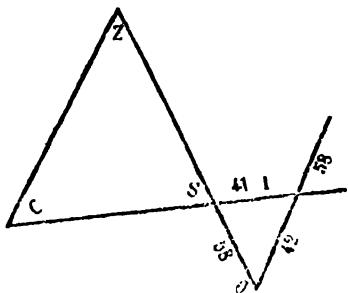
puncto culminante magis Orientali et in semicirculo ascende. Ideoq[ue] nonagesimas gradus eclipticæ, respectu puncti culminantis, ponitur in Oriente: et synodus in Occidentali quadrante eclipticæ 705 fieri dicitur. Ex quibus flunt et solvantur trianguli ZNC et ZNS. In quibus

	G.
ang. N	90 0 0
ang. C	68 7 0
latus CZ	50 19 0
CS	50 25 41
NZ	45 34 0
NC	24 11 0
NS	74 37 0
SZ	79 18 0
	distantia lunæ a vertice
ang. S	46 37 0
	angulus parallacticus.

unde nascuntur tres priores parallaxes in synodo vera Nicææ.

altitudinis	58 0
latitudinis	42 58
longitudinis	41 1

primum tempus parallacticum	E.
adde ad veram synodum	1 25 0
quia fit synodus in quadrante	30 3 22 58
Occidentali eclipticæ	
fit visa synodus minus accurata	D. H.
Nicææ	30 4 47 58 P. M.

IX. Huc usque ducta eclipse in horizonte Nicæno caduca invenitur deficiente calculo ea de causa, quod sol et luna tempore visa synodi minus accurate, id est paulo ante quintam pomeridianam, sub horizontem jam descenderant, depressa etiam profundius luna quam debuerat propter parallaxim altitudinis, que in quadrante Occidentali eclipticæ sidus dejicit, [P. 498] et tardius in Occidentem toto tempore parallactico apparet reddit. Haec igitur de causa ultra veram synodum eclipsei observari non potuit 706 Nicææ in Bithynia, ubi Pachymeres sola ejus initia descripsit. Quamobrem ut integra habeatur, et perfectus ejus epilogismus certis suis limitibus tam in quantitate quam in duratione definitur, mutandus est secundum leges artis loci meridianus et assumendus occidentalior, in quo tota eclipsei eadem observari potuerit eodemque fluxu temporis quo Nicææ ejus initia supra horizontem videbantur. Sic enim fieri ut qualis etiam Nicææ partim visa partim latens reipsa extiterit, ex observatione alibi facta, ubi tota visa fuerit, tam certo quam facile intelligatur.

Sumo igitur meridianum triginta gradibus, hoc est duabus horis, Nicæno occidentaliorum, in eodem tamen parallelo seu pari elevatione poli, ad eumque accommodo que jam supra de Nicæno

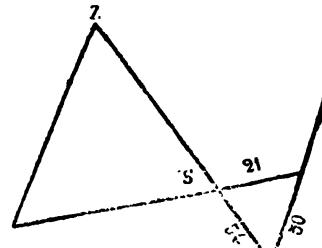
A dixi, additis propriis que ad ipsum singulariter pertinebunt.

	S.	G.
locus veræ synodi	9	16 49 55
eius ascensio recta		288 16 0
tempus veræ synodi Nicææ	30	3 22 58
in dato meridiano	30	1 22 58
respondent in æquatione Grad.		G.
quibus additis ad ascensionem		20 44 30
rectam synodo veræ conve-		nientem
fit ascensio recta puncti culm-	288	16 0
nantis eclipticæ in dato meri-		G.
diano	309	0 30
et punctum culminans	10	6 36 8
eius puncti declinatio Australis		48 42 0
addita elevationi poli Nicææ		41 26 0
dat distantiam puncti C a ver.		60 8 0
angulus eclipticæ et meridiani		75 27 0
distantia puncti culminantis		
eclipticæ a vera synodo	0	19 46 13
puncto culminante magis orientali quam synodo. Ideo-		
que ut supra, synodo in occidentali parte eclipticæ, et		
in semicirculo ascende puncto culminante positis.		
Unde trianguli ZNC et ZNS. In quibus		

	G.
ang. N	90 0 0
ang. C	75 27 0
latus CZ	60 8 0
CS	19 46 13
SZ	68 44 0
	distantia lunæ a vertice.
NZ	57 40 0
CN	23 37 0
S ang. S	66 1 0
	parallacticus.

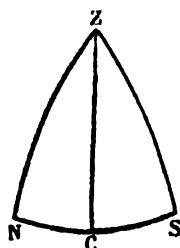
707 Unde nascuntur tres priores parallaxes in synodo C vera in dato meridiano

altitudinis	54 0
latitudinis	50 0
longitudinis	21 0

[P. 499] primum tempus		
parallacticum minus ac-		
curatum		
adde ad veram synodum	D.	H.
mens. Decembris	30	1 22
fit synodus visa minus ac-		58 P. M.
curata in dato meridi-		
ano Decembris	30	2 8
locus lunæ in synodo visa		
minus accurata in dato		
meridiano fit ex paral-		
laxi longit.		
et motu solis		21 0
respondente primo tem-		1 49
pori parallactico		45 35
additis ad locum veræ		
synodi	S.	G.
locus veræ synodi	9	16 49 55
motus lunæ primo tem-		22 49
po parallactico		
locus lunæ in synodo visa	9	17 19 44
minus accurata		
primum tempus paralla-		45 35
cticum		
habet in æquatione/re-		
spondentes gradus	44	23 14

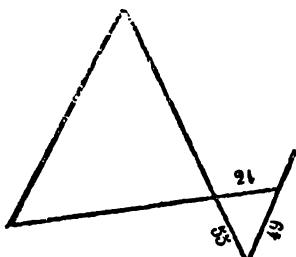
quibus additis ad ascensionem rectam puncti culminantis eclipticæ in synodo vera fit ascensio recta ejusdem puncti culminantis eclipticæ in synodo visa minus accurata punctum culminans eclipticæ 309 0 30 320 24 15 S. G. 10 12 4 0 17 14 0 41 26 0 58 40 0 73 44 0 0 24 51 16 unde trianguli in semicirculo ascende et quadrante occidentali eclipticæ in synodo visa minus accurata.

	G.		
ang. N	90	0	0
ang. C	73	44	0
latus CZ	58	40	0
CS	24	51	0
NZ	55	4	0
CN	23	42	0
SZ	68	11	0
distantia lunæ a vertice			
S. ang. S	62	2	0
parallacticus.			

ex quibus tres posteriores parallaxes in synodo visa minus accurata in merid. dato.

altitudinis	55	0
latitudinis	49	0
longitudinis	24	0

comparandæ parallaxes longitudinæ.
prima in synodo vera 21 0
secunda in synodo visa minus accurata 24 0
differentia motu crescente 3 0
ideo tollenda est hæc differentia a prima
parallaxi 21 0
restant 18 0
qui est motus lunæ visus respondens
primo tempore parallacticæ 45 35
700 [P. 500] per quem invenitur tempus synodi visus
accuratæ per hanc analogiam.
ut motus lunæ visus 18 0
ad primum tempus parallacticum 45 35
ita prima parallaxis longitudinis 21 0
ad secundum tempus parallacticum 53 10
adde ergo pro conditione quadrantis
occidentalis, in quo fit synodus, hoc
tempus prosthaphæreticum 53 10
ad veram synodum 30 1 22 58
fit visa synodus accurata Dec.
in meridiano dato post meridiem.

Latitudo lunæ.

Locus lunæ in synodo vera in daso
meridiano 9 16 49 55
adde pro conditione quadrantis
occidentalis eclipticæ verum mo-
tum lunæ respondentem secundo
tempore parallacticæ
fit locus lunæ in synodo visa accurata 9 17 16 22
ex hoc tolle locum nodi Q corr. 3 25 0 2
restat verus motus latitudinis 5 22 16 20
~ vi demptus a sex signis dat di-
stantiam a proximo g
latitudo borealis sive

A arcus inter centra 42 31
comparandæ parallaxes latitudines in meridiano dato
prima in synodo vera 50 0
secunda in synodo visa minus
accurata 49 0
differentia 1 0
motu decrescente
tertia parallaxis latitudinis habe-
tur per hanc analogiam ut pri-
mum tempus parallacticum 45 35
ad hanc differentiam 1 0 sive 60
ita secundum tempus parallacti-
cum 53 10 ad differen-
tiam
prima et tertie parallaxis lati-
tudinis 1 10
hanc differentiam 1 10, quia mo-
tus fit decresc. tolle a prima
parallaxi latitudinis 50 0
restat tertia parallaxis latitudinis 48 50
ab hac tertia parallaxi latitudinis 48 50
tolle veram latitudinem, mino-
B rem videlicet a majore 42 31
restat visa latitudo 6 19
ex boreali facta australis propter excessum tertie pari-
laxis latitudinis supra visam latitudinem.

710 Quantitas eclipsis.

ex summa semidiametro	30	48
tolle visam latitudinem	6	19
restat quantitas eclipsis	24	29
in scrupulis	1469	
quæ multiplica per	6	
habes	58814	(9)
quæ [P. 501] divisa per semi- diam. solis		931
dant digitos 9, et ex residuo		36
Bunt		
quantitas ergo est digitii 9, 36.		

Duratio eclipsis.

Petitur ex scrupulis medium durationis cum motu ho-
rario lunæ in incidentia et emersione compositum.
summa semidiametro 30 48 1848
arcus inter centra 6 12 379

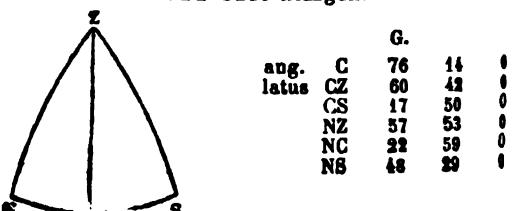
summa	2227	3347721
differentia	1469	31670218
summa	6814718	

media pars summae 32573710

scrupula media durationis 30 9 1809
ad incidentiam ad emersionem
locus lunæ una hora ante locus lunæ una hora post
visam synodum accuratam. synodum accuratam.

S. G.	S. G.
9 16 44 52	9 17 47 52
ascensio recta puncti culmi- nantis eclipt. 306 36 15	336 36 15
(punctum (culminans 10 4 15 0	11 4 44 0
(eclipticæ. declinatio 19 16 0	9 49 0
australis.	
B distantia puncti culminantis a vertice 60 42 0	51 45 0
angulus meridiani et eclipticæ 76 14 0	68 30 0
distantia puncti culm. a luna 8 17 30 8	1 16 56 0
puncto culminante magis orientali quam synodo in semicirculo ascende, et synodo in quadrante occi- dentiæ eclipticæ.	

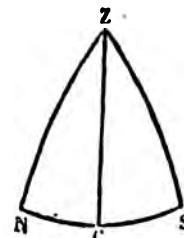
711 Unde trianguli.

	G.		
ang. C	76	14	0
latus CZ	60	42	0
CS	17	50	0
NZ	57	53	0
NC	22	59	0
NS	48	29	0

distantia lunæ a vertice
angulus S. parall.
parallax. longitud.
[P, 502] (tertia parallax.
longitud.
(porterior tempore motu
(decrecente in quadrante
(occidentali eclipticæ
differentia
(tollenda ab horario
(lunæ vero
restat horarius lunæ appa-

Unde trianguli.

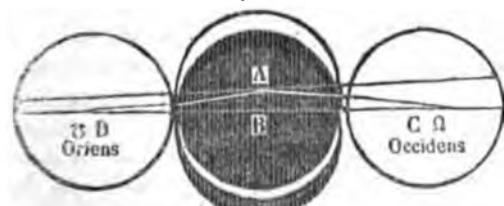

distantia lunæ a vertice
angulus S parall.
parallax. longitud.
(tertia parall. longitud.
(prior tempore, motu
(crescente in quadrante
(occidentali eclipticæ,
differentia
(tollenda ab horario
(lunæ vero
restat horarius luna apparen

restat horum iudicis apparen-
tia onalogia
ut 24, 58. ad 3600
ita scrupula mediæ dura-
tionis 30. 9

H
ad 4451 1 14 11. ad 6
tempus incidentia tempus
Tota duratio eclipsis
H. & 58. 57.

[P 503] *Typus eclipseos*
Septentrio

Meridies

meridies

emersio BD	H 1 44 46	incidentia BC	H 1 4 11
Probatio per quadrata.			

			radix	quadratum
AC summa semidd.	30	48	1848	3415104
AB arcus inter centra	6	19	349	143641
tolle minus quadratum				
a majori restat			1809	3271463
		cujus radix est	30.	9
idem supra probatum per logarithmum in doratione.				

CHRONOLOGICUS.

SZ	66 67	9 50 21	0 0 0
		24	19
		3	19
		28	57
		24	38
All.			
C	G. 68	30	0
CZ	51	15	0
CS	46	56	0
NZ	46	31	0
NC	16	23	0
NS	63	19	0
SZ	71 49	60 44 36	0 0 0

718 X. Ex epilogismo hujus eclipsis tam accurate et per singula quasi momenta examineat, manifestum est eam ipsam esse quam Pachymeres designavit, et jam patere omnes illas circumstan- tias, quæ in ejus descriptione obscuræ adeo et incomprehensibiles videbantur.

In primis enim certum est eam factam anno Christi 1255, mensis Decembris die 30, proindeque non pertinere ad Theodori Lascaris obitum, qui mense Augusto circa autumnum anno Christi 1259 contigit, sed ad ejus solemnem inaugurationem aut coronationem, quæ facta est sub finem anni 1255.

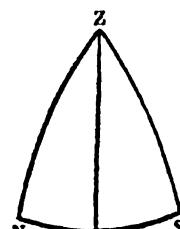
Facta est Nicæa in Bithynia circa horam a meridie tertiam, et apparens ejus initium non duabus integris minutis horam tertiam prætergressum est. Facta est sub finem diei sextæ post coronationem Theodori. Ex conjectura enim probabili supra a nobis exposita Theodorus est coronatus imperator ipso die natali Christi Domini, ut ex gemina celebritate dies magis solemnis ageretur; et post dies sex mensis Decembribus 30 facta eclipsis idcirco dicitur ab historico de sexta contigisse: neque enim alias apparet dies, qui sextus haberi possit vel mensis vel hebdomadæ, quandoquidem facta est eclipsis die quinto hebdomadæ, eo anno cyclo solis 4, littera Dominicali C. Adde quod Pa-chymeres diem Veneris non ἔχτην ἡμέραν, sed παρασκευὴν. appellare solitus est.

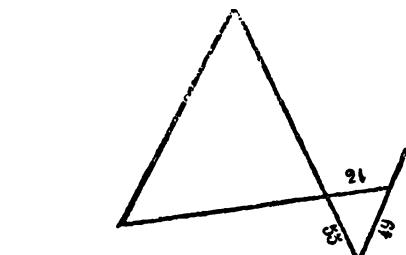
C Tenebras autem ita profundas ut sua obscuritate omnia tegerant et stellas in celo conspicuas rediderent, fecit non tam magnitudo eclipsis, quæ digitos decem non attigit, quam tempus serum quo facta est, nempe circa solis occasum: accedente enim ad diurnæ lucis imminutionem sole ad horizontem appropinquante, defectu luminis solaris et lunæ interpositione, circa solis occasum, et toto tempore consueti crepusculi, visa est etiam profunda nox [P. 504] advenisse et obscuritas omnia tegere cum clara stellarum manifestatione, quod ipsum Pachymerius innuit cum ait solem circa horam tertiam diei sextæ per horam obscuratum.

Unde vulgo existimatum est eclipsim per horam duntaxat durasse, quia non nisi per horam Nicæa visa est, inchoata circa' tertiam, et sole occidente paulo ante quartam in horizonte Nicæno, ubi minimus arcus diurnus non multum excedit horas octo circa solstitium brumale, poli altitudine supra horizontem graduum quadraginta unius cum dimidio, eadem prope cum Romana.

Et quamvis alio meridiano quam Nicano usus sim ad magis integrum et exactam eclipsis investigationem, calculus tamen eodem prope reddit; nec describen illum notabile invehit levis aliqua mutatio latitudinis lunæ, ut neque parallaxis aut refractionis in distantia ab horizonte. Quare satis convenit reductio, quam adhibui dati meridiani

quibus additis ad ascensionem rectam puncti culminantis eclipticæ in synodo vera fit ascensio recta ejusdem puncti culminantis eclipticæ in synodo visa minus accurata punctum culminans eclipticæ 309 0 30 320 24 15 S. G. 10 12 4 0 17 14 0 41 26 0 58 40 0 73 44 0 0 24 51 16 unde trianguli in semicirculo ascendentis et quadrante occidentali eclipticæ in synodo visa minus accurata.

 Z
 G.
 ang. N 90 0 0
 ang. C 73 44 0
 latus CZ 58 40 0
 CS 24 51 0
 NZ 53 4 0
 CN 23 42 0
 SZ 68 11 0 distantia lunæ a vertice
 S ang. S 62 2 0 parallacticus.
 ex quibus tres posteriores parallaxes in synodo visa minus accurata in merid. dato.
 altitudinis 55 0
 latitudinis 49 0
 longitudinis 24 0

comparandæ parallaxes longitudinis.
 prima in synodo vera 24 0
 secunda in synodo visa minus accurata 24 0
 differentia motu crescente 3 0
 ideo tollenda est hæc differentia a prima
 parallaxi 21 0
 restant 18 0
 qui est motus lunæ visus respondens primo tempore parallactico 45 35
708 [P. 500] per quem invenitur tempus synodi visus accurata per hanc analogiam.
 ut motus lunæ visus 18 0
 ad primum tempus parallacticum 45 35
 ita prima parallaxis longitudinis 21 0
 ad secundum tempus parallacticum 53 40
 adde ergo pro conditione quadrantis occidentalis, in quo fit synodus, hoc tempus prosthaphæticum D. H. 53 40
 ad veram synodum 30 1 22 58
 fit visa synodus accurata Dec. 30 2 16 8
 in meridiano dato post meridiem.
 Latitudo lunæ.
 Locus lunæ in synodo vera in daso meridiano S. G. 9 16 49 55
 adde pro conditione quadrantis occidentalis eclipticæ verum motum lunæ respondentem secundo tempore parallactico 26 27
 fit locus lunæ in synodo visa accurata 9 17 16 22
 ex hoc tolle locum nodi & corr. 3 25 0 2
 restat verus motus latitudinis 5 22 16 20
 si demptus a sex signis dat di-
 antiam a proximo &
 vera latitudo borealis sive

A arcus inter centra 42 31
 comparandæ parallaxes latitudines in meridiano dato
 prima in synodo vera 50 0
 secunda in synodo visa minus
 accurata 49 0
 differentia 1 0
 motu decrescente
 tertia parallaxis latitudinis habe-
 tur per hanc analogiam ut pri-
 mum tempus parallacticum 45 35
 ad hanc differentiam 1 0 nive 60
 ita secundum tempus parallacti-
 cum 53 10 addifferen-
 tiam
 primæ et tertiae parallaxis lati-
 tudinæ 1 10
 hanc differentiam 1 10, quia mo-
 tus fit decresc. tolle a prima
 parallaxi latitudinis 50 0
 restat tertia parallaxis latitudinis 48 50
 ab hac terza parallaxi latitudinis 48 50
 tolle veram latitudinem, mino-
 rem videlicet a majore 42 31
 restat visa latitudo 6 19
 ex boreali facta australis propter excessum tertie paral-
 laxis latitudinæ supra visam latitudinem.
710 Quantitas eclipsis.

ex summa semidiametro	30	48
tolle visam latitudinem	6	19
restat quantitas eclipsis	24	29
in scrupulis	1469	
quæ multiplicata per	6	
habes	58814	(9)
quæ [P. 501] divisa per semi-		
diam. solis	931	
dant digitos 9, et ex residuo		
funt	36	
quantitas ergo est digitæ 9, 36.		

Duratio eclipsis.

Petitur ex scrupulis media durationis cum motu ho-
 rario lunæ in incidentia et emersione compositis.
 summa semidiametro 30 48 1848
 arcus inter centra 6 12 379

summa	2227	3347720
differentia	1469	3167028
summa	6814790	

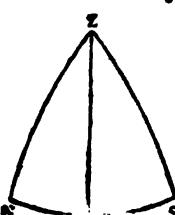
media pars summae 3257370

scrupula media durationis 30 9 1809
 ad incidentiam ad emersionem
 locus lunæ una hora ante locus lunæ una hora post
 visam synodum accuratam. synodum accuratam.

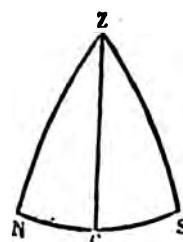
S. G.	S. G.
9 16 44 52	9 17 47 52
ascensio recta puncti culmi- nantis eclipt. 306 36 15	336 36 15
(punctum	
(culminans 10 4 15 0	11 4 14 0
(eclipticæ.	
declinatio 19 16 0	9 49 0
australis.	

B distantia puncti culminantis
 a vertice 60 42 0
 angulus meridiani 51 15 0
 et eclipticæ 76 14 0
 distantia puncti 68 30 0
 culin. a luna 8 17 30 8 1 16 56 0
 puncto culminante magis orientali quam synodo in
 semicirculo ascidente, et synodo in quadrante occi-
 dentali eclipticæ.

711 Unde trianguli.

 Z
 G.
 ang. C 76 14 0
 latus CZ 60 42 0
 CS 17 50 0
 NZ 57 53 0
 NC 22 59 0
 NS 48 29 0

distantia lunæ a vertice
angulus S. parall.
parallax. longitud.
[P. 502] (tertia parallax.
longitud.
(posterior tempore motu
(decrecente in quadrante
(occidentali eclipticæ
differentia
(tollenda ab horario
(lunæ vero
restat horarius lunæ apparet
Unde trianguli.

distantia lunæ a vertice
angulus S parall.
parallax. longitud.
(tertia parallax. longitud.
(prior tempore, moto
(crescente in quadrante
(occidentali eclipticæ,
differentia
(tollenda ab horario
(lunæ vero
restat horarius lunæ apparet

713 analogia
ut 24, 58. ad 3600
ita scrupula mediæ dura-
tionis 30. 9

ad 445; 1 14 11.
tempus incidentia

Totæ duratio eclipsis
H. 2° 58. 57.

in meridiano dato
duabus horis ante Nicæ-
num visa synodus accu-
rata sive eclipsis visæ
medium.

Decembrio die 30, hora

tolle pro inciden-
tia 1 14 11

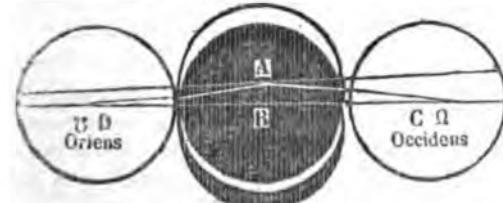
initium die 30, hora 1 1 57

adde pro emer-
sione 1 44 46

finis die 30, hora 4 0 54

post meridiem.

[P. 503] Typus eclipses
Septentrio

Meridies

H emersio BD 1 44 46 incidentia BC 1 4 11
Probatio per quadrata.

AC summa semidd.	30	48	1848	341504
AB arcus inter centra	6	19	349	143641
tolle minus quadratum				
a majori restat			1809	3271463
cujus radix est 30. 9				

idem supra probatum per logarithmos in doratione.

SZ	66	9	0
	67	50	0
		21	0
			A
			713 X. Ex epilogismo hujus eclipsis tam accu-

rate et per singula quasi momenta examinatae,
manifestum est eam ipsam esse quam Pachymeres
designavit, et jam patere omnes illas circumstan-
tias, quæ in ejus descriptione obscuræ adeo et
incomprehensibiles videbantur.

In primis enim certum est eam factam anno
Christi 1255, mensis Decembris die 30, proinde-
que non pertinere ad Theodori Lascaris obitum,
qui mense Augusto circa autumnum anno Chri-
sti 1259 contigit, sed ad ejus solemnem inaugura-
tionem aut coronationem, quæ facta est sub finem
anni 1255.

Facta est Nicæa in Bithynia circa horam a me-
ridie tertiam, et apparet ejus initium non duabus
integris minutis horam tertiam prætergressum
est. Facta est sub finem diei sextæ post corona-
tionem Theodori. Ex conjectura enim probabili
supra a nobis exposita Theodorus est coronatus
imperator ipso die natali Christi Domini, ut ex
gemina celebritate dies magis solemnis ageretur;
et post dies sex mensis Decembris 30 facta eclipsis
idcirco dicitur ab historico de sexta contigisse:
neque enim aliis appareat dies, qui sextus haberi
possit vel mensis vel hebdomadæ, quandoquidem
facta est eclipsis die quinto hebdomadæ, eo anno
cycle solis 4, littera Dominicali C. Adde quod Pa-
chymeres diem Veneris non ἔχτην ἡμέραν, sed πα-
ρασκευὴν. appellare solitus est.

C Tenebras autem ita profundas ut sua obscuritate
omnia tegerent et stellas in cœlo conspicuas red-
derent, facit non tam magnitudo eclipsis, quæ
digitos decem non attigit, quam tempus serum
quo facta est, nempe circa solis occasum: acce-
dente enim ad diurnæ lucis imminutionem sole ad
horizontem appropinquante, defectu luminis sola-
ris et lunæ interpositione, circa solis occasum, et
toto tempore consueti crepusculi, visa est etiam
profunda nox [P. 504] advenisse et obscuritas om-
nia tegere cum clara stellarum manifestatione,
quod ipsum Pachymerius innuit cum ait solem
circa horam tertiam diei sextæ per horam obscu-
ratum.

Unde vulgo existimatum est eclipsim per horam
duntaxat durasse, quia non nisi per horam Nicæa
visa est, inchoata circa tertiam, et sole occidente
paulo ante quartam in horizonte Nicæno, ubi mi-
nimus arcus diurnus non multum excedit horas
octo circa solstitium brumale, poli altitudine su-
pra horizontem graduum quadraginta unius cum
dimidio, eadem prope cum Romana.

Et quamvis alio meridiano quam Nicæno usus
sim ad magis integrum et exactam eclipsis inve-
stigationem, calculus tamen eodem prope reddit;
nec describen illum notabile invenit levis aliqua
mutatio latitudinis lunæ, ut neque parallaxis aut
refractionis in distantia ab horizonte. Quare satis
convenit reductio, quam adhibui dati meridiani

ad Nicænum, ut intelligatur qualis tota Nicæa partim visa partim latens extiterit.

714 XI. Cæterum ut nihil merito desideretur ad perfectam eorum quæ ad hanc eclipsim pertinent intelligentiam, restat demonstrandum nullum alium solis defectum circa obitum Theodori contigisse, cui Pachymeris descriptio convenire possit. Et hoc quidem sic demonstratur.

Certum est ex legibus astronomicis anno Christi 1259, quo Theodorus diem clausit, extremum mense Augusto novilunium tam medium quam verum contigisse nocte media inter decimum nonum et vicesimum diem ejusdem mensis; et quamvis interdiu extitisset, eclipticum tamen non fuisset, quia medius motus latitudinis lunæ sign. 3 G. 17, 36, 51, longissime terminos eclipticos prætergreditur.

Constat quoque juxta easdem leges aliud novilunium eclipticum eodem anno ante mensem Augustum et Theodori mortem nullum extitisse præterquam in mense Aprili die 23, medio motu latitudinis lunæ S. O. G. 15, 4, 22, intra terminos possibles. Quod etiam quia Nicæa paulo ante medianam noctem celebratum est, solis defectum visibilem non exhibuit. Quamobrem nullus eo anno solis defectus aptus fuit ad significandam aut nuntiadam Theodori mortem: multo minus, si quis contigerit annis superioribus, nisi is duntaxat qui in aditu ejus imperii a Pachymere assumptus et tam horrendus designatus est, qui et a nobis hic suis certis characteribus insignitus et ad finem anni post Christum 1255 positus.

Ad eujus chronologię confirmationem tuto referri possunt aliæ duæ apud Nicephorum Gregorium l. ix H̄ist. c. ultimo observatae eclipses circa mortem Andronicī senioris, altera lunæ eo ipso die quo eum mori contigit, 42 Februarii anno Christi 1332, altera solis, quæ tot diebus mortem imperatoris præcessit, quot ipse annis in vivis fuerat. Ἐπισκόπησις, inquit, ἡλιαχὴ τοσαύτας ἡμέρας προειληφυῖα τὴν αὐτοῦ τελευτὴν, δσα καὶ αὐτὸς ἦν ἔτη τὰ πάντα βεβιωκώς. Dies agnoscendi sunt 74: totidem enim Andronicus annos vixit, qui 50 fere regnavit. Septuaginta autem et quatuor dies inter illas eclipses intercesserunt: nam solis quidem facta est 30 die Novembri anno Christi 1331 in novilunio, quod tunc extitit, lunæ vero in plenilunio, quod contigit anno sequente 12 Februarii. Et ita eas tabula nostræ repræsentant. Et Calvisius in Chronologia anno Christi 1331 et 1332 priorem observat 30 Novembri die festo S. Andreae, et post dies 74 secutam ait Andronici mortem die 12 Februarii, nulla mentione eclipsis lunæ habita, cum tamen Nicephorum auctorem laudet, qui utriusque diserte meminit et utramque ponit inter signa mortem imperatoris divinitus prænuntiantia, cum ait, προσημεῖται πελλαὶ προεμνοσαν quo similiter modo Pachymeres voluit defectum solis a se descriptum, et a nobis affixum in aditu imperii Theodori, **715** breve illud et

A minime fortunatum portendisse, cum dixit. , δ δη προεστήμην τι σημεῖον. Ἡλιος γάρ, etc.

XII. Ex qua duorum auctorum, quorum eclipses exposui, de earum significacione sententia, [P. 505] ad calcem dissertationis. in qua hactenus historicum et astronum agere me oportuit, quæ ut mihi liceat tantisper agere theologum, et circa significaciones defectuum utriusque luminaris definire breviter, at solide, quid Christianus homo debeat aut possit vel sentire legitime vel in usum adhibere sine vitio timiditatis aut sine noxa superstitionis, quorum alterum humanæ fortitudini, alterum Christianæ religioni repugnat.

B Unum igitur hoc pronuntio, eclipses solis ei lumen esse defectus naturales, vel luminis in ipsa luna in umbram terræ incurrente, vel radiorum solis in terra, luna se inter utrumque injiciente. Tam naturales autem et ordinatae sunt conjunctiones et oppositiones eclipticæ, quam sunt ipsi motus luminarium et syzygiæ non eclipticæ, quam sunt dies et noctes, quam solstitia et æquinoctia, quam menses et anni: pendent enim haec omnia simili modo a prima lege et ordinatione conditoris, quam cœlis et sideribus præscripsit ab initio monitor Deus, quam legem constantem et inviolatam res create conservant; quæ causa est our eclipses predicanter infaillibiliter a peritis cum circumstantiis magnitudinis et durationis, habita exactissima ratione temporum et locorum, in quibus illæ contingunt. Accedit quod numerus eclipsium C magnus sit et occursus frequens: quatuor, interdum et plures per singulos annos flunt, et jam a mundi exordio plus quam vicesies mille numerari possunt.

D Eadem porro Providentia, quæ fecit in mundo duo haec luminaria magna, *Inminare majas, ut præcesset dies, et luminare minas, ut præcesset nocti*, ut lucerent super terram et dividarent lucem a tenebris (Gen. 1), eadem pariter sua bonitate et sapientia motus eorum et conversiones ordinavit ad felicem mundi gubernationem, ad electorum salutem et suam gloriam; nec dubium quin ipsas conjunctiones et oppositiones, solis et lunæ defectus et illuminationes, constituerit in numero, pondere et mensura, quam aciebat et volebat humano generi ad salutem et felicitatem profutaram.

XIII. Ex hoc uno pronuntiato tollitur admirabilitas et vulgi quidam stupor, qui eclipses consequitur: oritur enim ex ignorantia cum quadam novitate et raritate apud eos qui nec earum causas intelligunt nec eas sæpius observarunt, eam contra sapientes et docti eas suis temporibus securi exspectent, et occasione in commodum conversa effectu bene utantur, et perniciem, si qua creditur imminere, totam in hostes derivent.

Ita olim Sulpitius Gallus, ut referunt Livius, I. xliv. et Plut. in *Paulo Emilio*, de insigni defecione lunæ, quam præviderat **746** in exercitu Romano, in quo tribunus sub imperatore *Emilio*

Paulo militabat, concione habita suis ad pugnam instruxit docuitque causas eclipsium et certos eventus suis temporibus necessarios, tam felici eventu ut ab eis abstulerit vanum illum timorem qui ex rei novitate et insolentia oriri solet ignorantibus, et eum pugnandi ardorem edoctis et vincendi cupidis injectit, ex quo plena Victoria Romanis evenit, cum contra in castris Macedonum novitas et ignorantia fecerit res ut ea prodigii instar haberetur, et eclipsis visa existimata sit prænuntia fugæ et defectionis Persei, quam Macedoniæ clades est consecuta.

Ita nuper Christophorus Columbus anno Christi 1493, cum alimento inopia laboraret, nec posset a Jamaiicensibus, apud quos classis Hispana, cui præserat, appulerat, vi et precibus auxilium impetrare, usus est scientia proximæ eclipsis, et barbaris ejus igaarisi pestem impendentem, nisi opem ferrent, minatus diem et horam defectionis lunæ edidit, quo illi prodigo perculti et gravius aliquid metuentes ad Columbum quasi sua inhumaniate offensum copioso instructi commeatu supplices venerunt, et veniam facilius quam sperabant sua liberalitate impetrarunt.

[P. 506.] Ita Claudio imperator, ut habet Dio, l. vi, cum vereretur ne solis defectio futura die suo natali anno imperii quinto tumultum Romæ pareret ex ignorantia et novitate juncta vano timori et opinioni vulgi, quod ea signa essent principibus infusa, publico edicto notum voluit ante aliquot dies deliquium illud futurum, insuper et causas ejus, quantitatem et durationem exposuit tam distincte et intelligibiliter, ut eo viso nemo timeret aut minaretur, omnes imperatoris sapientiam venerarentur.

XIV. Toliatur præterea inanis illa opinio, quod eclipses orbi noceant, quod clades, pestes et bella regnis importent, quod vastitatem et subversiones imperiorum ac religionis vel efficiant vel prænuntient. Damnum enim quocunque creat eclipsis in modica jactura lucis et beneficii influxus non admotum diurna consistit. Plus sæpe unica nox aut dies pluvius mundo lucis amicæ et benignarum influentiæ eripit quam eclipses decem, et sapienter visus est agere Pericles, referente Plutarcho in ejus vita, qui navis imperiorum gubernatorem eclipsi solis territum, in medio Victoriae cursu moras trahentem, chlamyde involvit, et interrogavit an quid ex eo velamine sentiret incommodi, eoque negante ullum se sensisse, docuit nullum majus a sole per lunam interpositam velato timendum esse, et paulo quidem majus esse cœlum ei diurniores forc tenebras, sed solem non multo post suo splendori sine alio incommodo redditam iri; quod cum factum esset, cursum classis felicem nacta est.

Non ita Nicias aut doctus aut felix, qui vel imperitia vel superstitione ab eclipsi lunæ territus, veritus classem portu educere, 717 sibi suisque

A perniciem creavit, ut Plutarchus narrat in ejus Vita et Thuc. l. vii.

Felicius Agathocles et acutius, dum classem in Africam trajiceret et horrenda solis defecatio intercederet, suis metu dejectis, nil timendum a prodigo professus est iis qui jam in cursu essent: si deliquium antequam portu solvissent contingisset, timendum forte videri, sed euntibus et præterea minus fortunatis Siculis nihil adversi metuendum; iis autem ad quos ibatur, et florentibus Carthaginiensibus fortunæ mutationem, si qua ex talibus signis portendebatur, esse pertimescendam.

Non nocent eclipses, nisi quod noceant opinib; nihil ex se mali fundunt sol et luna magis in oppositionibus et synodis quam extra illas. Condita sunt hæc sidera a bono Domino et parente universi clementissimo; gubernant manu sapientissima ad filiorum commoda et salutem. Defectio-nes quando contingunt, naturales sunt et innoxiae. Non pestes generant, non bella cœnt, non mortes principum annuntiant, non temporum calamitates aut regnorum conversiones minantur.

Ab ipso mundi exordio eclipses, ut modo sunt, eademque lege et ordine et numero siebant; et si Keplero creditur, sol ipse fons lucis et bonorum omnium, mundi oculus beneficus, conditus est in eclipsi subjecta luna in primo gradu Cancri, in æstivo solstitio multis Africæ regionibus solis aspectum impeditio: quis ita sentiens credat eclipses noxias, et solem ipsum in tanta sui et mundi infelicitate ab optimo parente Deo creatum?

XV. Certe ante bella et pestes siebant eclipses, anter reges natos, ante provinciarum et regnorum divisionem in illa antediluvianorum longævitatem, pace et sanitatem tam diurna eclipses siebant, et tunc erant innocentes. Unde et quando noxiæ esse cœperunt? unde malignos influxus, quos postea tam frequentes affilarunt, accepere?

Prima omnium, quæ in Græca historia describitur eclipsis solis, narrata ab Herodot. l. I, Medos et Lydos pugnantes invenit et conciliavit. Alexandro faustissima fuit eclipsis lunæ, quæ ante postremam ejus de Dario victoriam contigit. Profuit Cæsari solis illa quæ in transitu Rubiconis, alea de imperio retinendo jacta, facta est, [P 507] de qua Dio l. iv, Profuit et illa quæ Pharsalicam pugnam præcessit; quæ si Pompeio funesta dicitur, cur non æque Cæsari fortunata dicenda est?

Non occidit Augustum eclipsis lunæ, quæ quadraginta post ejus mortem diebus visa est; imo ejus occasione Drusus rebellantes in Pannonia Romanas legiones ad fidem et obsequium revocavit. Et si quis advertere velit, plures forte cum eventibus fortunatis quam cum sinistris eclipses conjunctas numerabit.

In fatis Romuli prosperis et Urbis felicitate possitæ sunt eclipses duæ solares, in conceptu illius una, in bujus fundamentis 718 altera vel invec-

tæ vel afflictæ. Ita videlicet innocentes eclipses et A indiferentes habitatæ sunt, ut aliis faustæ, aliis noxiæ et malorum prænuntiæ viderentur; ita eas quisque ad sua vota convertit.

Multæ luminarium defectiones annotatæ sunt mortibus imperatorum, plures post mortem et in exordiis notari potuerunt; multæ præcesserunt clades regnum, vasistates populorum, bellorum et morborum perniciem, plures consecutæ sunt: atque ut consequentes causæ non dicantur bonorum quæ finibus malorum annexa sunt, ita nec præcedentes haberi debent fontes malorum vel indices, si quæ cum illis concurrant. Medii sunt hiluminarium defectus inter bona et mala rerum humanarum; nulos in eas influxus habent; connectuntur quidem cum illis, sed casu, non efficien- B tia, mera contingentia, non necessitate.

Necessariæ sunt omnes eclipses solis et lunæ, et necessariis intervallis distinctæ, ordinatæ inter se- se, et ita quodammodo concatenatæ ut sint infallibilis et inevitabiles; humani autem casus, pestes, bella, mortes principum plane contingentes et solutæ cohærent accidentibus et circumstantiis, quæ ut ex hominum libera voluntate et fortuito causarum concursu pendent ita mutationi sunt obnoxiae, et anteverti vel impediri possunt. Quam ergo incongruum et irrationalia facere res necessariæ et immutabiles causas effectum contingentium et mutabilium?

XVI. Tam facile dici posset ortum solis aut occa- sum lunæ causam esse jurgiorum et contentionum, quæ vel interdiu vel noctu contingunt, quam eclipses morborum et calamitatum, quæ post illas sunt. Certe æquinoctiis et solsticiis, quæ quater in anno lege certa sunt ei temporum vices sua diversitate formant et distinguunt, causa posset ascribi cur pestes et bella, cur clades regnum et seditiones populorum eveniant. Tam innocentes habendæ sunt conjunctiones solis et lunæ deflectionibus obnoxiae, quam quæ sunt ab eis immunes. Omnia quidem plenilunia et novilunia magnas invehunt in orbem mutationes, sed necessariæ et ad felicem mundi statum sapienter a Deo ordinata. Ver, ætas, autumnus, hiems ex solis et lunæ diversis conversionibus oriuntur, et iis necessariis ad temporum commoditatem et hominum felicitatem, quæ D semper eadem lege, quam initio rerum conditor constituit, cursum tenuerunt et tenebunt. Quis sapiens iis ascribat sæculorum calamitatem? quis eorum malignitatem in adversa regnum fortuna accusat? quis proditionis, quis læsse majestatis condemnat?

Excusentur igitur synodi luminarium eclipticæ, quæ non minus necessariæ neque minus ad bonum universi a Deo ordinate. Absolvantur ab opinione maleficentia, qua non plus malignitatis habent, quæ non plus virium ad mutationem aeris et humorum sortitæ sunt.

710 Ex dictis intelligitur quæ fides habenda sit astrologorum genti circa eclipsium diritatem et effectum ex iis consequentium malignitatem. Sunt qui maleficas earum vires provinciis et urbibus specialiter ascribunt, et duodecim zodiaci signis in quatuor quadrantes distributis nocere volunt eclipses iis præcipue mundi partibus, quæ subjectæ sunt signo cuius in regione eclipsis sit, et effectum vitia pro eclipsi magnitudine ad plures menses atque etiam annos extendunt.

Sunt qui in eclipsibus rationem planetarum præcipuam haberi volunt, et iis maxime hominibus labem timendam affirmant, quorum in horoscopo [P. 508] iidem qui eclipsibus dominantur planetæ, præsertim si malignioris naturæ sunt, ut Mars et Saturnus, et a Jove, Venere et Mercurio vis eorum maleficia non refringatur.

Sunt qui pro variis dominibus cœlestibus, in quibus eclipses fiunt, distinguunt malorum varia genera personarum, quibus ea mala impendent. In nona domo significationem seditionum et mutationes religionum fieri asserunt: in quinta agorum sterilitates, fames et pestes portendi, aulicis fortunæ ludibria, prægnantibus feminis partus infelicitatem nuntiari; in quarta domo Saturno et Marte cum eclipsi convenientibus vastitates urbiū et dominorum mutationem significari. Et hæc quidem, aliaque non meliora, tanta confidencia quidam pronuntiant, quasi certo futura essent, et tam certæ eorum cause iis creduntur, ut personas etiam singulares sexu, professione et dignitate aliisque propriis conditionibus designent, et ipsis nominibus appellare, si tufo possent, profiteantur.

XVII. In hoc genere prædictissima peccat in primis Cyprianus Leovitius in descriptione et pictura eclipseon quæ ab anno 1554 usque ad 1605 contigerunt, ubi earum significationem plane secundum regulas astrologie judicariæ describit. Quod et præstant post Ptolemaeum Cardanus, Junctinus, Origanus, et alii ephemeridum scriptores, ut artis judicariæ professores plerique omnes. Contra quos nihil ego modo. Sufficiat quod de eclipsibus hic pronuntiavi, eas ex necessario et a Deo ordinato solis et lunæ occurso vel oppositione innocentia prodire; quarum auctorem accusant ii impi qui eas tot malorum causas haberi volunt, et se ipsos impietatem artis infamis et humanis divinis que legibus interdictæ contaminant.

Liceat infidelibus, aut quid sit eclipsis ignorantibus, lunæ, ut putant, laboribus opitulari. Liceat tintinnabulis et æris sono quam possunt vehementissimo terrere draconem, qui cum luna congreditur. Liceat mulierculis sagis et maleficiis, quæ lunæ amores ambient aut vendunt favores, eam e tenebris emergentem vel salutare redemptam vel proclamare victricem. Christianis et Deum timentibus et eruditis nefas accusare Deum in operibus tam præclaris et beneficis solis et

lunæ, existimando temere 720 synodos eorum etiam eclipticas vel efficere vel nuntiare calamitatem orbis terrarum, vel omnes vel maxime perniciosas.

Sed negari non potest quin multi defectus solis et lunæ cum calamitatibus publicis et morte principum sæpe concurrant. Sed confitendum quoque longe plures et eclipses sine iis casibus et infelices rerum eventus sine eclipsibus contigisse. Concursus admittitur in aliquibus, in nullis causa probatur, in omnibus contingentia et merus causa agnoscendus est.

XVIII. At quid prohibet Deum ad incutendum nominibus suæ majestatis salutarem reverentiam eclipses adhibere, easque velut faces funerales ostentare, si non causas, saltem prænuntias cladem generalium, et tubas bellorum, quibus mundum affligere et corrigere constituit? Nil quidem id fieri prohibet, sed et nihil persuadet; et si quando id Deus fecerit, quis audeat ubi, quando et quoties Deus id efficiat profiteri? Cui Deus suum ea de re consilium aperuit? Res plane mira, nec divino consilio vacat, quod in tota sacra Scriptura nullius omnino eclipsis mentio sit, cum tamen in populo Dei nec mortes principum nec bella nec calamitates deessent. Non deerat sensus misericordiarum, non deerant oculi ad eclipses videntes cum publicis cladibus conjunctas. Deerat forte Providentia, suæ gentis salutis negligens non admonebat attendere ad signa tam visibilia, quæ tam patenter quam certo sua iracundia et hominum castigationi præmittebat? Profuisset id quidem Judæorum genti, et Christianis non obesset. Sed consilium Dei absconditum a saeculis, et ipsis prophetis non revelatum, ars judicaria penetravit scilicet, et in cœlo scriptum docet, sed duntaxat intellectum legere scientibus? Nugæ meræ! In hoc ergo pietas et sapientia Christiana conquiescit, quod eclipses sint defectus naturales solis et lunæ, quæ nullam habeant [P. 509] non modo certam, sed ne quidem probabilem efficiuntur, vel significacionis cum publicis calamitatibus aut morte principum connexionem, multoque minus cum fortuna et eventibus liberis privatorum.

Hoc autem magnum commodum eclipses solis et lunæ in historiam temporum important, quod ex earum tenebris sua ipsa obscuritate manifestis lux magna sæpe rebus gestis accedant. Vix enim melioribus indicis initia regnorum, nativitates principum, victoriæ illustres, aliaque soitu et commendatione posteritatis digna probantur, quam eclipsibus. Chronologia regum Persarum, Cyri et Alexandri monarchia, et connexio profanæ historie cum sacra maxime illustratur per eclipses eorū eventus. Tota series historiæ Græcorum, et fundatio Romanæ reipublicæ, ut et gestas Julii Cæsaris, Augusti et aliorum imperatorum nihil habent certius quam quod defectionibus solis aut lunæ constituitur.

A 721 Atque de ipsis eclipsibus, quas gemina dissertatione epilogismis definivi, hoc possum merito profiteri, eas fundare solidissime rationem temporum circa quæ contigerunt, quæ sine illis obscura admodum est et magnis difficultatibus implicata. Unde hoc ipso nomine gratia Patri luminum et immortales habendas reor, quod de tenebris lucem proferat, et ex solis ac lunæ defectionibus historicæ veritatis lumen educat. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen. *Hacenus P. Grantami.*

CAPUT IV.

Statuitur tempus mortis Theodori, coronationis Patologi, receptæ e Latinis Constantinopolis, et exacerbationis pupilli Joannis.

I. Erit hoc de quo hactenus tam multis actum est, solare deliquum, insigniens illustri charactere articulum ipsum temporis, unde nostra hæc proficiuntur historia, erit, inquam, nobis instar alte collucentis phari portum unde solvimus monstrantis, quem inter eundum respicientes meliri subinde progressum spatia queamus et cursus universi numeros exsequi, non contemnendo vel ad solarium fructumque animi vel ad erroris præcautionem usu. Experimentum capere primum libet in Theodori morte et regni spatio, de quibus accuratissimus Acropolita sic scriptum reliquit in *Hist. p. 85 ed. Reg.*: 'Ἐξίνος μὲν οὖν οὕτω βιώσας, καὶ μῆπω δλους τίτταρας ἐνιαυτοὺς; αὐτοχρατορῆσας, κατὰ Νόμβριον γὰρ χρέας ἐν Αὔγουστῳ μηνὶ τὸ τίλος ἔσχηκε τῆς ζωῆς. Vides ibi testimonio viri gravissimi, referentis quæ præsens spectaverat. Theodorum solos quatuor nec plenos annos imperasse. Acclamatum enim Novembri mense, vivendi pariter et imperandi finem Augusto mense fecisse. Igitur cum certo sit certius anno eum Christi 1256 mortuo tertio Kal. Novembres Joanni patri subrogatum, procerum et militum acclamatione subvectioneque in clypeo, deinde sub finem Decembris solemní ritu a novo patriarcha Arsenio coronatum, manifestum est anno eum Christi 1259 vivere simul et regnare desiisse. Hic enim annus a 1255 quartus est.'

D II. Quo anni tempore decesserit, satis exprimit Pachymeres, dum id evenisse ait τοῦ χρόνου πρὸς τὸ φθινοπωρινὸν ἀποχλινόντος, inclinante in autumnum anno, hoc est, per æstalem quidem, sed jam senescentem et adventanti autumno concedentem sensim. Quadrat ea nota temporis apte in Augustum mensem; quo re ipsa extinctum Theodorum Acropolitam, ut diximus, affirmat. Id duobus exceptione majoribus et concordibus firmatum testibus pro fixo et indubitate debet haberri. Seditio secunda exercitus 722 et Muzalonum cædes Magnesia in templo Sozandrorum, dum [P. 510] justa Theodoro eidem funebria persolvuntur, perpetrata, nona post mortem Theodori die contigit. Clare hoc Gregoras et Pachymeres asserunt. Prior

I. iii, p. 30 ed. Basil. sic loquitur de ista causa: Ήννάτη μὲν γὰρ ἡμέρα παρῆν μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως. Cui consonans noster initio c. 19, l. 1: Τέως δ' οὖν, inquit, ἡ περὶ τῷ ἀποχομένῳ ἐννάτῃ καιμένῳ παρῆν, etc. Et hoc ergo pro constanti tenendum, licet Acropolita de die taceat, nono post mortem Thedori die Muzalones furore militum opresso in templo et obtruncatos perisse. Deliberatio inde de tutela pueri principis, electio ad id Michaelis Palæologi, hujus per gradus ad imperium adreptio, dum primum magni ducis titulo insignitur, deinde tanquam ad demandatum munus rite gerendum necessaria potestate despotæ ornatur. Denique pupillo principi collega in imperio decernitur. Hæc, inquam, et varia interim a Palæologo et hujus studiosis exercitæ ambitionis artes istis honoribus a clero et patriarcha, a senatu et populo blandiendis, facile trium et quod exorrit mensium spatium exigunt, quo sub finem Decembris impetrari omnium ordinum consensu potuerit ut in proximas Kalendas Januarias indiceretur novi imperatoris Michaelis Palæologi acclamatio solemnis. Hoc sic noster exprimit sub finem capitilis 29, l. II: "Ωριστο μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναρρήσεως ἐκαθομβιῶνος νουμνία τῆς τότε τρεχούσης δευτέρας ἐπινεμήσεως. Præfinita est dies acclamationis Kalendas Januariæ currentis tunc secundæ inductionis. Fuit hic dies primus anni Christi 1280, qui cum sit periodi Julianæ 5973, inductionis numerum habuit tertium, sed a Septembri duntaxat inchoandum. Unde recte convenit quod scripsit noster historicus, inductionem tunc adhuc secundam cucurrisse.

III. Post coronatum Palæogum, qui maxime illustris eventus contigit, fuit recuperatio regiae urbis dudum occupatae insessaque a Latinis. Quare digna est res cuius patratæ tempus paulo diligentius exploretur. Narrat illam noster l. II, c. 26—38, præ cunctis aliis in isto argumento versatis copiose ac diligenter. De tempore hæc solum tradit sub finem c. 27, captam urbem a Cesare Alexio Strategopulo die sanctæ Annæ matris Deiparæ sacra quinta et vicesima mensis Julii; nam eo die Græci S. Annæ memoriam, pridie quam Latini soleant, colunt. Annum exprimit Georgius Acropolita, cuius in hoc eventu finem historię sua desigentis verba hæc leguntur p. 400 ed. Reg.: Καὶ ἡ Κωνσταντίνου προνοίᾳ Θεοῦ αὐθις δπὸς χειρα τοῦ βασιλέως τῶν Ρωμαίων ἐγένετο κατὰ λόγον δίκαιον τε καὶ προσῆκοντα ιουλίου εἰκοστὴν καὶ πέμπτην ἄγοντος, οὗσης ἐπινεμήσεως τετάρτης, καὶ ἀπὸ γενέσεως κόσμου ἔτους ὅντος, σψξθ', δπὸς τῶν ἑχθρῶν κρατουμένη χρόνους πεντήκοντα καὶ δώδεκα. Et Constantinopolis providentia Dei rurus sub manu imperatoris Romanorum fuit, prout 723 justum et convenienter erat, Julii mensis die quinto et vicesimo, inductione quarta, anno ab orbe condito 6769, postquam in potestate hostium fuisse. annis quinquaginta octo. Sic Acropolita, accurato

A et ad nostras exacte rationes quadrante calculo, Ut annus mundi æræ vulgaris Græcorum ad Christi annum redigatur, perpetua methodo tollendi ex summa sunt 5508. Igitur annus ad Acropolita indicatus mundi 6769 idem fuit cum anno æræ nostræ Christianæ 1261. Est hic periodi Julianæ 5974, quæ summa divisa per quindecim dat numerum inductionis quartum. Spatium quoque detentæ a Latinis urbis adamussim recte chronologæ exactum ab Acropolita proditur. Superioris quippe c. 2 vidimus captam a Latinis Constantinopolim anno Christi 1203; cum autem nunc definiamus receptam a Græcis eamdem fuisse urbem anno Christi 1261, qui ex 61 3 subtraxerit, exacte reperiet 58 annos dominii Latinorum in regia Græcorum civitate.

B IV. Restat ultimum ex propositis caput epochæ certæ illigandum excæstatio pueri Joannis. Eam noster pro facinoris atrocitate tragice deploras lib. III, c. 10, unicam temporis circumstantiam notat, dum tam immanem carnificinam in pupillo innocentem, pro imperatore Romanorum jam agito, exercitam horrendo aucto memorat die omnium sanctissima, anniversaria videlicet Natalis Christi. Annum investigare nos oportet. [P 511] Ut quam proxime post initium a Michaeli Palæologo imperium id opinemur factum, subigit ipse Pachymeres, qui cum modo laudato c. 10, l. III, scripsit Joannem Theodori imperatoris heredem, quando excæstatus est, fuisse παιδίον ἀκαλόν καὶ μηδὲν ἔτι σχεδὸν τελέως ή τὸ χαῖρειν ή τὸ λυκεῖσθαι μαθόν, καὶ γ' ἐν τῷ τιθέμενον τό τ' ἀρχεῖν καὶ ἀρχοθεῖαι, et paulo inferius τοῦ βρέφους μηδὲν διπερβενηκός παιδίον. Jam tamen l. I, c. 13, affirmaverat eundem, cum est ejus pater Theodorus mortuus, fuisse novennem. Huic enim statim si tres quatuor anni accederent, jam is prope pubertatem attigisset, quando est excæstatus, nec sane dicit posset puerulus paulum modo infantiam excedens: et imperandi, ac parendi, gaudendi dolendique discrimen ignorans. Imo si recte rationes ponimus, quantumcumque festinemus in representando crudeli regii pueri suppicio, vix poterimus assequi ut verisimile reddamus quod de tam immatura teneritudine pueruli, quando est excæstatus, affirmatur a nostro. Fingamus enim vel primo ipso sui principatus anno sevitum tam atrociter a Michaeli Palæologo in pupillum insontem. Cum is annus, ut diximus, fuerit Christi 1260, si jam tum, quando Theodorus Joannis pueri pater Augusto mense anni 1259 vivere desiit, ipse jam novennis fuerat, ut Pachymeres asscribit, utique 25 Decembris die anni 1260, sexto decimo videlicet post mense, undecennis fuisse debuerat, cuius ætatis pueri, præsertim educati regie, haud solent 724 gaudendi dolendique ignorare discrimen. Hæc mihi causa opinandi est parum exacte proditam a Pachymero Joannis pueri ætatem in patris morte. Potiusque assentior Georgio Acropo-

lītē, qui a. 75 suā *Historiæ*, relata morte Theodori ad hoc ejus filio scribit; 'Ο μὲν οὖτος τοῦ βασιλέως Θεοδώρου δὲ Ἰωάννης πάντα ἀφῆλεξ ἐπύγχαγεν ὃν ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ βασιλέως καὶ πατρός· οὗτος γὰρ τελείων ἔνιαντῶν ὑπῆρχεν δόκτω· *Ac filius quidem imperatoris Theodori Joannes valde immaturus fuit ætatis, quando imperator ejus pater est mortuus: annum quippe nondum octavum impleverat.* Ita ille. Hoc omnino teneendum. Certum porro est ante receptam Constantinopolim et solemnum Michaelis Palæologi Augusti in eam ingressum, qui die 15 mensis Augusti anno 1261 peractus est, non fuisse puerum Joannem excusatum. Multa enim quæ Pachymeres a. c. 33, lib. II, ad 9, lib. III, memorat, omnino post captam urbem et ante Joannem excusatum contigisse oportuit. Quia vero nec numero nec genere illa talia sunt ut majus quadrimestri spatiū exigere videantur, plane censeo hujus ejusdem anni 1261 die octavo Kal. Januarias, Christi nempe, ut Pachymeres tradit, natali, jussu barbaro tutoris et collegæ Michaelis Palæologi Joannem Augustum puerum paulo maiorem nevenni fuisse luminibus orbatum et in æternam custodiam arcis Dacybitzœ conditum, sexto anno vertente ab inauguratione patris ejus Theodori, tali, ut vidimus, die sacris in templo cæremoniis peracta.

CAPUT V.

Chronologia patriarcharum, Arsenii, Nicephori, et iterum Arsenii, qui sub Michaeli Palæologi sedem Constantinopolitanam tenuerunt.

I. Multa sunt in tempore ingressus, exitus, in spatiis vite ac sedis horum patriarcharum ita confusa, ut viris etiam magnis non occasionem modo, sed necessitatē errandi objecerint. Atqui non ut illi, horum quæ primum modo produntur destituti luce monumentorum, citra culpam et reprehensionis justæ meritum in his titubasse potuerunt, nobis item, si quid offenderimus, similis venia conditio ac spes ostenditur. Quare, nisi debere volumus [P. 512] multam negligentiae nomine, annitendum est nobis et pro virili contendendum in isto semel sic purgando loco, ut eum deinceps vel mediocris attentio legentis inoffenso queat vestigio decurrere. Hoc deinceps conabimur. Sedem Constantinopolitanam imperante Michaeli Palæologo quinque omnino patriarchæ tenuerunt; quorum unus etiam Arsenius illi Ecclesiæ bis præfuit. Priorem hujus patriarchatum ab anno Christi 1255 procedere tam certum est, quam illo ipso anno Theodorum Lascarim Juniores imperare cœpisse; quod capitibus libri hujus tertio 725 et quarto demonstravimus. Etenim, ut diserte ocularus testis et auctor cuiusvis rei loocuples Acropolita Georgius tradit, acclamatus imperator Theodorus post patris Joannis mortem, quæ illo Christi anno 1255 tertio Kal. Novembres contigit, curam omnium primam posuit in providendo Ecclesiæ pastoro, quam patriarcha Manuel paulo ante Joan-

A nem ejus patrem moriens reliquerat viduam. Ac si spatia rebus ea occasione actis congrua dimetimur, certo intelligemus non potuisse Arsenii elevationem ad patriarchatum antemensem ejus anni ultimum fieri. Nam penultimo Novembri personatus decessori parenti funeribus justis, deliberatio de patriarcha inita est a Theodoro. Primum que multis circumspectis in Nicephoro Blennida, quo philosophia magistro novus imperator usus fuerat, designatio consedit. Verum illo, postquam longe absens invitatus est per nuntios, honorem detrectante, nova inquisitio digni tali loco viri de-
sicit in Arsenio; qui oblatam dignitatem libenter admittens ex monasterio ad lacum Apolloniadis sito, ubi vitam religiosam exercebat, Nicæam profectus, ibi spatio hebdomadis unius (non unius diei, ut perperam ponitur apud Spondanum), unius, inquam, hebdomadis spatio diaconus, sacerdos et patriarcha ordinatus est. Idemque mox ritibus in ecclesia consuetis Theodorum eumdem imperatorem coronavit.

II. Nemo non videt in his facile consumi de-luisse intervallum sesquimenstruum, ut vix tandem sub medium Decembrem possessionem adire patriarchatus Arsenius potuerit. Quia porro, ut notat Acropolita, Theodorus imperator evocatus Adrianopolim instantibus causis, expedire se Nicæam festinabat necessaria cæremonia inaugurationis suæ, quæ prima ei apta se obtulit dies (sunt ea Christi natalis), in ea sacris primum operante patriarcha solemnum in templo coronationem accepit die 25 Decembries, a qua die, quæ sexta est numerata, Decembries 30 horrenda solis eclipsi fuit insignis. Habemus ex his initium sedis Arsenii omni firmitate constitutum in mense Decembri anni 1255 a Christo nato. Perseveravit inde ille in tranquilla fonctione patriarchatus usque ad mortem Theodori imperatoris, quæ mense Augusto anni Christi 1259 evenit, neconon usque ad eventum in imperium Michaelis Palæologi, quem et coronauit, et quidem solum, contra quam statutum fuerat; quod fuit initium dejiciendi ab aperii redigendique in ordinem infelicis pueri Joannis jam Augusti. Coronationem istam Palæologi probabiliter conferimus in Februarium anni Christi 1260. Non longo post eam tempore Arsenius sera ductus penitentia facilitatis suæ, qua permiserat omitti coronationem pupilli principis ejus potissimum fidei a patre moriente commendati, Nicæa fugiens in monasterium dictum Paschasi recessit, ibique privatam agere vitam instituit. Hoc videtur factum mense Martio dicti anni 1260. Nam ejus rei nuntius perlatus ad imperatorem Michaellem dicitur, quo tempore is 726 trajicere Hellēs-pontum parabat ad visendam Selybriam a suis captam paulo ante. Ita Pachymeres, I. II, c. 15. Recte hoc quadrat in principium Aprilis, vernam nimirum tempestatem, qua reges solent ad bella procedere, ut Scriptura loquitur. Nam, ut locet

idem historicus, Constantinopoleos oppugnationem Mihael animo versabat, quam re ipsa est aggressus in sequenti aestate. Tunc autem is itinere cogitato supersedens, dedit operam rebus Ecclesiæ, ibidem ubi tunc erat Nymphæi persistens, congreganda synodo quæ de Arsenii secessu statueret. Synodus Nicetam quemdam [P. 513] ad Arsenium mittit. Is ab Arsenio renuntiat cedere illum patriarchatu. Hic finis fuit prioris Arsenii sedis. Quæ cum desierit Aprili anni 1260 et coperit Decembri anni 1255, quatuor annorum et præterea totidem fere mensium fuerit oportet.

III. In ejus locum substitutus statim est Nicephorus tunc Ephesi metropolita. Cur statim id factum credam causa est, quia festinabat in procinctu ad expeditionem urgentem imperator; et ipse Nicephorus cupidissime assentiens nullam moram interposuit electioni suæ. Narrantur hæc c. 45 et 16. l. II, ubi et dicitur eodem tempore decessisse Nymphæo imperatorem quidem Callipolim versus cum exercitu ad Constantinopolim oppugnandam, novum vero patriarcham Nicephorum Nicæam, quæ cum esset tunc urbs regia, Latinis Constantinopolim tenentibus, in ea solitus erat Græcus Constantinopolitanus patriarcha diversari. Initium patriarchatus Nicephori verisimiliter confertur in finem Aprilis aut initium Maii anni supra memorati 1260. Narrat inde Pachymeres, l. II, c. 20, diuturnam et irritam oppugnationem Galatæ, in qua imperator consumpsit aestatem. Eoque ad eum Nicephorus patriarcha, pertæsus Nicæensem, quorum Arsenio addictorum odia in se irasque nulla delinere arte potuerat, se contulit, spe ingrediendi cum ipso Augusto urbem mox, ut credebatur, capiendam. Sed cum obsidionem solvere coactus imperator Nymphæum se receperisset, secutus eum illuc Nicephorus ibi est mortuus sub autumnum, ut appareat, aut biemis initium ejusdem anni 1268. Quare illius patriarchatus haud fere longior septimesiri aut octimesiri fuit. Hinc vacavit sedes annum circiter, anxie deliberante imperatore quem ad rationes meditatæ expunctionis pupilli accommodatum ei præficeret, quoad tandem in Arsenii revocationem consensit, cuius in præstitione coronationis Joannis pueri patientiam expertus speravit etiam eo facili usorum in exaucione quam parabat ejusdem. Contigit interim capi urbem, et imperatorem in eam invehi solemní pompa, ibique fixo jam domicilio. Arsenium denuo electum a synodo missis legatis invitasse ad resumendam melioribus auspiciis addicatam olim potestatem. Quibus ille assentiens in urbem venit et sedis patriarchalis possessionem rursus adiit l. III, c. 2.

IV. Arsenii restitutionem non multo post captam urbem contigisse inde argumentum duci potest, quod in secunda coronatione Michaelis ab Arsenio delinito donis et honoribus libenter celebrata, proxima Dominica post resumptum pa-

A triarchatum, Alexio Strategopulo Cæsari, qui urbem ceperat, eximus et plane extraordinarius bonus est habitus, ut statim post Augustos qui corobabantur, hoc est Michaelem Palæologum et Theodororam ejus conjugem, nominaretur in synapis, hoc est in litaniis et procibus publicis. Refertur hoc a Pachymero, l. III, c. 2 sub finem, ubi recte observat historicus fuisse hanc quamdam exaucitionem pupilli Joannis, astutissimi imperatoris blanditiis et artibus impetratam a simplici nimium patriarcha, non providente tum videlicet quo hæc pertinerent. In quo ut fucus fieret seni, ut ex cæteris apparet, suspicaci, et cui salus dignitasque pupilli Joannis, ejus peculiari curæ commisi, erat, ut oportuit et res deinde monstrarunt, longe charissima, quis non videt fuisse necesse ut gratia flagrans Alexii Cæsaris, in recentissima videlicet memoria heroici facinoris quo rem Romanam imperii metropoli recuperanda incomparabili beneficio sibi devinxisset, rationes pupilli principis, cui præferebatur, et multis alias tam inusitatam homicis non imperantis honorem dissidentes considerationes eluctaretur? Igitur cum urbem ab Alexio captam statuerimus die 25, Julii anni 1261 ingressum vero eam solemní pompa Michaelem Augustum 18 Kal Septemb. ejusdem anni, die sacro Deiparæ assumptæ doceat Acropolita c. 88, dicere valde verisimiliter possumus resumptum ab Arsenio regimen patriarchalis sedis sub finem Augusti mensis et Michaelis coronationem sub initium Septembris celebratum. In quo si quis vitilitigare velit, tamen idem id in longum differre non poterit. Cum enim certo definierimus superius, c. 4, n. 4, Joannem (P. 514) Augustum puerum excæcum fuisse, die Christi Natali hujus anni 1261, et manifestum sit inter coronationem Michaelis et excæcationem Joannis idoneum quodpiam temporis spatium, intercessisse, haud utique multo ultra fixam a nobis initi secundum ab Arsenio patriarchatus epocham lieebit quantumvis arguto conjecturis evagari.

V. Habemus initium secundi patriarchatus Arsenii. Restat finis ejusdem indagandus. Narrat Pachymeres, l. III, c. 14, Arsenium patriarcham auditam Joannis excæcatione anathema in ejus auctorrem Michaelem Augustum intorsisse. Id factum oportuit circa initium anni Christi 1263, cum primum nempe vulgata fama est facti atrocis. Cap. deinde 19 dicitur Michaelem, postquam videlicet aliquandiu ignominiam meritissimæ poenæ tacitus tulerat, petuisse supplicem ab Arsenio solutionem anathematis, neo tamen, licet diu et vehementer institisset, impetrare potuisse. Multa debino narrantur novem reliquis capitibus libri tertii, quæ illo intervallo frustra petite absolutionis ab excommunicatione 728 contigerunt. Hæc prout in synopsi chronologica digessimus, facile trium annorum spatium explent. Quando jam desperans Michael quidquam sua causa facturum Arsenium ad

episcopos de statu rerum suarum eam orationem habuit, quæ c. i, l. iv recitatur. In ea quasi fundamenta jacta sunt depositionis Arsenii. Ad quam ut processum fuerit docere historicus incipit l. iv, c. 3 ubi accusatio in patriarcham cupide ab imperatore accepta memoratur. Damnatio Arsenii et exuctoratio judicio synodi decreta refertur c. 6; executio porro sententia et ejectio Arsenii e sede et urbe perscribitur c. 8; oratio, de qua diximus, imperatoris habita videtur sub initium anni 1263, cum jam per annos tres excommunicationis, qua fuisset illigatus statim post excæcrationem Joannis pueri, solutionem nequidquam flagitasset. Post orationem illam, quæ velut clarigatio quedam fuit terrendo, si fieri posset, patriarchæ præmissa, sequentes sunt deliberationes episcoporum et officia multorum ex ipsis ad patriarcham pro Augusto supplice, tum ultima hujus Josephi sui confessarii ad Arsenium allegatio. Quæ cum nihil proflerent, tandem sub initium Aprilis Arsenio lis est intentata, oblato contra illum libello. De hac re verba Pachymeris notanda sunt c. illo 3, l. iv, sic scripturæ: Τότε τούνν ρωηδρομιῶνος ἵσταμένου καὶ συνήθων νηστειῶν τελούμενων ἔστης ἀγομένης ἢν ἀκάθιστον σύνηθες ὄνομά εἴνει. Tunc igitur sub. initiatu Aprilis solemnis jejunii tempore, dum festum ageretur quod Acathistum vulgo nominant. Datum contra patriarcham libellum accusatorium consequenter narat. Diximus in Glossario verbo Ἀκάθιστος, festum illud solitum suisce celebrari Sabato quintæ hebdomadæ verni jejunii dierum quadraginta, sexdecim diebus ante Pascha. Cum autem, ut manifestum, non quolibet anno Sabbathum quinta hebdomadis quadragesimæ in Aprilis initium incidet, appareat his verbis contineri characterem anni quem querimus. Ordor erum generum in synopsis expansus ducit nos ad annum Christi 1266; nam hic annus fuit periodi Julianæ 5979, cycli solis 15, cycli lunæ 11. Horum cyclorum certissimo indicio habemus Pascha illo anno suisce Aprilis 18; unde retrocedendo ad Sabbathum quintæ hebdomadæ Quadragesimæ ac festum Acathistum, reperimus id incidisse in tertium Aprilis, qui dies aptissime congruit in illam mentionem ἵσταμένου ρωηδρομιῶνος, incipientis Aprilis.

VI. Mora judicii totius a prima delatione ad executionem sententiae et deportationem damnati ad insulam duorum fuit sere mensium siquidem docet Pachymeres, l. iv, c. 8, extrusum per ministros imperatoris patriarchali palatio Arsenium nocte circiter extrema mensis Maii. Νῦξ ἡν περὶ που τὰ τελευταῖα πυαντιῶνος. Sic scribit hoc loco noster istud nomen, cum alibi constanter πυαντιῶνα Maium vocet. Sed utcunque variet scripture vocabuli, res est quidem ipsa minime dubia Maium hic indicari. 729 Quare certo ex his licet definire spatium secundi patriarchatus Arsenii, qui a mense Septembri anni Christi 1261 ad finem Maii 1266 per annos quatuor et menses præterea circiter no-

A vem duravit. Ut semel absolvamus de Arsenio. [P. 515] mortis ejus diem historicus noster expressit, l. v, c. 20, his verbis: Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα ἐλαφροβολιῶνος ἔκτη μηνὸς τοῦ ἑπιόντος ἔτους, τοῦ πατράρχου Ἀρσενίου πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι ἡμερῶν ἔξι κατὰ τὴν νῆσον μεταλλάξαντο εἰτ' οὖν τριακοστῇ γραμμηῖσι μηνός. Ήταν gesta sunt (nempe ignominiosa traductio Holoboli) in eunte anno (ob initium videlicet indictionis a Septembri) die sexta Octobris patriarcha Arsenio sex prius diebus quam hæc flerent in insula mortuo. In his nullus apparet character certi anni. Quare ad illius indigationem alia grassandum est via. Narraverat ibi Pachymeres causam primam iræ imperatoris in Holobolum existisse ex bujus precipiti quadam eruptione indignationis in imperatorem, cui cum inservire coepisset in negotio conciliacionis ecclesiarum, suggestus ex historia aut lectione Patrum argumentis ad eam suadendam apertis, repente institutum et sententiam mutaverit. offensus quod in quondam cœtu, uti aliis sessionis honorem imperator tribuisse, ipsum solum reliquisset stantem. Unde ille interrogatus de re qua tractabatur, præterquam speratis et prius ostensis contraria omnia respondit, etiam Augusto exprovavit excæcrationem pueri Joannis. Unde imperatore vehementissimo commoto, Holobolus sibi mentiens in asylum ecclesiæ confugerit, sed inde blandis imperatoris suasionibus extractus, relegatus Niceam fuerit in monasterium Hyacinthi. Scribit autem ibidem Pachymeres, ab ista relegatione nondum anno expleto, vocatum Nicæa Constantiopolim Holobolum ab imperatore ad dirum supplicium suisce. Igitur si potuerimus definire tempus illius conventus, quo suam gravem in perniciem ruit Holobolus intemperantia iræ et linguae, statuere licebit de vero tempore cum supplicii de Holobolo sumpti tum mortis Arsenii. Atqui speramus istius quidem voti nos fore compotes. Nam conventus iste videtur ille idem suisce quem descriptis Pachymeres, c. 12 libri ejusdem v, ubi tradit intentum imperatorem adducendis in suam de pace incunda cum Latina Ecclesia sententiam, aversis ab eo consilio præsulibus Græcis, congregato apud se patriarcha cum episcopis et præcipuis ex clero, instituisse ut in eam conciliationem assensum darent, D allegandis rationibus quas ei suggesserant docti homines, archidiaconus Meliteniota, Georgius Cyprus protapostolarius et rhetor ecclesiæ Holobolus, qui omnes aderant, pro se quisque negotium juvantes, quænamquam, ut ibi submonet historicus, Holobolus quidem non ex animi sui sententia, sed in speciem duntaxat nec studio sincero. Esse hunc cœlum eumdem suadet personarum identitas et rei tractatæ in utroque: nam Meliteniota, Cyprus et Holobolus utrobique memorantur 730 adhibiti adjuvandum imperatorem in convincendis fautoribus schismatis. Nec obstat quod illo c. 20 posterioris temporis memoriam exequitur: nam diserto

ibidem admonet, quod ibi narrat, actum superius, sed ibi memorari ob similitudinem rerum. Conveniens porro illic c. 12 narratus significatur ibidem habitus, posquam legati Gregorii X pontificis Romani Constantinopolim advenerant. Non potuerunt autem illi eo pervenisse prius quam sub fine anni 1272, siquidem litteræ quas eis preferendas ad Michaeliem imperatorem is pontifex dedit, recitatae a Raynaldo illo anno n. 25, scriptæ sunt 9 Kal. Novemb. ejus quem dixi anni apud urbem veterem, ubi Gregorius tunc erat. Sub initium igitur anni 1273 fuerit habitus is constans, quo gratiam apud imperatorem suam Holobolus perdidit. Ex quo tempore nondum anno evoluto, retractus Constantinopolim tam diras ibi (quæ c. 20 describuntur) contumaciam sua poenas dederit sexta die Octobris anni 1273, mortuo ante sex dies in insula Osea, ubi dudum exulabat. Arsenio, quem inde intelligimus post suam e secundo patriarchatum electionem vixisse annis septem, et quator insuper mensibus.

CAPUT VI.

Chronologia patriarcharum Germani, Josephi, et Joannis Vecchi, qui post Arsenium, imperante Michaeli Palæologo, sedem Constantinopolitanam tenuerunt. Tempus missæ legationis ad papam.

[P. 516] I. Post amotum Arsenium Germanus ex Adrianopolitana sede in Constantinopolitanam translatus et patriarcha declaratus est mense Junio die festo sancti Spiritus, ut loquitur Pachymeres, l. iv, c. 13: Μηνὸς μαρτυριῶνος ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡρτῆ. Libenter hoc differrem in annum sequentem. Nam inter exauctorationem Arsenii et promotionem Germani multa commemorat Pachymeres capitibus 9, 10 et 14, l. iv, quæ in angustias paucissimorum dierum inter extremum Maium et Junium ineuntem intercedentium ægerime videntur posse compingi. Fuit, ut diximus, hoc anno, quo est exauctoratus Arsenius, Pascha 18 Aprilis, et consequenter Pentecoste, quam hic vocat noster ἡρτή τοῦ ἁγίου Πνεύματος. 6 Junii. Sententia depositionis perlata in Arsenium et executioni mandata est περὶ ποι τὰ τελευταῖα τοῦ παντῶν, circiter extrema mensis Maii, ut clare tradit noster c. 8, l. iv. Germanus porro inauguraliter patriarcha, ex eodem auctore, est die Pentecostes, hoc est, sexto Junii. Medium spatium non plus octo aut decem dierum fuisse oportuit. Et tamen docet indicatis locis Pachymeres primum electionem successuri Arsenio liberis suffragiis synodi relictam ab imperatore, unde sit 731 consequens moram congregatos Patres matura inquisitioni idoneam sumpsisse. Deinde ubi suffragia in Germanum convenissent, recusasse ipsum admittere honorem, nec nisi urgentibus et saepius iteratis imperatoris eum ad hoc quotidie adeuntis instantiis denique inclinatum assensisse. Præterea meminit ibi auctor factionis valinae conflatae Arsenio faventium, quæ tam vehementer invaluerit cum

A manifesto pericule publicæ quietis, ut necessæ habuerit imperator longa eam et accurata concione compescere conari. Denique narrat datam esse operam ut reliqui Orientales patriarchæ, Alexandrinus et Antiochenus, ejectionem Arsenii probarent; quam ad rem verisimile sit missum ad eos rei factæ nuntium, et exspectatum videlicet eorum responsum re adhuc integra ante subrogationem novi patriarchæ in locum expulsi. His de causis propenderem equidem ad differendam Germani electionem in annum sequentem; quod per characterem hoc loco memoratum licet. Nam eaque illo anno Christi 1267, cum cyclus solis fuerit 16 et lunæ 11, qui dant Pascha 17 Aprilis, Pentecoste pertingit in mensem Junium, quintum ejus diem occupans. Quia tamen, quod statim ostendamus, certo constat Germanum eundem patriarchatu cessisse die 14 Septembris hujus ejusdem anni 1267, unde esset consequens non plus eum tribus mensibus cum dimidio in sede perstituisse, si quem tanta patriarchatus Germani offendet, poterit is per me credere Patres synodi, quo tempore Arsenii causam cognoverunt, die quisivisse simul de successore, si forte, quod primum factu apparet, ille amoveretur; quare statim ac sententiam in Arsenium tulerunt, suffragia in Germani electionem dare potuerint. De conflato Arsenianorum schismate quod narratur, inchoatum idpendente judicio Arsenii, ceterum factionis corroborationem usque ad periculum publicum, licet post Germani electionem extiterit, ex occasione per prolepsim antea a Pachymero relatam. Postremo missos quidem statim nuntios indicatores depositionem Arsenii ad Alexandrinum et Antiochenum patriarchas, sed eorum redditum minime exspectatum. Non enim illi patriarchæ habere putabantur in tali negotio jus suffragii: alioqui ne damnatio quidem ante nutum eorum præcipitari debuisse, quod factum tamen constat. Summa sit in medio reliqui a me cœperitne [P. 517] Germani patriarchatus anno 1266 anno sequenti; propendere tamen magis in quam maximam sedis ejus brevitetatem, utique in qua facilius rationem invenio cur ab eo volente et parato imperator anathemate solvi se non curaverit.

D II. Finem patriarchatus Germani ejusdem ponit Pachymeres, l. iv, c. 21, die festo exaltationis sanctæ Crucis mense Septembri; quo die ait illum celebratis, ut solemnitas poscebat, divinis in templo officiis, sub vesperam patriarchio cedentem, ad suas quas 732 habebat in Manganie cellulas se recepisse, nec postea ullis se adduci precibus sisisse ad illum usum abdicat dignitatis. Unde ad successoris inquisitionem conversæ cum imperatoris tum antistitutum cursus sunt: quo anno id contigerit ex successoris electione brevi post secuta intelligentum est; que cum, ut mox demonstrabitur, paracta fuerit die 28 Decembris anni desinentis a Christo nato 1267, pro constanti est habendum perstitisse Germanam

in patriarcham vel a sexto Junii anni 1268 ad A quartum decimum Septembris anni 1267 per annum unum et menses præterea quatuor cum dimidio, vel a quinto Junii anni 1267 ad 14 Septembrem ejusdem anni per menses tres et dies novem. Postque ipsius spontaneam abdicationem sedem vacasse tribus mensibus et diebus præterea quatuordecim, usque ad designationem successoris; septendecim vero usque ad ejusdem inaugurationem, quæ Kalendis Januariis anni 1258 celebrata rite est, prout dñeinceps ostendemus. Scribit noster, c. 23, l. iv, Josephum monasterii Galesii prefectum confessarium imperatoris legitimo suffragiorum numero electum probante ac studente maxime imperatore, designatum fuisse patriarcham μηνὸς οὐκέτιοριῶνος εἰκοστῆ δύοδοῖ τῆς δεκάτης B ἐπινεμήσεως τοῦ γόνους, *mensis Decembris vi-cesima octava, decimæ indictionis, anni 6775*; moxque addit fuisse ordinatum Kal. Januariis anni sequentis, ἀκατομβαιῶνος δὲ νοεμνῆς χειρονυθεὶς εἰς ἀρχεράς τετέλεσται. Annus æra mundi Græcorum reducitur ad vulgarem æra nostræ Christi detractione 5508. Fuit ergo is annus Christi 1267, periodi vero Julianæ 5080: qui numerus divisus in quindecim indicat indictionem ejus anni characteristicam, decimam, prout Pachymeres notavit. Unde dubium esse non potest quin patriarchatus Josephi Galesii a Cal. Januarii anni Christi 1268 procedat.

III. Ubi desierit, modo definiam. Refert Pachymeres, l. c. v, 17, Josephum, qui se promulgatis palam litteris jurejurando obstrinxisset ad nunquam assentiendum conciliationi cum Latinis, ab imperatore ægre id ferente persuasum migrare patriarchalibus ædibus, secessisse in monasterium Periblepti, pollicitum se renuntiaturum patriarchatui, si de concordia Ecclesiarum Romæ conveniretur a legatis eo ad hoc missis; interim quasi privatum victurum. Postea cum legati pace composita redissent, judicatum esse videri sedem vacare, cessione conditionata Josephi jam in absolutam transeunte, positione conditionis unde pendebat. Quocirca itum in suffragia novæ electionis. Iste secessus patriarchæ Josephi contigit, ut noster ibi distinctor tradit, die 11 Januarii, secundæ indictionis, anni 6782, ἐνδεκάτῃ μηνὸς ἀκατομβαιῶνος δευτέρᾳ ἐπινεμήσεως τοῦ γόνους. Fuit hic annus Christi 1264, per Jul. 5987, qui revera numeravit indictionem 732 secundam, qualem nullus ex quatuordecim precedentibus et totidem securis habere potuit, ut periculum nullum sit ne annus tam ipsi propria insignitus nota cum alio quopiam confundatur aut mutetur. In ista porro suspensione res fuerunt ferme per annum, quoad legatis pacem a Romano pontifice conventam stipulatamque referentibus, comitia sunt indicta novo creando patriarchæ. Quod non contigit ante sequentem annum, ut docet nos historici nostri locus modo considerandus.

IV. De Joannis Vecci Josepho subrogati electione quam et statim inchoatam post legatorum Roma redditum et celeriter transactam appetat, sic scribit Pachymeres, c. 24, l. v: 'Ο Βέκκος εἰκοστῆ μὲν καὶ ἔκτη Πιανεψιῶνος μηνὸς [P. 548] κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ πατριάρχης πρόβεβληται. Δευτέρῳ δὲ Μαΐου μετηνοματος, τὰ τοῦ Πιενύματος δέχεται καὶ τελειοῦται ἀρχιερέος. *Veccus sexta et vicesima Maii mensis, in festo sanctorum Patriarum Nicæensium patriarcha electus est. Secunda vero Junii Dominica hebdomadis revertentit, insigni die sancti Spiritus gratiam Spiritus percipit, ordinatus rite patriarcha.* Hi characteres unice designant annum Christi 1275, periodi Julianæ 4988, quo cyclos solis numeratus est 24, lit. Dominicalis fuit F, cyclos lunæ currebat 3, quæ nota festum Paschæ conferunt in 14 Aprilis, Dominicam vero Pentecostes in 2 Junii. Unde patet a prima successione Josephi ad initum a Vecco patriarchatum intercessisse menses solidos sexdecim cum diebus octodecim. Anno præcedenti Christi 1274 si quis suspicari vellet Vecci creationem factam, frustra esset ob characteres diversissimos: nam cyclos is annus habuit solis 23, lunæ 2, quidant Pascha 1 Aprilis et Pentecosten 20 Maii, et littera Dominicalis ejusdem anni G diem secundum Junii facit Sabbathum, cum Dominicam fuisse oportuerit quo anno est Veccus in patriarchalem Constantinopoleos evectus sedem. Hujus finis, quoniam Michaelis Paleologi funere posterior extra hujus historię limitem exit, nostræ considerationis nunc quidem non est.

V. Restat ultimum quod proposuimus hic tractandum. Tempus quo missa Romam est a Michaelie Augusto insignis legatio ad absolvendum negotium conciliationis Ecclesiarum, qua Germanus expatriarcha et Georgius Acropolita feliciter functi sunt, charactere non dubio insignitum legitur c. 21, l. v. Ait illic historicus solvisse duabus triremibus legatos paci conficiendæ destinatos, patratis jam ad eam ex parte Græcorum omnibus. Hi fuerunt, ut c. 17 superius dixerat, partim ecclesiastici, partim senatorii. Piores Germanus nuper patriarcha et episcopus Nicææ Theophanes, alii magnus logotheta Acropolita, præses vestiarii Panaretus et magnus interpres Berrœota. Triremum 734 alteram concenderunt Panaretus et Berrœota cum donis imperatoris ad pontificem, in altera duo episcopi cum Acropolita fuerunt, Altum petierunt, ait loco laudato noster c. 21, l. v, Κρονου ἀρχομένου μηνός. Est haud dubie Pachymeri Κρόνιος Martius, prout est hujus l. c. 1 demonstratum. Pergit dicere conflictatos eos parum prospera tempestate pervenisse in sinum Laconicum, ubi est promontorium Maleæ, ληγοντος τοῦ μηνὸς, hoc est eodem mense desinente, ultima ejus decade: notum est enim Græcos partiæ menses in tres decades. Primam vocant ἀρχομένου

sive ἵστημένος, secundum μεσοῦντος, tertiam φείνοντος sive, ut hic noster, λήγοντος μηνός. Adit ibi vehementi jactatas procella triremes ambas primum dissociatas vi venti fuisse, deinde alteram illarum, qua Panaretus et Berrhoeota vehebant, misere fractam et submersam, aliam salvam appulisse ad Methonæ portum; idque contigisse πέμπτη μεγάλη, hoc est feria quinta hebdomadæ majoris, qua cœna Domini celebratur ab Ecclesia. Ex his oportuit illo anno feriam quintam in cœna Domini mense Martio fuisse, et quidem aliquo die decadis ultimæ mensis istius. Non potuit ille annus esse aliis ab anno Christi juxta vulgarem æram 1273. Manifestum hoc est ex serie narratarum hac historia rerum; nam superiori Christi 1272 cœpit sedere Gregorius X, qui primus mentionem concordias intulerat, postquam in Syria electum se absensem a cardinalibus cognovit. Deinde jam coronatus legatos Constantinopolim ad id negotium urgendum miserat. Hi strenue rem egerunt, pro virili Augusto cooperante; quæ referuntur hoc libro a c. 11 ad 17. Hæc annum facile Gregorii I, Christi 1272, explaverunt. Dispositis utcunque omnibus ex parte Græcorum missi sunt legati, de quibus agimus, circa initium anni, Gregorii pontificatus secundi, Christi 1273; nec tardius potuerunt: alioqui Gregorium non reperissent Romæ, qui hoc anno inde discessit versus Galliam, ut ibi concilium œcumenicum Lugduni celebraret. [P.519] Habitum id concilium est anno sequenti Christi 1274, praesente illic pontifice, et legatis Græcorum jam cum Ecclesia Romana conciliatorum ibidem conparentibus. Quæ conciliatio cum per hanc legationem perpetrata fuerit, evidens est eam prius obtam et renuntiatam Constantinopoli fuisse quam sacra synodus Lugduni inchoaretur. Quadrat autem unice ad hoc ipsum character hoc loco indicatus feria quinta majoris hebdomadæ incidentis in postremos dies Martii, siquidem hic annus Christi 1273 fuit periodi Julianæ 5986, cylcum solis habens 22, cylcum vero lunæ sive aureum numerum 2, litteram Domicalem A: quæ notæ Pascha illius anni desigunt in 26 Martii. Fuit ergo feria quinta in Cœna Domini die 23 Martii ejusdem. Quare verax et exacta deprehenditur historici narratio, et chronologia nostra confirmatur.

735 CAPUT VII.

De eclipsi solis a Gregora memorata, qua stabilita hactenus chronologia firmatur.

I. Hactenus chronologiam nostram indicatis a Pachymere characteribus, quantum licuit, munivimus. Non est autem negligenda opportunitas quam nobis benignam offert insignis Nicephori Gregoræ locus ejusdem cœlesti quoque solaris maximi deliquii suffragio roborandæ. Scribit is auctor Historiæ sue l. iv, p. 51 ed. Basil., postquam narravit abdicationem Germani, Josephi subragationem in ejus locum, et ab hoc indultam imperatori Michaeli

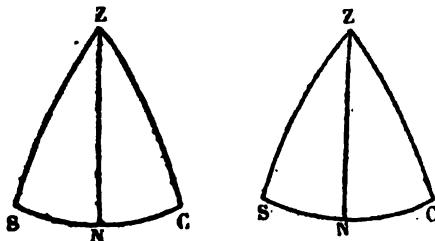
A Palæologo solutionem anathematis quo dudum fuerat ab Arsenio devinctus ob excœcum Joannem pupillum, scribit, inquam, in hunc modem: Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεσκότησεν ἡ σελήνη τὸν ἥλιον ἀρτὶ τὴν τῶν Διδύμων τετάρτην παραλλάττοντα, περὶ ὧραν πρὸ μεσημβρίας τρίτην τῆς εἰκοστῆς πέμπτης ἡμέρας τοῦ ματου, τοῦ σφοῖ ἔτους. Ήν μὲν οὖν ἡ πᾶσα ἔκλειψις δακτύλων ἔγγιστα δυωκαδεκα, τοσοῦτον δὲ κατὰ τὸν μέσον τῆς ἔκλειψεως χρόνον ἐγεγρένει τὸ σκότος περὶ τὴν γῆν ὡς καὶ τολμέοντας τῶν ἀστέρων φανῆναι. Sub hoc tempore obscuranit luna solem quartum Geminorum transmilenum gradum, circa horam ante meridiem tertiam quintæ et vicesimæ diei Maii, anni 6785. Fuit porro tota eclipsis digitorum proxime duodecim. Tantæ autem sub medium doliquit tempus tenebris circa terram extiterunt, ut ei multæ stellarum appareant. Ita Gregoras describit insignem prorsus et horrendam solis defectionem Constantinopoli visam paulo antequam exauctioraretur Germanus, et Josephus in ejus locum substituendus eligeretur. Quod utrumque illo anno a Gregora indicato æra Græcorum 6785, hoc est nostræ 1257, evenisse nos quoque ostendimus superius, n. 2, c. 6. Quare si demonstrare potuerimus fide tabularum et rationiciis astronomicis tolis deliquium tam notabile in urbe tam frequenti circa meridiem spectatum, cum omnibus memoratis circumstantiis, illo revera fuisse commissum anno, nemo non videt magnum inde firmamentum accessurum et ratiociniis nostris et fidei historicorum quorum auctoritate nitimur. Hæc me spes impulit ad rogandum per litteras R. P. Jacobum Grantami societatis nostræ, Lutetiae Parisiorum degentem, ut dignaretur istius eclipsis calculos ponere. Fecit ille pro sua et eruditione et humanitate præstantibus diligentissime, prout ex ejus ad me missa, quam hic ascribam, exercitatione astronomica patebit.

II. Jacobi Grantami e societate Jesu epilogismus novilunii ecliptici anno Christi 1267, 25 Maii, juxta tabulas subsidiarias Rudolfinas, ad meridianum Constatinopolitanum revocatas. Annus is est communis, non bissextilis.

736 [P. 520] Novilinium medium.

D	Mali	D.	H.	50	13
tempus apog. sol. Jun.	14	11	32	7	
intervalum a novilum.	21	0	41	54	
motus intervallo respondens tol-	S.	G.			
lendus	0	20	15	38	
locus apogæi solis	3	0	1	36	
primus locus solis	2	9	45	58	
prima distantia luminarium sole					
longius progresso	0	5	27	43	
tempus apogæi lunæ	D.	H.			
proximum novilunio	165	7	51	27	
intervalum	7	6	21	22	
motus intervallo respondens	S.	G.			
addendus	3	0	43	42	
locus apogæi lunæ	11	3	34	13	
primus locus lunæ	2	4	18	15	
tempus prosthaphæreticum		H.			
addendum	1	41	10		

<i>Novilunium verum.</i>			
	D.	H.	
Maii	24	21	31 23
Pro correctione.	S.	G.	
ad primum locum solis adde	0	0	25 28
fit secundus locus solis	2	10	11 26
secunda distantia luminarium, luna longius progressa	0	0	3 1
Pro correctione.	S.	G.	
ad primum locum lunæ adden- dum	0	5	56 12
fit secundus locus lunæ ad se- cundum solis locum revocandus	2	10	14 27
tempus correctioni respondens tollendum			5 51
pro æquatione perfecta tempo- ris, addenda			32
<i>Novilunium perfecte correctum et equatum.</i>			
in meridiano tabularum, Maii	24	21	26 4
post meridiem.		H.	
in meridiano Constantinopoli- tano additis	1	28	0
post in eidam noctem fit dies Maii	25	10	54 4
737 [P. 521] hoc tempore et loco Zodiaci facta est vera synodus: quo autem sit visa, tam minus accurata quam accurata, per triangulos et parallaxes ostenditur in se- quentibus.			

Tres priores parallaxes.				Tres posteriores parallax.			
altitudinis	25	10		atitudinis	28	30	
latitudinis	23	40		latitudinis	23	52	
longitudinis	8	33		longitudinis	15	35	
in synodo vera.				in synodo visa minus accu- rata.			

In triangulo ZCN rectangulo in N. Gr. 90 ecliptice.

	G.				G.		
ang. C	75	28	ang. C	74	45		
latus CZ	24	14	latus CZ	24	29		
NZ	23	24	NZ	23	33		
NC	6	26	NC	6	50		

In triangulo ZSN rectangulo in N.

	G.				G.		
latus NS	9	18	latus NS	10	58		
SZ	23	5	SZ	29	13		
ang. S	31	99	ang. S	54	58		

	D.	H.			D.	H.	
primo tempore parallactico	0	9	16	0			
sublat. a vera synodo	25	10	54	4			
restat visa synodus minus accurata		H.					

	D.	H.			D.	H.	
Maii die	25	10	44	48	D		
secundo tempore parallactico	0	0	52	14			
sublat. a vera synodo	25	10	54	4			
restat visa synodus accurata Maii	25	10	1	50			

	S.	G.			D.	H.	
locus lunæ, qui est solis, in syno- do vera	2	10	11	26			
738 tolle motum respondentem tempori parallactico accurato	29	7					
restat locus lunæ in synodo visa accurata	2	9	42	19			

	S.	G.			D.	H.	
ex hoc tolle locum nodi Q	8	14	26	33			
restat versus motus latitudinis	5	25	13	46			
unde [P. 522] vera latitudo bo- realis sive arcus inter contra	27	10					

	S.	G.			D.	H.	
e tercia parallaxi latitudinis	24	48					
tollenda: et restat visa latitudo seu arcus inter centra	2	22					

Quantitas eclipsis.

	S.	G.			D.	H.	
Ex summa semidiametrorum	31	41					
tolle vimam latitudinem sive ar- cum inter centra	2	22					
restat quantitas eclipsis	29	19					

PATROL. GR. CXLIII

A	in scrupulis, 1759		
	quaes multiplicata per 6		
	faciunt 10554		
	quaes divisa per semidiametrum		
	solis 900		
	dant digitos 11		
	restant 654		
	quaes faciunt digiti unius partes 40		
	quantitas ergo eclipsis est digiti undecim cum quadra- ginta partibus duodecimi.		

Duratio eclipsis.

Duratio hujus eclipsis exakte definitur ex scrupulis medias durationis 31. 35 per horarum lunæ motum in incidentia et emersione compositis, ut consequitur.

In incidentia.

In incidentia.	S.	G.	
locus lunæ una hora ante visam	2	9	8 4
synodus accuratam			

tempus Maii	D.	H.	
	25	9	1 50

In emersione.

B	locus lunæ una hora post visam	S.	G.
	synodus accuratam	2	10 16 34
		D.	H.

tempus Maii	25	11	1 50

739 Tres parallaxes.

C	altitudinis	25	30		
	latitudinis	24	0		
	longitudinis	8	37		
	ang. C	92	75	33	16
	latus CZ	24	9	41	

	NZ	23	21		
	NC	6	24		
	NS	7	49		
	SZ	24	33		

	ang. S	72	32		
	SC	14	13		

Tres parallaxes.

	altitudinis	25	30		
	latitudinis	20	30		
	longitudinis	15	40		
	[P. 523] ang. C	92	86	32	11
	latus CZ	19	39	2	

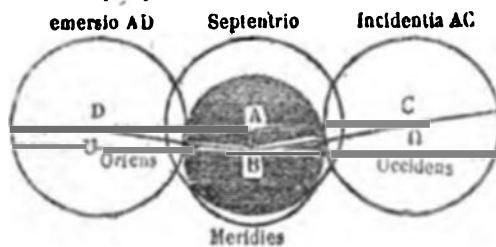
	NZ	19	36	0	
	NC	1	44	0	
	NS	13	56	42	
	SZ	23	55		

In incidentia.

	Tertia parallaxis longitudinis	48

	Integra duratio	D.	H.	M.
Initium	23	57	19	23
medium eclipsis Maii	23	10	1	50
finis	23	10	52	10

Constantinopoli post medium noctem.

Typus eclipsēos

in triangulo ABC rectangulo in A.
Ex summa semidiametrorum 31 41 BC
totie arcum inter centra 2 22 AB
habes occupulos medium durationis 81 83 AC

III. Ex hoc epilogismo clarissimum fit in eclipsi descripta reperiri characteres a Nicephoro Gregora designatos, annum a mundo condito 6775, id est Christi 1267, Maii diem 25, horam ante meridiem 3, et digitos prope 12, unde tanta obscuritas in 741 terra ut stellae in celo apparerent. At deficit una illustris, nota loci solis in Zodiaco: ponit enim Nicephorus gradum 4 Geminorum, noster autem calculus 10. Sed in eo Nicephorus manifeste hallucinatur, secutus non astronomicos leges, sed popularem putandi rationem et communem errorem jungentium æquinoctium vernum, seu primum gradum Arietis, cum 21 Martii: quemadmodum jam a concilio Niceno in usu id erat, non observato, saltem non correcto, vitio antecessionis æquinoctii versus initium Januarii unius diei per centum triginta circiter annos. Qui error postea correctus est anno Christi 1582, sublati 10 diebus, quibus initium Arietis Martii vicesimum primum precesserat. Et revera a concilio Niceno habito anno Christi 325 usque ad tempus hujus eclipsis anno Christi 1267 anni fluxerunt 942, pro quibus Nicephorus sex gradus antecessionis Geminorum usurpavit, cum merito septem integrlos numerare potuisse. Sethus Calvisius in Chronolog. anno Christi 1267 hanc eclipsim notavit, eodem anno et die quo Nicephorus; eumque circa 4 gradum Geminorum jure corrigit: sed contigisse ait hora 11, 9, 21, post medium noctem, tardius multo quam velit Nicephorus qui 3 ante meridiem scribit; cum quo belle calculus noster convenit. Numerat autem Calvisius digitos obscurationis 11, 52, fere ut nos et Nicephorus proxime ad totalem; feriam quoque quartam rite designat, et probat cyclus solis 16, littera B. Keplerus in tabulis Rudolfinis p. 98 ejusdem eclipseos mentionem facit, et ostendit recte a Calvisio Nicephorum reprehendi, et cum eo ponit grad. 10, 59 Geminorum, paulo liberalior in minutis. Porro de duratione hujus eclipsis neque Nicephorus neque Calvisius aut Keplerus quidquam affirmant.

A Et vero quanta ea fuerit, ad fidem historiæ aut temporis rationem nihil refert, probatis aliis certissimis notis. Verum ne ea ad integrum exactumque epilogismum desideretur, magna diligentia eam consignavi. Et ne quis brevitate non integræ horæ in eclipsi prope totali nimiam reprehendat, velocissimum lunæ motum apparentem circa 3 parallaxem longitudinis, tam in incidentia crescendo valde in quadrante Orientali eclipticæ, quam in emersione multum decrescendo in quadrante Occidentali, quæso ut mecum attendat. [P. 525] et desinet mirari. Hæc in gratiam R. P. Possini; qui viri amici laborem gratum, si placet, habebit, et eum Deo in suis orationibus et sanctissimis sacrificiis commendatum habebit.

B IV. Hactenus R. P. Jacobus Grantami. Cui adjungam quod consultus a me de eclipsi eadem R. P. Joannes Baptista Ricciolus, statim humanissime respondit hisce plane verbis.

Era Constantinopolana supponit completos fuisse mundi annos 5508 ante usitatam Christi æram. Quare annus 6775 æra Constantinopolana est æra Christianæ 1267.

742 Anno Christi 1267 cyclus lunæ seu aureus numerus fuit 14, epacta 3, novilunium civile inter 25 et 26 Maii. Cyclus solis fuit 16, littera dominicalis B, et dies 25 Maii incidit in feriam quartam.

Anno eodem 1267, die 25 Maii, novilunium verum Constantinopoli fuit sesquihora ante meridiem; sed ob parallaxim longitudinis fuit hora 3, minutis 5, ante meridiem sole et luna versantibus in gradu 12 Geminorum. Latitudo lunæ borealis et vera fuit minutorum 19, 8; sed apparet ob parallaxim latitudinis fuit australis et minutorum 3, 8; summa autem semidiametrorum solis et lunæ fuit minutorum 30, 40; et solis diameter integræ minutorum 31, 38; ideoque digitus ecliptici 11, 25. Sed eo quod radii solis oblique in terram incidentes aliorum procul a vertice Constantinopolis reflecterentur, nec multum aerem supra positum illustrarent, visa est eclipsis pene totalis, et stellæ horizonti propiores aliæque conspici potuerunt.

Ex mea Geographia reformata suppono altitudinem poli Constantinopolis esse grad. 42, 56, et longitudinem a Palma insula Fortunatarum gr. 54, 36.

Quid sibi velit Gregoras, aut quibus ex ephemeridibus hauserit solem fuisse tunc in quarto gradu seu parte Geminorum, penitus ignoro. Licet enim tabulæ astronomicæ insignium mathematicorum paucis aliquot minutis dissidere possint a meis, multis tamen gradibus nullæ. Certe enim anno illo 1267 sol ingrediebatur in signa Zodiaci diebus 9 aut 10 cilius quam nunc post correctionem Gregorianam Kalendarii. Nunc autem ingreditur Geminos die 22 aut 23 Maii. Ego tunc die 13 aut 14 circiter. Atque adeo die 25 Maii erat jam in 11 vel 12 gradu Geminorum.

Hæc ille, *Habes, lector, eruditissimorum hominum et præstantium astronomorum circa eclipsim a Nicephoro Gregoro memoratam judicia et ratiocinia, quæ tantam ejus notitiam suppeditant quanta optari fere potest, certe quæ abunde sufficia ad usum nostrum insigniendi anni quo Germano abdicante Josephus patriarcha est creatus, tam luculento charactere, ut in eo a cæteris dicernendo labi deinceps aut vel titubare quisquam nequeat.*

CAPUT VIII.

Andronici, qui Michaeli Augusto primogenitus, in imperio collego et post ejus obitum successor fuit, ætas conjugii et evocationis in imperium tempus, cæterorumque ejus actorum chronologa.

I. Michaeli Palæologo qui successit in imperio Andronicus, senior ab historicis posterioribus dictus ex comparatione cum ipsius nepote Andronico juniore, avi in imperio collega, quicum 743 graves et rei Romanæ pernicioseissimas inimicitiias exercuit, in Cantazeni præsertim historia narratas, [P. 526] Andronicus, inquam, senior Michaelis Palæologi prioris primogenitus, imperii collega et post patris mortem successor, quando natus sit, quaestate uxorem duxerit quo anno particeps factus fuerit Augustæ potestatis, incertum faciunt varie ac mala inter seco cohærentes cum Pachymeris tum Gregoræ et aliorum qui de illis rebus scripserunt affirmationes. Quare opera pretium me faceturum statui, si evolvendæ ex ambagibus et certo, quoad licebit, digerendæ ordine rerum ipsius hac historia memoratarum chronologæ capitilis hujus C operam impenderem. Prima omnium statuenda est epocha natalis Andronici hujus, perplexis Pachymeris et Grægoræ assertionibus nutans. Scribit Pachymeres, l. III, c. 7, Theodoram Michaelis Palæologi uxorem, cum comperisset virum suum cogitare de se repudianda asciscendaque loco ejus in conjugem Anna Alamana Joannis Batatzæ olim Augusti vidua, graviter, ut par erat, id ferentem expostulasse quod se coronatam jam Augustam sine ulla causa imperator vellet dimittere, postquam et jam Augusto perisset filios, primum quidem Manuelem, qui cito perierat, deinde vero Andronicum adhuc superstitem, quem pater regie nutriebat, denique tertium postquam in urbem Constantinopolim e Latinis receptam imperator migraverat, illic in purpura natum Constantinum nomine, cognomento Porphyrogenitum : 'Η βασιλὶς Θεοδώρῳ χαλεπῶς εἶχεν ἐνέγκατι, εἰ δέσποινα ἐπεμμένη οὖσα καὶ γηνσία γυνὴ, διπ' ἀνδρὶ τε τῷ βασιλεῖ τεκοῦσα παῖδας, καὶ πρῶτον μὲν ἀποιχόμενον ἄλλον, τὸν Μαθουῆλ, εἴτα δὲ καὶ τὸν περίοντα Ἀνδρόνικον, δι βασιλικῶς δι πατήρ τρέφοι. Ex his videtur posse colligi sensisse Pachymerem Andronicum, imo et præterea Manuelem prius mortuum, post initum a Michaelo Palæologo imperium natos ut sic illos mater eorum Theodora viro jam imperanti, ἀνδρὶ τῷ βασιλεῖ, papererit.

II. Atqui hoc quidem repugnat ipsi primum Pachymeri affirmanti Andronicum annos natum

A quatuor et viginti patri morienti successisse. Si enim is patre jam imperante, et quidem secundus post Manuelem in infantia mortuum, natus est, cum Michael, ut est demonstratum, imperare coepit Kal. Januar. anni Christi 1260, venire in lucem non potuit ante annum Christi 1261, imperii Palæologi secundum; et consequenter, quando idem Palæologus Michael anno, ut cap. sequenti demonstrabitur, Christi 1284 mortuus est, Andronicus non nisi annorum unius et viginti esse potuisse. Pugnat id etiam cum eo quod Gregoras scribit l. IV, p. 40, Michaelem, cum solemni pompa Constantinopolim a suis recuperatam ingressus est, Andronicum filium jam tum bimulum duxisse : 'ἴεναι πρὸς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἄμα τῇ συζύγῳ δεσποινῇ καὶ τῷ οὐρῷ Ἀνδρόνικῷ τῷ νέῳ βασιλίᾳ δεύτερον ἔτος ἄγοντι τῆς ἡλικίας. Certissimo enim statutum superius ingressum 744 Michaelem Palæologum urbem paulo prius a suis captam die 15 Augusti anni Christi 1261, quo tempore ut duorum annorum puer Andronicus fuerit, oportuit cum natum saltem initio anni Christi 1260. Quod dici nequit, cum ante illum patri jam imperanti natus fuerit primogenitus ejus, Manuel in cunis mortuus. Necessarie igitur agnoscenda πρόληψις est in illis verbis διπ' ἀνδρὶ τῷ βασιλεῖ, ut nequaquam Theodora significare voluerit se viro suo jam imperanti Manuelem et Andronicum peripesse ; sed appellationem imperatoris, quæ suo marito tunc cum illa hæc dicebat conveniret, trubuisse, licet illa non pertineret ad id tempus quo illa Manuelem et Andronicum enixa fuerat.

III. Sed aliquid certius de anno natali Andronici senioris statuere licebit ex tempore ipsius obitus. sicuti satis certo id definitum reperi poterimus. Legimus apud Joannem Cantacuzenum (l. II, c. 20, p. 228 ed Reg.) hunc Andronicum, qui abdicato imperio tactus monachus Antonii nomen assumpserat, in monasterio mortuum esse *mense Februario, indictione 15, anno quadragesimo supra sexies millesimum et octingentissimum, natum annos septuaginta duos.* Si ex numero 6840 annorum 72 domas annos, supererit annus æra Græcorum 6768 quo fuisse natum oportuit sum qui annis duobus major septuagenario anno 6848 diem obierit. (P. 527) Est hic annus 6768 mundi juxta Græcos idem quem nos in æra Christiana numeramus 1260 ; qui fuit, ut vidimus, primus imperii Michaelis. Ejus anni principio si editus in lucem Andronicus est, habere locum utunque potest quod ex Gregora retulimus, eo bimulo, sive secundum ætatis annum agente, δεύτερον ἔτος ἄγοντι τῆς ἡλικίας, contigisse ingressum triumphalem Michaelis ejus patris in urbem regiam paulo ante de Latinis receptam. Sed non potest cum hoc quadrare quod scribit Pachymeres in *Historia imperii Andronici* l. I, c. 1, cum quando patri successit, annos ætatis numerasse quatuor supra viginti. Verba sunt de illo Pachymeris hæc ipsa : 'Τέτοι καὶ νέος δι

ὑπολειφθεὶς βασιλεὺς, ἐτῇ γεγονώς πέσαρωρδε οἱ εἶκοσι τριγενάδε. Nam cum ab anno Christi 1260 ad 4282, quorum priori cœpisse imperare posteriori obiisse Michaelem Palæologum certo demonstravimus manifestum sit intercedere annos duntaxat duos et viginti, palet promovendum ulterius toto biennio natalam Andronici necessario esse, si vera de ipsius, quando capessivit imperii habenas solus, ἡτα Pachymeres scripserit. Nam quod idem c. ult. l. vi, hujus quam nunc edimus Historiæ Michaelem Palæologum ἤτα διπέρασσε annis viginti quatuor, accommodari forte ad veritatem id posset vel ea ratione quam disseremus, c. sq. n. 3, vel intelligendo numeratum illic ejus imperium ab ejus celebri prædictione quam Thessalonicæ biennio ante acceperat, voce *Marpou de coelo missa*, ut narrat l. i, c. 11; sed hoc ad ἡτα Andronici trahi non potest, nec excusari aliter ab errore Pachymeres, 745 si vere natum cum putavit quo anno cœpit imperare pater ejus

IV. Existimo tamen vera illic Pachymerem et ex. certa publicaque notitia scripsisse, errasse vero Cantacuzenum in subducendia annis Andronici senioris, qui ἡτα non 72, ut ille affirmat, sed 74 vites finem invenerit. Hujus assertionis habemus auctorem eidem Andronico familiarissimum extremis vitæ temporibus Nicephorum Gregoram, apud quem cum legamus c. ult. l. ix, p. 209 ed. Bas. confabulari se quotidie cum Andronico tunc monacho otiosissime solitum atque adeo ipsa nocte qua est mortuus multas horas suavissimi colloquiū cum ea duxisse, facile credere possimus rescivisse ex eo ipsum quæ de illius annorum numero notavit in monodia de Andronici obitu, initio l. x, p. 214, his plane verbis Τέταρτον μὲν ξύρη καὶ ἑδομηχοστὸν ἔτος ἀπὸ γενέσεως αὐτῷ τελευτοῦ τὴνύετο. Quartus et septuagesimus annus a nativitate ipsi morienti absolvebatur. Quæ verba non tantum vixisse illum annis 74, sed etiam illos explevisse significant. Cum autem sit mortuus die 12 Februarii, ut idem Gregoras affirmat sub finem l. ix, vel xiv. ut anonymous adnotavit ad marginem loci Cantacuzeni, quem paulo ante retulimus, cogimur dicere natum fuisse Andronicum sub initium anni Christi 1258. Ac ne quis suspicetur irrepsisse errorem in notas numerales apud Gregoram, qui tamen extense ac sine notarum compendiis annum septuagesimum quartum ἡτα Andronici exprimit, etiam aliunde manifestum est ex auctori sui certa sententia id affirmasse illum auctorem. Ait is nimirum initio c. ult. l. ix, inter alia signa quæ portenderunt obitum Andronici senioris, visaun solis eclipsin, quæ totidem diebus quot ipse anni vixerat ejus mortem præcesserit Commissum spectatumque est id novilunium eclipticum ultimo Novembris anni Christi 1331. Ex quo si numeres unum et triginta Decembris, totidem Januarii, duodecim Februarii dies, exacte conficies summam dierum septuaginta quatuor, parem numero anno-

A rum vitæ ipsius, ut scrisit Gregoras, tacite hic revocans quod alas dixerat, Andronicum, quando cum Patre primum ingressus est Constantinopolim, secundum ἡτα annum egisse; cum ex hoc quod nunc ex certiori testimoniaffirmat, manifestum est ipsi tunc quartum ἡτα aliquot jam mensibus currere cœpisse, quippe in lucem edito circa initium anni Christi 1258. Id quod non parum preterea confirmatur ex tempore nuptiarum Theodoræ matris Andronici cum ejus patre Michaeli, ab Acropolita notato. Hic enim historiæ suæ c. 51 refert Joannem Ducam (P. 528) imperatorem collocasse Michaeli Palæologo, in gratiam recepto interventu Manuelis patriarchæ, Theodoram fratris sui olim defuncti Isaacii Ducæ sebastocratoris filiam. Necesse est dicere factum id fuisse sub finem anni Christi 1254 vel sequentis initium. quo post multorum mensium languorem Joannes Augustus Octobri mense diem 746 obiit. Est autem incredibile secundam alioqui mulierem viro ἦvi pleni, quippe annorum duodetriginta cum duxit uxorem juvēni, sex totis primis conjugii annis nullam prolem edidisse. Quocirca existimo Manueleum primogenitum, qui deinde infans obiit, ipsis natum anno Christi 1256, Andronicum vero biennio post, primis mensibus, ut dixi, anni Christi 1258. Quo posito prona deinde facilitate apla cæterorum Andronici actorum in serie hujus Historiæ disposito succedit. Nam quod ante mentionem electi in papam Gregorii X refert c. 28, l. iv, Pachymeres, Andronico jam in virum adulto, hoc est in puberem et conjugio maturam educto ἡτα, patrem ejus uxorem querere cœpisse, bene quadrat in annum Christi 1271, sedis vacantis post mortem Clementis quarti tertium, quo nimirum Andronicus quintum decimum agebat ἡτα annum. Nuptias ipsas Andronici cum Anna regis Pannoniæ filia, capite eodem memoratas, ad annum sequentem Christi 1272 referimus. Unde assumptio Andronici ejusdem in consortium imperii a patre Augusto facta, et solemnis coronatio Andronici et Annæ novorum Augustarum, quam Pachymeres altero a nuptiis anno celebratam ibidem tradit, ad annum Christi 1273 Andronici duodecimesimum pertinet.

CAPUT IX

Statuitur tempus obitus Michaelis Palæologi et numerus annorum ejus imperii Appendix de anno captiæ a Persis Heracleæ Ponti.

1. Utrumque caput ad discussionem hic propositum molesta opinionum varietate perplexum est. Ut enim omittam vulgaria chronica, quorum in quibusdam vidi principium imperii Andronici senioris, quod statim a morte Michaelis ejus patris incepit, consignatum anno Christi 1294, et ipsi Michaeli sex et triginta imperii annos attributos, Spondanus obiisse Michaelem anno Christi 1283 ponit, et principatum tenuisse anni viginti quatuor refert ex Gregora, ut ait; apud quem tamen

loco ab eo laudato id non reperio, sed tantum mortuum Michaelem anno mundi juxta computum Græcorum 6791, ætatis sua 58. Ο μὲν δὴ βασιλεὺς (verba sunt Gregoræ de Michaelie Palæologo scribentis) περὶ οὓς εἰρήκειμεν τόπους παρ' ἐλπίδα τῆς οἰκείας ἔτυχε τελευτῆς κατὰ τὸ ἔξαντσιχλιοστὸν ἐπτακοσιοστὸν ἑνενηκοστὸν πρῶτον ἔτος, δόκτω καὶ πεντήκοντα ἔτῶν τυγχάνων. Hoc est: *Imperator circa illa quæ diximus loca præter spem vitæ suæ finem invenit, anno sexies millesimo septingentesimo nonagesimo primo, agens ætatis annum quinagesimum octavum. Ita Gregoras.*

II. At noster Pachymeres, l. vi, c. 36 hujus operis, sic scribit de die obitus Michaelis: Ἡμέρα τὴν παρασκευὴν ἐνδεκάτῃ σκιρβοφοριῶνος 747 τοῦ ἔτους Feria erat sexta undecima Decembris anni 6791. Ac in anno quidem magno consensu Gregoras, ut vidimus, præstereaque Phrantzes cum Pachymere convenient, ut dubitari de hoc non debeat, cum sit tamen vehemens causa dubitandi ex circumstantia diei Parasceves sive feria sextæ illo anno incidentis in undecimam Decembris diem. Est annus ære mundi Græcorum 6791 Christi 1283, hoc est per. Jul. 5098, quo fuit cyclus solis 4, numerus aureus 11, indictione pariter 11, Cyclus porro solis 4 litteram indicat Dominicam C, quæ cum insigniat diem duodecimum Decembris, undecimus necessaris fuerit Sabbatum, non autem Parasceve sive sexta feria, (P. 529) qualem eum tamen illo anno fuisse tradit pro certissimo et vulgo notissimo Pachymeres. Igitur anno Christi 1283 mori Michaelem Palæologum oportuit, quo cyclus solis 3 litteram Dominicæ indicem dedit D: hæc enim littera diem Decembristertium decimum afficiens, tertium retro undecimum fuisse sextam feriam demonstrat. Quid ergo? dicemus errasse Græcos historicos in anno mortis Michaelis, et pro 6790 sequentem 6791 indicasse? Ne cogatur hoc dicere, duplex hujus explicanda perplexitas suppetit ratio. At enim labentis jam anni 6790 et paucos dunt̄ κατ extremi Decembris dies reliquos trahentis rationem non habendam populus et historici carentes, obitum ejus ex anno mox sequenti, 6791, quo is videlicet innotuit, insignendum putaverunt, neglecto discriminè nullius momenti ad civilem estimationem, quæ fere minutam ἀπλεγεῖται respuit. Aut, quod verisimilius reor, annorum mundi et æræ suæ principium, item, ut indictionis, a Septembri Græci repetebat. Unde jam tum annus mundi juxta ipsos 5791 cœperat a mense fere tertio, cum anni Christi 1282 mensis ultimus December volvitur. Ut vere dixerint Pachymeres, Gregoras et Phrantzes obiisse Michaelem anno 6791, nec vere tamen scripserint Spondanus et Rainaldus eundem anno Christi 1283 factum, cum illo anno dies Decembris undecima, qua efflavit animam, Sabbatum, non sexta feria fuerit.

III. Hoc igitur existimamus pro indubitate tenen-

A dum, anno Christi 1282, die 11 Decembris Michaelem Palæologum vivendi et imperandi finem fecisse. Quandiu imperaverit disquirendum restat. Diserte Pachymeres Hist. c. ultimo imperasse Michaelem asserit annis viginti quatuor; idque ipsum, ut palam notum, antea posuerat c. 21, l. iv. Atqui hoc quidem ægre conciliatur cum iis quæ jam omni firmitate constituimus, nimirum coronatum eum ritu solemnî Augustum primum fuisse Kalendis Januarii anni Christi 1260, vivere autem desiliisse 11 Decembris anni Christi 1282; nam ex his apparet manifestum imperasse illum a die inaugurationis suæ annos omnino viginti tres, minus vigintidiebus. Dicit tamen potest non usquequaque aberrasse a vero Pachymerem quem 748 verisimile est id retulisse quod vulgo ferebatur. Solet autem populus in numerandis annis accuratam et minutam aspernari diligentiam; nec fere dubitat decem, exempli gratia, ei principi annos tribuere, quem constet nonum excessisse. Minime item putat necessarium ab inaugurationis die primum initium regi ducere, ubi supremam potestatem antea illum exercuisse palam est. Itaque imperium Michaelis Palæologi jam ex eo tempore numerari potuit quo is tutor Joannis est declaratus; quod contigit paulo post Muzalonum cædem, qui nono die ab obitu Theodori Augusti sunt interfecti. Mors Theodori ex Acropolita in Augustum mensem incidit, opinor desinentem, cum Pachymeres eam conferat in confinia æstatis et autumni. A Septembri ergo anni Christi 1259 imperii habenas Michael sumpserit, quas tenuit ducis magni, deinde despota titulo, donec sub finem Decembris ad imperii cum pupillo collegium evehetur. Reversa igitur imperavit super annos viginti tres expletos duobus fere mensibus, ut si de annis inchoatis sermo sit, negari nequeat 24 ejus imperii annos numerari potuisse. In hunc modum Pachymerem quidem ab errore vindicamus: Phrantzem, qui mortem Michaelis conjungit cum indictione 14, ἀλογιστίας absolvere non possumus. Certissimum enim est anno Christi 1282, quo Michaelem constat mortuum, indictionem 10 fuisse numeratam.

D IV. Hactenus versati chronologica methodo sumus in epochis hujus historiæ flendis, quæ certo aliquo insigniri charactere potuerunt: cæteras quarum statuendarum in prudenti conjectura tota spes sita est, hic sigillatim exequi neo otium est nec operæ fuerit pretium. Satis sit eas, uti et acta hoc opere memorata precipua, verisimili ratione in ordinem digestas, certis in abaco chronologico annis assignare. Quod antequam aggredimur, describendam hic [P. 530] duxi adnotatiunculam lectoris, ut appareat, accurati ascriptam in Barberino optimo codice ad oram exteriorem, e regione verborum illorum c. 27, l. iv: Τῶν χωρῶν κατεχομένων τοῖς Πέρσαις, παλαιὸν ταῖς χώραις καὶ αὐτὰ συνδιπλόντο. Ad hæc, signo indice apposito, sic ex adverso scriptum manu antiquissima et scripturæ

codicis, quantum judicari aspectu potest, aequali scribitur.

ώς ἀληθῶς εἴρηκας . . .
πότα μου ἄγε . . .
γάρ τῶν Περσῶν ἐπι . . .
καὶ τῇ ἀμελείᾳ τω. . .
τούντων συνέδ. . .
τοῖς Πέρσαις, καὶ ἡ κατὰ
τὸν Πόντον Ἡράκλεια ἐάλω
ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ δ. N . . .
τοῦ ,σωξήν' ἔτους.

749 Quæ desunt, resecta fuerant cuitro librario.
Ea nos in hunc modum restitui posse putabamus

ώς ἀληθῶς εἴρηκας δέ-
σποτά μου ἄγε. Καὶ τῇ
γάρ τῶν Ηρακλείας,
καὶ τῇ ἀμελείᾳ τῶν κρα-
τούντων συνελθόσθη
τοῖς Πέρσαις, καὶ ἡ κατὰ
τὸν Πόντον Ἡράκλεια ἐάλω
ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ δ. N . . .
τοῦ ,σωξήν' ἔτους.

A Hoc sic Latine sonant; Ut vere dixisti, domine mi-
sancte. Etenim incursione Persorum, et negligentia
imperantium cooperante Persis, etiam Heraclea ad
Pontum sita capta est mense Julio, die 4, indictione
13, anni 6868.

B Est hic annus Christi 1360, per Julianæ 6073,
quo numerata est indictio 13. Indictionem ἑπτά-
μηνον Græci vocant, et nomen istud ἑπταμήνιον
hic notat illa N compendiose indicatur, resecto mox
numero γ', hoc est 13, qualem exigit ille annus.
Nondum reperit alibi notatam hanc expugnationem
Heraclæ; cuius ideo fortasse non erit inutile
qualemcumque istam hinc notitiam sumpsisse.
Alloquitur porro, ne hoc lectorem moretur, qui-
cunque is fuit, auctor adnotatiuncula historicum
ipsum Georgium Pachymerem, quem ἄγιον δεσμό-
την sanctum dominum vocat utpote sacerdotem et
in ecclæstica constitutum dignitate.

CAPUT X.

Synopsis chronologica præcipuarum rerum hac historia memoratarum, eas assignans annis suis.

Annī Chr.	Romanō- rum Pon- tificūm.	Imperato- rum Ori- entis.	
1255	Alexandri IV. 1	Joannis Batatzæ 33	Moritur imperator Joannes Ducas Bataza prope Nymphaeum iii Kal. Novemb. Georg. Acropol. Hist. c. 52. Vide l. iii Observationum nostra- rum, c. 2. Filius ejus Theodorus, Lascaris a matre dictus, proclamatur impera- tor consensu procerum et populi. Acrop. Recusante patriarchatum Nicephoro Blemmida, Arsenius e monasterio ad lacum Apolloniadis accessus fit patriarcha. Idem Acrop. Is coronal Theodorum die Christi Natali. Observ. Pach. l. iii, c. 2, n. 3. Sexto post die, 30 decembbris, eclipse solis horrenda Nicæa cernitur hora 3 post meridiem Pachym. l. i, c. 13. Vide superius c. 2, n. 4, et totum c. 3. 750 Expediti Theodori Lascaris in Occidentem contra Constantinum regem Bulgariæ et Michaelem despotam, quem utrumque sui terrore ad pacem adigit. Acropol. Hist. n. 56 et sq. Gregoras, l. iii, p. 26. Sub autumnum hujus anni Michael Palæologus magnus conostaulus Nicææ relicitus ut rebus per imperatoris absentiam præsesset, cum com- perisset Cotys cujusdam indicio excæcationem sibi parari, cum ipso indice fugit in Persidem. Pachym. l. i, c. 9, p. 12. Ibi a sultane Romanis quibusdam copiis præfectus contra Scythas strenue rem gerit. Gregoras, l. iii, p. 27; Pachym. p. 13.
1256	2	Theodori. 1	Michael Palæologus agenti Iconiensi præsule ad imperatore revocatus e Perside benigne ab ipso excipitur, et magni conostauli dignitatem recipit. Gregoras l. iii, p. 28; Pachym. l. i, c. 9, p. 13.
1257	3	2	Michael Palæologus mittitur in Occidentem cum exercitu, et bene ac feliciter pugnat. Pachymer. l. 10; fusiūs Acropolita, Hist. n. 70. Theodorus imperator atra bile laborans Martham Michaelis Palæologi sororem diro supplicio cruciat, et metuens ne ideo frater ejus rebel- laret, per Chadenum in Occidentem missum deduci Palæologum ad se vincutum curat. Pachym. l. 11 a p. 15 ad 19. Auguria imperii Michaeli Palæologo, dum caperetur et vinctus du- ceretur, oblata. Pachym. p. 15 et 16. [P. 552] Michael Palæologus educitur e carcere et recipitur in gratiam ab imperatore. Pachymer. p. 17 et 19.
1258	4	3	Imperator Theodorus moritur mense Augusto, anno ad autumnum vergente; Acropol. n. 74, p. 85; Gregoras, l. iii, p. 29; Pach. p. 19 et 20; Phrantzes, l. 3, p. 41; 751 relictus impuberi filio tutoribus Arsenio patriarcha et Georgio Muzalone protovestiaro. Nono die ab imperatoris obitu, dum ei justa funebria in templo Sosan- drorum Magnesiæ redduntur, Georgius Muzalo tutor Joannis principis cum fratre Theodoro trucidatur ab exercitu in seditionem consitato. Gregoras, p. 30 et 31; Phrantzes, l. 3, p. 42; Pachym. suisissime a p. 31 ad 36. Michael Palæologus declaratur tutor pueri principis, et fit dux magnus. Pachym. a p. 38. Idem largitione sibi conciliat studia hominum. Ibid. p. 40 et sq. Creatur despotæ, a p. 43 ad 47. Imperat denique summum imperii honorem, p. 48.
1259	5	4	

Anni Chr.	Romanorum Pont. Alex. IV.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	
1260	6	1	<p>Extremo autumno hujus annis princeps Achææ suppetias profectus ad Michaelem Occidentis despota rebellantem capit a ducibus Romanis, prælio victus proditione Joannis Nothi. Pachym. a p. 50. Gregoras p. 35.</p> <p>Kalendis Januarii Michael Palæologus rite acclamatur imperator, collega principis pupilli cuius erat tutor. Pachym. p. 61. Gregoras initio I. iv, p. 36; Acropolita <i>Hist.</i> n. 77, p. 89; Phrantzes, I, 4, p. 43.</p> <p>Michael Occidentis despota, auxiliis a Manfredo genero rege Siciliæ acceptis, Romanos ad Tricoryphum acie vincit et Cæsarem Alexium Strategopolum capit. Pachym. I, 32.</p> <p>Alexius Cæsar brevi liber dimissus ad Palæologum imperatorem reddit. Pachym. I, 32.</p> <p>Palæologus nondum coronatus limitem Orientalem visit et arces praesidiis firmat, usus ad hoc consilio et opera Chadeni apud ipsum gratiosi, sed in eo quidem negotio parum providi: ex iis enim quæ tunc egit secuta deinde est arcium illius 752 limitus jactura. Pachym. partim II 6, p. 63; partim I, 5, p. 8.</p> <p>Decreta coronatione solemnni duorum Augustorum inter sacra per patriarcham celebranda, pervicit contra pacta Palæologus arte magna et vehementi ambitu ut ipse solus coronaretur, præterito puer. Pachym. II, 7 et 8, p. 64 et sq.</p> <p>[P. 533] Arsenius patriarcha Nicæa fugiens patriarchatu cedit. Subrogatus in ejus locum Nicephorus Ephesi episcopus. Pachym. II, 15 et 16.</p> <p>Capta Selybria imp. Michael Palæologus Galatam oppugnat longo tempore frustra. II, 20.</p> <p>Soluta obsidione reddit Nymphæum, ubi Nicephorus patriarcha moritur, II, 22. Obs. III, 5, 3.</p>
1261	7	2	<p>Alexander IV pontifex max. moritur Viterbiæ octavo Kal. Junii, postquam sedisset annos 6, menses 5, dies 5. Sedes vacavit post ejus obitum tribus mens. et trib. dieb.</p> <p>Quarto Kal. Septembriæ creatus est pontifex Jacobus Pantaleo Gallus, et pridie nonas coronatus assumpsit nomen Urbani, ejus appellationis IV.</p> <p>Chalyphas Persidis victus a Tocharis auro in os infuso necatur. Pachym. II, 24.</p> <p>Sultane ob socordiam contempto duo ex ejus optimatibus, Basilici nomine, ad Michaelem Aug. transfugiunt, <i>ibid.</i></p> <p>Ipse postremosultan cum liberis ad imperatorem supplex confugit, <i>ibid.</i></p> <p>Alexius Strategopoulos Cæsar in Occiduum tractum despota illic rurus rebellare moliente cum exercitu misus, et urbem obiter tentare jussus, eam cepit ope Thelematariorum, Latinis in Daphnusia oppugnatione occupatis. Pachym. II, 26 sqq.</p> <p>Recuperant Constantinopolim Græci die 25 Julii sacra apud ipsos S. Annae matri Deiparæ, <i>ibid.</i></p> <p>753 Imperator Michael Palæologus ingreditur urbem Constantinopolim die 15 Augusti assumptæ Deiparæ sacra, ipse pedes sequens triumphalem currum quo imago ejusdem Deiparæ a S. Luca depicta portabatur. Pachym. II, 31; Acrop. c. 88.</p> <p>Arsenius restituitur in patriarchatum et exceptus Constantinopolis Palæologum iterum solemniter coronat. Pachym. III, 2.</p> <p>Imperator legatos Romanos mittit. II, 36.</p> <p>Cum Tocharis et Æthiopibus sœdera icit. III, 3.</p> <p>Pupillum Joannem collegam suum novensem excæcat die Christi Natali, et in arcem Dacibyzam perpetuo custodiendum includit, III, 10.</p> <p>Holobolum improbare ausum excæcationem Joannis dire mutilat, III, 11.</p>
1262	2	3	<p>Arsenius patriarcha imperatorem excommunicat ob excæcatum Joannem, III, 14.</p> <p>Zygeni sive Montani contra Michaelem imperatorem rebellantes in gratiam cujusdam pueri cæci, quem Joannem Theodori filium esse credebat, ægre tandem domantur. Pachym. III, 12 et 13.</p>
1263	3	4	<p>[P. 554] Triremes imperatoris insulas eripiunt Latinis, c. 15.</p> <p>Imperator legatos ad papam mittit, c. 18.</p>
1264	4	5	<p>Expeditio Joannis despota fratris imperatoris in Occidentem, qua Michael despota coactus est pacem facere. Pachym. III, 20.</p> <p>Cometa apparebat mensibus æstivis. Pachym. III, 23.</p> <p>Urbanus papa moritur Perusii 6 Nonas Octobris. Spondan. hoc anno n. 9, ex antiquis auctoribus quos laudat. Absolvit annum tertium sedis, et inchoavit quartum per dies triginta quatuor.</p>
1265	Clem. IV. 1	6	<p>754 Cardinales Perusii congregati post quadrimestrem contentionem tandem convenerunt in electionem ad pontificatum Guidonis Grossi Galli cardinalis absentis. Qui postmodum Perusium adveniens, indeque cum cardinalibus Viterbiæ profectus, ibi consecratus est pontifex octavo Kal. Martii, die cathedralis S. Petri, et Clemens ejus nominis quartus nuncupatus. Spond. ex antiquioribus monumentis, hoo anno n. 1.</p> <p>Sultan Azatinus, qui ex Perside profectus ad Michaelem Augustum ab</p>

Anni Chr.	Romanorum Pont. Clem. IV.	Imp. Or. Michaelis Paleol.	
1265	4	6	<p>eo parum officiose tractabatur, elapsus et conjungens se Tocharis, tantum non oppressit imperatorem imperatum. Pachym. iii, 25.</p> <p>Patriarcha imperatorem objurgat, quod bella cum Christianis gereret, pacem cum infidelibus coleret, <i>ibid.</i>, c. 26.</p> <p>Fœdus inter imperatorem et Michaelem despotam affinitate sancitur, <i>ibid.</i>, c. 28.</p>
1266	2	7	<p>Imperator cum frustra per triennium petisset absolutionem excommunicationis a patriarcha Arsenio, de ejus duritie queritur oratione ad episcopos habita. Pachym. iv, 1.</p> <p>Ultimæ ea de re imperatoris preces ad Arsenium per Josephum Augustum confessarium delatae et rejectæ, <i>ibid.</i>, c. 2.</p> <p>Libellus accusationis in Arsenium datus imperatori et cupide acceptus, <i>ibid.</i>, c. 3.</p> <p>Damnatio et deposito Arsenii, c. 4, 6 et 7.</p> <p>Ejectio ejus et deportatio in insulam, c. 8.</p> <p>Successeritne statim Germanus in locum Arsenii, an post annum vertentem, in ambiguo reliqui superius c. 6, n. 1, magis inclinans in dilatationem propter causas illuc indicatas, distinctius mox exponendas sq. an.</p> <p>Arsenianorum factio conflatur et invalescit. Colligitur ex Pachym. iv, 11 et 19, et locis aliis.</p> <p>755 Conjuratio deprehensa in Augustum, cuius suspicione etiam Arsenius exsul aspergitur: sed ille innocentiam suam probat, <i>ibid.</i>, c. 15.</p> <p>Imperator Arsenianorum schisma reprimere conatur. Ejus ea de re ad populum oratio. Pachym. iv, 11.</p> <p>Hoc anno translatum Germanum e sede Adrianopolitana in Constantinopolitanam verisimilius puto.</p> <p>Nam id ne factum existimem anno superiori, facit primum, quod cum Arsenii judicium absolutum fuerit sub finem Maii, ut diserte tradit Pachymeres, spatium quod inde ad diem Pentecostes, quo idem inaugurationem Germanum affirmat, cum non potuerit esse plus quam octo dierum, angustius est quam ut capere possit inquisitionem et deliberationem synodi, tum suffragiis in electionem Germani perlatis, longam ejus nec nisi permultos dies iteratis imperatoris precibus victam denique recusationem. Credibile etiam est cunctabundum alioqui et circumspectare cuncta solita imperatorem haud statim ausum substituere alium Arsenio, priusquam mora et experientia comperisset id se iuto et circa publicam offensionem facturum. At cum perlato nuntio de assensu Antiocheni patriarchæ, a quo ut viciniori timeri plus poterat quam ab Alexandrino toto mari diviso, animatus ad audendum fuisse, retardatum tamen metu factionis Arsenianorum, numero et viribus augescentis, quam ad compescendam variis artibus incubuit. Existmans autem invalescere illam anarchia et longa vacacione sedis, populo pastorem amotum ideo fortasse requirente quod praesentem qualemque non videret, decreverit Germanum promovere, fidum sibi et vulgo, ut apparebat, gratiosum hominem. Quo in patriarchalem evecto thronum, cum nihilo segnus Arenianorum studia flagrare pergerent, absolutionem ab eo dare licet parato noluerit 756 accipere, clandestinisque egerit artibus ut Germano post tres menses abdicanti Josephus subrogaretur, adversus cujus electionem nihil tale quale Germano objiciebatur excipi posse confideret. Quare ab illo denique reconciliari Ecclesiæ voluerit. Quod minime distulisset a Germano impetrare, si jam is a Pentecosta superioris anni patriarcha inaugurus sesquiannum fere integrum in ea dignitate persistisset.</p> <p>Quinta igitur die Junii, que hoc anno 1267 cycli sol. 16, lun. 14 Pentecoste fuit, patriarcha creatus est Germanus; et transactis in eo honore quatuor fere mensibus cum dimidio, die demum 14 Septemb. abdicavit, prout narrat noster iv, 21. Initium patriarchatus Germani funestatum quodammodo est tristi augurio deliquii solaris, quod horribile Constantinopoli apparuit 25 Maii, duodecim diebus ante inaugurationem ipsius, ut videri potuerit brevitatem et infelicitatem hujus patriarchatus presgnificatam ostento ejus simili quo brevitatem pariter et infelicitatem imperii Theodori Lascaris eo nomine secundi præsignatam fuisse creditum est. Memoratur [P. 536] ista eclipsis a Niceph. Gregora l. iv, p. 51 ed. Bas. Vide supra c. 7 hujus libri, ubi epilogismum istius novilunii ecliptici a R. P. Jacobo Grantami astronomica methodo expansum damus.</p> <p>Sub finem hujus anni, die 28 Decembris, Josephus Galesii monasterio præpositus, confessarius imperatoris, justa synodi suffragia ad patriarchatum tulit. Pachym. iv, 23.</p> <p>Kal. Januariis Josephus quarto Kalendas rite electus, consecratus patriarcha est. Pachym. iv, 24.</p> <p>Die 2 Februarii festo Hypapantes solvitur anathemate a novo patriarcha Michael imperator, <i>ibid.</i> c. 25.</p> <p>757 Tarchaniota filius Marthæ sororis imperatoris conjugem ducit filiam Joannis fratris despota Occidentis, <i>ibid.</i>, c. 26.</p> <p>Die 29 Novembris Clemens IV papa moritur Viterbi. Spond. ex antiquis Monum hoc anno, n. 12.</p>
1267	3	8	
1268	4	9	

1209

CHRONOLOGICUS.

1210

Anni Chr.	Romanorum Pont. Sed. Vac.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	
1269	1	10	Orientales provinciæ imperii Persarum incursionibus desolantur. <i>Pa-</i> <i>chym.</i> iv, 27. Arsenianorum schisma magis magisque invalescit, <i>ibid.</i> , c. 28. Carolus frater S. Ludovici regis Franciæ, acie victo anno superiori Conradino ad lacum Fucinum, pacificam jam possessionem inchoat regni Neapolitani et Siculi, ac Balduini filio Constantinopoli profugi in gene- rum ascito auxilia promittens Michaeli Palæologo curam injicit. Indicat hæc <i>Pachym.</i> variis locis, iii, 8 et 36, iv, 29, et alibi. Hyacinthi factio et Pantepoptenorum monachorum pro Arsenio pu- gnantium Ecclesiam turbat, iv, 19 et 28. Carolus rex Siciliæ classem armat ad Constantinopolim recuperandam. v, 8. Varii contra istum metum imperatoris apparatus, <i>ibid.</i> et mox, c. 10.
1270	2	11	Per hos annos enituit virtus bellica Joannis despota fratri impera- toris, variis successibus expeditionum prosperarum in Orientales et Occiduous tractus probata, iii, 21 et alibi. Tarchaniota magnus Corostaulus, imperatoris ex Martha sorore ne- pos, contra avunculum rebellat, ad Joannem sacerdotum despota Occiden- tis fratrem transfigiens, Tocharis prius in regiones imperio subditas evocatis, qui cædibus et rapinis eas vastarunt, iv, 30. Imperator legatos ad S. Ludovicum Francorum regem mittit, qui eum in Africa Tunetum obsidentem inveniunt et ejus morti intersunt.
1271	3	12	758 Joannis Ducæ in arce Patrarum obcessi stratagema insigne, quo Joannis despota fratri imperatoris victorem exercitum profligat, ipso ignominiose fugere compulso, iv, 31. Philanthropenus adjuvante Joanne despota classem Latinam vincit, c. 32. Legatio a Michaeli imperatore in Pannoniam missa ad petendam regis Pannoniæ filiam in sponsam Andronico suo primogenito, c. 29. Cardinales Viterbiæ congregati tandem convenient in electionem Thealdi archidiaconi Leodiensis in Romanum pontificem.
1272	Greg. X.	1	Nuptiæ Andronici filii Michaelis imp. cum Anna filia regis Pannonie in templo S. Sophiæ a Josepho patriarcha celebrantur, iv, 29. Joannes despota frater imperatoris sensim in ordinem redactus in- signia despotica dignitatis ultro deponit, <i>ibid.</i> Patriarchæ Josephi profectio in Orientis provincias ad schisma ibi coercendum frusta suscepit. Ejus ibi cum Nicephoro Blennida con- gressus, v, 2. Thealdus in Syria commorans auditio suæ electionis in Roma- num pontificem, Michaelem imperatorem ad pacem Ecclesiarum concili- liandam invitat. Quod is libenter audit, urgente a Carolo metu, v, 11. Regi Bulgarorum Constantino Maria Eulogia filia sororis imp. nubio, v, 3.
1273	2	14	Thealdus Romam appulsus ibi consecratur pontifex vi Kal. April. et nomen assumit Gregori X. Legati a Gregorio X Constantinopolim missi ad negotium conciliande pacis inter Ecclesiam Latinam et Græcam magno illic conatu rem pro- movent, v, 11. Imperator ecclesiasticos Græcos iurget ad pacem, c. 12. Holobolum graviter multat, c. 20. 759 Joannem Veccum præcæteris reluctantem condit in carcerem, c. 13. Pertinaces in schismate recusationis suæ causas in libellum conjiciunt, quem imperatori offerunt, c. 14. Arsenius in exilio maritur 30 Septemb., c. 20. Dyrrachium subito et vehementi terræ motu nocte una destruitur habitatoribus oppressis, v, 7. Affinitas imperatoris designata cum principe Serbiæ disturbatur, v, 6. Andronicus asciscitur a patre in collegam imperii, et cum Anna uxore coronatur, iv, 19. Imperator affinitatem et fœdus contrahit cum Noga Tocharorum prin- cipe, data ipsi in uxorem Euprosyne sua filia notha, v, 4. Pontifex exoratus a Græcis Carolum Siciliæ regem impedit ab inferendo Constantinopol. bello, v, 26.
1274	3	15	[P. 538]) Joannes Veccus lectis diligenter Patrum scriptis et ecclesiasti- cis monumentis schismaticam sententiam ultro deponit, et in procuranda Ecclesiarum concordia strenue imperatori cooperatur, v, 15. Schismatici Josepho patriarchæ persuadent ut scripto publico declareret, jurejurando interposito, se nunquam in pacem Ecclesiarum consensu- rum, v, 16. Imperator magna ecclesiasticorum parte in suam sententiam attracta, legatos mittit Romam ad pacem Ecclesiarum componendam, cum pa- triarcha ita interim transigens, ut ipse patriarchali palatio excederet,

Anni Chr.	Romanorum Pont. Greg. X.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	politicitus etiam se throno cessurum, si de pace cum papa conveniretur, v, 17 et 21.
1274	3	15	Eulogia soror imperatoris enixe favens schismaticis a fratre avertitur, quod in pacem Ecclesiarum promoveret; ac per filiam Mariam Constanti- num Bulgarorum regem in eum concitat, v, 3, et vi, 1. Legati imperatoris mutuos a Gregorio pontifice legatos adducentes autumno Constantinopolim 760 pervenient, ubi pax Ecclesiarum con- cluditur, Gregorio inter sacra proclamato summo pontifice apostolicae sedis et ecumenico papa, v, 22. Germanus olim patriarcha cum Theophane Niceno et Georgio Acro- polita legati imperatoris ad concilium Lugdunense missi eo pervenient die 24 Junii. Acta concil. Lugdun.
1275	4	16	Acres inter Graecos dissensiones circa pacem cum Latinis, v, 23. Joannes Veccus patriarcha eligitur in locum Josephi, c. 24. Imperator acribus suppliciis saevit in obstinatos schismaticos, c. 19 et 20. Icarius ad imperatorem transfugiens et ab eo classi præpositus bene rem gerit, c. 27. Joannes Veccus scribere contra schismaticos cogitur, c. 28. Josephus expatriarcha Chelam in exsilium deportatur, c. 29. Genenses invito imperatore transire Hellespontum ausi capiuntur et male multantur, c. 30.
1276	Innoc. V.	17	Gregorius X Papa moritur Arretii die 10 Januarii. Spond. ex <i>Antiquis Monum.</i> Eligitur in ejus locum Petrus de Tarantasia ord. Prædicatorum. Roma consecratur pontifex die 22 Febr. nomine assumpto Innocentii ejus ap- pellationis V. Moritur quarto post mense die 22 Junii. [P. 539] Post 19 dies creatur in ejus locum pontifex Othobonus Fliscus, dictus Adrianus V, sed is electus 13 Julii, obiit die 18 Augusti. Suffectus huic Viterbii est die 13 Septemb. Joannes Petrus Lusitanus, cardinalis antea Tusculanus dictus. Is nomen assumpsit Joannis, quem Onuphrius XX, Platina XXII, Spond. et alii quos sequimur XXI nu- merant. Hic legatos ad Michaelem Palæologum ab Innocentio quinto destinatos, episcopos 761 Ferentinum et Taurinensem cum duobus fratribus ord. Prædicatorum proficiisci Constantinopolim jussit, ibique confirmationem et observationem eorum quæ legati Michaelis imper. in concilio Lugdu- nensi promiserant exigere. Spondanus ex <i>Antiq.</i> n. 8 hujus anni. Constantinus rex Bulgariæ, instigante uxore, bellum in Romanos movet, vi, 1. Eulogia soror imperatoris schismaticorum princeps et malæ cause vehementissima patrona, <i>ibid.</i> Maria Bulgariæ regina, Eulogia filia, matris exemplo et hortatu pa- triarchas Orientis et sultanem Egypti concitare in imperatorem cona- tur, quod is pacem Ecclesiarum procurasset et tueretur, <i>ibid.</i>
1277	Nicol. III. 1	18	Joannes XXI pont. max. Viterbii moritur ex vulneribus acceptis ruina camera, quæ illum noctu dormientem oppresserat, die 15, aut ut alii tradunt, 20 Maii. Post sex menses sedis vacantis electus est in pontificem Romanum Joannes Cajetanus patria Romanus, gente Ursinus, die 25 Novembris, vo- catus in pontificatu Nicolaus ejus nominis tertius. Spond. et Odor. ex <i>Antiq.</i> Maria Bulgariæ regina Sphenthisthebum Mysie principem adoptionis simulatione deceptum proditorie interficit, vi, 2. Lachanas subulcus armata rusticorum manu Tocharos Bulgariam incursantes reprimit, Constantinum Bulgariæ regem acie vincit et occi- dit, vi, 3. Mense Aprili cuius anni Michael imper. et Andronicus ejus filius et imperii collega solemni formula fidem et obedientiam Rom. pontifici jurant. Regest. Nicolai 3.
1278	2	19	Michael imperator Asanem in generum ascitum regem Bulgariæ fieri curat, vi, 4. Michaeli Occidentis despotæ aliam filiam collocat, c. 5. Maria Constantini Bulgariæ regis vidua Lachana olim subulco nu- bit, c. 7. 762 Nicolaus pont. legatos episcopum Grosselanum cum tribus re- ligiosis ordinis Minorum ad Michaelem et Andronicum ad consumman- dum negotium pacis Ecclesiarum mittit. Regest. Nicol. III n. 143 usque ad 153.
1279	3	20	[P. 540] Legati a Michaeli imperatore ad pontificem pervenerunt gra- tulantes ei pontificatum et obedientiam profidentes. Attulerunt iudicem litteras a Joanne Vecco patriarcha, quibus Nicolaum se agnosceret de- clarabat <i>pastorem omniumque presulem supereminenter pra-</i>

Anni Chr.	Romanorum Pont. Nicol. III.	Imp. Or. Michaelis Pal. pol.
1279	3	20
1280	Mart. IV. 1	21

torum. Addebant legati imperatorem quidem pro viribus conatum omnes Graecos ad pacem Ecclesiarum amplectendam adigere, verum multos e suis propinquis aliisque potentibus acriter obstar, adeo ut in apertam rebellionem schisma erupisset; et congregata pseudosynodo centum monachorum cum aliquot abbatibus et octo episcopis anathema intortum in patriarcham et se. Nec sibi vires ad manum esse quibus tam potentem factionem opprimere. Quare boni consuleret pontifex, arte se ad moderationem in hoc negotio uti potius quam vi aperia: sic enim videri accesse metu majoris mali. Regest. Nic. III, n. 158 et sq.

His ita præmunitis apud pontificem imperator Joannem Veccum patriarcham, cui sciebat infensissimos esse schismaticos, ut eos sic deliniret, vexare aggreditur accusationibus in eum admittendis. Hunc enim annum designant illa Pachymeris verba vi, 10: *Jam autem evolutis annis quatuor ex quo Joannes patriarchatus honore præcellebat, mense Februario septimæ inductionis, graves in eum accusationes a quibusdum e clero conflantur, mendaces ille quidem et plane inanes, non tamen ejusmodi quos ægre imperator admitteret.* Numeravit hic annus inductionem septimam; et cum superioris, c. 6, n. 4 demonstratum sit Joannem Veccum patriarchatus possessionem adisse die 2 Junii anno 1275, utique is hoc anno 1269 ejus 763 dignitatis quartum expiebat. Crediderim Michaelem pro suo more circumspectissime agendi, jam ab hujus anni principio aut fine præcedentis, cum decrevisset Vecco, cuius libertate offendebatur, negotium facessere, ne id Romanus pontifex sequiorum in partem interpretaretur, hac eum de qua diximus legatione præoccupare studuisse. Sicque iam securum ab ea parte, quæ suis rationibus congruere putabat in patriarcham egisse, narrata a Pachymero VI, 10 et tribus sequentibus. Cæterum videtur, simul accusari ceptus est Veccus et aversus ab eo imperatoris animus palam se prodere (quod noster ait factum mense Februarii 7 inductionis, hoc est hujus anni 1279), expeditus Romam celer nuntius, qui ad pontificem pervenerit paulo post quam audita fuerat superior legatio imperatoris. Eo vero accepto nuntio motum pontificem statim ad imperatores legatos expedivisse, jussos festinare quantum possent et subvenire quam primum Vecco laboranti. Hos legatos Pachymeres occuruisse imperatori scribit vi, 14, revertenti Adrianopolim; iisque ut satisficeret, Veccum, qui pertesus vexationum patriarchatu cessisse videlatur [P. 541] in eo rursum stabilire decrevisse. Moxque Constantinopolim cum legatis profectum, iis gestis quæ a c. 14 ad 17 narrantur, accommodata ad ita satisfaciendum legatis, ut schismatici tamen non exasperarentur; denique, ut c. 17 dicitur, *die sexta mensis Augusti ejusdem inductionis* (nempe prius memorata septimæ, quæ hujus anni 1279 character est) Veccum in palatium patriarchale solemni pompa reduxisse.

Unum in his reperio perplexitas inextricabilis, quod statim Pachymeres adjungit *datam fuisse operum concinando scripto quo papæ (is tunc erat Urbanus) super mandatis per legatos renuntiatis satisficeret.* Itane vero anno 1279 sedebat Romæ Urbanus papa? an non est manifestissimum Nicolaum tertiam jam a 25 764 Novembris anni 1277 creatum fuisse pontificem, sedisseque inde annos integros duos ac menses præterea novem, hoc est usque ad mensem Augustum anni sequentis 1280, quo erit mortuus. Suspici non licet mendum librarii; nam in ms. codicibus optimis clarissime legitur Οὐρβάνος δὲ τότε οὐ. Existimo ergo errorem esse Pachymeris ipsius, ex eo forte ortum, quod cum Nicolaum tertium pontificem Οὐρβίου frequentius nomine familiæ clarissimæ ex qua erat ortus appellari audiret, et recordaretur Urbani IV, qui quo tempore ipse in urbem Constantinopolim recens e Latinis recuperatam anni 1261 rediit, Romanae Ecclesiæ præsesetur. Οὐρβίων cum Οὐρβάνῳ confundit et Nicolaum appellari putaverit Urbanum.

Idem Nicolaus pontifex hoc anno moritur. Vide Spondanum, Odoricum et alios.

Hoc eodem anno Lachanas acie victus a Tocharis est, Maria vero ejus uxor imperatori tradita. Asan autem gener imperatoris admissus Ternobum regni Bulgariæ possessionem adiit. Pachym. vi, 8.

Videtur ad hunc annum pertinere quod narrat Pachym. vi, 18 de duabus episcopis Graecis accusatis de pertinacia in schismate et ad papam ab imperatore missis ut punirentur; qui ab eo (videlicet Nicolao tertio) remissi cum honore fuerint in suas ecclesiæ.

Simon de Bria card. creatus pontifex assumit nomen Martini vulgo quarti numerati, cum revera secundus ejus nominis fuerit, quod duo post primum interjecti Marini, non Martini appellati fuerint. Spond. ex Antiquioribus.

Andronicus alter Augustus, expeditione jam anno superiori in Orientales imperii tractus suscepta, hoc anno urbem Tralles antea dirutam instauravit frequentavitque colonia, novo nomine Andronicopoleos. Sed a Persis novam munitionem suo limiti 765 vicinam suspectam habentibus inopinato [P. 542] obcessa siti ad deditiōnem compulsa est. Pachym. vi, 20 et 21.

Imperator Michael alterum filium Constantinum Porphyrogenitum

Anni Chr.	Romanorum Pont. Mart. IV.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	
1280	1	21	<p>cum copiis in Occidentem mittens, ipse cum exercitu Prusam se confert, c. 22.</p> <p>Audita Prusæ creatione Martini IV imperator legatos ad eum mittit, c. 30.</p> <p>Bulgari concilante quodam Tertere ab Asane nove rege aversi, dum ab eo defectionem machinantur, ipse rebus suis diffidens Ternobo a fugit, vituperatus eo nomine ab Augusto socero. Terteres vacuum regni solium occupat, c. 9.</p> <p>Lachanas, qui Asane Ternobi dominante magnas Bulgaris et Romanis clades intulerat, faventibus illi parum benevolis Bulgarorum in Asanem studiis, ubi Tertere jam regnante difficultatem experitur recuperationem ejus regni, ad Nogam Tocharorum principem supplex configit, auxilia postulans. Venit eodem Asan simili de causa, barbaro utrumque suspensus spebus incertis : sed ad extremum Lachanas a Noga inter epulas truditatus est, c. 9 et 19.</p> <p>Imperator suppliciis atrocibus in schismaticos sævit, c. 24 ad 27.</p> <p>Alio præterea sine causa suspectos male multat. In his Pachomium grammaticum, quem exēcari jubet ob quoddam vaticinium de ejus nomine vulgatum, c. 24.</p>
1281	2	22	<p>Redeunt ad imperatorem missi ab eo prius ad Martinum pontificem legati, referentes se pessime exceptas a pontifice offenso in Michaeli, quod negotium pacis Ecclesiarum non bona fide promoveret, verba dare contentus. Fuit et alia causa non memorata Pachymeri, quod Michael, conciliante Joanne Procida, fœdus inivisset cum rege Aragonum contra Carolum. Quam ob causam anathemata pontifex in 766 Michaeli intorsit constitutione promulgata. Urbe veteri xiv Kalend. Decembris anni sui pontificatus primi, hoc est hujus 1281. Quæ exstat apud Odoricum, et in Lect. Antiqu. Canisii, et in Bullario tom. I in Martino IV; Pachym. vi, 30.</p> <p>Carolus rex Siciliæ detectis pontifici artificiis Græcorum, facultatem impetrat bellum inferendi Michaeli, idque aggreditur infeliciter, copiis ejus apud Bellagradæ profligatis, vi, 32.</p> <p>Anna uxor Andronici Augusti moritur, vi, 28. Imperator Michael indignatus ob ea quæ audierat in se dicta factaque a Martino papa, ejus inter sacra commemorationem prohibet. Tamen re melius considerata persistere in iis quæ decreverat pro pace Ecclesiarum statuit, vi, 30.</p>
1282	3	23	<p>[P. 543] Lazorum princeps Joannes studiose invitatus ab imperatore Michaeli, et tandem adductus ad affinitatem cum eo admittendam, filiam Michaelis imperatoris dicit uxorem Constantinopoli mense Septembris, vi, 34.</p> <p>Joannes sebastocrator injimperatorem rebellans terras ejus incursionibus vexat, vi, 35.</p> <p>Contra eum imperator Tocharos evocat, <i>ibid.</i></p> <p>Mense Novembri movet imperator cum exercitu occursurus Tocharis quos evocaverat, et versus Thraciam progreditur, Augusta frustra reclamante, c. 35.</p> <p>Conscensa nave periclitatus in mari Michael imperator cum Andronico filio ægre tandem Rhædestum appellit. Inde Allagen terra provectus positis ibi castris languore correptus est, ex quo die 11 Decembris feria sexta decessit, in agro Pachomii dicto, ut fides pateret oraculi, cuius eventum avertire tentaverat Pachomio excæcando, ut superius c. 24 Pachymeres narraverat.</p>

APPENDIX

AD

OBSERVATIONES PACHYMERIANAS

SPECIMEN SAPIENTIÆ INDORUM ETERUM

LIBER OLIM EX LINGUA INDICA IN PERSICAM A PERZOE MEDICO,
 EX PERSICA IN ARABICAM
 AB ANONYMO, EX ARABICA IN GRÆCAM A SYMEONE SETH, A PETRO POSSINO
 SOCIET. JESU E GRÆCA IN LATINAM TRANSLATUS.

Manitissam Historiæ, fabulam non nugacem, et occupationis seriæ non prorsus otiosam remissionem, boni, consulas, rogo te, humane lector. Coactus necessitate declarandi loci quo noster Pachymeres Ichnelatæ Parabolica laudarat, dedi me in perquisitionem ignotissimi operis. Voti me cito compotem illustrissimus Leo Allatius e suo pretiosorum id genus καιμηλων difissimo museo fecit. Evolvi cupide, curiose indagavi, aliud, ut sit, quærens, aliud reperi. Visus est liber proba morum informatione, antiquitate peregrina, forma dicendi rara nec illepidæ, crebris argutisque sententiis, non indignus luce publica. Paucis diebus verti, partim rure, quo viribus resciendis concesseram. Græcum interpretem, etsi ejus facundiam laudo, et beneficium prædico, non necesse duxi sequi, quoties haud contennendis indicis deprehendebam ab archetypo eum exemplari deflectere: veluti eum philosophos apud Indos memorat, quales ab auctoribus optimis habemus illis consueuisse nominari vocabulo tali, cui Græcum gymnosophista respondeat: quod Latini quoque veteres usurparunt, ubi de Indis sapientium profittenibus incidit mentio; cum e libris canoniciis testimonia, et versus Homeri aut Græcorum vatum aliorum citari, et recitari verbatim facit auctore nullum Christianismi, aut notitiæ Græcarum litterarum characterem præferente: cum præterea dimidiate quædam exprimit et ita obscuræ ut Apolline Lector indigeat: cum Parabolæ membra vim significandi præcipuum continentia luxat aut suppressit, quæ omnia nos ex scapo scriptoris toto contextu indicato in sententiam intelligibilem, et proposito congruam supplendo, aut mutando paucæ, formavimus. Raro tamen id factum, et tantum ubi summa necessitas compulit. Pleraque ex Græco ut jacent, expressimus. Suspiciabamur etiam magnam partem istorum incommodorum, non ipsi Symonei Seth, sed exscriptoribus interpretationis ejus imputandam: qui licentiam sibi sumpserint mutilandi, interpolandi inferciendique sua; qualis ausi non rara exstant in aliis quoque libris exempla. Itaque cum animadvertissem auctorem ipsum in morum censura valde serium: Perzoem vero primum ejus interpretem in ejus Præfatione observassem rigidum castitatis fuisse cultorem: a qua severitate nec ipse Græca interpretationis auctor in sua Præfatione se abhorre demonstrasset, vix me tenebam quin suspicarer, tres obscenissimas et peccare docentes fabulas mala cuiusdam nugatoris intrusas manu: præsertim cum duæ illarum in diss. 4. ad propositum nihil facerent. Quare illas inde sustuli, uti et tertiam similiter ἀπροσδιόνυσον et ineptissimam, in Dissertatione vero 12., partem parabolæ, aliqui severæ, subturpiculam, et nonnisi eum offensione ac rubore verecundi Lectoris apparituram, levè mutatione ad frugem transtuli, pari usu significationis et præcepti parabolici retento. Titulum Ichnelatæ in fronte cur omiserim causam dixi in Glossario verbo ιχνηλάτης. Colloquia Gymnosophistarum cum rege Abessalomo Symeon τημάτα, hoc est sectiones vocabat: ego Dissertationes parabolicas dicenda sensui, ad quod me partim movit auctoritas Pachymeris, qui Parabolica hoc opus vocat. Alia sunt quæ præmonere nec inutiliter potueram: sed cum priores hujus Operis interpres tam prolixæ sint præfati; si ego quoque in Prologo verbis indulgeam, periculum sit ne tot tam longis procœniis, velut quodam acervo Mercurii, miser auctor abruatur. Itaque orationem hic incidam ad vivum resecans. Vale, Lector, et fave.

AD

SPECIMEN SAPIENTIÆ INDORUM VETERUM

PROLEGOMENA

INTERPRETE PETRO POSSINO, SOCIETATIS JESU.

PROLEGOMENON I.

Historia deportationis ex India in Persidem libri cui titulus est : « Specimen sapientiae Indorum veterum. »

I. Chosroes, Persarum rex, qui et Anasuranus nominatus est, Davidis filius, cum audisset de quodam libro conscripto in regione Indiæ ab eruditis et sapientibus illarum gentium, continente fabulas valde utiles omni hominum generi, parvis et magnis, principibus et subditis, qui absconditus servaretur in regio illic tabulario : de hoc, inquam, certior factus, ei plane persuasus salubrem sibi ac suis istorum apologorum mores informantium cognitionem fore, jussit inquire virum aliquem doctum, scientem linguæ Indicæ, cui recte demandari negotium posset ejus operis in regnum et sermonem Persicum transferendi. Haud ita multo post ii quibus hanc curam dederat, adduxerunt ipsi virum prudentem, atque omni genere doctrinarum eruditum, arte ac professione medicum, nomine Perzoem. Hic cum in conspectum venisset regis, demississima prostratione corporis cum veneratus, ubi assurrexisset, sic est eum affatus Chosroes : Delatum ad me est de tua prudentia, eruditione ac virtute. Venit porro in meam notitiam fama libri cujusdam in India servati, præcepta morum præclara, gratis intexta narratiunculis, utilissima trandentis. Hujus ego videndi communicandique Persis meis ingenti teneor desiderio. Hic cum Perzoes ad omnem operam atque obsequium sese promptum obtulisset, præcepit rex ei numerari tantum pecunias quantum in viaticum et commorationem in India necessariam ad rem quæ injungebatur abunde suffectum videretur. Tum ipsi dixit : Ubi haec expenderis, aut quomodounque sumptu alio egveris, fac nos continuo per fidum nuntium certiores. Submittemus statim quidquid posces : nulli enim impendio certum nobis est, quo tam utilis commentarii participes fiamus, parcere.

II. Dat se in viam sub hac Perzoes, et in Indianu appulsus, ibi frequentare aulam regiam institit, quotidieque apparere in palatinis exhedris, confabulando cum ministris, regni proceribus ac sena-

A toribus, viris magnis, prudentiæ ac sapientiæ, facundia quoque et eruditionis omnigenæ laude conspicuis. Quia etiam præcipuorum ex ipsis maxime illustrium limina terebat, domi quemque conveniens ac salutans suæ, et ut ipsorum promiscuo sermone proficiebat, sic et illis vicissim haud ingratum comitatio et studii specimen exhibens, non parva sua laude. Porro in his congressibus diligentissime cavebat, ne quid ageret aut dicaret, unde subolere cuiquam posset venisse ipsum exscribendi causa libri, quem Indos sciebat nolle communicari gentibus exteris : tantum præ se ferrebat ingens desiderium discendi, simulans etiam se ignarum ; et tanta docilitate audiens interdum sibi nota, dum ab exoratis, ut se non gravarenter discipulum peregrinum erudire, gymnosophistis tradarentur, ut ipsos magisterium delectaret suum tam acri discentis attentione commendatum. Per hæc sibi consilians amorem et existimationem multorum, curis omnibus, irrequieta instantia, sed clam, ut opus erat, et citra suspicionem voti proprii, mandatum sibi negotium urgebat, modos exquires in latebras penetrandi conscientias desideratissimi thesauri. Quia vero id cernebat externo sibi contingere aliter haud posse quam beneficio cujuspiam ex illic potentibus, multorum sibi ex ipsis parare amicitiam omnis generis officiis curabat : nec plerumque frustra : nam ut sunt fere animi hominum ad gratiam teneri, a plurimis quos demererit obsequio studuerat, qua privatis, qua etiam magistratibus, haud vulgari existimationis et benevolentia significatione colebatur. Ipse autem ut nullius aspernabatur studium, ita hoc potissimum agebat, ut litterati, et supellectili egregie instructi libraria cujuspiam, familiaritati se intime insereret, quod apud talam denum se optati scripti copiam nancisci posse consideret.

III. Diu erat in talis viri conquisitione versatus, cum multis tandem experimentis edoctus, personare sibi cœpit, unum quempiam inter proceros

Indorum humanitate, prudentia, eruditione tanta propemodum esse præditum, quanta opus esset, ut ex eo sperari optati officii fructus posset. Hunc ergo institit quotidie visere, cunctis ambire obsequis, singulari quadam honoris significatione demulcere, postremo epulis excipere; munerari quin etiam, et quæ ipse grata putaret fore, quantovis empta pretio donare; quas in res non modicam pecuniam allatae Perside partem impedit. His respondebat ille quidem comitata tanta quantum a liberalissimo gratiosissimoque homine sperare Perzoes potuisset: ceterum idem præterea demiratus aliquandiu tam in usitatam ingeniosi et curiosissimi advenæ assiduitatem et diligentiam in se colendo, denique divinavit quod res erat; et deesse non posse judicavit, quin, se adjutore ac sequestro, particeps arcanorum Indicæ sapientiae monumentorum fieri Perzoes cupiens, in istam demerenda sua gratia sedulitatem incumberet. Per hunc modum proficiente inter ipsos familiaritate, fiduciaque, ut sit, mutui amoris, frequentatis utrinque benevolentiae indicis, crescente, ausus aliquando Perzoes amico in arcanum seducto conclave aliquid de suo desiderio fateri, cum his ferme verbis affatus est: Eam video charitatem in me, frater, tuam cui male atque ingrate me respondere arbitraberis, si te celarem quidquam intimorum animi mei sensuum. Quare fatebor tibi equidem, id quod ex quo hoc veni magna cura omnibus abscondi, quod in te æquitatis ac sapientiae tantum existere documentis perspexi, quantum in eo desiderari potest, quem arcanorum vel maximi momenti prudens recte quivis adhibeat arbitrum.

IV. Ita exordientem Perzoem interpellans Indus sapiens: Dudum mirabar, inquit, tandem differente, quod sero nunc tandem inchoas; atque adeo, si me sinis loqui libere, tibi pene succensebam, quod in aliis cunctis amicitiae officiis diligentissimus, in hoc omnium præcipuo aperiendorum secretorum, illiberali pene quadam cunctatione cesares. Quanquam ne vicissim ego tibi contra leges veri amoris dissimulem quidpiam, frustra eras in hoc studio clam me habendi votum illud, quod ego dudum pellucens in tua intima conscientia perlegi. Diu, inquam, est quod me nou fallit, venisse te in Indiam eo consilio, ut nostræ sapientiae thesauros expilares, arcanorumque inde librorum copiam nactus, ex iis crueres unde patriam redux ditares tuam. In quo etsi, ut dixi, suboffendebat me tua illa non satis familiaris de re tali taciturnitas, necessitudini inter nos coalescenti convicium visa facere, temperavi tamen ab expostulando de ea tecum, contentus observare te interim, et quasi dissimulatione mutua ulcisci; dum tu ceteris virtutibus, et, quæ usu se magis magisque quotidiano exercebant, dotibus tuis præclaris eruditionis et ingenii, labem illam in aestimatione mea qualemque compensares, aut

A etiam alleganda quandoque idonea istius silentii causa, dilueres. Nunc quonia m ingressus ultra tu ipse in eum sermonem es, qui viam panderet animo meo gestienti effundere se coram te totum, non putavi negligendam occasionem ostentandi tibi sagacitatem meam, quam tantis artificiis arcere nequivisti, quominus in ultimo recessu abditissimum mentis tuæ penetralium deprehenderet: scopum peregrinationis ad nos tuæ non alium tibi fuisse propositum, quam ut specimen sapientiae nostratum doctorum arecanis apud nos conditum litteris, exscriberes inde, vestraque lingua expositum regi tuo rediens offeres.

V. Ac ne te habeat sollicitum, quod me suboffensus taciturnitate tua dixi, velim ne sis nescius, non solum ignoruisse me tibi facile; sed præterea etiam suspexisse moderationem in hoc tuam, in qua magnum sapientiae instar agnoscebam; gnarus quam pauci resistant pruriginis prodendi familiaribus quidquid mente versant, quantaque cautione opus sit, præsertim degentibus peregre sub rege legibusque divorsissimis, in recte deligendo, quem consilii ancipitis et offensionibus illie obnoxii, non damnose quis arbitrum faciat. Ergo, ut quod res est fatear, eo te nomine magis amavi, ac multo pluris feci. Sic enim dudum mihi persuasi, octo esse in quibus experimentum indolis magnæ, ingeniique laudis eximiæ capacis, sumi certum possit: primum est mitem esse et comedere ad omnes; alterum recta intueri destinatum suum, illique indefesse, sed patienter, urgendo insistere; tertium, subesse obsequique regibus; quartum, arcanæ probatis duntaxat amicis credere; quintum, in comitibus principum sic apparere sapientem, ut odiosa tristitia philosophiae non popularis et superciliosæ declinetur; sextum, ita mansuete ac placide cum vitiis etiam et improbis agere, ut ad eos ne suspicio quidem celari requirentium consiliorum ulla sinatur emanare; septimum, exercere dominium in linguam, frenareque illam in occasiobus ingenii dicacitate commendandi, ab omni dictorio, quod vel oblique perstringat quempiam. Octavum denique, in conventu virorum gravium non temere prodire, ac æstu eruditionis conscientiae provehi sermonibus ultra quam poscat propositi ad dicendum aut deliberandum argumenti formula. His octo qui prædictus dotibus sit, nœis et tutus erit a periculo damnorum in quæ haud raro incurrit inconsiderate conversantes; et compofere fiet votorum quorumcunque, cunctis ad tali favendum naturali quadam inclinatione propenditibus. Itaque quod has in te omnes virtutes vidi, promptus ecce pronusque sum ad gratificandum tibi, quantum erit in me situm, quodcunque optaveris. Moneo tamen difficile te negotium tractare; ac quo magis sentio haud posse me in eo quantum vellem, eo precor Deum intentius, ut fortunet cœptum, amoliendis sese contra objectantibus obstaculis non parvis; quæ equidem dum reproto,

cohorresco interdum totus; quippe observante menti meæ sœva imagine malorum quæ hac forte reprehensa molitione in tuum mihi longe charissimum redundarent caput. Sed avertet sinistra, ut spero, cuncta propitium innocentia tuæ nostroque amori Numen; cuius tecti patrocinio (confidendum est enim) adversa infestaque innoxie quælibet eluctabimur.

VI. Varie affecit inopinata hæc oratio audientem Perzoem. Miratus primum est solertiam Indi usque eo perspicacem, ut latebras cordis pervaderet. Eiusdem postea humanitatem suspexit, quod in nonnulla expostulandi secum causa, omni verborum asperitate temperasset. Postremo gratulatus sibi est, et probatam irrefragabili jam experientio amici quem hactenus exploraverat, fidem usquequaque sinceram: et certa tum demum firmavit animum fiducia consequendi quod optabat, auxilio utique parato tam fidei ac efficacis cooperatoris. His intento cogitationibus, et vultu quidem fatenti sic se rem habere ut amicus divinaverat, nequid tamen expedienti mutuum sermonem, sic Indus, omni ei timori demendo iterum est orsus: Miraris in isto silentio fortasse qui fieri potuerit ut votum tuum, etsi a te studiose tectum, penetrarim tamen; sic habe, artem callera me insidiandi amicis innocentem, hoc est perducendi eos non modo citra damnum; sed etiam cum commodo ipsorum quo minime volebant. Ut enim aucepas observato gustu avium quas venantur, objiciunt eis escas quas illæ appetunt, et hac ille cerebra delinitas pertrahunt in laqueos juxta expansos, sic ego intellecto tuo studio, ingentique amore litterarum, de industria mentionem inferebam nostratum monumentorum de moribus scriptorum accurate, qua commemoratione cum salivam tibi moveri tam exquisiti cibi, nulla satis tua diessimulatio celaret, deveni tandem, adhibitis eodem plurimis hinc inde aliis indicis, in notitiam desiderii quod te huc duxit. Scio temere in talibus judicare multos. Sed si argumentorum opinandi delectus qui debet habeatur, raro erraverit divinatio. Ac sicut ædificium firmis innitens fundamentis stat inconcussum adversus ventos imbruesque; sicut navis, carina subtus solida, lateribus validis ex arte affabre compacta resistit iratis fluctibus; sic opinio ex prudenti comparatione maturaque estimatione signorum in unum ex diverso conspirantium plurium, recte ratiocinantis animo innata, coargui non timet; quin verissima plerumque ipsa conscientiorum confessione comprobatur; nec te porro pœnitentia habere me arbitrum ancipitis arcani; tantum absurdum a deserendo te, ut particeps hujus tui quodcumque est criminis ultro fieri festinem. Sic, inquam, decrevi, omnem conferre operam, ne vita quidem ac capiti parcendo, quo tibi contingat id quod optas. Verum ad hoo necesse prorsus ante omnia est, ut intendamus uterque diligentiam latendi, sollicitissimeque caveamus ne

A tertius nostræ conscientiæ amborum adhibetur, aut quomodocunque interveniat arbiter. Inter duos potest utecumque consistere securitas secreti; quod tres sciunt teneri quin emanet ad plures, nequit. Si autem enotuerit, cooperari me tibi in excursive et deportatione ad exteris commentatorum nostratum, actum de me sit; tum nullæ opes, nulla suffragatio caput meum servarent. Regem habemus sœvire atrociter ob res nibili solitum, nec revocabilis, ubi præcipitem ira extulerit, in mitiora voluntatis.

VII. Hic Perzoes gratias egit tam generoso amico, prout par erat, magnas, ex cunctis sigillatim circumstantiis beneficij ejus meritum estimans, quod ultro priusquam rogaretur, quod in re sibi periculosa, quod homini extero, tam prolixo, tam gratuito faveret. De secreto, quod monuerat, securum ^{omni} ex parte jussit esse. De mea fide, inquiens, non minus potes ac debes quam de tua ipsius in hoc quod tegi utriusque interest, tacerendo constantia et moderatione confidere; quare, quod ad me attinet, tam tibi certa incolumitas tua est, quam quod in vita potest esse certissimum. Condam me paucis diebus, et celeritate summa quod cupio exscribam, interim cum alio præter te unum congregiens nemine. Perfecto negotio evolabo statim, ut ne si vellam quidem, possem hisce cuiquam in partibus ullum inter nos transactorum indicium effundere. Me hinc profecto tu supereris unus qui rem scias. Quam tuti tibi ac fida est tua propria conscientia, tam remotum ab omni etiam umbra periculi, hujus quidem facti gratia, te manifestum est fore. Hæc est in eam sententiam alia locuto Perzoi aperuit Indus sapiens arcanum museum suum; ibi ille cum has dissertationes quindecim gymnosophista veteris ad regem Abessalomum, tum alia strenue que voluit exscriptis istorum Indicæ sapientiæ monumentorum. Interim autem pecunia quam attulerat e Perside ferme jam expensa, remisit eo fidum hominem, qui regi Anasurano nuntiaret, magnis tandem laboribus se peregrinasse quod jusserset: relatrum ipsi statim quæ optabat, ubi viaticum ad redditum suppeditari sibi mandasset. Lætus nuntio rex non solum quod petebatur liberalissime submisit, sed redditis humanissimis litteris quam sibi gratum ac jucundum accideret Perzois obsequium prolixe declaravit; tum Deo gratias agens, et sibi gratulans, horribatur ut quoad suo commodo liceret, maturaret redditum in patriam, ubi eum similes opera præmia manerent.

VIII. Hac Perzoes lecta epistola, confessim se dat in viam, ac eam feliciter emensus, incolumem se sistit Chosroi; qui quantia ipsum benevolentia significationibus exceperit, haud facile sit dicendo exequi. Amplexus charitate sincerissima reducem, commentarios manu tenens quos attulerat, Beasti nos, inquit, et voti compotes antiquissimi faciens, æternum tibi devinxisti, macte ista industria, fidelitate, diligentia; dabimus de ce.

tero, quod nos decet, operam, ne minori tuo fructu, quam nostra voluptate, tantum laborum et periculorum exhauseris. Sub hæc diem condicit posterum; cuius diei notata hora eruditii, quos in comitatu habebat plurimos, omnigenæque sapientia consultissimi viri convenienter ad se omnes, audituri peregre advectos libros, dum lingua primum Persica ex Perzois interpretatione recitarentur. Congregato cœtu amplissimo, medius in throno rex, sumptis in manus et explicatis Perzois codicibus, jussit ex eis a vocalissimo anagnoste pronuntiari per horas plurimas dissertationes potissimum quindecim gymnosophistæ cum Abessalomo rege; inhiantibus avide cunctis, et veritatem tam aptis expressam fabulis, effataque summæ humanæ sapientiæ bestiarum amoenissime profusa linguis, pulcherrimo intextu peregrini artifici, concordi celebrantibus applausu. In digressu gravissimi quique senatorum manus in cœlum tollebant, gratulantes Numini, quod ista regi mente, isto Perzoi studio successuque cœpti difficilis donando, diem demum illucescere felicissimam concessisset Persidi, tantis exteræ sapientiæ thesauris jure deinceps gloriaturæ. Hinc conversi ad Perzoem, nullum faciebant finem ingenii ejus facundiæque, ac in tantis periculis contenendis, serendis laboribus, fortitudinis constantiæque prædicandæ; quo siebant nomine patriam ipsi suam immortalis beneficij semper debitricem fore. Rex ipse, haud sese jam capiens, pandi apothecas regiarum opum jussit, duotoque secum intro Perzoi jurejurando confirmavit condonare se ipsi ac jure jam nunc quam optimo proprium tradere quidquid ac quantum inde vellet; eligeret, caperet, nulla verecundia, nulla parcimonia domum auferret, e clarissimis illis gemmis, e pretiosissimis pannis auro textis et blatta, reliquisque regiæ gazæ immensa illic copia congestæ divitiis.

IX. Tunc procidens coram rege demississime Perzoes: Accipio, ait, domine, istum animum, istud de me judicium, eo gratori animi sensu, eo dejectiori veneratione, quo magis sum conscius nihil egisse, aut potuisse me quo tantis a sacra tua majestate cumulari favoribus mererer. Laus ea mera est humanissimæ dignationis tuæ, quam quia remunerari aliter quam votis nequeo, supremum oculi terræque Dominum impense pre-

D cor ut te maximum regem et in hac vita perget omni prosperitate fortunare, et in futuro sæculo sempiterna coronet gloria. Quod ad ista pertinet quæ largissime offers indigno et inutili tuo servo, liceat, quæso, per te mihi, rex illustrissime, libere fateri me iis non indigere. Abunde quippe atque instar omnium tuam esse mibi gratiam et splendorem redundantem in me summum ex tam honorifice majestatis de me tue testimonio ac sensu. Ne tamen videar regiam istam tuam liberalitatem spernere, aut recusare in ære tuo esse, unum ex suis magnificentissimis admitto donis, volumen

PATROL. Ga. CXLIII

A pannorum Pagi Phuistan, amplum eum vestitum non mihi solum indicatione favoris tui, sed universæ quoque cognitioni meæ ratus fore. Inde cum quam dixi accepisset Perzoes vestem regiam, gratiasque iterum exquisitissimis egisset verbis, cuncta ei prospera fausta que a Deo comprecans, demississime significavit, aliud quidpiam desiderare se a majestate ejus, non difficile, nec magnum: quod, si per eum licet, continuo proponeret. Dicere jussus, subjecit: Cuperem, domine, ut imperare dignareris scriptori tuo regio Pertzemchari, filio Paschetices, ut cum librum a me delatum ex India Persiceque versum, mox, prout jam jussisti, edet in lucem publicam, commemo-ret in fronte operis nominativi qui sim, unde ortus, cuius sectæ ac studii, postremo quantum contentionis in hoc tuo mandato defungendo ex-hauserim. Eo cognito Perzois voto rex et proceres generosam ejus sapientiam suspexere, qui opibus ac pecunia contemptis, eternum decus immorta-lis gloriæ unum intueretur. Quare statim ei rex: Dabitur, ne dubita, quod petis: jussoque con-festim acciri Pertzemchari, Vides, ait, hunc Perzoem, nosti eruditionem, modestiam ceterasque laudes ejus, nec te fugit quantum in nobis grati-ficando periculorum ærumnarumque animo invicto subierit; præterea ut recusarit amplissima præmia quæ ipsi merentissimo decreveramus. Is quoniam vice omnium unum optat, ut libro quem est inter-pretatus specimen Indorum sapientiæ præbenti, nomen ipsius cum mentione operæ circa eum na-vatæ, tum ceteræ ejus disciplinae ac vite instituti præfigeretur, volumus illum æquissimi hujus voti per te prolixe compotem fieri. Itaque quantum arte facundiæque vales, fac in eo argumento, talique viro prout est dignus exornando, totum expromas; id consecuturus, ut laudem etiam ipse propriam ex alieno reportes encomio, et tantæ virtutis digne commendatæ splendor in tuam quoque redundet claritatem. Vade age, incumbe in opus sine mora: et simul istum panegyricum elucubraveris, certiores nos fac; placet enim nobis hoc ipso in cruce, quod scriperis ante editionem recitari, ut eosdem qui Perzois industriam ingeniumque dilau-darunt, grata nostræ in eum voluntatis, tuæque ipsius in nobis obsequendo diligentia eloquentiæque testes habeamus.

X. Adorato Pertzemchar humillima venera-tione rege, facturum se quod præceperat, recepit; ac Perzo denuo prolapsò ad pedes Chosrois, gra-tiis Iterandis, exindeque venerato senatoris ac viros principes ceteros omnes qui aderant, solitus conventus est. At Pertzemchar eximio suo ingenio ac facultate scribendi præclara complexus præscriptum argumentum, orationem elucubravit disertissimam, qua Perzois, ab ipsis exorsus primis originibus ac crepundiis, genus, ortum, prima studia, mores, artes, sensa, professionem res gestas, usque ad peregrinationem ipsi manda-

tam, et felicem redditum ex India, plenissima or-
natissimeque celebravit. Non est apud nos ejus
operis copia. Neque enim illum Arabus interpres
quem Græce expressimus in versione sua posse illi.
Possimus tamen ejus desiderium ægyptiori ferre
apud, quod materiam ac fere sententiam ejus com-
mentarii partim in hac quam ex monumentis bau-
simus Persicis historiæ de portationis ex India dis-
sertationum harum parabolicarum, partim in
præfatione Perzois ipsius, quam Arabicam naeti
Græce mox reddemus, reperiit studiosus Lector,
iisque videlicet contentus, haud magnanpare, epi-
nor, quidquam ultra requiret. Convocatis deinde
rursus a rege præceribus, ipso quoque aucto Per-
zo, lectus coram omnibus est Perzachemcharis
prologus encomiasticus, in quo cum esset cunctis
visum laudatoris eloquentiam laudati virtutibus
ac meritis æqua proportione responderet, plausibus
uterque celebratus miris, magna tulerunt indu-
striæ suæ fructum. Præ omnibus gavisus et gra-

A tulana sibi rex successu quæcum optaverat manda-
tarum a se rerum, pandi thesauros regios iterum
jussit, eductisque inde magna vi auri ac gemma-
rum immensi pretii, tum vestis attalica speciois-
simæ numero ingenti, Perzachemchari pro na-
vata fideliter opéra muneratus est Perzo regis
in sessa beneficia emai sua etiam predicandi, ne-
dum rependendi facultate longe superiora gratia-
sime professus, votis ab omnipotente rerum Do-
mino instituti religiosissimis pascere, ut vices in eo
suas supplex, non universis selup vita mortalibus
ornamentis ac commodis, sed gloria etiam aeterna
tantam ejus benignitatem largitatemque corenaret.
Perzachemchari deinde amplissima tam benevoli
officii precatus item a Deo premia, concessum de-
nique totum illum amplissimum obsequiasissime
veneratus, cunctis ei vicissim, dum assurgitur,
gratulantibus, domum sese suam triumphans gau-
die, et cumulatus gloria recepit.

PROLEGOMENON II.

*Præfatio Symeonis Sethi Græci interpretis, qua tradit rationem hujus libri utiliter
legendi.*

CAP. I. — *Argumentum, forma et scopus scriptio[n]is
hujus.*

Compositus hic liber est a sapientibus artificioso
contextu fabularum ac parabolarum, et excogita-
tarum et ordinatarum prudenter ad directionem
vitæ. Lecuti autem hic sunt auctores hujus operis
per ora bestiarum et volucrum, ut lectores corda-
tos in sententiam arcanam penetrantes, erudirent
instituerentque ad recte sibi consulendum, stultis
autem puerisque risum moverent, ludique ipsis ac
remissionis gratia placerent. Oportet autem cu-
pidos doctrinæ omnes, præsertim juvenes, haec et
memoriter ediscere, et crebre efferre recitando, ut
postea quam in æstatem consilii capacem adolever-
int, possint latentum sub his præceptorum ductu
gubernare vitam propriam. Et erit hæc quedam
ipsis provisa moralis scientiæ copia, velut auri ar-
gentique repertus domi cumulus, quem parentes
ipsi reconsiderint, inveniendum quo tempore opus
eo fuerit; quem abecondisse profuit ne diripe-
retur ab extraneis; nec tamen tam alte defodisse,
ut non facile detegretur in occasione utendi, uti-
que latentem sub involucri non nimis denso, sed
pellucido, neo ægre amovibili, signorum, ex ope-
ribus et verbis indicantibus quidpiam satis per-
viuum intelligentem naturali mentis humanæ. Ea
enim arta multiformis hæc scriptio symbolis figu-
risque omnia generis variegata est a viris sapientie-
simis ejus auctoribus, ut via radixque officii cen-
siliique recti in omni vitæ articulo tenendi am-
bis ambagibus adumbraretur.

CAP. II. — *Ad lectionem libri adhibendum consilium
doctoris, extenditur parabola invenientis peregre
thesaurum, nec perferentis domum.*

Oportet autem legentem hunc librum intelligere
non tantum vim intimam verborum, sed etiam
causas cur quidque positum ibi sit: percipereque
significationem symbolorum, in singulis meditandis
satis hærendo, adhibendoque, ubi opus sit, ma-
gistri operam; alioquin enim non modo non erit
utilis lectio, sed etiam damnosa laborem infructuo-
sum subeundi: qui sane simile aliquid patietur
homini stulto, qui sum peregra condescendet in
quendam montem, et invenisset ibi arcum maxi-
mam plenam auro et gemmis pretiosis, dixit apud
se: Abiens interrogabo quendam prudentem vi-
rum et perquiram ex ipso rationem tuto depor-
tandi hujus thesauri in domum meam: quod cum
agere coepisset, mox copti pœnitens, O me, inquit,
stultum! qui aliquem consulam: nam quem hujus
arcani participem fecero, is volet thesauri quoque
fieri particeps, et pars ejus erit illi concedenda:
nonne melius est ut ego mihi totum servam? Ab hoc
consilio stultas ille inexplicabili cupiditate illusus ve-
cavit bajules mercenarios e foro, dixitque illis:
Adest huc, et locate mihi justa mercede operam
ad portandum hæc que velo. Responderunt illi:
Faciemus et ibimus ut jubes. Ipse delectis decem
ex ipsis duxit eos ad leuum ubi erat thesaurus
quem invenerat: et aperiens arcum dixit: Adeste
amici, et implentes saccos vestros ite in domum
meam, et deponite ipsos in vestibulo, ut ibi ser-

ventur donee veniam. Ea cum ab insano isto b-
juli audissem, dixerunt ipsi : Bene habet, libenter
exequemur quod imperas : et cum implevissent
saccos, rursus ipsi dixerunt : Audi si lubet censi-
lum nostrum, ne thesaurum quem invenisti per-
das. Quin ejus, inquit ille, gratia vocavi vos, ne
quid mihi periret ex ipso. Illi dixerunt : Non con-
venit nos simul ire una omnes, ne quis magistra-
tuum tantam onustorum turbam videns, exquirat
quid rei sit, et cogito tanta opes in domum pri-
vatam ferri, avertat illas, et in fiscum redigat,
auferens a nobis : melius ergo est ut singuli sepa-
ratim proficiamur, nec tu nobiscum sis, sed hic
exspectes donec revertamur; ibimus enim celer-
rime; et statim hoc redibimus. Probavit stultus
consilium bajulorum; at illi tollentes saccos plenos
abierunt unusquisque quo libuit, et in domum ins-
ani nemo profectus est. Sub vesperem ille (quan-
quam suboffensus quod non redissent, tamen cau-
sam morae incidisse aliam, nec sibi damnosam ratus)
plenus gudio domum se referens uxori dicens :
Ostende mihi ubi thesaurus est quem tulerunt
bajuli, at videam ne quid forte subtramerint :
illa admirans, Quid aie, mi vir, inquit, quid lo-
queris? et ille, Haec loquor quae audisti : illa vero
respondit, Evidem audivi, sed nihil horum quae
dicas vidi oculis, aut manibus attigi. Hic ille stupe-
factus, Nenne, inquit, nisi tibi hodie per bajulos
circumferaneos plusquam mille talenta auri et
lapides pretiosos? Respondit uxor. Nequaquam,
domine mi : nullus quidquam attulit. Perculus
casu, et sero sapiens male sanus ille, cognovit
tandem se deceptum; habuitque ut prius vacuam
domum, hec solum ex thesauri tanti inventione
luoratus, ut inutiliter eo die se vexasset. Sic evi-
nit legeati hunc librum, nisi et attentionem pro-
priam, et alienum consilium adhibeat ad penitus
pervidendum quid eo doceatur.

CAP. III. — *Necessitas percipiendi sensum parabol-
rum declaratur similitudine nucum, et sententia-
rum ignota lingua scriptarum.*

Enimvero quid proderit videre superficie tenuis
signa scripturamque, non penetrando in intimum
eorum sensum? Non plus sane quam famelico nu-
ces habenti, nec frangenti corticem : hic enim ex
ipsis non saliabitur. Idem porro similis erit stu-
dioso homine curiose cupienti nosse sententias
quas laudari audierit, et eo desiderio pergenti
cum charta in manu ad eruditum: aliquem, rogantique
ipsum ut in ea charta sibi scribat aliquid ex
hisce effatis peregrinæ sapientiae : cui ille obse-
quens scribat in charta prudens aliquod dictum,
Arabica quidem lingua ignota roganti, litteris ta-
men quas ipse scit legere. Cum hac charta homo
abiens ubi domum venit, cupide legit descriptam
sententiam, et apud amicos pronuntiat, non intel-
ligens quid dicat, ideoque, quod factu pronum est,
in pronuntiando errans. Erant inter amicos, quibus
se venditabat, quidam Arabice docti, qui dixerunt

A ipsi : Erras, amice, in pronuntiando. Quibus ille
respondit. Non erro ego, sed errat charta ista quam
habeo. Tantum interest legentem non ignorare,
sed plane ac penitus percipere quod legit, ut erudi-
tus lectione proficiat in sapientiam; duobus
enim hisce instructum esse oportet lectorem non
inutiliter lecturum, perspicacitate in povidendo
quid in sensu scripti lateat, et providentia in sta-
tuendo quo pacto conferre in usum intellecta, oc-
cursuris per sequentem vitam occasionibus, debet
ac possit.

CAP. IV. — *Scientiam sine operatione non prodesse
variis similitudinibus ostenditur.*

B Verum effatum sapientium est, egere homines
in hac vita duabus rebus, intelligentia ac disci-
plina, hoc est morum rectitudine in bona operatione
sita : his enim simul duabus purgatur mens; et
sicut in lampade oleum et ellychnium conjuncta
opera flammarum efficiunt alte surgentem lateque
illuminantem, sic operatio et scientia in vita
hominis laudem ejus decusque perficiunt : iisque
nisi debet, ut et salvus sit et fulgeat, si alteru-
tro careat damnum aut dedecus passurus. Hoc
declaratur exemplo hominis cujus in domum nocte
intempesta subrepsit fur ipso sentiente; evigilate-
rat enim ad strepitum et ingressum esse furem in-
tellexerat : tamen se callide acturum ratus, dissi-
mulavit se sensisse, ita secum reputans : Sinam
istum corraderet et convasare quae auferre vult,
et cum collectis omnibus in procinctu ad exequ-
endum erit, irruam in eum et male inuletabo. Eo
consilio perstans in cubili, paulo post iterum ob-
dormit, interimque fur congestis una omnibus
aufugit. Exerrectus deinde homo, reque cognita,
juste seipsum damnavit quod sua notitia non es-
set usus, ut debuerat. Nimirum cognitio est instar
arboris cujus operatio fructus est. Itaque ut arbor
propter fructum seritur et colitur : ita propter
operationem scientiam querit qui vere studiosus
est, frustra videlicet studendi labore toleraturus,
si ejus ipse fructu esse frustretur. Sane si viatori
ad iter expedito indicent amici periculis infestam
viam esse quam cogitet, obsessam latronibus et in-
sidiis hostium, nonne is irridebitur ab omnibus
si nihilominus ire pergens, spolietur et male va-
pulet? Dicent enim omnes. Quae meruit patitur,
hoc voluit, sciens prudensque in damnum incur-
rit, stultitiae suae imputet. Similiter homo corpore
infirmo, cui oum clare notum sit quinam ipsi cibi
prosint, quique noceant, tamen gula prævalente
noxiis se ingurgitat, nonne si deinde morbus in-
gravescat, culpabunt eum omnes, et meritas in-
temperantiae luere poenas dicent? Talis omnipino est
vir eruditus bonum a malo discernens, et tamen,
postposito bono, malum præelicens; et huic enim
imputanda omnino erunt quae deinde sequentur
damna; nec miseratione, sed reprehensione dignus
erit. Si enim duo quidam simul incident in soveam,
quorum alter cæcus antea fuerit, alter oculo utro-

que clare videns, utrum, quæso, eorum misera-
buntur, utrum culpabunt homines? Omnino in-
felicitati cœci compatientur, videntis stultitiam
irridebunt.

CAP. V. — *Propriam utilitatem et non alienam solum ex scientia captandam, docetur. Maxime autem vitandum ne scientia nostra in damnum aliorum abutamur.*

Qui scientiam acquisivit in utilitatcm duntaxat aliorum, nihil ex ea proprii fructus ipse percipiens, similis est terræ quæ damno proprio servit hominibus et bestiis, nec quidquam ex iis quæ confert in alios juvatur. Par est igitur studiosum doctrinæ primum quidem seipsum admonere dirigereque ad omnem operationem honestam, deinde autem conferre operam ad alios docendos. Ac in universum consideranti vita humana statum, tria mihi videntur inesse oportere homini eleganti et honesto, videlicet scientiam, divitias et morum exactam disciplinam. Qui enim querit pecunias nesciens rectum earum usum, frustra laborat et præcepta quæ in eo traduntur non percepit atque in usum observando redegerit per socordiam desideriamque, cœcus hic jure vocabitur. Est et illud magnopere vitandum ne sic utatur doctus in suam utilitatem scientia, ut alteri damnum creet in proprium quæstum; alioqui circumvenire amicum isto modo studens, patietur quod sesami venditori contigit. Aiant enim sesami venditores fuisse duos una uti solitos apotheca, cujus in diversis angulis sui separatim cujusque ipsorum acervi stabant ejus pretiosæ frugis. Erat autem duorum alter homo vafer et subdolus, qui, adjecto cupiditatis oculo in partem socii, decrevit ex ea furari, adornavitque fraudem in hunc modum: venit per diem, quando sine suspicione poterat, in commune horreum, et super acervum sui socii linteum expandit. Id ea causa faciebat, ut isto signo superjectæ telæ, per tenebras internoscere posset alienum cumulum a proprio. Sub hæc re tota cuidam amico communicata, cujus adjutrice opera in furto faciendo uti volebat, procinctus ad scelus cum eo stabat, horam aptam exspectans. Interim autem socius ipsius, homo innocens et justus, forte ingressus apothecam, ubi observavit suum acervum sindone coopertum, quam collegæ sui sciebat esse. En, inquit, quam bonum et beneficium socium habeo! contextit meas fruges proprio linteo, ne quid detrimenti acciperent, proprias expositas fortuitis casibus reliquit. Atqui haud equidem committam, ut me ille benignitate superaverit; consulam et ego indemnitatì rerum ejus, ultro adito periculo mearum. Hæc dicens e suo sesamo abstractam sesamo sui socii imposuit sindonem, atque ita receseit. Irrepsit deinde sur per noctem in horreum una cum eo, quem sibi paraverat, adjutore; ac manu palpans in tenebris ubi contrectavit sindonem, indicio ejus signi credens

A sesamum sindoni suppositum pertinere ad suum socium, ex eo haud parce sumpsit; onustusque domum se recipit cum suo subadjuva, cui mercedem collatæ operæ dimidium ablati sesami donavit, nesciens de suo se furatum. Postridie dissimulans egregie nocturnam fraudem cum nihil male suspicante socio ingreditur horreum, visoque ibi linteo expanso supra proprium acervum, intellectaque ex officio referente collega mutationis causa, ingenti percusus dolore est, sero videlicet sentiens, se dum improbe quæstum studet facere, damnum subiisse: quod enim adjutori furti derat, sibi periisse videbat irreparabiliter; siquidem ne ab eo repeteret obstabat metus totius malicie vulgandi indeque in pœnas incurriendi prescriptas legibus. Oportet igitur eum qui aliquid aggreditur, providere finem illius copti; qui vero negotium incipit cujus finem non prospexit, multum laborabit et nihil lucrabitur: nemo enim ditescere potest sine magno labore.

CAP. VI. — *De reliquis duobus quæ requiri dicta sunt ad ornandum hominem, divitiis et disciplina. Ostenditur item non esse desperandum in angustiis, exemplo inopis quando minime opinabatur id quo agebat nasci.*

Rursus neque oportet desperare de negotiis et successu rerum, cum magna in iis casum veritas versetur, et quod non est inopinato possit representari. Ante omnia vero curare oportet sierna, non autem in transitorii sollicitudinem consumere. Redeo jam ad duo illa ex tribus quæ memoravi homini absolvendo necessaria, opes videlicet et morum disciplinam. Et talia sunt, ut utrum ex ipsis desit, existere vite felicis absolutio non possit; sic enim se habent invicem, ut ignis et ligna, non valente durare et lucere flamma sine materia. Hæc qui observaverit, et ad hanc doctrinam vitam exegerit, multum percipiet utilitatis. Ideo autem dixi non esse desperandum in angustiis inopis, quia divitias multi nanciscuntur improviso. Exemplo sit casus qui narratur cujusdam pauperis eo egestatis redacti, ut ne vestem quidem haberet qua nuditatem tegeret. Igitur ille ad amicos et subsidium quæsivit extremæ ibi suæ necessitatis; sed frustra id fecit, nemo illi aut voluit aut potuit succurrere. Revertitur ergo nudus, ut venerat, domum, et agro animo in suo lectulo decubuit. Habebat autem sub lectulo dolium, cui frumentum inerat, quo ad victum utebatur. Nocte porro illa ingressus fur in ejus domum, cum nihil invenisset quod raperet aliud, et vacuus redire nollet, dolium extraxit quod erat sub lecto dormientis pauperis, ac saccum non habens, vestem exxit, in eamque frumenti quantum capere potuit evolvit; tunc dedit se in fugam frumentum auferens. At pauper evigilans in tempore, exsilit e lecto nudus persequiturque furem; brevique assecutus male multatum abjecta veste cum frumento fugere compulit. Ita pauper vestem nactus est qua agebat, et

frumentum in dolio reposuit in quo erat prius; didicisque minime desperandum in angustiis, expertus quæ non acceperat ab amicis, se a fure et hoste assecutum: cuius etiam ex caeo intellexit, non esse aggrediendum negotium cuius exploratus non sit exitus.

CAP. VII. — Ostenditur non esse desistendum a labore; et prudentiæ magis innitendum quam fortunæ.

Hæc tamen non eo pertinent ut fiducia casuum bujusmodi fortitorum remittere industriam omittereque conatum debeamus; hærendum est enim in eo quod plerumque fit; solet autem invenire qui querit. Quodcirca etsi aliquando videris aliquem invenisse licet non quereret, ne tali casui tanquam tibi quoque eventuro confidas, neve recedas a communi usu regnante, demonstrante sic fere fieri solere ut ii demum inveniant qui queruntur. Naturam ergo rerum et negotiorum perscrutari oportet, explorareque diligenter, comparatis differentiis eventuum; ex eaque comparatione ratiocinando inferre qua via grassari ad quodque assequendum oporteat; ut et ex bonis quæ contingunt industriæ prudenter operanti, intelligamus quid et qua via persequendum sit, et ex malis in quæ delabuntur temerarii aggressores, agnoscamus quid vitari convenient, ne in similia damna incurramus. Nisi enim ita fecerimus similes erimus columbae, quæ, licet viderit pullos suos occidi coram se, non deserit locum ubi nidificaverat, sed rursus in eodem ova ponit, iisque incubat, donec et ipsa capta mactetur. Decet igitur hominem intuentem scopum viam ad eum rectam eligere, sibique terminos præfigere, ultra quos non evagetur, curaque vigili in usu ad tractatu negotiorum excubare, prætereaque scire omnem hominem qui labore atque industria contendens in futurum consultit, commode vietur; qui vero præsentem tantum et labilem utilitatem laboribus suis capit, in miserriam lapsurum; porro qui in utroque contendenter, sic præsentem fructum captans ut futuram quoque utilitatem procurare non desinat, eum et vite commodis non cariturnum, et laudem gloriamque adepturum.

CAP. VIII. — Quædam alia monita utilia: et conclusio Præfationis hujus.

Effatum et hoc sapientum est, tria tenenda homini esse: primum ut fidem suam custodiat,

A deinde ut sibi perquirat necessarium alimentum, denique ut recte cum hominibus conversetur. Dixerunt etiam eidem, hominem desidem et supine securum, temere credentem rationibus male cohaerentibus, quarum connexionem mens ejus ipsa non capiat, similem esse homini voluntate propria duce in rebus quæ agit vice intellectus utenti, persuadentique sibi quæ ipsi placent, etsi a vero aliena ea sint. Minime autem decet prudentem virum obsequi suæ voluntati, præsertim cum offensione aliorum; neque leviter credere sermonibus hominum utcumque veraces ipsi videantur, nisi ratio in dictis eluceat. Quare si qui loquuntur ignavi ac negligentes appareant, diligenter cavidum, ne in estimatione negotiorum occurrentium, atque in rerum gerendarum notitia informanda, testimoniis talium innitamur. Præter ista sapiens monitum est: Quid studiose satagit in conatu rei quæ fieri non potest, et inconsulto ruit impetu in metam non contiguam humanae facultati, similis est currenti extra viam, tanto largius aberraturo, quanto velocius contenderit: comparari etiam potest homini cui cum forte festuca intra oculum incidet, pergit eum confricare quoad excæctetur. Illud quoque habere alte infixum menti convenient hominem cordatum, volvi certa lege vices mutas, et verissime passurum eadem unumquemque quæ fecerit; itaque attendere sibi ipsi debere qui laddere alium parat, statuereque omnino futurum ut par ipsi referatur. Unde manifestum est, eum qui amicum contristare non dubitat ingrato facto, sibi nocere ipsi, et in caput proprium pestem accersere. Extremum hujus præfationis præceptum esto: qui accedit ad hujus libri lectionem, non cursim prætervehitor, sed lente ac meditabunde perpendito singula: nam considerando et profunde penetrando, latens sub symbolis eruetur, et in fructum prodibit, utilitas. Hæc habuimus in antecessum suggestenda, quibus velut initiaremus jam a vestibulo ingressuros in cognitionem hujus operis, quod cum viderimus tanti habitum a Persis ad illud ex Indico idiomate in suum Persicum transferrent, nos quoque elaborandum putavimus ut nostra opera Greci nostrates illud cognoscerent, hæcque illi velut quædam præludia præteximus, quibus ad facilius percipiendam

D ex eo utilitatem præparentur lectores.

PROLEGOMENON III.

Præfatio Perzois medici, qui hunc librum ex lingua Indica in Persicam convertit.

CAP. I. — Pezois genus, ortus, educatio, studia: ut ille medicinæ professionem præ cæteris elegerit quoque pacto sit in illa versatus.

Dixit Perzoes princeps medicorum apud Persas, qui et hunc librum ex Indico idiomate in Persarum linguam transtulit: dixit autem de se ipso quæ sibi a puerò contigerint, quibus disciplinis informatus

fuerit, quidve bonifecerit in vita, exercens medicam artem post suum ex Indis ad Persas redditum; et ut oratus fuerit a rege Chosroë. Dixit autem sic: Fuit pater meus ex illustribus militibus; mater vero mea ex filiabus magnorum et præstantium satraparum: et gratia Dei nostri fui ab ipsis amatus et honoratus supra omnes fratres meos.

Traditus autem magistris sum ut discerem artem grammaticam, ejus partes omnes peccuri comprehendique septem annis; et jam existimans percepiisse me satis elementa illa prima, dixi ad me ipsum: Quatuor, ut video, res sunt quae omnes homines sequuntur studentes adipisci; eas singulatim considerare me oportet perpendere que ac discernere unamquamque, sicutque constituere que sit optima, ut illam perseguar. Sunt ergo illæ quatuor res: prima opulentia, altera voluptas, tertia potestas, postrema merces sive præmium operæ. Et quidem quod ad mercedem attinet, hujus amplæ et copiosæ magnam spem ostentabat professio artis medicæ; nam illam jam elegeram cæteris præferens, eo quod laudari illam a prudentibus omnibus viderem, et apud cunctos æque omnis sectæ ac religionis homines in honore esse. Reperiebam autem in libris medicinæ scientiam tridentibus, laudabilem in primis esse qui medendi facultatem comparare sibi studeat, propterea quod eam affectet artem cui quotidiana proveniant merces. Eo persuasus, et hac spe illectus, istam professionem cunctis aliis prætuli, non utique propter temporariam mercedem, sed propter æternam; ne forte similis sim mercatori damnoso, qui habens hyacinthum ingentis pretii, quo uno potuerat diues fieri, permutavit illum grano mali punici ad nihil utili. Comperi rursus quærenti per istam professionem mercedem æternam, non defuturum quidquam neque in hoc sæculo neque in futuro; sed eventurum ipsi idem quod agricolas purganti diligenter agrum suum et strenue colenti, cui eum fetum et triticum inde proveniat, non tam illæ propter fenum laboravit, sed propter triticum. Cœpi ergo statim curare infirmos propter mercedem æternam, et medicabar quosdam quidem chirurgica opera propriis matibus; aliis verbo præscribebam, præberi jubens medicamenta convenientia, nec querebam mercedem aliam a quoquam nisi laudem a similibus mei, aut etiam clarioribus, et magis honoratio, magisque opulentis, nihil exspectans aut captans aliud, nisi ut ab ipsis vir bonus verbo et opere haberer.

CAP. II. — *Perzois admonitio ad animam suam transitoria concupiscentem.*

Concupiscebatur autem anima mea res labiles ac fluxas; ego autem in contrarium nitens admonebam ipsam: Non intelligis, inquiens, o anima, futura ea esse que vere prosunt, non ista præsentia. Quousque non fugis humiles basce reculas que gaudium verum suis possessoribus non afferunt, sed iis potius graves incutiunt dolores, molestiasque ac tribulationes creant, non evitabili subductione stui, ad extremum autem supplicia eos subjiciunt æternis? Cur, o anima mea, non recordaris æternorum? Non te pudet communicare cum stultis, in amore vitæ hujus corruptibilis? Nam qui ex hoc vano mundo aliquid habet apud se, tantumdem est ac si habebat omnino

A nihil; hæc enim vilia et nihil stulti (qualis ego sum) persequuntur et amant. Quousque non stigies momentanea? non quæres sempiterna? non parvæ contenta in necessario etiam? non impetrabis tibi in strenua exhibitione bonorum operam, contendendo in his quantum poteris? Memento porro compositionis tui corporis, et quibus illud casibus sit obnoxium. Recordare luteum istud vas conflatum esse ex quatuor humoribus inter se pugnantibus, quordam illud ipsum certamen vita humana est; quæ quidem vita cito præterit, quippe similis statuæ compactilis ex multis partibus inter se commissis per clavos infixos, quibus avulsis solvit statua; sic se habet humanum corpus temperie coagmentatum quadam, quæ simul defluit, ipsum rethanet mortuum. Noli errare nec imponi tibi sinas, o anima mea quasi magnum vite bonum, et pro quo certare ad extreum dignum sit, repositum videti debeat in consuetudine tutelaque gravium et potentium amicorum, in jucundo contubernio, et consabulatione elegantium adolescentium; nam horum omnium frequentia modicum gaudii, multum doloris creat; imo plerumque in odium et bellum desinit. Quod ita esse, ubi te ansam experiri eventus docuerit, profecto icta damno improsperi successus, succensibis isti experientiæ; similiterque facies ut qui usi cochleati ad sapores probandos jusculturum aut sothibitionum oblatarum, si cujuspam eorum amarities lingam momorderit, eversabitndi et offensi corrugato naso, etiam instrumentum quo liquor exosus illatus ori est, itacunde confractum in ignem abjecunt. Cave crucies ac perdas te ipsam sollicita et periculosa corrisione pecuniarum in gratiam cogitatorum et fratribus tuorum quos ditare dannis et serumnis tuis studeas; idem passa quod thus aut thymiana, que ut alios odore juvent in igne sese consumunt, in fumos evanescantia. Anima mea, ne te decipiat falsus splendor divitarum et glorie: harum enim vanitatem nemo intelligit nisi eum fuerit ab iis separatus. Similes quippe sunt capillis, qui quandiu hærent capiti cum eo honorantur; si avulsi aut resecti fuerint, ut sordes abjiciantur ac conculcantur. Attende anima mea cum sedilitate medicandis infirmis: nec dicas, functionem eam esse magni laboris gravisque dispendii, cuique non respondeat a gratitudine servatorum merces idonea, eo quod plerique hominum vim ut usum artis medicæ non intelligent, casuque aut naturæ imputent ejus effectus. Tu vero imitata heroas qui pretium servati nominis aliud non curant quam gloriam que isti facto inest, sic debes statuere, abunde te remuneratam eo ipso quod calamitate miseros levaveris, quod ægros mortis fauibus eruptos incolumitati ac felicitati reddideris. Nam horum quos dixi fortitudinis heroicæ fama celebrium virorum ea opinio est: bene quantavis contentione ac seruña, crux quin etiam large per vulnera effuso, emi

civis vel unius vitam ab extraneo discrimine recepti restitutiique patitur : quanto magis erit decus professionis et functionis hujus tuus proprium qua non unum aut alterum, sed innumerales homines exitio grassantium mortuorum quotidiano mitistro subtrahunt, vita ac reipublicae, uxori liberiisque representatas incolumes. Cui merito cum deesse non possit famae ac laudis aeternae praeconium, nimirum avara sis, si mercedem ejus aliam querendam putas. Anima mea, ne adhæreas fugacibus, ne insistas nutantibus, ne præferas parva magnis, ne modico aestimes pretiosissima, similis mercatori qui plenam habens apothecam serici Damasceni, suggesterent sibi desidiam auditiv : ille quantum labor erit tantam istam panni molem minutatim per libras ulnasque distrahere ! moxque citra pondus aō menearam licitatori massam totam vilissimo addixit pretio ; stultus inde judicatus. Hæc mihi disserenti apud animam meam, non habens illa quod verisimiliter opponeret, cessit tandem, persuasaque transiit in sententiam momentis, absens a cupiditatibus et vanis spebus : cœpique tranquillus exinde agere meum negotium juvandi languentes, solo intuitu glorie aeternæ.

CAP. III. — *Aeterna querenti etiam temporaria occurunt. Medicæ artis defectus deprehensus a Perzoe, ejusdem aestus in delectu religionis.*

Cæterum sic agens, et aeterna querens sola, non tamen temporariis carui ; quin horum quoque benigna mihi sese sponte copia ingessit. Optim, inquam, existimationis, dignitatis e gratia regum tantum nactus sum, quantum ne optare quidem unquam, multo minus sperare, in mentem venerat : ultraque fateor, que ejus generis ampla magnificaque, vel ante meam in Indiae peregrinationem, vel post redditum inde sum adeptus, non votorum solum meorum, sed etiam meritorum modum excedere. Cum autem totum adjecisset animum ad comprehendendam pernoscendamque penitus medicam artem, illud me in ea offendebat, quod in universa ejus vi nullum reperiebam modum plenæ ac perfectæ sanitatis homini tribuendæ. Cum tota ejus in eo demum facultas expromatur, ut ingruentem depellat morbum ; polliceri autem ac præstare non queat, ut propria perpetuaque curato sit recepta valetudo, ne eam unquam languoris, aut redeuntis postquam abierat, aut de novo suborientis incursus labefactet. In quo mihi diffidens frustra exploravi, ecqui alii professores ejus artis me feliores essent : sed neminem usquam inveni qui plus quam dixi, posset. Id quod, ne dissimilem verum animi sensum, multum refrigeravit incensum meum studium in istam scientiam, adeo insufficientem deprehensam. Intelligens porro inde, veram hominis salutem ac felicitatem in aeternarum potius et semper manentium, quam harum caducarum quæ nobis inter manus effluunt, adepitione rerum sitam esse, tanto impensis incubui in abdicationem fluxorum bonorum.

A Quam exercere diligentius aggressum conturbavit occurrentis inquisitio veræ religionis, de qua nihil in medicorum libris legeram. Videbam autem esse istam curam cunctis prævertendam : utique cum ad felicitatem in alia quadam ab hac labili assequendam vita, frustra contendat, nisi cui vera una religio talis sese viæ ducem præbuerit. Intento porro in hanc cogitationem mihi multis se objiciebant quæ humanum genus in partes innumeritas distrahunt sectæ opinionum de Numinis cultu diversarum ; quas adortus considerare singillatim, sic reperiebam : trahi ac teneri plerosque hominum in religione quam sectantur, partim auctoritate tradentium parentum, et inolita consuetudine longo educationis usu ; partim utilitate ac questu, provenientibus ex ritu prævalente illectos commodis ; partim vano splendore terrena claritatis, metuque incurriendæ infamiae, si præjudicatae assensu vulgi rejoicere aut in dubium vocare sententias audeant. Inde omnes pro se quemque obniti, magnopereque insistere in astriuenda quam ipse veram habet, improbanda quam alii præferunt, religionis secta, in eoque certamine passim ardescunt, mendacii atque imposturæ se invicem accusantes, infinitasque acribus iurgiis miscentes questiones de Creatore ac creatura, de principio rerum ac fine ultimo, similibusque argumentis dogmatum gravissimorum. Hæc ergo videns studi consuleret privatim magistros sectarum, at placitorum firmamenta cognoscere, proponendo ipsis dubitationes, aō cum responsis eorum, præjudicis sepositis, comparando ; eo animo ut ubiunque veritatem deprehendisse, eam et amplecterer et sincera intrepidaque constantia teherem, rejœcta qualicunque falsitate. Sic enim mihi faciendum duxi, ne, ut multi, crederem quod ignorabam : sed potius lumine notitia ac rationis præente in via tanti momenti dute uteret. Ecce autem in hoc mihi se sedulo versanti, interroganti, inquieti, audientiæ antistites ipsos ac capita factionum circa divina dissidentium, non aliud investigare certius licuit, quam inflexiblem pertinaciam propriæ quorumque laudantium cum alienorum superbissimo contemptu et irrevocabili odio conjunctam. Offendit ea me res, causamque præbuit universos ex æquo reprobandi. D Insedit ergo menti meæ, utrum quotquot adisset audissemque libidini propriæ obsequi, a vero aberrante, sapere prout volunt, nec regulam adhibere rationem voluntatis, sed intellectum effectui subiungere, falso judicare, mendaciter loqui.

CAP. IV. — *Periculum temere credendi in rebus religionis parabola declaratum.*

Itaque sic apud meum animum firmissime constitui, querendos mihi alios magis æquos idoneosque dogmatum auctores ; ac quoad tales reperire, nulli horum quos videram acquiescere, nullum sequi, ne mihi continget quod cuidam aiunt gravi sua pernicie decepto. Non longa est fabula

quam hic, ut vulgo fertur, recito. Fur noctu non incomitatus irrepst in domum civis opulent. Is lecto decumbens dormiensque tum forte, experrectus ad strepitum, facile intellexit fures adesse : cubitoque uxorem impellens et ipsam excitavit, insusurravitque excitatæ in auriculam : Quantum intelligo, chara conjux, circumventi latrocinio sumus, nec procul a calamitate, nisi malum prævertimus astutia. Tu vero fac quod jubeo. Inclama ea vocis contentionem quam videaris putare necessariam ad excutiendum mihi soporem altiore, et dic : Rogo te, mi vir, unde aut quomodo parasti divitias hasce tam multas quibus circumfluimus ? Ac mibi quasi nondum sentienti, ingemina iterum eadem, ac tertio, voce semper contentius sublata. Fecit exemplo mulier quod vir imperaverat : mussaruntque statim fures, et ne indicium sui jam vigilantibus præberent, immobiles hæserunt, curiositate præterea cognoscendi quid vir responsurus esset, ad silendum auscultandumque invitante. Tum velut ægre tandem solutus somno vir, auditus est dicere : Nacti sumus, o uxor, divino beneficio copias opesque omnis generis plurimas : fruere his vescendo bibendoque, ac lœtam vitam agendo, nec curiose percontare unde ista param ; quod indicare tibi nequeo, metu ne aliquis exaudiat (sunt enim et muros auritos esse) : arcana autem hoc tanti momenti est, ut ex ejus evulgatione ultima capiti fortunisque nostris pernicies impendeat. Apage, mi vir (mulier reposuit), intempestivam hanc formidinem : nox concubia est, clausa domus, nos hic soli : quem adesse posse tibi flngis qui quod loqueris audiat ? Respondit vir : Quandoquidem me cogis, aperiam rem totam ; sed vide pro eo quantum salus tibi tua meaque cordi est, ne unquam cuiquam prodas, non cognatis, non fratribus. Nam dico tibi edicoque iterum, si a quoquam resciatur, omnes omnia perdemus, superque ipsi continuo peribimus. Hæc videlicet (fatebor enim hic tibi) furto lucratus universa sum, nihil non mihi congestum ex rapina. Percusa dicto mulier : Mira, inquit, mi vir, narras ; nam et tam multa in possessione nostra sunt, quæ difficillimum sit creditu corradi congregarique surando potuisse ; et tua ipsius hanc opinionem refutat fama : vir enim bonus vulgo existimaris. Nempe, ait maritus, carmen magicum adhibui efficacie mirificæ, cuius vi aræna ita juvabar in surando, ut quæcumque concupieram quantovis numero, quantivis pretiis ac molis essent, attraherem congereremque unde ac quo volebam : idemque tamen, suspicione procul omni, existimationis apud omnes quam optimæ possessionem inconcussam tuerer. Papæ ! (exclamat hic mulier) stupenda memoras, ut scire gestio quo id actum modo sit ! Et ille : Pax, inquit, sit rebus : si quiescis, totum audies. Prodibam plenil unio per noctem ; erant una mecum comites, ascendebamus in fenestras ædium quas deprædar

A constitueram. Ibi pronuntiabam incantamentum meum, in ipsam fenestram insusurrans magicum hoc vocabulum : *Semel, semel* ; repetebam præterea quinques. Statim a replicato septies verbo, mira vis carminis ! præbebant ecce sese nobis equitabiles radii superne fulgentis orbe pleno lunæ. His invecti ferebamur intra ædes, nemini prorsus intus degentium conspicui aut observabiles signo sensuæ fullo. Tum iterum ego immurmurabam carmen meum ; quo dicto quidquid pretiosum in illa erat domo e latebris erumpens suis confuebat sponte ad me. Eligebam quæ placebant, portandaque dabam sociis. Mox rursus incantatione repetita ascendebamus radios lunæ, famulantibusque illis per easdem fenestras evolabamus, nos prædamque in tutum recipientes. Hæc fures audientes in sinu gaudebant, siebantque gratulantes mutuo, Bonis avibus hoc venimus ; nullis unquam furibus tam propitiam Laverna se præbuit. En ubi minime putabamus artem didicimus montes aureos parandi, securitate ab omni metu summa. Quin jam hinc indicato compendio utimur, et armis hunc suis petimus ? Omnes assenserunt : exspectatoque dom vir mulierque iterum obdormiscerent, ubi scipios putarunt, progressus furum princeps ad fenestram per quam lunæ radius subibat, septies protulit auditum incantamentum : *Semel, semel*, etc., tum impetu insiliens quasi ad inequitandum lunari radio, in caput concidit, sonitu magno ; ad quem erumpens fuste correpto paterfamilias, afflictum valide pulsavit, ingeminans ad ictus singulos : Tu quis es ? At ille : Cessa, inquit, et dicam : Stolidus credulus mihi nomen est. Idem ego ne mihi contingere verebar, si somnia narrantibus sua multifarium superstitionum præconibus citra pignus idoneum fidem addicerem.

CAP. V. — *Perzoes religionem a parentibus traditam reprobat. Beneficentiz vacundum statuit. Perturbationes vehementium affectuum quam sint notiz parabola demonstrat.*

Interim in hac mea varia et anxia inquisitione de sectis, illud tenebam, ne in scelera incurrem meque purum ab omni offensione servarem, que perniciem posset afferre. Pergens autem interrogare illos, qui consulti peritique putabantur de dogmatibus quæ pro indubitatis venditabant, satagbam proponendis argumentis in contrarium meis, responsisque ipsorum eliciendis, satisfacere animo meo, comprehendereque si qua possem veritatem, certus ei semel inventæ mordicus hærere. Sed cum ea quæ superciliosi illi magistri reponebant argumentationibus, veri charactem non preferrent, nec omnino quidquam ostenderent satis solidum, ut ei secure possem inniti, æstuabam ut prius et incertus sententiæ pendebam. Quare velut fessa peregrinationum anima mea eo inclinabat, ut acquiescendum sibi putaret domi : tenendum. inquam, in negotio religionis duceret, quidquid demum parentes, et exemplo prævissent, et verbo docerent.

Sed retorsi ego eam ab isto proposito; monuique longe esse melius in priori quærendi consilio persistare. Infirmam enim excusationem erranti fore, domesticam doctrinam ubi forte ipsius ductum sequutus in exitium corruerit. Nam quis compertus magicarum artium, impune judicium evasit allegando fuisse sibi eas a patre mago traditas? Non sane magis quam ebrietate ac crapula quotidiana valetudinem corrumpens aut censori vitium objurganti satisfaciet, aut curabitur a morbis intemperantia contractis, simul ac, etsi vere, dixerit, ea se disciplina educatum in paterna domo, talia genitorum exempla recordari. Iste me o: usæ perpulerunt ad reprobandum parentum meorum de religione sententiam; unde hinc repulsus quasi novo principio in examen explorationemque sedulam sectarum animum admisi: quo dum diu versor in negotio, animadvertis magnum me jam vitæ partem emensem, senio et morti propinquare. Hac pulsata cogitatione mens in finis qui omnes manet et migrationis ex hoc mundo considerationem incubuit per attentam atque acrem eo effectu ut quidquid apparet seque ostentat speciose in hac quadam mundi scena nihil nisi umbram videretur. Statui autem insistendum mihi exercitationi beneficentie sperans ea consecuturum me, ut bonis viris et præclara per vitam operatis annumerarer. Decrevi etiam cavendum, ne nimius in illud ipsum quo se rebar indagandi veri studium affectus, avocaret me a functione curandorum ægorum; siveque iners negligendis occasionibus bene merendi, tempus otio contererem; quoad me suprema dies occuparet destitutum suppellesti meritorum, quam parare in opportunitatibus neglexisse: nam magna inest vis perturbationibus animum tenentibus, ad avertendam attentionem necessariam gerendis ex præsenti rebus, prout declaratur brevi fabula quam tanti est narrare. Quidam contraxerat necessitudinem illiciti amoris cum muliere nupta; quæ mœcho gratificata posticum paraverat per quod ipse, ingruente subito periculo, fugeret. Quadam die cum una essent, pulsavit improviso vir ad januam, pandique forces ingressuro poscebat sibi. Turbata mulier jubet adulterum proripere se ad ostiolum prope puteum, cuius clavem e vicino clavo pendentem ipsi antea monstrasse se niebat. Currit quo mittebatur hinc metu, illinc amore ac desiderio turbatus mœchus, et ut contingit acri cura suspensis, nec locum, quanquam præostensus recognoscere ac nec clavem januamve ipsam reperire valuit. In his aliquandiu tumultuatus, redit ad adulteram, jam magnis proximo viri appulse sollicitam, proculque acclamat: Ostium de quo dixisti avanuit; clavis non compareat: animus meus apud te est, vacare his quærendis nequit. Cui mulier: Edugium parare potui reo, mentem dare stulto non possum; tu vero, ut lubet, addidit; aderit brevi qui tibi quo dignus es, præbeat. Illi æstuant cursantique maritus adulteræ superveniens plagas imponit luculentas: tum

A correptum miserum convicio trahit ad judicem, ex lege utique acturum. Ergo equidem in animum induxi non committere, ut perturbatione mentis ineptus actioni flam, sed sereno semper tranquilloque sim animo, expeditus alacritate præsenti ad naxandan ægris operam; juvandosque quosvis ope quomodounque indigentes mea; nam in commendanda beneficentia, omnes, in aliis licet dissentientes, summa concordia sectæ conveniunt.

CAP. VI. — *Perzœs, pendente adhuc deliberatione de religione innocentie ac benignitali studere decernit; ejus qui secus fecerit stultitia per purabolum ostenditur.*

B Constitui præterea non solum homicidium cavere, sed a pulsando quodquam, ac vi quavis inferenda ulli omnino temperare; decrevi quoque abstinere verbis maledicis ac turpibus, non furari, non irasci, nulli fraudem moliri. Abdicavi consuetudinem mulierum venereasque voluptates; adamavi et colui temperantiam, custodivi linguam meam a mendacio, ab omni verbo otioso et noxio; studui mitem ac humanum præbere me omnibus ubique. Atque bæc statui licet nondum plane persuasus essem de futura resurrectione, deque præmiis bonorum pœnisque malorum post illam repræsentandis. Longe me abjunxi a convictu et familiaritate hominum improborum, affectavi consuetudinem cum honestis et justis. Præ omnibus fixum animo tenui, nihil esse præstantius, honestius, amabilius beneficentia; eam et amicis potiorem, et conjugi chariorem mibi esse debere; hanc Deo volente facile parari; huic porro nihil comparabile, plus enim illam gloriam asserre possidenti se quam parentum claritatem aut opes amicorum. Docet hæc bene mereri de omnibus, benefacta ubique spar gere. Eadem, large licet tribuens, dispendia non sentit; sed quo plus donat, plus abundat. Non corruptitur, non veterascit, non circumvenitur a potentia, non horret ignem, non timet fures, non formidat bestias, non ullo tristi eventu conturbatur: magis quin etiam in calamitate nitet, et ubique perstat intrepida. Reperiens autem, apud me reputans, eos qui sectam vite huic contrariam amplexi, omissa beneficiendi aliis cura, sibi unis omni voluptate saginandis unice intenti essent, D sibi pessime consulere, et amaritiei plurimum inter luxus ac deliciarum falsas dulcedines gustare; similesque istos esse homini parum sano, qui levem dieculæ unius jucunditatem magna pecuniae jactura gravique rerum suarum detimento emerit. Fuit nimirum insitior gemmis peregrinis dives, qui artificem unionibus forandis diurna centum nummorum mercede conduxit. Præsto ex condito adfuit operarius in locantis domo, ex instrumentis artis. Hic dum expedit se operi, videt forte suspensam e clavo citharam, et eam scire se pulsare significat. Præcens margaritarum dominus, eo animadverso. Tu vero, inquit, sume sis lyram, liberenter operam canenti dedero. Ille arreptum or-

ganum non inscite tangere aggressus, mire placuit voluptuario patrono, adeo ut is sua seria Iudo post habens, totum diem inhianter audierit vibrantem fides tenebratorem unionem. Ad vesperam centum nummos citharœdo petenti commotus institor, Atqui, mi homo, inquit, non plectri movendi, sed terebri tractandi mercedem istam pronuntiaram. Sane ita est, artifex ait, cæterum mihi parato ad locatam operam, quis alias quam tu ipse ne defungerer obstitit? Mei judicij non erat quanti estimares avocamenta tua, mihi fraudi esse non debet tibi obtemperasse: quare ne te oblectaveris mercenarii danno, promissum diurnæ operæ pretium redde. Æquum dicebat, et vel invitus mercator centum nummos persolvit, inelaboratis ipsi manentibus unionibus. Ad hoc exemplum ego veritus ne ludieris seria perderem, remissionibus posui medium, attentusque officii negotio me impendi totum nugis abjectis.

CAP: VII. — *Persones meditione ac secessu in resurrectionis notitiam venit. Ejus doctrinæ utilitas. Deliberatio circa professionem vitæ asceticæ.*

Pertæsus inter hæc voluptatnm vitæ, quod, harum instabilitatem et inanitatem noram, collegi me in considerationem attentiorem, et ut huic aptum otium nanciserer, in solitudinem me abdidi. Ibi altius ingressus in contemplationem rerum, permagnum ejus operæ fructum retuli. Intellexi enim, naturæ humanæ statum et universi gubernationem mecum reputans, deesse non posse quin sit aliquando futura mortuorum resurrectio, ad quam omnes tendant suis quique viis, moribus videlicet actisque, magno discrimine sub finem deprehendendo bonorum malorumque, nunc permistim agentium. Hæc asceticæ disciplinæ in secessu exercitæ doctrina est, quam illa velut bona mater suis cultoribus, uti morigeris filiis, tradit. Quantivis istud pretii momentique omnium maximus dogma est, unde vita recte dirigendæ spes et ratio pendet universa. Turris hæc quædam munitissima est, in quam quise reeoperit, non modo tutus permanebit ab incursu malorum omni, sed et per eam pandi sibi aditum in paradisum æternæ voluptatis, quo, si velit, securus penetrat gratulans experietur. Comperi plane nihil melius attenta ista tranquillaque meditatione rerum ad salutem animæ spectantium: comperi autem id non usu solum meo, sed et exemplis experientiaque aliorum ei se dedentium. Hos enim animadvertis, apparere pacatos et lætos semper, gratos erga omnes, suo contentos, securos, subnixos generoso contemptu cunctarum mundi vanitatum, supra omnem noxæ aleam in alta quadam arce mentis extantes. Horum igitur felicitatem æmulatus, livore atque invidentia repudiatis, charitati me dedidi; spretisque fluxis ac caducis, perfectionem affectavi sapientiæ, qua monstrante providens futura, imperterritus ibam, certus nihil se objectum quod viam intercludere ad scopum, quem intuebar, veræ beatitudinis, meque averteret aut turbaret. Per hunc modum experimento capto

A vite ascatarum, gustu illectus tam sancti ac salubris instituti, magnopere affici me sensi ad istam professionem capessendam, meque cum his aggredandum. Retrahebar autem ab hac voluntate eo metu ne non par essem ferendis Illius disciplinæ laboribus, propter contrarios longo usu educationis diversissimæ contractos habitus, moresque assuetudine coalitos in naturam; itaque verebar ne supra vires connisus, non modo non assequerer optata, sed et damnum acciperem jacturamque patarer jam adeptorum. Illud etiam talia cogitantem conturbabat me, quod videbam, si mundo valedicens migrarem in solitudinem, ibique amplectenter institutum ascetatum, eriplendam mihi facultatem bene merendi de hominibus, juvandique beneficis inopes, cuius tamen in exercitationem virtutis magnam mihi spem constitutam arbitrarer perennum honorum acqulrendorum. Quare metuebam ne similis fierem canis frustum carnis ore portanti, qui ejus umbram in flumine vicino majorem videns, omisso quod tenet, insilit ad captandum quod apparet, ac sic utrumque perdens, vacuus impastusque stultitiam sero suam damnat. Sic subductis mecum rationibus spei metusque, statui sustinere me ab incepto non satius explorare utilitatis, permanereque interim in ordinè ac statu vitæ priori.

CAP. VIII. — *Estus Personis in deliberatione de vita ascetica, et distinctior notitia vanitatis mundi.*

In hoo tamen sic constituto ne conquiscerem, abripiebat me nevus estus comparantem inter se vitam ac statum, hinc ascetæ, illino amatoris mundi, et ea collatione reperientem, haad sere plus voluptatis ac suavitatis contingere mundanis quam solitariis, utcunque hi videantur omni vita mortalibz fructu destitui, contra illi deliciæ abundare. Quæ enim tandem istæ deliciæ sunt, quæ penitus introspiciens reperiebam plus ad extremum conciliare damni mœstitudinæque quam initio attulerint voluptatis? Est enim mundus instar aquæ salsa, unde quanto plus biberis, tanto plus sitias; instar ossis aridi, carnis odore quodam allicientis canem, qui miser eo redendo nihil nisi dentes attirit et fauces convulnerat; instar frustuli carnis raptae a vulture, in quem convolantes undique alia rapaces aves, abiecere prædam cogunt, necessaria sui tuendi cura, plagiisque contuso ac pugna feso non aliud rapinæ suæ fructum relinquunt quam salem et mœstam memoriam inanum laborum; instar vasis mellea superficie venenum suppositum tegentis, ex quo qui dulcedine illectus mellis, gustaverit, mox cum cruciatu exanimatur; instar lætum somnium videntis, qui, mox evigilans in familiares miserias revolvitur; instar fulgoris momento illuminantis nocturnum viatorem, suis statim tenebris reddendum; instar bombycis, assidue nendo nihil lucrantis, nisi sterilem continuationem iusiniti laboris. Talia reputans rursus resorbebar in desiderium vitæ solitariaz sectandæ, rursusque netrahebar in propositum non abdicandi vitæ com-

moda, dum ea comparatis cum ærumnis, angustiis, laboribus vitaे incipit in solitudine degende; haud quaquam mihi fæcendum putabam, ut haec ultra abjicerem, quæ sorte postmodum fristra requirent. Inter hos quasi fluctus aëcipientes secessum aë votorum alternis prævalentium ambigues jactatus, similis eram imperito judicii, leviter mutanti calculos, et modo damnanti quem absolvērat, mox quem damnaverat rursus absolventi.

CAP. IX. — *Perzoes æterna spectare constituit: vita humanæ misericordiam describit.*

Aliquid tamen certi fructus ex his altercantis secum mei animi contrariis assultibus collegi. Considerans enim tantam illam in victu cultuque duritatem ascistarum, tolerabilem ipsis, imo suavem videri, idcirco quod brevis sit, nec ultra vitaे mortalitatis spatum exeat; vicissim autem excipiatur gaudiis æternis: decrevi ego quoque, parvi ducere bona præsentia, spe ac comparatione futurorum. Hinc quasi consolans animam meam, et comprobans inexplebilis illa desideria quibus inhibaverat professioni vitaе cum virtute conjunctæ, dicebam: O quantum in hoc vitaе genere aspero destitutoque laborum arumnarumque sentitur! sed rursus quam brevis et fluxa est voluptas indulgentium genio! quam fallax suavitas momentaneo gusto evanescens! Quis porro tam lævæ mentis, non abunde compensari, non bene condiri putet experientiam brevem parvæ amaritudinis exspectatione certa dulcedinis sempiternæ? Quis homo est, cui si conditio feratur subeundæ per tempus non longum arcti careeris angustiæ, ut mox in æternæ amænitatis beata spatio laxetur, qui recuset aut dubitet admittere? An non est haec vita plena doloribus, acetba clavigibus, anxia periculis; imo quid hominis in terra conversatio aliud est quam jugis afflictio, textum necessariae misericordiae, continuum tormentum uno sævitiae tenore a principio ad finem pertinens? Enimvero ipsa hominis prima orlo quam vilis? Mucus nempe quidam (ut aiunt medici) delapsus in uterum mulieris, ibique cum ipsis sanguine commixtus, inde concrescens disperlitur in membra, moramque dicit longam in illis tenebris et angustiis sine cibo et potu, tum maturo partus tempore, cum nixibus et summis doleribus ejicitur. Natus puer multiplici ministerio gerulorum et nutricum, per fletus fere assiduos ad creberimum sensum famiss, itis, algoris similiumque malorum, quibus subjacet imbecilla infantia, perducitur ad molestissimam ipsi ablactationem. Inde magistris edocendus, hoc est excrucianus, traditur, subigendusque terrore ac plagis ad litteras, aut artes cæteramque disciplinam improbo labore arripiendas. Mitto febres variosque languores, et pejora malis remedia amarissimarum potionum. Sic in robustiorum educto ætatem, alias non facillorum certaminum campus aperitur, latissime patens in curas contentionesque sollicitas diversi generis: in divitiis parandis partisque tuendis, quæ-

A renda et obranda conjugi, liberis educandis, promovendis; ambitudis honoribus, commerciis miscendie, amicitiis contrahendis, invidiæ petitionibus declinandis, periculis judiciorum, fraudum insidiis anxia providentia cavendis. Senescit inter haec circumferens in suis ipse visceribus ac venis hostes nunquam quiscentes quatuor, sanguinem, phlegma, chymum et' bllem; obsecus exterius infestis semper periculis toxicorum, viperarum, serpentum genere omni, tum leonum ferarumque rabidarum. Prætero vaporem noxiū solis ardoris, frigora hiemum ac nivium, pestilens cœlum, luesque auræ tractu atque halitu vulgabiles, inundantiam imbrum, tela nubium et fulminum horrores. Per has minas nusquam non intentas, si quis varie vitabundus pertingat ad deoreplam ætatem, ibi reperit durantius vixisse peniteat. Super omnia mors ingruit incerta sui exspectatione longum vexatis, tristissimamque a mundo, a patria domoque, a complexu charorum, a liberis, consanguineis, amicis, fratribus, a spebus vitaे cunctis migrationem inexorabiliter edicens: multo interim magis crucians, conscientia suspicione pœnarum, animæ mox corpore solutæ, luendarum, ob non expiata vitaे scelera. Eritne quisquam sanæ mentis, his perpensis, quem hujus ærumnosæ ac corruptibilis vita non tædeat? qui libenter hic sit, qui voluptatum et turpium et fugacium gustu capiatur? qui fluxis et caducis inædificare spes ambitiosas et secure insistere non dubitet? Sit ille licet rex, sit, Dei singulari beneficio, cunctis naturæ dotibus, fortunæ favoribus ornatus; vigeat valetudine, gaudeat opibus, floreat existimatione ac fama; exstet alte conspicuus in arce quadam humanæ felicitatis a cunctis vulgarium incommodorum protectus insultibus: feret tamen secum quocunque ascendet rodentem intus tineam lente grassantis exitii, et insidianum undique calamitatum unum reperiet exitum in clade ultima, animam ipsi ac spiritum extremis angoribus extorta.

CAP. X. — *Infelicitas mortalium luculentio symbolo declaratur.*

Post haec ingressus ego rursus in altiore considerationem rerum quæ visuntur in hoc orbe, animadverti creaturarum omnium facile præstantissimum esse hominem, verum eumdem negligenter sui, ac proprie salutis incuriosum, illam postbabere voluptatibus sensuum. Tum sic apud me dixi: Similis est homo viro cuiquam fugienti a facie feri monocerotis, et cursusu illo delato in præcipitum imminente lacui, ubi reperta ingenti arbore, concedit in ramos ejus inferiores, iisque suspensus habet. Nidulabantur sub cavo cortice ejus arboris angues quatuor, terebrantes ipsam, et per foramina, quæ rodendo fecerant, capita ostentantes. Despiciens inde ad radices arboris, vidit accubantem draconem immanem, vasto diductarum faucium hiantem spatio, ad se, ubi decidisset, absorbendum. Vedit et mures duos, album unum,

nigrum alterum, rodere assidue illos ipsos quibus insistebat ramos, admordentes eos sine intermissione qua parte committebantur trunko; profecerantque arrosione continua tantum, ut plus media crassitie accisa, tenui tantum segmine ac velut filo nutanti, ramicula illa quem ipsum sustentabant, plantae stipiti haerent. In his miser angustiis, prout parerat, estuabat animo, sollicitus quonam pacto ex tot undique ingruentibus periculis salvus evaderet. Tali cura suspiciens forte observavit, ex cacumine arboris, ubi apes favos fecerant, mel defluens stillare, quod, usus opportunitate, gustare coepit, tantumque illa dulcedine oblectatus est, ut oblitus circumstantium monstrorum, feri monocerotis, horribilis draconis, hydrorum quatuor, duorum murium, ramos, quibus sustinebatur ne in gulam draconis caderet, stirpitus succidentium, suaviter acquiesceret, avide ac secure captans superne destillantem liquorem melleum. Id dum agit, abruptis tandem ramis, decidens infelix, esca factus draconis inhiantis, interiit. In hac imagine ferus rhinoceros designat mortem pertinacissime instantem homini, et quocunque se contulerit eum persequentem, nullis usquam ei tutis ab ea latebris. Lacus est vita haec misera, monstris scatens, infesta naufragiis, infamis cladibus, regio infausta lacrymarum. Rami duo suppositi pedibus, arrosi a muribus, temporarie spes et fluxus commoditates,

A quibus ægra mortalitas innititur. Quatuor angues sinu ipso clausi arboris, humores quatuor figurant, quorum temperie, mutuis invicem cunctorum librata certaminibus, corpus vivit; perforant illicrum caputque exserunt, quoties unus supra omnes prevalens, morbos creat, interitum minans, nisi vis ejus medicaminibus retusa ad temperamentum concentumque redigatur. Draco inferne accubans Orcus est, quo inevitabiliter cuncti trudimur. Duorum murium candidus diem, ater noctem significat: haec fulcra vite subruunt, indesinenti detractione spatium vivendi minuentes. Fallaces noxiæque voluptates mellis superne affluentis insidiosa stillatione adumbrantur: haec enim perniciose mortales oblectat, avocans mentes eorum a salutis eis, affixosque ipsos fluxis gaudiis, ne sempiterna sibi provideant, detinens. His ego perpensis attente omnibus, decrevi perstare contentus professione mea, magnopereque incubui ad benemerendum de indigentibus, et quoquo modo, quave opera possem, inopes juvandos: sic reputans, hanc esse debere, si ulla sit, salutis viam, speransque felicitatem, cuius innatum homini desiderium est, tali potissimum assectandam conatu. Ita composita e prius memoratis fluctuationibus mente missus sum a rege Chosroe in Indiam: indeque in patriam redux edidi multos libros, e quibus hic unus est nuncupatus, *Specimen Sapientiae Indorum.*

SPECIMEN SAPIENTIAE INDORUM VETERUM

EXHIBITUM

DISSERTATIONIBUS PARABOLICIS QUINDECIM CUJUSDAM GYMNOSEOPHISTÆ AD ABESSALOMUM REGEM.

DISSERTATIO PARABOLICA I.

Repræsentat in Vestigatore artes ambitionis improbas, conciliantis et dirimentis inter alios gratiam ad quæstum proprium eoque per omnia scelera gressantis. Obiter multa inseruntur alia varia vitae ac moralis doctrinæ partes informantia.

Abessalomus, Indorum rex, consuluit quendam e suis familiaribus gymnosophistam, dicens: Volo a te mihi declarari per exempla, quo modo fraudulentus et malignus vir, insinuans sese inter amicos duos, dirimat et in odium commutet contractam prius inter ipsos amicitiam.

I. Ad ea in hunc modum respondit gymnosophista:

Feretur mercator quidam copiosus ac dives, filios habens pigros et per desidiam aversos ab addiscenda factitandaque arte quapiam ex utilibus ad

C vitam, hos admonuisse verbis hujusmodi: O mei filii, qui in hac vita conversatur, tribus indiget rebus: opum copia sufficiente ad victimum et cultum, bona fama et existimatione apud homines, denique felici assecutione repositorum in vita futura justis bonorum. Haec porro tria non aliter ulli contingunt quam per ista quatuor, quorum primum est: possidere divitias juste partas; alterum, eas administrare ac dispenseare sapienter; tertium, ex iis erogare indigentibus, præsertim dum postulant: hoc enim opus et in hac vita utile est et in futura;

quartum denique, in occasionibus ad peccandum invitatis sustinere se a lapsu connitique in hoc vi summa. Horum quatuor si quis vel uacum prætermiserit, nihil perficiet; nisi enim erit idonea opum copia instructus, nec vivere ipse honeste, nec bene aliis poterit facere. Quod si divitiarum quidem aliquis affatim habeat, male autem eas administret vitamque gubernet suam, cito egenis annumerabitur: necesse quippe est, si quantum expendit, utcunque id sit modicum, non curet continue reficere, accessione damnum reparante, ut ejus sensim res familiaris atteratur ac tandem evanescat, velut stibium, quod paulatim imminutum in pulvorem, consumitur. Porro si et divitiae in supplementum expensarum acquirantur, et in harum dispensatione ratio constet, inde tamen nihil tribuatur indigentibus, talium possessor divitiarum pauper reputabitur, et sua illum copia disrumpet, ut contingit in canalibus aut fistulis fontium, quæ, quando non patet exitus aquæ jugiter influenti, crepant.

II. His pueri auditie, persuasi patrie auctoritate, obtemperare recta monenti decreverunt. Et primus eorum peregrinatione suscepit mercature gratia, dedit se in viam dicens plastrum, quod tauri duo trahebant. Eo itinere devenit in paludosum locum, ubi taurorum alter limo hanstus proculabuit. Puer cum suis eum magno labore ac conatu luto extraxit; cæterum ea contentione, dum trahit et vicissim trahitur a bestia, tantum fatigatus est, ut subsistere cogeretur, pergere ulterius non valens. Ipse taurus pro semimortuo relictus, sensim recepto spiritu progrediens, pervenit in campum herbosum beneque irrigatum, ubi mansit attendens pastui. Nec multum in medio tempus, cum impinguatus incrassatusque cœpit terram fodere cornibus et mugitus edere acutos. Diversabatur autem non longe hinc leo rex belluarum, numerosum circa se habens satellitum bestiarum omnis generis. Aderant enim ei leones et ursi, lupi et lepores, pardi et vulpes, thoes et lycopantheres, cæteræque brutarum animantium species. Porro leo iste ex servili conditione, fortuna quadam eventus ad regnum, haud dignus erat illo loco; stigmatias et perforatus nares; plane degener quidam expersus consilii. Hic auditis tauri mugitibus, soni minacis vehementia percusus misere cœpit aestuare frangique animo; dissimulare tamen curavit formidinem pudendam, ne venerationem apud suos detecta ignavia perderet. Stetit igitur uno in loco immobilis.

III. Apparebant autem ei familiari accensorum ministerio thoes duo, quorum alteri Coronato, alteri Vestigatori nomen erat: versuti ambo et solertes; sed Vestigator aliquando astutior pravique animi, naturali flagrans desiderio res omnes usque ad intimum scrutandi. Is tunc Coronato dixit. Quid dicamus, o sodalis, esse causæ cur hic leo noster dominus immobiliter desixus præter morem obtor-

A puisse videatur? Huic Coronatus sic respondit: Quid tibi cum hisce inconsultis interrogationibus? Enimvero nihil ulli nostrum improperi contigit, quo dolere debeamus. Sed ad fores nostri regis ex officio apparentes dimensum cum fide quotidianum accipimus; in regum antem arcana curiosos adjicere oculos, et abscondita improbe rimari, præter quam captu ac facultate nostra majus quiddam est, etiam periculo non vacat. Absiste igitur a talibus; nam qui vel agere vel loqui suæ sorti non convenientia audebit, omnino patietur quod simio evenit. Simius enim, ut aiunt, observans aliquando lignatorem dantem operam truncu lindendo successiva adactione duorum cuneorum, quorum semper alterum ex ea parte ubi laxabatur diductius rima, in angustiorem et tenuius hiantem ligni fissuram intrudebat; sicque truncu insidens ab uno ejus capite ad alterum sensim procedebat: id, inquam, admirans simius, explorare quid ageretur voluit. Ergo ligno et ipse post fabrum inequitans inspectabat attentissime, quando ecce discedentibus latius segmentis, fragmen quoddam acutissimum curiosuli se genitalibus infixit. Ille exanimatus acri punctu doloris ejulatum dedit maximum. Respectans ad sonum faber, molestum interpellatorem operis plagis egregie contusum, calce procul abjecit. Nihil mitius impendet tibi si curiosus esse pergis.

IV. Ad ea repositum Vestigator: Jam noveram quæ mones; sed et illud scias velim, esse tamen præclarum attollere aliquando animum ab humilitate status sui, audereque aspirare ad gloriam, cuius qui flunt compotes, et amicis gaudium et invidis mœorem de se creant: quod quid præstabilius ac majus? Pusillorum porro atque humili repellentium animorum est, tenere se angustis finibus, contentum esse modico quod adest, nihil ultra ambire. Nam et canis ossi aridissimo forte occurrenti roddendo secure accubat; verum excelsioris vir spiritus, acquiescere minimis infimisque deditignatus, generosum in se digna persequenda impetum expedit, velut leo sequens leporem, si obiter camelus occurrit, huic instat, pusilla præda contempta. An nescis canem quidem caudæ adulatricis motu servili, panem cibarium blandiri, seque putare beatum si nactus forte sit; magnum contra elephantem fastidiose admittere bonos etiam ultro oblatos cibos, nec nisi supplici vix tandem assentatione exoratum ad vescendum adduci? Apage sordidas angustias constrictæ in arctum mentis, nihil ultra necessarium affectantis usum: me juvet adipisci, supra sortem crescendo, unde cum satur domi fuero in alios effundam, aura mulcendus populari. Hoc viri est magnanimi, sublimia tentantis, liberalis: quem etsi casus ante tempus præclara conantem fatalis afflixerit, perdiu tamen vulgo vixisse censeatur, tantum adjungente fama spatio vivendi quantum calamitas detraxerit. Isti autem quos narras minutuli, circumspecti trepide obnoxii,

ad omnem motum folii paventes, sibi boni unis, vivunt inglorii et cunctis ignorabiles; vel si annorum numerum a lava promoverint ad dexteram, in decrepite licet senio, mori pueruli videatur.

V. Occurrit his contra Coronatus. Et ista, inquiens, quæ declamasti, nos quoque, e bone, noveramus; cæterum sic habe, suam esse unicuique constitutam mensuram claritatis atque fortunæ: quare qui inter honoratos et ipse honore dignatus fulget, recte sibi ac suæ quieti consuluerit, si præriginem ambitiosam assurgendi altius compescens, in suo sedebat gradu tranquillus. Quid ergo nos aliud queramus, qui ambo gratiosi apud principem in amplio ministerio versamur? Cui hoc non est satis, nihil sufficiet. Atqui, ait Vestigator, omnes aulae ac regni, vitæque adeo ac mundi dignitates in commune proponuntur præmia merentium, fructus audentium. Itaque tanquam ad palmam in medio positam jus arbitriumque cuique est currendi et experiundi quid possit. Ex discrimine porro generosi et ignavi patebit utrius alteri præoptanda conditio sit: generosus semper ascendit, ignavus continue se deprimit. Cum autem, ut palam est, arduum laboriosumque sit in sublime niti, facillimum vero ac prouam deorsum tendere, nemo non videt quando præstantius laudabiliusque sit emergere in altum, ac surgere conari, quam desiderare patienter in inslmo. Igitur quis dubitet sequi quemque debere quod esse constat excellentius, nosque adeo vilis inertiae damnados, si modicis indormiamus, ad magna invitati. Evidem arripere constitui occasionem crescandi quam benignam offert ista formido domini leonis, et tam ipsius quam cohortis ad comitatus universi aestus atque incertitudo consilii. Adire illum juvat et percontando elioere quid cogitet. Quis scit enim an non inde mihi nasci opportunitas posset nova cujuspiam dignitatis impetranda.

VI. Unde autem, reposuit Coronatus, dic, amabo, tibi constat, aestuare, ut ait, et formidare nostrum regem? Nempe, inquit Vestigator, ejus animi sensus intimus mihi pellucet ex habitu et vultu. Soleris quippe ac ratione non frustra prædictæ mentis est arcana ex apparentibus intelligere, ultraque superficiem conjecturæ ductu ad introspicendum nisi. Ad ea Coronatus. Tu vero, inquit, quo fundamento speras adepturum te gratiam leonis, nihil ei unquam præcipuo studio gratificatus, neque artem callens illam multiplicem ac spissam delinendi sermone regum animos, amoremque illorum in te vertendi: quippe qui nec iis a pueros imbutus disciplinis quas cum principes liberali educatione perceperint, in iis etiam requirant quorum familiari consuetudine se ambiri patientur, Mitte ista querere. Vestigator ait, dextri enim et præsentis ingenii vir facile in talibus defectum educationis supplet, perite disserendo naturali judio de his quæ non didicit in scholis: qui autem talis non est, is etiam argumenta tractans sui ca-

A ptus ac sortis, friget apud audientes et spernitur. Sit ita sane, respondit Coronatus, vires omnes ingenio dum disputabis seram rege: an tu putas solece principes amplecti summo favore præstatisimum quemque? Atqui viti illi sunt similes, quæ pampinis suis cingit ac stringit non optimas arborum, sed proximas. Favores regis illis servantur, qui intimo ipsi diurnoque convictu ammendati, præferuntur cunctis, præjudicio quedam antiquæ familiaritatis: a qua tu cum longe hucanus absueris, nevus seilicet istic, etiam pro ignoto negligendus apparebis. Ad ea Vestigator. Ne inaudita mihi, nec falsa, inquit, disseris; ceterum, et illud novi istos, quæ narras regi esse intimos, primum aliquando ad eum accessum habuisse, nunquam antea visos, et ex humili ad illum dignationem evectos: quidnai et ego incheem spem istam, et unus ex iis evadere contendam, qui deinceps familiaritate principis honorandisunt? Nevi autem et ego methodum regibus placidi præceptis hisce vulgo celeribus contentam: Pastum abjice, iram doma, contumeliam sustine, cunctis cede. Haec observans insinuabit me cito in gratiam principis. Age sane, Coronatus repabit, finge nunc primum te admitti ad congressum quotidianum domini leonis, quomodo te gressu et ejus tibi conciliis amorem? Dicam, inquit Vestigator: principio pernoscam indelem ejus et natpram, que inclinet, unde abhorreat; tum animadvercess propendere ipsum ad aggrediendum aliquid quia, addam stimulos currenti, magnopere auctor fiam id agendi quod vult, enumerans rei commoda, que ubi voti tempos perseverit, mo laudabit, qui providum, mihiqua assuescat fidere; quando autem cognovero ipsum aliquid exitu poxum tentare, dehortabor, periculum denuntians, sed blande illud dextreque faciam, ut offenditionem vitem, sic accusetur videor, ut me leo amet, aliquisque preferat. Quemadmodum enim passim homines pictura delectantur, naturam arte adumbrante, resque uti se habenta exhibente oculis, ita principes puto gaudere colloquii sorum, qui momenta negotiorum ancipitesque ceptorum exitus, ipsa qualia sunt sermone representara, ac quasi figurare, proviendo præmonendoque grata norunt.

VII. Tum Coronatus, Quandoquidem istius, ait, consilii certus es, unum te admonebo: magna tibi opus vigilia cautionis, utique incheanti negotiorum ambiguum multæque obnoxium invidæ. Audivi scriptum esse in libris sapientum effata referentibus, tria quedam esse quæ nemo prudente libenter aggrediatur, nemo aggressus innoxie obierit: tractare intime cum principe, bibere venenum, arcanum credere mulieri. Similis enim princeps est vertici ameno illi quidem ubique montis prærupti protectique undique inviis rupibus, cujus apex supremus letus graminibus, abundans pemis, sed et feris omnis generis lustra illo habentibus, infestus, aditus habet per præcipitia difficilem,

morationem periculosisimam. Vera mores, ait A Vestigator, sed qui non periclitatur atque audet, votorum compos nonquam sit. Magnanimum est discrimen pro spe pacisci; circumspectantes autem omnia, nec certaminis ullius jaeger ales audentes, certa manet sternae miseriae possessio. Et hoc enim ego e dictatis sapientum audiui, tria esse quae nemo pusillanimis aggreditur; conversari cum principibus, nave maria trahicere, pugna cominus lassere armatum inimicum. Ducas video stationes viro magnanimo propositas, aulas regnantium, aut solitudines ascetarum; sicut elephan tes partim in silvis degunt, partim in palatiis aluntur. Haec, quae multa commemoras, ait sermonem abrumpeps Coronatus, me quidem de sententia non dimovent; tu abi, et fac ut vis tyo pericolo.

VIII. Digressus sub haec Vestigator, leonem adiens, profundissime primum adoravt. Qui leo: Heus tu, inquit, ubi latuisti tandem? Respondit Vestigator: Assidue adstili ad regias tuas fores, intentus in occasionem navandae operae in quopiam obsequio majestatis tuae. Scio enim vos magnos reges interdum quibusdam egere ministeriis vilium personarum, nec raro quosdam e fave vulgi utilissime cooperari negotiis maximis; eoque non aspernari summos imperatores humilium quoque clientelerum prompta in servitium ipsorum studia sicut cui prurit auricula, stipulam nonnunquam humao tollens, ea uti noa designatur in aure scalpenda purgandaque. Papae! exclamat haec audiens ad familiares leo, quam probum prudentemque virum haecenus ignoravimus! Credo equidem, multi tales in occulto marcent qui optime publico in famam extrahanantur: nimurum, ut prunis cinere obrutis ventus, aut casus aliquis opus est, per quem, diffata sub qua jacebant favilla, lucem explicent suam, aereque potiantur: ita hunc quendam demum fortuna congressus nostri in notitiam protulit, indignum profecto qui lateret. Ex his ut sensit Vestigates haud se displicere principi, tanto au dentius subiactuit: Veliem equidem, domine, quod e re tua et publica futurum arbitror, aulicos tuos omnes proferre apud te candide sensus intimos suorum animorum, et presertim in occasionibus rerum gerendarum, quid convenire, quid ex pedire judicent edere: nam hinc fieri ut et ab exacta judiciori tui censura unaquaque sententia notam suo merito congruentem accipiat, et de personis, ipsis, quid valent ex his speciminibus solertia ac sapientia cujusque, notitia cum principi tum senatui paretur, utrisque utilis ad plurima. Enimvero quoad semina varia terre commissa in sinu arvi delitescent, nalle adhuc germine foras misso, nec de qualitate ipsorum nec de soli ubertate judicium ferri certum potest: idem plane usu venit in ingenis, quae qualia sint ignoretur necesse est, doneo arconos cogitationum fœtus in luceem enuntiando produixerint. Hinc vitabitur

B error imperantium publice perniciosus, dispensandi prepostere premja, officiaque mandandi, perversione multo ridicula magis ac poxia quam si tiaras pedibus, calceos capitibus aptarent. Proba enim perspecto ejusque captu facile fuerit ornamenta dolibus cum proportione accommodare, vitata stultitia inacutissimi gemmarii, quem ferunt hyacinthum longe speciosissimum et pretii maximi pale annuli plumbei vilissime indigisse, eoque facto contumelia quidam indignissima violasse nobilissimam gemmam, plustantem ipsi sibi dederis conscientivisse. Tanti refert notos penitus principi subditos, imperatori milites esse: quippe successus negotiorum et bellorum plerumque pendent a certo et prudenti delectu idoneorum adhisorum ad eas res gerendas, quae si cuiyis forte occurrent et ignoto temere commendentur, corrumpi scđoquo exitu damnari necesse sit. Univer sim autem promiscua et inexplorata multitudo præclaris inepta facinoribus est. Palme illustres operumque immortalium mansura in evum decora paucorum fere ac prævia notisia in experimenta productorum virtuti atque industria debentur. Sic gemmæ parvula vastas saxorum aut similis oujusvis materiæ moles usu ac pretio longe superant. Quæ reputantem decet principem, nullius sibi subsectorum quantamvis humilitatem sortisque tenuitatem ita despiciere, ut cognoscere quid intus habeat non curat. Parva enim cum ad magna conferunt, parva, ut vulgo dicitur, esse desinunt: unde par est reipublicæ præpositum non eos solum sua familiaritate dignari, qui genere aut opibus præfulgent, sed et eos admittere quos animi ac naturæ dotes instrumenta publicorum commodorum apta efficiunt; ac neque attendere ad eos tantum quos circa se habet, verum explorare longe notosque ac numeratos habere solentes gnavor, ubiunque demum vivant, eisdemque in tempore accersere. Sic ut enim, licet nobis proprius nihil intimeque admotius quam corpus et membra nostra sit, tamen cum haec turbari morbo contigerit, medicamenta e longinquò requirimus. per quæ suum iis temperamentum et prior habitudo reponatur: sic pigere dominantem non debet, peregre interdum querere qui reipublicæ consulant quod sæpe domestici minus possunt. Mures in palatiis et nascentur et vivunt adeoque ex eadē plerumque penu cum principibus vescuntur: neminem tamen vidiprincipum qui contubernalis sorores quam procul in silvis ac montibus et ortos et educatos acolpitres pluri estimet. Imo istæ, licet in penetralibus genitæ altæque, sordidae ac furaces bestiolæ spernuntur; peregrinus ille ex suis agris ac montibus propter utilitatem falco expeditur; perdus regie pascitur, principisque sæpe ipsius brachio gestatur.

IX. Haec locuto Vestigatore, vehementer admirans leo, conversus ad familiares dixit: Plane jam persuasus sum, debere principem non contemnere

viros industrios et dotibus præditos præclaris, etiam si infima sorte ac fœce vulgi sint; sed tales et negotiis adhibere et honoribus aſſicere, prout digni sunt, utcunque cæteri omnes id moleste ferant. Ea verba novum Vestigatori et fortius quam priora argumentum fuerunt ad intelligendum bene affectum erga sese leonem esse, ac non parum propensum ad favendum ipſi; quare tempus id aptum ratus cum illo libere agendi, seorsum ac sine arbitris conventum his verbis alloquitur: Quid est, o domine, quod longo jam tempore immotus manea, nec ex loco isto in alterum transis? Decreverat hæc audiens leo dissimulare, respondendo, formidinem suam: sed cum forte accidisset eo ipso momento ingeminari mugitus tauri, tegere metum non potuit, quo est intime concussus usque ad pallorem tremoremque manifestum. Quare, omisso tamquam inutili conatu celandi id quod sponte se prodebat, Vereor nimurum, ait, ne corpus bestiæ cuius isti mugitus sunt, magnitudini terrilice hujus vocis proportione respondeat; adeoque tam vastum et validum sit, ut nobis imparibus ad ferum istud animal debellandum, necessitas incumbat ex hoc loco fugiendi. Subjecit Vestigator: Ne consternet te, domine, hoc tonitru, inania enim plerumque terricula ejusmodi deprehenduntur explorantibus ad liquidum. Quam in rem accipe quid vulpi contigerit: Hæc famelica prædam querens, largam ex volo reperit in quadam silva; sed ne secure vesceretur obstatat terribilis strepitus ex alto ingruens; nempe tympanum quispiam de ramo vicinæ arboris suspenderat; et motæ aura frondes ad illud alism fragorem edebant alte resonantem et formidolose minacem. Eo turbata misera vulpes saginam ante oculos paratam pinguis et copiosæ ferinæ, pressa licet acri desiderio edendi, attingere non audebat, timide circumspiciens, sese contrahens, et ad omnes impulsus tympani (crebri autem hi erant aspirante vento) totis artibus contremiscens. Durante longius ea miseria, consilio e re capto vulpecula cum observasset erumpere sonum istum horrificum ex arca quadam orbicularis formæ alte suspensa, dedit operam, omnem, quod aiunt, funem movens ut eam inde dejiceret: non frustra, concidit enim tandem tympanum et lapsu confactum est. Coatingere id tum vulpes ausa propiusque intueri, deprehendit cavum inane pelle tecum contectum, irridensque: Papæ, inquit, quam mendax species falsumque indicium tumoris est! ut turgida hæc vocalissimaque corpora inanis intus exhausta vanisimis, ridicule minantur et risum debent! Simile nos quidpiam, domine, hodie patimur, fremitu quam minaci, tam irrito animalis hujus territi. Quin si jubes ad illud accedam, et explorato quid demum sit, ad te curriculo referrum.

X. Annuit leo, misitque ipsum. Cæterum statim eo profecto mæstissima ejus facti pœnitentia im-

A becillem instabilemque turbavit animum. Quid egī, aiebat secum tacitus leo, quod versuto isti nunc primum noto me totum effudi? Atq[ue] artium imperandi una nec postrema est, non fidere iis quos diu superbe contempseris, non ambitionis non cupidis, non fraudatis mercede laborum, non opibus aut dignitate spoliatis. Hic Vestigator, ingenii, ut appareat, astutissimi, diutissime neglectus a me ad meas fores inglorius jacuit; et ego tali irritatum contumelia primo repente congressa arcuorum imprudens meorum omnium festinavi conscientum facere. Quid autem attinuit præterea eumdem ad taurum videndum mittere, cum manifesto periculo, ne is ubi meum adversarium magorem ac valentiores observaverit, contemnet deinceps me, quem eatenus tantum honoraverait, quatenus nondum comparaverat cum potentiori. Hæc apud se reputanti anxie leoni supervenit Vestigator a tauri convento redux, quem leo solum conspicatut, sumpto animo dissimulataque tristitia, compellavit in hunc modum: Exspectatus advenis; age, refer quid egisti? Vidi, ait Vestigator, ut jussisti, vocalissimum illud animal. Taurus hic est. Accessi ad eum cominus, allocutusque sum, nec quidquam ex eo damni aut molestiæ accepi. Quid tum poste? leo inquit; indene colligis imbecillum ad nocendum taurum esse? An nescis violentissimos turbines parcere interdum humiliis arbustis, eosdemque procerissimas quercus imis extirpatas radicibus frangere? Ad ea Vestigator fidenter arridens, Cave ore das, inquit, domine, hujusmodi animal robustissimum esse: quin, si velis, sistam huc illud tibi, obnoxiumque ac sub manu tua statuam. Delectatus promesso leo, Age sane quod polliceris, ait, nihil mihi possis gratis facere. Continuoque Vestigator regressus ad taurum, dicit illi præſidenter: Heus tu, hic adsum ad te missus a leone, qui magnopere mandat ut continuo venias ad se, denuntians, si obtempaveris, gratiam tibi se facturum neglecti bactenus officii, nec poscas repetitum eo meritas quod tandiu in tanta vicinia omiseris debitam majestati ejus venerationem reddere. Ais an negas? expedi responsum; nam si dubitas, refero statim ad ipsum quidquid de te comperi: moras enim trahere non vacat. Ecquis autem, respondit taurus, leo hic est horum, auctor mandatorum, et ubinam habitat? Ad ea Vestigator, Rex est, inquit, magnus bestiarum, et hic in propinquuo castra metatus sua est, ubi stat in augustali, numeroso circumstante seruum exercitu, quibus imperat. Territus his taurus securus, dicentem est, leonique a Vestigatore obligatus, ei se humillime subjicit. Hunc humaniter leo excipiens etiam percontatus benigne est de fortune ac rerum suarum statu. Retulit ex fide taurus cuncta, gratiæque non vulgaris apud leonem locum invenit, adeo ut hic ei bona omnia promitteret, eodemque jam nunc ministro summarum rerum utetur. Ac brevi taurus eo pervenit, ut au-

ctoritate ac potentia longe omnibus leoni subjectis antecelleret.

XI. Hæc cernens Vestigator acri livore ringebatur. Ac eum diu secum reputans volutassem plura, veterem tandem sodalem Coronatum adiens, erupit in sinu amici stomachum, et apud fidas aures ægritudinem animi arcanaque consilia fateri ausus, Et miraris, et miseraris profecto, inquit, me, qæ tam infeliciter operam locavi in conciliando leoni tauru, ut ipsi miser mihi exitium confecerim ingratissimis benefaciens. Scis unam dextre ac perite discussi suspiciones, quæ taurum et leonem invicem commissuræ videbantur, gravi utriusque periculo. Inde autem quid evenit? Nempe ut illi per me conciliati felices imperent, rerumque, me excluso, potiantur: rege, cui curam exempti molestissimam, tam sibi utilis mei ministerii oblio, et ipsum illum prius formidatum adversarium, postquam mea industria sibi subjectum habuit, in mei longe submoti locum ad dignitatem promovente. Video, inquit Coronatus, et sentire jam incipio non pro rorsus vana monuisse me, cum illa quæ dum audisti, aggredi ad hoc negotium tibi paranti, disserueram. Quid autem circa ea quæ nunc instant consilii capis, quidve paras agere? Volo, inquit Vestigator, in pristinam reponi gratiam, recuperareque dignitatem interversam; et spero viam ad id aliquam inventurum me, tria faciendo quæ virum prudentem agere convenient. Hujus enim officium est, primum considerare quæ ipsi evenerunt bona malaque, ac causis utrorumque deprehensis, illa quidem fugere unde crta sibi mala compererit, ea contra sequi ac procurare summo studio quibus se senserit adjutum. Inspicere deinde idem attingeque debet perpendere quæ ipsum præsentia circumstant commoda incommodaque, totoque nisu conari illa quidem tenere sibique asserere, hæc autem quam longissime avertere ac propulsare. Postremo in futurum ipsi consulendum est. In his ego dum animum verso non segniter, sic reperio tandem, subducta consiliorum summa, plane mibi occidendum dolo quodam taurum esse: sic enim et iter aperiens ad recuperationem potentia prioris optime mibi consulam, et leonem ipsum novo beneficio devinciam. Hoc postremum quod ait non intelligo, inquit Coronatus; nam ut beneficium leoni esset cædes tauri, oportet hunc incommodare illi, quod contra est; nam ex quo taurus leoni servit, satis bono, ut videtur, loco res hujus sunt. Falleris, respondit Vestigator, contemplibilem quippe se leo, et per hoc insidiis opportunum apud suos omnes reddidit, isto nimio in taurum studio, quem inconsulte cunctis prætulit. Sex autem errata regum sunt, quibus auctoritatem perdunt et gladios rebellium in se acuunt. Primum est ibi resolvi in lenitatem flaccidam, ubi austera severitate opus fuerat; secundum, in contrarium extremum peccans, ibi se ferocem et implacidum

PATROL. GR. CXLIII.

A præbere, ubi mansuetudinem et speciem clementiae affectari res poscebat; tertium, non dare ipsos operam, ut eruditorum, prudentorum, fidorum semper apud se consiliariorum copiam habeant; quartum, permittere digladiari inter se subditos ac in factiones scindi; quintum, non moderari affectibus, sed cupiditate, libidine ac præsertim ira efferti se sinere; sextum denique, non invigilare jupiter intentos eos in contingere plerumque solitas mutationes temporum, et adversum casus omnes, quotquot existere quavis conversione possint, non ex longo providisse idonea præsidia, parataque ad manum tenere.

XII. Quomodo vero poteris, ait Coronatus, taurum circumvenire multo potentiores te, amicosque ac clientum validis opibus subnixum? Respondit Vestigator: Ne contemnas, heus tu, nimium tenuitatem et imbecillitatem meam. Victoria, si nescis, non est alligata lacertis ac robori, sæpeque vidimus valentiores ab infirmioribus prostratos. Ad ea Coronatus, Vera loqueris, ait, sed vide, ne ubi perpetraveris quod paras, in perniciem laborasse te propriam sero intelligas; multis enim paria machinatis id contigit, et tanti est quædam hic ejus generis exempla memorasse. Ascetae cuidam solitudinis sua pertæso accedere libuit ad regiam, et, ut ibi est solitum, opes assentatione nundinari. Nec voto excidit: delinitus enim ejus obsequiis rex magno eum numero donavit conchiliatorum stromatum et vestis attalice summi pretii. Rediit onustus opima præda solitarius avarus in suum rusculum, et magno fructu se peccasse contra professionem suam in sinu gratulabatur. Breve gaudium id fuit. Latrunculus, re cognita, senem adit: narrat fessum se mundi tumultuum, appulisse animum ad desiderium vitæ tranquillæ; atque adeo ipso, si dignaretur, magistro cupere ponere tirocinium sanctioris disciplinae: sic enim, consideratis comparatisque multis, statuisse, haud se posse alibi reperire perfectius exemplar virtutum egregiarum, cuique intuendo exprimendoque imitatione utilius attenderet. Quid multa? admittitur; simulat studium, fidem facit sinceræ voluntatis, ac paucis diebus facultatem nactus quam volebat, convasata senis supellectile strenue aufugit. Ictus damno solitarius dat se in viam ut furem quereret. Apparet eunti primum omen, commissa in agro pugna arietum duorum, magna ira, lateque resonante collinarum sonitu frontium incurvantium invicem. Tulpecula, sono excita, utrique insidians accurrit, et dum eventum exspectat, sibi, ut sperabat futurum utilem, tanti certaminis, interim sanguis large fluens e vulneribus pugnantium illi salivam movit; quare accedens cœpit lingere, auspicarique quasi promulsidem uberioris mox affluxuræ cœnæ. Verum illi caro constitut sua cupiditas: nam acti furis iræ recrudescens, ambo emuli, dum infesti se mutuo impetunt, vul-

pem forte incurrentem medium vehementissimo A vita indignum profitetur obnoxie. Tundit ad hæc pectus, in genua procidit, veniam roget, æternum amorem venerationemque pollicetur.

XIII. Pergens asceta capto itinere, vespere incidit in coriarium satis humanum, qui reveritus hospitem, deduxit domum uxoriique commendavit, excusans se condixisse amico ad cœnam. Habebat amatorem conjux coriarii, et sequestra flagitosi commercii vicina utebantur, uxore artificis umbellarum; cui tunc in aurem, secura hospitis. Curre, ait, amico nuntia tempus esse veniendo cum vir abest. Fluxit inde sat multum spatii, morante, nescio quam ob causam, adultero: qui ubi tandem ad fores astitit, ecce jam redux coriarius domum intrabat. Multum is vini cena illa exhauserat, nec constabat plane sensibus; tamen tali loco et tempore compti juvenis occursum haud temere suspicionem movit. Temperavit nibilominus facto dictove graviori, et illum modo torve intuitus, ædes subit, portans intus acre jurgium ad uxorem; quam, ut primum apparuit, plagis contusam ad lecti fulerum alligat; ac repente, quod dum poscebat gravatum mero caput, sommo se tradit. Stertente jam viro, vocat susurro mulier prope latentem lenam; et, Amabo, inquit, solve tantisper me, teque vicariam ad breve spatiū his commoda vinculis. Admonebo e fenestra paucis verbis amasium, extra ut tute indicasti præstolantem, nos hic ejus causa vexari, quamprimum abeat et suspiciones vitet, moxque huc me ligandam iterum reddam. Necesse autem est hic mei loco perstare te, ne ille, forte evigilans, et fugisse me sentiens, erumpat in furias. Dictum, factum. At ecce dum moratur adultera, coriarius expercitur, uxorem vocat. Lena ne voce deprehendatur, silet; iterum, tertio, contentiori semper sono nomen inclamat. Surdo canitur. Ad extremum vociferatur excandescens: Quæ hæc, malum! contumacia? simulque arrepto per tenebras cultello, negantis, ut putahat, contumeliose responsum uxoris nasum abscindit; rursusque prægravante crapula soporem repetit. Redit uxor, adultero dimisso, ejulatumque magno conatu prementis lena locum et vincula resumit, ipsa domum cum naso in manu remissa. Ea digressa incipit vafa mulier clara voce invocare deos omnes, testes innocentia scilicet suæ, ac de industria sono tanto qui posset sopitum excitare, vetularum superstitionibus tristas formulas sine fine replicat. Excusso hisce clamoribus somno indignatus vir: Non cessabis, inquit, obstrepere vel malo domita trivenifica? Si pergis, post nasum linguam exscindam. Non prius quidem, inquit illa, quam ex hac audieris, virtutem meam cœlesti esse testimonio probatam; nam exorati justis meis precibus dei, nasum mihi a te impie truncatum reddiderunt. Perculsum dicto vir raptim exsurgens lychnum accendit, et nasum uxoris, cuius exsecti crux manus adhuc habebat infectas, sine cicatricis vestigio sanum videns, sanctam ipsam et diis suo merito charam, se reum et

XIV. Lena interix misera dormientem, nocte utique concubia, domi virum nacta, assidebat gemens jacentis lecto, sollicita quam causam allegaret deprehendendi mox vulneris. Dum multa deliberat, et nihil expedit, signo admonitus familiari secundi gallicini umbellarius, strato se proripit, ac inter sumendas vestes de more uxorem excitans, Cedo, inquit, da in manus quamprimum in officinam ad opus profecturo instrumenta laboris nostri. Utuntur umbraculorum e pellibus sutores, præter acus et forfices similiaque, brevi præsertim sed lato cultro, semilunaris formæ, cum manubrio a tergo, rotundo nec longo, quo arrepto pelles super tabulam extensas incumbendo, et semiorbicularem cultri ambitum gymando, secant; novaculaam coriariam dixeris. Hanc uam ex omnibus, poscenti artis organa marito, perrexit in tenebris uxor obtrudere, excipiente contra illo, Da cuncta simul in unam collecta cistam, non hoc instrumentum solum peto. Cum autem illa nibilo seciis tertio quartoque cultrum semirotundum oggereret, ille impetu præceps iræ furentis: Dii te perdant perducantve in malam rem cum tua isthac novacula, quam in caput tibi, ut digna es, remitto, quando istum placet ejus, tanquam pilæ, ad me usque missitandæ, ludum ridiculuni ludere. Hic arrepto ad votum tempore mulier acutissime vociferatur: Heu nasus! heu nasus! Excita sonitu accurrit vicinia cum facibus, vident nasum mulieris a facie recisum: tollunt jacentem cultrum auctorem, ut putabant, vulneris. Accersitus ædilis cum lictoribus, virum frustra causantem tenebras et errorem, tanquam immanis carnificinæ compertum abripit, lege utique plectendum. Crebescit tumultus toto vico; inquietatur vel maxime coriarii domus; hujus uxore quo suum magis dedecus tegeter, admirari se maxime indignarique simulante. At secum solitarius: Itane, inquit, in singulis hospitiis tragœdias inveniam! Præstat domum reverti, desperareque recuperationem ablatarum furto vestium. Sed prius obiter convenire regem placet, uteum meæ pœnitentiae testem adhibeam. Ad aulam pervenit, admittitur, afflatur principem his verbis: Peccavi, domine, eum erum urbe regia mutavi; cum eblanditus a te munera, libens gratulansque domum retuli, non talia pollicitus, quando in hanc sectam nomen dabam. Sed peccatum lui circumventus furto domestico ab ementiente ascessim, sicut ego vitam aulicam contra institutum affectaveram. Spoliato et requirenti rapta, biduo plurima contigerunt quæ me docerent, invigilare mundo providentiam, id sedulo agentem, ut in perniciem auctorum prave acta recidant. Hic regi narravit quæ hactenus dicta sunt, sicque continuo colligens intulit: Avida vulpes ingluvie sua perit; temulentum etira præcipitem coriarium suus error ultus est; lena proprii nisi jacturam nundinan-

dæ alienæ pudicitiæ pretium tulit; denique umbel-
larum artifex justum sub falso crimine supplicium
passus est ob non prohibitam lenocinio uxorem.
Vere ita est: male consulta in caput male consul-
lentium recidunt; quisque damno suo peccat; quæ
facimus, patimur. Refero me in meum angulum,
satis edoctus his successibus: qui cupiat vivere ut
vult, ei cavendum serio esse ne agat quod non decet.

XV. His expositis, concludens sermonem Coro-
natus, familiariter conversus ad Vestigatorem, ait:
Vide post hæc exempla quid de te statuas. Ego qui-
dem male metuo, ne quæ in taurum te machinari
significas, tibi potissimum ipsi noceant. Illi statim
Vestigator reposuit: Non iverim inficias, vera esse
quæ dixisti; tamen et ego verum illud commemo-
rasse me autumo, quod iterum affirmo, sæpe po-
tentiores ab infirmioribus vinci. Argumento ser-
pens et cycnus sint; non longa est nec incelebris fa-
bula. Corvus, inquilinus vetustæ arboris in monte,
luculentam quotannis injuriarum patiebatur a ser-
pente in cavo ejusdem arboris trunco nidulante.
Cum enim more avium corvus suos verna tem-
perate pullos excluserat, eos clam adrepens draco de-
vorabat, captato astute tempore, quo necessariis
alio digressu causis, a nido corvus aberat. Hoc ite-
rum et tertio sæpiusque factum corvus, ut par erat,
sægerrime ferens, consilii causa thoem quemdam
senem, multæ prudentiæ fama inclytum, adiit. Si
cum exposuisset quæ passus erat, proponebat quæ
cogitarat: Ego, inquiens, quo simul damna ulciscar
præterita, et futura prævertam, decrevi, nisi tu se-
cus sentis, observare quando inimicus draco dor-
miant, tuncque sine strepitu accedens, oculos illi
rostro effodere. Ad ea thos vetulus: Non hoc tenta-
bis, inquit, si me audies; magno enim malo tuo ten-
tates. Et vigilansissimus, et facillime, si quando
conniveat, excitabilis draco est, habetque semper
in promptu arma nimis expedita in cominus acce-
dere ausos, dentes et venenum. Cumulares graviori
tua clade jacturas priores, si aggredieris quod di-
cis. Quare aliam censeo adhibeas machinam, qua
hostem queas, citra tuam ipsius perniciem, per-
dere, ne patiaris quod cyono contigit. Ferunt enim
cycnum quemdam stationem habuisse percommo-
dam prope stagnum plenum piscibus, quorum præda
quotidiana vixit ad senectutem usque lautissime;
sed tunc debilitate gravis etatis, non amplius pi-
scationis labori sufficiens, ascendit famelicus in mon-
tem, ubi forte obvius cancer: Cur te, inquit, cycne,
sollicitum præter morem mestisque similem video?
Quidni, ait ille, sollicitus sim et mestus, qui cum
hactenus fruerer opibus piscosi, cui assidebam, la-
cus victum suggestoris copiosissimum, audivi ho-
die piscatores consulentes inter se saginasque com-
parantes, quibus totum everticulò stagnum exhaui-
rant, nullum ne ad sobolem quidem pisciculum re-
liquum facturi. Hæc cancer audita piscibus retulit,
indicans pro amicitia periculum. Illi sane contur-
bati cycnum adeuntes affati sunt in hunc modum:

A Etsi te nobis adversarium scimus, tamen quia pru-
dentia præstantem eundem te novimus, non dubi-
tamus ex te querere consilium, quod tunc etiam
ab hoste non stulta petitur, quando in re utilitate-
que communis consulentium pariter et consulti de-
liberatio versatur. Age, quid censes optimum factu
quo istam nobis communiter exitiosam omnibus
piscatorum conspirationem eludamus? Equidem,
cynus inquit postquam ad omnia me verti nihil
opportunius reperio quam fugere infestum locum,
et migrare vos omnes ex hoc lacu in aliam igno-
tam inviamque hisce prædonibus paludem, ubi
cum satis aquæ subsit, ne illi supernatent piscato-
riæ cymbæ, existentes prohibent arundines. Novi
locum, et eo qui volent vestrum, non gravate trans-
feram. Oramus te, acclamant voce una pisces om-
nes, exhibe quod offers, nosque hinc amove. Et
ille: Vereor quidem ut non serum auxilium sit, ita
festinare piscatores video: tamen pro virili conten-
dam. His dietis piscium aliquos majorum certatim
se præbentes arripuit, tanquam deportaturus in
promissum stagnum; eos autem, simul a conspectu
abscessit, in loco seducto devoravit. Tum quasi ge-
statione perfunctus alios aliosque similiiter sumebat,
similiiter abstinebat, subinde rediens. Tunc cancer,
multis jam, ut putabat, in tutum subductis, sui quo-
que, qui causa cæteris beneficij fuisset, rationem
haberi, cycnum rpgans, petiti. Nec ille abnuit;
deportavit autem et illum in macellum suum, ubi
piscium perfide ab illo comeditorum tristes reliquæ
jacebant, ac dissimulatione dimissa, se ad eum quo-
que vorandum accinxit. Territus cancer et specta-
culo et periculo inopinatissimis, tamen constituit
non deesse sibi, nec in miserrimalicet circumven-
tione inultum se opprimi sinere. Juvitque sors au-
dentem; nihilque aliud nisi mortem non ingloriam
isto repugnandi conatu captanti, vitam etiam vi-
ctoria incolytam concessit: siquidem cancer chelis
suis arte complexus robusteque comprimenso cycni
collum, ipsum frustra reluctantem strangulavit.
Hæc eo pertinent ut intelligas, corve, aliis insi-
diantem non raro incidere ipsum in foveam quam
facit. Quocirca magnopere auctor tibi sum ne pro-
pius te admovereas astutissimæ ac nocentissimæ be-
stiae; docebo te autem rationem ei certo, et graviter
et sine tuo periculo nocendi. Rape qua vales arte,
e domibus ac scribiis hominum aliquid ipsis pretio-
sum, illudque ita in cavum invisi anguis conjice, ut
lacinias similiave indicia exterius prodeant. Fiet
inde, ut rei amissæ domini, signis hisce admoniti.
dum quærunt anxie, latibulum id pervadant, male-
que multent deprehensem in eo subcessorem tuum.
Fecit corvus quod suadebatur magno suo lu-
cro; nam sic occiso manu et armis hominum dra-
cone, hospitium deinceps suum nullis infestum in-
juriis insidiisve habuit.

B XVI. Hæc fusius apud te, subjungit perorans
Coronato Vestigatorem, amice, disserat, ut ostenderem
pluris esse prudentiam quam robur. At Coronatus

Recte ista, inquit, dices, si robur taurus solertia destitutum obtineret; atqui idem præterea prudenterissimus est. Vere, ait Vestigator, et hoc loqueris. Cæterum et nos aliquid valemus in hac parte quo non immerito speremus prævalitura quantælibet sagacitati ejus artificia nostra, passurumque illum tale quidpiam a nobis quale olim leo quidam a lepore, dejectus ab eo tanto infirmiore ac perculsus, ut mox audies. Incubabat regioni lætæ pascuis, et per hoc omnianimantium genere referæ, ferus quidam leo, quotidianis latrociniis agens ferensque miseras bestias, adeo ut anxiō constrictæ metu, frui copia nequirent quam soli ubertas suggerebat. Ergo illæ, consilio habito, legationem ad eum decernunt hujus sententiae: Omnes te dominum agnoscamus, et ut tali studentes, rationem exquisivimus qua et tu laborem venationis lucifaceres, et nos, quod tua etiam interest, paci citra consternationem, atque ita pinguescere possemus: non recusamus enim, quando hæc tua et nostra fortuna est, quin carnibus, ut soles, nostris epuleris. Conditionem ecce igitur tibi ferimus utrinque commodam: ut tibi unum e nostris corpus in cibum mittatur, tu autem eo diurno contentus, fatigare te ac terrere nos desinas. Placuit propositio leoni: deincepsque quotidiana sortitione designatum animal unum, a delecto ad id publice ministro deducebatur ad leonem. Post multos dies sorte damnatus lepus sic in concilio bestiarum est locutus: Si me non fallit animus, et Deus cogitata fortunæ, liberabo vos gravi onere tyrannici tributi modo quod peto, facilissimum concessu, impetrem. Jusserunt omnes dicere quæ vellet. Et ille; Postulo, inquit, duo ab eo qui me de more ducturus ad leonem est: primum ne me urgeat in via, sed me arbitru meo moderari gressum sinat: alterum ut cum prope accesserimus ad leonis specum, delitescat ipse; nam me apparere oportet solum utquæ destinavi successum habeant. Utrumque haud gravate datum, et quod bene verteret imperatum ministro publico repræsentatori tributi est, ut lepori quæ vellet obsequeretur. Postridie profiscuntur, moras de industria nectente lepore quo quam tardissime se sisteret. Leo interim, hora dudum præterita consueti pastus, fame iraque stimulantibus impatientissime furebat, cum offert ecce illi se sub vesperam solus præter morem lepus, Cui ille, Quæ isthæc malum perfidia est? inquit: docebo ego vos pactis stare. Plura dictorum et irruentem, interpellat demississime supplex lepus. Si me audis, domine, quod tua scire magnopere interest, dicturum, non solum ignoscas nobis, sed et laudabis fidem nostram. Obvium se venientibus hoc nobis talit leo alias, qui ductorem meum me majorem arripuit; ac contestantibus enixe nobis, commeatu nos tuos ac jussu debitum tibi vectigal pensuros proficiaci, nihil ille secius peregit quod corporal contumeliis etiam ac maledictis, quæ in caput ejus vertant, incomitiare te

A ipsum ausus. Fubi ego; quid enim poteram aliud? et magno circuitu, laboriosisque latebris, huc tandem ne promiseum tibi demensum vel semel deforet, quam primum licuit accurri. Turbatus ira in æmulum vehementissima superbissimus leo, Potes, inquit, me ad istum latronem ducere? Possum, inquit lepus, nec longe abest. Statimque præiens sistit leonem ad os putei, quem in vicino situm observaverat; conversusque, Ibi, inquit, habitat, inde ad nos erupit; inspice sis, statim videbis, Despectant ambo simul, et aquæ superficie imaginem intuenti leoni propriam reddente, Non vides, inquit opportune lepus, contumacem et ferum? is ipse est contemptor tui, vectigalis interversor, devorator ministri publici. Non tenuit impetum iracundiæ ultricis ea cernens audiensque leo, sed fremitu statim immani velut in hostem irruens, aquis putei haustus et suffocatus interiit; lepore cum accito e latebris ductore, salvis ad suos redeuntibus, ac magnis ipsorum gratulationibus exceptis. Ad hoc exemplum confido me quoque persuasurum tauro, quæ illum stulte credulum in exitium præcipitent.

XVII. Tu vero, ait Coronatus, siquidem quod dicas potes, providere tamen, priusquam id aggrediatis, debes ne quam machinaris tauro pestem, ea cum leonis regis nostri pernicie aut incommodo conjuncta sit; denuntio enim tibi me cæterasque animantes quæ sacramento leoni diximus, non permissuros (nec enim salva fide possumus) domino nostro quounque prætextu te nocere. Quare cum, quo loco res modo sunt, tam necessarius leoni regnanti administer publici regiminis tolli de medio non possit sine gravi imperantis damno, revocandum licet rebelle propositum, teque in subjectionis officio contine. His Vestigator auditis, quievit adhuc dies aliquot. Post quos leonem adiens affectata mœstitia cogitabundus, ab eo rem mirante audivit: Quæ te causa: tristem facit? An tibi quod nolles aliquid accidit? Et ille: Accidit omnino infandum et funestum tibi juxtam hique quidpiam, atque illud ejusmodi quod quia tibi fore auditu molestum scio, ab eo indicando deterrebar equidem, metu offendendi aures tuas indicio ingratu: tamen ubi meum flagrantissimum salutis ac prosperitatis tuæ studium consuluo, potius babendam capitum quam aurium rationem judico; nec dubitandum tuæ imminens vitæ periculum avertere, vel obtrudendo, cum ita opus sit, fastidio inauspicata mentionis. Quare tua, domine, sapientia rem dignam feceris, si me patienter audies ea referentem quibus clarissime perpicias, et meam in te sinceram fidem, et eorum perfidiosas molitiones, qui summis tuis beneficiis malefacta rependere nefaria cogitant. Atque ego in procinctu delationis necessariæ, non ignarus artificiorum simulationis, facile video in quantum me discriminem projiciam, periturus nisi persuaserò quod dicam. Erumpit tamen juratæ tibi fidelitatis officium trans minas formidinesque

omnes, subigitque aleam jacere infortunii quantivis, A dum tibi, domine cuius ore venerabilis spiritus hic meus trahitur, vel meo exitio consulam, ac quo- cunque successu aperire audeam, quæ nisi præno- veris, ultimam a te cladem (dii omen averruncent!) frustra conaberis depellere. Erit solatio conscientia tali causa pereundi : nec generositas imprudentia culpabitur, utique auctoritatem secuta sapientum, quorum vulgo celebre probatur dictum : Nec a subditu benevolentiam principi, nec ab ægro morbum medico, nec a paupere inopiam dixiti a "ico abseundi unquam oportere. Accepi ego a quodam fide digno, taurum proceribus sibi obnoxiiis clam convocatis dixisse : Experimentum cœpi sat longo jam usu fortitudinis et prudentiæ leonis, comperi- que utramque mediocrem, ne modicam ac nullam verius dicam. Ex hoc ejus exordio divinavi statim quid sceleris ac monstri reliqua parturiret oratio. Minime videlicet obscurum est hanc ejus impuden- tiam eo prorumpere, ut te, qui eum extulisti in ferme parem tibi honorem, nefarie deturbare de solio contendat, tibique extortum imperium arri- pere. Oportet autem reges subito ac senserint machinari aliquos regnum ipsorum invadere, præoccupare strenue nefaria consilia, dejicereque mature perfidos, nec committere intempestiva leni- tate ut scelestissimæ molitiones ignava nutricatae patientia valentium principiis obstare, adolescent in vim deinde majorem, quam ut ei apertum in conatum erumpenti queat obsisti. Cujus laudate atque ad probrum in infortunio vitandum prorsus necessariæ cautionis duos quosdam gradus video, provisionis celeritate differentes. Prior multo ante odorata periculum, huic adhuc longe posito secu- rum esfugium prævertit; altera cautio, segnus sat- agens ad indicium insidiarum primum, admoveri se sinit discriminis; cæterum in arctum coacta summo tandem conatu salutem expedit. Ab his tertia est ingloria classis inertis contemptissimæ, opprimi se per somnolentiam patientium, immise- rabili apud omnes conditione, quippe quorum exi- tium, dedecore socordiæ cumulatum, nemo est qui non ipsis merito evenisse fateatur. Imaginem in exemplo proponam triplicis istius ordinis. Lacuna erat brevis, amni vicino commissa, in qua tres ha- bitabant dissimilis inter se qualitatis pisces. Pri- D mus erat prudentissimus, alter non prorsus hebes, tertius stolidissimæ compertus inscitæ. Piscatores ad lacunæ oram auditæ ab omnibus sunt cum palam condicenter horam certam qua everruculo piscinam totam scrutarentur. Admonitus illa voce primus piscis, periculosa subito excedens statione, in flu- vium se transtulit. Secundus moras adhuc in loco traxit, quamdam voluptatem sequens, quoad jam expeditis retibus adorti negotium piscatores agere ferreque lacunam cœperant. Tunc ille, vel sero sa- piens, intercluso jam exitu in flumen, mortuum simulans, resupinus fluitavit, successu stratagema- tis non infausto; nam extinctum unus piscato-

A rum putans, manu prehensum project in fluvium, ubi confestim ille sociis gratulans narravit mortis se simulatione vitam redemisse. Tertius implicitus reti temere cœpitans, ac sursum deorsum cœcis motibus impingens, stultitiae poenas suæ captus de- dit. Similia patietur quisquis denuntiato indormiens periculo, neglexerit vel tempestive præverte, vel solerter eludere insidias fido indicio præcognitas.

XVIII. Percipio quod dicis, leo ait; sed non puto taurum nihil a me passum mali, dolos contra me moliri. Contra Vestigator : Hoc ipsum, inquit, nihil a te mali passum esse taurum, ipsum impulit ad insidiandum tibi : nam illum supra omnes effe- rens, id egisti, ut te solum intueretur, quippe quem unum haberet supra se, depositis infra cunctis re- liquis. Est autem natura improbarum mentium, præsertim ambitione corruptarum, quidquid oculis objicitur splendidum omni vi prensare, ac toto co- natu insequi ut arripiant. Ex hoc genere taurus ; etsi per tuam summam indulgentiam solium jam ferme tuum attigit, supremæ tuæ auctoritatis parti- ceps in libera rerum administratione factus, non tamen id illi sufficit, sed et te collegam indignatur, solusque imperio potiri studens vias ad id obliquas parat, male sibi conciorum more nunquam recta tendentium, per anfractus semper ac circuitus grassantium. Eo tendunt assentationum artes et affectata simulatio obsequii, nec spes inexplibili- lia desideria talium dando satiare : quo plura con- gesseris plus appetunt. Ut ignis fit voratior accu- mulatione materiæ ; nec recta hujus flammæ via est, in omnem partem fumosa sese vibrat ac repli- cat : sic istos pravos astutosque assidue circum- agunt caliginosæ ambages malitiæ versutæ : ut cau- dam canis natura inflexam, si quis filo ligatam in directum extenderit, haud duraturam ei rectitudi- nem tribuerit ; illa enim statim ac se relaxaverit contentio trahentis, obliquitati se reddit innatæ. Sentio quod initio prævideram, haud tibi placere quæ memoro. Cæterum neo pharmaca ægroti pla- cent : tamen nisi ea deglutierit, vita excidet ; eate- nusque illi benevolus est medicus, quatenus in- grata præcipit, qualia languenti salubria sola sunt. Ac sic habe optimum esse subditum, qui non ad gratiam servit ; amicum qui utilia, non blanda consultit ; negotium quod felici exitu clauditur ; laudemque a bonis datur ; principem præsidentia non turgidum ; divitem non nimis attentum rei ; sodalem non contentiosum. Dicitur et hoc vulgo ac vere, optabilius esse supra prunas cinera operatas, aut super viperas incedere, quam habere in contu- bernio insidiantem vitæ suæ.

XIX. Hæc magno ardore disserentem Vestigato- rem intuens placide leo Benevolentissime tu quidem, ait, verum cruda quædam et auditu dura ista memoras. Sed demus ita esse de tairo, ut refers tamen herbivora bestia quid nocere mihi carnivoro poterit? Natura illum meæ gulæ vectigalem fecit : ego, nisi lactura siam aut malva, dentes illius ti-

mere non deboeo. Hic Vestigator: Ne erres, inquit, A domine, haud solidam habet basim ista fiducia. Ulro fateor taurum per se haud idoneum ad te deturbandum esse verum quod per se non potest, per alios faciet; aut de industria concitans in te populum, aut occasiōnem rebellioni p̄ebens, odiosum te reddendo. Sic ut aliquando pulex acrius pungens sopitum hominem causa percundi pediculō fuit iuxta ipsum modestius ex eodem ubere sugenti. Experrecti enim manus eo accurrēns quo sensus doloris traxit, pulicem quidem celeri saltu avolantem corripere non potuit, siliū illum tardiorē, nec morsus somnum excutientis autorem, alīmē injurie piaculo mactavit. In summa sic colligo: peregrinanti per ignotam regionem certissimis pignoribus debere constare de fide ac sincera benevolentia ejus cui se duotandum tradit. Persuasus his sermonibus leo: Quid igitur, inquit, agendum est? Cui Vestigator: Dens putrefactus non aliter curari quam evulsione potest, et cibis corruptus gravans stomachum, nisi vomitu ejicitur, occidit. Dicam igitur tauro, leo inquit, ut recedat quo libitum fuerit. Apage, ait Vestigator (metuens ne congressu tauri cum leone sua malitia detegetur), cave feceris. Ille quippe tali tuo sermone sentiens suboluīsse tibi quidpiam de arcanis ejus in te molitionibus, properabit exsequi quod sensim machinabatur: quae causa prudentissimis regum est, publice quidem puniendi palam convictos scelerum, compertos autem coitionum occultarum clam de medio tollendi. Atqui, respondit leo, princeps qui ex suspicione supplicium representat, si postea enotuerit sine causa suspectum fuisse quem male mutaverit, magnam injusitatem subibit invidiā. Ne timueris hoc quidem, reponit Vestigator; tam certis enim indicis tauri malitiam perspicies, ut periculum nullum sit ne is circumventus per calumniam videri cuiquam possit. Voca modo illum et observa nutus ejus obtutusque: deprehendes vultu pallidum, trementem totis artibus, incerto lēva dextraque circumspectu, motu intentuque cornuum tantum non clare prodentem quid sceleris animo parturiat. Si hēc quae dicis, ait leo, signa videam, plenam fidem tribuam verbis tuis. Volebat his auditis Vestigator adire taurum ad disponendum eum prout opus erat, injectis suspicionibus et odii seminibus in leonem; sed hoc facere sine conscientia consensuque leonis non audebat, ne forte aliunde innotescens illi clandestinum delatoris cum delato colloquium, fraudis ac collusionis inter ipsos suspicionem moveret, aut aliam aliquam viam panderet technis artificii maligni detegendis. Ait igitur nimis credulo leoni: Quin, domine, si jubes, conveniam ego ipse machinatorem fraudum, observaboque, et eliciam forte aliud indicium abstrusorum ejus sensuum. Age sane, inquit leo, explorataque ad nos refer quae deprehenderis.

XX. Sub hēc adiit Vestigator taurum, affectatam

A preferens mōstitudinem vultus et indicia mōritudinis ingentis. Exceptit illum pro veteri amicitia, sane familiariter, nihil sinistri suspicans taurus: Heus! tu, inquiēs, o bone, ubi tantum est moratus? sēculum est ex quo invicem non vidimus; sed eo me consolor quod quēstnosam tibi fuisse mōrē causam spero. Dic agēsis, quid ab ultimo congressu nostro lucratū boni es? Ad ea Vestigator, nullo arrisu tristitiam temperans: Nam quid, ait, potest boni contingere arbitrium sui non habenti, sed ex domini arrogantis et infidi nūtu instabilī suspensas vitē ac status misere trahenti rationes? Bona verba, taurus inquit; an passus es aliquid quod nolles? sed quid novae rei est. Hic Vestigator: Quis vitare queat fatali necessitate ingruēs malum, aut cui auxilice servitutis in obsequi principum trahenti jugum, non evenit denique, vice p̄emī laborum, ingens calamitas? Nam isti superbi domini, suis unice intenti commodis, alios aliosque subditorum experiuntur; eosque ubi ex eis percepérunt quod juvat, miseros obliviscuntur abjectosque spērnunt, nihil pensi habentes, male an bene agatur cum ministris veteribus, dum novisuppetant qui suas illis conficiant voluptates; similes meretricum inēpletæ libidinis, quæ alios atque alios, fatiditis semper prioribus, amatores appetunt; aut magistrorum operam docendi mercede vendentium, querum unum votum est plenum videre Iudom affluxu p̄textorum mineral ferentium, securissimis ipsis, proficiant necone pueri, aut omnino quid illi fiat, ubi recesserint mercedula numerata. Hēc ita confidenter tecum fabulorū frētus veteri amicitia, et si dicere me sinis, consentia benevoli officii, quo te in leonis gratiam insinuavi, causaque tibi fui hujus qua emines potentia, quam tūnam tibi certam propriamque dī servent; nescis enim quanto in pericolo verseris, cuius ego conscius celare te non possum salva necessitudinis fide. Sic igitur habe, compertum mihi ex teste aurito, excidisse leoni apud familiares hanc vocem: Cerno hunc nostrum taurum p̄spinguem jam esse, nunquam tempestivior ad epulas fuerit: volo eum quāprimum devorare. Horruī auditu, miserans amici sortem accurrique ad te, ut communiter videamus eequid expediri consilli possit utilis ad cladem p̄verendum. Conturbatus, ut par erat, tali sermone taurus: Quid feci aut quid dixi miser, inquit, quod talia de me cogitandi ansam aut p̄textum leoni p̄buerit? nempe hēc sunt artes improborum qui me felsis apud eum criminibus infamaverint. Suspicabar jamdudum invidiam malignorum quos mea felicitas urebat, nec obscura horum livoris indicia notavi. Nunquamne ab insidiis sceleratorum tua erit innocentia? Tum Vestigator: Erras, inquit, dum alios accusas. Tota in leone culpa est. Scires, si eum nosses, ut nos qui diutius apud hunc fuimus. Crede fidis et expertis, nihil illo instabilius, perfidiosius, crudelius est. Initio ille quidem placiditate quadam allicit, accedentium sanguinem

statim sedit paremque rependit dulcedini admissio-
nis primæ ultimæ catastrophæ amaritiem acerbissi-
mam. Vera, inquit taurus, memoras; et ego infelix
degustata illa priori suavitate, nunc eo deveni ut
amarissimi exitii feces baurire modo debeam. O me
imprudentem qui tam diu hic hæserim! nec reputarim,
quod ratio monebat, haud tutam esse com-
memorationem longam herbivore animantis apud car-
nivoram. Modum oportebat me statuere consuetudini
suspectæ, matureque a maecello recedere. Fraudis
est incautia aviditas sua, dum ægre aevluntur a
placentibus, passi quod apiculas imprudentes per-
dit, quæ dum mordicus inherenter dulcibus flosculis,
voluerum rapacium præda fiunt, aut superlapsa
forte pondere, in complexu intemperant amatae
voluptatis opprimuntur. Decuerat paucis conten-
tum, quæ prima modica bona percepseram procul
tuto fruenda deportare, nec periclitari ex inex-
pleta gulositate, muscarum similem, quibus quasi
non sufficiat pabulum quod affatim in frondibus,
in fructibus, in omni rerum superficie jacet ipsis
expositum, etiam sordes leoninarum aurium ca-
pant, easque scalpentes importune, irritabilis bel-
lus unguibus persunt.

XXI. Mitte ista non hujus temporis, interpellat
Vestigator; nunc enim quærendum potius est qua-
ratione mortem effugias. Atqui, ait taurus, evellere
illud mibi, dum quæ vidi cuncta reputo, animo ne-
queo, innoxium propria indole leonem esse, to-
tamque labem e pravis ejus familiaribus descen-
dere, qui bonum ipsum esse non sinant, proritent-
que voracitatem nihil per se tale cogitaturi in excar-
nificationem insontium, quale passam alias came-
lum memini fraude conspirantium bestiarum trium
lupi, corvi et thois. Regnabat leo quidam in silva
via publicæ finitima, familiares habens subditos
tres quos memoravi, lupum, corvum et thoem, ap-
prime inter se concordes. Pertransit qua dixi via
comitatus mercatorum, mandram agens ingentein,
ex qua camelus una inobservata se subtrahens,
in nemus se abdidit; et jam ab homine domino se-
cura, præoptavit imperium congeneris sibi bellue, leonemque ibi dominantem conveniens, illi per-
libenter admittenti sacramento addixit obsequium.
Quid quæris? Videbatur sibi beata: nemo erat qui
onus imponeret, viam injungeret, plagas fessæ ad-
deret, et leo quoties occurrerat arridens, bono
esse animo jubebat, nihil aliud curantem quam
jucunda pasci. Verum die quadam egressus ven-
atum leo malis avibus, incurrit in elephantem, quem
lacestere ausus, male a fortiori mulctatus, vulne-
ribus debilis ægre se recepit in specum suam.
Ibi lenta et parum proficiente curatione decumbere
coactus, fame cœpit conflictari, nec viribus, quippe
defectis magna copia sanguinis amissa, nec præda-
rum instrumentis artibus, hinc luxatis, inde con-
fractis, amplius jam valens quotidianam, ut antea
erat solitus, saginam sibi parare. Ergo conversus

A ad ipsi officiose apparentes quos dixi aulicos: vos
quidem, inquit, me honoratis, at ego tabesco fame,
Quo ista mihi sterilia obsequia? ite potius et afferte
unde vescar. Ad ea illi: Dudum fecissemus sponte
quod jubes, et noster in te amor admonitionem
prævertisset tuam, nisi vires deficerent ad conanda
quæ vellemus, quibusque nunc indiges. Tenues
nos sumus, et pugnæ impares conserendæ cum
pinguibus et torosis feris, quales palato tuo sa-
piunt: quin nobis ipsis vix sufficiimus exiliter pa-
scendis hancque ipsam suram studio imputamus
tui non alia de causa cupientes vivere, nisi ne
desint qui tua majestati famulentur. En nos para-
tos habes ad quidvis tua causa periculi damnique
subeundum; verum optimæ, ut diximus, volun-
tati facultas haud par respondet. De vestra equi-
dem, reponit leo, benevolentia non dubito, eoque
vos oro confidens, ut eentes in consilium, exquiri-
tatis viam aliquam succurrendi lapsis rebus. Agite:
non deerit fortuna; afferte alicunde cibi quidpiam:
brevis est occasio charæ vobis animæ servandæ:
si moramini, morior. Sub hec illi non procul re-
cedentes, capita conferunt. Cuncti jam antea ma-
lignis oculis camelum intuebantur. Tum vero,
tempus nacti, Quid nobis, inquit, et ignavæ
huic bestiæ? quoque serimus vietu, indole, mo-
ribus dissimilem animantem, civili nobis societate
misceri. Eo ergo conspirabant sententia ut decer-
neretur, suadendum leoni camelii necem, cujus va-
ustum corpus non unas in epulas suffectorum vi-
deretur. Thos tamen ea diiserentes admonebat,
haud se sperare assensurum ei consilio leonem,
utique memorem fidei datae, nec antea solitum
supplices in clientelam admissos prodere. Nego-
tium sibi tamen corvus sumpsit rei tentandæ, con-
tinuoque leonem adiens, interrogatus ab eo est,
ecquid auxili expedivissent, et an saltem spei ra-
dius affulgeret alicunde. Cui corvus: Spei radium
memoras, domine, qualis vel si benignos alluce-
ret, videre tamen nequremus nos quidem, quibus
longa inedia sensuum afflictia turbavit. ac visum
præsertim eripuit: suppetit tamen ad manum unde
spiritus recipere, aciemque defectis jam ferme ocu-
lis restituere pristinam possimus. Versatur inter
nos pinguis et iners non nostri generis bestia,
paratus vel in triduum cibis, si jugulari jubes.
Exhorrescens ad mentionem sceleris leo, Apage,
inquit, remedium malo pejus. Egone jus hospitii
et jurati fæderis religionem polluam, eo interficiendo
qui sub mei patrocini tutelam ultro con-
fugit, fide securitatis accepta? Ad hæc malitiose
corvus: Generose atque ut te dignum est loqueris;
tamen, domine, etiam inter religiosissimos quoque
in confessu esse audio fas esse unius capitis ja-
ctura redimi salutem domus integræ, rursus recte
domum unam pro incolumitate urbis totius de-
strui, civitatem quoque unam servandæ provinciæ
juste impendi; denique ubi regni imperiive uni-
versi sic rationes poscent, sine crimine provin-

ciam aliquam prædis hostilibus expeni. Ita nempe A est : in summorum discriminum articulis connivent interdum leges ; aut potius, silentibus cæteris, una cunctis prævalens imperat suprema lex invictæ necessitatis ; qualis hæc est quæ nos hodie fauibus arce constrictis trahit, utique morituros, si a parato famis extremæ solatio superstitionis respectibus arcemur. His dictis revolavit ad socios corvus, et quid respondisset leo retulit. Tunc hi tres hanc communiter fraudem adornarunt, qua camelum nimium simplicem perderent. Deo reverunt adire simul cum ea leonem, offerreque se illi singillatim in cibum. Verum ita inter eos convenerat, ut telem propositionem uniuscujusque trium, una omnes quæsitus prætextibus refutarent, in unius cameli oblationem sine exceptione consensuri. Sistunt ecce igitur sese omnes ægro et tabescenti fame leoni. Ac corvus prior. Dum domine, et quo loco sis video, et quantum tibi debeam repeto, sic statuo, nibil esse justius quam ut sponte morte mea vitam sustentem tuam : en igitur, macta me sis et comedere. Hic omnes ex composito reclamant, Mitte istas nugas, tu minutum es animal, vix in buccellam unam suffecturum Inde thos assurgens : Me potius, domine, devores censeo ; nam in unius saltem diei pastum satis mihi habere carnium video. Ibi corvus vicem reddens, conclamante idem lupo : Desine, inquit, et tu delirare ; carnes habes fetentes, nec aptas ad cibum. Me potius, ait lupus conversus ad leonem, domine, comedere ; haud paulo plus quam bi idoneus ad id sum, nec minus quam quisquam paratus, qui tuam semper incolumitatem et dignitatem ante omnia posuerim. Hic coorientes simul thos et corvus, Qui, aiunt, stranguli come dendo vult, lupum manducet ; rapax est bellua, cuius etiam sectæ in frustra carnes et guttur glutientis et viscera discerperent. Absit hoc a dominis leone ! non patimur ipsi apponi veneno pejorem escam. Omnium tunc oculi convolarunt in camelum, quæ misera ne officio una deesse videretur, confidens tamen et ipsa repugnaturos propositioni cæteros. En me, inquit, domine leo, comedere sis, nam carnibus, et iis ni fellor suavibus, abundo. Conclamarunt statim omnes : Optime dicas, camele, ac vix exspectato leonis nutu, jugulatam deartuarunt. Vereor et ego ne si agam mollitor, similia patiar. Non ergo me committam insidiis istorum, aut subdolis parasitantium leoni artificiis locum tribuam, ignava obnoxiaque patientia. Lente fraudes aliquando robur magnum elidunt, prout aiunt, pati petram a stillis jugiter illabentibus. Expediam quarum mli sum consecuvi, vires, et me ad palam reluctandum armabo. Nullum laudabilius opus est quam servare semetipsum ; plusque mercedis dii proposuerunt caput proprium ab extremo discrimine tuenti, quam aut dies noctesque orationibus vacanti, aut misericordi large hilariterque donanti, aut asceticam ulro suscipienti constanterque toleranti disciplinam.

B XXII. Ad ea sic contra ingressus vaserrime Vesterator est, implicare miserum taurum suis artificiis pergens, et sic eum in exitium trudere : Cavendum equidem censuerim viro prudenti, ne temere se projiciat in aleam ancipitis et exitu periculoso negotii ; adeoque sapientissimi consentiunt tentandas omnes compositionis vias, priusquam ad vim bellumque veniatur, etiam cum adversario infirmo (nam varius Mars ambiguique successus), quanto magis si prævalidus is fuerit, et cum opibus vallatus præpotentium multorum, tum ipse per se ac solers. Quare si me dignum ducis cujus consiliis deferas quidpiam, propter satis spectatam fidem in te meam, sinceramque charitatem, audi, obsecro, me, ne si amici suggestiones utiles rejaceris, idem experiaris quod alcyon, cui non obtemperanti sanis monitis, Nereis furata pullos est, etsi eos eadem postea, intentatam ab eo vim verita, restituerit. Habitat in quodam littore avis nomine alcyon, cum conjugé, quæ jam partui vicina, viro dixit : Quære sis locum seductum ac munitum ubi pullos excludamus ; metuo enim ne, intumescente statis æstibus mari, veniat huic Nereis et pullos nostros abripiat. Respondit ei vir : Abi, formidolosa, umbram times ; periculi hic quidem nihil est, exclude pullos secura. Herbosam et irriguam habemus stationem : ubi commodius, ubi jucundius diversabimus ? Cui uxor : Denuntio iterum tibi, obnoxius Nereidis fortis hic locus est ; fugiamus ante damnum : sero icti sapiemus. Reposuit alcyon : Tace, inquam, non audiebit Nereis irritare me, vires meas novit, sibi metuet. O te, inquit uxor, temerarium, qui minari deas audeas. Metire te tuo modulo, et agnoce, mortalis cum immortali male comparatum esse certamen. Fao igitur quod suasi, domicilium alio transfer : nam si obfirmas pertinaciam in non obsequendo momenti recta, eveniet idem tibi quod testudini. Ferunt quippe in quodam fonte habittasse duos anates eum una testitudine. Exarscente autem per æstatem fonte, consilium anates ceperunt alibi diversorum querendi. Ut ergo jam collectas efferre sarcinas cœperant, stabantque in migrationis procinctu, dixit illis testudo : Vobis quidem vivere sine aqua valentibus, isto alarmum remigio fretis, parum affert sollicitudinis fontis exsiccatio ; mihi miseræ non consultitis, cui et vite ratio ac spes omnis in aqua est, et tarde mobilis onerata mole sum, ne alio quo res poscit queam me transferre. Quæso, tollite me vobiscum, et illic simul deportate quo migratis. Cui anates. Nisi juras, inquit nobis, tenibil per viam locuturam, non te tollimus. Admisit conditionem et juravit. moxque anates, oblongo tigillo congruae latitudinis parato, impositam ei medio testudinem, dorso ambo utrinque sublatiss tigni capitibus extulerunt volantes. Viatores, elatis forte oculis, ubi mirum id spectaculum viderunt, Prodigium ! exclamat, videte testudinem inter duos anates volantem. Collecta turba curiosorum est auditæque rem am-

bitiose celebrantium voces; quibus delectata inflataque testudo, etiam vectores despicere suos cœpit; ac titiliante gloriola non tenens linguam: En, inquit, etiam vos, o anates, supervolo. Illi hoc audito exutentes pondus, perjuram præcipitarent, quæ contrita lapsu interiit. Talis ruina manet non morigerum recta monentibus.

XXIII. Respondit alcyon: Auditis quæ dixisti, persto tamen in sententia. Fac quod jubeo: pone ova, exclude pullos, nec timeas Nereidem. Natos porro pullos, adveniens Nereis cum ipso nido secum abstulit; quo facto uxor alcyonis ad virum couversa: Ego quidem, ait, hoo ita ut evenit futurum et prævideram et prædixeram. Sed surdo cecini, te ad non credendum obfirmato; quæ causa nobis tanti hujus damni fuit. Cui alcyon: Et prædixeras et audiveram; sed videris oblitera quid tum responderim: nonne dixi tibi, si quid injuria nobis Nereis faceret, daturum me operam ut non ferret impune? Hoc quod tunc promisi effectum dabo; mox videbis. Ea locutus cognatos amicosque suos adiens singulatim, quæ passus esset a Nereide narravit; tum ait: Obsecro obtestorque vos ne me deseratis, sed frequentes auxiliamini pugnaturo contra injustam prædaticem, reputantes vestra interesse ut ejus generis ausis cita ultio non desit; nam ad unumquemque vestrum facile perveniet calamitas, si hæc exempla invitante inpunitate frequententur. Responderunt omnes: Praesto sumus, en imus, duc quo vis. Sed parum possumus contra Nereidem suo mari tutam: nec nos alcyones tantum ala, rostro aut unguibus valemus, ut persequi eam in suum penitus regnum ibique ulcisci possimus. Mergis, cycnis, aut etiam vulturum, aquilarum et milvorum cæterarumque voluerum auxiliariibus, iisdemque numerosis, opus ad hoc esset copiis. Ergo, inquit alcyon, venite mecum omnes, et simul aves rogemus ne graventur adesse nobis, chara pignora inique rapta repetentibus. Una fuit avium omnium responsio: Faciemus quod petitis libenter, modo in id rex noster annuat; nam absque hujus nutu nihil tale nobis licet suspicere. Quid multa? defertur res ad regem volucrum. Is negotium probat, bellum toto cœlo in Nereidam indicit ac expeditionem parat. Audiens ista Nereis, et late fervore apparatum ruituri mox in ipsam exercitus videns, diffidere cœpits suis viribus, consilioque secum habito, decrevit periculum pœnitentia prævertere. Rediit ergo ad alcyonem, et suos illi pullos incolumes reddidit. Hæc dixi ut intelligas, taure, quid te statuere conveniat in hoc temerario procinctu belli capessendi adversus leonem, cui totis suis et regni opibus bellanti haud magis te resistendo parem quam Nereidem regi avium, tute, ut arbitror fateberis. Cedes ergo, si me audias, et pacatioribus intendes animum consiliis. Non acquiesco, inquit ferociter taurus: pacata ista ista consilia lentum in exitium me pertraherent. Præstat, et certum est, semel periclitari, et vel nobilis victoriae, vel mortis

A non ignavæ aleam jacere. Hoc ipsum vaferimus Vestigator agebat, quamvis contrarium simulans, ut taurum insidiosissimis sermonibus in ferocia isthæc ausa propelleret. Ergo cœptum ex voto sibi videns succedere, ut scelerato machinamento committendorum æmularum manum ultimam inponeret, deciaria putavit tauro signa quæ in leone, dum ad sœviendum se acciugit, notari consueverunt, sicut vi- oissim antea leoni exposuerat indicia ferociæ in vim exsertæ tauri toto mox conatu pugnaturi; ut cum in mutuum mox conspectum ambo adversarii venissent ex mutua ista observations signorum prædictorum, ad prælium ac cædem irritarentur. Intuens igitur taurum facta benevolentia specie. Quando inquit, in vi dissuadenda frusta sum, et experiri vires tuas in leonem irrevocabiliter certus es, quod ultimum tali tempore fidelis amicitia officium: ex me tibi esse protest, admoneo te, quibus ex signis certo queas prænoscerे ignoscentes in te leonis furias, mox in immannissimos insultus erupturas. Ubi ergo leonis effera- tos et sanguine suffusos oculos videris, ubi eodem tempore notaveris impatientem tremorem ægre se continentium a rueudo artuum, simulcum crobro et vehementi candæ terga flagellantis motu, cave tum tibi, et contra expedi quantum habes vim: certo enim certius statim experieris sœvissimos im- petus hostis immanissimi, totis in te viribus usuri.

XXIV. In hunc modum instigatis in se invicem scelerato Vestigatoris artificio leone atque tauro, hic ad illum ingræditur. Ambobus autem se mutuo intuentibus, ac leone quidem notante in tauro si- gna effervescentis in vim ire quæ Vestigator præmonuerat: tauro vicissim paria indicia prurientis in pugnam ferociæ, quæ idem prædixerat, in leone cernente, prior taurus sic loqui orsus est: Præstat assidere speluncæ quantumvis diri draconis, quam aula regis tui similis, o leo, hoc est injusti ac san- guinarii; et post hanc quasi clarigationem, impe- tum ad vim expedit. Sed occupat leo, ac violentissime insiliens miserum discerpit et excarnificat. Sic occubuit taurus in oculis Vestigatoris et Coro- nati (nam et hic forte præsens adiuit), qui sciens quis compositor hujus tragœdiæ fuisset, conversus ad artificem sceleris Vestigatorem, iis illum intuitus est oculis qui satis ostenderent et quam gra- viterimprobaret factum, et quantum inde malorum

B in auctoris caput redundaturum esset prædicere taciti viderentur. Tum eum privatim, quamprimum licuit, ac sine arbitris conveniens, his est affatus verbia: Scis quid egeris; et in sinu gratularis, nactas esse quem optaras successum tuas scelestissimas insidias. Atqui te providere ac præmetuere funestissimum ipsi tibi tui sceleris exitum opor- tuerat. Maculasti leonis famam, invidioissimo sua- dendo facinore; taurum innocentem perdidisti, commisisti prius concordes regni proceres in per- nicioissimam discordiam et committones in se invicem, jactis seditionum semiñibus, armasti. An impunc et laturum speras crimina tam atrocia?

Fatigeris mes sententia plurimum, si id eredis. Latet forte licet regem malitia tua, at eam penitus pervident sapientes supra vulgarem captum consilii regii praesides, qui conflatam a te factionem intelligentes, dabunt strenuam et efficacem operam ad prævertendos conatus impios et infestas quieti publicæ molitiones in ipsa nefariae conscientiae adhuc innoxia designatione opprimendas: nec dubium quin perficiant quod volunt. Etsi enīa multorum tibi studia et auxilia parasti, prævalere tamen solet tranquilla paucorum capitum prudentie quamlibet multarum tumultuosæ violentiæ manuum. Hæc ego providens tuam prorumpentis in tales ausus reprimere confidentiam conabar, præter tuam ipsius salutem, etiam regis ac regni incolumitatem in hoc spectans. Nihil enim exitiosius principes principatusque pervertit, quam auditio admissioque suggestionum talium, quales tu tuique similes soletis incitare incautis regnantium auribus. Mihi semper ita visum est: dotes virtutesque, quibus vita felicitas absolutur, has esse: doctrinam, eloquentiam, justitiam, liberalitatem bilarem, legitime partas opes, misericordiam beneficam in egenos, longævitatem, sanitatem, comitatem. His qui nititur, et prefecturum eorum ope, et quo promotus merito fuerit, ibi stabiliter permausurum puto; fraudes et doli mali caduca fundamenta sunt beatitudinis mortalium. Ex his dotibus aliquas in te agnosco, solertia et scientiam, sed eas corrumpis pravo usu. Fructus autem non corruptæ sapientiae, moderatio est, et quedam sobrietas agendi, quam qui non tenent, sua ipsa scientia ebrii non vident quæ sunt ante oculos, et invidia noctuarum ipsis naturam induente, caligant ad multam lucem, virtutum alienarum splendorem non ferentes. Qualis generis asseclis qui cirdumdatus rex est, similem cum dixerim fluvio, limpido illi quidem et uberi prespicuitate invitanti viatores restantes ad usum sui, sed eidem referto crocodili, quorum terror longe arcet ab accessu crudelis ripæ præmonitos periculi hospites, longe satius ducentes quantumlibet urentem sithim pati quam se vorandos præbere immanissimis belluis. Tu vero neminem voluisti præter te peculiari leonis regis gratia florere; in quo pessime de ipso meruisti. Sicut majestatem maris omnem ac speciem tolleret, qui ad unicum id fluctum vellet redigere, cum ex multitudine innumerabili trudentium illic sese ac stipantium fluclum atque undarum, maris dignatus, et quæ ex hac oritur, navigantium quedam veneratio, nascatur. Insanum vero prorsus est amicitia foris præferre simulacrum, foventem intus nihil aliud nisi quæstuosas cupiditates, privatis unice rationibus intentas, sordido avidissime inhiabundas lucro, nihilque pensi habentes, propriam sibi quomodo cunque utili tam conficere, vel dispendio exitioque quorumvis quamlibet insontium.

XXV. Hæc ego satis intelligo, pridem expertus, et surdo me cecinisse hactenus, et porro canere,

Adeoque facere mihi in hoc, meo damno, contra præscriptum cujusdam sapientis, qui recte præcipit: Noli arguere stultum, ne te odio habeat, et si potest, perdat; quemadmodum simili corvum perdididerunt reprehendentem ipso. Aiant enim timios in quadam silva montana per hiemem frigidissimam degentes, trementes in summo algore, vidisse forte lapidem carbunculo similem, cuius fulgore prunarum speciem habente, in falsam inducti opinionem, arida cirea illum aggerentes folia, certatim congregati circum omnes, in lapidem sufflabant, flammam, ut putabant, elicitorū. Hunc stultum eorum laborem despectans ex alto corvus, Ne, inquit, erretis, o boni, petra hæc gelida est, nihil igni habens præter colorem. Hæc cum illi dicentem irridebant, intentissime de cætero quod ceperant agentes. Arbitratus corvus non pervernisce ad ipsos vocem, descendit in viciniorē ipsi ramum, et eadem admonuit, pari successu; quando eum præteriens quidam viator et frustra satagentem miserans. Desine, corve, inquit, paria et tu cum iis quos jure vituperas peccare, nihilo quam i minus inutiliter laborans. Tam enim nequidquam sudat, qui naturaliter bardis et mente cassis inspirare sapientiam studet, ac qui rem natura obliquam dirigere in lineam contendit; quia periculum est, si pergis, ne præterquam quod nihil proficies, etiam damnum tibi accersas, quale illi contigit qui acutissimum eximii temperamentiensem in cote aggressus durissima probare, illum primo ictu, ceu vitrum futile, disfragit. Non pervasit monitum sapiens in animum stulte seduli corvi, qui prurigine quedam ostendandæ sapientiæ, quasi ex propinquuo persuasurus, quod distans nequidquam suadebat, ad simios descendens, ipsisque familiariter immunitus: Apage, clamabat, absistite ridiculo conatu; an speratis spiritu e petraflammam extundere? Talia illum concionantem coorientes concordi rabiæ in monitorem intempestivum simili discerpserunt. Par exitus ne me maneat, equidem vereor. Non cessabo tamen adhuc, charitate provectus vera tui, et hoc denuntiare, si forte tandem vel hoc postremo ex me audiendo exemplo moveri ad salubrem resipientiam possis.

XXVI. Aio, te, si cohætiis benevolorum spretis, astutia et cæco tui amore ruere perges, similia passurum versuto nebuloni suis ipsis ad extremum circumvento technis. Scholasticus quidam, vir simplex et fuci expers, viæ aliquando societatem initit cum ardellione callidissimo. Bonis avibus iter ingressi, peregre in thesaurum incidunt maximum, mille auri talentorum. Post gratulationem tam fausti casus, scholasticus, conversus ad socium, Mibi videtur, inquit, factu optimum partiri ex æquo inter nos hoc fortunæ donum, et dare deinceps quemque nostrum operam comportando in tutum locum quod ipsi obtigerit: nisi si quid tu secus sentis. Huic improbos socius, qui parte prædæ optimæ non contentus,

totam avara cupiditate devoraverat : Periculum A inquit, consilium suggeris ; nam dum numeramus, dum efferimus aurum, intervenient molesti et rapaces arbitri. Age potius infidiamus quam primum sub illa queru quod reperimus, inde sumpturi subinde quod usus poscit ; sic enim præterquam quod securi erimus a calumniis litium, a fiscalium concessionibus, ab insidiis furum, etiam hoc novo in divisa possessionis vinculo astringemus fortius initam internos amicitiae societatem, cuius initia, qui tanti successus augurio fortunarunt superi, declarare videntur voluisse nihil non felicitatis ex ejus nos sperare perseverantia debere. Quid multa ? Persuasit latro perfidus ignaro fraudum quod volebat : amboque communi opera, sub qua dictum est annosa queru, in loco avio sita, thesaurum inventum condiderunt, ablata in usum præsentem modica parte ; sieque recesserunt domum quisque suam, omisso consilio peregrinationis, cuius institutæ lucri honesti studio, certa jam tantæ pecuniae adeprio causus abstulerat. Paucos post dies consumptis scholasticus, quos ex thesauro delibaverat, nummis, solum convenerit, et, Si tibi videtur, inquit, eamus ad thesaurum ; expendi enim quod extulerem. Sane, ait ille, hoc ipsum cupiebam, vaferime dissimulans noctu se profectum ad querum eum cistis et bajulis, cuncta convasata præripuisse. Eunt, effodiunt, nihil inveniunt. Mirari scholasticus ; at fur sceleratissimus bacchari tragicis intemperie, capillos sibi velire, caput tundere, insane vociferari, deum hominumque obtestari fidem, circumventum sese a scholastico dejerare. Tu, aiebat, ista falsa probitatis specie tantam perfidiam legebas. Tibi soli notus locus erat; tu me circumscriptisti, rapacissimis istis manibus, noctu, mecum tibicom munem, pecuniam unus auferens. Hic miser scholasticus, ubi per omnes juratus deos suæ fidem innocentiae non fecit, adjudicem a sodali nequissimo tractus est. Prætor, non ignarus officii, severum delatori vultum obvertens : Accusas, inquit, negantem, neutri vestrum credimus. Ceterum tibi actori onus incumbit convincendi certis indicis rei. Age igitur, quo teste probas furatum hunc pecuniam sub queru defossam ? Quo teste, inquit, queris ? quasi arbitros illic adhibuerit maleficio nocturno ; tamen ut dii scelera latere non sinunt, testem dabo ipsam arborem conscientiam furti. Cras ne graveris eo nobiscum (nec longa via est) tendere ; audies rem miram, loquentem arborem et facinus improbissimum prodentem. Jam dudum subolebat prudenti judici ex ipsa ejus inquietissima jactatione, et scholastici simplicitate eminente ex ore atque oculis, nebulonis fraus ; ergo suspicans, quod res erat, dolum ab eo quemdam adornatum ; sed prudenter suspicionem dissimulans, conditionem admisit ; edictoque ut postridie hora tertia tam accusator quam reus ad querum adessent, eodem ipse lictoribus cæteraque forensi familiæ condixit.

A XXVII. Digressus fraudator nefarius, patrem, quem domi habebat vetulum, convenit, et, Quod docuisti me semper, inquit, omni arte ac conatu rem parare, in eo navanda operæ benigna se nobis præbet occasio, sed quæ tuum exposcit auxilium in re non gravi. Scis quot auri talents, Laverna favente, domum nuper intulerim : ea cumulare addicendo nobis patrimonio scholastici iatius simplicissimi homini, et animus et spes est, modo non graveris cooperari pro virili cœpto nostræ familij quæstuosissimo. Exponit inde quid judici promiserit, quid is constituerit in crastinum. Tum infert : Exploravi diligenter querum illam, quam affirmavi testimonium pro me dictaram ; cavum intus truncum habet, et in istam specum superne patet aditus facilis nec observabilis intuentibus ex plano. Age, ante lucem occupemus eo ambo nos conferre. Scalæ ad ramos evectum te ego percommodo demittam in penetralia cavae arboris ; ibi tuto delitescens, ubi statuta hora, præsente jam prætore, interrogabitur querens quis thesaurum abstulerit, memento ex imo respondere, scholasticum præripuisse. Respondit ad ea senex : Faciam euidem, fili, quod vis ; sed te etiam atque etiam considerare cuncta prius ac præcavere cuperem, ne forte tuis ipse implicitus laqueis, patiaris quod cyeno contigit, insidiis ad extremum oppresso, quas ille ipimico comparaverat. Audi fabulam, non longa narratu est. Ferunt nidificare solitum cycnum non longe a cavo familiari feræ serpentis, quæ maleficio indulgens genio, pullis cycni simul exclusi fuerant, jam sæpius devoraverat. Irritatus injuria tam vehementi cycnus, consilia tamen neglexit amicorum, locum infestum, utcunque illi ad cætera commodum, alio tutiori commutare suadentium. Sed totus intentus in ultionem injusti grassatoris, exquirebat secum modos reponendi ei damni. Talis meditantem adivit cancer, et, Cur, ait, cygne, cagitatundus et tristis es ? Justa mihi, cycnus inquit, et sollicitudinis et mororis causa est vicinia voracissima serpentis, meæ sobolis cruore saginari solitæ. Hic cancer, Vides, inquit, hoc cavum ? (ostendebat os patulum carvernulæ oppositum e regione hospitio serpentis) ibi habitat nymphe, nostri cancerorum generis animal vorax et valide armatum, ad hæc inimicissimum serpentibus. Affer e piscibus quibus vescaris, et per intervallum foraminum duorum sparge, ita ut partes ultimus ostio cavernæ serpentis admoveas proxime. Egressa, ut solet, nymphe ad odorem prædæ, ubi saginam sequens, ad specum serpentis pervenerit, isthuc quoque penetrans ipsam occidet. Fecit quod admonebatur cycnus, et factum successit, ultra quidem ipsius votum, ad perniciem ejus ; nam occisa serpente, nymphe, cycnum præterea prope dormientem nacta, conficit, pullis quibus incubabat pariter absumptis. Simili exemplo, fili, vereor ne nos quoque insidiantes alteri, confracta in nos quam struimus machina opprimamur, Filius ad ea : Bono animo esto, pater, inquit, terricula

isthæc vana sunt; navigamus in portu. Talenta modo et prædam opimam cogita fructum paratissimum non laboriosæ fraudis. Quid multa? Persesus senex cavam arborem subit. Judex ad condicatum adest. Interrogata magna voce queru, quis furatus thesaurum esset? stenæ responsum auditur, a scholastico effossam ablatamque pecuniam affirmans. Mirantibus cunctis, sagax prætor intellexit quod res erat, dolo malo conditum intra cavam querum hominem audite vocis auctorem; et sublato in severum supercilium: Mentiries, inquit, arbor improba, innocentia scholastici perspecta mihi est. Tu vero falsitatem justam ponam mejudice non effugies. Mox ad apparitores, Afferete, clamat, ignem ocius, huc stipulam et faces; confagret statim mendax truncus, nec diutius mundo fallacibus oracula illudat. Paretur illico: jam cortex fumat, jam flammæ vis intus penetrat, jam sensu excitatus mali et imagine consternatus periculi senex, exclamat: Vivus ardeo, educite me. Extractus semiustulato trunco pater et suum et filii scelus impudentissimum prodit. In ambos lege actum: et thesaurus in solidum adjudicatus scholastico est. Ejusmodi successus solent esse insidiarum malitiose structarum.

XXVIII. Quare (pergit Vestigatori Coronatus dicere) infaustus tibi, et utinam falsus vates, extitum denuntio; deesse siquidem non potest quin male ac mature pereas scelere lingue istius obtrictricis et rixarum satricis tuae, quam ut serpentinam horreo, nihil enim quam haec minus et illa venenum spargit. Nec magis te vetus nostra mihi necessitudo conciliat, quam morum ac voluntatis irrevocabilis malignitas exosum facit. Novi enim et probo sapientis effatum, sceleratos, ut cunque intimi, quantumvis cognitione aut quovis alio vel arctissimo affinitatis vinculo juncti proxime sint, cane pejus et angue fugiendos. Sed tantisper juvat remittere me ex acerbitate tanta, tibi que imminente detegendarum mox fraudum ignominiam mitiori exemplo proponere. Mercator aliquando navem solvens in profectionem longinquam, laminos ferri probati centum apud amicum depositum. Redit salvus post menses aliquot, et amicum invisens, ab eo, si videatur, depositum repetit. Ille perfidus, qui ferrum dudum venditum in rem suam verterat, Ignosce, inquit, et condole humanis casibus. Ego tuum depositum apothecæ tutissimæ commiseram, portas et seras validissimas obducens adversus externos fures, ignarus nequiores apud me nasci ac domi nundinari latrunculos mures, qui quam bene dentati sint laborabis, opinor, in credendo; nam ne mihi quidem persuaderi potuissest, nisi vidisse. Narro autem quæ oculis præsens subjeci: Circiter post mensem quam laminas tuas in tuto reposueram, in intimum illud ingressus penetrale, reperio ecce, miram rem! comesi a soricibus ferri exigua duntaxat reliquias, et vilia nulli rei utilia ramenta. Verum non ea tanti tota demum jactura est, ut

A tni reditus in columis interpellare gratulationem debeat; obliviouscamur ista, et soteria tua celebremus hilares, una simus hodie ad cœnam. Dic, sodes, spernis sodalem, an expectamus te? Hæc mercator audiens, etsi penitus indignabatur, ipsiicatoris impudentiam admirans, iram tamen in potestate habuit, et suis furem artibus aggredi certus, occasionem exsequendi meditata, in cœna ista ad quam invitabatur, offerendam sibi ratus, vocanti comiter promisit. Tum paulo ante constitutum adveniens, ludentem in ostio persidi amici filiolum nactus, familiariter in ulnas sublatum in suam domum auferit, et suis ibi diligenter asservandum commandat pueris. Reversus vultu renidenti, paratum se ad discubendum offert. At pater infantis, ejus absentia sollicitus, statim viso mercatore: Heus! quo inquit, pusionem deportasti? nam te abstulisse geruli narrarunt. Tum mercator, Ille casum infelicem! exclamavit: statim sedatius subiungens: Referendum enim et ego habeo inopinatissimum et tibi vix credibilem eventum. Tenebam amplexu suavians parvulum, cum accipiter impetu devolans ereptum e gremio altum rapuit, avolavitque nescio quo, disparuit quippe ex oculis citissime. Apage, vocator ait, nugas istas, redde sis infantem: accipitres pueros rapiant, scilicet. Quidni rapiant? reponit mercator, ironico arrisu; equidem ex quo, ut memoras, rodere mures ferrum cœperunt, eadem astrorum vis arcana quæ dentes soricium adamantinos reddidit, unguis quoque falconum ære tam rigido armavit, ut jam vel elephantes in altum tollant. Sio igitur habe, pari ambobus nobis casu periisse mihi ferrum, tibi filium. Deprehensus dicto nebulo, nonnisi abnegati depositi persoluto rite pretio natum denique recepit.

B XXIX. Talem et te confusione exspectare jubeo, tuis tandem fraudibus mendaciaque deprehensis. Sed lavo laterem hæc admonens, aquamque pariter atque operam in detergenda Æthiopis nigredine, quæ penitus concreta nullo nitro delebilis inolevit, perdo. Sic homo malus, postquam omnia tentaveris, nihil demum aliud quam homo malus est: ut pomum acerbum, utcunque ipsum melle sœpius oblinas, acerbum tamen manet: non enim mutare naturam applicita exterius potest unction: aut mel in superficie afflictum, amaritatem emendare succimaligni, substantiam intimam insipientis. Quare satius est, desperata curatione improborum, recedere ab eorum consuetudine; versarique cum honis et innocentibus. Periculum enim est ne morbus contagione propagetur, et sani supervacanee seduli in juvandis ægris istiusmodi, nec pro sint illis, et sibi noceant; ac si minus languores ipsorum contrahant; certe afflati malo ex iis halante odore, feteant; non enim bene olere possunt qui latrinis aut cloacis assident, ut e contrario nunquam abest quin suaviter spirent qui seplasii aromatariorum immorantur. Nec me fugit quam

nulla spes affulgeat huic vano et mihi noxio labori A meo, gratiæ saltem ineundæ a te, quem scio gravi-
ter offendit monitis hisce meis, ac ne ferre quidem libenter conspectum meum. Sic enim compara-
tum natura est, ut ingrati mutuo sint contra-
riorum occursus: et stulti sapientium, indocti eruditorum, parci largorum, irritabiles patientum, congressus aversentur, et exhorreant visu ipso quasi avium infausti augurii. Hæc locutus Coronatus recesuit domum. Cæterum inter-
fecto taurō, statim leonem facti pœnituit, exstabantque in ejus vultu non obscura indicia mœroris; quæ cum observasset scelestissimus Vestigator, et sibi male conscious metueret ne retractanda tauri causa aliquid detegeretur, quod sua maxime interesset occultum permanere, confidentissime leonem adiens: Quid te, inquit, domine, tristem video cum injuria fortunæ, cui si gratus, ut debes, esse vis, agnoscere et prædicare te oportet summum et recentissimum ejus beneficium, quo a proditione insidiisque tauri servatus es. At tu contra mihi videris, fatuæ cuidam indulgens cordis teneritudini, fallaces insidiatoris vaferimi blanditiæ recordari, adeoque pene desiderare justo suppicio peremptum, quo incolumi ne vivere quidem secu-

B rus, nedum regnare felix poteras. Quare refer animum ad constantiam te dignam, et, excussa muliebri molitie, gratulare tibi et nobis communem felicitatem, pro certo habens, id quod actum est necessarium remedium mali gravissimi fuisse. Ut enim membrum quod viperæ momordit, nisi sacrificetur, aut etiam præcidatur, venenum propagat in corpus reliquum, quoad in ipso corde vitam extinguat, sic taurus iste negotiis a te præpositus, et e membris nostræ reipublicæ præcipuum, indulgentia tua factus, postquam viperino quodam ingratissimæ invidiæ labore usque ad odium tui et nefarium insidiandi vitæ tuæ consilium extabuit, abscindimature debuit, ne totum regnum. et te maxime, cor ac caput hujus corporis, male perderet. Ea perfidi veteratoris dicta leoni tunc scrupulum exemerunt, ita ut æquum jam animum, ut ante, negotiis adverteret, persuasus meruisse taurum quæ passus fuerat. His gymnosophista peroratis disputationem concludens regi dixit: In hunc modum, domine, quod quæsieras, homo sceleratus et invidus duos antea inter se concordes calumniosis artificiis invicem committit, ex aliena et sëpe publica calamitate privatum astutissime quæstum captans.

DISSERTATIO PARABOLICA II.

Exprimit ingenium rei audaciæ et callidi in eludendo judicio, et demonstrat inutile ad extremum esse totum istud artificium.

Dixit autem rex gymnosophistæ: Cuperem audi-
re quid Vestigatori evenerit post necem tauri.

I. Respondit gymnosophista: Occiso taurō, nocte quadam egressus leopardus, qui olim fuerat magister leonis, et tunc inter ejus consilia-
rios intimos fide atque auctoritate præcipuuſ habebatur, applicuit aurem forte transiens ad ostium Vestigatoris, eo commodum tempore quo ea Coronantus ei successens, loquebatur, quæ retuli paulo superius. Audivit igitur exprobrantem Vestigatori Coronatum malignas artes quibus, invidie atque odio indulgens propriis, taurum innocentem circumvenerat, leonem fido et utili ministro privaverat: comminantem etiam iram deorum, et augurantem ei a leone ipso quem deceperat, dignum suo scelere supplicium. Hæc leopardus inopinato cognita statim arcano detulit ad leonis matrem. Interim autem leo quid egisset reputans, revolvebatur in desiderium tauri: nec ultimæ illæ Vestigatoris voces jam tantum apud ejus animum valebant, ut non ipse Vestigator fraudis atque insidiarum suspicione laboraret. Cum ista mentis conflictantem ægritudine convenit materna familiaritate regem leonem ejus parens; et mœstum illum ea quam dixi causa, conspicata, Vultum habes, inquit, fili, solliciti ac male sibi concisi: quod equidem et miror et ægre fero, satis gnara, nibil magis valetudini adversum quam curam acrem, et præsertim pœnitentiam inutilem, quæ dum animum moleste

C pungit, corpus ipsum exedit et macerat. Præterea quod perniciosum vel maxime regnanti est, caliginem obducit menti, quam ille semper vigilem et tranquille attentam adhibere negotiis debuerat. Sed, quæso te, fatere mihi quid te angat; aut si dicere cunctaris, sine, divinem; non enim temere affirmatura videor, cruciari te sera pœnitentia necis tauri, quasi ejus accusator nimis facile credideris: cum æstimare te potius de ejus in te animo ex tuo in eum affectu par fuisset; fere siquidem ista sibi mutuo respondent: rarumque est non redamari sincere qui vere diligit, adeo ista commercia cordium fucum excludunt. Age igitur, dic mihi quomodo tu affectus erga taurumeras? Ad ea leo: Evidem, mater, inquit, charum eum habebam fidebamque illi maxime; et cum mente repeto quam prompta semper ejus et benevolia in me officia exstant, facere vix possum quin suspicere scelus aliquod artificis Vestigatoris qui eum falsis apud me criminationibus infamaverit, et eo denique me adegerit ut facerem quod meminisse horret animus, et quantovis pretio redemptum vellem non egisse. Tu vero, parens optima, ne quæso, cœlaveris si quid ejus forte rei didicisti; fere enim emanant in notitiam quantilibet arte dissimulata scelera, nec caveri dolis omnibus potest, qui saltem timidissimis susurris prædictiones abstrusissimæ prodantur. Ea porro fame licet incertæ ac vulgarium rumorum qualicunque testimonia, sëpe interic-

isthæc vana sunt; navigamus in portu. Talenta modo et prædam opimam cogita fructum paratissimum non laboriosæ fraudis. Quid multa? Persuasus senex cavam arborem subit. Judex ad conditum adest. Interrogata magna voce queru, quis furatus thesaurum esset? stenis responsum auditur, a scholastico effossam ablatamque pecuniam affirmans. Mirantibus cunctis, sagax prætor intellexit quod res erat, dolo malo conditum intra cavam querum hominem auditæ vocis auctorem; et sublato in severum supercilium: Mentiris, inquit, arbor improba, innocentia scholastici perspecta mibi est. Tu vero falsitatem justam pernam mejudice non effugies. Mox ad apparitores, Afferte, clamat, ignem ocius, huc stipulam et faces; conflagret statim mendax truncus, nec diutius mundo fallacibus oracula illudat. Paretur illico: jam cortex fumat, jam flammæ vis intus penetrat, jam sensu excitatus mali et imagine consternatus periculi senex, exclamat: Vivus ardeo, educite me. Extractus semiustulato trunco pater et suum et filii scelus impudentissimum prodit. In ambos lege actum: et thesaurus in solidum adjudicatus scholastico est. Ejusmodi successus solent esse insidiarum malitiose structarum.

XXVIII. Quare (pergit Vestigatori Coronatus dicere) infastus tibi, et utinam falsus vates, exitium denuntio; deesse siquidem non potest quin male ac mature pereas scelere lingue istius obtrictatricis et rixarum satricis tuæ, quam ut serpentinam horreo, nibilo enim quam haec minus et illa venenum spargit. Nec magis te vetus nostra mihi necessitudo conciliat, quam morum ac voluntatis irrevocabilis malignitas exosum facit. Novi enim et probo sapientis effatum, sceleratos, utcunque intimi, quantumvis cognatione aut quovis alio vel arctissimo affinitatis vinculo junci proxime sint, cane pejus et angue fugiendos. Sed tantisper juvat remittere me ex acerbitate tanta, tibi que imminentem detegendarum mox fraudum ignominiam mitiori exemplo proponere. Mercator aliquando navem solvens in profecionem longinquam, laminos ferri probati centum apud amicum depositit. Redit salvus post menses aliquot, et amicum invisens, ab eo, si videatur, depositum repetit. Ille perfidus, qui ferrum dudum venditum in rem suam verterat, Ignosce, inquit, et condole humanis casibus. Ego tuum depositum apothecæ tutissimæ commiseram, portas et seras validissimas obducens adversus externos fures, ignarus nequiores apud me nasci ac domi nundinari latrunculos mures, qui quam bene dentati sint laborabis, opinor, in credendo; nam ne mihi quidem persuaderi potuisset, nisi vidisse. Narro autem quæ oculis præsens subjeci: Ciroiter post mensem quam laminas tuas in tuto reposueram, in intimum illud ingressus penetrale, reperio ecce, miram rem! comesi a soricibus ferri exiguae duntaxat reliquias, et vilia nulli rei utilia ramenta. Verum non ea tanti tota demum jactura est, ut

A tni reditus incolmis interpellare gratulationem debeat; obliviouscamur ista, et soteria tua celebremus hilares, una simus hodie ad cœnam. Dic, sodes, spensis sodalem, an exspectamus te? Hæc mercator audiens, etsi penitus indignabatur, insificatoriis impudentiam admirans, iram tamen in potestate habuit, et suis furem artibus aggredi certus, occasionem exsequendi meditata, in cœna ista ad quam invitabatur, offerendam sibi ratu, vocanti comiter promisit. Tum paulo ante constitutum adveniens, ludentem in ostio perfidi amici filiolum nactus, familiariter in ulnas sublatum in suam domum auferit, et suis ibi diligenter asservandum commandat pueris. Reversus vultu renidenti, paratum se ad discumbendum offert. At pater infantis, ejus absentia sollicitus, statim viso mercatore: Heus! quo inquit, pusionem deportasti? nam te abstulisse geruli narrarunt. Tum mercator, Heu casum infelicem! exclamavit: statim sedatius subiungens: Referendum enim et ego habeo inopinatissimum et tibi vix credibilem eventum. Tenebam amplexu suavians parvulum, cum accipiter impetu devolans ereptum e gremio altum rapuit, avolavitque nescio quo, disparuit quippe ex oculis citissime. Apage, vocator ait, nugas istas, redde sis infantem: accipitres pueros rapiant, scilicet. Quidni rapiant? reponit mercator, ironico arrisu; equidem ex quo, ut memoras, rodere mures ferrum cœperunt, eadem astrorum vis arcana quæ dentes soricium adamantinos reddidit, unguis quoque falconum æro tam rigido armavit, ut jam vel elephantes in altum tollant. Sic igitur habe, pari ambobus nobis casu periisse mihi ferrum, tibi filium. Deprehensus dicto nebulo, nonnisi abnegati depositi persoluto rite pretio natum denique recepit.

B XXIX. Talem et te confusione exspectare jubeo, tuis tandem fraudibus mendaciisque deprehensis. Sed lavo laterem haec admonens, aquamque pariter atque operam in detergenda Æthiopis nigredine, quæ penitus concreta nullo nitro delebilis inolevit, perdo. Sic homo malus, postquam omnia tentaveris, nihil demum aliud quam homo malus est: ut pomum acerbum, utcunque ipsum melle sapientis oblinas, acerbum tamen manet: non enim mutare naturam applicita exterius potest unctio: aut mel in superficie affrictum, amaritatem emendare succimaligni, substantiam intimam insufficientis. Quare satius est, desperata curatione improborum, recedere ab eorum consuetudine; versarique cum bonis et innocentibus. Periculum enim est ne morbus contagione propagetur, et sani supervacaneæ seduli in juvandis ægris istiusmodi, nec prosint illis, et sibi noceant; ac si minus languores ipsorum contrahant; certe afflati malo ex iis balante odore, feteant; non enim bene olere possunt qui latrinis aut cloacis assident, ut e contrario nunquam abest quin suaviter spirent qui seplasiis aromatariorum immorantur. Nec me fugit quam

nulla spes affulgeat huic vano et mihi noxio labori A meo, gratiæ saltem ineundæ a te, quem scio gravi-
ter offendit monitis hisce meis, ac ne ferre quidem libenter conspectum meum. Sic enim compara-
tum natura est, ut ingrati mutuo sint contra-
riorum occursus : et stulti sapientium, indocti eruditorum, parci largorum, irritabiles patientum, congressus aversentur, et exhorreat visu ipso quasi avium infausti augurii. Hæc locutus Coronatus recessit domum. Cæterum interfecto taurō, statim leonem facti pœnituit, exstabantque in ejus vultu non obscura indicia mœroris; quæ cum observasset scelestissimus Vestigator, et sibi male conscious metueret ne retractanda tauri causa aliquid detergeretur, quod sua maxime interesset occultum permanere, confidentissime leonem adiens: Quid te, inquit, domine, tristem video cum injuria fortunæ, cui si gratus, ut debes, esse vis, agnoscere et prædicare te oportet summum et recentissimum ejus beneficium, quo a proditione insidiisque tauri servatus es. At tu contra mihi videris, fatuæ cuidam indulgens cordis teneritudini, fallaces insidiatoris vaferimi blanditiæ recordari, adeoque pene desiderare justo supplicio peremptum, quo incolumi ne vivere quidem secu-

rus, nedum regnare felix poteras. Quare refer animum ad constantiam te dignam, et, excussa muliebri molitie, gratulare tibi et nobis communem felicitatem, pro certo habens, id quod actum est necessarium remedium mali gravissimi fuisse. Ut enim membrum quod viperæ momordit, nisi sacrificetur, aut etiam præcidatur, venenum propagat in corpus reliquum, quoad in ipso corde vitam extinguat, sic taurus iste negotiis a te præpositus, et e membris nostræ reipublicæ præcipuum, indulgentia tua factus, postquam viperino quodam ingratissimæ invidiæ livore usque ad odium tui et nefarium insidiandi vite tuæ consilium extabuit, abscindimature debuit, ne totum regnum. et te maxime, cor ac caput hujus corporis, male perderet. Ea perfidi veteratoris dicta leoni tunc scrupulum exemerunt, ita ut æquum jam animum, ut ante, negotiis adverteret, persuasus meruisse taurum quæ passus fuerat. His gymnosophista peroratis disputationem concludens regi dixit : In hunc modum, domine, quod quæsieras, homo sceleratus et invidus duos antea inter se concordes calumniosis artificiis invicem committit, ex aliena et sæpe publica calamitate privatum astutissime quæstum captans.

DISSERTATIO PARABOLICA II.

Exprimit ingenium rei audaciæ et callidi in eludendo iudicio, et demonstrat inutile ad extreum esse totum istud artificium.

Dixit autem rex gymnosophistæ: Cuperem audi-
re quid Vestigatori evenerit post necem tauri.

I. Respondit gymnosophista: Occiso taurō, nocte quadam egressus leopardus, qui olim fuerat magister leonis, et tunc inter ejus consilia-
rios intimos fide atque auctoritate præcipuuſ habebatur, applicuit aurem forte transiens ad ostium Vestigatoris, eo commodum tempore quo ea Coronantus ei successens, loquebatur, quæ retuli paulo superius. Audivit igitur exprobrantem Vestigatori Coronatum malignas artes quibus, invidiæ atque odio indulgens propriis, taurum innocentem cir-
cumvenerat, leonem fido et utili ministro privaverat: comminantem etiam iram deorum, et augurantem ei a leone ipso quem deceperat, dignum suo scelere supplicium. Hæc leopardus inopinato cognita statim arcano detulit ad leonis matrem. Interim autem leo quid egisset reputans, revolvebatur in desiderium tauri: nec ultimæ illæ Vestigatoris voces jam tantum apud ejus animum valebant, ut non ipse Vestigator fraudis atque insidiorum suspicione laboraret. Cum ista mentis conflictantem ægritudine convenit materna familiaritate regem leonem ejus parens ; et moestum illum ea quam dixi causa, conspicata, Vultum habes, inquit, fili, solliciti ac male sibi consci: quod equidem et miror et ægre fero, satis gnara, nihil magis valetudini adversum quam curam acrem, et præseruum pœnitentiam inutilem, quæ dum animum moleste

C pungit, corpus ipsum exedit et macerat. Præterea quod perniciosum vel maxime regnanti est, caliginem obducit menti, quam ille semper vigilem et tranquille attentam adhibere negotiis debuerat. Sed, quæsto te, fatere mihi quid te angat; aut si dicere cunctaris, sine, divinem; non enim temere affirmatura videor, cruciari te sera pœnitentia necis tauri, quasi ejus accusator nimis facile credideris: cum æstimare te potius de ejus in te animo ex tuo in eum affectu par fuisset; fere siquidem ista sibi mutuo respondent: rarumque est non redamari sincere qui vere diligit, adeo ista commercia cordium fucum excludunt. Age igitur, dic mihi quomodo tu affectus erga taurumeras? Ad ea leo: Evidem, mater, inquit, charum eum habebam fidebamque illi maxime ; et cum mente repeto quam prompta semper ejus et benevolia in me officia extarent, facere vix possum quin suspicere scelus aliquod artificis Vestigatoris qui eum falsis apud me criminationibus infamaverit, et eo denique me adegerit ut facerem quod meminisse horret animus, et quantovis pretio redemptum vellem non egisse. Tu vero, parens optima, ne quæsto, cœlaveris si quid ejus forte rei didicisti; fere enim emanant in notitiam quantilibet arte dissimulata scelera, nec caveri dolis omnibus potest, qui saltem timidissusurris prodiciones abstrusissimæ pro-
dantur. Ea porro fame licet incerte ac vulgarium rumorum qualiacunque testimonia, sæpe interio-

ribus indicis adjuncta multum conferunt ad convictionem scelestorum. Reposuit ad hæc mater : Audivi a quodam fide dignissimo Vestigatorem invidiæ instinctus mentitum tibi esse cuncta illa quæ de tauro detulit, alioqui alienissime a vero, et sola ejus fraude conficta. Amabo te, mater, leo inquit, ede, si non grave est, quis iste sit ex quo talia audisti? Ne quære, filii, ait mater, actorem dicti, qui nominatim se prodi vetuit, cum reu sibi compertissimam mihi arcane committeret, indicandam, si expedire censerem, tibi. Etsi autem is talis, ut dixi, est, cui tuto quidvis credi possit, non peto tamen ut aut meæ, aut illius auctoritatil acquiescas, ac nostro testimonio præcipites sententiam in reum inauditum, ne quid simile patiaris post Vestigatoris pœnam ei quod post tauri supplicium es passus, ac tunc quoque fidei temere habites acri morsu conscientias pœnas tuas. Recte mones, mater, inquit leo. Ergo quamvis tibi tribuo, uti debo, plurimum fidei, tamen explorare per me negotium decrevi, nec committere iterum ut festinasse me sero pœniteat.

II. His leo et a matre auditis et ad matrem dicitis, suos omnes convocavit, et cum iis Vestigatorem. Qui pro sua solita confidentia leonem videns cogitabundum et mœsto similem, ulro ad astantes conversus : Quid causæ, inquit, est cur leonem sollicitum ac tristem cerno? Cui mater leonis, et ipsa præsens, respondit in hunc modum: Tu causa tristitiae leonis es : hunc enim dolet quod te hac tenus vivere ac libere agere sit passus, te, inquam, qui sibi fraudibus ac mendacis decepto, ut taurum innocentem injuste perimeret, persuaseris. Ad ea minime turbatus Vestigator, Nempe, inquit, hic mos aularum est ut ingratis recte actorum vices, suppicia pro beneficiis exspectare verisimilius quam præmia, qui principibus inserviunt, debeant. Quæ justissima est ascetis in solitudines e palatiis atque urbibus secedendi causa, ne non virtutem exercere possint, ubi ei certam intelligent pœnam esse constitutam. Ista ego lege perfidior hodie, qui quod fidei officio instinctus, benebole indicavi regi paratas a tauro insidias, et conurationem mox, ni præcaveret, in ipsis ac regni perniciem erupturam, nunc miser in suspicionem calumniarum vocor : in quo cum multa sunt misera, tum illud enimvero jure meo deprecor, ne temere de me talia credantur. Exploretur prius res, inquiratur diligenter de impacto mihi criminis; nunquam tam alte latet scelus animo conceptum quin legitimis indagationibus elicatur tandem ac protrahatur in lucem: nam et penitissime abstrusus in venis silicium perito attritu ignis exsculpitur, et quam nemo suspicaretur inesse putridis lignis artifex affrictus excitat flammarum. Omnino si quid conscientia turpe abscondit, odore se sui prodet, certa methodo in ejus exploratione versantibus: haud aliter ac graveolentes natura sua feces, dum perstat immotus cui subsunt liquor, narium etiam

A emuntarum sagacitatem fallunt; quando moventur agitanturque, mephitim exhalant, et manifesto fotoris indicio comprehenduntur. Itaque viderint quam consequenter accusatores mei eamdem me, quem nimis calliditatis insimulant, tam stultum putent, ut mihi male conscius, ulro examini me subieciam. Nunquam profecto inevitabile convictio- nis periculum deposcerem, alea judicij suæunda, nisi mea me totum innocentia præstaret; sin ita esset, non me hic utique videretis; jam enim alieni terrum securum perfugium captare occupasse, cujus rei facultatem magnam cuivis præbet latissime patens orbis universi vastitas. Ab hoc ingressu vaferissimus Vestigator, repente conversus ad leonem, Oro igitur, ait, obsecroque, domine, regiam majestatem tuam, ut inquieti continuo quam accuratissime de me jubeas, per judicem quamlibet severum, dummodo justus idem integerque sit, neo veritatem sisat obrui prejudiciis invidiæ, quam mihi magistrum intelligo conflatum, non ulla meo maleficio, sed magnis tuis erga me beneficiis quæ livorem concitarunt iniquorum. Tua, inquam, tua, domine, præcipue in me gratia meum crimen est: quo te est æquius dare operam, ne pernicio- sa tua munera putentur, et quæ amore dignatus fueris amplecti, voluisse perdere videaris. Nam si hanc conditionem ferri virtuti sinis, quæ tutam forte benevolentiam promeruerit, ut vitare nequeat quin dedatur odis improborum, quodnam autobi terrarum asylum deinde reliquum sit afflictæ ac laboranti innocentiæ? Unum restantia fortunæ se- vita exercitis, testem invocare Dei cuncta intime pervidentem oculum. Evidem hujus, puritatem meæ conscientie cernentis, fretus incorrupto te- stimonio, mortem ipsam inimicorum mihi raudibus paratam audio contempnere; nec jam recuso quin quod aliquando necessitatì natura debo, livori prævalentium scelerorum exsolvere occupem, extreum fatum, quippe qui vitam impendere tuæ gloria atque obsequio jam tom ex quo tibi, domine, fidem addixi meam, omnibus momentis paratus fui.

D III. Talia magna fiducia Vestigatorem perorantem, interpellans e militibus astantibus quidam : Ne singe, Vestigator, inquit; non te ad istam defen- dendì contentionem studium quod simulacra in principem, sed cura tegendi tui sceleris et pœnae quam es meritus a tuo capite arcendæ incitat. Salus, inquam, tua propria, non zelus obsequii, aut reverentia majestatis, te disertum in hac causa facit. Hunc audacissimo figens obtutu Vestigator, Non te pudet, inquit, stultissime viventium, eo mortalem criminari, quod natura omnibus lucis usuram participantibus lege antiquissima pre- scriptis? Itane tuo judicio sceleratus sum, quia salutem, quo possum præsidio, tutari meam conor, quod si qua animantium in multo minori discrimine non faciat, omnibus orba sensibus, et vita indigna censeatur? Atqui sic habe, mensuram

fortitudinis in amicorum et dominorum periculis ab aliquo sperandae, ex ejusdem pro suo ipsius capite certamine sumi debere; nec regum quemquam exspectare, si quidem sapiat, militem quemvis suum in acie, sua causa vel publica, pugnacius dimicaturum quam idem soleat in occasionibus salutis propriis a casibus infestis expediendae repugnare. Tacuisses ergo consultius quam ista insana professione tuæ contemptissimæ inertiae, palam quod fecisti, declarasses, te nec fidelem subditum, nec firmum amicum, nec fortem esse militem, nihilque demum aliud quam vilissimum mancipium injustissimi atque ignavissimi litoris. quo effterri te levissime sis passus in hanc probro-sissimam tuæ ipsius confessionem ignominiae : post quam spoliari continuo merueras istis armis, istis insignibus munera publici, et ab ostii regii custodia, ubi locum melioris indignus occupas, ut infidum atque imbelli pecus abigi. Ictus inopinata reprehensione miles, cunctorum jam oculis ipsum fagentibus, plenus dedecore recessit erubescens. Quando exultantis suæ impudentiæ successu Vestigatori retundere confidentiam regis mater volens, Miror tuam inquit, o Vestigator, effrontem audaciam, qua totus conflatus ex scelere, non dubitas huic sapientissimo concessui, te pro insonti vanditando, fucum impudentissime facere conari. Ne hoc quidem tam acre tantæ personæ dictum conturbavit argutum nebulonem, ut non statim intrepide reponeret : Altero nimis, o domina, me etiamnum intueris oculo, qui calumniosa præjudicia grassantis in nostrum exitium invidiae, caliginem offuderunt. Tu vero vide, an non dignum potius fuerit ista ætatis et nobilitatis auctoritate. periclitantium causis totam et liberam æquæ mentis aciem advertere, circumspicereque omnem in partem cuncta, ac nullum vestigium negligere indagandæ veritatis : rei, heu! hodie omnium exosissimæ, quam ut impune, sic passim, omnes aversantur, omnes libere oppugnant; rege, qui unus posset obsistere, connivente, dum præ nimia facilitate ac benignitatis ostendenda studio, nullum in malum prourum comminando deterrere, neminem compertum neglecti officii castigare objurgando sustinet. Hac Vestigatori libertate irritata majorem in modum regis mater. Videte, inquit, hoc nequissimum et sceleratissimum caput, ut omnium flagitorum deformatus maculis et gravissimorum tantum non convictus criminum, tamen audet istam mendaciorum artificem lingua exserere, nec dubitat argumentorum inanum, aut potius sophismatum vanissimorum, captiosissimis laqueis implicare connari veritatem, eo usque, ut cum injuria intolerabili tot sapientum hic præsentium, se his præstigiis speret os sublinere omnibus posse. Non inultus hanc tam amaram increpationem ardello improbissimus audivit. Per ambages enim quasdam oblique perstringens reginam, generalibus sententiis declamandis, audientiæ illusit in hunc ferme

A modum : Paris flagitiis viderentur rei qui mysteria non initiatis vulgat, mulieres mores vir affectans, mulier virum simulans, hospes se pro domino ejus in qua precario diversatur, domus ferens : denique qui regi de bis respondet de quibus non interrogatur. Talia garrentem rursum interpellans regis mater : Age, inquit, bis tralatitiis nihil ad rem facientibus omissis, dic ecquid sentias, quantis te sceleribus inquinaveris? Ad ea Vestigator : Qui se istis quæ a sceleribus inquinat, nemini benevolus est nullam operationis nefaræ, ad quam quævis libido impulerit, labem aversatur. Me rex ipse fatetur sibi benevolum fuisse : innocentia autem meæ ceteræ tot testes habeantur quot sunt qui nihil me agere improbum viderunt. Nondum hæc absolverat, cum regina, Ne spores, ait, sclestissime, te hac impudentia mendacissimæ defensionis veri judicii severitatem elusurum. Ad hoc solita linguæ promptitudine reposuit Vestigator, Qui falsa communiscuntur, qui scientes ab æquo et jure declinant, quibus ad purgandum innocentem impacto per calumniam crimen nec verba nec opera sufficiunt, paris omnes injustitiae tenentur, Inter hæc prudens regina silere leonem videns, et merito veritatem per frictæ frontis præsentis animi et multæ astutæ nebuloso fucum illi faceret, accedens filio in aurem materna auctoritate suggestit, fieri posse ut qui tam constanter coram rege ac senatu pro se dicere auderet, revera innocens, esset quare videri sumendum spatium examinandis testimoniis. Eo rex auditio palam pronuntiavit, jubere se in præsencia Vestigatorem custodiæ tradi, donec accurate tota causa cognoscatur. Conjecto mox reo in carcerem, adiit leonem mater, et ei confessa est se quæ de Vestigatore detulerat, ex leopardo teste aurito cognovisse; hujus probitas quam illi esset perspecta scire sese, posse illum interrogari, cuncta distinctius indicaturum. Ad ea leo, Securassis, mater, ait; citè videbis judice me non abire impunita scelera.

D IV. Nocte insecura convenit Vestigatorem Coronatus, et vinculum eum cernens, non sine lacrymis, Evenierunt nempe inquit, quæ tibi prædixeram. Tu autem, cæco tui amore ac præsidentia elatus, contemnebas sana monita, et denuntiationes, quæ quam vera fuerint sero denique nunc sentis. Respondit Vestigator : Vera exprobras, nihil tibi relictum, o amice, est : admonuisti utilia interminatus ea vera. Ego autem non obtemperavi tibi, inexplebilis cupiditalis insaniam miser dementatus. Passus enim suum idem quod intemperantes ægri, qui licet experti, gravi suo damno, vim maleficam insalubris cibi tamen ejus malesuada victi dulcedine, non se continent ab eo regustando. Me vero nunc in has angustias redactum non mea solum, quam culpa mihi accessivi propria, calamitas angit, sed metus præterea conturbat de te ne innocens involvari meo crimine. Pronum enim factu est, propter

notam inter nos amicitiam, ut qui me perditum cupiunt, ex te rerum omnium conscientia mearum, testimonium conentur extorquere, ac tua fide cupiditati eorum non obsequente, tam diris ex te quæstionibus quod me gravet eliciant, ut tu cruciatibus tormentorum enectus, ego indiciis expressis quæstione convictus, pariter ambo pereamus. Respondit Coronatus: Hoc ipsum et ego providi futurum, et metuo non magis mibi quam tibi. Si enim alieno testimonio convictus, contumax et impoenitens morte afficiaris, scis te ad dirius aliud trahi tribunal, a quo inexpiatus deprehensus, sempiternis addiceris suppliciis; quæ cum commutare brevibus hujus temporis, pœnis ultro subeuntis adhuc possis, suggero tibi hoc ultimum et pro statu rerum tuarum unice utile consilium, ut sponte confitearis quæ peccasti; ac si, quod sperare licet e regis benignitate, gratiam supplicii nanciscaris, vitam condonatam lucro imputes; sin lege in te agetur, piaculo voluntarie suscepto pœna temporariæ purgatus, æternorum apud manes cruciatum periculo defungaris. Hæc Vestigator audiens, et solita se obfirmans adversus sana monita duritie, respondit: Nondum ita desperata mea causa est, ut ad istud extremum descendendum mihi consilium judicem. Experiar prius quædam alia, morasque quibus potero artibus obducam, si forte insperatis, ut fit interdum, momentis ac casibus fortuna judicii prosperiorem in exitum queat vergere. His Coronatus auditis, desperata curatione obstinati animi, recessit acerbissime dolens, et certo amici exitio, et suo ipsius gravissimo periculo: quippe qui perspectissimum haberet, vitari non posse quin perseverante in criminis inficiatione Vestigatore, ipse quem omnes ei familiarissimum scient, aut quæstioni subjiceretur, aut velut conscious et particeps sceleris ejusdem, pari cum illo damnationi succumberet. Hæc ergo mœstissimus reputans, et pertæsus vita, hausto ultro veneno efflavit animam.

V. Postridie jussu regis pro tribunali prætor sedidit, assidentibus judicibus delectis. Eodem et leopardus venit. Concussum densa corona circumstebat universæ palatinæ militiæ. Adductus in medium e carcere Vestigator est, causam in vinculis dicturus. Primus, congregatis cunctis, verba fecit leopardus in hunc modum: Rex noster, o commilitones, participem me fecit cuiusdam gravis curæ suæ quam etiam communicari vobis voluit. Acris eum pœnitentia incessit interficti tauri, idcirco quod non contempnendis indiciis sero cœpit intelligere, innocentem illum, se dolis malis et delationibus falsis in ejus necem instigato, periisse Jam hoc ejus, per alia quoque experimenta cunctis notæ bonitatis et justitiæ eo laudabilius argumentum est, quo fert ægrius illusum sibi cum tanta insontis capititis injuria. Si quid enim mihi creditis intimorum ejus sensum conscientio, incredibiliter

A excruciatuer ejus animus, nec quietis capere partem ullam valet, quoad calumniatiorem scelestissimum, cuius artibus nefariis in eam fraudem implicatus est, pœnis meritis subjucerit. Quare agite, conferte in hoc operam et reipublicæ et regi, ut rite reus peragi legitimo judicio, veterator nequissimus iste Vestigator possit. Pernegat enim factum non minori pervicacia quam quantæ ejus fuit in eo perpetrando perfidia. Sed impudentia nebulonis perditi, testi moniis convicta consciorum, illudere diutius fidei publicæ prohibebitur. Promat modo libere unusquisque vestrum quod de illo novit, respondebit pro se reus præsens quod videbitur. Quæstiores, cunctis utrinque auditis, arbitrabuntur; sic judicium rite atque ordine, quod rex nominalim jussit, exercebitur. Leopardi orationem exceptit arbiter quæstionis prætor in hæc verba: Convenientissime juri ac mori majorum et leo præcepit, et leopardus peroravit. Quod superest, vestrum, quotquot adestis, unusquisque se accingat ad proferendum summa fide parique libertate quod de hac causa deque Vestigatore compertum habet. Cooperabimini hoc agendo vel maxime communi utilitati; publice quippe interest non impune abire sceleratos, ne securi severitatis legum quidlibet improbi andeant. Sub hæc dicta silentium aliquandiu cunctorum fuit, quod primus abrumpens Vestigator, Heus! vos, inquit, post tam acria dicendi jussa cur tacetis? Agite, me quoque invitante, proferte quidquid de me nostis; non recuso, quin etiam flango. Audire cupio quid mihi opponatur, paratus continuo vere objecta fateri, falso imposita refellere. Sic ergo dicturus quisque se comparet, ut contra meam defensionem tneri testimonium suum queat; qui secus fecerit in caput suum peccabit. Quæ enim nostris legibus æquissimæ constitutæ pœna sunt in falsarios lingue ac fidei venalis, eas se subituorum me agente, ac prætore, prout lex jubet et res exiget, decernente, sciæt. Atque adeo videat, si qui lingua in cibrectationem prurit, ne similia patiatur imperito medico qui parum habens quod ageret in patria, ubi cognitus negligebatur, peregre simplices quæsivit quibus tuto imponeret. Profectus ergo in civitatem, eujus princeps filiam habebat ex morbo gravi decumbentem, in partem ejus curationis exhibitus periculo suo est, hac quadam ex causa: erat in ea urbe medicus perquam eruditus, sed ætatis vitio, aut calamitatiæ casu, penitus orbatus luce oculorum. Vocatus ille ad ægram, ex attractu pulsus cæterisque quæ audivit, intellecta morbi causa remedium ei indubitate successus opposuit, præscribenda potionem ex succo herbariæ cui capillus Veneris nomen est. Verum quod oculis ipse captus discernere herbam non valeret, proficisens in apothecam herbariam, comitem optavit peregre appulsum medicum. Hic nihil nimis quam quod profitebatur callens tam imperite in delectu versatus est, ut cicutam vice capilli Veneris pharmaco admiseret, quo hausio

filia principis repente est mortua. Cunctis mirantibus, et cæco medico nota peritia ac fidei, perseverante, non potuisse mulierem extingui potionem, nisi erratum esset in compositione pharmaci, herba noxia pro utili supposita. Dynasta pater mortuæ, expressum ex eadem herba quæ filiam occiderat succum eibere coram se medicum exterum coagit, qui miser continuo extabuit, imperitiæ audaciæque suæ poenas exsolvens meritis. Sic eveniet, jam hinc denuntio, testimonium contra me falsum aut inconveniens dicenti; strangulabitur, quem male nexuerit, laqueo et gladio inscite stricto sese confodiet.

VI. Nihil hac comminatione territus, et irritatus confidentia loquacis rei, assurrexit sub ea dicta primus coquorum regis. Et, Audite me, inquit, qui adestis in consilio: afferam enim quod nosse ad causam propositum ex quadam longo mibi usu parta peritia mores ex facie noscendi. Certos vultibus ac frontibus arcanorum animi sensuum characteres natura indidit, ex qualibus appetit, Vestigatorem nequam ac subdolum nulliusque fidei nebulonem esse, quippe qui oculos oblique distortos, et horum levum dextro breviorem, eundemque inquietissime mobilem habeat; ad hanc, caput inter incedendum temere inclinet: quæ signa certissima vasri calumniatoris ac proditoris perfidissimi, magno consensu physiognomici dudum tradidere. Contra hanc, innuente judge, dicturus Vestigator, orsus est a laudatione ironica principis coquorum, En, inquiens, omnium qui sub oculo sumus longe sapientissimus, cui nemo quantumvis eminens comparari doctrina et judicij gravitate queat. Miseros vos conditores legum, qui tales non adhibueritis in consilium, lucrificissetis operam inanem statuendi poenas sceleri ac præmia virtuti. Si enim ineluctabili necessitate trahitur animus ad ea facienda quæ oris lineamenta sine nostro nobis arbitrio a natura tributa significent, quid attinet multatæ suppliciis qui male agunt, characterum ingenitorum errare, ut hic docet, non valentum, necessario fidem sancientes? Alioquin puniatur ignis quia urit, aquæ tormenta decernantur quia vel excussa e nube viatorem mandefacit vel exundans e torrente sata lœdit. Quid tibi videatur, archimagine, de ista tua mirabili physiologia? Utrum mavis, qui prædictus istis, quas indicasti, notis in lucem venerit, cavere a malo posse, an inevitabiliter esse improbum? Si prius dicis, inanis est tua collectio: forsitan enim ego quem accusas, aut similiter insignitus quivis, indolis innatae propensionem conatu virtutis inflexerimus in rectum; si alterum fateris, nonne quam inconsequenter loquaris vides, qui poenam apponas ubi culpa non est. Quod si recipitur, quid de te flet? nam quot eris suppliciis mactandus, si omnium quæ per vitam necessario vel fecisti vel passus es, causa nunc tibi dicenda, invidia sustinenda, luenda expienda que cruciatibus conscientia sit? Ecquid, stulte, jam

PATROL. Gn. CXLIII.

A sentis te præpostere perspicacem, vidisse festucam in oculo alterius, qui trabem in tuo non attendens. Similis malessana mulieri e fabula vulgata. Fertur enim, duas aliquando sorores proripiendi sese nudas e custodia, qua dura tenebantur, occasionem nactas, dum una cum patre iisdem clapsi vinculis fugiunt, harum alteram forte invento cunctone vix pudenda contegentem, increpare germanam coepisse quod nuda incederet. Cui pater, Sannæ, inquit, es, quæ sorori exprobres, sine sua culpa patienti, quod et tu pari necessitate passas es et pateris? Hæc audiens princeps coquorum quod reponeret non habuit, universis responsum Vestigatori haud dubie probantibus. Ipseque leo, ubi rem cognovit, stulta locutum principem coquorum loco movit, ne in culina quidem sua tam nullius judicij ministros sibi ferendos putans. His eo concessu actis, et per actuarium in commentarium relatis, riteque signatis, hora jam proiecta, solitus cœtus est, reo nondum convicto reducto in carcerem.

B VII. Redditum custodiæ Vestigatorem convenit alius quidam ex ejus familiaribus, Coronati communis amici mortem mortissimum nuntians. Consternatus acerbo casu Vestigator lacrymas non tenuit, inter quas haec voces ejus audiebantur: Me miserum qui vero, experimentis probato, et omnium temporum amico privatus hodie sim! Quid me vivere attinet te mihi, Coronate fidissime, subtracto? Recte aiut vulgo, catena connexas quadam per orbem commere calamitates, nec unquam uni singulares occursero. En mihi capitali judicio periclitanti, ac diris vinculis consticto, funestum supervenit auctarium irreparabilis jacturæ capitio charissimi, etiam, quod dolorem incidunt, causa mea existenci. Hæc ita deplorantem invenerunt, qui postridie jussu prætoris de-nuo citarunt stiterunque Vestigatorem ad tribunal. Ibi judex alte considens: Quid tibi, o Vestigator, ait, consilii nox attulit? num tandem induxisti in animum fateri quod agnoscis? Cunctis jam patent tua sceleræ, nemoque non miratur confidentiam tuam, perseverantis inficiari manifesta. Nulla tibi jam reliqua excusatio est; ac nisi summa et infinita quedam misericordia regis esset, tu fœdissimorum constrictus conscientia facinorum, omniumque jam præjudiciis damnatus, adhuc utique non viveres. Ad ea Vestigator audacissime, Quantaeunque sit, ait, ista quam memoras summa et infinita misericordia regis, tamen eam longe superat inenarrabilis importunitas immanitatis tuæ. Video enim te sanguinarium mancipium inexpletæ crudelitatis, sitire cruentum meum, eoque fera voluntate præoccupare sanæ mentis officium, mea nec convicti nec damnati morte, contra fas omne, decernenda. Nec miror te talem, qui olim pessimum noverim, et ita natura comparatum sciám, ut semper optimos nequissimi pessime oderint. Has contumelias æquus ac moderatus judex, ut

41

medici mites ægrorum delirantium intemperias, sapienter ferens, Bona verba, inquit, et frustra et non in tempore, Vestigator, irasceris; quæ audisti minus tibi grata, ex officio nostri munieris dicta libere sunt: nam dissimulare nos haud convenit quos ad coercendam improborum audaciam auctoritate ac potestate publica princeps ac populus armavit. Ceterum, si quis apud te consiliis benevolis locus est, auctor magnopere tibi sum, ut necessitate in usum versa, brevibus, quas fugere non potes, hujus temporis pœnis sapienter utaris ad redimenda supplicia æterna quæ gravium concoios acelerum inexpiatos ex hac vita transeuntes manent.

VIII. His contra sic occurrit obfirmatissimus in contumacia nebulo: Novi et ego, quando et quatenus opus est, præhabere sempiterna transitorii. Verum quid hæc ad presentem causam, ubi non quid agere debeam rite damnatus, sed an damnari jure possem queritur? Aio ego et persevero, uti debo, constantissime, innocentem me accusari falso ac circumveniri per calumnias. Tu vero æquum censes, cooperari me iniustitiæ opprimentium me. Quid enim aliud fuerit mendaci, quod tu hortaris, confessione imponere conscientiæ meæ, et fingere me fecisse quæ non feci? Scelus hoc enimvero foret, istis quæ intentasti futura vitæ immensis suppliciis luendum, quo avertat Deus ne me contaminem. An enim levius arbitraris pecare, famæ ac salutis voluntarium proditorem suæ, quam insidiantes alieno capiti ac sanguini? Equiū ergo vos mea vice moneam, ut etiam atque etiam videatis ne foede ruatis isto cursu: idque, meam insontis damnationem præcipitando, conscientias quod sera deinde posnitenitæ nequidquam optabitis infectum, tale experientes quidpiam quale olim contigit testanti quæ non viderat. Vir fuit in primis totius Indiæ copiosus et nobilis, qui accipitrum custode utebatur nequam ac libidinoso juvane, natione Persa. His oculis cupiditatis adjectis ad uxorem sui domini, matronam formæ pudicitiaeque præstantis, eo temeritatis ruit ut furorem ei suam fateri non vereretur, ac rejectus, ut parerat, ab honestissima muliere, totus incubuit in propositum atrociter ulciscendæ repulsa. Ergo cum familiari exercendo aucupio duas forte venatus picas esset, domum ambas vivas pertulit, mentitus ex Perside advectas, disertas aves illius ubi essent natæ regionis lingua. Inde illas assidue ac laboriosissime institit edocere carmen ad rationes accommodatum destinati sceleris. Altert namque sèplus quotidie inculcabat hanc sententiam idiomate Persico: *Vidi dominam cum fantore concubentem, alteri hæc verba eadem lingua: Ego vero licet idem viderim, nihil dico.* Insidiosissimi artificiæ hæc erat ratio. Sciebat accipitrarius Persas quosdam primarios viros, visendum ac discendi causa peregrinantes per Indiam, non ita multo post venturos in urbem regiam, et

A sui domini, cum quo ipsis intercedebat amicitia, hospitio usuros. Interim autem picas dictata quotidie recitantes oblectationi domesticis erant, peregrinum humano similem e rostris emissum volucrum admirantibus sonum, nemine tamen intelligentiæ quid verba significant: quippe cum non esset ibi ullus qui sciret Persice, præter unum ipsum fraudis artificem. Jamque in viciniam famam emanaverat, et domus frequentabatur concursu curiosorum, audire gestientium humano sermone utentes alites, ac videlicet invidentium Persidi felicitatem raram; ipsa quoque interdum gaudente matrefamilias, quanti sui periculi miraculum hoc esset, tum adhuc ignara et ideo secura. **B** Ha vice rerum adveniunt exspectati Persæ proceres, et cum toto comitatu excipiuntur hospitali tecto, pro domini copia et humanitate, splendidissime. Prima nocte, triclinio magnifice ornato, lactissimæ epulis gratulatio admentus amicorum geniali lætitia celebrabatur: quando rite libatis sub secundas mensas Jovi xenio poculis, renidens ad hospites festa hilaritate ecclæ pater: Assuetam, inquit, hospitiis vestratum inistis domum; non enim vos e Perside primos accipimus. Bonis avibus auspicati commercium faustum, facundæ e vestra patria dudum accersitas hic habemus volentes. Tum innuens accipitrario ut inferret picas Recognoscetis, perrexit dicere, cum quadam, ut spero, voluptate linguam vestram. Magna omnium exspectatione introductæ duæ caveæ, picarum totidem diversoria, loco eminenti collocantur. **C** Fit silentium, illis edentibus et sèpius replicantibus cantilenam solitam. Hic enimvero Persæ proceres mirari, innuere invicem, mox etiam erubescere, assecilis ipsorum et ministris ex eadem gente qui astabant, aliis furtim arridentibus, quibusdam ægre cohibentibus cachinnum erumpentem. Obstat puit hæc observans ecclæ præbitor, et Num quid vos, ait, hospites, in canti familiarium vobis, nobis peregrinarum offendit aviom? An aliquid in sententia hic ignota vobis percipientibus quid sonet, forte molestem accidit? Interpretamini, nisi grave est, quid tandem id sit. Ad ea senior ex ipsis: Non est, inquit, domine, pudoris nostri notionem verborum quæ audimus, lingua tibi familiari, quam et nos hic peregrinando didicimus exprimere; quia tamen res est ejusmodi, quam tua plurimum interest nosse, explicet ea in aures tibi, quem circumducimus, interpres. Tunc fuisse Persaram accedens interpres ad patremfamilias, Iudice reddidit, voce submissa quod picas Persice loquebantur. Astabat intentus ad ea quæ fiebant sceleratissimus curator accipitrum, qui ferrum dum ferrebat tundendum ratas, impudentissime clamavit Iadicò sermone, intuens dominum: Argunt me inoficiosi silentii bestiæ, dum probrum tue domus evalgare occupant, quod ego, non minus quam ipsis mibi perspectum superstitione recundia hactenus tacui. Ut igitur quod omittere

salva, quam tibi debo, sive non possum, vel sero exequar, ait asseveroque idem quod pīcē refertur, vidi nimurum me quoque hisce oculis non semel et iterum, sed sāpius, adulterari ab ostiario tuam conjugem volentem et poscentem. Efferatus tanto suo dedecore paterfamilias, simul furioso desixit obtutu eidem, et ipsam mensā accumbentem uxorem, simul manus et arma expeditabat ei statim in oculis convivarum trucidandæ. Obstiterunt consurgentes hospites, non gratiam supplicii, sed moram ad cognitionem se petere aientes. Interim miserrima matrona, sumpto ex conscientia animo, virum his verbis considerenter est affata: Ne præcipites damnationem inauditæ res, adeo non recusantis cævissimam necem, si crimen quod objicitur verum est, ut occupatura ultro fuerit. Cave putes vocales aves quod viderint referre; reddunt quæ audierunt, quæ artifex sceleris docuit, recitant, ignorat ipsæ quid loquantur. Jube, si dubitas, interrogari ne aliis eas lingua qua hæc dicunt, si verbum præterea, vel unicum sermonis Persici, aut intelligere videbuntur, aut reponere poterunt roganibus, cunctis me tormentis excrucia. Fons piaculi totius hujus accipitrarii nequissimi effrenatissima libido est. Ille ausus tentare pudicitiam meam, ubi reiectus audiit quæ meruit, has adornavit technas mibi perdendæ; succedente, ut fere fit, in locum flagitosi amoris optato frustrati, sanguinaria immanitate tragicæ odii. Plura dicturam interpellavit os ferreum audacissimi calumniatoris, perseverans improbissime verum se testari, falsas excusationes obtendere astutam adulteram. Tali articulo adfuit, tanquam Deus e machina, mirabile ostentum. Ruptis repente loris expeditus e pertica falconum maximus, quos iste nebulo curabat, infestis et rostro et unguibus involans, ei oculos eruit; consternavitque adeo, tam manifesto numinis indicio convictum, ut flagitium jam suum, totumque insidiarum ordinem ultro confitens panderet. Ita oculos, quibus se mentiebatur vidiisse quæ flingebat, justissima vice impostor amisit, et matrona innocens subornato avium mendacio infamata, avis ultricio non implorata defensione purgata est. Tam caro procaci juveni constituit, aliena non merentis pernicie mentiri voluisse: quod vos, si qui me insontem falso

A gravare testimonio paratis, pro ea quæ cuique antiquissima est propriæ incolumitatis cura, reputantes, metuere par est intentam in columnarum ultiōrem vigiliam Providentiæ, statuereque vobisœum, non minori vos vestro quam meo periculo in hoc judicio mentituros.

IX. Hæc a Vestigatore audita silentium excepit astantium, nemine non eorum qui dicturi aliquid venerant, sua causa formidante, tam argutum et loquacem reum temere lacescendo in sese irritare. Quæstionem igitur ampliare coactus judex, conventum solvit, diem inde septimam instaurando judicio condicens. Verum eo spatio prudentissima regis mater filium adiens, Qaousque, inquit, sustines versutum hunc vitilitigatorem tibi et legibus illudere? Excute, quæso te, proculque abige superstitiosum metum errandi, subdendo pœnis manifeste meritis improbissimum caput, cuius ex ore ipso domi sue sine timore arbitrii vera fatentis, leopardus, quantævis auctor fidei, audivit disertissimam confessionem circumventi proditione nefaria insontis tauri. Quid aliis præterea testibus opus est, aut quorū inquisitio producitur, ubi crimen tenetur? Non vides hoc supervacaneo legitimæ quæstionis apparatu scenam adornari artificiis callidissimi rabulæ, unde se jacent usque ad plausum imperitorum, et triumphata judiciorum auctoritas, strophis cavillatoris impudentissimi, ludibrio jam vulgi traducatur. In summa sic habe: si hoc ille diutius ferat impune, futurum omnino ut major deinceps securitate sceleris frequentetur persuasis istius experientia successus nequissimis quibusque, satis tutum improbitati præsidium in formulis leguleiorum, ac forensibus argutiis adversus vim legum esse constitutum. Hæc regine oratio causam absolvit. Victus enim evidenti veritate sapientis moniti leo rex, misit spiculatores in carcerem jussos ibi Vestigatorem interficere. Post quæ narrata colligens disputationis suæ summam gymnosophista, hæc regi Abessalomo dixit: In hunc modum, domine, ubique ac semper serius ocius eveniet ut qui male agit male patiatur, et insidiator, si non statim cadat in foveam quam alteri foderit, brevi saltem similibus laqueis circumventus, calamitate opprimatur ejus pari quam procuraverit insonti.

DISSERTATIO PARABOLICA III.

Officia, praxim et fructus veræ amicitiae declarat.

His auditis dixit rex gymnosophistæ: Satis ista D ab urbana juventute, prædas illic quotidianas facere solita. Arborem illic annosam late opacam ramis frondentibus, statu dudum domicilio corvus insederat; cuius e cacumine cum staret in specula prodire vidit venatorem, manu dextera venabulum rete sinistra portantem. Facile intellexit hæc cernens corvus, suo istum et sui similium periculo venire, mussansque ac sibi cavens, constituit tamen observare curiose quo iste avium generi jure

I. Ad ea gymnosophista respondit: Amicitia. domine, veræ, qua nihil expetibilius, nihil pretiosius in vita est, imaginem informabo luculentam in his quæ mox referam de columba, corvo, mure, testudine et caprea. Erat prope quamdam civitatem locus aptus aucupio, frequentatus præterea

suspectus apparatus erumperet. Ecce autem statim post, rete auceps aliquanto supra campum spatio tigillis suspensum explicit, granis frumenti subtilis sparsis; quibus procul visis columba senior alias aliquot juniores secum ducens, advolavit ad viciniam retis et ipsam seminibus inspersam, quae obiter columba cum sodalibus legens, sensim ipsa prior subivit rete alias eodem traxit. Hæc non longe delitescens in insidiis speculabatur auceps, qui ubi prædam in casses indutam vidit, attractu furtivo funiculi statuminibus subductis, rete devolvit in ei subjectas volucres. Conternata illæ subito lapsu sunt, sese captas sentientes: tamen illa senior, cæterarum ductrix, bono esse animo socias jussit, nec tam cito desperare, quin ratio iniri aliqua posset expediendæ ex eo periculo salutis. Moxque circumspectis omnibus in fiducia firmata: Heus vos, inquit ad comites, agite connitimi pro se quæque mecum: multæ sumus, et rete modicum est, evolemus simul in æra, rete sursum evehentes. Factum dictum. Abeunt sublimes auferentes reticulum, quo etiam implicatæ tenebantur. Suspicioebat admirans venator, nec despondens tamen animum; providebat enim tanto labore atque impedimento implexarum cassum haud procul avolaturas. Sequebatur ergo currens in quamcunque illas partem niti alarum remigio cernebat.

II. Variis ea corvus intuens miscebatur affectibus ac sensibus formidinis, miserationis et curiositatis. Vicit hæc ultima ut attenderet, et non solum oculo, sed et cauto volatu sequeretur columbas fugientes, C haud sine causa verens nt longa illis et felix ad extremum fuga contingere. Audivit autem primariam columbarum sic admonentem socias: Videlis hunc aucupem cursu assectantem volatum nostrum; id ille faciet quandiu supra campestria et plana loca volabimus. Flectamus igitur censeo versus montem istum scopulis præruptis invium: simul eo nos tendere viderit, desperabit sequi posse ac securas relinquet. Est aliud præterea quo illuc trahor: habitat ibi quidam amicus meus qui nos expedit his laqueis. Assenerunt columbæ. Volatus communiter omnium super montis fastigium intenditur; venator, spe operæ pretii perdita recedit. Corvus, nova curiositate instinctus vivendi amici quam columba memoraverat, et quo is pacto liberaturus eam esset, alia et ipse supra montem nititur. Cavum ibi erat muris vetuli: prope descendentes acquieverunt columbæ simul omnes, Prodiens cavo mus columbam principem sibi olim familiarem magno excipiens affectu, Quis te, inquit, charissima, his implicuit vinculis? At illa, Nescis, ait, bona et mala fatali mortalibus necessitate provenire? Fatum me impulit ad grana insidiosa sparsa appetenda; quod dum ago cum hisce meis sororibus implicatae hoc reti sumus. quia id aviditate obsecratae non prius vidimus, quam illo constrictas nos sensimus, nec mirus aut mihi novus hic casus est: e gravioribus evasi.

A Quis autem non adversis exercetur definito tempore, cum et sol lunæ interpositu deficiat, luna umbræ terræ imverso obscuretur, pisces ex profundo polagi hamo evellatur, aves sagittis ictæ dejiciantur ex aere, atque in terram delapsæ capiantur, quando sic lex fatalis statuit. Adeo quid quisque vitet, nulli satis cautum est, cum sint successus conatum ita incerti, ut eadem saepe vel simili opera qua stultus optato potitur, sapiens, quantumvis sollicitus et strenue satagens, scopo excidat.

III. Hæc loquentis columbæ mus officiosissimus, per se intelligens quid opus factò esset cœpit arroderre dentibus vincula ut eam horum nexus exsolvet. At illa, magis sollicita pro sociis, Incipe, amice, inquit, gratissimum officium a vinculis quæ sodales constringunt meas mihi me ipsa chariores. Audivit mus, nec destitit agere, quod cœperat, omni ratione cupiens ante omnes amicam liberare. Sicque surdus ad monitum incumbebat operi, quoad columba major intentius vociferans. Atqui si mihi placere studes, inquit, audi et fac quod precor. Vilis mihi mea est salus, prout hisce cognatis junioribus consultum mature velim, contestor et denuntio nihil agere te quod gratiæ imputem, si me primam liberaveris; antiquior mibi longe cura istarum est meæ fidei commissarum. Si venator superveniat, malim me adhuc irretitam quam illas opprimi. Dum salva eas liberesque videam, casum quemvis ferre possum æquo animo. Quare, si me amas, sororibus ante omnia meis exsolvendis vaca. Ubi omnes illas expedieris, me quoque simili dignabere beneficio: non enim te quantumvis lassum cessare tunc a me liberanda sinet compertissima mibi tua in me charitas: quali cum has non amplectare, nondum notas tibi, vererer ne liberata me, in harum aliqua extircanda segnis esses, et illa misera præda fieret huc forte vel sero adrepentis aucupis. Quod si accidere nostrum cuiquam fato decretum est, occupare is: uid infortunium in meum caput longe malo quam ullam dulcissimarum mibi comitum prodere. Talia mus audiens: Quam sacre, ait amicitiæ leges coles, tua hæc demonstrat oratio. Porro ista bonitas et amorem in te veterem fortius intexit meum, et sodalium tibi tuarum majorem, ut spern, conciliabit charitatem. Ea loquens sedulo incubuit in rodenda fila quibus columbæ minores ligabantur quoad iis plane ruptis illæ omnes in securum avolarent. Has ultima omnium, soluta et ipsa, post multas actas servatori gratias, major columba est secura.

D IV. His corvus animadversis continuo se contulit ad os cavernæ muris, in eam, statim atqœ columbæ avolarent, denuo conditi, illumque nominatum evocavit. Respondit mus ex tuto minime prodiens: Quis enim tu es qui me vocas? Resposuit is: Ego sum corvus, qui observata fide tua et charitate in amicos, majorem in modum cupio inire tecum amicitiam, et ea gratia huc accessi.

Apgo, mus inquit, intra cavum perstans, quæ mihi tecum intercedere necessitudo fœderis potest? Desine quæ fieri nequeunt velle conari: non enim sapientius id tentaveris, quam arator qui contentat stiva per fluctus adacta, dorso aquarum acie vomeris sulcum infindere, aut nauta qui serio satagat navem propellere per æquora camporum. Enimvero quæ spes omnino sit, fidere me unquam ut amico tibi posse, quem scio corpora nostri generis, ubicunque se commode offerunt, solere comedere? Ad hoc corvus: Te decet, ait, ea qua vales perspicacia discernere rationes timendi ac sperandi a me. Porro quam hæc in hac causa potiores sint, intelliges cum reputaveris, securitatem tuam cum mea præstanti utilitate esse conjunctam. Licet adhuc tibi non experto probitatem meam, vereri ne in occasione te vorandi mihi non temperem. Sed si me non stultum putas, debes confidere, me contra rationes proprias, cum magno meo damno non facturum. Facile mihi est alibi reperire quod suavius etiam comedam quam te, amicum ita fidelem, ita industrium, qui si quando in laqueos incidam, et possit et velit eos frangere, nusquam inveniam, te perdito. Sentis profecto quam securus esse debeas periculi cuiusvis impendentis a me, cui haud fere minus quam ipsi tibi expeditat salvum te ac felicem quam diutissime vivere. Mitte igitur suspiciones istas, et mihi bona fide fac copiam amicitiae tue, cujus me dudum cupiditas incessit. Nolo enim existimare te hodierno isto experimento officii a te columbis exhibiti, primam mihi virtutis tuæ notitiam oblatam: jampridem de tua humanitate cognoveram, odore quadam ejus late se fundente suique indicium spargente. Similis enim charitas moscho est, aromati suavissime fragranti, cujus sinu licet conditi, aura quædam illecebrosa exspirans, cunctos et afficit et allicit. Adversus hæc mus, nondum plane persuasus, excipere perrexit in hunc modum: Magna vis est naturalis odii, cuius duplicum video speciem: alteram; quæ infensos æmulos in certamina committit, qualis elephantum et leonum inimicitia est; alteram quæ prævalentes cum infirmis, timidos cum audacibus comparans, impetum ac vim sævam fortioribus inspirat, imbecillis nihil suggestens aliud nisi formidinem ac fugam trepidam. Talis nostri murium generis cum se libus simultas est, a qua non multum differt vestra quoque carnivrarum et rapacium volucrum in nos violentia, quæ cum naturam habeat auctorem, vix ulla unquam rationis moderatione mitigatur; ejusdem quippe conditionis est cum dissidiis elementorum prorsus implacabilibus et desperatissimæ pacificationis; quando enim exspectetur ut aquæ bona fide cum igne conveniat? Calefit quidem gelidus liquor flammæ vi admotæ, ebullitque ac fumat, sed præterquam sibi relictus, nativum cito frigus recipit, tum etiam cum tertet maxime, ignem in quem inciderit extinguit. Quocirca vereor equi-

A dem ut firma et utrinque innoxia ac tuta coalescere inter nos charitas queat. Contra ea corvus: Erras, inquit, per nimiam prudentiam, et vano terroris metu. Spondeo et præsto tibi, non modo fidam ac sinceram, sed constantem ac perennem meam in te benevolentiam; cui si respondere non gravaberis, nihil amicitiae nostræ deerit, quo minus cum verissimis possit æquari. Novi ego quoque differentias familiaritatum et quasdam vasorum fictiliū scio similes, quæ cum cito ac facile franguntur, tum reparari ac refungi ope ac mora queunt nulla; verum alias pretiosiores quasdam lancibus aut poculis aureis amicitias merito comparo, quæ videlicet non temere, aut prona rotæ vertigine, statim nata, sed cauta fornacum explorationes malleurumque artifici tensione liquata formataque materia elaborata, tum constantius durant; tum si quid detrimenti lapsu aut incursu acceperint, non difficulter restaurantur reponunturque in statum pristinum. Talis erit, ne dubiles, amor noster, non fortuito, sed ex certa et matura meritorum atque utilitatum mutuarum aestimatione ortus, qualem nulla unquam longinquitas temporis, nullus casus aut error labefactaverit.

B C D E V. Emollitus tam instanti oratione mus, Accipio, inquit, quam offers amicitiam, nec te primum ex omnibus qui me aliquid rogarunt, optati expertem dimittam. Non tamen pœnitet allegasse quæ audiisti, pertinentia magis ad excusationem meam quam ad præmunitionem tuam. Volui tam fusa declaratione meorum sensuum præripere tibi omnem ansam insultandi unquam simplicitati meæ, si quando, quod absit! contingeret resilire te a pactis. Non enim tunc gratulari tecum posses, fucum te fecisse tuis fraudibus crasso cuidam et improviso, eumque vana ostentatione promissorum stulte credulum induxisse ad fœdus, ejus olim pernicie sanciendum. Testor jam nunc te ipsum an præviderim? an non præmonuerim? Duritie me posses accusare si non annuerem, fatuæ credulitatis et imprudentiæ damnare ne tu quidem ipse posses, quando (quod non arbitror fore, nec Deus siverit) abuti olim velles amicitiae fiducia ad me incautum opprimendum. His dictis, ad os cavi sui mus accessit, et caput duntaxat foras protulit. Tum corvus, Injuriam mihi facis, ait, qui nondum videare metum mei deponere. Quin tu totus ad me prodis? aut quid times post tam sinceras expressiones meæ tibi addictæ voluntatis? Ad ea mus hæc reposuit: Amicitiæ duplex genus in vita est; nam alii affectu intimo animi se invicem amplexi vere amant, non alium sequentes amoris fructum quam ipsam dignos amandi honestatem; aliorum quæstuosis implicata rationibus et minime gratuita dilectio est, spectantium non personas dotesve amabiles dilectorum, sed opes vicesque mutuas speratorum ex ipsis officiorum ad vitæ opportunitates utilium. Hos ego comparare vestris hostibus ancupibus soleo, dum grana spargunt, escam

expeditam avibus, larga manu circum laqueos, non ulla liberalitate aut beneficiendi studio, sed sordida instincti cupiditate predandi seque ipsos saginandi carnibus deceptarum illecebrosis insidiis volucrum. Procul haec a meo usu et genio amicitiae forma est, quam ne tibi quidem probari confido. Equidem mihi sum conscientia, meam in te uno dilectionem acquiescere, nec ulli praeterea ex te captando inhiare compendio aut commodo. Quod autem nondum totus prodeo, non ullus a te metus in causa est: satis confido verbis tuis ut me tibi credere non dubitem: verum alii circumvolitant tui similes, a quorum vi nulla mihi adhuc pactione cautum est. Horum unguis et rostra non sine ratione metuenti ignoscere te mihi equum est; non enim idem omnium mores ac sensus sunt, quos naturae similis jungit communio. Neque hoc formides, ait corvus, nam fodus ineuntes amicitiae pro se suisque paciscentur; primaque vera amicitiae lex est amicos amare amicorum eorumdemque hostes odio prosequi. Dabitur efficax a me opera, ne dubites, non modo ut ne quid tibi noceant fratres necessariique mei, verum etiam ut te non minus quam ego ex animo diligent ac pro virili juvent. His denique auditis ausus egredi mus, solemne amicitiae sacramentum corvo dixit, vicissimque accepit aeterna benevolentiae firmatum ab eo, Deo teste, fidem.

VI. Inde in familiaritate fraternae necessitudinis cum viverent, quadam die corvus muri dixit: Video cayum hoc tuum viam militari proximum, et vereor ne frequenter meum huc appulsum consipiciati viaatores, advertant animum ad explorandum quorsum hunc in locum tam crebro ventitem, sicque cum damno tuo in notitiā veniant latibrarum tuarum. Novi autem stationem longe a tali periculo remotam, ubi pisces multi sunt, et rerum aliarum ad victum opportunarum copia benigna; habeo praeterca ibidem testitudinem amicam; quare illuc migrare ibique diversari de cetero decrevi, nisi quid tu secus sentis. Ait mus: Ibo et ego perlubenter tecum, soleo enim non uni receptaculo confidere. Sed me semper juvat duas saltem habere mansiones, quarum in alteram configiam si altera excludar. His corvus auditis muris caudam rostro tenens evolavit ad oram fontis in quo testudo degebatur. Haec procul intuita venientem corvum cum onere insolito muris e rostro pendentis, visu territa inopinato, demersit se in aquam ibique delitescebat, quoad filiam, mure moliter in fontis margine deposito, nominatim compellavit corvus, cuius statim amicam vocem testudo agnoscens, excussa formidine ad ipsum prodit: salutatoque charo capite, et rogato ut valeret, et satin' salvæ res, ad extremum percontata humaniter est ubi tauidu basisset, unde tam serus ad se reverteretur? Corvus pari comitate quid sibi, ex quo invioem non viderant, varie contigisset enarravit, haud reticens observatum a se

A officium moris in columbas, et contractam cum tam firmo et fido amico necessitudinem. Apparebat delectari sermone testudinem, quæ etiam iis oculis tum laudabilium auctorem facinorum murum intuebatur, qui facile demonstrarent illum ab ipsa quoque jam nunc diligi. Tum corvus familiariter conversus ad murem: Age, inquit, fidem, si videtur, exsolve promissorum, quibus te narrarum, ubi vocaret, recepisti quædam eorum quæ longa tibi ætate experiri ac videre contigit; nam, ni fallor, et idoneum longæ confabulationi locum hic habemus, et tempus a majori cura vacuum.

VII. Tunc mus ad ambos inhianter attentos sic dicere orsus est: Primum ego fixam stationem posui in cella cujusdam solitarii, ubi viatu fruebar B lauto, clam prævorans quæ ille sibi paraverat, et ex his quæ abundabant satietati meæ magnum sodalium meorum numerum pascens, qui eo mihi beneficio obstricti, obsequio, ut fit, et honore luditorem celebrabant. Interim solitarius, damnis quotidianis irritatus, nihil non tentabat quo meas a se injurias depelleret. Sed frustra erant artes ejus omnes, me solerter ac feliciter contra semper machinante. Itaque, cum inter alia commentus esset suspensionem ex paxillo parati jam prandii, quoad hora juxta disciplinam ascetarum stata legitimum vescendi tempus reduxisset, ego nihilominus jarrepens et sursum nitens eo pertingebbam, dans sedulam operam ut ex meis duntaxat reliquiis vivere solitarius assuesceret. Et vice rerum divertit ad eum hospes: exceptus, ut fieri ab istis solet, sane benebole ac comiter. Post primas salutationes, inter officiosa colloquia, solitarius strepitu forte audito, me moliri aliquid pro more ratus, exterrendo mihi complicit manus. Idque causa eadem cum iterum et tertio frequentasset, hospes cur id faceret, quæsivit. Cui solitarius. Infesta dudum, inquit, haec domuncula est intestino latrocincio astutissimi muris, a cuius dente ac gula nihil prorsus eorum quæ mihi aut hospitiis paro arte adhuc ulla servare potuit, quominus libata cuncta ac foede deformata quotidie reperiam. Tum hospes, Estne, ait, mus hic solus, an comites habet? Et ille, Habet, inquit, minutos, quos cursare non raro video, socios non paucos, sed exiguae industriae, nec multum ideo formidatos mihi; facile quippe illos abigo. Verum adversus primarium illum fraudem artificem nullum mihi consilium, nulla opera procedit, adeo vafer, idemque intrepidus callidissimusque opportunitatis captator hic latro est. Consequenter narravit aliqua e meis facinoribus, metacite rideat, nam omnia ex altero meo cavo audiebam mussans.

VIII. Tum sic exorsus hospes est: Aliquando ego et mecum amicorum quidam usi sumus peregre diversorio cujusdam civis in urbe non ignobili haud valde locupletis. Hunc ego (nam paries tenuis cubiculum ejus a nostro dirimebat) nocte conoubia

oūm uxore fabulantem audiebam in hunc modum : Volo istos quos tecto excepimus, honestos, ut appareat, viros convivio etiam adhibere cras; sic enim urbanitas et officium hospitii præscribit. Recte cogitas, mi vir, uxor ait, modo sit unde mensam instruamus, nos enim in diem, ut scis, vivimus; et qua tua, ne quidquam tam sæpe improbata mihi, dissolutissima vîte ratio est, cuncta ita consumimus quovis vespera ut nihil in crastinum sit reliqui. Cui vir, Tace, inquit, cum tuis istis angustiis animi; crastina dies providebit ipsi sibi nec ab hodierna degener, suggesteret ipsa quoque hujus exemplo quod edamus et amicis apponamus. Porro isti quorum in numerum frustra me invitas, avari respositores affluentium, qui famem hodiernam pro crastina pacisci copia solent, male peribunt et venatoris et lupi exemplo quibus quam male sua providentia successerit breviter accipe. Progressus ad venandum vir cum arcu, occurrentem capream sagitta stravit eamque in humeros impositam domum pertulit; nec epulari e tanta præda sustinuit, sed inhians majori, jejunus iterum exit. Ecce non minus favente fortuna procul aprum conspicatur, et figit explosa nervo tragula; at ferum præproperè mortuum ratus, dum cupide vult tollere spirans ille adhuc et dolore vulneris irritation, sævo dente hominem lacerat: tum ambo, vi crux amissa maxima, eodem in loco moriuntur. Supervenit non ita multo post, prædam quærens lupus. Qui visis corporibus duobus, et arcu venatoris non procul jacente, corpora, inquit secum, hæc duo cras et diebus sequentibus comedam: hodiernam famem placare satis erit nervo arcus quem ibi abjectum cerno. His dictis ad arcum accedit, et vorare chordam aggreditur. Erat autem intentum in ea et jaculationi paratum telum, quo ad primum lupi attactum explosò, miser corde transverberato statim lupus interit. Similis avaros pœna manet, ac videlicet te quoque, nisi desinis de crastino esse sollicita. Talibus vel persuasa, vel persuasam se mulier simulans, Bene, inquit, habet: scio ubi sit oryza et sesamum: ea cras tempestive coquam et condiam; voca licet quos voles, Postridie mane vidi matremfamilias certam sesami mensuram, quanta convivis a viro vocandis sufficeret, aqua lavare, moxque purgatam expandere ad solem, tum ad alia se ministerii domestici opera vertere. Occupaverat autem pridie demensum sesami viro et sibi suffectorum in sequentem diem purgare, et lautum siccatumque reposuerat, cui quantum absumpturi erant hospites nunc superaddere parabat. Sed casus intervenit sane incommodus: nam canis præteriens expansum ad solem sesanum commixxit. Quo animo adverso femina, pollutum urina cibum abominans, abjecit. Excludi autem se tempore sentiens, ne aliud sesanum ablueret quod quantitate necessaria pridie parato adjungeret, et cista depromptam mensuram ejus priori parem, immundam, ut erat,

A frugem, antea mundatæ admiscauit, hæc secum missans, En quam expediatur, quidquid vir meus contra disputet, repositum servare aliquid in crastinum: nempe nisi clam illo, ut soleo, providisse partem aliquam sesami purgati, nihil haberem quod venturis ad conditum convivia hodie apponnerem nunc cum saltem pars ad manum aliqua sit sesami mundati, minore incommmodo ei adjungi pars alia non purgata poterit; modus est videlicet in rebus, et nimia et nulla providentia pariter in vitio sunt. Quæ illa dum et ageret et diceret sapienter et morate, vix tamen vitavit temerarium judicium cujusdam, qui eam videns facere quod dixi, Quam, inquit, causam habet ista mulier fruges mundas impuris admiscendi?

B IX. His dictis solitarium hospes intuens, Ista, inquit, exempla, si dicere me sinis, in te pariter et subcessorem tuum murem sensuram intentant; nam neque tu quotidianis hujus vexareris injuriis, nisi supervacanea providentia cibarla tibi multo ante quam verearis præparans spatium illius machinationibus præberes. Iste porro ipse fur domesticus haud grassaretur tam licenter, nisi congestæ incubans rei, provisarum sibi opum et in tuto positarum conscientia insoleceret. Age, perfodiamus ejus cavum, aut valde fallor, aut inventiemus cubilia ipsa rapinarum caput ac causam confidentiæ. Ab his statim se accingunt operi, cavernam meam præcipuam, cuius os existabat, unde me sœpe prodire solitarius notaverat, aggressi cum marris et terrebris pertundere scrutarique usque ad intimum. Tremebam ego totis artibus cuncta hæc audiens e secundo meo seductiori foramine, ubi tunc forte, ut dixi, delitescebam, anxiøœ animi miserrime metuens, ne bis mille aureos, quos in imo antri speu sensim furtis variis aggestos condideram, deprehenderent et tollerent: id quod non multo post evenit. Ablato thesauro meo hospes ille meo damno sapiens, Exarmavimus, inquit, latronem: nil audebit, nil poterit in posterum. Nimirum, hoc dicens, verax fuit, Ex illo momento mea omnis confidentia dejecta est, vis enervata, industria evanuit. Mures minores, qui me antea venerabantur, tunc aspernantes irridebant. Conatus ipsi mei successu solito carebant. Cum enim postridie, quod prius sœpe feceram, cistam edulium suspensam (insilire tentasse, medio impetu deocidi: magisque ac magis in horas debilitabar, et qui me prius olim obnoxii clientes contemnere cœperant, nunc ultra etiam oderant et pulsare minabantur. Mirabar vehementer quanta vis auri sit: per illud amicitia jura, necessitudo consanguinitatis, fides clientelæ constant; ipsa mens, ratio, ingenium, industria, artes dotesque obsolescent sine illo nec voti ullius sui compos fieri spoliatus eo potest. Ergo illa verissima patrum ad pueros sunt monita: Pecunia opus est sine illa nihil recte fit. Velis, remis, navibus atque quadrigis fugienda paupertas, et vel per scatentem belluis pontum ac

sævissimas procellas ad divitias currendum. Inopes æquæ rivuli tenue illud liquoris filum non perferrunt ad mare; flumen plenum sit oportet ut ad oceanum pertingat. Ita pauper, nec bujus vitæ commoda nec futuræ felicitatem potis est assequi: sed spretus, afflictus, exosus, etiam sanæ mentis et bonæ famæ dispendium patitur necessitate adactus ad peccandum: nam suæ illi angustiæ ærumnæque mature cogitandi ac per hoc sapienter consulendi, epatum et facultatem demunt; exclusus sano consilio, imprudenter operatur, utilia factu omittit, jam quæ in divitibus laudantur eadem offendunt et vituperantur in egeno. Sit pauper bello fortis, audiet temerarius et præceps; sit beneficis, prodigus dicetur; sit mansuetus et comis, vilis adulator reputabitur: doctus pro rancido antiquario, eloquens pro nugivendulo rabula, maturus ac tardus in loquendo, pro hebete ac stulto traducitur; ut satius sit vitum abrumpere, accersenda morte, quam, ut ille ait, sole uti dedecoris sui teste, præsertim quando eo deuentum miseriæ est, ut mendicare a superbissimo nobilium opulentorum genere sit necesse.

X. Ea dum mecum moestus reproto, progressus in locum unde inobservatus videre poteram quæ siebant, animadverti hospitem auctorem consilii mihi funesti partitum cum solitario meam pecuniam, partem suam in crumenam condidisse, quam cervicali decumbens supposuit. Exspectavi dum obdormivisse videretur. Tunc clam accessi sine strepitu, et trahere ad me mordicus apprehensum cognatus sacculum, non fefelli attentum rei senem qui paratum in istos usus baculum in caput impegit misero mihi, unde vix salvus me recepi. Post horas aliquot iterum tentavibursæ ligulas attrahere. At ille, dracone vigilantior, iterato et fortius incusso fustis ictu, tam graviter mihi sinciput contudit, ut magna vi sanguinis excussa naribus deliquum paterer, ægreque tacitus me cavo reconderem, ubi per horas aliquot pene animam agebam. Recepit tandem me paululum, auro maledicta ingeminans tot miseriarum causæ; tantumque in sceleratum id metallum odii concepi, ut deinceps ad mentionem ejus exhorrescerem, nec nominari mihi sustinens omnium vitæ malorum, ut mibi tum fero videbatur, pestiferum fontem. Erumpbam quoque stomachum in avaram cupiditatem, certam mortali perniciem, dirisque devovebam primos autores congerendarum opum atque, ut tunc eram, mihi videbar, nihil non potius præsentissimi periculi terra marique aditurus, quam vel utro se offerentem auri copiam contingere auderem. Tunc illa quæ olim auditæ contempseram sapientum effata resipisciensi recurrebant animo certoque jam credebam, optimum mortali, paucis contentum esse: vitam avaritiæ expertem, vigore fortitudine, constare patientia, omni genere laudis honestari, e casibus perplexissimis expedire felicem exitum. Enim vero princeps, ut aiunt, virtutum largiendi pro-

A pensio est, e diametro videlicet opposita capitalissimo vitiorum ac scelerum, congerendi siti, et raptis incubanti parcimonie. Initium est sapientiae intendere futuris, negligere præsentia; magnanimitatis apex summus, aggredi quemque sedigna quæ possit consequi, conatum ne perdere in arduis ultra spem. Plenus hisce cogitationibus appuli animum ad consilium vitæ serio mutandæ. Vitare hominum contubernia decrevi; migravi ex urbe in solitudinem, e magnis ædibus in agreste cavum ruris avii. Illic paravi mihi columbam amicam, cum qua mihi vetustior quam cum hoc corvo, ut ex ipso audiire potuisti, necessitudo coaluerat. Plane sumrum vitæ bonum, voluptas maxima, in moderandis immensis desideriis est sita. Felix erit qui pauca mere necessaria quærere satis habuerit: obvia enim hæc occurunt volenti cuivis; quippe beatus naturæ auctor ubique locorum hæc exposuit, cibum videlicet et aquam. Finge aliquem totius mundi dominum: num se tamen cunctis quæ uspiam sunt escis ingurgitabit? num flumina et dolia omnia immensa ingluvie exhausterit? Paucis et illi necessario aluntur, qui plurima possident. Quid igitur juvat in immensa se extendere, modicorum capacem? Crevi sub hæc veris opibus, numero amicorum; nam et post columbam contraxi cum corvo societatem, quo ferente huc veni, et tecum, charissima testudo, hic familiaritatem contraho, cumulo non exiguo bonorum.

XI. His audistis testudo muri dixi: Cognovi libenter quæ narrasti sui varietate speciosa, tuzque virtutis et prudentiae indicatione tibi amplia ac perhonorifica. Gavisa etiam sum animadverrens, ex adversis profecisse te, et perceptas ex horum experientia notitias memori animo mandasse, tenereque adeo præsentes intelligentiae nunc quoque. Unum quod restare ad decus perfectum video, non omittam admonere te. Fac bene cogitatis, executionem, sigillum apponas; parum enim proderit recte providisse vitanda sequendaque nec prosequenti, nec fugienti quæ ipse expedit declinare vel amplecti: nam quid juvat ægrotum morbi sui cognitione, abigere illum per eam non valentem? Ne te igitur auri olim perditæ desiderium sollicitet, nam vir exaggeratæ virtutis sine auro venerabilis et clarus est, ut dormiens leo timetur: vitiosus autem dives, ut canis, auro illusa incinctus vitta vulgi ludibrio traducitur. Neo te peregrinari pœnitentiat: nullus sapiens usquam peregrinatur; ubique urbem invenit cuius civis sit. Nolim etiam nimis recordari te priorum, aut anxie revolvere animo divitias quas habueris, quas perdidieris. Hæc adeo contemnenda sunt, ut meminisse ne dignemur quidem. Æstus servet in mundo reciprocus mortalium cunctorum: fluunt, effluunt, oriuntur, occidunt. Orbis hæc universitas dicitur et est, orbis ritu cito subsilit, momento volvitur, inquietissima vertigine rotatur. Rerum omnium incertissimæ dicuntur, animus adolescentis, offi-

ciosæ fabulationes improborum, amor mulierum, falsa laus, divitiae sine virtute. His neque affluentibus prudens gaudet, nec subtractis aut maligne provenientibus queritur. Talia disserente testudine, delectatus majorem in modum corvus exclamavit: Ohe, ut nihil dulcissim in vita est jucunda confabulatione et mutua commonitione amicorum! nam bonos non alii quam boni juvant aut in ambiguo dirigunt, sicut elephantem lapsum nullus nisi elephas valet erigere.

XII. Hæc et his similia loquente corvo, apparuit procul, cursu ad fontem citissimo festinans caprea, cuius strepitum et novitate inopinata adventus trepidi cuncti varie abeunt. Testudo se aquis immersit, mus cavum ibi repertum subiit, corvus evolavit in summum arboris, unde diligentius rem speculans, explorabat num quæ fera damam a tergo insequens, in istum cursum urgeret. Cum nihil tale attente circumspiciens notasset, delapsus testitudinem et murem vocavit, et, Confidite, inquit, pax rebus est; a dama quod timeatur nihil esse scitis, porro eam nec fera nec vis uila alia, quam formidare debeamus, insequitur. Caprea quoque jam appulsæ nuntiavit nihil circumstare periculi, cuncta se late ex alto lustrasse. Hic amersa testudo et fonti innatans, cunctantem verecundia quadam capream sitim extinguebat, benigne invitavit ad bibendum, Rescite te secura, inquiens, ad amicos venisti, nec quidam circumstat infestum. Tum, nisi grave est, consolaberis nos narrando quorum venias unde. Dama, potu recreata, In venatores, ait, hodie incidi plures, et non uno insidiantes loco, quos u[er]o fugarem longa contentione opus fuit. Nam incidit non semel ut locum ubi refugium quærebam, præoccupatum nacta, inde renovato impetu reflectere cursum alio cogerer, quoad hoc propitia me quædam fortuna perduxit. Cui testudo: Servavit te sors tua cum hoc impulit: avius est locus, nullum hic dudum venatorem vidimus: quare sollicitudine omissa, læta nobiscum vive. Copiam habes graminis viridis, et aquæ in propinquo frigidæ ac limpidæ, tum, si non aspernaris, sodales jucundos et fidos. Quis talia recusat, dama inquit, et libenter assentiens consedit, vitam ibi degere deinceps certa. Convivium inde hospitale celebratur sub densa ilice, singulis casus suos referentibus; siebantque inde quotidiani congressus consuetudine humanissima, aliis alias officiose visentibus. Hinc die quadam cum condixissent testudo, mus et corvus ad cubile propinquum amicæ dorcadis, repererunt heu! illam laqueo mala, manu posito implexam. Primus rem corvus deprehendit antevolans, et curriculo lentius euntibus sociis occurrrens, captam damam nuntiavit; abesse tamen venatorem, tantum miseram hærente funiculo constrictam. Consternati ambo acerbissimo casu, gradum quam possunt maxime celerant. Mus prior perveniens, Quis te, infelix, inquit, his induit la-

A queis? Prudentia tuæ fuerat non nisi explorato incedere. Scis enim, sèpius experta, insidias inhiantium nostrosanguini. Cui caprea, Quam prudenter, inquit, memoras? inutilis ea est et effectu cassa, quoties fati lege in exitium inevitabile trahimur. Hac vice sermonum testudo supervenit, mure strenue laborante acatis dentibus in fune laqueorum incidendo. Dama, eam conspicata, Malum factum, ait, quod huic venisti, charissima testudo; nam quantum conjicio ex recenti tensione hujus laquei, venator ejus artifex non abest procul. Is cum statim advenerit, corvus volatu, mus liberator meus et ego mox expedita, cursu facile effugium captabimus; tu sola tarditatis innatae vitio præda illi certa remanebis. Quid agerem, respondit testudo: carere tui prospectu non poteram, et quovis emptum bene periculo puto fructum animi qui percipitur congressu amicorum. Hæc ea loquente strepitus incidentis per silvam hominis auditur primum, ac statim venatore apparente, corvus avolavit, mus cavo illic fortuito se condidit. dama ruptis vinculis exsiliens aufugit, testudo deprehensa capitur, et ab aliis intento venatore, fune deligitur ad trucum arboris.

B XIII. Paulo post aversa in spes prædarum aliarum venatoris ideo varie per silvam errantis, cura, silentium per inducias illic quasdam fuit. Quo usi tempore mus, caprea et corvus non longe a loco ubi testudo stabat vincta conveniunt. Comploratio hic omnium ex casu acerbo miserabilis fuit. Ac corvus prior, Ex quam jucunda, inquit, pace in quantum infortunium subita conversione devenimus. Quam vere quidam dixit, vita conditionem deplorans, mortales felicem unum, si forte contingat, successum, centum offenditionibus et infestis casibus luere. I nunc et fide felicitati. Non sufficit hosti meæ fortunæ patria me privasse, orbassem parentibus et consanguineis, nisi etiam me nunc dulcissima testudini amicæ, et leges amicitiae tum callentis apprime, tum tenentis, consuetudine multataret. O spes inanæ! vota irrita! Jam pereat hoc corpus, et sub omne periculum mittatur vita hæc tot obnoxia miseriis, ut maxime floreat, cadauda ex brevi vigore cito marcescens, astris similis irrequieta vertigine ab ortu ad occasum, hinc rursus in partem contrariam gyranter. Refricat hoc noxum vulnos cicatrices jam tempore obductas veterum dolorum, et quasi redivivas secum adducens clades omnes præteritas, conspirante simul acerbitate universarum crudelissime me cruciat. Talia conquerentem corvum interpellans caprea, Tu quidem, inquit, tragicæ rhetoricares, quasi sophista de schola, interim dum communis amica testudo in dira servitute, imminentis exitii expectatione misera æstuat: quin potius, intempestivi declamator, ei liberandæ dum tempus est, consilii quidpiam celer expeditis? Hoc, inquam, age istis omissis, ut viam, si qua est, amici capitis neci eripiendi ineamus: sed raptim ac citra mo-

ram; nam officii occasio brevis est. Militis in acie proinquit fortitudo probatur, æquitas negotiatoris in accepta juste reddendo perspicitur, fides amicitiae unum tempus habet sui prodendæ, calamitatem amicorum. Cunctante ad hæc corvo, cui nihil succurreret ad scopum utile, occupans mus. Mihi videtur; inquit, optimum factu, si se prioriat hinc dama, et in campo ex hoc loco conspicuo humi jacens se mortuam simulet, fidem viso corvus astruat superinvolans et insidens, ut cadaveribus solet: hoc venator intuens, omisso arcu et pharetra, velox eo contendet; quomodo enim ne-

A gligat paratam prædam? Cum prope accesserit, tu, dama, surges, et non tota velocitate utens tua, sensim elicies ad sequendum spe injecta tui quasi vulneratae potiundi. Sic eum abducas quam longissime, ego interim dentibus vincula testudinis concindam. Probatur res cunctis. Incipiunt pro se quisque, quod bene veriteret, et negotium ut destinaverant successit, liberatioque testudinis communis est gratulatione celebrata. Hactenus idea informata est amicorum et amicitiae, dotes illorum, hujus officia velut in speculo propo-nens.

DISSERTATIO PARABOLICA IV.

Varia demonstrat. Primum: odii profundi et inveterati vim malignam; deinde consiliorum delectum in periculis Reip.; postea necessitatem arcari ad eorum successum; præterea fidem veram ac charitatem civis se pro patria devoventis: denique quanta pernicie credatur trans fugis.

Sic locuto gymnosophistæ rex Abessalomus hæc verba reddidit: Abunde docuisti me quæ jura quæve munia sint amicitiae sinceræ, nunc ex te, nisi gravaris, audire cuperem quæ optima sit ratio insidiæ inimicorum præcavendi amicitiam simulantium. Ad hoo regis mandatum novo principio gymnosophista exorsus disserere coepit in hunc modum:

I. Qui facile inimico credit reconciliatum se ferenti, patietur quod noctuis accidit, proditione fleti trans fugæ ultima interneione deletis. Res narratur in hunc modum: Arbor erat in monte avio annosa densorum ramalium, vetus cubile rapacium avium, ubi flixis dudum sedibus corvus senior mille admodum suū generis capitibus imperitabat. Degebat in caverna rupis proximæ gens numerosa noctuarum, uni et ipsa regi serviens infensissimo generi corvino. Quare ut inter vicinos acribus commissos odiis, invicem nocendi consilia tumebant. Quadam nocte universus exercitus noctuarum, inopinato castris erumpens, scipios et nihil tale metuentes corvos invasit. Primi custodes cæsi: perrumpunt deinde in arboris intima, multum sanguinis fusum; tandem interfictis plurimis, vulneratis non paucis, nonnullis captis, spoliis divites et ovantes victoria noctua sole jam oriente suas sedes repetunt. Archicorax (nomen hoc erat principis corvorum), simul extrepidatione se recepit prælii nocturni, senatum cogit procerum gentis; quos inter medius hæc ait: Quanta clades uno impetu improviso noctuarum nostris rebus illata sit, docendi mea oratione non estis. In oculis recentissima pernices est. Multa in vita sum adversa expertus, nunquam tam prope interitum venisse me memini. Vos ipos adhuc video horrore periculi palientes. Obtruncati vigiles, pervasa castra, robur in his deletum legionum, arx intima et regni avitum solium opportuno vix tandem alluentis dici auxilio retenta.

B Videtis omnem undique civitatis hujus nostræ frondentis circuitum quot nostrorum cadavera consternant, quanta vis crux maculet, quanta plumarum late congeries tegat: vestigia probrosa nostri dedecoris, et tropæ jactantæ hostium nostrorum, qui quo viliores sunt, et plus vulgo exosi, eo nostra est intolerabilior ignominia. Agite, consulite in medium quid emendando incommode, præcavendis in posterum damnis similibus, opportunum factu judicetis, promite. Erant capita consilii quinque pre ceteris illustres gestarum fama rerum, et parta ætate ad longo usu prudentiæ opinione clari. Horum qui primus forte considerat, regis orationem sic exceperit: Docuit hæc nos incursio quam parum tutis utamur sedibus; nulla unquam est securitas in tam infensa vicinia speranda. Florentibus rebus nostris, incolumi exercitu, integris opibus, vix pares fuimus insultui nondum spernentium dos, neodium experitorum debilitatem nostram. Si nocte insequente, successu feroce, aucti animis, majori numero inguerint, quid futurum sit, horret animus informare cogitando. Utamur censeo beneficio diei quæ sola cladem extremam nostri generis intercepit; reliquias tenues tantum non deletæ gentis in locum munitorem, remotum ab hoste, ac, si fieri potest, ignotum ipsis, transferamus: fracta virtute, una spes salutis in fuga matura est. Dixi quid sentiam.

II. Hoc ita locuto surgit illi proximus, et vultu sedatior, Extremæ, inquit, desperationis intempestivum audivimus consilium; nondum, quæ gratia divum est, eo sunt loci res nostræ redactæ. Furtone uno impressionis nocturnæ et improviso assultu debellatum sit? vili vendimus et patriam et famam pro quibus fortes omnes crux et quævis extrema paciscuntur. State animis, cives: non acie sumus victi, sed velitatione parum nobis prospera tentati. Multas offensiones, etiam gra-

viores, belli, succedens fortuna melior correxit. Instruamus exercitum, prodeamus acie quadrata, provocemus noctuas in prælium. Ibi vera virtute cernetur cui parti victoram superi annuant, ultra præstet via bellica. Si vincimus, restituemus rempublicam, maculam eluemus dedecoris inusti; si quid secus ascidet, tamen laudi erit apud bonos fortitudo infelix; et quod multis fama inclytis contigit, honore integro marti adverso succumbemus. Mea ergo hæc est sententia; hærendum in loco, obtinenda vestigia majorum, ignominiam exsiliī haud conciscendam ultro, summa vi quantocin conandum cladem hosti reponere. Tertii post hos contraria utriusque fuit oratio in hæc verba: Ego ne fugam turpem, nec præcepis prælium suaserim; prius horum certum habet probrum, ingens incommodum, fructum incertum; alterum temeritati affine sit. Media placet via tentandæ pacis. Mittendos continuo ad hostem cum caduceatore, tractandi peritos judico. Ferant hi secum munera, quibus et regem et gentis proceres deliniant. Exarmantur iræ plerumque submissis verbis, auro vero expugnari ferociam quantamvis exempla in promptu sunt. Quin si pactio annua tributi ad conventionem requiratur, cedendum putarem temporis; multas etiam bellicosas gentes scimus dubiis suis rebus precariam tranquillitatem vectigalis pensitatione redemisse; dandum redeundi spatium est fortuna meliori, summa interim rerum quoquo modo consulatur. Quartus in hunc modum disseruit: Ego vero a legatione de qua proxime dictum est, decernenda non abhorreo, censeo tamen adhibendum modum et precibus et donis, ut illæ non nimium humiles, hæc modica sint: in quo utroque dexteritas legati requiritur. Gravis ejus sit oratio et fortis, metum dissimulans, confidentiam ostentans: abjecte supplices alta supercilie concilcant, a magna ultro deferentibus majora flagitantur. Pecunia ingenti non tam pax redimitur quam ad oppressionis audaciam hostes instruuntur; exigua sic victores delinit, ut victos non exauriat. Plus facit interdum dimidium quam totum: ut virgæ ad solemstantis modica inflexio umbram auget, immodica consumit. Summa hæc et meæ sententia: nec recusandam tributi conditionem, nec belli apparatus omittendum, librandis prudentia inter utramque necessitatem momentis publicæ fortunæ.

III. Quintus sic exorsus est: Non possumus bellum gerere cum noctuis, opibus hæc siquidem et potentia longe nobis præstant; qui vero, haud recte subducta propriarum ratione virium, temere fortiores lassessit, seipsum jugulat, ne iædens quidem adversarios. Magna pars est prudentia non contemnere hostem; nec nullam forte partem habet in causa cladis nocte præterita acceptæ, quod noctuas parum posse credebamus. Timeo equidem et semper timui qualis cunque adversarium, præsertim si prope sit; nec ignavus hic metus; sed generosæ securitatis promus condus

A est. Cavet, vigilat, proinctus stat ad vim qui metuit; indormiens supine fiducia, opprimitur impune. Cæterum princeps sapiens ad bellum tunc tantum appellit animum, quando alia non suppetit ratio reipublicæ tuendæ. Luxu cibi aut vestes consumuntur, ludo aleæ profligantur numeri, Martis damnosissimus mercatus est; impendio animarum ibi omnia emuntur. Tacebat senator post hæc dicta, quasi perorasset, quando illum intuens rex. Si bellum, inquit, geri vetas, quid fieri suades? Et ille, Suadeo tibi, optime rex ait, consilia exquirere sapientissimorum. Omnis publicæ rei, maxime vero militaris, spes et ratio consiliorum sanitatem continet; mentis quam manus efficiacior opera in bellis est, plusque ad victoriæ successum consulta prudentium quam numerus militum, vigor corporum, robora legionum conferunt. Consilium ergo, rem summe necessariam hoc articulo negotii perplexi, cum postules, negari a me nefas sit. Quod autem eo nomine suggerendum in mentem occurrit, non est totum ejusmodi, ut proferri coram multis debeat. Quare utar partitione, atque hoc quidem palam ait: quem admodum ultro assentior ei qui primus dixit non esse nobis conducibile bellare, ita probare nequeo id quod qui tertio et quarto loco dixerit suadent, subeundam conditionem tributi anni, saltem moderati, pendendi noctuis. Genus test servitutis tributaria pactio, ad quam ideo gens libera, et ejus princeps, eo dignus fastigio, nunquam nisi necessitate adactus ultima descendat. Beneficio deum nondum eo loco res nostræ sunt, ut excusare apud famæ judicium possimus abjectionem inflectendæ servitius sub jugum adeo probrosum. Atque in his duabus, domine, stare te fixum et irrevocabilem cuperem; nam qui fluctuat nihil expedit, contrariarum sententiarum, inter quas incertus conflictatur, damna incurrit nec percepit commoda. Cætera, quæ post hæc habeo proponenda, secessum et secretum exigunt. Eflatum est sapientum veterum reges effici votorum compotes administratione optimæ: administrationem optimam ex multiplice existere consilio; consilium, ut unguentum, eatenacum probum esse, quoad tectum teneatur in arcu: si exspiraverit evanescit. Arcana consilia sex rimis emanare in notitiam possunt: aut ejus enuntiatione qui sententiam rogavit, aut eorum confessione qui responderunt, aut ministrorum executioni præfectorum loquacitate, aut legatorum quibus mens principis necessario creditur, garrula prurigine, aut sagacium conjecturis qui e vestigiis palam actorum clam consulta odorantur, aut denique temerariis judiciis otiosorum incompta divinare conantur, dum easu (quod fit interdum) in verum incurrint. Porro princeps qui suæ mentis arcum inviolabili secreti religione munitum obtinet; duplum ex eo utilitatem colligit: nam et non patitur obstacula opponenda per conscientios, victorque inde propositi, successu desti-

natorum in sinu gaudet ; et si quis casus interverterit effectum, præter quam ne tum quidem debebit ludibrium vulgo, irrideres tentata non parantes solito, lucrifaciet etiam edia eorum in quos machinas intenderat, qui si noscent quid in ipsis parasset, iras usque in furorem irritarent. Non debet autem pigero principem dare aurem suggerere quidpiam arcano volentibus ; nam qualcunque id demum sit, cognoscere quid nocet, quod rejiciat pro arbitrio si bonum non est ? Acuitur præterea mens ejus ista dijudicatione variorum sensuum, et auctoritas atque existimatio firmantur isto commercio secretorum apud vulgus, quidquid non intelligit admirans, et quod admiratur facile venerans ; quin idem ipsum terribilem hostibus facit. Quatuor enim sunt que reges subditis augustos, formidatos exteris reddunt : impenetrabilis arcanorum fides, multa cum sapientissimis colloquia, ministrorum solertium ad negotia delectus, et post navatam operam remuneratio, denique inexorabilis severitas in perfidia proditorum punienda. Hactenus dicere palam potui. Quæ supersunt momenti ad rem quæ urget aliquant majoris, congressum exigunt privatum, cui duæ linguae, aures quatuor, nec plus intersint ; ubi cunque hic numerus exceditur, explorator subauultans locum invenit.

IV. His rex auditis dimisit cœtum, et senatorem qui ultimus dixerat assumptum in intimum secum cubiculum abduxit. Ibi duo ex eo percontatus est : prius, quam causam habuissent noctuæ belli contra corvos indenuntiati tam sæva irruptione inchoandi, alterum quæ ratio ipsi videretur optima earum aut ulciscendarum aut compescendarum, Ad prius senator respondit in hunc modum : Antiquæ, domine, memoriam res est quam priorem quæreris, mihi nota beneficio seatis, qua sum, ut scis, quam tu proiectior. Qui tunc regnat apud noctuas, veterator vaserrimus, olim in comitiis avium, te nondum nato celebratis candidatus regni, tam callido ambitu, coitionibus, qua valet arte, nocturnis, tribus totas emeruerat, ut justis suffragiis declarandus imperator volucrum certo crederetur. Disjecit perniciosa molitionem patruus tuus, qui obiit te puer, quem tunc habebamus in nostro genere prudentia præstantem. Postulata enim concione sic disserruit : Video, nec enim obscurum est, quo plerique propendeatis. Sed quoniam tanti, quantum profecto intelligitis, momenti negotium agitur, mearum esse partium pntavi hoc, quod ante rem actam breve interjacet, spatio admonere vos ut etiam atque etiam cogitatius quam duram acerbamque servitutem vobis et universo ubique locorum volucrum generi parentis injungere. Mitto prænuntiare bella civilia, quæ imminent. An enim existimatis aquilam, vulturem, milvum, gruem, alias generosas aves et pugnaces, spretas se vestris judiciis æquo animo laturas, aut unquam bona fide servituras tristi huic ac sordido

A quem eorum cervicibus imponere meditamini, domino ? Mitto, inquam, hæc, vestræ per se animadvertenda providentiæ permittens : illud quæro, cujus vos sensus indicio tam bene affici erga noctuam potueritis, ut ei cœli ac terrarum dominium oplaretis ? An ejus forma vobis ac facies digna imperio visa placuit ? Id suspicarer si pavoni, si cyano, si columba faveretis ? Cantu aut sermone ves delinitos arbitrarer, si lusciniæ, si psittaco studere vos cernerem ? Monstrum hoc aspectu horribile, ululatu abominandum, fetore tetrosum, cuius, dicite amabo vos, commendatione dotis ostendandum in solio diademate coronandum putavistis ? An corporis turpitudinem laudes in eo animi compensant ? Quænam vero ? Num scientia stipite ac saxo stupidior noctua est, An benignitas ? dracones ac viperas, tum si quid dirius, malignitate vincit. Utrum denique affabilitas ? omnibus exosa omnes odit, tota ex fraude, livore, immanitate facta conflataque. Cui unquam reipublice bene fuit, cujus principem nemo adire subditorum, nemo intueri sustinet ? Quid si præterea contemnatur, si ludibrio vel minimis sit ? quomodo is ferre pro dignitate majestatem regni, res administrare, publicis prospicere commodis poterit ? Elephantem tam forte, ingens, nobile, cordatum inter quadrupedes animal excidisse auctoritate, atque a regni spe submotum ferunt, bestiis offensis quadam ejus superstiliosa verecundia lunæ noctu fulgentis, ob quam fama vulgariter etiam lepusculo debuisse ludibrium dicitur, Eabulam non longam, quia videtur ad rem facere, brevier referam.

V. Exclusi aliquando elephantes solitis pascuis, quod forte per sestatem lacus unde aquabantur exaruerat, et sedes alibi querere coacti, devenerunt in vallem sane pingue et herbosam, fonte in declivitate collis emergente, eodemque ubere, irriguam. Non ultra perhendum visum, probata omnibus habitatione uti deinceps decreverunt. Sed insederant id solum antea densus populus cunicularum, qui dolentes suorum plurimos, dum cavernis passim suis ad pastum aut potum produerunt, a novis hospitibus mole corporum gravissimis elidi conculcatos, in consilium coeunt, in quo plerorumque ad fugam et migrationem sententiam propendebant, quando assurgens unus. Audite me, inquit, observavi vastas hasce bellinas, quæ nobis negotium facessunt, impotenter vereri nocturnam lunam; vidi enim ejus aspectu considerari, et aqua, velut ei propitiandæ, se lustrare. Hinc mibi lux oboritur aliqua, et spes eorum hinc abigendorum. Tentabo, si vobis videtur, nocte sequenti quod cogito, cras quid successerit scietis, et pro re nata decernetis quod apparebit utilius : mox brevis non leve pretium ostenditur. Omnes assensere. Lepus auctor concilii nocte concubia e regione lunæ alte jam sublatæ, innubi tum forte cœlo, in scopulum evadit imminentem memorato

supra fonti. Inde ductorem elephantum magna A compellans voce, Adsum, inquit, ad te missus a domina Luna, cuius in ditione fons quem cernis est, Diana dictus ab altero Lunæ nomine. In eo illa consuavit arcano lavari, cui rei vestra frequentia impedimento est, præterquam nitor ipse ac perspicuitas ipsi sacri liquoris vestris vestigiis turbatur. Edicit ergo, Abeatis alio. suum illi vacuam liberumque relinquatis locum; si renueritis aut etiam cunctemini, pestem vobis ac certam perniciem per me denuntiat. Ipsa quin etiam descendit jam in fontem; ibi eam, si dictis meis minus credis, accede sis, licebit cernere. Turbatus inopinata et minaci mandato elephantum dux, admovet se ad oram vicini fontis, vidensque Lunæ alte fulgentis imaginem ex aquæ superficie repercussam, deam illic, quod cuniculus dixerat, præsentem credidit, ac vano consternatus metu, suis edixit vasa colligerent, diluculoque migravit cum armento universo, lætos ac gratulantes tam faciliter amolitione mali maximil lepusculos in regno patrio relinquens. Hic jam comparate mibi elephantem cum noctua, illius panicam a luna formidinem cum hujus horrore diurnæ lucis. Annon manifestum est infirmam, deformem, fetentem, luridam bestiam, multo magis vel minimis luce gaudentibus et mane canoris aviculis contemptui futuram, ubi eam abhorrire a solis radiis, stupere ad meridianam lucem, tenebras et retrusa per totos dies gurgustia captare deprehenderint? Vide jam videor, ut illam exsibilabunt, ut visam subito explodent, ut omnibus impune lucifugam tenebris contumelias afficient. Et hunc regem imponere incolis cœli cogitatis avibus, quem vix sordidissima reptilia servum habere dignarentur? Eat, condat se cæcis antris, vespertilionibus illic, nycticoracibus ac talpis, si vel id potest, dominetur: lucis filiarum, amicarum solis, imperium avium ne affectet, ne ambiat; de quo noctuam cogitasse, vel per somnum insaniam sit, sperasse autem furor, et vestram prudentiam contumeliosissima desperatio. Perorabo ubi unum modo subjunxero capitalis in hoc negotio momenti. Regum primarium officium jurisdicitione, dijudicatio litium, arbitrium causarum est, ut constat inter omnes. In eo munere recte fungendo puppim ac proram æquitas facit, sine qua nota et pignoribus experimentorum certa, nulli patientium injuriam querelæ ad tribunal deferendæ fiducia fuerit. Putalis, si quando accipiter columbam vexaverit, si res hirundo rapuerit passeris, si quotidianarum istiusmodi offensiuncularum, quibus vita nunquam vacat, inciderit aliquid, quemquam inducturum animum ire ad noctuam juris repetendi sui gratia? Tum putate id futurum, si damnum multo gravius accepto ab ea non timuerit. Flagrat illa in omnes odio semper ardenti, eminet ex vultu, ex oculo furor, acerbitas, immanitas. Quanta injuria vexari agnum oporteret, ut ad lupum expostulatum

A ire non recusaret, a quo se devorandum simul apparuerit intelligit? Fingite ita stulas volucrum aliquas ut forum noctuæ noe refugiant, magno luent amentiam, et remedium expertæ malo pejus, e fumo se in flammam incidisso sero sentient, idem passæ quod sciurus et leporem ferunt, inter quos orta controversia consensu amborum ad felis arbitrium, annosi solitarii specie ac cultu asceticen simulantis, dirimenda delata est. Improbissimus judex prædæ lætus objecta, cum litigantes ex intervallo ad quid venissent indicarent, Accedit igitur, inquit, ut vos audiam; nam æstatis vilio semisurdus sum, Ambos deinde incaute obtemperantes, unguibus aggressus, ac dentibus egregius arbiter discerpit, ac voravit.

B VI. Ita concionantem corvum non passa perorare plebs avium acclamavit dense undique fremitu. Apage hubonem regem! abeat in rem malam monstrum lucifugum, invisum, execrabilis! Ergo designatus paulo ante rex avium plenus cladis ac dedecoris vix salvus e comitio aufugit, proximis etiam quibusque rascentibus ultra sibilos, rostro que miserum tudentibus ac plumas vellentibus. Nocte inde secuta convenit noctuarum regulus, e tanta se spe dejectum fremens, ignominiaæ suæ præconem nostrum; et, Quid tibi, inquit, ego privatim aut publicæ vestro corvorum generi unquam incommodavi, ut contra me, alienissimo meo tempore, tam sæva rabie venires? Cæterum sic habe, recisum ferro ramum vivæ arboris iterum renasci, coire medicamentis, et mora vulnus inflictum animantis corpori, atque in cicatricem coalescere: lingua morsum esse prorsus incurabilem, ac cum aqua extinguat ignem, vis hausti veneni antidotum redundatur, amor satietate fruitionis elangescat, memoriam tamen injuriæ sine merito acceptæ vivere aeternam ac vigere. Quare ista contumelia scias te semen jecisse, unde arbor exsurget nunquam eradicanda sempiterni corvos inter ac noctuas discidii. Sic locutus, rabie plenus abscessit. Inde cum in specum istam cum suis recessisset, longo tempore vindictæ pariter cupiditatem operaque ac sobolem auxerunt; tum ubi se confirmato satis sensere, quam supina ipsis nostra et nimis incauta securitas pretiosam offerebat nocendi nobis occasiōem arripere, nocturne isto tempestive ad votum ipsorum tumultu admovendo. Vides ex his, domine, causas odii tales, qua ulla posse pacificatione mitigari, nedum obliterari, sperandum haudquaquam sit. Pravum, inflexible, memor injuriarum et præ cunctis odiorum tenax genus frustra conciliare curaveris; excindendum est; una nobis salus, unica pacis spes in debelando est sita; non, inquam, vivemus nisi vincamus. Quomodo autem possimus vincere jam quæreris. Haec enim tua secunda interrogatio est, ad quam sic respondeo: a vi aperta, ut res nostræ nunc habent, exspectandum nihil: vincemur sine dubio si configamus; et quod vere

admonuit, qui suadebat fugam, pares nequaquam sumus sustinendæ sequenti nocte reddituorum ad arcem nostram oppugnandam irruptioni hostium. Non tamen desperandum est, quin prelio impares, stratagema possimus superiores evadere. Artes et machinae multa efficiunt quæ robur lacertorum contentioque enixa concantum frusta tentaverit. Rem vidi nuper ad hoc ipsum astruendum non ineptam, quam etsi ludicram, vel ad aliquod avocamentum acris quæ te urit curæ, memorare non pigebit. Solitarius in urbis mercatu hædo empto redibat illum portans in cellam suburbanam. Fures, qui luce palam sub oculis magistratum latrocinium attentare non audebant, hand hædi extorquendi ascetæ simplici rationem inierunt. Tres quatuorve spargunt se in compita, qua iter erat necessarium redeundi domum solitario; et primus. En, inquit, hic asceta canem, immundum animal, tangit. Assentiebantur ad id ipsum simulantum rogati circumstantes. Contemnens vanum rumorem pergit asceta. Iterum, tertio idem a diversis ex composito ingeminatur. Subvereri cœpit ne vera dicerent. Ad extremum cum extra portam circulus juvenum, serio perseverans canem esse quam portaret bestiam solitarius, et religionem in hoc ejus frustra vestitu indicatam requirens, etiam hominem increparerat, quod non vereretur civium oculos personam illam dedecente exemplo offendere, persuasus homo minime malus hædum abjicit, in fonte publico manus eluit ac veste; excusat fuco sibi facta canem obtrusum pro hædo; ita recedit nebulonibus sublegentibus hædum, unde convivium deinde celebrarunt salsis in eremite fatuitatem dicatori conditissimum.

VII. Hinc obiter vides rerum difficillimarum expediri astutia facultatem. Ad quod antem hunc instant, machinam excoigitavi, successum, nisi plurimum fallor, qualem optamus habituram. Cæstra censeo hac vespera ex hac arbore in aliam illam non longe a dextris sitam transferas. Me sub discessum, coram omnibus, quasi proditorem et cladi acceptæ causam convicilis proscindas, plagiis mulctes, cuentatum, plumis alarum plerisque vulsis, cauda tota abscissa, pro semimortuo ad solum sub arbore allidas. Ibi me relictum invenient noctuæ iterato venturæ citra ullum dubium hac ipsa quam mox inibimus nocte. Me interrogabunt, auditum secum avehent: insuescati inter ipsas, arcana emungam, brevi me exspecta cum certa indicatione modi vincendi. Tantum memento pupilla oculi ac corde ipso diligentius tutari a cuiusvis conscientia, imo et suspicione, arcuatum nostrum: cætera fortunæ ac mihi permittit. Fecit rex ut monebatur. Deprehendunt irruentes noctu vi majore quam pridie noctuæ vacuam corvis arborum, istum unum seminecēm ac lacerum humili afflictum. Percunctantur, quo alii concesserint. Tunc ille, Putatis, inquit, quem tam male multaverint, arcuorum conscientia suorum facere curasse.

A Abierint utinam in malam rem! Invicem collocti, qui hæc audierant, corvum deducendum judicarunt ad regem noctuarum, sperantes elicituram ex eo quidpiam, nam constabat fuisse hunc ex primis unum corvini senatus. Archibubo igitur coram se adductum corvum supplicem ac timidum, postquam in speciem miseratus confidere jussisset, rogavit fateri ne gravaretur quam a suis ubi cataram fuisse tam scœde laceratus. Hic ille, imprudens, ait, libertas mea et incauta simplicitas his me miseriis implicuit. Hodie mane trepidi nocturno vestro incuseu corvi gentis consilium coegerant; ibi cum aliis alia ihepta et intempestiva temere garrent, ego quod res erat vere dixi, fortiores corvis esse noctuas, ne obscurarent animos in vana resistendi constantia, nec cladem secundam exspectarent; herbam mature porrigerent; victores vos venerarentur; munribus ac pactions tributi quantum praescribere dignaremini, placare satagerent. Hæc me, prout mihi meus dictabat animus, loquenter coorti omnes, rexque in primis, proditorem implumque proclamantes, rostris et unguibus in hanc me deformatum speciem, pro mortuo aut statim morituro relinquentes avolatunt.

B VIII. Tunc Archibubo, advocatis soz gentis seniobus, quærebat quid hoc corvo agerent. Primus, omnium prudenterissimus, Occidatur, inquit, statim: suspectæ sunt artes hostium, præsagit mihi animus grahdem ab hoc non vero supplice perniciem. Scio in primis et plurimæ apud suos fidei numeratum; aut valde fallor, aut ipsidæ istæ sunt machinantis infestæ quidpiam in genus nostrum. In summa quid perdimus eo trucidando, aut quam ad rem egemus hujus opera seminecis? at gravi suspicione periculoque intestinae fraudis ab exploratore versipelli clam instruendæ illo tollendo defungimur. Sæpe qui hœsti pepercit infirmo deprehendo, ab eodem mora inducta revalescente, triumphatus, sero gemuit; trucidatus etiam, ignominia mortem cutmulavit, famæ pariter ac vitæ jactoram patiens, quippe judicatus culpa sua stultitiaque perisse. Mitiores alii tres quatuorve sententias dixerunt, et fuso disseruere pro se quisque: quibus tandem emollitus rex, vivere illum inter suos jussit liberum. Recipientibus ergo se in speluncam suam noctuis immistus corvus, aliquot ibi dies transfigit; per quos multis ærumnis devoratis, periculisque ægre vitatis a primi senatoris, occidendum corvum censemis, quotidie iteratis apud Archibubonem instantis; tandem, explorata diligenter forma cavernæ noctuarum, certus jam constiuiam expeditissimam ad débellandum patientis, ad eos, receptis ferme viribus plagiisque illo spatio curatis, revertitur. Adit privatim tegem; edocet constipatas habitate noctuas in antro oris angusti, nullum uspiam a tergo aut a latere exitum habente. Quid opus sit facto distinctius explicat. Probat omnia rex, et postridie mane, ignaris suis omnibus, juxta conventa, cum flœto transfuga, edi-

cit: Ramum quisque arboris rostro ferat, sic ad iter expediti omnes ad sint. Momento paratur. Accinctis omnibus, rex præiens, consilii auctore comitante, recta ad ostium antri noctuarum tendit, illud oppleri materia præcipit, tum exterius aridis foliis aggrestis, ignem accendi; quem eventilantes universi, et ad ramos virides intra speluncas os congestos vi spiritus pellentes, fumum intra cavernam densissimum fecerunt, quo plerique sunt noctuarum enecatae. Paucæ reliquæ horriflco per flammulasulatu in lucem evadentes, partim flammis obiter absuēbantur, partim semiustulatae concidentes facile conficiebantur a corvis. In hunc modum omnes ad unam sunt noctus extinctæ. Victor corvorum rex, tropo posito, cum suis evanibus, in antiquas sedes, arborem videlicet ex qua post eadem recesserant, rediit. Magna inde, merito suo, et existimatio et gratia corvi stratagematis inventoris fuit: qui subinde interrogatus; num quid in noctuarum republica bonac laudabilis fuisset, dicere solitus erat, nullum ibi

A se observasse qui saperet, præter illum senatorem, qui auctor, ut diximus, Archibuboni fuerat suspecti trans fugæ perimendi. Ab eodem cum aliquando quæsisset rei quomodo inter tam invidas et irritabiles bestias duraret diebus potulasset, Patientia, inquietabat, et obsequulis quamlibet infensi saltem ad brevem usum delinuitur. Quid ratis exosius hydro ipsarum prædoni? tamen hydram olim vidi decrepitum senio, qui postquam in palude tota vita piraticam fecerat, ranis se ingurgitans, quod jam venari defectis viribus et amissis dentibus nequeret, vectoriam operam ranis hisdem per lacum commenibus, unde victaret, vili mercede locabat, intuebarque admirans inquitantes illi tanquam jumento securas ranas dum eas per stagnum quoconque juberent obnoxie portaret. Post hæc exposita, disputationis gymnosophista summam colligens. Qui hosti, sit, reconciliato cito ac leviter crediderit, hunc par manet infortunium ejus quo suht a corvio, ut est haec narratum, noctuæ maciatæ.

DISSERTATIO PARABOLICA V.

Traducit stultitiam eorum qui assecuti quod optant, id elabi sibi e manibus sinunt: et, qui elapsi gravissimis periculis, denro se iis offerunt.

Satisfactum sibi rex his auditis significavit con dictoque in diem posterum novo colloquio, ab re verso tempestive gymnosophista petit, exponere sibi ne gravaretur, quomodo continget voti compotes factos, sinere sibi elabi e complexu rem cu pitam, et eam frustra deinde requirere.

1. Ad tale quæsitus sic exorsus gymnosophista novum sermonem est: Simius, regno pulsus ab ingratis subditis, ingravescerem jam ejus contem nentibus ætatem, ingloriam exsul obtinebat statio nem in vicina cuidam lacui ficalnea, cuius et fructu vicitabat. Erat e regione intra stagnum ber bosa, sed brevis, insula, nec humanae habitationis capax, ex qua freto per angusto enatans subinde in continentem testudo ventitabat, sub ipsam simio inesseam ficalneam transiens. Contigit sub momentum ejus transitus sicum maturam sponte in subjectam viam cadere. Eam testudo gustatam obiter, cum suavem probasset, non sobrum totam comedit, sed et caput atrofliens inhibebat pendentibus cæteris. Risis hec cernens simius, et unam illi at que alteram dejiciens sicum, longo illam sermone sape detinebat, latu se reperisse, quoniam tedium solitudinis qualicunque confabulatione solaretur. Dominabatur in ea quam dixi lacus insula conjux testudinis, qui non semel miratos tardius jam solito ad se uxorem reverti, percontatus ex ea ubi tantum moraretur, quæ modo retuli de flu et simio audivit ab illa, cuncta simplicissime fatente. Ille, seu rem interpretatus sequiore in partem, seu suspectam viciniam metuens astuti veteratoris, decrevit, si qua posset, simium perdere, istiusque voti sibi confiendi hanc inivit rationem. Paulò

B post hæc audita simulavit morbum, et multa per noctem questus quasi graviter doleret, postridie uxori dixit, alias se pari langnore laborantem, gustato, suasu medici corde simii ex eo convaluisse; iret igitur si se amaret, ac quantum posset oraret C simium quæsitus aliis praetextibus, transfretare in insuam, se dorso eum trajectura ne gravaretur. Annuit illa, et statim sub flcum rediens simium invitavit ad hospitium sui conjugis, copiosum in insula domicilium habentis. Simius, tristitiam, ut dixi, solitudinis dudum ferens moleste, non illiber ter est assensus; moxque secutus testudinem ad littus, ibi ejus natantis teste insedit. Vix medium fretum trajecerant, cum fluctu commotiori tantum non excussus simius, timore lapsum et demersio nem coepit, testudinemque orabat ut se continent redderet. Ad quod illa, simplicitate sibi solita, Minime faciam, inquit; nam te vir meus exspectat tuo vesci corde cupiens: nempe id morbi, quo laboret, certum fore remedium existimat. Simius, his D auditis, aliud jam malum gravius submersione timens ac, quod alunt, naufragium in portu, tanto ardenter regredi optabat. Itaque testudini reposuit: Si hoc quidem est ut dicois, reflectendus necessario cursus est nam cot meum hic non habeo, solitus illud domi relinquere cum aliquo proficiscor animi gratia. Quare, si tibi videtur, refer me continuo ad littus unde solvimus, et ibi me exspecta; curriculo enim ad flcum pergam, et corde mecum sumpto statim adero iterum trajecturus. Probavit consilium doli nescia testudo, remigiumque inhibens ac proram vertens, ripam unde venerat repetit, expositumque simium ad-

monuit ut maturaret sumpto secum corde ibi-
dem se sistere, ubi eum opperituram se spon-
debat.

II. At simius, gravi se defunctum periculo gra-
tulans, sic u se cupidissime reddidit : illicque
stultitiam suam damnans, dira sibi imprecabatur,
si unquam cuiusvis precibus inde se avelli, præ-
sertim inexplorato quo iturus esset loco, sineret.

Porro testudo, postquam longo exspectasset tem-
pore, moras increpatura perrexit sub arborem.
simioque familiariter vocato. O te, ait, tardum !
dudum trajecisse in insululam oportuerat. Tum
simius irridens, O bona, inquit, cor meum, post.
quam illud hic reperi, navigare me amplius vetat :
quare viro tuo consoe nunties ne se maceret exspe-
ctatione mei : non enim modo vacat ipsum visere,
et alioqui ægrotanti medici quam simii expetibilio
adventus est. Suggeram etiam tibi narratiunculam
qua ejus tædia languentis demulcas : Ægrotans
in silva leo vulpe ministra utebatur. Observabam
ego eos, inobservatus ex arbore propinquia, et
leonem audivi dicentem vulpi : Memini mihi olim
ab optimo medico præscribi, ut si iterum eo morbo
laborarem quo tunc quoque tentabar, illo me cu-
rante, cor et aurem asini vorarem, melius statim,
antidoto tali, valiturus. Cur cessas igitur, nec cito
mihi alicunde asinum sistis unde mali quo misere
discrucior remedium sumam ? Profecta subito ad
jussam perquisitionem vulpes, non longe illic pa-
scensem asellum vidit, eumque adiens, Heus, te
ipsum, inquit, quærebam. Habis non procul hinc
fratrem quemdam tuum, qui te cupit alioqui ; ne,
quæsso, graveris ad eum te conferre, ducam recta
nec longum iter est. Annuit credula bestia, seque
in viam dat. Cui obiter comitans vulpes, Ne te
conturbet, ait, quod frater hic tuus aliquando a
te tuisque cognatis diverse formæ est : pellem
pro tempore induit aliam, nec vestitu omnes eodem
uti semper possunt, nec tegmen exterius immutat
animum. Hæc illis loquentibus apparuit procul leo,
et vulpes eum gestu et oculo designans, Hic est,
inquit, ipse ad quem pergitus, qui te desiderat.

A Annuens asinus vastis auribus ad omnia. non du-
bitavit etiam proxime accedere leonem, qui ungues
in cum injitare conatus, arripere quod captabat,
morbo gravante, non potuit. Unde asinus impetu
illo territus aufugiens, multo cucurrit externatus,
ubi etiam hausit auribus feri prædam sibi eripi
dolentis iracundum rugitum. Sub hæc leo iterum
ad vulpem, Excidimus, inquit, nostra spe, abiitque
in irritum primus hic conatus. Sed mille tibi artes
suadendi sunt, nec despero quin si velis queas
hebetem istam pecudem iterum fallere. Experiire,
age, nam nisi strenue adjuvas, morior. Provinciam
mandas difficilem, reposuit vulpes; tamen ut omnia
et volo et debo tibi obsequi, rem prout potero
tentabo. Ab his statim redit vulpes ad asinum, et
B Quid tibi vis, inquit, isto metu, ista fuga ? Quid
times ? conatus ille, quo es exterritus, nihil aliud
quam fratris erat impetus amplecti te magno amore
cupientis. Pluribus opus non fuit ad permovendum
stupidum animal, ut continuo ad locum unde modo
vix salvus aufugerat, ultiro reverteretur. Ivit, ad-
movit sese leoni tam prope, ut ille quamvis infir-
mus facile illum ungue corruptum dente jugularet.
Occisum deinde vulpi tradidit, mandans aures sibi
ac cor ex cadavere præcidi, seorsumque afferri, ut
præscripto medici obtemperaret. Astuta vulpecula
mortuo asino extra leonis conspectum, quasi ad
exsequendum imperata, tracto, decisas aures et
avulsum e pectore cor ipsa prævoravit, eoque facto
ad leonem recurrens, Mira res, ait, hæc bestia nec
cor nec aures habet : quod quanquam nunc sero
C deprehendimus, tamen suspicari jam antea licebat :
nunquam enim, si cor et aures habuisset, persua-
deretur, eum cuius vim esset expertus, cuius
infestum rugitum audisset, fratrem sibi esse bene-
volum. Ex hac fabella intelliges, o testudo, stul-
tiorem me asino futurum si me tibi ad macellum
invitanti credorem. Ita, domine, ait regi gymno-
sophista sermonem absolvens, qui occasionem rei
optatæ conficiendæ semeloblatam elabi sibi patiun-
tur, frustra dein revocanda illa satagunt.

DISSERTATIO PARABOLICA VI.

*udibrio exponit prædestinationem otiosam longingua et incerta præoccupantium præsentibus curis
amplecti.*

Quam vanum, stultum et interdum noxiū sit, præfestinare votis, et inani destinatione imminentem successibus longe adhuc in futurum pendentibus. ac eos spe impatienti præcipere, declaravit aliquando his exemplis gymnosophista regi Abessalone, doceri de hoc ipso postulant, loquens in hunc modum :

I. Vir quidam puellæ sibi paris ritu legitimo conjugium ambiens, impetrato jam ad id parentum virginis assensu, dum sacra nuptialia parantur, nondum conscriptis matrimonialibus tabulis, cupidus ostentandi futuræ uxori providum exquisite

D suum quemdam et vulgari aitius modo sapientem
animum, sponsam adiens sic eam fertur allocutus :
Ex nostro conjugio qui primus nascentur filius, jam
nunc qui vocari velis ex te scire cupio. Quibus
pannis et cuius coloris veste uti eum malis, quæsso,
indica, quamprimum enim parabo ; conducam etiam
jam ipsi nutriciō : et cum ludi magistro cui com-
mittendus est transigam. Huic talia serio nuganti
haud paulo cordatior mulier : Mihi videris, sponse
inquit, nostri cuiusdam famuli, egentissimi homini-
nis, similis ista inani provisione nimis remotarum
et incerto eventu pendentium rerum. Is, diurni-

mercedibus mellis ac butyri non magna copia collecta, duobus ista vasis e terra coctili condiderat; mox secum ita ratiocinans nocte quadam dicebat: *Mel s[ecundu]s ego istud ac butyrum quindecim minimum vendam denariis; ex his decem capras emam; h[ab]e mihi quinto mense totidem alias parient;* quinque annis gregem caprarum facile quadrangularum confecero; has commutare tunc placet cum bobus centum, quibus exarabo vim terræ magnam, et numerum tritici maximum congeram. Ex fructibus hisce quinquennio multiplicatio, pecuniae scilicet tantus existet modus, ut facile in locupletissimis numerer. Acedet dos uxoris quam istis opibus ditissimam nanciscar. Nascetur mihi filius quem jam nunc decerno nominare Pancalum; hunc educabo liberalissime, ut nobilium nulli concedat; qui si, ubi adoleverit, ut juventus solet, contumacem se mibi prebeat, haud feret impune; baculo enim hoc illum hoc modo feriam. Arreptum inter haec dicendum lecto vicinum baculum per tenebras jactavit, casuque incurrens in dolia mellis et butyri juxta posita, confregit utrumque, ita ut in ejus etiam os barbamque stilizæ liquoris prosilirent, cætera effusa et mista pulveri prorsus corrumperentur, ac fundamentum spei tante ino-

A pem et multa gementem momento destitueret.

II. Post haec vir ille nuptialia peregit sacra, menseque decimo Lucina favente uxoris partu pater factus est. Die quadam negotio urgente exitura mater ad vicinam, virum rogavit, ut tantisper dum rediret, invigilare ne gravaretur infanti sopito. Ille cura suscepta negligenter functus, dum alia cogitans ante cubiculum inambulat, serpens ad cunas adrepebat, peremptura puerum, nisi nymphæ concepata inscendentem jam lectulum pupuli jacentis saevissimum colubrum irruens occidieset. Audito pater quodam intra cubiculum strepitu, cum fores aperuisset, vidit vitricem nympham hydry quem necaverat perfusam sanguine, temereque judicans nocuisse illam puero, statim accurrens interfecit. Tum conversus ad cunas, ubi proxime ipsas jacentem mortuum conspexit colubrum, sero intellexit mala se mercede remunerasse beneficium nymphæ cui salutem filii debebat: et festinasse se pœnitens, etiam flevit, prævolantem suum, et dum longinquis inhiat, præsentia non cernentem, serio emendandum decernens animum. Haec locutus gymnosophista, quæsito regis satisfecisse se putavit; illo quoque annuente.

DISSERTATIO PARABOLICA VII.

Pro scopo habet ostendere quantum uxor prudens et fidus ac sapiens consiliarius utiles regi sint ad præcavendas inuidias regno ac capiti ejus perniciem struentes.

Vocato deinde die quadam gymnosophista rex Abessalom, Magnam, inquit, a te hodie rem quæro, mihi necessariam in primis, quibus artibus assequatur rex ut domus ejus tranquillitate ac pace fruatur inconcussa? plusne ad id conferat patientia, an recti conscientia mens, an denique liberalis largitio?

I. Ad haec gymnosophista sic respondit: Pacanda et in pace conservandæ domui efficacissima omnium res est prudentia tolerantis conjuncta, deinde sapientium opportuna consilia, postremo optima et consideratissima materfamilias. Hæc omnia velut in speculo clare cernere licebit in eo quod cuidam Indorum regi contigit. Id autem est hujusmodi: Vedit ille rex una nocte octo somnia terrificæ, et conturbatus valde, ubi evigilasset, quotquot erant in urbe tum regia brachmas convocabat, cunctaque ita sigillatim proposuit insomnia, quid portenderent exquirens. Hi, omnibus attente auditis, responderunt, magna et mira significari viis illis, sed quibus et exacte discernendis et certo enarrandis spatio esset opus ac studio; indulgeret ad meditandum moram dierum septem, post hebdomadem reddituros se et ipsi exposituros tum quid malorum et quantum haec ostenta minarentur, tum quid iis a verruncandis necessarium factu judicarent. Assentiente in haec rege, dimissi brachmanes convenere in arcanum cœtum, ubi, ut omnes erant

C improbi, facile coierunt in sententiam sceleratissimam. Hæc enim fuit eorum oratio: Rex hic in numeros nostræ sectæ ac nominis paucis retro annis interfecit, ulciscendi ejus en Deus occasionem nobis offert, qua sperare commodiorem nunquam possumus: arripienda ea est, nihilque parendum quominus ea utamur ad quam maximam in ejus caput accersendam perniciem. Hoc igitur respondebimus concordi judicio: Postquam scrutati scilicet libros arcanos sumus, consideratis accuratissime omnibus, clare providere nos, immensam quamdam cladium ac calamitatum vim ira mox deum iu regem devolvendam, nisi exiguo quod superest tempore piaculis idoneis prævertat imminentem pestem, eluatque, quibus male perire meruerit, sceleris; horrenda quidem dictu esse quæ ab eo dii exigant, sed nunquam nimis magnum vitæ ac salutis videri pretium debere: hac sola conditione incolumem illum regnare deinceps posse, si propriam uxorem, si filium ex ea natum, si privignum, mulieris ejusdem ex priori viro filium, si cum iis principem regii senatus et protonotarium interfecerit, si præterea sacrificaverit elephantem album quo vehi consueisset, cumque illo duos alios ex toto regiorum numero maximos, simul etiam equum et camelum. Horum omnium tam hominum quam pecudum jugulatorum cruentum phialis inclusum daro in manus regem sibi brach-

manibus debere, illas se phalias introducturos in adytia sanctissima, hibique ritibus sacris ac eamhibus, quæ ad expiationes efficacia ipsi noscent soll, datus sedulam operam exarmandæ deum iræ, consideraque effecturos, ut litasse istis victimis, et mias portentorum a se depulisse experientia rex prospera sentiret, inoffenso deinceps, ut ante, tenendo private ac publicæ felicitatis cursu. Hæc brachmanes uti composuerant inter se, sic postea tegi, tanquam ex tripoide oraculum, ediderunt.

II. In quo insidiosissimæ fraudis hanc rationem sequebantur : principem quem pessime oderant nudare potentissimo præsidio duorum ipsi fidissimorum capitum studebant, sic eum obnoxium cunctis fortunæ atque invidiæ turbinibus rati fore. Habet rex conjugem, matronam facile omnium quæ tum viverent lectissimam, pudicitiam, sapientiam, charitatis in virum quantas maximas optimæ indoles et educatio præstinissima inserere mulierib[us] animo potest. Cum hac ad regni regisque commoda et utilitates procurandas arcane conspirabat ille, quem memoravi, senatus princeps regii, primarius consiliariorum regis, summi vir ingenii, excellentissimæ doctrinæ, fidei vero, industriae, dexteritatis in rebus administrandis, prudentia, innocentiæ, tantarum, ut qui de illo incorruptissime censebant, parem illi uspiam terrarum in omni generè laudis desperarent posse reperiri. In hæc igitur duo columnæ prosperitatis regis invidentes ipsi nefarii proditores machinam præcipue istam intendebant; nam quod alios pariter occidi jussos his miscuerant, artificium sceleris et ultiionis cumulus erat, siquidem ei adigendo rege ad cædem reglorum ipsi charissimorum juvenum, ad immolationem elephantum aliquumque jumentorum, quibus eum sciebant electari plurimum, tenerimmo ejus affectus convulnérare sese atrbriter videbant, et famam præterea exosi principis incendio longe flagrantissimo popularis invidiæ objicere. Tum vero ista inopinata conjunctione tot tam divisorum capitum aversuros se sperabant suspicitiones cum regis tum cæterorum, ab animadversione præcipul sui odii in reginam ac principem senatus, quod odium si enotesceret, magnam conatus et clandestinis molitionibus eorum securum infligendam providebant. Cum igitur, die septimo elapso, admissi magno ambitu ad regem, metu et exspectatione anxiu, vaferimi seductores auctoritate religiosa edictum illud suum pronuntiassent, perculsus ultra quam credi posset horrore denuntiationis infandæ rex, Egone, exclamavit, optimam tñorem, ego dulcissimum filium occidam! Et talia dñi jubent? Male mñ potius ipsum perdunt; quid enim mihiari sevius possunt? Solatio vel tum mihi fuerit tam charis superstitibus relicitis emori, quorum vitam longe libentius mea morte redemerim, quam damno ac clade ipsorum servari sustineam. His auditis scelerati brachmanes affectata gravitate

A regem monebant, componeret animum ad parentum deo : cogitaret nihil cuiquam pretiosius salutem esse propria debere; id cum commune ad omnes naturæ dictatum sit, regum tamen, quorum capite status regni publica fortuna continetur, peculiarem esse rationem, ob quam bene quidvis impendatur eorum incolitum conficiendæ, nemine nisi scelerate récusatu[m] impendentem ipsis pestem ad se attrahere ac vertere. Ita dimissi brachmanes recesserunt.

III. Rex vero, ægritudine animi omnium quas in vita sensisset afflictus gravissima, decubuit, inedia vigiliaque contabescens, tolasque continue dies pariter ac noctes mente perturbatissima retractans, cum terrificas visorum imagines, tum multo te-
triora quæ iis erant procurandis piacula injuncta. Percrebrente late fama regis morbi, etsi erat vera ejus causa insuscipibilis humanitas, quoniam nec somniorum, nec congressus cum brachmani-
bus ullum omnino suorum rex adhibere arbitrum voluerat, non fecellit tamen Palarii solertia (id erat nomen principi senatus) animo magis quam corpore laborare regem. Et prima certis partæ conjecturis innixus notitia, institut deinde inquirere, circumspicere, odorari atque indagare cuncta, suo acerrimæ sagacitatis ingenio, quoad plane in hoc judicio consedit, deesse, ut res apparebant, non posse quin somnium rex suum aliquod ad celebres talium conjectores brachmanas detulisset, et illi, occasione tñde arreptæ ulciscendi gregarium suorum jussas ab illo cædes, unguis in ulcere fuis-
sent, interpretatione visi nocturni ad ipsorum odii, polius quam ad artis aut disciplinæ, si qua est istius generis, rationes accommodanda. Mox ab hoc statuto clam Paladeim convenit (Palas regina vocabatur) et ei. Aut valde fallor, inquit, aut rex fraude brachmanum gravissime periclitatur. Prima ei subveniendi ratio est, resciscere ex ipso quid cum istis egerit : hoc vel tu, vel nemo ex eo poterit exprimere; nisi autem expresseris, actum de rege scito fore; nam, ut se dant indicia, capitem ipsi machinam celestissimi nebulones architectali sunt. Age igitur qua vi, qua arte vales, ultimum hoc tempus putid esse tuæ in virum charitatis ac fidei probandæ; cave quidquam ad omnem quam efficacissimam industriam hujus expiscandi ab eo ar-
cani tibi reliqui feceris. His Palas auditis sane sollicita regis cubiculum ingreditur, assidensque lecto ad languentis caput, sic est virum affata : Cumulat mihi dolorem, quem ex morbo tuo maximum capio, molestia ægritudo ex tuo quodam mei contemptu, quod rem, ut apparet, magnam, quippe tanto actam ambitu cum brachmanibus, ne præter solitum diligentissime celasti; quare, oro te per deos omnes, istam quæcumque est ne mihi notitiam invideas. Scis tacere me posse, ac pectus habere arcani capax, nec rima ulla pervium. Ne diutius mæ fidei tuo amori facias injuriam. Quid quod tua causa, opinor, interest non ignota mibi

quæ brachmanes tecum egere; nam inde languoris **A** hujus tui causam existere magna indicia suadent. Hæc Paladem loquentem interpellans rex, Ne tu quoque, quæso, inquit, dolorem meum novo dolore cumules, id quærens ex me quod omnia minime tibi expedit nosse. Tum illa, Esto, mihi sit noxiū, ait, hoc nosse, tamen quia tibi salutare arbitror futurum, non desinam urgere ut fatearis mihi quodecumque id demum est. Cur, ut scis animi amicorum participations minuntur: neque has quæ te tam periculose augit ægritudine levari poteris, nisi causam ejus, istud haud dubie brachmanum colloquium, aliqui communices. Gui autem communicabis, si neges uxori? aut quia tibi me, amicior? Tum rex, graviter suspirans. Quid me, inquit, conjux optima, de tuo exitio deque omnium mihi charissimerum interitu interrogas? Abi, sine me, ut oœpi, dolore meo consumi, ac mortem presumere, ne videam quæ cogitare horret animus. Confide, mi vir, respondit Palas, imagine quam substantas mei exitii non terror; nec ego nec liberorum nostrorum quisquam (bene omnes novi) pro te meri recusabimus. Age, pande audacter quæ sese via det salutis tuae morte nostra redimendæ. Hoc modo a te petam premium mortis libenter tua causa obita, ne post hæc ulli brachmanum neces tibi conjunctissimorum suadenti credas, egoque sim ultima quam istorum insidiæ perverterint. Periculorum nimis est inimicia fidere: dubitare autem non debes quia tibi sint infensissimi brachmanes ex memoria non ita veteri gregalium ipsorum a te meritis affectorum pœnis. Quare causa est iustissima, cur si quid a tam perturbatis animis consilii, præsentim accipitis suggestur, ad prudentum et notæ moderationis hominum (qualium tibi, deinceps beneficio, non deest copia) examen censuramque referatur.

IV. Hæc regina Paladis verba tandem excusserunt regis animo pertinaciam obstinatissimam secreti. Exposuit ipse primum octo sibi per soporem oblata somnia, tum quid de minis ipsorum et modo ea avertendi brachmanes respondissent. Quibus Palas cognitis. Laudabilis, ait, tua fuit religio cupientis doceri quid dii portenderent aut a te poscerent visis talibus, sed errasti delectu imprudenti consultorum. Minime omnium idonei juvando in hoc tibi brachmanes fuere, primum scelerati atque invisi diis homines, quos ideo haud sit verisimile divinorum arcanorum participatione dignari, deinde ferali tui odio instincni ulciscendique ipsis charissimorum eisdem furore immanissimo flagantes. Quanto ad id accommodatior asceta noster est, quem miror talia quærenti non primum omnium menti tuae occurrisse. Meministi quoties is responsa nobis divinorum adytorum certa, et eventis deinde probata, pertulerit; exploratum habes stiam quam casti sint ejus mores, quam incepata vite ratio, quam pacatus et ferarum expers perurbationum animus. Hunc censeo vel sero de

tuis somniis cohesulas. Rectæ admones, rex inquit, ita statim faciam. Mox equum expediri continuo jussum inscendens, cum familiarissimis paucis ad cellam venerabilis asceta aliquot ab urbe remotam passum millibus, se confert festinatione summa. Auditio senex somnia, placide regi respondit: Est quod tibi gratuler; dominus; nihil triste, quin prospera potius pleraque nocturna hæc tibi visa portendunt. Nam duo quod primum vidisti pisces per montana gradientes, significant venturum tibi a quadam dynasta legatum oblaturum elephantas duos mirificæ magnitudinis et formæ. Dua vero quæ tibi volentes apparuere anates, duos equos generosissimos designant, quos qui sunt dudum in itinere Persæ proceres a rege mox suo tibi munus amicum reddent. Qui porro anguis versus te serpebat, ensis fuit præsagium, brevi tibi donandi, mirabilis, et parem, materis præstantia vel artis, terrarum auspiciæ habentis. Jam quod anguem illum cruce infici videbas, designabatur tibi ab eodem legato, qui ensem istum offeret; oblatum iri præterea talarem tunicam purpuream rarissimæ tinturæ, quippe cuius ostrum fulgeat et videri per se possit in tenebris. Quinto somnio videbaris tibi ablui aqua pura mundarique toto corpore: signum id erat dono te accepturum magnam copiam speciosarum vestium, quibus laute ac splendide ornatus, nitide possis apparere in publico. Sextum somnum, quo tibi montis nive conspersi culmini superstare videbaris, nihil portendebat aliud nisi te, quod sèpè soles, albo tuo elephante in pompa vebendum. Septimum erat visum flamma circum caput tuum volitans, illudquo ambiens: hæc coronam designabat quam tibi maximus quidam rex pulcherrimam dono destinavit; et est itinere ad te. Octavum duntaxat somnum portendit aliiquid adversi quod enarrare disertius necesse non habeo; eventus satis ipse declarabit, et Deus viam expediet qua innoxie ad extremum defungi valeas; dicam tantum breviter per iocum illum superne tibi devolatis in caput volucris et tuum rostro tundentis verticem, significari offensionem tibi molestam, et inde securam aversionem a te charissimæ personæ. Ultimum hoc est quod moneo non in longum hæc prædicti. Omnia evenient intra septem hos dies; die, inquam, ab hodierno vertente octavo, veracem me rebus patratis, quas futuras edixi, plane senties.

V. Rediit ab hoc colloquio rex multo sedationi animo domum. Ac cum postridie prima ex prænuntiatis advenisset legatio, ceteræque omnes continua intra hebdomadem serie apparuissent cum donis indicatis, admirans fidem oraculi rex subinde audiebatur exclamare: Vera insanus est qui consilia de rebus suis non a solis sibi fidissimis quærit et accipit. Die porro ipso septimo cum ultimum donorum prædictorum ipsi esset oblatum, corona videlicet pretiosissima, dimisso rex honorifice le-

gato qui detulerat, latus et gratulans ad circumstantes suosibi familiarissimos dixit: Nihil horum volo mihi servare, sed in vos mihi benevolentissimos spargere, dulcissimam præsentim conjugem Palada (ea tunc aberat, de more gynæco clausa) nostrosque liberos, teque Palari, mihi charissime; nam vos omnes sic in me affectos novi, ut capita vitasque vestras non sitis dubitaturi mea causa sub quantumvis discrimen mittere. Ad ea Palarus respondit: Conjugi quidem tuæ ac liberis, domine, recte ista divisaris, nos vero subditos non decet in rerum talium communionem admisceri. Cui rex, Imo te, inquit, in primis volo bonorum omnium meorum esse participem, quorum partem maximam curis pro me tuis et fidelissimæ benevolentiae acceptam fero. His dictis ad partitionem munerum aggressus rex, sibi quidem reservavit elephantem candidum, quo etiam invictus eodem die per urbem regiam se videndum præbuit; filio suo unum equorum dedit, privigno alterum: Palario eximum illumensem donavit; pannos attalicos vestesque peregrinas ingentis pretii ad solitarium somniiorum interpretarem misit, togam purpuream et coronam Palario commisit in gynæceum deferendas, quo et ipse mox inopinato ire voluit. Ingressis ambobus in cubiculum Paladis reginæ, eodem advocari rex jussit et pellicem, quam deperibat, dissimulante injuriæ tantæ sensum Palade, pro sua cætera moderatione ac sapientia, qua fretus rex minime curabat de hac sua illam intemperantia celare. Adductis ergo in regis conspectum uxore simul et pellice, rex conversus ad reginam. Elige quod mavis, inquit, ex hac togæ purpurea et corona; quod tu reliqueris, hæc tollet. Cunctante in deliberando Palade, Palarus astans, et compertum habens, multo pretiosiorem corona vestem esse, nictu oculi furtivo regina innuit, ut togam eligeret. Observavit illum nutum rex, et hoc ipsum cum Palarus tum Palas animadvententes, pari ambo cura estuarunt. Ita illi ad procuranda regis ac regni commoda ex multo jam tempore conspirabant, ut diligentissime caverent, ne ullam inter eos esse consiliorum communionem suspicari quisquam posset; quare in nutu illo tunc deprehensi, tacite pro se quisque decreverunt dare sedulam operam ne posset rex isto ex signo intelligere quod ignorare illum maxime volebant. Eam ad rem deinceps Palarus affectavit similem oculi nictum frequentissime sine causa edere, quo rex vitium id oculi non artem existimaret; in eoque tam constans fuit, ut quadraginta totis annis, quot deinde permansit apud regem assiduus, nictari subinde oculo similiter, ut tunc fecerat, non destiterit. Regina vero, ne istum nutum vel intellexisse vel secutam se esse suspicari rex posset, de industria contra quam ille monstrabat fecit, coronam eligens præ palla illa purpurea, licet hanc non ignoraret pretiosiorum esse.

A VI. Eodem die cum rex hilariter pro cætera tam faustæ lucis lœtitia cœnaret Palas regina, ut tanto magis formidatam sibi regis ex nutu suspicionem discuteret, prætereaque ostenderet quanti facere coronam dono sibi datam, gynæco prodiens, cum corona in capite, et cætero quam speciosissimo ornatu, discum aureum, oryza plenum exquisitissime condita, manu ferens, accessit ad mensam discubentis regis: eodem tempore, incertum sponte an evocata, pellex de qua diximus, cubiculo item egressa suo, gestans pallam coquineam quam a rege accepérat, apparuit in aula; et cum regis tum astantium cunctorum ad se oculos convertit. Movit enim omnes mira res fulgor natus exquisitissimæ illius et nunquam visæ purpuræ, quæ ex ipso limine vastæ aulæ, quo funalium lux non nisi remissa pertingebat, proprie splendens lumine, aciem spectantium suavissime perstrinxit. Rex, dudum forma captus mulieris illius, cum jam illam tam speciose radiantem ministis oris ac togæ fulguribus videret, gestiit haud dubie in indicia naturaliter ex oculis extantia tenuissimi amoris, quæ cor Paladis, triumphum æmulæ cernentis, alte convulnenerunt. Exacerbat plaga dolor conscientis sævæ necessitatis, qua coactam se meminerat errare in electione, tanto adversariæ sua commodo. Hos animi æstus incondebat morsus acrior arcane zelotypiæ, qua, etsi summo semper dissimulata studio intime tamen dum dudum muliebre urebatur pectus. Adjecit cumulum tot furoris causis, et quasi oleum flammæ adidit, vox tunc audita compellantis Paladem regis, his admodum verbis: Semper te prudentissimam, mea Palas, adverteram; nunc cogor agnoscere minus hodie sapuisse te cum hanc coronam illi togæ præoptasti; en ut spreto a te munere amica nunc præcellit mea. Hic quasi ultimus arietis impulsus in murum in ruinam pronum, consideratissimæ alias matronæ constantianæ everit. Passa quiddam humanitus, cum etiam insultare ulro sibi regem opinaretur, quam manu gestabat lançem recta in ejus caput impegit, ita ut ejus cidaris ac totum paludamentum effuso ac fœde sparso jure inquinaretur, moxque avertens abiit. Exceduit rex, proceres exhoruerunt. Pellex in sinu gavisa, et proxime se admotam spei regni tacite gratulans, iis regem oculis aspexit, qui æmulæ interitum quavis efficacius accusatione perorarent. Regis post intentum et varie sollicitum silentium universæ aulæ sententia intonuit: Tollatur e medio quæ tantum ausa est; nefas est vivere tam licenter spretæ ream nostræ majestatis. Tum ad Palarium conversus de more astantem: Abi, Palar, rex ait, fide mihi solita et hoo obsequere: cura ut diem crastinum Palas non videat. His dictis perturbatissimus, abrupto convivio, se cubiculo inclusit. Ibi noctem illam plane insomnem et duos tresve insecuratos dies miserrime anxios duxit, reciprocantibus intemperiis agitatissimæ mentis:

sævissime præsertim cruciabantur recurrente per vices, post evaporatas iræ furias, memoria meritorum ingentium, verissimi amoris et perspectissimæ fidei Paladis.

VII. Interim Palarius abductam statim e regia Paladem, quasi ad jussum regis exsequendum, in intimis gynæci sui domestici latebris abscondit, multum obiter incusatam quod in istum furorem erupisset. Ad quæ illa : Peccatum, inquit, meum subita statim pœnitentia damnavit. Tu fac quod debes. et regi obsequere; non merentem modo me, sed et volentem his vitæ fluctibus eripies. Cui Palarius, Bona verba, inquit, regem perderem, si ei nunc obtemperarem. Sine me uti meis artibus, alias vidi vicique tempestates; hanc quoquo spero, diis huic regno propitiis juvantibus, et ipsam tranquillitate commutandam. Confide et tace : latuisse salus fuerit, recipiscet rex : serva te meliori tempori. Nec plura effatus, proviso ut illa regie haberetur, sed sub impenetrabitis clave arcani, consuetis suis in regis palatio ministeriis se reddidit. Ibi cum rex diu admitteret neminem, tandem ad eum pro jure familiaritatis intimæ, nec vocatus, Palarius penetrans, Quo domine, ait, hic luctus tam pertinax? cur te ac nos omnes tecum occidis? Sera pœnitentia neo laudem nec usum, ne veniam quidem habet: quin et gravissime vituperatur a sapientibus, insanis ascribere solitis dolorem de casu irrevocabili, quo et animus dejicitur, et corpus maceratur, et malum immedicable infortunio longe tetrici cumulatur. Qui huic indulget affectui homicida sui ipsius est, æmulus stultitiae columbi qui occisa per imprudentiam compare, mortore ipse interit. Fabula non longa sic narratur : Columbus et columba, vita inita societate, granis humore turgidis satis magna copia congestis in cavum familiare, communis consilio decreverant ex eo cumulo nihil carpere, quoad per æstatem suppetaret pabulum in agris; annanam quippe illam in biem providerant. Interim ardor cœli soletitialis late omnia excoquens, in horreum quoque istud columbinum penetravit; hujus vi grana, humido in vapores exhalante, detumescitibus, singulisque jam in molem dimidio minorem extenuatis, contigit acervum quoque ipsum pari proportione decrescere. Hoc, rediens die quadam circa æquinoctiale cardinem, columbus in nidum, ubi animadvertisset, temere, ex vana suspitione judicans columbam tum ovis incubantem, contra communiter decreta, vescendo ex horreo biemale intempestiva voracitate minuisse commeatum, eam rostro et ungibus iratus appetit, miseramque tandiu repetitis ictibus contudit quoad mortua concideret. Supervenerunt haud ita multo post imbres autumnales, et humefaciens aer grana, insinuato, ut solet, madore distendens, massam congesti tritici ad magnitudinem ei quam verno tempore prætulerat, parem inflavit. Observavit id columbus, primum admirans : deinde cum

A attentius reputasset, intellexit innocentem a se conjugem falso crimine oppressam, unde illum tantus invasit dolor ut brevi exspiraverit. Subjungam et alium huic apogum : Simius pugillum lenticularum e sacco viatoris sub sua recubantis arbore furatus, dum e rapina sua vescitur, lentis ipsi granellum forte unum excidit. Hoc ille ut recipieret manum extendens, lenticulas quas ea continebat omnes effudit ac perdidit; nec illam unam ipsam quam avare captabat assecutus. De te narratam hanc, domine, fabulam puta. Mulierem unam perdidisti, quid inconsolabiliter moeres? cur te luctu consumis? En habes pro una innumeræ: quam revocare nequis desideras, quas vides affluere fastidis. An constare ratione tibi videtur ista tristitia?

VIII. Hic rex, quem spes hactenus quædam lactaverat dilati a Palario supplicii Paladis, ubi contraria indicantem ipsum verbis modo auditis animadvertisit, quo certius aliquid eliceret indicium facti de quo restuabat, Uno, inquit, excidente mibi per iram flagrantem verbo ingens est placulum admissum. Ad quod Palarius reposuit : Unum prudentis verbum immutabiliter fixum est. Tunc rex clare jam pœnitentiam profitens, Dolet mibi, Palari, ait, orbato esse fidelissima conjugæ; et Palarius, Duos, inquit quosdam dolere oportet : illum qui bene nunquam fecit, et eum qui de sua ultima die cogitat. Tum rex : Si videre iterum Paladem possem, nihil curarem, nihil dolerem amplius. Ad hoc Palarius : Duos homines cura et dolore vacare fas est : eum qui bene multis fecisse sibi conscientis est, et illum qui nunquam peccavit. Rex : Urit me desiderium Paladis, quam, heu me! nunquam amplius videbo. Palarius : Duo sunt qui non vident, cæcus et stultus : ut enim cœli lucem cæcus non percipit, nec quæ ante aut circa se sunt cernit, sic stultus non discernit bonum a malo, sequendum a vitando. Rex : Nunquam me satietas Paladis cepit. Palarius : Duo sunt qui nunquam satiantur, avarus et luxuriosus. Rex : Revocat mihi tui conspectus memoriam Paladis, quare procul te a me abjungere suadet animus. Palarius : Quatuor hominum genera procul a te abjungi decet : impios, insipientes, non confitentes judicium et retributionem, non dominantes affectibus et cupiditatibus propriis. Rex : Væ mihi! domus mea privata est Palade. Palarius : Quatuor res sunt necessariis private, fluvius aqua carens, terra non habens regem, mulier destituta viri consortio, homo non discernens bonum a malo. Rex : Injuste, o Palari, perempta Palas est; et tu qui peremisti multis cruciatibus dignus es. Palarius : Tres sunt digni cruciatibus : innocentis accusator, non vocatus convivio irruens, et raptor alienorum. [Rex : Debueras non representare tam festine supplicium Paladis, sed in tali causa longanimitatem adhibere. Palarius : Tres adhibere longanimitatem debent : qui maximum

negotium adoritur, qui in montem arduum ascendit, A qui pisces comedit. Rex : Multum me contemnis, Palari, serios questus meos istiusmodi nugis excipiens. Palarus : Qui contemnunt regem hi sunt : qui coram eo garrit sine judicio, qui ab eo de quibusdam interrogatus, de aliis respondet, qui apud eundem de iis disserit quae non intelligit, et libertus locupletatus patronum vexans calumniis atque in jus trahens. Rex : Deliras, Palari, talia garriens. Palarus : Delirat qui docet stultum, qui contradicit sapienti, qui credit meretrici, qui arcanum suum in silo communicat. Rex : Non recte fecisti occidens Paladem. Palarus : Non recte agit, qui mentitur; qui non vivit ut loquitur; qui aestate præservidus iræ obsequitur; qui sinit se implicari amoribus pellicis; qui sua intemperantia volens vincitur; denique rex qui momenti maximi rei aggrediens consilia sapientum non exquirit. Rex : Non veroris regem, tam libere obloquens, homonio? Quatuor sunt qui non verentur regem : gallinaceus gallus dum in suo resupinatus sterquilino pedibus intentis occurrit velut ruituro cœlo; grus insistens uni pedum, quasi metuat ne si altero pariter innitatur deprimat terram nimio pondere; vermis pulverem parce vorans, quod metuat ne suus eum cibus deficiat, et vespertilio noctu tantum volans, ne si per diem appareret, sua pulchritudine venatorum ad sui rapinam cupiditates accenderet. Rex : Heu! nunquam uspiam videobo mulierem Paladi similem. Palarus : Quatuor sunt inemendabilia : mulier palam assueta prostituere se plurimis; loquax solitus mentiri; imprudens C opinione sui tumidus, et calumnior insidiosis machinationibus semper intentus.

IX. Hoc ultimo parum in speciem cohærente responso Palarus regi desperanti videre unquam amplius Paladem, per ambages innuebat, haud ita esse; neque enim ad rerum inemendabilium classem errorem ea neei addicenda admissum pertinere. Deinceps porro rex id non visus intelligere, clarus expressit doloris et desiderii magnitudinem sui, buno in modum loquens : *Æternum exsulabit corde me gaudium, æternum in eo dolor domicilium habebit,* o Palari propter Paladem. Ad hæc Palarus reposuit : *Justissima dolendi causa est amissio mulieris his prædictis dotibus : pudicitia, prudentia, parcimonia verborum, nobilitate, forma, submissione erga virum*

A suum, et summa in eundem charitate. Hic rex Palarium intuens, Immensem, ait, cordi meo insevisti luctum, immensem item tui odium, Palari, mea dulcissima occidenda Palade. Ad id contra Palarus : Verum et irrevocabile odium inter hos mutuo viget : lupum et oves, felem et murem, accipitrem et pericem, corvum et noctuam, cancrum et anguem : quibus accessendi sunt, qui, magna et veteri amicitia direpta, cœperint tandem odisse invicem. Tum rex : Oculi mei, Palari, requirentes semper miseram Paladem, nunquam deinceps somnum videbunt. Octo sunt, reposuit Palarus, quibus cura somnum eripit : multa possidens nec habens fidem servum; machinans necem amico aut adversario; deperiens mulierem; conacus se falsum crimen impegisse ulcisci valenti; pauper a quo exigitur quod non habet; æger morbo decumbens gravi sine ope medici : maritus adulterus; dives pareus inopiam metuens; quibus addendus est rem desiderans quam consequi non potest. His rex eludi se iadignans, irritus dixit : Nunquam amplius tecum colloquar, Palari. At Palarus : Indigni qui ad colloquium admittantur hi sunt : qui fratrem odit ex falso causa; homo arrogans; qui divitias anima propria plus aestimat, qui contradicit servus domino, discipulus magistro. Sub hæc rex, ut erat suspenso animo parum attentus ad audita, inopinata exclamavit : Nemo est in omnibus peccati expers, et homo perfectus omni ex parte nequam reperiatur. Sic relieto Palarus rege pleno luctus, in miserrima desperatione videndæ unquam dilectissimæ conjugis, paulo post adfuit evocatam e latebris, et cum cetero regio cultu tum corona illa pulcherrima ornata adducens Paladem. Eam quo gaudio rex viderit, quibus amoris signis exasperit, subiecto sibi quisque, uti et quibus laudibus Palaris prudentiam extalerit; quantum ad priorem in ipsum addiderit benevolentiam, quam quidem pretiosissimis statim donis voluit testatam. Brachia manus porro insidiatores perfidos, et consiliū sanguinaris sceleratissimos autores, congregatos universos coram se jussit interfici. Hoc exemplo patet, regi ad suam tuendam pacatam atque incolunem domum et rem publicam, instrumenta efficacitatis præcipua hæc esse : D prudentiam, patientiam, sapientes consiliarios, et mulierem cordalam.

DISSERTATIO PARABOLICA VIII.

Cautiones præscribit tenendas in amicitiis quæstuosis, temporis sollem et mutui usus causa contractis.

Alia die poecenti Abessalomo regi audire de amicitiis temporis causa in communi periculo contractis, disseruit in hunc modum gymnosophista.

I. Non omnes amicitiae ævum ferunt, nec vero nefas alia unquam inire quam æterna fædera. Est

cum etiam probi ac sapientes non recusant conciliationem cum inimico, vicem tantum ac conditionem induciarum habituram. Res hoc exemplo declarabitur. Felis in truncu vetustæ arboris domicilium habebat, nec longe hinc cavo exigua habebat mus. Nocte quadam ambivit arborem

ratibus venator, et ignara insidiarum ante lucem ita felis exiens, implicata inqueis est. Vidit eam ita vincitam erumpens cavo suo musculus et gavisus est, sed brevem ei letitiam ingruens duplaci ex periculo motus anceps fecit. Suspiciens enim insistentem arbori, et facere in se impatum noctuum parantem, cum refugere in suam cavernam vellet, subeuntem eo nympham animadvertis. Hic enimvero consternatus discrimine, et anxi delibera abundus habebat. Quid agam? aut quo me verlam? secum siens. Si cavum meum ingrediari, devorabit me nympha; si autem hic persistam, aut dextra sinistrave fugere aggrediari, involabit in me noctua; si felis me admoveam, preda illi sum. Non despondendus tamen est animus: ingenium in angustiis, cernitur, excoxitabo aliquam salutis viam. Ea circumspectis cunctis non aliunde quam e fele ostenditur: experiar eam alloquio. Sic accedens quantum tuto potuit ad intricatam reti felim, Satinⁱ, inquit, salva res sunt tuæ? Et felis, Gaudes scilicet, ait, me deprehensa, ac miseræ insultas. Tum mus: Gauderem, ut dicas, si securus essem, nunc propria mibi pericula calamitatis aliena fructum excutiunt. Vides nympham pervasisse meum cavum, simulque imminentem in mei rapinam superne noctuam. Nunc age, quod communiter expedit, conciliemur invicem, pacemque faciamus, his legibus, ut ego, quibus vinciris, rumpam laqueos, tu nympham occidas praedicticem meam.

II. Probat impense muris propositionem felis, et magnæ mercedis propositiones adjicit, si ejus beneficio se solvi contingeret. Ergo foedus inierunt, et mus citra moram cœpit fila retis arrorendo frangere. Unum ex his tamen reliquit quo adhuc felis teneretur; non enim plane fidebat reconciliatae gratiae nisi pignore sibi certiori caveretur.

A Increpabat sic cunctantem felis: Quid dubitas, siens, tam cito redis ad genium? ita brevis est fides amicitiae juratæ? Sincerae (mus ait) equidem mihi conscientia voluntatis sum in foedere inter nos initio servando, sed quo tu futura sis animo ubi me in potestate habueris vereor; nam naturalis inclinatio non mutatur, aut si qua ei vis assertur, non perstat; propterea, cum nihil urgeat, tutius censeo relinquere te adhuc uno constrictam vinculo, hoc quoque rupturus cum maturum erit. Sicaliquandiu persistit mussans quoad sole jam exerto, et venatoris adventantis strepitu cœpto audiri, residum tempestive confregit filum, proculque statim fugit; felis solutæ, vel si deesset fides, venatoris tamen instantis metus insequendi muris consilium excuteret. Ergo nympha obiter exterrita, et ex antro muris ejecta, saltu concendit arborem. Mœstus venator fractum rete reconcinnaturus abstulit.

B III. Pauci ex hoc dies fluxerant, cum prodeunt, pastus causa quærendi, e sua caverna murem procul felis intuens. Quo a me, clamat, semper vitabundus digredieris, oblitus amicitiae juratæ? Age, aude, accede ad me, amplecti te ac remunerare pro meritis cupio libertatis et salutis vindicem meæ. Cui mus parumper subsistens, intervallo tamen satis magno medio, Nostra, inquit, amicitia complexus non requirit, nec libenter oscularer labra contigua dentibus mandere mei similes solitus. Amemus e longinquò censeo. Nec aliter fecit unquam mus providus, haud minus quam ante sedulo vitans ne se fell committeret, aut experiundæ suo damno perfidiæ occasionem daret hosti reconciliato secum quæstuosa ratione. Fabula docet fluxas esse ac fidel sublestæ amicitias quas utilitas et necessitas conglutinant, genio et natura reluctantæ.

DISSERTATIO PARABOLICA IX.

Deterret a fidendo reconciliationi gratiae oblatæ a principe quem gravissime quis lacerit.

Aliqando vacuo curis majoribus Abessalomo regi superveniens, et ipse negotio solutus familiaris gymnosophista, interrogatusque, ut caverre quemque oporteat ab eo qui, magna læsia injuria, reconciliationem offert, respondit in hunc ferme modum.

I. Rex quidam psittacum habuit non minus specie ac plumarum versicolori varietate formosum quam voce disertum, et, quod est potissimum, sensu ac rerum usu prudentem in paucis. Hunc pullum adhuc tenerum alentem versari assiduo rex videbat cum principe suo filio paulum supergresso infantiam, oblectandi, ejus gratia. Coaluisse familiaritas, etiam convictu quodam exercite usque ad necessitudinem humanæ prope charitatis; nam ut puer supra modum delectari videbatur psittacis duobus, sic illorum utrique charissimus erat, adeo ut nunquam senior e felicibus silvis ad

quas quotidie volabat, mitia poma pullo suo portaret quia eorum partem vel optimam fusioni regio seponeret. Per annos hæc aliquot durarunt, jamque pullus psittaci plenum ævum attigerat, et regis filius adoleverat in pubertatem, cum die quadam accidit, passerem, delicias adolescentis regii, rixa cum juniore psittaco contracta, male ab illo mulctari, et que ab ulciscente dilecti passeris plaga juvene harunu auctorem interfici. Supervenit facto et cœdi prolius suæ senior psittacus, proculque, dum peregrinat, intuens jugulari a regio alumno natum sūpum, eum sensit animo dolorem quem excitare spectaculo tali affectus patrius potest maximum. Ac secum intime ringens frendensque, O mores, inquit, intollerabiles regum, ius, fas, officium, fidem, necessitudinem, amicitiam infra suam fortunam dignitatemque ducentium! O infelicissimam his ministrantium sortem, quorum

illi sudores et ærumnosissima obsequia neglectu A fere contemptuque, non raro etiam exitio remun-
rantur ! deberi sibi ab omnibus rati omnia, debere
se quidquam cuiquam nec cogitare dignantur, nec
dici sustinent. Libidine cuncta metiuntur, ex usu
ac fructu propriis cuncta æstiment: se unos in-
teuntur, sibi unis placent; sui unice suarumque
deliciarum rationem haberi, æquum censem. Exspe-
ctes ab istis gratiam merito misericordiam infortu-
nio, qui nec veniam errato, nec supplicio moram
indulgere unquam norunt; multorum annorum
servitus et laboriosissima ministeria uno ipsis mo-
mente levis offensiunculæ obliterantur.

II. Hæc obiter conquerens admovebat se loco
propius: at ubi jam e vicino distinctius hausit
oculis diram speciem cruentati abjectique ac cru-
deliter ab irato ultiore calcati charissimi capit is,
in eas furias exarsit, ut in regium involans pue-
rum rostro ei atque unguibus offoderit oculos.
Habe, inquiens, quod te dignum est, dure, immi-
sericors, ingratissime: tanti temporis contuber-
nium, tam familiaris hoepitii necessitudinem, tam
teneræ amicitiae jura dulcissima non impune in-
fanda immanitate pollueris. Sub hæc audacis con-
scius facti in summa regii viridarii arbore consedit,
fruens inde spectaculo tumultuantis aulæ ad ca-
sum acerbissimum pueri principis. Accurrit inter
ejulatus nutritiorum et cursationes satagentium
frustra satellitum exanimatus rex: et filium am-
plexus, ablutaque nequidquam patriis lacrymis
excæcati pueri proprio fœdata cruce facie, fene-
stræ se admoveens, ex ea conspicuum auctorem
cladis simulata ignoscendi promissione ad se ut
revolaret instituit hortari. Cui psittacus, fugere
certus inde quam longissime, ubi ex tuto afflictis
hostibus insultans, explesset animum sæva satie-
tate vindictæ. Agnosce, rex, ait, justam vim Neme-
sis ultricis, cuius exemplum in familiari tibi capi-
te habes domesticum. Nullum illa nefas impuni-
tum sinit, veretur neminem, nullius opes reformi-
dat; ne vestra quidem superborum regum superci-
liosa majestate deterretur suppicia sceleribus
adæquet natis etiam in purpura. Serius oxyus suas
cuique vices reddit, nec pessima conditio eorum est
quos celeriter ulciat, e quibus est tuus filius
In flagranti perfidia oppressus: dilatione pœnas
auget, ac fenore tormentorum toleratæ diu culpe
sortem exaggerat, adeo ut quos inexpiatos vita
dimiserit, sempiternis immiserabiliter cruciatibus
addicat. Erat unguis in ulcere ardentis dolore
regis intempestiva psittaci philosophia, qua ille,
ut irisione sui, quanquam nidignabatur vehemen-
tius, pressit tamen indicia ignoscentis æstuosissi-
me furoris: et se componens in moderationem, qua
posset hostem fallere, pacato, quantum potuit
vultu respondit: Minime ambigua tu quidem et
me quoque fatente vera loqueris, quo ipso deside-
rium auges tui reditus, ne tam sapienti monitore
caream. Quare, *oro te*, ne nos deseras, emendare,

A quoad licuerit, præterita paratus. Nec timend'um
puta, ne qui offendam tui tanta poena luimus, quid-
quam in te deinceps committere audeamus, quo
istius, quam vere prædictas, Nemesis graviorem in
nos concitemus iracundiam. Ad ea psittacus, Non
faciam, inquit; monent enim prudentes, semper
ei qui damnum intulit ab adversario incommodi
accepti memore cavendum, eoque magis vitandum
ejus accessum quo ille invitaverit instantius. Au-
divi et illud ab idoneis auctoribus, genitores
sapienti amicorum loco habendos, fratres pro
comitibus itineris, uxarem pro contubernali, filios
pro tabellariis memoriam patris ad posteros peria-
turis, filias ut adversarias in lite considerandas,
cognatos, ut feneratores acriter repetentes debita,
B se ipsum, ut solitarium omni affectum necessit-
dine solutum. His ego præscriptis obsequens, rece-
dere in solitudinem statui.

III. Adversus ea rex: Si a te profectum esset
rixæ ac noxæ initium, jure nobis fidere metueres;
nunc rum hujus quod incidit incommodi origo
et culpa (quod dolens pœnitensque fateor) no-
stra sit, quid obstat quominus credas invitantibus
nobis ? Ad ea psittacus : Memoria damnorum acce-
ptorum alta cordibus insigit vulnera, nec linguae
semper veros mentium exprimunt sensus: quo circœ
verba tua fidem apud me non habent. Reposuit
C his rex: Male de me opinaris, psittace, qui scias
sapientem virum omnem adhibere operam ut
acceptæ injuriæ memoriam ex animo stirpitus evel-
lat suo. Contra hæc psittacus. Est omnino, est
ita, ut dicis, rex, velimque tua causa credere, te,
prout sapientis jubet officium, conari damni quod
passus es obliterate imaginem ex mente; cæterum
an quod conaris sis perfecturus dubito, et non sine
causa vereor ut possis: quare sine me isto am-
biguo mihi consulere. Multi nimis facilis alienæ
moderationis fiducia perierunt, dom ex sua con-
scientia æstiment alios, passi quod elephantibus
indomitis frequenter accidit, quos cicures, sapere
cum ipsis paria crediti, in insidias pertrahentes,
servituti hominum mancipant. Contra hæc rex,
Vir, ait, ingenuus et liberalis indolis non mutat
in pejus mores, nec amicitiae jus violat, nec fidem
fallit datum: abjectarum hæc vitia naturarum sunt.
Respondit psittacus : Memoria damni accepti acres
in quorumvis animis motus ciet, longe acerrimos
in regum mentibus. Hi enim in gravissimis malo-
rum numerare solent vivere in ultum, gloriæ, cuius
sunt avidissimi, partem vel maximam in vindicta
reponentes. Ignosces igitur si tutum mihi non pu-
tem ad vivas quasdam in corde tuo prunas iræ
admoveare materiam imprudenti usurpatione prius
cœptæ familiaritatis tecum mee, quando nec pre-
ces irritæ nec seræ obtestationes mee incendium
a me quo consumerer arcerent. Optima, si nescis,
ad curandam injuriæ memoriam medicina est ab-
sentia injuriæ auctoris. Eam tibi admoveare a te
recedendo cupio; nam coru et cicatricem obducere

istiusmodi vulnera in ejus qui fecit conspectu ne-
queunt. Atque, ut ut de te sit, mea mihi causa quid
agero debeam non est obscurum. Nam vel si tu
tam moderatus quam vis persuadere, futuris sis,
tamen ego tecum sollicitus viverem, quippe et
animum ignorans tuum, et quantumvis esset is
qualem optarem, jure, ne mutaretur, metuens.
Desine igitur invitare me ad convictum tecum,
necessario mibi suspiciose anxiū, et per hoc mo-
lestissimum futurum; nihil autem omnium tibi
juxta mibique consulere possum utilius, quam fuge-
re longissimeque a vobis abscedere. Ergo salve
mihi æternum, et vale.

IV. Sustine adhuc paululum, rex inquit, et cogita
nullam imputari posse a me tibi calamitatis mee
partem aut eo nomine culpari. Scio enim fatali
cuncta necessitate contingere. Inevitabiliter ad quid-
vis horum, quæ fieri videmus, qui agunt rapiuntur
efficacia decretorum æternorum. Nexui robustissi-
mo adamantæ catena quis tractus mortalis ob-
luctetur? Nullum igitur, aut tuum, aut mei filii
crimen est. Ministri suistis ambo non voluntarii
fatorum, quod multo ante sanxerant exsequentium.
Parcarum nempe in tabulario ære incisæ dudum
æterno tuae proliis mors, excæatio mee stabant;
ignoscamus nobis mutuo alienum crimen. Veni,
nec time, amici ut prius erimus. Adversus hæc
psittacus: Horribilem, inquit, disseris, nec mihi
credibilem philosophiam; ego magistris haud
paulo melioribus assentior: fato superius arbit-
rium nostrum esse vitæque sortiem in sua cujusque
manu positam, ut felicitas ac miseria, recte, aut
ecccus voluntaria motione consultorum reputari
fructus debeant. Quod si vel hoc admiserim quod
disputas (nam fateor in ea multis sententia bære-
re), tamen veritus ne in ista quoque fatorum serie
fixum sit te mihi perjurum fore, non committam,
ut in meam perniciem cooperari fatis præbendo
tibi mei perdendi opportunitatem coner. Velis
potius et remis me in quam diversissima prori-
piam, interpretansque in favorem meum providen-
tiā æternam, fatali ejus lege cautum arbitrabor,
ut ego in locis a tua ditione remotissimis secu-
ram incolmis vitam degam. Quanquam equidem
(non enim recedam a doctrina veriori) nihil a
fatis aut spero aut timeo. Quod me deterret a
me tibi committendo, odium mei est quod flagrare
in corde tuo maximum suspicor; vel potius intel-
lico ex certa causa talis odii, memoria, quæ in te
viget damni a me illati. Nec remissior fortassis in
meo pectore fomes aversionis a te vivit, dum
recordor interfecti domi tuæ mei pulli a tuo filio,
ex mea conscientia de te judico, planeque censeo
nec tibi expedire nec mihi nos deinceps una degere.

A V. Respondit ad ea rex: Quod de te fateris
opinaris de me, probosum utrique est. Bonorum
enim ac sapientum est in potestate habere cupi-
ditates, nec obsequi affectibus cum ad aliquid im-
pellunt rationi non consentaneum; et ego igitur et
tu, quantumvis recurrente memoria clodium, mutuo
amare poterimus. Anceps (reposuit psittacus) ista
experiencia fuerit. Magna enim vis est perturbatio-
num, irritante objecti præsentia solitarum exar-
descere, rationisque frenum in æstu furoris excutientium.
Quod si quis vi annitens summa mode-
rari tali tempore iræ aut odio potuerit, molestiam
tamen ingentem sentiet, nec pace aut tranquillitate
animi, quæ vitæ felicitatem conficit, in conflictu
tam vehementi affectuum cum judicio, fruetur.
Nam qui vulneratus in pede currit tamen, summo
dolore cruciatur, et qui lippus palpebras apertas
objicit vento, etsi minime velit et contra satagat,
oppletis pulvere oculis plane cœcutiet. Sic sensum
gerens intus vivum gravis incommodi accepti, quan-
tumvis imperare animo conetur, dum auctorem
sui luctus coram videt, oleum in flamمام mittit,
cujusque excitat incendium quæ cui par extin-
guendo sit. Quare talibus una conditio pie ac felici-
citer vivendi restat, amovere a conspectu monu-
menta clodium suarum et sealutem in solitudine quæ-
rere. Ad hanc amplectendam toto deinceps feror
impetu studii, suffragantibus in hoc consilium
monitis philosophorum, quos audisse memini do-
centes, quinque rebus perveniri ad famam illu-
strem: innocentia, doctrina, fuga suspicionum ad-
versarum, suavitate morum, ad nihil tamen inho-
noratum descendente, denique perpetratione mag-
norum operum. Quarum laudum cum facultates
solitudo subministret, obstacula removeat, nihil
ea videri optabilius sapienti debet, ægre id nomen
aut parare aut tueri valituro, nisi a se ipso sibi
cavens, et perdendæ animæ occasionem vitans,
a cognatis, filiis, divitiis, ipsaque procul a pa-
tria sese removerit. Patriam siquidem, filios, co-
gnationem, opes commutare cum æquivalentibus
poterit, animæ jacturam quod resarciat nunquam
inveniet. Adjungam et aliud sapientum effatum:
pessimam esse perouniam quæ non erogatur, pes-
simam uxorem cui suus vir exosus est, pessimum
filium parentibus contumacem, pessimum regem
D qui simulat innocentiam, pessimum amicum per-
fidiosum, pessimum civitatem seditionum appa-
ratibus tumentem, cuius cives anxie vivere et in
horas extrema formidare necesse sit. Sic et ego
apud te manens semper essem anxius. Et his di-
ctis evolavit, relicto cunctis exemplo salubri et
prudentissimo consilio, nunquam iis fidendi quos
læseris.

DISSERTATIO PARABOLICA X.

Versatur in explicandis fraudibus insidiosissimis invidorum quibus innocentes et fidos regibus ministros perverttere conantur, indicatis simul rationibus iis occurrendi, et vi veritatis ac sanctimonie omnes malitiae conatus ad extremum eluctantis.

Sub hæc loqui cessanti gymnosophistæ, rex A- bessalom, Audivi, ait, et probo quæ de nunquam resumenda graviter offensi familiaritate docuisti; cuperem autem discere abs te an non oporteat interdum dari operam, maxime a regibus, ut reconcilientur ipsis, et in priorem gratia reponantur locum ii quos errore quodam abalienaverint. Super eo argumento gymnosophista disserere hunc in modum est exorsus :

I. Fuit in quadam silva referta belluis inter alias thos quidam, vitæ proposito valde diversus ab iis quibuscum vitæ ac naturæ communione jungebatur. Mitis enim erat et temperans, præter morem et thoum cæterorum, et cum his aliqua ex parte convenientium vulpium, quorum omnium grassationes et helluationes quotidianas innoxii sanguinis detestans intuebatur, cousque non obnoxius cupiditatibus gulæ, ut ultro abatineret omnino carnibus, et naturali vescendi necessitate herbis ac pomis defungeretur. Hoc vivendi genus in medio tam dissimilium exemplorum, omnium in hunc oculos et multorum invidiam convertit. Irati pariter thoes, vulpes, lupi cæterique plurimi, nunc singillatim conventum, nunc manu facta circumdatum, acerbè increpabant, denuntiantes, haud pati sese posse ipsum unum velle videri sapere plus quam cuncti saperent alii; minantes etiam se illum, si pergeret, congressu prohibitum ipsorum, pro transuga ritus patrii ac degeneri proditore proscripturos; omitteret igitur peregrinos mores, et vale dicto intempestivæ philosophiæ, eorum instituta sequeretur ex quibus natus esset, cum quibus viveret. Ad ea C thos placide respondebat, molestum ipsis esse non debere conspectum sui qui neminem verbo aut facto laderet. Porro istam quam minarentur amandationem sui procul, adeo non ab ipso formidari, ut præoccupatus ulro fuerit et sponte exsulatum abiturus, si putasset non alia se conditione posse in iis locis vivere, nisi facta cæterorum imitando : se vero, cum plane decrevisset abstinere a latrociniis et cædibus, nihil interesse credidisse peregre an in patria innocentiam coleret : nec enim scelera contagione aut vitio locorum, sed nequitia cordium inolescere. Quanquam, addebat, potiori jam mei partes a vobis absum, animo scilicet et affectibus a vestro usu et instituto longissime disjunctus. Si corpus hoc etiam exterminare vultis, non multum D repugnabo, fortassis etiam gaudebo. Talia eum loquentem vel inviti verebanlur, famaque de eo late increbræscet ejusmodi, ut admirantibus etiam qui oderant, toto eo tractu multa esset in veneratione nomen ejus.

II. Pervenit igitur ad leonem, ejus silvæ regem, clara, multorum prædicatione, notitia tam sapientis

A thois. Quare illi ad se vocato dixit : Vastum, ut vides, et cum subditorum, tum negotiorum generibus varium regnum hoc meum est, unde ad ejus gubernationem egeo fidelis ac prudentis opera ministri : dudum est cum tales quæro, et reperisse in te hodie mibi videor. Cogitavi ergo te præficere summa cum potestate administrationi reipublicæ, eoque me, præter utilitatem, officium impellit quo reges tenemur virtutum honorandarum. Opprobrium est principis cum quis ipsi subjectus laudibus excellens jacet in tenebris ac sordibus : dotes istæ tuae præclaræ plurimis proponi ad exemplum debent, adeoque, ut sint vulgo conspicuæ, colligandæ in arce quadam ac fastigio excelsæ dignitatis. Ad ea thos respondit : Reges convenit volentibus ministris uti, adigere quippe invitatos, ac repugnantes trahere ad functiones capessendas a quibus abhorrent, noxiū negotiis ipsis est, quæ sic ab alio attentis negligenter transmittantur. Meum porro ingenium immane quantum abhorret a tumultu vitæ aulicæ. Cum ergo tibi, rex, non desint, iimo abundant, qui non solum libenter suscipiunt sint, sed qui vehementer optent et palam ambient speciosa ista munia, tales adhibeas censeo, meque, quod coepi nec hactenus pœnitit, mihi privatim sinas vivere. Minime, ait leo voce contentiori, iaque auctoritate ut sibi nolle obsisti satis declararet ; quin statim amove moras homines et jussis meis te promptum expedi : plane quippe decretum mihi est auctorare te in officium primarii ministri, et dignitate a me secunda regni administrationi præficer.

III. Nondum thos persuasus, contra exceptit in hunc modum : In isto, domine, quod mihi destinias ministerio qui tutus durare possit, is, meo judicio, alterum horum sit oportet : percallidus aut insigniter stultus. Prior enim, abundante in fraudes astutia, qua dissimulando, qua largiendo, qua dolis variis fucum faciendo, hoc consequetur, ut invidorum semper infensorum felicibus, minus appetatur insidiis ; alter, præ imbecillitate mentis irrideri se non sentiens, et ludibriæ venerationem interpretans, sui contemptu invidiam lucifaciet exarmabitque iras miseratione fatuitatis. Ego, qui neutram horum esse velim aut haberi, citra certam perniciem ex hoc ostentari loco nequo, unde cunctorum undique virtutis inimicorum telis arcubusque contingus, nec protectus, apparerem. Nam sperare posse aliquem in primo sub rege potestatis gradus stare immunem odii popularis, insanum profecto sit, si quidem talem utique quotquot clam infensi sunt regi (quæ maxima semper turba est), hoc ipso aversabuntur quod exoso sibi principi charum et fidum videant ; qui autem regi student, emulationis

instinctu amoliri omni ope conabuntur eum a quo sibi dolent præripi gratia locum quem apud imperantem ipsi ambiant. Ad ea rex : Nihil metuas a meis subditis ; nam tam ampla ego te potestatis meæ communicatione circumuniam, ut non magis contra te moliri quidquam quam contra me ipsum vel audeant vel possint. Reposuit his thos : Si me amas, ut certe facis, domine, et eo nomine debere me tibi plurimum fateor, quoniam, inquam, mea causa vis, oro obsecroque ut habeas persuasissimum, nullum a te majus mihi posse beneficium contigere quam si me relinquas in hac tranquillitate vita innocentis ac privatae, contentum pro victu omni aqua et herba. Nam, quantum possum intelligere, qui vobis regibus inserviunt, plus unico momento curarum illarum et quotidianorum ipsis discriminum angoris miseriaque patiuntur, quam sibi privatim vacans toto experiatur vel longissima vite spatio ; quare nimis caro emitur illa claritas, ut non incomparabiliter videri expetibillor debeat pax et securitas obscuri atque inglorii otii.

IV. Ad ea leo pene iratus recusationi tam pertinaci, Plus satis verborum, inquit, est : nihil audio ultra, meum erit providere ut tuto apud me sis. Tu, fac quod jubeo teque ad ministerium accinge quod injungo. Cui thos : Faciam, domine, quando sic imperas. Sed ne me amando perdas, et verum in me reperiatur illud adagii vulgaris ; Amicitia intempestiva par odio est, te obtestor per quidquid est tibi venerabile aut charum, dignare jam hinc mihi polliceri, si quando contingat me accusari apud te, non creditur te delatoribus statim, at interpositum tempus idoneum discussioni et examini, nec mihi nisi convicto pœnam decreturum. Hoc præterea rogo, ut ista utaris ratione in delectu ministrorum : attende prius quemadmodum illi in re privata se gesserint : ab eo enim qui suæ domui male præfuerit, quomodo sperare liceat rem publicam bene gerendam ? Porro te alloquentium et discernenda conditio, et pro varietate qualitatis agendi forma temperanda. Si te illi usu rerum et sapientia superent, illis obtempera ; si te plus quam ipsis sapere ac in præsenti re videre tibi sis conscientius, doce illos et rationibus convince. Sin peritiam in illis ac prudentiam haud tua majorem deprehendes, nec contemnas, nec statim admittas quod asserunt, sed consule in medium ac discute, citra contentionem tamen, nam hæc et majestatem dederet, et ad veri dijudicationem obstat potius quam confert. Hæc curaturum observaturumque se rege prolixo pollicito, thos administrationem rerum capessit. Summi se illum facere leo palam declarabat, nihil clam ipsi habens, ejus consilium in omni negotio audiens, omnes infra illum estimans. Hoc spectaculo novæ thois apud leonem gratia aulae oculis proposito, mirari omnes sermonibusque celebrare inopinatum easum ; primores autem comitatus tacite ringi utrique intime, dissimulando haud facile livore ac videlicet inhibundo occasionibus

A nocendi, quales cum innocentia prudentiaque thois moderate omnia et plausibiliter gerentis, nullas admodum daret, incubuere malitia conspirante prævæ mentes ad novum ministrum quomodo cuncte comminiscendis calumnis evertendum.

V. Ergo cum diu frustra omnem in thoe ludem movissent, constanti erga eum leonis benevolentia palam exstante, quadam die conspicati leonem cypide jussisse ut quædam esca ipsi gratissima sibi postridie apponetur, eam ipsi furati per noctem, in absenti forte tunc thois domo absconderunt. Tum die posteri requirenti cibum imperatum regi, et irato quod is non appareret, omnes ex condicto præsentes qui dolum instruxerant, nullam artem vaferimæ calliditatis omiserunt quem fore utilem tali tempore concitandæ regis iræ in thoe absentem nossent. Primum factio in regem studio dum ille indignatur et furit, quasi territi et solliciti coeunt in circulum, ita invicem submissæ mussitabant, ut exaudiri tamen possent studerentque, Cur celamus ultra quod scimus ? Fides erga principem nos cogit labem illi enuntiare domesticam, licet contra potentes veniendum sit et caput objiciendum certo discrimini. Prævaleat periculo et formidini privatæ charitas regis, et quo ei consulamus alia sane salutis nostræ jaciatur. His surratis ea leonis vicinia ut ab eo sentirentur, illum consensu adeunt, et ei profunde salutato, Novimus, domine, inquit, quis tibi prandium averterit, peccavimusque hactenus quod timore concitandi contra nos ministri præpotentis, silimus : nam vel nostra certa pernicie fuit tibi consulum ; quidquid ergo demum inde seculurum sit, officio en nostro fungimur, indicantes tibi, ferrinae partem quam tibi heri seposueras in pastum hodiernum, subtractam a thoe fuisse, hoc ex occulto teste comperimus. Sic locuto nomine omnium primario inter ipsos, alias sermonem excipiens : Etsi hoc qui vedit retulit, et qui vitam thois arcanam a specie diversissimam introspexerunt, haud alienum ab ejus vasari simulatoris occulta voracitati factum intelligent, tamen quia tu, domine, longe alia de thoe opinaris, non petimus ut credas, sed ut inquire de re jubeas. Addebat alter : Si thos convincatur hujus criminis, intelligemus vera etiam fuisse quæ multa de illo ferebantur, non credentibus multis. Exclamabat aliis : Vere ita est ; fraudulenti et clam improbi nunquam ad extremum latent. Ego inter illos fui multis qui thoe innocentissimum putarent, et cum a fide dignis sane atrocias peccasse ipsum audirem, renuebam credere; nunc ultimo hoc experimento larva illi detracta est. Alius quidam dicebat : Cum primum hunc thoe vidi, suboluit mihi ejus nequitia ; testes mihi sunt hic atque ille (nominabat certos) quibus sepe dixi, quæ in eo vulgus miraretur, nihil nisi præstigias et fucum esse obductumque tectorium improbitati. Alter quispiam sic erumpebat : Hoc enimvero non furtum solum est, sed sacrilegium,

sed intolerabilis licentia violandæ ausu nefario A sacræ majestatis. Audiebatur et alterius hæc vox : Mittat rex qui scrutonur domum thois ; cubilia sceleris deprehendentur, et corpus, quod aiunt, ipsum delicti tenebitur. Verum, adjungebat alius, properandum in hoc esset, nam periculum in mora est ; et alius, Male vereor ne thos astutissimus consuetis artificiis fascinet iterum regem, et tam manifesti criminis mendaci defensione notam eluat.

VI. Cum ita omnes insidiosissimo consensu leonem undique urgerent, et ipsum perturbatum dolore prandii subtracti jussit ille thoem subito vocari, et ex presenti minaciter percontatus est, ubi ferina esset quam ipsi tradidisset pridie servandam ? Thos, quod res erat, simpliciter respondit se curatori penus reponendam commisisse. Aderat forte is et præoccupatus a calumniatoribus fuerat, quare palam negavit se a thoë quidquam accepisse. Tunc misit rex qui scrutarentur domum thois, ipsos commodum qui fraudem adornarant. Hi statim post ferinam quasi apud thoem in latebris repartam leoni detulerunt. Adfuit inter reliquos lupus senior, simulator vafer, qui famam justitiae ac sanctitatis ficta modestia collegerat. Is graviter et diligenter vitata omni suspicione iræ aut livoris, suggestit in aurem regi : Si veniam apud te invenit tam atrox et manifestum scelus, nullus erit deinde qui deferre ullum indicium audeat machinationis cujusvis, etiam in caput tuum. Hoc leo auditio compingi thoem jussit in carcerem. Dum id fieret, adulator quidam ex astantibus. Dudum, ait mirabar a scelerato isto fucum fieri perspicacissimæ sagacitati domini nostri. Sub hæc misit leo ad thoem quæstores ex eadem sycophantarum cohorte qui eum interrogarent in custodia. Confinxerunt illi responsa ejus contumacia et contumeliosa in principem, cui et mox eadem exaggerantes invidiosissime retulerunt, adeo ut iis auditis efferatus leo thoem interfici mandaret.

VII. Pervenit interim ad matrem regis totius notitia calumniæ. Hæc primum omnium, quod facile poterat, propter auctoritatem summatam, dilationem interposuit suppicio. Tum leonem privatim aggredita. Quam ob causam; ait, fili, capitalem sententiam in thoem pronuntiasti? Retulit leo quæ euiderat et viderat; et illa : Festinasti, fili, nimium in re maximi momenti; et quantum in te fuit, seræ tibi pœnitentia in vitam reliquam triste argumentum comparasti. Sustinere oportuerat et cuncturi; nam mulier per virum suum stat, filius per parentes, discipulus per magistrum, exercitus per ducem, populus per regem, rex per legem, lex per prudentiam, prudentia per cunctationem; et initium sapientiæ regi est, nosse sibi subjectos, ac de quoque ipsorum existimare prout mores ejus sunt. Id si faceres, non mirareris probos oppugnari a nequissimis, nec fidem iis tribueres quibus supplicia debebas. Nonne innumeris experimentis per-

A speisti fidem et probitatem thois ? et illum tamen tam cito propter inverisimillimum crimen subtractæ carunculæ, ad delationem æmolorum ejus scelere flagrantium, ex fraude perfidiaque confititorum, morti addixisti ? Nescis capitale esse regibus, aliis committere que gerere per se ipsi debent ? Non vides qui vinum emunt, quam diligenter prius explorent colorem, odorem, gustum, ne qua ipsis fraus fiat ? quanto magis decet reges curiosissime indagare cuncta in negotio in quo nihil minus quam regni salus agitur ! Minister fidus ac prudens brachium dextrum principis, reipublicæ firmamentum ac columen est. Non igitur oportebat te alii fidere in cognitione talis cause, præsertim cum, ut dixi, nulla verisimilitudine crimen nitatur. Quomodo enim qui temperantia spontanea (quod omnibus est notissimum) omni sibi interdixit esu cernium, credi poseit ferinam e penuta subtraxisse ? Finge gula victimum ; deerant mæculla locupleti, deerant munera certatum oblata venatorum, per quæ cupiditati satisfaceret ? At inventa domi ejus ferina tua est ? Nempe ab iis qui ipsi subtraxerant, ipsi eo intulerant, ut thoem perderent. An est obscurum omnes istos invidiæ rabie in eum furere ? Vident occupari ab eo locum quem sibi ambiunt; opes ejus, honorem, auctoritatem, apud te gratiam, propria detrimenta interpretantur, spectare florentem illum morte pejus ducunt : sic vulturi partem cadaveris ferenti, sic cani osse rapto fugienti, multi circum instant vultures et canes alii prædam extorquere satagentes. C In summa sic habe, bellum esse internecinum et implacabile, natura comparatum atque commissum inter improbos subditos et bonum principem. In eo bello cardo periculi et spes victoriæ in ministrorum qualitate vertitur : vincit princeps si mordicus tenet consiliarios sapientes et fideles ; si pro talibus calumnia extortis artes malignæ invidorum improbos infidosque ministros obtruserint, actum de rege est : seditioni de illo ac rebellis, ingenti reipublicæ clade, triumphabunt. Quare in ea re extremo conatu decertare, sic tanquam pro arie pugnet et focus, princeps sapiens debet, ne idoneis compertos nocumentis probos ac solertes administratos eripi sibi patiatur, et ut in horum perniciem intentas machinas improbitatis disjiciat ac frangat.

D VIII. Hæc maxime regina disserente, quidam e conjuratis auctoribus calumniæ, santis conscientiæ convicium non ferens, procidit ad pedes regis. Fateor, inquiens, domine, scelus meum : innocens thos est criminis impacti ; ego ferinam quam tibi se posueras, e penu tua furatus, in ejus domum detuli. Ego idem ibi eam ubi absconderam reperi, produxi, ut te, quod contigit, ad eum damandum impellerem. Feci hoc et malitia propria et suasu instinctuque plerorumque aulicorum qui thoem pessime oderunt, quod tibi charus, et nimum, ut ipsis videtur, felix es ! Miranti ad hæc

regi, et tanto plus prono ad obtemperandum monitis matris, illa sermone resumpto, Huic quidem ultro profitenti penitentiam, potes, inquit, ignorare, cæteros illos quorum est scelerata deprehensa coitio, ad unum interfice. Nec contemnas imbecillitatem plerorumque, nam etsi feno nihil humilius, nihil infirmius, tamen ex eo manipulatum intorto funes nectuntur qui etiam elephantes alligent; thoem vero statim censeo in priorem restitus honoris gradum, tibique omni ope conciliis. Tunc leo: Faciam quod jubes, mater, etiam mea sponte; nam purgata calumnia, revigescit in meo animo charitas in thoem, cuius etiam prævidentiam recordor, haec quæ contigerunt prævidentis, et mihi suggestentis utilia præcavendo errori, nisi levæ mens fuisset. Rogaverat enim, ut si quando aliquod ejus crimen deferretur ad me, sustinerem judicium usque ab inquisitionem plenam, quod, heu me! non feci, sed faciam si alias usus incidet: serio enim poenitet tam damno festinasse. His dictis confessim sibi sisti jussit thoem liberum, et insignibus ornatum dignitatis pristinæ; quem amplectens, Erravimus, inquit, sed circumventi dolis malis. Sapienter a te præmonita inconsulte negleximus; verum icti sapiemus, nec de cætero ab istiusmodi insidiis periculum tibi est. Perge securus ferendis ac partiendis nobiscum curis imperii. Cui thos. Ut talem me probes, inquit, qualem ista dignatione credere ostendis, hoc est, tibi fidum et verissime benevolum, audi meum consilium, et sic habe, nihil esse magis salutare regibus quam subditorum sincere fidelium admittere libera monita et eorum suggestionibus deferre. Aio, non expedire tibi me amplius intimo ministerio habere, mibi amplius fidere. Reges enim oportet sibi cavere ab iis quos vehementibus in-

A juriis læsere, ab iis quos re familiari spoliarunt, ab iis quos sine causa exilio multarunt, ab iis quos fraudarunt mercede operæ aut stipendiis, præterea ab avaris, ab inexplebilis, denique ab illis qui publicas utilitates propria damna reputantes, desperant se posse fieri, nisi communi infortunio, felices. Hos omnes princeps sapiens hostium loco habere a seque removere longissime debet. Etsi enim culpa vacant priora quatuor genera, tamen magnus dolor ex damno quod sunt passi verisimiliter illos stimularet ad non omitteandam, si unquam occurreret, aut etiam ultro quærendam captandamque occasionem ultiionis. Sine igitur recedere me in dudum optatam solitudinem, præsertim cum opportunior deinceps quam prius calumniis sim futurus perseverans in ministerio. Si quidem conflata iterum (quod vitari sequit) pari huic in me coitione improborum falsis me testimoniis oppugnantium, accedet tibi nova causa criminalis admittendæ credendæque, quod existimare merito poteris memoria mea injuriæ acceptæ priori damnatione ad tibi nocendum incitatum. Hic rex, iterum amplectens thoem, Vera, inquit, in aliis ista sint quæ allegas: tua sincerissima, bonitas mihi perspectior est quam ut quocunque nomine suspectus unquam esse possis aut debebas; ne porro ista, unde intentas mihi metum, injuriæ memoria in te resideat, efficiam beneficiis multiplicandis quibus illam aut oblitterem aut obruam; tu qua fide cœpisti, perge mihi et reipublicæ navare operam, majori etiam quam hactenus alacritate. Restitutus inde thos ost in pristinæ fastigium dignitatis, ingenti et honoris et gratiæ augmento, talique exemplo declaratum, posse interdum recte reges inniti securos reconciliatæ prius a se vexatorum benevolentia.

DISERTATIO PARABOLICA XI.

Quam turpe sit ingrati animi vitium in homine monstrat exemplo bestiarum, et ab eo deterret proposita ejus pæna.

Rogavit inde gymnosophistam rex Abessalomus, ut indicare sibi ne gravaretur cui potissimum generi, et quo maxime merito, et gratificari et fidere reges debeant. Super eo argumento, resumpto sermone, gymnosophista disputavit in hunc modum:

I. Beneficium esse regem convenient in gratos et D beneficio dignos, neque, ut sœpe fit, effundere sine delectu opes publicas in consanguineos et privatum sibi charos, utunque jam hi sint divites, pauperes autem contempnere: verum ex his qui observati fuerint judicio pollere, præstareque prudentia, honorari a principe ditarique muneribus oportet. Præ ceteris autem amore ac beneficentia complectendi sunt, qui se factis probarint acceptæ gratiæ memores et in occasione rependendi meriti fideliter sedulos: a talibus enim tempore suo duplo exspectare vicem officii poterit (ut enim quidam ait sapientum: Homo homini occursum feneratur);

ubi autem ingratum aliquem rex deprehenderit, amovebit a se illum omni ratione, si quidem sapiet, nec ullam unquam tali partem fidei tribuet. Hoc naturæ ipsius esse judicium bestiæ in hoc exemplo docuere. Foderant in agro quodam rustici foveam leoni loca illa infestanti capiendo. Verum in hanc incaute illac euntes inciderunt primum aurifex quidam, deinde simius, mox draco, postremo et serpens. Conspicatus id forte ex vicina loco cellula, quo diversorio dudum utebatur, solitarius aliquis, vir bonus. En, inquit, ille infelix homo, præter calamitatem casus, etiam a dracone atque angue devolutis eodem pericitatur; non omittam occasionem servandæ animæ et mercedis æternæ tali operi propositæ lucrandæ. Ita ille secum ac mox strenue progressus ad oram foveæ, funem demisit, inclamans homini, ut illum arriperet, ejus ope extrahendus. Sed præoccupavit saltu simius et

eductus primus est, secundi jactus beneficium draco præripuit, ut serpens tertii: quæ omnes eductæ bestiæ miro affectu gratias eremita referebant, addentes et consilium, cuius ille neglecti pœnas tulit: Ne cures, inquietabat, hominem, qui superest in fovea, tollere; malignam vicem beneficio reddet: nam nos illum ingratissimum novimus. Abjecit pro se simius: Ego diversor in suburbano civitatis Zanzur; si qua te illuc unquam peregrinatum causa tulerit, experiere me non immemorem gratiae. Pars draco et serpens polliciti (bi domiciliū babebant in muris ejusdem civitatis), ad sua quique recesserunt. Novissime omnium extractus e lacu aurifex, et ipse gratias liberatori egit, ac se professus in urbe Zanzur domum et familiam habere oblatoque si casus illum istuc ferret, hospitio et obsequio, vale dixit, et eo abiens iter arripuit.

II. Eremita deinde causa incidit civitatis Zanzur adeundæ. Prope illam progressum ugnovit ex longo simius, et perofficiose occursens, acquiesceret in umbra paululum rogavit, seque mox redditum ne gravaretur opperiri. Non multo post adfuit omnis generis poma et nuces afferens, quibus jucunde pastus solitarius, ultra pergebat portis se jam urbis admovens. Vedit illum procul draco et statim obviam procurrens, humanissime salutatum, enixe oravit ut se paulisper præstolaretur, dum e cavo suo quidpiam illi portaret. Mox rediit armillas et torqueum dono afferens ingentis pretii, quæ illæ filiæ regis a se in horto regio soli repertæ et occise erepta in suo oubili servaverat. His acceptis eremita urbem intrat, et aurifex domum inquirit, non dubitans quin tanto humanus excipiendus foret ab homine sibi eo beneficio obstricto quod tam liberaliter rependi a participibus ejusdem videret bellus. Sed spes eum longe decepit sua: nam perfidus aurifex agnito in manu servatoris sui torque filiæ regis, incluso illo domi sua, denuntiatum iuit regi se interfectorum ejus filiæ deprehendisse, mitteret

A in domum suam qui corriperent, repertos in ejus manibus spolia pueræ, monile ac murænulas quæ illa vivens gestaverat.

III. Comprehensus fraude hospitis solitarius regi sistitur, qui visto torque et armillis, audire aibil sustinens torqueri cruciatibus acerbissimis serum jussit, inter plagas et tormenta hoc solum vociferantem: Non haec paterer si simio, draconi et serpentis credidisse. Nundinabatur inter bas serpens perhortum et atria palatiuum omnium ignarus, quando audita agnitaque voce sui liberatoris sub plagiis immanibus getmentis, acri sensu grati animi querebat secum, qua vi quave ope aut javare tam bene de se meritum aut ulisci tam male mulctatum posset. In ea illi fixo terra, regis filius occurrerit, male suo magno. Nam eum irruens coluber, mordit in manu alto et immadicibili vulnera. Trepidatur ad ejulatum principia pueri tota regia; rex mortissimus, dilata questione solitarii, accutrit. Varie satagunt ministri et medici, sed nihil proficiunt, quoad a brevi separe puer expurgoscens. Audivi, ait, per somnum, non alia me ope sanari posse quam precibus eremita tuo juvat, pater, injuste torti, innocens enim est. Commotus hoc auditio pater, solitarium careere eductum rogat, ignorat sibi per errorem lapsus, et orare pro filio periclitante ne gravetur. Anucentem ad ægrum secum ducit. Magha circum turba erat familiarum regis ac proverum, coram quibus insontem se contestatus eremita, graviter accusabat ingratissimam aurifexi proditionem, ejus turpitudinem exaggerans ex bestiarum pari ope servatum in se officiis ingentibus. Sub haec positis genibus precatus, regium adolescentem momento sanavit; et patri latissimum incolumem redditit. Rex; omnibus cognitis, aurifex ingratus, ut falso delatore morte affici mandavit; eremitam, præter monilia filiæ, quæ illi donavit, multis insuper munieribus cumulatum honorificentissime dimisit.

DISSESSATIO PARABOLICA XII.

Societatis similitudine fortunæ coalescentis inter homines diversissimæ sortis exemplum proponit. Providentia consulentiis hominibus curam beneficam declarat, et eam esse demonstrat et certissimum fundamentum fiducia humanæ.

Capio et probo quæ dixisti, ait rex Abessalom hæc locuto gymnosophistæ; vellem nunc audire exte, si vacat, nec grave est, quomodo contingat aliquem ex paupere divitem fieri qui misere felice prius evaserit. Ad hoc gymnosophista:

I. Rem, inquit domine, postulas non tam explicatu difficultem obscuritate, sui quam varia quotidiana eventum multiplicitate infinitam dictu. Ut enim multis fortuna gravibus et acerbis casibus vitam infestat humanam, evertens felices opibus, et una revolutione rotæ superbissimos tyrannos e fastigio solii in imum pistriini redigens, ita hanc renans corrigensque Numinis orbem gubernantis

D providentia, plurimas init easdemque inopinatisimæ plerumque rationes, egenitum distandorum, et humilium subita orbis vertigine eluto in lucem ac glorias culmen evehendorum. Ac quod magis est mirum, eædetti illis plerumque contrariorum eventuum causæ sunt, siue ut quibus potentia, quibus forma, quibus artè tua atque industria caudendi ex statu offendiculum objecerit, eosdem, ludente ut solit in humanis rebus sapientia divina, sua nobilitas, sua venustas, suus labor peritiaque fortunæ meliori restituant. Hæc tunc adeo vicissitudinum speciem accipe in narrationcula non longa satie inexpectatotum successum, quæs dominus

quatuor haud diuturno sunt spatio experti. Juvenis A regis filius, patre mortuo, a fratre minore invidente virtutibus ejus, et adjuto manu factiosorum, notam ejus æquitatem formidantium, regno ejectus; vagus errare inopsque cogebatur. Huic peregre occurrit formosissimus et prænobilis adolescentis, quem suspicacis principis zelotypia, ex levi conjectu oculorum placere illum suæ uxori trahinata, extorem fecerat. Non diu processerant, casus invicem renarrantes suos, cum his se adjungit mercator qui nave fracta, qua rem universam suam ingentis pretii rebebatur, modo vix salvus evanesceret, et seminudus quereretur stipem. Denique torosus et durus filius patrie agricolæ, extrusus domo, abundantiam scbole parentum convicio, dum ei exprobant, inertiam, ni tantu natu pressam numero familiam levaret, eamdem terribat viam, querens ubi operam locaret. Et hic quartus admissus in consortium trium priorum, vioissimumque auditum dum suam et ipsa fortunam recitat. Coaluit inter quatuor diversissimæ licet stortis homines, communione conciliata necessitatibus, satis arcta et vera charitate conglutinata societas, ut et mutuilibitate sermonis famam ac lassitudinem humanissime invicem consolarentur, et quod quisque juvare possit, haud sibi quisquam privatim, sed amanter in commune consularentur. Sic iter agendo devenerunt in viciniam civitatis magnæ, quam priusquam subirent, aquilescentes ad umbram in crepidine viæ publicæ, disquirere familiaritate solita cœperunt, quam quisque sui ac sociorum sublevandorum spem ac facultatem habere se arbitraretur.

II. Mibi, ait regis filius, conscientia quædam fiducia blanditur, eamdem quæ regno me prævavit Provincentiam (nihil enim humanorum sine consilio Numinis geritur) insuspiciabitem meæ prudentiæ modum quemdam inventuram extrahendi me his sordibus; et in cœpiam unde me ac meos consoler, reponendi. Ego vero, subiectus vicè sua formosus nobilis, his quas in me prædicari memini venustate et claritate natalium magnopere confido. Tum mercator naufragus: Etsi, ait, rem meam māre absorpsit, tamen industria quæ rem fecerat, mecum emersa fluctibus spem in sinu fovet mutantæ iterum inopie iu conditionem talem qua non mihi soli queam consulere. Quartus rusticus, Vos longinqua, inquit, et incerta vaticinamini.. Atqui D urget esuries, cuius ego præsens in hisce lacertis præsidium teneo. Ne multa; præstolamini hic mihi, sultis, usque ad vesperum, affleram unde cœnemus. Assentientibus cunctis, scandit silvorum montem situm in proximo, congestum quo ibi magnum et bens exaggeratum lignorum fasces robustis inponens humeris, venum intulit foro. citoque nummulis paratis, cibos emptos sociis gratulans attulit, in porta civitatis obiter scribens: Unius hominis labor quatuor egentes pavit. Suaviter illa vespera fuerunt, præsertim cum abundaret ex reliquis unde postridie prandie-

A rent. Quod cum esset factum: Me, inquit formosus adolescens, ordo jam meus vocat ad experendum quid hæc forma, quidve nobilitas possit efficiere. Ibo intro in urbem, et si quid invenerim ante noctem referam. Laudarunt omnes. Ille per celebris civitatis loca diu vagatus, incidit in senatorem otiose spatiantem in basilica. Is ex adverso gradientis os et statutum diu intuitus. Fieri non potest, secum inquit, quin hæc frontis maiestas, hic regius incessus indotem nobilem abscondat; explorare juvat hominem. Sic progressus obviam eunti, Unde te habemus, hospes? ait: aude fateri quis sis, senties in ea loca te venisse ubi pretium nobilitati ac merito sit. Ille, patria et gente memorata, breviterque adjecto de fortuna sua, quantum primo sermone profiteri apud Ignotos tutum est visum, misericorde patrictio placuit. Quare illum cōmiter manu præhensem, Tui similes hospitio non carent, inquit, ubi ego domum habeo; sic in ædes eum inducit suas, apponique mensam de via lasso sane lautam impetrat. Sub hanc, ejus sermone decubuisse ac morum usu comperta elegantia magis captus, Si tibi urbis, ait, hujus placet committatio, domum habes in qua, ut apud tuos, diversere quantiu[m] lubebit; sin alio urgetis, instructem viatico dimittam. Hoc postremum juvenis recepit, nesciarum iter sibi causatus, et accepte viatici nomine satis magno pecuniae numero, ad socios sub solis occasum lætus venit, scripto et ipso in foribus civitatis successu apel sua in hæc verba: Unius juvenis C forma peregrinos quatuor instruxit annona.

III. Dies jam aliquot ex formosi nobilis pecunia judicundissimæ sodales quatuor convixerant, cum illa sensim deficiente mercator qui per eos dies parata sibi veste et portu obito aliiquid ibi notaverat, unde præsentis lucri offerri sibi occasionem opinaretur, Nempe, inquit ad sculos, me intuemini, et vice mea promissum industria auxilium a me reposcitis. Non interpono moram. Cras mane prodibo, et si Mercurius adjuverit, non vacuum me vespere recipietis. Nec mendax promissum fuit; sub secum diel posteræ mille nummos ad socios attulit, quibus hac arté paraverat: lustro circa portus crepidinem advenas naves. unam invenerat recentissimæ appulsam, ex cuius rectore percontando quorsum veniret, elicuerat certæ illum mercis satis rara desiderio teneri, in quam, si proba et idonea copia reperietur, sex septemve nummorum millia libenter impenderet. Porro ex amicis veteribus (nam horum quosdam in turba forte hactenus erat) didicerat, ejus speciei, quiam hic peregrinus institutor cuperet, copiam expectari, a nauclero adventante importandam. Hunc præstolatus præoccupat primus omnium, et de merce quam dixi pretio nummorum sex milium transigit, ac dato ex amicis sponsore solutionis intra diem representandæ, navarchum, quoem egerat, cum merce adit; is eam qualitate

ac numero qualem optabat se cito nactum gavisus, septem millia nummum haud gravato paciscitur et statim tradit. His noster acceptis suam et sponsoris fidem liberat, sex millibus ex pacto numerandis cui debebat. Moxque ad socios festinans in porta urbis carbone sua monumentum opere signavit, sic scribens : Industria mercatoris mille numeros una die sibi et sodalibus ex nihilo confecit.

IV. Unus supererat regis filius ; qui non ita multo post, die capto, non bonis avibus urbem ingredi visus est atramat luctu ; nam ea sui regis sine liberis defuncti funus moesta celebrabat. Proceres qui rempublicam administrabant, tali rerum articulo solliciti, ne quid turbarum oriretur, custodias geminaverant portarum, explorarique subeuntes jusserant. Ab his animadversus peregrinus juvenis speciei, heroicæ, cum interrogatus quis, cuius, unde, cur veniret, responsum haud certum expeditisset, suspectus in vincula datus est, valde miserantibus, ubi rem cognovere, tam tristem successum sociis. Triduo post consulentes de regis electione senatores, audierunt a quæsitoribus quæ ii captivo adolescente resciverant : esse illum regis noti et potentis primogenitum, factione fratris mimoris regni hereditate dejectum ; et forte fama rei tantæ in proximo gesta eo pervenerat, celebrans etiam viri laudes. His auditis senatus princeps, Nempe, inquit, Patres, regem Deus ulti nobis offert, quo meliorem ne optare quidem possumus. Extincta, ut scitis, est cum nostro do-

A mino quem extulimus, regia universa familia; quid elegantius facere licet quam nobilissimum, optimum, nec rudem regnandi artium juvenem in vacuum nostri regni evehere solium ? Disceptatum aliquandiu de re, certatumque votis ac studiis; tandem euntibus plerisque in sententiam primi senatoris, eductus e custodia rite coronatur adolescens. Subjicit sibi quisque facile quæ novitas, quæque admiratio cunctorum fuerit. Trium maxime ojus comitum post anxiam exspectationem ingens gaudium et gratulatio Dei laude conjuncta exstitit. Neque horum oblitus in fortuna meliori novus rex, statim eos accersit, ac nobilem quidem formosum illum palatino maximo auctoratum magistratu apud se habuit ; naufragum mercatorem ærario præfecit ; rustico denique villarum regiarum procreationem demandavit. Ac quod illos scripsisse in porta compererat elogium suæ quemque sortis, et ipse id imitatus, in fronte propylæi portæ urbis primariæ locari marmor curavit cui litteris quadrantalibus aureis insculpi insserat : Certior solidiorque basis fiducie humanae quam labor, forma, industria, divina est providentia, unde omne bonum provenit. Hæc Genzæ (id ei nomen erat) semper fuit opinio, felicissimo eventu comprobata. Sub hæc perorans gymnosophista regi Abessalom dixit : Vides ex his, domine, opes egentibus contingere opera, specie, genere, arte, at super omnia, providentia et potestate supremi Numinis cuncta sapientissime et quissime mode- rantis.

DISSERTATIO PARABOLICA XIII.

Docet vices æquas rerum æterna lege constitutas ; unde conveniat non ægre ferre cum quis quæ fecit, patitur.

Dixit autem rex : Percepi parabolam istam et Ccipiunt abstinendum sibi esse a vexandis per iniquid per eam præcipiatur intelligo ; nunc doce quo pacto fiat ut facile oblivioni tradat ac parum curet alienas calamitates, qui nullum ipse damnum passus unquam est ; ubi autem experiri mala cœperit, aliorum illi clades, admonitiones ac documenta sint quibus ad resipiscendum adducatur.

Ad ea resumpto sermone gymnosophista respondit in hunc modum : Qui non dubitat alios lassdere ut sibi pro sit ipsi, stultus imprudensque est, quippe qui non cogitet omnium esse actorum iustas vices, immutabilique ordine successuram aliquando cuicunque injuriæ parem ultionem, certo ut longissime differatur, ultima illa die qua aqua retributio cunctis, prout vixerint, reddetur. Hac porro mente in calamitates incident immedicabiles, ac nisi vitam emendet in tempore, penitentia denique seræ at quo inutilis acri tormento cruciabitur. Hujusmodi tamen interdum emendantur experientia malorum priorum ; et si quando sentiant damna ab aliis, illata, intelligere demum in-

Dcipiunt abstinendum sibi esse a vexandis per iniquas leænas, prout leæna contigit. Ferunt enim leænas cuiquam catulos duos fuisse, quos ipsa venatum prodiens, tuto, ut putabat, loco depositum in silva, ubi eos inventos venator quidam interfecit, et pelle utrique detracta secumque ablata, excoriatos et misere laceros reliquit. Redux ad locum leæna, et charissimos fetus extintos atque ex carnificatos cernens, incredibili confixa dolore est, nullumque finem flendi ac lamentandi faciebat, adeo ut ejulatum ejus ac planctum excita sonitu vicina ursa pro necessitudine accurseret ad amicam consolandam. Ait ergo simul pervenit. Quis te tantus moror conficit, age quid quereris ? quid tibi quod nolles contigit ? Enimvero, inquit illa, quomodo non fleam, utulem, non plangam, quæ duos catulos amiserim ? Hos reliqueram absconditos in arundinetu. Venator autem quidam illic repertos (heu mihi !) occidit, et nudatarum carnium pelles auferens abiit. Dicit ei ursa : Atqui, amica, ferre te hunc casum eo constantius par est, quod eum conscientia tibi es merenti

contigisse, nam eadem quæ fecisti passa es. Quo- circa modum ponas luctibus censeo, ac reputans tecum quam multas et ipsa matres orbas feceris, orbitatem justa vice tibi repensam boni consule, aut patienter saltem tolera. Usitata pateris et aqua: æterna quippe sanctum lege, ubique ac semper serius oculus sit, ut quæ male quis dixit audiat; quæ fecit, ferat: quæ seminaverit metat, quaque mensura menseus aliis fuerit, eadem ipsi remetiatur; denique qui foveam, qui laqueum, qui dolum quemvis in damnum alterius paraverit, similibus quandoque circumveniatur insidiis. Ad ea leæna vero victa, Recte, inquit, mones. Tum ursa, Dic, amabo te, quot numeras vitæ annos? Sane multos, ait leæna; et ursa, Hoc quoque, nisi grave est, memora, quo victus genere tanto tempore sis usa, quid tot istis annis comedere consueveris. Nempe nosti, ait illa, vesci me carnisbus animantium solere. Sane, ait ursa; rursus illud quæro: Quis tibi carnesistas subministrabat? Venabar, inquit, quotidie in monte, et quas bestias arripere poteram vorabam. Rursus ursa, Quid tibi videtur, inquit: animalia illa tam multa, quæ vorasti, genitores non habuerunt? Habuerunt

A profecto, inquit leæna; cui ursa, Quid igitur causæ est, ait, cur nullius patris, nullius matris ex tam multis quos catulis orbasti, ejulatus audiamus? Si ergo illi taciti dolores suos concoquunt, utunque plerique non meritis paribus factis clades suas, vide an non æquum sit te patientius paulo ferre quibus digna es, nec nimis indigneranter excipere ab exemplis a te datis in tuum semel caput injuriam reflexam? Quin, puto, si verum vis dicere, fateberis, haudquaquam te tam facilem in vexandis aliis futuram, si persuasum habuisses hinc eventurum ut tu quoque aliquando paria paterere. His auditis leæna, reputans apud sese, proprii scipsam sui causam infortunii fuisse, seriam vitæ prioris pœnitentiam concepit, certaque emendationis, deinceps esu carnium abstinuit, fructibus arborum vitam tolerans. Post quæ subjunxit, compendio dicta colligens gymnosophista: Sic habe, rex maxime, qui dolore pungitur accepti damni, ubi simul cognoverit, istud ideo se pati quia similiter in alios peccaverit, et malum illatum feret levius, et deterrebitur in posterum ab aliis, redditura in auctorem quandoque injuria, violandis.

DISSERTATIO PARABOLICA XIV.

Tradit modum discernendi consilia utilia ab inanibus, qualia maxime sunt id suadentia tentare quod fieri nequit.

Optima et te digna, rex ait, nobisque utiliter recolenda disputasti; nunc de consiliariis quos adhibere reges debent, deque illorum delectu et usu perlibenter aliquid audirem.

I. Tum gymnosophista hanc est fabulam exorsus: Erat rex marium Troglodyta nomine, urbem bene munim in deserta et avia regione summa tranquillitate obtinens, imperitansque ingenti numero suorum. Tres circa se assiduos habebat senatores gentis, quibus deferebat plurimum; et erant lecti omnes expertique: sed cunctis antistabat intervallo maximo, qui Tyrophagus vocabatur, Creoboro et Linorodo (nomina hæc erant duum aliorum) haud paulo prudentior. Hi omnes quadam die circumstantes regem, ei et invicem gratulabantur pacem et prosperitatem rerum, quam unica duntaxat interpellaret sollicitudo ab incursibus felium, quorum esset dudum ipsorum generi et multitudo formidolosa, et vis ac crudelitas intolerabilis. Quare duo postremi tempus esse aiebant, in hoc flore fortune publicæ, dispiciendi num quid expediti consilii posset ad semel defungendum tædio et periculo tam diuturnæ tamque importunæ tyrannidis. Ad ea Troglodytes: Post necessariam, ait, curam, ac tutelam mei capitatis, cui etiam non meo causa, sed communis salutis respectu, consulto, equidem nihil habeo antiquius quam subjectorum meo imperio securitati ac rationibus prospicere, adeo quidem, ut filiorum et consanguineorum ipsos tenerimos affectus charitate populi cursu messe commissi

postiores habere soleam. Quare agite, libere suggeste si quid occurrit vobis opportunum factu. Faxo ne me tardum in admittendo, neve segnem in exsequendo, quod tale proposueritis queri possitis. Ad ea Creborus, certatim adjutante Linorodo, generosa ista et dignissima principe inductione animi laudata, incalescabant in suadendo, ut conscriberetur quam numerosissimus exercitus posset ex tunc abundante juventute gentis; duces inde ipsis præponendos quam experientissimos et fortissimos, tum fortunam tentandam, quæ ut dici solet, audentes juvat: non temere videri magnum ex isto conatu operæ pretium sperandum.

II. Talia istis disserentibus, dormitare aut aliud agere Tyrophagus videbatur, admirante rege; qui tandem post longum ejus silentium, Miror te hodie, Tyrophage, in consilio tacere præter morem. An dubitas nunc primum tua huic cœtui sensa committere, quæ tam, sæpe suspeخimus, quasi periculum sit aut ne talia sint quæ sperni queant, aut, vel si quid afferres quod non probaretur, ad dedecus damnum pertinere id tuum ullo modo posset utique cum plenum et liberum senatori constet quidvis quod sentiat expromendi jus, et nostræ deliberationes impenetrabilis arcani religione sepiantur. Ad ea Tyrophagus: Nullus talis de te aut de meis hisce collegis metus, hujus mei, quod reprehendis, domine, silentii causa est, verum, ut fatear ingenuæ, mera inopia verborum, et quasi quædam infantia super argumento inopinato atque

improviso mihi maxime; de quo, si necesse sit dicere, illud unum mens suggestit, esse istud quod mei collegæ proposuere negotium hujusmodi, de quo nec cogitare amplius nec loqui unquam oporteat. Omnium quippe rerum quæ in deliberatione versantur prima illa uniceque requisita conditio est ut possint effici; debellare autem ac funditus extinguere gentem felium, extra nostram, quamlibet satagamus, facultatem esse, satis, ut res per se taceret ipsa, docere nos posset memoria majorum, quos potentiores et sapientiores nobis, nunquam tamen fando audivimus in talem spem vel

A per somnium ingressos, absuisse vero multo longius ab ullo in rem istiusmodi apparatu aut conatu meditando. Contra ea cum Creoborus et Linorodus nihil hiscerent. rex, tacitus admirans Tyrophagi solidam consilii vim, cœtum dimisit. Habet informatam hoc facto ideam, domine, officii boni regis in disceruenda consiliariorum et consiliorum qualitate. Quæ sane discretio eatenus est principi necessaria, quatenus experientia demonstrat, ea adhibita commoditates maximas, neglecta damna ingentia rebus publicis inferri.

DISSERTATIO PARABOLICA XV.

Castigat curiosum desiderium longinquarum et inutilium rerum.

Hic rex Abessalomus gymnosophistæ ait: Percepisti fructu animi magno quæ docuisti multa et præclara, tibique jam, ut est verisimile, dicendo fesso, molestus esse desinam, ubi unum adhuc audiero, quid censeas ac præcipias circa curiosam pruriginem quorumdam fastidientium parata, consentanea ipsis et abunde sufficientia, inhiantum vero longinququis, arduis, inutilibus.

I Ultimi super ea re sermonis gymnosophista hoc initium fecit: Fuit apud nos asceta religionis et prudentiæ insignis quidam, ad quem hospes haud pars sapientiæ divertens, sane humaniter exceptus est. Inter cœnam pro præbentis philosophia frugalem, cuius totus apparatus pane, dactylis, aqua constabat, hospes gustatis dactylis, Suavem, inquit, ita me Deus amet, cibum! tædet me jam patriæ, quæ tales non gignit fructus; licet uvarum, ficuum, nucum ac pomorum omnis generis ferax sit, quibus abunde mensæ instruuntur apud nos, tamen mihi videor non posse jam sine his vivere; quare volo referre domum semen aut surculum arboris dactylos ferentis, ex qua viridarium conseram; aut certe quod expeditius forte fuerit, in hanc terram domicilium transferam. Arridens his asceta, Juvat me, inquit, habere nos aliquid non insuave tibi; tamen, si me sinis dicere, magna pars tranquillitatis vitam beantis in finienda concessis ac parabilibus cupiditate sita est: qui appetit longinqua, vel sequendo fatigatur, vel carendo angitur; utramque molestiam lucifecerit, qui suis contentus non inhibit alienis.

II. Castigata leniter hospitis levitas acquievisse præcepto sapienti videbatur, quando iterum erupit in appetitionem intempestivam alterius generis. Allegaverat forte asceta, proiecto in varia sermone, sententiam ex libro Chaldaico, quam interpretatus disseruerat. Placuit hospiti eruditio; et, Amabo te inquit, iterum repeate, quod recitasti, testimonium; me delectat iste sonus non intellectarum licet vocum, ac decerno dare operam addiscende isti linguae, petoque ne graveris hujus jam nunc idiomatis elementa mihi tradere. Cui senex, Atqui

B vereor, ait, ne patriæ prius obliiscaris lingue quam istius peregrina usum paraveris. Spissa res est, experto crede, nec istius ætatis aut occupatio-nis tuæ: nec contentioni ærumnissimæ par responderet fructus. Quocirca metuerem equidem ne tibi eveniret quod corvo aiunt. Is, conspicatus aliquando perditis incessum, captus quasi præclara specie, statuit omittere naturalem suum, seque laboriose diu exercens in librandis passibus, et circumagendo ad singulos corpore, alternandaque propensione in latus utrumque, hunc stulti conatus eventum habuit, ut nec perditis gressum, quem emulabatur, assequeretur, nec corvinum teneret amplius, ludibriumque utrique generi esset ac ex omni ejectus costu, risu passim cunctorum traduceretur. Hæc posna est inquietæ pruriginis in non sibi congrua prosilibunda. Meministine patrem tuum aut patruorum aliquem, vel fando in tua familia ferri audivisti de avorum quopiam qui linguam unquam Chaldaicam calluerit? Cum hospes negasset, asceta excipiens, igitur, addidit, magnopere auctor tibi sum non erumpendi extra cancellos familiarium exemplorum, sed coercita inani curiositate, acquiescendi concessis a natura et educationis sorte. Hactenus gymnosophista locutus, et adoratione demississima veneratus regem, Respondi, domine, inquit, ut potui pro mediocritate facultatis messe, ad tua ista quæsita multa et varia: in quo, quæso, si eruditionem minus potes, qua me destitutum idonea ut sentio sic ultra fateor, certe voluntatem parendi, et obsequendi alacritatem, etiam ultra vires prolixam, amplecti te velim, et me in numero tibi addictissimorum, favoris interdum tui regii beneficisque gratiæ significationibus aspergere.

Has quindecim dissertationes sapiens medicus Perzoës ex Indica in Persicam linguam a se conversas regi Chosroï obtulit; inde eædem ex Persico in Arabicum translatæ sermonem sunt; ex Arabicæ vero idiomate illas ego Symeon magister et philosophus cognomento Seth, communis utilitatis spe illectus, Graece sum interpretatus.

Laud Deo bonorum omnium Auctori.

ELENCHUS CÆSARUM

SECUNDUM EHPRÆMII CHRONOLOGIAM.

1. <i>Julius Caesar.</i>	52. <i>Licinius.</i>	103. <i>Romanus I.</i>
2. <i>Octavianus Augustus.</i>	53. <i>Constantinus I.</i>	104. <i>Constantinus VII.</i>
3. <i>Tiberius I</i> (1).	54. <i>Constantinus II.</i>	105. <i>Romanus II.</i>
4. <i>Caius.</i>	55. <i>Constans I,</i>	106. <i>Nicephorus II.</i>
5. <i>Claudius I.</i>	56. <i>Constantinus II.</i>	107. <i>Joannes I.</i>
6. <i>Nero.</i>	57. <i>Julianus.</i>	108. <i>Basilius II.</i>
7. <i>Galba.</i>	58. <i>Jovianus.</i>	109. <i>Constantinus VIII.</i>
8. <i>Otho.</i>	59. <i>Valentinianus I.</i>	110. <i>Romanus III.</i>
9. <i>Vitellius.</i>	60. <i>Valens.</i>	111. <i>Michael IV.</i>
10. <i>Vespasianus.</i>	61. <i>Gratianus.</i>	112. <i>Michael V.</i>
11. <i>Titus.</i>	62. <i>Valentinianus II.</i>	113. <i>Zoe.</i>
12. <i>Domitianus.</i>	63. <i>Theodosius I.</i>	114. <i>Constantinus IX.</i>
13. <i>Nerva.</i>	64. <i>Arcadius.</i>	115. <i>Theodora.</i>
14. <i>Trajanus.</i>	65. <i>Theodosius II.</i>	116. <i>Michael VI.</i>
15. <i>Hadrianus.</i>	66. <i>Marcianus.</i>	117. <i>Isaacius I.</i>
16. <i>Antonius Pius.</i>	67. <i>Leo I.</i>	118. <i>Constantinus X.</i>
17. <i>Marcus Antoninus.</i>	68. <i>Leo II.</i>	119. <i>Diogenes.</i>
18. <i>Commodus.</i>	69. <i>Zeno.</i>	120. <i>Michael VII.</i>
19. <i>Pertinax.</i>	70. <i>Anastasius.</i>	121. <i>Nicephorus III.</i>
20. <i>Julianus.</i>	71. <i>Justinus I.</i>	122. <i>Alexius I.</i>
21. <i>Severus.</i>	72. — <i>Justinianus I.</i>	123. <i>Joannes II.</i>
22. <i>Antoninus Caracalla.</i>	73. <i>Justinus II.</i>	124. <i>Manuel I.</i>
23. <i>Macrinus.</i>	74. <i>Tiberius II.</i>	125. <i>Alexius II.</i>
24. <i>Avitus.</i>	75. <i>Mauricius.</i>	126. <i>Andronicus I.</i>
25. <i>Alexander I.</i>	76. <i>Phocas.</i>	127. <i>Isaacius II.</i>
26. <i>Maximinus.</i>	77. <i>Heraclius.</i>	128. <i>Alexius III.</i>
27. <i>Maximus.</i>	78. <i>Constantinus III.</i>	129. <i>Alexius IV.</i>
28. <i>Albinus.</i>	79. <i>Constans II.</i>	130. <i>Alexius V.</i>
29. <i>Pupienus.</i>	80. <i>Constantinus IV.</i>	
30. <i>Balbinus.</i>	81. <i>Justinianus II.</i>	CÆSARES LATINI.
31. <i>Gordianus.</i>	82. <i>Leontius.</i>	131. <i>Baldinus I.</i>
32. <i>Gordianus alter.</i>	83. <i>Apsimarus.</i>	132. <i>Henricus.</i>
33. <i>Philippus.</i>	84. <i>Justinianus II, iterum</i>	133. <i>Petrus.</i>
34. <i>Decius.</i>	85. <i>Philippicus.</i>	134. <i>Robertus.</i>
35. <i>Gallus.</i>	86. <i>Artemius.</i>	135. <i>Baldinus II.</i>
36. <i>Æmilianus.</i>	87. <i>Theodosius III.</i>	
37. <i>Valerianus.</i>	88. <i>Leo III.</i>	CÆSARES GRÆCI.
38. <i>Gallienus.</i>	89. <i>Constantinus V.</i>	136. <i>Theodorus I.</i>
39. <i>Claudius II.</i>	90. <i>Leo IV.</i>	137. <i>Joannes III.</i>
40. <i>Aurelianus.</i>	91. <i>Irene.</i>	138. <i>Theodorus II.</i>
41. <i>Tacitus.</i>	92. <i>Constantinus VI.</i>	139. <i>Joannes IV.</i>
42. <i>Floras.</i>	93. <i>Nicephorus I.</i>	140. <i>Michael VIII.</i>
43. <i>Probus.</i>	94. <i>Stauracius.</i>	141. <i>Andronicus II</i> (2).
44. <i>Carus.</i>	95. <i>Michael I.</i>	142. <i>Andronicus III.</i>
45. <i>Numerianus.</i>	96. <i>Leo V.</i>	143. <i>Joannes V.</i>
46. <i>Carinus.</i>	97. <i>Michael II.</i>	144. <i>Joannes VI. Cantacuzenus tyran-</i>
47. <i>Diocletianus.</i>	98. <i>Theophilus.</i>	<i>nus.</i>
48. <i>Maximinus herculeus.</i>	99. <i>Michael III.</i>	145. <i>Manuel II.</i>
49. <i>Constancius I.</i>	100. <i>Basilius I.</i>	146. <i>Joannes VII.</i>
50. <i>Galerius Maximinus.</i>	101. <i>Leo VI.</i>	147. <i>Constantinus XI, sub quo Turcs</i>
51. <i>Maxentius.</i>	102. <i>Alexander II.</i>	<i>Constantinopoli politi sunt.</i>

ELENCHUS PATRIARCHARUM CONSTANTINOPOLEOS.

Series fabulosa.

1. <i>Andreas apostolus.</i>	9. <i>Felix.</i>	17. <i>Marcus.</i>
2. <i>Stachys.</i>	10. <i>Polycarpus.</i>	18. <i>Cyrillianus.</i>
3. <i>Onesimus.</i>	11. <i>Athenodorus.</i>	19. <i>Castinus.</i>
4. <i>Polycarpus I.</i>	12. <i>Zoilus.</i>	20. <i>Titus.</i>
5. <i>Plutarchus.</i>	13. <i>Laurentius.</i>	21. <i>Domitianus.</i>
6. <i>Sedecion.</i>	14. <i>Alypius.</i>	22. <i>Probus.</i>
7. <i>Diogenes.</i>	15. <i>Pertinax.</i>	23. <i>Metrophanes.</i>
8. <i>Eleutherius.</i>	16. <i>Olympianus.</i>	

Series vera.

1. <i>Philadelphus.</i>	5. <i>Alexander.</i>	9. <i>Eudoxius.</i>
2. <i>Kugenius.</i>	6. <i>Paulus I.</i>	10. <i>Demophilus.</i>
3. <i>Rufinus.</i>	7. <i>Eusebius.</i>	11. <i>Evagrius.</i>
4. <i>Metrophanes I.</i>	8. <i>Macedonius I.</i>	12. <i>Gregorius Theologus.</i>

(1) Tres hi Cæsares desunt apud Ephræmum ob amissum primum codicis folium.
 (2) Septem consequentes Cæsares vixerunt post Ephræmum.

13. Nectarius.
14. Joannes Chrysostomus.
15. Aracius.
16. Atticus I.
17. Sisinnius I.
18. Nestorius.
19. Maximianus.
20. Proclus.
21. Flavianus.
22. Anatolius.
23. Gennadius.
24. Acacius.
25. Flavitas.
26. Euphemius.
27. Macedonius I.
28. Timothens.
29. Joannes II.
30. Epiphanius.
31. Anthimus.
32. Menas.
33. Eutychius.
34. Joannes III.
35. Joannes IV.
36. Cyriacus.
37. Thomas I.
38. Sergius.
39. Pyrrhus.
40. Paulus II.
41. Petrus.
42. Thomas II.
43. Joannes V.
44. Constantin I.
45. Theodosius I.
46. Georgius I.
47. Paulus III.
48. Gallinicus.
49. Cyrus.
50. Joannes VI.
51. Germanus I.
52. Anastasius I.
53. Constantinus II.

54. Nicetas.
55. Paulus IV.
56. Tarasius.
57. Nicephorus I.
58. Theodosius.
59. Antonius I.
60. Joannes VII.
61. Methodius I.
62. Ignatius.
63. Photius.
64. Stephanus I.
65. Antonius II.
66. Nicolaus I.
67. Euthymius I.
68. Stephanus II.
69. Tryphon.
70. Theophylactus.
71. Polyenctus.
72. Basilus I.
73. Antonius III.
74. Nicolaus II.
75. Sisinnius II.
76. Sergius II.
77. Eustathius.
78. Alexius.
79. Michael I.
80. Constantinus III.
81. Joannes VIII.
82. Cosmas I.
83. Eustrathius.
84. Nicolaus III.
85. Joannes IX.
86. Leo.
87. Michael II.
88. Cosmas II.
89. Nicolaus IV.
90. Theodosius.
91. Constantinus II.
92. Lucas.
93. Michael III.
94. Chariton.

95. Theodosius.
96. Basilius II.
97. Nicetas II.
98. Leontius.
99. Theodosius II, *sive* potius Dositheus.
100. Georgius II.
101. Joannes X.
102. Michael IV.
103. Theodorus IV.
104. Maximus.
105. Manuel.
106. Germanus II.
107. Methodius II.
108. Manuel II.
109. Arsenius.
110. Nicephorus II.
111. Germanus III.
112. Josephus I.
113. Joannes XI.
114. Gregorius II.
115. Athanasius.
116. Joannes XII.
117. Niphon.
118. Joannes XIII.
119. Gerasimus.
120. Isaías (1).
121. Joannes XIV.
122. Isidorus.
123. Callistus I.
124. Philotheus.
125. Macarius.
126. Nilus.
127. Antonius IV.
128. Callistus II.
129. Malthæus.
130. Euthymius II.
131. Josephus II.
132. Metrophanes II.
133. Gregorius III.

(1) Hactenus Ephræmii catalogus. Reliquos patriarchas usque ad captam a Turcis Constantinopolim subtexere placet.

INDEX

IN

EPHRÆMII CÆSARES.

(Numeri versus significant.)

A

Abari 1225, 1246, 1823, 1461, 2899.
Abasgi 2899.
Acacius 9:6, 9639, 9735, 9744.
Achaia 7671, 9392, 9411.
Achilles 4064, 7922.
Achrades 8030, 8968.
Achria 7:69, 8091, 8603, 9149.
Acropolites 9169, 9368.
Adana 2770, 3905, 4207.
Ader 6691.
Æmilianus 203, 207.
Ænus 8230.
Æschylus 6641.
Æthribus 1415.
Ætius 1970.
Ætolia 7557, 7636, 8600.
Africa 405, 938, 1342, 1511, 2989,
3027.
Agapetus 9776, 10128.

Agar 1414, 3146, 3154, 4667, 5971,
5976, 6913, et al. i.
Agareni 1069, 1407, 1450, 1587, 2225,
2399, 2961, 2984, 3166.
'Αγρός, σενούμιον in agris 2133,
2142.
Alias 4064.
Alamanus 4100, 4226, 5955, 5974,
6401, 6655, 6740.
Alamaunia 5940, 6405.
Alamundarus 1070.
Alau 5721.
Albani 7674, 7682.
Albanum 9149.
Albinus 1173.
All-orion 8092.
Alexander, Μαμμάε f. 165, al. 2677.
Alexander patriarcha 9611, 9619.
Alexandria 762, 766.
Alexius Angelus 6270, 6271, 7867,
7310, 7738.

Alexius Branas 5816, 5819, 5851.
Al. Comnenus 3446, 3450, 3457, 3468,
5177, 5710, 6644.
Al. Contostephanus 6286.
Al. in Cilicia rebellis 6256.
Alexii duo 6041.
Alexius Ianaci filius 6736, 6771, 6776,
6876.
Al. Mannelis f. 4846, 4930, 5014, 5054,
5068, 5226.
Al. Moseles 2380,
Al. Palæologus 6609.
Al. Sjudites patriarcha 10064, 10081,
Strategopulus 8675, 9358, 9440.
Al. Trapzuntius 5722.
Altuchus. Chaldaæe princeps 4872.
Alypius 9392.
'Αρχλθείας κέρας 7900.
Amantius 700.
Amasea 9783.
Amastris 7535.

Ambrosius 636.
Amorion in Phrygia, 2187, 2398.
Amphipolis 5692.
Amphitrite 3410.
Anaplius 5399, 10257.
Anastasius 1046, 1051, 1332 1625,
9755, 9910, 9917.
Anatolius 766, 822, 833 942. An.
Alexandrinus 9723.
'Ανταρέστων τεῖχος 3770, 3906.
Anchialus 6071, 6156, 6166, 10184.
Aneyra in Galatia 487.
Andragathius 594, 615.
Andreas monachus 1794. Apostolus
9565.
Andronicus Angelus 4915, 4925. Co-
mœnus 4188, 4228, 4853, 4870, 4881,
4895, 4924, 4940, 4948, 4989, 4971,
4983, 4997, 5012, 5032, 5033, 5844,
5035, 5109, 5141. Contostephanus
4280, 4308, 6443. Ducas 5155. An-
dronicus Georgii Muzalonius frater
9061. Nestongus 7985, 7994. Pa-
laeologus 7125, 7840, 8149, 8260.
Audr. Sardium episc. 9472.
Angelus protostrator 9063.
Angli 5981, 5987.
Anna Cæsarissa 3730. Alia 6445. La-
scaris uxor 7832. Theodori filia
8336. Anna Asanis f. 8390.
Anthemius 910, 2396.
Anthimus Trapez, 9773.
Antiochia 224, 481, 657, 918, 1329,
2964, 3573, 3585, 3936, 3998, 4005,
5965, 5969, 7586, 9673.
Antiochus eunuchus 706.
Antonius 116. Marcus 129. Caracalla
156. Cassymetas 9990. Patriarcha
10026.
Aphrodite 2684.
Apollonias 8948, 10279.
Apollonius Tyanensis 49.
Apsimarus 1516, 1531.
Arabes 1479, 1483, 1510, 1667, 1714,
1737, 3636, 4537.
Arbitos 160.
Arcadiopolis 683, 6186, 7380.
Arcadius 660, 667.
Archizupanus v. Bacchinius.
'Αρην ἔκτυποι 1474, 4072.
Argos 7286.
'Αρπαγὸν πανίδι 527, 9627.
Ariadne 905, 948, 1032, 1045.
Arios 369, 422, 510, 537, 551, 601,
9614.
Armenia 1319, 2061, 2074, 2381, 3900.
Armenii 7245.
Armenocilicia 3903.
Arsacins 681, 725, 9632.
Arsenius monachus 8947, 9459, 9464,
10272, 10291.
Artavasidus 1733, 1739, 1764.
Arta 7566, 9417.
Artemius 1600.
Asan 5769, 5800, 5811, 5902, 6276,
6381, 6384, 7341. 7829, 8045, 8059,
8075, 8578.
Asclepiadæ 3693, 6126, 8880, 9238.
Aseldecaus 8817, 9454.
Asiani pagi 5009.
Asparis 892 896.
Aspietes 6372.
Athanasius 434, 10348, 18366.
Athenæus 709.
Athenodorus 181, 9534.
Athingani 2195.
Athos 10374, 10390.
Athyra 6685.
Atramytium 1619, 1268, 7513.
Attalia 3992, 7567.
Attica 7276, 7376.
Atticus 726, 731, 9638.
Aurelianus 219.
Ausones 1, 66, 149, 463, 750, 1122,
1359, 2354, 2510, 3026, 3091, 4526,
4585, 7189, 7503.
Auxentium 10210.
Axius 9031.

INDEX IN EPHRÆMIUM.

Aruch 4039.
Azan Persæ princeps 3381.
B
Babylas 192.
Babylonia 3136.
Baca 3905.
Bacchinius archizupanus 4149.
Balduinus, Flandriæ Comes 6712,
7050, 7186, 7216, 7240, 7337, 7376,
7388, 7409, 7678.
— Latinarcha 8158, 8266.
— Petri Latini f. 7705.
— Siciliæ princeps 5707.
Bardas 10014.
Baris 7511.
Basilaces 3449, 4750.
Basilicus 6202.
Basiliscus 957, 971, 985, 988, 1023.
Basilius Bulgaricida 2875, 2913, 2914.
Bas. Camaterus, patriarcha 6002,
10196.
Bas. Chotias 6052.
Bas. Chumrus 6051.
Bas. Istros 3608.
Bas. Macedo 2510, 2513, 2546, 2555,
2630, 2747.
Bas. Scamandrenus, patriarcha 10061.
Bela, Ungræ rex 6172.
Belebus 8512.
Belessius 8513, 8710, 9027, 9137.
Belisarius 1131.
Belligradum 4189, 4195, 7657.
Bera monasterium 6260.
Berrea 4040, 6084, 6099, 7234, 7770,
8592, 8976, 9143, 9646, 10373.
Bidura 2917.
Bithyni 1626, 3864, 4675, 4906, 5081,
7510.
Bithynia 3843, 3950, 8016, 9119, 9123,
9567.
Bizya 7378, 8041, 8624, 9091.
Blachernæ 770, 819, 928, 1175, 2165,
3395, 6845, 7065, 9881.
Blachi 5764, 6068, 6072, 6152, 7371.
Blachia 8093, 8360, 8599.
Bodeni 8595, 8682, 8724, 9022, 9197.
Bœotia 7314, 8137.
Bogomili 3605.
Boleros 5354, 5690, 6429, 8088.
Bonifacius, marchius Montis ferrati
6411, 6942.
Borodium 10191.
Borilas 7826, 8051.
Bostra 187.
Branas 5701, 6039, 6125.
Brantzobe 4189, 4195.
Bryennius 3774.
Bryais 8042.
Budelos tyrannus 8679.
Bulgari 1524, 2011, 2019, 2059, 2450,
2481, 2489, 7665, 7763, 7767, 8104,
8290, 8294, 9000, 9226, 9231, 9238.
Bulgarophygium 9090.
Byzantium 339, 496, 651, 1137, 1437,
1529, 1603, 2734, 3315, 90272, etc.
C
Cabaïtas 9384.
Cudmea, victoria 5139.
Cœcīs (Καιζα) 3411.
Cœsar (Καισαρ) 3417.
Caius Caligula 2, 19.
Calamos pagus 7155.
Caledonius 6985.
Callianus 8385, 8488, 8756, 9225.
Callinicus Syrus 1468.
Callinopolis 7981, 8173, 8196.
Camaterus Basilius v. Basilus.
Cambyses 5221.
Cannmytzes 5845, 6477, 6584, 6663,
8024.
Campanus 8531.
Canini 9158.
Capitolina Aelia 94.
Cappadocia 1317.
Caracalla Antonius 156.
Carius 242.

Carolus M. 1941, coronatus 1962,
1964, 1971.
Carus 238.
Carpha 3922.
Caryces 3529.
Castamon 3865, 3890.
Castinus 9597.
Castoria 3500, 3503, 8691, 8729, 9148,
9378.
Catacalo 3222.
Catasca 4891.
Caucasus 3128.
Cebianum 7590, 7760.
Celta 7134.
Cephalenus 9427.
Cerberus 1648, 5548.
Chabarom 9139, 9157, 9368.
Chæronea 4429.
Chalce 2872.
Chalcedon 829, 980, 1320, 4928, 9727,
9754.
Chalcopatrea 1005.
Chalcopontia 9934.
Chaldæa 4869.
Chaleb 3922.
Charioron 7975.
Chazara 1826.
Chele 5491.
Chersonesus 1503, 1522, 1535, 1542, 1563.
Chersonesus 8195.
Chliara 2461, 7760.
Chones 4401, 4633.
Chosroes 1366, 1387.
Chrasmus 3856.
Christopolis 8411.
Christus 22, 46, 56, 73, 75, 135, 183,
259, 299, 450, 473, 597, 300, 842,
1656, 2594, etc.
Chrysophilus 701, 781, 784.
Chrysopolis 9824.
Chrysostomus 749, 9706.
Chrysus Blachus 6452, 6454, 6467,
6586, 6614.
Chnabia 9152.
Cilices 4009, 7718.
Cilicia 2867, 3370, 3584, 4200.
Cissus 8484.
Citabia 9153.
Claudiopolis 4666, 4687.
Claudius 11, 215.
Clemens 145.
Coælesyria 1319.
Colonea 3907.
Comana 680.
Comani 6088, 6542, 6552, 9680.
Commodus 143.
Comneniadæ 5640.
Constantinopolis 761, 775, 913, 1788,
1811, 2470, 2536, 2965, 3461, 3497,
4113, 4938.
Constans Chlorus 267, 268, 277, 280,
293.
— Blus Constantini M. 401. Alius
1427.
Constantinus IV, 1839, 1853, 1861,
1885, 1890, 1960.
— Aspietes 6066.
— Basilii f. 2927.
— Chliarenus 10478.
— Copronymus 1720, 1750, 1768, 1828,
9919.
— Ducas 3277, 3285.
— Leonis fil. 2688, 2705, 2709, 2747.
— Lovites patriarcha 9848, 9969.
— Magnus 293, 315, 325, 327, 345.
— Magni f. 401.
— Michaelis Angeli frater 7638.
— Monomachus 3096, 3172.
— Paphlago 2653.
— Pogonnatus 1441, 8966.
— Tichi Blus 9234, 9239.
— Torrices 9434, 9439.
Constantine, C. M. f. 401.
Contopreus 8427.
Contostephanus Ducas 4935, 8436,
8647, 10157.
Corcyraea arx 4120.
Corinthus 7279, 7285.
Corradus 4108, 5890, 5848, 5854.

Coamas Atticus 10145. Hierosolymites 10106.
Cosmidium 6798, 10169.
Cotyae arx 5005.
Crete 1515, 2235, 2527, 2565.
Crinitæ 2381.
Critzimus 8968, 8983.
Cross 8710.
Cromna 7535.
Crybi 8967.
Cucusos 9621.
Consulatus 8530.
Cymius mone 7752.
Cyprianus 192.
Cyprus 3525, 5388, 5391, 5981, 5986,
5991.
Cypella 6340, 6947.
Cyriacus 9808.
Cyrillianus 9597.
Cyrillus 742, 6617. Alexandrinus 9700.
Cyrus 772, 773. Amastridis presbyter
9881.
Cytorium 7535.
Cyzicus 747, 1455, 1604, 3536, 9546,
9708, 10175.

D

Daci 882.
Dacibyzæ 8313.
Dalmatia 283, 3491, 7673.
Damacrania 6664.
Dandulus 6767, 7179, 7223.
Daonium 784.
Daphnusia 9491, 9512.
David 1176, 2833, 3715, 4154, 4581,
5020, 5288, 5327.
David Comnenes 7521, 7533.
Deabolis 8091, 8698, 8729, 9387.
Debetum 6871, 6878, 6937.
Debora 1887, 3185, 7896.
Decius 189, 200.
Demetrius Bulgarus 7698.
Dem. martyr 5776, 5784, 7824.
Dem. Theodori f. 8335.
Dem. Tornices 8433, 8477 8513,
8559.
Demophilus 9645.
Dermocaites 7424.
Deure 9153.
Dexiocrates, Gerocomii præf. 9846.
Dicorus 1112.
Didymoticum 7225, 7361, 7369, 7846,
8086, 9043, 9075, 10236.
Didymus 1144, 9790.
Diocletianus 251, 269.
Diogenes 3932.
Diomedes martyr, 2540.
Dionysus 161.
Dioscorus 1013, 9720, 9729, 9775,
9893.
Dioscurus 764, 823, 835, 977.
Dium 8512.
Doloious, Pleas comes 6714.
Domitianus 43.
— patriarcha 9604.
Dorylaeum 4379, 4641.
Dragotes 8491, 9000, 9015.
Dyrrachium 7687, 8601, 9114.

E

Echetos 1557, 5221, 5984.
Edessa 2734, 2994, 3033, 3037.
Eetion 7249.
'Ελαζ, ἡ κατ' Εά. ἐκκλησία 9691.
Eleutherius 9580.
Elias Thessobites 2580.
'Ελληνιών γράμματα 2474.
Epiphanius 9771.
Ephesus 9462, 9699. Τὸ δὲ Εφ. λη-
στριῶν συνέδριον 9721.
Ephori monast. 5595.
Ephraemus 8968.
Epicurus 2.
Epidamnos 1047.
Epirus 7559, 7636, 8600, 9432, 10391.
Ericus Dandulus 6689.
— S. Pauli comes 6713.

INDEX IN EPHRAEMIUM.

Ericus vel Ernes, v. Erres.
Erinnys 251, 965, 1648, 4982, 5057,
5219.
Erres (Ericus) 7241, 7244, 7409, 7429,
7678, 7709, 7734, 8729.
Esaias 1179.
Evagrius 9649.
Euchais, 9062.
Eudocia 9762.
Eubœa 7316.
Eudocia 713, 2512, 7297, 9289.
— Irenæ soror 8616.
— Annæ f. 7834.
Eudoxia 671, 9684.
Eudoxius 9640.
Evergetæ monast. 7064.
Eugenio Chariton 10187.
Eugenius 619, 623.
Eulogia 9536.
Euphemia 849, martyr 9599.
Euphemius 9717.
Euphrates 2993.
Euphrosyne Ducæna 6283, 6293, 6882,
7105, 7326, 7565.
Euripides 6641.
Eurystheus 1350.
Eusebius Nicomedensis 9625.
Eustathius Epidauri præsul 4748.
— patriarcha 9651, 10077.
— Thessalonice pr. 4790.
Eustratius Garidas 10113.
Euthymius, Sardium episc. 2214, 2216.
— Syncellus patriarcha 10039.
Eutyches 823, 977, 9730, 9893.
Eutychius 6518, patriarcha 9782, 9792,
9800.
Eutza 8516.

F

Felix 9580.
Flandria v. Baldwinus.
Flavianus 762, 824, 9717.
Flavitas 9741.
Florus 229.
Franci 1711, 1941, 1946, 1958, 3565,
3570, 6909, 7183, 8299.
Francia 5976.
Francochorium 3856.

G

Gabala 8147.
Gabria Trapezunti tyrannus 3964.
Galatia 1318.
Galba 23.
Galerius v. Maxim.
Galesium 10302, 10312.
Galienus, Valer. f. 212.
Galitza 4231, 6449.
Gallia 523, 593, 8301.
Gallus 201.
Gangra 3895.
Ganus 8196.
Gedeon 7941.
Gennadius 944, 9731.
Genuenses v. Januenses.
Georgius Acropolites 9140.
— Cyprus 1787, 10334.
— martyr 3180, 10260.
— Muzalon 9058, 9300, 9310.
— Xiphilinus 6024, 10225.
Gerasimus 10383.
Germanicia 9642.
Germani 1947, 5976, 5987. Germani
barbari 1712.
Germanus 1602, 1630, 1704, 1787.
— patriarcha 12254.
— Trinobi episc. 7180, 8580.
— Cyzicenus patr. 9896.
Gixerichus 939.
Glabas 8690.
Goleamus 8699.
Goliath 4125.
Gordianus 176.
Græcia 4324.
Gratianus 524, 553, 555, 557, 560,
884.
Gregorius 655, 1709, 1956. Pho-
sphorus Nyssen, 6519.
Γρήγορος νοῦς θαυματούργος; 180, 9655.

H

Hadrianus Elius 83, 110, 335.
Hadrianus papa, 1935.
Hadrianopolis 5878, 6938, 7209, 7369,
7795, 8085, 8217, 8961, 10279.
Hæmus 5764, 5794, 6072, 7341, 8227.
Halmyrus 7324.
Harmela 6047.
Harmatius 1016, 1019.
Hebdomus 782.
Hebræi 9, 102, 1329, 1373, 1668, 1684.
Hebrus 8233, 8485, 8965, 9040.
Hector 4066.
Helena, mater C. M. 295, 376.
Hellas 6591, 7235, 7367.
Helleponus 2128, 8482, 9610.
Heraclea 7534, 7843.
Herachius 1342, 1346, 1428.
Heraclonas 1422, 1424.
Hercules 1348, 4058.
Herculinus 256.
Hermes (Ἑρμοῦ φίλος) 10, 229, 437,
471.
Hermogenes rhetor 140.
Herodes 1557.
Hieracorbites 3801.
Hierapolis 2776.
Hieremias 4621.
Hieroboam 2075.
Hierosolyma 1397.
Hispania 574.
Homerus 1015.
Honorius 659.
Hunni, Turcarum gens 3127, 3847,
3862, 4173, 4187.
Hyacinthus monast. 7630.
Hyaleas 8714.

I

Iatropolis 8530.
Ibancus Moæus 6385, 6391, 6474,
6360.
Iberi 5836.
Iberia 2226.
Icasia 2318, 2322, 2332.
Iconium 3984, 4094, 4396, 4405, 5962,
7576, 8456.
Ida 7248.
Ιγκλινοι v. Angli.
Ignatius patriarcha 10006, 10019.
Ignatius 70.
Ilias 1014, 1334, 6655.
Illyrium 2984.
Incer 2512.
Indi 3137, 5200, 5511.
Irene 1853, 1885, 1899, 1933, 1960,
1966, 2770, 6441, 6923, 7426.
Irene Theodori f. 8335, 9290, Annæ
f. 7834, 7892, 8006.
Isacius Angelus 5374, 5389, 5403, 5415,
5429, 5447, 5454, 5471, 5030, 6645.
— Comnenus 3223, 3227.
— Cypri tyr. 5397, 5984, 6365.
— Nestongi fr. Tarchanotes 7987.
Isaias 10388.
Isauri 908, 961. Isauria 1669, 3995.
Isidgerdes, rex Persarum 706.
Isæc 8024.
Ismaelites 6915.
Ister 1228, 3320, 3847, 3854, 4285,
5801, 8226, 8303.
Italia 405, 1949, 1963, 3971, 6402,
6722, 8301.
Itali 1951, 3558.

J

Jadana 6766.
Jael 1857.
Janneus 9993.
Januenses (Genuenses) 8267.
Japhreus 8320.
Jathatines, Persidis princ. 7569, 7612,
8456.
Joannes Asanis frater 3903.
— Axuch 3744, 4350, 3751.
— Beccus 10325.

— Bulgarorum 7393, 7792.
 — Camaterus 6503, 10229.
 — Cappadox. patr. 9768, 10353.
 — Catacuzenus 8634.
 — Chrysostomus 674, 6517.
 — Comnenus 3695, 6557, 6576.
 — Cyprus Spyridonaces 6595, 6608.
 — Damascenus 1789.
 — Ducas 5461. 8714 D. Vatatzes
 7852.
 — Gabalas vide Gabalas.
 — Clycia 10378.
 — Hereticus 1601.
 — Levita 9891.
 — Messorum pr. 6388, 6616, 7340.
 — Patriarcha 2415, 2424.
 — Scholasticus 9796.
 — Sionis rex 8138.
 — Theodori f. 8335, 9267.
 — Tzimisches 2818, 2861.
 — Rhodi princ. 8629.
 Joannitza, 6032.
 Jobus 1233.
 Josephus Bringa 2754.
 — Hebreus 9, 2040.
 — patriarcha 10300.
 Jonia 7743.
 Joannus 472.
 Judaeus membris fractussanatus 728.
 Judaica ferocia 36.
 Judas 2205.
 Julianus Didius 150. apost. 438,
 506.
 Jupiter 95. Jovis magi 349.
 Justiniana 601.
 Justinianus 1123, 1469, 1522.
 Justinianus 142. Thrax 108. Junior
 1154.
 Juvenalis, episcopus 834.

L

Lacapa 2692.
 Lampetes 8707.
 Lampasacus 8142, 9055, 9072, 9435,
 9440.
 Laodicea 3768, 3957.
 Larissa 3500, 7235, 7292, 8363, 8715.
 Lascarius 7417, 7632, 7716, 7739.
 Lascaris 8532.
 Latini 3698, 3974, 4339, 5181, 5573.
 5574, 5838, 6783, 6890.
 Laurentius 9592.
 Lazarus pictor 2309. Redivivus 2650.
 Lentianus 7420, 7511, 7974, 8578.
 Leo Armensis 2074, 2153, 9980,
 10009.
 — Basilii Filius 2608, 2615, 2632.
 — Isaurus 1644, 1680, 1719, 9907.
 Leo II, 1828. III, 1936, 1961.
 — junior 949, 957.
 — Macelles 876, 951.
 — papa 821, 823.
 — Phocæ frater 2760.
 — Sgurus 7275, 7297.
 — Synesius 5127.
 Leontina 905, 909.
 Leontius philosophus 713, al. 1501,
 1509, 1519, 1581. patriarcha 6007,
 10209.
 Lesbus 1990, 3522.
 Leucas 9427.
 Levunus 3900.
 Libycus 1827.
 Lichudes Constantinus 10492.
 Licinius 287, 306, 342.
 Lobitzo in Moesia 3252.
 Lobitzus 5893.
 Lombardi 7183.
 Longobardi 2386, 7561.
 Lopadium 3954, 3959, 5184, 7251,
 7258, 7312.
 Loxias 6206.
 Lucas Chrysoberges 10180.
 Luma 4655.
 Lychnides 8728.
 Lyria 814, 3991.
 Lydia 4081, 5910.

INDEX IN EPHRÆMIUM.

M
 Macedones 5198, 7357.
 Macedonia 408, 591, 2514, 3523,
 3539, 7672, 8087.
 Macedonicus 644, 649.
 Macedonius 9632, 9759.
 Macrinus 158. Heteriarcha 7989,
 7995, 8649, 9200.
 Macroducas 5155.
 Madyla 8195.
 Maeandrus 3784, 7587.
 Magdalene 2653.
 Magnentius 415, 417.
 Magnesia 7991.
 Mahumetus propheta 4775, 4782,
 4820, 4821. Persidis princ. 3135,
 3152.
 Maliasenus 8707.
 Mamæa 165.
 Mamalus 5230.
 Mana 2349.
 Manasse 2438.
 Mancaphas 5924.
 Manes 244.
 Mangane 5158.
 Mangani 3157, 10188.
 Maniaces 3030, 3111.
 Manichaï 247, 3650.
 Manuel 2367, 4026, 4033, 4041, 4211,
 4215.
 — Coutopheus 8317.
 — Lachanas 5128.
 — Lascaris 9050, 9134.
 — Michaelis Angeli fr. 7638.
 — patriarcha 7724, 7851, 8859, 8922,
 10261, 10268.
 — Theodori frater 8064,
 — Comnenus 4601, 4668, 5366.
 Marcianus 794, 827, 866, 909,
 Marcus 9596, 2670.
 Margarites 9056, 9087.
 Maria Alamanna 7517. Annae f. 7834,
 8062, 8338. Asanis f. 3890, 8062,
 8338. Βαστλικ 4850.
 — Isaaci uxor 7230.
 — Petri Latini f. 7706.
 — χριστούς 736, 1883, 2384, 2652.
 — Theodori f. 9291.
 Maritza 8199.
 Maronea 7815.
 Martine 1422.
 Martinus 1433.
 Mates 9152.
 Mauricius 1231, 1292, 1266, 9806.
 Maxentius 279, 289, 306, 308.
 Maximianus 251. patr. 745, 9704.
 Maximinus 170, 269, 282.
 Maximus 173, 1432, 603, 613. pa-
 triarcha 7855, 10249.
 Mediolanum 636.
 Melangi 6360.
 Melangia 4077.
 Melanicum 8125, 8494, 8757.
 Melodium 5474.
 Mesembria 10358.
 Meteopicum 9534.
 Methodius 2214, 2218, 2307, 2425,
 8583, patr. 10000.
 — Hyacinthi cen. præf. 10264.
 Metrophanes 9605.
 Michael Archangelus 1084, 4694,
 7634, 7653, 7918.
 — Asanis f. 3890, 8338, 8826.
 — Autorianus, patr. Nic. 10240.
 Cerularius 10084.
 Calaphates 3064, 3087.
 — Choniates 7289.
 — Comnenus, Palæol. fr. 8579,
 9177.
 — Comneniades 8137, 8801.
 — Ephesi episcopus, 3438.
 — Epiri princeps 7558.
 — Illyrii despotia 8604, 8653, 9107,
 9159, 9249.
 — Ozitani cenob. præf. 10135.
 — Palæologus 8678, 8868, 9343.
 — parapinaces 3797.
 — patriarcha 7474, 10183.

N
 Nacolia 9988.
 Narses 1131.
 Nathan 2833.
 Nauplia 7280.
 Nauzopolis 9033.
 Navatus 194.
 Neapolis 9749, 9836.
 Nectarius 652, 673, 9864.
 Neocæsarea 3962.
 Neocastrum 7756, 7759, 9052.
 Nero, 19, 54.
 Nestongus v. Andronicus.
 Nestor 4064.
 — vestarcha 3417.
 Nestorius 734, 743, 841, 9095.
 Nicaea 1626, 1631, 1873, 3340, 3566,
 4906, 5081, 5091, 7465, 7628, 8874,
 9616, 9965, 10239.
 Nicephorus 1902, 1907.
 — Blemmydas 8933.
 — Botoniata 3420, 3426, 3441, 3456,
 3464.
 — Byrennius 3418.
 — Michaelis despotia f. 8655, 9108.
 — Ephesi episc. 9461, 10286.
 — διγνώμονος λογοθετης 1978.
 — patriarcha 2027, 2041, 2125, 9975.
 — Tarchianotes 8227, 8455, 8672.
 Nicetas Muntanus 6003, 10203.
 — patriarcha 9931, 9970.
 Nicetiatæ 8314.
 Nicolaus Carabus 7045, 7025.
 — Chrysoberges 10067.
 — Manclabites 8496, 8735.
 — patriarcha 10034, 10120.
 Nicomedia 3843, 4910, 8311, 9629.
 Niphon 10368.
 Nireus 6333.
 Nistrium 3922.
 Nitus 6158, 6175.
 Numerianus 240.
 Nymphæum 7746, 9065, 8609, 8890,
 8914.

O
 Ochyra 7421, 7511, 7751, 7991.
 Odrysium 114.
 Odyssea 1014.
 OEnamum 4859, 4877, 4880.
 Olympianus 9596.
 Onesimus 9578.
 Opetius 1736.
 Orestias 6487, 7389, 7801, 7958.
 Origenes 153, 167, 177, 193, 1144,
 9789.
 Ostrobnm 8596, 8687.
 Otho 23.
 Oxia 10136, 10138.

P
 Pœones 3857, 4144, 4163, 7836, 8302,
 9096.
 Palæstina 92, 178, 926, 1321, 1796,
 5944.

Pamphylia 3795.
 Panium 7314.
 Pannonia 502, 585.
 Pantæmus 146.
Paphlagonia 1318, 1329, 1364, 4882,
 4916, 4986, 7532, 7537, 9214, 9362.
Pasgusa polus 3934.
 Palmos 48.
 Patra 9421.
 Patroclus 5767.
Patzinacæ 3123.
 Paulus, apost. 361, 4759, 5600, 5622.
 — patriarcha 9617, 9829, 9837.
 — Samosatensis 221.
 Pegæ 6667, 7250, 8012.
Pelagius 7430, 7455.
Pelagonia 4130, 4141, 3183, 7669,
 8602, 9165, 9396.
Peloponnesus 6592, 7236, 7367.
Pentachira 4656.
Pergamus 4261, 7759.
Periclytus 3907.
Peristitzta 8967.
Perperacium 8967.
Pernicus 2918.
Persæ 210, 458, 2407, 3899, 3369,
 3781, 3931, 4262, 4481, 4643, 4665,
 9538, etc.
Persarmenii 3867, 3890.
Persia 244, 480, 1221, 1316, 1356, 1377,
 9119, 9122, etc.
Pertinax 147. *pontifex* 9592.
Petebinus 4224.
Petaliphus 8309, 8437, 8698.
Petrium 6827, 7076, 9600.
Petronas 226, 266, 272.
Petrus apost. 16, 361, 5769, 5796, 5800,
 6276. *mysarcha* 6386.
 — *vir fortis* 7242. *Latinus* 7676, 7690.
 — patriarcha 9605, 9833. *Cyprius* 9939
Peza 3922.
Phaston 4842.
Phæaces 4127.
Phalaris 1557, 5222.
Pharsala 8363.
Phereb 3922.
Philadelphia 4638, 5913, 5917, 5956,
 8814, 8915, 10384.
Philea 7031.
Phileremus 8637.
Philes *Theodorus* 9364.
Philippicus 1281. *Bordanes* 1564,
 1569, 9888.
Philippopolis 5880, 5951, 6168, 6182,
 6398, 6495, 7210, 7810.
Philippus 182. *frater regis* *Alam.*
 6406.
 — *Petri Latini* f. 7705.
Philomelium 3657, 4088, 5958.
Philon *Hebreus* 9.
Philonidas 154.
Phocas, episc. *Philadelphia*. 8713.
Phocas 1278, 1288, 1294, 1304, 1344.
 — *Nicephorus* 2759, 2765, 2835, 2838.
Phoenices 1321, 1606, 2960, 3370.
Photius 10016, 10021.
Phrix: *portus* 9823.
Phrygia 2187, 3784, 3991, 4064, 4400,
 5975.
Pisani 6903, 6910.
Pitheca 1082.
Platamon 8363, 8597.
Plato, monachus 2039.
Plutarchus 9579.
Poemanæum 7255, 7240, 7511, 7916,
 7974.
Polycarpus 142, 9579.
Polyeuctus patriarcha 2832, 10056.
Pompianus 174.
Pontus 3961, 9567.
Prespa 8091, 8603.
Presthiabi gemini 2916.
Priamus 4035.
Priapus 161.
Prilapus 6589, 7669, 8089, 8602, 9025,
 9134, 9166, 9397.
Principis *insula* 1989, 3080.
Proclus 747, 752, 9707.

INDEX IN EPHRÆMIUM.

Proæconnesus 2128, 10296.
Propontis 4934, 5896, 6268, 6649, 6994.
Prosacor 6456, 6461, 6471, 8516.
Prota *insula* 3302.
Prusa 6081, 5092, 5132, 7260, 7407,
 7903.
Publius Balbinus 174.
Pulcheria 704, 779, 791, 817, 860.
Pyrrhus patriarcha 9820.
Python 6225.
 R
Reimundus 3577, 3912.
Raulus 8432.
Raul Joannes 9416.
Regina flumen 9079, 9093.
Rhædestus 6198, 7814.
Rhapsomotum 3526.
Rhentine 8412.
Rhodope 6620, 8030, 8126, 8227, 8963,
 8982.
Rhodus 1610, 1611, 3522, 8626.
Ricardus, *Siciliæ* dux 5707.
Robertus Italus 8490, 3498, 3501, 3508,
 8135.
 — *Petri* f. 7705, 7720.
Roma 16, 70, 278, 405, 821, 832, 910,
 1707, 1961, 1935, 1045, 1952, 6739.
Romaica *sceptra* 55.
Romæa 801, 806, 1048, 2093, 2466,
 2487, 2781, 7490.
Romanus *Argyropulus*.
Rom. Constant. f. 2743, 2876.
 — *Diogenes* 3353.
 — *Lacapenus* 2692, 2731.
Rossi 2593.
Rossicus exercitus 2845, 3120, 6548.
Rossus 2770.
Ruselius 3416.
Rusticius 934.
 S
Sabellius, *scepsus* *Afer* 204.
Sabus 7519, 7528.
Saducæi 2196.
Salamo 96, 2077.
Samona 2657.
Samos 3522, 6176.
Sampson 7518, 9780.
Samuel, *princeps Bulg.* 2902.
Santalorensis 2606.
Sardanapalus 160, 162, 2928.
Sardica 2917, 3851, 4178, 4276.
Satan 2, 2299, 3608.
Saturnus 95.
Saol 3020.
Savus flumen 4166, 4235.
Scalvi 1472.
Scopia 2916.
Scopii 6172.
Scuterius *Xyllas* 9135.
Scythæ 541, 548, 563, 8248, 8552, 4395,
 5179, 5185, 5817, 7346, 8903.
Σχολὴ ἐργα 542, 2897, 3808, 8339.
Sebastiaui fratres 5224.
Sedecion 9579.
Selybria 7813.
Semei 4562, 4581.
Senucherimus 7805.
Sergius patr. 9819, 10075.
Serra 5354, 5691, 7234, 7921, 7958,
 8489, 8988, 9035.
Servia 9114, 9147.
Seth 5363.
Severus 151, 1074, 9775.
Sgurus Corinthi tyr. 7555.
Sicidites monachus 6507.
Sicilia 1438, 3031, 6682.
Sicilica classis 4121, 5689.
Siculi 5175.
Silvester 367, 376.
Simon magus 14.
Sion 93, 377, 714, 834, 926, 1369,
 1377, 3576, 4001, 4107, 5978, 6016.
Sisinnius 732, 9690. pair. 10070.
Sisyphus 4381.
Smoleni 6602.
Smyrna 142, 7760.

Smyrnæi 778.
Solomentum convivium 5662.
Sophia 1164, 1212.
Sophocles 6641.
Sosandron monast. 7886, 9283, 9305,
 10385.
Sosius 9395.
Soterichus Panteugenus 4746.
Sezopolia 3796, 5004.
Spartenus 8530.
Stachys 9573.
Stagyra 6258, 7816.
Stanum 9395.
Staridoli 8595.
Stauracius 2026.
Stenimachus 8966, 8983, 6496, 8510.
Stephanus Triballorum præc. 7300.
 patr. 10023.
 — *Amasenus* 10042.
 — *Ἄγιορχος στοφορέης* 5150, 5165, 5361,
 5612. *martyr* 6. *monachus* 1794.
Stihlabus 8031.
Strategulus 8989, 9416.
Strumitz 6453, 6614.
Strymon 5691, 8411.
Stadium 2038, 3089, 3279, 9556.
Stumpium 6158.
Styppes Leo 10131.
Styx 5060.
Subleum 4380.
Sultanus 4372.
Syca 9595, 9742.
Sylæi lupus 1779, 9716, 9991.
Synadenus 7988.
Synchitici 1066.
Syracus 1439.
Syria 1418, 1606, 1797, 3584, 3910,
 3906.
Syri 2776.
Syri Cilices 2768.
 T
Tacharri 8441, 8450, 9037.
Tacitus 228.
Tenarus A780 4429.
Tancredius, *Siciliæ* rex 6035.
Tanisenarium 3890.
Tarasius patr. 1867, 9962.
Tarchanotes v. Isaacius.
Tarsus 2771, 3904, 4201, 6053.
Tauroscytæs 5222, 5486, 5493.
Taurus 1105, 7311.
Telchin 1264, 1648, 1927, 5220.
Ternobus 7404.
Thamor 8388, 8391, 8756.
Thebæ 7290.
Thecla, 3264. *martyr*. 9741.
Theodora 1141, 2328, 2417, 2496,
 3093, 8194, 9289.
Theodora Asauis f. 8338.
 8194, 9289.
Theodorus Angelus 5419, 8027, 8060,
 8454, 8394, 8658.
 — *Commenus* 8133.
 — *Calampaces* 9138.
 — *Irenicus* 12246.
 — *Lascaris Ducas* 8907, 9097.
 — *Lascaris* 6818, 6836, 7462, 7926,
 7945, 8177.
 — *Latus*, *Sionis Patr.* 6017.
 — *Lydus* 6039.
 — *Magnus* 2850.
 — *Mancaphas* 7365.
 — *Michaelis Ang.* fr. 7638, 7659.
 — *monachus* 2039.
 — *Mopsuestiam* episc. 1144, 1791.
 — *vōso* 9196.
 — *patriarcha* 9854.
 — *Philelphensis* 5909.
 — *Philes* 8590.
Theodosius, *Sionis* 10219.
Theodosius 574, 590, 606, 623, 690,
 768. patr. 10191.
Theod. exactor 1920. *Caesar* 1627.
Theod. Atramyttenus 1636.
Theodotus Casiteras 9984. *Melissen-*
nus patr. 10172.

- Theophanes 2132, 2140, 2308.
Theophano 2645, 2745.
Theophilus 2249, 2311, 2361, 2433,
991.
Theophobus 2367.
Theophylactus 10050.
Thermopyla 7276.
Thersites 2346.
Thessalia 4810, 5738, 6590, 7671,
8033.
Thessalonica 627, 2040, 4788, 5172,
5188, 5193, 5352, 5714, 5724, 5785,
7546, 7819, 8562, 9020.
Theudas, magus 14.
Thomaitea 1889.
Thomas 2219, parr. 9813, 9839.
Thracium thema 4083.
Thracia 114, 408, 511, 591, 881, 1246,
1584, 1879, 2037, 3124, 3322.
Thucritus 10204.
Tiberius 1207, 1303.
Tichus 9290.
Timon 5236.
Timotheus 9763.
Tithonus 10284.
Titus 9602.
Tornices Demetr. 8693, 8740.
Tornicus 3117.
Torusa 4204.
- Trajanopolis 7815.
Trajanus 65.
Tralles 4654.
Triballarcha 6171.
Tribalii 3835, 4131, 4180, 7666.
Triaditz 5888, 6157.
Trinobus 8275.
Tripolis 3917. ad Mæandrum 8465.
Tripychus 5232.
Troas 7255.
Tryphon 10047.
Turem 3149, 3567, 3656, 3951, 4076,
4078, 4089, 4530, 5124, 5925, 8442,
9037.
Tzachas Turca 3520.
Tzapæna 8966, 8990, 8810, 8985,
9045, 9003.
Tzibritza 4421.
Tziritho 8532.
Tzurulus 7377, 8248, 8307, 8612.
- U**
- Ungri (Pannonii) 3248, 3250, 4282.
Ungria 5757, 8328.
Urbicius 1046.
Uresis 4142.
Urus Rossus 9095, 9099, 9227.
Ustra 8966.
Uzi 3319.

- V**
- Valens 510, 526, 552, 562, 9652.
Valentinianus 500, 558, 599, 618.
Valerianus 208.
Varangi 3452.
Varne 6156, 6166, 6624.
Vatatzes Ducas Joannes 7845, 8144,
8298.
Venetæ 4321, 4336, 4341, 4346.
Veneti 6904, 7179, 7183.
Venetia 6689, 6717.
Verenicum 7975.
Verina 903, 971, 972.
Vespasianus 26.
Vetrario 417.
Vitellius 23.
- X**
- Xanthia 6479, 8088.
Xenolophus 624.
Xiphilinus 4940, 4947, 10099.
- Z**
- Zeno 906, 948, 961, 990, 996.
Zeugminon 3850, 3858, 4167, 4254,
4286.
Zichni 8486.
Zoe 3003, 3093, 3094.
Zoilus 9591.

Index ad Pachymeris duplarem Historiam exstat ad calcem tomī sequentis.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR

EPHRÆMIUS CHRONOGRAPHUS.

<i>Aug. Maii Praefatio.</i>	9
Ephramii Cæsares.	11
Patriarcharum C. P. catalogus.	319

THEOLEPTUS PHILADELPHIENSIMUM METROPOLITA.

<i>Notitia.</i>	379
De abscondita operatione in Christo et profecta in vita monastica ex Φιλοχαλιᾳ τῶν ἑρών νηπτικῶν.	381
Canticum compunctionis ex meditatione æterni judicij.	403

GEORGIIUS PACHYMERVS.

<i>Notitia ex Leone Allatio de Georgiis.</i>	407
<i>Notitia altera ex Fabric. Harles. tom. VII.</i>	402
Petri Possini Soc. Jesu Dedicatio ad Urbanum VII, summum Pontificem, in persona Georgii Pachymeri.	425
Petrus Possinus Lectori.	437
Georgii Pachymeri Michael Palæologus, sive historia rerum a Michaeli Palæologo ante imperium et in imperio gestarum.	443
Petri Possini S. J. Observationum Pachymerianarum ad historiam rerum Michaelis Palæologi libri tres.	995
<i>Liber primus. — Glossarium.</i>	995
<i>Liber secundus. — Notæ.</i>	1085
<i>Liber tertius. — Chronologicus.</i>	1149
Appendix ad Observationes Pachymerianas. — Specimen Sapientiae Indorum veterum.	1217
<i>Prolegomenon I. — Historia deportationis ex India in Persidem libri cui titulus est: Specimen Sapientiae Indorum veterum.</i>	1219

Prolegomenon II. — Praefatio Simeonis Seth Græci interpretis, qua tradit rationem hujus libri utiliter legendi.

1227

Prolegomenon III. — Praefatio Pertzois medici qui hunc librum e lingua Indica in Persicam convertit.

1233

Dissertatio parabolica I. — Representat in Vestigatore artes ambitionis improbas, conciliantis et dirimentis inter alios gratiam ad questum proprium eoque per omnia sceleris grassanties. Obiter multa inseruntur alia varia vita ac moralis doctrinæ partes informantia.

1245

Dissertatio parabolica II. — Exprimit ingenium rei audacie et callidi in eludendo iudicio, et demonstrat inutile ad extremum esse totum istud artificium.

1284

Dissertatio parabolica III. — Officia, praxim et fructus vere amicitiae declarat.

1293

Dissertatio parabolica IV. — Varia demonstrat, Primum: odii profundi et inveterati vrim malignam; deinde consiliorum delectum in periculis Reip.; postea necessitatem arcui ad eorum successum; præterea fidem veram ac charitatem civis se pro patria devoteoris: denique quanta pernicie credatur transfugis.

1307

Dissertatio parabolica V. — Traducit stultitiam eorum qui assecuti quod optant, id elahi sibi e manibus sinunt: et, qui elapsi gravissimis periculis, denuo se iis offerunt.

1317

Dissertatio parabolica VI. — Ludibrio exponit præfationem otiosam longinquæ et incerta, præoccupantium presentibus curis amplecti.

1319

Dissertatio parabolica VII. — Pro scopo habet ostendere quantum uxor prudens et fidus ac sapientius consiliarius utiles regi sint ad præcavendas insidias regno ac capiti ejus perniciem struentes.

1321

Dissertatio parabolica VIII. — Cautiones præscribit tenendas in amicitia quæstuousis, temporis solum et mutui usus causa contractis.

1331

Dissertatio parabolica IX. — Deterret a fidendo reconciliationi gratiae oblatæ a principe quem gravissime quis læserit. 1333

Dissertatio parabolica X. — Versatur in explicandis fraudibus insidiosissimis invidorum quibus innocentes et fidos regibus ministros pervertere conantur, indicatius simul rationibus iis occurrendi, et vi veritatis ac sanctimonie omnes malitiae conatus ad extremum eluctantia. 1339

Dissertatio parabolica XI. — Quam turpe sit ingrati animi vitium in homine monstrat exemplo bestiarum, et ab eo deterret proposita ejus pena. 1345

Dissertatio parabolica XII. — Societatis similitudine

fortunæ coalescentis inter homines diversissimæ sortis, exemplum proponit. Providentias consulentis hominibus curam beneficium declarat, et eam esse demonstrat optimum et certissimum fundamentum fiducie humanae. 1347

Dissertatio parabolica XIII. — Docet vices æquas rerum æterna lege constitutas: unde conveniat non ægre ferre cum quis quæ fecit, patitur. 1351

Dissertatio parabolica XIV. — Tradit modum discernendi consilia utilia ab inanibus, qualia maxime sunt id suadentia tentare quod fieri nequit. 1353

Dissertatio parabolica XV. — Castigat curiosum desiderium longinuarum et inutilium rerum. 1355

FINIS TOMI CENTESIMI QUADRAGESIMI TERTII.

6079 005 Sancti Amandi. — Ex Typis DESTENAY

THIS VOLUME
DOES NOT CIRCULATE
OUTSIDE THE LIBRARY

3 2044 073 502 585

Это цифровая копия книги, хранящейся для иотомков на библиотечных полках, ирежде чем ее отсканировали сотрудники комиании Google в рамках ироекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских ирав на эту книгу истек, и она иерешла в свободный достуи. Книга иереходит в свободный достуи, если на нее не были иоданы авторские ирава или срок действия авторских ирав истек. Переход книги в свободный достуи в разных странах осуществляется ио-разному. Книги, иерешедшие в свободный достуи, это наш ключ к ирошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все иометки, иримечания и другие засиси, существующие в оригинальном издании, как наиминание о том долгом иути, который книга ирошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Комиания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы иеревести книги, иерешедшие в свободный достуи, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, иерешедшие в свободный достуи, иринадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, иоэтому, чтобы и в дальнейшем иредоставлять этот ресурс, мы иредиринали некоторые действия, иредотвращающие коммерческое исиользование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические заирсы.

Мы также иросим Вас о следующем.

- Не исиользуйте файлы в коммерческих целях.

Мы разработали иrogramму Поиск книг Google для всех иользователей, иоэтому исиользуйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.

- Не отиравляйте автоматические заирсы.

Не отиравляйте в систему Google автоматические заирсы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного иеревода, оптического распознавания символов или других областей, где достуи к большому количеству текста может оказаться иолезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем исиользовать материалы, иерешедшие в свободный достуи.

- Не удаляйте атрибуты Google.

В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он иозволяет иользователям узнать об этом ироекте и иомогает им найти доилнительные материалы ири иомощи иrogramмы Поиск книг Google. Не удаляйте его.

- Делайте это законно.

Независимо от того, что Вы исиользуйте, не забудьте ироверить законность своих действий, за которые Вы несете иолную ответственность. Не думайте, что если книга иерешла в свободный достуи в США, то ее на этом основании могут исиользовать читатели из других стран. Условия для иерехода книги в свободный достуи в разных странах различны, иоэтому нет единых иравил, иозволяющих определить, можно ли в определенном случае исиользовать определенную книгу. Не думайте, что если книга иоявилась в Поиске книг Google, то ее можно исиользовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских ирав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и иолезной. Программа Поиск книг Google иомогает иользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый иоиск и этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>